

Universitat de Girona

**ONOMÀSTICA OSORENCA. TOPONÍMIA
PRETÈRITA I PRESENT DELS TERMES
MUNICIPAL I PARROQUIAL D'OSOR (LA
SELVA)**

Fèlix BRUGUERA LIGERO

**ISBN: 978-84-690-4316-5
Dipòsit legal: GI-277-2007**

Universitat de Girona
Facultat de Lletres
Departament de Filologia i Filosofia
Programa Doctorat Llengua, Literatura i Edició de Textos (II)

TESI DOCTORAL

ONOMÀSTICA OSORENCA

Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i
parroquial d'Osor (la Selva)

Autor: Fèlix Bruguera Ligeró

Direcció: Dr. August Rafanell

Girona, maig de 2006

“Le soir du 10 juin, après le souper, tous étant réunis dans le hall autour des poêles qui ronflaient, la conversation vint à porter sur l’opportunité qu’il y aurait à donner des noms aux principales dispositions géographiques de l’île.

“-Ce serait très utile et très pratique, dit Briant.

-Oui, des noms... s’écria Iverson, et, surtout, choisissons des noms bien jolis!

-Ainsi qu’ont toujours fait les Robinsons réels ou imaginaires! Répliqua Webb.

-Et, en réalité, mes camarades, dit Gordon, nous ne sommes pas autre chose...

-Un pensionnat de Robinsons! S’écria Service.

-D’ailleurs, reprit Gordon; avec des noms donnés à la baie, aux rios, aux forêts, au lac, à la falaise, aux marais, aux promontoires, nous aurons plus de facilité pour nous y reconnaître!”

On le pense bien, cette motion fut adoptée, et il n’y eut plus qu’à se mettre en frais d’imagination pour trouver des dénominations convenables”.

Deux ans de vacances Jules Verne

A la Laura i en David
Als meus pares i germans

Índex

1. Introducció	4
2. Hipòtesis i objectius	6
3. La recerca toponímica a les comarques gironines	8
4. Metodologia	21
4.1. La recerca	21
4.2. El llistat	23
4.3. Consideracions ortogràfiques	24
4.4. La transcripció fonètica	27
4.5. L'ordenació i l'alfabetització	28
4.6. L'article	30
4.7. L'etimologia	31
4.8. La classificació	33
4.9. Comentaris lingüístics	34
5. Procedència dels topònims	36
5.1. Arxius i Fons consultats	36
5.2. Fonts primàries consultades	36
5.3. Cartografia	47
5.4. Informants orals	48
6. Situació geogràfica i perímetre de l'espai treballat	49
7. El nom d'Osor: etimologia, documentació i grafies	54
8. Genèrics i introductors	60
9. Llistat de noms	105
10. Classificació dels topònims	1014
10.1. Topònims provinents d'un altre topònim	1014
10.2. Topònims provinents d'un llinatge	1026
10.3. Topònims provinents d'un prenom	1031
10.4. Topònims provinents d'un malnom o nom de casa	1033
10.5. Topònims originats en un ofici o dignitat	1035
10.6. Topònims provinents de l'orografia	1036
10.7. Hidrònims	1039
10.8. Fitotopònims	1040
10.9. Zootopònims	1042
10.10. Topònims originats en la composició del terreny (color, tipus...)	1043
10.11. Topònims formats a partir de la forma i la mida	1044
10.12. Topònims originats en la situació a l'espai	1046
10.13. Topònims originats en l'actuació de l'home (construccions)	1048
10.14. Topònims originats en l'actuació de l'home (conreu i ramaderia)	1050
10.15. Topònims originats en relacions jurídiques o fets polítics	1052
10.16. Topònims originats en fets o episodis anecdòtics	1053

10.17.	Hagiotopònims	1053
10.18.	Topònims originats en l'ús del lloc	1054
10.19.	Topònims amb referències temporals	1055
10.20.	Topònims d'origen incert o desconegut	1056
11.	Etimologies populars: tradicions toponímiques. Exemples osorencs	1061
11.1.	El noms d'Osor i del coll de Nafrà relacionats amb un ós	1062
11.2.	El Coll relacionat amb una ferida al coll	1062
11.3.	El nom de la Petja de Sant Martí i la Cadira del Diable	1064
11.4.	El nom de Sant Miquel de les Formigues	1065
11.5.	El nom del pla o camp de Llancers	1066
12.	Conclusions	1067
13.	Annex I: llinatges osorencs en el decurs del temps	1074
14.	Annex II: malnoms individuals	1083
15.	Bibliografia	1086

1. Introducció

La tesi que aquí es presenta ve a ser la finalització de la tasca iniciada amb el treball de recerca defensat a la Universitat de Girona el maig de l'any 2002 i que portava per títol *Antroponímia osorenca pretèrita i present*. Si aleshores vam desenvolupar un estudi sobre noms de persona –prenoms, llinatges i malnoms-, en aquest cas es tractarà d'un recull i estudi toponímic, de noms de lloc, de la mateixa zona, el terme municipal i parroquial d'Osor, a la comarca de la Selva i, més concretament, a les Guillerries, també de caràcter pretèrit i present. Òbviament, els dos estudis s'interrelacionen i, per aquest motiu, sovint haurem de fer referència als dos àmbits, no en va, tant l'antroponímia com la toponímia formen part de la ciència onomàstica, la que, com va definir Enric Moreu-Rey, és “la ciència que té per objecte l'estudi dels noms propis”.¹

Les motivacions que em portaren a la realització d'aquesta tesi cal cercar-les, en un primer moment, a l'any 1983 quan una conversa amb el doctor Moreu-Rey acompanyat del professor Modest Prats em va engrescar a fer-me soci de la Societat d'Onomàstica. Després d'uns anys de lectura de textos d'aquesta mena i arran de l'estudi d'un llevador de delmes d'Osor del segle XVIII riquíssim en noms de lloc i de persona, juntament amb el bon company i amic Xavier Escorihuela vàrem participar en tres col·loquis de la Societat d'Onomàstica, a Barcelona, Girona i Vilafranca del Penedès, en els quals presentàrem tres comunicacions fruit de l'esmentat document i, en un d'ells, concretament al de Girona de l'any 1993 vàrem formar part del comitè organitzador i vàrem tenir cura de la publicació de les actes. Aleshores, arran dels consells que em varen donar els senyors Albert Manent i Ramon Amigó –president i vicepresident de la Societat d'Onomàstica- en diverses converses informals, vaig decidir de tirar endavant aquest recull i estudi en forma de tesi doctoral, cercant més documentació escrita i realitzant més entrevistes orals. L'interès per la ciència onomàstica i l'estimació a la zona estudiada –sóc fill del petit poble d'Osor- són les dues eines que m'han ajudat a arribar fins aquí després de tants anys; tanmateix, sense el suport de la meua família, d'aquells que em van animar a realitzar el doctorat, l'ajut del director de tesi, el doctor August Rafanell, i del professor Modest Prats, i els consells dels estudiosos que en diverses vegades he hagut de consultar quant a aspectes onomàstics o informàtics –professors universitaris, companys de feina, amics, arxivers...-, difícilment hauria pogut tirar endavant; serveixin aquestes línies d'agraïment a tots ells així com al tribunal que ha tingut la deferència de valorar aquest estudi.

Un treball toponímic de les característiques del present creiem que es justifica pel recull de noms que per ell mateix implica ja que en els darrers temps, potser pel ritme de vida actual i per l'abandonament de les zones rurals, molts noms de lloc estan caient en desús i, evidentment, si no es recullen per escrit, es perdran en la memòria del temps; aleshores, tot recull d'aquesta mena pot evitar aquesta pèrdua lingüística que podria esdevenir irreversible i, alhora, amb la recerca en documentació escrita pretèrita pensem que s'hi facilita la recuperació d'alguns termes actualment caiguts en desús, tant específics –noms propis- com genèrics –noms comuns-. De fet, tot estudi toponímic es valida per la mateixa definició de la ciència que ens en dona el doctor Moreu-Rey quan afirma que:

¹ MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc*, p.7

“Ciència vol dir coneixement: per això la Toponímia recerca aquests noms de lloc, n'estableix les llistes, els classifica i estudia, provant de resseguir-ne la història, la raó de llur creació, el significat, les modificacions sofertes (adaptacions, traduccions), i la desaparició, quan aquesta ha tingut lloc.

El coneixement desemboca en l'interès i finalment en l'amor. Per això la Toponímia implica també la protecció dels noms de lloc, llur preservació, la lluita per llur conservació, i llur restitució quan aquesta esdevé necessària”.²

Pensem que, a partir d'aquestes consideracions, queda plenament justificada la realització d'una monografia toponímica com la que presentem.

² MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc*, p.11, 12

2. Hipòtesis i objectius

La hipòtesi general a partir de la qual es desenvoluparan els objectius de la tesi i les hipòtesis secundàries podria ser la que segueix:

“La toponímia osorenca, per l’extensió del terme i la seva orografia, és rica i diversa tot i que no divergeix massa de la que podem localitzar a la resta de la Catalunya Vella”

Els objectius de l’estudi es relacionen plenament amb allò que hem assenyalat a la introducció i a la hipòtesi general, és a dir, ens proposem de recollir i estudiar de forma exhaustiva els noms de lloc pretèrits i presents dels termes municipal i parroquial d’Osor, per arribar a esbrinar-ne l’origen, l’evolució i, quan sigui possible, l’etimologia i la localització. Aquests aspectes responen als plantejaments referits a l’onomàstica descrits per Ramon Amigó quan indica que “l’objecte de l’onomàstica és la recopilació dels noms propis que, sovint, són noms comuns que han adquirit la categoria de propis; i l’estudi, en una etapa posterior, amb la finalitat de descobrir-ne el sentit, la significació, l’origen”.³

Paral·lelament, també volem oferir un recull de les propostes etimològiques referides al nom d’Osor per poder presentar, ordenadament, l’evolució gràfica del terme i el seu possible origen i sentit. Per altra banda, intentarem de mostrar com una forma curiosa, un nom de lloc aparentment sense sentit, fòssil, el que alguns estudiosos han anomenat un “topònim opac”⁴ sovint implica explicacions o històries populars que es proposen d’explicar-ne l’origen o el motiu. També realitzarem un estudi dels genèrics comuns introductors dels topònims per estudiar-ne possibles particularitats semàntiques. Així mateix, farem una classificació semàntica dels topònims amb la finalitat d’esbrinar el sentit més habitual en la formació de noms de lloc en aquesta zona i, alhora, observar quin percentatge de topònims és de sentit desconegut o incert. Finalment, intentarem de situar en un mapa de la zona els topònims presents i el màxim nombre possible dels pretèrits amb la màxima exactitud possible.

I, ja per acabar, altres hipòtesis secundàries que ens hem plantejat en relació a l’estudi i que provarem de demostrar si resulten certes o no, són:

- 1) Osor forma part de l’anomenada Catalunya Vella i, per tant, la influència del superstrat germànic és significativa en la seva toponímia; contràriament, la de l’àrab és molt escassa o inexistent.
- 2) El substrat és un element present en la formació de topònims d’un espai geogràficament força aïllat com és el que ens ocupa; fins i tot el nom del terme, *Osor*, podria haver-se originat des d’aquí.
- 3) Un nombre important de topònims actuals s’ha originat a partir de noms comuns o genèrics que poden ser encara vius o bé haver desaparegut com a tals.
- 4) L’antroponímia és una de les fonts més significatives en la creació de topònims de la zona.

³ AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1999): *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*, p.11

⁴ Terme usat per Anna Domingo Palau a l’article “Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics” a *BISO* n.85 p.16.

5) El canvi de propietari és una causa habitual de substitució de nom en masos, partides de terra o altres béns.

6) Alguns topònims actuals s'originaren en el nom d'un antic mas que avui pot no existir; per tant, és possible que el nom d'un mas actualment inexistent s'hagi perpetuat com a un altre tipus de topònim.

7) La malnominació és una font poc habitual de creació de noms de lloc exceptuant-ne els noms de cases urbanes.

8) Davant l'existència de noms de lloc sense significat per als parlants, la imaginació popular ha creat falsos orígens mitjançant relats inventats i, en ocasions, s'ha arribat a canviar un nom per fer-lo més comprensible.

9) El nom d'un mas o d'una notable partida origina influeix directament en el nom dels llocs que els envolta.

10) La toponímia ens permet de conèixer la flora i la fauna, pretèrita o present, de la zona estudiada.

Amb el desenvolupament del treball, intentarem d'esbrinar la certesa o no d'aquestes afirmacions i, alhora, procurarem d'arribar a d'altres que es poden anar plantejant a partir de la recerca i l'estudi del recull i que es presentaran a l'apartat final de conclusions.

3. La recerca toponímica a les comarques de Girona. Estat de la qüestió

L'àmbit de coneixement de l'onomàstica de sempre ha interessat l'home, ja que des de la més llunyana antiguitat, "filòsofs grecs, gramàtics medievals i tota mena d'estudiosos de totes les èpoques, s'han sentit encuriosits per descobrir què volien dir i d'on venien unes paraules que no tenen actualment cap sentit, utilitzades per designar concretament un lloc o una persona"⁵ afirma Ramon Amigó i Anglès. Ara bé, "...mentre aquesta curiositat és tan antiga com el llenguatge, l'estudi científic de l'origen dels noms de lloc és recentíssim: no data sinó de mitjans del segle passat (*segle XIX*)"⁶ va deixar escrit Joan Coromines.

El fet és que, àmpliament, es considera que els primers estudis onomàstics amb una certa solidesa no van aparèixer fins a la segona meitat del segle XIX: Förstemann a Alemanya el 1863 i Mouzé i Quicherat a França el 1864 i el 1867 respectivament. A partir de l'interès que van desvetllar els estudis d'aquests autors, van sorgir altres estudiosos prou significatius, metòdics i rigorosos a les acaballes del mateix segle i principis del XX, com ara el francès August Longnon, els italians Giovanni Flecha i Graziadio Ascoli, el belga Geoffry Kurth i l'alemany Johan Eglica. Després de la Primera Guerra Mundial, van aparèixer diverses publicacions periòdiques dedicades a l'onomàstica: a Alemanya, el 1925, apareix *Zeitschrift für Ortsnamenforschungen*; a Bèlgica, el 1926, la *Revue de Dialectologie et Toponymie* i a França, el 1932, la *Revue des Études Anciennes*.

Tanmateix, segons les consideracions d'Enric Moreu-Rey⁷ i Ramon Amigó i Anglès⁸, l'onomàstica no va rebre una plena consagració internacional fins a 1938 amb la celebració del Primer Congrés de Toponímia i Antroponímia a París, en el qual participaren estudiosos de vint-i-un països diferents. Des d'aleshores, l'interès de l'onomàstica com a ciència va anar augmentant amb la creació del Comitè Internacional de Ciències Onomàstiques amb seu a Brussel·les, l'aparició de nombroses publicacions periòdiques referides al tema com ara la *Nouvelle Revue d'Onomastique*, la realització de diversos congressos internacionals com el Congrés Internacional de Ciències Onomàstiques (1958 Salamanca, 1961 Múnic, 1966 Amsterdam, 1990 Helsinki...) i la creació d'institucions que hi estan relacionades.

Aquest interès creixent per l'onomàstica va tenir el seu paral·lel al domini lingüístic català. Tots els estudiosos de l'onomàstica es posen d'acord en el fet que l'iniciador de la tradició catalana en onomàstica fou Josep Balari i Juvany amb un estudi dels noms de cims de muntanyes el 1877 i amb la seva obra cabdal *Orígenes històrics de Catalunya* de l'any 1897 en la qual, a partir de documents dels segles IX al XII, intenta d'esbrinar l'etimologia i d'interpretar el sentit d'un bon nombre de noms de lloc. El seu gran mèrit resideix en el fet que a més de tractar-se d'un iniciador, va treballar amb un mètode que va crear escola i que es va situar en la línia dels grans estudiosos onomàstics europeus. D'ell i de la seva obra, ha dit Joan Coromines: "El primer, o almenys important entre els primers d'adonar-se de tota la importància de les formes documentals antigues per als estudis de toponomàstica catalana, va ésser un catedràtic de la Facultat barcelonina de

⁵ AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1999): *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*, p.11.

⁶ COROMINES, Joan (1965): *Estudis de toponímia catalana I*, p.8.

⁷ MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc*, p.7

⁸ AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1999): *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*, p.12.

Filosofia i Lletres, l'eminent En Josep Balari i Juvany, i és gràcies a aquesta idea seva, que avui encara el podem mirar com el fundador i un mestre d'aquesta ciència a casa nostra"⁹, i insistint en aquest mateix sentit, un altre dels grans estudiosos d'onomàstica catalana, Enric Moreu-Rey, va afirmar que "a Catalunya, en efecte, els estudis onomàstics poden envanir-se ja d'una tradició valuosa que arrenca de l'inici mateix d'aquesta ciència: J. BALARI I JUVANY, entre 1877 i 1899, anticipant-se a les escoles estrangeres, després florents, en plantà unes fites encara no envellides"¹⁰ i també afegí Antoni M. Badia i Margarit "...la rica tradició de la toponímia catalana, que arrenca dels *Orígenes històrics de Cataluña* de Josep Balari i Juvany (1899), i que compta amb aportacions de gran categoria..."¹¹. I encara podríem aportar molts altres esments en aquest sentit de noms propis molt significadius en l'àmbit de la ciència onomàstica catalanoparlants o no, com ara Ramón Menéndez Pidal, Paul Aebischer, Gerard Rohlf, Josep M. Piel, Enric Guiter, Albert Manent o Ramon Amigó, per citar-ne alguns.

Des d'aquesta tradició, a 1921 es va crear l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans a mans, primer de Josep Maria de Casacuberta i, a partir de 1923, de Joan Coromines, fins a la desfeta de 1939. La represa en la investigació onomàstica, llavors, es va produir a les acaballes dels anys cinquanta del segle XX quan el Dr Antoni Maria Badia i Margarit inicià un ambiciós intent de crear un *corpus* de toponímia catalana juntament amb Francesc Marsà. Però, "les múltiples sol·licitacions d'altres branques de la investigació lingüística i, probablement, per no duplicar la feina que Joan Coromines també havia reprès en alguns viatges a Catalunya des del seu exili de Xicago, van fer entrar en via morta el projecte de Badia"¹².

Durant aquest mateix període, a 1953, la Societat Catalana de Geografia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, va publicar un recull de noms de lloc de la Riba, obra de Josep Iglésies, amb un apèndix de Joan Coromines i Enric Ribes –que, de fet, datava de 1936- en el qual s'hi explicava un seguit de normes per a la recollida de topònims en un terme municipal i, el 1955, aquesta mateixa institució va crear el premi Eduard Brossa destinat a guardonar els reculls toponímics sobre municipis dels Països Catalans¹³. A partir de 1978, va prendre el relleu a aquest certamen el premi Josep Iglésies d'Onomàstica Catalana. En aquesta mateixa línia, també cal assenyalar l'impuls que donà a la investigació toponímica la Universitat de Barcelona, especialment de la mà del Dr Moreu-Rey, considerat, des dels anys seixanta com "el principal animador i coordinador, a escala dels Països Catalans, dels estudiosos de la nostra matèria"¹⁴.

Dins d'aquesta àmplia i rica tradició, han estat molts els noms propis que han destacat – i no només limitats a l'àmbit onomàstic- com ara Antoni Maria Alcover i Francesc de

⁹ COROMINES, Joan (1965): *Estudis de toponímia catalana I*, p.10

¹⁰ MOREU-REY, Enric (1974): *Toponímia catalana. Assaig de bibliografia*, p.2

¹¹ BADIA i MARGARIT, Antoni M. (1989): "Pròleg" a BALAÑÀ i ABADIA, Pere. *Els noms de lloc de Catalunya*, p.9

¹² MANENT, Albert (1980): "Els estudis d'onomàstica catalana. L'estat de la qüestió" a *BISO* n. I, p.9

¹³ El resultat de les diferents convocatòries entre 1955 i 1979 es pot comprovar a AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1999): *Introducció en la recerca en toponímia i antroponímia*, p. 183. El més curiós, però, és que el 1971 i el 1979 no es va adjudicar i que els anys 1962, 1964, 1967, 1972, 1975 i 1978, es declarà desert. La causa d'aquest fet, explica Albert Manent, cal cercar-la en què "...el premi, per poca propaganda, o potser perquè el nom de l'Institut d'Estudis Catalans inspirava respecte a certs investigadors locals, va anar decandint-se, i des de 1975 es va transformar en un premi fonamentalment d'estudis de geografia comarcal" dins "Els estudis d'onomàstica catalana. L'estat de la qüestió", p. 9, 10.

¹⁴ MANENT, Albert (1980): "Els estudis d'onomàstica catalana. L'estat de la qüestió", p.10

Borja Moll –autors d’una àmplia obra de consulta imprescindible com el *Diccionari català-valencià-balear* al costat de la de Moll *Els llinatges catalans-*, Manuel de Montoliu, Francesc Carreras i Candi, Joaquim Miret i Sans, Antoni M. Badia i Margarit, Manuel Sanchis Guarner i, sobretot, l’esmentat Enric Moreu-Rey –autor d’altres obres fonamentals com *Els nostres noms de lloc, Toponímia urbana i onomàstica vària* o bé *Renoms, malnoms i noms de casa* entre altres- i Joan Coromines –autor del monumental *Onomasticon Cataloniae*, una de les fites més espectaculars del món de l’onomàstica, i d’altres obres importantíssimes com el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* o els *Estudis de toponímia catalana-*. Actualment, aquesta línia gaudeix de continuïtat amb noms com Josep Moran, Josep Anton Rabella, Albert Manent, Ramon Amigó, Xavier Terrado, Pere Balañà o Josep M. Albaigés a Catalunya; Vicenç Rosselló, Emili Casanova o Mikel d’Epalza al País Valencià; Josep Mascaró Pasarius, Joan Miralles Montserrat o Cosme Aguiló a les Illes i Renada-Laura Portet a la Catalunya Nord¹⁵.

Actualment, la ciència onomàstica té un important referent als Països Catalans en la Societat d’Onomàstica. Aquesta institució té els seus orígens a 1973 en un col·loqui celebrat a la Sala de Comalats, a la Segarra, que, organitzat pel Doctor Moreu-Rey, va reunir una vintena d’estudiosos de l’onomàstica. L’acte, inicialment, no va tenir continuïtat –malgrat la voluntat manifestada d’impulsar la recollida urgent de topònims-fins que, a partir de 1980, es va constituir oficialment la Societat d’Onomàstica que ha funcionat fins avui com a òrgan coordinador i cohesionador de moltes de les activitats relacionades amb l’onomàstica de totes les terres de parla catalana i que fou presidida

¹⁵ Per a obtenir una informació més àmplia sobre l’evolució, l’estat actual i la bibliografia i noms propis relacionats amb la recerca onomàstica a tot el domini lingüístic català, podeu consultar diversos articles o obres, les més destacables de les qual poden ser: MOREU-REY, Enric (1974): *Toponímia catalana. Assaig de bibliografia*, Universitat de Barcelona, Barcelona; MANENT, Albert (1980): “Els estudis d’onomàstica catalana. L’estat de la qüestió” a *BISO* I, Barcelona, p.9-11; PLADEVALL, Antoni (1980): “Els estudis d’onomàstica a Osona” a *BISO* I, p.13-18; GARCIA CASTANYER, Maria Teresa (1982): “Obres bàsiques de toponímia disponibles” a *BISO* VIII p.39; AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1984): “Treballs de recol·lecció toponímica al Camp de Tarragona i a les seves comarques veïnes” a *BISO* XVII, p.2; RICOMÀ, F. Xavier (1984): “Els estudis d’Onomàstica a Tarragona” a *BISO* XVII, p.7; X (1985): “Bibliografia prèvia a l’estudi de la toponímia litoral” a *BISO* XXII, p. 78; EPALZA, Mikel d’ i FORCADELL, Josep (1986): “Estat actual dels estudis de toponímia valenciana d’origen àrab” a *BISO* XXIV p.420; CARBONELL, M.José i altres (1986): “Bibliografia de toponímia valenciana” a *BISO* XXV p.102; AGUILÓ, Cosme i RULLAN, Onofre (1986): “Un nou estat de la qüestió dels reculls exhaustius de toponímia mitjançant fonts orals a Mallorca” a *BISO* XXVI, p.41; AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1987): “Inventaris toponímics de la Conca de Barberà” a *BISO* XXX p.67; RIERA i SANS, Jaume i ROQUÉ i FÍGULS, Jordi (1989): “Gramàtics i filòlegs. Repertori bibliogràfic” a *BISO* XXXV p.1; X (1989): “Bibliografies: complement” a *BISO* XXXVI p. 50; MORELL, Antoni (1993): “La investigació onomàstica a l’Aragó catalanòfon” a *BISO* LII p. 1; AGUILÓ, Cosme (1993): “Els reculls exhaustius de toponímia a les Illes Balears i Pitiüses” a *BISO* LIII, p.143-147; AMIGÓ i ANGLÈS (1993): “Notícia estadística de l’estat de reculls integrals d’onomàstica en nou comarques del sector meridional del Principat de Catalunya i una part de la Franja de Ponent el dia 29 de febrer de 1992” a *BISO* LIII, p.121-141; COSTA, Jordi J. (1993): “Present i futur de la investigació onomàstica a la Catalunya Nord” a *BISO* LIII, p.109-111; MIRALLES i MONTSERRAT, Joan (1993): “Conclusions a la Taula Rodona: 0Present i futur de la investigació onomàstica als Països Catalans” a *BISO* LIII p.149, 150; TURULL, Albert (1993): “Situació dels estudis onomàstics a les Terres de Ponent” a *BISO* LIII, p.113-119; VILLUENDAS i GIBERT, Eveli (1993): “Els estudis sobre Onomàstica al Baix Llobregat: aproximació a la toponímia de Viladecans” a *BISO* LIV, p.481; AMIGÓ, Ramon i MANENT, Albert (1995): “Reculls d’onomàstica de termes municipals (en premsa i en elaboració)” a *BISO* LXII p.44-46; AMIGÓ i ANGLÈS (1999): *Introducció en la recerca en toponímia i atroponímia*, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, Barcelona, p.177-191. Així mateix, també es pot consultar l’apartat de bibliografia que apareix a cada número del *Butlletí de la Societat d’Onomàstica*.

pel mateix Moreu-Rey fins a la seva mort l'any 1992 i, des d'aleshores, per Albert Manent, arribant a assolir el nombre de més de quatre-cents socis¹⁶.

La tasca de coordinació i cohesió de la Societat d'Onomàstica que hem esmentat més amunt, ve determinada per dos àmbits, la publicació d'un butlletí trimestral, el *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica* (que anem esmentant com a *BISO*) que recull articles diversos i una àmplia bibliografia i que ha arribat als noranta-nou números a desembre de 2004, i la celebració de col·loquis generals d'onomàstica anuals que recullen comunicacions d'arreu del domini lingüístic i que, de fet, s'han anat desenvolupant en espais geogràfics que ho facilitin arribant a les trenta-dues edicions a 2005 que han estat les següents:

- I La Sala de Comalats (Segarra), 1973
- II Les Borges del Camp, 1977
- III Riudoms, 1978
- IV Montblanc, 1979
- V Vic, 1980
- VI Tortosa, 1981
- VII Palma de Mallorca, 1982
- VIII Lleida, 1983
- IX Tarragona, 1984
- X València, 1985
- XI Maó, 1986
- XII Sabadell, 1987
- XIII Puigcerdà, 1988
- XIV Alacant, 1989
- XV Reus, 1990
- XVI Castelló de la Plana, 1991
- XVII Barcelona, 1992
- XVIII Girona, 1993
- XIX Fraga, 1994
- XX Perpinyà, 1995
- XXI Ontinyent, 1995
- XXII Vilafranca del Penedès, 1996
- XXIII Ulldecona, 1997
- XXIV Eivissa, 1998
- XXV Sagunt, 1999
- XXVI Lleida, 1999
- XXVII Manresa, 2001
- XXVIII Maó i Ciutadella, 2002
- XXIX Teulada, 2002

¹⁶ Per conèixer més abastament la Societat d'Onomàstica, es pot consultar la pàgina web <http://www.onomastica.org/> o bé els articles BRUGUERA, Fèlix i ESCORIHUELA, Xavier (1997): "La Societat d'Onomàstica" a *Llengua Nacional* n.20, setembre 1997, p.7 o AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1999): *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia* p.14, 15; a part lògicament de la consulta a la publicació pròpia de caràcter trimestral, *Butlletí de la Societat d'Onomàstica*. Així mateix, si voleu conèixer el nombre de socis, el seu nom –individuals i institucions– i les seves adreces, podeu consultar el número LXIII de desembre de 1995 que és un recull de Josep M. Albaigés que porta per títol "Lista de socis. Alfabètica i per comarques. Com a particularitat cal esmentar que hi trobem dotze socis i una institució de fora dels Països Catalans. De les comarques gironines, hi trobem vint socis individuals i dues institucions, la Universitat de Girona i l'Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners.

XXX Tortosa, 2003
 XXXI Barcelona, 2004
 XXXII Algemesí 2005

Tot plegat, ha facilitat l'aparició d'un bon nombre d'estudiosos locals de l'onomàstica que ha generat un augment de reculls exhaustius de diferents entitats municipals, fins a seixanta-vuit de publicats, uns quinze d'inèdits i entre els trenta i quaranta que estan en curs d'execució o en projecte, dins dels quals s'insereix el nostre estudi¹⁷.

A banda de la Societat d'Onomàstica de Catalunya, dues altres institucions juguen un paper fonamental quant a la divulgació, estudi i normativització de la toponímia catalana. Concretament, es tracta de l'Institut Cartogràfic de Catalunya i la Comissió d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans.

L'Institut Cartogràfic de Catalunya, que va acollir el XXXI Col·loqui de la Societat d'Onomàstica de Catalunya, té la base de dades de topònims més extensa i completa de Catalunya i es pot consultar a través de les sèries de cartografia institucional que la mateixa institució ha publicat. El seu objectiu és contribuir a la difusió de les formes gràfiques oficials dels principals topònims de Catalunya; així mateix, també ha recollit formes gràfiques de noms de lloc menors d'acord amb les normes pròpies de la llengua i les resolucions de l'Institut d'Estudis Catalans. A més, a partir d'un conveni amb la Societat d'Onomàstica de Catalunya ha facilitat, fins a 2005, la publicació de fins a vuit títols d'àmbit onomàstic.¹⁸

Per la seva banda, la Comissió d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans vetlla per la correcta escriptura dels noms de lloc i, per tant, oficialitza les formes gràfiques. Aquesta tasca es va materialitzar en la publicació, l'any 2004, conjuntament, precisament, amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya, del *Nomenclàtor geogràfic oficial de Catalunya*. Endemés, també ha facilitat la publicació de la col·lecció "Treballs de l'Oficina d'Onomàstica" en la qual, fins a 2005, s'hi ha publicat un total de nou títols d'àmbit onomàstic.¹⁹

A banda d'això, també podem esmentar l'existència del Gabinet d'Onomàstica (Toponímia i Antroponímia) de la Universitat de les Illes Balears que, creat a 1995, té la

¹⁷ Segons dades recollides a 1999 per Ramon Amigó i Anglés. Aquests aproximadament cent deu reculls exhaustius de poblacions contrasten amb els trenta-nou que havia assenyalat Albert Manent a l'any 1980.

¹⁸ Concretament són: *Toponímia del terme municipal de Vilablareix* de Pilar Gispert-Saüch l'any 1986; *l'Inventari i estudi de noms de lloc i de persona de l'antic terme de l'Albarca (El Priorat)* d'Isabel Llopis Llord, l'any 1994; *La geografia i la història de Mont-ral a través de la seva onomàstica* d'Eugeni Perea Simon l'any 1994; *Noms actuals i pretèrits del poble i terme de Torroja del Priorat* de Jaume Sabaté i Alentorn, l'any 1995; *Els noms de les formes de relleu* de Carles Domingo i Francàs l'any 1997; *Onomàstica del terme municipal d'Ulldemolins* de Ramon Pere Anglés i Ramon Amigó Anglés de 1997; *Noms de lloc i de persona i renoms del poble de Vallmoll* d'Antoni Grau Verdú de l'any 2000 i *Noms de lloc, llinatges i renoms de l'Argentera* d'Enric Prat i Auqué de l'any 2003.

¹⁹ Concretament són: *Ciurana de Prades* de Ramon Amigó i Anglés, de l'any 1995; *La toponímia de la costa de Lluçmajor* de Cosme Aguiló, de l'any 1996; *Onomàstica de Poboleda* de Miquel J. Jassans de l'any 1998; *Blancafort a partir dels noms passats i presents* de Joseph Recasens Llord, de l'any 2000; *Onomàstica del poble i terme de la Vilella Alta* de Jaume Sabaté i Alentorn de l'any 2000; *L'Albí i els seus noms* de Ramon Amigó i Anglés i Ramon Pere Anglés de l'any 2001; *Onomàstica de Colldejou* de Miquel Jassans de l'any 2003; *Onomàstica del terme municipal dels Garidells* de Dolors Cabré Montserrat i Joseph Veneciana de l'any 2003 i *Recull de noms de lloc i de persona de Vilanova de Prades* de Ramon Pere Anglés de l'any 2004.

finalitat de facilitar i difondre la normalització antroponímica i toponímica, oferir informació en aquest àmbit i informatitzar les bases de dades toponímiques i antroponímiques. A més, ha organitzat jornades de temàtica onomàstica i ha publicat reculls en aquest mateix sentit referits a les Illes Balears.²⁰

Així mateix, des de diversos àmbits, la Universitat de Lleida –amb noms com Xavier Terrado o Albert Turull-, la Universitat de València –amb estudiosos com ara Emili Casanova-, la Universitat de Girona –amb Modest Prats o Anna Maria Corredor- o la Universitat de Barcelona –per exemple, amb Josep Moran o Joan Anton Rabella- han organitzat congressos de toponímia o col·loquis de la Societat d’Onomàstica de Catalunya des dels quals s’han realitzat publicacions i s’han mostrat estudis sobre qüestions onomàstiques des d’un punt de vista científic.

Ara bé, una bona part dels estudis que hem esmentat anteriorment es refereixen a localitats de les comarques tarragonines –l’espai geogràfic més treballat-, del País Valencià o bé de les Illes, contrastant amb les grans mancances que localitzem a les comarques gironines, molt allunyades de l’amplitud de reculls que seria desitjable.

A hores d’ara, tenim coneixement dels reculls exhaustius de Vilallonga de Ter (Ripollès) de Ramon Amigó i Anglès (1979); de la Selva de Mar (Alt Empordà) de Jaume Quintana (1983); de Vilablareix (Gironès) de Pilar Gispert-Saüch (1986) i de la Vall d’en Bas (Garrotxa) d’Albert Noguera (inèdit). Igualment, sabem de la presentació de diverses tesines de llicenciatura a la Universitat de Barcelona, dirigides majoritàriament per Enric Moreu-Rey i Francesc Marsà²¹ i que fonamentalment són reculls toponímics de l’Escala (Baix Empordà) de Núria Calvet Quer (1955); del comtat de Besalú (Garrotxa) de J.Ribas Noguera (1959); de Sant Hilari Sacalm i Sant Pere d’Osor (la Selva) de Francesca Navarro Colás (1963)²²; de Camprodon (Ripollès) de Rosa Soler Suriñach (1965); de Santa Pau (Garrotxa) d’Assumpta Coromina Molas (1966); de Bas, la Pinya i Ridaura (Garrotxa) de Mercè Colomer Busquets (1966) i de la província de Girona de Petronil·la Pagès Figueras (1966).

Al costat d’aquests reculls més amplis, també s’han realitzat alguns estudis parcials de caràcter onomàstic referits a Calonge (Baix Empordà) de Pedro Carrer (1957); de la Costa Brava d’Alberto Castillo Yurrita (1939); de les valls del Freser (Ripollès) de Josep Danés i Torras (1938-1939); de l’Estartit i les illes Medes (Baix Empordà) d’Enric Moreu-Rey (1966); dels carrers i places de Palafrugell (Baix Empordà) de Ramiro Medir Jorba (1967); d’Olot (Garrotxa) de Joaquim Danés i Torras (1950); de la Girona urbana (Gironès) de Joaquim Pla Cargol (1943-1945); dels noms de poble de la jurisdicció de Santa Coloma de Farners, *Notes per a un estudi dels noms de lloc a Girona I*, de Jaume Dalmau i Casanovas (1968) i una bona colla de reculls de malnominació com ara d’Espolla, Roses, Ruplà, Vila-sacra, Vilademat, Garrigàs, l’Escala, Pals, Palamós, el Port de la Selva, Olot, Vilallonga de Ter, Ripoll, Pals, Osor, Salt, entre d’altres.

²⁰ Per conèixer les publicacions d’aquesta entitat, podeu consultar la seva pàgina web www.uib.es.

²¹ Que esmenta MOREU-REY, Enric (1974): *Toponímia catalana. Assaig de bibliografia*, p.9, que diu que són “amb resultats molt desiguals”.

²² Després de diverses visites a la Universitat de Barcelona vaig constatat que a hores d’ara aquest treball era il·localitzable a l’esmentada universitat. Tanmateix, a partir d’una gestió realitzada pel senyor Francesc Danés al Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres, vaig poder parlar amb l’autora que, molt gentilment em va regalar un exemplar de la tesina que he pogut usar per a la realització de la meva recerca, cosa que agraeixo a ambdós

Altres obres o articles amb breus reculls o estudis toponímics els localitzem en textos sovint relacionats amb llibres d'història local. Entre aquests, podríem esmentar la *Dissertació sobre el nom de Cassà* de Jaume Dalmau i Casanovas (1968); diferents articles d'Antoni Maria Badia i Margarit (1958-1961) referits al monestir de Sant Joan de les Abadesses; l'article de Henri Guiter (1968) "Toponímia comparada de Besalú i el Vallespir; el de Jaume Marquès i Casanovas (1967) "Toponímia bañolense y su etimología" o l'article de M. Josepa Arnall i Juan "Toponímia dels pobles de l'Alt Empordà" publicat als *Annals Institut d'Estudis Empordanesos* (1981-1982); i altres de més històrics i localistes com els d'Antoni Pladevall referits al Santuari del Coll, a Osor, a Sant Hilari Sacalm –conjuntament amb Àngel Serradesanferm- i a Viladrau entre d'altres; Jaume Pladelasala a Osor; F. Paluzié i Cantalosella a Olot; Ramon Morales a Núria; J. Serriñana i Codina a Cadaqués i les guies excursionistes publicades pel Centre Excursionista de Catalunya i per les editorials Selecta, Barcino o Alpina.

A partir de 1980, aquest tipus de publicació, a voltes de difícil localització, s'ha centralitzat en dos àmbits, un de més específic i concret, a través de l'esmentat *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica* i un altre de més genèric i dispers, a través de la publicació de monografies locals o d'articles en publicacions periòdiques locals on sovint, enmig de capítols de caràcter històric, sociològic, tradicional... s'hi insereixen informacions toponímiques o antroponímiques (l'listats de masos, estudi del nom del poble i dels seus agregats, l'listats de noms de casa i de malnoms de persona...).

A part, cal afegir que, com hem pogut observar més amunt, dos dels col·loquis de la Societat d'Onomàstica s'han celebrat a terres gironines, el XIII a Puigcerdà, a 1988, amb onze comunicacions d'abast gironí recollides al número XXXIII del *BISO* i el XVIII a Girona, a la Universitat de Girona, el 1993, amb tretze textos d'espai gironí que varen veure la llum als números LIX i LX del *BISO*; així mateix, en els darrers anys s'han desenvolupat alguns curssets per animar els estudiosos a avançar en aquesta matèria, com ara les sessions de recerca toponímica que es varen realitzar a Santa Coloma de Farners l'any 1993 de mans de Ramon Amigó i Anglès i en les quals s'aplegaren prop de cinquanta estudiosos.

Tot plegat, com és obvi, ha motivat un cert augment d'estudis onomàstics gironins, si no referits a reculls exhaustius, sí en relació amb articles i reculls parcials encara que lluny d'altres zones del domini lingüístic català tot i tractar-se d'uns indrets molt rics quant a topònims. Per demostrar aquesta afirmació, tot seguit esmentarem els articles relacionats amb les terres gironines que s'han publicat amb posterioritat a 1980. La font més significativa, lògicament, és el *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica*²³ i és d'aquí d'on hem extret fonamentalment la informació. Els articles, per ordre alfabètic d'autor són els següents:

²³ Per conèixer els articles publicats al *BISO* fins a 1993, números I a LV, podeu consultar el número LVI de març de 1994, que és un monogràfic de Josep M. Albaigés que porta per títol "Índex d'autors, temàtic i de referències". Aquest recull es va ampliar i actualitzar en el número 91 de desembre de 2002, per part del mateix estudiós, en un volum unitari titulat "Índex general dels butlletins números I a 90 (1980-2002)". Així mateix, quan s'estava acabant de corregir el present treball, a maig de 2006, la Societat d'Onomàstica de Catalunya ha editat un CDRom en el qual s'hi recull el text de tots els articles publicats en el *BISO* des del primer número i fins al noranta.

- AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1988): “Comentaris posteriors al meu recull de Vilallonga de Ter”. *BISO XXXIII*.
- AMPUNY, Joana (1988): “Dialectalismes a Llívia”. *BISO XXXIII*
- ARNALL i JUAN, M.Josepa (1984): “Onomàstica empordanesa (s.XIV-XVII) en un capbreu de Sant Pere de Rodes I: Antroponímia” *BISO XVIII*
- _____ (1985): “Onomàstica empordanesa (s.XIV-XVII) en un capbreu de Sant Pere de Rodes II: Toponímia” *BISO XIX*
- _____ (1987): “Onomàstica de la Vall del Bac l’any 1267” *BISO XXX*
- _____ (1989): “Onomàstica occitana documentada a la Cerdanya (i onomàstica cerdana)” *BISO XXXV*
- BACH, Antoni (1995): “Onomàstica de Capmany” *BISO LX*
- BADIA HOMS, Joan i altres (1986): “El Coll d’Espils o de Banyuls en un conveni de l’any 1085” *BISO XXV*
- _____ (1989): “Toponímia i localització de restes arqueològiques a la rodalia de Llançà” *BISO XXXVII*
- _____ (1992): “El terme de Vilamacolum (Alt Empordà) i els seus habitants a principis del segle X” *BISO LVIII*
- BALTRONS GRABOLEDA, Neus (1991): “Blanes: aproximació a la seva toponímia” *BISO LVI*
- BELLVER i SANZ, Ignasi (1987): “Notes per a l’estudi d’antroponímia alt-empordanesa (1066-1076)” *BISO XXVII*
- BERAT I BALTRONS, Francesc (1990): “Les senyes de la pesca de palangre a la zona costanera d’Arenys a Blanes” *BISO XLII*
- BOSCH I AMADÓ, Josepa (1988): “Noms de vaques, bous i gossos d’atura a la Cerdanya” *BISO XXXIII*
- BOSOM, Sebastià i SOLER, Martí (1988): “Aspectes toponímics, urbanístics i ocupacionals de Puigcerdà basats en el cadastre de 1715” *BISO XXXIII*
- BOTA GIBERT, Josep (1987): “Les foneres de les mars de Blanes” *BISO XXVIII*
- _____ (1994): “Els motius de Blanes: processos d’identificació i renoms entre 1560 i 1990” *BISO LIX*
- BRUGUERA, Fèlix i ESCORIHUELA, Xavier (1993): “Els masos d’Osor segons un llevador del segle XVIII” *BISO LIII*
- _____ (1995): “Noms d’Osor segons un llevador del s. XVIII (II)” *BISO LX*
- _____ (1996): “Classificació dels topònims continguts en un llevador d’Osor (la Selva) del segle XVIII” *BISO LXVI*
- _____ (1999): “Els noms d’Osor segons un llevador del segle XVIII (i III)” *BISO LXXVII*
- CARBONELL I VIRELLA, Vicenç (1984): “Jafra o Jafre?” *BISO XVIII*
- _____ (2004): “Relació provisional de toponímia catalana esotèrica i divina” *BISO 97*
- CASTELLVELL, Ventura (1995): “Els habitants del Pla de l’Estany segons un maridatge de l’any 1491” *BISO LX*
- CLARA, Josep (1995): “El Camí de Carlemany a la Catalunya Vella” *BISO LX*
- COL.LEGI DE N.S. DEL CARME (PUIGCERDÀ), alumnes (1988): “Noms de casa d’Age (o Aja)”; “Noms de cases de Puigcerdà”; “Noms de cases de Vilallobent” *BISO XXXIII*
- CORREDOR PLAJA, Anna M. (1985): “Els noms extralegals de Cruïlles, Monells i Sant Sadurní (Empordà)” *BISO XXI*
- _____ (1989): “L’Onomàstica a través dels registres parroquials. Baptismes a Pals (Empordà): 1577-1657. I. Els cognoms” *BISO XXXVI*

- _____ (1989): L'Onomàstica a través dels registres parroquials, buidatge d'un llibre de Baptismes (1577-1657) de Pals (Baix Empordà). II" *BISO XXXVII*
- _____ (1990): L'Onomàstica a través dels registres parroquials: buidatge d'un llibre de Baptismes (1577-1657) de Pals (Baix Empordà) III. Els topònims i d'altres elements relacionats amb la toponímia" *BISO XLI*
- _____ (1991): "Classificació semàntica dels motius de Pals (Baix Empordà) *BISO XLVI*
- _____ (1992): "Els motius de Pals (Baix Empordà). Algunes consideracions seguides d'una classificació semàntica" *BISO IL*
- _____ (1992): "Renoms i eleccions municipals a Pals (Baix Empordà)" *BISO L*
- _____ (1993): "Topònims urbans a Pals (Baix Empordà): de la història a l'ecologia, passant per la devoció i altres motivacions" *BISO LIII*
- _____ (1994): "Topònims urbans a Pals (Baix Empordà). Classificació semàntica, anècdotes i comentaris" *BISO LVIII*
- _____ (1994): "Un exemple de malnoms eventuais en un document dels anys 1577-1657: els noms d'ofici" *BISO LIX*
- _____ (1995): "Riquesa onomàstica en un inventari de 1832 de Pals" *BISO LXII*
- _____ (1996): "Els renoms: una aportació singular als estudis de dialectologia" –Pals- *BISO LXVII*
- _____ (1997): "Els sobrenoms dels arrossaires de Pals (Baix Empordà)" *BISO LXVIII*
- _____ (1997): "Plantar arròs i motejar: un exemple de creació de renoms" *BISO LXX-LXXI*
- _____ (1999): "Els topònims: una eina indispensable per a conèixer la nostra terra" –Pals- *BISO LXXVII*
- _____ (2000): "La presència dels àlies als documents del fons notarial de Pals (AHG)" *BISO LXXXII*
- _____ (2000): "La presència de l'article salat en topònims baixempordanesos" *BISO LXXXIII*
- _____ (2001): "Un topònim curiós: Sa Milana (o La Milana)" *BISO 84*
- COSTA, Maria-Mercè (1999): "Els malnoms de Sant Antoni de Calonge" *BISO LXXVII*
- _____ (2003): "Toponímia baix-empordanesa: un petit mostrari d'espècies animals i vegetals autòctons", *BISO 93*
- COT, Elisabet i altres (1988): "Noms de cases de Vilallobent" *BISO XXXIII*
- DALMAU I CASANOVAS, Jaume (1982): "El president Tarradellas i Cassà" *BISO VIII*
- FERNÁNDEZ TRABAL, Josep (1987): "Aproximació a l'onomàstica d'uns pobles del rodal del llac de Banyoles (1310-1605)" *Biso XXVII*.
- FIGUERA I ABADAL, Manel (1988): "Principals topònims de la línia de delimitació de la Cerdanya" *BISO XXXIII*
- FIGUERAS, Narcís i PUIG, Roser (1995): "Malnoms de delinqüents. Un exemple de treball sobre el *Boletín Oficial de la Provincia* (Girona, 1844)" *BISO LX*
- FORT i OLIVELLA, Joan (1997): "Noms de persona del Pla de l'Estany (1214-1432)" *BISO LXVIII*
- _____ (2000): Cognoms actuals a Blanes" *BISO LXXXI*
- GALCERAN VIGUÉ, Salvador (1988): "Breu i ràpida presentació de Puigcerdà" *BISO XXXIII*
- GELI I AUGADÉ, Jordi (1987): "Olot i rodal en 1762-1766" *BISO XXVIII*

- GELI, Jordi i ANGLADA, Maria Àngels ((1987): “Noms de lloc de Vilamacolum (notes disperses)” *BISO* XXX
- GRAU, Josep i PUIG, Roser (1995): “L’alteració dels cognoms a l’inici del Registre Civil (Santa Coloma de Farners, 1875-1877)” *BISO* LX
- GURRI I SERRA, Francesc (1982): “Noms de casa al Ripollès” *BISO* VII
- ILLA, Ma Dolors i BOTA, Josep (1988): “Els motius de les contrades d’Hostalric, Massanes i Fogars-Remió” *BISO* XXXIV
- _____ (1989): “Pel·lícula (sense pantalla) de la vila d’Arbúcies” *BISO* LIII
- ILLA i MUNNÉ, M. Carme (1987): “Toponímia de l’antic terme d’Albanyà (Alt Empordà) *BISO* XXVIII
- LLOMBART, Xavier i altres (1988): “Noms de casa d’Aja (o Age)” *BISO* XXXIII
- LLUCH BRAMON, Rosa i BRAMON, Dolors (1995): “Onomàstica i malnomenació recollida pels veterinaris A.Bramon i E.Bramon (Banyoles, 1936-1979)” *BISO* LX
- MANRIQUE, Imma i VILLAS, Montserrat (1988): “Renoms i noms de casa del terme de Breda i rodal” *BISO* XXXI
- MARGARIT, Antoni (1997): “Llagostera” *BISO* LXVIII
- MOREU-REY, Enric (1988): “Una visió de la Cerdanya al final del s.XVI (1591-1598) segons un manual notarial” *BISO* XXXIII
- _____ (1986): “Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat?” *BISO* XXV
- MUNTANER, Ignasi M. (1983): “Jafra o Jafre?” *BISO* XIV
- MUNTANER I BARTRA, Joan (1988): “Notes sobre hagiotoponímia i onomàstica vària de la Cerdanya” *BISO* XXXIII
- OLIVERAS I DARDER, Lourdes (1998): Aproximació a la toponímia del terme municipal de Sant Martí Vell” *BISO* LXXIII
- PLADEVALL I FONT, Antoni (1985): “Pàtria i cognoms del general Josep Moragues” *BISO* XXII
- PRATS, Modest i IGLÉSIAS, Narcís (1994): “Toponímia del pla de Girona en els atlas francesos del segle XVIII” *BISO* LIX
- RIBOT I LLAUDÓ (1988): “Toponímia i antroponímia de Guils” *BISO* XXXIII
- RIPOLL, Esteve (1994): “Malnoms de Castelló d’Empúries: una auca de J.Puig Dalmau” *BISO* LIX
- ROCA, S. (1997): “Estudi patronímic de l’alt Vallespir i la Vall de Camprodon” *BISO* LXIX
- SALA, Ernesta (1990): “Toponímia de la Mar d’Avall. Des de Cap de Creus, a l’extrem nord, fins a Calanans, extrem sud de la badia de Cadaqués” *BISO* XL
- _____ (1994): “Toponímia dels termes urbà, terrestre i marítim de Cadaqués” *BISO* LIX
- SARACÍBAR GARRIGA, Idoia (1998): “Els renoms de Lloret de Mar” *BISO* LXXIV
- SOLDEVILA, Xavier (1995): “Els capbreus senyorials, font per a l’estudi toponímic. Torroella de Montgrí (1321-1339)” *BISO* LX
- SUBIELA ROSÉS, B. (1986): “Completant els noms de cases de Llívia” *BISO* XXV
- TEVA I JORDANA, Manel (1988): “Eines i estris a Llívia” *BISO* XXXIII
- TORT I DONADA, Joan (1987): “Consideracions sobre el valor de la toponímia en l’obra de Josep Pla” *BISO* XXIX
- VIVES COLL, Antonio (1986): “Els socis del casino de Vidreres (La Selva)” *BISO* XXVI

- VILA, Pep (1997): “Antropònims i topònims del segle XVI en un full volant sobre la repressió del bandolerisme” -de la Biblioteca de l'Arxiu Capitular de la catedral de Girona- *BISO* LXIX
- VIZCAÍNO CUERVO, Lorena (1998): “Toponímia de Sant Joan de les Abadesses” *BISO* LXXIV
- X²⁴ (1981): “Toponímia històrica de la Garrotxa” *BISO* VI
- X (1983): “Motius de la vila de Breda en vers” *BISO* XI
- X (1984): “Toponímia costanera de l'Escala (Empordà)” *BISO* XVIII
- X (1985): “Renoms i noms de casa de Llivia” *BISO* XX
- X (1985): “Topònims de Llivia” *BISO* XX
- X (1985): “Vilobí d'Onyar” *BISO* XX
- X (1986): “Prenoms de Blanes en 1541” *BISO* XXVI
- X (1987): “Toponímia del terme de Vilablareix” *BISO* XXVIII
- X (1987): “Poesia anònima: Llivia” *BISO* XXIX

També cal fer esment de la publicació de la *Miscel·lània d'homenatge a Enric Moreu-Rey* a cura d'Albert Manent i Joan Veny per part de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat l'any 1988, una obra de tres volums amb diverses aportacions onomàstiques d'abast gironí, en concret:

- ANOLL, Lídia: “Antropònims d'Urús entre 1888 i 1970” (p. 55-63, vol. I)
- ARNALL, Maria Josepa: “Onomàstica empordanesa del segle XI. Documentació del monestir de Santa Maria de Vilabertran” (p. 66-105, vol.I)
- BOLÓS, Jordi de: “La parròquia de Montagut de Fluvià al segle XVII. Paisatge, societat i toponímia” (p.245-270, vol. I)
- CORREDOR, Anna M.: “Els noms de les zones de cultiu de Pals” (p.103-116, vol. II)
- VIVES, Antoni: “Els prenomes vidrerencs (1720-1750)” (p.365-371, vol. III)

A tot plegat, cal afegir la tasca que s'ha desenvolupat a nivell de totes les comarques i poblacions gironines arran del projecte i realització del Nomenclàtor Oficial de la Toponímia Major de Catalunya a partir de la Resolució 563/V del Parlament de Catalunya publicada al *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* del vint-i-cinc de maig de 1998. Per realitzar aquest treball, l'IEC va encarregar a diversos tècnics del Consorci per a la Normalització Lingüística de comprovar i recollir com a mínim els topònims que es consideressin significatius dels que podien aparèixer en els mapes 1:250000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.²⁵ A partir d'això, a 2002 es varen fer arribar als diversos ajuntaments els topònims que s'inclourien d'aquella població²⁶ i que, després de les diverses correccions van ser la base del *Nomenclàtor geogràfic oficial de Catalunya* que va publicar-se en format paper i DVD l'any 2004.

²⁴ Anotem com a autor X els casos d'articles que apareixen com a anònims, sense el nom explícit de l'autor de l'article.

²⁵ Per conèixer aquesta tasca i un exemple a nivell de la comarca de la Garrotxa, podeu consultar PLANAGUMÀ NOGUÉ, Teresa (2002): “Un exemple de revisió toponímica comarcal: la Garrotxa” a *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Girona (25 i 26 de maig de 2001)*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona-Girona.

²⁶ El total de topònims revisats al Centre de Normalització Lingüística de Girona va ser de 8.082. En referència a Osor, l'espai que ens ocupa, en aquesta proposta inicial s'hi va recollir un total de seixanta-set noms de lloc.

Per altra banda, una altra font en la qual es poden trobar referències onomàstiques d'àmbit gironí fa referència, com havíem indicat anteriorment, a les monografies històriques d'abast local o a les publicacions periòdiques també locals o municipals. Lògicament, no podem aquí recollir totes les obres d'aquestes característiques que existeixen, però a mode d'exemple, mostrarem com n'és de present, l'onomàstica, en una col·lecció de monografies locals que ha superat el centenar de números,²⁷ els *Quaderns de la Revista de Girona*.

D'aquesta manera, si ens posem a estudiar les diferents monografies locals de l'esmentada col·lecció, ens podem adonar que en la seva majoria recullen capítols íntegres o parcials que fan referència al nom de la població o espai geogràfic que s'hi presenten: Cornellà del Terri, Anglès, Llagostera, Castelló d'Empúries, el Ter, Tossa, Agullana, Palafrugell, La Cellera de Ter, Cassà de la Selva, Hostalric, Figueres, Crespià, Puigcerdà, Begur i Escanyà, Camprodon, Maçanet de la Selva, Sant Jordi Desvalls, Ribes de Freser, Salt, la Vall de Bianya, Capmany, Gualta, Platja d'Aro, La Vajol, Vilafant, Osor, Maçanet de Cabrenys, Santa Coloma de Farners, Riells i Viabrea, Siurana d'Empordà, Jafre, Llanars, les Guillaries, Vilanant, Bàscara, Darnius, Celrà, Viladamat o La Tallada d'Empordà. En tots aquests casos, hi podem trobar amb major o menor aprofundiment un estudi etimològic, cronològic, documental i ortogràfic referit al nom del lloc presentat.

A part d'aquest capítol, sovint s'hi recullen llistats de noms de lloc o de persona pretèrits i/o presents que, en el fons, responen a un interès per l'onomàstica i que, en alguns casos, més o menys explícitament,²⁸ poden considerar-se estudis de noms de lloc o de persona i en d'altres, llistats de carrers, masos, fonts, etc. que poden ser de caràcter present i/o pretèrit. Així, en aquesta línia, podem trobar capítols com: "Els noms de lloc" a Cornellà del Terri; "Masies" i "Els motius" a Anglès; "El record en els noms" a *Els estanys eixuts*; "Els diferents noms" a *El Ter*; "Les cases de pagès" a Tossa; "Urbanisme: evolució històrica", "Les places" i "Els carrers" a Besalú; "La pesta negra i els masos ròncs" i "Arquitectura i urbanisme" a Les Planes d'Hostoles; "Carrers" i "Els masos" a Agullana; "Els estanys", "Els rius" i "El poblament" a *Els Pirineus*; "Les esglésies romàniques" a La Jonquera; "Les cases de pagès" i "Les Fonts" a La Cellera de Ter; "Tavernes, cafès i fondes" a Cassà de la Selva; "Els motius" i "Els noms de places i carrers" a Hostalric; "Les fonts", "Rieres i torrents" i "El nucli urbà" a Crespià; "Recs i molins" a Banyoles; "Nuclis del terme" a Puigcerdà; "Les localitzacions" a *La farga*; "Les fonts" a Begur; "Les fonts del terme" a Viladrau; "Les fonts" i "El fil històric" a Camós; "Places i carrers", "Les botigues" i "Les fonts" a Camprodon; "Els casals pairals" i "Llinatges" a Maçanet de la Selva; "Les cases pairals" i "Els carrers" a Sant Jordi Desvalls; "Les traces viàries" a Salt; "Les fonts" a Sant Joan de les Abadesses; "Masos i cases pairals" i "Hidrografia" a la Vall de Bianya; "L'aigua i les fonts" i "Els topònims" a Capmany; "La vila", "Les cases de pagès", "Nomenclàtor" i "Assaig etimològic" a La Vajol; "L'hàbitat a fora vila" a Vilobí d'Onyar; "Les cases de la vila", "Els masos" i "La memòria de tots" a Vilafant; "Els masos", "Carrers i noms de casa" i "Les fonts del terme" a Osor; "Els masos" i "Les fonts" a Maçanet de Cabrenys;

²⁷ A maig de 2005 s'havia arribat al número 119 de la col·lecció.

²⁸ En algunes ocasions l'estudi onomàstic es fa explícit, amb referències toponímiques a capítols titulats, per exemple, "Topònims i llistat" a Riudellots de la Selva, "Els topònims" a Capmany, "Toponímia" a Viladamat, La Tallada d'Empordà, Vilanant i Siurana d'Empordà, "Els noms de lloc" a Cornellà del Terri, "Topònims d'Ullastret" a *Els estanys eixuts*, "Els motius" a Anglès i Hostalric, "Carrers i noms de casa" a Osor, "La memòria de tots" a Vilafant, etc.

“Els noms dels carrers” i “Les fonts” a Santa Coloma de Farners; “Toponímia” a Riells i Viabrea; “Toponímia”, “Segona meitat del segle XIX” i “Els masos” a Siurana d’Empordà; “Les fonts” a Les Llosses; “Les fonts” i “Les cases” a la Vall de Campmajor; “L’urbanisme” i diferents llistats de masos per veïnats a Santa Pau; “Els masos”, “Onomàstica jafrenca” i “Els noms dels carrers” a Jafre; “Torrents, fonts i aiguats” a Llanars; “Topònims i paisatge”, “Els rius de Riudellots” i “Boscós, veïnats i cases de pagès” a Riudellots de la Selva; “Les masies” a les Guillerries; “La distribució de la riquesa”, “Masos desapareguts”, “Masos actuals I, II”, “Rius rierols i fonts” i “Toponímia” a Vilanant; “Els noms” o “Cases, carrers i places” a Bàscara; “Els masos” a Sant Feliu de Pallarols, “Els casals i els llinatges” a Torroella i l’Estartit; “Cases i masies” a Celrà; “Casals i cases pairals”, “La toponímia”, “Els noms dels carrers” i “Les masies” a Viladamunt o “Toponímia”, “Els carrers” i “Els masos” a La Tallada d’Empordà”.

A tots els capítols esmentats, i a d’altres, amb aspectes de caràcter onomàstic més o menys aprofundit –en alguns casos pretèrit, en altres present, en altres de tot plegat, en ocasions amb simples llistats, etc.-, encara se n’hi podrien afegir d’altres referits a l’etimologia popular d’alguns topònims en el sentit de recollir relats fantasiosos de caràcter tradicional i llegendari que intenten d’explicar l’origen d’alguns noms de lloc, com ara “Llac o llagosta” a Llagostera, diversos relats que es recullen a *Llegendes i misteris de Girona*, “Noms i llegendes” a *Els monuments megalítics*, “Tradicions toponímiques” a Osor, “La gorga del diable” i “El pla de les bruixes” a la Vall de Campmajor o bé “La llegenda de la fundació” a Llúvia, entre d’altres.

En conclusió, ens podem adonar que l’interès pels noms de lloc és ben present a les comarques gironines; de fet, si ens acostéssim a altres obres o publicacions periòdiques de caràcter local, a programes de festa major o a altres obres impreses de caràcter municipal, de ben segur que ens adonaríem que el llistat que aquí hem presentat és una mínima part del que s’ha publicat amb un fons més o menys onomàstic. El que cal, però, és que aquest interès més descriptiu derivi cap a un interès més analític i científic de caràcter onomàstic, que es passi dels llistats monogràfics i dels estudis parcials a la recollida exhaustiva, a l’anàlisi i a l’aprofundiment més globals, pretèrits i presents, documentats i orals.

4. Metodologia

El present estudi, des d'un punt de vista metodològic, recull diversos aspectes que, malgrat que s'interrelacionin, convé presentar de forma independent. D'aquesta manera, ens haurem de referir a la metodologia de treball seguida quant a la recerca i recopilació dels topònims; el llistat, ortografia, alfabetització i transcripció fonètica i l'etimologia.²⁹

4.1 La recerca

Una vegada triat l'espai geogràfic per treballar –que es descriu àmpliament en un altre apartat-, el territori depenent del municipi i de la parròquia d'Osor, present i passat, iniciarem la recollida de noms de lloc per poder-los inventariar i estudiar perquè com esmenta Amigó (1999:10): “L'objecte de l'onomàstica és la recopilació dels noms propis (...) i l'estudi, en una etapa posterior, amb la finalitat de descobrir-ne el sentit, la significació, l'origen”.

El coneixement de l'espai va facilitar-nos molt les coses i, d'aquesta manera, no ens va ser massa difícil de seguir els canons remarcats per tots els toponomistes per arribar a assolir una recopilació àmplia, rica i rigorosa: l'enquesta oral i el buidatge de documentació escrita, és a dir, el treball de camp i la consulta d'arxiu.

L'enquesta oral es va realitzar durant tot el desenvolupament del treball i a un bon nombre d'informants que tenen en comú el fet d'haver residit sempre a Osor i d'haver treballat o viscut en alguna zona concreta del terme municipal, per exemple el Clascar, el Pidevall, parròquia de Susqueda, les Romagueres, el Sobirà, Cercenedes o Masferrer; a part, d'altres foren elegits pel seu coneixement de l'espai, per haver treballat a bosc o haver estat caçadors.³⁰ Aquests informants foren molt útils quant a la recollida de noms de lloc de fora vila. El sistema d'interrogació fou habitualment el de pregunta directa que s'acompanyava, posteriorment, de qüestions temàtiques: noms de fonts, de sots o torrents, masos, partides o peces de terra, orografia... acompanyades d'altres de situació, de vegetació, etc. En algunes ocasions vàrem visitar el territori en cotxe amb sovintejades aturades, en d'altres dialogàrem amb un mapa davant i en d'altres consistí en un distès diàleg a casa seva durant el quals es parlava d'onomàstica. Quan era possible, a part d'anar prenent anotacions, ens acompanyàvem de la gravadora per poder solucionar dubtes que ens podien quedar pendents. De tot plegat n'apuntem el nom, la pronúncia si era particular, la situació –a partir d'indrets coneguts propers-, les

²⁹ Les obres i autors que hem seguit són els següents: MOLL, J. I TORT, J. (1985): *Toponímia i cartografia. Assaig de sistematització*; AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1999): *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*; DOMINGO i PALAU, Anna (2001): “Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics” a *BISO*, 85; IEC (2002). *Criteris per a la redacció i la publicació de reculls de toponímia* –document intern-; MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc*; TERRADO, Xavier (1999): *Metodologia de la investigació en toponímia*; COROMINES, Joan (1965): *Estudis de toponímia catalana I*. A partir d'aquí, si s'esmenta alguna d'aquestes obres s'annotarà amb el cognom primer i, entre parèntesis, l'any de l'obra i la pàgina. Quan s'introdueixin referències a altres autors o obres s'annotaran a peu de pàgina.

³⁰ Amigó (1999:33) afirma: “Els caçadors tenen fama de saber-ho tot. Però cal malfiar-se'n una mica. Els caçadors saben anar des de qualsevol punt a qualsevol altre, per camí fressat o sense camí, però van de pressa darrere el conill o la perdiu; pertot arreu passen rabents i, a vegades, entre ells s'inventen noms d'ús com si diguéssim particular, uns noms que no interessen, perquè no són populars.” Creiem que això no és del tot desencertat i ho hem evidenciat en alguns noms; per aquesta raó procurarem que a més de caçadors disposessin d'altres vies de coneixement del país, per exemple haver viscut o treballat a pagès.

característiques del lloc i aquells aspectes que ens podien arribar a interessar o a ser-nos útils.

Per a l'obtenció de la toponímia urbana –especialment noms de casa- ens servíem d'informants que havien viscut –i sovint treballat- al nucli urbà: ressegüirem de memòria, carrer a carrer, el poble i, en alguna ocasió, ens hi passejàrem. El resultat fou un notabilíssim llistat de malnoms de casa i altres topònims urbans que, sens dubte, enriqueixen l'estudi i en ocasions ens descobreixen l'origen d'algun topònim de fora vila.

Per últim, quant a l'enquesta oral, una vegada donat per acabat el recull, es va contrastar amb alguns dels informants per poder esbrinar si a la llista hi havia algun dels topònims inventariats que constava només com a escrit i que potser se'ns havia escapat com a viu oralment.

La recerca de documentació escrita ha estat l'altre gran pilar de l'estudi, de fet, el nostre interès per tirar endavant la present monografia toponímica es va iniciar en el buidatge d'un llevador de delmes d'Osor del segle XVIII. El problema, però, consistí a saber destriar la documentació interessant quant a onomàstica d'aquella més prescindible i, a això cal afegir que els documents referits a l'espai que ens ocupa es troben molt dispersos –només cal veure l'extensa llista d'arxius visitats dels quals se'n va extreure informació-. Amb aquestes premisses ens iniciàrem en els arxius locals, seguírem en els comarcals, provincials i episcopals i des d'aquí a aquells que d'una manera o altra ens hi portaren les circumstàncies, com ara l'Arxiu Municipal de Sils, l'Arxiu de Protocols Notarials de Barcelona, l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar, l'Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm o l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Quan fou possible, també visitàrem i buidàrem documentació de fons particulars.

Una vegada localitzats els documents, anotàvem de quin es tractava, l'any i la descripció i començàvem a llegir-los. En una llibreta anotàvem els topònims i antropònims que hi sorgien i els fragments que ens podien ser útils; alguns dels documents, per la seva riquesa o interès, els fotocopiàrem o microfilmàrem per treballar-los i transcriure'ls a casa.

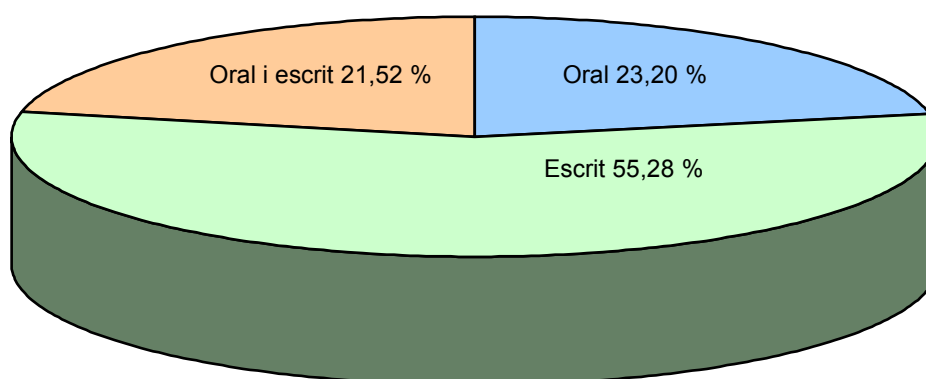
I encara seguírem una tercera via de recollida. Concretament, anotàrem els topònims localitzats en obres cartogràfiques de la zona i en obres o articles ja publicats, especialment treballs d'història local –en aquest sentit foren especialment útils alguns treballs d'Antoni Pladevall i Jaume Pladelasala ja que feien referència a antics manuals parroquials a l'actualitat perduts de principis segle XIV i mitjan segle XVI- .

Aplegats tots els noms de lloc, els vàrem entrar en un document informàtic en el qual hi constava els topònims documentats per escrit o oralment i la informació de cadascun que ens podia ser útil per al posterior estudi que és el que presentem.

Cal afegir en aquest apartat metodològic que el coneixement del territori, de la parla local i de la història de la zona, acompanyats de la proximitat i confiança amb els informants orals, ens van facilitar molt les coses. Per últim, dir que les fonts primàries i secundàries de les quals ens hem servit, la seva procedència i el nom i edat dels informants orals són presentats en l'apartat corresponent a les fonts utilitzades.

Al final de la recerca, ens hem trobat amb un total de 3578 noms dels quals 829 només ens han arribat per via oral, 1978 per via escrita i 772 que els hem trobat oralment i per escrit, de tal manera que un 55.28 % dels termes recollits provenen exclusivament de la recerca en textos escrits, un 23.20 % només de les entrevistes orals i un 21.52 % que els hem recollit per ambdós camins. A la gràfica següent es presenten esquemàticament aquestes dades.

PROCEDÈNCIA DELS TOPÒNIMS

4.2 El llistat

Com en tot estudi d'aquestes característiques, una de les dificultats més importants amb la qual ens hem trobat consisteix a tenir molt clar com s'ha de presentar l'estudi des d'un punt de vista alfabètic i ortogràfic i quina informació ha d'incloure cadascuna de les entrades ja que, com afirma Terrado (1999:131): "Muchas veces tales monografías constituyen el trabajo de tesis doctoral de sus autores. Normalmente se distinguen de una monografía local por abarcar un ámbito mayor, por presentar con más detalle la documentación histórica (muchas veces inédita) y por la mayor profundidad de los análisis etimológicos y lingüísticos"; ara bé, la recerca a les fonts primàries era òbvia i evident, l'anàlisi etimològica era necessària malgrat els riscos que comporta i el fet que resulti "...un exercici ple de perills de desencert", en paraules d'Amigó (1999:85) però, què podem entendre per anàlisi lingüístiques?. En aquest apartat, ens vàrem decantar per la transcripció fonètica dels topònims recollits oralment, seguint l'opinió d'Anna Domingo (2001:26), "...en estudis de més envergadura, com ara tesis doctorals o treballs realitzats en el marc acadèmic o equivalent, sí que considerem que hauria de ser condició imprescindible donar la transcripció". Així mateix, també decidírem de comentar la tipologia del topònim –simple, derivat, compost, plural...- i la seva estructura –genèrics, introductors, connectors...-; per últim, hi mostrarem les diferents peculiaritats gràfiques incidint a la seva possible justificació i els diferents fenòmens

lingüístics que s'hi poden produir, monoftongació, diftongació, iodització, palatalització, aglutinació...

Per últim, també varem considerar com a fonamental la situació del topònim quan això fos possible, evident en els noms de lloc encara vius a l'actualitat, pel context quan ho assenyali la documentació pretèrita i deixar-lo com a no situat quan res ens ho evidenciï. Per tal d'aconseguir-ho, ens recolzarem en topònims actuals i els situarem a diversos mapes.

Així doncs, seguint finalment les intruccions recollides per l'IEC (2002), la informació i l'ordre de cada entrada és el següent:

- Si el nom és viu s'acompanya de la transcripció fonètica a la seva dreta, sota, amb espai simple, s'hi afegeixen els comentaris, sobretot referits a la situació i particularitats del lloc; així mateix, si es dona el cas, hi afegim el que n'hagin pogut dir altres estudiosos. Tot seguit a doble espai, si s'escau, els esments documentals en què és present. Novament a doble espai s'hi afegeixen, quan és pertinent, les particularitats orals o escrites i les hipòtesis etimològiques. Finalment, si s'escau, s'hi anota una remissió a una altra o altres entrades; en alguna ocasió, la remissió pot constituir l'únic contingut d'un article.
- Si el topònim no és viu, quan sigui possible a sota i a espai simple s'hi anota un comentari referit a la seva situació així com referències d'altres estudiosos si és pertinent. Tot seguit, a doble espai, en un paràgraf a part, s'hi anoten els extractes documentals, més o menys abundants en funció de la seva presència escrita, van entre cometes, separats per un punt i coma i el topònim que ens ocupa apareix en cursiva. Tot seguit, a doble espai i en un o dos paràgrafs, hi apareixen els comentaris lingüístics i les hipòtesis etimològiques. Finalment, si s'escau, s'hi anota una remissió a una altra o altres entrades; en alguna ocasió, la remissió pot constituir l'únic contingut d'un article.

A partir d'aquí, ens plantejarem quin havia de ser el mètode a seguir quant a realització ortogràfica dels diversos noms propis i quant a la seva presentació en relació amb l'alfabetització.

4.3 Consideracions ortogràfiques

Sempre que ha estat possible, hem seguit les normes de l'Institut d'Estudis Catalans, és a dir, el Nomenclàtor Oficial de Catalunya; i en els casos en què el topònim no hi sigui present el cercarem a l'*Onomasticon Cataloniae*, tal com aconsella Terrado (1999:153) o bé al *Diccionari català-valencià-balear*; si tot i així persisteix el dubte, intentarem de proposar una grafia coherent amb la proposta etimològica que hi presentem i, si no és el cas, seguint els consells que anoten Moll i Tort (1985:81-96). Partint d'aquestes premisses, però, encara es plantegen tot un seguit de dubtes que hem intentat solventar seguint els criteris que tot seguit desenvoluparem.

- Majúscules i minúscules

Seguint les consideracions de l'Oficina d'Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans, quan un topònim es precedeix d'un article, aquest s'escriu en minúscula; així, llegirem *el Clascar, la Codina, el Sobirà...*

Els genèrics s'escriuen en minúscula, la *plaça Vella*, fins i tot en casos de genèrics no omissibles, tal i com assenyala Domingo Palau (2001:27) en contrast amb Moll i Tort (1985:62). Però es grafien en majúscula quan passen a formar part d'un específic compost, *carrer de la Plaça Vella*.

Els adjectius numerals davant d'un nom propi com a designador d'un lloc, s'anoten en majúscula, tal i com ho esmenten Amigó (1999:46) i Domingo Palau (2001:27); així trobarem *carrer dels Quatre Cantons*, *les Quatre Carreteres* o bé *els Tres Pins*.

En casos de locucions adverbials o prepositives especificatives, l'adverbi o la preposició apareixerà en majúscules, tal i com assenyalen els mateixos Amigó i Domingo Palau; així, *carrer de Dalt*, *feixa Sota la Barraca* o *partida de terra l'Altra Part de la Riera*.

Els connectors entre genèric i específic, siguin preposicions, articles definits o personals o bé contraccions, apareixeran en minúscula, aspecte admès per tots els estudiosos consultats, així trobem *pla de la Illeta*, *font d'en Carlos* o *sot del Senglar*.

Com podem observar, doncs, anotem en majúscules la inicial de tots els elements especificatius dels topònims, siguin de la categoria gramatical que siguin i s'anoten amb minúscula els connectors entre genèric i específic o entre específics quan es tracti d'un topònim compost no aglutinat.

- Les aglutinacions

Seguint Moll i Tort (1985:85), en els possibles casos d'aglutinacions, hem tingut en compte “la importància que té en aquesta qüestió la tradició gràfica”. Amb això volem dir que anotarem de forma aglutinada aquells topònims que -sense aparèixer recollits a l'actualitat de forma normativitzada- gaudeixin d'un predomini important en l'escriptura aglutinada en els documents escrits consultats. Quan s'hi produeixin dubtes, consultarem altres estudis toponímics on hi apareguin recollits noms de lloc homònims o semblants, començant per l'*Onomasticon Cataloniae* i el *Diccionari català-valencià-balear*. Així, es justifiquen grafies com *Puigjugador* al costat d'altres com *puig de Frou* o *d'Afrau*; tanmateix, hem usat el guionet en casos en els quals l'aglutinació sembla evident però que escrivint units els elements es podria produir un error de lectura, així es justifiquen grafies com *Puig-rodon*, *Puig-oriol*, *Puig-angelats* o *Puig-agut* al costat d'altres com *Puigbell*, *Puigborrell*, *Puigcaulí* o *Puigferran*. Òbviament, si apareixen normativitzats, respectem la grafia proposada per l'IEC justificant-se així una forma com *Collsacodina* al costat d'una altra com *coll de Nafre* o bé *mas la Casa Nova del Coll* al costat de *mas Casanoves* (de fet, Moll i Tort (1985:95) parlant del mot *casa* ja ens indiquen que “en plural se sol aglutinar a l'adjectiu *noves* i dona les formes *Casanoves* i *Casesnoves*” en contrast amb la forma singular que no aglutina).

En els casos d'aparició davant o a l'interior del topònim de l'article salat derivat del llatí *ipsu*, la grafia apareix aglutinada, ja que aquest article no resta viu a la zona dialectal que ens ocupa, seguint els plantejaments de l'IEC (2000:52) quan diu: “A les zones on és viu l'article derivat IPSU (l'article *salat*), aquest serà aplicat amb minúscula inicial als topònims de què vagin acompanyats (*Sant Llorenç des Cardassar*, *es Mercadal*, *sa Tuna*), mentre que s'empra amb majúscula inicial i aglutinat on l'article salat ja no és

viu (*Sant Martí Sarroca, Sant Esteve Sesrovires*)”; indicacions que, de fet, vénen a reafirmar les que ja havien presentat anteriorment Moll i Tort (1985:86). En els casos de topònims que poden haver evolucionat i apareixen en algun cas amb l’article definit substituint el salat arcaic, tenim en consideració la tradició documental més estesa exceptuant, lògicament, aquells casos que puguin haver perviscut fins als nostres dies i que a nivell oral s’anomenin sense fer ús de l’article salat ja que aleshores respectem la forma viva present.

- Les formes dialectals

Quan es dona el cas de pronúncies locals en la toponímia menor, com és el cas del present treball, bona part dels estudiosos es posa d’acord en què cal respectar aquelles peculiaritats en la grafia del nom. Així ho afirmen Moll i Tort (1985:65), “Com a principi general, cal ser més respectuós amb les formes i grafies dialectals com més es tracti de toponímia menor” –afirmació que comparteix Domingo Palau (2001:26)-. Ara bé, en casos dubtosos ens regirem per les indicacions dels esmentats Moll i Tort:

- Tenir present la tradició escrita.
- Tenir present les grafies normativitzades.
- En els casos en què es produeixi iodització etimològica Y<LY, C’L, G’L: *paia*<PALEA, *ui*<OC’LU; *reia*<REG’LA és costum de superar el fet dialectal i escriure *palla, ull, rella*.
- En casos de vocalització de la –l implosiva davant labial, *AL*<*AU*, es recomana de superar la tendència dialectal. Així ho fem; malgrat tot, respectarem les formes de *font i sot de ca n’Aubreda* per la seva àmplia tradició oral i escrita encara que siguin originades a partir de la forma *Albereda*.

Els genèrics, contràriament a això, sempre apareixeran escrits segons la forma normativitzada de l’IEC.

- Els castellanismes

Quan es tracta d’un castellanisme evident, es respecta la forma gràfica originària tot i que hi pugui haver desviacions fonètiques que, si s’escau, ja queden anotades en la transcripció fonètica. Aleshores, tal i com ho aconsella l’IEC (2002:7), el nom de lloc apareix entre cometes a l’entrada: “*Lavadero*”, *el* o “*Parque*”, *el*, per exemple.

- Grafia dels llinatges

Amigó (1999:40-42) s’estén en el comentari a la grafia que cal aplicar als topònims formats a partir de llinatges. Seguint el seu punt de vista, presentarem normativitzats aquells topònims provinents de llinatges o cognoms que no resultin lingüísticament conflictius.³¹ Així mateix, en casos de cognoms poc freqüents o dubtosos, ens guiarem

³¹ En aquest sentit ja s’havia expressat la Secció Filològica de l’IEC (1996): “La forma gràfica de la toponímia menor” a *Documents de la Secció Filològica III*, p.165 on llegim: “Els noms de lloc, tant els que pertanyen a la toponímia major com a la toponímia menor, són unitats lingüístiques i, per tant, s’han d’escriure amb la normativa vigent del català. En aquest sentit, s’ha de tenir en compte que els topònims menors que estan en relació amb un antropònim –bé sigui un prenom, un cognom o un malnom- no en són una excepció; d’aquesta manera cal diferenciar el nom propi de persona del nom propi de lloc”. En aquesta mateixa línia es reafirma la mateixa institució en un document de l’any 2000 (2000:52).

per l'obra de Francesc de Borja Moll *Els llinatges catalans*, pel *Diccionari català-valencià-balear* o per l'*Onomasticon Cataloniae*; si no hi apareixen recollits o si hi ha més d'una opció, ens regirem per l'origen etimològic, per la tradició escrita o bé per la seva pronúncia.

Ara bé, quan la referència sigui específicament antroponímica, respectarem la forma escrita actual si el llinatge continua vigent o bé la pròpia de cada documentació en el cas de la inexistència del terme en els nostres dies, seguint, de fet, la línia assenyalada per la Secció Filològica de l'IEC (2000:52): "Respecte dels cognoms, sovint apareixen registrats en formes prenortatives, que són d'ús legal. Com que la potestat d'esmenar-los correspon a l'individu, puix que es tracta d'un dret privat, aquest pot mantenir la forma que li plagui, és a dir, que pot mantenir una forma prenortativa com *Farré* en lloc de *Ferrer*. Però si un cognom del tipus *Farré* passa a formar un topònim o s'hi relaciona, aleshores ja no es tracta d'una denominació individual particular, sinó d'un ús públic general, i en aquest cas s'hi haurà d'aplicar la normativa general". És per aquesta raó que en el nostre estudi podem trobar grafiat *Sarsanedas* quan es tracta pròpiament d'un llinatge al costat de *Cercenedes* quan es refereix a un nom de lloc.

4.4 La transcripció fonètica

En els casos de topònims existents a l'actualitat, és a dir, recollits oralment amb o sense tradició escrita, hem decidit d'anotar-hi la transcripció fonètica per mostrar la seva pronúncia a l'espai geogràfic treballat.

Per a realitzar aquesta transcripció fonètica, hem seguit les indicacions fetes per l'Institut d'Estudis Catalans (1999) a l'obra *Aplicació al català dels principis de transcripció fonètica de l'Associació Fonètica Internacional* i matisades seguint la línia de transcripció aplicada per Moran i Rabella (2002) a *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia*.

Com a aspectes a tenir en compte, caldria assenyalar que a la zona que hem treballat s'ha perdut la diferència entre la o oberta i la o tancada, amb la qual cosa no hi apareixerà diferència quant als símbols utilitzats, sempre apareixerà com a [o]. Així mateix, no es diferencia l'alveolar fricativa sonora [v] de la bilabial oclusiva sonora [b], per tant, sempre transcriurem com l'oclusiva tant si la grafia és amb *v* com amb *b*.

Així, els símbols usats són els següents:

- [ə] torrent de n'Horta, la Torre
- [a] el Sobirà
- [e] el Perer
- [ɛ] ca n' Aubreda
- [i] el Pidevall, Maimir
- [o] Osor, la Roca
- [u] Osor, la Sútia, sot del Bugader
- [j] cal Rei, ca la Iot, el Baier
- [w] can Roure, ca la Boua
- [b] la Vinya, can Badia
- [d] el sot de can Pelleringa

- [g] can **Garriga**
 [p] el **Pont**
 [t] la **Torre**,
 [k] la **Casa Nova de Muntanya**, can **Sastrellarg**, can **Beliques**
 [β] la **Casa Nova de Muntanya**, les **Berbolades**
 [ð] Can **Badia**
 [ɣ] els **Artigots**, **baga de Bruguera**
 [f] coll de **Nafre**
 [s] **Collsacodina**
 [j] cal **Coix**
 [z] la **Casina**,
 [ʒ] el **Ginestar**
 [tʃ] el **Borratxí**
 [dʒ] **Puig-rodon**
 [m] ca la **Manela**, can **Pau**
 [n] can **Nando**
 [ŋ] camí d' **Anglès**
 [ɲ] Can **Fenci**
 [ɲ] can **Jan**, can **Banyadret**
 [l] ca la **Manela**
 [tʃ] el **Carbonell**
 [λ] la font del **Borrell**
 [r] la **Barraca**, la **Roca**
 [r] el **Baladrós**, les **Berbolades**,
 [ŋ] el **Cementiri**
 [ʃ] cal **Sastre**
 [j] mas **Baltasar**

4.5 L'ordenació i l'alfabetització

El mètode d'ordenació seguit ha estat, com àmpliament s'accepta entre els estudiosos de la toponímia, a partir de l'específic sigui quina sigui la seva categoria gramatical (substantiu, adjectiu qualificatiu, numeral...)

Per facilitar, però, la consulta a partir dels genèrics, s'hi inclouen abans del llistat amb una remissió a tots els específics corresponents a aquell camp, d'aquesta manera, s'hi troba un apartat referit als genèrics amb tots els específics recollits amb aquell genèric.

Així mateix, al final del treball s'hi recullen uns annexos en els quals s'hi presenten els llinatges pretèrits i presents recollits a Osor així com els malnoms individuals ja que alguns dels topònims s'expliquen a partir d'aquesta informació antroponímica.

En les diferents possibilitats estructurals (topònim de caràcter simple o compost) amb les quals ens podem trobar, els criteris aplicats a l'hora d'ordenar i alfabetitzar són els que segueixen.

En els casos de topònims simples formats per un específic simple, apliquem les següents formes:

- En els casos d'un topònim format per un nom precedit només per un article, anotem nom propi + coma + article, coincidint amb el plantejament que han manifestat tots els estudiosos consultats. Així, *Torre, la*.
- En els casos d'un topònim simple precedit d'un genèric, anotem nom propi + coma + genèric. Així, *Merder, torrent*.
- En els casos d'un topònim simple precedit d'un genèric i un o més d'un connector, anotem nom propi + coma + genèric + connectors. Així *Osor, riera d' o Horta, torrent de n'.*

En els casos de topònims compostos si el primer element té un origen genèric i coincideix amb la realitat que descriu, el continuarem considerant com a tal i, per tant, com un topònim simple: *Nafre, coll de*. Si el genèric, però, ha perdut el seu sentit inicial, considerarem que aleshores forma part de l'específic, tal i com indiquen Moll i Tort (1985:130) i Domingo Palau (2001: 22). El problema, però, sorgeix en els topònims pretèrits que no han arribat fins als nostres dies ja que sovint no disposem d'evidències de fins a quin punt el genèric coincidia amb la realitat que referenciava; en aquests casos, si la documentació escrita no ens demostra el contrari, els considerarem com a específic precedit de genèric.

Aleshores, quan hàgim d'anotar aquests compostos els ordenem així:

- En cas d'aglutinació gràfica, el nom es considerarà a efectes d'ordenació com a simple, independentment de què aparegui amb genèric o amb article. Així, *Puigrodon, partida de terra de* o bé *Collsacodina, el*.
- En els casos de no aglutinació en topònims que consten de més de dos substantius o substantius i adjectius, ens hem decantat per la primera de les opcions que presenta Amigó (1999:54) i que també és la que considera com a més adequada Domingo Palau (2001:23), és a dir, fem l'entrada pel primer element de l'específic i solament considerarem com a genèric un únic element que seria el que descriu la realitat a la qual ens referim, el que anomena Terrado (1999: 70,71) com a "designatum", considerant, per tant, com a part específica la resta d'elements. Aleshores, diversos topònims com *mas can Cercenedes, partida de terra Cercenedes de Susqueda, Partida de terra Can Cercenedes, Molí de Cercenedes, Creu d'en Cercenedes i partida de terra Creu d'en Cercenedes* els ordenem de la següent manera

Can Cercenedes, partida de terra

Cercenedes, la Creu de V. *Creu d'en Cercenedes, la*

Cercenedes, mas can

Cercenedes, molí de

Cercenedes, partida de terra Can V. *Can Cercenedes, partida de terra*

Cercenedes, partida de terra la Creu d'en V. *Creu d'en Cercenedes, partida de terra la*

Cercenedes de Susqueda, partida de terra

Creu d'en Cercenedes, la

Creu d'en Cercenedes, partida de terra la

Com es pot observar, després de l'entrada del mas remetrem a Creu de Cercenedes; d'aquesta manera, creiem que seguim adequadament el criteri d'ordenació des de

l'específic sense perdre de vista, però, la relació que existeix entre els noms de lloc que s'originen en un mateix específic.

- Per a alfabetitzar tots aquells topònims compostos, independentment de si es recullen aglutinats o no, els considerarem com si fossin un sol mot, tal i com proposen Moll i Tort (1985:131), Amigó (1999:57) i Domingo Palau (2001:23). Així, podem observar les següents prelacions alfabètiques:

Aulet, torrent de l'
Aulet Gran, peça de terra l'
Auletsacosta, peça de terra

Boscà, mas el
Boscà dels Dois, mas
Boscans, serrat

Santa Bàrbara, muntanya de
Sant Gregori, pla de
Sant Miquel de Maifré, capella de

- En casos de topònims simples o complexos en els qual fins a la coma hi hagi igualtat total entre dues entrades, per establir l'ordre hem recorregut a la prelación alfabètica a partir del genèric, de la manera que ho indiquen Moll i Tort (1985:131) i Domingo Palau (2001:24). D'aquesta manera, trobarem:

Castellar, llocdit
Castellar, mas
Castellar, pla
Castellar, serra de

4.6 L'article

En referència al fet de precedir o no el nom de lloc de l'article, seguim les propostes presentades per Domingo Palau (2001:17).

En els casos de topònims descriptius, és a dir, topònims constituïts a partir d'un nom comú transparent que és descriptor i coincideix amb el lloc, anotarem l'article. D'aquesta manera, trobem *la Roca*, *el Pont* o bé *la Riera*.

En casos de topònims informatius, és a dir, topònims formats per un nom comú transparent quant a significat però que no coincideix amb la realitat del lloc, sovint hi anotarem l'article, exceptuant els casos en què no se'n faci ús a nivell oral. Així per exemple, *la Vinya* –es tracta d'un bosc de pins- o *la Plaça* –que actualment ha esdevingut la part d'un carrer-.

En casos de topònims opacs o fòssils –com els anomenava Enric Moreu-Rey (1982:13)- és a dir, que han perdut qualsevol valor descriptiu, prescindirem generalment de l'article exceptuant els casos en els quals se'n faci ús a nivell oral o bé, si és el cas, hi aparegui majoritàriament en la documentació escrita. Així, per exemple, podem trobar *l'Anelan* al costat de *Campllong* o *Maimir*.

Quant als noms de masos, ja que a nivell oral s'ha produït la tendència majoritària a ometre el genèric, anotarem l'article que s'hi usi al costat del genèric per facilitar el coneixement del tipus de topònim de què es tracta; contràriament, en prescindirem en els casos en els quals no hi aparegui a nivell oral. D'aquesta manera, trobarem (*mas*) *la Mata, el Bancs, el Sobirà* al costat d'altres com (*mas*) *Mascoll, Ferrer* o *Baltasar*. En casos d'aparició d'altres formes que precedeixin el topònim, també s'anoten respectant l'oralitat i acompanyats del genèric; així, trobem (*mas*) *ca n'Iglésies, can Cercenedes, can Coll* o bé *can Badia*. Així mateix, cal dir que les cases disperses que apareixen com a *Barraca* o *Casa Nova*, en principi, apareixen com a masos ja que considerem que aquestes formes ja formen part pròpiament de l'específic com sovint demostra la documentació escrita: *mas la Barraca d'en Baier, la Barraca d'en Maroi* o *mas la Casa Nova del Coll*; només així s'explica que puguin aparèixer en algunes ocasions com a *la Barraca* o *la Casa Nova*, sense complements i només precedits per l'article.

En els sobrenoms o malnoms de casa, localitzats fonamentalment al nucli urbà, respectem els introductors orals quan encara existeixin –sovint amb la partícula *ca-* o bé el que marquin els documents quan apareguin per escrit i no hagin arribat a l'actualitat – sovint el genèric *casa-*. D'aquesta manera, trobem en el llistat *ca l'Andreu, ca l'Asserradora, cal Cisteller, can Ton Tonet* al costat de *casa Abel* o *casa Baieric*.

4.7 L'etimologia

L'estudi etimològic dels topònims és un dels aspectes més interessants de tot treball amb les característiques del present. En aquest sentit ja es va pronunciar Coromines (1965:7) quan afirmava que "...el que sempre ha interessat més en els noms de lloc és la seva etimologia"; plantejament que encara continua vigent, com demostren Moran, Batlle i Rabella (2002:5) quan escriuen que "els noms propis dels llocs, és a dir, els topònims, són lingüísticament molt conservadors, perquè, quan s'aplica un nom a un lloc, aquesta denominació sol perdurar encara que desaparegui la llengua o els elements lingüístics d'origen. Per aquest motiu l'estudi de l'etimologia dels topònims presenta molt d'interès des del punt de vista lingüístic i també històric en general".

Ara bé, quan intentes d'obrir-te camí en les investigacions etimològiques, les dificultats amb les quals t'has d'enfrontar són sovint complexes, en ocasions insalvables. De fet, quan Coromines (1965:10-21) dibuixava els coneixements que segons ell havia de reunir un etimòleg, ens adonem de les limitacions amb les quals ens trobem: coneixement de la parla de la zona, conèixer perfectament la gramàtica històrica del català, conèixer a fons el vocabulari de la nostra llengua, conèixer l'aspecte del lloc designat, conèixer les llengües emparentades amb el català i la lingüística romànica en general, saber llatí a fons, saber grec, ser un bon germanista, disposar d'un bon nombre de mencions antigues, conèixer la història de la zona... És a dir, com afirmava l'eminent estudiós, "...si els estudis etimològics són sempre difícils, la dificultat augmenta encara quan es tracta de noms de lloc".

Ateses les dificultats esmentades i les nostres pròpies limitacions, les aportacions etimològiques es desenvoluparan en aquells casos en els quals sigui possible –per coneixement de la zona, per abundància de la documentació escrita, per la terminació, per relació amb algun topònim proper...-. A la resta de casos, partirem de les hipòtesis

que n'hagin presentat els millors estudiosos en aquest àmbit. Així, les obres de consulta que es tenen en compte són:

- COROMINES, Joan (1995-2001): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (DECat)
- COROMINES, Joan (1989-1997): *Onomasticon Cataloniae* (OnCat)
- ALCOVER, A.M. i MOLL, F. de B. (1988): *Diccionari català-valencià-balear* (AlcM)
- MORAN, J. I RABELLA, J.A. (1999): *Diccionari etimològic manual* (DEM)
- BRUGUERA, Jordi (1996): *Diccionari etimològic* (DE)
- MORAN, J., BATLLE, M. I RABELLA, J.A. (2002): *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia* (Moran, Batlle, Rabella 2002)
- BALAÑÀ, Pere (1987): *Els noms de lloc de Catalunya* (Balañà 1987)

A banda d'aquestes obres, també prendrem en consideració les propostes o aportacions que hagin pogut presentar altres estudiosos com Enric Moreu-Rey, Ramon Amigó, Joan Veny, Maria-Reina Bastardas, Xavier Terrado...

Aleshores, podrem observar tres grans grups de topònims quant a l'estudi etimològic:

- En un primer grup hi haurem d'anotar aquells noms de lloc clars, que presenten una etimologia òbvia, evident. En aquestes ocasions, les dificultats són escasses malgrat que sempre cal anar en compte perquè es poden produir sorpreses. D'aquesta manera, un topònim que sembla absolutament clar com és el *carrer de l'Arbreda*, en realitat no ho és tant ja que originàriament no es tracta d'un derivat col·lectiu d'*arbre* sinó que prové d'una mala interpretació del llinatge i nom de casa *Albereda* que, pronunciat habitualment *Aubreda*, es va grafiar inadecuadament com a *Arbreda*; és a dir, que en realitat hauria de ser *carrer Albereda*.
- En un segon grup hi situaríem aquells topònims que actualment s'han de considerar fòssils o opacs però que dels quals se'n pot presentar alguna hipòtesi versemblant. En aquests casos, procurem ser prudents i raonables, és a dir, que considerem i remarcuem aquell plantejament com a una simple hipòtesi que no pot considerar-se definitiva ni tancada, en certa manera seguim el que plantegen Moran i Rabella (2002:6) quan diuen que “si alguna d'aquestes propostes ens ha semblat versemblant o raonable, l'hem inclosa sempre amb aquest caràcter de proposta, afegint-hi la consideració de “probablement”, “potser” o “possiblement”...” De fet, això ve determinat per la idea que, sovint, les nostres propostes ni que parteixin de grans etimòlegs, corresponen a això, hipòtesis de treball que per raons diverses no poden considerar-se com a definitives ja que, com explica Amigó (1999:85-113), el risc de desencert en hipòtesis etimològiques és evident.
- Finalment, en un tercer grup hi situaríem aquells topònims opacs que, per manca de formes escrites o, simplement, per desconeixement total del mot, ens és impossible de desxifrar-ne el possible origen etimològic. En aquests casos indiquem que no en coneixem el possible ètim, que el seu significat etimològic és incert o desconegut.

Com es pot observar, hem procurat mantenir una situació d'equilibri entre les posicions que han pres els diversos toponomistes, uns de molt desconfiats i prudents envers l'estudi etimològic dels noms de lloc, com Amigó (1999:85) que ha arribat a titular una part de la seva obra de metodologia de recerca onomàstica com a “Que les etimologies quedin per als etimòlegs”; i d'altres que s'hi entusiasmen fins a arribar a realitzar

afirmacions com les de Coromines (1965:21-22) quan diu: “Quan sabrem l’etimologia dels nostres noms de lloc, es dirà, hauréu satisfet la nostra curiositat i aquests noms hauran deixat d’ésser un enigma provocatiu i, en certa manera, mortificant”.

4.8 La classificació

Xavier Terrado (1999:75) afirma: “Cada lengua estructura a su modo el conjunto de sus expresiones, dota de una configuración especial a la forma interior de su léxico. Si esto es así, ¿tiene sentido proponer una clasificación general del léxico toponímico en campos semánticos? ¿No sería mejor dejar que, a la vista del corpus léxico de cada zona, cada investigador creara su propia clasificación?”. En certa manera, els plantejaments i dubtes que exposa el doctor Terrado tenen una bona part de raó però, en el fons, tal i com assenyala Amigó (1999:10,11) “l’objecte de l’onomàstica és la recopilació dels noms propis que, sovint, són noms comuns que han adquirit categoria de propis; i l’estudi, en una etapa posterior, amb la finalitat de descobrir-ne el sentit, la significació, l’origen”. Per tant, creiem que si un dels objectius de la toponímia és el de descobrir la significació del nom de lloc és lògic que, en aquest sentit es recullin els topònims almenys a partir de llur significació semàntica i etimològica a la llum de tot el que s’hagi anat desenvolupant a l’estudi a partir d’un intent de classificació.

Es fa evident, a partir del que hem assenyalat anteriorment, que la nostra proposta de classificació seguirà un criteri semàntic, en la línia indicada com a primera possibilitat de classificació entre un grup de deu per Enric Moreu-Rey (1982:12), “hom pot considerar els noms de lloc segons llur intel·ligència per part del poble que viu en els límits geogràfics prèviament fixats”. En el fons, creiem que és la tipologia de classificació de topònims més freqüent en els estudis, exhaustius o concrets, com demostra la gran quantitat d’articles sobre noms de lloc que inclouen algun element semàntic, com ara toponímia procedent de la fauna, de la flora, de la hidronímia...

Ara bé, el que d’entrada pot semblar simple o senzill, a mesura que avança l’estudi es va complicant perquè, quan el topònim és clar i entenedor no hi ha dubtes per a la seva classificació, però quan el topònim és opac o fòssil es fa més complex i, aleshores, ens hem decantat per l’opció més evident que ens pot assenyalar l’etimologia, i si no és evident o té diverses possibilitats, hem cregut que era convenient d’anotar-lo en un apartat que hem anomenat de topònims d’origen incert o desconegut. Una altra dificultat apareix de resultes d’aquells casos en què una mateixa forma pot incloure’s en més d’un apartat, per exemple *Albereda* com a llinatge o com a fitotopònim, *Abells* com a forma visual o relacionat amb l’insecte; aleshores, novament, ens hem decidit per l’origen que sembla més evident a la llum de la documentació escrita o en comparació amb topònims homònims o paral·lels d’altres zones. Possiblement, en alguns casos ens errarem –de fet un estudi d’aquestes característiques no es pot donar mai per tancat ni per finalitzat- però pensem que en un treball de les característiques del present, malgrat les dificultats que es puguin plantejar, ha d’incloure una classificació semàntica o temàtica, contrariant parcialment l’afirmació d’Amigó (1999:82) “Però una classificació temàtica no ens ha de preocupar gens, perquè un recull de noms no cal que en porti cap de classificació d’aquesta mena” i encara que, en el fons, li hàgim de donar la raó quan més endavant indica que “La llista que tenim de noms no classificables perquè no sabem veure què poden voler dir és llarga”.

Amb les consideracions que hem anat plantejant, partint de la proposta de classificació expressada per Moreu-Rey en el desenvolupament de la seva obra *Els nostres noms de lloc*, i de la que presenta Xavier Terrado (1999:84) així com les que aquest mateix estudiós ens esmenta proposades per García Arias, Trapero i Emili Casanova, així com les diferents possibilitats que hem anat observant en articles publicats al *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica*, hem decidit de dividir la nostra classificació semàntica en els següents àmbits:

- 1) Topònims provinents d'un altre topònim
- 2) Relació antroponímica
 - Llinatges
 - Prenoms
 - Malnoms o noms de casa
- 3) Topònims originats en un ofici o dignitat
- 4) Topònims provinents de l'orografia (relacionats amb el relleu)
- 5) Hidrònims (relacionats amb l'aigua)
- 6) Fitotopònims (relacionats amb la flora)
- 7) Zootopònims (relacionats amb la fauna)
- 8) Topònims originats en la composició del terreny (color, tipus...)
- 9) Topònims formats a partir de la forma i la mida
- 10) Topònims originats en la situació a l'espai
- 11) Relació amb l'actuació de l'home
 - Construccions
 - Conreu i ramaderia
 - Relacions jurídiques o fets polítics
- 12) Topònims originats en fets o episodis anecdòtics
- 13) Hagiòtopònims (relació amb la religió)
- 14) Topònims originats amb l'ús del lloc
- 15) Topònims amb referències temporals
- 16) Topònims d'origen desconegut o incert

Com es pot comprovar, de fet adequem la classificació al corpus del nostre recull, seguint, en certa manera l'afirmació de Xavier Terrado que recollíem més amunt.

4.9 Comentaris lingüístics

En el decurs de les diferents entrades dels topònims, també recollirem les particularitats lingüístiques que es poden detectar a l'escriptura d'alguns noms de lloc. Tanmateix, només assenyalarem aquelles que es puguin considerar pròpies d'aquell terme prescindint de les que es puguin relacionar amb el dialecte al qual pertany.

D'aquesta manera, tenint en compte que Osor s'inclou a l'espai geogràfic del català central, en general no esmentarem confusions gràfiques com ara les que són fruit de la neutralització vocàlica en posició àtona (*a-e*, *o-u*), fruit de casos d'homofonia (*b-v*, per exemple), fruit d'emmudiments (*-r*, *-t* finals), l'ús d'alguns dígrafs (*x-ix*, *s-ss*, *r-rr...*), etc.

Tampoc esmentarem sempre aquelles fórmules escrites que siguin només una conseqüència de l'homofonia, dialectal o no, és a dir, aquells casos en què, potser com a fruit de la inexistència o del desconeixement de la normativa ortogràfica del català,

s'aplica l'ús d'una grafia o dígraf que es pronunciaria de la mateixa manera com per exemple *s-ss-c-ç*, oclusives sordes o sonores a fi de mot, *l-l-l*, l'ús de l'accent i la dièresi, etc.

Quan es tracti de formes gràfiques conseqüència de la castellanització tampoc s'assenyalaran, entre altres coses perquè és molt freqüent que no es puguin diferenciar algunes formes escrites com a causades per un procés de castellanització de l'escriptura, per raons dialectals i, fins i tot de desconeixement o mal ús de la normativa de la llengua.³² Seria el cas de fórmules com *ñ-ny*, vocal accentuada final-*r* final muda, plural *-es-as*, etc.

Així doncs, allò que comentarem serà la tipologia del mot (simple, derivat o compost) incloent-hi, quan s'hi reculli alguna singularitat, una anàlisi de la seva categoria gramatical, les formes arcaïques o llatinitzades, els casos d'aglutinació, l'ús de grafies prenortatives (com ara la *-ch* final), les variacions conseqüència de fenòmens fonètics (ioditzacions, metàtesis, diftongacions...), els canvis que són fruit d'aspectes morfològics (pluralitzacions, feminitzacions...), l'ús i la tipologia dels connectors (ús de l'article amb pervivència o no de formes arcaïques com l'article salat o l'article neutre, utilització de l'article personal, aparició de preposicions o contraccions...) i tots aquells altres aspectes que creiem interessants depenent del nom propi de lloc davant del qual ens trobem.

³² Fixeu-vos, doncs, que en general deixarem de comentar allò que es produeix per una idèntica fonètica amb diferent grafia ja que en ocasions es faria força complex de saber quina és la raó que n'origina la grafia, perquè, per exemple la diferència entre dues formes com *Cisteller-Cistellé* pot ser deguda a una homofonia dialectal, a un desconeixement de la normativa o bé a una castellanització.

5. Procedència dels topònims

5.1 Arxius i Fons consultats

Arxiu Capitular de Vic ACV
 Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners ACSCF
 Arxiu de la Corona d'Aragó ACA
 Arxiu de Protocols Notarials de Barcelona APN
 Arxiu Episcopal de Girona AEG
 Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar AFF
 Arxiu Històric de Girona AHG
 Arxiu Municipal de Girona AMG
 Arxiu Municipal d'Osor AMO (parcialment a l'ACSCF)
 Arxiu Municipal de Sils AMS
 Arxiu Parroquial de Santa Eugènia de Ter APSET (a l'AEG)
 Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm APSHS
 Arxiu Parroquial d'Osor APO
 Arxiu Particular d'Àngel Serradesanferm de Sant Hilari Sacalm APAS
 Arxiu Particular de Josep Oller de Banyoles APJO
 Arxiu Particular del mas Sobirà APS
 Arxiu Particular d'Emili Rams d'Anglès APER
 Arxiu Secretaria Episcopal de Vic ASEV
 Fons del mas can Badia de Mariano Coll d'Osor APMC
 Fons del mas Iglésies FI (a l'ACSCF)
 Fons del mas Soler del Coll FS (a l'ACSCF)
 Fons Massaneda del mas la Coma FM (a l'ACSCF)
 Fons del mas Pidevall d'Osor FP
 Fons del mas Ripoll d'Osor RIP (a l'ACSCF)

5.2 Fonts primàries consultades

Documents del fons de Sant Benet de Bages referents a Osor Es tracta d'un total de disset documents, fonamentalment vendes, datats entre els anys 914 i 984 resumits per Antoni Pladevall a l'article "El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i de la vall d'Osor (s.X)" i provinents del Fons Biblioteca Universitat de Barcelona (BUB) i de l'ACA (Fons Monacals Universitat, lligall 75). Concretament, es tracta dels documents del BUB números 174 de l'any 914, 8 del 919, 173 del 922, 88 del 927, 5 del 927, 135 del 928, 10 del 930, 4 del 933, 9 del 937, 12 del 949, 11 del 958, 157 del 958, 159 del 959, 45 del 963, 93 del 970 i 98 del 984. De l'ACA se'n reproduïxen dos, un de l'any 960 amb el número 12 i l'altre, amb el número 176, de l'any 924. Es referencien com a SBB amb l'any corresponent.

Pergamí de Ramon Borrell núm.3 (ACA) Document datat de gener del 933 referit a la venda que els comtes Ramon Borrell i Ermenesenda feren al prevere Sanç de l'alou que posseïen a la vall d'Osor. Estudiad per Antoni Pladevall i Font l'any 1979. PRB 933.

Epistólogo Vicense de Moncada, p.184. Bula del papa Benet VII de l'any 978. Assenyala els límits parroquials de Sant Pere d'Osor recollits a partir de les afrontacions entre els bisbats de Vic i Girona i que són recollits per Pladelasala a 1960. VIC X-XI

Acta de consagració de l'església de Sant Vicenç de Susqueda (ACV). Document que data de l'11 de desembre de 1068. Ens informa dels indrets que limiten amb la parròquia de Sant Pere d'Osor. Apareix transcrita per Antoni Pladevall i Font al volum V de *Catalunya romànica*. SUS 1068

Liber Feudorum Maior. Document núm.394 que data del 29 de desembre de 1068 que es refereix a la venda que Arnau Sala i la seva esposa Constança feren al comte Ramon Berenguer I i la seva muller Adalmodis de propietats de la vall d'Osor. Fou publicat a Barcelona l'any 1945 per F. Miquel Rossell. LFM 1068

Certificació de la sentència confirmada pels presents, donada davant la porta de l'església parroquial d'Osor, entorn de la mesura legal del vi que s'importa de Tona Document del qual n'hem pogut consultar la transcripció realitzada per Josep Pernau a l'article "Pergamins de Girona a Copenhague". Segons l'esmentat estudiós, es tracta d'un pergami de 148x222 mm en el dors del qual hi ha anotat "OZOR 22" i "1200" i que data de l'any 1234. COP 1234

Memorial dels Actas se son trobats hauerhi vuÿ als 26 del mes de octubre en la casa de Joseph Ripoll pages senyor util y propietari del mas Ripoll de la parroquia de sant Pera de ozor bisbat de Vich (Fons del mas Ripoll de l'ACSCF). Document de 31 folis de paper 207x155 mm. datat d'entre 1639 i 1640 que reproduïx documents referits al mas el Ripoll d'Osor datats entre 1242 i 1639 (vendes, establiments, sentències, permutes, lluïcions, precaris i capbreus). Es recullen com a RIP amb l'any corresponent.

Anónimo. Notario de S. Pere d'Ossor. 1285-1289 y 1292 (APN) Registre 79/1. Manual notarial en força mal estat de conservació. Té cinquanta-set pàgines escrites i alguns fulls solts. Escrit en llatí i enquadrat en pergami. NOT 1285

A la banda interior de les cobertes de pergami del document anterior hi ha un llistat de llinatges-masos que semblaria una mena d'índex possiblement posterior al text interior, aquests esments els anotem com a NOTc 1285

Manual Arxiu Parroquial d'Osor 1316-1318 (APO) Manual actualment perdut que hem pogut conèixer i esmentar gràcies als treballs realitzats per Antoni Pladevall Font "La Vall d'Osor dels anys 1316 al 1318" que es publicaren a *Ausa IV* (1961-1963) i *Programa de la Festa Major del Terç d'Osor* dels anys 1980 i 1981. Pladevall assenyala que es tractava d'un petit manual de paper amb noranta-quatre fulls –els cinc últims en blanc- relligat amb coberta de pergami. MAN 1316

Bernat de Romegueres requereix Jaume de Sant Hipòlit, procurador de Sibil·la de Saga, senyora d'Osor, a certificar-se dels drets d'ell, demanant, abans de pronunciar sentència en la qüestió que l'enfronta amb Arnau de Reig Document que hem pogut consultar a partir de la transcripció realitzada per Josep Perarnau a l'article "Pergamins de Girona a Copenhague". Segons indica l'esmentat estudiós, es tracta d'un pergami de 207x162 mm en el dors del qual s'hi llegeix "OZOR 25" i "1200". Data de l'any 1319. COP 1319

Anónimo. Notario de Sant Pere d'Ossor 1334-1343 (APN) Registre 79/2. Manual notarial escrit en llatí de vuitanta-sis pàgines i relligat amb pergami però només

parcialment pel seu mal estat; de fet està molt ratllat i les darreres pàgines no són senceres. NOT 1334

Capbreu d'Osor i Susqueda 1342 (AEG) Monestirs 61. Capbreu realitzat per ordre de Ramon de Rocasalva, prior de Santa Maria del Coll. Inclou un índex per parròquies. Relligat en pergami, es tracta de trenta-cinc documents inclosos en el llibret que fa 220x160 mm. Estudiat per Josep Maria Rodríguez Burch en un treball de llicenciatura presentat a la Universitat Autònoma de Barcelona l'any 1975 de la qual en va realitzar un article l'any 1981 publicat a la *Miscel·lània del desè aniversari del Col·legi Universitari de Girona*, n.1, vol.1. CAP 1342

Capbreu del priorat de la Verge Maria del Coll de les rendes sun a sancti possedon (ACA) Volum sense data de 280x180 mm en el qual en dues ocasions hi apareix l'any 1342 fet pel qual considerem que data d'aquell moment. Conservat a l'ACA, Monacals HAC volums 1093. CAPb 1342

Capbreu de Monsoliu en quant a la 3ª part del Priorat del Colly las restants des Exm Compte de Solterra (ACA) Capbreu inclòs en el volum MON 1071 de l'ACA que porta anotat a les cobertes *Quatre capbreus del Priorat de N.S. del Coll y dos Precaris y una sentència suelta del Mas Planas de Osó*. Es tracta d'un petit manual de 150x100 mm de vuit fulls els dos darrers en blanc. Es tracta d'un document posterior a 1613 que és un resum realitzat a partir d'un capbreu de 1343 ja que a la primera pàgina hi podem llegir "O per millor dit resumen de la capbrevacio faheda y de lo que se capbrevá al Abril de 1343". Els topònims que hi apareixen pertanyen a l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí i, per tant, municipi de Sant Hilari Sacalm, però parcialment dependents del priorat del Coll. Aquest document fou estudiat per mi mateix en un article publicat l'any 2004 al *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm*. CAP 1343

Còpia de 28 Pergamins del Patrimoni de la Coma (ACSCF) Volum procedent del FM realitzat entre els anys 1700 i 1800 i en el qual s'hi transcriuen diferents documents d'entre 1343 i 1610. Consultat amb fotocòpia a l'ACSCF del Fons Massaneda Fons Complementari caixa 7 lligall 4. Es recullen els esments com a PFM amb l'any corresponent

Capítols del terme d'Osor al Comú de Vic (ACV) Pergami que data d'abril de 1355 recollit al Calaix 28, lligall 9, número 386 de l'Arxiu Capitular de Vic. COM 1355

Esriptura de renuncia a un contracte de parceria (Fons Ripoll de l'ACSCF). Pergami de 16x36 datat del 15 de març de 1396 i referit al mas el Ripoll d'Osor. RIP 1396

Sis prohoms de la Vall d'Osor pronuncien sentència arbitral sobre la resclosa construïda en la riera, davant la plaça de la Sagrera d'Osor Document consultat a partir de la transcripció feta per Josep Perarnau per a l'article "Pergamins de Girona a Copenhague". L'esmentat estudiós assenyala que es tracta d'un pergami de 286x388 mm en el dors del qual s'hi llegeix "OZOR 54" i "1400" i data de l'any 1421. COP 1421

Còpia notarial de les escriptures de venda del castell d'Anglès i de la vall d'Osor (AEG) Esriptures originals signades a Barcelona a 1439, se'n conserva una còpia de

1561 en llatí a l'APSET actualment a l'AEG; és un document molt pobre quant a referències onomàstiques. ESC 1439

Primer llibre memorial de Sança de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d'Osor Conservat a l'Arxiu Capitular de la S.E. Catedral Basílica de Barcelona a la secció "Llegats de Llibres Extravagants" número 6/389. Data d'entre 1440 i 1443. Transcrit a l'obra *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle XIV* per Josep Canela, Andreu Daufí i M. Àngela Serra. LLC 1440

Capbreu a favor de Violant de Vilanova d'Ossor (AMG) Volum relligat que data de l'any 1446. Recollit a Capbreus 3.1.5 lligall 1 de l'Arxiu Municipal de Girona. En general es troba en força bon estat de conservació malgrat els problemes de lectura en algunes de les seixanta-sis pàgines de què consta. CAP 1446

Manual de 1450-1460 (APO) Antic manual a l'actualitat perdut que hem pogut consultar a partir de la transcripció i estudi que en va fer Antoni Pladevall l'any 1984 a l'article "La Vall d'Osor. Síntesi històrica (6). La reconstrucció de la Vall i inicis de l'Edat Moderna". MAN 1450

Possessió del Castell d'Anglès y del lloch de Osor de la Família Çarriera (APER) Document de vuit fulls datat de l'any 1473 i escrit en llatí. L'hem pogut consultar a partir d'una còpia acompanyada d'una traducció al català realitzada pel pare Joan Sidera. PLO 1473

Fogatge de 1497 Transcrit per Josep Iglésies i publicat l'any 1991 per la Fundació Salvador Vives i Casajuana. FOG 1497

Tralat de les rendes que la catllania de Solterra pren en los termes e parròquies davall descrites axí com deval per manut ça contén Document buidat a partir de la transcripció feta per Josep Pernau per a l'article "Pergamins de Girona a Copenhague". Segons l'esmentat estudiós, es tracta d'un pergami de 720x423 mm en el dors del qual s'hi llegeix "OZOR 45" "Llevador de las rendes de la castllania"; sense data, pel tipus de lletra sembla que és del segle XV. COP XV

Fogatge de 1553 Transcrit per Josep Iglésies i publicat l'any 1979 per la Fundació Salvador Vives Casajuana. La part referida a Osor s'encapçala per "Villa i terme de Osor fogajat a 5 de octubre 1553 per Miquel Bayer balle com apar a cartes 223". FOG 1553

Manual Arxiu Parroquial d'Osor 1553. Manual actualment desaparegut que havia estat transcrit per Josep M. Pericas entre 1926 i 1931. Segons Antoni Pladevall la transcripció es guarda a l'ACA però allà ningú ens el va localitzar i, per tant, s'anota seguint els treballs de Pladevall a diversos programes de la Festa Major del Terç d'Osor esmentats a la bibliografia. MAN 1553

De las capbrevacions de est capbreu pertañent al Priorat del Coll y Abadia de Amer sen ha tret copia autentica per Don Manuel Ferrer Nott. De Amer a Juliol de 1830 (ACA) Manual amb coberta de pergami de 280x180 mm. de cinquanta-tres pàgines en llatí exceptuant de la 49 a la 52 que resten en blanc. Procedent de l'ACA com a Monacals 1093. CAP 1560

Capbreu del Priorat de N.S. del Coll de Osor que conté trenta una capbreuacions essent las quatre ultimas a favor de la Dt Abacial de Sta M. de Amer a la cual unit dit Priorat del Temps del Rtn Miquel Mercader, Prior, en lo juny de 1560. Noz lo Dt Serra domiciliat en la Ciutat de Gerona. Original de Dn Jaume de Llanza y de Valls de la Abadia de Sta Maria de Amer, copia de Dn Manuel Ferrer y Clará (AEG) Còpia idèntica a l'anterior conservada a l'AEG amb el número 84, 46 ff. CAPb 1560

Esriptura de precari y nou establiment atorgada per Miquel Sariera y de Gurb senyor de la vila i vall d'Osor i de la casa i honors de Recs i de Puig Farran a favor de Salvi Ripoll pagès i altres familiars seus de tot el mas Ripoll i de diverses peces de terra (Fons Mas Ripoll de l'ACSCF) Pergamí de 395x360 mm. datat del 14 de juliol de 1562 i referit al mas el Ripoll d'Osor. RIP 1562

Capbreu del mas la Coma d'Osor (ACSCF) Datat d'entre 1562 i 1563, es tracta d'un document original del FM del qual n'hem pogut consultar una còpia de l'ACSCF, del Fons Massaneda, Fons Complementari caixa 2 carpeta 1. FM 1562

Capbreu de Susqueda y Ozor del any 1562 apud Paulum Serra Notm. Regm. Gerunda (transcumptat p.t. Clara en 1832) (ACA) Còpia autèntica realitzada a 1832 pel notari Manuel Ferrer per ordre de l'abat d'Amer Jaume Llanzas i de Valls del capbreu de 1562. Es tracta d'un manual de 300x190 mm. de cinquanta-una pàgines, quinze de les quals en blanc, escrit en llatí i en força mal estat de conservació. Procedent de l'ACA Monacals HAC volums 1072. CAP 1562

Capbreu de Susqueda y Osor del any 1562 del Priorat de N.S. del Coll Apud Paulum Serra Notm. Rgm. Gerundy. Copia autèntica de 1838 (AEG) Document molt semblant a l'anterior conservat a l'AEG amb el número 85, 56 ff. CAPb 1562

Esriptures notariales mas la Coma d'Osor (ACSCF) Recull de diversos documents notariales (concòrdies, àpoques, rendes...) datats entre els anys 1568 i 1818. Es conserven al Fons Massaneda i s'han consultat a l'ACSCF al Fons Massaneda Fons Complementari caixa 6 carpeta 1. Es recull com a FM amb l'any corresponent.

*Capbreuatio Raphaelis Coll parrochie Osor in favore Illm domini Prioris Beate Marie de Colle (ACA) Manual de 270x200 mm. de vint pàgines, vuit de les quals en blanc, que data de l'any 1622. Es troba inclòs dins el volum *Quatre capbreus del Priorat de N.S. del Coll y dos Precaris y una sentencia suelta del Mas Planas de Osó*. CAP 1622*

Cabreo del Priorato de N.S. del Coll de Osor unido a la Dignidad Abacial del Monasterio de Sta Maria de Amer y Rosas, de las ventas y dominios que posehe en los lugares de Osor y Susqueda en el Corregimiento de Vich, seguit de l'expressió "Este cabreo se ha hecho a expensas del M.S. Sr.D. Jayme Llensa y de Valls en 1829" (AEG) Molt semblant a l'anterior però més extens. Data de 1622 malgrat que s'hi recullen referents anteriors i posteriors; es conserva a l'AEG amb el registre número 83, 51 ff. CAPb 1622

Llibre de Matrimonis d'Osor (APO) Hem consultat el primer volum perquè es tracta del llibre més antic dels conservats a l'actualitat a l'Arxiu Parroquial d'Osor, datat entre

1669 i 1761, és a dir, anterior al primer llibre de baptismes. S'esmenta com a LM amb l'any corresponent.

Llibre de visites de la parròquia de Sant Pere d'Osor (APO) Datat a partir de 1685, és especialment significatiu quant a onomàstica el llistat de confirmacions de 1685. Es referencia com a LV amb l'any corresponent.

Al Fons del Mas Pidevall d'Osor hem pogut consultar-hi dos lligalls de documents notariais i comercials molt diversos (èpoques, capítols matrimonials, lloguers, vendes, factures...) que daten d'entre 1688 i 1983 però sense cap mena d'ordre. Les referències es recullen com a FP amb l'any corresponent.

Caputbreve de aliquibus quos recipit Abatia Monastery Ameries (cum Prioratus V.M. de Collis est unitus) In Parrochiis de Ozor, Susqueda, Stt Andreu de Bancells, St Llorens des Monts dies vicens factum in annis MDCXCIX (ACA) Manual de 260x190 mm. enquadernat en pergamí de trenta-tres fulls el darrer dels quals funciona com a índex. Es troba inclòs dins el volum MON 1071 de l'ACA titulat *Quatre capbreus del Priorat de N.S. del Coll y dos Precaris y una sentencia suelta del Mas Planas de Osó*. CAP 1699

Llibres de Baptismes de la parròquia de Sant Pere d'Osor (APO) Es tracta d'un total de nou volums conservats a l'Arxiu Parroquial d'Osor: 1700-1746, 1747-1797, 1798-1851, 1852-1867, 1868-1900, 1901-1927, 1928-1960, 1961-1976 i 1976 endavant. Es referencien com a LB amb l'any corresponent.

Llibres d'actes de l'Ajuntament d'Osor (AMO ara a l'ACSCF) Es tracta d'un total de vint-i-sis volums datats entre 1701 i 1963 i corresponents al Fons Municipal d'Osor que es conserva a l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners: 1701-1740 (v.245), 1740-1815 (v.246), 1816-1854 (v.244), 1864-1900 (liligall 278), 1901-1902 (v.109), 1902-1905 (v.110), 1905-1908 (v.111), 1908-1912 (v.112), 1912-1915 (v.114), 1915-1917 (v.115), 1917-1921 (v.113), 1921-1923 (v.117), 1923-1925 (v.119), 1925-1931 (v.120), 1932-1935 (v.122), 1935-1937 (v.123), 1937-1942 (v.124), 1943-1947 (v.125), 1947-1950 (v.126), 1950-1953 (v.127), 1953-1955 (v.128), 1955-1957 (v.129), 1957-1958 (v.130), 1958-1960 (v.131), 1960-1961 (v.132), 1962-1963 (v.133)

Capbreuacions tretas de orde y instancia de Narcis Çarçanedas Monjo y del Monastir de Sta Maria Amer (ACA) Manual de 270x200 mm. de set pàgines, les dues darreres en blanc. Data de 1707 i s'inclou dins el volum MON 1071 de l'ACA *Quatre capbreus del Priorat de N.S. del Coll y dos Precaris y una sentencia suelta del Mas Planas de Osó*. CAP 1707

Manual notarial de Josep Falp (APSHS) Volum enquadernat en pergamí datat d'entre el 23 de juny de 1710 i el 24 de desembre de 1713 i que es tracta d'un manual notarial conservat a l'Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm. FN 1710

Llibre d'Actes del Mas Sobirà (FPS) Llibre mestre de la documentació conservada a l'arxiu particular del mas el Sobirà. Volum amb un pany amb 245 folis numerats alguns dels quals, 1-29 i 112-113 estan arrancats. Data de l'any 1710 i hi trobem esments a documents d'entre el segle XIV i el XVIII amb un parell d'esments del XIX. És l'element fonamental que serví a Elvis Mallorquí l'any 2005 per realitzar el seu article

“El Sobirà de Santa Creu d’Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna”. S’esmenta com a FPS amb l’any corresponent.

Llibre dels consells y demes cosas de política del terme de Osor (ACSCF) Llibre d’actes municipals que data d’entre 1701 i 1740 i que recull una talla amb un llistat de propietaris de 1715 realitzat per Francisco Subirá, Joan Masgrau i Carbonell, Salvi Rosell i Francisco Masferrer. Provenent de l’AMO, es troba a l’ACSCF volum 251. LA 1715

Aclaració de las terras, del delme y primicia del Coll, feta entre lo Rector de Susqueda y Joan Quer, procurador de l’Abat d’Amer Document que apareix transcrit per mn Joan Vilaró i Pont a l’obra *Ressenya històrica del santuari de Nostra Senyora del Coll* en el qual s’hi dibuixen els límits del priorat del Coll amb la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda a l’any 1723. ACL 1723

Rúbrica del present Llavador de St Pere de Ozor y Sta Creu de Horta Bisbat de Vich (AMO). Volum de plec de paper blanc relligat amb cobertes de pergamí de 240x140 mm. realitzat entre el 17 de juliol i el 4 d’octubre de 1731 de 261 pàgines amb índex inicial. Document de l’AMO avui a l’ACSCF volum 251. LLEV 1731

Prima termus Ville et termino de Ozor anno 1731 (AFF) Escrit en llatí, es tracta de l’original del LLEV 1731 del qual no discrepa. Es conserva a l’AFF d’Arenys de Mar consignat com a Capbreus número 6. CAP 1731

Copia simple de la Capbreuació del Mas Ripoll feta l’any 1731 (Fons del Mas Ripoll d’Osor de l’ACSCF). Quadern de set folis de paper, cinc d’escrius i dos en blanc, de 205x150 mm. datat del 22 de juliol de 1731, possiblement relacionat amb el Llevador de 1731. RIP 1731

Capbreu del mas la Coma d’Osor (ACSCF) Document datat de 1731, semblaria una còpia corresponent al mas la Coma extreta del LLEV 1731. Provenent del FM l’hem pogut consultar a partir d’una còpia de l’ACSCF, Fons Massaneda Fons Complementari caixa 2 carpeta 1. FM 1731

Venda perpetua de tot integrament Lo mas Badia terras, honors y possecions de aquell situat en la paroquia de Sant Pera de Ozor Bisbat de Vich feta y firmada per Miquel Badia y Coll Pages de dita parroquia de Ozor a favor de Joan Romagueras tambe Pages de la matexa paroquia (APMC). Document de vuit pàgines en el qual amb la venda del mas can Badia es fa esment d’altres llocs, fonamentalment, de peces de terra i les seves afrontacions. Data del deu de maig de 1735. CB 1735

Al fons documental del mas can Badia (APMC) hi hem pogut consultar un total de catorze documents notariaus (vendes, lluïcions, conciliacions, testaments i escriptures) d’entre 1735 i 1916 a més dels dos que referenciem individualment pel seu notable interès onomàstic, CB 1735 i CB 1861. Els recollim com a CB amb l’any corresponent.

Llevador de rendas a favor de MN Jaume Iglesias de 1750 (Fons Iglésies de l’ACSCF). Es tracta del lligall 12, caixa 1 del Fons del Mas Iglesias en el qual s’hi recullen diversos noms de lloc. FI 1750

Nota de las terras que tenen franquesa i las que no mas Iglesias Sta Creu d'Horta (Osor) 1750-1800 i Censals que paga el mas Iglesias de Sts Creu Horta (Fons Iglésies de l'ACSCF). Es tracta respectivament dels lligalls 56 i 54 de la caixa 2 del Fons del Mas Iglésies de l'ACSCF. Es recull com a FI amb l'any corresponent.

Precari que s'inicia amb la fórmula *Universis fidem facio ego Josephus Feliu y Arenas auctibus aplica et Regia Nott. Publicam Villa et termini de Amer Gerundensis Dis. Pro Domino utili ejusdem quod in quodam manuali di tempore Pauli Serra Nott Regy Civis Gerunda in dicta Nott^a recondito Invesitur quoddam Instrum. Thenoris sequentio* (ACA) Manual de 300x200 mm. de catorze fulls, quatre dels quals en blanc, escrit en llatí i que data de 1766 encara que sembla que s'origina en el Capbreu de 1699. PR 1766

Aclaració dels bens del Coll, feta entre Gaspar de Queralt abat d'Amer y lo Marqués de Aytona Document transcrit per mn Joan Vilaró i Pont a l'obra *Ressenya històrica del santuari de Nostra Senyora del Coll* i en el qual s'hi ressegueixen els límits del priorat del Coll i el marquès d'Aitona a l'any 1767. ACL 1767

Documents notarials del mas Soler del Coll (Fons del Mas Soler del Coll de l'ACSCF) Recull de diversos documents d'entre els anys 1773 i 1877 referits al mas Soler del Coll. Consultats en una còpia de l'ACSCF al Fons Mas Soler del Coll Fons Complementari caixa 2. Es recullen les referències com a FPS amb l'any corresponent

Catastro y repartimento por menor de San Pedro de Osor, del corregimento de Vique (ACSCF) Volum realitzat pels geòmetres Mariano Carbonell i Mariano Cherta l'any 1785. Provenient de l'AMO es pot consultar a l'ACSCF consignat com a volum 154. CAD 1785

Llevador de les rendes de la vila y terme de Osor, sa sufragànea de Sta Creu de Horta y algunas parroquias vehinas, extret del capbreu general que se formá per ordre de S. Excma desde lo mes de Febrer de 1792 fins al Maig de 1793, en poder de Pere Catalá y Serra, notari de Vic (Fons Cardona-Medinacel·li de l'AMS) Volum que conté un índex alfabètic a l'inici, consta de 229 folis i està enquadernat en pergami. S'assembla al LLEV 1731 però és més pobre quant a informació toponímica. Forma part del Fons Cardona-Medinacel·li amb el número 30 de l'Arxiu Municipal de Sils. LLEV 1792

Protocols notarials de Sant Hilari Sacalm (ACSCF) Hem consultat un total de quaranta-sis volums datats d'entre 1799 i 1858 tot i que no hi ha presents els del període comprès entre 1806 i 1814. Els volums són: 1799-1800, 1800-1801, 1801-1802, 1802-1803, 1803-1805, 1815-1816, 1817, 1818, 1818-1819, 1819-1820, 1820-1821, 1821-1822, 1823, 1823-1824, 1825, 1825-1826, 1826-1827, 1828, 1828-1829, 1829-1830, 1831, 1831-1832, 1832-1833, 1833-1834, 1834-1835, 1835-1836, 1837-1838, 1838-1839, 1840, 1841-1842, 1843, 1844, 1844-1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1850-1851, 1851-1852, 1852-1853, 1854, 1854-1855, 1855-1856, 1857, 1858. Es referencien com a FN amb l'any corresponent.

Protocols Notarials d'Anglès (ACSCF) Hem consultat un total de trenta-cinc lligalls datats entre 1799 i 1833. Són: 1799-1800, 1800-1801, 1801-1802, 1802-1803, 1803-1804, 1804-1805, 1805-1806, 1806-1807, 1807-1808, 1808-1809, 1810 (gener a maig), 1810 (juny a novembre), 1810-1811, 1812, 1812-1813, 1813-1814, 1814-1815, 1815-

1816, 1816-1817, 1817-1818, 1818-1819, 1819, 1820, 1820-1821, 1821-1822, 1822-1823, 1823-1824, 1824-1825, 1825-1826, 1826-1827, 1827-1828, 1828-1829, 1829-1830, 1830-1831, 1831-1832, 1832-1833. Es referencien com a FNA amb l'any corresponent.

Volum que recull un resum de documents solts del mas la Coma numerats i amb un índex alfabètic final (Fons Massaneda de l'ACSCF) Document realitzat entre 1802 i 1818 forma part del Fons Massaneda. L'hem consultat en una còpia de l'ACSCF del Fons Massaneda Fons Complementari amb la signatura caixa 7 lligall 3. Es recull com a RFM amb l'any corresponent.

Libro de acuerdos del ayuntamiento 18 agosto 1816 a 12 mayo 1854 Llibre d'actes municipals d'Osor que inclou dos llistats antroponímics amb noms de casa i persona datats, un de 1817 i l'altre de 1818. Provenent de l'AMO es pot consultar a l'ACSCF consignat com a volum 244. LA 1817 i LA 1818

Nota on es trobaran anotats els papers del patrimoni del mas Coma (ACSCF) Document datat de 1818 i que es tracta d'un volum relligat amb l'inventari de la documentació referida al mas la Coma del Fons Massaneda. Consultat en una còpia de l'ACSCF del Fons Massaneda Fons Complementari amb signatura caixa 7 lligall 2. Es recull com a IFM amb l'any corresponent

Cabreo del Priorato de N.S. del Coll unido ala Dignidad Abacial del Monasterio de Santa María de Amer y Rosas de las ventas y dominios que posehe en los lugares de Osor y Susqueda en el Corregimiento de Vich (AEG) Còpia de 1829, recull capbreuacions corresponents a capbreus anteriors, dels anys 1560, 1622 i 1727. Conservat a l'AEG registre número 83, 41 ff. CAP 1829

Demarcación de la Parra de S. Margarita de Vellors Obispado de Vich (còpia de l'APAS). Límits parroquials de l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors que limitava amb la de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor, presentats en un full i redactats per Juan Coll, prevere, l'any 1844. SMV 1844

Rústica y urbana Osor (AHG) Es tracta del llibre número 54 del Registre d'Hipoteques de Santa Coloma datat entre 1846 i 1862. El volum conté un índex inicial i 200 fulls numerats i està enquadernat en pergami. Es recull com a HIP amb l'any corresponent.

Traslaciones de dominio. Pueblo de Osor. Pago o distrito de Sta Coloma de Farnés (AHG) Volum de tres-centes pàgines de les quals n'hi cent una d'escrites. Datat entre 1856 i 1862 es registra com a Llibre número 55 del Registre d'Hipoteques de Santa Coloma de l'AHG. Es recull com a HIP amb l'any corresponent.

Escritura venda pública de venda judicial de la Casa o Manso Buscá junto con sus tierras honores y posesiones derechos y pertenencias situada en el lugar de Susqueda (APMC) Document datat de l'any 1861 del Fons del Mas Can Badia referit al mas el Boscà, de la seva propietat, situat en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor. CB 1861

Copia del Amirallamiento de S. Pedro de Osor (AMO). Document de cinquanta fulls realitzat per una junta pericial formada per Salvador Gros, Narcís Sala, Juan Sarsanedas,

Juan Serbé i Ramon Pidemunt datat del vint-i-dos d'agost de 1862 i que recull un total de 167 declarants. Provenint de l'AMO es conserva a l'ACSCF volum 151. AM 1862.

Nomenclàtor 1863 (APER) Text que hem consultat a partir d'una fotocòpia i en el qual s'hi recull el nom dels masos d'aleshores exceptuant-ne els pertanyents a Santa Creu d'Horta. NOM 1863

Demarcació de la parroquia de Santa Maria de Mansolí perteneciente al arciprestazgo de San Hilario Sacalm (còpia de l'APAS). Document de tres fulls que reproduïx els límits de l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí que afrontava amb la de Sant Pere d'Osor. Està realitzat pel prevere José Homs i data de l'any 1868. SMM 1868

Padrons municipals (AMO) Es tracta del lligall 165 del Fons Municipal d'Osor actualment a l'ACSCF. S'hi troben diversos padrons municipals de la segona meitat del segle XIX; els que hem consultat i anotat daten de 1871 (PAD 1871), 1880 (PAD 1880), 1884 (PAD 1884) i 1885 (PAD 1885)

Delimitació de parròquies de 1885 (ASEV) Document consultat a partir de la transcripció feta per Jaume Pladelasala a l'article "Parroquia de San Pedro de Osor". DEL 1885

Actes de delimitacions i fitacions del terme d'Osor (AMO) Es tracta del lligall 248 del Fons Municipal d'Osor actualment a l'ACSCF. Consta de vuit documents assenyalant els límits municipals entre Osor i els municipis veïns: "Actas de deslinde y amojonamiento con arreglo al Real Decreto de 1889" formats entre Osor i Brunyola (OB 1889), Osor i Sant Hilari Sacalm (OSHS 1889) i Osor i Anglès (OA 1889). Així mateix, s'hi recullen documents semblants però datats de 1927 entre Osor i Susqueda (OS 1927), Osor i la Cellera de Ter (OLCT 1927), Osor i Anglès (OA 1927) i Osor i Brunyola (OB 1927). A part, encara s'hi pot consultar un altre document solt sense datar que es titula "Linea divisoria de los términos municipales de Osor y la Sellera" (OLCT s.d.)

Deslinde y amojonamiento términos municipales Anglés y Osor (APER) Document de tres pàgines que esmenta vuit punts de límit entre els municipis d'Osor i Anglès. Data del 12 d'octubre de 1889. OA 1889

Deslinde y amojonamiento término municipal S. Hilario Sacalm (APAS) Document de sis pàgines que esmenta divuit punts de límit entre Osor i Sant Hilari Sacalm (sense tenir en compte el vessant de Querós). Data del 22 d'octubre de 1890. OSHS 1890

Inscripciones estrahidas de la antigua contraduría de hipotecas de la ciudad y Partido de Vich correspondientes a la Villa de San Pedro de Osor del partido Santa Coloma de Farnés (AHG) Es tracta del Llibre 112 del Fons Registres d'Hipoteques Santa Coloma de Farners i que recull documents del segle XIX. Es recullen com a HIP amb l'any corresponent.

Concesiones mineras hasta 1978 (APER) Document que recull el nom de les mines, el número de concessió minera, el mineral que se n'extreïa, el terme municipal en el qual se situaven i el nombre d'hectàrees que ocupaven de la zona compresa entre Osor,

Anglès i la Cellera de Ter en el període que va des de 1898 a 1978. Es recullen com a MIN i l'any corresponent.

Carpets del cal Sastre d'Osor (APJO) Es tracta de dues carpetes amb diferents documents comercials (comptes, deutes i factures) referits a la sastreria Sala d'Osor, datats d'entre 1918 i 1970 i notablement rics quant a noms de casa i malnoms de persona. Es referencien com a LLC amb l'any corresponent.

Acta de la operació practicada para reconocer la línea del término y señalar los mojones comunes a los términos municipales de Osor y Susqueda (AMO) Text en castellà realitzat per l'Instituto Geográfico y Catastral l'any 1927. Recull trenta termes que es numeren en un total de cinc folis escrits a dues cares. En poguérem consultar una còpia que es conserva a l'Ajuntament d'Osor feta a partir de l'original de l'Institut Geogràfic Catastral registrat amb el número 1039. IGCOS 1927

Llibre de comptes de cal Sastre de 1919 endavant (APJO) Volum amb deutes, factures i comptes referits a la sastreria Sala d'Osor ric en noms de casa i malnoms de persona que apareixen sense datar. LLC 1929e

Padrón Municipal municipio de Osor provincia de Gerona Document de quaranta pàgines a dues cares les dues darreres del qual resten en blanc. Data del 31 de desembre de 1930. PAD 1930

Declaraciones juradas sobre fincas forestales de este término municipal. Presentadas por sus propietarios (AMO) Es tracta del Lligall 351 de l'AMO i són declaracions de propietats datades entre els anys 1939 i 1967. Es recullen com a DFF amb l'any corresponent.

Amirallamiento 1944 de Osor (AMO) Escrit en castellà, es tracta del volum 150 procedent de l'AMO i conservat a l'ACSCF. AM 1944

Nueva ordenación de la Contribución Territorial Rústica y Pecuaria amirallada (AMO). Document escrit en castellà i escrit a partir de l'AM 1944 amb el qual mostra petites diferències. Acabat el 28 de gener de 1948, recull un total de 402 declaracions fetes a partir de cada possessió encara que siguin del mateix propietari. Es tracta del volum 151 del fons de l'AMO conservat a l'ACSCF. AM 1947

Amirallamiento refundida Osor (AMO) Datat de 1953, es tracta d'una mena de síntesi o resum de l'AM 1947 del qual pràcticament no divergeix. Recull un total de 163 declaracions realitzades una per a per propietari. Es tracta del volum 152 del fons de l'AMO conservat a l'ACSCF. AM 1953

Guardería rural de Osor. Itinerario de las rutas que ha de seguir el Guarda que preste el servicio (AMO) Document mecanografiat datat del dos de gener de 1956. Recull quinze rutes que permeten de conèixer els masos habitats aleshores. Provenent de l'AMO, caixa 428. GR 1956

Catastro de la riqueza rústica. Término municipal de Osor (AMO) Document mecanografiat escrit en castellà datat de l'any 1960 que divideix per zones el municipi i

ens n'indica les diferents propietats. Només es conserva parcialment a l'AMO caixa 428.CAD 1960

Les fonts del poble d'Osor (APER) Es tracta d'una cara de full mecanografiada en la qual s'hi recull un poema anònim que sembla que data de mitjan segle XX, de poca qualitat literària però amb una vintena de noms de font d'Osor. PAF

Pla tècnic de gestió del mas el Sobirà (APS) Pla realitzat l'any 2000 i aprovat el 2002 en el qual s'hi recullen les explotacions forestals per perxades del mas el Sobirà a la zona de Santa Creu d'Horta. PSOB 2002

Padró municipal d'habitants 2002 (AMO) Document recent útil per poder conèixer els llinatges existents a l'actualitat a Osor. PAD 2002

Nomenclàtor geogràfic oficial de Catalunya (AMO) Document datat a 2002 i que recull la proposta de 67 topònims del Servei de Demarcacions Territorials seguint els presentats per la Comissió de Topònimia pertanyents al municipi d'Osor que, posteriorment, s'incorporaren al *Nomenclator* editat en llibre i DVD de l'any 2004. NOM 2004

Hem pogut buidar diversos documents datats d'entre els anys 1286 i 1958 provinents del Fons de Ca n'Iglésies d'Osor de l'arxiu particular familiar i que apareixen resumits o transcrits íntegrament pel senyor Joan Iglesias Matabosch a l'obra *Els Iglésies, de pagesos a burgesos*. Es referencien com a FI amb l'any corresponent.

Lo Molt Illtre Abat del Monastir de Amer y de Sta M. del Coll com a Prior de N. Sra. Del Coll dintre los limits de la Prra. De Ozor del Bisbat de Vich reep y acostuma de rebre delme y primeria de diferents masos y terras de dit Priorat encarrergue estigan dins los limits de la Parr. De Ozor y per fer veurer lo bon dret que lo Molt Illtre Sr Abat se fan los titols següents" (ACA) Precari que forma un petit manual inclòs dins el volum MON 1071 de l'ACA amb diverses dates; inclou un apartat titulat "Nota dels masos que pagan delma y primicia al priorat de N.S. del Coll. Es recull com a COLL amb l'any corresponent.

En els diversos capbreus recollits a l'ACA i l'AEG s'hi troben diferents documents annexos amb dates de anys diversos. Els anotarem, quan apareguin, amb l'expressió CAPSOLT amb l'ant corresponent.

També hem consultat diversos documents del Fons Borrell de Santa Maria de Mansolí a l'APAS. En general hi ha molt poca presència de nom de lloc osorencs. FB amb l'any corresponent

5.3 Cartografia

El mapa del Montseny, les Guilleries i el Collsacabra Realitzat per Juli Serra l'any 1890, prové de l'Archivo Cartográfico, Centro Geográfico del Ejército, Ministerio de Defensa. Escala 1:20000. Hem consultat l'edició de Gràfiques Alzamora per a Competium SL publicada l'any 2004 a Girona. De la mateixa col·lecció, també hem consultat l'escala 1:50000. MAP 6

Santa Coloma de Farnés Mapa realitzat per la Direcció General del Instituto Geográfico Catastral i posat al dia pel Servicio Geográfico del Ejército en la seva edició de l'any 1951 a escala 1:50000. Cal esmentar que conté molts errors en l'anotació de topònims. MAP 2

Les Guillerries-Collsabra Realitzat pel Dr Salvador Llobet per a l'editorial Alpina en la seva edició de l'any 1990 a escala 1:40000. MAP 1

Mapa comarcal de Catalunya. La Selva-34 Realitzat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya en la seva edició de l'any 1992 i a escala 1:50000. MAP 3

També hem consultat de forma secundària diversos mapes a escala 1:100000, un de titulat *Les Guillerries* del Centre Excursionista de Catalunya de l'any 1924 (MAP 5), un altre amb el mateix títol de l'editorial Miquel Arimany de l'any 1952 (MAP 7) i un darrer, del terme d'Osor, realitzat per STV European Grup i l'Ajuntament d'Osor l'any 2001 (MAP 4)

5.4 Informants orals³³

Francisco Arias "Xico Mariner" 99 anys (difunt)
 Joan Arimany del Pasteral 68 anys
 Àngela Bosch "Angeleta de can Barraca" 91 anys
 Antoni Bruguera "Ton Sastrellarg" 72 anys
 Joan Busquets "Joan de can Nanot" 54 anys
 Ramon Busquets "Ramon de can Barraca" 94 anys (difunt)
 Narcís Canaleta "Siset del Pidevall" 80 anys
 Maria Garolera, "Maria de ca la Pepeta" 68 anys
 Mariano Coll "Mariano de can Badia" 75 anys
 Isidre Font "Sidro de l'Assanya" 54 anys
 Ponci Horra "Ponci de la Palmira" 82 anys
 Felip Hortal "Felip de l'Estanc" 67 anys (difunt)
 Lluís Hossa "en Masferrer" 78 anys
 Dolors Soler "la Lola Masferrera" 72 anys
 Carolina Moriscot "La Caro" 35 anys
 Antoni de Planell "Toni del Sobirà" 44 anys
 Lluís Quer "Lluís de can Quelic" 43 anys
 Marçal Rocasalva "Marçal de mas Coll" 53 anys
 Ramon Rocasalva "Ramon de mas Coll" 85 anys
 Josep Tomàs "Pep de les Romagueres" 70 anys
 Mariano Torrent "Mariano del Clascar" 86 anys
 Pere Torrent "Peret de can Bosc" 74 anys
 Ramon Vila "Ramon del Gall" 57 anys

³³ Les característiques i particularitats d'aquests informants es poden consultar a l'apartat 4.1 referit a la metodologia de la recerca, p. 21, 22.

6. Situació geogràfica i perímetre de l'espai treballat³⁴

El municipi d'Osor es troba situat al fons d'una vall homònima envoltada per les serres de Porta Barrada, de Sant Benet, del Coll i de Sant Gregori, pel massís de Solterra i els seus contraforts, i encerclada pels punts més alts de les Guillerries: Sant Gregori (1088 m), Sant Benet (1144 m) i Sant Miquel de Solterra o de les Formigues (1204 m) que és el punt més elevat de la zona. Malgrat això, la vila és només a 340 m sobre el nivell del mar. A més, s'estén a banda i banda de la riera del mateix nom, afluent del Ter mitjà al límit municipal entre Anglès i la Cellera de Ter.³⁵

El terme municipal d'Osor limita amb Susqueda pel vessant nord i nord-oest, amb la Cellera de Ter pel nord, amb Anglès i Brunyola per l'est –incloent-hi Plantadís, actualment entre Anglès i la Cellera de Ter-, amb Santa Coloma de Farners pel sud i sud-est –incloent-hi Castanyet, avui de Santa Coloma de Farners- i amb Sant Hilari Sacalm pel sud-oest –incloent-hi Querós que avui forma part de Sant Hilari Sacalm-. A més de la població, aquest ampli terme de 52.62 km² inclou la caseria de Sant Gregori –formada per diversos masos-, el santuari de la Mare de Déu del Coll –que entre 1878 i 1948 havia estat parròquia rural-, la colònia de les Mines d'Osor –on hi havia hagut una indústria tèxtil i una important explotació minera d'espai de fluor-, una part de l'embassament de Susqueda –incloent-hi la presa, travessant, per tant, el riu Ter- i les antigues parròquies sufragànies de Santa Creu d'Horta³⁶ i Sant Miquel de Maifré. Històricament, també havia termenejat amb les possessions del castell de Solterra, del castell de Rupit i del terme de Sau³⁷.

El terme parroquial de Sant Pere d'Osor –incloent-hi el de les indicades sufragànies- és molt similar al municipal tot i que pel vessant nord i nord-oest trobem espais en els quals no es produeix la coincidència i així hi ha masos que pertanyen a un municipi que no coincideix amb la parròquia³⁸. El límits parroquials eren amb la parròquia de Sant Miquel d'Anglès –incloent-hi Santa Bàrbara i Sant Amanç-, el Roser de la Cellera, Sant Vicenç de Susqueda, Sant Martí de Querós³⁹-avui de Sant Hilari Sacalm-, Sant Hilari Sacalm, Santa Maria de Mansolí –sufragània de Sant Hilari-,⁴⁰ Sant Miquel de Cladells

³⁴ Per una informació més àmplia, podeu consultar la *Gran Enciclopèdia Catalana* v. XVI i BRUGUERA, Fèlix i RAMIÓ, Narcís. *Osor*. Quaderns de la Revista de Girona, n.70.

³⁵ A la ciutat de Girona existia una dita “venir d'Osor” que tenia el significat de ser una persona rústica, tancada, poc sociable; una dita que també recull Joan Coromines (OnCat, VI, 96).

³⁶ Sobre aquesta parròquia i, concretament dels masos que la formaven, podeu consultar la llista que en va fer MALLORQUÍ, Elvis (2005): “El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna” p. 96-97.

³⁷ Com hem pogut llegir en un document, “la serra ahont es la divisió de térmens de Sau y Osor” (LLEV 1731)

³⁸ Podem assenyalar-ne alguns exemples segons la documentació consultada: “Mas Buscà de la parroquia de Sant Pere de Osor terme emperó de Rupit” (FN 1833); “lo mas Salró de la parroquia de Osor terme emperó de Rupit” (LLEV 1792); “Mas Codina parroquia de Susqueda terme emperó de la vila de Sant Pere de Osor” (FN 1824); “mas Coll y Badia parroquia de Osor y terme de Rupit” (ESC 1779); “mansorum Colobran, des part et desfozellas parrochia Sancti Vicenty de Susqueda et termino Ozor” (CAP 1699) o bé “Mansi Solerdevall in parroquia de Susqueda et termino de Osorio” (CAPb 1562).

³⁹ Llegim: “lo ayguavés que allí se divideixen las Parroquias de Osor y Querós” (LLEV 1731)

⁴⁰ Per conèixer les antigues parròquies de Sant Martí de Querós i Santa Maria de Mansolí, podeu consultar l'article PLADEVALL, Antoni (2005): “L'antic municipi de Querós-Mansolí unit al de Sant Hilari Sacalm” a *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm 2005*, p. 22-26.

–sufragània de Santa Coloma-, Santa Margarida de Vallors –sufragània de Sant Hilari-⁴¹ i Sant Andreu de Castanyet –avui de Santa Coloma de Farners-.

Osor pertany al partit judicial de Santa Coloma de Farners, és la darrera parròquia per aquesta banda del bisbat de Vic,⁴² a la comarca de la Selva i a la subcomarca natural de les Guillerries –a la qual pertany tot l'espai geogràfic que treballam-. En total, se situa a nou quilòmetres d'Anglès, setze de Sant Hilari Sacalm –els dos pobles més propers amb els quals s'uneix per una carretera local-, vint-i-cinc de Girona i cent dos de Barcelona.

Aquest és l'àmbit geogràfic al qual es refereix el present estudi: els actuals termes municipal i parroquial –amb les parròquies sufragànies- sense exclusió d'aquells espais que per la documentació consultada en algun moment també n'havien format part. El més significatiu d'aquest territori és, sens dubte, la presència d'un notable nombre de masos escampats arreu –molts d'ells avui deshabitats o rònecs- que ha facilitat l'existència de molts elements onomàstics, pretèrits i presents.

Localitzat i caracteritzat l'espai que ens ocupa, tot seguit descriurem el seu perímetre total, és a dir, sense diferenciar els límits municipals dels límits parroquial, d'aquesta manera, podrem conèixer els topònims que se situen com a fi de terme i que ens han d'ajudar durant el llistat a anar situant la resta de noms de lloc.⁴³ Al final, també concretarem les terres que pertanyen a cada parròquia sufragània i d'aquesta manera també podrem conèixer aquelles zones, que hem esmentat més amunt, que poden pertànyer a un terme municipal i parroquial diferents.

Situats a la zona est, a la riera d'Osor en direcció a Anglès, prop de la font del Coral (250 m), iniciem gairebé en línia recta direcció SE una ascensió que passa prop del mas el Perer, arriba a l'aulet de Gironella (700 m) i a la muntanya de Santa Bàrbara (854 m), espai més a l'est del terme, sempre limitant amb el municipi d'Anglès. Seguint al SO, entrem als límits amb Brunyola i passem pel turó dels Plans (812 m), coll de Roscall i el turó de Llumeneres (794 m) a partir del qual, en direcció oest, es limita amb Castanyet, municipi de Santa Coloma de Farners, passa pel coll de la Calcinera (732 m), prop de can Xicot i l'Espinau fins arribar al collet de l'Espinau (783 m), on es desvia en direcció SE fins a l'alçada de les Corbes (Sant Hilari Sacalm), al camí que va des de l'Espinau a l'ermita del Pedró; aquí ens endinsem en els límits amb Sant Hilari Sacalm, amb l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, la zona més al sud del terme. Des d'aquí, l'orientació és NO passant pel pla de les Cases, el Campdelarit, el coll de la Casanova de Muntanya (950 m) fins a la Creu de Llevanyes (1005 m); s'enfila vers el coll de Llevanyes fins al cim de Sant Miquel de Solterra (1204 m). Sempre en direcció NO, i seguint per la baga del Tell (800 m), el límit descén fins a la carretera i la riera d'Osor (600 m), prop del quilòmetre setze en direcció a Sant Hilari Sacalm. Es travessa l'esmentat curs d'aigua i, seguint la mateixa direcció s'enfila fins al coll de Querós (950 m), prop dels masos la Coma i el Carbonell, a la zona més a l'oest del terme. Des

⁴¹ Per conèixer més aquesta parròquia històrica podeu consultar PLADEVALL, Antoni (1958): "Parroquia de Santa Margarida de Vallors" a *Ausa III*, p. 125-134.

⁴² Històricament, Osor formava part del comtat d'Osona.

⁴³ Per realitzar aquesta delimitació ens hem servit bàsicament del mapa topogràfic excursionista de LLOBET, Salvador (1990): *Les Guillerries. El Collsacabra* 1:40000, editorial Alpina; del mapa de l'INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA (1992): *Mapa comarcal de Catalunya. Selva-54* 1:50000, Generalitat de Catalunya i de l'article de PLADELASALA, Jaume (1960): "Parroquia de San Pedro de Osor" a *Ausa III*, pp 364-376, on a més de fer una descripció de les diferents parròquies osorenques dibuixa un mapa senzill però que ens ha estat de gran utilitat

d'aquí, s'orienta vers NE, passa per la muntanya de la Coma (1149 m) i la roca del Teix (1139 m) arribant als antics límits de Querós, actualment municipi de Sant Hilari Sacalm i entrant en els límits amb Susqueda. Continuant vers el NE fins a prop de can Mariner (Susqueda), passem prop de Serrabronquera i el mas Prat d'en Serra, vers el cim de Sant Benet (1149 m). Des d'aquí s'orienta al SE fins a trobar el santuari de la Mare de Déu del Coll (823 m) i d'aquí cap a l'est al coll de Nafre, passant prop de can Coll. A partir d'aquí, en direcció NO, la línia descén fins a l'embassament de Susqueda (300 m), no massa lluny de la presa passant pel bosc de Torrents i a prop de cal Gall o Casa Nova de Colobrans. Seguint la mateixa direcció, es travessa el Ter i s'arriba al Sotjar del Llop, prop de can Massaguer i can Bort (Susqueda) i es desvia a NE fins a sobre la Plana (600 m), indret més al nord del terme, passant a prop de can Rupit (Osor) i pel turó de la Creu de Portell (620 m). A partir d'aquí, es gira vers SE i seguint el sot de la Triola s'arriba novament al Ter (260 m) prop del Rabionet, el Campàs i el Terrats (Susqueda); segueix el riu en direcció SO fins a prop de la Molina del Clascar (Osor), s'orienta a SE fins a la serra de Vielles (800 m) on desvia cap a SO fins a tocar dels Aigols (Osor, 990 m) ja en el límit amb la Cellera de Ter. Torna a ascendir NE fins a sobre el torrent de Montglòs (1000 m., la Cellera de Ter) i d'aquí pren direcció SE fins a pedra Jugadora (950 m) i el pla i cim de Sant Gregori (1094 m). Continua en direcció est fins al puig d'Afrau (843 m) passant pel pla dels Roures i can Serra de Toronell, des d'on a SE arriba al sot de Becdejú Vell (600 m) i d'aquí cap a NO arriba al punt inicial, a la riera d'Osor, prop de la font del Coral, a uns tres quilòmetres d'Anglès (250 m).

Dins d'aquest ampli espai, cal fer tot un seguit de puntualitzacions que ens han d'ajudar a configurar l'esmentada geografia i, alhora, ens seran molt útils de cares a alguns dels comentaris que aniran apareixent a l'entrada dels diferents topònims.

Primerament, cal referir-nos a la parròquia sufragània de Santa Creu d'Horta. Dins de la línia que hem dibuixat més amunt, aquesta parròquia se situava entre el camp de Llancers, prop de l'aulet de Gironella, i la Creu de Llevanyes; des d'aquí, segueix el camí que condueix fins a cal Cisteller passant pel costat de la Talaia d'en Verneda, el Parral del Sobirà, el Veguer, Fonollet i la Casica –tots ells masos pertanyents a Santa Creu-, d'aquí s'orienta vers SE fins a la Sútia, sobre el Bosquet, torna a orientar-se al NE fins a trobar el torrent de la Grevolosa o de Gironella, passant prop de la Vena, i torna a orientar-se a SE fins al pla o camp de Llancers i l'aulet de Gironella, passant molt a prop de la Casina. Al centre de la parròquia, hi localitzem l'església de Santa Creu i el mas el Sobirà. Aquests límits parroquials llinden amb el municipi i parròquia d'Anglès, amb el municipi de Santa Coloma parròquia de Castanyet i amb el municipi de Sant Hilari Sacalm parròquia de Santa Margarida de Vallors.

En segon lloc, cal esmentar l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll que se situaria des de la riera d'Osor, a nou quilòmetres de Sant Hilari Sacalm, sota la бага del Tell, fins a pedra Jugadora. Ara bé, cal assenyalar el camí exacte que segueix ja que no coincideix amb que hem dibuixat parlant del perímetre total. A la zona interior, segueix la riera d'Osor fins a can Bosc, segueix el sot de Coll de Nafre fins a la capella del Part i d'aquí ascendeix en direcció NE fins a pedra Jugadora. El seu perímetre exterior es dirigeix des de la riera d'Osor fins a Coll de Querós, molt a prop dels masos el Carbonell i la Coma, i travessant el torrent de Mas Clavé o del Carbonell, segueix direcció NE fins al pla de les Lloses on gira, primer a NO i després a NE formant una mena de llengua fins al Terror –de fet la línia antiga passava pel cim de Sant Benet i aquesta zona, amb els masos Serrabronquera i Prat d'en Serra, que havien estat de

Susqueda i Querós, respectivament, s'integraren a la parròquia més modernament⁴⁴. Des d'aquí, continuant a NE fins a cal Mariner –Susqueda- on gira a SO fins al camí de can Coll, des d'on a SE arriba al mas i al coll de Nafre des d'on segueix en paral·lel per la banda de sota, la carretera que condueix al Cerver i al Clascar on gira vers l'est fins a serra de Vielles d'on, cap al sud, arriba prop de pedra Jugadora sobre el mas els Aigols que és de terme parroquial osorenc. En aquest recorregut, es limita amb Sant Hilari Sacalm, amb les parròquies de Santa Maria de Mansolí i Sant Martí de Querós, i amb Susqueda i la seva parròquia de Sant Vicenç. El centre de la parròquia és el santuari de Santa Maria del Coll i cal dir que una part forma part del terme municipal de Susqueda, en concret la que va des del pla de les Lloses fins al coll de Nafre, des d'aquí, cap al sud fins a sobre can Plana (Osor), d'aquí vers el NO fins a can Coll (Susqueda), ascendeix al Santuari del Coll (Osor), on el límit se situa al mig de la plaça (l'hostal que hi ha al costat del santuari és de Susqueda); continua al SO fins a can Serra (Susqueda) i la Corbera (Osor), i d'aquí ascendeix a NO fins al pla de les Lloses passant prop del Boscà (Susqueda).

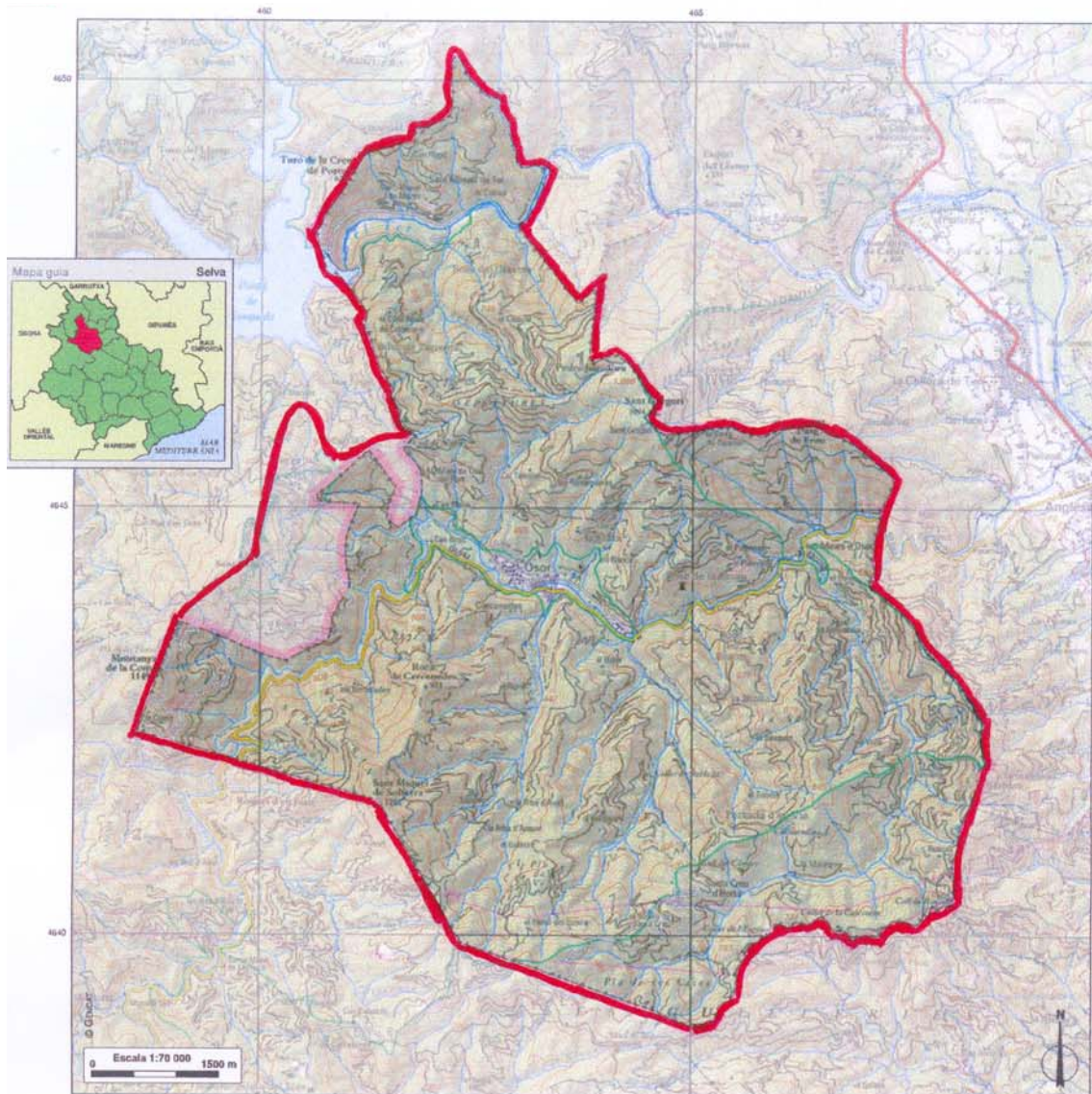
En darrer terme, ens queda encara la zona que està situada vers el Ter i en la qual localitzem l'església de Sant Miquel de Maifré. Aquesta extensió del terme municipal d'Osor vers el nord, es considera que forma part de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. La seva línia divisòria s'inicia al coll de Nafre en direcció NO fins a arribar a l'embassament de Susqueda, travessa el Ter i arriba fins al turó de la Creu de Portell, s'orienta cap al NE fins a la casa de la Plana (Osor) passant prop de can Vinyassa, les Planiques i can Bosses Vinyes (Susqueda) i de can Rupit (Osor); d'aquí baixa en direcció SE seguint el sot de la Triola i fins a trobar novament el riu Ter a l'alçada del Terrats (Susqueda), segueix el riu en direcció SO fins a trobar la Molina del Clascar (Osor) i d'aquí fins a serra de Vielles. Tot aquest territori limita, com és de suposar, amb el municipi de Susqueda.

La resta d'espai que no queda recollit dins d'aquests dibuixos és el que històricament ha format part de la parròquia de Sant Pere d'Osor que, exceptuant la zona de Maifré, limita amb les altres dues parròquies a més de la de la Celler de Ter, la d'Anglès i la Santa Maria de Mansolí i la de Sant Hilari Sacalm

Com hem pogut veure, el terme que treballem és força diversificat i a voltes complex, tant per l'orografia –hi podem veure grans diferències d'alçada, per exemple- com per les qüestions administratives –diverses parròquies, espais en una parròquia però d'un altre municipi...-; tanmateix, el que hem recollit, tant pretèrit com present, se situa dins d'aquest àmbit perquè amb major o menor mesura s'ha relacionat amb Osor.

Tot seguit, en el mapa següent es pot observar la situació del municipi d'Osor dins la comarca de la Selva, l'espai que bàsicament ha servit de base per al present estudi.

⁴⁴ Així ho esmenta PLADELASALA, Jaume (1960): "Parroquia de San Pedro de Osor" a *Ausa* III: "Hay que notar también que, posteriormente, aunque ignoramos la fecha, ha habido alguna pequeña variación entre ésta y el Coll, agregándose a la segunda los mansos Prat d'en Serra y Serrabronquera que pertenecían a Querós y Susqueda, respectivamente" p.371.

7. El nom d'Osor⁴⁵: etimologia, documentació i grafies

El fet que avui el terme *Osor* no tingui cap significat concret, que es tracti en paraules d'Anna Domingo Palau d'un "topònim opac"⁴⁶-és a dir d'un topònim del qual se n'ha perdut la consciència de la motivació i, per tant, és exclusivament referencial- i que no massa lluny existeixi el nom de Sant Sadurní d'Osomort, ha provocat que, al llarg del temps, la imaginació popular creés una història relacionada amb un gran ós que atemoriria la contrada, que fou divisat a Osor i mort a Sant Sadurní d'Osomort, cosa que explicaria els dos topònims, però que, òbviament, no té res de real ni de científic⁴⁷.

El topònim es refereix a un dels indrets de les Guillerries documentats més aviat ja que la seva primera datació és de l'any 860 "*et in loco qui vocatur Auzor*"⁴⁸ i gaudeix de força continuïtat documental. Diversos autors han estudiat o assenyalat amb més o menys encert el seu possible origen etimològic i sentit, arribant-se a la conclusió que és, molt possiblement, d'origen preromà encara que, com presentarem tot seguit, no tots ho creuen de la mateixa manera.

Pere Balaña i Abadia⁴⁹, per exemple, és un dels homes que discrepa d'aquesta possibilitat ja que li dona un origen àrab, en concret de l'àrab clàssic (*al-*)*auzúr* "les ciutadelles o torres enlairades". Creiem que aquesta teoria no té massa raó de ser ja que Osor forma part de la Catalunya Vella –en la qual els arabismes són poc freqüents-, en una zona de difícil accés i, precisament, en una vall regada per un riu homònim, un indret al qual difícilment varen arribar els àrabs, com afirma Antoni Pladevall: "Sembla que en aquest racó de món, conegut segles enrera per la Muntanya d'Osona, no s'hi establiren mai els àrabs i que fou un lloc de refugi quan les seves razzies assolaven les planes"⁵⁰. Endemés, l'autor el classifica com a "milícia", és a dir, com a edificació militar (castell, torre de defensa, ciutadella...); doncs bé, les dues torres que localitzem al municipi daten de temps posteriors, la de Recs al segle XV i la de Sant Joan del XII-XIII, a banda que "...confessem que no se'ns representa documentalment l'existència de cap castell en el terme d'Osor"⁵¹. Aleshores, per la situació orogràfica, per la més que possible no arribada dels àrabs en aquesta contrada i la inexistència de construccions militars anteriors al segle XII, difícilment pot resultar adequada la proposta de Balaña.

⁴⁵ El present estudi és una revisió i ampliació dels que el mateix autor havia realitzat a 1988 "El nom d'Osor" dins el *Programa de la Festa Major del Terç* p.32,33; a 1996 dins la comunicació presentada al XVII Col·loqui General de la Societat d'Onomàstica celebrat a Vilafranca del Penedès "Els noms d'Osor segons un llevador del segle XVIII (i III) *BISO* LXXVII (juny 1999) p 150,151 i 1997 dins la monografia *Osor. Quaderns de la Revista de Girona* n.70 p.8, 9.

⁴⁶ "Quan es perd la consciència de motivació del topònim, el nom esdevé opac. Podem anomenar aquesta classe de topònims *topònims opacs* (...) El topònim opac és el que més fàcilment prescindeix de l'article, ja que, com que no conserva cap valor descriptiu, no requereix en absolut cap marca de referencialitat: és exclusivament referencial per ell mateix". DOMINGO PALAU, Anna (2001): "Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics" *BISO* n.85, juny 2001, p.16, 17.

⁴⁷ Recollirem aquest relat –en el qual també s'hi justifiquen altres topònims de la zona- en un apartat posterior dedicat al recull d'algunes llegendes o tradicions relacionades amb noms de lloc.

⁴⁸ Montsalvatge XI, 22, 116.

⁴⁹ BALAÑA i ABADIA, Pere (1989): *Els noms de lloc de Catalunya*. Generalitat de Catalunya, Barcelona p.219.

⁵⁰ PLADEVALL i FONT, Antoni (1979): "La Vall d'Osor. Síntesi històrica" a *Programa de la Festa Major del Terç*, Ajuntament d'Osor. Osor p.7.

⁵¹ DDAA (1982): *Els castells catalans* volum III. Rafael Dalmau Editor, Barcelona, p.476.

El sentit que donà al topònim Enric Moreu-Rey fou divers, inconcret. Per una banda, des d'un punt de vista semàntic el relaciona amb l'orografia tot i ja manifestar-hi els seus propis dubtes i incerteses: "D'entre els topònims d'origen incert, no seria descabellada la inclusió en el paràgraf present d'*Osor*, provinent **potser** d'un arcaic "ausor", elevació, en cas de no haver estat generat per un antropònim ("Auzor")⁵². L'orografia no facilita aquesta possibilitat ja que les primeres documentacions no es refereixen a cap elevació sinó a la riera i la vall. El mateix autor insinua una altra possibilitat mitjançant un origen antroponímic quan es refereix a topònims d'origen animal on inclou, curiosament, *Osormort*, que, com veurem més endavant, altres estudiosos relacionen amb *Osor*, afirma: "Per a *Osor*, per exemple, la hipòtesi més probable accepta una procedència antroponímica ("Valle Ausore", el 994)"⁵³. Fixeu-vos, però, que l'anomena com un topònim d'origen incert del qual ens en comenta el possible origen semàntic però no pas l'etimològic.

Manuel de Montoliu classifica el topònim com a "nom fluvial" sense concretar res més, una classificació que Joan Coromines titlla com a "vaga i frívola"⁵⁴. Des d'aquesta possibilitat, però, parteix Antoni M. Alcover, que dóna al mot una etimologia incerta i esmenta el mateix Montoliu: "ETIM: desconeguda. En l'any 860 es troba documentada la forma *Auzor* (Montoliu, Noms fluv. 17)"⁵⁵.

Francisca Navarro Colás recull el topònim com a preromà però no hi aporta cap explicació: "Etim.: nombre de origen pre-romano, de la misma raiz que Ausona; los tres primeros testimonios documentales se refieren a la villa de Osor, llamada también "Vallis Ausor u Osor" porque el enclave de la población ha estado siempre en el valle que forman las montañas de "El Coll", San Gregorio y San Miguel de Solterra siguiendo por el este el curso de la Riera de Osor hasta llegar a la comarca de la Garrotxa"⁵⁶.

I també, possiblement des d'aquest mateix plantejament, presenta la seva hipòtesi etimològica sobre el topònim *Osor* Jaume Dalmau i Casanovas afirmant que el nom del poble prové del de la riera i és d'origen tautològic degut a pobladors preromans –fixem-nos que ja se situa dins l'àmbit del substrat preromà- que no entenen el sentit del terme i hi afegiren un segon element per comprendre's. Per realitzar aquesta hipòtesi, parteix de les formes arcaïques *Auzor* (860), *Ausor* (1068) i *Ousor* (1280). Reproduïm la seva argumentació ja que és complex de resumir-la:

"Probablement, al poble d'Osor el nom li ve del de la riera (...)

Per de prompte aquest nom es pot clarament aparionar amb el de **AUSER-IS**, nom antic d'un riu d'Etrúria (Itàlia), avui anomenat "Serchio", al nord de Pisa.

Philippon en estudiar els hidrònims en els quals es percep un sufix **-arus -ara** (relacionable amb la base pre-indoeuropea ***AR** ("correntia")) hi inclou un **Auzara**,

⁵² MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc*. Ed. Moll. Palma de Mallorca, p.32. La negreta és nostra per remarcar els dubtes del mateix estudiós.

⁵³ MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc* p.70.

⁵⁴ COROMINES, Joan (1996): *Onomasticon Cataloniae VI*. Curial Edicions. Barcelona, p.96.

⁵⁵ ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de B. (1988): *Diccionari català-valencià-balear*, 8. Ed. Moll. Palma de Mallorca, p.70.

⁵⁶ NAVARRO COLÁS, Francisca (1963): *Toponimia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor*, p.64.

forma antiga que es creu que correspon al nom de dos rius francesos: **Oze** (Côte d'Or) i **Ozerain** (Aquest darrer es creu que amb més seguretat, com a derivat d'una forma declinada ***Ausara-ne**”).

D'altra banda, semblaria que el diftong llatí “au” pot representar en formes llatinitzades de paraules celtes un antic diftong gal “ou”.

Atès això, esdevé suggestiu d'observar que aquesta forma “ou” rebrollaria curiosament en la versió medieval intermèdia **Ousor** del 1280, que ja hem esmentat.

Quant a la possible significació del radical “AUS” de les formes antigues **AUZ-OR** i **AUS-OR** (...) s'hi podria veure, potser, una base gal·la o pre-gal·lica “**OS**” o “**OUS**”, (cf. bretó **gwazh** = “riera” i verb anglès **to ooze** = “Fluir”, “rajar”, “treure aigua”) de contingut hidrònim (...).

Osor, en aquesta hipòtesi, compost de dos elements de sentit anàleg (**OUS** = “riu”; “**AR**” = “correntia”) seria, doncs, un cas més de composició tautològica, indicador d'una denominació doble deguda a pobles de parla diversa assentats successivament en un mateix territori.

Arribat el moment en què una d'aquestes paraules, la del poble més antic, ja no significava res per als nou-vinguts (*sic*), restà fossilitzada com a nom propi, mentres se solia acompanyar de la menció “riu”, en la llengua aleshores parlada.

Immigrats a llur torn nous pobles, i passant a no ser entesa tampoc la menció ella mateixa, s'aglutinà amb l'antiga paraula, formant ambdues un compost que restà com a nom propi de la riera⁵⁷.

Es tracta d'un atractiu plantejament encara que difícilment demostrable⁵⁸, ja que s'hi complementen elements molt diversos provinents del substrat, del superstrat, moviments migratoris... Això sí, intenta d'explicar el sentit ple del topònim i la seva evolució al llarg dels segles.

Finalment, Joan Coromines ens obre una darrera possibilitat, allunyada de l'anterior i creiem més factible. D'entrada, Coromines ja rebutja els plantejaments que s'havien fet sobre l'etimologia d'*Osor*: “I tanmateix ningú havia dit res seriós de l'origen del nom *Osor*”⁵⁹. De fet, ell mateix s'hi havia referit indicant, sense més comentari, que es tractava d'un nom de lloc d'origen preromà ja a 1965⁶⁰. I, partint d'aquesta base, va aprofundir-hi a l'*Onomasticon Cataloniae* relacionant-lo amb Sant Sadurní d'Osormort –coincident, curiosament, amb l'imaginari popular-. Concretament, ens relaciona els dos termes amb el poble preromà **AUSO** en el sentit de límit dels ausetans, partint del fet que “el nom d'*Osor* havia estat comú als dos llocs, la vall i poble d'*Osor* i la vall (o riu) i parròquia d'*Osormort* –que estan en línia, de Nord a Sud, de les Guillerries i a la vorera oriental d'Osona, territori dels *Ausetans*. Ja s'hauria hagut de veure, doncs, perquè salta

⁵⁷ DALMAU i CASANOVAS, Jaume (1969): *Notes per a un estudi sobre els noms de lloc a Girona*, p.33.

⁵⁸ Fixeu-vos en expressions com “possiblement”, “semblaria”, “esdevé suggestiu”, “potser” que ens manifesten els dubtes del mateix Dalmau i Casanovas.

⁵⁹ COROMINES, Joan (1996): *Onomasticon Cataloniae* VI, p. 95, 96.

⁶⁰ COROMINES, Joan (1965): *Estudis de toponímia catalana* I. Ed. Barcino, Barcelona, p.225.

a la vista, que hi ha un radical AUS- comú entre aquests i el poble d'Osor"⁶¹. Així, es tractaria d'una forma estructurada en un radical AUSI- i una forma de tipus derivatiu – ORUM.

I, en aquesta mateixa línia, s'han manifestat Jordi Bolòs i Víctor Hurtado quan afirmen que *Osor* és un topònim preromà: “Osor” (del preromà Ausona, que trobem en genitiu plural) es refereix a la frontera dels ausetans⁶² i “d'acord amb el significat dels topònims, ja en èpoques molt remotes, Osor i Osormort eren el límit de la terra dels ausetans⁶³ i, encara, “els noms de lloc esmentats als documents d'època carolíngia ens acosten a l'organització del territori al comtat d'Osona, fins i tot d'etapes precedents: per exemple, als límits possibles de les terres dels ausetans, fossilitzats en els diversos topònims *Ausore*, *Osor*, que sembla que tenien el significat de *finis Ausorum*”⁶⁴.

En relació amb aquesta hipòtesi també s'han expressat Moran, Batlle i Rabella quan referint-se a Sant Sadurní d'Osormort afirmen que “...potser podria estar relacionat amb *Osor* (la Selva)”, tot i això, consideren els dos topònims com a mots d'origen incert.⁶⁵

Creiem que aquestes darreres aportacions són les més properes a la realitat ja que, a part d'Osor i Osormort com a límit dels ausetans i del comtat d'Osona, just al límit municipal d'Osor amb Anglès i, per tant, del comtat i bisbat de Girona, existeixen encara avui la riera i el mas de Gironella, documentats també en el segle IX, *Rio Gerundella* (933) i *Gerundilia* (978), que podrien acabar de confirmar la hipòtesi de límit d'Osona i inici de Girona.

A part de l'estudi etimològic, també creiem interessant d'assenyalar l'evolució i diversificació gràfica que hem pogut observar a l'hora de referir-se al topònim des de la primera documentació al segle IX i a la resta de primers documents en els quals es recull. D'aquesta manera, el 860 trobem “et in loco qui vocatur *Auzor*”⁶⁶ com a lloc d'on es va donar un alou al monestir d'Amer per un privilegi del rei franc Carles; al 898, “Ribulo *Ausore*” (ACG); al 914, 919 i 927 “in valle *Ausore*” (SBB 174, 8, 5)⁶⁷; al 930 “flumine *Ausore*”; al 933 “valle *Hausore*” (SBB, 4); al 962 “*Ausor*”⁶⁸; al 963 “valle *Ossore*” (SBB, 45) i al 980 “valle *Ausore*”⁶⁹.

Als segles XI i XII localitzem per primera vegada la grafia actual, “parrochia *Sancti Petri de Osor*”, entre 1131 i 1145⁷⁰ i a 1067⁷¹ i 1126⁷² “*Osor*”, al costat d'altres com

⁶¹ COROMINES; Joan (1996): *Onomasticon Cataloniae* VI, p.96.

⁶² BOLÒS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001): *Atlas del comtat d'Osona (798-993)* p.32

⁶³ BOLÒS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001): *Atlas del comtat d'Osona (798-993)* p 8 .

⁶⁴ BOLÒS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001): *Atlas del comtat d'Osona (798-993)* p. 36

⁶⁵ MORAN, Josep, BATLLE, Mar i RABELLA, Joan Anton (2002): *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia*, p. 113 i 152.

⁶⁶ Montsalvatge, XI, 22, 116 i Manuel de Montoliu, “Noms fluvials”.

⁶⁷ Documents del fons de Sant Benet de Bages transcrits per Antoni Pladevall i dipositats a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona (BUB).

⁶⁸ Ripoll Vallmajor, monografies, XXIV, 1.

⁶⁹ *Diplomatari de la catedral de Vic*, 393 i 470.

⁷⁰ Cartulari de Sant Cugat III, 178.

⁷¹ Llist. Lgd, V, 456

⁷² Montsalvatge XI, 412

“*Sancti Petri Osorio*”⁷³ i el terme pres com a nom de família *Poncius de Osore scriba regis*⁷⁴.

Encara en el segle XIII, a 1280 localitzem *rectore de Ousor* i a 1285 *Sancti Petry de Osorio* (NOT 1285); i al segle XV a 1359 la *Vall Dosor*⁷⁵ i a 1368 *Sancti Petri de Ossorio*⁷⁶.

Entre els segles XV i XVIII, es van alternant diverses formes com les que hem presentat tot i que, lentament, es va imposant l'actual al costat de la grafia *Ozor*, ja datada del segle XIV, “rivo de *Ozor*” (COM 1355) i que és deguda a l'homofonia que es produeix en relació amb l'alveolar fricativa sonora tant si s'escriu amb *s* o *z* entre vocals. Com a noves formes gràfiques, cal esmentar l'aparició de la forma *Ossor*⁷⁷ (CB 1751, FM 1787), però que localitzem per primera vegada al segle XVII, en un document del virrei de Catalunya i bisbe de Solsona, Miguel de los Santos de San Pedro realitzat arran de la persecució del bandoler Serrallonga⁷⁸; “rivo de *Osoryo*” (CAP 1446); *Hosor* (LLC 1440); *Osó* (PRIV1451)⁷⁹, “*Osoriu*” (CAP 1560), “termini de *Ozorio*” (CAP 1622) i “rivo *Osoris*” (CAP 1622).

Durant els segles XIX i XX, les formes més habituals, fins a 1932, són *San Pedro* o *Sant Pere d'Ozor-Osor* i, amb posterioritat a la proclamació de la Segona República, la forma simple actual *Osor*. Altres formes possibles són degudes a errors de grafia o bé a pronúncies particularitzades com ara “*Ausó*” (FNA 1813)

Si concretem, ens podem adonar que les formes gràfiques amb què hem pogut documentar el poble, la parròquia, el terme, la vall o la riera són les següents –amb la primera datació al costat–: *Auzor* (860), *Ausore* (898), *Hausore* (933), *Ossore* (963), *Osor* (1067), *Osore* (1116), *Osorio* (1141), *Ousor* (1280), *Ozor* (1355), *Dosor* (1359), *Ossorio* (1368), *Hosor* (1440), *Osoryo* (1446), *Osó* (1451), *Osoriu* (1560), *Osoris* (1622), *Ozorio* (1622), *Ossor* (1629) i *Ausó* (1813).

⁷³ Font Rius C.d. p.61

⁷⁴ Apareix a 1116 al *Liber feodorum maior*, a 1171 al *Cartulari de Sant Cugat* i al 1188 al *Cartulari de Poblet*.

⁷⁵ Cens de Catalunya de 1359.

⁷⁶ Carreras-Candi *Sant Hilari Ça-calm*.

⁷⁷ “parroquia de Ossor” (LLEV 1792), “lo riu de Ossor” (LLEV 1792) o bé “parroquia Sant Pere de Ossor” (FM 1787). Aquesta forma, que actualment no respon a la mateixa fonètica que la normativa s'ha vist usada, sovint, a alguns mitjans de comunicació i en algunes institucions on, a hores d'ara, sembla que ja s'ha produït la correcció.

⁷⁸ Aquest interessant text apareix transcrit íntegrament a FUSTER, Joan i REGLÀ, Joan (1961): *Joan Serrallonga. Vida i mite del famós bandoler*. Ed. Aedos, Barcelona, p.242 i se'ns data a Barcelona al 8 de març de 1629 i es conserva a l'ACA, Reg. 5518, fol. 180. Comença dient: “ Per quant havent-se fet diverses diligencies en la persecució de Joan Sala Serrallonga y demes lladres de sa quadrilla que vuy vant continuant lo batlle de Ossor amb vint soldats...”; aquesta és, de fet, la primera ocasió en què hem documentat aquesta grafia que, com hem vist apareix més freqüentment a partir de la segona meitat del segle XVIII.

⁷⁹ Forma recollida en el document 125 de JULIOL i ALBERTÍ, Griselda (2001): *Llibre vermell de la ciutat de Girona (1188-1624)*, Fundació Noguera, Lleida. Es tracta d'un privilegi atorgat per la reina Maria de Castella, lloctinent del rei Alfons IV, als síndics de la ciutat de Girona, on disposa que tots els menestrals que habitin fora de les muralles de la ciutat, però dins una demarcació més àmplia, que el mateix privilegi estableix, hagin de pagar les impositcions igual que els habitants de la ciutat; esmenta: “...tots los poblats en los térmens dels castells d'Anglès e de Osó...” p.305-308.

Un bon nombre de formes escrites més o menys divergents entre elles que són degudes, en bona part, a l'evolució de la llengua, per exemple del diftong *au-* a *o-*; a formes llatinitzades, arcaïques, o, simplement, a dubtes gràfics pel desconeixement de la forma adequada d'escriure (*s-z-ss*; *r* final muda-accent...)

Per últim, cal afegir que fonèticament el topònim es pronuncia [u'zo], malgrat que també hem pogut oir en alguns parlants la forma [əw'zo] tot i que a l'actualitat no és habitual entre els osorencs⁸⁰.

⁸⁰ Malgrat que no és una forma massa freqüent, també l'esmenta Joan Coromines a l'*Onomasticon Cataloniae*: "auzó oït en el poble mateix i a Santa Coloma i Susqueda, Casac., 1920..." vol. VI, p.94 i la recullen Moran, Batlle i Rabella (2002) com a una pronúncia popular. Així mateix, un dels informants orals, en un parell d'ocasions ho va esmentar així.

8. Genèrics i introductors

En aquesta part de l'estudi, presentarem de forma alfabètica els noms comuns o genèrics que precedeixen els topònims. Al final de l'explicació de cadascun d'ells, anotarem el llistat de noms de lloc en què apareixen. Malgrat que en la majoria de reculls onomàstics aquest llistat se situa enmig de l'estudi dels topònims, creiem que d'aquesta manera es facilita la consulta ja que, des d'aquí, es podrà accedir al nom propi que el lector desitgi sense haver de buscar enmig de l'estudi dels noms de lloc que és prou extens. Així mateix, hi anotem entre parèntesi antics genèrics que, amb el temps, varen esdevenir específics i, per tant, formen part pròpiament dels noms de lloc.

Per desenvolupar aquesta part, hem consultat els diccionaris actuals més a l'abast com ara el de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i el nou diccionari de la Gran Enciclopèdia Catalana (NGEC), així com els seus precedents, el *Diccionari general de la llengua catalana* (DGLC) i el *Diccionari de la llengua catalana* de la Gran Enciclopèdia Catalana (DGEC). Així mateix, ens hem servit de la *Gran enciclopèdia catalana* (GEC), el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (DECat) i el *Diccionari català-valencià-balear* (AlcM). Cal afegir que també ens ha estat molt útil l'obra *Els noms de les formes de relleu* de Carles Domingo Francàs (1997). Els esments a altres obres o autors menys freqüents es referencien com a la resta de l'estudi tal i com apareixen al llistat bibliogràfic final, o bé amb notes a peu de pàgina.

(Ajuntament)

Genèric esdevingut específic i que es refereix a la casa consistorial (IEC:66).

Ajuntament

Albereda

Es tracta d'un derivat col·lectiu relacionat amb la flora i amb sentit de 'bosc d'àlbers', un tipus d'arbre encara present, malgrat que no amb massa quantitat, a la zona geogràfica treballada. Actualment, se'l pronuncia amb diftongació inicial i síncope, *aubreda*, i, en ocasions, monoftongat a *ubreda*.

Albereda, Coll de Cabanyes, Planes

(Alou)

Antic genèric que recollim com a part integrant dels topònims en els quals apareix, i que es referia a les possessions de terra amb 'domini ple, absolut i lliure, franc de serveis i de tota prestació real o personal, sobre béns immobles, que diferia, així, del que hom tenia en feu o emfiteusi' (GEC, 1, 661). Cal esmentar la seva aparició en plural potser referida a tota una partida de terra en aquest sentit jurídic formada per diferents peces.

Alou de l'Església, Alou dels Enferms, Alous

Altar

Es tracta d'una taula destinada al culte religiós malgrat que els noms que nosaltres hem recollit amb aquest genèric es refereixen a la taula ensems amb el retaule destinat a un sant o santa o a la Verge i que de ben segur que en recollia la imatge (IEC:86)

Roser, Santa Maria i Sant Tomàs, Sant Joan

Alzina

Forma estàndard referida a l'arbre, provinent del llatí tardà *ilīcīna*. Curiosament, només apareix en dos topònims recollits oralment i referits a arbres singulars, un per la forma i l'altre per la grandària.

Coma, Rodona

Alzinar

Com recullen les obres consultades, es refereix a un 'lloc poblat d'alzines', un derivat col·lectiu d'alzina poc habitual a nivell oral en aquesta zona on predomina el mot *aulet*.

Casa Nova del Coll

(Aparcaments)

Genèric esdevingut específic referit a un indret destinat a l'estacionament de cotxes.

Aparcaments

(Arbocet)

Derivat col·lectiu d'*arboç* indicant presència d'aquest arbre en una zona boscosa.

Arbocet

Arbreda

Derivat col·lectiu d'*arbre*, poc freqüent com a introductor de noms de lloc possiblement pel fet de tractar-se d'un mot amb un sentit massa general, 'lloc poblat d'arbres' (DGEC:150), quan el parlant sol diferenciar el fitotopònim en funció del tipus d'arbre que predomina en el lloc.

Noguerola, Piscina

(Artiga)

Designa un 'tros de terra en què s'han arrabassat les mates i bosc, per conrear-lo' (DECat, I, 438). A l'actualitat, tot i que l'activitat d'artigar ja no es desenvolupa, tant el substantiu com el verb són coneguts i entesos a nivell oral.

Artigues, Forment, Ton, Xico Laura

Assecador

Nom comú que com a introductor de noms de lloc es refereix al ‘lloc on posen coses a secar’ (AlcM, 2, 77); a la zona que ens ocupa la construcció destinada a assecar-hi fusta.

Barder

Aulet

Mot encara viu a la parla osorenca tot i que freqüentment es pronuncia de forma monoftongada [u'let]. Designa un bosc majoritàriament d'alzines (sovint anomenades aulines) i té sentit col·lectiu. Amb aquest sentit apareix recollit per Moreu-Rey (ENL:57, 67), pel DECat i per la GEC. Contràriament, el DGLC i AlcM –que en localitza l'ús a Osor– en matisa el significat afirmant que es refereix a “alzinada tendra” cosa que –si més no a hores d'ara– no és exacta; de fet, Coromines (DECat, I, 246)⁸¹ també corrobora aquesta afirmació dient que “crec que són més aviat (en tot cas secundaris) els matisos de “tendre” o de “carbó” que hom li ha atribuït”. Així doncs, es tracta d'un derivat col·lectiu provinent del llatí *ilicetum*.

Aulet, Baier, Barraca, Bosquet, Can Bosc, Cercenedes, Clar, Coll, Corbera, Darrera Serra de Vielles, Font, Gascó, Gironella, Gran, Margarits, Manca, Mas Arrancada, Mina, Plana, Planes, Rafec, Sota, Simon, Sota la Piconera, Tutes, Xic

Aulina-Aulines

Mot dialectal que ens apareix en singular i en plural sinònim de l'estàndard *alzina*. El mot gaudeix de plena vitalitat a la zona tal i com havia assenyalat Coromines: “la Garrotxa, Osona i les Guilleries, i que en lloc d'*alzina* es pronuncia *aulina*”.⁸² Col·loquialment, es pronuncia sense diftongar, [u'linə].⁸³

Ca n'Albereda, Forn, Salses

Avellaneda

Col·lectiu d'*avellaner* que, per tant, es refereix a un ‘lloc poblat d'avellaners’ (AlcM, 2, 168) que pot ser un camp de conreu o un espai boscós amb predomini d'aquest d'arbre.

Avellaneda, Avellaners, Ferriol, Gran

Avinguda

Genèric urbà que respon, segons les obres consultades, a la via d'accés a un lloc que és especialment ample, habitualment vorejada d'arbres, que porta a un palau, a una plaça o un indret important. És un terme sense tradició oral a Osor que apareix esporàdicament als textos escrits per referir-se al carrer Major, el més ample i llarg del poble, però

⁸¹ Aquest mateix autor, a l'obra *Lleures i converses d'un filòleg* p.216 també dedica una part al genèric *aulet* en el qual explica la seva evolució fonètica i etimològica.

⁸² COROMINES, Joan (1989): *Lleures i converses d'un filòleg* p.216.

⁸³ El DGLC recollia el mot amb el sentit d'alzina jove, cosa no del tot precisa com hem pogut veure, i que sí que apareix esmenat al diccionari de l'IEC que la defineix com a ‘alzina’, ras i curt.

només amb arbres fora del nucli urbà. És a dir, que pren el sentit de ‘carrer ample i modern’ que data al segle XX, un calc del francès *avenue* (anglès *avenue*, segle XVII).

Generalísimo

(Bac)

Variant d'*obac* que com indica Domingo Francàs “com a substantiu és un mot propi del català oriental sobretot de les terres del bisbat de Girona”⁸⁴ i que es refereix a la part d’una muntanya ombrívola normalment orientada al nord. En el DGLC –tot i que s’ha corregit al de l’IEC- i el DGEC se’l considera un sinònim de *baga* o *obaga*, tanmateix, a la zona que ens ocupa, la *baga* és, normalment, una zona ombrívola de castanyers de fins a cinc anys,⁸⁵ i el *bac*, en canvi, ho és d’altres espècies arbòries. La GEC ha adoptat la forma *obaga* com a terme geomorfològic, segons Domingo Francàs (1997:128) perquè és la que predomina com a substantiu mentre que *obac* és més generalitzada com a adjectiu.

Bac de Darnic, Bac de la Serra i Pujal, Bac del Forn de la Calç, Bac del Llop, Bac del Ripoll, Bac del Sot de la Posa, Bac d’en Genís

Baga-Bagues

Genèric referit a una zona boscosa, on no hi toca gaire el sol. En el cas d’Osor, cal afegir que funciona lingüísticament com a sinònim de bosc de castanyers de fins a cinc anys, un sentit al qual s’aproximen Alcover i Moll i que, de fet, situen a la subcomarca natural de les Guilleries: “Bosc de castanyers que es crien per a fer cescles de bota” (AlcM, 2, 207); actualment, però, l’ofici de roder –qui fa cescles de bota- ha desaparegut tot i la seva importància pretèrita, tanmateix, el terme es manté vàlid en referència a un bosc de castanyers joves al costat de *perxada*⁸⁶ però amb la particularitat que a la *baga* els castanyers tenen com a màxim cinc anys i s’aclarien per aprofitar els

⁸⁴ Recordem que Osor se situa en els límits amb el bisbat de Girona tot i pertànyer al de Vic.

⁸⁵ Segons el *Costumari Català. Usos i Costums de Bon pagès sobre boscos i arbredes* publicat l’any 1920 per la Impremta Casa de Caritat a partir de material recollit per la Mancomunitat de Catalunya, el nom de *baga* és degut al fet que les explotacions d’aquesta mena es troben situades en llocs obacs.

⁸⁶ Emili Rams, un estudiós de les Guilleries i de l’explotació forestal dels seus boscos, diferencia entre *baga* i *perxada*, diu: “**Baga**. Bosc plantat en un lloc bac i, per extensió, bosc de castanyers que es planta per a rodells (feixos de bastons de castanyer, esberlats per la meitat i allisats o per un costat, tot procurant que tinguin un gruix regular)”; “**Perxada**. Bosc plantat de perxes de castanyer (castanyer obtingut després d’esporgar els tanyes d’una soca”. Aquests dos termes els diferencia d’un altre genèric relacionat amb el castanyer, la *castanyeda* a la qual defineix com al bosc “de castanyers empeltats o de llevar –arbres més grossos que les perxes-, destinades a la producció de castanyers”. RAMS, Emili (2004): “Essència boscana” a *Descobrir Catalunya* n.83, p.58-61. Aquesta idea ja l’havia expressada anteriorment el mateix estudiós diferenciant a més de *baga* i *perxada* la *castanyeda*, afirmava: “Popularment s’anomenen castanyers aquells arbres que no han estat podats, però sí empeltats de joves perquè donin fruit. Els boscos dedicats al cultiu de les castanyes són anomenats *castanyedes*. Els castanyers que es tallen en cicles d’entre 16 i 20 anys s’anomenen *perxes*, i el bosc on es crien, *perxades*. La producció que donen aquestes explotacions forestals es destina a fusta o bé a cairats. Els llocs on creixen els rebrots petits mentre tenen 3 a 4 anys s’anomenen *bagues*. Els tanyes que donaven aquestes plantacions anaven principalment per a la producció de rodells o cèrcols, i de bastons”, RAMS, Emili (2002): “Els oficis perduts dels bosquerols de les Guilleries” a *Revista d’Etnografia de Catalunya* n. 20, p.169, 170. A l’actualitat, en ocasions, es confonen els termes *baga* i *perxada*, les antigues *castanyedes*, pràcticament han desaparegut ja que l’explotació comercial del seu fruit a l’actualitat és inexistent, malgrat això, en algunes zones encara es poden observar notables exemplars de castanyer.

bastons per fer rodells i se'n deixaven dos o tres brots que amb el temps, entre deu i quinze anys després, eren aprofitats com a perxes. El NGEC dona el mot *baga* com a sinònim d'*obac* però en el nostre cas, l'*obac* i més freqüentment el *bac*, es refereix a un terreny boscos poc assolat en el qual hi predominen altres espècies arbòries que no siguin el castanyer.

Albereda, Baladrós, Baga, Barraca d'en Baier, Becfred, Benet Petit, Brau, Bruguera, Cal Teixidor, Camí Ral, Canal, Can Garriga, Can Mon, Can Vidal, Casamitjana, Casica, Civada, Comarca, Coral, Destral, Dois Major, Font del Borrell, Font del Llop, Gomis, Grevolosa, Manca, Mas Pidevall, Mas Soler (del Coll), Meló, Mines, Moixac, Molist, Morena, Ombres, Palloc, Pasqüet, Pla de la Illeta, Planes, Pou, Prat, Puigbell, Pujol, Ribot, Romegueres, Solell, Sota el Croset, Tell, Vella, Vernedes, Xica, Xica de la Barraca, Xica de Rebleda

(Banc)

Nom comú esdevingut propi amb la finalitat d'anomenar un local en el qual hi ha l'única oficina bancària d'Osor, d'aquí la seva particularització.

Banc

Barraca

Genèric que, inicialment, devia referir-se a una construcció que servia per aixoplugar-s'hi transitòriament persones o animals o per a guardar-hi eines (AlcM, 2, 312), però que, amb el temps, esdevé gairebé un sinònim de mas; de fet, diversos masos osorencs s'anomenen Barraca (d'en Baier, d'en Margarits...) i eren habitats de forma continuada malgrat ser de petites dimensions.

Barraca, Bosc, Matret, Tortosí

Barracó

Derivat diminutiu de *barraca* que devia designar alguna construcció annexa a un mas, potser amb la finalitat de guardar-hi eines o bé per viure-hi.

Salomó

Barranc

Només introductor d'un nom, aquest genèric recollit oralment podria ser un sinònim de *sot* ja que sembla que recollia l'aigua d'una font homònima. El més curiós és que es tracta d'un mot poc freqüent a la Catalunya Vella com assenyala Moreu-Rey (ENL:48).

Osseres

Barri

Segons l'IEC i el NGEC i els seus predecessors, el DGLC i el DGEC, el mot es refereix a les parts en què es divideix un poble gran, una vila o una ciutat. En el nostre cas, però,

ens hem de decantar per les precisions que hi afegeixen el DECat i l'AlcM en el sentit d' "aglomeracions externes de població" ja que sempre es refereix a un conjunt de masos o cases situats a una certa distància del nucli urbà. Cal afegir, però, que l'ús del mot a nivell popular és escàs i només sol aparèixer en documents administratius.

Badia, Baier, Pujol, Roca, Sant Gregori, Sant Miquel de Ter, Soleric, Vidal

Bassa

El terme genèric es refereix a un clot o construcció on es recullen aigües habitualment amb la finalitat de facilitar el regatge d'una determinada zona. A Osor, es tracta d'una paraula habitual que indica una construcció on s'hi acumula una bona quantitat d'aigua provinent, sovint, d'un rec i amb la finalitat de facilitar el regatge de zones de conreu o bé, fins i tot, el consum humà –en aquestes ocasions sol relacionar-se amb algun mas-.

Bassa, Basses, les Basses, Cal Gall, Cal Teixidor, Masferrer, Molí d'en Serra, Molí d'en Vila, Puig Sec, Ripoll, Soleric, Talaia

Basses d'amerar cànem

Genèric pretèrit que es referia a una *bassa de cànem* o *bassa canemera* que, segons Alcover i Moll (AlcM, 2, 345), 'La seva fondària no pot excedir de l'alçada d'un home, perquè per treure'n el cànem amarat hi hem d'entrar quan encara és plena; la seva amplària i llargada no és tampoc gaire gran, perquè el cànem que hi posen s'ha de poder treure tot en un dia'. Ens han comentat que vers la muntanya de Sant Gregori en direcció oest encara es poden veure algunes d'aquestes antigues construccions.

Mas Gomis

Bauma (balma)

Genèric que funciona com a sinònim de cova ja que l'indret al qual es refereix se l'anomena indistintament *bauma* o *cova* i, per tant, no n'és simplement una variant com assenyala Domingo Francàs (1997:283). Cal afegir que el mot respon a una pronúncia diftongada dialectal de *balma* que no apareix recollida als diccionaris normatius encara que sí per Alcover-Moll i Moreu-Rey (AlcM, 2, 239 i ENL:41) tot i que sense esmentar-ne el caràcter sinonímic indicat anteriorment.

Becaina

Borda

Genèric arcaic que creiem, com Moreu-Rey (ENL:76), que tenia com a sentit antic el de 'masia de fusta' o 'estable' però que, en alguna ocasió, podria haver-se tractat d'una casa habitada de petites dimensions que depenia d'algun mas.

Carrera, Codina, Fajadella, Saresclosa

Bosc-Boscós

Terme que es refereix a un indret poblat àmpliament d'arbres. A nivell oral no té massa funcionalitat com a genèric introductor de noms de lloc, tanmateix, és habitual en textos administratius i, sobretot, en obres cartogràfiques. Contràriament, el mot és viu en algunes expressions col·loquials com ara “anar a bosc” o bé “treballar a bosc”.

Arbocer, Baier, Berbolades, Bosc, Boscs, Clascar, Coma Joana, Creiberis, Crosa, Darnic, Dois Major, Fageda, Gorg, Grèvol, Gros, Major, Mas Artigues, Mas Bosc, Mata, Ortiguers, Pamparó de la Torrentera, Portell, Puig, Puigmerdós, Ribafeta, Romegueres, Selva, Ses Caligens, Simon, Solcia, Torrents

Botiga

Localitzat en un únic cas de topònim urbà, podria referir-se a un lloc de venda, a un obrador, a un magatzem o bé a una apotecaria (AlcM, 2, 624).

Casa del Ros

Cabana-Cabanya

Genèric que inicialment designa una construcció rústica per arrecerar-s'hi transitòriament o bé per a guardar-hi instruments de treball, palla o garbes però que en algun cas sembla que amb el temps va esdevenir un habitatge habitual.

Can Badia, Casa Prat, Castanyer

(Cafè)

Genèric esdevingut específic aplicat a diverses cases en les quals hi havia hagut un establiment on s'hi servien cafès, licors, refrescos, etc. i sovint s'hi jugava a cartes.

Cafè

Cal

Contracció de *ca* + *el* amb el sentit de ‘casa del’, raó per la qual introdueix noms de casa, urbans o de fora vila, que freqüentment responen a un malnom masculí. En ocasions, s'alterna amb la contracció *can*.

Baier, Barber, Campaner, Capó, Cisteller, Coco, Comte, Correu, Cu-cut, Curt, Dring, Ferrer (1, 2), Flequer, Fuster (1, 2), Gall, Ganastra, Gran, Gravat, Gurt, Llarg, Macarró, Manyac, Mariner, Marrà, Masover, Menut, Mestre, Mosso, Negre, Nino, Noi Ferrer, Nyerro, Paraire, Pegot, Peixater, Pigué, Rector, Rei, Ros, Sabater, Sant, Sastre, Sastrellarg, Sastric, Sense Orella, Serraller, Txutxu, Xarpant, Xic (1, 2)

Ca l'

Amb el sentit de ‘casa de l’’, en masculí o femení, introdueix noms de casa, normalment situades enmig del poble, començats per vocal i referits a malnoms o prenom masculins o femenins.

Adelaida, Adroguer, Amàlia, Andreu, Antònia, Asserrador, Asserradora, Eloi, Emília, Entra (1, 2), Ermendina, Espí, Esquellering, Horra, Oc

Ca la

Amb sentit de ‘casa de la’, introdueix noms de casa, normalment urbans, originats en un llinatge, prenom o malnom femení que comença per consonant o semiconsonant.

Bernada, Bou, Boua, Carmelita, Carmeta Llevadora, Carolina, Cèlia, Cervera, Ció, Conxita, Corala, Felipa, Gallussa, Graua, Iot, Irene, Lluïsa, Lores, Maixina, Manela, Mansueta, Margarida, Mari, Maria de l’Àngel, Marianna, Maria Xerraire, Màxima (1, 2), Munda, Nil·la, Nina, Palmira, Panosa, Paquita, Pardala, Pasquala, Pepa, Pepeta, Piua, Pones, Quimeta, Rita, Rosa, Rosalia, Rossa, Senyora Maria, Torre, Vadora, Vella, Xaconica

Ca les

Introductor de noms de casa urbans, femenins i plurals, poc habituals a la zona.

“Hermanes”, Mesurones, Monges

Cambreria

Atès que es relaciona amb dos masos, creiem que es tracta de la casa en la qual residien els cambrers o masovers inferiors d’un mas i que es localitzava annexa a l’habitatge dels amos, sentit que no recullen ni Alcover, ni Coromines ni cap de les obres consultades.

Cambreria, de les Romegueres, Codina

Camí

Ens assenyala una via de comunicació, l’espai que cal recórrer per anar d’un lloc a un altre. Habitualment, rep el nom de l’indret al qual es dirigeix, el lloc en el qual s’inicia o bé allà on comença i on acaba; tanmateix, també trobem alguns casos en què el topònim respon a alguna característica d’aquella via.

Amer, Anglès, Baix de les Hortes, Bardisseres, Barraca, Barrancs, Bella Polla, Berbolades, Borratxí, Boscà, Boscà a la Coma, Brunyola, Cal Quic, Camarell, Camp de les Falgueres, Can Bosc, Can Coll, Ca n’Ombres, Can Plana a Osor, Can Serra, Cartalona, Casa de Recs, Casamitjana, Casa Nova de Colobrans, Castell, Cellera d’Anglès, Cercenedes, Clascar, Coll, Coll de Nafre, Collsacodina, Colobrans, Comarca, Coral, Corbera, Corberes, Crosa, Croset, Dois, Era Cremada a Mas Setembre del Coll, Església d’Osor, Esglesier, Font del Mas Gomis, Font del Pujol, Gent, Girona, Gironella, Gomis, Grevolosa, Hortes, Llevanyes, Maduixa, Maduixes, Maroi, Mas Albereda, Mas Arrancada, Mas Claver, Mas Pigem a la Vena, Mas Ponteí, Matxos, Mina, Miralpeix, Missader, Molí de l’Avellana, Molí Fariner, Mortissó, Morts, Osor al Mas Albereda, Pasteral, Pedró, Penella, Perer, Piconera, Pla, Plaça Vella, Pla del Trull, Plana d’en Forn, Plantadis, Plaques, Pont, Pontarró, Posa, Puig-rodon, Querós, Rafec, Ral, Riba d’Amunt, Romegueres (1, 2), Roquer, Roscall, Rovira, Santa Bàrbara, Santa Coloma, Santa Creu (d’Horta), Sant Hilari (Sacalm), Sant Martí (Sacalm), Sant Miquel

(de Solterra-de les Formigues), Sererols, Simon (1, 2), Sobirà, Solà, Soler (del Coll), Soler (de Mansolí) (1, 2), Sui, Surós, Susqueda, Torre, Vell, Vell de les Hortes, Vic, Vigatà, Vilanova de Sau, Vinyets

Camp-Camps

Terme usat habitualment per referir-se a trossos de terra de conreu de sembradura o d'arbres fruiters. Malgrat que pot funcionar com a sinònim d'*hort* o *peça de terra*, sol tractar-se d'un espai de cultiu de notables dimensions, més gran que els que s'introdueixen per hort.

Anant a Mas Coll, Aulet, Barceló, Basset, Blanc, Botifarra, Camp, Campàs, Campdelarit, Campenc, Campic (1, 2), Campllong, Camps, Camp Sant, Can Camell, Casamitjana, Cases, Castell, Celró, Cerver, Cim de la Bassa, Clos, Coll, Croses, Cua de la Font, Dalt (1, 2), Destral, Era, Ermengol, Falgueres, Farigola, Fermal, Font del Ferro, Fredós, Gamell, Gorg, Gran, Gran de Can Badia, Gran de Can Bosc, Gran de l'Illa, Gran del Molí d'en Serra, Llancers, Maig, Malloles, Martí, Més Amunt, Més Avall (1, 2), Mira de Peus, Molina, Monestir, Morers, Moro, Noguer, Noguera Ajaguda, Noguers, Ombreres, Palanques, Parral, Pedrós, Pere Manuel, d'en Plana, Plana, Pont, del Pont, Prat, Prevere, Racó, Riera Amunt, Ripoll, Rodell, Rodó (1, 2), Roig, Rompuda, Sailla, Salobí, Sasala, Sau, Sauleda, Sequer, Serra, Solell, Soler, Solsia, Sorral, Sota el Pidevall, Sureda (1, 2), Viles, Viver

(Campanar)

Nom comú esdevingut específic per referir-se a la construcció unida a l'església on estan posades les campanes.

Campanar

(Càmping)

Genèric esdevingut específic assenyalant un espai dotat d'instal·lacions per campistes.

Càmping

Can

Contracció de *ca* + *en* en el sentit de 'casa d'en', raó per la qual introdueix noms de casa, de dins del poble o –més tardanament- de fora vila. És molt freqüent que aquells noms siguin antropònims, malnoms individuals, prenomes o llinatges, masculins començats per consonant. Tanmateix, en algun nom de casa s'hi produeix alternança entre *can* i *cal*, sobretot quan el nom de casa prové d'un sobrenom individual. Cal afegir que en el nostre espai no s'hi produeix el retrocés en l'ús d'aquesta contracció que esmenta Moreu-Rey (1981:32) ja que és especialment viu a nivell oral.

Bancs, Banyadret, Barder, Barraca, Becaina, Beliques, Bella, Bonet, Beno(s), Bertrana, Bossa, Botiga, Bou, Bufa, Cadenes, Calço, Camarada, Camaril, Camell, Carmeta, Casamitjana, Cases, Casulles, Caterino, Cerver, Cinto, Collbotó, Cominal, Coral, Corbera, Cubano, Damià, Dep, Destral, Farigola, Felip Ferrer, Feliu, Fenci, "Gallego",

Gallet, Garbanso, Gasparic, Ginestar, Gol, Goll, Gravat, Jan, Jaume Cubano, Jep Verro, Joan de la Taca, Joan Martí, Llorenç del Molí, Lluís, Lluís Espardenyer, Lluís Fuster, Macia, Manel, Margarits, Mariano del Clascar, Martí, Marturià, Masferrer, Mates, Matret, Meliton (1, 2), Meló, Mic, Mingo, Mingo Grau, Mont, Nacus, Nando, Nanot, Narcís Sastre, Nis, Nito, Non Viuda, Nori, Nyola, Panera, Panxa, Papa, Pardalet, Pardalet Nou, Pardalet Vell, Parera, Pasqual, Passabardisses, Patllari, Patxoquí, Patxoquines, Pau (1, 2), Peix, Pellerina, Penella, Pep del Cafè, Pep Rusc, Perdiu, Pere Manuel, Peret, Peret Menció, Pixolà, Pons, Prat, Pruna, Pujol, Quefa, Quel Casica, Quelic, Quelic de l'Atxa, Quel Tarrumfa, Quim, Quimet Espardenyer, Quim Ramona, Racó, Raset, Rives, Rivolta, Rossell, Roure, Rusc, Rusc de Baix, Rusc de Dalt, Santa (1, 2), Serrat, Sidro, Soldat, Titus (1, 2), Tonet, Tonet Viuda, Toni, Ton Mestre, Ton Tonet, Tramuntana, Tuïc, Vidal, Violí, Viuda, Xaonic, Xica, Xico Coral, Xico Laura, Xico Ramona, Xicot, Xineia, Xiquet

Ca n'

Amb la mateixa característica que l'anterior, en aquest cas s'usa la forma apostrofada davant d'antropònims masculins començats per vocal, molt menys habituals.

Abel, Adelaida, Albereda, Ombres, Ombres Vell

(Cantina)

Establiment situat prop de l'explotació minera on s'hi venien begudes i comestibles.

Cantina

Capella

Oratori o petita església dedicada a un sant, a una santa o a la Verge que pot ser fora de poblat o bé annexada a un mas.

Cementiri, Mines, Nostra Senyora del Carme, Nostra Senyora del Roser, Part, Santa Bàrbara, Sant Bernat, Sant Francesc (del Carbonell), Sant Gregori, Sant Josep, Sant Miquel de Maifré, Sant Miquel de Solterra, Sant Miquel de Barder, Sant Ramon, Solterra

Carena-carexada

Part superior d'una muntanya, on s'uneixen dues vessants (AlcM, 2, 1032); algunes ocasions, com assenyala Domingo Francàs (1997:81), pot ser sinònim de cim.

Aigols, Aió, Artigots, Barnanques, Carena, Castell del Baier, Clascar, Coll, Forn de la Rovira, Nyolis, Puigbell, Santa Creu (d'Horta), Serra de Vielles, Serrat, Torre, Vielles

Carrer

Espai transitable situat entre dues rengleres de cases que serveix de camí per anar d'un lloc a un altre dins de la població. En algun cas osorenc, com els carrers de França, de la Penya o Major, es tracta de la continuació d'un antic camí o bé de la carretera.

Altra Part del Pont, Arbreda, Baix, Calvo Sotelo, Cap del Pont, Catalunya, Cementiri, Cercenedes, Coll, Dalt, Dídac Taradell, Església, Falgueres, Font del Borrell, Francesc Ascasso, França, Hortes, José Antonio, Major, Margarits, Maroi, “Mártires”, Mendizábal, Missader, Moli (d'en Vila), Mont, Morer, Osor, Països Catalans, Part d'Allà, Penya, Petit, Plaça Gran, Plaça Major, Plaça Major al Pont, Plaça Pública, Plaça Vella, Plaça Vella al Pont, Pont, Quatre Cantons, Riera, Sant, Santa Francisca, Verdager, Verger, Wilson

Carretera

Terme que designa vies de comunicació de més amplada o circulació de les que s'anomenen *camí*. En algunes ocasions, però, camí i carretera funcionen com a sinònims a nivell oral referit a camins d'una certa amplada, possiblement per la manca de grans vies de comunicació, si descomptem la que uneix Anglès amb Sant Hilari Sacalm, i en referència als antics camins principals de carros.⁸⁷

Aigols, Anglès, Bancs, Carretera, Castanyet, Cerver, Estat, Osor, Quatre Carreteres, Ripoll, Sant Hilari (Sacalm), Sant Gregori

Casa-Caseta-Cases-Casica

Casa és un nom comú que apareix freqüentment en noms referits a habitatges que es localitzen dins la població malgrat que no hi és exclusiu i en ocasions pot funcionar com a sinònim de mas amb l'expressió *casa del mas*, encara que és poc habitual. Cal afegir que es tracta d'un genèric que apareix, fonamentalment, en textos escrits i que a nivell oral se substitueix per les formes can, ca n', cal, ca l', ca la o ca les. Les altres formes són derivades o plural i s'usen per particularitzar aquell habitatge com a petit (i en aquestes ocasions pot assenyalar una casa de pagès) o bé que es tracta de més d'un habitatge.

Alemanya, Alom, Aragonès, Badia, Badia Donadeu, Bagis i Carbonell, Baieric, Basela, Benet Petit, Bertomeu Balmes, Bonavida, Bosc, Cabruja, Cambreria, Carles, Carruset, Casaboscà, Cases Velles, Caseta de Codina, Caseta de Codina i Salomó, Caseta de Fonollet, Caseta del Veguer, Caseta d'en Masó, Caseta d'en Sui, Caulí, Caulinet, Cellabona, Codina, Collfrare, Corbera, Cornellà Vila, Cornalera, Damià Arbocet, Desvilar, Diego, Espinàs, Esquirol, Falgueres, Ferrer Gat, Fleca, Franc, Franquisen, Galliners, Garriga, Garroset, Grevolosa, Grevolosa de la Torentera, Hereu Garolera, Horta, l'Horta, Jaume Coll, Josep Canya, Julit Maig, Malcuinat, Marc, Maroi, Merany, Miquelot, Mixén, Morella, Nadal, Noi Bancs, Obra de l'Església de Santa Creu, Oms, Palau, Pamparó, Parroquial, Pau Pol, Pau Volant, Pebrot, Pere Baier, Pere Pidevall Baier, Pere Pobre, Peric, Petit, Petit Ferrer, Pinsà, Poncic, Quintana, Rajol, Revell, Recs, Renoc, Ribot, Ripoll, Roca Corbera, Sala, Segimon, Sui, Teixidor, Timoneta, Toi, Tonet Quintana, Torre, Trida, Valentí Parral, Veguer, Verdala, Verro, Vila, Vilar, Xabagó

⁸⁷ De fet, Moreu-Rey (ENL) recull que el sentit del terme *carretera* ha evolucionat amb el progrés vial, raó per la qual el significat pretèrit i l'actual es trobarien plenament relacionats.

Cascada

Genèric recollit en una obra impresa referit a la caiguda d'un corrent d'aigua per un precipici, es tracta d'un salt d'aigua (IEC:366; AlcM, 3, 15).

Gorgs

Castanyeda

Col·lectiu de *castanyer*, quan s'introdueix un topònim amb aquest genèric es fa referència a un bosc de castanyers grans i antics, habitualment aprofitats per a recollir-ne el fruit. És a dir, que a Osor, s'usa el genèric quan el castanyer d'aquell indret és silvestre i d'una certa dimensió i antiguitat raó per la qual, malgrat l'abundància de l'espècie, a hores d'ara queden poques castanyedes ja que hi predominen els arbres joves i fruit de replantacions que s'esmenten com a *baga* –amb arbres fins a cinc anys- o *perxada* –amb arbres d'entre cinc i vint anys aproximadament-.

Bac, Baier, Blanques, Borratxí, Cabrots, Casa Nova de Muntanya, Castanyeda, Castanyeda Vella, Cercenedes, Corbera, Crosa, Dalmau, Destorrent, Font, Gravat, Grèvol, Horta, Maroi, Martí, Mas Arrancada, Mas Boscà, Millars, Palau, Parral, Pinyana, Puigborrell, Puila, Rebleda, Ridemar, Rigavalós, Roca Corbera, Saleta, Sis Quartos, Sui, Torrent del Sot, Tria, Triador, Vinya

Castanyer

Arbre per excel·lència, a hores d'ara, de la zona,⁸⁸ raó per la qual, quan apareix com a genèric, devia introduir arbres singularitzats per alguna raó.

Borat, Bord, Fil, Font, Fumat, Gil, Noi Xic, Xic

Castanyers

Plural del nom d'arbre de la família de les fagàcies que s'usa per referir-se a un grup d'arbres que se singularitzen per la seva forma i la seva antiguitat.

Casa Nova del Sobirà, Creu, Croset

Castell

Atès que en el terme estudiat no hi ha hagut mai cap castell pròpiament dit, quan apareix aquest genèric és per extensió, és a dir, que es refereix a una construcció isolada en un punt elevat (castell del Moro o bé llocdit el Castell de la Torre) o bé a un antic mas fortificat (mas el Castell del Baier). També és possible que funcionés com a un sinònim de *torre*, en el sentit de “torre de moros: Nom popular de les torres de guaita o de defensa” (DGEC:1552, IEC:1784)

⁸⁸ RAMS, Emili (2004): “Essència boscana” a *Descobrir Catalunya* n.83, p.59 afirma, però, que “Actualment, la tinya i el xancre són dues greus malalties que fan estralls a les perxades; tant que en un futur relativament curt es tem per la desaparició d'aquest arbre, que és el més popular i representatiu de les Guillerries”.

Castell de la Torre, Castell del Baier, Moro

Cau-Cauera

Substantiu genèric que es refereix a un forat o refugi que serveix d'amagatall a alguns animals (DGEC:338)

Guilla, Llop

(Cementiri)

Terme genèric esdevingut específic i que fa referència al 'lloc on s'enterren els morts' (IEC:384)

Cementiri, Cementiri Vell

Cim

Substantiu genèric poc habitual –a diferència del seu ús com a nom comú– que es refereix al punt més elevat d'una muntanya i que en algun cas pot tractar-se d'un sinònim de carena. Segons Domingo Francàs l'ús poc habitual del mot com a genèric és causat perquè hi apareix en usos toponímics força recents o poc arrelats entre el poble.

Castanyer Bord, Porta Barrada, Sant Gregori, Sant Miquel de Solterra

(Cine)

Nom comú prefixat de *cinema* que va esdevenir propi amb la finalitat d'indicar dos 'locals en els quals s'hi havia projectat pel·lícules cinematogràfiques' (IEC:397).

Cine

Clot

Terme que designa la concavitat en la superfície d'un cos sòlid; lloc baix voltat d'elevacions (IEC:415)

Forn de Calç

(Club)

Nom comú esdevingut propi per referir-se a un local on es reunien els joves d'Osor amb finalitats culturals i recreatives.

Club

Coll

En l'espai geogràfic estudiat, aquest genèric es refereix, fonamentalment, a un pas entre muntanyes o, com assenyala Domingo Francàs (1997:97, 98) "suggereix això de rebaix

pronunciat en la línia d'una carena, que permet traspasar més fàcilment a l'altre vessant o pas elevat entre muntanyes” amb qui compartim la idea que, quan apareix com a topònim, ho fa en un camí o en un accident d'una via de comunicació i, fins i tot, en un “replà a mig aire d'una serra on conflueixen dos o més camins, com ocorre en el coll de Nafre. Malgrat que no ho puguem descartar del tot, no creiem que indiqui en cap cas una “muntanyola o puig de poca alçada” (AlcM, 3, 288).

Artigues, Bancs, Beç, Cabanyes, Cirerers, Cirerers de Roscall, Coll (1, 2), Colldesforces, Coll Rodó, Collsabruquera, Collsacodina, Collsapalamera, Collsarrosica, Collserola, Creus, Fontanella, Formentar, Forns, Garrigues, Jonquer, Llancers, Llevanyes, Llinars, Nafre, Osor, Pregon, Puigsacadir, Querós, Rauric, Roscall, Sagoit, Saserra, Sepultures, Serrabella, Solsia, Susqueda, Valeselles, Vena de Rouric

Collada

Alcover i Moll (AlcM, 3, 290) defineixen aquest mot com una “depressió del terreny entre dues muntanyes veïnes” i Domingo Francàs (1997:99) indica que es refereix a “un coll d'una certa amplària o extensió oberta”. En el nostre cas podria tractar-se d'un sinònim de *coll* ja que l'hem recollit en un únic nom de lloc i, possiblement, amb caràcter tautològic, ja que és molt probable que assenyali el pas d'un coll.

Collsacodina

(Col·legis-Estudis)

Noms comuns esdevinguts propis que es refereixen a l'edifici de l'escola. La forma plural prové del fet que es tractava de tres aules diferenciades que en un principi es destinaven als més petits, a les nenes i als nens com si es tractés de tres escoles diferents.

Col·legis, Estudis

(Collell)

Alcovell i Moll (AlcM, 3, 294) el defineixen com a un “petit coll o pas entre muntanyes” i esmenten que actualment, a Catalunya, el mot només perviu com a llinatge i topònim com, de fet, ocorre a Osor; tanmateix, Domingo Francàs (1997:99) afegeix que es tracta d'un mot derivat arcaic de *coll* que també hauria pogut tenir el significat de ‘turó’. En el nostre cas, pel fet que apareix en dos topònims amb referents espaials, creiem obertament que es referien al primer sentit de “pas entre muntanyes”.

Collell de Baix, Collell de Dalt

Collet

Aquest substantiu genèric, diminutiu de *coll*, en l'espai treballat sovint hi actua com a sinònim, en el mateix sentit que recull Domingo Francàs (1997:100). “Com a sinònim genèric de *coll*, tant o més que com a ‘coll petit’ tenim **collet**”. Cal anotar que aquest terme, molt viu a la zona estudiada, no apareix a cap dels diccionaris normatius actuals.

Arç, Calcinera, Casa Nova de Muntanya, Coll de Nafre, Collet, Collsarroca, Creu de Portell, Descàrrec, Espinau, Guilla, Llongaespina, Plansacau, Pla Sabatuda, Portelleres, Pou de la Neu, Rebleda, Rompuda, Serra, Sútia, Termes, Tria, Txitxes

Colomers

Terme que devia designar llocs destinats a tenir-hi coloms (AlcM, 3, 277), un animal que, segons Moreu-Rey (ENL:68) i Ramon Amigó (1999:129) a l'Edat Mitjana era molt important puix que la cria de colom es destinava a l'alimentació.

Colomer, Recs

Colònia

En el nostre cas, aquest genèric fa referència al “conjunt d'instal·lacions industrials separat dels nuclis de població, amb cases per a obrers i encarregats, església, escola, economat i altres dependències (DGEC:384), en relació amb la indústria tèxtil primer i minera posteriorment.

Clerc

(Coma)

Antic genèric que actualment, a la zona, únicament perviu com a nom propi de lloc. Com assenyala Domingo Francàs (1997:227), fonamentalment designa “valls poc fondes” o, en paraules de Moreu-Rey (ENL:41), “una depressió sense desnivells massa marcats, una petita vall ampla”.

Coma, Coma de Cens, Coma de Jonquer, Coma de la Marca, Coma de la Morena, Coma de l'Anelan, Coma del Sot de Rovir, Coma de Mir, Coma de Mont Alt, Coma de Rocs, Coma de Solcalloses, Coma Lihubrec, Coma-rebleda, Coma-roquer, Comes

Comarc-(Comarca)

Termes orogràfics que fan referència a un sot pel qual només hi discorre aigua quan plou i que, a més, és d'una grandària considerable. *Comarc* no apareix recollit per cap de les obres consultades i sembla que es tracta d'una masculinització de *comarca* amb el mateix significat.

Calzinals, Comarca de Casamitjana, Mata

(Comellar)

Terme que a l'actualitat no és viu com a nom comú. Segons Domingo Francàs (1997:229) pot referir-se a un diminutiu de *coma* o bé ser-ne sinònim, idea que també expressen Alcover i Moll (AlcM, 3, 317). Coromines (DECat, II, 850), indica que “El valor del sufix ens induiria a creure que començà essent un derivat col·lectiu: d'això avui no en quedaria altra memòria que el fet de designar valls allargassades”.

Comellar, Gatells, Solroca

(Cooperativa)

Nom comú esdevingut propi que es refereix al local on s'hi havia desenvolupat aquest tipus d'unitat econòmica.

Cooperativa

Corrals

Substantiu genèric que designa, en les cases o en el camp, l'espai especialment destinat a tenir-hi bestiar (IEC:503).

Fonollet

(Costa-Costes)

Terme inclòs com a part integrant del nom de lloc pel seu poc ús actual com a nom comú.⁸⁹ És evident que es refereix al pendent o inclinació d'un terreny, com ja recullen el DGLC i el DGEC. Domingo Francàs (1997:14) assenyala que com a part lateral d'una muntanya “és un terme usat en aquest sentit des de la prehistòria de l'idioma” i afegeix que sempre es relaciona amb pendent i que per aquesta raó aviat tot pla inclinat va esdevenir una *costa*. La forma plural deu referir-se a un lloc en el qual s'hi troba un terreny especialment inclinat per arribar-hi.

Costa de la Morena, Costa de la Tonya, Costa del Collsacodina, Costa del Pont, Costa del Sui, Costa de Mas Coll, Costa de la Noguera, Costa d'en Vila, Costa de Puigrodon, Costes, Costes de la Penella, Costes del Soleric

Cova

Poc habitual a l'espai treballat, una cova és una cavitat subterrània vasta i profunda que l'hem oït usar com a sinònim de *balma* o *bauma*.

Serrallonga

(Creu)

Arcaic genèric avui unit al topònim que, per tant, esdevé compost, pel fet que la gent n'ha perdut el sentit de *creu de terme* referint-se a un límit parroquial, municipal i, fins i tot, particular.

Creu Cremada, Creu d'en Camps, Creu de la Codina, Creu del Cerver, Creu del Collsacodina, Creu de Llevanyes, Creu del Portell, Creu del Soler (del Coll), Creu d'en Cercenedes, Creu de Rocamonera

⁸⁹ Malgrat l'existència de les expressions “anar costa amunt o costa avall”, no hem oït dir en cap cas coses com “pugem la costa” o “baixem la costa”.

(Dipòsit)

Nom esdevingut propi que indica la construcció destinada a retenir-hi l'aigua municipal.

Dipòsit

Drecera

Nom que designa una via de comunicació que porta a algun lloc abreujant-ne el camí o el temps perquè hi va de dret raó per la qual sol ser més estret i rost que un camí habitual.

Albó, Soleric

(Era-Eres)

Substantiu que incloem dins el topònim i que, possiblement, hem recollit en els seus diversos sentits. L'hem oït esmentar amb una *i* epentètica en fonètica sintàctica darrera un article o demostratiu, *la iera*, forma dialectal esmentada per diversos estudiosos com ara Domingo Francàs, Alcover i Moll o Joan Coromines entre d'altres. Pot referir-se a l'espai de terra sobre el qual es feia la batuda per separar la palla del gra de cereals o llegums o on s'hi feien altres activitats semblants, un lloc proper al mas, o bé, més de caràcter orogràfic, es refereix a un tros de terra pla sobre relleu, un replà d'un vessant o d'una collada com assenyalen Alcover i Moll (AlcM, 5, 141), Coromines (DECat, III, 417), Moreu-Rey (ENL:29) i Domingo Francàs (1997:271).

Era Cremada, Era de Can Gombau, Era de les Bruixes, Era de les Cases, Era del Malpart, Era del Mar, Era del Mas Boscà, Era del Mas Serrat, Era de Rumbau, Era Ventosa (1, 2), Eres, Eres Mitjanes

(Erola)

Substantiu arcaic derivat diminutiu d'*era* que pot significar 'era petita' o 'tros de terra pla damunt una muntanya' (AlcM, 5, 141).

Erola

Escales

Terme que es refereix a l'element que serveix per passar d'un nivell a un altre mitjançant una sèrie d'esglaons.

Ca n'Aubreda, Issa

Església

Substantiu genèric que es refereix a un edifici consagrat al culte catòlic, a un culte cristià (IEC:775).

Santa Creu (d'Horta), Sant Jaume, Sant Pere d'Osor

Esquei

En el nostre estudi, aquest genèric es refereix a un 'clap de roca que presenta una superfície clivellada, cantelluda' (IEC:796) i es relaciona amb cursos d'aigua ja que s'hi situen a sobre; així mateix, sol particularitzar-se pel color.

Blanc, Vermell

(Eucaliptus)

Forma plural del nom d'arbre que indica un espai en el qual hi ha una plantació d'aquesta espècie arbòria.

Eucaliptus

Fageda

Derivat col·lectiu de *faig*, un arbre present a una certa altitud a la zona geogràfica treballada, i que indica una notable presència d'exemplars a la zona boscosa a la qual es refereix.

Barraca, Carbonell, Fageda, Fagedes, Parral

Feixa de terra-Feixa-Feixes

Malgrat que en alguna ocasió apareix com a sinònim de peça de terra, tal i com esmenten algunes obres com el DGLC, és habitual que el terme –encara viu a la llengua parlada de la zona- es refereixi a una peça en forma de terrassa que, com concreta el DGEC, sol ser allargada i de fondària irregular. De vegades també s'aplica a diverses parts d'un espai boscos que gaudeixin de les mateixes característiques de les feixes de conreu. Atesa l'orografia de la zona, amb pocs espais planers d'una certa extensió i molts desnivells, és un genèric molt freqüent.

Aiolf, Albereda de Coll de Cabanyes, Anelan, Avellaner, Beguda, Bosc, d'en Bosc, Bosc del Mas, Burra, Campot, Cap d'Avall, Casalons, Caselles, Cercenedes, Cerver, Cidera, Cloell, Closes, Codina Vella, Collet, Coma, Coma Més Alta, Coma Més Baixa, Comarca, Comes, Eixides, Era, Eres, Estreta, Flota de la Gallinada, Fontanella (1, 2), Ginestar, Gran, Gran de Baix, Gran de Dalt, Gran de la Figuera, Gran de la Maduixa, Guaires, Hort, Horts, Illa, Llarga, Llarga de Cal Gall, Llarga del Camps, Llarga del Mas Soler, Llarga de Puig-rodon, Llosella, Malloles, Malloleta, Mas Camps, Mas Falgueres, Mas Ridemar, Més Alta, Més Baixa del Quintà del Mas Pidevall, Montroure, Noguer, Nova, Palanca, Parral, Pe, Penella, Perelló, Perer, Pereres, Poma Tova, Pratell, Puigsavellaner, Rafet, Ridaucs, Roca d'en Bosc, Rodona, Roure, Roureda, Rovira (1, 2), Salou, Serreda, Sobre la Barraca, Sobre les Pereres, Solell, Soler, Sota la Barraca, Sui, Teulet, Triador, Vallpregona, Veguer, Verdals, Vila

Feixó-Feixons-(Feixoles)

Derivats diminutius de *feixa*, es tracta d'una feixa de terra de dimensions reduïdes.

Alls, Estrets, Feixoles, Rodó

(Fonda)

Nom comú esdevingut propi que designa un ‘establiment públic on se serveix menjar i es dóna allotjament’ (IEC:894).

Fonda

Font

Aquest mot el recollim com a genèric en els dos sentits amb què apareix a les obres consultades, és a dir, el ‘raig d’aigua subterrània que brolla o surt a la superfície’ i la ‘construcció de pedra, rajola, o altres materials proveïda d’una canal o aixeta per on surt l’aigua’.

Abeurador, Aigols, Aulet del Coll, Avi, Baier, Bancs, Barder, Barraca, Barraquer, Boix, Boranca, Bordegàs, Borratxí, Borrell, Brau, Caietano, Cal Quic, Campdelarit, Ca n’Aubreda, Can Bosc, Can Cercenedes, Can Garriga, Ca n’Ombres, Can Pellerina, Can Plana, Can Rapic, Can Serra, Can Vinyassa, Capellà, Capsol, Carbonell, Carlos, Carrer Ascasso, Carrer de França, Casa Nova (del Coll), Caselles, Cases, Casina, Castanyeda del Maroi, Castellana, Castellans, Casulles, Celró, Cerver, Civada, Clascar, Codina, Coll (1, 2), Coll de Cirerers, Collell, Colobrans, Coma, Coral, Corbera, Creu, Croset, “Despedida”, Eloi, Espina, Fageda, Ferriol, Ferro, Figuera, Font, Fontanella (1, 2), Fontfreda, Fonts, Freixe, Fresca, Gaig, Gallard, Gallet, Gascó, Gatell, Gausac, Gelats, Ginestar, Gorg de l’Olla, Grèvol, Grevolosa, Guinarda, Latend, Llàgrimes, Lleganyosa, Llop, Maduixa, Malloles, Mare de les Fonts, Margarits, Martí, Mas Caulí, Mas Coll, Masferrer, Mas Gomis, Mas Sunyer, Mata, Matella, Mines, Molí d’en Serra, Nafre, Nova, Osseres, Paraire, Parral, Pedra, Perer, Pidevall, Pigem, Plaça, Pla de Sant Gregori, Prat Gran, Primo, Puig Ventós, Pujol, Rec, Rector, Retzud, Ripoll, Romegueres, Sabauç, Saguàrdia, d’en Sardina, Sarrancada, Serra del Simon, Soler (del Coll), Solroca, Solterra, Sorreres, Sot del Senglar, Talaia (1, 2), Teula, Toronal, Torre, Torreneres, Tres Fonts, Tres Gallets, Veguer, Vena, Verge, Verger, Vicari, Vimequeres, Volant, Xiquet

Forn

Substantiu que, com a genèric toponímic, és molt possible que es referís a un forn de calç.

Forn, Rovira

Freixeneda

Derivat col·lectiu de *freixe* indicant presència d’aquest arbre encara habitual a les fondalades de l’espai estudiat.

Freixeneda, Freixenedes

Garatjos

Forma plural col·loquial de *garaig* que indica un local tancat destinat a l'aparcament de cotxes.

Can Pujol, Cinto

(Ginestar)

Derivat col·lectiu de *ginesta* que es devia referir a un espai en el qual hi abundava aquest arbust encara present a la flora de la zona.

Ginestar, Ginestar del Mas Veguer

Gorg

Genèric que designa un 'clot pregon en el llit d'un corrent d'aigua on aquesta s'entolla o alenteix el seu curs' (IEC:962); majoritàriament els localitzem a la riera d'Osor.

Ànec, Esquei Vermell, Llodriguer, Molí d'en Serra, Negre, Olla (1, 2), Plana, Salludriguera, Terrades, Vallfogona

Gorga

Aquest terme sol funcionar com a sinònim de *gorg*, tal i com es recull a l'IEC:963 i AlcM, 6, 340; tanmateix, segons ens comentava algun informant, existeix la sensació que el *gorg* és més gran i profund que la *gorga*, és a dir, que la feminització tindria, alhora, una certa connotació de diminutiu.

Camps, Can Fenci, Can Santa, Crosa, Diable, Eixermada, Estudis, Molí d'en Serra, Palanca, Plaça Vella, Pont dels Soldats, Pont de Mas Coll, Prat de les Hortes, Prat Gran, Roca, Sot de Can Pellerina, Torre, Xica

Granja

Genèric que assenyala el 'lloc destinat a la cria d'aviram o de bestiar' (IEC:970); en el nostre cas de pollastres i porcs.

Mines, Pau, Rossell

Grèvol

Mot comú que es refereix a l'arbre de la família de les ilicines, de fulles alternes, ovades o el·líptiques, lluent i espinoses, flors blanques-rosades i fruit globulós vermell lluent (AlcM, 6, 407), una espècie sovint en estat arbustiu, protegida i encara present a la flora de l'espai geogràfic treballat.

Cerver

Grup de vivendes

Genèric compost recollit en un únic nom de lloc i que es refereix a un conjunt de cases reunit en un espai relativament reduït i allunyat de qualsevol nucli urbà.

Farigola

Hort-Horts

Mot molt freqüent i habitual que designa petits trossos de terra de regadiu en comparació amb el *camp*, en els quals s'hi conrea especialment hortalisses, verdures, llegums i fruiters (DGEC:853). Habitualment, es localitzen prop d'una zona habitada, casa o poble. Es tracta d'un genèric molt viu en el llenguatge col·loquial que origina expressions conegudes per la majoria de la població com ara “venir de l'hort” o “treballar l'hort”.

Ànimes, Assecador, Badia, Baier, Beceda, Blai, Bomba, Borratxí, Bruguera, Bruguera, Ca la Manela, Can Cinto, Can Gravat, Can Nori, Can Pruna, Can Pujol, Can Vidal, Cementiri, Coma, Creu, Crosa, Dansa, Després la Bassa, Despujol, Deu, Esquirola, Font, Freixe, Gelats, Hort, Hortics, Jordi, Margarits, Mas Dois, Molí, Noguerola, Nou, Oca, Palau, Pasat, Pasqüet, Pere Roger, Petit, d'en Petit, Rector, Rectoral, Rectoria, Renoc, Rodó, Roquer, Roure, Sabatera, Sarareny, Sobre el Molí d'en Vila, Solà, d'en Solà, Teixidor, Tonet, Vell, Verger, Vilanova, Viola, Xicot

Horta-Hortes

Substantiu genèric que es refereix a terres de regadiu regular, sovint properes a algun sot, torrent o riera, de major extensió que els horts (AlcM, 6, 555) i en les quals s'hi conreen verdures, llegums i arbres fruiters.⁹⁰

Avellana, Bancs i Horta, Bosc, Burja, Plaça Vella, Camell, Carra, Cases, Colomers, Colomers de Recs, Gironelles, Horta, de n'Horta, Hortes, Hortes de la Maduixa, Mas Coll, Molí de l'Avellana, Pigem, Recs, Riera del Barder, Sobirà, Tuïc, Vila

Hortells

Substantiu genèric derivat diminutiu plural d'*hort* i que, efectivament, sol indicar un petit grup d'horts de conreu.

Solà

Hostal

Genèric que es refereix a la casa on, pagant, t'ofereixen menjar o allotjament.

Cases, Coll, Hostal Vell del Coll, Perer

⁹⁰ Fixeu-vos en el fet curiós que, si més no, l'aparent feminització de *gorg* a *gorga*, d'*hort* a *horta* i, més endavant, de *pla* a *plana* té connotacions lingüísticosemàntiques diferents. Així, una *gorga* és més petita que un *gorg* i, en canvi, l'*horta* és de major extensió que l'*hort* i la *plana* també semblaria més gran que no pas el *pla*.

(Joieria)

Nom comú esdevingut propi que es refereix a dos locals homònims destinats a taller de joies.

Joieria

Lledoner

Terme que es refereix a l'arbre de fruits druparis i comestibles que s'anomenen lledons. A l'espai que ens ocupa encara hi són força presents, entre d'altres coses, perquè eren molt habituals en els quintars dels masos.

Mararriba

Llocdit

Fórmula comuna habitualment referida a llocs d'anomenada que poden ser de diversa índole; possiblement, el més freqüent és que es refereixi a partides de terra malgrat que no n'és una exclusivitat. Un altre factor habitual consisteix en què introdueixi topònims opacs, sense un sentit present concret. En general, però, no hem trobat cap tipus de regla o norma que justifiqui els noms de lloc introduïts per aquesta expressió.

Abells, Abell, Albó, Artigots del Pidevall, Bardissies, Batuda, Berbolades, Blanques, Boranca, Bordoneres, Bruguera, Cabanal, Can Bosc, Cap de la Bassa, Cap de l'Hortal, Cap del Pont, Carabasser, Cargol, Casella, Caselles, Casilles, Casoles, Castandell, Castellar, Celró, Clapissa, Claposa, Closells, Closes, Comanda, Corb, Coronat, Corts, Darnic, Desforcats, Deus, Dois, Dulios, Duraneu, Eslampat, Esllavissada, Espia, Espolangeret de Rebleda, Esquirols, Estanyol, Estradell, Explets, Ferriol, Ferrioles, Fontsamallera, Gaixeres, Gascó, Gauscs, Gonfau, Guaires, Illa, Jugador, Juial, Llamberga, Llonganyes, Llumeneres, Maifré, Masjoan, Masplà de Rebleda, Mata, Mates, Menut, Mirapeus, Mitjà, Morena, Negral, Obagues, Ombres, Parceries, Pedroal, Peratallada, Planelles, Planells, Pontonal, Pujol, Rajacols, Rebleda de Castanyers, Ridefrè, Rigavalós, Rocardell, Rocar, Rodolar del Mas Pidevall, Roquet, Saliberes, Salomó, Salses, Sant Julià, Santoni, Sapollanc, Saules, Sever, Sitges, Sitjars, Talamanca, Tarrús, Terçans, Torrent de Mirapeus, Tuna, Valedes, Verger, Vernet de les Eres, Vimener, Vinyassa, Vinyet del Monar

(Malesa)

Antic genèric que forma part del nom propi i que Domingo Francàs (1997:172) considera com a un *Mal país* en pendent. El DGLC el recollia amb el sentit de 'bosc baix, espès', significat no anotat ni per l'IEC ni pel DGEC. Tanmateix, creiem que el sentit més aproximat devia ser el que anotaven Alcover i Moll (AlcM, 7, 155) de 'terra sense conrar, i els arbusts i brosses que hi creixen' significat que sembla que també recull Moreu-Rey (ENL:66) que, afegeix, es tractaria d'un sinònim d'*erm*.

Malesa, Malesa d'en Coll

Mas

Nom que rep una casa de camp i, freqüentment, la partida de terra que li pertany, és a dir, els conreus i possessions de la seva propietat. A l'actualitat, és un genèric que, oralment, s'omet i el topònim s'introdueix per l'article o una contracció *can* o *cal* en la mateixa línia que es produeix en els noms de casa urbans.

Aigols, Aiolf, Albereda, Alberic, Angelats, Arquer, Arrancada, Artigots, Assecador (d'en Martí), Aulet (1, 2), Aulina, Badia, can Badia, Badia i Coll, Baier, Baier del Mas, Baier d'Osor, Balador, Baltasar, Bancs, Bancs de Puigborrell, Barceló, Barder, Barraca, Barraca del Cerver, Barraca del Pedró, Barraca del Sobirà, Barraca d'en Baier, Barraca d'en Margarits, Barraca d'en Maroi, Barraca d'en Mirus, Barraca d'en Teixidor, Batlle, Baucis, Beceda, Beceda d'Allà, Beceda d'Amunt, Beceda d'Avall, Berbolades, Boixeda, Bondia, Borrell, Bosc, Boscà, Boscà dels Dois, Bosquet, Bossa, Brau, Brugissa, Bruguier, Bruguera (1, 2), Camps, Canaleta, Canals, Carbonell, Cargol, Casadevall, Casals, Casamitjana, Casa Nova, Casa Nova de Cercenedes, Casa Nova de Colobrans, Casa Nova del Coll, Casa Nova del Clascar, Casa Nova del Sobirà, Casa Nova del Sui, Casa Nova de Mas Coll, Casa Nova de Masferrer, Casa Nova de Muntanya, Casa Nova d'en Badia, Casa Nova d'en Bancs, Casa Nova d'en Corbera, Casa Nova d'en Crosa, Casa Nova d'en Plana, Casa Nova d'en Serra, Casa Nova d'en Vernedes, Casa Nova de Pidevall, Casa Nova de Romegueres, Casa Nova d'Iglésies, Casanoves, Cases, Caset, Caseta de Carbonell, Casica, Casica de Fonollet, Casica de Verneda, Casilla, Casina, Castellar, Castell del Baier, Castellet, Casulles, Caulí, Cellabona, Celró, Cercenedes, Cercenedes de Susqueda, Cerver, Cisteller, Clascar, Claver, Cloell, Closell, Closes, Codina (1, 2), Codina i Salomó, Codina Vella, Coll (1, 2), can Coll, Coll d'Allà, Coll de Ça, Collell, Collic, Colobrans, Colomer, Coma, la Coma, Coral (1, 2), Coralet, Corbera, Corbera d'Allà, Corbera de Ça, Corcó, Cortal, Cortals, Crespí, Crofogerada d'Avall, Crofogerada de Dalt, Crosa, Croset, Croset d'Amunt, Croset d'Avall, Darnic, Despujol, Desroquer, Dois (1, 2), Domènecs, Era, Ermengol, Eroles, Escalles, Escallers, Espinau, Esquer, Estany, Estanyol, Esteve, Fàbrica, Fageda, Fageda d'Amunt, Fageda d'Avall, Falgueres, Farigola, Ferran, Ferrer, Ferrer d'Avall, Ficany, Fonollet, Fonollet d'Avall, Font del Borrell, Fornaca, Fosell, Fosselles, Gall, Garriga, Gascó, Gausac, Gelats, Gironella, Gomis, Greval, Grevolosa, Grevolosa d'Allà, Grevolosa de Ça, Guerau, Horta, Hostalet, Iglésies, Illa, Illes, Jugador, Llancers, Llunell, Macarró, Maia, Maifré, Maig, Mainou, Malloles, Manuel, Margarits, Maroi, Marquès, Masferrer, Masó, Mata, la Mata, Mata d'Amunt, Mata de Ça, Minet Despujol, Mir, Mirambell, Mitjà, Moix, Moixac, Molí (del Sobirà), Molí d'en Serra, Molina (del Clascar), Molina (de n'Iglésies), Molnells, Mont, can Mont, Mont Alt, Mont Inferior, Montmitjà, Montsitjar, Mont Superior, Morell, Morer, Munt, Muntada, Muntada d'Amunt, Muntada d'Avall, Muntada Inferior, Muntada Superior, Muntanya, Nadal, Noguier, Noguera, Noguerada, Noguerola, Obac, Obaga, Oller (1, 2), Olzeda, Omar, Ombres, Oriol, Paba, Palau, Parral de Fonollet, Parral del Sobirà, Parral de n'Huix, Part, Peiró, Pellerina, Penella, Perelló, Perer, el Perer, Peric, Pi (1, 2), Piconera, Pidemunt, Pidevall, Pigem, Pineda, Pinyana, can Plana, de Plana, la Plana, Planes, Planes d'Amunt, Planica de Susqueda, Planiques, Ponç Querós, Pont, Pontei, Prat (1, 2, 3), Prat d'en Serra, Puig (1, 2), Puig-angelats, Puig-arquer, Puigbell (1, 2), Puigborrell, Puigcaulí, Puig de Robertencs, Puig de Santa Creu, Puig Esteve, Puigferran, Puig-oriol, Puigquerós, Puig-rovir, Pujol (1, 2), Pujolet, Querós, Quic, Rabassa, Rafec, Rajol, Rapic, Rector, Rector, Riba (1, 2), Riba d'Amunt, Riba d'Avall, Ridemar, Riera, Rigavalós, Ripoll, Riquer, Robertencs, Roca (1, 2), Rocabell,

Roïr, Romegueres, les Romegueres, Roquer (1, 2), Roquer Despujol, Roscall, Rosós, Rossell, Roure, Rouric, Rovir, Rovira, Rupit, Sabater de Fageda, Sagrer, Saiols, Salaverd, Salibercs, Saliga, Salomó, Sant Miquel (de Ter), Saroca, Saserra, Satonella, Saulina, Savall, Sererols, Serpent, Serra, Serra Adrovera, Serra Bronquera, Serra d'Amunt, Serra del Coll, Serradella, Serra del Serrat, (Serra de) Proenquera, Serra de Toronell, Serra Mitjana, Serreda, Serres, Serres del Sobirà, Setembre del Coll, Silvestre, Simon, Sitjar, Sivella, Sobirà (de Santa Creu), Sobirà d'Amunt, Sobirà d'Avall, Solà, Soler, Soler d'Amunt, Soler d'Avall, Soler (del Coll), Soler d'en Ripoll (de Plaça), Soler de Vila, Soleric, Solroca, Solsia, Solterra, Solterra d'Amunt, Solterra d'Avall, Sui, Sunyer, Surell, Talaia del Gelats, Talaia d'en Bancs, Talaia d'en Cinto, Talaia d'en Verneda, Teixidor, Terrades, Terrats, Terrer, Toronell, Torre, Vaquer, Verder, Vena, Vidal, Vila, Vilar (1, 2), Vinyassa de Baix, Vinyassa de Dalt, Viurevol, Volant, Xicot

Masia

Genèric que hem recollit en un únic nom de lloc i que, possiblement, es referia a una notable casa amb una significativa propietat, concretament tota l'antiga colònia tèxtil situada a les Mines d'Osor. Per tant, no només es referia a una 'casa de camp adscrita a una finca rústica de conreu' (AlcM, 7, 282, 283) sinó que s'hi afegia una explotació industrial, matís que el podria diferenciar de *mas*.

Clerc

Masos

Plural de *mas*, possiblement per fer referència a una zona relativament petita en la qual s'hi localitzaven diverses cases de camp.

Proenquera

Masoveria

Substantiu genèric poc freqüent que podria haver designat el 'conjunt de les terres de conreu i de les cases on habita un masover' (AlcM, 7, 284). Tanmateix, també es podria haver referit al 'conjunt que forma el mas o la casa de camp amb les terres que en formen part' (DGEC:990), és a dir, al conjunt format per un mas, un quintà i una partida de terra de la mateixa propietat.

Coma, Planes, Rovescall

Mina

Amb aquest genèric es fa referència a l'excavació feta per extreure mineral. El fet que Osor hagués estat una zona amb notables explotacions mineres implica que documentem diversos noms de mina que no assoleixen, però, en la majoria dels casos, cap arrelament popular –exceptuant, potser, la mina Leonor- ja que sovint són topònims artificials posats per l'empresa o els minaires que explotaven aquella mina.⁹¹

⁹¹ De fet, Osor i altres poblacions veïnes com ara Anglès, Susqueda, Sant Julià de Llor-Bonmatí o Amer formaven a la zona una important conca minera. Sobre la història de la mineria a Osor i a espais propers, podeu consultar BRUGUERA, Fèlix (1995): "La mineria a Osor" a *Quaderns de la Selva*, 8;

Àngel de la Guarda, Astúries, “Chavala”, Colobran, Constant, “Easo”, “Eibar”, “Leonor”, “Leopoldo”, “Maitetxu”, Mina de Plom, Mines d’Osor, Neptú, “Orestes”, “Pepito”, Sant Joan Baptista, Sant Josep

Mina (d’aigua)

En aquesta ocasió es tracta del sentit de ‘conducció subterrània d’aigua potable, des de la captació fins a la font o bassa’.

Colobrants, Mina

Molí

Apel·latiu genèric que es referia a l’edifici en el qual hi havia instal·lada una màquina de moldre gra. El nombre de molins a l’espai geogràfic treballat és força significatiu,⁹² de fet, fins i tot hem documentat un antic torrent Monar.

Avellana, Bagis i Carbonell, Bancs, Can Bosc, Carbonell, Casamitjana, Caseda, Cercenedes, Damià Arbocet, Fàbrica, Fariner, Horta, Mas Cortal, Mata, Mirapeus, Molí, Molí d’Allà, Molinot, Pe, Recs, Riera, Riera de Moix, Serra, Sobirà, Vidal, Vila

(Mont)

Genèric arcaic recollit com a part integrant de diversos noms de lloc compostos, aspecte que confirma el que esmenta Domingo Francàs (1997:29) de què “En els topònims, *mont* es troba la majoria de vegades fossilitzat, formant part d’un nom compost”. S’accepta àmpliament que el sentit originari del mot és el de muntanya, elevació del territori.

Montargull, Mont Blossó, Mont Cerró, Mont Fa, Montort, Mont-roure, Mont Tió

Muntanya

Terme que es refereix a una elevació notable del terreny als ulls de la gent. Tanmateix, com assenyala Domingo Francàs (1997:24) ja que funciona poc com a apel·latiu genèric, deu assenyalar o bé la part muntanyosa d’una possessió o partida de terra (Coma) o bé indica el relleu muntanyós poc treballat i en el qual és prescindible (Sant Benet, per exemple).

Cerver, Coma, Ribafeta, Rodona, Sant Benet, Sant Gregori, Sant Miquel de les Formigues

BRUGUERA, Fèlix (2004): *Mines d’Osor, imatges i records*, Grup d’Estudis de la Vall d’Anglès i RAMS, Emili (1998): *Anglès de la pagesia a la industrialització*, Ajuntament d’Anglès i Diputació de Barcelona

⁹² Ja en el segle XIV, segons el MAN 1316, aquesta presència de molins era prou significativa i hi va haver una important disputa entre els habitants de la Sagrera d’Osor i les famílies nobles de Mata i Romegueres que tenien arrendats a Sibil·la de Saga els molins i *dret de molinya* de la vall d’Osor arran de l’ús dels molins. Aquests aspectes els desenvolupa àmpliament PLADEVALL, Antoni (1981): “El plet sobre l’ús dels molins pels habitants de la Sagrera” a *Programa de la Festa Major del Terç*, Osor, p. 9-12.

Noguera-Nogueres-Noguers

Genèrics referits a indrets boscosos o de conreu en els quals s'hi troba un nombre prou significatiu d'arbres de l'espècie que fa nous. Tanmateix, en un cas, la *noguera de la Vella*, es refereix a un antic arbre particularitzat per les seves grans dimensions.⁹³

Aigols, Ajaguda, Destral, Font, Garriga, Vella

Olivar-Oliveres

Terme que es refereix a un lloc plantat d'oliveres una espècie que, per la climatologia, mai no ha estat abundant a la zona, i que avui només es manté en espais enjardinats, com a arbre decoratiu, i no pas per aprofitar-ne les olives, i en algun exemplar aïllat.

Olivar, Mitgera, Serra, Solterra

Olivera

Genèric referit a un arbre amb la finalitat de singularitzar-ne un exemplar arran de la seva grandària.

Sota la Codina

Pallissa

Apel·latiu genèric encara viu a la zona i que es continua pronunciant de forma ioditzada. Es refereix a un lloc cobert destinat a guardar-hi palla.

Prat

(Palomeres)

Genèric arcaic esdevingut específic simple o formant part d'un topònim compost havent-se, per tant, fossilitzat. Coromines (DECat, VI, 209) esmenta que amb aquest terme es feia referència a les 'parades i parances dels caçadors (...) de tudons i coloms silvestres o ensalvatgits', aspecte amb el qual coincideixen Moreu-Rey (ENL:68), Alcover i Moll (AlcM, 8, 145) i Carreras Candi (1911:90)⁹⁴ entre d'altres.

Palomera (1, 2), Palomeres, Palomeres d'en Veguer

⁹³ Aquest arbre, situat a tocar de la riera d'Osor, vers l'Era de les Bruixes, a l'actualitat no existeix, tanmateix se'n conserven imatges i molta gent gran encara l'havien oït anomenar.

⁹⁴ Aquest estudiós desglossa en un capítol de la seva obra *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm* titulat "Montanyes, boscuries y palomeres" (p.90-101) la importància i l'antiguitat de les palomeres en aquesta zona de les Guilleries. Del mateix autor, també es pot consultar l'article "Palomas y palomares en Catalunya en la Edad Media" al *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, v.I. p.201-381.

Pantà

Genèric usat per referir-se a l'embassament de Susqueda, el més important del Ter, entre el de Sau i el del Pasteral.

“Pantano”, Susqueda

Parc

Apel·latiu usat a nivell popular per referir-se al parc infantil encara que el més freqüent és oir d'esmentar-lo de forma castellanitzada i simple.

Casal Verdaguer, “Parque”

(Parceries)

Antic genèric que s'ha inclòs dins del topònim, sol o amb complements, i que es referia a unes terres de lloguer en les quals els fruits es repartien entre dues o més persones (AlcM, 8, 232).

Parceries, Parceries de Mas Pidevall

Parròquia

Terme referit a una demarcació territorial eclesiàstica regida per un sacerdot. On ens ocupa, al llarg de la història, hi ha hagut diverses parròquies amb uns límits que, en alguns casos, no coincideixen amb els municipals.⁹⁵

Horta

Partida de terra

Terme amb el qual s'anomena la ‘porció de terreny d'alguna extensió i designada amb un mateix nom’ (IEC:1360). Tanmateix, cal assenyalar que sovint es fa difícil de delimitar aquesta porció de terreny, com indica Ramon Amigó (1999:61); així mateix, no és estrany que dins d'una partida àmplia se n'hi reculli més d'una de menor, per exemple la Maduixa i el Sot de la Maduixa. També és freqüent que el nom de la partida de terra coincideixi amb el d'un mas que s'hi localitza, fins i tot en casos en els quals no tota aquella porció de terreny sigui de possessió de la casa. Cal afegir que es tracta d'un genèric que a nivell oral se sol ometre per introduir-se el topònim només amb l'article i que a nivell escrit, si no és que hi ocorre el mateix que a l'oralitat, és habitual que se substitueixi per noms comuns com ara *propietat*, *possessió*, *llocdit*, *finca* o altres de semblants.

⁹⁵ Malgrat que toponímicament no s'hi recullen, recordem que es l'espai que treballem les parròquies que d'una manera o altra es referencien són, Sant Pere d'Osor, Santa Creu d'Horta, Sant Miquel de Maifré (en municipi d'Osor), Santa Maria del Coll (entre els municipis d'Osor i Susqueda), Sant Vicenç de Susqueda, Sant Hilari Sacalm, Santa Maria de Mansolí, Santa Margarida de Vallors i Sant Martí de Querós (aquestes quatre darreres en municipi de Sant Hilari Sacalm)

Aigols, Ajuntament, Albereda, Altra Part de la Riera, Arrancada, Artigots, Assorrador, Badia, Baier, Bancs, Barder, Barraca d'en Baier, Barraca d'en Grevolosa, Barraca d'en Margarits, Basses, Becaina, Bord, Borratxí, Borrell, Bosquet, Brau, Cabanyes, Cabrots, Cal Garroset, Cal Rector, Cal Quic, Cal Teixidor, Camí de les Romegueres, Camí del Solà, Camí Pla, Camí Roquer, Camp-rodó, Camps, Camps de n'Albereda, Canal d'Indústries, Ca n'Aubreda, Can Badia, Can Bosc, Can Bossa, Can Cercenedes, Can Coll, Can Gravat, Ca n'Iglésies, Can Manuel, Can Mont, Ca n'Ombres, Can Pellerina, Can Peric, Can Plana, Can Vinyassa de Baix, Can Vinyassa de Dalt, Carbonell, Casa d'Indústries, Casals, Casamitjana, Casa Nova, Casa Nova de Cercenedes, Casa Nova de Colobrans, Casa Nova del Coll, Casa Nova de Masferrer, Cases, Caseta, Caseta del Fonollet, Casica, Casina, Casulles, Caulí, Cercenedes de Susqueda, Cerver, Cisteller, Ciutadella, Codina, Codina i Salomó, Collsapalamera, Collsarroca, Colobrans, Coma, Comarca, Coma-roquer, Coral, Coral d'en Pidevall, Corbera, Costa de la Font de la Maduixa, Costa de la Maduixa, Costa de la Mata, Costa de les Romegueres, Costa del Maroi, Costa del Pont, Costa d'en Jofre, Creu d'en Cercenedes, Crosa, Croset, Eixarmada, Enferms, Era d'en Patllari, Espinau, Esquei, Esquerrà, Fàbrica, Farigola, Feixes Franques, Font de la Maduixa, Font del Borrell, Gausac, Gelats, Gironella, Gomis, Gravat, Grevolosa, Hort, Horta, Hortal, Hortells, Hortes, Illeta, Maduixa, Maduixes, Maimir, Malloles, Maroi, Mas Boscà, Mas Clascar, Mas Coll, Mas el Soleric, Masferrer, Mas Fonollet, Mas Mata, Masó, Mas Pidemunt, Mas Ponteí, Mas Ripoll, Mas Roscall, Mas Soler (d'en Ripoll), Mata, Meló, Mina, Miranda, Mitgera, Molí, Molí de la Vila, Molí del Carbonell, Molí d'en Serra, Molina (del Clascar), Molina (de n'Iglésies), Noguereda, Noguerola, Novada, Omar, Palloc, Parral, Part, Penella, Penella d'Amunt, Penella d'Avall, Penella de Sant Amanç, Perer, Piconera, Pidevall, Pinsà, Pla de la Illeta, Pla de Formentar, Pla d'en Bruguera, Pontarró, Posa d'en Cellabona, Posa, Posa de Baix, Posa de Dalt, Posa de l'Àguila, Posa dels Roures d'en Pidevall, Posa de n'Ombres, Posa d'Oms, Prat Gran, Priorat de la Verge del Coll, Pruna, Pujol, Quintans de la Torrenera, Rabionet, Rafec, Rebleda, Recs, Rectoral, Rectorat, Riba d'Amunt, Riba d'Avall, Riera, Roca Corbera, Rodós, Romegueres, Rovira, Salomó, Sant Miquel, Santuari del Coll, Selves, Serrat del Gall, Serra de Toronell, Simon, Sintarró, Sobirà, Sobre la Font del Borrell, Sobre la Mata, Sobre Masferrer, Solà, Soler (de Mansolí), Soleric, Solterra, Sota el Pontarró, Sota la Mata, Sota Masferrer, Sot de la Creu, Sot de la Maduixa, Sot de la Mata, Sot de la Posa, Sot de la Torrenera, Sot del Senglar, Sui, Talaia (d'en Bancs), Talaia (d'en Verneda), Tamanyins, Tàpia, Terrera (d'en Garriga), Teuleria, Tomanyics, Toronell, Torre, Torre de Recs, Torrent de la Mira, Torrent de la Vinya, Torrent de n'Horta, Torrent de Recs, Torrenera, Torrenera del Pontarró, Torrenera d'en Pidevall, Torrenera d'en Pruna, Tria, Triador, Vallpregona, Veguer, Vena, Vila, Vinya (1, 2), Vinyes, Viurevol, Xacó

Pas

Substantiu genèric que es refereix, en general, al 'lloc o indret per on cal passar o per on hom pot passar' (DGEC:1154) però que, com recull Domingo Francàs (1997:105) pot especificar un coll de muntanya o un camí particularitzat per ser de mal trànsit (*Malgraó*, per exemple)

Boscà, Malgraó, Palanca

Passeig

Genèric referit a un lloc que convida a passejar-s'hi perquè està envoltat d'arbres, s'hi disposa de bancs per reposar i d'una font per prendre-hi aigua. Hi destaca, també, que no sol haver-hi cases ni altres construccions durant el seu camí.

Borrell

Peça de terra

Genèric molt freqüent i que, a diferència del que indica Moreu-Rey (ENL), no només es refereix a petits trossos de terra que s'inclouen dins d'una peça de terra de conreu sinó també a parts d'un bosc –encara que llavors és freqüent que s'especifiqui com a *peça de terra de bosc o boscosa*-. En ocasions s'omet la segona part del terme i s'esmenta de forma simple com a *peça*. És habitual que actuï com a sinònim de *tros de terra, hort, camp o feixa* de terra malgrat que en aquest darrer cas implica una forma del terreny determinada; també podem trobar esments de peces de terra considerades com a partida, possiblement perquè són d'una notable extensió, o bé que, per metonímia tingui com a nom el mateix que el de la partida de terra a la qual pertany

Aigols, Alzina, Arnau Rajol, Arrancada, Artigots, Aulet, Aulet Gran, Auletsacosta, Avellaneda, Bac, Bac d'Allà, Bagues Boscoses, Baladrós, Balomar, Bassa, Basses, Boranca, Bordonera, Bosc, Bosc del Bac, Bosc del Bosc, Boscdesprat, Boscosa, Brau, Bruguera, Cabirols, Cabrioles, Campàs, Campboal, Campells, Camplà, Camplà de les Rieres, Camp-rodó, Camps, Campverd, Canalonja, Caniscadell, Can Rabassa, Canyer, Capsou, Carles, Casa, Castanyeda del Coral d'en Pidevall, Castanyer, Celler del Forn, Closa, Collsarroca, Collsesbecedes, Collsespia, Colomer, Colònia, Coma de Comajoan, Coma de Riudecòs, Coma de Senyor, Coma Joana, Comapedrosa, Comarca, Coma Savinya, Comtessa, Conilleres, Corbera, Costa d'en Roure, Creu Cremada, Cubes, Darnic, Devesa, Dois, Duraneu, Duraula, Era, Era del Mar, Escorb, Escollell, Esporgada del Bac Sota del Forn, Fageda (1, 2), Feixa, Feixes, Feixica, Fembra Morta (1, 2), Ferrioles, Figueres, Flota (1, 2), Font d'en Riba, Fontsamallera, Gallinada, Garriga, Gatonerres, Gavarrà, Gonfau, Guilarasa Boscosa, Hortal, Hortes, Llavador, Llineres, Llobosa, Llonganyes, Maimir, Malgraó, Malgrau, Mallol, d'en Mallol, Mas Becdejú, Mas Ferrer, Mas Jugador, Mas Maig, Masoveria de les Planes, Mas Sunyer, Mas Viurevol, Mata, Matella, Menudades, Mitgeria (1, 2), Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall, Molera, Molinera, Morella, Morena, Muntanya (1, 2), Obagues, Oliveres, Panolla, Part, Pas del Llop, Passadores, Peçoles, Pedreguet, Perer, Persals, Piconera, Piulades, Pixarelles, Planella (1, 2), Planes (1, 2), Planiol, Planiques, Plansaulina, Plantada de la Creu de Rocamonera, Pollancre, Pomereda, Ponteï, Pont Serradella, Porta Barrada, Portelleres, Puig, Puig-agut, Puig del Pi, Puignegrell, Puig-rodon, Puig-rovir, Puigsacodina, Pujols, Raconada, Rafec, Regadiu, Ribafeta, Riera, Roca, Rocacava, Roca Coberta, Roca del Rajol, Roca Rovira, Rodonell, Rodós d'en Bancs, Roïr, Romà, Romegueres, Rompuda (1, 2), Roquer, Rossic, Rovir, Sacosta, Salses, Saplantada, Sarbocer, Saules, Selves, Serola, Serra de Vallpregona., Serrat Mitjà, Sescorts, Sitges, Sitjar, Siureda, Solà, Solroca, Sot, Sota el Camp del Maroi, Sotarrians, Tanyaleda, Tàpia, Tàpia d'en Quintana, Tardiva, Terçals, Terrats, Torrent del Sot, Torrentera, Torrentera Llarga, Trampa, Travessera (de la Tinguda), Tria, Tria de la Feixa, Tria Petita, Trilla, Verneda, Vidal, Vinya, Vinyassa, Vinyoles, Vinyots

Pedra

Quan apareix com a genèric, ho fa com a sinònim de *roca* i, en el topònim en què l'hem recollit, coincidint amb un cim.

Jugadora

Penya-Penyas

Apel·latiu referit a una massa de pedra al descobert que pot funcionar com a sinònim de *roca* tal i com esmenta Domingo Francàs (1997:77).

Can Mont, Coma, Matalussa, Penella

Perxada

Substantiu genèric molt viu en el seu ús col·loquial que fa referència, en mots d'Emili Rams a un "Bosc plantat de perxes de castanyer", tractant-se d'una perxa, seguint el mateix estudiós, del "castanyer obtingut després d'esporgar els tanys d'una soca".⁹⁶ Cal indicar que sovint apareix com a sinònim de *baga* però la *baga* és l'espai de terreny boscos en el qual hi ha castanyers de fins a cinc anys mentre que a la perxada els castanyers tenen entre cinc i vint anys. Per tant, a l'espai geogràfic treballat, el genèric es particularitza segons l'edat dels arbres allunyant-se, en certa manera, de la generalització que localitzem a l'IEC:1400, que el defineix com a 'Plantació d'arbres joves i prims esp. de castanyers i avellaners', una definició que segueix la d'Alcover i Moll (AlcM, 8, 506) que, a més, situen aquest sentit a les Guilleries. Coromines (DECat, VI, 463) també localitza el mot a la Selva i a les Guilleries com un col·lectiu molt freqüent i li dona un sentit molt proper al que hem recollit nosaltres: 'bosc de castanyers joves i esprimatxats, que encara no fan castanyes, però sí les llargues perxes, de les quals treuen els *cescles* tan explotats en aquells vessants'.⁹⁷

Abella, Abeurador, Agustí, Aió, Artiga de l'Aulet, Artiga d'en Ton, Assecador, Aulet, Aulet Xic, Bac del Parral, Bassa de la Talaia, Bosc, Can Bosc, Can Rovell, Castanyeda de l'Aulet, Cauera de la Guilla, Caulí, Coll de Cirerers, Coma, Cremada, Creu, Davant la Fàbrica, Davant de l'Horta, Davant del Molí, Davant de Santa Creu (d'Horta), Dreuera de l'Albó, Era del Molí, Era Ventosa (1, 2), Flota, Font de la Figuera, Font de la Talaia, Font del Rupit, Font d'en Sardina, Font Freda, Fullaquera, Gran, Llavari, Maimir, Margarits, Mina, Molina (del Clascar), Montglòs, Oms, Palau, Part, Pedrera, Piconera, Pi de Can Garriga, Pi de la Multa, Pla del Forn, Plana, Rajol, Raons, Rec de l'Aigua, Revolt del Menut, Rocallonga, Ronsalets, Roureda, Roure Sec, Selves,

⁹⁶ RAMS, Emili (2005): "Essència boscana" a "Les Guilleries. Amagatall de llegendes" dins *Descobrir Catalunya* n.83, p.61.

⁹⁷ Tanmateix, Coromines comet algunes inconcrecions ja que, per una banda, els castanyers sí que donen castanyes però són petites ja que l'arbre és jove, tanmateix les perxades són explotades per la seva fusta i no pas pels seus fruits, i aquí és on torna a relliscar l'eminent filòleg ja que els *cescles* s'obtenen de les *bagues*, quan els castanyers tenen menys de cinc anys i s'esporguen i aclareixen aprofitant els bastons per als antics rodells i *cescles* i deixant-hi dos o tres bastons que seran les futures barres o perxes, que s'obtenen quan els arbres aproximadament tenen vint anys, que s'aprofitaran per a la realització de mobles, bigues, cairats etc. És a dir, que Coromines no diferencia entre *baga* (dóna la fusta pels *cescles* o rodells), *perxada* (dóna les perxes i barres) i la *castanyeda* (amb els arbres més vells i dels quals a banda de la fusta se'n recollia el fruit, és a dir, les castanyes).

Sepultures, Serrat del Gall, Sobre Can Pelleringa, Sobre el Simon, Sobre la Casa Nova, Sobre l'Horta, Sota el Gelats, Sota el Simon, Sota el Veguer, Sota la Roca, Sota la Talaia, Sot de la Roca, Sot de les Fonts, Sot del Nespler, Sot dels Canals, Sot de les Tremoledes, Tres Roures, Tutes, Vernica, Via

Pi

Nom de l'arbre del grup de les coníferes que introdueix exemplars que es volen particularitzar per alguna raó.

Can Garriga, Ca n'Iglésies, Gran de l'Espinau, Home Mort, Mariano, Tres Pins

Pineda

Apel·latiu genèric col·lectiu que designa una zona boscosa amb predomini de pins, una espècie d'arbre cada vegada més freqüent a la zona per aprofitar-ne la fusta.

Aigols, Maduixa, Mata, Pla de Sant Gregori

Pisos

Terme usat en plural perquè es refereix a un edifici que té diversos compartiments o habitatges superposats.

Can Pujol, Can Sidro, Mestres, Mestressa Cercenedes, "Quartels"

(Piscina)

Nom comú esdevingut propi i que assenyala la construcció destinada al bany.

Piscina

Pla

Genèric que es refereix a petites zones amb pocs desnivells. Malgrat que les planes solen ser majors, en ocasions es tracta d'un sinònim de *plana* potser per l'absència de grans espais planers en el territori que es caracteritza per una abrupta orografia.

Ala, Baier, Bena, Boscà, Brufau, Cabirol, Campenc, Can Badia, Can Bosc, Capella, Capsol, Caselles, Cases, Castanyer, Castellar, Codonyer, Collsarriga, Deutor, Era, Era Cremada, Era del Mar, Forment, Formental, Forn, Gonfau, Illeta, Jugador, Lila, Llosella, Lloses, Muntanya, Ou, Parral, Pineda, Pobres, Pont, Poses, Prevere, Puigsacadir, Rajoleria, Regador, Roure, Roure Gros, Roure Petit, Rovira, Sabatuda, Sacalm, Sant Gregori, Sant Isidre, Sant Julià, Sant Miquel (de Solterra-de les Formigues), Saule, Saulina, Soses, Sui, Termes, Vella, Vila, Xarolla

Plaça

Es tracta d'un substantiu genèric molt corrent i freqüent en toponímia urbana i que es refereix a espais amples sense edificar situats a l'interior d'una població (AlcM, 8, 628).

Antoni Maria Clavet, Borrell, Cap del Pont, Castell, Catalunya, Constitució, Constitucional, Espanya, Gran, Major, Marquès, Plaça, Placeta (1, 2), Rectoria, República, Sagrera, Vella, Verger, Vila

Plana

S'entén amb aquest substantiu genèric una zona que, com indica Domingo Francàs (1997:267) es diferencia d'un *pla* pel fet que "El pla és petit i la plana és gran", és a dir que es tracta d'un terreny pla d'una certa extensió.

Plana (1, 2), Planes (1, 2), Ripoll, Sant Pere

Plàtans

Genèric en plural perquè es refereix a un conjunt d'arbres de la família de les platanàcies, un tipus d'arbre encara existent a la zona geogràfica treballada, en espais normalment propers a cursos d'aigua.

Cinto

(Pomereda)

Genèric esdevingut específic que es refereix a un lloc plantat de pomeres, per tant, un derivat col·lectiu de pomera.

Pomereda

Pont

Genèric que fa referència a les diferents construccions que serveixen per passar d'una banda a l'altra d'un riu, riera, torrent o sot. Malgrat que la major part dels recollits se situen sobre la riera d'Osor, també en localitzem al Ter, la Noguerola, la Gironella, la d'Horta i el sot del Pontarró.

Borratxí, Bruixes, Can Bosc, Can Vidal, Carretera, Codina, Dèrica, Font del Borrell, Font d'en Coral, Gironella, Illeta, Maroi, Mas Baltasar, Mas Coll, Mina, Nou, Pedreres, Pont, Pontarró, Riera, Riera de Can Pellerina, Riera Major, Ripoll, Serradella, Soldats, Vell, Vila

Possessió de terra

Possiblement es tracta d'un sinònim de partida de terra en el sentit de 'porció gran de terreny de conreu, pertanyent a un propietari i depenent d'una casa situada dins la mateixa finca' (AlcM, 8, 793) malgrat que Alcover i Moll localitzen aquest sentit del mot a Tortosa i Mallorca, cosa que també ocorre amb el DGEC:1457; tanmateix, l'IEC:1457 l'anota amb el sentit de 'propietat rústica amb casa' sense situar-lo a cap espai geogràfic concret.

Madrusa

Pou

Hem recollit dos sentits diferents d'aquest mot; per una banda, el més freqüent referit a 'excavació vertical practicada en el subsòl fins a trobar aigua' (IEC:1461) i el segon, a l'actualitat més caigut en desús i per aquesta raó inserit dins el nom de lloc que passa a ser compost, de 'cavitat artificial o natural on s'emmagatzema la neu, el glaç' (IEC:1462), que a l'espai que ens ocupa s'anomena pou de glaç o de neu però que en altres indrets se l'esmenta com a pou de gel.

Bancs, Masferrer, Pou de Glaç, Pou de Neu

Prat

Tros de terra cobert d'herba que, freqüentment, havia estat usat com a un espai de pastura. En algunes ocasions es pot tractar d'un sinònim de pla possiblement per la poca presència d'espais d'aquesta mena en el territori que hem treballat

Aquí, Bancs, Borratxí, Borrell, Cabrots, Cercenedes, dels Dois, Font d'en Borrell, Gran, Hortes, Jaguda, Pedreguer, Pradell, Prat, Puigborrell, Saule, Sererols, Ton

Puig

Creiem que el mot que inicialment tenia el significat de 'muntanya' (AlcM, 8, 967), en la majoria dels casos que l'hem recollit opinem que es tracta d'un cim o turó més o menys elevat però que és vistent, destaca a l'espai circumdant en el sentit que recull Domingo Francàs (1997:33, 34), el DGLC i el DGEC, un significat que encara concreta més Moreu-Rey (ENL:36) quan afirma que "Entre els mots utilitzats per a definir una eminència menor, *El Puig* és el més corrent i el que ha estat punt de partida d'un nombre major d'expressions toponímiques". Per altra banda, cal afegir que és força habitual que el terme s'hagi unit al nom de lloc pròpiament dit formant un topònim compost en molts casos aglutinat.

Afrau, Bancs, Barrancs, Baulet, Borrell, Campells, Costafreda, Dois, Esteve, Forn de la Calç, Frou, Gatónera, Gelats, Ginestar, Jaume, Marrit, Martí, Molera, Mortissó, Osor, Peratallada, Pi, Puigbell (1, 2), Puigborrell, Puig Calm, Puigcaulí, Puigferran, Puigjugador, Puig-oriol, Puig-roca, Puig-rodon, Puigsacadora, Querós, Rocader, Roure, Rovira, Sacodina, Sacreu, Salader, Santa Creu (d'Horta), Sant Julià, Saurina, Savinya, Sec, Sescreus, Vena, Ventós

(Pujada)

Genèric unit al nom propi formant un topònim compost i que deu referir-se a l'indret per on es puja cap a un altre lloc.

Pujada Espinau

Quintà-Quintans

En la majoria de les ocasions, el quintà respon al ‘camp, pastura, immediat al mas’ (IEC:1520); tanmateix, hem pogut constatar la certesa d’allò que esmentava Moreu-Rey (ENL:84) sobre el fet que aquest mot “ha vist ampliar-se el seu contingut semàntic” i que, com ens comentava un informant, pot indicar qualsevol zona de conreu i, esporàdicament, els “camps de conreu afeixats o conreats cinc anys després d’una rompuda del terreny” (AlcM, 9, 62). Sobre la forma plural, destaca la terminació *-ns* i no pas en *-s* que és la que predominaria a la zona segons Coromines (DECat, II, 708)

Aigols, Bac, (de) Bac, Bancs, Bauç, Cal Masover, Camps, Can Masó, Ca n’Iglésies, Carbonell, Clascar, Coll, Costa, Darnic, Fil, Fondo de la Molina, Fonollet, Gomis, Mas Albereda, Mas Crosa, Masferrer, Mas Fonollet, Mas Gascó, Mas Iglésies, Mas Mir, Mas Oller, Mas Rovir, Mas Veguer, Mata, Palomeres, Parral, Piconera, Pidemunt, Pidevall, Tria, Raconada, Rebleda, Rieriques, Ripoll, Romegueres, Roscall, Sobirà, Sobre, Solell

Quintanic

Amb un sol esment, es tracta d’un derivat diminutiu de *quintà* amb el sentit, en aquesta ocasió, de ‘camp, pastura, immediat al mas’ (IEC:1520).

Mas Caulí

(Rabeja)

Creiem que aquest mot, inclòs dins el topònim sol o acompanyat, es refereix a un sinònim de *rabeig* amb el sentit ‘d’indret d’aigua ben corrent en el curs d’un riu’ (AlcM, 9, 77 i DECat, VII, 18).

Rabeja, Rabeja de la Resclosa

Rec

Substantiu genèric que es refereix a una canalització d’aigua, a un canal per on condueixen aigües per a regar o per arribar a un molí. Desconeixem si en algun cas dels recollits pot indicar, simplement, un ‘curs d’aigua’ com anoten Alcover i Moll (AlcM, 9, 211), Coromines (DECat, VII, 161) i Domingo Francàs (1997:246).

Cercenedes, Colònia, Esllavissada, Gran, Molí de la Mata, Molí de l’Avellana, Molí d’en Vila, Molí del Mas Cortal, Molí d’en Vidal, Rec

Rectoria

Substantiu que es refereix a ‘l’habitatge del rector d’una església o parròquia’ (IEC:1551).

Coll, Rectoria, Santa Creu (d’Horta)

Resclosa

Genèric que designa la ‘paret, palissada o munt de pedrenys col·locat a través d’un riu, canal o altre corrent d’aigua, per a alçar el nivell d’aquesta i desviar-la del seu llit cap a un rec, molí, etc’ (AlcM, 9, 405), és a dir, com assenyala Moreu-Rey (ENL:52), es tractaria, possiblement, d’un dels “hidrònims referents al regadiu”.

Canal, Escaleta

Revolt

Substantiu genèric referit a les carreteres o camins per assenyalar una ‘girada, canvi de direcció, desviació sobtada de la línia recta’ (AlcM, 9, 475).

Can Bosc, Can Mic, Crosa, Essa, Menut, Trona

(Riberada)

Possiblement es tractava d’una peça de terra que es localitzava prop d’un riu o riera, un derivat de *ribera* sinònim de *riberal*. El terme solament l’hem recollit en el nom d’un bolet *pebràs lleter de riberada* (IEC:1372) i com a topònim en un llogarret agregat al municipi de Sant Llorenç de la Muga, a l’Empordà (AlcM, 9, 482).

Riberada d’en Salitja

Riera

Malgrat que en algunes ocasions apareix com a sinònim de sot, riu o torrent, la riera, com recullen Alcover i Moll (AlcM, 9, 482) és un ‘corrent d’aigua menys important que un riu perquè sol portar aigua només en temps de pluges, però és més important que un torrent’. Tanmateix, a l’espai treballat, a la riera sempre hi corre aigua, no només en temps plujosos com esmenten els indicats estudiosos i també es recull a la majoria de diccionaris, ‘riu per on s’escolen intermitentment les aigües pluvials d’una conca’ (IEC:1602 i DGLC) encara que el DGEC:1378 concreti assenyalant que es tracta d’un ‘curs d’aigua generalment intermitent, per manca d’aigua a l’estiu, de vessant d’extensió comarcal i de cabal inferior a un riu’. És a dir, en el nostre cas, una *riera* és de poca extensió i grandària però de curs continuat d’aigua, de fet, a nivell col·loquial, *la Riera* és com s’anomena a *la riera d’Osor*, la de més cabal, continuat i constant de les Guilleries, en la línia recollida per Coromines (DECat, VII, 341) de ‘corrent d’aigua més important que un torrent i menys que un riu’.

Coll de Querós, Diable, Ferran, Gironella, Horta, Llevanyes, Major (d’Osor), Mansolí, Mas Claver, Mas Maig, Mas Veguer, Mina, Moix, Molina, Muntanya, Noguereda, Noguerola, Osor, Pla Jugador, Pratjugador, Riera, Rieres, Santa Creu (d’Horta), Sant Gregori, Sant Hilari, Solsia, Tells

Rieral

Genèric derivat de riera, referit a un curs pel qual discorren les aigües d'un sot o torrent, especialment quan no hi ha aigua i és un espai pedregós.

Mas Cortal

Roc

Genèric recollit com a sinònim de *roca* i *penya* com assenyalen Alcover i Moll (AlcM, 9, 516), Joan Coromines (DECat, VII, 361) i Domingo Francàs (1997:147)

Castanyer, Sant Miquel

Roca

Aquest genèric, bàsicament, designa una 'massa considerable de matèria mineral, especialment la que s'alça a la superfície de la terra' (IEC:1067); tanmateix, en alguns casos osorencs, el terme funciona com a sinònim de cim com passa a la *roca de Cercenedes*, en la línia que assenyalava Domingo Francàs (1997:147)

Abell, Aguda, Agudera, Àliga, Alta, Bosc, Cercenedes, Corbera, Corn, Molsera,, Roca, Rocaguda, Rocagut, Rocacarbonera, Rocacorba, Rocallonga, Rocamonera, Rocaplana (1, 2), Rocarodona, Rocasabatera, Rocaxoriguera, Sabella, Sal, Solatera, Teix

(Rompuda)

Terme inclòs dins el nom de lloc perquè creiem que amb el temps va esdevenir específic i que devia referir-se, com diu Coromines (DECat, VII, 431) a un 'camp artigat, eixerat', és a dir, com anoten Alcover i Moll (AlcM, 9, 560), 'la terra a la qual s'ha tret la vegetació i que ha estat cremada per conrear-la', sentit que també recull l'IEC:1610, 'terra que es romp a fi de conrear-la'.

Rompuda, Rompuda, Rompudes

Roques

Forma plural de *roca* referida a una zona en què destaquen diverses eminències rocoses.

Guilleres, Planes, Roquesmajors, Viurevol

(Rost)

Terme inclòs dins els noms en els quals apareix que passen a ser compostos, devia referir-se a un terreny amb pendent considerable, tal i com recull Domingo Francàs (1997:120) seguint Alcover i Moll (AlcM, 9, 590) –que hi afegia que es tractava d'un terreny de mal enfilel-, un significat que apareix a la majoria de diccionaris consultats.

Rost del Pi, Rost d'en Vilar

Roure

Nom d'un arbre del gènere *quercus* de tronc rugós, fulles caduques o marescents i sinuades, que produeix fruits en gla. Es tracta d'una espècie força abundant a la zona amb algun notable exemplar especificat per les seves dimensions.

Ca n'Iglésies, Gros de la Molina, Horta, Veguer

Roureda-Rouredes-Roures

Substantius genèrics procedents del nom d'arbre que, en plural o per derivació, tenen sentit col·lectiu en referència a la presència d'aquest tipus d'arbre en una zona boscosa.

Casa Nova, Cercenedes, Pidevall

(Saleres)

Mot plural que es recull dins el topònim sol o amb complements. Creiem que es refereix a la 'pedra plana damunt la qual els pastors posen la sal que el bestiar ha de menjar' (AlcM, 9, 686), sentit que encara es recull en els diccionaris actuals (per exemple, IEC:1631) i que també esmenta, en la forma plural, Moreu-Rey (ENL:86) com a nom propi i que localitza "dintre o al costat de les pastures", és a dir, un mot relacionat amb la ramaderia que Amigó defineix (1999:128), també en plural perquè afectava diverses pedres, com a "generalment unes lloses damunt les quals els pastors posen sal, perquè el bestiar també en necessita".

Saleres (1, 2), Saleres dels Aigols, Saleres Velles

Salt

Creiem que el mot apareix amb diversos sentits. En el primer cas, el *d'en Caulí*, es tracta d'un marge situat al costat de la riera d'Osor, per tant una paret vertical semblant a la *d'en Pipa* que es refereix a un bon forat situat al costat d'un camí; en l'altre, el que apareix simplement com *el Salt*, és possible que es refereixi a un salt d'aigua. Recollim, així, les dues possibilitats orogràfiques anotades per Domingo Francàs (1997:143)

Caulí, Salt, Salt d'en Pipa

Santuari

Lloc sagrat, església o capella, on es venera la imatge d'un sant o bé de la Verge.

Coll, Sant Benet

(Savina)

Nom d'arbre esdevingut específic possiblement per la poca freqüència de l'espècie a la zona i amb la finalitat de particularitzar aquest exemplar.

Savina

Serra

Genèric de caràcter orogràfic que pot funcionar com a sinònim de muntanya. Ara bé, el més habitual és que es refereixi a “ramificacions d’un sistema muntanyós més vast” (AlcM, 9, 863 i Domingo Francàs 1997:88) o, en paraules de Coromines (DECat, VII, 839), “cadena muntanyosa més o menys prolongada i de considerable altitud”.

Aguda, Anelan, Aulina del Forn, Avellaners, Banç, Gran, Capdebou, Casalons, Casa Nova del Sobirà, Castellar, Cercenedes, Claposa, Clara, Coll, Coll de Jonquer, Coll de Llinars, Coll de Querós, Coll de Roscall, Coll Savena de Coll Rouric, Comallonga, Era Cremada, Fam, Garriga, Gats, Ginestar, Gironella, Gran, Gran de les Berbolades, Gravat, Grevolosa, Grill, Maifré, Major, Mitjana, Montargull, Mortissó, Naraia, Olla dels Diners, Osor, Palomers, Parceries, Partió de la Casa Nova d’en Lau i la Codina, Pedró, Penedella, Picansella, Pla, Portelleres, Puig Baulet, Puig Roure, Querós, Rabasseda, Roca de l’Àliga, Roquet, Salses, Sant Julià, Sant Miquel de Solterra, Selves, Solà, Solterra, Torta, Valelles, Vallpregona, Vena, Vielles

Serralada

Creiem que l’ús d’aquest mot genèric es refereix a un conjunt orogràfic major que una serra, una ‘serra ampla, extensa’ (DECat, VII, 842). Malgrat això, en alguna ocasió també pot resultar un sinònim de *serra* o *muntanya* com semblaria en el cas de la *serralada de Santa Bàrbara*.

Porta Barrada, Santa Bàrbara

Serrat

Aquest substantiu genèric creiem que correspon a la ‘serra secundària que davalla de la carena d’una altra’ (DECat, VII, 842), és a dir, que es tractaria d’un blanc o ramal. Tanmateix, segons Domingo Francàs (1997:88), també pot voler significar ‘cim de serra’ o ‘tram de carena’. Tot i això, sempre es referiria a una part d’una altra formació orogràfica de major magnitud.

Bellveí, Boscans, Can Bossa, Ca n’Ombres, Cànoves, Coll de Bancs, Coll de les Garrigues, Collsesartigues, Corb, Creu, Font Saguàrdia, Gall, Jaguda, Jofre, Llongaespina, Llonganyes, Llosa, Mascomptador, Miranda, Mitjà, Molina (del Clascar), Pas de Llop, Portell, Pujol, Raconada, Rocadell, Roca del Llor, Roca Sabella, Saleres, Serra Aguda, Serra Torta, Termes, Tria, Veguera

(Servera)

Nom d’arbre esdevingut específic perquè es tracta d’una espècie arbòria poc present a la zona, a més, l’únic cas en què apareix té la voluntat de particularitzar-ne un exemplar.

Servera

(Solà)

Mot que recollim inclòs dins el nom propi de lloc ja que, a hores d'ara, com esmenta Domingo Francàs (1997:130), en el català central no és vigent com a nom comú. Creiem que es refereix a una porció de terra situada en un lloc especialment assolellat.

Solà, Solà d'en Borrell, Solà de Juiells, Solà de la Vinya, Solà de Recs de Sant Julià, Solà de Satonella, Solanic

(Solana)

Recollit com a part integrant dels topònims en el quals apareix, aquest mot es tracta, possiblement, d'un sinònim de *solell*, és a dir, que es referiria a una zona assolellada. Segons Alcover i Moll (AlcM, 9, 985) és un 'terreny amb pendent situat cara a migdia on dona molt el sol', potser per l'extensió o bé per aquest pendent es diferenciaria de *solà* -del qual en sembla una feminització- si no és que, en el fons, es tracta de dues formes sinònimes.

Solana, Solana del Coll de Cirerers

(Solell-Solella)

Recollits com a part de noms de lloc compostos, creiem que es tracta de sinònims de *solà* amb el sentit de vessant on toca molt el sol. Cal afegir que els hem recollit oralment i es pronuncien de forma dialectal ioditzada.

Solella de la Piscina, Solell de Can Coll

Sot

Domingo Francàs (1997:225) assenyala que és a la comarca de la Selva on aquest mot "pren més intensitat, el mot sembla que tendeixi a l'expansió". De fet, en el nostre estudi, són molts els topònims introduïts per aquest substantiu genèric, un bon nombre dels quals s'ha recollit per informació oral. En general, *sot* pot funcionar aquí com a sinònim de *torrent*, tanmateix es diferencien pel fet que en el *sot* l'aigua hi discorre habitualment tot i que pot arribar a assecar-se de forma excepcional en un període continuat de sequera i, contràriament, en el *torrent* l'aigua hi discorre en períodes de pluja, és a dir, que hi és menys contínua. Per tant, el més habitual és que aquest mot designi un curs d'aigua que, a més, sol discórrer per zones ombrívols, obagues, com afegia algun informant; malgrat això, ocasionalment, també pot fer referència a una depressió.

Alous, Artigots, Baier, Baladrós, Barder, Barnanques, Barraca, Bedejú Vell, Boixadella, Boranques, Borratxí, Boscà, Bruguera, Bugader, Cabirols, Cal Cisteller, Cal Teixidor, Canals, Ca n'Aubreda, Can Manuel, Can Pellerina, Can Rapic, Carbonell, Casa Nova, Cases, Castandell, Castell de la Torre, Cau, Cercenedes (1), Cercenedes (2), Cerver, Clascar, Closells, Colobrans, Coma, Comarca, Creu (1, 2), Era Cremada, Erols, Escandells, Escorxador, Fàbrica, Figuera Borda, Font de la Fageda, Font de la Figuera, Font de les Osseres, Font del Llop, Font del Xiquet, Fonts, Gelats, Ginestar, Gomis, Gran, Grèvol, Llims, Maduixa, Major (de les Berbolades), Malloles, Manca, Maroi,

Masferrer, Mata, Mig, Mina, Miradones, Molina (del Clascar), Nespler, Palau, Paraire, Parral del Sobirà, Part, Partió, Pedró, Penella, Perfundis, Pericó, Piconera, Pidemunt, Pigots, Plana, Pontarró, Posa, Pou d'en Prat, Puig-rodon, Quintà Fondo de la Molina, Rabionet, Regadiu, Ribes, Ridefrè, Ripoll, Rius, Roca, de la Roca, Roca Corbera, Roca de la Sal, Roca del Llorer, Romegueres, Roscall, Rovir, Sant, Sants, Senglar, Solterra, Sot, Talaia, Tàpia, Teca, Toronal, Torrentera, Triador, Triola, "Tubos", Vena, Verdall, Vermell, Vernadella, Verns, Vimequeres

Sureda-Suros

Derivat o plural de *suro*, es tracta d'un genèric de caràcter col·lectiu que es refereix a un bosc amb una notable presència d'exemplars d'alzines sureres.

Caulí, Coma, Crosa, Feixa, Simon, Sobre Fonollet

Tallada

Substantiu genèric que es refereix a una peça de terra boscosa de la qual se'n treu i talla fonamentalment llenya.

Carboneres

Tancat

Nom que designa un espai al qual no es pot accedir perquè està clos amb una tanca.

Senglars

Teix

Nom d'una espècie d'arbre no massa present a la zona.

Cerver, (roca) del Teix

Terme

Substantiu genèric que es refereix a una fita situada a terra per a indicar els límits d'una o diverses propietats que poden ser particulars o bé municipals.

Partió, Rodó, Tres Termes

Terra-Terres

Nom genèric que designa una 'porció de superfície de la terra considerada en ella mateixa o com a pertanyent a un individu, a un poble' (DGEC:1527), és a dir, que equivaldria a un sinònim de *partida de terra*. Tanmateix, en el nom de lloc les *terres d'en Mingo*, el genèric indica un espai en el qual s'hi apilonen munts de terra de castanyer per a jardineria.

Escudella, Gallet, Mingo, Puig i Maidó, Terra Ballosa, Vinyassa

Terrera

Possiblement es tractava d'un sinònim de *terrera*, és a dir, que es referia a un lloc en el qual la terra era bona per a la indústria terrissaire (AlcM, 10, 261) o bé a un indret 'on abunden –i se'n diuen– les extensions ermes de margues griseses sovint aturonades' (Domingo Francàs 1997:171)

Garriga

Torre (1)

Malgrat que l'únic cas en el qual apareix aquest genèric es localitza dins el casc urbà del poble, aquest terme assenyala una casa gran envoltada de jardí.

Can Camps

Torre (2)

Aquest genèric, homònim de l'anterior, es refereix a la 'construcció cilíndrica o prismàtica més alta que ampla, aïllada o sobresortint d'una edificació, feta per protegir una ciutat, un castell, per fer observacions, etc'' (IEC:1784). A l'espai treballat, malgrat que amb diferents noms, hi hem localitzat dues torres diferents, una a l'interior de la vila i l'altra aïllada en direcció est.

Presó, Recs, Recs i Vilanova, Sant Joan, Torre, Vila

Torrent

Malgrat que en algunes ocasions aquest terme funciona com a sinònim de *sot*, el *torrent*, segons diversos informants, es refereix a l'indret en el qual tant hi pot discórrer l'aigua com no i, a més, quan hi baixa sovint ho fa amb força pel fet que creix molt amb la pluja, tanmateix, quan es tracta d'un torrent en el qual només hi ha aigua quan plou i amb molta força, se'l sol anomenar *torrent pregon*. És a dir, que el mot freqüentment pren el sentit que li dóna Domingo Francàs (1997:233), 'curs d'aigua temporal, de règim irregular, de forma que només porta aigua quan plou molt de temps seguit o després d'un fort xàfec, en què aleshores és un corrent impetuós'.

Aulet, Avellana, Balomar, Banyadors, Basses, Beguda, Blanques, Boneta, Bosquet, Bruguera, Camps, Canalonja, Capella, Capellans, Capollanc, Casa de n'Albereda, Caselles, Caulés, Codina, Coll, Coll de Nafré, Collsapalamera, Colomer, Comapedrosa, Comellar, Croset, Enfermera, Eres, Esllévissades, Explets, Fembra Morta, Flota, Font, Font de la Serra, Font del Gascó, Font del Mas Caulí, Font del Parral, Font dels Aigols, Font Freda, Font Nova, Fontsamallera, Freixe, Gascó, Gombau, Gorg de l'Olla, Gorg Negre, Gorgues, Grevolosa, Guinarda, Gullal, Horta, Jugador, Juial, Llambui, Llavador, del Llavador, Maifré, Major de les Selves, Maltorrent, Mas Arrancada, Mas Cortals, Merder, Mina, Mira, Mirapeus, Molí del Carbonell, Monar, Obac, Passadores, Petit, Pla Regador, Poadors, Pradell, Prat, Pruit, Rebleda, Recs, Reldós, Ridemar, Rieres, Camplà, Rodós, Romegueres, Sabauç, Safageda, Sailla, Saliberes, Salses, Saules, Savall, Sepultures, Serradella, Serreda, Sescorts, Sitjar, Solroca, Soriol, Sorreses, Sot, Sot de la

Comarca, Suiol, Tardiva, Tintes, Toron, Torre de Recs, Torrentera, de la Torrentera, Tria, Tunes, Valelles, Verneda, Vinya, Vinyes

Torrentera

Substantiu derivat de *torrent* que, com assenyala Domingo Francàs (1997:233) es refereix al llit del torrent i a la depressió que forma l'aigua torrencial, o sia, que es tractaria d'un sinònim de *barranc*.

Susqueda, Torrenteres

(Transformador)

Nom comú esdevingut propi que assenyalava un edifici situat enmig del poble d'Osor dins del qual hi havia un aparell transformador de corrent elèctric.

Transformador

Tremoleda

Substantiu derivat col·lectiu del nom d'arbre *trèmol* que indica una notable presència de l'espècie a la zona.

Serrat de Serra Torta

(Tria-Trilles)

Substantiu inclòs dins el nom de lloc i que es tracta, com assenyala, entre d'altres, Coromines (OnCat, VII, 352), d'una forma ioditzada de *trilla*. Segons Moreu-Rey (ENL:84) "...designa un terreny clos; però ha servit per a batejar moltes menes de terres de conreu"; Amigó (1999:147), per la seva banda, assenyala que el nom indica "terres a la vora d'un poblat, horta". Alcover i Moll (AlcM, 10, 525) i Coromines (DECat, VIII, 740) també recollien aquests sentits, tanmateix, no podem concretar a quin d'aquests significats es degueren referir els topònims en els quals ens apareix.

Tria del Quintà del Ripoll, Tria d'en Saleta, Trilles

Turó

Aquest substantiu genèric es refereix, en general, a una elevació del terreny no massa enlairada però tampoc de poca alçària, més en la línia que esmenta Coromines (DECat, VIII, 936) que no pas Alcover i Moll (AlcM, 10, 583). És a dir, en certa manera es tracta d'un sinònim de *puig* però amb menor alçada i agudeses, força usat, no en va es tracta d'un mot, en paraules de Domingo Francàs (1997:55), que és "usat més que enlloc en el català central". El mateix estudiós afegeix encara que "En la llengua antiga i en certs redutes dialectals *coll* significa *turó*" (Domingo Francàs 1997:98), és possible que aquesta relació es produeixi en algun dels nostres topònims ja que hem localitzat tres *turons* genèrics relacionats amb tres *colls* específics.

Burros, Camp de Llancers, Castanyeda de la Corbera, Coll, Coll de Roscall, Collsarroca, Creu del Portell, Devesa, Llosa, Llumeneres, Mallol, Parral, Perer, Pins, Plans, Rebleda, Replans, Rompuda

(Urbanització)

Nom comú esdevingut propi pel fet de tractar-se d'un 'poblat, barri, etc, establert de nou segons un pla de conjunt' (IEC:1837); situada entre el Coll i Sant Benet, mai es va acabar tot i la pervivència del nom.

Urbanització

Vall

Com assenyala Domingo Francàs (1997:217), aquest substantiu ens remet a un fet orogràfic que té tres característiques, és una depressió de forma allargada, situada entre muntanyes i és eminentment planera tot i que no vol dir que no hi puguem trobar desnivells. Desconeixem si en el cas de *vall de Fembra Morta* es pot relacionar amb un sot o torrent ja que allà hi deu discórrer un sot o torrent amb el mateix nom, cosa que l'aproparia al nom masculí en la línia que assenyala Coromines (DECat, IX, 27).

Fembra Morta, Osor, Vall, Vallpiera

Veïnat

Substantiu genèric que pràcticament funciona com a sinònim de *barri* però amb la particularitat que es tracta de conjunts de masos allunyats del nucli de població, és a dir, que estan formats per un 'aplec de cases en el camp' (AlcM, 10, 683).

Querosell, Santa Creu (d'Horta), Toronell

(Verneda)

Genèric esdevingut específic que es tracta d'un derivat del nom d'arbre *vern* amb sentit col·lectiu referint-se a la presència notable de l'espècie a l'indret anomenat així, un tipus d'arbre encara present a la flora de la zona.

Verneda

Vinya-Vinyes

Camp plantat de vinyes o ceps, normalment de dimensions considerables de manera que és freqüent que se la considerés partida de terra, un conreu que a l'actualitat pràcticament ha desaparegut de la zona però que pretèritament havia estat molt significatiu –documentem vinyes al segle X- com demostra l'àmplia llista de topònims recollits amb aquest genèric. A l'actualitat, les antigues vinyes són, bàsicament, zones boscoses –sovint plantades de pins-.

Albereda, Alta, Balanyà, Bertomeu Balmes, Ca la Manela, Cal Coco, Cal Manyac, Cal Sabater, Camplà, Can Badia, Can Cargol, Can Cases, Can Coral, Can Gasparic, Can

Gol, Can Rajol, Can Sidro, Can Toni, Can Tuïc, Can Vinyassa, Cerver, Codina (1, 2), Codina Vella, Comarca, Costa de la Vinya, Creu de Dalt, Destral, Esquerrà, Forn, Fuster, Gallet, Garriera, Ginesta, Horta, Maduixa, Maig, Margarits, Maroi, Martí, Mas Camps, Mas Falgueres, Mas Ponteï, Mata, Moix, Mont, Montà, Nadal, Noguereda, Noguerola, Nyola, Oller, Palau de Salm, Part, Pau, Pebrot, Perer, Peret Menció, Petit, Petita, Pi, Pla, Pontarró, Priorat, Puig-rodon, Rasa, Riera, Roca, Rocasalva (1, 2), Rodó, Sant, Sant Pere, Sarriera, Sastrellarg, Savinya, Senyor, Sidro Tuta, Simon, Solà, Soler, Soleric, Tàpia, Teuleria, Torre, Torrentera, Torrentera d'en Sabaters, Vella (1, 2), Vilabella, Vinyes, Vinyets, Violí, Xica, Xolius

Viver-Vivers

En l'espai geogràfic que hem treballat, aquest substantiu es refereix sempre a un 'safareig gran, que serveix principalment com a dipòsit d'aigua per a regar' (AlcM, 10, 854), és a dir, que es tracta d'una mena de dipòsit d'aigua artificial per a regar que se sol prendre d'algun sot, un sentit que no apareix recollit a la majoria de diccionaris que hem consultat. Amigó (1999:123), en canvi, indica que està relacionat amb un naixement d'aigua: "el *Viver*, originàriament significant 'aquari de peixos' però també equivalent a 'bassa', 'font', 'toll on neix aigua", és a dir, que al costat d'altres sentits, també anota el que a nosaltres ens ocupa.

Mas Albereda, Pont del Pontarró, Viver (1, 2)

Xalets

Substantiu genèric relativament recent i que fa referència a un conjunt de cases allunyades de qualsevol poble o vila que es troben aïllades i envoltades de jardí i espais naturals. Evidentment, la forma plural és conseqüència del fet de tractar-se de més d'un habitatge.

Farigola

Xaragall

Substantiu, freqüent com a nom comú, que en el cas en què l'hem recollit es refereix a un *sot* o *comarc* pel qual hi discorre aigua en èpoques de pluja. Es pronuncia de forma ioditzada i es tracta d'un límit municipal, cosa que ens permet d'intuir la seva notable grandària, molt superior als *xaragalls* corrents provocats pel corrent de l'aigua de pluja.

Petja de Sant Martí

(Xòrrec)

Substantiu inclòs dins del topònim arran del fet de tractar-se d'un mot d'ús i coneixement col·loquials nuls. El topònim que ens és probable que sigui un sinònim de *xaragall*, possiblement amb el sentit de *torrent* ja que, com assenyala Domingo Francàs, "xòrrec és aquest solc i és alhora sinònim de *còrrec* quan aquest ja ha adquirit relativament prou rellevància perquè sigui significatiu en el relleu general de l'indret".

Xòrrec del Mas Fonollet

Sense genèric (Solen referir-se a noms comuns esdevinguts com a específics o bé a termes dels quals se'n desconeix el sentit)

Aigols de la Feixa, Aigual, Aió, Alpins, Aràgots, Baladreda, Bardisseres, Boca del Sis, Bordoneria de Terra les Bordoneres, Borrell d'en Pinyana, Brolla, Brolla dels Barrancs, Bronzer de les Planiques, Cadira del Dimoni, Calm, Campàs d'en Pidemunt, Capmàs Badia, Casal Verdaguer, Corb de Soler, Corts de Rebleda, Cremada, Cremada de les Sorreres, Crosset, Cultiu, Devesa, Devodella, Encaixonat, Esllavissada, Esquena d'Ase, Estanc, Estretes de Roscall, Formentar (1, 2), Gavarra, Gavella, Greval, Guilleries (1, 2), Illa Eicionista, Jonquer, "Lavadero", Lloses d'en Boscà, Mallol, Mallola de Rebleda, Margenada, Miranda, Morer, Muntades, Nínxols, Paradella, Passadores, Pedró de Sant Benet, Penelles, Petja de Sant Martí, Piràmide, Plantadís, Poblet, Pol, Portalleres, Quatre Cantons, Regadiu, Reposador del Rector, Reposador dels Rectors, Roviral, Sagrera d'Osor, Santa Margarida (de Vallors), Sant Daniel de Maifré, Sant Daniel de Solerols, Sapersa, Savina, Sol de la Gallard, Son, Sota, Sotjar del Llop, Súria, Sútia (1, 2), Tallafoc, Teuleria, Toc, Torons, Trona, Tutes, Via, Xaramines

9. Llistat de noms

A

Abel, ca n'

Nom pretèrit de casa no recordat, però que segons unes escriptures de 1949 correspondria a l'actual *can Pere Manuel*, entre el carrer Arbreda i el de França.⁹⁸

“*Casa Abel* hi viu Josep Ripoll” (LA 1817); “*Casa nombrada can Abel*” (ESC 1949)

Probablement, el nom de la casa provenia del prenom masculí.

Abell, roca de l'

Topònim avui desaparegut que indicava un lloc situat prop del mas la Crosa.

“A ponent en honor del Mas Crosa mitjançant un Torrent fins a la Roca del *Abey*” (LLEV 1731)

Tal i com podem observar per la grafia, devia pronunciar-se amb iodització. Malgrat coincidir etimològicament amb el nom de l'insecte *abella* en el sentit de *rusc*, creiem que l'origen del topònim es deu trobar en la forma de la roca, molt possiblement una pedra foradada, imitant un rusc; de fet és la línia oberta per Coromines (OnCat, II, 8) en aquest sentit referint-se al topònim *Abella*.⁹⁹ Malgrat l'existència d'un llinatge homònim¹⁰⁰, el fet de no trobar-lo documentat a Osor al llarg de la història, ens allunya de la possibilitat d'un origen antroponímic.

Abella, perxada de l' [lɔpɔr'ʃaðəðələ'βɛjə]

Peça de terra boscosa de castanyers situada prop del Sobirà, recollida oralment i en un document molt recent.

“*Perxada de la Abella*” (PSOB 2002)

No creiem que tingui relació directa amb l'insecte sinó amb la forma, com indica Coromines (OnCat, II, 8): “I heus aquí com s'acaba d'aclarir l'ús toponímic d'aquests congèneres del nom de l'insecte. Es tracta de paratges, tots més o menys penyalosos, on les roques apareixen amb múltiples foradets o covetes o sècs i badalucs; a la manera de les bresques dels ruscs d'abelles”; de fet, la zona és força pedregosa tot i que no massa propera a la descripció que en fa l'eminent estudiós; Moran, Rabella i Batlle (2002:21)

⁹⁸ D'aquest fet, ens n'hem pogut assabentar a partir de la consulta a una escriptura de compra-venda de la casa, datada de l'any 1949, que ens han fet arribar els actuals propietaris de can Pere Manuel, la família Sivit-Gravalosa i que diu: “Una casa de bajos y tres pisos denominada “Can Abel” sita en el pueblo de Osor calle de Francia hoy Aubreda número 33”. Amb aquest esment queda clar que, tot i que cap informant ens ho va comunicar, can Pere Manuel i ca n'Abel són una mateixa casa.

⁹⁹ “I heus aquí com s'acaba d'aclarir l'ús toponímic d'aquests congèneres del nom de l'insecte. Es tracta de paratges, tots més o menys penyalosos, on les roques apareixen amb múltiples foradets, o covetes o sècs i badalics; a la manera de les bresques dels ruscs d'abelles”

¹⁰⁰ MOLL, Francesc de B. (1987): *Els llinatges catalans* p. 59.

esmenten un sentit semblant en referir-se a Abella de la Conca, “probablement relacionat amb el mot del llatí tardà *apīcūla* ‘abella’”; tanmateix, Balañà (1989:171), referint-se a la mateixa població afirma que prové “de l’àrab clàssic *al-balda* ‘el llogarret, el poble’”.

Abells, llocdit

Indret situat sobre el prat de les Hortes, a Maimir, en parròquia de Santa Creu d’Horta, ja que és un topònim documentat al segle XVIII com a un altre nom d’aquest lloc que, a més, devia pronunciar-se amb iodització car apareix escrit en un cas amb *y*.

“Un tros de terra part vinya y part bosch situat en dita Parroquia en lo lloch dit Maymir o *Albeyjs* “(LLEV 1731); “Tros de terra de viña a la sufraganea de santa Creu de Horta territori anomenat Lo Maymir o *Abells*” (LLEV 1792)

Etimològicament, deu provenir del genèric *abell*, “rusc, eixam” tal i com indiquen Alcover i Moll (AlcM, 1, 25) però en el sentit esmentat a l’entrada anterior.

Abell Solà, llocdit

Nom de lloc pretèrit situat prop del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll, vers el mas can Plana i Sant Benet, antigament Era Cremada.

“Loco vocato *abell solan*” (CAP 1342); “petia terra vocata *Abell solan* in loco vocato era cremada afrontatur mansi Plana, Serra Era Cremada” (CAP 1342); “loco vocato *Abell solan*” (CAP 1560)

Topònim compost ja que no va precedit d’article i, aleshores, el primer element no és un genèric.

Etimològicament deu tractar-se d’un nom semblant a *Abell* i *Abells* malgrat que, a diferència dels anteriors, aquí no apareix mai ioditzat, possiblement perquè es tracta d’una datació bastant més antiga. El segon element, *Solan*, deu referir-se a la situació, a la zona més assolellada possiblement perquè devia existir algun altre indret amb el nom d’*Abell*; a part, apareix escrit, degut a la seva antiguitat, amb la *n* etimològica.

Abeurador, font de l’ [‘foɳdələβəwrə’ðo]

Font localitzada a la pista forestal que es dirigeix del mas el Sobirà a Sant Hilari Sacalm, població dins de la qual s’inclou, molt a prop, de la Casa Nova de Muntanya i, per tant, dels límits municipals. Apareix situada al MAP 1 i esmentada per Serradesanferm i Pladevall (1986:108) i Bruguera, Ramió i Catalán (2002:31), entre d’altres, com a una font visitada freqüentment en excursions per la zona.

El topònim prové de l’antiga existència d’uns abeuradors per a bestiar, un derivat del verb *beure* en el sentit de ‘lloc per a abeurar-hi el bestiar’ (IEC:4).

Abeurador, perxada [pər’jaðəβəwrə’ðo]

Peça de terra boscosa de castanyer de propietat del mas el Sobirà que es localitza vers Sant Miquel de Solterra, al límit entre els municipis d’Osor i Sant Hilari Sacalm, no massa lluny de la font homònima.

“*Perxada Abeurador*” (PSOB 2002)

El topònim s’originà a partir de l’antiga existència d’abeuradors per a bestiar al camí forestal que des del mas el Sobirà es dirigeix a Sant Hilari Sacalm. Es tracta, per tant, d’un derivat del verb *beure* en el sentit de ‘lloc per a abeurar-hi el bestiar’ (IEC:4)

Adelaida, ca l’ [‘kaləðə’lajðə]

Nom d’una casa situada al carrer del Verger també anomenada *can Pardalet*. El nom s’originà en el nom de fonts femení.

Adelaida, ca n’ [‘kaɲdə’lajðə]

Amb elisió de la vocal inicial i masculinitzat, aquest nom s’usa per anomenar una casa del carrer de la Penya també coneguda com a *can Ramonet*. Inicialment, el mot havia actuat com a malnom individual, *en Delaida*, referit al marit d’una dona que es deia *Adelaida*, d’aquí sorgí el malnom de la casa. L’origen és, doncs, antroponímic, en el prenom femení.

Adroguer, ca l’ [‘kaləðru’ɣe]

Nom de casa pretèrit encara recordat originat l’ofici. L’habitatge es troba a l’actual carrer Major.

Adrovera, mas Serra V. *Serra Adrovera, mas*

Afrau, puig d’ [‘puðʒðəfrow]

Cim de muntanya situat a 843 metres d’altura i límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter. Es tracta del que per les dues bandes municipals, s’anomena puig de Frou,¹⁰¹ i que antigament s’hauria pogut dir muntanya de Ribafeta.

Aquesta grafia del topònim, si més no des d’un punt de vista oral actual, és discutible. De fet, normativament, la Secció Filològica de l’IEC recomanava a 1996 la forma *puig d’Afrau*¹⁰²; tanmateix, al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) referit a Osor, el recull com a *puig de Frou*. Així mateix, el mapa de l’Institut Cartogràfic de Catalunya i el de l’editorial Alpina recullen la forma *puig d’Afrau*, el de Juli Serra de 1890¹⁰³ i el de l’Instituto Geográfico y Catastral anoten *puig de Frou* i un mapa realitzat per l’Ajuntament d’Osor recull la forma mixta *puig d’Afrau*.

D’entre aquestes diverses possibilitats, Bruguera i Escorihuela (1999: 152 i 153) vàrem reflexionar-hi arran de la decisió de l’IEC de 1996 i assenyalàrem:

“Sense ànim de polemitzar, allò que ens sorprèn d’aquesta decisió no és l’ús de l’apòstrof únic (aspecte al qual es refereix la resolució), que consideràriem correcte, sinó el canvi de *-o-* per *-a-* (*Afrau* per *Afrou*). Tenint en compte el significat del mot

¹⁰¹ Fins i tot, existeix una marca comercial de gasoses amb aquest nom a la Cellera de Ter.

¹⁰² IEC (1996): “Sobre toponímia” a *Documents de la Secció Filològica III*, Barcelona, p.163 diu: “**Afrau, puig d’** (puig situat entre els municipis d’Osor i la Cellera de Ter, Selva). El nom propi comença per la vocal *A-*, per la qual cosa la preposició ha d’anar apostrofada”.

¹⁰³ Curiosament, però, en el text del llibre que va escriure el mateix militar anota “las vertientes del Puig Frau” com podem observar a TARRÉS, Josep i RAMS, Emili (2002): *Un viatge per les Guillerries i el Montseny. Visió actual del recorregut pioner fet l’any 1890 per Juli Serra*. Rafael Dalmau Editor. Barcelona, p.143.

afrau o *frau*, “congost”, hem de concloure que no s’avé amb la situació del topònim, que en aquest cas és el punt més alt d’una muntanya, on fins i tot hi ha una creu. Per altra banda, ja que *Frou* existeix com a cognom (documentat per Alcover-Moll a Amer –població veïna-) i tenint altres exemples de topònims semblants formats per un cognom (Puig de Jalats, Puig de Jaume, Puigborrell, Puigferran...), seria molt arriscat concloure que es tracta d’un topònim del mateix tipus que els esmentats? Sens dubte, la troballa d’un document més antic ens aclariria la qüestió”.

A hores d’ara, considerem que estem en disposició de presentar datacions més antigues d’aquest indret: *mont de Frou* (COM 1355) i *Monte Fraudo* (SBB 984).¹⁰⁴ Sembla força clar que ens hem de regir pel document del segle X i que, aleshores, des d’un punt de vista etimològic, la grafia més adequada seria *Afrau*, potser pel fet de tractar-se d’un pas dificultós entre la vall d’Osor i les de la Cellera i Anglès, és a dir, en el sentit que apunta Domingo Francàs (1997:245): “La capçalera d’un torrent en el punt on el pendent de l’aiguavés és més pronunciat, o tot un barranc o petita vall que es despengi amb una forta davallada pel vessant (...) un indret que ofereixi notables dificultats al pas (...) és una **afrau** o **frau**”¹⁰⁵, un sentit que parcialment també li donen Moreu-Rey (ENL:39), “*L’Afrau, Frau* (Fondalada, valleta) i Coromines (OnCat, IV, 172-175); molt allunyat, en canvi, del que esmentava Balari (1964:131) parlant de Bosch de la Trinxeria, “*Afrau*, en francès *couloir*, esberla, trench; es lo pas entre dues timbas, pas no gayre llarch y molt estret (...) *L’Afrau* sol esser emboscat y apenas hi penetra’l sol”.¹⁰⁶

Etimològicament, el mot, a partir de tot el que hem anotat, creiem que prové del llatí hispànic *fragum* ‘país trencat, afrau’ mot afí al llatí *frangere* ‘trençar’ encara que no es pot descartar que sigui un derivat format per una llengua preromana indoeuropea amb la mateixa arrel que aquest verb llatí (DECat, IV, 172).

Aguda, roca

Homònima de la de Santa Creu, aquesta es tractava d’una eminència rocosa situada vers el Colobran, al nord de l’espai geogràfic treballat, no lluny de les mines que allà s’hi havien explotat.

“Finca Manso Cerver. Límites N. *Roca Aguda* de las minas del Colobrán” (DFE 1939)

El topònim prové de l’adjectiu amb el sentit de ‘punxeguda’ del llatí *acūtu* participi del verb llatí *ācūere* ‘esmolar’ derivat d’ *ācus*, *-us* ‘agulla’ (DEM:25).

Aguda, la Roca V. *Rocaguda, la*

Aguda, serra

“Una pessa de terra anomenada Planellas (...) afronta (...) a ponent ab la Riera de la Nogarola y a tramuntana ab lo Serrat de *Serraguda*” (LLEV 1731)

¹⁰⁴ Fons Biblioteca Universitat de Barcelona, original número 98, còpia del 1159, número 695 i altra còpia número 162 tal i com esmenta Pladevall (1993:76). A aquest mateix document ens remetien Bolòs i Hurtado (2001: 27, 52 i 107) indicant que es tracta del puig de Frau.

¹⁰⁵ De fet, orogràficament, és un petit pla dalt de tot d’una muntanya amb pendents molt importants, forma que facilita que sigui un punt molt usat per llançar-se en parapent.

¹⁰⁶ Extret per Balari del *Butlletí de la Associació d’Excursions*, XIII, p.232

De situació incerta i grafia aglutinada, possiblement es tracta d'un topònim que té el sentit de 'punxeguda', provenint del llatí *acūtu*, participi del verb *ācūĕre* 'esmolat', derivat d'*ācus*, *-us* 'agualla' (DEM:25), probablement fent referència a la forma d'alguna de les muntanyes que formaven la serra.

Aguda, serrat de Serra V. *Serra Aguda, serrat de*

Agudera, roca

Topònim no recordat documentat a la zona de Santa Creu d'Horta.

"Loco la *Rocha Agudera*" (CAP 1446)

Tal com ja indicava Balari i Jovany (1964:93) a partir del terme *Aguda*, tots els estudiosos coincideixen a assenyalar que el mot es refereix a "forma punxeguda", del llatí *acūta*. La particularitat resideix en el fet que cap dels autors i obres consultats¹⁰⁷ recullen la forma *Agudera*, ni com a adjectiu ni com a topònim, la qual cosa ens portaria a considerar el nom de lloc com a una primera documentació del mot, possiblement un derivat d'*agut* amb el sufix femení *-era* en el mateix sentit d'Aguda o Agudes.

Àguila, Posa de l' V. *Posa de l'Àguila*

Agustí, perxada de l' [pər'jaðəðələyʃ'ti]

Peça de terra boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, a tocar del Fonollet; també se la coneix com a la perxada de les Raons.

Només documentat oralment, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent o bé del prenom homònim, del llatí *Agustinus*, derivat d'*Augustus* (DNP:41) o, més possiblement, del llinatge que se'n deriva i que documentem a Osor des de principis segle XVIII fins a l'actualitat que es manté com a primer i segon cognoms.¹⁰⁸

Agut, puig V. *Puigagut*

Aigols, carena dels [ləkə'renəðəlzi'γols]

Carena sobre la qual es localitza el mas que n'origina el topònim i en què s'hi troba un aulet i una pineda que havien estat terres de conreu. V. *Aigols, mas els*

Aigols, carretera dels [ləkərə'terəðəlzi'γols]

Pista forestal que, des del mas el Cerver s'enfila als Aigols. V. *Aigols, mas els*

Aigols, font dels [lə'fɔndəlzi'γols]

Font a tocar del mas homònim que origina el topònim, al costat del sot que prové de la font de Toronal, vers Sant Gregori, que hem oït esmentar com a sot de la Font dels Aigols en el seu pas per aquesta zona. V. *Aigols, mas els*

¹⁰⁷ *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, Diccionari de la Gran Enciclopèdia Catalana, Onomasticon Cataloniae, Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana, Els nostres noms de lloc, Estudis d'onomàstica catalana, Diccionari català-valencià-balear, Gran Enciclopèdia Catalana*, per esmentar les més significatives.

¹⁰⁸ De fet, a 2002, el cognom *Agustí* era el cinquè llinatge osorenca quant a presència entre els habitants del poble, onze casos en total, deu com a primer llinatge i un com a segon (PAD 2002).

Aigols, les Saleres dels V. *Saleres dels Aigols, les***Aigols, mas els** [əlzi'γols]

Mas situat al nord d'Osor, a la serra de Vielles, a tocar del límit municipal amb la Cellera de Ter. Segons Pladelasala (1960:372) data del segle XVIII: “*Els Igols*” (“*Aygols*”, s.XVIII). Malgrat pertànyer al municipi d'Osor, tradicionalment es considera que forma part del veïnat del Plantadís de la Cellera de Ter. Apareix esmentat en una guia excursionista, *La casa dels Aigols* (CEC 1927), i situat cartogràficament com a *Els Aigells* (MAP 1),¹⁰⁹ *Els Igols* (MAP 4), *Els Aigols* (MAP 5).

“Isidro Triola habitant als *Aygols del Clascar*” (LB 1816); “Ramon Puig masover dels *Aygols*” (LB 1825); “Jaume Guell masover dels *Aygols*” (LB 1849); “*Manso Yguals* unit al manso Clascar” (HIP 1859); “*Iglós*” (NOM 1863);¹¹⁰ “*Ygols*” (PAD 1880); “*Mas Igols*” (DEL 1885); “*Igols*” (PAD 1930)

Gràficament, podem observar que les formes responen a l'evolució que pateix el mot fins a arribar a l'actual forma oral *Igols*, monoftongant ambdues síl·labes: *Aygols* – *Yguals* – *Aigols* – *Igols*.

Creiem que, etimològicament, el topònim prové del mot *aigual* ‘aiguamoll, bassal’ del llatí *aquāle* com assenyala Coromines (OnCat, I, 35), que encara afegeix “La forma *aigual* alterna amb les variants *aigòl*, *agòl*, *eigòl*, *igòl*, *aigal* i àdhuc *igal*”. També Moreu-Rey (ENL:49) segueix aquest camí: “*L'Agol, Igol, Aigol, Aigols podrits*, al Pirineu, són riuets”. De fet, prop del mas hi recorren dos sots que, possiblement, són a l'origen del nom. Tanmateix, aquests esments demostren que l'àrea d'influència del terme se'n va més enllà dels Pirineus.

Aigols, noguera dels [lənu'γerəðəlzi'γols]

Documentat de forma oral, aquest topònim es referia a un petit espai proper al mas homònim que origina el nom del lloc en el qual hi havia hagut diverses nogueres, és a dir, que no indica la presència d'un sol arbre sinó d'un petit col·lectiu; això vol dir que ens trobem davant d'un genèric simple usat com a col·lectiu en la línia indicada per Maria-Reina Bastardas (1994:17-20); l'explicació d'aquest fet és possible que vingui determinada per la raó que aquest arbre no abunda en aquella zona –de fet, a l'actualitat ja no hi ha nogueres com va reconèixer un informant-, l'excepcionalitat de la seva presència seria, doncs, la causa de l'ús amb sentit col·lectiu del nom de l'arbre. V. *Aigols, mas els*

Aigols, partida de terra els [əlzi'γols]

Notable partida situada al voltant del mas que n'origina el nom, entre Sant Gregori i el Clascar.

“*Pago o paraje Els Igols*” (CAD 1960) –indica que inclou noranta-tres peces de terra a més del mas homònim-

V. *Aigols, mas els*

¹⁰⁹ Evidentment, amb error de còpia.

¹¹⁰ Amb error de còpia causat, possiblement, per una metàtesi.

Aigols, peça de terra els

Antiga peça de terra que restava situada entre el Rafec i can Bosc. Destaca el fet que aparegui documentalment en plural i acompanyat de l'article arcaic *los*.

“Pessas de terra anomenadas lo Rafech y *los Aygols*” (LLEV 1792)

El terme és una variació d'*Aigual* ‘aiguamoll, bassal’, provinent del llatí *aquāle* (OnCat, II, 35), segons Alcover-Moll monoftongada (AlcM, 1, 337). Per això, no creiem que mantingui relació amb el mas homònim que, a més, té una situació geogràfica molt allunyada d'aquesta peça de terra. Les referències geogràfiques que ens en donen Coromines¹¹¹ i Moreu-Rey¹¹² limitant el seu ús a les zones pirinenques queden en el nostre estudi com a inexactes ja que malgrat que a l'actualitat el terme no s'usi com a nom comú, l'existència de diferents topònims en mostren que, almenys en el passat, no devia pas tractar-se d'un mot estrany en aquest espai guillerienc.

Aigols, pineda dels [ləpi'neðəðəlzi'γols]

Immense bosc de pins situat sobre el mas homònim que n'origina el nom, a la partida de terra del mateix nom, en un espai que antigament havia estat de conreu, sobretot de patates. *V. Aigols, mas els*

Aigols, quintà dels [ə'kiŋ'taðəlzi'γols]

Amb aquest terme, diferents informants es referien als antics camps de conreu situats davant del mas que origina el topònim. A l'actualitat, es tracta d'una zona amb espais erms o bé boscosos. *V. Aigols, mas els*

Aigols de la Feixa, els [əlziγolzðələ'fe]ə]

Topònim que designa un indret situat sota les Sepultures i que fa referència a una zona propera als Aigols; per tant, hem de considerar que es tracta d'una forma composta de referir-se a la partida localitzada entre els Aigols i les Sepultures, al nord d'Osor, que es caracteritza per la seva forma afeixada, de terrassa.

Aigols, torrent Font dels *V. Font dels Aigols, torrent***Aigual, l'**

Nom que es referia a diferents indrets, en singular o plural: “*los Alguals*” (LLEV 1731) prop del Fonollet; “honor llur anomenat *Algual*” (LLEV 1731) prop del mas Serra del Toronell i “*loco vocato lagual*” (LLEV 1731), a la zona de Sant Miquel de Maifré.

Tots tres llocs tenen en comú la proximitat d'un sot, torrent o riera, per tant, queda clar que es refereixen a espais amb presència d'aigua. També és destacable l'aparició de tres formes gràfiques diferents, l'arcaica *aygual*; la no diftongada *algual* i l'aglutinada i amb síncope *lagual*. Tanmateix, aquestes dues darreres podrien tenir l'origen en *gual* ja que és curiós que no portin un article que els precedeixi com en el primer document. Un *gual* és un ‘indret d'un riu en què l'aigua passa prou baixa i el fons prou bo perquè s'hi

¹¹¹ “...mot quasi només usual en els dos vessants pirinencs des del Cadí fins a mar” (DECat, I, 94)

¹¹² “L'*Agol, Igol, Aigol, Aigols podrits*, al Pirineu, són riuets, o bé naturals, o també derivacions artificials per al regadiu...” (ENL:49)

pugui passar caminant' (IEC:979). Malgrat això, tant si es tracta d'*aigual* com de *gual*, hi ha present l'esmentada relació amb cursos d'aigua.

Aió, carena de l' [ləkə'ʀenəðələ'jo]

Zona planera situada al cim del llocdit homònim. Es tracta d'una zona boscosa fonamentalment de castanyers i alzines molt adequada per a la recerca de bolets a la tardor. V. *Aiolf, mas*

Aió, l' [lə'jo]

Llocdit situat sobre Osor a l'oest de can Cercenedes que fins i tot ha generat una dita popular: "Trons a l'Aió, pluja sobre Osor". En aquest indret, temps enrere, encara s'hi podien observar restes d'un antic mas, possiblement el mas Aiolf que, probablement n'origina el nom.

"*Alayo*" (LA 1710)

Gràficament apareix amb aglutinació de l'article i el nom propi. V. *Aiolf, mas*

Aió, perxada de l' [ləpər'ʃaðəðələ'jo]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers situada al llocdit homònim on, suposadament, hi havia hagut el mas Aiolf. V. *Aiolf, mas*

Aiolf, feixa de terra.

Feixa que devia trobar-se prop del mas *Aiolf*, relativament a prop de can Cercenedes.

"*Fexa vocata Ayolf*" (NOT 1285)

Toponímicament, existeix l'*Aió* com a nom de perxada i llocdit. V. *Aiolf, mas*

Aiolf, mas

De propietat de can Cercenedes, aquesta casa se situava a l'Aió on encara s'hi poden veure runes que, possiblement són d'aquest mas. Es trobaria relativament a prop d'Osor, a l'oest de can Cercenedes i al nord de can Bosc. No esmentat per Pladevall en el seu estudi referit al segle XIV, sembla que depenia del castell de Solterra; Pladelasala (1960:373) assenyala que correspondria a les Terrades, "*Les Terrades*, (s.XIV. Conocido ahora por la Jo)"; tanmateix, no creiem que això sigui exacte ja que en diversos documents (COP XV, LLEV 1731 o LLEV 1792) apareixen esmentats els dos masos clarament diferenciats; endemés, sembla que el mas que ens ocupa es localitza a l'Aió mentre que el de les Terrades prop de la riera d'Osor, vers el gorg de les Terrades.

"*Mansi Ayolf*" (NOT 1285); "*Lo mas de ça Serra Nayolff*" (COP XV); "*Un Mas molt temps ha dirruhit anomenat Mas Ayof*" (LLEV 1731); "*una pessa de terra que antigament era construït lo Mas Serrademunt alias Moix (...) Afronta asolixent en honor de llur Mas Ayof; a mitg dia així mateix; a ponent en honor de llur Mas Ayof, y part en honor del Mas Bosch que posseheix Verneda de Sant Hilari y part en honor del Mas Sarsaneda y á tremuntana part en honor de dit Mas Ayof y part en honor del Mas Sarsanedas*" (LLEV 1731); "*Altres mas dirruit dit vulgarment mas Ayof*" (LLEV 1792)

Gràficament, podem observar l'evolució *Aiolf-Aiof-Aió* a part d'una forma aglutinada *Nayolf* que semblaria amb article personal –que podria concretar el possible origen antroponímic–.

Etimològicament, com assenyalàrem Bruguera i Escorihuela (1993:183), és un topònim complex. Tot i això, creiem que es tracta d'un nom de lloc d'origen germànic, possiblement de caràcter antroponímic –de fet, hem documentat un Josep Ayolf (LA 1706)- perquè no són estranys els noms d'aquesta procedència amb la terminació *-olf* com mostren Moreu-Rey (ENL:23) i Paul Aebischer (1928:40).¹¹³ Així mateix, al Pla de l'Estany, a Sant Miquel de Campmajor, hi trobem el veïnat anomenat Brió o Briolf¹⁴ que segons Coromines (1965:16), Moreu-Rey (ENL:115) i Moran (1995:25) és d'origen germànic, concretament del nom personal *Breulf* (OnCat, III, 121); doncs bé, en aquest topònim, a part del paral·lelisme en la terminació *-olf* es produeix el fenomen que les formes escrites són Briolf i Aiolf mentre que les orals són Brió i Aió; tot plegat ens fa creure que el nostre topònim pateix una evolució semblant a la de Briolf i que, per tant, com dèiem més amunt, possiblement s'originà en un nom propi germànic.

Ajaguda, noguera [lənɯˈɣerəʒəˈɣudə]

Antic exemplar de noguera que havia estat de dimensions notables que es va tallar durant la Guerra Civil. Es localitzava en una peça de terra a la qual donava nom entre el Borratxí i la font de Can Bosc; se'n guarda record malgrat que ja no existeix. El nom té caràcter metafòric ja que es relaciona amb la forma, gruixuda i de relativament poca alçada amb les branques obertes i amb força amplada i no massa allunyades de terra, per tant, de l'adjectiu provinent del participi del verb *ajeure*.

Ajuntament, partida de terra de l' [ləʒuntə'men]

Antiga partida situada on avui trobem el local polivalent, al passeig del Borrell.

“*Finca del Ayuntamiento*” (AM 1944); “*Finca del Ayuntamiento*” (AM 1953)

El terme es refereix al fet que es tractava d'una partida de terra de propietat municipal.

Ajuntament, l' [ləʒuntə'men]

Edifici en el qual es troben situades les oficines municipals, el casal de la gent gran i el consultori municipal. Actualment es localitza al carrer Major tot i que també havia estat al carrer de França, a l'actual ca la Mansueta, i a la plaça del Verger, a la casa de les Monges.

Ala, pla d' [ˈplaˈðalə]

Petit pla que es localitza a la carretera forestal que des d'Osor es dirigeix a Santa Creu d'Horta, entre els masos can Pellerina i cal Cisteller, travessant la riera d'Horta. Desconeixem quin podria ser l'origen del nom de lloc.

¹¹³ Esmenten antropònims germànics com Adalwolf, Stadolf, Sigiwolf, Ansof, Aristolf, Wisolf o Wistrolf, tots ells dels segles X i XI.

¹¹⁴ “Brió o Briolf. Poble (25 h. [1960]) del municipi de Sant Miquel de Campmajor (Gironès –actualment Pla de l'Estany-), a la riba esquerra del Ser, aigua amunt de Serinyà. És esmentat ja al segle X” (GEC, III, 837).

Albereda, бага de n'

Antiga partida que, com indica el genèric, devia ser de castanyers ja que en l'àmbit geogràfic en el qual estem treballant una *bagá* és un bosc de castanyers joves. Documentat durant el segle XIX com a peça o partida de terra que devia formar part de les propietats del mas Albereda com remarca l'ús de l'article personal *en* i la preposició *de* indicant propietat o pertinença.

“Partida la *vaga den Albareda*” (HIP 1862); “peça *bagá den Albareda* (AM 1862)

V. *Albereda, mas*

Albereda, camí del Mas V. *Mas Albereda, camí del***Albereda, ca n'** [ˈkanəlˈβɾeðə]

Antic nom d'una casa del carrer de França, diferent del mas, únicament recordat per un informant sense saber concretar a quina casa actual es feia referència.

“*Casa Albareda* de Joannes Albareda y Josephus son fill” (FN 1710); “*casa de Albareda*” (ESC 1754); “*La casa den Albareda*” (FNA 1804); “*La casa den Alvareda* de dita Vila” (FNA 1809); “*casa Albreda*” (LA 1817) -hi viuen Martí Albereda i Josep Basela-; “*Can Albareda*” (LA 1818)

Gràficament, cal destacar, a 1817, la forma sincopada que devia respondre a l'oralitat.

El nom s'originà en el cognom del propietari com mostra la documentació de 1710 i 1817.

Albereda, llocdit

Partida de terra que es trobava entre la riera d'Osor i el mas can Cercenedes.

“Una pessa de terra situada en dita Parroquia en lo lloc anomenat *Albareda*” (LLEV 1731)

Possiblement, devia tractar-se d'un bosc d'àlbers; l'origen del topònim, per tant, es trobaria en el nom de l'arbre i en seria un derivat col·lectiu.

Albereda, mas

Mas que devia trobar-se prop de la font de ca n'Aubreda i del carrer Arbreda. Documentat abastament durant els segles XVIII i XIX, el nom s'origina en el llinatge *Albereda* que localitzem a Osor des del segle XVII i fins a mitjan segle XX, pertanyia a una família de propietaris amb la particularitat de mantenir el cognom malgrat la descendència femenina que podria haver comportat la desaparició de la coincidència entre el nom de la propietat i el nom familiar

“Segimon Suñer Albareda qui per causa de nupcias ha entrat en lo mas *Albareda*” (LB 1730); “*Manso Albareda* de Juan Collell Albareda qui hi ha entrat per causa de nupcias” (ESC 1778); “*Mariano Albareda y Collell roder hereu y pocessor del mas Albareda*” (FN 1801); “*mas Albareda* de Mariano Albareda” (FNA 1815); “*Joseph Pidevall Flequer poceheix dit mas Albareda* de Rosa Albareda y Sitjar viuda de Mariano

Albareda ab titol redimible” (FNA 1819); “*Mas Albareda* de Rosa Albareda Sitjar y Marti Albareda Sitjar mare y fill” (FNA 1831); “manso *Albareda*” (HIP 1850)

L’edificació, anteriorment, s’havia conegut com a *casa de la Timoneta*, ja que també recollim “Tot lo mas *Albareda* antes la *casa de la Timoneta*, de Maria Albareda y Collell viuda de Joan Collell¹¹⁵ pages que fou de Osor y Mariano Albareda y Collell també pagès, mare y fill” (LLEV 1792)

Podem observar, també, que la grafia més habitual no és la normativa sinó *Albareda*, deguda a la neutralització vocàlica en posició àtona pròpia dels dialectes orientals¹¹⁶.

Etimològicament, com hem comentat, es tracta d’un topònim provinent d’un antropònim que, al seu torn, és un derivat col·lectiu del nom d’arbre *alber*, del llatí *albareta* amb el mateix significat (AlcM, 6, 129) i no pas de l’àrab com havia insinuat com a una possibilitat Moreu-Rey (ENL:129) “Topònims citats en les línies que precedeixen es veuen atribuir una etimologia aràbiga discutible (...) Esmentem, entre els implicats més manifestos, *Albareda* o *Albereda*...”. A part, com assenyala Coromines (DECat, I, 144), es tracta d’un genèric col·lectiu molt antic, “...el col·lectiu *albereda*, que és tan antic com la llengua i s’ha usat pertot on es parla, no sols amb valor de nom propi sinó amb caràcter apel·latiu”.

Albereda, partida de terra [‘kanu’βɾɛðə]

Partida situada entre el torrent de n’Horta i el sot de ca n’Aubreda, entre el carrer de França, a la pujada de les Escoles, i el dels Països Catalans.

“*Partida Mas Albareda*” (HIP 1855); “*Partida Albareda* linda al N. Con riera Mayor, al E. Con torrente de Horta” (AM 1944); “*finca Albareda*” (AM 1953)

El topònim s’originà en el fet que devia tractar-se de les antigues propietats de conreu del mas del mateix nom. V. *Albereda, mas*

Albereda, quintà del Mas V. *Mas Albereda, quintà del*

Albereda, torrent de Casa de n’ V. *Casa d’en Albereda, torrent de*

Albereda, vinya de n’

Tros de terra de vinya que formava part de la partida de terra de Puig-rodon, situada al nord del poble d’Osor, sobre la propietat del Soleric.¹¹⁷

“Pessa de terra de vinya y altres fruyters plantada situada en lo lloch anomenat Puigrodon sobre lo mas Soler de la mateixa parroquia de Ozor anomenada la *vinya den Albareda*” (CB 1761)

¹¹⁵ Observeu que l’abans esmentat Juan Collell Albareda (ESC 1778) i aquest Joan Cullell (LLEV 1792) són la mateixa persona, cosa que demostra l’indicat manteniment del llinatge ja que el fill recull *Albareda* com a primer element i, en canvi, el llinatge patern, *Cullell*, com a segon.

¹¹⁶ De fet, Alcover i Moll només recullen aquesta forma com a llinatge i com a topònim.

¹¹⁷ Podem observar que en el document s’hi produeix una confusió en anotar mas Soler i no pas mas Soleric si no és que se’n tracta d’un precedent que posteriorment es va substituir per evitar la confusió amb altres masos Soler de la zona.

L'origen del topònim en aquest cas semblaria antroponímic, del llinatge homònim, com demostraria l'ús de l'article personal com a connector entre genèric i específic i el fet que aquesta vinya fos de propietat de Josep Riera i Albereda, un cognom contemporani al document que localitzem a Osor entre els segles XVII i mitjan del XX.

Albereda, vivers de Mas V. *Mas Albereda, vivers de*

Albereda de Coll de Cabanyes, feixa de terra

Tros de terra que devia trobar-se a la zona de Santa Creu d'Horta.

“Una feixa de terra anomenada *Albereda de Colldecabanyas*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost, el primer element del qual, *Albereda*, indicaria un “bosc d'àlbers” i el segon, *coll de Cabanyes*, n'indicaria la localització en aquest indret de Santa Creu. V. *Cabanyes, coll de les*

Alberic, mas

Antic mas, actualment inexistent, de situació desconeguda malgrat que Antoni Pladevall (1980:6) esmenta que “sembla vers can Pellaringa”. Històricament, es tracta d'un dels masos que el vint-i-un de gener de l'any 933 els comtes Ramon Borrell i Ermenesenda varen vendre al prevere Sanç com a part dels béns que posseïen a la Vall d'Osor i que, al seu torn, Arnau Sala i Constança varen revendre el vint-i-nou de desembre de l'any 1068 al comte Ramon Borrell i la seva muller Adalmodis.

Documentat de molt antic, el 933 com a *Abarigo*¹¹⁸ i el 1068 “*ipsum mansum ubi habitabat Albaricus cum suis heredibus*” (LFM 1068)

Etimològicament, es tracta del prenom *Alberic*, com ens mostra el document del segle XI; un mot originat en un nom propi germànic, *Alberich*, com coincideixen a afirmar Aebischer, Alcover, Moll, Albaigés i Coromines entre d'altres.

Albó, dreuera de l' [drə'serəðəl'βo]

Petit corriol que des de prop del Sobirà es dirigeix al mas l'Albó i que, per tant, discorre en municipi d'Osor i de Santa Coloma de Farners. V. *Albó, llocdit l'*

Albó, llocdit l'

Lloc a l'actualitat il·localitzable. Podria estar relacionat amb el mas homònim de Castanyet, en terme de Santa Coloma de Farners, però el document no ens permet d'afirmar-ho amb certesa.

“Lloc *el Albó*” (ESC 1731)

L'origen etimològic no està del tot clar; Coromines (OnCat, I, 79) indica que podria formar-se a partir d'*Albu(ni)*: “aquests *Albu(ni)* poden ser la base del nom de *L'Albó*, nom d'un mas gran i antic al caire de les Guilleries (1970, 1975, etc) damunt Castanyet, te. Sta.Coloma de Farners”; Alcover i Moll (AlcM, I, 438), sense allunyar-se d'aquesta possibilitat, en proposen d'altres: “ETIM. incerta. Tal vegada d'un nom propi llatí **Albone**, derivat de *Albius*, però aqueix derivat no està testificat en els documents llatins,

¹¹⁸ ACA, Pergamins de Ramon Borrell, n.3. Treballat i transcrit per Antoni Pladevall i Font.

que en canvi duen **Albonius** (cf. Th. Ling.Lat., I, 1496) ¿Vindria d'un nom germànic com **Athabodo** (cfr. la var. **Albod** en documents alemanys antics, ap., Förstemann, Altd. Nb., I, 164)?". Per altra banda, el terme apareix documentat a Osor com a llinatge ja en el segle XIV, *Bernat Albó o Albus* (MAN 1316) i amb més freqüència entre el segle XVII i mitjan segle XX; en aquest sentit antroponímic, Francesc de Borja Moll (ELC:61) el recull com a provinent "Probablement del nom personal llatí *Albinus*". Malgrat això, no creiem que el topònim tingui el seu origen en el llinatge ja que no hi ha cap aspecte (preposició, article personal...) que ens ho pugui fer pensar.

Alemaný, casa de n'

Antic nom d'una casa que es trobava situada a la plaça Vella.

"*La casa den Alemany*" (FN 1806)

Per l'ús de l'article personal hem de creure que el malnom no prové directament del gentilici sinó del llinatge homònim; tanmateix, també podria tractar-se d'un malnom de persona ja que el cognom, segons la documentació consultada, només apareix esmentat a Osor a principis del segle XX, amb posterioritat a la datació del nom de casa.

Àliga, roca de l' [ˈrokəðəˈlaliyə]

Eminència muntanyosa i rocosa situada al nord-est de Susqueda, als límits municipals amb Osor, al nord-oest de la Creu de Portell i prop de cal Bord i el Sotjar del Llop, a la zona més septentrional de l'espai geogràfic treballat.

"La divisoria de dicho Codina con la finca Bort y por el Serrat a la *Roca del Aliga*" (OS 1927)

Coincidim amb Danés (1986:7) que, esmentant aquest nom, assenyala que prové del nom de l'au *àguila* per metàtesi del llatí *aquila* (DE:49).

Àliga, serra de la Roca de l' V. *Roca de l'Àliga, serra de la*

Alls, feixó dels [fəˈoðəlzˈaɫs]

Petita feixa de terra de propietat del Pidevall situada a uns tres-cents metres de la casa en direcció oest, on s'hi pot veure un forat de l'antiga explotació minaire.

Només documentat oralment, deu el nom al fet d'haver-se tractat en el passat d'una peça de terra en la qual s'hi conreava fonamentalment aquesta planta de la família de les liliàcies, *allium rativum* (IEC:80), per tant, es tracta d'un fitotopònim en forma plural que etimològicament prové del llatí *ālīu* (DEM:29).

Alom, casa [ləˈkazəˈlom]

Antic nom d'una petita casa que només hem recollit per informació oral i que es localitzava prop del mas el Clascar. Hem de considerar que es tracta d'un topònim d'origen desconegut ja que el fet que no aparegui documentalment, per escrit, no ens permet de saber si es podria referir a l'arbre o, fins i tot, a un llinatge: *casa a l'Om* < *casa de l'Om* o bé si es tracta d'alguna altra possibilitat.

Alou de l'Església, l'

“*Lalou de l'Església*” (FI 1562)

Tros de terra que devia estar exempt de càrregues i drets senyorials, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta ja que *Església* es refereix al temple parroquial . S'origina en el llatí tardà *eclēsīa* provinent del llatí tardà *ecclēsīa* –*ae* i aquest del grec *ekklēsía* (DE:339)

Alou dels Enferms, l'

Situat en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Santa Creu d'Horta, devia tractar-se d'una propietat territorial lliure vers Maimir, entre el Bosquets i cal Cisteller.

“Loco nomynato *lo alou des Enferms* Afrontatur ab ory. In honore mansi mormyan et partim in honore mansi mir, a meridie in honore mansi de sa Serreda ab occidente in rivo vocato Serradella et circio my mansi mir” (CAP 1446); “Tot llur dit Mas Montmitja alashoras dirruhit vuy anomenat per ells erigit y radificat, situat es a saber hont eran antes construhits los casals de dit Mas en la Parra de Sta Creu de Horta; la restant empero part de dit Mas hont vuy esta construit lo casal en la dita Parra de Ozor (...) Afronta (...) a tremuntana en altre honor llur anomenat *los Alous dels Enferms*” (LLEV 1731).

El topònim sembla originat en el nom arcaic plural *enferms* ‘malalts’, del llatí *infirmus* (DECat, III, 978) i se l'anomenava així possiblement perquè formava part de la partida homònima i es tractava d'un espai lliure de serveis reals i personals, d'aquí la forma composta.

Alous, els

Partida situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Bosquets.

“Pessa de terra territori vulgarment dit *los Alous* contigua mas Monmitjà” (LLEV 1792)

Destaca la forma plural i té el mateix origen etimològic que els anteriors. V. *Salou, feixa de*

Alous, sot dels

Antic nom d'un curs d'aigua que se situava entre les pertinences dels masos Silvestre i Baier, no massa lluny de la vila en direcció a Anglès.

“honor den Pidemunt anomenat *Sot dels Alous*” (LLEV 1731)

Apareix en plural i té el mateix sentit etimològic que els anteriors. V. *Salou, feixa de*

Alpins

“Pessa de terra ab diferents arbres fruyters situada territori dit lo Hort en Vila o *Alpins*” (LLEV 1792)

Partida de terra actualment il·localitzable. Amb aquesta grafia, no hem trobat cap altre topònim a tot el domini lingüístic, la qual cosa ens fa creure que es tractava d'una antiga pineda que en aquells moments havia esdevingut una peça de terra amb fruiters, com

ens especifica el document. Seria el cas d'un antic genèric que va perdre el seu sentit descriptiu i va esdevenir un topònim. Partint d'aquesta possibilitat, es tractaria d'una aglutinació d'article més nom, *els + pins*¹¹⁹, amb pèrdua de la essa plural de l'article per assimilació, però el fet de no disposar de més citacions que ens puguin corroborar aquesta hipòtesi, ens ha portat a entrar-lo amb la grafia històrica. Tampoc creiem que pugui tractar-se d'una pluralització del llinatge *Alpi* recollit per Moll (ELC:171)¹²⁰ ja que no l'hem trobat localitzat com a tal en el terme d'Osor.

Alta, roca

Topònim que devia designar alguna de les eminències orogràfiques que es localitzen entre el mas la Coma i el coll de Querós, al sud-oest de l'espai treballat, prop dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

“*La Roca Alta*” (FN 1833), “Manso Coma pasando por la *roca alta* hasta roca sabeya” (CB 1861)

El nom es degué originar en l'alçada de la roca que devia sobresortir en relació amb la resta d'elements presents a la zona, aleshores, es tractaria d'un topònim originat en l'adjectiu *alt*, del llatí *altu* 'que té una certa alçada, a una certa alçada' (DEM:30)

Alta, vinya [lə'βi'ɲaɫə]

Aquest topònim es referia a una antiga peça de terra de vinya, actualment zona boscosa, situada sobre el mas el Clascar, possiblement per contrast amb una *vinya Baixa* que, tot i això, no hem recollit.

Es tracta, doncs, d'un topònim format a partir d'un adjectiu que assenyala situació a l'espai, del llatí *altu* 'que té una certa alçada; a una certa alçada' (DEM:30).

Altra Part de la Riera, partida de terra

Partida que devia estar situada a la banda esquerra de la riera d'Osor mirant en sentit est-oest, ja que pertanyia a Valentí Masferrer Sobirà que era el propietari del mas Masferrer que es troba a l'altra banda de la Riera –terme amb el qual es coneix col·loquialment la riera d'Osor-.

“Partida *altra part de la Riera*” (CADT 1785)

Es tracta d'un topònim, o potser pseudotopònim, que pren el nom de la situació espacial del lloc partint de la propietat a la qual pertany.

Altra Part del Pont, carrer de l'

“Casa situada en lo *carrer de la altre part del Pont*” (LLEV 1792)

Topònim o pseudotopònim d'un carrer que, possiblement, es tractava d'una de les dues bandes del pont medieval -que, col·loquialment, es coneix com *el Pont* i data del segle XV- que es localitza al centre del casc urbà i que fou durant molts anys, l'única via de

¹¹⁹ El pi no és un arbre estrany en aquestes contrades i, a més, el trobem present en altres topònims com el *rost de Pi* (ESC 1782), el *puiç de Pi* (LLEV 1731) o l'actual *els Tres Pins* entre d'altres.

¹²⁰ També apareix recollit per AlcM, 1, 543.

comunicació entre les dues bandes de la riera d'Osor enllaçant la Sagrera amb l'actual carrer de França, des d'on es podia anar cap a Susqueda o cap al santuari del Coll.

Alzinar, peça de terra l'

Peça de terra boscosa d'alzines situada a la partida de la Vinyassa de Dalt, a la zona més septentrional de l'espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

“Finca La Viñasa. *Parcela L'Alzinar*. Encinas de José Quer Muntada de la casa de campo La Viñasa” (DFF 1951)¹²¹

Fitotopònim derivat d'*alzina* amb el sufix col·lectiu *-ar* del llatí *-are* que, segons Maria-Reina Bastardas (1994:235), “és, sens dubte, el sufix per excel·lència per a formar col·lectius vegetals en el territori català”.

Amàlia, ca l' [ˈkaləˈmaliə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que s'originà en el prenom de la seva antiga propietària. Amb elisió de la vocal inicial, es va masculinitzar en el marit de l'Amàlia com a malnom personal, *en Màlia*.

Amer, camí d'

Camí que passava prop dels masos Beceda i Bancs i es dirigia a la població d'Amer amb dues possibilitats, o bé descendint des de puig d'Afrau cap a la Cellera de Ter o bé, passant per la muntanya de Sant Gregori dirigint-se vers Susqueda. Actualment, cap camí del terme recull aquesta forma.

“*Camino quod va ad Mer*” (CAP 1446); “*Camí d'Amer*” (LLEV 1731)

Etimològicament, malgrat algunes reticències i dubtes, bona part dels estudiosos¹²² consideren el mot provinent de l'antropònim llatí *Amarius* derivat d'*Amarus*. El terme també apareix documentat com a llinatge osorenc, amb poca presència i continuïtat, a mitjan segle XX.

Anant a Mas Coll, camp d' [ˈkamdəˈnanəˈmasˈkɔl]

Antiga peça de terra situada entre el Molí d'en Serra -al qual pertanyia- i mas Coll. Es tracta d'un topònim compost pel gerundi del verb *anar* i el nom del mas prop del qual es trobava pel fet que hi discorria un camí que unia els dos llocs.

Andreu, ca l' [ˈkaləŋˈdrew]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a *ca l'Horra* o *ca l'Asserrador*. El nom s'origina en el llinatge d'un antic llogater.

Ànec, gorg de l' [əˈŋgɔrdəˈlanək]

Hidrònim referit a una gorga de la riera d'Osor localitzada entre el Rafec i can Fenci, concretament entre el gorg de l'Esquei Vermell i la gorga d'en Xica.

¹²¹ Sabem que es tracta de la partida de terra de la Vinyassa de Dalt perquè coneixem que a 1960, segons el CAD 1960, era de propietat de José Quer Muntada, el mateix que apareix en aquest document anterior cronològicament, mentre que la Vinyassa de Baix, segons el mateix document de 1960, era de propietat de Pedro Soler Minobas.

¹²² Entre d'altres, Antoni Maria Alcover, Francesc de Borja Moll, Joan Coromines i Pere Balaña.

L'origen del nom es desconeix, però com que no es tracta d'una au estranya a la riera d'Osor, possiblement es relacionaria amb algun fet anecdòtic que devia tenir com a protagonista un ànec, silvestre o no.¹²³ Etimològicament, el mot prové de l'antic *anet* i aquest del llatí *anas*, *anātis* (DECat, I, 311). Com a fet particular, cal esmentar que no hem localitzat entre els estudis consultats cap altre topònim que reculli aquest nom¹²⁴.

Anelan, feixa de l'

Homònim de la Coma de l'Anelan, devia trobar-se a la mateixa zona, a la muntanya del Coll.

“Fexe terre castanyeriis vocata *fexa del Anelan*” (CAP 1342).

Només cal comentar que, el fet que es tracti d'un topònim del segle XIV, amb la preposició *de* i l'article *el*, semblaria indicar l'origen en un nom comú i no en un antropònim encara que res ens permet d'afirmar-ho amb certesa.

Anelan, serra de l'

“*Serra des Anelan*” (CAP 1342)

Contemporani de l'anterior, només és destacable l'ús de l'article salat a la contracció. V. *Anelan, serra de l'*; v.t. *Coma de l'Anelan*

Angelats, mas

Mas que documentem des del segle XIV fins al XIX. Es trobava prop de la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall, és a dir, a la zona sud-est del terme municipal, per tant, es podria tractar de la forma arcaica de l'actual mas el Gelats. Per les primeres documentacions, semblaria que hauria estat de més d'un mas, “los *masos de Sengelats*” (COP XV) o “*Mansi vocato den Sangelats-Santgelats*” (CAP 1446), un dels quals podia conèixer-se com a Puig Angelats, “*mansi Podio Angelats*” (COM 1355).

El topònim prové, possiblement, d'un antropònim ja que els propietaris que en coneixem portaven el mateix llinatge que, a més, existia a Osor almenys des del segle XIII, *Angelats* (NOTc 1288),¹²⁵ *Guillem de Angelats* (NOT 1334) i *Narcisi Angelats dominos utilis et proprietary Mansi Angelats*” (FM 1579). Gràficament, l'hem documentat com a *des Sangelats* o *des Zangelats* (APO 1316), és a dir, amb aglutinació de l'article salat; des d'aquesta forma, també l'hem trobat com a *Santgelats* (CAP 1446), amb aglutinació de l'article salat fossilitzat.

Les darreres aparicions escrites són menys freqüents i d'entre les acaballes del segle XVIII i mitjan segle XIX, “Isidro Busquets masover dels *Angelats*” (LB 1795), “Albert Coll masover del *mas Angelats*” (LB 1840) i “Juan Coll masover de *Angelats*” (LB 1847 i 1849); fixem-nos que en aquests casos es tendeix a eliminar el genèric *mas* i, fins

¹²³ L'escriptor casat a Osor, Narcís Ramió, va titular un conte seu amb aquest nom, com podem comprovar a RAMIÓ, Narcís (1982): “El gorg de l'ànec” a *Contes de l'oncle*, p. 36-53. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

¹²⁴ Només Moreu-Rey (ENL:71) recull un “*Saganta* (nom d'un ànec silvestre)”.

¹²⁵ En el mateix segle XIII documentem *Pere Gofau de Angelats Y Narbona sa muller ha favor de Pera de Angelats* (RIP 1242) possiblement propietaris del mas o masos.

i tot, l'article, cosa que ens permet d'afirmar que el nom estava plenament establert com a topònim allunyat de l'antropònim inicial.

Etimològicament, com queda demostrat, el nom de lloc és d'origen antroponímic, del llinatge *Angelats* provinent d'un nom propi germànic *Angilhards*¹²⁶ i no pas d'alguna forma preromana incerta com havia esmentat Antoni Maria Alcover (AlcM, 1, 685).

Angelats, mas Puig V. *Puig Angelats, mas*

Àngel de la Guarda, mina

Topònim actualment inexistent i de caràcter molt esporàdic. Possiblement, quan a l'únic esment documental es fa referència a en Cercenedes, parla de la zona de Sant Miquel de Maifré o de Ter on localitzem el mas Cercenedes de Susqueda i hi havia hagut, durant el segle XIX, explotacions minaires, prop del mas Colobrans que, a més pertany a can Cercenedes d'Osor.

“Mina nombrada *Angel de la Guarda* en tierras del mismo Sarsanedas” (HIP 1852)

Es tracta d'un topònim gens popular, fruit de les persones encarregades de desenvolupar l'explotació de les mines, de caràcter hagiònim, és a dir, un nom d'origen religiós.

Anglès, camí d' [əˈŋkəˈmíðəŋˈgles]

Es tracta de l'antic camí d'Anglès que anava en paral·lel a la riera d'Osor passant pel pla de la Illeta, fins al prat de les Hortes, passava per sota el Brau fins a sobre el molí d'en Serra, entrava al casc urbà pel barri de can Vidal i travessava el pont Vell sobre la Noguerola –avui en desús per la construcció de l'edifici de l'Ajuntament-, es tractava d'un camí ral. Juli Serra (2002:140), a 1890 l'esmentava com “*el camino carretero de Anglés a Osor*” i també es recull en una guia excursionista, “*Lo camí de carros que porta a Anglés*” (AAEC 1882). A l'actualitat, encara es recorda aquesta via de comunicació que es coneix com a la carretera Vella d'Anglès.

“*Via publica qua va de Osoryo a la villa de Angleso*” (CAP 1446); “*lo cami que va de Auso a Angles*” (FNA 1813); “*camí que va de Osor a Anglès*” (FP 1820); “*camino de Anglés*” (HIP 1846); “*Camino que dirige de Osor a la Villa de Anglés*” (FP 1861); “*Camino vecinal que de la villa de Anglés conduce a la de Osor*” (OA 1899); “*camino que dirige a Anglés*” (DFE 1939); “*camí real qui va de Osor a Anglés*” (AM 1947)

També s'ha anomenat així el camí que, des del coll de Roscall passant per l'aulet de Gironella, es dirigeix a Santa Bàrbara i des d'aquí arriba a Anglès, passant pels masos Bellvei i Perernau, en direcció nord o bé pel mas can Figueres en direcció est.

“Lugar conocido por Turó de Coll de Ruscall en medio de la bifurcación de los dos caminos que conducen el uno a Bruñola y el otro a la villa de Anglés (OB 1889), “se ha seguido la linea divisoria de los términos de Osor y Bruñola, siguiendo *camino de Anglés* a San Hilario Sacalm” (OB 1927).

El topònim s'origina en el nom de la localitat veïna a la qual es dirigeix que es troba a nou quilòmetres d'Osor. Etimològicament, *Anglès* sembla que prové d'”ECLESIS, ‘a

¹²⁶ Com assenyalen Coromines (OnCat, II, 194) i Moll (ELC:94).

les esglésies', referint-se a les dues: la de la Celler d'Anglès i la d'Anglès.¹²⁷ Aquesta tesi, però, no coincideix amb les propostes de Manuel de Montoliu (BDC, X, 18) que l'esmenta com a provinent de *in aquis levibus* ni amb les d' Alcover i Moll (AlcM, 1, 689) que esmenten que prové d'*anglensis*, 'Nadiu o propi d'Anglaterra', ni amb la que s'havia imposat popularment, "Vall dels Àngels"¹²⁸ ni amb la presentada per Dalmau i Casanova (1969:12) indicant que prové "Segurament d'una forma **angulensis** del llatí **angulus**, "angles".

Anglès, carretera d' [ləkərə'terəðəŋ'gles]

Nom amb què es coneix la via de comunicació que uneix Anglès amb Sant Hilari Sacalm en els nou quilòmetres que hi ha entre Osor i Anglès. V. *Anglès, camí d'*

Ànimes, hort de les

Partida de terra el nom de la qual ja no es recorda. Podrien haver estat més d'una ja que a l'AM 1944 apareix com a límit de la partida del Rafec i la partida de sota la Mata; la distància entre aquests dos llocs és molt notable per tractar-se d'un sol element.

"*Hort de las Animas*" (HIP 1854); "finca *hort de las Ànimes*" (AM 1947); "finca *Hort de las Ànimes*" (AM 1953)

L'origen del topònim, en ser desconegut actualment, és força complex malgrat que sembla evident que és de caire religiós, com coincideixen a indicar Coromines (OnCat, II, 199) "Noms que s'inspiren en obres devotes (ermita, capella de les Ànimes), o d'un que va captant 'per les ànimes'", Moreu-Rey (ENL:94), malgrat que hi inclou la possibilitat de relacionar-lo amb alguna superstició: "Així, *Les Ànimes*, si pot referir-se a "mals esperits" nocturns que destorbaven la pau d'unes cases; en d'altres llocs és simplement el resultat de l'existència d'una capella dedicada a les Ànimes del Purgatori", i Ramon Amigó (1999:6): "El barranc de les Ànimes, que no ens dirà res si no sabem que hi havia hagut la capella de les Ànimes, vora Castellvell". El problema resideix en el fet que no disposem de cap constància de l'existència d'una capella de les Ànimes, per això només podem esmentar aquestes propostes com a simples hipòtesis.

Antònia, ca l' [ˈkaləŋ'toniə]

Nom d'una casa del carrer de França també coneguda com a cal Cu-cut i ca la Pepa. S'origina en el prenom femení.

"*Ca l'Antònia*" (LLC 1929e)

Antoni Maria Claret, plaça

¹²⁷ Coromines (DECat, I, 315 i OnCat, II, 195). Aquesta mateixa tesi és acceptada per RAMS, Emili (1998): *Anglès de la pagesia a la industrialització*. Aj. Anglès-Diputació de Girona, p.13 i Balañà i Abadía (1989:217).

¹²⁸ Denominació que prové d'una llegenda que afirma que el topònim prové d'una expressió de l'emperador Carlemany, de l'any 778, que digué, observant la vall d'Anglès des del puig d'Afrau: "Quina Vall tan bonica, sembla la Vall dels Àngels", tal com recull FIGUEREDA i CAIROL, Pere (2001): *Llegendes de la Vall d'Anglès I*, Ajuntament d'Anglès, Anglès, p.6.

Nom que va rebre l'actual plaça Catalunya en el període de 1954 a 1979¹²⁹. Amb anterioritat se la coneixia com *la plaça o placeta de la Rectoria* o, simplement com *la Placeta* –forma encara usada pels veïns–; és on, fins a 1872, hi havia hagut el cementiri. L'origen del nom és clar, de l'eclesiàstic de Sallent d'Organyà canonitzat l'any 1950.

Aparcaments, els [əlzəpərkə'mens]

Espai situat al carrer Major, a l'entrada d'Osor provenint d'Anglès, que rep el nom pel fet que es va arranjar amb la finalitat de contruir-hi un espai reservat a aparcar-hi cotxes, el primer amb aquesta finalitat. El nom data de principis dels anys seixanta del segle XX.

Aquí, prat d' [ə'l'praddə'ki]

Espai planer en forma de prat situat prop de l' Espinau, a Santa Creu d'Horta. El fet que ens esmentessin aquesta forma quan no ens hi trobàvem davant demostraria que no es tracta d'una simple apreciació espacial sinó, efectivament, d'un nom de lloc.

Tractant-se d'un topònim provinent d'un adverbí –si no és que s'ha produït alguna alteració lingüística en el decurs del temps, cosa que desconeixem per manca d'informació escrita– hem de creure que prové, possiblement, de què la zona en la qual se situa no és massa abundosa en espais amplis i planers com aquest –prats– i, per tant, anomenant-lo d'aquesta manera, per l'excepcionalitat, el receptor ja coneix perfectament a quin indret es refereix.

Aragonès, casa de l'

Nom de casa no recordat, que possiblement s'originà en el gentilici amb el sentit 'provinent d'Aragó' o bé en el llinatge que, tanmateix, no documentem a Osor.

“*Casa del Aragonés*” (ESC 1673)

Aràgots, els

Situat prop del Pidemunt, sobre les Mines d'Osor, es tracta d'un topònim avui inexistent i sense sentit, un topònim opac.

“Tot aquell tros de terra part conreu y part herm vulgarment dit *Los Aràgots*” (LLEV 1792)

Arbocer, bosc de l' [ə'l'βosgdələrβu'se]

Zona boscosa situada entre els masos Masferrer i els Artigots, a l'est d'Osor.

Només recollit oralment, es tracta d'un indret en el qual hi abunden els arboços, per tant, ens trobem davant d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu de l'arbut, del llatí *arbutus* (DE:79) amb el sufix *-er*, sentit col·lectiu que no recull Maria Reina Bastardas en el seu estudi sobre la formació dels col·lectius botànics en la toponímia catalana.

Arbocet, l'

¹²⁹ L'acord municipal de posar aquest nom a la plaça data del 21 de març de 1954 i diu: “A propuestas del propio sr. Alcalde por unanimidad se ha acordado dar el nombre de don Antonio M^o Claret a la Plazuela existente ante la casa Rectoral de esta villa” (LA 1954). L'alcalde era aleshores Lluís Obiols Taberner.

Indret situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop dels masos el Bosquets i el Triador. Solament apareix en un document com a afrontació del mas Mont Mitjà.

“Afronta asolixent en honor den Crosa anomenat *lo Arbosset*” (LLEV 1731)

El terme el documentem com a llinatge habitual a Osor entre els anys 1726 i 1861 segons els llibres de partides baptismals, però en aquesta ocasió no creiem que el nom de lloc tingui origen antroponímic ja que el trobem al costat del llinatge *Crosa*, amb l'article personal *en*; tot seguit apareix l'expressió *anomenat lo Arbosset*, on el topònim s'acompanya de l'antic article *lo* que en aquesta zona no funcionava com a article personal sinó com a article definit introductor de genèrics o topònims. Aleshores, hem de pensar que es tracta d'un derivat amb el sufix *-et* del nom de l'arbre *arboç*, provinent del llatí *arbutu*, amb sentit, però, col·lectiu, tal i com assenyala Coromines: “col·le. amb *-ETUM*: un *Arbocet* a Amer...” (OnCat, II, 218); de fet, ens trobem amb un cas paral·lel a *aulet*, ‘bosc d'aulines’, molt encara habitual a la zona que estem treballant.

Arbreda, carrer de l' [kə'rew'βɾɛðə]

Carrer actual que data de 1920 encara que el nom original era el de *calle Aubreda*¹³⁰. *Calle Aubreda* (PAD 1930, LA 1932, 1934)¹³¹ Aquest carrer, quan a 1979 es van actualitzar i catalanitzar els noms, va passar-se a anomenar *carrer de l'Arbreda*¹³², forma poc documentada tot i que existent, *carrer de l'Arbreda* (LA 1938).

Pensem que en aquest cas es va produir un canvi de nom de forma errònia fruit de la incomprensió del terme real *Aubreda*¹³³. A part d'aquestes primeres documentacions, són diversos els aspectes que demostren aquesta afirmació: el primer és de caràcter fonètic, ja que encara actualment se l'anomena *carrer de l'Aubreda-Ubreda* i no pas *Arbreda* i el segon ve determinat pel fet que aquest carrer condueix a la font de ca n'Aubreda que és el que li dona el nom ja que l'ús de l'article personal ens fa pensar en un antropònim que, per la situació espacial, es relacionaria amb el *mas o casa Albereda* que, a més, documentem com a un llinatge grafiat com a *Aubareda* (LB 1839) i *Albreda* (LB 1817). I encara, també hem documentat el terme com a *Calle Albareda* (LB 1966). Vist això, creiem que el nom del carrer s'origina en el de casa o mas *Albereda* documentat des del segle XVIII, fet no gens estrany¹³⁴. En la pronúncia s'hi produeixen dos fenòmens, diftongació d'-AL a -AU, *Aubereda*¹³⁵ i síncope en esdevenir *Aubreda* que, alhora, sovint perd fonèticament el so vocàlic neutre per esdevenir *Ubreda*. En

¹³⁰ En una acta municipal datada el 17 d'abril de 1920 llegim: “...en vista que la calle que hay sobre la de Francia carece de rotulación y de nombre (...) se acuerda dar el nombre de calle Aubreda” (LA 1920).

¹³¹ En concret, el nom del carrer apareix amb aquesta forma als lligalls 27 i 253 de l'Arxiu Municipal d'Osor actualment a l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners.

¹³² Llegim en l'acta municipal d'1 de juny de 1979: “Calle Aubreda es denominarà carrer de l'Arbreda” (LA 1979)

¹³³ Aquests dubtes i vacil·lacions, de fet, apareixen sistemàticament en documents municipals en els quals es recullen els noms de carrer per alguna qüestió; així, trobem “calle Aubreda” (l·ligall 253 AMO de 1934 i l·ligall 27 AMO de 1934) al costat de “Font del carrer de l'Arbreda” (l·ligall 252 AMO de 1938).

¹³⁴ A Osor mateix, en diferents documents trobem “el carrer dit den Folgueras o Falgueras” (LLEV 1792) o “el carrer anomenat den Margarits” (FN 1825), entre d'altres de provinents de noms de casa o llinatges.

¹³⁵ Com succeeix fins i tot en noms comuns com ara albercoc o albergínia, que es pronuncien aubricoc i aubergínia. A més, Moreu-Rey (ENL:58) també recull com a topònims derivats d'àlber formes semblants com *Auberola* i *L'Aubereda*.

conclusió, ja que l'origen es trobaria en l'antropònim *Albereda* i no pas en un col·lectiu derivat d'*arbre*, la grafia actual del carrer hauria d'ésser *Albereda* o *Albreda*¹³⁶.

Arç, collet de l'

Collet situat al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm entre el coll de la Casa Nova de Muntanya, el Puigsacadira i la Creu de Llevanyes, al SSO de l'espai treballat.

“Mojón nº 9. Situado en el punto conocido por *Cullet del Ars* en la heredad del manso Juanhuix” (OSHS 1889, 1890)

Creiem que és un fitotopònim relacionat amb l'arbre, gens estrany en toponímia menor; *arç* possiblement prové d'un terme preromà originari *artea* o *artio* (DE:80)

Arnau Rajol, peça de terra d'

“*Pessa de terra de Arnau Rejol*” (LLEV 1792)

Peça de terra que respon al prenom i al llinatge, possiblement, del seu propietari que, a més, es relaciona amb l'antic *mas Rajol*, situat prop de can Cercenedes d'Osor.

Arquer, mas

“*Lo mas Arquer*” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'una forma simple esporàdica per referir-se al mas Puigarquer. V. *Puig-arquer, mas*

Arrancada, aulet de Mas V. *Mas Arrancada, aulet de*

Arrancada, camí de Mas V. *Mas Arrancada, camí de*

Arrancada, castanyeda del Mas V. *Mas Arrancada, castanyeda del*

Arrancada, mas

Antic mas que se situava entre les propietats del Gomis i la Riba d'Avall, entre el sot del Gelats i el de la Noguera, al sud d'Osor. Pladelasala (1960:374) el data del segle XIV i esmenta que devia localitzar-se prop de la riera de la Noguera malgrat que en desconeix la situació exacta. Pladevall (1962:285) l'anota vers els masos Ferran i Solterra i assenyalava que a 1316 era habitat per *Guerau de Ranchada*.

“*Mansi de Ranchada*” (NOT 1285); “*Mas Ranchada*” (MAN 1316); “*Mansi de la Arrencada*” (CAP 1446); “*Mansi de la Arrencada*” (CAP 1446) “*Mansi de Ranchada*” (CAP 1446); “*Mas anomenat Arrencada* dirruit, a dit Mas Gomis unit ab la terra de aquell; Afronta a solixent ab lo torrent que devalla del Mas Gelats; a mitg dia en altre honor llur y part en honor den Ribadevall; a ponent en honor del Mas Gomis y a tremuntana en honor de llur Mas Barceló” (LLEV 1731); “*Manso Arrancada*” (ESC

¹³⁶ Moreu-Rey (ENL:58) indica que *L'Albreda*, en alguns casos, podria derivar d'àlber; en aquesta ocasió, s'hauria originat en el llinatge *Albereda* que, això sí, és un derivat de l'arbre.

1775); “Partida *Masarrencada*” (CAD 1785); “Tot lo Mas Riba de Vall al qual son agregats los *masos Arrencada* y Barceló dirruits” (LLEV 1792)

Grafiat com a *Arrencada* o *Rancada*, en una ocasió de forma aglutinada amb el genèric *mas*, desconeixem quina hauria de ser la grafia correcta del topònim atès que tampoc és gens clar l’origen del nom. Podria tractar-se d’un antic llinatge medieval que documentem a Osor als segles XIV i XV i amb sentit de pertinença o propietat del mas, *Guerau de Ranchada* (MAN 1316) o *Pery de Arrencada* (CAP 1446).¹³⁷ La segona possibilitat és que s’originés en el nom comú *arrencada* o *arrancada* recollit per Coromines (DECat, I, 421) i Alcover i Moll (AlcM, 2, 6), possiblement en el sentit d’arrancar la primera crescuda dels arbres’ una activitat forestal habitual a la zona com demostra l’existència d’imatges antigues en què es realitza aquesta tasca, en aquest cas, es tractaria d’un derivat del verb *arrencar* o *arrancar*. Una darrera possibilitat, assenyalada per Bruguera i Escorihuela (1993:184) és la que es relacionaria amb *arregat* ‘ordenar en reng’, poc probable. Sigui com sigui, es tracta d’un topònim d’origen incert.

Arrancada, partida de terra l’

Partida situada vers el Gomis, possiblement on hi havia hagut el mas que n’originaria el nom com mostra un esment de 1785 quan la casa ja restava dirruïda.¹³⁸

“Honore den gomir vocatur *la arrencada*” (RIP 1562); “*la arrencada* den Gomis que poceheix en Ribademont” (RIP 1562); “*Lloch dit la Arrencada*” (LLEV 1731); “*Partida Masarrencada* de Juan Collell y Albareda” (CAD 1785)

El nom de la partida provindria, doncs, del mas. V. *Arrancada, mas*

Arrancada, peça de terra l’

“Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada *la Arrencada*” (LLEV 1731); “Peça de terra de hort y regadiu anomenada vulgarment *la Arrencada*” (LLEV 1792); “Dos feixas plantadas de castanyers y avellaners vulgarment dita *la Arrancada* que fou de pertinencias del Mas Gomis” (LLEV 1792)

Peça de terra que o bé se situava prop del mas homònim o bé provenia del derivat d’*arrancar* amb el sentit d’arrancar la primera crescuda dels arbres’ (AlcM, 2, 6).

Arrancada, torrent del Mas V. *Mas Arrancada, torrent del*

Artiga de l’ Aulet, perxada l’ [pərˈʃaðələrˈtiyədələwˈlɛt]

Peça de terra a l’actualitat boscosa de castanyer però que pretèritament havia estat d’alzina. Espacialment, es localitza darrere del Sobirà del qual és propietat, en direcció sud, i encara hi veiem bosc sobretot de castanyer al costat d’alguns exemplars d’alzina.

“*Perxada artiga de l’Aulet*” (PSOB 2002)

¹³⁷ Llinatge no recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

¹³⁸ Com mostra un esment documental anterior: “Mas anomenat *Arrencada*, derruït, a dit Mas Gomis unit” (LLEV 1731).

És curiós que a partir de l'esment oral podem resseguir la més que probable evolució de l'indret; inicialment devia tractar-se d'un tros de bosc que s'artigà, és a dir, que es convertí en un tros de terra de conreu; posteriorment es degué plantar d'alzina –d'aquí l'específic *aulet*, provinent del llatí *ilīcetum*, 'alzineda'- i més endavant de castanyer, per aquesta raó a l'actualitat es tracta d'una perxada.

Artiga del Forment, l'

Antiga peça de terra artigada que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Fonollet i el Gelats, on havia existit el mas Gausac.

“Lo Dret de lluir y quitar una feixa de terra anomenada la *Artiga del forment*, que posseïx a carta de gracia dita Gertrudis Subirà” (LLEV 1731); “Pessa de terra pertinencias del Mas Gausach ab lo nom de la *Artiga del Forment*” (LLEV 1792)

Tractant-se d'una peça de terra, possiblement el topònim es forma a partir de *forment* 'blat', provinent del llatí tardà *fromĕntum* o *formĕntum* que substituï el llatí clàssic *frūmĕntum* 'blat', 'gra, cereal' (AlcM, 5, 988 i DECAt, IV, 218).

Artiga d'en Ton, perxada [pər'ʃaðələr'tiγəðəŋ'ton]

Zona boscosa de castanyers que antigament havia estat de conreu situada darrera el mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta, part integral de l'Artiga de l'Aulet. Es tracta d'un topònim compost pel nom *artiga* 'terra novament conreada, terra erma rompuda per treballar-la' i l'antropònim *Ton* hipocorístic del prenom *Anton* o *Antoni* amb afèresi.

Artiga d'en Xico Laura, l' [lər'tiγəðəŋ'ʃiku'laurə]

Zona a l'actualitat boscosa i erma, antigament de conreu, situada vers el mas Solterra, sota les Portelleres i sobre el Bac del Ripoll, al sud de l'espai geogràfic treballat. Es tracta d'un topònim compost format pel nom *artiga* 'tros de terra arrabassat profundament i amb l'arbúcia cremada, en preparació per a ésser sembrat de bell nou' (AlcM, 2, 50), un mot preromà d'origen, però, incert (DE:86) i el sobrenom masculí *Xico Laura* que era el seu propietari, una forma composta significant 'en Xico fill de la Laura', per tant, amb l'hipocorístic masculí *Xico* provinent del prenom *Francisco* amb palatalització i afèresi, *Sisco* > *Xico*, i el nom de fonts femení *Laura*.

Artigots, carena dels [kə'renəðəlzurti'γots]

Topònim que fa referència a l'indret on localitzem el mas homònim que n'origina el nom, com indica el genèric, d'una carena. V. *Artigots, mas els*

Artigots, mas els [əlzurti'γots]

Mas situat prop de les Mines d'Osor, entre el Pidevall i la Crosa i que actualment se'l coneix més com *els Ortigots*. Malgrat aquest darrer fet, ens decantem per aquesta grafia perquè creiem que es tracta d'un derivat d'*artiga*¹³⁹ -genèric encara usat en aquestes contrades- que ha generat un bon nombre de topònims a tot el domini

¹³⁹ “Tros de terra arrabassat profundament i amb l'arbúcia cremada, en preparació per a ésser sembrat de bell nou” (AlcM 2, 50). El mot encara és viu a la parla osorenca actual.

lingüístic¹⁴⁰, més que no pas d'*ortiga*, poc habitual en toponímia malgrat tractar-se d'una planta freqüent al terme; tanmateix, Navarro Colás (1963:76), creiem que inadecuadament pel que hem anotat, es decanta per aquest origen etimològic: “derivado despectivo del latín URTICA “ortiga”. El més particular, però, és que aquest mot només és recull com a llinatge¹⁴¹ i no pas com a genèric o topònim.

“Miquel Garrusset masover dels *Urtigots de Masfarrer*” (LB 1759); “*Casa Artigots*” (CADT 1785); “Narcís Sarsanedas masover dels *Ortigots*” (LB 1811); “*Casa, mas y heretat anomenada Artigots*” (FN 1823); “*mas Artigats*” (AM 1862); “*Artigots*” (NOM 1863); “*Urtigots*” (PAD 1880); “*Urtigots*” (PAD 1885); “*Els Artigots*” (LLC 1924); “*els Urtigots*” (PAD 1930)

Gràficament, el documentem sovint amb formes curioses com ara *Els Ortiguets* (MAP 4) o *Els Ortiguers* (MAP 1); Pladelasala, recollint la forma oral, també l'esmenta com *els Ortigots*, com Juli Serra, tot i que aquest en singular, *el Ortigot* (MAP 5). Per tant, podem observar-hi escriptures molt diverses i sabem que era una propietat del mas Masferrer, raó per la qual a 1759 apareix de forma composta com *els Urtigots de Masfarrer*. També és destacable el fet que, amb algunes excepcions, s'hi produeix l'omissió del genèric *mas* o *casa* i s'introdueix simplement per l'article *els*, com succeeix a l'actualitat.

Etimològicament, com hem assenyalat més amunt, es tracta d'un derivat d'*artiga* amb el sufix augmentatiu o pejoratiu *-ot* i en forma pluralitzada.

Artigots, partida de terra els [əlzurti'γots]

Partida situada entre el mas els Artigots i les propietats del Camps i el Masferrer, al nord-est d'Osor, una zona actualment boscosa de castanyers, alzines i pins.

“*Pago o paraje Hortigots*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-tres peces de terra i una bassa a més del mas homònim-

Grafiat segons la pronúncia oral i amb *h-* inicial, el nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Artigots, mas els*

Artigots, peça de terra els

“*Pessa de terra los Artigots*” (FP 1777)

Peça de terra de propietat del Pidevall de situació desconeguda tot i que possiblement prop del mas o a la partida homònims. Si fos així, el mas o la partida podrien haver originat el nom de la peça de terra. Ara bé, també es podria haver donat el cas que es tractés d'una zona artigada per a conrear, és a dir, que derivés directament del nom comú *artiga*, ‘tros de terra arrabassat profundament i amb l'arbúcia cremada, en preparació per a ésser sembrat de bell nou’ (AlcM, 2, 50), un mot preromà de família incerta (DE:86).

¹⁴⁰ Per exemple *L'Artiga*, llogarret del municipi de Llesp, el *mas Artigues* de Susqueda o *S'Artiga* del terme d'Alaior, a Menorca.

¹⁴¹ Moll (ELC:222) i AlcM, 2, 50.

Artigots, sot dels [ˈsoddəlzurtiˈɣots]

Petit sot d'aigua que discorre en direcció sud fins a arribar a la riera d'Osor. Es troba prop del mas homònim que n'origina el nom. V. *Artigots, mas els*

Artigots del Pidevall, llocdit els

Partida de terra que devia trobar-se al nord del mas els Artigots i de propietat del mas el Pidevall.

“Territori anomenat los Artigots den Pidevall” (FP 1769); “Tros de terra brolosa y part cultiva ab algunas oliveras *territori anomenat los Artigots del Pidevall* afronta Manso Pidevall y Manso Masferrer” (FP 1769); “lloch Los Artigots den Pidevall” (ESC 1769)

Es tracta d'un topònim compost format per *Artigots* que deu fer referència a la proximitat a aquest mas a la partida o bé al fet de tractar-se d'una zona artigada i *Pidevall* indicant propietat d'aquest mas; els dos elements s'uneixen mitjançant la preposició *de* que indica possessió i l'article personal *en* o el definit *el* creiem que en funció de pensar en el propietari del Pidevall o bé, simplement, en el mas.

Artigues, coll les

Orònim no recordat que devia situar-se prop del Santuari del Coll.

“Serratu del *Coll ses artigues*” (CAP 1562); “Serratum del *Coll ses Artigues*” (CAP 1622), “Serrat del *coll ses artigues*” (PR 1766)

Es tracta d'un plural provinent del genèric *artiga*, terra novament conreada, terra erma rompuda per treballar-la. Lingüísticament, destaca per l'ús sistemàtic de l'article salat. A part, *Artigues* és un llinatge que documentem a Osor des de finals segle XVII i fins a l'actualitat, ni que sigui amb la forma castellanitzada –potser per neutralització vocàlica– a *Artigas*;¹⁴² malgrat això, no creiem que l'origen del topònim sigui antroponímic ja que la datació del nom de lloc és anterior a la del llinatge.

Artigues, les [ləzərˈtiɣəs]

Tros de terra de conreu situat prop mas Sobirà. L'origen etimològic és el mateix del *coll les Artigues*. S'usa sense genèric, només amb l'article definit femení plural.

Assecador, horts de l'

“Dos horts parroquia Santa Creu en un dels quals hi ha porció de prat nomenats *los Horts del Mas Maig vuy del Secador*” (LLEV 1792)

Situats en parròquia de Santa Creu d'Horta, possiblement vers el mas el Barder, desconexim si el nom d'aquestes peces de terra es relacionen amb el mas l'Assecador d'en Martí. Tanmateix, creiem que l'origen del nom és el mateix, un derivat postverbal del verb *assecar*. V. *Assecador (d'en Martí), mas*

Assecador (d'en Martí), mas

¹⁴² Segons el PAD 2002 amb una única freqüència com a primer cognom.

“*Casa dita Secadó de Martí* de Martín Sala que murió al concluirse el Apeo” (CAD 1785); “*Manso Sacadó* de Narciso Sala” (AM 1862)

De situació desconeguda, ens apareix de forma simple o bé composta amb el prenom masculí *Martí* precedit de l'article personal i la preposició *de* indicant propietat, com així era abans de 1785 quan, com diu l'esment documental, pertanyia a Martí Sala que devia ser, a més, qui el va fer construir. El primer element, *Assecador* o *Secador* deu fer referència a un lloc on es posen coses a secar, possiblement, en el nostre cas, fusta, aleshores, un derivat postverbal d'*assecar*.

Assecador, perxada de l' [pər'ʃaðəðələsəkə'ðo]

Tros de terra de castanyer situat prop del mas el Clascar. Només documentat oralment, el nom prové del fet que allà hi havia hagut un espai destinat a assecar-hi la fusta provinent de l'explotació forestal de la zona; es tracta, doncs, d'un derivat substantiu del verb *assecar* amb el sufix *-dor*.

Asserrador, ca l' [ˈkalsərə'ðo]

Nom d'una casa dels carrer de França també coneguda com a ca l'Asserradora.

“*Casa cal Serrador*” (LB 1949)

El nom s'origina en el fet que en aquest edifici hi havia hagut una asserradora.

Asserradora, ca l' [ˈkaləsərə'ðórə]

Nom d'una casa situada al carrer de França que també es coneix com a ca l'Asserrador. El nom s'origina en el fet que a la casa hi havia existit una asserradora i hi residia la muller de l'home que era serrador.

Assorrador, partida de terra

“*Pessa de terra ab lo nom de Assurrador*” (LLEV 1792)

Topònim pretèrit de localització desconeguda i que només hem vist en l'esmentat document. No hem trobat tampoc a les obres consultades cap nom de lloc amb aquesta forma, però atès que *sorra* n'ha originat de diversos¹⁴³, és possible que aquest en sigui un cas, de *sorra* es deriva *assorrar*, ‘posar sorra’, i d'aquí *assorrador* amb el sufix *-dor* indicant ‘lloc del qual es treu sorra per assorrar’¹⁴⁴; malgrat tot, aquesta possibilitat no deixa de tractar-se d'una hipòtesi.

Astúries, mina

“*Concesión 3073 mina fluorita titulada Asturias* de 19-2-1968, término municipal Osor-Anglés-Sellera” (min 1978)

¹⁴³ Com esmenta Moreu-Rey (ENL:55), “Més importants i nombrosos que els precedents s'arreglaren els noms originats per la presència de la sorra o arena”.

¹⁴⁴ El diccionari de l'IEC (1995, p.1701) només recull el mot *sorrar*, ‘cobrir de sorra (un caminal, etc)’; en canvi Joan Coromines i Alcover i Moll sí que recullen *assorrar*, ‘posar sorra’. Cap dels tres, però, recull *sorrador* o bé *assorrador*, cosa que podria implicar que ens trobéssim davant d'una primera documentació.

Nom de mina sense arrelament popular que s'origina en el nom de lloc.

Aubreda, Ca n' V. *Ca n'Aubreda, escales-font- partida de terra de-sot torrent de*

Aulet, camp de n'

“*Camp den Aulet*” (HIP 1857)

Pessa de terra de la qual se'n desconeix la situació. El nom de lloc s'origina en el llinatge tal i com demostra l'ús de l'article personal *en*. De fet, a la segona meitat del segle XIX el llinatge *Aulet* pertanyia a una família de propietaris, “*Agustín Aulet propietario*” (LB 1874) i aquesta peça de terra devia formar part de les seves possessions.

Aulet, llocdit l'

Devia tractar-se d'un bosc d'alzines situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta i que formava part de les propietats del mas ca n'Iglésias.

“*Lloc l'Aulet*” (FI 1568)

L'origen creiem que es troba en el genèric homònim que encara és utilitzat en aquesta zona geogràfica¹⁴⁵.

Aulet, mas (1)

Nom antic de dos masos diferents, l'un prop del Maroi i de propietat de les Romagueres i l'altre situat entre les parròquies de Santa Maria de Mansolí i del Coll. Pladelasala esmenta el “*Mas Saulet* abans Sauliga (s.XIV)” –referint-se al de la parròquia d'Osor-. Ambdós masos avui no existeixen ni són recordats.

“*Mansi Aulet* que habita Guillem de Zaulet” (MAN 1316); “*Manso Ouleto* de Felicis de Ouleto” (NOT 1334); “el *Mas Aulet*” (LLEV 1731)

El terme també és documentat com a llinatge osorenc entre el segle XIV i la segona meitat del XIX, incloent-hi una família de propietaris al segle XIX, “*Agustín Aulet propietario*” (LB 1874).

Gràficament, cal esmentar la forma *Saulet* que es tracta d'una aglutinació de l'article salat més el nom de lloc: *Es Aulet-S'aulet-Saulet*.

Davant la informació que recollim a la documentació escrita, semblaria que el nom del mas té un origen antroponímic però es fa molt complex d'esbrinar quin va ser el seu primer ús, si toponímic o antroponímic. Etimològicament, el terme prové del llatí *ilīcetum*, ‘alzinar’, tal com recullen Moll (ELC:228), Alcover (AlcM, 2, 148,149) i Coromines (OnCat, 2, 278).

Aulet, mas (2)

¹⁴⁵ Per saber més sobre el nom comú genèric *aulet*, podeu consultar l'apartat de l'estudi dels genèrics d'aquest mateix treball.

Mas homònim de l'anterior però aquest situat vers el Coll i la parròquia de Santa Maria de Mansolí. Limitava amb el mas la Coma

“Guillelmi de Olleto et eius uxor Eliessendis, *Mansum meum vocatum de Aulet*” (CAP 1342); “*mas s'Aulet*” (COP XV) -indica que depenia del castell de Solterra-; “*Mas Aulet de Guillem Aulet*” (CAP 1622)

Homònim de l'anterior, l'origen del nom semblaria ser el mateix.

Aulet, peça de terra.

Peça de terra pretèrita situada entre els masos la Coma i el Carbonell.

“*Petia terra vocata Auleto*” (FM 1568)

L'origen, novament, es troba en el genèric i no pas en l'antropònim com demostraria el fet que no s'hi utilitzi l'article.

Aulet, perxada de l' [pər'ʃaðələw'let]

Tros de bosc de castanyer jove situat just al costat del mas el Sobirà en direcció est, una continuació de la perxada l'Artiga de l'Aulet.

“*Perxada castanyeda de l'Aulet*” (PSOB 2002)

El nom prové del fet que tot i que a l'actualitat és un bosc de castanyers, molt possiblement en altres temps ho havia estat d'alzines. Per tant, es tracta d'un fitotopònim col·lectiu format d'*aulina* i el sufix *-et*, del llatí *ilīcetum*, un terme encara viu a l'actualitat en aquesta zona com afirmen Coromines¹⁴⁶ i Maria-Reina Bastardas (1994:77) que afegeix que “és un dels pocs que, amb la forma masculina del sufix –ETUM, té encara una certa vitalitat en català”. En el document escrit cal destacar l'ús de *perxada* i *castanyeda* ja que mantenen un cert caràcter tautològic malgrat que el primer terme sol referir-se a un bosc de castanyers joves i, en canvi, el segon a un bosc de castanyers d'una certa edat.

Aulet, torrent-sot de l' (1, 2)

Hidrònim no recordat que responia a dos cursos d'aigua diferents, “camí de la font del *sot de l'Aulet*” (FI 1613)¹⁴⁷ situat a la parròquia de Santa Creu, i “*Torrente del Aulet*” (CAP 1446); “*Torrente vocato de Saulet*” (CAP 1446), situat prop del mas Bancs, al vessant de puig d' Afrau.

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada amb l'article salat arcaic en una ocasió de 1446. L'origen, com en casos precedents, es troba en el genèric homònim com es demostraria per la utilització de l'article definit masculí *el* i no pas el personal precedint el nom propi.

Aulet del Coll, font de l'

¹⁴⁶ COROMINES, Joan (1971): *Lleures i converses d'un filòleg* p.216

¹⁴⁷ Fixeu-vos en la curiositat del topònim perquè amb voluntat de concreció s'hi usen fins a tres genèrics: camí, font i sot.

“*La font del aulet del Coll*” (FPI 1750)

Hidrònim de situació desconeguda el nom del qual es tracta en una forma composta del fitotopònim col·lectiu i *Coll* que no sabem si es refereix a un pas de muntanya, al santuari o muntanya del Coll o bé a un antropònim.

Aulet Gran, peça de terra l'

Es tractava d'una porció de bosc situada prop de can Bosc avui no recordada.

“*Lloch lo Aulet gran*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra boscosa de alsinas y arbosos nomenada Lo Aulet Gran*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost del genèric *aulet* i de l'adjectiu qualificatiu *gran* indicant mesura, possiblement per diferenciar-se d'altres peces amb el mateix nom. Podem observar que el nom comú *aulet* és un important generador de topònims, sens dubte pel seu important ús a nivell oral i per l'abundància d'alzines en els boscos osorencs. Lingüísticament, cal assenyalar l'ús de l'article a l'actualitat dialectal *lo*.

Auletsacosta, peça de terra

Espai de terreny situat entre els masos la Corbera i can Coll, el santuari del Coll i el torrent del Gascó.

“*Pessa de terra Auletsacosta*” (ESC 1594)

Es tracta d'una aglutinació formada per *aulet sa costa*. El primer element respondria al genèric amb el sentit de ‘bosc d'alzines’, el segon a l'arcaic article salat i el tercer a la situació d'aquest aulet amb la finalitat de diferenciar-lo d'altres boscos amb el mateix nom, amb el sentit de ‘terreny abrupte i amb pendent’.

Aulet Xic, perxada l' [pər'ʃaðələw'let'ʃik]

Tros de terra boscos de castanyer que es troba prop de can Cercenedes d'Osor en direcció sud.

Es tracta d'un topònim compost només documentat oralment, format per *aulet*, del llatí *ilicetum* ‘alzinada’ i l'adjectiu descriptiu *xic* en el sentit de ‘petit’.

Aulina, mas (1, 2)

Nom de dos masos actualment desapareguts, un que se situava prop de can Manuel i can Plana –del qual n'era una propietat-, en parròquia del Coll, i l'altre prop del mas Pidemunt i que sovint apareix documentalment com a *Saulina*, és a dir, amb l'article salat aglutinat.

“*Mansi de Ollina*” (NOT 1285), “*Mansi de Aulina*” (CAP 1342); “*Mansi sa aulina*” (NOT 1334); “*Mansi Alzina*” (CAP 1446); “*Mansi Olyna-Ollina*” (CAP 1560); “*Mansi Aulines*” (CAP 1562); “*mansi de Oulina*” (CAP 1622); “*mansi de Oulina*” (CAP 1707); en aquest darrer document, ja devia restar en estat ruïnós ja que en altres dues citacions del mateix segle així es fa constar, “un Mas anomenat *Aulina* dirruhit y a dit son mas Plana unit (LLEV 1731); “Tot lo *mas Aulina* dirruit y al Mas Plana agregat” (LLEV 1792)

En coneixem el nom de diversos propietaris o residents, *Bernardus Aulina* (CAP 1342), *Salvio Sanglas alias Plana*¹⁴⁸ (CAP 1560), *Gaspar Hilary Planas* (CAP 1699) i *Francisco Garrosset y Plana*¹⁴⁹ (LLEV 1792).

És interessant d'observar la diversitat gràfica amb què l'hem localitzat: *Ollina*, sense diftongar i palatalitzat; *Alzina*, una forma amb el mateix significat i que és la més àmpliament usada actualment; *Olina* sense diftongar; *Oulina* amb diftong però mantenint la vocal *o*, una evolució de l'anterior; *Aulines*, una forma pluralitzada i *Saulina* amb aglutinació de l'arcaic article salat i el nom pròpiament dit. Cal comentar també la progressiva pèrdua de la preposició d'enllaç *de* possiblement deguda a l'allunyament entre el topònim i el llinatge dels propietaris, cosa que el va fonamentant pròpiament com a nom de lloc.

El terme *Aulina* també el documentem abastament com a llinatge osorenc entre els segles XIII i XVIII, incloent-hi, en el segle XVI, un cap de casa, Roch Aulina (FOG 1553). Malgrat això, no creiem que l'origen del topònim resideixi en el llinatge sinó que devia originar-se en el genèric *aulina* amb significat d' 'alzina' que va evolucionar progressivament: *Ollina-Olina-Oulina-Aulina*; el fet que en el segle XV el trobem, com hem vist, com a *Mansi Alzina* i que l'ús de l'article quedi restringit a alguns casos amb *es* o bé no hi sigui present, ens permet de creure-ho així. Pladelasala (1960:372) indica que el *Mas Aulina* també es podria haver anomenat *Sauleda*; aquest fet no queda demostrat ni evidenciat per la documentació consultada a part que també esmenta com a un mas diferenciat el *mas Saulina*, cosa que no és certa ja que, com ja hem indicat, aquesta forma no és res més que una aglutinació de *sa Aulina*; a més, per exemple, a FOG 1553, apareix com a cap de casa l'assenyalat Roch Aulina al costat d'un Bertomeu Sauleda, cosa que implica dos llinatges diferents i, òbviament, dues propietats diverses.

Aulina del Forn, serra

Aquesta serra és la situada entre els masos la Rovira i la Corbera, al límit amb el terme de Susqueda, amb un grup de muntanyes d'entre sis-cents i set-cents metres.

“*Serra vocatam la Aulina del Forn*” (CAPSOLT 1560); “*Serra vocata la Serra de la Aulina del Forn*” (CAPb 1562); “*Serra vocata la Serra Aulina del Forn*” (CAP 1622); “*Serra vocata de la Aulina del Forn*” (CAP 1699)

Gràficament, destaca la doble aparició del genèric *serra* en el segon i tercer documents que desapareix en el primer i el quart. Es tracta d'un topònim compost per *Aulina*, referit a 'alzina' i *Forn*, que semblaria referir-se a un forn de calç que devia haver existit en aquesta zona.

Avellana, camí del Molí de l' V. Molí de l'Avellana, camí del

¹⁴⁸ La forma *Alias* apareix aquí amb la finalitat de mantenir el nom de la propietat que era el de can Plana, en consonància amb l'afirmació feta sobre aquesta partícula per Moreu-Rey (1981:18): “Quant a la funció més antiga, cal posar en guàrdia els investigadors sobre el veritable ús de la paraula principalment als segles XV, XVI i XVII, quan era l'única fórmula per a marcar el canvi de nom del cabaler casat amb pubilla –que tenia l'obligació d'adoptar el cognom de la seva esposa, però que sovint feia comptar el seu propi cognom en alguns documents...”

¹⁴⁹ És interessant d'observar l'ús de dos llinatges units per la conjunció *y* que desenvolupa la mateixa funció que l'esmentat anteriorment *àlies*: “L'ús de ‘i’ prové de la necessitat de preservar la continuïtat paral·lela dels noms de família d'hereu i pubilla”, Moreu-Rey (1981:19).

Avellana, hortes de l'

Devia tractar-se de terres de conreu localitzades prop del molí homònim, com demostraria la citació “*Alia petia terra molendum de la avallana*” (CAP 1446).

“*Loco vocato las ortas de la Vallana*” (CAP 1446); “*Orta molí de la avellana*” (CAP 1446); “*lo lloch anomenat las Hortas del Molí den Avellana*” (LLEV 1731); “*territori dit Las Hortas del molí de na Avellana*” (LLEV 1792)

Lingüísticament, cal esmentar l’elisió de la vocal inicial en el primer document i l’ús de l’article personal masculí en el tercer i femení en el quart. V. *Avellana, molí de l’*

Avellana, hortes del Molí de l’ V. *Molí de l’Avellana, hortes del*

Avellana, molí de l’

Nom pretèrit d’un molí fariner del qual avui pràcticament no en queda res, que es trobava al costat de la riera Noguerola, prop de la font del Borrell, i que se’l recorda amb el nom de *molí de la Pe*. També se l’havia anomenat *d’en Casamitjana* perquè havia estat de propietat d’aquesta casa i, sembla, *d’en Vidal* perquè se situava al barri Vidal.

“*Moleny vocato de savellana*” (CAP 1446); “*lo Molí anomenat de la Avallana*” (LLEV 1731); “*un Molí fariner ab tots sos arreus situat prop dita vila de Ozor anomenat lo Molí de la Avallana y vuy den Casamitjana*” (LLEV 1731), “*molí den Avellana*” (ESC 1769); “*lo molí dit de la Avellana*” (LLEV 1792); “*Tot aquell molí fariner (...) nomenat vulgarment de antes lo Molí de la Avellana y vuy den Casamitjana*” (LLEV 1792); “*casa ab son portal al davant de ella construït contigua al Molí Fariner dit del Vidal y antigament de la Avellana situada molt cerca de la vila de Sant Pere de Ozor*” (FP 1805)

L’ús en algunes ocasions de l’article personal *en* com a enllaç, ens podria fer pensar en un origen antroponímic, però el fet que la forma més antiga porti l’article salat *sa* i la més habitual sigui amb *la*, ens fa pensar en un origen diferent i que l’ús de l’article personal provingués del fet que s’apliqués el topònim com a malnom de la persona que posseïa o treballava en el molí –de fet, documentem com a malnom individual *Margarida alias Ballana* (FNA 1806)- aspecte, com ja va demostrar Moreu-Rey, no gens estrany en la malnominació.¹⁵⁰ L’origen, per tant, es trobaria en l’arbut, que és força abundant en aquest indret i que, a més, és un habitual generador de topònims, com també assenyala l’esmentat estudiós (ENL:61): “No parlem ja de l’avellaner, amb un fort seguici, ben normal, de noms de lloc a totes les comarques on el cultiu n’és implantat i on creix salvatge”.¹⁵¹

Avellana, rec del Molí de l’ V. *Molí de l’Avellana, rec del*

Avellana, torrent de l’

“*Torrente de auellana*” (NOT 1285)

¹⁵⁰ Moreu-Rey (1981:177-188) en recull un bon nombre d’exemples.

¹⁵¹ Moreu-Rey (ENL:61). Caldria afegir que les avellanoses formen part de la flora osorenca i que, a més, ha estat i encara és a l’actualitat una espècie conreada.

Devia tractar-se d'una part de la riera de la Noguerola desviada o usada per facilitar el funcionament del molí de l'Avellana; si fos així, aquest molí ja existiria en el segle XIII. V. *Avellana, molí de l'*

Avellaneda, llocdit l'

“Aygua que cada semmana li devia donar de aquell Viver que se construhir al peu de aquella pessa de terra sita *territori dit la Avallaneda* de dit Joseph Prat” (FNA 1803)

Indret de situació desconeguda però que devia tractar-se d'alguna partida de terra en la qual hi predominaven les avellanoses, per tant, un derivat col·lectiu d'*avellana* amb el sufix *-eda*, del llatí *avallaneta* ‘lloc poblat d'avellaners’ (AlcM, 2, 168). Es tracta, doncs, d'un fitotopònim col·lectiu.

Avellaneda, peça de terra

“*Pieza Vallaneda* de Manuel Prat” (AM 1862)

Peça de terra de situació desconeguda el nom de la qual deu ser un fitotopònim derivat col·lectiu d'*avellana* amb el sufix *-eda* del llatí *avallaneta* ‘lloc poblat d'avellaners’ (AlcM, 2, 168).

Avellaner, feixa de l'

“*Petiam terra loco vocato fexa del avellaner*” (CAPb 1560); “*Fexa vocata del avallaner*” (CAP 1622)

Peça de terra en forma de feixa que es localitzava prop de la Corbera i en què hi devia haver un avellaner o avellaners que destacaven per sobre de l'espai o bé, simplement, estava conreada d'aquest arbust. L'origen del topònim, per tant, es trobaria en l'arbust.

Avellaners, llocdit els

Partida situada entre les propietats dels masos Maroi i Bancs

“*Lo lloch anomenat los Avallaners*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra (...) territori dit Los Avellans*” (LLEV 1792)

El nom prové de la presència d'avellanoses; en el segon document, segurament, s'hi produeix un error de còpia.

Avellaners, serra dels

“*In serra dictis dels avelaners*” (PFM 1343); “*la serra de las avellanedas*” (FM 1563); *Serra voccata del avallaner*” (CAP 1622)

Sorprèn el fet de trobar tres formes gràfiques diferents per referir-se, possiblement, a un grup d'arbres d'aquesta espècie: sense palatalitzar i en plural; amb el derivat col·lectiu i en singular i amb la forma singular. Ja que l'origen sembla clar en el nom de l'arbre, el topònim sempre apareix enllaçat amb l'article definit.

Avi, font de l' [lə'foŋdə'laβi]

Situada sobre el Ginestar, entre els masos cal Teixidor i el Croset, es tracta d'una font que fou arranjada per un home a qui s'anomenava *l'avi Peix* tal i com ens ha comentat un informant. Desconeixem quin nom devia tenir amb anterioritat i es fa evident que l'origen de l'actual és fruit de la persona que la va condicionar.

B**Bac, castanyeda del**

“La *Castanyeda dita del Bach*” (LLEV 1731)

Bosc de castanyers situat al límit municipal amb Susqueda que deu el seu nom a l'orientació cap al nord, com demostraria la contracció *del. V. Bac, peça de terra el*

Bac, peça de terra el [əl'βak]

Són diversos els camps, feixes i peces de terra amb aquest nom, d'aquesta manera, hem recollit oralment la *feixa del Bac* sobre la Casa Nova de Colobrans –que contrasta amb la feixa del Solell- o bé el *camp del Bac* prop del mas el Clascar.

“*Petia terra vocata bachs*” (CAP 1560); “*fexia terra loco vocato Vac*” (CAPb 1560); “*petia terra voccata as bach*” (CAP 1622)

Possiblement es tracta de més d'un lloc perquè les dues primeres anotacions apareixen sense determinant i se situen prop de la Codina, a Sant Miquel de Maifré, mentre que la tercera apareix amb l'article salat arcaic i es localitza prop de can Plana. No existeix actualment cap propietat en aquestes zones que reculli aquest nom, en canvi sí que s'usa encara com a nom comú.

El mot, també el documentem com a llinatge osorenc des del segle XVII i es manté fins al PAD 2002 encara que pluralitzat a *Bachs*; tot i això, per la diferència cronològica, no creiem que l'origen del topònim es trobi en l'antropònim sinó que deu provenir d'*obac*, tal i com afirma Coromines (OnCat, II, 291): “fou mutilat de la *o* que això es confonia amb l'article *lo, lo Bac*>el *Bac*”¹⁵². Aquesta forma s'origina en el llatí *opācum*, ‘fosc’, aplicat a terrenys ombrívols, sovint orientats al nord, en oposició a *solell*¹⁵³ -com hem pogut observar al topònim actual situat a cal Gall- amb molt poques excepcions¹⁵⁴.

¹⁵² En aquest mateix sentit s'expressen Alcover i Moll (AlcM, 2, 191), Moll (ELC:194) i Amigó (1999:120). Sorpren, però, que en una de les documentacions anotades s'acompanyi de *as* i, tanmateix, continuï apareixent sense la *o* inicial.

¹⁵³ En toponímia, l'exposició d'un terreny en relació al sol és una font de creació de noms prou significativa; en paraules de Domingo i Francàs (1997:127): “Un aspecte molt important a considerar en tot vessant és la seva posició respecte al sol”; malgrat que els topònims que recullen això es limiten a *Solà* –orientat a migdia- i *Bac* –orientat al nord-, són molts els derivats, a voltes dialectals- que n'apareixen: *Baga, Obaga, Bagueny, Aubagues, Solell, Solella...* com recullen Moreu-Rey a *Els nostres noms de lloc*, Coromines a l'*Onomasticon Cataloniae*, Alcover i Moll al *Diccionari català-valencià-balear* o el ja esmentat Domingo i Francàs a *Els noms de les formes de relleu*, entre d'altres.

¹⁵⁴ Josep Moran (1995:90) ens esmenta un topònim en el qual no es produeix això: “si bé se li diu de l'*Obaga*, la seva entrada és a migdia”.

Gràficament, és destacable l'aparició d'un plural, la terminació de la velar oclusiva sorda amb el dígraf arcaic *ch* i la confusió *b-v* pròpia del català central.

Bac, quintà de

Tros de terra que se situava prop de la casa del Sobirà a ponent, a Santa Creu d'Horta.

“El *quintà de Bach*” (FPS 1635)

V. *Bac, peça de terra el*

Bac, quintà del

Tros de terra de conreu proper al mas la Piconera, sobre les Mines d'Osor que devia trobar-se situat al sector nord.

“Aquell tros de terra de pertinences de nostra casa Piconera situada en lo puesto dit *lo Quintar del Bach*” (FN 1803)

V. *Bac, peça de terra el*

Bac d'Allà, peça de terra

“*Pessa de terra anomenada Bach de llà*” (ESC 1778)

Peça de terra que devia trobar-se orientada al nord, ombrívola, *bac*, i que s'acompanyava d'un adverbi de lloc, *allà*, possiblement per diferenciar-la d'altres peces homònimes. Es tracta, per tant, d'un topònim compost, inconcret quant a la seva localització espacial, una locució toponímica, però, no pas estranya.¹⁵⁵

Bac de Darnic

“Fexie loco vocato *Bach de Dernich*” (CAP 1342); “Fexa terra vocata *Bach de Darnic*. Afronta oriente mansi Aulina, meridie in mansi Setembre den Coll, occidente mansi Codina” (CAP 1699); “Loco vocato *bach de Darnich*” (CAP 1707)

Amb aquesta forma devia anomenar-se una zona de conreu situada en un espai ombrívol dins el *llocdit Darnic*. Rodríguez Burch (1975) recull aquest topònim però no el situa ni en fa cap comentari. V. *Darnic, mas*

Bac de la Serra i Pujal, llocdit el

“Una pessa de terra en lo *lloch anomenat lo Bach de la Serra y Pujal*” (LLEV 1731)

Indret de localització desconeguda amb un topònim compost de tres elements, un de situació cap al nord, *bac* i dos orònims, *serra* i *pujal*, ‘puig petit’.

¹⁵⁵ Moreu-Rey (ENL:44) diu: “A remarcar (...) les locucions “de ça”, “d’allà” o “de lla” en *Mas Mayol de Ça, Mas Mayol de Llà*”. De fet, nosaltres també presentarem altres topònims semblants; potser el més significatiu d'aquest cas sigui el fet que l'expressió *d'allà* no es refereixi a un mas que és en l'àmbit en el qual sembla que sigui més habitual d'aparèixer.

Bac del Forn de la Calç, llocdit

Lloc situat en terres d'Esteve Sarsanedas on hi havia la mina anomenada Àngel de la Guarda, possiblement prop del mas *Colobrans*.¹⁵⁶

“Lugar vulgarmente dicho *bach del Forn de la Calç*” (HIP 1852)

Es tracta d'un topònim compost, amb omissió de l'article, en referència a la situació ombrívola d'un lloc on hi devia haver hagut un forn de calç.

Bac del Llop, perxada el [pər'ʃa'ðəl'βagdəl'lop]

Zona de terra boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, a tocar de la Fàbrica del Sobirà, al sud del Sobirà i a l'oest de l'Espinau.

“*Perxada Bac del Llop*” (PSOB 2002)

Evidentment es tracta d'un zootopònim que indica l'antiga presència d'aquest animal a la zona, del llatí *lūpu* precedit del substantiu *bac* assenyalant una zona ombrívola.

Bac del Parral, perxada [pər'ʃaðəl'bagdəl'pə'ral]

Zona boscosa de castanyer jove situada al nord del Parral del Sobirà que n'origina el nom.

“*Perxada bac del Parral*” (PSOB 2002)

V. *Parral del Sobirà, mas el*

Bac del Ripoll, el [əl'bagdəlri'pɔl]

Peça de terra boscosa per la qual discorre un petit sot que s'uneix a la Noguerola i que se situa darrere el mas el Ripoll en direcció nord.

Recollit oralment, es tracta d'un topònim compost format per *bac* per tractar-se d'una zona humida i ombrívola, poc assolellada, del llatí *opācus* ‘opac, fosc’ (DEM:64) situat a tocar del Ripoll que n'origina el segon element lingüístic.

Bac del Sot de la Posa, el

Zona ombrívola localitzada entre les partides de terra de la Posa i de la Comarca.

“Pessa de terra anomenada en part *lo Bach del Sot de la Posa* y en part lo Sot de la Posa entremig de la qual passa lo Torrent del Sot de la Comarca” (FNA 1819)

Terme compost format per *bac* en el sentit ‘lloc orientat al nord, ombrívol’ del llatí *opācum* ‘fosc’, l'orònim *sot*, en aquest cas ‘vall petita i fonda’ i no sinònim de torrent com ocorre en algunes ocasions,¹⁵⁷ un mot d'origen incert encara que possiblement preromà (DEM:396) i, finalment, el nom propi *Posa* referit al llocdit en el qual se'l situava. V. *Posa, partida de terra la*; v.t. *Posa, sot de la*

¹⁵⁶ En aquesta zona, segons el MAP 1 i informacions orals, encara no fa massa anys hi havia hagut unes mines de plom; possiblement devia tractar-se d'aquest indret.

¹⁵⁷ Fixeu-vos que el document es refereix al “torrent del sot de la Comarca” cosa que ens mostra en aquest context la diferència del sentit dels dos termes, sot i torrent.

Bac d'en Genís, perxada [ˈbagdəɲʒəˈnis]

Zona boscosa de castanyer, força ombrívola, situada entre els masos el Sobirà i la Casa Nova de Muntanya, al sud del terme municipal d'Osor.

“*Perxada Bac d'en Genís*” (PSOB 2002)

Es tracta d'un topònim d'origen antroponímic -com demostra l'ús de l'article personal davant l'específic- provinent del prenom Genís ja que el llinatge no l'hem documentat a Osor en el decurs de la història, segons Moll (ELC:83) de *Genesisius*, d'origen grec.

Badia, barri [ˈkambəˈðia]

Barri que incloïa les partides de terra de can Plana, les Casulles i can Garriga. Apareix esmentat al MAP 1 i MAP 2. Espacialment, va des de can Badia a can Plana seguint la carretra del Coll i agafant el camí Ral.

“*Barrio Badia*” (AM 1944); *Barrio Badia* (LA 1966)

V. *Badia, mas can*

Badia, cabana de Can V. *Can Badia, cabana de*

Badia, casa d'en

Nom d'una casa situada al casc urbà de la vila, diferenciada del mas i que prové, possiblement, del llinatge del seu propietari –de fet al carrer de França, a l'actual ca la Vella, hi ha una llinda que diu *casa Miquel Badia*-. Així ho sembla indicar l'ús de l'article personal *en*.

“*Casa den Badia*” (FN 1650); “Michael badia dominus utilis vulgariter nuncia *casa den Miquel Badia*” (FN 1710)

Badia, hort d'en

Peça de terra situada al prat de les Hortes, a un quilòmetre del municipi en direcció a Anglès

“Aquell hort ab lo nom del *Hort den Badia*” (LLEV 1792)

El nom prové del llinatge que s'estableix com a topònim ja que per la documentació escrita sabem que és una propietat de Josep Masferrer. V. *Badia, mas can*

Badia, mas

Mas homònim de can Badia situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Mas Badia* parroquia de Santa Creu” (LLEV 1731); “Aquella masoveria dita Sulterra habitat junt ab una *mansata dita den Badia*, dirruida” (LLEV 1792)

L'origen del nom del mas creiem que és antroponímic, en el llinatge homònim.

Badia, mas can [ˈkambəˈðia]

Mas situat sota del carrer dels Països Catalans conegut col·loquialment com a *can Badia*. Trobem un mas homònim del segle XIV, *Mani de Badia* (CAP 1342), que desconeixem si és el mateix que a l'actualitat que apareix per escrit amb assiduitat a partir del XVIII tot i que segons una llanda del mas fou construït a 1610 per Miquel Badia i Coll i abans s'havia anomenat Sailla.

“Steva Noguer pages masover del *mas Badia*” (LB 1710); “Pere Aulet pagès habitant del *mas Badia*” (LB 1726); “una pessa de terra en que antiguament estava construïda una Masoveria anomenada Sailla y vuy esta construïda una *casa anomenada Casa de Badia* de Miquel Coll y Badía” (LLEV 1731); “Venda perpetua de tot integrament lo *mas Badia* (...) feta y firmada per Miguel Badia y Coll (...) a favor de Joan Romagueras” (CB 1735); “*Mansi Badia*” (CB 1751); “Isidro Buscà masover de *casa Badia*” (LB 1764); “*lo mas Badia*” (LLEV 1792); “Francech Riera masover del *mas Badia*” (LB 1817); “Casa llamada *Manso Badia*, era y cabaña” (CB 1853); “*Badia*” (NOM 1863); “Aquella casa y heretat anomenada *Can Badia*” (CB 1881); “*Badia*” (PAD 1885); “Luis Romagueras y Pons dueño casa de campo llamada *can Badia*” (CB 1916); “*Badia*” (PAD 1930); “Isidro Riera Busquets del *manso Masoveria de Can Badia*” (LB 1950)

Hem d'afegir que el nom del mas també apareix de forma composta “*Mas Badia y Coll*” (LB 1731), tanmateix, podria referir-se a l'actual can Coll, a la carretera del santuari del Coll que havia estat del mateix propietari que el que ens ocupa.

El terme també apareix documentat com a llinatge des de l'Edat Mitjana: *Pere Abadie d'Osor* (LLC 1440), *Salvi Badia batlle* (FOG 1497) o *Benet Badia* (MAN 1553), cap de casa de la Sagrera i fins a mitjan segle XX. Degut a l'arrelament i freqüència de l'antropònim, creiem que aquest és l'origen del topònim¹⁵⁸ -de fet coincidien el llinatge i el nom de la casa fins a 1735, quan el deu de maig Miquel Badia i Coll el va vendre a Joan Romaguera- i no pas la reducció d'*abadia* que ens esmenten Alcover i Moll (AlcM, 2, 202).

Badia, partida de terra.

Es diferencia de la *partida de terra de Can Badia* perquè aquesta és propietat de Paciència Massaguer i se situava on hi havia hagut l'antic camp de futbol, actualment carrer dels Països Catalans, sobre can Badia.

“*Partida Badia*” (AM 1944); “*finca Badia*” (AM 1953)

Se l'anomena d'aquesta manera perquè es trobava al veïnat o barri homònim i, de fet, limita amb *can Badia*; per tant, el nom d'aquesta partida de terra s'origina en la seva localització. V. *Badia, mas can*

Badia, partida de terra de Can V. *Can Badia, partida de terra de*

Badia, pla de Can V. *Can Badia, pla de*

Badia, vinya de Can V. *Can Badia, vinya de*

¹⁵⁸ Així ho indiquen també Coromines (OnCat, I, 296), “*BADIA*. Bastants llocs d'aquest nom, si bé és probable que en bona part siguin postantroponímics” i Navarro Colás (1963:80).

Badia Donadeu, casa

Nom de casa documentat en el segle XIX, “*Casa Badia Donadeu*” (LA 1817) que s’origina en un doble llinatge per diferenciar-se d’altres cases o persones de cognom *Badia* com ara el mas. Sabem que es tracta d’un sobrenom perquè els seus habitants en aquell moment s’anomenaven *Joan i Llorenç Solà*.

Badia i Coll, mas

Nom compost amb què es coneixia l’actual can Badia en alguns documents dels segles XVII i XVIII ja que es referia al seu constructor *Miquel Badia i Coll*. Ara bé, amb aquest mateix nom també s’ha conegut el *mas can Coll*, situat prop del santuari del Coll, a la banda dreta de l’actual carretera.

“*Mas Badia y Coll*” (LLEV 1731) o bé “*mas Coll y Badia*” (LLEV 1731)

La raó d’aquest fet és que devien ser del mateix propietari que usava dos llinatges indicant les dues propietats que han arribat a l’actualitat –*can Coll* i *can Badia*–, ja que també hem documentat la forma plural indicant els dos masos, “*mansos Badia y Coll* de Miquel Badia y Coll” (ESC 1735).

Baga, la [ləˈβayə]

Peça de terra situada en una part ombrívola per oposició a *solell* i plantada de castanyers joves, ja que encara avui s’usa aquest terme per referir-s’hi. A l’actualitat existeixen diverses porcions de terra boscosa amb aquest nom, per exemple *la Baga* sobre la part final del carrer de la Penya, però la que recull el document és de situació desconeguda.

“*Pessa anomenada la Baga*” (AM 1862)

El terme es tracta d’una variació del terme *obaga* amb el sentit de bosc de castanyers joves de fins a cinc anys.

Bagis i Carbonell, casa de

“*Casa i molí de Francisco Bagis Carbonell*” (CADT 1785)¹⁵⁹

Nom de casa originat en el nom del seu propietari que era el mateix que el del molí i el mas Carbonell, per la qual cosa podria tractar-se d’una manera ocasional de referir-se a l’esmentat mas. Cal afegir que Francisco Bagis i Carbonell fou batlle d’Osor entre els anys 1773 i 1774.

Bagis i Carbonell, molí de

“*Casa i molí de Francisco Bagis i Carbonell*” (CADT 1785)

Possiblement es tracti d’un nom compost que es refereix al molí del Carbonell. V. *Bagis i Carbonell, casa de*

Bagues Boscoses, peça de terra les

¹⁵⁹ L’ús de dos llinatges ve determinat pel fet que aquest home entrà al mas Carbonell per matrimoni i amb aquesta fórmula mantenia el propi llinatge sense perdre el del nom de la propietat.

Devia tractar-se de més d'una peça de terra –d'aquí l'ús de la forma plural– situades entre els termes d'Osor i Susqueda, entre el Part, el Colobrans i Maifré.

“*Petiam terra vocata las Bagas boschosas*” (CAP 1699); “*petiam terra voccatam las bagas boschosas de pertinentiis mansi despart*” (de 1737 a CAP 1622)

Possiblement, es tractava d'una zona boscosa de castanyers joves i avellanoses orientades al nord, d'aquí el plural.

Baier, aulet del [u'ləddəɫβə'je]

Tros de terra boscosa d'alzines situat sobre el mas homònim que n'origina el nom. V. *Baier, mas el*

Baier, barri

Delimitació administrativa, sense tradició oral, que incloïa els masos propers al Baier, que hi dóna nom, com ara el Brau o can Pelleringa

“*Barrio Bayer*” (AM 1944); “*Barrio Bayer*” (AM 1947); “*Barrio Bayer*” (AM 1953)

V. *Baier, mas el*

Baier, bosc del

“*Boscho de bayé*” (NOT 1285).

Devia referir-se a un bosc proper el mas homònim ja existent en el segle XIII o bé a una propietat de l'esmentat mas o del seu propietari si no és que hi conflüen les dues possibilitats ja que a l'actualitat el topònim no és reconegut. V. *Baier, mas el*

Baier, cal [ˈkaɫβə'je]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont que devia relacionar-se amb el llinatge o bé amb el mas homònim.

“*Casa de Maria Baier y Morella*” (ESC 1780); “*casa Pere Bayer hi viu Francisco Pidemunt*” (LA 1817); “*Casa Pere Pidevall Bayer hi viu Pere Pidevall*” (LA 1817)

Desconeixem si alguna de les cases documentades amb la forma *Baier* era la que ha arribat als nostres dies. Tot i això, creiem que en tots els casos l'origen antroponímic sembla evident.

Baier, castanyeda d'en

“Una pessa de terra de castanyers plantada situada en dita parroquia de Santa Creu de Horta, anomenada *den Bayer*” (LLEV 1731); “Pessa de terra castanyer anomenada la *castanyeda den Bayer*” (LLEV 1792)

Situada prop del Sobirà, pertanyia als propietaris d'aquest mas; malgrat això, l'ús de la preposició *de* indicant propietat i de l'article personal *en* ens mostra que l'inicial antropònim *Baier* va esdevenir un topònim tot i haver-se produït un canvi de propietari. Encara actualment, seguint el camí que va del Baier al Fonollet hi trobem un bosc

d'antics castanyers als quals s'anomena els *castanyers del Baier* tot i que, possiblement, no deu tractar-se de la mateixa zona boscosa que apareix esmentada en els documents escrits. V. *Baier, mas el*

Baier, font del [lə 'foŋdəlβə'je]

Font situada a tocar del mas homònim que hem de considerar causant del nom de lloc. V. *Baier, mas el*

Baier, hort d'en

"Hort de terra en territori anomenat *lo hort den Bayer*" (FNA 1806)

L'ús de l'article personal com a connector entre genèric i específic ens fa pensar en un topònim d'origen antroponímic, provinent del llinatge homònim que devia ser el del propietari, un cognom àmpliament documentat a Osor des del segle XIV i que ha perviscut fins als nostres dies ni que sigui amb la forma pluralitzada *Bayés*. La grafia amb -y- respon a una forma arcaica fruit d'una iodització que, a més, gaudeix d'una àmplia tradició.

Baier, mas el [əlβə'je]

Mas deshabitada que es troba a uns dos quilòmetres del nucli urbà d'Osor en direcció sud, al costat del camí que passant pel Brau es dirigeix a can Pelleringa. Sempre se l'esmenta amb ommissió del genèric, *el Baier*. Es tracta d'una important construcció àmpliament documentada fins i tot cartogràficament, *C. Baier* (MAP 1), *Casa Mayé* (MAP 2)¹⁶⁰, *el Baier* (MAP 3), *Can Baier* (MAP 4) i *El Bayé* (MAP 5); Julio Serra (MAP 6) comet un error per confusió amb un altre mas anomenant-lo *El Bagué*. Així mateix, apareix esmentat en una guia excursionista del segle XIX com a "*la gran casa del Baier*" (Osona 1886). Pladelasala (1960:374) i Pladevall (1962:264) l'esmenten com a *el Baier* o *Beier* un mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor; Navarro Colás (1963:94) el recull amb una forma inadequada com a *manso Can Magué* i com a un nom d'origen desconegut.

"*Manso de vayer*" (NOT 1285); "*Manso bayer*" (NOT 1285); "*mas Baier*" (MAN 1316); "*el mas Bayer*" (LLC 1440); "*Mansi Bayer*" (CAP 1446); "*lo mas d'En Bayer*" (COP XV); "*el Bayer del Mas*" (MAN 1553); "*mas Bayer*" (FM 1614); "*Mas bayer*" (FI 1670); "*casa del Bayer*" (LV 1701); "*la casa del Bayer*" (LB 1712); "*mas bayer*" (LB 1744); "*el Bayer*" (LB 1817); "*Mas Bayer*" (FN 1824); "*Bayé*" (NOM 1863); "*Bayer*" (PAD 1880); "*el manso Bayer*" (LB 1919); "*manso Bayé*" (DFF 1939); "*manso Bayer*" (AM 1944); "*El Bayer*" (GR 1956)

La grafia més habitual amb la qual l'hem localitzat és *Bayer*, però en el Nomenclator Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) es recull normativitzat i com a forma oficial com a *el Baier* formes que semblen fruit d'una iodització.

El nom del mas coincideix amb un llinatge, molt habitual a Osor des del segle XIV – escrit com a *Bayer*, *Bayé* o *Bayés*– i que ha arribat a l'actualitat segons el PAD 2002 amb la forma pluralitzada *Bayés*; la seva notable freqüència, endemés, ha provocat que al llarg del temps hagin sorgit formes compostes prou arrelades per diferenciar-se els

¹⁶⁰ Amb un nou error cartogràfic, no gens estrany en aquest mapa.

portadors, com ara *Bayer del Mas*, entre els segles XVI i XIX –indicant possessió del mas- o bé *Bayer de la Mata*, en els segles XVIII i XIX –indicant possessió del mas la Mata-; o bé que, en el segle XVI localitzem un *Bayer Fuster* i *Bayer Ferrer* diferenciant-se pel nom de l’ofici que desenvolupaven o quan a 1731 trobem *Bayer*, *Bayer de la Mata*, *Bayer de Osor* i *Bayer del Mas*, quatre formes provinents del mateix cognom. Com a antropònim tan significatiu, també apareix en diferents caps de casa com *Narcissus Bayer* (PLO 1473) i *Salvi Bayer ferrer* i *Miquel Bayer* (FOG 1553) i alcaldes de diverses èpoques, *Miquel Bayer* a 1553, *Jaume Bayer y Crosa*, 1730-1732 i 1737-1738, i *Josep Bayer* a 1814, 1822 i 1825. Amb tanta presència documental, podem resseguir amb força actitud els propietaris del mas: *Arnau des Bayer* a 1316, *Francisco Bayer* a 1421, *Narcissus Bayer* a 1473, *Miquel Bayer* a 1553, *Gabriel Bayer* a 1614, *Jaume Bayer* a 1710, *Jaume Bayer i Crosa* a 1731, *Esteve Bayer i Crosa* a 1769, *Jaume Bayer* a 1792, *Josep Bayer i Llobet* a 1830, *Juan Bayer* a 1862, *Josep M. Llavari Bayer* a 1947 i *Joaquim Llavari Iglesias* a 1960 quan, com es pot observar, ja no es produeix la coincidència entre el topònim i l’antropònim –tot i així, el terme s’ha anat mantenint com a nom de casa i malnom de persona-.

Gràficament no observem massa diversitat en relació amb la gran quantitat d’ocasions en què apareix esmentat per escrit. La forma més habitual és l’arcaica *Bayer*, en algun cas amb omissió de la *-r* final que se substitueix per l’accent a *Bayé* –un cas d’ultracorrecció-; l’altra forma és deguda a la confusió *a-e* en posició àtona que implica *Beier* o a la confusió *v-b* en *Vayer* de caire dialectal.

Pel que hem anat pogut veient, sembla clar que ens trobem davant d’un topònim de caràcter antroponímic, del llinatge *Baier* –sovint només recollit com a *Bayer* com passa a l’Alcover i Moll (AlcM, 2, 393) i a l’obra *Els llinatges catalans* del mateix Moll-, que, a més, pot tenir dos orígens etimològics, del topònim francès *Bayeux* (ELC:165) o bé tractar-se d’una grafia incorrecta d’*abeller* ‘apicultor’ (ELC:250); Coromines (OnCat, II, 308), sense referir-s’hi explícitament, esmenta *Los Baiers*, nom d’una gorga en el Segre, sota La Clua, a Bassella, que la relaciona amb *Bages* provinent del llatí *Baiae* ‘lloc de banys’, ‘lloc on abunden els estanyols o estanys’. La zona del Baier és abundosa en aigua, però no estancada sinó corrent. Qualsevulla d’aquestes possibilitats podria ser l’originària del mot encara que ens decantem per la segona.

Baier, partida de terra el [əɫβəˈje]

Partida de terra situada a l’entorn del mas homònim que n’origina el topònim.

“*Partida dicha Manso Bayé* propia de Jaume Bayé labrador. Afronta L. Riera de Santa Creu, M. Manso Gelats, P. Manso Ripoll y Manso Sarsanedas” (CADT 1785); “*partida mas Bayé*” (LA 1919); “*Finca Manso Bayer*. Límites N. La Riera de Osor, E.S. Manso Simon. Castaños, chopos, fresnos, encinas, alcornoques y pinos” (DFF 1939); “*Partida Manso Bayer* de José M. Llavari Bayer linda al S. Con manso Simon, E. Con riera de Osor, O. Con manso Gelats” (AM 1944), “*finca Bayer*” (AM 1947); “*Finca Manso Bayer* de Ossor de José Mª Llavari Bayer” (DFF 1948); “*Finca Manso Bayer* A. La Barraca, B. Cal Esquerra, C. Las Selvas Castaños, alcornoques y encinas” (DFF 1959); “*Pago o paraje Bayer*” (CAD 1960) –indica que inclou deu peces de terra a més del mas el Baier-

V. *Baier*, mas el

Baier, pla d'en

Pla situat vers el mas Fonollet que devia termenejar amb el mas Baier, del qual en prendria el nom.

“La mitjeria de aquella pessa de terra de pertinències del mas Fonollet, territori anomenat *Pla den Bayer*” (LLEV 1792)

En un altre document hem pogut llegir “*plaça dita del Bayer*” (HIP 1854); si no és que es tractés d’una plaça situada al nucli urbà amb aquest nom –cosa molt poc probable ja que no l’hem localitzat a cap altre document-, és ben segur que es refereix al mateix lloc però que l’autor del document va grafiar erròniament. V. *Baier, mas el*

Baier, sot del [əl’soddəlβə’je]

Petit sot d’aigua que discorre en direcció nord-est per unir-se a la riera d’Horta. El topònim prové de la proximitat del mas. V. *Baier, mas el*

Baier del Mas, mas

“*Mas Bayer del Mas*” (APO 1553), “*el Bayer del Mas*” (LB 1701, 1706, 1708, 1709, 1712), “en honor del *Mas Bayer del Mas*” (LLEV 1731)

Possiblement, es tracta d’una altra forma, en aquest cas composta, de referir-se al *mas Baier*, amb una certa tradició ja que la forma apareix com a llinatge compost amb freqüència entre els segles XVI i XVIII incloent-hi dos caps de casa, Salvi Bayer del Mas (FOG 1553) i Jaume Bayer del Mas (LA 1715). Ara bé, cal aclarir que a 1715 el possessor del mas Baier es deia Jaume Baier, amb el mateix prenom que el segon cap de casa esmentat, possiblement sigui la mateixa persona i la forma composta s’usi en alguns documents per diferenciar-lo d’altres portadors del llinatge *Baier*; per altra banda, sabem que a 1712 un masover del *mas Baier del Mas* es deia Pere Codina, i el mateix any, un masover del Baier s’anomenava Jaume Codina, amb el mateix llinatge, possiblement de la mateixa família perquè residien al mateix mas; i encara més, el *mas Baier del Mas* ens el situen prop del mas Gomis i el *mas Baier* limita amb el mas Gomis, no sembla pas tractar-se d’una simple coincidència d’afrontacions sinó del fet que es tracta del mateix mas conegut amb els dos noms, *Baier* i *Baier del Mas*. Vist això, creiem que els dos topònims responen a un únic mas i que l’ús de la forma composta que ens ocupa és fruit d’una voluntat de diferenciació de les propietats de diversos portadors d’un mateix llinatge, com ara *Baier de la Mata*, propietaris durant aquesta mateixa època –segle XVIII- del mas la Mata. V. *Baier, mas el*

Baier d’Osor, mas

“Una mitjania que possehia lo hereu del *Mas Bayer de Ozor*” (LLEV 1731); “*Manso Bayer de Ossor*” (DFE 1948)

Nou terme compost usat per referir-se al Baier en aquest cas amb inclusió del topònim del municipi potser per diferenciar-lo d’altres masos homònims localitzables a zones properes o bé, simplement, per diferenciar-lo de propietats que inclouen idèntic llinatge. V. *Baier, mas el*; v.t. *Baier del Mas, mas*

Baieric, casa

Malnom inicial de persona que esdevé posteriorment de casa.

“*Casa Bayeric* hi viu Joan Morella” (LA 1817); “Vicente N. conocido por *Bayerich*” (HIP 1854)

Possiblement es tracta d’un derivat diminutiu del llinatge *Baier* amb el sufix *-ic* amb el sentit de ‘fill d’en Baier’.

Baix, carrer de

Nom d’un carrer que es justifica per l’existència d’un carrer de Dalt. Precisament per la situació d’aquest segon, sembla que el carrer de Baix seria el que va des de la plaça Vella al del Pont, és a dir, una part de l’actual carrer de la Riera.

“*Carrer anomenat de Baix*” (FN 1800); “*calle llamada de bajo*” (HIP 1800)

Etimològicament, l’adverbi prové del llatí *bassus* amb el significat de ‘més avall o sota’ i es tracta d’un terme toponímic molt habitual a les vies urbanes¹⁶¹.

Baix de les Hortes, camí

“Un Hort de terra situat en dita Parra y prop lo Moli anomenat de la Avallana (...) Afronta (...) a tremuntana ab *lo camí baix de las Hortas*” (LLEV 1731)

V. *Hortes, camí de les*

Balador, mas

Antic mas avui que depenia del castell de Solterra i devia pertànyer a la parròquia de Santa Creu d’Horta. Actualment no resta cap record d’un mas amb aquest nom, però, en canvi, sí que existeix una perxada anomenada *Baladrós*, prop del Sobirà, que sens dubte és on devia haver-hi hagut el mas que documentem des del segle XVIII com a partida o peça de terra de propietat del Sobirà en direcció cap a Santa Margarida de Vallors.

“*Mas balador*” (NOT 1334); “*lo mas Balador*” (COP XV)

Al segle XIII, el terme sembla documentat com a antropònim, *Baladors* (NOTc 1285) i de ben segur que es relaciona amb el nom de lloc; el dubte, però, resta a saber d’on prové el terme. Creiem que deu tenir la mateixa etimologia que *Puigbalador* seguint els estudis de Coromines (OnCat, VI, 294-295 i DECat, I, 596) i Moreu-Rey (ENL:62) que afirmen que es tractaria d’un mot derivat del de planta *bàlec* ‘ginesta nana’, de base cèltica *Balato-*; de fet, en aquesta zona, la ginesta hi és abundant. L’evolució a *Baladrós* es produiria per metàtesi, una alteració que, per altra banda, també és recollida per Coromines (DECat, I, 596).

Baladreda, la

¹⁶¹ Així ho esmenten Moreu-Rey (1974:29, 30) i Amigó (1999:77) que afirma: “Hi ha noms que es repeteixen gairebé pertot arreu: el Carrer Major, el de la Font, el de les Eres, el carrer de Dalt, el de Baix...”

Llocdit de situació i origen desconeguts que apareix esmentat per Pladevall (1993:74) com un topònim del segle X, en referència a una peça de terra de castanyers venuda a *Issarno vicario*, “ad ipsa Baladrede” (SBB 958).¹⁶²

Podria tractar-se d'un fitotopònim derivat de *baladre* del llatí *veratarun* (AlcM, 2, 221-222 i DECat, I, 562) amb el sufix *-eda*, del llatí *-eta*, un topònim botànic col·lectiu no recollit per Maria-Reina Bastardas (1994) en la línia d'altres com avellaneda, beceda, boixeda o castanyeda, tots ells presents en la toponímia de la zona. De fet, el nom de planta, com recull Coromines (OnCat, II, 315) no és estrany en noms de lloc com ara clot de Baladre, el Baladre, les Baladres, el Baladret o font de Baladrell.

Baladrós, бага del [əɫβəɫə'ðros]

Zona boscosa de castanyer situada als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, a la zona més septentrional de l'espai geogràfic treballat, vers el camp de les Cases i l'Era Ventosa.

“Mojón nº3 Colocado en el sitio conocido por Era ventosa de la propiedad del Subirá (...) siguiendo la *Vaga del Baladrós*” (OSHS 1889) “*la бага del Baladros*” (OSHS 1890); “*Perxada Baladors*” (PSOB 2002)

V. *Balador, mas*

Baladrós, peça de terra el [əɫβəɫə'ðros]

Forma oïda referida a una peça de terra avui boscosa de castanyers –l'actual perxada de Baladrós-, de pertinença del Sobirà que es troba al límit de les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, al nord del mas el Gelats i al sud de la Barraca del Sobirà, vers el camp de les Cases i l'Era Ventosa.

“Una *pessa de terra anomenada Baladros* o Canalonja situat part en la Parra de Sta Margarida de Vallors y part en la Parra de Sta Creu” (LLEV 1731); “*pessa de terra nomenada Baladro* o Covalonja” (LLEV 1792); “*Pago o paraje Baladros*” (CAD 1960)

V. *Balador, mas*

Baladrós, sot de [ˈsoddəβəɫə'ðros]

Sot que discorre des de prop del mas el Gelats i fins a prop del mas el Fonollet, en direcció SSE per formar la riera d'Horta.

El topònim s'origina en el fet que neix i avança per la perxada homònima, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. V. *Balador, mas*

Balanyà, vinya

“Finca *Viña Balañá*” (AM 1944); “*viña Balañá*” (AM 1947); “finca *viña Balañá*” (AM 1953)

¹⁶² Segons el document número 157 del Fons Biblioteca Universitat de Barcelona provinent del Fons de Sant Benet de Bages.

De situació desconeguda, devia tractar-se d'un espai de conreu de vinya que havia estat de propietat d'algú nominat Balanyà, és a dir, que el topònim tindria un caràcter antroponímic, possiblement provinent del llinatge que hem documentat a Osor amb anterioritat, en els segles XVII i XVIII, un cognom que segons Moll (ELC:129) pot originar-se d'un topònim que podria provenir d'un gentilici *Valenianus* derivat del nom personal *Valenius*.

Balomar, peça de terra-llocdit

Antiga peça de terra situada sota el mas Ripoll i prop de la riera Noguerola.

“Quanda petiam terra dicta Parra *loco vocato balomar* affrontatur ab oriente in riaría de nuguerola” (RIP 1562); “Item altra pessa terra situada en lo *lloch anomenat balomar* (...) afronta a solixent en la riera de nuguerola; a mitgdia en dit honor de dit Ripoll anomenat Rouir a ponent en dita quintana de dits Ripoll” (RIP 1562); “Altre honor llur anomenat *Balomar*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenada Balomar*” (LLEV 1792)

Etimològicament, es tracta d'un mot complex ja que si bé ens fa pensar en *Palomar*, no és massa factible que s'hagi produït una sonorització de *p* a *b*, per influència de l'àrab com indica Joan Coromines (OnCat, II, 329) referint-se a *Palomera*, i més si tenim en compte que tenim documentats una *serra dels Palomers*, una *peça de terra les Palomeres*, un *coll ses Palomeres* o un *llocdit la Palomera*, alguns d'ells en els mateixos documents en els quals trobem *Balomar*. Potser, una opció més possibilista seria que hagués sorgit del prenom *Baldomar*¹⁶³ d'origen germànic amb reducció per síncope del grup *-ld-* com succeeix en altres llinatges catalans com ara *Balomer* considerat per Moll i Alcover (AlcM, 2, 230 i ELC:97) com una variant de *Baldomer*.

Balomar, torrent de

Curs d'aigua que discorria prop del Ripoll afluent, possiblement, de la riera de la Noguerola.

“El *torrent de ballomar*” (RIP 1259); “lo *torrent de baulomar*” (RIP 1396); “Petia terra affrontatur ab oriente in rivo de Noguerola, a meridie in *torrente de bouloamar* ab occidente in via publica” (RIP 1396)

Grafiat de forma diftongada a 1396, el curs d'aigua devia prendre el nom de l'indret pel qual discorria. V. *Balomar, peça de terra-llocdit*

Baltasar, mas [ˈmazβəɫtəˈz(s)a]

Mas avui inexistent però del qual encara es recorden unes runes que eren al costat de la riera d'Osor, no massa lluny de mas Coll on Pladelasala ja l'havia situat.¹⁶⁴ Oralment, l'hem oït amb so alveolar fricatiu sonor i alveolar fricatiu sord, potser per influència de la llengua castellana en aquest segon cas.

¹⁶³ El mateix Joan Coromines, parlant de *Baldomar*, un poble agregat a Artesa de Segre, documenta la forma *Ballomar* al segle XIII i afirma: “És clar que es tracta d'un N P germànic: BALDOMAR” (OnCat, II, 323-324). Així mateix AEBISCHER, Paul (1928) recull “BALLOMAR 990 (N.40) et le féminin BALLOMARA 977 (IV, 172) F.243 **Ballomar** C'est part d'être, d'ailleurs, le même nom que *Baldomar*...” a “Essai sur l'onomastique catalane du IX au XII siècle” p.35. És a dir, aquesta forma no es tractaria d'un antroponim germànic estrany dins l'onomàstica catalana.

¹⁶⁴ Un informant oral em va esmentar que prop del Croset hi havia hagut un *can Baltasar*; ja que no l'ha esmentat ningú més i no en tenim cap referent escrit, pensem que es tracta d'una confusió.

“El *mas Baltasar*” (AMO 1725); “*el mas Baltazar*” (LB 1728); “*Mas Baltasar*” (LLEV 1731); “*el mas Baltazar*” (LB 1735); “*el mas Baltazar*” (LB 1771); “Aquell mas vulgarment dit *mas Baltasar*” (LLEV 1792); “Tota aquella casa, mas y heretat anomenada *Baltasar*” (FN 1823); “*el mas Baltasà*” (LB 1885)

Gràficament, podem observar l'ús indiferent de les grafies *s* i *z*, un fet habitual amb anterioritat a la normativització lingüística de Pompeu Fabra i l'IEC.¹⁶⁵

L'origen deu trobar-se en el prenom homònim que, endemés, el localitzem en dos portadors osorencs batejats a la primera meitat del segle XVIII, període contemporani a bona part de les citacions escrites, cosa que no ocorre amb el llinatge. El terme prové del nom bíblic *Balthasar* que, segons Albaigés (DNP:76), és un nom típicament assiri.

Baltasar, pont de Mas V. *Mas Baltasar, pont de*

Banc, el [əɫ'βaŋ]

Nom actual d'una antiga casa situada al carrer Major més comunament coneguda com a cal Sastric. Se l'anomena d'aquesta manera perquè s'hi va situar l'única oficina bancària existent a Osor.

Banç, serra de la

Segons Pladevall (1981:13), es tractava d'un lloc situat “a mig camí de Cercenedes i es trobava plantada de vinyes i oliverars”.

“La *serra de la banç*” (MAN 1316).

El mot no apareix documentat i creiem que és una mala transcripció o una variació de *baus* que, alhora, segons Alcover i Moll (AlcM, 2, 389), és una variant de *balç* en el sentit de ‘Roca o terreny de vessant vertical o quasi vertical’, gairebé com un sinònim d'*espadat*, com esmenta Domingo i Francàs (1997:138), que és bastant habitual en toponímia. Provindria, d'aquesta manera, d'un orònim originat en el llatí *balteum*, ‘cinturó’. Pensem que el procés o evolució seria *balç-bauç-banç* com en d'altres mots, per exemple *Balcells-Baucells-Bancells*, tres formes diversificades d'un mateix llinatge que, a més, s'origina com un derivat diminutiu de *balç*, ‘cingle’.

Bancs, camí del [əɫkə'miðəɫ'βaŋs]

Camí que des de prop del Maroi es dirigeix a aquest mas en direcció nord-est.

Bancs, can [ˈkam'baŋs]

Nom d'una casa situada al carrer Major i que deu el nom al fet que el seu habitant –sovint anomenat *en Bancs*- havia residit al mas homònim.

“*Casa den Banchs*” (ESC 1780); “*casa den Banchs*” (HIP 1854) –aquesta darrera situada al carrer del Pont-

No sabem si s'originen en el topònim o en el llinatge. També hem localitzat la “*casa den Banchs y Horta*” (ESC 1775) que té un origen antroponímic evident, de fet, el seu

¹⁶⁵ Serveixi, a mode d'exemple, el fet de trobar escrites les formes *Osor-Ozor* durant els segles XVIII i XIX.

propietari es deia Benet Bancs i Horta i s'usava el doble llinatge per diferenciar-lo del possessor aleshores del mas el Bancs, *Isidro Banchs y Auledas*

Bancs, casa Noi V. *Noi Bancs, casa*

Bancs, coll de

“Part en honor del Mas Ribadevall que posseheix dit Vernedas anomenat *Coldesbanchs*” (LLEV 1731); “*Coll de Banchs*” (ESC 1785); “lo serrat de *Colls den Banchs*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada i sense palatalitzar del document de 1731 i l'ús sistemàtic de la terminació arcaica *-ch* en el segon element del topònim compost.

Topònim a l'actualitat inexistent que s'ha de relacionar amb l'antropònim *Bancs* com demostra el segon document, ja que es localitzava com a una propietat del mas Fonollet, a Santa Creu d'Horta, una zona molt allunyada del mas homònim. V. *Bancs, mas el*

Bancs, font del [‘foŋdəl’βaŋs]

Font que es troba situada al costat del mas homònim que és l'element que n'origina el nom per pertinença o proximitat.

“*Font del Banchs*” (LA 1976)

V. *Bancs, mas el*

Bancs, peça de terra Rodós d'en V. *Rodós d'en Bancs, peça de terra*

Bancs, mas el [əl'βaŋs]

Mas avui dia encara localitzable, tot i que enrunat. Pladelasala (1960:373) indicava que “Parece ser el antiguo Rechs, s.XIV” però no creiem que això sigui així perquè malgrat que ambdós es devien trobar al mateix vessant de muntanya, els hem trobat documentats alhora i, aquest, fins i tot, en el segle XIII. La seva situació és sobre Osor per la banda est, limitant amb les propietats dels masos Masferrer, el Maroi i les Romagueres, just al costat d'un camí que els uneix. Apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a casa denominada *el Bancs*.

“*Mansi bancs*” (NOT 1284); “*Mansi des banchs*” (COM 1355); “*Mansi Banc-Banchs*” (CAP 1446); “*Mas Banchs*” (MAN 1553); “*Mas Banchs*” (LB 1741); “pessa de terra del *mas Banchs*” (FNA 1808); “aquella casa nomenada la Casa den Codina afronta ab honors del *mas banchs* mediant torrent nomenat den Horta o de la maduixa” (CB 1819); “*Mas Banchs*” (FN 1823); “*mas Banchs*” (AM 1862); “*Banchs*” (PAD 1930); “*Manso Banchs*” (AM 1944); “*Els Banchs*” (GR 1956)

El terme apareix a Osor com a un llinatge freqüent entre el segle XV i mitjan segle XX,¹⁶⁶ incloent-hi diversos caps de casa com *Jacobus Banchs* (PLO 1473), *Johan*

¹⁶⁶ Tot i això, es tracta d'un llinatge que no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

Banchs (FOG 1497) i *Salvi Bauchs* (FOG 1553)¹⁶⁷; endemés, el batlle d'Osor a 1688 també era portador del llinatge, *Pere Banchs*. Això es produeix perquè el nom del mas i l'antropònim coincidiren fins al segle XIX, incloent-hi casos de manteniment del llinatge malgrat haver-se produït l'arribada d'un nouvingut per casar-se amb la pubilla de la propietat; d'aquesta manera, sabem que fou propietat d'*Antony Boschà alias Banchs* a 1446, *Jacobus Banchs* a 1473, *Johan Banchs* a 1497, *Salvi Banchs* a 1553, *Benet Banchs* a 1731, *Isidro Banchs y Auledas*, "qui per causa de nupcias amb Maria Banchs ha entrat al mas Banchs" a 1781, *Joan Pla y Banchs* a 1792 i *Ramon Rabassa* a 1862 quan ja no es produïa la coincidència entre llinatge i topònim¹⁶⁸.

Cal afegir encara que, a nivell antroponímic, el terme ha originat diversos malnoms de persona, *en Bancs* –encara actual- que indiquen procedència o estada al mas: *en Bancs* (LLC 1929e) o *Carmeta i Pep del Bancs* (LLC 1934).

Quant a l'escriptura del terme, hem pogut observar que gairebé sempre apareix grafiat amb la forma arcaica del so velar oclusiu sord *-ch* i, exceptuant algun cas, amb *-s* final, malgrat que l'article, que gairebé sempre hi és present, hi sol aparèixer en singular, i això ha arribat a l'actualitat, *el Bancs*.

Desconeixem quin pot ser el sentit etimològic del mot, encara que com ja havíem indicat Bruguera i Escorihuela (1993:185), l'origen podria ser antroponímic. Una altra possibilitat anotada en el mateix estudi seria la relacionada amb l'accepció III del mot recollida per Alcover i Moll (AlcM, 2, 257) que implicaria que s'originaria en un tros de terra però que és un sentit que es localitza en zones geogràfiques molt allunyades de la que ens ocupa. Coromines (OnCat, II, 333), per la seva banda, ens remet a *Ban* en el sentit de 'Devesa muntanyenca' i Moreu-Rey (ENL:84), sense referir-s'hi explícitament, parlant de *Bancal* –que semblaria un topònim d'origen similar- indica que qualifica una forma i situació; "en desnivell relativament amb els terrenys propers", però *el Bancs* es troba en una mena de pla dalt d'una carena, en una zona elevada des de la qual es pot albirar tota la vall d'Osor. Navarro Colás, per la seva banda, considera que prové del germànic *banks* afegint que "se da el nombre de "banc" a un trozo de tierra más alto que el nivel ordinario. El topónimo que nos ocupa está situado geograficamente en un suelo de relieve escalonado, pudiendo ser este último el que ha motivado la denominación".¹⁶⁹ Qualsevol d'aquestes possibilitats podria ser la vàlida, però ni la documentació antiga ni la descripció del lloc ens permeten de decantar-nos obertament per cap d'elles.

Bancs, mas la Talaia d'en V. *Talaia d'en Bancs, mas la*

Bancs, molí d'en

"Salvador Ux moliner del *molí den Banchs*" (LB 1702)

Molí que només hem documentat en aquest cas fet pel qual no sabem a quin altre es devia referir, tot i que és molt probable que es tracti de l'actual *molí d'en Serra* que es

¹⁶⁷ Observeu que Josep Iglésies transcriu erròniament el llinatge a *El fogatge de 1553*.

¹⁶⁸ Observeu en aquest llistat casos de dos llinatges units per la conjunció *y* o la partícula *àlias* amb la finalitat de mantenir el llinatge propi de la propietat.

¹⁶⁹ NAVARRO COLÁS, Francisco (1963): *Toponimia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor*, p.64.

troba a tocar del camí que condueix al Bancs. Com podem observar per l'ús de la preposició *de* indicant estada o propietat i l'article personal *en*, el topònim prové del llinatge possiblement del propietari. V. *Bancs, mas el*

Bancs, partida de terra el [əl'βaŋs]

Partida de terra localitzada a l'entorn del mas homònim, entre Sant Gregori, la riera d'Osor i les propietats dels masos el Maroi, Masferrer i can Serra de Toronell.

“*Finca Manso Banchs*. Límites N. Hermita de San Gregorio, E. Tierras del Manso Serras de Toronell y de Masferrer, S. Riera de Osor, O. Tierras del manso Maroy. Alcornoques, encinar, castaños y pinos” (DFE 1939)

És evident que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Bancs, mas el*

Bancs, pou del [əl'powðəl'βaŋs]

Antic pou d'aigua actualment inexistent que es trobava al costat del mas homònim al qual pertanyia. Només l'hem recollit oralment. V. *Bancs, mas el*

Bancs, prat del

“*Prato vocato des Banchs*” (CAP 1446)

Devia tractar-se d'un prat que estava situat a una zona propera al mas homònim. Hi destaca l'ús de l'article salat contractat amb la preposició *de* indicant proximitat o propietat. V. *Bancs, mas el*

Bancs, puig del

“*Puig des banchs*” (CAP 1560)

Per la seva situació, vers Susqueda, no semblaria pas referir-se al mas del mateix nom, per la qual cosa, en aquest cas podria no tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic sinó d'alguns dels sentits comuns esmentats a l'entrada destinada al mas homònim. V. *Bancs, mas el*

Bancs, quintà del [kiŋ'taðəl'βaŋs]

Nom que rebien i encara es recorden les terres situades al voltant del mas que n'origina el nom.

“*Lo quintá de dit mas Banchs*” (LLEV 1792)

V. *Bancs, mas el*

Bancs de Puigborrell, mas

Mas que apareix en un únic document i com a límit de les possessions del mas Romagueres

“Afrontan assolixent part en honor del *Mas Banchs de Puigborrell* part en honor den *Banchs* anomenat Puigarquer” (LLEV 1731)

Semblaria que es tracta d'un mas diferent al Bancs, però resulta que el mas Puigborrell, en el mateix document, apareix com a dirruït i unit al mas Bancs, propietat de Benet Bancs; per tant, no ens trobaríem davant d'un mas Bancs de Puigborrell, sinó davant d'un mas Puigborrell d'en Bancs, formant una mena d'hipèrbaton mitjançant el qual l'escrivent capgirà l'ordre dels termes onomàstics.¹⁷⁰ De fet, la segona afrontació que esmenta el document serviria per confirmar aquesta hipòtesi.

Bancs i Horta, horta de

“*Horta de Benet Banchs y Horta*” (ESC 1781); “Francisca Banchs y Horta y Vila vidua de Benet Banchs y Horta ven a Josep Quer tros de terra cultiva regadiu territori dit la *horta den Banchs*” (FNA 1817)

Nom d'una peça de terra de situació desconeguda que prové de l'antropònim del seu propietari en forma composta o simple.

Banyadors, torrent de [tu'rendəβəŋə'ðos]

Torrent situat al límit de la parròquia de Santa Creu d'Horta amb Castanyet, i que també és conegut com a torrent de la Fàbrica, no massa lluny del Sobirà.

“*Torrent de Banyados*” (LLEV 1731)

El mot és un derivat de *bany* tal i com esmenta Coromines (OnCat, II, 335), que prové del llatí *balnar*, aspecte que es corroboraria pel fet de tractar-se d'un hidrònim. El que desconeixem és la motivació del topònim, lloc per rentar-se, per abeurar-hi el bestiar?.

Banyadret, can ['kam'baŋə'ðret]

Nom d'una casa de la plaça de la Vila també coneguda com la *casa de la Por*.

“*Casa Banyadret*” (LA 1817)

El nom podria respondre a alguna particularitat física d'algun home però creiem que respon a una singularitat de caràcter en la línia dels derivats de *banya* introduïts per Moreu-Rey.

Barber, cal

Malnom de casa actualment no recordat documentat al segle XIX.

“*Casa vulgarmente llamada cal Barber*” (LA 1850)

El terme degué originar-se en l'ofici del seu habitant.

Barceló, camp del

Per la documentació escrita semblaria que es tractava d'una partida de terra propera al *mas Barceló*, del qual pren el nom com demostra l'ús de l'article *el* i no pas del personal *en*.

¹⁷⁰ Per tant, no existiria un mas amb aquest nom com indicàrem Bruguera i Escorihuela (1992:185).

“Habeo, teneo et possideo en dicta parr. de Ozor vulgariter dictam la feixa mes baixa del *Camp del Barceló*” (FN 1710)

Queda especificat en el text escrit que es fa referència a la “feixa més baixa”, la qual cosa implica que aquest camp incloïa altres feixes de terra, no es tractava d’una peça de terra sinó d’una partida de terra. V. *Barceló, mas*.

Barceló, mas

Mas del qual no se’n guarda record que, com es pot observar a la documentació, es trobava entre la Riba d’Avall i el Gomis, possiblement a tocar de la riera Noguerola.

“*Manso Barselo*” (NOT 1285); “*Mas Barceló*” (MAN 1316); “*Manso Barcelo*” (NOT 1334); “*Manso Barçalo et de Roura*” (CAP 1446); “*lo mas d’En Barceló*” (COP XV); “Mas anomenat Ribadevall (...) en lo qual Mas vuy son units y agregats los Masos Arrencada y *Barceló*” (LLEV 1731); “Mas Gomis (...) junt ab *lo Mas Barceló* dirruit y a dit Mas unit” (LLEV 1731); “Tot lo Mas Riba de Vall al qual son agregats los masos Arrencada y *Barceló* dirruits” (LLEV 1792)

El terme apareix com a llinatge osorenc entre els segles XIII i XVIII i, possiblement, d’aquí prové el topònim ja que els propietaris o habitants del mas durant el període medieval foren *Barselo* (NOT 1285), *Pere Barceló* (1316) i *bonanat de barçalo* (NOT 1334) a part que en algun cas podem observar l’ús de l’article personal *en* precedint l’específic. La forma d’aquest llinatge es considera una masculinització de *Barcelona*. Novament es tracta, doncs, d’un topònim d’origen antroponímic.

Barder, assecador del [əsəkə’ðoðəlβər’ðe]

Construcció molt propera al mas homònim que n’origina el nom que havia servit com a un espai per a assecar fusta segons ens han comentat diversos informants. V. *Barder, mas el*

Barder, can [‘kambβər’ðe]

Nom a l’actualitat de dues cases, una situada al carrer Major i l’altra al de França –també coneguda com a cal Xic- El terme encara funciona com a sobrenom individual i en tots els casos, creiem que s’origina en el del mas indicant-ne estada o procedència.

“*La casa del Bardé*” (AM 1862); “*can Bardé*” (LLC 1929e)

V. *Barder, mas el*

Barder, font del [lə’foɲdəlβər’ðe]

Font situada a tocar de la carretera que des d’Osor es dirigeix a Santa Creu d’Horta, sobre la riera d’Horta i sota el mas homònim que n’origina el nom. Molt ben enjardinada, en una pedra s’hi pot llegir un poema datat de 1998 firmat pel pseudònim “Les ombres del bosc”, que diu: “De fonts com la del / Verder n’hi ha una / entre un miler // L’aigua és fresca i / transparent, les flors / en són bells guarniments // Cuideu-la dels dolents / i tindreu font per molt / de temps. V. *Barder, mas el*

Barder, hortes de la Riera del V. *Riera del barder, hortes de la*

Barder, mas el [əɫβər'ðe]

Mas situat al sud-est d'Osor, sobre la riera d'Horta, al sud-est del Fonollet i al sud del Veguer, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Pladelasala (1960:374) assenyala que al segle XIV devia anomenar-se mas Maig i que podria haver-se tractat de l'antic mas Mir: “*El Verder* (Abans Mas Maig” s.XIV. “...Maya”?, s.XIV. “Maymir o Abells”?, s.XVIII”. Apareix situat cartogràficament com a *El Verder* (MAP 4), *El Bagué* (MAP 6) i, erròniament, com a *can Begons* (MAP 2). A més, apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un edifici grafiat com a *el Verder*.

“Mas Maitx y vulgarment dit mas Barder” (FPS 1710); “*Mas Bardé*” (FN 1710); “*casa del Bardé*” (LA 1715); “el mas Barder de Santa Creu de Horta” (LB 1727); “Isidro Buscha serrador masover del *mas Barder* de Santa Creu” (LB 1738); “Miquel Bruguera pagès masover habitant del *Barder* de Osor” (LB 1746); “el mas Barder” (LB 1750); “*Casa el Bardé* de Valentin Subirá” (CAD 1785); “Tot lo *Mas Bardé* de Valentí Soler Subirá” (LLEV 1792); “*mas Barder*” (LA 1811); “*mas Vardé* de Santa Creu” (LB 1850); “*Manso Bardé* de Manuel Benet” (AM 1862); “*Vardé*” (PAD 1880); “*Vardé*” (LA 1930); “*el Verdé*” (LLC 1934); “Pep Miralpeix del *Berdé*” (LLC 1934); “*El Verder*” (CAD 1960)

Gràficament, cal destacar les formes compostes *Verder de Santa Creu d'Horta*, *de Santa Creu* o *d'Osor* degudes al fet de situar-se en parròquia de Santa Creu d'Horta i municipi d'Osor; així mateix, les neutralitzacions vocàliques, els emudiments i les homofonies pròpies del dialecte central provoquen l'aparició d'una gran diversitat de formes: *Verder* – *Verdé* – *Berder* – *Barder* – *Bardé* – *Berdé*.

Etimològicament, Coromines (OnCat, II, 348)¹⁷¹ indica que té el sentit de *bardissa*, un derivat de *barda* al qual Alcover i Moll donen sentit col·lectiu: “Conjunt de plantes espinoses (Empordà, Olot, La Selva)” (AlcM, 2, 300), un terme d'origen incert possiblement preromà. Moreu-Rey (ENL:66) també assenyala que es tractaria d'un sinònim de *bardissa* encara que esmenta que no l'ha recollit com a topònim tot i que assenyala que “deu existir com a nom de lloc, puix que el retrobem com a nom de llinatge”. Navarro Colás (1963:79) també intueix aquest sentit malgrat que grafia el nom de lloc com a *Verder* i el barreja amb un derivat de verd malgrat que el recull com a fitotopònim, escriu: “VERDER, el; manso en ruinas (...) Etim. Del latín VIRIDARIU derivado de VĪR(I)DE “verde” el sufijo –ariu da en catalán –er, la Ī del latín clásico se conserva como i, ej. VITA > vida, la sustitución por e hay que atribuirle a razones analógicas (...) Se llama “verder” a las brozas que cubren las tapias y cierran las entradas de los lugares abandonados (D.C.V.B, 2, pág.276). El manso que nos ocupa se caracteriza por la suciedad de toda clase de maleza que se encuentra dentro y fuera de él, su denominación podría ser debida a este hecho”. Creiem, efectivament, que el nom de lloc és degut a *les bardisses* i altres plantes espinoses que hi ha al camí, prop de la casa que, a l'actualitat, pràcticament no en queda res i que, per tant, s'hauria de canviar la grafia oficial de *Verder* per la de *Barder*.

Barder, partida de terra el [əɫβər'ðe]

¹⁷¹ De fet, cal indicar que esmenta explícitament la casa que ens ocupa, diu: “*El Barder* mas entre Osor i Santa Creu d'Horta”.

Partida de terra fonamentalment boscosa de castanyer que es localitza vers el mas que n'origina el nom, entre la riera d'Horta i les propietats del Sobirà i can Mont.

“Pessa prop de *la casa del Bardé*” (AM 1862); “*Pago o paraje C.Verder*” (CAD 1960) –indica que inclou setanta-una peces de terra i sis camins a més del mas-

Sembla clar que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Barder, mas el*

Barder, sot-riera del [əɫ'sod(ləri'erəð)dəɫβər'ðe]

Es tracta d'un altre nom de la riera d'Horta, de Cal Cisteller o de Can Pellerina –com ens han comentat diversos informants- a la seva part de més al sud, prop del mas que n'origina el nom. Se l'esmenta cartogràficament com a *Riera del Verder* (MAP 4).

“Una pessa de terra boscosa situada en la parra de Ozor fou de pertinencias del Mas Vaguer sota lo quintá del Mas Funollet (...) Afronta asolixent ab la *Riera del Barde*” (LLEV 1731); “*la riera de Barder*” (LLEV 1792)

És evident que l'hidrònim s'origina a partir de la proximitat al mas el Barder. V. *Barder, mas el*

Bardisseres, camí de les.

“*El camí que va a les bardisseres*” (MAN 1316) V. *Bardisseres, les*

Bardisseres, les

Indret avui inexistent que segons Pladevall (1981:13) es localitzava “vers el mas Baier i, en algunes zones s'hi trobaven conreus de vinya”, per la qual cosa podem deduir que devia tractar-se d'una partida de terra.

“*Les bardisseres*” (MAN 1316)

El mot l'hem oït com a comú i amb el sentit de *bardissar* o *bardissam* ja que és un derivat de *bardissa*; aquest sentit, però, no apareix recollit en els diccionaris actuals que solament esmenten “bardisser-a: Relatiu a la bardissa//Bardissaire (Persona que s'ocupa a tallar bardissa)” (IEC:222 i GEC:211). Ens trobem, per tant, davant del sentit d'un mot no recollit en els diccionaris.

Bardíssies, llocdit les

“Lloc dit *Les bardicies* o *bordoneras*” (PFM 1343)

Lloc de situació desconeguda que apareix només en el document anotat. El mot no l'hem localitzat a cap altre topònim ni com a nom comú, la qual cosa ens fa pensar que ens podem trobar davant d'una primera documentació. Probablement, es tracta d'un derivat col·lectiu de *bardissa* en el sentit de ‘lloc ple de bardisses’, un sinònim de *bardissar*.

Barnanques, carena de les

“El sitio denominada *Carena de las Barnanques*” (IGCOS 1927)

Només localitzat en aquest document, desconeixem quina era la seva situació tot i que tractant-se d'una zona situada en els límits municipals entre Osor i Susqueda, podria tractar-se d'una evolució gràfica plural o bé un error de còpia de *Boranca*. V. *Boranca*, *llocdit la*

Barnanques, sot de les

“El sitio denominado *Sot de las Barnanques*” (IGCOS 1927)

Situat en els límits municipals entre Osor i Susqueda, com la carena homònima, creiem que es tracta d'una grafia inadeguada, o evolucionada, i pluralitzada del nom de lloc *Boranca*. V. *Boranca*, *llocdit la*

Barraca, aulet de la [ləw'ɛddələβə'rakə]

Bosc d'alzina que es troba prop de la *Barraca d'en Baier* en direcció nord. Recollit oralment, el topònim prové del fet de situar-se sobre l'esmentada casa. V. *Barraca d'en Baier*, *mas la*

Barraca, baga Xica de la V. *Xica de la Barraca, baga*

Barraca, camí de la [əlkə'miðələβə'rakə]

Camí que des de la carretera del Coll es dirigeix a la *Barraca d'en Baier*. V. *Barraca d'en Baier*, *la*

Barraca, can [ˈkambə'rakə]

Nom d'una casa situada al passeig Borrell també coneguda com a *can Vidal*. Usat també com a malnom individual, *en Barraca*, el terme s'originà en el fet que els seus habitants provenien de la *Barraca d'en Baier*.

Barraca, fageda de la [ləfə'ʒɛðəðələβə'rakə]

Antic bosc de faigs situat en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, entre el mas la *Barraca*, el *Pedró*, la *Casa Nova de Muntanya* i el pla de les Cases, al sud de l'espai treballat. A l'actualitat, es tracta d'una perxada de castanyers encara de propietat del mas el *Sobirà* també anomenada “*perxada de la Barraca*” (PSOB 2002).

“Mojón nº4 En el punto denominado *Faxeda de la Barraca* de la heredad del Manso Subirá” (OSHS 1889); “Mojón nº 4. Hallado en el punto denominado *Fageda de la Barraca* de la heredad del Manso Subirá” (OSHS 1890)

El topònim s'origina en el mas homònim, ja a Sant Hilari Sacalm, situat molt a prop d'aquesta zona boscosa.

Barraca, feixa de terra Sota la V. *Sota la Barraca, feixa de terra*

Barraca, font de la [lə'fɔndələβə'rakə]

Font que es localitzava prop de la *Barraca d'en Baier* que n'origina el topònim, actualment inexistent tot i que recordada ja que solament l'hem recollit oralment.

Barraca, la [ləβə'rakə]

Es tractava d'una petita construcció bastant ferma que es trobava a les feixes de Puig-rodon, en una peça de terra que s'anomenava *la Vinya d'en Sastrèllarg* que actualment està plantada de pins. El sentit del mot prové del comú en referència a la caseta de fusta destinada a guardar-hi eines o bé a aixoplugar-se, funcions que havia acomplert en altres temps aquesta petita construcció.

Barraca, mas la [ləβə'rakə]

Són diverses les cases de pagès que s'anomenen amb aquest terme i, per tant, a voltes no podem saber a quina d'elles es refereix, malgrat que les més habituals són les del Baier, el Sobirà i d'en Margarits.

Casos documentals en els quals desconeixem a quina es referien poden ser: "*La Barraca de Juan Cerver*" (AM 1862); "Juan Casal habitant en *la Barraca de Francech Bosch* Teixidor de la plassa Vella de Ozor" (LB 1710)

El terme, a més a més, el localitzem com a malnom de persona actual, *en Barraca* – provinent de la *Barraca d'en Baier*- i com a llinatge del segle XVIII que no creiem que sigui a l'origen de cap topònim.

L'origen d'aquesta denominació es deu trobar en construccions inicialment transitòries però que, per alguna raó, esdevenen autèntics masos que poden restar situats prop del mas del qual depenen o bé aïllades. El mot és d'origen incert. V. *Barraca del Sobirà, mas la; Barraca d'en Baier, mas la; Barraca d'en Margarits, mas la; Barraca d'en Maroi, mas la; Barraca d'en Teixidor, mas la* i *Barraca d'en Mirus, mas la*

Barraca, perxada Sobre la V. *Sobre la Barraca, perxada*

Barraca, sot de la [əl'soddələβə'rakə]

Nom que rep el torrent de Sant Gregori, que neix a Sant Gregori i desguassa a la riera d'Osor en direcció SSO, en el seu pas prop de la Barraca d'en Baier que és a l'origen del topònim.

Barraca del Cerver, mas la

"*Barraca Server*" (NOM 1863)

De situació desconeguda, es tracta d'un topònim compost format pel nom *barraca* 'casa petita, rústica', un mot d'origen incert, i *Cerver* que podria referir-se o bé al llinatge o bé al fet que es tractava d'una propietat del mas el Cerver –de fet, no es precedeix d'article personal-. V. *Cerver, mas el*

Barraca del Pedró, la [ləβə'rakəðəlpə'ðro]

Altre nom actual de la Barraca del Sobirà per la seva proximitat al Pedró.

Barraca del Sobirà, mas la

Construcció aïllada que era propietat del mas el Sobirà. Encara avui existeix i es considera que forma part del terme de Sant Hilari Sacalm, de l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, prop de l'ermita del Pedró. Segons Serradesanferm i Pladevall (1986:67), a 1972 encara restava habitada.

“Jaume Masmiquel habitant de *la Barraca del Subirà*, parroquia de Santa Margarida” (LB 1815); “*Manso Barraca* de Manuel Benet” (AM 1862); “Partida Manso Subirà linda al S. con *Manso Barraca*” (AM 1944)

Barraca d'en Baier, бага de la [ləˈbaɪəðələβəˈrakəðəmˈbəje]

Bosc de castanyers situat sobre la *Barraca d'en Baier* en direcció nord-est cap a cal Teixidor. Malgrat la informació oral, devia trobar-se més d'una бага en aquest indret ja que també hem documentat una partida de terra anomenada “*finca бага xica de la Barraca den Bayer*” (AM 1947) V. *Barraca d'en Baier, mas la*.

Barraca d'en Baier, mas la [ləβəˈrakəðəmbəˈje]

Construcció encara existent, tot i que en molt mal estat, situada sota cal Teixidor i la carretera del Coll i que no fa massa anys encara estava habitada, de fet, de tots els masos que recullen el terme *Barraca*, aquest és el més conegut, habitualment, com a *la Barraca*, cosa per la qual ha originat el malnom de persona i de casa *en Barraca* i *can Barraca* ja que els seus portadors hi havia residit.

“Casa y terra part conreu y part castanyeda y avellaneda ditas la casa y terras den Gravalosa alias Barraca propietat de Jaume Bayer y Crosa” (LLEV 1792); “*Mas la Barraca den Bayer*, masover Josep Bayer” (LA 1817, LB 1826); “*Manso Barraca de Bayer*” (HIP 1855); “*la Barraca* propietat de Juan Bayer” (AM 1862); “*Barraca Bayer*” (PAD 1884); “*Barraca Bayer*” (PAD 1930); “*la Barraca* de Josep M. Llavari Bayer de Santa Coloma de Farners” (AM 1947); “*Barraca den Bayer*” (GR 1956)

Podem observar que el segon element del topònim, *Baier*, és de caràcter antroponímic, correspon al llinatge del propietari, llinatge que es perd a partir dels anys seixanta del segle XX: “*La Barraca den Bayer* de Joaquín Llavari Iglesias” (CAD 1960); tot i això, creiem que inadecuadament, Navarro Colás (1963:84) referint-se a aquest topònim indica que *Baier* prové “de bayador, lugar o aparato donde se ponía el cazador para bayar en la caza con palomeras (D.C.V.B., 2, pág.358). La denominación de nuestro topónimo puede atribuirse a esta función, ya que este sistema de caza había sido usado en la comarca”. També ens podem adonar que progressivament es va imposant el nom sense genèric alhora que s'hi va afegint la referència al propietari per passar-se a esmentar simplement amb l'article.

Barraca d'en Baier, partida de terra [ləβəˈrakəðəmbəˈje]

Terres que formaven part del mas homònim situades entre la propietat de cal Teixidor, la Barraca d'en Margarits i el torrent de Sant Gregori.

“*Partida Manso Barraca* de José M. Llavari” (AM 1944); “*finca manso Barraca de Llavari Bayer*” (AM 1947); “*Finca Manso Bayer. La Barraca*” (DFF 1959); “*Pago o paraje Barraca Bayer*” (CAD 1960)

Per aquest darrer document, sabem que la partida constava de quaranta-vuit peces de terra, amb quatre propietaris diferents i una bassa, a més de la casa. V. *Barraca d'en Baier, mas la*.

Barraca d'en Grevolosa, partida de terra

“*Partida Barraca den Gravalosa*” (CADT 1785)

Possiblement és el nom anterior de la propietat de la *Barraca d'en Baier* ja que hem documentat “Joseph Gravalosa habitant en la *Barracha*, menestral” (LB 1710) i “la casa y terra den Gravalosa alias *Barraca* propietat de Jaume Bayer y Crosa” (LLEV 1792); si ens hi fixem, la documentació data del segle XVIII i la *Barraca d'en Baier* apareix com a tal a partir de 1792 i, sobretot, a partir del segle XIX; a part que l'àlies del segon document sembla implicar un canvi de nom –de fet no és propietat de Josep Grevolosa sinó de Jaume Baier i Crosa–.

És interessant també d'adonar-se de la grafia arcaica del topònim amb *-ch-*, òbviament prenormativa. El segon element del topònim, per tant, també seria antroponímic, del llinatge –àmpliament documentat a Osor– *Grevolosa*, del seu habitant i, possiblement, antic propietari.

Barraca d'en Margarits, mas la [ləβə'rakəðəmməɾɣə'rits]

Construcció que es trobava no massa lluny de la Barraca d'en Baier i que encara és perfectament recordada. Com en l'anterior, el seu nom també prové del llinatge que, per altra part, apareix àmpliament documentat a Osor; tot i així, l'hem oït anomenar com *la Barraca d'en Margarits d'Anglès*, perquè els antics propietaris varen anar a residir a aquesta població veïna.

“*La Barraca de Barthomeu Margarits*” (LB 1728), “Joseph Colubran masover de *la Barraca den Margarits*” (LB 1743); “Joan Prat masover de *la Barraca den Margarits*” (LB 1775); “*la Barraca den Margarits*” (LB 1841); “*manso la Barraca de Francisco de Asís Margarits*” (AM 1862); “*Barraca de Margarit*” (NOM 1863); *Barraca de Margarits*” (PAD 1880); “*Barraca Margarits*” (PAD 1884); “*Barraca Margarits*” (PAD 1930); “*Barraca Margarits*” (CAD 1960)

És interessant d'observar que el genèric *mas* gairebé sempre és omès i que, contràriament, sempre hi apareix l'article personal *en* precedit de la preposició *de* que justifica l'origen antroponímic esmentat més amunt. Pladelasala l'assenyala en el seu article però no ens la situa, cosa que ens fa pensar que no en coneixia el lloc exacte o bé que se'n va oblidar.

Barraca d'en Margarits, partida de terra

Es refereix a les terres que són propietat del mas homònim, unes possessions no massa extenses ja que gràcies al CAD 1960, sabem que només incloïa vuit peces de terra i la casa, tot propietat de la família Margarits.

“*Partida Barraca den Margarit*” (CADT 1789); “*Finca Barraca. Castaño de Paula Margarits Sabatés*” (DFE 1939); “*partida la Barraca de Francisca Costa Margarits*” (AM 1947); “*Finca Barraca de Margarits. Castaños y pinos*” (DFE 1959); “*Pago o paraje Barraca Margarits*” (CAD 1960)

És interessant d'observar que al primer document, el llinatge que forma part del topònim apareix en singular, cosa no gens estranya ja que al llarg de la història les dues formes s'han anat alternant com a llinatges osorencs; de fet, podria tractar-se d'una evolució ja que les documentacions més antigues són, majoritàriament, en singular i, contràriament, les més recents són gairebé sempre en plural. V. *Barraca d'en Margarits, mas la*.

Barraca d'en Maroi, mas la

Habitatge que creiem que podria tractar-se d'un altre nom de la Barraca d'en Grevolosa, posteriorment del Baier, ja que hi coincideixen els noms del masover.

“Una pessa de terra (...) en lo lloch anomenat Coll sá Palomera (...) afrontant (...) a mitg dia en honor llur fins al hortet del Pontarro, a ponent ab la *Barraca del Maroy* y part en honor llur de dit Crozet” (LLEV 1731); “Joseph Grevolosa pagès masover de la *Barraca den Maroy*” (LB 1739)

Desconeixem el perquè de l'aparició del segon element diferenciador que, possiblement prové del llinatge homònim relacionat amb el mas Maroi. V. *Barraca d'en Grevolosa, partida de terra la*

Barraca d'en Mirus, mas la

Mas que només esmenta Pladelasala (1960:372)¹⁷² i del qual actualment no se'n conserva cap record. En desconeixem la situació i l'origen tot i que prenent com a referència els altres masos formats a partir de Barraca, semblaria antroponímic, possiblement en un malnom de persona ja que no hem documentat *Mirus* com a llinatge osorenc al llarg de la història¹⁷³ i no creiem que es refereixi al prenom *Miró* fora que la localització del topònim s'hagués produït en un document antic.

Barraca d'en Teixidor, mas la

“*La Barraca den Teixidor*” (LB 1736); “*La Barraca del Teixidor*” (LB 1737)

Casa de la qual no en queda record i que es trobaria –com sembla indicar el segon document sense ús de l'article personal- prop de *can Teixidor* que seria l'element que hi donaria nom. Aquest indret no és massa allunyat de les barraques d'en Baier i d'en Margarits, cosa que ens fa pensar en la possibilitat que es tracti d'un nom ocasional d'algun d'aquests masos, possiblement de la *Barraca d'en Baier*.

Barrancs, camí dels

“Lo *camí anomenat dels Barranchs* que trau al camí vigatà” (ACL 1767)

Quant a aquest topònim, existeixen dues possibilitats, o bé que el camí es dirigeixi al lloc anomenat *Barrancs* des del camí vigatà, sota Sant Benet, passant pel mas la Rovira –com indica el mateix document que afirma “del qual es va a la Coma i el Carbonell fins a la riera d'Osor”-, o bé era un camí amb *barrancs* en el sentit indicat a l'entrada de la *Brolla dels Barrancs*, d'una mena de xaragalls. Qualsevol de les dues hipòtesis podria ser certa, però atesa la situació a la mateixa zona de la *Brolla dels Barrancs*, creiem que la més adequada és la primera.

¹⁷² De fet, Pladelasala (1960:372) només esmenta tres masos amb el terme Barraca i en localitza un de sol, la Barraca d'en Baier: “*La Barraca* (...den Bayer, 1922. Existían dos mansos mas con el nombre de Barraca, la...den Mirus y la...den Margarits)”. “Parroquia de san Pedro de Osor”. No ens indica la font de la qual s'informa i aquest fet ens dificulta de poder saber a quin mas es podria referir quan esmenta la *Barraca d'en Mirus*.

¹⁷³ Tampoc apareix recollit com a cognom per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

Barrancs, puig

“Puig de la gatunera ho *barranchs*” (PFM 1343); “puig de la gatonera o *Barranchs*” (FM 1563)

Orònim situat a la mateixa zona del camí i la *Brolla dels Barrancs* cosa que indica que es tracta d'un puig que pren el nom de l'espai sobre el qual està situat. V. *Brolla dels Barrancs, la*

Barraquer, font del [lə'fɔ̃dəlβərə'ke]

Antiga font actualment seca que es trobava entre els masos el Pidemunt i el Pidevall, a l'est del poble d'Osor.

L'informant desconeixia l'origen del topònim però creiem que es tracta d'un derivat de *barraca* amb el sufix *-er* que podria ser fruit d'un malnom individual referit a algú provinent d'algun mas la Barraca o que construïa barraques o bé que residia en alguna petita barraca a la zona avui inexistent.

Basela, casa

“*Casa Bacela*” (LA1817)

Nom pretèrit d'una casa que degué originar-se en el llinatge documentat a Osor entre principis segle XIX i fins a mitjan del XX.¹⁷⁴

Bassa, camp el Cim de la V. *Cim de la Bassa, camp el*

Bassa, hort Després la V. *Després la Bassa, hort*

Bassa, la [ləβə'sə]

Lloc en el qual es recollia l'aigua del mas Masferrer al costat del qual es localitzava. L'origen del topònim, per tant, es troba en una construcció destinada a recollir aigües en aquest cas provinents d'un sot veí.

Bassa, peça de terra de la

Nom de diverses peces de terra ja que la “*pessa de ça Bassa*” (CAP 1343) es trobava al límit amb la parròquia de Santa Maria de Mansolí i, en canvi, “*campum in loco vocato camp de sabaça*” (CAP 1342) –amb aglutinació amb l'article salat- i la “*fexa de sa basa*” (CAP 1342) es trobaven vers Susqueda.

L'origen del nom es troba en l'espai que es construeix per recollir aigua, en aquest cas, probablement, per regar o bé per amerar el cànem, un conreu que no havia estat gens estrany a Osor, o bé, on es recull aigua però per “un efecte natural del relleu, i esdevé quasi sinònim d'estanyol o de toll” (ENL:52), sentit no recollit per Domingo Francàs com a una forma de relleu¹⁷⁵; un mot que apareix freqüentment en toponímia.¹⁷⁶

¹⁷⁴ Llinatge no recollit per Moll a *Els llinatges catalans*. Atès que hem recollit a diversos documents l'antropònim amb grafies diverses, *Basela, Vasela, Bassela, Bacela* hem optat per la grafia amb *b* i *s* de forma arbitrària.

¹⁷⁵ A *Els noms de les formes de relleu*.

Etimològicament, el terme es considera que prové d'un mot preromà, possiblement ibèric, *balsa* o *barsa* (AlcM, 2, 346 i DECat, I, 380).

Bassa de la Talaia, perxada [pər'ʃaðəðələβə'səðələtə'lajə]

Peça de terra de castanyers de propietat del Sobirà situada sobre la Talaia d'en Verneda, al sud d'Osor.

“*Perxada Bassa de la Talaia*” (PSOB 2002)

Es tracta d'un topònim compost pel substantiu *bassa* ‘construcció per a recollir aigua’ i *Talaia* nom d'un mas proper, és a dir, se l'anomena d'aquesta manera perquè dins la peça de terra s'hi localitza la bassa que recollia l'aigua provinent d'un sot i que es feia arribar a la Talaia d'en Verneda.

Basses, les [ləz'βasəs]

Indret situat al nord de l'espai treballat, prop de l'antic mas de la Farigola i del riu Ter.

El topònim s'origina en el fet que és un espai en el qual s'hi localitzen diverses gorgues que permeten el bany. Per tant, es tracta d'una forma plural de *bassa* que prové d'un mot preromà, possiblement ibèric, *balsa* o *barsa* (AlcM, 2, 346 i DECat, I, 380) i sinònim, en aquest cas, de gorga.

Basses, llocdit les

“*Loco vocato ses Basses sus rivum de Noguerola*” (CAP 1446); “*Fexam terra loco vocato Ses Bases*” (CAP 1622); “*Un tros de terra de boscos (...) en lo lloch anomenat as camps o Sas Bassas*” (AM 1731); “*les Bases*” (AM 1944)

Com en casos semblants, es tracta de diversos llocs amb un mateix nom ja que el primer es troba sobre la riera Noguerola, prop del molí de la Pe, antigament de l'Avellana o d'en Casamitjana –possiblement, en aquesta ocasió el topònim es relacionaria amb el funcionament del molí-, el segon vers Susqueda –no sabem si relacionat amb *les Basses* actuals, al Ter- i el tercer, prop dels masos el Camps i el Simon. V. *Bassa, peça de terra la*

Basses, partida de terra les

Devia tractar-se d'una petita partida situada entre les propietats del Carbonell i la Coma i la riera d'Osor, al límit parroquial amb Santa Maria de Mansolí, prop del molí del Carbonell, per la qual cosa devia anomenar-se així, devia ser l'espai on es recollia l'aigua necessària per a fer funcionar l'esmentat molí.

Basses, peça-feixa de terra les

“*Fexa de terra fexa de ses bases*” (CAP 1342); “*Pessa las Bassas*” (AM 1862); “*pieza las Bassas*” (AM 1947); “*pieza las Bassas*” (AM 1953)

¹⁷⁶ Com esmenta Coromines (OnCat, II, 371): “*Bassa*. Forma molta toponímia menor, però també alguns orònims i noms fluvials”.

Possiblement, es tractava de diferents peces de terra amb idèntic nom. Gràficament, podem observar el plural en *-as* degut a la neutralització vocàlica *o*, en el darrer document, a la castellanització de l'escriptura, com també ho deu ser l'ús de la grafia simple *-s-* en substitució del dígraf *-ss-*. V. *Bassa, peça de terra la*

Basses, torrent de les

“Una pessa de terra situada en dita parra. en lo lloch anomenat *lo Torrent de las bassas*” (LLEV 1731)

Semblaria situat prop de la riera Noguerola, la qual cosa ens fa pensar que podria tractar-se d'una mena de rec que devia conduir aigua a algunes basses destinades a recollir aigua per regar les peces de terra allà existents o bé per fer funcionar el molí allà present. V. *Bassa, peça de terra de la*

Basset, camp de

Espai situat al límit parroquial entre Susqueda i Osor, a la zona oest, vers Sant Benet i el coll de Querós.

“Colle de Nofre, et vadit ad ipsa Erola, et pergit ad manso de Soler et uadit ad Salsas ad *campo de Vasseto*” (SUS 1068)

Desconeixem l'origen del nom de lloc encara que podria tractar-se d'un fitotopònim col·lectiu derivat de *beç* o *barsa* segons Moll (ELC:229) o bé d'un antic *becet* ‘camp de beços’ (AlcM, 2, 347). Cal afegir que *Basset* el documentem com a llinatge osorenc entre la segona meitat del segle XVIII i mitjan segle XX.

Batlle, mas

Mas no recordat que era de propietat del Sobirà i que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del Veguer.

“El *mas Badle*” (LLEV 1731)

El fet que el localitzem en un únic document ens fa pensar en la possibilitat que es relacionés amb el llinatge que existia a Osor, segons les actes baptismals, des de 1713 i que ha arribat als nostres dies com a segon cognom¹⁷⁷. Si fos així, possiblement es tractaria d'un altre nom d'un mas, desconeixem quin. Contràriament, si l'origen del topònim no fos aquest, hauríem de pensar en el nom comú en sentit de jurisdicció d'un senyor, una batllia, cosa que tampoc és infreqüent en toponímia¹⁷⁸. Etimològicament, és un nom que deriva del comú *batlle* del llatí *Bajulus*, ‘bastaix’, “per comparació d'aquell funcionari amb un home que porta una càrrega” (DECat, I, 727).

Batuda, llocdit la

Antic indret situat prop del mas Baier en direcció sud.

¹⁷⁷ De fet, Coromines (OnCat, II, 30) parlant de topònims homònims al nostre, esmenta que es tracta d'“un nom d'evident caràcter antroponímic”.

¹⁷⁸ Així ho esmenta Moreu-Rey (ELC:82), quan escriu: “*La Batllia* és o era un territori sota la jurisdicció del batlle (delegat del senyor): aquest sentit produeix topònims del tipus *La pedra dels Tres Batlles...*”.

“*Loco vocato sa batuda*” (CAP 1446)

Possiblement es tractava d'un espai en el qual se separava el gra de la palla, és a dir, que provindria del participi, femení, singular del verb *batre* que s'hauria substantivitzat

Baucis, mas

Antic i poc documentat mas, sempre com a derruït, del qual no en queda record ni és recollit per Pladelasala. Devia trobar-se prop de can Cercenedes d'Osor perquè en va esdevenir una propietat.

“*Mas Baucis a dit llur mas Sarsanedas unit*” (LLEV 1731); “un mas dirruit nomenat *Maucis* al citat mas Sarsanedas unit (LLEV 1792)¹⁷⁹”

Possiblement, el topònim prové del nom comú amb la mateixa forma que té sentit de precipici i que, segons indica Coromines (DECat, I, 574) es tracta d'una forma plural de *bauç*, contradient l'afirmació d'Alcover i Moll (AlcM, 3, 387) que l'interpreten com a un sinònim de *bauç* i no pas com una forma plural.

Bauç, quintà de la [əlkiŋ'taðələ'βaws]

Peça de terra situada prop del Clascar, de fet, formava part del quintà d'aquest mas.

El fet que es trobi prop d'un estimball, ens fa deduir que etimològicament el topònim prové de *balç* ‘cicle, precipici’, del llatí *baltēum* ‘cinturó, cinyell’ (DECat, I, 574)

Baulet, puig

“*Loco vocato puig baulet*” (CAP 1342); “*Podio vocato Puig Baulet*” (CAP 1560); “*Pody vocato puig de baulet*” (CAPb 1560); “*Puigbeulet*” (CAP 1622)

Gràficament, cal assenyalar la tautologia en el genèric del segle XVI en la forma llatinitzada i catalana i l'aglutinació del segle XVII.

Orònim de situació desconeguda El terme apareix esmentat per Alcover i Moll (AlcM, 2, 388) i amb el sentit d'un tipus de mol·lusc i com a un llinatge existent a Girona¹⁸⁰ que no hem documentat, però, a Osor, i per Coromines (DECat, I, 550) com a ‘baulet de cosir, derivat de baül’. Per la forma, semblant a Bau o Baulí, podria tractar-se d'un antropònim d'origen germànic.

Baulet, serra de Puig V. *Puig Baulet, serra de*

Becaina, bauma d'en [lə'βawmədəmbə'kajnə]

Amb aquest terme es fa referència a una petita cova situada prop de les Mines d'Osor, sobre el pla de la Illeta i en la qual, segons la tradició, s'hi havia amagat el trabucaire Becaina, fill d'Osor; per tant, el topònim s'origina en aquest malnom de

¹⁷⁹ Podeu observar que en aquest document s'hi produeix un error de còpia ja que creiem que el seu autor va tenir en compte l'anterior a l'hora de realitzar-lo.

¹⁸⁰ Que no recull, malgrat tot, Francesc de Borja Moll a la seva obra *Els llinatges catalans*.

persona. En ocasions se l'ha anomenada la cova d'en Serrallonga, però sembla que aquest bandoler no s'havia amagat mai en aquest indret.¹⁸¹ V. *Becaina, partida de terra*

Becaina, can [ˈkambəˈkajnə]

Nom d'una casa situada al carrer Cercenedes el qual prové del famós trabucaire originari d'Osor Martí Plademont alias Becaina conegut, simplement, com *en Becaina*, tradicionalment es diu que va viure en aquesta casa. Es desconeix, però, l'origen del malnom.¹⁸²

Becaina, partida de terra.

Es tracta d'una sola peça de terra situada entre la torre de Recs i el carrer de la Penya, antic camí de Sant Hilari Sacalm, a la banda nord de la casa homònima.

“*Finca Bacaina*” (AM 1944); “*finca Bacaina*” (AM 1947); “*finca Bacaina*” (AM 1953)

L'origen del nom es troba en el nom d'una casa adjacent del carrer Cercenedes que, alhora, prové del malnom de persona d'un famós trabucaire osorenc, Martí Plademont àlies Becaina¹⁸³. Per tant, és un topònim d'origen antroponímic a partir d'un malnom de persona.

Becdejú, peça de terra Mas V. *Mas Becdejú, peça de terra*

Becdejú Vell, sot de

“*Sot de Bec de Juell*” (MAP 1).

Només apareix en aquest element cartogràfic just als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter. El nom prové d'un mas homònim encara existent anomenat *Bicdejuell* situat en terme de la Cellera de Ter i que havia pertangut a Anglès, “el *mas Becdejú de Anglès*” (LLEV 1731) que, alhora, ha nomenat altres espais com el “*Lloc anomenat Becdejuvell*” (LA 1711) on durant la Guerra de Successió s'hi col·locaven sentinelles osorencs per controlar la zona d'entrada de tropes a la Vall d'Osor. Possiblement es tracta d'un mot aglutinat de *bec*, amb el sentit orogràfic de ‘punta’ i *jou*, amb el pas de diftong *-ou* a *-u* habitual en la llengua catalana;¹⁸⁴ que s'acompanya, per contrast cronològic amb algun d'homònim, amb l'adjectiu *vell*.

¹⁸¹ Aquest error apareix recollit en alguna obra d'excursionisme com ara a la d'Artur Osona.

¹⁸² Podria haver-se originat en el terme que designa l'acte de dormir una estona, ‘fer una becaina’, cosa que el relacionaria amb una singularitat de caràcter o bé amb un fet episòdic. No apareix recollit per Moreu-Rey.

¹⁸³ Martí Plademont àlies Becaina fou el darrer esquartermat públic a Girona, el 29 de març de 1829, al portal de França i, per aquesta raó, a la ciutat de l'Onyar existeix la dita “Fer la fi d'en Becaina” referida a la persona que es considera que va per mal camí. A més, sobre la seva mort s'han recollit dues composicions populars titulades *Martí Plademont (a) Becaina* i *Cançó nova que se ha dictada de un home conegut anomenat Bacayna*, on s'explica la manera com aquest personatge fou pres per uns carboners companys seus i com fou portat a Girona on el varen esquartermar.

¹⁸⁴ Moll (ELC:269, 297), parlant de la forma antroponímica, afirma que pot haver-se originat en un “adjectiu format per indicar una persona obligada a dejunar per manca de mitjans per alimentar-se”; o bé al “nom d'un que havia estat molt de temps sense menjar”. Per l'orografia de la zona, prop de *Puig de Frou*, una muntanya força punxeguda vista des de lluny, no creiem que aquest topònim pugui tenir cap relació amb el malnom que esmenta l' eminent estudiós.

Beceda, hort d'en

Peça de terra de la qual se'n desconeix la localització però que, possiblement, es trobava prop del mas homònim.

“Un hort de terra (...) anomenat *lo hort den Baceda* antigament dit *Ombreras*” (LLEV 1731); “Hort de regadiu ab lo nom de *Hort den Basseda*” (LLEV 1792)

L'origen del topònim es troba en el llinatge com es demostra per l'ús de l'article personal *en* i pel canvi que se'ns indica a 1731, quan havia passat de ser *d'Ombreras* a ser *d'en Baceda*, possiblement per un canvi de propietari, aspecte que ja no s'esmenta a 1792. V. *Beceda, mas*.

Beceda, mas

Mas del qual no se'n guarda record però que sabem que es trobava entre els masos el Masferrer i el Bancs. El documentem de molt antic, des del segle X entre els béns que el comte Ramon Borrell i la seva esposa Ermenenda varen vendre al prevere Sanç. També sabem que estava format per més d'un habitatge ja que hem documentat els masos *Beceda d'Amunt* i *Beceda d'Avall*. Jaume Pladelasala, Antoni Pladevall i Bolòs i Hurtado insinuen la possibilitat que aquest mas s'anomenés *Beceda o Boixeda* cosa que no creiem certa ja que diferents documents ens permeten de deduir que es tractava de dos masos diferenciats; així, al segle XIII localitzem a *Pere sa Boxeda* i a *Basseta* (NOT 1285) i al XV a *Johannus sa Boxeda* i *Mansi Sabaceda de Antony Boschà i Banchs* (CAP 1446), observem que es diferenciaven clarament els dos termes tot i que geogràficament es podrien trobar en zones properes.

“*La Baceda*” (PRB 933); “*ipsum mansum de Beteda* ubi habitabat Formigo vel sui heredes” (LFM 1068); “*castlarys de Rechs, de nugereda et de podio et de besceda et de ponte et de riba in parrochia osorys*” (FM 1233); “*Bacceta*” (NOT 1285); “*Beuseda*” (NOTc1285); “*mansum de Besescedes*” (COP 1234); “*manso de baçeda*” (NOT 1334); “*La Besseda*” (CAP 1446); “*mas Bassede*” (FOG 1553); “Joan Artigas masover de *la Basseda*” (LB 1700); “Salvador Gelabert masover del *mas Basseda* sobre Masferrer” (LB 1716); “Bonaventura Prat pagès de Osor masover del *mas Basseda*” (LB 1735)

Gràficament, l'hem localitzat escrit com a *Beteda* –fórmula arcaica-, *Besescedas* –fórmula plural, possiblement referida a l'esmentada existència de més d'un mas amb el mateix nom de lloc-, *Bassede*, *Besseda*, *Baçeda*, *Baceda* i *Basseda* amb diferents confusions gràfiques per idèntica pronúncia del so alveolar fricatiu sord i per les neutralitzacions vocàliques en posició àtona.

Hem trobat el mot com a llinatge osorenc des del segle XIII, inicialment relacionat amb la propietat del mas, *Raimunda de ça Beceda* (NOT 1285), i fins al segle XIX; endemés, portadors de l'antropònim els documentem com a caps de casa: “*Bernat saliga alias Basseta*” (FOG 1497).¹⁸⁵Tanmateix, no pensem que el nom de lloc s'origini en el llinatge sinó en el derivat col·lectiu de *beç*, fórmula dialectal de *bedoll*, topònim recollit a diversos llocs amb aquest mateix sentit (ENL:59).

Beceda d'Allà, mas

¹⁸⁵ Cal assenyalar l'ús de la forma *àlies* per indicar propietat, no malnom, per una banda, i el possible error de transcripció que es recull per part de Josep Iglésies.

“*Mansi baçeda de la*” (NOT 1334)

Es tracta d'un altre nom amb el qual es devia fer referència, segurament, al mas Baceda d'Avall ja que és el que apareix documentat en el mateix document. V. *Baceda d'Avall, mas*.

Baceda d'Amunt, mas

“*Mansi sa Baceda demunt* qui possideter en Baseda” (CAP 1446); “*Mas Baceda de Munt* de Joan Romagueras” (LLEV 1731); “*Lo mas Basseda de Munt* de Masferrer” (LLEV 1792)

Mas situat a la mateixa zona que l'anterior; el més destacable és l'omissió de l'article que es produeix en els dos darrers documents i que no era present en el primer, que s'acompanyava de l'article salat; pensem que això marca l'establiment ple del terme com a topònim allunyat del llinatge relació que, com podem veure, encara existia en el segle XV. V. *Baceda, mas*.

Baceda d'Avall, mas

“*Baçeda daual*” (NOT 1334); “*Mansi de sa Bacedadavall* d'Antony Boscha, *Mansi Sabaceda devall*” (CAP 1446); “*Mas Baceda de Vall* dirruit a son Mas Banchs unit” (LLEV 1731); “*Tot lo mas Banchs y mas Basseda de Vall* a dit mas unit, de Juan Pla y Banchs” (LLEV 1792) quan ja devia estar ruïnós.

Situat prop dels anteriors, entre el Bancs i les Romagueres, té sentit com a contrast amb el *mas Baceda d'Amunt*. Destaca que aparegui com a antropònim, *en baçeda daual* (CAP 1446), aglutinat i amb ommissió progressiva de l'article. V. *Baceda, mas*

Becfred, baga

Lloc que es localitzava en els límits parroquials entre Osor i Susqueda, prop del mas Rocasalva de Susqueda, avui sota les aigües de l'embassament, no massa lluny de la carretera que condueix al coll de Nafre.

“En altre honor llur anomenat baga *Bechfret*” (LLEV 1731)

El nom li deu provenir del mas homònim que es trobava en terme de Susqueda. *Mansi bechfret* (NOT 1285), *Petri de Bechfret* propietarius *mansi Bechfret* (CAP 1342), *Mansum Bechfret* (CAP 1622), *Mansum vocatum becfret* dirruitur et deshabetur (CAP 1562) i *mas Bechfret* (LLEV 1731) que coincidia amb el llinatge del seu propietari fins que va passar a pertànyer als Rocasalva: *Petri de Bechfret* (CAP 1342), *Sthefanus Cudina alias rochasalva* (CAP 1562), *Antoni Rocasalva* (LLEV 1731). Coromines (OnCat, IV, 280) ens indica que *Becfred* és una forma original de *Vicfred* i es tractava d'una aglutinació de bec (BECCO) ‘punta o cap punxegut’ i *Fractur*, ‘trecat, fangós’, ja que a les primeres documentacions apareix com a *Becfred*. Moreu-Rey (ENL:116), difereix d'aquesta proposta, i li dona un origen antroponímic en *Wifred*, s.X, *Giscafre*, s.X; *Vigfred*, s.XI. Els documents en els quals l'hem trobat, però, semblen aproximar-se més a la hipòtesi de Joan Coromines ja que sempre apareix amb B-

Beç, coll del

Orònim situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del Sobirà.

“En honor del mas Subirá anomenat *Coll del Bes*” (LLEV 1731).

Carreras Candi (1911:22) recull no massa lluny d'on es localitzava el coll del Bes, el *Puig de Bes* (sic), datat de 1577, en terme de Sant Hilari Sacalm. Malgrat l'aparició d'un genèric diferent, podria tractar-se de dos noms de lloc formats a partir del mateix terme, el puig i el pas o coll d'un indret anomenat Beç, en el sentit del lloc més elevat i el pas per travessar aquest puig. Etimològicament, sembla tractar-se d'un mot procedent de *beç*, 'bedoll', provinent del cèltic *Betulos* que evolucionà en romànic a *Bettius* (DECat, I, 745) ja que malgrat l'existència del llinatge homònim¹⁸⁶ amb el mateix origen i sentit, a Osor no l'hem documentat en cap moment de la història.

Beguda, feixa de la [lə'fe]əðələβə'ɣuðə]

Feixa de terra en la qual avui trobem el mas la Codina de Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat. El nom prové del fet que se situava al costat del torrent homònim. V. *Beguda, torrent de la*.

Beguda, torrent de la [ə]tu'reŋdələβə'ɣuðə]

Sot d'aigua situat sobre la Codina, a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, en el qual hi havia hagut uns abeuradors destinats als animals que anaven o venien de la població de Susqueda. El topònim, per tant, prové de la substantivització de la forma femenina singular del participi del verb *beure*.

Beliques, can [ˈkam'bə'likəs]

Nom d'una casa situada al carrer Major, en concret a la plaça Vella també coneguda com a *can Lluís Fuster*. En el LLEV 1792, en una anotació posterior, sense datar, trobem escrit *Balicas* en referència a una casa situada a la plaça Vella, possiblement la mateixa que se n'anomena a l'actualitat, la qual cosa ens fa pensar que, possiblement, es tracta d'un malnom força antic l'origen del qual desconeixem.¹⁸⁷

Bell, mas Puig V. *Puigbell, mas (1), (2)*

Bell, puig V. *Puigbell (1), (2)*

Bella, can [ˈkam'bɛjə]

Nom d'una casa localitzada al carrer Cercenedes i que prové d'un malnom individual ja que documentem *Nen Beya* (LLC 1924), *Florenci Ripoll alias Beia* (LLC 1929e) i l'encara actual *en Beia*, aleshores, ja que la pronúncia és amb e oberta i amb iodització, possiblement el terme es degué originar en el fet de tenir ruscós d'abelles.

Bella Polla, camí de

Antic camí que anava de Vic a Girona, possiblement una part de l'actual camí Ral, i que se situava com a límit parroquial com demostra el document que es trobava a l'antic calaix número 18 de documents del monestir de Sant Benet de Bages del qual es conserva un índex força detallat a l'ACA, Fons Monacal Universitat, lligall 75 i que

¹⁸⁶ MOLL, Francesc de B. (1987): *Els llinatges catalans*, p.229.

¹⁸⁷ El terme no apareix recollit per Moreu-Rey a *Renoms, motius, malnoms i noms de casa* ni a cap de les obres lexicogràfiques consultades.

actualment es conserva al Fons de Sant Benet de Bages de la Universitat de Barcelona amb el número 930¹⁸⁸ que es refereix a la venda d'Ingilbert i la seva muller Avanca a Sala d'una casa al comtat d'Osona, al terme d'*Ausore* que termenejava “*in strada de Bellapolla*”. La via es trobava situada al sud-est del terme, en un camí que passava pel coll de Roscall i pel collet de l'Espinau en direcció a Santa Coloma de Farners, a la zona de Santa Creu d'Horta.

“*Bella Polla*” (ACG 971)¹⁸⁹; “*strada de Bellapolla*” i “*via quae venit ad Bellapolla*” (ACO, 978), “*Camí de Bella Polla*” (VIC X-XI)

El topònim ens és actualment obscur malgrat que Bolòs i Hurtado (2001:52) anoten que és un “nom potser relacionat amb una espluga gran”, amb una cova profunda, cosa que desconeixem ja que no tenim constància de l'existència de cap cavitat d'aquestes característiques a la zona.

Bellveí, serrat de

Amb aquest topònim es designava el serrat situat sobre el mas Bellveí, en terme d'Anglès, al sud-est de l'espai treballat, límit municipal entre Osor i Anglès prop del mas les Casulles, entre el turó del Perer i el camp de Llancers. Apareix esmentat per Juli Serra (2002:145) com *las colinas de Bellvehi*.

“Mojón nº 5. Colocado (...) en el punto denominado *Serrat de Vellvehi*” (OA 1889); “Punto conocido por Serrat de la Clara o *de Bellvehi*” (OA 1927)

El nom de lloc s'origina en el mas anglesenc.

Benet, can [ˈkambəˈnet]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont que degué originar-se en el prenom o en el llinatge documentat a Osor des de les acaballes del segle XVII fins a mitjan segle XX.

“*Casa Ton Benet*” (LA 1817) –hi vivien Pere i Patllari Coll, desconeixem si és la mateixa casa que l'actual-

Benet Petit, baga d'en

“*Finca Baga den Benet Petit*. Límites N. Con camino que dirige a Anglés, O. Manso Peraire. Castaño” (DFP 1939); “*Baga den Benet Petit*” (AM 1944); “*Baga den Banet Petit*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost d'origen antroponímic format a partir del prenom o llinatge *Benet* –documentat a Osor com a cognom des de finals segle XVII a mitjan segle XX- i del malnom o llinatge *Petit* –que també es localitza com a cognom entre els segles XVII i XIX. L'existència d'una “casa anomenada *d'en Benet Petit*” (LA 1817) no ens aclareix tampoc si es tracta d'un terme provinent del llinatge o bé d'un malnom.

Benet Petit, casa de

¹⁸⁸ Recollit per PLADEVALL, Antoni (1993): “El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i de la vall d'Osor (s.X)”, a *Quaderns de la Selva*, 6, p.71.

¹⁸⁹ Es documenta segons Bolòs i Hurtado al Diplomatarí de la Catedral de Vic.

“*Casa de Benet Petit*” (LA 1817)

Es tracta del nom d’una casa perquè els seus habitants es deien Manel i Pere Clos. El terme devia referir-se al propietari de l’habitatge que devia tenir com a prenom *Benet* i com a llinatge o malnom individual *Petit*.

Beno(s), can [ˈkamˈbenu(s)]

Oït en plural i en singular, es tracta d’un sobrenom d’una casa actual del carrer de França també coneguda com a *ca la Cèlia* o *can Quelic de l’Aixa*.

Ens han comentat que l’origen del malnom es troba en un home que sistemàticament repetia el castellanisme *bueno* amb síncope, sense la primera vocal.

Bera, pla de la

Es tractava d’una possessió de terra del mas Albereda de la qual en desconeixem la situació.

“*Pla de la Bera*” (ESC 1781)

No ens atrevim a donar cap etimologia concreta ja que no coincideix amb *Berà* per la diferència de la síl·laba tònica tot i que, com aquest, podria haver-se originat en un antropònim. Malgrat això, el fet que no el trobem en cap altre cas també ens fa pensar en un error de transcripció o bé en un possible cas de metàtesi, d’aquesta manera, el *pla de l’Albereda* hauria pogut generar el *pla de la Bera*.

Berbolades, bosc

“*Bosque llamada Barbolades*” (ESC 1594)

Devia tractar-se del bosc proper al lloc en el qual avui localitzem el mas homònim; en ser, però cronològicament de datació anterior, com el *llocdit les Berbolades*, es pot deduir que fou el lloc que donà nom al mas. V. *Berbolades, mas les*

Berbolades, camí de les [kəˈmiðələzβərβuˈlaðəs]

Camí que s’inicia prop de can Bosc, a la carretera de Sant Hilari i des del qual s’arriba al Soler de Mansolí passant per les Berbolades.

“*El camí de las Borboladas*” (ESC 1639)

Encara a l’actualitat existeix i se l’anomena així perquè passa prop de l’esmentat mas. V. *Berbolades, mas les*

Berbolades, bosc-llocdit les [ləzβərβuˈlaðəs]

Es tractaria de la partida de terra boscosa propera al mas homònim i que n’hauria originat el nom.

“*Loco vocato las Barboladas*” (CAP 1446); “una pessa de terra situada en dita parroquia en lo lloch anomenat *barbolades*” (RIP 1562); “honor anomenat *Barboladas*”

(RIP 1562); “la pessa de *las barboladas*” (RIP 1562); “*las Borboladas*” (ESC 1639); “lo lloch anomenat *Borboladas-Borgoladas*” (LLEV 1731); “*territori dit Borboladas*” (LLEV 1792); “*Paraje Las Barbulades*” (GR 1956)

V. *Berbolades, mas les*

Berbolades, mas les [ləzβə(u)rβ(γ)u'laðəs]

Petit mas encara avui existent en estat ruïnós i al qual s'anomena *les Borbolades*, *les Borgolades* o *les Berbolades*. De fet, aquesta diversitat oral també la detectem a nivell escrit. En alguns casos se l'anomena *del Soler* perquè està situat al camí del Soler de Mansolí, del qual n'havia estat una propietat, a l'oest de la vila d'Osor, sobre el quilòmetre tretze de la carretera que es dirigeix des de l'esmentada vila a Sant Hilari Sacalm. Apareix recollit a la cartografia, *mas las Vorbolades* (MAP 1), *Casa Ferbolagas* (MAP 2)¹⁹⁰ i *Mas les Berbolades* (MAP 3), que és la forma que recollim perquè és la considerada com a oficial i normativa recollida en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004). Apareix esmentat, també, per Pladelasala (1960) i per Carreras Candi (1911:101) que el documenten a 1605, ambdós amb la grafia *Barbolades*. Cal afegir que *les Berbolades* abans s'havien anomenat *Vallpregona d'Avall*, com demostra la documentació escrita: “*Manso Vallpregona devall sito según instrucciones cerca la Ria San Hilario a Osor a la cara opuesta de la Casa llamada Vallpregona demont es Borboladas del Soler*” (CAPSOLT 1832).

“*Barboladas del Soler*” (AMO 1715); “*las Barbuladas del Soler*” (LB 1756); “*la Burbulada*” (LB 1811); “*las Vurvulades*” (LB 1846); “*mas Burbuladas*” (AM 1862); “*Burbuladas*” (NOM 1863); “*Burbuladas*” (PAD 1880); “*Burbuladas*” (PAD 1884); “*manso Burbuladas*” (LB 1919); “Finca Manso Soler compuesto por el Manso Casa del Bosch o *Barboladas*” (DFE 1939)

Les diferents formes escrites i orals són degudes, possiblement, a la inexistència del mot com a comú i al desconeixement del seu sentit originari, la qual cosa comporta assimilacions vocàliques de *-e-* a *-o-* pronunciades vocal neutra i *-u-* a causa de les neutralitzacions en posició àtona, i de *-b-* a *-g-* -més escasses-; la resta de consideracions gràfiques són degudes a la confusió *b-v* i a la neutralització vocàlica pròpia del català central.

Etimològicament, estem d'acord amb el plantejament que fa Coromines (OnCat, III, 341) quan es refereix, explícitament, a aquest topònim dient que: “*Les Barbolades*. En terme d'Osor (...) no deu ser un derivat de *barba*, perquè del context resulta que s'hi caçaven tudons: eren unes *palomeres*; per tant seria derivat de *berbol* ‘parany de caçar’”. Contràriament, Navarro Colás (1963:93) assenyala que es tracta d'un topònim provinent d'un malnom “derivado de vérbola ‘xerrameca’, se dice del que tiene una gran facilidad de palabra”, però no creiem que es tracti d'això, sobretot arran de l'antiguitat del nom de lloc, documentat ja en el segle XV. Alcover-Moll, només recull el topònim en forma singular i sense cap comentari etimològic.

¹⁹⁰ Quan hem fet el llistat de les fonts, ja hem indicat que el mapa de la Dirección General del Instituto Geográfico y Catastral i el Servicio Geográfico del Ejército (1951) està ple d'errades, aquí se'n pot observar una que podria conduir a la confusió.

Berbolades, serra Gran de les V. *Gran de les Berbolades, serra*

Berbolades, torrent Major de les V. *Major de les Berbolades, torrent*

Bernada, ca la [ˈkaləβərˈnaðə]

Nom d'una casa situada al carrer de França que s'originà del llinatge documentat a Osor entre finals segle XVIII i principis segle XX.

Bertomeu Balmes, casa d'en

Nom pretèrit d'una casa que es trobava situada al carrer o plaça del Verger.

“Johannes Balmas dominus utilis *domus vulgarites dicta la casa den Bertomeu Balmas*” (FN 1710)

Per la coincidència entre el llinatge del propietari i el que apareix en el nom, hem de creure que, possiblement, el sobrenom es devia originar en el nom del pare o avantpassat i es devia mantenir quan la va heretar el fill.

Bertomeu Balmes, vinya d'en

“La *vinya den Barthomeu Balmas* que abans fou den Martí” (FN 1710)

Peça de terra de vinya que deu el nom al propietari com demostra el fet que anteriorment havia tingut un altre nom de lloc relacionat amb un altre propietari més antic. *Balmes* –sovint grafiat amb –a final a causa de la neutralització vocàlica–, havia estat un llinatge habitual a Osor entre el segle XVII i mitjan del XX.

Bertrana, can [ˈkambərˈtranə]

Nom d'una casa actual del carrer de França també coneguda com a *ca la Pita* que s'originà en el llinatge que encara existeix a Osor.¹⁹¹

Blai, horts d'en

Diferents peces de terra situades a la partida de la Maduixa i a l'actualitat oblidades amb aquest nom.

“En honor den Banchs anomenats *horts den Blay*” (LLEV 1731).

Es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del llinatge o prenom *Blai*, del nom *Blasius*, un sant del segle IV tal i com assenyalen Moll (ELC:80) i Albaigés (DNP:86). La grafia amb –y respon a la forma arcaica prenortativa.

Blanc, camp

Tros de terra a l'actualitat no recordat que se situava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de Fonollet.

“Pessa de terra *lloch nomenat Camp blanc*” (LLEV 1792)

¹⁹¹ Segons el PAD 2002 amb un total de set casos, sis com a primer cognom i un com a segon.

El topònim sembla que es relaciona amb el color, possiblement tractant-se d'una peça de terra en la qual destacava la blancor de la terra, fet no gens estrany en toponímia.

Blanc, esquei [læs'kej'βlaŋ]

Pedres de color blanquinós que es troben a la riera d'Osor, no massa lluny del pont de mas Coll en direcció a les Mines d'Osor i que, alhora, originen el nom d'una gorga.

Documentat només oralment, queda clar que deuen el seu nom al color blanc, mot provinent del germànic *blank* amb el mateix significat tal com anoten Coromines i Alcover i Moll entre molts d'altres.

Blanques, castanyeda de les

Castanyeda situada prop del llocdit homònim i que podria trobar-se en terme i parròquia de Sant Vivenç de Susqueda.

“Honor del Mas de Sastrias anomenat *Castanyeda de las Blancas*” (LLEV 1731)

V. *Blanques, llocdit les*

Blanques, llocdit les

Indret situat prop de Susqueda, de fet en forma part parroquialment, a poca distància del mas Tries.

“Lloch anomenat *Ses Blanques*” (LLEV 1731); “pessa de terra lloch nomenat *Ses Blanques*” (LLEV 1792)

Etimològicament, es tracta d'una forma originada en el color blanc, en plural i femení, del terra o d'algunes pedres que devien trobar-se en aquest lloc.

Blanques, torrent de les

“Lo torrent de sas *Blanques*” (LLEV 1731)

Torrent que sembla que és el que discorre en el límit parroquial entre Osor i Susqueda anomenat actualment el sot de la Triola. V. *les Blanques, llocdit les*

Boc, perxada del [læpær'ʃaðəðəl'βok]

Peça de terra boscosa de castanyers joves situada entre el Clascar i la Molina del Clascar.

Només recollit oralment, probablement es tracta d'un zootopònim que al·ludeix al mascle de cabres i cabirols, no estrany en toponímia, un mot d'origen preromà, possiblement d'una base cèltica *bucco-*, com en altres llengües romàniques i germàniques (DEM:65 i DE:123).

Boca del Sis, la [læ'βokəðəl'sis]

Curiós nom situat just sota el Clascar que fa referència a unes canonades d'aigua que havien de servir per aprofitar el torrent del Clascar. Aquestes canonades disposaven de diverses obertures numerades, el número sis de les quals era en aquest indret. Per

tant, es tracta d'un nom de lloc descriptiu força recent però que ha gaudit d'una certa acceptació ja que ens el van esmentar fins a tres informants diferents. És un nom compost pel substantiu *boca* 'sortida d'aigua' i el numeral substantivitzat *sis*; curiosament, aquest fet no s'ha produït amb les altres sotides d'aigua.

Boix, font del

Hidrònim només recollit en un poema anònim dels anys cinquanta del segle XX i que, en canvi, cap informant ens ha esmentat. Tot i això, sembla que podria ser la font del Baier ja que el text la situa prop de la font de can Pelleringa des d'on s'hi devia arribar sense massa dificultats: "...més amunt la *del Boix*. / També pot arribar-hi un coix" (PAF).

El nom deu provenir de l'arbre que encara és present en aquesta zona, es tractaria doncs, d'un fitotopònim originat en el llatí *būxus* (DE:125); desconeixem, però, si es referia a un arbre en concret amb alguna particularitat o bé a un grup d'arbres de l'espècie, si fos així el terme tindria un caire col·lectiu.

Boixadella, sot

"Tros de terra boscosa situat entre los honors del Sot dels Escandells antigament axí nomenat vuy *Buxadella*, o Sot de la Roca de la Sal y Serrat Mitjà" (LLEV 1792)

Observem que el sot rep dos altres noms. Podem deduir la seva localització geogràfica ja que atès que el Serrat Mitjà està situat prop del mas Soler del Coll, aleshores, hem de creure que, malgrat que a l'actualitat no sigui recordat, segurament es tracta del curs d'aigua que, provinent de la muntanya del Coll, desguassa a l'embassament de Susqueda prop del mas can Mariner, discorrent, fonamentalment, en terme municipal de Susqueda però també parròquia d'Osor.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de *boix*, sinònim de *Boixadell*, terme recollit per Moreu-Rey (ENL:62) com a topònim i per Moll (ELC:239) com a llinatge que, a més, ens hi inclou el seu possible significat, "Derivat diminutiu de *boixet*, sinònim de *boixeda*: 'camp de boixos'";¹⁹² cal afegir, però, que aquesta forma, si més no aparentment feminitzada, no apareix a cap de les obres consultades, per la qual cosa ens podríem trobar davant d'una primera documentació. A la zona, encara a l'actualitat, el boix no hi és un arbre estrany.

Boixeda, mas

Mas actualment inexistent documentat per Pladevall (1980:6), Pladelasala (1960:373) i Bolós i Hurtado (2001:52) en el segle X, a l'any 933 com una de les propietats que els comtes Ramon Borrell i Ermenessenda vengueren al prevere Sanç. Els dos primers estudiosos esmenten que aquest mas possiblement era el mas Beceda, cosa amb la qual no estem d'acord (v. *Beceda, mas*). Es trobava situat al nord-est del terme estudiant.

"*Pera sa Boxeda-Buxeda* de Osor" (NOT 1285); "*Boxeda*" (NOT 1334); "*Johannes sa boxeda*" (CAP 1446)

¹⁹² També apareix en aquest mateix sentit a AlcM, 2, 551.

Malgrat l'existència del llinatge homònim relacionat amb el mas, creiem que en aquest cas és l'antropònim el que prové del topònim que s'originaria en el nom comú derivat col·lectiu de *boix*.¹⁹³

Bomba, horts de la

“Partida *Horts de la Bomba*” (AM 1944), “*los Horts de la Bomba*” (AM 1947)

Peces de terra que a l'actualitat no es recorden i que, veient la datació dels documents, podrien deure el nom a algun fet relacionat amb armament de la Guerra Civil. De fet, ens han comentat que prop del prat de les Hortes, antigament una important i extensa partida de terra, s'hi havia trobat armament enterrat i entre ell algunes bombes; per aquesta raó, pensem que es podria referir a aquesta zona però res ens ho permet de confirmar. Cal afegir, però, que un informant va comentar que en algunes zones de conreu s'hi havia instal·lat una mena d'instrument que permetia d'extreure aigua i que a aquest aparell se'l solia anomenar *bomba*. Aquest instrument, a partir d'una palanca, servia per bombar aigua en un tros de terra; per tant, també es podria donar el cas que el topònim hagués indicat la presència d'aquest element a l'hort.

Bonavida, casa.

“*Casa Bonavida* hi viu Josep Cullell” (LA 1817)

Possiblement, el nom de casa s'origina en el llinatge contemporani documentat en els segles XVIII i XIX, encara que també podria venir de l'estatus social del seu portador.

Bondia, mas de

Mas actualment desaparegut i no recordat que segons Pladevall (1984:10) es tractava d'una de les cases que Sança de Ximenis de Foix i de Cabrera va cedir a Antoni de Rocasalva el 1452 perquè es trobava erma i deshabitada després dels terratrèmols del segle XV, entre el 1410 i el 1448 (MAN 1450). L'esment del segle XVIII ens permet de situar-lo prop de l'actual mas Solterra, al sud-oest del terme municipal d'Osor quan ja restava derruït.

“Tota aquella mansada vuy afogada de Solterra, altre mansada anomenada de *Bondia* dirruida y a dit Mas Solterra unida” (LLEV 1731)

Etimològicament, creiem que es tracta d'un mot aglutinat amb un origen antroponímic en el prenom o llinatge homònims provinents de les circumstàncies de naixement com recullen Albaigés (DNP:88), Moll (ELC:262) referits a l'antropònim i Coromines (OnCat, III, 63) parlant del topònim pròpiament dit.

Boneta, torrent de la

Torrent situat en els límits municipals d'Osor i Susqueda, prop de mas Rocasalva de Susqueda, per la qual cosa a l'actualitat hauria desaparegut engolit per les aigües de l'embassament de Susqueda o bé podria ser un altre nom de l'actual torrent del Coll que neix prop del coll de Nafre per anar a raure al Ter, al mateix pantà.

¹⁹³ Com entre d'altres afirma Moreu-Rey (ENL:62).

“*Torrente vocato de ça boneta*” (CAP 1562); “*torrente vocato de sa boneta*” (CAPb 1562) ; “*lo Torrent de na Boneta*” (LLEV 1731)

Malgrat no tenir-ne evidència, l’aparició constant de l’article davant del nom de lloc ens fa pensar en un origen antroponímic –tot i que ens en fa dubtar el fet que als primers documents aparegui amb l’article salat *sa* i no pas amb el personal femení *na* del segle XVIII-, una feminització del prenom o llinatge *Bonet* –existent aleshores a Osor- derivat diminutiu de *bo*; l’esmentem com a una forma feminitzada perquè no hem vist aquesta forma textual com a llinatge o prenom femení osorecs al llarg de la història.

Boranca, font de la

Font situada a la partida homònima, entre el Boscà i la Corbera.

“*Fontem de la boranca*” (CAPSOLT 1560); “*fontem de la boranca*” (CAP 1622); “*Fontem vocatam de la Boranca*” (CAP 1699)

V. *Boranca, llocdit la*

Boranca, llocdit la

Partida de terra situada al costat de l’antiga carretera o camí del Santuari del Coll, prop de la riera d’Osor, entre els masos can Bosc, la Corbera i el Boscà .

“*Loco vocato Sa borancha*” (CAP 1446); “*pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Boranca*” (LLEV 1731)

El terme no apareix recollit ni com a nom comú ni com a propi a cap de les obres consultades, per la qual cosa podria tractar-se d’una primera documentació. Creiem que és un derivat de *bora* o *boranc-esvoranc* en el sentit de ‘cova’, ‘caverna’, ‘forat profund’, com recull Joan Coromines (DECat, II, 94) i que ha generat altres topònims com *la Bora* i *font de la Bora* a Camós –Pla de l’Estany-, *serrat de Bora-Tuna* a Canet d’Adri –Gironès- o *la Bora gran d’en Carreres* a Serinyà –Pla de l’Estany-. A més, el mot *esvoranc* encara és un mot viu en la parla de la zona que ens ocupa.

Boranca, peça de terra de la

“*Petia terra vocata de la borancha*” (CAPb 1562)

Peça de terra situada a la partida homònima –de la qual pren el nom-, que estava situada entre el Boscà i la Corbera, prop de la font del mateix nom, i que era propietat del Boscà ja que apareix com a una possessió de *Pere Banchs alias Boscà des Doys*, propietari de l’esmentat mas. V. *Boranca, llocdit la*

Boranques, sot de les

Petit curs d’aigua que es localitza a l’oest d’Osor, als límits municipals amb Susqueda, al sud del mas la Corbera.

“*Mojón nº5 colocado en el sot o torrent de las Boranques y contiguo al camino o sendero que desde el de Osor al manso Buscá dirige al llamado Corbera*” (OS 1927)

Per la situació, creiem que es tracta d'una forma plural de *Boranca* format a partir del fet de discórrer pel llocdit amb aquest nom o de rebre aigua de la font homònima. V. *Boranca, llocdit la*

Borat, castanyer

Indret situat a Santa Creu d'Horta, a l'est del mas Sobirà, al qual pertanyia, prop de can Mont.

“...una pessa de terra situada en la Parra de Sta. Creu; Afronta asolixent en honor den Vaguer que posseheix dit Vernedas y part en honor del Mas Subirá anomenat *Castanyer borat...*” (LLEV 1731)

El topònim, segurament, té a veure amb la particularitat de l'arbre al qual es refereix, devia ser *borat*, ‘buidat de dintre, foradat’ (AlcM, 2, 582 i DECat, II, 94), és a dir, que es tractaria d'un adjectiu qualificatiu que encara a l'actualitat és usat en aquesta zona geogràfica –molt allunyada de Castellterçol que és on la situa AlcM en el sentit d'arbre buidat que recollim aquí-, format a partir del verb *borar* que pot provenir del germànic *boro* però que sembla probable que pugui tenir un origen més remot, potser indoeuropeu (AlcM, 2, 582; DECast, II, 944 i DECat, II, 95).

Bord, castanyer

“Cumbre del *castanyer Bort*” (DEL 1885)

Pladelasala esmenta que es tracta d'un castanyer situat al cim homònim i que marcava els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, prop del Cerver. Actualment, en aquesta zona encara hi ha castanyers però no es té memòria de cap amb aquest nom. Devia tractar-se d'un arbre amb alguna particularitat remarcable, possiblement la seva grandària, que no era plantat per l'home ni donava massa fruit, *bord* ‘que no dóna fruit o el fa dolent o petit, silvestre, no empeltat’ (AlcM, 2, 583).

Bord, partida de terra

Possessió de terra situada just als límits municipals entre Susqueda i Osor, entre la Creu de Portell i la carretera del Pasteral.

“La divisoria de dicho Codina con la *finca Bort*” (OS 1927)

El nom prové d'una casa que es localitza en terme susquedenc anomenada cal Bord, un nom originat, possiblement, en un malnom individual força freqüent significat ‘bastard’.¹⁹⁴

Bordegàs, font del [lə 'foŋdəlβurðə'ɣas]

Es troba situada a uns dos-cents metres del poble, al costat mateix de la carretera de Sant Hilari Sacalm, a la banda esquerra. Es tracta d'una font que pràcticament no raja perquè se li va desviar la deu tot i que tal i com es veu a l'actualitat és conseqüència d'unes profundes reformes que s'hi varen realitzar a 1950, “se acuerda urbanizar la

¹⁹⁴ Només a Osor, i per escrit, hem documentat: “Jaume Bayer y Palau, el Bort” (LB 1710); “Onofre alias bort de la casa del mas Subirá” (CAD 1785) o “al Bort de la Talaya, el Bort del Pidevall, Francisco el Bort del Subirá, Isidro Bort de Sarsanedas” (LA 1817)

fuelle que existe a unos cien metros de distancia de esta villa cerca de la carretera de S. Hilario Sacalm denominada *Font del Burdagás*” (LA 1950). També la localitzem situada com a *F. del Bordegàs* (MAP 1).¹⁹⁵

El mot és un derivat augmentatiu de *bord* provinent del llatí *bŭrdus*, ‘mul, bèstia borda de cavall i somera’ (DECat, II, 98) i que s’aplica als nens sense pares; de fet, ens han dit que es comentava que en aquest indret s’hi havia trobat un nen abandonat, cosa que desconexim si és certa.

Bordonera, peça de terra la

Peça de terra que devia situar-se entre el Bancs i Masferrer, a la zona est del terme municipal.

“*Pessa la Bordonera*” (HIP 1862)

Mot d’origen incert, opac, a l’actualitat inexistent; malgrat això, Joan Coromines, referint-se a la riera Bordonera, afluent del Segre, afirma que “Sobretot si es tractés del nom d’una font potser fora preferible lligar-lo amb *bordó* ‘borinot’ i el seu derivat fr, *bourdonner* ‘zamzejar’” (OnCat, III, 80); així mateix, Alcover i Moll (AlcM, 2, 590) també recullen una *font Bordonera* prop d’Organyà documentada a 1121, però no hi fan cap comentari etimològic. En el nostre espai no apareix cap referència a un hidrònim sinó que apareix com a llocdit, com a peça de terra i com a *bordoneria* de terra; aquest darrer genèric ens pot donar la pista del fet que es tractés d’una partida de terra el nom de la qual podria derivar de *borda* en el sentit de ‘casa rústica i aïllada’ (IEC, 270, AlcM 2, 584, DECat, II, 102) que recullen com a generador de topònims Moreu-Rey¹⁹⁶, Ramon Amigó, Pere Balaña o Joan Coromines, en casos com *les Bordes*, poble de la Vall d’Aran; *Borda* a Vilanova d’Escornalbou; *Bordils*, al Gironès; *la Bordeta*, al Barcelonès, etc. Podria haver-se tractat d’una possessió que depenia o bé en la qual s’hi trobava una borda ja que els tres topònims que localitzem a Osor amb aquesta forma no es troben a la mateixa zona i, a més, el terme l’hem documentat en alguna ocasió en plural, com a *Bordoneres*, aspectes aquests darrers que podrien acabar de demostrar el fet que originàriament es tractava d’un genèric comú.

Bordoneres, llocdit les

Nom de dos llocs d’anomenada que, possiblement, es referien a partides de terra.

“*Loco vocato Bordonerys*” (NOT 1285); “*las bordoneras*” (PFM 1343); “*las Bordoneras*” (FM 1563); “*loco vocato les bordoneres*” (CAP 1622) -en aquest cas situat prop del mas Coma, a Coll de Querós-; “honor llur anomenat *Burdoneras*” (LLEV 1731); “*lloch anomenat Las Bordoneras*” (LLEV 1792) -situat entre els masos Bancs i Masferrer, possiblement coincidint amb la *Bordoneria de terra les Bordoneres*-

V. *Bordonera, peça de terra la*

Bordoneria de terra les Bordoneres

¹⁹⁵ L’antic sacerdot d’Osor Ramon Cabanas, va escriure i publicar un poema amb aquest títol, “La font del Bordegàs” a CABANAS, Ramon (1986): *Així és la vida* p. 17. Edició de l’autor

¹⁹⁶ Afirma “No sempre designa la mateixa classe d’edifici el topònim La Borda, molt emprat antigament a tota la Catalunya Vella, i ara quasi exclusiu de la regió pirinenca...” (ENL:76). No seria estrany, doncs l’origen que estem proposant des d’aquest punt de vista.

Peça de terra que es trobava entre els masos el Masferrer i les Romagueres.

“Una *Bordonaria de terra anomenada las Bordoneras*” (LLEV 1731); “Una *bordoneria de terra lloch anomenat Las Bordoneras*” (LLEV 1792)

V. *Bordonera, peça de terra la*

Borratxí, camí del [əˈkəˈmiðəɫβurəˈtʃi]

Camí que, passant per l'actual carretera de Sant Hilari Sacalm, es dirigia vers el Rafec i can Bosc passant per la font de can Bosc

“*Camí del Borratxí*” (HIP 1862)

A l'actualitat, bona part d'aquest camí ha estat substituït per la carretera tot i que se'n conserva algun tros. V. *Borratxí, partida de terra el*

Borratxí, castanyeda-perxada del [ləpərˈʃaðəðəβurəˈtʃi]

Es tracta d'una peça de terra boscosa de castanyers situada entre la partida de terra del mateix nom i el mas can Cercenedes, seguint el curs del sot o torrent homònim. Encara actualment se l'anomena així i continua essent un bosc en el qual hi predomina el castanyer.

“Lo lloch anomenat *Castanyeda del Borratxí*” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa y de castanyers que antes fou den Taràs o Tarús territori nomenat *Castanyeda del Borratxí*” (LLEV 1792)

V. *Borratxí, partida de terra el*

Borratxí, font del [ləˈfɔndəβurəˈtʃi]

Font que es troba situada al costat del sot o torrent homònim a l'alçada del pont del mateix nom, a tocar de la carretera. És una font força recent ja que fins fa pocs anys la gent bevia directament del sot.

V. *Borratxí, partida de terra el*

Borratxí, hort del [lɔrdəɫβurəˈtʃi]

“Hort de dos mesurons de sembradura de canem ab lo nom *Hort del Borratxí*” (LLEV 1792); “*lo Hort den Borratxí*” (LLEV 1792); “*pessa de terra dita lo Borratxí*” (FM 1796)

Es tracta d'un terme que s'aplica a peces de terra que s'inclouen dins la partida homònima, com passa encara avui, de la qual prenen el nom. Cal destacar l'aparició de l'article arcaic *lo* i la contracció *del* i, en un cas, de l'article personal *en*. Desconeixem si es tracta de l'introducció d'en malnom antroponímic *Borratxí*, cosa que ens en podria

aclarir el seu origen, o bé si s'hi produeix un ús inadequat de l'esmentat article personal.¹⁹⁷ V. *Borratxí, partida de terra el*

Borratxí, partida de terra el [əlbura'tʃi]

Notable partida a la qual la gent es refereix amb ommissió del genèric, només amb l'ús de l'article. Aquesta partida està formada per un bon nombre de peces de terra menors i es troba prop del Rafec, entre la riera d'Osor, la partida de Can Bosc a l'alçada de la font del mateix nom, a un quilòmetre del nucli urbà d'Osor.

“*Loco voccato Borratxí*” (CAP 1699); “*lo puesto o territori anomenat Borratxí*” (FN 1700); “*partida nombrada al Borratxí*” (ESC 1717); “*lo lloch anomenat lo Borratxí*” (LLEV 1731); “*Partida lo Borraxí*” (ESC 1780); “*territori dit Borratxí*” (LLEV 1792); “*territorio llamado Borratxí*” (HIP 1800); “*territori anomenat lo Borratxir*” (FN 1835); “*Partida Burrachí*” (HIP 1854); “*lloch el Borretxí*” (LA 1850); “*Finca Borratxí*” (AM 1953)

Podem observar que apareixen diverses formes gràfiques degudes a la confusió vocàlica en posició àtona, a la grafia del so palatal africacat sord, que apareix amb *-x-*, *-tx-* -la més habitual i semblaria per la pronúncia actual la correcta-, *-tg-* -forma sonoritzada, poc freqüent- i *-ch-* -fórmula castellanitzada-; en un cas, també hi localitzem una ultracorrecció amb la substitució de l'accent per una *-r* final muda.

Etimològicament, es tracta d'un mot força complex ja que a primera vista semblaria provinent d'un malnom derivat diminutiu de *borratxo* o bé d'un hipocorístic format a partir del prenom o llinatge *Borrat* provinent del germànic *Bodres*, però la inexistència d'aquest antropònim a Osor i l'aparició del so africacat no ens permeten de confirmar-ne l'origen.

Borratxí, pont del [əl'poŋdəlβura'tʃi]

Pont construït a 1925 sobre el sot homònim i que separa actualment la partida del mateix nom en dues parts a la carretera que des d'Osor es dirigeix a Sant Hilari Sacalm a un quilòmetre del municipi osorenc. Sempre se l'esmenta precedit de l'article i amb la contracció que serveix per diferenciar aquest pont d'altres construccions semblants. V. *Borratxí, partida de terra el*

Borratxí, prat del

“*Prat del Borratxí antigament Padraguer*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra dita lo Prat del Borratxí*” (LLEV 1792)

Antic que es trobava a la partida de terra homònima. Actualment, cap dels trossos de terra localitzats al Borratxí rep aquest nom. V. *Borratxí, partida de terra el*

Borratxí, sot del [əl'soddəlβura'tʃi]

Curs d'aigua constant que neix prop de can Cercenedes i s'uneix a la riera d'Osor sota mateix de la partida de terra homònima que li dona el nom. Té un bon cabal

¹⁹⁷ Això no seria pas un fet extraordinari en toponímia, tot i que no és massa freqüent, com detalla AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1990): “Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona”, *BISO*, XL.

tant a l'estiu com a l'hivern amb aigua de bona qualitat per la qual cosa s'hi va fer una font.¹⁹⁸

“*Torrent del Borratxí*” (ESC 1717); “*lo Torrent de Borratxí, lo Torrent del Borratxí i lo Torrent dit den Borratxí*” (LLEV 1731)¹⁹⁹; “*Torrent del Borratxí*” (FN 1800); “*Torrente de Borratxí*” (HIP 1800); “*lo torrent anomenat del Borratxí*” (FN 1831); “*Torrente de Borratxí*” (HIP 1862); “*torrente Borratxí*” (AM 1953)²⁰⁰

Destaca l'ús d'enllaços diferenciats entre el genèric i el topònim, i el fet que en algun cas s'omet aquest enllaç. V. *Borratxí, partida de terra el*

Borrell, carrer de la Font del V. *Font del Borrell, carrer de la*

Borrell, font del [lə'fɔndəɫβu'reɫ]

Es tracta d'una de les fonts més conegudes d'aquestes contrades. Se situa al mig de la vila en el passeig al qual dona nom que es dirigeix, des del carrer Major, al carrer del Verger.²⁰¹ Apareix en cartografia com a “*F. de C. Borrell*” (MAP 1), forma errònia perquè no existeix cap referència a una casa can Borrell relacionada amb la font.

“*La Font de Borrell*” i “*la Font den Borrell*” (LLEV 1731); “*Fuente de Borrell*” (HIP 1854); “*la font del Borrell*” (LA 1923)

Josep M. Codina i Bagué afirma que “El lloc avui per tothom conegut com la Font del Borrell, creiem que és mal anomenat, ja que per referències que hem anat trobant es tracta d'una possessió de la casa Sarsanedas i que ja l'anomenen Fontdeborrell, nom de l'antic propietari d'aquells terrenys”.²⁰² Nosaltres no pensem que això sigui d'aquesta manera encara que s'esmentin com a propietat del mas Cercenedes,²⁰³ podem observar que els indrets que s'esmenten propers a la font són molts propers als actuals: la riera Noguerola, les propietats de can Cercenedes i, quan apareix, un “carrer qui va a la Font den Borrell”; queda així clar que és al nucli urbà ja que, per exemple trobem “la casa o part de casa situada en dita vila de Ozor y al cap del carrer qui va a la Font den Borrell (...) Afronta asolixent ab la casa de Joan Casamitjana y Font de Borrell” (LLEV 1731); és a dir, amb l'actual can Casamitjana, just al final del passeig del Borrell i principi del carrer del Verger; en conclusió, pensem que el comentari del senyor Codina no és exacte. Sí que coincidim, en canvi, en l'origen antroponímic del topònim, ja que creiem que el topònim sorgeix a partir del llinatge compost i aglutinat *Fontdeborrell* que documentem a Osor des del segle XIV i fins a principis del XIX incloent-hi diversos caps de casa, *Simon de Font de Borrell* (COP XV), *Anthonius de font de borrell* (PLO

¹⁹⁸ El cabal és tan important i l'aigua de tan bona qualitat que durant anys s'havia parlat de la possibilitat d'aprofitar-lo per a construir-hi una planta embotelladora cosa que fins al dia d'avui no s'ha realitzat.

¹⁹⁹ El fet que en un mateix document hi apareguin tres enllaços diferents, *de-den-del* ens fa pensar novament en l'origen antroponímic inicial del topònim que hauria pogut evolucionar cap a la forma actual, si més no, sembla que hi podria haver existit una alternança entre *del Borratxí i d'en Borratxí*.

²⁰⁰ Malgrat que en general es diferencien els genèrics *sot* i *torrent*, per la documentació escrita podem intuir que sovint es consideren sinònims ja que malgrat que a nivell oral sempre es parla del *sot* del Borratxí, a nivell escrit sempre apareix com a *torrent* del Borratxí encara que l'aigua hi discorri sempre.

²⁰¹ El poeta i antic capella d'Osor Ramon Cabanas i Antich va publicar un poema titulat “Font del Borrell” a CABANAS, Ramon (1986): *Així és la vida*, p. 15,16. Edició de l'autor.

²⁰² CODINA i BAGUÉ, Josep M. (1984): “El llibre del llevador de delmes de Sant Pere d'Osor” a *Programa de la Festa Major del Terç*, p.15.

²⁰³ Encara als nostres dies, les propietats del mas Cercenedes arriben a tocar l'indret que és anomenat la font del Borrell.

1473), *Johan de Font de Borrell* (FOG 1497) i *Antich Font de Borrell* (FOG 1553) i que foren els antics propietaris de l'actual can Casamitjana, com demostra l'ús del doble llinatge als segles XVII i XVIII, *Juan Masó Casamitjana y Font de Borrell* (ESC 1769) o *Joan Casamitjana y Font de Borrell* (LLEV 1731); de fet la doble forma indica dues propietats²⁰⁴, es tracta d'una família de llinatge *Font* provinent del mas Borrell de Mansolí la qual es va fer anomenar amb el llinatge compost que amb el temps es va aglutinar indicant llinatge i lloc de procedència.²⁰⁵

Etimològicament, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, format a partir del llinatge homònim com demostraria el primer document en el qual el llinatge de l'habitant i el nom del mas coincideixen. Amb aquest terme, però, s'hi produeix un fenomen si més no inhabitual, amb els anys es va tornar a perdre l'aglutinació, és a dir, *Font de Borrell* va esdevenir *Fontdeborrell* per passar, novament, a *Font de Borrell* o *Font d'en Borrell* i arribar a l'actual *la font del Borrell*. El causant d'aquest fenomen ve determinat per la coincidència entre el genèric i la primera part del llinatge; és a dir, que aquesta font, essent estrictes, s'hauria d'anomenar *la font de-d'en Fontdeborrell*. A part d'aquestes consideracions, lingüísticament cal esmentar l'aparició de tres connectors diferenciats dins del mot, *de-den-del* mostrant el pas de la consciència antroponímica inicial amb la preposició sola o acompanyada per l'article personal al topònim perfectament establert sense cap remarca antroponímica, només amb la preposició i l'article *el*.

Borrell, llocdit Solà d'en V. *Solà d'en Borrell, llocdit*

Borrell, mas

Mas avui inexistent que es trobava situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, aspecte que en alguns casos s'assenyala per diferenciar-lo del mas Borrell de Mansolí en terme de Sant Hilari Sacalm i del qual no es troba massa allunyat. Pladelasala l'esmenta com a un mas del segle XIV del qual no se'n tenia record i se'n desconeixia la situació. Elvis Mallorquí (2005:96) el recull com a un mas de Santa Creu d'Horta. Segons la documentació se situaria entre les propietats dels masos Fonollet, Busquets i Viurevol amb els quals limitava; tanmateix, segons el MAP 5 es trobaria just sota la Creu de Llevanyes, en el camí en el qual des d'aquest punt s'arriba a Sant Miquel de Solterra, ja que hi apareix com a *C. Borrell* –cal dir, però, que podria tractar-se d'un error de situació del mas Borrell de Mansolí–.

“*Mas Borell de Santa Creu habitat per Benanat Borell, de Santa Creu*” (MAN 1316); “*manso Borrell*” (NOT 1334); “*Mas Borrell*” (FPS 1389); “*Mansi Borrell*” (CAP 1446); “*Mas Borrell*” (FI 1446); “*Mas Borrell*” (LLEV 1731)

Gràficament, només hem localitzat un cas en el qual es grafia amb *-r-* en substitució del dígraf propi del so alveolar vibrant múltiple sonor entre vocals *-rr-*.

Borrell, partida de terra

²⁰⁴ Com a fet curiós, podríem esmentar que un dels fills del famós i llegendari bandoler Joan Sala àlies Serrallonga (1594-1634), de nom Antoni, es va casar amb la pubilla de Can Casamitjana i Fontdeborrell d'Osor, com assenyalen FUSTER, Joan i REGLÀ, Joan (1961): *Joan Sala i Serrallonga: l'ambient, l'home i el mite*.

²⁰⁵ Pladevall (1962:287) assenyala: “Els masos de Mansolí (...) citats en el manual són: (...) Font de Borrell, avui el Borrell...”, p.287.

Es tractaria de la part de la propietat del mas Borrell de Mansolí que entra dins el terme municipal d'Osor ja que les seves afrontacions arriben fins a les possessions de diversos masos osorencs com ara Solterra, el Gomis i la Riba d'Amunt. Queda clar, doncs, que el nom de la partida s'origina en el mas hilarienc, no pas en el mas Borrell de Santa Creu.

“*Partida Borrell*” (AM 1944); “*finca Borrell*” (AM 1947); “*Finca El Borrell. Castaño y hayas*” (DFE 1958)

Morfològicament, és destacable el fet que s’hi ometi la contracció *del* indicant pertinença del mas.

Borrell, partida de terra Font d’en V. *Font d’en Borrell, partida de terra*

Borrell, passeig [əlpə'sedʒðələ'fɔndəɫβu'reɫ]

Malgrat que el nom oficial és el que recollim com a entrada, oralment se'l coneix com *el passeig de la Font del Borrell* que, a més, pensem que hauria d'èsser també oficial. Es tracta d'un carrer enjardinat en forma de passeig, amb arbres i bancs, que uneix el carrer Major, a l'alçada de l'edifici de l'Ajuntament, amb el carrer del Verger.

Antigament, s'havia dividit en dues parts, la més propera al carrer Major formava part del barri Vidal i la que anava des de la font fins al carrer Verger que era pròpiament la que rebia el nom que ha donat pas a l'actual, “el carrer qui va a la Font del Borrell” (LLEV 1731). El nom de *passeig Borrell* apareix amb posterioritat a 1939 que és quan el comencem a documentar per escrit: “*Paseo Borrell*” (LA 1949), quan s’hi va construir l'actual pont –de fet durant els segles XIX i XX són diverses les obres d'arranjament i millora que s’hi ha anat fent-, llegim, “Obras municipales de reparación y conservación del *Paseo Borrell* y continuación de un paso puente sobre el torrente la Noguerola que atraviesa dicho paseo” (LA 1944), fins aleshores, el passeig travessava la Noguerola amb una palanca de fusta que et dirigia a l'alçada del camí del Ripoll. “*Paseo Borrell*” (DFE 1962)

Amb tot plegat, podem observar que el nom del passeig prové del nom de la font i, per tant, com dèiem més amunt, el nom oficial creiem que hauria de ser el de *passeig de la Font del Borrell* ja que la forma *Borrell*, sense cap altre element lingüístic, no té cap referent històric. V. *Borrell, font del*.

Borrell, plaça [ˈplasəβu'reɫ]

Nom que va rebre l'actual plaça de la Vila entre 1939 i 1979, és a dir, durant el període franquista i fins al canvi de noms conseqüència de l'arribada de la democràcia, *Plaza Borrell* (LA 1979). El nom prové del fet que es localitza just a l'inici del passeig del mateix nom.

Borrell, pont de la Font del V. *Font del Borrell, pont de la*

Borrell, prat d'en

Topònim a l'actualitat no recordat i que segons la documentació se situava entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors.

“Una pessa de terra sota *lo Prat den Borrell*” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lo Prat den Borrell*” (LLEV 1792)

Malgrat que l’origen sembla antroponímic, com podem observar a partir de l’ús de l’article personal, aquesta partida de terra era una propietat del mas Sobirà, la qual cosa confirma que s’havia establert plenament com a topònim; possiblement era un tros de terra que havia estat propietat del mas Borrell de Santa Creu però que amb el temps passà a formar part de les possessions del Sobirà tot i que s’hi va mantenir el nom anterior.

Borrell, puig

Orònim situat entre Santa Creu d’Horta i Santa Margarida de Vallors, on avui s’hi situa el mas de la Casa Nova de Muntanya o del Sobirà.

“*Podio Borrell*” (CAP 1446); “*Puig de Borrell*” (LLEV 1731)

Es tracta d’un topònim provinent del prenom o llinatge homònim que, de ben segur, es relacionava amb el mas Borrell de Santa Creu –que semblaria segons algun document localitzat just a sota del puig- i el prat d’en Borrell situats en aquesta mateixa zona.

Borrell, Puig V. *Puigborrell, castanyeda de, llocdit, mas, prat*

Borrell d’en Pinyana, el

Zona boscosa situada a Santa Creu d’Horta entre els masos el Veguer, can Mont, el Viurevol i l’antic Gausac.

“Una pessa de terra part castanyers y part brollar situat en la Parra de Sta Creu de Horta Sufreganea de Ozor (...) anomenada *lo Borrell den Piñana* afronta asolixent en honor den Subirà anomenat la Castanyeda den Bayer; a mitg dia ab dit Subirà anomenat la Castañeda de la Piula; a ponent ab un Torrent alli passant anomenat lo Torrent de la Flota y a tremuntana en honor den Vaguer” (LLEV 1731); “una pessa de terra de Castanyers anomenada *lo Borrell den Pinyana* que posseheix Marti Sala” (LLEV 1731); “Pessa de terra de castanyers y part brollar dins la qual hi ha una casa, a la parroquia de Santa Creu nomenada vulgarment *lo Borrell den Pinyana*” (LLEV 1792).

Es tracta d’un topònim compost el primer element del qual creiem que no té caràcter antroponímic sinó que podria referir-se, com assenyala Coromines (OnCat, II, 129), a una xaragallada o ensulsiada, derivar de *borra*, i el segon, precedit de l’article personal, del llinatge *Pinyana* documentat freqüentment a Osor entre els segles XVI i XVIII.

Bosc, barraca del [lə'βɑ'rəkəðəl'βosk]

Petita construcció situada prop del mas les Berbolades. Segons diversos informants, no es tracta de la casa del Bosc situada a la mateixa zona, sinó d’una construcció força recent que rep aquest nom a causa de trobar-se enmig d’un espai molt boscós i haver-se usat com a indret per dormir-hi bosquerols que explotaven forestalment la zona

Bosc, boscos del Mas V. *Mas Bosc, boscos del*

Bosc, Can V. *Can Bosc, camí de-font de-llocdit-molí de-partida de terra de-pla de-pont de*

Bosc, casa del [lə'kazəðəl'βosk]

Petita casa que a l'actualitat es troba en molt mal estat de conservació i que es localitza prop de les Berbolades, en el camí que es dirigeix des de can Bosc al Soler de Mansolí.

“Lo territori dit Las Montadas de *la Casa den Bosch*” (LLEV 1792), “Joan Triador bracer habitant de la *Casa del Bosch* alias Burbuladas” (LB 1849); “Finca Manso Soler compuesto por el Manso *Casa del Bosch* o Barbolades” (DFF 1939)

En el primer document semblaria que l'origen del topònim és antroponímic, així ho assenyalaria l'ús de l'article personal –de fet havia format part de les propietats de can Bosc–; però creiem que l'origen es troba en el genèric ja que és una petita casa que es troba enmig del bosc, situació que li podria haver donat el nom. En el segon document cal destacar l'ús de la partícula *alias* sense valor de sobrenom de persona o, com en casos més antics, sense assenyalar que es tracta d'un nouvingut a una propietat, sinó com a un introductor d'un doble nom de la casa. Això, possiblement es tracta d'una confusió ja que, com hem dit, encara a l'actualitat existeixen les dues cases tot i trobar-se a poca distància una de l'altra; possiblement s'hi va realitzar aquesta anotació per part de l'escrient per un limitat coneixement de la situació de la casa del Bosc i es concreta amb un *alias Burbuladas* no referint-se al mas sinó al fet que la zona on es troben les dues cases encara a l'actualitat s'anomena les Berbolades.

Bosc, feixa de terra

Tros de terra que sembla que es localitzava prop del mas el Clascar.

“*Fexiam terra vocatam bosch*” (CAPb 1560)

En aquest cas, possiblement el topònim s'origina en el nom comú, cosa que semblaria mostrar l'omissió d'enllaç entre el genèric i el nom propi.

Bosc, feixa de terra d'en

Feixa de terra que es localitzava entre els masos Boscà i Vallpregona

“*La Feixa de terra den Bosch*” (CAP 1446)

Per l'ús de l'article personal *en*, podem deduir un origen antroponímic en el llinatge homònim.

Bosc, feixa de terra la Roca d'en V. *Roca d'en Bosc, feixa de terra la*

Bosc, llocdit el

Terme amb el qual es referia a la zona boscosa situada sobre el mas el Colobran i en terme d'Osor, molt a prop, però, del de Susqueda.

“*Fexie terra loco vocato as Bosch honor domino de Osorio*” (CAP 1342)

En aquest cas, com podem observar per l'ús de l'article salat *es*, el topònim s'originà a partir del nom comú *bosc*, 'lloc poblat d'arbre' i no pas en el mas homònim o bé en el llinatge. Això no és pas extraordinari en toponímia ja que, com esmenta Moreu-Rey (ENL:56): "Entre els noms de lloc que indiquen la presència col·lectiva dels arbres, el principal és naturalment *El Bosc*".

Bosc, mas can ['kam'bosk]

Mas encara a l'actualitat perfectament visible, en la seva construcció antiga i en la més moderna, que es localitza just al costat de la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm, a poc menys de dos quilòmetres del poble d'Osor. Es tracta d'un mas especialment conegut perquè és la casa on Jacint Verdaguer hi va ambientar un dels seus relats de caràcter demoníac que porta per títol *El renoc*. La forma actual col·loquial és *can Bosc* amb omissió del genèric, una forma que com podem observar a partir de la documentació escrita comença a aparèixer amb una certa freqüència a partir de principis segle XIX tot i l'existència d'alguns antecedents com *casa'n Bosch* de 1759. Aquesta forma, a més a més, és la que ha quedat establerta com a oficial segons el Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) tot i el domini aclaparador de la forma arcaica amb *-ch* que sovint apareix encara en l'ús del llinatge homònim. La casa també es recull en la cartografia consultada, sovint amb la forma oral i oficial tot i que en ocasions amb la grafia prenormativa: *Can Bosch* (MAP 1), *Mas can Bosc* (MAP 3), *Can Bosc* (MAP 4) i *C. Bosch* (MAP 6).

"*Mansi bosch*" (MAN 1316); "*mansi Boscho*" (NOT 1334); "*manso de boscho*" (CAP 1342); "*lo mas d'En Bosch*" (COP XV); "*Mansi Bosch*" (CAP 1446); "*Mansi bosch*" (CAP 1560); "*Mas Bosch*" (RFM 1595); "*Mansi Bosch*" (CAP 1622); "*Mansi Bosch*" (ESC 1639); "*mansi Bosch*" (IFM 1644); "*mas Bosch*" (LB 1706); "*casa'n Bosch*" (LB 1759); "*casa Bosch*" (FN 1800); "*Can Bosch*" (FN 1801); "*can Bosch*" (LB 1804); "*Manso Bosch de la parroquia de Osor*" (CAPSOLT 1832); "*mas Bosch*" (LA 1838); "*lo mas Bosch*" (HIP 1851); "*Manso Bosch*" (AM 1862); "*Bosch*" (NOM 1863); "*Bosch*" (PAD 1885); "*manso Bosch*" (LB 1904); "*Can Bosch*" (OS 1927); "*can Bosch*" (PAD 1930); "*Manso Bosch*" (AM 1944); "*Can Bosch*" (GM 1956); "*Manso Bosch*" (DFE 1958)

El nom del mas coincideix amb el llinatge original dels propietaris tot i que desconeixem quin dels dos elements va ser el primer ja que la coincidència es produeix des de les primeres documentacions i fins al segle XVIII. A part d'això, *Bosc* –gairebé sempre *Bosch*– es tracta d'un dels llinatges amb més arrelament a aquesta zona geogràfica ja que el documentem des del segle XIV –*Guerau dez Bosch* (MAN 1316), amb sentit de propietat– i ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms.²⁰⁶ A banda, apareix en diferents caps de casa al llarg de la història, *Johanes Bosch* (PLO 1473), *Johan Bosch* (FOG 1497) i *Francech Bosch* (FOG 1553) i, degut a aquesta important presència antroponímica, en ocasions se l'ha fet compost per diferenciar-ne els seus portadors, per exemple a LLC 1440 hi trobem *en Bosch pagès*, *en Bosch Peraire* i *en Bosch teixidor*. Per tot plegat, es pot resseguir amb una certa facilitat el nom del propietari d'aquest mas i saber en quin moment de la història es desfà la coincidència entre llinatge i topònim: 1316 *Guerau dez Bosch*; 1334 *en Bosch*; 1440 *en Bosch pagès*; 1446 *Franciscus Bosch*; 1497 *Johan Bosch*; 1553 *Francech Bosch*; 1560

²⁰⁶ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de tres, un com a primer cognom i dos com a segon.

Caterina uxor Bernardi Aulet alias Bosch; 1595 *Joan Bosch*; 1633 *Joan Bosch*; 1650 *Joan Bosch*; 1731 *Salvador Vernedas*; és a dir, a partir de principis segle XVIII es produeix el trencament cognom del propietari-nom del mas i la propietat. Podem observar, també, que el llinatge, en alguna ocasió, s'ha mantingut tot i que qui heretés fos una pubilla, com en el cas del segle XVI quan passà a posseir-lo *Bernardis Aulet àlies Bosc* (CAP 1560). També cal afegir, com a últim aspecte, que el nom del mas també ha generat durant el segle XX diversos sobrenoms de persona que hi havien viscut, alguns dels quals encara són actuals com ara la *Rosa de can Bosc* o bé en *Peret de can Bosc*. Navarro Colás (1963:72) considera, efectivament, que es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic ja que anota que "en el topónimo que nos ocupa se trata de una transmisión antroponímica del nombre".

Bosc, peça de terra

En aquest cas es trobava situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas Triador.

"*Petia terra vocata Bosch*" (CAP 1446)

Pensem que, en aquesta ocasió, l'origen del topònim també es troba en el genèric amb el sentit habitual de 'lloc poblat d'arbres'.

Bosc, roca d'en

"*Petiam terra vocatam la fexa de la Rocha den Bosch*" (CAPSOLT 1560); "*petiam terra vocata la fexa de la rocha den Bosch*" (CAP 1562); "*petiam terra vocata la fexa de la rocha den bosch*" (COLL 1699)

Topònim a l'actualitat no recordat que se situava prop del mas la Corbera i que, per l'ús de l'article personal, semblaria que s'hauria originat com a una propietat del mas can Bosc o bé d'una persona portadora del llinatge; per tant, un nou topònim d'origen antroponímic que va establir-se com a nom de lloc ja que a 1562 era propietat de *Petri Boschá* i a 1699 d'*Esteve Boschá*, és a dir, el llinatge del propietari no coincidia amb el llinatge que apareix en el nom de lloc que es manté inalterable fins que desapareix de la memòria col·lectiva.

És interessant de comentar el fet que hi apareguin tres genèrics diferents a tots els documents, *peça de terra*, per tant tros de terra de conreu, *feixa*, indicant la forma d'aquesta peça de terra dins d'una partida –i demostrant que no és sinònim de l'anterior sinó que hi aporta algun matis- i *roca*, que devia ser l'element que caracteritzava aquest espai en relació amb el seu entorn; això, alhora, implicaria l'aparició de diversos connectors, dues vegades l'article *la*, introduint el segon genèric; una l'article personal *en*, introduint el possible antropònim, i dues vegades la preposició *de* indicant pertinença. V. *Bosc, mas can*

Boscà, camí del

Es tracta d'un camí que provenia del mas la Corbera per la qual cosa hem de pensar que es tractava d'una branca del camí del Coll que, per tant, venint de la Corbera es dirigia al Boscà, d'aquí a la Rovira i al santuari del Coll.

“*Camí del boscha*” (CAP 1560); “*camino o sendero que desde el de Osor al manso Buscá dirige al llamado Corbera*” (OS 1927)

Com que en el Boscà hi passava el camí del Coll, hem de creure que s’hi esmenta el nom del mas perquè aquí seria on es trobaria la branca amb el camí principal. V. *Boscà, mas el*

Boscà, castanyeda de Mas V. *Mas Boscà, castanyeda de*

Bosca, era del Mas V. *Mas Boscà, era del*

Boscà, mas el [əɫβus’ka]

Mas que trobem prop de la Rovira, al costat del camí que es dirigeix des de can Bosc al Santuari del Coll. Es troba en terme parroquial d’Osor però en municipi de Susqueda, antigament del castell o marquesat de Rupit. A l’actualitat, per referir-s’hi no s’usa el genèric sinó simplement l’article per esdevenir *el Boscà*.

“*Manso vocato boschà*” (NOT 1285); “*bonanat de barçalo et de boschà*” (NOT 1334); “*mansi boschan*” (CAP 1342); “*mansi boscha* parrochie Sancti Petri de Ozorio” (IFM 1553); “*Mansi boschan*” (CAP 1562); “*Mansi Boschà*” (IFM 1669); “*Mansi Buschà*” (CAP 1699); “*mas Buschá*” (LB 1720); “*mas Boschà*” (LB 1736); “*manso Buscá*” (MR 1771); “*Tot lo mas Buscá de dita parroquia de Osor y terme de Rupit*” (LLEV 1792); “*el Mas Buscà de la parroquia de Sant Pere de Osor terme emperó de Rupit*” (FN 1833); “*Miquel Buscá pagés hereu del Mas Buscá*” (FN 1851); “*manso Buscá*” (OS 1927)

Gràficament, hem pogut observar l’ús arcaic del dígraf *-ch-* referit al so velar oclusiu sord, l’aparició, en dos casos, de la *-n* etimològica a final de paraula i la confusió vocàlica *o-u* deguda a la neutralització en posició àtona, una forma que s’anirà imposant a partir del segle XIX potser també per un procés de castellanització ortogràfica. Com podem deduir a partir de la seva situació, prop d’aquest mas és on es troben els límits municipals entre Osor i Susqueda, cosa que s’acaba de demostrar amb citacions com la que segueix, quan la casa encara restava sota domini directe del Duc de Medinaceli: “*Término divisorio de Rupit y Osor sobre el manso Buscá el camino que se dirige desde el Manso Buscá a la Coma del Coll de Carós por una parte y de la otra tomando el camino que sigue del propio Manso Buscá al Santuario de Nuestra Señora del Coll, pasando por la casa de la Corbera*” (FNA 1832); és a dir, que es trobava a cavall dels esmentats termes d’Osor i Susqueda –antigament Rupit– i de les parròquies de Sant Pere d’Osor, Nostra Senyora del Coll i Sant Vicenç de Susqueda, de fet, Pladelasala (1960:372) l’esmenta com a un dels “*Mansos pertenecientes a la actual parroquia de Santa María del Coll*”.

També és convenient d’assenyalar que en alguns moments de la història, el nom va aparèixer com a un topònim compost, com a *mas Boscà d’Osor: mas Buscá de Osor* (CAPSOLT 1699), *mas Buscá de Osor* (LB 1715) o *Manso Buscá de Osor* (CAPSOLT 1830); aquest fet es produïa per la voluntat de diferenciar-lo del veí mas Dois al qual sovint se l’anomenava *mas Boscà dels Dois* perquè formava part de les possessions del mateix propietari.

Carreras Candi (1911) s'hi refereix de forma errònia des d'un punt de vista fonètic i geogràfic perquè el presenta com a un mot pla i no pas agut i situat al terme de Sant Hilari Sacalm; seguint-lo, Joan Coromines el recull, igualment, de forma inadequada (OnCat, III, 96); possiblement, es confon el mas amb el *molí d'en Boscà* que, efectivament, es troba en terme hilarienc.

L'origen del topònim creiem que és antroponímic, provinent del llinatge *Boscà* 'habitant del bosc' (ELC:172)²⁰⁷ que documentem a Osor des del segle XIV i fins a la segona meitat del XX, inicialment en sentit de propietat, *bonanat de barçalo et de boscha* (NOT 1334), posteriorment fins i tot amb formes compostes, *Boscha des Doys* i *Boscha de Osorio* (CAP 1562) –en relació amb els dos masos anotats anteriorment– i, en alguna ocasió, feminitzat, “*Magdalena Boscana* donzella filla llegítima y natural de *Segimon Boscha*” (PFM 1610). Apareix com a llinatge de cap de casa, un dels pocs casos a 1553 en què l'ocupa una dona, *Gabriela Boscà vídua* (FOG 1553) i també és el cognom del batlle d'Osor a 1872, *Josep Boscà*. Aquesta presència tan notable del llinatge és deguda, en bona mesura, a la coincidència entre l'antroponim del propietari i el nom del mas que, gràcies a la documentació podem seguir amb força exactitud: 1334 *Bonanat de Barcelò i de Boscà*,²⁰⁸ 1342 *Pere Bancs àlies Boscà*,²⁰⁹ 1446 *en Boscà*, 1553 *Gabriela Boscà*, 1557 *Sebastià Boscà*, 1609 *Segimon Boscà*, 1682 *Esteve Boscà*, 1715 *Esteve Boscà*, 1741 *Miquel Boscà*, 1749 *Pere Boscà*, 1769 *Jaume Bodoy i Boscà*, 1790 *Josep Boscà*, 1792 *Maria Bodoy Boscà i Trias*, 1833 *Josep Boscà*, 1851 *Miquel Boscà*, 1862 *Josep Vancells*; aquest darrer és el primer cas en què no es produeix l'esmentada coincidència entre llinatge i topònim degut al fet que Josep Boscà va vendre el mas Boscà a Josep Vancells l'any 1861. És tan significativa la presència del topònim i del llinatge que, al llarg dels anys també hem pogut localitzar el terme usat com a un sobrenom, *Maria Buscà*, *Filumena del Buscà*, *Perich del Buscà* o bé *Peret Solà del Buscà* (LLC 1929e).

Boscà, partida de terra Mas V. *Mas Boscà, partida de terra*

Boscà, pas del [əɫ'pazðəlβus'ka]

Topònim només documentat oralment i que es refereix a una antiga passera, actualment inexistent, que es trobava sobre la riera d'Osor en un lloc on s'agafava el camí que condueix al santuari del Coll passant pel mas Boscà que li dona el nom perquè era la primera casa que es trobava. V. *Boscà, mas el*

Boscà, pla del [əɫ'pladəlβus'ka]

Zona planera situada a tocar del Boscà, en terme municipal de Susqueda tot i que parroquial d'Osor. El nom de lloc s'origina, doncs, en la proximitat del mas. V. *Boscà, mas el*

Boscà, sot del [əɫ'soddəlβus'ka]

Petit curs d'aigua que neix en municipi de Susqueda, al nord del mas que n'origina el nom i s'uneix a la riera d'Osor prop de can Bosc.

²⁰⁷ Caldria comentar, però, que en podria haver donat el cas que primer hagués aparegut el topònim i d'aquí el llinatge ja que la zona on localitzem el mas encara a l'actualitat és molt boscosa.

²⁰⁸ Observeu l'ús aparent de dos llinatges units per la conjunció copulativa; en aquest cas assenyala una doble propietat dels masos Barcelò i Boscà.

²⁰⁹ Observeu que l'ús d'una doble forma antroponímica enllaçada per la partícula *àlies* no respon a un malnom sinó a la voluntat de mantenir el llinatge coincident amb la propietat.

Boscà a la Coma, camí del

Límit actual entre els termes municipals d'Osor i Susqueda a l'est del pla de les Lloses. Es tracta d'un camí que en direcció nord-est condueix al santuari del Coll, i vers sud-oest s'introdueix en terme de Sant Hilari Sacalm.

“*Camí qui va de casa den Boscha a Casa den Coma*” (FM 1614); “*lo camí mes alt qui va de casa den Buschá a la casa den Coma*” (RFM 1624); “*Termino divisorio de Rupit y Osor sobre el Manso Buscá el camino que se dirige desde el Manso Buscá a la Coma del Coll de Carós*” (FNA 1832)

Es tracta d'un topònim compost que recull el nom de dos dels masos més significatius que es localitzen a la vora d'aquest camí.

Boscà dels Doys, mas

“*Mansi boschan des Doys*” (CAP 1342); “*Mansi Boscani des Doys parrochia Sti Petri de Osorio*” (CAPSOLT 1342); “*Mansi Boschà des Doys parrochie Osor termino Rupit*” (CAPb 1560); “*Lo Mas Boschar des Doys*” (COLL 1570); “*Mansi Boschá des Doys*” (CAP 1622); “*Mansi Boscá Desdoys de Ozor*” (CAPSOLT 1830)

Sembla tractar-se d'un mas que depenia del mas Boscà o Boscà d'Osor i amb el qual el separava una distància molt petita, gairebé estaven a tocar, raó per la qual en alguns textos podrien semblar el mateix; malgrat això, un document del segle XIX ens demostra que es tractava de dues cases diferents ja que hi llegim: “*El huerto del manso Doys desabitado o existente al lado del manso Buscá a la parte del mediodía linda camino de San Hilario Sacalm y paredes del manso Doys o Desdoys*” (FNA 1832), és a dir que el mas Boscà també s'anomenava Boscà d'Osor i el mas Doys, Boscà dels Doys degut al fet que ambdós eren del mateix propietari que tenia com a llinatge Boscà.²¹⁰

Lingüísticament, es tracta d'un nom de lloc compost que uneix els seus dos elements Boscà –llinatge- i Doys –lloc- amb la contracció *des* –amb manteniment de l'article salat-; a 1570 hi podem localitzar un cas d'ultracorrecció, amb afegit d'una erra final muda en substitució de l'accent i formes arcaiques com l'aparició de la *-n* final etimològica a *Boschan* o l'ús del dígraf *-ch-* en substitució de la grafia *-c-* en representació del so velar oclusiu sord en la major part dels esments. Per conèixer l'origen dels dos elements que el formen. V. *Boscà, mas el* i v.t. *Doys, mas*

Boscans, serrat

“*Serrato vocato Boschants*” (CAP 1562)

Malgrat que no en coneixem la situació ni ha arribat a l'actualitat, possiblement es tracta d'un orònim situat prop del Boscà que apareix en plural perquè, com ja hem assenyalat anteriorment, en aquesta època existien dos masos a la mateixa zona portadors de la forma Boscà, el Boscà o Boscà d'Osor i el Boscà dels Doys. Observem que la grafia manté el dígraf arcaic *-ch-* i que la síl·laba final es reforça amb una *-t-*, cosa que es podria considerar una ultracorrecció. V. *Boscà, mas el*

²¹⁰ A CAP 1562 documentem *Petrus Banchs alias Boscha des Doys* i *Pere Banchs alias Boscá de Osor*, que, sens dubte, eren la mateixa persona propietària dels dos masos, el Boscà d'Osor i el Boscà dels Doys.

Bosc de la Plaça Vella, horta d'en

Peça de terra que s'havia de situar cap a la partida de terra del Solà, per on encara discorre el torrent Merder, antigament torrent de Mirapeus, entre el carrer de França i el dels Països Catalans.

“Pessa de terra conreu en lo territori de lla antes vulgarment dit Mirapeu y vuy dia la horta den Bosch de la plassa vella” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost d'origen antropònimic, amb el llinatge *Bosc* –molt freqüent i introduït per l'article personal- acompanyat d'un sobrenom d'origen toponímic precedit de la preposició *de* indicant estada en aquesta plaça, *de la plaça Vella* i que té com a finalitat diferenciar aquesta persona d'altres portadores del mateix llinatge.

Bosc del Bac, peça de terra

Bosc situat en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, entre el Clascar i el riu Ter.

“Una pessa de terra (...) anomenada *lo Bosch del Bach*” (LLEV 1731).

Deu el seu nom a l'orientació al nord en relació amb el sol, tractant-se d'un lloc ombrívol. V. *Bac, peça de terra el*

Bosc del Bosc, peça de terra el

Peça de terra que se situava entre els masos el Colobrans -del qual n'era una propietat- i el Clascar, relativament propera a Sant Miquel de Maifré, en terme municipal d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Petiam terra vocatam as bosch del bosch*” (CAP 1562); “*Pessa de terra nom Lo Bosch den Bosch*” (CAP 1699); “*Petiam terra vocatam Bosch del bosch*” (de 1737 a CAP 1622)

Lingüísticament, a part de la diferència de les contraccions, cal assenyalar l'ús de tres maneres diferents per introduir-nos el topònim i que semblen respondre a la mateixa evolució morfològica de la llengua: *es-lo* i entremig amb omissió de l'article; així mateix, hi observem l'ús del dígraf arcaic *-ch* i els dubtes en l'ús de les majúscules, des de tot en minúscula a tot en majúscula passant pel segon cas en el qual el primer terme és en majúscula i el segon en minúscula.

Es tracta d'un topònim curiós perquè és una forma composta en la qual s'hi repeteix el mateix element dues vegades tot i ésser perfectament entenedor, per tant podem deduir que no té sentit tautològic. Aquest fet pot tenir dues explicacions, o bé es tractava d'una peça anomenada *Bosc* que formava part d'una partida de terra homònima –com semblarien indicar les dues primeres documentacions a partir de l'enllaç *del-* o bé provindria d'un antropònim, del llinatge *Bosc* –com semblaria indicar la tercera documentació amb l'article personal inclòs dins de la contracció *den-*. Semblaria més assenyada aquesta segona hipòtesi però el dubte sorgeix del fet que els documents més antics semblen orientar-nos cap a la primera hipòtesi.

Bosc del Mas, feixa del

Part de bosc que se situava entre la Riba d'Amunt i el Gelats, propietat del mas can Bosc que és el que li dona el nom que és compost per diferenciar-lo d'altres portadors del llinatge.

“Fexam terra in loco vocato *Feixa des Bosch des mas*” (CAP 1446); “Pessa de terra boscosa antigament anomenada *Feixa des Bosch des Mas* o Horts de Gallinada” (LLEV 1792)

El llinatge es manté tot i que el propietari del mas i d'aquesta feixa de terra a 1792 era Narcís Vernedas; tot i així, el document ja ens assenyala que el topònim aleshores ja no era freqüent mitjançant l'adverbi *antigament* i que el lloc s'havia anomenat també *hort de Gallinada* que es devia tractar, possiblement, de la forma toponímica més arcaica. Per la situació, ens podem adonar que no és el mateix que la peça de terra Bosc del Bosc. Lingüísticament, destaca l'aparició de la contracció *des* amb manteniment fossilitzat de l'article salat.

Boscdesprat, peça de terra

Peça de terra situada entre els masos el Fonollet, el Veguer i la Riba d'Avall.

“Una pessa de terra que fou de pertinències del Mas Prat anomenada *Boschdesprat*” (LLEV 1792)

Deu el seu nom al fet de tractar-se d'una antiga possessió del mas Prat que, aleshores, ja pertanyia al mas Veguer. És destacable l'ús de l'article salat fossilitzat i el fet que aparegui aglutinat, *bosc+des+Prat*. La pertinència a l'esmentat mas, ens permet de deduir que el darrer element no es refereix a un orònim sinó a un topònim.

Boscosa, peça de terra

Peça de terra situada a Santa Creu d'Horta, prop del mas Viravol al qual pertanyia.

“Petia terra mansi Viurauol vocata *boschosa*” (CAP 1446)

Es tracta d'un mot derivat a partir de *bosc* amb el sufix *-osa* indicant la presència de bosc. Podria tractar-se d'un simple hipèrbaton indicant la qualitat d'aquest tros de terra, però l'existència a la mateixa zona de l'expressió “*honore vocato de boschosa*” (CAP 1446) i l'existència en terme de Susqueda d'un *Mansi de boschosa*” (CAP 1562), ens demostren que l'adjectiu no és estrany que sigui utilitzat com a nom de lloc i, per tant, que efectivament es tracti d'un adjectiu que va esdevenir topònim.

Boscs, llocdit els

Peça de terra situada prop del mas el Colobrants, al límit amb el terme municipal entre Osor i Susqueda. Apareix esmentat per Rodríguez Burch (1975) que no el localitza ni per informació oral, de fet, un topònim tan genèric és lògic que no es mantingui durant els segles.

“Feixa terra loco vocato as *Boschs*” (CAP 1342)

L'origen del topònim sembla evident, prové del genèric i apareix en plural possiblement perquè es refereix a una zona molt boscosa, probablement amb diferents propietats; de fet, la zona en la qual es localitza encara a l'actualitat hi ha un clar predomini d'espais boscosos.

Bosquet, aulet del [lu'leddəlβus'ket]

Tros de terra boscosa d'alzina situat entre els masos el Bosquets –que origina el topònim- i el Triador, al sud-est d'Osor. V. *Bosquet, mas el*

Bosquet, mas el [əlβus'ket(s)]

Mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta al qual tant se l'anomena en singular, *el Bosquet*, com en plural, *el Bosquets*, però sempre amb ommissió del genèric i amb l'article en singular. Es troba situat prop del mas el Triador, al sud-est de l'espai treballat i encara resta habitat. Apareix freqüentment a la cartografia, *El Bosquet* (MAP 1), *Casa Bosquet* (MAP 2), *el Bosquet* (MAP 3), *El Bosquet* (MAP 4) i *C. Busquets* (MAP 6). El Nomenclator Oficial de Catalunya (2004), recull com a forma normativa l'etimològica ja que el grafia com *el Bosquet*, respectant a més la parla col·loquial, és a dir, en singular i amb ommissió del genèric *mas*. Pladelasala (1960), Pladevall (1962) i Elvis Mallorquí (2005) també el documenten en el segle XIV i com a un mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Mas Bosquets*” (MAN 1316); “*Mansi buquets*” (CAP 1342); “*Mansi Busquets*” (CAP 1446); “*mas Busquets*” (MAN 1553); “*mansi Bosquets*” (FN 1710); “*mas Busquets*” (LB 1715); “*mas Bosquet*” (LB 1752); “*el Busquets*” (LB 1766); “*el Bosquet*” (LB 1772); “*lo mas Bosquet*” (LLEV 1792); “*mas Bosquet*” (LA 1838); “*mas Bosquet*” (HIP 1859); “*Manso Bosquet*” (AM 1862); “*Busquet*” (PAD 1880); “*Busquets*” (PAD 1884); “*El Bosquet* (GR 1956)

En algunes ocasions apareix com a compost, amb un complement del nom que assenyala la parròquia a la qual pertany, possiblement amb la finalitat de diferenciar-lo d'un mas homònim situat a la zona de Querós, anomenat mas Bosquets de Querós, *Mas Busquets de Santa Creu* (LLEV 1731), *el Bosquet de Santa Creu* (LB 1816) o “*Mas Bosquet de Santa Creu*” (LB 1838).

Per totes aquestes referències escrites, ens podem adonar del fet que la forma original era en plural i que la singular va apareixent a partir del segle XVIII paral·lelament al moment en què comença a no usar-se acompanyat del genèric sinó simplement amb l'article; així mateix, ens podem adonar que la tendència escrita s'ha dirigit vers la forma amb *-u-*, possiblement per la neutralització vocàlica en posició àtona i a la pèrdua del sentit etimològic com a derivat de *bosc*; així mateix hi pot haver influït la grafia del cognom que va patir un procés molt semblant i es va acabar imposant la forma amb *-u*.

El terme, a més, apareix com a un dels llinatges amb més arrelament a la zona treballada ja que el localitzem com a osorenc des del segle XIII i ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms, tot i que com a *Busquets*;²¹¹ de fet a l'actualitat és el segon

²¹¹ De fet, AlcM, 2, 754 i MOLL, Francesc de B. (1987): *Els llinatges catalans*, p. 230 esmenten i recullen *Busquets* com a grafia dialectal, com ja hem esmentat, de fet es tracta de la forma que més àmpliament s'ha imposat en el llinatge.

cognom amb més freqüència amb un total de vint-i-sis²¹² i, de fet, com recull Navarro Colás (1963:26) es tracta d'un antropònim que es documenta des del segle X amb un *Ioanne Boscheto*. Tot plegat explica que aparegui en diferents caps de casa dels segles XIV i XV, *Anthonius bosquets* (PLO 1473) i *Johannes Busquets* (FOG 1553) i en un alcalde del XVIII, Josep Iglésias Busquets²¹³, en els anys 1771, 1772 i 1782; fins i tot, degut a la seva notable presència, es troba en singular i en plural i feminitzat, per exemple a *na busqueta* (CAP 1446). A part, degut a l'àmplia informació escrita que tenim del mas, podem resseguir alguns dels propietaris del mas i d'aquesta manera deduir en quin moment llinatge i topònim divergeixen: 1710 *Isidorus Bosquets*, 1731 *Narcís Iglésias i Busquets*,²¹⁴ 1759 *Joan Busquets*, 1769 *Narcís Iglésias*, 1785 *Josep Iglésias i Busquets* i a 1862 *Josep Iglesias. Bosquet* o *Bosquets* és un terme molt freqüent en toponímia, “incomptables *Bosquet* i *Bosquets* a tot el domini” afirma Coromines (OnCat, III, 96) i es tracta d'un nom clar, un derivat diminutiu del germanisme *bosc* en el sentit de presència col·lectiva d'arbres.

Bosquet, partida de terra el [əɫβus'ket(s)]

Partida de terra situada prop del mas homònim que incloïa, a la segona meitat del segle XX, que és quan la documentem per escrit, dinou peces de terra, una cabana i l'esmentat mas. Limita amb les propietats dels masos cal Rector i Rectoret, dins el terme parroquial de Santa Creu d'Horta.

“*El pago o paraje El Busquet* entre C. Rector y el Rectoret” (CAD 1960)

El nom, òbviament prové del mas. Oralment, s'esmenta aquestes terres sense cap genèric, simplement amb el nom del mas. V. *Bosquet, mas el*

Bosquet, torrent-sot-riera del [əɫ'sóddəɫβus'ket(s)]

Es tracta del curs d'aigua que discorre entre els masos Bosquet i Triador i que desguassa al sot de can Pelleringa o riera d'Horta. L'aigua hi discorre regularment i per això, a nivell oral s'ha anat imposant el genèric *sot*. Apareix indicat com a *T. de Busquet* al MAP 6 i com a *Torrent de lo Busquets* per Botet i Sisó.

“*Torrente de Bosquets*” (CAP 1446); “*Torrent de Busquets*” (LLEV 1731)

Podem observar que apareix en plural i en singular i que és força recent la inclusió de l'article ja que en els casos més antics apareix únicament i exclusiva amb la preposició indicant en aquest cas ‘prop de’; queda clar, doncs, que l'hidrònim prové del mas del mateix nom i que discorre per la parròquia de Santa Creu d'Horta. V. *Bosquet, mas el*

Bossa, can [ˈkam'bosə]

²¹² Segons el PAD 2002, aquestes vint-i-sis freqüències corresponen a disset casos com a primer cognom i nou com a segon.

²¹³ L'ús d'un doble cognom també respon aquí al fet que el Bosquet va passar a ser una de les propietats més significatives de ca n'Iglésias, molt per davant d'altres; d'aquesta manera, usant l'aparent doble llinatge, es vol evidenciar aquest fet.

²¹⁴ Sabem que a 1720 Narcís Iglésias es casa amb Teresa Bosquets i Talleda, pubilla i propietària del Bosquet; és a partir d'aleshores que s'uneixen les propietats de ca n'Iglésias i el Bosquet i que, progressivament, la forma Bosquets va desapareixent del nom del propietari ja que s'acaba imposant Iglésias que era una propietat més important.

Nom arcaic d'una casa del carrer Major també coneguda com *l'Estanc*. Pensem que el terme es relaciona amb el mas homònim encara que també podria tenir un origen diferent –qüestions físiques, alguna particularitat de caràcter o algun fet anecdòtic–.

Bossa, mas can [ˈkamˈbosə]

Petit mas actualment derruït, situat al nord del terme municipal d'Osor, prop del límit amb Susqueda al qual pertany parroquialment, entre la Creu de Portell i els masos Ràpic i Cercenedes de Susqueda. El fet de trobar-se prop del mas les Bosses Vinyes ens fa pensar que l'origen d'aquest topònim està relacionat amb l'altre, ja en terme de Susqueda.

“*Bossa*” (NOM 1863); “*Bosa*” (PAD 1880); “La casa derribada conocida por *can Bosa*” (OS 1927); “*Can Bossa*” (DFE 1946); “*can Bossa*” (AM 1953)

V. *Can Bossa, partida de terra*

Bossa, partida de terra Can V. *Can Bossa, partida de terra*

Botiga, can [ˈkambuˈtiγə]

Nom pretèrit d'una casa del carrer del Verger avui coneguda com a *ca la Manela* que antigament havia estat un establiment comercial.

Botifarra, camp la [ˈkamləβutiˈfarə]

Nom d'una antiga peça de terra de conreu situada a la partida de Can Bosc, sota mateix de la casa, no lluny de la font homònima. Es tracta d'un nom metafòric relacionat amb aquesta peça de terra que recordava la forma d'una botifarra, allargada i estreta sobretot de la part central. Etimològicament és tracta d'un mot d'origen incert que podria ser un compost de *botir* ‘inflar, omplir’ i *farro* ‘tipus de farinetes’ (DEM:68).

Bou, ca la [ˈkaləˈβow]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda per *can Gallego*. Prové d'un llinatge documentat a Osor esporàdicament en el segle XV i amb continuïtat des del XVII i fins a principis del XX. Destaca l'ús del determinant femení que ens indica que es referia a una dona tot i no feminitzar-se el cognom com succeeix a *ca la Boua*, una altra casa.

Bou can [ˈkamˈbow]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera també coneguda com a *ca la Boua*. L'origen del nom de casa l'hem de buscar en el llinatge homònim.

Boua, ca la [ˈkaləˈβowə]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera i també coneguda com a *can Bou*. L'origen del malnom es troba en una feminització del llinatge *Bou*.

Brau, baga del

Antiga zona boscosa de castanyer que sembla que es localitzava a la partida de terra del mateix nom.

“Finca *Baga del Brau*. Castaño de Luis Obiols Taberner” (DFE 1939)

El topònim s'origina en la partida de terra i el mas homònims. V. *Brau, partida de terra el*; v.t. *Brau, mas el*

Brau, font del [lə'fɔndəl'βràw]

Font situada a tocar del mas homònim que, tot i trobar-se perduda, encara es recorda oralment. Contràriament, no apareix a cap document escrit.

Brau, mas el [əl'βraw]

Mas situat a poc més d'un quilòmetre del nucli urbà d'Osor en direcció sud-est camí que es dirigeix al Baier. A l'actualitat sempre s'esmenta amb omissió del genèric, només amb l'article. Apareix en diverses obres cartogràfiques, *El Brau* (MAP 1, 4, 5, 6) i és esmentat en una guia excursionista del segle XIX encara que amb un error de còpia, "*la casa d'En Brou*" (Osona 1886). Pladelasala (1960:374) esmenta documentant-lo al segle XIV com a mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i habitat, en la primera documentació, per *P.Beran*.²¹⁵

"*Manso brau*" (NOT 1334); "una pessa de terra que tenia per lo hereu del *mas Barau* baix lo alou del Joan de Romagueras" (RIP 1354); "*mansi Barau-Varau, Mansate de Barau*" (CAP 1446); "*el Brau*" (LB 1706); "*lo Mas Barau*" (LLEV 1731); "*lo mas Brau*" (LB 1743); "*lo mas Brau*" (LLEV 1792); "*el Brau*" (LB 1827); "*Manso Brau*" (AM 1862); "*Bráu*" (NOM 1863); "*Brau*" (PAD 1885); "*el manso Brau*" (LB 1918); "*Brau*" (PAD 1930)

Gràficament, l'hem documentat amb confusió *b-v* deguda a la idèntica pronúncia d'aquestes grafies a la zona i, en alguns casos, en la forma originària *Barau*, sense síncope.

Etimològicament, semblaria un topònim d'origen antroponímic com ens informa Pladelasala en el seu article, encara que no ens diu quina és la font de la qual ha sorgit la informació; de fet, és un terme recollit com a llinatge per Francesc de Borja Moll provinent d'un sobrenom o malnom en el sentit de 'feréstec o furiós', malnom que, segons Navarro Colás (1963:93) seria l'origen del topònim. Coromines, per la seva banda, l'esmenta com a topònim, *Coll de Brau* –també del segle XIV– i *prat de Brau* i considera que té el sentit de 'fragós, silvestre' (OnCat, III, 113). Ara bé, també podria tractar-se d'un antroponímic d'origen germànic que hauria evolucionat, de *Barau* a *Brau* com en altres casos com per exemple de *Guerau* a *Grau*, cosa que es podria demostrar pel fet que el primer propietari de la casa que tenim documentat, com hem esmentat, portava per nom *P.Beran* o *Berau*; els successius possessors que coneixem ja no inclouen aquest llinatge, cosa que ens dificulta de poder considerar aquesta possibilitat amb tota certesa, a 1446 llegim "*Mansi barau qui est den Ranchada*" (CAP 1446), a 1731 *Mariangela Pinyana i Vaguer*, a 1791 *Jaume Bayer i Crosa*, a 1862 *Juan Bayer* i a 1960 *Joaquim Llavari Iglesias*. Cal afegir, per últim, que també hem localitzat el terme com a malnom de persona, *en Brau*, en el sentit del fet que el seu portador havia residit en el mas.

²¹⁵ Possiblement es tracta d'un error de transcripció per *Berau*, ja que l'origen antroponímic sembla molt evident.

Brau, partida de terra el [əɫ'βraw]

Es tracta de les terres que es troben situades prop del mas homònim que li dóna el nom, entre les propietats dels masos el Baier i el Ripoll.

“Lloc anomenat *Barau*” (LLEV 1731); “*Partida Brau* (AM 1944); “*finca Brau*” (AM 1947); “*Pago o paraje El Brau*” (CAD 1960)

El nom li ve determinat pel mas al qual pertany i sabem que a 1960, ocupava menys espai que a l'antiguitat ja que només incloïa quatre peces de terra de no massa extensió. Lingüísticament, podem observar l'ús de diversos genèrics que hem d'entendre com a sinònims, *llocdit* –i el castellà *pago o paraje-*, *finca* i *partida* i el fet que al document més antic el topònim apareix sense síncope, *Barau*, que evoluciona vers l'actual *Brau* acompanyat de l'article, que és la darrera forma que trobem i que coincideix amb la forma oral tot i que en aquest cas se sol acompanyar de la preposició *de* indicant pertinença al mas, *la partida del Brau*. V. *Brau, mas el*

Brau peça de terra

“Aquella pessa dita *Brau*” (LLEV 1792)

Peça de terra de propietat del possessor del mas homònim en aquells moments, Jaume Bayer i Crosa, i que devia formar part de la partida de terra homònima; és un topònim que apareix per forma metonímica, la part agafa el sentit del tot. El terme, per tant, per situació i propietat, prové del mas el Brau. V. *Brau, mas el*

Brolla, la [lə'βrolə]

Petita partida de terra boscosa situada a l'est de Maimir i al nord-est del Bosquets. V. *Brolla dels Barrancs, la*

Brolla dels Barrancs, la

Peça de terra que devia trobar-se sota el mas Carbonell, en el límit parroquial entre Osor i Santa Maria de Mansolí.

“Illam petiam terra vocata *la brolla dels Barranchs*” (IFM 1569)

Com ens indica el genèric, devia tractar-se d'un tros de terra poc conreat, *Brolla*, que se situava en el lloc anomenat *els Barrancs* del qual no es conserva el nom ni se'n té record. A causa de l'orografia d'aquesta zona, amb forts pendents, creiem que el topònim prové del nom comú amb sentit de ‘Depressió fonda, profunda en la terra per les aigües corrents o de pluja’ (AlcM, 2, 318); és a dir, una mena de sinònim de *xaragall*; en aquesta zona hi són habituals en tractar-se d'un espai molt pedregós, potser per aquesta raó apareix en plural.²¹⁶ Etimològicament, el mot prové del preromà *barranca* (DECat, I, 674 i AlcM, 2, 318). Cal esmentar, també, que hem documentat el topònim usat, aparentment, com a malnom de persona, “*En Barranchs mansi des doys*” (PFM 1343) i “*honor den Barranchs del mas Doys*” (FM 1563). Ara bé, la diferència

²¹⁶ En aquesta línia també en parla Coromines (DECat, I, 672) encara que amb algun matis: “és *barranc* si ja no es cultiva però a penes sol dur aigua”, i continua, “Aquest tipus de fonda més erosionat per aiguats intermitents i immoderats sol ser també el que té més roquissers, penyes i cingleres”. No oblidem que en el nostre cas es tracta d'un *brollar* situat en una zona molt pedregosa.

cronològica dels dos documents –el segon podria tractar-se, fins i tot, d’una còpia del primer-, la raresa del malnom –si no és que es refereix al propietari d’un espai anomenat *Barrancs*- i el fet d’anar acompanyat d’un segon element indicant pertinença, *del mas Dois*, ens fa pensar en la possibilitat que es referís a un topònim i s’hi fes un ús inadequat de l’article personal ja que, de fet, es refereix a un límit de propietat, aspecte que, com ha estudiat Ramon Amigó i Anglès²¹⁷, no és massa habitual però sí existent.

Bronquera, mas Serra V. *Serra Bronquera, mas*

Bronzer de les Planiques

Topònim compost referit a un indret situat al nord de l’espai geogràfic treballat, a 150 metres del mas can Bossa, al límit municipal entre Osor i Susqueda i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Mojón nº 21. Colocado en el punto conocido por *Brunsé de las Planicas*, en la divisoria de los masnos Sarsanedas y Planicas” (IGCOS 1927).

Relacionat amb el mas les Planiques de Susqueda, desconeixem el sentit del primer element del nom compost, malgrat això, podria estar relacionat amb *bronze*, potser pel color, però no en disposem de cap evidència.

Brufau, pla

 [ˈplaβruˈfaw]

Petit pla situat a l’antic veïnat de Querosell, vers el mas la Coma, entre el Carbonell, el coll de Querós i el turó del Coll, a la zona més occidental de l’espai treballat. Desconeixem quin podria ser l’origen etimològic del mot; tanmateix, per la situació, és possible que es tracti d’una evolució del pla Gonfau documentat al segle XV potser a partir de la pèrdua de sentit i amb la voluntat d’apropar-lo a *bufar*.

Brugissa, mas la

Antic mas que es trobava a la parròquia de Santa Creu d’Horta i que no apareix recollit ni per Pladelasala ni per Pladevall a cap dels seus estudis. Tanmateix, Elvis Mallorquí (2005:96) anota que es tractava d’un mas de propietat, al segle XV, de ca n’Iglésies i que aleshores ja era rònec. Espacialment, se situava molt a prop del mas ca n’Iglésies, en concret gairebé al costat del forn que havia existit en aquesta casa que devia trobar-se al lloc actualment anomenat *la Fàbrica de ca n’Iglésies*, unida actualment al mas, al costat de la carretera de la Molina. Al segle XIV ja constava com a diluït.

“*Mansi de sa Brugissa*” (COM 1355); “*mas sa Burguissa* dirruit” (FPS 1389); “*Mas anomenat Sa Brugissa*” (FI 1446); “*masos dirruits sa Brugissa* i Morell” (FI 1562); “*El mas Sabrugisas* al mas Iglesias unit y dirruit” (LLEV 1731); “*el mas Sabrugida* dirruit” (LLEV 1731)²¹⁸

Lingüísticament, cal destacar l’aparició sistemàtica de l’article salat *sa* que es fossilitza en el topònim com demostraria l’aglutinació que podem observar a 1792, moment en el qual, curiosament, també apareix en plural, degut al fet, possiblement d’una errada de

²¹⁷ AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1990): “Presència de l’article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona”, *BISO* XL, pp.20, 21.

²¹⁸ Possiblement amb error de còpia.

transcripció o bé pel desconeixement del mot exacte. Aquesta forma no l'hem trobada assenyalada a cap de les obres consultades ni com a nom comú ni com a propi, per la qual cosa ens podríem trobar davant d'una primera documentació.

Etimològicament, amb moltes reserves, podria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *bruc* –arbust habitual en aquesta zona- amb el sufix *-issa* –com bardissa de barda, pedrissa de pedra...-, en el sentit de 'lloc en el qual hi abunda el bruc-', ara bé el fet que la grafia de la possible sonorització de velar oclusiva sorda *-c* aparegui escrita amb *-g-*, sense el dígraf *-gu-* i que el mot no el puguem oir oralment ens fa dubtar d'aquesta possibilitat.

Bruguer, horts del

"Horts conreu nomenats los Horts del Bruguer" (LLEV 1792).

Petita partida de terra que se situaria prop del mas homònim del qual provindria el nom en el sentit de pertinença com semblaria indicar l'aparició de la contracció *del*. És destacable, també, la presència de l'article arcaic masculí plural *los* davant del topònim; el fet de tractar-se d'un plural ens fa pensar en què es tractava de diverses peces de conreu, és a dir d'una partida que podria ser la del mas homònim. V. *Bruguer, mas*.

Bruguer, mas

Mas a l'actualitat no recordat que Pladelasala indica que devia situar-se prop de can Plana però que segons la documentació que hem consultat devia localitzar-se entre el Pidevall i la Crosa. Desconeixem si podria tractar-se de dos masos diferents amb un mateix nom.

"Mansi de burger" (CAP 1446); *"Masos Roquer y Bruguer que posseheix an Pidevall"* (LLEV 1731)

Com a fet més destacable quant a la grafia, hem d'esmentar la metàtesi que podem observar al document del segle XV i l'omissió de l'article.

El terme podria tenir un origen antroponímic ja que a 1446, a part de l'ús de la preposició *de* que semblaria indicar propietat, sabem que el possessor d'aquest mas era *Dalmasy Burguer alias Ribademunt* (CAP 1446); si no fos així, hauríem de pensar que es tracta d'un derivat del nom de planta *bruc* amb el sufix col·lectiu *-er*, amb el sentit de 'lloc on abunden els brucs', que de fet són presents a aquesta zona.

Bruguer, llocdit

Indret situat prop del mas el Ripoll i de la riera de la Noguera.

"Loco vocato burger" (CAP 1446); *"el Bruguer"* (LLEV 1731)

Cal destacar el fet que el topònim apareix amb metàtesi al segle XV. En aquesta ocasió, sí que creiem que el nom de lloc prové de l'arbust, es tractaria d'un derivat col·lectiu de *bruc* amb el sufix *-er*; cal afegir que a l'espai on se situaria aquest lloc el bruc encara hi és habitual.

Bruguer, partida de terra Pla d'en V. *Pla d'en Bruguer, partida de terra*

Bruguer, torrent del

“*Lo torrent del Bruguer*” (LLEV 1731)

Curs d'aigua situat prop del mas del mateix nom; en aquella zona hi ha algun petit sot però desconeixem a quin es podria referir. Per la seva situació, creiem que el nom prové del mas Bruguer. V. *Bruguer, mas*

Bruguera, бага de [ˈbaɣəðəβruˈɣerə]

Tros de terra boscos de castanyers que es troba entre can Teixidor, el Ginestar i el Croset, només documentat oralment, i que correspon com assenyala la situació i l'ús de la preposició *de* indicant pertinença, on antigament hi havia hagut el mas Bruguera. Es tracta d'un espai ombrívol on s'hi troba una perxada de castanyers, d'aquí el genèric sigui *baga*. V. *Bruguera, mas*

Bruguera, mas (1)

Mas avui desaparegut que devia trobar-se sobre can Teixidor, al costat del sot del mateix nom, en direcció al Ginestar i al mas Croset, relativament proper a l'actual carretera del Coll ja que devia localitzar-se en el lloc que s'anomena *la бага de la Bruguera*. Aquest mas no és esmentat a cap de les obres de Pladelasala o de Pladevall. Al segle XVIII ja consta com a enrunat.

“*Mansi bruguera*” (NOT 1334); “*el mas Se Burguere*” (LLC 1440) –amb l'article salat de connector-; “*los Manos Broguera y estany, dirruits y a dit Mas Cruzet units*” (LLEV 1731); “*lo mas Cruset de Mont junt ab los masos Bruguera y Estany dirrits al altre agregats*” (LLEV 1792)

Gràficament, és ressenyable la metàtesi que trobem en el document del segle XV.

El terme també apareix documentat com a llinatge osorenc des del segle XIII, *Brugera* (NOT 1285) i ha arribat fins als nostres dies en què el trobem com a primer i segon cognoms.²¹⁹ Arran d'això, podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic tot i que no seria desmesurat de considerar-lo un derivat col·lectiu de *bruc* ja que en els documents no hi hem pogut observar en cap cas l'esmentada relació entre llinatge i topònim.

Bruguera, mas (2)

Antiga casa situada a la zona septentrional de l'espai geogràfic treballat, al nord del riu Ter i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, diferent, però, del seu homònim a Sant Martí Sacalm.

“*Casa Bruguera de Joseph Bruguera de San Martín Sacalm*” (CAD 1785); “*Bruguera*” (NOM 1863); “*Bruguera*” (PAD 1880); “*Bruguera*” (PASD 1885)

El nom de la casa devia originar-se, possiblement, en el llinatge, potser amb relació amb el grandios mas del mateix nom relativament proper però en terme de Sant Martí Sacalm, com semblaria mostrar el document de 1785. V. *Bruguera, mas (1)*

²¹⁹ Segons el PAD 2002 amb vuit freqüències, cinc com a primer cognom i tres com a segon.

Bruguera, peça de terra la

Peça de terra que no té res a veure amb el mas homònim ja que la seva situació és ben diferent, es troba a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Gomis i Solterra.

“Aquella pessa de terra de pertinencias del mas Gomis anomenada *la Bruguera* y part den Gomis” (LLEV 1731); “*pessa de terra la Bruguera*” (CADT 1785)

En aquest cas, sembla evident que l'origen del nom no es troba en el llinatge sinó que es tracta d'un derivat de *bruc* amb el sufix col·lectiu *-era* amb el sentit de 'lloc en el qual abunden els brucs'. Certament, aquest arbust encara és present a la vegetació de la zona.

Bruguera, sot de la [əl'soddələβru'yerə]

Recollit oralment, aquest topònim es refereix al sot de cal Teixidor en el seu pas per la perxada o baga homònima, on havia existit el mas Bruguera, entre cal Teixidor i el Croset. V. *Bruguera, mas*

Brugueres, hort de les

Hort situat en parròquia de Santa Maria de Mansolí però que formava part de les possessions que depenien parcialment del Priorat del Coll.

“Un hort ab la bordonera anomenat *Brugueras o hort de las Brugueras*” (CAP 1343)

Destaca el fet que aparegui en plural i amb la preposició d'enllaç *de* i l'article *les* que creiem que en aquesta ocasió indicaria 'amb presència de brugueres', per tant, torna a tractar-se d'un derivat col·lectiu de *bruc* amb el sufix col·lectiu *-era* i en forma plural; també en aquesta zona el bruc hi és una de les plantes habituals.

Bruixes, l'Era de les V. *Era de les Bruixes, l'***Bruixes, pont de les** [əl'poŋdələz'βruʃəs]

Petit i estret pont –només hi pot passar una persona– que es troba situat sobre la riera Grevolosa o de Gironella, a un quilòmetre de les Mines d'Osor seguint el curs d'aigua. No se n'ha trobat documentació cosa per la qual es fa difícil de datar. La seva gran particularitat consisteix en el fet que a l'actualitat no condueix a cap camí i que no el veus fins que pràcticament hi ets davant, tot plegat és el que pot haver originat el nom ja que ningú coneix la raó concreta que podria haver originat el topònim.

Brunyola, camí de

Camí que des de Santa Creu d'Horta, concretament des del coll de Roscall, es dirigeix, en direcció sud-est, a la població de Brunyola.

“Lugar conocido por Turó de Coll de Roscall en medio de la bifurcación de los dos caminos que conducen *el uno a Bruñola* y Santa Colola de Farners y el otro a la villa de Anglés” (OB 1889)

És evident que el camí pren el nom del lloc al qual es dirigeix. *Brunyola* és un topònim d'origen incert, tal com recullen Moran, Batlle i Rabella (2002:44); tanmateix, Balanya i Abadia (1989:218) i Coromines (OnCat, III, 129) consideren que es tracta d'un derivat diminutiu de *bony bonya* 'cim ample de muntanya' amb el sufix *-ola*; tot i això, Moll

(ELC:64), en referència al llinatge, indica que sembla germà de *Brunyó* que prové del nom personal celta *Brunione*, aleshores, es tractaria d'un topònim d'origen antroponímic. Per últim, Dalmau i Casanovas (1969:12) comenta que “El nom de Brunyola, semblantment al de Brignoles, sembla que vindria d'un pre-llatí (sic) “borna” o “bronna”, que voldria dir ‘font’ o ‘corrent d'aigua’”, és a dir, que llavors es tractaria d'un hidrònim provinent del rierol, afluent de l'Onyar, que discorre per la població selvatana.

Bugader, sot del [ə'l'soddəlβuɣə'de]

Petit curs d'aigua esmentat per dos informants. No m'han sabut dir amb exactitud de quin sot es tracta tot i que l'han situat prop del mas Cercenedes, en algun dels abundants cursos d'aigua que per aquella zona es troben. El nom deu provenir del fet que devia ser un lloc on s'hi anava a rentar la roba, possiblement els habitants dels masos propers que antigament havien estat diversos en aquella zona tot i que a l'actualitat només en resti un dempeus i habitat.

Bufa, can [ˈkaŋ'bufə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que apareix documentada per escrit, *Marsè can Bufa* (LLC 1929e) i de la qual en desconeixem l'origen.²²⁰

Burja, horta d'en [loɾtəðəm'buɾʒə]

Antiga zona de conreu situada entre la Molina de n'Iglésies i cal Rectoret el nom de la qual deu provenir d'un malnom individual.

Burra, feixa de la [lə'fe]əðələ'βurə]

Amb aquest nom, un informant es va referir a una antiga feixa de conreu situada a tocar de la Codina Vella, a la qual pertanyia, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del terme municipal d'Osor. Es tracta d'un zootopònim provinent de *burra* a causa del fet que en aquesta feixa s'hi havia enterrat un animal d'aquesta espècie.

Burros, turó dels [əlturo'dəlz'βurus]

Situat prop del mas el Colobrans, és molt possible que ja sigui en terme municipal de Susqueda. Desconeixem la raó de l'origen del nom, però sembla evident que es tracta d'un zootopònim en plural de *burro*, d'origen castellà, derivat de *burrico* o *borrico*, del llatí vulgar *burricus* ‘cavall petit’ (DEM:74)

C

Cabanal, llocdit el

Límit parroquial entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor documentat al segle XI segons la traducció realitzada per Antoni Pladevall de l'*Acta de consagració*

²²⁰ Segons Moreu-Rey (1981): *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*, p. 49, 148, 160 i 189 es tracta d'una interjecció que pot originar-se en una dedicació constant no professional –músic-, en una repetició constant del mot o bé en un fet episòdic.

de l'església de Sant Vicenç de Susqueda²²¹ “...de meridie in termino de parochia Sancti Petri Osor, in serra de Castelar que est supra *Cabannal*” (SUS 1068). Segons Pladelasala, aquest punt que anomena *el Cabanyal*, se situaria actualment a les Roques Majors i les Tutes, prop de la boga de la Molina.

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *cabana* en el sentit de ‘Població formada de cabanyes o barraques’ (AlcM, 2, 767); no és un mot gens inhabitual en toponímia com diu Moreu-Rey (ENL:72), “Els edificis de dimensions més reduïdes amb missions provisionals són representats sovint per l'apel·latiu *La Cabana*”. *Cabana* i la forma palatalitzada *cabanya* són una evolució del llatí *capanna* amb el mateix significat. El fet que es tracti d'un topònim tan antic i en plural, podria haver indicat l'existència d'algun assentament de població que, a hores d'ara, és desconegut.

Cabanyes, coll de les

Desconeixem si es tracta d'un lloc proper a la partida de terra homònima malgrat que podria ser que sí ja que es tracta d'una propietat del mas Cercenedes que se situava entre dues altres, una sobre la riera Noguerola i l'altra vers el mas Rovira i Gomis, força properes a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Colldescabanyes*” (ESC 1594); “*Coll des Cabanyes*” (ESC 1639); “Altre feixa de terra nomenada la Albareda de *Coll de Cabanes*” (LLEV 1792)

Orònim que té com a aspecte més destacable en les seves formes gràfiques una aglutinació, en dues l'ús de l'article salat i, al segle XVIII, l'omissió de l'article –per tant, el salat en aquest cas no es va fossilitzar–.

És interessant d'observar l'evolució que hauria pogut sofrir el nom de lloc ja que al document de finals segle XVIII apareix amb la forma més moderna *Cabanes* en substitució de la més arcaica *Cabanyes*; –tot i que en el lèxic comú actual, hem sentit usar més *cabanya* que no pas *cabana*, però creiem que això és degut a la influència del castellà, es tractaria del que Albert Jané anomena un *castellanisme funcional*, és a dir una forma correcta catalana però que s'usa en substitució de la més particular per influència d'un mot castellà; malgrat això, els dos mots coexisteixen a la llengua des de força antic malgrat que l'ús de l'un o l'altre aportava alguns matisos,²²² uns matisos que no sabem si es recullen en aquest document de 1792 ja que hi podem observar el *territori anomenat Las Cabañas* i el *Coll de Cabanes*; si més no, queda clar que en aquell moment les dues formes eren vigents.

Cabanyes, partida de terra les

Antiga partida de terra que es trobava situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta però que de la qual se'n desconeix la situació.

“Pessa de terra en *territori anomenat Las Cabañas*” (LLEV 1792)

Es tracta d'una forma plural molt habitual en toponímia provinent del nom comú *cabanya* o *cabana*, del llatí *capanna* amb el mateix significat de petita construcció rudimentària a la muntanya o al costat dels pasturatges (DECat, II, 365). Potser el més

²²¹ PLADEVALL i FONT, Antoni (1991): *Catalunya romànica*, V, p.315.

²²² Podeu consultar-los a COROMINES, Joan (1992): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, II, p 365-367.

destacable gràficament, es refereix a l'aparició de la grafia castellana *-ñ-* representant el so palatal nasal sonor.

Cabirol, pla del [əl'plaðəʔkəβi'rol]

Peça de terra boscosa de castanyer, de fet es tracta d'una perxada, d'orografia força planera, que es troba entre els masos el Cerver i el Clascar.

Recollit oralment, creiem que es tracta d'un zootopònim provinent del llatí *caprēdulus* 'espècie de daina' (DECat, II, 372 i AlcM, 2, 777) en la mateixa línia que *la peça de terra els Cabirols* i el *sot dels Cabirols* a l'actualitat no recordats. La separació espacial entre aquest topònim i els altres dos ens fan creure que són llocs diferents i que el cabirol havia estat un animal força abundant en aquests paratges.

Cabirols, peça de terra

"Pessa de terra nomenada Cabirols" (LLEV 1792)

Tros de terra situat parcialment en terme de Sant Hilari Sacalm però en parròquia de Sant Pere d'Osor. Ja que la seva situació és molt semblant a la del sot els Cabirols, pensem que es tracta d'una grafia feminitzada que es relaciona amb aquest altre topònim, possiblement perquè el genèric és femení. Hi destaca, però, l'absència de connector entre el genèric i el nom propi. V. *Cabirols, peça de terra els*; v.t. *Cabirols, sot els*

Cabirols, peça de terra els.

Peça de terra que es localitzava sobre el Ripoll en direcció sud cap al Sobirà.

"Petia de terra voccata as Cabyrols boschosa" (CAP 1446); *"Pessa de terra anomenada Cabirols"* (LLEV 1731)

L'origen del mot s'ha de relacionar amb la fauna ja que *cabirol* és un cèrvid que, segons Coromines, "avui se sol identificar amb l'isard" (DECat, II, 372).²²³ El fet de tractar-se d'una zona boscosa, com esmenta el primer document, ens permet de creure que aquest topònim ens dibuixa una varietat d'animal que avui mateix no existeix a la zona. Etimològicament, es tracta d'una paraula provinent del llatí *caprēdulus* 'espècie de daina' (DECat, II, 372 i AlcM, 2, 777). El mateix Coromines també ens informa del fet que "El mot ha estat viu d'un cap a l'altre dels nostres Pirineus", cosa que ens permet d'afegir que, com demostra la seva presència en toponímia, durant alguns segles, la seva existència anava força més enllà de la regió pirinenca. Morfològicament, cal destacar l'ús de l'article salat al segle XV que s'omet al XVIII; i ortogràficament, caldria observar l'ús de la *-y-* arcaica en el document més antic.

Cabirols, sot els

Sembla tractar-se d'un petit curs d'aigua que discorre entre el terme municipal de Sant Hilari Sacalm i el d'Osor, a la zona de les parròquies de Santa Margarida de Vallors i Santa Creu d'Horta.

²²³ MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc*, p.67. afegeix al respecte que "cabrioll, cabirol, sense descartar que equivalguin a diminutius de cabra, denoten més sovint una espècie de cabra salvatge".

“Honor anomenat *Sot as Cabirols*” (LLEV 1731)

No sabem si té res a veure amb la peça de terra homònima, però és possible que el sot anés discorrent i passés per ella ja que, geogràficament, en línia més o menys recta, la peça de terra enllaçaria amb l'esmentada situació geogràfica; el topònim, però, no existeix en els nostres dies, cosa que ens limita a l'hora de poder certificar aquesta possibilitat.

Morfològicament, cal esmentar l'ús de l'article salat, en un segle, el XVIII, en el qual el seu ús és molt restringit i durant el qual, com hem pogut observar a la peça de terra del mateix nom, s'hi ha perdut i que anteriorment hi havia aparegut. V. *Cabirols, peça de terra els*

Cabrots, castanyeda-baga dels [lə'βayəðəlskə'βrots]

Zona boscosa de castanyer situada a l'oest de la castanyeda del Baier i al nord del pla Sabatuda. Antigament devia tractar-se d'una part de la partida de terra homònima que, segons alguns documents, era boscosa i amb castanyers però que sembla que va esdevenir de conreu de blat. L'ús de la preposició *de* indicant pertinença, que implica l'ús de l'article *els* en substitució del *los* com a la partida homònima i el fet de limitar amb el mas Baier com en el cas indicat, demostrarien aquesta hipòtesi de tractar-se d'una part de la partida de terra del mateix nom.

“Una pessa de terra (...) anomenada *la Castañeda dels Cabrots* (...) afronta Mas Bayer del Mas” (LLEV 1731); “Pessa de terra de sembradura de forment vulgarment dita *La Castañeda dels Cabrots*” (LLEV 1792)

V. *Cabrots, partida de terra els*

Cabrots, partida de terra els

Partida de terra boscosa pretèrita que, com podem observar a la documentació, se situava entre les propietats dels masos Baier i Ripoll, prop del camí que s'enfila des d'Osor cap al Gelats.

“Petiam terra in dicto loco vocatam *Cabrots* boschosam parti castanteda que fuit mansi de Prat” (CAP 1446); “*partida los Cabrots*” (CAD 1785); “fexa de terra en lo lloch anomenat *Cabrots*, afronta asolixent en honor den Bayer a mitg dia part en honor de dit Mas Bayer y part en honor de Salvi Rossell mediant camí que va al Funollet y al Verger y a tremuntana part ab dit Mas Bayer y part en honor de dit Mas Bayer” (LLEV 1731); “Pessa de terra de castanyers y avallaners situada en lo *territori dit Cabrots*” (LLEV 1792); “aquella pessa de terra situada en lo *territori dit als Cabrots* que afronta ab Joseph Gros y Rossell menestral, ab lo camí iglesier que va de dita vila als masos Funollet y Gelats” (FN 1821); “*partida los Cabrots*” (AM 1862)

Morfològicament, podem observar que només en dues ocasions s'hi produeix omisió de l'article, a la més antiga, de 1446, i a la de finals del segle XVIII, de 1792. A la resta hi predomina la forma arcaica plural masculina *los* exceptuant la de 1821 en la qual hi llegim *als*, amb una confusió vocàlica *a-e* deguda a la neutralització.

L'origen etimològic del mot s'ha de situar en el derivat de *cabra* amb sufix augmentatiu *-ot* usat en plural, en el sentit de ‘boc o mascle de cabra’ (IEC, 304; AlcM, 2, 793).

Topònims d'aquest estil no són gens estranys al domini lingüístic ja que com afirma Morey-Rey (ENL:67) “D’entre els animals, els ovins són segurament els que tenen més representants a l’inventari de noms de lloc, especialment els derivats de cabra”; tanmateix, a cap de les obres consultades hem recollit un nom de lloc com el que ens ocupa malgrat l’existència de la paraula com a comuna.

Cabrots, prat de

Prat que desvia trobar-se dins la partida de terra homònima ja que com en aquell cas, segons el document les afrontacions són semblants, amb les propietats dels masos el Ripoll i el Gomis.

“*Prato de Cabrots*” (CAP 1446)

Morfològicament, destaca l’omissió de l’article i l’ús de la preposició *de* per recalcar la pertinença a l’esmentada partida de terra els Cabrots. V. *Cabrots, partida de terra els*

Cabruja, casa

“*Casa Cabruja* hi viu el noy Cabruja” (LA 1817)

Nom pretèrit de casa que degué originar-se en el llinatge documentat a Osor contemporàniament, durant el segle XIX.

Cadenes, can [ˈkaŋkəˈðenəs]

Antic nom d’una casa del carrer de França en la qual sembla que hi havia residit un ferrer; el malnom, per tant, s’originaria per metonímia. Ara bé, també podria haver-se originat en el llinatge en singular, *Cadena* documentat a Osor fins a principis segle XX.

Cadira del Dimoni, la [ləˈkəˈðirəðəldiˈmoni]

Nom que rep una notable pedra que formalment s’assembla vagament a un seient i que es localitza a la riera d’Osor, a l’alçada del pont de les Pedreres, prop del límit entre els municipis d’Anglès, la Cellera de Ter i Osor. El nom sorgeix arran d’una tradició toponímica relacionada amb sant Martí de Tours i el diable que, a més d’aquest també explica el de la Petja de Sant Martí; aquest relat sencer apareix recollit a l’apartat de “Tradicions toponímiques”.

Cafè, el [əˈkəˈfɛ]

Terme força habitual que sol indicar cases en les quals hi havia hagut algun establiment d’aquesta mena, per exemple un del carrer de França i un altre del carrer Major on ja no s’hi dediquen de fa molts anys. Així mateix, també existeix *can Pep del Cafè*, una casa actual del carrer de França que ja no és cap cafè. Lògicament, la casa que encara es dedica a aquest negoci, com una altra del carrer Major, encara en rep el nom. Cal afegir que aquest terme també ha esdevingut malnom de persona en casos, per exemple, com *en Joan del Cafè* o *en Ramon del Cafè*.

Caetano, font d’en [ˈfoŋdəŋkəjəˈtanu]

Font actualment desapareguda, de la qual se’n recorda el nom però no la situació.

“La d'en Gaietanu / no hi veu mai cap gitano” (PAF)

Apareix en el text amb la consonant inicial sonoritzada potser per una castellanització del nom d'home ja que sembla evident que el topònim té un origen antroponímic en l'hipocorístic provinent del prenom masculí *Caietà*.²²⁴

Ca la Manela, hort de [ˈlorddəˈkaləməˈnelə]

Peça de terra situada darrera la casa del carrer del Verger que és la que n'origina el nom.

“Hort de can Manela” (AM 1947)

Grafiat de forma masculinitzada a partir de la contracció *can* i diferenciat de la forma col·loquial potser perquè qui tenia cura de l'hort era l'amo de ca la Manela i, de fet, encara hem oït la forma *en Manela* usada com a malnom referit als habitants masculins de la casa. V. *Manela, ca la*

Ca la Manela, vinya de [ləˈβijndəˈkaləməˈnelə]

Nom que es refereix a una antiga peça de terra de conreu de vinya actualment esdevinguda boscosa de pins, localitzada a la part meridional de la partida de terra de Puig-rodon. El nom de la vinya prové del fet que havia estat de propietat de la casa que n'origina el nom. V. *Manela, ca la*

Calcinera, collet de la [əˈtkuˈλæddələkəlsiˈnerə]

Orònim en el qual se situa el límit entre els termes d'Osor i Santa Coloma de Farners, entre el collet de l'Espinau i el turó homònim. El terme apareix recollit en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i al MAP 3, sempre amb la forma que es recull a l'entrada que cal considerar com a oficial.

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *calç* que evolucionà a *calciner* ‘serreta ampla i erma de terra calcari’ (OnCat, III, 186). El nom prové del mas homònim, en terme de Santa Coloma de Farners i que apareix recollit per Coromines, “La Calcinera, mas a peu pla de la collada de l'Espinau localitzat a uns 2 km al Nord pel vessant de Castanyet prop de Santa Coloma de Farners” (OnCat, III, 186); de fet, els informants orals ens diferenciaven entre *el collet de la Calcinera*, sempre introduït per l'article, i *la Calcinera*, ras i curt, sense genèric, per referir-se al mas que, com hem indicat més amunt, deu trobar-se a l'origen de l'orònim.

Cal Cisteller, partida de terra [ˈkalsiʃtəle]

Important partida de terra que limita amb les propietats dels masos la Molina de n'Iglésies i el Parral del Sobirà i que inclou fins a seixanta peces de terra, onze camins i

²²⁴ De totes maneres, es podria tractar d'una castellanització en la línia indicada per Moreu-Rey (1981:48) quan afirma “...ja es produïa, al Principat i al País Valencià sobretot, una tendència forta vers una castellanització de certs prenom, els menys arrelats antigament: *l'Amado, el Mariano, el Cinto, el Rossendo, el Mingo...*”. Podria tractar-se d'un cas semblant ja que a part d'aquest Caietano, també són i han estat freqüents a Osor, noms com en Mariano, en Cinto o en Mingo que fins i tot apareixen en noms de casa i altres topònims.

l'església parroquial de Santa Creu d'Horta a més del mas del mateix nom; la pertinença d'aquestes terres està repartida entre els propietaris dels masos ca n'Iglésies i el Sobirà.

“*Pago o paraje C.Cistellé*” (CAD 1960)

El nom prové del fet que s'hi inclou el mas cal Cisteller. V. *Cisteller, mas cal*

Cal Cisteller, sot de [ˈsoddəˈkalsiʃtəˈle]

Recollit oralment, és un curs d'aigua que inicialment s'anomena sot del Gelats, més endavant sot del Verder i, quan passa prop de cal Cisteller, tal i com l'hem recollit. Discorre en direcció nord i forma part de la riera d'Horta; neix al pla de la Vella, prop del mas el Gelats, i funcionava com a antic límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Santa Creu d'Horta. El nom, òbviament, prové de la proximitat al mas. V. *Cisteller, mas cal*

Cal Coco, vinya de [ləˈβiɲəðəˈkaʃˈkoku]

Antiga zona de conreu de vinya situada a la banda oest de la partida de Puigrodon convertida a l'actualitat en una pineda. El topònim s'origina en el fet que havia estat un tros de terra de propietat de l'amo de la casa que n'origina el nom. V. *Coco, cal*

Calç, clot Forn de la V. *Forn de la Calç, clot*

Calç, puig Forn de la V. *Forn de la Calç, puig*

Calço, can [ˈkaɲˈkalsu]

Malnom d'una casa actual que es localitza al carrer Cercenedes que inicialment fou de persona, “*Pepet Panella alias Calsu*” (LLC 1929e). Possiblement, el malnom s'originà en alguna particularitat del calçat si no és que es referia a l'ofici de sabater.

Cal Gall, bassa de [ləˈβasəðəˈkaʃˈgaɫ]

Nom d'una bassa d'aigua que havia existit com a viver prop del mas anomenat *cal Gall* o Casa Nova de Colobrans. A l'actualitat pràcticament no en queda res però encara és recordada per alguns informants. V. *Gall, mas cal*

Cal Garroset, partida de terra de

“*Partida de cal Garroset*” (AM 1862)

Terme que devia provenir del nom de casa homònim i, alhora, del llinatge; tanmateix, sorprèn el fet que davant d'un cognom no s'hi usi l'article personal com ocorre en la majoria de topònims formats a partir d'aquesta estructura. Aquesta possessió deu relacionar-se amb propietaris portadors del llinatge perquè, de fet, hem documentat un *Simon Garroset propietario* (LB 1873) i *Francisco Garroset propietario* (LB 1882)

Calm, el

Espai documentat al segle X, *ipse Calme* (SBB 937),²²⁵ que se situava a l'est del mas el Croset L'indret també és esmentat per Bolòs i Hurtado (2001:104) situant-lo vers Sant Gregori.²²⁶

Etimològicament, es tracta d'un terme d'origen orogràfic provinent del llatí *calmis* 'cim planer o capçada d'una serra (DECat, II, 437 i OnCat, III, 198) provinent d'un mot d'origen preromà, d'una base indoeuropea *kalmis* 'cobertura, capçada d'una muntanya' (DE:163, DEM:81) que Moreu-Rey (ENL:29) defineix a més com a "altiplà rocós o erm i nu", un topònim freqüentíssim ja que afrontant amb Osor hi localitzem, per exemple, Sant Hilari Sacalm i Sant Martí Sacalm, però són molts altres els noms de lloc amb formes semblants a la zona nord del domini lingüístic tal i com assenyala Domingo Francàs (1997:274): "I és que, fossilitzat en la toponímia, ens topem adesiara amb aquest mot arreu que anem pel nord de Catalunya del Segre mitjà ençà, sobretot sota les formes *calm*, *cau* o *cam*".

Calm, llocdit Puig V. *Puig Calm, llocdit*

Cal Manyac, vinya de

"Partida *Viña de cal Mañac*" (AM 1944), "*vinya de cal Manyac*" (AM 1947)

De situació desconeguda, devia tractar-se d'una peça de terra de conreu de vinya de propietat de la casa homònima, és a dir, que el topònim provindria del malnom. V. *Manyac, cal*

Cal Masover, quintà de ['kiŋ'taðə'kalməzu'βe]

Perxada situada sota mateix de l'hostal del Sobirà, de propietat del mas, a Santa Creu d'Horta, al SSE d'Osor.

Es tracta d'un topònim derivat de *mas*, del llatí *mansuariu* 'habitador d'un mas' (AlcM, 7, 284) derivat del llatí tardà *mansus*, *-i* 'mas' (DEM:277); de fet, l'actual hostal havia estat el lloc de residència dels masovers del Sobirà i, per tant, la proximitat de la zona boscosa a aquest edifici és el que origina el topònim unit al fet que, possiblement, l'explotació directa d'aquest espai havia correspost, en el passat, als masovers del Sobirà.

Cal Rector, partida de terra

Notable partida de terra fonamentalment boscosa situada entre el mas cal Rectoret i les propietats del Bosquets i la Molina.

"*Pago o paraje C. Rector* de José M. Iglesias Abadal" (CAD 1960) –assenyala que inclou cinquanta-sis peces de terra i dos camins a més del mas cal Rector-

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas de Santa Creu d'Horta. V. *Rector, mas cal*

²²⁵ Recollit per Pladevall (1993:72) a partir del document número 9 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona referent a Sant Benet de Bages.

²²⁶ Recollit per Ramon Ordeig i Mata a *Catalunya carolíngia: els comtats d'Osona I Manresa*, document número 21.

Cal Quic, camí de [ka'miðə'kaʎ'kik]

Camí que des de prop de les Romagueres discorre en direcció est fins al mas que n'origina el nom. Actualment, es tracta d'un camí molt embardissat amb moltes dificultats de pas.

“*Camino del Manso Quich*” (HIP 1854)

V. *Quic, mas cal*

Cal Quic, font de [lə'fɔŋdə'kaʎ'kik]

Font actualment perduda que es localitzava a tocar del mas que n'origina el nom.
V. *Quic, mas cal*

Cal Quic, partida de terra [ˈkaʎ'kik]

Partida de terra situada entre el Croset, a l'oest, i les Romagueres, al nord i a l'est, un espai actualment erm o boscós d'alzina.

“*Partida cal Quic* de Rosa Fradera Parcet linda al N. con camino, al E. manso Romagueras” (AM 1944); “*finca cal Quic*” (AM 1947); “*finca cal Quic*” (AM 1953); “*Finca Cal Quic* Límites E. Manso Romagueras. Castaños y encinas” (DFE 1954); “*Pago o paraje C. Quich* de José Mª Thos Negra” (CAD 1960) –indica que inclou onze peces de terra-

El nom de la partida s'origina en el de la casa que s'hi localitza. V. *Quic, mas cal*

Cal Sabater, vinya de [lə'βijəðə'kal'səβə'te]

Antic espai de conreu de vinya que se situava a la banda més occidental de la partida de terra de Puig-rodon i que a l'actualitat és un tros de bosc de pins. El topònim s'origina en el fet que havia estat de propietat de la casa de la qual en sorgeix el nom. V. *Sabater, cal*

Cal Teixidor, baga de [lə'βasəðəkaʎ'tə'i'ðo]

Zona boscosa de castanyer situada al nord i nord-est de cal Teixidor travessant el torrent homònim i fins a trobar la perxada de la Bruguera i el Ginestar.

“*Baga de Cal Teixidor*” (AM 1862); “*Baga de can Teixidor*” (AM 1944); “*Finca Baga de cal Teixidor*” (DFE 1944); “*finca Baga de can Teixidor*” (AM 1947); “*baga de can Teixidor*” (AM 1953); “*Finca Baga de cal Teixidor. Castaños*” (DFE 1965)

El nom de la baga prové de la proximitat al mas i del fet de formar part de la partida de terra homònima. V. *Teixidor, mas cal*

Cal Teixidor, bassa de [lə'βasəðəkaʎ'tə'i'ðo]

Bassa artificial en la qual s'hi recollia aigua provinent del sot de cal Teixidor que s'aprofitava per a usos domèstics i agrícoles del mas que n'origina el nom. V. *Teixidor, mas cal*

Cal Teixidor, partida de terra [kaɫtəʃi'ðo]

Partida de terra boscosa situada al nord i a l'est del mas, entre les propietats del Croset i can Coll, arribant fins a prop del coll de Nafre.

“*Finca Teixidor*. Límites N.O. tierras del Manso Coll, E. Con las del Manso Cruset. Castaño y encina” (DFF 1939); “*Partida Manso Teixidor* limita N.O. con manso Coll, E. Manso Cruset” (AM 1944); “*finca Manso Texidó*” (AM 1947); “*finca Manso Texidó*” (AM 1953); “*Pago o paraje C. Teixidor*” (CAD 1960) –indica que inclou cinquanta-nou peces de terra, tres camins, una carretera, la capella del Part i dues cases, cal Teixidor i el Ginestar o can Peix-

La partida de terra pren el nom del mas a l'entorn del qual se situa. V. *Teixidor, mas cal*

Cal Teixidor, sot de [əl'soddəkaɫtəʃi'ðo]

Nom que rep la riera de Sant Gregori en el seu pas a tocar del mas que n'origina el nom, entre el Ginestar i la Barraca d'en Baier; posteriorment, també rep el nom de la Torrentera i sot del Pontarró i amb anterioritat també se l'esmenta com al sot de la Bruguera i del Toronal. V. *Teixidor, mas cal*

Calvo Sotelo, carrer

Nom que es va donar a l'actual carrer Catalunya en el període franquista, des de 1939, i que no es va canviar per l'actual fins a 1979. Com és obvi, el nom es refereix al polític gallec assassinat el juliol de 1936; es tracta, per tant, del nom d'un carrer degut a circumstàncies polítiques però que no es va substituir per cap altra manera popular durant la seva vigència, és a dir, que era habitualment utilitzat, la forma anterior, *la Plaça*, pràcticament va desaparèixer, segurament perquè englobava només una part d'aquest carrer. Malgrat això, des del seu canvi, pràcticament ha desaparegut de la memòria dels osorencs. “*Calle Calvo Sotelo*” (DFF 1965)

Calzinals, comarc dels [əɫkumarg'dəɫzkəlzi'nals]

Zona boscosa de castanyer situada prop del mas els Aigols, en direcció nord-oest vers el Clascar.

Segons ens han informat, un *calzinal* és un castanyer que no ha estat mai tallat, un mot que no hem trobat recollit a cap dels diccionaris i obres consultades. Per tant, el topònim prové del fet de l'antiga existència de castanyers amb aquesta particularitat a la zona.

Camarada, can [ˈkaŋkəmə'raðə]

Nom d'una casa del carrer de França també coneguda com a *can Carmeta* o *cal Marrà*. Malgrat que no es recorda l'origen del terme, és ben probable que provingués d'algun episodi relacionat amb el mot.

Camarell, camí del

“*Camí del Camarell*” (HIP 1854)

Ni un camí ni un lloc amb aquest terme es coneix a l'actualitat, cosa que implica que en desconeguem la seva situació. Coromines, referint-se a aquesta forma toponímica ens esmenta que es tracta d'un mossarabisme derivat del llatí *camera* ‘volta, cúpula, graner’

(OnCat, III, 207); tanmateix, un mossarabisme en aquesta zona geogràfica no és massa probable. Alcover i Moll recullen el terme com a un nom comú amb el sentit de ‘Tira forana de vinya, que forma la partió’ (AlcM, 2, 874) però el situa espacialment a les Illes Balears, molt lluny d’on ens ocupem. Tot plegat, ens fa arribar a la conclusió que actualment es tracta d’un nom de lloc opac del qual necessitaríem més informació o documentació per poder arribar a alguna conclusió més precisa.

Camaryl, can [‘kaŋkəmə’ril]

Nom d’una casa situada a la plaça del Verger de la qual se’n desconeix l’origen.

Cambreria, casa

“*Casa nombrada Cambreria*” (AM 1862)

Nom antic no recordat que possiblement s’originà en el fet que es tractava d’un habitatge on vivien els cambrers dins d’una casa major.

Camell, camp de Can V. *Can Camell, camp de*

Camell, can [‘kaŋkə’mel]

Nom d’una casa actual situada al carrer Major i també coneguda com a *can Sidro*. Durant el segle XIX el terme també funciona com a renom individual, *Juan Quer alias Camell* (CAPSOLT 1831) o *Agustín Aulet y Quer alias Camell* (HIP 1857).

“*Casa Camell*” (LA 1817).

Possiblement, s’originà a partir del llinatge documentat a Osor entre principis segle XIX i principis segle XX.

Camell, horta d’en

Peça de terra que podria coincidir amb el camp de Can Camell, però el fet que s’esmenti en els mateixos documents com a una peça diferent i que sempre aparegui amb la fórmula *d’en* i mai com a *can*, a diferència de l’anterior, ens en fa dubtar. Possiblement es tracta d’un altre tros de terra més petit que eren del mateix propietari però que s’hauria pogut vendre, possiblement a la mateixa zona, i en la qual s’hi conreaven productes diferents.

“*Partida Horta den Camell*” (AM 1944), “*horta den Camell*” (AM1953)

V. *Camell, can*

Camí de les Romagueres, partida de terra

“*Finca Camí de las Romagueras* de Joaquín Expósito Cornellá” (AM 1947); “*finca camí de las Romagueras*” (AM 1953)

Possiblement es tractava d’un única peça de terra situada a tocar d’algun dels dos camins que condueixen al mas les Romagueres, raó a partir de la qual en sorgiria el nom. V. *Romagueres, camí de les*; v.t. *Romagueres, mas les*

Camí del Solà, partida de terra [əʔkə'miðəlsu'la]

Partida de terra que se situava a banda i banda del camí que des del carrer de França anava al Soleric passant pel Solà, travessant l'actual carrer dels Països Catalans.

“Pago o paraje Camí del Solà” (CAD 1960)

V. *Solà, el*

Camí Pla, partida de terra [əʔkə'mi'pla]

Partida de terra que incloïa catorze peces de terra que es trobaven situades al costat del camí que comunicava la partida de terra del Solà, vers el Soleric, amb el mas la Mata. Com que els dos indrets estan a la mateixa alçada, es tractava d'un camí planer; el nom, per tant, s'hauria originat en l'orografia. A l'actualitat, tot i que recordat, només existeix parcialment.

“Pago o paraje Camí Pla” (CAD 1960)

V. *Pla, camí*

Camí Ral, boga de [lə'βaγəðəlkə'mi'ral]

Zona boscosa de castanyer situada sobre el camí Ral al sud del Roscall.

Camí Roquer, partida de terra

Partida de terra propera a les Mines d'Osor i que se situava al costat de la riera d'Osor amb la qual llindava.

“Partida Camí Roqué” (AM 1944); “finca Camí Roqué” (AM 1953)

El nom deu provenir del fet que existia un camí paral·lel a la riera que es dirigia a Osor des de les Mines al costat d'on hi havia diverses peces de terra; el fet de ser tan a prop de la riera implicaria abundància de pedres, per tant, derivat col·lectiu de *roca* amb el sufix *-er* ‘camí abundant de roques’.

Camp, el [əʔ'kam]

Nom de diferents partides i peces de terra amb sentit d'espais de cultiu.²²⁷

“Pessa el Camp” (AM 1862), “partida el Camp” (AM 1944); “finca el Camp (AM 1947)

El nom del lloc prové del genèric en un sentit ampli ja que encara a l'actualitat, amb molta freqüència, a l'hora d'anar a l'hort, no se n'anomena cap topònim en concret sinó que “es va al camp”; és a dir, quan es parla de *camp* es fa referència a un “Espai de terra plana destinat a cultiu de sembradura o d'altres arbres fruiters” (AlcM, 2, 889); aquest és l'origen, doncs, del topònim al qual sempre se l'anomena sense cap altre nom comú al davant sinó només amb l'article.

²²⁷ Normalment, solen ser espais de conreu d'una certa extensió com ens han comentat diversos informants. Així, per exemple, el Camp era el nom que rebia la peça de terra de conreu més gran de les que eren de propietat del mas el Simon.

Campanar, el [əˈkəmpəˈna]

Nom amb què es fa referència al campanar adjacent a l'església parroquial. Es tracta, doncs, d'un derivat de *campana* amb el sufix *-ar* indicant 'lloc on hi ha campanes'.

Campaner, cal [ˈkaˈkəmpəˈne]

Nom d'una casa situada al carrer del Verger.

“*Cal Campané*” (LLC 1929e)

El nom s'originà en el fet que hi habitava l'home encarregat de tocar les campanes, per tant, es tracta d'un derivat de *campana* relacionat amb l'ofici.

Campàs, llocdit el

Devia tractar-se d'una peça de terra situada entre la propietat del mas can Plana i les possessions de l'antic mas Ponteï, en direcció al Part i per sobre la partida de terra de la Tàpia.

“*Petia terra in loco vocato as campas*” (CAP 1342); “*loco vocato as Campas*” (CAP 1622)

L'origen del topònim el trobem en la derivació augmentativa del nom comú *camp* amb el sufix *-as* en el sentit literal de 'camp gran', 'camp molt extens' (AlcM, 2, 894; DECat, II, 461),²²⁸ fet toponímicament molt habitual com ja havia assenyalat Moreu-Rey (ENL:83): “*Camp* (...) ha esdevingut un dels més fecunds creadors de noms de lloc a casa nostra”²²⁹; per això, en descartem un possible origen antroponímic ja que malgrat la documentació del terme com a llinatge entre la segona meitat del segle XVII i mitjan segle XIX, la cronologia i la lògica així ens ho fa creure. Gràficament, és destacable l'ús reiterat de l'article salat, sense aglutinació, degut, fonamentalment, a l'antiguitat de les referències escrites que hem localitzat.

Campàs, peça de terra el

Peça de terra propietat del mas el Colobrants que, o bé formava part de la partida de terra homònima o bé es tractava d'un camp de conreu d'una certa extensió, cosa que justificaria l'ús de l'augmentatiu, prop de l'esmentat mas.

“*Petiam terra vocata lo Campas*” (CAPb 1562)

Tot i l'existència actual d'un mas anomenat *el Campàs* en terme de Susqueda però gairebé en el límit amb Osor, no creiem que hi hagi cap relació directa, ja que hi ha una important distància entre el lloc on sembla situar-se i l'esmentat mas; si de cas s'hauria d'haver tractat d'una antiga propietat del mas Campàs a la qual se li va mantenir el nom quan passà a formar part de les possessions del Colobrants. V. *Campàs, llocdit el*

²²⁸ El terme també és recollit per Moreu-Rey (ENL:81 i no a la 83 com s'assenyala a l' "Índex d'elements toponímics")

²²⁹ Aquesta abundància també la constatem en l'espai geogràfic que estem treballant, amb una notable presència de noms de lloc que procedeixen d'aquest genèric.

Campàs d'en Pidemunt, el

“Una castanyeda anomenada lo Campàs den Pidemont” (LLEV 1731); “la mitat de aquella pessa de terra de castanyers anomenada lo Campas den Pidemunt (...) Afronta asolixent part en honor de dit Mas Pidemunt” (LLEV 1731); “Pessa de terra de castanyers anomenada lo campàs de Pidemunt” (LLEV 1792).

Situada a tocar del mas el Pidemunt, es tractava d'una castanyeda amb el nom compost format pel derivat augmentatiu de *camp* amb el sufix *-as* amb el sentit de ‘camp gran, extens’ i el nom propi *Pidemunt* que es refereix al llinatge del seu propietari o posseïdor, que devia coincidir amb el del mas, com demostra el fet que es precedeixi de l'article personal *en*.

Campboal, peça de terra

Peça de terra de la qual no se'n serva cap record però que estava situada prop del mas la Mata.

“*Petia terra vocata Campboal*” (CAP 1446)

El terme sembla una aglutinació de *camp+Boal*; desconeixem, però, si *boal* es relaciona amb l'animal *bou* i d'ell amb *boval* (DECat, II, 184, 286 i 311)²³⁰ o bé amb *pou* i amb ell amb *poal* (AlcM, 2, 531). A part d'aquestes consideracions, també es podria haver donat la possibilitat d'una metàtesi des de *camp Oval* a *camp Boal* per l'aparició de dues oclusives bilabials que s'haurien pogut assimilar a la sonora segona i pel fet que la forma o la mesura d'un camp sol funcionar com a un generador de topònims molt habitual. Tot plegat, però, no deixen de ser hipòtesis que no es poden confirmar per la mancança de més documentació escrita, per la desconeixença de la situació exacta de la peça de terra i per la inexistència del record del lloc i del topònim a nivell oral.

Campdelarit, el [əl'kamdələ'rit]

Nom d'un indret situat just als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant sud de l'espai geogràfic treballat, entre la Casa Nova de Muntanya i el pla de les Cases.

“Partida Manso Subirá linda al S. con *Camp de la Rit*” (AM 1944); “*Camp de la Rit*” (AM 1947); “*camp de la Rit*” (AM 1953)

V. *Campdelarit, font del*

Campdelarit, font de [lə'fɔndəf'kamdələ'rit]

Antiga font situada en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al sud de l'espai geogràfic treballat, entre la Casa Nova de Muntanya i el pla de les Cases.

“Mojón nº5 colocado en puesto conocido por *Fuente de Campdelarit*” (OSHS 1889); “Mojón nº 5. Colocado en el punto conocido por *Fuente de Campdelarit* (...) en la propiedad del Manso Casanova de Montaña” (OSHS 1890)

²³⁰ En aquest mateix sentit també s'expressa Joan Veny (1996:85) quan parlant de l'hàbitat recull “*Boal* ‘estable especialment per a bous’: *sa Boal*”.

El topònim prové del llocdit homònim, ja en terme hilarienc i que, aleshores, origina el nom d'un antic mas que pertanyia a la parròquia de Santa Margarida de Vallors.²³¹ Tot i que semblaria tractar-se d'un topònim compost aglutinat de camp + de + rit, desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen del nom de lloc.

Camp de les Falgueres, camí del

Camí que es dirigia al santuari del Coll i que devia passar pel camp de les Falgueres, fonamentalment en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia d'Osor.

“*Camí del mas Soler al camp de sas Folgueras*” (ESC 1782)

Gràficament, cal destacar la pervivència de l'article salat i el fet que la forma que hi apareix és *Folgueras* i no pas la més freqüent *Falgueres*. V. *Falgueres, camp de les*

Camp de Llancers, turó del

Turó d'uns vuit-cents metres d'alçada situat en el límit municipal entre Osor i Anglès al sud-est del municipi, entre les Casulles i Santa Bàrbara, sobre el lloc homònim que origina el topònim.

“Mojón nº 6 se ha colocado en el punto llamado *turó del Camp de Llansés*” (OA 1889)

Gràficament el nom apareix castellanitzat per tractar-se d'un document escrit en aquesta llengua. V. *Llancers, camp de*

Camp del Maroi, peça de terra Sota el V. *Sota el Camp del Maroi, peça de terra*

Campells, peça de terra els [pər'ʃaðəðəlskəm'peɫs]

Peça de terra que devia trobar-se a l'actual *perxada els Campells*, propietat del mas el Sobirà, situada sota el pi Gros de l'Espinau, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, com hem recollit oralment a la zona i al PSOB 2002. Per escrit, apareix documentada al segle XVIII ja com a castanyeda i també com a propietat del Sobirà.

“Una pessa de terra bosch y castanyers anomenada *Campells*” (LLEV 1731); “afrontant amb els masos Sobirà, Viuravol i Iglésies, i Pessa de terra boscosa y castanyers dita vulgarment *Campells*” (LLEV 1792)

El mot sembla un derivat diminutiu de *camp* amb el significat de ‘Camp petit’ (AlcM, 2, 895) o de ‘Planell, pla’ (DECat, II, 461); a l'actualitat, el terreny que rep aquest nom és amb poc pendent, per tant, possiblement s'hauria de recollir com a origen del topònim la segona accepció, tenint en compte, a més, que es tracta d'una part de bosc, no d'un camp de conreu.

Campells, puig de

Possiblement es tracta del puig que trobem sobre la peça de terra homònima ja que la seva situació geogràfica és similar, afrontant amb els masos Sobirà, Iglésies i Viurevol.

²³¹ Tal i com assenyalen Serradesanferm i Pladevall (1986:66) que diuen que a 1940 encara estava habitat.

“Feixa terra situada al *puig de Campells*” (FI 1446); “Peça de terra anomenada *Puig de Campells*” (FI 1562). En un altre document hem llegit, “...part den Yglesias qui puja fins a *Puig de Campells*” (LLEV 1731), pensem que es tracta del mateix indret amb un error de transcripció ja que la situació que s’hi assenyala és la mateixa i aquesta forma no l’hem localitzada a cap altra font.²³²

Possiblement, els Campells donaren nom al puig tot i que sorprèn l’omissió de l’article. V. *Campells, peça de terra els*

Campenc, camp de

“Una pessa de terra situada (...) en lo lloch anomenat *Camp de Campench* y fou del Collell”. Afronta asolixent part en honor llur que fou del Mas Viuravol anomenat Ridafre; a mitg dia part en altre honor llur, y part en honor del Mas Gausach, a ponent axi mateix; y a tremuntana en altre honor llur anomenat Pla de Prevera y Gatonerias” (LLEV 1731)

Situat a la zona de Santa Creu d’Horta, com mostra el document, devia tractar-se d’una peça de terra que formava part de la partida homònima. V. *Campenc, pla del*

Campenc, pla de

Pla situat a Santa Creu d’Horta, prop de les pertinences del mas Mont, del mas Viurevol, del mas Gausac i del mas Fonollet.

“*Pla de Campench*” (LLEV 1731), “Altre honor llur anomenat *Pla del campech*” (LLEV 1731), “Partida de terra Santa Creu territori vulgarment dit *Pla de Campench*” (LLEV 1792)

Semblaria tractar-se d’una aglutinació de *camp+penc* o bé *can+Pec*, però no trobem cap possible sentit al segon element; aleshores, l’hauríem de considerar com a un topònim opac, d’origen desconegut i de difícil classificació com ja indicarem Bruguera i Escorihuela (1995:381, 383); tanmateix, també podria tractar-se d’un derivat de *camp* amb el sufix *-enc* el sentit del qual, però, ens continuaria essent desconegut.

Campic, el (1) [əʔkəm'pik]

Petita peça de terra situada al costat del Masferrer. Es tracta d’un topònim derivat diminutiu de *camp* amb el sufix *-ic* amb el sentit de ‘camp de conreu petit’.

Campic, el (2) [əʔkəm'pik]

Petita peça de terra situada a la partida de terra del Camp Sailla, sobre la riera Noguerola, sota el camí del Ripoll, on a l’actualitat hi ha un pou d’aigua municipal.

Només recollit oralment, es tracta d’un derivat diminutiu del nom *camp* amb el sufix *-ic*, ‘camp petit’.

²³² Bruguera i Escorihuela a 1995 havíem recollit aquest topònim com a una aglutinació de *camp + tells* i l’havíem inclòs com a un nom derivat dels elements abundants en un lloc, en aquest cas el tell. Amb la consulta a altra documentació, podem considerar-lo de caràcter orogràfic ja que Campells és anterior a Campells.

Càmping, el [ətˈkampiŋ]

Nom que rep l'espai de terra situat entre el mas el Maroi i la piscina municipal que, des de l'any 1987, ha esdevingut un indret d'acampada que formava part de la partida de terra del Maroi. Es tracta, doncs, d'un topònim força recent relacionat amb l'existència d'un terreny dotat d'instal·lacions per a l'ús dels campistes, un anglicisme *camping*, forma substantivitzada del verb *to camp* 'acampar' (DE:165)

Camplà, peça de terra

Peça de terra que se situava com a una propietat del mas la Coma entre aquesta casa i el Carbonell, prop del terme de Querós, vers el mas Camplà ja en terme de Sant Hilari Sacalm i que podria ser l'originador del topònim que ens ocupa.

“Quadam petiam terra hortis de regadiu et fexias terra vocatas et circuitas illarum den *Camplà*” (PFM 1519); “Honor llur anomenat *Campla*” (LLEV 1731); “*pessa de terra anomenada Camplà* (...) Afronta asolixent ab la Puig de Caros” (LLEV 1731); “una pessa de terra situada en dita Parra. anomenada *Camplá*” (FM 1750); “lo refent lloc dit *lo camplà*” (FM 1750)

La forma també apareix documentada com a llinatge osorenc en els segles XV, XVI i XIX, incloent-hi un cap de casa al XVI, *Bartomeu Camplà* (FOG 1553). Per tot plegat, considerem que l'origen del topònim és de caràcter antroponímic –fixeu-vos en l'ús de l'article personal de la primera documentació– provinent del mas homònim i no pas un nom de lloc de caràcter orogràfic, amb aglutinació de *camp* + *pla*, malgrat que aquest pugui ser a l'inici del llinatge com assenyala Moll (ELC:188).²³³ Aquesta seria la raó per la qual l'entrem amb la forma aglutinada.

Camplà, torrent de les Rieres d'en V. *Rieres d'en Camplà, torrent de les***Camplà, vinya d'en**

Possiblement situada prop del mas Pujol, actualment inexistent i oblidat, però que sembla que es trobava entre les propietats dels masos Peiró, Brau i Arrencada segons el mateix document.

“*Vinea den Campla* qui fuit pertinentys mansi Puiol” (CAP 1446)

Per l'ús de l'article personal *en*, creiem que l'origen del topònim es troba en el llinatge homònim que li era contemporani.

Camplà de les Rieres, peça de terra

Antiga peça de terra situada a l'oest de l'espai geogràfic treballat, a l'antic veïnat de Querosell i vers les afrontacions amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

“*Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada Camplá de las Rieras*; Afronta asolixent en honor llur del Mas Oller; a mitg dia ab lo Puig de Queros; a ponent ab las Rieras y a tremuntana en honor den Busquets” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenada Camplá de las Rieras* de pertinencias del mas Camplá” (LLEV 1792)

²³³ Indica que el llinatge es tracta d'una “Grafia aglutinada i contracta de *camp pla*”.

En el primer document, aquesta peça de terra s'esmenta com a una propietat del mas Coma i en el segon del mas Camplà; creiem que es tracta del mateix tros de terra ja que els dos masos afronten quant a les seves possessions; el nom es deu prendre del mas homònim en terme de Sant Hilari Sacalm i esdevé compost amb *de les Rieres* perquè devia trobar-se prop de diversos cursos d'aigua de la zona, la riera d'Osor, el sot del Rius i el torrent del Carbonell, prop del molí del Boscà, en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi de Sant Hilari Sacalm ja que el fet de limitar amb el puig de Querós i el mas Oller ens ho permet de deduir. Cal destacar que es tracta d'un topònim compost amb la finalitat de facilitar el seu coneixement en l'espai i, alhora, diferenciar aquesta peça de terra d'altres d'homònimes que, com hem vist, s'anomenen Camplà ras i curt.

Campllong

Nom de lloc del qual no se'n serva record però que per la documentació sabem que se situava prop del mas la Riba d'Amunt.

“Pessa de terra castanyers territori vulgarment dit *Campllonch*” (LLEV 1792).

Gràficament apareix amb terminació arcaica *-ch* deguda a l'ensordiment fonètic de la *-g* a *-c* a en posició final absoluta de mot a velar oclusiu sord, a part, destaca que es tracti d'una paraula aglutinada de *camp* + *llong*.

Etimològicament, prové del llatí *campus* amb el mateix significat i de l'adjectiu descriptiu *longus*, ‘llarg’;²³⁴ es tracta, doncs, d'un topònim que, en paraules de Joan Veny (1996:26) permet de destacar una de les utilitats més importants de l'onomàstica: “La força arcaitzant dels elements onomàstics permet de completar els estudis diacrònics del lèxic”, és a dir, que aquest nom de lloc ens permet observar l'antiga vigència del mot *llong* i que només ha arribat a l'actualitat en la toponímia i l'antroponímia i, com assenyala l'esmentat estudiós, en mots com *llongada*, ‘línia de costa’ a l'Empordà, *llongues*, ‘regnes’ o fins i tot *llonguet*. Cal afegir que el mot també es documenta com a llinatge osorenc a finals del segle XIX i principis del XX, ara bé, simplement per la cronologia, molt posterior en l'antroponím en relació amb el topònim, ja podem deduir que, en aquesta ocasió, no hi cap relació entre les dues formes.

Campot, feixa de terra el [lə'fe]əðə'kəm'pot]

Antiga feixa de terra de conreu de poques dimensions que es trobava just davant del mas el Simon. Es tracta d'un derivat diminutiu de *camp* amb el sufix *-ot*, és a dir, ‘un petit espai de terra plana destinat a cultiu’.

Camp-rodó, partida de terra el

Antiga partida de terra que se situava entre can Casamitjana i la riera Noguerola, possiblement per on actualment passa part del carrer del Verger i del passeig de la Font del Borrell, baixant cap a l'esmentada riera.

²³⁴ Com assenyalen diversos autors com Balañà i Abadia (1989:137), Coromines (OnCat, III, 223) o Alcover i Moll (AlcM, 2, 897).

“La feixa més baixa del *Camprodó*” (LLEV 1731); “dos horts de terra situats en dita Prra prop *lo Camp rodó*” (LLEV 1731); “Pessa de terra situada sota lo *Camp-rodó ó clos*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost que apareix en ocasions aglutinat format pel substantiu *camp*, ‘lloc de conreu’, i l'adjectiu descriptiu *rodó* fent referència a la forma de l'espai, provinent del llatí *campus rotundus*, ‘el camp rodó, de forma arrodonida’ (OnCat, III, 228 i AlcM, 2, 898)²³⁵. El fet que en una ocasió aparegui sense aglutinar, fent ús del guionet, ens fa creure que la pronúncia oral era encara amb alveolar vibrant múltiple sonora. Malgrat la documentació del terme com a llinatge osorenc entre els segles XVII i XIX, no creiem que existeixi cap relació entre el topònim i l'antropònim.

Camp-rodó, peça de terra

“*Pessa de terra cultiva nomenada Camp-rodó o Camp clos*” (LLEV 1792); “*Casa ab camp contiguo nomenat Camprodó*” (LLEV 1792)

Possiblement es tractava d'una peça de terra de conreu situada dins de la partida de terra homònima ja que la situació en l'espai així ho permet intuir, és a dir, consistiria a usar el terme més genèric per referir-se a una part amb un ús en certa manera metonímic. V. *Camp-rodó, partida de terra el*

Camps, feixa del Mas V. *Mas Camps, feixa del*

Camps, gorga del [lə'ɣorɣəðəf'kams]

Gorg que es troba a la riera d'Osor just sota les terres que havien estat de propietat del mas el Camps, prop de les Mines d'Osor. El nom de lloc, per tant, s'ha originat a partir de la proximitat del mas homònim i de les seves possessions. V. *Camps, mas el*

Camps, la Creu d'en V. *Creu d'en Camps, la*

Camps, llocdit els

Nom d'una partida de terra sense cap relació amb el mas homònim situada prop de can Plana.

“Mediante voccato *des Camps*” (PR 1766)

Morfològicament, cal esmentar l'ús de la contracció entre el genèric i el nom de lloc pròpiament dit mitjançant l'article salat.

El nom li prové del genèric *camp* en plural, amb el sentit d'‘Espai de terra plana destinat a cultiu de sembradura o d'arbres fruiters’ (AlcM, 2, 889).

Camps, mas el [əf'kams]

Mas que actualment resta en molt mal estat de conservació i que se situa prop de les Mines d'Osor, entre les propietats dels masos la Crosa, el Pidemunt i el Pidevall i la

²³⁵ També és recollit per Balañà i Abadia (1989:197).

riera d'Osor, al quadrant NE del terme. Destaca el fet que sigui un substantiu plural però que oralment se l'anomeni sense el genèric i amb l'article en singular. Documentat des del segle XIV, segons assenyala Pladevall era habitat per *Jaume de Campis* (MAN 1316), *en Camps del mansi Camps* (NOT 1334) i *Johannys Camps* (CAP 1446). Al segle XVIII, el documentem com a derruït i agregat al mas Pidemunt del qual n'és una propietat. Durant el segle XIX es degué reconstruir perquè des de principis d'aquest segle hi resideix gent

“*Mas anomenat Camps*, dirruhit y unit a llur Mas Pidemont y agregat ab lo Clos de dit Mas” (LLEV 1731); “*Manso Cams*, unit al mas Pidemont” (ESC 1778); “*Lo mas nomenat Descamps* vuy dirruit y al mas Pidemunt agregat” (LLEV 1792); “*Mas Camps* hi viu Josep Pidemun y Miquel Pidemun” (AMO 1817); “Just Pidemunt del *Camps*” (LB 1825); “Fausto Planas habitant al *mas dit Camps*” (LB 1836); “*Camps*” (NOM 1863); “*Cams*” (PAD 1880); “*Camps*” (PAD 1885); “*al Camps*” (PAD 1930); “*Els Camps*” (GR 1956).

Aquesta dualitat de mas derruït o habitat pot ser deguda, com assenyaldvem més amunt, a la reconstrucció de la casa antiga o a una nova construcció –però que com veiem en casos semblants sembla que s'hauria d'haver anomenat Casa Nova del Camps- o bé, a la possible existència de més d'un mas amb el mateix nom, amb la qual cosa s'explicaria la forma plural del topònim, cosa que semblaria confirmar l'esment que hi trobem en un llibre d'excursionisme de finals segle XIX, quan parlant d'aquesta zona indica: “las dúas casas dels *Camps*” (AAEC 1882) –una devia ser l'antiga i derruïda i l'altra l'habitada-; així mateix, a LLEV 1792 podem constatar “...el *mas Camps* dirruit y al mas Pidevall agregat” i, alhora, “*Mas nomenat Descamps* vuy dirruit y al mas Pidemont agregat” –ems esmenta dos masos homònims però ambdós derruïts, possiblement l'actual deu ser la reconstrucció d'un d'aquests dos-.

Gràficament, destaquen els casos d'omissió del genèric amb l'única inclusió de l'article, actualment en singular; que es va imposant en el segle XX tot i algun precedent anterior com el de 1778; a part, l'omissió de la *-p* final muda en alguns casos i l'aparició de l'aglutinació *Descamps, de + es+ Camps* amb l'ús de l'article salat formant contracció amb la preposició a *des* en el sentit actual *dels* o *del*.

El fet que el llinatge del propietari coincideixi amb el topònim durant els segles XIV i XV ens fa pensar que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, a partir d'un llinatge que ha arribat a l'actualitat com a primer cognom.²³⁶ Si no fos així, hauríem de pensar en un origen invers, el llinatge s'hauria originat a partir del nom comú en plural –potser per l'existència de les dues cases amb el mateix nom i en indrets molt propers- tal i com esmenta Francesc de B. Moll quan s'hi refereix.

Camps, partida de terra el [əʎ'kams]

Es tracta de les possessions de terra del mas homònim situades, bàsicament, prop de la riera d'Osor, sota el mas, i formades, a 1960, per vuit peces de terra a més de l'habitatge, entre les propietats del Pidemunt i del Pidevall.

“Un tros de terra boscos situat en dita Parra en lo *lloch anomenat as Camps* o sás Bassas” (LLEV 1731); “*finca dels Camps*” (AM 1862); “*partida Mas Camps* de

²³⁶ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

Joaquín y María Garay Pujol de Gerona” (AM 1944); “*Finca Mas Camps* Limita N. Manso Pidemunt, E. Riera de Osor, S. Riera de Osor y Manso Canaleta²³⁷ Encina y castaños” (DFE 1945); “*finca manso Camps*” (AM 1947); “*Pago o paraje El Camps*” (CAD 1960); “*Finca Mas Camps* Límites N. Manso Pidemunt, E. Riera de Osor, S. Riera de Osor y Manso Pidevall” (DFE 1963)

És destacable el fet que tot i tractar-se de documents relativament recents, no es reculli a tots els documents la forma que ha arribat a l’actualitat, simplement com el Camps, exceptuant els documents de 1731 –tot i que sigui amb l’article salat més arcaic-, 1862 i de 1960; la causa d’aquest fet cal cercar-la possiblement en qüestions administratives i en la voluntat de voler evitar confusions amb altres partides de terra com ara la *finca el Camp* (AM 1947), per això en aquests dos documents s’hi refereixen amb el genèric *mas* que el situa prop de la casa i amb omisió de l’article. V. *Camps, mas el*

Camps, peça de terra del

“Aquella pessa de terra dita vulgarment *lo mas Descamps*” (LLEV 1792); “Pessa de terra de arbossos y altres arbres de pertinencias del *mas Camps* dirruit” (LLEV 1792); “*Pieza del Camps*” (AM 1862); “*Pieza dels Camps*” (AM 1944)

Ja que en els documents apareix aquesta peça de terra al costat de la partida del mateix nom, hem de creure que es tracta de dos espais diferents que tenen en comú la proximitat al mas del mateix nom; podria referir-se a la zona que queda a la part nord del mas, no a la part de baix que dona a la riera que és on se situa l’esmentada partida. V. *Camps, mas el*; v. t. *Camps, partida de terra el*

Camps, quintà del [əˈkɪŋˈtaðəlˈkams]

Se’ns han referit al quintà del Camps en un moment en què el mas amb prou feines resta dempeus per indicar-nos els camps de conreu més propers a la casa. Així mateix, hem documentat “*Lo quintà del mas Camps*” (ESC 1778) en un moment en què segons documents contemporanis la casa restava derruïda segurament, però, referint-se al mateix espai que a l’actualitat. V. *Camps, mas el*

Camps, torre de Can V. *Can Camps, torre de*

Camps, torrent dels

Hidrònim que, per la situació, podria referir-se al sot del Part o de can Plana que neix sota el coll de Nafre i desemboca a la riera d’Osor prop de can Bosc després de passar prop del Part i de can Plana que són els indrets que li donarien el nom actual, ja que, segons els documents consultats, discorre prop dels masos Ponteí –posteriorment el Part-, can Plana i el Rafec.

“*Torrente vocato des camps*” (CAP 1342); “*Torrente vocato de Camps*” (CAP 1562); “*torrente vocato des Camps*” (CAP 1622); “*torrente vocato den Camps*” (CAP 1699)

Gràficament, podem observar la contracció d’enllaç *des* formada a partir de la preposició *de* i de l’article salat, plural en aquest cas, *es*; en el cas de 1699, aquest article

²³⁷ Evidentment, aquest mas Canaleta es refereix al Pidevall, el propietari del qual té com a llinatge encara a l’actualitat la forma Canaleta.

se substitueix pel personal *en*, fet que podem considerar-lo com a un ús inadequat d'aquesta fórmula antroponímica degut, possiblement, al fet d'existir el llinatge homònim coetàniament a Osor que ha afavorit altres topònims com la Creu d'en Camps; a part, a 1562, es produeix l'omissió de l'article.

Queda clar, per la situació, que el topònim s'origina en el nom comú, sense cap mena de relació amb el mas homònim, possiblement perquè les seves aigües devien aprofitar-se per regar els camps de conreu d'aquests masos o d'altres propietats properes com la Tàpia, aquest fet justificaria que aparegués en plural.

Camps, vinya del Mas V. *Mas Camps, vinya del*

Camp Sant, el

“*El Campo Santo*” (AM 1947); “*El Campo Santo*” (AM 1953)

Fórmula toponímica que només apareix en aquest document en llengua castellana i amb la qual es fa referència a l'actual cementiri. Es tracta d'un nom de lloc que no gaudeix de cap arrelament popular i menys en llengua castellana.

Camps de n'Albereda, partida de terra

Partida de terra situada al costat de l'antic mas Albereda i que, possiblement, formava part de la partida de terra mas Albereda si no és que es tracta d'una altra manera de referir-s'hi.

“Pessa de terra dita *Lo Camp de Regadiu de Mas Albareda*” (FN 1801); “Cuarto que dona al *camp den Albareda*” (FNA 1802); “*Camp den Alvareda*” (FNA 1809); “*lo camp den Albareda*” (FNA 1828); “*partida camp den Albareda*” (HIP 1852); “*partida camp den Albareda*” (AM 1862); “*finca camps den Albareda*” (AM 1947); “*finca Camps den Albareda*” (AM 1953)

Morfològicament, cal esmentar l'ús de la contracció d'enllaç *den* a tots els documents i l'absència del primer genèric a bona part d'ells que se substitueix per l'article arcaic *lo*; així mateix, en els darrers documents de 1947 i 1953 podem observar que s'hi ha produït una evolució de singular a plural en el primer element del topònim, de *camp* a *camps*, possiblement perquè antigament es tractava d'una única possessió de terra que es va anar diversificant a diferents peces de terra de diversos propietaris com ocorre en aquest indret, que avui s'anomena ca n'Aubreda.

L'origen del nom de lloc es troba en el llinatge, d'aquí l'ús de l'article personal *en*, en el sentit de propietat del mas homònim.

Campverd, peça de terra

Tros de terra de conreu que se situava prop del mas can Plana del qual n'era una propietat.

“Pessa de terra cultiva anomenada *Campvert*” (ACL 1767).

Aparentment, es tractaria d'una aglutinació de *camp* + *verd*, és a dir, que faria referència al color de l'espai; tanmateix, de quin color ha de ser un camp si no verd?,

aquesta evidència ens fa pensar en la possibilitat d'un altre origen, però la inexistència de més documentació ens impedeix d'aprofundir-hi i poder arribar a esbrinar alguna altra possibilitat de creació del topònim. Ara bé, també cal tenir en compte l'existència en el domini lingüístic de noms de lloc semblants, com ara Vilaverd, Vallverd, Serra del Verd o la Collada Verda formats a partir de la coloració tot i que el verd no és dels més habituals en aquest àmbit.²³⁸ En contrast amb aquest, existeixen altres topònims que semblarien provinents del color i potser no és així, com ara Verdera o Palau-Saverdera que segons Coromines provindrien del llatí *viridaria*, 'vergers, horts' (OnCat, VII, 462 i DECat, IX, 154) o també la Verdal, a Castellvell, que segons Ramon Amigó (1999:149), "...potser no representa el color sinó que devia al·ludir a una classe de figuera, la figuera verdal...".

Canal, бага d'en

Peça de terra boscosa de castanyer que es trobava situada sobre el barri Vidal, a l'actualitat passeig del Borrell on encara avui l'arbre que hi predomina és el castanyer.

"Pieza de tierra *la Baga den Canal*" (FP 1876)

Per l'ús de la preposició *de* indicant propietat i l'article personal *en* com a connectors entre el genèric i l'específic, semblaria que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, format a partir del llinatge homònim. Tanmateix, aquest cognom no apareix documentat a Osor en el decurs de la història segons la documentació consultada, que només recull la forma plural molt recentment. Aleshores, també podria ser un malnom perquè, de fet, existeix el mas Canals que Pladelasala (1960:374) situa sobre la riera Noguerola, no massa lluny d'aquesta бага, i que també documentem com a sobrenom de casa aplicat a una persona encara al segle XIX, *Pep de can Canals*; és a dir, que tant podria ser un malnom com un llinatge.

Canal, resclosa del

Resclosa a l'actualitat inexistent que devia trobar-se prop del mas el Terrats o bé de l'actual presa de l'embassament de Susqueda, els dos punts del riu Ter en els quals trobem límits municipals entre Osor i Susqueda que és el referent que ens dóna la documentació escrita en la qual apareix.

"El punto conocido por *Resclosa del Canal* en la margen izquierda del río Ter" (IGCOS 1927); "Mojón nº18 Colocado cerca del punto conocido por *Resclosa de la escaleta o del canal*, en el margen izquierdo del río Ter, debajo del camino carretero de El Pasteral" (OS 1927)

El topònim es devia referir a *canal* en el sentit de 'conducció llarguer, amb la concavitat generalment descoberta, que serveix per dur l'aigua d'una part a l'altra' (AlcM, 2, 900) del llatí *canālis* (DE:166), és a dir, que devia ser el lloc on es recollia l'aigua per conduir-la per una canal a unes terres de conreu, a un molí o a algun indret semblant.

Ca n'Albereda, aulines de ca n' [lɔzəw'linəzðə'kanu'βɾɛðə]

Partida de terra avui que es trobava prop de la vila entre el Maroi i la riera d'Osor, al costat del rec del molí d'en Serra.

²³⁸ Així ho indica Ramon Amigó i Anglès (1999:149)

“Pessa de terra anomenada las *alzin*as den *Albareda*” (FNA 1808); “Peça sas *aulinas de can Albareda*” (HIP 1862); “Partida Las *Aulinas de can Aubreda*” (AM 1944); “*Finca las aulinas de can Albreda*” (AM 1947); “*Finca Las Aulinas de canAubreda*” (AM 1953)

És interessant d’esmentar la grafia del segon document perquè amb la diftongació inicial i síncope, seria la que correspon a l’actualitat com es demostra per l’existència de la *font de ca n’Aubreda* [əwβrédə] o *Ubreda* [u’βrédə]²³⁹

L’origen del topònim devia trobar-se en el fet de tractar-se d’una propietat del mas homònim com sembla indicar la forma introductòria *ca n’. V. Albereda, mas*

Canal d’Indústries, partida de terra

“*Partida canal de Industrias de Industrias Eléctricas Bonmatí S.A.*” (AM 1944); “*Finca canal de Industrias*” (AM 1953)

Topònim de caràcter compost que es refereix a les terres que existeixen al costat del rec de les Mines prop dels masos la Piconera i la Penella, sobre el mas el Pidevall. L’aigua d’aquest rec arribava fins a la central elèctrica situada a dos quilòmetres d’Anglès anomenada la central d’en Farias, des d’on es repartia electricitat a les viles d’Anglès i Osor mitjançant l’empresa Indústries Elèctriques Bonmatí que és la que dona el nom en aquest document a la partida de terra que és de molt poca extensió.

Canaleta, mas

Forma esporàdica i sense tradició recollida per referir-se al mas el Pidevall pel fet que els seus propietaris, encara a l’actualitat, ostenten aquest llinatge.

“*Finca Mas Camps. Límites (...) S. Riera de Osor y manso Canaleta*” (DFE 1945)

És clar que el topònim es relaciona amb el cognom que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII i fins als nostres dies que perviu com a primer i segon cognoms, segons el PAD 2002 amb vuit freqüències, tres com a primer cognom i cinc com a segon.²⁴⁰

Canalonja, peça de terra

Peça de terra situada en els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

²³⁹ Aquesta alternança *Al-Au* no és gens estranya a la llengua i apareix tractada per MOLL, Francesc de B. (1991): *Gramàtica històrica catalana*, p.106 quan escriu: “...FOUCHÉ, *Ph.*, 155, suposa que la *l* d’aquests grups consonàntics no representa en català un cas de conservació de la *L* llatina, sinó de regressió fonètica, i que les formes originàries catalanes són *moutó, fauda, auzina*, etc. Aquesta suposició sembla excessiva, però sens dubte hi ha una tendència a restaurar la *L* en l’ús literari de regions que l’han vocalitzada en la pronúncia vulgar”. En el nostre cas, podem observar que la forma inicial és la consonàntica, que posteriorment es diftonga i, actualment, podem afirmar que s’ha vocalitzat oralment, *Albereda-Aubreda-Ubreda*; tanmateix, la forma escrita es manté en l’estat central, i així trobem la *font de ca n’Aubreda* tot i la pronúncia vocalitzada.

²⁴⁰ Tanmateix, Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans* només recull les formes plurals *Canaletes* i *Canaletas*.

“Una pessa de terra anomenada Baladros o *Canalónja* situada part en Parra Sta Margarida de Vallors y part en la Parra de Sta Creu” (LLEV 1731); “Pessa de terra nomenada Baladro o *Covalónja*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim complex ja que, malgrat el segon document que podria resultar força clarificador, el fet que aquest document partís del primer comporta que podria tractar-se d'un error de transcripció amb la qual cosa l'opacitat del nom de lloc és força evident. Tanmateix, si el segon document resultés correcte, es podria tractar d'una aglutinació de *cova* + *lonja* possiblement amb el sentit de *cova-longa*, ‘cova llarga, fonda’. Si no és així, hauríem de considerar-lo un topònim fòssil sense sentit com ja remarcarem Bruguera i Escorihuela (1999:146-147) i que el copista del document de 1792 va voler fer entenedor pel desconeixement semàntic que tenia del que apareixia a 1731.

Canalónja, torrent de

Torrent que assenyalava el límit per l'est de la peça de terra homònima, entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors.

“*Lo torrent de Canalónja*” (LLEV 1731)

V. *Canalónja, peça de terra*

Canals, mas can

Mas que apareix esmentat per Pladelasala (1960:374) com a *Can Canals* que “deberia col·locarse junto a la Riera Noguerola” i que documentalment només hem localitzat en un text personal i funcionant com a malnom de persona, *Pep can Canals* (LLC 1934). A l'actualitat, desconeixem a quin mas es podria referir ja que el nom de la casa no és recordat ni conegut pels informants.

El terme apareix documentat com a llinatge però és molt recent a Osor. Tot plegat, ens fa creure que podria tractar-se d'un malnom d'una casa propera a la riera Noguerola que va tenir una pervivència molt limitada cronològicament parlant. L'origen, com també podem observar per l'ús de la contracció *can* seria antroponímic.

Canals, perxada Sot dels V. *Sot dels Canals, perxada*

Canals, sot de les-dels [əl'soddələskə'nals]

Sot pel qual només hi discorre aigua en períodes plujosos i que s'uneix al sot de la Coma prop del mas el Simon. Creiem que es tracta d'un plural de *canal* potser perquè l'aigua discorre molt engorjada per uns xaragalls semblants a canals per la seva estretor; per tant, provindria del llatí *canāle* per semblança.

Ca n'Aubreda, escales de [ləzəs'kaləðə'kànuβrɛðə]

Escales que uneixen la plaça de la font de Ca n'Aubreda amb el carrer Arbreda o Aubreda, raó a partir de la qual se n'origina el nom. V. *Ca n'Aubreda, partida de terra*

Ca n'Aubreda, font de [lə'fɔndə'kànuβrɛðə]

Font situada a la placeta que hi ha al final del carrer de França just a l'inici de la pujada a les Escoles, al nucli urbà. Recull una inscripció del seu arranament que data de

1869 i es tracta de la font que sorgeix de les aigües del sot de ca n'Aubreda, de fet, en un poema de mitjan segle XX sobre les fonts osorenques diu en relació amb aquesta: “*La de can Aubreda es molt bona / si no regan gaire estona*” (PAF), cosa que demostra la seva dependència del sot.

“Rosa Albareda y Sitjar vidua Mariano Albareda arrenda un tros de terra o hort en lo territori sobre la *font den Albareda*” (FNA 1819, 1826); “*Font del carrer de l'Arbreda*” (LA 1928)²⁴¹

L'origen es troba en el llinatge *Albereda*. V. *Ca n'Aubreda, partida de terra*

Ca n'Aubreda, partida de terra [ˈkanuˈβrɛðə]

Partida de terra situada sobre la font homònima, prop de l'edifici de les escoles i al costat del carrer dels Països Catalans a la qual se l'anomena, sense genèric, com a *ca n'Aubreda*.

“*Partida can Aubreda*” (AM 1944); “*Finca Aubareda*” (AM 1947); “*finca can Aubreda*” (AM 1953)

L'origen del nom es troba en les propietats de l'antic mas *Albereda*, amb diftongació de la síl·laba inicial i pèrdua del segon so vocàlic per síncope, aproximant-se a la parla oral; és a dir, es tractaria d'un topònim d'origen antroponímic en el llinatge *Albereda*²⁴² que passà a *Aubareda* –observeu el segon esment- o *Albreda* i d'aquí a *Aubreda* o *Ubreda* –forma no gens estranya en la parla oral-, tal com demostraria la fórmula introductòria *de ca n'*. És molt possible que es tracti d'una part o bé de la totalitat de la *partida de terra mas Albereda* o *partida de terra camps d'en Albereda*.

Ca n'Aubreda, sot-torrent de [ˈsoddəˈkanuˈβrɛðə]

Hidrònim que es refereix al curs d'aigua que des de les Romagueres es dirigeix a la partida de terra de la Maduixa i arriba a la riera d'Osor a l'alçada del carrer de França; per aquesta raó, es tracta d'un altre terme referit al sot de la Maduixa com mostra la documentació consultada, *Torrent de la Matuxa alias Albareda* (LLEV 1731)²⁴³. La pronúncia actual és diftongada a *Aubreda* o vocalitzada a *Ubreda* i, a voltes, el genèric, en la documentació escrita, és *torrent*.

“*pessa del torrent den Albareda*” (AM 1862); “*Sot de ca lu Albreda*” (LA 1865); “*Torrent de ca n'Aubreda*” (LA 1869); “*Sot den Aubreda*” (AM 1947); “*Sot den Aubreda*” (AM 1953)

El nom prové del fet de travessar les terres propietat del mas homònim com demostra l'ús de la forma personal *ca n'* que en algunes ocasions se substitueix per *d'en* com si es tractés d'una propietat més del mas. V. *Albereda, mas*

²⁴¹ Recollit al lligall 252 de l'Arxiu Municipal d'Osor.

²⁴² És curiós el fet de poder observar com el topònim i el llinatge han evolucionat diferentment ja que en l'AM 1944 podem llegir: “*Partida de Can Aubreda limita al Este con Martín Albareda*”. Això demostra plenament que s'ha perdut l'origen antroponímic del nom de lloc.

²⁴³ És interessant d'observar com aquí la partícula *àlies*, habitualment introductora de malnoms de persona, funciona dins d'un topònim; en aquest cas, ens esmenta que aquest hidrònim té dos noms i que la gent en devia tenir coneixement, mentre és a la partida de la Maduixa un, i quan devia entrar a la partida, possiblement de ca n'Albereda, un altre.

Can Badia, cabana de [kə'βanəðə'kambə'ðiə]

“*Cabana eiusdem mansi Badia*” (CB 1735)

Construcció annexa al mas can Badia, molt a prop del casc urbà d'Osor, sota el carrer dels Països Catalans, i en la qual havien residit els treballadors del mas que li dona el nom. V. *Badia, mas can*

Can Badia, partida de terra [ˈkambə'ðiə]

Partida de terra situada a la banda est i nord del mas can Badia, on a l'actualitat a més d'un camp de conreu i localitzem una part del carrer dels Països Catalans incloent-hi l'espai en el qual hi havia hagut l'antic camp de futbol.

“*Partida dicha el Manso Badia* propia de Marianna Romaguera, viuda. Afronta L. Un torrente, M. La Riera, P. T. Manso Solé” (CAD 1785); “*Partida Manso Badia* de Mariano Coll Casas linda al S y O con camino que dirige al Coll, al E con cementerio” (AM 1944); “*Finca Manso Badia*” (AM 1947); “*Pago o paraje C. Badia*” (CAD 1960) –indica que inclou tres peces de terra de dos propietaris diferents a més del mas can Badia-

El nom prové del del mas. V. *Badia, mas can*

Can Badia, pla de [əl'plaðə'kambə'ðiə]

Indret també conegut com a prat de can Badia. Es tracta de la partida de terra situada sota la casa de can Badia, entre el Cementiri i sobre el final del carrer de França, a la pujada que condueix al carrer dels Països Catalans, l'antic camí del Coll.

Es tracta d'una propietat del mas homònim, d'aquí li prové el nom, un espai que ja documentem el segle XVIII com a “lo lloch dit *pla de mas Badia*” (LLEV 1731) V. *Badia, mas can*

Can Badia, vinya de [lə'βiŋəðə'kambə'ðiə]

“Pessa de terra de viña y arbres plantada dita vulgarment *la Viña del mas Badia* en el territori dit Puigrodon” (LLEV 1792), “partida *Vinya de can Badia*” (AM 1944), “*viña de can Badia*” (AM 1947).

Antiga vinya encara recordada situada a la partida de terra de Puig-rodon, sobre el Soleric, que actualment resta plantada de pins i continua essent una propietat del mas homònim, com ja ho era a 1792 quan s'esmenta com a una possessió de Salvi Coll i Badia, amo de la casa del mateix nom. El terme toponímic, per tant, prové del llinatge i del fet de pertànyer al mas can Badia com demostraria l'ús de la contracció *can*. V. *Badia, mas can*

Can Bosc, aulet de [lu'ləddə'kam'bosk]

Zona boscosa d'alzina que se situa a la partida de Can Bosc, al sud de can Bosc.

Can Bosc, camí de [kə'miðə'kam'bosk]

Camí que, des d'Osor, passant prop de la Riera i pel Borratxí, arriba fins a la font de can Bosc i d'aquí al mas del mateix nom. Tot i que el camí encara existeix, a l'actualitat s'usa molt més la carretera per arribar a les ruïnes de la casa.

“*Camí que va al mas Bosch*” (ESC 1775); “*Camí que va de Osor a Can Bosch*” (FN 1800); “*Camí iglesier que va del mas Bosch a la vila de Osor*” (FN 1805); “*Camino de casa Bosch*” (HIP 1862)

El topònim s'origina en el nom del mas com a indret de sortida o d'arribada del camí.
V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, font de [lə'fɔndə'kam'bosk]

Font que se situa en el camí que es dirigeix cap al mas homònim que li dona nom, just al creuament de camins que es produeix per anar al Rafec. Malgrat que semblaria una font d'una certa antiguitat, l'hem trobada documentada només en alguns textos contemporanis. Oralment, s'esmenta amb l'article que precedeix el genèric i amb la contracció que indica pertinença a una casa *can*. V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, llocdit [ˈkam'bosk]

Així és com encara s'anomena a la zona que se situa entre el camí del Rafec i el mas can Bosc. Inclou diversos camins, peces de terra, l'esmentada cas i una font, tot amb el mateix terme; gairebé es pot considerar com una partida de terra.

“*Lloc can Bosch*” (AM 1947); “*Lloch can Bosch*” (AM 1953)

V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, molí de [əlmu'liðə'kam'bosk]

Petit molí annex al mas del mateix nom, a l'altra banda de la riera d'Osor, que a l'actualitat ja no resta dempeus però que encara és recordat per alguns informants que ens comentaren que popularment també era conegut com *el Molinot*.

Tot i que oralment en tots els casos l'hem recollit amb la contracció *can* indicant pertinença al mas, documentalment apareix amb la fórmula *d'en* que assenyalaria la propietat de la persona: “*Lo molí de casa den Bosch*” (LB 1700), “*lo molí den Bosch*” (LB 1737), “*el molí den Bosch*” (LB 1770, 1824), “*lo molí nomenat den Bosch*” (LLEV 1792); altres amb la contracció *can*, que és la fórmula, com hem esmentat anteriorment que ha arribat als nostres dies, -i que tenia un antecedent a 1700 amb “*casa den- el molí de can Bosch*” (LB 1811, 1817) i, encara, en algunes ocasions apareix sense cap mena d'introducció de tal manera que no semblaria un nom diferent del del mas sinó que es referiria més al moliner que hi treballava, “*Rafael Clapera moliner de cal Bosch*” (LB 1785) i “*Geroni Triola moliner de cal Bosch*” (LB 1797)

Observant tot aquest seguit d'aspectes, podem concloure que el nom del molí s'origina en el nom del mas provinent, alhora, del llinatge. Lingüísticament, també val la pena de comentar l'evolució que es produeix de l'article que ens introdueix el topònim, en els primers documents s'introdueix amb *lo* i en els més tardans amb *el*, com de fet es produeix a l'actualitat. V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, partida de terra de [pərtiðəðə'kam'bosk]

Notable partida de terra situada al voltant del mas del qual era propietat i que n'origina el nom, entre el Rafec i la riera d'Osor.

“*La Partida dicha Manso Bosch* propio de Narciso Bernedas, residente en San Hilario” (CADT 1785); “*las propiedades de Can Bosch*” (OS 1927); “*Finca Casa Bosch. Encinas y castaños*” (DFE 1939); “*Partida Manso Bosch (...)* linda al N. Con manso Corbera, S. Con mansos Sarsanedas y Subirá, E y O con riera de Osor” (AM 1944); “*finca manso Bosch*” (AM 1947); “*Finca Can Bosch Límites N. Manso Corbera, E, Riera de Osor, S. Sarsanedas, O. Riera de Osor. Castaños y pinos, encinar*” (DFE 1958); “*Pago o paraje can Bosch* entre can Gravat y can Corbera” (CAD 1960) –indica que inclou quaranta una peces de terra a més d'un camí, possiblement el de can Bosc-

V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, perxada de [ləpəɾˈʃaðəðəkamˈbosk]

Zona boscosa de castanyer que forma part de la partida del mateix nom i es localitza a l'oest del mas.

Can Bosc, pla de [əlˈplaðəˈkamˈbosk]

Partida de terra planera situada sota can Bosc i fins a la font homònima.

“*Pla de can Bosch*” (AM 1947); “*Pla de can Bosch*” (AM 1953)

El nom prové del fet de tractar-se d'una propietat de l'esmentat mas, com es pot deduir de l'ús de la contracció *can*. V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, pont de [əlˈpoŋdəˈkamˈbosk]

Pont situat sobre la riera d'Osor no gaire més amunt del mas del mateix nom que és l'element que origina el topònim i que s'inclou dins la carretera Vella del Coll. V. *Bosc, mas can*

Can Bosc, revolt de [əlɾəˈβoɫdəˈkamˈbosk]

Revolt de la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm que es localitza just davant de can Bosc, raó a partir de la qual s'origina el nom. La corba es caracteritza per ser força tancada i amb desnivell. V. *Bosc, mas can*

Can Bossa, partida de terra [pəɾˈti ðəðəˈkamˈbosə]

Partida de terra propietat del mas can Bossa, que es troba a Susqueda però amb bona part de les possessions en terme d'Osor perquè, de fet, és on localitzem els límits entre aquests dos municipis. Se situa entre les propietats dels masos Cercenedes de Susqueda, can Rupit i la Codina.

“*Partida can Bossa*” (AM 1944); “*finca can Bossa*” (AM 1947); “*Finca Can Bossa. Límites N. Manso Rapich, E. Manso Sarsanedas, S. Mansos Codina y Rapich, O. Con Manso Rapich. Encinas y matorral*” (DFE 1946); “*finca can Bossa*” (AM 1953)

L'origen del topònim el trobem en el mas can Bossa. L'etimologia del mot és força complexa però donat que en aquesta zona s'hi havia conreat molta vinya –com ens ha confirmat un informant de la zona i demostraria l'existència d'altres masos com la

Vinyassa de Dalt i la Vinyassa de Baix-, creiem que aquest nom de lloc s'hauria pogut originar en el terme *Bosc ses Vinyes*, amb assimilació i aglutinació a *Bosses Vinyes*, nom d'un mas, i que amb el temps va passar a *can Bossa*, de la mateixa manera que ocorre, com assenyalen Moll i Alcover (AlcM, 2, 606 i ELC:187), amb el llinatge *Bosacoma*, "Contracció de *Boschsacoma*".

Can Bossa, serrat de

Línia divisòria municipal situada entre la Creu de Portell i el mas la Plana, entre Susqueda i Osor, a la zona més septentrional de l'espai geogràfic treballat.

"En la divisoria de los mansos Sarsanedas y Planicas de Erasmo Soler Feixas y José Oliveras Ribas a 150 m. siguiendo por la loma o cresta del *Serrat de Can Bossa*" (OS 1927)

Sembla evident que el terme orogràfic es relaciona amb el nom del mas. V. *Bossa, mas can*

Can Camell, camp de [ˈkamdəˈkaŋkəˈmeɫ]

Important peça de terra, a l'actualitat no existent però encara recordada que també es va anomenar el camp d'en Pere Manuel, que es trobava situada al costat de les escoles, on actualment hi ha l'inici del carrer dels Països Catalans i el final del pont del Maroi.

"*Camp den Camell*" (HIP 1851); "*Camp de can Camell*" (AM 1944); "*camp de can Camell*" (AM 1947); "*Finca Camp de Can Camell*" (AM 1953)

En aquesta ocasió, ens trobem davant d'un topònim d'origen antroponímic, originàriament es tractava d'un llinatge *Camell*, documentat a Osor segons els llibres de baptismes entre 1811 i 1908 i que possiblement va originar el topònim, aquesta seria la raó per la qual en el document de 1851 apareix sense la contracció *can* indicant casa sinó amb *den* indicant persona, i que va evolucionar a malnom de persona, *Juan Quer alias Camell* (CAPSOLT 1831) o *Agustín Aulet i Quer alias Camell* (HIP 1817) i de casa "*casa Camell hi viuen Joan Comas i Josep Aulet*" (LA 1817),²⁴⁴ un sobrenom de casa que ha arribat fins als nostres dies. D'aquí creiem que prové la variació morfològica que s'observa al topònim, *d'en* es referiria a la persona que tenia per llinatge *Camell* o bé que el tenia com a malnom personal; aquest es perdé com a tal i només es va mantenir com a malnom de casa i el nom de lloc en seguí el camí i adoptà la contracció *can* que es relaciona amb aquesta casa; el que és clar és que, d'una manera o altra, el terme toponímic sembla indicar una propietat d'en Camell o de can Camell que al principi podrien haver coincidit però més tard, quan ja no existeix el llinatge a Osor, no.

Can Camps, torre de [ləˈtorəðəˈkaŋˈkams]

Es tracta del nom d'una casa de notables dimensions –d'aquí en prové el genèric– que es troba a la plaça Catalunya. El nom de la casa ve del llinatge dels seus antics propietaris que, cal afegir-ho, no tenien res a veure amb el mas homònim. Es tracta, doncs, d'un nom de casa d'origen antroponímic.

²⁴⁴ Observeu com s'interrelaciona el nom de casa que origina el de persona ja que a 1817 a *can Camell* hi viu Josep Aulet i a 1857, un portador del mateix llinatge Aulet, ja rep el malnom de com a una forma personal, Agustín Aulet y Quer (a) Camell.

Can Cargol, vinya de

“Tros de terrenu boscós per plantá *vinya a can Cargol*” (FP 1901)

Antiga peça de terra de vinya que devia trobar-se prop de la casa homònima que originaria el topònim. Gràficament, cal destacar l'ús de la preposició *a* en el lloc de *de* indicant propietat. V. *Cargol, mas can*

Can Cases, vinya de [lə'βijðə'kaŋ'kazəs]

Terme amb què es coneixia un tros de terra de conreu de vinya avui esdevingut un bosc de pins localitzat a la part més occidental de la partida de terra de Puig-rodon. El topònim s'origina en el fet d'haver-se tractat d'una propietat de la casa homònima. V. *Cases, can*

Can Cercenedes, font de [ˈfoŋdə'kansəsə'neðəs]

Amb aquest topònim es fa referència a una font, a l'actualitat seca, que es localitza al costat mateix de can Cercenedes de Susqueda. L'ús del connector *de can* entre el genèric i el nom de lloc ens mostra la relació amb la casa. V. *Cercenedes de Susqueda, mas can*

Can Cercenedes, partida de terra [kansəsə'neðəs]

Amb aquesta forma, oralment simple, sense genèric, es fa referència a les terres de propietat del mas can Cercenedes, molt extenses, des de la riera d'Osor i can Bosc fins prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm.

“*Partida Manso Sarsanedas*” (CAD 1785); “*Terras del mas Sarsanedas*” (FNA 1809); “*Finca Sarsanedas. Castaño, encina, alcornoque, fresno*” (DFE 1939); “*Partida Sarsanedas de Paciencia Massaguer Sarsanedas*” (AM 1944), “*Finca manso Sarsaneda*” (AM 1947); “*Finca Sarsanedas. Límites N. Bosch y riera de Osor, O. Manso Bosch*” (DFE 1958)

Lingüísticament, cal destacar la diversitat de genèrics i l'aparició de la forma singularitzada a 1947, no gens estranya en referència al nom de la casa. V. *Cercenedes, mas can*

Can Cinto, hort de [ˈlorðdəkan'siŋtu]

Peça de terra situada sota el mas la Mata i sobre la piscina municipal, que rep aquest nom perquè és de propietat de la casa de can Cinto. A l'actualitat és una pineda.

“*Hort den Sintu*” (HIP 1862); “*Partida Hort de can Cinto de Lluís Obiols Taberner*”; “*Hort de can Cinto*” (AM 1947)

Gràficament, cal esmentar el canvi de connector entre el genèric i el nom propi, originàriament *den*, en referència a l'hipocorístic que funcionava com a sobrenom individual del propietari, que es deia *Jacinto*, que evoluciona amb el temps a *can* quan el malnom individual ja ha esdevingut malnom de casa i no coincideix amb el prenom del propietari que, com observem a 1944, era Lluís. V. *Cinto, can*

Can Coll, camí de [kə'miðə'kaŋ'koɫ]

Camí que se situa just als límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor i que deu el nom al fet de dirigir-se cap al mas can Coll de Susqueda. Pladelasala (1960:370) l'esmenta, així mateix, com a límit parroquial: "El camino que guía al manso Coll".

"*El camí del mas Coll*" (DEL 1885)

V. *Coll, mas can*

Can Coll, partida de terra [ˈkaŋ'koɫ]

Aquest topònim designa la zona en la qual s'hi troben les terres que havien estat de propietat del mas can Coll, en parròquia de Sant Pere d'Osor tot i que municipi de Susqueda. S'estenen des del mas del mateix nom fins a tocar del coll de Nafre, un espai a l'actualitat fonamentalment boscós de pi, alzina i castanyer i que en havia estat zona de conreu.

"*Camps de mas Coll*" (LLEV 1731); "*partida mas Coll*" (CADT 1785); "*las propiedades de Can Coll*" (OS 1927); "*la finca Can Coll de Dª Dolores Trocha*" (IGCOS 1927); "*Finca Can Coll. Encinar*" (DFE 1960)

Gràficament, cal destacar el fet que el nom apareix amb tres genèrics diferents i que l'enllaç amb *Coll* evoluciona des del genèric mas fins a l'actual contracció *can* degut al fet de ser de propietat del mas que n'origina el nom. V. *Coll, mas can*

Can Coral, vinya de [ˈbiŋəðə'kaŋku'raɫ]

Partida de terra que havia estat de vinya i actualment és boscosa de pins, que formava part de la partida de terra de la Comarca, situada al sud de la propietat del mas les Romegueres i al nord de la partida de terra de la Maduixa.

"Partida *viña de Can Coral* limita N., O. Manso Romaguera" (AM 1944); "*finca viña de Can Coral*" (AM 1947); "*viña de Can Coral*" (AM 1953)

L'origen del topònim es troba en el nom d'una casa del carrer de França ja que aquesta vinya era de propietat dels amos de la casa anomenada *can Coral* provinents del mas homònim a la zona de Susqueda.

Can Fenci, gorga de [ˈgoŋəðə'kam'fensi]

Gorga de la riera d'Osor que es localitza sota la casa homònima que n'origina el nom i que durant molts anys havia estat l'indret en el qual la gent d'Osor s'anava a banyar durant els mesos estiuencs. V. *Fenci, can*

Can Garriga, baga

"Pessa de terra de Baga plantada *territori anomenat can Garriga*" (FN 1851); "*Finca Baga Garriga. Castaños*" (DFE 1939); "*Finca Baga de Can Garriga*" (DFE 1939); "*Partida La Baga de can Garriga* linda al N. Con Manso Garriga" (AM 1944), "*finca baga de can Garriga*" (AM 1953)

Petita partida de terra boscosa de castanyer que devia formar part de la partida de can Garriga situada al sud del mas que n'origina el nom, a tocar de la Barraca d'en Baier. V. *Garriga, mas can*

Can Garriga, font de [lə'fɔ̃də'kaŋgə'riɣə]

Font documentada oralment que es troba a la zona on encara a l'actualitat es poden observar les restes del mas homònim que n'origina el nom, entre cal Teixidor i el coll de Nafrà, sobre la carretera del santuari de Nostra Senyora del Coll. V. *Garriga, mas can*

Can Garriga, pi de [ˈpiðə'kaŋgə'riɣə]

Pi de notables dimensions avui inexistent però encara recordat que se situava a tocar del mas homònim en direcció sud, vers la бага de can Garriga. V. *Garriga, mas can*

Can Gasparic, vinya de [lə'βiɲðə'kaŋ'gəspə'rik]

Topònim referit a una antiga peça de conreu de vinya, actualment pineda, que es localitzava a la banda occidental de Puig-rodon. El nom de lloc s'origina en el fet que havia estat de possessió de la casa que n'origina el nom. V. *Gasparic, can*

Can Gol, vinya de [lə'βiɲðə'kaŋ'gol]

Antic tros de terra de conreu de vinya que també s'havia anomenat la vinya d'en Violí i que a l'actualitat és una zona boscosa de pi situada a la banda oest de la partida de terra de Puig-rodon. El terme s'origina en el llinatge que, alhora, assenyala propietat de la casa homònima. V. *Gol, can*

Can Gombau, l'Era de V. *Era de Can Gombau, l'*

Can Gravat, hort de [ˈlɔɾddəkəŋgrə'βat]

Peça de terra a l'actualitat boscosa de castanyers i que en el passat devia ser de conreu localitzada a la partida homònima, de la qual pren el nom, devers la riera de la Noguerola.

“Pessa del Gravat” (AM 1862); “Pessa del Grabat. Castaño” (DFE 1946) “Pessa de cal Gravat o Baga de can Vidal” (AM 1947)

V. *Gravat, partida de terra el*

Can Gravat, partida de terra de [ˈkaŋgrə'βat]

Partida de terra situada entre la casa del mateix nom, la carretera del Coll i la riera d'Osor, referint-se, pràcticament, a les terres de conreu que es localitzen entre can Gravat, el Pontarró i la Tàpia, al camí Ral del santuari del Coll. Vers la riera de la Noguerola, sembla que hi va existir una altra partida homònima i en les documentacions antigues, a voltes, és complex de diferenciar a quin espai es feia referència.

“Loco vocato grabat” (NOT 1334); “Quanda petia terre in dicta parrochia boschosa (...) loco vocato lo grauat Afronta ab oryente in honore den bosch a merydie in honore de

mansi de la Sulcia” (CAP 1446) –de Johannes Serseneda-; “Una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra en lo *lloch anomenat lo Gravat*; Afronta (...) a tremuntana ab lo Camí Real” (LLEV 1731); “*lloch lo Gravat*” (ESC 1769); “*partida del Gravat*” (CADT 1785), “Pessa de terra castanyers y altres arbres fruyters en lo *territori vulgarment det Lo Gravat o Pujol*” (LLEV 1792); “*partida cal Gravat*” (AM 1862); “*lloch Garbat*” (HIP 1864); “*Partida pessa del Gravat*” (AM 1944); “*finca cal Gravat*” (AM 1947); “*Pago o paraje Pieza Gravat*” (CAD 1960) –indica que inclou cent quaranta-vuit peces de dotze propietaris diferents, quatre peces urbanes i sis camins-

Gràficament, podem observar algun cas de metàtesi a *Garvat* que respon a algunes pronúncies orals; així mateix, l'específic habitualment es precedeix de l'article definit, cosa poc freqüent a l'altra partida de terra homònima.

Etimològicament, creiem que el topònim s'origina en el participi del verb *gravar*, en el sentit de “terreny carregat amb un impost” ja que si bé podria originar-se en un malnom de persona, com indicàrem Bruguera i Escorihuela (1996:52), el fet que es dati d'antic com a llocdit i amb més d'un indret, ens fa apropar més cap al concepte de caràcter jurídic.

Ca n'Iglésies, partida de terra [‘kani’kklezis]

Important partida de terra localitzada al voltant del mas que n'origina el nom i que en altres èpoques havia inclòs altres cases com l'Espinau, la Casa Nova, Pigem, el Triador, el Busquets i Masferrer d'Avall. Se situa, doncs, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta i s'endinsa a la de Sant Pere d'Osor i de Castanyet.

“*Partida Manso Yglesias* de Joseph Yglesias afronta L. Mansos Subirá, Surós en terme de Castanyet, M. Mansos Subirá y Albó en terme de Castanyet, P. Manso Subirá y Manso Fonollet y T. Mansos Bayé y Casanova” (CAD 1785); “*Finca compuesta por los mansos Yglesias*, Espinalb, Casanovas, Pigem, Triador, Busquets y Masferrer de Vall, lindan a oriente com mansos Talaya de Banchs, Grabalosa, Busquets, camino Gerona a Vich, a mediodía con mansos Ruscay, Albó, Subirá, Fonollet y Casa Rectoral de Santa Creu, a poniente manso Subirá y a cierzo mansos Bayer, Casanova de Masferrer y Subirá” (HIP 1859); “*finca de Can Iglesias*” (FI 1898); “*finca can Iglesias*” (LA 1936); “*Finca Can Iglesias* parroquia Santa Cruz de Horta Límites N. Manso Subirá, manso Bayé, Casanova de Masferrer, E. Talaya de Banchs, Gravalosa, camino de Gerona a Vich; S. Manso Ruscay, camino de Gerona a Vich, manso Albó, manso Subirá O. Manso Subirá, Rectoría Santa Creu, manso Fonollet, Castaños, encinas, chopos, alisos, robles, hayas, pinos, alcornoques” (DFE 1939); “*partida Manso Iglesias*” (AM 1944), “*finca manso Iglesias*” (AM 1947); “*Pago o paraje C. Iglesias* de José M. Iglesias Abadal” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-set peces de terra, un camí i una caseta a més del mas homònim-; “*Finca Can Iglesias*. Castaño, encinas, alcornoques y árboles de ribera” (DFE 1963)

El nom, evidentment, prové del del mas. V. *Iglésies, mas ca n'*

Ca n'Iglésies, pi de [al'piðə'kani'kklezis]

Pi de notables dimensions de l'espècie *pinus nigra* situat en propietat del mas que li dóna el nom però molt a prop de l'Espinau, raó per la qual també se'l coneix com a pi Gran de l'Espinau. El terme, en aquest cas, s'origina en el nom de la partida a la qual pertany. V. *Iglésies, mas ca n'*

Ca n'Iglésies, quintà de [əˈkiŋˈtaðəˈkaniˈkkleziəs]

Antigues zones de conreu situades sobre el mas ca n'Iglésies en direcció nord.

Ca n'Iglésies, roure de [ˈrowrəðəˈkaniˈkkleziəs]

Roure monumental de l'espècie *quercus petraea* situat al costat de la riera de Gironella, entre el mas la Molina i l'església de Santa Creu d'Horta, dins la propietat del mas ca n'Iglésies que n'origina el nom. V. *Iglésies, mas ca n'*

Caniscadell, peça de terra

Devia tractar-se d'una partida de terra, per això en algunes ocasions se l'esmenta com a *llocdit*, amb diverses peces de terra, a algunes de les quals se les esmentava amb el mateix nom que el de la partida ja que apareix com a propietat del mas Colobrans i del mas Part. Se situava a cavall dels termes municipals d'Osor i Susqueda, en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda, a la zona, però, de Sant Miquel Maifré

“Feixie terre loco vocato Migan et *Canistadele*” (CAP 1342); “Petia terra loco vocato *Caniscadele*” (CAP 1342); “petiam terra cum antiquibus casteñers vocata *Canisfradell*” (CAP 1560); “fexiam vocatam Mijan *excaniscadell*” (CAPb 1560); “petia terra boscosa vocata *Canniscadell* de pertinentys mansi Colobran” (CAP 1562); “petia terra vocata e *caniscadell* de pertinentys mansi de part” (CAPb 1562); “petia terra pertinentys mansi Colobran sita in loco vocato *Caniscadell*” (CAPb 1562); “petiam terra vocata mitjans o *Canis Cadell* pertinentiis mas Part. Afronta oriente mas Manyfreé mediante torrente de sa Illa, meridie mansi Manyfré, occidente et circio mansi Puigpublich” (CAP 1699)

Gràficament, apareix amb formes molt diverses, possiblement perquè ja aleshores es tractava d'un topònim opac, amb *-f-*, amb *-nn-* i sense aglutinar *-si* és que es tracta d'una aglutinació-. De fet, és un nom de lloc etimològicament complex ja que semblaria un mot aglutinat de *canis* + *cadell*; gos jove? –certament no creiem que es tracti d'això- o bé, un topònim format a partir de *canis?*, potser originat a partir d'una relació amb canya.

Can Manuel, partida de terra [ˈkammənuˈɛl]

Partida de terra situada a tocar del mas homònim que n'origina el nom i que abraça un espai entre els termes municipals d'Osor i Susqueda, parròquia, però, de Sant Pere d'Osor, entre els masos can Plana i les Casulles.

“*Finca Can Manuel* de Juan Rocasalva” (IGCOS 1927); “*Partida Manuel* de Juan Rocasalva Bayer de Susqueda” (AM 1944); “*finca can Manuel*” (AM1947); “*Pago o paraje C. Manuel* entre C. Plana y Las Casullas” (CAD 1960) –indica que inclou fins a seixanta peces de terra amb vint-i-un propietaris diferents-; “*Finca Can Manuel. Encinas y castaños y chopos*” (DFP 1964)

És evident que el nom d'aquesta partida s'origina en el del mas. V. *Manuel, mas can*

Can Manuel, sot de [əlˈsoddəˈkammənuˈɛl]

Nom que rep un sot situat als límits municipals entre Osor i Susqueda, que s'uneix al sot de can Plana o del Part i que discorre en direcció est.

“Al punto de intersección del eje del barranco Sot del Escurxadó con el eje del *barranco llamada de Can Manuel*” (IGCOS 1927); “del torrente dicho hasta el cruce del mismo con el llamado *Can Manuel*” (OS 1927)

L’hidrònim s’origina en la proximitat al mas homònim. V. *Manuel, mas can*

Can Masó, quintà de [kiŋtaðə’kammə’zo]

Zona de terra situada al voltant de les restes del mas can Masó i que deu tractar-se de l’indret en el qual es localitzaven les terres de conreu immediates a la casa. A l’actualitat és una zona boscosa fonamentalment d’alzina. V. *Masó, mas can*

Can Mic, revolt de [əlrə’boɫdə’kam’mik]

Revolt situat al carrer Major, a tocar de la plaça Vella, a l’alçada de la casa que hi havia hagut amb el nom de can Mic que n’origina el nom. V. *Mic, can*

Can Mont, бага de [lə’βaɣəðə’kam’mɔn]

Zona boscosa de castanyer inclosa a la partida del mateix nom situada l’oest del mas que n’origina el nom.

Can Mont, partida de terra [’kam’mɔn]

Partida de terra amb zones de conreu i zones boscoses fonamentalment de castanyer i alzina situada a Santa Creu d’Horta entre les partides del Parral i del Verder, al sud de l’espai geogràfic treballat.

“*Pago o paraje Can Mon*” (CAD 1960) –indica que inclou quaranta-tres peces de terra i nou camins a més del mas-

El nom de la partida prové del del mas. V. *Mont, mas can*

Can Mont, penyes de [pɛŋəzðə’kam’mɔn]

Aquesta és una altra forma de referir-se a les penyes de Matalussa, unes roques situades a sota del mas can Mont –d’aquí aquesta segona forma-, a Santa Creu d’Horta, al SSE de l’espai geogràfic estudiat.

Can Nori, hort de

“*Finca Hort de Can Nori*” (AM 1947); “*finca Hort de Can Nori*” (AM 1953)

Tros de terra de conreu del qual en desconeixem la situació. El topònim es degué originar en el fet que havia estat de propietat d’algú que residia a la casa homònima. V. *Nori, can*

Ca n’Ombres, camí de [əɫkə’miðə’kanum’brerəs]

Camí que s’inicia a la carretera d’Osor a Anglès, prop de les Mines d’Osor, al pla de la Illeta, antigament provinent de la Penella, i arriba a ca n’Ombres discorrent en direcció sud-est.

“Camí que va de la vila de Sant Pere de Ozor a can Ombreras” (FN 1804); “lo camí de casa ombreras” (FP 1820); “Lo camí a casa Ombreras” (FNA 1811); “Camino que dirige a casa Hombreras” (FP 1861)

És evident que el camí rep el nom del mas al qual es dirigeix. V. *Ombreras, mas ca n'*

Ca n' Ombreras, font de [lə'fɔndəka'num'brerəs]

Font localitzada a tocar del mas del mateix nom que és el que n'origina el topònim. V. *Ombreras, mas ca n'*

Ca n' Ombreras, partida de terra [ˈkanum'brerəs]

Partida de terra situada entre el mas que n'origina el nom, la riera d'Osor i el pla de la Illeta, a l'est de l'espai geogràfic treballat.

“Partida las Ombreras de Estevan Calm y Pearnau de San Estevan den Bas linda L. Término de Anglés, M. Manso Gravalosa; P. Manso Pidevall, T. La Riera” (CADT 1785); “Pieza de can Hombreras” (AM 1862); “Finca Can Umbreras. Límites E. la Riera de Osor. Castaños” (DFE 1939); “Finca Manso Hombreras. Límites N.O. Riera de Osor” (DFE 1941); “Partida Manso Hombreras” (AM 1944); “finca Manso Hombreras” (AM 1947); “finca Manso Hombreras” (AM 1953); “Pago o paraje Ombreras” (CAD 1960) –indica que inclou catorze peces de terra de cinc propietaris diferents i una caseta a més del mas ca n' Ombreras-

És evident que el nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Ombreras, mas ca n'*

Ca n' Ombreras, serrat de

Petita serra de muntanyes situada als límits municipals entre Osor i Anglès, a l'est de l'espai geogràfic treballat i al sud de la riera d'Osor, des de l'esmentada riera fins al serrat de Bellveí

“Mojón nº 2 Serrat de Can Hombreras, bosque propiedad de Juan Calm” (OA 1927)

El terme s'origina en la proximitat al mas. V. *Ombreras, mas ca n'*

Cànoves, serrat d'en. [sə'raddəŋ'kanuβəs]

Orònim que marca els límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter vers la zona del puig d'Afrau, Becdejú Vell i can Serra del Toronell. Amb poc arrelament popular, el topònim apareix en obres cartogràfiques, *Serrat d'en Cànoves* (MAP 1) i *Serrat d'en Cànovas* (MAP 2).

“Segundo mojón situado en la Sierra d'en Cánovas” (OLCT 1927)

Per l'ús de l'article personal, semblaria tractar-se d'un nom de lloc d'origen antroponímic, format a partir del llinatge homònim que segons Coromines (OnCat, III, 243) i Moll (ELC:210) pot provenir del llatí *Canaba*, ‘tenda, barraca, celler, taverna’ o bé podria tractar-se d'una contracció de *cases noves*, a Osor, de fet, no tenim documentat el mot com a llinatge al llarg de la història. Gràficament, hem detectat la forma castellanitzada amb el plural en *-as*, però segons Alcover i Moll (AlcM, 2, 922), aquesta forma és molt freqüent i habitual en documents catalans.

Can Pelleringa, font de [lə'foŋdə'kampələŋgə]

Font situada a tocar del mas que n'origina el nom. Recollida oralment, solament l'hem vista per escrit en un poema anònim sobre les fonts d'Osor que diu en referència a la que ens ocupa: “La de can Pelleringa es boneta // per anar-hi mitja horeta” (PAF). V. *Pelleringa, mas can*

Can Pelleringa, hortes de la Riera de V. *Riera de Can Pelleringa, hortes de la***Can Pelleringa, partida de terra de** [ˈkampələ'riŋgə]

Zona actualment boscosa situada entre els masos can Pelleringa –que origina el nom de lloc-, el Baier i la Casica, seguint fonamentalment la riera d'Horta.

“*Pago o paraje M. Pallaringa*” (CAD 1960) –indica que inclou seixanta peces de terra de sis propietaris diferents, tres camins i un magatzem a més del mas can Pelleringa-

El nom de la partida ve determinat pel del mas. V. *Pelleringa, mas can*

Can Pelleringa, sot-torrent-riera de [əl'soddə'kampələ'riŋgə]

Es tracta d'un torrent que neix al pla de la Vella, a Santa Creu d'Horta, prop del mas el Gelats i discorre en direcció NNE fins a desembocar a la riera d'Osor al Prat de les Hortes. També rep altres noms com el torrent de Santa Creu, el torrent del Gelats o el sot de la Figuera Borda, llocs pels quals passa, a part de l'oficial que és torrent d'Horta. El més habitual és que el genèric sigui sot, però també l'hem oït com a *torrent* i, fins i tot, *riera*, de fet es tracta d'un curs d'aigua continuat.

El nom prové del fet que passa molt a prop del mas homònim que es troba no massa lluny de la desembocadura, per tant, és el primer referent que es troba des de la carretera d'Osor. V. *Pellaringa, mas can*

Can Peric, partida de terra

Nom de la partida de terra del mas can Repic, al nord del terme treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Partida Can Perich* de Francisco Quer Barcons linda al N. con manso Sarsanedas de Susqueda” (AM 1944); “*Finca Can Perich*. Límites N.E. con manso Sarsanedas, S.O. Pedro Codina Serriñá. Encinas” (DFE 1947); “*finca Can Perich* de José Quer Muntada” (AM 1947); “*finca Can Perich*” (AM 1953); “*Pago o paraje C. Parich*” (CAD 1960) – indica que inclou set peces de terra i un mas-

En nom prové d'una mala interpretació o transcripció del nom del mas can Repic o Rupit possiblement per desconeixença del sentit original i substituint-lo per un derivat diminutiu del nom de fonts masculí *Pere*.

Can Plana, font de [lə'foŋdə'kam'planə]

Font situada a tocar del mas que encara a l'actualitat es pot veure.

“*Fonte Mansi Plana*” (CAP 1342); “*Torrente descendente tempore pluvianum iuxta fonte mansi mei de Plana*” (CAP 1342); “*fontem mansi Mei de Plana*” (CAP 1622); “*Fontem mansi Plana*” (CAP 1707)

És evident que el nom de la font prové de la seva proximitat al mas. V. *Plana, mas can*

Can Plana, partida de terra [ˈkamˈplanə]

Partida de terra situada al nord-est d’Osor, entre la riera d’Osor, la Tàpia i can Manuel, als límits municipals amb Susqueda.

“*Partida Mas Plana* de Francisco Garruset linda L. Juan Margarit, M. La Riera, L. Manso Coll, T. Las Viñas del Manso Pontey” (CAD 1785); “*partida Manso Plana*” (AM 1862); “*la finca Can Plana* de Juan Agustí” (IGCOS 1927); “Punto de unión de terrenos de Can Coll de Dª Dolores Trocha; Can Manuel de D. Juan Rocasalva y *Can Plana* de D. Juan Agustí” (IGCOS 1927); “*Partida Can Plana* (Barrio Badía) limita al N. con Manso Manuel; al S. Con riera de Osor y Manso Bosch, al O. Comn Manso Corbera” (AM 1944); “*Finca Can Plana*” (AM 1947); “*Finca Can Plana. Límites S. Riera de Osor. Encinas*” (DFE 1948); “*finca Can Plana* de Juan Agustí Panella” (AM 1953); “*Pago o paraje C. Plana*” (CAD 1960) –indica que inclou quaranta-sis peces de terra, dos camins i una caseta a més del mas-; “*Finca Can Plana*” (DFE 1961); “*Finca Can Plana Límites S. Riera de Osor. Encinas y castaños*” (DFE 1963); “*Finca Can Plana*” (DFE 1967)

La partida de terra pren el nom del mas. V. *Plana, mas can*

Can Plana a Osor, camí de [kəmiðəˈkamˈplanə]

Camí que segueix el camí Ral del santuari del Coll però que des de la Tàpia no es dirigeix vers el Part sinó al mas can Plana en paral·lel per la banda nord amb la riera d’Osor en direcció sud-est.

“*Camí del Mas Plana a Ozor*” (LLEV 1731)

El nom del camí, compost, s’origina en els dos indrets que uneix.

Can Pruna, hort de

“*Huerto de can Pruna*” (HIP 1855)

De situació desconeguda, devia tractar-se d’una peça de terra de conreu que era de propietat de la casa que n’origina el nom. V. *Pruna, can*

Can Pujol, garatjos de [əlzəˈradʒudəkampuˈʒol]

Aparcament tancat situat al carrer Major i que pertany als propietaris de la casa anomenada can Pujol, raó a partir de la qual se n’origina el nom. V. *Pujol, can*

Can Pujol, hort de [ˈlortˈkampuˈʒol]

Tros de terra de conreu situat entre el carrer Major, cal Ferrer i el camí dels horts de can Vidal, a dins del casc urbà osorenc.

“Partida *Hort de can Pujol*” (AM 1944); “finca *hort den Pujol*” (AM 1947); “finca *Hort den Pujol* limita al S. con carretera de Anglés” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic originat en el nom de casa com mostra el fet que es precedeixi de la contracció *can*.

Can Pujol, pisos de [əlz'pizuzðə'kampu'ʒol]

Bloc d'habitatges situats al carrer Major. El nom li prové del fet que havien estat de propietat dels amos de la casa que n'origina el nom. V. *Pujol, can*

Can Rabassa, peça de terra

“*Pieza Can Rabasa* de Miquel Crosa” (AM 1862)

Antiga zona boscosa de castanyer que sembla que es localitzava al nord de l'espai geogràfic treballat i el nom de la qual degué originar-se en el de la casa. V. *Rabassa, mas can*

Can Rajol, vinya de

“Finca *Viña de Can Rajol*” (AM 1944); “Finca *viña de can Rejol*” (AM 1953)

El fet que el topònim es precedeixi de la contracció *can* ens fa creure que s'originà en què havia estat de propietat de la casa d'aquest nom –desconeixem si del mas o de la casa del carrer del Pont- o bé que el tros de terra se situava a l'indret on antigament hi havia existit el mas homònim. V. *Rajol, mas*

Can Raptic, font de [lə'fɔndə'kanrə'pik]

Font situada prop del mas que n'origina el nom, en terme municipal osorenc però prop del Susqueda. A l'actualitat és freqüent que s'assequi durant els mesos estiuencs i, també l'hem oït anomenar com a sot de can Peric per l'opacitat del topònim *Raptic*. V. *Raptic, mas can*

Can Raptic, sot de [əl'soddə'kanrə'pik]

Petit curs d'aigua que prové de la font homònima que en temporades de poca pluja s'asseca. Es localitza en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda prop del mas que n'origina el nom. V. *Raptic, mas can*

Can Rovell, perxada de [ləpər'ʃaðəðə'kanru'βej]

Peça de terra boscosa majoritàriament de castanyer, de propietat del mas can Cercenedes d'Osor, situada entre el Castell del Baier, el Ripoll, el Dipòsit i sobre la font del Borrell.

Documentat oralment i pronunciat amb iodització, creiem que per l'ús de la contracció *can*, s'hauria originat a partir d'un nom de casa, tanmateix, només un informant va afirmar tenir record d'una petita construcció situada en aquest espai. Si això fos així, aquesta seria la clau de l'origen del nom de lloc. Sigui com sigui, desconeixem quina hauria pogut estar la causa del malnom que, inicialment, hauria pogut ser individual en

referència a una característica física, una singularitat de caràcter, una situació social, un fet anecdòtic.

Can Santa, gorga de [lə'ɣorɣəðə'kan'saŋtə]

Gorga situada a la riera d'Osor, al casc urbà, prop del pont Vell, i també coneguda com la gorga de la Plaça Vella. El terme s'origina a partir del nom de la casa que es localitza just sobre l'hidrònim. V. *Santa, can*

Can Serra, camí de [ə'fkə'miðəkan'serə]

Nom d'un camí que des del Masferrer en direcció nord-oest es dirigeix al pla de Roure i d'aquí, resseguint el límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, arriba al mas Serra de Toronell, conegut col·loquialment com a can Serra. Per tant, el camí rep el nom de l'indret al qual es dirigeix.

Can Serra, font de [lə'fɔŋdə'kan'serə]

Font situada prop del mas can Serra de Toronell fet n'origina el nom. V. *Serra de Toronell, mas can*

Can Sidro, pisos de [ˈpizuzdə'kan'siðru]

Nom que rep un edifici de dues vivendes situat al carrer Major, en un terreny que era de propietat de can Sidro raó a partir de la qual s'originà el nom.

Can Sidro, vinya de [lə'βijɲəðə'kan'siðru]

Antiga zona de conreu de vinya localitzada a la banda est de la partida de terra de Puig-rodon. El topònim prové del nom de casa del qual n'havia estat una propietat. V. *Sidro, can*

Cantina, la. [ləkən'tinə]

Amb aquest terme s'anomenava a l'establiment en el qual es venien begudes i comestibles a la colònia de les Mines d'Osor quan l'explotació minaire funcionava a ple rendiment fins a 1980. Per aquesta raó, la casa apareix esmentada en cartografia, com a *La Cantina* (MAP 1 i MAP 2). El topònim, per tant, es genera del nom comú provinent de l'italià amb el mateix significat; de fet, a l'actualitat encara en aquest lloc hi trobem un bar-restaurant.

Can Toni, vinya de

“Pessa de terra dita *vinya de can Toni*” (HIP 1860)

Tros de terra de conreu de vinya, de situació desconeguda. Possiblement se l'anomenava d'aquesta manera perquè devia ser de propietat de la casa del mateix nom situada al carrer de França. V. *Toni, can*

Cantons, carrer dels Quatre V. *Quatre Cantons, carrer dels*

Can Tuïc, vinya de [lə'βijɲəðə'kaŋtu'ik]

Antiga zona de conreu de vinya, actualment boscosa de pins, que es localitza a la banda més occidental de la partida de terra de Puig-rodon. El nom prové del fet que es tractava d'una propietat de la casa que n'origina el nom. V. *Tuïc, can*

Can Vidal, baga de

Zona boscosa de castanyer situada al sud de la casa que n'origina el nom, sobre el passeig del Borrell i la riera de la Noguerola.

“Partida pessa de cal Gravat o *Baga de Can Vidal*” (AM 1944); “*Baga de Can Vidal*” (AM 1947); “*Baga de Can Vidal*” (AM 1953)

Sembla evident que la forma composta de la contracció i l'específic pròpiament dit provenen de la casa. V. *Vidal, can*

Can Vidal, horts-horta de [əlz'ordzðə'kambi'ðal]

Partida de terra situada al casc urbà d'Osor, entra l'Era de les Bruixes, la riera Noguerola, la riera d'Osor i la Carretera fins a les Guilleries. Encara avui s'hi poden veure petites peces de conreu.

“Un tros de terra regadiu y cultiva territori dit *lo hort den Vidal*” (FNA 1806); “Territori anomenat las *Hortas den Vidal*” (FN 1836); “*hortes de Vidal*” (HIP 1846); *Finca Horts de Can Vidal*” (AM 1944); “*Finca Horts den Vidal* limita al S. Con camino de Osor a Sta Coloma” (AM 1947); “*Finca Horta Vidal*. Límits N. Riera de Osor. Plátanos” (DFE 1952); “*Horts de Can Vidal*” (AM 1953); “*Finca Can Vidal* Límites N. Riera de Osor, S. Carretera Anglés a San Hilario Sacalm” (DFE 1959); “*Pago o paraje Can Vidal*” (CAD 1960) –indica que inclou setanta-cinc peces de terra de trenta propietaris diferents-

El nom de la partida de terra prové del fet que devia tractar-se d'una antiga propietat de can Vidal, al barri del mateix nom. V. *Vidal, can*

Can Vidal, pont de [əl'poŋdə'kambi'ðal]

També anomenat pont de la Noguerola, es localitza sobre la riera de la Noguerola, al mig d'Osor, a l'antic camí d'Anglès. A l'actualitat és un pont sense cap utilitat tot i que molt bell i antic, de pedra i d'un sol arc i, possiblement, romànic. El nom s'origina en el fet que es localitzava al barri Vidal, prop de la casa i la partida de terra homònima. V. *Vidal, can*; v.t. *Vidal, barri*

Can Vinyassa, font de [lə'foŋ'də'kambijəsə]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a una font que es localitza prop del mas que li dona el nom, a la zona de Sant Miquel de Maifré, a tocar dels límits municipals entre Osor i Susqueda –al qual pertany parroquialment-, entre la creu de Portell i el mas les Planiques. V. *Vinyassa de Baix, mas can*

Can Vinyassa, vinya de [lə'βijəsə'də'kambijəsə]

Antiga peça de terra de vinya, avui boscosa, situada a la zona del mas homònim, entre els termes municipals d'Osor i Susqueda, que és el causant del nom de lloc. V. *Vinyassa de Baix, mas can*

Can Vinyassa de Baix, partida de terra [ˈkambiˈɲasəðəˈβa]

Partida de terra situada a l'entorn del mas que n'origina el nom, a la zona més septentrional de l'espai geogràfic treballat, entre les propietats de can Vinyassa de Dalt i can Cercenedes de Susqueda.

“*Finca Can Viñasa de Baix* de José Soler Soldevila de Susqueda limita al s. Con tierras manso Viñasa de Dalt, E. con Sarsanedas” (AM 1944); “*finca can Viñasa de Baix*” (AM 1947); “*finca can Viñasa de Baix*” (AM 1953); “*Pago o paraje Viñasa de Baix*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-tres peces de terra i tres camins a més del mas can Vinyassa de Baix-

Es tracta d'un nom de lloc compost format a partir del nom del mas. V. *Vinyassa de Baix, mas can*

Can Vinyassa de Dalt, partida de terra [ˈkambiˈɲasəðəˈðal]

Partida de terra situada entre els termes municipals d'Osor i Susqueda, al nord de l'espai geogràfic estudiat i afrontant amb la partida de can Vinyassa de Baix.

“*Finca can Viñasa de Dalt* de Francisco Quer Barcons” (AM 1944); “*finca Can Viñasa de Dalt*” (AM 1947); “*finca Can Viñasa de Dalt*” (AM 1953); “*Pago o paraje Viñasa de Dalt* de José Quer Muntada” (CAD 1960) –indica que inclou quatre peces de terra en terme osorenc-

Es tracta d'un topònim compost originat a partir del nom de mas homònim. V. *Vinyassa de Dalt, mas can*

Canyer, peça de terra el

Peça de terra situada en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però en terme municipal d'Osor, dins les propietats del mas Colobrans vers el mas el Cerver.

“*Petiam terra vocata lo Canyer*” (CAP 1562), “*petia terra vocata lo Canyer de pertinentys mansi Colobran*” (CAPb 1562).

L'origen del topònim sembla evident, es tracta d'un derivat col·lectiu de *canya* amb el sufix *-er*; encara a l'actualitat, en aquesta zona hi ha abundància de canyes i al lloc on se n'hi troben se l'anomena *canyer*. A part, cal esmentar que gràficament el nom de lloc sempre va precedit d'article, en aquest cas amb la forma arcaica *lo*.

Cap d'Avall, feixa de terra del [ˈluʃtiməˈfeʃəðəfˈkabdəˈβal]

Feixa de terra que es trobava en una propietat que s'anomenava la Vinya i que formava part de la partida de terra de Puig-rodon i que ens l'han descrit com la primera que es trobava quan s'hi arribava vista des de la zona més alta, per això ens la van anomenar com a *l'última feixa del Cap d'Avall*. Per tant, és obvi que s tracta d'un topònim que pren sentit a partir de la seva situació en l'espai i en contrast amb altres feixes de terra que formaven part de la mateixa propietat. A l'actualitat, aquesta peça de terra ha esdevingut boscosa de pins.

Capdebou, serra de [ləˈsɛrəðəˈkabdəˈβow]

Oït oralment i situat cartogràficament, *Cap sa Bou*, es tracta d'un orònim situat en els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós que era l'antic municipi al qual pertanyia i al qual més freqüentment s'anomena el Bosc del Cominal (MAP 3).

Documentalment l'hem localitzat en un únic text del segle XVII, “La serra dita de *Capdebou*” (IFM 1644), que deu ser el mateix ja que el situa entre Osor i Querós, entre els masos Bosquets de Querós i el Carbonell d'Osor.

Sembla clar que es tracta d'una aglutinació *cap + de + bou*, és a dir un topònim provinent de l'animal boví –aspecte bastant freqüent en toponímia segons Moreu-Rey (ENL:63)-²⁴⁵, en el sentit cinquè que dona Coromines als noms de lloc formats a partir de bou: “Comparació amb un orònim provinent: *Cap d'en Bou*” (OnCat, III, 105); és a dir, que el nom tindria un caràcter metafòric amb el cap d'un bou –certament hi té una retirada- com demostraria l'ús de la preposició *de*, substituïda en algunes ocasions per un article salat fossilitzat, curiosament femení, *sa*, malgrat precedir un nom masculí.

Cap de la Bassa, llocdit

“Campum loco vocato *cap de sa basa*” (CAP 1622)

Peça de terra propera al mas la Codina, a la zona de Sant Miquel de Maifré, que devia el nom a la seva situació a l'espai, al final d'una bassa, actualment inexistent, on devia recollir-s'hi aigua que havia de servir per regar les terres de conreu. Gràficament hi destaca l'ús de l'article salat femení.

Cap de l'Hortal, llocdit

Peça de terra propera a can Plana, vers els límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord-est d'Osor.

“*Petia terra vocata cap des ortall*” (CAP 1342), “*loco vocato cap des ortall*” (CAP 1560), “*loco vocato cap des Ortal*” (CAP 1622), “*Loco vocato cap des ortall*” (CAP 1707)

Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *cap* en el sentit que li dona Moreu-Rey (ENL:44), ‘part extrema, superior d'un indret’, la contracció *des* amb la preposició *de* assenyalant pertinença i l'article salat arcaic *es* i el substantiu *hortal*, derivat augmentatiu d'*hort* o *horta* (DECat, IV, 819)

Cap del Pont, carrer el

Nom d'un carrer d'aparició molt esporàdica que es deu referir a la part de l'actual carrer del Pont que va des de can Tonet a Can Cinto, ja al carrer de França.

“Casa al carrer anomenat *Lo Cap del Pont*” (LLEV 1792)

Novament es tracta d'un nom de lloc fruit de la seva situació en l'espai ja que, com assenyala Moreu-Rey (ENL:44): “El mot “cap”, repetim-ho, serveix per assenyalar la part extrema, superior, d'un indret”. De fet, aquest indret servirà en algunes ocasions

²⁴⁵ Afirma que “...són bastant nombrosos els topònims corresponents als bovins: *El Bou, Collet dels Bous, Pla de Matabous...*”

també per situar algunes cases: “Caseta sita al *cap del Pont*” (FN 1805), és a dir, funcionarà com a *llocdit*. Morfològicament cal esmentar que apareix precedit per l'article *lo*, a l'actualitat no normatiu però aleshores molt present a la documentació escrita.

Cap del Pont, llocdit el [əf'kabdəl'pon]

Indret encara punt de referència a l'actualitat i que es refereix a la part del pont que enllaça amb el carrer de França, lògicament en referència al pont més conegut d'Osor, el que es troba al centre de la població, d'origen medieval, i sobre la riera d'Osor.

“Casa *al cap del Pont* de la Riera” (LLEV 1792); “Casa situada en *lo cap del Pont*” (LLEV 1792); “Casa *al Cap del Pont*” (FNA 1804); “Caseta sita al *cap del Pont*” (FN 1805); “Casa *cap del Pont*” (LA 1817)

És destacable que el topònim sempre ve precedit de l'article que, si no es contracta amb la preposició de situació *a*, és l'arcaic *lo*.

Cap del Pont, plaça del

“La *Plassa dita del Cap del Pont*” (LLEV 1731)

Es tracta del punt d'unió entre els actuals carrers de França i del Pont que abans de la reforma urbanística de principis segle XIX formava un espai obert entre can Cinto, can Lluís i ca la Mansueta que devia considerar-se com una mena de plaça que, malgrat tot, no apareix massa documentada al llarg de la història la qual cosa fa pensar en el fet que se'n devia realitzar un ús més esporàdic, possiblement provinent de la llengua oral, que no es va recollir administrativament on va predominar el nom de lloc considerat com a *llocdit*. V. *Cap del Pont, llocdit*

Capella, pla de

“*Planum vocato de Capella*” (CAP 1622)

Localitzat en relació amb el mas Boscà, sembla evident que es refereix a algun indret planer amb l'existència d'una capella; ara bé, no tenim constància de l'existència de cap edifici d'aquestes característiques a l'esmentat mas, per la qual cosa hem de pensar en les mes properes, la de Sant Francesc del Carbonell, la del Part o la del Coll. Tractant-se d'un capbreu referit al santuari del Coll, creiem que deu referir-se a aquesta capella que, per altra banda, es tracta de la més significativa de tota aquesta zona geogràfica.

Capella, torrent

Curs d'aigua situat prop de la parròquia de Santa Margarida de Vallors, no massa lluny dels límits amb Santa Creu d'Horta. Aquesta situació ens fa creure que es refereix a un torrent que neix i discorre prop de l'esmentada capella de Santa Margarida que, possiblement no entra ni en terme municipal ni parroquial d'Osor incloent-hi Santa Creu d'Horta; si no fos així, perquè en el document no es clarifica, es podria referir a la capella del Pedró, encara més propera a Santa Creu d'Horta i al terme municipal d'Osor.

“*Torrente vocato Capella*” (CAP 1446)

Cal destacar, morfològicament, l'omissió de qualsevol mena d'enllaç entre el genèric i el nom de lloc pròpiament dit.

Capellà, font del

Antiga font, a l'actualitat inexistent, que es trobava situada a Santa Creu d'Horta, molt a prop del mas Viurevol.

“*La font del capallà*” (FI 1562)

Creiem que es tracta d'un topònim relacionat amb algun fet religiós, possiblement provinent del fet de tractar-se d'algun indret on s'hi realitzaven pregàries, segurament per trobar-se prop d'algun camí esglesià; de fet, a la zona de Santa Creu, sense un nucli de població concret sinó format per una bona munió de masos, a l'hora de desenvolupar algunes pràctiques o cerimònies religioses –com ara un enterrament– i s'havien de realitzar a peu, hi havia diversos indrets d'aturada i aquest en podria ésser un com d'altres que hi ha encara a l'actualitat com per exemple el *sot del Perfundis*, que era on es resava el Deo profundis quan es conduïa un difunt dels masos de la zona del Barder a l'església parroquial de Santa Creu.²⁴⁶

Capellans, torrent dels

Semblaria que es tracta de l'actual riera de les Ribes o de la Noguerola, just a l'inici del seu curs com es pot deduir a partir de la situació que ens assenyala el document.

“Una pessa de terra anomenada torrent del Tey y Serrat de na Vaguera (...) Afronta asolixent en honor de dits Masos Gelats y Ribadevall; a mitg dia ab lo *Torrent dels Capellans...*” (LLEV 1731)

L'origen del nom, possiblement, és el mateix que hem esmentat en referència a la *font del Capellà*, encara que també podria haver sorgit a partir d'alguna propietat eclesiàstica. Destaca, morfològicament, que el nom de lloc vagi precedit de l'article arcaic *lo*. V. *Capellà, font del*.

Capmàs Badia

“*Capmàs Badia*” (ESC 1735); “Prat del Borratxí affrontatur a tremontana ab lo mateix *Capmas Badia* mitjansant la Riera” (CB 1735)

Possiblement es refereixi a la casa principal de can Badia seguint el sentit del primer element del topònim compost, que ens indiquen Alcover i Moll (AlcM, 2, 978) i Joan Coromines (DECat, VII, 420). És destacable el fet que aparegui sense cap connector ja que la forma més lògica sembla que hauria de ser *Capmàs de can Badia*. V. *Badia, mas can*.

Capó, cal [ˈkalkəˈpo]

Nom d'una casa actual situada al carrer del Pont que també hem documentat com a malnom individual, “*Juanet Quepó*” (LLC 1929e). Podria haver-se originat en

²⁴⁶ Segons Moreu-Rey (1982:100), aquest fet no seria gens extraordinari ja que són diversos els topònims que “Recorden pregàries al llarg dels camins esglesiars...”

algun fet anecdòtic, en una dedicació constant no professional, en un defecte físic o en una qüestió de caràcter però a hores d'ara ho desconeixem.²⁴⁷

Capollanc, torrent del.

“Lo Torrent anomenat del Capollanch” (LLEV 1731), “baix al *Sot qui ve del Capallench*” (LLEV 1731).

Situat segons aquest únic document en què apareix entre les propietats del Fonollet i la Riba d'Avall, creiem que es podria tractar d'un error de transcripció per *Çapollanch* –v. *Sapollanc*-. Ara bé, el terme apareix en dues ocasions amb substitució de –o- per –a- i en un determinat moment els dos termes apareixen junts i semblaria que l'escrivà els diferencia clarament: “una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra de Ozor, y en lo lloch anomenat *Çapollanch*; afronta asolixent en honor den Funollet; a migdia així mateix que posseheix na Subirana,²⁴⁸ a ponent en honor del Mas Riba de Vall fins a Rocaplana costa avall; y a tremuntana en honor de dit Riba de Vall fins baix al sot qui ve del *Capallanch*” (LLEV 1731). Si no es tractés del mateix topònim, hauríem de considerar-lo un topònim d'origen desconegut, que s'hauria pogut originar en una aglutinació de *capa* + *llanc*, de *caput* amb el sentit de *cap* però amb desconeixement del possible sentit del segon element; de la mateixa manera que ocorre amb *Capus Fontis* >*Capofonts* >*Capafonts* (OnCat, III, 250) on, a més, es produeix la coincidència de l'alternança o-a com en el nostre cas; el problema s'esdevé, però, en el fet que *caput*>*capo*, Coromines (1965, I, 251) i Veny (1996:62) coincideixen a afirmar que això és degut a alguna forma mossàrab, fet que no tindria massa lògica a la zona geogràfica que treballem, pertanyent a la Catalunya Vella.

Capsol, font de [ˈfoŋdəˈkapsol]

Pronunciat sense neutralització vocàlica, aquesta font se situa al pla del mateix nom que és a l'origen del topònim ja que és una font relativament recent i no pas natural sinó construïda per l'home que hi ha fet arribar l'aigua. V. *Capsol, pla de*

Capsol, pla de [ˈplaðəˈkapsol]

Nom d'una peça de terra recollit oralment i que se situa al costat de la Codina Vella, al nord de l'espai geogràfic treballat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

Desconeixem quin pot ser l'origen del topònim, podria tractar-se d'una monoftongació de *capsou* o bé un mot compost de *cap* + *sol*, podria ser *cap* com a part final o puig i *sol* relacionat amb l'exposició solar.

Capsou, peça de terra de

Antic tros de terra de situació desconeguda però que no devia ser massa lluny del mas el Pidevall del qual era propietat.

“*Pessa de terra de capsou*” (FP 1833)

²⁴⁷ No recollit per Moreu-Rey (1981). Un capó és un pollastre castrat de petit per engreixar-lo.

²⁴⁸ Fixeu-vos com aquí es produeix una feminització del llinatge Sobirà, ja que es refereix a Gertrudis Sobirà i Espígol, aleshores propietària del mas Sobirà; és interessant, alhora, d'observar l'ús de l'article personal femení *na* que amb el temps ha caigut en desús en aquesta zona dialectal.

Desconeixem l'origen etimològic del terme tot i que podria provenir del nom comú en el sentit de 'terra que l'amo es guarda per cultivar-la ell mateix' o bé 'tros de terra de l'heretat paterna, que l'hereu deixa conrear als seus germans perquè frueixin del seu benefici', aleshores es tractaria d'un mot compost *cap + sou* (DECat, VIII, 124)

Carabasser, llocdit

Devia tractar-se d'una peça de terra que se situava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Triador segons esmenta el document en què es localitza.

“Honorem vocatam de *Carabaser*” (CAP 1446).

Es tracta d'un mot derivat col·lectiu de *carbassa* amb el sufix *-er* possiblement indicant que en aquest lloc s'hi havia conreat aquesta planta. També cal esmentar que a la parròquia de Mansolí, en terme de Sant Hilari Sacalm hi havia existit una casa amb el mateix nom, “Casa *can Carbaser de Monsolí*” (FN 1825); no creiem, però, que existeixi cap relació entre els dos topònims —el segon és cronològicament molt tardà— malgrat l'omissió de l'article o la preposició d'enllaç entre el genèric i el nom propi que podria semblar que vol indicar *propietat de Carabasser* en el sentit antroponímic, d'un malnom o llinatge, o toponímic, del nom del mas que hem assenyalat. Gràficament, cal destacar l'ús de la grafia simple *-s-* i no del dígraf *-ss-* actual per referir-se a l'alveolar fricatiu sord.

Carbonell, fageda d'en

Bosc de faigs que devia entrar en terme de Querós ja que la *font Comallera* deu ésser una mala transcripció de la *font Samallera* ja a Querós —potser per influència del mas veí la Coma— i que devia formar part de les propietats del mas el Carbonell, força extenses com es pot observar, possiblement inclosa dins la partida de terra del mateix nom.

“La pessa de la font Comallera afronta amb el mas Carbonell dins la *fageda den Carbonell*” (IFM 1644).

En el topònim hi destaca l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en* que mostren, per una banda, la pertinença a l'indicat mas i, per l'altra, l'origen antroponímic en el llinatge. V. *Carbonell, mas el*.

Carbonell, font del [lə'fɔndətəkəɾβunel]

Font situada a tocar del mas del mateix nom, a la seva esquerra des de la façana, que encara podem veure tot i que a l'actualitat ni hi raja aigua. No l'hem documentada per escrit tot i que hi podem llegir una llinda que diu “Font del Carbonell 1791”. Per tant, com a mínim existeix des de les acaballes del segle XVIII ja que no sabem si és anterior i el text fou fruit d'un arranjamet que la deixà tal i com es pot veure a l'actualitat. V. *Carbonell, mas el*.

Carbonell, mas el [ətəkəɾβu'neɫ]

Antic mas situat al veïnat de Querósel, prop de la Coma i del coll de Querós, als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós, al NO d'Osor i del qual a l'actualitat només en resta dempeus la capella en la qual s'hi venera Sant Francesc d'Assís. Documentat abundantment, podem conèixer amb força exactitud els seus límits

o afrontacions, amb masos encara existents avui o bé d'altres de desapareguts: mas Pons Querós, mas Bosquets de Querós, mas la Coma, mas Puig, mas Ribà o mas Carbonell de Mansolí; és a dir, que les seves propietats arribaven fins a Querós i Santa Maria de Mansolí. El mas també apareix situat a diverses obres cartogràfiques com a *Mas Carbonell* (MAP 1), *Casa Carbonell* (MAP 2), *Mas Carbonell* (MAP 4), *C. Carbonell* (MAP 5, MAP 6) i esmentat a una colla d'obres generals o bé d'excursionisme, sobretot, per la seva excel·lent situació enmig d'uns impressionants paratges naturals, prop dels camins de Querós, Mansolí, el santuari del Coll, Sant Benet i Osor i per l'existència d'una bella capella, aspectes que conviden a la seva visita: “*Mas el Carbonell*” (AAEC 1882), “*Casa del Carbonell*” (CEC 1924), “*Can Carbonell*” (CARDÓS) o bé “*el manso Carbonell*” (Montsalvatge).

“Guillem de *Manso Carbonell* i *beromeua de Carbonel*” (NOT 1334); “*Mansi Carbonell* de Guofau” (PFM 1343); “*Mansi Carbonell*” (CAP 1446); “*mas Carbonell*” (COP XV); “*Manso Carbonell*” (MAN 1553); “*Mansi Carbonell*” (PFM 1562); “*mas de Carbonell* de gofau” (FM 1563); “*Mansi Carbonell*” (PFM 1583); “*Mas Carbonell*” (FM 1614); “*casa d'En Carbonell*” (MAD 1650); “*mansi Carbonell*” (FN 1710); “*lo Mas Carbonell*” (LB 1727); “*lo Mas Carbonell*” (FM 1726); “*el Mas Carbonell*” (FN 1805); “*Manso Carbonell de Osor*” (LB 1861); “*manso Carbonell*” (AM 1862); “*Carbonell*” (NOM 1863); “*Carbonell*” (PAD 1884); “*Mas Carbonell DEL* 1885); “*Carbonell*” (PAD 1930); “*Manso Carbonell*” (AM 1947)

Podem resseguir abastament els propietaris del mas i observar que el topònim i el llinatge dels possessors coincidiren pràcticament fins als nostres dies: 1334 *Guillem de mas Carbonell* *marit de Bertomeua de Carbonell*, 1440 *en Carbonell*, 1446 *Pere Carbonell*, 1497 *Miquel Carbonell*, 1553 *Sebastià Carbonell*, 1562 *Cristòfor Carbonell*, 1598 *Cristòfor i Pere Carbonell*, 1614 *Gabriel i Francesc Carbonell*, 1650 *Gaspar Carbonell*, 1710 *Francesc Carbonell*, 1726 *Brígida Carbonell i Masgrau muller de Joan Masgrau i Carbonell*; 1727 *Josep Sangles i Carbonell* “*qui per causa de nupcias ha entrat en lo mas Carbonell*” (LB 1727), 1731 *Francisco Sangles i Carbonell* *marit de Teresa Carbonell*, 1737 *Brígida Colobran i Carbonell*, 1746 *Brígida Carbonell* “*pagesa hereva del Mas Carbonell*” (LB 1746), 1780 *Hilari Joanhuix i Carbonell*, *marit de Brígida Carbonell i Joanhuix* “*qui per causa de nupcias ha entrat en lo mas Carbonell*” (FM 1780),²⁴⁹ 1785 *Francisco Bagis i Carbonell*, 1805 *Anton Carbonell*, 1825 *Jacinto Carbonell i Quadras*, 1862 *Tomàs Carbonell*, 1960 *Tomàs Carbonell Jover*.

El cognom, àmpliament documentat al llarg de la història a l'espai geogràfic que estem treballant, també apareix en diferents caps de casa, Miquel Carbonell (FOG 1497) i Sebastià Carbonell (FOG 1553), així com en un antic alcalde del terme, Francisco Bagis i Carbonell, entre els anys 1773 i 1774.

Gràficament, el mot gairebé sempre apareix amb la mateixa forma, exceptuant un cas en el qual apareix sense palatalitzar, *Carbonel* (NOT 1334). A part, documentalment apareix gairebé sempre acompanyat del genèric *mas* –tot i que actualment s'omet- i, a partir del segle XVIII amb l'article *lo* o *el* que el precedeix; quant al connector entre el genèric i el nom propi, cal dir que habitualment no hi és tot i que podem trobar algun

²⁴⁹ Podem observar en diverses ocasions com es manté el llinatge principal que dona nom a la propietat per sobre del que porta el pagès vingut de fora per casar-se amb la pubilla Carbonell. D'aquí prové l'ús de dos llinatges en diverses ocasions.

cas d'aparició de la preposició de propietat *de* i en una ocasió de l'article personal *en*; així mateix, cal esmentar que en tres ocasions apareix com a un topònim compost, possiblement amb el nom del propietari a 1343 i 1563, *mas Carbonell de Gofau* i amb l'esment del municipi a 1861, *Manso Carbonell de Osor*.

Etimològicament, es tracta d'un antropònim molt freqüent²⁵⁰ derivat diminutiu de *Carbó* que fins i tot pot trobar-se com a nom de lloc en plural en algunes zones del domini lingüístic.²⁵¹ L'origen del topònim sembla antroponímic, de fet ja Pladelasala (1960:370) ho indicava així, assenyalant que formava part de l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll: "El Carbonell (Derivado de un nombre personal propio", aspecte que també corrobora Navarro Colás (1963:28); a més a més, el fet de la coincidència que hem pogut observar entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari i l'arrelament i freqüència del llinatge a Osor des del segle XIV i fins a la segona meitat del XX, acaben de corroborar aquesta tesi.

Carbonell, molí del [əlmu'liðətkərβu'neɫ]

Molí que a l'actualitat se l'anomena habitualment *de les Pipes* tot i que encara l'hem sentit anomenar com a tal i que formava part de les propietats del mas del mateix nom. Es tracta d'un molí que es localitza prop del mas, a ponent, prop de la riera d'Osor, no massa lluny del mas Claver, que gaudia, malgrat la dependència de l'indicat mas, del seu propi habitatge i terres –hem documentat una partida de terra homònima-, de fet hem observat que al seu habitant se l'anomenava *masover* més que no pas *moliner* i que se l'assenyala com a "*molí ab sas terras*" (FN 1825); a 1930, encara restava habitat per dues persones segons el padró d'aquell any. És a dir, es tractava d'una propietat del mas Carbonell que li donava el nom, però que funcionava gairebé com a una casa autònoma. Apareix cartogràficament, "*Molí Casa Carbonell*" (MAP 2)

"Lo molí del Carbonell" (LB 1705); "El Molí den Carbonell" (LLEV 1731); "Joseph Roure masover del molí den Carbonell" (LB 1765); "lo Molí vulgarment dit den Carbonell" (FM 1792); "el molí de Carbonell" (LB 1817); "Es propi del mas Carbonell aquella casa, molí ab sas terras anomenat lo Molí den Carbonell" (FN 1825); "*Molí de Carbonell*" (NOM 1863); "*Molino de Carbonell*" (PAD 1885); "*Molino de Carbonell*" (PAD 1930)

Quant a l'escriptura, podem observar que el connector més habitual és el format per la preposició *de* i l'article personal *en* que en alguns casos s'omet o se substitueix per *el*; a part, el genèric gairebé sempre va precedit també per un article, *lo* que evoluciona cap a l'actual i normatiu *el*, especialment quan es contrau amb *de* o *a*. V. *Carbonell, mas el*

Carbonell, partida de terra del [pər'tiðəðətkərβu'neɫ]

Es fa referència a les propietats i terres, a l'actualitat fonamentalment boscoses, que pertanyien o havien pertangut al mas del mateix nom; limitaven amb la riera d'Osor, amb la parròquia de Mansolí, amb el mas Carbonell de Mansolí, amb l'antic terme de Querós –dins el qual hi tenia alguna possessió- i amb el mas la Coma.

²⁵⁰ Així ho assenyalen Alcover i Moll. "Llinatge molt estès per Catalunya, València i Balears" (AlcM, 2, 1020) i Joan Coromines: "... el comuníssim Carbonell". (OnCat, III, 261).

²⁵¹ Veny (1996:72) ens diu referit a la toponímia, que existeix l' "Ús del plural de noms de persona: *es Carbonells...*".

“*Finca Carbonell* Límites N. Con tierras de Manso Rovira, Coma, E. con la riera de Osor y tierras del manso Coma. Chopos, encinas, fresnos” (DFE 1939); “*Partida Manso Carbonell*” (AM 1947); “*Pago o paraje Carbonell*” (CAD 1960) –on se’ns diu que estava formada per vint-i-dues peces de terra a més del mas-

V. *Carbonell, mas el*

Carbonell, Molí del V. *Molí del Carbonell, partida de terra-torrent del*

Carbonell, quintà de [əlkiŋˈtaðəʔkəɾβuˈneɫ]

Amb aquest terme, sense el genèric *mas*, es fa referència a les propietats de terra del Carbonell situades, a grans trets, entre el mas i el molí del Carbonell, formava part, per tant, de la partida de terra del Carbonell.

“Lo molí fariner ab lo hort a ell unit que és al peu del *quintà de dit mas Carbonell*” (RFM 1726); “Hort al *quintar de dit mas Carbonell*” (LLEV 1792).

Lingüísticament, a diferència d’altres topònims formats a partir del mateix nom propi, hi destaca l’omissió de l’article que uneixi el genèric amb el topònim, solament apareix amb la preposició *de* que indica propietat del mas homònim. V. *Carbonell, mas el*

Carbonell, sot del [əlˈsoddəʔkəɾβuˈneɫ]

Es tracta del que actualment s’anomena el sot de les Pipes o bé de mas Claver (MAP 3) però que tradicionalment s’havia esmentat com a sot o torrent del Carbonell que és com encara l’hem oït dir. Aquest curs d’aigua neix a la Gavarra, relativament a prop de Vallclara, passa pel molí de les Pipes o del Carbonell (de fet també l’hem documentat amb el nom de *torrent del Molí d’en Carbonell*), pel mas Claver i s’uneix a la riera d’Osor prop del molí d’en Boscà, a uns vuit quilòmetres d’Osor. L’hem observat en alguna publicació cartogràfica, “*T. de Carbonell*” (MAP 1), o d’excursionisme, “*la riera del Carbonell*” (CEC 1924).

El nom prové del molí del mateix nom propietat del mas homònim i, geogràficament, aquest curs d’aigua marca el límit entre les parròquies de Santa Maria de Mansolí i Osor, tal com s’esmenta en un text de 1885: “*torrent entre els masos Carbonell i Masclavé*” (DEL 1885).

Carbonera, llocdit Roca V. *Rocacarbonera, llocdit*

Carboneres, tallada de les [təˈjaðəðələskəɾβuˈnerəs]

Tros de terra boscós de castanyer i alzina que se situa entre els masos el Cerver i el Clascar. Es tracta d’un topònim recollit oralment que es va originar en l’antic ofici de carboner, una activitat que no podia realitzar-se fora de llocs boscosos i que havia gaudit d’un gran arrelament a Osor fins a la segona meitat del segle XX. L’espai que designa el nom havia estat tradicionalment usat per fer-hi carboneres, llavors, es tracta d’un derivat de *carbó* amb el sufix *-era* en plural, un mot no gens estrany en toponímia com assenyalen Moreu-Rey (ENL:87), Amigó (1999:151) o Coromines (OnCat, III, 261)

Carena, llocdit

“*Loco vocato Charena*” (CAP 1446).

Segons el document, es tractava d'un indret situat entre els masos can Plana i la Corbera. Atesa la diferència d'alçada que existeix entre aquests dos masos, per anar de l'un a l'altre s'ha de realitzar una ascensió progressiva i continuada; pensem que el topònim es refereix a la part més elevada d'aquesta ascensió, provinent del mot comú amb el sentit de línia divisòria de dos vessants en una muntanya o serralada” (IEC, 354)²⁵², paraula encara viva com a comú, [ləkə'ʀenə], usada freqüentment, per exemple, per bosquetans, pagesos, boletaires o caçadors. Etimològicament, el mot sembla que prové del llatí *carina* amb el mateix significat (AlcM, 2, 1032) tot i les consideracions que hi oposa Joan Coromines (DECat, II, 574, 575). Quant a la forma escrita, és destacable l'omissió de l'article i l'ús del dígraf arcaic final *-ch* per representar el so velar oclusiu sord.

Cargol, llocdit

“*Lo lloch anomenat Cargol*” (LA 1817)

Tot i que en el document no se'n concreta la situació geogràfica, per la datació, creiem que es tractava de l'indret en el qual se situava el *mas can Cargol*, entre els masos els Artigots i can Masó; fins i tot podria referir-se a alguna peça de terra propietat d'aquesta casa o bé a alguna partida de terra propera a ella; si no fos així, també podria indicar la mateixa casa substituint el genèric *mas* o l'introduïdor *can* per *llocdit*. V. *Cargol, mas can*.

Cargol, mas can [ˈkaŋkərˈɣol]

Nom d'una petita casa o mas de la qual no se'n serva pràcticament record, que es trobava situat prop de les Mines d'Osor entre els masos Artigots i Masó, no massa lluny del Pidemunt. És esmentat per Pladelasala (1960) com a *Can Cargol*.

“*Can Cargol*” (NOM 1863); “Josep Pidemunt habitant per masover a *can Cargol*” (LB 1869); “*Manso can Cargol*” (LA 1871)

L'ús de la contracció *can* indicant, freqüentment, malnom o nom de casa, ens fa pensar en la possibilitat que el nom del mas tingui un origen antroponímic ja que *Cargol* o *Caragol* és un mot molt habitual en malnominació, com ja va esmentar Moreu-Rey (ENL:91): “*En Caragol, el Cargol, és usual pertot*”; si no fos així, també es podria haver originat a partir de llinatge, recollit per Moll (ELC:287), el que succeeix, però, és que es tracta d'un cognom que no hem documentat a Osor tot al llarg de la història en general ni durant el segle XIX en concret, moment en el qual es localitza el nom de lloc per escrit.

Cargol, vinya de Can V. *Can Cargol, vinya de*

Carles, casa d'en

²⁵² Domingo i Francàs (1997:81), també recull aquest sentit del mot com al més habitual, així mateix també ho afirma Coromines (DeCat, II, 574).

“*Casa Carlas de Ozor*” (IFM 1709); “*casa nomenada dan Carles*” (ESC 1775); “Otra casa que fue de Juan Carles sita en la calle de la plaza Vieja (...) la dicha *casa llamada den Carles*” (HIP 1801); “la botiga vulgarment dita la *Casa den Carles* y en lo carrer dit de Munt” (FN 1844); “*Can Carlos*” (AM 1947)

Malnom de casa pretèrit que, possiblement s’originà en el llinatge documentat a Osor entre els segles XVII i XIX com sembla mostrar l’esment de 1801.

Carles, peça de terra d’en

Petita partida de terra que es trobava al costat de la riera d’Osor i de la qual en desconeixem la situació exacta.

“Pessa de terra que es part de aquella *nomenada den Carles*” (LLEV 1792); “Partida *Hort den Carles*” (AM 1944); “*hort de can Carlos*” (AM 1953)

Es tracta d’un topònim d’origen antroponímic provinent no del prenom sinó del llinatge homònim que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVII i fins a les acaballes del XIX. El fet de documentar el nom de lloc encara a mitjan segle XX, quan el llinatge ja no existia a Osor, ens demostra que el topònim s’havia establert plenament com a tal. A més, l’aparició i el manteniment de la contracció amb l’article personal ens acabaria d’arrodonir l’esmentat origen antroponímic. També cal esmentar que, a 1947, la forma del nom de lloc és castellanitzada; a banda de les qüestions administratives i polítiques, això ens demostra el desconeixement del llinatge com a originador del topònim per part del copista que el pren com a provinent del prenom que sí que pot castellanitzar. En aquest mateix document, s’hi produeix la substitució de la preposició *de* per la fórmula *ca* fet que podria portar a la confusió de fer creure que la peça de terra es trobés al costat mateix de la casa que havia existit amb la mateixa forma, cosa que no és així. V. *Carles, casa d’en*

Carlos, font d’en [ləˈfoŋdəŋˈkarlus]

Nom de font d’origen antroponímic, com es pot observar per l’ús de l’article personal *en* acompanyant la preposició *de*. desconeixem si prové del prenom castellanitzat o bé d’una castellanització de l’antic llinatge *Carles* que apareix en altres topònims.

Carmelita, ca la [ˈkaləkərməˈlitə]

Nom d’una casa situada a la plaça del Verger també coneguda com a *cal Rusc*. S’origina en l’hipocorístic diminutiu del prenom femení Carme.

Carmeta, can [ˈkaŋkəˈmɛtə]

Nom d’una casa situada al carrer de França també coneguda com a *cal Marrà* o *can Camarada*.

El nom s’origina en el prenom femení *Carme* amb sufix diminutiu, tractant-se, doncs, d’un hipocorístic. El més curiós, però, és la masculinització de l’article personal que deu indicar que devia originar-se en un malnom d’home al qual se li aplicava el nom de la mare o de la muller.

Carmeta Llevadora, ca la [ˈkaləkərˈmetəλəβəˈðorə]

Nom d'una casa situada al carrer de França i també coneguda com a can Llorenç del Molí o can Xiquet. El terme s'origina en un hipocorístic diminutiu de *Carme* i en l'ofici de la seva portadora.

Carolina, ca la [ˈkaləkəruˈlinə]

Nom d'una casa actual situada al carrer de França i que també es coneix com a *can Ton Tonet*. L'origen del malnom es troba en el prenom femení que havia portat una habitant.

Carra, horta de la [ˈlortəðələˈkarə]

Nom d'una peça de terra que es troba prop de la partida de terra del Solà en direcció al Cementiri, al costat de l'horta d'en Cases.

Recollit només oralment, es tracta d'un topònim opac, d'origen desconegut malgrat que creiem que podria ser antroponímic ja que al costat seu hi localitzem l'esmentada horta d'en Cases i l'horta d'en Tuïc, totes dues amb aquest origen en un llinatge i en un malnom de persona.

Carrera, borda de la

Petita casa que solament apareix esmentada per Pladevall (1962:285). Pel que ens esmenta l'indicat autor, aquesta borda devia localitzar-se entre els masos Vallpregona d'Amunt i Vallpregona d'Avall, actualment les Berbolades, en el camí que anava de can Bosc al mas la Corbera i, des d'aquí, al santuari del Coll.

“Carrera, borda o petita masoveria vers Vallpregona, dita la borda de *za Carrera*” (MAN 1316)

El nom deu originar-se en el genèric *carrera* –com demostraria l'ús de l'article salat femení singular-, provinent del llatí vulgar *carraria*, ‘camí de carros’ (OnCat, III, 288 i AlcM, 2, 1059); de fet, aquí podríem confirmar l'afirmació realitzada per Moreu-Rey (ENL:101), “La paraula *Carrera* (...) va caracteritzar antigament el camí ral apte per al pas de carros”, ja que l'esmentat camí on devia situar-se aquesta masoveria es pot considerar com a una branca del camí Ral que va d'Osor al Coll i a Querós.

Amb posterioritat al document assenyalat per Pladevall, documentem també el llinatge *Carrera-Carres*, des de 1443 i fins a l'actualitat que existeix tant en singular com en plural com a cognom osorenc;²⁵³ tanmateix, per la cronologia i per la situació que facilita la lògica de la hipòtesi que hem presentat més amunt, no creiem que existeixi relació entre el nom de la borda i l'esmentat antropònim.

Carrer Ascasso, font del

Font pública situada al carrer del Pont, possiblement vers la casa anomenada can Cases, molt a prop del pont medieval. El terme apareix en un únic document municipal en plena Guerra Civil que és el període durant el qual el carrer del Pont va rebre el nom d'Ascasso o Francesc Ascasso

²⁵³ Segons el PAD 2002 amb dues freqüències, *Carrera* com a primer cognom i *Carres* com a segon.

“*Font del carrer Ascasso*” (LA 1938, lligall 252)

V. Francesc Ascasso, carrer

Carrer de França, font del [lə'fɔndə'fransə]

Són dues les fonts que s'han localitzat en aquest carrer i que se les ha esmentat amb el mateix nom, una de més antiga i avui inexistent, situada a la meitat del carrer i que data de principis segle XX, i l'altra, encara avui útil, a les acaballes, a l'inici del camí del Solà i que data dels anys setanta del segle XX. En tots dos casos es tractava de fonts públiques no naturals.

“*Font del carrer de França*” (LA 1938, lligall 252)

El nom de les fonts, evidentment, prové de la situació al carrer que els origina.

Carreró, llocdit el

“*Lo paratge dit lo Carreró, camí que baixa a la Riera*” (FNA 1815)

Es tracta d'un petit passatge que condueix a la riera, però que desconeixem si es refereix a algun dels que encara existeixen al carrer de França o bé al que hi arriba des del carrer del Pont ja que cap d'ells gaudeix d'un nom propi que els qualifiqui. El mot és un derivat diminutiu del nom comú *carrer* amb el sufix *-o* que s'acompanya de l'article arcaic *lo*; per tant, és un terme que prové del nom comú amb sentit de ‘carrer estret’ (IEC:361).

Carretera, la [ləkərə'terə]

Es tracta de la carretera Gi-542 entre Anglès i Sant Hilari Sacalm que, a l'actualitat, rep el nom de carrer Major, en el seu pas per Osor, encara que la gent s'hi refereix amb el genèric esdevingut nom de lloc.²⁵⁴

“*Partida Hort de can Vidal linda al Este con la carretera*” (AM 1944), “*la carretera*” (AM 1947); “*la carretera*” (AM 1953)

Queda clar que el topònim s'origina a partir del nom comú en el sentit de ‘Via de comunicació entre poblacions’ (IEC:362).

Carretera, pont de la. [əl'poŋdələkərə'terə]

Es tracta del pont que es va construir enmig del poble, a la Carretera o carrer Major, com a substitut de l'antic pont de can Vidal, entre l'edifici de l'Ajuntament i can Gol, sobre la riera Noguerola.

Com es pot deduir, el nom prové del fet que forma part de la carretera Gi-542 en aquesta part.

²⁵⁴ A voltes, però, se l'anomena afegint-hi el poble al qual es dirigeix, així hem oït esmentar la *carretera d'Anglès* o la *carretera de Sant Hilari*, forma que hem documentat per escrit: “*Carretera de San Hilario Sacalm*” (DFE 1957).

Carreteres, les Quatre V. *Quatre Carreteres, les***Carruset, casa**

“*Casa Carruset* hi viu Salvador Dois” (LA 1817)

El nom semblaria originar-se a partir del llinatge *Garroset* –amb ensordiment- o bé de *Cruset*, com a mas o llinatge i responent a una pronúncia que hem oït tot i que amb vibrant simple.

Cartalonga, camí de

Per la documentació queda força clara la situació d’aquest antic camí, a la parròquia de Santa Creu d’Horta, prop dels masos Sobirà i Viurevol i de la riera de Gironella.

“Una pessa de terra anomenada Menudades que fou del mas Riuravol,²⁵⁵ antes del mas Subirá, afronta asolixent ab la Riera Gironella; a mitg dia en altre honor llur mediant camí de Cartalonga; a ponent y tremuntana en altre honor llur del Mas Subirá” (LLEV 1731)

Atesa aquesta localització, semblaria que es tracta del camí ral de Vic a Girona, antigament anomenat camí de Bella Polla, al límit municipal entre Osor i Santa Coloma de Farners. Etimològicament, ens trobem davant d’un topònim complex, opac des d’un punt de vista actual. Semblaria una aglutinació, *carta* + *longa*, el segon element amb el sentit de llarga, provinent del llatí *longus* amb la forma arcaica sense palatalitzar fossilitzada;²⁵⁶ el primer element, *carta* no és gens clar, ja que de ben segur no prové del nom comú homògraf sorgit del llatí *charta*, ‘paper’. Joan Coromines (OnCat, III, 294), parlant de *Cartanis*, una partida de terra i una casa del terme de Gerri de la Sal, amb molts dubtes esmenta que aquest element podria originar-se en el proto-basc *farri*, ‘pedra’, però acaba afirmant que “Esperem que ulteriors estudis aportin més llum a aquesta qüestió”.²⁵⁷

Casa, peça de terra de la

Fa referència a un tros de terra de conreu situat just darrere d’una casa del carrer de França, probablement per la banda que no dóna a la riera d’Osor.

“*Pessa de la Casa* de la calle de Francia” (AM 1862).

L’origen del topònim, per tant, el trobem en la proximitat entre la peça de terra i l’habitatge del seu propietari.

Casaboscà, casa de

²⁵⁵ Aquesta forma escrita es tracta d’un error de còpia en referència al mas Viurevol.

²⁵⁶ El fenomen de palatalització a principi de mot *longus* > llarg és habitual a la llengua: “La L s’ha palatalitzat en *λ* (ortogràficament *ll*) (...) Aquesta palatalització es constata ja al segle XIII (BDCIC, VII, 53), però fins ben entrat el segle XV predomina en l’escriptura la *l*- simple per influència del llatinisme”. MOLL, Francesc de B. (1991): *Gramàtica històrica catalana*, p.93.

²⁵⁷ L’article de l’OnCat sobre *Cartanis*, i per tant aquestes afirmacions, apareixen referenciades per Xavier Terrado i no per Joan Coromines.

“*Casa de Casaboscar*” (ESC 1779)

Nom d’una casa que s’origina en el llinatge del seu propietari ja que aquest s’anomenava Joan Casaboscà.

Casa del Ros, botiga de

Nom pretèrit d’una casa que devia ser un comerç, situada al carrer de França, no sabem, però, a quin lloc concretament.

“Tota aquella Botiga Gran dita la *Botiga de casal Ros* vulgarment part dita den Vila y vulgarment den Ros en carrer vulgarment dit de Fransa” (FNA 1825).

Es tracta d’un nom compost de *casa* i de *Ros* que, possiblement, deu ser un malnom individual originat a partir del color dels cabells ja que, com a llinatge, el terme només es documenta a Osor durant el segle XX, amb posterioritat al document en què apareix com a nom de casa; el connector, a més, semblaria indicar malnom ja que encara que en un cas apareix precedit de la preposició i l’article personal, en l’altre hi surt simplement amb l’article definit propi de malnoms no relacionats amb llinatges.

Casa de n’Albereda, torrent de.

“Aquell tros de terra regadiu en lo territori anomenat lo *Torrent de Casa den Albareda*” (FN 1834)

Possiblement es tracta d’un altre nom per referir-se a l’actual sot de ca n’Aubreda. V. *Albreda, sot de ca l’*

Casa de Recs, camí de

“Loco vocato Sant Julya Affront. Ab oryente in vinea den campla que fuit den puiol a merydye in *camyno quo tenditur a domus voccatam de Rechs* ab occidente in honore masoverye des coll quo vobis tenetur et a circio in dicta vinea den campla” (CAP 1446)

Camí que devia dirigir-se a la domus de Recs, possiblement a la zona del Brau i el mas Peiró, és a dir, vers l’antic Puigferran. És evident que el topònim prové de l’indret al qual es dirigeix el camí.

Casadevall, mas

Mas que sempre apareix com a una propietat del Cerver ja que al segle XV també se l’esmenta com a una possessió de *Johannes Cerver*. Devia situar-se a mig camí del mas el Clascar ja que afronta a occident amb el mas Cerver. A l’actualitat no existeix cap mas físicament ni en el record amb aquest nom cosa que no ha d’estranyar-nos ja que com ens diu el document de 1731, aleshores ja restava derruït.

“*Mansata vocata Casadevall*” (CAP 1446); “dit llur Mas Server (...) junt ab todas las terras de aquell, junt ab los Masos *Casadevall*, Sarradella y Puigbell dirruits y a dit mas units” (LLEV 1731); “Tot lo mas Cerver junt ab los masos *Casadevall*, Serradella y Puigbell y al dit mas Cerver units” (LLEV 1792)

Semblaria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic, en un llinatge; ara bé com a tal a Osor només apareix documentat a la segona meitat del segle XIX i la primera del XX, la qual cosa ens fa pensar que podria haver-se originat per la seva situació en relació amb el mas Cerver al qual pertanyia, la *Casa d'Avall* –cosa que també es podria produir amb el mas Serradella que també hi apareix-; aleshores hauríem de parlar d'una aglutinació provinent de la situació en l'espai.

Casa d'Indústries, finca

En desconeixem la situació exacta, però creiem que fa referència a alguna petita partida de terra propietat de la central Indústries Bonmatí, que li originaria el nom, i que a mitjan segle XX era la que subministrava electricitat al poble d'Osor; podria tractar-se de l'espai que envoltava el repetidor prop d'on a l'actualitat trobem el parc infantil, davant del Casal Verdguer i al costat de l'hort del Rector.

“*Finca casa de Industrias*” (AM 1947); “*finca casa de Industrias*” (AM 1953)

Casalons, feixa de terra els

Feixa de terra situada prop de les propietats dels masos can Plana i el Celró, vers la muntanya del Coll, possiblement a la serra homònima que n'originaria el nom.

“*Loco voccato feixa des casalons*” (CAP 1342); “*Fexa dels Casalons*” (CAP 1622)

Lingüísticament és destacable el canvi de connector entre el genèric i el nom propi, que evoluciona des del *des*, amb l'ús de l'article salat, a *dels*, amb l'article determinat plural; així mateix, cal esmentar el fet que aparegui en plural aspecte que ens conduiria a pensar que en aquesta zona devia haver-s'hi trobat diversos petits casals –considerant *casalons* com al plural del diminutiu derivat de *casal*-; de fet, es tracta d'un espai geogràfic en el qual s'hi situa un bon nombre de masos com ara Setembre del Coll, Aulina, can Coll, Pontei o Part, Casulles, Gascó i Celró entre d'altres. De l'abundància de masos podria haver-se creat el topònim *Casalons*. A l'actualitat, però, aquest topònim és inexistent.

Casalons, serra dels

Deu tractar-se de la serra que des de can Plana ascendeix fins al santuari del Coll ja que el document ens assenyala que afronta amb els masos Celró, Aulina i Setembre del Coll, que se situarien, aproximadament, en aquest espai tot seguint l'esmentada ascensió des de can Plana, que és citat en relació amb la feixa de terra dels Casalons.

“*Loco voccato serra des casalons*” (LLEV 1622)

Morfològicament, cal indicar l'ús de la contracció *des* que s'alterna amb *dels* en el mateix document; això deu ésser degut a què aleshores, al segle XVII, encara existia l'ús indiferent d'una o l'altra forma. V. *Casalons, feixa de terra dels*

Casals, mas.

Hem documentat dos masos amb aquest nom, un en terme de Sant Hilari Sacalm, a la parròquia de Santa Maria de Mansolí, i l'altre en terme d'Osor, parròquia de Santa Creu d'Horta, el primer prop de la Creu del Coll de Llevanyes,²⁵⁸ i el segon

²⁵⁸ Possiblement aquest és el mas que a 1562 consta com a derruït en un Capbreu de rendes de Solterra segons recullen Pladevall i Serradesanferm (1986:65).

prop dels masos Riba d'Amunt i Riba d'Avall. Ambdós, però, devien formar part del castell de Solterra ja que en un document s'hi refereix com a "los *masos de Casals* amdós" (COP XV).²⁵⁹

Altres documentacions són "*Mas Casal* de Sant Hilari" (LLEV 1731), referint-se al primer; "*Mansi Casallo*" (CAP 1446); "*casa Casals* de Josef Casals" (CADT 1785) que semblen adreçats al segon.

Etimològicament, el nom podria haver-se originat en el nom comú *casal* en el sentit de 'casa gran', però l'existència d'un cap de casa amb aquest llinatge al segle XIII, *Petrus de Casalis* (COP 1234) i el fet que es tracti d'un cognom molt freqüent a Osor fins a arribar a l'actualitat,²⁶⁰ ens fa pensar que es tracta, novament, d'un topònim provinent d'un antropònim. La forma plural semblaria que ho fa més evident ja que de fet, al llarg del temps, s'han alternat indistintament els llinatges *Casal-Casals*, en singular i plural, i, per altra banda, no creiem en l'existència de dos grans masos en poc espai geogràfic dels qual a l'actualitat no se'n servi record.

Casals, partida de terra els-camp de

Partida de terra que se situava dins les propietats del mas can Cercenedes, prop de la riera Noguerola, no massa lluny d'on a l'actualitat s'hi troba el dipòsit municipal d'aigua.

"*Campo de Casals*" (CAP 1446); "*Partida los Casals*" (CADT 1785).

Els dos esments semblaria que es refereixen al mateix espai tot i que el primer apareix precedit del genèric *camp* i el segon de *partida* –de fet, no és estrany trobar formes escrites en les quals *camp* funciona com a sinònim de *partida de terra*- i que l'enllaç amb el nom propi és diferent, la preposició *de* en el primer, que semblaria indicar pertinença, possiblement a una persona de llinatge Casals, i l'article arcaic *los* en el segon, que semblaria originat en el nom comú.

Possiblement, es tracti d'una evolució que ve determinada per un canvi de propietat amb manteniment del llinatge original dins el topònim, la coincidència de l'antropònim amb un nom comú devia provocar, amb el temps, que es perdés el sentit de llinatge i passés a funcionar com a topònim provinent del nom comú, cosa que implicaria el canvi de connector; a més, no tenim constància oral ni escrita de la possible existència de diverses cases, masos o casals en aquest indret en cap moment de la història, els masos més propers com el Ripoll o Cercenedes en queden força allunyats.

Casal Verdaguer, el [əʔkə'zalβərðə'ɣe]

Es tracta de l'edifici que es troba just davant del parc infantil, al costat de l'hort del Rector i de la Fonda. És una construcció propietat de la parròquia i en la qual durant molts anys s'hi havia desenvolupat diverses activitats culturals i socials com ara festes infantils, festes d'avis, teatre, concerts de cançó coral i d'havaneres, mítings polítics i cinema –per aquesta raó també se'l coneix com *el Cine*-.

²⁵⁹ Per la utilització de la forma "los masos" i "ambdós", queda clar, en aquest document, que es tractava de dos masos diferents amb el mateix nom.

²⁶⁰ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de.....

El nom compost prové de les seves dimensions –és força gran-, *Casal* –a part que era un lloc de trobada- i del nom de l' eminent poeta català de la Renaixença, *Verdaguer*.

Casal Verdaguer, parc del [əl'pərgdə'kə'zəlβərðə'γe]

Amb aquest nom s'anomena el parc infantil que es localitza davant de l'edifici homònim -que, com podem deduir, origina el topònim- sota la Carretera, sobre la riera de la Noguerola i al costat de l'hort del Rector. L'hem sentit anomenar així, però la forma més habitual d'esmentar-lo és simplement com *el Parc* o, encara més sovint, castellanitzat a *el "Parque"*. V. *Casal Verdaguer, el*

Casamitjana, baga d'en

“Dos pessas de terra anomenadas *la Baga den Casamitjana* sitas en lo territori dit lo Gravat” (FN 1819)

Petita partida de terra ombrívola, orientada al nord, de castanyers, d'aquí provindria el genèric *baga*, que era propietat dels Casamitjana com es pot observar a partir de l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en*, situada prop de la riera Noguerola i de la casa del mateix nom, en el llocdit Gravat, diferent de l'indret que a l'actualitat porta aquest topònim. V. *Casamitjana, mas can* i v.t. *Gravat, llocdit el*

Casamitjana, camí d'en

“Lo dit *camí den Casamitjana*” (LLEV 1731)

Camí que únicament apareix en aquest document com a afrontació d'una peça de terra que a més confronta amb la riera Noguerola i la casa de can Casamitjana; per aquesta situació, podem deduir que es tractava d'un camí que es dirigia cap a la casa del mateix nom i que es trobava dins les seves propietats com semblaria assenyalar l'ús de la preposició *de* i de l'article personal *en*; per tant, el llinatge seria l'originador del topònim. V. *Casamitjana, mas can*.

Casamitjana, camp d'en [əls'kamzðə'kaŋ'kazəmid'ʒanə]

Actualment es fa referència a les peces de conreu localitzades davant de can Casamitjana en direcció al Ripoll i en plural perquè no es tracta d'un sol camp. Per tant, es troba situada davant de la casa del mateix nom, sobre el camí que condueix al mas el Ripoll i la riera de Noguerola

“...un hort de terra prop y fora de dita vila y sota lo *camp anomenat den Casamitjana*” (LLEV 1731); “Lo *Camp den Casamitjana* y antiguament las Casas” (LLEV 1731)

L'origen del topònim torna a ser antroponímic, en el llinatge homònim perquè n'era una propietat. Morfològicament, destaca el fet que el topònim vagi precedit de l'article arcaic *lo* que ha evolucionat a l'actual *els*, en plural per la raó que ja hem indicat.

Casamitjana, can [ˈkaŋ'kazəmid' ʒanə]

Nom d'una casa actual situada al carrer del Verger, prop del mas homònim si no és que es tracta del mateix. El nom possiblement prové del llinatge o bé del fet que aquesta casa fos propietat del mas.

Casamitjana, la Comarca de V. *Comarca de Casamitjana, la***Casamitjana, mas can** [ˈkaŋˈkazəmiˈʒanə] i [ˈkaŋˈkazəmidˈʒanə]

Pladelasala (1960:375) ens data aquesta casa al segle XIV i ens indica que no la va poder localitzar ni situar però que, amb d'altres “es posible que estuvieran junto a la Sagrera”. No podem afirmar amb tota certesa que es tracti de la casa actualment coneguda com a can Casamitjana –esmentada sense genèric i amb so fricatiu del dígraf *tj* alternant-se amb l'africat-, però creiem que sí ja que la seva arquitectura és medieval i la seva situació es pot considerar aïllada en relació amb les altres cases del carrer del Verger, aspectes que creiem que ens indiquen una casa antiga que podria haver estat considerada mas. A més, sabem que el llinatge dels propietaris d'aquesta casa va evolucionar de Fontdeborrell a Casamitjana i d'aquí a Grevolosa, per exemple, a 1769 pertanyia a Joan Masó Casamitjana i Font de Borrell (ESC 1769) i a 1819 era de Pere Gravalosa Casamitjana (FN 1819) i, alhora, al mas, a 1817 hi residia un Josep Gravalosa (LA 1817).

El terme, com a mas, no apareix documentalment amb massa freqüència, “*mansi Casa-Mitjana*” (AMO 1715); “Pessa de terra de viña de pertinencias del *mas Casamitjana*” (LLEV 1792); contràriament, com a casa, situada al final del carrer del Verger, apareix sovint, en algunes ocasions amb referents que habitualment es refereixen als masos, “Casa ab camp contiguo de Joan Maso y Casamitjana y Fontdeborrell” (LLEV 1792); “Hisidro Massó y Casamitjana qui per causa de nupcias entrà en la *casa de Casamitjana de Osor*” (LB 1727); “Dita *casa den Casamitjana*” prop de la riera Noguerola i al cap del carrer “qui va a la Font den Borrell ab un pati de terra a la part de ponent de la dita casa y contiguo” (LLEV 1731) –com és a l'actualitat-; “la hera de la *Casa den Casamitjana*” (LLEV 1731); “*casa Casamitjana*” (LA 1817); “Casa, Cabaña, heras sita en carrer dit del Vergé de Pere Gravalosa Casamitjana” (FN 1819); “*Casa Casamitjana de Rita Gravalosa, Casamitjana Fontdeborrell y Comas muller de Pere Gravalosa*” (FNA 1821);²⁶¹ “*Casa can Casamitjana, calle de Mossen Verdaguer*” (LB 1949)²⁶²

Vista tota aquesta documentació i considerant que Pladelasala ja intuïa la situació del mas Casamitjana prop de la Sagrera, hem d'arribar a la conclusió que, efectivament, el mas Casamitjana i la casa o can Casamitjana són el mateix topònim amb un simple canvi del genèric.

Gràficament, hem localitzat un cas de no aglutinació a 1715 *Casa Mitjana* i dos casos en els quals no es fa ús del dígraf *tj* que és substituït per *y* a 1560 i *x* a 1929; això, possiblement ve determinat pel fet que a voltes, el terme no es pronuncia com a palatal africacat sonor sinó simplement com a palatal fricatiu sonor –*Casamijana* és la forma amb què més sovint l'hem sentit anomenar tot i que no és l'exclusiva-.

L'origen del topònim creiem que, com es demostra en els documents, és antroponímic, provinent del llinatge que documentem a Osor entre el segle XVI –*Casamijana* (CAP

²⁶¹ Observeu l'ús de quatre llinatges que mostren l'evolució de l'antropònim corresponent als propietaris de la casa, per ordre de modernitat: Gravalosa, el més actual i que ha arribat als nostres dies, Casamitjana, l'anterior i que encara es manté en el nom de la casa i Fontdeborrell que seria el més antic; el quart, Comas, devia ser el cognom propi d'aquesta dona abans d'entrar a la casa.

²⁶² El carrer de mossèn Verdaguer correspon al nom que es va donar al carrer del Verger durant el Franquisme i fins a 1979.

1560)- i la segona meitat del XX –*Casamitjana* (CAD 1960); un cognom del qual en van ser portadors diversos alcaldes ja que es tractava d'una important família de propietaris: *Joan Casamitjana*, a 1795-1796, *Pere Grevolosa Casamitjana*, a 1842 i *Josep Grevalosa Casamitjana* a 1850, 1860-1861 i 1867-1868. Alhora, també hem documentat el terme com a malnom individual, *Francisca can Casamitjana* (LLC 1929e) o, oralment, *en Casamitjana*, referint-se a persones que, malgrat tenir un altre llinatge, residien a la casa. El llinatge és una aglutinació de *Casa* + *mitjana* en el sentit de 'Casa d'enmig'.

Casamitjana, molí d'en

Topònim referit a l'antic molí de l'Avellana i que es recorda a l'actualitat com el molí de la Pe. Se situava prop de la font del Borrell, a la riera Noguerola i a l'actualitat és inexistent malgrat que resta alguna evidència de la seva antiga existència

“Un Molí dit den *Casamitjana* antigament de la Avallana” (LLEV 1731), “un molí nomenat vulgarment de antes lo Molí de la Avellana y vuy den *Casamitjana*” (LLEV 1792)

El nom prové del fet que es tractava d'una propietat de can Casamitjana que es troba no massa lluny de l'antic molí; és, per tant d'origen antropònimic, del llinatge. V. *Casamitjana, mas can*

Casamitjana, partida de terra

Partida de terra situada al costat de can Casamitjana en direcció al mas el Ripoll, sota les propietats del mas Cercenedes i sobre el camí del Ripoll i la riera Noguerola.

“*Terras de Casamitjana y Fontdeborrell*” (FNA 1809); “*Partida Casamitjana de Francisco Grabalosa*” (AM 1944); “*Finca Casamitjana*” (AM 1947); “*Finca Casamitjana. Castaños (aros)*” (DFE 1958)

És un topònim que devia englobar les propietats de can Casamitjana més properes i que a l'actualitat s'anomena *els camps de Can Casamitjana* i que devia incloure la *castanyeda de la Comarca d'en Casamitjana* i la *baga d'en Casamitjana*. L'ús de la forma composta al primer document ve determinat per l'aparició dels dos llinatges dels antics propietaris que, a l'actualitat porten com a cognom Grevolosa, com ja s'esmenta en el document de 1944. També és destacable que en els dos darrers documents, no s'hi anoti cap enllaç entre el genèric i el nom propi, fet no massa habitual en topònims d'aquestes característiques, que s'han originat a partir d'un antropònim, en concret el llinatge dels seus possessors que s'ha mantingut en el nom de lloc malgrat que amb el temps ha canviat.

Casa Nova (del Coll), font de la. [lə'fɔndələ'kazə'noβə]

Font que es troba situada al costat mateix de la Casa Nova del Coll, prop del santuari del Coll i que apareix esmentada en algun llibre d'excursionisme: “Casa Nova (del Coll) en la que hay una copiosa fuente” (CARDÓS).

“*La fuente de la Casanova del Coll*” (OS 1927)

V. *Casa Nova del Coll, mas la*

Casa Nova, mas la. [lə'kazə'noβə]

Són diversos els habitatges que al llarg de la història s'han anomenat així, i encara a l'actualitat es coneixen la Casa Nova del Coll, la Casa Nova de Muntanya o del Sobirà, la Casa Nova de Colobrans i la Casa Nova de Mas Coll; tot i aquest nombre, normalment se les anomena amb la forma simple, sobretot quan els informants són de la zona en la qual se situen; el complement, que ens facilita la seva situació i pertinença, se sol utilitzar quan s'hi fan referències des de llocs allunyats. Això mateix succeeix amb la documentació, quan apareix de forma simple, aglutinada o no, *Casanova* o *Casa Nova*; només podem deduir a quina es fa referència per la seva situació o per les afrontacions que s'esmenten.

“que tots los sobredits masos y pessas de terra vuy tot esta en una gleva en la qual hi ha dos cassas, una anomenada *Casanova*, lo altre Espinaup ô Malcuynat” (LLEV 1731); “*La Casa Nova* prop del mas Iglesias” (FPI 1750); “*Manso Casanovas*” (HIP 1859) – forma una finca amb els masos Iglésies, Espinau, Pigem, Triador, Busquets i Masferrer d'Avall-; “carretera que el señor Iglésias està construint desde Castanyet a cal Xicot que travessa les seves terres del *mas Casanova*” (FI 1891); “*Casanova*, agregat al mas Iglésias” (FI 1901); aquesta cas és una de les que gairebé sempre apareix de forma simple, situada al límit amb el terme de Santa Coloma de Farners i a tocar del mas l'Espinau, formant propietat del mas ca n'Iglésies per la qual cosa hem de deduir que es tracta de la *Casa Nova d'en Iglésies*. Altres casos més esporàdics són: “*casa la Casanova* de Josef Gravalosa” (CADT 1785);²⁶³ situada prop de la partida de terra dels Enferms, entre Osor i Santa Creu d'Horta i que deu tractar-se de la Casa Nova de Mas Coll com també deu ser-ho el “*Manso Casanova*” (AM 1947) que afronta amb les possessions del mas la Crosa.

Tot plegat, es refereix a cases de nova construcció propietat d'altres masos més importants.²⁶⁴ Lingüísticament, cal destacar l'omissió freqüent del genèric *mas* –que en un cas se substitueix per *casa*- i del complement del nom que apareixerà amb molta freqüència per diferenciar els masos amb el mateix nom; per altra banda, gairebé sempre el topònim va precedit de l'article determinat femení *la* –com a l'actualitat a nivell oral-. A més a més, el terme sol aparèixer aglutinat i, en algun cas, en plural. La forma també es documenta com a llinatge entre mitjan segle XVIII i la segona meitat del XIX, però no creiem que influeixi en els diversos noms de lloc que recullen la forma –de fet no hem documentat cap propietari amb aquest cognom- i, finalment, l'hem oït usar com a malnom de persona, *en Casa Nova*, pel fet de tractar-se d'un home que havia residit a la Casa Nova del Coll.

Casa Nova, partida de terra la [lə'kazə'noβə]

Nom de diferents propietats situades prop de masos homònims i que només podem localitzar a l'espai a partir de les afrontacions que se'ns donen als documents on apareixen.

²⁶³ Fixeu-vos en l'ús del genèric *casa* que es repeteix en el topònim *Casanova* perquè demostra que el nom de lloc s'ha establert plenament com a tal i s'ha perdut el sentit inicial d'una casa de nova construcció.

²⁶⁴ Si ens fixem en les datacions que aniran apareixen en relació amb els masos que porten com a primer element del topònim la forma Casa Nova, podem observar que molts són del segle XVIII. Aquest fet ve determinat perquè en els segles XVIII i XIX foren de gran augment demogràfic a Osor cosa que devia implicar nous conreus i noves masies.

“*Partida la Casanova*” (CADT 1785) desconeixem de quina es podria tractar perquè no se’ns esmenten els límits; “*Finca Casanova. Límites N.O. Bayer, S. Iglesias. Castaño de José Corominas Salvador*” ((DFE 1939) –la de Mas Coll-; “*Partida Manso Casanova*” (AM 1947), referida al mas Casa Nova del Mas Coll ja que ambdós llocs són propietat de Josep Corominas Salvador i afronta amb el mas la Crosa; “*finca mas Casanova*” (AM 1947), la mateixa que a l’anterior; “*Pago o paraje Casanova*” (CADT 1960) que pel propietari coincident deu tractar-se també de la Casa Nova del Mas Coll; a partir d’aquest document, a més, podem saber que es tracta d’una extensa partida de terra ja que arriba a les propietats dels masos Caulí i Fonollet, força allunyats, i inclou seixanta-sis peces de terra, nou camins i el mas la Casa Nova.

És destacable el fet que el terme sempre apareix aglutinat, que en un cas s’hi omet el genèric i només apareix precedit de l’article *la* que és present en totes les ocasions exceptuant la de 1960. El genèric és de tres formes que poden considerar-se sinònimes, *partida*, *finca* i *pago o paraje* i a 1944 i 1947, hi apareixen dos genèrics ja que s’hi inclou la paraula *mas* assenyalant la dependència i propietat de l’habitatge. A l’actualitat, les terres del voltant d’aquests masos s’anomenen sense cap genèric i sense cap complement que concreti a quina Casa Nova es refereix, simplement *la Casa Nova*.

Casa Nova, perxada Sobre la V. *Sobre la Casa Nova, perxada*

Casa Nova, roureda de la [ləruˈrɛðəðələˈkazəˈnoβə]

Es tracta d’una perxada, per tant d’un bosc de castanyers joves, en la qual antigament hi havia hagut roures –encara se’n pot veure algun exemplar- raó d’on li prové el genèric.

El topònim s’origina a partir de la seva situació ja que es troba sota la Casa Nova de Muntanya, com a una propietat del mas el Sobirà, a la parròquia de Santa Creu d’Horta, prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm. El genèric s’esmenta sempre amb monoftongació, *-ou>u* i amb l’article precedint el topònim.

Casa Nova, sot de la [əlˈsoddələˈkazəˈnoβə]

Forma esporàdica usada per referir-se al sot de can Pelleringa pel fet que desaigua a la riera d’Horta a l’altra banda de la Casa Nova de Masferrer o de Mas Coll, a tocar de la carretera que d’Osor es dirigeix a Santa Creu d’Horta.

Casa Nova de Cercenedes, mas la

Mas situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i que, per tant, hem de relacionar com a una propietat del mas Cercenedes de Susqueda. No recordat, desconeixem la seva situació exacta o bé si es tracta d’algun altre dels masos existents en aquella zona com ara la Tria o bé algun dels homònims no massa allunyats en terme susquedenc, la Casa Nova de la Plana, d’en Lau o de les Artigues.

“Joseph Umbreras masover de la *Casa Nova de Sarcenedas*” (LB 1765); “*La Casanova de Juan Sarsanedas*” (AM 1862); “*Casa Nova de Sarsanedas*” (AM 1944)

Quant a l’escriptura del topònim, cal dir que és una forma composta que sempre es precedeix de l’article sense genèric i que, a 1862, apareix com a simple esmentant-ne però en Cercenedes com a propietari, cosa que el relaciona amb el llinatge.

Casa Nova de Cercenedes, partida de terra

“Finca la Tria (*Casa Nova de Sarsanedas*) de Pedro Casas de Susqueda. Linda al N. con manso Bosas Viñas, al E. con Manso Sarsanedas de Susqueda” (AM 1944)

Possessions de terra que depenien del mas del mateix nom que semblaria que es tracta de l'antic nom de la Tria; es troba en municipi d'Osor i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. V. *Casa Nova de Cercenedes, mas la*

Casa Nova de Colobrans, camí de la [kə'miðələ'kazə'noβə]

Camí encara existent que des del coll de Nafrè arriba a cal Gall o Casa Nova de Colobrans seguint direcció NNO, límit municipal entre Osor i Susqueda.

“*El camino de herradura que desde el Coll de Nafré conduce al manso Casanova del Colobran*” (IGCOS 1927)

V. *Casa Nova de Colobran, mas la*

Casa Nova de Colobrans mas la [lə'kazə'noβəðəkulu'βran-kulu'γran- kulu'βrans]

Mas que encara resta dempeus, tot i que deshabitada i en molt mal estat. Encara que sobre l'entrada hi ha una llinda que diu “Casanova de Colobran 1800”, que ens la dataria en aquest any i amb aquest nom, popularment se l'anomena com a cal Gall, terme provinent del malnom d'una de les darreres famílies que hi van residir. Es troba situada entre el Cerver i el riu Ter, en direcció NNO, prop del límit municipal amb Susqueda, actualment envoltada de bosc de castanyers i alzines. Apareix localitzada cartogràficament com a “*Casa Nova de Colobrans (ruinas)*” (MAP 1), “*Casa Nova de Colobran*” (MAP 2) i “*Mas La Casa Nova de Colobrans*” (MAP 3); a més, també es recull al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a “*la Casa Nova de Colobrans*”. Històricament, s'inclou dins la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Casanova de Culubran*” (NOM 1863); “*Casanova del Colobran*” (PAD 1880); “*Casanova del Colobran*” (PAD 1884); “*Manso Casanova del Colobran*” (OS 1927); “*Maria Mesagué noya de la Casanova Culogran*” (LLC 1929e); “*C.N. Colobran*” (PAD 1930); “*Casa nova del Colobran*” (GR 1956) i “*La Casanova de Colobrans de Jesús Casassas Vilarrubia*” (CAD 1960)

El nom prové del fet de tractar-se d'una nova construcció dins les propietats del mas el Colobrans que apareix en singular –forma tradicional i oral-, plural –forma més habitual a nivell oral- i amb assimilació a *Cologran* –forma també oïda oralment. V. *Colobran, mas el*

Casa Nova de Colobrans, partida de terra [lə'kazə'noβəðəkulu'β(γ)ran(s)]

Es tracta de les possessions de terra existents al voltant del mas homònim, no massa extenses ja que es reduïen a cinc peces de terra en forma de feixes que a l'actualitat són totes boscoses; sorprèn que no s'hi usi el connector de propietat *de la* com és freqüent en casos semblants.

“*Las fincas Casanova y Cerver*” (OS 1927); “*Pago o paraje C.N.Colobran*” (CAD 1960)

V. *Casa Nova de Colobran, mas la***Casa Nova del Coll, alzar de la**

Zona boscosa d'alzines situada prop del mas que n'origina el nom, possiblement una part de la partida de terra homònima.

“Finca *Alsiná de la Casa Nova del Coll*. Encinas de Maria Tura Bayer de la Casa Nova del Coll” (DFF 1951)

V. *Casa Nova del Coll, mas la; v.t. Casa Nova del Coll, partida de terra la***Casa Nova del Coll, mas la** [lə'kazə'noβəðəf'kol]

Mas que formava part de l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll i a la qual els informants, per referir-s'hi, sovint elidien el genèric i la precedien només de l'article *la*. Es troba situada dins el municipi d'Osor a diferència de *can Coll* –que és el mas que li dona el nom- que és en terme de Susqueda tot i pertànyer a la parròquia d'Osor; això explica que se situï en els límits municipals, just sota el santuari del Coll en direcció nord. Recentment ha estat absolutament restaurada. Apareix localitzada a la cartografia com a *Mas Casa Nova* (MAP 1), *Casa Nova* (MAP 2) i *C. Nova del Coll* (MAP 6).²⁶⁵ Pladelasala (1960) s'hi refereix i la caracteritza com a “*La Casa-nova* (No pertencia al antiguo valle de Osor)”.²⁶⁶ Darrerament ha estat restaurada i torna a estar habitada.

“Batista Carbonés bracer habitant en la *Casanova den Coll*” (LB 1740); “Joan Riera habitant a la *Casanova de can Coll*” (LB 1756); “*Manso Casanobas* prop del mas Coll y Badia” (ESC 1779); “*Manso Casa Nova den Coll*” (CADT 1785); “*la Casa nova den Coll*” (AMO 1817); “Joseph Trias masover de la *Casanova de la montaña del Coll*” (LB 1848); “*Manso Casanova del Coll*” (AM 1862); “*el manso Casanova del Coll*” (OS 1927); “*Casanova del Coll*” (CAD 1930); “*La Casanova del Coll*” (AM 1947); “*María Tura Bayer de la Casa Nova del Coll*” (DFF 1951); “*La Casanova del Coll*” (CAD 1960)

Gràficament, podem observar que el topònim gairebé sempre apareix precedit de l'article *la* sense el genèric *mas* o *casa*, com succeeix a l'actualitat; a més, cal observar que es produeix una evolució en el connector, inicialment *den*, indicant el llinatge del propietari; més endavant *can*, indicant la pertinença a can Coll i, finalment, *del*. Creiem que això es produeix perquè l'origen del topònim es troba en una nova construcció del mas can Coll el propietari del qual té com a llinatge Coll, però que, per influència de la proximitat de la muntanya i el santuari del Coll, quan se'n perd el sentit inicial es relaciona amb la muntanya, es deixa en desús l'article personal i s'hi aplica el determinat *el* com si es tractés d'assenyalar la proximitat al Coll, com succeeix a 1848 quan se l'anomena *la Casanova de la montaña del Coll*, que a més serveix per diferenciar-la de la *Casa Nova de Mas Coll*, situada prop de can Pellerinaga. També cal indicar que en una única ocasió apareix en plural i sense complement, a 1785 i que majoritàriament apareix de forma aglutinada.

²⁶⁵ En aquest mapa es confonen els dos masos ja que se situa can Coll al lloc on hi hauria d'haver la Casa Nova del Coll i viceversa.

²⁶⁶ PLADELASALA, Jaume (1960): “La parroquia de Osor” a *Ausa III*, p.371.

Per últim, cal dir que el fet que fins no fa massa anys fos encara un mas habitat –i ara torna a ser-ho- ha facilitat que el nom de lloc hagi originat diversos sobrenoms de persona com ara *Maria Casanova* (LLC 1939), *Lores la Casanova* (LLC 1929e) o l'encara recordat oralment, *en Casanova*.

Casa Nova del Coll, partida de terra

Es tracta de la propietat del mas que, com hem pogut observar a la documentació, tot i trobar-se en el límit municipal amb Susqueda, forma part íntegrament d'Osor perquè es dirigeix des del mas can Coll cap al SE, arribant als límits de can Plana i la Corbera.

“*Finca Casanova del Coll* Límites N. Con parte de la misma finca término de Susqueda, E.con tierras del Manso Coll, S. Con tierras del Manso Plana, O. Con tierras del manso Corvera. Encinas” (DFF 1939); “*Finca Casanova del Coll*” (AM 1947) –on s’esmenta que afronta amb el terme municipal de Susqueda i amb les propietats dels masos Plana, Coll, “Crevera”²⁶⁷ i Corbera-; “*Partida Manso Casanova del Coll*” (AM 1944); “*Pago o paraje Casa Nova del Coll*” (CAD 1960) –ens la situa entre Rocacorbera i el Santuari del Coll, amb una extensió prou notable ja que inclou fins a setze peces de terra-

V. *Casa Nova del Coll, mas la*

Casa Nova del Clascar, mas la

Construcció possiblement unida o molt propera al mas el Clascar ja que n’és una propietat i no apareix mai delimitada; a més a més, just davant de l’esmentat mas, ampliat diverses vegades com es veu per la seva arquitectura, hi ha una construcció independent que ens han comentat que era per al servei i els masovers –sovint se l’anomena la Masoveria- que podria ser aquesta construcció.

“Gaspar Rocasalva masover de la *Casanova den Clascar*” (LB 1737); “Joseph Bosch braser habitant en la *casa nova den Clascar*” (LB 1760); “Sagimon Fradera masover de la *Casa Nova den Clascar*” (LB 1777); “*Casa Nova de Clascar* de Jayme Clascar” (CADT 1785); “Pere Fradera masover de la *Casa Nova del Clascar*” (LB 1788)

Podem observar que l’origen del topònim resideix en el fet de tractar-se d’una nova construcció dels propietaris del Clascar ja que l’article personal *en* així ho sembla mostrar –a part que a 1785 l’amo se’ns esmenta que era *Jaume Clascar-*; amb el temps, però, sembla que aquest concepte es va perdent i se la considera com a una casa del mas Clascar, per això el *den* se substitueix per *de* i més endavant per *del* que indicarien pertinença. Així mateix, cal assenyalar l’absència del genèric *mas* i que sempre es precedeix de l’article *la*. V. *Clascar, mas el*

Casa Nova del Sobirà, castanyers de la [kəʃtəˈnejðələˈ kazəˈnoβəðəlsuβiˈra]

Topònim compost actual amb el qual es fa referència a un conjunt de vells castanyers que es troben a banda i banda de la carretera del mas Sobirà, antic camí Ral vigatà i als quals també s’anomena els castanyers del Sobirà. V. *Casa Nova del Sobirà, mas la*

²⁶⁷ Error de transcripció per Cerver.

Casa Nova del Sobirà, mas la [lə'kazə'noβəðəlsuβi'ra]

Es tracta d'un altre nom referit a la Casa Nova de Muntanya. Situat en parròquia de Santa Creu d'Horta, es troba al límit amb l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, municipi de Sant Hilari Sacalm. A l'actualitat se la sol anomenar simplement com la Casa Nova i continua essent propietat del Sobirà. Pladelasala (1960:370) l'esmenta com a un dels límits parroquials d'Osor amb punt número 27 però, curiosament, no l'enumera en el llistat de masos, possiblement per oblit, ja que els de Santa Creu només arriben al 26; tot i així, podem observar que la diferència erròniament de la Casa Nova de Muntanya perquè aquesta, amb el número 24, per la situació correspondria a can Mont quan, al segle XVIII, podem llegir: “deixant lo Camí Real vigata part de lla de la *Casa nova dita de Montanya del Mas Subira*” (LLEV 1731), cosa que demostra que els dos noms equivalen a la mateixa casa.

“*La Casanova del Subirá*” (LB 1733); “*la Casa Nova del Subirá*” (LB 1749); “Juan Güell pagès masover del *mas Casanova den Subirá*” (LB 1759); “*la Casa Nova den Subirá*” (LB 1761); “*Manso la Casa Nova de Subirá* de Valentín Subirá” (CADT 1785); “Joseph Roure pagès masover habitant en *la Casanova dita del Subirá*” (FN 1824); “*mas Casanova del Subirá*” (LA 1838); “*manso Casanova* de Mariano Benet” (AM 1862) –propietari del Sobirà–; “*mas Casa Nova del Subirá*” (DEL 1885)

El nom prové del mas i del llinatge del qual és propietat, per això és una forma composta. Morfològicament, podem observar que el topònim sol anar precedit de l'article *la* i que l'enllaç entre els dos elements del nom de lloc compost és en algun cas la preposició *de*, en d'altres la contracció amb l'article personal *den*, referint-se a l'antropònim del propietari i, com el que ha perviscut fins avui, amb la contracció *del* referint-se a la propietat del mas. El genèric *mas* davant del nom propi és poc habitual i el primer element del topònim, *Casa Nova*, s'alterna entre formes separades o aglutinades. V. *Sobirà, mas el*

Casa Nova del Sobirà, serra de la

Orònim situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre el Veguer i la Casa Nova de Muntanya o del Sobirà que és d'on li prové el nom.

“Una pessa de terra situada en la Parra de Santa Creu; Afronta asolixent en honor den Vaguer que posseheix dit Vernedas y part en honor del Mas Subirá anomenat Castanyer borat; a mitg dia en honor del dit Mas Subirá alt a la *Serra de la Casa nova del Subirá* mediant termes” (LLEV 1731).

Es tracta d'un nom compost per quatre elements, genèric + preposició + article + genèric + adjectiu + preposició + article + nom propi. V. *Casa Nova del Sobirà, mas la*

Casa Nova del Sui, mas

Topònim que semblaria referir-se a la Casa Nova del Coll.

“Joseph Trias masover de la *Casanova del Sui, antes del Coll*” (LB 1848); aquest fet, però, és curiós perquè a les mateixes actes baptismals i en el mateix any també llegim, “Joseph Trias masover de la *Casanova de la montaña del Coll*” (LB 1848) –el nom del

masover coincideix en els dos casos-. “*Casanova de Soy*” (NOM 1863);²⁶⁸ “*Casanova del Suy*” (PAD 1885)

Queda clar que la *Casa Nova del Sui* és la mateixa *Casa Nova del Coll*; l’origen d’aquesta fórmula, però, el desconeixem, possiblement se li degué aplicar esporàdicament perquè el seu propietari, aleshores, portava per llinatge Sui o bé perquè el possessor del mas també ho era del mas Sui del municipi de Susqueda i, partint d’aquí, sorgiria el segon element d’aquest nom de lloc compost que seria d’origen, per tant, antroponímic.

Casa Nova de Mas Coll, mas la [lə'kazə'noβəðə'mas'kol]

Anomenada freqüentment amb la forma simple la Casa Nova, es tracta d’un mas encara actualment habitat, situat sobre la riera d’Horta, prop del prat de les Hortes i sota el Maimir, a poc més d’un quilòmetre d’Osor a la carretera que condueix a Santa Creu d’Horta i el Sobirà. En realitat, es tracta del nom actual de la Casa Nova de Masferrer degut al fet que el possessor dels masos Masferrer i mas Coll era la mateixa persona, però encara que antigament era més significatiu el primer, la segona construcció és més propera a la que ens ocupa i aquesta és la forma que ha perviscut oralment. Apareix situada cartogràficament, “*Casa Nova de Mas Coll*” (MAP 1), “*Casa Nova de Mas Coll*” (MAP 2) i Pladelasala no l’esmenta ja que conserva la forma toponímica anterior i tradicional, la *Casa-Nova-de-Masferrer*.

“Francisco Cornellá bracer habitant a la *Casanova del Mas Coll*” (LB 1835); “*Casanova de Mascoll*” (PAD 1880); “*Casanova de Mascoll*” (PAD 1885); “*C.N. de Mascoll*” (PAD 1930); “*Casanova del Mas Coll*” (GR 1956)

Gràficament, cal destacar l’alternança entre formes aglutinades i separades del mot compost, tant del primer element com del segon; el connector més habitual és *del* tot i que s’ha anat imposant la preposició sola *i*, per últim, cal destacar que davant de *Coll* sempre s’hi inclou el genèric *mas*, sens dubte amb la finalitat d’evitar confusions amb la *Casanova del Coll*. L’origen del nom es troba en fet de tractar-se d’una nova construcció del propietari de mas Coll.

Casa Nova de Masferrer, mas la

Es tracta d’un nom anterior referit a la Casa Nova de Mas Coll, situada al costat de la riera d’Horta, prop de can Pelleringa i del prat de les Hortes, a la carretera que es dirigeix a Santa Creu d’Horta. Pladelasala (1960) l’esmenta amb aquest nom cosa que indicaria que no fa massa anys que es va imposar l’actual que devia conviure amb el que ens ocupa. Es tracta d’una casa propietat dels Masferrer –que alhora ho eren de mas Coll-, d’aquesta raó li prové el segon element del topònim compost. Les seves propietats afrontaven, segons el CAD 1785, al nord amb el mas Crosa, a l’est amb el mas Simon, al sud amb el mas el Bosquets i a l’oest amb la riera d’Osor i, segons HIP 1859 amb les possessions dels masos ca n’Iglésies, l’Espinau, Casanovas, Pigem, Triador, Busquets i Masferrer de Vall.

“Silvestre Masferrer inquilino domus vulgariter apellato *la Casanova den Masferrer*” (FN 1710); “*Manso la Casanova den Masferrer*” (AMO 1715); “*la Casanova den Masferrer*” (LB 1739); “*la Casa Nova de Masferrer*” (LB 1752); “*la Casanova de*

²⁶⁸ Creiem que hi ha un error de còpia del llinatge.

Masferrer” (LB 1780); “*la Casanova den Masferrer* de Valentí Masferré y Subirá” (CAD 1785); “*el mas Casanova de Masferrer*” (LB 1821); “Tota aquella casa, mas y heretat anomenada *Casanova* de Ramon Benet Masferrer y Vila” (FN 1823), “*Casanova de Masferrer*” (HIP 1859); “*manso la Casanova* de Mariano Benet” (AM 1862); “*Casanova de Masferrer*” (NOM 1863); “*el manso Casanova de Masferrer*” (LB 1922); “*Casanova de Masferrer*” (DFE 1939)

Quant a l’escriptura, podem esmentar que és habitual l’aglutinació del primer terme del topònim i l’omissió del genèric *mas* que es va substituint per l’article *la* –present també quan apareix el genèric-, a part, cal assenyalar que l’enllaç entre els dos termes del nom de lloc compost evoluciona des de la contracció amb l’article personal *den* fins a l’ús exclusiu de la preposició *de* en els documents més tardans.

Es tracta, per tant, d’un nou topònim compost d’origen antroponímic, en concret en el llinatge *Masferrer* lligat al mas del mateix nom i del qual en devia ser una nova construcció.

Casa Nova de Masferrer, partida de terra la

“*Partida la Casanova den Masferré* de Valentín Masferré y Subirá que afronta a llevant amb el manso Simon, a migdia amb el manso Busquet, a ponent amb la Riera y a tremuntana amb el Manso Crosa” (CAD 1785)

Es tracta de la propietat de terra que es considerava del mas del mateix nom. V. *Casa Nova de Masferrer, mas la*

Casa Nova de Muntanya, castanyeda de [ləkəʒtəˈɲɛðəðələˈkazəˈnoβəðəmuɲˈtaɲə]

Zona boscosa de castanyer situada a l’oest del Sobirà, no lluny del mas que n’origina el nom.

Casa Nova de Muntanya, collet [əlkʊˈλɛtˈkazəˈnoβəðəmuɲˈtaɲə]

Coll situat en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm vers la zona de Santa Margarida de Vallors, en el camí Ral que arribava fins a Vic, prop de la font dels Abeuradors i sobre el mas homònim, al sud del pla de la Vella, en una zona boscosa on també s’hi troba la *perxada del Collet de la Casa Nova* (PSOB 2002) de propietat del mas Sobirà. El genèric sempre l’hem oït usar en diminutiu malgrat que en cartografia l’hem localitzat com a *Coll de la Casa Nova de Muntanya* (MAP 1). V. *Casa Nova de Muntanya, mas la*

Casa Nova de Muntanya, mas la [ləˈkazəˈnoβəðəmuɲˈtaɲə]

Mas de la parròquia de Santa Creu d’Horta, just al límit municipal amb Sant Hilari Sacalm per la banda de Santa Margarida de Vallors; a una alçada superior als nou-cents metres, es tracta d’una de les cases situades a una major altitud conjuntament amb els Aigols. Dóna nom a un coll i l’indret on es troba se situa entre el pla de les Cases i la Creu de Llevanyes en direcció NNO, al sud de l’espai geogràfic treballat. Apareix localitzada com a *Mas Casa Nova de Muntanya* (MAP 1) i com a *Casa Nova de Montaña* (MAP 2). Pladelasala (1960:373) l’esmenta com a *Casa-Nova de la Montaña* i pertanyent a Santa Creu d’Horta.

“Una pessa de terra que antigament eran sis diferents pesas de terra part camp part bosch que foren del mas Gausach en lo lloch anomenat Puigborrell en que vuy esta edificada la *Casanova de Montanya*” (LLEV 1731); “Pessa de terra de pertinencias del mas Gausach territori dit Puig de Borrell y en ella vuy dia es edificada una casa vulgarment dita *La Casanova de Montaña*” (LLEV 1792); “*Casanova de Montaña*” (PAD 1880); “*Casanova de Montaña*” (PAD 1885); “*la propiedad del Manso Casanova de Montaña*” (OSHS 1889); “*C.N. de Montanya*” (PAD 1930); “*la Casanova de Montaña*” (GR 1956)

El nom compost prové del fet de tractar-se en el seu moment d’una nova construcció d’un antic mas, *mas Muntanya* datat des del segle XV, que li dóna el segon element; es tracta d’una propietat del mas el Sobirà i, de fet, és un altre nom que designa la Casa Nova del Sobirà, com demostra la citació “*la Casa Nova dita de Montanya del Mas Subirà*” (LLEV 1731), cosa que provoca la confusió de Pladelasala.

Gràficament, cal assenyalar l’aparició de formes aglutinades entre el primer i el segon element del topònim. Morfològicament destaca el fet que el nom de lloc sol anar precedit de l’article determinat femení i que l’enllaç entre el segon i tercer elements del mot compost se sol produir amb la preposició *de* exceptuant l’esment de Pladelasala que hi inclou novament l’article.

Casa Nova d’en Badia, mas la

“*La Casanova den Badia*” (LB 1707); “*La Casanova de Badia*” (LB:1735), “*la casanova den Badia*” (LB 1774)

Desconeixem a quina casa actual podria haver-se referit aquest nom ja que no és recordat pels informants i no apareix massa documentat. De totes maneres, pensem que és una altra manera de referir-se al mas la Casa Nova del Coll ja que durant el segle XVIII, el propietari del mas can Coll portava els dos llinatges, Badia i Coll o Coll i Badia indistintament, per la qual cosa, es tractaria de denominar la nova construcció amb l’altre llinatge. Sigui com sigui, l’origen del nom de lloc és antroponímic, en un llinatge com demostra l’ús com a connector de l’article personal. A part, només cal assenyalar que la primera part del topònim apareix per escrit de forma aglutinada.

Casa Nova d’en Bancs, mas la

“*La Casa nova den Banchs*” (LB 1740); “*la Casanova den Banchs*” (LB 1765); “*Manso Casa Nova den Banchs* de Josef Banchs” (CAD 1785)

Casa a l’actualitat no recordada i que es devia tractar d’una nova construcció propietat del mas el Bancs; no sabem si és que no existeix perquè es va derruir o bé si se la coneix amb algun altre. El seu origen és antroponímic com ens demostra l’ús de la contracció formada amb la preposició *de* que assenyala pertinença i l’article personal *en* que indica antroponímic, a part, com es pot observar en el document de 1785, el nom del segon element del topònim compost coincideix amb el cognom del seu propietari, Josep Bancs. Quant a l’escriptura, destaca l’omissió del genèric²⁶⁹ i l’aparició del primer element del nom de forma aglutinada.

²⁶⁹ Podem anar observant que és molt habitual que en els topònims formats a partir de Casa Nova hi ha la tendència força generalitzada a perdre el genèric; això ve determinat, sens dubte, al fet que el primer

Casa Nova d'en Corbera, mas la

“Pere Crous habitant a *la Casanova den Corbera*” (FN 1818)

Forma toponímica a l'actualitat inexistent i que només apareix documentada en aquest text. Creiem que es tracta d'un altre nom esporàdic de la Casa Nova del Coll ja que en aquesta mateixa època hem localitzat que el propietari d'aquest mas portava el llinatge *Corbera*: “*Casa-nova de Joan Corbera*” (VIL 1836); aleshores, es tractaria d'un esment del mas la Casa Nova del Coll a partir del llinatge del seu propietari que ja no coincidia amb el de l'antic nom; aquesta forma, però, no va gaudir de continuïtat. A partir d'aquesta raó i de l'ús de l'article personal com a connector entre els dos elements de la forma composta, podem afirmar que el segon element del topònim és d'origen antroponímic. A part, cal esmentar l'aparició de la forma aglutinada molt freqüent en topònims amb idèntica formació lèxica de Casa + Nova.

Casa Nova d'en Crosa, mas la

“Tota la casa nova dita *Casa Nova den Crosa* parr. Sta Creu de Geroni Crosa bracer de Sta Creu” (LLEV 1792)

Construcció de localització desconeguda i que devia originar-se en el mas la Crosa o bé en el llinatge homònim documentat a Osor ininterrompudament entre els segles XV i XX, fins a 1947; aquest fet es demostraria per la coincidència entre la segona part del topònim compost i el llinatge del seu propietari a més de l'ús com a connector de l'article personal. Cal destacar que el mateix document ens esmenta que es tracta d'una nova construcció, *casa nova*, fet que justifica el primer terme del nom de lloc, el fet que es repeteixi l'expressió primer en minúscula i segon en majúscula demostra, endemés, que *casa nova* funciona com a genèric i, alhora, com a part integrant del topònim.

Només coneixem que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, força lluny del mas la Crosa cosa per la qual es podria tractar del fet que la casa va canviar de nom amb els anys o bé que aquest esment és accidental ja que no apareix a cap altre text.

Casa Nova d'en Plana, mas la

“Pere Boix masover de *la Casa Nova den Plana*” (LB 1776)

Topònim a l'actualitat inexistent i del qual en desconeixem la situació perquè creiem que o bé es tracta d'un mas que té un altre nom o bé d'una ampliació del mas can Plana. A la zona nord del terme, on existeix un mas la Plana, sí que encara s'hi esmenta una *Casa Nova de la Plana* (MAP 1); però es troba al límit municipal, ja dins de Susqueda i, òbviament, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda; tractant-se d'un document provinent d'una acta baptismal, no creiem que s'hi refereixi. El que és evident és que es tracta d'un nom de lloc compost d'origen antroponímic, provinent del llinatge *Plana*, com demostra l'ús de l'article personal *en* en la contracció que serveix d'enllaç entre els dos elements que formen el topònim, *den*.

element del nom, *Casa*, ja és originàriament un nom comú genèric, d'aquesta manera, per evitar una repetició de *mas* i *casa*, el nom de lloc es precedeix només de l'article determinat femení singular *la*.

Casa Nova d'en Serra, mas la

“Joseph Puig masover de *la casa nova den Serra* (LB 1763, 1768, 1770)

En desconeixem la situació tot i que l'origen sembla antroponímic, en el llinatge *Serra* com podem deduir de l'ús de l'article personal *en* en la contracció d'enllaç *den* entre el primer i el segon elements del nom compost.

Casa Nova d'en Vernedes, mas la

Possiblement es tracta d'un altre nom de la Talaia d'en Vernedes que, com a tal, documentem a partir de 1767; aquest devia ser el nom amb el qual se la coneixia quan es degué construir a principis del segle XVIII.

“*La Casanova den Vernedas*” (LB 1734, 1741); “*la Casanova den Berneda*” (LB 1736)

Es tracta d'un topònim compost provinent del llinatge Vernedes que gràficament apareix amb confusions vocàliques *a-e* en posició àtona i, a 1736, amb confusió consonàntica *v-b* deguda a la idèntica fonètica i en forma singular, cosa no gens estranya en relació amb aquest llinatge. V.*Talaia d'en Vernedes, mas la*

Casa Nova de Pidevall, mas la

Mas a l'actualitat no recordat, ni tan sols pels propietaris del Pidevall, i que semblaria localitzar-se prop del mas el Pidevall. Possiblement és el nom que va rebre inicialment algun dels masos propers, per exemple can Cargol o can Masó.

“Josep Riera masover de *la Casanova de Pidevall*” (LB 1844); “*manso la Casanova de Pidevall* de José Riera” (AM 1862)

Gràficament, en aquest topònim compost cal esmentar l'aglutinació en el primer element; morfològicament, va precedit de l'article i el connector central és la preposició *de*, cosa que podria fer pensar més en el llinatge que no pas en el topònim que, habitualment, s'enllaçaria amb la contracció *del*; ara bé, el cognom *Riera* del seu propietari ens fa allunyar d'aquesta possibilitat antroponímica.

Casa Nova de Romegueres, mas la

“Joan Talleda pagès habitant en lo *mas anumenat Casanova de Romagueras*” (LB 1747; “*la Casanova den Romagueras*” (LB 1768)); “*la Casa Nova den Romagueras*” (LB 1773)

Nom d'un mas no recordat que devia situar-se prop de les Romegueres i del qual en devia ser una propietat com es pot deduir de l'ús de la contracció de la preposició *de* i l'article personal *en* que, a més, ens indica origen antroponímic. Possiblement, es tracta del nom antic d'algun altre mas, potser cal Quic, terme que només apareix documentat a partir de mitjan segle XIX, amb posterioritat al període, segle XVIII, en què documentem el que ens ocupa. Quant a la grafia, es tracta d'una forma composta que només en una ocasió apareix precedida del genèric *mas* i que en les altres es limita a l'article *la*; el primer element del nom de la casa apareix aglutinat en dos casos, se serveix de la contracció *den* com a connector exceptuant l'esment el de 1747 quan només apareix la preposició *de*. L'antropònim *Romegueres*, que seria com hem dit

abans a l'origen del nom del mas, apareix escrit amb *-as* –cosa bastant freqüent- a causa de la neutralització vocàlica *a-e* en posició àtona. V. *Romegueres, mas les*

Casa Nova d'Iglésies, mas la.

Nom que prové del fet de tractar-se d'una nova construcció propietat del mas Iglésies i que, a l'actualitat, no existeix. Se situava prop dels masos l'Espinau i cal Xicot, al límit entre els municipis d'Osor i Santa Coloma de Farners.

Casa poc documentada amb aquesta forma, “Joan Vilageliu pagès masover de *la Casanova de Iglesias*” (LB 1737) i “Juan Font y Prat habitant en *la Casanova de Iglésias*” (LB 1741), tanmateix, apareix transcrita sovint amb la forma simple, sense complement: “que tots los sobredits masos y pessas de terra vuy tot esta en una gleva en la qual hi ha dos cassas una anomenada *Casanova*, la altra Espinaup ô Malcuynat” (LLEV 1731) –l'Espinau és a prop de ca n'Iglésies-, “*Manso Casanovas*” (HIP 1859) – que forma una finca amb els masos Iglésies, Espinau, Triador, Bosquets i Masferrer de Vall-, “carretera que el senyor Iglésias està construïnt des de Castanyet a cal Xicot que travessa les seves terres del *mas Casanova*” (FI 1891), “*La Casa Nova* prop del mas Iglésias” (FPI 1750) i “*Casanova*, agragat al mas Iglésias” (FI 1901); les diferents referències que apareixen en els documents ens permeten de deduir que malgrat la forma simple es tracta de la Casa Nova d'Iglésies.

Quant a la grafia, cal destacar l'aparició del segon element del topònim compost, *Iglésies*, amb la forma plural en *-as*, molt freqüent i que és la que ha perviscut en el llinatge; també és ressenyable el fet que, a diferència de moltes altres cases homònimes, el nom de lloc s'acompanya en la majoria de les ocasions del genèric *mas* –sobretot en les formes simples- precedit de l'article *la* que en ocasions apareix sol, així mateix, el primer element del topònim, *Casa Nova*, apareix habitualment de forma aglutinada. V. *Iglésies, mas ca n'*

Casanoves, mas

”Una pessa de sembradura anomenada Maymir, afronta asolixent en honor del *Mas Casanovas*” (LLEV 1731); “*Manso Casanovas*” (HIP 1859 –forma finca amb els masos ca n'Iglésies, Espinau, Pigem, Triador i Masferrer de Vall-

Pensem que es tracta de formes plurals referides en el primer cas a la Casa Nova de Mas Coll o de Masferrer i a la Casa Nova d'Iglésies en el segon per la situació que s'hi esmenta –de fet, es tracta de l'afrontació de la partida de terra de la Casa Nova de Masferrer-. Possiblement, la forma vindria determinada per l'existència contemporània del llinatge en singular i plural, *Casanova* i *Casanoves*, que implicaria per relació, fer un ús paral·lel del nom de lloc en singular o en plural.

Casa Prat, cabana de

“*Cabanya de Casa Prat*” (HIP 1854)

Possiblement es tractava d'una construcció annexa a algun dels masos o a la casa del carrer del Pont del mateix nom.

Caseda, molí.

Antic molí que es trobava prop del Carbonell i la Coma i del qual només disposem d'una referència escrita

“*Molenduy vocatam Caseda*” (CAP 1446)

Per la seva situació, podria tractar-se d'un altre nom del molí d'en Boscà o bé del molí del Carbonell o, potser, d'algun altre que a l'actualitat no existeix i no se'n té notícia. Desconeixem quin pot ser l'origen etimològic del present topònim, un nom de lloc opac.

Casella, llocdit

Indret que és propietat de ca n'Iglésies i que es diferencia d'altres de semblants incloent-hi el mateix terme en plural; tot i trobar-se també a Santa Creu d'Horta aquest se situa prop del mas el Bosquet i de l'antic mas Savall.

“Honor anomenat *Casella*” (FI 1731); “altre honor llur anomenat *Casella*” (LLEV 1731)

L'origen del terme es deu, probablement, al nom comú amb significat de ‘casa petita’ ja que en aquesta zona hi degué haver existit alguna construcció de petites dimensions de la qual no en queda cap resta ni record.

Caselles, feixa de terra les

“Dret de lluir y quitar la *feixa de terra dita Las Casellas* que posseeix a carta de gracia Valentí Soler y Subirá” (LLEV 1792)

Es devia tractar d'una peça de terra situada al llocdit Caselles. Hi cal esmentar l'ús de l'article entre el genèric i el topònim, cosa que confirmaria la hipòtesi que hem anotat anteriorment ja que en el nom de la partida de terra no hi apareix.

Caselles, font de les

“*In Fonte de les Caselles*” (CAP 1446)

Límit de les propietats del mas el Ripoll en direcció al mas Fonollet, probablement prop del torrent homònim que seria l'element que n'originaria el nom. V. *Caselles, torrent de les*

Caselles, llocdit

“Honor llur anomenat *Casellas*, que posseheix dita Subirá” (LLEV 1731); “una pessa de terra en *lo lloch dit Cassellas*” (LLEV 1731)

Indret situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de Santa Margarida de Vallors, i que podria haver-se tractat d'una altra manera d'anomenar el pla de les Cases ja que el mot pot funcionar, com assenyala Coromines (1992), “substituint l'ús de *casa*” (DECat, II, 605); tot i això Alcover i Moll només concreten que es refereix a “Casa Petita” (AlcM, 3, 20) i que, de fet, és el significat amb què ha arribat a l'actualitat (IEC, 367) i del qual s'ha originat, del llatí *casella* ‘caseta’ (AlcM, 3, 20). Així doncs, tot i aquests matisos, la localització geogràfica, el fet que en ambdós casos es tracti d'una

propietat del mas el Sobirà i que en les dues ocasions sigui una forma plural, ens fa pensar en què les Caselles i el pla o camp de les Cases serien dos noms diferents per referir-se a un mateix lloc.

Cal afegir que el mot també el documentem com a llinatge osorenc entre 1830 i 1939 segons els documents consultats, tanmateix, no creiem que hi existeixi cap relació puix que la cronologia de l'antropònim és força posterior.

Caselles, pla de

Situat a la parròquia de Sant Pere d'Osor, però en terme municipal de Susqueda, prop del mas Dois, cosa que ens permet de diferenciar-lo d'altres indrets esmentats amb la mateixa forma toponímica.

“*Plan vocato de Casellas*” (CAP 1622)

L'origen deu ésser la forma plural de *casella*, ‘casa petita’. Gràficament, hi destaca l'omissió de l'article malgrat l'ús de la preposició *de* com a connector i l'aparició de la *-n* etimològica en el genèric.

Caselles, torrent de les

“*Torrente vocato de Casellas*” (CAP 1446); “*lo Torrent dit las Casellas*” (LLEV 1731)

Situat entre les propietats dels masos el Fonollet i la Riba d'Avall, deu tractar-se d'un afluent de la riera d'Horta que neix al Pla de la Vella i s'hi uneix entre el mas can Pellerina i la Casa Nova de Mas Coll i que a l'actualitat se'l coneix com al sot de la Figuera Borda que discorre en direcció NNE; aquesta possibilitat, ens assenyalaria que el llocdit Caselles se situaria vora el pla de la Vella, entre els masos el Gelats, el Parral del Sobirà i la Talaia d'en Bancs. V. *Caselles, llocdit*

Cases, camp de les [əʃ'kamdələs'kazəs]

Nom de diferents peces de terra de les quals a l'actualitat encara es conserva la que s'esmenta com a *perxada del Camp de les Cases* (PSOB 2002) o simplement *Camp de les Cases* situat al pla del mateix nom, de propietat del Sobirà, al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, no massa lluny del de Santa Coloma de Farners, dins l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta com recull la DEL 1885, *Camp de las Casas*. Actualment és una zona boscosa de castanyers que, possiblement, en altres temps havia estat un camp de conreu.

Altres peces de terra homònimes les documentem per escrit: “camp de terra antigament *sas Casas*” (LLEV 1731), de situació desconeguda, “*Campum terre vocato de Ses Cases*” (CAP 1446) –de Joan i Antoni Fontdeborrell, propietaris de can Casamitjana– “Pessa de terra nomenada vuy Camp den Casamitjana y antiguament *las Casas*” (FN 1819) que en els dos casos se situa a tocar de can Casamitjana en direcció al Ripoll, sobre la riera Noguerola i afrontant amb les propietats del mas Cercenedes. “Punto conocido por *Camp de las Casas* donde se encuentra la linea divisoria entre Castañet distrito de Santa Coloma de Farners” (OSHS 1889)

En cap dels casos sembla que existeixi relació ni amb el llinatge ni amb el mas homònim situat prop de les Mines d'Osor. Aleshores, creiem que es tracta de la forma

plural del nom comú *casa*, molt freqüent en toponímia –Les Cases, Setcases, Casesroges, les Cases Noves...–; ara bé, a l'actualitat en aquest espai no hi existeixen vestigis d'antiga població, tot i això, creiem que és el nom actual, conjuntament amb el pla de les Cases, del medieval *Cases d'en Franquisèn* (VIC X-XI) esmentat com a límit parroquial i que també recullen Bolòs-Hurtado (2001),²⁷⁰, és a dir, que el topònim s'hauria originat en un dels nuclis de població més antics de la zona. Morfològicament, destaca l'ús de l'article que fa d'enllaç amb la preposició *de* que a 1731 encara era l'arcaic salat i sense preposició.

Cases, can [ˈkaŋ ˈkazəs]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont que antigament havia estat un *hostal* tal i com recull Juli Serra a 1890 segons assenyalen Rams i Tarrés (2002:146) “*el mesón de las Casas*” i Artur Osona a 1886: “Á Oссор. Bon *hostal a Can Casas* al costat del pont” (Osona 1886). El terme s'origina en el llinatge documentat a Osor des del segle XIII, *Pere Vidal de ces Cases* (MAN 1316) i que ha arribat a l'actualitat com a primer i segon cognoms grafiat com a *Casas*.²⁷¹

Cases, l'Era de les V. *Era de les Cases, l'*

Cases, font de les [lə ˈfɔŋdələs ˈkazəs]

Font encara existent tot i que raja molt poc i que es localitza a poca distància del mas homònim. V. *Cases, mas de les*

Cases, horta d'en [ˈlɔrtədəŋ ˈkazəs]

Nom d'una peça de terra que se situa entre can Badia, el Cementiri i el Solà, molt a prop del nucli urbà.

Es tracta d'un nom de lloc originat en el llinatge del seu antic propietari que era *Cases*, aspecte que es demostra per l'ús, com a connector entre el genèric i el nom propi, de la preposició *de* i l'article personal *en*.

Cases, hostel d'en [luʃ ˈtaldəŋ ˈkazəs]

Antic establiment d'hostaleria que es trobava a la casa actualment anomenada can Cases, al carrer del Pont. Es té record que havia estat un *hostal* tot i que d'això en fa molt temps com demostra el fet que l'hem trobat esmentat a tres obres impreses de les acaballes del segle XIX: “*el hostel d'En Casas*” (AAEC 1882); “*lo hostel den Casas*” (Osona 1886) i “*el mesón de Casas*” (Serra, 1890). Per l'ús de la preposició i de l'article personal, és evident que el topònim s'originà a partir del llinatge.

Cases, mas les [ləs ˈkazəs]

Mas actualment en ruïnes situat prop del límit municipal entre Osor i Anglès, vers la riera de Gironella i els masos la Casina, el Perer i Gironella, sobre les Mines d'Osor, al sud-est del terme municipal i no massa allunyat dels límits de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Tal com esmenta Pladelasala (1960:374), apareix documentat des del segle XIV habitat per *Pere Vidal de ces Cases* (MAN 1316). Al segle XVIII apareix com a una propietat del mas la Grevolosa.

²⁷⁰ BOLÒS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001): *Atles del comtat d'Osona (798-993)*, mapa pàgina 52.

²⁷¹ Segons el PAD 2002 amb tres freqüències, una com a primer cognom i dues com a segon.

“*Lo mas Casas*” (AMO 1715); “*las Cassas*” (LB 1717); “*mas Casas*” (LB1729); “...*lo Mas Casas* situat en dita Parra de Ozor es a saber, Casal, hera, hort, Clos y quintans ab totas las Terras, honors y pocsessions (...) Afronta asolixent ab lo Mas Vellvehy (...) a mitg dia en honor del Mas Gironella de Sta Creu anomenat lo Serrat de Talamanca (...) a ponent en honor qui devalla per la Riera de Geronella y a tremuntana en honor del Mas Pidevall” (LLEV 1731); “*Mas Casas den Grabalosa*” (LB 1743); “*las Casas*” (LB 1761); “*las Cases den Gravalosa*” (LB 1764); “*Manso las Casas* de Josef Grabalosa” (CAD 1785); “*Tot lo mas Casas de Joseph y Joan Gravalosa*” (LLEV 1792); “*mas casas*” (LB 1836); “*mas Cassas den Gravalosa*” (LB 1838); “*Manso las Casas* de N.Muxach” (AM 1862); “*Manso las Casas*” (LA 1863); “*Las Casas*” (PAD 1884); “*Las Casas*” (PAD 1930); “*Manso las casas* de Ramon esteba Colomer” (AM 1947); “*Las Casas*” (CAD 1960)

A partir del document del segle XIV, podem deduir una relació inicial entre el llinatge del propietari i el nom del mas, però no queda gens clar quin dels dos termes devia ser l’inicial, per tant, l’origen del nom també es podria relacionar amb el plural del nom comú *casa*, molt freqüent en toponímia.

Gràficament, destaca el fet que el nom de lloc pròpiament dit apareix gairebé sempre precedit de l’article *les* i, contràriament, s’hi omet el genèric, cosa que es va establint quant més s’avança cronològicament fins arribar a l’actualitat; en altres casos, se’l fa compost amb el llinatge del seu propietari, *d’en Grevolosa*; en altres, poc freqüents, s’hi afegeix la preposició *de* entre el genèric i l’article. A part, cal esmentar l’ús del dígraf sord *-ss-* en alguna ocasió i la freqüència notable de la terminació plural *-as* deguda en ocasions a la neutralització vocàlica en posició àtona i en d’altres a una escriptura castellanitzada.

Cases, partida de terra les

Petita partida de terra de propietat del mas homònim, que s’estenia fins als límits municipals amb Anglès, entre les partides propietat dels masos la Vena i el Perer.

“*Partida mansos Gravalosa, Casas, Paré y Vena de Ramón Esteba Colomer de Anglès*” (AM 1944); “*Finca Manso Casas*” (AM 1947); “*Pago o paraje Las Casas*” (CAD 1960) –segons el qual incloïa, a més del mas les Cases, sis peces de terra-

V. *Cases, mas les*

Cases, pla de les [əlˈplaðələsˈkazəs]

Límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm al sud del terme tocant a l’antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, sobre l’ermita del Pedró. Recollit com a *pla de les Cases* al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004), també apareix a diverses obres cartogràfiques, sempre amb la forma *Pla de les Cases* (MAP 1, MAP 2, MAP 4).
V. *Cases, camp de les*

Cases, sot de les

Peça de terra de propietat del mas Cercenedes que devia ser una continuïtat del camp de les Cases o d’en Casamitjana, una partida de terra, per tant, prou extensa, que des de prop de can Casamitjana arribava a tocar de les propietats del Gomis, sempre per sobre la riera de la Noguerola. El genèric *sot* deu referir-se al curs d’aigua que es troba entre els masos el Gomis i el Ripoll anomenat a l’actualitat sot del Gomis.

“Un tros de terra de sembradura, fou de pertinencias de dit Mas Gomis en lo lloch anomenat *lo sot de las Casas* o Casal del Mas Gomis; Afronta asolixent part ab la riera de la Nogarola y part ab las terras del mas Gomis...” (LLEV 1731).

Gràficament, apareix amb el plural en *-as* –cosa freqüent- i precedit de l'article arcaic *lo*.

Cases Velles, les [ləs'kazəz'βejəs]

Antic nom d'una construcció de l'actual carrer Major coneguda com a *can Pep Rusc* o *pisos de la Mestressa Cercenedes*, en el qual, lingüísticament, hi destaca la iodització del segon element del topònim compost. El sobrenom provenia del mal estat en què es trobaven degut a la seva antiguitat.

Caset, mas el

Habitatge que solament apareix en un document i que se situava prop del mas can Plana. Aquest fet, unit a què no es recordi cap casa amb aquest nom, ens fa pensar en la possibilitat que es tractés d'una part annexa al mas Plana, del qual en forma part com a propietat.

“*El Caset* de Francisco Garruset y Plana, masover Francisco Sarsanedas” (CADT 1785)

Quant a l'origen del terme, pensem que podria tractar-se d'un error de transcripció de *Caseta* ja que en el mateix document s'hi recullen diversos habitatges formats a partir del diminutiu de *casa*: la Caseta de Codina, la Caseta de Fonollet o la Caseta d'en Sui. Ara bé, la grafia és clara i sorprèn l'ús com a introductor de l'article masculí singular,²⁷² cosa que ens podria indicar un nom amb el mateix sentit de *caseta* però masculinitzat - com passa a un mot com *maset-*, forma semàntica que no hem vist recollida a cap de les obres consultades.

Caseta, partida de terra

Partida de terra boscosa situada entre el molí d'en Serra i el mas el Bancs i que segons un document estava formada per quaranta-vuit peces de terra i un camí, que devia ser el del Bancs. A l'actualitat se l'anomena la *partida de Sota el Bancs* o, simplement, *del Bancs* ja que es troba a la banda de la muntanya que uneix la vall d'Osor, des de la riera d'Osor, el Maroi i el Molí d'en Serra, amb l'esmentat mas.

“Pago o paraje *Caseta*” (CAD 1960)

Malgrat l'aparició esporàdica d'un llinatge homònim durant el segle XVIII, creiem que es tracta d'un topònim derivat del nom comú *casa* amb el sufix diminutiu *-eta*, en el sentit de ‘casa petita’, fet molt habitual en toponímia a tot el domini lingüístic.²⁷³

Caseta de Carbonell, mas

²⁷² CODINA i BAGUÉ, Josep M. (1991): “Osor, un cadastre de 1785” a *Programa del Terç*, p. 46, també recull aquesta forma a partir del document original.

²⁷³ Això ho esmenta, per exemple, Veny (1996:85): “El nom més elemental referent a la vivenda, *casa* ha deixat: *sa Caseta...*” o bé Moreu-Rey (ENL:73): “Molt lògicament, el mot “*casa*” és dels que es reflecteixen majorment o més variada dintre la toponímia del país –sol o en composició i derivació: (...) *Caseta; La Caseta...*”.

“*Manso Caseta de Carbonell*” (AM 1862)

Habitatge de localització desconeguda, el nom del qual s’origina en el llinatge homònim àmpliament documentat a Osor però que no guarda relació amb el mas Carbonell ja que aleshores era d’un propietari diferent al de la *Caseta*, Tomàs Carbonell. Possiblement, es tractava d’una casa de petites dimensions, d’aquí el primer element del topònim compost, *Caseta*, derivat diminutiu de *casa*, al qual se li afegia el llinatge del possessor enllaçat amb la preposició *de* indicant pertinença i amb la finalitat de diferenciar-se, d’una banda, d’altres topònims amb l’element *Caseta* i, de l’altra, del mas que recull el mateix llinatge.²⁷⁴ L’ús del genèric *mas* i l’omissió de l’article com a enllaç ens mostra que es tracta d’una construcció pròpia i allunyada del nucli urbà d’Osor i que l’element *Caseta* es considera que forma part del nom de lloc.

Caseta de Codina, casa la

“*Casa la Caseta de Codina de Juan Codina*” (CAD 1785); “*Casa la Caseta den Codina den Josef Codina*” (CAD 1785); “*Casa la Caseta de Codina de Pau Codina, masover Juan Sitjás*” (CAD 1785)

Nom de tres habitatges diferents com demostra el fet que apareixen al mateix document però amb propietaris diversos. Les diferències entre els esments es produeixen pel fet que a la segona casa s’hi inclou com a connector entre els dos elements del nom compost l’article personal a més de la preposició i a la tercera el nom del masover ja que era una propietat del mas la Codina, prop de Sant Miquel de Maifré, cosa per la qual podem deduir que es localitzava a poca distància del mas. De les dues primeres en desconeixem la situació tot i que per l’ordre d’aparició al document, la primera semblaria situada vers el Croset i la segona prop del Colobrans, no massa allunyada de la tercera. El que sí sembla evident és que els tres casos tenen en comú un origen paral·lel de caràcter antroponímic, són topònims compostos a partir del sentit de ‘casa de petites dimensions’, *Caseta*, i el llinatge dels seus propietaris.

Caseta de Codina i Salomó

“*Caseta de Codina y Salomó de Pablo Codina y Salomó*” (CAD 1785)

Petita casa o barraca que es trobava dins la partida de terra del mateix nom i que ser el *barracón* que es recull al “*pago o paraje C.Salomó*” del CAD 1960. Codina i Bagué no esmenta la forma composta i el considera com una part més del mas la Codina ja que l’esmenta com a “*La Caseta de Pere Codina- Joan Sitjas masover*”²⁷⁵ cosa inexacta ja que el document especifica clarament que es tracta de la Caseta de Codina y Salomó de propietat de Pablo Codina y Salomó i que hi viu Juan Sitjar. És evident, doncs, que es tractava d’una petita casa o barraca dins la partida de terra de Codina i Salomó i amb la mateixa forma composta que el mas i la partida de terra.

²⁷⁴ Aquest fet és habitual ja que localitzem altres cases amb el terme *Caseta* i el llinatge del seu propietari en el mateix espai: Caseta de Codina, de Fonollet, del Veguer, d’en Masó o d’en Sui, així com també a d’altres zones geogràfiques: la Caseta del Saquet a Cornudella, sa Caseta des Caçadors a les Illes, la Caseta de Sant Antoni a Borriana, etc.

²⁷⁵ CODINA i BAGUÉ, Josep M. (1991): “Osor un cadastre de l’any 1785” a *Programa de la Festa Major del Terç*, p.45.

Caseta del Fonollet, casa la

Devia tractar-se d'una petita construcció situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas Veguer i que era propietat del mas Fonollet que, aleshores, es tractava d'una possessió de la família Grevolosa, d'aquí la diferència entre el segon element del topònim compost i el llinatge del propietari que indica el document. Per la seva situació, podria tractar-se d'un altre nom de la *Caseta del Veguer* i de la *Casica*.

“*Casa la Caseta del Fonollet* de Josef Gravalosa, masover Francisco Hilla” (CAD 1785)

L'origen del nom de lloc, doncs, deu tornar a ser antroponímic encara que en aquesta ocasió en relació amb el llinatge del propietari pretèrit no és contemporani a l'esment.

Caseta del Fonollet, partida de terra

Possiblement es tracta d'un altre nom de la partida de terra anomenada la Casica o la Casica de Fonollet ja que es localitzava vers la mateixa zona. Afrontava a l'est amb la riera d'Osor, al sud i a l'oest amb el mas Fonollet i al nord amb l'antic mas Ferrer d'Avall. Durant el segle XX sembla que s'uneix a la partida de terra mas Fonollet.

“*Partida Caseta de Fonollet* de Joseph Gravalosa” (CAD 1785)

Caseta del Veguer, la

“Francischo Guardia masover de *la Caseta des Veguer*” (LB 1739); “Joan Cavaller masover de *la caseta del Veguer*” (LB 1766).

Creiem que es tracta d'un altre nom de la Caseta del Fonollet ja que opinem que, en aquesta ocasió, el topònim compost es refereix a la proximitat al mas Veguer –l'article personal no s'usa com a connector i tampoc s'omet l'article determinat-, amb la qual cosa no hauríem de parlar d'un origen antroponímic sinó fruit d'un altre topònim.

Gràficament, destaca l'ús de la contracció arcaica amb l'article salat *des* al document de 1739 i l'absència de genèric –potser perquè s'hi considera *Caseta-* i l'ús exclusiu com a introductor de l'article determinat femení singular que, de fet, acompanya sempre topònims compostos semblants formalment a aquest.

Caseta d'en Masó, la

“Geroni Baranguer masover de *la Caseta den Masó*” (LB 1761)

Nom a l'actualitat inexistent i que, possiblement, s'origina en el llinatge *Masó* que devia ser el del propietari com demostraria l'ús de l'article personal *en* al costat de la preposició *de* com a connector dins del topònim compost. De situació desconeguda, devia trobar-se, possiblement, prop del mas *can Masó* vers el Pidemunt ja que podem observar que sovintegen noms com aquest que responien a petites construccions habitades situades prop d'algun mas del qual n'eren propietat i que, via llinatge via topònim, els originava el seu propi nom de lloc.

Caseta d'en Sui, casa la

“*Casa la Caseta den Suy* de Juan Suy de Susqueda, masover Pedro Garolera” (CAD 1785)

Petita construcció que devia trobar-se prop del mas el Sui, just al límit municipal amb Osor, però en terme parroquial i municipal de Susqueda; devia formar part de les propietats del mas a la zona que entra a Osor. Josep M. Codina (1991:46) no devia adonar-se d’aquest fet i l’esmenta en el seu article com, a “El Suy de Juan Suy (Susqueda)- Pedro Garolera, masover”; en realitat, es tracta de dues edificacions diferents amb el mateix propietari, la que ens ocupa entrant en terme municipal d’Osor i el mas principal, com hem dit més amunt, a Susqueda però amb possessions que arriben a Osor. El que és obvi és que, com demostra l’ús de l’article personal, el topònim s’origina en el llinatge del propietari i que, per aquesta raó, es tracta d’un nom de lloc compost ja que hi apareix el genèric *casa* i, per tant, *Caseta* és el primer element del nom de lloc.

Casica, baga-perxada la [pəɾˈjaðələkəˈzikə]

“*Pessa Casica*” (HIP 1860) “*Pieza baga de la Casica*” (AM 1862) ; “*Finca Baga de la Casica*. Límites O. Torrente Nogareda. Castaños” (DFF 1939)

Del mateix propietari que el mas la Casica, N.Muixach, es tractava d’un “Monte para aros” (AM 1862), per tant, una zona boscosa de castanyers destinats a fer-ne rodells, d’on provenen els genèrics, que devia formar part de la partida de terra la Casica, situada al costat del mas del mateix nom. Morfològicament només cal esmentar l’omissió de connector entre el genèric i el nom propi al document de 1860. V. *Casica, mas la*; v.t. *Casica, partida de terra la*

Casica, mas la [ləkəˈzikə]

Petit mas que se situa a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, als límits amb la de Sant Pere d’Osor, proper a la riera d’Horta, entre cal Cisteller, el Fonollet i el Barder. Es tracta del nom actual de les cases documentades anteriorment com a Caseta del Fonollet i la Caseta del Veguer i que, a més, apareix en algun cas com a C. Moixà (MAP 1) relacionant-la amb el llinatge del seu propietari. Pladelasala també recull aquest mas amb el nom simple que ens ocupa.

“*La Casica* hi viu Pere Coll” (AMO 1817); “Mansos Fonollet y *Casica* de N. Muixach” (AM 1862); “*Casica*” (NOM 1863); “*Casica*” (PAD 1885); “*la Casica*” (LA 1902); “Miquel de *la Casica*” (LLC 1930); “*la Casica*” (PAD 1930); “*Manso Casica*” (AM 1944), “*Manso la Casica* de José Corominas ” (AM 1947); “*La Casica*” (GR 1956)

Podem observar, per la forma que ha perviscut a nivell oral i bona part de la documentació escrita, l’ús gairebé sistemàtic de l’article *la* precedint el topònim, ometent el genèric *mas*, que tot i això apareix esporàdicament. Aquesta forma no l’hem localitzada ni com a nom propi ni com a nom comú a cap de les obres consultades, per la qual cosa podríem considerar-la com a una primera documentació, un mot derivat de *casa* amb el sufix diminutiu femení *-ica* en el sentit de ‘casa petita’, de fet, ja hem esmentat que abans se l’havia esmentat com a *Caseta* i, aleshores, *Casica* hauria aparegut per diferenciar aquesta casa d’altres amb el mateix nom; amb aquesta hipòtesi coincideix Navarro Colás (1963:80) quan afirma “diminutivos del latín CASA “cabaña,

granja”, los sufijos –ICA e –INA tienen matiz cariñoso; la denominación corresponde a sus características físicas”. El mot, a més, ha perviscut oralment com a sobrenom de persona com a *en Casica*.

Casica, partida de terra la [ləkə'zika]

Amb aquest terme es fa referència a les terres situades a prop del mas homònim, actualment fonamentalment boscoses d'alzina i castanyer, entre les propietats de la Riba d'Avall i el Veguer.

“*Finca Manso Fonollet y Casica. Castaños y chopos*”(DFF 1939); “*Partida Casica de José Corominas Salvador, linda al N y O con manso Gomis*” (AM 1944), “*Partida Manso Fonollet y Manso Casica de José Corominas Salvador linda al N con Manso Rivadevall y al O con Manso Bagué*” (AM 1944); “*finca la Casica*” (AM 1947); “*finca manso Casica*” (AM 1947), “*Pago o paraje Casica entre Can Pallaringa y el Bagué de José Corominas salvador*” (CAD 1960) –segons aquest document, inclou trenta-nou peces de terra, cinc camins i el mas la Casica-

Per la doble aparició en els documents de 1944 i 1947 i pels límits que s'esmenten, el primer a nord i oest amb el Gomis i el segon al nord amb la Riba d'Avall i a l'est amb el Gomis, hem de creure que es tracta de dues partides de terra diferents encara que siguin d'un mateix propietari, possiblement perquè la primera és la que prové de l'actual Casica i la segona deu mantenir l'antic nom d'un altre mas homònim; de fet, a l'actualitat només s'esmenta el primer que es relaciona amb el mas que es manté dempeus que es podria haver unit al segon formant una sola propietat com també sembla que es produeix a 1960 quan s'esmenten com a límits els masos Can Pellerina i el Veguer.

El nom de lloc s'origina en el nom del mas. Cal afegir el manteniment del terme com a malnom de persona, *en Casica*, i que esporàdicament apareix documentat com a llinatge a una acta baptismal de 1862; creiem, però, que també en aquest document devia tractar-se d'un sobrenom de persona ja que sorprèn que no es documenti com a cognom en cap altra ocasió.

Casica de Fonollet, mas la

Possiblement es tracta d'una altra forma composta que anomena *la Casica, la Caseta del Fonollet, la Caseta del Veguer* o bé *C.Moixá*.

“*Rafel Ribé treballador habitant en la casica de Funullet*” (LB 1703); “*Juan Parés pagès de la casica den Fonollet*” (LB 1743); “*la Casica de Fonollet*” (LB 1777); “*Pera Coll habitant al mas Casica de Funuyet*” (LB 1837)

Gràficament destaca l'omissió habitual del genèric *mas* –possiblement considerant com a tal el primer element del topònim compost *Casica-* i l'ús de l'article precedint el nom de lloc; també és destacable l'aparició de l'article personal *en* unit a la preposició *de* com a connector en una ocasió –cosa que demostraria l'origen antroponímic del segon element i, alhora, la dependència del mas el Fonollet-; l'evolució semblaria produir-se des de genèric a topònim pròpiament dit del primer element del nom compost, en la documentació més antiga en minúscula i només precedit de l'article en els dos primers documents, en majúscula però encara només precedit per l'article a 1777 i, finalment, amb majúscula i amb el genèric *mas* davant l'article en el segle XIX. Quant al segon

element, cal esmentar la forma ioditzada de 1837, que correspondria a la pronúncia actual en referència al mas el Fonollet. V. *Casica, mas la*

Casica de Verneda, mas la

Construcció de la qual no es té record amb aquest nom tot i que, possiblement, respon a algun altre mas actual que podria ser la Casica o bé la Talaia d'en Verneda.

“Pau Surós masover habitant a *la Casica de Verneda*” (LB 1746, 1750 i 1753)

L'origen del topònim és antroponímic, en concret en el llinatge *Verneda*, documentat a Osor en el segle XV i més freqüentment entre el XVII i el XX. Hi destaca l'absència de genèric que el precedeixi ja que solament hi observem l'article.

Casilla, mas la [ləkə'ziɫə]

Petita casa situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, no massa lluny de l'església del mateix nom, construïda a mitjan segle XX, a la banda de baix de la carretera que es dirigeix a Osor a l'encreuament amb la carretera de Castanyet. Semblaria que té relació amb la producció d'electricitat ja que Pladelasala (1960:373) i Elvis Mallorquí (2005:96) –únics autors que la recullen per escrit- l'anomenen de forma composta com a la *Casilla eléctrica*.

Etimològicament, es tracta del mot castellà *casilla* en el sentit de ‘caseta o barraca’ (AlcM, 3, 21-22 i DECat, II, 608).

Casilles, llocdit les

Es tracta d'un indret només esmentat al MAP 1 situat just al límit amb el terme municipal d'Anglès, prop del camp de Llancers, al camí que des del mas Bellveí es dirigeix a Santa Bàrbara on situem l'aulet de Gironella.

Només cal destacar el fet que sigui un topònim en plural cosa que ens remetria a la possibilitat de dues o més cases petites o barraques en aquella zona, fet que no es produeix a l'actualitat. El mot, prové del castellà *casilla* pluralitzat.²⁷⁶

Casina, font de la [lə'fɔŋdələkə'zinə]

Hidrònim documentat oralment i amb el qual es fa referència a una font que es troba prop del mas del mateix nom. V. *Casina, mas la*

Casina, mas la [ləkə'zinə]

Mas del qual encara en resta alguna ruïna dempeus, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta però molt proper a la de Sant Pere d'Osor, sobre la riera de Gironella i a la vora dels masos les Cases, la Vena i Gironella, al sud de l'espai treballat i de propietat del Sobirà. Apareix situat cartogràficament com a *La Casina (ruïnes)* (MAP 1) i *La Casina* (MAP 4, 6). Pladelasala l'esmenta com a un mas de Santa Creu d'Horta. Documentalment, apareix des del segle XVIII ja que, amb anterioritat, sembla que es tractava del mas Llancer o Lleuger, ja que en un document de finals del segle XVII podem llegir que Gertrudis Sobirà, mestressa del Sobirà, a 1699 va comprar “*la casina* d'en Bellvehí y per altre nom dita Llancer o Llances” (FPS 1699).

²⁷⁶ Moreu-Rey a *Els nostres noms de lloc* considera aquesta paraula com a dialectal tot i que no ens indica a quina zona la situariem com a tal.

“*Mas Cazina*” (FPS 1710); “Una Casa o Masia anomenada *la Casina* situada en la dita Parra de Santa Creu antigament anomenada *mas Lauser*” (LLEV 1731) o “Aquella casa, heretat o mas anomenat *la Cacina* o Llanzes de Valentí Soler y Subirá” (LLEV 1792); en tractar-se d’una propietat del Sobirà situada a la parròquia de Santa Creu d’Horta, en alguna ocasió se l’anomena de forma composta: “Joan Canaleta masover de *la Casina den Subirá*” (FN 1803); “*Mas Casina den Subirá*” (FN 1803) o bé “Hisidro Server pagès masover de *la Casina de Santa Creu*” (LB 1736); en altres ocasions, la majoria, apareix de forma simple, tal i com ha arribat a l’actualitat: “*la Casina*” (AMO 1817); “Joseph Server pagès masover habitant en *la Casina*” (LB 1842); “*Manso Casina*” (AM 1862); “*Casina*” (PAD 1885); “*Manso Casina*” (OS 1927); “*La Cacina*” (PAD 1930); “*Manso Casina*” (AM 1947); “*La Casina*” (CAD 1960).

Etimològicament, creiem que es tracta d’un derivat de *casa* amb el sufix diminutiu *-ina* –de fet es tracta d’una casa de petites dimensions– hipòtesi que també contempla Navarro Colás (1963:80); tanmateix, no és massa habitual en toponímia ja que només l’hem localitzat esmentada per Veny (1996:85) com a *sa Casina*, un topònim referit a l’hàbitat. Quant a l’escriptura, cal destacar la pèrdua progressiva del genèric *mas* amb el pas del temps fins a arribar als nostres dies que es precedeix solament de l’article determinat femení *la*; a part, cal esmentar el canvi ortogràfic *s-c* a 1792 i 1930, que hem d’entendre com a un error de transcripció ja que la fonètica seria diversa. El mot també és recordat com a malnom individual *en Casina*, un home que havia residit al mas.

Casina, partida de terra la [ləkəˈzina]

Amb aquest terme es fa referència a les propietats del mas del mateix nom que es troben situades entre les possessions dels masos Gironella, el Roscall i el Perer, just als límits municipals entre Osor i Anglès, una zona actualment boscosa.

“*La finca Manso Casina* de Carmen Font” (OS 1927); “*Finca Mansos Ruscall, Gironella y la Casina* linda al N. manso Vellvehí, S. manso Surós mediante camino, E. Santa Bárbara” (AM 1944); “*Finca Mansos Ruscall, Gironella y la Casina*” (AM 1947); “*Pago o paraje La Casina* entre el Perer y Gironella” (CAD 1960); “*Finca La Casina*” (DFE 1961)

Es tracta d’un espai boscos de força extensió ja que a 1960 s’assenyala que està formada per quaranta-sis peces de terra i catorze camins a més del mas la Casina que és l’element que li proporciona el nom. V. *Casina, mas la*

Casoles, llocdit les

“*Loco vocato ses casolas*” (CAP 1622)

Indret que solament apareix en aquest document i de situació desconeguda. Ignorem si es tracta d’un derivat de *casa* amb el sufix diminutiu *-ola* en plural o bé d’un plural de *cassola* –aleshores la grafia actualitzada hauria d’ésser amb el dígraf *ss-*, en la línia d’olla, cadolla, gorja’ (OnCat, III, 302 i DECat, II, 391-392); de fet, el terme *Olla* amb aquest darrer sentit assenyalat per Coromines és present en la toponímia osorenca.

Castandell, llocdit

Devia tractar-se d'una partida de bosc de castanyers situada al sud del mas la Riba d'Avall, entre la riera Noguerola o de les Ribes i el mas la Riba d'Amunt, prop d'on es localitza el mas la Talaia d'en Verneda.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Castandell* (...) Afronta asolixent ab dit Torrent de la Nogarola; a mitg dia en honor llur; a ponent en honor del Mas Ribademunt y a tremuntana així mateix” (LLEV 1731); “Pessa de terra de castanyers plantada *lloch anomenat Castandell*” (LLEV 1792)

El terme no l'hem localitzat a cap de les obres consultades ni com a nom comú ni com a topònim. De totes maneres, creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *castanyer* amb el sufix *-dell* en el sentit de ‘conjunt de castanyers’,²⁷⁷ espècie molt habitual i freqüent a la zona i que, a més a més, és la que predominava segons els documents a la partida de terra i no gens estranya en toponímia,²⁷⁸ a part, no massa lluny d'aquesta zona, s'hi situa Castanyet i Castanyadell i el cas que ens ocupa es podria tractar del mateix mot que Castanyadell però amb síncope *Castanyadell* > *Castandell*.²⁷⁹

Castandell, sot del

Es tracta d'un curs d'aigua que es troba situat a la partida de terra del mateix nom i que va a parar a la riera de la Noguerola, dins l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, sota la Creu de Llevanyes i no massa lluny del mas el Parral del Sobirà.

“...sot avall fins al torrent del Aubach Torrent amunt fins al *Sot del Castandell* dret al Parral” (LLEV 1731)

El nom creiem que prové del fet que aquest sot discorre per la partida de terra homònima com demostraria l'ús de la contracció *del* que funciona com a connector entre el genèric i el nom de lloc pròpiament dit. V. *Castandell, llocdit*

Castanyeda, llocdit la [ləkəstə'ɲɛðə]

Nom de diferents partides i peces de terra que apareixen caracteritzades per l'abundància de castanyers, aspecte no gens estrany a l'espai geogràfic que estem treballant.

“*Loco vocato Castanyeda*” (CAP 1446) –situat de la riera de la Noguerola vers l'antic mas Arrancada-; “*lloc la Castañeda*” (LA 1969) –de Narcís Canaleta, vers les Mines d'Osor-; “...pessa de terra en lo lloch anomenat Ses Blanques dita *Sa Castanyeda*” (LLEV 1731); “Pessa de terra de lloch nomenat Ses Blanques dita *la Castanyeda*”

²⁷⁷ En aquest sentit, ens apropem a la tesi de Coromines (1965:16) quan en relació amb aquest sufix, el tracta de col·lectiu i no pas de diminutiu. “Si al costat hi ha diminutiu i aquest té una *-d-*, això ens assegura que no estem davant de casos del sufix diminutiu *-et*, ll. *-ittus*; com que hi ha *Castanyadell* al costat de *Castanyet*, *Cassadenill* al costat de *Cassanet*, és evident que ha de tractar-se de col·lectius en *-etum...*”.

²⁷⁸ Així ho assenyalen molts estudiosos esmentant diversos topònims provinents del nom de l'arbre, com ara Castanyet, Castanyadell, La Castanya, Castanyeta, la Castanyera, Pla Castanyer, etc. Endemés, a l'espai geogràfic que ens ocupa, localitzem un bon nombre de noms de lloc amb aquesta procedència com ara llocdit la Castanyeda, llocdit la Castanyeda Vella, pla de Castanyer, el roc del Castanyer...

²⁷⁹ Bruguera i Escorihuela (1995:379, 383) esmentem que l'origen d'aquest nom de lloc també podria ser antroponímic, provinent del llinatge *Castadell* (AlcM, 3, 30); pensem, però, que és poc probable i que és més evident que sigui un derivat de *castanya* o *castanyer*, com, de fet, també apuntàvem com a possibilitat en el mateix article.

(LLEV 1792) –prop del mas Rocasalva vers Coll de Nafre, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però municipi d’Osor-; “Pessa de terra de castanyers y boscosa territori dit Rebleda nomenada *la Castanyeda*” (LLEV 1792) –possiblement referint-se a la partida de terra de la Rebleda situada a Santa Creu d’Horta, prop del mas Fonollet-

Podem observar que en tots els casos el topònim es precedeix de l’article femení *la* exceptuant-ne un de 1792 en què se substitueix per l’article salat arcaic *sa* i un altre de 1446 en què s’omet.

Etimològicament es tracta d’un derivat col·lectiu de *castanyer* amb el sufix femení –*eda*, un terme molt viu en aquesta zona, com Joan Coromines constatà: “Col·lectius: el més antic, format amb –ETUM, fou *Castanyet*, conservat com a nom d’un llogarret i parròquia damunt Sta Coloma de Farners, entre aquesta vila i Osor-Sant Hilari; d’ací el diminutiu *Castanyadell* (L-edell), altre tal llogarret entre St Hilari i Vilanova de Sau; del plural ll. en –ETA: *una castanyeda*, molt viu avui en aquests rodals, terra màxima dels castanyers...” (DECat, II, 624-625).

Castanyeda de la Corbera, turó de la

Turó situat en els límits municipals entre Osor i Susqueda, a l’oest de l’espai treballat, sobre la Corbera, d’una alçada d’uns sis-cents cinquanta metres, prop del camí que condueix al santuari del Coll des del mas la Corbera.

“El *Turó de la castañeda de la Corbera* en terreno de monte alto de castaños” (IGCOS 1927); “Mojón nº7 colocado en el *Turó de la Castañeda de la Corbera*” (OS 1927)

Es tracta d’un topònim compost per *Castanyeda*, un derivat col·lectiu de castanyer amb el sufix –*eda* i *Corbera* referit al nom del mas per tractar-se’n d’una propietat. V. *Corbera, mas la*

Castanyeda de l’Aulet, perxada [pər’[aðəðəlw’let]

Tros de terra de castanyer situat al costat del mas el Sobirà en direcció est.

“*Perxada castanyeda de l’Aulet*” (PSOB 2002)

V. *Aulet, castanyeda de l’*

Castanyeda del Coral d’en Pidevall, peça de terra la

“*Pessa de terra anomenada la Castanyeda del Coral den Pidevall*” (FNA 1808)

Amb aquest topònim compost es devia fer referència a un tros de terra de castanyers que es trobava dins de la partida de terra el Coral d’en Pidevall, part de la partida de terra Coral. Es trobava situada dins terme municipal d’Osor, prop del d’Anglès, entre el mas el Perer i la propietat del mas la Grevolosa.

Castanyeda del Maroi, font de la [‘foɲdələkəʃtə’ɲəðəðəlmə’roj]

Font amb un escàs raig d’aigua que es localitza a la castanyeda que n’origina el nom. Documentada oralment, també apareix esmentada en un poema anònim de mitjan segle XX. “Poc abundosa és *la del Maroi* // nomes hi pot veurer un noi” (PAF)

V. Maroi, castanyeda del

Castanyeda Vella, llocdit la

Peça o partida de terra boscosa de propietat de ca n' Iglésies situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas el Bosquet.

“Lloc *la castanyeda vella*” (FI 1624); “...y a tremuntana part en altre honor llur anomenat *la Castañeda Vella*, y part en honor del Mas Busquets” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost precedit per l'article *la* que fa referència a un bosc de castanyers antics, vells –en contrast amb les bagues o perxades-. Gràficament, només cal esmentar l'ús de la grafia castellana –ñ- en substitució del dígraf autòcton –ny- en referència al so palatal nasal sonor.

Castanyer, cabanya del [ləkə'βaŋəðəlkəstə'ne]

Es tractava d'un castanyer de grans dimensions borat a la part baixa de la soca situat a la partida de terra de la Tàpia, prop del mas can Plana, actualment inexistent, i on, segons han comentat diversos informants, hi cabien fins a sis o set persones cosa per la qual s'utilitzava d'aixopluc quan plovia i, per aquesta raó, se'l tractava com si fos una cabana, una construcció de l'home, per tant, es fa un ús metafòric del genèric. A aquest castanyer també se l'anomenava el castanyer del Noi Xic.

Castanyer, peça de terra el

“*Petiam terra voccatam lo Castanyer*” (de 1737 a CAP 1622)

Peça de terra de situació desconeguda a la qual el nom li devia provenir de la presència en aquell indret d'un castanyer amb alguna particularitat: color, grandària... o bé el terme prenia caràcter col·lectiu Gràficament, destaca l'ús de l'article arcaic neutre *lo* com a connector entre el genèric i el nom propi.

Castanyer, pla del

Orònim que es refereix a una zona planera situada prop del mas Pidemunt del qual n'era una propietat.

“Una pessa de terra de pertinències del Mas Saulina situada en dita Prra en lo lloch anomenat *Pla del Castanyer* (...) Afronta asolixent en honor llur mediant camí de la Piconera, a mitg dia ab lo Torrent que passa entre dits Masos Pidevall y Pidemunt; a ponent en honor den Baceda anomenat las Fraxanedas que posseheix Romagueras y part en honor den Masferrer; y a tremuntana en honor llur” (LLEV 1731); “Pessa de terra pertinències mas Saulina nomenat *Lo Pla del Castanyer*” (LLEV 1792)

Possiblement se l'anomena així perquè hi havia algun arbre d'aquesta espècie amb quelcom que el particularitzava ja que no creiem que tingui res a veure amb el llinatge homònim. Desconeixem si prenia caràcter col·lectiu.

Castanyer, roc del

“*Loco vocato Roch del castayer*” (NOT 1334)

De situació desconeguda, es tracta d'un topònim que no hem localitzat a cap altre document. Per altra banda, i per aquesta raó, desconeixem si es tracta de *Castanyer* o bé *Casteller*, però ens hem decantat per la primera possibilitat per l'abundància de l'arbre al terme municipal, perquè els noms *castell* i *casteller* no els hem oït mai ioditzats en aquesta zona i per l'ús de la grafia vocàlica *-a-* tot i la neutralització en posició àtona. Finalment, cal esmentar que també es podria haver donat el fet que s'hagués originat en un antropònim, en el llinatge *Casteller*, en una forma paral·lela a *Casteyó*, procedent del llatí *castëllione*, 'castellet'²⁸⁰ o com observem a Osor mateix en *Abeller* > *Baier*. Es tracta, per tant, d'un topònim opac possiblement per la manca de major documentació escrita que ens podria decantar cap a alguna de les hipòtesis presentades o cap a alguna altra.

Castanyer Bord, cim del

"*Cumbre del castanyer Bord*" (DEL 1885)

Topònim que se situaria en els límits entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor, entre el coll de Nafre i el Cerver, com assenyala Pladelasala (1960:370) referint-se a aquest mateix document i explicant els límits parroquials d'Osor: "...Baja luego por el curso de este barranco hasta el torrente de Coll de Nafre por el que sube hasta otro que descende de la Creu del Server; continua subiendo aun por este barranco hasta la *cumbre del monte llamado de Castanyer Bort* y sigue por el hasta las divisorias de los mansos Server y Colobrán". V. *Bord, castanyer*

Castanyers, llocdit Rebleda de V. *Rebleda de Castanyers, llocdit*

Castanyet, carretera de [ləkərə'terəðəkəʃtə'ɲet]

Es tracta del camí Ral de Girona a Vic en direcció a Santa Coloma de Farners en el seu pas per Santa Creu d'Horta, prop dels masos el Sobirà, can Mont, el Viurevol, can Iglésies, la Molina, l'Espinau i can Xicot quan entra en terme municipal de Santa Coloma de Farners, és a dir, que se situa a la zona sud-est del terme municipal als límits municipals entre Osor i la capital de la Selva.

Etimològicament es tracta d'un derivat col·lectiu de *castanyer* amb el sufix *-et*. Alcover i Moll afirmen que prové del llatí *castanetum*, 'castanyer' (AlcM, 3, 32); Coromines l'esmenta dient, "Del col·lectiu més antic, format amb *-ETU*, hi ha Castanyet" i el documenta al segle XI, *Castanied* (1019) (OnCat, III, 305), insistint en el que ja havia plantejat a 1965.²⁸¹ En el mateix sentit s'expressen Veny (1996:29), Maria-Reina Bastardes (1994:147) i Dalmau i Casanovas (1969:47).

Castell, camí del

"*El camí que puja al castell*" (HIP 1857)

²⁸⁰ Moll (ELC:136)

²⁸¹ "Si al costat hi ha diminutiu i aquest té una *-d-*, això ens assegura que no estem davant de casos del diminutiu *-et*, ll. *-ittus*; com que hi ha *Castanyadell* al costat de *Castanyet* (...) és evident que ha de tractar-se de col·lectius en *-etum*". COROMINES, Joan (1965): *Estudis de toponímia catalana I*, p.16.

Possiblement, fa referència a algun camí que ascendia fins a la torre de Sant Joan o bé a l'indret anomenat Castell del Baier ja que no es té constància documental de l'existència de cap castell pròpiament dit a Osor,²⁸² cosa per la qual sovint s'ha anomenat com a castell a la Torre de Recs, a la de Sant Joan –sovint esmentada com el Castell de la Torre- i a l'antic mas de Puigferran l'indret en el qual es localitzava encara es coneix tradicionalment com el Castell del Baier.

Castell, camp del

Es tractava d'una partida de terra que s'estenia des de la riera d'Osor fins a l'actual carrer de la Penya, passant pel costat de l'església parroquial i per davant de la torre de Recs o de la Presó.

“*Campo vocato des Castell*” (CAP 1446); “una pessa de terra part Camp y part Castanyers situada en dita Parra en lo lloch anomenat *lo Camp del Castell* (...); afronta asolixent en honor den Prat fins al Puig de la Torra (...) y a tremuntana ab la Riera de Ozor (...) y part ab lo carrer qui va a la Plassa del Castell” (LLEV 1731); “Pessa de terra part conreu y part de castanyers anomenada vulgarment *lo Camp del Castell*” (LLEV 1792); “aquella casa y aixida de lo carrer de Passavella²⁸³ afronta a migdia ab lo *Camp del Castell*” (FN 1826)

Morfològicament, cal esmentar que el topònim es precedeix de l'article arcaic *lo* i que l'enllaç entre el genèric i el nom propi es produeix mitjançant la contracció *del* que substituï l'arcaica amb l'article salat *des* del segle XV.

L'origen del topònim no cal relacionar-lo amb el sentit estricte del mot castell, del llatí *castèllu*, ‘campament, fortificació’, sinó amb l'esmentada torre que data del segle XV a la qual se l'anomena de forma hiperbòlica com a *Castell*.

Castell, plaça del

“*Loco vocato Platea des Castell*” (CAP 1446); “*fexam terra plateam vocata des Castell de Bartolomeus Vilar*” (CAP 1446); “*Sacristiam dicte Ecclesie parrochialis Sancti Petri Osorio in Plathea del castell Sellarie eiusdam parrochie*” (doc 1501);²⁸⁴ “...prop la dita *Plassa del Castell* per mitg de la qual passa lo Carrer publich” (LLEV 1731); “una casa ab un hort en aquella contiguo situat en dita Vila de Ozor, y en la *Plassa anomenada del Castell*” (LLEV 1731); “La meytat de aquella casa al carreró en amunt situada en dita vila y sota lo camp contiguo y prop la *plassa del castell* per mig de la qual passa lo carrer publich” (LLEV 1792)

Possiblement, es tracta de la zona que hi ha davant la torre de Recs, per on discorre el carrer que es dirigeix des de la plaça del Verger a l'actual plaça Catalunya per una banda i al carrer Major per l'altra, just entre l'edifici del campanar, l'església parroquial, la casa de les Monges i l'esmentada torre que, com en el cas anterior, li donaria el nom.

²⁸² Com s'esmenta a *Els castells catalans III*, p.476, “...confessem que no se'ns representa documentalment l'existència de cap castell en el terme d'Osor...”

²⁸³ Error de transcripció per carrer de la Plaça Vella, actualment carrer de la Penya.

²⁸⁴ Document recollit per Carreras Candi (1911:81) que esmenta que es trobava a l'Arxiu Parroquial d'Osor però que a l'actualitat resta perdut.

Si com esmenten diverses obres i autors aquesta torre data de 1439,²⁸⁵ si se l'esmenta com a castell a 1446, hem de creure que aquest document recull una de les primeres referències escrites a aquesta construcció. V. *Castell, camp del*

Castellana, font [ˈfonkəʃtəˈlanə]

Font situada vers el mas Masferrer, sobre la torre de Sant Joan o torre del Castell, que possiblement n'ocasiona el nom.

“Una pessa de terra boscosa en dita Parra sota llur Mas Masferrer anomenada Solá així com se va del marge dels avellaners fins al torrent de sa Enfermera vuy Piconera fins a la *Font Castellana*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un adjectiu derivat femení provinent de *castell* que, com dèiem més amunt, hem de relacionar amb la torre de Sant Joan, considerada popularment com a part d'un castell i que com esmentà Antoni Pladevall podria haver format part d'una construcció major.²⁸⁶

Castellans, font dels [ˈfoɲdəlskəʃtəˈlans]

Font només documentada oralment que per la situació semblaria que és una distorsió de la Font Castellana, ja que l'esmenten prop del Masferrer en direcció a les Mines d'Osor i no massa lluny de la torre de Sant Joan. Cap dels informants ens n'ha sabut dir la causa del nom i el que és evident és que no té cap relació amb el gentilici referit a 'procedent de Castella' que només apareix com a malnom individual durant el segle XX, com a “Gaietano Castellà” o bé “en Lluís Castellà” (LLC 1929e).

Castellar, llocdit

Devia tractar-se d'una partida de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud-est del Veguer, entre la Casa Nova de Muntanya i can Mont.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Sta Creu de Horta en lo *lloch anomenat Castellar* en lo Pla de Prevera (...) Afronta asolixent en honor den Subirá, a mitg dia en honor de dit Subirá anomenat Camppech; a ponent y tremuntana en honor del mas Gausach” (LLEV 1731); “Mitgerament per indivis ab lo compte Solterra pessa de terra a Santa Creu *territori dit Castellar* en lo Pla den Prebere” (LLEV 1792)

El topònim és un adjectiu qualificatiu derivat del substantiu *castell* provinent del llatí tardà *castellare* ‘territori agregat a un castell’ (OnCat, III, 309; AlcM, 3, 36),²⁸⁷ un terme habitual en la toponímia catalana. Com demostraria el document de 1792, el sentit del nom de lloc és l'esmentat a partir del fet de tractar-se d'un antic territori depenent del castell de Solterra; no creiem, en canvi, que es pugui relacionar amb la possibilitat que esmenta Amigó (1999:152), “Més que no pas indicar la presència de fortaleses medievals, noms com *el Castellar, els Castellans, els Castellassos, els Castellots*, són testimoniatge de vestigis arqueològics”, Moreu-Rey, “Els arqueòlegs han observat com

²⁸⁵ Pladevall (1984:9), *Els castells catalans III*, p.475 i Bruguera i Ramió (1997:22)

²⁸⁶ Aquesta construcció major podria haver-se tracta d'un castell o d'un mas fortificat, a hores d'ara ho desconeixem perquè a la zona no s'hi ha realitzat mai excavacions arqueològiques, però la toponímia sembla evidenciar el que insinua Pladevall, que per aquella zona hi devia haver existit quelcom més al costat de la torre actual.

²⁸⁷ BALAÑÀ i ABADIA, Pere (1989): *Els noms de lloc a Catalunya* dona també aquest origen a diferents poblacions com ara Castellar de la Ribera (Solsonès), Castellar de N'Hug i Castellar del Riu (Berguedà) i Castellar del Vallès (Vallès Occidental).

certs termes, entre els esmentats, s'apliquen localment, a uns vestigis donats, així *Puig Castellar*, al Barcelonès, Vallès i alguna comarca veïna, designa precisament uns cims antigament coronats per poblats ibèrics”.²⁸⁸ El nom propi que, per altra banda, també ha existit esporàdicament com a llinatge osorenc a mitjan segle XIX encara que amb la forma *Castellà* que podria haver-se originat en el gentilici; no creiem, si més no per la cronologia, que existeixi cap relació entre el topònim que ens ocupa i l'antropònim.

Castellar, mas

“*Ipsum mansum de Castelar*” (LFM 1068), “*Mansi castelaryo*” (NOT 1334)

Pladevall (1980:6) afirma que aquest seria el nom medieval del mas el Clascar: “el *mas Castellart* o *Casclar*”, punt de vista compartit per Bolòs-Hurtado (2001:52-53) quan afirmen que “...la vall era limitada al sud pel castell de Solterra i pel nord pel Catllar o *Castellar*, segons consta als documents medievals”, i per Pladelasala (1960:371), “*El Clascar*. (Roca de Solterra, s.XI, *Clascaio*, s. XIV. Derivado de *Castellar*)”. V. *Clascar, mas el*.

Castellar, pla [ˈplakəʃtəˈla]

Pla encara a l'actualitat esmentat i que consisteix en una zona planera boscosa fonamentalment de castanyers que es localitza entre els masos el Gelats i el Sobirà, al límit entre les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor.

“Una pessa de terra situada en la Parra de Ozor en lo lloch anomenat *Pla castellar* (...) Afronta asolixent en honor den Funollet anomenat Mas Gausach mediant un xeragal, y part en honor den Bayer y part fins al camí que va del *pla de Castellar* al Mas Gelats y part en honor del Mas Funollet anomenat *Pla castellar*” (LLEV 1731); “Pessa de terra parroquia de Osor territori vulgarment dit *Pla Castellar*” (LLEV 1792); “Perxada de *Pla Castellar*” (PSOB 2002)

Possiblement, es tracta d'una part de la partida de terra Castellar, amb un origen toponímic idèntic. V. *Castellar, llocdit*

Castellar, serra de

“*In serra de Castelar* que est super Cabannal” (SUS 1068)

Esmentada per Pladelasala (1960:369), es tracta de la serra de muntanyes que es localitza sobre el mas el Clascar, antigament Castellar, i que respondria a una part del que avui s'anomena la *carena del Clascar*, límit entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor, per tant, deu referir-se a una part de l'antiga propietat del Clascar. Gràficament, cal assenyalar que en tractar-se d'un document del segle XI, apareix de forma arcaica, sense palatalitzar. V. *Castellar, mas*

Castell de la Torre, llocdit el [əˈkəʃteldələˈtorə]

Topònim compost amb el qual col·loquialment es fa referència en algunes ocasions a la Torre o torre de Sant Joan. Pladelasala (1960:373), l'esmenta com a una

²⁸⁸ Tot i que a la mateixa obra, *Els nostres noms de lloc*, a la pàgina 90 esmenta *Castellar* o *Castellar de N'Hug* com a derivats de *castell*.

“Torre-fortaleza medieval”. Així mateix, s’hi refereix Navarro Colás (1963:82) indicant que “Castell de la Torra o del Moro” son unas ruinas que se encuentran al lado del manso anteriormente citado y que son seguramente restos de un antiguo castillo o una torre de vigilancia, debido a la privilegiada situación que tiene, desde donde se divisa una gran extensión de los alrededores”. Tot plegat, fa pensar en la possibilitat que aquesta torre hagués format part d’una construcció major, que no es tractés d’un element aïllat, com de fet ja havia apuntat Antoni Pladevall: “Molt a prop de la torre, i seguint la carena, hi ha altres murs. Això fa pensar que no es tracta d’un element aïllat sinó que devia formar part d’unes estructures més complexes”.²⁸⁹ V. *Sant Joan, torre de*

Castell de la Torre, sot del [ˈsoddəʔkəʃteʎdələˈtorə]

Petit sot d’aigua situat entre la torre de Sant Joan i el mas la Torre, que discorre, quan plou, en direcció sud fins a raure a la riera d’Osor, a un quilòmetre i mig del poble en direcció est. Es tracta d’un topònim compost que fa referència a la torre de Sant Joan com a castell²⁹⁰ i al mas la Torre.

Castell del Baier, carenada del [kərəˈnaðəðəʔkəʃˈteʎdələβəˈje]

Amb aquesta forma composta, diversos informants es referien a tota la carena situada sobre la riera de la Noguerola, una zona boscosa fonamentalment de castanyers i alzina en la qual s’hi localitzen unes pedres que podrien ésser les restes del Castell del Baier, l’antic mas Ferran o Puigferran. V. *Castell del Baier, mas el*

Castell del Baier, mas el [əlkəʃˈteʎdələβəˈje]

A l’actualitat es tracta d’un lloc situat dalt d’una carena des d’on es domina visualment la banda de la riera Noguerola vers el Ripoll, no massa allunyat del Baier; no queden restes de l’antic mas exceptuant que es tracta d’un indret amb moltes pedres que semblen restes d’alguna antiga construcció. Per la situació, hem de deduir que havia estat un important mas en el període medieval, mas Puigferran o mas Ferran, d’una de les famílies importants de la vall d’Osor.

Aquest mas, a les acaballes del segle XVIII ja estava derruït i era propietat del Baier, “Mas dirruit anomenat Puigferran de Jaume Bayer y Crosa” (LLEV 1792); de la seva antiga importància i possiblement pel fet que devia haver estat molt gran i probablement fortificat, devia sorgir a nivell popular el primer element del topònim compost, *Castell*, i del fet de situar-se prop del Baier i de formar-ne part com a possessió, el segon, *del Baier*. En aquesta mateixa línia s’expressava Pladelasala (1960:375): “Castell-del-Baier. (Sólo por tradición. Puig Ferran. Mas Ferran, s.XIV)”. El terme, però, no l’hem localitzat a cap document, solament a nivell oral.

Castellet, mas

Antic mas que devia trobar-se prop de la riera d’Osor, entre can Bosc i can Plana i del qual, no en resta cap rastre. Esmentat per Pladevall (1963:284) com a “*mas Castellet* vers el mas Plana, habitat per Pere de Castellet” i omès, en canvi, per Pladelasala, es tractava d’un mas a l’actualitat inexistent que documentem per escrit fins

²⁸⁹ PLADEVALL, Antoni (1991): *Catalunya romànica V*, p.315.

²⁹⁰ L’existència d’aquesta forma toponímica ens pot fer intuir el que dèiem anteriorment, la possibilitat que la torre de Sant Joan formés part d’una construcció major, possiblement no d’un castell però sí d’un mas fortificat com, de fet, ocorria amb el Castell del Baier que havia estat el mas Puigferran.

a les acaballes del segle XVIII malgrat que ja aleshores se'l citava com a una casa ja desapareguda o inexistent.

“*Mansi de Castellet*” (COM 1355); “*mas des Castellet*” (COP XV); “*mansi Castellor* parrochie Osorio” (CAP 1342); “Jacobus Bosch Parator Villa de Osorio et Benedicta uxor illem vineam cum castañerys qua ibi sunt qui fuit *Mansi Castellet* in dicta Parrochia de Osor” (CAPb 1560); “*Arnaldus de Castalleto* parrochie Osor” (CAP 1622); “en altres honors del Mas Bosch; es empero a saber que dins ditas afrontacions antiguament era construït un *mas anomenat Castallet* vuy dirruit” (CAP 1731); “dit *Mas Castellet*” (LLEV 1731); “...quarteras de sembradura anomenadas Camp Salobí y la Rompuda on antiguament era construït un *Mas anomenat Castellet*, dirruit” (LLEV 1792)

Atès que la forma existí com a llinatge a Osor entre el segle XIV i fins a principis segle XX –encara que no l’hem documentat als segles XV i XVI- i que, a més, a les primeres datacions sempre apareix relacionat amb el mas, *Pere de Castelet* o *Arnaldus de Castalleto*, creiem que es tracta d’un nom de lloc d’origen antroponímic, format en el llinatge *Castellet* –recollit per Moll com a diminutiu de castell- i no pas d’un diminutiu provinent del nom comú *castell*, ben cert a altres zones del domini lingüístic, com recull Moreu-Rey (ENL:90). Ramon Amigó (1999:109, 110)²⁹¹ en relació amb una partida de terra coneguda per *Castellet (s)* i Pere Abadia (1989:121) a partir de la població Castellet i la Gornal, al Garraf, també tenen en consideració aquest possible origen antroponímic. Gràficament, cal indicar l’aparició de formes arcaïques no palatalitzades com *Castalet* o llatinitzades com *castalleto*.

Casulles, can [ˈkaŋkəˈzuləs]

Amb aquest nom es coneixia antigament, tot i que encara ha estat recordat per algun informant, la casa que actualment es coneix com a *cal Cu-cut*, *ca l’Antònia* o *ca la Pepa*, localitzada al carrer de França.

“*Casa Casullas* hi viu Joan Plana” (LA 1817)

Creiem que l’origen del terme es podria trobar en el mas homònim ja que com a llinatge no l’hem documentat a Osor.

Casulles, font de les [ləfoŋdələzkəˈzuləs]

“*Font dita de las Casullas* que existeix cerca la casa de aquest nom” (FN 1803)

Font a l’actualitat inexistent, tot i que recordada, que, com demostraria l’esment de principis segle XIX i la informació recollida oralment, deu el seu nom a la proximitat al mas. V. *Casulles, mas les*

²⁹¹ Quan afirma en relació amb la partida de terra Castellet (s): En el mateix pla d’ingenuïtat ens sembla que es pot situar l’afirmació d’Agustí Mena Gibert relacionada amb la partida de terra coneguda per *Castellet (s)*, quan diu que aquest nom ve d’un castell que havia tingut Bernat de Castellet (...). Al nostre entendre per allí no hi havia hagut cap castell. El que és cert és que Bernat de Castellet (...) posseïa terres a Pineda, el 1178, i els seus hereus el 1206, van cedir a Pineda a Guillem de Tarragona. Aquestes terres de Bernat de Castellet situades entre la Canonja i Vilaseca, devien rebre el nom d’aquell propietari insigne, i el nom encara s’hi manté”.

Casulles, mas les [ləskə'zuləs]

Petit mas, del qual encara en resten algunes parets, que es troba situat a la vora de la carretera actual del santuari del Coll, no massa lluny del Part i que havia format part de la parròquia de Santa Maria del Coll. Segons Pladelasala (1960:371-372) data del segle XIV: “*Can Casulles* (“...de casis, s.XIV, “Les Escasulles” s.XVIII)”, pertanyent a la parròquia del Coll i l’esmenta com a inexistent i de la parròquia de Sant Pere d’Osor amb posterioritat als límits de 1885: “Hay que notar tambien que, posteriormente, aunque ignoramos la fecha, ha habido alguna pequeña variación (...) agregándose (...) a Osor los mansos de Can Manuel y el desaparecido de *Les Casulles*”; suposem que quan parla d’inexistència devia referir-se al fet que es trobava deshabitada i en estat ruïnós perquè encara avui és recordat pels informants orals. Apareix localitzat cartogràficament com a *Les Casulles* (MAP 1, 3, 4) i *Las Casullas* (MAP 6), al límit municipal entre Osor i Susqueda. Quant a documents, cal indicar que fins a mitjan segle XVIII el terme l’hem recollit com a partida i peça de terra i no pas com a mas.

“Geroni Baranguer masover de *las Casullas*” (LB 1767); “Joseph Romagueras masover de *las Casullas*” (LB 1783); “Narcís Sarsanedas masover del *mas Casullas del mas Plana*” (LB 1786); “*lo mas Casullas*” (LB 1815); “*Casa Casullas*” (LA 1817); “*Manso Casullas*” (AM 1862); “*Casullas*” (NOM 1863); “*Casullas*” (PAD 1885); “Jaime Prat y Coll labrador colono de *las Casullas*” (LB 1922); “*Casullas*” (CAD 1930); “Antonio Triadó Hosta habitante en el *Manso Can Casullas*” (LB 1950)

Vist això, hem de creure en l’existència d’un antic mas que degué derruir-se i el lloc on se situava passà a ser anomenat la partida de terra homònima on, durant el segle XVIII s’hi construí una nova casa amb el mateix nom les restes de la qual són les que resten visibles a l’actualitat.

Gràficament cal esmentar la progressiva pèrdua del genèric *mas* que se substitueix per l’article femení plural *les* –com s’anomena a l’actualitat– malgrat l’ús esporàdic de la contracció *can* i el genèric *casa*.

El topònim és una forma plural femenina que sembla derivada diminutiva de *casa* en el sentit de ‘casa petita’ (DECat, II, 607; AlcM, 3, 43) que també apareix recollida com a llinatge per Alcover i Moll. La documentació que ens en dóna Pladelasala –sense esmentar-ne la procedència– situada al segle XIV, “de casis” podria fer pensar en un origen antroponímic, però no hem documentat la forma, ni en singular ni en plural, com a llinatge osorenc al llarg de la història; a més, quan apareix precedit de la contracció *can*, que també fa pensar en el llinatge, es tracta d’una documentació molt tardana, de finals del segle XVIII, i que deu respondre més a un sobrenom personal o de casa que no pas a un cognom; per tant, creiem que s’origina d’un derivat diminutiu de casa.

Casulles, partida de terra les [ləskə'zuləs]

Amb aquest terme es fa referència a una àmplia extensió de terra que s’estén entre les propietats dels masos can Coll, can Manuel i la Coma.

“*Loco vocato ses Casulles*” (CAP 1342); “*loco vocato sas casulas*” (CAP 1342); “una pessa de terra boscosa situada en dita Parra. de Ozor en lo lloch anomenat *las Casullas*” (LLEV 1731); “*loco vocato las Casullas*” (de 1737 a CAP 1622); “*petie de las Casullas de pertinentys mansi Pontey*” (de 1737 a CAP 1622); “*Partida las Casullas*” (CAD 1785); “Pessa de terra boscosa lloch anomenat *Las Casullas*” (LLEV 1792); “*Finca*

Casullas Límites N. Manso Coll, E.S. Manso Manuel, O. con Manso Coll. Castaño y encina” (DFF 1939); “*Partida Casullas*” (AM 1944) –esmenta que s’inclou dins el barri Badia-, “*finca las Casullas*” (AM 1947), “*Pago o paraje Casullas*” (CAD 1960) – assenyala que està formada per noranta-set peces de terra de quatre propietaris diferents, tres “roques”, el mas les Casulles de Juan Agustí Panella i una font, la d’en Primo, cosa que ens mostra la seva amplitud-

Tot i estar plenament relacionat amb el mas , els seus límits se’n van força més enllà del que devien ser-ne les propietats inicials ja que la casa no era ni de les més grans ni de les més importants quant a propietats. Gràficament només cal assenyalar el fet, de no aparèixer en cap ocasió acompanyat del genèric *mas* sinó simplement l’article com a introductor del nom propi, fet que confirmaria el que ja hem assenyalat, que se’n va molt més enllà del que és el mas. V. *Casulles, mas les*

Catalunya, carrer [kəˈrekətəˈlujə]

Nom del carrer que actualment enllaça el carrer Major des de can Peret o ca la Nil·la amb la plaça Catalunya o de la Rectoria a cal Rei. Es tracta d’un topònim urbà no imposat sinó elegit pels veïns i aprovat per la corporació municipal el juny de 1979 malgrat que no respon a cap tradició ja que antigament se l’havia anomenat carrer d’en Margarits –nom d’una de les cases que s’hi troben- al segle XVIII; s’havia dividit en dues parts durant el segle XIX fins a 1936, fins a can Sastrellarg i can Jan formava part de la Plaça i la resta s’anomenava carrer del Cementiri perquè es dirigia a l’antic cementiri que es trobava a l’actual plaça de Catalunya; entre 1936 i 1939 se l’anomenà carrer de Dídac Tarradell i entre 1939 i 1979 carrer Calvo Sotelo, en aquests dos darrers casos, topònims fruit de les circumstàncies polítiques.

Catalunya, plaça [ˈplasəkətəˈlujə]

Topònim que es refereix a una plaça actual que també se la coneix popularment com a la Placeta o plaça de la Rectoria ja que es troba situada entre les parets laterals del temple parroquial i la Rectoria. El nom es va aprovar el juny de 1979 a proposta dels veïns i relacionant-lo amb el carrer Catalunya que hi va a parar. De fet, en aquest espai s’hi havia situat el cementiri fins a mitjan segle XIX i, des d’aleshores, va restar simplement com a la Placeta o la plaça de la Rectoria fins al març de 1954 quan l’ajuntament va prendre la decisió d’anomenar-la plaça d’Antoni Maria Claret, terme que va perdurar fins a l’any 1979 quan es van catalanitzar els noms de carrers i places de la vila d’Osor.

Caterino, can [ˈkaŋkətəˈrinu]

Nom d’una casa situada al carrer Major.

“*Can Caterino*” (LA 1982); *En Badó Caterino* (LLC 1929e)

La procedència del terme es troba en el prenom masculí.

Cau, sot del

Topònim que devia referir-se a algun curs d’aigua més o menys ocasional – desconeixem, per manca de documentació, si el genèric *sot* funciona aquí com a sinònim de *torrent*-, situat a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, possiblement a poca distància del mas ca n’Iglésies.

“*El sot del Cau*” (FPI 1750)

Creiem que el nom de lloc prové del nom comú *cau*, ‘forat que serveix d’amagatall a certs animals’, provinent del llatí *cavus*, ‘buit’ (DECat, II, 639 i AlcM, 3, 61), ja que es tracta d’un mot molt habitual en la parla col·loquial d’aquesta zona com demostra el fet de la seva presència al nom de lloc el Cau del Llop; per altra banda, es tracta d’un terme força freqüent en toponímia, com recull Moreu-Rey (ENL:41): “Quan la cova o forat serveix d’amagatall o de catau als animals, és *El Cau*”. Si no fos així, hauríem de pensar en un topònim fruit d’un sentit més orogràfic, proper a cova, ja que el llinatge, recollit per Moll (ELC:271),²⁹² no ha estat mai documentat a Osor.

Cauera de la Guilla, perxada [pəɾˈjaðələkuˈerəðələˈɣilə]

Zona boscosa de castanyers situada entre els masos el Sobirà i el Gelats dins la qual hi ha unes roques anomenades roques Guilleres o cauera de la Guilla perquè és un indret on habitualment s’hi amaguen animals d’aquesta espècie. V. *Guilla, cauera de la*

Caulés, torrent de [tuˈrɛndəkəwˈles]

Torrent situat al nord de l’espai treballat, que neix vers serra de Vielles, en terme osorenc, però que discorre en direcció NNE per anar a desguassar al riu Ter a l’altra banda dels masos la Codina i el Salomó.

Coromines (DECat, II, 642 i OnCat, II, 343) es refereix a *Caulès* –a Vidreres, a la Selva– com a un derivat de Caldes en el sentit de *limes calidemis* ‘partió de la rodalia de Caldes’; Alcover i Moll, per la seva banda (AlcM, 3, 63) el grafien *Caulers* i indiquen que prové del llatí *caldarios* ‘calderons, encalentidors’; Meyer Lübke el considerava un topònim preromà amb el sufix *-es* i Moreu-Rey (ENL:51) relaciona Caulés o Caulers amb estacions termals. Vist això, hem de considerar aquest topònim com a provinent de *caldes* amb una diftongació no gens estranya, semblant a la d’Albereda > Aubreda o bé Alzina > Aulina i que comenta, per exemple, Veny (1996:74). Tanmateix, cal afegir que no tenim cap constància de l’existència d’aigües termals en aquella zona.

Caulí, casa d’en.

Nom duna casa de la qual en desconeixem la situació i que deu tenir un origen antroponímic.

“*La casa den Caulí*” (LLEV 1792); “*casa anomenada den caulí*” (HIP 1854)

Caulí, puig V. *Puigcaulí, el, mas el*

Caulí, font del Mas V. *Mas Caulí, font del*

Caulí, mas el [əˈk(əw)uˈli]

Mas que encara resta dempeus tot i que deshabitat i que, oralment, l’hem sentit anomenar amb i sense diftong a la primera síl·laba. Es troba situat vers les Mines d’Osor, prop del mas la Grevolosa i del torrent de Gironella. Apareix situat cartogràficament en diminutiu com a *El Caulic* (MAP 1) i *C. Caulic* (MAP 6), una

²⁹² L’esmenta com a provinent d’un malnom, del llatí *calvus*, ‘calb, cap-pelat’.

forma diminutiva caiguda pràcticament en desús però que encara hem oït en alguna ocasió. Navarro Colás (1963:94) el grafia inadecuadament com a *manso Can Cautie* i l'anota com un topònim d'origen desconegut. Documentalment, també l'hem localitzat esmentat com a mas Puig Caulí, potser pel fet de trobar-se en una petita elevació del terreny. Pladelasala (1960:374) ens l'assenyala com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i, sense indicar-ne la font, ens el data al segle XIV: "*El Caulí*. (...de Cauleis", s.XIV)"; tot i aquest esment anterior, nosaltres només l'hem documentat a partir del segle XVII.

"Jacinto Soler pagés masover de *Puig Caulí*" (LB 1700); "Joseph Company masover de *Puigcaulí*" (LB 1705); "Joseph Serrat masover del *mas Caulí*" (LB 1710); "Pau Mallolar braser habitant en *Puig Caulí*" (LB 1714); "*lo mas Caulí*" (LB 1731); "Nicolau Berenguer masover del *Caulí*" (LB 1770); "*Manso Caulí* de Josef Gravalosa" (CAD 1785); "Salvi Vilaró masover del *mas Caulí*" (LB 1879); "Tot *lo mas Caulí* de Joseph y Joan Gravalosa" (LLEV 1792); "Pere Boix bracer habitant per masover al *mas Caulí de Gravalosa*" (LB 1816); "*el mas Caulí*" (LB 1833); "masover del *Caulí*" (LB 1851); "*Manso Caulí* de N. Muixach" (AM 1862); "*Caulí*" (NOM 1863); "*Caulí*" (PAD 1885); "*Manso Culí*" (AM 1947); "*El Caulí*" (GR 1956); "*El Caulí*" (CAD 1960)

Podem observar que semblaria que el topònim evoluciona d'un antic Puig Caulí a l'actual Caulí; tractant-se del mateix mas ja que hem pogut observar un mateix masover per als dos noms: "Joan Mayolas pagès del *mas caulí*" (LB 1734) i "Joan Mayolas pagès del *Puig Caulí*" (LB 1736) o bé al LLEV 1731 quan apareixen indiferentment els dos termes: "Mas Silvestre dirruhit y a dit son Mas Pidevall unit (...) Afronta asolixent en honor del *Mas Caulí*, que posseheix an Mayoles", "una Mansada anomenada Desbruguer (...) Afrontant asolixent ab lo *Mas Caulí* que posseheix an Mallolas, a mitg dia ab la Riera de Gironella; a ponent y tremuntana ab lo *Mas Caulí*" al costat de "...un *Mas anomenat Puigcaulí* (...) Afrontant asolixent part en honor del Mas Pidevall y part ab la Riera de Gironella; a mitg dia part en honor de dit Mas Pidevall y part en honor del Mas Gravalosa; a ponent y tremuntana ab dit Pidevall" –propietat de Pau Mallolas–; un mateix propietari i una idèntica situació espacial ens mostra el que afirmàvem, es tracta d'un únic mas anomenat *Puig Caulí* inicialment i *Caulí* posteriorment que en aquesta època se l'anomenava de les dues formes acabant-se per imposar fins als nostres dies la segona.

Quant a l'escriptura, podem observar l'omissió freqüent del genèric *mas* que no ha arribat al present que se l'esmenta solament amb l'article masculí singular; el fet que en una ocasió aparegui monoftongat també ens mostra que les dues pronúncies actuals ja tenen una certa pervivència cronològica.

L'origen del topònim és força complex; Bruguera i Escorihuela (1993:187, 197) assenyalàvem la possibilitat que es tractés d'"una aglutinació de Ca l'Aulí" –tot i que l'inclòiem com a un topònim de difícil classificació– hipòtesi que la documentació no ens demostra. Una altra possibilitat, partint de la forma medieval esmentada per Pladelasala, *Cauleis*, és que es tractés d'un topònim referit a aigües calentes, del llatí *calidas*, com altres noms de lloc com La Caula o Caules, però no tenim constància de la presència d'aigües termals a la zona. Per altra banda, també podria haver-se tractat d'un antropònim, possiblement un llinatge que no tenim, però, documentat. En aquest cas, la manca de més informació antiga ens ha de fer prudents ja que no tenim cap evidència a

hores d'ara que ens permeti d'afirmar de quin origen semàntic i etimològic es podria tractar amb una certa seguretat.

Caulí, partida de terra el [əˈkəw(u)ˈli]

Amb aquest topònim es fa referència, sense genèric, a la part de territori propera al mas del mateix nom; ara bé, antigament es referia a les terres boscoses o de conreu que li pertanyien, una extensió de terra prou important.

“*Fincas Mansos Simon y Culi*. Límites N. Riera de Osor. Castaños” (DFF 1939); “*Partida Manso Simon y Manso Culi* linda al N. con Riera de Osor, al S. con Manso Talaya y Bayer, al E. con Manso Pidevall” (AM 1944); “*Finca manso Culi*, limita con la Riera de Osor, manso Talaya, manso Bayer y manso Pidevall” (AM 1947); “*Pago o paraje Caulí*” (CAD 1960) –que ens assenyala que inclou vint-i-una peces de terra i quatre camins a més del mas del mateix nom i que es localitza entre les partides de terra de la Casa Nova de Mas Coll i del Simon-

V. *Caulí, mas el*

Caulí, perxada del [ləpərˈʃaðəðək(əw)uˈli]

Zona boscosa de castanyer que es localitza al costat mateix del mas homònim del qual pren el nom, una part concreta que forma part de la partida del mateix nom. V. *Caulí, mas el*

Caulí, quintanic del Mas V. *Mas Caulí, quintanic del*

Caulí, salt d'en [əlˈsaldəŋk(əw)uˈli]

Es tracta d'un indret situat actualment a la carretera d'Osor a Anglès, davant de la Dèrica, on va caure-hi, abans de realitzar-se la carretera actual, una carreta conduïda per un home anomenat *en Caulí*, causant, l'accident, la mort d'un sacerdot que viatjava amb ell. El topònim, per tant, és d'origen antroponímic.

Caulí, sureda del [ləsuˈrɛðəðək(əw)uˈli]

Zona fonamentalment boscosa de suros i alzines localitzada prop del mas del mateix nom, dins la partida de terra homònima, i a continuació de la perxada del Caulí. El nom s'origina en la proximitat al mas. V. *Caulí, mas el*

Caulí, torrent Font del Mas V. *Font del Mas Caulí, torrent*

Caulinet, casa.

Nom pretèrit de casa i de persona a l'actualitat no recordat.

“*Casa Caulinet* hi viu Pere Cantal” (LA 1817); “Miquel Mayolas alias *Caulinet*” (LB 1818)

Possiblement prové del llinatge *Caulí* o del nom de mas homònim, derivat amb el sufix diminutiu *-et*.

Cèlia, ca la [ˈkaləˈseliə]

Nom d'una casa actual situada al carrer de França també coneguda com a *can Quelic de l'Atxa* o *can Benus*. L'origen del nom el trobem en el prenom femení present encara avui a la casa.

Cellabona, casa d'en

Antic nom d'una casa situada al carrer de la Riera.

“Maria Bayer Morella y Sellabona ven aquella Casa anomenada *Casa den Sellabona*, carrer de la plassa Vella” (FNA 1806); “Casa situada carrer de la Riera anomenada *Casa den Sellabona* de Joseph Bayer Morella y Sellabona afronta ab la casa den Alemany, casa de Valicars, lo carrer que va de la Plassa Vella al Pont” (FNA 1807); “casa dita vulgarment *la casa den Sellabona* situada en lo carrer dels quatre cantons prenent desde dit carrer qui va a la Plassa Vella de dita Vila” (FNA 1843); “*Casa nombrada den Sellabona*” (HIP 1854)

Gràficament, cal assenyalar que el nom es grafia amb *-s-* i no pas amb *-c-* degut al fet de la idèntica pronúncia com a alveolar fricativa sorda en aquesta posició.

L'origen del nom és antroponímic, format a partir del llinatge *Cellabona*, documentat a Osor entre mitjan segle XVI i la primera meitat del XIX incloent-hi un cap de casa de la Sagrera en el segle XVI, Antoni Sellabona (MAN 1553).²⁹³

Cellabona, mas

Més que no pas un mas, creiem que aquest nom es referia a una casa molt propera al nucli urbà d'Osor, diferent, però, de la que es localitzava al carrer de la Plaça Vella o de la Riera ja que aquesta sembla que es trobava a tocar del torrent de Mirapeus, afrontant amb el mas can Badia.

“*Mas Sellabona*” (ESC 1735); “Mansus Badia afrontatur in oriente (...) mediante torrente de Mirapeu (...) partim ab lo hort den Teixidor (...) et partim in honore *Mansi Sellabona*” (CB 1735)

El topònim també deu ser d'origen antroponímic en el llinatge documentat a Osor que, com el nom de la casa, sovint es grafia amb *S-*.

Cellabona, partida de terra Posa d'en V. *Posa d'en Cellabona, partida de terra*

Cellera d'Anglès, camí de la

Deu tractar-se del camí que des d'Osor s'enfila vers els masos el Bancs i Masferrer, des d'aquí al pla de Roure des d'on es pot anar a puig d'Afrau i d'aquí cap a Anglès o la Cellera de Ter, que en el document es recullen de forma composta perquè aquestes dues viles formaven un únic municipi fins a 1788 i el nom del camí encara no havia canviat malgrat que sí que ho havia fet l'estatus d'Anglès i la Cellera.²⁹⁴

“*Camí publich que va de dita Vila de Sant Pere de Ozor al lloch de la Sellera de Angles* passant per lo pla de Roure” (FNA 1808)

²⁹³ Tanmateix, es tracta d'un llinatge que no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a l'obra *Els llinatges catalans*.

²⁹⁴ Es pot consultar LANAU, Pau (1986): *Anglès*, p.24-25 i LLAGOSTERA, Ll. i PUJOL, D. (1990): *La Cellera de Ter*, p.16-17.

Etimològicament, *Cellera* prové del llatí *Cellaria* ‘sagrera’, barri format per l’església i les seves dependències (OnCat, III, 348);²⁹⁵ és a dir, en paraules de Mn. Constans a *Girona, Bisbat Marià* recollides per Dalmau i Casanovas (1969:17): “En dir Cellera d’Anglès, s’entenia que l’església i el cementiri parroquials d’Anglès eren els de la seva sagrera”. No considerem, per tant, adequada la proposta etimològica d’Alcover Moll en originar el nom del llatí *cellaria*, ‘celler, rebost’ (AlcM, 3, 103), hipòtesi que també esmenta Pere Balañà (1989:218). Per tant, el nom de lloc és un camí que pren el nom de la població antiga a la qual conduïa, la Cellera d’Anglès.²⁹⁶

Celler del Forn, peça de terra

Peça de terra que es trobava a tocar del mas can Cercenedes d’Osor.

“Una pessa de terra antigament anomenada *Celler del forn*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra antigament dita *Collerdesforn* dins lo mateix mas Sarsanedas” (LLEV 1792)

Gràficament, cal esmentar la forma alutinada de 1792 amb aparició de l’article salat que, curiosament, no apareix en la forma de 1731.

Ens trobem davant d’un topònim compost curiós perquè el primer element a 1731 és *Celler* i a 1792, quan s’anota aglutinat, *Coller*; com que aquest darrer possiblement està realitzat a partir del primer, hem de creure que s’hi produeix un error de còpia ja que, endemés, no creiem que es pugui originar un nom de lloc a partir de *coller*, ‘home que tragina a coll les mercaderies’ o bé ‘correïgs que subjecten la tafarra al bast’ (AlcM, 3, 294). Per tant, possiblement es tracta de *Celler*, del llatí *cellarium*, ‘rebost o graner’ (DECat, II, 661; OnCat, III, 348) que apareix a diversos topònims del domini lingüístic com ara *Els Cellers*, partida de Banyuls de la Marenda o *Cellers*, agregat de la Guàrdia de la Noguera al Pallars Jussà. Es tractaria, doncs, d’un tros de terra de conreu que es trobaria a tocar del celler de l’esmentat mas can Cercenedes. Ara bé, el fet que el segon element del topònim sigui *Forn*, un altre dels elements propis dels masos, ens fa creure en la possibilitat que insinua Moreu-Rey que relacionaria *celler* amb un lloc on s’hi conrea la vinya (ENL:62), és a dir, no seria gens estrany que, tractant-se d’una peça de terra fos de vinya i se situés prop d’un forn del mas Cercenedes, de fet, a la perxada del Rajol, no lluny del mas, un informant ens va dir que hi havia hagut un forn de calç.

Celró, camp

“*Campo vulgo dicto Salró*” (CAP 1622); “*Campo vulgo dicto Salró* quo antiquatas erat constructus dictus mansus Salró” (PR 1766).

Probablement, es tractava d’una peça de terra que formava part de la propietat del mas del mateix nom i que, de fet, segons el document del segle XVIII, sembla que es localitzava on hi havia hagut un antic mas Celró –cap document ens permet d’intuir l’existència de dos masos contemporanis amb el mateix nom- que degué reconstruir-se on es troba a l’actualitat. V. *Celró, mas el*

²⁹⁵ També recull aquesta mateixa hipòtesi Moreu-Rey (ENL:99).

²⁹⁶ Com a nota curiosa, Carreras Candi (1911:80) va considerar, erròniament, que la Cellera d’Anglès havia pertangut a Osor, error que li venia determinat per l’aparició a diferents documents antics de la Sagrera d’Osor: “Y també lo lloch modernament conegut per la Çellera d’Anglés, en la vall Geronesa, pertanyia a Osor y se nomena la Sellera d’Osor”.

Celró, font del

“*Font del Celró*” (ACL 1723)

Font que es devia trobar prop del mas homònim, que n’origina el nom, però que a l’actualitat resta inexistent i no es recorda. V. *Celró, mas el*

Celró, llocdit el [əlsəl’ro]

Amb aquest terme, sense genèric, es fa referència a la partida propietat del mas del mateix nom, situada just als límits entre els termes municipals d’Osor i Susqueda de tal manera que una part d’aquestes possessions entraven en terme d’Osor malgrat que la casa que els dona nom se situï dins de Susqueda.

“Entremig del Gascó y del *Salro*” (LLEV 1731); “*el Salró*” (CADT 1785); “*el salró*” (AM 1947); “*el Salró*” (AM 1953)

V. *Celró, mas el*

Celró, mas el [əlsəl’ro]

Mas encara habitat situat prop del santuari de la Mare de Déu del Coll, a la Urbanització, que s’inclou dins el terme parroquial de Sant Pere d’Osor, antigament de Santa Maria del Coll, però en terme municipal de Susqueda formant part de l’antic marquesat de Rupit. Es tracta d’una casa que diferents estudiosos com Pladelasala (1960:370), Pladevall (1962:284) i Bolòs-Hurtado (2001:53) relacionen amb l’antiquíssim *Monte Cerone o Cerrone* del segle X, un nom de lloc que semblaria referir-se a la muntanya de Sant Benet, precisament on es localitza el Celró.

“*Celró o Cellró*” (MAN 1316);²⁹⁷ “*Mansum Selro*” (NOT 1334); “*Mansum Selro de Arnaldus Çelron et uxor Guillema*” (CAP 1342); “*Mansi des Çelrron-Mansi des Celro-Mas Salro*” (CAP 1342); “*Mansum Salro-Salron-Solron* de Salvi Coll” (CAP 1562); “*Mansum Salrro* de Salvius Coll” (CAPb 1562); “Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri de Osor, termini de Rupit dominus utilis mansorum Serra, Codina, Falgueras, *Salró* et Pontey infra terminos de Rupit et de Osor Priorate dicti S.Mª de Colle” (CAP 1622), “*Mansi Solró*” (CAP 1622) –ens indica que limita amb les propietats dels masos Serra, Coll, Codina i Falgueres-; “*Mansi Celron*” (CAP 1622); “Michael Badia et Coll agrigola parrochie Sancti Petri de Ozor dominus utili mansorum falgueras, Codina, Setembre, Serra, *Salrró* et Pontey” (de 1737 a CAP 1622); “Jacobus et Petrus Badia y Coll dominus utiles mansorum Serradescoll, Cudine, Falgueras, *Salrró* et Pontey” (CAP 1699); “Item dictum *mansi Salrró* afronta ab mansorum Cudina et Folgueras” (CAP 1699); “*Lo mas Salrró* paga Delme y primicia al priorat del Coll” (COLL 1699); “*El Salrró* de la part parroquia de Ozor” (LB 1705); “Jauma Rocasalva pagès masover del *Salrró*” (LB 1710); “*El Celró*” (ACL 1723); “Jauma Garriga pages de Osor menor masover del *mas salrró*” (LB 1727); “Joan Rocasalva pagès masover del *mas Salró*” (LB 1737); “Joseph Rocasalva pagès del *mas salró*” (LB 1743); “Baptista Carbonés masover del *Salrró*” ((LB 1760); “*manso Celró*” (MR 1771); “*Manso Salró* parroquia Osor terme emperó del castell de Rupit” (FPS 1773); “*Manso*

²⁹⁷ En un estudi que realitzà Pladevall sobre aquest manual del segle XIV, referint-se al mas el Celró, afirma que era “...del domini dels Cardona.”, PLADEVALL; Antoni (1963): “La Vall d’Osor dels anys 1316 al 1318” a *Ausa IV*, p.284.

Salrró parroquia Osor” (ESC 1778); “*lo Mas Salró* de la parr. de Osor terme emperó de Rupit” (LLEV 1792); “*Lo mas Salrro* de dita parroquia de Sant Pere de Osor” (FN 1817); “*El Salrro* de N^a S^a del Coll” (FM 1819); “*manso Salró*” (OS 1927); “*manso Salró*” (AM 1953)

Com podem observar, àmpliament documentat, queda clar que no ha format mai part de la vall d’Osor i del seu terme municipal sinó del castell de Rupit primer i de Susqueda fins a l’actualitat però que, contràriament, sí que parroquialment estava dins els límits de la parròquia de Sant Pere d’Osor i de Nostra Senyora del Coll dins del Priorat de la qual s’englobava. Cartogràficament, apareix situat com a *C.Selró* (MAP 1). El terme, a més a més, ha esdevingut un malnom individual actual, *en Celró*, que ja gaudeix d’una certa tradició, *Pauleta del salró* (LLC 1931), *Llurens Salró* (LLC 1935) o *Trini del Salrró* (LLC 1929e), sempre referits a persones que han viscut al mas.

Gràficament, presenta una gran diversitat de formes: *Celró- Cellró- Salro- Selró- Çelron- Çelrron- Salron- Solron- Salrró- Solró*; totes plegades vénen determinades per la idèntica fonètica *s-c-ç* com a alveolar fricativa sorda a principi de mot davant la vocal *-e*, *r-rr* com a alveolar vibrant múltiple sonora i *a-e* vocal neutra; per altra banda, l’ús de la *-o-* en substitució de la *-e-* deu ser deguda a una assimilació vocàlica i l’aparició de la *-n* final s’origina per qüestions etimològiques. Per altra banda, morfològicament, podem observar com progressivament es va produint l’omissió del genèric *mas* i l’ús solitari de l’article en el seu lloc.

Etimològicament, hem de creure, com hem esmentat més amunt, que s’origina en l’antic *Cerone-Cerrone*, com semblaria indicar la *-n* final de moltes grafies documentades a part que a 1342 trobem *Çelron*, és a dir amb la *l* actual però amb la *erra* antiga, així, l’evolució podria haver estat *Cerrone-Celrrone-Celrron-Celron-Celró* (tot i que la segona forma no apareix en els textos consultats); això s’explicaria pel manteniment de la forma *-rr-* o *-r-* intervocàlica llatina, com a *currere*>*córrer* o *lumínam*>*llumenera* per exemple, però que en alguns casos pot dissimilar en *l*, *peregrinu*>*pelegrí* o *veratriu*>*baladre*.²⁹⁸ V. *Mont Cerró*

Cementiri, capella del [ləkəˈpeɫəðəlsəmənˈteri]

Capella construïda a l’interior de l’actual cementiri, que data de la segona meitat del segle XIX, de 1873, i que apareix esmentada per Botet i Sisó a la *Geografia general de Catalunya. Província de Girona*. Es tracta d’una capella molt senzilla i sense cap mena d’interès artístic. El nom, evidentment, prové de la seva localització.

Cementiri, carrer del

“*Calle que va al cementerio*” (ESC 1776); “*Calle del cementerio*” (HIP 1854); “*Calle Cementerio*” (AM 1862); “*Calle Cementerio*” (NOM 1863); “*Calle Cementerio*” (PAD 1880); “*Calle del Cementerio*” (LA 1909, 1933); “*Calle Cementerio*” (PAD 1930)

Amb aquest terme es feia referència a una part de l’actual carrer Catalunya, concretament a partir de les escales que es troben just davant de can Sastrellarg i can Jan i fins a la plaça Catalunya on antigament s’hi havia ubicat el cementiri parroquial, fet

²⁹⁸ Tal i com assenyala MOLL, Francesc de B. (1991): *Gramàtica històrica catalana*, p.97 i 100.

del qual prové el nom. Aquest topònim urbà va ser vigent fins a 1936, quan se l'anomenà carrer de Dídac Tarradell i entre 1939 i 1979 carrer de Calvo Sotelo.

Cementiri, hort del

“*Huerto del Cementerio*” (AM 1944); “*Huerto del Cementerio*” (AM 1953)

Devia tractar-se d'alguna de les peces de terra que es trobaven situades al costat del cementiri, però desconeixem a quina ja que el topònim a l'actualitat no és ni usat ni recordat i tant podria trobar-se per la banda de can Badia, del Solà com de la dels aparcaments d'en Cercenedes.

Cementiri, el [əlsəmən'teri]

Dos són els espais que s'han recollit amb aquest terme, per una banda el més antic, situat a l'actual plaça de Catalunya o de la Rectoria, al costat mateix de l'església parroquial, que ho fou fins a l'any 1873: “...aquella meitat de casa al carrer d'ella anomenat den Margarits afronta asolixent ab *lo Cementeri*” (FN 1826); i per l'altra l'actual, que data de la segona meitat del segle XIX i que es troba situat al carrer de França: “Pieza de tierra unida a la casa llamada Badia linda al E con *el Cementerio*” (LB 1883).

El topònim apareix només precedit de l'article, en el segle XIX amb la seva forma arcaica i s'origina en el tipus de lloc de què es tracta. Cal esmentar que oralment es pronuncia amb assimilació vocàlica, amb vocal neutra i no pas amb *-i-* a la tercera síl·laba si no és que es tracta d'una influència de la llengua castellana.

Cementiri Vell, llocdit

“Terreny anomenat *Cementiri Vell*” (LA 1905)

Amb aquesta forma composta es feia referència a l'actual plaça Catalunya o de la Rectoria, on hi havia hagut el cementiri, en contrast amb l'actual, durant el temps en el qual encara era cementiri; desconeixem en quin moment va deixar de ser-ho per passar a ser considerat com una plaça.

Cens, llocdit Coma de V. *Coma de Cens, llocdit*

Cercenedes, aulet de [lu'leddəsəsə'nɛðəs]

Amb aquest terme es coneix actualment un bosc d'alzines que es localitza al costat mateix del mas del mateix nom, a Osor, que és del qual li prové el nom. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, camí de [əʔkə'miðəsəsə'nɛðəs]

A l'actualitat són tres els camins que reben aquest nom, un que prové del mas el Ripoll i que s'enfila per sobre de can Casamitjana, un altre que des del Verger passa per sobre el carrer de la Penya i s'uneix amb l'anterior –creiem que aquest és el més antic perquè es tractaria d'una branca del camí Ral que es dirigeix a Sant Hilari Sacalm- i un tercer, que de fet seria la continuació del primer, que es dirigeix al mas des de la font del Bordegàs. Per escrit, Pladevall (1962:290 i 1980:13) n'esmenta un del segle XIV,

documentat al MAN 1316 i que no sabem si és algun dels actuals: “que la *serra de la banç*, a mig dia del *camí de Cercenedes* es trobava plantada de vinyes i oliverars”. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, carrer de [kə'reðəsəsə'neðəs]

Nom d'un carrer actual que enllaça la plaça del Verger amb el carrer de la Peña, just a la part del darrere de la torre de Recs o de la Presó.

Aquest nom només apareix documentat al segle XX: *Calle de Sarsanedas* (LB 1948, 1952), “*Calle Sarsanedas*” (LA 1958), cosa que ens fa pensar en el fet que amb anterioritat se'l devia incloure dins l'esmentada plaça o a l'antiga plaça del Castell o bé al carrer de la Peña.²⁹⁹

El nom prové del fet que per aquest lloc hi passava l'antic camí que conduïa al mas can Cercenedes passant per sobre del carrer de la Peña, cosa per la qual és possible que antigament se l'esmentés solament com a camí de Cercenedes. Cal afegir que l'actual placa amb el nom del carrer no respecta la forma escrita oficial sinó que se serveix de la més freqüent i tradicional per escrit, i que és la que s'utilitza en el llinatge encara actual, *carrer de Sarsanedas*. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, castanyeda de [ləkəʃtə'neðəsəsə'neðəs]

Es tracta d'una zona boscosa de castanyers situada dins la partida de terra de Cercenedes de Susqueda, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda tot i que en municipi d'Osor, al nord del terme municipal. V. *Cercenedes de Susqueda mas can*

Cercenedes, feixes d'en

“Tres feixas de terra situadas en la Parra. de Ozor anomenadas las *feixas den Sarsanedas*” (LLEV 1731) –de propietat d'Anton Vidal Fuster-; “Tres fexas de conreu, dos de regadiu y la altre de secar anomenadas vulgarment *den Sarsanedas*” (LLEV 1792) –propietat de Maria Vidal i Puig vídua d'Antoni Vidal-.

Devia tractar-se de tres peces de terra afeixades que havien estat propietat del mas Cercenedes o d'algú amb el mateix llinatge, que les havia venudes, com demostraria l'ús de la preposició *de* indicant pertinença i l'article personal *en* mostrant antropònim; tot i el canvi de llinatge dels possessors, com permeten veure els esments documentals, no es produeix canvi del nom de lloc cosa que ens permet de deduir que en aquells moments el topònim havia arrelat plenament com a tal. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, font de Can V. *Can Cercenedes, font de*

Cercenedes, la Creu d'en V. *Creu d'en Cercenedes, la*

Cercenedes, mas can [ˈkansəsə'neðəs]

Nom de dos masos situats en terme osorenc, el primer i més antic, encara habitat, situat just sobre el poble d'Osor, i el segon, més conegut com a Cercenedes de Susqueda, que es troba sobre la capella de Sant Miquel de Maifré i en parròquia de Sant

²⁹⁹ De fet, el carrer de Cercenedes no apareix esmentat a l'acta de canvis de noms de carrer de set de novembre de 1936 (LA 1936).

Vicenç de Susqueda, al nord del terme municipal. El mas Cercenedes d'Osor l'hem documentat des del segle XIII i es tracta d'un dels més importants i destacades de la vall. El trobem situat cartogràficament com a *Mas Cersanedes* (MAP 1), *Casa la Sarsaneda* (MAP 2), *Mas Cercenedes* (MAP 3), *Sarsanedes* (MAP 4) i *C. las Sarsanedas* (MAP 6). És esmentat per Pladelasala (1960:270) com a mas del segle XIV –tot i que nosaltres l'hem documentat al XIII i que Bolòs-Hurtado (2001) documenten la forma *Cercenedes* en un document carolingi de l'any 960 que en podria ser l'origen-³⁰⁰: “*Sarsanedes* (...) de Cerceneda”, s.XIV” i, erròniament per confusió amb el mas Cercenedes de Susqueda, per Rodríguez Burch (1975).

“*Mansi Cercenedas*” (NOT 1285); “*Mas Cerceneda* habitat per Pere de Cerceneda” (MAN 1316); “en honor del *mas Cersaneda*” (RIP 1385); “*a.n Sersenede*” (LLC 1440); “*en Serconede*” (LLC 1440); “*mansi Serseneda* de Johannes Serseneda” (CAP 1446); “*mas de Serconeda-Cerceneda*” (COP XV); “*Manso Sarsanedas*” (RIP 1598); “*mas Sersanedas*” (RIP 1598); “Hilari Sarçanedas fadrí del *mas Sarsanedas*” (LB 1710); “Cap del *mas Sarsanedas* Joseph Sarsanedas” (LA 1715); “*Mas Sarsanedas* (...) Afronta asolixent part en honor den Casamiñana, part en honor llur anomenat oliver de St Pere y part en honor llur que fou del Rajol y a tremuntana en altre honor llur y part en honor den Ombreras y a mitgdia y ponent en honor llur” (LLEV 1731); “in honore heredum *mansi Sarsanedas*” (CB 1751); “*Manso Sarsanedas*” (ESC 1769); “Joseph Baucells masover de *Sarsanedas*” (LB 1785); “las casas habitadas del *mas sarsanedas*” (LLEV 1792); “Benito Sarsanedas labrador heredero del *Manso Sarsanedas*” (HIP 1800); “Benet Sarsanedas hereu del *mas Sarsanedas*” (FN 1801); “*Mas Sarsanedas*” (LA 1811); “Joseph Sarsanedas pagès propietari hereu del *mas Sarsanedas*” (FN 1819); “Terras del *mas Sarsanedas*” (FN 1829); “*Manso sarsanedas de Osor*” (HIP 1855); “*Sarsanedas*” (PAD 1930); “*manso Sarsanedas*” (AM 1862); “*Sarsanedas*” (NOM 1863); “*Manso Sarsanedas*” (AM 1944); “*Sarsanedas*” (GR 1956); “*Manso sarsanedas*” (DFF 1958)

El terme és un dels llinatges més freqüents d'Osor entre finals segle XIII i fins a l'actualitat que segons el PAD 2002 encara trobem com a primer cognom,³⁰¹ incloent-lo a diferents caps de casa com *Petrus Cerceneda* (PLO 1473), *En Sarseneda* (FOG 1497) i *Sagimon Cersaneda* (FOG 1553) i en diferents alcaldes al llarg de la història, *Bhartomeu Serseneda* a 1614; *Benet Sarsanedes* a 1739-1740; *Francisco Sarsenedes* a 1767-1768; *Benet Sarsanedas* a 1791-1792, 1799-1800 i 1807-1808; *Josep Sarsenedes* a 1827 i 1831; *Francesc Sarsenedes* a 1836 i *Joan Sarsanedes* a 1857. Tot plegat, determina que existeixi una profunda relació entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari fins a mitjan segle XX: *Pere de Cercenedes* a 1316; *Joan Cercenedes* a 1446; *En Cercenedes* a 1497; *Segimon Cercenedes* a 1553; *Esteve Cercenedes* a 1650; *Josep Cercenedes* a 1715 i 1731; *Francisco Cercenedes* a 1748; *Hilari Cercenedes* a 1770; *Francisco Cercenedes* a 1785; *Benet Cercenedes* a 1805; *Joan Cercenedes* a 1817; *Josep Cercenedes* a 1829; *Josep Cercenedes* a 1862; *Maria Cercenedes* a 1916 i *Paciència Massaguer Cercenedes* a 1944 que és la darrera que porta el llinatge que, a partir d'aleshores serà Casassas.

Gràficament, es tracta d'una paraula complexa que apareix molt diversificada: *Cercenedes- Cerceneda- Cercenedas- Serconede- Serseneda- Sarseneda- Cersanedas-*

³⁰⁰ Bolòs i Hurtado (2001:104): que, a més, indiquen en el recull de topònims que es recull a ORDEIG i MATA, Ramon (1999): *Catalunya carolíngia IV: Els comtats d'Osona i Manresa*, al document 872, p.52.

³⁰¹ De fet, AlcM, 3, 123, esmenta Cercenedes com a llinatge existent a Osor.

Cersaneda- Sarçeneda- Sarsaneda-Sarçaneda- Çarssanedas- Sarçanedas- Sarsanedas-Sarsanedes- Sarceneda- Sarcenedes-Sersanedas- Sersaneda- Sarssanedas- Sassanedes (que respon a la forma oral, amb elisió de la vibrant); la forma predominant, però, tant pel topònim com per a l'antropònim és *Sarsanedas*. Aquestes formes són degudes a la confusió vocàlica *a-e* a les tres síl·labes àtones i a l'homofonia *s-ss-c-ç* pel so alveolar fricatiu sord; el cas de *Serconeda* podria tractar-se d'un error de còpia ja que solament apareix en una ocasió; més curiosa és l'alternança entre singular i plural, que també es produeix en el llinatge, que trobem des de les primeres documentacions i que pot ser deguda al fet de l'existència de més d'un mas amb el mateix nom; i l'aparició en un cas de la forma composta *Cercenedes d'Osor* que s'explica per la voluntat d'evitar confusions amb el mas Cercenedes de Susqueda. A l'actualitat, l'hem recollit sense genèric ni introductor, *Cercenedes*, amb el genèric *mas* i amb la contracció *can* que és la forma que predomina. El nom de lloc també ha funcionat com a generador de malnoms individuals -actuals com *en Cercenedes o Sassanedes*, i pretèrits com *Tresa Sarsanedas o Catarino Sassanedas* (LLC 1929 e)-referits al propietari o bé a residents al mas.

Etimològicament, la major part dels estudiosos coincideix a afirmar que es tracta d'un derivat col·lectiu en el sentit d'*alzinar*,³⁰² del llatí *quercineta* derivat de *quercus* (AlcM, 3, 133); tanmateix, Coromines (OnCat, III, 352, 353) tot i no excloure aquesta possibilitat, n'apunta d'altres com ara que es tracti d'un derivat de *circunare* 'rodejar, envoltar', partint de la forma *Cercenada* datada de l'any 962. Tanmateix, no hem de descartar la possibilitat d'un origen antroponímic ja que no sabem si primer fou el nom de lloc o bé el llinatge, de fet, la hipòtesi que observa Navarro Colás (1963:79) quan afirma "aunque el manso que nos ocupa se caracteriza por estar rodeado de grandes bosques de encinas, se trata de una transmisión antroponímica pero motivada primitivamente por las características del lugar en que está enclavado".

Cercenedes, molí de [əlmu'liðəsəsə'neðəs]

Topònim encara viu malgrat i que es refereix a l'edificació que es troba al carrer de França, a tocar del Cementiri i sobre la riera d'Osor; ara bé, la forma més genuïna de referir-s'hi és a l'actualitat la simplificada *el Molí*. Pretèritament se l'havia anomenat molí de la Mata, de Mirapeus i d'en Vila. "Molí den Vila vuy *den Sarsanedas*" (LB 1746), "Torrent anomenat de mirapeus, prop del molí den Vila" (FN 1804).

"*Molí de Sarsanedas*" (CAD 1785); "*Molí del mas Sarsanedas*" (HIP 1855); "Juan Bertrana y Company *moliner de Sarsanedas*" (LB 1925); "*Molino de Sarsanedas*" (PAD 1930); "casa denominada *Molino de Sarsanedas*" (LB 1933). Aquest darrer esment ens mostra que, quan el molí queda unit al casc urbà d'Osor, el nom del molí va esdevenir el sobrenom d'una casa, *el Molí*, que també ha generat malnoms de persona com *Lores del Molí* (LLC 1929e), *Josep del Molí* (LLC 1929e) o l'encara actual *el Moliner*, provinents en molts casos del fet d'haver residit a la casa més que no pas d'haver desenvolupat l'ofici de moliner.

L'origen del topònim es troba en el fet de tractar-se d'una propietat del mas can Cercenedes d'Osor. Quant a l'escriptura, torna a predominar la forma *Sarsanedas* i, en referència a l'enllaç entre genèric i nom propi, s'hi produeix una alternança entre *de* i *den*, deguda al fet que els propietaris del mas can Cercenedes són anomenats igualment

³⁰² BASTARDAS, Maria-Reina (1994): *La formació dels col·lectius botànics en la toponímia catalana*, MOREU-REY, Enric (1982): *Els nostres noms de lloc* i MOLL, Francesc de B. (1987): *Els llinatges catalans*.

d'aquesta manera tot i no portar el llinatge –de fet encara ho podem comprovar en els nostres dies–, si a l'hora de fer l'esment es pensa en el mas, s'usa la preposició sola i si es pensa en el propietari s'utilitza la preposició seguida de l'article personal; en realitat, aquesta segona forma és la que hem sentit amb major freqüència per part dels informants al costat de la forma simple assenyalada més amunt. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, partida de terra Can V. *Can Cercenedes, partida de terra*

Cercenedes, partida de terra Creu d'en V. *Creu d'en Cercenedes, partida de terra*

Cercenedes, prat de [ˈpraddəsəsəˈnɛðəs]

Zona planera i amb herba situada al costat mateix del mas can Cercenedes d'Osor que és l'element que origina el topònim. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, rec de [ˈregdəsəsəˈnɛðəs]

Topònim documentat oralment i amb el qual es fa referència al rec d'aigua que servia per fer treballar el molí del mateix nom i que discorre en paral·lel amb la part del carrer de França que va des del Molí fins al pont Nou o dels Soldats.

El nom prové del fet que es troba en terres de propietat del mas can Cercenedes i perquè el van fer construir els propietaris del mas amb la finalitat de fer funcionar llur molí i que, a 1910, també serví per construir la primera línia elèctrica privada a Osor ja que s'aprofità l'aigua d'aquest rec per fer funcionar unes turbines que s'instal·laren al Molí que, un any després, serviren també per a produir electricitat per al primer enllumenat públic als carrers d'Osor.³⁰³ V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, roca de [ləˈrokədəsəsəˈnɛðəs]

Es tracta d'un altre nom de l'indret que es coneix freqüentment com, simplement, la Roca, i que en altres documents hem trobat com a roc de Sant Miquel, situat a 991 metres. De fet, aquest n'és el nom oficial ja que és així com apareix al Nomenclator Oficial de Catalunya (2004) i al Mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3).³⁰⁴

El topònim s'origina perquè el lloc es localitza relativament proper al mas del mateix nom –de fet, el camí que hi condueix hi passa pel costat–, la propietat del qual, endemés, hi arriba; per tant, se situa entre el mas can Cercenedes i la muntanya de Sant Miquel de Solterra. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, rouredes de [ləzrəwˈrɛðəzðəsəsəˈnɛðəs]

Amb aquest nom, diversos informants orals es referien a una zona boscosa de propietat del mas can Cercenedes d'Osor situada vers la Roca del mateix nom, amb predomini de roures d'una certa grandària i antiguitat. V. *Cercenedes, mas can*

³⁰³ Aquest fet s'aprova segons un contracte datat del 18 de juny de 1911 entre la corporació municipal i la senyora Maria Sarsanedas (LA 1911) i que va arribar als domicilis particulars a partir d'una modificació de l'esmentat contracte que data del 20 de juny de 1916 (LA 1916).

³⁰⁴ Seguint la forma oficial, també s'esmenta així a l'obra de RAMIÓ, Narcís, CATALAN, Jaume i BRUGUERA, Fèlix (2002): *Excursions per la vall d'Osor*.

Cercenedes, serra de

“Una pessa de terra situada en dita Parra. en lo lloch anomenat lo Gravat (...) Afronta asolixent i mitg dia en honor den Bayer de la Escala; a ponent part ab la *Serra de Sarsanedas*, y part ab Anton Puig; y a tremuntana ab dit Anton Puig” (LLEV 1731).

Atès que l'actual can Gravat es troba en els límits de les propietats del mas can Cercenedes però a un nivell molt inferior, hem de creure que amb aquest topònim es fa referència a les muntanyes –no massa elevades- que enllacen des de la riera d'Osor amb l'esmentat mas; sorprèn, però que no s'anoti en el document la riera ja que cal travessar-la per arribar al mas des de can Gravat. Això ens fa creure en una altra possibilitat, podria referir-se a les petites depressions que existeixen entre la partida de terra de can Gravat i unes possessions de can Cercenedes que hi són veïnes; de totes maneres, l'ús del genèric *serra* ens sembla hiperbòlic, tant en un cas com en l'altre. V. *Cercenedes, mas can*

Cercenedes, sot de (1) [ˈsoddəsəsəˈnəðəs]

Curs d'aigua que discorre prop de can Cercenedes d'Osor en direcció oest-est per unir-se a la riera de la Noguerola no massa lluny de la font del Borrell.

Cercenedes, sot de (2) [ˈsoddəsəsəˈnəðəs]

Es tracta d'un irregular curs d'aigua que es troba situat a prop del mas can Cercenedes de Susqueda que és el que li dona nom. No apareix a cap document escrit, només l'hem oït esmentar oralment. V. *Cercenedes de Susqueda, mas can*.

Cercenedes (de Susqueda), mas can [ˈkansəsəˈnəðəs(zðəsusˈkəðə)]

Mas situat al nord del terme municipal d'Osor en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda dins el terme de l'antic marquesat de Rupit, que encara existeix a l'actualitat, prop dels masos Planiques i Bosses Vinyes, sobre Sant Miquel de Maifré. Se l'esmenta amb elisió de la vibrant i de forma simple quan et trobes a la zona on es localitza i composta quan n'estàs allunyat amb la finalitat de diferenciar-lo del mas homònim que es troba sobre Osor. Rodríguez Burch (1975), en el seu treball el capbreu del Coll de 1342, esmenta aquest mas com a existent a l'actualitat però, a l'hora de situar-lo, el confon amb el mas Cercenedes d'Osor.

Quant a la documentació, cal dir que en moltes ocasions apareix com a simple i per poder esbrinar a quin es feia referència s'havien de tenir en compte els límits o la zona que s'esmentaven.³⁰⁵ “uia quo uenit de Planes et pergut ad Solerols et *Cercenedes*” (DSMA 960); “Bernardus de Sarçanedas heres et propiary *mansum de Sarçanedas* parrochie Sancti Vicenty de Sosqueda, afronta mansi Burgueria, mansi Podiolo et mansi Serra” (CAP 1342); “Bernat de Sarsanedas parroquia Susqueda” (COP 1421), “*Sarsanedas*” (MAN 1553); “*Mansi de Sarsenedas*” (CAP 1560); “*Mansi Sarceneda*” (CAPb 1562); “Jacobus Çarssanedas dominus utilis *mansi sarssanedas de Susqueda* parrochie de Susqueda” (CAP 1622); “*Mansi Cerçanedas*” (CAP 1699) –limita masos Pujol i Frigola-; “*Manso sarsanedas de Susqueda*” (AMO 1718); “*manso Sarsanedes*” (MR 1771); “Miquel Triola masover de *Sarsanedas parroquia de Susqueda*” (LB

³⁰⁵ Al MAN 1553, possiblement per diferenciar-los, el de Susqueda s'esmenta en plural, *Sarsanedas*, mentre que el d'Osor es fa en singular, *Cersaneda*, però aquest fet no és freqüent ni general. A part, en referència a aquest document, Pladevall el situa en parròquia d'Osor, a PLADEVALL, Antoni (1980): “La Vall d'Osor. Síntesi històrica (2)” a *Programa de la Festa Major del Terç*, p.7.

1773); “*Casa Sarsanedas de Juan Sarsanedas*” (CAD 1785); “*Manso Sarsanedas de Susqueda*” (HIP 1861); “*Manso Sarsanedas de Susqueda de José Codina*” (AM 1862); “*Sarsanedas de Susqueda*” (NOM 1863); “*Sarsanedas de Susqueda*” (PAD 1885); “*Martin Juanhuix y Bosch labrador colono del manso Sersanedas del Coll*” (LB 1922); “*la divisoria de los mansos Sarsanedas y Bosas Viñas*” (IGCOS 1927); “*Manso Sarsanedas de San Vicente*” (PAD 1930); “*Manso sarsanedas de Susqueda, Barrio de San Miguel de Ter*” (DFE 1946); “*Manso Sarsaneda de Pedro Soler Minobas*” (AM 1947) –limita amb les propietats dels masos Bosses Vinyes, Rapic i Codina-; “*Sarsanedas S.*” (GR 1956); “*Manso Sarsanedas de Susqueda*” (CAD 1960); “*la casa de campo Sarsanedas S. Miguel*” (DFE 1963)

Com podem observar, es tracta d'un indret àmpliament documentat i des de molt antic, que apareix amb quatre formes diferents, una de simple, *Cercenedes*, i tres de compostes, *Cercenedes de Susqueda* –referit a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda-, *Cercenedes de Sant Vicenç*, a 1930 –també en referència a la parròquia a la qual pertany però només anotant el sant patró- i *Cercenedes del Coll* –perquè depenia de Santa Maria del Coll en un moment en què aquesta formava parròquia rural i perquè, a més, havia format part del Priorat del Coll-

Quant al nom, com en el cas de Cercenedes d'Osor, originàriament va existir relació amb el llinatge del propietari, *Bernardus de Sarçanedas* a 1342; *Bernat de Cercenedes* a 1421; *en Sarsaneda* a 1560; *Jacobus Çarssanedas* a 1622 i *Juan Sarsanedas* a 1785; ara bé, documentant-se el terme possiblement com a nom de lloc al segle X, en un document recollit al Diplomatarium de Santa Maria d'Amer de l'any 960, podríem pensar que el procés va ser invers, és a dir, que fou el topònim el que comportà el llinatge. Quant a les qüestions ortogràfiques, morfològiques i etimològiques, són vàlids els comentaris i explicacions que hem realitzat en referència al mas Cercenedes d'Osor.

Cercenedes de Susqueda, partida de terra

Amb aquest terme es fa referència a l'extensió de terreny de propietat del mas homònim que se situa entre les propietats dels masos Bosses Vinyes, Rapic, la Codina, el Cerver, la Bruguera i les Artigues. Es troba a la zona nord-oest del terme d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Partida manso Sarsanedas*” (HIP 1852); “*Partida Sarsaneda de Erasmo Freixas*” (AM 1944); “*Finca Sarsanedas de Susqueda. Límites N. con Manso Bruguera y Casanova, E. con Manso Artigas y Rabionet, S. con manso Codina y Bruguera, O. con Mansos Codina, Rapich y Planicas. Encinas y matorral*” (DFE 1946); “*Finca Sarsanedas de Susqueda*” (AM 1947); “*Pago o paraje C. Sarsanedas de Pedro Soler Minobas*” (CAD 1960) –s'hi esmenta que incloïa quaranta peces de terra i una caseta a més del mas Cercenedes de Susqueda-; “*Finca Sarsanedas S. Miguel. Encinas, pinos, castaños y chopos*” (DFE 1963” V. *Cercenedes de Susqueda, mas can*

Cerró, mont V. *Mont Cerró*

Cerver, camp del [kamdəlsər'βe]

Antiga peça de terra d'una notable grandària que se situava sota el mas el Cerver i que a l'actualitat ha esdevingut una perxada, un bosc de castanyers que forma part de la partida de terra el Cerver. Recollida oralment, se'ns ha referit la perxada de sota el camp del Cerver i amb la forma més simple la perxada del Camp. V. *Cerver, mas el*

Cerver, can [ˈkansərˈβe]

Antic sobrenom caigut en desús de la casa que actualment es coneix, per feminització, com a ca la Cervera, al carrer de França.

Cerver, carretera del [kərəˈterədəlsərˈβe]

Nom que rep la carretera forestal del Clascar entre el coll de Nafre i el mas el Cerver.

Cerver, la Creu del V. *Creu del Cerver, la***Cerver, feixa d'en**

“*Fexa vocata den Serber*” (COM 1355)

Peça de terra afeixada de situació desconeguda, probablement vers el mas homònim. L'origen del topònim creiem que és antroponímic, possiblement en el llinatge, com demostraria l'ús de l'article personal *en* precedint l'específic. V. *Cerver, mas el*

Cerver, font del [ləˈfɔndəlsərˈβe]

Hidrònim que es localitza just al costat del mas del mateix nom, a tocar de la carretera que es dirigeix al mas el Clascar. S'hi pot llegir un rètol que diu “J.C. 1931”; desconeixem si la data fa referència a l'any de construcció de la font o bé a alguna obra de restauració o arranjament. Sigui com sigui, només l'hem documentat oralment, no apareix a cap dels documents escrits consultats. V. *Cerver, mas el*

Cerver, grèvol del [əlˈgrɛβuɫdəlsərˈβe]

Grèvol d'importants dimensions que es troba molt a la vora del mas del mateix nom, just al costat de la font. Es tracta d'un arbre de gran bellesa i grandària que ens han esmentat oralment. V. *Cerver, mas el*

Cerver, mas el [əlsərˈβe]

Mas encara en força bon estat de conservació i novament habitable, que se situa a la zona nord del terme municipal just al costat de la carretera que des del coll de Nafre es dirigeix al mas el Clascar en parròquia d'Osor però just al límit amb la de Susqueda i que antigament s'havia inclòs a la parròquia de Santa Maria del Coll. Documentat des del segle XIII podria existir des de més antic ja que Bolòs-Hurtado el relacionen amb el topònim *ipso Sorbario* de l'any 958, al segle X³⁰⁶ i Pladelasala (1960:371) indica la possibilitat que es relacioni amb *El Greval* que data del segle XI. Per la seva antiguitat i importància, apareix freqüentment situat cartogràficament: erròniament com a *Can Cerverí* (MAP 1), curiosament en plural, *Casas Cerver* (MAP 2), *Mas el Cerver* (MAP 3), *El Cerver* (MAP 4, 5) i, també erròniament, com a *C. el Serret* (MAP 6); així mateix, el topònim apareix normativitzat al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *el Cerver*.

³⁰⁶ BOLÒS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001): *Atles del comtat d'Osona 798-993*, p.22 i 117 on ens indiquen que apareix esmentat per ORDEIG i MATA, Ramon (1999): *Catalunya carolíngia IV: Els comtats d'Osona i Manresa*, p.52, document 804.

“*Mansum Seruer*” (NOT 1285); “*Mansi de server*” (CAP 1342); “*Mansi Cerverio*” (CAP 1342); “*Mas en Server*” (LLC 1440); “*Mansi Cerver de Johannes Cerver*” (CAP 1446); “*Mansi Serverio*” (CAP 1560); “*Mansi Server*” (CAP 1562); “*Mansi Server*” (CAP 1699); “*El mas Server*” (LB 1716); “*Mas Server-Mas Cerver de Joseph Server*” (LLEV 1731); “*Manso Server*” (ESC 1775); “*Manso Servé de Ysidro Servé*” (CAD 1785); “*Tot lo mas Cerver de Ysidro Cerver pagès de Osor*” (LLEV 1792); “*El mas Server de Isidro Server, propietari*” (LB 1794); “*Theresa Server filla legítima y natural de Joseph Server pagès hereu del mas Server*” (FN 1806); “*mas Cerver*” (LA 1811); “*mas Sarber de Juan Sarber*” (AMO 1817); “*el mas Server*” (LB 1835); “*Manso Server*” (HIP 1857); “*Mas Cerver propietat de Juan Cerver*” (AM 1862); “*Server*” (NOM 1863); “*Cerver*” (PAD 1880); “*mas Server*” (DEL 1885); “*El Cerver*” (IGCOS 1927); “*el Sarvé*” (LLC 1929e); “*El Cerver*” (PAD 1930); “*Manso Cerver*” (DFE 1939); “*Manso Cerver*” (AM 1944); “*El Cerver*” (GR 1956); “*El Cerver*” (DFE 1958); “*manso Cerver de José Cerver Coll*” (CAD 1960)

Gràficament, les formes són molt diverses, degudes, sobretot, a les confusions *s-c* a principi de mot, amb predomini de la primera fins als segles XVIII-XIX i de la segona en el XIX-XX; així mateix *a-e* en posició àtona, *b-v*, sempre amb idèntica pronúncia i amb ommissió de la *-r* final muda que se substitueix per ultracorrecció per l'accent sobre la *-e*: *Cerver-Server-Serber-Servé-Sarber-Sarver-Sarvé-Sarver-Sarbé*, deixant a part les formes més arcaïques *Cerverio*, *Seruer* i *Saruer*. Cal afegir, també, que la tendència al llarg dels segles ha estat cap a l'ommissió del genèric *mas* i a la introducció del topònim amb l'article *el* que és el que predomina a l'actualitat i, de fet, en la documentació del segle XX. Quant al connector entre genèric i nom propi, quan hi és present, hi abunda l'article o bé la preposició *i*, en alguna ocasió, l'article personal *en*.

Es tracta d'un llinatge molt arrelat a Osor que es documenta des del segle XIII i que encara existeix a l'actualitat com a primer i segon cognoms,³⁰⁷ apareix al llarg de la història en diversos caps de casa: *Ffranciscus Server* (PLO 1473), *Francé Server* (FOG 1497) i *en Cerner* (FOG 1553)³⁰⁸, i alcaldes del terme, Martí Cerver a 1813; Josep Cerver a 1818; Martí Cerver a 1824; Joan Cerver a 1863-1865 i 1872-1873; Josep Cerver a 1877-1879; Josep Cerver Cerver a 1894-1895 i Josep Cerver Coll a 1965-1979. A això, cal afegir que el nom del mas coincideix amb el llinatge del seu propietari fins als nostres dies, aspecte que tenim àmpliament documentat: 1285 *en Seruer*; 1316 *Bernat dez Cerver*; 1440 *en Cerver*; 1446 *Johannes Cerver*; 1473 *Ffranciscus Cerver*; 1497 *Francí Cerver*; 1560 *en Cerver*; 1731 *Joseph Cerver*; 1794 *Ysidro Cerver*; 1800 *Joseph Cerver*; 1862 *Juan Cerver*; 1979 *Josep Cerver Coll* i 2002 *Josep Maria Cerver*. Tot plegat ens mostra que existeix una estreta relació entre el topònim i l'antropònim malgrat que creiem que en aquest cas devia ser primer el nom de lloc atesa la seva documentació al segle X.

Etimològicament, existeixen dues possibilitats en referència a aquest nom, que coincideixen amb les assenyalades per Moreu-Rey (ENL:59): “...*Cerver* o *Server*, Vall de *Serves* o *Cerves*, amb *Cervera* i *Puigcerver*, són noms de lloc que recorden l'arbre o arbust també anomenat Sorbet. (En competència certament amb una altra etimologia

³⁰⁷ Segons el PAD 2002 amb sis freqüències, dues com a primer cognom i quatre com a segon.

³⁰⁸ Error de còpia a la transcripció d'aquest fogatge realitzada per Josep Iglésies.

possible: la que parteix de “cérvol”)³⁰⁹. Deixem de banda, doncs, una tercera possibilitat esmentada per Moll (ELC:172) referint-se al llinatge, quan assenyala que es tracta d’una “Forma masculinitzada de *Cervera* per designar un home nadiu o procedent de *Cervera*”, una altra esmentada per Balañà (1989:203) a partir de *Cervera* de la Segarra indicant que prové de l’àrab clàssic (*as-*) *sirb* ‘(el) camí’ o de l’àrab clàssic (*al-*) *cirà* ‘(de la) plana’ per la poca o nul·la influència de l’àrab en aquestes terres i una darrera d’Amigó (1999:129) que diu: “I encara s’hi podria afegir que, en el cas que un nom semblant designi un lloc enlairat al capdamunt d’una muntanya, amb roques, com ara *Puigcerver*”,³¹⁰ que rebutgem per la situació del topònim que tot i ser a una certa alçada no és, ni de bon tros, al capdamunt de tot de la muntanya. Nosaltres ens decantem per l’opció botànica per diverses raons, una de bastant evident ja que prop del mas encara s’hi pot veure un exemplar de *servera* que, endemés, ha originat un topònim, la *tallada o perxada de la Servera*, és a dir, que hem de creure que aquest arbre havia abundat a la zona i d’aquí degué sorgir el nom de lloc; un altre aspecte significatiu que ens decanta vers aquesta hipòtesi és el fet que la grafia predominant –encara que no exclusiva- en els textos més antics és amb *s-* i no pas amb *c-* fet que l’allunyaria de la possibilitat de procedir del nom d’animal. I, en darrer terme, si acceptem com a primer esment de l’actual *Cerver* la forma *Sorbario* del segle X, semblaria clara la relació amb el llatí *sorbum*, ‘serva’ i, aleshores, el mot significaria originàriament ‘lloc amb serveres’.³¹¹ Cal afegir, però, que ni Alcover i Moll ni Coromines recullen aquesta possibilitat a les seves obres ja que relacionen sempre *Cerver* o *Cervera* amb *cérvol*, aspecte que també es produeix en Navarro Colás (1963:92) encara que en aquesta ocasió afegeix que “en nuestro caso se trata de un antropónimo atestiguado en todas las comarcas catalanas”. Malgrat tot, com ja hem afirmat anteriorment, continuem creient que el topònim es relaciona amb l’arbre i que, per tant, la grafia oficial hauria de ser amb *s-* i no pas amb *c-* tot i que en el darrer segle ha estat la forma que s’ha imposat per escrit, tant en el llinatge com en el topònim.

Cerver, muntanya del [ləmuŋˈtəŋəðəlsərˈβe]

Amb aquest topònim es fa referència a tota la zona boscosa propera al mas el Cerver segons una obra del Centre Excursionista de Catalunya de 1924 (CEC 1924). És una forma no documentada per escrit i recollida només parcialment a nivell oral, per la qual cosa hem de considerar-la com a un nom de lloc sense arrelament a la zona per la banda d’Osor tot i que sí que esporàdicament se la pot oir per la banda de Susqueda. V. *Cerver, mas el*

Cerver, partida de terra el-la propietat del [ləpɾupiaˈtaddəlsərˈβe]

Important partida de terra ja que és d’una extensió considerable i situada entre les propietats dels masos can Coll, el Clascar, les Romegueres, el mas Rocasalva de Susqueda i can Cercenedes de Susqueda.

³⁰⁹En aquesta mateixa doble possibilitat se situa Amigó i Anglès (1999:129) quan afirma que “Les Cerveres, a Belltall, Vilanova d’Escornalbou, són d’interpretació conflictiva, amb *c* inicial poden estar relacionades amb *cérvol*; amb *s* inicial, la correspondència s’establiria amb l’arbre de les serves”.

³¹⁰Amigó (1999:129) Aquesta hipòtesi, l’estudiós la recull de Lluís Banceda (1990) que, fent-se ressò d’Atanzat, Ch Rostaing, afirma que el topònim Puigcerver s’originà en la geologia, provinent d’una possible base preindoeuropea *kar-ker*, equivalent a ‘roca’, influïda més tard pel llatí *cervus*.

³¹¹No oblidem, a més, que *sorbet* és un sinònim de *serva* i que ha originat un nom de lloc com Sant Martí de Sorbet, una parròquia prop de Terrassa i que etimològicament sembla provinent del llatí *sorbetum*, ‘camp de servers’ (AlcM, 10, 10); per tant, el mot no és estrany en toponímia.

“*Loco vocato el Cerver*” (CAP 1446); “*partida de terra mas Servé*” (CAD 1785); “*finca manso Cerver*” (AM 1862); “las propiedades llamadas Casa nova del Colobran y *Cerver*” (IGCOS 1927); “*Finca Manso Cerver. Límites N. Roca Aguda de las minas del Colobran, E. Manso Clascar y Romagueras, S. Manso Coll, O. Rocasalva y Colobran. Castaño, algunos nogales, chopos, encinas, corcho de Manso Cerver Joanhuix*” (DFE 1939); “*Partida manso Cerver de José Cerver Coll*” (AM 1944); “*Finca Manso Cerver. Castaños y alcornoques*” (DFE 1959); “*Pago o paraje C.Cerver de José Cerver Coll*” (CAD 1960) –ens assenyala que inclou cent trenta-sis peces de terra i una caseta a més del mas el Cerver-

Gràficament, recull els canvis de genèric, les confusions *s-c* degudes a l’homofonia i l’omissió de la *-r* final muda per ultracorrecció a accent gràfic. El nom, com és evident, prové del fet que és propietat del mas el Cerver, coincidint, doncs, amb el topònim i el llinatge del seu possessor. V. *Cerver, mas el*

Cerver, sot del [əɫˈsodəlsərˈβe]

Curs d’aigua que discorre en direcció nord i que s’anomena del Cerver o de Colobrans ja que en el seu descens neix prop del mas el Cerver i s’uneix al Ter prop del Colobrans ja en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda. És un sot de curs regulat i continuat però de no massa llargària. V. *Cerver, mas el*

Cerver, teix del [əɫˈteʒdəlsərˈβe]

Arbre d’uns dos metres de diàmetre, de gran bellesa, que es localitza a la partida de terra del Cerver, no massa lluny del mas. V. *Cerver, mas el*

Cerver, vinya del [ləˈβiɲəðəlsərˈβe]

Antiga peça de terra de vinya que formava part de la partida del mateix nom i que es trobava entre el Cerver i el Clascar; a l’actualitat ha esdevingut una zona boscosa. V. *Cerver, mas el*

Cervera, ca la [ˈkaləsərˈβerə]

Nom d’una casa situada al carrer de França que s’originà en una feminització del llinatge *Cerver*.

“Chavala”, mina

“Concesión 806 *mina plomo titulada Chavala* de 27-1-1900, término municipal de Osor” (min 1978)

Castellanisme lèxic aplicat a una mina sense cap mena d’arrelament popular.

Cidera, feixes de terra d’en [ləsˈfeʒdənsiˈðerə]

Nom que reben unes feixes de terra boscoses situades prop del mas la Grevolosa. El topònim s’origina en el llinatge raó per la qual es precedeix de l’article personal *en* acompanyant a la preposició.

Cim de la Bassa, camp al [ˈkaməlˈsimdəlsərˈβe]

Peça de terra de propietat del Molí d'en Serra i situada sobre la bassa del molí, aspecte que n'origina el nom compost de la locució prepositiva *al cim de* 'damunt, sobre' i el substantiu *bassa*.

Cine, el [ə'l'sinə]

Amb aquest nom són conegudes dues edificacions del casc urbà d'Osor, una casa del carrer Major i l'edifici del casal Verdaguer just al costat del parc infantil. En ambdós casos, el nom els prové del fet que hi havia hagut una sala de cinema.

Cinto, can ['kan'siŋtu]

Nom d'una casa que es troba al carrer de França. El nom s'originà en l'hipocorístic *Jacinto* amb afèresi que és com s'anomenava al propietari de la casa a la segona meitat del segle XIX.³¹²

Cinto, hort de Can V. *Can Cinto, hort de*

Cinto, garaigs d'en [ə'lzɣəradʒuzðən'siŋtu]

Aquest topònim designa un edifici situat al passeig del Borrell que està destinat a l'aparcament tancat de cotxes i és de propietat de la casa del mateix nom, que correspon a un sobrenom del qual prové el nom. El genèric s'esmenta oralment amb la forma plural considerada com a col·loquial, amb *-os* i amb el so palatal africacat sord i no pas sonor com correspondria a la fonètica estàndard. V. *Cinto, can*

Cinto, mas la Talaia d'en V. *Talaia d'en Cinto, mas la*

Cinto, plàtans d'en [ə'l's'platənuzðən'siŋtu]

Nom que rebia una petita peça de terra amb plàtans, a l'actualitat inexistent, que es trobava just al costat de la placeta de la font de Ca n'Aubreda i que era de propietat de la família que posseeix la casa de can Cinto. Oralment, el genèric es refereix amb plural castellanitzat en *-os* allunyat de la normativa en aquest nom comú. V. *Cinto, can*

Ció, ca la ['kaləsi'o]

Nom d'una casa situada al carrer de França originat en el prenom femení *Assumpció* amb afèresi.

Cirerers, coll de ['kolɗəsi'des]

Pas de muntanya situat a Santa Creu d'Horta, concretament al creuament del camí que prové d'Osor i des d'on hom es pot dirigir vers Santa Creu d'Horta i ca n'Iglésies en direcció est, cap al Sobirà i Sant Hilari Sacalm en direcció oest i cap a l'Espinau, Castanyet i Santa Coloma de Farners en direcció sud. Apareix recollit al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) com a *coll del Cirerer* que és la mateixa forma que recull l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3).

³¹² Malgrat que sembli tractar-se d'un prenom castellanitzat, cal dir que l'ús d'aquest nom és bastant antic: "...ja es produïa, al Principat i al País Valencià sobretot, una tendència forta vers una castellanització de certs prenom, els menys arrelats antigament: *l'Amado, el Mariano, el Cinto, el Rossendo, el Doro, el Mingo* (Domènec ha estat rarament acceptat per la llengua viva." MOREU-REY, Enric (1981): *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*, p.48. De fet, Cinto, Mariano i Mingo són tres hipocorístics castellanitzats que documentem a Osor, en alguns casos d'almenys el segle XIX.

“*Coll de Siders*” (FI 1562); “*Torrent de las Vinyas que devalla al Coll de Sirés*” (LLEV 1731); “*coll de Sidés*” (PSOB 2002)

Tot i que a nivell oficial es recull en singular, sempre l’hem documentat, oralment i per escrit, en plural i de forma sincopada, per tant, creiem que és la forma plural la que cal recollir com a més adequada. Etimològicament, es tracta d’un fitotopònim plural provinent de l’arbre fruiter tot i que possiblement es tractaria d’una espècie salvatge, de fet, un informant ens va comentar que hi havia hagut cirerers bords en aquella zona, reafirmant, en certa manera el que deia Moreu-Rey (ENL:60): “Quant als arbres fruiters de verger, cal comprovar com llur incidència és escassa –lògicament- sobre la toponímia; i en els exemples següents és segur que es tracta el més sovint de les espècies salvatges (...) *Els Cirers, Cirés*”. El nom deriva del fruit *cirera* que prové del llatí *cerasia* del grec *kerásion* (DEM:100). Tanmateix, Navarro Colás (1963:94) recull el terme com a *Collet de Sidés* indicant que es tracta d’un nom d’origen desconegut.

Cirerers del Roscall, coll de [ˈkoldəsiˈðezðərusˈkaj]

Forma composta per diferenciar-se del seu homònim entre ca n’Iglésies i el Sobirà i que se situa vers el coll de Roscall i Llumeneres, al límit comú entre els municipis d’Osor, Santa Coloma de Farners i Brunyola.

“Punto denominado *Coll de Siders* a dos metros del camino desde Anglés a San Hilario, límite común entre Osor, Bruñola y Santa Coloma de Farnés” (OB 1927)

La forma composta està formada pel plural del nom d’arbre amb síncope, i el *Roscall* referit al mas i al llocdit per diferenciar-se de l’homònim simple

Cisteller, cal [ˈkalsistəle]

Nom d’una casa situada a la plaça de la Vila que també documentem per escrit, “*cal Sistanallé*” (LA 1921), encara que amb un error de còpia i amb confusions gràfiques *s-c* per idèntica fonètica i amb omissió de la *-r* final muda ultracorregida per un accent. Desconeixem si el sobrenom prové de l’ofici del seu propietari o bé del fet que procedia del mas homònim.

Cisteller, mas cal [ˈkalsistəle]

Mas encara habitat pertanyent a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta molt proper, però, a la de Sant Pere d’Osor; se situa gairebé al costat de la riera d’Horta i de la carretera d’Osor a Santa Creu, a uns tres quilòmetres de la vila. Es tracta d’un mas esmentat per Pladelasala, “*Cal Cistaller*”, com a pertanyent a Santa Creu d’Horta. Apareix situat cartogràficament com a *Can Cisteller* (MAP 4), *C. Cisteller* (MAP 6) i, erròniament, com a *mas can Casteller* (MAP 1) i *Casa Casteller* (MAP 2).

“*Casa dicha del Cisteller*” (ESC 1769); “Josep Furtet brasser habitant en *lo mas Cisteller*” (LB 1815); “Miquel Bosch masover del *mas Cisteller de Santa Creu*” (LB 1821); “*mas cal Sistellé*” (LA 1838); “*Sistallé*” (NOM 1863); “*Sistallé*” (PAD 1885); “*Cal Sistallé*” (PAD 1930); “*Cal Cisteller*” (GR 1956); “construcció de servitud de pas, atorgada pels senyors Llavari, Iglésias, Corominas i Planell passant pel *Cisteller*” (FI 1958); “*Cal Cistellé* de José M. Iglesias” (CAD 1960)

Quant a formes escrites, cal assenyalar la confusió consonàntica inicial *s-c* deguda a la idèntica fonètica en aquesta posició davant *-i*; la confusió vocàlica *a-e* en posició àtona

deguda a la neutralització a vocal neutra i l'omissió de la *-r* final muda ultracorregida en algun cas per l'accent. En referència al genèric, cal dir que s'hi alternen els mots *casa* i *mas* que evolucionen cap a les contraccions *can* –possiblement una referència cap a la persona que en devia originar el nom, d'ofici cisteller- i l'actual *cal* –probablement per la pèrdua de relació entre el malnom individual del seu habitant que implicà que esdevingués malnom de casa-; el cas de 1769, en el qual hi apareix el genèric *mas* i el connector *del* semblaria demostrar el que afirmàvem quant al fet que inicialment el topònim actual es tractava d'un malnom relacionat amb l'ofici del propietari o del resident al mas.

L'origen del nom de lloc, doncs, l'hem de buscar en el derivat de *cistell* amb el sufix *-er* indicant 'persona que treballa en l'ofici de fer o vendre cistells',³¹³ és a dir, que ens trobem davant d'un nom de lloc originat en un antropònim, hipòtesi que també recull Navarro Colás (1963:84), en un malnom de persona provinent de l'ofici o bé en el llinatge.

Cisteller, partida de terra Cal V. *Cal Cisteller, partida de terra*

Cisteller, sot de Cal V. *Cal Cisteller, sot de*

Ciudadella, partida de terra

Partida de terra situada prop del mas el Sobirà, al qual pertany, vers la Fàbrica i Baladrós; incloïa catorze peces de terra i dos camins.

“*Pago o paraje Ciudadella de Miguel de Planell Reguer*” (CAD 1960).

Etimològicament es tracta d'un derivat diminutiu provinent del llatí *civitas*, *-atis*, 'ciutat', amb el sufix diminutiu *-icula* (OnCat, III, 378; DECat, II, 719 i AlcM, 3, 178); de totes maneres, la inexistència d'esments antics acompanyada del fet de la inexistència de restes arqueològiques a la zona, ens fa pensar en què el terme podria estar relacionat amb la important quantitat de masos que trobem en aquesta zona; així mateix, podria relacionar-se amb un topònim proper com és el pla de les Cases que, documentat de més antic, podria indicar l'antiga existència d'alguna mena de construcció de la qual avui no en tenim constància.

Civada, бага de la [lə'βayəðəlesi'βaðə]

Zona boscosa predominantment de castanyer situada prop dels límits municipals amb Anglès entre Gironella, a l'oest, i Santa Bàrbara a l'est. V. *Civada, font de la*

Civada, font de la [lə'fɔndəlesi'βaðə]

Hidrònim documentat oralment i que fa referència a una font actualment pràcticament seca que es troba entre els masos el Bancs i Masferrer.

Com que a la zona on es localitza hi havia hagut camps en els quals s'hi conreava civada per al bestiar, hem de creure que el topònim s'originà en aquesta planta gramínia el nom de la qual prové del llatí *cibata*, 'menjada', del llatí *cibare*, 'alimentar, donar

³¹³ Moreu-Rey (1981:28) ens diu respecte d'això: “Ens és lícit de considerar que un sobrenom com *Cisteller* designava el fabricant i venedor de cistells i altres objectes de vimet...” A més, el mateix estudiós recull *Cisteller* com un dels malnoms provinents d'ofici més freqüents a tot el domini lingüístic, a p. 123-124.

pinso a les cavalcadures' (DECat, II, 720 i AlcM, 3, 179). De totes maneres, tot i que "Les principals plantes cultivades (cereals en primer lloc) han deixat totes llur empremta sobre la nomenclatura del país", com afirma Moreu-Rey (ENL:63), no hem localitzat a cap de les obres consultades un nom de lloc que es pugui relacionar amb aquesta gramínia fet que implica, per tant, una certa particularitat del topònim.

Clapissa, llocdit la

Indret del qual només coneixem que es trobava situat prop del mas el Pidevall i que a l'actualitat no és recordat.

"Lloch anomenat la Clapissa" (ESC 1612)

Tot sembla indicar que el nom s'originaria en el comú relacionat amb el relleu *clapissa*, 'esllavissada de pedra mitjana o engrunada pel peu d'un canal o fons d'un barranc en fort pendent' (DECat, II, 735; IEC, 406 i AlcM, 3, 187)³¹⁴ que ha originat altres topònims al domini lingüístic com *La Clapissa* (Maestrat) o *Clapisses de Racó-Roig* (prop de Tortosa); aleshores, si és així, es tractaria d'un mot derivat de *claper* 'munt de pedres' amb el sufix *-issa* com també recull Amigó (1999:119): "Entre les paraules que ens poden dur la idea de pedra (...). Hi podem afegir *clapissa*". De fet, la zona de sobre el mas el Pidevall és força rocosa.

Claposa, llocdit la

Indret que se situava com a límit de les propietats del mas la Codina i que, per tant, devia trobar-se en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i en terme municipal dividit entre Osor i Susqueda. Rodríguez Burch (1975) l'esmenta però tampoc en precisa la situació tot i que per l'existència de la *serra sa Claposa* semblaria que es tracta de l'espai que des del riu Ter ascendeix vers el coll de Nafre.

"Petiam terre loco vocato *sa claposa*" (CAP 1342); "loco vocato *sa Claposa*" (CAP 1622)

Quant a la grafia, només cal assenyalar l'ús de l'article salat arcaic, lògic d'altra banda per la datació dels documents. El mot no apareix recollit a cap de les obres consultades ni com a comú ni com a propi, per tant, podríem trobar-nos davant d'una primera documentació. L'etimologia, però, no és gens clara; semblaria tractar-se d'un derivat amb el sufix *-osa* originat a partir del primitiu *clapa*, 'lloc clapejat', possiblement degut al color o a la vegetació; però també podria provenir de *claper*, 'munt de rocs', amb la qual cosa semblaria tractar-se d'un sinònim de *clapissa*.

Claposa, serra la

Orònim situat entre els masos la Codina i can Serra del Coll –a l'actualitat can Coll- que també apareix esmentat per Rodríguez Burch (1975) en el seu estudi sobre aquest capbreu del segle XIV, però sense cap altra precisió.

"*Serra sa Claposa*" (CAP 1342).

V. *Claposa, llocdit la*

³¹⁴ Domingo Francàs (1997:195) comenta, però, que les definicions de l'IEC i l'AlcM no són del tot precises ja que la mostren com a sinònim de *claper* i es decanta més vers el sentit més amplificat de Coromines.

Clar, aulet

Zona boscosa d'alzina que formava part de l'anomenat bosc Gros, entre el Ripoll i l'antic mas Rovir.

“A ponent en dit mas Robi com es termenat y a tremuntana en honor den Ripoll ab lo bosch Gros dit *aulet Clar*” (RIP 1606)

El topònim deu originar-se en l'adjectiu amb el sentit que encara conserva a l'actualitat de ‘bosc net, poc espès, poc dens, amb poca vegetació’ del llatí *clāru* ‘que presenta transparència, lluminositat’ (DEM:101)

Clara, serrat de la

Altre nom del serrat de Bellveí, límit municipal entre Osor i Anglès, a la zona més oriental de l'espai geogràfic treballat, entre el camp de Llancers i els masos les Cases, les Casulles i Bellveí d'Anglès.

“Punto conocido por *Serrat de la Clara* o de Bellvehi” (OA 1927)

Desconeixem si el topònim s'origina en el nom de fonts femení o en el llinatge *Clarà* no documentat a Osor però encara viu a l'actualitat a Anglès o bé de l'adjectiu indicant alguna zona boscosa poc densa quant a vegetació.

Clascar, bosc-perxada del [ləpər'ʃaðəðəʃkləs'ka]

Bosc de castanyers al qual oralment se l'esmenta com a perxada i que apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i situat cartogràficament al mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, MAP 3. Es troba just al nord del mas del mateix nom, al sud del riu Ter, a l'est del sot del Clascar i a l'oest del sot de la Molina.

El topònim prové del nom del mas i cal considerar-lo com a una part de la partida de terra recollida al segle XVIII, “*partida Manso Clascá* afronta L. Manso Terrats, M. Manso Romagueras, P.Manso Servé i T. Manso Colubran” (CAD 1785), situada entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda. V. *Clascar, mas el*

Clascar, camí-carretera del [kə'miðəʃkləs'ka]

Malgrat l'existència de diversos camins que es dirigeixen a aquest mas, amb aquest topònim es fa referència habitualment al camí que s'origina al Coll de Nafrè i arriba al mas la Molina passant pels masos Cerver i Clascar, gairebé resseguint el límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, a la zona nord del terme municipal; també se'l coneix com a camí del Cerver.

Per l'antiguitat, situació i, alhora, proximitat entre el Cerver i el Clascar, podem considerar que es tracta d'un camí força antic que, per exemple, documentem al segle XVIII, “en la quintana anomenada Plá de Suy seguint lo *camí que vá del dit Mas Cerver al dit Mas Clascar*”, i que, un historiador, Josep Tarrés opina que podria tractar-se d'una part d'una antiga via romana que uniria Vic amb Girona situada a les Guillerries: “... de la Cellera s'enfilava per Plantadis a la vessant nord del Puig d'Afrou i de Sant

Gregori, passant pel Clascar i el Cerver per anar a petar al coll de Nafre³¹⁵. V. *Clascar, mas el*

Clascar, carena del [lə'kərənəðə'kləs'ka]

Topònim recollit per font oral que assenyala el lloc, una carena, on se situa el mas el Clascar. Possiblement es tracta de l'antiga Roca de Solaterra –és un espai força rocós- datada del segle XI que funciona com a límit entre els termes parroquials de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor. V. *Clascar, mas el*

Clascar, font del [lə'fɔndə'kləs'ka]

Amb aquest terme es fa referència a una font, només documentada oralment que se situa prop del mas del mateix nom. V. *Clascar, mas el*

Clascar, mas el [ə'kləs'ka]

Antic i important mas actualment deshabitat però en força bon estat de conservació. Se situa a la zona nord del terme municipal, a la carretera que des del Coll de Nafre es dirigeix al mas la Molina, força proper als masos el Cerver i els Aigols, dins la parròquia de Sant Pere d'Osor però als límits amb la de Sant Vicenç de Susqueda i que, en altres temps s'havia inclòs a l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll. Apareix esmentat al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) que el recull tal i com se l'esmenta oralment, sense genèric, *el Clascar*. Se'l situa a diverses obres cartogràfiques: *El Clascar* (MAP 1, 4, 5), *Casa Clascá* (MAP 2), *Mas el Clascar* (MAP 3), *C. el Clascá* (MAP 6). Pladelasala (1960:371) el situa al seu mapa amb el número 1 dels masos de la parròquia de Santa Maria del Coll i assenyala la seva possible existència des del segle XI: “*El Clascar* (Roca de Solaterra, s.XI. *Clascario*, s.XIV. Derivado de *Castellar*)”. Pladevall (1963:283), per la seva banda, el data en el segle XIV, encara que esmentant també la possibilitat de relacionar-lo amb el segle XI: “*Clascar*, tal volta el *Castellare*, habitat per Guillem de *Clascar*”. A partir d'aquests dos estudiosos i tenint en compte la seva situació com a límit antic de la vall d'Osor, sembla que efectivament s'hauria de relacionar amb l'antic *Castellar* o *Catllar*, també tingut en compte per Bolòs-Hurtado (2001:52,53): “Adonem-nos que la vall era limitada al sud pel castell de Solterra i al nord pel *Catllar* o *Castellar*, segons consta als documents medievals. Com podem veure en altres contrades, trobar fortificacions als extrems de les demarcacions velles era força normal”. Podem observar, doncs, que l'indret que ens ocupa sembla documentat de molt antic i relacionat amb una fortificació. Per aquesta raó, coincidim amb les opinions expressades pels diversos estudiosos esmentats sobre el fet que se'l pot considerar del segle XI, moment a partir del qual apareix àmpliament recollit.

“*Ipsum mansum de Castelar*” (LFM 1068) –relacionable amb la *serra de Castelar* (SUS 1068)-; “*Castellare* habitat per Guillem de *Clascar*” (MAN 1316); “*Mansi Clascar* den *Clascar*” (NOT 1334); “*mansi Caslario*” (CAP 1342); “*Mansi Clascar* de Miquel *Clascar*” (MAN 1553); “*Mansi de Clascar*” (CAPb 1560); “*Mansi de Clascario*” (CAP 1562); “*Mansi Clascar*” (CAP 1699); “Joan Buscà masover del *Clascar*” ((LB 1702); “la casa del *mas Clascar*” (LB 1709); “honor del *Mas Clascar de Ozor*” (LLEV 1731);

³¹⁵ TARRÉS i TURON, Josep (2002): “Un camí antic de Girona a Vic per les Guilleries” a *Quaderns de la Selva 14*, p.225. De fet, encara al segle XX hem documentat un camí o drecera que passant per Plantadís anava del mas el Clascar a la Cellera de Ter: “la senda del Clascar a la Cellera” (OLCT 1927).

“Il·lur *Mas Clascar* – de Pere Clascar- ab diferents Massos dirruits y a dit *Mas Clascar* units y agregats (...) Afrontan juntas asolixent part en honor den More de Plantadis y part en honor de Joseph Serra; a mitg dia en honor den Romagueras; a ponent part en honor den Server y part en honor den Colobrán; y a tremuntana part ab dit Colobran, y part en honor den Tarrats” (LLEV 1731); “Miquel Server bracer habitant en lo *mas Clascar*” (LB 1735), “Pere Clascar habitant al *mas Clascar*” (LB 1746), “Isidro Ripoll masover del *Clascar*” (LB 1784); “*manso Clascá* de Jayme Clascá” (CAD 1785); “Tot lo *mas Clascar* junt ab diferents masos dirruits y agregats so es las casas, hort, era, clos y quintana situat tot en Osor de Jaume Clascar y Sellabona” (LLEV 1792); “*mas Clascar*” (LA 1811); “Joseph Artigas cambrer del *Clascar*” (LB 1834); “*Manso Clascar*” (HIP 1859); “*Manso Clascar* de Mateo Clascar” (AM 1862); “*Clascá*” (NOM 1863); “*Clascar*” (PAD 1885); “*Manso Clascar*” (IGCOS 1927); “*Clascar*” (PAD 1930); “*Manso Clascar*” (DFE 1939); “*Manso Clascar* de José Boix Vallicrosa” (AM 1947); “*El Clascar*” (GR 1956); “*El Clascar*” (DFE 1958); “*El Clascar* de Juan Boix Iglesias” (CAD 1960)

Gràficament, deixant de banda les formes antigues més llatinitzades, cal esmentar l’omissió en alguns casos de la *-r* final muda que s’ultracorregeix amb un accent; a part, quant al genèric, observem que el més freqüent, *mas*, és substituït en alguns casos per *casa*, i es va deixant de banda per usar-se, simplement, l’article, que gairebé sempre l’ha precedit, que és com se l’esmenta a l’actualitat. Encara caldria afegir que en una ocasió, a 1731, apareix com a topònim compost, *Clascar d’Osor*, això no vol indicar l’existència d’una altra casa amb aquest nom sinó que es tracta del fet que s’indica així en relació amb Francisco Colobran, un pagès de Susqueda, per tant, només es vol assenyalar que es refereix a un altre municipi.

Per altra banda, cal dir que el terme és un llinatge molt arrelat i freqüent a Osor entre els segles XIV i mitjan segle XX³¹⁶ que es relaciona amb el nom del mas ja que encara que a la segona del segle XIX existia la coincidència entre el topònim i el llinatge del seu propietari: *Guillem de Clascar* a 1316; *en Clascar* a 1334; *Pere Clascar* a 1497; *Miquel Clascar* a 1553; *Pere Clascar* a 1731; *Josep Clascar* a 1754; *Jaume Clascar* a 1792; *Josep Clascar* a 1840 i *Mateu Clascar* a 1862. A més, el cognom apareix en diferents caps de casa, *Pere Clascar* (FOG 1497) i *Miquel Clascar* (FOG 1553), i a alcaldes del terme, *Josep Clascar* a 1744, 1753-1754 i 1760-1761; *Joan Coll Clascar* a 1787-1788; *Josep Clascar* a 1836 i 1840; *Mateu Clascar* a 1865-1866 i *Pere Obiols Clascar* a 1895-1899. També s’ha usat com a malnom individual, *Tresina del Clascá* o *Martí del Clascá* (LLC 1929e), que ha arribat als nostres dies, *en Mariano del Clascar*, indicant estada pretèrita en el mas.

Etimològicament, cal fixar-se en les formes més arcaiques possiblement relacionades amb una antiga fortificació –tot i que no n’existeixen restes- ja esmentades per Pladelasala, Pladevall i Bolòs-Hurtado, *Castlar* i *Castellare* del segle XI i a les quals es podria unir *Caslario* del XIV; en aquesta mateixa línia, també va manifestar-se Coromines: “...el nom de lloc *El Clascar*, estès per tota la Catalunya oriental per designar turons on hi ha hagut un castell o un càstrum, i provinent de *Casclar* < *Castlar* < *castellare*...”³¹⁷ insistint-hi en obres posteriors, OnCat, III, 387 i DECAt, II, 628.³¹⁸

³¹⁶ De fet, al *Diccionari català-valencià-balear* es recull com a llinatge osorenc (AlcM, 3, 183)

³¹⁷ COROMINES, Joan (1970): *Estudis de toponímia catalana II*, p.164.

³¹⁸ A l’*Onomasticon Cataloniae*, de fet, Coromines fa una referència explícita al mas que ens ocupa. “4) *El Clascar*, mas, cap al Coll de Nafre, entre Osor i Susqueda”.

Creiem que acabaria de corroborar aquesta hipòtesi la mateixa situació del mas, en un punt elevat, un turó, en un indret estratègic, com el que descriu el mateix Coromines, “el nom de lloc *El Clascar* (...) per designar turons on hi ha hagut un castell o un càstrum” (DECat, II, 628) i el fet que també s’havia anomenat *Serra de Castellar* (LFM 1068) o *Roca de Solaterra* (ss X-XI).³¹⁹ Tot plegat ens porta, aleshores, a no considerar com a apropiada la possibilitat etimològica presentada per Carreras Candi de tractar-se d’un mot d’origen ibèric referit a una mena de roure que també recullen Alcover i Moll,³²⁰ Moreu-Rey³²¹ i Navarro Colás (1963:73).³²²

Clascar, partida de terra Mas V. *Mas Clascar, partida de terra*

Clascar, quintà del [əˈkɪŋˈtaðəˈkləsˈka]

Topònim documentat oralment i amb el qual es fa referència a les terres pròpies i properes al mas del mateix nom, antigament fonamentalment de conreu però a l’actualitat boscoses amb predomini del pi i el castanyer. Devia formar part de la partida de terra del mateix mas. V. *Clascar, mas el*

Clascar, sot del [əlˈsoddəˈkləsˈka]

Documentat per entrevista oral i situat cartogràficament per l’Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3), es tracta d’un curs d’aigua que neix prop de Pedra Jugadora, discorre per les Sepultures, passa entremig dels masos Cerver i Clascar i desguassa al Ter prop del mas el Colobrans, en terres parroquials de Sant Pere d’Osor i Sant Vicenç de Susqueda. En documents anteriors, l’hem localitzat anomenat com a *torrent de les Sepultures*, terme que també hem pogut oir a l’actualitat. V. *Clascar, mas el*

Claver, camí del Mas V. *Mas Claver, camí del*

Claver, mas [ˈmaskləˈβe]

Mas situat en terme de Sant Hilari Sacalm però amb propietats en els límits municipals amb Osor al sud del Carbonell i al costat d’una riera a la qual origina el nom. V. *Mas Claver, riera de*

Claver, riera-sot de Mas V. *Mas Claver, riera-sot de*

Clerc, colònia [ləkuˈloniəˈklɛrk]

Nom que a principis segle XX havien rebut les Mines d’Osor degut al fet que hi havia existit una indústria tèxtil del mateix nom i que durà fins als anys trenta del mateix segle XX; Pladelasala (1960:373) l’esmenta explícitament com a “*Colonia de les Mines*. (En 1922, “*Colonia Clerg*”, fàbrica de tejidos)”.

³¹⁹ Que és la forma que esmenta Pladelasala (1960:370) partint de MONCADA, “Episcopologio Vicense” T.I, p.184, Bula del Papa Benedicto VII, año 978, i ABADAL, Ramon d’, *Acta consagración de la Catedral de Vich por el Obispo Oliba*, en 1038.

³²⁰ Moll (ELC:320) tot i que també diu que “caldria confirmar-ho” i AlcM, 3, 183.

³²¹ Moreu-Rey (ENL:57) on afegeix, però, “si no ve de castell”.

³²² Tanmateix, l’esmentada estudiosa tot seguit anota: “pero se trata de un nombre personal existente en Arbucias, Barc. Caldas de Mo., Gerona, Osor, Vilafr. Del P., etc”; és a dir, que fa l’efecte que acaba decantant-se per l’origen antroponímic.

“Rosendo Amado residente en la *colonia Clerch*” (LB 1909), “*colonia Clerch*” (LA 1912); “*Colonia Clerch* de esta parroquia de Osor” (LB 1930); “*Colonia Clerch*” (PAD 1930) –se’ns esmenta que hi viuen trenta persones vint de les quals no són d’origen català; es tractava, doncs, d’un dels pocs focus d’immigració a Osor-, “*Colonia Clerch*” (LA 1934)

L’origen del topònim és antroponímic, en el llinatge dels propietaris de la fàbrica i que documentem a Osor durant la primera meitat dels segle XX i que prové del llatí *clericus*, ‘clergue’ (ELC:246). A l’actualitat, el topònim és recordat però no s’usa habitualment.

Gràficament, destaca que gairebé sempre apareix amb el dígraf final arcaic *-ch* en substitució de la forma normativa amb *-c* amb idèntica fonètica, cosa que també es produeix en el canvi que inclou Pladelasala quan el grafia amb la forma sonora *-g* però que fonèticament seria idèntica.

Clerc, masia de

“*La Masia de Clerch*” (FP 1909)

Terme que apareix exclusivament en aquest document i que, després de preguntar-ho oralment, ens van comentar que es podria tractar d’una casa situada a les Mines d’Osor en la qual hi havia hagut les oficines de l’empresa minaire posterior. Possiblement, aquest terme devia provenir del fet que devia haver estat la residència dels propietaris de l’antiga fàbrica tèxtil que podria haver estat pretèritament un mas aïllat. Es tracta d’un nom no recordat i que no arrelà a nivell col·loquial. El seu origen, per tant, es relacionaria amb el llinatge que alhora havia originat el nom de la colònia tèxtil. V. *Clerc, colònia*

Cloell, feixa de terra

Feixa de terra de situació desconeguda que segons l’únic document en el qual apareix es trobava prop de les propietats del mas Puigferran –a la zona actual del Castell del Baier-, vers Santa Creu d’Horta, encara que sembla en parròquia de Sant Pere d’Osor.

“*Fexia terre vocata es cluell*. Affrontatur ab oryente meridie et circio mansi es cluell et ab accidente in honore de Podyo Ferran” (CAP 1446)

El nom deu provenir del mas homònim amb el qual s’esmenta que afronta. V. *Cloell, mas*

Cloell, mas

“*Petiam terre in dicta parrochia ad locum vocatam Solans*. Affrontatur ab oryente in honore dicti *mansi cloell* et in prato vocato dez cabrots (...) ab occidente in honor de mansi Ripoll et mansi arrancada et mansi gomyr et cirtio in honore mansi de prato” (CAP 1446)

Per la situació que ens assenyala el document, semblaria que es tracta d’una altra manera de referir-se al mas Closell, de fet, *cloell* prové de *closell* (AlcM, II, 217 i

DECat, II, 773); tot i això, en aquest capbreu del segle XV els dos termes s'usen indistintament. Ara bé, no podem descartar un possible origen antroponímic ja que en el mateix segle XV documentem la forma "*pertynentys den Cloell*" (CAP 1446) i en la qual l'ús de l'article personal podria introduir un llinatge o malnom –en aquest cas, però, indicant propietat o pertinença al mas Cloell–.

Clos, camp

Peça de terra situada entre can Casamitjana, a la qual pertany, i la riera la Noguerola.

"Pessa de terra cultiva nomenada Camp-rodó o *Camp-clos*" (LLEV 1792)

Possiblement, es tractava d'una peça de terra de forma circular, per això també se l'anomenava *camp Rodó*, amb un nom compost, format pel substantiu *camp* referint-se a un lloc de conreu i l'adjectiu descriptiu *clos*, del llatí *clausum*, 'tancat', amb el sentit, per tant de *camp tancat*. Malgrat l'existència del llinatge *Clos* entre el segle XVII i mitjan segle XX, no creiem que en aquest cas es produeixi cap relació entre el topònim i l'antroponim. Gràficament, cal destacar la consciència de l'escrient de què es tracta d'un nom compost per l'ús que s'hi fa del guionet

Closa, peça de terra

Peça de terra de propietat del mas Carbonell situada a l'antic veïnat de Querosell i a tocar de l'indicat mas.

"Una *pessa de terra anomenada Cloza* tinensa de tres mesurons poch mes o menos afronta en tots honors ab lo Mas Carbonell" (LLEV 1731); "*Pessa de terra nomenada vulgarment Cloza*" (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim freqüent a tot el domini lingüístic tal com esmenta Amigó (1999-147,148) entre d'altres: "Classificable entre les compartimentacions del territori resulta molt abundant *el Clos, els Closos, la Closa, el Closet...*", originat a partir del llatí *clausa*, 'tancada', en el sentit de 'camp tancat' (OnCat, III, 389 i AlcM, III, 221). Encara que no considerem que hi hagi cap relació, cal dir que documentem el terme com a llinatge osorenca en el segle XIII i des del XVI fins a l'actualitat que el trobem com a segon cognom.³²³

Closell, llocdit el

Indret situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, possiblement prop del mas del mateix nom amb el qual es relacionaria.

"Pessa de terra en el *lloc anomenat lo closell*" (FI 1624)

Gràficament, només cal esmentar el fet que el nom propi apareix precedit de l'article arcaic *lo*. V. *Closell, mas*

Closell, mas

Casa que solament apareix en un document i que, com s'hi assenyala, es trobaria situada prop del mas Baier en direcció cap a Santa Creu d'Horta, vers l'actual mas el Veguer.

³²³ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

“Mansum vocatam bayer affrontatus ab oriente in honores mansi de prato et mansi rydemar (...) ab occidente in honore mansi Sugner et a meridie in honore de *mansi clozell*” (CAP 1446)

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *clos* provinent del llatí *clausa* o *clausum*, ‘tancat, tancada’ amb el sentit, possiblement, de ‘camp tancat’ (OnCat, III, 389 i DECat, II, 773-774).

Closells, sot dels

Hidrònim a l'actualitat no recordat i que, com podem observar per la documentació, se situava a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Triador i el Bosquet, corresponent, possiblement, a l'actual sot del Bosquet o del Triador que, en direcció est, s'uneix a la riera d'Horta prop de cal Cisteller i a tocar de la carretera d'Osor a Santa Creu.

“camí pel qual es va de la vila de Osor fins a la parroquia de Santa Creu al *sot dels Clusells*” (FI 1624); “Tot dit llur Mas Triador (...) Afronta asolixent en altre honor llur, a mitg dia en honor del Mas Yglesias; a ponent en honor del mateix Mas Yglesias ayguavessant per lo Serrat avall ab honor del mas Busquets fins al *sot dels Clozells*, y a tramuntana en honor de dit Busquets fins al Puig de la Avena” (LLEV 1731)

Per la seva situació, possiblement es relaciona amb el mas i el llocdit el Closell, amb la particularitat d'aparèixer en plural. Cal afegir que el mot el documentem com a llinatge osorenc entre la segona meitat del segle XVII i fins a mitjan segle XX; el fet, però, que el mas sigui del segle XV i que documentem el topònim amb anterioritat ens fa creure que en aquesta ocasió no existeix relació entre el nom de lloc i l'antropònim.

Closes, feixa de terra

Peça de terra en forma de feixa situada vers l'antic veïnat de Querosell però que s'endinsa dins el terme parroquial de Santa Maria de Mansolí i depenent parcialment del Priorat del Coll.

“*Fexia terra vocata Clozes*” (CAP 1343)

Es tracta d'una forma plural de *closa* que, etimològicament, deu provenir del llatí *clausa*, ‘camp tancat’ i que podria haver-se tractat de més d'una ja que a la mateixa zona també l'hem documentat en singular.

Closes, llocdit les

“Pessa de terra vuy boschosa *lloch anomenat Las Closas*” (LLEV 1792)

Indret de situació desconeguda que no sabem si tenia cap relació amb el mas o la feixa de terra del mateix nom. Etimològicament, però, creiem que l'origen deu ser el mateix d'aquests altres dos topònims.

Closes, mas les

Mas a l'actualitat no recordat que devia situar-se en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor, a la zona del santuari de la Mare de Déu del Coll, no massa lluny del mas Celró.

“*Mansi Closa*” (NOT 1285); “Arnaldus Çelron et uxor Guilelma. *Mansatam vocata ses Clozes*, afronta torrente des Monar, feixia mansi Falgueriis, via des Doys” (CAP 1342); “*Mansata ses Clozas*” (CAP 1342); “*Manso des Clozes*” (CAP 1342); “*Mansata ses Clozes*” (ADG); “*Mansata de Closes*” (CAP 1622); “*Mansata voccata Closes*” (CAP 1622); “*mansata de Ses Closes*” (CAP 1622); “*mansata voccata closas unita manso Salrró*” (de 1737 a CAP 1622)

Gràficament, destaca el fet que el genèric és a voltes *mansada* i a voltes *mas*, possiblement perquè es tractava d'una casa de petites dimensions; que el connector entre el genèric i el nom propi, tot i que en algun cas és inexistent, sol trobar-se format per l'article arcaic salat femení plural acompanyat o no de la preposició *de*; per altra banda, tot i ser habitualment en plural, la primera documentació és en singular.

No creiem que tingui res a veure amb el llinatge *Closa* tot i que contemporàniament al mas i en forma singular ja apareix documentat a Osor. Opinem, per tant, que es tracta d'una forma plural de *closa* en el sentit de ‘camp tancat’. V. *Closa, peça de terra*.

Club, el [əʔ'klup]

Nom amb el qual es designa una part de l'edifici de l'Ajuntament i que havia estat seu d'una associació juvenil anomenada Club Rosó que és d'on sorgí el sobrenom.

Coberta, peça de terra Roca V. *Roca Coberta, peça de terra*

Coco, cal [ˈkaʔ'koku]

Nom d'una casa actual situada al carrer de la Riera originada en un malnom personal provinent d'una situació personal referida a la solteria.

Coco, vinya de Cal V. *Cal Coco, vinya de*

Codina, borda la

“*Borna de sa cudina*” (CAP 1446); “Masoveria anomenada *Borna Sa Cudina* que fou del mas Triador” (FI 1562); “una *Masoveria dirruida Bornasacudina* a dit llur Mas Iglesias unida” (LLEV 1731); “Tota aquella *masoveria dirruida nomenada Bornasacudida* y a dit mas Yglesias agregat” (LLEV 1792)

Pladevall l'esmenta partint de “*Mas Codina*” (MAN 1316) diferenciant-la del mas la Codina de Sant Vicenç de Susqueda perquè la que ens ocupa se situa a Santa Creu d'Horta. Al segle XIII, hem documentat un “*Petri de Codina* beneficiati in ecclesia Sancti Petri de Osorio” (COP 1234) com a cap de casa, ja que aquest document es relaciona amb Santa Creu d'Horta i el castell de Solterra, hem de pensar que es tracta d'una referència al mas que ens ocupa. Elvis Mallorquí (2005:96) indica que es tracta d'una masoveria que havia estat de propietat del mas Triador i que posteriorment ho fou de ca n'Iglésies. També Navarro Colás (1963:64) recull el “manso y cerro la Codina” vers l'actual Collsacodina, la qual cosa ens fa creure que encara era recordada aquesta

casa a mitjan segle XX. Per tant, es tractava d'una antiga masoveria a l'actualitat inexistent que situada entre els masos ca n'Iglésies i el Triador, possiblement on avui es localitza el Collsacodina del qual en devia provenir el nom. Malgrat això, el fet que en el segle XIII el propietari del mas portés aquest llinatge, podria haver-se produït el fet invers i que fos el mas el que donés el nom al coll i, aleshores, hauríem de parlar d'un origen antroponímic com recull Navarro Colás (1963:64) que diu que “el topónimo que nos ocupa ha llegado a nosotros a través de su forma antroponímica frecuentemente usada en toda la región”. Per la documentació coneixem que havia estat una propietat primer del mas Triador i, posteriorment, de ca n'Iglésies, a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

Gràficament, destaca la fossilització de l'article salat femení que apareix a tots els textos escrits, en un cas fins i tot amb confusió vocàlica *a-e* –fet que demostraria la pèrdua de consciència de l'esmentada aglutinació-, i que coincideix amb l'orònim que creiem que li dóna el nom pel fet de localitzar-se en aquest *Collsacodina*. Destaca el cas de topònim aglutinat *borna+sa+Codina* del segle XVIII, en el sentit de *borda la Codina*.³²⁴

Codina, cambreria

“*Cambreria Codina*” (PAD 1930) –el diferencia del mas homònim en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i ens esmenta que hi residien set persones-. Desconeixem si es tracta de la *caseta de Joseph Codina* (MR 1771) documentada al segle XVIII.

Devia tractar-se d'un edifici annex o proper al mas la Codina de Susqueda, a la zona nord del terme municipal on residien els cambrers o altres treballadors de l'esmentada casa. V. *Codina, mas la*.

Codina, casa d'en

Devia tractar-se d'algun petit habitatge actualment inexistent situat prop del mas la Mata i de la partida de la Maduixa, a l'est del sot del mateix nom.

“Joseph Codina y Ombreras vench aquella casa nomenada la *casa den Codina* a Juan Romagueras. Afronta ab honors del mas banchs mediant torrent nomenat den Horta o de la maduixa” (FN 1819)

L'origen del topònim és antroponímic com demostra l'ús de la preposició *de* i de l'article personal *en* indicant propietat, fet que es confirma amb la coincidència del llinatge del venedor de la casa amb el propi topònim, *Codina*.

Codina, font de la [lə'fɔndələku'ðinə]

Topònim recollit oralment que es refereix a una font situada just al costat de l'actual mas o restaurant de la Codina al nord del terme municipal d'Osor però en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda. V. *Codina, mas la (1)*

Codina, la Creu de la V. *Creu de la Codina, la*

Codina, mas la (1) [ləku'ðinə]

³²⁴ Alcover i Moll (AlcM, 2, 595) recullen el substantiu *borna* com a sinònim de *borda*.

Mas encara habitat situat al nord el terme municipal, a tocar del riu Ter, prop de la capella de Sant Miquel de Maifré, en terme osorenc però, antigament, parròquia de Sant Miquel de Maifré, posteriorment de Sant Vicenç de Susqueda, dins el terme de l'antic marquesat de Rupit; de fet, es tracta de la casa més significativa del veïnat de Sant Miquel de Ter o de Maifré i, per aquesta raó, apareix esmentat per Coromines (1995) com a veïnat: “*La Codina*, veïnat del terme d’Osor” (OnCat, III, 399). També l’hem sentit anomenar de forma composta, com a *la Codina de Susqueda*, pel fet de pertànyer-hi parroquialment, aspecte que també recull el mateix Coromines; així mateix, és present com a *la Codina* en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i localitzat cartogràficament com a *Mas la Codina* (MAP 3), *La Codina* (MAP 4) i *C.Codina* (MAP 6). Pladevall (1962:283) esmenta que al MAN 1316 apareix aquesta casa com a pertanyent a l’antiga parròquia de Sant Daniel o Sant Miquel de Maifré cosa que ens fa creure que és anterior al segle XIV.

Guillelmus de Codina heres et propietarius *mansi de Cudina*” (CAP 1342); “Lorenç çà *Codina* de parroquia de Sosqueda” (COP 1421); “*Mansi de sa Cudyna*” (CAP 1446); “*Mansi en Cudyna*” (CAP 1560); “*Mansum vocatum mas Codina*” (CAP 1562); “*mansi Codina*” (CAP 1622); “*mansi Codina*” (CAP 1699); “en *Codina de mansi Codina*” (CAP 1707); “*la Codina de Susqueda*” (LA 1735); “*manso Codina*” (MR 1771); “*manso la Codina* de Pau Codina” (CAD 1785); “Tot lo *mas Codina* de Pere Codina” (LLEV 1792); “*Manso Cudina*” (AMO 1817); “*Codina*” (NOM 186); “*Codina*” (PAD 1880); “*La Codina* de Pedro Codina Serriñá” (PAD 1930); “Pedro Codina Serriñá del *Manso Codina*” (DFE 1941); “*Manso Codina*”(AM 1944); “*la Codina*” (GR 1956); “*la Codina*” (LA 1963)

Pladelasala (1960:371) indica l’existència d’un altre mas homònim a la parròquia de Santa Maria del Coll, “*L’Aulet* (s.XIV: Saulet abans sauliga”, s.XVI. Existia en este sector un manso llamado el Vilar; y, al parecer, otro, la Codina, distint de otra Codina, del Término, en Susqueda”. Pels documents consultats, sembla que, efectivament, ha existit aquest altre mas la Codina ja que hem llegit “*Mansi de ces Cudines*” (CAP 1342), en plural, fet que podria indicar l’existència de més d’un mas amb el mateix nom; a més, en el mateix segle XIV hem comprovat un “Guillelmus Cudina heres et propietarius *mansi de Cudina*” al costat de “Siluanus de Serra heres et propietarius *mansi de Serra* parr. Osor, *Mansi Septembris de Colle*, *mansi de falguerys*, *mansi de Cudina*” (CAP 1342), és a dir, dos masos Codina amb dos propietaris diferents; a part, segons l’arbre genealògic que es realitzà al mas la Codina de Susqueda, els propietaris d’aquesta casa sempre han tingut com a llinatge el mateix nom que el mas, fins als nostres dies i, encara hem trobat: “*Mansum vocatum mas Codina*, de Salvius Coll” (CAPb 1560), “Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri de Osor, termino de Rupit dominus utilis *mansi Codina* sito infra terminos de Rupit et de Osor” (CAP 1622), “Ego Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri de Ozor termini Rupit dominos utilis Mansorum Serra, *Codina*, Falgueras, Salró et Pontey infra terminos de Rupit et de Osor Prioratu dicti Monastery S.Mª de Colle” (CAP 1622), “Mas Coll (... Afrontant asolixent part ab lo Torrent qui devalla del Coll de Nafre; part en honor den Planas anomenat Casullas y part en honor llur del Mas Pontey; a mitg dia en honor del Mas Plana mediant torrent qui devalla entre los Masos Saulina y Darnich; y part en honor lur del *Mas Codina*; a ponent part en honor de llur dit *Mas Codina*... –de Miquel Coll i Badia–” (LLEV 1731) o bé “una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll situat en dita Parr. y Terme de Osor sota los quintans de nostra Senyora del Coll (...) Afronta asolixent en altre honor llur de pertinencias del *mas Cudina* (...) a ponent y tremuntana

en honor del Monestir de nostra Senyora del Coll” (LLEV 1731), i encara “Jacobus et Petrus Badia y Coll domines utilis mansorum Serradescoll, *Cudina*, Falgueras, Salrró et Pontey” (CAP 1699), “de Miquel Badia y Coll terres mesclades entre los masos Serra des Coll, Falgueras y *Cudina*” (COLL 1732); la Codina de Susqueda se situa al nord-est del Coll mentre que aquest altre devia ser al sud, entre els actuals masos can Coll, les Casulles, can Manuel i can Plana; a part, no hem d’oblidar l’existència d’esments compostos com mas la Codina de Susqueda en diverses ocasions, com ara “Pere Codina pagès propietari del *mas Codina parroquia de Susqueda* terme emperó de la vila de Sant Pere de Osor” (FN 1824).

Sembla, doncs, que totes aquestes documentacions evidencien l’existència de dos masos homònims no massa allunyats fet del qual no s’adona Rodríguez Burch (1975) en l’estudi que realitzà sobre el capbreu de 1342 del Priorat del Coll que només assenyala un mas que, a més a més, no recull com a existent i localitzable.

Gràficament, tot i la important presència en la documentació escrita, només cal esmentar la confusió vocàlica *o-u* deguda a la neutralització vocàlica en posició àtona; l’ús en alguns esments antics llatinitzats de la *-y-* en substitució de la *-i-* i el fet que el genèric *mas* s’ha anat perdent i substituïnt per l’article, que és el que s’usa a nivell oral; quant a l’enllaç entre genèric i nom propi, o bé s’omet o bé hi predomina la preposició *de* que en una ocasió, a 1560, se substitueix per l’article personal *-en-* cosa que es fa per confirmar la relació entre el topònim i el llinatge del propietari.

El terme, endemés, també apareix documentat com a un llinatge plenament arrelat a Osor des del segle XIII³²⁵ i fins als nostres dies que encara perviu com a primer i segon cognoms,³²⁶ incloent-hi diversos caps de casa medievals, *Petri de Codina* (COP 1234), *Llorenç ça Codina* (COP 1421) i *En Codina* (FOG 1497, FOG 1553) i un batlle del terme, Joan Codina a 1865-1866. Tot plegat ens fa pensar, si més no en el de parròquia de Susqueda, en un origen antroponímic ja que el topònim coincideix amb el llinatge del propietari: *Guillelmus de Cudina* a 1342; *Llorenç ça Codina* a 1421; *en Codina* a 1560; *en Codina* a 1707; *Pere Codina* a 1792; *Pere Codina* a 1824; *Josep Codina* a 1927; *Pedro Codina Serinà* a 1947, arribant fins als nostres dies en què encara es produeix la coincidència.

Si el procés fos invers, que el llinatge s’originés en el topònim, podria haver evolucionat del nom comú *codina* ‘roca a flor de terra que fa un clap un de vegetació’ (OnCat, III, 400; DECat, II, 800)³²⁷; segons Coromines es tracta d’un mot d’origen preromà però segons altres estudiosos com Alcover, Moll o Balañà prové del llatí *cotina* ‘pedra’ que, de fet, és molt freqüent en toponímia, “Un tipus especial de roca a flor de terra és la codina. Aquest mot, que pertany a la família de *còdol* i sovinteja com a nom de lloc...”³²⁸.

Codina, mas la (2)

Es tracta d’un altre antic mas situat a la parròquia de Santa Maria del Coll i que és diferent de la Codina que es troba a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i que

³²⁵ De fet AleM, 3, 248, recull el llinatge com a viu a Osor.

³²⁶ Segons el PAD 2002 amb vuit freqüències, cinc com a primer cognom i tres com a segon.

³²⁷ També recullen aquesta possibilitat i sentit Moreu-Rey (ENL:53) i Balañà i Abadia (1987:260).

³²⁸ Domingo i Francàs (1997:161)

sembla que es localitzava entre els masos can Coll, les Casulles, can Manuel i can Plana. V. *Codina, mas la (1)*

Codina, olivera de Sota la V. *Sota la Codina, olivera de*

Codina, partida de terra la [ləku'ðinə]

Partida de terra situada al nord del terme municipal d'Osor, en parròquia de Sant Vivenç de Susqueda, que deu el seu nom al fet de ser propietat del mas del mateix nom i situar-s'hi a prop.

“*Vinea loco vocato sa Cudina*” (CAP 1342); “*Loco vocato sa Cudina*” (CAP 1622); “*partida la Codina*” (CAD 1785); “...en el sitio conocido por Creu de Portell y en linde de terrenos de las *propiedades Planicas y Codina* de D.José Oliveras y D.José Codina” (IGCOS 1927); “*Finca Codina*. Límites N. mansos Planicas, Rapich, Sarsanedas y Viñasa Dalt y Baix, E. con mansos Frigola y Sarsanedas, S. con rio Ter, O. con manso Bort. Encinas, alcornoques, nogales, castaños, alamos y matorral” (DFF 1941); “*Pago o paraje C.Codina* de Pedro Codina Seriñá” (CAD 1960) –indica que inclou seixanta peces de terra i una caseta i un camí a més del mas la Codina-

Gràficament, cal esmentar l'ús de l'article salat arcaic en els documents dels segles XIV i XVII, on s'esmenta com a llocdit, respectant la fórmula arcaica. V. *Codina, mas la (1)*

Codina, pont de la [əl'poŋdələku'ðinə]

Pont situat sobre el riu Ter, a tocar de Sant Miquel de Maifré i del mas la Codina que n'origina el nom, a la carretera que des del Pasteral es dirigeix a l'embassament de Susqueda per la banda esquerra del Ter.

Codina, serra de la Partió de la Casa Nova d'en Lau i la V. *Partió de la Casa Nova d'en Lau i la Codina, serra de*

Codina, Solella de la V. *Solella de la Codina*

Codina, torrent de la [tu'reŋdələku'ðinə]

Torrent actualment sec –només hi corre aigua en temps de pluges-, situat a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del mas la Codina Vella, a la zona nord del territori estudiat. El topònim s'origina en la proximitat del mas homònim. V. *Codina, mas la (1)*

Codina, vinya de la (1)

Antiga peça de terra de vinya a l'actualitat possiblement boscosa, que devia formar part de la partida de terra de la Codina, per tant propietat del mateix mas com es veu als documents dels segles XIV i XVI, però que devia evolucionar fins a prendre nom propi com demostra el document del XVII. Es trobava situada al nord del terme municipal, en terme parroquial, però, de Susqueda ja que es refereix a la casa que amb aquest nom se situa en aquella zona.

“*Vinea loco vocato sa Codina*” (CAP 1342); “*Vinea Mansi de Cudina* (CAPb 1562); “*Vinea vocata de la Cudina*” (CAP 1622)

Gràficament, cal destacar l'evolució del connector entre el genèric i l'específic, format primer per la preposició *de* i l'article salat *sa*, posteriorment sense article *i*, en el darrer document, amb l'article definit *la*. V. *Codina, mas la (1)*

Codina, vinya de la (2)

“*Vinea vocata de la Cudina*” (FI 1628)

Diferent de l'anterior, en aquest cas es tractava d'una vinya situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, vers el Collsacodina prop de l'antic mas o borda la Codina que devia originar-ne el nom, tot plegat propietat del mas ca n'Iglésies. V. *Codina, borda la*.

Codina i Salomó, Caseta de V. *Caserta de Codina i Salomó*

Codina i Salomó, mas

Topònim que es referia a l'actual mas can Salomó, situat al nord del terme municipal d'Osor, just al límit amb el de Susqueda –al qual pertany parroquialment-, a tocar del riu Ter i prop dels masos la Codina d'Osor i el Fangal de Susqueda, sobre la carretera que des del Pasteral es dirigeix a l'embassament de Susqueda. El documentem per escrit en els segles XVIII i XIX alternant-se amb la forma simple actual que s'imposa a partir del segle XX.

“*Manso Codina y Salomó*” (CAD 1785); “*casa Codina y Salomó*” (AMO 1817); “*Mansos Codina y Salomó de Juan Codina*” (AM 1862)

L'origen d'aquest mas es deu trobar en el fet que fou construït en un llocdit Salomó, documentat des del segle XIV, per algú que portava com a llinatge Codina, possiblement possessor o bé provinent del veí mas la Codina; precisament per aquest veïnatge es degué prendre la forma composta del topònim, amb la finalitat de diferenciar les dues cases; el més curiós, però, és que aquest fet es va fer extensiu al llinatge del propietari d'aquest mas ja que la forma antropònica composta Codina i Salomó és habitual a Osor especialment durant la segona meitat del segle XVIII. V. *Salomó, mas can*

Codina i Salomó, partida de terra

“*Partida mansos Codina y Salomó de Pablo Codina y Salomó afronta a llevant amb el mas Farigola, a migdia amb el riu Ter, a tramuntana amb el mas Sarsanedas y a ponent amb el terme de Susqueda*” (CAD 1785); “*partida Codina y Salomó –Barrio San Miguel- de Pedro Codina Seriñá limita al norte con mansos Planicas, Rapic, Sarsanedas; al sur con el rio Ter; al este con Manso Frigola y Susqueda*” (AM 1944); “*Finca Manso Codina y Salomó*” (AM 1953)

Nom que rep la partida de terra que es troba al voltant dels masos la Codina i can Salomó que, de fet, pertanyien al mateix propietari, malgrat això, en aquests documents no es diferenciaven dues partides com sí que es fa, per exemple, al CAD 1960, on apareixen el “*Pago o paraje C.Codina de Pedro Codina Seriñá*” i el “*Pago o paraje C.Salomó de Pedro Codina Seriñá*”. Possiblement això es dona perquè la pèrdua del nom compost de forma definitiva es va produir a partir de mitjan segle XX. Per tant, és

molt probable que aquesta forma composta designés la partida de terra de la Codina volent esmentar l'existència del mas Salomó.

Codina Vella, feixa de terra la

Peça de terra que es localitzava en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del terme municipal d'Osor i que devia trobar-se situada a l'indret on s'hi devia haver construït l'edifici primer del mas la Codina.

“*Fexe terre vocata de sa Cudina vey a afronta mansi de Cudina*” (CAP 1342)

V. *Codina Vella, vinya de la*

Codina Vella, mas la [ləku'ðinə'βejə]

Nom que sembla que designava l'antiga construcció del mas la Codina de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i que es localitzava al nord-oest de l'actual casa, prop de Sant Miquel de Maifré.

“*Sa Cudina Veya*” (CAP 1342); “*sa Cudina Veya*” (CAP 1622)

Es tracta d'un topònim compost format pel nom del mas provinent del llinatge i l'adjectiu, que es pronuncia ioditzat, assenyalant antiguitat en contrast amb el mas actual. V. *Codina Vella, vinya de la*

Codina Vella, vinya de la

“*Vinea vocata de sa Cudina vey a*” (CAP 1342); “*vineam de sa Cudina vey a*” (CAP 1622)

Gràficament, només cal destacar la iodització de l'adjectiu, encara viva a l'actualitat en aquesta zona, i l'ús de l'article salat arcaic.

Peça de terra de vinya que afrontava amb el mas la Codina el qual li origina la primera part del nom compost, situada al nord del terme municipal d'Osor i en parròquia de Susqueda. El segon element del topònim compost és un adjectiu temporal que, probablement, es devia relacionar amb l'espai en què es trobava, potser l'indret on devia existir-hi el primer edifici del mas la Codina; de fet encara a l'actualitat es pot veure en un mas una llinda de l'any 1730 i que ens han comentat que prové de la Codina Vella, en contrast amb l'actual mas la Codina. També podria tractar-se d'un adjectiu amb la finalitat de diferenciar aquesta vinya de la vinya de la Codina o bé del mas la Codina proper al santuari del Coll. V. *Codina, mas la (1)*

Codonyer, pla del [ˈplaðəʔkuðu'ɲe]

Peça de terra de propietat del mas la Codina, en parròquia de Susqueda, al nord de l'espai estudiat. Recollit oralment, ens varen explicar que es tractava d'un tros de terra en el qual hi havia hagut codonyers; aleshores, hem de considerar que es tracta d'un fitotopònim derivat de *codony* amb el sufix *-er* per designar l'arbre que produeix codonys. Ara bé, el fet que se'ns digués que hi havia hagut diversos codonyers però que el nom del lloc aparegui en singular, ens fa creure que ens trobem davant d'un mot simple usat com a col·lectiu, un fet no massa habitual com indica Maria Reina Bastardas (1994: 17-20) quan afirma que “En el territori català existeixen alguns topònims,

certament no molt abundants, que reflecteixen directament el nom d'una planta o arbre sense cap tipus de sufix”.

Coll, aulet del

“*Aulet del Coll*” (FPI 1750)

Zona boscosa d'alzina de la qual se'n desconeix la situació exacta i si el nom li prové del santuari del Coll, d'algun dels masos amb aquest nom o del nom comú orogràfic. Pel connector, no semblaria pas que s'originés en el llinatge ja que, possiblement, s'hi utilitzaria l'article personal *en* en lloc del definit *el*.

Coll, camí de Can V: *Can Coll, camí de*

Coll, camí-carretera del [əʔkə'mi(ləkərə'terə)ðəʔ'kol]

A l'actualitat són diversos els camins que reben aquest nom malgrat que els més significatius són anomenats amb el genèric carretera, la *carretera del Coll* i la *carretera Vella del Coll*, la primera asfaltada, que s'inicia al pont Nou o dels Soldats, i la segona passant prop de can Bosc; el que encara resta com a camí més significatiu és el que s'anomena el *camí Ral*.

A la documentació consultada, són moltes i diverses les ocasions en què s'esmenten camins que es dirigeixen al santuari del Coll, en alguns casos relacionats amb masos com el Boscà, “*Camino mansi Boscá des Doys ad monasteris de Colle*” (CAP 1562); “*camino quo tenditor ad manso Buschá ad capellam N.S. de Colle*” (CAP 1699); “*camino del manso Boscá a la Capilla de Nuestra Señora del Coll*” (CAPSOLT 1830); aquest camí deu correspondre al que passa prop del Carbonell, del Boscà, la Rovira i la Corbera, entre els termes municipals d'Osor i Susqueda, de fet es tractava d'un dels límits: “*Término divisorio de Rupit y Osor (...) por una parte y de la otra tomando el camino que sigue el propio manso Buscá al Santuario de Ntra. Sra. del Coll pasando por la casa de la Corbera*” (FNA 1832); can Bosc, “*camí del mas Bosch a Nostra Senyora del Coll*” (LLEV 1731); que correspondria a la carretera Vella del Coll; el Soler, “*camí del mas Soler a N.S. del Coll*” (CAP1622); el Coral, “*camí del mas Coral al dit monastir del Coll*” (CAP 1562) o el Sui “*camí que va del Sui a María Santísima del Coll*” (ACL 1723); aquests tres darrers, possiblement siguin el mateix ja que els masos que se citen es comunicaven entre ells, i fonamentalment en terme municipal de Susqueda. Per altra banda, el camí d'Osor al Coll, l'actual camí Ral, apareix freqüentment documentat: “*Camino publico quo itur ad Villa de Osor ad capellam B.V.M. de Colle*” (CAP 1699); “*Camí ral que va a la capella de N. Senyora del Coll*” (ESC 1729), “*camí que va de Ozor al Coll*” (LLEV 1731); “*Camí publich qui va de la vila de Osor al santuari de N.S. del Coll*” (FN 1804); “*lo camí que va de Osor al Santuari de N. Sra. del Coll*” (FNA 1831); “*el camino que desde el Norte-Oeste dirige al Santuario del Coll el cual establece al propio tiempo la divisoria de este Santuario con el manso Casanova del Coll*” (OS 1927); “*camino que dirige al Coll*” (AM 1944); “*Camino del Santuario del Coll*” (DFE 1958)

Com podem observar, es tracta d'una de les antigues vies de comunicació que s'iniciava a l'actual cementiri, s'unia a la carretera del Coll a l'alçada del carrer dels Països Catalans, passava per can Gravat, es dirigia vers can Plana i s'enfilava per la capella del Part fins al coll de Nafre, passava prop de can Coll, en terme de Susqueda, i de la Casa

Nova del Coll arribant al santuari per la part del cementiri, darrere l'església i l'hostal; de fet, es tractava del camí Ral que des de Girona anava a Vic per aquesta banda; la importància religiosa del Coll ha provocat la sistemàtica documentació com a punt de referència perquè, com és lògic, el nom del camí és degut al fet que es dirigia al santuari del Coll.

Coll, camp del

“*Campum vocatam des coll*” (CAP 1446)

Peça de terra de propietat de Guillem Rajol de situació desconeguda cosa que ens impedeix de saber en quin sentit s'ha d'entendre el nom *Coll*. Gràficament, cal assenyalar l'ús de la contracció amb l'article salat que no ens ha d'estranyar atès que es tracta d'un document del segle XV.

Coll, carena del

Topònim que es refereix al llocdit el Coll, és a dir, a la part on se situa el santuari, l'hostal i l'antiga rectoria i que és on hi ha el límit entre els municipis d'Osor i Susqueda, és a dir, correspondria a la plaça o esplanada que separa actualment el santuari del Coll de l'hostal.

“*La Carena de la montaña del Coll*” (IGCOS 1927); “*Mojón nº10 Colocado en la carena de la Montaña del Coll*” (OS 1927)

V. *Coll, santuari del*

Coll, carrer del

Amb aquest nom es coneixia bona part de l'actual carrer de França que, de fet, s'unia al camí del Coll en sortir del casc urbà, entre el molí de Cercenedes i l'actual cementiri; per tant, se'n podria considerar una continuació.

“*Lo carrer qui va al Coll*” (LLEV 1731); “*carrer que va al Santuari de Nostra Señora del Coll*” (LLEV 1792); “*carrer dit de la Mare de Deu del Coll*” (FN 1800)

És evident que el nom prové del fet que es tracta de la part del camí Ral que discorre pel poble, des del Pont fins al Molí a partir d'on ja es tornava a considerar camí.

Coll, el (1) [əˈkɔl]

A l'actualitat, la muntanya on se situa el mas del mateix nom i el santuari homònim just al límit municipal entre Osor i Susqueda es coneix amb aquest nom i sembla que això és així des de molt antic ja que documentem “...*ad ipso Collo*” (SBB 958) al segle X que, com assenyala Pladevall (1993:63): “el lloc dit *Collo*, que sembla correspondre a l'indret de l'actual Santa Maria del Coll, el límit amb Osor”

Coll, el (2)

Amb aquesta forma, gairebé considerats com a mas, eren coneguts antigament l'hostal vell del Coll i la casa rectoral; si més no així ho assenyala Pladelasala (1960:372): “*El Coll*. (a partir del s.XII, Priorato benedictino. Badía del Coll, s.XVIII. Actualmente, eremitorio y casa rectoral)” tot i que creiem que el confon amb el mas Badia i Coll del segle XVIII, que correspon a l'actual can Coll.

En certa manera, caldria considerar aquestes construccions com la casa que centrava la partida de terra del Santuari del Coll ja que documentem “Jaume Rossell bracer al *Santuari de Nostra Señora del Coll*” (FNA 1831) i, més explícitament, “*casa santuari* on viu fray Ventura Buxadom, Jayme Riera y Baudilio Costa” (CAD 1785).³²⁹

El santuari, per tant, com que posseïa terres, i tractant-se d'un priorat benedictí, funcionava com una casa de pagès que s'esmentava documentalment. L'origen del nom, en aquest cas, és evident que el trobem en el del santuari al qual pertanyia, en una referència en certa manera metonímica, situat just als límits municipals entre Osor i Susqueda. V. *Coll, santuari del*

Coll, font del (1) [lə'fɔndəf'koɫ]

Font que es troba en un extrem de la plaça que separa els termes municipals d'Osor i Susqueda entre el santuari de Nostra Senyora del Coll i l'hostal del Coll. Es tracta d'una construcció força recent però hi podria haver existit una font més antiga que, malgrat tot, no apareix documentada per escrit. El seu nom s'origina en la localització al costat del santuari del mateix nom.

Coll, font del (2)

A la banda de Santa Creu d'Horta, prop del mas la Casa Nova de Muntanya, hi hem documentat una font homònima de l'anterior: “...lo lloch anomenat Puigdeborrell en que vuÿ está edificada la Casanova de Montanya. Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Coll de Fontanella y *font del Coll*” (LLEV 1731)

En aquesta ocasió semblaria força clar que es tracta d'un topònim d'origen orogràfic relacionat amb el coll de Fontanella, de *coll* ‘turó o pas entre muntanyes’ ja que l'esmentat coll correspondria a l'actual coll de la Casa Nova de Muntanya, lloc per on discorre l'antic camí de Sant Hilari Sacalm.

Coll, gorga del Pont de Mas V. *Pont de Mas Coll, gorga del*

Coll, horta del Mas V. *Mas Coll, horta del*

Coll, hostal del [luʃ'taɫdəf'koɫ]

Hostal situat actualment en terme de Susqueda, al costat del santuari homònim, però que antigament es trobava davant de l'esmentat temple i, per tant, en terme osorenc, que a l'actualitat se sol anomenar com a *hostal Vell del Coll*.

“*Hostal del santuario del Coll*” (AM 1944); “*hostal del Santuario del Coll*” (AM 1947)

Òbviament, deu el nom al fet de trobar-se a la muntanya del Coll i a tocar del santuari.

Coll, la Costa de Mas V. *Costa de Mas Coll, la*

Coll, mas (1)

³²⁹ CODINA i BAGUÉ, Josep M. (1991): “Osor, un cadastre de l'any 1785” a *Programa de la Festa Major del Terç* p.46, l'esmenta dient: “Casa Santuari de Ntra. Sra. del Coll ocupada només per fray Ventura i Baudili Costa, jornalers”, oblidant-se, per tant, d'un segon jornalera, Jaume Riera.

Mas homònim d'altres que, a l'actualitat, no existeix ni es recorda; es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta i al segle XIV ja constava com a derruït. Apareix recollit com a mas de l'indicada parròquia per Elvis Mallorquí (2005:96). Es localitzava entre els masos Pigem, Triador, Roscall i ca n'Iglésies, del qual era propietat des del segle XV.

“*Mas Coll* habitat per Domènec des Coll, parroquia de Santa Creu” (MAN 1316); “*mansi Coll* de petro de Coll” (NOT 1334); “*mas Coll* dirruit” (FPS 1389); “*Mas Coll* adquirit per Antoni Iglesias a Bartomeu sa Fageda” (FI 1434); “El deshabitat *Mas Coll*” (FI 1446); “*mansi Coll* de Antonius Sglesyas” (CAP 1446); “*masos Fageda i Coll* situats en dita parroquia de Santa Creu d'Horta” (FI 1459); “Els *masos Coll* i Fageda dirruïts, afronten a sol ixent en honor del mas Roscay (...) part ab Masferrer part honor de Roscay a la altra part de la riera de Gironella, a migdia amb el camí de Vic a Girona, a ponent en honor del mas Iglesias i a tremuntana en honor de Gravalosa, part ab Mas Ferrer i part en honor del mas Roscay” (FI 1562); “*Mas anomenat Coll* dirruit y al dit mas Yglesias unit” (LLEV 1731); “Tot aquell *mas nomenat mas Coll* dirruit y al mas Yglesias agregat” (LLEV 1792)

En els primers documents, el nom del mas sembla relacionat amb el llinatge del seu propietari –*Domènec des Coll* a 1316 i *Petro de Coll* a 1334, fet que desapareix a partir del segle XV quan passa a mans de ca n'Iglésies; això fa pensar en un possible origen antroponímic del nom; ara bé, atesa la proximitat al Collsacodina, també es podria haver produït el fet invers, que el llinatge i el topònim haguessin pres nom a partir de l'orografia.

Coll (Mascoll), mas (2) [‘mas’koλ]

Grafiat molt sovint de forma aglutinada, es tracta d'una casa encara habitada situada a un quilòmetre del casc urbà d'Osor en direcció est, a tocar de la carretera del Maroi i sobre la riera d'Osor. Apareix situat cartogràficament, *Mas Coll* (MAP 1, 4) i esmentat en dues guies excursionistes, *lo Mas Coll* (AAEC 1882 i Osona 1886). Encara actualment existeixen malnoms individuals que fan referència a uns homes que van viure al mas i que són anomenats, *en Mascoll*.

“*Mas Col*” (LLC 1440); “*Mansi de Coll*” (CAP 1446); “*Masoverym fuit bordam vocatam mas Coll*” (CAP 1446); “la casa del *Mas Coll*” (LB 1704); “*lo Mascoll* den Masferrer” (LB 1711); “*lo mas Coll*” (LB 1737); “*el mas Coll*” (LB 1744); “*lo mas Coll de Masferrer*” (LB 1768); “Casa dita *Mas Coll* de Valentin Masferré y Subirá” (CAD 1785); “el expressat *mas Coll*” (LLEV 1792); “*el Mas Coll*” (LB 1800); “Ramon Benet Masferrer y Vila dueño y possessor del *Mas Coll* y Mas Masferrer” (FN 1823); “*Manso Mascoll*” (HIP 1857); “*Manso Coll* de Mariano Benet” (AM 1862); “*Mascoll*” (NOM 1863); “*Mascoll*” (PAD 1880); “*Mascoll*” (PAD 1885); “*Mascoll*” (LLC 1929e); “*Mascoll*” (PAD 1930); “*manso Mascoll*” (AM 1944); “*manso Mascoll*” (AM 1953); “*el Mas Coll*” (GR 1956); “*Mas Coll*” (DFE 1964)

Gràficament, cal esmentar una forma arcaica sense palatalització final, de 1440, la forma composta *mas Coll de Masferrer*, deguda al fet que era de propietat d'aquell mas i, d'aquesta manera, es diferenciava d'altres cases homònimes com ara can Coll, vers el santuari del Coll, i la freqüent aglutinació a *Mascoll* que, de fet, com a l'actualitat, mai es precedeix d'article.

Atesa la seva situació, sobre la riera d'Osor i en una zona relativament planera, no creiem que el topònim tingui connotacions orogràfiques sinó que, possiblement, es tracti d'un nom d'origen antropònimic, en el llinatge, molt freqüent a Osor des del segle XIII, *Bernat de Coll* (MAN 1316) o *Petro de Coll* (NOT 1334), i que ha perviscut fins als nostres dies com al més present en el padró de l'any 2002³³⁰, aspecte que també recull Navarro Colás (1963:66), “En el caso de Mas Coll se trata de una transmisión antropónimica”.³³¹ Cal afegir encara que fins a tres alcaldes d'Osor al llarg de la història han resultat portadors d'aquest cognom, Joan Clascar Coll a 1787-1788; Josep Coll a 1809-1810 i Josep Cerver Coll entre 1965 i 1979.

Coll, mas can [kaŋ'koɫ]

Són diversos els masos que existeixen o han existit al terme d'Osor amb aquest nom. En aquest cas, es tracta d'una casa situada en terme municipal de Susqueda, just al límit amb el d'Osor al qual pertany parroquialment, al costat mateix de la carretera que des d'Osor es dirigeix al santuari del Coll, a poca distància del coll de Nafre. Al llarg de la història, també se l'ha anomenat de forma composta com a *mas Coll de Rupit*, *mas Coll de Nostra Senyora del Coll*, *mas Coll i Badia* i *mas Coll de Susqueda*. Cartogràficament, apareix com a *C.Coll* (MAP 1, 7) i com a *Mas Coll* (MAP 3). Pladelasala (1960:372) ens el data del segle XIV esmentant que no pertanyia a l'antiga vall d'Osor i que s'inclouïa dins la parròquia de Santa Maria del Coll; Pladevall (1962:284), per la seva banda, ens diu que a 1316 era “del domini dels Senyors de Rupit, habitat per Bernat de Coll, espòs de Maria, la seva pubilla Elissendis es va casar amb Guillem de Perer, de parròquia de Susqueda, el 15 de febrer de 1318”. L'excursionista Agustí Cardós també l'esmenta dient “masía llamada can Coll en la que hay una copiosa fuente” confonent-la, possiblement, amb la Casa Nova del Coll que és la que recull una copiosa font ja que la que existeix davant d'aquest mas és recent i mai no ha rajat en gran quantitat. Nosaltres l'hem documentat des del segle XIII i fins a l'actualitat que encara resta visible tot i que molt enrunat i amb una cleda per recollir-hi un ramat de xais que pastura per la zona.

“*Mansi Coll*” (NOT 1285); “*mas Coll*” (MAN 1316); “*mansi de Colle*” (CAP 1342); “*Mansi Coll de Antonius Coll*” (CAP 1446); “*Mansi de Colle*” (CAP 1446); “*Mansum vocatum Coll* (...) Afrontatur ab oryente torrente qui desendet de colle vocato de coll de na Ffren; a meridie in honore mansi plana et honore mansi de ses Folgueres et partem in honore mansi de sa cudyna, ab occidente in honore mansi de ses folgueres et mansi mei coralet et a circio in honore mansi de la Ubaga” (CAP 1446); “*Mansi Coll de Salvius Coll*” (CAP 1562); “*Mansi de Colle*” (CAPb 1562); “*Manso Coll*” (ESC1594); “*Manso Coll de Rafel Coll parrochia de Osor*” (CAP 1622); “*Lo mas Coll del Castañer Fumat en amunt seguint lo camí que passa per lo mig de Darnich al forn de Cals paga al Priorat, del camí en avall paga al Marquès i la Primicia al rector*” (COLL 1699); “*Sagimon Colobran pages masover habitant en la casa des Coll*” (LB 1709); “*Martí Coll propietari del Mas Coll*” (FM 1709); “*Manso Coll de Rupit*” (AMO 1715); “*Miquel Coll y Badia* (...) dit *Mas Coll* (...) afrontant asolixent part ab lo Torrent qui devalla del Coll de nafre y part en honor den Planas anomenat Casullas y part en honor llur de Mas Ponteý; a mitg dia en honor del Mas Plana mediant Torrent qui devalla entre los Masos Saulina y Darnich y part en honor llur del Mas Codina; a ponent part en honor llur del Mas

³³⁰ Amb un total de trenta-dues freqüències, dotze com a primer cognom i vint com a segon.

³³¹ Tanmateix, la mateixa estudiosa indica que: “por analogía con su vecino Maroi y por la tendencia yeísta de la comarca, fonéticamente se convierte en MASCOI”, hem de dir que nosaltres no hem oït una pronúncia ioditzada d'aquest topònim en cap cas, de fet, ni en aquest nom de lloc ni en cap d'homònim.

Corolet y a tremuntana en altre honor llur de pertinencias del Mas Rocasalva” (LLEV 1731); “*Mas Coll de N.S. del Coll*” (LB 1750); “*la casa de Mas Coll* terma Rupit parroquia Osor” (LB 1751); “*cambres de casa den Coll*” (LB 1754); “*can Coll*” (LB 1756); “*Manso Coll*” (MR 1771); “*Manso Coll* de Juan Coll y Badia parroquia de Osor termino de Rupit” (ESC 1778); “*Mas Coll de N.S.*” (LB 1841); “Juan Coll pages propietari; Francisco Villaret fuster y Maria Coll y Villaret pare, gendre y filla respectius dueños possessors del Mas Coll de la parroquia de Sant Pere de Osor terme de Susqueda” (FN 1847); “*Manso Coll de Susqueda*, afronta mas Cerver y mas Romagueras” (HIP 1857); “*monte alto de enzinas y castaños del manso Can Coll*” (IGCOS 1927); “*Manso Can Coll*” (DFF 1939); “*manso Coll*” (AM 1947)

Quant a qüestions remarcables relacionades amb l'escriptura, cal observar com és a partir de mitjan segle XVIII que comença a aparèixer el genèric *casa* que sol o amb *mas* va evolucionant fins a arribar a l'actual *can*. Així mateix, el connector entre genèric i específic sovint s'omet i en els casos en els quals hi és present evoluciona des de *de a des*, d'aquí a *den* i fins a *can*. Les formes compostes amb un complement apareixen amb la finalitat de remarcar la seva no pertinença municipal a Osor (*de Rupit, de Susqueda*) i la seva proximitat i pertinença parroquial al santuari del Coll (*de Nostra Senyora del Coll*); així mateix, devien tenir la finalitat de diferenciar-lo d'altres masos homònims més o menys propers.

El nom propi també apareix àmpliament documentat com a llinatge osorenc des del segle XIV i fins a l'actualitat en què el trobem com a primer i segon cognoms incloent-hi, històricament, tres batlles, Joan Clascar Coll a 1787-1788, Josep Coll a 1809-1810 i Josep Cerver Coll a 1965-1979. El topònim es relaciona plenament amb el llinatge dels seus propietaris des de ben aviat: *Bernat des Coll* a 1316; *Antoni de Coll* a 1446; *Salvi Coll* a 1562; *Martí Coll* a 1709; *Miquel Coll i Badia* a 1731; *Miquel Coll* a 1744; *Joan Coll i Badia* a 1778 i *Joan Coll* a 1847.

Del que hem exposat fins aquí, semblaria que el nom del mas s'hauria originat en el llinatge; ara bé, tot i així, com ja intuïa Pladelasala³³² la proximitat del coll de Nafre i el fet de trobar-se al costat del camí al santuari del Coll fan pensar en la possibilitat que, quan a les primeres documentacions hi apareix la forma *de Colle*, podria referir-se a la situació propera als dos llocs esmentats, de fet, el coll de Nafre apareix com a límit de les seves propietats. Per tant, podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic format a partir del llinatge *Coll* o bé d'origen orogràfic, provinent del nom comú *coll* ‘pas entre muntanyes’.

Coll, mas Serra del V. *Serra del Coll, mas*

Coll, mas Setembre del V. *Setembre del Coll, mas*

Coll, partida de terra Can. V. *Can Coll, partida de terra*

Coll, partida de terra Mas V. *Mas Coll, partida de terra*

Coll, partida de terra Santuari del. V. *Santuari del Coll, partida de terra del*

³³² Pladelasala (1960:371) afirma: “Can Coll. (“...de Colle”, s.XIV. Recibe el nombre del contiguo cole Onofredi””

Coll, pont de Mas V. *Mas Coll, pont de*

Coll, quintans del

“Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll situat en dita Parra. y terme de Ozor sota los *quintans de Nostra Senyora del Coll*” (LLEV 1731)

Devia tractar-se de les peces de terra que formaven part de la partida de terra del santuari del Coll en direcció sud-est vers el mas la Casa Nova del Coll. V. *Coll, santuari del*

Coll, rectoria del

Amb aquest terme es feia referència a l'edifici que es localitza davant de l'entrada al santuari homònim i que es troba unit a l'hostal Vell; possiblement es tractava del que en alguns documents s'anomena com a *mas el Coll*. Pladelasala (1960:372) s'hi refereix dient: “*El Coll* (a partir del s.XII, Priorato Benedictino. Badia del Coll, s.XVIII. Actualmente eremitorio y casa rectoral)”³³³.

“*Rectoria del Coll*” (PAD 1885); *Rectoria Coll* (PAD 1930)

V. *Coll, santuari del*.

Coll, santuari del [(səntu'ariðəʎ) əʎ'koʎ]

Aquest santuari romànic és el monument religiós més notable del terme d'Osor i es troba situat just al límit entre els termes municipals d'Osor i Susqueda, a 823 metres d'altura, en el coll que uneix els massissos de Sant Benet i Sant Gregori. Tot i que es considera que hi podria haver existit un temple de finals del segle IX, la documentació escrita ens el situa en el segle XII, quan s'hi construí un priorat benedictí filial de l'abadia d'Amer.³³⁴ Pladevall indica que l'indret en el qual es troba situat el santuari data almenys de l'any 860 com a pertanyent al monestir d'Amer i apareix igualment en textos del segle X com a *ipso Collo* (SBB 958), però l'edificació es data a partir del segle XII, per primera vegada gràcies al testament de Dolça, senyora de la Vall d'Hostoles, quan el 1184 va llegar, entre d'altres coses, “*Iaureum ad Stam Mariam de Coll*”. Endemés, tractant-se d'una obra romànica significativa, apareix situat cartogràficament com a *El Coll* (MAP 1, 7), *Iglesia del Coll* (MAP 2), *Mare de Déu del Coll* (MAP 3) –que a més és la forma oficial recollida pel Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004)-, *N.S. del Coll* (MAP 5, 6) i *Santuari del Coll* (MAP 4); a part, apareix sistemàticament citat per obres d'excursionisme o de caràcter més genèric, *Capella de Nostra Senyora del Coll* (BiS), *Ntra Sra del Coll* (Montsalvatge), *Nuestra Señora del Coll* (Juli Serra, 1890), *Ermita de Nuestra Señora del Coll* (Castells) o *Santuari del Coll* (Cardós) per posar algun exemple. Cal afegir, encara, que entre 1878 i 1948 fou considerada parròquia rural cosa per la qual també es troba amb aquest

³³³ Cal dir, però, que aquest estudiós confon el mas Badia i Coll amb el mas el Coll del santuari ja que el primer és a l'actualitat can Coll i la forma composta és fruit de la unió de dos llinatges.

³³⁴ Per conèixer la història i la importància d'aquest santuari, es poden consultar diverses obres com ara PLADEVALL, Antoni (1974): *El Santuari de la Mare de Déu del Coll* o bé VILARÓ i PONT, Joan (1896 i 1949): *Ressenya històrica de Nostra Senyora del Coll*; quant a consideracions arquitectòniques i artístiques, es pot consultar DDAA (1991): *Catalunya romànica V* (p 311-314) i (1986): *Catalunya romànica XXII* (p 148-151).

genèric, com ara “el grandios *santuari-parroquia de la Mare de Deu del Coll*” (AAEC 1882, Osona 1886).

A partir d'aleshores, el santuari apareix àmpliament documentat com a santuari, monestir, priorat o capella: “*ecclesiam Sancte Marie de Colle*” (DSMA, 1188); “*Petrum Ugonem, priorem Sancte Marie de Colle*” (DSMA 1200); “*Beate Marie de Colle*” (DSMA 1212); “*Sancte Marie de Colle*” (DSMA 1261); “*locum prioratus Sancte Marie de Colle*” (DSMA 1290); “*Monasterye des Coll*” (NOT 1334); “*Monastery de Colle*” (CAPb 1560), “*Prioratu dicti Monastery S.Mª de Colle*” (CAP 1622); “*Monastir de Nostra Senyora del Coll*” (LLEV 1731); “*priorat de la Verge Maria del Coll*” (FPS 1773), “*Santuari de Nostra Senyora del Coll*” (AM 1862); “se divisa el *Santuario del Coll*” (OS 1927); “*el santuario de nuestra señora del Coll*” (IGCOS 1927)

Quant a les formes gràfiques, només és destacable l'aparició de diversos genèrics que, a nivell oral, a l'actualitat s'han reduït a *santuari* tot i que la forma predominant és la simple amb l'article precedint-la, *el Coll*, o les compostes *la Mare de Déu del Coll* o bé *Nostra Senyora del Coll*, en aquest darrer cas sense article.

Etimològicament creiem que l'origen del topònim és orogràfic, provinent del nom comú *coll*, i per la situació en què es troba, prop del punt d'unió entre les muntanyes de Sant Benet i Sant Gregori –l'indret exacte seria el *coll de Nafre*, pas natural, històric i tradicional entre la vall d'Osor i de Susqueda- en el sentit de ‘pas elevat entre muntanyes’, provinent del llatí *cōllis*, ‘pujol, turó baix’ (DECat, II, 821), provenença que també recull Navarro Colás (1963:66): “tiene el mismo valor semántico que su vocablo latino “collado””. Al voltant del nom del santuari, tanmateix, existeix una tradició toponímica que el relacionaria amb el domini dels Cabrera, senyors medievals de la vall d'Osor, i amb una ferida al coll d'un noble, fet que no té cap consistència històrica malgrat que apareix recollit en el capítol relacionat amb aquest tipus de relats tradicionals que es relacionen amb etimologies populars.

Coll, serra del

“*Serra del Coll*” (LLEV 1731)

D'aquest topònim només coneixem que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, però en desconeixem la situació; per tant, devia referir-se a algun grup de muntanyes al voltant del *Collsadina*, del *coll de Llevanyes*, del *coll de Roscall*, del *coll de la Casa Nova de Muntanya*, del *coll de Cirerers* o d'algun altre de proper.

Coll, Solell de Can V. *Solell de Can Coll*

Coll, Soler del V. *Soler del Coll, camí del-font del-mas el*

Coll, torrent del [əl'sod (tu'reŋ)dəf'koɫ]

Forma simple de referir-se al sot o torrent que neix al coll de Nafre i que desguassa al pantà de Susqueda (antigament al Ter) prop de ca la Gallussa en direcció nord i a uns dos quilòmetres de la presa. Aquest hidrònim apareix situat amb aquest nom al MAP 1 i MAP 2, en paral·lel a la carretera que des del coll de Nafre s'arriba a l'embassament de Susqueda, bàsicament en terme municipal i parroquial de Susqueda.

“Pessa de terra cultiva y de regadiu en lo lloch dit las Hortas del Mas Plana (...); Afronta asolixent ab lo Mas Plana mediant Torrent; a mitg dia ab la Riera Major; a ponent ab dit Mas Plana mediant *Torrent qui ve de Nostra Senyora del Coll*; y a tremuntana ab dit Mas Plana” (LLEV 1731). En aquest cas deu tractar-se d’un altre curs d’aigua, també provinent del coll de Nafre però que discorre en direcció sud, possiblement l’actual sot del Part al qual se’l deu anomenar, potser per error, *del santuari de Nostra Senyora del Coll*.

Coll, turó del [ə]tuˈroðəˈkoɫ]

Turó situat a 1139 metres d’altitud a la zona de Querosell, prop de la roca del Teix, entre els masos la Coma i el Carbonell i el pla de les Lloses, a l’oest del terme municipal d’Osor amb Sant Hilari Sacalm per la zona de Querós, no massa allunyat del terme de Susqueda. Apareix situat cartogràficament com a *Tº del Coll* (MAP 1) i esmentat per Castells, “*el Turó del Coll*”.

Per la seva situació, no té res a veure amb el santuari homònim i, per l’ús del genèric *turó* és possible que es tracti d’un topònim provinent del nom comú *coll* en el sentit de ‘Muntanyola, puig de poca alçada’, del llatí *cōllis* (DECat, II, 822); si fos així, atès que aquesta acccepció es recull com a sinònim de *turó* (IEC, 427), podria tractar-se d’un nom de lloc amb caràcter tautològic. Si no fos així, l’ús de la contracció *del* ens podria indicar ‘turó sobre el coll’ en el sentit de ‘pas entre muntanyes’; de totes maneres, tot i l’alçada de l’indret, no hem documentat ni oralment ni per escrit cap topònim *el Coll* en aquesta zona si no és que es tractés d’una simplificació del *coll de Querós*.

Collbotó, can [ˈkaŋˈkoɫbuˈto]

Nom d’una casa situada al carrer de Catalunya també anomenada *ca la Sabatera*.

“*Casa Collbotó*” (LA 1817)

El terme possiblement fa referència a l’ofici de sastre o modista o bé a alguna anècdota que ens és desconeguda.

Coll d’Allà, mas

“*Mansi Col de la*” (NOT 1334)

Antic mas que solament hem trobat en aquest document que, a més, anota que era posseït per *an col de la*. Desconeixem la seva situació exacta però, partint de la base que el mas Coll de Ça es localitzava vers el mas Dois, hem de deduir que no devia trobar-se massa allunyat d’aquest punt. Gràficament hem de considerar que es tracta d’una forma arcaica sense palatalitzar el primer element del nom compost. V. *Coll de Ça, mas*

Coll de Bancs, serrat

Orònim que apareix en un únic document i de situació desconeguda tot i que hem de creure que es trobava prop de la parròquia de Santa Creu d’Horta que és a la qual pertanyia el Fonollet, vers el la Riba d’Avall que és on se situava el *coll de Bancs*.

”Tros de terra de pertinencias del mas Fonollet territori dit lo *Serrat de Colls den Banchs*” (LLEV 1792)

No creiem que existeixi relació amb el mas el Bancs ja que espacialment queda molt allunyat. Això, possiblement, indicaria que aquest topònim, tal i com esmenta Coromines (OnCat, II, 32), s'hauria originat a partir d'una alteració de *Ban* 'Devesa muntanyenca'³³⁵ per etimologia pròpia; ara bé, l'aparició de l'article personal *en* unit a la preposició *de* fa creure també en un possible origen antroponímic en el llinatge *Bancs*, habitual a Osor fins a mitjan segle XX.

Coll de Cabanyes, albereda del

Devia tractar-se d'un bosc d'àlbers situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta i concretament al coll homònim que n'origina el topònim.

“Altres feixes de terra nomenada la *Albereda del Coll de Cabanyes*” (LLEV 1792)

V. *Cabanyes, coll de*

Coll de Ça, mas

Segons la documentació, aquesta casa es localitzava vers el mas Dois, a tocar del camí vigatà que es dirigia cap al santuari del Coll, és a dir, prop de l'actual Boscà. Ja que aquesta zona és força propera al turó del Coll, hem de creure en la possibilitat que el seu nom, com el del mas Coll d'Allà, s'hi relacionaria i que l'orònim actual podria ser el vestigi del nom d'aquests dos masos.

“*mansi de Colle daça*” (CAP 1342), “*Mansi Coll desa*” (CAP 1622)

Gràficament, cal dir que es tracta de formes arcaïques d'un topònim compost, amb aglutinació de la preposició i l'adverbi que apareix amb *ç* i *s* per idèntica pronúncia.

Coll de Cirerers, font del [lə'foŋdət'koldəsi'ðes]

Font que es troba situada sota el coll del mateix nom, en una zona boscosa fonamentalment de castanyers anomenada la *perxada de la Font de Coll de Cirerers*, al nord de l'església de Santa Creu d'Horta, de propietat del mas el Sobirà, entre els masos ca n'Iglésies i el Viurevol.

Perxada font de Siders (PSOB 2002)

El nom prové de la proximitat a l'orònim. V. *Cirerers, coll de*

Coll de Cirerers, la Solana de V. *Solana de Coll de Cirerers, la*

Coll de Cirerers, perxada del [pəɾ'jaðəðət'koldəsi'ðes]

Zona boscosa de castanyers situada al vessant nord del coll de Cirerers.

“*Perxada Coll de Sidés*” (PSOB 2002)

És evident que el nom de la peça de terra boscosa s'origina en l'indret en el qual es localitza. V. *Cirerers, coll de*

³³⁵ De fet, Coromines hi esmenta un topònim homònim, *Coll de Banchs* a. 1093, afr. S. D'Oliana (*Cart de Tavèrnoles*, p.103).

Coll de Jonquer, serra de

“Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer vuy lo Junquer (...) Afronta asolixent ab la *Serra de Coll de Junquer*” (LLEV 1731)

Topònim compost que devia referir-se a un grup de muntanyes en el qual s’hi localitzava un coll o pas situat en el Jonquer. V. *Jonquer, el*

Coll de la Fontanella, llocdit V. *Fontanella, coll de la*

Coll de les Garrigues, serrat del

“Ascendendo per *Serratum Collis Sas Garrigas*” (CAP 1699)

Topònim que es deu referir al serrat que es localitza entre els masos Sui i l’antic Falgueres, en una zona propera al santuari del Coll. El pas devia ser el coll de les Garrigues i d’aquí en devia sorgir el nom. V. *Garrigues, coll de les*

Coll de Llinars, serra del

“*Serra del Coll de Linars*” (MAN 1316)

Zona muntanyosa esmentada per Pladevall (1962:286) vers on es localitzava el mas Ermengol, a Santa Creu d’Horta. V. *Llinars, coll de*

Coll de Nafre, camí de

Aquest topònim designa la part del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll i que a coll de Nafre es bifurca vers Susqueda.

“*El camino vecinal Coll de n’a Fre*” (LA 1917)

El més curiós del document és la grafia de *Nafre*, *n’a Fre* deguda, possiblement al desconeixement del topònim quant a una evolució d’un antropònim germànic. V. *Nafre, coll de*

Coll de Nafre, collet de [ku’λeddə’koldən(l) ə’frɛ]

Amb aquesta forma de caràcter tautològic, se’ns han referit oralment al pas que es troba al coll de Nafre i que uneix les valls fluvials d’Osor i del Ter. Això demostraria que el topònim s’està fossilitzant com una forma composta. Cal anotar com a fet curiós que un informant, de forma reiterada substituïa la *-n-* per la *-l-*, com si es passés d’un article personal a un de definit, com a *l’Afre*, possiblement pel fet de desconèixer que l’antropònim original que dona origen al topònim és el germanisme *Nafre*. V. *Nafre, coll de*

Coll de Nafre, torrent de

“*Torrente de coll de na Fre*” (CAP 1446); “*torrente qui descendit de Coll de Nafre mediante termino Rupits*” (CAP 1699); “*lo Torrent de Nafre*” (LLEV 1731); “*lo Torrent que devalla del Coll de nafre*” (LLEV 1731); “*el torrente de Coll de Nafre*” (DEL 1885)

Creiem que són dos els torrents que històricament han rebut aquest nom, un que discorre en direcció nord-oest per unir-se al Ter a l'alçada, actualment, del pantà de Susqueda, i l'altre en direcció sud i que va a raure a la riera d'Osor; ambdós, però, tenen el mateix origen, neixen a tocar del coll de Nafre del qual en prenen el nom. V. *Nafre, coll de*

Coll de Querós, riera-sot de [əl'soddə'koldəkə'ros]

Hidrònim que correspon a un curs d'aigua que discorre en direcció SSE, que neix al coll del mateix nom que origina el topònim i desaigua a la riera de mas Claver o torrent del Carbonell prop del molí del Carbonell o de les Pipes, en terme, fonamentalment, de Sant Hilari Sacalm; potser per aquesta raó, un informant el va anomenar com a *sot de mas Claver o de coll de Querós*". Per escrit, aquest nom de lloc només l'hem localitzat en tres obres d'excursionisme, "la riera de Coll de Carós" (AAEC 1882, Osona 1886) i "la Riera de Coll de Querós" (Cardós). A nivell oral, però, el genèric és sot i no pas riera que, en referència a aquest topònim sembla hiperbòlic.

Coll de Querós, serra de

Topònim que només hem documentat en un text d'excursionisme i amb el qual es fa referència a la cadena de muntanyes que ascendeixen a més de mil metres prop del coll de Querós, formant el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm: *Serra de coll de Queros* (CEC 1924).

Coll de Roscall, serra de

Nom que devia rebre el grup de muntanyes que serveix de límit municipal entre Osor i Brunyola, i que s'estén des de Santa Bàrbara a Llumeneres, al sud-est d'Osor.

"Mojón nº3 Situado en otro de los puntos más elevados de la *sierra de Coll de Ruscall*" (OB 1889)

V. *Roscall, coll de*

Coll de Roscall, turó de

Nom que es devia donar al punt més elevat del coll de Roscall, a més de vuit-cents metres, sobre el camí que condueix a Santa Creu d'Horta, a Anglès o Brunyola, al sud de Santa Bàrbara; de fet, podria tractar-se d'una altra manera de denominar el turó dels Plans.

"Mojón nº1 colocado en lugar conocido por *Turó de Coll de Ruscall* en medio de la bifurcación de los caminos que conducen el uno a Bruñola y Santa Coloma de Farners y el otro a la villa de Anglés" (OB 1889)

El topònim s'origina en el fet de tractar-se del punt més elevat de la zona del coll de Roscall. V. *Roscall, coll de*

Collsforces, el

Orònim no recordat que se situa vers el Gelats, al nord del pla de la Vella i a sud-oest del mas el Veguer.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Montargull; Afronta asolixent part en honors del Mas Funollet y part en honor del Mas Vaguer; a mitg dia part ab lo Cami publich; a ponent ab lo Mas Gelats y part ab lo *Colldeforsas* per mitg del Serrat amunt fins alt al puig de Gelats y a tremuntana part ab dit Mas Fonollet y part ab lo Mas Veguer” (LLEV 1731)

Atesa la situació, no creiem que sigui un topònim compost aglutinat plural provinent de *fortia* en el sentit de fortalesa, sinó més aviat del plural llatí *fūrca*, ‘forca’ indicant bifurcació, aspecte bastant freqüent en toponímia, més que no pas un indret on s’hi hauria produït alguna execució.³³⁶ Ara bé, per ésser així, la grafia hauria de ser en *-qu-* i el topònim sols apareix en aquest document del segle XVIII cosa que no permet de tenir referents anteriors que confirmin aquesta hipòtesi; tanmateix, la confusió *s-c* és freqüent i un plural *forces* –denotant el so velar oclusiu sord- podria haver-se confós amb *-s-* creient que l’arcaica *-c-* representava un so alveolar fricatiu sord. Tractant-se d’un coll, aquí possiblement pas entre dues depressions perquè es fa referència al serrat i al puig, prop de camins –s’esmenta el camí públic- i no massa lluny d’on es troben sots o torrents per unir-se a la Noguerola, ens fa pensar més en un encreuament que no pas en una fortalesa.

Col·legis, els [əlsku’leʒits]

Així és com s’esmenta l’edifici actual de l’escola inaugurat el juny de 1936. Se l’anomena en plural perquè està format per tres àmplies parts que van correspondre, durant molts anys, a tres aules, la dels més petits, la femenina i la masculina. Oralment, com és força propi en aquesta zona, la paraula es reforça amb una dental oclusiva sorda final.

Collell, font del

“La *font del Collell*” (FPS 1615); “Una pessa de terra situada en dita Parra, que fou del Mas Yglesias, anomenada Llineras (...) Afronta asolixent en honor del Mas Mont, a mitg dia y ponent en honor llur anomenat *Font del Collell*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra. En lo lloch anomenat Camp de Campench y *fon del Collell*; Afronta asolixent part en honor llur que fou del Mas Viuravol anomenat Ridafre” (LLEV 1731); “lo aqüeducto de la aigua de la *font del Collell* al que passa ab mina al collet del pou de la Neu” (FPS 1821)

Per la situació que ens indica el document, es tractava d’una antiga font situada a la parròquia de Santa Creu d’Horta, no massa allunyada del pou de glaç del Sobirà prop del mas homònim que devia originar el nom com demostraria l’aparició com a connector entre genèric i específic de la contracció *del*. Durant anys, la seva aigua es va canalitzar per fer-la arribar al mas el Sobirà. V. *Collell, mas*

Collell, mas

Antic mas a l’actualitat inexistent que es trobava a la parròquia de Santa Creu d’Horta, a prop dels actuals can Mont, el Viurevol i el Sobirà del qual n’era propietat des que l’any 1438 l’havia adquirit Pere Sobirà, aspecte que recull Elvis Mallorquí (2005:96). Documentat des del segle XIV, deixa d’aparèixer als textos escrits en el

³³⁶ Moreu-Rey (ENL:92) ja esmenta aquesta possibilitat: “Sovint es barregen els sentits de “forques” – instruments de justícia- amb “forques” –encreuament de camins o rierols”.

XVIII quan, endemés, ja consta com a derruït tot i que devia sospesar-se la possibilitat de reconstruir-lo. Pladelasala (1960:375) l'esmenta documentant-lo en el segle XIV però com a un mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta sense identificar ni situar.

“*Mas Collell* habitat per Bernet des Collell” (MAN 1316); “*mas Collell* dirruit” (FPS 1389); “*mas Collell*” (FPS 1438); “*mansi de colell*” (FI 1446); “*Mas Collell* que posseeix en Subirà i el propietari del mas Viurevol per indivís” (FI 1562); “*mas Collell* vuy dirruit” (FPS 1577); “...un *Mas anomenat Collell* dirruhit y a dit Mas Subirà unit (...) Afronta asolixent en honor den Yglesias, part en honor llur anomenat Descabanyes; a mitgdia en altre honor llur mediant Torrent del Llavador; a ponent en altre honor llur part fou den viura vol mediant Torrent de las vinyas que devalla al coll de Sirés y a tremuntana en honor de llur mas Mont” (LLEV 1731); “*Mas anomenat Cullell* dirruhit y a dit Mas Subirà unit y en cas de redificarse deu esser per aquell home propri” (LLEV 1731); “Tot aquell *mas anomenat Colell* dirruit y al Mas Subirà alevat” (LLEV 1792)

Gràficament, només s’hi pot observar la forma arcaica sense palatalitzar, *Collell*, i la confusió vocàlica *o-u* deguda a la neutralització en posició àtona pròpia del dialecte.

L’origen del topònim podria ser antroponímic ja que el llinatge es documenta a Osor des del segle XIV, precisament en el propietari aleshores del mas, Bernat des Collell (MAN 1316), i ha arribat fins als nostres dies que apareix com a primer i segon cognoms grafiat amb *-u*³³⁷ -malgrat que no l’hem documentat durant els segles XVI i XVII; aquest cognom es recull en el batlle del període 1922-1923, Fèlix Pidevall Cullell.³³⁸ Si no fos així, també podria tractar-se d’un topònim derivat diminutiu de *coll* en el sentit de ‘petit pas entre dues muntanyes’ o bé ‘petit serrat’ (DECat, II, 824) ja que l’orografia de la zona on se situa és bastant abrupta; de totes maneres, la forma col·loquial a la zona per referir-se a un coll de petites dimensions que és encara a l’actualitat *collet*.

Collell de Baix, el [əʔkuˈləldəˈβa]

Pas que es troba al camí que es dirigeix des de Sant Gregori al mas Masferrer. L’ús de l’article i el contrast amb el Collell de Dalt ens indica que es tracta d’un topònim compost i que *Collell* no és un genèric. Etimològicament es tracta d’un orònim, derivat diminutiu de *coll* en el sentit de pas entre muntanyes, de fet, en el recorregut que segueix el camí es passa de 1068 metres a 580 cosa que remarca un descens continuat.

Collell de Dalt, el [əʔkuˈləldəˈðal]

Es tracta d’un altre pas estret anterior al Collell de Baix en el camí que va des del pla de Sant Gregori al mas Masferrer. Com en el cas anterior, es tracta d’un petit i estret pas en el camí situat més amunt que l’anterior, per tant, l’origen del topònim compost és el mateix i agafa sentit en contrast amb el Collell de Baix.

Collet, el [əʔkuˈlət]

Amb aquest terme es fa referència a un petit turó prop del qual s’hi localitza el Baier. Per tant, és un topònim originat en el diminutiu de *coll* en el sentit de ‘pujol’.

³³⁷ Segons el PAD 2002 amb tres freqüències, dues com a primer cognom i una com a segon i amb dues grafies, *Cullell* i *Collell*.

³³⁸ AlcM, 3, 294 recull aquest llinatge com a existent i propi d’Osor.

Collet, feixa de terra

Feixa de terra situada al límit municipal amb Querós, de propietat del mas el Carbonell i vers el coll de Querós, a tocar de l'antic mas anomenat Ponç Querós amb el qual afrontava.

“*Aliam fexie terre boschosa in dicta parrochia vocata collet*” (CAP 1446)

Atesa l'orografia de la zona, hem de creure que el topònim és un derivat diminutiu de *coll*, possiblement en el sentit de ‘pujol, elevació no tan alta com una muntanya’ (AlcM, 3, 295) encara que també podria provenir, tractant-se d'una feixa de terra, del sentit que esmenta Domingo i Francàs (1997:100) de sinònim de *coll*, ‘lloc de pas’ que és l'únic recollit per Moreu-Rey (ENL:37), Amigó (1999:121, 135) i Coromines (DECat, II, 824, 826), tot i que aquest darrer recull les dues possibilitats. Cal afegir que, a nivell oral, el sentit que es dona actualment a *collet* és el de sinònim de *coll*.

Collfrare, casa

Nom d'una casa documentada al segle XIX,

“*Casa Colfrare*” (LA 1847)

Possiblement es tracta d'una aglutinació de *Coll* (llinatge), sense palatalitzar, i *frare* (religiós). Devia originar-se en un malnom individual relacionat amb algun episodi anecdòtic o, potser, en el fet que era frare.

Collic, mas

Possiblement es tractava d'un petit mas propietat del mas can Coll, en terme de Susqueda, i, anteriorment, del castell de Rupit, “Confessa tenir per lo Sr del Castell de Rupit un Mas meu anomenat *Mas Cullich* ab las terras de aquell” (LLEV 1731), en els límits entre la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor, situat al nord de can Coll i nord-oest del coll de Nafre, a tocar del torrent homònim.

“*Ortum manso Collich* est de pertinentys dicti mansi de Colle (...) afrontatus ab oryente in torrente de coll de nafre et ab occidente in honore de *mansi collich*” (CAP 1446) –de propietat d'Antoni Coll-; “*Ilur Mas Cullich* dirruit” (LLEV 1731) –de Miquel Badia i Coll-; “De Coll y Badia la confessió del Mas Coll y *Mas Collich* y la de San Toni y la de Rocardell” (full solt AFF de LLEV 1731)

Gràficament, cal destacar l'ús de la terminació *-ch* en representació del so velar oclusiu sord.

El terme no l'hem localitzat a cap de les obres consultades, ni com a topònim ni com a nom comú. Creiem, que es tracta d'un derivat diminutiu de *coll* amb el sufix *-ic* que li devia provenir del fet de tractar-se d'una petita casa de pertinença del mas can Coll; el contrast dels dos masos devia implicar, possiblement, que el que ens ocupa fos considerat en diminutiu en relació amb el principal, *Coll-Collic*. Cal dir, per això, que ens podríem trobar davant d'una primera documentació del terme.

Coll Rodó, llocdit el

Indret situat vers la muntanya del Coll, possiblement proper al mas la Codina del Coll i can Coll, però sense conèixer-ne la situació exacta.

“Fexie terra loco vocato a Col Rodon” (CAP 1342); “as codoll rodon” (CAP 1342), “loco voccato codol Rodo” (CAP 1622)

Gràficament, cal assenyalar la pervivència de la *-n* etimològica a l’adjectiu descriptiu *rodó* en un dels esments del segle XIV, i l’aparició de l’article salat precedint el topònim en aquest mateix document de 1342.

Es tracta d’un topònim compost per un nom que semblaria tractar-se de *coll*, no sabem si en el sentit de turó o de pas entre muntanyes, tot i que també podria tractar-se de *còdol* en el sentit de pedra arronjada per l’aigua, possiblement del llatí vulgar *cōtūlu* derivat diminutiu de *cos*, *cōtis*, ‘pedra d’esmolar’ (DEM:370), ja que limitant amb aquest indret s’hi esmenta un torrent de Juial i, a més, no massa lluny d’aquí, en terme de Susqueda, hi havia existit un *mansi cudolet* (NOT 1334), encara documentat al segle XVIII, *manso Codolet* (ESC 1779), que semblaria tenir aquesta etimologia. El segon element és un adjectiu descriptiu, *rodó*, provinent del llatí *rotundu* derivat de *rota*, ‘roda’ (DEM:370). Rodríguez Burch (1975) en el seu estudi sobre el capbreu de 1342 el recull amb les dues formes que l’hem presentat però no en fa cap comentari ni el situa.

Collsabruquera, llocdit

“Lo lloch anomenat Collsabruquera” (HIP 1852)

Atès que aquest orònim se situaria prop de les propietats del mas Cercenedes de Susqueda –al nord del terme municipal d’Osor, terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda- que afronten amb les del mas la Bruguera de Sant Martí Sacalm, hem de pensar que, possiblement, el topònim es refereix a un turó o pas entre muntanyes que pren el nom d’aquest important mas. Per tant, es tracta d’un topònim compost aglutinat amb manteniment de l’article salat fossilitzat: *coll + sa + Bruguera*.

Collsacodina, camí del

Es refereix al camí que passa pel Collsacodina en direcció a Santa Creu d’Horta i que, des d’aquest indret, es diversifica cap als masos el Triador i el Bosquet fins a can Pellerina i Osor o bé cap als masos la Gironella, la Grevolosa i el Caulí.

“Camí públic que va de Osor al Coll sa Cudina” (FI 1613); “Camí a la collada del coll sa Codina” (FI 1614); “la costa del Collsecudina mediant camí que va de Ozor a Sta Creu” (LLEV 1731)

V. *Collsacodina, el*

Collsacodina, collada del

“Camí a la collada del coll sa Codina” (FI 1614); “la collada del coll sa Codina” (FI 1628)

Amb aquest terme es devia fer referència pròpiament al pas del Collsacodina, amb la qual cosa es demostra que *coll* estava plenament integrat dins el topònim i que podria

referir-se a turó. Aquest indret es troba situat entre els vuit-cents i els nou-cents metres, per tant, si hem de seguir el sentit del genèric *collada*, ‘Depressió d’una certa amplària o extensió a la carena d’una serralada’ (IEC:427), és a dir, en paraules de Domingo Francàs (1997:99) “un coll important, o un coll d’una certa amplària o extensió oberta”, hem de pensar en un cert to hiperbòlic a més de la relació tautològica entre *collada* i coll. V. *Collsacodina, el*

Collsacodina, el [əɫˈkolsəkəˈðinə]

Orònim situat a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, prop dels masos ca n’Iglésies, el Triador i la Molina. Cartogràficament el trobem com a *Coll sa Cudina*” (MAP 1), *Collsacodina* (MAP 3) i *Coll Sacudina* (MAP 6); així mateix, es recull al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) com a *Collsacodina*.

“Camí públic que va d’Osor al *Coll sa Codina*” (FI 1613); “camí a la collada del *coll sa Codina*” (FI 1614); “la collada del *coll sa Codina*” (FI 1628); Mas Yglesias (...) afrontan asolixent en altre honor llur de pertinències del Mas fageda; a mitg dia ab lo camí vigata; a ponent part ab lo *Coll de sa Codina*” (LLEV 1731); “*Coll Sacodina*” (FI 1750)

Atesa la situació, podria tractar-se de la zona on antigament hi trobàvem situat un antic mas o borda la Codina, sobretot tenint en compte que hi ha un camí que hi passa. L’espai no és massa rocós sinó més aviat boscos; aleshores l’origen del topònim podria ser antroponímic, relacionat amb la casa. Si no fos així, provindria del mot comú amb el mateix sentit de ‘roca a flor de terra que fa un clap un de vegetació’ tal i com recull, per exemple Domingo i Francàs (1997:99) i com també assenyala Navarro Colás (1963:64) referint-se com a *la Codina* “manso y cerro”.

Collsacodina, la Costa del V. *Costa del Collsacodina, la*

Collsacodina, la Creu del V. *Creu del Collsacodina, la*

Collsapalomera, el

Terme amb el qual es fa referència a un espai situat entre els masos cal Teixidor, el Croset i les Casulles, possiblement l’*ipsas Palombarias*” del 937 que esmenten Bolòs i Hurtado d’Ordeig i Mata (ACO, 2001:111) i Pladevall remetent al document número 9 del monestir de Sant Benet de Bages conservat en el fons de la biblioteca de la Universitat de Barcelona (1993:72) ja que els primers el situen sota la capella del Part i el document indicat per Pladevall cita l’*ipso collo de Suscado* –possiblement el coll de Nafre- i *ipso Croseto* –probablement el Croset- indrets, tots ells, bastant propers al Collsapalomera.

“Una pessa de terra ab alguns castanyers situat en dita Parra. En lo lloch anomenat *Coll de sa Palomera* (...) afrontant asolixent en honor llur que fou den Falgueras Serra mediant; a mitg dia en honor llur fins al hortet del Pontarró; a ponent ab la Barraca del Maroy y part en honor llur del Crozet; y a tremuntana en honor llur de dit Crozet” (LLEV 1731); “*Lo Coll de sa Palomera*” (LLEV 1792); “territori vulgarment dit *Coll sas Palomeras*” (LLEV 1792); “*Collsapalomera*” (AM 1953)

Es tracta d’un topònim compost aglutinat per un substantiu *coll*, l’article fossilitzat *sa* i un altre substantiu *Palomera* que creiem que es refereix a l’espai que servia per caçar

aus a l'Edat Mitjana; de fet, fins i tot apareix en una ocasió en plural, demostrant que no era una cosa única; *coll*, per la seva banda, pensem que es refereix a puig o turó ja que les característiques orogràfiques que exigia una palomera eren una collada o un coll en una zona boscosa. V. *Palomeres*

Collsapalomera, partida de terra

Partida de terra boscosa situada entre els masos cal Teixidor i el Croset, que inclou l'orònim homònim que n'origina el nom.

“*Partida Coll de la Palomera*” (ESC 1779); “*Territori vulgarment dit Coll sas Palomeras*”(LLEV 1792); “*Partida Colls o Palomera* linda O. con Manso Romaguera” (AM 1944), “*finca Collsapalomera*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat, cal destacar gràficament els casos de no aglutinació i el fet que a 1779 apareix sense l'article salat fossilitzat; així mateix a 1944, apareix com si es tractés de dos noms del mateix lloc, fet possiblement degut al desconeixement del topònim tradicional que sí que apareix grafiat aglutinat en altres casos del mateix document. V. *Collsapalomera, el*

Collsapalomera, torrent

Nom que es refereix a un curs d'aigua anomenat habitualment el sot de Cal Teixidor, riera de Sant Gregori o sot del Pontarró però que devia rebre aquest nom en el seu pas per la partida de terra homònima.

“*Partida Viña del Pla limita al Este con torrente de Collsapalomera*” (AM 1944), “*torrente Collsapalomera*” (AM 1953)

V. *Collsapalomera, el*

Collsarriga, pla de

“*Pla de Collsarriga*” (FPS 1775)

Orònim de situació desconeguda tot i que no massa allunyat del mas Soler del Coll, en els límits, per tant, amb Susqueda. Possiblement es tracta d'un topònim compost aglutinat *coll + sa + riga*; ara bé, el segon element se'ns fa molt estrany cosa que ens fa pensar en la possibilitat que s'hagués produït algun error de còpia.

Collsarroca, el-collet de

Pas de muntanya localitzat a Santa Creu d'Horta vers els masos Pigem i cal Rectoret.

“*Collsarroca*” (FI 1562); “Tot aquell mas anomenat Pigem (...) afronta asolixent ab *lo Colldesaroca* (...)y a tremuntana ab lo dit *Coll de sa Rocha*” (LLEV 1731); “Una pcessio de terra que antiguament eran diferents pessas junt afrontan asolixent part en honor den Yglesias que fou den Pigem alt en lo *collet de Collsarroca*” (LLEV 1731); *coll sa Rocha*” (FPI 1750); “*collsarroca*” (ESC 1781); “*Collsarroca*” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal assenyalar els casos de tautologia quan es precedeix del genèric *collet* sinònim de *coll*, fet que demostra que l'aglutinació a l'específic era una realitat.

Topònim compost que en ocasions apareix aglutinat format per *coll* + *sa* + *roca*. És de caràcter orogràfic i devia situar-se sobre la partida de terra del mateix nom a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Tenint en compte el genèric *collet*, podria tractar-se d'una relació tautològica ja que encara a l'actualitat, a nivell oral, *collet* funciona com a sinònim de *coll* en el sentit de pas entre dues muntanyes. Malgrat això, també podria tractar-se de dos mots de sentit diferent, tal com assenyala Coromines (1992): “*Collet* s’usa pertot (...); ja hem vist a Mallorca i en els Ports de Morella l’usen com a noms de passos a distinció de *coll* per a les prominències” (DECat, II, 826), però, per l’esment documental “*alt en lo collet*” el sentit podria ser l’invers, *collet* amb sentit de turó – significat que també li donen Domingo i Francàs (1997:97), Alcover i Moll (AlcM,3, 295) i Amigó (1999:121)- i *coll* en el de pas entre muntanyes. V. *Collsarroca, partida de terra*

Collsarroca, partida de terra

Partida de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del collet del mateix nom –que deu originar el topònim- localitzat entre els masos Pigem, la Vena i el Triador, al sud-est del terme municipal d'Osor.

“*Partida Collsarroca*” (ESC 1781); “Pessa de terra boscosa ab alguns castanyers territori nomenat *Collsarroca*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *coll*, turó o pas entre muntanyes, l'article salat fossilitzat *sa* i el substantiu *roca*, provinent del llatí *rocca* d'origen preromà (DEM:370), possiblement perquè en el coll hi destacava de la superfície una massa mineral.

Collsarroca, peça de terra

“Una terra anomenada *Collsarroca* i peça adjunta anomenada Ascorp. Afronten amb la riera de Gironella, amb el mas Roscay antigament mansada Tunella, mas Oller, en Gravalosa, mas de la Vena” (FI 1562); “*peça de terra Collsarroca* de pertinença del mas Triador” (FI 1774); “*peça de terra Collsarroca*” (FI 1781)

Per la situació, sembla evident que es tracta del nom d'una o diverses peces de terra que prenen de forma metonímica el nom de la partida de terra a la qual pertanyen. V. *Collsarroca, partida de terra*.

Collsarroca, turó

“*Turó del coll sa Rocha*” (FPI 1750)

Segurament aquest devia ser el nom que rebia un puig situat vers el llocdit homònim. V. *Collsarroca, el*

Collsarrosica, llocdit

“Una pessa de terra bosch y castanyers en dita Parra en lo lloch anomenat *Collzarosica*; afronta asolixent part en honor de llur Mas de la Avena que posseheix Gravalosa y part enhonor de llur Mas Pigem; a mitg dia part ab Subirá per lo Mas Ruscay, y part en

honor del Mas Triador y part en altre honor llur, y a tremuntana ab dit Mas de la Avena” (LLEV 1731)

Per la situació i les afrontacions que ens indica el document, i pel fet que no es documenta en cap altra ocasió aquesta forma, semblaria que amb el terme es fa referència al *Collsaroca*, possiblement per un error de còpia.

Coll Savena de Coll Rouric, serra del

Grup de muntanyes situat a l'entorn del coll de Rauric, entre la roca de Cercenedes i Sant Miquel de Solterra, possiblement, una part de la serra Gran de les Berbolades.

“Tot afrontan al gran *Serra del Coll Sauena de coll rourich*” (RIP s.d.)

Topònim compost format arran de l'existència del coll de Vena de Rouric amb l'article salat arcaic aglutinat. V. *Vena de Rouric, coll de*

Collserola, llocdit

“Pessa de terra en lo *lloc anomenat Collserola* prop del mas de la Vena” (FI 1446)

Per la situació d'aquest indret, a la parròquia de Santa Creu d'Horta i afrontant amb els masos Pigem i Oller, creiem que podria tractar-se d'un error de còpia per *Collsaroca*. Si no fos així, es tractaria d'un topònim compost aglutinat per *coll + sa + erola*, homònim de la serra barcelonina del Tibidabo, amb el primer element de caràcter orogràfic en el sentit de turó o pas entre muntanyes, l'article salat fossilitzat i el derivat diminutiu d'*era*, del llatí *area* 'pati' (DEM:167) o 'àrea plana de muntanya', com esmenten Batlle, Moran i Rabella (2002:61).

Collsesartigues, serrat del

Orònim que se situava vers l'antiga parròquia de Santa Maria del Coll, a la zona compresa entre el Celró i la muntanya de Sant Benet, en terme municipal de Susqueda.

“*Serratum del Coll ses Artigues*” (CAP 1622); “*Serratu del Coll ses artigues*” (PR 1766); “*serrat de Collsortigas*” (ESC 1781)

Gràficament cal esmentar la pervivència de l'article salat fossilitzat i, a 1781, l'ús de la terminació plural *-as* i l'assimilació *a > o* possiblement per lexicalització a *ortigues*, de sentit més col·loquial que *artigues*.³³⁹ Etimològicament hem de parlar d'un topònim compost aglutinat plural format per *coll*, possiblement en el sentit de pas entre muntanyes –per proximitat amb el coll de Nafre i el Coll, on localitzem el santuari homònim; l'article salat femení plural *ses* i el substantiu *Artigues*, plural d'*artiga*, 'tros de terra artigada, preparada per a conrear-la' (IEC:167), mot d'origen preromà molt freqüent en la toponímia catalana.

Collsesbecedes, peça de terra

Peça de terra de propietat del mas el Sobirà de situació desconeguda però que semblaria trobar-se en els límits amb el terme municipal de Sant Hilari Sacalm i l'antiga

³³⁹ Aquest fenomen ja hem pogut observar que es produeix en el mas els Artigots, documentat per escrit i també oralment com a mas els Ortigots.

parròquia de Santa Margarida de Vallors, al sud del municipi i en parròquia de Santa Creu d'Horta.

“Una *pessa de terra anomenada Collsasbassedas* y fou den Yvern” (LLEV 1731);
 “*Pessa de terra Collsasvasedas* que fou den Yvern” (LLEV 1792)

Gràficament, cal esmentar les confusions vocàliques *a-e* degudes a la neutralització en posició àtona, les confusions *b-v* degudes a la idèntica pronunciació en aquesta zona dialectal i l'ús de *s-ss* possiblement per la pronúncia sorda del mot per idèntica fonètica.

Es tracta d'una forma composta aglutinada de *coll* + *ses* + *becedes* amb la forma en plural del segon element i el manteniment de l'article salat femení plural fossilitzat. Etimològicament, el primer element s'origina, possiblement, en l'orònim *coll* en el sentit de pas entre dues muntanyes o turó, i el segon, *becedes*, semblaria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *beç*, ‘bedoll’, del llatí *bettius* (DE:113) amb el sufix *-eta* (M-R. Bastardas 1994:81). Malgrat que documentem *Beceda* com a nom d'un mas –molt allunyat d'aquest orònim- i com a llinatge osorenc entre els segles XIII i XIX; el fet que aparegui en plural ens fa pensar que probablement no existeix cap relació entre aquest topònim i l'antropònim o el nom del mas.

Collsespia, peça de terra-llocdit

Antiga peça de terra de propietat del mas el Sobirà, situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, no massa lluny dels masos el Fonollet i el Veguer.

“Una *pessa de terra buscosa de Ginestar* situada en dita Parra anomenada *Collsaspia* (...) Afronta en totas parts en honor llur y a tremuntana mediant Torrent de Plaregador” (LLEV 1731); “part ab lo Ginestar del Mas Vaguer en *lo Collet Saspia*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost i aglutinat per *coll* + *es* + *espia* en el qual gràficament cal esmentar el manteniment fossilitzat de l'article salat.

Etimològicament, creiem que *espia* es tractaria d'un sinònim de *talaia*, ‘lloc des d'on es pot observar el camp’ (IEC:1726) tal i com recull Moreu-Rey (ENL:91), provinent del llatí *spēcūlum*, ‘mirall, espill’; això implicaria que, possiblement, en aquest cas el primer element del nom compost, *coll*, s'hauria originat en *cölle*, ‘pujol, turó’. A l'actualitat, aquest topònim no és recordat, però en canvi sí que en perviuen a la zona d'altres que s'hi podrien relacionar pel sentit i que, per tant, podrien confirmar la nostra hipòtesi etimològica, com ara *la Talaia d'en Verneda* i *la Talaia d'en Bancs*.

Colobrans, camí del [kə'miðətkulu'βrans]

Amb aquest nom es coneixia el camí que des del coll de Nafre es dirigia a la Casa Nova de Colobrans i d'aquí al mas el Colobrans, tal i com s'assenyala al MAP 2. L'inici d'aquest camí al coll de Nafre funcionava com a límit parroquial i municipal entre Osor i Susqueda: “...mojón situada en el sitio conocido por Coll de Nafre y en el empalme del camino de Osor a Susqueda con los que conducen al Santuario de Nuestra Señora del Coll y al Manso Colobran” (IGCOS 1927); “Mojón nº 17 Colocado junto al camino que desde el puente de Susqueda dirige al manso Colobrán” (OS 1927). De fet, una part d'aquest camí coincideix amb el del Cerver i del Clascar. Per altra banda, també s'anomena així el camí que des de Susqueda arribava al coll de Nafre passant pel

Colobrans, és a dir, per la banda nord. Gràficament només cal esmentar l'ús del nom del mas en singular, fet força freqüent. V. *Colobrans, mas el*

Colobrans, font del [lə'fɔndəʔkulu'βran(s)]

Font situada prop del riu Ter, a uns dos-cents metres del mas que li dona el nom, just a la sortida de la mina d'aigua homònima, al sot que prové del mas la Molina. Desconeixem si és la mateixa que hem localitzat en un document del segle XIV, "*fonte des Colobran*" (CAPb 1342)

Possiblement, aquesta font era a l'origen del topònim d'un torrent recollit al mateix document, el "*torrente vocato sa Font*" (CAP 1342) perquè es localitzava en aquella mateixa zona. V. *Colobrans, mas el*

Colobrans, mas el [əʔkulu'β(γ)ran(s)]

Important mas encara existent en força bon estat de conservació oït anomenar de diferents maneres, en singular i en plural i amb assimilació b > g. Se situa al nord del terme municipal d'Osor, dins la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, just sobre el Ter en direcció sud, a l'altra banda del mas la Codina de Susqueda i la capella de Sant Miquel de Maifré, al nord i relativament proper dels masos el Cerver, el Clascar i la Casa Nova del Colobrans. Degut a la seva grandesa i al fet de situar-se prop dels límits parroquials entre Osor i Susqueda i prop d'unes antigues mines de plom, el mas apareix també esmentat a diferents obres cartogràfiques i d'excursionisme tot i que sovint amb errors de còpia: *C.Colobrons* (MAP 1), *El Colobran* (MAP 2), *Els Calobrans* (MAP 5), "*La gran casa de Calobrans*" (CEC 1924), "*Cân Calobrans* prop d'uns meners de plom" (CEC 1924) o bé "*la gran casa de Culobrans* prop de la qual ara's comensa a explotar una mina de plóm" (AAEC 1882). Rodríguez Burch (1975), així mateix, el cita com a mas existent i el situa cartogràficament; contràriament, no apareix indicat en els estudis de Pladelasala i Pladevall, possiblement perquè històricament no formava part ni de la Vall d'Osor ni de la seva parròquia. Navarro Colás (1963:94) recull i situa el mas però indicant que el seu nom és d'origen desconegut. Cal afegir que s'incloua antigament dins el marquesat de Rupit.

"*Mansi Colobran*" (NOT 1285); "Bernardus filius Bernardi des Colobran proprietaris *mansi des Colobran* parrochie Sancti Vicenty Sosqueda" (CAP 1342); "Gabrielis Vallossera alias Colobran Aulines parrochie Sancti Vicenty de Susqueda, termino Osorio propietario *mansos Colobran*, Part et foselles, manyfre, Auline" (CAP 1562); "Franciscus Colobran agricola dominus *mansorum Colobran*, Despart, foselles et illorum parrochie Susqueda" (CAP 1622); "*Mansus Colobran* afrontatur ab oriente cum honoribus mansi des Part quem pro vobis teneo, a meridie honoribus mansi Puig mediante torrente vocato de la Font et a circio cum flumine Ticeris" (CAP 1699) –de Josephus Colobran-; "Francisco Colobran Pages del veynat de Susqueda terme de Ozor Sr util y propietario del *Mas Colobrans*" (LLEV 1731); "*Manso Colobran*" (MR 1771); "*Manso Colobrans* de Joseph Colobrans" (CAD 1785); "Tot lo *mas Colobran* de Geroni Colobran pagès de Sant Vicens de Susqueda terme de Sant Pere de Osor" (LLEV 1792); "*mas Colobran*" (LA 1811); "*Manso Culubran*" (HIP 1859); "*Manso Colobran* de Juan Sarsanedas" (AM 1862); "*Culubran*" (NOM 1863); "*Colobrán*" (PAD 1880); "*Colobran*" (PAD 1885); "*Manso Colobran*" (IGCOS 1927); "*Colobrán*" (PAD 1930); "*Manso Colobrant*" (AM 1944); "*El Colobrán*" (GR 1956); "*Manso Culubran*" (DFE 1959)

Gràficament cal esmentar les confusions vocàliques *o-u* degudes a la neutralització en posició àtona, algun cas d'ultracorrecció de la síl·laba final afegint-hi una *-t* i com a fet més significatiu l'alternança de formes singulars i plurals; això podria ser degut a la circumstància que el mas s'amplià en diverses ocasions, com demostra una llinda que encara s'hi pot observar que la data de l'any 1800; a més l'existència de la Casa Nova de Colobrans també hi podria haver influït. A l'actualitat la forma plural és la més freqüent i és la que es recull com a normativa tot i que els esments documentals més antics sempre apareixen en singular. La forma *Colograns*, oïda esporàdicament, respon a una assimilació a velar, possiblement per influència de la velar inicial.

Cal afegir que el terme apareix com a llinatge osorenc des dels segles XIII-XIV fins a mitjan segle XX, incloent-hi un cap de casa, *Antoni Colobrau* (FOG 1553)³⁴⁰ i dos batlles, Josep Colobran a 1757-1758 i 1775-1776 i Jeroni Colobran a 1820-1821. De fet, existeix una plena relació entre el nom de la casa i el llinatge dels seus propietaris fins a mitjan segle XIX ja que documentem en aquest sentit a *Bernat Colobrans* (pare i fill) a 1342; *Antoni Colobrans* a 1553; *Gabriel Vallosera alias Colobrans*³⁴¹ a 1562; *Francisco Colobrans* a 1622; *Josep Colobrans* a 1699; *Francisco Colobrans* a 1731; *Josep Colobrans* a 1785; *Jeroni Colobrans* a 1792 i *Joan Sarsanedas* a 1862 moment a partir del qual ja ha desaparegut la coincidència i ha passat a formar part de les propietats del mas Cercenedes d'Osor com a l'actualitat.

Etimològicament, *Colobrans* sembla provenir d'un nom germànic *Walhalrand* (OnCat, IV, 365)³⁴² que origina en català *Golobran*; ara bé, en aquesta hipòtesi hi existeix el problema de l'ensordiment G>C. En referència a aquest fet, Joan Coromines afirma que "La doble inicial G i C s'explicaria, però, si partíssim d'un compost germànic en GOLD- (arrel també freqüent) car la G- germànica, poc sonora, sovint dóna C- en els noms catalans" (OnCat, IV, 365); Moll, en canvi, ho simplifica dient que "...ha sofert canvi de g- en c- probablement per analogia de colobra, serp" (ELC:101).³⁴³

Colobrans, mina del [lə'minəðəʔkulu'βran(s)]

Mina d'aigua que es troba al sot de la Molina, a uns dos-cents metres del mas que n'origina el nom, just sobre la font del Colobrans. V. *Colobrans, mas el*

Colobrans, mines del [ləz'minəzðəʔkulu'βran(s)]

Antigues mines de galena i blenda de les quals encara se'n poden veure restes a l'oest del mas el Colobrans, prop de la font de les Osseres i del riu Ter.

"Finca Manso Cerver. Límites N. Roca Aguda de las *minas del Colobran*" (DFF 1939)

El topònim s'origina en el fet que el lloc es localitza a la partida de terra del Colobrans i prop del mas del mateix nom. V. *Colobrans, mas el*; v.t. *Colobrans, partida de terra el*

³⁴⁰ Amb error de transcripció o còpia.

³⁴¹ Podem observar que la partícula *àlies* s'usa no com a introductora d'un malnom sinó com a element que facilita la relació entre llinatge del propietari i nom de la propietat.

³⁴² Llinatge recollit així per Moll (ELC:101).

³⁴³ Com a fet històric ressenyable, cal dir que una de les acompanyants del mític bandoler Joan Sala "Serrallonga" era anomenada "la Colobrans", possiblement, s'usava aquest malnom perquè provenia d'aquest mas. Aquest fet també l'esmenta Coromines (OnCat, IV, 365).

Colobrans, partida de terra el [əʎkulu'βran(s)]

Aquest topònim fa referència a les terres de propietat del mas homònim, situades al nord del terme municipal, entre els masos el Clascar, el Cerver, el Terrats i el riu Ter.

“*Partida mas Colobran*” (CAD 1785); “*Finca Colobran*. Castaños, encinas, alcornoques, fresnos y álamos” (DFF 1939); “*partida Colobrant* de Paciencia Massaguer Sarsanedas linda al N. Con río Ter, S. Manso Clascar y Manso Cerver; al E. Con Mansos Terrats y Clascar y al O. Con Manso Cerver y Manso Rocasalva” (AM 1944), “*finca manso Colobrans*” (AM 1947); “*Finca Colobrán*. Límites N. rio Ter S. Clascar y Cerver, O Cerver y Rocasalva” (DFF 1958)

A causa de la seva extensió, sembla que a la segona meitat del segle XX es dividí en dues partides tot i que de la mateixa propietat ja que en un mateix document localitzem el “*Pago o paraje Colobrán* de Jesús Casassas Vilarrubia” (CAD 1960) –incloïa trenta-una peces de terra i una mina- i el “*Pago o paraje M.Colobran* de Jesús Casassas Vilarrubia” (CAD 1960) –formada per quaranta-dues peces de terra a més del mas homònim-.

Gràficament, cal destacar l’aparició de les formes singular i plural al costat de la reforçada amb una –t final; així mateix, s’hi alterna la forma simple amb la composta acompanyada de *mas* que es va perdent de la mateixa manera que ho fa com a genèric de la casa; possiblement es recupera en un dels esments de 1960 amb la finalitat de diferenciar les dues partides complementàries però diferents que ja hem indicat. V. *Colobran, mas el*

Colobrans, sot del [ˈsoddəʎkulu'β(ɣ)ran(s)]

Topònim recollit oralment i que fa referència al sot del Cerver o del Clascar quan discorre prop del mas el Colobrans; de fet, un dels informants s’hi referí com a “*Sot del Cerver o del Cologran*”. Espaiament, se’l situa al nord del terme municipal, neix prop de Pedra Jugadora i desguassa al Ter prop del mas el Colobrans, discorrent en direcció nord-oest. L’origen del terme és evident que es troba en fet de passar prop del mas homònim. V. *Colobrans, mas el*

Colomer, el

Indret actualment no recordat que devia situar-se vers el coll de Llevanyes, al sud dels masos Solterra i el Gomis.

“Lo Torrent qui devalla *del Colomer*” (LLEV 1731)

Existeix la possibilitat que es tracti d’un nom de lloc que es relacioni amb la partida de *Collsapalamera* o amb el *quintà de les Palomeres* que es localitzen molt propers a aquesta zona. Etimològicament, deu provenir, com els dos topònims que el precedeixen, del llatí *colūmbariu*, ‘lloc on es crien els coloms’, tractant-se, per tant, d’un mot derivat de colom.

Colomer, mas el

Nom de mas que únicament apareix esmentat per Pladelasala (1960:372) que el situa vers la zona del mas can Plana, prop de la riera d’Osor i de la partida de la Tàpia,

al nord-oest del municipi d'Osor. “Can Plana (...). En este sector deberían colocarse además los mansos de la *Muntada* superior e inferior, el *Bruguer*, el *Part*, el *Colomer*, *Mas del Pont o Pontey*”. Per la situació que se'ns indica, aquest mas es trobaria a la zona en la qual hem documentat la *peça de terra el Colomer* en textos del segle XVIII. Ara bé, de tots els masos que assenyala Pladelasala situats en aquest espai, aquest és l'únic que no hem localitzat a cap document ni ens l'han indicat oralment la qual cosa ens fa pensar en la possibilitat que es tractés d'una confusió. V. *Colomer, peça de terra el*

Colomer, peça de terra el

Antiga peça de terra que es trobava situada entre el mas can Plana i el torrent del Pontarró, a tocar del camí Ral i de la partida de terra de la Tàpia.

“Una part de aquella pessa de terra boscosa situada en lo Terme de Ozor a la part de solixent, de aquella *pessa de terra anomenada lo Colomer*” (LLEV 1731), “Pessa de terra boscosa situada al orient de aquella dita *Lo Colomer*” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal assenyalar l'ús de l'article arcaic *lo* com a connector entre el genèric i l'específic. Possiblement, el nom devia relacionar-se amb el Collsapalomera i amb la partida de terra homònima força propers. Així doncs, creiem que es tracta d'un derivat de *colom* en el sentit de ‘lloc on es crien els coloms’ (DECat,II, 838) –fet no gens estrany en toponímia ja que el *colom* és un dels animals més presents en els noms de lloc de tot el domini lingüístic-³⁴⁴, provinent del llatí *colūmbariu* (AlcM, 3, 277). Cal dir, però, que actualment per referir-se al lloc on s'hi crien coloms, en aquesta zona s'utilitza comunament la forma *colomar* que, de fet, és la pròpia del català central com havia assenyalat Coromines (DECat, II, 838). Cal afegir que el terme apareix documentat com a llinatge osorenc entre principis segle XIX i mitjan segle XX, tanmateix, no creiem que existeixi cap relació entre el topònim i l'antropònim que, a més, és cronològicament posterior.

Colomer, torrent del

Per la situació que indica el document, a Santa Creu d'Horta, entre els masos Solterra i el Gomis, és evident que no guarda cap relació amb la peça de terra homònima. Possiblement, amb aquest nom es fa referència al torrent de la Noguerola o de les Ribes, que neix a la Creu de Llevanyes i discorre en direcció nord fins a unir-se a la riera d'Osor enmig de la vila.

“Mansada vuy afogada anomenada de Solterra, ab altre Mansada dirruida y a dit Mas Solterra unida (...) afronta asolixent en honor del Mas Gomis que vuy posseheix Verneda de Sant Hilari; part en honor den Ribademont que posseheix Joan Huix, es a saber *lo Torrent quedevalla del Colomer...*” (LLEV 1731)

Creiem que, etimològicament, el nom té el mateix origen que la peça de terra homònima. V. *Colomer, peça de terra el*

³⁴⁴ En aquest sentit, Amigó (1999:129) afirma: “Els ocells que han afectat més la toponímia són els coloms. Quasi no hi ha cap terme en el qual no s'anomeni la partida *del Colomer* o *el Colomar*. La cria de coloms, antigament, no pas per a fer bonic, sinó per a alimentar-se, era molt generalitzada”. En la mateixa línia, Moreu-Rey (ENL:68) diu: “Una difusió molt més considerable han obtingut els noms de lloc que tenen “colom” (o sinònims) com arrel, a causa de la gran importància medieval –i anterior- de la reproducció d'aquests animals”.

Colomers, horta dels

“*In orte vocata des colomers (...) afrontatur (...) a circio in Riarya de Osorio*” (CAP 1446)

Només documentada en aquest text, devia tractar-se d’una peça de terra situada prop de l’antic molí de l’Avellana o de la Pe, a tocar de la riera de la Noguerola, prop de la seva desembocadura, és a dir, entre els horts de can Vidal i el pont de la Font del Borrell. Només cal destacar que apareix en plural i que deu tractar-se d’un derivat de *colom* provinent del llatí *colūmbariu* ‘lloc on es crien coloms’. En el mateix document, de fet, hi apareix citat un colomer localitat a la mateixa zona, “*In dicto columbaryo*”, aquesta construcció, possiblement, deu ser la que origina el nom de la peça.

Colomers dels Recs, horta dels

“*orta dels colomers des Recs*” (CAP 1446)

Situada prop de la riera d’Osor, podria tractar-se d’una forma composta referida a l’*horta dels Colomers*, localitzada a la mateixa zona. Gràficament, destaca l’ús de l’article salat en contracció amb la preposició *de* com a enllaç entre els dos mots que formen el topònim compost, i la terminació arcaica amb *-ch* del segon element, força habitual. Etimològicament, hauríem de parlar del primer element plural *Colomers* com a un mot derivat plural de *colom*, del llatí *colūmbariu* ‘lloc on crien els coloms’; quant al segon element, *Recs*, hem de pensar que fa referència al llinatge d’una de les famílies nobles més importants de la vall d’Osor durant els segles XIII, XIV i XV; és a dir, que el nom de lloc compost es refereix a una horta en la qual hi devia haver diversos colomers i que era o havia estat de propietat de la família Recs.

Colònia, peça de terra

“Partida *pessa Colonia* de Joaquín y María Garay Pujol de Gerona que linda al S. Con riera de Osor” (AM 1944); “*pieza Colonia*” (AM 1953)

Peça de terra situada a la colònia de les Mines d’Osor, antiga colònia Clerc; d’aquest fet en prové el nom.

Colònia, rec de la [əl’regdələku’loniə]

Amb aquest nom encara és conegut el rec que conduïa l’aigua a la central elèctrica que havia existit a les Mines d’Osor i, posteriorment a la central d’en Farias a tocar d’Anglès i en terme municipal de la Cellera de Ter. Discorre en paral·lel a la riera d’Osor i el nom prové del fet que es construï per abastar d’electricitat la colònia de les Mines d’Osor.

Coma, alzina de la. [ləl’zinəðələ’komə]

Arbre monumental protegit de grans dimensions, de més de cinc metres de circumferència, de l’espècie *quercus ilex*, que es troba a la partida de terra de la Coma, a l’oest del terme municipal d’Osor i prop dels límits amb Sant Hilari Sacalm i Susqueda, vers el coll de Querós, a l’antic veïnat de Querosell. Només recollit oralment,

en els darrers anys s'esmenta a diverses obres de caire excursionista i turístic³⁴⁵ així com al MAP 4. És evident que el nom prové de la partida de terra i el mas homònims als quals pertany.

Coma, feixa de terra la. [ˈfeʎəðələˈkomə]

Feixa de terra boscosa que també hem oït oralment amb el genèric *artiga*, de propietat del Sobirà, que es troba situada els masos el Viurevol i can Mont, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Possiblement, el topònim actual es relaciona amb l'antic *mas la Coma* que pretèritament havia existit en aquesta zona, és a dir, que en aquesta feixa és on devia haver-hi hagut l'indicat mas. V. *Coma*, mas

Coma, font de la [ləˈfɔŋdələˈkomə]

Antiga font a l'actualitat il·localitzable que es trobava prop del mas la Coma que n'origina el topònim, al veïnat de Querosell, a la zona més occidental de l'espai treballat. V. *Coma*, mas la

Coma, hort de

“*Ortum vocato de Coma*” (CAP 1446)

Esmentat com a una peça de terra de pertinença del mas la Riba d'Avall, hem de creure que, possiblement, es refereix a un hort proper a l'antic mas Coma de Santa Creu d'Horta. La no presència de l'article personal semblaria descartar la possibilitat d'enllaçar-lo amb el llinatge homònim.

Coma, llocdit la

Nom pretèrit d'un indret que es localitzava entre els masos el Ripoll i el Gelats.

“*Pessa de terra que tenian Pere Gofau de Angelats y Narbona sa muller en lo lloch anomenat la Coma*” (RIP 1242)

Possiblement es tractava d'una petita vall amb pendent, com la majoria de casos homònims, del llatí *cumba* ‘vall’ originat en el cèltic *cūmbos* ‘concau’ (DEM:108).

Coma, mas

Antic mas que es localitzava a Santa Creu d'Horta actualment inexistent, que esmenta Pladevall (1962:285) en el seu estudi d'un antic manual parroquial del segle XIV a l'actualitat perdut; també l'anota documentat a principis segle XIV Elvis Mallorquí (2005:96) sense més comentaris. Tot i això, encara avui existeix una feixa de terra o artiga homònima entre els masos el Viurevol i can Mont ja documentada en el segle XV, “*ortum vocatum de coma*” (CAP 1446) que deuen servir el topònim de l'antic mas i, per tant, ens en deuen indicar la seva antiga situació espacial

“*Mas Coma*” (MAN 1316)

Etimològicament, creiem que el nom de lloc prové del gèl·lic *cumba*, ‘vall’. V. *Coma*, mas la

³⁴⁵ Per exemple al *Programa de la Festa Major del Terç 1986*, a BRUGUERA, Fèlix, RAMIÓ, Narcís i CATALÁN, Jaume (2002): *Excursions per la vall d'Osor* o BRUGUERA, Fèlix (2003): *Osor* (Els pobles de la Selva), entre d'altres.

Coma, mas la [lə'komə]

Mas àmpliament documentat i en el qual fins i tot s'hi ambienta una rondalla de Jacint Verdaguer.³⁴⁶ A l'actualitat en resten dempeus algunes parets i la pallissa i s'hi va muntar una cleda per a un ramat d'ovelles, però antigament havia estat un important mas de l'antic veïnat de Querosell, prop del coll de Querós i, per tant, del límit municipal amb Sant Hilari Sacalm per aquella banda. De fet, a l'actualitat, es tracta del mas situat més a l'oest del terme municipal d'Osor. Apareix esmentat per Pladelasala (1960:372) indicant que al segle XIV s'anomenava *Coma de Querosell* i que en el segle XVI, conjuntament amb el Carbonell, formaven el veïnat de Querosell, endemés, l'inclou com a un dels pertanyents a la parròquia de Santa Maria del Coll. També apareix citat en obres d'excursionisme, per exemple com a *Cân Coma* (CEC 1924) i situat cartogràficament com a *La Coma* (MAP 1, 2, 4).

“*Mansi Cuma*” (NOTc 1285); “*mas Coma*” (MAN 1316); “*Mansi de Comba*” (CAP 1342); “*Mansi de Cumba*” (PFM 1343); “Confecio del *Mas Cumba* de Bernat de Cumba y Guillerma sa muller a favor de Berenguer de Paba” (PFM 1348); “*Manso vocato de Cumba*” (PFM 1403); “*Johannes Coma domynus utilis et propietario mansi Cumba*” (CAP 1446); “*Martinus Coma heres dominus utilis et propietariu mansi Coma*” (PFM 1507); “*Johani Coma heredi mansi Coma de Carosell*” (PFM 1583); “*La Coma de Carosell*” (FM 1614); “*Miquel Coma pages hereu del Mas Coma del Coll de Carós*” (FM 1614); “*Joan Coma hereu del mas Coma*” (RFM 1700); “*Joan Coma pages hereu del Mas Coma*” (FP 1688); “*Francisco Coma pages Sr util y propietario del Mas Coma del veynat de carozell terme y Parra de Ozor (...) Afronta asolixent part en honor del Mas Carbonell y part en honor del Mas Roca que fou den Doys; a mitg dia en honor llur del Mas Oller; a ponent en honor de dit Carbonell y a tremuntana en altre honor llur*” (LLEV 1731); “*lo pare y fill Francisco y Joseph Coma pagesos del Mas Coma del Coll de Caros*” (RFM 1756); “*Tot lo mas Coma de Manuel Coma pages de Osor*” (LLEV 1792); “*Joan Jordi masover de la Coma*” (LB 1811); “*Mas Coma de Coll de Querós*” (FN 1818); “*el manso Coma de Brigida Coma por nubcias Massaneda*” (CB 1861); “*Coma*” (NOM 1863); “*La Coma*” (PAD 1880); “*La Coma*” (PAD 1885); “*Mansos Coma y Buscá*” (PAD 1885); “*la Coma*” (PAD 1930); “*Manso Coma*” (AM 1953)

A més de tota l'àmplia documentació que hem presentat, encara cal afegir que el terme apareix documentat amb caràcter antroponímic, com a llinatge des del segle XIII fins a l'actualitat –tot i que en plural *Comas*-³⁴⁷ incloent-hi un cap de casa, Pere Coma (FOG 1497) i tres alcaldes, Emanuel o Manuel Coma a 1789-1790; Felip Coma a 1875-1877, 1883-1885 i 1891-1893, i Antoni Corominas Coma a 1920-1922; i també com a malnom de persona resident o provinent del mas, *Maria la Coma* (LLC 1939) o l'oral en *Quim de la Coma*. Aquest caràcter antroponímic per la banda del llinatge s'explica, entre d'altres coses, perquè durant molts segles va existir coincidència entre el topònim i el llinatge del propietari, en concret almenys fins a 1861 quan la darrera hereva, Brígida Coma, ja estava casada amb Miquel Massaneda, que n'és la família propietària a l'actualitat: “*Brigida Massaneda y Coma muller de Miquel Massaneda, filla legítima y hereua universal de Emanuel Coma, casa, heretat y terras de dit Mas Coma de Coll de Querós*” (FM 1818), “*Miquel Massaneda pages de la parroquia de Santa Coloma de Farners y veynat de Vallors, marit de Brigida Massaneda y Coma hereva de Manuel Coma del mas Coma*” (FM 1827, 1837), “*el manso Coma de Brigida Coma por nubcias*

³⁴⁶ Que podeu llegir reproduïda al *Programa de la Festa Major del Terç d'Osor* de l'any 2003

³⁴⁷ Segons el PAD 2002 amb tres freqüències com a segon cognom.

Massaneda” (CB 1861); amb anterioritat, els propietaris que hem documentat són: *Cuma*, 1285; *en Coma*, 1334; *Bernat de Coma*, 1348; *Pere de Coma o Pere de Çacoma*, 1419; *en Coma*, 1440; *Joan Coma*, 1446; *Valentí Coma*, 1483; *Segismon Coma*, 1504; *Martí Coma*, 1507; *Jacob Coma*, 1543; *Pere Coma*, 1553; *Joan Coma*, 1583; *Miquel Coma*, 1614; *Ramon de Coma*, 1622; *Miquel Coma* 1664; *Joan Coma*, 1679; *Joan Coma*, 1706; *Francisco Coma*, 1756; *Josep Coma* 1781; *Emanuel o Manuel Coma*, 1782; *Josep Coma*, 1801; *Francisco Coma*, 1805; *Emanuel Coma*, 1818; *Brigida Massaneda i Coma i Miquel Massaneda* (casats) 1818, 1833, 1861; *Manuel Massaneda Corretger*, 1953.³⁴⁸

Quant a qüestions gràfiques, només cal assenyalar les formes arcaïques *Cuma-Cumba-Comba* i les compostes *Coma de Coll de Querós* i *Coma de Querosell* que vénen determinades per la proximitat de la casa al coll de Querós i al fet de pertànyer al que s’anomenà el veïnat de Querosell; a més, aquestes formes compostes devien tenir la finalitat de diferenciar el mas que ens ocupa dels altres d’homònims existents en el terme d’Osor. Així mateix, i amb el pas del temps, s’ha arribat a l’actualitat en què el genèric *mas* sempre s’omet i únicament es precedeix de l’article definit femení *la*, forma amb la qual apareix recollit el topònim en el Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004).

Etimològicament, tot i no poder descartar l’origen antroponímic en relació amb el llinatge, creiem que en aquesta ocasió el procés és invers, és a dir, que el llinatge s’origina en el topònim ja que el mas es localitza en un espai que s’aproxima força a com el definí Coromines: “una valleta poc profunda i més aviat pendent”,³⁴⁹ sentit que igualment li reconeix Domingo i Francàs (1997:227), Veny (1996:80), Moreu-Rey (1982:41), Moran, Batlle i Rabella (2002:62), Emili Casanova (1991:574),³⁵⁰ Amigó (1999:135),³⁵¹ Alcover i Moll (AlcM, 3, 305) i Navarro Colás (1963:12) entre d’altres. De fet, aquest important nombre d’estudiosos continuen la línia que ja havia iniciat Balari i Jovany quan afirmava “Coma: del bajo-latín *comba* de origen incierto. Su significación es la de cañada o espacio de tierra que hay entre dos montañas o alturas poco distantes entre sí”.³⁵² Partint, doncs, d’aquest sentit, considerariem el topònim com a provinent del gàl·lic *cumba*, ‘vall’, tant si es tractés provinent de l’apelatiu *coma*, considerat com “a un dels mots bàsics en la nostra toponímia, puix que el trobem pertot arreu de les terres catalanes i des de sempre i sense variar-ne el sentit, avui, tanmateix caigut en desús en moltes contrades i hi ha esdevingut un simple fòssil toponímic”,³⁵³ de caràcter, aleshores, orogràfic,³⁵⁴ com si s’hagués originat en el llinatge.

Coma, masoveria

³⁴⁸ El fet d’haver pogut consultar els arxius de la família Massaneda de Santa Coloma de Farners, actuals propietaris de la Coma, ha facilitat la presentació d’aquesta rica informació que no és possible en molts altres casos.

³⁴⁹ COROMINES, Joan (1989): *Lleures i converses d’un filòleg*, p.34.

³⁵⁰ CASANOVA HERRERO, Emili (1991): “Toponímia oronímica i repartició semàntica” a *BISO XLIV*, p.574 precisa el sentit en relació a València concretant-lo com a “Depressió més o menys pregona; Llanesa en terreny de muntanya”.

³⁵¹ Concreta, però, dient: “Depressió més aviat planera a l’inici d’un curs d’aigua”.

³⁵² BALARI i JOVANY (1964): *Orígenes històrics de Catalunya*, p.146.

³⁵³ Domingo Francàs (1997:227) De fet, a Osor el mot no es coneix com a nom comú tot i la seva important presència toponímica.

³⁵⁴ En aquest sentit, és interessant de consultar l’article de GUARDIOLA-SAVALL, Maria Isabel (2000): “Notes sobre l’apel·latiu coma” a *BISO LXXX*, p.36-39 ja que també fa referència a altres possibles sentits del terme però que, en el nostre espai geogràfic, no ens semblen pertinents.

Diferent del mas Coma i del mas la Coma, aquesta masoveria devia trobar-se prop del mas el Bancs del qual n'era propietat.

“*Una Masoveria anomenada Coma* ab las terras de aquell. Afrontant a solixent y mitg dia en altre honor llur anomenat Planas, a ponent en altre honor llur anomenat Puigborrell y part ab una feixa de terra anomenada Llosella y part en altre honor llur” (LLEV 1731); “*Aquella masoveria anomenada Coma*” (LLEV 1792);

Amb l'aparició del genèric *masoveria*, hem de pensar que es tractava d'una casa de dimensions reduïdes. Etimològicament, probablement prové del gèl·lic *cumba*, ‘vall’. V. *Coma, mas la*

Coma, muntanya de la [ləmuŋ'taŋəðələ'komə]

Cim que apareix recollit al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) i al MAP 3 com a límit entre els termes municipals d'Osor i Sant Hilari Sacalm, a 1194 metres d'altitud, a l'oest del poble d'Osor. Aquest cim apareix anomenat com a *turó del Coll* en altres obres cartogràfiques (MAP 1, 5, 6) que és com més freqüentment se l'anomena al costat de *penya de la Coma*.

El topònim s'origina en la proximitat a la partida de terra i el mas homònims però no en el sentit de *coma* que sembla assenyalar Maria Isabel Guardiola (2000) quan afirma que “*coma* a la nostra localitat –i segons Ivars Carrera (1995), també a algunes localitats de la Marina Alta- sembla indicar-nos el vessant escalonat i pendent d'una elevació que pot arribar a confondre's amb aquesta mateix, més que no pas una valleta o depressió”;³⁵⁵ és a dir, que tot i tractar-se d'una elevació, el terme *coma* no es refereix pròpiament a ella sinó als topònims propers.

Coma, partida de terra la [lə'komə]

Important partida de terra que rep el nom del mas i que es reparteix entre els termes municipals d'Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm.

“*Partida Manso Coma* de Manuel Coma afronta L. Riera Major, M. Manso Carbonell, P. Términos de San Andrés de Bancells y San Martín de Carós y T. Manso Buscá” (CAD 1785); “*finca la Coma* de D.Miguel Masaneda” (IGCOS 1927); “*Finca La Coma*. Límites N. Carbonell y manso Rovira, E. manso Soler y Buscá, S.manso Carbonell, O. manso Carbonell y caseta. Encinas, castaños, chopos” (DFE 1939); “*partida Manso Coma* de Manuel Massaneda Corretger de Santa Coloma linda N. Con manso Carbonell y manso Busquets, S. Manso Carbonell, E. Con Manuel Soler mediante riera de Osor y O. Con manso Carbonell” (AM 1944); “*finca manso Coma*” (AM 1947); “*Pago o paraje La Coma*” (CAD 1960) –indica que inclou trenta-set peces de terra i una caseta a més del mas homònim-

Gràficament només cal assenyalar la pèrdua del genèric amb el pas del temps entre d'altres coses perquè aquesta partida en el segle XX recull propietats que pertanyen a d'altres masos a part del de la Coma. V. *Coma, mas la*

Coma, penya de la [ˈpeɲəðələ'komə]

³⁵⁵ GUARDIOLA i SAVALL, Maria Isabel (2000): “Notes sobre l'apel·latiu Coma” a *BISO* LXXX, p.39.

Penya situada sobre el mas homònim en direcció al coll de Querós i que es tracta d'una altra manera de designar el turó del Coll o la muntanya de la Coma. El nom prové, per tant, del nom del mas la Coma. V. *Coma, mas la*

Coma, perxada de la [ləpəɾ'ʃaðəðələ'komə]

Peça de terra boscosa de castanyers documentada oralment i que per la seva situació, prop del mas el Simon, a l'est d'Osor en direcció a la Talaia d'en Bancs, no sembla tenir cap relació amb els diferents masos homònims. El fet de tractar-se d'un terreny planer amb pendent, enmig d'una ascensió orogràfica, ens fa creure que l'origen del nom de lloc es troba, com en casos similars, en l'antic genèric *coma*, del gàl·lic *cumba* amb el sentit de 'petita vall amb un lleuger pendent'.

Coma, sot de la [əl'soddələ'komə]

Petit curs d'aigua que neix sobre el Simon i discorre en direcció nord entre la perxada i la sureda homònimes que n'originen el topònim per unir-se a la riera d'Osor. V. *Coma, perxada de la*

Coma, sureda de la [ləsu'reðəðələ'komə]

Situada prop del mas el Simon, es tracta d'un altre nom de la sureda del Simon pel fet que es localitza en una "petita vall amb un llarg pendent" al costat mateix de la perxada homònima i per la qual hi discorre el sot del mateix nom. V. *Coma, perxada de la*

Coma de Cens, llocdit

Indret situat vers el mas la Riba d'Avall, l'antic mas Arrencada i el Gomis, prop de la riera de Noguerola i propietat del mas el Ripoll.

"Locum vocato *Coma de sen*" (NOT 1334); "Loco vocato *Coma de Cenç*" (CAP 1446); "locum vocato *coma de sens*" (CAP 1446); "lo lloch anomenat *Coma de sens* o de Senyor" (RIP 1562); "Petia terra vocata *coma* Señor sive *de sens*" (RIP 1562); "dits Ripoll tenen mitges y per Indivis ab lo hereu del mas Gomis anomenat *Coma de Rovir* o *Coma de Senyor* o *de Sens*" (RIP 1562)

Es tracta d'un topònim actualment desaparegut que degué originar-se en el nom de l'obligació econòmica, *cens*, 'dret real que es paga al senyor³⁵⁶ de béns immobles, a canvi del domini llur o d'un cabal de diners' (AlcM, 3, 109) i que Coromines ens indica que "...en el camp ho estenen molt a fer-li designar els paratges, les menes de camps que hom arrenda o deixa conrear i explotar a canvi d'un cens" (OnCat, II, 665). Gràficament, observem que s'hi produeix una confusió *s-c* per idèntica fonètica alveolar fricativa sorda a principi de mot davant *-e-* i el fet que al segle XIV aparegui amb una forma singularitzada, sense *-s* final que, en un cas de 1446, se substitueix per *-ç* també per idèntica pronúncia.

Coma de Comajoan, peça de terra

"Una pessa de terra situada en dita Parra de Susqueda anomenada *Coma de Comajuan* y fou del Mas Desvilar. Afronta asolixent en honor den Server; a mitg dia y ponent aixi

³⁵⁶ Fixeu-vos que també s'havia anomenat *Coma de Senyor*.

mateix y a tremuntana en honor den Perer de Susqueda” (LLEV 1731); “Pessa de terra nomenada *Coma de Comajoan* parroquia Sant Vicens de Susqueda terme emperó de Osor” (LLEV 1792)

Atesa la situació d’aquest topònim, prop del mas el Cerver i entre els límits parroquials entre Osor i Susqueda, i que és de propietat del mas el Colobrans, creiem que es tracta d’una masculinització i aglutinació de la *Coma Joana* documentada als segles XVI i XVII. El més curiós, a part de l’esmentat fenomen de masculinització faria referència a la tautologia que s’hi produeix deguda, possiblement, a l’aglutinació escrita, la repetició de *coma* com a genèric –fet que ens mostraria l’ús del terme com a nom comú durant el segle XVIII en aquesta zona- i com a primer element de l’específic aglutinat. Probablement, doncs, s’hauria produït una fossilització de *Coma* que s’hauria unit a *Joan*, provinent de *Joana* que, possiblement s’hauria originat en *joanal*, per tant, tot i l’aparença, no creiem que en aquest nom de lloc s’hi trobi un origen antroponímic. Ara bé, és possible que aquesta masculinització hagués sorgit per influència del llinatge *Comajoan* que també documentem a Osor entre mitjan segle XVIII i les acaballes del XX.³⁵⁷

Coma de Jonquer, llocdit

“Una pessa de terra en dita Parra en lo *lloch anomenat Coma de Junquer* vuy lo Junquer” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloch nomenat Coma de Junquer*” (LLEV 1792)

Topònim compost que deu referir-se a una zona més o menys planera enmig d’un pendent de muntanya que es trobava al Jonquer forma simple amb la qual es va conèixer més endavant, possiblement quan es va perdre el sentit genèric de *coma* a la parla viva. V. *Jonquer, el*

Coma de la Marca, la

Indret de situació incerta malgrat que proper al mas el Triador, a Santa Creu d’Horta, prop dels límits parroquials amb Sant Pere d’Osor.

“*Coma de sa Marca*” (CAP 1446)

El fet que se situï en els límits entre les parròquies de Santa Creu d’Horta i de Sant Pere d’Osor ens fa creure en la possibilitat que el topònim signifiqués ‘zona fronterera’ tal i com assenyalen Coromines (OnCat, V, 190), Moreu-Rey (ENL:92) i Alcover i Moll (AlcM, 7, 231); un mot que provindria del germànic *marka* ‘senyal, frontera’ (AlcM, 7, 231).

Coma de la Morera, llocdit

Indret no recordat situat prop del mas el Ripoll, al sud d’Osor, no massa lluny de la riera de la Noguerola o de les Ribes.

³⁵⁷ En el nostre treball de capacitació investigadora presentat a la UdG el maig de l’any 2002 dèiem: “...existeix una *pessa de terra nomenada Coma de Comajoan* (LLEV 1792) que semblaria relacionada amb el cognom”, BRUGUERA, Fèlix (2002): *Antroponímia osorenca pretèrita i present: prenom, llinatges i malnoms*, p.74. Així mateix, recollíem *Comajoan* com a topònim d’origen antroponímic a Bruguera i Escorihuela (1995:379 i 1996:50). A partir d’aquests estudis posteriors, creiem que tal relació entre topònim i llinatge és molt possible que no existís.

“*Lo lloch vulgarment dit coma de la Morera*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format pel nom *coma* en el sentit de ‘valleta poc fonda amb pendent’, del llatí *cumba* ‘vall’, del cèltic *cūmbos* ‘concau’ (DEM:108) i el nom d'arbre o esbarzer *morera* del llatí *mōrus* (OnCat, V, 400).

Coma de l'Anelan

Topònim pretèrit que es referia a un lloc proper a la muntanya del Coll ja que segons un document limitava amb els masos Setembre del Coll i Serra del Coll.

“*Fexe terre loco vocato coma del Anelan*” (CAP 1342)

Des d'un punt de vista present es tracta d'un topònim compost el segon element del qual no té actualment sentit, és fòssil o opac com l'anomenari Enric Moreu-Rey i Anna Domingo Palau, respectivament. Com que no documentem el mot ni com a topònim, ni com a antropònim ni com a nom comú, en desconeixem l'origen i l'etimologia.

Coma del Sot del Rovir, la

“*La Coma anomenada del Sot del Rovir axi com afronta la dita Coma y honor a solixent ab los honors del mas Ripoll a mitgdia en lo marge del quinta del Mas Rouir y sen va per lo Serrat Iocera que diuideix lo mas Rovir per lo Serrat fins a la serra de las barboladas del mas Ripoll y part ab los honors den Sarsanedas y a tremuntana ab los honors del mas Ripoll y part ab los honors den Sarsanedas*” (RIP 1427)³⁵⁸

Topònim compost format per l'orònim *coma* ‘petita vall amb pendent’³⁵⁹ que devia localitzar-se a tocar del sot del Rovir. V. *Rovir, sot del*; v.t. *Rovir, mas*

Coma de Mir, la [lə'koməðə'mir]

Zona boscosa de castanyer de propietat del mas el Sobirà, situada vers el mas el Parral del Sobirà, al sud del municipi d'Osor, a prop del límit amb Sant Hilari Sacalm. També se la coneix com la castanyeda del Parral. Només documentada oralment, desconeixem quin podria ser el seu origen etimològic, però creiem que el més possible és que, atesa l'antiga existència d'un mas Mir relativament proper a aquest indret i la documentació de *Mir* com a llinatge osorenc en els segles XIV i XV i esporàdicament el XVIII, que es tracti d'un topònim d'origen antroponímic provinent de l'indicat llinatge, de *Miro* ‘famós, il·lustre’ (ELC:116) o bé en el prenom, de *Maru* o *Mira* ‘insigne’ (DNP:238), en qualvol dels dos casos d'origen germànic.

Coma de Mont Alt

Indret situat al sud de l'espai geogràfic treballat, possiblement entre el mas la Riba d'Avall i l'antic Mont Alt.

³⁵⁸ En una ocasió, en el mateix document, s'esmenta el lloc de forma simple, “la dita *Coma de Rouir*” (RIP 1427), cosa que també es produeix en altres textos: “en honor que dits Ripoll tenen mitges y per Indivís ab lo hereu del mas gomir anomenat *Coma de Rouir* o Coma de Senyor o de Sens” (RIP 1562)

³⁵⁹ Observeu que en el document, *coma* funciona com a genèric i no pas com a específic, cosa que indica que encara tenia un significat conegut pels parlants.

“Honore de Ribadeual voccato *coma de montal*” (RIP 1562); “a mitgdia en honor den Ribadevall anomenat *Coma de montal*” (RIP 1562)

Es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *coma* 'petita vall amb un lleuger pendent' del gèl·lic *cumba* 'vall' i el nom de l'antic mas de Santa Creu d'Horta *Mont Alt* que apareix gràficament aglutinat.

Coma d'en Barceló

“Honor anomenat *Coma de Barcelo y Citjas*” (RIP 1562); “aquellas tres pessas de terra que dit Ripoll te per lo Sr de gallinés la una anomenada Citjas uy la altra anomenada *Coma de barcelo* y la tercera anomenada *Vinya del moix*” (RIP 1562); “*Coma den Barceló*” (LLEV 1731)

Orònim situat prop de l'antic mas homònim que actualment no es recorda. Es tracta d'un nom de lloc compost provinent del llinatge com es pot demostrar per l'ús de l'article personal. V. *Barceló, mas*

Coma de Riudecòs, peça de terra

Notable porció de terreny que devia situar-se entre les parròquies de Santa Creu d'Horta, Sant Pere d'Osor i Santa Margarida de Vallors i els municipis d'Osor i Sant Hilari Sacalm.

“Una *pessa de terra anomenada Coma de Ridacos* situat part en la Parra y Terme de Ozor y part en lo Terme de Sant Hilari Sacalm (...) Afronta asolixent part en altre honor llur anomenat Sotascabirols que posseheix a carta de gracia dita Subirá, part en honor den Vaguer y part en honor den Crous de Sta Margarida de Vallors; a mitg dia ab dit Crouys mediant Torrent de Ridacós fins al Torrent de Fembramorta; â ponent part ab dit Crous y part en honor llur anomenat Font den Riba, que posseheix dita Subirá, y dels explets provinents de dita pessa de terra és a saber de Puigborrell vers St Hilari dins dit Terme existint fa Sa Exa Tasca integra y la restant part existint en lo Terme de Ozor Delma y Tascha” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenada Comas de Ridecos* situada en dita parroquia de Santa Creu y part en lo terme de Sant Hilari sacalm que se atench fins al Puigborrell” (LLEV 1792)

El topònim compost de ben segur que guarda alguna relació amb el mas i torrent homònims que també hem documentat en textos relacionats amb Osor, “*Torrente de Ridecos*” (CAP 1446), “*mansi Miralpeix et Ridacós*” (FN 1710), “*Mas Riudecós de Santa Margarida de Valors*” (LB 1710), “*Torrent de Ridacos*” (LLEV 1731), “*Salvi Miralpeix y Ridecos propietari del mas Ridecos terme Sant Hilari Sacalm*” (FN 1831).³⁶⁰ Aquest topònim apareix recollit explícitament per Coromines (OnCat, VI, 400) indicant que s'origina en un “*rivi cūrsus* (o en part potser *rivi decursus*) ‘curs de riu’”. El primer element possiblement té el sentit d'espai planer amb un lleuger pendent enmig d'una muntanya.

Coma de Rocs

³⁶⁰ Es tracta d'un mas que Serradesanferm i Pladevall (1986:64, 67) ja documenten a 1553 i que a 1985 encara era habitat i avui encara existeix, [riðə'kos]. Carreras Candi (1911:17) esmenta ja al segle XIV, a 1342, un *Berengarios de Riudecoç* com a habitant de la sagrera de Sant Hilari Sacalm.

“*Coma vocata de rochs*” (NOT 1285)

De situació desconeguda, es tracta d'un topònim compost format per l'antic genèric *coma* ‘depressió plana en un terreny muntanyós’ i el substantiu plural *rochs* indicant que es tracta d'una zona rocosa.³⁶¹

Coma de Senyor, peça de terra

Nom de l'anomenada anteriorment Coma de Cens i Coma de Rovir, situada prop del mas el Ripoll no massa lluny de la riera de la Noguerola.

“Coma de Rovir o *Coma de Senyor* o de Sens” (RIP 1562); “aquella pessa de terra que dit Ripoll te en lo lloch anomenat *Coma de sens* o de *Senyor*” (RIP 1562); “*Petia terra vocata coma Senyor* sive de sens” (RIP 1562); “Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada *Coma de Señor* (...) Afronta (...) a ponent part en honor llur y part ab la Riera de Nogarola y a tremuntana en honor den Gomis” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada Coma de Señor*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format per *coma* amb un sentit orogràfic de zona més o menys planera en un espai muntanyós i *Senyor*, probablement precisant el senyoriu en el sentit de fundació o propietat que esmenten Moreu-Rey (ENL:82) o Ramon Amigó (1999:132, 133), provinent, per tant, del nom comú amb el sentit de ‘qui té autoritat sobre un territori’ del llatí *seniōre* ‘més vell’, comparatiu del llatí *senex*, *seni* ‘ancià’ que designava els membres més venerables i va acabar suplantant el terme *dominus*, -i ‘amo, senyor’ (DEM 385).

Coma de Solcalloses, llocdit

“*Loco vocato Coma de Solcallozas*” (CAP 1446)

Indret situat vers el mas Baier. Desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit del nom de lloc que semblaria, però, un topònim compost aglutinat.

Coma Joana, bosc

Antiga peça de terra boscosa que se situava al nord-nord-oest del terme municipal d'Osor, entre els masos el Cerver i el Colobrans del qual n'era propietat.

“*Coma Joana*” (CAP 1560); “*petiam terra vocata bosch de coma Joana* parrochie Osor” (CAP 1562); “*petiam terra vocatam bosch de Coma Joana*” (CAPb 1562)

Gràficament, sembla que es tracta d'un topònim compost amb el genèric *bosc* encara que, originàriament, devia haver-se tractat d'un topònim simple *coma Joana* com semblaria evidenciar l'esment de 1560.

Etimològicament, per tant, estaria format per *Coma* del gàl·lic *cumba* ‘petita vall amb lleuger pendent’ i *Joana*; el fet de no aparèixer cap connector entre els dos elements ens fa dubtar del fet que *Joana* es refereixi al prenom femení, aleshores, caldria relacionar-

³⁶¹ Un aspecte important d'aquest nom de lloc consisteix en el fet que podem observar com al segle XIII el nom *coma* funcionava com a nom comú o genèric, ús que va anar perdent amb el temps a la zona que treballam ja que només es manté, sol o amb altres elements, com a nom de lloc.

lo amb *joanal* ‘jovenal’, en la línia que esmenta Coromines (OnCat, IV, 466-467) en referència a *Joanet*, llogarret relativament proper, entre Sant Hilari Sacalm i Arbúcies, i *Joanetes*, poblet de la Garrotxa. Si fos així, el terme es relacionaria amb el llatí *juvenis* ‘jove’ possiblement perquè devia tractar-se d’un bosc d’arbres joves.

Coma Joana, peça de terra

“*Fexiam terra vocatam de la Coma Joana* sitam en dicta parrochia de Osorio” (CAPb 1560); “*Petia terra vocata Coma Joana*” (CAP 1562); “*petia de terra vocata de Coma Joana* de pertinentys mansi Colobran afrontatur mansi Server, Mansi de Podio Pulcro, boscho vocato de grevol” (CAPb 1562); “*petiam terre vocatam Coma Joana*” (de 1737 a CAP 1622)

Per la situació paral·lela al bosc homònim, hem de creure que se’n tractava d’una part ja que apareixen diferenciats bosc i peça de terra a 1560 i 1562 i així semblaria indicar-ho el document de 1562 que col·loca la preposició *de* indicadora de pertinença, entre el genèric i l’específic.

Coma Lihubrec, llocdit

Topònim que Rodríguez Burch (1975) situa vers els masos Falgueres i Soler d’Amunt, és a dir, a la muntanya del Coll, en parròquia de Sant Pere d’Osor però municipi de Susqueda.

“*Bosco loco vocato Coma Lihubrech*” (CAP 1342)

Es tracta d’un topònim compost del qual en desconeixem el sentit o origen concretament de la segona part tot i que podria tractar-se d’un antropònim.

Comallonga, serra de

Orònim situat en els límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, possiblement vers Becdejú i puig d’Afrau.

“*Serra de Comallonga*” (ESC 1612).

Es tracta d’un topònim compost aglutinat de *coma* ‘valleta amb lleuger pendent’, del gàl·lic *cumba*, i l’adjectiu descriptiu arcaic *llonga* ‘llarga’.

Coma Més Alta, feixa de terra la

“Dins ditas afrontacions esta compresa una pessa de terra de castanyers que antiguament eran quatre feixas de terra, una de las quals se anomenava *la Coma mes alta*, altre Coma mes baxa, la altre Flota y la altre Flota de la Gallinada” (LLEV 1731).

Peça de terra afeixada, possiblement petita i amb pendent, *coma*, de propietat del mas el Simon que devia situar-se sobre la riera d’Osor, a l’altra banda dels masos el Camps i els Artigots. Es tracta d’un topònim compost descriptiu que només pren sentit en contrast amb la Coma més Baixa.

Coma Més Baixa, feixa de terra

“Dins ditas afrontacions exta compresa una pessa de terra de castanyers que antigament eran quatre feixas de terra, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre *Coma mes baxa*, la altre Flota y la altre Flota de la Gallinada” (LLEV 1731).

Peça de terra afeixada, possiblement amb pendent, d'aquí *coma*, boscosa de castanyers, de propietat del mas el Simon, que té un nom descriptiu que s'explica en contrast amb la Coma més Alta.

Comanda, llocdit

“*Loco vocato Comanda*” (NOT 1334)

Indret de situació desconeguda que no apareix a cap altre referent escrit. El topònim podria provenir del nom comú *comanda* en el sentit de ‘cessió condicionada d’una possessió o d’un dret, d’un castell o d’una jurisdicció, feta pel sobirà o per un altre senyor superior a un home lliure, el qual per aquest fet li esdevenia vassall i en percebia les rendes’ (IEC:435), provinent del llatí vulgar *commandita* (DECat, V, 410 i DEM:108).

Comapedrosa, peça de terra

Partida de terra situada als límits de l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, prop del mas el Fonollet.

“Afronta asolixent ab dit Mas Veguer; a mitg dia en honor llur anomenat *Comapadrosa* mediant un viaró” (LLEV 1731); “*Una pessa de terra en dita Parra anomenada Comapadrosa* a la part de ponent de llur Mas Funollet sota la Rocarodona (...) Afronta asolixent en honor llur; a mitg dia en honor llur anomenat Fageda; a ponent en honor den Vilar mediant Torrent y a tremuntana en honor llur anomenat Cort de rableda mediant cami” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada Coma Padrosa*” (LLEV 1792)

Etimològicament, cal indicar que es tracta d’un topònim compost aglutinat de *coma* ‘petita vall amb pendent’ i l’adjectiu qualificatiu *pedrosa*, derivat de *pedra* amb el sufix col·lectiu *-osa* en el sentit de ‘lloc abundant en pedres’, en el mateix sentit que recull un lloc homònim Moreu-Rey (ENL:41, 53). Tot i que documentem la forma com a llinatge osorenc entre 1669 i fins a la dècada dels setanta del segle XX, en aquesta ocasió no creiem que existeixi cap relació entre l’antropònim i el topònim.

Comapedrosa, torrent de

“Una pessa de terra que fou de pertinencias del Mas Prat anomenada Boschdesprat situat en la Parra de Osor. Afronta asolixent en honor del Mas Fonollet mediant *Torrent de Comapadrosa*, a mig dia en honor del Mas Funollet y part ab lo Mas Vaguer; a ponent en honor del Mas Ribadevall alt a la serra” (LLEV 1731)

Possiblement es refereix a algun dels torrents o sots que formen la riera d’Horta quan discorria per la partida de terra homònima que en devia originar el nom. V. *Comapedrosa, peça de terra*

Coma-rebleda

Indret de situació desconeguda tot i que possiblement vers el mas el Fonollet, a la partida de terra del mateix nom.

“Una pessa de terra en lo lloch anomenat Mayola de la Rebleda (...) afronta asolixent part ab lo Mas Busquets y part en honor den Veguer; a mitg dia en honor llur anomenat *Comarableda*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un topònim compost que apareix grafiat de forma aglutinada. El primer element, *coma*, deu ser el terme orogràfic de zona força planera en un terreny muntanyós, del llatí tardà *cumba* ‘vall’ del cèltic *cūmbos* ‘concau’ i el segon *Rebleda* deu indicar que es localitza en la partida de terra d'aquest nom. V. *Rebleda, la*

Comarca, бага de la [ˈbaɣəðələkuˈmarkə]

Partida de terra de castanyers i avellanoses que forma part de la partida de terra la Comarca.

“*Partida Baga de la Comarca* linda al O. Com Manso Romiguera” (AM 1953)³⁶²

V. *Comarca, partida de terra la*

Comarca, camí la

Es tractava d'un camí actualment només existent parcialment que, des del carrer de l'Arbreda, sobre la font de ca n'Aubreda, seguia pràcticament en paral·lel el torrent fins a arribar a la partida de terra la Comarca.

“Partida la Vinya linda al E. con *camino llamado la Comarca*” (AM 1944), “*camino llamado la Comarca*” (AM 1947)

El nom s'origina en el fet que el camí es dirigia a l'esmentada partida de terra. El més significatiu quant a l'escriptura és que el camí rep realment el nom de la partida ja que s'hi omet la preposició *de* que n'indicaria la direcció. V. *Comarca, partida de terra la*.

Comarca, feixes de la [ˈfe]ʒəðələkuˈmarkə]

Amb aquest terme, només documentat oralment, es fa referència a unes feixes de terra boscoses de castanyer que es localitzen en una fondalada propera al mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta. És evident que per la seva situació no té res a veure amb la partida de terra homònima; tanmateix, les característiques de l'indret ens fan creure que l'origen etimològic dels dos topònims és el mateix, en el nom comú *comarc* derivat de *marca* en el sentit de ‘fondal o sot’.

Comarca, partida de terra la [ləkuˈmarkə]

Important partida de terra dividida en un gran nombre de peces de terra de poca extensió relativament propera al nucli urbà d'Osor en direcció nord, entre les propietats dels masos el Maroi, la Mata i les Romegueres; antigament era una partida amb predomini de vinya al costat de zones d'hort i de castanyers però, actualment, és una zona eminentment boscosa de castanyers, alzines i pins.

³⁶² *Romiguera* és un error de còpia per *Romegueres*.

“Una pessa de terra part vinya y part bosch situada en dita Parra en *lo lloch anomenat la Comarca*” (LLEV 1731); “*terreno llamado Comarcas*” (ESC 1781); “*partida la Comarca*” (ESC 1782); “Tros de castanyers *lloch anomenat La Comarca*” (LLEV 1792); “Pessa de terra viña *territori dit La Comarca*” (LLEV 1792), “Pessa de terra hort *territori dit La Comarca*” (LLEV 1792); “pessa de terra *territori dit la Comarca*” (FNA 1808); “aquell tros de terra en *lo territori anomenat La Comarca*” (FN 1818); “lo territori anomenat vulgarment la Vaga den Prat o *la Comarca*” (FN 1842); “*partida la Comarca*” (HIP 1862), “*la Comarca*” (AM 1862); “*Finca La Comarca. Castaño y avellanos*” (DFE 1939); “*Partida la Comarca linda al N. Con manso Romagueras y al E. con Camino de las Romagueras*” (AM 1944); “*Pago o paraje La Comarca*” (CAD 1960) –indica que s’hi comptabilitzen setanta-set peces de terra, una quadra, una “choza”, una bassa i dos pous repartit entre trenta propietaris diferents-; “*Finca La Comarca. Chopos*” (DFE 1965)

Gràficament, cal dir que l’única particularitat que s’observa és el canvi de genèric que, com apareix a 1862, ha arribat a l’actualitat en què s’omet; així mateix, esporàdicament, a 1781, apareix el nom en plural, fet que es deu explicar per un error de còpia o bé que per l’extensió o la important divisió es considerés com a més d’una partida de terra.

Per la seva situació geogràfica, entre els vessants de la muntanya del Bancs i el Masferrer i la de Sant Gregori, hem de considerar que l’origen del nom de lloc es troba en el genèric *comarca* que a Osor encara s’usa col·loquialment masculinitzat a *comarc*, i que indica un sot d’una certa grandària en el qual s’hi recullen les aigües pluvials de dos vessants de muntanya, un fondal, en el sentit que el recullen Domingo i Francàs (1997:222) i Coromines (DECat, V, 472);³⁶³ un *comarc* és un fondal o sot, curiosament, aquesta forma no apareix recollida per Alcover i Moll ni per cap dels diccionaris actuals exceptuant el DECat. *Comarc* i *Comarca* sembla que derivarien de *marca* ‘territori fronterer’, del baix llatí *marca*, llatinització del probable germànic *marka* derivat de *markjan* ‘parar atenció, notar’ (DE:573).³⁶⁴

Comarca, peça de terra la

“Una pessa de terra situada en dita Parra *anomenada la Comarca*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada la Comarca*” (FNA 1802) –prop de la Posa i la Maduixa-; “*Pessa de terra la Comarca*” (FN 1819); “Pessa de terra part castanyers y part de brolla *anomenada la Comarca*” (FN 1820); “*pessa la Comarca*” (AM 1862)

Topònim que designa diferents peces de terra que, per metonímia, reben el nom de la partida de terra en la qual se situen que, a més, té com a característica fonamental que estava dividida en una nombrosa quantitat de petites peces de terra. V. *Comarca, partida de terra la*

³⁶³ De fet, en aquesta mateixa obra, Coromines recull el terme *comarc* i el situa a les Guillerries: “*Comarc*, és d’allà mateix però més petit i s’estén des de les Guillerries cap al Nord fins a la Vall de Camprodon; i aquest és sempre un fondal”.

³⁶⁴ En dos treballs anteriors, BRUGUERA, Fèlix i ESCORIHUELA, Xavier (1995): “Noms de lloc d’Osor en un llevador del segle XVIII” a *BISO LX* p.381 i (1996): “Classificació dels topònims continguts en un llevador d’Osor (la Selva) del segle XVIII” a *BISO LXVI*, p.53; recollim *Comarca* com a un topònim de difícil classificació, ara, amb aquesta nova informació, podem observar que possiblement es tracta d’un topònim d’origen orogràfic.

Comarca, sot de la [əl'soddələku'markə]

Nom que rep el torrent de ca n'Aubreda quan discorre per la partida de terra la Comarca. Aquest torrent discorre en direcció nord-sud i arriba a la riera d'Osor al centre del poble, prop de la font de ca n'Aubreda.

“Pessa de terra anomenada en part lo Bach del Sot de la Posa y en part lo Sot de la Posa entremig de las qual passa *lo torrent del Sot de la Comarca*” (FNA 1819)

Com a aspecte remarcable, cal esmentar la tautologia que es produeix en l'esment escrit ja que *torrent* és un curs d'aigua intermitent, *sot*, en aquesta zona, sovint n'és un sinònim –tot i que en aquest cas podria indicar el lloc per on discorre l'aigua- i *comarc* sol referir-se a un sot més ampli entre dues depressions on l'aigua hi discorre irregularment, és a dir, que els tres termes es relacionen amb cursos d'aigua, possiblement *torrent* es refereix a l'espai per on discorre el *sot*, que és el curs d'aigua pròpiament dit, que se situa en un *comarc*.

V. *Comarca, partida de terra la*

Comarca, torrent Sot de la V. *Sot de la Comarca, torrent*

Comarca, vinya de la

“Territori anomenat *la Vinya de la Comarca*” (FNA 1804); “Pessa de terra en lo territori dit *la binya de la Comarca*” (FNA 1805)

Semblaria tractar-se d'una part de la partida de terra la Comarca en la qual devia predominar el conreu de la vinya; de fet, els esments a peces de terra pertanyents a aquesta partida des del segle XVIII feien gairebé sempre referència a conreus de vinya. A l'actualitat, aquest conreu pràcticament ha desaparegut no només a la Comarca sinó també a tot el terme municipal, per la qual cosa, en els nostres dies aquesta antiga vinya deu ser una zona boscosa. V. *Comarca, partida de terra la*

Comarca de Casamitjana, la

“Pessa de terra de castanyer y part brollar nomenada Castanyeda de la *Comarca de Casamitjana*” (LLEV 1792)

Peça de terra boscosa, fonamentalment de castanyers com indica el document, que devia trobar-se situada en en *comarc*, ‘fonda’ (DeCat, V, 472), d'aquí en sorgiria el primer element del topònim compost, i que devia ser de propietat, o si més no es devia situar prop, de can Casamitjana. No tenim evidències per situar-la a l'espai i desconeixem si és una altra manera d'esmentar la *baga de can Casamitjana*. V. *Casamitjana, mas can*

Coma-roquer, el [ə'kuru'mu'ke]

Oralment, ens han informat que rep aquest nom, sempre pronunciat amb metàtesi i assimilació vocàlica i sense cap genèric que el precedeixi, una petita casa de la qual pràcticament no queda res, que es troba a la del mateix nom que, òbviament, semblaria que és a l'origen del nom de la casa. V. *Coma-Roquer, partida de terra el*

Coma-roquer, partida de terra-quintà el [ə̀kuməru'ke-kurumu'ke]

Partida de terra situada prop de les Mines d'Osor, a l'altra banda de la riera d'Osor davant del mas el Pidevall i que, com es pot observar a la transcripció fonètica, l'hem oït esmentar amb totes les síl·labes àtones i neutralitzades exceptuant la tònica final, malgrat tractar-se d'un topònim compost, cosa que evidencia l'aglutinació del mot i que el terme *coma* ha restat plenament fossilitzat –fixem-nos que el topònim és masculí tot i que *coma* és femení-, a part, també és destacable la repetida pronúncia del mot amb metàtesi i assimilació a *Como-roquer*; només gràcies a la documentació escrita hem pogut esbrinar que es tractava de *Coma-roquer*.

“Pessa de terra lo quintar Comarroquer den Pidevall” (FP 1775); “Balans de terra dit Comarroquer” (FP 1775); “partida Coma Roquer linda al N. Con Juan Clerch y Nicolau, E. O. Narciso Canaleta” (AM 1944); “Finca denominada Comarroqué. Límites N. riera de Osor E. con la riera de Gironella. Castaños” (DFE 1946); “finca Comarroqué” (AM 1947); “Finca Comarroqué” (DFE 1954)

A part de les referències a la pronúncia actual, gràficament cal dir que es tracta d'un topònim compost de *coma + roquer*; a més, cal assenyalar la no aglutinació de 1944.

Sorprèn el fet que l'adjectiu *roquer* aparegui en masculí quan qualifica el substantiu femení *coma*. Aquest fet pot ser degut a la masculinització que provoca l'ús de l'article que precedeix l'específic a l'actualitat o bé els antics genèrics masculins *quintà* o *balanç de terra*, és a dir, *coma* perd el caràcter genèric i el gènere de tot el topònim es relaciona amb els nous introductors masculins. Etimològicament, *coma* prové, possiblement, de *cumba*, ‘petita vall amb pendent’ i *roquer* és un adjectiu derivat col·lectiu de *roc* en el sentit d’abundant en rocs’, de fet, tot i que actualment és un espai boscos, es tracta d'una zona més o menys plana en la qual s'hi observa força quantitat de pedra.

Coma Savinya, peça de terra

Indret boscos que es localitzava entre els masos el Veguer, el Barder i Fonollet, prop de la riera d'Horta.

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra dita Coma Saviña (...) Afronta (...) â mitg dia en honor del Mas Vaguer; a ponent y tremuntana en honor del Mas Funollet” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa parroquia Osor nomenada Coma Savinya” (LLEV 1792)

Topònim compost format per l'orònim *coma* ‘petita vall amb pendent’ del llatí tardà *cumba* ‘vall’, del cèltic *cūmbos* ‘còncav’ (DEM:108) i *Savinya*, aglutinació alhora de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* del llatí *ipse* i el nom *vinya* ‘camp plantat de vinya’ del llatí *vīnĕa* forma substantivitzada de l'adjectiu *vineus*, *-a*, *-um* ‘relatiu al vi’, derivat llatí de *vīnum*, *-i* ‘vi’ (DEM:439)

Comellar, llocdit

Indret situat entre els masos can Plana i Pontei, sobre la partida de la Tàpia i prop del camí Ral del Coll.

“Loco vocato Comallar” (CAP 1562); “honore mediante comallar” (CAPb 1562); “Afronta or. Mansi Plana mediante Comallar” (CAP 1699)

Gràficament cal esmentar el fet que el topònim no es precedeix en cap cas d'article cosa que demostra que havia perdut el caràcter de nom comú i havia esdevingut pròpiament un nom propi.

Etimològicament, hem de pensar que, possiblement, prové del genèric *comella*, derivat de *coma* amb el sufix *-ellar* però que ha perdut el sentit col·lectiu per esdevenir, segons Domingo i Francàs (1997:229) i Moreu-Rey (ENL:41), sinònim de *coma*; tanmateix, Coromines (DECat, II, 850) i Alcover i Moll (AlcM, 3, 317), referencien que el terme es refereix a una vall allargassada i ampla que Veny (1996:81) concreta encara més donant-li un sentit més aviat diminutiu, 'petita vall'.

Comellar, torrent

Torrent situat prop del terme municipal de Sant Hilari Sacalm, vers la Creu de Llevanyes i la Casa Nova de Muntanya que és l'espai en el qual termenejaven les parròquies d'Osor i Santa Margarida de Vallors.

"*Torrente terragay o Comallar*" (CAP 1562); "pessa de Terra situada en dita Parra de Ozor (...); afronta asolixent en honor den Fonollet Sotascabirols que posseheix vuy an Subira mediant *torrent anomenat de Camallar*; a mitg dia en honor den Crous de Santa Margarida mitgensant serra" (LLEV 1731)

Gràficament, el més destacable és el més que possible error de còpia del document de 1731 ja que la situació coincideix amb el de 1562, un error del qual no ens vàrem adonar en el nostre estudi anterior referit a aquest document Bruguera i Escorihuela (1999:147). L'etimologia, per tant, seria la que ens indica el mot com a sinònim de *coma*, en aquest cas en el sentit que expressa Amigó (1999:135), 'depressió més aviat planera a l'inici d'un curs d'aigua' i no la que anotarem indicant que "Possiblement, faci referència a una qüestió de localització que el copista degué interpretar com a topònim, o bé que amb el temps ho va esdevenint, en el sentit "enllà del camp", que donaria "camp enllà" i després "camp allà".³⁶⁵

Comellar dels Gatells

Antiga peça de terra que se situava a tocar de la capella de Nostra Senyora del Part, on hi havia l'antic mas Pontei, en el camí Ral que des d'Osor s'arriba al santuari del Coll, al nord-oest del poble.

"*Comallar dels Gatells*" (CAP 1699)

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de l'arbre *gatell* en plural, derivat diminutiu de *gat* (AlcM, 6, 227) i precedit del derivat possible sinònim de *coma*.

Comellar de Solroca, el

"Axi com diu *lo Comellar de Solrocha*" (FM 1614); "*lo comellar de Solrocha*" (RFM 1623)

³⁶⁵ BRUGUERA, Fèlix i ESCORIHUELA, Xavier (1999): "Els noms d'Osor segons un llevador del segle XVIII (i III)" a *BISO LXXXVII*, Actes XXII Col·loqui de la Societat d'Onomàstica, Vilafranca del Penedès (10 al 12-V-1996), p.147)

Possiblement es tracta, com assenyalen Amigó (1999:135), Domingo i Francàs (1997:229) i Moreu-Rey (ENL:41) d'un sinònim de *coma* tot i que pel sufix semblaria un derivat col·lectiu. Tanmateix, Coromines (DECat, II, 8509 i Alcover i Moll (AlcM, 3, 317) indiquen que el mot pot referir-se a una vall allargassada i ampla, sentit que també recull l'esmentat Domingo i Francàs (1997:229) i que Joan Veny (1996:81) especifica encara més donant-li un caràcter diminutiu de 'petita vall'. Aquest element s'acompanya de *Solroca* que es refereix al mas homònim situat, precisament, entre la Coma i el Carbonell a Querosell. V. *Solroca, mas*

Comes, feixa de terra

Antiga peça de terra de propietat del mas el Carbonell situada en parròquia d'Osor però, possiblement, en terme municipal de Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós. Tanmateix, en desconeixem la situació exacta

“Item quando alia fexiam terra boschosa in dicta parrochia de osoryo vocatam *comas*. Afrontatur ab or. In via publica vigatana a meridie et circio in honores dicti meymansi pons alias Caros ab occidente in honori dicti mansi de cabrerola” (CAP 1446)

Es tracta d'una forma plural de *coma* i, trobant-se propera al mas la Coma a Querosell, possiblement el topònim es relacionaria amb el mas i, si no fos així, hauríem de pensar en un espai amb diverses petites valls o comes. De totes maneres, l'existència d'una partida de terra homònima a la mateixa zona ens fa creure en un possible ús metonímic del nom de la partida per referir-se a aquesta feixa de terra.

Comes, les

Indret que per la seva situació, vers els masos el Pidemunt i el Pidevall i prop del límit municipal amb Anglès i la Cellera de Ter, a l'est del terme d'Osor, és evident que no manté cap relació amb el *llocdit Comes*. Ara bé, si més no és curiós que dos llocs amb noms homònims se situïn a banda i banda de terme just als límits parroquials i municipals.

“Mas anomenat Coral dirruit y a dit Mas Pidemunt unit (...) Afronta asolixent en honor del Mas Pidevall anomenat Sapera y part en honor de Pere Arnau Çarriera de Anglès que fou del mateix Mas; â mitg dia en honor den Pidevall; a ponent en honor de dit Pidevall anomenat *Sas comes* y a tremuntana ab lo Riu de Ozor” (LLEV 1731)

Gràficament cal esmentar el manteniment de l'article salat fossilitzat i el fet que el topònim no es precedeix de cap tipus de genèric.

Es tracta d'una forma plural de *coma* referida, probablement, de diverses petites valls amb pendent vers aquella zona.

Comes, llocdit

Partida de terra de propietat del mas el Carbonell que devia situar-se vers el coll de Querós, just al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm per la zona de Querós, és a dir, a l'oest de l'espai treballat, a l'antic veïnat de Querosell.

”Una pessa de terra en lo lloch anomenat *Comas* (...) Afronta asolixent ab lo camí Vigata; â mitg ia y tremuntana ab llur mas Ponsqueros, y a ponent en honor del Mas Cabrerola Terme de Sau Parra de Queros en lo ayguaves que alli se divideixen las

Parroquias de Ozor y Queros” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa *territori vulgarment dit Comas*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un nom de lloc plural que, atesa la situació, podria relacionar-se amb el mas la Coma, de fet, en el document de 1731, en una ocasió, s'anomena el mas en plural: “part en honor de dit *Mas Comas*, part en honor del Mas Carbonell”. Si no fos així, s'hauria de creure que en aquell espai hi havia diverses petites valls o comes.

Cominal, can [ˈkan̪kumiˈnal]

Mom d'una casa situada al carrer Major, prop de la plaça Vella i que pretèritament també s'havia anomenat cal Dring.

“*Casa denominada can Cominal*” (LB 1933)

El terme possiblement s'origina en el llinatge documentat a Osor entre el segle XV i la segona meitat del XX. Tanmateix, també podria indicar procedència del mas d'aquest nom situat, però, en terme de Susqueda, prop de Querós.

Comte, cal

“*La casa dicha del Compte*” (FN 1820); “*casa anomenada Compte*” (LA 1908)

Antic nom de casa que degué originar-se en la situació econòmica de la família que hi vivia o bé en el fet de pertànyer a algun noble, possiblement al Duc de Medinaceli i Marquès d'Aitona. També s'hauria pogut originar en el llinatge que no documentem, però, a Osor.

Comtessa, peça de terra de la

Peça de terra de situació desconeguda però que es localitzava en parròquia de Santa Maria de Mansolí, en una zona de dependència parcial del Priorat del Coll.

“*Pessa de la Comtessa de Pere Puigmitjà*” (CAP 1343)

Es tracta d'un derivat femení de *comte*, possiblement perquè aquesta peça de terra depenia del castell de Solterra ja que el capbreu en el qual apareix indica “en quant a la tercera part El Priorat del Coll y las restants dos Comte Solterra”, és a dir, que una part del que produïa s'havia de pagar a Solterra cosa que indica que podria haver estat de dependència de la comtessa de Solterra. Si no fos així, el topònim podria haver-se originat en *contesa*, ‘lluita, disputa’, aplicat a territoris disputats o pledejats entre diversos municipis, o entitats pastorals o privades, com indica Coromines (OnCat, III, 427) amb nombrosos exemples toponímics; podria haver-se produït alguna disputa entre el comte de Solterra i el Priorat del Coll de la qual, però, no en tenim cap constància. Desconeixem si aquesta peça de terra té alguna relació amb la vinya *Cheiririndis comedesa* (SBB 927) del segle X sobre la qual Pladevall (1993:70) insinua que podria voler dir *comtessa*; de fet, la vinya apareix com a terme que afronta amb dues peces de terra situades al llocdit Pujol, en el terme de la vall d'Osor que Guderic i la seva muller Cixinlo venen a Sala.

Conilleres, peça de terra les

Peça de terra de situació desconeguda però que sabem que era en parròquia de Santa Maria de Mansolí encara que en un espai dependent parcialment del Priorat del Coll.

“*pessa sas Cunieras*” (CAP 1343)

Gràficament apareix amb confusió vocàlica *o-u*, *a-e* deguda a la neutralització vocàlica en posició àtona; així mateix, destaca que apareix amb grafia *i* en el lloc del dígraf *ll* degut al fet que el mot devia pronunciar-se ioditzat; en realitat, en aquesta zona encara a l'actualitat es ioditzen els mots *conill* i *conillera* que, a més es pronuncien amb assimilació a una sola *i*, [ku'ni] i [kuni'erə]. Per aquesta raó, semblaria clar que el topònim és un mot derivat plural de *conill* amb el sufix *-era* en el sentit de ‘lloc amb caus de conill’; encara als nostres dies, el conill de bosc és un animal present a la fauna de la zona; provinent del llatí *cunicūlus*, mot possiblement d'origen ibèric (DECat, II, 882).

Constant, mina

Mina possiblement situada on encara a l'actualitat se'n poden veure restes al costat de la riera Gironella o de la Grevolosa; probablement es tractava d'un precedent de les explotacions que allà es varen desenvolupar a la segona meitat del segle XX.

“*Mina Constante* sita en la riera de Gironella” (HIP 1853)

En nom, anotat en castellà, deu tenir caràcter metafòric i hiperbòlic en el sentit, probablement, de tractar-se d'una mina amb un ric filó de mineral, possiblement plom.

Constitució, plaça de la

Nom artificial de caràcter polític que es va donar durant la segona meitat del segle XIX i fins a 1936 –que passà a anomenar-se plaça de la República- a la plaça que tradicionalment s'havia anomenat simplement com a *la Plaça* o *la plaça Major*. De fet, a l'actualitat el topònim simple encara es recorda tot i que actualment aquest espai ja no es considera una plaça sinó que forma part de dos carrers, del carrer Catalunya, des de can Peret fins a can Sastrellarg, i del carrer Major, des de cal Sastre fins a les Cases Velles o pisos de la Mestressa Cercenedes.

“*Plaza Constitución*” (NOM 1863); “*Plaza de la Constitución*” (PAD 1871); “*plaza Constitución*” (PAD 1885); “*P. Constitución*” (cens 1909); “*Plaza de la Constitución*” (LA 1923); “*P. Constitución*” (PAD 1930); “*P. Constitución*” (LA 1933); “*P. Constitución*” (LA 1934)

Constitucional, plaça

“*Plaza Constitucional*” (AM 1862)

Es tracta d'una altra manera datada del segle XIX d'anomenar la plaça de la Constitució usant un adjectiu derivat del substantiu originari. V. *Constitució, plaça de la*.

Conxita, ca la [ˈkaləkuj̯ˈitə]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya provinent de l'hipocorístic castellanitzat del prenom femení *Concepció*. A aquesta casa també se l'havia anomenat can Pep Carnisser.

Cooperativa, la [ləkupərə'tiβə]

Nom pretèrit, encara que recordat, d'una casa situada al carrer Major coneguda més com a *can Quim Ramona*. El nom prové del fet que aquesta casa antigament havia estat la seu d'una cooperativa local.

Coral, baga d'en [lə'βaɣədəŋku'ral]

Peça de terra boscosa de castanyers, encara existent, situada justs als límits municipals entre Osor i Anglès, prop dels masos el Perer i ca n'Ombres, a l'est d'Osor.

“Pieza de tierra denominada *Baga den Coral* plantada de castaños” (FP 1893); “Finca *Baga del Coral*. Límites N. Riera de Osor” (DFP 1942)

Lingüísticament, cal esmentar l'ús de l'article personal *en* acompanyant la preposició *de* com a connector entre el genèric i el nom propi cosa que demostraria el fet que havia estat una propietat del mas homònim i que l'origen de *Coral* podria ser antroponímic. V. *Coral, mas el*

Coral, camí del

De fet, amb aquest nom es feia referència al camí que des d'aquest mas es dirigia al santuari de la Mare de Déu del Coll passant pels masos Soler d'Avall i Soler d'Amunt en direcció nord-est; deu tractar-se, doncs, del camí del Coll en sentit invers. Es tracta d'un camí que discorria fonamentalment per terme municipal de Susqueda encara que en bona part en parròquia d' Osor i de Santa Maria del Coll quan aquesta va existir com a parròquia rural.

”*Camino del Coral*” (CAPb 1562)

V. *Coral, mas el (1)*

Coral, can [ˈkaŋ ku'ral]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca la Pepeta o can Lluís del Molí.

“*Casa Cural* hi viu Joseph Cominal” (LA 1817)

L'origen del nom pot trobar-se en ell llinatge documentat des del segle XIV, *Guillem de Coralo* (MAN 1316) i fins a les primeres dècades del segle XX.³⁶⁶ Tanmateix, també podria haver indicat procedència d'un mas homònim.

Coral, font d'en [ˈfoŋdəŋ(ɫ)ku'ral]

³⁶⁶ Es tracta, però, d'un llinatge no recollit per Moll a *Els llinatges catalans*.

Font que es localitza a peus de la carretera d'Osor a Anglès, a uns cinc quilòmetres i mig d'Osor en direcció est; encara que no fa massa era de raig continuat, després d'obrir una carretera per desemboscar muntanya amunt de la font, ara només raja quan ha plogut. La font, de fet, ja es localitza en terme municipal d'Anglès però molt a prop de la parròquia i terme d'Osor, raó per la qual apareix com a referent en afrontacions municipals i parroquials.

“Tot dit Terme y Parra de Sta Creu de Horta, que tot junt afronta; Asolixent ab lo Terme de Angles a la Riera major de Ozor prop la *Font dita del Coral*” (LLEV 1731); “*fonts del Coral*” (DEL 1885)

El nom prové del mas homònim que hi havia hagut molt a la vora, a l'actualitat inexistent. Lingüísticament, el més destacable és que a nivell oral, per a referir-s'hi, sovintaja l'ús de l'article personal *en* al costat de la preposició *de* com a connectors entre el genèric i l'específic, tot i que a nivell escrit sempre apareix l'article definit *el* en contracció amb la indicada preposició; aquest fet podria denotar un possible origen antroponímic que no és gens segur com ja hem assenyalat en relació amb els masos homònims. V. *Coral, mas el (2)*

Coral, mas el (1) [əˈtkuˈral]

Dos són els masos que han existit i encara es recorden amb aquest nom. El que ens ocupa a l'actualitat ja no existeix i havia format part de la parròquia de Santa Maria del Coll tot i pertànyer tradicionalment a Susqueda. Se situava al nord-est del mas el Soler del Coll, força a prop de cal Mariner. Rodríguez Burch (1975) en el seu estudi sobre el capbreu del Coll de l'any 1342, esmenta el mas però no el situa ni el recull com a recordat. Pladelasala (1960:371) el documenta al segle XIV, al serrat de Llongaespina, límit entre les parròquies del Coll i Susqueda.

Nosaltres creiem haver-lo documentat ja al segle XIII com a *Mansi Collal* (NOT 1285); ja que se' l situa prop del mas can Coll de Susqueda, no massa lluny d'on se situava el que estem presentant. A partir d'aquí, ha aparegut a textos de fins al segle XVIII: “*Mansi de Coral*” (CAP 1342); “*Manso Corall*” (CAP 1342); “*Manso Coral* quo possidet en Tria de Susqueda” (CAPb 1560); “*Mansi Coral*” (CAPb 1562); “*Mansi Corall*” (PFM 1583); “*Mansi Coral*” (CAP 1699) –se'ns indica que afronta amb les propietats dels masos Soler d'Amunt i Soler d'Avall-; “*Mansi Coral* den Marqués de Susqueda” (ESC 1778)

Gràficament, cal destacar la forma palatalitzada de 1342 i 1583 i la forma més antiga *Collal* de 1285, possiblement deguda a un error de còpia ja que no apareix en cap altra ocasió.³⁶⁷

El nom també apareix com a llinatge osorenc entre els segles XIV i XVI i XIX-XX; s'hi inclouen, a més, dos caps de casa *Guillem de Coralo* (MAN 1316) i *Guillem des Coral* (COP 1421); l'aparició de la contracció *des* o la preposició *de* faria pensar en la possible relació entre l'antroponim i el topònim, però el fet que el mas es trobés en terme municipal de Susqueda –i l'altre d'homònim en el límit amb Anglès- ens permet d'intuir que el nom de la casa no prové del llinatge sinó que el procés podria ser invers, és a dir,

³⁶⁷ Tanmateix, si no fos així, podria tractar-se d'una aglutinació *coll+alt* indicant la seva situació en un pas de muntanya elevat.

que es referissin a homes procedents del mas del qual haurien pres el nom. Tot i això, Alcover i Moll (AlcM, 3, 511) recullen només el terme com a nom propi d'home arcaic i com a llinatge³⁶⁸ provinent del llatí *Corallium* 'coral'.³⁶⁹ Si aquesta possibilitat sembla remota, podríem pensar en la que anota Coromines (OnCat, III, 430) en referència al santuari de la Mare de Déu del Coral al Vallespir: "*Coral* derivat de *cor*, sovint designant per excel·lència el cor o la part coral d'un roure", de fet, el roure no és pas un arbre estrany a la zona.

Coral, mas el (2) [əʔku'ral]

Mas homònim de l'anterior també inexistent a l'actualitat malgrat que recordat per la font homònima encara present. Se situava als límits municipals entre Osor i Anglès, en parròquia d'Osor, sobre l'esmentada font, a uns cinc quilòmetres d'Osor per la carretera que es dirigeix a Anglès. Documentat des del segle XIV, en el XVIII ja restava diluït.

"*Mansi Coral*" (NOT 1334); "lo sens degut del *mas Coral*" (LLC 1440); "una pessa de terra de castanyers y bosch situat en dita Parra de Ozor y fou de pertinencias del *Mas Coral* dirruit" (LLEV 1731), "lo *Mas Coral* situat en dita Parra de Ozor" (LLEV 1731); "el *Mas Coral* que posseheix An Parnau de la Sellera" (LLEV 1731); "un Mas anomenat *Mas Coral* dirruit y a dit Mas Pidemunt unit" (LLEV 1731)

És evident que, situat a l'est del terme municipal d'Osor, no té res a veure amb el seu homònim de Susqueda, tot i això, etimològicament és molt probable que l'origen del topònim sigui o bé antroponímic –la font homònima sovint se l'anomena *font d'en Coral*, amb article personal-, del llatí *Corallium* 'coral', o bé a *Coral* derivat de *cor* designant el cor o la part coral d'un roure. Cal afegir, per últim, que en aquesta zona podrien haver existit dos masos amb el mateix nom ja que en el document de 1731 en una ocasió se'ns diu que pertanyia al mas Pernau d'Anglès i en una altra se'ns diu que es trobava unit al Pidemunt; si no es tracta de dos masos diferents, podria haver-hi hagut alguna confusió en relació a l'autèntica propietat del mas.

Coral, partida de terra el [əʔku'ral]

Partida de terra situada just als límits municipals entre Osor i Anglès, entre les possessions dels masos Grevalosa –Osor- i Perarnau –Anglès-, a l'est del terme i prop del mas el Perer. Cal destacar que aquesta zona encara a l'actualitat s'anomena com *el Coral* sense genèric i només amb l'article, mentre que en el segle XIX s'ometia l'article cosa que indicaria que amb el temps ha esdevingut un nom de lloc independent al marge de l'antic mas homònim que n' havia originat el nom.

"Pessa de Baga situada *al Coral*" (FP 1768); "Territori anomenat *coral* limita masos Grevalosa y Perarnau" (FP 1809); "*Territorio vulgarmente conocido por Coral*" (FP 1865)

V. *Coral, mas el (2)*

Coral, pont de la Font d'en V. *Font d'en Coral, pont de la*

³⁶⁸ Llinatge, però, que no recull Moll a *Els llinatges catalans*.

³⁶⁹ Així ho recull Albaigès (DNP:110)

Coralà, ca la [ˈkaləkuˈralə]

Nom d'una casa situada entre el carrer i la plaça Catalunya també coneguda com a can Narcís Sastre. Creiem que es tracta d'una feminització de *Coral* relacionat, possiblement, amb el llinatge o bé amb el nom del mas.

Coral, can Xico V. *Xico Coral, can***Coral d'en Pidevall, partida de terra el**

Amb aquest terme es devia fer referència a la part de la partida de terra el Coral que era de propietat del mas el Pidevall i que es trobava en terme municipal osorenc ja que tota la partida se situava en part en terme d'Anglès i en part en terme d'Osor.

“Baga de castanyers borts *territori dit lo coral den Pidevall*” (FNA 1801); “Baga *territori dit lo coral den Pidevall*” (FNA 1806); “Baga de castanyers borts plantada *territori dit lo Coral den Pidevall* terme y parroquia Osor” (FNA 1806); “*Territori dit lo Coral den Pidevall*” (FNA 1808)

Es tracta d'un topònim compost en el qual els dos elements *Coral* –nom de la partida major i d'un antic mas- i *Pidevall* –propietari aleshores del mas homònim i d'aquesta partida- s'uneixen amb la preposició *de* i l'article personal *en* indicant propietat d'en Pidevall, i es precedeixen de l'article neutre arcaic *lo*.

Coral, vinya de Can V. *Can Coral, vinya de***Coralet, mas el** [əˈkuruˈlet]

Mas a l'actualitat molt enrunat que es troba en terme municipal de Susqueda, a tocar del d'Osor, molt proper al torrent del Coll que neix sota el coll de Nafre; parroquialment també es localitza en els límits entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda que, de fet, és on es recull majoritàriament per escrit. Apareix cartogràficament amb síncope a *C. Corlet* (MAP 2) i amb canvi gràfic possiblement per confusió de derivació a *El Querolet* (MAP 1).

“*Coralet de Sosqueda*” (NOT 1334); “*Mansi de Coralet*” (CAP 1342); “*Mansum vocato Coralet* parrochie Susqueda termyno Rupit” (CAP 1446); “Confessa tenir per lo Sr del Castell de Rupit un mas meu anomenat Mas Collich ab las terras de aquell y tambe *lo Mas Coralet* dirruit” (LLEV 1731); “*Manso Curulet* parroquia de Susqueda” (ESC 1739); “*mas Corolet* de Juan Coll y Badia parroquia de Osor terme del marquesat de Rupit” (ESC 1781)

Gràficament, cal assenyalar les confusions *o-u* degudes a la neutralització vocàlica en posició àtona i *a-o-u* a la segona síl·laba deguda a l'assimilació que de fet perviu a l'actualitat a nivell oral.

Es tracta d'un topònim possiblement derivat de *Coral* amb el sufix diminutiu *-et*. De fet, aquest mas es localitza a prop de l'antic *mas el Coral* i es devia anomenar així per contrast, segurament per ser més petit fou anomenat *Coralet*.

Corb, llocdit

Partida de terra boscosa que se situava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de la riera de Gironella i del mas el Roscall. No creiem que tingui res a veure amb l'homònim serrat del Corb, límit entre els municipis de Santa Coloma de Farners i Sant Hilari Sacalm, vers el Pedró, tot i la seva proximitat a Santa Creu d'Horta, ja que la situació espacial és diferent.

“Una pessa de terra (...) Afronta asolixent en altre honor llur mediant la Riera de Gironella; a mitg dia així mateix que fou den Camps, a ponent en honor den Gravalosa y a tremuntana així mateix anomenat Corp de Soler y part en altre honor llur que fou den Camps anomenat *Corp* de pertinencias del Mas Ruscaÿ” (LLEV 1731); “...una pessa de terra situada en la Parra de Sata Creu de Horta part Brolla y part Avalaners y part castanyers plantada situada en lo *lloch anomenat Corp* y fou de pertinencias del Mas Ruscaÿ; afronta asolixent ab la Riera de Gironella; a mitg dia en honor de llur Mas Gironella; a ponent part en altre honor llur y part en honor del Mas Gravalosa, y a tremuntana en honor de dit Gravalosa” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloc anomenat Corp* part brollosa part avellaners y castanyer pertinencias del Mas Ruscaÿ” (LLEV 1792)

Escrit de forma ensordida –com la pronúncia-, etimològicament tant pot provenir del llatí *cŭrvus* ‘corb, encorbat’ com de *cōrvus* ‘corb (ocell de la família dels còrvids)’.

Corb, serrat del

“Una pessa de terra o balans de terra en la Parra de Sta Creu de Orta en lo lloch anomenat as Rochar es a saber tot aquell balans de terra sota lo camí del Mas Pigem a la Avena, a la part de mitg dia fen la divisio lo dit camí y lo *Serrat del Corb*” (LLEV 1731)

Per la seva situació, al nord-est del terme municipal, vers els masos Pigem i el Roscall, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, hem de creure que és el serrat que donava nom a la partida de terra homònima. Segons Rams i Tarrés (2002:131) es tracta de la serra que funciona com a límit entre els municipis d'Anglès, Brunyola i Osor ja que Juli Serra, a 1890, s'hi va referir dient que “...sirve de enlace al macizo de Santa Bárbara con los del Corps y de San Miguel de las Formigas ó Solterra”. V. *Corb, llocdit*.

Corb de Soler

Indret que es localitzava a Santa Creu d'Horta, no lluny del mas el Roscall.

“A ponent en honor den Gravalosa y a tremuntana així mateix anomenat *Corp de Soler*” (LLEV 1731)

Per la situació, semblaria tractar-se d'una forma composta de *Corb* indicant el nom de lloc o partida en la qual es localitzava i *Soler* que possiblement prové del nom comú amb el sentit de solar o pis, d'un habitatge, del llatí *sōlarŭ* derivat de *sōlum* ‘base, fons, terra en què es viu’ (DECat, VIII, 31)

Corbera, aulet d'en

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat lo *Aulet den Corbera* (...) Afronta asolixent part en honor del Mas Plana vuÿ llur, a mitg dia y ponent

en honor den Corbera, y a tremuntana part en honor de dit Corbera y part en honor del Mas Coll y Badia” (LLEV 1731); “pessa de terra *Aulet den Corbera*” (ESC 1749)

De propietat de Bancs i Horta, sembla força evident que devia tractar-se d’una partida de terra boscosa d’alzines situada al nord del mas homònim i a l’oest de can Plana que, possiblement, havia estat de propietat del mas la Corbera; l’origen, però, semblaria antroponímic per l’ús de l’article personal, és a dir, que s’havia pres com a referent el nom del propietari del mas i no pas pròpiament el de la casa.

Corbera, camí de la [əˈkəˈmiðələkurˈβerə]

Sembla evident que es tractava d’un camí que discorria en direcció nord-est i des del qual es podia anar vers Sant Hilari Sacalm en direcció sud passant pels masos el Boschà, la Coma i el Carbonell, vers Osor en direcció est passant pel mas can Plana o vers el santuari del Coll en direcció nord passant pel mas el Celró; un camí que devia discórrer entre els termes municipals d’Osor i Susqueda, possiblement una branca del camí Ral. És possible que es tracti d’una singularització posterior de l’antic camí de les Corberes.

“Fexiam terra ante Mansum Corbera quo limita ab el camí que va del Boschá ad mansum Corbera” (CAPb 1560); “camino de manso Boschans ad mansum Corbera” (CAPb 1562); “camino quo tenditur a manso Buscha ad mansum Corbera” (CAP 1699); “El camino del manso Salró al manso Corbera” (IGCOS 1927); “*Camino o sendero que desde el de Osor al manso Buscá dirige al llamado Corbera*” (OS 1927)

El nom prové del fet que es dirigia a la Corbera .V. *Corbera, mas la*

Corbera, Roca V. *Roca Corbera, casa-castanyeda d’en-partida de terra-sot de*

Corbera, can [ˈkaŋkurˈβerə]

Nom d’una casa que es troba situada al carrer del Verger que creiem que s’origina en el llinatge encara que també podria haver indicat procedència del mas d’aquest nom.

Corbera, casa d’en

Nom pretèrit d’una casa que s’havia localitzat a l’actual carrer Major.

“*Casa den Corbera*” (ESC 1776)

El fet que l’específic es precedeixi de l’article personal *en* ens fa pensar en el fet que el nom de casa s’havia originat en el llinatge.

Corbera, castanyeda de la

“El Turó de la *castañeda de la Corbera* es terreno de monte alto de castaños” (IGCOS 1927); “Mojón nº7 Colocado en el Turó de la *Castañeda de la Corbera*” (OS 1927)

Amb aquest topònim es devia fer referència a un bosc de castanyers que formava part de la partida de la Corbera i que se situaria sobre el mas homònim, just al límit municipal entre Osor i Susqueda, a l’oest del poble d’Osor. V. *Corbera, partida de terra de la*

Corbera, font de la [lə'fɔ̃dələkur'βerə]

Font documentada per informació oral que es troba situada a tocar del mas homònim que n'origina el nom. V. *Corbera, mas la*

Corbera, mas la [ləkur'βerə]

Mas encara existent, tot i que molt enrunat, que es localitza a l'oest del municipi d'Osor, força proper al límit municipal amb Susqueda i a tocar del camí Vell del Santuari del Coll. Documentat des de molt antic, consta el 933 com a un dels masos que els comtes Ramon Borrell i la seva esposa Ermenesenda varen vendre al prevere Sanç (Pergamins de Ramon Borrell n.3 de l'ACA), i encara amb anterioritat, tal com indiquen Bolòs i Hurtado (2001:27, 105) i Pladevall (1993:63), es documenta com a llocdit la forma *Corbaria* (SBB 914 i 922) i *termino de Corbaria* (SBB 928).³⁷⁰ Això implica que ens trobem davant d'un dels masos documentats més antigament de la zona.

“*Ipsum mansum de Corbera, qui fuit de Richelmlo*” (LFM 1068); “*Mansum Corberia*” (NOT 1285); “*Mansum de Corbera*” (NOT 1334); “*Arnaldi ça Corbera*” (PFM 1343); “*Mansi de la Corbera*” (CAP 1446); “*Mansi Corbera*” (CAP 1562); “*Manso Corbera*” (ESC 1594); “*Mansi de Corbera*” (CAP 1622); “*La Curbera*” (COLL 1699); “*Mas Corbera*” (LB 1715); “*la Curbera*” (LB 1724); “*lo mas Corbera*” (LB 1743); “*Antoni Matamalella masover de la Corbera*” (LB 1765); “*Gerónimo Badía y Corbera dueño y pocesor del Manso Corbera*” (LB 1826); “*Agustí Cominal qui per causa de matrimoni entrá en lo mas Corbera*” (FNA 1832); “*la Corbera*” (LB 1838); “*Curbera*” (NOM 1863); “*Corbera*” (PAD 1885); “*manso Corbera*” (IGCOS 1927); “*la Corbera*” (PAD 1930); “*Manso Corbera*” (AM 1944), “*La Corbera*” (GR 1956); “*Manso Corbera*” (DFE 1958); en alguns moments, existia més d'un mas homònim a la mateixa zona ja que al segle XVIII documentem el mas Corbera de Lla i mas Corbera de Sa (LLEV 1731) i amb anterioritat es documentava “*Mansos vocatos des Corberes*” (CAP 1342); “*Mansos des Corberes*” (CAP 1560); “*Mansorum voccatorum de Curberes*” (CAP 1622) o bé la “*via publica quo itur a les Corberes*” (CAP 1622)

Quant a aspectes gràfics, a part de formes arcaiques com *Corbaria* i *Corberia* cal assenyalar el fet que sovint s'omet el genèric *mas* i es precedeix el genèric amb l'article definit exceptuant algun cas d'article salat i neutre-, sobretot a partir del segle XVIII, arribant a l'actualitat amb aquesta forma .

El nom del mas es relaciona amb el llinatge homònim des del segle XI quan documentem *Elzeda de Corbera* (LFM 1068), un llinatge que, de fet, ha arribat fins als nostres dies a Osor com a primer cognom.³⁷¹ Al llarg del temps documentem diferents caps de casa portadors del llinatge: *Raimundus de Corba* (COP 1234) –possiblement amb error de còpia-, *Pere Corbera* (FOG 1497) i *en Corbera* (FOG 1553). La relació entre topònim i antropònim sembla bastant evident fins als segles XVIII-XIX ja que documentem diferents propietaris o habitants del mas amb el llinatge: *Elzeda de Corbera* a 1068, *Raimundus de Corbera* a 1234, *Arnau de Corbera* a 1316, *Bonanat ça Corbera* a 1334, *Arnaldi ça Corbera* a 1343, *Bernat ça Corbera* a 1421, *Pere Corbera* a 1497, *en Corbera* a 1553, *Salvi Corbera* a 1562, *Arnau de sa Corbera* a 1563, *Miquel*

³⁷⁰ Aquests textos corresponen respectivament als documents 174, 173 i 135 del Fons Biblioteca Universitat de Barcelona.

³⁷¹ Segons el PAD 2002 amb dues freqüència.

Corbera a 1605, *Rosa Corbera* a 1731, *Rosa Cominal i Corbera* a 1757, *Gerónimo Badía i Corbera* a 1826; a 1862 apareix el *Manso Corbera* (AM 1862) com a propietat del duc de Medinaceli. Cal afegir encara que el topònim, procedent del llinatge o del nom del mas, apareix com a sobrenom individual encara existent a l'actualitat, *en Corbera*.

Quant a l'etimologia, dues són les hipòtesis presentades pels estudiosos. La primera relacionaria el mot amb *corb*, per tant, es tractaria d'un zootopònim; i l'altra el relacionaria amb *corba* i aleshores es referiria a la forma de l'indret. Balari (1964:116) ja li havia donat aquest mateix sentit: “Corbera: en el bajo-latín Corbaria es derivado de corp y á partir de él ha servido también de calificativo de rocas y peñas guardando la misma signiificación”.³⁷² Moran (1995:36) indica que provindria de *Corbaria*, ‘lloc abundant de corbs’ tot i que posteriorment, a un nivell més genèric, conjuntament amb Rabella i Batlle (2000:63) indiquen les dues possibilitats esmentades, ‘possiblement en el sentit de ‘niu de corbs’ o bé de (roca) corbada’”; Moreu-Rey (ENL:32, 70) també les assenyala totes dues; Alcover i Moll (AlcM, 3, 522) també es mostren dubitatius afirmant que “...no es pot dir amb tota seguretat si *Corbera* ve del llatí **corvaria** ‘niu de corbs o paratge on habiten corbs’ (...) o del llatí **curvaria** ‘(roca o muntanya) corbada’”; per la seva banda, Coromines, a part de desqualificar els plantejaments d’Alcover i Moll afirma que “*Corbera* NL, significa indiscutiblement ‘lloc de corbs, niu de corbs’” (DECat, II, 923), encara que posteriorment matisà aquesta afirmació dient “*Corbera*, primitivament ‘lloc de corbs, niu de corbs’ derivat aplicat per comparació i ponderació a ciutadelles, castells i muntanyes encimbellats, com els rocateres que els freqüenten” (OnCat, III, 431); Moll referint-se al llinatge també recull les dues possibilitats sense donar certesa absoluta a cap d’elles; Balaña (1989:94 i 235) es decanta obertament per la primera proposta de Coromines ja que simplement anota “del llatí *corvu* + *-aria* ‘lloc o niu de corbs’”. En el cas que ens ocupa, atesa la documentació del segle X, *Corbaria*, creiem que s’hauria de relacionar amb l’ocell, i més si tenim en compte que el mas es troba molt proper d’una eminència que s’anomena *roca Corbera*, poc arrodonida quant a la forma, i que fa pensar en un indret idoni per trobar-hi corbs, els *rocateres que ells* – els corbs- *freqüentaven* com esmentava Coromines. Per tant, probablement es tracta d’un zootopònim³⁷³ i que, per tant, el llinatge hauria sorgit a partir del topònim i no a l’inrevés. Tanmateix, Navarro Colás (1963), s’inclina a considerar el mot com a provinent del preromà *karb-*, variant de *kal* pedra o muntanya’ seguint Alcover i Moll.

Corbera, partida de terra la [ləkur'βerə]

Partida de terra situada entre les propietats dels masos can Plana, can Bosc i el Gascó, al sud-est del santuari del Coll, just al límit entre els municipis d’Osor i Susqueda.

“*Partida de la Corbera*” (CAD 1785); “*finca la Corbera*” (AM 1862); “*Finca Manso Corbera*. Límites N. Manso Plana, E. Manso Bosch, O. Manso Gascó. Encinas y castaños” (DFE 1939); “*Partida Corbera* de Maria Tura Bayer linda al N. Con manso Plana, al S. Con manso Bosch, al O. Con masno Gascó” (AM 1944); “*finca la Corbera*”

³⁷² De fet, un dels referents documentals de què se serveix Balari fa referència al mas que ens ocupa, diu, textualment: “Hallase nombrada tambien una *Curbaria*, en el año 1085, dentro de los términos de Sant Martí de Ogaça, y el manso de *Corbera* en 1069 como situado en la parroquia de Sant Pere de Osor en el condado de Ausona” a BALARI i JUVANY, J. (1964): *Orígenes históricos de Cataluña*, p. 116.

³⁷³ En aquesta mateixa línia ja ens havíem manifestat a BRUGERA, Fèlix (2002): “La fauna en la toponímia d’Osor” a *Quaderns de la Selva*, 14, p.213.

(AM 1947); “*Finca La Corbera*” (DFF 1948); “*Pago o paraje C. Corbera, entre manso Bosch y Rocacorbera*” (CAD 1960) –indica que inclou onze peces de terra a més del mas homònim, tot de M. Dolores Gelabert Sala-; “*Finca La Corbera. Límites N. Manso Plana y Manso Casanoba, S. Manso Bosch, O. Manso Celró. Encina y castaño*” (DFF 1965)

La situació evidencia que es tractava de la propietat del mas del mateix nom que origina el nom de lloc. Gràficament, cal destacar que, malgrat que s’esmenta la dependència del mas, aquest genèric, a diferència d’altres partides de terra semblants, és gairebé sempre omès. V. *Corbera, mas la*

Corbera, peça de terra d’en

“*Una fexia Arnaldi ça Corbera*” (PFM 1343); “*Hort den Bernat ça Corbera*” (COP 1421)

Possiblement es tracta de la mateixa peça de terra de propietat del mas i que, per diferenciar-la d’altres possessions de persones amb el mateix llinatge es precedia del nom de fonts enllaçat amb el topònim mitjançant l’article salat que, a més, mostrava la procedència del mas. Desconeixem la situació d’aquesta o aquestes peces de terra encara que probablement es trobaven no massa lluny de la casa.

Corbera, roca [ˈrokəkurˈβerə]

Eminència situada just sobre el camí Vell del Coll a l’alçada del mas la Corbera. Es tracta d’una escarpada roca sobre la qual hi creix bosc d’alzina i algun castanyer cosa per la qual ens fa pensar que podria tractar-se del turó de la Castanyeda de la Corbera.

“*Roca corbera*” (CADT 1785); “*Rocacorbera*” (FN 1811); “*Rocacorbera* (AM 1862); “*Roca Corbera*” (AM 1944); “*Roca Curbera*” (AM 1947); “*Roca Corbera*” (CAD 1960)

Podem observar que sempre apareix sense el determinant que precedeix el topònim fins i tot a nivell oral, fet pel qual ens fa creure que es podria tractar no d’un topònim simple sinó compost i que s’hauria d’escriure aglutinat, ara bé, per escrit predomina la forma sense aglutinar i, per tant, atesa la coincidència entre el genèric i allò que designa, ens decantem per la grafia amb la qual l’introduïm, *roca Corbera*.

Creiem que aquest espai antigament s’hauria pogut anomenar *roca Xuriguera* ja que a 1731 llegim: “...lo lloch anomenat *Rocacorba o Rocaxuriguera* (...) Afronta (...) a mitg dia en honor del Mas Bosch; a ponent en honor den Corbera; y a tremuntana part en honor de dit Corbera y part en altre honor llur” (LLEV 1731), és a dir, se situa a l’espai en què localitzem el nom de lloc que ens ocupa i, d’aquesta manera, *Rocacorba* podria ser un error de còpia per *roca Corbera*. Aquest esment documental, però, ens comporta uns certs dubtes etimològics sobre si es fa referència a *cõrbaria* ‘lloc on habiten corbs’ –que creiem que originaria *roca Corbera*, relacionable amb *roca Xuriguera*- o *cũrvaria* ‘(roca o muntanya) corbada’ –que es relacionaria amb *Rocacorba* si no es tractés d’un error de transcripció-. Tanmateix, la forma de la roca, poc arrodonida, i la situació, sobre el mas homònim documentat de més antic, sembla que el relacionaria molt més amb l’ocell i el mas que no pas amb la forma.

Gràficament, només cal assenyalar l'omissió generalitzada de l'article davant del genèric, les confusions gràfiques *o-u* i *b-v* degudes a les homofonies i les formes aglutinades que, com dèiem més amunt, fins i tot podrien arribar a considerar-se com a correctes si l'omissió de l'article ens portés a considerar-la una forma composta.

Corbera d'Allà, mas

“*Corbera de la*” (NOT 1334); “Rosa Corbera Señora y propietaria del *Mas Corbera de lla* (...) y que te en alou de dita S. Exa. Los sobredits Masos *Corbera de Lla* abitat y Corbera de Sá desabitat” (LLEV 1731)

Terme amb el qual es designava el mas *la Corbera* en contrast amb el mas *la Corbera de Ça* quan aquest encara existia. V. *Corbera, mas la*

Corbera de Ça, mas

“*Mansi de corbera de ça*” (CAP 1342); “*Ça Corbera de Ça*” (NOT 1334); “*Mansi de Corbera de sa*” (CAP 1560); “*Mansi de Corbera desa*” (CAP 1622); “los sobredits Masos Corbera de Lla abitat y *Corbera de Sá* desabitat” (LLEV 1731)

Mas que devia trobar-se molt a prop de la Corbera i que prenia la forma composta amb la preposició composta per contrast amb el mas *la Corbera d'Allà* cosa que demostra l'existència antiga de dos masos homònims a la mateixa zona i justifica expressions documentals com ara *mansorum des Corberes* (CAP 1342), “*Masos de Corberes*” (CAP 1560), “*Mansorum voccatorum de Curberes*” (CAP 1622) o “sobredits *Masos Corbera*” (LLEV 1731) al costat d'altres topònims com ara el *camí de les Corberes*. El fet que a 1731 se'ns presenti deshabitat ens fa creure que aquest és el mas que no existeix a l'actualitat i que el mas *la Corbera d'Allà* és el que es correspon amb l'actual.

Es tracta d'un topònim compost provinent de *Corbera*, possiblement del llatí *corbaria* ‘lloc on habiten els corbs’ i de l'element arcaic de situació espacial *de Ça* ‘d'aquí’ en contrast amb *d'Allà*. Gràficament, cal esmentar l'alternança de les formes *ça* i *sa* quant a la forma arcaica degudes a l'homofonia, i la forma aglutinada *desa* de 1622.

Corberes, camí de les

Camí que arribava fins a la Corbera que s'esmenta en plural quan existien els masos *Corbera d'Allà* i *Corbera de Ça*. Possiblement procedia d'Osor passant per can Bosc, el veïnat de Querosell, venint pel Boscà, o bé del santuari del Coll passant pel Celró, la documentació no permet d'aclarir a quina d'aquestes possibilitats es refereix.

“*Via quo itur a ses Corberes*” (CAP 1342); “*Via publica itur a ses Corberes*” (CAP 1560); “*via publica quo itur a les Corberes*” (CAP 1622)

Es tracta d'un topònim plural degut a l'existència aleshores dels dos masos homònims i que podria ser el mateix que hem localitzat per escrit com a *camí al mas Corbera*, tot i que apareix contemporàniament.

Corcó, mas

Es tracta d'un antic mas que al segle XVIII constava com a derruït i que devia trobar-se prop de l'actual perxada del Rajol i, per tant, del mas can Cercenedes d'Osor.

“Mansum de la Solsia Afrontatur ab oryente in honore vocato de Rechs a merydie in honore vocato de Podio ferran ab occidente in riarya de la Noguereda et a circio in honore *mansi de Corco* et mansi mei de cerceneda” (CAP 1446); “Tot dit llur Mas Rajol (...) Afronta asolixent en hopnor de llur Mas sarsanedas; a mitg dia en honor de llur *Mas Corcò*” (LLEV 1731); “Un altre mas dirruit y al citat mon mas Rejol unit nomenat vulgarment *mas Corcò*” (LLEV 1792)³⁷⁴

L’etimologia de *Corcò* és, com indiquen Moran, Batlle i Rabella (2002:156) d’origen incert. Tanmateix, Moreu-Rey (ENL:166) el considera provinent d’un malnom com també ho fa Coromines referint-se a Santa Maria de Corcò (OnCat, III, 434-435). En relació amb la mateixa població, Pere Balañà (1989:166) anota dues possibilitats etimològiques, com a provinent del llatí vulgar *gurgu* ‘gorga’ o bé de l’àrab clàssic *alcuyun* ‘de les aigües, fonts’. Endemés, malgrat la documentació del llinatge *Corcò* a Osor de forma esporàdica a 1915,³⁷⁵ no creiem que existeixi cap relació entre el topònim i el llinatge ja que la diferència cronològica és molt important. Per tant, desconeixem quina d’aquestes possibilitats o alguna altra podria ser a l’origen del nom.

Corn, roca del [ləˈrokəðəʔkorn]

Topònim força recent que fa referència a una roca situada prop de les Sepultures en direcció a la Casa Nova de Colobrans, al nord-est del nucli urbà d’Osor. Es tracta d’un nom de lloc relacionat amb la cacera del senglar ja que és un punt de trobada quan es fa la retirada, fet que s’indica mitjançant el toc d’un instrument de vent que s’anomena *corn* per la seva forma, provinent del llatí *cōrnu* ‘banya, trompeta’ (DEM: 122).

Cornellà Vila, casa

“Casa n. 21 del Callejón, *casa Cornellà Vila*” (LB 1935)

Nom d’una casa la situació de la qual desconeixem ja que no sabem a quin carreró es fa referència. El que sembla evident és el que el nom sorgeix a partir dels llinatges *Cornellà*, encara existent a Osor³⁷⁶ i que documentem des de principis segle XVIII, i *Vila*, també existent a l’actualitat³⁷⁷ i documentat des del segle XIII, *Berengaria de Vila* (FI 1286).³⁷⁸

Coronat, llocdit

Indret només documentat al segle XV, situat prop de l’antic mas Arrancada, vers la Riba d’Avall i el Gomis.

³⁷⁴ A part d’aquests esments, cal indicar que a 1731 també llegim “... en honor llur del *Mas Corió*” situat a la mateixa zona, cosa que ens fa creure que en aquest cas apareix mal escrit.

³⁷⁵ Llinatge, però, que no apareix recollit per Moll a *Els llinatges catalans*.

³⁷⁶ Segons el PAD 2002 amb cinc freqüències, tres com a primer cognom i dues com a segon.

³⁷⁷ Segons el PAD 2002 amb setze freqüències, nou com a primer cognom i set com a segon és el sisè més nombrós avui a Osor.

³⁷⁸ Possiblement, però, en aquesta datació hauríem de parlar més d’un indicador de lloc, és a dir, una mena de malnom, referint-se a què aquesta senyora devia residir a la vila d’Osor en contrast amb alguna amb el mateix nom que devia residir en algun mas.

“*Loco vocato Coronat*” (CAP 1446)

Es tracta d'un topònim d'origen incert tot i que podria provenir de *corona* o *coronat* en el sentit d'arribar a algun cim (IEC:502); es referiria, per tant, a un turó o cim en el sentit que assenyala Domingo Francàs (1997:74): “Per generalització, hom pot anomenar **corona** tot allò que envolta o constitueix la part superior d'una cosa. Doncs així es pot anomenar també un cim, sobretot si és d'acabament prou vistent”, sentit que ja havien indicat Coromines (DECat, II, 945), “Localment té gran extensió, i està documentada des de molt antic, l'acc. ‘cim planer i arrodonit...’ i Alcover-Moll (AlcM, 3, 560), “La part més alta d'una muntanya”.

Cornalera, casa

“*casa Curnalera* hi viu Pere Paradell” (LA 1817)

Nom pretèrit de casa del qual en desconeixem l'origen i el sentit.

Correu, cal [ˈkaʎkuˈrɛw]

Nom d'una casa situada al carrer Major.

“*Casa cal Correu*” (LB 1950)

El nom s'origina en el fet que en aquest lloc s'hi havia recollit el correu i era des d'on es repartia la correspondència.

Cortal, mas

Antic mas que es localitzava prop de la riera d'Osor, possiblement prop d'on actualment trobem el molí d'en Serra, de fet, era una casa de pertinença del mas la Serra del Toronell. Com a fet destacable també cal indicar que tot i tractar-se d'un mas documentat des del segle XV i fins a les acaballes del XVIII encara com a habitat, no apareix citat en els estudis sobre masos osorencs de Pladelasala ni de Pladevall; contràriament, sí que el recull Codina i Bagué en l' article sobre el Cadastre de 1785.

“*Mansi Cortal*” (CAP 1446); “Ramon Panella masover del *mas Cortal*” (LB 1706); “*lo mas Cortal*” (LB 1710); “*Manso Cortal*” (AMO 1715); “ a mitg dia en honor del *Mas Cortals* y Banchs” (LLEV 1731); “*la Massada dita Cortal*” (LLEV 1731); “Una casa situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Mas Cortal* (...) Afronta asolixent en honor den Masferrer; a mitg dia ab la Riera de Ozor; á ponent en honor den Banchs y part en honor den Tornabisa y part en honor de dit Masferrer” (LLEV 1731); “*lo mas Cortal*” (LB 1740); “Esteva Puig roder cambrer del *mas Cortal*” (LB 1774); “*Manso Cortal* afronta L. Manso Coll, M. La Riera y P. T. Manso Banchs” (CAD 1785); “Una casa en parroquia de Osor dita *Mas Cortal*” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal assenyalar l'aparició d'una forma plural a 1731, possiblement per un error de còpia, i el canvi de genèric a *massada* en un cas.

Etimològicament, possiblement prové del nom comú en el sentit de ‘corral d'ovelles o cabana i pasturatge que té un pastor d'ovelles’, derivat de *cort*, del llatí tardà *cortale* derivat de *cōrte*, ‘estable, corral’ (AlcM, 3, 612).

Cortal, molí Mas V. *Mas Cortal, molí-rieral*

Cortal, rec del Molí del Mas V. *Molí del Mas Cortal, rec del*

Cortals, mas dels

Mas amb forma plural que només apareix en un document. La seva situació ens és desconeguda tot i que sembla localitzar-se vers el mas Boscà dels Dois, no sabem si en terme d'Osor o bé de Susqueda, molt lluny del mas Cortal.

“*Mansi des Cortals*” (CAP 1622)

Gràficament, cal destacar el manteniment de l'article salat en contracció amb la preposició *de* com a enllaç entre el genèric i l'específic.

Etimològicament, com el seu homònim singular, deu provenir del nom comú *cortal* en el sentit de 'corral d'ovelles' o 'cabana i pasturatge que té un pastor d'ovelles', derivat de *cort*, del llatí tardà *cortale* derivat de *cōrte*, 'estable, corral' (AlcM, 3, 612).

Cortals, torrent del Mas V. *Mas Cortals, torrent del*

Corts, llocdit

Topònim situat prop del mas el Veguer en parròquia de Santa Creu d'Horta tot i que molt proper a la de Sant Pere d'Osor.

“Altre pessa de terra herma tinentsa de vuyt vessanas Afronta asolixent en dits honors den vaguer anomenat Llonganyes y Plan Saulina vuy llur cabbreuat dit Cami publich mediant; a mitgdia en honor den Funollet anomenat Feixas desparral que posseheix dita Subirá; a ponent en honor de dit Vaguer anomenat *Cors* y a tremuntana part en honor de dits masos Ribadevall y Gelats” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloch anomenat Sescors* o Rableda” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar que a 1792 apareix amb l'article salat arcaic aglutinat al nom.

Possiblement, el nom del lloc prové del comú *cort* en la seva forma plural, en el sentit de 'lloc on s'hi recullen els animals domèstics per a menjar i dormir' -que en aquest cas seria de pertinença del mas el Veguer-, provinent del llatí vulgar *cōrte*, llatí clàssic *cohors* -*ōrtis* 'recinte tancat' (DEM:123).

Corts de Rebleda

Desconeixem si es tracta dels corrals d'en Fonollet datats a 1446 o del llocdit Corts de 1731 ja que aquestes Corts de Rebleda són de propietat del mas el Fonollet i es localitzen a prop del mas, a la partida de terra la Rebleda.

“Honor llur anomenat *Corts de Rableda*” (LLEV 1731); “A tremuntana en honor llur anomenat *Cort de rableda*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost format per *Corts*, del nom comú *cort*, en plural, amb el sentit de lloc on s'hi recullen els animals domèstics per a menjar, del llatí *cōrte* del

clàssic *cohors*, -*örtis* ‘recinte tancat’ i *Rebleda* indicant que es localitza en aquest indret. V. *Rebleda, la*

Costa, quintà de la

Antiga zona de conreu de propietat del mas el Sobirà, a Santa Creu d’Horta, i del qual en desconeixem la situació.

“El *quintà de la Costa*” (FPS 1657)

Devia tractar-se d’un espai de conreu costerut, amb pendent

Costa de la Font de la Maduixa, partida de terra

“Un tros de terra en lo lloch anomenat la *Costa de la Font de la Matoxa*” (LLEV 1731)

Partida de terra que formava part de la de la Maduixa i que té com a peculiaritat que es tracta d’un topònim compost per tres elements, el substantiu *costa* indicant que és un terreny amb pendent, el substantiu *font* perquè en aquesta zona s’hi localitzava una font i l’específic *Maduixa* perquè la font es troba en aquest indret. V. *Maduixa, font de la*

Costa de la Maduixa, partida de terra de la

“Pieza a la *Costa de la Matuixa*” (AM 1862)

Part de la partida de terra de la Maduixa que devia referir-se a la zona amb més pendent. Destaca, gràficament, l’ensordiment. V. *Maduixa, partida de terra de la*

Costa de la Mata, partida de terra

Petita partida de terra situada sobre el mas la Mata en direcció nord i que destaca pel seu important pendent. Actualment és una zona boscosa de pi.

“Pieza de la *costa de la Mata*” (AM 1862); “Partida *Costa de la Mata*” (AM 1944); “finca *Costa de la Mata*” (AM 1947); “finca *Costa de la Mata*” (AM 1953)

Es tracta d’un topònim compost originat per l’orografia del terreny, costerut, i la proximitat al mas la Mata. V. *Mata, mas la*

Costa de la Morena, la

“Tros de terra brollosa de pertinencias de aquella part brollar, part vaga y de castanyers del mas Pidevall vulgarment dita *La Costa de la Morena*” (LLEV 1792).

Possiblement, es tractava d’una part de la partida de terra homònima que es presenta de forma composta per fer referència a l’orografia, una zona costeruda, amb pendent. V. *Morena, llocdit*

Costa de la Tonya, la

Indret esmentat per Pladelasala (1960:370) com a límit entre les parròquies de Sant Pere d’Osor -en alguna època de Santa Maria del Coll- i Sant Vicenç de Susqueda.

Es localitzava al nord d'Osor, entre el torrent de les Sepultures i les propietats de la Molina del Clascar, no lluny del mas el Clascar, en direcció nord.

“Sigue hasta el torrente que descende delas Sepulturas, tomando después la dirección de la cumbre de la *costa de la Tonya* y luego la de la Costa del Suy en vista del Manso Molina” (DEL 1885)

Topònim compost format per l'orònim *costa* indicant un espai costerut, i *Tonya* que, segons Coromines (OnCat, VII, 292), podria tractar-se d'un parònim de *Tona* d'origen preromà.

Costa de la Vinya, vinya

Peça de terra de vinya que havia estat de propietat del mas el Pidevall i que sembla que es localitzava entre aquest mas i el Pidemunt.

“Tros de terra de *Vinya a la Costa de la Vinya*” (FP 1774); “Tros de vinya anomenada *Costa de la Vinya*” (FP 1779); “Tros de terra puesto dit *la Costa de la Vinya*” (FP 1793); “partida *costa de la vinya*” (HIP 1862)

Es tracta d'un topònim compost per *Costa* en el sentit de pendent, i *vinya* indicant conreu de vinyes, és a dir, que el nom de lloc devia referir-se a una part d'una vinya major situada orogràficament en una zona amb pendent.

Costa del Collsacodina, la

Amb aquest topònim es devia fer referència a la part lateral, amb pendent, del Collsacodina, raó per la qual apareix de forma composta.

“Lloch anomenat las Planas (...) Afronta asolixent en honor llur anomenat la *costa del Collsecudina* mediant camí que va de Ozor a Sta Creu...” (LLEV 1731)

V. *Collsacodina, el*

Costa de les Romegueres, partida de terra

Zona costeruda situada a la muntanya de Sant Gregori, al sud i a l'oest del mas les Romegueres i al nord de les partides de terra de la Comarca i la Maduixa.

“*Las Costas de las Romagueras*” (FN 1710); “Una pessa de terra en lo lloch anomenat *loa Costa de las Romagueras* y en lo quintá del Mas de las Romagueras; afronta asolixent part en honor del mas de las Romagueras (...) y a tremuntana ab llur Mas de las Romagueras” (LLEV 1731); “*partida Costa de las Romagueras*” (ESC 1782); “Pessa de vinya y castanyer *territori vulgarment dit La Costa de las Romagueras*” (LLEV 1792); “pessa de terra en lo *territori vulgarment dit La Costa de las Romagueras*” (FN 1819); “*lloc la Costa de las Romagueras*” (HIP 1853); “*finca costa den Romagueras*” (AM 1947)³⁷⁹

³⁷⁹ Observem que, possiblement, en aquest esment hi ha un ús inadequat de l'article personal ja que com podem observar en els altres documents és evident que el nom de lloc no es refereix al llinatge sinó al mas.

Sembla evident que es tracta d'un topònim compost format per *costa* en el sentit orogràfic de 'zona costeruda, amb pendent, costat de muntanya' i *Romegueres* que es correspon amb el nom del mas sota del qual es localitza. V. *Romegueres, mas les*

Costa del Maroi, partida de terra de la

Partida de terra que devia ser una continuació o una part de la del Maroi, possiblement a la banda est del mas, a la costa que s'enlaira vers el Bancs que n'originaria el nom.

“Una pessa de terra en dita Parra y en la *Costa del Masroy* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Maroy” (LLEV 1731); “Una pessa de terra en la *costa vulgarment dita del Maroy*” (LLEV 1792); “*partida de la costa del Maroi*” (AM 1862)

V. *Maroi, partida de terra del*

Costa del Pont, la [lə'koʃtəðəl'pon]

Nom que rep la partida de terra boscosa situada sobre les Mines d'Osor per la banda sud, concretament sobre les antigues instal·lacions de Minersa i el “Lavadero”.

Es tracta d'un topònim compost de *costa* perquè es tracta d'un espai amb molt pendent i *pont*, terme que es refereix a la proximitat del pont de les Mines d'Osor sobre la riera de Gironella i, de fet, a la carretera d'Osor.

Costa del Pont, partida de terra

Nom que devia rebre la partida de terra boscosa situada a tocar de les Mines d'Osor, entre el pla de la Illeta i el mas la Talaia d'en Bancs i que, segons assenyala el document en el qual apareix, incloïa deu peces de terra a més del pou de la mina.

“*Pago o paraje Costa del Pont*” (CAD 1960)

Es tracta d'un topònim compost format per *costa* en el sentit de pendent, costat de muntanya –el lloc té un bon desnivell–, la contracció *del* i el nom *pont* que possiblement es refereix al pont que a les Mines d'Osor travessa la riera d'Osor o bé al pont de les Bruixes situat sobre la riera de Gironella no massa lluny de l'antiga explotació minera.

Costa del Sui, la

Límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda localitzat a l'est del mas el Clascar i al nord-oest dels Aigols.

“*La Costa del Suy* es vista del manso la Molina” (DEL 1885)

Atesa la situació, el nom de lloc no sembla pas guardar cap relació amb els dos masos que hem documentat amb aquest nom. A banda d'això, desconeixem si es tracta d'un topònim d'origen antropònimic. V. *Sui, pla de*

Costa del Mas Coll, la

“*La Costa del Mas Coll* al Masferrer” (LLEV 1731), “Pessa de terra part conreu, part viña territori vulgarment dit *La Costa del Mas Coll* y al Mas Maferrer unit y agregat” (LLEV 1792)

Zona boscosa amb un pronunciat pendent que se situa sobre el mas Coll i ascendeix en direcció nord vers el Masferrer. El nom s'origina en el mas situat a l'inici de la costa o pendent. V. *Coll (Mascoll), mas*

Costa d'en Jofre, partida de terra

Partida de terra situada entre els masos la Coma i el Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, una zona desnivellada i actualment boscosa.

“*Partida costa den Jofre*” (CAD 1785); “*partida costa del Jofre*” (AM 1862); “*la Costa del Jofre*” (HIP 1857); “*Partida Costa den Jofre*” (AM 1944); “*finca costa den Jofre*” (AM 1947); “*finca costa den Jofre*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost de *costa* en referència a l'orografia de l'espai, al pendent del terreny, del llatí *costa* ‘costella, part lateral i pendent’ (DEM:123) i *Jofre* que, precedit per la preposició *de* indicant propietat i l'article personal *en*, creiem que es refereix al prenom o al llinatge –però que només localitzem a Osor a la primera meitat del segle XX-, provinent del nom germànic *Gautfrid* tal i com assenyalen Albaigés (DNP:203) i Moll (ELC:113).

Costa de Noguera

“*Pessa sa Costa de Noguera*” (CAP 1343)

Zona costeruda de conreu en la qual hi devia haver hagut alguna noguera que n'originaria el nom. Situada en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll.

Costa d'en Roure, peça de terra la

Antiga peça de terra situada en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent parcialment del Priorat del Coll.

“*Pessa sa Costa den Roura de Pera Puigdevall*” (CAP 1620)

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *costa* ‘pendent’ i *Roure* que, precedit de l'article personal, deu respondre originàriament al llinatge que documentem a Osor des del segle XV i fins als nostres dies tot i que en vies de desaparició ja que segons el PAD 2002 apareix amb una única freqüència i com a segon cognom.

Costa d'en Vila, la

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *costa den Vila*” (LLEV 1731); “Pessa de terra vinya territori anomenat Puigrodon, antes *La Costa den Vila*” (LLEV 1792)

Possiblement es tractava d'una petita possessió de terra situada vers Puig-rodon amb pendent –d'aquí sorgiria *costa-* i que havia estat de propietat d'algú nominat *Vila* – segon element del topònim compost precedit de l'article personal *en-*.

Costa de Puig-rodon, la [lə'koʃtəðə'puðʒru'ðon]

Zona costeruda situada a la banda oriental de la partida de terra de Puig-rodon, sobre les partides del Solà i del Soleric. Es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *costa* indicant terreny amb pendent, del llatí *costa* 'costella, part lateral i pendent' i *Puig-rodon* que és l'específic que nomena la partida de terra a la qual arriba. V. *Puig-rodon, partida de terra*

Costafreda, puig de

Devia tractar-se d'un turó que se situava entre la riera d'Osor i el mas les Berbolades, a l'oest del municipi, prop de la carretera actual d'Osor a Sant Hilari Sacalm, vers els quilòmetres dotze i tretze, una zona amb evidents desnivells.

“*Serro de Costafreda*” (ESC 1594); “*Serro dicho Costafreda*” (ESC 1639)

El topònim és un nom compost aglutinat de *costa* en el sentit de pendent en la part lateral d'una muntanya, provinent del llatí *costa* 'costella, part lateral i pendent' (DECat, II, 998), i de *freda* de la qual en desconeixem el sentit, sobretot per la mancança de documentació més antiga; és possible que s'originés en el llatí vulgar *frīgīda* 'freda' com assenyalen Moran, Batlle i Rabella (2002:22), Moreu-Rey (ENL:51), Balañà (1989:255) o Coromines (OnCat, I, 35) en referència a la població del Vallès Oriental *Aiguafreda*. De fet, la zona en la qual creiem que se situa el lloc és molt ombrívola i poc calorosa, aleshores, el topònim podria referir-se a una *costa ombrívola* tot i que no deixa de ser una hipòtesi.

Costes, llocdit les

Indret situat a la parròquia d'Osor, proper a la de Santa Creu d'Horta, entre les propietats del mas la Riba d'Amunt, el pla de la Vella i la Creu de Llevanyes, al sud del municipi d'Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat las Costas* (...) Afronta asolixent en honor llur; a mitg dia així mateix antiguament anomenat pessa de la Montanya ó Gallinada; a ponent en honor del Mas Ribademont; y a tremuntana en honor llur anomenat Castandell” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloch anomenat las Costas*” (LLEV 1792)

Forma pluralitzada que deu originar-se en els forts pendents que existeixen en aquella zona, és a dir, que etimològicament, procediria possiblement del llatí *costa*, 'pendent, costat d'una muntanya'. No oblidem que en aquest espai és on localitzem diversos turons i colls de muntanya: la Creu de Llevanyes, el pla de la Vella o el coll de la Casa Nova de la Muntanya.

Costes de la Penella, les

Partida de terra que s'incloïa dins de l'homònima i que feia referència a la zona costeruda que es localitza davant del mas la Penella.

“Tros de terra herma *territori nomenat Las Costas de la Panella* que es de pertinencias del mas Panella” (LLEV 1792).

Es tracta d'un nom compost originat en l'orografia, amb pendent, de la zona i el nom del mas, la Penella, al qual pertanyia i prop del qual se situa. V. *Penella, mas la*

Costes del Soleric

Petita partida de terra que sembla que se situava al nord del mas el Soleric.

“Piezas de tierra de forma irregular llamada *Costas des Solarich* de cultivo y viñedo, linda con manso Solarich al sur” (CB 1853); “Pieza de tierra *Costas del Salarich*” (CB 1913)

Es tracta d'un topònim compost format pel plural de *costa* en sentit orogràfic d'espai amb pendent, costerut, del llatí *costa* 'costella, part lateral i pendent' (DEM 123) i *Soleric*, topònim referit al mas que serveix de referent espacial. V. *Soleric, mas el*

Cot, roca del

Límit entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, molt a prop dels límits entre els municipis d'Osor, Sant Hilari Sacalm i Santa Coloma de Farners, una de les zones més al sud de l'espai geogràfic que estem estudiant, prop del pla de les Cases.

“Tomando por el camino de las Esposas gira hacia Levante por el Campo de las Cassas siguiendo por la *roca del Cot* y por unas rocas y cerro de la Casanova de Albó” (SMV 1844)

Possiblement es tracta d'un topònim de caràcter tautològic ja que podria provenir del llatí *cos, cotis* 'pedra, roc' (DECat, II, 1006; OnCat, III, 455; AlcM, 3, 366), un terme que no resulta gens estrany com a nom de lloc.

Creiberis, bosc

“*Bosc anomenat Creyberis*” (CAPb 1342)

Segons aquest únic referent escrit, semblaria tractar-se d'un espai boscós de propietat d'Arnau Castaler d'Osor. Desconeixem, però, quina devia ser la situació i quin podria ésser el seu sentit semàntic i l'origen etimològic

Cremada, la [ləkrə'maðə]

Important porció de bosc que s'estén entre els masos Becdejú i la Penella arribant a prop de la riera d'Osor. Es tracta d'un topònim força recent perquè es refereix a l'extensió de terreny que va patir un important incendi durant la dècada dels vuitanta del s.XX, per tant, es tracta d'una substantivització del participi singular femení del verb *cremar*.

Cremada, llocdit Era V. *Era Cremada, llocdit*

Cremada, pla Era V. *Era Cremada, pla*

Cremada, perxada de la [ləpəɾ'ʃaðələkrə'maðə]

Zona boscosa de castanyer situada al sud-est d'Osor, prop del mas el Veguer i al costat de la perxada del Forn, al nord de cal Rectorat. Possiblement, el nom s'origina en

el fet que l'espai s'incendià fet del qual, però, no se'n serva record. Si fos així, es tractaria d'una substantivització del participi femení del verb *cremar*.

Cremada, serra d'Era V. *Era Cremada, serra d'*

Cremada, sot d'Era V. *Era Cremada, sot d'*

Cremada de les Sorreres, la [ləkɫə'maðələssu'rerəs]

Indret en el qual trobem localitzada la font de les Sorreres, entre els masos el Barder i el Fonollet, al nord-est de la riera d'Horta. El topònim compost prové del fet que es tracta d'un lloc en el qual hi va haver un incendi anys enrere, derivat postverbal, per tant, de *cremar* i el llocdit en el qual es localitza, *les Sorreres*. V. *Sorreres, torrent de les*

Crespí, mas

Atès que el propietari del mas -Gaspar Planas a 1731 i Pau Planas a 1792- és pagès de Susqueda i terme de Rupit, hem de creure que aquest mas no es trobava en terme d'Osor però que havia de trobar-s'hi a prop ja que les seves possessions entraven en municipi osorenc. Segurament, era proper al mas la Plana, al sector més al nord de la zona treballada, vers can Bosses Vinyes i la Bruguera, ja en terme de Susqueda.

“Dos perras de terra situadas en dita Parra de Susqueda, terme de Ozor de pertinencias de llur *Mas Crespí* dirruhit” (LLEV 1731); “Dos perras de terra parroquia de Susqueda terme de Osor de pertinencias del *Mas Crespí* dirruit” (LLEV 1792)

Possiblement, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del prenom *Crespí*, derivat de *Crisp* del llatí *Crispus*, tal com indica Josep M. Albaigés (DNP:112) o bé del llinatge homònim provinent, segons Borja Moll (ELC:81), del gentilici llatí *Crispinus*, derivat de *Crispus*, un llinatge que documentem esporàdicament a Osor en textos datats entre 1864 i 1871; malgrat això, no creiem que existeixi cap relació entre el cognom osorenc –posterior cronològicament al mas- i el nom de lloc.

Creu, castanyers de la [əlskəʃtə'nejðələ'krew]

Petit bosc de castanyers situats sobre la Codina Vella que s'inclou a la partida de terra de la Codina i que es particularitza pel fet de ser un arbre poc abundant en aquesta zona nord del terme municipal d'Osor, en parròquia de Susqueda. El topònim s'origina en què aquests castanyers se situen just al límit de la propietat o partida de la Codina on s'hi localitza una creu de terme.

Creu, font de la [lə'føndələ'krew]

Font situada sobre la Codina Vella, al nord del terme municipal osorenc, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i antigament de Sant Miquel de Maifré. A prop de la font hi ha una creu de terme que indica la fi de la propietat del mas la Codina, aquest element és el que origina el nom de la font.

Creu, hort de la

“Una pessa de terra cultiva situada en dita Parra anomenada lo *Hort de la Creu* (...) Afronta assolixent, mitgdia y ponent en altre honor llur, y a tremuntana en honor den

Casamitjana y Fontdeborrell” (LLEV 1731); “Pessa de terra conreu dita vulgarment *Lo Hort de la Creu*” (LLEV 1792); “*lo hort de la Creu*” (LA 1847)

Atesa la situació que ens indica el document de 1731, creiem que es tractava d’una peça que formava part de la partida de terra Sot de la Creu situada, possiblement, a l’indret on hi havia hagut la creu que va originar el nom del sot i de la partida de terra. V. *Creu, sot de la*

Creu, partida de terra Sot de la V. *Sot de la Creu, partida de terra*

Creu, perxada de la [ləpər’ʃaðəðələ’krɛw]

Bosc de castanyers documentat oralment que se situa entre els masos el Clascar i la Molina del Clascar, al nord del terme municipal d’Osor, just al límit amb Susqueda a on correspon parroquialment. El fet que es trobi just als límits municipals, i entre límits particulars, ens fa creure que l’origen del nom de lloc es produeix per l’antiga existència d’una creu de terme.

Creu, serrat de la [əl’s Creu, sot de la (1)] [əl’sə’raddələ’krɛw]

Espai situat sobre el sot de la Creu, prop de la riera de la Noguerola. V. *Creu (1), sot de la*

Creu, sot de la (1) [əl’soddələ’krɛw]

Curs d’aigua afluent de la riera de la Noguerola per la banda oest i del qual se n’aprofita part de l’aigua per potabilitzar-la al dipòsit municipal. Neix a l’oest del Ripoll i discorre en direcció nord-est.

“*Sot de la Creu*” (CAD 1785); “*torrente sot de la Creu*” (HIP 1862); “el llamado *sot de la Creu*” (LA 1921); “*Sot de la Creu*” (AM 1947); “*Sot de la Creu*” (DFE 1967)

El topònim s’origina en el fet que el curs d’aigua esdevé en algunes parts límit de propietats particulars i, per tant, creiem que prové del sentit referit a una creu de terme.

Creu, sot de la (2) [‘soddələ’krɛw]

Topònim homònim de l’anterior només recollit per informació oral i que es troba situat prop de la creu de terme de la partida de la Codina; a l’actualitat es tracta d’un sot sec on només hi discorre aigua quan plou amb una certa abundància. Es localitza al nord del terme municipal osorenc en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i el nom prové de la creu de terme que indica el límit de l’esmentada propietat.

Creu, vinya de la [lə’βijɲəðələ’krɛw]

Antiga peça de terra de vinya que a l’actualitat ha esdevingut una zona boscosa dins de la partida de terra de la Codina. Es troba al nord del terme municipal d’Osor, sobre el mas la Codina *Vella*, prop dels límits de la propietat, on existeix una creu de terme que en deu originar el nom del lloc.

Creu Cremada, llocdit la

Topònim compost antic que servia per anomenar l’actual muntanya de Sant Benet a cavall dels termes municipals d’Osor i Susqueda i parròquia de Santa Pere

d'Osor tot i que al límit amb Sant Vicenç de Susqueda a l'oest de l'espai treballat i que devia referir-se a una partida de terra.

“Petiam terra sitam in loco vocato la Creu Cremada” (CAPSOLT 1560); “petiam terra sitam in loco vocato la Creu Cremada” (CAPb 1562); “loco vocato la Creu Cremada” (CAP 1622); “Pieza de tierra sita en territorio antiguamente llamado Creu Cremada conocida oy por Mortissó o Monte de San Benet” (FNA 1832)

Gràficament, cal dir que a la darrera documentació de 1832 el nom de lloc no apareix precedit per l'article a diferència de les altres ocasions, fet que demostraria que el terme havia assolit plenament el caràcter de topònim ni que sigui amb sentit pretèrit.

Etimològicament, el primer element del conjunt compost, *creu*, podria haver-se originat en una creu de terme ja que, com esmentàvem més amunt, se situava en límits municipals i parroquials entre Osor i Susqueda; tanmateix, també podria provenir d'una creu religiosa ja que en aquesta zona hi havia existit una capella dedicada a Sant Benet. El segon element, *cremada*, semblaria un adjectiu provinent del participi del verb *cremar* en el sentit de 'consumida pel foc' com ocorre en altres topònims del domini lingüístic com el mas Cremat o la Nau Cremada, ara bé, desconeixem si això es va esdevenir d'aquesta manera ja que no tenim referències documentals de cap incendi.

Creu Cremada, peça de terra la

“Petiam terra vocatam la Creu Cremada afrontam ab oriente cum camino vigatano quo tenditur a Capella V.M. Colle a Collum de Caros” (COLL 1699); “petia terra vocata la creu cremada parrochia de Osor” (CAPSOLT 1699)

Peça de terra que, per metonímia, prenia el nom de la partida a la qual pertanyia, situada a la muntanya de Sant Benet. V. *Creu Cremada, llocdit la*

Creu de la Codina, la [ˈkrɛwðələkʊˈðinə]

Creu de terme que indicava la fi de les possessions del mas la Codina, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. És evident que el topònim s'origina en el nom del mas. V. *Codina, mas la*

Creu del Cerver, la [ləˈkrɛwðəlsərˈβe]

Creu de terme en la qual, a més dels límits de propietats del mas del mateix nom, s'hi troba un encreuament de carreteres, just al límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, entre els masos el Cerver i la Casa Nova de Colobrars. Per aquesta situació apareix documentada com a límit parroquial “*creu del Server*” (DEL 1885). Segons Pladelasala (1960:370, 371) aquest punt antigament s'havia anomenat *el Greval* (SUS 1068) ja que coincideixen com a límits parroquials en els dos documents, el del segle XI i el del segle XIX. V. *Cerver, mas el*

Creu del Collsacodina, la

“Del Serrat de Serratorta fins a la *creu del coll sa cudina*” (FI 1613), “el Serrat que puja de la *creu del coll sa Codina* al puig Saurina” (FI 1628)

Gràficament, només cal esmentar el fet que el topònim apareix sense aglutinació.

Possiblement, amb aquest nom es fa referència a alguna creu de terme que es trobava situada en aquest indret, de fet, apareix documentat com a afrontació de les propietats del mas de ca n'Iglésies. V. *Collsacodina, el*

Creu de Llevanyes, la [lə'krɛwðəɫə'βaɾnəs]

Creu de terme situada al sud-est del coll homònim i al nord-est del coll de la Casa Nova de Muntanya, límit entre els municipis d'Osor i Sant Hilari Sacalm. Apareix en algunes obres cartogràfiques com a *Creu de Llevanyes* (MAP 1, 3) i recollit al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) com a *la Creu de Llevanyes*.

“*Creu de Lavanyas*” (LLEV 1731); “dicho punto *Creu de Llabanyas*” (OSHS 1889); “Mojón nº 10 Encontrado en dicho punto *Creu de Llabanyas* (...) siendo la heredad el confinamiento de Saleta y Culí, según el amojonamiento particular de ambos propietarios colindantes que se halló en dicho lugar” (OSHS 1890); “*la creu de Llavanyas*” (LA 1917)

Gràficament, cal esmentar la forma no palatalitzada de 1731. V. *Llevanyes, coll de*

Creu del Portell, la [lə'krɛwðəpur'teɫ]

Límit municipal entre Osor i Susqueda al nord-oest d'Osor i al nord-est de l'embassament de Susqueda. Segons un informant oral, hi havia existit una creu de terme que en justificaria una part del nom. Per la seva situació, apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i a diverses obres cartogràfiques, *Creu de Portell* (MAP 1, 2, 3) i *C. De Portell* (MAP 5).

“Situado en el sitio conocido por *Creu de Portell* y en linde de terrenos de monte alto de enzina de las propiedades Planicas y Codina” (IGCOS 1927); “Mojón nº 19 Colocado en el punto conocido por *Creu de Portell*” (OS 1927)

Etimològicament, es tracta d'un topònim compost per *Creu* en el sentit de 'creu de terme', del llatí *crūce* (DEM:125) i *Portell*, derivat diminutiu de *port* amb el sufix *-ell* i amb el sentit de 'pas estret entre muntanyes' (DECat, VI, 722), un sentit que descriu perfectament el lloc.

Creu del Portell, turó de la [əɫtu'roðəɫə'krɛwðəpur'teɫ]

Punt més elevat de l'espai conegut com a la Creu de Portell, a 620 metres d'alçada, límit municipal entre Osor i Susqueda al vessant nord-oest. Apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a *turó de la Creu del Portell*. En canvi, a d'altres obres cartogràfiques i en una guia excursionista apareix de forma simple, *el Portell* (MAP 2, 7 i Cardós). V. *Creu del Portell, la*

Creu del Soler (del Coll), la

Indret situat just al límit entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor (o Santa Maria del Coll), prop del mas el Soler del Coll.

“*La Creu del Solé*” (ACL 1723)

El fet de tractar-se d'un límit parroquial ens fa creure que es tractava d'un topònim compost format pel nom *creu* amb el sentit de creu de terme i *Soler* referit al mas el Soler del Coll. V. *Soler (del Coll), mas el*

Creu d'en Camps, la

Indret actualment no recordat que se situava en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Amanç d'Anglès.

“Part en honor del Mas Gravalosa y part en honor del Mas Panella de sant Amans sota la *Creu den Camps*” (LLEV 1731)

Devia tractar-se d'una creu de terme de les propietats d'alguna persona que portava per llinatge *Camps* com demostraria l'ús de l'article personal *en* o bé del mas homònim ja que no massa lluny d'aquest hi ha un mas osorenc que s'anomena la Penella; tanmateix, en aquesta època el Camps era un mas propietat dels Pidemunt o dels Pidevall la qual cosa ens fa pensar més en la primera possibilitat si no és que es tracta del nom de lloc s'havia establert plenament independentment del llinatge dels propietaris del mas homònim. Sigui com sigui, creiem que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic.

Creu d'en Cercenedes, la

Topònim a l'actualitat inexistent que devia referir-se a alguna creu de terme que indicava els límits de la propietat del mas Cercenedes, desconeixem, però, on se situava i si feia referència al mas Cercenedes d'Osor o al mas Cercenedes de Susqueda.

“Lloch vulgarment dit la *Creu den Sarsanedas*” (ESC 1775)

L'origen, com assenyala l'ús de l'article personal *en*, és antroponímic, referint-se al llinatge o bé a un malnom individual –sempre relacionat amb un dels masos- del propietari de la casa homònima.

Creu d'en Cercenedes, partida de terra la

“*Partida de terra la Creu den Sarsanedas*” (ESC 1775)

Topònim referit a la propietat de Cercenedes –no sabem si d'Osor o de Susqueda- situada a l'indret que porta el mateix nom i del qual en desconeixem la situació. V. *Creu d'en Cercenedes, la*

Creu de Portell, collet [ku'λeddə'krɛwðəpur'tel]

Pas entre muntanyes situat a la creu de Portell, just als límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord-est de l'espai treballat. Documentat oralment i en una obra cartogràfica de 1892, *coll de Portell* (MAP 6), es tracta del pas natural al Portell, per tant, un topònim creat per extensió. V. *Creu de Portell, la*

Creu de Rocamonera, la

Indret situat prop de la riera de la Noguerola, no massa lluny del mas el Ripoll.

“Una pessa de terra anomenada Saplantada de *la Creu de Rocamonera* (...) Afronta assolixent ab llur Mas de la Nugareda; a mitg dia en honor de llur Mas Ripoll” (LLEV 1731); “Pessa de terra anomenada la Plantada de *la Creu de Rocamonera*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost per *creu* possiblement fent referència a una creu de terme i el nom compost aglutinat pel substantiu *roca* i l'adjectiu *monera*, el sentit del qual desconeixem encara que podria provenir de *molner*, un derivat de molí.

Creu de Rocamonera, peça de terra la Plantada de la V. *Plantada de la Creu de Rocamonera, peça de terra la*

Creus, coll de

Topònim únicament recollit per l'excursionista Artur Osona a les acaballes del segle XIX i que situa al sud del coll de Querós on afirma que s'hi podien veure tres creus de terme, raó per la qual és molt probable que es localitzés al pla de les Lloses on hi ha el límit entre tres municipis, Sant Hilari Sacalm, Susqueda i Osor; diu “*Coll de les Creus* (tres creus) sobre Coll de Carós a 1050 m.” (Osona 1886). Sembla evident que el topònim és un plural de *creu* en el sentit de ‘creu de terme’, del llatí *crūce*.

Crofogereda d'Avall, mas

Com el mas Crofogereda de Dalt, es tracta d'una antiga casa només anotada per Pladevall (1962:284 i 1980:7) que documenta a partir del MAN 1316 actualment perdut: “Crofogeda o Crofogereda superior, habitat en 1317 per Esclarmenda i el seu fill Elies sa *Crofogerde superiori*. Sens dubte hi hauria també un *mas Crofogereda d'avall*. Estaria situat vers el Ripoll, Puig-rovir i les Ribes”.

Es tracta d'un topònim d'origen desconegut tot i que semblaria un derivat a partir del sufix col·lectiu llatí *-etum, -eta*. Creiem que aquest mas és el mateix que assenyala Pladelasala (1960:374), sense dir-nos-en la procedència documental, datant-lo del segle XIV i situant-lo prop de la riera la Noguerola, “*Sasfoguerdes superiors e inferiors*, s.XIV”.

Crofogereda de Dalt, mas

Mas únicament esmentat per Pladevall (1963:284 i 1980:7) que documenta a partir del desaparegut manual parroquial de 1316-1318: “Crofogereda o Crofogereda superior, habitat en 1317 per Esclarmenda i el seu fill Elies sa *Crofogerde superiori*. Sens dubte hi havia també un mas Crofogereda d'avall. Estaria situat vers el Ripoll, Puigrovir i les Ribes”.

És tracta d'un topònim d'origen desconegut malgrat que semblaria tractar-se d'un mot derivat del sufix llatí *-etum -eta* que semblaria de caràcter col·lectiu. Creiem, a més, que aquest mas és el mateix que esmenta Pladelasala (1960:374), sense dir-nos-en la procedència documental, situant-lo al segle XIV i prop del torrent de la Noguerola, “*Sasfoguerdes superiors e inferiors*, s.XIV”.

Crosa, bosc de la [əl'βozgdələ'krozə]

Partida de terra boscosa que apareix recollida en el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3) i en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004), aspecte que li dona caràcter oficial. Se situa sobre la riera d'Osor i el mas homònim, que

és l'element que origina el nom de lloc, en direcció nord, entre els masos la Crosa, els Artigots i el Bancs. V. *Crosa, mas la*

Crosa, camí de la [kə'miðələ'krozə]

Camí que des del Pidevall es dirigeix en direcció est al mas que n'origina el nom.

Crosa, castanyeda de la

Peça de terra boscosa de castanyers que se situa dins del que avui s'anomena el bosc de la Crosa a tocar de les propietats dels masos Bancs i Masferrer, al nord, per tant, del mas la Crosa.

“Pessa la *castañeda de la Crosa* de pertinencias del mas Banchs” (HIP 1862)

El nom prové, possiblement, del fet de pertànyer a la partida de terra homònima o del fet que anteriorment havia estat de propietat del mas la Crosa. V. *Crosa, mas la*

Crosa, gorga de la [ˈgorɣəðələ'krozə]

Hidrònim situat a la riera d'Osor, sota el mas del mateix nom, a uns tres quilòmetres d'Osor. Només recollit oralment, el nom prové de la proximitat entre aquesta gorga i el mas la Crosa. V. *Crosa, mas la*

Crosa, hort

Aquest nom devia referir-se a una antiga peça de terra situada dins el nucli urbà d'Osor que és on localitzem la partida de terra l'horta de can Vidal.

“Horta de CanVidal limita al S. Con *Hort Crosa*” (AM 1944); “*Hort Crosa*” (AM 1953)

En aquesta ocasió, atès l'allunyament físic amb el mas homònim, hem de creure que el topònim, possiblement, és d'origen antroponímic, provinent del llinatge documentat a Osor fins a mitjan segle XX o bé d'un malnom individual que indicaria procedència del mas, fet no gens estrany ja que en el segle XVIII hem documentat a *Segismundo Crous alias Crosa* (LLEV 1731) amb aquest sentit.

Crosa, mas la [lə'krozə]

Mas que encara resta dempeus que es localitza sobre la riera d'Osor a uns tres quilòmetres i mig a l'est del poble d'Osor. Pladelasala (1960:373) el data del segle XIV mentre que Pladevall el data del segle XVI, com a *Croza* (MAN 1553). Endemés, apareix situat cartogràficament com *La Crosa (ruinas)* (MAP 1), *Can La Crosa* (MAP 2), *la Crosa* (MAP 3, 4), i en obres d'excursionisme, “*la casa de la Crossa*” (AAEC 1882, Osona 1886), i recollida al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com *la Crosa*. En el nostre estudi també l'hem localitzat en un document del segle XIV, com a *Crosa o Carosa* (NOT 1334) i, com a llinatge, des del segle XV, *en Crose* (LLC 1440); tanmateix, quan apareix més freqüentment és des de les acaballes del segle XVII.

“*Crosa o Carosa*” (NOT 1334); “Narcis Pi y Bayer possessor del *mas Crosa*” (LV 1691); “Jaume Codina masover de *la Crosa*” (LB 1700); “*la casa de la Crosa*” (LB 1703); “*la Crosa*” (LB 1711); “*lo mas Crosa*” (LB 1729); “Jaume Bayer y Crosa Pages de Ozor y Esteve son fill señors utils y propietaris de llur *Mas Crosa* (...) afrontan

asolixent en honors del Mas Camps que posseheix Pidemunt; A mitg dia part en altre honor llur y part ab dit Mas Camps mediant la Riera de Ozor; A ponent en altre honor llur de pertinencias del Mas de la Riera; Y a tremuntana part en honor del Mas Banchs, part en honor del Mas Baceda y part en honor del Mas Masferrer” (LLEV 1731); “Stephanus Bayer y Crosa dominusque utilis et proprietarius mansorum Bayer y Crosa” (CB 1751); “La Crosa” (LB 1769); “Lo dit son mas Crosa deJaume Bayer y Crosa” (LLEV 1792); “la Crosa” (LB 1804), “Crosa” (PAD 1880); “Crosa” (PAD 1884); “el manso Crosa” (LB 1925), “La Carosa” (PAD 1930); “Manso Crosa” (AM 1947)

Gràficament, el més destacable és la freqüent omisió del genèric *mas* que ha portat al fet que la forma oficial, respectant l’oralitat, es reculli només precedint el topònim de l’article definit masculí singular; a part, hi ha un cas d’ensordiment amb escriptura del dígraf *-ss-* possiblement per confusió amb el nom comú *crossa*, i un altra cas de síncopa a *Carosa* possiblement per confusió amb *Querós-Querosa* o bé perquè a nivell oral aquesta forma no ha estat estranya.

El terme apareix àmpliament documentat com a llinatge osorenc entre el segle XIV, *en Crose* (LLC 1440) i fins a mitjan segle XX, en ocasions plenament relacionat amb el mas com a llinatge dels seus propietaris, *en Crosa* a 1440; *Esteve Bayer i Crosa* a 1751; *Jaume Bayer i Crosa* a 1731 o *Jaume Bayer i Crosa* a 1785; propietaris que, en alguna ocasió, varen esdevenir alcaldes del municipi, concretament Jaume Bayer i Crosa en els períodes de 1730-1732 i 1737-1738. És d’aquí que, segons Navarro Colás (1963:67) s’originaria el topònim: “Por la estrecha vinculación que existe entre el manso y sus habitantes este topónimo se nos ha transmitido como un antropónimo”.

Es tracta d’un mot molt freqüent en toponímia d’arreu i segons Coromines és la forma femenina de *cro* ‘clot’, provinent de *croso* preromà d’àrea gàl·lica quasi del tot (OnCat, III, 470); Alcover i Moll insisteixen en què es tracta del femení de *cro* però esmenten que és d’etimologia desconeguda (AlcM, 3, 773); Moreu-Rey (ENL:40, 146) també el relaciona amb *cro* que indica que significa ‘depressió, forat o pendent, segons la situació’ i que considera d’origen cèltic. Desconeixem si aquest n’és l’origen ja que també existeix la possibilitat que provingués inicialment del llinatge homònim que recull Moll amb el mateix sentit dels esments anteriors, forma femenina de *Cros*, un mot d’origen preromà en *crosum* ‘buit’.

Crosa, partida de terra la [lə'krozə]

Situada al nord-est d’Osor, aquesta partida de terra ocupa bona part de l’actual bosc de la Crosa tot i que s’estendria més vers l’est. Actualment és una zona boscosa de pins, alzines i castanyers però, antigament, sobretot en direcció est, a tocar dels masos el Pidemunt, el Pidevall, els Artigots i el Camps devia haver estat un espai de conreu.

“Una pessa de terra ab alguns castanyers situada en dita Parra en lo lloch anomenat *sa Crosa*” (LLEV 1731); “*partida mas Crosa* de Jaime Bayer afronta asolixent amb el Manso Camps; a mitg dia amb el Manso Camps mediante la Riera de Osor; a ponent amb el Mas de la Riera y a tremuntana amb el Manso Banchs, el Manso Baceda y el Manso Masferrer” (CAD 1785); “Pessa de terra de castanyers y bosch *lloch anomenat Sacrosa*” (LLEV 1792); “*Pago o paraje La Crosa*” (CAD 1960) –indica que inclou setze peces de terra i les ruïnes del mas la Crosa de propietat de Joaquim Llevari Iglesias-

Gràficament, cal esmentar l'ús de l'article salat arcaic com a connector entre genèric i específic a 1731 amb el qual s'aglutina a 1792.

L'origen del nom de la partida cal buscar-lo en el mas. V. *Crosa, mas la*.

Crosa, quintà del Mas V. *Mas Crosa, quintà del*

Crosa, revolt de la [əlrə'βo]dələ'krozə]

Corba situada entre els quilòmetres sis i set de la carretera d'Osor a Anglès i que s'anomena d'aquesta manera perquè es troba pràcticament a l'alçada del mas del mateix nom, a l'altra banda, però, de la riera d'Osor. V. *Crosa, mas la*

Crosa, sureda de la [ləsu'reðəðələ'krozə]

Zona boscosa predominantment de suros i d'alzines que s'inclou a l'anomenat bosc de la Crosa. El topònim s'origina en el mas sobre del qual es localitza. V. *Crosa, mas la*

Croses, camp de les [ˈkamdələs'krozəs]

Dos informants orals ens han esmentat el *camp de les Croses* situat al sud-est del mas el Bancs i a tocar del mas els Artigots que creiem que n'és si no la mateixa dels documents, una part. Es tractaria, per tant, d'una partida de terra menor inclosa dins el bosc o partida de la Crosa situada a la banda nord.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor en lo *lloch anomenat las Crosas*; afronta asolixent en honor del Mas Baceda; â mitg dia part ab lo Mas Camps y part en honor den Banchs; a ponent en honor de dit Baceda y a tremuntana dalt a la Serra per ahont passa un camí qui va â Amer” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Las Crosas* (...) Afronta asolixent en honor del Masferrer; a mitg dia en honor den Pidemunt que fou den Camps a ponent y tremuntana en honor de dit Masfer” (LLEV 1731), “Pessa de terra *territori de las Crosas*” (LLEV 1792)

Es tracta d'una forma plural que és probable que mantingui alguna relació amb el mas la Crosa.

Croset, baga de Sota el V. *Sota el Croset, baga de*

Croset, camí del [kə'miðə'kru'zet]

Camí que des d'Osor, en direcció NNO, arriba al mas el Croset passant pel mas el Soleric i la partida de terra de Puig-rodon.

“Partida Badía limita con *camino Cruset*” (AM 1944); “*camino Cruset*” (AM 1947); “*camino Cruset*” (AM 1953)

El nom del camí prové del fet que es dirigeix al mas d'aquest nom. V. *Croset, mas el*

Croset, castanyers del [əlskəstə'nezdə'kru'zet]

Grup d'exemplars de castanyer que es localitza prop del mas que n'origina el nom i que destaquen per la seva forma i antiguitat.

Croset, el

Antic lloc documentat en el segle X i que, possiblement, origina el nom de l'actual mas homònim: “*ipso Croseto*” (SBB 937)³⁸⁰, indret que termenejava a llevant amb *ipsa Calme* –possiblement Sant Gregori-, a migdia *in ipsas Palumbarias* –probablement el Collsapalomera-, a ponent *in ipso Collo de Suscado* –possiblement coll de Nafre- i al nord *in ipsa Paradella*. Bolòs i Hurtado (2001: 27, 53, 105), seguint Ordeig i Mata (1999:52) el daten de l'any 919 com a *Croseto* i assenyalen que aleshores hi havia un o diversos masos: “Dins la Vall d’Osor, en època carolíngia, hauríem trobat diversos “llocs” habitats. Als documents no figura gairebé mai la paraula vil·la, fins i tot el mot vilar per a designar els nuclis de poblament; noms mateixos per a una mateixa realitat. Certament, però, hi havia els “llocs” poblats de Croset, del Coll, del Celró, de Corbera, etc.”³⁸¹ Etimològicament, semblaria derivat de *Cros.V.Croset, mas el*

Croset, font del [‘fɔ̃dətʰkru’zɛt]

Font situada molt a prop del mas del mateix nom, en una zona boscosa de castanyers, i que, de fet, són diverses raó per la qual un informant s’hi va referir en plural com a *fonts del Croset*. El topònim prové del nom del mas. V. *Croset, mas el*

Croset, mas el [ətʰk(u-ə)ru’zɛt]

Mas encara habitat situat al nord del poble d’Osor a tocar del camí que des de cal Teixidor s’enfila fins a Sant Gregori passant pel mas les Romegueres. Documentat com a lloc en el segle IX, *ipso Croseto* (SBB 937), es tracta d’una antiga casa, que en altres èpoques havien estat dues ja que es documenten els masos Croset d’Amunt i Croset d’Avall, que Pladelasala (1960:374) data del segle X –potser partint de l’indicat esment ja que no precisa la font- però que no assenyalava Pladevall en els seus estudis com a existent en el segle XIV i sí en el XVI.

“*La casa del Cruset*” (LB 1703); “*lo mas Cruset*” (LB 1710); “Miquel sabatés masover *del Cruset*” (LB 1715); “los Masos Broguera, y estany dirruits y a dit *Mas Cruzet* units (...) afrontan asolixent en honor de llur Mas Romagueras, part en honor llur del Mas Falgueras...” (LLEV 1731); “*lo mas Croset*” (LB 1759); “Joseph Romagueras y Coll masover *del Cruset*” (LB 1777); “Miquel Coll masover *del mas Cruset*” (LB 1823); “*mas Cruset*” (LB 1846); “*Cruset*” (NOM 1863); “*Curuset*” (PAD 1880); “Y la finca de que forma parte la pieza de tierra Rafech es una extensión de tierras en las cuales hay las casas *Mansos Cruset* y *Badía*” (CB 1881); “*el manso Cruset*” (LB 1918); “*el manso Caruset*” (LB 1920); “*Manso Cruset*” (AM 1944); “*El Curuset*” (GR 1956)

Gràficament, cal assenyalar el fet que es el pronuncii sincopat en algunes ocasions que explicaria formes com *Curuset* o *Caruset*, de fet, Navarro Colás (1963:94) recull el mas com a *manso Can Coroset*. A tot això, cal afegir que hem documentat el terme com a possible llinatge osorenc de forma esporàdica en els segles XVI i XVIII amb la forma *en Cruset* (MAN 1553, LLEV 1731); tanmateix aquesta poca freqüència unida al fet que simplement es precedeixi de l’article personal ens fa creure que podria tractar-se de malnoms individuals indicant procedència del mas, en la línia de l’encara avui recordat *en Crosets* –en plural- o, per escrit, *Angelina Caroset* (LLC 1929e).

³⁸⁰ Pladevall (1993:73) indica que es tracta del document número 9 del Fons Biblioteca Universitat de Barcelona.

³⁸¹ Bolòs i Hurtado (2001:53)

Quant a l'etimologia, semblaria tractar-se d'un derivat de *cross*. Si més no, Coromines (OnCat, III, 470) es refereix explícitament a aquest topònim en aquest sentit: “*El Croset*, antic mas te. Osor, 15 k. NNO del poble, en els pendents de la muntanya de St Gregori de Plantadís, c. 650 alt., escrit *El Cruset* en un rètol (...) no és pròpiament un fonçal, però sí arran d'un dels grans sots que baixen de St. Gregori”. Alcover i Moll (AlcM, 3, 788) només esmenten el terme com a llinatge i no en donen l'etimologia grafiant-lo amb *-u*, com també fa Moll (ELC:191) indicant que es tracta “Probablement derivat de *Cros*”.

Croset, partida de terra [əʔk(u-ə)ru'zɛt]

“*Finca Cruset*. Límites N. Manso Cerver, E. Manso Romagueras, Manso Solarich, S. Manso Solarich, O. Manso Cerver y Casa Coll. Castaños y encinas” (DFE 1939); “*Finca Manso Cruset* de Ángel Viñas Miralpeix de Anglés linda al N. Con manso Cerver, E. con manso Romagueras” (AM 1944); “*finca manso Cruset*” (AM 1947), “*Pago o paraje Curuset*” (CAD 1960) –indica que inclou trenta-tres peces de terra i unes “Roques” a més del mas homònim-; “*Finca El Curuset*” (DFE 1964)

Quant a la grafia, podem observar que, a 1960 i 1964, apareix amb síncope a causa, en bona mesura, a la pronúncia que en alguna ocasió hem oït en referència al mas.

Atès que el nom de lloc fa referència a les terres que eren de propietat del mas homònim, és evident que l'origen es troba en el nom de la casa. V. *Croset, mas el*

Croset, torrent del

“Una pessa de vinya plantada (...) y fou de pertinencias del Mas Bayer (...) Afronta asolixent part ab lo *Torrent del Crozet* y part ab Barthomeu Margarits” (LLEV 1731); “un hort de terra part vinya y part castanyers anomenat la vinya de la Torrentera (...) afronta asolixent ab lo *Torrent que devalla del Croset*” (LLEV 1731); “dit llur mas Croset de munt (...) afrontan (...) a ponent en altre honor llur que fou de Casamitjana, part en honor de Antoni Sunyer que fou de Sabater en lo torrent que vá al Ponterró, part ab lo *Torrent del Crozet*, part en honor den Teixidor” (LLEV 1731); “...mas anomenat Mas Soler (...) afrontant (...) a ponent part en honor de dit Bosch, part ab la Riera major, part ab lo Pontarró y ab lo *Torrent que devalla del Crozet*” (LLEV 1731)

Per les indicacions que ens dóna aquest document, semblaria que es coneix amb aquest nom a dos torrents diferents, un que es dirigeix vers la Maduixa i l'altre vers cal Teixidor, és a dir, que un sot va a raure al sot de cal Teixidor, si no és el mateix, i l'altre al de la Maduixa; de fet, això confirmaria el comentari de Coromines (OnCat, III, 470) sobre el fet que el mas el Croset, que semblaria originar el nom dels dos topònims per la seva proximitat en el seu curs no només es troba situat “arran d'un dels grans sots que baixen de Sant Gregori” –que seria el de cal Teixidor o del Pontarró- sinó més d'un, de tal manera que evidenciaria encara més el possible origen del *Croset* com a derivat de *cross*.

Croset d'Amunt, mas

Forma composta amb la qual es feia referència a l'actual mas el Croset quan encara devia existir a la memòria la presència d'un antic mas Croset d'Avall, com

demostra un text de 1731: “...que per raho de llur Mas Cruzet situat en dita Parra (...) tot lo sobredit llur *mas Crozet demunt* (...) ab los Masos Broguera y estany dirruits y a dit Mas Cruzet units” (LLEV 1731), és a dir, que es refereix al mateix mas indistintament en la forma simple o composta fet que demostra el manteniment de la forma pretèrita que contrastava amb un altre mas homònim desaparegut amb la forma simple present vàlida per la inexistència de l’anterior. Amb aquest esment, podríem anotar que es confirma l’afirmació de Bolòs i Hurtado (2001:53) en el sentit que de molt antic aquesta zona era un “lloc” poblat, és a dir, un indret amb diferents masos que semblarien ser Croset d’Amunt, Croset d’Avall, Bruguera i Estany com a mínim. Curiosament, Pladelasala (1960:372) tot i datar el Croset al segle X, no assenyala el fet de l’existència de dos masos homònims; així mateix, tampoc en fa cap esment Pladevall.

Òbviament, es tracta d’un topònim compost pel nom *Croset* i l’adverbi de lloc *d’Amunt* en contrast amb l’altra casa homònima. V. *Croset, mas el*

Croset d’Avall, mas

Només documentat al segle XIV, “*mansi croseto daval*” (NOT 1334), es tractava d’un mas a l’actualitat desaparegut que devia trobar-se prop de l’actual mas el Croset que s’anomenava aleshores Croset d’Amunt.

Es tracta d’un topònim compost per *Croset* acompanyat, per contrast, per la locució *d’Avall* indicant situació en relació amb l’anterior. V. *Croset, mas el*

Cua de la Font, camp la [ˈkamləˈkuəðələˈfo]

Antiga peça de terra de propietat de can Bosc i que es localitzava a tocar de la font de can Bosc fet a partir del qual se n’origina el nom de lloc compost per *cua* amb caràcter metafòric significant ‘part posterior o final’ i el substantiu *font* referint-se a la de can Bosc.

Cubano, can [ˈkaŋkuˈβanu]

Nom d’una casa situada al carrer Major.

“Catrina i Quim *can Cubano*” (LC 1930)

El nom prové d’un fet episòdic, concretament relacionat amb la participació a la Guerra de Cuba d’un antic propietari, és a dir, que s’origina en el gentilici.

Cubes, peça de terra

Antiga peça de terra de propietat del mas el Sobirà situada a Sta Creu d’Horta a tocar del mas el Viurevol.

“Una pessa de terra que antiguament eran dos pessas de terra anomenada *Cubas* situada en dita Parra de Sta Creu. Afronta asolixent part en honor del Mas Yglesias, y part en honor del Mas Busquets, que fou den Triador; a mitg dia, ponent y tremuntana ab dit llur Mas Viravol” (LLEV 1731); “*Pessa de terra dita Cubas* a Sta Creu” (LLEV 1792)

Desconeixem l’origen del mot que apareix en plural, possiblement perquè, com esmenta el primer document, havien estat més d’una peça de terra potser homònimes. Coromines (OnCat, III, 475) anota en referència a tres partides de terra, *Coll de Cuba*, *Venta de*

Cuba i *l'aljub de Cuba*, que l'ètim del topònim podria ser el llatí clàssic *cupa* 'bota'; no sabem si aquesta hipòtesi es correspon amb el nom de lloc que ens ocupa.

Cu-cut, cal [ˈkaʎkuˈkut]

Nom d'una casa situada al carrer de França. Malgrat que no en disposem de cap evidència, creiem que el terme es degué originar en un malnom de persona relacionat amb una singularitat de caràcter, línia també assenyalada per Moreu-Rey (1981).

Cultiu, el [əʎkuɫˈtiw]

Partida de terra de propietat del mas el Sobirà situada a tocar del mas can Mont.

“Una poció de terra anomenada la Madrusa situada en dita Parra de Sta Creu; Afronta asolixent en honor del Mas Mont anomenat *lo Cultiu*” (LLEV 1731)

Sempre s'esmenta sense genèric, només precedit per l'article definit. Encara a l'actualitat són peces de conreu, cosa per la qual creiem que el topònim prové del nom comú *cultiu*, derivat postverbal de *cultivar* (AlcM, 3, 844), del llatí vulgar *cultīvu* derivat de *colere* 'conrear' (DEM:129).

Curt, cal [ˈkaʎˈkurt]

Nom d'una casa situada al carrer de França i també anomenada amb sonorització cal Gurt i can Gallego.

“*Casa Curt* hi viu Joaquim Xisquet” (LA 1817)

Possiblement, el nom degué originar-se en un malnom referit a les dimensions del cos del seu portador o bé a algú més abans 'curt de gambals'.

D

Dalmau, castanyeda d'en

Tros de terra boscós de castanyer situat al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, vers Becdejú i el puig d'Afrau, al nord-est de l'espai geogràfic treballat.

“Pessa de terra vuy Castañeda situada en los termes de Anglés y de Osó y en lo cim de la *Castañeda den Dalmau*” (FP 1761)

El topònim es relaciona amb el mas Dalmau (AMO 1715) que es trobava en aquesta zona i que a l'actualitat ni existeix ni es recorda. Es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, provinent del prenom o del llinatge que se'n deriva, del llatí *Dalmatius*, un cognom que, per altra banda, documentem a Osor encara que amb poca freqüència al segle XIV i al segle XX, cosa que demostra que no és des d'aquest espai des d'on s'origina el topònim sinó, possiblement, de la banda de la Cellera de Ter o d'Anglès.

Dalt, camp de (1)

Peça de terra situada sobre la casa del mas Boscà

“*Pieza lo Camp de demunt* de pertinencias del Manso Buscá” (CAPSOLT 1831)

El nom s’origina a partir de la situació del tros de conreu en relació amb el mas del qual n’és una possessió i, probablement, per oposició a una altra peça de terra que es devia anomenar el *camp de Baix*. Morfològicament, cal destacar que el nom propi apareix precedit de l’article arcaic *lo* i lèxicament cal destacar la forma *demunt*, una aglutinació de la preposició i l’adverbi malgrat que la preposició *de* continuï precedint-los.

Dalt, camp de (2) [ˈkamdəˈðal]

Feixa de terra antigament de conreu i a l’actualitat boscosa que es troba sobre la Casa Nova de Colobrans o cal Gall.

El topònim, format per la locució prepositiva s’origina, precisament, en el fet de trobar-se sobre la indicada casa, punt de referència espacial. De fet, també hem documentat per escrit una “*feixa Gran de Dalt*” (AM 1947) que tot i tenir el mateix origen toponímic desconeixem si es tracta del mateix indret.

Dalt, carrer de

Amb aquest nom es reconeixia la part de l’actual carrer Major que anava des de la Plaça i l’inici del carrer del Pont fins a la plaça Vella.

“Una casa sita en el *carrer dit de Dalt* cerca la Plasa Vella, afronta ab lo carrer dels Quatre Cantons” (HIP 1803); “Casa vulgarmente dita can Hombreras, *carrer anomenat de dalt*” (FN 1847); “*Calle de Dalt*” (HIP 1854); “*carrer de Dalt* de esta villa” (LA 1883)

Situat a la part final del poble, hem de considerar que es tracta d’un topònim format per la locució preposicional *de dalt* per la seva situació en relació amb la resta del casc urbà; de fet, aquesta és una de les formes més freqüents de dividir una població segons indica Moreu-Rey (1974:18).

Dalt, vinya de

“Partida *Vinya de Dalt*” (AM 1944), “*viña de Dalt*” (AM 1947); “*viña de Dalt*” (AM 1953); “Finca *Viña de Dalt*. Castaños y encinas” (DFF 1962)

Petita partida de terra amb conreu de vinya que devia prendre el nom a partir de la seva situació en relació amb algun punt referencial que, a hores d’ara, ens és desconegut.

Damià, can [ˈkaɲðəmiˈa]

Nom d’una casa situada al carrer de França i que pretèritament també s’havia anomenat cal Noi Xic. El terme s’origina en el prenom masculí d’un antic propietari.

Damià Arbocet, casa de

“Casa i molí de *Damià Arbuset*” (CAD 1785); “Casa cuberta ab tancada que serveix de pahissa anomenat lo *casal de Damian Arbocet*” (FNA 1801)

Nom d'una casa de certes dimensions que prové del prenom i el llinatge del seu propietari. Lingüísticament, cal esmentar la grafia *Arbuset* amb confusió vocàlica deguda a la neutralització i el mal ús de la grafia del so alveolar fricatiu sord.

Damià Arbocet, molí de

“Molí de *Damià Arbuset*” (CAD 1785)

Nom d'un dels molins del poble provinent del moliner d'aleshores ja que sabem que Damià Arbocet es dedicava a aquest ofici.

Dansa, hort d'en

“Tros de terra o *hort dit den dansa* situat sobre la font den Albareda” (FNA 1826)

Topònim que devia designar una peça de terra situada entre el sot de ca n'Aubreda i les Escoles. L'ús de l'article personal precedint l'específic ens fa creure que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic. Atès que el terme no tenim constància que hagi existit com a llinatge osorenc, pensem que es tractava, inicialment, d'un malnom individual que, de fet, no seria pas inèdit ja que Moreu-Rey (1981:45) el recull com a existent a l'Escala (Baix Empordà)

Darnic, Bac de V. *Bac de Darnic*

Darnic, bosc de

“Fexia terra loco vocato *bosc de dernich*” (CAP 1342); “loco vocato *bosch de denich*” (CAP 1560)

Zona boscosa que devia situar-se vers el llocdit homònim que n'origina el nom. V. *Darnic, mas*

Darnic, llocdit

Partida de terra que se situava entre els masos can Coll, Falgueres, Setembre del Coll i Codina del Coll, vers el santuari del Coll i coll de Nafrè, al nord-est d'Osor.

“Vinea loco vocato *Dernich*” (CAP 1342); “petiam terra sive vineam in loco vocato *Darnich*” (CAP 1622); “altre pessa de terra en dita Parra en lo *lloch anomenat Darnich*” (LLEV 1731); “lo *lloch anomenat Darnich*” (COLL 1732), “*lo Darnich*” (de 1737 a CAP 1622)

V. *Darnic, mas*

Darnic, mas

“Mas Coll (...) afrontant (...) a mitg dia en honor del Mas Plana mediant torrent qui devalla entre los Masos Saulina y *Darnich*” (LLEV 1731)

Mas que com a tal únicament apareix en aquest document però que com a lloc amb diversos genèrics apareix en textos dels segles XIV, XV, XVI, XVII i XVIII. Aquest fet

ens fa creure en la possibilitat que podria tractar-se d'un error la forma genèrica plural *masos* i podria tractar-se d'una referència al mas Saulina i al llocdit Darnic. Tanmateix, si no fos així, hauríem de creure que es tractava d'un antic mas situat entre can Coll, can Plana i el coll de Nafre. Gràficament, apareix amb el dígraf *-ch* final, forma arcaica de representar el so velar oclusiu sord.

Etimològicament, cal caracteritzar-lo com a topònim d'origen incert ja que com afirmàvem Bruguera i Escorihuela (1995:385) semblaria tractar-se d'un nom de lloc d'origen cèltic en la línia dels indicats per Coromines (OnCat, IV, 10 i DECat, III, 372) en relació amb Darnius, Darnacolleta o Darna; ara bé, la terminació *-ic* també fa pensar en un origen germànic que podria ser antroponímic, com ocorre amb Collformic, Puigformic, Ardeic o Alberic.

Darnic, peça de terra

“*Petia terra voccata Darnich*” (CAP 1622)

Peça de terra de conreu que devia trobar-se situada al llocdit homònim, en aquest cas a tocar dels masos can Coll i Falgueres. V. *Darnic, mas*

Darnic, quintà del

Zona de terra de conreu que devia situar-se on antigament hi podia haver hagut el mas homònim, als límits entre les possessions del Coll i les de la vall d'Osor, possiblement a la partida de terra del mateix nom.

“*Quintà dit del Darnich*” (ACL 1767)

V. *Darnic, mas*

Darrere Serra de Vielles, aulet [u'leddə'rerə'serəβi'eɫə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzines situada en els límits municipals entre Osor i la Celler de Ter, entre els Aigols i el torrent de Montglòs, és a dir, a serra Viella, a Plantadís.

Recollit oralment, el topònim s'origina en la situació del lloc mitjançant la preposició *darrere* i el nom propi *serra Viella* des de la perspectiva osorenca. V. *Vielles, serra de*

Davant la Fàbrica, perxada [pər'ʃaðəðə'βanlə'fabrikə]

Peça de terra boscosa de castanyer de propietat del Sobirà i que, com indica el nom compost, es localitza davant el mas la Fàbrica del Sobirà, al SSE del terme treballat, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Perxada Davant de la Fàbrica*” (PSOB 2002)

L'origen del topònim, doncs, prové de la situació, a partir de la locució prepositiva *davant de* i el nom de mas *la Fàbrica*.

Davant de l'Horta, perxada [pər'ʃaðəðə'βaŋdə'lortə]

Peça de terra boscosa de castanyer de propietat del mas el Sobirà localitzada davant d'unes terres de conreu situades entre el pla de les Cases i el Pedró, en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

“*Perxada davant de l’Horta*” (PSOB 2002)

El topònim s’origina en la seva situació davant de l’horta del Sobirà.

Davant del Molí, perxada [pərˈʃaðəðəˈβaɲdəlmuˈli]

Zona boscosa de castanyer de propietat del mas el Sobirà localitzada davant del molí del Sobirà, a tocar de la Fàbrica, prop de l’indret on neix la riera de Gironella o de la Grevolosa, a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta.

“*Perxada Davant del Molí*” (PSOB 2002)

L’origen del topònim es troba en la seva situació.

Davant de Santa Creu (d’Horta), perxada [pərˈʃaðəðəˈβaɲdəˈsaɲtəˈkrɐw]

Zona boscosa de castanyers de propietat del mas el Sobirà i que es localitza al nord de l’església que li dona el nom.

“*Perxada davant de Santa Creu*” (PSOB 2002)

Es tracta d’un topònim compost format per la preposició composta *davant de* i el nom propi *Santa Creu* fent referència a la situació de la perxada just davant de l’església de Sant Jaume a Santa Creu d’Horta. V. *Santa Creu d’Horta, església de*

Dep, can [ˈkaɲˈdɐp]

Nom d’una casa del carrer Major originat en un malnom individual *Pera Coll* alias *Dep* (LLC 1929e), del qual en desconeixem el sentit i l’origen.

Dèrica, pont de la [əlˈpoɲdələˈðerikə]

Es tracta d’un altre nom del pont de Mas Coll que va tenir vigència arran de la presència d’una empresa d’explotació de la fusta anomenada la Dèrica.

Descàrrec, collet el [kuˈλɛtəldəsˈkarək]

Collet de muntanya en el sentit de pas entre muntanyes i que se situa sobre el mas el Gelats en direcció nord.

El topònim, només recollit oralment del qual en desconeixem el sentit.

Desforcats, llocdit

Indret situat a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, als límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord del municipi, entre el torrent que prové de la serra de Vielles i el de la Molina del Clascar i el riu Ter.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Valellas, Afronta assolixent ab lo torrent de Valellas; a mitg dia en honor den Terrats anomenat

Desforcats; a ponent en honor den Clascar y a tremuntana en honor de dit Terrats” (LLEV 1731)

Semblaria tractar-se d’una forma composta i aglutinada *de + es + forcats*, “dels Forcats”, del participi-adjectiu plural del verb *forçar* (DECat, IV, 118), derivat de *forca*, del llatí *fūrca* ‘Eina agrícola que consisteix en un pal amb dues o tres puntes habitualment; aparell per a penjar un condemnat’ (DEM:202), que pot provenir de dos orígens, com ja indicarem Bruguera i Escorihuela (1999:148), un de referit al lloc on s’hi va penjar algú, com ocorre segons Coromines a noms de lloc com ara la *serra dels Degollats*, o bé, més probablement, a un indret en el qual s’hi produeix una bifurcació.

“Despedida”, font la

Nom d’una font que apareix en un text escrit, un poema referit a les fonts osorenques, però que no hem recollit oralment ni en cap altre document escrit. Podria tractar-se d’un nom inventat per l’anònim autor potser amb la finalitat d’anar acabant el poema. En tot cas, es tracta d’un castellanisme i l’esmenta com: “La de *La Despedida* / es pot veure l’aigüe sense mida” (PAF)

Després la Bassa, hort

“Lo hort del Prat o *lo depus Labassa*” (RFM 1726)

Antiga peça de terra de propietat del mas el Carbonell però de la qual en desconeixem la situació tot i que devia ser propera a aquest mas, al sud-oest del terme treballat, a l’antic veïnat de Querosell, prop del límit municipal amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós. Es tracta d’un topònim compost amb sentit de situació espacial, format per la preposició arcaica *depús*, equivalent a l’actual *després* i el genèric *bassa*, en el sentit de ‘lloc on es recull l’aigua’.

Despujol, hort

Tros de terra de situació desconeguda, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop de l’antic mas Sararols.

“Pessa de terra de pertinencias que fou del mas Cerarols y unida a dit mas Cudina anomenada *Hort Despujol*” (LLEV 1792)

Es tracta d’un topònim compost aglutinat per la contracció amb article salat *des* i el nom propi *Pujol* indicant, possiblement, una antiga propietat del mas Pujol de Susqueda, que limitava amb el mas Sararols; si no fos així, hauríem de pensar en una referència a l’orònim, però no és freqüent de trobar un hort en un *pujol*.

Despujol, mas

Antic mas situat vers la riera d’Osor i els masos el Brau –a llevant- i el Baier, no massa lluny d’Osor en direcció est i prop d’on localitzem el mas Coll. En ocasions se l’ha esmentat de forma composta com a mas Minet Despujol i per la situació, podria tractar-se d’un precedent de l’actual mas Coll. Pladevall (1963:285) l’esmenta assenyalant que se situava “prop del torrent de Recs, habitat per Arnau dez Puyol”; Pladelasala, en canvi, no l’esmenta. A més, si havia estat de propietat al segle XIV de la família Recs i al XVIII ho era dels Masferrer, podria donar-se el cas que el mas Masferrer hagués estat la casa de Recs fet fins ara no aclarit.

“*Mas Pujol*” (MAN 1316); “*Mansi Puyol*” (NOT 1334); “*mansi puiol*” (CAP 1446); “Una pessa de terra situada en Parra de Ozor en que antigament estava construït un *mas anomenat Despujol* molt temps ha dirruit; afronta asolixent ab lo Mas Barau y part ab la Riera de Ozor, a mitg dia part ab lo Mas Vidal part ab Bayer de la Escala y part ab Miquel Bayer y a tremuntana ab la Riera de Ozor” (LLEV 1731); “Pessa de terra en la que antigament existia un *mas dit vulgarment Despujol*” (LLEV 1792)

Gràficament, podem observar-hi formes arcaïques llatinitzades amb *-y-* i *-i-* que des de la forma simple van arribar a la composta aglutinada.

Es tracta, doncs, d'un topònim compost aglutinat format per la preposició *de* assenyalant situació, l'article salat arcaic *es* i el nom *Pujol*, forma inicial del topònim com demostren els esments dels segles XIV i XV. Tot i que a 1316 coincideix el nom del mas amb el llinatge del resident, *Arnau dez Puyol*, i que *Pujol* és un llinatge documentat a Osor des del segle XIII fins a la segona meitat del XX, la situació del mas Coll en un punt elevat en referència a la riera d'Osor, ens porta a creure que possiblement el nom de lloc té un caràcter orogràfic, que prové de *pujol* ‘puig petit’, del llatí vulgar *podīolu*, derivat diminutiu de *pōdium*, *-i* ‘puig, turó’ (DEM:347)

Despujol, mas Roquer V. *Roquer Despujol, mas*

Desroquer, mas

Antic mas situat entre el Pidemunt, el Pidevall i la Crosa, a uns quatre quilòmetres a l'est d'Osor que ja al segle XVIII consta com a derruït.

“Confessa tenir ab lo hereu del Mas Pidevall per indivis en alou de S. Exa. Un *Mas anomenat Desroquer* dirruit” (LLEV 1731); “Deu quarteras de terra que en lo acte de divisio practicat lo die 30 Maig 1775 li toca al confessant dels masos nomenats Desbroguer y lo altre *Desruquer* qual part esta situada a la de solixent del mas Pidevall” (LLEV 1792)

Es tracta d'una aglutinació de la contracció amb l'article salat arcaic *des* i el nom *Roquer* que seria pròpiament l'específic ja que en una ocasió, al mateix document de 1731 s'esmenta “...dels masos *Roquer* y Bruguier que posseheix an Pidevall per indivis”, és a dir, que apareix de forma simple en referència a la mateixa casa. Etimològicament, deu tractar-se d'un derivat de *roca* amb el sufix col·lectiu *-er* ‘lloc abundant de roques’.

Destorrent, castanyeda

Antiga zona boscosa de castanyers que es localitzava vers el mas el Fonollet.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor (...) Afronta asolixent en honor den Fonollet anomenat *Castanyeda Destorrent*” (LLEV 1731)

Es tracta d'una forma aglutinada de la contracció amb l'article salat fossilitzat *des* i el nom *torrent*, de caràcter hidrònimic, del llatí *torrēnte*, participi present de *torrēre* ‘assecar-se’ (DEM:416).

Destral, бага de

“Pieza *baga de Destral*” (AM 1862)

Antiga peça de terra de castanyers per a rodells de propietat de N. Muixac i de situació desconeguda. El topònim deu ser de caràcter antroponímic ja que el terme es documenta com a llinatge osorenc entre el segle XVI i mitjan del XX,³⁸² arribant a l’actualitat com a nom de casa. Etimològicament, deu originar-se en el nom comú procedent del llatí tardà *dextrale*, derivat de *dextra*, ‘mà dreta’ (DEM:141)

Destral, camp d’en

Antiga partida de terra actualment no recordada i de situació desconeguda tot i que sabem que afrontava amb el camí de Puig-rodon i, per tant, és possible que es trobés sobre can Gravat i el Soleric.

“Pessa *camp den Destral*” (HIP 1849); “Partida *Camp den Destral*” (HIP 1856); “Pieza del *Camp den Destral*” (AM 1862) –peça de secà de Jacinto Obiols-; “Partida *Camp den Destral*” (AM 1944); “finca *Camp den Destral*” (AM 1953)

Per l’ús de l’article personal *en* precedint l’específic, deduïm que es tracta d’un topònim originat en el llinatge *Destral*, molt present a Osor en el passat.

Destral, can [‘kaŋ’dəʃ’tɾal]

Nom d’una casa situada a la plaça del Verger originat en el llinatge documentat a Osor entre el segle XVI i mitjan del XX. El terme també es conserva com a malnom de persona, *en Destral*, indicant procedència de la casa i a més s’ha feminitzat a *la Destrala* i *Dolores Destrala* (LLC 1930).

“La *casa den Destral*” (FN 1802), “*Casa Destral* hi viu Joseph Coll” (LA 1817).

Destral, nogueres d’en

Creiem que aquest topònim es refereix a un tros de terra situat entre la riera de la Noguerola i el carrer del Verger, entre can Destral i ca la Manela on, encara avui s’hi poden veure dos bons exemplars de noguera.

“Margenada de terra ab dos plantas de noguer lindan a las *Nogueras den Destral*” (FNA 1802)

El topònim seria d’origen antroponímic, en el llinatge homònim –de fet l’ús de l’article personal semblaria confirmar-ho- que, endemés, coincideix amb l’actual nom de casa.

Destral, vinya d’en

“Partida *vinya den Destral*” (AM 1944); “finca *viña den Destral*” (AM 1947)

Ja que al document de 1944 ens indica que afronta amb la fina d’en Destral, que és l’anomenat camp d’en Destral, hem de creure que es tracta d’una part d’aquella partida de terra en la qual s’hi conreava vinya. V. *Destral, camp d’en*

³⁸² Cal dir que no apareix recollit per Moll a *Els llinatges catalans*

Desvilar, casa

Antiga casa que es localitzava entre els actuals masos del Masferrer i Serra de Toronell.

“ Una pessa de terra boscosa que fou de pertinències de *casa Desvilar* afronta asolixent; mitgdia y ponent de dit Mas Toronell de Montort” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa que fou de pertinències de la *casa de Desvilar*” (LLEV 1792)

Es tracta d'una forma aglutinada de la preposició *de*, l'article salat arcaic fossilitzat *es* i el nom propi *Vilar* possiblement provinent del llinatge documentat a Osor des del segle XIII a principis segle XX. Si no fos així, podria tractar-se del derivat de *vila* amb el significat de 'casa gran o part d'una vil·la' (ENL:75)

Desvilar, mas V. *Vilar, mas***Deu, horts d'en**

Peces de terra de conreu situades dins la partida de terra de la Maduixa ja que limitaven a l'est amb el torrent de la Mata i a l'oest amb el camí de la Maduixa. Actualment és una zona boscosa de pins.

“Partida *Horts den Deu* o la Maduixa” (AM 1944); “*Horts den Déu* o la Maduixa” (AM 1947)

L'origen del nom deu ser antroponímic ja que a l'ús de l'article personal com a enllaç entre genèric i específic cal afegir la documentació del terme com a llinatge osorenc durant tot el segle XIX i fins a mitjans del XX, un cognom que recull Moll (ELC:181) com a procedent del substantiu *deu*, del llatí *duce*, 'font natural'.

Deus, llocdit les

Indret situat en terme de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor, vers el Boscà, a l'oest del municipi d'Osor.

“Possessione sive tenedore terra *loco vocato as deus*” (CAP 1342)

Possiblement es tracta d'un substantiu plural precedit per l'article salat, un hidrònim provinent del nom comú *deu* 'naixement d'aigua' que podria ser d'origen preromà però assimilat al llatí *dūce* (DEM:142)

Deutor, pla

Peça de terra de propietat del mas el Carbonell situada als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós, a la zona més occidental de l'espai geogràfic treballat.

“Item quanda alia fexiam terre boscosa in dicta parrochia de Caros vovata *cam dauto* Affront ab oryente in honore mansum my pons al Caros ab occidente in honori dicty mansi Cabrerola” (CAP 1446)

Possiblement es tracta d'un nom de lloc que prové de l'adjectiu *deutor* en el sentit 'Que deu; que està obligat per un deute', del llatí *dēbītore* amb el mateix sentit (AlcM, 4, 382); és a dir, que hauria estat fruit d'un empenyorament a causa d'un deute.

Tanmateix, no disposem de cap indici que ens permeti de garantir plenament aquesta hipòtesi.

Devesa, la

Indret situat entre els límits municipals d'Osor i Sant Hilari Sacalm entre la Creu i el coll de Llevanyes, al sud del municipi i que arribava fins a la Noguerola i el Ripoll.

“Petru de baçeda, Saval et camps *ça dauesa*” (NOT 1334); “la qual pessa de terra es en dita parroquia en lo lloch anomenat *deuesa*” (RIP 1346); “Loco voccato *la deuesa*” (RIP 1562); “lo lloch anomenat *la deuesa* (...) Afronta (...) a ponent en la riera de la nuguerola y tremuntana en honor den Ripoll anomenat noguereda” (RIP 1562); “punto apellidado Turó de *la Debesa*” (OSHS 1890)

Etimològicament, prové del llatí *defensa*, ‘privada, prohibida’, femení del participi de *defendere* (DECat, III, 42), no sabem si en el sentit de ‘conjunt d’arbres’ o bé de ‘terreny destinat a pastura’.

Devesa, peça de terra la

Nom d'una peça de terra que devia haver estat una zona boscosa d'alzines, situada sobre el mas can Bosc i actualment no recordada.

“Una pessa de terra Alzinar (...) anomenada *la Devesa* (...) Afronta (...) a mitg dia en honor den Sarsanedas; a ponent en honor de llur Mas Bosch anomenat lo Aulet gran y a tremuntana en honor de dit llur Mas Bosch dita Riera de Ozor mediant” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenda la Devesa*” (LLEV 1792)

Atès que es tractava d'una zona boscosa, creiem que el topònim prové del nom *devesa* en el sentit de conjunt d'arbres i no pas en l'altre significat -que recullen Moreu-Rey (ENL:86), l'IEC:611, AlcM, 4, 384 i el DECat, III, 42- que l'equival a pasturatges. El mot s'originà en el llatí *defensa*, ‘privada, prohibida’, femení del participi de *defendere* (DECat, III, 42). Malgrat l'existència documental del llinatge a Osor (limitada a principis del segle XIX), no creiem que en aquesta ocasió existeixi cap relació entre el topònim i l'antropònim.

Devesa, turó de la

Punt fronterer entre els municipis d'Osor i Sant Hilari Sacalm entre el coll i la Creu de Llevanyes, al sud de l'espai geogràfic treballat.

“El punto apellidado *Turó de la Dabesa*” (OSHS 1889); “Mojón nº6. Situado en el punto apellidado *Turó de la Debesa*” (OSHS 1890)

V. *Devesa, la*

Devodella, la

Topònim que solament apareix a l'Acta de Consagració de Sant Vicenç de Susqueda realitzada l'onze de setembre de 1068 transcrita per Antoni Pladevall³⁸³ i situat per Pladelasala (1960:367) vers la serra de Vielles, prop dels límits municipals

³⁸³ Pergamí de l'Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, document 1969.

entre Osor, Susqueda i la Celler de Ter; de fet, aquest era un dels llocs fronterers entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Perer d'Osor.

“...de meridie in terminio de parrochia Sancti Petri Osor, in serra de Castelar que est Cabannal, et va dit usque ad *ipsa Devodella*” (SUS 1068).

Desconeixem quin pot ser l'origen etimològic del topònim encara que tractant-se alhora d'un límit parroquial, podria relacionar-se amb *Devota*, ‘consagrada’ com ocorre amb les fonts Devodes (OnCat, IV, 19).

Diable, gorga del [lə'ɣorɣəðəlði'applə]

Gorga situada a la riera de Gironella en el tram de sota els masos Pigem i Gironella, un espai on la riera queda profundament engorjada, enclotada i envoltada una espessa vegetació. Potser per l'escabrositat d'aquesta part de la riera també se la coneix en aquesta zona com a la riera del Diable i, d'aquí provindria el nom de la gorga que allà s'hi localitza. V. *Diable, riera del*

Diable, riera del [ləri'erəðəlði'applə]

Nom que rep la riera de Gironella o de la Grevolosa en una zona situada poc abans d'arribar al mas la Gironella, on discorre encaixonada i amb dificultats de poder-hi arribar. Creiem que és d'aquesta situació tan feréstega i inhòspita que se li degué posar aquest topònim, és a dir, que seria un nom de lloc de caràcter metafòric. Si no fos així, podria haver-se originat en alguna història tradicional de la qual no tenim coneixement malgrat que en aquesta mateixa riera hi existeix un pont que s'anomena de les Bruixes

Dídac Taradell, carrer

Nom que va rebre l'actual carrer Catalunya durant el període de la Guerra Civil a partir d'un decret municipal de novembre de 1936. Es tracta d'un nom imposat sense arrelament popular.³⁸⁴

Diego, casa

Nom de casa documentat al segle XIX, “*casa Diego* hi viu Jaume Prat” (LA 1817). El terme degué originar-se a partir del prenom masculí.

Dipòsit, el [əlɔdi'pozit]

Situat sobre la carretera que des de la font del Borrell arriba al mas el Ripoll, es tracta d'una construcció que data de 1968 i que recull l'aigua del sot de la Creu per distribuir-se a les cases d'Osor. El topònim, per tant, s'origina en el fet de tractar-se del dipòsit d'aigua municipal d'Osor.

Dois, camí dels

Terme referit a la part del camí Ral que des d'Osor es podia arribar a Querós passant per can Bosc, la Corbera, el Boscà, la Coma, el Carbonell i el coll de Querós, en direcció sud-oest per enfilar-se llavors vers el nord-oest.

³⁸⁴ Dídac Taradell (Colera ?- Girona 1936). Secretari de la FETE a Girona el 1934. Afiliat al POUM morí enfrontant-se als revoltats el 24 d'agost de 1936. *Diccionari de sindicats, sindicalistes i de la Història del Moviment Obrer de Catalunya* www.terra.es/personal//pereter/biogra/1biogra-t.htm

“*Via des Doys*” (CAP 1342); “*cami des Doys*” (CAPb 1560); “camino vigatano quo recedit *des Doys* et quo itur a Caros”(FM 1562); “*Via publica per qua itur as Doys*” (CAP 1622); “De las terras del mas Puigesteve al *camí del Doys de Caros*” (LLEV 1792)

El fet que passés pel llocdit els Doys i el mas el Doys deu ser el que explicaria que se l’anomenés d’aquesta manera si més no en aquesta zona. Cal afegir que es tracta d’un camí que discorre pels termes municipals d’Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

Dois, hort del Mas V. *Mas Dois, hort del*

Dois, llocdit els

Indret situat en terme municipal de Susqueda i antigament de Rupit però en parròquia de Sant Pere d’Osor, a l’oest de l’espai treballat, vers l’actual mas el Boscà.

“*Loco vocato des Doys*” (CAP 1342); “*loco vocato Des Doys*” (CAPSOLT 1432); “camino vigatano quo precedit *des Doys*” (PFM 1343); “*loco vocato des Doys*” (CAP 1560), “*loco vocato as Doys*” (CAPb 1560); “*loco vocato des doys*” (CAP 1562); “*loco vocato as doys*” (CAP 1622); “*Terres des Doys*” (COLL 1699)

Gràficament cal dir que el nom propi es precedeix de l’article salat i que s’escriu amb –y- conseqüència de tractar-se de referències arcaiques i, possiblement, d’una pronúncia ioditzada.

Etimològicament, Coromines (OnCat, V, 342) expressa que significaria ‘els dolls d’aigua’, i vora el qual s’hi féu el mas Dois; aquesta hipòtesi no creiem que vagi desencaminada ja que per aquesta zona hi ha diversos sots o torrents, especialment un que discorre en direcció sud-oest provinent del pla de les Lloses i que s’uneix a la riera d’Osor; cal afegir, a més, que en aquest mateix espai hi hem documentat el llocdit les Deus, *loco vocato as deus* (CAP 1342), un altre topònim relacionat amb dolls d’aigua.

Dois, mas (1)

Antic mas situat a la parròquia de Sant Pere d’Osor però terme municipal de Susqueda i anteriorment de Rupit tot i que just als límits amb Osor, on actualment situem el mas el Boscà. Carreras Candi (1911:80) l’esmenta com a plenament osorenc: “Lo mas d’Oys o Mont-d’-Oys (...) constan de una manera clara formar part del terme”.

“*Mansi Doys*” (NOT 1285); “*Mas Doys habitat per Pere dez Doys*” (MAN 1316); “*manso dohys parrochie osorio*” (NOT 1334); “*Mansi Desdoys*” (CAPSOLT 1342); “*mansi des Doys de Guillem Doys*” (CAP 1342); “Guillermo de Dohys et Cicilia uxor *mansi des Doys*” (PFM 1343); “*lo Mas Doys*” (LLC 1440); “*Mansi Doys*” (CAP 1560); “Joani Brugarols alias Doys qui causa Matrimonio intrasti *Mansum Doys* parroquia Sancti Petri de Osorio” (CAPb 1562); “*Mansi des Doys*” (FM 1563); “Michael Doys domini et propietario *mansi Doys*” (PFM 1583); “*Mas Doys*” (FM 1614); “*Mansi Doys*” (CAP 1622); “*dicti mansi Doys situs in dicta Parrochia Sancti Petri de Ozor*” (CAP 1699); “*lo mas Dois*” (LB 1702); “*el mas Doys del Buschá*” (LB 1710); “Pere Rajol masover *del Doís*” (LB 1761); “*els Doys*” (LB 1775); “*Manso Doys o Desdoys*” (CAPSOLT 1832); “El huerto del *manso Doys* desabitado o existente al lado del Manso Buscá” (FN 1832); “*paredes del manso Doys o Desdoys*” (FNA 1832)

Les grafies amb què apareix responen a formes arcaïques, gairebé sempre amb *-y-*, potser per una iodització, i, en ocasions, amb *-h-* intercalada per indicar la inexistència de diftong –com de fet semblaria indicar també la forma accentuada *Dois* de 1761–; endemés, en alguns casos apareix aglutinat amb la contracció arcaïca *des* a *Desdoys* degut al fet que s’ha perdut el sentit de l’antic *Dois*, tant que, en alguns casos sembla que ho vulguin presentar com a dos noms diferents com succeeix a 1832.

Aquest mas degué quedar deshabitat a les acaballes del segle XVIII ja que a 1775 documentem a *Francisco Dordal cambrer dels Doys* (LB 1775) i a 1832 ja s’esmenta com a derruït. Pladelasala (1960:374) assenyala que el mas es documenta des del segle XIV però el situa incorrectament al costat d’Osor: “como el de *Dois*, *Font-de Borrell* y *Casa-mitjana* es posible que estuvieran junto a la Sagrera. Pladevall (1963:284), per la seva banda, simplement l’esmenta a partir del manual de 1316-1318 indicant que era habitat per *Pere des Doys* i que es trobava en parròquia d’Osor. Finalment, Rodríguez Burch (1975) en el seu estudi del capbreu de 1342 l’assenyala com a un mas localitzat però el confon amb el Montdois.

El terme es documenta com a un antic i freqüentíssim llinatge osorenc des del segle XIV i que ha arribat als nostres dies tot i que només com a segon cognom.³⁸⁵ Aquest fet ens fa creure en un possible origen antroponímic del nom del mas perquè, de fet, els seus propietaris n’eren portadors: *Pere des Doys* a 1316, *Guillem Doys* a 1342, *Joan Doys* a 1446, *Pere Doys* a 1519, *Miquel Doys* a 1560, *Joan Brugarols alias Doys* a 1562³⁸⁶ o *Miquel Brugarolas alias Doys* a 1584.³⁸⁷ Moll (ELC:102) considera que es tractaria d’un llinatge d’origen germànic provinent de *Dochi* ‘potència, profit’.

Tanmateix, es podria haver produït el fet invers, és a dir, que el llinatge s’hagués originat en el topònim i aquest provingués de *doll* i es relacionés amb el santuari i muntanya de Montdois, que es troba situada a l’altra banda del riu Ter en direcció NNO, a 929 metres d’altitud i que es pot albirar des del Boscà. De fet, aquesta és la hipòtesi que presenta Coromines (OnCat, V, 342): “hi ha pergamins on se diu que *lo mas d’Oys* és del terme d’Osor, y un de 1542 lo situa en lo terme del castell de Rupit (...). Podem deduir-ne que es tractava d’un indret que en deien *a(l)s Doys* o sigui ‘els dolls d’aigua’, vora el qual es féu el *Mas Doys*, i damunt d’aquest hi havia la Roca, castell i santuari de *Mont Doys*. Montdois, en efecte, és damunt l’abundosa Riera de Susqueda, on hi ha bastants saltants, on l’aigua cau a dolls (DECat, III, 167-170). I en el document de 938, que hem trobat després, tenim ja en nom compost en la forma més arcaïca *Monte Dulios*”. La hipòtesi de Coromines no la considerem forassenyada, ara bé, el mas al qual fa referència no es troba sota el Montdois sinó força més allunyat, a uns vuit quilòmetres en línia recta i a l’altra banda del Ter. Tot plegat, unit al fet que hàgim documentat el terme com a llocdit i partida de terra al costat d’esments com *Dois Major*, “baga et boscho nomenato des dohys mayor” (NOT 1334), ens fa creure que devia ser tota una part del territori la que s’anomenava *Dois* o bé que existien dues muntanyes

³⁸⁵ AlcM, 4, 530 recull explícitament aquest fet de llinatge osorenc i etimològicament el relaciona amb *Doix*, potser grafia aglutinada d’Oix.

³⁸⁶ Nou cas d’ús de la partícula àlies amb la finalitat no d’introduir un malnom sinó de mantenir la coincidència entre el nom de la propietat i el llinatge del propietari.

³⁸⁷ Fill de l’anterior, a voltes apareix amb llinatge simple: “Michael Doys et Raphaela Doys uxor egus Domini utilis et proprietarii mansi Doys parrochia Sancti Petri de Osorio et termino de Rupito.” (PFM 1584) al costat de “Michael Brugarolas alias Doys certes et legitimis titulis posident mansum Doys” (PFM 1585).

homònimes a banda i banda del Ter; aquesta zona s'estendria des de l'actual pla Montdois i puig Montdois, entre els municipis de Susqueda, Rupit i Sant Hilari Sacalm, fins a la riera d'Osor, on documentem els pretèrits llocdit els Dois i mas Dois a part del Boscà que també s'havia anomenat Boscà dels Dois -*mansi boschan des doys* (CAP 1342)- en un període contemporani al mas Dois. Aquest ampli territori es caracteritza per les diferents alçàries, Montdois (929 m), Sant Benet (1144 m) o turó del Coll (1139 m) i pels diferents rius, torrents i sots que hi discorren i que podrien ser a l'origen del nom en la línia indicada per Coromines, com ara la riera de Susqueda, el riu Ter, la riera de Querós o la riera d'Osor al costat de molts altres de cabal inferior. També seria ressenyable i curiós que tant Montdois com els Dois es trobin just en indrets on s'acaba el terme de Susqueda, el primer amb Sant Hilari Sacalm i Rupit i el segon amb Osor, és possible que això tingués alguna relació amb el topònim que a hores d'ara no escatim.

Dois, mas (2)

“*Lo Mas Doys dirruit y al Mas Gravalosa unit*” (LLEV 1731); “*lo mas Doys dirruit y al mas Gravalosa unit*” (LLEV 1792)

Mas homònim del Dois en terme de Susqueda, aquest en terme d'Osor i parròquia d'Osor o Santa Creu d'Horta. Aquesta casa no apareix recollit als estudis sobre masos osorencs de Pladelasala ni de Pladevall. Etimològicament deu coincidir amb el seu homònim. V. *Dois, mas els*

Dois, peça de terra dels

Peça de terra situada als Dois prop de l'actual mas el Boscà, en parròquia d'Osor però municipi de Susqueda.

“*Petiam terra vocata doys termini rupito*” (CAP 1562); “*fexiam terra vocatam des Doys*” (CAP 1622); “*petia terra vocatam des Doys in dicta parrochia de Osor*” (CAPSOLT 1699); “*El huerto del manso Doys*” (FNA 1832)

El nom prové del fet de localitzar-se al costat de l'antic mas Dois, just al límit municipal entre Osor i Susqueda. V. *Dois, mas (1)*

Dois, prat dels

“*Prato des doys*” (NOT 1334)

Prat de situació desconeguda però que, possiblement, es trobava en el llocdit els Dois, en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi antigament de Rupit i posteriorment de Susqueda. V. *Dois, mas (1)*

Dois, puig dels

“*Puyg vocato des Doys*” (NOT 1285)

Puig que devia situar-se vers el llocdit homònim, possiblement vers l'actual límit entre Osor i Susqueda. De totes maneres, el document no ens permet d'esbrinar si es tracta d'una referència al Montdois, en terme municipal i parroquial de Susqueda.

Dois Major, baga del

“*Baga el bosch anomenato des dohys mayor*” (NOT 1334)

Topònim compost de situació desconeguda. És molt interessant, però, que s’anomeni Major ja que sembla que es vulgui contrastar amb un Dois Menor la qual cosa podria explicar l’existència d’un Dois a l’est del terme municipal de Susqueda i un altre al sud, a banda i banda del riu Ter i a una certa distància. Tanmateix, desconeixem a quin dels dos indrets feia referència aquest que devia localitzar-se en una zona boscosa de castanyers i avellaners. V. *Dois, mas (1)*

Dois Major, bosc del

“*Baga et bosch anomenato des dohys major*” (NOT 1334)

Zona boscosa diferenciada de la baga que devia ser de castanyer i avellanoses, de situació actualment desconeguda. V. *Dois Major, baga del*

Domènecs, mas

Antic mas del qual en desconeixem la situació. Pladelasala (1960:374) afirma que data del segle XIV i tampoc el situa tot i que afirma que conjuntament amb algun altre “es possible que estuvieran junto a la Sagrera”.

“*Mas Domenechs habitat per Pere des Domenechs*” (MAN 1316); “*Manso domanechs*” (NOT 1334); “*lo mas Domènech*” (LLC 1440).

Gràficament, cal destacar la terminació arcaica amb el dígraf *-ch* i que apareix en una ocasió amb la forma singular.

Etimològicament, sembla que caldria relacionar el topònim amb el llinatge, si més no a partir del document més antic de 1316 quan s’esmenta que hi viu *Pere des Domenechs*; de fet, el llinatge es documenta a Osor durant aquest segle XIV i, posteriorment, durant el XIX i fins a mitjan del XX. *Domènec* és un cognom que prové del llatí *Dominicus*. Si no fos així, també existiria la possibilitat que tingués el sentit de *domancial*, és a dir, ‘propi del senyor’

Drecera de l’Albó, perxada la [pərˈʃaðəðələðrəˈserəðələlˈβo]

Zona boscosa de castanyers de propietat del mas el Sobirà, situada al límit amb el terme municipal de Santa Coloma de Farners i per la qual discorre un camí que arriba fins al mas l’Albó que és a l’origen del topònim.

“*Perxada drecera de l’Albó*” (PSOB 2002)

Dring, cal [ˈkalˈdriŋ]

Nom pretèrit, però encara recordat ja que l’hem recollit oralment, d’una casa situada al carrer Major coneguda com a can Cominal. L’origen del terme ens és desconegut encara que creiem que es tracta d’una onomatopeia relacionada possiblement amb algun episodi anecdòtic.

Dulios, llocdit

Antoni Pladevall (1993:75) indica que es tracta d'un indret situat a la vall d'Osor que afrontava amb un camí públic però desconegut ja que apareix en un document en el qual "La dona Auriola amb els seus fills Goderand i Ugobald venen a Isard una vinya que la mare tenia per compra i pel seu dècim i els fills pel seu pare, en el comtat d'Osona, en el terme de *Valle Ausore*, en el lloc dit *Dulios*, que termeneja amb dues altres vinyes i la *strada publica*".

"El lloc dit *Dulios*" (SBB, 970)³⁸⁸

Es tracta d'un topònim d'origen incert tot i que Coromines (OnCat, V, 342) relaciona amb *Dois* i, per tant amb 'dolls d'aigua' quan indica que: "hi ha pergamins on se diu que lo *mas d'Oys* és del terme d'Osor, y un del 1542 el situa en el terme del castell de Rupit (...) Podem deduir-ne que es tractava d'un indret que en deien *a(l)s Doys* o sigui 'els dolls d'aigua', vora el qual es féu el *Mas Doys*, i damunt d'aquest hi havia la Roca, castell i santuari de *Mont Doys*. Montdois, en efecte, és damunt l'abundosa Riera de Susqueda, on hi ha bastants saltants, on l'aigua cau a dolls (DECat, III, 167-170). I en el document de 938, que hem trobat després, tenim ja el nom compost en la forma més arcaica *Monte Dulios*". Desconeixem si el topònim és el mateix tot i que Montdois no es troba a la vall d'Osor, tanmateix, sí que podria fer referència al llocdit els Dois, vers el Boscà, on discorre el camí Ral d'Osor a Querós i on sabem que hi havia hagut diverses zones de conreu entre els termes d'Osor i del castell de Rupit, posteriorment de Susqueda.

Duraneu, llocdit

Devia tractar-se d'una partida de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre la riera de Gironella i la carretera que condueix a Castanyet vers on trobem el mas la Molina.

"*Locus vocatam Duraneu*" (CAP 1446); "La altre pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch antiguament anomenat Duraneu* mes alla de la Riera Gironella; afronta asolixent en honor de llur Mas Coll; a mitg dia ab lo cami vigata; a ponent ab un Torrent y a tremuntana ab dita riera de Gironella" (LLEV 1731); "Dos pessas de terra a Santa Creu en lo *territori antiguament nomenat Duraneu* passat dita riera de Gironella" (LLEV 1792)

Desconeixem quin podria ser l'origen etimològic d'aquest nom però podria tractar-se d'un topònim d'origen germànic.

Duraneu, peça de terra

"Dins las afrontacions del mas Fageda de Vall i Fageda de Munt, terres i possessions dels mateixos es troba altra peça de terra boscosa i de castanyer anomenada Duraula vulgarment *Duraneu*" (FI 1446); "dues peces de terra anomenades Masferrer i *Duraneu*" (FI 1562)

Antiga peça de terra de propietat del mas ca n'Iglésies que devia rebre el nom de la partida dins la qual es devia localitzar. V. *Duraneu, llocdit*

³⁸⁸ Segons Pladevall (1993:75) correspon al document número 14 i número 93 del Fons de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona referit al monestir de Sant Benet de Bages.

Duraula, peça de terra

Altre nom de Duraneu i que, per tant, se situa a Santa Creu d'Horta, no massa lluny de ca n'Iglésies, entre el pla del Formentar i la partida de terra Fontanilles, entre la riera de Gironella i l'Espinau.

“Altra peça de terra boscosa i de castanyer anomenada *Duraula*, vulgarment Duraneu” (FI 1446), “*Pago o paraje Duraula*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-nou peces de terra i tres camins-.

Desconeixem quin pot ser l'origen d'aquest topònim, però el fet que els dos noms del lloc, Duraneu i Duraula, apareguin amb la partícula inicial *Dura-* fa pensar en un possible origen germànic.

E**“Easo”, mina**

“Concesión 2831, *mina de plomo y fluorita titulada Easo* de 12-7-1951, término municipal Osor-Anglés” (min 1978)

Nom d'una mina sense cap arrelament popular format a partir de l'antropònim basc arran del fet que l'empresa explotadora era de Bilbao.

“Eibar”, mina

“Concesión 2832, *mina de plomo y fluorita titulada Eibar* de 12-7-1951 término municipal Osor-Anglés” (min 1978)

Nom d'una mina provinent del topònim basc arran del fet que l'empresa exploradora era basca.

Eixermada, gorga de l' [lə'ɣoɾɣəðələʃur'maðə]

Pronunciat amb assimilació vocàlica, amb aquest nom ens han esmentat una gorga de la riera d'Osor situada a la zona que hi ha entre els masos la Crosa i el Pidevall, sota la partida de terra homònima que n'origina el nom. V. *Eixermada, partida de terra l'*

Eixermada, partida de terra l' [ləʃur'maðə]

Antiga zona de conreu situada entre els masos el Pidemunt, el Pidevall i la Crosa.

“Hort regadiu de pertinencias Mas Pidevall *puesto anomenat la Xarmada*” (FP 1793); “un tros d'eterra part y porció del Quintar del Mas Pidevall situat en lo cap del territori o *Partida dita la Xurmada*” (FNA 1832); “lo territori dit de las *Xurmadas*” (FP 1840);

“Pedazo de tierra *lugar nombrado la Xarmada*” (FP 1861); “Pieza nombrada *la xarmada*” (AM 1862); “*la Xarmada*” (HIP 1862)

Pronunciat i grafiat a voltes amb neutralització vocàlica $e > u$ ³⁸⁹ i en un cas en plural, creiem que el topònim prové del nom comú sinònim d’artiga o terra erma o de bosc arrabassada per a ser conreada, forma femenina del participi del verb *eixermar* del llatí *ex-ērēmare* ‘treure un erm, fer cessar d’èsser erma una terra’ (AlcM, 4, 665,666 i DECat, 421, 422)

Eixides, feixa de terra de les

“*Pieza feixa de las Aixidas*” (AM 1862)

Peça de terra de situació desconeguda que solament apareix esmentat en aquest document del segle XIX. Es tracta d’una forma plural del nom *eixida* en el sentit de ‘lloc per on s’entra o surt d’un lloc’ i que prové de la forma femenina del participi passat del verb *eixir*.

Eloi, ca l’ [‘kalə’loj]

Nom d’una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca la Rosa o can Jep Verro. El nom s’origina en el prenom del qui havia estat el seu habitant, *Eloi Guiset Corominas* (PAD 1930).

Eloi, font de l’ [lə’fɔndələ’loj]

Font situada prop de la carretera d’Osor a Sant Hilari Sacalm, un quilòmetre més amunt de la font d’en Primo. Hi raja poca aigua i per això hem llegit sobre ella que “La de l’*Eloi* / en surt molt poc doi” (PAF), fins i tot, en algunes temporades de poca pluja, resta seca.

El nom s’origina en el prenom masculí que és el del mateix que origina el nom de casa que, segons contem, treballava vers aquesta zona i prop de la font és on s’aturava a reposar. V. *Eloi, ca l’*

Emília, ca l’ [‘kalə’miliə]

Antic nom de la casa que actualment es coneix com a can Vidal o can Barraca, al passeig del Borrell. El terme prové del nom de fonts femení.

Encaixonat, l’ [lənəkəfu’nat]

Topònim recollit oralment que es refereix a un punt de la carretera forestal que va de Sant Hilari Sacalm al mas el Sobirà, molt a prop d’aquesta casa. Se l’anomena d’aquesta manera perquè quan s’estava condicionant la carretera s’hi va produir una important esllivissada que pràcticament barrava el pas a qualsevol mitjà de transport, és a dir, que el nom prové del participi masculí del verb *encaixonar* en el sentit de ‘lloc o pas molt estret’.

Enfermera, torrent de l’

³⁸⁹ No estrany en aquesta zona, per exemple es pronuncia [ʒu’noj] per referir-se a *genoll*.

Antic nom del torrent conegut avui com a sot de les Vimequeres que discorre en direcció sud-oest des del pla de Roures fins a raure a la riera d'Osor prop de les Mines d'Osor.

“Una pessa de terra boscosa en dita Parra sota llur Mas anomenada Solá així com seva del marge dels avallaners fins al *Torrent de sa Enfermera* vuy Piconera” (LLEV 1731).

Es tracta d'un topònim poc corrent que semblaria provenir del nom arcaic femení amb el sentit d'encarregat de l'assistència dels malalts d'una enfermeria, clínica, hospital, etc, del llatí *infirmariu* amb el mateix significat (AlcM, 4, 929); ara bé, desconeixem quina raó hauria pogut haver originat el nom de lloc.

Enferms, l'Alou dels V. *Alou dels Enferms, l'*

Enferms, partida de terra els

Partida situada en els llindars entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Creu d'Horta, vers can Pellerinca, la Casa Nova de Mas Coll, el Maimir i el Bosquets.

“Petiam terra in loco vocato *los enferms*” (CAP 1446); “Feixiam terra boschosam *loco vocato los amferms*” (CAP 1446); “Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat *les Enferms* (...) Afronta asolixent, ponent y tremuntana en honor den Masferrer; a mitg dia ab los Enferms den Badia” (LLEV 1731); “*Partida los Enferms*” (CAD 1785); “Pessa de terra lloch anomenat *los Enferms*” (LLEV 1792); “Pessa de terra *territori vulgarment dit los Enferms* pertinencias del mas Badia” (LLEV 1792); “Pieza *los enferms*” (AM 1862)

Possiblement el topònim s'origina en el nom plural arcaic *enferms* ‘malalts’ del llatí *infirmus* (DECat, III, 978), però en desconeixem els motius.

Entra, ca l' (1, 2) [‘ka’lɛ̃trə]

Nom actual de dues cases, l'una situada al carrer Major –també coneguda com a ca l'Espí- i l'altra al carrer Catalunya –també coneguda com a can Patxuí, ca la Maixina i ca la Màxima-. L'origen del nom es troba en un dels seus habitants que va residir als dos llocs i que habitualment feia ús de l'expressió “Entra que beuràs”. Es tracta, per tant, d'un nom de casa procedent d'un fet episòdic.

Era, camp de l'

Petita peça de terra que devia trobar-se a tocar del mas can Plana, al nord-est d'Osor.

“Petiam terra tenemus prope domum dicti nostri mansi Planas ad partem occidentalem quidem vocatam ho die *Lo Camp de la Hera* et antea Camp de Srocal; Afrontatem ab oriente, meridie et a circio cum honoribus nostris et ab occidente cum torrente tempore pluviarum discurrente qui est prope dictum mansum Planas” (CAP 1699)

L'origen del nom deu ser orogràfic, en el nom *era*, del llatí *arĕa* ‘pati’.

Era, feixa d'

“*Fexia de terra vocata Hera*” (CAP 1699)

De propietat del mas la Codina del Coll, en desconeixem la situació. El topònim, tanmateix, creiem que prové del nom comú en sentit orogràfic.

Era, mas de l'

Situat cap a l'antic mas Pujol, vers el Brau, solament apareix esmentat en aquest document del segle XV, cosa que ens fa creure en la possibilitat que es tractés d'un error de còpia, tot i que sorprèn que aparegui en dues ocasions.

“*Mansi de la Yera*” (CAP 1446); “*Mansi de la Hera*” (CAP 1446)

Gràficament, apareix en un cas amb *h*- inicial, una ultracorrecció, i en un altre amb la varietat local *iera*, forma encara viva en aquesta zona, amb *y* antihiàtica. Sembla clar que el mot té el sentit d'*era* referit a paratges extensos, sovint de muntanya, i aplicat a un replà d'una vessant o d'una collada (DECat, III, 417).

Era, peça de terra

Peça de terra de situació desconeguda tot que devia trobar-se prop del mas el Carbonell, a l'oest del terme treballat.

“*Petiam terra parrochia Osoryo vocatam era*” (CAP 1446)

El més significatiu quant al text escrit és l'absència d'article entre genèric i específic, cosa que en demostra l'arrelament com a nom de lloc. El topònim deu provenir del llatí *arĕa* ‘pati’ (DEM:167) que en toponímia pren el sentit de tros de terra pla sobre un relleu; un replà d'una vessant o d'una collada, tal i com assenyalen Coromines (DECat, III, 417 i OnCat, IV, 77) i Moreu-Rey (ENL:29).³⁹⁰

Era, pla de l'

Petita partida de terra que es localitzava prop del mas les Romegueres, al nord d'Osor en direcció a Sant Gregori.

“*Partida Pla de la hera*” (HIP 1852)

Grafiat amb *h*- inicial, el nom de lloc deu provenir del comú *era* en sentit orogràfic de replà d'una vessant o collada, un sentit que vindria reforçat per l'ús del genèric *pla*.

Era Cremada, llocdit

Partida de terra situada entre els masos la Corbera, la Rovira, el Celró i el cim de Sant Benet en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi fonamentalment de Susqueda, de fet és un dels noms amb els quals s'ha conegut la muntanya de Sant Benet al llarg de la història, com mostra un document del segle XIX: “Territorio antiguamente Creu Cremada conocida oy por Mortisó o Monte de San Benet” (FNA 1832). Rodríguez Burch (1975) reconeix el topònim com a localitzat i tot i no ser conscient del fet que es referia a Sant Benet el situa parcialment entre el mas la Rovira i la indicada muntanya.

³⁹⁰ Cal afegir en aquesta línia que Domingo Francàs (1997:271) indica que aquest sentit d'*era* és molt antic: “**era** ja es troba documentat en els orígens de la llengua com a terme orogràfic i ja en forma més o menys estereotipada en topònims i pretopònims”.

“Fexia terra in loco vocato *Era Cremada*” (CAP 1342); “*loco vocato era cremada*” (CAP 1560); “Petiam terra sitam in *loco vocato la era cremada*” (CAP 1562); “fexam terra *loco vocato era Cremada*” (CAP 1622); “*loco vocato Era Cremada*” (CAP 1707)

Es tracta d'un topònim compost pel substantiu *era* del llatí *arĕa* ‘pati’ referit a ‘paratges extensos de muntanya aplicat a un replà, d'un vessant o d'una collada’ (DECat, III, 417); el segon element, possiblement, prové del participi femení singular del verb *cremar* en l'accepció de ‘tros de malesa cremada’ que ja recollia Labèrnia tal i com cita Coromines (DECat, II, 1040) i que també indiquen AlcM, 3, 715. Atesa la relativa proximitat al coll de Querós, també hauria pogut tractar-se d'un derivat de *quer* en idèntica línia que la que assenyala Coromines (OnCat, III, 463) en relació amb topònims com pont Cremal, roc des Carmalés, Cremal o els Cremadells; tanmateix, no disposem de cap referent documental que ens permeti d'apropar-nos a aquesta hipòtesi.

Era Cremada, pla

“L'altre fil de serra en mitj de la carena en un petit *planet anomenat Era cremada*” (ACL 1767)

Petit planell que devia trobar-se a la muntanya de Sant Benet ja que és el nom antic d'aquesta muntanya i se'ns esmenta la carena de la serra. V. *Era Cremada, llocdit*

Era Cremada, serra d'

Nom antic amb què devia ser coneguda la serra de Porta Barrada o de Sant Benet que se situa per sobre dels mil metres d'alçada.

“*Serra vocata de Era Cremada*” (CAP 1342); “*Serra vocata de era cremada*” (CAP 1560); “*Cerra de era Cremada*” (CAP 1622); “*Serra voccata Hera Cremada*” (CAP 1699); “*Serra vocata de era cremada*” (CAP 1707)

V. *Era Cremada, llocdit*

Era Cremada, sot d'

Sot o torrent situat en els límits municipals entre Osor i Susqueda per la banda nord. Discorre en direcció SSE prop de la Casa Nova de la Plana i desguassa al Ter prop dels masos Rabionet i Campàs, resultant en tot moment ser frontera municipal.

“Sot o barranco llamado de la Roca del llorer en su parte superior, *de Era Cremada* en su parte media y de Rabionet en su parte inferior” (OS 1927), “barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot de la Roca del Lorer, *Sot de Era Cremada* y Sot de Rabionet” (IGCOS 1927)

Molt allunyat dels topònims homònims, sobretot el llocdit Era Cremada, actual Sant Benet, no creiem que existeixi cap relació ni trasllat entre els noms de lloc; tanmateix és molt possible que l'origen etimològic sigui el mateix. V. *Era Cremada, llocdit*

Era Cremada a Mas Setembre del Coll, camí d'

“*Itinere de era cremada a mansi Septembris de Colle*” (CAP 1342)

El nom del camí deu ser la forma composta referida als dos indrets que unia, vers la muntanya del Coll. V. *Era Cremada, llocdit; v.t. Setembre del Coll, mas*

Era de Can Gombau, l'

Indret situat vers les Berbolades, límit entre la partida de terra del Soler de Mansolí i la de can Cercenedes d'Osor. Podria tractar-se l'era de Rumbau.

“Finca Manso Soler compuesto por el Manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. (...) parte con la loma de la tierra hasta *la era de can Gumbau* con bosque de Sarsanedas (...) y otro punto llamado *era del Cangumbau*” (DFE 1939)

Topònim compost pel substantiu *era* possiblement en el sentit orogràfic de tros de terra pla sobre un relleu, un replà d'un vessant o d'una collada i el nom propi, possiblement antropònim, *Gombau* del nom personal germànic *Gundbal* (OnCat, IV, 365), *Gundobald* (ELC: 109; DNP:175) o bé *Guma –bald* (DNP:175). El fet que el segon element es precedeixi de la contracció *can* ens fa pensar en la possibilitat que hagués existit un mas o casa anomenada *Gombau* o bé que es relacionés amb l'antic *mas Gombau* de Sant Hilari Sacalm.

Era de les Bruixes, l' [lə'jerαðəlɛz'βruʃəs]

Espai situat a la confluència entre la riera Noguerola i la riera d'Osor, sota la casa anomenada can Pujol.

“*Hera de las Brujas*” (LLEV 1731)

Malgrat que hem sentit explicar històries populars de bruixes, cap d'elles se situa ni té cap relació amb aquest indret, raó per la qual desconeixem les motivacions que deviem provocar l'aparició del topònim. Moreu-Rey (ENL:94) referint-se a noms de lloc com la *pedra de la Bruixa* o bé el *pla de les Bruixes*, afirma que són topònims situats en llocs on “es conjuguen la presència d'un enterrament lític, generalment monument megalític (dolmen o menhir), utilitzat o no com a molló i l'afegit de tradicions populars locals supersticioses”. No tenim constància, però, de l'existència de cap monument d'aquestes característiques en aquest lloc, sí que hi havia hagut, però, una monumental noguera –de la qual encara se'n serveixen imatges fotogràfiques - anomenada *de la Vella* que, per les seves dimensions, podria haver donat peu a alguna mena d'història que no ha arribat a l'actualitat. Coromines (OnCat, III, 128) referint-se al mateix terme, esmenta que “Sobretot es tracta de llocs plans dalt d'una muntanya, on diuen que les velles bruixes van a ballar entorn de Satanàs”; en el nostre cas, es tracta d'un lloc certament pla però en la confluència de dues rieres –que podria ser un aspecte considerat també com a màgic-, no pas dalt d'una muntanya.

Era de les Cases, l'

“... a tramuntana en honor del Mas Pidevall la Serra serca la *hera de las Casas*” (LLEV 1731)

Per la situació, semblaria que es tracta de l'era que pertanyia al mas les Cases, sobre les Mines d'Osor, podria haver-se trobat no unida o just al costat del mas sinó a una certa distància.

Era del Malpart, l'

Indret assenyalat per Pladelasala (1960:369) com a límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor, Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors i que recull a partir d'un manual de 1537 actualment perdut. Se situaria vers la Casa Nova de Muntanya, la qual cosa ens fa creure en la possibilitat que es tracti d'una mala grafia o bé una mala lectura de *l'Era del Mar* situada en aquest mateix espai.

“*la Era del Malpart*” (MAN 1537)

V. *Era del Mar, llocdit*

Era del Mar, llocdit

Indret situat en els límits parroquials de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors i, per tant, en els municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, vers el coll i el mas la Casa Nova de Muntanya. Arran d'aquesta situació, apareix esmentat com a límit parroquial per Pladelasala (1960:369) en els segles X i XI, de fet, es tractava d'un límit episcopal de Vic. “*la era den Mar al pug sa Creu*” (VIC X-XI).³⁹¹

“*Era dalmar*” (CAP 1446); “Una pessa de terra situada part en lo Terme de Sta Creu y part en lo Terme de St Hilari, Parra de Santa Margarida de Vallors en lo *lloch anomenat Hera del Mar* y Roure den Vaguer y fou del Mas Vaguer de Ozor; Afronta a solixent en honor del Mas Funollet de Ozor, part en honor llur que fou den Yglesias de Sta Margarida” (LLEV 1731); “*possessio de terra entre Sta Creu y Sant Hilari territori vulgarment dit Era del Mar y Roure del Vaguer*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar que es tracta d'un topònim compost que apareix en alguns casos amb aglutinació entre la contracció i el nom i, en l'esment del segle IX i X precedit per l'article personal. El primer element del nom compost, *era*, deu fer referència a l'orònim en sentit de ‘replà d'un vessant o d'una collada’ (OnCat, IV, 77)³⁹²; el segon, *mar*, segons Coromines (DECat, V, 497 i OnCat, V, 208) podria ser de caràcter zootoponímic ja que es relacionaria amb marrà: “En fi existí també una variant de radical pur (sense –AN), en la forma *mar*, viva avui encara a les valls pirinenques del Bearn i dels parlars gascons del SE”.

Era del Mar, peça de terra

“*Camps de terra voccatam era dalmar* Affrontam ab oryente in petiam de terra den camps qua possider en Veguer a merydye in honore mansi de munt et ab occidente in riarya quo tenditur de coll de pregon ad collu de montays et a cirtio in honore mansi fonollet” (CAP 1446)

Peça de terra que se situava al llocdit homònim del qual pren el nom. V. *Era del Mar, llocdit*

Era del Mar, pla de l'

³⁹¹ Pladelasala esmenta que per a referenciar aquests límits episcopals i parroquials que “...copiamos ahora de MONCADA, “Episcopologio Vicense” T. I, pág.184, Bula del Papa Benedicto VII, año 978 y ABADAL, Acta de Consagración de la Catedral de Vich, por el obispo Oliba, en 1038”.

³⁹² No oblidem que el lloc se situa vers el coll de la Casa Nova de Muntanya.

“Petiam terra ad loco vocato *plan deradalmar*” (CAP 1446)

Gràficament, es tracta d'una forma toponímica composta aglutinada. Es tractava d'una propietat del mas el Veguer a la parròquia de Santa Creu d'Horta, d' orografia plana situada al llocdit homònim que n'origina el nom. V. *Era del Mar, llocdit*

Era del Mas Boscà

“*Era del manso Boscà*” (CAPSOLT 1830)

Terme que devia referir-se a l'espai pla situat davant del mas el Boscà que l'origina. V. *Boscà, mas el*

Era del Mas Serrat, llocdit l'

Lloc d'anomenada situat en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm al sud-oest del terme treballat i força a prop de la riera d'Osor, concretament del gorg de la Plana.

“Mojón n. 17 Colocado en el punto conocido por la *Era de Masserrat* en la relatada heredad del manso Soler” (OSHS 1889, 1890)

Es tracta d'una forma composta pels noms *era* i *mas Serrat* possiblement fent referència a una propietat del mas Serrat a la parròquia de Santa Maria de Mansolí, un mas que almenys datava del segle XVI.³⁹³

Era del Molí, perxada [pər'ʃaðə'erəðəlmɯ'li]

Zona boscosa de castanyer jove situada a Santa Creu d'Horta, a tocar de la Fàbrica del Sobirà, just on es produeix el naixement de la riera de Gironella, un espai certament frondós.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom *Era* en el sentit de replà d'un vessant o d'una collada de muntanya (OnCat, IV, 77) –definició que s'escau al lloc-, del llatí *arēa* ‘pati’ (DEM:167) i *Molí* pel fet que se situa a tocar de l'antic molí del Sobirà, vers on a l'actualitat hi podem veure el mas la Fàbrica.

Era d'en Patllari, partida de terra [lə'jerəðəmpəl'λari]

Antiga partida que es localitzava cap on a l'actualitat hi trobem can Matret, entre el torrent Merder, el camí del Solà i el carrer de França.

“*Partida Era den Patllari* de Paciencia Massaguer Sarsanedas linda al S. con calle de los Mártires, E. con camino del Solá, O. Con torrente Mirapeu” (AM 1944); “*finca Era d'En Patllari*” (AM 1947); “*finca Era den Batllori*” (AM1953)³⁹⁴

Es tracta d'un topònim compost format pel nom *era* en el sentit de tros de terra pla sobre un relleu –es troba al costat però alhora més elevat que el carrer de França i per

³⁹³ Serradesanferm i Pladevall (1986:65) assenyalen que aquest mas apareix esmentat en el Capbreu de rendes del terme de Solterra de 1562 tot i que ja podria restar derruït ja que en el fogatge de 1553 no hi apareix recollit.

³⁹⁴ Podem observar-hi un evident error de còpia.

sota de la partida del Solà i dels camps d'en Martí, per on avui discorre els carrer Països Catalans-, del llatí *arĕa* 'pati' (DEM:167) i l'antropònim, possiblement el prenom masculí, precedit de l'article personal, *Patllari*, variant de *Pal-ladi* (DNP:263).

Era de Rumbau

Indret situat entre les propietats de Cercenedes i de les Berbolades, prop del torrent de les Berbolades.

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Prra en lo lloch anomenat lo Aulet (...) Afronta asolixent ab la proxima pessa de terra anomenada la Davesa y part en honor del mas Sarsanedas y part en honor den Soler de Monsolí (...) y dins dita pessa de terra a la part del mitg dia serca lo dit Torrent es lo honor anomenat *hera de Rombau*” (LLEV 1731)

Atesa la situació, creiem que es tracta d'un topònim compost format pel nom *era*, possiblement 'replà d'un vessant o d'una collada' (OnCat, IV, 77) i *Rumbau* que podria tractar-se d'un antropònim, un llinatge o prenom –ja que com a cognom no l'hem documentat a Osor-, varietat dialectal de *Riambau* (AlcM, 9, 617) que Moll (ELC:120), Albaigés (DNP:285), Alcover (AlcM, 9, 478) i Coromines (OnCat, VI, 382) consideren provinent del nom personal germànic *Raginbald*. Tanmateix, també podria tractar-se d'un error de còpia per *l'Era de can* o *en Gombau*.

Era Ventosa, l' (1, 2) [lə'jerəβəŋ'tozə]

Dos són els llocs coneguts amb aquest nom, un de situat vers l'Aiό, sota la Roca de Cercenedes, al sud-oest d'Osor, i un altre als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, a Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor. Aquest segon, a més, apareix documentat per escrit.

“Mojón nº3 Colocado en el sitio conocido por *Era Ventosa* de la propiedad del Subirá” (OSHC 1889, 1890)

Es tracta d'un topònim compost pel nom *era* –pronunciat amb diftongació inicial- del llatí *arĕa* 'pati', en el sentit de replà de muntanya, i l'adjectiu *ventosa*, derivat de *vent* en el sentit de 'replà de muntanya on el vent hi bufa freqüentment'.³⁹⁵

Era Ventosa, perxada l' (1, 2) [pər'ʃaðələ'jerəβəŋ'tozə]

Amb aquest terme es fa referència oral a dues zones boscoses de castanyer situades al llocdit homònim, una vers el mas el Sobirà i l'altra vers la Roca de Cercenedes. La de propietat del Sobirà apareix per escrit en un document recent.

“*Perxada Era Ventosa*” (PSOB 2002)

V. *Era Ventosa, l'*

³⁹⁵ Moreu-Rey (ENL:87) ja indica que no és estranya la presència del vent en toponímia: “...els fenòmens meteorològics resten presents a la nomenclatura toponímica. El vent sobretot ha estat remarcat...” i esmenta indrets com Ventosa, Les Ventoses o Coll de Ventosa.

Eres, feixa de terra les

Feixa de terra situada al llocdit homònim, prop del mas el Carbonell, i que deu originar el nom de la peça de terra amb metonímia.

“*Fexa terra in parrochia de Osorio boschosam vocata ses Heras*” (CAP 1446)

V. *Eres, llocdit les*

Eres, llocdit les

Partida de terra boscosa situada a l’antic veïnat de Querosell, prop del coll de Querós, del mas Carbonell i de l’antic mas Oller, a l’oest de l’espai treballat.

“*Locum vocato ses Heres*” (CAP 1446)

Atès que l’indret en el qual se situa és d’una orografia força complexa, amb replans de més o menys extensió enmig d’ascensions muntanyoses, creiem que es tracta d’una forma plural d’*era* com a nom de lloc a un paratge més o menys extens aplicat a un replà d’una vessant o d’una collada, del llatí *arĕa* ‘pati’.

Eres, llocdit Vernet de les V. *Vernet de les Eres, llocdit*

Eres, torrent de les

“*Torrente de ses Heres*” (CAP 1446)

Situat vers el mas el Carbonell, devia tractar-se d’un curs d’aigua que discorria pel llocdit homònim que n’originaria el nom. V. *Eres, llocdit les*

Eres Mitjanes, llocdit

Partida de terra que segons la documentació se situava vers els masos Puigbell i Sararols, és a dir, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del riu Ter, entre els masos el Colobrers i la Codina.

“*Fexie terre loco vocato eras miganes*” (CAP 1342); “*Fexa terra loco vocato eras miyanas*” (CAP 1560); “*fexiam terra loco vocato eras mijanas*” (CAPb 1560)

Es tracta d’un topònim compost plural possiblement perquè es referia a més d’una peça de terra i en el qual el segon element, l’adjectiu, apareix escrit de forma arcaica, amb les grafies *g-y-j* per representar el so palatal africac sonor que normativament escrivim amb *-tj-* en aquest context. El primer element deu ser el plural d’*era*, del llatí *area* ‘pati’ en el sentit de replà de muntanya; el segon element, l’adjectiu femení plural *mitjanes*, deu indicar situació en contrast amb superiors o inferiors, és a dir, en paraules de Moreu-Rey (ENL:43) indicava “situacions intermediàries”; tanmateix, Amigó (1999:150) recull un topònim homònim al que ens ocupa i n’expressa un sentit diferent, “Entre ells noms que expressen equipaments per a les feines relacionades amb l’agricultura, el predomini absolut l’ostenta *l’era*, en singular i en plural, com a apel·latiu o especificatiu tot sol o amb adjectivitzacions diverses: (...) *les Eres Grans o Mitjanes*”, ara bé, el fet que s’hi situïn peces i feixes de terra ens fa pensar més en el sentit de tros de muntanya que no pas amb equipaments per a les feines agrícoles.

Ermendina, ca l' [ˈkalərməɲˈdinə]

Nom d'una casa situada al carrer de la Penya i que antigament s'havia anomenat can Pardalet Nou. El nom deu originar-se en el nom de fonts femení.

Ermengol, camp

“Honor llur anomenat *Campermangol*” (LLEV 1731)

Peça de terra de propietat del mas Fonollet que només sabem que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta. El nom, possiblement, li prové del mas homònim que també formava part de les possessions del Fonollet i que, quan es documenta aquest topònim, ja era derruït: “tota aquella mansada o *Mas Armangol* molt temps ha dirruit” (LLEV 1731); devia tractar-se d'una peça de terra que formava ‘part de les propietats d'aquest antic mas o bé, el camp on havia estat construït. Queda clar, doncs, que l'origen del nom de lloc és antropònimic i de relació amb el mas ja que Ermengol apareix com a llinatge osorenc al segle XIV i, posteriorment, durant el segle XIX i fins a mitjan del XX. Així, el topònim s'hauria originat en el llinatge –o en el prenom *Ermengol* que hauria passat al mas i d'aquí al camp; *Ermengol*, segons Moll (ELC:95), és un nom propi d'origen germànic, d'*Ermingaud*, compost de dos noms de divinitats germàniques (*Ermin* i *Gaut*). Quant a l'escriptura, només hem d'assenyalar que es tracta d'un mot que apareix amb aglutinació del genèric i del nom de lloc pròpiament dit.

Ermengol, mas

Antic mas situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta que Pladelasala (1960:374) localitza erròniament prop de can Pellerina i, per tant, en parròquia de Sant Pere d'Osor, ja que segons els documents consultats es trobava al nord del Fonollet i afrontant amb el Bosquets i ca n'Iglésies, molt al sud de l'indret esmentat per Pladelasala.

“*Mas Ermengou o Ermengol* vers la serra del Coll de Linars, habitat per Arnau Ermengou” (MAN 1316); “*Mansi Armangol*” (CAP 1446); “tota aquella mansada o *Mas Armangol* molt temps ha dirruit ab todas las terras de aquell a la part de tremuntana de dit Mas Funollet” (LLEV 1731); “Tota aquella massada o *mas anomenat Armengol* dirruit unit al de Fonollet” (LLEV 1792)

Gràficament apareix en un cas amb la diftongació final. Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antropònimic, de fet podem observar l'ús de la forma com a llinatge en el propietari de 1316, *Arnau Ermengou*; tanmateix el llinatge no gaudeix de continuïtat i no reapareix a Osor fins al segle XIX i perviu fins a mitjan del XX. El nom del mas, doncs, creiem que s'origina en el llinatge o en el prenom *Ermegol* provinent del nom germànic *Ermingaud* com afirmen Moll (ELC:95) i Albaigés (DNP:138) i que segons Aebischer (1928:48) ja en el segle XI era un nom força popular, “certains noms bénéficient d'une popularité toute speciale; ainsi trouve-t-on quatre fois *Bonefilius*, treize fois *Guilelmus*, ving-sept fois *Raimundus*, six fois *Ermengaudus*...”; endemés, es tracta d'un antropònim que apareix documentat des de l'any 988 amb la forma *Ermengaudis*.³⁹⁶

³⁹⁶ MOREU-REY, Enric (1991): “Antroponímia vuitcentista i noucentista” a *Antroponímia. Història dels nostres prenom, cognoms i renoms* p.22 també recull *Ermingaud o Ermengod* entre els noms més sovint trobats a les fonts dels segles IX, X i XI.

Erola, l'

Aquest topònim, que solament documentem a l'Acta de Consagració de l'Església de Sant Vicenç de Susqueda de l'any 1068³⁹⁷, es trobava al límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda i tal i com féu Pladelasala (1960:367) se situava prop del mas el Soler del Coll.

“Et transiit subtus colle de Nofre, et vadit usque ad *ipsa Erola* et pergit ad manso de Soler” (SUS 1068)

Etimològicament, es tracta d'un molt estès a tot el Principat de Catalunya i és un diminutiu d'*era* i del seu ètim llatí *arĕa* en el sentit de 'petita estesa d'un vegetal, jaç o parterre natural' (DECat, III, 418), és a dir, com assenyala Moreu-Rey (ENL:29), “*L'Erola* que té el sentit primitiu d'”era petita”, ha estat usat a muntanya per a designar un planell, un tros de terra plana sobre un relleu”.

Eroles, mas

“Una pessa de terra en lo lloch anomenat Rajacols (...) afronta asolixent ab lo *Mas Arolas* que posseheix an Comas” (LLEV 1731)

Mas que és possible que se situés fora de l'espai que estem treballant, probablement limitant amb les possessions del mas el Carbonell però en terme de Sant Hilari Sacalm o de Sau, vers Vallclara. Etimològicament es tracta d'un diminutiu plural d'*era* 'àrea plana en una muntanya'.

Erols, sot dels [ˈsoddəlzəˈrols]

Recollit oralment, aquest sot es troba al sud del Carbonell en terme de Sant Hilari Sacalm. Es tracta d'un petit curs d'aigua que discorre en direcció nord per arribar al torrent de Mas Claver i que neix vora el mas homònim que n'origina el nom, en masculí possiblement per tractar-se d'un genèric d'aquest gènere.

Etimològicament es tracta d'una masculinització d'*erola* (AlcM, 5, 141) en forma plural.

Escales, mas les

Mas esmentat per Pladelasala (1960:373) sobre el qual afirma: “Según tradición sólo”. El localitzaria entre els masos les Romagueres i el Bancs, en direcció SSE. En la nostra recerca, no hem recollit aquest topònim.

Escaleta, reclosa de l'

Altre nom de la resclosa del Canal, sobre el riu Ter, just als límits municipals entre Susqueda i Osor.

“Mojón nº18 Colocado cerca del punto conocido por *Resclosa de la escaleta* o del canal, en el margen izquierdo del rio Ter, debajo del camino carretero de El Pasteral” (OS 1927)

³⁹⁷ Transcrita i traduïda per PLADEVALL, Antoni (1991): *Catalunya romànica V*, p.315, a partir d'un pergami de l'Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, document 1969.

El topònim possiblement s'originava en la presència d'una escala que permetia de descendir o ascendir a la resclosa, per tant, es tractaria d'un derivat del nom comú *escala* 'camí d'esglaons' del llatí *scāla* 'esglaó, escala', derivat d'*scandēre* 'puja' (DEM:169) amb el sufix diminutiu *-eta*.

Escallers, mas

Mas esmentat per Pladevall (1963:286), "*Mas Scallers*" (MAN 1316), com a pertanyent a la parròquia de Sant Daniel o Sant Miquel de Maifré en el segle XIV, quan diu: "El poblament de la part corresponent a Sant Daniel de Mayfré devia ser escassa; en tot cas, el fet de pertànyer a la parròquia de Susqueda, fa que el seu reflex en la documentació d'Osor sigui del tot esporàdica. En la convocatòria de caps de casa del 12 de desembre de 1316, s'esmenta solament en Pere Guillem de Scallers i en Pere de Mayfré com a pertanyents a aquesta part tan allunyada del terme". Desconeixem quin podria ser el sentit i l'etimologia d'aquest nom de mas malgrat que podria tractar-se d'una aglutinació de l'article salat *es* i un possible derivat plural de *call*, *callers*.

Escandells, sot dels

Torrent situat a la muntanya del Coll, vers el Soler del Coll, en municipi susqedenc però parròquia de Sant Pere d'Osor.

"Tros de terra boscosa situat entre els honors del *Sot dels Escandells* antigament axí nomenat vuy Buxadella o Sot de la Roca de la Sal y Serrat Mitjá" (LLEV 1792)

Podria tractar-se d'una grafia aglutinada amb l'article salat *es* i el nom plural *candells*, del llatí *cannetum* 'lloc poblat de canyes' derivat llatí de *canna* amb el sufix diminutiu *-ellu* (OnCat, III, 237, 238).

Escorb, peça de terra

Peça de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta que afrontava amb les propietats dels masos Roscall, Oller, Grevolosa i Vena.

"Una terra anomenada Collsaroca i *peça adjunta anomenada Ascorb*" (FI 1562)

Es tracta d'una forma aglutinada amb l'article salat *es* –grafiat amb *a-* per la neutralització vocàlica- i el nom *corb* que sorgeix de la partida de terra en la qual s'inclou amb sentit metonímic. V. *Corb*, *llocdit*

Escorxador, sot de l'

Petit sot que es localitza al sud del coll de Nafre, que discorre en direcció est i va a raure al sot de Can Plana o de Can Manuel.

"Eje del Barranco *Sot del Escorxadó*" (IGCOS 1927); "Mojón nº 13. Colocado a 45 m. Al O. Del punto conocido por Coll de Nafre y en propiedad del manso can Coll a 3000 m. Del anterior en dirección onlicua, casi retrocesiva, o sea hacia el S. Hasta el *sot del Escorxadó*" (OS 1927)

El topònim sembla provenir del nom derivat del verb *escorxar*, no sabem si en el sentit d'ofici o d'edifici ja que no disposem de cap constància que ens permeti de decantar-nos

per una o l'altra possibilitat. Veny (1996:84) recull un topònim, *s'Escorxador* que s'origina en el 'lloc destinat a escorxar-hi animals'.

Escollell, peça de terra

Tros de terra de conreu de propietat del mas la Codina, en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda però municipi d'Osor.

“Una pessa de terra anomenada *Ascollell*; Afronta asolixent, ponent y tramuntana en honors llurs; a mitg dia ab lo Riu de Ter; es tambe franca” (LLEV 1731); “Pessa de terra dita *Ascollell*” (LLEV 1792)

Malgrat la grafia amb *a-* i la no palatalització de 1731, pensem que possiblement es tracta d'una aglutinació de l'article salat arcaic *es-* i del derivat diminutiu de *coll* en el sentit de 'petit pas entre muntanyes'.

Escudella, terra d' [ˈtɛrəðəskuˈðɛlə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina que se localitza sobre el mas can Bosc. Recollit oralment, desconeixem quin sentit i quin origen etimològic pot tenir el topònim.

Església, carrer de l'

“*Carrer per lo qual seva a la Iglesia Parroquial* de la propia vila, afronta carrer que va a la Plassa Major” (FNA 1820).

Per la seva situació, creiem que aquest carrer es tracta del que actualment s'anomena les escales de la Issa. L'origen del nom és evidentment de direcció ja que aquest carrer s'inicia al carrer Major i arriba just davant de l'església parroquial de Sant Pere, és a dir, prové del llatí vulgar *eclēsīa*, del llatí tardà *ecclēsīa* –*ae* 'assemblea, temple' del grec *ekklēsia* (DEM:174)

Església, l'Alou de l' V. *Alou de l'Església, l'*

Església d'Osor, camí de l'

“Partida Quintá de la Mata linda al E. con *camino que dirige a Iglesia de Osor*” (AM 1944); “*camino que dirige a Iglesia de Osor*” (AM 1947); “*Camino Iglesia de Osor*” (AM 1953)

Forma esporàdica de referir-se al camí de la Mata en el sentit que es dirigeix al mig d'Osor i es devia prendre com a referent el fet que havia estat el camí missader de l'esmentat mas.

Esglesier, camí

“*Camino Iglesiasiero*” (ESC 1776)

De fet, aquesta forma de caracteritzar un camí és comuna a moltes vies per les quals des d'un mas s'arribava a l'església (IEC:322) i que en altres ocasions s'anomenava camí Missader. En el nostre terme, per exemple, hem documentat el “Camí Eclesier del mas

Bayer” (FNA 1824). El nom propi, que en aquest cas apareix sol, és un substantiu derivat d'*església* en el sentit que ‘es dirigeix a l’església’.

Eslampat, llocdit

En referència a aquest nom de lloc, Pladevall (1993:74) indica “La dona Ermelda ven a Isarn una mujada de vinya que tenia, per document que li va fer el seu marit, en el comtat d’Osona, a la vall *Ossore*, al lloc dit *Eslampado*”. També apareix esmentat per Bolòs i Hurtado (2001: 27, 52) que el situen al sud del poble d’Osor, a l’est dels masos la Riba d’Amunt i la Riba d’Avall i a l’oest del Fonollet i assenyalen que és possible que ja aleshores fos habitat.

“Lloc dit *Eslampado*” (SBB 958).³⁹⁸

Desconeixem quin podria ser l’origen del nom de lloc.

Esllavissada, l’ (1) [ləslə’βi’saðə]

Indret situat sobre el collet de l’Espinau en direcció nord.

Etimològicament, el nom de lloc deu provenir del genèric homònim, derivat de *llau*, del llatí *labi*, ‘caure, rrelliscar’ (DEM:175), un terme no gens estrany en la toponímia de l’espai que ens ocupa, com assenyala Domingo Francàs (1997:175): “L’àrea de l’ús del verb *esllavissar* i del substantiu *esllavissada* comprèn tot el català central (...) *Esllavissada*, la variant comuna, tot subsistent in situ en la toponímia”.³⁹⁹

Esllavissada, llocdit l’ (2)

Indret que se situava com a límit entre el Priorat del Coll i la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però del qual en desconeixem la localització exacta.

“Lloc la *Llevissada*” (ACL 1723).

El nom propi apareix grafiat sense la síl·laba inicial, amb una mena d’afèresi deguda, possiblement, al fet de considerar-la com a un article salat innecessari davant de l’ús del definit femení precedint l’específic. V. *Esllavissada (1), l’*

Esllavissada, rec de l’

De situació desconeguda, tot i que vers la muntanya del Coll, és molt possible que es tractés d’un curs d’aigua que discorria prop del llocdit homònim

“*Recum de la llauissada*” (de 1737 a CAP 1622)

V. *Esllavissada (2), l’*

Esllavissades, torrent de les

Hidrònim situat just al límit entre les parròquies de Santa Creu d’Horta, Santa Margarida de Vallors, Sant Hilari Sacalm i Sant Pere d’Osor, vers la Creu de Llevanyes, tot i que, segons Pladelasala (1960:370), pertanyia a Santa Creu.

³⁹⁸ Recollit al document número 11 del Fons de la Biblioteca Universitat de Barcelona corresponent al fons de Sant Benet de Bages.

³⁹⁹ De fet, el terme en aquesta zona és actualment encara conegut i usat en la llengua col·loquial.

“*Barranco de las Esllavissadas*” (DEL 1885)

Etimològicament es tracta d'un topònim en forma plural derivat del llatí *labi* ‘caure, relliscar’ (DEM:175)

Espanya, plaça d'

Topònim urbà d'imposició oficial entre 1939 i 1979 que substituï el tradicional de plaça del Verger. En tractar-se d'un nom imposat, mai va gaudir d'arrelament.

Espí, ca l' [ˈkaləsˈpi]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a ca l'Entra. Ja que el llinatge el documentem a Osor molt recentment, considerem que el terme s'origina en el prenom masculí provinent del grec *Spinós* ‘prim’ (DNP:141).

Espia, llocdit

Lloc situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de can Mont en direcció nord, possiblement vers el Collsespia el qual degué originar el nom.

“Tot dit llur Mas Mont (...) Afronta asolixent en honor del Mas Viuravol (...) y a tremuntana en honor den Vaguer anomenat *Espia* y part en honor den Pinyana, que posseheix Martí Solá, y part en honor den Bayer” (LLEV 1731)

Etimològicament deu ser un sinònim de *talaia*, en la línia indicada per Coromines (DECat, III, 9 i OnCat, IV, 131) i Moreu-Rey (ENL:91)

Espina, font d'

Font que es localitzava prop del mas Soler del Coll, en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*La font de Spina*” (CAP 1342)

Grafiat de forma arcaica, possiblement es tracta d'un fitotopònim de caràcter col·lectiu en el sentit de ‘lloc embardissat’ com assenyalen Coromines (OnCat, IV, 126) i Moreu-Rey (ENL:61).

Espinàs, casa de n'

De propietat a 1731 de Maria Ripoll, es fa evident que es tractava del nom d'una casa situada a l'actual carrer de França.

“Una casa situada en dita vila y en lo carrer que va del Molí a Nostra Señora del Coll anomenada la *Casa den Espinás*. Afronta asolixent en honor de Juan Buscá; a mitg dia ab la Riera major” (LLEV 1731); “*Casa den Espinás*” (ESC 1779)

L'origen sembla antroponímic ja que, de fet, *Espinàs* és un llinatge que documentem a Osor durant els segles XVII i XVIII, contemporàniament al nom de la casa. Moll (ELC:252) assenjala que aquest cognom és un derivat d'*espina* format probablement a partir d'*espinal*, per canvi de sufix.

Espinau, collet de l' [kuˈλeddələspiˈnaw]

Collada de muntanya en la qual s'hi situa el mas homònim, indret d'entrada a la subcomarca natural de les Guilleries i límit municipal entre Osor i Santa Coloma de Farners. Aquest pas de muntanya apareix descrit per Juli Serra (2002:132), en el seu viatge de 1890, diu: "Así, paso tras paso, se ganaba el *coll del Espinau*, en el cual se halla sometida á todos los vientos la casa de este nombre. Apareix en cartografia com a "*Collet de l'Espinau*" (MAP 1), "*Espinal*" (MAP 2) i "*Collet de l'Espinal*" (MAP 3). Així mateix, s'hi refereix com a un topònim botànic Navarro Colás (1963:73).

Possiblement és un topònim que data d'antic ja que Font i Rius, a una carta de població que data del segle X, recull un *collis de Sp_* i Coromines (OnCat, IV, 128) considera que podria tractar-se d'aquest collet que ens ocupa. Tanmateix, a l'extensa documentació que hem consultat no ens ha aparegut mai per escrit. Creiem, doncs, que és possible que el collet originés el nom del mas tot i que també es podria haver donat el fet invers i, aleshores, aquest topònim seria molt més recent, no del segle X. El Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) el recull i el regularitza com a *collet de l'Espinal* una forma que, atesa la documentació recollida en relació al mas homònim, potser no és l'adequada ja que creiem que hauria de ser la que s'usa oralment, *collet de l'Espinau* o bé, en tot cas, *collet de l'Espinalb*. V. *Espinau, mas l'*

Espinau, mas l' [ləspi'naw]

Mas encara habitat, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al SSE d'Osor, just al límit municipal amb Santa Coloma de Farners per la banda de Castanyet; de fet, un informant oral ens va comentar que la cuina del mas ja és en terme farnesenc mentre que la resta de la casa és a terme osorenc, en una collada que es considera el pas de la Selva a les Guilleries.⁴⁰⁰ Per la seva situació geogràfica, a més, apareix situat abastament en la cartografia consultada: "*Mas de l'Espinau*" (MAP 1), "*Casa Espinal*" (MAP 2), "*L'Espinal*" (MAP 3). Pladelasala (1960:375) solament l'esmenta com a mas pertanyent a Santa Creu mentre que Danés (1986:6), en el seu estudi inèdit, assenyala que "l'Espinau és una semivocalització d'Espinal". El mas data del segle XVI, i des d'aleshores, apareix àmpliament documentat. Elvis Mallorquí (2005:96) el recull com a un mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta de propietat de ca n'Iglésies.

"Una casa de nou construïda situada a la part de migdia del camí vigatà anomenada *lo Espinalb*" (FI 1562); "Francisco Guardia pages masover del *mas Spinalb* de Santa Creu" (LB 1730); "casas anomenadas Casanova i *Espinalb*" (LB 1731); "Isidro Boscha pages masover habitant *al Espinaub de Santa Creu*" (LB 1746); "*mas Espinaub*" (FPI 1750), "*Espinal*" (CAD 1785); "*mas Espinalb*" (LA 1811); "Hilari Mon brasser habitant en *la casa lo Espinars*" (FN 1818), "*el Espinau*" (LB 1866); "*Espinau*" (PAD 1885); "*Espinau*" (PAD 1885); "*Espinau* agragat del mas Iglesias" (FI 1901); "*Espinau*" (PAD 1930); "*L'Espinau*" (GR 1956)

Gràficament, ens podem adonar que el terme actual ha patit un procés progressiu de diftongació a la síl·laba final, *Espinalbs-Spinalp-Espinal-Espinaub-Espinau*; així mateix, podem observar grafies arcaiques com *Spinalp* o etimològiques com *Espinars*; a

⁴⁰⁰ Així ho indiquen RAMS, Emili i TARRÉS, Josep (2001): *Les Guilleries* p. 8 quan escriuen: "A l'est, les Guilleries delimiten amb els municipis d'Amer, la Cellera de Ter, Anglès, Brunyola i Santa Coloma de Farners, per una línia imaginària que comença al Santuari del Far i baixa vers Sant Martí Sacalm, passa pel Pasteral, per Puig de Frou, continua per Becdejvell, travessa la carretera d'Osor a Anglès, prop de la resclosa de Sant Martí i puja per la carenada de Santa Bàrbara, baixa el coll de Roscall, vora el collet de l'Espinau..."

més, amb el temps ha existit la tendència a ometre el genèric *mas* i precedir-se simplement de l'article definit *el* com, de fet, s'anomena a l'actualitat. Així mateix, apareix alguna forma composta amb el complement *de Santa Creu*, possiblement per diferenciar el mas de la casa homònima existent a Osor o d'altres masos amb el mateix nom d'altres zones.

Etimològicament, semblaria que el topònim prové del llatí *spinus albus* 'arç blanc' (OnCat, IV, 128), com de fet demostrarien grafies com lo Espinalps de 1562, Espinalp de 1731 o Espinalb de 1811. Per tant, possiblement no és adequada l'explicació que dona Danés (1986:6) que el considera una evolució d'*espinal* en el sentit de 'lloc d'arbustives espinoses' i ni és adequat el fet que el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) anomeni el collet allà existent –possiblement indret del qual va prendre el nom el mas– com a *collet de l'Espinal*, ja que, com afirma Coromines (OnCat, IV, 128), “Espinalb (...) Generalment reduït per via fonètica a *Espinau* (però inconfusible amb *Espinal*, supra)”. Navarro Colás (1963:73) també el recull com a *l'Espinau* i, malgrat que esmenta l'evolució del mot des del llatí *spinal* acaba considerant que “se trata de un topónimo transmitido como antropónimo”.

Espinau, partida de terra l'

Partida de propietat del mas ca n'Iglésies, a la zona parroquial de Santa Creu d'Horta, en els límits municipals entre Osor i Santa Coloma de Farners, que recull el nom del mas.

“*Pago o paraje Espinau*” (CAD 1960) –indica que inclou tretze peces de terra i un camí a més del mas del mateix nom—

V. *Espinau, mas l'*

Espolangueret de Rebleda, llocdit

Indret situat prop de can Pelleringa en direcció sud.

“Una tinensa de terra contigua en lo lloch anomenat *Espolangueret de Rableda* sobre lo Mas de Ridemar: afronta asolixent en honor del Mas Busquets, a mitg dia en honor llur, a ponent així mateix anomenat Rableda y a tremuntana ab lo Torrent qui devalla de las Comas y va a Ridemar” (LLEV 1731); “Tot aquell balans de terra situat en lo lloch dit *Espolangueret de Rableda* sobre lo mas anomenat de Ridemar” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per *espolangueret* un mot de sentit incert encara que podria tractar-se d'un fitotopònim derivat col·lectiu amb el sufix –*et*, llatí –*etum* de *pollancre* precedit de l'article salat arcaic *es* aglutinat i *Rebleda* assenyalant la pertinència de l'indret a aquesta partida de terra. V. *Rebleda, la*

Esporgada del Bac Sota del Forn, peça de terra l'

Peça de terra de situació incerta però en parròquia de Santa Maria de Mansolí dependent parcialment del Priorat del Coll.

“*Pessa sa esporgada del bach sota del forn*” (CAP 1343)

Es tracta d'un topònim compost format pel nom *esporgada*, derivat del verb esporgar, possiblement amb el sentit de 'lloc netejat de vegetació'; el substantiu *bac*, 'lloc

ombrívol'; la preposició *sota* indicant situació a l'espai i *Forn* que deu referir-se, probablement, a un forn de calç.

Esqueis, partida de terra

Petita partida de terra situada a tocar del nucli urbà d'Osor, entre el carrer de la Penya i el camí de Cercenedes. Es tracta d'un indret molt pedregós i boscos, fonamentalment d'alzina.

“*Partida Esqueis*” (AM 1944); “*finca Esqueis*” (AM 1947); “*finca Esqueis*” (AM 1953)

El topònim s'origina en l'existència de diversos esqueis, per això apareix en plural, i per tant, es refereix a un ‘trencall de roques’ (DECat, III, 675), del llatí *schidiu* ‘esquerda, estella’ (AlcM, 5, 463).⁴⁰¹

Esquei Vermell, gorg de l' [ˈgorgdələsˈkɛjβərˈmɛj]

Gorg situat a la riera d'Osor, vers el Rafec, a un quilòmetre i mig del nucli urbà d'Osor en direcció a Sant Hilari Sacalm, vers l'oest.

Es tracta d'un topònim compost que té com a finalitat descriure la particularitat del lloc, la presència d'un esquei en unes roques vermelloses, per tant, es tracta del nom i de l'adjectiu.

Esquellerinc, ca l' [ˈkaləskələˈrɪŋ]

Nom d'una casa situada al carrer del Verger també coneguda com a can Joan de la Taca. El terme s'origina en un fet anecdòtic: un antic habitant es trobava a la casa amb una veïna però només es podien veure quan no hi havia ningú més a l'habitatge, cosa que es confirmava quan l'home feia dringar un esquellerinc.

Esquena d'Ase, l' [ləsˈkənəˈðazə]

Nom amb què es coneix per la banda est, des d'Anglès, el vessant muntanyós que va des de Santa Bàrbara fins al Coral. El nom s'origina en la forma d'aquest espai, semblant a la part superior d'un ase, forma que per altra banda, també es pot detectar a l'espai que va de Sant Benet al Coll.

Esquer, mas

Antic mas de situació desconeguda que era de propietat del mas can Serra de Toronell.

“Per raho de dit *Mas Esquer*” (LLEV 1731)

El fet que únicament aparegui en un document, ens fa pensar en la possibilitat que es tractés d'un error de còpia per Arquer, Sagrer o Sunyer, masos tots ells de la mateixa propietat. Si no fos així, hauríem de considerar que es tracta d'un topònim aglutinat per l'article salat *es* i el nom arcaic *quer*, ‘roca, penyal’ d'un preromà *cariu*, probablement cèltic, procedent d'una arrel *karr-* ‘pedra, roca’ (DE:768).

Esquerrà, partida de terra

⁴⁰¹ De l'existència d'aquests esqueis, també s'origina el nom del carrer que s'hi localitza sota, el carrer de la Penya.

Partida de terra situada entre els masos cal Quic i el Bancs.⁴⁰²

“*Partida Escarrà*” (AM 1944); “*finca Escarrà*” (AM 1947); “*Pago o paraje la Escarrà*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-sis peces de terra de diferents propietaris–

Gràficament només cal esmentar la feminització de 1960 mitjançant l'article però sense variar el nom propi.

El topònim degué originar-se en un antropònim, possiblement un malnom individual que, de fet, documentem per escrit, “*Francisco Soler dit Escarrà*” (CAD 1785) o “*Yluminat Font conegut per Escarrà*” (FP 1861); aquest malnom podria indicar el fet d'usar la mà esquerra o bé indicar procedència d'un mas homònim existent vers Santa Coloma de Farners. Si no fos així, hauríem de pensar en la possibilitat que s'hagués originat en el llinatge homònim, tanmateix, a Osor només l'hem documentat esporàdicament al LB 1729; un cognom que Moll (ELC 272) continua considerant com a provinent d'un sobrenom o malnom.

Esquerrà, vinya de l'

“*Pessa de terra vulgarment dita la Vinya del Escarrà*” (LLEV 1792); “*Partida Vinya de l'Escarrà*” (AM 1944); “*viña del Escarrà*” (AM 1953)

Possiblement es tractava d'una zona de conreu de vinya que s'inclouïa a la partida de terra del mateix nom, V. *Esquerrà, partida de terra*

Esquirol, casa.

Nom pretèrit d'una casa que es trobava al carrer de França.

“*Casa Esquirol*” (HIP 1855)

Desconeixem la raó que originà el sobrenom ja que el llinatge, recollit per Moll (ELC:288), no apareix documentat a Osor; això implica que tant podria referir-se a algun fet anecdòtic relacionat amb l'animal com a una particularitat física o de caràcter que hi fes pensar,⁴⁰³ fins i tot, podria indicar procedència del poble osonenc de L'Esquirol o Santa Maria de Corcó.

Esquirola, hort de l'

Petita partida de terra de situació desconeguda però vers la propietat de can Serra de Toronell amb la qual afrontava.

“*Pessa la Esquirola*” (HIP 1852); “*Partida Hort de l'Esquirola*” (AM 1944); “*Hort de la Esquirola*” (AM 1953)

⁴⁰² També hem documentat una peça de terra homònima a la partida de terra del Baier: “*Finca Manso Bayer. A. La Barraca B. Cal Esquerrà C. Las Selvas*” (DFF 1963)

⁴⁰³ Moreu-Rey (1981:151) recull el malnom com a procedent d'una dedicació constant no professional concretada en l'afecció a menjar esquirol.

El terme semblaria una feminització d'*Esquirol*, és a dir, un possible malnom femení que relacionaríem amb el nom de casa contemporani *casa Esquirol*.⁴⁰⁴

Esquirols, llocdit els

Peça de terra situada a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre el Collsacodina i el mas el Triador.

“Pessa de terra brollar situada en un *lloc anomenat Els Esquirols*; afronta amb el camí públic que va de Osor a Coll sa Cudina, amb el camí missader que va de la casa Triador al Coll sa Cudina, camí de la font del sot de l'Aulet; del serrat de Serratorta fins a la Creu del Coll sa Cudina” (FI 1613)

Es tracta d'un nom plural, possiblement un zootopònim relacionat amb la presència de l'*esquirol* 'rosegador de cua llarga i peluda que viu als arbres' del llatí vulgar *scuriolu* derivat diminutiu llatí de *scurius*, alteració del llatí clàssic *sciurus* –i i del grec *skíouros* amb el mateix significat (DEM:179). La presència d'aquest animaló en toponímia no és gaire freqüent, tal i com afirma Moreu-Rey (ENL:69): “Ni *L'Esquirol* (salvant un cas examinat més lluny), ni la Llúdriga no semblen pas haver deixat gaire empremta”, per aquesta raó també podria tractar-se d'una deformació de *es Querols*, però la manca de documentació no ens permet d'esbrinar-ho, ara bé, la zona del Collsacodina és abundant en roques.

Essa, revolt de la [əlrə'βoldə'lesə]

Revolt situat aproximadament al quilòmetre dotze de la carretera d'Osor en direcció a Sant Hilari Sacalm. Es tracta d'un topònim descriptiu ja que es refereix a la forma d'aquest revolt, semblant al de la lletra essa.

Estanc, l' (1, 2) [ləʃ'taŋ]

Nom de dues cases, una situada al carrer del Pont, també coneguda com a can Cases o ca la Mari, i l'altra al carrer Major, també anomenada avui el Banc.

El nom prové del fet que en aquests dos llocs en el passat hi havia hagut un establiment d'aquesta mena tot i que a l'actualitat ja no s'hi troba. En nom també es va aplicar i encara es manté referit a persones que hi havia viscut, *en Vicenç de l'Estanc*, encara vigent o els recollits per escrit, *en Felip del estanc y la Rosé Estanc* (LLC 1929e).

Estany, mas

Antic mas de situació desconeguda però que, possiblement, es trobava entre els masos el Croset i cal Teixidor.

“Los Masos Brogueras y *estany* dirruits y a dit Mas Cruzet units” (LLEV 1731); “Tot lo Mas Croset de Mont junt ab los masos Bruguera y *Estany* dirruits al altre agregats” (LLEV 1792)

⁴⁰⁴ Per manca de documentació, desconeixem si aquí es produeix el mateix que amb un mas homònim que tracta Amigó (1999:96) sobre el qual afirma: “I penso si no és també un derivat del celta “carium” evolucionat cap a quer, amb anteposició i aglutinació de l'article salat ‘es-’”. De fet, si es confirmés l'existència del mas Esquer, que devia situar-se no massa lluny d'aquí, podria existir aquesta possibilitat, i encara cal afegir que la zona més propera a can Serra de Toronell és molt pedregosa.

Malgrat l'existència actual del llinatge homònim, el fet que el documentem a partir de 1942 ens fa eliminar d'entrada la possibilitat d'un origen antroponímic. Aleshores, possiblement, s'origini a partir de l'hidrònim *estany* 'extensió d'aigua voltada de terra en una depressió del terreny' del llatí *stagnu* amb el mateix significat. Tanmateix, és evident que a tot el terme d'Osor no s'hi localitza cap estany o estanyol, si més no no s'ha documentat. El que sí és cert és la que la zona on podria haver-se localitzat el mas és abundant en sots i torrents, els més significatius dels quals són el sot de cal Teixidor i el sot de la Maduixa al costat d'altres de menors; l'abundància d'aigua podria haver implicat el terme d'una manera hiperbòlica o metafòrica; de totes maneres, això no deixa de ser hipotètic. Cal indicar que aquesta casa no apareix esmentada ni per Pladelasala ni per Pladevall en els estudis realitzats sobre masos osorencs.

Estanyol, llocdit I'

Nom que devia designar una peça de terra situada a tocar de la riera d'Osor i del mas homònim amb el qual devia guardar relació toponímica.

“Petiam terra campam in dicta parrochia in *loco voccato Sestanyol*” (CAP 1446)

És possible que el fet de trobar-se a tocar de la riera d'Osor originés el nom, en un espai embassat constantment, és a dir, un derivat diminutiu d'*estany* i que també d'aquest fet en sorgís el nom del mas. V. *Estanyol, mas*

Estanyol, mas

Antiga casa de propietat del Masferrer que es trobava situada al nord de la Crosa i a l'est de l'esmentat Masferrer, no massa lluny de la riera d'Osor.

“Petiam terre campam in dicta parrochia in loco voccato Sestanyol. Affront. Ab oryente in honore *mansi Stanyol* a meridie in Rivo de Osoryo” (CAP 1446); “una tinensa de terra en que antiganment era construït un *Mas anomenat Estanyol*” (LLEV 1731); “Una tinguda de terra en que antiguament era edificat un *mas anomenat Estanyol*” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal esmentar la forma arcaica *Stanyol* en un document del segle XV. Com en el cas del mas Estany, el llinatge només es documenta a Osor de forma esporàdica al segle XX i, per tant, no semblaria pas que mantingui cap relació amb el nom de lloc. Així mateix, a la zona on devia situar-se no tenim cap constància ni present ni pretèrita de l'existència de cap mena d'estanyol que és el més probable originador del topònim, un derivat diminutiu d'*estany*; ara bé, com indica la documentació, les seves propietats arribaven fins a la riera d'Osor i d'aquest fet és possible que se n'originés el topònim.

Estat, carretera de l'

Nom administratiu que designava la carretera d'Anglès a Sant Hilari Sacalm, Gi-542, que travessa el poble d'Osor formant en aquest espai el carrer Major.

“*Carretera del Estado*” (AM 1944), “*Carretera del Estado*” (AM 1953)

Esteve, mas

Mas també anomenat Puig-esteve que se situava a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest de la zona estudiada, entre els actuals masos el Boscà, la Coma i el Carbonell.

“Dos masos anomenats Roca y Saroca dirruits y a dit llur mas Coma units (...) Afronta asolixent part ab lo Puig Esteva que posseheix an Boschá (...) a ponent en honor de dit Mas Comas, part en honor del Mas Carbonell, part en honor del Mas Busquets (...) y a tremuntana part en honor del Mas Buscá y part en honor de dit *Mas Esteva*” (LLEV 1731)

Possiblement, el nom del mas prové del fet de situar-se sota el puig homònim. V. *Esteve, puig*

Esteva, mas Puig V. *Puig Esteve, mas*

Esteve, puig

Orònim situat sobre l'antic mas del mateix nom, vers el mas el Boschà, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, a l'antic veïnat de Querosell.

“*Puig Steua*” (PFM 1343); “*puig esteua*” (FM 1563); “*Lo Puig Esteva*” (LLEV 1731)

Gràficament apareix amb formes arcaiques llatinitzades, amb omissió de la vocal inicial al segle XIV i amb *-u-* en el lloc de l'actual *-v-*; endemés, apareix amb confusió vocàlica final deguda a la neutralització en posició àtona pròpia del dialecte central.

Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del grec *Stephanus* tal com afirmen Moll (ELC:76) i Albaigés (DNP:142); tanmateix, el llinatge, que ha arribat als nostres dies com a segon cognom, es documenta a Osor a partir de mitjan segle XIX, cosa que ens porta a pensar que és possible que en el seu origen el nom de lloc partís del prenom

Estradell, llocdit

Peça de terra situada a tocar del Carbonell, a la part més occidental del terme municipal d'Osor, a l'antic veïnat de Querosell.

“Una pessa de terra en lo *lloch anomenat Estratell*, afronta en tots honors ab lo Mas Carbonell” (LLEV 1731); “Pessa de terra *territori anomenat Stradell*” (LLEV 1792)

Gràficament cal esmentar l'omissió de la vocal inicial a 1792, una forma que cal considerar arcaica; així mateix, a 1731, apareix amb ensordiment de la *-d-* a *-t-*. Aquesta alternaça consonàntica, però, provoca la possibilitat de dos orígens etimològics diferents; el primer seria un derivat diminutiu d'*estrada*, ‘camí’, del llatí *strata* amb el mateix significat (AlcM, 5, 579), amb el sufix *-ell*; l'altre seria un derivat diminutiu d'*estret*, del llatí *strictu*, ‘poc ample’ (AlcM, 5, 596) amb el sufix *-ell*, en el sentit, possiblement, de ‘lloc estret, sinònim d'*estretall* (si aquest fos el cert, caldria grafiar el topònim com a *Estretell*). Ara bé, cap de les dues formes apareix recollida ni com a terme comú ni com a propi a cap de les obres consultades, per la qual cosa, podria tractar-se d'una primera documentació.⁴⁰⁵

Estreta, feixa

⁴⁰⁵ Bruguera i Escorihuela (1995:376) vàrem recollir aquest lloc com a *Restratell* per un error de lectura, aleshores el vàrem considerar com a un topònim de difícil classificació. Davant aquesta nova aportació, queda clar que ens trobem davant d'un topònim relacionat amb la forma o bé amb l'ús d'un lloc.

Peça de terra que s'inclouïa a la partida de terra la Mata que es caracteritza per la seva forma afeixada. Es localitza sobre mateix d'Osor en direcció nord a l'alçada de la piscina municipal.

“Pessa de terra la *feixa estreta*” (HIP 1857)

Es tracta d'un nom de lloc compost format per *feixa* i un adjectiu descriptiu *estreta*, referit a la seva grandària en contrast amb la Feixa Gran de Dalt i la Feixa Gran de Baix.

Estretes de Roscall [əʃ'tɾɛtəzðərus'kaj]

Límit de la propietat del mas el Roscall. Es tracta d'un pas de poca amplada situat a l'antic camí Ral de Vic a Girona, vers el coll de Roscall.

“Lo Mas anomenat Mas Ruscay (...) Afrontan (...) a mitg dia en honor de dit Panella anomenat Los Arrencats y part en honor del Mas Suro de Castanyet mitgensant camí Real de Vich fins als *estretas de Ruscay*” (LLEV 1731)

Es tractaria d'un topònim compost d'*estretes*, possiblement plural i femení d'*estret* en el sentit de 'pas' en la línia assenyalada per Domingo Francàs (1997:105, 106) malgrat que aquí no hi ha intervenció de l'aigua, i *Roscall* pel fet que se situa a tocar del coll de Roscall i del mas el Roscall. V. *Roscall, mas el*; v. t. *Roscall, coll de*

Estrets, feixons [əlsfə'ʃonzəʃ'tɾɛts]

Nom de diferents peces de terra en forma de feixa, de petites dimensions, que es localitzaven a la partida de terra de Puig-rodon. Antigament era una zona de conreu de vinya, avellaners i arbres fruiters i a l'actualitat és una zona boscosa de pins.

Recollit oralment, el topònim fa referència a la mesura i forma d'aquestes peces de terra, de fet una d'elles es particularitzava i se l'anomenava *el feixó Estret* perquè encara era més estret que els altres. El terme, per tant, prové de l'adjectiu *estret*, en plural, del participi del verb *estrènyer*, del llatí *strictu*, 'poc ample' (AlcM, 5, 596)

Estudis, els [əlzəʃ'tuðis]

Nom col·loquial amb el qual es fa referència a l'actual edifici de les escoles, al final del carrer de França i al costat del carrer dels Països Catalans. S'usa en plural perquè malgrat tractar-se d'un sol edifici, es divideix en tres grans aules que havien funcionat de forma molt independent: la de nenes, la de nens i la dels més petits.

És un nom força recent ja que l'edifici data de 1936, que provindria del llatí *studium* 'afany, aplicació, estudi' (DEM:184)

Estudis, gorga dels [ləɣoɾɣəðəlzəʃ'tuðis]

Gorga situada a la riera d'Osor, sota el pont del Maroi, a l'alçada de l'edifici de les escoles. El topònim, recollit oralment, es refereix a la situació, a la proximitat de la gorga als Estudis, sinònim col·loquial de col·legi en forma plural.

Explets, llocdit

Lloc d'anomenada que possiblement es localitzava vers el torrent del mateix nom, és a dir, entre els masos el Pidevall, els Artigots i la Crosa, a l'est del municipi d'Osor i sobre la riera d'Osor.

“*Locum vocatum Explets*” (COM 1355); “*els explets*” (LLEV 1731).

Destaca el fet que en el segle XVIII apareix només precedit de l'article que, contràriament, no apareixia al XIV, fet que indicaria que estava establert com a nom propi.

El topònim probablement s'origina en el nom comú en forma plural, grafia arcaica d'*esplet*, del llatí *explicitum*, ‘cosa desplegada’, participi del verb *explicare*, ‘desplegar’ (DE:348) i que inicialment significa ‘collita; conjunt de fruits produïts en una vegada, especialment si són abundants’ (AlcM, 5, 443) però que, com assenyala Coromines (DECat, III, 656): “Alguna vegada el mot que ens interessa passa a designar els conreus mateixos o, més ben dit, l'espai de país on es troben”, creiem que és molt possible que aquest sigui el nostre cas.

Explets, torrent dels

“Un camp de terra antiguament del Soler en lo lloch anomenat Ginestar (...) Afronta asolixent, mitg dia y tremuntana en altre honor seus que té per dita Comanda; y a solponent en honor del Mas Camps que posseheix an Pidemunt mitgensant *Torrent dels explets*” (LLEV 1731)

Curs d'aigua que devia rebre aquest nom perquè discorria pel llocdit del mateix nom. V. *Explets, llocdit*

Eucaliptus, els [əlzukə'liptus]

Peça de terra boscosa d'eucaliptus situada la carretera actual del Coll, vers les partides de terra del Part i les Casulles, no massa lluny del coll de Nafrè. La plantació d'aquest tipus d'arbre data dels anys setanta del segle XX i es tracta d'una plantació força peculiar en aquest espai geogràfic, d'arbres no autòctons.

Es tracta, per tant, d'un fitotopònim en plural, per indicar sentit col·lectiu, força recent, originat en l'espècie *eucaliptus globulonis* originaris d'Austràlia i cultivats en els nostres climes com a ornamentals i per sanejar terrenys humits (IEC:825).

F

Fàbrica, mas la [lə'faβrikə]

Mas situat al SSE d'Osor, al sud del mas el Sobirà al qual pertany, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Es tracta d'una casa força recent, de mitjan segle XX i en la qual hi havia hagut una fàbrica que explotava la fusta provinent de les explotacions forestals de la zona. És esmentada per Elvis Mallorquí (2005:96) com a pertanyent a Santa Creu d'Horta i de forma composta com a *la Fàbrica d'en Sobirà*.

Apareix documentat per escrit sovint de forma composta, “*la Fàbrica Subirà*” (LLC 1929e), “*la Fàbrica den Subirà*” (CAD 1960), i així mateix és com l’esmenta Pladelasala (1960:375), “*La Fàbrica d’en Subirà*”; aquesta forma composta és deguda al fet que es vol diferenciar d’altres fàbriques indicant el mas al qual pertany. També apareix situat cartogràficament: “*Mas la Fàbrica*” (MAP 1) i “*La Fàbrica*” (MAP 4).

L’origen del topònim és evident, prové del llatí *fābrīca* ‘taller, ofici d’artesà’ derivat de *fāber, fabri*, ‘artesà, obrer’; un topònim força recent sense cap relació de sinonímia amb *farga*, com s’ha assenyalat en algunes ocasions, com ara Moreu-Rey (ENL:88) en referència a topònims homònims, ja que en aquest edifici mai s’hi havia treballat el ferro sinó que, com deïem més amunt, i corrobora Navarro Colás (1963:81): “El topónimo que nos ocupa, actualmente, es un manso pero anteriormente había sido un aserradero, su denominación procede de esta antigua función”.

Fàbrica, molí de la [almu’liðələ’faβrikə]

Altra manera de referir-se al molí del Sobirà que s’esdevé per la proximitat existent entre el molí i el mas la Fàbrica que, endemés, són dues construccions ambdues de propietat del mas el Sobirà. V. *Sobirà, molí del*

Fàbrica, partida de terra la [lə’faβrikə]

Partida de terra situada entre el molí del Sobirà i la partida de terra Ciutadella, a Santa Creu d’Horta, formada per vint peces de terra i el mas la Fàbrica del Sobirà que és l’element que n’origina el nom, tota ella propietat del mas el Sobirà. V. *Fàbrica, mas la*

“Pago o paraje *La Fàbrica* –al Subirà–” (CAD 1960)

Fàbrica, perxada Davant la V. *Davant la Fàbrica, perxada*

Fàbrica, sot de la [əl’soddələ’faβrikə]

Nom força recent que designa el que tradicionalment s’ha anomenat torrent de Banyadors, situat a tocar del mas la Fàbrica i que és un dels primers que genera la riera de Gironella o de la Grevolosa, al sud del mas el Sobirà, en terme parroquial de Santa Creu d’Horta.

El topònim s’origina per la proximitat del sot amb el mas la Fàbrica i pel fet que el seu cabal d’aigua era aprofitat per la fàbrica que allà hi havia existit quan encara restava en funcionament.

Fageda, bosc de la

Zona boscosa dins del Priorat del Coll però en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

“*Lo bosch de sa Fageda*” (CAP 1343)

Es tracta d’un topònim derivat de l’arbre *faig* del llatí vulgar *fagēu* provinent del llatí clàssic *fagēus* –a –um adjectiu de *fageus* ‘faig’ (DEM:192) amb el sufix col·lectiu –eda, del llatí –eta amb el sentit de ‘bosc de faigs’, en llatí *fageta* (AlcM, 5, 697)

Fageda, font de la [lə’foŋdələfəʒeðə]

Font fins no fa massa anys existent prop del mas el Sobirà, a tocar de la carretera que es dirigeix al mas el Parral del Sobirà, al sud de l'espai geogràfic treballat, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. A l'actualitat, però, ja no existeix ja que segons ens va comentar un informant, fou tapada per una màquina excavadora quan estava arrançant l'esmentada carretera.

“Una pessa de terra situada en la Parra de Sta Creu. Afronta (...)a ponent en honor de llur mas Parral que fou den Fonollet y part en honor de dit llur Mas Subirà anomenat la Coma de Amir y la *Font de la Fageda*” (LLEV 1731)

Per la seva situació, ens podem adonar que no guarda cap relació amb el mas homònim tot i que ambdós es localitzin a Santa Creu d'Horta. Aleshores, creiem que l'origen etimològic es troba en un derivat col·lectiu de *faig*, amb el sufix col·lectiu *-eda*, del llatí *fagēta* ‘bosc de faigs’ (AlcM, 5, 697), entre altres coses perquè l'indret en el qual es trobava s'anomena la fageda del Parral.

Fageda, llocdit

Diversos devien ser els indrets indicats amb aquest topònim tan freqüent a bona part del domini lingüístic, en concret almenys dos de diferents, un a Querosell, prop dels masos la Coma i el Carbonell i parcialment en parròquia de Sant Martí de Querós, “*loco vocato Fageda*” (CAP 1446) i “una pessa de terra en lo *lloch anomenat Fageda* (...) afronta asolixent part en honor llur y part en honor del Mas Coma anomenat Pla de Fontsamallera y a tremuntana ab llur Mas Carbonell” (LLEV 1731) i l'altre a la banda de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Fonollet i el Veguer al nord-est d'Osor: “Pessa de terra *lloch anomenat Fageda* que te y posseix Joan Gravalosa y Fonollet per indivis ab lo hereu del Mas Vaguer” (LLEV 1792).

En ambdós, creiem que es tracta d'un fitotopònim derivat de *faig* amb el sufix col·lectiu *-eda* provinent del llatí *fageta* ‘bosc de faigs’ (AlcM, 5, 697).

Fageda, mas

Mas que es trobava situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta a la zona entre el mas el Roscall, la carretera de Santa Creu, la riera de Gironella i la Molina, és a dir, al sud-est del terme treballat ja que segons les fonts consultades afrontava al nord i a l'est amb les propietats del mas Roscall, al sud amb el camí Vigatà i a l'oest amb ca n'Iglésies. Pladelasala no indica l'existència pretèrita d'aquest mas i Elvis Mallorquí (2005:96) únicament el documenta a mitjan segle XV a Santa Creu d'Horta.

“*Mas Fageda* habitat per Dalmau de Fayedà” (MAN 1316); “*lo mas de na Fagede*, té-lo na Sgleya” (LLC 1440); “*Mas sa Fageda*” (FI 1434); “*Mansi Fageda*” (CAP 1446); “*Masos Fageda* i Coll” (FI1459); “Els masos Coll i *Fageda*” (FI 1562); “*Mas Fageda*” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa prop lo seu *mas Fageda* dirruit” (LLEV 1792)

Sabem que el mas era de propietat de ca n'Iglésies, que fou adquirit per Antoni Iglesias a Bertomeu sa Fageda l'any 1434 i que, per tant, els propietaris de fins aleshores tenien el mateix llinatge que el nom del mas, un llinatge que documentem a Osor en els segles XIV i XV i esporàdicament el XIX. Aquest fet ens fa pensar en un origen antroponímic del topònim. Tanmateix, també es podria haver produït el fet invers, és a dir, que el llinatge hagués sorgit arran del nom de lloc, aleshores, es tractaria d'un fitotopònim col·lectiu derivat de *faig*, ‘arbre de fulla caduca que es fa en llocs humits’, provinent del

llatí vulgar *fagĕu*, del clàssic *fagĕus* –a –um adjectiu de *fagus* –i ‘faig’ (DEM:192), amb el sufix col·lectiu –*eda* del llatí –*eta*, en el sentit de ‘bosc de faigs’, en llatí *fagĕta* (AlcM, 5, 697). El terme encara és viu com a genèric i específic ja que el faig és un arbre força abundant a Osor; a més es tracta d’un element molt freqüent en toponímia que, segons Maria-Reina Bastardas (1994:97), ja es documenta com a tal al segle X com a un lloc a la vila d’Estoer (Conflent): “in via qui vadit ad *Fagedas*”.

Fageda, mas Sabater de V. *Sabater de Fageda, mas*

Fageda, peça de terra (1, 2)

Es tracta de dos els trossos de terra que hem recollit amb aquest nom, un ja en parròquia de Santa Maria de Mansolí, “*pessa sa Fageda*” (CAP 1343) de Pere Bruguera i dependent del Priorat del Coll, en aquest cas un topònim possiblement derivat col·lectiu de *faig* si no és que rep el nom de la partida de terra en la qual es localitza amb el mateix nom; i l’altra a Santa Creu d’Horta, entre els masos el Triador i el Bosquets, “*petia terra vocata sa Fageda*” (CAP 1446) i “*petiam terra castanyerys vocata Fageda*” (CAP 1446) –que alhora en podrien ser dues de diferents ja que el primer esment es precedeix de l’article salat i el segon no; en el segon, a més, ja no devia tractar-se d’un bosc de faigs sinó de castanyers, creiem que l’etimologia es relaciona amb el derivat col·lectiu de *faig* amb el sufix –*eda* provinent del llatí *fagĕta* en el sentit de ‘bosc de faigs’.

Fageda d’Amunt, mas

Mas que, conjuntament amb el mas Fageda d’Avall, es trobaven on, posteriorment, s’hi féu el mas Fageda; la seva datació era anterior al segle XV quan ja documentem l’esmentat mas Fageda i quan aquest ja s’indica com a derruït.⁴⁰⁶

“Mas Sa Fageda de Vall, enderrocant totalment, amb totes se terres, horts i possessions del mateix, i del *Mas Sa Fageda de Munt* que antigament allí era” (FI 1446); “un *Mas anomenat Fageda de mont* de molt temps dirruit (...) afronta asolixent ab dit Subirá del Mas Rusca y a mitg dia ab lo cami vigata; a ponent ab llur Mas Yglesias; a tremuntana ab dit Mas Coll” (LLEV 1731); “*Tot aquell mas nomenat Fageda de Munt dirruit* y al mas Yglesias agregat” (LLEV 1792)

Es tracta d’un topònim compost a partir de *Fageda*, derivat col·lectiu de *faig* –tot i que podria tractar-se del llinatge- i la locució preposicional indicant situació *d’Amunt* –grafiat amb les formes tradicionals *Mont* i *Munt* amb el mateix significat- en contrast amb el seu homònim *d’Avall*. Cal assenyalar que es tracta d’un mas que no esmenten ni Pladevall ni Pladelasala en els seus estudis sobre masos osorencs. V. *Fageda, mas*

Fageda d’Avall, mas

⁴⁰⁶ És possible que els dos masos, Fageda d’Amunt i Fageda d’Avall s’enderroquessin arran dels terratrèmols esdevinguts en aquesta zona entre els anys 1370 i 1430 ja que a la documentació de l’època llegim: “Totes les cases de la vall e lloch d’Osor se són enderrocades” com recull FONTSERÈ, E. I IGLÉSIES, J. (1971): *Recopilació de dades sísmiques de les terres catalanes entre 1100 i 1906*. Fundació Salvador Vives Casajuana. Barcelona. Si això fos així, el mas Fageda devia ser la reconstrucció a partir de les restes dels altres dos i, potser per aquesta raó, Bertomeu sa Fageda el va haver de vendre a Antoni Iglésias.

Antic mas que es localitzava limitant amb els masos el Roscall, ca n'Iglésies i Coll i que sembla que era de propietat de can Iglésies com anomena Elvis Mallorquí (2005:96).

“*Mas Fageda de Vall dirruit*” (FPS 1389); “*Mas Sa Fageda de Vall enderrocat totalment*” (FI 1446); “*Masos Coll i Fageda de Vall dirruïts*” (FI 1562)

Es tracta d'un precedent del mas Fageda, amb una forma composta de *Fageda* – fitotopònim col·lectiu o llinatge- i la locució preposicional *d'Avall* en contrast amb el mas del mateix nom però *d'Amunt*. V. *Fageda, mas*

Fagedes, llocdit

Indret situat a l'antic veïnat de Querosell, prop del Carbonell, a l'oest de l'espai geogràfic estudiat, vers els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós.

“*Pessa de terra territori vulgarment dit Fagedes*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un derivat col·lectiu de *faig* amb el sufix *-eda* i en plural, possiblement perquè hi havia a la zona diverses parts de bosc de faig que es consideraven partides diferents.

Fajadella, borda

Borda esmentada per Pladevall (1962:284) en el seu estudi a partir d'un manual del segle XIV; només assenyala “*Fajadella o za Fayadella, borda situada vers Vallpregona*”, és a dir en parròquia d'Osor, vers les Berbolades en direcció est cap a Cercenedes i sobre can Bosc.

“*Borda za Fayadella*” (MAN 1316)

Probablement es tracta d'un derivat de *faig* amb dos sufixos *-eda* i *-ella*, en la mateixa línia d'altres topònims com *Castanyadell*, *Avallanedell* o *Salzedella*, en el sentit que remarca Maria-Reina Bastardas (1994:256): “*Amb el sufix -ell (<-ELLUM) de significat diminutiu es formen un gran nombre de topònims compostos a partir de col·lectius. En una gran quantitat són compostos amb el sufix -ETUM*”, un sentit que ja havia comentat Coromines (1965:16), és a dir, que no es tractaria d'un diminutiu sinó d'un fitotopònim col·lectiu.

Falgueres, camí del Camp de les V. *Camp de les Falgueres, camí del*

Falgueres, camp de les

Peça de terra situada a la muntanya del Coll, entre el santuari del Coll i el mas el Soler, en terme municipal de Susqueda i parròquia de Santa Maria del Coll o de Sant Pere d'Osor segons les èpoques.

“*Camp de las Falgueras*” (ESC 1781); “*camp de sas Folgueras*” (ESC 1782)

Gràficament, podem observar l'ús de les dues varietats *falguera-folguera* referides a la mateixa planta, dues formes encara vives en la llengua col·loquial de la zona. El fet que l'específic es precedeixi de l'article salat arcaic o el definit ens fa creure que es tracta

d'un fitotopònim provinent del nom de planta, en plural, del llatí vulgar *filicaria* 'matoll de falgueres', derivat del llatí *fīlix*, *-īcis* 'falguera' (DEM:192)

Falgueres, carrer d'en

Creiem que aquest terme es feia referència a alguna part de l'actual carrer de França a partir, possiblement, d'un nom de casa, potser *la casa den Falgueras* (ESC 1673).⁴⁰⁷

“Una casa situada en dita vila de Ozor y en *lo Carrer den Folgueras* afronta asolixent en honor de Segimon Server; a mitg dia ab Baldiri Casamitjana; a ponent ab Joan Simonet y a tremuntana ab lo camí qui va a nostra Señora del Coll” (LLEV 1731); “una casa situada en dita Vila y en *lo carrer anomenat de Fogueras* Afronta asolixent en honor de Salvi Agusti, a mitg dia ab la Riera Major, a ponent ab Maria Anna Mont y a tremuntana ab lo Carrer publich” (LLEV 1731); “Casa en *lo carrer dit den Fogueres o Falgueras*” (LLEV 1792)

El més curiós d'aquest nom és que el terme apareix en tres formes, *Falgueras*, *Fogueras*, *Folgueras*, unes formes que representen el mateix llinatge *Falgueres*, unes variacions, tanmateix, molt habituals en relació amb el cognom i amb topònims semblants⁴⁰⁸ que, pel fet de precedir-se de l'article personal *en* creiem que és el generador del nom de la casa i, per tant, del carrer.

Falgueres, casa d'en

Nom pretèrit de casa que, com demostra l'ús de article personal precedint el nom propi, s'originà en el llinatge documentat a Osor de forma ininterrompuda entre el segle XIII i mitjan del XX.

“*Casa den Ripoll y antes den Falgueras*” (ESC 1612); “*casa den Falgueras*” (ESC 1673)

Falgueres, feixa Mas V. Mas Falgueres, feixa

Falgueres, mas

Antic mas situat vers el santuari del Coll, del qual va arribar a dependre parroquialment, en els límits entre els termes municipals d'Osor i Susqueda – antigament Rupit-; tal i com assenyala Rodríguez Burch (1975), entre els actuals masos can Coll i el Soler del Coll, molt allunyat de la vall d'Osor; Pladelasala (1960:371) data el mas del segle XIV i l'inclou a l'esmentada parròquia de Santa Maria del Coll. Gràcies

⁴⁰⁷ El fet d'anomenar un carrer a partir del nom d'una casa o d'algun altre tipus de malnom no és estrany com recull MOREU-REY, Enric (1974): *Toponímia urbana i onomàstica vària* p. 65 i 66. Endemés, a Osor, aquest no és l'únic cas d'aquestes característiques ja que també documentem, per exemple, el carrer d'en Margarits al segle XIX fent referència a l'actual carrer Catalunya on encara hi ha la casa anomenada can Margarits.

⁴⁰⁸ Així ho indica Coromines (OnCat, IV, 234): “En molts d'ells, després de passar normalment per *Felg-* s'arribà a *Falg-* com en el nom català general *falguera* (...) però també (...) esdevingué *Folg-*, velaritzant la vocal a causa de la *l-*, d'on *Folgars* (...) i a la *fi* la *o* ha absorbit la seva consonant afí, *l*, i ha quedat *Fogars*. Resultat que es repeteix en altres NLL”. Per la distribució de les diverses variants dels topònims moderns amb aquesta base, *Falguera*, *Foguera*, *Fogueres* ens podem remetre, com indica Maria-Reina Bastardas (1994:192) a BADIA i MARGARIT, Antoni Maria (1951): “Aspects méthodologiques de la contribution botanique à la toponymie” a *Troisième Congrès International de Toponymie et Antroponymie (Bruxelles 1949)*, p.534.

a la documentació consultada, podem observar que apareix citat del XIII al XVIII quan, possiblement, ja restava deshabitat.

“*Manso de Falgueres*” (NOT 1285); “*Falgueris*” (NOT 1334); “Guilelmus de Falgueriis et eius uxor Maria. *Mansum meum vocatum de Falgueriis* afronta mansi Cudina, via publica ascendente Sta Maria de Colle, torrente de sa Bauç” (CAP 1342); “*Mansi en Falgueras*” (CAP 1560); “*Mansum vocatum Mas Falgueras*” (CAPb 1562); “*Mansum vocatum Mas falgueras*” (CAP 1622); “*mansi Falgueres* sito infra terminos de Rupit et de Osor” (CAP 1622); “Jacobus et Petrus Badia y Coll dominus utiles mansorum Serra descoll, Cudina, *Falgueras*, salrró et Pontey” (CAP 1699); “Item dictum *mansum Falgueras* afrontatem oriente mansi Cudina, a meride cum quodam camino publico quo ascenditur ad capellam BNV Colle, circio mansi Suy ascendendo per Serratum Collis Sas Garrigas” (CAP 1699); “*Mansum Mas Falgueras*” (PR 1766)

Gràficament, a part de les formes arcaiques llatinitzades, apareix amb confusions vocàliques *a-e* i, en ocasions *a-o* a la síl·laba inicial, “*Mas Folgueras*” (LLEV 1731).⁴⁰⁹

El terme apareix documentat com a llinatge osorenc des de les acaballes del segle XIII i fins a mitjan del XX incloent-hi diferents caps de casa com ara *Anthonius Falgueres* i *Johannis Falgueres* (PLO 1473) i *Johan Folgueras* (FOG 1497). A més, el llinatge havia estat relacionat amb el nom del mas mitjançant el seu propietari: *Ferrer de Falgueres* a 1316 o *Guillem de Falgueres* a 1342; tanmateix, al segle XVI ja era de propietat del mas can Coll. Per aquesta raó, creiem que el topònim podria haver-se originat a partir de l’antropònim. Si no fos així, hauríem de pensar en un fitotopònim de caràcter col·lectiu, en la línia que comenta Maria-Reina Bastardas (1994:191): “els topònims amb la forma *Falguera* han de descansar en col·lectius, ja que el mateix nom de planta procedeix del col·lectiu”. Sigui com sigui, es tractaria d’una forma plural de *falguera*, del llatí vulgar *fílicaria* ‘matoll de falgueres’, derivat llatí de *fílix*, *-ícis* ‘falguera’ (DEM:192).

Falgueres, vinya Mas V. *Mas Falgueres, vinya*

Fam, serra de la [‘sɛrəðələ’fam]

Topònim recollit oralment que fa referència a una zona muntanyosa situada al nord-est de la Creu de Portell, a la zona més al nord de l’espai geogràfic treballat, als límits municipals entre Osor i Susqueda.

Segons ens comentava un informant, es tracta d’una zona agresta, amb poca vegetació, pobra; potser d’aquest paisatge desolat que dibuixava en prové el nom que, segurament, és només popular ja que en tractar-se d’un indret situat en afrontacions municipals, sembla que hauria d’aparèixer en documentació escrita.

Farigola, camp de la [‘kamdələfri’γolə]

Antiga peça de terra de conreu que es localitzava a tocar del mas del mateix nom que és el que origina el topònim. V. *Farigola, mas la*

⁴⁰⁹ De fet, Falgueres i Folgueres són dues variants amb la mateixa base, tant en els noms propis (topònim o llinatge) com en els comuns; aquesta dualitat, provoca que el mas se l’anomeni amb les dues formes indistintament, fins al punt que podem documentar l’expressió “Casa en lo carrer dit den *Fogueras* o *Falgueras*” (LLEV 1792).

Farigola, can [ˈkaɱfriˈɣolə]

Nom pretèrit encara recordat d'una casa situada al carrer del Verger. El nom s'originà en el fet que un dels seus habitants dit *Quimet Frigola* s'anomenava així perquè provenia del mas homònim. Per tant, un nom de casa d'origen toponímic.

Farigola, grup de vivendes la [ləfriˈɣolə]

“Grup de vivendes la Farigola” (LA 1976)

Grup d'habitatges construïts als anys setanta del segle XX en una zona entre la Codina i l'antic mas la Farigola, en direcció oest, que és l'element que originà el nom de la construcció. A l'actualitat, sovint l'hem oït anomenar *els xalets de la Farigola*. V. *Farigola, mas la*

Farigola, mas la [ləfriˈɣolə]

Antic mas, actualment pràcticament desaparegut enmig de la vegetació, situat en una zona boscosa sobre la carretera que uneix el Pasteral amb l'embassament de Susqueda, al nord-est de Sant Miquel de Maifré o de Ter, a tocar dels límits municipals entre Osor i Susqueda, sobre el riu Ter, al nord de l'espai geogràfic estudiat. Apareix esmentat i estudiat per Navarro Colás (1963:73) tot i que el situa inadecuadament a l'est d'Osor, prop del mas la Grevolosa.

“Guilelmus de Rubianeto de Mont. *Mansatam meam vocatur Ferigola*” (CAP 1342); “Vicentius Codina parrochie Susqueda termino Osorio dominus utili et proprietarius Mansorum des Pujol et *Frigola* parrochie de Susqueda” (CAPb 1562); “*Mansi Frigola* qui fuit de Rabiunet demunt” (CAP 1699); “*Casa La Farigola*” (CAD 1785); “*Manso Frigola*” (AM 1862); “*Frigola*” (NOM 1863); “*Frigola*” (PAD 1885); “*Frigola*” (PAD 1930); “*Manso Frigola*” (DFE 1941); “*Manso Ferigola*” (AM 1947)

Gràficament, cal comentar alguns casos de síncope a *Frigola* que, de fet, responen a la pronúncia oral.

El terme, el documentem com a llinatge osorenc des de principis segle XVIII i fins a mitjan segle XX. Tanmateix, ja es pot observar que l'origen del topònim no és antroponímic, si més no per la diferència cronològica entre la datació del mas i la del llinatge, molt anterior en el cas del nom de lloc. Creiem, aleshores, que ens trobem davant d'un fitotopònim, possiblement amb sentit col·lectiu, en la línia de “singular genèric” o “singular col·lectiu” que assenyala Maria-Reina Bastardas (1994:19),⁴¹⁰ és a dir, que amb el nom de la planta es dóna sentit de col·lectivitat. De fet, en aquest mateix sentit es posiciona Navarro Colás (1963:73) quan afirma que “Se trata seguramente de un topónimo cuyo origen y transmisión son simplemente botánicos, motivado por la gran abundancia del vegetal citado”. Arribats aquí, hem de considerar que el topònim

⁴¹⁰ Precisament, aquesta estudiosa exemplifica el concepte de “singular col·lectiu” amb diferents exemples entre els quals s'hi inclou la planta que ens ocupa, afirma que en la llengua es pot dir “allà on hi ha menta (farigola, grèvol)” sense voler dir que hi ha una sola planta. Ara bé, la mateixa autora adverteix que “La relació que pugui tenir aquest fet amb l'existència de noms que designen plantes no arbòries, usats en singular amb valor col·lectiu en la toponímia, no és ni evident ni tan sols clara”.

prové de la planta aromàtica i medicinal, un nom d'origen incert però que podria tractar-se d'un derivat llatí de *fragāre* 'fer aroma' (DEM:193)

Farigola, partida de terra la [lafri'γolα]

Partida de terra localitzada al voltant del mas del mateix nom situat al nord d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, just als límits municipals, entre les propietats de can Salomó i la Codina d'Osor, el Rabionet de Susqueda i el riu Ter.

“*Partida la farigola*” (CAD 1785); “*Partida manso Frigola* de Juan Agustí de Olot linda al S. Con riu Ter, al E. Con finca llamada Rabionet” (AM 1944); “*Pago o paraje C.Frigola* de Juan Agustí Pujol” (CAD 1960) –indica que inclou quinze peces de terra i un cobert a més del mas homònim-

Atesa la localització del lloc, s'evidencia que el nom de la partida prové del del mas. V. *Farigola, mas la*

Farigola, xalets de la [əls]ə'lɛdzðə'lafri'γolə]

Pronunciat amb síncope, aquesta és la forma més col·loquial de referir-se al *grup de vivendes Farigola*. V. *Farigola, grup de vivendes*

Fariner, molí

Forma genèrica esdevinguda específica referida a l'actual molí de Cercenedes, pretèritament d'en Vila, de la Mata o de Mirapeus, situat a l'oest del nucli urbà d'Osor, sota el carrer de França, una part del camí Ral. De fet, actualment se l'esmenta amb la forma simple *el Molí*.

“Una casa situada en dita vila de Ozor i de dalla del Pont sota lo Camí Real qui va al *Molí Fariner*” (LLEV 1731)

Fe, roca de la [lə'rokəðə'lə'fɛ]

Roca que sobresurt a la Costa de Sant Gregori, situada sobre el mas les Romegueres.

Recollit oralment, es tracta d'un topònim d'origen incert tot i que podria tractar-se d'un terme provinent del nom de planta *fè* o *fenc*, del llatí *fenu* 'herba seca que es dona al bestiar' (AlcM, 5, 771). Tanmateix, no tenim cap tipus de constància que pogués demostrar aquesta hipòtesi.

Feixa, peça de terra la

Feixa és un mot viu a la parla de la zona que treballem i, per aquesta raó, són diversos els topònims que el recullen, com a genèric i com a específic. Quant a peça de terra, hem documentat: “fexa de terra vocata *sa fexa*” (CAP 1342);⁴¹¹ “*petia terra vocata sa feixa*” (CAPb 1560); “*Pessa voccata la Fexa*” (CAP 1622); “*petiam terre vocatam la feixa*” (de 1737 a CAP 1622) –en tots aquests casos es tractava d'una peça de terra situada a tocar del mas la Corbera-, “*pessa la Feixa*” (HIP 1858) –en aquesta ocasió localitzada sota el mas la Mata-

⁴¹¹ La repetició de *feixa* com a genèric i com a específic demostra que el terme havia esdevingut topònim.

L'origen del topònim és evident, fa referència a les peces de conreu que “se succeeixen paral·lelament en un terreny arable en desnivell”, una situació que l'orografia de la zona facilita per l'absència de grans espais planers; etimològicament, prové, doncs, del llatí *fascia* ‘faixa’ amb influència de *feix* (DEM:195).

Feixa, suros la [ˈsuruzləˈfe[ə]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a una zona boscosa d'alzines sureres situada sobre el Ginestar, vers es masos cal Teixidor i el Croset.

L'origen del nom es troba en el comú *feixa* ‘peça de terra en forma de terrassa’ (IEC:861) provinent del llatí *fascia* ‘faixa’ amb influència de *feix* (DEM:195).

Feixes, peça de terra les

Nom de dues peces de terra diferents, “*pessa las Feixas*” (HIP 1855), prop del mas la Mata, i “*Pieza de tierra llamada Las Feixas*” (CB 1853), situada sota el mas el Soleric.

Creiem que en ambdós casos el topònim és una forma plural de *feixa*, ‘en forma de terrassa’, del llatí *fascia* ‘faixa’ amb influència de *feix* (DEM:195). Malgrat que documentem el terme com a llinatge osorenc en els segles XV, XVIII, XIX i fins a mitjans del XX, no creiem que en aquesta ocasió existeixi cap relació entre l'antropònim i el topònim.

Feixes Franques, partida de terra

“*Partida Feixas Francas* limita con camino que dirige a Susqueda” (AM 1944); “*finca feixas Francas*” (AM 1953)

Topònim compost plural, de situació incerta, que apareix amb l'escriptura castellanitzada, format pel nom *Feixes* indicant la forma de terrassa de les diferents peces de terra que la devien formar, i l'adjectiu *Franques*, possiblement en el sentit de ‘lliures, exemptes de subjecció, de domini d'altri, d'impediment’, del germànic *frank* ‘lliure (AlcM, 6, 31), semblant al nom de lloc recollit a Vila-seca per Ramon Amigó (1999:133) *la Quadra Franca*.

Feixica, peça de terra

En singular o plural, aquest topònim fa referència a una peça de terra situada prop del mas la Mata, del qual n'era una propietat, sobre el poble d'Osor en direcció nord.

“*Pessa feixicas*” (HIP 1855); “*pessa la feixica*” (HIP 1862)

Es tracta d'un derivat del nom *feixa* amb el sufix diminutiu *-ica*, indicant ‘feixa petita’, per contrast amb altres peces de terra de la mateixa zona com ara la Feixa Estreta, la Feixa Gran, la Feixa Gran de Baix, la Feixa Gran de Dalt o les Feixes.

Feixoles, llocdit les.

Peça de terra afeixada, en forma de terrassa, que es trobava situada al nord de l'espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, vers el mas el Colobrans, prop del riu Ter.

“Feixole terre *loco vocato ses feixoles*” (CAP 1342); “Feixolam terra *loco vocato ses feixoles*” (CAPb 1560); “Fexiam terra in *loco vocato ses feixoles*” (CAPb 1562)

Creiem que es tracta d'un derivat plural del nom *feixó* amb sufix diminutiu *-ola*, amb el sentit de ‘feixons petits’. És curiós el fet que s’hi produeixi un doble sentit diminutiu ja que *feixó* ja té el significat de ‘feixa petita’ (AlcM, 5, 782); de fet, les feixes de terra que es poden observar a la zona on s’hauria situat el llocdit que ens ocupa són de dimensions molt reduïdes, d’aquí, possiblement, provindria el doble sentit diminutiu. Segons Alcover i Moll (AlcM, 5, 782), el nom es documenta per primera vegada, partint d’Aguiló, a 1445; Coromines, al DECat, no fa referència a aquesta data; si això fos així, hauríem de considerar que ens trobem davant d’una primera documentació ja que a 1342, com podem observar, ens apareix com a genèric i com a específic: “*feixole terre loco vocato ses feixoles*” (CAP 1342)

Felipa, ca la [‘kalə’fə’lipə]

Nom d’una casa localitzada al carrer de França. S’origina en el prenom de la que va ser-ne durant molts anys la seva habitant.

Felip Ferrer, can [‘kamfə’lipfə’re]

Nom d’una casa situada al carrer Major, també coneguda com a ca l’Entra. El terme s’origina en el nom de fonts d’un antic habitant de la casa i del nom de l’ofici que aleshores desenvolupava.

Feliu, can [‘kamfəliw]

Pretèrit, però encara recordat, nom d’una casa situada al carrer Major. Ens han comentat que hi havia residit *en Xic Feliu de can Feliu*. El nom podria haver-se originat en el prenom o bé en el llinatge que documentem a Osor des de finals segle XVII i fins a la segona meitat del XIX; sigui com sigui, sembla evident que es tractaria d’un nom de casa d’origen antroponímic.

Fembra Morta, peça de terra (1, 2)

Nom de dues peces de terra diferents, la primera situada davant del mas la Corbera, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, a l’oest del municipi, i l’altra –la de 1792- a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, prop de can Mont, al SSO d’Osor, i que també hem documentat com a “*peça de terra vall de Fembra Morta*” (LLEV 1731).

“*Feixam terra ante Mansum Corbera vocatam fembramorte*” (CAPSOLT 1560); “*Petiam terra vocatam fembra morta*” (CAP 1562); “*fexiam terra vocatam fembramorte*” (CAP 1622); “*terras de fembra morta*” (COLL 1699); “*petia terra en dicta Parrochia de Ozor vocata fembra morta*” (CAPSOLT 1699); “*Pessa de terra parroquia de Horta nomenada Fembra morta*” (LLEV 1792)

Es tracta d’un topònim compost que en algunes ocasions apareix aglutinat.

Desconeixem les raons que originaren els dos topònims homònims, però, possiblement, ens trobem amb la forma composta formada pel substantiu arcaic *Fembra* ‘dona’, provinent del llatí *fēmīna* amb el mateix significat (DECat, III, 941) i l’adjectiu

provinent del participi del verb morir *Morta*. És a dir, que en aquest indret, possiblement, s'hi va produir algun succés relacionat amb la mort d'una dona.

Fembra Morta, torrent de [tu'reŋdə'fembrə'mortə]

Denominació encara viva amb la qual s'anomena el torrent de Fontfreda i, oficialment d'Aiguafreda, un sot situat a Santa Creu d'Horta que neix prop de la Casa Nova de Muntanya, i discorre en direcció NNO fins a la riera d'Horta.

“*Torrent de Fembramorta*” (LLEV 1731); “honor llur que fou den Yvern de Sta Margarida, part en honor den Costa y part ab lo *Torrent dit den fembra morta* hont se divideixen los termes de Sta Margarida y de Ozor” (LLEV 1731)

Gràficament, ens trobem amb un topònim compost que apareix, en una ocasió, de forma aglutinada. El més interessant, però, és el segon esment, quan se'l situa com a límit parroquial entre Santa Margarida de Vallors i Sant Pere d'Osor i es precedeix de la contracció *den*, és a dir, per la preposició *de* indicant propietat o pertinença i l'article personal *en*. Aquest fet podria indicar que en realitat, originàriament, podria tractar-se d'un nom de lloc de caràcter antroponímic originat, possiblement, en un malnom individual que podria significar *vidu*. Si no fos així, hauríem de considerar que s'origina en un fet relacionat amb el cos d'una dona morta –com hem assenyalat en referència a la peça de terra homònima- i que s'hi realitza un ús inadequat de l'article personal. V. *Fembra Morta, peça de terra*

Fembra Morta, vall de

Devia tractar-se d'un espai en forma de petita vall per on discorria el torrent del mateix nom, prop de la Casa Nova de Muntanya en direcció est.

“Una pessa de terra que antiguament eran sis diferents pesas de terra part Camp, part bosch, que foren del Mas Gausach en lo lloch anomenat Puigdeborrell en que vuy esta edificada la Casa Nova de Montanya. Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Coll de Fontanella y font del Coll, part en honor llur del Mas Viuravol anomenat la *vall de fembra morta*” (LLEV 1731)

V. *Fembra Morta, torrent de*

Fenci, can [ˈkaŋ'fensi]

Nom d'una casa situada al final del carrer de França, prop del Cementiri, en direcció oest, raó per la qual se l'havia considerat fora del nucli urbà i dins del barri Badia: “*Casa Fenci*” (PAD 1930) –indica que és fora vila i que hi resideixen tres persones-, “*Casa Fenci, barrio Badía*” (AM 1944). L'origen del nom es troba en l'antic sobrenom del seu habitant a 1930, Florenci Pidemunt, al qual se li reduïa el prenom amb síncope.

Fenci, gorga de Can V. *Can Fenci, gorga de*

Fermal, camp

Peça de terra boscosa situada a tocar del Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Feixam terra boschosa vocata camp fermal*” (CAP 1446)

Desconeixem quin és amb certesa l'origen etimològic d'aquest nom de lloc tot i que podria provenir del substantiu *fermal*, sinònim de *fermall*, 'allò amb què es ferma o lliga alguna cosa', del llatí *firnarulu*, derivat de *firmare*, 'fermar' (AlcM, 5, 812), probablement en el sentit de camp tancat.

Ferran, Puig V. *Puigferran, llocdit-mas*

Ferran, mas

"*Ferran*" (MAN 1316); "*Manso ferran*" (NOT 1334); "*lo mas d'En Ferran*" (CAP XV); "*mansi Ferran*" (CAP 1446); "*un mas dirruit anomenat Mas Farran a dit llú Mas Gomis unit*" (LLEV 1731)

Semblaria tractar-se d'una forma simple de designar el mas Puigferran, a l'actualitat el Castell del Baier. Les dues formes són, fins i tot, contemporànies, ja que apareixen esmentades alhora en diversos documents, *manso ferran* i *mansi podio ferran* (NOT 1334); tanmateix, també podria haver-se donat el cas que es tractés de dos masos diferents ja que en algun document sembla que es diferenciïn, per exemple quan a 1446 es fa referència al mas el Gomis, se'ns diu que està sota els dominis de *mansi de podio ferran* i, alhora, afronta *a meridie in honoris mansi Ferran i mansi de solsia* (CAP 1446), o bé, quan a 1731, llegim "confessa tenir en alou de Sá Exa un mas dirruit anomenat *Mas Farran* a dit llur Mas Gomis unit" de propietat d'Esteve Gomis i Serra i, alhora, "un Mas dirruhit y al Mas Bayer unit anomenat *Puigferran*" de Jaume Bayer i Crosa. En conclusió, que si no és que en ocasions es va produir alguna confusió, és probable que hagués existit un mas Ferran situat vers el Gomis i un mas Puigferran vers el Baier, al lloc actualment conegut com a Castell del Baier. D'aquesta possible dualitat no s'adonen ni Pladevall (1963:284) quan, seguint el MAN 1316, afirma "Ferran, alou del Senyor de la Vall, es trobava vers Puig-rovir, la meitat del mas fou arrendada per sis anys, el 20 de setembre de 1316, per Elissendis Ferran a Guillem de Puigrovir, i l'altre meitat, el 26 del mateix any, a Guerau de Ranchada per Berenguer Ferran" —en cap moment s'esmenta el mas Puigferran i, per les referències a Puig-rovir i Arrancada, que, efectivament es tractava del mas Ferran—; ni Pladelasala (1960:374) que assenyala "*Castell-del-Baier* (Sólo por tradición. Puig Ferran. Mas Ferran s.XIV)" —els considera un sol mas—.

Etimològicament, sembla evident que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent del nom de *Ferran*, adaptació del germànic *Frenedand*, en baix llatí *Ferdinand* evolució del got *Frad*, com coincideixen a afirmar Moll (ELC:103), Albaigés (DNP:152), Coromines (OnCat, IV, 209) i Alcover i Moll (AlcM, 5, 819). Cal afegir, encara, que el mas, dependent del castell de Solterra, té un nom que documentem com a llinatge osorenc en els segles XIII, XIV i XV i relacionat amb la casa ja que a 1316, per exemple, era de propietat d'Elissendis i Berenguer Ferran; això, i el fet que en una ocasió aparegui documentalment precedit de l'article personal *en* sembla acabar de confirmar l'origen antroponímic.

Ferran, riera de

Torrent situat vers el Gomis i que hem de considerar que, possiblement, es tractava d'un nom de la riera de la Noguerola o de les Ribes en el seu pas proper al mas Ferran que, aleshores, originaria el nom.

“*Riarya des ferran*” (CAP 1446)

Cal indicar que, gràficament, a l'únic esment localitzat, hi destaca el manteniment de l'article salat en contracció amb la preposició *de* com a connector entre el genèric i l'específic. V. *Ferran, mas*

Ferrer, cal (1, 2) [ˈkalfə're]

Nom de dues cases actuals, una situada al carrer de França, també coneguda per ca la Munda, i l'altra al carrer Major.

Es tracta d'un nom originat en l'ofici del seu habitant i que es documenta freqüentment com a malnom de persona, *Ferrer Gat* (LA 1817), *Pep Funtané alias Farré nou* (LLC 1925) o els encara recordats o usats, en ocasions feminitzats, *can Felip Ferrer, ca la Ferrera, el Ferrer, la Maria Ferrera* o bé en *Lluís Ferrer*.

Ferrer, cal Noi V. *Noi Ferrer, cal*

Ferrer, mas

Antic mas, diferent de l'encara existent al nord-est d'Osor, que se situava vers Santa Creu d'Horta, no massa lluny de ca n'Iglésies, el Triador i el Bosquet, al sud-est d'Osor. Antigament s'havia anomenat mas Ficany i, posteriorment, mas Ferrer d'Avall, tanmateix, no apareix esmentat en els seus estudis de masos osorencs ni per Pladevall ni per Pladelasala, en canvi, sí que l'anota Elvis Mallorquí (2005:96) indicant que es tractava d'una antiga propietat del Bosquet i que antigament s'havia anomenat *mas Fricay*.

“*Manso farrer*” (NOT 1334); “*Manso Farrer* aliam vocato Ficany” (CAP 1446); “*Mas Ferrer*” (FI 1446); “*Mas Ferrer*” (FI 1562); “una pessa de terra situada en dita Parra en que antiguament estava construït lo *Mas Masferrer* antiguament Mas Ficay” (LLEV 1731); “Altre pessa de terra en la qual era construït un *mas nomenat Masferrer* y antes mas Ficay y vull dia se troba edificada en ella una caseta dita Masferrer de Vall” (LLEV 1792)

Gràficament, cal esmentar alguns casos d'aglutinació que arriben a tautologia a 1731 quan se l'esmenta com a *mas Masferrer*, possiblement per influència del llinatge.

Etimològicament, és molt probable que, tot i tractar-se d'una propietat de ca n'Iglésies, sigui d'origen antroponímic ja que el llinatge homònim és molt arrelat a Osor des del segle XIII, arribant als nostres dies amb les grafies *Ferrer* i *Farré*,⁴¹² incloent-hi diversos caps de casa com *Galzeran Ferrer* a 1316 i *Petrus farrer textor* a 1472. Es tracta d'un llinatge provinent de l'ofici, del llatí *ferrarius*, ‘qui treballa el ferro’. Si no fos així, hauríem de creure que el nom del mas s'hauria originat en el malnom individual relacionat amb l'ofici de ferrer, un malnom força present a Osor en el decurs de la història.

Ferrer, peça de terra-llocdit Mas V. *Mas Ferrer, peça de terra-llocdit*

⁴¹² Segons el PAD 2002 amb dues freqüències.

Ferrer d'Avall, mas

De propietat del mas ca n'Iglésies, es tractava d'una casa anteriorment anomenada mas Ficany primer i mas Ferrer després, situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Bosquets, el Triador i ca n'Iglésies.

“*Casa Masferrer de Vall de Santa Creu*” (LB 1760); “*Masferrer de Vall de Josep Iglesias, masover Valentí Fonollet*” (CAD 1785); “*Altre pessa de terra en la qual era construït un mas nomenat Masferrer y antes mas Ficay y vuy dia se troba edificada en ella una caseta dita Masferrer de Vall*” (LLEV 1792); “*Masferrer de Vall forma finca amb el mas Yglesias, Espinalb, Casanovas, Pigem, Triador y Busquets*” (HIP 1859); “*mas Masferré de Vall de José Iglesias*” (AM 1862); “*Jaume Riera masover de Masferrer de Vall de Santa Creu*” (LB 1901)

Es tracta d'un topònim compost per *Ferrer*, sovint aglutinat a *Masferrer*, i la locució prepositiva *d'Avall*. El primer element prové del nom de l'antic mas –raó per la qual no l'entrem aglutinat- i el segon, atesa la no-documentació d'un mas Ferrer d'Amunt, hem de creure que s'hi uní per diferenciar-lo del mas Masferrer situat al nord-est d'Osor. En alguna ocasió, a més, se li afegeix un tercer element, *de Santa Creu*, possiblement amb la mateixa finalitat diferenciadora ja que es trobava en aquesta parròquia mentre que l'altre pertanyia a la de Sant Pere d'Osor.

Ferrer Gat, casa

“*Casa Farrer Gat hi viu Juan Muriscot*” (LA 1817)

Antic nom d'una casa de la qual en desconeixem la situació i que es degué originar en un malnom compost de persona, el primer element referit possiblement a l'ofici, derivat de *ferro* amb el sufix –er, i el segon, probablement, amb sentit d'*embriagat* ja que *gat* és encara una forma col·loquial usada per referir-se a una persona que beu amb excés.⁴¹³

Ferriol, avellaneda de

Antiga peça de terra d'avellaners situada, possiblement, al llocdit homònim, en els límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, vers el coll de Querós, no massa lluny dels masos la Coma i el Carbonell.

“*Mansum den Castell capud de la velaneda de Ferrioll*” (FM 1343); “*Des camí va al cap de la vellaneda de farriol*” (FM 1563)

Amb grafia palatitzada a 1343, el topònim deu provenir del fet de situar-se a la partida de terra del mateix nom. V. *Ferriol, llocdit*

Ferriol, font

Situada en el llocdit homònim, vers el coll de Querós, no massa lluny del mas el Carbonell, en terme actual de Sant Hilari Sacalm i antigament de Sau, podria tractar-se d'un antic nom de la font del Gaig.

⁴¹³ De totes maneres, *Gat* també podria referir-se a alguna particularitat física o de caràcter que metafòricament es pogués relacionar amb l'animal.

“*Fonte vocata de Ferriol*” (CAP 1446); “una pessa de terra boschosa situada en Parra de Queros, en lo Terme de Sau en lo lloch anomenat Ferriol prop la *font de Ferriol*” (LLEV 1731)

Ja que la font del Gaig no és ferruginosa, pensem que el nom de la font s’origina en el nom de l’indret en el qual se situa. A més, podem adonar-nos de la no concordança entre el genèric i l’específic, cosa que ens mostraria que, aparentment, no es tracta d’un adjectiu. V. *Ferriol, llocdit*

Ferriol, llocdit

Antiga partida de terra situada fonamentalment en terme municipal de Sant Hilari Sacalm, antigament de Sau, a la parròquia de Sant Martí de Querós, vers el coll de Querós, a l'oest de l'espai treballat en límits, per tant, municipals i parroquials.

“La fita de *farriol*” (FM 1563); “una pessa de terra boschosa situada en la Parra de Queros, en lo Terme de Sau en lo *lloch anomenat Ferriol* prop la font de Ferriol (...) Afronta asolixent ab honor del Mas Corbera” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa *territori vulgarment dit Ferriol* prop la fon del Gaix” (LLEV 1792)

Desconeixem si l’origen del topònim és antroponímic, del prenom o del llinatge homònims provinents del llatí *Ferreolus*, derivat diminutiu de *ferreus*, com assenyala Moll (ELC:82) o bé provinent de *ferrum*, ‘ferro’, com indica Albaigés (DNP:152). Tanmateix, també podria tractar-se d’un derivat de *ferro*, com esmenta Coromines (OnCat, IV, 210) en referència a una *font de Ferriols* propera a la ciutat de Berga i que també apareix homònima en el nostre cas segons el document de 1731; Amigó (1999:121), també parteix d’aquesta possibilitat i el relaciona amb el tipus de terreny, l’aspecte de la terra i la classe de terra: “La presència de metalls ha donat *l’Argentera* i *les Argenteranes; les Ferradures, el Ferrer, els Ferrerons, les Ferreteres, les Ferreteries, el Ferriol*”.

Ferrioles, llocdit

Partida de terra que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d’Horta, vers els masos el Sobirà, el Veguer, Fonollet i can Mont, al qual pertanyia, i el sot d’Aiguafreda o Fontfreda.

“Duas fexias de terra in dicta parra *loco vocato ferioles*. Afrontatur ab oryente in honore qui fuit den Vaguer a meridy e in torrente vocato de fembre morta ab occidente in honore qui fuit Arnaldy de fonolletto et a circio in honore qui fuit dicti en Vaguer” (CAP 1446); “lo lloch anomenat Puigdeborrell en que vuy esta edificada la Casa nova de Montanya (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Coll de la Fontanella y font del Coll, part en honor llur del Mas Viuravol anomenat la vall de fembra morta y part en altre honor de llur Mas Mont anomenat la Taneda vella o *Ferrioles*” (LLEV 1731)

Etimològicament, és possible que el nom de lloc, en plural femení, vingui de *Ferriol* en referència a l’aspecte que té la terra, com indica Amigó (1999:121), és a dir, assenyalant color rogenc, ferruginós, com també recull Coromines (OnCat, IV, 210) en relació a la font Ferriola situada en terme de Camós al Pla de l’Estany.

Ferrioles, peça de terra.

Peça de terra que se situava a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Sobirà, el Viurevol, can Mont i el Veguer.

“Una pessa de terra situada en dita Parra que antes foren diferents pessas de terra, la una anomenada Puigrodon, altre Llobosa, altre Ridafré, altre *Farriolas* (...) Afrontant asolixent en honor del Mas Subirà” (LLEV 1731); “Pessa de terra a Sta Creu formada per diferents peces Puigrodon, Serrallobosa, Ridefre y *Ferriolas*” (LLEV 1792)

El topònim, possiblement, prové del fet que aquesta peça de terra es localitzava al llocdit homònim. V. *Ferrioles*, llocdit

Ferro, font del [foŋdəl'feru]

Font ferruginosa encara existent tot i que molt perduda enmig d'arbusts i bardisses, situada prop del molí d'en Serra, vers la bassa allà present, a un quilòmetre d'Osor en direcció est.

Solament apareix esmentada en el poema anònim de mitjan segle XX: “També en tenim la *del Ferru* / pots anar-la a buscar amb un gerru” (PAF). Així mateix, sense dir-ne el nom, s'hi refereix Carreras Candi (*Geografia general de Catalunya*, IV, 998) quan esmenta que a Osor “Hi ha meners de plom y una font d'aygua ferruginosa”.

Es tracta d'un topònim molt repetit a tot el domini lingüístic que té un origen molt clar, el fet de tractar-se d'una font amb aigua ferruginosa, per tant, prové del nom del metall, del llatí *ferru* amb el mateix significat (DEM:196)

Ficany, mas

Nom d'un antic mas de propietat de ca n'Iglésies que posteriorment s'anomenà mas Ferrer i mas Ferrer d'Avall, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Bosquet, el Triador i ca n'Iglésies. Elvis Mallorquí (2005:96) el recull, creiem que de forma inadequada, com a *mas Fricay* i indica que es tractava del nom anterior del mas Ferrer de propietat del mas el Bosquet.

“Mansi Farrer aliam vocato *Ficany*” (CAP 1446); “una pessa de terra en que antiguament estava *Mas Ficañ*” (LLEV 1731); “una pessa de terra en què antiguament estava construït un mas anomenat Masferrer, anteriorment *Mas Fricay*” (FI 1731); “Altres pessa de terra en la qual era construït un mas anomenat Masferrer y antes *mas Ficay* y vuy dia se troba edificada en ella una caseta dita Masferrer de Vall” (LLEV 1792)

Acceptem com a grafia la forma més arcaica, amb palatal final que, amb el temps va esdevenir *y*; la forma *Fricay* creiem que és deguda a un error de còpia.

Etimològicament, hem de considerar aquest topònim com a incert ja que no creiem que tingui res a veure amb la definició de *ficay* que apareix al *Diccionari català-valencià-balear* (AlcM, 5, 853): “Espècie de dard o sageta” o de Coromines (OnCat, III, 1010 i 1012) que el considera procedent de *ficar*; a part, el documenten a Mallorca a 1451, amb posterioritat a 1446 que és quan el documentem per primera vegada, encara que se'l considera un nom anterior a aquesta data.

Figuera, font de la [foŋdələfi'yerə]

Font situada prop del mas el Gomis que dóna nom al sot de la Figuera Borda i a una perxada, al sud d'Osor.

Tot i que documentem àmpliament el llinatge a Osor, en singular i plural en els segles XV, XVIII, XIX i fins a mitjan del XX, en aquest cas no existeix relació entre l'antropònim i el topònim. Es tracta d'un fitotopònim procedent del nom de l'arbre que encara és present en el lloc, procedent del llatí *ficaria*, derivat de *ficus* 'figa', una figuera, però, que és borda.

Figuera, perxada de la Font de la V. *Font de la Figuera, perxada*

Figuera, sot de la Font de la V. *Font de la Figuera, sot de la*

Figuera Borda, sot de la [ˈsoddələfiˈɣerəˈβorðə]

Es tracta d'un altre nom del sot de can Pelleringa, que desguassa a la riera d'Horta prop de la Casa Nova de Mas Coll, a uns dos quilòmetres d'Osor en direcció sud-est.

Recollit oralment, es tracta d'un topònim compost originat en el fet que prop de la seva desembocadura s'hi pot veure un bon exemplar de figuera silvestre; per tant, es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, del llatí *ficaria* i l'adjectiu femení *borda*, del llatí vulgar *būrdu*, 'mul, resultat del creuament d'un cavall i una somera' (DEM:67).

Figueres, peça de terra les

Peça de terra de situació desconeguda que depenia del Priorat del Coll tot i que en parròquia de Santa Maria de Mansoli.

"*Pessa sas Figueras*" (CAP 1343)

Gràficament, cal assenyalar la pervivència de l'article salat com a connector entre genèric i específic.

Pensem que es tracta d'un fitotopònim plural originat en el nom de l'arbre que dóna figues que, possiblement, havia estat present en aquell tros de terra, del llatí *ficaria*, derivat de *ficus* 'figa'.

Fil, castanyer del

Castanyer que es trobava situat en el límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, entre el pla de Roures, el puig d'Afrou i el serrat d'en Cànoves.

"Y de allí baixa per lo costat de la Serra de Turonell fins â Plá de Roure, y de allí devalla fins al *Castanyer dit del fil* y de allí devallant tot Serra Serra fins á enquantrar la dita Riera Major de Ozor ahont se troba dita Font dita del Coral" (LLEV 1731)

Etimològicament és un topònim complex ja que no disposem de cap altre document que ens en pugui aclarir l'origen tot i que podria tractar-se d'una forma arcaica no palatalitzada de *fill*, terme documentat des dels orígens de la llengua i que prové del llatí *filīus*, *filīa* (DECat, III, 1031); si no fos així, podria haver-se originat en alguna

particularitat de l'arbre al qual es devia fer referència o bé al lloc on se situava, com ja vàrem assenyalar Bruguera i Escorihuela (1995:384).⁴¹⁴

Fil, quintà del [əˈkiŋˈtaðəlˈfil]

Nom d'un tros de terra situat als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, entre el puig d'Afrau i Becdejú Vell.

Per la localització del topònim, ens podem adonar que espacialment coincideix amb el pretèrit "Castanyer dit del fil" (LLEV 1731), cosa que ens fa creure que es relacionen. V. *Fil, castanyer del*

Fleca, casa

"*Casa Fleca* hi viuen Francisco Pidevall y Jaume Ferrer" (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. El terme degué originar-se en què hi devia haver hagut un establiment dedicat a la venda de pa, una *fleca*, un mot d'origen incert, potser preromà, indoeuropeu o bé germànic (DEM:200 i DE:405).

Flequer, cal [ˈkalfləˈke]

Nom pretèrit però encara recordat d'una casa situada al carrer de França coneguda actualment com a can Lluís o can Quimet Espardenyer. Es tracta d'un nom originat en l'ofici del qui havia estat el seu habitant, derivat de *fleca*.

Flota, peça de terra la (1, 2)

Nom de dues antigues peces de terra, una situada entre els masos el Simon i el Camps, a l'est d'Osor, i l'altra vers el Sobirà, al nord-oest del Viuravol, on encara hem localitzat una perxada homònima.

"Lo Mas Simon (...) afrontan a tremuntana així mateix y part en honor de llur Mas Camps es empero a saber que dins ditas afrontacions esta compresa una pessa de terra de castanyers que antiguament eran quatre feixas de terra, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre Coma mes baixa, lo altre *Flota* y la altre Flota de la Gallinada" (LLEV 1731); "una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat La Pomareda y Collaspia (...) Afronta asolixent en honor del Mas Subirà, es a saber una *pessa de terra anomenada la Flota*" (LLEV 1731)

L'origen del topònim és incert. El mot encara existeix a nivell oral per referir-se a un grup de bolets, en la línia del significat que ens en donen Coromines (OnCat, IV, 48 i 52), "I en la llengua popular i rural d'avui en dia continua essent el mot de sentit genèric per a 'colla', 'grup, el que és popular", afegint que s'usa en referència a grups d'arbres i altres vegetals; i Alcover i Moll (AlcM, 5, 930), "Conjunt nombrós, multitud" i "Bolet format per un aplec de bolets petits reunits espessament". Desconeixem, però, si el nostre topònim es referia inicialment a un grup de vegetals d'alguna mena.

Flota, perxada de la [pəɾˈʃaðəðələˈflotə]

⁴¹⁴ On llegim: "El Castanyer del Fil. Possiblement aquest topònim prové d'alguna característica de l'arbre o bé de l'indret en el qual es trobava".

Zona boscosa de castanyers, de propietat del mas el Sobirà, situada al nord-oest del mas el Viurevol, a Santa Creu d'Horta. Possiblement es tracta d'on hi havia existit antigament una peça de terra homònima. V. *Flota, peça de terra la*

Flota, torrent de la [ə]tu'rendələ'flotə]

Altre nom destinat a esmentar el torrent de les Sorreres situat prop dels masos el Fonollet i el Barder, afluent del torrent d'Aiguafreda o de Fontfreda, que discorre en direcció nord.

“Una pessa de terra part castanyers y part brollar situat en la Parra de Sta Creu de Horta sufreganea de Ozor (...) anomenada lo Borrell den Piñana afronta asolixent en honor den Subirá (...) a ponent ab un Torrent alli passant anomenat lo *Torrent de la Flota* y a tremuntana en honor den Vaguer” (LLEV 1731); “Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra Coma Saviña (...) Afronta asolixent ab lo *Torrent anomenat la Flota*; a mitg dia en honor del Mas Veguer; a ponent y tremuntana en honor del Mas Funollet” (LLEV 1731)

El nom del sot deu provenir del fet que discorre per la peça o la partida de terra homònima. V. *Flota, peça de terra la*

Flota de la Gallinada, feixa de terra

Feixa de terra diferent de les anteriors, situada vers els masos el Simon i el Camps, a orient del poble d'Osor.

“Lo Mas Simon (...) afrontan a tremuntana aixi mateix y part en honor de llur Mas Camps es empero a saber que dins ditas afrontacions esta compresa una pessa de terra de castanyers que antiguament eran quatre feixas de terra, una de las quals se anomenava la Coma mes alta, altre Coma mes baxa, lo altre Flota y la altre *Flota de la Gallinada*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost per *Flota*, d'origen incert, i *Gallinada* que podria estar relacionat amb l'aviram en la línia que assenyala Moreu-Rey (ENL:68) en referència a topònims com ara Galliner i Galliners.

Fonda, la [lə'fɔndə]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a can Pujol.

“Anjaleta de *la Fonda*” (LLC 1928)

El nom prové del fet que, durant molts anys, aquesta casa havia estat un prestigiós hostel o fonda i, malgrat que a l'actualitat és un estanc i un bar, el nom anterior encara perviu..

Fondo de la Molina, quintà

Zona boscosa situada entre els masos la Molina del Clascar i el Terrats, al límit municipal entre Susqueda i Osor, prop del riu Ter, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“Mojón nº28 Colocado en el Serrat de la Molina en la misma divisoria de la propiedad de este nombre y la del terrats (...) siguiendo en linea recta haci el Sur hasta encontrar el *Quintá fondo de la Molina*” (OS 1927)

Topònim compost format per un adjectiu amb significat de ‘pregon, profund’ del llatí *fūdu* (DEM:202) i el nom de mas *la Molina* referit a la Molina del Clascar.

Fondo de la Molina, sot Quintà V. *Quintà Fondo de la Molina, quintà*

Fonollet, corrals d'en

Aquest terme devia designar alguns corrals de propietat del mas Fonollet que devien trobar-se separats de la casa.

“Quanda petiam terre boschosa in dicta parrochia de osorio in loco Sareu Gur affrontatur ab oryente in terminys *corralls den fonoyet* a meridoie in posio sareu et ad torrentes de rydecos ad fembra morta” (CAP 1446)

L'ús de l'article personal ens indica que es parteix del llinatge i no pas del topònim, un llinatge que apareix ioditzat responen a la pronúncia.

Fonollet, el Xòrrec del Mas V. *Xòrrec del Mas Fonollet, el*

Fonollet, mas el [əlfunu'jet]

Mas encara habitat, situat a Santa Creu d'Horta, al SSE d'Osor, prop dels masos el Veguer i el Barder, a tocar d'un camí que, des de can Pelleringa arriba al coll de Llevanyes en direcció sud, i del sot d'Aiguafreda o Fontfreda. Sobre aquest mas, Pladevall (1963:284) ens indica que a 1316 era habitat per Domènec de Fonollet i Pladelasala (1960: 374) ens el data del segle XIV, tot i que, com podem observar en els esments documentals aportats, almenys era del XIII. Així mateix, es tracta d'un mas que apareix freqüentment a les obres cartogràfiques, *El Fonoiet* (MAP 1, 4) i *C^a Foulleda* (MAP 2).⁴¹⁵

“*Manso de Fonoieto*” (NOT 1285); “*mas Fonollet*” (MAN 1316); “*Manso fonolet*” (NOT 1334); “*Mansi Fonolieto*” (CAP 1446); “*Manso Fonoyet*” (CAP 1446); “*lo mas d'En Dalmau de Fonollet*” (COP XV); “*Manso Fonollet de Benedictus fonollet*; (FP 1692); “*Manso Fonollet de Mariana Fonollet*” (FN 1710); “*Mas Fonollet*” (LLEV 1731); “*Mas Fononet*” (LLEV 1731);⁴¹⁶ “Francisco Puig bracer habitant en *casa Fonollet*” (LB 1746); “*manso Funollet*” (ESC 1747); “Domingo Juliá bracer y masover de *Funuyet*” (LB 1760); “*manso Funallet*” (ESC 1778); “Francisco Funollet hereu del *Mas Funollet*” (FN 1803); “*lo mas Fonollet*” (FNA 1810); “Francisco Coll cambrer al *Funoyet*” (LB 1848); “*Manso Fonollet de N.Muxach*” (AM 1862); “*Fonallet*” (PAD 1880); *Fonollet* (PAD 1930); “*manso Fonollet*” (DFE 1939); “*Manso Funollet*” (AM 1944); *Fonollet* (GR 1956); “*Fonollet*” (DFE 1963)

Gràficament, a part de les confusions vocàliques degudes a les neutralitzacions pròpies del dialecte central, cal assenyalar el canvi e-o d'alguna ocasió a la síl·laba inicial –amb algun cas, fins i tot de metàtesi i canvi a la segona síl·laba- degut, possiblement, al primitiu fenoll,⁴¹⁷ les no palatalitzacions en escrits medievals i els casos de ioditzacions

⁴¹⁵ Com en molts altres casos, en aquest mapa apareix amb error de còpia.

⁴¹⁶ Creiem que es tracta d'un error de còpia.

⁴¹⁷ Les alternances amb formes com *Fenollet* o *Fonollet*, segons explica Coromines (1971:199), són perfectament lògiques en textos antics: “Estudiant el conjunt del vocalisme àton català es veu fins a quin punt és lògic que la –e vagi sofrint l'assimilació d'una o o una u tòniques i s'obté, per tant, una

degudes a la pronúncia. D'aquesta manera, recollim un bon nombre de formes diverses: *Fonolletto* – *Fonollet* – *Fonolet* – *Fonelet* – *Foneyet* – *Fonoiet* – *Funollet* – *Funullet* – *Funuyet* – *Funayet* – *Funoyet* – *Fonoyet* – *Funallet* – *Fonallet*.

El terme apareix àmpliament recollit al llarg de la història com a llinatge osorenc,⁴¹⁸ inicialment, al segle XIV, amb sentit de propietat o pertinença, *Domènec de Fonolet* (MAN 1316), i fins a la segona meitat del segle XIX, incloent-hi diversos caps de casa com ara *Gaspar Fonoyet* (PLO 1473), *Cristòfol Fonoller* (FOG 1497)⁴¹⁹ i *Jaume Fonollet* (FOG 1553); així mateix, l'alcalde d'Osor entre 1700 i 1704 era portador del cognom, Josep Fonollet. De fet, la relació entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari existeix fins al segle XIX; el diferents possessors documentats així ho demostren: *Domènec de Fonollet* a 1316, *Joan Fonollet* a 1446, *Gaspar Fonollet* a 1473, *Dalmau de Fonollet* en algun altre moment del segle XV, *Cristòfor Fonollet* a 1497, *Jaume Fonollet* a 1553, *Benedictí Fonollet* a 1692, *Marianna Fonollet vídua de Benedictí Fonollet* a 1710, *Pere Fonollet* a 1731, *Francisco Fonollet* a 1764, *Joan i Magdalena Grevolosa i Fonollet* a 1792, *Francisco Fonollet* a 1802 i *N. Muixac* a 1862.

Etimològicament, desconeixem si es tracta d'un topònim d'origen antroponímic com indica Navarro Colás (1963:74), que assenyala que “En nuestro topónimo se tratará de un Fonollet de transmisión antroponímica”,⁴²⁰ o bé si el procés fou invers, és a dir, que el llinatge provingués del topònim; aleshores, es tractaria d'un fitotopònim, un derivat de *fenoll* amb el sufix col·lectiu *-et* tal i com assenyalen Maria-Reina Bastardas (1994:98), Moreu-Rey (ENL:64) o Coromines (OnCat, IV, 206). *Fenoll* o *fonoll* és un nom de planta que procedeix del llatí tardà *fenūcūlum* (llatí *fenīcūlum*), diminutiu de *fenum* ‘fenc, farratge, herba’ (DECat, IV, 93).

Fonollet, partida de terra Mas V. *Mas Fonollet, partida de terra*

Fonollet, perxada Sobre V. *Sobre Fonollet, perxada*

Fonollet, quintà de [əˈkiŋˈtaðəfunuˈjət]

Zona actualment boscosa de castanyer també coneguda com el quintà de Rebleda i que es localitza a una certa distància del mas que n'origina el nom, és a dir, que el genèric en aquest cas no es refereix al camp immediat al mas sinó que funciona com a sinònim de peça de terra boscosa. V. *Fonollet, mas el*

Fonollet, quintars del Mas V. *Mas Fonollet, quintars del*

confirmació que el català primitiu devia pronunciar *-e* en tots aquests casos, *-e* que solament en el transcurs del temps va anar essent reemplaçada progressivament per *-o*. La *e* pretònica s'ha convertit en *o* davant una *o* de la síl·laba tònica en passar del català antic al modern”; és a dir, *fenuculum* > *fenoll* > *fonollet*, però en passar a *fonoll* > *fonollet* i, per metàtesi, *fonellet*, una metàtesi semblant a la comentada pel mateix estudiós (DECat, IV, 93) en relació al topònim *La Foneiera*. En aquest mateix sentit s'expressa Maria-Reina Bastardas (1994:99), considerant el fenomen com “un tret habitual del català oriental” i Moll (1991:85), recollint-lo com un fenomen d'assimilació.

⁴¹⁸ De fet, AlcM, 5, 959, indica explícitament que es tracta d'un llinatge osorenc.

⁴¹⁹ Anotat amb error de còpia.

⁴²⁰ Malgrat que el recull i el classifica dins de grup de “Nombres botánicos”.

Fonollet d'Avall, mas

Mas diferent del Fonollet, tot i que de la mateixa propietat, situat no massa lluny d'aquell però a tocar del Veguer i que posteriorment s'anomenà mas Grau o Guerau.

“*Fonoleto daual*” (NOT 1334); “Pere Funollet Pages Sr util y propietari del Mas Funollet (...) Item confessa tenir en alou de sa Exa una feixa de terra en que antiguament era construït lo Mas Grau, antiguament anomenat Fonoyet” (LLEV 1731)⁴²¹

Es tracta d'un compost format per *Fonollet*, amb el mateix origen que el seu homònim, i la locució prepositiva *d'Avall* possiblement per contrast espacial en referència al Fonollet.

Font, aulet de la

Antic tros de terra boscos d'alzines que se situava prop de can Bosc –del qual n'és propietat- i de la partida del Borratxí i on s'hi devia trobar una font que podria ser la font de can Bosc.

“Una pessa de terra part Aulet y part brolla situat en dita Parra en lo lloch anomenat lo *Aulet de la Font* (...) Afronta asolixent en honor de Mariano Margarits y part en honor del Mas Sarsanedas, a mitg dia ab dit Sarsanedas prop la Serra, a ponent en honor del Mas Bosch anomenat Las Fonts (...) y a tremuntana part ab dit Mas Bosch y part ab la quintana del Mas anomenat Camsalubí” (LLEV 1731); “Pessa de terra part aulet part brollar anomenada lo *Aulet de la Font*” (LLEV 1792)

El topònim deu originar-se en la presència de l'esmentada font, del llatí *fonte* ‘deu d'aigua’ (DEM:202).⁴²²

Font, castanyeda de la [ləkəʃtə'ɲɛðəðələ'fon]

Topònim que designa una zona de castanyers vells propera a Masferrer i dins de la qual s'hi localitza la font de Masferrer que és la que origina el nom del lloc. Per tant, prové del llatí *fōnte* ‘deu d'aigua’ (DEM:202)

Font, castanyer de la [əʔkəʃtə'ɲɛðələ'fon]

Castanyer d'uns cinc metres de diàmetre localitzat vers la Codina Vella, al nord de la zona geogràfica treballada, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. El nom del monumental arbre prové del fet que es troba molt a la vora de la font de Capsol, per tant prové del llatí *fōnte* ‘deu d'aigua’ (DEM:202)

Font, hort de la

“Pessa *hort de la Font*” (HIP 1855); “*Hort de la Font*” (AM 1953)

⁴²¹ Amb l'esment queda clar que es tractava d'un mas homònim però diferent del mas el Fonollet tot i ser del mateix propietari i aparèixer en forma simple, ja que més tard s'anomenà Grau i en aquests moments ja era dèrruït, cosa que no succeïa amb l'altre.

⁴²² Tot i que *Font* és un llinatge molt freqüent a Osor des del segle XVI i fins a l'actualitat que es manté com a primer i segon cognoms amb setze freqüències, el catorzè més habitual, incloent-hi l'alcalde des de 1995, Isidre Font Coromines, no creiem que cap dels topònims que es recullen al terme tinguin relació amb l'antropònim.

Peça de terra de situació desconeguda, el nom de la qual deu originar-se en la presència d'alguna font en aquell indret. Per tant, el topònim deu provenir del nom comú homònim, del llatí *fōnte* 'deu d'aigua' (DEM:202)

Font, llocdit la

Indret que es trobava vers can Plana i on devia trobar-s'hi alguna font.

“*Loco voccato sa font*” (CAP 1622)

S'origina en el nom comú provinent del llatí *fōnte* 'deu d'aigua' (DEM:202).

Font, noguer de la

Tros de terra plantada de nogueres de propietat del mas el Pidevall, que es localitzava sobre aquest mas, prop de la font del Pidevall.

“*Lo Noguer de la font* del mas Pidevall” (FP 1815); “*Hortet sota lo Noguer de la font* del mas Pidevall” (FNA 1815); “*un lladoner sota lo noguer de la Font*” (FP 1835)

Tot i que a l'actualitat no existeixen, un informant ens va comentar que prop del mas el Pidevall hi recordava la presència de l'esmentat arbre. Aquest fet i que es trobés prop de la font del mas és el que explicaria el topònim.

Font, torrent de la

Topònim inconcret i diversificat que hem documentat en referència a diferents hidrònims que devien tenir en comú que l'aigua d'alguna font alimentava el torrent o sot.

“*Torrente vocato de sa Font*” (CAP 1342); “*Torrente de la Font*” (CAP 1560); “*Torrente vocato de la font*” (CAPb 1562); “*torrentye voccato de la Font*” (CAP 1699) –en aquest cas, sempre se situa prop del mas el Colobrans, al nord del municipi d'Osor i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda-; “*loco vocato lo torrent de la font*” (CAP 1622); “*Torrente de la font*” (CAPb 1560) –situat prop del mas can Plana, al nord-oest d'Osor en municipi i parròquia d'Osor-; “*Sot de la font*” (CB 1861) –prop del mas el Boscà, al nord-oest d'Osor, en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor-.

En tots els casos, creiem que l'ètim és el llatí *fōnte* 'deu d'aigua' (DEM:202).

Fontanella, coll de la

Indret situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta i que incloïa una partida de terra propietat del mas el Sobirà, no massa lluny de can Mont en direcció a la Casa Nova de Muntanya.

“Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat *Coll de sa Fontanella*; Afronta asolixent en honor del Mas Mont; a mitg dia així mateix anomenat Puig de Borrell y a ponent y tremuntana així mateix” (LLEV 1731); “Pessa de terra territori anomenat *Coll de sa Fontanella*” (LLEV 1792)

A part de l'ús de l'article salat arcaic com a connector entre genèric i específic, cal indicar que etimològicament es tracta d'un derivat diminutiu de *fontana* (AlcM, 5, 962 i DECat, IV, 106) en el sentit de 'font petita' amb el sufix *-ella*, del llatí *-ellu*.⁴²³

Fontanella, feixa de terra la (1, 2)

Nom de dues peces de terra, *Fexam terra vocata Fontanella* (CAP 1446) – situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta- i *Feixa terra vocata sa Fontanella* (CAP 1562) –vers la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda-.

L'origen dels dos llocs deu ser el mateix, la presència propera d'una fontanella o font petita, derivat diminutiu de *fontana* amb el sufix *-ella*; endemés, és molt possible que prenguessin el nom de la partida de terra en la qual s'inclouien. V. *Fontanella, llocdit*

Fontanella, llocdit la (1, 2)

Nom de dues partides de terra. La primera en terme de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, possiblement entre els masos el Soler del Coll, el Sui i cal Mariner: "*Feixiam terra in loco vocato la Fontanella*" (CAPb 1562)

La segona es trobava a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, entre les propietats dels masos ca n'Iglésies i el Viurabol: "*Petiam terra loco vocato Fontanell* boscosa afrontatur ab oryente in honore mansi de Sgleya, a merydie in honore mansi Viuravol ab occidente in Riarya de Valle et a circio in honore mansi de valle" (CAP 1446); "*lloc la Fontanella*" (LLEV 1731); "*Feixa de terra boscosa lloch anomenat la Fontanella*" (LLEV 1792) i a l'actualitat se l'anomena *Fontanilles*.

En ambdós casos, l'origen del topònim deu residir en el diminutiu de *fontana* amb el sufix *-ella*, del llatí *-ellum* amb el sentit de 'font petita'.

Fontanilles, partida de terra [fuɲtə'niɫəs] V. *Fontanella, llocdit*

Font de la Fageda, sot de la [əl'soddələ'foɲdələfə'ʒeðə]

Curs d'aigua situat a l'oest de la fageda del Parral que s'uneix al sot d'Aiguafreda prop de pla Castellar. V. *Fageda, font de la*

Font del Borrell, baga-castanyeda de la [ˈbaɣəðələfoɲdəlβu'reɫ]

Peça de terra boscosa de castanyers que es troba just sobre la font del mateix nom i dins l'antiga partida de terra homònima, fets que originen el nom de la zona boscosa de castanyers.

"Pessa castanyeda para aros Font de Borrell" (HIP 1853)

V. *Borrell, font del*

⁴²³ Podem adonar-nos que la riquesa d'aqüífers a Osor facilita la certesa de les afirmacions de Moreu-Rey (ENL:19) quant a *font* com a un dels termes "d'entre els més fecunds dels apel·latius que serveixen per a crear els nostres noms de lloc" i Amigó (1999:122), "Ara: la paraula que ha tingut la màxima repercussió és *font*. Diria que hi ha molt pocs pobles en els quals no hi hagi la partida de la Font, o bé la partida designada amb un derivat de font, (...) o amb la paraula font ajudada amb un adjectiu".

Font del Borrell, mas

Aquest terme semblaria una altra forma de designar a can Casamitjana ja que el llinatge dels que havien estat els seus propietaris semblaria indicar-ho, per exemple *Juan Masó Casamitjana y Font de Borrell* (ESC 1769). Així mateix, documentem els dos llinatges en relació amb topònims relacionats amb la casa: *Terras de Casamitjana y Fontdeborrell* (FNA 1809). Pladelasala (1960:374), tot i que situa aquesta casa prop de la Sagrera d'Osor, la considera diferent de can Casamitjana ja en el segle XIV: “el de *Dois, Font-de-borrell y Casamitjana*, es posible que estuvieran junto a la Sagrera”.

El llinatge és freqüent a Osor durant els segles XIV, XV i XVI, sovint amb caps de casa i amb sentit de propietat o pertinença: *Simon de Font de Borrell* (COP XV), *Antoni font de borrell* (PLO 1473), *Johan de Font de Borrell* (FOG 1497) o *Antich Font de Borrell* (FOG 1553).

“*Mansi Font de borrell*” (NOT 1334); “quandam possessione terre in dicta parrochi sopra dicta Riaryam de Nogarola Affr. Ab oryente *mansi de font de borrell* et parte in honore mansi bayer et mansi barçalo (CAP 1446); “una pessa de terra (...) afronta (...) a mitgdia y ponent en honor del mas Ripoll y a tremuntana part en honors de diut Ripoll y part en honor del *mas font de Borrell*” (RIP 1404)⁴²⁴

Tot plegat, ens fa creure que l'origen del topònim és antroponímic, en el llinatge compost originari de Santa Maria de Mansolí, de l'antic mas Font de Borrell esdevingut amb el temps Borrell de Mansolí, una branca familiar de la qual es va establir a Osor vers el segle XIV.

Font de la Figuera, perxada [pər'ʃaðə fɔ̃dələfi'ɣerə]

Zona boscosa de castanyers de propietat del mas el Sobirà, situada prop del Gomis i on trobem una font i el sot homònims que generen el nom compost de la perxada.

“*Perxada font de la Figuera*” (PSOB 2002)

Font de la Figuera, sot de la [ˈsoddələ'fɔ̃dələfi'ɣerə]

Sot d'aigua amb poquíssim cabal que pové de la font homònima que origina l'hidrònim. Es troba prop del Gelats i, gairebé, caldria considerar-lo un torrent o xaragall, és a dir, que quan realment hi discorre aigua és en períodes continuats de pluja. V. *Figuera, font de la*

Font de la Maduixa, partida de terra la

“Una pessa de terra vinya plantada en la *Font de la Metuxa*” (LLEV 1731), “Pessa de terra de conreu de sermens y altres arbres fruyters territori vulgarment dit *La Font de la Maduxa*” (LLEV 1792)

⁴²⁴ La situació del mas Font de Borrell en relació amb una propietat del mas el Ripoll, semblaria acabar de confirmar el que dèiem sobre la possibilitat que aquest mas correspongués a l'actual can Casamitjana que es troba molt a prop de l'actual font del Borrell. A més, a 1404, podem observar una peça de terra que té al sud el Ripoll i al nord el mas Font de Borrell, situació que coincideix amb can Casamitjana en relació amb el Ripoll.

Petita partida de terra que devia formar part d'una de major, la de la Maduixa, que apareix de forma composta pel fet de situar-se prop de la font a causa, possiblement, de la gran extensió de la de la Maduixa. V. *Maduixa, font de la*

Font de la Maduixa, partida de terra Costa V. *Costa de la Font de la Maduixa, partida de terra*

Font de la Serra, torrent de la

Torrent que es localitzava vers la muntanya del Coll, no lluny de les propietats del mas can Coll.

“Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll (...) Afronta (...) a mitg dia ab lo *Torrent de la font de la Serra*; a ponent y tremuntana ab honors del Monastir de nostra Senyora del Coll” (LLEV 1731)

Topònim compost referit al fet que devia tractar-se d'un petit curs d'aigua irregular que s'iniciava a la font que n'originaria el nom. V. *Serra, font de la*

Font de la Talaia, perxada de la [ləpəɾ'ʃaðəðələ'fɔŋdələtə'lajə]

Zona boscosa de castanyers situada sobre el mas la Talaia d'en Verneda i dins de la qual s'hi localitza la font que origina el topònim compost. V. *Talaia, font de la*

Font del Borrell, carrer de la

Nom que havia rebut la part del passeig Borrell que, des del carrer del Verger arriba fins a la font del Borrell.

“Una casa ó part de casa situada en dita villa de Ozor y al cap del *Carrer qui va á la Font den Borrell*, ab un pati de terra a la part de ponent de dita casa y contiguo; Afrontan asolixent ab la Casa de Joan Casamitjana t *Font de Borrell*” (LLEV 1731)

V. *Borrell, passeig*

Font del Borrell, partida de terra [ləfɔŋdələβu'reɫ]

Zona actualment boscosa localitzada sobre la font del mateix nom que segueix la riera de la Noguerola i inclou altres partides com la de la Noguerola o de can Rovell.

“*Partida Font de Borrell*” (HIP 1853); “*Pieza de la fon den Borrell*” (AM 1862); “*Partida Font den Borrell*” (AM 1944); “*Finca Font den Borrell*” (AM 1947); “*Finca Font den Borrell. Alisos*” (DFE 1958); “*Finca Font den Borrell. Límites O. Paseo Borrell. Castaños*” (DFE 1962)

Es tracta d'un topònim compost originat en el nom de la font. V. *Borrell, font del*

Font del Borrell, perxada Sobre la V. *Sobre la Font del Borrell, perxada*

Font del Borrell, pont de la [ˈpɔŋdələfɔŋdələβu'reɫ]

Petit pont situat sobre la riera de Noguerola, al passeig Borrell que es troba a escassa distància de la font que n'origina el topònim. V. *Borrell, font del*

Font del Borrell, prat de la

Prat que devia situar-se prop de la font del mateix nom, possiblement a la partida de terra homònima.

“Un Hort de regadiu situat en dita Parra y en lo cap del *Prat den Fontdeborrell*; Afronta asolixent en honor den Carbonell que fou den salitja; a mitg dia en honor den Casamitjana y Fontdeborrell seguint lo esquey que alli es; a ponent y tremuntana ab la Riera de Nogarola” (LLEV 1731); “un hort de terra cultiu y antes *prat anomenat de la Fontdeborrell*” (LLEV 1731); “Hort conreu dit lo *Prat de la Font de Borrell*” (LLEV 1792)

V. *Borrell, font del*

Font de les Osseres, sot

Hidrònim que designa un sot que va a raure al riu Ter i que neix en els límits entre les propietats dels masos el Cerver i la Casa Nova de Colobrans, al lloc conegut com a serrat de la Miranda. Actualment, una bona part del torrent resta engolit per l'embassament de Susqueda. Alhora, aquest sot ressegueix els límits entre els municipis d'Osor i Susqueda per la banda NNO, al nord del coll de Nafre i a l'oest de la Casa Nova de Colobrans.

“En este mojón décimo sexto tiene su origen el llamado *barranco de la font de las oseras*” (IGCOS 1927)

El topònim s'origina en el fet que el sot neix a partir de les aigües de la font del mateix nom. V. *Osseres, font de les*

Font del Ferro, camp de la [ˈkamdələˈfɔndəlˈferu]

Petita peça de terra de conreu que es localitzava a tocar de la font del Ferro, vers la bassa del Molí d'en Serra, fet que n'origina el nom compost.

Font del Gascó, torrent de la

“Lo Torrent qui va a la Font del Gascó” (LLEV 1731); “*torrent de la font del Gascó*” (ACL 1767)

Aquesta és una altra manera de referir-se al torrent Monar prenent com a base que discorre prop del mas del mateix nom i de la seva font. V. *Gascó, mas el*

Font del Llop, бага de la [ləˈβaɣədələˈfɔndəlˈlop]

Zona boscosa de castanyer situada al nord de la font i el sot que n'originen el nom, entre la sureda del mateix nom i l'aulet de Gironella. V. *Llop, font del*

Font del Llop, sot de la [əlˈsoddələˈfɔndəlˈlop]

Petit curs d'aigua afluent de la riera de Gironella per la banda est i que es forma a partir de l'aigua de la font situada prop del límit municipal amb Anglès, entre Gironella i Santa Bàrbara, vers l'aulet de Gironella i la бага de la Civada. V. *Llop, font del*

Font del Llop, sureda de la [ləˈsuˈrɛðədələˈfɔndəlˈlop]

Bosc fonamentalment d'alzina surera situat entre la Casina i la baga del mateix nom. V. *Llop, font del*

Font del Mas Caulí, torrent de la

“*Torrente de la fuente del manso Caulí*“ (ESC 1778)

Petit curs irregular d'aigua existent al costat del Caulí i que devia formar-se a partir de l'aigua que rajava de la font; de fet, al costat mateix de la casa encara a l'actualitat hi discorre un petit curs d'aigua. V. *Caulí, mas el*

Font del Mas Gomis, camí de la

“*lo Camí qui va á la font del Mas Gomis*” (LLEV 1731)

Camí que possiblement des del mas o des del camí del mas Gomis devia arribar a la font homònima actualment inexistent. V. *Gomis, mas el*

Font del Parral, torrent de la

Torrent que també s'havia anomenat de les Tintes, possiblement un afluent dels que forma el torrent d'Horta.

“Una pessa de terra situada en la Parra de Ozor en lo lloch anomenat Pla Castellar (...)Afronta asolixent en honor den Funollet anomenat Mas Gausach mediant un xeragal y part en honor den Bayer dit xaragall mediant, a mitg dia ab dit Vaguer que posseheix an Vernedas, a ponent part ab honor den Bayer y part fins al camí qui va del pla de Castellar al Mas Gelats y part en honor del Mas Vaguer que posseheix dit Vernedas mediant *Torrent que devalla de la Font del Parral*” (LLEV 1731)

V. *Parral del Sobirà, mas el*

Font del Pujol, camí

“*Via publica fonte des puioi*” (CAP 1446)

Camí que devia discorre cap a la font que n'origina el nom. V. *Pujol, font del*

Font del Rupit, perxada [ləpər'ʃaðə'fɔŋdəlru'pit]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, al nord del mas el Sobirà del qual n'és propietat.

“*Perxada font de Rupit*” (PSOB 2002)

En nom de la perxada prové del fet que allà s'hi localitza la font que n'origina el nom. V. *Rupit, font del*

Font dels Aigols, torrent de la [əɫtu'reŋdələ'fɔŋdəlzi'ɣols]

Nom que ocasionalment rep el torrent del Toronal quan discorre prop del mas els Aigols i concretament de la font homònima que origina l'hydrònim. Es tracta, doncs,

d'un topònim compost fruit de dos altres noms de lloc, la font dels Aigols i el mas els Aigols.

Font del Xiquet, sot de la

Ja que es documenta afrontant amb un hort del Solà, podria tractar-se d'una altra forma de referir-se al torrent Merder o de Mirapeus.

“*Barranco Font del Xiquet*” (AM 1944); “*Barranco Font del Xiquet*” (AM 1953)

El topònim deu originar-se en el fet que l'aigua de la font homònima hi va a raure. V. *Xiquet, font del*

Font d'en Coral, pont de la [ə'l'poŋdlə'foŋdəŋ(ɸ)ku'ral]

Pont també conegut com a pont de la Pedrera que es troba a uns dos-cents metres en direcció Osor de la font que li dona el nom, i que travessa la riera d'Osor per conduir a una antiga pedrera.

El topònim, en aquest cas, s'origina per extensió perquè, de fet, és aquest indret el límit entre els termes municipals d'Osor i Anglès i no pas pròpiament la font que no es exactament al costat. V. *Coral, font d'en*

Font d'en Riba, peça de terra

Peça de terra que sembla que es localitzava en parròquia de Santa Margarida de Vallors però que podria entrar a la de Santa Creu d'Horta.

“Tres diferents pessas de terra las dos anomenadas Cabirols la altre *Font den Riba* que també posseheix dita Gertrudis Subirá” (LLEV 1731); “Pessa de terra parroquia Santa Margarida de Vallors en lo *lloch nomenat font de Riba*” (LLEV 1792)

Topònim compost que fa referència al fet que a la peça de terra s'hi localitzava la font que n'origina el nom. V. *Riba, font d'en*

Font d'en Sardina, perxada de la [pər'ʃaðəðələ'foŋdənsər'ðinə]

Zona boscosa de castanyers situada prop del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, posterior a la perxada de la Font del Rupit i anterior, en direcció oest, a la de la Guinarda.

“*Perxada font d'en Sardina*” (PSOB 2002)

És evident que la perxada pren el nom de la font que s'hi localitza. V. *Sardina, font d'en*

Fontfreda, [lə'fom'frɛðə]

Nom d'una font situada prop de la Casa Nova de Mas Coll i que també se l'anomena font Fresca. L'hidrònim s'origina en l'adjectiu ja que l'aigua surt de la font a una temperatura certament baixa; per tant, prové del llatí *frīgidu* ‘que té una temperatura baixa’, del llatí clàssic *frīgidus*, -i (DEM:205).

Fontfreda, perxada [pər'ʃaðəfom'frɛðə]

Zona boscosa de castanyers joves, de propietat del mas el Sobirà, situada al nord de la Casa Nova de Muntanya, per on discorre el torrent homònim que origina aquest nom de lloc.

“*Perxada Fontfreda*” (PSOB 2002)

Fontfreda, torrent de [tu'reŋða'fom'freda]

Torrent que neix sota la Casa Nova de Muntanya i que també es coneix com a torrent de Fembra Morta i com a sot d'Aiguafreda. Discorre en direcció NNE i és un dels sots que aporta més aigua pel vessant oest al torrent d'Horta o de can Pellerina.

Només recollit oralment, es tracta d'un hidrònim aglutinat per *font* i *freda*, molt freqüent en la toponímia catalana, com ens recorda Coromines (OnCat, IV, 278): “Inútil donar ací gaires més exemples o explicacions de tals NLL derivats de l'adjectiu *fred*. Són innombrables els casos de *Font-freda*, *Puig-fred*, que es trobaran en massa i ben fàcilment, en tot mapa o nomenclàtor”. Per tant, el topònim es relacionaria amb la qualitat de la temperatura de l'aigua del torrent, certament ben fresca a causa de l'altitud, és a dir, que és un mot compost pel nom *font*, del llatí *fōnte* ‘deu d'aigua’ i l'adjectiu *freda*, del llatí vulgar *frīgdu* provinent del llatí clàssic *frīgīdus*, *-i* ‘de temperatura baixa’ (DEM:205)

Font Nova, torrent de la

Antigament anomenat Juials, podria tractar-se del sot del Part o d'algun afluent que és possible que vingués de la part oest, del terme de Susqueda, prop de la Casa Nova del Coll i del Celró ja que es localitza prop dels límits de can Coll.

”Una pessa de terra que antes eran diferents pessas de terra anomenat las Hortas y Aulet den Planas (...) Afronta asolixent part ab lo Torrent anomenat den Sitjar y part ab la Riera de Ozor; a mitg dia ab dita Riera; a ponent part ab lo *Torrent anomenat de la Font Nova* y part ab un camí qui va a dit Mas Planas al Pla de Termens” (LLEV 1731); “*Torrente de la font noua* antiquitus vocatur dels Juyals” (de 1737 a CAP 1622)

Es tracta d'un topònim compost indicant que rebia aigua provinent de la font Nova. V. *Nova, font*

Fonts, llocdit les [ləs'fons]

Zona de terra actualment boscosa situada a l'est del mas les Berbolades, al nord de can Bosc i a l'oest de Cercenedes.

“Lo lloch anomenat Aulet de la Font (...) Afronta asolixent en honor de Mariano Margarits, y part en honor del Mas Sarsanedas; a mitg dia ab dit Sarsanedas prop la Serra; a ponent en honor del Mas Bosch anomenat *las Fonts*” (LLEV 1731)

El topònim degué originar-se, possiblement, en l'existència de diverses deus d'aigua que originen diferents sots com ara el de les Fonts o el de Palau; es tracta, per tant, d'un plural de *font* amb el sentit de ‘deu d'aigua’.

Fonts, perxada Sot de les V. *Sot de les Fonts, perxada*

Fonts, sot de les [‘soddalas'fons]

Petit torrent d'aigua que, localitzat prop del mas les Berbolades, neix prop de la Roca o roca de Cercenedes o de Sant Miquel, i que discorre en direcció NNO per unir-se a la riera d'Osor a uns quatre quilòmetres del poble en direcció Sant Hilari Sacalm.

Recollit oralment, se l'anomena d'aquesta manera perquè se situa en el llocdit les Fonts, plural de *font* en el sentit de 'deus d'aigua'. Cal afegir que també se'l coneix popularment com a sot d'en Palau en la seva part més baixa i propera a la riera d'Osor.

Font Saguàrdia, serrat de

Possiblement el topònim es refereix a la zona muntanyosa localitzada al sud dels masos Solterra i la Riba d'Amunt d'entre vuit-cents i nou-cents metres, al nord-est de Sant Miquel de Solterra, punt culminant de la zona.

“Tota aquella mansada vuy afogada anomenada de Solterra ab altre Mansada anomenada de Bondia dirruida y a dit Mas Solterra unida (...) afronta (...) a mitg dia en honor den Ribadevall fins al *serrat de la font de Saguàrdia*” (LLEV 1731)

El topònim prové de la font que es localitza a la zona raó per la qual es tracta d'una forma composta. V. *Saguàrdia, font*

Fontsamallera, llocdit [ˈfonsəmaˈλerə]

Nom d'un indret que correspon a una font, un torrent i una muntanya, situat fonamentalment en terme de Sant Hilari Sacalm, però en els antics límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Martí de Querós, a la zona més occidental de l'espai geogràfic treballat. La font, en terme actual de Sant Hilari Sacalm, apareix freqüentment esmentada en obres de caràcter excursionista: *Font Samallera i Coll de Font Samallera* (CEC 1924) i *Font Semallera* (Cardús)

Sembla evident que es tracta d'un topònim compost aglutinat pel nom *font*, l'article salat femení singular *sa* i el mot *mallera*, com coincideixen a afirmar Danés (1986:4), Bruguera i Escorihuela (1999:149) i Coromines (OnCat, IV, 250); precisament, aquest darrer estudiós esmenta explícitament el topònim i en comenta el possible origen etimològic:

“Notem bé que sona amb λ i no pas *y*- encara que en aquests llocs la distinció entre els dos fonemes originaris, *yl* i *ll*, resta rigorosa, i incòlume (*abeya, pareyada* tothom). Sens dubte hi ha l'article salat *sa* amb caràcter usatiu (com en *Collsabena, Coma-sa-posa*), però certament no pot contenir *ametlle, -er*: no se n'hi faria cap en aquesta altura, i no hi ha la *-tll* geminada.

Tenim, però, noms de lloc paral·lels, ben guiadors, en el domini castellà. *Peñamellera* a Astúries, i una altra que existí a la Sierra de Córdoba, penya i monestir de temps mossàrabs citada per Sant Eulogi cordovès s. VIII, amb el nom de *Pinna Mellarensis* i *Mellaris Pinaculum* i *Pinnamellar* en el calendari mossàrab del Rabí Ben Zaid (Simonet, Glos. Moz., p.441). Fins a cert punt encerta Simonet en relacionar-lo amb el ll. MEL. Amb una gran objecció, però: que en romànic els successors i derivats de MEL, tenen pertot, -L- simple; penya *melera* seria si volgués dir roca per on s'escola mel (cf. Canya melera dels 'apicultors'). És que es tracta de MELLARIUM 'rusc d'abelles', mot ja format en llatí clàssic (Varró etc). Del plural d'aquest neutre ve el

nostre *Font-sa-mellera* i l'asturià *Peñamellera* 'font dels abellars', 'penya on hi ha seguers' o siguin ruscos silvestres."

Creiem que aquesta seria, a hores d'ara, l' explicació etimològica més lògica per al topònim que ens ocupa.

Fontsamallera, peça de terra de la

Peça de terra de propietat del mas el Carbonell, possiblement situada a la partida del mateix nom que en deu originar el terme, segurament a l'antic municipi de Sant Martí de Querós.

"Una pessa de terra anomenada la *pessa de la font Cemallera*" (IFM 1644)

Gràficament, cal assenyalar la confusió consonàntica *C – S* deguda a la idèntica fonètica de les dues formes. V. *Fontsamallera, llocdit*

Fontsamallera, torrent [tu'rendə'fonsəmə'lerə]

Tot i localitzar-se fonamentalment en terme de Sant Hilari Sacalm, a la zona de Querós, aquest torrent, situat al nord del coll de Querós, a la zona més occidental de l'espai treballat, funcionava com a límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Martí de Querós, fet que corroboren Pladelasala (1960:370) i el document DEL 1885: "Sigue luego hasta el torrente que pasa entre los mansos de Carbonell u Masclavé y el curso de este torrente hasta el *arroyuelo que bajando de Fontsemellera* se dirige al Coll de Querós".

"Y de allí puja Riera munt fins a trobar lo Torrent que devalla del Moli den Carbonell y seguint dit Torrent fins lo *torrent que devalla de Fontsamallera*, y de allí dret a la Serra que passa a la part de tremuntana afrontant ab lo terme de St Martí de Caros" (LLEV 1731); "*riera de Fontsemallera*" (CAD 1785); "*arroyo Fontsamallera*" (HIP 1857)

El nom del torrent s'origina en el fet que discorre pel llocdit del mateix nom. V. *Fontsamallera, llocdit*

Foradada, roca [ˈrokəfurˈðaðə]

Topònim recollit oralment i que es refereix a una penya situada prop del mas el Carbonell, a l'oest de l'espai geogràfic treballat, que es caracteritza per tenir diversos forats.

Pronunciat amb síncope, es tracta, doncs, d'un nom de lloc format a partir de l'adjectiu descriptiu femení provinent del participi del verb foradar.

Forment, l'Artiga del V. *Artiga del Forment, l'*

Forment, pla de

"*Pla de forment*" (NOT 1334)

Possiblement es tracta d'un topònim provinent del nom comú originat del llatí tardà *froměntum* o *forměntum* que substituï el llatí clàssic *frumentum* 'blat', 'gra, cereal'

(AlcM, 5, 988 i DECat, IV, 218), en el sentit de tractar-se d'un pla en el qual s'hi conreava aquest cereal.

Formental, pla [ˈplafurməŋˈta]

“*Pla Formental*” (CAD 1960)

Situat a Santa Creu d'Hort, entre l'Espinau, la Molina i ca n'Iglésies, no sabem si guarda cap relació amb el pla de Forment. Sigui com sigui, pensem que es tracta d'un adjectiu derivat de *forment* amb el sufix *-al*, potser amb el sentit de ‘camp de blat’ o bé d’herba de prat, alta, que fa un poc d'espiga semblant a la del forment’ (AlcM, 5, 988 i DECat, IV, 127).

Formentar, coll de

Coll situat devers els masos ca n'Iglésies i l'Espinau, on actualment trobem el llocdit el Formentar.

“*Coll de Formentar*” (FPI 1750)

L'orònim deu originar-se a partir del llocdit. V. *Formentar, el*

Formentar, el (1, 2) [əlfurməŋˈta]

Nom de dos espais o peces de terra diferents situats prop del mas l'Espinau, al sud-est del terme municipal d'Osor.

“Una pessa de terra anomenada *Formenta* situada en dita Parra per ginestar y part de bruchs” (LLEV 1731); “Pessa de terra anomenada *lo Formentá* parroquia de Ossor” (LLEV 1792)

Creiem que el topònim actual i el documentat al segle XVIII no es corresponen ja que l'actual es trobaria en parròquia de Santa Creu d'Horta mentre que en el segle XVIII se'ns situa a la de Sant Pere d'Osor.

Malgrat això, creiem que en els dos casos l'origen etimològic és el mateix, possiblement es tracta d'un derivat de *forment* en el sentit de ‘lloc on s'hi conrea blat’ ja que no creiem que existeixi cap relació amb el *formentar* ‘acte de picar les pedres’ (DECat, IV, 127). De totes maneres, cal assenyalar que la forma amb aquest sentit no l'hem localitzada a cap de les obres consultades. Podria tractar-se, doncs, d'una primera documentació.

Formentar, partida de terra Pla de V. *Pla de Formentar, partida de terra pla*

Formentar, pla de V. *Formentar, el*

Formigues, muntanya de Sant Miquel de les V. *Sant Miquel de les Formigues, muntanya*

Forn, aulina del

Topònim que devia designar una alzina amb alguna particularitat destacable o bé un grup d'alzines –aleshores el genèric tindria sentit col·lectiu- que es trobava prop del forn –possiblement de calç- del mas la Rovira, entre els municipis d'Osor i Susqueda, a l'est de l'indicat mas.

“*Aulina del Forn*” (CAPSOLT 1560); “*aulina del Forn*” (CAP 1562); “Serra vocata de la *aulina del forn*” (CAPSOLT 1699)

Es tracta d'un nom de lloc que s'originà en l'antiga existència d'un forn, possiblement de calç, en aquell espai.

Forn, camí de la Plana d'en V. *Plana d'en Forn, camí de la*

Forn, llocdit

“*Fexia terra in loco vocato forn*” (CAP 1342); “*Loco Vocato Forn*” (CAP 1622)

De situació desconeguda, aquest topònim devia referir-se a la presència d'un forn, possiblement de calç -de fet, creiem que aquest lloc coincideix amb el *lloc anomenat forn de la Calç* (COLL 1732) que seria una forma composta per referenciar el mateix espai.- creiem que prové del llatí *fūrnū* ‘lloc tancat on es produeix calor amb diverses finalitats’ (DEM:203)

Forn, perxada del Pla del V. *Pla del Forn, perxada*

Forn, pla-plana del [əl'plaðəl'forn]

Petit pla situat entre els masos el Gelats i el Veguer, al sud de la població d'Osor. A l'actualitat, es tracta d'una perxada, una zona boscosa de castanyer jove.

“Un balans de terra mitjerias ab lo hereu del Mas Bayer que posseheix dit Vernedas situat en la Parra de Ozor (...) Afronta asolixent en honor den Funollet mitgerias ab dit Verneda sota lo camí de la *Plana den forn*; a mitg dia ab honor del Mas Subirá” (LLEV 1731)

Segons la forma actual, semblaria que el topònim s'ha originat en l'antiga existència d'algun tipus de forn en aquell espai; ara bé, en el document escrit podem observar que el nom propi es precedeix de l'article personal *en* que fa pensar en un origen antroponímic. De fet, *Forn*, com a llinatge, apareix en documents osorencs dels segles XV i XVI, incloent-hi dos caps de casa, *Petrus forn* i *Johannes Forn* (PLO 1473); aquest segon, a més, apareix en el text com a *alias ribademont*, segurament perquè va entrar al mas la Riba d'Amunt, un mas proper al Gelats i amb el qual existeix un camí que els uneix. Vist això, és molt possible que, efectivament, el llinatge originés aquest topònim en el sentit de ‘propietat d'en Forn’, és a dir, del mas la Riba d'Amunt.⁴²⁵

⁴²⁵ Tanmateix, un informant ens va comentar que hi havia hagut un forn de calç a tocar del mas el Veguer que a l'actualitat restaria enterrat. Si aquest fos l'origen del nom de lloc, hauriem de considerar que en el text escrit s'hi fa un ús inadequat de l'article personal.

Forn, vinya del [lə'βijɾəðəl'forn]

Antiga peça de terra de vinya situada prop de la Codina Vella, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del riu Ter i de l'espai geogràfic treballat. Actualment és una zona boscosa. Recollit oralment, ens varen explicar que en aquell indret hi havia hagut un forn de calç; aleshores, el topònim es degué originar en la presència d'aquest forn, del llatí *fūrnū* 'lloc tancat on es produeix calor amb diverses finalitats' (DEM:203)

Fornaca, mas

Antiga casa de propietat del mas Rocasalva de Susqueda, que devia situar-se en els límits entre els municipis d'Osor i Susqueda, probablement dins l'actual embassament de Susqueda i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Rodríguez-Burch (1975) esmenta el mas com a *mas fornatha* però no en fa cap comentari ni el situa.

“*Mansi de fornacha*” (CAP 1342); “Una pessa de terra en que antiguament estava construït lo *Mas Fornaca* situat en dita Parra de Susqueda; Afronta asolixent part ab lo Torrent de Rocasalva y part ab lo Mas Rocasalva” (LLEV 1731); “*Possessio de terra en la qual antiguament era construït un mas anomenat Fornaca*” (LLEV 1792)

Coromines (OnCat, IV, 263-264), referint-se a dos masos homònims situats a Caldes i Martorell de la Selva, indica que el topònim podria provenir del llatí *Fornax*, *-acis* 'fornal', i aleshores es tractaria d'una feminització de *fornac*. Ara bé, com ja indicàvem Bruguera i Escorihuela (1993:189), a Riudarenes, a la comarca de la Selva, encara existeix una urbanització anomenada *can Fornaca* i Alcover i Moll (AlcM, 6, 6) recullen el mot com a llinatge existent a Blanes,⁴²⁶ és a dir, que podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic tot i que no l'hem recollit com a llinatge osorenc en el decurs de la història.

Forn de la Calç, clot

“Una mina de hierro nombrada Neptuno en tierras de Juan Codina y punto dicho *Clot del horno calcinero*” (HIP 1852)

Indret de situació desconeguda però que localitzat en propietat del mas la Codina devia trobar-se al nord del terme municipal, possiblement en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda; de fet, no massa lluny, prop del mas el Colobrans, hi havia hagut una explotació minaire, però no sabem si es refereix a aquesta zona.

Es tracta d'un topònim compost indicant l'antiga existència d'un forn de calç en aquell lloc.

Forn de la Calç, puig

Puig de situació incerta tot i que semblaria situat al nord del mas can Bosc.

“*Serro llamado del Forn de la Cals*” (ESC 1594); “*Serro llamado del Forn de la Cals*” (ESC 1639)

⁴²⁶ Tanmateix, no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*

Gràficament, es tracta d'un topònim compost en què el segon element apareix escrit amb *-s* possiblement una forma castellanitzada ja que el document està escrit en aquesta llengua.

Malgrat que no creiem que es relacioni amb cap altre topònim semblant, pensem que el seu origen és el mateix, en el nom comú *forn* provinent del llatí *fŭrnu* 'lloc tancat on es produeix calor amb diverses finalitats' (DEM:203), en aquest cas especificat que és de calç.⁴²⁷

Forn de la Rovira, carena del

Límit municipal entre Osor i Susqueda, a la banda oest del terme, vers el mas la Rovira i al sud de la Corbera.

“Mojón nº 4 en el punto conocido por *Carena del forn de la Rovira*” (OS 1927); “el sitio conocido *Carena del forn de la Rovira*” (IGCOS 1927).

Es tracta d'un topònim compost pel nom *forn*, possiblement de calç, del llatí *furnu* i el nom del mas *Rovira* perquè s'hi localitza a prop.

Forns, coll dels

Coll vers la parròquia de Santa Creu d'Horta, no massa lluny de la de Santa Maria de Vallors.

“*Colle vocato ses Forns*” (CAP 1446)

Es tracta d'una forma plural de *forn* del llatí *fŭrnu*, possiblement per l'existència de més d'una construcció d'aquest tipus en aquella zona.

Fosell, mas

Diferent del mas Fosselles, aquest mas devia localitzar-se prop del Baier del qual n'era una propietat. Es tracta d'un mas que no apareix esmentat ni per Pladelasala ni per Pladevall en els seus estudis sobre masos osorencs.

“Jaume Bayer y Crosa Pages de Ozor y Esteve son fill (...) tenen en alou de S. Exa. tot lo dit llur Mas Bayer habitat ab los Masos Roquer y *Fozell* dirruhits y en aquell units y agregats” (LLEV 1731); “Tot lo mas Bayer y los masos Riquer y *Fozell* deshabitats y a dit mas agregats” (LLEV 1792)

El fet que aparegui escrit amb *z* ens permet d'intuir que la pronúncia corresponia a un so alveolar fricatiu sonor i per aquesta raó el grafíem amb *-s-* simple.

Desconeixem quin devia ser l'origen d'aquest nom tot i que, com esmentàrem Bruguera i Escorihuela (1993:189) podria provenir de “*Fusell*, amb el sentit d'eix de les rodes d'un vehicle o amb el d'arma de foc”, dues possibilitats, tanmateix, incertes.

Fosselles, mas

Mas de grafia dubtosa que se situava al nord d'Osor, segons Rodríguez Burch (1975) prop de l'actual mas la Molina del Clascar.

⁴²⁷ La presència de forns de calç en el terme d'Osor, com podem observar, era força notable i, de fet, encara actualment se'n pot visitar un que es troba en força bon estat prop del mas can Plana.

“Mansatam cum terris, honoribus et possessionibus vocata *Fossells* de Petrus de Menyfren” (CAP 1342); “Gabriel Vallicrosa alias Colobran dominus utilis et propietario mansos Colobran, Part et *fosellas*” (CAP 1560); “*Mansum foselles*” (CAPb 1560), “*Manso fossellas* parrochie Susqueda termino de Osor” (CAP 1562); “*Masoveria de Fossellas*” (CAPb 1562); “Josephus Colobran dominus utilis mansorum Colobran, des Part et *Desfozellas*” (CAP 1699); “*Masoveriam de sas Fozellas* afrontatem oriente mansi de Sararols, a meridie ab occidente torrente voccato de Part, a circio flumine Ticeris” (CAP 1699)

Terme que apareix com a mas i masoveria que, gràficament, apareix amb diverses formes *Fossells* – *Fosellas* – *Fossellas* – *Foselles* i *Fozellas* a part de la forma aglutinada *Desfozellas*. Aquest fet, amb alternança de les grafies *s-z-ss* unit a què desconeixem l’origen etimològic del topònim, ens fa dubtar de si es pronunciava amb alveolar fricativa sorda o sonora i de si es tractava d’un mot masculí o femení.

Franc, casa

“*Casa Franch* hi viu Joan Riera y Bayer” (LA 1817)

Nom pretèrit d’una casa de la qual en desconeixem la situació i que degué originar-se en el llinatge que documentem a Osor des de principis segle XIX i fins a mitjan del XX, incloent-lo, com a segon cognom, de l’alcalde del municipi entre 1891 i 1893, Felip Coma Franch.

Francesc Ascasso, carrer

Nom que va rebre l’actual carrer de la Riera i una part del del Pont, durant el període de la Guerra Civil.

“*Carrer Francesc Ascasso*” (LA 1936); “*carrer Ascaso*” (liligall 252)

En forma simple o composta, es tracta d’un topònim que, com assenyala Moreu-Rey (1974:67) deu la seva existència “a imposicions oficials (locals o estatals)”, fet pel qual no gaudeix de cap tradició. El nom del carrer fa referència a un destacat anarquista aragonès.⁴²⁸

França, carrer de [əʔkə'reðə'fransə]

Nom d’un carrer que va des de les escoles fins a la carretera del Coll vers el pont Nou o dels Soldats. Anteriorment s’havia anomenat carrer de Nostra Senyora del Coll ja que, de fet, forma part de l’antic camí Ral que es dirigia vers aquest santuari.

⁴²⁸ Ascasso, Francisco (Almudévar 1901-Barcelona 1936). Militant de sindicats anarcosindicalistes des de 1916, fou empresonat diverses vegades. Fou company de Durruti i constituí el 1922 el grup anarquista “Los Solidarios”. Participà el juny de 1923 en l’assassinat del cardenal Soldevila a Saragossa i fugí a França i Amèrica. Participà també en un frustrat intent d’atemptat contra Alfons XIII a París. El 1927 fou un dels fundadors de la Federació Anarquista Ibèrica (FAI). Tornà a Barcelona proclamada la II República, el 1931, i fou secretari del comitè de Catalunya de la CNT. Fou mort a Barcelona el 19 de juliol de 1936 davant la caserna de les Drassanes, al capdavant dels grups de defensa confederal, quan intentava de reduir els militars aixecats. (GEC, 2, 555)

“Casa en lo carrer vulgarment dit de fransa” (FNA 1811); “lo carrer anomenat de Fransa” (FN 1816); “dit carrer publich dit de Fransa que va de la mateixa vila al Santuari de Ntra Señora del Coll” (FNA 1833); “carrer de Fransa” (FN 1843); “Calle de Francia” (HIP 1854); “Calle Francia” (NOM 1863); “Calle Francia” (PAD 1877); “calle de Francia” (PAD 1880), “Carrer de Francia” (LA 1909), “carrer de França” (LA 1938); “calle Francia” (DFE 1939); “carrer de França” (LA 1979)

Entre 1939 i 1979, el nom oficial fou el de *calle de los Mártires*, un nom, però, que no va arrelar en cap moment a nivell popular ja que la gent no el va deixar d’anomenar mai com a *carrer de França* i, de fet, sorprèn que el nom fins i tot apareix en un document de 1947 ni que sigui en castellà, *calle de Francia* (AM 1947), en plena postguerra.

L’origen del nom del carrer no és gens senzill i, de fet, només existeix una història oral que l’explica; diu el següent: “M’havien dit que a finals del segle XIX, principis del XX, s’havia instal·lat al carrer, a la casa coneguda actualment com a can Pones, un francès conegut com l’avi Pierre, no se sap per quines raons polítiques en aquell moment vigent, va poder col·locar la bandera del seu país al balcó de casa seva, cosa que sembla que comportava un millor tracte per part dels veïns que, des d’aquell moment sembla que varen anomenar del Francès”.⁴²⁹ La història té força lògica, el problema, però, sorgeix en el fet que nosaltres hem documentat el nom del carrer a 1811, a principis segle XIX i no a les acaballes, cosa que implicaria que, o bé el relat no és precís quant a la datació o bé el nom era ja anterior.⁴³⁰

França, font del Carrer de V. *carrer de França, font del*

Franquisèn, cases d’en

Antic topònim documentat dels segles X-XI i que se situava en els límits entre les parròquies de Santa Creu d’Horta i Santa Margarida de Vallors, un dels indrets més al sud de l’espai treballat, al sud del Sobirà, al sud-est del pla de les Cases –el nom del qual podria provenir d’aquí- i a tocar de l’antiga via de Bella Polla o camí de Vic a Girona. Bolòs i Hurtado (2001:51) esmenten el lloc com a habitat ja en aquella època i Pladelasala (1960:369) l’assenyala com a límit parroquial situat a tocar de l’indicat camí i prop de l’hort d’en Sobirà.

“*Les cases den Franquisen*” (VIC X-XI)

L’ús de l’article personal ens fa pensar en un topònim d’origen antroponímic, possiblement germànic, però que no hem trobat a cap de les obres consultades.

Fredós, camp

“*Campo Fredose*” (SBB 958)⁴³¹

⁴²⁹ Aquest relat apareix reproduït sense autoria en el *Programa de la Festa Major del Terç*, Osor, 2001. Segons les informacions recollides, és obra d’un veí del carrer de França que es diu Josep Badenas.

⁴³⁰ No ens ha d’estranyar que el terme faci referència al país veí perquè com assenyala Coromines (OnCat, IV, 274) no són rars els topònims d’aquesta mena com demostra l’existència del veïnat de França a Arbúcies (la Selva) o del poble del Segrià anomenat Vilanova del Segrià o de França.

⁴³¹ Biblioteca Universitat de Barcelona, document número 157 del Fons de Sant Benet de Bages.

Esmentat per Pladevall (1993:74), ens indica que es tractava d'una peça de terra de conreu de vinya situada a la vall d'Osor, però en desconeixem la situació exacta. Desconeixem també quin origen etimològic podria tenir aquest nom de lloc tot i que poden existir dues possibilitats, que derivi de *fred* -com ocorre amb Aiguafreda o Fontfreda- o bé que es relacioni amb un antropònim germànic arran de la forma inicial *Fred*-.⁴³²

Freixe, font del

Antiga font que es localitzava prop dels masos Beceda i Masferrer, no massa lluny de les Freixenedes, és a dir, al nord-est d'Osor, on aquest arbre hi havia estat abundant i encara a l'actualitat se n'hi pot observar algun exemplar.

“Afronta assolixent en honor llur y part ab lo Mas Basseda y part ab lo Mas Crosa; a mitg dia part en honor den Banchs anomenat las Bordoneras vers lo Torrent del Frexe, y part en honor del Mas Baceda; a ponent ab dit Mas Baceda mediant un Torrent fins ala *Font del Frexe*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, del llatí *fraxīnu*, tot i la documentació del terme com a llinatge d'Osor durant bona part del segle XX, amb posterioritat, però, a l'esment toponímic. El que desconeixem és si el nom de lloc es referia a un únic arbre amb alguna particularitat o bé si és un nom simple usat com a col·lectiu ja que, de fet, el nom de la font es relaciona amb un torrent homònim.

Freixe, hort del

Peça de terra situada prop de les Mines d'Osor, a l'est del municipi.

“Una pessa de terra cultiva situada en dita Parra anomenada *lo Hort del Frexa* (...) Afronta assolixent en honor del Mas Ombreras, a mitg dia y ponent en altre honor llur, y a tremuntana ab la Riera Major” (LLEV 1731)

Com en el cas de la font del mateix nom, es deu tractar d'un fitotopònim creat a partir de l'arbre que, en aquesta ocasió, tractant-se d'un hort, possiblement sí que es referia a un únic exemplar.

Freixe, torrent del

“Afronta assolixent en honor llur y part ab lo Mas Baceda y part ab lo Mas Crosa; a mitg dia part en honor den Banchs anomenat las Bordoneras vers lo *Torrent del Frexe*, y part en honor del Mas Baceda; a ponent ab dit Mas Baceda mediant un Torrent fins ala *Font del Frexe*” (LLEV 1731)

Hidrònim de caràcter fitotoponímic, relacionat amb la font homònima, situat vers els actuals masos el Bancs i Masferrer. V. *Freixe, font del*

Freixeneda, la

Topònim situat en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, a l'oest de la muntanya de Sant Miquel de Solterra o de les Formigues.

⁴³² Antropònims com Fredald, Fredari, Frediule, Fredemar, Fredulf són d'origen germànic i daten dels segles IX I X com assenyala Moreu-Rey (1991:11-28)

“El punto llamado *la Fraxaneda*” (OSHS 1889); “Mojón nº 13 Colocado en el punto llamado *la Fraixaneda* en la misma heredad de Miguel Borrell” (OSHS 1890)

Es tracta d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu del nom d'arbre *freixe*, del llatí *fraxīnu* (DEM:205) i el sufix femení *-eda*, del llatí *-etum*, *-eta*, amb el sentit de 'bosc de freixes'.

Freixenedes, les

Zona de terra boscosa situada entre les propietats dels masos el Masferrer i la Piconera, al nord-est d'Osor.

“Una de pessa de terra de pertinencias del Mas Saulina situada en dita Parra en lo lloch anomenat Pla del Castanyer (...) Afronta assolixent en honor llur mediant Camí de la Piconera; a mitg dia ab lo dit Torrent que passa entre dits Masos Pidevall y Pidemunt; a ponent en honor den Baceda anomenat *las Fraxanedas* que posseheix Romagueras y part en honor den Masferrer” (LLEV 1731)

Gràficament, apareix amb confusions vocàliques i fent ús de la grafia *-x-* en el lloc del dígraf *-ix-* pel fet de ser un text prenormatiu.

Sembla evident que es tracta d'un fitotopònim derivat plural de l'arbre *freixe*, del llatí *fraxīnu*, amb el sufix col·lectiu *-eda*, del llatí *-etum*, *-eta*, existent en la toponímia però amb molta menys presència que el masculí *Freixenet*, com afirma Maria-Reina Bastardas (1994:100)

Fresca, font [lə'fom̃'fɾeskə]

Aquest és un altre nom, de fet sinònim, de la font Freda que es localitza prop de la Casa Nova de Mas Coll. El terme s'origina en la fredor de l'aigua que raja de la font, per tant, de l'adjectiu provinent del germànic *frisk* 'nou, fresc' (DEM:205).

Frou, puig de [ˈpuðʒðəfrou]

Forma col·loquial per referir-se al puig que normativament també es recull com a puig d'Afrau segons l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Malgrat això, el Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) també recull la forma que anotem així com una obra cartogràfica, “*Puig de Frou*” (MAP 6). Es tracta del límit entre els municipis d'Osor i la Cellera de Ter pel nord-est.

“*Mont de Frou*” (COM 1355); “Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra y al peu de la Montanya de *Puig de frou*” (LLEV 1731); “Pessa de terra situada en dita parroquia y al peu de la Montaña dita de *Puig de Frou*” (LLEV 1792); “Tota aquella terra boscosa situada en la Montaña de *Puig de Frou*” (FNA 1808); “*Puigdefrou*” (OLCT 1927); “*el Puig de Frou*” (OLCT 1927)

V. *Afrau, puig d'*

Fullaquera, perxada de la [pəɾ'ʃaðəðələfulə'kerə]

Tros de terra boscos de castanyer, de propietat del mas el Sobirà, situat darrere can Mont, a Santa Creu d'Horta

“*Perxada la Fullaquera*” (PSOB 2002)

Creiem que es tracta d’una forma derivada de *fullaca*, derivat alhora de *fulla*, amb el sufix col·lectiu *-era* amb el sentit de ‘lloc amb molta fullaca o fullaraca’.

Fumat, castanyer

Arbre situat en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda però municipi d’Osor, a la zona que va des dels masos can Coll i l’antic Falgueres en direcció a la Codina Vella, bastant allunyada.

“*El Castanyer Fumat*” (COLL 1732); “*Castanyer anomenat Fumat*” (ACL 1767)

El topònim es devia originar en el participi adjectivitzat *fumat* degut, possiblement, al color fosc de l’arbre que podria haver estat degut a ell mateix o bé fruit d’algun incendi.

Fuster, cal (1, 2) [‘kalfuʃ’tɛ]

Nom de dues cases actuals, una situada al carrer de França i l’altra al carrer Major –també coneguda com a can Lluís Fuster–.

“*Casa Fusté* hi viu Salvador Gros” (LA 1817); “*cal Fusté*” (LLC 1929e)

El terme, és i ha estat un malnom individual bastant freqüent, en *Fuster Gran* (HIP 1854); *Angeleta Fustera* (LLC 1929e) –feminitzat– o l’encara actual en *Joan Fuster*.

L’origen del nom es troba en l’ofici tot i que *Fuster* és un llinatge documentat a Osor des del segle XVI i fins a la primera meitat del XX, incloent-hi un cap de casa de la Sagra al segle XVI, *Joan Fuster* (MAN 1553).

Fuster, vinya d’en [lə’βijəðəmfuʃ’tɛ]

Antiga zona de conreu de vinya, als nostres dies esdevinguda boscosa de pins, que es localitza a la banda oriental de la partida de terra de Puig-rodon. El topònim prové del sobrenom del seu antic propietari, un sobrenom derivat de *fusta* que es refereix a l’ofici.

G

Gaig, font del [‘foŋdəl’gat]

Font situada en terme de Sant Hilari Sacalm, antigament de Querós, a prop d’Osor i en el camí que des del coll de Querós s’arriba al santuari del Coll. Sembla que antigament s’havia anomenat font Ferriol i apareix esmentada en diverses obres excursionistes: *Font del Gaig* (CEC 1924), “*fuelle del Gaig*” (Castells).

“*La font del Gaig*” (FM 1750); “*font del Gaix* parroquia Caros terme Susqueda” (LLEV 1792)

Etimològicament, coincidim amb Danés (1986:7) a considerar-lo un zootopònim: “Prové de la fauna”, és a dir, que el nom de lloc s’origina en la presència a l’indret de

l'ocell –una au encara present en aquella zona i força apreciada pels caçadors-, un nom provinent del llatí tardà *gaius* (DE:436), un terme que no hem trobat recollit a cap altre topònim segons les obres consultades.

Gaixeres, llocdit

“Feixa de terra *territori dit Gaixeras*” (LLEV 1731)

Per la situació del lloc, prop del mas la Coma, del qual n'és una propietat, podria tractar-se d'un error de còpia per *Gaitesa*, a la mateixa zona i de la mateixa propietat. Si no fos així, ja que és un indret no massa allunyat de la font del Gaig, podria tractar-se d'un derivat del nom d'ocell amb el sufix *-era* en plural indicant 'lloc amb abundància de gaigs'.

Gall, bassa de Cal V. *Cal Gall, bassa de*

Gall, cal [ˈkaʎˈgaʎ]

Nom d'una casa situada al carrer de França. El terme, també existent com a malnom de persona, *en Gall*, s'originà en el fet que uns dels seus habitants durant molts anys, provenien del mas del mateix nom també conegut com a la Casa Nova de Colobrans.

Gall, mas cal [ˈkaʎˈgaʎ]

Aquest és el nom popular de la Casa Nova de Colobrans, situada prop del Cerver. De fet, en una ocasió l'hem documentat barrejant els dos elements: *la Casanova Gall* (LLC 1929e).

“*Call*” (PAD 1880); “*Gall*” (PAD 1885)

L'origen del topònim, possiblement, prové del malnom d'algun dels seus habitants, és a dir, que creiem que és de caràcter antropònimic.

Gall, partida de terra Serrat del V. *Serrat del Gall, partida de terra*

Gall, perxada del Serrat del V. *Serrat del Gall, perxada del*

Gall, serrat del [əlsəˈraddəʎˈgaʎ]

Petita serra de muntanyes d'entre sis-cents i set-cents metres d'altura que se situa al sud del mas el Veguer, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Serrat del Gall*” (AM 1944); “*serra del Gall*” (AM 1947); “*Serrat del Gall*” (AM 1953)

El nom s'origina en la forma de l'indret ja que els diversos alts i baixos que s'hi poden observar des d'una certa distància recorden la cresta d'un gall, per tant, té caràcter metafòric.

Gallard, font de [ˈfoŋdəɾəˈjaɾ]

Font situada en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, sobre el mas el Soler del Coll en direcció sud-est.

“*Font de Galart*” (CAP 1342); “*Fonte de Gayart*” (CAP 1560); “*fonte de Gayart* qui descendit per Torrente de pigots” (CAPb 1562); “*Fonte de Gayart*” (CAP 1699); “*font de Gayart*” (FPS 1775)

El terme, gairebé sempre apareix grafiat amb *-y-*, fet que respon a la pronúncia ioditzada; a part, a 1342, apareix de forma arcaica, sense palatalitzar.

El fet que el mot aparegui documentat com a antropònim al segle XVI, en *Gayart* (CAP 1562), fa pensar que és possible que el nom de lloc tingui aquest origen, un antropònim, segons Albaigés (DNP:164) provinent del nom germànic *Waldhard*, o bé, a parer de Moll (ELC:273) d'un malnom, de l'adjectiu *gallard* ‘ben plantat, altiu’.

“Gallego”, can [ˈkaŋgəˈleɣu]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca la Bou. Malgrat l'existència del llinatge a Osor a mitjan segle XX, el fet que documentem el terme com a malnom individual amb anterioritat, *Ramón Expósito el Gallego* (LA 1923), ens fa creure que el sobrenom prové del gentilici, ‘originari de Galícia’.

Gallet, can [ˈkaŋgəˈlɛt]

Nom pretèrit encara recordat però en desús, d'una casa situada al carrer de la Riera i que es coneix com a ca la Teresa.

“*Casa nombrada de Gallet*” (HIP 1854)

Desconeixem l'origen del malnom, però podria trobar-se en alguna qualitat física relacionada amb “els presumits i fanfarrons, en general”, com assenyala Moreu-Rey (1981:100).

Gallet, font d'en

Font a l'actualitat inexistent però que sembla que es localitzava entre el mas la Mata i la partida de terra de la Maduixa.

“Partida Escarrá linda al S. Con camino de la *Fuente den Gallet*” (AM 1944); “*La font den Callet*” (AM 1947)

La forma ensordida de 1947 correspon a un error de còpia ja que creiem que es tracta d'un topònim d'origen antropònimic relacionat amb el malnom individual *Gallet*, com demostraria l'ús de l'article personal com a connector, untament amb la preposició *de*, entre el genèric i l'específic.

Gallet, terres de

Part de la partida de terra del Borratxí que devia ser de propietat d'alguna persona que es malnominava *Gallet* que, alhora, devia residir o ser el propietari de la casa homònima.

“Pieza de tierra llamada lo Rafech alias Borrachí conocida por *tierras de Gallet* (CAPSOLT 1830)”

Gallet, vinya d'en

Peça de terra de vinya situada vers el mas la Mata, la partida de terra de la Maduixa i la partida del Solà, prop d'on devia haver-s'hi localitzat la font homònima.

“Pessa de terra vulgarment anomenada la *viña den Gallet*” (FNA 1819); “pessa *vinya den Gallet*” (HIP 1851); “*Viña de Gallet*” (HIP 1853); “Partida *Viña den Gallet* linda al O con *Viña de Solá*” (AM 1944); “*Viña den Gallet*” (AM 1953)

L'ús de l'article personal com a connector unit a la preposició *de* indicant propietat creiem que implica que el topònim s'origina en un antropònim, concretament en el malnom de persona.

Gallets, font dels Tres V. *Tres Gallets, font dels***Gallinada, peça de terra la** [ləɣəli'naðə]

Partida de terra boscosa situada al sud d'Osor, entre la Creu de Llevanyes i el mas la Riba d'Amunt.

“Petiam terra boscosa in dicta parrochia *loco vocato Gallynada*” (CAP 1446); “Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada pessa Montanya y antiguament *Gallinada* (...) Afronta asolixent ab lo Torrent que discorra a la Riera de Nogarola; á mitg dia en honor del Mas Ribademunt; a ponent en honor del Mas Camplá y part en honor del Mas Casal de St Hilari haon es la creu de Coll de Llavanyas mediant serra y ayguaves; y a tremuntana ab lo Mas Ribademunt” (LLEV 1731);⁴³³ “Pessa de terra boscosa anomenada Feixa des Bosch des Bosch des Mas o Horts de *Gallinada*” (LLEV 1792)

Desconeixem quin podria ser l'origen del topònim ja que tot i semblar derivat de l'au no és gens clar que en un indret força muntanyós es pugui fer referència a una multitud de gallines; tanmateix, el fet que en aquest espai s'hi localitzin un bon nombre de sots o torrents que formen la notable riera de les Ribes o Noguera podria relacionar el mot amb el *gall* referenciat per Coromines (DECat, IV, 301 i OnCat, IV, 296) amb el sentit de borboll d'aigua.

Galliners, casa

Antic nom de casa, desconeixem si al casc urbà d'Osor o fora vila encara que podria tractar-se d'un altre nom de la casa de Puig Ferran.

“*Casa de Gallinés*” (LLEV 1731)

L'origen del nom és antroponímic, en el llinatge d'una de les famílies que dominaren la vall d'Osor en els segles XIV i XV; de fet, al segle XV, documentem formes que mostren aquest domini, “la baylie de Galinés” (LLC 1440).⁴³⁴

⁴³³ Bruguera i Escorihuela recollim com a documentat a 1731 un mas Gallinada; en realitat en aquest text no hi apareix com a mas, la seva presència al llistat, per tant, és un error. Per altra banda, anotem que es recorda el nom, cosa que sí és exacta, però, òbviament com a llocdit, no com a mas.

⁴³⁴ Per conèixer la importància i la influència d'aquesta família a Osor, podeu consultar CARRERAS i CANDI, Francesc (1911): *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*, p.82 i PLADEVALL, Antoni (1985

Seguint Pladevall, aquesta família es considerava “donzells i ciutadans de Girona” i el primer que intervingué a la vall d’Osor fou Pere de Galliners que, a 1398, es va casar amb Sibil·la de Romegueres, hereva del mas homònim i les seves propietats i que aleshores havia accedit al grau de casa forta o domus. El seu fill, Joan de Galliners es va casar amb Marquesa de Mata, hereva del casal homònim, amb la qual cosa la família ja senyorejava en dos dels casals osorenca més importants d’aleshores; a més, aquest Joan de Galliners s’anomenava batlle de la Batllia de Romagueres també cavaller: “lo Sr Joan de Gallines caualler de la parroquia de Ozor” (RIP 1420). Altres senyors influents d’aquesta família foren Ramon de Galliners que féu testament el 1501 a favor del seu fill Joan. Finalment, sembla que a principis d’aquest mateix segle XVI els Galliners deixaren de residir a Osor i el 1538 Joan de Galliners va llegar les seves propietats osorenques al seu oncle Jaume de Galliners ja que ell no va tenir descendència; Jaume de Galliners, alhora, sabem que va llegar a la seva filla Anna, ja que a un document de 1598 llegim: “Sra dona Anna maÿ y de gallines (...) filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines (...) senyora de las rendas de las casas de les Romagueras y de la matha, de la Riera y del Vilar” (RIP 1598); així, segons Carreras Candi, a 1630, Emanuel de Sort “se deya successor de la Casa de Galliners”.

Sigui com sigui, aquesta casa de Galliners devia referir-se a algun habitatge, casa o mas, que antigament havia estat de propietat d’aquesta important família; el fet que ja fes un segle que el llinatge com a tal s’hagués extingit a Osor i la família no hi residís, demostren que el nom s’havia establert com a topònim.

Gallussa, ca la [ˈkalɔɣaˈlusɔ]

Nom d’una petita casa situada a tocar de l’embassament de Susqueda, prop de la carretera que hi arriba procedent del coll de Nafre.

Recollit oralment, aquest topònim prové del malnom d’una dona a qui se li va edificar la casa perquè no volia abandonar el poble de Susqueda quan havia de ser engolit per les aigües del Ter. Desconeixem, però, l’origen i el sentit del malnom.

Gamell, camps d’en [ˈkamzðəŋgəˈmeɫ]

Petita partida de terra que se situava vers el torrent de n’Horta, prop de l’actual piscina municipal en direcció a l’inici del carrer dels Països Catalans.

“Partida *Camp de can Gamell* linda al E. Con resto finca que se segrega, linda al O. Con Ayuntamiento de Osor” (AM 1944); “finca *camps den Gamell*” (AM 1947)

Ja que documentem el mot com a llinatge osorenca des de finals del segle XIX i es manté a l’actualitat com a primer cognom,⁴³⁵ incloent-hi l’alcalde entre 1936 i 1937 Pere Gamell Dull, considerem que es tracta d’un topònim d’origen antroponímic; de fet, l’ús de l’article personal davant del nom propi semblaria confirmar-ho. Segons Moll (ELC:288) l’origen de *Gamell* es trobaria en una possible variant del nom d’animal *camell*.

Ganastra, cal [ˈkaɫgəˈnaʃtrə]

i 1986): “La vall d’Osor. La reconstrucció de la Vall i inicis de l’edat moderna” a *Programa de la Festa Major del Terç*.

⁴³⁵ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de dos, una com a primer cognom i l’altra com a segon.

Cal Ganastra o bé cal Nen Ganastra és un nom pretèrit de casa però que encara es recorda per referir-se a l'actual ca la Pepeta o can Coral al carrer de França.

L'origen del nom de la casa deu residir en un antic malnom de persona ja que en una obra publicada a 1924 de recull de cançons populars orals, s'esmenta que a Osor els autors varen fer cantar a "Maria Pidevall i Coll, 'Marieta Ganastra' (...) És germana d'En Pere Pidevall (a) 'Nen Ganastra, serrador d'ofici'⁴³⁶; és molt probable que el pare d'aquestes dues persones fos conegut com *en Ganastra* tot i que també es podria haver donat el cas que quan ells anaren a viure a Osor –la mateixa obra ens esmenta que provenien de Santa Creu d'Horta-, anessin a viure a la casa que ja s'anomenava d'aquesta manera.

Ganastra és un sinònim de *ganasta*, 'cadascun dels dos recipients de joncs o de vímets que van col·locats a banda i banda del bast d'un animal i serveixen per a tragar fruita, fems, etc' (AlcM, 6, 168), per tant, el sobrenom de la casa és possible que s'hagués originat en un traginer, provindria, per tant, de forma metonímica, del nom d'un ofici.

Garbanso, can [ˈkaŋgəˈβansu]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera que ha funcionat com a malnom individual, *Rosaria can Garbansu* (LLC 1929e) i *Miquel Garbanso* (LLC 1929e).

Desconeixem les raons del sobrenom encara que podria relacionar-se amb la pronúncia catalanitzada del terme castellà "*garbanzo*", en català *cigró*; no sabem però, l'origen d'aquesta possibilitat.

Garriera, vinya

"Una pessa de terra part *vinya anomenada Garriera* (...) Afronta asolixen en honor den Baceda, a mitg dia en honor del Mas Crosa, á ponent en honor den Banchs" (LLEV 1731); "pessa de terra dita vulgarment *Viña Garriera*" (LLEV 1792)

Podria tractar-se d'una còpia errònia per *Çariera*, de fet, documentem en aquesta mateixa zona, entre els masos el Bancs, Masferrer i la Crosa una *vinya Sariera*; ara bé, la que ens ocupa és de propietat del Masferrer mentre que l'altra és del Bancs, a més, la grafia *G-* és clara en els dos documents. Si és l'adequada, podria tractar-se d'un fitotopònim, d'un derivat col·lectiu de *garric* o *garriga*, una varietat d'alzina, provinent d'un mot preromà *karrica* a partir d'una base no preindoeuropea *karr-* (DEM:212) i el sufix *-era* del llatí *-arius*, en el sentit de 'lloc on abunden els garrics', en la mateixa línia d'altres topònims com ara *Bruguera*. Si aquesta hipòtesi fos l'adequada, es tractaria d'un fitotopònim col·lectiu no recollit per Maria-Reina Bastardas en el seu riquíssim estudi sobre els col·lectius botànics toponímics.

Garriga, baga de Can V. *Can Garriga, baga de*

Garriga, casa d'en

Nom pretèrit d'una casa situada a l'actual carrer Major, entre l'inici del carrer del Pont i la plaça Vella.

⁴³⁶ LLONGUERES, Joan i TOMÀS, Joan (1924): *Cançoner popular*, p.153

“*Casa de Miguel Garriga* que antiguamente fue den Palau” (ESC 1594); “*Casa den Garriga* en la Calle por la cual se va de la Plaza Mayor a la Plaza Vieja” (ESC 1776)

L’origen del nom de la casa es troba en el llinatge, possiblement a partir de Miquel Garriga que la devia adquirir quan se l’anomenava *d’en Palau* com assenyala el document del segle XVI.

Garriga, font de Can V. *Can Garriga, font de*

Garriga, mas can [ˈkaŋgəˈriγə]

Mas actualment pràcticament desaparegut que es localitza vers cal Teixidor, al sud-oest, i la Barraca del Baier, en direcció nord-oest. Esmentat per Pladelasala (1960:372) com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d’Osor, sabem que va restar habitat fins a la segona meitat del segle XX.

“Narcis Balmas cambrer de la *casa den Garriga*” (LB 1770); “*Casa La Garriga* de Jayme Garriga y el seu fill Jayme” (CAD 1785); “Joan y Joseph Fochs masovers de *can Garriga*” (LB 1847); “*can Garriga*” (FN 1851); “*Manso Garriga*” (HIP 1855); “*Manso Garriga* de Ramon Culi” (AM 1862); “*Garriga*” (NOM 1863); “*Garriga*” (PAD 1880); “*Garriga*” (PAD 1885); “Pep de *can Garriga*” (LLC 1929e); “*Manso Garriga*” (AM 1944); “*Manso Garriga* de Tomás Culi Verdaguer de Barcelona” (AM 1947); “*Manso Garriga*” (DFE 1948); “*Can Garriga*” (CAD 1960)

Possiblement és el nom que es va donar a l’antic mas Muntada com semblaria documentar un text de principis segle XIX: “Diego Llopart hereu de Teresa Llopart Garriga bracer dueño y pocessor de la *casa y terras ditas den Garriga o Muntadas*” (FN 1802).

Sembla clar que ens trobem davant d’un altre topònim d’origen antroponímic, provinent del llinatge *Garriga* que apareix en alguns dels propietaris com ara Jaume Garriga i el seu fill Jaume a 1785 o Teresa Llopart Garriga a 1802. De fet, el llinatge es documenta a Osor des de les acaballes del segle XVI i fins a l’actualitat que es manté com a segon cognom.⁴³⁷ Aquest fet creiem que encara s’evidencia més per l’ús de la contracció *can* indicant *casa d’en* com a introductor del nom.

Garriga, noguers d’en

“Un hort en dita Parra en lo lloch anomenat *Noguers den Garriga* (...) Afronta asolixent en honor den Serra, a mitg dia ab la Riera Major; a ponent en honor de Pere Coma y Banchs y a tremuntana ab lo camí que va de Ozor a Anglés” (LLEV 1731)

Peça de terra que deu el nom al llinatge del seu propietari que s’anomenava Esteve Garriga.

Garriga, partida de terra la Terrera d’en V. *Terrera d’en Garriga, partida de terra la*

Garriga, peça de terra

⁴³⁷ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de dos casos com a segon cognom.

Peça de terra boscosa situada entre els masos el Gelats i la Talaia d'en Verneda, a la partida de terra del Gelats, al sud d'Osor i prop de Santa Creu d'Horta.

“Finca Gelats y Talaya. *Parcela A Garriga Parcela B Raleda* parroquia de Santa Cruz de Horta” (DFE 1941); “Finca Gelats, Talaya y *Can Garriga*” (DFE 1964)

Creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, en el llinatge documentat des de finals segle XVI fins a l'actualitat. A l'esment de 1964, en el qual es precedeix de la contracció *can*, creiem que s'hi produeix una confusió amb la casa homònima situada vers cal Teixidor ja que en aquesta zona no hi hem documentat cap casa o mas amb aquest nom.

Garriga, perxada Pi de Can V. *Pi de Can Garriga, perxada*

Garriga, pi de Can V. *Can Garriga, pi de*

Garriga, serra d'en

Indret situat entre el Maroi i la Mata, a prop d'Osor en direcció nord-est.

“Una pessa de terra ab alguns castanyers situat en dita Parra en lo lloch anomenat la *Serra den Garriga* (...) Afronta asolixent (...) part en honor del Mas Maroy; a mitg dia en onor de Ysidre Bayer de la Mata” (LLEV 1731)

Desconeixem el perquè del genèric ja que tot i que hi ha certs desnivells en aquesta zona, l'ús de *serra* en el seu sentit literal ens sembla hiperbòlic, la qual cosa, ens fa creure en la possibilitat d'un error de còpia, potser per *terrera*, ja que la *terrera d'en Garriga* és un nom de lloc que es localitza en aquest espai. El topònim, tanmateix, és d'origen antroponímic, en el llinatge, cosa que demostraria l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en* com a connectors amb l'específic.

Garriga, terrera d'en

“Una pessa de terra part vinya plantada y part boscosa en lo lloch dit la *Terrera den Garriga*, afronta asolixent ab lo Mas Maroy; a mitg dia ab Francisco Garriga” (LLEV 1731); “Pessa de terra de viña ab lo nom vulgar de la *Torrera den Garriga*, territori vulgarment dit lo Borratxí” (LLEV 1792), “Pessa de terra de Narcis Sala territori vulgarment dit la *Torrera den Garriga*” (LLEV 1792)

L'origen del nom, però, creiem que es troba en el llinatge com demostraria l'aparició de l'article personal com a connector i el fet que, a 1731, n'aparegui un portador com a confrontació, i a 1792, en el primer esment, el propietari s'anomenés Francisco Garriga.

Garrigues, coll de les

Coll possiblement situat en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, prop del santuari del Coll.

“Ascendendo per Serratum *Collis Sas Garrigas*” (CAP 1699)

Grafiat amb pervivència de l'article salat i en llatí, devia tractar-se d'un pas entre muntanyes en el qual hi abundaven les garrigues, una varietat d'alzina o bé una terra no

conreada on creixen mates i arbustos; possiblement, per tant, un fitotopònim provinent de *garriga*, en plural, d'un mot preromà *karricà*, a partir d'una base no indoeuropea *karr-* (DECat, IV, 391 i DEM:212)

Garroset, casa-cal

“*Casa Garroset* hi viuen Lluís y Joseph Crous” (LA 1817); “*cal Garroset*” (AM 1862)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. L'origen, però, creiem que es troba en el llinatge documentat a Osor des de principis segle XVIII i fins a mitjan del XX; segons Moll (ELC:273), aquest cognom s'origina en un sobrenom o malnom ja que és un derivat de *garrós* ‘garrell, camatort’.

Garroset, partida de terra de Cal V. *Cal Garroset, partida de terra de*

Gascó, aulet del

Zona boscosa d'alzina situada bàsicament en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, entre els masos el Gascó i la Corbera.

“*Partida Aulet del Gascó* linda al E con manso Corbera, al O con Manso Gasó” (OS 1890)⁴³⁸

Sembla clar que el nom de la partida s'origina en el nom del mas que es troba en terme municipal de Susqueda. V. *Gascó, mas el*

Gascó, font del

Font que devia localitzar-se prop del mas homònim que n'origina el nom.

“Una pessa de terra situada en dit Terme y Parra de Ozor en que antiguament era construït un Forn de Cals; Afronta asolixent en honor del Mas Cudina; a mitg dia ab lo Torrent qui va a la *Font del Gascó* anomenat lo Torrent Monar a ponent y tremuntana en honor de dit Mas Cudina” (LLEV 1731), “torrent de la *font del Gascó*” (ACL 1767)

V. *Gascó, mas el*

Gascó, llocdit el [əʎgəs'ko]

Lloc de propietat de la Corbera en el qual s'hi localitza el mas del mateix nom, entre el santuari del Coll i el cim de Sant Benet, a l'est de la Corbera, en parròquia d'Osor però terme actualment de Susqueda i antigament de Rupit.

“*Loco vocato lo Gasco*” (CAP 1562); “*loco vocato lo Gasco*” (CAPb 1562); “*loco vocato lo Gasco*” (CAP 1622); “cum honore den Corbera vocato *al Gasco*” (CAPSOLT 1699); “*el Gasco*” (de 1737 a CAP 1622)

V. *Gascó, mas el*

Gascó, mas el [əʎgəs'ko]

⁴³⁸ Evidentment, error de copia per Gascó.

Mas situat en terme municipal de Susqueda, antigament de Rupit, però parròquia de Sant Pere d'Osor i, en algunes èpoques, de Santa Maria del Coll. Es troba situat al sud del santuari del Coll en direcció a la muntanya de Sant Benet. Pladelasala (1960:372) l'esmenta com a pertanyent a la parròquia del Coll. Actualment encara resta dempeus tot i que en estat ruïnós. Apareix situat com *El Gascó* (MAP 1) i esmentat en obres d'excursionisme per la seva situació, *La casa del Gascó* (CEC 1924) i *Can Gascó* (Castells)

“*Manso Gascó*” (ESC 1594); “*Manso el Gascó* paga delma al senyor marquès de Aytona y primicia al Rector” (COLL 1699); “delma de tots fruïts provinents de las terras del *Mas Gasco* situat en lo Terme de Rupit” (LLEV 1731); “*el Mas Gascó* que posseïeix an Corbera” (FM 1755); “*Mas Gasco* parr. Osor terme de Rupit” (FM 1757); “heretat del *mas Gasco* parroquia de Osor” (ACL 1767); “*Mas Gascó* parra Osor terme emperó de Rupit” (FNA 1815); “Jaume Bosch masover *del Gascó*” (LB 1851); “*Manso Gascó*” (AM 1944). En alguna ocasió, el fet de situar-se a la parròquia del Coll ha provocat que aparegui anotat de forma composta: “Agustí Cominal habitant al *Gascó de N. S. Del Coll*” (LB 1818); “Agustí Badia bracer habitant al *mas Gascó del Coll*” (LB 1835)

Puix que amb anterioritat datem el topònim com a lloc d'anomenada, hem de creure que aquest mas va prendre el nom de l'indret en el qual es va construir. Si no fos així, seria el procés invers i, aleshores, podria provenir d'un llinatge o bé d'un malnom. En qualsevol cas, com ja indicàvem Bruguera i Escorihuela (1995:379), és molt possible que el topònim vingui del gentilici amb el sentit de ‘provinent o originari de Gascunya’.

Gascó, quintà del Mas V. *Mas Gascó, quintar del*

Gascó, torrent del

“*Torrente que baja del Gascó*” (ESC 1594); “*lo torrent que baixa del Mas Gascó* de dita parroquia de Osor” (ACL 1767)

Possiblement es tracta d'una forma simple d'anomenar el torrent de la Font del Gascó, antigament torrent Monar, en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor. El topònim, doncs, s'origina en el fet que discorre pel llocdit el Gascó, vers on se situa el mas homònim. V. *Gascó, mas el*

Gascó, torrent Font del V. *Font del Gascó, torrent*

Gasparic, can [ˈkaŋəsˈprik]

Nom d'una casa situada al carrer Major però que, segons sembla antigament havia estat al carrer del Verger. A part del nom de casa, encara a l'actualitat s'usa com a sobrenom individual, en *Quim* o en *Ramon de can Gasparic*. Pronunciat amb síncope i documentat per escrit, *can Gaspric* (LLC 1929e), es tracta d'un diminutiu del prenom masculí *Gaspar* amb el sufix *-ic*.

Gasparic, vinya de Can V. *Can Gasparic, vinya de*

Gatell, font del [ləˈfoŋdət̪gəˈtel]

Recollit oralment, aquest topònim es refereix a una font situada sobre el mas el Bosquet, al sud-est d'Osor, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

El nom de lloc és un fitotopònim que prové del nom de l'arbre que es cria vora els torrents i zones humides, cosa que el fa present en molts hidrònims com ara la font de Gatell de Lloberola, a la Segarra o la partida les Gatelledes a Sant Hilari Sacalm, poble veí d'Osor. L'espècie és present a la zona on hem indicat que hi ha la font. Originàriament, *gatell* era un derivat diminutiu de *gat* (AlcM, 6, 227).

Gatells, Comellar V. *Comellar Gatells*

Gatonera, puig de la

Antic puig situat a l'oest del terme treballat, a la zona que hi ha entre els masos el Carbonell, la Coma i el Boscà, on localitzem alçades d'entre vuit-cents i mil metres; aquest orònim també s'havia conegut com a *Barrancs*.

“*Puig de la Gatunera* o Barranchs” (PFM 1343); “*puig de la gatonera* o Barranchs” (FM 1563)

Sembla tractar-se d'un derivat de *gat*, possiblement de caràcter salvatge, tanmateix, no deixa de tractar-se d'una simple hipòtesi. Per l'esment de 1343, segons les obres consultades, podria tractar-se d'una primera documentació.

Gatoneres, peça de terra

Peça de terra de propietat del mas el Sobirà, situada entre aquest mas i can Mont, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud del terme municipal d'Osor.

“*Una pessa de terra anomenada las Gatoneras*; Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Pla de Prevere y a tremuntana ab llur Mas Mont” (LLEV 1731); “*Pessa de terra a Santa Creu al costat de Las Llineras vulgarment nomenada Las Gatoneras*” (LLEV 1792)

Etimològicament, podria ser un derivat col·lectiu plural de *gat* amb el sufix *-era* del llatí *-aria*, però en desconeixem el sentit malgrat que, com diguérem Bruguera (2002:215), es possible que signifiqués ‘cau o amagatall de gats’ que devien ser salvatges.

Gats, serra dels

Topònim de situació desconeguda però que semblaria vers el mas el Boscà, antigament mas Dois.

“*Serra voccata des gats*” (CAP 1622)

Semblaria tractar-se d'una forma plural de *gat*, possiblement de caràcter salvatge. És probable que es relacionés amb el puig de la Gatonera que sembla que se situava prop d'aquesta zona.

Gausac, font del

“Mas Vaguer (...) afronta asolixent ab la Riera; â mitg dia part en honor del Mas Fonollet, part en honor del Mas Gausach mitjerias y part en honor de dit Fonollet anomenat *Font del Gausach*” (LLEV 1731); “part en honor del Mas Fonollet anomenat *Font del Gausch*” (LLEV 1731); “*Font del Lusach*” (ESC 1749)

Font que devia situar-se prop del mas del mateix nom que origina el topònim i que, gràficament, apareix amb errors de còpia –sense vocal en un cas i aglutinat amb un article en un altre– possiblement pel desconeixement del terme originari. V. *Gausac, mas*

Gausac, mas

Antic mas que es trobava situat a la parròquia de Santa Creu d’Horta i que, segons Pladevall (1963:284), podrien haver estat més d’un al segle XIV, com sembla deduir-se del MAN 1316: “segurament hi havia més d’un mas amb aquest nom car es citen Pere de Gausach, Bernat de Gausach i Arnau de Gausach com a caps de casa”; aquest fet, podria haver estat una realitat ja que en el segle XIII i XV hem documentat la forma *Gausachs* (NOTc1285 i CAP 1446), de la mateixa manera que ho esmenta Pladevall a partir del MAN 1316, i que podria tractar-se d’un plural. Concretament, sembla que aquesta construcció es localitzava a l’est del Gelats, al sud del Veguer i a l’oest del Viurevol i de can Mont, on avui existeix una peça de terra amb el mateix nom.

“*Mansi Gausach*” (NOT 1285); “*Gausachs*” (NOTc 1285); “*mas Gausach (s)*” (MAN 1316); “*Mansi Gausach*” (NOT 1334); “*lo mas Causach*” (LLC 1440); “*Mansi Gausach(s)*” (CAP 1446); “altre pessa de terra de pertinencias del Mas Fonollet, en que antiguament estava construït lo *Mas Gausach*” (LLEV 1731); “Tot lo *Mas gausach* que ab indivis te Joan Gravalosa Fonollet que ab indivis te ab los hereus del mas Vaguer” (LLEV 1792)

La freqüent aparició documental del mas fins al segle XV i el fet que al XVIII es referenciï com a derruït, ens fa creure que es tracta d’un mas que s’enrunà arran dels terratrèmols de 1427 i 1430 ja que, en el segle XV, també localitzem l’expressió “Masos rahonecs mas Rovir, *mas Gausach*, mas Bayer” (LLC 1440); aquest en concret, a diferència del que succeï amb el Baier, és molt possible que no es tornés a reconstruir.

Etimològicament, es pot relacionar amb un llinatge homònim que documentem a Osor als segles XIII, XIV i XV, sovint usat amb sentit de pertinença o propietat, precedit de la preposició *de*, incloent-hi, a 1316, els tres caps de casa esmentats per Pladevall. Creiem, però, que en aquest cas el llinatge prové del topònim. Moll (ELC:96 i 167) dóna dos possibles orígens en referència al llinatge, o bé que vingui del germànic *Gauso* derivat del nom *Gaut* al qual se li aplicà el sufix cèltic *-accu*; o bé una segona possibilitat que seria que s’hagués originat en el topònim pirinenc *Gausac*, que pot venir del cèltic *Gavisiacus* o d’un derivat del germànic *Gausus*. Alcover i Moll (AlcM, 6, 234) coincideixen amb la primera de les opcions assenyalades per Moll i indiquen que Meyer-Lübke es mostra indecís d’admetre que vingui d’un hipotètic *Gavisiacu* i que Aebischer també el considera derivat d’un nom personal anotant que podria tractar-se del germànic *Gausus*. Moreu-Rey (ENL:140) el considera, novament, un derivat amb el sufix *-ac* provinent de *Gausius* o *Gaudiacus*. Finalment, Coromines (1965:234) el considera un nom romà en *-acum*, però és a l’Onomasticon (OnCat, IV, 333) on creiem que clarifica les hipòtesis afirmant que ve del nom personal *Gavisius*, derivat de *gavisius*, participi, en llatí clàssic, del verb *gaudere*; per altra banda, critica el

‘plantejament d’Aebischer entre d’altres coses perquè “un nom en –ACUM difícilment pot tenir arrel germànica”.

Gausac, partida de terra el [əˈguˈzak]

Partida de terra situada vers els masos el Veguer, el Barder, el Fonollet i el Gelats on, possiblement, havia existit el mas Gausac que originaria l’actual nom. Tanmateix, actualment es pronuncia de forma monoftongada.

“Aquella *pocessio de terra* que possehia lo hereu del Mas Funonet per indivis (...) anomenada *Mas Gausach*” (LLEV 1731); “*partida el Gausat*” (CADT 1785), “Tota aquella *possessio de terra* part aulet, part castanyers y faig vulgarment dita *Mas Gausachs*” (LLEV 1792); “*pessa Gausach*” (AM 1862); “Finca Serrat del Gall, Pla Regadó y *Gansach* linda al N. Con Manso Bagué mediante torrente” (AM 1944); “*finca Gausach*” (AM 1953)

Cal assenyalar la diversitat gràfica que podem observar als testimonis documentals, possiblement, deguda al fet que quan es van redactar els textos, la paraula ja no tenia cap significació coneguda per a l’escrivent i aleshores dubtava sobre com s’havia d’escriure, així podem trobar formes com *Gausat* o *Gansach*. V. *Gausac, mas*

Gauscs, llocdit

“*Loco vocato gauschs*” (NOT 1285); “*loco vocato Gausc*” (NOT 1334)

Atès que a 1731 documentem la *font del Gausch* referint-se a la font del Gausac, creiem que aquesta forma també podria ser una forma escrita de referir-se a la partida del Gausac. Tanmateix, en desconeixem la situació i, per tant, això no deixa de ser una simple hipòtesi.

Gavarra, la

Indret muntanyós situat en terme de Sant Hilari Sacalm, al sud del coll de Querós, i que Monsalvatge al seu *Nomenclàtor històric*, volum XVII, situa erròniament a Osor: “San Francisco de Asís de Osor.- Capilla pública situada en el manso Carbonell, en la Gabarra, parroquia y término municipal de San Pedro de Osor, obispado de Vich”. En realitat, el mas el Carbonell se situa al nord de la Gavarra, a l’altra banda de la riera de Mas Claver

Gavarra, peça de terra de

“*Pessa desa Gavarra*” (CAP 1343)

Antiga peça de terra que es trobava a la parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll. Creiem que el topònim és d’origen antropònimic, concretament del malnom del seu propietari ja que se l’anomenava *Soler dit Gavarra*; no sabem, però, si el possible origen d’aquest sobrenom es troba en la muntanya d’aquest nom.

Gavella, la [ɫɔvɛˈla]

Llocdit situat prop de la Fàbrica del Sobirà, a Santa Creu d’Horta.

Desconeixem quin és l'etimologia del topònim, tanmateix, és possible que s'hagués originat en el nom comú en el sentit de 'gavell o manat de llenya' (AlcM, 6, 240) que Alcover i Moll localitzen a la Plana de Vic i que assenyalen que podria originar-se en el gàl·lic *gabella* amb el mateix significat tot i que Coromines (DECat, IV, 437) esmenta que és d'origen incert i que és probable que derivi del llatí *cavus* 'conca formada entre les dues mans'.

Gelats, font del [lə'fɔndələyə'βarə]

Hidrònim que només hem documentat en una obra de caràcter excursionista de les acaballes del segle XIX. Devia situar-se a tocar del mas homònim que n'originaria el nom: "*La font y casa dels Gelats*" (AAEC 1882). V. *Gelats, mas el*

Gelats, hort d'en

"*Orto den Gelats* (CAP 1446)

Peça de terra de conreu situada a la zona on localitzem el mas homònim que origina el topònim. Possiblement, hauríem de grafiar-la com a *hort d'Angelats*, ja que aquest és el llinatge que tenim documentat aleshores i que, a més, considerem l'origen del *Gelats* actual. V. *Gelats, mas el*

Gelats, mas el [əɫʒə'lats]

Mas encara actualment existent tot i que deshabitat, situat prop del pla de la Vella, al sud d'Osor, a l'est de la riera de la Noguerola. Recollit pel Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004), com *el Gelats*, creiem que es tracta del nom actual de l'antic *Angelats* ja que la semblança gràfica i la situació així ens ho fan creure. De fet, documentalment, *el Gelats* apareix amb una notable freqüència a partir del segle XVIII, precisament quan va perdent presència la forma *Angelats*. Per la seva situació, en el camí que es dirigeix a Santa Creu d'Horta i Sant Miquel de Solterra, és un mas que apareix habitualment a les obres cartogràfiques, *el Gelats* (MAP 1, 4, 5), *Casa Gelats* (MAP 2, 6) i *Mas el Gelats* (MAP 3), i a obres de caràcter excursionista, "*Masia llamada de Can Gelats*" (CASTELLS), "*La font y casa dels Gelats*" (AAEC 1882), o "*can Gelats*" (CEC 1924).

"Francech Soler pagés masover *del Gelats-del mas Gelats-de la casa dels Gelats*" (LB 1700); "*Mansi Gelats*" (FN 1710); "Joan Soler masover *del mas Gelats*" (LB 1727); "*un mas anomenat Gelats* situat en dita Parra de Ozor (...) Afronta asolixent ab lo ayguavés de la Serra anomenada Puig de Jalats, a mig dia en honor llur mitgerias ab lo Subirá (...) y a tremuntana ab la Riera de la Nogarola, part en honor den Ribademunt y part en honor den Ribadevall" (LLEV 1731); "*manso Jelats*" (ESC 1747); "*lo mas Gelats*" (LB 1760); "Tot aquell altre *mas anomenat Gelats*" (LLEV 1792); "Isidro Viader masover *del Gelats*" (LB 1807); "Manuel Beulas parcero habitante en el *Manso Gelats*" (FN 1818); "*Mas Gelats* de Pere Pau Verneda" (FN 1823); "*Manso Gelats* de Manuel Vernedas" (AM 1862); "*Gelats*" (NOM 1863); "*Gelats*" (PAD 1884); "*el Gelats*" (PAD 1930); "*Manso Gelats*" (AM 1944); "Lluís Coll Garolera agricultor *del manso Gelats*" (LB 1953); "*el Gelats*" (GR 1956)

Com ja assenyalàvem anteriorment, creiem que el *Gelats* actual és el mas *Angelats* pretèrit. La primera raó que justificaria aquesta hipòtesi és cronològica: són molt pocs els casos de coincidència dels dos termes: *Mansi vocato den Sangelats* (CAP 1446) i *lo*

mas Gellats (LLC 1440) i, endemés, en una ocasió això s'evidencia clarament: *Isidro Busquets masover dels Angelats* (LB 1795) i *Isidro Busquets masover del Gelats* (LB 1795), en el mateix any, el mateix masover però els dos topònims. La segona raó seria de caràcter geogràfic, tots dos masos afronten amb la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall, al sud-est d'Osor. La tercera és de proximitat lingüística, són dos mots molt semblants i el pas de *mas Angelats* a *mas en Gelats* és molt simple, creure que la síl·laba *An-* de la primera grafia correspon a l'article personal que, aleshores, se separa de la resta, potser per influència del participi del verb *gelar*. En conclusió, creiem que el nom actual del mas prové de l'antic *Angelats*, un llinatge originat, segons Moll (ELC:94) on el nom germànic *Angilhard* o *Engilhad*; un llinatge documentat a Osor en el segle XIII. Possiblement per aquesta raó, Pladelasala (1960:374) ja recull només *Angelats* com a *Gelats* i Pladevall (1963:283), al segle XIV, només documenta *Angelats* o *sangelats*.

Gelats, mas la Talaia el V. *Talaia el Gelats, mas la*

Gelats, partida de terra el [αλʒα'lats]

Important partida boscosa situada al sud-est d'Osor i que rep el nom del mas que s'hi localitza.

“*Partida manso Gelats* de Narciso Bernedas de Sant Hilari limitant (...) M.mas Subirá, P. Mas Ribademunt” (CAD 1785); “*Finca Gelats*” (DFE 1941); “*Partida Manso Gelats* de Tomás Culi Vedaguer de Barcelona” (AM 1944); “*Finca manso Gelats* limita finca del manso Rivademunt, finca del manso Bayer, finca del manso Subirá” (AM 1947), “*Pago o paraje Gelats* entre Baladros y Talaia den Verneda” (CAD 1960) –indica que inclou cinquanta-tres peces de terra i tres camins a més del mas homònim-; “*Finca Gelats*” (DFE 1963); “*Finca Gelats*, Talaya Límites N. Torrente Nugarola. Castaños, encinas y alcornokes” (DFE 1964)

V. *Gelats, mas el*

Gelats, perxada Sota el V. *Sota el Gelats, perxada*

Gelats, puig de

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Montargull; Afronta asolixent part en honors del Mas Funollet y part en honor del Mas Vaguer, a mitg dia ab lo Cami publich; a ponent ab lo Mas Gelats y part ab lo Colldesforsas per mitg del Serrat amunt fins alt al *puig de Gelats*” (LLEV 1731)

Situat prop del mas homònim que en deu originar el nom, creiem que aquest topònim fa referència al punt més elevat de la zona, vers el pla de la Vella, un puig que arriba als vuit-cents metres. V. *Gelats, mas el*

Gelats, sot-torrent del [ˈsoddəλʒə'lats]

Sot d'aigua que discorre prop del mas que n'origina el nom en direcció nord-oest per anar formant la riera de la Noguerola o de les Ribes.

“Un Mas anomenat Arrencada dirruit, a dit Mas Gomis unit ab la terra de aquell; Afronta asolixent ab lo *Torrent que devalla del Mas Gelats*” (LLEV 1731)

V. *Gelats, mas el*

Generalísimo, avinguda del

Nom d'imposició política, sense arrelament popular, que va rebre l'actual carrer Major entre 1939 i 1979. Referida al general Franco, en algunes l'hem documentat de forma simple i composta, "*Avenida del Generalísimo Franco*" (LB 1952), "calle A. *Generalísimo*" (DFF 1967). La gent, però, sempre l'anomenava la Carretera.

Gent, camí de la [əˈkəˈmiðələˈʒen]

Camí amb un pendent força pronunciat que, passant pel Solà, el Soleric i la Costa de Puig-rodon arriba a la partida de terra de Puig-rodon pel vessant més oriental. El camí pren contrast amb el dels Matxos que arriba al mateix indret per la banda occidental i que és més llarg però menys costerut ja que aquest que ens ocupa solia ser el que seguien les persones provinents d'Osor mentre que l'altre era usat per les cavalleries. El nom de lloc, doncs, s'origina en aquest fet, prové del genèric que té el sentit de 'conjunt de persones', del llatí *gēnte* 'raça, família, llinatge' (DEM:215).

Gil, castanyer del

"*Castanyer del Gil*" (DEL:1885)

En aquest cas, creiem que es tracta d'un grafia errònia del document o bé d'un error de transcripció de Pladelasala (1960:370) per referir-se al *castanyer del Fil*, límit parroquial i municipal d'Osor amb la Cellera de Ter a Becdejuvell, a l'est dels límits municipals osorencs. V, *Fil, castanyer del*

Ginesta, vinya de la

Antiga peça de terra de vinya que es localitzava vers la muntanya del Coll, prop dels masos pretèrits Setembre, Codina del Coll i Falgueres, en parròquia d'Osor.

"*Vinea vocata de sa ginesta*" (CAP 1342); "*vinea voccata de la Ginesta*" (CAP 1622)

Es tracta d'un fitotopònim que parteix del nom de l'arbust, molt present a la vegetació osorenca, provinent del llatí vulgar *gēnēsta*, del llatí clàssic *gēnista*, -ae (DEM:216). Possiblement té caràcter col·lectiu tot i tractar-se del nom de la planta, és a dir, en paraules de Maria-Reina Bastardas (1994:18), es tractaria "d'un mot formalment simple, sense sufixació, usat amb un contingut semàntic de col·lectiu"; de fet, seguint l'explicació de la mateixa estudiosa, es pot fer ús del mot en el sentit "en aquell lloc hi ha ginesta", és a dir, que pot funcionar a la llengua com a un "singular col·lectiu".⁴³⁹ Tot i que documentem *Ginesta* com a llinatge osorenc des de principis segle XIX i fins a

⁴³⁹ De fet, Maria-Reina Bastardas recull la forma *la Ginesta* a Torrefeta (la Segarra) amb aquest sentit col·lectiu a partir de tres documents del segle XI, per exemple "in comitatum Urgello, infra terminos de Gissona, in quadra Turrefracta, ad ipsa Genesta", recollit per SANGÉS, D (1980): "Recull de documents del s.XI referits a Guissenà i la seva plana " a *Urgellia*, 3, p.248. Així mateix, Coromines (OnCat, IV, 353) apunta: "També tindria valor col·lectiu el simple *La Ginesta*, partida antiga de Torrefeta (Segarra) c. 1073 doc. De l'Arxiu de Solsona, i *La Ginesta* (o bé a *Ginestra*), partida del terme de la Vansa (Alt Urgell) (XXXVIII, 27.23; 32.1)"

l'actualitat que perviu com a primer cognom,⁴⁴⁰ no veiem cap relació entre el topònim i l'antropònim en aquesta ocasió.

Ginestar, can [ˈkaŋʒiˈnəʃta]

Nom d'una casa també coneguda com a can Peix, que es localitza entre els masos can Teixidor i el Croset. De construcció relativament recent, el nom li prové del fet que es va construir al llocdit el Ginestar. V. *Ginestar, el*

Ginestar, el [əɫʒinəʃˈta]

Zona boscosa situada entre els masos cal Teixidor i el Croset, al nord d'Osor. Antigament també havia rebut aquest nom un indret situat prop del mas el Camps, a l'est d'Osor.

“Una feixa y un camp de terra units antiguament del Soler en lo lloch anomenat *Ginestar* (...) Afronta (...) assolponent en honor del Mas Camps “(LLEV 1731); “Una feixa de terra y un camp contiguos antiguament dit del Soler en lo lloch nomenat *Genestar*” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal esmentar la forma etimològica *Genestar* ja que creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *ginesta*, del llatí vulgar *gēnēsta* que ve del clàssic *gēnista*, amb el sufix *-ar* del llatí *-are*.

Ginestar, feixa del

“Fexie terra loco vocato *fexa des Ginestar*” (CAP 1342)

Peça de terra afeixada situada vers l'antic mas les Terrades i el puig de Ginestar. Creiem que el terme és degut a la proximitat del puig del mateix nom. V. *Ginestar, puig de*

Ginestar, font del [ləˈfɔŋdəɫʒinəʃˈta]

Nom d'una font situada prop del sot de can Teixidor, al llocdit homònim que n'origina el nom. V. *Ginestar, el*

Ginestar, puig de

Puig situat vers el coll de Querós, entre els masos el Carbonell i la Coma d'Osor i el Bosquets de Querós, un dels indrets més a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Podio des Ginestar*” (CAP 1342); “*Podium de Ginestar*” (PFM 1343); “*podio vocato de ginestar*” (CAP 1622); “una pessa de Terra en lo lloch dit *Puig del Ginestar* antiguament Mont Tio” (LLEV 1731); “Pessa de terra territori nomenat del *Puig degenestar* de Santoni Carbonell” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu del nom d'arbust *ginesta* amb el sufix *-ar*.

Ginestar, serra

⁴⁴⁰ Segons el PAD 2002 amb dues freqüències, una com a primer cognom i l'altra com a segon

“Petiam terra *Serra vocata ginestar*” (CAP 1622)

Ja que apareix com a afrontació de les propietats dels masos les Terrades, can Bosc i el Boscà, hem de considerar que aquest topònim es refereix al grup de muntanyes situat en aquesta zona, entre Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós, entre les quals devia destacar el puig de Ginestar com a prominència més significativa. V. *Ginestar, puig de*

Ginestar sot del [əl'soddəλʒinəs'ta]

Forma esporàdica de referir-se a la riera de Sant Gregori quan discorre pel llocdit homònim que n'origina el nom entre l'espai en què també se l'anomena a voltes el sot de la Bruguera i el sot de Cal Teixidor.

Ginestar del Mas Veguer, el

Espai que devia trobar-se cobert de ginesta localitzat prop del Veguer, a Santa Creu d'Horta, vers l'antic coll Sespia.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch nomenat la Pomareda y Collsaspia part ginestar y part tanyal·lada (...) Afronta (...) a mitg dia aixi mateix y part en altre honor del Mas Subirá anomenat la Castanyeda den Horta; a ponent part ab la dita Castañeda y part ab *lo Ginestar del Mas Vaguer* en lo Collet Saspia” (LLEV 1731)

Topònim compost format pel fitotopònim derivat col·lectiu de *ginesta* amb el sentit de ‘camp poblat de ginesta’ (AlcM, 6, 288) i el nom de mas *el Veguer* perquè devia localitzar-s'hi a prop i, possiblement, era de la seva propietat. V. *Veguer, mas el*

Girona, camí de

Nom que rep el camí Ral que discorre per l'espai geogràfic treballat i que uneix Vic amb Girona, en realitat es tracta del camí de Bella Polla del segle IX i que, al sud del terme, funciona com a límit municipal i parroquial.

“*Strata publica qua pergitur Vicum sive Gerundam*” (LFM 1068); “*lo Cami Real qui va de Vich a Gerona*” (LLEV 1731); “*lo camí de Vich a Gerona*” (LLEV 1731); “*Lo camí publich que va de dita vila de Ozor a Gerona*” (FP 1805); “*carretera de Gerona a Vich*” (PM 1840); “*el camino de Gerona a Vich* en el Coll de Ruscaç” (DEL 1885); “*camino de Gerona a Vich*” (DFE 1939); “*camino de Gerona a Vich*” (DFE 1963)

El nom, escrit amb *-e-* o *-i-*, prové del fet que la via de comunicació es dirigeix a aquesta ciutat. El topònim s'escriu en llatí clàssic com a *Gerunda* i es considera un nom de lloc d'origen incert.

Gironella, aulet de [lu'leddəʒiru'nelə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina situada entre el mas homònim que origina el nom del lloc i la muntanya de Santa Bàrbara, a la zona del camp de Llancers, límit municipal entre Osor i Anglès per la banda sud-est.

Recollit cartogràficament per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, *aulet de Gironella* (MAP 3), també apareix al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004)

Gironella, camí de*Camí de Gironella* (MAP 2)

Nom que rep en aquesta obra cartogràfica el camí que des de les Mines d'Osor segueix la riera de Gironella, origen del nom de lloc, i que discorre prop dels masos Grevolosa, la Vena, Gironella i el Roscall.⁴⁴¹

Gironella, mas [ʒiru'neɫə]

Antic mas encara existent tot i que en molt mal estat, situat al sud-est d'Osor, a tocar de la riera a la qual dóna nom, entre els masos la Vena, Pigem i el Roscall, en una zona realment inhòspita i feréstega que ha portat a la creació de la dita popular “Ni a Gironella ni a Roscall, si potser no hi vagis mai”. La casa se situa en un indret documentat al segle X com a *Gerundilia*, com esmenten Bolòs i Hurtado (2001:27), lloc en el qual, segons Pladelasala (1960:374), ja aleshores hi podria haver hagut el mas que data d'aquest segle X, d'aquesta mateixa possibilitat també se'n fa ressò Elvis Mallorquí (2005:96). Endemés, apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un edifici osorenc nominat, simplement, *Gironella*. Apareix situat cartogràficament com a *Gironella (ruïnes)* (MAP 1 i 3), *Can Gironella* (MAP 2) i *La Gironella* (MAP 4 i 6)⁴⁴²

“*Mas Gironella* habitat per Vidal de Geronela” (MAN 1316); “*Mansi geronella*” (NOT 1334); “lo mas Puig de Rabartenchs vuy dirruit però cerca del *mas Gironella*” (FPS 1577); “*Mas Gironella*” (LLEV 1731); “*La Gironella* de Valentí Subirá” (CAD 1785); “Tota aquella masoveria anomenada *Gironella*” (LLEV 1792); “Joan Bayer masover de *Gironella*” (LB 1815); “*Manso Gironella*” (AM 1862); “*Gironella*” (PAD 1880); “*Gironella*” (PAD 1884); “*Gironella*” (PAD 1930)

El fet de pertànyer a la parròquia de Santa Creu d'Horta provoca que en alguna ocasió s'esmenti de forma composta: “*mas Gironella de Santa Creu de Horta*” (LB 1728), “en honor del *mas Gironella de Sta Creu*” (LLEV 1731) o “*mas Gironella de Santa Creu*” (LB 1745).

Gràficament, destaquen els casos en què es respecta l'etimologia, amb *-e-* la síl·laba inicial; així mateix, cal assenyalar que és un dels pocs casos en què, a nivell oral, el nom del mas no se sol precedir ni de genèric, ni d'article ni de contracció, sinó simplement del topònim.

Etimològicament, sembla tractar-se d'un diminutiu de *Girona* com es recull a moltes obres (OnCat, IV, 36; AlcM, 6, 302; TC:80; ENLC:106); tot i això, Moreu-Rey (ENL:163) discrepa d'aquesta hipòtesi quan afirma que “Cal evitar conclusions fàcils: així *Gironella* no sembla pas provenir de *Girona*, sinó d'un nom de persona”. En el cas que ens ocupa, documentem el terme com a llinatge al segle XIV amb sentit de propietat

⁴⁴¹ Juli Serra, el 1890, quan descriu aquest camí ens mostra que es tractava d'una via molt inhòspita, diu: “Por entre peñascos y guijarros y conduciendo de mano los caballos, conseguimos avanzar no sin dificultades, pues la senda se perdía a cada paso en un ramaje casi virgen” a RAMS, Emili i TARRÉS, Josep (2002): *Un viatge per les Guillerries i el Montseny. Visió actual del recorregut pioner fet l'any 1890 per Juli Serra*, p.133.

⁴⁴² De fet, sabem que el militar Juli Serra durant la realització del seu mapa de les Guillerries, el 1890, va visitar la Gironella i la va descriure com a “casucha ribereña”, p.133.

o pertinença al mas, *Vidal de Geronela* (MAN 1316) i *Dalmacyus de Pinaria et de Gironella* (NOT 1334); els dos esments són posteriors a la datació del nom de lloc i, per aquesta raó, hem de creure que la relació del llinatge amb el mas és inversa, primer va existir el nom de lloc i, d'aquí, posteriorment, el llinatge. Tot plegat ens porta a considerar que es tracta d'un derivat de *Girona* i, ja que se situa en els límits del municipi d'Osor, 'fi dels ausetans', és possible que indiqués l'entrada al comtat de Girona. De fet, en aquesta línia semblen expressar-se Bolòs i Hurtado (2001:36) quan afirmen que "La toponímia reflecteix també moviments de població. Fixem-nos en els dos llocs habitats per gent de la Cerdanya (Cerdans), en la Gironella, situada al límit del comtat de Girona", és a dir, que el lloc podria referir-se al darrer indret habitat per gent pertanyent al comtat de Girona.

Gironella, partida de terra [ʒiru'neɫə]

Important partida de terra situada al límit municipal amb Anglès entre els masos la Casina, Gironella i Roscall, al sud-est de l'espai geogràfic treballat.

"*Partina mansoso Ruscall, Gironella y la Casina*" (AM 1944); "*Finca mansos Ruscall, Gironella y la Casina*" (AM 1947); "*Pago o paraje Gironella entre La Casina y Rusca*" (CAD 1960) –indica que inclou quaranta-tres peces de terra i tres camins–; "*Finca Gironella. Límites S. Manso Surós. Castaño*" (DFF 1961)

El nom de la partida procedeix del del mas i la riera homònims. V. *Gironella, mas*

Gironella, pont de [əl'poŋdəʒiru'neɫə]

Dos són els ponts que reben aquest nom, ambdós sobre la riera de Gironella o de la Grevolosa que origina el topònim, el que trobem a les Mines d'Osor, al revolt del "Lavadero", i l'altre, també anomenat de les Bruixes, localitzat uns dos quilòmetres al sud seguint el curs de la riera.

"torrent anomenat de Gironella, que té com a principi baix del padró i arriba fins al *pont de Gironella*" (FI 1754); "*punte Gironella*" (HIP 1853)

És evident que el nom que es dóna al pont s'origina en el nom de la riera que travessa. V. *Gironella, riera de*

Gironella, riera de [ri'erəðəʒiru'neɫə]

També coneguda com a riera de la Grevolosa o de les Mines, es tracta d'un curs d'aigua que neix vers la Fàbrica del Sobirà, al nord del Padró, a Santa Creu d'Horta, i que desguassa a la riera d'Osor just a les Mines d'Osor, discorrent en direcció nord-est. Juli Serra (2002:131) l'esmenta en el seu viatge de 1890 dient "Importante el valle regado por una riera que al nacer ya se encajona y se vuelve y se revuelve con los nombres de *riera de la Gironella* primero y *riera de la Grabalosa* después, hasta afluir á la de Osor". Es tracta d'un dels afluents més significatius de la riera d'Osor.

Deixant de banda que al segle X ja es documenta la forma *Gerundilia* que podria referir-se a aquest hidrònim, explícitament el documentem a partir del segle XIV: "*riera de Geronella*" (MAN 1316); "*Riarya de Geronella*" (CAP 1446); "*riu de Geronella*" (FI 1446); "*riu de Geronella*" (FI 1549); "*riera de Gironella*" (FI 1562); "*Torrent de Gironella*" (LLEV 1731); "*torrent anomenat riera de Gironella*, que té son principi

baix del padró i arriba fins al pont de Gironella” (FI 1754); “*la riera de Gironella a Santa Creu*” (LLEV 1792); “*riera de Gironella*” (DFE 1946)

Gràficament, cal assenyalar les formes més etimològiques com ara *Geronella* i el fet que el genèric es diversifiqui en riu, riera i torrent, al costat de sot que encara es pot oir.

Quant a l’etimologia, cal considerar que es tracta del mateix origen que s’ha plantejat en el mas del mateix nom. V. *Gironella, mas*

Gironella, serra de

Topònim esmentat per Pladelasala (1960:369) com a límit parroquial de Sant Pere d’Osor i, alhora, del bisbat de Vic, partint d’un antic document dels segles X-XI, “*sierra de Gironella*” (VIC X-XI), quan afirma que “Desde el Plantadís que divide los gerundenses de los ausonenses (o de Osor), baja a la riera de Osor, sube la sierra de Gironella, siguiendo hasta Bella Polla”. És a dir, que seria un orònim que prendria el nom de la riera i del mas –si no és que se’n tracta de l’originador- i es refereix a l’espai que a l’actualitat es coneix com l’aulet de Gironella. V. *Gironella, mas*

Gironelles, hortes

Antigues hortes situades a la parròquia de Santa Creu d’Horta, a l’oest del mas el Sobirà, pensem que sense cap relació ni amb el mas ni amb la riera del mateix nom.

“Dit Mas Subirà de Munt y Mas Subirà de Vall units y agregats (...) afrontan (...) a ponent en altre honor llur que fou del Mas Viuravol fins a *hortas Geronellas*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d’un diminutiu de *Girona*, del llatí clàssic *Gerunda*, d’origen incert. Desconeixem si aquest topònim s’hauria pogut originar en el llinatge que documentem a Osor ja en el segle XIV, tot i que en singular, Vidal de Geronella (MAN 1316) i en el segle XVIII; o bé podria tractar-se d’una zona que havia estat de propietat del mas Gironella tot i que no ho creiem massa probable atesa la distància existent entre els dos llocs; per altra banda, tampoc creiem que hi hagi relació amb la riera Gironella ja que tampoc discorre per aquest punt.

Gol, can [‘kaŋ’gol]

Nom d’una casa situada a les escales de l’Issa que enllacen el carrer Major amb la plaça Catalunya i l’església parroquial.

“*Can Gol*” (LLC 1929e)

El nom de la casa prové del llinatge del seu propietari, un llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XIX i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms.⁴⁴³

Gol, vinya de Can V. *Can Gol, vinya de*

Goll, can [‘kaŋ’goλ]

⁴⁴³ Segons el PAD 2002, amb una freqüència de deu persones, tres com a primer cognom i set com a segon, un dels vint més significatius.

Nom d'una casa situada a la plaça Catalunya i que fa referència a la malaltia que provoca una important inflamació del coll deguda a una tumefacció de la glàndula tiroide que origina una prominència a la cara exterior del coll (IEC:962). De fet, el nom de la casa prové d'un malnom individual, *en Ton Goll*, un home que patia la malaltia.⁴⁴⁴

Gombau, l'Era de Can V. *Era de Can Gombau, l'*

Gombau, torrent

“*Torrente vulgo dicitur Gumbaesus*” (IFM 1669)

Només recollit en aquest document, desconeixem a quin sot o torrent es podria referir, només sabem que era prop del mas el Carbonell, potser fora del terme municipal d'Osor ja que és possible que es relacionés amb el *Mansi Gombau* (NOT 1334) situat en terme de Sant Hilari Sacalm i antigament de Querós.

Etimològicament, prové del nom personal germànic *Gundbald* (OnCat, IV, 365), *Gundobald* (ELC:109 i DNP:175) o bé *Guma-bald* (DNP:175).⁴⁴⁵

Gomis, baga d'en

“*Partida baga den Gomis*” (HIP 1853)

Partida de terra boscosa de castanyer que devia trobar-se prop del mas homònim i del qual en devia ser propietat; l'ús de l'article personal *en* ens fa pensar en un origen antroponímic, però cal dir que en aquells moments ja no es documentava a Osor com a cognom i, per tant, podria referir-se al malnom de l'habitant o propietari del mas com ocorre encara avui amb alguns malnoms com per exemple en Bancs o en Talaia.

Gomis, basses d'amerar cànem Mas V. *Mas Gomis, basses d'amerar cànem*

Gomis, camí-carretera del [kə'mi-kərə'terəðə'gomits]

Camí o carretera de bosc que des de la font del Borrell (o bé des de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor segons un esment documental) es dirigeix a Sant Miquel

⁴⁴⁴ Es comenta que a Osor aquesta malaltia era especialment estesa cosa que provocà a pobles veïns la dita “Els d'Osor porten golls”. Això no és un fet demostrable però podria tenir alguna mena de relació amb el santuari de la Mare de Déu del Coll el qual la gent visitava de romiatge per demanar a la Verge la curació de la malaltia. En referència a aquest fet, Joan Amades, al *Costumari català* (III, 470,471) esmenta que la tradició d'aquesta Verge com a guaridora de malalties del coll va portar la creació de la Sardana dels Golls: “Per quinquagèsima els golluts del Cabrerès, de la Selva, del Gironès, de les Guilleries i de la Vall d'Hostoles que anaven a visitar la Mare de Déu del Coll ballaven una sardana curta tradicional, que era mirada amb gran respecte pel gran nombre de pelegrins que feien cap al Santuari per demanar a la Mare de Déu que els guardés de golls, de porcellanes i de tot mal de coll i de gotja. Els golluts ballaven amb la màxima reverència i gravetat, convençuts que complien una missió litúrgica plaent i agradable a la Mare de Déu, de qui esperaven protecció i ajut en llur mal. Tothom mirava la *sardana dels golls* amb profund respecte”.

⁴⁴⁵ Coromines (1965:26) inclou aquest nom germànic com un dels freqüents entre els segles VIII i XIII a Catalunya: “De fet sabem que una època que va aproximadament del segle VIII fins al XIII, va ésser una moda general a Catalunya de posar a la gent noms germànics (*Berenguer, Gombau, Alemany, Guitard*, etc) fos quina fos la raça a què pertanyien”.

de Solterra i que discorre a tocar del mas el Gomis en direcció SSO i passant també pel Ripoll i el mas Solterra.

“*Un camí que va del Mas Gomis a la Yglesia de Ozor*” (LLEV 1731); “*lo camí missader de dit Mas Gomis*” (LLEV 1731); “*lo camí que va al Mas Solterra y Gomis*” (LLEV 1731); “*Camí del Mas Gomis a la Yglesia de Ozor*” (LLEV 1731)

El nom del camí s’origina en el fet d’arribar a aquest mas. V. *Gomis, mas el*

Gomis, font del Mas V. *Mas Gomis, font del*

Gomis, mas el [əf’gomits]

Mas encara existent en estat de conservació tot i que ja fa uns quants anys que resta deshabitada. Es localitza al sud d’Osor, a tocar de la riera la Noguerola, entre els masos el Ripoll i Solterra, a poca distància del camí que va d’Osor a la creu de Llevanyes i Sant Miquel de Solterra. Antigament havia estat propi de la castlània de Solterra. Tot i documentar un *Guillelmus Godamir* (COP 1234) com a possible resident al mas en el segle XIII, la casa com a tal la documentem des del segle XIV. Cartogràficament, és habitual la seva presència a les obres impreses: *El Gomis* (MAP 1, 4), *C^a Ganis* (MAP 2) –evidentment amb un error de còpia-, *C. Gomis* (MAP 6). Pladevall (1963:284) ens informa sobre aquest mas dient “Guamir o Gomis, avui Gomis, propi dels castlans de Solterra, habitat per Pere Guamir casat amb Elissendis”; el mateix autor (1984:9) –partint del MAN 1450 a l’actualitat perdut- ens assenyala que el 24 de setembre de 1452, Sança Ximenis de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d’Osor, va cedir aquesta casa i d’altres a Antoni de Rocasalva de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda perquè es trobava erma i deshabitada. Pladelasala (1960:373), per la seva banda, l’esmenta com a *El Gomits* i el data del segle XIV amb la forma “...de Guamir”.

“*Mansi Guamir*” (MAN 1316); “*lo mas Gomir*” (COP XV); “*Lo mas Gomir*” (LLC 1440); “*Mansi Guomir*” (CAP 1446); “*Mansi Gomyr*” (CAP 1446); “*Mansi gomir*” (RIP 1562); “*dit mas Gomis*” (RIP 1606); “*Lo mas Gomis*” (FP 1692); “*Mansi Gomis*” (FN 1710); “*mas Gomis*” (LV 1726); “*Mas Gomis*” (LLEV 1731); “*mas Gomis*” (LA 1735); “*Mas Gomis*” (CB 1770); “*el Gomis*” (LB 1788); “*el Gomis*” (LA 1811); “*Manso Gomis*” (AM 1862); “*Gomis*” (NOM 1863); “*Gomis*” (PAD 1884); “*Gomis*” (PAD 1930); “*El Gomits*” (GR 1956); “Antonio Vilaró Quer habitante del *Manso Gomits*” (LB 1962); “*Manso Gomis*” (DFF 1963)

El nom de la casa es relaciona amb el llinatge dels seus propietaris, un llinatge àmpliament a Osor des del segle XIII i fins a la primera meitat del XIX, incloent-hi *Anthוניus Gomir* ((PLO 1473) i *Miquel Gomir* (FOG 1553) com a caps de casa.

Gràficament, podem observar com el nom va evolucionant a partir d’unes formes més arcaïques a l’actual *Gomis*, reforçat oralment a *Gòmits*, sense genèric, precedit únicament de l’article. D’aquesta manera, amb l’escriptura del topònim i el llinatge, podem veure l’evolució des de *Godamir*, al segle XIII, *Guamir* al XIV i *Gomis* a partir del XVII alternant-se amb l’oral *Gòmits*. Etimològicament, doncs, es tracta d’un topònim d’origen antroponímic, del llinatge *Gomis* que, de fet, fins a les acaballes del segle XVIII era el dels propietaris: *Guillelmus Godamir* a 1234, *Pere Guamir* a 1316,

Antoni Gomir a 1473, *Miquel Gomir* a 1553, *Bertomeu Gomir* a 1692, *Esteve Gomis i Serra* a 1731⁴⁴⁶, *Mariano Romagueras i Juanhuix* a 1770 i *Mariana Romagueras* a 1785.

Alcover i Moll (AlcM, 6, 335) indiquen que *Gomis* és una adaptació del llinatge castellà Gómez, fet en el qual es reafirma posteriorment Moll (ELC:304) quan escriu “Del cognom castellà Gómez, derivat del nom de baptisme Gome”. En aquest cas, atesa la documentació recollida, creiem que el topònim procedeix d’una forma antropònica germànica amb la terminació *-mir* que, segons Aebischer (1928:34) són noms que representen la influència germànica primitiva a Catalunya,⁴⁴⁷ és a dir, que l’actual Gomis o Gòmits provindria d’un nom germànic *Guadamirus* –documentat del segle X, de 917, segons Aebischer– que evolucionà a *Godamir* –com recollim al segle XIII, *Guillelmus Godamir*–, forma que ja recullen com a germànica Moreu-Rey (1991:23) i Coromines (OnCat, IV, 330) i que segons Balari provenia del nom personal germànic *Wadamir*, d’aquí evolucionà a *Guamir*, posteriorment a *Gomir* –amb monoftongació– i més endavant, potser sí per influència de Gómez, com en Peris o Llopis de Pérez o López, a *Gomis*.

Gomis, partida de terra el [əʔ'gomits]

Notable partida de terra situada a l’entorn del mas homònim que n’origina el nom, entre les propietats del Ripoll i els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm vers Sant Miquel de Solterra.

“Fexia terra ad *locus vocatum Guamyr*” (CAP 1446); “*Partida Manso Gomis*” (FN 1710); “*Partida Manso Gomis* de Mariana Romagueras Afronta L. Mas Bayé, M. Mas Rivadevall, P. Masos Borrell y Solé en terme de Sant Hilari y T. Mas Ripoll” (CAD 1785); “Tota aquella *heretat vulgarment dita Mas Gomis*” (LLEV 1792); “*Partida Gomis*” (HIP 1850); “*Finca Gomis. Castaño*” (DFE 1939); “*Partida Manso Gomis* de José Riera Sitjá de Anglés” (AM 1944); “*Pago o paraje el Gomis* entre el M. Solterra i El Ripoll” (CAD 1960) –indica que inclou seixanta-set peces de terra, cinc camins i una bassa a més del mas el Gomis–; “*Finca El Gomis. Castaños y encinas*” (DFE 1963)

V. *Gomis, mas el*

Gomis, quintà del [əʔ kiŋ'taðəʔ'gomits]

Possessió de terra situada davant del mas que li dona nom.

“lo rech de regar *lo quintá den Gomis*” (LLEV 1731)

Evidentment, el nom de l’indret s’origina en el del mas. V. *Gomis, mas el*

Gomis, sot del [əl'sodd əʔ'gomits]

⁴⁴⁶ A 1710 llegim: “Stephanus Serra al Gomis dominus utili mansi Gomis” (FN 1710), és a dir, que el llinatge pot aparèixer en primer o segon lloc, cosa que demostra que encara aquí l’ús de dos llinatges units amb la conjunció copulativa *i* es produeix per la voluntat de mantenir la pervivència del llinatge de la pubilla propietària del mas.

⁴⁴⁷ Literalment: “les noms en *-mir* représenteraient l’élément germanique primitif en Catalogne”

Nom que esporàdicament rep la riera de la Noguerola o de les Ribes en el seu pas prop del mas el Gomis; de fet, un informant ens va explicar que “el sot del Gòmits, sota la Riba d’Amunt, és el sot de la Riba”.

“*Riera Noguerola o del Gomis*” (HIP 1850)

És evident, doncs, que és un altre nom de la Noguerola originat en el nom del mas. V. *Gomis, mas el*

Gonfau, llocdit

Indret situat entre els masos la Coma i el Carbonell, a l’antic veïnat de Querosell, possiblement vers el que avui hem oït anomenar com a pla Brufau.

“*Loco voccato sa goffau*” (NOT 1285); “*mas Carbonell de Gofau*” (FM 1563); “*Pessa de terra en lo lloch anomenat Gonfau*” (FM 1731); “*una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Gonfau (...)* Afronta asolixent en honor llur y part en honor den Carbonell” (LLEV 1731); “*Pessa de terra territori dit Gonfau*” (LLEV 1792)

Donat que documentem el llinatge Gomfau i Gomfaus als segles XIII i XIV,⁴⁴⁸ possiblement es tracta d’un topònim d’origen antropònimic que podria originar-se en un nom propi personal germànic format amb l’arrel *wulfa-* (OnCat, IV, 364) que Alcover i Moll concreten en *Gundovald* (AlcM, 6, 337 i ELC:110)

Gonfau, peça de terra

“*Petiam terra boschosa voccatam Goffau*” (CAP 1446), “*un tros de Aulet anomenat Gonfau*” (RFM 1568); “*Una pessa de terra hanomenada Gonfau*” (FM 1731); “*Pessa de terra nomenada vulgarment Gonfau*” (LLEV 1792)

Peça de terra que devia situar-se en el llocdit homònim del qual en pren el nom metonímicament. V. *Gonfau, llocdit*

Gonfau, pla

Per la seva situació, vers els masos la Coma i el Carbonell, cap al llocdit homònim, creiem que aquest és el terme amb el qual era conegut el que actualment hem recollit com a *pla Brufau*, de fet, el canvi de *G-* per *B-* inicial ja es detecta en un document del segle XVI.

“*Pla Gufau*” (IFM 1568), “*Pla Bufau*” (IFM 1568)

Aleshores, creiem que aquest topònim prové del llocdit homònim provinent d’un nom propi d’origen germànic i la forma *Brufau* actual seria una alteració del mot deguda, possiblement, a la pèrdua de sentit del mot inicial i potser per influència de *brufar* o *bufar*. V. *Gonfau, llocdit*

Gorg, bosc del

Creiem que es tracta d’una peça boscosa situada possiblement en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, no massa lluny del Ter.

⁴⁴⁸ Per exemple, *Pere Gofau de Angelats* (RIP 1242) o *Guillem guemfau* (RIP 1385)

“*As bosch del gor*” (CAP 1562)

El topònim, probablement, es formà a partir d’algun gorg del riu Ter situat prop del bosc, per tant, del terme comú *gorg* ‘Clot pregon en el llit d’un corrent d’aigua, on aquesta s’entolla o alenteix el seu curs’ (IEC:963), del llatí vulgar *gǔrgu* provinent del clàssic *gǔrges*, *-itis* amb el mateix significat (DEM:218).

Gorg, camp del

Peça de terra que semblaria situada entre els masos el Ripoll i Arrancada, no massa lluny de la riera de la Noguerola.

“*Campum vocatam camp Gorg*” (CAP 1446)

Atesa la proximitat a la Noguerola, creiem que el nom de la peça de terra s’originà en la proximitat d’un gorg de la indicada riera, per tant del nom comú provinent del llatí vulgar *gǔrgu* del llatí clàssic *gǔrges*, *-itis* (DEM:218).

Gorg de l’Olla, font del

Antiga font que devia localitzar-se prop de la riera d’Osor, vers el gorg que n’origina el nom.

“*Fonte vocata al Gorch sa Olla*” (CAP 1699)

Només cal esmentar la presència gràfica de l’article salat enllaçant els dos noms que formen el topònim compost. V. *Olla, gorg de l’*

Gorg de l’Olla, torrent del

Torrent que s’uneix a la riera d’Osor per la banda nord-oest, prop del gorg que n’origina el nom i que prové de la zona de la Corbera.

“*Torrente vocato del Gorch Çaolla*” (CAPSOLT 1560); “*Torrente vocato de gorchs ça olla*” (CAP 1562); “*Torrente vocato del Gorch sa holla*” (CAP 1622); “*torrente vocato al gorch sa olla*” (CAP 1699).

Gràficament, cal esmentar la presència de l’article salat com a nexa d’unió entre els dos noms que formen el topònim compost, la terminació arcaica *-ch* representant el so velar fricatiu sord a *gorg* i la ultracorrecció de 1622 afegint una *h-* inicial a *Olla*. V. *Olla, gorg de l’*

Gorg Negre, torrent

Situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del límit municipal amb Sant Martí Sacalm, desconeixem, però, a quin curs d’aigua es podria referir.

“*Torrente vocato gorg negre*” (CAP 1562)

El topònim creiem que es podria haver originat en el fet que en aquest torrent devia haver-hi algun gorg de força profunditat que devia donar sensació de negror. Es tractaria, per tant, d’un topònim compost format per un nom i un adjectiu descriptiu referit al color.

Gorgs, “cascada” dels

Salt d'aigua situat a la riera d'Osor i esmentat per Botet i Sisó a la *Geografia general de Catalunya, província de Girona*. Sense haver-lo documentat oralment ni per escrit, creiem que es refereix al gorg de la Plana o de les Terrades on hi ha un salt d'aigua seguit de diverses gorgues. Per tant, es tractaria d'un plural del nom comú *gorg*.

Gorgues, torrent de les

“*Torrent de las Gorgas*” (LA 1882)

Curs d'aigua que devia caracteritzar-se per la presència de diverses gorgues, forma actualment més arrelada oralment que no pas gorg, del qual és sinònim, per referir-se a tolls d'aigua enmig d'una riera o torrent. Prové, per tant, del nom comú femení plural provinent del llatí tardà *gūr̄ga* originat en el llatí clàssic *gurgēs*, *-itis* (DEM:218).

Gran, aulet

Es tractava d'una tros de terra boscosa situada prop del mas can Bosc.

“*Lloch lo Aulet gran*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra boscosa de alsinas y arbosos nomenada Lo Aulet Gran*” (LLEV 1792)

V. *Aulet Gran, peça de terra l'*

Gran, avellaneda [ləβəλə'neðə'gran]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a una zona boscosa propera al mas can Cercenedes d'Osor en la qual, al costat de castanyers i algunes alzines, hi predominen les avellanoses bordes.

El nom de lloc s'origina en un adjectiu descriptiu *gran*, del llatí *grande*, ‘de dimensions considerables’, en comparació amb altres espais.

Gran, camp [ət'kam'gran]

Són diverses les peces de terra que hem recollit amb aquest nom perquè és freqüent que siguin les dimensions, la grandària, allò que pugui servir per diferenciar un tros de terra d'un altre, i el major, lògicament, és el que s'anomena *gran*. Així hem recollit, per exemple el camp Gran de Can Bosc, el camp Gran de la Casa Nova de Colobrans o el camp Gran del Molí d'en Serra.

“*Lo Camp del Pont (...)* Afronta asolixent en altre honor llur anomenat *Camp gran* mediant camí qui va de Ozor a nostra Señora del Coll” (LLEV 1731) –situat prop de la riera d'Osor–; “*una pessa de terra situada en dit Terme de Ozor en lo lloch anomenat Camp gran de Sá Ylla*” (LLEV 1731) –entre el Molí, al carrer de França, i can Badia–

Gran, carrer de la Plaça V. *Plaça Gran, carrer de la*

Gran, feixa

Nom d'una part de la partida de la Mata, prop del mas homònim, sobre el poble d'Osor en direcció nord. Es tractava d'una sola peça de terra d'una certa extensió que se

l'anomenava de forma composta per diferenciar-la d'altres que tenen com a part del seu nom el substantiu *Feixa*, en aquest cas s'acompanya de l'adjectiu *Gran* per indicar amplitud en comparació amb d'altres de menors.

“*Feixa Gran* de Luis Obiols” (AM 1944); “finca *Feixa Gran*” (AM 1953)

Gran, font del Prat V. *Prat Gran, font del*

Gran, gorga del Prat V. *Prat Gran, gorga del*

Gran, partida de terra el Prat V. *Prat Gran, partida de terra el*

Gran, perxada-baga [ləpər'ʃaðə'ɣran]

Zona boscosa de castanyers situada prop del Clascar en direcció nord, vers Susqueda on pertany parroquialment.

“Baga anomenada la *Baga Gran* que es de pertinències mon Mas Prat, parroquia de Susqueda” (FN 1818)

Es tracta d'una forma toponímica formada a partir d'un adjectiu indicant mesura o extensió, d'una notable grandària comparada amb d'altres perxades o bagues properes; per tant, prové del llatí *grande* amb el mateix significat.

Gran, plaça

Nom esporàdic que ha rebut la Plaça, als actuals carrers Major i Catalunya, per les seves dimensions en comparació amb les altres places del poble.

“Carrer de la *Plaça Gran* a la Plaça Vella” (FN 1800); “la *plassa Gran* de la mateixa Vila” (FNA1809)

Es tracta d'un topònim urbà originat en les dimensions de l'espai, destacables per contrast amb d'altres places, del llatí *grande*, amb el mateix significat.

Gran, prat [əl'prad'gran]

Zona planera situada sobre la riera d'Osor, vers can Gravat i que ha donat nom a una gorga.

“*El Prat Gran*. Alisos” (DFE 1963)

Es tracta d'un indret avui erm però que havia estat una peça de terra i, possiblement, de pastura. El nom prové de les seves notables dimensions.

Gran, rec [əl'reg'gran]

Rec d'aigua que provinent del sot de la Torrenera servia per omplir la bassa del Soleric des de la qual s'obtenia el líquid que arribava a les diverses cases abans de la urbanització de la zona i de la construcció d'un nou dipòsit. També servia per fer arribar aigua per regar els camps de conreu que aleshores hi havia.

El topònim, doncs, és un adjectiu que s'usava en contrast per la llargada d'aquest rec en comparació amb d'altres allà existents que s'usaven per fer arribar l'aigua a altres espais de conreu propers.

Gran, serra [lə'serə'ɣran]

Forma simple, bastant freqüent a nivell oral, que es refereix a la serra Gran de les Berbolades.

“Mojón nº15 Colocado en el punto llamado Plá de S. Ysidro en la heredad del manso Soler a 255 m. dirección E. O. siguiendo el declive de *la Serragran*” (OSHS 1889)

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada entre el genèric i l'específic. V. *Gran de les Berbolades, serra*

Gran, sot [əl'sod'gran]

Curs d'aigua situat a Santa Creu d'Horta, vers el mas la Fàbrica del Sobirà, i que és la deu principal del torrent de Gironella o de la Grevolosa. És d'aquest darrer fet i de l'existència a la mateixa zona de molts altres sots menors, que sorgeix el nom del lloc, de l'adjectiu *gran* antònim de *petit*, del llatí *grande* amb el mateix significat.

Gran de Baix, feixa de terra

Antiga feixa de conreu situada a la banda de sota de la Mata en direcció sud.

“Aquella feixa de terra de regadiu dita vulgarment la *feixa Gran de Baix* afronta en part del quinta de dita ma casa y terras vulgarment dita la Mata” (FN 1851); “Pessa *la Feixa Gran de Baix*” (HIP 1855); “*Feixa gran de Baix*” (AM 1947); “*Fexa gran de Baix*” (AM 1953)

Topònim compost que només pot prendre sentit a partir d'una inferior altitud en relació amb d'altres feixes de terra i de major mesura en funció de les que devia tenir al costat o a prop.

Gran de Can Badia, camp [əf'kam'graɲdə'kambə'diə]

Es tracta d'una important peça de terra que es troba entre can Badia i can Gravat, sota l'actual carretera del Coll, és a dir, que es localitza prop de la casa.

“*Camp gran de cal Vadia*” (LA 1868)

Destaca el fet que es refereixi a una propietat d'una certa mesura, d'aquí l'adverbi *gran* que, a més, el diferencia d'altres propietats menors de la mateixa casa, com indica la contracció *cal* tot i que actualment se l'anomena *Camp gran de can Badia*. V. *Badia, mas can*

Gran de Can Bosc, camp [əf'kam'graɲdə'kam'bosk]

Peça de terra de major extensió de les de la partida de can Bosc i que es troba sota mateix de la casa. El nom, doncs, prové de l'adjectiu que es complementa a voltes amb el nom del mas per diferenciar-se d'altres camps amb el mateix nom.

Gran de Dalt, feixa

Peça de terra afeixada situada a la partida de la Mata, sobre el mas del mateix nom.

“Pessa la *Feixa Gran de dalt* de la casa del mas Mata” (HIP 1855); “pessa la *Feixa Gran de dalt*” (HIP 1858); “*Feixa Gran de Dalt* de Luis Obiols” (AM 1947)

Es tracta d'un topònim compost de l'adjectiu *Gran*, per assenyalar-ne les dimensions i la locució prepositiva *de Dalt* per indicar la situació sobre el mas la Mata i en contrast amb la Feixa Gran de Baix.

Gran de la Figuera, feixa [lə'fe]ə'ɣɾaŋdələfi'ɣerə]

Nom d'una peça de terra en forma de terrassa situada al quintà de les Romegueres, al nord d'Osor.

Es tracta d'un topònim compost format per l'adjectiu *Gran* indicant la seva grandària en relació amb d'altres feixes de terra, del llatí *grande* ‘de dimensions que destaquen’ (DEM:219) i el substantiu *Figuera* fent referència al nom de l'arbre que és present al tros de terra i que, a més, produeix bastant fruit, del llatí *ficaria*, derivat de *ficus* ‘figa’.

Gran de la Maduixa, feixa de terra

Nom que devia rebre alguna de les moltes feixes de terra que formaven part de la partida de la Maduixa en contrast amb d'altres de menor grandària.

“*La feixa gran de la Maduixa*” (AM 1947)

Es tracta d'un topònim compost format per l'adjectiu *gran* mostrant amplitud i en contrast amb feixes menors, i *Maduixa* indicant la partida de terra en la qual es localitzava. V. *Maduixa, partida de terra la*

Gran de les Berbolades, serra [lə'serə'ɣɾan(dələzβərβu'laðəs)]

Es tracta de l'indret en el qual s'estableix el límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Maria de Mansolí, la serra que descén des de Sant Miquel de Solterra fins a la riera d'Osor. Apareix recollit cartogràficament com a *serra Gran* (MAP 3) i al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *serra Gran*.

“En lo serrat fins a la *serra de las barboladas* a ponent ab la *serra de las Barboladas* y part ab los honors den Sarsanedas” (RIP 1427); “la *Serra dita la Serragrán de las Barboladas del Soler*” (LLEV 1731); “Empieza la linea divisoria en el arranque de la *Serra Gran de las Borboladas* en la riera Major” (DEL 1885); “en la heredad del manso Soler (...) descendiendo siempre por la *Serragran*” (OSHS 1890); “la *cordillera de la Serragran*” (OSHS 1890); “la *Serra major de las barboladas*” (RIP s.d.)

Topònim compost amb l'adjectiu *gran* per especificar a quin orònim es refereix a la notable extensió de la serra, per diferenciar-lo d'altres serres menors, ja que es tracta d'un espai molt accidentat i *Berbolades* en referència al llocdit i al mas homònims. V. *Berbolades, mas les*.

Gran de l'Espinau, pi [əl'pi'ɣɾaŋdələspi'naw]

Pi de grans dimensions de l'espècie *pinus nigra* situat prop del mas l'Espinau, a la partida de terra de Ca n'Iglésies –raó per la qual també se'l coneix com a pi de Ca n'Iglésies-. L'adjectiu *gran* s'hi inclou perquè destaca en comparació amb la resta de pins i d'arbres d'altres espècies que es poden observar en aquell espai.

Gran de l'Illa, camp

Zona de conreu que es localitzava a Santa Creu d'Horta, possiblement vers el llocdit l'Illa.

“*Camp gran de sa Ylla*” (LLEV 1731); “*Camp gran de La Ylla*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format per l'adjectiu *gran* mostrant una notable extensió del tros de terra de conreu, del llatí *grande* ‘de dimensions que destaquen’ (DEM:219) i *l' Illa* que correspondria a la partida de terra en la qual es localitzava. V, *Illa, llocdit l'*

Gran del Molí d'en Serra, camp [ət'kam'graŋdəlmɯ'liðən'serə]

Nom de la peça de terra de major extensió de les de propietat del Molí d'en Serra, situada entre l'esmentat molí i el mas el Maroi. El topònim, doncs, prové de l'adjectiu que es complementa sovint amb el nom del molí al qual pertanyia amb la finalitat de diferenciar-se d'altres peces de terra homònimes.

Grau, cal [ˈkaɫ'graw]

Antic nom d'una casa i malnom de persona. Desconeixem si coincidia amb l'actual ca la Graua al carrer del Verger.

“*Anjaleta (a) Grau*” (LLC 1936); “*Cal Grau*” (AM 1947)

El nom creiem que s'origina en el llinatge homònim documentat a Osor de forma esporàdica al segle XIV a la zona de Santa Creu d'Horta i amb més freqüència del segle XVIII fins a la segona meitat del XIX.

Graua, ca la [ˈkala'ɣrawa]

Nom d'una casa situada al carrer del Verger. Podria tractar-se d'una feminització de cal Grau i, per tant, d'un nom de casa originat en el llinatge.

Gravat, cal [ˈkaɫgrə'βət]

Nom pretèrit, tot i que recordat per un informant, d'una casa situada al carrer de França que es coneix com a ca la Carmeta.

L'origen del topònim es troba en el fet que el seu propietari havia residit al mas del mateix nom, can Gravat. De fet, el malnom individual *en Gravat* és encara una forma present en el llenguatge col·loquial per referir-se als habitants del mas.

Gravat, can [ˈkaŋgrə'βat-gər'βat]

Mas encara habitat a l'actualitat i que es localitza al costat mateix de la carretera del Coll, del camí Ral, sota el Soleric, força a prop del carrer dels Països Catalans. Creiem que es tracta d'una casa que data del segle XIX ja que amb anterioritat, el terme

només apareixia com a un lloc d'anomenada, partida de terra o peça de terra. Per tant, hem de considerar que el mas va prendre el nom de lloc en el qual es va construir. Pladelasala (1960:372) solament l'esmenta com a un mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor. Per la seva banda, Navarro Colás (1964:94) recull el mas amb una grafia incorrecta, com a *manso Can Gabat*, i assenyala que es tracta d'un nom d'origen desconegut. Apareix localitzat en algunes obres cartogràfiques, "*can Garvat*" (MAP 1), "*Casa Grabat*" (MAP 2), "*can Gravat*" (MAP 4).

"Tierras y la *casa del Gravat*" (AM 1862); "*cal Grabat*" (LLC 1929e); "*can Grabat*" (GR 1956); "*Can Gravat*" (CAD 1960)

Gràficament, només cal assenyalar la metàtesi que es produeix a *Garvat* i que, de fet, respon també a alguns casos de pronúncia popular. V. *Gravat, partida de terra el*

Gravat, castanyeda-baga del

Peça de terra boscosa de castanyers que es devia localitzar a la partida del mateix nom que és l'element que generaria el topònim.

"Lloc la *Casteñeda del Gravat*" (ESC 1776); "Una pessa de terra vuy dita *Castanyeda del Gravat*" (LLEV 1792); "Pessa de terra de castanyer y altres arbres fruyters lloch anomenat *La Castanyeda del Gravat*" (LLEV 1792); "Pessa *baga del Gravat*" (AM 1862)

V. *Gravat, partida de terra el*

Gravat, partida de terra el [ˈkanɡrəˈβat]

Situada vers la riera de la Noguerola, limitant amb les propietats de can Casamitjana, es diferencia de l'actual vers el mas del mateix nom, perquè apareix a la documentació gairebé sempre sense article o contracció, tot i que no sempre és possible de diferenciar-les.

"*loco vocato Grauat*" (CAP 1446); "una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat *Gravat*; Afronta (...) a tremuntana part en honor de dit Fontdeborrell" (LLEV 1731); "Possessió de terra en lo *territori anomenat Gravat*" (LLEV 1792); "Dos pessas de terra anomenadas la Baga den Casamitjana sitas en lo *territori dit Gravat*" (FN 1819); "*Pago o paraje C. Grabat*" (CAD 1960)⁴⁴⁹ –indica que inclou vuitanta-dues peces de terra de vint-i-sis propietaris diferents i quatre camins-

Semblaria tractar-se d'una partida de terra boscosa, sobretot de castanyer, amb un nom que etimològicament s'originaria en el participi del verb *gravar* en el sentit de 'terreny sotmès a una càrrega, deute o obligació' (DECat, IV, 652). Per contrastar amb l'actual partida de terra homònima. V. *Can Gravat, partida de terra de*

Gravat, partida de terra de Can V. *Can Gravat, partida de terra de*

Gravat, serra del

⁴⁴⁹ Diferencia clarament el Pago o paraje C. Grabat del Pago o paraje Pieza Gravat que és a l'actual can Gravat.

“Fexam terra in dicta parrochia ad locum vocatam grauau (...) Affrontatur (...) ab occidente in *serra vocata dez grauau*” (CAP 1446)

Serra de situació imprecisa tot i que semblaria vers la riera de la Noguerola i el mas el Gelats; si fos així, aquest topònim es relacionaria amb la partida de terra homònima. V. *Gravat, partida de terra el*

Greval, el

Terme toponímic que apareix a l'Acta de Consagració de Sant Vicenç de Susqueda datat a l'onze de desembre de 1068⁴⁵⁰ i que, per tant, se situa en els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i de Susqueda: “et exiit ad collum de Serrabella qui est *iuxta Greual*” (SUS 1068). Pladelasala (1960:369), partint de la mateixa font esmenta el “coll de Serra vella que és prop *del Greval*” i el situa just a sota, en direcció sud, del mas el Cerver. Atès que vers aquesta zona hi documentem el bosc de Grèvol i la castanyeda del Grèvol, creiem que es tractaria, possiblement, d'un fitotopònim col·lectiu arcaic no recollit per Maria-Reina Bastardas (1994:246), en la línia de *figueral*, documentat ja en la crònica de Jaume I segons l'esmentada estudiosa, o de *tarongeral*.

Greval, mas el

Mas només esmentat per Pladelasala (1960:371) que data del segle XI, sense indicar-ne la font documental, el localitza a la parròquia de Santa Maria del Coll i comenta que podria tractar-se d'un precedent del Cerver: “*El Cerver*. (El Greval ?, s.XI; s. XIV)”. Devia trobar-se al llocdit homònim situat en els límits parroquials amb Sant Vicenç de Susqueda. V. *Greval, llocdit*

Grèvol, bosc de

Bosc situat en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, vers els masos el Cerver, el Colobrans i Puigbell, al NNO d'Osor.

“*Boscho greuol*” (NOT 1334); “*Boscho de Grevol*” (CAP 1560); “*loco vocato sa Grevol*” (CAPb 1560); “*Boscho vocato de Greuol*” (CAP 1562); “*boscho vocato de Greuol*” (CAP 1622)

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre *grèvol*, del llatí *acrifulum* (DE:471), un arbre abundant en aquesta zona i que, possiblement, té sentit col·lectiu en la línia que assenyala Maria-Reina Bastardas (1994:17) referint-se a l'ús del nom simple com a col·lectiu i que Danés (1986:6) explicitava en referència al terme que ens ocupa afirmant que “El Grèvol indica presència col·lectiva d'arbres”.

Tot i que no guarda cap relació amb el topònim, cal dir que documentem l'existència del llinatge homònim a Osor durant bona part del segle XIX.

Grèvol, castanyeda del

“*Castanede loco vocato sa Grevol*”, afronta mansi Caslario et Cerverio, mansi Podio Pulcro” (CAP 1342); “*Castanyeda vocata la Grevol* afronta oriente en Clascar, meridie

⁴⁵⁰ Segons PLADEVALL, A. (1991): *Catalunya romànica*, v.5, p.315, es troba en un pergami molt mutilat al principi de l'Arxiu Capitular de Vic, calaix 6, document 1969.

en Server, occidente et circio cum honoribus den Colobrann qui fuerunt mansi Puigbell” (CAP 1699); “petiam terra voccatam la *Castanyeda del Grevol*” (de 1737 a CAP 1622)

Peça de terra boscosa de castanyer que devia ser una part del bosc homònim. V. *Grèvol, bosc del*

Grèvol, font del [lə'fɔndət'grɛβul]

Recollit de forma oral, aquest topònim es refereix a una font situada entre el cim de Sant Gregori i el mas can Serra de Toronell, al NNE d'Osor, prop dels límits municipals amb la Cellera de Ter.

El nom de l'hidrònim prové del fet que a l'indret on es localitza encara s'hi pot observar un notable exemplar de l'arbre, per tant, un fitotopònim provinent de grèvol, del llatí *acrifulum* (DE:471) sense sentit col·lectiu en aquest cas.

Grèvol, sot del

Hidrònim situat vers els masos la Coma i el Carbonell, límit de l'antic mas Roca, al veïnat de Querosell, a l'oest d'Osor, molt a prop del límit municipal amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

“*Sot des Grevoll*” (PFM 1343); “*sot des greuol*” (FM 1563); “cami que va de casa den Boschá al mas Claver com diu lo torrent fins al *sot del Grevol* conforma diu l'aygua de la font d'allá baix” (FM 1614)

Gràficament, cal assenyalar la forma palatalitzada del segle XIV així com la pervivència de l'article salat arcaic precedint el nom propi fins al segle XVI.

Creiem que el topònim s'origina en el nom de l'arbre que, possiblement, devia tenir sentit col·lectiu com ja hem comentat arran d'altres fitotopònims homònims.

Grevolosa, baga de la [lə'βaγəðələγrəβu'lozə]

Zona boscosa de castanyer inclosa a la partida del mateix nom situada al sud del mas.

Grevolosa, camí de la [kə'miðələγrəβu'lozə]

Camí que en direcció est ve d'Osor i arriba al mas la Grevolosa, ara bé, pot ser el que discorre per l'actual carretera d'Anglès o bé el que es dirigeix al Caulí, el Simon, la Casa Nova de Mas Coll, can Pelleringa, el Baier i el Brau.

“*Camí missader que va de dita vila de Osor a la Gravalosa*” (FNA 1801)

V. *Grevolosa, mas la*

Grevolosa, casa d'en

“*La casa y terra den Gravalosa alias Barraca*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'una altra manera de designar la Barraca d'en Baier ja que era de propietat de Jaume Baier i Crosa però havia tingut com a masover un portador amb el

cognom *Grevolosa*, llinatge que originaria aquesta forma i que, de fet, també hem documentat en un altre indret com ara la partida Barraca den Gravalosa (CADT 1785). 0V. *Barraca d'en Grevolosa, partida de terra*

Grevolosa, font de la [lə'foŋdələɾəβu'lozə]

Font recordada però a l'actualitat perduda que es localitzava prop del mas que n'originava el nom en direcció a la riera de la Gironella. V. *Grevolosa, mas la*

Grevolosa, mas la [ləɾəβu'lozə]

Notable mas encara existent tot i que en procés d'anorreament, situat a l'est de la població d'Osor, a tocar de la riera de Gironella o de la Grevolosa, al sud de les Mines d'Osor. Antigament, havia disposat d'una capella particular dedicada a Nostra Senyora del Roser que apareix esmentada per Botet i Sisó a la *Geografia general de Catalunya, província de Girona* i per Monsalvatge en el seu *Nomenclàtor*.⁴⁵¹ Pladelasala (1960:374) l'esmenta com a mas de la parròquia d'Osor i el data del segle XIV amb la forma *Grabolosa*; contràriament, no apareix com a mas entre 1316 i 1318 als treballs de Pladevall (1963 i 1980) a partir del manual parroquial d'aquest període. Per la nostra banda, podem aportar que almenys en el segle XVIII eren dos masos homònims, el Grevolosa de Ça i el Grevolosa d'Allà (LLEV 1792). Es tracta del nom d'un mas que apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *la Grevolosa* i situat a diversos mapes: *Mas C. Grabalosa* (MAP 1), *Can Gravalosa* (MAP 2), *La Grevolosa* (MAP 3), *La Gravalosa* (MAP 4) o *La Grabalosa* (MAP 6).

“*Mansi Graualosa*” (NOT 1285); “*Mas Grabalosa d'Osor*” (FI 1331); “*Arnau de greuelosa*” (NOT 1334); “*Pery sa Graualosa*” (CAP 1446); “*Mas Gravalosa de Osor*” (FI 1543); “*Josephus Gravalosa dominus utilis mansi Grevalosa*” (CAP 1699); “*Manso Grabolosa*” (LA 1715); “*Mas Gravalosa*” (LLEV 1731); “*la Gravalosa*” (LB 1760); “*mas Gravalosa*” (FP 1767); “*Manso Grabulosa*” (ESC 1769); “*mas Gravalosa*” (FN 1801); “*lo mas Gravalosa*” (FNA 1806); “*la Gravalosa*” (LB 1806); “*mas Gravalosa*” (LA 1811); “*manso Grabalosa*” (HIP 1859); “*Gravalosa*” (NOM 1863); “*la capella de la Grabalosa*” (LV 1877); “*Grabalosa*” (PAD 1880); “*Grabalosa*” (PAD 1930); “*Gravalosa*” (DFE 1939); “*la Grabolosa*” (GR 1956), “*la Grabolosa*” (CAD 1960); “*La Grabalosa*” (DFE 1963)

Gràficament, el topònim apareix de diverses maneres a causa de les neutralitzacions vocàliques en posició àtona i a l'homofonia entre *b-v* a la nostra zona dialectal; així, podem observar *Grevolosa*, *Grabolosa*, *Gravalosa*, *Grabulosa*, *Grabalosa* i *Grevalosa*.

Etimològicament, no creiem que es tracti d'un fitotopònim sinó d'un nom de lloc d'origen antroponímic, coincidint amb el punt de vista expressat per Navarro Colás (1963:75) quan afirma que “Aunque el acebo abunda en algunas partes de la comarca, en el caso concreto de este manso de trata de una transmisión antroponímica”. No endebades, ja documentem al segle XIII un *Graualosa* (NOT 1285), molt possiblement relacionat amb el mas. De fet, des del segle XIII el llinatge arriba a Osor fins als nostres dies com a primer i segon cognoms de forma ininterrompuda,⁴⁵² incloent-hi diferents

⁴⁵¹ Literalment i respectivament: “Capella de Nostra Señora del Roser en lo mas Gravalosa” i “Ntra. Sra. Del Rosario de Osor. Capilla pública situada en el manso Grabolosa”.

⁴⁵² Segons el PAD 2002 amb sis freqüències, tres com a primer cognom i tres més com a segon amb la forma *Grabalosa*.

caps de casa, *Dalmau Gravalosa* (FOG 1497) i *Salvi Gravalosa* (FOG 1553), i diversos alcaldes del terme, *Josep Grevolosa* a 1793-1794, *Joan Grevolosa* a 1826 i *Jaume Bach Gravalosa* a 1832. Endemés, si resseguim el llinatge dels propietaris documentats del mas, podem adonar-nos que fins a 1862 –quan pertany a N.Muixac- coincideix amb el nom de la casa: *Graualosa* a 1285; *Arnau de Greuelosa* a 1334; *en Gravelose* a 1440; *Franciscus sa Graualosa* a 1446; *Dalmau Grevolosa* a 1497; *Salvi Grevolosa* a 1553; *Josep Grevolosa* a 1699; *Josep i Joan Grevolosa* a 1731; *Josep Grevolosa* a 1775; *Joan Grevolosa* a 1785 i *Joan Grevolosa* a 1805. El llinatge, segons Moll (ELC:235) té el significat de *grevoleda*, col·lectiu de *grèvol* i, tal i com recullen Alcover i Moll (AlcM, 6, 408) i Coromines (OnCat, IV, 653) són freqüents formes gràfiques com *Grabalosa*, *Grabulosa*, *Grevalosa* o *Gravalosa* que molt habitualment hem pogut observar en referència al nostre cas tant al topònim com al llinatge.

Grevolosa, partida de terra la [ləɣrəβu'lozə]

Partida situada vers el mas homònim que origina el topònim i que es troba entre els límits municipals amb Anglès a la banda est, pel sud s'endinsa en parròquia de Santa Creu d'Horta, pel vessant nord fins a la riera d'Osor i a l'oest fins a les propietats dels masos el Bosquet i el Triador.

“*Partida Mas Gravalosa* de Joseph Gravalosa. Afronta L. Mas Fanera y Mas Bellbehí, M. Mas Gironella y Mas Yglesias, P.Mas Busquet i T. Mas Pidevall” (CAD 1785); “*Terras del Mas Gravalosa*” (FN 1824); “*Finca La Grabulosa*. Límites O. Manso Pidevall. Castaños, alcornoques, fresnos, alisos y encinas” (DFF 1939); “*partida mansos Grabolosa*, Casas, Paré y Vena, de Ramón Esteba Colomer de Anglés” (AM 1944); “*Fincas mansos Grabolosa*, Casas, Paré y Vena” (AM 1947); “*Finca Manso La Grabulosa*” (DFF 1948); “*Pago o paraje La Grabolosa* entre La Selva y la Bena” (CAD 1960) –indica que inclou cinquanta-vuit peces de terra i sis camins a més del mas la Grevolosa-

V. *Grevolosa, mas la*

Grevolosa, serra de

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat las Selvas (...); afronta asolixent en honor llur que fou den Pidevall antes den Puigcauli y puja a la *Serra de Gravalosa*” (LLEV 1731)

Topònim que deu referir-se al grup de turons situats entre el Caulí i la Grevolosa que oscil·len entre els quatre-cents i cinc-cents metres d'altitud. V. *Grevolosa, mas la*

Grevolosa, torrent-riera de la [tu'reɲdələɣrəβu'lozə]

Aquesta és una altra forma força estesa que serveix per designar la riera de Gironella que neix prop del mas la Fàbrica del Sobirà, vers el Padró, i desguassa a la riera d'Osor a les Mines d'Osor dissortent en direcció nord-est. Només l'hem recollida oralment, en obres cartogràfiques i en textos excursionistes: “*torrent de la Gravalosa* o de Gironella” (MAP 1), “*Sot de la Grevolosa*” (MAP 3), “*T. De la Grabalosa*” (MAP 5), “*T. De la Gravalosa*” (MAP 6, 7), “la riera de Santa Creu d'Horta o la *Grabalosa*”

(CEC 1924), “el Torrent de Santa Creu d’Horta o de *la Gravalosa*” (Cardós),⁴⁵³ “*el torrente de la Grabalosa*” (Castells).

El militar Juli Serra (2002:131) en el seu viatge de 1890 ens mostra que la doble denominació té força història ja que quan s’hi refereix diu: “Importante el valle, regado por una riera que al nacer ya se encajona y se vuelve y se revuelve con los nombres de *riera de Gironella* primero y *riera de la Grabalosa* después, hasta afluir á la de Osor”.

És evident que el nom el pren del mas homònim que, no massa lluny de la desembocadura, s’hi troba. V. *Grevolosa, mas la*

Grevolosa d’Allà, mas

“Joseph Gravalosa y Joan Gravalosa son fill (...) señors utils y propietaris del Mas Gravalosa (...) Y que tenen en alou de sa Exa tot dit llur *Mas Gravalosa della*” (LLEV 1731); “Tot lo Mas Gravalosa dessà y *mas Gravalosa dallà* entre parroquias de Osor y Santa Creu” (LLEV 1792)

Mas dependent de la Grevolosa que devia situar-se entre aquest i la Grevolosa de Ça, en direcció sud vers Santa Creu d’Horta. Es tracta d’un topònim compost pel nom propi *Grevolosa*, provinent del llinatge i del mas al qual pertanyia, i la locució prepositiva *d’Allà*, indicant la situació en l’espai en comparació amb els altres masos del mateix nom.⁴⁵⁴ V. *Grevolosa, mas la*

Grevolosa de Ça, mas

“Las terras son en dita Parra de Ozor exceptant del *Mas Gravalosa dessà* que es a la part de mitgdia de dits Masos, que conté cinquanta vessanas del que no fá delma ni tasca” (LLEV 1731); “Tot lo *Mas Gravalosa dessà* y mas Gravalosa dallà entre parroquias de Osor y Santa Creu” (LLEV 1792)

Antiga casa no recordada que sembla que se situava al sud de l’actual mas la Grevolosa, possiblement prop del mas la Vena, ja en parròquia de Santa Creu d’Horta. Es tracta d’un topònim compost originat en la situació respecte de la Grevolosa d’Allà del qual n’era una propietat. V. *Grevolosa d’Allà, mas*

Grevolosa de la Torrentera, casa

“*Casa de la Gravalosa de la Torrentera*” (LB 1776)

Puix que se situava prop de la partida de la Torrentera i documentem un torrent de la Torrentera vers el mas el Bosquet, a Santa Creu d’Horta, creiem que no es fa referència a la partida de terra la Torrentera situada vers el Soleric i, per tant, possiblement, aquesta forma composta devia ser una altra manera d’esmentar el mas la Grevolosa de

⁴⁵³ Aquests dos autors, cometen un error de precisió toponímica ja que aquest torrent mai s’ha anomenat de Santa Creu d’Horta, nom que sí que ha rebut la riera de can Pelleringa o d’Horta, antigament de Ridemar. Possiblement li donen aquest nom pel fet que neix a la parròquia de Santa Creu d’Horta.

⁴⁵⁴ Cal dir que a cap dels estudis consultats s’hi havia insinuat la possibilitat de l’antiga existència de més d’un mas amb el mateix nom com sembla que així fou tot i que de la mateixa propietat: la Grevolosa, Grevolosa d’Allà i Grevolosa de Ça.

Ça o d'Allà. Si fos així, el primer element del topònim provindria del llinatge i el segon serviria per situar i diferenciar aquesta casa de les altres d'homònimes.

Grill, serra del

Antic topònim que es localitzava entre els masos la Coma i el Boscà, a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Serra vocata des griy*” (CAP 1342); “*Serra des Griy*” (PFM 1343); “*Serra vocata del gri*” (CAPSOLT 1560); “*la serra des grill*” (FM 1563); “*Serra voccata del Gri*” (CAP 1622); “*Serra vocata del Grill*” (CAP 1699)

Desconeixem si l'origen del topònim es troba realment en el nom de l'insecte ja que aparentment, al segle XIV trobaríem dues grafies ioditzades, fenomen fonètic que no es produeix en aquest mot.⁴⁵⁵ Una altra possibilitat consisteix en què es tractés d'un antropònim, el llinatge *Gri*, d'origen germànic que, segons Moll (ELC:105, 110) seria una variant reduïda de *Gari*, de *Wariu*, del radical *waran* ‘abrigar’, aleshores, el pas a *Grill*, del segle XVI, podria relacionar-se amb la pèrdua de sentit del mot inicial. Cal considerar-lo, tanmateix, vist això, que es tracta d'un topònim d'origen incert.

Gros, bosc

Zona boscosa que es localitzava entre els masos el Ripoll i el Rovir.

“A tremuntana en honor den Ripoll ab lo *bosch Gros*” (RIP 1606)

El topònim s'origina a partir de l'adjectiu sinònim de *gran*, del llatí *grössu*, -a ‘voluminós’ possiblement per contrast amb altres propietats boscoses menors.

Gros de la Molina, el roure [əl'rowrə'γrozðələmu'linə]

Altra forma d'esmentar el roure de ca n'Iglésies de l'espècie *quercus petraea*. Es tracta d'una forma composta formada per l'adjectiu *gros* pel fet de tractar-se d'un arbre de notables dimensions, i *de la Molina* ja que es localitza a la riera de Gironella prop del mas la Molina de Santa Creu d'Horta.

Guairesa, feixa de terra

Peça de terra afeixada, de propietat del mas la Coma que es trobava a l'antic veïnat de Querosell, prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm per la banda de coll de Querós, a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Aliam fexiem terre in dicta parrochya vocata gayresa. Afronta ab oryente in dicti mei mansi de Comba a merydie et ab occidente in dicti mansi oller et a circio in honore dicti mansi busquets*” (CAP 1446)

El topònim s'origina en el fet que aquesta feixa devia localitzar-se a la partida homònima. V. *Guairesa, llocdit*

Guairesa, llocdit

Indret situat a l'oest de l'espai treballat, entre la Coma i el coll de Querós, en els límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, antigament amb Sau.

⁴⁵⁵ De totes maneres a AlcM, 6, 408 s'indica que *gri* és una variant de *grill* en referència a l'insecte.

“Una feixa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Gaytesa* (...) Afronta asolixent en honor de dit Mas Coma; a mitg dia y ponent en altre honor llur y a tremuntana en honor del Mas Busquets en la Serra ahont es la divisio de termens de Sau y de Ozor” (LLEV 1731); “Pessa de terra en lo lloch anomenat *gaytesa*” (LLEV 1731); “Tot serra fins dalt a la *Guaytesa*” (FM 1750); “lo bestiar del mas Carbonell deu passar sempre per tot camí desde dita casa fins al Coll de Caros y de est Coll tot serra fins dalt la *Guaytesa*” (RFM 1750). És possible que el “*territori dit Gaixeras*” (LLEV 1792) sigui aquest mateix indret.

Es tracta d'un topònim difícil de grafiar ja que a 1446 apareix com a *Gayresa* i al XVIII com a *Gaytesa* o *Guaytesa*. Creiem que els escrivans del segle XVIII, davant l'opacitat del nom de lloc el degueren canviar potser per influència del verb *guaitar*, i així, podria significar ‘lloc elevat, de guaita’, de fet, segons alguns escrits sembla efectivament tractar-se d'un indret enlairat. Ara bé, desconeixem quina podria ser l'etimologia de *Gairesa*.

Guerau, mas

Antic mas, segons Pladevall (1963:286) situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, segons un document de 1731 afrontant en totes direccions amb el mas el Veguer, per tant, al SSE d'Osor. Elvis Mallorquí (2005:96) efectivament el situa a Santa Creu d'Horta i, sense cap altre comentari, el data d'inicis del segle XIV.

“*Mansi Guerau*” (NOT 1285); “*Mas Guerau* habitat per Pere Garau” (MAN 1316); “Una feixa de terra en que antiguament era construit lo *Mas Grau*, antiguament anomenat Fonoyet (...) afronta asolixent en honor del Mas Vaguer” (LLEV 1731); “Una feixa de terra en la qual era edificat lo *mas Garau*” (LLEV 1792)

Gràficament, apareix amb doble forma a la síl·laba inicial, *Gue-* *Ga-* deguda a la neutralització vocàlica en posició àtona; així mateix, a 1731 apareix amb síncope a *Grau*. Cal afegir encara que en un document de 1947 documentem en un text “*Cal Grau*, barrio Bayer-Cal Grau” (AM 1947), però sembla molt clar que en aquest cas es tracta d'una confusió per *Brau*, el mas més proper al Baier.

L'origen etimològic d'aquest topònim semblaria antroponímic, com aparentment mostra el referent de 1316 quan se'ns diu que hi resideix *Pere Garau*, concretament del llinatge originat en el nom propi germànic *Gairoald* (ELC:105 i AlcM, 6, 452)

Guilarasa Boscosa, peça de terra la

Peça de terra de situació incerta però en parròquia de Santa Maria de Mansolí i depenent parcialment del Priorat del Coll.

“La *pessa dita sa guilarasa boschosa* de Arnau y Cilia Riera” (CAP 1620)

Com ja esmentàrem, Bruguera (2004), es tracta d'un topònim compost format per un mot de sentit i origen incerts, que podria provenir d'un nom personal germànic com d'altres començats per *Guila-*, com ara Guilareny al Pallars, o bé tractar-se d'una forma no palatalitzada de *guilla*; el segon element és un adjectiu derivat femení de *bosc* amb el sufix *-osa* assenyalant que es tractava d'un tros de terra en el qual hi predominava el bosc.

Guilla, cauera de la [ləku'εrəðələ'γilə]

Altra forma de designar les roques Guilleres situades entre els masos el Sobirà i el Gelats.

“Perxada *Cauera de la Guilla*” (PSOB 2002)

Ens han comentat que el nom prové del fet que enmig d'aquelles roques s'hi forma com un cau on s'hi amaguen les guilles, es tracta, per tant, d'un zootopònim.

Guilla, collet de la [ku'λeddələ'γilə]

Topònim recollit oralment i que fa referència a un pas de muntanya situat sobre els Aigols, a la carretera que es dirigeix a Sant Gregori, entre l'esmentat mas i les Sepultures, a tocar del límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, al nord d'Osor.

Possiblement, es tracta d'un zootopònim relacionat amb l'animal encara present a la zona, un nom d'origen incert que probablement prové d'un antropònim gòtic femení *Wisilo*, a partir de l'evocació d'astúcia, com en el cas de *guineu* (DEM:223).

Guilleres, roques [ˈrokəzγi'λerəs]

Roques situades entre els masos el Sobirà i el Gelats també conegudes com la cauera de la Guilla en una zona boscosa de castanyers.

Es tracta d'un derivat plural de *guilla* amb el sufix *-era* amb el sentit de 'lloc amb presència de guilles'; de fet, és un indret en el qual és possible d'observar-hi guilles amagades. Cal afegir que, com esmenta Danés (1986:7), prop de Sant Miquel de Cladells, també s'hi localitza un topònim homònim tot i que en singular, *roca Guilleria*, cosa que demostra la important presència d'aquest animal a la zona que forma part, precisament, de la subcomarca natural de les Guilleries.

Guilleries, les (1) [ləzγilə'riəs]

Nom que rep un espai de terreny situat a uns cinc-cents metres d'Osor en direcció a Anglès, al costat mateix de la carretera, sobre la riera d'Osor. El nom de l'indret s'originà en el fet que hi havia hagut una empresa de torneria que tenia aquest nom i que, per extensió, va arribar a tot l'espai. Tot i que l'empresa ja no existeix, el seu nom encara perdura en aquella zona. El nom de l'empresa es va inspirar en el de la subcomarca natural.

Guilleries, les (2) [ləzγilə'riəs]

Nom que rep la subcomarca natural en la qual s'engloba la totalitat del territori que estem treballant.⁴⁵⁶ A cavall de la Selva i Osona, el nom apareix recollit en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004).

⁴⁵⁶ Per conèixer amb profunditat aspectes relacionats amb aquesta zona del territori (extensió, límits, història...) podeu consultar diverses obres com ara: SERRA, Juli (1891): *Las Guillerias*; CARRERAS i CANDI, Francesc (1911): *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*; PLADEVALL, Antoni (1958-1960): “Las Guilleries: síntesis histórica y evolución demográfica”, a *Ausa III*, p. 329-345; RAMS, Emili i TARRÉS, Josep (2001): *Les Guilleries* i (2002): *Un viatge per les Guilleries i el Montseny*; PLADEVALL, Antoni (1981): *Gran geografia comarcal de Catalunya, 1. Osona i el Ripollès*;

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *guilla* que indica espessor de vegetació, camí de guilles (TC:82) que és fruit de la denominació d'aquesta mena d'animal que en altres zones dialectals s'esmenta com a *guineu* o *rabosa*, és a dir, fruit de l'àrea dialectal en la qual ens situem, tal i com assenyala Joan Veny (1996:16). En aquest mateix sentit s'expressa Moreu-Rey (ENL:66) quan afirma que "El topònim *Les Guilleries* parteix d'un apel·latiu amb el significat primerenc de "lloc poblat de guineus o guilles", i, per extensió, de "rodals amb vegetació molt espessa, i, per tant, feréstecs", amagatalls de les bèsties salvatgines".

De totes maneres, cal fer algunes consideracions sobre aquest topònim. En primer lloc, que apareix indiferentment en singular o plural, *Guilleria* o *Guilleries*⁴⁵⁷ com es pot observar en diversos escrits del segle XIX, entre d'altres autors, del gran poeta de la Renaixença Jacint Verdaguer. Una segona consideració és que es tracta d'un nom de lloc relativament modern, segons Carreras Candi (1911: 8, 9), "en cas de volerli donar mes remot origen, no s'ha d'esperançar trobarlo usat en anys molt abans del segle XVIII", segons Rams i Tarrés (2001:10), "El nom de les Guilleries o Guilleria comença a aparèixer a la fi del segle XVIII. Al final del segle XIX aquest topònim ja estava plenament consolidat" i Pladevall (2003:58) explicita que "El nom amb aquesta segona forma l'hem vist escrit per primera vegada l'any 1778 en les queixes d'un bon rector de Sant Pere de Castanyadell (...) Els noms sota la doble forma de la Guilleria o les Guilleries, era ja prou popular entre 1865 i 1870", tot i que Rafael Ginebra (2003:64) afegeix que "A l'hora d'intentar documentar la denominació de "Guilleries" el principal inconvenient és que no fa referència a un concepte o delimitació històricament útil. No es correspon amb cap delimitació objectiva de caire polític, administratiu ni eclesiàstic (...) És per això que el lloc propi d'utilització del terme ha estat tan essencialment el científicotècnic i el literari, i és també per això que tot i que habitualment s'ha dit que el terme es degué fixar durant el segle XVIII o com a molt a final del XVII, aquest extrem resulta de mal documentar (...), i cal buscar-lo ja en elaboracions literàries del XVIII i especialment en el XIX; resta la incògnita de quan se'n consolidà l'ús comú que portà al posterior pas a la literatura".⁴⁵⁸ Una tercera i darrera consideració consisteix en que, com coincideixen a afirmar la majoria dels estudiosos, sembla ser que les Guilleries antigament s'havien anomenat *Monte Ausonense*, un terme documentat en un text del segle X, concretament del 942: "in comitatum Ausona, in terminio Iovanetto, in parrochia Sancti Ilarii, in locum que dicunt *Monte Ausonense*".⁴⁵⁹

Guinarda, font de la [lə'foŋdələɣi'narðə]

Font situada enmig d'una zona boscosa de castanyers prop del mas el Sobirà en direcció al terme municipal de Sant Hilari Sacalm.

PLADEVALL, Antoni i SERRADESANFERM, Àngel (1986): *Sant Hilari Sacalm capital de les Guilleries* així com la *Revista de Girona* n.219 de juliol i agost de 2003 que inclou el dossier amb diferents articles, titulat "Les Guilleries, terra d'aigua". També existeixen diverses guies excursionistes sobre aquest espai: OSONA, Artur (1899): *Guia itinerària de la regió del Montseny i Guilleries*; CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA (1924): *Les Guilleries. Descripció general de Catalunya*; CASTELLS, J i TERES, J. (1945): *Guilleries* i CARDÓS, A (1952).

⁴⁵⁷ Pladevall (1960:339) escriu: "El nombre de Les Guilleries antes La Guilleria", és a dir, que semblaria que indica que la forma singular és la més antiga que, posteriorment, es pluralitzà.

⁴⁵⁸ Haig de dir que el terme *Guilleria-Guilleries* no l'hem trobat a cap dels documents que hem consultat per realitzar el present estudi.

⁴⁵⁹ *Catalunya carolingia*, volum 4, document 510.

“Perxada *Font de la Guinarda*” (PSOB 2002)

Quant a l’etimologia, cal tenir en compte dues possibilitats que ja esmenta Moreu-Rey (ENL:69, 108), la primera relacionada amb la guilla o guineu encara que Coromines (DECat, IV, 738) afirma que el “*guinard/guinarda* no és més que un pàl·lid i tardà reflex del nom viu *guineu*, en compromís amb el sinònim fr., oc. *Renard/rainart* més prestigiós i més literari als seus ulls”; la segona, probablement més propera a la realitat - ja que en aquesta zona la guineu sempre s’anomena guilla- consisteix en què sigui d’origen antroponímic, com en altres topònims com és el cas de el Guinardó o de Roca Guinarda, hipòtesi molt probable segons Coromines (DECat, IV, 740 i OnCat, IV, 403): “*Guinarda* deu ser NP (...) *Guinardó, Guinardell, Guinarderet*, NLL, són diminutius del NP WINHARD, sense relació amb l’apel·latiu”,⁴⁶⁰ és a dir, que s’hauria originat en el nom propi germànic *Winhard* que evolucionà al llinatge *Guinard* o *Guinart* que es podria haver feminitzat per concordança amb el genèric font, en la línia indicada per Moll (ELC:108)

Guinarda, torrent de la

Nom antic d’un torrent que servia de límit entre les parròquies de Santa Creu d’Horta i Sant Pere d’Osor amb Santa Margarida de Vallors i, alhora, entre els municipis d’Osor i Sant Hilari Sacalm, entre el pla de les Cases i el coll de la Casa Nova de Muntanya, just al sud d’Osor. És possible que fos un altre nom del sot d’en Pericó.

“La que sigue hasta encontrar el Barranco dels Abeuradors sube por el hasta encontrar el *Barranco de la Guinarda*, tuerce hacia este al que va siguiendo hasta la huerta del Subirá” (OSMV 1844); “en dirección al pie de la huerta de Subirá y sube por el *torrente de la Guinarda* que sigue constantemente hasta la cima del monte frente al manso Casa Nova del Subirá” (DEL 1885)

Creiem que guarda relació amb la font homònima recollida oralment vers la mateixa zona. V. *Guinarda, font de la*

Gullal, torrent de

“*Torrente vocato de sa Guyal*” (CAP 1622)

Torrent de situació imprecisa, vers el mas la Codina, però desconexem si és el de Susqueda o bé el del Coll. No encertem a deduir quin pot ser l’origen etimològic d’aquest nom de lloc tot i que creiem que es produeix una iodització en la grafia de l’únic document en què apareix.

Gurt, cal [ˈkaʎˈgurt]

Nom d’una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca la Quimeta. L’origen del nom es deu trobar en el llinatge homònim que documentem a Osor amb una certa freqüència durant els segles XVII, XIX i fins a principis del XX.

⁴⁶⁰ Tanmateix, Amigó (1999:129) afirma que “*les Guinarderes* a les Borges i Riudoms, que vol dir cau de guineus, perquè també *guinarda* és un altre nom que hom dona a la guineu”, podem observar que aquest estudiós, en aquest cas, no té en compte el possible origen antroponímic.

H

Hereu Garolera, casa

“*Casa areu Garolera*” (LA 1817)

Nom pretèrit de casa compost pel nom *hereu*, referit a qui ha de rebre una herència, i el llinatge *Garolera*, que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII i que ha arribat a l'actualitat com a primer i segon cognoms.⁴⁶¹ És a dir, que el nom de la casa es refereix a qui ha de rebre l'herència d'en Garolera usat a partir d'un sobrenom individual amb una forma que no és pas estranya ja que, per exemple, al segle XVII ja documentem un *Jaume Corbera dit lo hereu Corbera* (MAD 1650).

Hermanes, ca les [ˈkaləzərˈmanəs]

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger també coneguda com a ca les Monges o la Joieria. El nom prové del fet que aquest edifici del segle XVI havia estat un convent.

Home Mort, pi de l' [əlˈpiðəˈloməˈmort]

Pi situat enmig d'un bosc fonamentalment de castanyers proper al mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

“*Perxada pi de l'home mort*” (PSOB 2002)

Recollit a nivell oral, no ens han sabut explicar l'origen del nom de lloc tot i que sembla evident que deu tractar-se d'un topònim compost relacionat amb alguna mort humana.

Horra, ca l' [ˈkaˈlorə]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca l'Andreu o ca l'Asserrador. L'origen del nom l'hem de buscar en el llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII i que es manté actualment com a primer cognom. L'alcalde d'Osor entre 1937 i 1938 n'era portador, Josep Horra Rovira.

Hort, feixa de l' [ləˈfeʃəðəˈlort]

Antiga feixa de terra de conreu de propietat del mas can Bosc i situada a la banda més a l'oest de la partida del mateix nom. El terme prové del fet de tractar-se d'una peça de terra de conreu de poca extensió.

Hort, l' [ˈlort]

Nom de diverses peces de terra, de fet, *l'hort* és la forma més habitual de referir-se a algun tros de terra de conreu normalment no massa gran.

⁴⁶¹ Curiosament, aquest llinatge no surt recollit per Moll tot i que apareix a l'AlcM, 6, 197 situant-lo a Arbúcies, Dosrius, Santa Coloma de Farners, Gurb, Vic, L'Esquirol, etc.

“Una pessa de terra anomenada *Hort* (...) Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola” (LLEV 1731), “Aquella pessa de terra nomenada *Hort*” (LLEV 1792) –situada prop del mas el Ripoll-, “Pessa *la Huerta*” (HIP 1855) –prop del mas el Bancs-

El topònim es refereix ‘generalment per a designar trossos de terra poc extensos on s’hi conreen verdures, llegums i arbres fruiters’ (AlcM, 6, 554, 555) del llatí *hōrtu*, ‘jardí, hort’ (DEM:232), un terme molt freqüent, sol, derivat o compost, en toponímia.

Hort, partida de terra l’

“*Finca Huerto*” (AM 1944); “*finca el Hort*” (AM 1953)

Possiblement es tractava d’una petita partida de terra, desconeixem on, a la qual se li aplicava un genèric hiperbòlic ja que sembla clar que es refereix a un ‘tros de terra de conreu no gaire extens’, cosa que contrastaria amb la partida que, normalment, és d’una certa extensió i inclou diverses peces de terra. També es podria donar el cas que en aquesta ocasió, *hort* prengué el sentit del que algunes gramàtiques anomenen “singulars genèrics o col·lectius”, és a dir, que la forma singular es referís a un grup d’horts. Etimològicament, doncs, prové del llatí *hōrtu*, ‘jardí, hort’ (DEM:232)

Horta, casa

“*Casa nomenada Horta*” (HIP 1859)

Antic nom d’una casa situada al carrer del Cementiri, actualment carrer de Catalunya, a tocar de la plaça del mateix nom.

El nom de la casa possiblement prové del llinatge documentat a Osor des de mitjan segle XVI fins a la primera meitat del XX incloent-hi un antic cap de casa de la Sagrera, *Joan Horta* (MAN 1553).

Horta, casa l’ [‘kazə’lortə]

Petita casa de propietat del mas el Sobirà, situada a tocar dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, vers el Padró, a tocar de l’horta del Sobirà.

L’esmentada proximitat a l’horta del Sobirà és l’element que implica el nom de la casa, raó per la qual es precedeix de l’article definit femení plural, és a dir, que prové del nom comú que es refereix a un ‘terreny regable, generalment de gran extensió, on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters del llatí vulgar nominatiu plural *hōrta* ‘els horts’ (AlcM, 6, 555 i DEM:232)

Horta, castanyeda de n’

Zona boscosa de castanyers situada a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, prop del mas el Sobirà.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Pomareda y Collaspia (...) Afronta asolixent en honor del Mas Subirá, es a saber una pessa de terra anomenada la Flota; a mitg dia així mateix, y part en altre honor del Mas Subirá anomenat *la Castanyeda den Horta*” (LLEV 1731)

L'ús de l'article personal precedint el nom propi, ens fa considerar que el topònim s'originà a partir del llinatge documentat a Osor entre els segles XVI i XX.

Horta, horta de n'

“*Petia terra vocata Orta* de Pere y Gregori Bach” (CAP 1446); “un hort situat en dita Parra anomenat *Hort den Horta*; Afronta asolixent en honor de Benet Banchs; a mitg dia ab la Riera Major; a ponent en honor den Arboset y a tremuntana ab un camí qui va al Coll” (LLEV 1731); “Tros de terra regadiu anomenat las *Hortas den Horta*” (FN 1835)

Peça de terra, que podrien ser més d'una, de situació desconeguda, possiblement a la partida de terra homònima, el nom de la qual, pel genèric i l'ús de l'article personal, sembla originar-se en el llinatge.

Horta, llocdit

“*Loco vocato Orta*” (CAP 1446)

Indret de situació desconeguda però propera a la parròquia de Santa Maria de Mansolí. Creiem que en aquest cas, el topònim prové del nom comú *horta* en el sentit de ‘terreny de regadiu generalment d'una certa extensió, on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters’ (AlcM, 6, 555) del llatí vulgar nominatiu plural *hōrta* ‘els horts’ (DEM:232)

Horta, mas

Antic mas que sembla que es localitzava a tocar de la Mata i, per tant, força a prop d'Osor en direcció nord.

“*Mansi Orta*” (CAP 1446); “Un casal anomenat Casal de la Mata dirruit (...) afronta asolixent en honor del Mas Maynou; a migdia en honor del *Mas Horta*; a ponent ab lo Torrent dit den Horta” (LLEV 1731); “*Manso Horta*” (HIP 1851)

El fet que es trobi a la zona del torrent de n'Horta ens fa pensar novament en un topònim d'origen antroponímic, provinent del llinatge; ara bé, que es tracti d'una zona fèrtil amb molts espais de conreu provoca que no es pugui descartar l'haver-se originat en el nom comú amb el sentit de ‘terreny regable, generalment de gran extensió on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters’ del llatí vulgar nominatiu plural *hōrta*, ‘els horts’ (AlcM, 6, 555 i DEM:232). A més, cal tenir en compte que el llinatge el documentem per primera vegada al segle XVI, *Joan Orta* (FOG 1553), amb posteritat a la documentació del mas.

Horta, molí de n'

“Salvador Huix habitant en lo *molí en Horta* (LB 1716); “Salvi Serrallonga habitant en lo *molí den Horta de Osor*” (LB 1731)

Desconeixem a quin dels molins documentats en el segle XVIII es refereix aquest ja que enlloc es concreta. Tanmateix, és molt possible que es tractés del molí d'en Serra, proper al torrent de n'Horta. Sembla clar, però, que el topònim s'origina en el llinatge, ja que es precedeix de l'article personal *en*.

Horta, parròquia d'

“*Parroquia de Horta*” (LLEV 1792)

Forma simple i poc freqüent amb la qual es designava la parròquia de Santa Creu d'Horta. V. *Santa Creu d'Horta, església de*

Horta, partida de terra l' [ˈlortə]

Partida de terra situada on localitzem la piscina municipal i que, de fet, es tractava de la continuació de la partida el Torrent de n'Horta.

“*Lloc la Horta*” (ESC 1781); “*Hort puesto anomenat la Horta*” (FP 1805); “*pessa la Horta*” (HIP 1855); “*Partida la Horta* linda al N. Con riera de Osor, S. Con Felipe Coma mediante acequia, E. Con Manso Maroy” (AM 1944); “*finca la Horta*” (AM 1947); “*finca la Horta*” (LA 1967)

Atesa la situació de la partida, en un lloc regable i amb diferents peces de conreu, creiem que el topònim s'origina a partir del nom comú provinent del llatí nominatiu plural *horta* ‘els horts’ (DEM:232).

Horta, partida de terra Torrent de n' V. *Torrent de n'Horta, partida de terra***Horta, perxada Davant de l'** V. *Davant de l'Horta, perxada***Horta, riera d'** [riˈerəðˈortə]

Nom oficial de la riera que neix de la unió de diversos sots, un que neix vers el Collsacodina per l'est i l'altre al coll de la Casa Nova de Muntanya, per l'oest – anomenat sot d'Aiguafreda- per unir-se fins a desembocar a la riera d'Osor a un quilòmetre del poble en direcció est i havent discorregut en direcció NNO.

El terme solament apareix recollit en el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya, cosa però que li dona oficialitat. Se l'anomena d'aquesta manera pel fet que la riera neix a Santa Creu d'Horta.

Horta, roure de n'

Arbre notable -o grup de roures- que sembla s'havia localitzat a la zona que hi ha entre el sot de ca n'Aubreda i el torrent de n'Horta.

“Una casa situada en dita Parra anomenada de la Timoneta (...) Afronta asolixent en honor den Baÿer de la Escala mediant Torrent, part en honor de Jaume Banchs y Horta dit torrent de la mata mediant y part ab un *Roure anomenat den Horta*; a mitg dia ab la Riera de Ozor” (LLEV 1731)

El fet que l'específic es precedeixi de l'article personal ens fa creure que possiblement té un origen antroponímic, en el llinatge que documentem a Osor entre mitjan segle XVI i la primera meitat del XX, un llinatge, segons Moll (ELC:224), provinent del llatí *horta* ‘horts’.

Horta, torrent de n' [tu'renda'norta]

Torrent que discorre en direcció sud, que també es coneix com el torrent de la Maduixa i que neix vers les Romegueres i afluïx a la riera d'Osor prop del Maroi, sota el pont del Maroi, ja dins d'Osor.

“*Lo Torrent den Horta*” (LLEV 1731); “*Lo Torrent den Horta*” (LLEV 1792); “afronta ab honors del mas banchs mediant *torrent nomenat den Horta*” (CB 1819); “*torrente de Horta*” (AM 1944); “*torrente de Horta*” (AM 1953)

Aparentment, es tractaria d'un topònim d'origen antroponímic ja que es precedeix de l'article personal *en*, tanmateix, discorre per on havia existit el mas Horta, prop de la Mata, es troba al costat de la partida de l'Horta i en una zona que correspon perfectament a la definició del nom comú: “un terreny de regadiu d'una certa extensió on es conreen verdures, llegums i arbres fruiters”, és a dir, que el procés potser va ser a la inversa, primer va ser el nom de lloc *Horta* del qual sorgí el nom del mas i, d'aquí, el torrent i la partida de terra que hi ha a banda i banda que devia ser de la seva propietat; si això fos així, l'article personal s'hi afegí, possiblement, per fer referència als propietaris del mas o de la partida, més com a malnom que no pas com a llinatge.

Horta, vinya de n'

“Aquella pessa de terra vinya plantada que antigament fou de pertinències dels quintans del Mas Romagueras anomenada *Vinya den Horta*” (LLEV 1731)

Peça de terra de vinya situada al sud de les Romegueres que deu el nom al llinatge homònim com demostra l'ús de l'article personal precedint el nom de lloc.

Hortal, partida de terra [ˈfiŋkəluɾˈtal]

Petita partida de terra situada a la banda nord del carrer Major, entre la casa anomenada l'Estanc o el Banc i la riera d'Osor.

“*Finca Hortal*” (DFE 1939); “*Partida Hortal* linda al S., O. Con riera de Osor” (AM 1944); “*finca Hortal*” (AM 1953)

El nom del lloc s'origina en el cognom del propietari de la terra, un llinatge documentat a Osor des de principis segle XIX i que ha arribat als nostres dies com a primer cognom.⁴⁶²

Hortal, peça de terra

Tros de terra que es trobava en terme de Rupit, avui de Susqueda, però en parròquia d'Osor.

“*Camp des ortal*” (CAPb 1560); “*petiam terra vocata ortall*” (CAP 1622)

Gràficament cal assenyalar la forma palatalitzada del segle XVII ja que creiem que prové del nom comú *hortal*, que Coromines (DECat, IV, 819) considera que té un sentit més augmentatiu que no pas col·lectiu d'*horta*; es tractaria, doncs, d'un derivat d'*horta*.

⁴⁶² Cognom no recollit per Moll a l'obra *Els llinatges catalans* tot i que situat a Osor a l'AleM, 6, 555; a l'actualitat, a Osor, segons el PAD 2002, té una única freqüència.

Hortells, partida de terra els

Petita partida de situació desconeguda vers les Mines d'Osor.

“*Partida els Hortells*” (AM 1944); “*finca els Hortells*” (AM 1953)

Es tracta d'un derivat diminutiu d'*hort* amb el sufix *-ell* i en plural en el sentit de ‘grup d'hortets petits’.

Hortes, camí de les

“Un hort de terra regadiu situat en la mateixa Parra en lo lloch anomenat las ombreras (...) Afronta (...) a mitgdia ab un *Camí anomenat de las Hortas*, a mitg dia ab la Hera dita de las Bruixas” (LLEV 1731); “un Hort de terra situat en dita Parra y prop lo Moli anomenat de la Avallana (...) Afronta (...) a tremuntana ab lo *camí baix de las Hortas*” (LLEV 1731); “un Hort de terra situat en dita Parra anomenat lo hort den Baceda (...) Afronta (...) a tremuntana ab lo *camí vell de las hortas*” (LLEV 1731); “*Camí vell de ditas Hortas* anomenadas den Vila” (FNA 1824)

Podem observar que eren diversos els camins amb aquest nom, el *camí*, el *camí baix* i el *camí vell* i que devien dirigir-se a la partida de terra que els dóna nom. V. *Hortes, partida de terra les*

Hortes, carrer de les

“*Calle de las huertas (Hortas)*” (ESC 1781)

Atès que el topònim únicament apareix en aquest esment, creiem que es podria tractar d'un error de còpia per *camí*. Si no fos així, podria referir-se a un carrer, o bé al mateix camí, que s'orientés cap a la partida de terra del mateix nom, probablement l'actual carrer Major o passeig del Borrell, o bé d'un altre que es localitzés prop d'alguna altra zona amb hortets de conreu.

Hortes, gorga del Prat de les V. *Prat de les Hortes, gorga del***Hortes, horta de les**

“Horta ab aygua per regar de sembradura de blat anomenada *La Horta de las Hortas*” (LLEV 1792)

Curiós topònim de situació desconeguda però que hem de creure que es refereix a una horta, una part, situada a la partida de terra de les Hortes que, per aquesta raó apareixeria en plural. V. *Hortes, partida de terra les*

Hortes, partida de terra les [ləz'ortəs]

Partida de terra situada a un quilòmetre d'Osor en direcció a Anglès, entre, aproximadament, mas Coll i el quilòmetre set de la carretera.

“Lo lloch anomenat *las Hortas*” (LLEV 1731); “Hort de regadiu *lloch anomenat Las Hortas*” (LLEV 1792); “Feixeta de terra de regadiu en *territori dit Las Hortas*” (LLEV 1792); “Hort en lo puesto anomenat *las Hortas*” (FN 1801); “*las Hortas*” (AM 1862)

Es tracta d'un topònim plural provinent del nom comú *horta* en el sentit de ‘terreny de regadiu d’una certa extensió’ –fet que descriu perfectament l’antic espai ja que a l’actualitat ja no hi ha peces de conreu sinó zones industrials o espais erms-, del llatí vulgar nominatiu plural *hōrta* ‘els horts’.

Hortes, peça de terra les

Peça de terra que podria ser-ne més d’una, situada vers la partida dels camps de can Vidal, possiblement a la zona més a l’est.

“*Pessa de las Hortas*” (LLEV 1731); “*hort de las Hortas*” (AM 1862); “*Pieza de tierra las Hortas*” (FP 1876); “*Pieza de tierra denominada las Hortas*” (FP 1893)

Es tracta d’una forma plural d’*horta* en el sentit de ‘terreny de regadiu’ del llatí vulgar nominatiu plural *hōrta* ‘els horts’ (DEM 232)

Hortes, prat de les [əl’prəddə’ləz’ortəs]

Zona planera que formava part de la partida de terra homònima on actualment hi trobem una empresa de terres de jardineria i abans hi havia hagut una aserradora, la *F^a de aserrar de Hortas* (MAP 2). Es troba situat a tocar de la desembocadura de la riera d’Horta a un quilòmetre d’Osor en direcció a Anglès, just al costat de la carretera. V. *Hortes, partida de terra les*

Hortes de la Maduixa, les

Topònim compost que es devia referir a un tros de terra situat prop o dins de la partida de terra de la Maduixa, sobre mateix del poble d’Osor en direcció nord, a l’oest de la Mata.

“Hort territori dit *las Hortas de la Matuxa*” (LLEV 1792)

El nom es deu formar a partir del plural d’*horta* i el nom de la partida de terra de la Maduixa possiblement per diferenciar-se de les partides de terra de l’Horta i del Torrent de n’Horta que li són força properes.

Hortics, els

Peça de terra que podria ser més d’una, que es trobava prop del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll, a tocar del sot del Pontarró, al nord-est d’Osor, entre can Gravat i can Plana.

“*Pessa de terra en lo puesto anomenat la Torrentera del Pontarró, vulgarment Los Hortichs*” (FN 1800); “*Pieza de tierra puesto llamado torrentera del Ponterro vulgarmente llamada los Hortichs*” (HIP 1801)

Grafiat amb *-ch* final considerem que es tracta d'un derivat diminutiu plural del nom *hort* amb el sufix *-ic* amb el sentit 'conjunt d'horts petits'.⁴⁶³

Horts, feixa de terra dels

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor antigament anomenada Feixa del Bosch del Mas *Horts*, ó Gallinada (...) Afronta asolixent en honor del mas Ribademunt, a migdia en honor del Mas Gelats” (LLEV 1731),⁴⁶⁴ “Pessa de terra Boscosa antigament dita *feixa dels Horts* o Gallinada” (LLEV 1731), “Feixa de terra de tres noguers y serments dita la *Feixa dels Horts* o dels Noguers” (LLEV 1792)

Podria tractar-se de dos indrets diferents, a 1731 una terra boscosa també anomenada Gallinada, entre els masos la Riba d'Amunt i el Gelats, i la de 1792, de situació desconeguda, de conreu i també anomenada dels Noguers. Sigui com sigui, creiem que es tracta d'una forma plural d'*hort* del llatí vulgar *hōrtu* 'jardí, hort' (DEM:232) amb el sentit de 'feixa de terra amb diferents horts'.

Hostalet, mas l'

Mas que únicament esmenta Pladelasala (1960:372) com a pertanyent a la parròquia de Santa Maria del Coll i deshabitat, situat a tocar del santuari en direcció sud. Desconeixem si té res a veure amb l'hostal del Coll, el vell o l'actual. Sigui com sigui, creiem que es tracta d'un derivat diminutiu d'*hostal* amb el sufix *-et*.

Hostal Vell del Coll, l' [luʃ'tal'βej]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a l'edifici que se situa davant del santuari del Coll i en el qual s'hi havia instal·lat l'antic hostal. Per tant, es tracta d'un topònim compost format pel nom *hostal* –indicant el tipus d'edifici, amb menjador i habitacions, del llatí *hospitāle* 'alberg d'hostes i pelegrins', derivat llatí d'*hōspes*, *-pītis*, 'hoste'–, l'adjectiu qualificatiu *vell* –en contrast amb l'actual, més modern i cronològicament posterior– i el nom propi *Coll* –referint-se al fet que se situa en aquest indret.

I

Iglésies, mas ca n' ['kani'kkleziəs]

Antic i important mas situat a Santa Creu d'Horta, a tocar del camí que des de la capella es dirigeix a Santa Bàrbara passant pels masos La Molina i cal Rector, al SSE

⁴⁶³ Podem observar el notable nombre de topònims originats a partir d'*hort* confirmant-se l'afirmació d'Amigó (1999:48): “També cal fer menció dels conreus i la fertilitat. El nom que s'observa com a més abundant és *Hort* i derivats com *Horta*, *Hortals*, *Hortasses*, *Hortells*, *Hortets*, amb adjectivitzacions” i el que escriu Moreu-Rey (ENL:85): “Entre els vocables que designen camps especialitzats, cal destacar l'apel·latiu *Hort*, amb tota la seva descendència semàntica i toponímica: *Els Horts*, *L'Horta*, *L'Hortell*, *Hortells* (escrit també *Ortells*), *Hortella*, *Hortó*, *Hortons*, *Hortoned* (o *Ortoneda*)”. Curiosament, però, cap d'aquests estudiosos ni dels altres que hem consultat recullen el derivat *Hortic*, ni com a genèric ni com a específic.

⁴⁶⁴ En l'estudi que realitzàrem Bruguera i Escorihuela (1993:181) arran d'aquest document, recollírem un mas Horts que no trobàrem enlloc més. Rellegida la part on apareixia, hem observat que es feia referència a aquesta feixa de terra i no pas a una casa.

d'Osor.⁴⁶⁵ Tot i que Pladelasala (1960:374) el data del segle XIV, “Cal Iglesias. (“...de Ecclesia” s.XIV)”, segons la documentació consultada és anterior. També l'esmenta Juli Serra (2002:131) en el seu viatge de 1890 com a *casa de Iglesias* i Elvis Mallorquí (2005:96) com a un important mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Mas Iglesia*” (FI 1223); “*Manso Yglesias*” (NOT 1285); “*Mas Esglesies* habitat per Pere Cegleya” (MAN 1316); “*Mas Esglesia*” (FPS 1389); “*Mansi Yglesias*” (CAP 1446); “*Mansi Sgleya*” (CAP 1446); “*Mas Iglesias*” (FI 1543); “*Mas Iglesias* afronta a sol ixent en honor dels masos Coll i Fageda de Vall, dirruïts, propietats dels Iglesias, a migdia amb el camí ral que va de Vic a Girona, a ponent en honor del Mas Collell que posseeix en Subirà i el propietari del Mas Viurevol per indivís, part en alou de l'església de la parròquia de Santa Creu i part amb la vinya del Mas Mont, i a tramuntana part en honor del mas Triador i part en honor dels Iglesias anomenat Bornas Cudina” (FI 1562); “*mansi Isglesias* parrochia St Crucis de Horta” (FN 1710); “*Yglesias* ab sas masias” (LA 1715) “*Mas Yglesias*” (LLEV 1731); “*la casa Iglesias*” (LB 1732); “*Manso Yglesias* de Joseh Yglesias y Busquets” (ESC 1780); “*Mas Iglesias*” (FN 1803); “*Casa Iglesias*” (LA 1838) “*Manso Yglesias*” (HIP 1859); “*Yglesias*” (PAD 1880); “*Se columban los mansos Ruscall, Pigem e Yglesias de Osor*” (OB 1889); “*hipoteca del mas Iglesias i els seus agregats Espinau, Casanova, Pigem, Triador, Busquets i Masferrer de Vall*” (FI 1901); “*can Yglesias*” (LLC 1929e); “*Iglesias*” (PAD 1930); “*Can Iglesias*” (DFE 1939); “*Manso Iglesias de Santa Creu*” (DFE 1939); “*Can Iglesias*” (FI 1941); “*manso Iglesias*” (AM 1944); “*Can Iglesias*” (DFE 1963)

Gràficament, deixant de banda algunes formes compostes com ara *Mas Yglesias de Santa Creu* (LLEV 1731) o *Manso Iglesias de Santa Cruz* (ESC 1769), hem pogut observar una bona diversitat de formes, tot i el predomini d'*Iglesias*, que mostren el procés d'evolució del terme: *Esglésies* – *Sglesies* – *Sgleya* – *Esgleya* – *Isglesias* – *Yglesyas* – *Yglesias* – *Yglesia* – *Iglesias*.

En nom del mas es pot relacionar obertament amb el llinatge dels seus propietaris des dels primers documents en què apareix fins a l'actualitat. Aquest fet implicaria que el nom s'hauria originat en l'antropònim ja que es documenta aquesta unitat des del segle XIII amb els següents prenom: *Pere, Pere, Pere, Antoni, Caterina, Joan, Antoni, Salvadora, Narcís, Joan, Jaume, Francesc, Francesc, Narcís, Josep, Anton, Marçal, Josep, Joaquim M., Josep M., Joaquim i Joan*, sempre amb *Iglésias* com a cognom.⁴⁶⁶ Podem observar, doncs, que es tracta d'un llinatge plenament arrelat a Osor entre 1225 i fins a l'actualitat que es manté com a primer cognom,⁴⁶⁷ endemés, hi incloem diferents caps de casa, *Johan Sgleya* (FOG 1497) i *Antoni Sglesies* (FOG 1553), i diversos alcaldes, Narcís Iglesias a 1741, 1745 i 1746; Josep Iglesias Busquets a 1771-1772 i Anton Iglesias a 1816.

Vist això, sembla clar l'origen antroponímic que indicàvem més amunt, una percepció que també recull Navarro Colás (1963:38): “forma plural del lat. ECCLESIA, la E inicial del lat. Vulgar se cierra en I por inflexión producida por una I o una U de una sílaba siguiente, ej. AEQUALES > igual; consonante sorda más L se sonoriza CL > gl.

⁴⁶⁵ Per conèixer àmpliament la història d'aquest mas i de la família de propietaris, es pot consultar l'obra IGLÉSIAS MATABOSCH, Joan (1999): *Els Iglesias. De pagesos a burgesos*.

⁴⁶⁶ Falten només tres generacions situades entre 1360 i mitjan segle XV.

⁴⁶⁷ Segons el PAD 2002 amb tres freqüències

Iglesias es un nombre personal muy extendido por Cataluña, siendo este el caso de nuestro topónimo”.

Iglésies, partida de terra de Ca n' V. *Ca n'Iglésies, partida de terra de*

Iglésies, pi de Ca n' V. *Ca n'Iglésies, pi de*

Iglésies, quintà del Mas V. *Mas Iglésies, quintà del*

Iglésies, roure de Ca n' V. *Ca n'Iglésies, roure de*

Illa, feixa de terra l'

Peça de terra que era de propietat del mas ca n'Iglésies, situada en parròquia de Santa Creu d'Horta i prop del mas el Bosquet i possiblement vers el llocdit homònim.

“*Feixa vocata Ylla*” (CAP 1446); “*feixa de terra camp la Ylla*” (LLEV 1731); “*Feixa de terra antes campa y vuy prat vulgarment dita la Ylla*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal dir que apareix de forma arcaica amb *Y-* i no amb l'actual *I-*.

Etimològicament, creiem que prové del llatí *īnsūla* que com assenyala Coromines (OnCat, IV, 438) és un “ètimon que partint de l'accepció originària de ‘porció de terra voltada d'aigua’ ha deixat apel·latius i toponímics en totes les llengües romàniques, on sovint s'ha estès a designar també ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ i idees connexes”. Desconeixem si, com indica Moreu-Rey (ENL:84), el nom es referia a la forma de l'indret: “Per a indicar la forma –circular?- d'un camp, o la seva situació aïllada, el català ha emprat antigament la metàfora : *L'Illa, Illa, Lilla, Lillet*” Així mateix, tot i que documentem el terme com a llinatge osorenc freqüent entre el segle XIII i finals del XIX, no creiem que en aquesta ocasió hi existeixi cap relació.

Illa, llocdit l'

Partida de terra que es localitzava a Santa Creu d'Horta, prop de la riera de Gironella.

“*Fexia terra ad locum vocatam la Ylla*” (CAP 1446); “*pessa de terra en el lloc anomenat Sa Illa limita amb la riera de Gironela*” (FI 1446); “*lo lloch dit se Ylla*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra territori vulgarment dit La Ylla*” (LLEV 1792)

Probablement, provinent del llatí *īnsūla*, el topònim pren el sentit de ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (OnCat, IV, 438), en aquest cas de la riera de Gironella o de la Grevolosa.

Illa, mas (1, 2)

En singular o plural, simple o compost, aquest terme ha designat diversos masos, alguns propers a Osor, com per exemple les Illes d'Avall a Sant Hilari Sacalm, parròquia de Santa Maria de Mansolí,⁴⁶⁸ les Illes d'Amunt, a la mateixa zona, o l'Illa a Querós.⁴⁶⁹

⁴⁶⁸ Un mas que segons assenyalen Serradesanferm i Pladevall (1986:54) ja es documenta a 1199.

⁴⁶⁹ Que apareix esmentat a alguns dels documents consultats: “*Matheu Sangles e Ylla pages hereu del mas Ylla de Sant Martí de Querós*” (FM 1798) o “*Mas Yllas de Sant Martí de Carós*” (FN 1826).

Situats en terme parroquial o municipal d'Osor, sembla que també en donen més d'un ja que en documentem un en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, sovint amb la forma plural: “Franciscus Colobran agricola dominus mansorum Colobran, Despart, fossellas et *illorum* parrochie Susqueda” (CAP 1622); “Josephus et Jacobus Cudina pater et filius domini utilis mansorum Pujol et Frigola et *Illorum*, parrochie de Susqueda” (CAP 1699); per altra banda, se'n documenta un altre en terme i parròquia osorencs: “*Mas Illa* habitat per Berenguer de Insula” (MAN 1316); “*Mansi Ça Illa*” (NOT 1334); “*Mansi Illa*” (CAP 1446). Aquest darrer, Pladelasala (1960:374) el situa prop de les Mines d'Osor, a l'actual pla de la Illeta: “*La Illa*, del s.XIV (“Pla de la Illeta”)”.

Sigui quin sigui, creiem que l'origen etimològic és el mateix, del llatí *īnsŭla* en el sentit de ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (OnCat, IV, 438).

Il·la Eicionista, l'

“...et in alio loco, *ipsam insulam Eiciniscam* et ipsum mansum Castelar” (LFM 1068).

Indret de situació desconeguda que solament hem documentat en aquest text. Pladevall (1980:6) esmenta aquest lloc però no en fa cap comentari sinó que solament s'hi refereix com a un dels primers indrets osorencs documentats. Desconeixem quin podria ser el seu sentit i el seu origen etimològic.

Illes, mas

Antic mas situat en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Franciscus Colobran agricola dominus mansorum Colobran, Despart, fosselles et *illorum*, parrochie Susqueda” (CAP 1622), “Josephus et Jacobus Cudina pater et filius domini utilis mansorum Pujol et Frigola et *Illorum*, parrochie de Susqueda” (CAP 1699)

V. *Il·la, mas*

Illeta, baga Pla de la V. *Pla de la Illeta, baga*

Illeta, partida de terra la

Forma simple pretèrita documentada per designar la partida del Pla de la Illeta.

“Lloc la Lleta” (ESC 1769); “lo puesto anomenat la Ieta” (FN 1804); “Pessa de terra plantada del baga de castaïner *territori anomenat la Hilleta*, camí que va de Osor a Angles entremig” (FP 1820), “Partida la Ylleta” (AM 1944); “Finca La Illeta. Límites E. con terrenos de la casa llamada Hombreras. Castaños” (DFE 1946); “Finca Illeta” (AM 1947); “Finca Illeta” (AM 1953)

Gràficament, podem observar la ultracorrecció de 1820, amb *H-* inicial i les formes que responen a la iodització inicial com *Ieta* de 1804 o bé *la Lleta* de 1769; així mateix apareix alguna forma arcaica amb *Y-* inicial. V. *Illeta, pla de la*

Illeta, partida de terra Pla de la V. *Pla de la Illeta, partida de terra*

Illeta, pla de la [əl'pladələ'jetə]

Pronunciat de forma ioditzada, aquest topònim se situa prop de les Mines d'Osor, al costat de l'actual carretera i antic camí d'Anglès, sobre la riera d'Osor, a quatre quilòmetres i mig en direcció est d'Osor, en un pla on anys enrere hi havia hagut el camp de futbol de l'indicat veïnat. Pladelasala (1960:374) insinua que hi podria haver existit un mas Illa, cosa de la qual no en tenim cap referència.

“*Pla de la Ylleta*” (FN 1806); “*lo pla de la Illeta*” (FNA 1811); “*lo Pla de la Illeta*” (FP 1820); “*Pla de Lilleta*” ((FP 1860); “*Pla de la illeta*” (FP 1910); “*pla Illeta*” (AM 1947); “*baga a matarrassa del pla de l'Illeta*” (FP 1954); “*Finca Pla de la Illeta. Encinas y castaños*” (DFF 1963)

Gràficament destaca la forma aglutinada amb l'article de 1860 i la grafia arcaica amb *Y*-de 1806.

Etimològicament, la seva situació prop de la riera d'Osor i el fet que originí també el nom d'una partida de terra i que, per tant, sigui fèrtil, ens fa creure que es tracta d'un derivat diminutiu d'*illa*, del llatí *īnsūla* ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (OnCat, IV, 438), amb el sufix *-eta*.

Illeta, pont de la [ˈpoŋðələˈjɛtə]

Pont situat prop del pla de la Illeta que n'origina el nom, un pont també conegut amb el nom. Es troba sobre la riera d'Osor i era per on discorria l'antic camí d'Anglès a Osor.

“*Puente llamado la Ylleta, al camino que dirige de Osor a la villa de Anglés*” (FP 1861)

V. *Illeta, pla de la*

Iot, ca la [ˈkaləˈjot]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont.

“*Lourdes ca la Jot*” (LLC 1929e)

El nom de la casa s'origina per afèresi de l'hipocorístic femení *Mariot* provinent del prenom Maria.

Irene, ca la [ˈkalirənə]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a cal Sabater. El nom prové del prenom femení de la qui n'havia estat la propietària.

Issa, escales de l' [lɔzəsˈkaləzðəˈlisə]

Nom tradicional que reben les escales que comuniquen el carrer Major amb la plaça Catalunya i l'església parroquial.

Només recollit oralment, podria tractar-se d'una variació del mot *església* ja que hem documentat el “carrer per lo qual se ba a la Iglesia Parroquial de la propia vila, afronta carrer que va a la plassa Major” (FNA 1820) que semblaria correspondre a aquestes escales. Podria haver-se generat a partir d'*escales de l'Iglésia* però ens queda el dubte evident de com s'hauria ensordit el so alveolar sense una pronúncia castellanitzada. A

banda d'això, també podria haver-se tractat d'una deformació de la forma *escales de Missa* ja que no és estrany que a l'edifici parroquial se l'anomeni com a *la Missa*.

J

Jaguda, prat de

“*Prato de jaguda*” (NOT 1334)

Indret de situació desconeguda el nom del qual deu provenir del verb *jaure*, possiblement, tractant-se d'un prat, pel fet que hi anava a ajeure's el bestiar, en el sentit que indica Coromines (OnCat, IV, 460) en relació amb una partida homònima situada a Aós (Alt Urgell).

Jaguda, serrat de la

“Una pessa de terra Castanyers situada en dita Parra en lo lloch dit *Serrat de la jaguda* (...) afronta asolixent, mitg dia y ponent en honor den ombreras, y a tremuntana ab Sarsanedas” (LLEV 1731)

Indret de situació desconeguda que, etimològicament, segons Coromines (OnCat, IV, 460), provindria del verb *jaure* però no en sabem la raó, si per aparença formal –com indicarem Bruguera i Escorihuela (1996:52)- o bé per tractar-se d'un lloc on anava el bestiar –com assenyala el mateix Coromines (OnCat, IV, 450) en relació a la partida la Jaguda al terme d'Aós a l'Alt Urgell-

Jan, can [ˈkaŋˈʒan]

Nom d'una casa situada al carrer de Catalunya també coneguda com a can Martí o can Jan Martí. El nom s'origina a partir del nom de fonts masculí *Joan* amb síncope.

Jaume, puig de

Antic orònim situat prop del gorg de les Terrades, possiblement vers el camí vell d'Osor al santuari del Coll entre els masos can Bosc i el Boscà.

“Un Mas molt temps ha dirruhit anomenat Tarradas ab las terras de aquell situat en dit terme y Parroquia de Ozor par dellá dita Riera vuy anomenat la Vinyassa, *Puig Jaume* y la Boranca” (LLEV 1731)

Possiblement es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del prenom o bé del llinatge tot i que aquest no l'hem documentat a Osor si més no en els textos consultats. Tant el nom com el llinatge provenen del llatí *Jacobus*.

Jaume Coll, casa d'en

Antic nom d'una casa situada al carrer de França i que degué originar-se en el nom de fonts i el llinatge d'un antic propietari que devia ser un avantpassat del que tenim documentat a 1792 ja que coincideixen amb el llinatge *Coll*, un llinatge àmpliament documentat a Osor.

“*Casa vulgarment anomenada den Jaume Coll al carrer qui va al molí dit den Vila, de Salvi Coll y Badia*” (LLEV 1792)

Jaume Cubano, can [ˈkaŋˈʒawməkuˈβanu]

Nom d’una casa situada al carrer de Cercenedes que s’origina en el prenom i el malnom –referit a un parent que havia participat en la guerra de Cuba- del seu antic propietari i habitant.

Jep Verro, can [ˈkaŋˈʒebˈberu]

Nom d’una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca la Rosa, ca l’Eloi i can Puça. El terme s’origina en el prenom masculí Josep sincopat i en un malnom personal possiblement referit a una persona bruta o deixada, malnom que podria datar del segle XIX quan documentem “*Joseph Agustí alias Verru*” (LB 1820).

Joan de la Taca, can [ˈkaŋʒuˈaŋdələˈtakə]

Nom encara recordat d’una casa situada al carrer del Verger també coneguda com a ca l’Esquellerinc. El nom s’originà en el fet que el seu habitant tenia una considerable taca a la pell, és a dir, que es tracta d’una característica física.

Joan Martí, can [ˈkaŋˈʒanmərˈti]

Nom referit a l’actual can Jan o can Martí, al carrer de Catalunya, una casa que havia estat antigament un hostel que encara es recorda que se l’havia anomenat can Jan Martí ja que havia estat d’un home que es deia Joan, sincopat, que provenia de la casa veïna anomenada can Martí. Apareix anotada en un text de caràcter excursionista, “Un hostel al entrar al poble a *Can Joan Martí*” (AAEC 1882)

Jofre, serrat del

Orònim situat just als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm a la zona de Querós, a la banda occidental de l’espai geogràfic treballat.

“*El Serrat del Jofre*” (FN 1802)

Possiblement, el serrat pren el nom de la partida de terra la Costa d’en Jofre situada en aquell mateix espai. V. *Costa d’en Jofre, partida de terra*

Joieria, la [ləʒujəˈriə]

Nom d’una casa situada a la plaça del Verger també coneguda com a ca les Monges o ca les Hermanes. El nom s’hi aplica pel fet que antigament hi havia hagut instal·lat un taller de joieria que avui es troba al passeig del Borrell, una edificació que rep a l’actualitat aquest mateix nom. El terme, doncs, és un derivat de *joia*.

Jonquer, coll de

“Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer, vuy lo Junquer (...) Afronta asolixent ab la Serra de *Coll de Junquer*” (LLEV 1731)

Coll situat en el llocdit *el Jonquer* que apareix grafiat amb *-u-* degut a la neutralització vocàlica en posició àtona pròpia del dialecte. V. *Jonquer, el*

Jonquer, el

Indret situat al sud del mas la Riba d'Amunt i a tocar del naixement de la riera de Noguerola o de les Ribes, al nord de la Creu de Llevanyes.

“Una pessa de terra en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer vuy *lo Junquer*” (LLEV 1731)

Possiblement ens trobem davant d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu de l'herba, del llatí *juncu* ‘Herba monocotiledònia que creix en llocs humits característica per les seves tiges o fulles verdes’ (DEM:252), amb el sufix *-er*, del llatí *-arius*; l'única particularitat resideix en el fet que es tracti de la forma masculina i no pas de la femenina *Jonquera* que, com indica Maria-Reina Bastardas (1994:196), és “més freqüent”.

Jordi, hort d'en [ˈorðəŋ ˈʒorði]

Petita peça de terra que es trobava sota la partida del Solà, on actualment hi ha una part del carrer dels Països Catalans.

“*Hort den Jordi*” (AM 1944); “*Hort den Jordi*” (AM 1947); “*Hort den Jordi*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent, possiblement, del llinatge que documentem a Osor entre mitjan segle XVIII i mitjan segle XX, o bé en el malnom – provinent, però, també del llinatge-, *Joan Cerver (a) Jordi* (AM 1862), ja que, de fet, era de propietat dels Cerver.

José Antonio, carrer de

Nom que va rebre durant el període del franquisme l'actual carrer de la Riera i una part del del Pont. Es tracta d'un nom sense cap tipus de tradició ni arrelament, en paraules de Moreu-Rey (1974:67), d'un dels topònims que deu la seva existència a “imposicions oficials”, en aquest cas de caràcter estatal i en referència a José Antonio Primo de Rivera, un dels fundadors de Falange Española que fou afusellat l'any 1936.

Josep Canya, casa de

“Honors de la *casa de Joseph Canya*” (CB 1819)

Antiga casa de situació desconeguda el nom de la qual es forma a partir del prenom del seu propietari o habitant i, possiblement, d'un malnom individual ja que no documentem ni Canya ni Canyar com a llinatge osorenc. Moreu-Rey (1981:87) recull aquest malnom referit a una característica física del seu portador, era alt i prim.

Jugador, llocdit

“*El Jugador*” (NOT 1334); “Una pessa de terra vinya plantada en lo lloch anomenat *Jugador*” (LLEV 1731); “Pessa de terra de vinya *territori vulgarment dit Jugador*” (LLEV 1792); “Un tros de terra cultiva y regadiu *territori dit Mas Jugador*” (FNA 1818)

Partida de terra en la qual devia haver-s'hi localitzat el mas del mateix nom. V. *Jugador, mas*

Jugador, mas

Antic mas de situació imprecisa, però que pels esments del llocdit i el torrent homònims, devia trobar-se entre la partida de terra de Puig-rodon i les Romegueres.

“*Petrus de Jugador*” (CAP 1707); “*Mas Jugador dirruit*” (LLEV 1731); “*lo Mas anomenat Jugador dirruit, de Manuel Prat roder de Osor*” (LLEV 1792); “*Una pieza de tierra nombrada el Manso Jugador de Joseph Prat pocessió del duc de Medinaceli*” (FN 1820), “*un tros de terra cultiva y regadiu territori dit Mas Jugador*” (FNA 1823)

L'origen del topònim és incert; Bruguera i Escorihuela (1996:52) el consideràvem provinent d'un ofici o malnom, ara bé, Amigó (1999:152) documenta *els Jugadors* a la Morera i el considera relacionat amb diversions o competicions, cosa força improbable en el nostre cas ja que és un indret de fora vila. Així mateix, podria tractar-se d'un derivat de *jóc* ‘indret on l'aviram i els ocells es posen per dormir’ (DECat, IV, 897); aleshores, però, s'hauria de grafiar *Jogador*. Com dèiem més amunt, un mas amb un nom d'origen desconegut que, a més, no és esmentat ni per Pladelasala ni per Pladevall.

Jugador, peça de terra Mas V. *Mas Jugador, partida de terra*

Jugador, pla de

Pla situat vers Santa Creu d'Horta, no massa allunyat del mas el Veguer.

“*Plan de jugador*” (NOT 1285)

Es tracta d'un topònim d'origen incert. V. *Jugador, mas*

Jugador, puig V. *Puigjugador, llocdit*

Jugador, riera de Pla V. *Pla Jugador, riera de*

Jugador, riera de Prat V. *Prat Jugador, riera*

Jugador, torrent de

“*Torrente juguador*” (NOT 1285); “*torrent des Jugador*” (MAN 1316); “*un tros de terra cultiu situat en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat la Posa (...) Afronta (...) a mitgdia (...) part ab lo Torrent que devalla de Jugador a ponent en altre honor llur mediant dit Torrent*” (LLEV 1731); “*Torrent Jugadó*” (HIP 1860)

Aquest podria tractar-se d'un antic nom del sot de la Posa o de la Maduixa, ja que, com assenyala Pladevall (1963:268): “A ella –la riera de Osor- desguassen al seu torn les rieres secundàries *de les Ribes* (1316) dita també *de Noguerola* (1318) en el lloc on està emplaçat Osor, el *torrent des Rechs* (1316) vers el mas Pujol, el *Torrent des Jugador*, que venia de la part de Romegueres”; el sot de la Maduixa prové d'aquesta zona. Això ens condueix a la conclusió que el topònim es refereix al llocdit i al mas homònim en el sentit que hi devia discórrer no massa lluny. V. *Jugador, mas*

Jugadora, pedra [ˈpeðrəʒuɣəˈðora]

Indret situat just al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter, a la serra de Vielles prop del mas els Aigols, a Plantadís, al nord del poble d'Osor, un lloc situat a uns mil metres d'alçada i que esdevé un bon mirador de la vall fluvial del Ter i on el terra és fonamentalment pedregós i amb un esquei força impressionant, tot i la presència de boscos d'alzina i castanyer. Apareix recollit com a cim en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, *Pedrajugadora* (MAP 3).

“Una pessa de terra situada en dita Parra y fou de pertinencias del Mas Clascar en lo lloch anomenat *Pedra Jugadora* en vista del Pla de Anglés” (LLEV 1731); “la divisoria de aguas en que ambos estan situados, la cual toma sucesivamente los nombres de Sierra d'en Canovas, Puig de Frou, monte de San Gregorio, *Piedra jugadora* y Sierra de Viellas” (OLCT 1927)

Com en el cas de *Jugador*, es tracta d'un topònim d'origen incert tot i que un informant ens comentà que havia estat un lloc en el qual els pastors s'hi reunien per jugar a cartes, sens dubte una etimologia popular de caràcter imaginari, entre d'altres coses perquè ja es documenta al segle XVIII. També podria donar-se el cas que es tractés d'un derivat de *jóc* amb el sentit d'indret al qual es retira el bestiar per anar a dormir, tanmateix, res ens permet de demostrar-ho.

Juial, llocdit

Indret situat vers l'actual Casa Nova del Coll.

“*Loco vocato Joyal*” (NOT 1285); “*Petia terra in loco vocato sa juyal*” (CAP 1342); “*loco vocato sa Juyal a codol Redon*” (CAP 1622); “*cum honore vocato Juyals*” (CAP 1699)

V. *Juial, torrent de*

Juial, torrent de

Torrent que creiem que es localitzava a la muntanya del Coll, vers el límit de les propietats de can Coll i el Celró, per tant, cap a la Casa Nova del Coll.

“*Torrente vocato juyal*” (CAP 1342); “*Torrente des Joyal*” (CAP 1562); “*Torrente des Juyal*” (CAP 1622); “*torrente de la font nova antiquitus vocato dels Juyals*” (de 1737 a CAP 1622); “*Torrente vocato Juyal*” (PR 1766)

Desconeixem quin podria ser l'origen etimològic del topònim ja que podria derivar de *joià* o –com indica Coromines (OnCat, IV, 481) en referència a Juià al Gironès– del nom propi *Julius*, amb la consonant *yl* reduïda a –*y*– segons la pronúncia de la zona.

Juiells, Solà de V. *Solà de Juiells*

Julit, casa d'en

“*Casa den Julit*” (ESC 1771)

Nom pretèrit de casa que podria haver-se originat en el prenom masculí o bé en una masculinització del femení *Julita*.

L

Latend, font de

“Trociium terre vocato *Font de Latend*” (CAP 1346)

Font propera al torrent de Juial però no sabem exactament vers on. Desconeixem quin en pot ser l'origen etimològic.

Laura, can Xico V. *Xico Laura, can*

“Lavadero”, el [əllaβaðero]

Nom d'una edificació situada a les Mines d'Osor i que deu el nom al fet que era el lloc en el qual s'hi netejava el mineral provinent de l'explotació minaire allà existent fins a 1980. A l'actualitat es troba molt enrunat.

“Casa *El Lavadero* de la Colonia de las Minas de Osor” (LB 1948)

Es tracta d'un castellanisme lèxic referit al fet que en aquell lloc s'hi netejava el mineral, era el rentador i, que, malgrat el tancament de l'explotació, encara avui s'usa per referir-se a l'antic edifici.

“Leonor”, mina [lə'minəleo'nor]

Nom que rebia la mina principal de l'explotació situada a les Mines d'Osor, prop de la riera Noguerola.

“Concesión 634, *mina plomo titulada Leonor* de 19-1-1898, término municipal de Osor” (min 1978); “Concesión 815, *mina plomo y cinc titulada Leonor II* de 27-1-1900, término municipal de Osor” (min 1978); “Concesión 868, *mina plomo y cinc titulada Leonor III* de 12-5-1900, término municipal de Osor” (min 1978); “Concesión 866 *mina plomo y cinc titulada Leonor IV* de 12-5-1900, término municipal de Osor”

L'origen del nom es troba en el prenom femení que, a més, es pronunciava de forma castellanitzada, sense neutralització vocàlica.

“Leopoldo”, mina

“Concesión 1594, *mina de hierro titulada Leopoldo* de 18-10-1901, término municipal Osor-Anglés” (min 1978)

Nom d'una mina, sense cap tradició, format a partir del prenom masculí castellà.

Lila, pla de

Indret de situació imprecisa tot i que propera al Soler del Coll, per tant, en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia d'Osor.

“*Pla de Lila*” (ESC 1781)

Desconeixem l'origen etimològic del topònim ja que el terme, referit al color o a l'arbust –anomenat a Osor *lilà-* és molt recent, segons Coromines (DECat, IV, 954) de 1840, amb posterioritat al nostre document, és a dir, que si l'origen fos aquest, cosa no gens clara, ens trobaríem davant d'una primera documentació.

Llàgrimes, font de les [lə'foŋdələz'laɣriməs]

Font desapareguda tot i que encara recordada situada al camí del Maroi, prop de l'actual camp de futbol.

Es tracta d'un topònim de caràcter metafòric ja que feia referència al fet que es tractava d'una font de la qual rajava poca aigua i sovint s'assecava. Per tant, és la forma plural del nom comú *llàgrima* del llatí *lacryma* del grec *dákryma*, -tos amb el mateix significat.

Llamberga, llocdit

Zona de terra de propietat, al segle XVIII, del can Cercenedes, situat no massa lluny d'Osor però en un lloc incert.

“*Feixa en Lamberga*” (COM 1355); “Una pessa de terra part boscosa y part llauradora situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Llamberga* (...) Afronta (...) a tremuntana ab la riera de Ozor” (LLEV 1731); “lo *lloch anomenat Lomberga*” (LLEV 1731)

Gràficament cal dir que apareix en dos casos de forma arcaica, sense palatalització inicial.

Etimològicament, es tracta d'un topònim d'origen incert tot i que el fet que a 1355 aparegui precedit per l'article personal fa pensar en un possible origen antroponímic.

Llambui, torrent de

Sembla que es tractava d'un curs d'aigua que se situava entre can Gravat i can Bosc, potser vers el Borratxí, cosa que podria fer pensar que es refereix al sot del Borratxí.

“Una pessa de terra part castanyers y part brolla situat en dita Parra (...) Afronta asolixent en honor del Mas Bosch, a mitg dia en honor del Mas Sarsanedas; a ponent en honor de dit Mas Bosch anomenat La Devesa; y a tremuntana ab la Riera Major per mitj de la qual passa lo *Torrent anomenat de Llambuy*” (LLEV 1731)

Desconeixem quin pot ser l'origen etimològic d'aquest topònim.

Llancers, camp de [ˈkamdələn'ses]

Lloc situat en els límits municipals entre Osor i Anglès, al sud-est d'Osor, al nord de Santa Bàrbara i a l'est del mas la Casina. En aquest espai encara hi ha restes pedregoses que ens han comentat que són d'un antic mas.

“Mojón nº 6 se ha puesto en el punto llamado Turó del *Camp de Llansés*” (OA 1889)

Etimològicament es relaciona amb l'antic mas homònim.⁴⁷⁰ V. *Llancers, mas*

Llancers, coll de

Pas muntanyós en els límits municipals entre Osor i Anglès vers l'actual camp de Llancers, en una zona muntanyosa que es mou entre els set-cents i els vuit-cents metres.

“Part en honor del Mas Llauger fins al *Coll de Lauser*” (LLEV 1731)

Creiem que en aquest esment documental s'hi produeix una confusió gràfica *u-n* i que es tracta d'una forma arcaica no palatalitzada. Etimològicament, es relaciona amb el mas Llancers amb el qual coincideix en l'espai. V. *Llancers, mas*

Llancers, mas

Antic nom del mas la Casina⁴⁷¹ –que s'ha conservat en el camp de Llancers– situat al sud-est d'Osor, entre la riera de Gironella a l'oest, el camp de Llancers a l'est i el mas la Gironella al sud. A 1699 va ser adquirit per Gertrudis Sobirà. Elvis Mallorquí (2005:96) el situa a Santa Creu d'Horta, indica que és de propietat del Sobirà des de 1699 i que “S'anomenà després la Casina o la Casina d'en Bellvehí”.

“La casina d'en Bellvehí y per altre nom dita *Llancer* o *Llances*” (FPS 1699); “*Mas Llanses*” (LA 1715); “Una casa o Masia anomenada La Casina en dita Parra de Sta Creu antigament anomenada *Mas Lauser*” (LLEV 1731); “una Masoveria anomenada de Ravertenchs vuy Gironella (...) Afronta (...) a tremuntana en altre honor llur anomenat Salamanca, que fou den Triador y part en honor del *Mas Llauger* fins al Coll de Lauser” (LLEV 1731); “*El Llancés* de Valentí Subirá, Narcís Bayés, masover” (CAD 1785); “Aquella casa, heretat o mas anomenat la Cacina o *Llanzes*” (LLEV 1792)

Podem observar, gràficament, l'error de còpia a 1731 a les formes *Llauger* i *Lauser* –forma arcaica no palatalitzada⁴⁷² potser degudes a la voluntat de donar un nom entenedor al mas.

Etimològicament, el nom es deu relacionar amb el camp de Llancers, possiblement en el sentit que recull Coromines (OnCat, V, 36, 37) com a derivat de *llançar* en l'accepció de ‘deixar baixar el bestiar muntanya avall: cap a les pastures, al matí, o cap al corral al vespre’ (DeCat, V, 63, 64). Tanmateix, també podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic ja que al segle XIV documentem a Santa Creu d'Horta –parròquia a la

⁴⁷⁰ Com a fet curiós, cal esmentar que existeix una etimologia popular referida a aquest lloc que explica el nom a partir d'una batalla durant les guerres carlines, és a dir, que es relacionaria amb els soldats portadors de llances. Evidentment, això és fruit de la imaginació i, a més, el nom de lloc és anterior al segle XIX, moment de les conteses carlines.

⁴⁷¹ Fet del qual no parla Pladelasala (1960:374) que solament recull la Casina com a mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

⁴⁷² D'aquest fet no ens n'adonarem Bruguera i Escorihuela (1993:189, 196, 197) i per aquesta raó anotarem *Llauger* i *Lauser* com a dos masos diferents, considerant el primer com a provinent d'una condició física o qualitat i el segon de difícil classificació indicant que “Podria ser un derivat de l'antic *lausar* encara que sembla difícil. Seria una forma equivalent a *lausenger*”. En aquest mateix sentit ens hi referirem a la classificació que realitzarem posteriorment els mateixos autors (1996:52, 53). Amb la present entrada, es fa evident que aquell plantejament era erroni.

qual pertanyia la casa-, en un pergami del Fons Iglésias, el número sis del llibre mestre, un *Pere Llanser* (FI 1313) al costat d'altres noms relacionables amb masos com *Guillem Mon*, *Dalmau Viravol*, *Salvador Roscay*, *Pere Vene*, *Guillem Triador* o *Berenguer Mir*; això podria implicar que el nom del mas i per extensió el d'altres llocs propers provinguessin del llinatge tot i que també s'hauria pogut produir el fet invers.

Llancers, turó del Camp de V. *Camp de Llancers, turó*

Llarg, cal [ˈkaɫˈlaɾk]

Nom d'una casa situada al carrer de la Penya que també es coneix com a ca la senyora Maria. El terme s'originà en la notable alçada de l'antic propietari de l'habitatge.

Llarga, feixa [ləˈfeɪəˈlaɾɣə]

Nom de diverses peces de terra que tenien en comú la seva llargada en comparació amb d'altres de properes. En tots els casos, simples o compostos, el nom s'origina en l'adjectiu provinent del llatí *largu*, -a 'abundant, copiós' (DEM:262)

Llarga de Cal Gall, feixa [ləˈfeɪəˈlaɾɣəðəˈkaɫˈgaɫ]

Antiga feixa de terra de conreu a l'actualitat boscosa de castanyer, situada a tocar de la Casa Nova de Colobrans o cal Gall. Es tracta d'un topònim compost per l'adjectiu descriptiu i el lloc en el qual es localitza.

Llarga del Camps, feixa

"Pessa de terra conreu y de secar ab lo nom de la *feixa llarga dels Camps*" (LLEV 1792).

Devia tractar-se d'una peça de terra de conreu en forma de terrassa propera o de propietat del mas el Camps a la qual se li afegia l'adjectiu descriptiu *llarga* per diferenciar-la d'altres d'homònimes. V. *Camps, mas el*

Llarga del Mas Soler, feixa

"la *Feixa Llarga del mas Soler*" (ESC 1769)

Topònim compost format per un adjectiu descriptiu i el nom de l'indret en el qual es localitzava, al Soler del Coll.

Llarga de Puig-rodon, feixa [ləˈfeɪəˈlaɾɣəðəˈpuɟruðon]

Antiga feixa de terra de conreu situada a la partida de Puig-rodon i que a l'actualitat és una pineda. Nom compost format per l'article descriptiu i el nom del lloc en el qual es localitza.

Llavador, peça de terra

Antiga pega de terra de propietat del mas el Bancs situada entre aquest mas i el Maroi, a tocar del torrent homònim que genera el nom de la peça de terra.

“Una pessa de terra situada en dita Parra que fou de pertinencias del mas Baceda de Vall anomenada *Llavador*; Afronta asolixent ab Torrent de Llavador; a mitg dia y ponent ab lo Mas Maroy” (LLEV 1731); “Pessa de terra que fou del mas Baceda de Vall nomenada *Llavador*” (LLEV 1792)

V. *Llavador, torrent de*

Llavador, torrent de

Nom de dos cursos d'aigua diferents, un situat vers Santa Creu d'Horta i l'altre, que podria correspondre a l'actual sot del Maroi, al nord-est d'Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra que fou del Mas Baceda de Vall anomenada Llavador; Afronta asolixent ab *Torrent de Llavador*; a mitg dia y ponent ab lo Mas Maroy” (LLEV 1731)

Per etimologia V. *Llavador, torrent del*

Llavador, torrent del

Homònim de l'anterior, se situa a Santa Creu d'Horta i es tracta d'un afluent de la riera de Gironella tal i com assenyala Pladevall (1963:258), “*la riera de Geronella* (1318) o de Santa Creu, que recull les aigües de dita vall, a la que s'ajuntaven el *torrent des lavador* (1318) i el *torrent de mas Vall* (1318)”.

“*Torrent des lavador*” (MAN 1316); “Un Mas anomenat Collell dirruhit y a dit Mas Subirá unit (...) Afronta (...) a mitg dia en altre honor llur mediant *Torrent del Llavador*” (LLEV 1731); “lo lloch anomenat Solan den Borrell que fou den Viuravol; Afronta asolixent part en honor del Mas Mont y part en honor del Mas Collell; a ponent en honor llur mediant *torrent del Llavador*” (LLEV 1731)

Gràficament, cal destacar la forma arcaica no palatalitzada i amb l'article salat aglutinat a la preposició del segle XIV.

Creiem que tant aquest com l'anterior, tractant-se de dos cursos d'aigua, són derivats del verb arcaic *llavar* en el sentit de lloc on es renta quelcom, possiblement el bestiar. Tanmateix, també podrien haver-se originat com a derivats de *llevar* en el sentit que recull Amigó (1999:148) de ‘terrenys que lleven, que rendeixen, que són fèrtils’, aleshores, però, s'haurien de grafiar amb *-e-*, *Llavador*.

Llavari, perxada d'en [ləpər'jadəðəŋlə'βari]

Espai boscós de castanyer localitzat al nord de la Talaia d'en Cinto, al sud-oest d'Osor. Es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic originat en el llinatge del propietari, un llinatge provinent de Santa Coloma de Farners ja que a Osor només l'hem documentat de forma molt esporàdica a mitjan segle XX.

Lleganyosa, font

Font que havia existit vers les propietats dels masos Dois, Coll de Ça i Codina del Coll, és a dir, possiblement en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia d'Osor, a l'oest del poble.

“Fexie terre loco vocato *font laganyoza*” (CAP 1342); “loco vocato *font langanosa*” (CAP 1622)

Gràficament, tractant-se de textos arcaics, apareix sense palatalitzar, amb *l-* inicial i amb *-n-* a 1622, fenomen habitual en l’evolució des del llatí i que, com assenyala Moll (GHC:93): “...es constata ja al segle XIII, però fins ben entrat el segle XV predomina en l’escriptura la *l-* simple per influència del llatinisme”⁴⁷³.

Etimològicament, creiem que es tracta d’un derivat femení de *lleganya*, un mot d’origen incert encara que probablement preromà o potser d’un llatí vulgar *laganĕa* derivat del llatí clàssic *lagānum*, *-i* ‘brunyol’ (DEM:263), i el sufix *-osa*; possiblement es tracta d’un significat metafòric referit a una ‘font que raja poc’.

Llevanyes, camí de

“*Camino vecinal a Llavanyes*” (LA 1917)

Camí que provinent de la Riba d’Amunt pel nord i del Gelats per l’est arriba al coll de Llevanyes des d’on es dirigeix a Sant Miquel de Solterra o al Borrell i d’aquí a Sant Hilari Sacalm. V. *Llevanyes, coll de*

Llevanyes, coll de [‘koldələ’βanəs]

Pas de muntanya situat al SSO d’Osor, just al límit municipal amb Sant Hilari Sacalm, entre Sant Miquel de Solterra i la Creu de Llevanyes. Per la seva situació, apareix esmentat en diverses guies excursionistes, “*Coll de Llevanyes en la serra divisoria de las valls o rieres de Osor i Santa Coloma*” (CEC 1924), “*Collado de Llevanyes*” (Castells) o “*Coll de Llevanyes*” (Cardós); així mateix sol aparèixer situat cartogràficament i el trobem en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *coll de Llevanyes*. Pladevall (1963:63) data el topònim al segle X ja que en un document es llegeix “al lloc de Lavancias” (SBB 959)⁴⁷⁴ i afirma que “els llocs de *Lavancias* o *rio de Lavancias* i el de rio de Cauces del 959 (doc.30) podem identificar-los com el coll de Llevanyes, sobre Joanhuix i el Borrell”.

“*Coll de lavanyes*” (COM 1355); “Dixant lo Camí Real vigata part de lla de la Casa nova dita de Montanya del Mas Subirá y prenent la Serra seguint lo ayguaves fins al Roure dit den Vaguer y de alli seguint sempre la serra fins al *Coll de Lavanyas*, y de alli pujant fins a la Capella dita de St Miquell de Solterra” (LLEV 1731)

Gràficament, podem observar la presència de formes arcaiques no palatalitzades que arriben fins al segle XVIII.

Etimològicament, Coromines (OnCat, V, 72) fa referència explícita a aquest lloc indicant que el topònim prové de *llivanya* ‘clivell o trenc natural de la roca’ que deriva de *llevar* en el sentit de ‘fer alçaprem’, ‘llevar part d’un objecte’ (DECat, V, 189, 190). Tanmateix, seguint Alcover i Moll (AlcM, 6, 977), Navarro Colás (1963:67) considera

⁴⁷³ Fixem-nos que en el nostre cas es manté, fins i tot, en el segle XVII.

⁴⁷⁴ Document 159 del Fons de la Biblioteca Universitat de Barcelona referit al monestir de Sant Benet de Bages.

que el nom de lloc prové d'una forma llatina *levanna* relacionat amb 'pissarra' arran de la presència a la geologia de la zona d'aquest material.

Llevanyes, la Creu de V. *Creu de Llevanyes, la*

Llevanyes, riera de

Torrent que neix vers el coll de Llevanyes i que discorre en direcció oest pel terme de Sant Hilari Sacalm fins a unir-se a la riera d'Osor en parròquia de Santa Maria de Mansolí, prop del mas les Illes d'Amunt, a uns nou quilòmetres del poble d'Osor i set de Sant Hilari Sacalm.

“*Rio de Lavancias*” (SBB 959); “*Riarya de llauanyas*” (CAP 1446)

Gràficament, podem observar dues formes arcaiques, la més antiga sense palatalitzar i la del segle XV substituint la consonant *-v-* per la vocal *-u-*. V. *Llevanyes, coll de*

Llims, sot del [‘soddəlz’λims]

Afluent per la banda oest de la riera de la Noguerola nascut prop de Sant Miquel de Solterra i que discorre en direcció est. També se'l coneix com a sot del Gomis perquè passa força aprop d'aquest mas. Apareix recollit al mapa de l'Institut Cartogràfic Català (1992).

Es tracta d'un topònim d'origen incert tot i que podria haver-se originat en el sentit figurat del nom comú amb el significat de 'Lloc fosc i desolat' (AlcM, 7, 15), de fet es tracta d'una zona força inhòspita; també, tractant-se d'un sot o torrent, podria tenir el sentit de 'fangós' (AlcM, 7, 5).⁴⁷⁵

Llinars, coll de

Topònim esmentat per Pladevall (1963:286) recollit al MAN 1316 i que és on es localitzava el mas Ermengol, a Santa Creu d'Horta, al nord del mas el Fonollet.

“*Serra del Coll de Llinars*” (MAN 1316)

Tractant-se d'una datació antiga, creiem que la forma apareix llatinitzada, sense palatalitzar. Per tant, pensem que es tracta d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *lli*, un topònim molt freqüent per la importància que ha tingut el lli i que es documenta, segons Maria-Reina Bastardas (1994:24) des del segle IX, concretament a un poblet del municipi d'Odèn (Solsonès) en l'acta de consagració de Santa Maria de la Seu de l'any 860.

Tot i que documentem *Llinàs* com a llinatge osorenc a la primera meitat del segle XX, per la diferència cronològica ja podem deduir que l'antropònim no té cap relació amb el nom de lloc.

Llineres, peça de terra

⁴⁷⁵ Tanmateix, Vicenç Carbonell recull aquest topònim com a relacionat amb l'esoterisme a l'article CARBONELL i VIRELLA, Vicenç (2004): “Relació provisional de toponímia catalana esotèrica i divina” a *BISO*, 97, p.18

Nom d'una zona de conreu que almenys incloïa dues peces homònimes, una del mas Sobirà i l'altra de ca n'Iglésies, a Santa Creu d'Horta, entre els masos el Sobirà, can Mont, el Viurevol i ca n'Iglésies.

“*Feixa de terra anomenada Ses Llineras* d'Antoni Iglesias” (FI 1446); “Una pessa de terra situada en dita Parra de Sta Creu anomenada *Llineres*; Afronta asolixent en honor del Mas Mont, a mitg dia en altre honor llur que fou den Yglesias anomenat *Llineras*” (LLEV 1731); “Item una pessa de terra situada en dita Parra, que fou del Mas Yglesias anomenada *Llineras*” (LLEV 1731); “Pessa de terra a Santa Creu anomenada vulgarment *Llineras*” (LLEV 1792)

Es tracta d'una forma plural grafiada amb *-as* degut a la neutralització vocàlica en posició àtona. Podria tractar-se de l'antic coll de Llinars esmentat per Pladevall (1963:286) i datat del segle XIV, ja que se situaria vers la mateixa zona. Creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *lli* amb el sufix *-era* en plural, del llatí *-aria*, un topònim col·lectiu botànic recollit per Moreu-Rey (ENL:63) i Coromines (OnCat, V, 74) tot i que en singular. Possiblement és un sinònim de *llinars*, ‘camp de lli’ que, curiosament, no apareix recollit per Alcover i Moll ni pel DECat.

Llobosa, peça de terra la [ləlu'βozə]

Peça de terra situada a Santa Creu d'Horta, a la Sútia, entre Rifret i ca n'Iglésies.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Santa Creu que antes foren diferents pessas de terra, la una anomenada Puigrodón, altre *Llobosa*, altre Ridafré, altra Farriolas (...) Afrontant asolixent en honor del Mas Subirá” (LLEV 1731); “Pessa de terra a Santa Creu formada per diferents pessas, Puigrodon, *Sallobosa*, Ridefré y Ferriolas” (LLEV 1792)

Es tracta d'un derivat de *llop*, del llatí *lŭpu* (DEM:266) amb el sufix femení *-osa* en el sentit de ‘lloc on abunden els llops’, forma que apareix aglutinada amb l'article salat fossilitzat a 1792.

Llongaespina, collet de

Límit parroquial entre les parròquies de Santa Maria del Coll i Sant Vicenç de Susqueda entre els masos el Soler del Coll i el Sui, en terme municipal de Susqueda.

“*Collet de Llongaespina*” (ACL 1723)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat per l'adjectiu arcaic *llonga* del llatí *longa* ‘llarga’ i el substantiu *Espina*, possiblement amb el sentit de ‘lloc embardissat’ (OnCat, IV, 126).

Llongaespina, serrat de

Possiblement es tracta del grup de muntanyes situat entre els límits parroquials del Coll i Susqueda, entre els masos el Soler del Coll i el Sui, que es mou entre els set-cents i els vuit-cents metres d'altitud i que és on devia localitzar-s'hi com a pas el collet homònim.

“*Serrat de llonga spina*” (CAP 1562); “Lo *serrat de longa spina*” (CAPb 1562); “*Serrat de Llongaespina*” (ESC 1778)

Gràficament, apareix sense aglutinar en dos casos i amb formes arcaiques no palatalitzades o bé sense la vocal inicial. V. *Llongaespina, collet de*

Llonganyes, llocdit

Indret situat en terme de Susqueda i antigament del castell de Rupit, vers els masos can Coll i la Codina.

“*Loco vocato sas longuayes*” (CAP 1342); “*loco vocato longanyes*” (CAP 1622)

Gràficament, destaca que apareix sense palatalitzar la consonant inicial i a 1342 la enya, formes eminentment arcaiques.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de l'adjectiu arcaic *llong*, però desconeixem en quin sentit.

Llonganyes, peça de terra

Peça de terra situada entre els masos el Fonollet, el Veguer, el Gelats i l'antic Gausac, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, molt lluny del llocdit homònim.

“*Una pessa de terra anomenada Longanyas (...)* Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant Torrent de las Tintas; a mitg dia en honor den Funollet (...) a ponent ab lo camí publich qui va a St Hilari, y a tremuntana en honor del Mas Gausach” (LLEV 1731); “Mitjerament per indivis ab lo compte de Solterra altre *pessa de terra dita Longanyes*” (LLEV 1792)

Grafiat de forma arcaica sense palatalitzar, semblaria un derivat de l'adjectiu *llong*, -a ‘llarg, llarga’, però desconeixem en quin sentit.

Llonganyes, serrat

“*Serrat llonganyes*” (CAP 1562)

Cadena de muntanyes de poca alçada en la qual s'hi devia localitzar el llocdit homònim, vers Susqueda, que degué originar-ne el nom. V. *Llonganyes, llocdit*

Llop, bac del V. *Bac del Llop*

Llop, cau del [əˈkawðəλˈlop]

Amb aquest nom es denomina un forat situat enmig d'una perxada, sobre el sot de la Figuera Borda, prop del mas can Pelleringa. Ens han comentat que es tractava d'una antiga trampa destinada a agafar llops cosa que n'originaria el nom, provinent de l'animal.

Llop, el Sotjar del V. *Sotjar del Llop, el*

Llop, font del [ləˈfoɲdəλˈlop]

Font situada sota el mas el Roscall, al sud-est de l'espai geogràfic treballat, origina un sot que esdevé afluent de la riera de Gironella. Recollit oralment, sembla evident que es tracta d'un zootopònim relacionat amb el mamífer boscatà, del llatí *lŭpu*.

Llop, peça de terra Pas del V. *Pas del Llop, peça de terra*

Llop, serrat Pas del V. *Pas del Llop, serrat*

Llor, roca del

Zona rocosa que devia situar-se entre els masos can Serra de Toronell, la Penella i el puig d'Afrau, al nord-est d'Osor, no massa lluny dels límits municipals amb la Cellera de Ter.

“Una pessa de terra situada en dita Parra y al peu de la Montanya de Puig de Frou (...) Afronta asolixent en honor den Panella a mitg dia aiximateix ab lo peu de las rocas den Planas trevasant dret a la Roca aguda fins al Serrat de la *roca del Llor* dret al peu de las penyas ditas den Panella; a ponent en honor de llur Mas Serra y a tremuntana en altre honor llur de dit Masfarrer” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un fitotopònim possiblement referit a la presència d'un o diversos llozers, per tant, s'origina en l'arbre de fulles aromàtiques i perennes provinent del llatí *laurus*, -i.

Llor, serrat de la Roca del V. *Roca del Llor, serrat de la*

Llorenç del Molí, can [ˈkaɾɫuˈɾenzðəɫmuˈli]

Nom d'una casa del carrer de França també coneguda com a ca la Carmeta Llevadora o can Xiquet. El nom prové del prenom de qui hi havia viscut i del fet que la casa havia format part de l'antic molí fariner de Cercenedes.

Llorer, roca del

Roca que devia trobar-se sobre un torrent que serveix de límit municipal entre Osor i Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat i del riu Ter i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot de la *Roca del Llorer*, Sot de Era Cremada y Sot de Rabionet” (OS 1890); “otro sot o barranco llamado de la *Roca del llorer* en su parte superior, de Era Cremada en su parte media y de Rabionet en su parte inferior” (OS 1927)

Es tracta d'un fitotopònim originat en l'arbre, el *llorer*, '*laurus nobilis*' (DECat, V, 261), derivat de llor.

Llorer, sot de la Roca del V. *Roca del Llorer, sot de la*

Llosa, serrat de la

Cadena de muntanyes situada a Santa Creu d'Horta, a l'est dels masos el Bosquets i el Triador i al nord del Collsacodina, i que es mou entre els set-cents i els vuit-cents metres d'altitud.

“Part en honor del Mas Busquets anomenat lo *Serrat de la Llosa*” (LLEV 1731)

Etimològicament creiem que el terme s'origina en el nom comú *llosa* provinent del mot preromà *lausa* 'pedra plana de mineral dur', 'llicorella', és a dir, es referiria al tipus i la forma de les roques, un mot, a més, bastant freqüent en la toponímia catalana com recullen Moreu-Rey (ENL:54), Alcover i Moll (AlcM, 7, 59) o Amigó (1999:119) qui, a més, concreta que "Quan la pedra és plana, de superfície generosa i de poc gruix, s'anomena 'llosa'" ⁴⁷⁶.

Cal assenyalar que el terme també es documenta com a malnom de persona, *Badó Bilaró alias Llosa* (LLC 1929e) sense tenir, però, cap relació amb el topònim ja que, com deia Moreu-Rey (1981:68), el sobrenom s'originà en la corpulència física del seu portador.

Llosa, turó de la

"*El Turó de la Llosa*" (FI 1624)

Situat a Santa Creu d'Horta, possiblement devia tractar-se d'una de les muntanyes de més alçada del serrat del mateix nom. V. *Llosa, serrat de la*

Llosella, pla de

"Feixia terra in *planu vocato de lozela*" (CAP 1342)

De situació desconeguda que devers el Coll i, possiblement, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, aquest topònim apareix gràficament de forma arcaica, llatinitzada, sense palatalitzar.

Etimològicament, deu tractar-se d'un derivat del nom comú *llosa* amb el sufix *-ella*, possiblement amb un sentit col·lectiu més que no pas diminutiu.

Llosella, feixa de terra

Peça de terra afeixada que devia trobar-se entre els masos el Bancs, Masferrer i Serra de Toronell, al nord-est d'Osor.

"Una Masoveria anomenada Coma ab las terras de aquell afrontant asolixent y mitgdia en altre honor anomenat Planas; a ponent ab altre honor llur anomenat Puigborrell y part ab una *feixa de terra anomenada Llosella*" (LLEV 1731)

Possiblement, es tracta d'un topònim derivat de *llosa*, amb el sufix diminutiu *-ella* tot i que és molt probable que tingués sentit col·lectiu de 'lloc abundant de lloses'.

Lloses, pla de les [ə'l'plaðələ'lozəs]

Zona planera situada al límit municipal entre Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm, a l'oest de l'espai geogràfic treballat. Espai d'afrontacions entre municipis i

⁴⁷⁶ I encara podem afegir el que indica Domingo Francàs (1997:162): "Tenint en compte la propietat de certes roques de poder ser explotades per extreure'n peces de pedra planeres i de poc gruix, és a dir, lloses, les rocasses i els penyals constituïts per la mena de material que s'hi presta, o, també, rocasses i penyals que es presentin segons formes planes com de llosa, de vegades hom en diu **llosers** o simplement *lloses*". L'única cosa que ens podria sorprendre és que el topònim que ens ocupa sigui en singular quan tractant-se d'una particularitat de roques sembla que hauria d'anar en plural.

entre particulars, apareix en obres de caràcter excursionista, *El pla de les Lloses* (CEC 1924) i *Pla de Lloses* (Castell), així mateix, el podem observar a diverses obres cartogràfiques, *Pla de les Lloses* (MAP 1) o *pla de les Lloses* (MAP 3).

“*Pla de las Llosas*” (ACL 1767); “el sitio denominado *Plá de las Llosas*” (IGCOS 1927); “Mojón nº 1 Colocado en el punto conocido por *Plá de las Llosas* y común a los municipios de San Hilario Sacalm, Susqueda y Osor, limitando en dicho punto también las propiedades denominadas Coma de Miguel Massaneda Brú, Rovira de José Busquets Sancho y Buscá de Juan Coll Coll” (OS 1927)

Etimològicament, creiem que es tracta de la forma plural de *llosa* del preromà *lausa* ‘pedra plana de mineral dur’ i ‘llicorella’ (DECat, V, 270) ja esmentada anteriorment per Meyer-Lübke;⁴⁷⁷ de fet, en aquest indret hi abunden les pedres d’una certa mesura i de forma, fonamentalment, plana, és a dir, les lloses de pedra, aspecte que també concreta Navarro Colás (1963:68): “En el topónimo que nos ocupa puede tratarse de una denominación debida a estas grandes piedras que indica su nombre y que se encuentran esporádicamente en la región”.

Lloses d’en Boscà, les

Indret en el qual se situa el límit municipal entre Osor i Susqueda i que actualment es coneix com *el pla de les Lloses* –d’aquí provindria el primer element del topònim compost-. Es troba situat sota Sant Benet en direcció al coll de Querós, no massa lluny dels masos el Boscà –aspecte que n’originaria el segon element del nom- i la Rovira.

“*Las llosas ditas den Boscá*” (LLEV 1731); “*las Llosas den Buscá*” (DEL 1885)

V. *Boscà, mas el*; v.t. *Lloses, pla de les*

Lludriquer, gorg [əɫˈgorɫuðriˈɣe]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a una gorga de la riera d’Osor situada sota la font d’en Primo, entre el gorg de Vallfogona i el de les Terrades.

Sembla clar que es tracta d’un zootopònim derivat de *llúdriga* del llatí vulgar *lūtrīa*, del llatí clàssic *lūtra*, -ae, ‘mamífer carnívor de la família dels mustèl·lids, que viu a la vora dels rius’ (DEM:266), un mamífer que havia abundat a la zona, amb el sufix *-er*. El valor d’aquest terme rau en què és poc habitual en toponímia catalana que aquest animal generi noms de lloc, com deia Moreu-Rey (ENL:69), “Ni *L’Esquirol* (salvant un cas examinat més lluny) ni *La Llúdriga*, no semblen haver deixat gaire empremta”.⁴⁷⁸

Lluís, can [ˈkaɾɫuˈis]

Forma simple del nom d’una casa del carrer de França coneguda també com a can Lluís Espardenyer, can Quimet Espardenyer i, pretèritament, cal Flequer. El terme s’originà en el prenom d’un antic propietari.

Lluïsa, ca la [ˈkaɾɫuˈizə]

⁴⁷⁷ MEYER-LÜBKE (1920): *Romanisches Etymologische Wörterbuch*. Heidelberg 4, p.946

⁴⁷⁸ Malgrat això, Joan Veny (1996:91) recull “*la Font de la Llòdriga* (o *Llòdriga*), variant de *Llúdriga*”.

Nom d'una casa del carrer de França originat en el prenom d'una antiga llogatera.

Lluís Espardenyer, can [ˈkaɾlu ˈizəspərdəˈɲe]

Nom d'una casa situada al carrer de França més coneguda amb la forma simple can Lluís o cal Flequer. El nom s'origina en el prenom i l'ofici d'un antic propietari.

Lluís Fuster, can [ˈkaɾlu ˈisfuʃˈte]

Nom d'una casa situada al carrer Major, a tocar de la plaça Vella, també coneguda com a can Beliques. El terme s'originà en el prenom i l'ofici d'un propietari.

Llumeneres, llocdit [luməˈnerəs]

Indret situat en els límits municipals entre Osor, Santa Coloma de Farners i Brunyola i on destaca el turó homònim. Només apareix a diverses obres cartogràfiques, “*Llumaneres*” (MAP 1, 2, 7).

V. *Llumeneres, turó de*

Llumeneres, turó de [tuˈroðəluməˈnerəs]

Turó a set-cents noranta-quatre metres d'altitud en el límit municipal entre Osor i Santa Coloma de Farners, al sud-est de l'espai treballat. Apareix per escrit en obres cartogràfiques, “*Tº de les Llumaneres*” (MAP 1, 5), “*Turó de Llumeneres*” (MAP 3)

Etimològicament, Coromines (1970:38) es va referir a un topònim homònim andorrà com a incert, d'origen desconegut; Moreu-Rey (ENL:127) n'insinua un origen àrab: “A Andorra, per seguir amb l'exemple, almenys un nom de lloc podria tenir un origen àrab: el poblet de *Llumeneres* que es deia antigament “*Almuneres*” (segle XI) i significaria “les llumeneres” també, o “les talaies” (munera)”. Finalment, l'esmentat Coromines (OnCat, V, 106) torna a recollir la qüestió i indica que l'ètim pot ser llatí *liminaria* plural de *liminare* ‘llindar, porta d'entrada’.⁴⁷⁹ Aquest podria ser el sentit del nom de lloc, podria referir-se al sentit d'entrada al terme de Santa Coloma de Farners o bé a la vall de Santa Creu d'Horta; de fet, segons el Centre Excursionista de Catalunya, el turó de Llumeneres és el límit de les Guillerries (CEC 1924).

Llunell, mas

Mas poc documentat que devia trobar-se prop del Roscall, al sud-est d'Osor, en propietats del Sobirà. Pladelasala (1960:375) l'esmenta com a antic mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta però indica que no l'havia sabut identificar ni situar. Elvis Mallorquí (2005:96) el recull com a un mas documentat a Santa Creu d'Horta a principis segle XIV però sense cap més comentari i amb la grafia *mas Llunell*.

“Per lo *mas Llunell* dirruit y al mas Ruscay unit” (LLEV 1792)

Gràficament, cal observar que apareix de forma arcaica, sense palatalització inicial.

⁴⁷⁹ En aquesta entrada, a més, Coromines ironitza sobre la insinuació de Moreu-Rey sobre el possible origen àrab, diu: “Amb tot, no em vaig saber estar de posar en ridícul l'acudit de Moreu i Rey de cercar en l'andorrà *Llumeneres* l'àrab *al-munia* amb el sign de ‘*la talaia*’, àrab a Andorra” (OnCat, V, 106).

Etimològicament, es tracta d'un mas que podria tenir el nom d'origen antroponímic ja que el llinatge homònim es localitzava a Anglès, a la Cellera de Ter i a Santa Coloma de Farners (AlcM, 7, 84) i, endemés, es documenta a Osor durant el segle XVIII i fins a l'actualitat que persisteix ni que sigui com a segon cognom.⁴⁸⁰

Lores, ca la [ˈkaləˈlores]

Pronunciat sense neutralització, és el nom d'una casa de la plaça Catalunya també coneguda com a can Xico Coral. El terme s'origina per afèresi del prenom femení castellanitzat *Dolores*, del català *Dolors*.

M

Macarró, cal [ˈkalməkəˈro-məˈkaru]

Nom amb què es coneix una casa del carrer Major. Oralment ens varen informar que es tractava d'una deformació del prenom masculí *Macàrio* però el fet que documentem la “*casa Pere Macarró*” (LA 1817) i “*Josep Panella dit Macarró*” (LA 1818) ens fa dubtar d'aquest origen ja que difícilment pot haver-hi memòria actual en relació a aquesta època; això a part que la pronúncia sigui majoritàriament aguda i només esporàdicament plana i, en canvi, el prenom sigui esdrúixol. També es podria donar el cas que, en realitat, es tractés de referències a dues cases diferents que amb el temps s'han confós en una.

Macarró, mas cal

“Partida Puig Rodou linda al N y E con *Manso Cal Macarró*” (AM 1944); “*Manso Cal Macarró*” (AM 1947)

El fet que es tracti de referències escrites relativament recents i que no ens hagin esmentat oralment aquest mas, ens porta a creure que en realitat amb aquest terme es fes referència a alguna propietat de cal Macarró, al carrer Major, en la qual és possible que hi hagués hagut una barraca; de fet, a Puig-rodon no és estrany que els noms de les propietats es relacionin amb els noms de casa, per exemple la vinya de Can Sastrellarg, la vinya de Can Cases o la vinya de Cal Coco.

Macia, can [ˈkamməˈsiə]

Nom d'una casa situada al carrer de França, al final en direcció oest, prop del Cementiri. Un informant ens comentà que el nom s'originà en una deformació del prenom masculí *Maties* i, de fet, sabem a que a 1930 hi residia un home que s'anomenava així: “*Matias* hi viu *Matias* Pidemunt” (PAD 1930).

⁰⁴⁸⁰ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

Madrussa, possessió de terra la

Topònim que designava una partida de terra de propietat del mas el Sobirà situada vers can Mont, a Santa Creu d'Horta.

“Una possessió de terra anomenada la *Madrussa* situada en dita Parra de Sta Creu; Afronta asolixent en honor del Mas Mont anomenat lo Cultiu” (LLEV 1731); “Una dita *possessio de terra dita la Madarrosa* a Sta Creu” (LLEV 1792)

Gràficament, a 1792 apareix erròniament possiblement pel desconeixement del sentit de *Madrussa*, un mot del qual en desconeixem també nosaltres el seu possible significat i origen.

Maduixa, camí de la [əʔkə'miðələmə'ðu[ə]

Camí encara existent que, des d'Osor, al carrer dels Països Catalans i de l'Arbreda, arriba fins a la partida de la Maduixa.

“*Camino de la Maduxa*” (DFE 1939); “Partida Viña de la Maduixa linda al E con *camino de la Maduixa*” (AM 1944); “*Camino de la Maduixa* linda con la partida Camp de la Posa, partida Viña dels Viñets y partida Horts den Deu o Maduixa” (AM 1944); “*Camino de la Maduixa*” (AM 1947)

El nom del camí, evidentment, es refereix a la partida de terra a la qual es dirigeix. V. *Maduixa, partida de terra la*

Maduixa, el Sot de la V. *Sot de la Maduixa, el***Maduixa, font de la** [lə'fɔndələmə'ðu[ə]

Font que es trobava a tocar del camí de la Maduixa, actualment està perduda malgrat que encara es recorda.

“Un tros de terra situat en lo lloch anomenat la Costa de la *Font de la Matoxa*” (LLEV 1731); “una pessa de terra vinya plantada en la *Font de la Metuxa* (...) afronta asolixent amb una llabissada del mas Banchs; a mitg dia ab dit Banchs; â ponent ab Anton Puig per mitg de las quals passa la aygua que devalla de la *Font de la Matuxa*” (LLEV 1731), “Pessa de terra de conreu de sermens y altres arbres fruyters territori vulgarment dit La *Font de la Matuxa*” (LLEV 1792)

V. *Maduixa, partida de terra la*

Maduixa, partida de terra Costa V. *Costa de la Maduixa, partida de terra***Maduixa, partida de terra la** [ləmə'ðu[ə]

Important partida de terra formada per moltes i diverses peces i feixes que se situa sobre mateix del poble d'Osor, entre el Soleric i la Mata i entre els torrents de can n'Aubreda i el Maroi; havia estat una important i fèrtil zona de conreu però a l'actualitat és un espai fonamentalment boscós de pins.

“Una pessa de terra part vinya y part cultiu en lo lloch anomenat la *Matuxa*” (LLEV 1731); “*lloch la Maduxa*” (ESC 1769), “*lloch la Maduxa*” (ESC 1769); “Tros de terra dividit en quatre feixas dos de regadiu dos de secar *territori dit La Maduixa*” (LLEV

1792) –en aquest document s'esmenten fins a nou peces o feixes de terra situades en aquesta zona-; “Una viña cituada *territori dit la Meduxa*” (FNA 1811); “tros de terra cultiva en el *territori anomenat la Maduxa*” (FN 1818); “*terra de la Maduixa*” (LA 1850); “*La Matuixa*” (AM 1862) –s’hi esmenten fins a divuit peces de terra-; “*pessa la Maduixa*” (HIP 1862); “*Partida la Maduixa*” (AM 1944) –esmenta fins a tretze peces de terra-; “*Finca la Maduixa*” (AM 1947); “*Finca La Maduxa. Chopos*” (DFF 1954)

Gràficament, podem observar formes ensordides, confusions vocàliques en posició àtona i alternança entre la grafia *-x-* i el dígraf *-ix-*; de fet, podem observar una certa evolució gràfica: *Matoxa – Matuxa – Metuxa – Matuixa – Maduixa*.

Quant a l’origen del topònim, creiem que es tracta d’un fitotopònim provinent del nom del fruit del maduixer i amb sentit col·lectiu, de fet, és una planta abundant en aquell indret. De totes maneres, si ens cenyim a la definició que fa Maria-Reina Bastardas (1994:19) dels singulars col·lectius en el sentit que es pot dir “en aquest lloc hi ha fonoll o boix o bruc o ginesta o menta” en aquest cas això no funcionaria, és a dir, que es tractaria d’un vegetal en què afirmar “aquí (no) hi ha maduixa” no seria una forma gramatical; de fet, l’esmentada autora no ens indica cap fitotopònim relacionat amb aquesta planta. L’altre fet particular faria referència a què els primers documents ens assenyalen el topònim ensordit, *Matoxa, Metuxa, Matuixa*, ara bé, com ja indicarem Bruguera i Escorihuela (1995:388) “La nostra hipòtesi mentre no trobem documentació més antiga, -i fins ara no l’hem trobada-, és que el topònim fóra una grafia arcaica de maduixa (de fet, a l’Empordà –i a d’altres zones segons Alcover- hem sentit, de boca de gent gran, el terme *madoixa* –sonorització de la –T- de *matoxa-* al costat de *maduixa*) o bé que, en ser un nom sense significat per als parlants, aquests van adequar-lo a un terme conegut”. De fet, a totes les obres consultades no hi hem trobat cap nom de lloc semblant.⁴⁸¹ Així doncs, creiem que es tracta d’un fitotopònim provinent del fruit del maduixer o de la maduixera, un mot preromà d’origen incert (DEM:269) però que podria haver resultat de *maiosta* evolucionada en *majoixa* i *majuixa* i després dissimilada (DE:561 i DECat, V, 353).

Maduixa, pineda de la [ləpiˈnɛðəðələməˈðuʎə]

Nom actual d’una bona part de la partida de terra homònima que ha esdevingut una zona boscosa de pins. V. *Maduixa, partida de terra la*

Maduixa, sot de la [əlˈsoddələməˈðuʎə]

Aquest és un altre nom del sot de ca n’Aubreda que neix prop de les Romegueres i discorre en direcció sud per unir-se a la riera d’Osor prop del pont Vell.

“*Un Torrent que devalla de la Maduixa*” (LLEV 1731); “*lo Torrent de la Metuxa alias Albareda*” (LLEV 1731);⁴⁸² “*Aigua del Sot de la Maduxa*” (FNA 1802); “*lo Sot de la Maduixa*” (FNA 1804); “*torrent de la Maduixa*” (HIP 1853); “*Sot de la Maduixa*” (HIP 1862), “*torrent nomenat de la maduixa*” (CB 1819)⁴⁸³

⁴⁸¹ Solament Coromines (DECat, V, 353) indica que hi ha Madoixa a la rodalia de Banyoles-Besalú i Can Madoixa al peu dels graus de Rocacorba.

⁴⁸² Observeu un curiós ús del terme *àlies* que normalment introdueix malnoms de persona i aquí, en canvi, introdueix un altre nom amb el qual és conegut el torrent que ens ocupa.

⁴⁸³ Podem observar que tant el torrent de n’Horta com el sot de ca n’Aubreda reben en algun document el nom de la Maduixa, això és degut al fet que ambdós discorren per aquesta partida de terra.

L'hidrònim s'origina en què el sot o torrent discorre per la partida de terra homònima. V. *Maduixa, partida de terra la*

Maduixa, vinya de la

“Pessa de terra part conreu y part secar y es part de aquella pessa de terra mes baixa de la Vinya vulgarment dita La *Vinya de la Maduixa*” (LLEV 1792); “partida las *viñas de la Maduixa*” (HIP 1855); “partida *Viña de la Maduixa* linda al E con camino de la Maduixa” (AM 1944); “finca *Viña de la Maduixa*” (AM 1953)

Topònim que devia recollir diverses peces de conreu de vinya –per aquesta raó en algun cas apareix com a partida- situades a la Maduixa. V. *Maduixa, partida de terra la*

Maduixes, camí de les

“*Camino de Las Maduixas*” (AM 1944)

Forma plural per referir-se al camí de la Maduixa degut a què es considera que es dirigeix a diverses partides de terra que tenen en comú l'específic Maduixa: la partida de la Maduixa, la de la Font de la Maduixa, la de la Vinya de la Maduixa, la de la Costa de la Maduixa i la de la Costa de la Font de la Maduixa.

Maduixes, partida de terra les

“*Partida Les Maduixes*” (AM1944); “*finca las Maduixes*” (AM 1947)

Forma plural usada per referir-se a un sol espai avui conegut com la Maduixa però que es considerava que estava format per més d'una partida, la de la Maduixa, la de la Font de la Maduixa, la de la Vinya de la Maduixa, la de la Costa de la Maduixa i la de la Costa de la Font de la Maduixa.

Maia, mas

Nom pretèrit d'un mas que solament recull Pladelasala (1960:374) com a una possible forma arcaica del mas el Barder datada del segle XIV tot i que no en concreta la font: “*El Verder* (Abans “*Mas Maig*”, s.XIV, “... *Maya ?*, s.XIV”. Si no es tracta d'un error de lectura, es trobaria situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor, entre el Fonollet i el Veguer.

Etimològicament, si no es tracta d'un error per *Maig* com és probable, es tractaria d'un topònim d'origen incert ja que desconeixem si es tracta d'un homònim del poble garrotxí de Maià de Montcal, un derivat segons Moran, Batlle i Rabella (2002:94) de l'antropònim llatí *Mallius*.

Maifré, capella de Sant Miquel de V. *Sant Miquel de Maifré, capella de*

Maifré, mas

Antic mas que documentem des del segle XIII i que devia situar-se vers la capella de Sant Miquel de Maifré o de Ter, al nord d'Osor, a l'antiga parròquia homònima, posteriorment de Sant Vicenç de Susqueda, dins el terme de l'antic marquesat de Rupit, a tocar del riu Ter i a l'oest del mas la Codina. Pladevall

(1962:286) indica que formava part de la parròquia anomenada aleshores de Sant Daniel de Maifré i sabem que al segle XVIII ja estava derruït.

“*Mansi Manyfredy*” (NOT 1285); “*mansi Mayfret*” (NOT 1334), “*Mansi de Meyfren*” (CAP 1342); “*Mansi Menyfre*” (CAP 1560); “Gabrielis Vallossera alias Colobran Aulines parrochie Sancti Vicenty de Susqueda, termini Osorio propietario mansos Colobran, Part et fosselles, *manyfre*, Auline” (CAP 1562); “*mansi manyfré*” (CAP 1622); “*Mansi Mayfré* de Josephus Colobran” (CAP 1699); “*Mas manifre*” (LLEV 1731); “*caseta de San Miquel de Mayfré*” (MR 1771); “*Mas Manifré* derruït ab altre anomenat Colobran agregat” (LLEV 1792)

Gràficament, apareixen formes arcaïques diverses que semblen provenir de l'antropònim original, del nom personal germànic *Magifred* (OnCat, V, 138) que originà el llinatge *Meifrén* que segons Moll (ELC:116) “prové del nom germànic *Maginfrid*, compost de *magan* ‘força’ i *frid* ‘pau’, un llinatge que documentem a Osor ja en el segle XIII, *Petrus Manfre* (COP 1234) i que es manté almenys durant el XIV, possiblement relacionat amb el mas.

Maifré, llocdit-vall de

Nom que segons Pladevall (1980:14) rebia el llocdit en el qual es localitza l'actual Sant Miquel de Maifré el nom del qual en devia provenir.⁴⁸⁴

“*Loco vocato Manifre*” (FN 1710)

V. *Sant Miquel de Maifré, capella de*

Maifré, Sant Daniel de V. *Sant Daniel de Maifré*

Maifré, serra de

Grup de muntanyes de poca alçària situades, possiblement, sobre el riu Ter, l'alçada de Sant Miquel de Maifré, en terme d'Osor però parròquia de Susqueda.

“*Serra de menyfren*” (CAP 1342)

V. *Maifré, mas*

Maifré, torrent

“*Torrente Menyfre*” (CAP 1562)

Nom que es devia donar a algun dels cursos d'aigua de la zona de Sant Miquel de Maifré que desguassen al Ter en direcció sud. V. *Maifré, mas*

Maig, camps

“*As cams Maig*” (CAP 1446)

⁴⁸⁴ De fet, la GEC (9, 445) es refereix al veïnat de Sant Miquel de Ter o de Maifré amb aquesta forma simple.

Situats prop de la riera de la Noguerola, el nom d'aquest espai de conreu es degué originar pel fet que eren de propietat del mas homònim. V. *Maig, mas*

Maig, casa d'en

Nom d'una casa que es localitzava al carrer de la Plaça Vella, actualment carrer Major entre el carrer del Pont i la plaça Vella.

“La casa dita la *casa den Mayg*” (RFM 1709); “*Casan Maitg*” (LA 1715)

Les grafies responen a formes prenortatives del so palatal africad sord. El nom pot haver-se originat en el llinatge o bé en el topònim usat com a malnom individual ja que sempre apareix precedit per l'article personal *en*.

Maig, mas

Segons Pladelasala (1960:374) i Pladevall (1962:286) i un document de l'Arxiu del Sobirà, aquest seria el nom antic de l'actual mas el Barder, situat en parròquia de Santa Creu d'Horta, prop la riera d'Horta, entre el Fonollet i el Veguer, de propietat del Sobirà des de l'any 1603. Tanmateix, en uns documents del segle XVIII hem pogut llegir “tot lo mas Bardé ab una pessa de terra dit mas contigua ahont esta edificat lo Mas Maig” (LLEV 1731) i “Tot lo Mas Bardé junt ab una pessa de terra dit mas contigua ahont es edificat un mas anomenat Mas Maig” (LLEV 1792); això ens porta a considerar que tot i ser de propietat del Barder i trobar-s'hi molt a prop, podrien haver estat dos masos diferents, tanmateix, també podria haver-se donat el cas que el mas Maig hagués estat posteriorment el Veguer i que més endavant s'hagués reedificat una altra casa anomenada Maig ja que, a 1792, corroborant aquesta possibilitat, també llegim: “Trosset de terra vaga ab alguns arbres fruyters que fou de pertinencias del Mas Maig dirruit y al mas Vaguer agregat” (LLEV 1792). Elvis Mallorquí (2005:96) a més d'indicar que podria ser l'antic nom del Barder també assenyala que podria haver estat l'antic mas Mir.

“*Mas Maig, Mayg o Maitg*” (MAN 1316); “Lo mas Mag té.lo en Vager” (LLC 1440); “*Mansi Maig*” (CAP 1446); “*Mas Maitx*” (FPS 1603); “*Mas Maitx* y vulgarment dit mas Barder” (FPS 1710); “*lo Mas Maig*” (LLEV 1731); “*un mas anomenat Mas Maig*” (LLEV 1792)

El nom del mas es relaciona amb un llinatge que, possiblement fou el dels propietaris ja que es documenta a Osor en els segles XV i XVIII: “*Barthomeus Maig et Rajol*” (LLC 1440) o “*Johannes Maig* habitant del Mas Maig”. A més, s'hi inclouen diversos caps de casa, *Bartolomeus i Anthonius Maig* (PLO 1473) i *Cosma i Anthoni Maig* (FOG 1497). Així doncs, és molt possible que ens trobem davant d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge *Maig* originat, segons Moll (ELC:264), en circumstàncies de naixement, en el nom del cinquè mes de l'any.

Maig, peça de terra Mas V: *Mas Maig, peça de terra*

Maig, riera del Mas V. *Mas Maig, riera del*

Maig, vinya d'en

“*Vinea den Maig*” (CAP 1446)

Situada vers el mas el Bancs, el nom d'aquesta peça de terra de conreu de vinya degué originar-se en el llinatge homònim, com sembla mostrar que es precedeixi de l'article personal *en*.

Maimir, partida de terra el [əlməj'mi]

Partida de terra situada sobre el prat de les Hortes i la Casa Nova del Coll al sud-est d'Osor. Es tracta d'on antigament hi havia existit el mas Mir.

“Una pessa de terra part cultiva, part nogareda situada en dita Parra de Sta Creu (...) en lo lloch anomenat *Mas Mir* ô *Maymir* prop las Hortas de la Riera del Barder afronta asolixent en honor del Mas Barder; a mitg dia en honor del Mas Vaguer; a ponent en honor den Funollet mediant Riera y a tremuntana en honor del Mas Bardé, part en honor del Mas Busquets y part en honor den Funollet” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra de Santa Creu de Horta sufreganea de Ozor en lo *lloch dit Masmir* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Busquets, a mitg die en honor del Mas Busquets” (LLEV 1731); “Pieza de tierra sita en la *Partida dicha el Maimí* propio de Jayme Bayé linda L. Gerónimo Crosa, M. Manso Busquet, P. T. Thomas Casanova” (CAD 1785); “Pessa de terra part conreu y part nogaredas territori dit *lo Masmir* y prop las hortas de la riera de Barder” (LLEV 1792); “Tros de terra de viña a la sufreganea de Santa Creu de Horta territori anomenat *Lo Maymir* o Abells” (LLEV 1792)

Atesa la situació del lloc on antigament existia el mas Mir, creiem que es tracta d'una evolució des d'aquí, com assenyala Veny (1996:73), “Alguns dels noms de persona esdevinguts noms de lloc ens han arribat precedits de *mas* (<llat. MANSU) (...), la vocalització de la *s* seguida de consonant sonora és la mateixa dels cognoms *Mainou* (<*Masnou*), *Maimir* (<*Masmir*)”⁴⁸⁵; és a dir, que en aquest cas no creiem com assenyalen Alcover i Moll (AlcM, 7, 128 i ELC:115) que el nom provingui del llinatge originat en el nom germànic *Ermemir* seguint el que ja havia plantejat Balari; a més, cal afegir que no hem documentat mai el llinatge a Osor.

Maimir, peça de terra

Tros de terra de conreu situat a la partida homònima, a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del mas la Casa Nova de Mas Coll i la riera d'Horta.

“Una feixa de terra situada en dita Parra de Sta Creu de Horta, y fou de pertinencias del Mas Busquets (...) *anomenada Maymir*, afronta asolixent en honor del Mas Casanovas, a mitg dia així mateix y part ab una Riera alli passant” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenada Maymir* a Sta Creu” (LLEV 1792), “*pieza Maimí*” (AM 1862)

Grafiada en algun cas de forma arcaica, amb *-y-*, és evident que es dona el nom a la peça de terra de forma metonímica en relació amb la partida en la qual s'inclou. V. *Maimir, el*

Maimir, perxada de [ləpəɾ'ʃaðəðəməj'mi]

Zona boscosa de castanyer situada a la partida de terra de Maimir, sobre la perxada de Sobre la Casa Nova de Mas Coll en direcció est. V. *Maimir, el*

⁴⁸⁵ En aquesta mateixa línia s'expressa Joan Coromines (OnCat, V, 219; DECat, VI, 421 i 1984:252)

Mainou, mas

Nom pretèrit d'un mas situat a l'est de la Mata, concretament de l'antic casal, al nord d'Osor.

“Casal anomenat Casal de la Mata dirruit situat en dita Parra de Ozor, horts y pocessions de aquell; que junt afronta asolixent en honor del *Mas Maynou*” (LLEV 1731)

A partir de l'etimologia, ens podem adonar que en aquest topònim s'hi produeix una tautologia perquè creiem que *Mainou* prové de *Masnou* puix que, com assenyala Coromines (OnCat, V, 219), la *-i* és una vocalització de la *-s* davant una consonant sonora, fet habitual en el català,⁴⁸⁶ aleshores, es tractaria d'una aglutinació de *mas Nou*, originat en el llatí tardà *mansum nōvum* ‘residència nova’, probablement en referència a la nova construcció del mas la Mata, el que ha arribat als nostres dies, en contrast amb l'antic casal homònim que ja s'esmenta en el document com a derruït.

“Maitetxu”, mina

“Concesión 2833, *mina de plomo y fluorita titulada Maitechu* de 12-7-1951 término municipal Osor-Anglés” (min 1978)

Nom d'una mina provinent de l'antropònim basc arran del fet que l'empresa explotadora era de Bilbao.

Maixina, ca la [ˈkaləməˈjinə]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya també coneguda com a ca l'Entra, ca la Màxima i can Patxuí. Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen del nom.⁴⁸⁷

Major, bosc

Antic nom d'una zona boscosa que se situava prop del mas Dois, possiblement en parròquia de Sant Pere d'Osor però terme municipal de Susqueda.

“*Bosch major*” (NOT 1334)

El topònim deu originar-se en l'adjectiu provinent del llatí *majōre* ‘Més gran, més gros’, comparatiu de *magnus*, *-a*, *-um* ‘gran’ (DEM:271), amb la finalitat de diferenciar-se d'altres zones boscoses inferiors.

Major, carrer [əlkəˈreməˈʒo]

Nom d'un carrer que travessa tot el poble resseguint la carretera; de totes maneres, antigament, era el carrer que anava des de l'actual edifici de l'Ajuntament fins

⁴⁸⁶ Així ho explica el mateix Coromines, Joan (1989): *Lleures i converses d'un filòleg* p. 252 en relació a *mai* quan indica que “No hi ha dificultat si es té en compte que s'emprava generalment en combinació *no* i com a proclític. *Mai no* < *mais no* en realitat és tan regular com *mainada* < *maisnada* MANSIONATA, o com *vaiet* < *vaslet* i dit d'una altra manera: la *i* ve de la *s*”. En aquesta mateixa línia s'expressa Veny (1996:73): “Alguns dels noms de persona esdevinguts noms de lloc ens han arribat precedits de *mas* (< llat. MANSU) (...) la vocalització de la *s* seguida de consonant sonora és la mateixa dels cognoms *Mainou* (< *Masnou*), *Maimir* (< *Masmir*)”.

⁴⁸⁷ Podria tractar-se d'un origen escatològic, provinent de *veixina* amb assimilació o deformació consonàntica.

a l'entrada de la Plaça i que seguia pel carrer de la Plaça Vella fins a aquesta plaça; cap a l'est s'anomenava barri Vidal o carrer de Wilson. El documentem amb la seva antiga extensió entre el segle XIX i 1936 quan passà a anomenar-se carrer de Francesc Ascasso i, a partir de 1939 fins a 1979, com a *calle o avenida del Generalísimo* i, des d'aleshores, com a l'actualitat.

“*Carrer Major*” (AM 1862); “*Calle Mayor*” (NOM 1863); “*Calle Mayor*” (PAD 1885); “*calle Mayor*” (LA 1909); “*calle Mayor*” (PAD 1930); “*calle Mayor*” (LA 1936); “*carrer Major*” (LA 1979)

Tal com esmenta Moreu-Rey (1981:27), el nom prové de la llargada i amplada del carrer, el més significatiu del poble i s'hauria d'incloure, dins la toponímia urbana, entre “els més generals de tots i els més antics a totes les poblacions”

Major, carrer de la Plaça V. *Plaça Major, carrer de la*

Major, plaça

Coneguda popularment com la Plaça, es tracta a l'actualitat d'una part dels carrers Majors i Catalunya a l'espai que hi ha entre cal Sastre, can Jan, can Sastrellarg i can Peret. Durant el període republicà, se l'anomenà plaça Constitucional seguint un procés que Moreu-Rey (1981:27) considera comú a moltes poblacions: “De les *Places Majors* (...), ¿quines han tingut la sort de veure respectat el nom secular? (...) la majoria de les nostres han estat rebatejades, primer “Plaça de la Constitució”, després “plaza de España”, i la gent ho accepta amb molta apatia”; en el nostre cas, després de ser rebatejada va deixar de ser considerada una plaça i va passar a formar part primer de la “calle del Generalísimo” i després del carrer Major; tanmateix, encara hem pogut veure fotografies de l'indret posteriors a 1939 en què s'esmenta el lloc com *la Plaça* i, encara avui, molta gent gran l'esmenta d'aquesta manera.

“*La plaza Mayor*” (ESC 1769); “*la Plaza Mayor*” (ESC 1776); “*la Plassa Major*” (FN 1800); “*Plassa Major*” (FN 1824); “*la plassa Publica o Major*” (FNA 1820); “*plaça Major* de la dita vila de Osor” (FN 1851); “*la plaza mayor*” (LB 1928)

Major, pont de la Riera V. *Riera Major, pont de la*

Major, serra

Serra de muntanyes situada entre la partida de terra de les Selves i el mas la Grevolosa, al nord-est d'Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat las Selvas (...) Afronta (...) a mitg dia en honor den Gravalosa fins a la *Serra Major*” (LLEV 1731)

Topònim format per l'adjectiu amb el sentit de ‘més gran’ per diferenciar-lo d'altres zones muntanyoses properes.

Major (de les Berbolades), sot-torrent [ˈsoddə ləzβərβuˈlaðəs]

Torrent que discorre per la serra, lloc i mas homònims al qual se li afegeix el complement *major* per diferenciar-lo d'altres cursos d'aigua propers –que, per altra banda són abundants-. Funciona com a límit de la partida de terra del Soler de Mansolí

prop de les Berbolades i és sinònim del sot de les Berbolades en l'espai proper a aquest mas.

“Part honor de dit Bosch mediant *Torrent major de las Borboladas*” (LLEV 1731); “Finca Manso Soler compuesto por el manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. Riera de Osor, Manuel Vernedas mediante *torrente llamado majó*” (DFE 1939)

Encara avui existeix el terme i hem sentit dir-lo sense l'adverbi com a *el sot o torrent de les Berbolades* i, per escrit, apareix de forma simple i de forma composta. V. *Berbolades, mas les*

Major de les Selves, torrent

Curs d'aigua que devia ser de notable importància en comparació amb d'altres de la mateixa zona a la partida de les Selves. Possiblement es tracta del sot del Caulí que neix a la Brolla, al sud del Bosquets, discorre en direcció nord-est i s'uneix a la riera d'Osor prop de les Mines d'Osor.

“*Torrente maior de las Selvas*” (CAP 1446); “*torrent major de las Selvas*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost format per un adjectiu referit a la grandària del curs d'aigua, en contrast amb d'altres, per exemple “lo sot qui devalla a las selvas” (LLEV 1731), del llatí *majōre* ‘més gran, més gros’, comparatiu de *magnus*, *-a*, *-um* ‘gran’ (DEM:271) i un segon element *Selvas* que referencia la partida de terra per la qual discorria i per diferenciar-lo d'algun altre torrent homònim com ara el torrent Major de les Berbolades. V. *Selvas, partida de terra les*

Major (d'Osor), riera [lə'rierəmə'ʒo]

Aquesta és una altra manera de referir-se a la riera d'Osor, nom que a voltes s'afegeix com a complement de l'adjectiu per formar un nom compost que la diferencia d'altres rieres esmentades com a *Major*.

“*Riera major de Ozor*” (FM 1614); “*Riera Mayor*” (ESC 1673); “*riera Major (de Ozor)*” (LLEV 1731); “*riera Major*” (FN 1800); “*la riera mayor de Osor*” (HIP 1800); “*la Riera Major*” (FNA 1833); “*Riera major de Ozor*” (FN 1848); “*Riera Mayor*” (HIP 1860); “*Riera Mayor (de Osor)*” (AM 1944); “*Riera Mayor*” (DFE 1950)

El nom se li dóna perquè es tracta del principal curs d'aigua de la zona en comparació amb els altres torrents, sots, rieres o rierols existents. És evident, doncs, que el topònim prové de l'adjectiu originat en el llatí *majōre* ‘Més gran, més gros’, comparatiu de *magnus*, *-a*, *-um*, ‘gran’ (DEM:271).

Majors, Roques V. *Roquesmajors*

Malcuinat, casa

De propietat de ca n'Iglésies, possiblement es tractava d'un sobrenom del mas l'Espinau, situat a Santa Creu d'Horta, prop dels límits municipals entre Osor i Santa Coloma de Farners per la banda sud-est.

“*Casa Espinaup o Malcuynat*” (LLEV 1731)

Grafiat de forma arcaica amb *-y-*, probablement es tracta d'un malnom compost per l'adjectiu *mal-*, 'dolent' amb sentit negatiu o pejoratiu que s'usa sovint davant els participis, i *cuinat*, adjectiu o substantiu relacionat amb el menjar en el sentit que no devia ser prou bo, és a dir, possiblement un sobrenom provinent d'alguna anècdota relacionada amb el menjar.

Malesa, la [ləmə'lezə]

Llocdit situat al coll de Nafre, prop del límit municipal entre Osor i Susqueda, al vessant nord-oest de l'espai treballat, podria ser, per la situació, la pretèrita *Malesa d'en Coll*.

Possiblement es tracta d'un derivat de *mal* en el sentit de 'lloc estimbat, aspre o rocós' o de 'vegetació espessa d'arbustos i bardisses' (DECat, I, 380); aquest segon sentit és el que es correspondria més amb el lloc que ens ocupa.

Malesa d'en Coll, la

Amb aquest topònim es devia fer referència a un espai erm situat entre el mas can Coll i el coll de Nafre.

"La *malesa den Coll*" (de 1737 a CAP 1622).

L'origen del topònim possiblement és antroponímic, en el llinatge *Coll* ja que devia ser de propietat de l'esmentat mas; a més a més, l'ús de l'article personal semblaria que acaba de confirmar aquesta hipòtesi; aquest llinatge es precediria del nom *malesa* indicant un espai de difícil accés i de difícil aprofitament V. *Coll, mas can*.

Malgraó, pas del [ˈpazðəl'malyɾə'ɔ]

Indret situat entre els masos el Baier i el Gelats, al sud d'Osor. Es tracta d'un mot compost a partir de l'adjectiu *mal* 'dolent' i el nom *graó* 'lloc difícil, feréstec'. Cal dir que, efectivament, es tracta d'una zona molt inhòspita.

Malgraó, peça de terra

"*Pessa de terra lo Malgrahó*" (FN 1710); "*Pessa de terra de castanyers y part brollar anomenada Malgrahó*" (LLEV 1792)

Tros de terra del qual en desconeixem la situació tot i que podria trobar-se relacionada amb el llocdit homònim. Sigui com sigui, etimològicament creiem que coincideix amb l'esmentat nom. V. *Malgraó, pas el*

Malgrau, peça de terra

"Una pessa de terra part castanyers y part Brolla situada en dita Parra de Ozor anomenada *Malgrau* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Bayer del Mas" (LLEV 1731)

Situada prop del Baier, aquesta peça podria referir-se a l'actual pas del Malgraó i a la peça de terra del Malgraó documentada a 1792 ja que en el document escrit en què ens apareix, s'hi indica la mateixa constitució, castanyers i brolla, i la mateixa propietat,

dels amos de can Bosc. Podria tractar-se, per tant, d'un error de còpia degut, en paraules de Coromines (OnCat, IV, 380) i en referència a Grau "Notem que aquest nom de sant advocat, sembla haver estat posat secundàriament, en certs casos per la semblança [casual] d'un nom de lloc que se li assembla". Tot i això, també podria haver-se originat en l'orònim en el sentit que li dona Domingo i Francàs en relació a camins, "els esvorancs que s'hagin pogut més o menys produir per tallar-s'hi graonades que permetin de vèncer l'obstacle de pas que representen", és a dir, a *esglaó*, del llatí *gradu* amb el mateix significat (AlcM, 6, 393); un sentit que es relaciona amb *Malgraó*.

Mallol, peça de terra el

"Per lo Mas Ribadevall es a saber ab lo viver y cami qui va de Ozor Serramunt seguint loayguaves fins *al Mallo*" (LLEV 1731) - situat vers la Riba d'Avall-; "*pessa Mayol*" (AM 1862) -de propietat del mas el Carbonell, possiblement se situava a l'antic veïnat de Querosell-

Grafiades amb -y- el segon esment a causa del fenomen dialectal de la iodització, creiem que l'origen etimològic trobar-se en el llatí *mallēōlum* 'vinya novella' (AlcM, 7, 175; DECat, V, 394, 395 i OnCat, V, 154).

Mallol, peça de terra d'en

Peça de terra que podria haver estat més d'una amb el mateix nom i de la qual en desconeixem la situació però que, almenys en un cas, es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta.

"*La pessa de terra den Mayol* de Santa Creu" (FI 1605)

Creiem és un topònim de caràcter antroponímic ja que el nom de lloc es precedeix de l'article personal *en*, el llinatge es documenta a Osor a mitjan segle XVII i a principis segle XX.

Mallol, turó del [ə|tu'roðəlmə'jol]

Recollit oralment i pronunciat amb iodització, aquest terme es refereix a un turonet situat a Santa Creu d'Horta, prop del coll de Cirerer, al nord de l'església de Santa Creu i al sud-est d'Osor.

Etimològicament, degué originar-se en el llatí *mallēōlum* 'vinya novella' (DECat, V, 394, 395).

Mallola de Rebleda

Indret situat entre el Fonollet i el Bosquet, vers la partida de terra la Rebleda.

"Afronta asolixent honor del Mas Busquets de Santa Creu y part en altre honor llur anomenat Puig ô *Mallola de Rebleda*" (LLEV 1731); "una pessa de terra en lo lloch anomenat *Majola de la Rebleda* Afronta asolixent part ab lo Mas Busquets uy part en honor den Veguer" (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per *mallola*, que apareix en un cas de forma ioditzada, amb el sentit de 'vinya novella', femení del llatí *mallēōlu* 'esqueix,

martellet' derivat diminutiu de *malléus*, -i 'mall, martell' (DEM:272) i *Rebleda* indicant que aquella vinya novella se situava a la partida de terra d'aquest nom. V. *Rebleda*, *la*

Malloles, camp d'en [ˈkamdømməˈjoləs]

Nom referit a una peça de terra de conreu que es localitzava prop del Molí d'en Serra i que sembla que s'originà en el llinatge que, a més s'havia relacionat amb el mas del mateix nom. V. *Malloles*, *mas les*

Malloles, feixa de terra

Antiga feixa que devia trobar-se en municipi de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor ja que sembla que es localitzava vers l'antic mas Serra del Coll, actualment can Coll.

“*Feixia terra voccata mayolas*” (CAP 1622)

Grafiat de forma ioditzada, sembla que es tractaria d'un plural de *mallola* 'vinya novella', femení del llatí *mallēōlum* 'rebrot de sarment, esqueix', derivat diminutiu llatí de *malléus*, -i 'mall, martell' (DEM:272)

Malloles, font de les [ˈfɔndələzməˈjoləs]

Topònim referit a una font, a l'actualitat perduda tot i que encara recordada, que se situava a tocar del mas homònim que n'origina el nom. V. *Malloles*, *mas les*

Malloles, mas les [ləzməˈjoləs]

Mas encara existent, tot i que en procés d'enrunament, que es localitza entre els masos les Romegueres i can Serra de Toronell, al sud de Sant Gregori i al NNE d'Osor. Pladelasala (1960:372) afirma que podria tractar-se de l'antic mas Serra Mitjana del segle XIV i, de fet, només l'hem documentat a partir del segle XVIII i com a propietat de can Serra de Toronell. Apareix en cartografia com *Las Mayolas (ruinas)* (MAP 1).

“*Las Mayolas* den Serra de Toronell” (LB 1765); “*las Mayolas*” (LB 1784); “*las Mayolas* de Serra de Toronell” (LB 1818); “*Manso Mayola* de Juan Serra” (AM 1862); “*Las Mayolas*” (NOM 1863); “*Mayolas*” (PAD 1880); “*Mayolas*” (PAD 1884); “*el Manso Mayolas*” (LB 1922); “*Mayolas*” (PAD 1930); “*Les Mayoles*” (LB 1953); “*Las Mayolas*” (CAD 1960)

Gràficament, cal esmentar les formes amb -y- que responen a la pronúncia ioditzada i que en una ocasió, de 1862, apareix en singular.

Etimològicament, creiem que s'origina del plural llatí *malleola* provinent del llatí *mallēōlum* 'vinya novella' (DECat, V, 394, 395), un fitotopònim molt freqüent en la toponímia catalana. Malgrat que també documentem el terme com a llinatge osorenc entre els anys 1706 i 1935, no tenim cap tipus d'evidència que ens relacioni l'antropònim amb el nom del mas; malgrat això, Navarro Colás (1963:76) sí que considera aquest origen com a adequat recollint el topònim amb la forma ioditzada *Mayoles* i classificant-lo, curiosament, com a un “nom botànic”.

Malloles, partida de terra les [ləzməˈjoləs]

Partida unida a la propietat de can Serra de Toronell a la zona on localitzem el mas que n'origina el nom.

“*Partida Serra de Toronell y Mayola*” (AM 1944); “*Finca Mayola*” (AM 1947); “*Pago o paraje Las Mayolas*” (CAD 1960) –indica que inclou cinc peces de terra a més del mas homònim–; “*Finca Las Serras y Mayolas. Encinas, castaños y alcornoques*” (DFE 1963)

Gràficament, cal destacar les dues formes singulars i el fet que aparegui ioditzat seguint la pronúncia popular. V. *Malloles, mas les*

Malloles, sot de les [al'soddalazma'jolas]

Altra forma de designar el sot del Maroi pel fet que neix prop del mas les Malloles; aquesta proximitat és la raó que n'explicaria el nom. El sot o torrent discorre en direcció sud i s'uneix a la riera d'Osor entre el Maroi i el molí d'en Serra, molt a prop d'Osor. V. *Malloles, mas les*

Malloleta, feixa de terra

Antiga peça de terra afeixada que se situava prop del mas can Coll en municipi de Susqueda i parròquia d'Osor.

“*Feixia voccata mayoleta*” (CAP 1622)

Grafiat de forma ioditzada, semblaria tractar-se d'un derivat diminutiu de *mallola* amb el sufix *-eta*,⁴⁸⁸ és a dir, una petita feixa de terra de conreu de vinya novella.

Malpart, l'Era del V. *Era del Malpart, l'*

Maltorrent, torrent

Curs d'aigua localitzat vers can Plana i que podria referir-se a l'actual sot del Senglar, al nord-oest d'Osor.

“Tot lo dit llur Mas Plana (...); Afrontant asolixent ab un *Torrent anomenat Maltorrent*” (LLEV 1731); “*lo Torrent qui devalla del Maltorrent*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per l'adjectiu *mal* i el substantiu *torrent*, possiblement fent referència a allò que indiquen la majoria de topònims precedits per aquest adjectiu i que Moreu-Rey (ENL:31) definí com “Les dificultats d'accés al relleu en general”, és a dir, un torrent que discorria per una zona inhòspita, de mal accés. És curiosa la tautologia entre el genèric i la segona part del topònim, *torrent*.

Manca, aulet de la [lu'læddələ'maŋkə]

Zona boscosa predominantment d'alzina situada prop del mas les Cases en direcció sud, a tocar del sot del mateix nom. V. *Manca, sot de la*

Manca, baga de la [lə'βaγəðələ'maŋkə]

Zona boscosa de castanyer situada al sud de la Grevolosa, vers el sot homònim. V. *Manca, sot de la*

⁴⁸⁸ El fet que al mateix espai s'hi localitzin la feixa de terra Malloles i Malloleta, mostra que el conreu de la vinya en aquesta zona del territori era força important ja que encara hi localitzem una *feixia vocatur as vinea* (CAP 1622)

Manca, sot de la [əl'soddələŋkə]

Topònim esmentat per Pladelasala (1960:370) com a límit entre la parròquia de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor. Es tracta d'un afluent de la riera de Gironella per la banda oest que discorre en direcció nord-est prop del sot de la Vena.

“Empieza la linea divisoria en la Riera Mayor cerca las fuentes del Coral y subiendo por un barranco que allí se encuentra, siguiendo la cima del monte hasta el extremo superior del *barranco de la Manca*” (DEL 1885)

Atès que es tracta d'un indret proper on creiem que se situa el llocdit Talamanca, creiem que es tracta d'una grafia errònia provinent d'aquell nom de lloc. V. *Talamanca, llocdit*

Manel, can [ˈkammə'nɛl]

Nom d'una casa situada al carrer Major que s'originà en el prenom masculí. El terme és recordat però ja no és usat.

Manela, ca la [ˈkaləmə'nɛlə]

Nom d'una casa situada al carrer del Verger que també s'havia conegut com a can Botiga.

“*Ca la Manuela*” (LLC 1924)

El terme s'origina en el nom de fonts femení.

Manela, hort de Ca la V. *Ca la Manela, hort de*

Manela, vinya de Ca la V. *Ca la Manela, vinya de*

Mansolí, riera de

Nom que havia rebut la riera d'Osor en el seu tram mitjà i fins al límit dels termes entre Osor i Sant Hilari Sacalm al gorg de la Plana, tal i com recull Carreras Candi (1911:91,92) “La riera que's forma al N. va prenent los noms dels llochs per ahont passa. Lo de riera de *Sant Hilari*, es lo menys usat puix en la part alta o siga fins que entra en la vall d'Osor, reb lo nom de *Mansolí* y en la baixa fins a desayguar en lo Ter, riera de *Osor*”.

“*Riaria de Monsoliu*” (CAP 1342); “*Riarya de Mansolino*” (CAP 1446); “*la Riera Major de Monsoliu*” (LLEV 1731); “*la riera de Montsolí*” (OSHS 1889); “Mojón nº 18 Colocado en el punto conocido por Gorch de la Plana que está al pié de la *Riera de Montsolí*” (OSHS 1890)

El topònim prové de l'antiga parròquia de Sant Hilari Sacalm que segons Coromines (1965:49 i OnCat, V, 174) prové d'un *Manzonin*, amb dissimilació *-nin > -lin*, derivat del nom personal germànic *Manzo*.⁴⁸⁹ Tanmateix, Pladevall i Serradesanferm (1986:46)

⁴⁸⁹ Ha estat freqüent la grafia *Montsoliu* que apareix per primera vegada a 1530 tal i com recull Coromines (1965:49) i Carreras Candi (1911:56) –que l'anomena “forma barbarizada”– però, com evidencien els esmentats estudiosos és una forma inadequada, aspecte que corroboren Pladevall i Serradesanferm (1986:46): “La forma de Montsolí, que alguns fan servir modernament, no té cap tradició

consideren que sembla un derivat de *mansulino*, ‘petit mas’ hipòtesi amb la qual coincideixen amb Carreras i Candi (1911:56).

Mansolí, Soler de V. *Soler de Mansolí, camí del-carretera del-partida de terra el*

Mansueta, ca la [‘kaləmən̄su’etə]

Nom d’una casa situada al carrer del Pont, també coneguda com a can Baier o can Passabardisses. El terme prové del nom de fonts d’una antiga propietària.

Manyac, cal [‘kalmə’ɲak]

Antic nom, encara recordat, d’un habitatge situat al carrer de França més conegut com a can Quel Tarrumfa. Tot i que no en tenim evidències, és possible que el sobrenom es relacioni amb un malnom individual -que documentem per escrit, *Jeroni Tallades o el Manyac* (LA 1714)- provinent d’una singularitat de caràcter, com ara la docilitat o bé el fet de ser carinyós ja que no el localitzem a Osor com a llinatge.

“*Casa Manyac* hi viu Francisco Vila” “ (LA 1817)

Manyac, vinya de Cal V. *Cal Manyac, vinya de*

Manuel, mas can [‘kammənu’el]

Mas encara existent tot i que en ruïnes, situat prop de can Plana i de les Casulles, no massa lluny de la capella del Part, al nord-oest d’Osor, en terme municipal de Susqueda i parròquia de Sant Pere d’Osor. Amb anterioritat al segle XVIII s’havia anomenat mas Sitjar: o Mas Sitjar o *Can Manuel*” (FN 1803), “Marianna Coll y *Manuel o Sitjar*” (LB 1816)⁴⁹⁰. Pladelasala (1960:372) indica que es tracta d’un mas que formava part de la parròquia de Santa Maria del Coll, tanmateix, no s’adonà que era el Sitjar i els presentà com a dos de diferents: “*Can Manuel*. (Cerca existia el Mas Aulina, Sauleda o Saulina del s.XIV. En el XVII, tambien el Mas Sitjar del término del castillo de Rupit y parroquia de Osor”.

“Francesch Sitjar pagés de la casa de *Can Manuel*” (LB 1704); “Rosa Sitjar habitant al *mas Manuel*” (LB 1710); “*Mas can Manuel*” (LA 1718); “*Mas Manuel*” (LB 1744); “Miguel y Sagimon Server y Buscá pare y fill y Maria Buscá y Server mara y muller esta dueña del *mas Manuel* y sas terras” (RFM 1755); “*cal Manuel*” (LB 1788); “*Mas Manuel*” (FNA 1831); “*mas Manuel*” (LB 1835); “*can Manuel*” (LB 1851); “*Manso Manuel de Susqueda*” (AM 1862); “*Mas can Manuel*” (DEL 1885); “*Manso C. Manuel*” (LB 1925); “*mas d’en Manuel*” (DFE 1939); “*Manso Manuel*” (AM 1944); “*Can Manuel*” (LB 1954)

Creiem que es tracta d’un nom d’origen antroponímic, de fet, precedint el nom propi s’han alternat les formes *mas*, *cal* i *can* amb predomini d’aquest darrer que és el que s’usa a l’actualitat, amb la contracció amb l’article personal. Tanmateix, podria provenir

ni valor i falseja la seva etimologia tradicional, una etimologia que prové de les formes dels segles X i XI *Manzulino* o *Manzulino*”.

⁴⁹⁰ Possiblement, per aquest canvi de nom, el terme apareix sovint com a malnom o àlies tot i que té finalitat d’indicar possessió o estada en el mas: Francesch Sitjar alias Manuel (LB 1707), “Francisco Puig alias Manuel (FN 1800), Maria Puig y Cerver alias Manuel (FN 1803), Rosa Manuel o Sitjar (LB 1816), Antonio Prat (a) Manuel (LB 1901).

del llinatge, documentat a Osor durant els segles XVIII i XIX, o bé en el prenom masculí.

Mar, Era del V. *Era del Mar, llocdit l’-pla de l’*

Mar, peça de terra Era del V. *Era del Mar, peça de terra*

Mararriba, lledoner de

“*Lladoner de mararriba*” (HIP 1855)

Possiblement situat vers el camp de n’Albereda, es tracta d’un topònim del qual en desconeixem el sentit i l’origen etimològic.

Marc, casa

“*Casa March*” (LA 1817)

Nom pretèrit d’una casa que, a més, apareix com a renom individual en el mateix document, *Ramon Rius (a) March* (LA 1817). El terme, possiblement, s’originà en el llinatge que documentem a Osor des de finals segle XVIII fins a l’actualitat que perviu com a segon cognom.⁴⁹¹

Mare de les Fonts, la [ləˈmarəðəlsˈfons]

Notable deu d’aigua situada a Santa Creu d’Horta, vers el Sobirà, de fet, forma un petit curs d’aigua que és un dels que ajuda a formar la riera d’Horta. Es tracta d’un topònim compost format pel substantiu *mare*, que segons assenyala Joan Coromines (OnCat, V, 124-127) és la forma romànica provinent de *mātrēs* un nom de tradició celticoromànica que designa grans deus i naixements d’aigües per una comparació de les deus amb unes mares o matrius de les aigües, i *de les Fonts* assenyalant que es tracta d’una notable deu d’aigua a partir de la qual es forma una font i un sot.

Margarida, ca la [ˈkaləmərɣ(ə)riðə]

Nom actual de dues cases, una al carrer del Pont, que és la més antiga, i l’altra al carrer Major i que és on es varen mudar els habitants de la primera.

“*Ca la Margrida*” (LLC 1929e)

Escrit i pronunciat sovint amb síncope, el nom s’originà en el nom de fonts de la propietària i es tracta d’una forma que encara avui s’usa com a sobrenom individual aplicat als posseïdors de les cases, la *Conxita Margarida* i en *Joan Margarida* – masculinitzat-.

Margarits, aulet d’en

Peça de terra boscosa d’alzines que se situava vers la partida del Rafec, no lluny del nucli urbà d’Osor en direcció oest.

⁴⁹¹ Malgrat que, segons el PAD 2002, amb una única freqüència.

“*Aulet den Margarits* també dit Rafech” (LA 1820)

El fet que el nom propi aparegui precedit de l'article personal ens indica que torna a tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge documentat a Osor amb força freqüència entre els segles XV i XX.

Margarits, can [ˈkammərɣəˈrits]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya també coneguda com a can Pasqual o ca la Pasquala i que ha estat darrerament molt restaurada.

“*Casa Margarits*” (ESC 1779); “*casa Margarits*” (ESC 1781); “*casa llamada Margarits*” (HIP 1854)

El nom de la casa s'origina en el llinatge que documentem a Osor des del segle XV i fins a la segona meitat del XX amb alternança de la forma singular amb la plural; entre els seus portadors, hi podem incloure dos caps de casa en els segles XV i XVI, *Berengarius Margarit* (PLO 1473) i *Jaume Margarit* (FOG 1553), i un alcalde del segle XIX, *Francisco de Asís Margarit* a 1837.

Margarits, carrer d'en

Nom que havia rebut una part de l'actual carrer Catalunya, la que s'havia inclòs a la Plaça.

“Aquella meitat de casa al *carrer de allà anomenat den Margarits*” (FN 1825)

Sembla que el nom del carrer era degut al nom de casa que allà s'hi localitza, *can Margarits*, una casa que havia estat de propietat d'una família benestant. Per tant, el nom s'hauria d'incloure dins un grup de termes urbans formats, com assenyala Moreu- Rey (1974:61), a partir de fundadors, propietaris o residents. V. *Margarits, can*

Margarits, font d'en [ləˈfɔndəmmərɣəˈrits]

Font desapareguda però encara recordada que se situava vers l'actual camp de futbol, entre el mas el Maroi i el camí de la Mata, prop del nucli urbà d'Osor. Recollida oralment, solament apareix esmentada en un poema anònim.

“*La d'en Margarits / -no hi vagis- cuan es de nits*” (PAF)

Sembla força clar que el topònim és d'origen antroponímic, possiblement creat a partir del llinatge que documentem a Osor des del segle XV i fins a mitjan del XX.

Margarits, hort d'en

Tros de terra de conreu situat a la partida de terra del Torrent de n'Horta vers on s'havia localitzat la font homònima.

“*Lo Hort den Margarits*” (FP 1805)

Topònim que s'origina en el llinatge com demostra el fet que es precedeixi de l'article personal *en*.

Margarits, mas

“En dit Terme de Ozor y en lo lloch dit Montadas *lo Mas Margarit* (...) Afronta solixent part en honor de Franch Garrica Bracer y part en honor de Salvador Huix” (LLEV 1731); “*Mas Margarit* de Juan Margarit, Narcís Bagué masover” (CAD 1785)

Situat vers l'antic mas Muntada i can Garriga, podria tractar-se d'un terme esporàdic d'algun d'aquests masos ja que apareix molt poc documentat. L'origen del nom es trobaria en el llinatge –com sembla evidenciar el text de 1785- documentat a Osor entre el segle XV i mitjan del XX-; en aquests casos apareix en singular perquè, de fet, és habitual a tota la documentació consultada l'alternança *Margarit-Margarits*; el cognom, segons Moll (ELC:84), és d'origen grec, de *Margaritus* (masculinització de *Margarita*).

Margarits, perxada d'en [lɛpər'ʃaðəðəmmərɣərɪts]

Tros de bosc de castanyer de propietat de can Cercenedes situat al sud-est del mas, sobre el Rafec i el Borratxí. Recollit oralment, podria tractar-se d'una part de l'antic aulet d'en Margarits i amb el nom originat en el llinatge.

Margarits, vinya d'en

Peça de terra de conreu de vinya que es localitzava a la partida de la Maduixa.

“*Viña den Margarits* de Salvador Margarits” (HIP 1854)

Com demostra l'esment documental, el nom de lloc prové del llinatge del propietari ja que ambdós termes coincideixen.

Margenada, la

Peça de terra que es localitzava prop del sot de ca n'Aubreda però de la qual en desconeixem la situació exacta.

“*Terreny dit la Margenada*” (HIP 1859)

El topònim prové del nom comú amb el significat de ‘marge gros, sia per l'alçada, sia per la llargada; a les terres gironines etc., el marge fet de llarg a llarg d'un riu, riera o torrent, per defensar les terres veïnes de les revingudes” i és un derivat de *marge* amb el sufix *-ada* (DECat, V, 488)

Mari, ca la [ˈkalə'mari]

Nom pretèrit d'una casa -tot i que encara recordat- situada al carrer del Pont i també coneguda com a can Cases i l'Estanc.

El nom s'origina en el prenom femení *Maria* amb apòcope –de fet, la seva portadora era d'origen castellà-.

Maria de l'Àngel, ca la [ˈkaləmə'riəðə'ləŋʒəl]

Nom compost d'una casa situada al carrer Major i que s'originà en el fet que la mestressa de la casa, de nom Maria, era muller d'un home anomenat Àngel.

Marianna, ca la [ˈkaləməˈriannə]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera que també es coneix com a can Pelleringa. Documentat com a sobrenom individual, *Maria Solá alias Mariana* (LLC 1929e), és evident que s'origina en el nom compost de fonts femení procedent de *Maria* (DNP:227)

Mariano, pi d'en [əlˈpiðəmməriˈanu]

Topònim referit a un cedre de dimensions notables que es localitza a la carretera que uneix els masos el Cerver i el Clascar, al nord d'Osor. El nom es va originar en el fet que quan es van tallar els pins d'aquesta zona, un home de nom Mariano encarregat de la feina, va demanar que aquell restés dempeus i així fou com es conservà i se'l va començar a anomenar amb el terme amb el qual se'l coneix

Mariano del Clascar, can [ˈkamməriˈənuðəkləsˈka]

Nom d'una casa situada al carrer Arbreda. Està compost pel prenom del seu propietari complementat pel nom del mas del qual provenia, el Clascar.

Maria Xerraire, ca la [ˈkaləməˈriəʃəˈrajrə]

Nom compost d'una casa situada a la plaça del Verger. Es tracta d'un sobrenom amb caràcter irònic ja que és el prenom d'una antiga propietària amb l'adjectiu *xerraire*, una qualitat que se li atorgava, precisament, perquè pràcticament mai no obria la boca per parlar.

Mariner, cal [ˈkalməriˈne]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a can Patllari. El terme, originàriament i encara avui, era un malnom individual, *en Xico Mariner, en Pito Mariner* o bé *Maria Arias (a) Mariné* (LLC 1929e) i el seu origen no es troba en l'ofici sinó en el fet que els seus habitants procedien d'un mas homònim situat en terme municipal de Susqueda, concretament al nord-est del santuari del Coll i al sud del pantà de Susqueda, i del qual encara actualment en resten algunes ruïnes.

Maroi, camí del [əlˈkəˈmiðəlməˈroj]

Camí que s'iniciava sota les Escoles i que discorria en direcció est per la partida de terra del Torrent de n'Horta i arribava al mas el Maroi i d'aquí anava vers el Bancs i el Masferrer. Actualment, és la carretera que discorre sota l'arbreda de la Piscina i pel costat del camp de futbol.

“*Camí del Maroy*” (HIP 1858); “*Camí del Maroy*” (AM 1862); “*camino que dirige al Maroy*” (AM 1944)

Evidentment, el nom del camí prové del mas al qual es dirigia. V. *Maroi, mas el*

Maroi, carrer del

“*Calle del Maroy*” (AM 1862)

Topònim que únicament apareix en aquest text i que podria referir-se a la continuació del carrer de França des de la font de Ca n'Aubreda, és a dir, que podria tractar-se d'una altra forma d'esmentar el camí del Maroy. Si no fos així, podria indicar el carrer en el qual hi havia la casa homònima, però desconeixem a quin dels actuals es podria referir.

Maroi, casa

Nom pretèrit d'una casa situada al casc urbà d'Osor i, per tant, diferent del mas. El terme també havia funcionat com a sobrenom individual: "*Juan N. Alias Maroy*" (HIP 1861)

"*Domus vulgarites appellato den Maroi*" (FN 1710); "*casa Maroy* hi viu Joan Prat" (LA 1817); "*Casa dita Maroy*" (LA 1840)

L'origen del nom creiem que es troba en el fet que el seu habitant devia procedir del mas homònim ja que no hem observat que es produeixi cap relació amb el llinatge.

Maroi, castanyeda del [kəʃtə'ɲeðəðəlmə'roj]

Bosc de castanyers que es localitza a l'est del mas homònim que origina el nom de la castanyeda. V. *Maroi, mas el*

Maroi, font de la Castanyeda del V. *Castanyeda del Maroi, font de la*

Maroi, mas el [əlmə'roj]

Mas encara habitat que es localitza molt a prop del nucli urbà en direcció nord-est d'Osor, sobre el camp de futbol i al costat del Càmping. Pladelasala (1960:373) el data del segle XVIII tot i que nosaltres l'hem documentat ja en el XIII i el XIV, com a mas i com a llinatge. A més apareix situat cartogràficament tot i que sovint mal grafiat, *Casa Marroi* (MAP 1), *Casa Marroy* (MAP 2), *El Maroi* (MAP 4).

"*Mansi Meroy*" (NOT 1285); "*manso maroy*" (NOT 1334); "Josep Ux masover del *Maroy*" (LB 1700); "*el mas Maroy*" (LB 1718); "*Mas Maroy* de Joseph Serra del Toronell" (LLEV 1731); "Joseph Prat masover del *Maroy*" (LB 1758); "*Manso Meroi*" (ESC 1775); "*Manso Marroy*" (ESC 1780); "Joan Huix masover del *Maroy*" (LB 1788); "Las terras del *Mas Maroy* que posseeix Gil Serra del Toronell" (LLEV 1792); "*Mas Maroy*" (FN 1804); "*Manso Maroy*" (HIP 1849); "*Maroy*" (NOM 1863); "*Maroy*" (PAD 1885); "*Maroy*" (PAD 1930); "*manso Maroy*" (AM 1944); "Emilio Mares Obiols del *manso El Maroi*" (LB 1948); "*Casa Maroy* de José Antentas Vilasenda" (CAD 1960)

Gràficament, apareix en algunes ocasions grafiat amb -y, una forma arcaica i amb algun cas amb ús del dígraf -rr-.

El terme el documentem com a llinatge osorenc des del segle XV amb *Johan Maroy* (LLC 1440) i fins el XVIII, incloent-hi diferents caps de casa com ara *Bernardus Maroy* (PLO 1473), *Bernat Maroy* (FOG 1497) i *Miquel Maroy* (FOG 1553); endemés, també apareix com a malnom individual indicant estada o procedència del mas, l'actual *en Maroi* o bé, en el passat, *Juan N. (a)Maroy* (HIP 1861). Tot plegat, ens fa creure en la

possibilitat que es tracti d'un topònim d'origen antroponímic.⁴⁹² Si no fos així, podria tractar-se d'una forma provinent del llatí *marrubium*, 'mabrubí' que segons Coromines (OnCat, IV, 208, 209) ha originat la forma *Marroi* que hem pogut observar recollida en algun dels esments documentals; de fet, Navarro Colás (1963:94) recull el topònim com a un nom d'origen desconegut.

Maroi, partida de terra de la Costa del V. *Costa del Maroi, partida de terra de la*

Maroi, partida de terra del [əlmə'roj]

Partida de terra situada al voltant del mas homònim.

“Petiam terra in *Maroy*” (CAP 1446); “*partida lo Meroy*” (ESC 1776); “*Partida Manso Meroy* linda a L. Manso Banchs a M. La Riera” (CAD 1785); “*Las Terras del Mas Maroy*” (LLEV 1792); “Tros de terra en la *partida dita Mas Maroy*” (FN 1804); “*pessa de terra territori anomenat Maroy*” (FNA 1816); “*lloch anomenat Maroy*” (HIP 1852); “*partida manso Maroy de Osor*” (HIP 1860); “*Finca Manso Maroy* Límites S. Con torrente de la riera de Osor. Alcornoques, encinas y castaños” (DFE 1939); “*Partida Manso Maroy* de José Antentas” (AM 1944), “*Pago o paraje C. Maroy*” (CAD 1960) – indica que inclou trenta peces de terra de quatre propietaris, una bassa i una caseta a més del mas el Maroi-; “*Finca El Maroy*. Límites Encinas y alcornoques” (DFE 1963)

El nom de la partida, evidentment, prové del mas que s'hi localitza. V. *Maroi, mas el*

Maroi, peça de terra Sota el Camp del V. *Sota el Camp del Maroi, peça de terra*

Maroi, pont del [əl'põndəlmə'roj]

Pont construït entre els anys 1987 i 1988 que enllaça el carrer Major amb el carrer dels Països Catalans, els Col·legis, la Piscina, el Càmping i la zona esportiva, a tocar del mas que n'origina el nom. Travessant la riera d'Osor, també se'l coneix com el pont de la Piscina o de les Escoles. V. *Maroi, mas el*

Maroi, sot del [əl'soddəlmə'roj]

També conegut com a sot de les Malloles, es tracta d'un curs d'aigua que neix entre el mas les Malloles i Sant Gregori que discorre en direcció SSO i s'uneix a la riera d'Osor prop del mas el Maroi, la proximitat del qual n'origina el nom. V. *Maroi, mas el*

Maroi, vinya del

“*Viña del manso Maroy*” (ESC 1780), “*Partida Viña den Maroy*” (AM 1944); “*viña del Maroy*” (AM 1947) –hi esmenta quatre peces de terra-; “*viña del Maroy*” (AM 1953)

Petita partida de terra que devia ser de conreu de vinya i que formava part de la partida de terra del mateix nom. V. *Maroi, partida de terra del*

Marquès, mas [məzm ər'kəs]

⁴⁹² Tanmateix, el llinatge *Maroi* no apareix recollit ni pel diccionari d'Alcover i Moll ni pel propi Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

Mas que es localitza prop del Ter, en municipi de Susqueda però la propietat del qual arriba a terme osorenc raó per la qual apareix freqüentment a la documentació consultada. A l'actualitat es troba negat per les aigües de l'embassament de Susqueda.

“*Mansi Marques*” (CAP 1562), “*Manso Marqués*” (ESC 1594); “*Casa d'En Marqués* de Susqueda, parroquia de Susqueda terme de Arrupit” (MAD 1650); “*Mansi Marques*” (CAP 1699); “per rahó del Mas Parer dirruhit situat en dita Parra de Susqueda y Terme de Ozor y a dit llur *Mas Marques* unit y agregat” (LLEV 1731)

Atès que a 1562 és propietat d'*Andreu Solà i Marquès* i a 1731 de *Josep Colobrans i Marquès*, creiem que es tracta d'un nom de mas d'origen antroponímic, en el llinatge que, malgrat situar-se la casa a Susqueda, documentem a Osor entre el segle XVI i la segona meitat del XX.

Marquès, plaça del

Plaça que únicament apareix recollida al *Diccionario geográfico – estadístico – histórico de España y sus posesiones de Ultramar* de Pascual Madoz: *plaza del Marqués* (PM 1840). Desconeixem a quina plaça es podria referir –potser a la plaça Major- i les raons del nom, si el títol nobiliari o bé el llinatge.

Marrà, cal [ˈkalməˈra]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a can Camarada i can Carmeta.

“*Can Marrá*” (LLC 1929e)

Possiblement, el terme prové d'un malnom individual relacionat amb una persona bruta, deixada o bé molt tossuda, és a dir, una singularitat de caràcter.

Marrit, puig de

“*Pessa de terra dita Serra del Puig de Marrit*” (LLEV 1792)

Orònim de situació desconeguda però que pel que assenyala el document devia trobar-se a l'oest d'Osor, vers el mas la Corbera, no massa lluny dels límits municipals amb Susqueda. Desconeixem quin podria ser el sentit o l'origen etimològic del terme que solament apareix en aquest document de les acaballes del segle XVIII.

Martí, camp d'en [ˈkamdämmərˈti]

Partida de terra situada entre el Solà, el Soleric i el carrer de França i que actualment forma part del carrer dels Països Catalans.

“*Pessa camp den Martí*” (AM 1862); “*Partida Camp den Martí*” (AM 1944); “*finca Camp den Martí*” (AM 1953); “*Pago o paraje Camp den Martí* polígono nº 2 entre el Solá y la Comarca” (CAD 1960) –indica que inclou set peces de terra de quatre propietaris diferents-

L'ús de l'article personal precedint el nom propi ens fa creure que es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, possiblement format en el llinatge que hem documentat a Osor entre 1670 i els nostres dies en què es manté com a segon cognom.⁴⁹³

Martí, can [ˈkammərˈti]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya també coneguda com a can Jan.

“*La casa den Martí* de Josephus Martí Croza” (FN 1710)

El document escrit ens mostra que es tracta d'un nom de casa d'origen antroponímic, provinent del llinatge.

Martí, castanyeda d'en [kəʃtəˈɲeððəmmərˈti]

Zona boscosa de castanyer situada entre els masos el Barder i el Veguer i afrontant amb les propietat del Sobirà, al SSE d'Osor.

“Pieza de tierra sita en Partida dicha *Castañeda den Martí* propia de Martín Sala” (CADT 1785)

Precedit de l'article personal, el topònim és d'origen antroponímic i, com mostra el document escrit, deu provenir del prenom del seu antic propietari *Martí Sala*.

Martí, font d'en [ləˈfɔndəmmərˈti]

Font de construcció recent situada a l'arbreda de la Piscina, a l'antic camp Gran del Maroi. Rep el nom pel fet que l'home que la va fer duia aquest prenom. En aquest cas, doncs, es tracta d'un nom de lloc de caràcter antroponímic originat en el nom de fonts i no pas en el llinatge.

Martí, puig

Indret situat en un espai de la parròquia de Santa Maria de Mansolí, prop de Querós i d'Osor, dependent del Priorat del Coll.

“Pessa al *puig de Martí*” (CAD 1343); “*Puig Martí*” (PFM 1562)

Possiblement es tracta d'un topònim d'origen antroponímic malgrat que en aquest cas no existeix cap fet que ens pugui evidenciar si prové del nom de fonts o bé del llinatge.

Martí, vinya d'en

“Una pessa de terra vinya plantada situada en dita Parra anomenada la *Vinya den Martí* (...) Afronta (...) a ponent part en honor de dit Comas y part en honor de dit Martí y Quintana” (LLEV 1731) –de Francisco Rossell–; “Pessa de terra de vinya anomenada vulgarment La *Vinya den Martí*” (LLEV 1792)

De situació desconeguda, creiem que el seu nom es degué originar en el llinatge que, a més, és present a les afrontacions de 1731 en què apareix *Joseph Martí y Quintana* i que

⁴⁹³ Segons el PAD 2002 amb dues freqüències.

possiblement devia respondre a una seva antiga possessió ja que aleshores era de propietat de *Francisco Rossell*.

“Mártires”, carrer

Nom imposat políticament durant el Franquisme a l'actual carrer de França. Cal dir que mai va gaudir d'arrelament popular tot i aparèixer a la documentació escrita del període i que la gent sempre el va anomenar com ara.

“*Calle de los Mártires*” (DFE 1939); “*Calle de los Mártires*” (AM 1944); “*C. Mártires*” (DFE1956); “*Calle Mártires de la Revolución*” (LB 1964)

Es tracta d'una forma castellana plural referida als morts del bàndol nacional guanyador de la Guerra Civil i que era present a pràcticament totes les poblacions en aquella època.

Marturià, can [‘kammər'turi'a]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a ca la Ció. El terme ve del nom de baptisme masculí procedent, com assenyala Albaigés (DNP:229), del llatí *Martinianus* o bé *Martyrianus*.

Mas Albereda, camí del

“*Camí de Osor al mas Albareda*” (HIP 1859)

Possiblement es tracta de l'actual carrer Arbreda que s'inicia al carrer de França i que, segurament, deu el nom al fet que devia haver-s'hi localitzat, prop del sot del mateix nom, l'antic mas Albereda. V. *Albereda mas*

Mas Albereda, quintà del

“Tros de terra que es part y porcio del *quintar del mas Albareda*” (FNA 1815, 1826, 1831); “*Partida quintanar del Manso Albareda*” (HIP 1855)

Amb aquest nom es devia fer referència a les terres de conreu que envoltaven el mas Albereda que és a l'origen del topònim i que actualment deuen formar part de la partida de ca n' Albereda. V. *Albereda, mas*

Mas Albereda, viviers de

“*Viviers de mas Albareda*” (HIP 1850)

Viviers que devien localitzar-se prop del mas homònim que n'originaria el nom. V. *Albereda, mas*

Mas Arrancada, aulet del

Antic bosc d'alzines que es localitzava vers el Gomis a la zona de l'antic mas Arrancada.

“A ponent en honor de Salvador Vernedas del Mas Gomis anomenat lo *Aulet del Mas Arrencada*” (LLEV 1731)

Sembla clar que, per la localització, el bosc es relaciona amb el mas. V. *Arrancada, mas*

Mas Arrancada, camí de

“*Camyno de mansi de Ranchada*” (CAP 1446)

Camí que sembla que unia el mas la Riba d’Avall amb el mas Arrancada, raó a partir de la qual se n’originaria el nom. V. *Arrancada, mas*

Mas Arrancada, castanyeda del

“Una pessa de terra castanyers situada en dita Parra anomenada *Castanyeda del Mas Arrencada* (...) Afronta asolixent ab lo Mas Ribadevall que posseheix an Vernedas; a mitg dia en honor del Mas Gomis mediant lo Torrent de la Nogarola; a ponent en honor de Salvador Vernedas del Mas Gomis anomenat lo Aulet del Mas Arrencada” (LLEV 1731); “pessa de terra la *castanyeda del mas Arrencada*” (ESC 1775); “Pessa de terra de castanyers nomenada *Castanyeda del Mas Arrencada*” (LLEV 1792)

Zona boscosa de castanyer que sembla que se situava entre la Noguerola, el Gomis i la Riba d’Avall al sud d’Osor, vers on s’havia localitzat el mas que origina el nom de la castanyeda. V. *Arrancada, mas*

Mas Arrancada, torrent del

“*Lo Torrent del mas Arrencada*” (LLEV 1731)

Nom esporàdic referit a la Noguerola en el seu antic pas proper al mas que n’originaria l’esment. V. *Arrancada, mas*

Mas Artigues, bosc del [ˈbosgdəlˈmazərˈtiγəs]

Zona boscosa situada prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord de la Codina i a l’oest del sot de la Triola. El nom prové del mas que es localitza en municipi susquedenc.

Mas Baltasar, pont de [əlˈpoŋdəˈmazβəltəˈza]

D’aquesta manera, un informant es va referir al pont existent sobre la riera d’Horta, al costat oest del prat de les Hortes al qual definí com “El pont de mas Baltasar, el de sobre la riera de can Pelleringa, a l’altre costat de la Dèrica i al revolt del prat de les Hortes”; això demostraria que l’antic mas Baltasar, que origina el topònim, se situava vers aquesta zona. V. *Baltasar, mas*

Mas Becdejú, peça de terra

Tros de terra boscosos fonamentalment de castanyer que es localitzava als límits municipals entre Osor i la Celler de Ter, al nord-est d’Osor.

“*Pieza del Manso Vechdejú* de la Sellera de N. Soler” (AM 1862)

El nom prové del mas situat en terme de la Celler de Ter ja que n’era una propietat. V. *Becdejú Vell, sot de*

Mas Bosc, boscos del

“*Boscos de mas Bosch* de Pere Pau Verneda de Sant Hilari” (FN 1817)

Topònim que devia designar la zona boscosa propera a can Bosc i que devia ser de la seva propietat. V. *Bosc, mas can*

Mas Boscà, castanyeda de

“*Castañeda de Manso Buscà*” (FNA 1832)

Zona boscosa de castanyers situada vers el Boscà, que n’origina el nom, possiblement en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia d’Osor. V. *Boscà, mas el*

Mas Boscà, partida de terra

“*Partida Mas Buscà*” (HIP 1856); “*Fincà Buscà* propiedad de D. Juan Ripoll” (IGCOS 1927); “las propiedades denominadas Coma de Miquel Massaneda Brú, Rovira de José Busquets Sancho y *Buscà* de Juan Coll Coll” (OS 1927)

Amb aquesta forma es devia fer referència a la propietat de terra situada al voltant del Boscà, mas que n’origina el nom, en els límits municipals entre Osor i Susqueda. V. *Boscà, mas el*

Mas Camps, feixa del

“Pessa de terra *feixa del manso Camps*” (ESC 1778), “Pessa de terra de conreu anomenada vulgarment la *Feixa del mas Camps*” (LLEV 1792)

Peça de terra de conreu que devia tenir forma de terrassa i devia trobar-se prop del mas Camps del qual, possiblement, n’havia estat una propietat. Cal esmentar que la zona geogràfica on localitzem el mas Camps és d’un pendent molt pronunciat per la qual cosa bona part dels trossos de conreu que hi devia haver hagut, a l’actualitat zones boscoses, eren feixes. V. *Camps, mas el*

Mas Camps, vinya del

“Casa ab hort y pesa de terra de viña, alzinaz y altres arbres a ella contiguo dita la *Viña del mas Camps*” (LLEV 1731)

Propietat de Fructuós Masó, devia tractar-se de tota una possessió de terra situada prop del mas Camps que li donava nom bé per la proximitat bé perquè en el passat havia format part de les seves propietats, cosa que no succeïa quan la documentem. V. *Camps, mas el*

Mas Caulí, font del

“Torrente de la fuente del *manso Caulí*” (ESC 1778)

Font actualment inexistent que devia trobar-se situada prop del mas del mateix nom, que originaria el nom de lloc. V. *Caulí, mas el*

Mas Caulí, quintanic del

“Pessa de terra *lo quintanich del mas Caulí*” (ESC 1778)

Devia tractar-se d’una petita peça de terra –d’aquí provindria l’ús del diminutiu en el genèric- a la partida de terra del Caulí situada, possiblement, davant de la casa. V. *Caulí, mas el*

Mas Clascar, partida de terra [əˈkləsˈka]

Topònim indicatiu de la part de territori que era de propietat del Clascar, d’una grandària notable. Es tracta a l’actualitat d’una zona boscosa de castanyer, pi i alzina, situada a la zona nord del terme municipal, entre les parròquies d’Osor i Susqueda,

“*La partida manso Clascar* de Jayme Clascá” (CAD 1785) –assenyala que limita a l’est amb el mas Terrats, al sud amb les Romagueres, a l’oest amb el Cerver i al nord amb el Colobrans-; “*Finca Clascar* de María Clascar Bayer” (OLCT s.d.); “*Finca Clascar* parroquia Ntra Sra del Coll. Castaño y encina” (DFE 1939); “*Finca Manso Clascar*” (DFE 1940); “*Partida Manso Clascar* de José Boix Vallicrosa” (AM 1944) –esmenta que afronta al nord amb els masos Colobran i Terrats de Susqueda, al sud amb les Romagueres, a l’est amb el Terrats de Susqueda i mas Morer de la Cellera de Ter i a l’oest amb el Cerver i el Colobrans-, “*finca manso Clascar*” (AM 1947); “*Finca Manso Clascar*” (DFE 1959); “*Pago o paraje C.Clascar* de Juan Boix Iglesias” (CAD 1960) –ens indica que inclou quatre peces de terra a més del mas el Clascar-.

Rep el nom del mas al qual pertanyia tot i que ara forma part del que s’anomena la propietat d’en Boix de Santa Coloma –referint-se al propietari i ocupant altres partides de terra-. V. *Clascar, mas el*

Mas Claver, camí del

Camí que discorre en termes municipals d’Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm que devia passar prop dels masos la Coma i el Carbonell, prop del coll de Querós, abans d’arribar al mas Claver, ja en terme hilarienc.

“*Camí que va de casa den Boschá al mas Claver*” (FM 1614).

V. *Mas Claver, riera del*

Mas Claver, riera-sot de [ˈsoddəˈmaskləˈβe]

Situat fonamentalment en terme de Sant Hilari Sacalm, es tracta d’un curs d’aigua recollit com a *riera de Mas Claver* per l’Institut Cartogràfic de Catalunya però al qual oralment se l’esmenta com a sot o torrent; neix prop de Vallclara, sota el Turó de Faig Verd, a uns 1100 metres d’altitud, i s’uneix a la riera d’Osor prop del límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, a tocar del molí d’en Boscà. Algun informant s’hi ha referit com a sot de Coll de Querós, fet pel qual no coincidiria amb el que recull el MAP 3, això es deu produir perquè, de fet, quan discorre prop del mas Claver, la riera s’ha acabat de formar per la unió de tres torrents diferents, l’esmentada com a riera de Mas Claver, el sot de Coll de Querós, provinent del nord-oest i un tercer

torrent nascut a la Gavarra i que se li uneix provinent del sud-oest. Altres formes de designar-lo documentades són torrent del Carbonell, torrent del Molí del Carbonell o torrent de les Pipes.

“*Ryaria de Manso Clauer*” (CAP 1446)

El topònim s’origina en el mas del mateix nom que també hem documentat en relació amb els masos Boscà i Carbonell: “*manso clauè*” (NOT 1334), “*el mas Claver*” (FM 1614), “*Mansi Claver quem possidet heres mansi Boscha*” (PFM 1583) o “*Mas Clavé den Carbonell*” (LLEV 1731).⁴⁹⁴ Etimològicament, sembla tractar-se d’un topònim d’origen antroponímic, provinent del llinatge homònim, del llatí *clavarius*, ‘dipositari de les claus d’una caixa’, tal i com assenyala Moll (ELC:206)

Mas Coll, camp d’Anant a V. *Anant a Mas Coll, camp*

Mas Coll, font de [lə’fɔndə’mas’kɔl]

Font que es localitzava sobre el mas Coll, que n’origina el nom, en direcció nord i des de la qual durant molts anys es feia arribar l’aigua a la casa. V. *Coll, mas*

Mas Coll, horta del

Peça de terra de conreu que es trobava davant del mas Coll, a un quilòmetre del casc urbà d’Osor en direcció est.

“Pessa de terra conreu y secar vulgarment dita *la Horta del Mas Coll* y circuida tota de paret seca y sota las casas del expresat mas Coll” (LLEV 1792), “Pessa de terra situada territori anomenat *la Horta del mas Coll*” (FNA 1808)

V. *Coll (Mascoll), mas*

Mas Coll, partida de terra

“Finca Manso Masferrer y *Mas-Coll*. Límites S. Bayer-Camps-Pidemunt y Canaleta. Castaños y encina y corcho” (DFE 1939); “*Partida Manso Mascoll* de José Corominas Salvador linda al N. Manso Masferrer, E. Con Manso La Torre” (AM 1944); “*finca Manso Mascoll*” (AM 1947); “*finca Manso Mascoll*” (AM 1953); “*Pago o paraje Mas Coll*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-dues peces de terra i dues casetes a més del mas-

Antiga zona de conreu situada entre el mas Coll –que n’origina el nom-, el Maroi i la Dèrica. V. *Coll (Mascoll), mas*

Mas Coll, pont de [əl’pɔndə’mas’kɔl]

Documentat només oralment, aquest pont es troba a un quilòmetre d’Osor, sobre la riera d’Osor, i enllaça la carretera amb el camí de la Torre i del Maroi, a l’alçada de mas Coll que és la casa que n’origina el nom. També se’l coneix com el pont de la Dèrica perquè conduïa a una antiga empresa de fusta amb aquest nom.

⁴⁹⁴ Curiosament, i potser amb aquesta relació amb Osor i Susqueda, aquest mas, tot i trobar-se en terme municipal de Sant Hilari Sacalm i parroquial de Santa Maria de Mansolí, no apareix esmentat a cap dels documents referits a Sant Hilari Sacalm anteriors a 1940 a l’obra de PLADEVALL, Antoni i SERRADESAFERM, Àngel (1986): *Sant Hilari Sacalm. Capital de les Guillerries*, p.64-67.

Mascomptador, serrat

Terme de caràcter orogràfic actualment no recordat i que se situava vers la Coma, a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*El Serrat anomenat Mascontador*” (FN 1833)

Aparentment, semblaria un topònim compost aglutinat de *mas* + *Contador*, un mas, però, que no hem localitzat a cap document. És possible que, com assenyala Coromines (DECat, II, 857 i OnCat, III, 119) en referència al roc del Comptador (Conflent), la lloma del Comptador (Cocentaina) i el Comptador, diverses partides de terra, es relacioni amb un indret de pastors en “referència al recompte de les ovelles que es realitza fent-les passar per un pas estret”.

Mas Cortal, molí

“*Molenduy de manso Cortal*” (CAP 1446); “Item teneo pro vobis et vos tenens de domyno dicte vallys medyeans mansi de Sabeceda deuell et mansi banchs quanta petiam terre que fuit de pertinentys dicti mansi de Sabeceda cum agua ad regandu (...) Afrontatur ab oryente cum Riarya de Osoryo et recho de *moledyno de manso Cortal*” (CAP 1446)

Per la situació d'aquest molí, amb aquest nom és possible que es designés antigament l'actual molí d'en Serra prop del qual devia localitzar-se el mas homònim que actuà com a originador del nom que ens ocupa. V. *Cortal, mas*

Mas Cortal, rec del Molí del V. *Molí del Mas Cortal, rec del*

Mas Cortal, rieral del

“Item una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Rieral del Mas Cortal* conte una vessana poch mes o menos; Afronta asolixent ab la Serra del Toronell; a mitg dia ab la Riera de Ozor; a ponent en altre honor llur anomenat Algun y a tremuntana en altre honor llur del Mas Baceda” (LLEV 1731); “Pessa de terra situada en lo lloch anomenat *Riaral del Mas Cortal*” (LLEV 1792)

Amb aquest topònim es devia designar un indret situat a prop de la riera d'Osor i a tocar del mas homònim que n'origina el nom, que s'adequà com a peça de terra, és a dir, que possiblement el genèric es pren per extensió ja que, de fet, un rieral és el “llit pedregós d'una riera” (IEC:1602) espai en el qual difícilment s'hi pot conrear res; si no fos així, es tractaria d'una peça de terra situada en un espai en el qual antigament hi havia discorregut la riera. V. *Cortal, mas*

Mas Cortals, torrent del

“*Torrente mansi des Cortals*” (CAP 1622)

Desconeixem a quin curs d'aigua es referia aquest topònim, però ja que potser era proper al mas Dois, semblaria que devia discórrer prop del mas homònim que en devia originar el nom. V. *Cortals, mas dels*

Mas Crosa, quintà del

“Un single de terra ab oliveras baix lo *quinta del mas Crosa*, prop la Riera de Osor, de pertinencias del Mas Riera” (LLEV 1731), “Single de terra prop lo *quintá de mas Crosa*” (LLEV 1792)

Amb aquest nom es feia referència a les terres de conreu més properes al mas homònim –originador del topònim– en direcció sud. Possiblement formava part de la partida de terra de la Crosa. V. *Crosa, mas la*

Mas Dois, hort del

“*El huerto del Manso Doys* al lado del manso Buscá” (FNA 1832)

Peça de terra de conreu situada al Boscà on antigament s’hi havia localitzat el mas Dois que n’origina el nom, just al límit municipal entre Osor i Susqueda, antigament Rupit. V. *Dois, mas*

Mas el Soleric, partida de terra [əlsulə’rik]

Partida de terra que a l’actualitat és una zona urbanitzada. Se situa entre can Badia, el Solà, la Torrentera, la carretera del Coll i Puig-rodon.

“*Partida del Mas Solarich*” (HIP 1862); “*Finca Solarich*. Límites S. Con camino Susqueda, O. Con torrente llamado Torrentera. Castaños, encinas, alisos y álamos” (DFE 1939); “*Partida Manso Solarich* de Carmen Expósito limita al S. Con camino de Susqueda, al O. Con sot de la Torrentera” (AM 1944); “*finca manso Salarich*” (AM 1944); “*finca manso Solarich*” (AM 1953)

El nom de la partida prové del mas a l’entorn del qual se situa. V. *Soleric, mas el*

Mas Falgueres, feixa

“*Fexia mansi Falgueriis*” (CAP 1342)

Peça de terra afeixada de propietat del mas homònim que hem de considerar com a originador del topònim. V. *Falgueres, mas*

Mas Falgueres, vinya

Peça de vinya que limitava amb el mas can Coll, per tant en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d’Osor o Santa Maria del Coll.

“*Vinea mansi Falgueris*” (CAP 1342), “*vinea mansi Falguerys*” (CAP 1562), “*vinea mansi de falguerys*” (CAP 1622)

El terme prové del fet que devia tractar-se d’una propietat del mas que li dóna el nom. V. *Falgueres, mas*

Masferrer, bassa de [ˈbasəðəˈmasfəˈre]

Bassa en la qual s'hi recollia aigua d'un sot per a fer-ne ús els habitants del Masferrer, per a regar i per a consum humà. El nom prové, doncs, del mas. V. *Masferrer, mas*

Masferrer, can [ˈkamˈmasfəˈre]

Nom d'una casa documentada al segle XVIII i situada a la plaça del Verger. Desconeixem si és la mateixa que a l'actualitat rep el mateix nom situada a la mateixa plaça però que és anomenada així arran del fet que els seus habitants havien residit al mas homònim, en canvi, en el cas pretèrit, el terme s'origina en el llinatge com demostra el nom del seu propietari, Silvestro Masferrer.

“Silvestro Masferrer domus vulgo apellato *Casa den Masfarrer*” (FN 1710)

Masferrer, font de [ləˈfɔndəˈmasfəˈre]

Antiga font a l'actualitat seca, tot i que recordada, que es localitzava a tocar del Masferrer que és l'element que n'originava el nom. V. *Masferrer, mas*

Masferrer, mas [ˈmasfəˈre]

Mas encara existent però en procés d'enrunament, localitzat al nord-est d'Osor i que en el passat havia estat un dels més significatius de la zona. Pladelasala (1960:372) el data del segle XVI i Pladevall (1963:284) esmenta l'existència d'un mas Ferrer a 1316 habitat per Maria Ferrera i la seva filla Seluana, molt possiblement es tracta del mas que ens ocupa ja que un altre d'homònim es trobava en parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Manso Masfarrer* de Anthony de Masferré” (CAP 1446); “Joseph Masferrer propietari del *Masferrer d'Osor*” (FI 1670); “Joseph Masfarrer pagès propietari del *Mas del Masfarrer*” (LB 1715); “Joseph Masferrer Pages Sr util y propietari del *Mas Masfarrer* y sas terras de la Parra de Ozor y Esteve Masferrrer son fill y hereu universal” (LLEV 1731); “Joan Bruguera pagès masover *al Masfarrer*” (LB 1748); “Miquel Morer masover del *mas Masfarrer*” (LB 1765), “Valentí Soler Subirá y Masferrer qui per causa de matrimoni havén entrat en lo *Mas Masferrer*” (FP 1769); “*Manso Masferrer* de Valentí Soler Subirá y Masferrer que hi entrá per nupcias” (ESC 1780);⁴⁹⁵ “*Manso Masferré* de Valentí Masferré y Subirá” (CAD 1785); “Hilari Benet Soler y Masferrer ciudadá honrat de Barcelona dueño de lo *Mas Masfarrer*” (FN 1804); “Ramon Benet Marferrer y Vila dueño y possessor del Mas Coll y *Mas Masfarrer* fill hereu del Magnífic Hilari Benet Soler y Masferrer y Antonia Benet y Masferrer” (FN 1823); “Joseph Arcarons cambrer de *Masferrer*” (LB 1851); “*Manso Masferrer*” (HIP 1862); “*Masfarré*” (NOM 1863); “*Masfarré*” (PAD 1885); “Juan Bayer Cantal habitante del *manso Masferrer*” (LB 1925); “*Masferrer*” (PAD 1930); “*manso Masferrer*” (AM 1944); “Luis Hosa Sancho habitante en el *manso Masferrer*” (LB 1951); “*Masferrer*” (GR 1956); “José Hosa Mas de la casa de campo *Mas Ferrer*” (DFE 1957)

Gràficament, a part de les confusions degudes a qüestions fonètiques com ara *a-e* en posició àtona o l'omissió de la *-r* final substituïda per un accent, cal destacar l'aglutinació de *mas + Ferrer* que, amb sentit tautològic sovint es precedeix del genèric *mas*, la qual cosa demostra que amb el temps la forma aglutinada va esdevenir pròpiament el llinatge i el topònim; tanmateix, progressivament s'ha anat ometent el

⁴⁹⁵ Observeu en aquest esment i en d'altres de semblants com s'usen tres llinatges diferents per assenyalar tres propietats, el Soler de Mansolí, el Sobirà de Santa Creu i el Masferrer d'Osor.

genèric i a l'actualitat quan se l'esmenta es fa o bé amb l'article definit o bé sense cap introductor, "vaig a Masferrer".

Com ja assenyalarem Bruguera i Escorihuela (1993:190), creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic format a partir del llinatge documentat a Osor des del segle XIV i fins a la segona meitat del XX incloent-hi diversos caps de casa com ara, al segle XV, *Anthonius masferrer*, *Michael Masferrer textor* i *Martinus Masferrer* (PLO 1473) i *Johan Masferrer* (FOG 1495), i al XVI *Antoni Masferrer* (FOG 1553); així mateix foren portadors del llinatge diferents batlles en el decurs de la història: Josep Masferrer de 1705 a 1720, un altre Josep Masferrer als períodes 1751-1752, 1761-1762 i 1765-1766, un darrer Josep Masferrer a 1784-1785 i Ramon Benet Masferrer a 1850. Aquest origen antroponímic es podria acabar de concretar en la coincidència entre el nom i el llinatge dels propietaris, *Maria Farrera* a 1316,⁴⁹⁶ *Antoni Masferrer* a 1446, *Josep Masferrer* a 1670, *Josep Masferrer* a 1715, *Josep Masferrer* a 1731, *Valentí Masferrer Subierá* a 1785, *Hilari Benet Soler i Masferrer* a 1808 o *Ramon Benet Masferrer i Vila* a 1823. En aquest sentit, Navarro Colás (1963:83) també coincideix amb aquesta hipòtesi quan, referint-se a noms de lloc originats en oficis afirma en parlar de *Masferrer*: "En el topónimo que nos ocupa se trata de un antroponímico extendido por todo el dominio catalán".⁴⁹⁷

Masferrer, partida de terra [ˈmasfəˈre]

Partida de terra que es localitza entre la del Maroi, la del Bancs i la riera d'Osor.

"Petiam terra boschosam ad locum vocatam Masfarrer" (CAP 1446); "*Partida dicha Masferré* propia de Valentin Masferré y Subirá afronta L. Manso Pidemun, M. Manso Crosa y la Riera, P. Manso Banchs T. Manso Serra" (CAD 1785); "*Finca manso Masferrer*. Castaños y encinas y corcho" (DFE 1939); "*Partida Manso Masferrer* de José Corominas Salvador linda N. con manso Serra, S. Con manso Crosa y manso Mascoll, E. Con manso Pidemunt y manso Pidevall, O. Con manso Banchs" (AM 1944); "*Finca Manso Masferrer*. Límites N. Con el Manso Serra, E. Con el Manso Pidemunt y Manso Pidevall, S. Con manso Crosa y manso Mascoll, O. con manso Banchs. Encinas, pinos y castaño" (DFE 1946); "*finca manso Masferrer*" (AM 1947); "*Finca Mas Ferrer*. Pinos" (DFE 1957); "*Pago o paraje Mas Ferrer*" (CAD 1960) – assenyala que inclou quaranta-sis peces de terra, tres camins i una caseta a més del mas que li dona nom-

Notable partida fonamentalment boscosa que rep el nom del mas. V. *Masferrer, mas*

Masferrer, partida de terra Sobre V. *Sobre Masferrer, partida de terra*

Masferrer, partida de terra Sota V. *Sota Masferrer, partida de terra*

Mas Ferrer, peça de terra-llocdit

"Dins les indicades afrontacions dels masos Coll y Fageda s'inclouen dues peces de terra anomenades *Masferrer* y Duraneu, i una altra anomenada *Masferrer*, que antigament fou del Mas Coll que posseeix Subirá" (FI 1562) "*Lloc antigament dit*

⁴⁹⁶ Observeu la femenització del llinatge

⁴⁹⁷ Cal dir, però, que la mateixa estudiosa no recull el mas com a aglutinat sinó com a *Ferrer, mas* cosa que no considerem adequada a partir de la documentació escrita com hem evidenciat.

Masfarrer” (LLEV 1731), “Dos pessas de terra a Santa Creu una *territori dit Masferrer* cerca la riera de Gironella” (LLEV 1792)

Antiga peça de terra de conreu, que podrien ser dues, situada en parròquia de Santa Creu d’Horta vers l’antic mas Ferrer que n’originaria el nom. V. *Ferrer, mas*

Masferrer, pou de [əl’powðə’masfə’re]

Antic pou d’aigua que es trobava situat a tocar del mas que n’origina el nom i del qual se n’extreia aigua per al consum humà. V. *Masferrer, mas*

Masferrer, quintà de [kiŋ’taðə’masfə’re]

Antiga zona de conreu situada sota el Masferrer inclosa a la partida de Sota Masferrer. El nom prové del fet de ser de propietat del mas homònim.

“Hort situat en la *quintana del mas Masferrer*” (LLEV 1792), “partida *quintanar del mas Masferrer*” (HIP 1862)

V. *Masferrer, mas*

Masferrer, sot de [əl’soddə’masfə’re]

Sot d’aigua amb poc cabal que s’uneix al de la Torre. Situat prop de Masferrer, rep el nom d’aquesta proximitat.

“*Torrentera del mas Masferrer*” (AM 1947), “*torrentera del manso Masferrer*” (AM 1953)

V. *Masferrer, mas*

Mas Fonollet, partida de terra

Partida de terra situada al voltant del mas homònim que origina el nom, i que afrontava amb les propietats del Sobirà a l’est, del Veguer al sud, del Gelats a l’oest i del Baier al nord. Al segle XVIII eren dues partides de terra diferents ja que se’n separava la partida Caseta de Fonollet de Josep Grevolosa (CAD 1785), però en el segle XX ja només n’era una, com es pot observar a l’AM 1944 i al CAD 1960 que inclou la caseta com a part d’aquesta partida.

“*Partida Mas Fonollet* de Francisco Fonollet” (CAD 1785); “*Finca Manso Fonollet y Casica. Castaños y chopos*” (DFE 1939); “*Partida Manso Fonollet y Manso Casica*” (AM 1944); “*Finca Mas Fonollet*” (AM 1947); “*Pago o paraje M. Fonollet*” (CAD 1960) –indica que inclou divuit peces de terra, un camí, una caseta, la Casica de Fonollet i un mas, el Fonollet-

Gràficament, cal esmentar la metàtesi de 1947. L’origen del nom es troba en el mas el Fonollet. V. *Fonollet, mas el*

Mas Fonollet, quintans del

“Pessa de terra baix los *quintars del mas Fonollet*” (LLEV 1792)

El genèric apareix en plural de 1792, possiblement per designar diverses peces de terra que devien formar part de la partida del mateix nom. V. *Mas Fonollet, partida de terra*

Mas Gascó, quintà del

“*Quintan de Manso Gasco*” (ESC 1594)

Nom que devia designar les diferents peces de terra immediates al mas Gascó que és l’originador del nom del lloc. V. *Gascó, mas el*

Mas Gomis, basses d’amerar cànem de

“*Las Bassas de amarar canem de dit Mas Gomis*” (LLEV 1731)

A l’actualitat inexistents, devia tractar-se d’unes basses properes al mas que devien usar-se per poder tractar el cànem de la seva propietat. El nom s’originava, doncs, en el de la casa. V. *Gomis, mas el*

Mas Gomis, font del

“lo Cami que va á la *font del Mas Gomis*” (LLEV 1731)

Font a l’actualitat inexistent que devia trobar-se prop de la casa que n’originava el nom. V. *Gomis, mas el*

Mas Iglésies, quintà del [kiŋ’taðəkan’i’kkeziəs]

“*Quintá del Mas Iglesias*” (FI 1446); “*quintans mas Iglesias*” (LLEV 1731)

Zona situada a tocar del mas i que designava, fonamentalment, terres de conreu. El nom prové del mas. V. *Iglésies, mas ca n’*

Masjoan, llocdit

Lloc d’anomenada situat a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, de propietat del mas el Sobirà, prop dels masos can Mont i el Viurevol, al SSE d’Osor.

“Item: una pessa de terra situada en dita Parra anomenada Ridafré y fou del mas Viuravol. Afronta asolixent part en honor llur que fou del Mas Mont anomenat Ridafré (...) y a tremuntana en altre honor llur anomenat Pla de campench part en honor llur que fou del mas Mont y part en altre honor llur anomenat *Masjoan*” (LLEV 1731)

Gràficament, creiem que es tracta d’un topònim compost aglutinat pel nom *mas* i el llinatge *Joan* que documentem en els segles XVIII i XIX a Santa Creu d’Horta i fins a l’actualitat que es manté com i primer i segon cognoms tot i que grafiat *Juan*.⁴⁹⁸ De totes maneres, en cap altra ocasió hem documentat un mas amb aquest nom i, per tant, és possible que fos una forma esporàdica de referir-se a alguna de les cases de la zona, desconeixem, però, a quina.

⁴⁹⁸ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de nou casos, quatre com a primer cognom i cinc com a segon.

Mas Jugador, peça de terra

“Una pieza de tierra nombrada el Manso Jugador de Joseph Prat pcessió del Duc de Medinacel·li” (FN 1820)

Peça de terra situada al lloc on antigament hi devia haver hagut el mas del mateix nom. V. *Jugador, mas*

Mas Maig, peça de terra

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Sta Creu de Horta anomenada *Mas Maig* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Busquets que fou de Armengol, a mitg dia en altre honor llur que fou den Viravol; a ponent en honor den Vila y a tremuntana en honor del Mas Funollet” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenada Mas Maig*” (LLEV 1792)

Possiblement, aquesta peça de terra es refereix a l’indret on hi havia hagut el mas Maig abans de la seva possible reconstrucció. V. *Maig, mas*

Mas Maig, riera del

Nom pretèrit del sot d’Aiguafreda o de Fembramorta que apareix esmentat per Pladevall (1962:286): “Maig, Mayg o Maitg, dit més tard Berder; la riera del mas Maig anava vers Fonollet d’Osor”, i, per tant, documentat del segle XIV. Es tracta, doncs, d’un sot que discorre en direcció NNE, que neix vers el pla de la Vella i el Gelats i s’uneix a la riera d’Horta passant prop dels masos el Veguer, el Barder i Fonollet i, antigament, del Gausac i del mas Maig que n’originaria el nom. V. *Maig, mas*

Mas Mata, partida de terra [ləˈmatə]

Diferent de la partida de terra la Mata –en la documentació escrita es recullen diferenciades- aquesta partida és la que pròpiament depenia del mas del mateix nom com demostra la forma composta; tanmateix, a l’actualitat no es diferencien i tot l’espai s’anomena simplement *la Mata*. També se la coneixia com a partida de Baier de la Mata per diferenciar-se de l’altra i perquè havia estat de propietat del Baier.

“*Partida mas Mata*” (HIP 1857); “*partida Manso de la Mata o Bayer de la Mata de Luis Obiols Taberner*” (AM 1944); “*finca Manso Mata o Bayer de la Mata*” (AM 1947), “*finca Manso Mata o Bayer de la Mata*” (AM 1953); “*Pago o paraje la Mata de Luis Obiols Taberner*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-tres peces de terra i un viver a més del mas la Mata-

El nom s’origina en el del mas. V. *Mata, mas la*

Mas Mir, quintans del

“*Quintanals mansi Mir*” (CAP 1446)

Topònim que devia designar les peces de terra situades a prop del mas Mir i que a l’actualitat deuen trobar-se al Maimir. V. *Mir, mas*, v.t. *Maimir, el*

Masó, mas can [ˈkamməˈzo]

Mas del qual encara se'n poden veure runes situat entre els masos el Pidemunt i els Artigots, al nord-est d'Osor. Pladelasala (1960:373) l'esmenta com a *can Masó* situat en parròquia de Sant Pere d'Osor.

“Geroni Massó pagés del *Mas Massó*, parroquia de Osor” (LB 1734); “*Casa dita Masó de Fructuoso Masó*” (CAD 1785); “*la casa y terras vulgarment den Francisco Masó*” (LLEV 1792); “*Mas Masó de la Parra de St Pere de Osor de Paula Pidemunt y Masó*” (FNA 1821); “*el mas Masó*” (LB 1839), “*Manso Massó de Teresa Pidemunt*” (AM 1862); “*Masó*” (NOM 1863); “*Masó*” (PAD 1880); “*Maso*” (PAD 1884); “*Masó*” (PAD 1930); “*can Masó*” (AM 1944); “*can Masó*” (AM 1953)

Gràficament, només cal indicar el fet que a voltes es precedeix del genèric *mas* però que a l'actualitat només ens l'han esmentat precedit de la contracció *can* o simplement de l'article definit femení *la*.

El terme apareix documentat com a llinatge osorenc des de 1727 i ha arribat fins a l'actualitat com a primer cognom segons el Padró 2002, amb tres presències; a més, l'alcalde d'Osor entre 1900 i 1903 era un propietari portador del llinatge, Francisco Masó Serra. El fet que els primers propietaris documentats del mas també tinguessin aquest cognom, *Jeroni Masó* a 1734, *Fructuós Masó* a 1785, *Francisco Masó* a 1792 o *Paula Pidemunt i Masó* a 1821, ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, possibilitat que també recull Navarro Colás (1963:39), del llinatge homònim que segons Moll (ELC:216) podria haver-se originat en el llatí *mansione* ‘casa habitada’, del francès *Masson* o de l'anglès *Mason* ‘picapedrer’.

Masó, partida de terra el

Petita partida de terra situada al nord-est d'Osor, vers els masos el Pidemunt i el Camps, a tocar del mas homònim.

“Pieza de tierra sita en la *Partida dita el Masó* propia de Fructuoso Masó, linda L. T. Manso Ferré, M. Manso Pidemunt, P. Manso Closa” (CAD 1785); “*Partida pessa Masó* linda N. manso Masferré, S. E. Manso Pidemunt, O. Manso Bayer” (AM 1944); “*finca manso Masó*” (AM 1947); “*finca manso Masó*” (AM 1953); “*Pago o paraje Can Masó*” (CAD 1960) –indica que inclou dues peces de terra a més del mas-

El nom de la partida s'origina en el del mas homònim. V. *Masó, mas can*

Masó, quintà de Can V. *Can Masó, quintà de*

Mas Oller, quintà del

“Una feixa de terra de pertinencias de llur Mas Busquets situada en dita Parra en lo sol del *quintà del Mas Oller* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Triador; a mitg dia en honor del Mas Oller, y part en honor de dit Mas Triador; a ponent y tremuntana ab lo Torrent alli passant” (LLEV 1731); “Una feixa de terra de pertinencias al dit mas Busquets al peu de la *quintana del mas Oller*” (LLEV 1792)

Topònim que es refereix a les terres immediates i de propietat de l'antic mas Oller de Santa Creu d'Horta, vers el mas el Triador. V. *Oller, mas*

Masover, cal [ˈkalməzuˈβe]

Nom que encara es recorda en referència a l'hostal del Sobirà pel fet de tractar-se de l'habitatge en el qual residien els masovers de l'esmentada casa. Per tant, es tracta d'un derivat de *mas*, del llatí *mansuariu* 'habitador d'un mas' (AlcM, 7, 284)

Masover, quintà de Cal V. *Cal Masover, quintà de*

Masoveria de les Planes, peça de terra

Peça de terra que es localitzava on havia existit la masoveria que li dona nom, vers el Masferrer, el Bancs i can Serra del Toronell.

“*Una pessa de terra part cultivada y part boscosa anomenada Masoveria de las Planas*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra part cultivada y part boscosa anomenada Masoveria de las Planas*” (LLEV 1792)

V. *Planes, masoveria de les*

Mas Pidemunt, bagues del

“*Bagas del Mas Pidemont*” (FP 1775)

Zona boscosa de castanyer que devia incloure's dins la partida del mateix nom o bé que era de propietat del mas que originà el nom de l'espai boscos. V. *Pidemunt, mas el*

Mas Pidemunt, partida de terra

Partida de terra situada a l'est d'Osor, al nord de la riera d'Osor, entre les propietats dels masos el Pidevall i la Crosa, prop del Pidemunt, un espai actualment boscos amb predomini d'alzinar.

“*La Partida dicha Masno Pidemont* propia de Jose Pidemunt linda L. Manso Pidevall, M. La Riera, P. Manso Crosa, T. Manso ferre” (CAD 1785); “*Partida Manso Pidemunt* de Joaquín Trias vila de Sta Coloma linda N. Manso Piferrer, S. Manso Pidevall, E. Manso Panella, O. Mansos Pidevall y Masferrer” (AM 1944); “*Finca Pidemont. Límites* E. Manso Piconera, S. Manso Pidevall. Encinas, matorral y castaños para fruto” (DFE 1939); “*Pago o paraje Pidemont*” (CAD 1960) –assenyala que inclou divuit peces de terra i una caseta a més del mas-

V. *Pidemunt, mas el*

Mas Pigem a la Vena, camí del

Possiblement es refereix al camí que des del Caulí es dirigeix a l'església de Santa Creu d'Horta passant a tocar dels masos la Grevolosa, la Vena, Pigem, cal Rectorat, la Molina i ca n'Iglésies, i que discorre en direcció sud-est i posteriorment, aproximadament des de Pigem, sud-oest.

“*Tot aquell balans de terra sota lo Camí qui vá del Mas Pigem a la Avena*” (LLEV 1731)

El camí rep aquest nom en l'espai de Santa Creu d'Horta entre els dos masos que formen el topònim compost. V. *Vena, mas la*; v.t. *Pigem, mas*

Masplà de Rebleda, llocdit

“Pessa de terra situada lloc dit *Masplà de Rableda*” (LLEV 1792)

Antic lloc d’anomenada de situació desconeguda tot i que podria tractar-se d’una part de la partida de terra de la Rebleda, prop del Fonollet. Semblaria tractar-se d’un mot compost, el primer element del qual podria ser una aglutinació de *mas* + *Pla* situat a la partida de terra de la Rebleda. Tanmateix, no en tenim cap evidència. V. *Rebleda, partida de terra la*

Mas Ponteï, camí del

Possiblement es tractava d’una part del camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll passant pel Part.

“*Via publica qua tenditur ad Ponteï ad Puiol*” (CAP 1446); “*camino quo tenditor domo den Planas ad mansum Pontey*” (CAP 1699).

El camí rep el nom del mas pel qual passa o bé a què es dirigeix. V. *Ponteï, mas*

Mas Ponteï, partida de terra

Antiga partida que se situava entre el mas del mateix nom i can Plana arribant fins als límits municipals amb Susqueda, al nord-oest d’Osor.

“*Petiam terra pertinencys mansi Pontey de vinea et de avellaners*” (CAP 1699); *Partida Mas Pontey de Ysidro Servé linda L. Manso Crosa, M. P. Manso Plana, T. Hilario Coll*” (CAD 1785); “*Partida Mas Pontey de Francisco Puig de Susqueda linda L. M. Manso Plana, P. T. Manso Sitjá*” (CAD 1785); “*Viña sita en la partida dita lo Mas Pontey*” (FN 1800); “*Viña territori dit lo Mas Pontey y conegut en el die per Ntra Sra del Part*” (FNA 1831).

És evident que la partida de terra pren el nom del mas. V. *Ponteï, mas*

Mas Ponteï, vinya del

“*Vinea Mansi Pontey*” (CAP 1446); “*Totam illam petiam terra de vinea pertinentys mansi Pontey*” (CAP 1699); “*Partida Mas Plana de Francisco Garruset y Plana linda L. Margarit, M. La Riera, P. Manso Coll, T. Las Viñas del Manso Pontey*” (CAD 1785).

Possiblement es tractava d’una part de la partida de terra homònima de la qual en prenia el nom de forma metonímica, i que devia ser de conreu de vinya. El fet que a 1785 aparegui en plural pot voler indicar que es tractava de més d’una peça de terra. V. *Mas Ponteï, partida de terra*

Mas Ridemar, feixa de terra

“*Feixa terra vocata mansi Ridemar*” (CAP 1446)

Feixa de terra de conreu situada prop del Baier que rep el nom de l’antic mas homònim. V. *Ridemar, mas*

Mas Ripoll, partida de terra [əlri'pɔl]

Notable partida de terra situada a l'entorn de la casa que n'origina el nom i que es localitza entre les propietats dels masos el Gomis, el Baier i can Cercenedes, travessant la riera de la Noguerola i arribant, al nord-oest, als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm.

“La fexa de dit *Ripoll*” (RIP 1562); “*Partida Manso Ripoll* de Joseph Ripoll limita M. Manso Gomis, P. Manso Solé term. San Hilario, T. Manso sarsanedas” (CAD 1785); “*partida Manso Ripoll*” (AM 1862); “*Finca Manso Ripoll*. Límites N. con tierras mansos Bayer, Sarsanedas, Subirá, E. con las del manso Bayer, S. con las del manso Gomis, O. con la de los mansos Sarsanedas y Subirá. Castaños, encinas, alcornoques y fresno” (DFE 1939); “*Finca Manso Ripoll* de Fernando Ripoll Roca de Sta Coloma de Farners linda N. mansoso Bayer y Sarsanedas, S. manso Gomis, E. manso Bayer, O. manso Sarsanedas” (AM 1944); “*Finca Manso Ripoll* de Ossor de Fernando” (DFE 1948); “*finca mansop Ripoll*” (AM 1953); “*Finca El Ripoll*. Castaño y encina” (DFE 1959); “*Pago o paraje C. Ripoll* entre El Gomis y El Brau” (CAD 1960) –indica que inclou cent trenta-vuit peces de terra amb dos propietaris i una bassa a més del mas-

És clar que el nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Ripoll, mas el*

Mas Roscall, partida de terra el [pər'tiðəlrus'kaj]

Partida de terra fonamentalment boscosa d'alzina, castanyer i pi situada al sud-est d'Osor, entre la propietat de la Gironella, Santa Bàrbara, coll de Roscall i Llumeneres, afrontant amb els termes municipals d'Anglès, Brunyola i Santa Coloma de Farners.

“Pieza de tierra sita en la *Partida dicha Manso Ruscaj* propia de Valentín Subirá, linda L. En término de Anglés M. Manso Surós en término de Castañet y Manso Yglesias P. Manso Gravalosa y Manso Yglesias, T. Manso Gravalosa” (CAD 1785); “*Partida Mansos Ruscall*, Gironella y La Casina de Carmen Font Cots de Barcelona linda N. manso Vellvehí, S. manso Surós mediante camino, E. Santa Bárbara” (AM 1944); “*finca mansos Ruscall*, Gironella y Casina” (AM 1947); “*Pago o paraje Ruscaj*” (CAD 1960) –indica que inclou tretze peces de terra a més del mas el Roscall-; “*Finca Ruscaj*. Límites S.Manso Surós. Castaños” (DFE 1961)

Evidentment, el nom de la partida s'origina en el mas homònim. V. *Roscall, mas el*

Mas Rovir, quintà

“Lo marge del *quinta del mas Rouir*” (RIP 1427)

Amb aquest terme devia fer-se referència a les peces de terra de conreu que es localitzaven a tocar del mas Rovir. V. *Rovir, mas*

Mas Soler (del Coll), baga del

Zona boscosa de castanyer que es localitzava prop del Soler del Coll que n'origina el nom, en municipi de Susqueda encara que parròquia de Sant Pere d'Osor.

“*Baga del Manso Soler*” (ESC 1778)

V. *Soler (del Coll), mas el*

Mas Soler (d'en Ripoll), partida de terra

Nom arcaic que feia referència a l'actual partida de terra del Soleric.

“*Partida Manso Solé* de Marianna Romaguera linda L. Manso Badia, M. Riera, T. Manso Romaguera” (CAD 1785)

El topònim, que apareix per escrit de forma simple, s'origina en l'antic nom del mas que, per les afrontacions, com dèiem més amunt, creiem que és el Soleric. V. *Soler d'en Ripoll (de Plaça), mas*

Mas Sunyer, font del

Antiga font situada vers el mas can Serra del Toronell, prop d'on s'havia localitzat el mas que n'origina el nom.

“*Duas pessas de terra que foren de pertinencias de la casa Desvilar, la una Noguer y la altre sobre la Font del Mas Sunyer*” (LLEV 1792)

El nom de la font prové del de l'antiga casa que, en el moment de l'esment documental en què es recull ja restava derruïda. V. *Sunyer, mas*

Mas Sunyer, peça de terra

Nom que devia rebre l'espai, possiblement boscós, sobre el qual hi havia hagut construït el mas Sunyer, vers can Serra del Toronell i no massa lluny dels límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter.

“*Pessa de terra dita del Mas Sunyés*” (FP 1688); “*Pessa de terra situada dins la quintana del mas Sunyer*” (LLEV 1792)

Grafiat de forma pluralitzada al segle XVII, sembla que el topònim prové del nom del mas. V. *Sunyer, mas*

Mas Veguer, quintans del

“*Los quintars del mas Vaguer*” (FN 1710)

Topònim referit a les peces de terra de conreu immediates al mas que n'origina el nom. V. *Veguer, mas el*

Mas Veguer, riera del

Possiblement es tracta d'una forma poc habitual usada per referir-se al sot o torrent d'Aiguafreda o Fontfreda que discorre prop del mas el Veguer.

“*Riarya de Mansi Vaguer*” (CAP 1446)

Sembla clar que l'hidrònim pren el nom del mas. V. *Veguer, mas el*

Mas Viurevol, peça de terra

Nom d'una peça de terra pretèrita localitzada a Santa Creu d'Horta, prop del mas homònim.

“*Petia terra boschosa mansi Viuravol*” (CAP 1446)

És evident que el nom del tros de terra prové del del mas. V. *Viurevol, mas el*

Mata, bosc de la [lə'matə]

Zona boscosa fonamentalment de pins situada sobre el mas del mateix nom en direcció nord. Aquest terme apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *bosc de la Mata*, forma que es repeteix al mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3). V. *Mata, mas la*

Mata, camí de la [ə'kə'miðələ'matə]

Camí que des del poble d'Osor s'enfilava al mas la Mata, fet que n'originava el nom, i d'allà a la Maduixa i Sant Gregori. V. *Mata, mas la*

Mata, comarc de la [ku'margdələ'matə]

Sot sense aigua constant –només se n'hi veu en èpoques en què ha plogut notablement- situat a l'oest del mas la Mata que origina el topònim que solament hem recollit oralment. V. *Mata, mas la*

Mata, font de la [lə'fɔndələ'matə]

Font a l'actualitat desapareguda que es localitzava prop del torrent homònim i no lluny de la casa del mateix nom que originaria l'hidrònim. V. *Mata, mas la*

Mata, llocdit la

Partida documentada al segle XVIII situada entre els masos el Veguer i el Fonollet.

“Una pessa de terra en lo *lloch anomenat la Mata* (...) afronta asolixent en honor de Martí Sala, y en los restants honors ab Vaguer” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloch anomenat la Mata*” (LLEV 1792)

Atesa la seva situació, creiem que aquesta partida de terra devia localitzar-se on havia existit l'antic mas Mata, en els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Creu d'Horta. V. *Mata, mas*

Mata, mas

Diferent de l'actual, es tractava d'un antic mas documentat del segle XIV que, com assenyala Pladevall (1963:284) “Mata, diferent de la *Domus* d'aquest nom, propi dels Recs i en Riera, era habitat per Ramona i Vidal de Matha fill seu”. De situació inexacta, sembla que es localitzava entre els masos el Gomis, Fonollet i el Veguer, en els antics límits entre les parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor.

“*Mas Matha*” (MAN 1316); “afronta (...) a mitgdia en honor del mas Ripoll a ponent y a tramuntana en honor de Dalmau de *matha*” (RIP 1346); “a mitgdia en honor de Dalmau de *matha* a ponent y tremuntana en honor del mas noguereda” (RIP 1356); “Una pessa de terra en dita Parra, que fou de pertinencias de la *Casa de la Mata* Afronta asolixent

en honor llur Mas Arrencada; a mitg dia ponent y tremuntana en honor de llur mas Gomis” (LLEV 1731)

Possiblement, el nom del mas té un origen antroponímic en el llinatge que, com mostra el document de 1316, respon al dels seus propietaris.

Mata, mas la [lə'matə]

Antic i en altres èpoques molt important mas situat prop del nucli urbà d'Osor en direcció nord, sobre la piscina municipal. Durant el període medieval, havia estat *Domus* o casa forta. D'aquesta manera, el documentem des del segle XII i fins als nostres dies en què encara resta dempeus tot i que en molt mal estat i amb un edifici que, possiblement, no té res a veure amb el que havia estat en el passat esplendorós ja que l'antic casal es documenta com a derruït en el segle XVIII. El mas, a més, apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com *la Mata* així com situat cartogràficament com *La Mata* (MAP 1, 3, 4), *C. Mata* (MAP 6) i *Can la Mata* (MAP 2). També és esmentat per Botet i Sisó quan assenyala que “Els Galliners de Girona senyors de les cases de la Mata i de les Romagueres als segles XIII i XIV”.⁴⁹⁹

“*Mansi Mata de Osorio*” (NOT 1285); “*mas Matha*” (MAN 1316); “*mas Mathe*” (COP 1421); “*Domus de la Matha*” (CAP 1446); “Sra dona Anna Maÿ y de gallines (...) filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines condam donzell en la Vila de Ripoll domiciliant senyora de las rendas de las casas de las Romagueras y de *la matha*, de la Riera y del Vilar situadas en lo terme de Ozor” (RIP 1598); “*la Mata*” (LB 1708); “Ysidro Bayer Pages de Ozor confessa a favor de dita Exa y per ell al Dr Joseph Copons son Pror que te en clar y directe Señoria de dita sa Exa un Casal de la Mata dirruit” (LLEV 1731); “*casa de la Mata* de Josef Bayé de la Mata” (CAD 1785); “Tota aquella casa dita *Casal de la Mata* de Joseph Bayer de la Mata e Ysidro, pare y fill bracers de Osor” (LLEV 1792), “Isidro Bayer y Mata pages hereu del *Mas Mata*” (FM 1797); “Isidro Bayer y Mata pages hereu del *Mas Mata*” (FN 1808);⁵⁰⁰ “*la Mata*” (FN 1851); “*mas Mata*” (HIP 1857); “*Mata*” (NOM 1863); “*Mata*” (PAD 1884); “*Mata*” (PAD 1930); “*La Mata*” (GR 1956); “*La Mata* de Luis Obiols Taberner” (CAD 1960); “*la Mata*” (LB 1962)

Gràficament, només cal esmentar l'aparició de formes arcaiques com *Matha* o *Mathe* i el fet que n'aparegui alguna de composta: *Mata d'Osor* o bé *Baier de la Mata*.

L'origen del nom creiem que es troba en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIII, *Jacobus de Mata* (NOT 1285) i que ha arribat fins als nostres dies com a segon cognom i en plural, *Matas*.⁵⁰¹ De fet, la família Mata fou una de les més importants de la vall d'Osor durant l'època medieval i, especialment, en el segle XIV quan el seu propietari havia arribat a ser cavaller, *Bernat de Mata*.⁵⁰² El terme apareix com a llinatge dels propietaris del mas durant molts segles, fins i tot quan es tractava d'una propietat dels Baier que o bé s'acompanyaven de les dues formes *Baier* i *Mata* o

⁴⁹⁹ Malgrat això, Carreras i Candi (1911:81, 82) indica que “Eran los Galliners, ciutadans de Girona. Possehíren dominis a Osor en lo segle XV com a senyors de las casas de la Mata y de las Romagueras. Abdues cases existeixen avuy dia, en la montanya de Sant Gregori”, és a dir, que hi situa el seu domini més tard del que ho fa Botet i Sisó.

⁵⁰⁰ Observeu novament l'ús de dos llinatges units per la conjunció copulativa amb la finalitat de destacar dues propietats, els masos el Baier i la Mata.

⁵⁰¹ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

⁵⁰² Sobre la importància d'aquesta família a Osor, es pot consultar Pladevall (1962:296, 297).

bé es feien anomenar *Baier de la Mata*: Bernat de Mata a 1316, Josep Baier de la Mata a 1792 o bé Isidro Baier i Mata a 1808. Navarro Colás (1963:75) també coincideix en aquest origen antroponímic del topònim quan, malgrat incloure'l dins el grup de topònims osorencs d'origen botànic, afirma que “En el caso que nos ocupa se trata también de una transmisión antroponímica”. Moll (ELC:237) considera que el llinatge prové del nom de planta silvestre, un mot d'origen incert probablement del llatí tardà *matta*, *-ae* ‘estora’ amb canvi de sentit a ‘clapa de plantes’ (DEM:278) i que al seu torn podria ser preromà o púnic equivalent a l'hebreu *mitta* ‘flassada, cobertor’ (DE:578).

Mata, molí de la

Altres noms antics que anomenaven l'actual molí de Cercenedes i, antigament, d'en Vila o de Mirapeus, situat entre el carrer de França en el seu tram final en direcció oest, i la riera d'Osor.

“Un hort de terra situat en dita Parra de Ozor y en lo lloch anomenat Mirapeus (...) Afronta asolixent part ab la riera de Ozor y part ab lo *Molí de la Mata* anomenat den Vila” (LLEV 1731)

Desconeixem amb exactitud les raons d'aquest terme per al molí que ens ocupa però creiem que devia tractar-se d'una forma d'origen medieval ja que sabem que la família Mata, al segle XIV, conjuntament amb la família Romegueres, tenia algun molí arrendat a na Sibil·la de Saga a Osor; és possible que aquesta fórmula del segle XVIII faci referència a aquesta realitat de segles anteriors.⁵⁰³

Mata, partida de terra Costa de la V. *Costa de la Mata, partida de terra*

Mata, partida de terra la [lə'matə]

Partida situada a l'entorn de la partida del Mas la Mata, prop d'Osor en direcció nord. Actualment és bàsicament una zona boscosa de pins.

“ Hort de terra *territori anomenat la Mata* afronta ab un torrent” (FNA 1812); “Aquella feixa de regadiu dita vulgarment la feixa de Baix afronta en part del quinta de dita ma casa y *terras vulgarment ditas la Mata*” (FN 1851); “Pieza de *la Mata*” (AM 1862); “*Finca la Mata* de Luis Obiols Taberner” (AM 1944); “*Finca La Mata*. Pocas encinas, chopos, algún nogal y castaño” (DFE 1947); “*finca la Mata*” (AM 1947); “*finca la Mata* de Luis Obiols Taberner” (AM 1953); “*Pago o paraje La Mata*” (CAD 1960) –indica que inclou deu peces de terra de sis propietaris diferents-

El nom de la partida deu originar-se en el del mas tot i l'existència diferenciada a molts d'aquests documents d'una partida de terra *Mas la Mata*. V. *Mata, mas la*

Mata, partida de terra Mas V. *Mas Mata, partida de terra*

Mata, partida de terra Sobre la V. *Sobre la Mata, partida de terra*

⁵⁰³ Antoni Pladevall (1962: 287-289) esmenta a “El plet sobre l'ús dels molins pels habitants de la Sagrera”, un esdeveniment datat entre 1316 i 1318, un plet que mostra el que indiquem de la possessió de molins per part de la família Mata a Osor. A més, a la pàgina 297 encara afirma que (la família Mata) “posseïa el molí de Mirapeus i altres, a mitges amb en Romagueres”; així doncs, si el que ens ocupa és el molí de Cercenedes, antigament d'en Vila o de Mirapeus, i havia estat de propietat de la Mata, d'aquí en sorgiria, molt possiblement, aquesta forma toponímica de molí de la Mata.

Mata, partida de terra Sota la V. *Sota la Mata, partida de terra*

Mata, partida de terra Sot de la V. *Sot de la Mata, partida de terra*

Mata, peça de terra la

Nom de diverses peces de terra situades a dues zones diferents, vers l'actual mas la Mata, prop d'Osor en direcció nord, i vers l'antic mas Mata vers Santa Creu d'Horta i en direcció sud. Tanmateix, en els esments documentals no sempre és possible d'esbrinar a quina de les zones es fa referència.

“Altres pessa de terra del Mas Fonollet a la part de solixent *anomenada la Mata* y fou de dit Mas Vaguer” (LLEV 1731); “*pessa la Mata*” (HIP 1853); “*hort de la Mata*” (HIP 1862), “*pieza la Mata*” (AM 1944); “*pieza la Mata*” (AM 1953)

En tots els casos, el nom de les peces de conreu reben el nom del mas o de la partida on se situen.

Mata, pineda de la [ləpiˈnɛðəðələˈmatə]

Zona a l'actualitat boscosa de pins que ocupa bona part de la partida de terra del mateix nom. V. *Mata, partida de terra la*

Mata, quintà de la [əˈkiŋˈtaðələˈmatə]

Antiga zona de conreu afeixada que vorejava el mas situat prop d'Osor, sobre l'actual piscina i camp de futbol.

“Pessa de terra en fexas dividida y ab tiras de sarments y altres arbres fruyters situada sobre lo *quintar de la Mata*” (LLEV 1792); “*quinta de dita ma casa de la Mata*” (FN 1851); “*partida quintà de la Mata*” (HIP 1851); “*Partida Quintà de la Mata* linda al E. con camino que dirige a la Iglesia de Osor” (AM 1944); “*Finca Quintà de la Mata*” (AM 1953)

L'origen del topònim es troba en el nom del mas del qual n'era una propietat. V. *Mata, mas la*

Mata, rec del Molí de la V. *Molí de la Mata, rec del*

Mata, sot de la [əlˈsoddələˈmatə]

Torrent que neix entre les Romegueres i el Masferrer, que discorre en direcció sud per unir-se a la riera d'Osor prop del Maroi; també se l'anomena sot del Maroi o de les Malloles.

“Lo *Torrent de la Mata*” (LLEV 1731); “lo *sot de la Mata*” (HIP 1857); “lo *torrent de la Mata*” (HIP 1862); “*torrente de la Mata*” (AM 1944); “*torrente de la Mata*” (AM 1947); “*torrente de la Mata*” (AM 1953)

El nom s'origina en el fet de discórrer per propietats del mas i no massa lluny de la mateixa casa. V. *Mata, mas la*

Mata, vinya de la

“Partida *Vinya de la Mata*” (AM 1944); “*finca Viña de la Mata*” (AM 1947); “*finca Viña de la Mata*” (AM 1953)

Antiga zona de conreu de vinya que s’incloïa dins la partida de terra del mateix nom, prop del mas homònim que n’origina el nom. V. *Mata, mas la*

Mata d’Amunt, mas

Casa només esmentada per Pladevall (1962:284) a partir del manual parroquial datat entre 1316 i 1318 actualment perdut; concretament diu: “Mata d’amunt, mata vers el que en Castellet posseïa vinyes, ignorem si es podria identificar amb l’anterior”, és a dir, amb el mas Mata que possiblement es localitzava vers el Viurevol. Creiem, a més, que aquest mas podria tractar-se del mas Mata de Ça que documentem al segle XV, *Manso Mata de sa* (CAP 1446) ja que també semblaria localitzat vers aquesta zona. Això voldria dir que havien existit dos masos homònims, el mas Mata vers el Viurevol i la Mata sobre Osor mateix tot i que podrien haver-ne set més, un mas Mata sobre el Gomis i el Mata d’Amunt i Mata de Ça –que també podria haver estat el Mata d’Avall que no hem documentat-, desconeixem si aquests tres es referien a algun dels dos anteriors o bé, les formes compostes servien, precisament, per diferenciar cases diferents amb el mateix nom. Tanmateix, pensem que l’origen del nom sempre és el mateix, el llinatge.

“*Mas Mata d’amunt*” (MAN 1316)

Mata de Ça, mas

“*Manso Mata de sa*” (CAP 1446)

De situació desconeguda, no sabem si és una forma composta referida a algun altre dels masos homònims documentats o bé si respon a una casa diferent. Tot i això, és evident que el terme es forma per contrast amb alguna altra casa homònima.

Matalussa, penyes de [ˈpeɲəzðəmətəˈlusə]

Roques situades a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, sota can Mont. Recollit oralment, desconeixem quin podria ser el sentit o l’etimologia d’aquest topònim.

Matella, font [ləˈfoɲməˈtelə]

Documentada de forma oral, es tracta d’una font situada prop del Gelats, al sud d’Osor.

Etimològicament, semblaria tractar-se d’un derivat de *mata* (AlcM, 7, 302 i ENL:66), amb el sufix possiblement col·lectiu més que no pas diminutiu, com assenyalaven Alcover i Moll, –*ella* en el sentit esmentat per Maria-Reina Bastardas (1994:147), i amb el significat d’ ‘indret reduït i ben delimitat d’arbres o d’arbusts d’una mateixa espècie’ (ENL:66) o bé, simplement de ‘porció de boscúria’ (DECat, V, 527); de fet, en aquest indret hi ha predomini del bosc d’alzina i de castanyer.

Matella, peça de terra

“Una pessa de terra anomenada *Matella* situada en dita Parra de Ozor (...) y es dins las terras del Mas Gausach” (LLEV 1731).

Possiblement es tractava d'un antic tros de terra situat on avui localitzem la font homònima, vers el Gelats i prop de l'antic mas Gausac. V. *Matella, font*

Mates, can [ˈkamˈmatə(s)]

Nom d'una casa situada al carrer de França encara que al segle XVIII ens n'apareix una altra d'homònima a la plaça del Verger.

“Stephanus Mata dominus utilis vulgariter la *Casa den Matas* sito in loco dicto lo Verger” (FN 1710), “*can Mata*” (LLC 1929e)

Oït indistintament en singular o en plural, sembla evident que el nom de la casa, l'actual i la pretèrita, prové del llinatge que també es documenta tant en singular com en plural.

Mates, llocdit

“Hort *territori dit Matas*” (LLEV 1731).

De situació desconeguda, deu tractar-se d'una forma plural de *mata*, un mot d'origen incert provinent probablement del llatí tardà *matta*, *-ae*, ‘estora’ amb canvi a ‘clapa de plantes’ (DEM:278) en el sentit de ‘lloc poblat d'arbusts de poca alçada’.

Matret, barraca de [bərakəðəməˈtret]

Antiga barraca actualment inexistent que es localitzava prop del Clascar, al nord d'Osor. Recollit oralment, no tenim constància que es relacioni amb la casa homònima situada al casc urbà d'Osor ni amb la població lleidatana, l'hem de considerar, doncs, com a un topònim d'origen incert.

Matret, can [ˈkamməˈtret]

Nom d'una casa situada al carrer de França documentada oralment i en un text del segle XX, “*nen de can Matret*” (LLC 1929e). Es tracta d'un nom d'origen toponímic ja que la família que hi habita procedia de la població lleidatana El Matret.

Matxos, camí dels [kəˈmiðəlzˈmatʃus]

Camí que arribava a la partida de terra de Puig-rodon per la banda occidental, provinent del Soleric i la carretera del Coll. S'anomena d'aquesta manera perquè es tractava del camí que seguien les cavalleries per arribar a la partida de Puig-rodon en contrast amb el camí de la Gent, molt més costerut. Per tant, es tracta d'un plural del nom d'animal provinent del castellà *macho* antigament *muracho* derivat de *mu(u)*, del llatí *mulus* ‘mul’ (DE:618).

Màxima, ca la (1, 2) [ˈkaləˈmaksimə]

Nom de dues cases, una situada al carrer Catalunya, també coneguda com a ca l'Entra, ca la Maixina i can Patxuí, i l'altra al carrer del Pont, també anomenada ca la Palmira o can Meliton. L'origen dels dos noms, però, és el mateix, en el nom de fonts femení que havia dut una de les seves antigues habitants.

Meliton, can (1, 2) [ˈkamməliˈton]

Nom de dues cases, una situada al carrer del Pont, també coneguda com a ca la Palmira o ca la Màxima, i l'altra al carrer de França; antigament, segons un informant oral, havia existit una tercera casa homònima situada al carrer Arbreda. En tots els casos, el terme sembla que prové de l'hipocorístic, castellanització del nom de fonts masculí *Melitó* nom romà derivat de *Mellitus* (DNP:233).

Meló, baga del

Nom d'una peça de terra boscosa que es localitzava prop de la riera d'Osor.

“Finca denominada *Baga del Maló*. Límites N. Riera de Osor. Castaños” (DFE 1946)

Possiblement es tractava d'una part de la partida de terra del mateix nom. V. *Meló, partida de terra el*

Meló, can [ˈkamməˈlo]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera. Desconeixem les causes que originaren el terme però segons Moreu-Rey (1981:85 i 190) podria provenir d'una característica física –cap ovalat– o d'un fet anecdòtic relacionat amb la fruita.

Meló, partida de terra el

Petita partida de terra que se situava vers les Mines d'Osor, no massa lluny del Pidevall.

“*Finca El Meló*” (AM 1944); “*Finca El Meló* limita al norte con Riera de Osor” (AM 1947); “*Finca El Meló*” (AM 1953)

Possiblement, el topònim prové del malnom relacionat amb el nom de casa, tanmateix, seguint Coromines (OnCat, V, 248), també podria tractar-se d'un zootopònim provinent de meló, nom antic de *teixó*. Així mateix, podria haver-se donat el cas que es tractés d'una zona en la qual s'hi conreessin meloneres tot i que es tracta d'un espai en què no es fa gaire ja que el clima no hi ajuda.

Mendizábal, carrer

Nom que va rebre la part més propera a la plaça Vella i al carrer Major de l'actual carrer de la Penya durant els anys vint i trenta del segle XX.

“*Calle Mendizábal*” (LA 1920); “*Calle Mendizábal*” (PAD 1930); “*Calle Mendizábal*” (LA 1930)

Es tracta d'un nom de caràcter polític dedicat al polític nascut a Cadis i famós per ser l'autor de la desamortització del segle XIX.

Menudades, peça de terra

Peça de terra que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos el Sobirà i el Viurevol, al sud-est d'Osor.

“Una *pessa de terra anomenada menudades* que fou del Mas Riuravol, antes del Mas Subirá” (LLEV 1731)

El mot no apareix recollit a cap de les obres consultades, tanmateix, creiem que es tracta d'un derivat plural de *menut*, possiblement en el sentit de peça o peces de poca grandària.

Menut, cal

Nom pretèrit de casa originat en un malnom de persona i de la qual en desconeixem la situació.

“*Joan Planas alias Manut*” (LA 1711); “*Marieta cal Menut*” (LLC 1929e)

L'origen del terme es degué relacionar amb la poca alçada, corpulència o edat del portador inicial del malnom.

Menut, llocdit el

Antiga peça de terra que es localitzava vers el mas la Riba d'Avall, al sud d'Osor i prop de la riera de les Ribes o de la Noguerola.

“Una pessa de terra de castanyers y altres arbres plantada en lo *lloch anomenat lo Menut* de tinguda tres quarteras compresa en las afrontacions de dit son Mas Ribadevall” (LLEV 1731); “Una pessa de terra de castanyers y altres arbres situada en lo *lloch dit Lo Menut*” (LLEV 1792)

Precedit de l'article arcaic *lo*, creiem que es tracta d'una porció petita de terreny –de tres quarteres, indica el document de 1731- i, per tant, provindria de l'adjectiu en sentit de petit, del llatí *mīnūtu*, -a, participi passat de *mīnuĕre* ‘disminuir’, derivat de *mīnus* ‘menys’ (DEM:281)

Menut, perxada Revolt del V. *Revolt del Menut, perxada*

Menut, revolt del [əlrə'βoldəlmə'nut]

Revolt situat a la carretera que s'inicia al Sobirà i que discorre en direcció sud-oest fins arribar al mas la Fàbrica del Sobirà, que és el punt en el qual localitzem el revolt, des d'on es bifurca en direcció sud-oest per arribar al Campdelarit o nord-est cap a l'Espinau.

Segons ens comentà un informant, el nom del revolt prové del fet que en aquell indret hi treballà fent carretera a pic i pala un home malnominat el Menut per la seva poca corpulència.

Merder, torrent [tu'remmər'ðe]

Torrent localitzat enmig del poble, vers el carrer de França a l'alçada del Molí, que desguassa a la riera d'Osor sota el molí de Cercenedes provinent de la vinya d'en Pau després de discórrer en direcció sud. Antigament se l'havia conegut com a torrent de Mirapeus.

Recollit únicament de fonts orals, es tracta d'un terme força freqüent aplicat a cursos d'aigua que, segons Coromines (OnCat, V, 257), deriva de *merda* “per tal com vora les poblacions s'hi acumulen els detritus, i els aprofita la incúria municipal per abocar-hi materials consumits i sutzura”. Alcover i Moll (AlcM, 7, 373) coincideixen amb Coromines, tanmateix, Balari havia indicat que provenia d'una forma llatina *meritario* i

Moreu-Rey (ENL:135) hi mostra discordància esmentant que *Merder* i altres formes semblants “no deuen provenir de “merda” (ple d’excrements, brut) sinó més lògicament (donades les circumstàncies medievals) de derivats diminutius de “merus” (clar, pur) i “meritus”. L’etimologia tradicional (...) queda rebutjada per la documentació de certs casos”. En el nostre topònim, la inexistència de documentació escrita i el fet que semblaria tractar-se d’una denominació relativament recent, ens fa creure més en la hipòtesi apuntada per Coromines que no pas en la de Moreu; endemés, durant molts anys era un torrent que, quan discorria prop del poble, no era precisament net i brillant.

Merdós, puig V. *Puigmerdós, bosc de-llocdit*

Merrany, casa

“*Casa Merrany hi viuen Joan Ton y Joseph Clos*” (LA 1817)

Nom pretèrit d’una casa de la qual no en sabem la situació ni l’origen o sentit del terme.

Més Alta, feixa de terra [ləfe|əmez’al̩tə]

Antiga feixa de terra d’avellaners i actualment plantada de pins que se situava a la partida de Puig-rodon.

Es tracta d’un topònim compost pel quantitatiu *més* i l’adjectiu *alta* indicant que era la que es localitzava més amunt de la zona, per tant, un topònim descriptiu que prenia sentit en l’espai.

Més Amunt, camp [əʎ’kam’mezə’mun]

Nom d’una peça de conreu de propietat del mas can Bosc i situada a la banda més occidental de la partida de terra a la qual pertanyia raó que n’originava el nom compost pel quantitatiu *més* i l’adverbi compost de la preposició *a* i *mund* indicant direcció cap a la part de dalt (DEM:33).

Més Avall, camp (1) [əʎ’kam’mezə’βal]

Peça de terra de conreu situada a tocar del mas Masferrer. Només documentat oralment, es tracta d’un topònim originat en un adverbi que indica situació, de fet se’ns hi van referir dos informants en un moment en què no estàvem en aquell indret. El tros de terra se situa sota el mas i, per tant, és un nom fruit de la seva situació en relació amb la casa, un compost d’ *ad* ‘a’ i *valle* ‘vall’, precedit per un quantitatiu en el sentit de ‘lloc més baix’ (DEM:50).

Més Avall, camp [əʎ’kam’mezə’βal]

Homònim de l’anterior, aquest es localitzava entre al partida del Borratxí i la de Can Bosc a la qual pertanyia. Es tracta d’una forma composta fruit del fet de tractar-se del camp de conreu més allunyat de la casa de can Bosc en direcció est cap a Osor i en contrast amb el camp Més Amunt.

Més Baixa del Quintà del Mas Pidevall, feixa

“Feixa de terra dita la *feixa mes baixa del quintà del mas Pidevall*” (FP 1797); “La *feixa mes aball del quinta del Mas Pidevall*” (FP 1823), “la *feixa mes avall del quintar de Mas Pidevall*” (FP 1844)

Topònim compost amb caràcter descriptiu a partir de la seva situació espacial en referència al Pidevall.

Mestre, cal [ˈkalˈmɛʃtrə]

Nom pretèrit tot i que encara recordat, d’una casa situada al carrer del Pont i més coneguda com a can Prat i, sobretot, can Pau. La raó del terme rau en el fet que hi havia viscut un mestre d’escola, per tant, s’origina en l’ofici.

Mestres, pisos dels [əlsˈpizuzðəlzˈmɛʃtrəs]

Grup de vivendes situat al carrer Major, també conegut com els Quartels. El nom, encara recordat, prové del fet que durant molt de temps havien estat els habitatges ocupats pels mestres quan, provinents de fora, exercien la seva vocació a les escoles d’Osor.

Mestressa Cercenedes, pisos de la [ˈpizuzðələmɛʃtrəsəsəˈnɛðəs]

Nom d’un edifici format per vuit pisos i dos locals comercials que data de l’any 1959.⁵⁰⁴ També se’ls coneix com a Pisos de Cercenedes perquè en són els propietaris; es refereix a la mestressa perquè en el moment de la seva construcció el mas era d’una dona, la senyora Montserrat Pidevall, vídua de Joaquim Casassas. Es troben situats al carrer Major.

Mesurones, ca les [ˈkaləzməzuˈronəs]

Nom d’una casa situada a la plaça Catalunya o de la Rectoria. Semblaria que es tracta d’una feminització del sobrenom d’una família, *els Mesurons* (LLC 1933) i, segons Moreu-Rey (1981:137), podria provenir d’un ofici, concretament de l’eina o instrument usat en alguns oficis artesans per a mesurar.

Mic, can [ˈkamˈmik]

Nom d’una casa que a l’actualitat no existeix i que es localitzava al carrer Major, molt a prop de la plaça Vella.

“*can Mic*” (LLC 1929e), “*Carmen can Mich*” (LLC 1929e)

Desconeixem quin podria ser l’origen i el sentit del terme.

Mic, revolt de Can V. *Can Mic, revolt de*

Mig, sot del [əlˈsoddəlˈmit]

Curs d’aigua de pluja, la major part de l’any sec, situat a l’est del mas la Codina Vella, al nord de l’espai geogràfic treballat, en terme d’Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. En aquest cas el genèric *sot* funciona com a sinònim de *torrent*.

⁵⁰⁴ L’autorització per a la seva construcció data de nou de maig de 1959 (LA 1959).

Desconeixem el perquè de la denominació de *Mig*, sembla clar que pren sentit en relació amb altres llocs però l'informant oral no ens en va saber dir les raons.

Millars, castanyeda de

Antiga peça de terra de castanyers situada, possiblement, en parròquia de la Cellera d'Anglès, però en els límits amb Osor, al nord-est del poble, vers els actuals Becdejvell i el serrat d'en Cànoves.

“Petiam terre boschosa castanyeda in dicta para de Anglesio ad locum vocato pugaryol affront. Ab ory. in *castanyeda de millars* et partim in honor den bech demun” (CAP 1446)

Creiem que en el document hi apareix una grafia arcaica sense palatalitzar de *Millars*, gens estrany en toponímia en el sentit de ‘camps de mill’ (OnCat, IV, 273), del llatí *mīliāres* amb el mateix significat, sentit en el qual també es manifesten Moreu-Rey (ENL:64) i Moran, Batlle i Rabella (2002:99).

Mina, aulet de la [ləw'leddələ'minə]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina situada sota el mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta. Recollit oralment, el nom de lloc s'origina en el fet que en aquest indret s'hi localitza una mina d'aigua de la qual se'n servia l'esmentat mas. Així doncs, el nom prové del francès *mina*, probablement d'un cèltic *mīna* amb el mateix significat (DEM:284).

Mina, camí de la [kə'miðələ'minə]

Documentat oralment, es tracta d'un corriol que des del Bancs i el Masferrer arriba a les Mines d'Osor passant pel Pidemunt i el Pidevall. El topònim s'origina, per tant, en el destí final del camí que discorre en direcció est.

Mina, la [lə'minə]

Mina d'aigua situada sota el mas el Sobirà que dóna nom a un aulet, una perxada i un sot.

Mina, partida de terra la

Partida de terra situada a l'entorn del pou de la mina Leonor, des dels límits de la propietat del Simon i fins al pla de la Illeta, a l'est d'Osor.

“*Pago o paraje La Mina*” (CAD 1960) –indica que inclou disset peces de terra de tres propietaris diferents, un camí, una fàbrica de Pere Capdevila Madí i un pou de la mina de Salvador Canaleta Vila-

Queda clar que el nom de la partida s'origina a partir de l'existència del pou de la mina.

Mina, partida de terra Torrent de la V. *Torrent de la Mina, partida de terra*

Mina, perxada la [pər'ʃaðələ'minə]

Zona boscosa de castanyer jove immediata a l'aulet del mateix nom, sota el mas el Sobirà i que deu el nom a la mina d'aigua que hi ha a prop.

“*Perxada la Mina*” (PSOB 2002)

Mina, pont de la [əl'poŋdələ (z)'minə(s)]

Pont situat a les Mines d'Osor, sobre la riera de Gironella just abans d'unir-se a la riera d'Osor, a la carretera, prop del *Lavadero*. El terme prové del fet que es localitza al veïnat de les Mines d'Osor i no massa lluny del forat de la mina Leonor raó per la qual l'hem oït molt sovint en singular.

Mina, riera de la [ri'erəðələ(z)'minə(s)]

Altre nom de la riera de Gironella o de la Grevolosa, en singular o plural, a la seva part final. La proximitat al forat de l'antiga mina i el fet de localitzar-se al veïnat de les Mines d'Osor explica el nom i l'ús de les formes singular o plural.

Mina, sot de la [ˈsoddələ'minə]

Nom que rep el curs d'aigua que es forma a partir de l'aigua que surt de la mina que es localitza sota el mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Mina, torrent de la [tu'reŋdələ'minə]

Altre nom que rep el torrent de la Molina del Clascar en el seu pas per una mina d'aigua situada prop del mas el Colobrans, al nord d'Osor, en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda. El nom de lloc s'origina, per tant, en la presència de l'esmentada mina en el curs del torrent.

Mina de Plom, la [lə'minəðə'pləm]

Nom que rep l'indret on antigament hi havia hagut una mina de plom, de la qual encara se'n poden veure restes, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, no massa lluny del Ter, a l'oest del mas el Colobrans, al nord d'Osor i a tocar del torrent del Cerver. Es tracta, doncs, d'un topònim compost per *mina* en el sentit d'indret del qual se n'extreu mineral, i *plom* per tractar-se del mineral que se n'extreia.

Mines, baga de les [ˈbaɣəðələz'minəs]

Zona de terra boscosa de castanyers situada sobre el pou de la mina Leonor, a uns cinc quilòmetres d'Osor en direcció est. És evident que el topònim s'origina a partir de la situació de la baga en relació amb l'antiga explotació minaire.

“*Bagas a matarrassa de las Minas*” (FP 1954)

Mines, capella de les [ləkə'peɫəðələz'minəs]

Capella situada al veïnat de les Mines d'Osor dedicada a Santa Bàrbara, patrona dels miners, i ampliada a 1985 amb una imatge de Santa Rosa.

“*La Capilla de las Minas de Osor*” (LB 1948)

És evident que el nom s'origina en la seva situació. V. *Mines d'Osor, les*

Mines, font de les [ləfoŋdələz'minəs]

Font que es localitza a la plaça que hi ha al veïnat de les Mines d'Osor i en la qual s'hi pot observar una ceràmica dedicada a Santa Bàrbara, patrona dels miners.

Mines, granja de les [ˈgrɒŋɟəðələz'minəs]

Granja de pollastres que es localitza a mig quilòmetre de les Mines d'Osor en direcció oest, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

Mines d'Osor, les [ləz'minəs(zðu'zo)] o [lə'minə]

Veïnat situat a quatre quilòmetres a l'est des d'Osor en direcció a Anglès i a tocar de la carretera on hi havia hagut unes importants explotacions minaires que es clausuraren a 1980.⁵⁰⁵ Oralment, l'hem oït amb forma simple singular o plural, *la Mina* o *les Mines*, i en forma composta, *les Mines d'Osor* i antigament s'havia anomenat com a *colònia Clerc*. El genèric *colònia*, que en algun cas apareix en documentació escrita, prové, doncs, de l'antiga colònia tèxtil i el nom propi pròpiament dit de l'explotació minera posterior. Cartogràficament com a *Colonia de las Mines* (MAP 1), *les Mines d'Osor* (MAP 3, 4) i *colonia de Osor* (MAP 2). Pladelasala (1960:373) també la recull com a *Colònia de les Mines* i el Nomènclator Oficial de Catalunya (2004) assenyala com a forma oficial i normativa *les Mines d'Osor*.

“*Colonia de las Minas*” (AM 1947), “*Las Minas*” (GR 1956)

Minet Despujol, mas

Forma composta de referir-se a l'antic mas Despujol situat prop d'Osor, a l'est del mas el Brau i a tocar de la riera d'Osor.

“Una pessa de terra cultiva en que antiguament estava construït lo Mas Prat y *Minet Despujol* dirruhits y a llur Mas units” (LLEV 1731); “Pessa de terra en la qual antiguament era edificat lo Mas Prats y *Minet Despujols*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format pel terme *Minet* del qual en desconeixem el sentit tot i que podria ser un malnom relacionat amb *gat* (AlcM, 7, 431) o bé una masculinització de *Mineta*, de *Marieta* com assenyala Moreu-Rey (1981:36); el segon element, *Despujol*, o en la seva forma plural, cal considerar-lo una forma aglutinada amb l'article salat arcaic en contracció amb la preposició *de* i el nom *Pujol* que seria l'originari del topònim. V. *Despujol, mas*

Mingo, can [ˈkam'miŋgu]

Nom d'una casa situada al carrer del Verger el nom de la qual s'origina a partir de l'hipocorístic castellanitzat, amb afèresi.⁵⁰⁶

Mingo, terres d'en [ləʃ'terəzðəm'miŋgu]

Nom que designa una part del prat de les Hortes, a un quilòmetre d'Osor en direcció a Anglès, en la qual hi ha una empresa dedicada a la producció i comercialització de terra de jardineria cosa que implica l'existència de grans munts d'aquest material. El fet que el seu propietari es digui *Domingo* i se'l conegui per *Mingo* justifica el caràcter antroponímic del nom de lloc recollit oralment.

Mingo Grau, can [ˈkam'miŋgu'ɣfaw]

⁵⁰⁵ Per conèixer la història de les explotacions minaires en general i d'aquesta en concret a Osor, podeu consultar BRUGUERA, Fèlix (1997): “La mineria a Osor” a *Quaderns de la Selva* i (2004): *Mines d'Osor. Imatges i records*.

⁵⁰⁶ Castellanisme, tanmateix, força antic i arrelat, com assenyala Moreu-Rey (1981:48): “...*el Mingo* (Domènec ha estat rarament acceptat per la llengua viva)”.

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger més coneguda actualment per can Bac-esteve. Es tracta d'una forma composta per l'hipocorístic amb afèresi provinent del nom de fonts *Domingo* i el llinatge del seu antic propietari, *Grau*, una forma composta, possiblement per diferenciar-se de can Mingo, situat a la mateixa plaça.

Miquelot, casa d'en

“*Casa den Miquelot de Joannes Bayer*” (FN 1710)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació Creiem que es tracta d'un derivat del prenom masculí *Miquel* amb el sufix augmentatiu o pejoratiu *-ot*.

Mir, la Coma de V. *Coma de Mir, la*

Mir, mas

Antic mas que devia localitzar-se vers el lloc que es coneix com a Maimir, en parròquia de Santa Creu d'Horta però a tocar de la de Sant Pere d'Osor, vers el Bosquet i cal Cisteller, a la carena de sobre el prat de les Hortes. Segons Elvis Mallorquí (2005:96), aquest podria haver estat l'antic nom del mas Maig i, per tant, de l'actual mas el Barder.

“*Ipsum mansum ubi Petrus Mironis habitat*” (LFM 1068);⁵⁰⁷ “*mansi Mir*” (COM 1355); “*Mansi Mir*” (CAP 1446); “Una pessa de terra part cultiva, part nogareda situada en dita Parra de Sta Creu (...) en lo lloch anomenat *Mas Mir* ô *Maymir* prop las Hortas de la Riera del Barder afronta asolixent en honor del Mas Barder; a mitg dia en honor del Mas Vaguer; a ponent en honor den Funollet mediant Riera y a tremuntana en honor del Mas Bardé, part en honor del Mas Busquets y part en honor den Funollet” (LLEV 1731)

En aquest cas no creiem com assenyalen Alcover i Moll (AlcM, 7, 128 i ELC:115) que el nom provingui del llinatge originat en el nom germànic *Ermemir* seguint el que ja havia plantejat Balari; a més, cal afegir que no hem documentat mai el llinatge a Osor, sinó del nom *Mir*, provinent del germànic *Mir*, un dels més habituals a l'Alta Edat Mitjana i recollit, com hem pogut veure, a partir del segle IX, cosa que corroboren estudiosos com Aebischer, Moreu-Rey o Moran.

Mir, quintars del Mas V. *Mas Mir, quintars del*

Mira, torrent de la

“*Torrent de la Mira*” (ESC 1779)

Desconeixem a quin curs d'aigua es refereix l'esment documental però, atès que hi apareix en referència a can Badia i al camí Ral, podria tractar-se d'un error de còpia per *Mirapeus*. Si no fos així, és possible que fos un topònim format a partir del llinatge –no documentat, però, a Osor–, una feminització de *Mir* o bé una forma originada en el verb *mirar*.

⁵⁰⁷ Segons Pladevall (1980) aquest mas fou anomenat *Maymir* o *Mas d'en Mir*. Afegeix, encara, que es documenta des del segle X ja que apareix en la venda que feren els comtes Ramon Borrell i Ermenesenda al prevere Sanç l'any 933.

Mira de Peus, camp de

“*Camp de Mira de peus*” (COM 1355)

Peça de terra de situació desconeguda tot i que possiblement a tocar del torrent de Mirapeus. V. *Mirapeus, torrent de*

Miradones, sot de

Curs d'aigua situat als límits municipals entre Osor i Susqueda pel vessant nord, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda entre el serrat i el camí o carretera del Pasteral.

“Mojón nº 25 Colocado cerca del *Sot de mira dones*” (OS 1927); “El eje de las aguas del barranco llamada *Clot de Miradones*” (IGCOS 1927)

Possiblement es tracta d'un topònim compost format a partir del verb *mirar* i el substantiu plural *dones* que deu ésser un renom però del qual no en tenim cap constància ni evidència.

Miralpeix, camí de

“Partida de terra de Puig Rodou linda al E. con *camino de N. Miralpeix*” (AM 1944); “*camino de Miralpeix*” (AM 1947); “*camino de Miralpeix*” (AM 1953)

Situat a Puig-rodon, devia tractar-se del pas del camí per les propietats d'algú amb el llinatge *Miralpeix*, un llinatge que documentem per primera vegada a Osor a 1440, en *Mirelpex* (LLC 1440) i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognom amb deu freqüències. Segons Moll (ELC:144), prové del topònim homònim existent a les comarques de la Noguera i el Garraf.

Miranda, la [ləmi'raɲdə]

Zona elevada, sobre un esquei, situada a tocar de la Casa Nova del Colobrans, al NNO d'Osor i prop dels límits municipals amb Susqueda, al nord del Croset. La visió de l'antiga vall de Susqueda des d'aquest indret era, segons ens ha comentat un informant, espectacular, la qual cosa ens porta a creure que el topònim prové del llatí *miranda* ‘llocs o coses admirables, de bella vista’ (DECat, V, 699); Moreu-Rey (ENL:91), de fet, el considera un sinònim de *talaia*, cosa que en el nostre cas és perfectament possible ja que, com comentàvem més amunt, el punt exacte que rep aquest nom és un esquei.

Miranda, partida de terra la

Partida de terra situada entre les Berbolades i el Soler de Mansolí, al sud-oest d'Osor, una zona actualment molt boscosa.

“*Partida La Miranda*” (AM 1944); “*Finca la Miranda*” (AM 1947); “*Fincas La Miranda, Manso Soler*” (AM 1953)

Per la seva situació, ens podem adonar que no guarda cap relació amb *la Miranda* com a serrat o lloc d'anomenada. Tanmateix, creiem que etimològicament és possible que

tinguin el mateix sentit, ‘llocs o coses admirables, de bella vista’, ‘talaia’ (DECat, V, 699; ENL:91), del llatí *miranda*

Miranda, serrat de la

Orònim situat al límit municipal entre Osor i Susqueda per la banda NO, just a tocar de la carretera forestal que des del coll de Nafre es dirigeix a l’embassament de Susqueda, no massa lluny de la Casa Nova de Colobrans.

“El sitio llamado *Serrat de la Miranda* y en el punto de intersección que separa las propiedades llamadas Cas nova del Colobran y Cerver” (IGCOS 1927), “Mojón nº 15 Colocado en la parte inferior del *Serrat de la Miranda* en que pasa la linea divisoria de las fincas Casanova del Colobrán y Cerver” (AOS 1927)

El topònim s’origina en la situació, un excel·lent mirador, en el qual destaca l’esquei que s’anomena *la Miranda* que és l’element que dona el nom a la zona. V. *Miranda, la*

Mirapeus, llocdit

Antic nom d’una petita partida que es localitzava a tocar del torrent homònim que n’origina el nom, entre els carrers de França i Països Catalans i la propietat de can Badia.

“Un hort en dita Parra en lo *lloch anomenat Mirapeus* Afronta asolixent ab lo Torrent de Mirapeus, a mitg dia en honor de Bosch Vidal, a ponent en honor de Miquel Badia y Coll” (LLEV 1731), “Hort *lloch nomenat de Mirapeus*” (LLEV 1792)

V. *Mirapeus, torrent de*

Mirapeus, llocdit el Torrent de V. *Torrent de Mirapeus, llocdit el*

Mirapeus, molí de

Nom pretèrit de l’actual molí de Cercenedes, a tocar del carrer de França prop del Cementiri. En el passat també se l’havia conegut com a molí de la Mata o d’en Vila. Pladevall (1962:297) assenyala que havia estat de propietat a mitges de les famílies Mata i Romegueres en el segle XIV.

“*Molí de Mirapeus*” (COP 1421); “*Molenduy de Mirapeus*” (CAP 1446); “*Molenduy de Mirapeo* de Johannes Sersenedas” (CAP 1446); “un Moli fariner dit lo Moli den Vila antiguament de *Mirapeus*” (LLEV 1731); “Per raho de dit mas Ripoll es del Districte del *Molí de Mirapeus*” (LLEV 1792)

El nom prové del fet que per funcionar aprofitava l’aigua del torrent homònim. V. *Mirapeus, torrent de*

Mirapeus, torrent de

Antic nom de l’actual torrent Merder que neix vers la vinya d’en Pau, sobre el Soleric, i discorre en direcció nord per unir-se a la riera d’Osor prop del carrer de França, sota el molí de Cercenedes.

“*Torrente de Mirapeus*” (FN 1710); “*Torrent Mirapeu*” (LLEV 1731); “*torrent de Mirapeu*” (ESC 1735); “Martinus Badia afrontatur ab oriente in honore meo dicti

Michaely Badia et Coll mediante *Torrente de Mirapeu* tempore pluviarum discurrente” (CB 1735); “*torrent Mirapeu*” (ESC 1769); “Hort regadiu prop lo molí vulgarment dit den Vila y lo *Torrent de Mirapeus*” (LLEV 1792); “*Torrent anomenat de mirapeus* prop del molí den Vila” (FN 1804); “Hort situat a la vora del *torrent dit de Mirapeus* cerca la vila de Ozor” (CB 1805); “Tros de terra territori anomenat Solá afronta ab lo *torrent de mirapeus*” (FNA 1814); “*Torrent anomenat de Miralpeus*” (FN 1828); “*Torrente de Mirapeu* prop del Solerich” (CB 1853); “*torrent Mirapeus*” (LA 1921); “Partida Solá afronta ab lo *torrent de Mirapel*” (AM 1947); “Partida Badia limita al E. con *torrente de Mirapeu*” (AM 1953)

Gràficament, podem observar que apareix en singular o plural *Mirapeu-Mirapeus*; amb una *-l-* intercalada, possiblement d’un antic article com ocorre a Miralbò, Miralcamp, Miralpeix o Miralsot, i com a *Mirapel*, un error de còpia ja que en el mateix document hi apareix la forma *Mirapeu*.

Desconeixem quin podria ser l’origen del topònim tot i que semblaria un nom compost aglutinat ja que al segle XIV hem documentat un “camp de *Mira de peus*” (COM 1355). Aleshores, estaria format per *mira* del verb *mirar* i *peus*; tanmateix no sabem d’on es pogué originar tot i que podria tractar-se d’un antic antropònim, un llinatge o un malnom.

Missader-Esglesier, camí

“La Coma que es sobra del *Camí missader del Capdevall* fins al dit camí” (RIP 1259),⁵⁰⁸ “*Via Missadera del Mansi Boscha des Doys*” (CAPSOLT 1342), “*Camí missader dela masos Viravol y Subira*” (FII 156”), “*Camí missader del mas Pidemont*” (ESC 1778), “*Camí dit esglesier de casa la Barraca*” (HIP 1862)

Nom de diversos camins que tenien en comú el fet que conduïen des de fora vila fins a l’església parroquial. Es tracta d’un derivat de *missa* amb el sufix *-er* sinònim d’Esglesier.

Missader, carrer

“*Carrero missader*” (CAP 1446)

Situat enmig d’Osor, es devia referir a algun carrer que conduïa a l’església parroquial d’Osor, però no sabem quin. El terme és un derivat de *missa* amb el sufix *-er*.

Mitgena, olivar de

“Una pessa de terra contígua a dit Mas Fornaca; Afronta asolixent ab lo Torrent de la Boneta; mitg dia en honor llur de dit Mas Becfret; a ponent y tremuntana en honor de dit Mas Becfret en lo lloch anomenat *olivar de Mixena*” (LLEV 1731)

⁵⁰⁸ Interessant esment documental perquè hi podem observar l’orònim *coma* usat encara com a nom comú i que el camí s’acompanyi de l’expressió “del Capdevall” que només pren sentit en el lloc des del qual es descriu l’espai.

Oliverar que podria haver-se trobat en terme de Susqueda vers el mas Rocasalva, on s'havia situat el mas Becfred. Desconeixem quin és l'origen del topònim tot i que podria tractar-se d'un derivat de *mig*, d'aquí prové la grafia amb què l'introduïm.

Mitgera, partida de terra

Partida de terra situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, prop de les propietats del mas el Sobirà.

“Pieza de tierra sita en la *Partida dicha Mitjera* propia de Narciso Bernedas residente en San Hilario y Valentín Subirá. Afronta L.M.P. Manso Subirá” (CADT 1785)

L'origen del topònim creiem que es troba en el substantiu comú derivat de *mig* amb el sentit de ‘pla o lloc que separa dues o més propietats no municipals’ puix que aquesta partida sembla que separava les propietats del Sobirà i d'en Vernedes (AlcM, 7, 462; DECat, V, 669)

Mitgeria, peça-feixa de terra (1, 2)

“*Fexia terra vocata mitjeria*” (CAP 1562); “*Una migeria*” (LLEV 1731); “*Pieza Mitjeras* de Manuel Benet y Manuel Vernedas” (AM 1862).

Nom de dues peces de terra, la del segle XVI situada en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda –i que podria ser un altre nom de la peça anomenada *Mitjà-* i la del XVIII i XIX a Santa Creu d'Horta –que podria formar part del a partida anomenada *Mitgera-*. En ambdós casos creiem que es fa referència a un tros de terra compartit per dos propietaris diferents.

Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall, peça de terra les

Peça que, possiblement, se situava entre els masos el Pidemunt i el Pidevall.

“*Pessa de terra dita las Migerias den Pidemunt y del Pidevall*” (LLEV 1792)

Probablement es tracta d'un topònim derivat de *mitger* ‘Qui conrea una propietat rústica amb contracte de repartir-se els fruits meitat per meitat amb el propietari’ (AlcM, 7, 461) ja que era de propietat del mas la Grevolosa. Tanmateix, també podia derivar de *mig*, *mitja* en el sentit que la peça de terra se situés entre les propietats del Pidemunt i del Pidevall

Mitjà, llocdit-feixa de terra-peça de terra

Indret de situació desconeguda tot i que semblaria a la zona del Part, el mas Puigbell i el torrent de l'Illa, entre els termes municipals d'Osor i Susqueda.

“*Loco vocato migan*” (CAP 1342); “*fexie terre loco vocato Migan e Canistadele*” (CAP 1342); “*Fexiam vocatam Mitjans excaniscadell*” (CAPb 1560); “*petiam terre vocatam mitjans o caniscadell*” (de 1737 a CAP 1622)

Possiblement es tracta d'una referència a l'adjectiu que apareix escrit de forma arcaica i en plural en dos casos, probablement amb sentit espacial. Aleshores, etimològicament provindria del llatí *mediānu*, derivat llatí de *medius*, *-a*, *-um* ‘mig’ (DEM:285) indicant la seva situació entre els dos termes d'Osor i Susqueda.

Mitjà, mas

Mas possiblement situat fora de l'espai geogràfic treballat però que podria ser als límits i originar el nom d'una peça de terra; els dos lloc, però, depenien del Priorat del Coll. Rodríguez Burch (1975), de fet, el situa fora d'Osor.

“Bartholomeus de Migan. *Mansum meum vocatum mas Migan*, afronta riaria vocata mansolino, mansi Ferrarii, mansi Andree de Insula” (CAP 1342)

Atès que la peça de terra apareix grafiada com a *Mitjans*, creiem que la grafia del document és una forma arcaica, amb *-g-* responent a una pronúncia fricativa –encara avui hem sentit usar la paraula mitjà o mitjana amb so fricatiu- i amb manteniment de la *-n* final etimològica, provinent del llatí *mediānu* derivat llatí de *medius*, *-a*, *-um* ‘mig’ (DEM:285).

Mitjà, serrat

Antic orònim referit al grup de muntanyes situat vers la muntanya del Coll pel vessant est, vers el Soler del Coll, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Serrato vocato lo *Serrat miya*” (CAPb 1562); “*serrat Mitja*” (ESC 1782); “Tros de terra boscosa situat entre los honors del Sot dels Escandells antiguament axí nomenat, o Sot de la Roca de la Sal en lo lloch nomenat *Serrat Mitjá*” (LLEV 1792)

Grafiat de forma arcaica a 1562, es tracta d'un topònim originat en el llatí *mediānu* derivat llatí de *medius*, *-a*, *-um* ‘mig’ (DEM:285) en el sentit de ‘serrat del mig’ potser pel fet que se situa enmig dels límits parroquials entre Susqueda i Osor.

Mitjana, serra

Nom que rebia la serra de muntanyes situada en els límits municipals entre Osor i l'antiga Celleria d'Anglès, a l'est del mas la Penella.

“*Serra Mitjana*” (ESC 1612)

Es tracta d'una forma femenina de l'adjectiu *mitjà* provinent del llatí *mediānu* derivat de *medius*, *-a*, *-um* ‘mig’ (DEM:285) en el sentit de ‘serra del mig’, possiblement pel fet de tractar-se d'un límit municipal.

Mixén, casa

“*Casa Mixén* hi viu Joseph Vila” (LA 1817)

Casa de situació desconeguda i de la qual no en coneixem ni el sentit ni l'origen.

Moix, mas d'en

Es tracta d'un altre nom del mas Serra d'Amunt situat entre can Cercenedes, can Bosc i l'Aió.

“Lo *mas d'En Moyx*” (COP XV); “una pessa de terra que antiguament era construït lo *Mas Serrademunt alias Moix* situat en Parra de Ozor” (LLEV 1731)

Ja que es precedeix de l'article personal, possiblement es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic provinent del llinatge o bé d'algun malnom individual.

Moix, molí de la Riera de V. *Riera de Moix, molí de la*

Moix, riera de

“Molenuy vocatum de la *riera de Mox*” (CAP 1446)

Torrent situat a Santa Creu d'Horta que tenia el nom format a partir de l'antropònim, del llinatge *Moix* que també es documenta en el mateix text, *en Mox*.

Moix, vinya d'en

Antiga peça de conreu de vinya que es localitzava prop del Ripoll.

“Loco vocato *la vinya den Mox*” (CAP 1446); “Petiam terra vocatam *vinea den Mox*” (CAP 1446); “aquellas tres pessas de terra que dit Ripoll te per lo Sr de gallines la una anomenada Citjas y la altra anomenada coma de Barcel y la tercera anomenada *Vinya del moix*” (RIP 1562)

Creiem que el nom de la vinya és de caràcter antroponímic cosa que demostraria l'ús de l'article personal precedint l'específic. Creiem que prové del llinatge.

Moixac, mas

Nom poc conegut que apareix en alguna obra impresa per referir-se al mas la Casica, possiblement pel fet que el seu propietari era portador d'aquest llinatge. No s'ha de confondre amb el mas homònim situat en terme municipal de Brunyola i que afronta amb la Talaia d'en Bancs.

“*Mas C. Moixà*” (MAP 1); “*Casa Muxá*” (MAP 2)

El llinatge del qual s'origina aquest nom, segons Moll (ELC:168), sembla que prové de la ciutat francesa de *Moissac*.

Moixac, бага d'en [lə'βaγəðəmmu'ʃak]

Zona boscosa de castanyer situada entre el Gomis i el pla Sabatuda, sobre la riera de la Noguerola, prop de la Casica. El nom s'origina en el llinatge.

Molera, peça de terra la

Antic nom d'una peça que sembla que es localitzava prop del mas el Triador.

“*Petia terra vocata sa Molera*” (CAP 1446)

Precedit de l'article salat arcaic, semblaria tractar-se d'un nom de lloc derivat de *mola*, possiblement amb el sentit de 'pedrera' (AlcM, 7, 496)

Molera, puig de la

Orònim no recordat que sembla que es trobava a Santa Creu d'Horta.

“*Puig de sa Mollera*” (FI 1331); “peça de terra al *puig da Sa Molera*” (CAP 1446); “Una pessa de terra bosch y castanyers en lo lloch antiguament dit *Puigdesamolera*, afronta asolixent y mitgdia ab lo Mas Gravalosa; â ponent en honor del Mas de la Avena; y a tremuntana de dit Mas Gravalosa” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa ab alguns castanyers territori dit *Puig de sa Molera*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar la forma palatalitzada del segle XIV i l’aparició sistemàtica de l’article salat precedint l’específic amb el qual apareix aglutinat a 1731.

Etimològicament, creiem que es tracta d’un derivat de *mola* amb el sentit de ‘pedrera’ (AlcM, 7, 496).

Molí, el [əlmu’li]

Nom usat per referir-se a una casa unida al molí de Cercenedes, al carrer de Franca, també coneguda com a ca la Carmeta Llevadora o cal Llorenç del Molí. Tanmateix, aquesta forma simple, en els esments documentals, pot referir-se a qualsevol dels molins que han existit al municipi.

“*Casa nomenata del Molí*” (COM 1355); “*el Molí*” (LLEV 1731); “*el Molino*” (CAD 1785); “*el Molí*” (LLEV 1792); “*el Molino*” (AM 1862); “*el Molí*” (LLC 1929e); “*el Molino*” (AM 1944); “*el Molino*” (AM 1947); “*el Molino*” (AM 1953)

És evident que el terme prové del nom comú en sentit d’edifici on hi ha un molí o una màquina de moldre gra” (IEC:1234), del llatí tardà *molīnu*, reducció de (*saxum*) *molinum* ‘roca de mola’, derivat llatí de *mōlĕre* ‘moldre’.

Molí, hort del [ˈlorddəlmɯ’li]

Antiga feixa de terra situada entre can Badia, la riera d’Osor, el carrer de França i el molí de Cercenedes, en una zona que actualment és una part del carrer de França i una altra és una zona erma.

“Casa y terra dins la pessa de terra que fou den Vila dita *La feixa del Molí* al carrer que va al Santuari de N.S. del Coll (LLEV 1792); “Pedazo de tierra cultiva y de regadio (...) territorio llamado el *huerto del molino*” (HIP 1801); “Tros de terra dit lo *hort del Molí*, afronta ab lo molí fariner dit den Vila y la Riera dita de Osor” (FN 1801); “*pieza del Molino* de José Sarsanedas” (AM 1862); “Partida *Huerto del Molino* linda al N. con camino de Osor a Susqueda, al S. con Riera Mayor y Manso Badía, al E. con riera de Osor; O Manso Badía” (AM 1944); “finca *Huerto del Molino* de Paciencia Masaguer Sarsanedas” (AM 1953)

El nom de lloc s’origina en el fet de tractar-se d’una peça immediata al molí de Cercenedes, antigament de Mirapeus, de la Mata o d’en Vila, per tant, del llatí tardà *molīnu*, reducció de (*saxum*) *molinum* ‘roca de mola’, derivat llatí de *mōlĕre* ‘moldre’.

Molí (del Sobirà), mas el

Forma que es refereix al molí del Sobirà com mostra un document de 1785, “*Casa y molino de Valentín Subirá*” (CAD 1785) i explíciten Pladelasala (1960:375) i Elvis Mallorquí (2005:96) anomenant com a mas de la parròquia de Santa Creu d’Horta *El Molí d’en Subirá*. Per tant, es tracta de la casa annexa al molí, al costat de la riera de Gironella, al nord-est de la Fàbrica del Sobirà i sud-est del Sobirà.

“Lo dit Mas Moli” (LLEV 1792); “Mas Moli hi viu Antonich el Moliner” (LA 1817); “Manso Moli de Mariano Benet” (AM 1862); “Molino de Subirà” (PAD 1880); “Molino Subirà” (PAD 1884)

V. *Sobirà, molí del*

Molí, partida de terra [əlmu'li]

“Pago o paraje El Molí entre el Virabol y la Fábrica de Miguel de Planell Reguer” (CAD 1960).

Situada a Santa Creu d'Horta, aquesta partida rep el nom del mas el Molí del Sobirà. V. *Sobirà, molí d'en*

Molí, perxada Davant del V. *Davant del Molí, perxada*

Molí, perxada Era del V. *Era del Molí, perxada*

Molí, rec del [əl'regdəlmu'li]

Actualment existeixen dos recs que reben aquest nom, el que es dirigeix al molí de Cercenedes –antigament anomenat rec del Molí de la Mata- i el que va al molí d'en Serra. En els esments documentals, no sabem a quin dels dos es podria fer referència.

“Un hort de terra situat prop lo *rech del Moli*” (LLEV 1731); “quadam petia terra cum possidet en Vila de Ozor de sota lo *rech del Moli*” (CB 1735); “La *Acequia del Molino*” (CADT 1785); “*acequia del Molino*” (FP 1805); “*Acequia del Molino*” (AM 1862); “*acequia del Molino*” (AM 1953)

És clar que el topònim indica el curs d'aigua que es dirigeix a l'edifici on s'hi molra gra.

Molí (d'en Vila), carrer del

“Una casa situada en dita vila y en lo *Carrer qui va del Molí a Nostra Señora del Coll*” (LLEV 1731); “*Carrer que va al molí dit den Vila*” (LLEV 1792)

Forma esporàdica de referir-se al carrer de França, antigament del Santuari del Coll, que passa per sobre del molí de Cercenedes, antigament d'en Vila, forma composta amb què apareix a 1792.

Molí d'Allà, llocdit

Possiblement es tracta d'una forma composta de referir-se a l'hort del Molí ja que aquest indret se situa a tocar, com aquell, del molí de Cercenedes.

“Hort o tros de terra en lo *territori dit Moli de lla*” (FN 1828)

Molí de la Mata, rec del

Antiga forma composta de l'actual rec del Molí que discorre en paral·lel a la part més a l'oest amb el carrer de França, des de prop del pont dels Soldats i fins al molí d'en Cercenedes.

“Un hort de terra situat en dita Parra de Ozor y lo lloch anomenat Mirapeus (...) Afronta asolixent part ab la riera de Ozor y part ab lo Molí de la Mata anomenat den Vila ; a mitg dia ab dita Riera a ponent part ab lo *rech del mateix Molí* y part ab un camí qui va a nostra Señora del Coll” (LLEV 1731)

V. *Mata, molí de la*

Molí de l'Avellana, camí del

Camí que devia dirigir-se al molí de l'Avellana fet que n'origina el nom.

“*Camyno molenuy de la avellana*” (CAP 1446)

V. *Avellana, molí de l'*

Molí de l'Avellana, hortes del

“*Hortes del molí den Avallana*” (CAP 1446)

Topònim que devia fer referència a la zona de conreu localitzada prop del molí que n'origina el nom. Sorpren que l'específic es precedeixi de l'article personal *en* ja que fa pensar en un origen antroponímic que no creiem que tingui. V. *Avellana, molí de l'*

Molí de l'Avellana, rec del

Rec d'aigua que devia ser paral·lel a la riera de la Noguerola, des d'on devia iniciar-se, i que devia servir per fer funcionar el molí que n'origina el topònim.

“*Recho molenduy de la Avallana*” (CAP 1446)

V. *Avellana, molí de l'*

Molí de la Vila, partida de terra

Forma de referir-se a la zona de conreu propera al molí de Cercenedes, antigament de la Mata, de Mirapeus o d'en Vila

“*Finca Molí de la Vila de Juan sarsanedas*” (LA 1894)

El més significatiu del document és que el connector entre genèric i específic sigui l'article definit femení *la* en el lloc del personal *en* que és el que més freqüentment acompanya la preposició *de*. Tot i que creiem que l'origen del nom continua essent el llinatge *Vila*, és possible que el canvi d'article vingui determinat pel fet que es tracta del molí més proper a la vila, és a dir, que la confusió sigui conseqüència dels dos sentits del nom, el llinatge *Vila* i sinònim de poble.

Molí del Carbonell, partida de terra

Fa referència a les terres que, malgrat pertànyer al mas el Carbonell, depenien directament i eren conreades pels masovers i moliners del molí del Carbonell ja que funcionaven com a propis i independents, “aquella casa, molí *ab sas terras* anomenat lo Molí den Carbonell (FN 1803). És per aquesta raó que es diferencien les partides del Carbonell i del Molí del Carbonell.

“Finca Molino Harinero Carbonell” (AM 1944)

V. *Carbonell, mas el*; v.t. *Carbonell, partida de terra el i Carbonell, molí del*

Molí del Carbonell, torrent del

Es tracta del torrent que actualment s’anomena del mas Claver o de les Pipes i antigament del Carbonell, en terme municipal de Sant Hilari Sacalm però que s’endinsa a la parròquia d’Osor abans de desguassar a la riera d’Osor.

“Riera munt fins a trobar lo Torrent que devalla del *Molí den Carbonell*” (LLEV 1731)

El nom prové del fet de tractar-se de l’esmentat torrent del Carbonell i que feia funcionar el molí homònim que era propietat del mas Carbonell, com indicaria l’ús de l’article personal. És però, un topònim molt ocasional, poc freqüent. V. *Carbonell, molí del*; v.t. *Carbonell, mas el*

Molí del Mas Cortal, rec del

“Recho moledyno de manso Cortal” (CAP 1446)

Rec proper a la riera d’Osor i que devia conduir l’aigua que facilitava el funcionament del molí del mas Cortal. V. *Cortal, mas*.

Molí d’en Serra, bassa del [ləˈβasəðəlmʊˈliðənˈserə]

Dipòsit artificial d’aigua annex al molí d’en Serra i en el qual s’hi recull l’aigua provinent del rec homònim. V. *Serra, molí d’en*

Molí d’en Serra, font del [ləˈfɔŋdəlmʊˈliðənˈserə]

Altra forma de referir-se a la font del Ferro pel fet de trobar-se situada prop del molí d’en Serra. V. *Ferro, font del*

Molí d’en Serra, gorg del [əˈtʰgɔrgdəlmʊˈliðənˈserə]

Profund i ampli gorg de la riera d’Osor localitzat a l’alçada del molí d’en Serra que n’origina el nom. La seva profunditat i grandària el diferencien d’un altre clot profund de la riera a partir del genèric, *gorg* en aquest cas i *gorga* en l’altre.

Molí d’en Serra, gorga del [ləˈɣɔrɣəðəlmʊˈliðənˈserə]

Clot profund d’aigua a la riera d’Osor inferior al veí que té com a genèric el nom *gorg* a diferència d’aquest que té *gorga*. Es localitza a l’alçada del molí que n’origina el nom. V. *Molí d’en Serra, gorg del*

Molí d’en Serra, mas

Antiga casa annexa al molí. Pladelasala (1960:373) assenyala que aquest mas “parece ser la Serradrovera, del s.XIV” cosa que desconexem.

“Casa molino den Serra de Juan Serra” (AM 1862); “Molí de Serra” (NOM 1863); “Casa Molí del Serra” (LA 1865); “Molino de Serra” (PAD 1880); “Molino Serra”

(PAD 1885); “José Baborés Ripoll de Ossor reside en *Manso Molino Serra*” (AM 1947), “*Manso Molino Serra*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost que indica que era una casa unida al molí que n'origina el nom. V. *Serra, molí d'en*

Molí d'en Serra, partida de terra el [əlmu'liðən'serə]

Partida situada al voltant del molí que és l'element que n'origina el nom, entre la riera d'Osor i el mas Coll i el Maroi, prop del camp de futbol i de les Guillerries, un espai actualment erm.

“Finca Hortal o *Molino Serra*. Límites S. O. torrente riera de Osor. Alamos y alisos” (DFE 1939); “*Pago o paraje Molí den Serra*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-una peces de terra de dos propietaris, un solar-magatzem, una fàbrica, una casa, l'antic mas homònim i un pont, el de mas Coll-; “*Finca Moli den Serra*. Alisos” (DFE 1963)

V. *Serra, molí d'en*

Molí d'en Serra, rec del [əl'regdəlmu'liðən'serə]

Forma composta per referir-se al curs d'aigua artificial que des de la desembocadura del sot de ca n'Aubreda, sota la plaça de la mateixa font, arriba al molí d'en Serra, prop del Maroi.

“*Rec del Molí den Serra*” (LA 1817); “*Acequia molino nombrado den Serra*” (AM 1862); “*Acequia del Molino de Serra*” (HIP 1862); “*Acequia del Molino den Serra*” (AM 1944); “*Acequia del Molino den Serra*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost conseqüència del fet de tractar-se del rec que feia funcionar el molí d'en Serra primer i l'asserradora posteriorment. V. *Serra, molí d'en*

Molí d'en Vidal, rec del

“*Lo rech del molí den Vidal*” (FP 1805)

Antic rec que devia conduir l'aigua al molí d'en Vidal provinent de la riera de la Noguerola. V. *Vidal, molí d'en*

Molí d'en Vila, bassa del

Bassa del molí d'en Cercenedes que antigament s'havia anomenat d'en Vila.

“*Bassa del Molí den Vila*” (LLEV 1731); “*Hort situat sobre la basa del Molí dit den Vila*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost que fa referència a l'element propi del molí. V. *Vila, molí d'en*

Molí d'en Vila, rec del

Nom que devia designar el curs d'aigua que es dirigia a la bassa del Molí d'en Vila, avui d'en Cercenedes.

“Lo *Rech del molí den Vila*” (FN 1800)

Topònim compost referit al molí que es localitza al final del carrer de França, prop del Cementiri. V. *Vila, molí d'en*

Molí Fariner, camí del

Possiblement, aquesta és una altra manera de referir-se al camí Ral que discorre pel carrer de França i que discorre per sobre el molí de Cercenedes, anomenat sovint simplement com el Molí que havia estat un molí fariner.

“Una casa situada en dita vila de Ozor y dalla del Pont sota lo *Camí Real qui va al Molí fariner*” (LLEV 1731)

El nom que rep el camí fa referència a aquest edifici de forma composta i fent-lo esdevenir de nom comú a nom propi.

Molina, camp de la [ˈkamdələmuˈlinə]

Amb aquest terme s'individualitzava la peça de terra de conreu de major grandària de la partida de terra homònima, situada a tocar del mas la Molina del Clascar que n'origina el nom.

Molina, quintà Fondo de la V. *Fondo de la Molina, quintà*

Molina, riera de la [riˈerədələmuˈlinə]

Forma oral referida a la riera de la Gironella o de la Grevolosa en el seu pas a la vora del mas la Molina de n'Iglésies, a Santa Creu d'Horta, al sud-est de l'espai geogràfic treballat. V. *Molina (de n'Iglésies), mas la*

Molina (del Clascar), mas la [ləmuˈlinə(ðəʔkləsˈka)]

Mas gairebé totalment derruït situat al nord del Clascar, just als límits amb Susqueda, prop del Ter i al costat del sot del Clascar o de la Molina, al nord de l'espai geogràfic treballat. Antigament hi havia hagut una asserradora.

“Domingo Llopart masover de la *Molina den Clascar*” (LB 1765); “*Casa la Molina de Jayme Clascá*” (CAD 1785); “Segimon Fradera masover de la *Molina den Clascar*” (LB 1791); “Miguel Codina bracer habitant a la *Molina del Clascar de Osor*” (LB 1819); “Mateo Clascar, mansos Clascar, Yguals, *Molina*” (AM 1862); “*Molina de Clascar*” (PAD 1880); “*Molina de Clascar*” (PAD 1885); “*Molina Clascá*” (PAD 1930)

Diferent de la de ca n'Iglésies, com demostra la situació; creiem que l'etimologia és idèntica, provinent de *molina* ‘serradora moguda per força d'aigua o de foc de llenya’, del llatí vulgar (*domus*) *molina*, ‘la casa de les moles’ (DECat, V, 742 i OnCat, V, 309).

Molina (del Clascar), partida de terra la [ləmuˈlinə(ðəʔkləsˈka)]

Partida de terra fonamentalment boscosa d'alzina, castanyer i pi, situada al nord d'Osor, entre les propietats dels masos el Cerver i el Clascar al sud i el riu Ter al nord.

“*Pago o paraje La Molina* de Juan Boix Iglesias” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-tres peces de terra i vuit camins a més del mas la Molina-

El topònim s'origina en el nom del mas i es tracta d'un fet habitual en partides que es relacionen amb indústries, com assenyala Amigó (1999:151), “La indústria, en canvi, està més representada, majoritàriament amb els molins: hi ha –com a designadors de partides- *el Moli* i *els Molins, la Molina...*”, reafirmant el que ja havia esmentat Moreu-Rey (ENL:88), “Una mica pertot la presència, antany colpidora, dels molins, gràcies als topònims: *El Moli (...)* *La Molina*”.⁵⁰⁹

Molina (del Clascar), perxada-baga de la [pər'ʃaðələmu'linə(ðəʔkləs'ka)]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers i avellanoses situada sobre el mas homònim, just al límit municipal entre Osor i Susqueda.

“*Baga de la Molina*” (DEL 1885)

V. *Molina (del Clascar), mas la*

Molina (del Clascar), serrat de la

Petit serrat de muntanyes, d'entre cinc-cents i sis-cents metres, situat al sud-est de la Molina del Clascar, a l'est del Clascar i a l'oest de pedra Jugadora, als límits municipals d'Osor i Susqueda i prop dels de la Cellera de Ter, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“Situado en el linde de terrenos de monte alto de castaño de propiedad de D. Pedro Obiols y de María Clascar (...) El paraje donde está situado se conoce con el nombre de *Serrat de la Molina*” (IGCOS 1927); “el *Serrat de la Molina*” (OS 1927)

El topònim s'origina en el fet que el serrat s'inicia sobre el mas la Molina del Clascar i arriba fins prop de la serra de Vielles de la qual se'n pot considerar una continuació.

Molina (del Clascar), sot de la [əl'soddələmu'linə(ðəʔkləs'ka)]

Curs d'aigua que neix prop de la serra de Vielles, que discorre en direcció NNO i desguassa al riu Ter prop del mas la Molina del Clascar, just als límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord de l'espai geogràfic estudiat.

“Intersección del eje de las aguas corrientes del rio Ter con el eje de las aguas corrientes del *arroyo de la Molina*” (IGCOS 1927); “Mojón nº 27 Colocado en el extremo inferior del *Sot de la Molina*, bosque propiedad de Pedro Obiols Clascar, cerca del río Ter, margen derecha” (OS 1927)

El nom amb què es designa el torrent s'origina en el fet que aquest cabal continu d'aigua passa a tocar del mas la Molina del Clascar. V. *Molina (del Clascar), mas la*

Molina, sot Quintà Fondo de la V. *Quintà Fondo de la Molina, sot*

Molina (de n'Iglésies), mas la [ləmu'linə(ðəni'kkleziəs)]

Notable mas situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta, de propietat de ca n'Iglésies, localitzat al costat de la riera de Gironella, a l'oest de l'església de Santa

⁵⁰⁹ De fet, podem observar que els topònims existents a partir de molí o molina són força nombrosos a Osor.

Creu d'Horta, a l'est de cal Rectoret i al sud del Collsacodina, al sud-est de l'espai estudiat. Apareix freqüentment a obres cartogràfiques: *La Molina* (MAP 1, 4), *Casa Molinera* (MAP 2) –amb error de còpia-, *Mas la Molina* (MAP 3). Així mateix, apareix al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) com *la Molina*. També el recull Elvis Mallorquí (2005:96) com a un mas actual de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Molina de Yglesias*” (PAD 1880); “*Molina Yglesias*” (PAD 1885); “*Molina Iglesias*” (PAD 1930); “*La Molina*” (GR 1956); “*manso La Molina* de José M. Iglesias Abadal” (CAD 1960)

Etimològicament, el mot prové de *molina* ‘serradora moguda per força d’aigua o de foc de llenya’, provinent del llatí vulgar (*domus*) *molina* ‘la casa de les moles’ (DECat, V, 742 i OnCat, V, 309). Cal dir que, efectivament, prop del mas hi havia existit una asserradora. Cal afegir que, tot i la documentació del llinatge entre principis segle XIX i mitjan segle XX, no creiem que hi hagi en aquest cas cap relació amb el nom del mas, ni amb aquest ni amb el seu homònim del Clascar, malgrat que Navarro Colás (1963:81) sí que ho considera: “...en nuestro caso se trata de una transmisión antropónimica”.

Molina (de n'Iglésies), partida de terra [ləmu'linə(ðəni'kkleziəs)]

Partida situada prop del mas homònim, entre ca n'Iglésies i cal Rectoret, a Santa Creu d'Horta, una zona fonamentalment boscosa de castanyers, alzines i pins.

“*Pago o paraje C. Molina* entre C. Iglesias y Cal Rector de José M. Iglesias Abadal” (CAD 1960) –assenyala que inclou un prat i una fàbrica en ruïnes-

El nom de la partida s'origina en el fet de ser proper al mas homònim. V. *Molina (de n'Iglésies), mas la*

Molinera, peça de terra-llocdit

Antiga peça de terra que se situava vers el Pidevall i la riera d'Osor, prop de les Mines d'Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra y en lo lloch antiguament anomenat *Molinêa* (...) Afrontant asolixent, ponent y tremuntana en honor de son Mas Pidevall, a mitg dia ab lo Riu de Ozor” (LLEV 1731); “*Petiam terra voccata la Molineris*” (FP 1744); “Item te comunament y per indivis entre Sa Exa y lo obtentor del benefici de la invocacio de Sta Maria y St Tomas en la Yglesia de Osor aquella pessa de terra *lloch antiguament dit Molínea*” (LLEV 1792)

Malgrat que no tenim constància de l'existència de cap molí en aquella zona, creiem que es tracta d'un derivat de *molí* amb el sufix femení *-era*, amb el sentit d'espai ‘pertanyent al molí’.

Molinot [əlmuli'not]

Forma popular de referir-se al molí de can Bosc. Es tracta d'un derivat de *molí* amb el sufix *-ot* amb caràcter despectiu per les seves reduïdes dimensions i el mal estat en què es conservava.

Molist, baga d'en

Zona boscosa de castanyers que sembla que se situava prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

“*Baga dita den Molist*” (FN 1818)

L'origen del topònim creiem que és antroponímic, en el llinatge documentat a Osor durant la primera meitat del segle XIX, sovint grafiat *Mulist*.⁵¹⁰ Moll (ELC:145) considera que aquest cognom s'origina en un topònim, concretament en el nom d'un poble del municipi de Taradell a la Plana de Vic.

Molnells, mas

Mas únicament esmentat per Pladelasala (1960:373) i sobre el qual ens diu que havia tingut molí, però no ens el documenta ni ens el situa, només diu “Entre otros nombres de molinos, hallamos en el s.XIV, el de Mirapeus conocido hoy, aunque inexistente, por el Molí de la Pe; el Molí de l'Avellana, del s. XVIII, los dos en la riera de la Noguerola; el Mas Mulnells y el Molí de Sarsanedas”; atès que l'únic que no s'hi esmenta és el molí d'en Serra, potser es tracta d'un antic nom d'aquest.

Etimològicament, sembla format a partir de *molí* resultat de contracció de *Molin-* per la síncope *Moln-* (OnCat, V, 313); del llatí, per tant, *molinĕllu*, diminutiu de *molĭnu* ‘molinet’ (AlcM, 7, 644)

Molsera, roca [‘rokəmul’serə]

Eminència rocosa situada a l'oest de la castanyeda del Triador i al sud del mas el Bosquets.

El mot és un derivat de molsa ja que es tracta d'una roca recoberta d'aquest vegetal.

Monar, torrent

Possiblement es tracta d'una forma arcaica per referir-se al torrent del Part, que neix al coll de Nafre i discorre en direcció sud fins a unir-se a la riera d'Osor prop de can Bosc, resseguint els límits municipals entre Osor i Susqueda, ja que la documentació escrita l'esmenta prop de les propietats dels masos can Coll, can Plana i la Corbera.

“*Torrente vocato des monar*” (CAP 1342); “*torrente vocato de Monar*” (CAP 1562); “*Torrente vocato de Monar*” (CAP 1622); “*torrente vocato des Monar*” (CAP 1699); “una pessa de terra situada en dit Terme y Parra en que antiguament era construit un Forn de Cals; Afronta asolixent en honor del Mas Cudina; a mitg dia ab lo Torrent qui va a la Font del Gascó anomenat lo *Torrent Monar*” (LLEV 1731); “*Torrente Monar*” (ESC 1781)

Tot i que no tenim constància de l'existència de cap molí en aquella zona, creiem que es tracta d'un topònim resultant d'una forma *molnar*, sincopada en lloc de *molinar* (OnCat, V, 313); és a dir, que es tractaria del ‘torrent moliner’.

⁵¹⁰ AlcM, 5, 513, recull aquest llinatge com a existent a Osor, la qual cosa voldria dir que encara que l'hem localitzat per darrera vegada en un document de 1851, devia tenir presència a Osor fins a la primera meitat del segle XX.

Monar, llocdit Vinyet del V. *Vinyet del Monar, llocdit*

Monestir, camp del

Possiblement es tractava d'una peça de terra situada prop del monestir del Coll.

“*Campo del monastir* de Miguel Badia y Coll” (CAP 1622); “*Campum voccato Camp del monastir*” (de 1737 a CAP 1622)

El nom prové del llatí tardà *monīsterīu* variant del llatí tardà *monasterium*, *-i*, del grec *monastérion*, derivat del grec *monastés* ‘monjo’, de *mónos* ‘sol, solitari’ (DEM:287).

Monges, ca les [‘kaləz’moŋʒəs]

Nom d'una casa que data del segle XVI que havia estat un convent i una escola i que actualment és un edifici dedicat al turisme rural, situada al carrer del Verger i també coneguda com a ca les “Hermanes” o la Joieria.

“*Casal de les Monges*” (LA 1976)

El terme s'origina en el fet que la casa havia estat un convent de monges carmelites.

Mont, can [‘kam'mon]

Nom pretèrit, encara que recordat per algun informant, d'una casa situada al carrer Major més coneguda com a can Pujol.

“*Casa Mon* hi viu Sagimon Curbera” (LA 1817); “*Casa conocida con los nombres de Calsan, Canmon o Palau*” (HIP 1851)

Creiem que el topònim s'origina en el llinatge i no pas en el mas homònim.

Mont, carrer de

“*Calle carrer de Mont*” (ESC 1781)

Creiem que aquesta és una forma esporàdica usada per referir-se al carrer de Dalt. V. *Dalt, carrer de*

Mont, mas

Antic mas diferenciat del seu homònim perquè aquest es localitzava en terme de Susqueda encara que parròquia d'Osor, entre el Celró i la Codina del Coll.

“*Mansi Mont*” (CAP 1622)

Desconeixem si es tracta d'un topònim originat en el llinatge o bé en el nom arcaic de caràcter orogràfic sinònim de muntanya i provinent del llatí *monte*.

Mont, mas can [‘kam'mon]

Mas encara habitat situat a Santa Creu d'Horta, prop del Sobirà i del Viurevol en direcció oest. Pladelasala (1960:375) el data del segle XIV i indica que podria tractar-se de l'antic *Mont Superior*. Navarro Colás (1963:94) el recull com a un mas amb un nom

d'origen incert. Elvis Mallorquí (2005:96) assenyala que es tracta d'un mas de propietat del Sobirà des de l'any 1596.

“*Mas Mont*” (FPS 1389); “*Mont de Sante Creu*” (LLC 1440); “*Mas Mont*” (FI 1557); “*Joan Mont*, fill de *can Mont* de Santa Creu d’Horta” (FI 1565); “*manso Mont*” (FPS 1596); “*mas Mont*” (FPS 1710); “*Casan Mon*” (LA 1715); “*Mas Mont* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Viuravol (...) a ponent part en altre honor llur y part en honor den Vaguer y part en honor del Mas Gausach” (LLEV 1731); “Francisco Coll masover de *casan Mon* den Subirá de Santa Creu” (LB 1759); “Casa dita *Casa Mon* de Valentín Subirá. Havitada de Juan Coll masovero inhavil por achacoso” (CAD 1785); “*lo Mas Mont*” (LLEV 1792); “*Can Mon*” (LA 1799); “*Casa Mon*” (LA 1811); “Juan Coll de *Casan Mon* del Subirá” (FN 1818); “*Manso Mont* de Manuel Benet” (AM 1862); “*Canmont*” (PAD 1880); “*Canmont*” (PAD 1885); “*Can Mont*” (PAD 1930); “*Can Mont*” (GR 1956); “*can Mon*” (CAD 1960)

Grafiat en dues ocasions de forma aglutinada amb la contracció i freqüentment sense la *-t* final fonèticament muda, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic; de fet sabem que *Mont* era el llinatge dels seus habitants i propietaris fins que passa a formar part de les possessions del Sobirà. Endemés, es tracta d'un llinatge àmpliament documentat a Osor des del segle XIV, *Guillem des Mont* (MAN 1316), i fins a la primera meitat del segle XIX, incloent-hi diversos caps de casa en els segles XV i XVI, *Petrus Mont* (PLO 1473), *Marc Mont* (FOG 1497) i *Jaume Mont* (FOG 1553). Segons Moll (ELC:192) es tracta d'un llinatge originat en un orònim, concretament en el substantiu arcaic *mont* del llatí *monte* ‘muntanya’.

Mont, partida de terra Can V. *Can Mont, partida de terra*

Mont, penyes de Can V. *Can Mont, penyes de*

Mont, vinya d'en

Peça de conreu de vinya situada a Santa Creu d’Horta que limitava amb les propietats de ca n’Iglésies

“Camí que va de la *vinya den Mont* fins al Coll del Bes” (FI 1562); “*Vinya del Mas Mont*” (FI 1562)

El nom prové o bé del mas, com sembla indicar el segon esment, o bé del llinatge, com sembla assenyalar el primer; tanmateix, és molt possible que els dos termes coincidissin en aquell moment, és a dir, que el llinatge del propietari de can Mont fos Mont.

Montà, vinyes d'en

“Viña del Maroy linda al O. Con *viñas del conocido por Montá*” (AM 1944); “*viñas del conocido por Montá*” (AM 1947); “*viñas del conocido por Montá*” (AM 1953)

Topònim que es referia a un espai de conreu de vinya proper al Maroi i que devia originar-se en un malnom de persona ja que la forma no apareix documentada com a llinatge osorenc.

Mont Alt, mas

Antic mas situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta i esmentat per Pladevall (1963:286) com a “mas Munt superior, possiblement es tracta de l'actual mas can Mont”. Elvis Mallorquí (2005:96), amb la grafia *mas Mont d'Amunt*, indica que es podria haver situat “al mateix lloc de la Casanova de la Muntanya”.

“*Mansi de Munt alt*” (CAP 1446)

Topònim compost que pren sentit en l'espai a partir de la seva situació en relació amb els masos Munt Inferior i Munt Mitjà.

Montargull, llocdit

Indret situat al sud d'Osor, vers la Creu de Llevanyes i els masos el Gelats i el Veguer.

“Una pessa de terra en dita Parra en lo *lloch anomenat Montargull* (...) Afronta asolixent en honor llur anomenat Font del Gausach; a mitg dia en honor den Ribadevall; a pònent y tremuntana en honor del Mas Vaguer” (LLEV 1731); “una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Montargull*; Afronta asolixent en honors del Mas Funollet y part en honor del Mas Vaguer; a mitg dia ab lo Cami publich y part ab lo Colldesforsas per mitg del Serrat amunt fins alt al puig de Gelats; y a tremuntana part ab dit Mas Fonollet y part ab lo Mas Veguer” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloch anomenat Montargull*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat de *Mont* i *Argull*. Moll (ELC:145) indica que sembla que té el sentit de ‘muntanya superba’; per la seva banda, Coromines (OnCat, V, 331, 332) assenyala que tots els topònims que recullen aquesta forma “es nota que són noms d'antics castells o de puigs on degué haver-n'hi un, nom estès després a un poble, o altre lloc veí”; podria donar-se el cas que el nom s'hagués introduït arran de la relativa proximitat de l'antic castell de Solterra, a Sant Miquel de Solterra a l'est de l'espai on semblaria situar-se aquest *Montargull*.

Montargull, serra de

Possiblement, es tracta de la serra que va des del pla de la Vella fins a la Creu de Llevanyes amb una alçada dels set-cents cinquanta metres fins als mil disset; en aquesta serra s'hi devia trobar el Montargull el qual devia originar el nom de la serra o bé, és la serra la que originava el nom de la muntanya.

“Lo Mas Vaguer (...) Afronta asolixent ab la Riera; â mitg dia part en honor del Mas Fonollet, part en honor del Mas Gausach mitjerias y part en honor de dit Fonollet anomenat Font del Gausach; a ponent part en altre honor llur anomenat *Serra de Montargull*; ÿ part en altre honor llur anomenat Fageda, ÿ a tremuntana en honor de dit Mas Fonollet” (LLEV 1731)

V. *Montargull, llocdit*

Mont Blossó

Muntanya situada vers el puig d'Afrau situada fora del comtat d'Osona, a l'inici del de Girona.

“*Monte Blossó*” (ACG 922)

Possiblement, és un nom d'origen antroponímic però no en tenim la certesa per manca de més documentació escrita.

Mont Cerró

“*Monte Cerrone-Cerone*” (SBB 924); “*In monte Cerrone*” (SBB 927); “*Cerrone*” (SBB 958); “*in monte Cerone*” (SBB 963); “*Cerone*” (SBB 984)

Topònim que apareix en diversos documents carolingis datats al segle X i dels quals s'ha fet ressò Pladevall (1993)⁵¹¹ i Bolòs-Hurtado (2001)⁵¹² considerant que l'antic monte Cerrone o Cerone seria el nom de l'actual muntanya de Sant Benet.

Etimològicament, és un mot força complex malgrat que podria tractar-se d'una forma relacionable amb *serra* com ho és, segons Joan Coromines, *serron*, ‘gran contrafort’ o el castellà *cerro*.

Mont Fa

Eminència muntanyosa localitzada entre els masos el Bosquet i la Vena, a la serra que s'estén des del sud de la Grevolosa fins al Collsacodina. Únicament l'hem recollit a dues obres cartogràfiques, una de 1890, *Mont Fà* (MAP 6), i l'altra de 1924, *Mont Fà* (MAP 5). Desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit del segon element del topònim compost, *Fa*, que es precedeix del substantiu arcaic *mont* amb el sentit de ‘cim o muntanya’.

Montglòs, perxada de [ləpəɾˈʝaðəðəmuŋˈɡlos]

Zona boscosa de castanyer jove situada entre els termes municipals d'Osor i la Cellera de Ter, vers el mas els Aigols en direcció nord-est, al NNE de l'espai treballat.

El topònim s'origina en els esqueis homònims situats en municipi de la Cellera de Ter que donen nom a la zona. Etimològicament, creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat de *Mont* ‘muntanya’ i *Glos*, sonorització de *clos* ‘tancat, reclud’ que segons Coromines (OnCat, V, 353) “és ben convenient com a nom d'uns esqueis que tanquen el pas”.⁵¹³

Mont Inferior, mas

Mas situat a la parròquia de Santa Creu d'Horta i que solament hem recollit a partir de l'esment que en va realitzar Pladevall (1963:286) a partir del MAN 1316, “Munt Inferior de parroquia de Santa Creu”.

Es tracta d'un topònim compost que pren sentit a partir de la seva situació en relació amb els masos Mont Mitjà i Mont Superior.

⁵¹¹ PLADEVALL; Antoni (1993): “El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i de la vall d'Osor (s.X)” a *Quaderns de la Selva* 6, p. 49-77 i especialment a la part titulada “Regest dels documents dels fons de Sant Benet de Bages referents a les Guillerries”, p. 69-77.

⁵¹² BOLÒS, Jordi i HURTADO, Víctor (2001): *Atles del comtat d'Osona (798-993)*.

⁵¹³ Alguns estudiosos de la zona, com ara el senyor Emili Rams, membre del Grup d'Estudis de la Vall d'Anglès i autor de diverses obres i articles d'història d'aquestes contrades, m'ha comentat que el nom de Montglòs és possible que fos el topònim amb què s'esmentava la muntanya de Sant Gregori amb anterioritat a la cristianització.

Montmitjà, mas

Antic mas pertanyent a la parròquia de Santa Creu d'Horta però proper a la de Sant Pere d'Osor, possiblement a l'est de cal Cisteller i al nord del Bosquets, no massa lluny de les propietats dels masos el Baier i la Crosa.

“*Mas Munt mitjà* habitat per Berenguer des Munt mixa” (MAN 1316); “*mansi de monmyan*” (CAP 1446); “Tot llur *Mas Montmitjà* alashoras dirruhit vuy anomenat per ells erigit y radificat, situat es a saber hon eran antes construhits los casals de dit mas en la Parra de Santa Creu de Horta; la restant empero part de dit Mas hont vuy esta construhit lo casal en la dita Parra de Ozor” (LLEV 1731); “del *Mas Montmitjar*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar la forma arcaica *Monmyan* del segle XV i la ultracorrecció a *Montmitjar* de 1792; així mateix, s'alternen les formes amb *-o-* i *-u-* degut a la neutralització vocàlica i al fet que *mont* i *munt* poden funcionar com a mots sinònims.

Es tracta d'un topònim compost aglutinat de *Mont* + *Mitjà* que pren sentit en relació amb un *Mont-Munt Superior* o *Montalt* i un *Mont-Munt Inferior* que existiren almenys fins al segle XIV. Etimològicament, desconeixem si el primer element del nom prové del llinatge o de l'orònim en sentit de 'muntanya'; tanmateix, atès que *can Mont* –que podria ser l'antic *Mont Superior*– sembla que s'origina en el llinatge, també aquí ens decantem per aquesta possibilitat. El segon element, *mitjà*, es tracta de l'adjectiu de situació adjacent al nom en contrast amb el *Mont Superior*, que semblaria més al sud, i el *Mont Inferior* més al nord.

Montort

Ja que el mas Toronell l'hem documentat acompanyat de l'expressió *de Montort*, considerem que aquest devia ser el nom que rebia en algun moment de la història la zona situada al sud de can Serra de Toronell i a l'est del Masferrer, vers l'antic veïnat de Toronell.

“Mas Toronell de *Montort*” (LLEV 1731)

Considerem que es tracta d'una forma composta aglutinada formada pel substantiu arcaic *mont* 'muntanya' i l'adjectiu *tort* 'angulós, colltorçat', derivat postverbal de *tòrcer*.

Mont-roure, llocdit

Orònim que devia situar-se vers el coll de Querós, als límits entre Osor i Querós.

“Fexia terre boschosam loco vocato *monroure*” (CAP 1446)

Deu tractar-se d'un nom compost aglutinat per *mont* 'muntanya' del llatí *mons*, *montis* (DE:620) i *Roure*, del llatí *rōbōre* 'arbre de fulla caduca, retallada i de tronc rugós' (DEM:373), desconeixem, però, si es refereix a un arbre en concret o bé si el terme pren un sentit col·lectiu perquè, de fet, encara a l'actualitat el roure és un arbre força present a la zona del coll de Querós.

Mont-roure, feixa de terra

Feixa de terra que devia trobar-se entre els termes de Querós i Osor, entre els masos Bosquets de Querós i la Coma d'Osor.

“Item aliam *fexia terre boschosam in dicat parra vocata monroua* (...) Affron ab ory et mery in honore de mansi Ponç alias Caros ab occ in honore mansi busquets” (CAP 1446)

Topònim provinent del fet que el tros de terra devia situar-se prop de Mont-roure. V. *Mont-roure, llocdit*

Montsitjar, mas

Mas que sembla que es localitzava a l'est d'Osor, prop de la riera d'Osor a l'alçada del Simon; per la localització, podria tractar-se d'una altra forma d'esmentar el mas la Torre.

“Lo Mas Simon (...) afrontan Asolixent en honor del Mas Camps; a mitgdia en honor del *Mas Montsitjar* que posseheix Masferrer y part en honor de la Riera” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat de *mont* ‘muntanya’ i *Sitjar*, possiblement el llinatge o bé el nom comú amb sentit d'avenc o cavitat natural (DECat, VII, 960).

Mont Superior, mas

Altra forma de referir-se al mas Munt Alt, que esmenta Pladevall (1963:286) a partir del MAN 1316: “Munt superior habitat per Guillem dez Munt o des Mont”. V. *Mont Alt, mas*

Mont Tió

Orònim que es localitzava vers el coll de Querós, entre els masos el Carbonell, la Coma i el Bosquets de Querós, un espai situat a la banda més occidental de l'espai geogràfic treballat.

“Una pessa de terra en lo lloch dit Puig de ginestar antiguament *Mont Tió*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost pel nom arcaic *mont*, sinònim de *muntanya* del llatí *mons*, *montis* (DE:610) i de *Tió*, possiblement un antropònim d'origen germànic provinent de *Theudwulf* (ELC:296)

Morell, mas

Antic mas que era de propietat de ca n'Iglésies, de situació desconeguda en parròquia de Santa Creu d'Horta. Elvis Mallorquí (2005:96) indica que es tractava d'un mas de propietat de ca n'Iglésies des de l'any 1286.

“Mas de la Vila vulgarment conegut com *Mas Morell* adquirit el 1286 per Pere Iglesias a Arnau Boter, Berengaria de Vila i son germa Guillem Morell” (FI 1286); “*Mas anomenat Morell* essent enderrocat, sense persones” (FI 1307); “*mas Morel*” (MAN 1316), “*mansi morel*” (NOT 1334); “*Mas Morell* enderrocat” (FI 1446); “masos derruits sa Brugissa y *Morell*” (FI 1562); “las terras y las pocessions de un Mas anomenat *Mas Morell* dirruit” (LLEV 1731); “Dels explets de las terra del *Mas Morell* tambe dirruit” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal esmentar dues formes arcaiques sense palatalització final. El topònim podria ser d'origen antroponímic ja que a 1286, quan va ser adquirit pels Iglésies, el document ens assenyala que pertanyia a Berengaria de Vila⁵¹⁴ i al seu germà Guillem Morell, un llinatge coincident amb el nom del mas i que tenim documentat a Osor als segles XIII, XVI, XVIII i XX, incloent-hi un cap de casa, *Miquel Morey* (FOG 1553).⁵¹⁵ El terme s'origina en el nom propi llatí cristià *Maurellus* i sovint pren el sentit de 'moreno, bru', diminutiu de *maurus* 'moro' (ELC:284).

Morella, casa de

“*Casa de Morella*” (ESC 1778)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. El terme creiem que s'origina en el llinatge documentat a Osor des del segle XVII i fins a la segona meitat del XX, un cognom, segons Moll (ELC:148), d'origen llatí, o bé derivat de *morus* 'móra' o de *maurus* 'moro'.

Morella, peça de terra d'en

“*Partida Pessa den Morella*” (AM 1944); “*Finca Peça den Morella* de Luis Pons Sureda” (AM 1947); “*finca Pessa den Morella*” (AM 1953).

Peça de terra de situació desconeguda que creiem que té el nom d'origen antroponímic, com sembla mostrar el fet que l'específic es precedeixi de l'article personal, en el llinatge *Morella* present a Osor entre els segles XVII i XX.

Morena, baga la

“*Baga anomenada la Morena*” (FP 1791)

Zona boscosa de castanyer que devia situar-se a la partida homònima. V. *Morena, llocdit*

Morena, llocdit

Partida de terra, fonamentalment boscosa, que se situava entre els masos la Grevolosa i el Pidevall, a l'est d'Osor i força a prop de les Mines d'Osor.

“*La altre en lo lloch anomenat Morena* que son de pertinencias del Mas Gravalosa” (LLEV 1731), “*Pessa de terra ab bosch y castanyers en lo lloch anomenat Morena* de pertinencias del Mas Gravalosa”.

Creiem que el topònim es refereix a roques i roquissers de color fosc, negrós, per tant, probablement provindria d'un llatí vulgar *marīnu*, -a derivat del llatí *maurus*, -a, -um 'moro de Mauritània' (DEM:288)

⁵¹⁴ Llinatge provinent, probablement, del seu espòs, raó per la qual el document ens indica que la casa també era coneguda com a mas de la Vila, un fet si més no poc habitual ja que normalment es manté el nom originari del mas i és el nouvingut el que pren com a segon llinatge el nom de la propietat.

⁵¹⁵ Com es pot observar, amb iodització a la -ll final.

Morena, peça de terra la

“Pessa de terra anomenada *la Morena* del Pidevall afronta Gravalosa” (FP 1767); “Pessa de terra baga y part boscosa anomenada *la Morena*” (FP 1767); “Pessa de terra vaga de castanyers borts dita *La Morena*” (LLEV 1792)

Indret boscos de propietat del mas el Pidevall que, de forma metonímica, rebia el nom de la partida de terra de la qual formava part. V. *Morena, llocdit*

Morer, carrer d'en

“Casa de Isidro Talladas bracer de Osor en *carrer dit den Morer*” (LLEV 1792)

Desconeixem a quin carrer devia referir-se; tanmateix, creiem que, si no s’hi fa un mal ús de l’article personal, el topònim prové del llinatge documentat a Osor des de principis segle XVIII fins a mitjan del XIX, en idèntica línia a altres casos com el carrer d’en Margarits o d’en Falgueres.

Morer, el

Antiga peça de terra que se situava a Santa Creu d’Horta, entre la riera d’Horta i els masos el Bosquet i el Triador.

“*Fexia terra vocata des morer*” (CAP 1342); “una pessa de terra de castanyers sita en dita Parra de Sta Creu de Horta Terme de Ozor en lo *lloch anomenat lo Moré*; Afronta asolixent en honor del Mas Busquets y part en honor del Mas Triador” (LLEV 1731); “Pessa de terra de castanyers que fou de pertinencias del Mas Savall vuy dita *lo Moré*” (LLEV 1792)

Etimològicament, creiem que es forma a partir del nom de l’arbre que a l’actualitat se sol anomenar com a *morera*, derivat del llatí *mōrus* ‘arbre caducifoli de la família de les moràcies o esbarzer de móres’ (OnCat, V, 400).

Morer, mas

Nom d’un antic mas de propietat de Masferrer, diferent del seu homònim a la Cellera de Ter, prop de les possessions dels masos el Clascar i les Romegueres vers el Bancs, al nord-est d’Osor.

“*Mansi Morer*” (CAP 1446); “una pcessio de terra en que antiguament era construïda una *Masoveria anomenada Morer* (...) afronta asolixent ab lo Mas Banchs; a mitg dia en altre honor llur; a ponent y tremuntana en honor del Mas Banchs” (LLEV 1731); “Possessió de terra en qué antiguament era construïda una *masoveria dita de Morer* prop la casa del Mas Banchs” (LLEV 1792)

Malgrat que documentem el terme com a llinatge osorenc entre la primera meitat del segle XVIII i mitjan del XIX, el fet que s’esmenti documentalment en el XV ens fa creure que no existeix relació entre topònim i antropònim sinó que el nom es relaciona amb l’arbre, es tractaria, doncs, d’un fitotopònim, originat en el llatí *mōrus* ‘esbarzer de móres’ o ‘arbre caducifoli de la família de les moràcies’ (OnCat, V, 400).

Morers, camp dels

“*Pessa Camp dels morers*” (HIP 1862)

Peça de terra de conreu de situació desconeguda. Semblaria tractar-se d’una forma plural de *morer*, sinònim de *morera*, un fitotopònim originat en la forma antiga del nom de l’arbre de la família de les moràcies, derivat del llatí *mōrus* (OnCat, V, 400)

Moro, camp del

“Una pessa de terra part llauradora y part bosch en lo lloch anomenat sota lo *Camp del Moro* (...) Afronta asolixent ab lo Camí Real qui va de Osor a Angles” (LLEV 1731)

De propietat del Bancs, desconeixem la situació d’aquest camp. Etimològicament, el topònim deu provenir de *mauru*, *-a* ‘habitant de Mauritània’ (DEM:288) i és possible, com esmenta Coromines (OnCat, V, 401), que s’originés “a través de llegendes o pseudollegendes històriques; o per comparacions de forma d’una rocassa”. Desconeixem si guardava alguna relació amb l’anomenat popularment *castell del Moro*.

Moro, castell del [əʔkəs’teldəl’moru]

Forma popular usada en ocasions per referir-se a la torre de Sant Joan. Apareix recollida per Navarro Colás (1963:82), “El llamado “Castell de La Torra o del Moro son unas ruinas que se encuentran al lado del manso citado y que son seguramente restos de un antiguo castillo o una torre de vigilancia”.

L’origen del nom, segons tradició, provindria del fet de tractar-se d’una antiga torre de vigilància de l’època dels sarraïns, però en realitat creiem que això és fruit de la imaginació ja que no existeix cap raó històrica o documental que ens ho pugui certificar, a més, sembla que es documenta, com a molt aviat, dels segles XII o XIII, quan l’ocupació sarraïna ja restava molt allunyada de l’espai geogràfic en el qual ens situem. V. *Sant Joan, torre de*; v.t. *Torre, la*

Mortissó, camí

“*Via vocata Mortisso*” (CAPSOLT 1699)

Camí que conduïa a la muntanya de Sant Benet, antigament anomenada Mortissó. V. *Mortissó, puig de*

Mortissó, puig

Nom que havia rebut el cim de Sant Benet.

“*Podio de mortizo*” (CAP 1342); “*Podium den murtiço versus Sanctam Mariam de Colle*” (PFM 1343); “*podì vocato de Mortisó seu de Sant Benet*” (CAPb 1562); “*puig de mortison devers Santa Maria des Coll*” (FM 1563); “*Podii de Mortillon o de la montanya de Sant Benet*” (de 1737 a CAP 1622); “territorio antiguamente Creu Cremada conocida oy por *Mortisó* o Monte de San Benet” (FNA 1832)

Gràficament, destaca l'aparició de diverses formes per representar el so alveolar, fricatiu *s-ç-z*; també podem observar el manteniment de la *-n* final etimològica en algun cas i, així mateix, detectem la forma *Mortillon* que deu respondre a un error de còpia. Tanmateix, desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit del topònim.

Mortissó, serra de

Antic nom de la serra de Sant Benet situada bàsicament en terme municipal de Susqueda encara que en parròquia d'Osor, amb una alçada que es mou entre els mil i els mil cent quaranta-quatre metres del cim de Sant Benet.

“*Serra vocata de Mortissó seu de Sant Benet*” (CAPSOLT 1560); “*Serra vocata de Mortisso*” (CAP 1562); “*Serra de Mortisó, seu de Sant Benet*” (CAP 1622)

V. *Mortissó, puig*

Morts, camí dels [əˈkəˈmiðəlzˈmɔrs]

Recollit oralment, és una forma de referir-se a un camí que passa pel Clascar i el Cerver, de fet, és un altre nom d'una part del camí o carretera del Clascar, al nord d'Osor.

No ens han sabut explicar la raó del nom però creiem que, tractant-se d'un camí que uneix diversos masos, podria referir-se al que se seguia per portar els difunts de les cases de pagès de la zona a l'església parroquial d'Osor ja que, de fet, aquest camí s'uneix, al coll de Nafre, amb el camí Ral que condueix a Osor, el Coll o Susqueda.

Mosso, cal [ˈkalˈmosu]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont que s'origina en el fet que un antic propietari havia desenvolupat aquest ofici per als amos de la casa anomenada can Jan.

Multa, perxada del Pi de la V. *Pi de la Multa, perxada del*

Munda, ca la [ˈkaləˈmuɲdə]

Nom d'una casa situada al carrer de França, antigament també coneguda com a cal Ferrer o cal Noi Ferrer. Possiblement, el terme s'originà en el nom de fonts femení *Raimunda* amb afèresi; també es va usar com a malnom de persona, *en Pito Munda*.

Munt, mas

Forma sinònima per referir-se al mas can Mont de Santa Creu d'Horta.

“*Mansi Munt de Pery Munt et Guillem Munt*” (CAP 1446); “*Mas Munt*” (FI 1446); “*Mansi Munt de Jaume Munt*” (MAN 1553)

V. *Mont, mas can*

Muntada, mas

Antic mas que se situava prop de can Garriga, al nord, i la Barraca d'en Baier, al sud, al nord-est d'Osor. No apareix esmentat per Pladelasala. Pladevall (1963:289) indica que era propi dels Romaguères.

“*Mas Muntada*” (MAN 1316); “*Mansi de Montada*” (CAP 1342); “*El mas Se Burguere e Se Montade*” (LLC 1440); “*Mansi de Montada*” (CAP 1622); “*Mansi Muntada*” (CAP 1699), “*casa dita las Montadas*, de Segismundo Rovira. Havitada del Dueño inhavil por sordo y casi simple” (CADT 1785); “*Diego Llopart bracer dueño y pocessor de la casa y tierras ditas den Garriga o Muntadas*” (FN 1802)

Gràficament, cal destacar l’aparició de la forma plural deguda, possiblement, a l’existència de més d’un mas amb el mateix nom ja que també hem documentat els masos Muntada Inferior i Superior.

El terme apareix com a llinatge osorenc al segle XV, en *Guillem Muntada* i en *Pere Muntada* (MAN 1316) i amb més freqüència des del segle XVII i fins a la segona meitat del XX.⁵¹⁶ Desconeixem, però, si el topònim es relaciona amb l’antropònim en el sentit de procedir-ne –a 1316 el llinatge dels habitants coincidia amb el nom- o bé si es tracta del cas invers, és a dir, que el cognom dels seus habitants sorgís arran del nom de lloc. De fet, el nom comú significa ‘pujada, costa’ i es tracta d’una paraula que, com assenyala Domingo Francàs (1997:123) “es troba arreu del Principat” i l’indret on hauria pogut situar-se aquesta casa és bastant costerut.

Muntada d’Amunt, mas

Altra forma per referir-se al mas Muntada Superior.

“*Manso muntada damunt*” (NOT 1334); “*mansi Muntada de munt*” (NOT 1334); “*mansi Muntada de dalt*” (CAP 1562)

V. *Muntada Superior, mas*

Muntada d’Avall, mas

Altra forma per referir-se al mas Muntada Inferior.

“*Raymundo de muntada daval*” (NOT 1334); “*Mas Plana (...)* a tremuntana en honor del Mas Aulina vuy llur y part en honor del *Mas Muntada devall*”.

V. *Muntada Inferior, mas*

Muntada Inferior, mas

Antic mas situat al nord de can Plana esmentat per Pladelasala (1960:372), “manso de la Muntada inferior” i insinuat per Pladevall (1962:284), “Muntada, propi amb persones dels Romaguères, s’esmenten en Guillem Muntada, en Pere Muntada i en Ramon Muntada, ço que podria indicar la presència d’un Mas Muntada Superior i un Muntada Inferior”.

Es tracta d’un topònim compost que pren el nom en relació a la posició del mas Muntada. V. *Muntada, mas*

Muntada Superior, mas

⁵¹⁶ De fet, AlcM, 7, 653 recull el llinatge com a existent a Osor.

Antic mas situat al nord de can Plana esmentat per Pladelasala (1960:372) “manso Muntada superior” i insinuat per Pladevall (1962:284) com ja anotem en referència a la Muntada Inferior.

Es tracta d'un topònim compost que pren sentit en relació amb la seva situació, possiblement més elevada o més al nord en referència al mas Muntada i el mas Muntada Inferior. V. *Muntada, mas*

Muntades, les

Antiga partida de terra que posteriorment fou anomenada de Can Garriga, vers el coll de Nafre.

“Partida *las Montadas* de Quirce Destral” CAD 1785); “Partida *Las Montadas* de Jayme Hilla” (CAD 1785); “Partida *las Montadas* de Joseph Casadejus” (CAD 1785); “Pessa de terra de avellaners en lo territori dit *Las Montadas*” (LLEV 1792); “pessa a *las Muntadas*” (HIP 1860)

Etimològicament, el nom podria provenir del llinatge documentat a Osor en el segle XIV i del XVII al XX, del mas del mateix nom o bé de l'orònim en el sentit de ‘pujada, costa’, derivat de *munt*. V. *Muntades, mas*

Muntanya, mas

“*Mansi de Muntanya*” (CAP 1446); “*Casa de Montanya*” (AMO 1715); “*Montaña*” (PAD 1884)

Mas de situació desconeguda però a Santa Creu d'Horta. És possible que es tracti d'un precedent de la Casa Nova de Muntanya o del Sobirà situada al sud d'Osor i prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, a una alçada propera als mil metres cosa que explicaria el nom ja que creiem que prové del substantiu comú, del llatí vulgar *montanea* ‘elevació gran del terreny’ (DEM:290).

Muntanya, peça de terra (1, 2)

Nom de dues peces de terra, una situada a l'oest del terme, vers Sant Benet i la segona, també anomenada Gallinada, al sud de la Creu de Llevanyes i al nord del mas la Riba d'Amunt, al sud del terme.

“*Petiam terre voccatam de la montanya*” (de 1737 a CAP 1622); “*pessa de terra anomenada Montanya* antigament Gallinada” (LLEV 1731); “Pessa de terra anomenada *pessa de Montaña*” (LLEV 1792)

Els dos indrets sembla que tenen una cosa en comú, que es localitzaven a una certa alçada per la qual cosa creiem que s'originen en el nom *muntanya* ‘elevació gran del terreny’, del llatí vulgar *montanea*, plural neutre d'un llatí vulgar *montanĕus, -a, -um*, derivat llatí de *mons, montis* ‘muntanya’ (DEM:290); un terme que, segons Moreu-Rey (ENL:30), és “un topònim ben poc freqüent”. Tanmateix, és molt probable que es relacionin amb l'indret on es localitza la Casa Nova de Muntanya.

Muntanya, pla de

“*Pla de muntanya*” (CAP 1446)

De situació desconeguda però en parròquia de Santa Creu d’Horta, devia tractar-se d’un pla o prat situat vora o sobre alguna elevació del terreny, possiblement vers l’actual Casa Nova de Muntanya.

Muntanya, riera de

“Quanda fexiam terra boschosam en dicta parrochia de osoryo loco vocato los anfferms Afronta ab oryente in *riarya vocata de muntanya*” (CAP 1446)

Creiem que aquesta és una forma arcaica de referir-se a la riera d’Horta pel fet de néixer prop del coll de la Casa Nova de Muntanya i perquè a les afrontacions també s’hi esmenta el mas Ridemar, nom antic de l’actual can Pelleringa a tocar de l’esmentada riera d’Horta.

N

Nacus, can [‘kan’nakus]

Nom d’una casa situada al carrer del Verger i, alhora, sobrenom individual masculí o femení, *en Nacus* i *la Naques* a nivell oral, i *Joanet Nacus*, *Nita Nacus* o *Peret Nacus* (LLC 1929e), a nivell escrit. Desconeixem quin podria ser l’origen o el sentit del malnom.

Nadal, casa

“*Casa Nadal* hi viu Joan Riera” (LA 1817).

Diferent del mas perquè se situava al nucli del poble, creiem que es tracta del nom d’una casa originat, possiblement, en el llinatge que documentem a Osor esporàdicament al segle XV, *Luch Nadal treginer* (LLC 1440), i amb més freqüència entre el segle XVIII i la primera meitat del XX. Moll (ELC:265) considera que el cognom és fruit de les circumstàncies del naixement, del llatí *Natale*, que designa la festa de la nativitat de Jesús.

Nadal, mas

“Quandam masoveriam fuit *mansum nadal* in dicta parrochia (...) Afrontatur ab oryente in honore mansi mormyan et a merydie in honore mansi mir” (CAP 1446)

Mas que solament apareix esmentat en aquest document, que sembla que es trobava en parròquia de Sant Pere d’Osor però prop de Santa Creu d’Horta. El fet que al segle XV documentem un *Luch Nadal treginer* (LLC 1440) ens fa creure que es tracta d’un topònim procedent del llinatge. Tanmateix, que no aparegui a cap altre text i que no l’anotin ni Pladelasala ni Pladevall, ens fa creure que es podria tractar d’una forma esporàdica de referir-se a algun altre mas tot i que no sabem a quin.

Nadal, vinya d'en

Antiga peça de terra de vinya que se situava entre els masos el Maroi i mas Coll.

“Partida *Viña den Nadal* de Maria Nadal” (CAD 1785)

L'ús de l'article personal precedint l'específic i el fet que el llinatge de la propietària coincideixi amb el nom de la vinya ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, procedent del llinatge.

Nafre, coll de [ˈkoɫdənəˈfrɛ]

Coll de muntanya situat al nord-est d'Osor a cinc-cents metres d'alçada, just als límits municipals amb Susqueda, pas històric que unia la vall d'Osor amb la de Susqueda, la qual cosa provoca que aparegui sistemàticament situat en obres cartogràfiques i en guies excursionistes, “*coll de Nafre*” (Osona 1886), “El Coll de Nafre lligant la Serra de Sant Benet amb la de Sant Gregori” (CEC 1924) o “*el Coll de Nafre*” (Cardós), *coll de Nafre*” (Juli Serra, 1890). Així mateix, apareix recollit al Nomenclator Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *coll de Nafre*, amb accent tancat malgrat que la pronúncia és sempre oberta i, per tant, és la que considerem adequada.

“*Colle Honogfredi*” (LFM 1068); “*colle de Nofre*” (SUS 1068); “Colle vocato de *coll de na Fren*” (CAP 1446); “*lo coll de Nafre*” (MAD 1650); “*Coll de Nafre*” (CAP 1699); “*lo Coll de Nafre*” (LLEV 1731); “*coll de n'a Fre*” (LA 1917); “El sitio conocido por *Coll de Nafre*” (IGCOS 1927); “Mojón nº 13 Colocado a 45 m al O del punto conocido por *Coll de Nafre*” (OS 1927)

Gràficament, cal esmentar formes com *na Fren* de 1446 o *n'a Fre* de 1917 que poden ser degudes al desconeixement del terme i, per tant, de la seva escriptura, a part del manteniment de la *-n* etimològica al segle XV.

Etimològicament, apareix esmentat per Coromines (OnCat, V, 437) que, després de situar-lo, ens assenyala que prové del nom personal germànic *Nanfrid*. En aquesta mateixa línia ja s'havia posicionat anteriorment (ETC, 1, 245 i 2, 253) indicant, a més, que es tracta d'un provençalisme toponímic quant a evolució a *-fre* final. Danés (1986:3) també es decantà per aquest origen indicant que “És provinent d'un antropònim germànic acabat en *-frid*. Es tracta del nom de persona NINFRID, documentat ja al segle X”. També coincideix amb aquesta hipòtesi Navarro Colás (1963:88), “del nombre personal germánico Manfred, el sufijo *-FRIH* puede remontarse según Aebischer (A.W.) al antiguo “*fridu*” (paz); se encuentra como elemento final en numerosos nombres personales bajo dos formas, *-fredus* o *-fridus*”. Per la seva banda, Bolòs i Hurtado (2001:25 i 52), consideren que l'indret també s'anomenà anteriorment, al segle X, coll de Susqueda, *collo de Suscado* (937) i l'escriuen com a *Nafre* o *Onofred*. Finalment, Moreu-Rey (ENL:116) també li dona el mateix origen antroponímic germànic: “*Coll de Nafre* (Ninfrid, s.X)”. Observem, per tant, que amb petites variacions sembla clar que es tracta d'un topònim provinent d'un antropònim, d'un nom personal germànic.

Nafre, font de

“*Fonte de Nafre*” (CAP 1446)

Documentada només en aquest text, devia tractar-se d'una antiga font actualment inexistent localitzada vers el coll de Nafrà, possiblement a prop del torrent homònim. V. *Nafrà, coll de*

Nafrà, torrent de Coll de V. *Coll de Nafrà, torrent de*

Nando, can [ˈkanˈnaɲdu]

Nom d'una casa situada al carrer de Catalunya que s'origina a partir del nom de fonts masculí castellanitzat *Fernando*, amb afèresi.

Nanot, can [ˈkannə,not]

Nom d'una casa situada al carrer Major, també usat com a malnom individual masculí i feminitzat, en *Nanot* i *la Nanota* o *Rita Nanot* (LLC 1929e). Es tracta d'un terme d'origen antroponímic, del prenom masculí *Joanot* amb afèresi i assimilació consonàntica.

Naraia, serra de la

“Fexiam terra in loco voccato *Serra de sa Naraya*” (CAP 1622)

Orònim que podria referir-se a les muntanyes que existeixen vers el coll de Nafrà i el Part ja que apareix situat prop del mas Ponteí. Desconeixem, però, quin podria ser l'origen i el sentit del topònim.

Narcís Sastre, can [ˈkannərsisˈsastrə]

Nom pretèrit encara que recordat d'una casa situada al carrer Catalunya més coneguda com a ca la Corala. Es tracta d'un nom compost format pel prenom masculí i l'ofici del seu portador.

Negral, llocdit el

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Negral*” (LLEV 1731);
 “una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat As Negral*” (LLEV 1731);
 “Pessa de terra *lloch anomenat Asnegral*” (LLEV 1792)

De propietat de can Cercenedes i precedit en dos casos de l'article salat, considerem que es tracta d'un topònim derivat de *negre* possiblement en el sentit de ‘negrenc’ (DECat, V, 898).

Negre, cal [ˈkalˈnɛɣrə]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a cal Barder. El nom s'originà en la característica física d'un dels seus antics habitants, concretament en el fet que tenia la pell molt bruna.

Negre, gorg

“Fexiam loco voccato *Gorch Negre*” (CAP 1342); “torrente voccato *gorg negre*” (CAP 1562); “pessa en lo lloch dit *Gorg Negra*” (CAP 1620)

Gorg de situació desconeguda, que fins i tot podrien ser dos de diferents, que semblaria a parròquia de Santa Maria de Mansolí en una zona depenent del Priorat del Coll. Com en el cas de l'homònim esmentat per Moreu-Rey (ENL:56), creiem que el terme s'ha de relacionar amb el color, del llatí *nīger*, *nīgra* 'del color del carbó; color negre' (DEM:294), possiblement arran de la seva fondària.

Negrell, puig V. *Puignegrell, peça de terra*

Nen Ganastra, cal V. *Ganastra, cal*

Neptú, mina

Nom sense tradició d'una mina que devia situar-se en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“Una mina de hierro nombrada Neptuno en tierra de Juan Codina y punto dicho Clot del horno calcinero” (HIP 1852)

El nom el degueren prendre del déu mitològic que presidia els mars.

Nespler, perxada Sot del V. *Sot del Nespler, perxada*

Nespler, sot del [ə'l'soddəlnəs'ple]

Petit i irregular curs d'aigua situat, en direcció sud-est, sobre la Casa Nova de Mas Coll. Es tracta d'un derivat de *nespla* amb el sufix *-er* assenyalant la presència d'aquest arbre caducifoli a tocar del sot.

Nil·la, ca la ['kalə'nɪlə]

Nom d'una casa del carrer Major també coneguda com a can Peret. El terme s'originà en el prenom femení *Petronil·la* amb afèresi; de fet, a 1930 hem documentat que en aquesta casa hi residia una dona que es deia *Petronila Sala Ribas* (PAD 1930).

Nina, ca la ['kalə'ninə]

Antic nom de casa encara recordat que podria haver-se originat per afèresi del prenom femení *Saturnina* o bé d'una característica física de la seva portadora –pell clara o fina, poca corpulència- en alguna singularitat de caràcter o algun episodi anecdòtic; dos sentits, aquests darrers, que apareixen recollits per Moreu-Rey (1981:83, 114).

Nino, cal ['kal'ninu]

Nom d'una casa del carrer de Cercenedes. Possiblement es relaciona amb ca la Nina però desconeixem si es va produir una feminització o bé una masculinització. V. *Nina, ca la*

Nínxols, els [əlz'nɪŋsʊls]

Construcció que es localitza a l'entrada del poble provenint de Sant Hilari i que es tracta d'un mur de contenció construït a mitjan segle XX per evitar despreniments i esllavissades a la carretera. El nom té caràcter metafòric ja que s'origina en la forma de la construcció semblant a uns grans nínxols de cementiri.

Nis, can ['kan'nɪs]

Nom d'una casa del carrer del Verger també coneguda com a can Casamitjana. El terme s'originà per afèresi del prenom masculí *Anicet* i apareix recollit oralment i per escrit com a nom de casa i renom de persona.

“*Can Nis*” (LLC 1929e); “*Rosé Nis*” (LLC 1929e).

Nito, can [‘kan’nitú]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a can Caterino. S'originà per afèresi de l'hipocorístic diminutiu i castellanitzat *Joanito* del prenom *Joan*.

Noguer, camp d'en

Peça de terra de conreu que es localitzava entre els masos el Ripoll, el Rajol i la riera de la Noguerola.

“Item una pessa de terra anomenada *camp den noguer* (...) afronta a solixent y a mitgdia en honor de dit Ripoll anomenat rompuda a ponent en la riera de noguerola y a tremuntana en honor den Rajol” (RIP 1562)

Si no s'hi produeix un ús inadequat de l'article personal –ja que el tros de terra sembla que se situava a la zona on hi havia hagut el mas Noguer-, es tractaria d'un topònim d'origen antroponímic provinent del llinatge documentat a Osor des del segle XIV i fins a les acaballes del XX:

Noguer, feixa-peça de terra

“*Una feixa de terra llur anomenada del Noguer*” (LLEV 1731) –prop del Ripoll-; “dos pessas de terra que foren de pertinencias de la Casa de Vilar situada en dita Parra la una dita *Noguer*; Afronta asolixent en honor llur del Mas Oriol; â mitg dia y ponent en honor den Masferrer y a tremuntana ab lo Mas Sagrer” (LLEV 1731); “Duas pessas de terra que foren de pertinencias de la casa Desvilar situadas en esta parroquia, la una *Noguer*” (LLEV 1792) –aquests dos darrers casos, prop del Masferrer-.

Nom de diverses zones de conreu que devien tenir en comú la presència d'aquesta espècie d'arbre que origina el fitotopònim.

Noguer, mas

Mas que havia estat de propietat de can Cercenedes que sembla que es localitzava prop de la riera de la Noguerola, no massa lluny del mas la Noguereda, del qual es diferencia clarament en la documentació escrita, a prop, per tant, del mas Rajol.

“*Mas Noguer* habitat per Guillem de Noguesio” (MAN 1316); “*mansi noger*” (NOT 1334); “Establiment fet y format per francisco Plana de la parroquia de Ozor a fauor de Pera Ripoll de dita parroquia de un tros de terra que es de pertinencias del *mas Noguer* axi com afronta asolixent en honor del mas de Puigferran a mitgdia en honor de Dalmau de matha a ponent y tremuntana en honor del mas noguereda” (RIP 1350); “honor del *mas noguer*” (RIP 1385); “pertinencias del *mas noguer*” (RIP 1562); “Una pessa de terra de pertinencias del Mas Nugareda (...) Afronta asolixent en honor del Mas Ripoll (...) a ponent en honor del *Mas Noguer* y a tremuntana ab dit Sarsanedas el Mas Rajol”

(LLEV 1731); “Un mas dirruit vulgarment nomenat *mas Noguer* de Benet Sarsanedas y Rajol” (LLEV 1792)

Noguer és un llinatge documentat a Osor esporàdicament al segle XIV, *Guillem de Noguesio* (MAN 1316) i amb una notable freqüència des del segle XVII i fins al padró del 2000.⁵¹⁷ Malgrat que al segle XIV es fa referència a un habitant del mas, el fet de localitzar-se prop de la riera de la Noguerola, el mas Noguereda i el llocdit la Noguereda, és a dir, en una zona on la noguera hi devia ser abundant, ens fa creure que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de l'arbre.

Noguera, Costa de V. *Costa de Noguera*

Noguera, mas la

Situat prop de la riera de la Noguerola i dels masos Noguereda i Noguer, podria creure's que es tracta d'un error de còpia; tanmateix, aquests dos masos eren de propietat de can Cercenedes mentre que el que ens ocupa, no recollit ni per Pladelasala ni per Pladevall, pertanyia al Ripoll.

“Una pessa de terra de pertinencias del *Mas de la Noguera* (...) Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola” (LLEV 1731); “Pessa de terra que fou de pertinencias del *mas anomenat La Noguera*” (LLEV 1792).

Atesa la situació i el fet que el llinatge es documenta a Osor a partir del segle XVIII i fins a la primera meitat del XX, creiem que es tracta d'un altre fitotopònim provinent del nom de l'arbre originat en el llatí *nūcaria*, derivat llatí de *nux*, *nūcis* ‘nou’ (DEM:297).

Noguera Ajaguda, camp de la [əl'kamdələnu'γerəʒə'γudə]

Antiga peça de terra de conreu de propietat de can Bosc que es localitzava entre la font de Can Bosc i el Borratxí. El nom s'originà en la presència de l'arbre que rebia aquest nom, de notables dimensions, i que fou tallat durant la Guerra Civil. V. *Ajaguda, noguera*

Noguereda, mas

Antic mas que se situava entre can Cercenedes d'Osor i el Ripoll, al sud del poble d'Osor i a tocar de la riera de la Noguerola. Segons Pladevall, es documenta al segle X quan els comtes Ramon Borrell i Ermenesenda en feren venda al prevere Sanç; al segle XVIII ja es documenta com a derruït. Pladelasala (1960:374) també el data del segle X.⁵¹⁸

“Castlarys de Rechts, de *nugereda* et de podio et de besceda et de ponte et de riba in parrochia osorys” (FB 1233); “*Mansum de Nogeredas*” (COP 1234); “*Mas nogareda* de Pera Pons de nogareda y Berenguera sa muller” (RIP 1259); “*Nugereda*” (NOTc 1285); “*Mas Noguereda* habitat per Berenguer i Joan de Noguereda” (MAN 1316); “*mansum en Nogareda*” (NOT 1334); “en honor del *mas noguereda*” (RIP 1350); “*mas nogareda*” (RIP 1354); “*mas nogareda*” (RIP 1562); “*mas nogareda*” (RIP 1385);

⁵¹⁷ De fet, Alcover i Moll (AlcM, 7, 772) esmenten el llinatge com a existent a Osor.

⁵¹⁸ De fet, podria haver-se tractat de més d'un mas ja que al segle XIV documentem l'antropònim Elisenda nogareda de munt (RIP 1318) que permet d'intuir l'existència d'un Noguereda d'Avall.

“*Mansi de la Noguereda*” (CAP 1446); “meum mansum Ripoll (...) affrontatur (...) ab occidente et circio in honore *mansi de nogereda*” (CAP 1446); “en honor del *mas nogaredaque* te dit Rajol” (RIP 1562); “una pessa de terra en que antiguament estava construit lo *Mas de la Nugareda* ab sas terras” (LLEV 1731); “Aquella pessa de terra en la qual antiguament era construït lo *Mas de la Nugareda* vuy dirruit y al mas Rajol agregat” (LLEV 1792); “Un Mas dirruhit y al citat mas Sarsanedas agregat nomenat *Mas Nogareda* de Benet Sarsanedas y Rejol” (LLEV 1792)

El terme es documenta com a llinatge osorenc en els segles XIII i XIV, sempre relacionat amb el mas, *Saluatorys de Noguereda* (NOT 1285), *Berenguer de Noguereda* (MAN 1316) o *en Nogareda* (NOT 1334); tanmateix, atesa l'existència d'altres espais propers homònims, creiem que en aquesta ocasió fou el topònim el que originà l'antropònim i que, per tant, es tractaria d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu de *noguera*, amb el sufix col·lectiu *-eda*.

Noguereda, (partida de terra) la [lənuyə'reðə]

Tot i que podrien haver existit diversos indrets amb aquest nom, actualment s'anomena d'aquesta manera un espai proper al mas can Cercenedes d'Osor on antigament hi havia hagut nogueres.

“Honore vestro vocato *nuguereda*” (RIP 1562); “Lo qual mas Ripoll (...) afronta (...) a ponent en honor de dit Ripoll anomenat *noguereda*” (RIP 1562); “lo lloch anomenat *nogareda*” (RIP 1562); “honor de dit mas Ripoll anomenat *la nogareda*” (RIP 1598); “Una pessa de terra anomenada Hort (...) Afronta asolixet ab la Riera de la Nogarola (...) y a tremuntana en honor llur anomenat *Noguereda*” (LLEV 1731); “*la Noguereda*” (HIP 1855)

Etimològicament, es tracta d'un derivat col·lectiu de *noguera* amb el sufix *-eda*, del llatí vulgar *nūcaria*, derivat llatí de *nux*, *nūcis*, ‘nou’ (DEM:297) amb el sufix llatí *-eta*, un terme que segona Maria-Reina Bastardas (1994:117) ja apareix com a nom comú en un document de l'any 876 amb la forma *nogaretas*. Un terme molt antic, doncs, que en el nostre cas ja hem documentat com a propi al segle XI, “*iuxta ipsa Nogereda*” (LFM 1068).

Noguereda, riera

Creiem que aquesta és una altra forma pretèrita de referir-se a la riera de la Noguera.

“*Riaria Nogereda*” (NOT 1285); “*Riarya de Noguereda*” (CAP 1446); “Affrontatur ab oryente in *Riarya de Nogereda* ab occidente (...) et in honore mansi sarseneda” (CAP 1446); “*Torrent de la Nogareda*” (HIP 1846).

Noguereda, vinya de la

“*Fexiam vinea de la Nogereda*” (CAP 1446)

De situació desconeguda, el topònim podria provenir de la proximitat a la riera o bé al mas del mateix nom encara que també podria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *noguera* amb el sufix *-eda* indicant presència de l'arbre en aquella zona.

Noguerola, arbreda de la [u'βrɛðələnuyə'rolə]

Recollit oralment, aquest topònim fa referència a la zona d'arbres localitzada entre el pont de la Font del Borrell i el camp Sailla, just a la vora de la riera que n'origina el nom. V. *Noguerola, riera de la*

Noguerola, hort de la

“Aquell hortet de terra territori dit lo *Hort de la Noguerola*, afronta Riera dita Noguerola” (FNA 1832); “Aquell hortet de terra cultiva y regadiu territori dit lo *hort de la Noguerola*” (FP 1832); “*pieza la Noguerola*” (AM 1862)

Possiblement és una forma metonímica de referir-se a una zona de conreu que formava part de la partida de terra homònima. V. *Noguerola, la*

Noguerola, mas

“*Mansi de Noguerola*” (CAP 1446); “pertinencias del *Mas Noguerola*” (LLEV 1792)

Situat prop de la riera homònima, creiem que es tracta d'una altra forma de referir-se al mas Noguerola o al mas la Noguera rebent el nom de la riera si no és que es tracta d'un error de còpia. V. *Noguerola, riera de la*

Noguerola, partida de terra la [lənujə'rolə]

Zona de terra de conreu situada entre les dues vores de la riera que n'origina el nom, especialment des del Ripoll i fins al camp Sailla.

“Terras et vineas, boscos et castannarios et elzinas in *loco qui dicitur Noguerola*” (LFM 1068); “*Petiam terra riarya de Noguerola*” (CAP 1446); “un camp de terra de pertinencias del Mas Roquer unit ab la *terra de la Noguerola*” (LLEV 1731); “tros de terra ab aygua per regar y part de pedregal *territori vulgarment dit la Noguerola*” (LLEV 1792); “*pieza de la Noguerola*” (AM 1862); “*Finca La Noguerola. Alamos*” (DFE 1939); “*Partida la Noguerola* de Luis Obiols linda al S. Con camino que dirige a Anglés E. con camino Real, O. Con torrente” (AM 1947); “*Finca Nogarola. Límites E.S. paseo Borrell. Chopos, fresnos*” (DFE 1949); “*Finca La Nogarola. Chopos*” (DFE 1952); “*finca la Nogarola*” (AM 1953).

Documentat de molt antic, per la seva situació creiem que pren el nom de la riera homònima. V. *Noguerola, riera de la*

Noguerola, riera-sot-torrent de la [lənujə'rolə]

Curs d'aigua també conegut com a riera de les Ribes que neix vers la Creu de Llevanyes i a partir de la unió de diversos sots o torrents com el del Llims o el de Solterra, discorre en direcció nord per desguassar a la riera d'Osor enmig del poble. Segons Pladevall (1962:258), a 1318 “El torrent de Noguerola passava entre les propietats dels masos Ferran, Solterra i Rancada i tenia un aqüeducte que portava les seves aigües a les hortes de Pere Barcelona, segons un document de 26 de juny de 1318”; de fet, la seva aigua s'ha aprofitat moltíssim al llarg dels segles per a les terres de conreu i els molins, cosa que explicaria la presència de masos -com ara Arrancada, Solterra, la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall, el Gomis o el Ripoll-, partides de terra -com

les homònimes dels masos o el camp Sailla- i molins –com el de la Pe o el d'en Vidal- a la seva vora. A més, apareix esmentada per Pascual Madoz com a *Arroyo de Noguerola* i freqüentment situada en cartografia incloent-hi el mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a *sot de la Noguerola*.

“*Torrent de Noguerola*” (MAN 1316); “*la riera de la noguerola*” (RIP 1317); “*rivo de Noguerola*” (RIP 1396); “*Riarya vocata de la Noguerola*” (CAP 1446); “*rivo vocatto nuguerola*” (RIP 1562); “*riera de Nogarola*” (LLEV 1731); “*riu de la Nogarola*” (LLEV 1731); “*torrent o riera de la Nogarola*” (ESC 1775); “*lo Torrent de Nogarola*” (LLEV 1792); “*Riera de la Noguerola*” (FNA 1802); “*riera Noguerola o del Gomis*” (HIP 1846); “*Torrente Nogarola*” (FP 1893); “*torrent la Nogarola*” (LA 1923); “*riera Nogarola*” (AM 1944); “*riera Nugarola*” (LA 1954).

Etimològicament, es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre *noguer-noguera* com assenyala Maria-Reina Bastardas (1994:255), format a partir del sufix diminutiu *-ol* associat amb *-er, -era*: “És molt freqüent l'associació del diminutiu *-ol* amb col·lectius vegetals formats amb el sufix *-er, -era* (més particularment en femení) tant en singulars com plurals (...) el *Noguerola* és un afluent del Segre (Segrià) i el nom d'una riera i massís del Montseny”. Amb aquest sentit coincideix Coromines (DECat, V, 968 i OnCat, V, 468); tanmateix, Alcover i Moll (AlcM, 7, 773 i ELC:238) simplement li donen un sentit diminutiu. Tot i la presència del llinatge en un document del segle XVIII, creiem que és bastant evident que no té cap relació amb el nom de lloc ja que allà on se situa, especialment a la zona més al sud, indicava presència de nogueres –alguns exemplars de les quals encara són visibles- cosa que corroboraria l'existència de diversos masos i partides de terra amb el mateix origen lèxic, masos com ara Noguereda, Noguer o Noguera i partides com la Noguereda o la Noguerola, aquesta última documentada com a llocdit des del segle XI.

Noguerola, vinya de la

Tros de terra de conreu de vinya que devia situar-se prop de la riera del mateix nom, que origina el topònim, vers de la partida de terra camp Sailla, a tocar del camí del Ripoll, al sud d'Osor i a l'est de can Cercenedes

“Un camp de terra situat en dita Parra anomenat Campdesailla (...) Afronta asolixent en altre honor llur sobre cabbrevat; a mitg dia en honor del Mas Rajol anomenat *vinya de la Nogarola ô Aulet*” (LLEV 1731)

V. *Noguerola, riera de la*

Noguers, camp-feixa dels

“Una pessa de terra campa anomenada *Campdesnoguers* (...) afronta (...) a ponent ab la Riera de la Nogarola y a tremuntana ab dit Mas Rajol” (LLEV 1731); “Feixa de terra de tres noguers y sermens dita Feixa dels Horts o *dels Noguers*” (LLEV 1792); “Feixa de terra nomenada *Camp des Noguers*” (LLEV 1792).

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada amb l'article salat de 1731, un article que es manté en un dels esments de 1792 tot i que sense aglutinar.

Nom d'una o diverses peces de terra que devien tenir en comú la presència de nogueres com demostraria el primer esment de 1792. Així doncs, es tractaria d'una forma plural del nom de l'arbre.⁵¹⁹

Noi Bancs, casa

“*Casa noi Banchs* hi viu Miquel Croza” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. El nom degué originar-se en la situació familiar ja que, possiblement, feia referència a ‘la casa del fill d'en Bancs’.

Noi Ferrer, cal [ˈkalˈnojfəˈre]

Antic però encara recordat nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a cal Ferrer i, sobretot, ca la Munda. El terme s'origina en què hi residia el fill d'un home que havia desenvolupat l'ofici de ferrer.

Noi Xic, cal [ˈkalˈnojˈʃik]

Nom pretèrit però recordat per un informant de la casa que es coneix com a can Damià, al carrer de França.

“*Casa Noi Xich* hi viu Joan Riera” (LA 1817)

El nom degué originar-se en una característica física, indicant poca corpulència o alçada del seu portador. Tanmateix, també podria referir-se a l'edat, al fet de ser el petit d'alguna família o, fins i tot, a la relació de filiació ja que malnoms individuals com ara *en Xic Feliu de can Feliu* (CADT 1785), *en Joan alias Xich de la casa del mas Yglesias* (CAD 1785) o *Fonsu Xich* (LLC 1929e) semblaria que responen a alguna de les indicades possibilitats.

Noi Xic, castanyer del [ˈkəʃtəˈɲedəlˈnojˈʃik]

Castanyer de dimensions notables que ja es recorda mort i que servia d'aixopluc quan plovia, ja que estava borat. Es trobava a la partida de la Tàpia, prop del camí Ral que condueix al santuari del Coll. També se'l coneixia amb el nom de la cabana del Castanyer pel fet de s'hi podia entrar. El nom provenia de què devia situar-se en una peça de terra que havia estat d'algú resident a la casa homònima.

Non Viuda, can [ˈkanˈnonˈbiwðə]

Nom compost d'una casa situada al carrer de França també coneguda de forma simple com a can Viuda. Es tracta d'un malnom compost format a partir de l'hipocorístic provinent del nom de fonts masculí *Ramon*, amb afèresi i assimilació consonàntica, i el terme, feminitzat, *Viuda*, que es referia a la situació personal familiar d'absència de cònjuge en relació, però, a la mare.

Nori, can

⁵¹⁹ Per la presència dels topònims mas Noguera, mas Noguer i camp dels Noguers, podem observar que en aquesta zona, com ocorre actualment, coexisteixen les formes masculina i femenina per referir-se al nom de l'arbre, fet que apareix esmentat per Coromines (OnCat, V, 968).

“*Can Nori*” (AM 1947); “*can Nori*” (AM 1953)

Nom pretèrit d’una casa de la qual en desconeixem la situació. El terme, possiblement, s’originà per afèresi del nom de fonts masculí *Honori*.

Nori, hort de can *Can Nori, hort de*

Nostra Senyora del Carme, capella de [kəˈpeɫəðəˈkarmə]

Capella de la qual avui no en queda pràcticament res que es trobava al mas el Baier, al sud-est d’Osor. Apareix esmentada per Monsalvatge: “Ntra Sra del Carmen, de Osor. Capilla pública situada en el manso Bayer”.

Es tracta d’un hagiotopònim relacionat amb l’advocació que té el seu origen en l’aparició de Maria al carmelitè Simon Stocke (GEC, 4, 450).

Nostra Senyora del Roser, capella de [ləkəˈpeɫəðəɫruˈze]

Capella que es localitzava al mas la Grevolosa, al sud de les Mines d’Osor, i de la qual pràcticament no en queda res. També havia existit un altar dedicat al Roser a la capella de Sant Francesc del Carbonell, “Mas Carbonell té una capella dedicada a Sant Francesc i a N.S. del Roser” (FN 1825), i un altre a l’església parroquial de Sant Pere d’Osor –que datava del segle XVI-, “Altar de Na. Sa. Del Roser” (LV 1687).⁵²⁰ La capella apareix esmentada per Monsalvatge, “Ntra Señora del Rosario de Osor. Capilla pública situada en el Masnos Grabolosa”.

És evident que es tracta d’un hagiotopònim originat a partir de l’advocació mariana.⁵²¹

Nou, hort

“Tota aquella feixa de terra de sota al costat del seu *hort nou* fins al torrent de ballomar y tota la terra que es baix sota del *hort vell* fins al riu” (RIP 1259); “honore vocato *ort nou*” (RIP 1562); “Lo qual Mas Ripoll (...) afronta asolixent part en honor de dits Ripoll anomenat *hort nou*” (RIP 1562); “Tot lo llur Mas Ripoll (...) afronta asolixent en altre honor llur anomenat lo *hort nou*” (LLEV 1731)

Peça de terra de conreu que es localitzava a l’est del Ripoll i que devia anomenar-se així perquè devia tractar-se d’un espai recentment arrabassat al bosc, és a dir, que el topònim devia originar-se a partir de l’adjectiu amb sentit de ‘recent’, del llatí *nōvu*, -a amb idèntic significat i en oposició a un hort Vell, observem a l’esment del segle XIII.

Nou, pont [əɫˈponˈnow]

Nom amb què també es coneix popularment el pont dels Soldats, sobre la riera d’Osor, a la sortida del poble, a la carretera que condueix al Soleric i al Coll.

⁵²⁰ L’origen de la dansa tradicional d’Osor, el Ball del Ciri, es troba en la confraria de la Mare de Déu del Roser, en una cerimònia i cants de goigs desenvolupats per quatre pabordesses per recaptar diners per pagar les despeses de cera, ornamentació de l’altar i les festes dedicades a la Verge. Per conèixer la història i l’evolució d’aquest ball que es dansa el tercer diumenge de setembre, podeu consultar BRUGUERA, Fèlix i RAMIÓ, Narcís (1997): *Osor* p 79 i FIGUERAS, Josep Maria (1995): “Descripció del Ball del Ciri” a *Programa de la Festa Major del Terç*, p.26, 27. Osor.

⁵²¹ Per conèixer-la abastament, podeu consultar la GEC, 12, 753.

Documentat oralment, pren el sentit de l'adjectiu, 'recent', per contrast amb el pont Vell que data del segle XV i que uneix els carrers del Pont i de França. Iniciat el 1940, es va acabar a 1967. A l'actualitat també hem oït esmentar així el pont de les Escoles o del Maroi perquè és posterior, concretament de 1988.

Nova, feixa de terra

“*Pessa feixa Nova*” (HIP 1862)

Situada prop del mas la Mata, devia tractar-se d'una feixa de conreu recentment arrabassada a algun espai boscos. S'originaria, per tant, en l'adjectiu.

Nova, font

“*Medie Font Nova*” (CAP 1699); “lo Torrent anomenat de la *Font Nova*; y part ab un camí qui va a dit Mas Planas al Pla dels Termens” (LLEV 1731); “*Torrente de la font nova*” (de 1737 a CAP 1622)

Font que podria situar-se en terme municipal de Susqueda però en parròquia d'Osor. Es tracta d'un hidrònim format a partir de l'adjectiu possiblement indicant que es tractava d'una construcció recent o bé contrastant amb alguna font anterior.

Nova, torrent de la Font V. *Font Nova, torrent de la*

Novada, partida-peça de terra la [lɔnu'βaðə]

Partida situada a tocar del camí del Coll, prop del Pontarró i de la Tàpia i fins a can Gravat, a la riera d'Osor a l'alçada de la gorga del Prat Gran, a l'oest del poble d'Osor i de propietat de can Badia.

“*Pieza de tierra cultivo llamada la Novada* linda N. Manso Solarich, E, camino que dirige al Santuario del Coll, S y O riera de Osor” (CB 1853); “*Pieza de tierra llamada la Novada* limita Torrente llamado Sot de la Torrentera” (CB 1913); “*Partida la Novada*” (AM 1944); “*Finca Novada* linda con Camino del Coll, Riera de Osor, Riera Torrentera” (AM 1947); “*Finca La Novada*. Límites N. Camino del Coll, S. Riera de Osor, O. Riera de Osor y Torrentera. Encinas y alisos” (DFE 1953); “*finca Novada*” (AM 1953)

Pot tractar-se d'un topònim derivat de *nou*, potser sinònim de *novador* o *noval* ‘tros de terra que es comença a conrear’ o ‘camp format novament a la vora d'un riu’ (DECat, V, 973) ja que, de fet, se situa entre el sot del Pontarró o de la Torrentera i la riera d'Osor. Tanmateix, el mot no apareix a cap de les obres consultades, aleshores, si la hipòtesi plantejada fos correcta –cosa que desconeixem per manca de documentació– caldria considerar que ens trobaríem davant d'una primera documentació.

Nyerro, cal [ˈkal'ɲeru]

Nom d'una casa situada al carrer de Cercenedes. L'origen es pot trobar en un avantpassat nyerro –enfrontat als cadells o partidaris de Felip IV en el segle XVII- o bé provinent de la localitat de les Planes d'Hostoles, a la Garrotxa, els habitants de la qual

tenen aquest terme com a malnom genèric⁵²² o bé el to despectiu de *porc* –en el sentit de brut- que recullen Alcover i Moll (AlcM, 7, 819).

Nyola, can [ˈkaŋˈɲolə]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a can Pons. No sabem la causa de l'origen del terme, tanmateix, Moreu-Rey (1981:102) recull el malnom *Nyol* en el sentit d'inútil, significat que Alcover i Moll (AlcM, 7, 822) també donen a *Nyoles* i *Nyòlits*; aquest també hauria pogut ser el sentit del que ens ocupa.

Nyola, vinya d'en

“Partida *Vinya den Nyola*” (AM 1944); “Finca *Vinya den Nyola*” (AM 1947), “finca *Viña den Nyola*” (AM 1953).

Zona de conreu de vinya de la qual en desconeixem la situació. L'aparició de l'article personal ens fa creure en un origen antroponímic, possiblement en un malnom masculí que devia relacionar-se amb el nom de la casa del carrer Major. V. *Nyola, can*

Nyolis, carena d'en [kəˈɾenəðəŋˈɲolis]

Carena situada prop del Bosquets, en un espai bàsicament boscós de castanyer.

Recollit oralment, el topònim s'originà en el fet que un home que es malnominava *Nyolis* es va penjar en aquell indret. El sentit del malnom el desconeixem tot i que podria relacionar-se amb *Nyol*, *Nyoles* o *Nyòlits* que recullen Moreu-Rey (1981:102) i Alcover i Moll (AlcM, 7, 822) amb el significat d'inútil.

O

Obac, mas

Antic mas de situació desconeguda però que devia trobar-se al vessant sud de l'espai treballat ja que restava sota jurisdicció del castell de Solterra. Sabem que aquest mas a 1450 fou cedit per Sança de Ximenis de Foix a Antoni de Rocasalva perquè es trobava erm i deshabitat.

“*Lo mas de Hubach*” (COP XV); “*mas Ubac*” (MAN 1450)

Etimològicament, creiem que el terme prové de la seva situació en un espai ombrívol, del llatí *opācus*, *-a*, *-um* ‘ombriu, fosc’ (DEM:300) que degué substantivitzar-se.

Obac, torrent de l'

Possiblement es tracta del sot de Solterra, un dels que formen l'inici de la riera de la Noguerola per la banda oest i que discorre prop dels masos la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall pel vessant est i el mas Solterra per l'oest.

⁵²² O bé, com indiquen AlcM, 7, 819, de Santa Cristina d'Aro, els habitants de la qual també rebien aquest sobrenom tot i que a Osor no ho hem sentit a dir mai i en canvi sí de les Planes que és una població relativament propera.

“Tot son dit Mas Ribademunt (...) Afronta a solixent en honor de Salvador Vernedas per lo Mas Ribadevall, es a saber ab lo Viver y Camí que va á Ozor pujant Serramunt seguint lo ayguaves fins al Mallol per un secostet avall mitg ensant la Castanyeda y Sot avall fins al *Torrent del Aubach*” (LLEV 1731)

Gràficament, apareix de forma arcaica, amb diftongació a la sí·l·laba inicial i *-ch* final representant el so velar oclusiu sord.

El topònim deu originar-se en la situació del lloc respecte del sol, concretament del vessant que dona al nord, la part més ombrívola. És interessant de tenir present que *obac*, com assenyala Domingo Francàs (1997:128), no sol funcionar freqüentment com a substantiu com en aquest cas succeeix, sinó que habitualment és un adjectiu; tot i això, com mostren Moreu-Rey (ENL:44), Coromines (DECat, VI, 9 i OnCat, VI, 7) o Alcover i Moll (AlcM, 7, 824) es tracta d'un nom de lloc amb molta presència. Etimològicament, prové del llatí *opācus*, *-a*, *-um* ‘ombriu, fosc’ (DEM:300).

Obaga, mas

Antic mas que es localitzava prop del coll de Nafre i dels límits parroquials entre Sant Pere d'Osor (o Santa Maria del Coll) i Sant Vicenç de Susqueda, en la propietat del mas can Coll.

“*Mansi de la Ubaga*” (CAP 1446); “*mas Aubaga*” (ACL 1723); “una pessa de terra que's diu lo *mas Aubaga*, que antigament era del mas Rocasalva y avui posseheix lo mas Coll” (ACL 1723)

Possiblement, el nom del mas, grafiat de forma diftongada al segle XVIII, s'originà en la seva situació en un lloc ombrívol, orientat al nord, un substantiu feminitzat provinent de l'adjectiu *obac*, *obaga*, del llatí *opācus*, *-a*, *-um* ‘ombriu, fosc’ (DEM:300).

Obagues, llodit les

Indret de situació desconeguda encara que possiblement a la zona situada entre el coll de Nafre i el mas el Colobrans al nord s'Osor.

“*Fexie terra loco vocato ses hubagues*” (CAP 1342); “*Petia terra loco vocato Sas Aubagues*” (CAP 1342); “*loco vocato les Eubagues*” (CAP 1560); “*lloch les Ubagues*” (CAP 1562)

Grafiat de forma arcaica, en un cas amb diftongació i l'altre amb *h-* inicial, es tracta d'un topònim que assenyala la situació en un lloc ombrívol. Forma substantiva molt freqüent per assenyalar-la segons comenta Domingo Francàs (1997:128) i molt habitual en toponímia. Es tracta d'una forma femenina plural potser perquè indica diverses peces de terra, provinent de l'adjectiu *obac*, *obaga* originat en el llatí *opācus*, *-a*, *-um* ‘ombriu, fosc’ (DEM:300).

Obagues, peça de terra les

Peça de terra situada al llocdit homònim, entre el coll de Nafre i el Colobrans.

“*Petia terra vocata Eubagues*” (CAP 1342); “*Petia terra vocata las Eubagues*” (CAP 1560); “*petiam terra vocata las Subagues*” (CAPB 1560); “*petia terra vocata les Ubagues*” (CAP 1562)

Grafiat amb aglutinació de l'article salat fossilitzat a 1560 i amb diftongació inicial *Eu-* en dos casos més, creiem que el nom de la peça té caràcter metonímic en relació amb la partida a la qual devia pertànyer. V. *Obagues, llocdit les*

Obra de l'Església de Santa Creu, casa de l'

“*Casa de la obra de la Yglesia de Sta Creu adquirida ya antes del año 1716 (...) Habitada de Narciso Oliveras*” (CAD 1785)

Atès que al segle XVIII es varen realitzar uns importants arranjaments a l'església de Santa Creu d'Horta,⁵²³ creiem que aquesta forma composta podria fer referència a algun habitatge construït arran de les obres.

Oc, ca l' [ˈkaˈlok]

Nom antic encara recordat d'una casa situada al carrer Major més coneguda com a can Pujol o la Fonda. El nom podria tenir caràcter zootoponímic tot i que també es podria haver originat en un malnom individual.

Oca, hort de l'

“*Partida Hort de l'Oca*” (AM 1944); “*Finca Hort del Oca*” (AM 1947); “*finca Hort de la Oca*” (AM 1953)

Zona de conreu de la qual en desconeixem l'origen del nom i la situació; tanmateix és possible que es tracti d'un zootopònim relacionat amb l'aviram, si no directament, podria ser a través d'un malnom tot i que no tenim constància de l'existència present o pretèrita d'algun sobrenom d'aquesta mena.⁵²⁴ Etimològicament, el nom de l'au s'origina en el llatí vulgar *auca* procedent d'*avīca* derivat llatí d'*avis*, *-is* ‘ocell’ que substituï el llatí clàssic *anser*, *-ēris* ‘oca’ (DEM:301).

Olivar, l' [luliˈβa]

Antiga peça de terra d'oliveres esdevinguda avui un espai rost i boscós de pi i alzina prop de la Codina Vella, al nord del terme municipal d'Osor.

Es tracta d'un fitotopònim, un derivat col·lectiu amb el sufix *-ar* provinent d'*oliva*, un terme que ja apareix documentat a la Seu d'Urgell en el segle XI, concretament a 1047 com a *ipso Ulivare* com assenyala Maria-Reina Bastardas (1994:242). És evident, doncs, que indicava un camp plantat d'oliveres.

Oliveres, peça de terra les

Antiga peça que sembla que es localitzava entre els masos can Bosc i el Rafec, a l'oest d'Osor.

⁵²³ Com esmentem Bruguera i Ramió (1997:35): “es va fer un presbiteri nou, es va emblanquinar, es va fer un canvi de volta i es van obrir capelles als murs laterals”.

⁵²⁴ En canvi, sí que sabem que havia existit una casa anomenada ca l'Oc al carrer Major.

“*Petiam terra ses oliveras*” (CAP 1560)

Es tracta d'un fitotopònim derivat d'*oliva* amb el sufix femení plural *-eres* indicant la presència d'aquest arbre.

Olla, font del Gorg de l' V. *Gorg de l'Olla, font del*

Olla, gorg de l' (1) [əl'gorgdə'loɫə]

Profund gorg situat a la riera d'Osor, entre el gorg de les Terrades i el de l'Esquei Vermell, a l'alçada, aproximadament, de can Bosc.

“*El Gorch Çaolla*” (CAPSOLT 1560); “*gorchs ça olla*” (CAP 1562); “*Gorch sa holla*” (CAP 1622); “*al gorch sa olla*” (CAPSOLT 1699).

Gràficament, cal assenyalar la pervivència de l'article salat que, a 1560, a més, apareix aglutinat, així com la ultracorrecció amb *h-* inicial a *Olla* de 1622.

Atès que es tracta d'un pregon engorjament de la riera causat per uns esqueis, creiem que és un topònim relacionat amb el sentit hidrologicogeològic de ‘gorg o toll concavitat en un riu o mar que fa remolins’ (DECat, VI, 54); és a dir, que tindria un sentit tautològic que ja apareixia recollit per Balari (1964:183) quan afirmava “Olla: Como vocablo hidro-geológico equivale a hueco o concavidad en una montaña o en un torrente”; de fet, es tracta d'un mot força freqüent en toponímia que, com indica Coromines (DECat, VI, 53), “es dóna en l'íbero-romànic i en occità, i deu ser del període llatí”.

Olla, gorg de l' (2) [əl'gorgdə'loɫə]

Topònim homònim del que es localitza a la riera d'Osor, però en aquest cas a la riera de Gironella, vers el mas Pigem. Creiem, però, que l'origen és idèntic ja que es tracta d'una gorga bastant profunda perquè en aquell indret un esquei no deixa circular l'aigua amb facilitat.

Olla, torrent del Gorg de l' V. *Gorg de l'Olla, torrent del*

Olla dels Diners, serra l' [ˈsɛrə'loɫəðəɫzdi'nes]

Serra muntanyosa situada entre els masos el Simon i el Bosquets, sobre la Talaia d'en Bancs. Semblaria tractar-se d'un topònim relacionat amb alguna història tradicional sobre una olla amb un tresor però de la qual cap informant ens n'ha sabut dir res. És a dir, possiblement es tracta d'un nom de lloc relacionat amb la cultura popular, amb alguna rondalla o llegenda que no es recorda.

Oller, mas (1)

Nom de dos antics masos, un dels qual se situava a la parròquia de Santa Creu d'Horta però no sabem amb precisió el lloc malgrat que semblaria devers el Triador. Pladelasala (1960:375) l'esmenta com a mas de la parròquia de Santa Creu datat del segle XIV indicant que no l'ha pogut identificar ni situar, cosa amb la qual coincideix Elvis Mallorquí (2005:96).

“*Manso ollary* de Sancte Cruce” (FB 1312); “*Manso olary*” (FB 1312); “*Mas Oller*” (MAN 1316); “*Manso Oulery*” (NOT 1334); “*Manso Oler*” (NOT 1334); “*Mansos vocatos Oller* et altrum Ridemar” (CAP 1446); “*Mas Oller*” (FI 1446); “*mas Oler*” (COP XV); “*mas Oller*” (FI 1562); “Una feixa de terra de pertinencias de llur Mas Busquets situada en dita Parra en lo sol del quintà del *Mas Oller* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Triador a mitg dia en honor del *Mas Oller* y part en honor de dit Mas Triador” (LLEV 1731); “la quintana del *mas Oller*” (LLEV 1792)

Gràficament, només podem esmentar algunes formes llatinitzades i, en ocasions, sense palatalitzar.

Tot i que el topònim es podria haver originat en l’ofici, el fet que a principis segle XIV estigués habitat per *Pere Oler* (MAN 1316) ens fa creure que es tracta d’un nom d’origen antroponímic ja que exceptuant el segle XIX, *Oller* és un llinatge documentat a Osor des del segle XIV i fins a l’actualitat que es manté com a primer cognom tot i que grafiat *Ollé*⁵²⁵, un cognom, això sí, provinent del substantiu amb el significat de ‘qui fa o ven olles’ (ELC:256).

Oller, mas (2)

Homònim de l’anterior, aquest mas se situava vers el coll de Querós, era de propietat de la Coma i afrontava amb el Carbonell, a l’oest de l’espai treballat i prop dels límits amb Sant Hilari Sacalm, a l’antic veïnat de Querosell. A diferència del de Santa Creu, aquest no apareix a cap dels estudis que sobre masos osrencs han realitzat Pladelasala i Pladevall. Al segle XVIII ja restava derruït.

“*Mansum vocatum Oler*” (PFM 1403); “Francisco Coma confessa tenir en alou de S. Exa. un *Mas anomenat Oller* dirruit (...) Afronta asolixent en honor den Carbonell del Mas Puigcaros” (LLEV 1731); “*Mas Holler* dirruit” (FM 1731); “*Mas anomenat Oller* dirruit de Manuel Coma” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar un cas d’ultracorrecció, de 1731, amb *h-* inicial i la forma arcaica no palatalitzada de 1403.

Tot i que no en disposem de cap evidència, creiem que també en aquest cas el nom de la casa prové del llinatge i no pas del nom de l’ofici.

Oller, quintà del Mas V. *Mas Oller, quintà del*

Oller, vinya de n’

Tros de terra de conreu de vinya situat a la partida de la Costa de les Romegueres, al NNE d’Osor.

“Pessa de terra anomenada la *vinya den Vilabella y antes Oller* en el territori dit La Costa de las Romagueras” (LLEV 1792)

L’ús de l’article personal precedint el topònim ens fa creure que prové de l’antroponim, del llinatge que documentem a Osor des del segle XIV i fins a l’actualitat.

⁵²⁵ Segons el PAD 2002 amb dues freqüències.

Olzeda, mas

Mas de situació desconeguda que únicament apareix en un document del segle X, concretament de l'any 933, on consta com a un dels masos els quals els comtes Ramon Borrell i Ermenesenda varen vendre al prevere Sanç.

Desconeixem si es podria tractar d'una forma arcaica de referir-se al mas Sauleda, Auleda o Aulina ja que etimològicament prové d'*iliceta* 'alzina', per tant, es tractaria originàriament d'un fitotopònim col·lectiu que, de fet, segons Maria-Reina Bastardas (1994:120) també apareix com a apel·latiu en alguns documents dels segles X i XI i, concretament un del 904 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, el document número 3 de Ramon Berenguer fa referència explícita a Osor: "boschos et castannarios et olzinas in loco ubi dicunt Nogeræ iusta ipsa nogereda et ipsa medietate de *ipsa olzeda* qui est in Corbeira... in comitatum Ausona... in ualle Ausore", és a dir, que ens trobaríem amb un terme particular que ja es documenta com a específic i com a genèric al segle X, un segle en què sembla que ja hauria d'haver evolucionat a *auleda*; sobre aquest aspecte, la mateixa Bastardas (1994:1212, 122) indica que "Tant *Olzet* com *Olzeda* no mostren el pas *-lz-* a *-ul-* que s'ha produït en formes com *aulet* o *auleda* (...) Tanmateix alguns dels topònims que hem recollit en l'apartat anterior es troben en una zona on hauria de tenir vigència aquesta llei fonètica que comentem.⁵²⁶ D'altra banda, pel que fa a la seva forma, en aquestes variants en *Ol-* la presència de la *o-* inicial s'explica per la influència de la velar". Per tant, sembla tractar-se d'un topònim encara en vies de canvi o evolució.

Omar, mas

Antiga casa diferent del mas homònim situat a Susqueda per la banda de Sant Martí Sacalm prop de la Bruguera. Malgrat això, creiem que el nom prové del fet que era de propietat d'aquest mas ja que se situa al nord del terme municipal d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i a 1785 el seu possessor, Joan Omar, residia a Sant Martí Sacalm.

"*Mas Omar*" (LA 1715); "*Casa dita Omar* de Juan Omar residente en San Martín Sacalm. Havitada de Tomas Gravalosa Parceró" (CAD 1785)

A partir, doncs, de la documentació, observem que el topònim prové del llinatge, un llinatge documentat a Osor des del segle XVI, en *Aumar* (CAP 1560), i fins a mitjan del XIX. Etimològicament, el cognom podria provenir d'un derivat col·lectiu d'*om* o bé del nom personal originat en el germànic *Audomar* (ELC:238).

Omar, partida de terra l'

"Pieza de tierra sita en la *Partida dicha el Omar*, propia de Juan Omar, residente en San Martín Sacalm. Linda L. P. T. Manso Codina, M. El Río Ter" (CAD 1785)

Partida de terra situada en municipi i parròquia de Susqueda però que devia entrar en terme osorenc per la banda on hi havia hagut la casa del mateix nom i del mateix propietari que, alhora, devia ser-ho del mas Omar de Sant Martí Sacalm. V. *Omar, mas*

Ombres, baga de n'

⁵²⁶ Segons Coromines, a molts altres, topònims i genèrics com *aulet*, *aulina*, *auleda*..., Osor forma part d'aquestes terres en què *-ol-* evoluciona a *-aul-*.

“Territori dit *la Baga den Hombreras* amb castanyers borts y ballaners amb tres tañadas de bastons” (FNA 1809); “partida *baga de Ombreras*” (HIP 1847); “Pessa de terra part conreu y part plantada de avellaner territori anomenat *Baga den Ombreras*, afronta ab lo camí publich que dirigeix de la vila de Osor a esta de Sant Hilari Sacalm, la Riera major de Osor” (FN 1848)

Devia tractar-se d’una part de la partida homònima, de caràcter fonamentalment boscós, situada al nord del mas que n’origina el nom. V. *Ombreres, mas ca n’*

Ombreres, camí de Ca n’ V. *Ca n’Ombreres, camí de*

Ombreres, camp de les

Peça de terra que es localitzava al sud del Borraxí i a la banda oest del torrent del mateix nom, no lluny del nucli urbà d’Osor en direcció oest.

“Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada *Camp des ombreras* vuy camp den Prat; Afronta asolixent part ab lo Riu de Ozor part en altre honor llur que fou den Badia y part en honor llur que fou den Salitja mediant un Camí; a mitgdia part en honor llur anomenat Borraxí; a ponent ab lo Torrent de Borraxí” (LLEV 1731); “Mansum Badia (...) afrontatur ab oriente (...) partim in honore *Mansi Ombreras*” (CB 1735);⁵²⁷ “Pessa de terra nomenada *Camp de las Ombreras* y novament Camp den Prat” (LLEV 1792).

Atès que és de propietat de can Cercenedes, en aquest cas creiem que es tracta d’un derivat femení d’*ombra* en el sentit de ‘paratge on no toca el sol’ (DECat, VI, 59), de fet, l’espai on semblaria que es trobava és bastant ombrívol.

Ombreres, ca n’

Casa que sembla que se situava al final del carrer de la Penya, a tocar de la plaça Vella, a la vila, diferent, per tant, del mas.

“Aquella casa y aixida de lo carrer de Plassavella afronta ab la *casa anomenada den Ombreras*” (FN 1826); “*Casa vulgarment dita Can Hombreras*, carrer anomenat de Dalt” (FN 1847); “*casa conocida por Hombreras* al carrer de Dalt” (HIP 1854); “*Casa nomenada de can Hombreras*” (LA 1879)

El seu origen pot trobar-se en el fet de procedir d’un malnom indicant procedència del mas, no gens estrany a la documentació, “Salvi Taverner alias Ombreres” (MAD 1650), “Joseph Codina alias Hombreras” (LB 1823) o bé “un hombre conocido por Umbreres” (HIP 1854), tanmateix, també es podria haver originat en el llinatge.

Ombreres, font de Ca n’ V. *Ca n’Ombreres, font de*

Ombreres, llocdit les

“Un hort de terra regadiu situat en la mateixa Parra en lo *lloch anomenat las ombreras* (...) Afronta (...) a mitgdia ab un camí anomenat de las Hortas; a mitg dia ab la Hera dita de las Bruxas y part en honor de Joseph Masferrer y a tremuntana ab la Riera Major”

⁵²⁷ A partir del document de 1731 on se’ns indica que el camp de les Ombreres afronta amb terres de propietat de can Badia, creiem que en aquest document, quan es refereix a *mansi Ombreras* en realitat es tracta d’un error per *camp de les Ombreres* ja que el mas homònim es troba molt allunyat d’aquest indret.

(LLEV 1731); “Tros de terra de aygua per regar en lo *territori vulgarment dit Las Ombreras*” (LLEV 1792)

Peça de terra diferent de les homònimes, que se situava entre l’Era de les Bruixes i els horts de can Vidal, a tocar de la riera d’Osor, vers on avui trobem el pont del Maroi o de les Escoles. Es tracta, certament, d’un lloc ombrívol per la qual cosa creiem que és un derivat femení plural d’*ombra*.

Ombreras, mas ca n’ [’ka’num’brefəs]

Mas situat a l’est d’Osor, molt a prop dels límits municipals amb Anglès, no lluny de les Mines d’Osor. Per la seva situació, apareix freqüentment cartogràficament, *Mas C. Ombreras* (MAP 1), *Can Humbreras* (MAP 2), “*Can Ombreras* (MAP 4) i *C. Umbredas* (MAP 6).⁵²⁸ Pladelasala (1960:374) l’esmenta com a *Cal Ombreras* de la parròquia de Sant Pere d’Osor datat del segle XIV, malgrat que per la documentació sembla anterior tot i que no és citat per Pladevall encara que apareguin diversos caps de casa amb aquest llinatge en el MAN 1316.

“*Mansum de Umbreris*” (COP 1234); “*Mansi de ombreras*” (NOT 1285); “*Mansi de Umbrerys*” (CAP 1342); “*lo mas de Sas Ombreras*” (LLC 1440); “*Mansi Ombreras*” (CAP 1446); “*al mas de las ombreras*” (RIP 1562); “*Mas Ombreras*” (LLEV 1731); “*Manso Ombreras*” (ESC 1735); “*Jaume Umbreras bracer habitant al mas Umbreras*” (LB 1747); “*Barthomeu Baranguer masover de la casa Humbreras*” (LB 1759); “*Casa Ombreras de Esteban Calm y Perearnau*” (CAD 1785); “*Francisco Clusells masover de Can Ombreras*” (LB 1801); “*casa Ombreras*” (FP 1820); “*Francisco y Margarida Clusells y Rius pagesos masovers del Mas anomenat Ombreras*” (FNA 1820); “*casa Hombreras*” (HIP 1861); “*Manso Hombreras de N. Calm*” (AM 1862); “*Casa Hombreras*” (NOM 1863); “*casa Hombreras*” (LA 1883); “*Hombreras*” (PAD 1885); “*el manso Can Hombreras*” (LB 1924); “*can Ombreras*” (LLC 1929e); “*Ombreras*” (PAD 1930); “*Can Umbreras*” (DFE 1939); “*Manso Hombreras de Narciso Llach Guerra*” (AM 1953); “*Can Hombreras*” (GR 1956)

Gràficament cal esmentar la diversitat de casos amb i sense *h-* inicial i les formes arcaïques llatinitzades.

Etimològicament, es tracta d’un mot que podria derivar d’*ombra* en el sentit de ‘baga o paratge on no toca el sol’ (DECat, VI, 59), tanmateix, *Ombreras* és un llinatge molt freqüent a Osor des dels segles XIII, XIV i XV, *Umbreres* (NOTc 1285), *faliu sas Umbreres* (NOT 1334), *Pera Umbreres* (CAP 1342), *Johanne ses Ombreres* (COP 1421) i *Johannes Ombreres filio et herede Johannys Ombreres* (CAP 1446) –sovint relacionats amb el mas- i fins a la segona meitat del segle XIX, incloent-hi diversos caps de casa, *Guillem de Ombreres*, *Berenguer d’Ombreres*, *magister lapidum*, *Oliver d’Ombreres i Ramon d’Ombreres* (MAN 1316), *Johan Embreres* (FOG 1497) i *Joan Ombreres* (FOG 1553);⁵²⁹ tot plegat ens fa pensar en un origen antroponímic, en el llinatge. Sigui com sigui, es tracta d’una forma toponímica que no hem localitzat a cap de les obres consultades.

⁵²⁸ Amb error de còpia que també apareix en el text de Juli Serra corresponent al seu viatge per les Guillerries de 1890 realitzat, precisament, per fer aquest mapa.

⁵²⁹ Tot i això, es tracta d’un llinatge que no apareix recollit ni per Moll a ELC, ni per Alcover i Moll a l’AlcM, ni per Idescat.

Ombres, partida de terra Ca n' V. *Ca n'Ombres, partida de terra*

Ombres, partida de terra Posa de n' V. *Posa de n'Ombres, partida de terra*

Ombres, serrat de Ca n' V. *Ca n'Ombres, serrat de*

Ombres Vell, ca n' [ˈkanumˈbrerəzˈβej]

Recollit oralment, es tracta de l'indret en el qual s'hi localitzava antigament el mas que se substituï per l'actual *ca n'Ombres*, del qual no es troba massa allunyat. Ens comentaren que es localitza just al límit municipal entre Osor i Anglès, de manera que una part de la casa pertanyia a un poble i l'altra a l'altre. Es tracta d'un topònim compost format pel nom propi del mas i l'adjectiu *Vell* indicant que se substituï per una nova casa. V. *Ombres, mas ca n'*

Oms, casa

“*Casa Oms* hi viu Joseph Bruguera” (LA 1817)

Antic nom d'una casa de la qual en desconeixem la situació i que possiblement prové del llinatge que documentem a Osor entre 1715 i 1939 segons els llibres de baptismes.

Oms, partida de terra Posa d' V. *Posa d'Oms, partida de terra*

Oms, perxada [pəɾˈʃaðəˈoms]

Bosc de castanyers situat sota el Sobirà i davant del Viurevol, al sud-est d'Osor en parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Perxada Oms*” (PSOB 2002)

El topònim s'origina en el nom de l'arbre que encara és present amb alguns exemplars enmig dels castanyers tot i que la majoria dels que hi havia hagut ens han comentat que es van anar morint, es tracta, doncs, d'un fitotopònim plural del nom d'arbre *om* del llatí *ŭlmu* (DEM:304).

Orestes, mina

“Concesión 891, *mina de plomo titulada Orestes* de 4-3-1901 término municipal Osor-Anglés” (min 1978)

Nom d'una mina format a partir del prenom masculí castellà sense cap tradició popular.

Oriol, Puig V. *Puigoriol, el-mas*

Oriol, mas

Antic mas de propietat de can Serra de Toronell que únicament apareix esmentat en un document, cosa que ens fa pensar en la possibilitat que podia localitzar-se a la Cellera de Ter.

“Lo Mas Turonell. Lo altre Sola Cassals dirruits (...) afrontan asolixent en honor del Mas Serra anomenat del Noguer y part en honor del *Mas Oriol* que posseheix dit Serra” (LLEV 1731); “Dos pessas de terra que foren de pertinencias de la Casa de vilar situada en dita Parra la una dita de nOguer; Afronta asolixent en honor llur del *Mas Oriol*” (LLEV 1731)

Creiem que és un topònim provinent del nom personal *Oriol*, del llatí *Aureolus* ‘rosrogenc’ (OnCat, VI, 844 i DNP:256). Cal afegir, a més, que Oriol es documenta com a llinatge osorenc durant la segona meitat del segle XVIII i la primera del XIX encara que amb poca freqüència.

Ortiguers, bosc dels

Topònim recollit pel Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) i per l’Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3). Fa referència a una zona boscosa situada al nord-est d’Osor, a l’est del Masferrer i al nord del bosc de la Crosa.

Atesa la situació, creiem que malgrat tractar-se d’una forma oficial, no és del tot adequada sinó que hauria de ser *bosc dels Artigots* ja que es localitza a tocar del mas que creiem que és a l’origen del nom, és a dir, que es tractaria d’un derivat d’*artiga* i no pas d’*ortiga*. Aquest error podria ser degut a què a diverses obres cartogràfiques l’indicat mas apareix grafiat, creiem que inadecuadament, com a *els Ortiguers*.

Osor, carrer d’

“Tota aquella casa ab son corral que antes era hort situada en lo *carrer de Osor* o plassa del Verger, de Joseph Masferrer sastre de Osor” (LLEV 1792)

Forma esporàdica que designa el carrer del Verger possiblement pel fet que es tractava d’un dels camins d’entrada al poble venint d’Anglès.

Osor, carretera d’ [ləkərə’terəðu’zo]

Nom amb el qual es designa la carretera local GI-542 que s’inicia a Anglès i arriba a Sant Hilari Sacalm amb una extensió de vint-i-cinc quilòmetres i que discorre en paral·lel amb la riera d’Osor en direcció sud-oest. Una part significativa de la carretera ocupa el que havia estat el camí d’Anglès i el de Sant Hilari i en el seu pas per Osor forma el carrer Major. El tram de carretera d’Osor a Anglès es va acabar a 1905 i el d’Osor a Sant Hilari Sacalm el 1925.

“*Carretera de Osor a Anglés*” (BiS); “*carretera nueva de Osor*” (AM 1944)

El nom que es dóna a la carretera s’origina en el fet que Osor és l’únic poble existent entre el principi i el final del tram i d’aquesta manera ho hem oït a Anglès, Sant Hilari Sacalm i Osor. Tanmateix, en aquesta darrera població també se l’anomena la carretera d’Anglès o la de Sant Hilari.

Osor, coll d’

“*Colle de Ozor*” (NOT 1285)

Topònim que hem recollit en un document del segle XIII i del qual no en sabem la situació malgrat que devia referir-se a alguna entrada al municipi d'Osor mitjançant un coll de muntanya des d'algun dels punts cardinals.

Osor, puig d'

“Masos Roca y sa Roca afronten ab lo puig esteua que posehieix an Boschá y part ab lo *Puig de Osor*” (FM 1731); “Afronta asolixent part ab lo Puig Esteua que posseheix an Boscá y part ab lo *Puig de Ozor*” (LLEV 1731)

Desconeixem si es tracta d'un orònim o bé d'un antropònim acompanyat del sintagma preposicional referint-se al poble. Si fos pròpiament un topònim, se situaria vers el Boscà, a l'antic veïnat de Querosell, prop dels límits entre Osor i Susqueda raó que podria haver-lo originat en el sentit de referir-se al fet que es localitzava en terme osorenc.⁵³⁰

Osor, riera-riu d' [ləri'eraðu'zo]

Deixant de banda el Ter, es tracta de la riera de més vessant de les Guïlleries. Neix entre els termes municipals d'Espinelves i Sant Hilari Sacalm, vers el pla de les Arenes i desguassa al Ter per la banda oest al límit municipal entre Anglès i la Cellera de Ter després de recórrer uns trenta quilòmetres en direcció nord-est havent travessat les poblacions de Sant Hilari Sacalm i Osor. Segons Pladevall (1962:257) depenent de la zona per la qual discorre ha rebut els noms de riera de Vallicrosa o de la Font Vella, de Sant Hilari, de Mansolí i més modernament de la Font Picant fins a la seva entrada en terme d'Osor on sovint se l'anomena la riera Major o, simplement, la Riera. Tanmateix, a l'actualitat –i com recull el Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) i la cartografia- pràcticament arreu se l'anomena com a riera d'Osor.⁵³¹ Cal afegir, encara, que es tracta d'un nom antiquíssim, documentat des del segle IX.

“*Ribulo Ausore*” (ACG 898); “*in flumine Ausore*” (SBB 930); “*aqua de Ausore*” (SBB 931)⁵³²; “*Rivo de Osor*” (NOT 1285); “*Sa riarya de Osor*” (NOT 1285); “*rivo Osorii*” (CAP 1342); “*riu de Ozor*” (COM 1355); “*Rivo de Osoryo*” (CAP 1446); “*Rivo de Osorio*” (CAP 1560); “*flumine de Osorio*” (PFM 1583); “*rivo de Ozor*” (CAP 1699); “*Rivo Osory*” (CAP 1707); “*riu de Ozor*” (LLEV 1731); “*Lo Riu de Ossor*” (LLEV 1792); “*Riera de Ozor*” (FN 1800); “*la riera de Osor*” (FN1818); “*la Ria de Osor*” (FNA 1832); “*Las aguas corrientes de la riera de Osor*” (IGCOS 1927); “*riera de Osor*” (OLCT 1927); “*Riera de Osor*” (DFE 1963)

Com a fet destacable, cal assenyalar que documentalment s'hi usa indistintament els genèrics riu i riera tot i que a l'actualitat la que ha perviscut és la segona. És evident que existeix relació entre el nom del poble i el de la riera, tanta que algun estudiós, com Dalmau i Casanovas (1969:33), va arribar a considerar que el nom del poble s'havia originat en el de la riera.

⁵³⁰ Quant a l'etimologia d'*Osor*, es pot consultar l'apartat inicial dedicat a l'origen del nom i les grafies d'*Osor*.

⁵³¹ Per a una descripció del curs de la riera d'Osor, podeu consultar SIDERA i RIERA, Roser (1992): “La riera d'Osor” a *Revista de Girona* n.154.

⁵³² Recollits, respectivament, als documents número 10 i 95 del Fons de la Biblioteca Universitat de Barcelona corresponent al fons de Sant Benet de Bages.

Osor, serra d'

Nom que dona Botet i Sisó a la serra de muntanyes que limita amb Anglès i Brunyola, és a dir, que tanca el terme municipal per la banda sud-est, des de la riera d'Osor fins al coll de Roscall: "Lo districte ocupa la major part de la vall de Osor, partida en dues en la seva capsalera per las montanyes de Solterra y tancada a solixent per la *serra d'Osor*, que la separa de la conca del Onyar".⁵³³ És possible que s'anomenés d'aquesta manera la zona muntanyosa a què es refereix des de la banda est perquè no hem recollit el topònim a cap dels documents consultats.

Osor, vall d' [lə'βaldu'zo]

Nom que rep la vall en la qual es troba situada la població d'Osor. Tanmateix, tal i com afirma Pladevall (1962:257): "La significació històrica donada a la *Vall d'Osor* és més àmplia que la seva extensió geogràfica", ja que, de fet, incloïa totes les entitats que depenien d'Osor, és a dir, la parròquies de Santa Creu d'Horta i Sant Miquel de Maifré a més de la de Sant Pere d'Osor.⁵³⁴

"*Valle Ausore*" (SBB 914, 927, 970); "*Valle Ossore*" (SBB 949, 958, 963);⁵³⁵ "Sancti Petri Valli Ausor" (LFM 1068); "*Valle et terminus de Osorio*" (MAN 1316); "Joan font de Borrell scriuent publich de la *Vall de Ozor*" (RIP 1427); "*Vallem dosor*" (ESC 1439); "*Vallis de Osorio*" (ESC 1439); "*la Val de Osor*" (LLC 1440); "*Vallys de Osorio*" (CAP 1446), "*vallis Sancti Petri de Ozorio*" (FM 1568); "Dona francisca Çarrera y de Pons senyora de la Vila y *Vall de Ozor*" (RIP 1639)

Osor al mas Albereda, camí d'

"*Camí de Osor al mas Albareda*" (HIP 1859)

Possiblement es tracta de l'actual carrer Arbreda que antigament devia haver estat un camí que unia el carrer de França amb el mas Albereda.

Osseres, barranc de les [bə'rajdələzu'serəs]

Aquest topònim designava, segons un informant, un estimball situat prop de la font del mateix nom que avui resta sota el pantà de Susqueda. Si no es tracta d'un barbarisme del genèric, creiem que devia referir-se a un sot, en el sentit normatiu del terme, ja que sabem que la font en creava un com demostra un text escrit: "...al E. de la fuente llamada las Osseras a 600 m. Dirección N. Del anterior siguiendo por el fondo del barranco de dicha fuente" (OS 1927). L'origen del nom deu ser el mateix que el de la font. V. *Osseres, font de les*

Osseres, font de les [lə'foŋdələzu'serəs]

Antiga font encara recordada tot i que desapareguda sota les aigües de l'embassament de Susqueda, límit municipal entre Osor i Susqueda i particular entre els masos la Casa Nova de Colobrans i el Cerver.

⁵³³ BOTET i SISÓ, J. (1980): *Geografia general de Catalunya IV. Gerona*, p.998.

⁵³⁴ Artur Osona en una guia excursionista defineix aquesta vall i diu: "La vall d'Ossor es de las mas deliciosas de Catalunya" (Osona 1886)

⁵³⁵ Recollits respectivament als documents número 174, 88, 93, 12, 11 i 45 del Fons Biblioteca Universitat de Barcelona corresponent al fons de Sant Benet de Bages.

“Mojón nº 17 Colocado junto al camino que desde el puente de Susqueda sobre el río Ter dirige al Manso Colobran de Paciencia Massaguer Sarsanedas a unos 20 m. Al E. De la fuente llamada de las Osseras” (OS 1927); “la font de las oseras” (ICGOS 1927)

Etimològicament, es podria tractar d'un derivat d'*ós*, és a dir, d'un zootopònim, o bé d'*os* en un possible sentit de fossar, tanmateix, la inexistència de documentació antiga no ens permet d'esbrinar-ne amb certesa l'origen; de fet, Moreu-Rey (ENL:69) també anota aquest mateix dubte: “Els derivats d'*ós* han de trobar-se entre els topònims com (...) *Ossera* (si no equival a “cementiri”).

Osseres, sot de la Font de les V. *Font de les Osseres, sot de la*

Ou, pla de l'

Indret situat vers l'antic veïnat de Querosell, a la zona més a l'oest del terme treballat i prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós.

“Altres pessa de terra en lo lloch anomenat *Pla del Ou* (...) afronta a solixent y mitg dia en honor del Mas Queros y a tremuntana en honor llur, alou del Señor de Sau” (LLEV 1731); “Pessa de terra territori dit *Plandelou*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar la forma aglutinada de 1792 amb manteniment de la *-n* etimològica del terme *pla*.

Bruguera i Escorihuela (1995:389) assenyalàrem que aquest nom de lloc “Probablement fa referència a un pla que té la forma ovalada. Seria un exemple de metàfora popular, segons el que diu Moreu-Rey”. Malgrat que aquesta possibilitat no queda descartada, es podria pensar en alguna altra, com ara que es tractés d'una grafia tergiversada de *pla d'alou* –a 1731 se'n diu que es tracta d'un alou del senyor de Sau- o bé provinent d'un antropònim, d'un nom de sant, *Ou* que existí antigament en català, com esmenta Coromines (OnCat, VI, 103) i que, grafiat *Hou* es tracta, segons Albaigés (DNP:192) d'una variant d'Eudald o Teobald.

P

Paba, mas

Mas documentat en una ocasió i que desconeixem a quin altre es podria referir tot i que devia tractar-se d'un dels més significatius ja que es tractava d'una de les famílies senyorials de la vall d'Osor. Sabem que ja a 1140 eren feudataris del terme de Solterra i que Guillem de Paba tenia dominis a Santa Creu d'Horta. Segons el MAN 1316, Berenguer de Paba era el cap de la família, a 1323, el seu fill, també nomenat Berenguer, seguia essent senyor de part d'Osor i a 1368 el mas Solterra era de domini de la casa de Paba; a partir d'aleshores, no se'n sap res més, és a dir, que el domini dels Paba a Osor es constata en els segles XIII i XIV.⁵³⁶ Antoni Pladevall (1962:295) no afirma amb certesa que en el segle XIV la família residís a Osor, “Són citats molt sovint en el Manual, però no consta amb certesa que visquessin a la Vall”, tot i que suposa que

⁵³⁶ Per a més informació sobre la família Paba, es pot consultar Francesc Carreras Candi (1911:39-41) i Antoni Pladevall (1962:295, 296).

“hi tindrien residència o hi vindrien molt sovint”. És molt probable que aquesta residència sigui la que documentem a 1334 i que és possible que es tractés del mas Solterra que sabem que, aleshores, era de la seva propietat. Així mateix, al segle XIV, també documentem: “lo sr *Bernat de paba* fill y hereu del Sr *Berenguer de Paba* caualler a favor de Bernat de Sulcia de la parroquia de Sant Pera de Ozor de una pessa de terra que est de pertinencias del seu mas o casa anomenada de puig farran que te en feu en dita parroquia per lo senyor de la Vall de Ozor” (RIP 1346)

“*Mansi ça Paba*” (1334)

Segons Moll (ELC:289), es tracta d'un llinatge que “Sembla pres del castellà *pava* ‘paona’”.

Països Catalans, carrer [əlpə'izuzkətə'lans]

Nom d'un carrer que data de l'any 1985 que s'inicia a les Escoles i arriba fins a la carretera del Coll per la banda nord de la riera d'Osor. Es tracta d'un nom administratiu de nova creació en un espai que havien estat zones de conreu de les partides de terra del Torrent de n'Horta, el Solà, el camp d'en Martí i de Can Badia, incloent-hi l'espai on amb anterioritat hi havia hagut el camp de futbol.

Palanca, feixa de terra-llocdit-peça de terra la

Antic espai de conreu situat a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop del mas el Colobrans i, possiblement, del riu Ter.

“*Loco vocato sa Palancha*” (CAP 1342); “*Loco vocato palancha*” (CAP 1560); “*Fexiam terra vocatam la Palancha*” (CAPb 1562); “*petiam terra voccatam Palanca*” (de 1737 a CAP 1622)

Atesa la seva situació de proximitat al Ter, possiblement es tracta d'un topònim originat en el nom comú amb sentit de ‘pont de fusta per passar un riu’ (OnCat, VI, 183), és a dir, que no massa lluny d'aquest indret devia poder-se travessar el Ter probablement mitjançant una palanca.

Palanca, gorga de la [lə'ɣorɣəðələpə'ləŋkə]

Gorga localitzada a la riera d'Osor, sota el mas el Camps, prop del Pidevall, a l'est d'Osor, a uns tres quilòmetres i mig del poble i un i mig de les Mines d'Osor.

Només documentat oralment, creiem que el topònim se situa possiblement on antigament hi havia hagut el camp de les Palanques, és a dir, que el nom s'originaria a partir del genèric en el sentit de ‘passera per travessar el riu’ malgrat que cap informant ens ha pogut confirmar l'antiga existència de cap palanca en aquella zona.

Palanca, pas de la

“Lloc anomenat *Pas de la Palanca*” (ESC 1781)

Indret de situació desconeguda que podria referir-se just al lloc on es devia poder travessar la riera d'Osor prop del camp de les Palanques o bé el Ter vers el llocdit la Palanca, és a dir, que l'específic devia provenir del genèric amb sentit de ‘pont de fusta per passar un riu’.

Palanques, camp de les

Antiga peça de terra que devia trobar-se sobre la gorga de la Palanca, prop dels masos el Pidevall i el Camps, a tocar de la riera d'Osor, no lluny de les Mines d'Osor.

“Territori dit lo *camp de las Palancas*” (FP 1789), “Tros de terra puesto dit lo *camp de las Palancas* de Narcís Pol y Simon” (FNA 1801); “parte de aquel *campo llamado de las palancas* linda con riera de Ozor a mediodía” (HIP 1801); “Pessa de terra cultiva de regadiu anomenada lo *Camp de las Palancas*” (FP 1801); “Pieza de tierra conocida conocida por *Camp de las Palancas*” (FP 1868)

Atès que la peça afrontava amb la riera d'Osor, creiem que el topònim s'originà en el nom comú en sentit de “Pont de fusta per passar un riu” (DECat, VI, 183 i OnCat, VI, 132), assenyalant que en aquell indret s'hi podia travessar la riera mitjançant una o diverses palanques, ja que apareix en plural. Etimològicament, el mot prové del llatí vulgar *palanca*, variant del clàssic *palanga*, -ae del grec *phálagx*, -ggos ‘pal, barra’ (DEM:311)

Palau, casa

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació tot i que sabem que és diferent de l'antic mas ja que es localitzava al casc urbà d'Osor, sembla que vers el carrer del Pont o de França.

“*Casa nomenata del Moli i de na Palau*” (COM 1355); “Joan Mont jove paryre de Ozor (...) una casa ab un pati contiguo anomenada la *Casa den Palau* situat en dita vila y en lo carrer Dellá del Pont” (LLEV 1731); “*Casa nombrada den Palau*” (ESC 1775); “casa conocida con los nombres Calsan, Cannon o *Palau*” (HIP 1859)

L'origen del nom de la casa es trobaria en el llinatge com demostraria el fet que exceptuant l'esment del segle XIX, sempre es precedeix de l'article personal.

Palau, castanyeda del

Antiga peça de terra de propietat de can Casamitjana i que es localitzava prop d'Osor, a la vora de la riera de la Noguerola pel vessant est.

“Una pessa de terra anomenada la *Castanyeda del Palau y Maydo*” (LLEV 1731); “Pessa de terra part castanyeda y part brollar anomenada La *Castanyeda del Palau* de Joan Masó y Casamitjana y Fontdeborrell” (LLEV 1792)

Creiem que l'origen del nom és antroponímic, com demostraria l'esment de 1731 que assenyala la forma composta *Palau y Maydó* que s'enllaçaria amb un esment antroponímic del segle XV, *Anton Palau alias Maydo* (CAP 1446), que alhora ens faria pensar en el mas, és a dir, que el topònim prové del cognom que, a més, anteriorment, ja es relacionava amb el mas.

Palau, horts d'en

“*Orto den Palau*” (CAP 1446)

Peça de terra de la qual en desconeixem la situació. La presència de l'article personal com a connector entre genèric i específic ens fa creure que el nom prové del llinatge.

Palau, mas

Antic mas documentat fins al segle XV que es localitzava entre el mas Gomis i els antics Barceló i Rancada, no massa de la riera de la Noguerola. Es tracta d'una casa que no apareix esmentada ni per Pladelasala ni per Pladevall.

“*Mansum de Palatio*” (COP 1234); “*Mansi de Palauo* den Sugnols” (CAP 1446); “*Mansi Palau*” (CAP 1446)

Atès que documentem el llinatge des de 1316, *Guillem de Palau* (MAN 1316) que, a més era cap de casa de la Sagrera, i que arriba fins als nostres dies,⁵³⁷ creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge format a partir del nom amb significat 'd'edifici gran i sumptuós', del llatí *palatium* (ELC:217).

Palau, perxada el [pəɾ'ʃaðəlpə'lau]

Bosc de castanyers de propietat de can Cercenedes, situat entre les Berbolades i la Roca, prop d'on neix el sot de les Fonts o del Palau que n'origina el nom.

V. *Palau, sot del*

Palau, sot del [ˈsoddəlpə'lau]

Hidrònim també conegut com a sot de les Fonts que neix vers la roca de Cercenedes i discorre en direcció nord-oest per unir-se a la riera d'Osor després d'haver passat prop del mas les Berbolades.

Desconeixem la raó del nom ja que podria haver-se originat en el llinatge o en el mas, encara que aquest sembla que se situava molt a l'oest d'aquest espai; a banda d'això, no tenim documentat cap edifici fortificat a la zona, en el sentit que dóna a aquest nom de lloc Enric Moreu-Rey (ENL:90).

Palau de Salm, vinya d'en

Antiga peça de conreu de vinya que sembla que se situava a la partida de can Gravat.

“*Vinea den Palau de Salm*” (CAP 1446)

Possiblement es tracta d'una forma composta d'origen antroponímic a partir del llinatge al qual s'hi afegiria un segon element (probablement *Calm* o *Sacalm*) per diferenciar-lo d'altres portadors del cognom.

Palloc, baga el

“*Baga lo Palloch*” (LA 1820)

⁵³⁷ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de dos casos, un com a primer cognom i l'altre com a segon.

Zona boscosa de castanyer de la qual no en sabem la situació tot i que podria ser vers la Talaia d'en Vernedes, a la partida de terra homònima. Desconeixem l'origen i el sentit del topònim encara que és possible que es tracti d'un derivat de *palla*.

Palloc, partida de terra el

Partida de terra propera a les propietats del mas can Cercenedes en direcció sud, no massa lluny de la Talaia d'en Vernedes.

“Pieza de tierra situada en la *Partida lo Palloch* propia Narciso Berneda residente en San Ylario, linda L.M. Manso Sarsanedas, P. Juan Margarit, T. Un camino” (CADT 1785).

Desconeixem el sentit del topònim encara que podria tractar-se d'un derivat de *palla*.

Palmira, ca la [ˈkaləpəlˈmirə]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont també coneguda com a can Meliton o ca la Màxima. El terme s'origina en el prenom femení de la seva propietària.

Palomera, la

Nom de dues antigues partides de terra, la que ens ocupa situada entre els actuals termes municipals d'Osor i Susqueda, al vessant oest de l'espai geogràfic treballat, entre els masos el Gascó i la Corbera.

“*Ipsas Palumbarias*” (OSMA 969); “*terra de las Palomeras*” (CAP 1622)

Etimològicament, es tracta d'un derivat de l'arcaic *paloma*, del llatí *palumbes* ‘colom silvestre’, ‘tudó’, indicant un indret en el qual antigament hi havia hagut parades per caçar aquest ocell.

Palomera, la

Homònima de l'anterior, se situava vers la parròquia de Santa Maria de Mansolí, a tocar de la riera Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Monsoliu prop *la Palomera*” (LLEV 1731); “Pessa de terra campa y de conreu situada en la parroquia de N.S. de Monsolí y prop *la Palomera*” (LLEV 1792)

Etimològicament, es tracta d'un derivat de l'arcaic *paloma*, del llatí *palumbes* ‘colom silvestre’, ‘tudó’, indicant un indret en el qual antigament hi havia hagut parades per caçar aquest ocell.

Palomeres, les

Antic topònim que apareix esmentat per Pladevall (1993:72)⁵³⁸ i Bolòs i Hurtado (2001:27), se situaria vers el Croset, possiblement cap el Collsapalomera actual.

“*Ipsas Palombarias*” (SBB 937)

⁵³⁸ Document número 9 de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona del fons de Sant Benet de Bages.

Precedit pel llatí salat que encara es conserva aglutinat a Collsapalomera, creiem que es tracta d'un derivat de l'arcaic *paloma* del llatí *palumbes* 'colom silvestre' i, com assenyala Coromines (DECat, VI, 209), "ressuscitem amb el nom antic les parades i parances dels caçadors de tudons en les collades".⁵³⁹

Palomeres, quintà les [kiŋ'taləsplu'merəs]

Indret actualment boscós situat a tocar del mas el Veguer, al sud del Fonollet.

"Pieza de tierra *las Palomeras* cerca Manso Veguer" (ESC 1775)

Creiem que es tracta de l'espai en el qual s'hi havia situat les antigues palomeres d'en Veguer. V. *Palomeres d'en Veguer, les*

Palomeres d'en Veguer, les

Forma composta pretèrita amb la qual es feia referència a l'actual quintà de les Palomeres, entre els masos el Veguer i Fonollet.

"Lloc anomenat *las Palomeras den Vaguer*" (ESC 1747); "Tros de terra de pertinencias mas Fonollet territori dit lo Serrat de Colls den Banchs cerca *las Palomeras den Bagger*" (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format pel plural derivat de l'arcaic *paloma* fent referència a un indret en el qual hi havia hagut parades per caçar aquest o altres ocells i *d'en Veguer* esmentant al mas o persona del qual en devia haver estat una possessió.

Palomers, serra dels

Serra de muntanyes que sembla que se situava vers la Corbera.

"*Serra vocata des palomers*" (CAP 1560); "*Serra vocata dels palomers*" (CAP 1830)

Possiblement es tracta d'una forma plural derivada de *paloma* indicant la pretèrita presència de diversos espais de cacera de tudons o coloms silvestres; de fet, es localitzava vers uns de les partides de terra que s'anomenava Palomera.

Pamparó, casa

"Antonius Verdala dominus utilis *domus vulgariter apellato Verdala alias Pamparó*" (FN 1710)

Nom pretèrit d'una casa que també es coneixia com a casa Verdala i de la qual en desconeixem la situació. El nom prové d'un malnom de persona, *Verdala alias Pamparó* (FN 1710) o *en Pamparó de la Torrentera* (HIP 1862); tanmateix, desconeixem quin sentit i origen podrien haver originat el malnom.

Pamparó de la Torrentera, bosc d'en

⁵³⁹ Per adonar-se de la importància i la quantitat de palomeres d'aquests indrets, es pot consultar CARRERAS i CANDI, Francesc (1911): "Montanyes, boscuries y palomeres" a *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*, p.90-101.

“*Bosch den Pamparó de la Torrentera*” (HIP 1862)

Zona de terra boscosa que devia localitzar-se vers la partida de la Torrentera i que devia ser de propietat d’algú que portava com a malnom la forma *Pamparó* com semblaria demostrar l’ús de la preposició *de* i l’article personal *en* com a connectors entre el genèric i l’específic. Desconeixem, però, l’origen i el sentit del sobrenom individual.

Panera, can [‘kampə’nerə]

Antic nom d’una casa del carrer Major recordat per un únic informant. És possible que el nom sorgís arran d’algun episodi anecdòtic relacionat amb l’utensili de posar-hi pa tot i que també podria referir-se al darrere d’una persona, col·loquialment anomenat *el paner* o *la panera*, en el possible sentit que el tenia molt gros.

Panolla, peça de terra

Antiga peça que sembla que es localitzava prop del Veguer, a la parròquia de Santa Creu d’Horta.

“Dos pessos de terra juntas la una anomenada Piuladas altre *Panoya* que foren del Mas Maig” (LLEV 1731); “Dos pesses de terra que foren pertinencias del Mas Maig, la una Puyledas y la altre *Panoya*” (LLEV 1792)

Creiem que gràficament es tracta d’una forma ioditzada de *Panolla*, ‘l’espiga o panotxa del blat de moro o panís’ del llatí vulgar *panīcūla* ‘cabellera de panotxa’ i ‘la panotxa’, del llatí clàssic *panīcūla* diminutiu de *Panus* ‘panotxa’ (DECat, VI, 228). Atès que Corominas data el mot de 1764 en una obra lexicogràfica de Carles Ros, si l’origen del nostre topònim fos aquest en el sentit de ‘peça de terra de cultiu de blat de moro’ ens trobaríem, com ja afirmàrem Bruguera i Escorihuela (1999:51), amb una primera documentació del mot.

Panosa, ca la [‘kaləpə’nozə]

Nom d’una casa situada al carrer de França i que s’originà a partir del llinatge documentat a Osor des de 1724 i que ha arribat a l’actualitat ni que sigui només com a segon cognom.⁵⁴⁰ Segons Moll (ELC:276) es tracta d’un cognom que prové d’un sobrenom o malnom, de l’adjectiu *panós* ‘pigat’.

“Pantano”, el [əlpəntanu]

Castellanisme usat freqüentment per referir-se a l’embassament de Susqueda, una part del qual, la més propera a la presa, es troba en terme municipal d’Osor.

Panxa, can [‘kam’paŋə]

Nom d’una casa situada al carrer Major l’origen del qual devia trobar-se en un dels seus antics habitants que devia ser molt panxut.

Papa, can [‘kam’papə]

També oït feminitzat com a *ca la Papa*, es tracta del nom d’una casa situada al carrer Cercenedes. Possiblement, el terme s’originà en el fet que els seus habitants devien haver estat persones molt religioses.

⁵⁴⁰ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

Paquita, ca la [ˈkaləpəˈkitə]

Nom d'una casa situada al carrer de l'Arbreda també coneguda com a can Perdiu. El terme prové de l'hipocorístic femení originat en el nom de fonts Francisca.

Paradella, la

Indret que segons Bolòs i Hurtado (2001:27) se situava al nord-oest del Crosset.

“In ipsa Paradella” (SBB 937)⁵⁴¹

Desconeixem l'origen del topònim malgrat que Moreu-Rey (ENL:64) en recull un d'homònim del qual esmenta que podria haver-se originat en el nom de l'herba.

Paraire, cal

“Casa Parayre hi viu Bentura Masferrer” (LA 1817); “cal Parayre” (LA 1850); “Finca Baga den Benet Petit. Límites (...) O. Manso Peraire” (DFE 1939)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació, l'origen del qual, possiblement, es trobaria en l'ofici de parar llana o lli per poder-los posteriorment teixir.

Paraire, font del

Nom d'una font que solament apareix en un text mecanografiat anònim de mitjan segle XX i que, possiblement, es localitzava al sot homònim.

“També en tenim *la del Paraire* // d'aquesta no en babem gaire” (PAF)

V. *Paraire, sot del*

Paraire, sot del [əɫˈsoddəlpəˈrajrə]

Sot que condueix l'aigua al dipòsit municipal, un afluent de la Noguera, que discorre en direcció nord-est des de prop del Ripoll i fins a sobre el camp Sailla.

Tractant-se d'un sot, hem de creure que és un topònim que es relaciona amb l'assaonador de pells, és a dir, amb un indret que permetia de treballar la pell, la llana o el lli (OnCat, VI, 156)

Parceries, llocdit

Indret que se situava entre els masos el Ripoll i el Gomis, no massa lluny de la riera de la Noguera.

“Honor del mas Ripoll anomenat *parceries*” (RIP 1562); “En lo lloch anomenat *parceries* (...) afronta a solixent en honor den gomis” (RIP s.d.); “Una pessa de terra en lo lloch anomenat *Parceries* dels Masos Rohyr y Rourich (...) Afronta asolixent en honor llur anomenat Rohyr y Rodonell sobre cab: a mitgdia en honor den Gomis que fou del Mas Rohyr” (LLEV 1731)

⁵⁴¹ Document número 9 de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona corresponent al fons de Sant Benet de Bages.

Creiem que es tracta d'un topònim que es refereix a una terra que es repartia entre els masos Roir i Rouric, és a dir, 'de la qualitat de parcer' derivat de *partarius* 'parcer' (AlcM, VI, 232 i DE:685).

Parceries, serra de

Grup de muntanyes que tancava el llocdit homònim que n'origina alhora el nom, situat al sud del Ripoll i a l'oest del Gomis.

“En lo lloch anomenat parceries (...) afronta a solixent en honor den gomis com es termenat a mitg dia fins en mitg de la *serra de las parceries*” (RIP s.d.)

El topònim s'origina en el llocdit que allà s'hi localitza. V. *Parceries, llocdit*

Parceries del Mas Pidevall, les

Zona de conreu que sembla que se situava entre els masos la Crosa i el Pidevall.

“*Las Parceries del Mas Pidevall*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost format pel nom comú plural *parceries* possiblement en el sentit de 'peces de terra arrendades a parts' (IEC:1354) i el nom del mas del qual devien ser-ne propietat. V. *Pidevall, mas el*

Pardala, ca la [ˈkaləpərˈðalə]

Nom d'una casa del carrer de França que antigament s'havia conegut com a can Valeri.

El nom creiem que ve d'un malnom de persona, *Marieta Pardala* (LLC 1929e), que podria haver patit un procés de feminització ja que també hem documentat *Joan Roura alias Pardal* (LLC 1929e). Segons Moreu-Rey (1981:88) el nom podria haver-se originat en una característica física tot i que també creiem que es podria haver relacionat amb una singularitat de caràcter en relació a una persona que menja poc, en el sentit de l'expressió popular “menjar com un pardal”.

Pardalet, can [ˈkampərðəˈlet]

Nom d'una casa situada al carrer del Verger també coneguda per can Dep i per ca l'Adelaida.

“*Can Perdalet*” (LLC 1918)

Podria tractar-se d'un derivat diminutiu de ca la Pardala encara que també hem documentat el terme com a malnom individual, *Juan Vila (a) Pardalet* (FP 1861) i *Traseta Pardalet* (LLC 1929e).

Pardalet Nou, can [ˈkampərðəˈlɛdˈnow]

Nom pretèrit d'una casa situada al carrer de la Peña més coneguda com a ca l'Ermendina. Relacionada amb can Pardalet i can Pardalet Vell, deu tractar-se d'una casa a la qual van anar a viure els habitants d'alguna de les anteriors, d'aquí provindria la forma composta amb l'adjectiu de caràcter cronològic *nou*.

Pardalet Vell, can [ˈkampəɾðəˈlədˈbej]

Nom d'una casa situada al carrer de la Penya, no massa lluny de can Pardalet Nou. La forma composta amb l'adjectiu *Vell*, per tant, degué originar-se en el fet que aquesta devia ser la primera casa portadora del terme i se la va voler diferenciar de can Pardalet i can Pardalet Nou. També podria voler indicar que era aquí on vivia el portador més gran del malnom *Pardalet*, el de més edat, el més *vell*.

Parera, can [ˈkampəˈrerə]

Nom d'una casa situada al carrer Major originat en el llinatge que documentem a Osor des de principis segle XIX i que encara perviu a l'actualitat ni que sigui com a segon cognom.⁵⁴²

“Parque”, el [əlˈparke]

Forma castellanitzada amb la qual col·loquialment se sol fer referència al parc infantil situat al centre del poble, davant del casal Verdaguer.

Parral, camp del-d'en [əlˈkamdəl (m)pəˈral]

Antiga zona de conreu, actualment boscosa plantada de pins, situada sobre el mas els Artigots en direcció nord-oest.

El fet que un dels informants l'anomenés *d'en Parral* ens fa creure que es podria tractar d'un topònim d'origen antroponímic, possiblement d'un malnom individual relacionat amb el mas ja que n'hem detectat un cas, *Lola Yglesia (a) Parral* (LLC 1929e), puix que com a llinatge només hem documentat un cas de la primera meitat del segle XIX, *Valentí Parral bracer* (LB 1835). Si no existís aquesta relació, ja que es tracta d'un indret molt allunyat del mas homònim, hauríem de pensar en un mateix origen etimològic amb coincidència de nom

Parral, castanyeda del [ləkəʃtəˈɲɛðədəlpəˈral]

Espai boscos de castanyers situat al nord del Parral del Sobirà. Un informant ens va comentar que també se l'havia anomenat com la Coma de Mir. V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral, fageda del [ləfəʒɛðəlpəˈral]

Antic bosc de faigs i actualment de castanyers situat a tocar del Parral del Sobirà que n'origina el nom en forma simple

“Perxada *fageda del Parral*” (PSOB 2002)

V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral, feixa del

Nom d'una o diverses feixes de terra que devien localitzar-se prop del mas homònim, possiblement a la partida de terra del mateix nom.

⁵⁴² Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

“Dos feixas de terra del mateix Mas vaguer; ço es la *feixa dita den Parral* en avall” (LLEV 1731); “a mitgdia en honor den Funollet anomenat *Feixas Desparral* que posseheix dita Subirà” (LLEV 1731)

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada amb manteniment de l'article salat arcaic en el segon esment i que en el primer el genèric es precedeixi de l'article personal, en un ús que podria ser inadequat si no és que es relaciona amb un malnom personal ja que el llinatge *Parral* només l'hem documentat esporàdicament en un text posterior, de 1835. V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral, font del [lə'fɔndəlpə'ral]

Font que es troba situada a tocar del Parral del Sobirà, mas que n'origina el nom.

“En honor del Mas Vaguer que posseheix dit vernedas mediant Torrent que devalla de la *Font del Parral* anomenat las tintas” (LLEV 1731); “*la font del Parral*” (FI 1754).

V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral, partida de terra el [əlpə'ral]

Notable partida situada al nord de l'espai treballat, entre les propietats de can Mont, el Verder i el Gelats, prop del Parral del Sobirà que n'origina el nom, a Santa Creu d'Horta.

“Fins al Sot del Castandell dret al *Parral*” (LLEV 1731); “*pessas el Parral*” (AM 1862); “*La heredad del Manso Parral*” (OSHS 1890); “*Pago o paraje el Parral*” (PAD 1960) –indica que inclou vuitanta-cinc peces de terra, vuit camins, una era, dues casetes i dos masos, tot de Miquel de Planell Reguer-

El nom de la partida de terra és evident que prové de la forma simple usada per referir-se al Parral del Sobirà. V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral, pla del

Indret planer que devia trobar-se prop del Carbonell encara que és possible que es localitzés fora del terme municipal d'Osor.

“Una pessa de terra anomenada Verneda (...) afronta asolixent ab honor den Comas que part fou del Mas Arolas, a mitg dia en honor llur, a ponent aiximateix anomenat *Plá del Parral* y a tremuntana ab honor de llur Mas Carbonell” (LLEV 1731)

Desconeixem si el terme prové del parral de vinya o del nom d'un edifici rústic ja que resta molt allunyat del mas homònim de Santa Creu d'Horta.

Parral, quintà del [ə'kɪntəðəlpə'ral]

Antiga zona de conreu situada damunt del Parral del Sobirà que actualment ha esdevingut una zona boscosa de castanyers.

“*Perxada quintà del Parral*” (PSOB 2002)

V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral, torrent de la Font del V. *Font del Parral, torrent de la*

Parral, turó del

Elevació situada just al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, amb una alçada de 1017 metres, al sud del mas homònim entre el coll de la Casa Nova de Muntanya al sud-est i la Creu de Llevanyes al nord-est.

“Mojón nº7 Situado en el punto denominado *Turó del Parral* (...) en la heredad del Manso Parral perteneciente a D. Ramon de Planell” (OSHS 1890); “Mojón nº7 Situado en el punto denominado Turó del Parral a 40 m. En la heredad del manso Parral” (OSHS 1927); “*Turó del Parral* o dels Tres Dismes” (AM 1953)

És clar que el nom del turó s’origina en el del mas homònim. V. *Parral del Sobirà, mas*

Parral de Fonollet, mas el

“Isidro Vilageliu masover pagés habitant al *Parral de Funallet*” (LB 1710); “Benet Montalt brasser habitant al *Parral de Funallet*” (LB 1714)

Antic nom del Parral del Sobirà pel fet que havia estat inicialment de propietat del Fonollet com demostra un esment de 1731: “Ilur Mas Parral que fou den Fonollet” (LLEV 1731). Es tractaria, doncs, d’un topònim compost amb el nom del mas i el del propietari. V. *Parral del Sobirà, mas el*, v.t. *Fonollet, mas el*

Parral del Sobirà, mas el [əlpəˈral(dəlsuβiˈra)]

Mas situat a Santa Creu d’Horta, al sud de l’espai geogràfic treballat, entre la Creu de Llevanyes, la Casa Nova de Muntanya i el Gelats. Esmentat freqüentment de forma simple, esdevé compost pel fet de tractar-se d’una propietat del Sobirà. Pladelasala (1960:374) l’anota de forma simple indicant, únicament, que forma part de la parròquia de Santa Creu d’Horta. Apareix, a més, recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com *el Parral del Sobirà*. Així mateix, se situa cartogràficament, *El Parral del Sobirà* (MAP 1, 3, 4) i *Casa Parral del Subirà* (MAP 2), i apareix a diverses obres excursionistes, *Ca’N Parral del Subirà* AAEC 1882) i *Cân Parral del Subirà* (CEC 1924).

“Una Casa o Mas anomenat *Mas Parral* (...) Afronta asolixent part en honor del Mas Vaguer part ab lo indivis del Mas Gausach que posseheix an Funollet y an Vaguer; a mitg dia part en honor del Mas Subira que fou den Vaguer anomenat las feixas den Arari y part en honor de Juan Huix; part en honor de Salvador Venedas de pertinencias del Mas Ribadevall y a tremuntana en honor del Mas Ribademunt” (LLEV 1731); “*Manso Parral den Subirà*” (ESC 1781); “*Casa dita Parral* de Valentín Subirà” (CADT 1785); “tot aquell mas anomenat *Mas Parral*” (LLEV 1792); “Manuel Masgrau masover que fou del *Parral del Subirà*” (FN 1818); “Joseph Masferrer habitant al *mas Parral del Sobirà*” (LB 1844); “*Parral*” (PAD 1880); “*Parral*” (PAD 1884); “la heredad del *manso Parral* perteneciente a D. Ramon de Planell” (OSHS 1890); “*Parral*” (PAD 1930); “*Manso Parral* de Mariano Benet” (AM 1947)

Gràficament, només cal esmentar l’aparició de la forma simple i de la composta, com ocorre encara a l’actualitat a nivell oral.

Quant a l'origen del topònim, cal esmentar que Coromines (DECat, VI, 300) fa referència a aquest mas de forma explícita justificant-ne el possible origen etimològic i el sentit de la forma composta: “Les notícies que tenim de *parral* en català són quasi totes modernes, i no corresponent les toponímiques a zones gaire arcaïtzants, sembla tractar-s’hi del sentit modern de parra enfiladissa; hi ha tanmateix *el Parral d’Uix* masia considerable en un cap de serra de Sta Col. de Farners pujant a les Guilleries, en zona més conservadora i que més aviat fa pensar en l’oc. Ant. *Parran* que en el parral de raïm (1982): clima ben fred, on els raïms no prosperarien. En realitat crec que són dues masies: aquella que conec bé, i una altra, més serra amunt, dita *El Parral* (ras i curt)”. Doncs bé, aquesta darrera anotació fa referència al Parral del Sobirà que a voltes, com es deia més amunt, se l’anomena de forma simple, però també freqüentment de forma composta, precisament per diferenciar-se del Parral de n’Huix i per assenyalar el fet de tractar-se d’una possessió del Sobirà.⁵⁴³ Endemés, ens indica que el sentit del topònim és el de “un edifici rústic” i no pas “vinya enfiladissa” idea en la qual reincideix anys més tard (OnCat, VI, 164). Es tracta d’un mot d’origen indoeuropeu transmès pel germànic. Tanmateix, Moreu-Rey (ENL:62) relaciona *Els Parrals* amb la vinya i Alcover i Moll (AlcM, 8, 265) consideren el mot com un derivat col·lectiu de parra.

Parral del Sobirà, sot del [əl’sodd əlpə’ral(dəlsuβi’ra)]

Curs d’aigua que neix al sud-est del coll de Llevanyes, un dels que formes la riera de la Noguerola. El nom prové del mas. V. *Parral del Sobirà, mas el*

Parral de n’Huix, mas el [əlpə’ral(də’nu)]

Mas homònim del de la parròquia de Santa Creu i municipi d’Osor però en parròquia de Santa Margarida de Vallors i terme municipal de Sant Hilari Sacalm.⁵⁴⁴ Apareix esmentat explícitament per Coromines (DECat, VI, 300) encara que el situa erròniament a Santa Coloma de Farners, “el Parral d’Uix masia considerable en un cap de serra de Sta Col. de Farners pujant a les Guilleries”.

“Pere Camprodon masover del *Parral den Ux* de Santa Margarida” (LB 1713).

Malgrat que no forma part pròpiament de l’espai geogràfic treballat, l’anotem perquè es tracta de la casa que justifica la forma composta del Parral del Sobirà, anteriorment de Fonollet, amb voluntat de diferenciar-los.

Parroquial, casa

Forma sinònima de *la Recoria* documentada per escrit.

“*Casa Parroquial*” (AM 1944); “*Casa Parroquial*” (AM 1947); “*Casa Parroquial*” (AM 1953)

És evident que es tracta d’un derivat de *parròquia* en el sentit que hi pertany, que és on resideix el sacerdot de la parròquia. De fet, en alguna ocasió, l’adjectiu també ha aparegut aplicat a la mateixa església: “la Iglesia Parroquial de dita Vila” (FN 1801).

⁵⁴³ En aquesta mateixa línia ja ens expressàvem Bruguera i Escorihuela (1993: 192, 197) tot i que el relacionàvem amb la vinya, cosa que encara férem a 1996:49.

⁵⁴⁴ Serradesanferm i Pladevall (1986:66, 67) l’esmenten de forma simple, *El Parral*, i assenyalen que encara era habitat a 1940 i 1985.

Part, capella del [əl'part]

Capella actualment en molt mal estat que es localitza sota el coll de Nafrà, al costat dels Eucaliptus, al camí Ral que condueix al santuari del Coll. L'edifici està documentat del segle XIV i el nom prové de l'antiga capella de la masia homònima que estava dedicada al part de la Verge Maria. Òbviament, apareix situada cartogràficament com a *Mare de Déu del Part* (MAP 3) i esmentada per diverses guies excursionistes, *Ermita de la Mare de Déu del Part* (AAEC 1882 i CEC 1924), *El Part* (Castells), *ermita de Nuestra Señora del Parto* (Juli Serra, 1890) o *Capella del Part* (Cardós). Així mateix, apareix anotada per Monsalvatge, *Ntra Sra del Part*, i erròniament per Botet i Sisó (1980:999) i Pla i Cargol (1966:442) com a *Santuari de Nostra Senyora del Prat*.⁵⁴⁵ Així mateix, apareix al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *Mare de Déu del Part*.

“*Capella del Part*” (CAP 1622); “*Capella de Nostra Senyora del Part*” (LV 1687); “*Capella de Nostra Senyora del Part*” (CADT 1785); “*Capella de Na Sa del Parto*” (LV 1817); “*santuari del part*” (LV 1841); “*Nuestra Señora del Parto*” (NOM 1863); “*Ermita del Part*” (CAD 1960)

V. *Part, mas el*

Part, mas el [əl'part]

Antic mas que es trobava unit a la capella del mateix nom i que, per tant, se situava al costat del camí Ral en direcció al santuari del Coll, al nord-oest d'Osor i al sud-est del coll de Nafrà del qual es troba relativament a prop, a tocar dels Eucaliptus. Pladelasala (1960:372) indica que es tractava d'un mas datat del segle XIV: “*El Part* (...despart s.XIV. Manso y capilla)”.

“*Petrus des Part et Guilelma uxor, Mansum vocatam des part*” (CAP 1342); “*Mansi Part*” (CAP 1446); “*Mansi de Part*” (CAP 1562); “*Franciscus Colobran agricola dominus mansorum Colobran, Despart y fosselles*” (CAP 1622); “*Joseph Romaguera masover del Part*” (LB 1788); “*la masoveria del Part*” (LB 1834); “*Part*” (PAD 1880); “*Part*” (PAD 1885); “*Miquel Torrent y Centener colono del manso Part*” (LB 1920); “*El Part*” (LLC 1930); “*El Part*” (AM 1953)

Per la documentació, creiem que el mas conegut durant el segle XX amb aquest nom no correspon a l'antic ja que aquest, al segle XVI, consta com a dirrui i deshabitat, “*Mansum vocatum de Part, parrochie Susqueda, totaliter dirruit*” (CAPB 1560) o bé “*Mansi de part totaliter dirruitur et deshabetur*” (CAPB 1562), a més, sembla que se situa en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, “*Mansi des part parrochie S. Vicenty de Sosqueda*” (CAP 1342); per altra banda, sembla que fou l'antic mas Pontei el que amb el temps es va anomenar el Part: “*Una viña de pertinencias del mas Pontey vulgarment dit Nostra Señora del Part*” (FNA 1831). És a dir, que havia existit un mas Part vers la zona de l'actual mas el Colobrants, en parròquia de Susqueda que es derruï al segle XVI i que, posteriorment, s'anomenà del Part el que fins aleshores s'anomenava Pontei que és el que havia existit unit a la capella homònima.

⁵⁴⁵ Anotat erròniament amb metàtesi perquè possiblement Pla i Cargol parteix de Botet i Sisó. Cal indicar, però, que aquesta mateixa metàtesi apareix documentada en una ocasió al LV 1687.

Gràficament, només cal esmentar la forma aglutinada *Despart*, amb presència de la preposició, l'article salat arcaic i el nom pròpiament dit.

Etimològicament, creiem que el nom prové de la capella dedicada al part de la Verge, és a dir, en l'acció de parir, del llatí *partu* (AlcM, 8, 269). Coromines (OnCat, VI, 165) considera, però, que els mots que recullen aquesta forma s'originen en una preposició abreujada de *part dellà* amb el valor de *més enllà*; aquest podria ser el sentit del mas més antic, el de parròquia a Susqueda ja que l'existència de la capella unida al mas ens fa creure en el primer sentit.

Part, partida de terra el [ə'l'part]

Partida situada a tocar del mas i capella homònims que n'originen el nom, entre el coll de Nafre i les Casulles.

“*El Part*” (AM 1862); “*Partida El Part* de Dolores Casassa Vilana de Pruit” (AM 1944); “*finca el Part*” (AM 1947); “*el Part*” (AM 1953)

Part, peça de terra el

“*Ortum mansi Part*” (CAPB 1560); “*ortum mansi de part*” (CAPb 1562); “*pessa del Part*” (AM 1862); “*pessa del Part*” (AM 1944); “*pieza el Part*” (AM 1947); “*pieza el Part*” (AM 1953)

Nom de diverses peces de terra que devien prendre el nom de la partida a la qual pertanyien de forma metonímica. V. *Part, partida de terra el*

Part, perxada del

Zona boscosa de castanyer que devia localitzar-se a la partida del mateix nom, prop de la capella del Part en direcció sud cap al mas can Manuel.

“*Finca perxada del Part* (mas d'en Manuel). Castaños de Juan Rocasalva Bayé” (DFE 1939)

V. *Part, partida de terra el*

Part, sot-torrent del [ˈsoddəl'part]

A part del sot que actualment rep aquest nom, que neix al coll de Nafre i s'uneix a la riera d'Osor prop dels masos can Plana i can Bosc discorrent en direcció sud, que també es coneix com a sot de les Casulles o de can Plana, sembla que també s'havia anomenat així algun altre curs d'aigua situat més al nord i que devia discórrer prop de l'antic mas homònim en parròquia de Susqueda.

“*Torrente vocato de Part-Prat*” (CAP 1342), “*torrente vocato des Part*” (CAP 1342), “*torrente vocato de part*” (CAPb 1560); “*Torrente despart*” (de 1737 a CAP 1622); “*Torrente vocato de Part-Prat*” (CAP 1699)

Gràficament, cal esmentar els casos de metàtesis a *Prat*, potser per fer més comprensible el nom, i l'aglutinació a *Despart*.

Encara que siguin dos torrents, creiem que el topònim podria provenir de la capella homònima en el cas de l'actual i de la preposició abreujada *part d'allà* amb el valor de 'més enllà' (OnCat, VI, 165) el de la vessant de més al nord. V. *Part, mas el*

Part, vinya del

“Finca *viña del Part*” (AM 1944); “finca *Viña del Part*” (AM 1953)

Possiblement es tractava d'un espai de conreu de vinya que es localitzava a la partida de terra homònima que n'origina el nom. V. *Part, partida de terra el*

Part d'Allà, carrer

“Casa *carrer vulgarment Part d'allà*” (LLEV 1792)

Forma que apareix en tres ocasions el LLEV 1792 i que desconeixem de quin carrer es podria tractar. El nom s'origina a partir de la preposició composta arcaica *part dellà*, possiblement amb el sentit de 'més enllà' (OnCat, VI, 165).

Partió, sot de la [ə'l'soddəlepərti'o]

Sot que neix prop del pla de les Lloses i que ressegueix els límits municipals entre Osor i Susqueda pel vessant sud-oest. Discorre en direcció sud-est i desguassa a la riera d'Osor a uns cinc quilòmetres del poble. El mateix torrent serveix de límit entre les propietats de la Coma i el Boscà.

“Un barranco conocido por *Sot de la partió*” (IGCOS 1927); “Mojón nº2 Colocado en el fondo de un torrente o barranco conocido por *Sot de la partió* de la Coma y Buscá” (OS 1927)

Atès que serveix de límits municipals i particulars, sembla clar que el topònim s'origina en el nom comú amb sentit que 'parteix o limita dues possessions, contrades, etc' del llatí *partitiōne* amb el mateix significat (AlcM, 8, 276), un sentit de frontera que també apareix recollit per Moreu-Rey (ENL:83).

Partió, terme de la

Indret situat just en els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant sud d'Osor, al nord-est del pla de les Cases I al sud-est del coll de la Casa Nova de Muntanya.

“Mojón nº2 Situado en el punto llamado *Terme de la Partió*” (OSHS 1889); “el punto llamado *Terma de la partió*” (OSHC 1890); “Mojón nº2 Situado en el punto llamada *Terme de la Partió*” (OSHS 1927)

Sembla que el nom de l'indret s'origina en el fet de tractar-se d'un límit municipal. V. *Partió, sot de la*

Partió de la Casa Nova d'en Lau i la Codina, serra de la

Serra muntanyosa el nom de la qual possiblement es refereix al grup de muntanyes situat a la zona més septentrional de l'espai geogràfic treballat, límit entre

els municipis d'Osor i Susqueda i, alhora, de les propietats de la Casa Nova d'en Lau de Susqueda i la Codina d'Osor.

“Mojón nº19 (...) a unos 1500m. dirección N. Siguiendo la *sierra de la Partió de la Casanova de Lau y la Codina*” (OS 1927)

Es tracta d'un topònim compost format a partir del nom *partió* 'que parteix o limita dues possessions o contrades', en aquest cas dos termes municipals i dos de particulars que, a més, es recullen formant part del nom de lloc.

Pasat, hort de

“Hort o trocet de regadiu anomenat *lo Hort de pasat* territori anomenat lo Torrent de la mata” (FN 1848).

Situat vers la Mata, desconeixem el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc.

Pas del Llop, peça de terra

“*Pieza del Pas del Llop*” (AM 1862)

Antiga peça de terra que semblaria vers la muntanya del Coll, a les propietats de can Coll. Creiem que es tracta d'un nom de lloc compost de caràcter zootoponímic indicant l'antiga presència del llop en aquesta zona.

Pas del Llop, serrat

“*Serrat anomenat Pas del llop*” (ACL 1767).

Situat vers el Gascó, aquest topònim deu relacionar-se amb la peça de terra homònima. V. *Pas del Llop, peça de terra*

Pasqual, can [ˈkampəsˈkwal]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya també coneguda com a can Margarits i ca la Pasquala.

El terme s'origina en el prenom masculí de qui hi havia residit, un nom cristianoromà, *Paschalis*, d'origen grec, evocador de la festivitat religiosa de la Pasqua (DNP:262).

“*Angeleta can Pascual*” (LLC 1929e); “*Lola can Pascual*” (LLC 1929e)

Pasquala, ca la [ˈkaləpəsˈkwalə]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya que es formà a partir d'una feminització de can Pasqual en referència a la dona que hi vivia i que era la muller d'en Pasqual. La casa també es coneix com a can Margarits i com a can Pasqual.

Malgrat que la mateixa forma es documenta com a llinatge osorenc des de 1770 i fins a mitjan segle XX, sabem que el nom de la casa s'originà en el nom de fonts ja que el seu portador encara es recorda.

Pasqüet, бага d'en

“Pieza *Baga den Pasquet* de N. Ridaura” (AM 1862)

Peça boscosa de castanyer per a rodells de la qual en desconeixem la situació. Com sembla indicar l'ús de l'article personal, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, possiblement del llinatge documentat a Osor durant el segle XIX i que s'originà en l'hipocorístic de Pascal o Pasqual (ELC:312).

Pasqüet, hort d'en

“Pessa *Hort den Pasquet* en el lloc anomenat Camp de Sauleda” (HIP 1854)

Peça de terra situada vers el camp d'en Sauleda, cap al nord de Masferrer. El terme, possiblement, s'origina en el llinatge.

Passabardisses, can [ˈkam ˈpasaβərˈðisəs]

Nom d'una casa situada al carrer del Pont també coneguda com a ca la Mansueta i cal Baier. S'origina en un malnom individual referit a un home que s'havia dedicat a recollir espècies boscatanes silvestres per a floristeria.

Passadores

Antic indret situat entre el mas can Cercenedes i la riera de la Noguerola.

“Una pessa de terra que antiguament era construït lo Mas Sulcia molt temps ha dirruhit (...) Afronta a ponent ab la Riera de la Noguerola y a tremuntana en altre honor llur anomenat *Passadores*” (LLEV 1731)

Creiem que deu tractar-se d'un derivat plural del verb *passar* amb el sentit de passera ‘lloc que es pot passar’ (AlcM, 8, 291). Moreu-Rey (ENL:101) Recull el topònim *Passador* a Riba-Roja d'Ebre en el sentit de camí ramader; desconeixem si aquesta possibilitat es podria donar en el que ens ocupa.

Passadores, peça de terra les

“Una pessa de terra situada en dita Parra antiguament anomenada las *Passadoras* (...) Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola” (LLEV 1731); “Pessa de terra de dos sayons que antigament se anomenaba las *Passadoras* y era de pertinencias del mas Maig” (LLEV 1792)

Peça que devia situar-se al llocdit homònim que en devia originar el nom. V. *Passadores*

Passadores, torrent de les

“Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Sarsanedas anomenada La Plantada (...) Afronta (...) a tremuntana ab lo *Torrent de las Passadoras*” (LLEV 1731); “una pessa de terra anomenada Saplantada de la Creu de Rocamonera situada en dita Parra; Afronta asolixent ab llur Mas de la Nugareda; a mitg dia en honor llur de Mas Rajol; a ponent així mateix, y a tremuntana ab lo *Torrent de la Passadora*” (LLEV 1731)

En singular o en plural, aquest torrent és un afluent per la banda oest de la riera de la Noguerola, possiblement el que discorre en direcció nord-est, no massa lluny de can Cercenedes anomenat avui el sot de la Creu.⁵⁴⁶ Quant a l'origen i sentit del nom, possiblement prové del llocdit homònim pel qual devia discórrer. V. *Passadores*

Pasteral, camí-carretera del [ləkərə'terəðəlpəstə'ral]

Nom que rebia el camí transformat en carretera que des dels límits municipals entre Susqueda i Osor, a tocar de l'actual presa del pantà de Susqueda, es dirigeix al veïnat del Pasteral seguint el riu Ter i discorrent pels termes municipals d'Osor, Susqueda, Amer i la Cellera de Ter.

“Mojón nº18 Colocado cerca del punto conocido por Resclosa de la escaleta o del Canal, en el margen izquierdo del rio Ter, debajo del *camino carretero del Pasteral*” (OS 1927)

El topònim, esmentat explícitament per Coromines (DECat, VI, 318 i OnCat, VI, 167), sembla que prové d'una aglutinació de el *Pas Teral* ‘el pas damunt el Ter’.

Patllari, can [ˈkəmpəɫˈlari]

Pretèrit malgrat que recordat nom d'una casa situada al carrer de França coneguda per cal Mariner. El nom creiem que s'origina en el prenom masculí encara que també el documentem esporàdicament com a llinatge en una acta baptismal de 1849.⁵⁴⁷ El nom es tracta d'una variant de *Pal·ladi* (DNP:263)

Patllari, partida de terra Era d'en V. *Era d'en Patllari, partida de terra*

Patxoquí, can [ˈkəmpətʃuˈki]

Nom d'una casa del carrer Catalunya també coneguda com a ca la Màxima, ca l'Entra i ca la Maixina. Antigament es podria haver tractat de més d'una casa ja que a 1817 documentem com a cases diferents “*casa Patxoquí* hi viuen Joan Arbreda y Ramon Vila” i “*casa Anton Patxoquí* hi viu Isidro Solá” (LA 1817). També es documenta posteriorment, “*Can Patxoquí*” (LLC 1929).

Malgrat que possiblement es tracta d'un nom de casa originat en un malnom individual, que també documentem, *Ramon Lloberas alias Patxoquí* (FNA 1808), desconeixem quin podria haver estat el sentit i l'origen del mot que, malgrat tot, podria tractar-se d'un derivat de *patxoca*.

Patxoquines, can [ˈkəmpətʃuˈkinəs]

“*Can Patxoquinas* hi viu Jauma Llobera” (LA 1817)

Antic nom d'una casa de la qual en desconeixem la situació. Creiem que es tracta d'una feminització i pluralització de *Patxoquí* però en desconeixem la raó i l'origen malgrat que deu ser el mateix ja que un portador del malnom coincideix quant a llinatge amb

⁵⁴⁶ Fixeu-vos que, de fet, en una ocasió apareix com a afrontació de la peça anomenada Saplantada de la Creu de Rocamonera, creu que podria haver perviscut toponímicament en el nom del sot de la Creu.

⁵⁴⁷ Tanmateix, com a llinatge no apareix recollit per Francesc de Borja Moll.

l'habitant de la casa: *Ramon Lloberas alias Patxoquí* (FNA 1808) i *Jauma Lloberas* com a habitant a 1817 de can Patxoquinas.⁵⁴⁸

Pau, can (1, 2) [ˈkamˈpaw]

Nom de dues cases diferents, una situada al carrer del Pont –també coneguda com a can Prat i cal Mestre- i l'altra al carrer de França.

“*Can Pau*” (LLC 1929e)

Possiblement, el nom s'origina en el llinatge més que no pas en el prenom masculí, un cognom documentat a Osor des de principis segle XX i que ha arribat a l'actualitat com a primer cognom segons el PAD 2002.⁵⁴⁹ El seu origen es troba en el nom de baptisme procedent de *Paulus*, nom de l'apòstol dels gentils (ELC:77).

Pau, granja d'en [ləˈɣraŋʒəðəmˈpaw]

Antiga granja de porcs situada entre el Soleric i la carretera del Coll. A l'actualitat ha esdevingut un taller artesà de sillons de castanyer. El nom s'originà en el llinatge d'un antic propietari.

Pau, vinya d'en [ləˈβiŋəðəmˈpaw]

Antiga peça de terra vinya actualment boscosa de pins situada sobre el Soleric en direcció nord, on neix el torrent Merder. El seu nom creiem que prové del llinatge documentat a Osor des de principis segle XX.

Pau Pol, casa

Donat que a 1731 documentem un Pau Pol que posseeix una peça de terra que afronta en tots els seus honors amb el Simon, hem de creure que es tractava d'una casa situada vers aquell mas.

“Jaume Codina masover de la *casa den Pau Pol*” (LB 1730); “Pau Surós roder habitant en la *casa anomenada Pau Pol*” (LB 1746); “Tota aquella casa ab sas terras ditas la *casa y las terras de Pau Pol* y antigament La Plana den Ripoll, de Narcís Pol y Simon” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic, provinent de la forma composta amb el nom de fonts *Pau* i el llinatge *Pol*, un llinatge documentat des de la segona meitat del segle XVII a Santa Creu, *Pol de Santa Creu* (LV 1687) i que ha arribat als nostres dies com a primer i segon cognoms,⁵⁵⁰ incloent-hi com a portador l'alcalde d'Osor entre 1803 i 1804, Narcís Pol i Simon. El cognom s'origina en el nom llatí *Paulus* (ELC:78).

Pau Volant, casa-casica d'en

Possible forma composta, documentada del segle XVIII que podria referir-se a l'antic mas Volant, situat vers la Riba d'Avall, a la zona de la Talaia d'en Vernedes.

⁵⁴⁸ El fet que en a 808 aparegui el llinatge en plural i a 1817 en singular creiem que és una qüestió que respon a un simple error de còpia.

⁵⁴⁹ Amb una única freqüència.

⁵⁵⁰ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de quatre casos, dos com a primer cognom i dos com a segon.

“Joseph Boher masover de la *casa den Pau Volant*” (LB 1708); “la *casicha den Pau Bolant*” (LB 1711); “Pau Surós habitant en la *casa den Pau Volant*” (LB 1734); “Francech Gironella masover de la *casica den Pau Volant*” (LB 1770); “*casa de Pau Volant*” (LB 1773)

Es tracta d'un topònim compost de caràcter antroponímic format pel prenom masculí *Pau* i el possible llinatge o malnom *Volant*.⁵⁵¹

Pe, feixa de terra de la [lə'fe]əðələ'pe]

Antiga feixa de terra de conreu, actualment boscosa, situada sobre la riera de la Noguerola, vers on hi havia hagut el molí homònim que origina el topònim.

“Partida *Feixa de la Pé* linda N., O. Con riera Nogarola” (AM 1944); “*feixa de la Pé*” (AM 1947); “*feixa de la Pé*” (AM 1953); “*feixa del molí de la Pe*” (LA 1963)

V. *Pe, molí de la*

Pe, molí de la [əlmu'liðələ'pe]

Molí encara recordat, situat a la riera de la Noguerola, no massa lluny de la font del Borrell en direcció sud. Antigament havia rebut el nom de l'Avellana i d'en Casamitjana.

“*Molí de la Pe*” (LA 1817); “*feixa del molí de la Pe*” (LA 1963)

Desconeixem quina devia ser la raó que va originar el topònim ja que no creiem que es refereixi a la consonant ni al nom de fonts Pere ja que es precedeix de l'article definit femení, ni tampoc a l'arada fruit d'*aper* ja que fonèticament la *-e-* hauria de ser tancada i no oberta com succeeix.

Pebrot, casa

“*casa Pabrot* hi viuen Joseph y Joan Buscá” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. El terme deu provenir d'un malnom individual relacionable amb el fruit de la pebrotera, la forma del cos o pel color de la pell, en consonància amb la frase feta popular “quedar vermell com un pebrot”.

Pebrot, vinya del

“Partida *Vinya del Pebrot* linda al O con camino” (AM 1944); “*finca viña del Pebrot*” (AM 1947); “*finca viña del Pebrot*” (AM 1953)

Tros de terra de vinya de la qual en desconeixem la situació. El seu nom possiblement s'originà en el malnom personal relacionat amb el nom de casa. V. *Pebrot, casa*

⁵⁵¹ Es tractaria, però, d'un llinatge que no recull Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans* o d'un malnom que no apareix recollit per Moreu-Rey a *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*.

Peçoles, les

Nom d'una o diverses peces de terres que possiblement es trobaven en parròquia de Santa Maria de Mansolí afrontant amb les propietats de la Coma i dependents del Priorat del Coll.

“Fexe terre vocate *ses pessolas* afronta mas Coma” (CAP 1342); “dos pessas de terra ditas *sas Pessolas* de Guillem Aulet de parrochia Monsoliu” (CAP 1343)

Etimològicament, creiem que el topònim deriva del nom *peça* amb el sufix diminutiu femení *-ola* i en plural, perquè com indica el document de 1343 es tractava de més d'una, de fet, Coromines (OnCat, VI, 359) ja indica que “*Peçola* té bastant d'extensió en la toponímia com a nom de peces de terra”.

Pedra, font de

“*Fonte voccata de pera*” (CAPb 1562)

Font de la qual no en sabem la situació i el nom de la qual creiem que respon a una forma arcaica de *pedra*, del llatí *pētra* ‘roca’, del grec *pētra* amb el mateix significat (DEM:320).

Pedreguer, prat

“*Prat antigament dit Padraguer*” (LLEV 1731)

Prat de situació desconeguda el nom del qual degué originar-se com a un derivat col·lectiu de *pedra* en el sentit de ‘prat molt pedregós’.

Pedreguet, peça de terra el

“*Pessa el Padraguet*” (HIP 1859); “*pieza nombrada Padreguet* de Francisco de Asís Margarits” (AM 1862)

Peça de terra de situació desconeguda que semblaria propera a la riera d'Osor, no lluny del molí de Cercenedes. La proximitat a la riera facilitaria la presència de pedres, per tant, creiem que es tracta d'un derivat de *pedra* en el sentit d'‘indret amb pedres’.

Pedrera, бага de la [lə'βayəðəlpə'ðrərə]

Zona boscosa de castanyer situada al costat de la d'en Via en direcció oest, al sud de la castanyeda del Triador. Es tracta d'una zona molt pedregosa i, per tant, el topònim deriva de *pedra* amb sentit col·lectiu.

Pedrerres, pont de les [əl'pəndələspə'ðrerəs]

Pont situat sobre la riera d'Osor, just als límits municipals entre Anglès, la Cellera de Ter i Osor, a uns sis quilòmetres d'Osor en direcció est.

Es tracta d'un nom derivat de *pedra* amb el sufix *-era* i en plural en el sentit de ‘lloc d'on s'extreuen peces de pedra per a construcció’ (AlcM, 8, 370), de fet, a la banda nord

del pont hi havia hagut una pedrera de la qual se n'extreia pedra per fer llambordes, possiblement és d'aquest fet que en sorgí el nom del pont.⁵⁵²

Pedró, camí del [əʔkə'miðəlpə'ðro]

Camí situat entre els termes d'Osor i Sant Hilari Sacalm que des de la banda de Santa Creu d'Horta arriba a l'ermita del Padró ja en terme hilarienc i a l'antiga parròquia de Santa Margarida de Vallors, al sud de l'espai geogràfic treballat.

“*Camino del Padró*” (AM 1944); “*camino del Padró*” (AM 1947); “*camino del Padró*” (AM 1953)

És evident que el nom del camí s'origina en el fet que es dirigeix a l'ermita que n'origina el nom, molt a prop dels límits municipals amb Osor i amb un aplec al mes de maig al qual els osorencs han assistit des de sempre i encara avui dia;⁵⁵³ de fet, el lloc apareix esmentat amb una certa freqüència en documentació referida a Osor: “lloc anomenat *el Padró*” (LLEV 1731) o “torrent anomenat riera de Gironella que te son principi baix *del padró*” (FI 1754).

Etimològicament, es tracta d'un derivat de *pedra* que ha originat nombrosos noms de lloc. Coromines (DECat, VI, 367) en una accepció defineix el mot com a ‘lloc situat en un cim on coincideixen diversos termes’ i creiem que d'aquí s'originà el nostre topònim ja que a banda que a prop hi ha límits de termes particulars, no massa lluny també hi localitzem els esmentats límits municipals d'Osor, Sant Hilari Sacalm i Santa Coloma de Farners així com els antics de parroquials entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, a més, se situa en una carena.

Pedró, serra del [lə'serəðəlpə'ðro]

Grup de muntanyes entre les quals destaca la del Pedró que serveix de límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm i entre les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, vers el pla de les Cases i el coll de la Casa Nova de Muntanya. V. *Pedró, camí del*

Pedró, sot del [əl'soddəlpə'ðro]

Curs d'aigua que neix prop del Pedró en terme de Sant Hilari sacalm i s'uneix a la riera de Gironella prop de la Fàbrica del Sobirà, a Santa Creu d'Horta.

Pedroal, llocdit

Antic indret que sembla que es localitzava prop del mas Cercenedes de Susqueda, al qual pertanyia, al nord del terme municipal osorenc i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Rodríguez Burch, en el seu estudi sobre el capbreu d'Osor i Susqueda del 1342 l'esmenta però no el situa.

“*Quadam fexie tterra cum arboribus loco vocato Pedroal*” (CAP 1342)

⁵⁵² Darrerament, s'ha insistit en la possibilitat que en aquest indret s'hi torni a instal·lar una pedrera, entre els termes municipals d'Osor i la Cellera de Ter.

⁵⁵³ L'OnCat, VI, 178 esmenta explícitament aquesta ermita: “*La Mare de Déu del Pedró*, santuari en el te. De Sta Margarida de Vallors, entre Sta Coloma i Sant Hilari Sacalm”. Així mateix, forma part de la popular Ruta de les 10 ermites que any rere any organitza l'associació els Amics dels Camins i Corriols Colomencs.

No localitzat a cap de les obres consultades, és possible que es tracti d'un derivat de *pedra* en el sentit de 'lloc pedregós' o bé d'una forma composta aglutinada de *pedró* + *alt*, potser fent referència a la Creu de Portell, límit municipal entre Osor i Susqueda en aquella zona. De totes maneres, només es tracta d' hipòtesis.

Pedró-Creu de Sant Benet [lə'krɛwðə'sambə'nɛt]

“*Padronum voccatum de Sant Benet*” (CAPb 1562); “*padronum voccatum de Sant Benet*” (CAP 1622); “*la terra de St Benet fins al Padró*” (LLEV 1731); “*Creu de Sant Benet*” (ESC 1781)

Pedra primer i creu posteriorment –com a l'actualitat- que devia localitzar-se al cim de Sant Benet, és a dir, que es tractaria d'un topònim compost format pel derivat de *pedra* amb el sentit de 'pedra o pilar plantat en un indret important dins el terme d'un poble, sovint el que coronat amb una creu s'usa per anar-hi a beneir en certs dies de l'any' o bé 'lloc on coincideixen diversos termes' (DECat, VI, 367), ja que hi localitzem una creu, és un lloc elevat i és el límit entre les parròquies de Sant Pere d'Osor o Santa Maria del Coll amb Sant Vicenç de Susqueda; el segon element, *Sant Benet*, correspon al nom del cim en el qual es localitza.

Pedrós, camp

“*Camp de Padrós*” (CAP 1446)

Peça de situació desconeguda tot i que sembla propera al Triador. Creiem que es tracta d'un derivat de *pedra* amb el sufix *-os* amb el sentit d'abundant de pedra' (AlcM, 8, 373)

Pegot, cal [ˈkalpəˈɣot]

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger i més coneguda com a can Destral. El terme s'originà en el sobrenom d'un antic propietari que era sabater i se'l coneixia com *en Pegot*.

Peiró, mas

Antic mas que no apareix esmentat ni per Pladelasala ni per Pladevall, de situació poc precisa ja que, per una banda, segons alguns documents sabem que podria haver-se trobat prop de l'actual can Gravat, però per altra, coneixem que limitava amb els masos el Brau i Pujol i que tenia la riera d'Osor al nord, és a dir, a la banda contrària de can Gravat. Degut a això, ens decantem per creure que, o bé existien dos indrets homònims amb el nom de Gravat o bé la peça de terra que assenyalen els documents del segle XVIII no es correspon amb l'antiga situació del mas sinó a una propietat. Dit això, el més possible és que es localitzés entre el Brau i la riera d'Osor, no massa lluny del poble en direcció sud-est.⁵⁵⁴

⁵⁵⁴ De fet, també hem localitzat una peça de terra i una partida amb el nom de *Gravat* sobre la riera de la Noguerola; potser pretèritament aquest espai arribava fins a tocar del Brau i seria on es localitzava el mas Peiró. V. *Can Gravat, hort de*; v.t. *Gravat, partida de terra el*

“*Mansi den Peyro*” (CAP 1446); “*Mansi Peyron*” (CAP 1446); “Un tros de terra situat en dita Parra de Ozor en lo lloch nomenat Gravat que fou de pertinencias del *Mas Pairo*” (LLEV 1731); “Tros de terra que fou de pertinencias del *Mas Peyró* en lo territori dit Gravat” (LLEV 1792)

Gràficament, podem observar una certa alternança deguda a les formes més arcaïtzants escrites amb *-y-*, algun cas de manteniment de la *-n* final etimològica i les confusions *a-e* degudes a la neutralització vocàlica en posició àtona.

Com ja indicàrem Bruguera i Escorihuela (1993:190, 191), en aquest topònim s’hi planteja el dubte de saber si es tracta d’un antropònim, diminutiu de *Pere* o bé d’un derivat de *pedra* en el mateix sentit de *padró*. En un dels esments de 1446, l’específic va precedir de l’article personal *en*, per altra banda, la forma *peiró* és molt antiga i estesa però situada, fonamentalment, al domini dialectal occidental; ateses aquestes dues circumstàncies, malgrat que no puguem afirmar-ho plenament, pensem que és molt possible que es tracti d’un nom de lloc de caràcter antroponímic, de l’antic nom propi diminutiu o afectuós del prenom *Pere* o bé del llinatge que es va formar a partir de l’indicat nom de fonts.

Peix, can [‘kam’pe]

Casa situada al Ginestar, entre el Croset i cal Teixidor; es tracta d’una construcció dels anys setanta del segle XX tot i situar-se enmig d’una zona boscosa.

El nom de la casa, també coneguda com a can Ginestar, prové del llinatge de qui la féu construir, un cognom originat, segons Moll (ELC:289), en un sobrenom o malnom relacionat amb el genèric de la majoria dels animals marins vertebrats, del llatí *pīsce* (DEM:320).

Peixater, cal [‘kalpə]ə’tə]

Nom d’una casa situada al carrer Major que havia estat un lloc de venda de peix. Per tant, el terme s’origina en l’ofici.

Pelleringa, can [‘kampə]ə’riŋə]

Nom d’una casa situada al carrer de la Riera, també coneguda com a ca la Marianna. El nom prové del malnom referit als seus habitants pel fet que procedien del mas del mateix nom, *Bicens Busquets (a) Pallaringa* (LLC 1929e) o *Lluís Planchart Pallaringa* (LLC 1929e). V. *Pelleringa, mas can*

Pelleringa, font de Can V. *Can Pelleringa, font de-partida de terra-sot-torrent-riera de*

Pelleringa, gorga del Sot de Can V. *Sot de Can Pelleringa, gorga del*

Pelleringa, Riera de Can V. *Riera de Can Pelleringa, hortes de la -pont de la*

Pelleringa, mas can [‘kampə]ə’riŋə]

Nom actual de l’antic mas Ridemar. Encara es troba en condicions acceptables i es localitza a uns dos quilòmetres d’Osor en direcció nord-est, prop de la riera d’Horta i de la carretera de Santa Creu, entre el Baier a nord-oest, la Casa Nova de Mas Coll a

nord-est i cal Cisteller al sud-est. Pladelasala (1960:374) l'esmenta però no s'adona que es tracta de l'antic Ridemar que es documenta des del segle XIV i fins a les acaballes del XIX raó per la qual el present nom només l'hem recollit oralment i en documents del segle XX exceptuant un cas cartogràfic quan apareix en el mapa de Juli Serra de l'any 1890 com a *C. Pallaringa*.⁵⁵⁵ Apareix a més freqüentment en altres obres cartogràfiques potser pel fet que va restar habitat fins al darrer quart del segle XX: *Can Pallaringa* (MAP 1, 4) o *Casa Rallaringa* (MAP 3).⁵⁵⁶

“*C. Pallaringa*” (MAP 3, 1891); Vicente Busquets Coll labrador en el *manso Pallaringa*” (LB 1919); “*Can Pallaringa*” (LA 1921); “*Pallaringa*” (PAD 1930); “*Manso Pallaringa*” (AM 1944); “*Manso Pallaringa*” (AM 1947); “*Manso Pallaringas*” (AM 1953); “Joan Planchart Andreu vecino del *manso Can Pellarina*” (LB 1953); “*Can Pallaringa*” (GR 1956); “*M. Pallaringa*” (CAD 1960)

L'origen del nom, que únicament apareix escrit en una ocasió en plural, creiem que es troba en un antropònim, concretament en un malnom personal, com semblaria indicar l'ús de l'article personal i no pas del definit com a connector, és a dir, provindria del nom comú amb el sentit de ‘porció de pell sobrera o penjant; tros prim de carn, en què gairebé tot és pell’ o bé ‘persona mal vestida i mal alimentada, que pateix necessitat’ (AlcM, 8, 404 i IEC:1380); de fet, es tracta d'un sobrenom que hem oït a altres indrets i que recull Moreu-Rey (1981:137) a Torrelavit (Alt Penedès) amb el sentit d'un ‘home que comprava pellerines a la carnisseria’. Amb aquesta hipòtesi coincideixen Navarro Colás (1963:93) considerant-lo com un topònim provinent d'un motiu i indicant que s'aplica “a una persona se dice de la que es extremadamente delgada” i Danés (1986:5) que escriu “Can Pellarina (prop d'Osor) prové d'un despectiu amb caràcter de malnom”. Per tant, es tracta d'una paraula derivada de *pell*.

Pellarina, perxada Sobre Can V. *Sobre Can Pellarina, perxada*

Penedella, serra de la

Terme de caràcter orogràfic que se situa sobre el mas la Penella i que solament apareix esmentat en diverses guies excursionistes que es relacionen entre elles. Creiem que es tracta d'un error de còpia per serra o serrat de la Penella que inicià en referència a la casa Artur Osona a 1886 quan escrigué: “a la vorera oposada la casa de la Panadella” i es refereix amb claredat a la Penella. Des d'aquí, llegim a altres obres. “Serrat de la Penadella, límit les Guilleries” (CEC 1924), “Sierra de la Penedella” (Castells) i “Serrat de la Penedella” (Cardós). És possible que el terme aparegués inicialment per influència de la Penedella, un poblat entre la Segarra i l'Anoia un lloc, segons Coromines (OnCat, VI, 152), molt visitat pels viatgers i excursionistes.

Penella, camí de la [əˈkəmiðəlpəˈnelə]

Camí que condueix a la Penella des de les Mines d'Osor en direcció nord o des del mas la Piconera en direcció nord-est.

“*Camino de ir y venir a misa de los habitantes del manso Panella*” (FP 1861)

⁵⁵⁵ Possiblement és a finals del XIX quan devien conviure els dos noms per acabar imposant-se el més modern, can Pellarina ja que a 1885, cinc anys abans del mapa de Juli Serra, en un padró municipal encara apareix com a *Ridemà*.

⁵⁵⁶ Evidentment, i com succeeix freqüentment en aquest mapa, apareix amb error de còpia.

És evident que el nom del camí prové del mas al qual es dirigeix. V. *Penella, mas la*

Penella, can [ˈkam pəˈnelə]

Nom d'una casa, encara recordat per un informant oral, situada al carrer Major. Segons ens comentaren, no indicava procedència del mas sinó que s'havia originat en el llinatge dels seus habitants.

Penella, feixes de la [ləsˈfeʃəzðələpəˈnelə]

Grup de peces de terra afeixades i que havien estat de conreu que es localitzen al costat de la Penella que n'origina el nom. V. *Penella, mas la*

Penella, les costes de la V *Costes de la Penella, les*

Penella, mas la [ləpəˈnelə]

Antic mas que havien estat més d'un, que se situa al nord-est d'Osor, prop dels límits municipals amb la Celler de Ter, al nord de la riera d'Osor, al sud del puig d'Afrau i a l'est de la Piconera. Pladelasala (1960:373) l'esmenta com a un mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i documentat del segle XIV, com mostra també Pladevall. Apareix anotat en una obra excursionista amb error de grafia com a *la casa de la Panadella* (Osona 1886).

“*Mas Panella* habitat per Guillem de za Panella” (MAN 1316); “*Mansi de sa Panella*” (NOT 1334); “els hereus y possasors del *mas Panella de Ozor*” (LV 1687); “*Lo Mas Panella* de Juan Panella fill de Miquel Panella” (FP 1688); “la casa del *Mas Panella*” (LB 1705); “*Mas Panella* de Joannes Panella” (FN 1710); “Joseph Panella fadrí brasser habitant en lo *mas Panella*” (LB 1711); “Pere Rubionet masover pages en *la Panella*” (LB 1760); “Isidro Illa cambrer de *la Panella*” (LB 1777); “*Manso Panella*” (ESC 1780); “*Casa Panella* de Gil Serra” (CADT 1785); “Pessa de terra part conreu part herma ab lo nom de la Piconera que fou de pertinencias del *mas Panella*” (LLEV 1792); “Francisco Masmiquel masover de *la Panella*” (LB 1824); “*Manso Panella* de Maria Deulofeu” (AM 1862); “*Panella*” (NOM 1863); “*Panella*” (PAD 1880); “Tomás Guix y Serrallonga habitant del *manso Panella*” (LB 1920); “*Manso Panella*” (AM 1944); “*La Panella*” (GR 1956)

Grafiat gairebé sempre de la mateixa manera, el terme també apareix documentat com un dels llinatges amb més arrelament a Osor des dels segles XIII i XIV, *Panella* (NOTC 1285) o *Guillem de za Panella* (MAN 1316) i que ha arribat ininterrompudament fins als nostres dies encara que solament es manté com a segon cognom.⁵⁵⁷ Endemés, hi incloem diversos caps de casa en els segles XV i XVI, *Petrus Guillelmus Panella* i *Andreas Panella* (PLO 1473), *Miquel Panella* (FOG 1497) i *la viuda Panella* (FOG 1553). Tot i aquesta important presència antroponímica, el fet que el mas se situï en una penya sobresortint en el paisatge, ens fa creure que primer es va fer ús del terme com a topònim i d'aquí es va prendre com a llinatge després d'haver-se construït la casa, és a dir, que creiem que es tracta d'un diminutiu de *pena* ‘penya’ (OnCat, VI, 194), un mot molt habitual en la toponímia de bona part del domini lingüístic. Tanmateix, Navarro Colás (1963:68) no ho considera així i afirma que “En el caso que nos ocupa se trata de un topónimo transmitido antroponímicamente”

⁵⁵⁷ Segons el PAD 2002 amb tres freqüències.

Penella, les Costes de la V. *Costes de la Penella, les***Penella, partida de terra la** [ləpə'neɫə]

Zona de terra boscosa de pins i alzines situada entre les Mines d'Osor, la riera d'Osor, la partida de la Piconera, la de can Serra de Toronell i el límit municipal amb la Cellera de Ter, al vessant nord-est.

“Pieza de tierra sita en la *Partida dicha la Panella* propia de Gil Serra Labrador. Linda L. Manso fanera en término de la Sellera, M. La Riera, P. La Piconera, T. Manso Serra” (CADT 1785); “Pessa de terra part castanyer part brollar *territori dit la Panella*” (LLEV 1792); “*Finca Panella* de propiedad de Concepción Alibés Xifra” (OLCT s.d.); “*Finca Manso Panella*. Límites S. con la riera de Osor O. la Piconera Encinas, castaños, alcornoques y chopos” (DFE 1939); “*partida manso Panella* de Concepción Alibés Xifra de Santa Coloma linda al S. Con riera de Osor, al O. Con Piconera” (AM 1944); “*finca manso Panella*” (AM 1947); “*finca manso Planella*” (AM 1953); “*Pago o paraje La Panella*, polígono nº 2 entre Piconera y Serra de Toronell” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-nou peces de terra i una mina de plom-canal a més del mas la Penella-

Deixant de banda l'error de còpia a *Planella* de 1953, gràficament només cal dir que sempre apareix grafiat amb *-a-* a la primera síl·laba per la neutralització vocàlica. El nom és evident que prové del mas. V. *Penella, mas la*

Penella, penyes d'en

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra y al peu de la Montanya de Puigdefrou (...) Afronta asolixent en honor den Panella; a mitg dia aixi mateix ab lo peu de las rocas de las Planas trevasant dret a Roca aguda fins al Serrat de la Roca del Llor dret al peu de las *penyas ditas den Panella*” (LLEV 1731)

Preeminències rocoses que devien formar part de la partida de terra la Penella i que, per tant, era de propietat del mas, d'aquí provindria el topònim pres, però, en relació a la persona i no pas la casa, raó per la qual apareix amb l'article personal.

Penella, sot de la [əl'soddələpə'neɫə]

Curs d'aigua que neix sota el puig d'Afrau i discorre en direcció sud per unir-se a la riera d'Osor a menys d'un quilòmetre de les Mines d'Osor. Possiblement, pretèritament, se l'havia anomenat torrent de la Torrentera. El seu nom s'origina en la proximitat del curs d'aigua al mas homònim causant del nom. V. *Penella, mas la*

Penella d'Amunt, mas

Antic mas que devia situar-se al nord de l'actual mas la Penella i que era de propietat de can Serra de Toronell.

“*Panella damunt*” (NOT 1334); “una pessa de terra situada en dita Parra anomenat Puig de frou (...) Afronta â solixent en honor del Mas Becdeju de Anglés; a mitg dia en honor del *Mas Panella de munt* que posseheix an Serra; a ponent en honor del Mas Serra del Toronell” (LLEV 1731); “Tot lo mas Panella de Vall junt ab los masos *Panella de munt* y Piconera dirruits y al dit Mas Panella de Vall agregats” (LLEV 1792)

El fet de l'existència de més d'una casa anomenada Penella creiem que acabaria de demostrar el que assenyalàvem en referència a la Penella, que es tracta d'un topònim d'origen orogràfic i no pas antroponímic. V. *Penella, mas la*

Penella d'Avall, mas

Possiblement es tracta d'una forma arcaica composta usada per referir-se a la Penella quan encara existien dos masos homònims, ja que segons la documentació del segle XVIII, el d'Amunt constava com a dirruit i unit al d'Avall.

“Barnardu de *panella* daual” (NOT 1334); “Jaume Panella Pges Senyor util y propietari del *Mas Panella de Vall* de Ozor y del Mas Panella demunt dirruit y deshabitad y del Mas Piconera tambe dirruit y al dit Mas Panella de Vall unit” (LLEV 1731); “Tot lo *mas Panella de Vall* junt ab los masos Panella de Munt y Piconera dirruits y al dit Mas Panella de Vall agregats” (LLEV 1792)

V. *Penella, mas la*

Penella de Sant Amanç, mas

“Tot lo Mas anomenat Mas Rusca y situat en dita Parra de Sta Creu (...) afrontan asolixent en honor del *Mas Panella de Sant Amans* (...) y a tremuntana part en honor del Mas Gravalosa y part en honor del *Mas Panella de St Amans* sota la Creu den Camps” (LLEV 1731)

Mas homònim al d'Osor que apareix en forma composta per diferenciar-se'n. Possiblement es trobava en terme municipal d'Anglès i parròquia de Sant Amanç raó per la qual apareixeria en el nom compost de la casa.

Penelles, les

Topònim que devia designar l'espai geogràfic en el qual hi havia hagut els masos la Penella d'Amunt i la Penella d'Avall, per això apareix en forma plural

“Aquell balans de terra territori nomenat *Las Panellas*” (LLEV 1792)

V. *Penella, mas la*

Penya, carrer de la [ətkərəðələ'peɲə]

Nom del carrer que uneix el carrer de Cercenedes amb el carrer Major, des de la plaça del Verger fins a la plaça Vella, i que segueix una part de l'antic camí de Sant Hilari Sacalm; també s'uneix mitjançant unes escales amb el carrer Catalunya a l'alçada de can Collbotó. El nom data d'un ple municipal del quatre de setembre de 1887.⁵⁵⁸ Tanmateix, sembla que el nom que se li va donar ja s'aplicava amb anterioritat a la seva oficialització ja que també apareix documentat en un padró de 1877.

⁵⁵⁸ Diu l'acta de l'esmentat ple: “Se hizo observar la conveniencia de abrir y dar nombre en el camino viejo y abandonado de S. Hilario en atención que se hallan en dicho lugar algunas casas que de ninguna manera pertenecientes a la Calle del Cementerio, ni a la Plaza de la Constitución: Se llame Calle de la Peña” (LA 1887).

“Calle de la Peña” (PAD 1877); “Calle de la Peña” (LA 1887); “Calle de la Peña” (LA 1909); “Calle de la Peña” (PAD 1930); “Calle Peña” (LA 1934); “Carrer de la Penya” (LA 1979)

L’origen del nom es deu a l’existència d’importants esqueis en el seu decurs, per tant, el nom significa ‘massa gran de pedra’ i prové del llatí *pīnna* ‘merlet, ploma’ per semblança en la forma de les penyes de les muntanyes amb els merlets d’un castell (DE:697 i DEM:322).

Pepa, ca la [ˈkaləˈpəpə]

Nom d’una casa situada al carrer de França. El terme s’originà amb afèresi i assimilació del prenom femení *Josepa* de la seva antiga propietària.

“Lola *cala Pepa*” (LLC 1929e)

Pep del Cafè, can [ˈkamˈpəbdəʔkəˈfɛ]

Casa situada al carrer de França que també s’havia esmentat de forma simple, *Loreto can Pep* (LLC 1929e). El nom prové del sobrenom del seu antic propietari, una forma composta de l’hipocorístic amb afèresi i assimilació provinent del nom de fonts masculí *Josep* i el complement *del Cafè* perquè a la casa hi havia hagut un establiment d’aquesta mena. La forma composta s’usa amb freqüència per diferenciar-la d’altres portadors de l’hipocorístic com ara Pep Dep, Pep Rusc...

Pepeta, ca la [ˈkaləpəˈpetə]

Nom d’una casa situada al carrer de França també coneguda com a can Coral i, antigament, cal Nen Ganastra o cal Ganastra. El nom s’origina del nom de baptisme femení *Josepa* amb afèresi, assimilació i derivació amb el sufix diminutiu *-eta*. El terme també s’ha usat com a malnom personal masculinitzat referit a homes que residien a la casa, *en Pepeta*.

“Pepito”, mina

“Concesión 1045, *mina de plomo titulada Pepito* de 9-11-1901, término municipal de Osor” (min 1978)

Nom d’una mina format a partir de l’hipocorístic diminutiu del prenom masculí *Josep* que podria haver-se pronunciat castellanitzat.

Pep Rusc, can [ˈkamˈpəbˈrusk]

Antic nom de casa encara recordat de l’edifici situat al carrer Major i més conegut per les Cases Velles o els pisos de la Mestressa Cercenedes. Tot i que no en tenim constància, creiem que el nom degué originar-se en un antic propietari de nom *Josep* però conegut amb l’hipocorístic *Pep* –amb afèresi i assimilació– i *Rusc* indicant procedència de la casa coneguda com a cal Rusc, a la plaça del Verger, o bé assenyalant que tenia afecció per l’apicultura. Es tracta d’una forma composta per diferenciar-la d’altres homes o cases que recullen el mateix hipocorístic.

Peratallada, llocdit

Indret de situació desconeguda vers Santa Creu d’Horta.

“*Loco vocato Peratallada*” (CAP 1446)

Etimològicament, creiem que es tracta d'un mot compost aglutinat de *pera* + *tallada* i amb el sentit de ‘roca tallada’, és a dir, que s'origina en la forma arcaica *pera*, del llatí *petra* ‘roca’ i en l'adjectiu provinent del participi del verb *tallar*.

Peratallada, puig de

“*Podio vocato de Peratallada*” (CAP 1446)

Situat vers Santa Creu d'Horta, devia tractar-se del puig que es localitzava al llocdit homònim. V. *Peratallada, llocdit*

Perdiu, can [‘kampər'ðiw]

Nom d'una casa situada al carrer Arbreda també coneguda com a ca la Paquita. El nom s'originà en el sobrenom individual del seu propietari que se li aplicà arran de la seva afecció a la cacera.

Pere Baier, casa

“*Casa Pere Bayer* hi viu Francisco Pidemun” (LA 1817)

Nom d'una casa de la qual en desconeixem la situació. Es tracta d'un terme compost d'origen antroponímic format a partir del prenom masculí i el llinatge que qui en devia haver estat el propietari o habitant.

Perelló, feixa de terra del

Feixa que era de propietat de can Badia de la qual en desconeixem la situació.

“*Partida feixa del Pallaró*” (AM 1944); “*Finca Feixa del Paralló*” (AM 1947), “*finca Feixa del Pallaró*” (AM 1953)

Gràficament, només cal assenyalar la metàtesi de 1944 i 1953 a banda d'elles confusions vocàliques.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de *pedra-pera*, concretament de *petrarios* (pedrer ‘pedreguer’) > *pereiro(n)s* > *perello(n)s* amb dissimilació (OnCat, VI, 202), tanmateix, Moreu-Rey (ENL:59) anota la possibilitat que provingui de la fruita, la pera, o bé l'arbre fruiter, cosa, però, que no creiem adequada.

Perelló, mas

Antic mas que devia localitzar-se vers el Brau i el Baier, al nord-est d'Osor, no massa lluny del casc urbà.

“Una pessa de terra en que antiguament estava construït lo *Mas Parayo* a dit Mas Brau unit” (LLEV 1731); “Pessa de terra part aulet y part brollar de pertinencias del Mas Brau y sas terras, com aquella pessa ahont antiguament era construït lo *mas Parayó*” (LLEV 1792)

Desconeixem si aquest mas tenia res a veure amb la peça de terra homònima però creiem que l'origen etimològic deu ser el mateix. Grafiat amb confusions gràfiques vocàliques en posició àtona i amb iodització, deu provenir de *Perelló*, derivat de *pedra / pera*; concretament de *petrarios* (pedrer, pedreguer) > *pereiro(n)s* > *perello(n)s* amb dissimilació (DECat, VI, 365 i OnCat, VI, 202); tanmateix, Moreu-Rey (ENL:59) el considera provinent d'un nom d'arbre i Amigó (1999:117) assenyala que “*El Perelló* també podria estar relacionat amb *pedra / pedrer*, però hi ha dubtes entre els filòlegs”, indicació que també recullen Moran, Batlle i Rabella en referència al municipi del Baix Ebre: “En la documentació antiga *Pereyó* (s.XIII), que pot ser un derivat de *pedra* o provenir de *perelló* ‘pera silvestre’”. Alcover i Moll (AlcM, 8, 463) el consideren un derivat de *pera* amb dos sufixos diminutius *-ell* i *-o*. Per últim, Balañà i Abadia (1989:82) coincideix amb Coromines dient que la seva etimologia prové “del llatí vulgar *pereylo(n)s* o *pereiro(n)s*, derivat del llatí clàssic *petra* ‘pedregar’”.⁵⁵⁹

Pere Manuel, camp d'en [əlˈkamdəmˈperəmənuˈel]

Antiga peça de conreu que es trobava al costat dels Estudis on actualment hi ha una part del carrer dels Països Catalans. El nom provenia del fet que havia estat de propietat d'en Pere Manuel, el mateix que originà el nom de casa. V. *Pere Manuel, can*

Pere Manuel, can [ˈkamˈperəmənuˈel]

Nom d'una casa situada entre el carrer de França i el de l'Arbreda que antigament s'havia anomenat ca l'Abel. Es tracta d'una forma composta deguda a que havia estat d'un home que tenia com a prenom *Pere* i que havia viscut al mas anomenat *can Manuel*

Pere Pidevall Baier, casa

“*Casa Pere Pidevall Bayer* hi viu Pere Pidevall” (LA 1817)

Nom compost d'una casa que recull el prenom i dos llinatges molt arrelats a Osor.⁵⁶⁰

Pere Pobre, casa

“*Casa Pere Pobre*” (LA 1817)

Antic nom de casa que degué originar-se en el sobrenom d'algun dels seus habitants, possiblement *N.Carreras (a) Pere Pobre* (LA 1817), el qual devia ser anomenat d'aquesta manera o bé per patir penúria econòmica o bé per menjar poc, tal i com assenyala Moreu-Rey (1981:101).

Perer, camí del [əˈtkəˈmiðəlpəˈre]

Camí que es dirigeix al mas que n'origina el nom.

⁵⁵⁹ Atesa la situació d'aquest mas, prop del Brau, també podria tractar-se o bé guardar alguna mena de relació amb el mas Peiró que semblaria situat a la mateixa zona. V. *Peiró, mas*

⁵⁶⁰ És interessant d'observar la important presència del nom de baptisme masculí *Pere* en diversos noms de casa. No hem d'oblidar que sant Pere és el patró d'Osor i que, de fet, es tracta del sisè prenom més posat segons les actes de baptismes entre 1700 i 2003. Segons el PAD 2002 encara gaudeix de deu freqüències i es tracta del setè prenom quant a quantitat entre els osorencs.

Perer, feixa de terra

Feixa de terra de la qual no en sabem la situació però en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, no massa lluny de la Codina.

“*Fexa vocata Perer*” (CAP 1560); “*fexiem terre vocata parer*” (CAPb 1560)

No sembla que tingui relació amb el mas homònim i, per tant, el nom possiblement fa referència a la presència de l'arbre fruiter a la peça afeixada, del llatí *pīrariū* ‘arbre que fa peres’ (AlcM, 8, 464)

Perer, font del [lə'fɔndəlpə're]

Recollit oralment, aquest nom fa referència a una font actualment seca que es localitza just sobre el mas el Perer, a l'est d'Osor prop dels límits municipals amb Anglès. V. *Perer, mas el*

Perer, hostel del

Casa anotada com a mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor per Pladelasala (1960:374) i que situa prop de les Mines d'Osor en direcció est, a tocar de la riera d'Osor, més avall del pla de la Illeta i al nord de ca n'Ombres. Cal dir que no l'hem recollit a cap document escrit ni tampoc ens l'han esmentat oralment.

Perer, mas [ˈmaspə're]

Antic mas encara recordat que se situava en parròquia de Susqueda, prop del Colobrants. És homònim d'un de situat prop del límit municipal amb Anglès. Tanmateix, es tracta d'un mas que no hem localitzat com a pertanyent a Osor a cap dels estudis que hem consultat.

“el *mas Parer* que posseheix an Marques” (LLEV 1731); “Joseph Colobrán y Marqués (...) confessa (...) que per rahó del *Mas Parer* dirruhit situat en dita Parra de Susqueda y Terme de Ozor y a dit llú Mas Marques unit y agregat” (LLEV 1731); “*Mas Parer* dirruit al Mas Marques unit de Mateu Colobran y Marqués” (LLEV 1792)

L'origen del nom creiem que coincideix amb el del seu homònim. V. *Perer, mas el*

Perer, mas el [əlpə're]

Mas del qual solament en resten runes que se situa prop del límit municipal entre Anglès i Osor a l'est de l'espai geogràfic estudiat, al sud-est de les Mines d'Osor, a l'est del Caulí, al nord-est de la Grevolosa i al sud de ca n'Ombres. Degué reconstruir-se a mitjan segle XVIII ja que a 1731 el documentem com a derruït i a 1765 documentem un home de nom Jaume Puig com a masover.⁵⁶¹ Apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2002) com a *el Perer*. Pladelasala (1960:374) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor datat del segle XIV cosa que confirma Pladevall (1962:284) quan l'anota a 1316: “Mas Perer habitat per Jaume dez Perer” (MAN 1316).

⁵⁶¹ Tanmateix, també podria haver-se donat el cas que n'haguessin existit dos de diferents però homònims ja que a 1731 apareix com a una propietat dels Pidevall i a 1765 dels Grevolosa.

“*Mas dez Perer*” (MAN 1316); “*Mansi des parer*” (NOT 1334); “*Manso Parer*” (ESC 1612); “Una pessa de terra en la qual estava construït lo *Mas Parer* vuy dirruhit y a dit son Mas Pidevall unit (...)Afronta asolixent ab lo Mas Bellvehi (...) a mitg dia ab la Riera de Ozor; asolixent part ab dita riera y part ab la Riera de Gironella y a tremuntana en honor del Mas Casas” (LLEV 1731); “Jaume Panosa masover *del Parer den Gravalosa*” (LB 1768); “Joan Riera masover *del Parer*” (LB 1773); “*Manso Paré de Joseph Gravalosa*” (ESC 1778); “*Casa el Paré de Josef Gravalosa*” (CADT 1785); “*Mas nomenat Parer de Joseph y Joan Gravalosa*” (LLEV 1792); “*Mas Parer*” (FNA 1800); “*Manso Parer*” (FP 1829); “Joan Badia masover *del Paré den Gravalosa*” (LB 1847); “*Manso Paré de N. Muxach*” (AM 1862); “*Paré*” (NOM 1863); “*Paré*” (PAD 1880); “*Manso Parer*” (FP 1893); “*manso Paré*” (LB 1919); “*Parer*” (PAD 1930); “*Manso Paré de Ramón Esteba Colomer*” (AM 1947); “*Manso Paré*” (AM 1953); “*El Parer*” (GR 1956)

Gràficament, a banda de la confusió vocàlica *a-e* en posició àtona i de l’omissió en alguns casos de la *-r* final muda, cal assenyalar la forma composta *Perer d’en Grevolosa* usada, possiblement, per diferenciar-se d’un mas homònim de Susqueda o bé d’un possible mas del mateix nom que hauria estat de possessió del Pidevall i que s’hauria situat a la mateixa zona.

Etimològicament, sembla que el nom es relaciona amb un nom d’arbre malgrat que, com esmenta Moreu-Rey (ENL:60) és molt segur que no es tracti de l’arbre fruïter sinó d’una espècie salvatge, provinent del llatí *pīrariū* ‘arbre que fa peres’ (AlcM, 8, 464). Si no fos així, com ja comentàrem Bruguera i Escorihuela (1993:192), és possible que el mas es relacionés amb el llinatge documentat a Osor des del segle XIII, *Perer* (NOTc 1285) fins a principis del XIX.

Perer, partida de terra el [əlpə're]

Partida situada a l’est d’Osor, a tocar dels límits municipals amb Anglès, entre les propietats dels masos el Caulí, la Grevolosa, la Vena i les Cases, una zona actualment boscosa.

“Aquell balans de terra vuy boscós *lloch nomenat mas Parer*” (LLEV 1792); “Pieza del *Paré*” (AM 1862); “Finca Mansos Grabalosa, Casas, *Paré* y Vena de Ramón Esteba Colomer de Anglés” (AM 1944); “*Finca mansos Vena y Paré*” (AM 1947); “*Finca manso Paré*” (AM 1953); “*Pago o paraje El Paré*” (CAD 1960) –indica que inclou setze peces de terra de dos propietaris i una caseta a més del mas el Perer-

És evident que el mas origina el nom de la partida. V. *Perer, mas el*

Perer, peça de terra el

“Pessa de terra boscosa part de aquella nomenada *lo Parer* que fou de pertinencias del mas Pidevall” (LLEV 1792)

Per la seva situació, vers les propietats del Pidevall, creiem que el nom del tros de terra s’origina en el del mas tot i que no és descartable que pogué haver-se originat en la presència de l’arbre fruïter.

Perer, turó del [tu'roðəlpə're]

Turó de cinc-cents tres metres d'alçada situat a l'est del mas el Perer que n'origina el nom en una zona boscosa i límit municipal entre Anglès i Osor a la banda est del terme.

“Mojón nº 4 Se ha colocado a la distancia de trescientos metros en el paraje conocido por *Turó del Pere* cercano de la casa de este nombre del término de Osor” (OA 1889); “Mojón nº 3. *Turó del Paré* bosque propiedad de José Corominas” (OA 1927)

V. *Perer, mas el*

Perer, vinya del

“*Partida Viña del Paré*” (AM 1944); “*Finca viña del Paré*” (AM 1947)

Antiga zona de conreu de vinya que devia situar-se prop del mas que n'originaria el nom o bé amb presència de *perers* amb la qual cosa derivaria de *pera* amb el sufix *-er*. De fet, en desconeixem la situació cosa que dificulta de saber quina de les dues hipòtesis seria l'adequada.

Pereres, feixa de les [ˈfeʃəðələs'pə'rerəs]

Antiga feixa de conreu d'avellaners que es localitzava a la vinya de Can Sastrellarg, a la partida de Puig-rodon. Avui es tracta d'una zona boscosa de pins.

Topònim plural que indicava la presència de l'arbre fruiter al costat dels avellaners. Etimològicament, doncs, és un derivat de *pera*.

Pere Roger, hort de

“Finca la Viña linda al este con *huerto de Pedro Roger*” (AM 1947); “*huerto Pedro Roger*” (AM 1953)

Peça de situació desconeguda que considerem com a topònim perquè no documentem ningú amb aquest nom, la qual cosa ens fa pensar que devia ser la forma d'anomenar un tros de terra d'un propietari amb el nom diferent; tanmateix, cal dir que solament apareix com a afrontació. Sigui com sigui, deu ser un nom compost de caràcter antroponímic format pel prenom i el llinatge si no és que es tracta d'un nom compost.

Peret, can [ˈkəmpə'ret]

Nom d'una casa del carrer Major també coneguda com a ca la Nil·la. Es tracta d'un nom de casa d'origen antroponímic, format a partir d'un hipocorístic encara existent a l'actualitat, derivat diminutiu de *Pere* amb el sufix *-et*.

Peret Menció, can [ˈkəmpə'redmənsi'o]

Nom d'una casa situada al carrer de França format per l'hipocorístic diminutiu del nom de fonts masculí *Pere* amb el sufix *-et* i el prenom o llinatge *Mencion*.

Peret Menció, vinya d'en [lə'βiɲəðəmpə'redmənsi'o]

Antic tros de conreu de vinya esdevingut avui zona boscosa de pins, situada a la part oriental de Puig-rodon. En nom prové de l'antropònim compost del seu antic propietari esdevingut, alhora, nom de casa. V. *Peret Menció, can*

Perfundis, sot del [əl'soddəlpər'fuŋdis]

Sot localitzat prop del coll de Cirerers, vers el Barder en direcció nord-oest. Es tracta d'un topònim de caràcter religiós ja que discorre prop de l'indret situat a la carretera que condueix a l'església de Santa Creu d'Horta on, quan es conduïa un mort a enterrar provinent d'algun dels masos de la zona s'hi resava el Deo Profundis, es tracta, per tant, d'una degeneració d'aquesta forma llatina.

Peric, casa

“*Casa Parich*” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. Creiem que es tracta d'un derivat del nom de fonts *Pere* amb el sufix diminutiu *-ic*, un hipocorístic encara recordat avui dia.

Peric, mas can [ˈkampaˈrik]

“*Can Perich*” (DFE 1946)

Diferent del nom de casa documentat al segle XIX, aquesta és una forma oïda per referir-se al mas Repic o Rupit i que també hem vist usat en algun document per referir-se a la partida de terra.

Peric, partida de terra Can V. *Can Peric, partida de terra*

Pericó, sot d'en

Petit sot situat al sud-est d'Osor, prop de la font del Campdelarit, en el límit municipal amb Sant Hilari Sacalm.

“El torrente llamado *Sot den Pericó*” (OSHS 1890); “Mojón nº 5 Colocado en el punto conocido por Fuente de Campdelarit en la propiedad del Manso Casanova de Montaña a 1600 m. En dirección E-O subiendo siempre por el torrente llamado *Sot den Pericó*” (OSHS 1927); “Punto donde se unen el *torrente Pericó* y barranco la fexerda” (AM 1944, solt)

Que l'específic es precedeixi de l'article personal ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del prenom masculí derivat diminutiu de *Pere* (AlcM, 8, 472).

Persals, peça de terra

Peça de terra situada a la partida de les Selves, entre els masos la Talaia d'en Bancs i la Gironella, al sud-est d'Osor.

“Pessa de terra lloch dit las Selvas que antiguament eran duas pessas una *anomenada Perssals*” (LLEV 1792)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc.

Petit, casa

“Francesch Buscha habitant en la *caseta den Patit*” (LB 1740); “*Casa Petit* hi viu Anton Ripoll Roura” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. Tot i que podria haver-se originat en les dimensions del cos o bé en l'edat d'algun dels habitants de la casa, creiem que prové del llinatge documentat a Osor entre 1670 i principis segle XIX, un cognom que, segons Moll (ELC:276) ve de l'adjectiu amb sentit ‘de poca alçada’.

Petit Ferrer, casa d'en

“Francischo Prat braser masover de la *casa den Patit Farrer*” (LB 1735)

Creiem que es tracta d'una casa diferent de l'anomenada d'en Petit i que per aquesta raó apareix de forma composta, amb el primer element que deu referir-se al llinatge i el segon, possiblement, a l'ofici.

Petit, carrer [əˈkəˈrepətɪt]

Forma popular amb la qual hem sentit esmentar el carrer de la Riera. Es tracta de l'adjectiu descriptiu que fa referència a l'estretor del carrer, per tant provinent de l'adjectiu *pittittu*, *-a* ‘de dimensions reduïdes’.

Petit, hort

Tros de terra situat a tocar dels Horts de Can Vidal en direcció est, possiblement prop de l'actual carretera d'Anglès, a la sortida del poble.

“Partida Horta de Can Vidal limita al E. con *Hort Petit*” (AM 1944); “*Hort Petit*” (AM 1947); “*Hort Petit*” (AM 1953)

Creiem que es tracta d'un topònim originat en l'adjectiu descriptiu amb el sentit ‘de dimensió reduïda’, del llatí vulgar *pittittu*, *-a*, creació d'origen expressiu.

Petit, hort d'en

“*Hort den Petit*” (HIP 1860)

De situació desconeguda però proper a la riera d'Osor, creiem que es diferencia de l'hort Petit per l'ús de l'article personal com a connector que creiem que indica un origen antroponímic en el llinatge documentat a Osor entre els anys 1670 i 1801 segons els textos consultats.

Petit, torrent

“Una Margenada de terra situada en dita Parra a la part de vall de llur casa sota lo Cami Real; Afronta asolixent ab lo *torrent petit*; a mitg dia ab la Riera” (LLEV 1731)

Torrent de situació desconeguda que semblaria proper al carrer de França per la banda més propera al Pont. Creiem que el topònim fa referència a les dimensions del curs d'aigua, devia ser petit, per tant, el nom s'originaria en l'adjectiu.

Petit, vinya d'en

“Pessa de terra dita vulgarment La *Vinya den Patit*” (LLEV 1792)

Antiga peça de vinya de la qual en desconeixem la situació. L'ús de l'article personal com a connector ens porta a creure que el topònim prové del llinatge documentat a Osor des de la segona meitat del segle XVII i fins a principis del XIX.

Petita, vinya

“Petia terra la *Vinya Petita* de Benedictus Prat” (FN 1710); “Pessa de terra cultiva situada en dit terme de Osor nomenada la *Vinya petita* de Manuel Prat” (LLEV 1792)

Topònim possiblement originat en l'adjectiu femení singular amb el sentit 'de dimensió reduïda' del llatí vulgar *pittittu*, -a (DEM:326) per contrast amb alguna altra peça de conreu de vinya de la mateixa zona o propietari i de major extensió.

Petit d'en Prat, hort

“Hort de terra cultiva y regadiu dit *lo hort petit den Prat*” (FNA 1815)

Peça de terra de la qual en desconeixem la situació. Es tracta d'un topònim compost format de l'adjectiu *petit*, per diferenciar-lo d'altres trossos del mateix nom o propietari, amb el sentit 'de dimensions reduïdes' del llatí vulgar *pittittu*, -a, creació d'origen expressiu (DEM:326) i el llinatge *Prat* precedit de la preposició *de* indicant propietat i l'article personal *en* –de fet, el possessor es deia Josep Prat-, un llinatge molt freqüent entre els osorencs des del segle XV i que ha arribat als nostres dies com a segon cognom.⁵⁶²

Petja de Sant Martí, la [lə'pedʒəðə'sammər'ti]

Nom que rep un senyal que es pot observar en una pedra a pocs metres de la riera d'Osor, a l'alçada del pont de les Pedreres límit municipal entre Osor, la Cellera de Ter i Anglès.

“*Petxa de Sant Martí*” (LA 1711), “Mojón número 1 situado en la “*Petja de San Martí*” que está la derecha del camino vecinal que de Anglés dirige a Osor y a tres metros de distancia del cauce del Rio” (OA 1889); “*Petja de San Martí*” (OLCT 1927); “Mojón nº 1 *Petxa de San Martín*” (OA 1927); “Empieza en la riera de Osor punto conocido por *Petxa de S. Martí*, común a los municipios de Anglés, La Sellera y Osor” (OLCT s.d.)

Es tracta d'un hagiopònim que s'explica a partir d'una tradició toponímica en la qual intervenen sant Martí de Tours i el dimoni, un relat que recollim a un apartat posterior d'aquest mateix treball.

⁵⁶² Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

Petja de Sant Martí, xaragall de la

Sot o xaragall que des del sot de Becdejuvell descendeix en direcció sud-oest fins a trobar la riera d'Osor a l'alçada del pont de les Pedreres, just al lloc conegut com la Petja de Sant Martí. Aquest xaragall serveix de límit entre Osor i la Cellera de Ter a la banda est de l'espai geogràfic treballat; a la seva part més elevada, vers el sot de Becdejuvell, és un bon indret de guaita, raó per la qual durant la Guerra de Successió s'hi situaven sentinelles de vigilància.

“Primer mojón Punto de la intersección del eje de las aguas corrientes de la riera de Osor con la prolongación del eje de la *Vaguada llamada Petja de Sant Martí*” (OLCT 1927); “Segundo mojón. Situado en la Sierra d'en Cánovas en la divisoria de aguas. En el punto donde está situado este mojón tiene en origen la *vaguada Petja de San Martí* (...) La línea límite reconocida entre el mojón primero y el segundo es el eje de la *vaguada Petja de San Martí*” (OLCT s.d.)

El nom del xaragall prové del punt al qual es dirigeix, a tocar de la riera d'Osor. V. *Petja de Sant Martí, la*

Pi, el Rost del V. *Rost del Pi, el*

Pi, mas (1)

Antic mas homònim d'un altre que esmenta com a existent en el segle XIV Antoni Pladevall (1963:284): “*Pi*, habitat per Vinovus de Pinu”. Desconeixem si aquesta casa tenia res a veure amb els posteriors masos el Pidemunt i el Pidevall

Pi, mas (2)

Documentat de molt antic, des del segle X, quan els comtes Ramon Borrell i Ermenesenda en feren venda al prevere Sanç; Pladevall (1962:284) esmenta que era habitat per *Berengarius de Pinu* i que podria tractar-se del Pidemunt o del Pidevall.

“*Ipsum mansum de Pino*, ubi habitabat Eldebertus et sui heredes” (LFM 1068); “*Pino*” (NOTc 1285); “*Mas Pi* habitat per Berengarius de Pinu” (MAN 1316)

V. *Pidevall, mas el*, v.t. *Pidemunt, mas el*

Pi, peça de terra Puig del V. *Puig del Pi, peça de terra*

Pi, puig del

Puig situat al nord-est d'Osor vers el Masferrer i can Serra de Toronell.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Puig del Pi* (...) Afronta asolixent y mitg dia ab dit Masferrer; a ponent en honor den Baceda de munt y a tremuntana en honor den Serra de Toronell” (LLEV 1731); “Pessa de terra lloch dit *Puig del Pi*” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'un fitotopònim originat en el nom de l'arbre, desconeixem però si en un sentit individual o col·lectiu, provinent del llatí *pīnu*.

Pi, vinya del

“Finca *Viña del Pi*. Viña de Delfin Masferrer Sauri” (DFE 1939); “Partida *Viña del Pi* de Josep cerver Coll” (AM 1944); “finca *Vinya del Pi*” (AM 1947); “*Viña del Pi*” (AM 1953)

Antiga peça de conreu de vinya de la qual en desconeixem la situació. Possiblement el topònim fa referència a la presència de l'arbre a l'indret, per tant es forma a partir del llatí *pīnu*.

Picansella, serra de

Per la situació de l'indret, als límits municipals entre la Cellera de Ter i Osor, semblaria que es tracta d'una altra forma de denominar la serra d'en Cànoves.

“Empieza en la sierra de Osor punto conocido por Petxa de S.Martí, común a los municipios de Anglés, La Sellera y Osor, pasando por un arroyo pluvial “xaragay” en dirección recta hacia el Norte hasta la cima de la sierra conocida por “*Serra de Picansella*” desde la cual siguiendo por la cresta de dicha sierra en dirección O. pasa por el Turó de Puig de frou” (OLCT s.d.)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen del topònim.

Piconera, aulet Sota la V. *Sota la Piconera, aulet*

Piconera, camí de la [kə'miðəlpiku'nerə]

Camí que des del Pidemunt discorre en direcció est per arribar a la Piconera i a la Penella i, des d'aquí, a les Mines d'Osor.

“Una pessa de terra de pertinencias del Mas Saulina situada en dita Parra en lo lloch anomenat Pla del Castanyer (...) Afronta asolixent en honor llur mediant *camí de la Piconera*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Piconera (...) Afronta asolixent ab lo *camí anomenat de la Piconera*” (LLEV 1731)

El nom s'origina en el fet que el camí es dirigeix a la Piconera. V. *Piconera, mas la*

Piconera, mas la [ləpiku'nerə]

Mas situat prop de les Mines d'Osor, a l'est dels masos el Pidemunt i el Pidevall i a l'oest de la Penella. Es tracta d'un edifici restaurat de no fa massa anys que resta habitat. Pladelasala (1960:373) el documenta del segle XIV i considera que pot ser un antic “*Piguereles*”, tanmateix, no comenta les fonts que el duen a esmentar aquesta hipòtesi. Pladevall (1962:284), per la seva banda, també el data del segle XIV amb el nom de *Picenera*; malgrat això, nosaltres l'hem documentat amb anterioritat, al segle XIII. Navarro Colás (1963:94) el recull amb una forma incorrecta com a *manso La Piconella*. Així mateix, apareix situada cartogràficament, *la Piconella* (MAP 1, 4)⁵⁶³ i *la Piconera* (MAP 6). Derruït i deshabitat segons consta al segle XVIII, a 1731 i 1792, es degué reconstruir a principis segle XIX ja que torna a constar com a habitat a 1817.

“*Mansi piconerra*” (NOT 1285); “*mas Picenera*” (MAN 1316); “Jaume Panella Pages Sr util y propietari del Mas Panella damunt dirruit y desabitat y del *Mas Piconera*

⁵⁶³ Evidentment, amb error de còpia.

tambe dirruit y al Mas dit Panella de Vall unit” (LLEV 1731); “*Casa Piconera de Estebanm Panella*” (CADT 1785); “Aquella casa ab unas tres quarteras de terra en que antiguament estava situat lo *Mas Piconera* avui al Mas Panella de Vall unit” (LLEV 1792); “*Casa dita la Piconera de Magdalena Panella*” (FN 1803); “terras del *mas Piconera*” (FNA 1804); “Benet incògnit habitant en la *Picunera*” (LB 1817); “Anton Pidemunt habitant al *mas Picunera*” (LB 1835); *Piconera*” (HIP 1857); “*Manso Piconera de Manuel Panella*” (AM 1862); “*Picunera*” (NOM 1863); “*manso Piconera*” (LA 1863); “*Piconera*” (PAD 1880); “*Piconera*” (PAD 1885) “*Manso “el manso Piconera*” (LB 1921); “*Piconera*” (PAD 1930); “*Manso Piconera*” (DFF 1939); “*la Piconera*” (AM 1944); “*casa de campo La Piconera*” (DFF 1950); “*La Piconera*” (GR 1956)

Grafiat com a *Picenera* i *Piconera*, desconeixem quin pot ser l’origen del nom, de fet, Navarro Colás (1963:94) l’anota com a un topònim d’origen desconegut. Malgrat això, sabem que a 1316 era habitat per *Berenguer i Pere de sa Piconera* i a 1334 documentem en *Piceneda*, fets que ens fan pensar en un possible origen antroponímic tot i no tenir-ne evidències ja que datacions posteriors ja remetent a un malnom individual indicant pertinença al mas, per exemple *Joan Picunera* (LLC 1929e). També podria tractar-se d’una derivació de *picó* ‘tossal’ (DECat, IV, 523), com ja assenyala Bruguera i Escorihuela (1993:192) encara que amb reticències degut, entre d’altres coses, a què el mot en aquest sentit només és documentat al Pallars, a la Ribagorça i a Mallorca. També sorprèn la seva proximitat al Pidemunt i al Pidevall, de fet hi queda entremig encara que més a l’est, i amb els quals podria haver-hi tingut una certa relació. Així mateix podria provenir d’una forma abreujada de *Pere* a *Pi-*, però desconeixem a què podria referir-se la segona part del nom, *-cenera* o *-conera*. En conclusió, un topònim d’origen incert.

Piconera, partida de terra la [ləpikuˈnerə]

Partida de terra entre les propietats del Pidevall i la Penella i la riera d’Osor, sobre les Mines d’Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *la Piconera*” (LLEV 1731); “*Heredad la Piconera de Esteban Panella*” (ESC 1780); “Pieza de tierra situada en la *Partida dicha Piconera* propia de Esteva Panella, limita L. Manso Panella, M. P. Manso Pidemun, T, Manso ferré” (CADT 1785); “Pessa de terra situada *territori nomenat Piconera*” (LLEV 1792); “*Finca Piconera* limita S. Riera Mayor, E. Manso Panella” (AM 1944); “*Finca Piconera*. Límites E. con manso Panella, S. con la riera Mayor. Encina” (DFF 1946); “*Finca La Piconera*. Castaños” (DFF 1950); “*finca Piconera* de Florencio Hossa Mas” (AM 1953); “*Pago o paraje Piconera*” (CAD 1960) –indica que inclou divuit peces de terra, el mas i una mina de plom amb un canal d’aigua-

És evident que la partida de terra pren el nom del mas homònim. V. *Piconera, mas la*

Piconera, peça de terra de la

“Pessa de terra part conreu y part herma ab lo nom de la *Piconera* que fou de pertinencias del mas Panella” (LLEV 1792)

Peça de terra que, metonímicament, devia rebre el nom de la partida en la qual s’incloïa. V. *Piconera, partida de terra la*

Piconera, perxada de la [ləpəɾˈʃaðəðələpikuˈnerə]

Zona boscosa de castanyers situada al nord de la Piconera, fet pel qual s'origina el nom. V. *Piconera, mas la*

Piconera, quintà de la

“Una pessa de terra que fou del Mas Panella part bosch y part soley anomenada la Torrentera (...) afronta asolixent en honors den Panella es a saber ab lo quinta de la plantada; a mitg dia ab lo *quintà de la Piconera*” (LLEV 1731)

Camp immediat al mas homònim que n'origina el nom. V. *Piconera, mas la*

Piconera, sot de la [əlˈsoddələpikuˈnerə]

Nom del sot que localitzem sobre les Mines d'Osor, que neix al pla de Roures i discorre en direcció sud-est per unir-se a la riera d'Osor per la banda nord prop del Pidevall; també se'l coneix com a sot del Pidevall o de les Vimequeres.

“*Torrente de la Casa nombrada La Piconera*” (HIP 1862)

El topònim prové del fet que el curs d'aigua discorre prop del mas del mateix nom. V. *Piconera, mas la*

Pi de Can Garriga, perxada [pəɾˈʃaðəˈpiðəˈkaŋgəriγə]

Zona boscosa de castanyer situada a la partida homònima, a tocar del mas.

Es tracta d'un topònim compost que indica la presència d'un pi de notables dimensions i la proximitat i pertinença del tros de bosc a la partida de can Garriga. V. *Can Garriga, pi de*

Pi de la Multa, perxada del [pəɾˈʃaðəðəlˈpiðələˈmuŋtə]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, de propietat del Sobirà, al nord-est de la Casa Nova de Muntanya.

“*Perxada pi de la multa*” (PSOB 2002)

Recollit oralment, ens han comentat que el nom prové d'una anècdota relativament recent relacionada amb una multa imposada per uns agents forestals.

Pidemunt, bagues del Mas V. *Mas Pidemunt, bagues del*

Pidemunt, el Campàs d'en V. *campàs d'en Pidemunt, el*

Pidemunt, mas el [əlpiðəˈmun]

Mas del qual en resta dempeus ben poca cosa situat a l'est d'Osor, prop de les Mines d'Osor, sobre el Pidevall i a l'oest de la Piconera. Malgrat que el mas com a tal el documentem des del segle XVIII, el fet que el llinatge es documenti des del XV i que al XIV Pladevall localitzi dos masos anomenats Pi ens fa creure que la casa ja existia en el

període medieval. Apareix esmentat en una guia excursionista de les acaballes del segle XIX: “Dúas casas *Pi d’amunt* y *Pi d’avall*” (Osona 1886) i recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un edifici anomenat *el Pidemunt*.

“Josep Prat bracer habitant del *mas Pidemunt*” (LB 1730); “Joseph Pidemont (...) Tot lo dit son *Mas Pidemont* (...) Afrontan asolixent ab lo Mas de la Piconera que posseheix an Panella, a mitg dia y ponent en honor den Romagueras y a tremuntana en honor del Mas Bacerda” (LLEV 1731); “lo *mas Pidemunt*” (LB 1740); “Fortunat Surós pagès masover del *Pi de Munt*” (LB 1753); “*Manso Pidemont* de Joseph Pidemont” (ESC 1769); “*Casa Mas Pidemunt* de Josef Pidemun” (CAD 1785); “Miquel Pidemont jove pafges del *Mas Pidemont*” (FP 1779); “Joseph Pidemunt y Francesch Pidemunt pare y fill pagesos hereus del *mas Pidemont*” (LLEV 1792); “Joan Vila cambrer del *Pidemunt*” (LB 1801); “*mas Pidemont*” (FP 1829); “*Manso Pidemunt* de Juan Pidemunt” (AM 1862); “*Pi de Munt*” (NOM 1863); “*Pidemunt*” (PAD 1885); “*Pidemunt*” (PAD 1930); “Pedro Pidemunt Baixés del *Manso Pidemunt*” (DFE 1939); “*manso Pidemunt*” (AM 1944); “*manso Pidemunt*” (AM 1947); “*El Pidemunt*” (GR 1953)

Gràficament, es tracta d’un topònim compost aglutinat, malgrat que en una ocasió de 1753 apareix sense aglutinar-se, i en el qual s’alternen les formes *Pidemunt* i *Pidemont*.

Sembla que el nom del mas es relaciona amb el llinatge ja que en el segle XV ja documentem un *Pidemunt* possessor de dos masos un dels quals devia ser el que ens ocupa, “carta de remenesense de homens e dones d’en Pidemont per dos masos” (LLC 1440), i a partir del XVIII això és evident ja que els propietaris del mas són portadors del llinatge, *Josep Pidemunt* a 1731, 1769 i 1785 –evidentment es tracta de més d’una persona-, *Francesc Pidemunt* a 1792 i *Joan Pidemunt* a 1862. Es tracta d’un llinatge plenament arrelat a Osor ja que des del segle XV ha perviscut fins als nostres dies que es manté com a primer i segon cognoms,⁵⁶⁴ en el decurs de la història, a més, documentem diferents portadors del llinatge com a caps de casa, *Guillelmus pi demont* (PLO 1473), *Pere Pi damunt* (FOG 1497) i *Salvi Pi de mont* (FOG 1553). Tot i la important presència del llinatge i la relació que manté amb el topònim, creiem que en aquest cas és el llinatge el que sorgí del nom de lloc ja que al segle XIV, segons el MAN 136, existien dos masos *Pi* habitats per *Vinovus de Pinu* i *Berengarius de Pinu*, desconeixem, com Pladevall (1962:284) quin d’ells devia ser el *Pidemunt*, “ignorem quin és el *Pidemunt* o el *Pidevall*”, en canvi, a 1334, ja documentem el llinatge *Pidevall* i a 1440 *Pidemunt*; és possible que apareguessin amb la finalitat de diferenciar-se i que, amb el temps, els masos s’anomenessin així. Per tant, sembla clar que es tracta d’una forma composta *Pi d’Amunt* amb la finalitat de diferenciar-se del *Pi d’Avall*, de fet la situació espacial és aquesta, el *Pidemunt* es troba a sobre el *Pidevall*. Ara bé, el dubte inicial és saber si aquest *Pi* prové del nom *Pere*, de *puig* o de *pi*. Que al segle XIV el mas *Pi* estigués habitat per persones amb el llinatge *Pinu* ens fa creure que originàriament prové del nom de l’arbre, és a dir, que es tractaria d’un fitotopònim, del llatí *pīnu* (DEM:327) acompanyat de la locució preposicional *d’Amunt* indicant la seva localització en contrast amb el *Pidevall* que, de fet, es localitza sota, al sud en direcció a la riera d’Osor. Navarro Colás (1963:77) també considera aquesta hipòtesi com la més adequada i ho argumenta a partir del fet que prop del mas hi havia hagut un pi de notables dimensions: “... en el masno llamado *Pi d’Amunt*, actualmente en estado ruinoso, se encuentra, a unos seis metros de su fachada principal un gran pino, el único

⁵⁶⁴ De fet, segons el PAD 2002 es tractava del dotzè cognom amb més freqüència a Osor, amb un total de catorze esments, sis com a primer cognom i vuit com a segon.

que hay por los alrededores, por consiguiente hemos de considerarle derivado del latín PĪNU”]; cal afegir, però, que a hores d’ara el pi és un arbre molt abundant en aquesta zona. Observem, per tant, que en aquest cas no es fa realitat el que havia esmentat Aebischer⁵⁶⁵ sobre el fet que *pi* pugui significar eminència rocosa en alguns noms de lloc.

Pidemunt, partida de terra Mas V. *Mas Pidemunt, partida de terra*

Pidemunt, quintà del [əˈkɪntaðəlpiðəˈmun]

Zona de terra actualment erma i boscosa en la qual antigament hi havia hagut camps de conreu propis del mas que n’origina el nom i al voltant del qual se situen.

“*Quintar del Manso Pidemont*” (ESC 1778); “Feixa de terra de conreu vuy secar de sarments y altres arbres de pertinencias del *quintà del mas Pidemunt*” (LLEV 1792).

V. *Pidemunt, mas el*

Pidemunt, sot del [əlˈsoddəlpiðəˈmun]

Hidrònim que també es coneix amb el nom de sot de la Piconera o torrent de les Vimequeres, que discorre en direcció sud-est i s’uneix a la riera d’Osor prop de les Mines d’Osor després d’haver passat prop dels masos el Pidemunt, el Pidevall i la Piconera.

“*Lo Torrent que devalla de dit Mas Pidemunt*” (LLEV 1731); “*lo Torrent que passa entre los masos Pidemunt y Pidevall*” (LLEV 1731); “Pessa de terra situada prop lo torrent del mas Pidemunt” (LLEV 1792)

El nom s’origina en la proximitat del curs d’aigua al mas. V. *Pidemunt, mas el*

Pidevall, camp Sota el V. *Sota el Pidevall, camp*

Pidevall, font del [ləˈfɔndəlpiðəˈβal]

Font a l’actualitat inexistent que es trobava sobre el mas el Pidevall.

“Afronta asolixent ab lo Torrent que devalla de dit Mas Pidevall y part ab la Roca aguda que era sobre la *Font del Mas Pidevall*” (LLEV 1731); “Hortet sota lo Noguer de la *font del mas Pidevall*” (FNA 1815).

L’origen del nom, evidentment, es troba en la proximitat al mas. V. *Pidevall, mas el*

Pidevall, la Torrentera d’en V. *Torrentera d’en Pidevall, la*

Pidevall, les Parceries del Mas V. *Parceries del Mas Pidevall, les*

Pidevall, llocdit el Rodolar del Mas V. *Rodolar del Mas Pidevall, llocdit el*

Pidevall, llocdit els Artigots del V. *Artigots del Pidevall, llocdit els*

⁵⁶⁵ A l’article “L’Origine du toponyme catalan “Pi” et le mot “Pinus” du latin medieval de Catalogne” al *Boletín de Dialectología Catalana* v. XXIV. Barcelona, 1936.

Pidevall, mas el [əlpidə'βal]

Mas situat sobre la riera d'Osor per la banda nord, prop de les Mines d'Osor, uns metres al sud del Pidemunt. El mas encara resta habitat i, malgrat conservar algun vestigi antic, ha estat restaurat i emblanquinat. Apareix esmentat en una guia excursionista de les acaballes del segle XIX, "*Dúas casas Pi d'amunt y Pi d'avall*" (Osona, 1886), i recollit en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un edifici nomenat *el Pidevall*.

"*Manso Pidevall* de Gaspar Pidevall" (ESC 1612); "Lo *Mas Pidevall* de Antoni Pidevall" (FP 1688); "Joseph Riera pagès del *Pidevall*" (LB 1703); "Steve Buscá masover del *Pidevall*" (LB 1712); "*Mas Pidevall* de Joseph Pidevall" (LLEV 1731); "*Mansum Pidevall*" (FP 1744); "Joan Pidevall propietari del *Mas Pidevall*" (FP 1769); "*Casa Mas Pidevall* de Juan Pidevall" (CAD 1785); "*Mas Pidevall* de Juan Pidevall pagès de Osor" (LLEV 1792); "un tros de terra de pertinencias del *Mas Pidevall* de Joan e Isidro Pidevall" (FN 1804); "Isidro Pidevall señor util y propietari de *mas Pidevall*" (FP 1806); "Isidro Pidevall propietari *mas Pidevall*" (FNA 1832); "*Manso Pidevall* de Juan Canaleta" (AM 1862); "*Pi de Vall*" (NOM 1863); "*Pidevall*" (PAD 1884); "Salvador Canaleta Huix del *Manso Pidevall*" (DFF 1939); "*Manso Pidevall*" (AM 1947); "*Manso Pidevall*" (AM 1953); "*El Pidevall*" (GR 1956); "Salvador Canaleta Vila de *El Pidevall*" (DFF 1963); "Narciso Canaleta Pidevall vecino del *manso Pidevall*" (LB 1964)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat que encara a l'actualitat es relaciona amb el llinatge del seu propietari malgrat haver-se donat el cas que durant un temps això no es produí: *Gaspar Pidevall* a 1612, *Antoni Pidevall* a 1688, *Josep Pidevall* a 1731, *Josep Pidevall* a 1769, *Josep Pidevall* a 1792, *Isidro Pidevall* a 1832, *Juan Canaleta* a 1862, *Salvador Canaleta Vilà* a 1953 i *Narcís Canaleta Pidevall* a 2004. De fet, es tracta d'un llinatge molt arrelat a Osor des del segle XIV, *en pin de val* o *en pi dauall* (NOT 1334) i fins a l'actualitat que perviu com a primer i segon cognoms;⁵⁶⁶ a més, en el decurs del temps, localitzem diversos caps de casa que n'eren portadors, *Guillelmus Pidevall* (PLO 1473), *Johan Pi davall* (FOG 1497) i *Joan Pi devall* (FOG 1553), i l'alcalde del municipi entre 1914 i 1915, Fèlix Pidevall Cullell.

L'origen del topònim deu ser el mateix que el del Pidemunt, dos noms que devien aparèixer contemporàniament i que es diferencien partint d'un inicial *Pi* documentat al segle XIV (MAN 1316) que es degué anar contrastant en funció de la situació de la casa ja des del mateix segle XIV ja que és el primer moment en què es documenten els dos llinatges i un *Bonanat des pidauall* (NOT 1334) que ja sembla que fa referència al mas. V. *Pidemunt, mas el*

Pidevall, partida de terra el [əlpidə'βal]

Partida situada a l'est d'Osor, al nord de la riera d'Osor, vers les Mines d'Osor, entre la Penella, el Pidemunt i la Crosa.

"*La Partida dicha Manso Pidevall* propia de Juan Pidevall. Linda L. Manso Panella, M. Manso Gravalosa, P. Manso Pidemunt, T. Manso Pidemunt y Manso ferrer" (CAD

⁵⁶⁶ Amb una freqüència de set casos segons el PAD 2002, un com a primer cognom i sis com a segon, de fet Alcover i Moll (AlcM, VIII, 567) l'esmenten com a llinatge osorenc.

1785); “*partida mas Pidevall*” (HIP 1858); “*Finca conocida bajo el nombre de Pidavall*” (FP 1861); “*Pieza Manso Pidevall*” (AM 1862); “*Finca Rústica denominada mas Pidevall*” (FP 1893); “*Finca Rústica del Mas Pidevall*” (FP 1909); “*Finca Manso Pidevall. Alcornoque, encina y castaño y álamos*” (DFE 1939); “*Partida Pidevall*” (AM 1944); “*Finca Pidevall*” (AM 1947); “*Finca Pidevall de Salvador Canaleta Vila*” (AM 1953); “*Pago o paraje Pidevall*” (CAD 1960) –indica que inclou trenta peces de terra, un magatzem, una fàbrica-veïnat, una gravera, un pont i un bar a més del mas–; “*Finca Manso Pidevall. Alcornoque, encina, castaño y chopo*” (DFE 1961)

És evident que el terme s’origina en el mas homònim. V. *Pidevall, mas el*

Pidevall, Posa dels Roures d’en V. *Posa dels Roures d’en Pidevall*

Pidevall, quintà del [əˈkiŋˈtaðəˈpiðəˈβaɫ]

Zona de conreu afeixada i fonamentalment arbreda situada al costat mateix del mas el Pidevall i que arriba fins a la riera d’Osor.

“*Quintar del manso Pidevall*” (ESC 1778); “*Feixa de terra de Regadiu en lo quintà dit y anomenat den Pidevall*” (FP 1779); “*Pessa de terra de regadiu al capdevall del quintà de dit mas Pidevall*” (FP 1783); “*Tros de terra situat en lo quintà de dit mas Pidevall*” (FNA 1811); “*lo quintar del mas Pidevall*” (FNA 1832)

El nom prové del mas. V. *Pidevall, mas el*

Pidevall, roures d’en

Roureda que devia localitzar-se prop del mas el Pidevall.

“*Roures den Pidevall*” (LLEV 1731); “*La Posa dels Roures den Pidevall*” (LLEV 1792)

Peça de terra que devia ser boscosa fonamentalment de roures que devia localitzar-se a la partida anomenada la Posa dels Roures d’en Pidevall. V. *Posa dels Roures d’en Pidevall, la*

Piera, Vall V. *Vallpiera*

Pigem, camí de la Vena al Mas V. *Mas Pigem a la Vena, camí*

Pigem, font de [ləˈfoŋdəˈpiˈʒem]

Font que actualment resta perduda malgrat que encara es recorda, que es localitzava a tocar del mas del mateix nom que n’origina el terme. V. *Pigem, mas*

Pigem, horta de [ˈortəðəˈpiˈʒem]

Tros de terra de conreu situat al costat del mas homònim que n’origina el nom. V. *Pigem, mas*

Pigem, mas [piˈʒem]

Mas encara existent en parròquia de Santa Creu d’Horta, entre els masos la Vena i cal Rectoret, al sud-est d’Osor. Apareix recollit i situat per Navarro Colás (1963:94)

amb la grafia incorrecta *manso Picsem*. Elvis Mallorquí (2005:97) indica que aquest mas “sembla correspondre al mas Triador, o potser n’era veí”

“Lo mas Pegem té lo na Sgleya” (LLC 1440); “*mansi pegem*” (CAP 1446); “*Mas Pigem*” (CAP 1446); “el *mas Pigem*” (FI 1670); “Hisidro Vilageliu masover del *mas Pigem* de Santa Creu de Horta” (LB 1731); “tot aquell *Mas anomenat Pigem* situat en dita Parra de Sta Creu (...) afronta asolixent ab lo Colldesaroca, a migdia ab lo Riu de Geronella” (LLEV 1731); “*Casa Pigem* de Josef Yglesias” (CAD 1785); “Tot lo *mas anomenat Pigem* en dita parroquia de Santa Creu de Horta” (LLEV 1792); “Valentín Bayer masover del *Pigem*” (LB 1824); “*Casa Pigem*” (LA 1838); “*Manso Pigem*” (HIP 1859); “*Manso Pigem* de José Yglesias” (AM 1862); “*Pigem*” (PAD 1880); “*Pigem*” (PAD 1885); “Se columban los mansos Ruscall, *Pigém* e Yglesias de Osor” (PAD 1889); “*Pigem*” (PAD 1930)

El fet que gràficament, en els dos esments més antics, aparegui la forma *Pegem* i que aquesta, a 1446, s’alterni amb *Pigem*, ens fa considerar que el nom del mas és de caràcter antroponímic, una forma composta aglutinada de *Pe* + *Gem*; el primer element seria una forma agreujada del nom personal *Pere* i la segona una variant contracta de *Guillem* tal i com assenyala Coromines (OnCat, VI, 219), és a dir, que *Pigem* equivaldria possiblement a *Pere Guillem* i no pas, com assenyala Moll (ELC:239) a *pi de can Gem* o *Pi i Gem* amb caràcter fitotoponímic i format a partir de *pīnu*⁵⁶⁷ o bé amb caràcter orogràfic com esmenten Alcover i Moll (AlcM, 8, 570) que afirmen que significaria *puig Gem*, essent el segon element un nom propi.

Pigots, sot dels

Antic nom d’un sot que discorre prop del Soler del Coll en direcció nord-est per unir-se al Ter, a l’embassament de Susqueda, que avui es coneix com al sot de la Font de Gaiart; es troba fonamentalment en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d’Osor.

“*Torrente vocato des pigots*” (CAP 1342); “*Torrente de Pigots*” (CAP 1560); “fonte de Gayart qui descendit per *torrente de pigots*” (CAPb 1562); “*Torrente vocato des pigots*” (CAP 1622); “*Torrente dels Pigots*” (CAP 1699); “*Sot dels Pigots*” (FPS 1785)

Creiem que es tracta d’un topònim plural del qual en desconeixem l’origen tot i que podria tractar-se d’un zootopònim indicant la presència de l’ocell homònim, un nom aleshores provinent del llatí *picōttu*, derivat de *pīcu* amb el mateix sentit del nom de l’ocell (AlcM, 8, 571).

Piguet, cal

“*Cal Piguet*” (LA 1863)

Nom pretèrit d’una casa de la qual en desconeixem la situació i que es podria haver originat en un derivat diminutiu de *piga* en el sentit de ‘persona pigallada’.

⁵⁶⁷ És a dir, es tractaria d’una mostra més de cognoms o topònims que no provenen de *puig* o *pi* en la línia que podem observar en un article sense autor –possiblement, però, de Moreu-Rey- titulat “Antroponímia del 1553” a *BISO*, XV, p.24-31 i que té continuïtat en un altre de breu de 1985 d’Agustí Palau i Codonyers titulat “Altres cognoms derivats de Pi (Pe)” a *BISO*, XX, p.44.

Pineda, mas la

“*Manso la Pineda* unit al Pidemont” (ESC 1769)

Nom de mas únicament recollit en un document, podria tractar-se d'un error de còpia per *Piconera*; si no fos així, es tractaria d'un derivat col·lectiu de *pi* amb el sufix *-eda* que podria referir-se a un dels antics *mas Pi*.

Pineda, pla de la

Topònim que designava una zona boscosa de pins que se situava prop del Pidemunt.

“*Pla de la Pineda*” (ESC 1769)

Creiem que es tracta d'un derivat de *pi* amb el sufix col·lectiu *-eda* indicant ‘zona planera plantada de pins’.

Pins, els Tres V. *Tres Pins, els***Pins, turó dels**

Turó situat en els límits municipals entre Anglès i Osor, a la banda oriental de l'espai treballat, prop de la Casina, a l'oest, i del camp de Llancers al sud.

“Mojón nº5 Punto conocido por *Turó dels Pins* donde pasa la línea divisoria entre la finca manso Comarrodona de Asunción Ponjarnisele y la finca manso Casina de Carmen Font (...) Se divide por la parte O. varias casas de campo, entre ellas a unos 75 m. la llamada manso Casina” (OA 1927)

Atès que en aquella zona s'hi poden observar diverses pinedes, creiem que es tracta d'un fitotopònim originat en la forma plural del nom d'arbre, del llatí *pīnu* ‘arbre de fulles perennes en forma d'agulla, que fa pinyes’ (DEM327).

Pinsà, casa d'en

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

“Casa al carrer dit de fransa que afronta ab *casa vulgarment dita den Pinsà*” (FNA 1819)

Desconeixem la raó de l'origen del nom de la casa que prové d'un malnom individual, tanmateix, devia guardar alguna relació amb el nom d'ocell com la té el renom recollit per Moreu-Rey (1981:151), *can Pinsans* que assenyala que eren “ocellaires de sempre”.

Pinsà, partida de terra

“Partida Pruna o *Pinsà*” (AM 1944); “*Finca Pinsà*” (AM 1947); “*finca Pinsa*” (AM 1953)

De situació desconeguda, com ja havíem indicat anteriorment (2002:215), podria relacionar-se amb el nom d'ocell però és probable que es tractés d'una propietat de

l'amo de la casa homònima i, aleshores, provindria del malnom de persona o del nom de casa.

Pinyana, castanyeda d'en

“Una pessa de terra part castanyers y brolla de sembradura (...) situada en la Parra de Sta Creu anomenada la *Castanyeda den Pinyana* que vull posseheix a carta de gracia Marti Sala de Ozor” (LLEV 1731)

De propietat del Sobirà i situada a Santa Creu d'Horta però en un indret incert, és possible que aquest topònim tingui un origen antroponímic, com semblaria evidenciar l'ús de l'article personal precedint l'específic, en el llinatge documentat a Osor esporàdicament al segle XIII, en *piyyana* (NOT 1285), i amb notable presència en el segle XVI, XVII i fins a les acaballes del XVIII.

Pinyana, el Borrell d'en V. *Borrell d'en Pinyana, el*

Pinyana, horts d'en

“Dos horts anomenats *Los Horts den Pinyana* de Jaume Ylla roder” (LLEV 1792)

Nom d'un tros de terra de conreu originat, possiblement, en el llinatge que, segons Moll (ELC:150) probablement ve del llatí *piniana* derivat de *pinus* amb el significat de 'pineda'; tanmateix, Coromines (OnCat, VI, 230) assenyala que el terme evolucionà d'un *castra pinniana* derivat de *pinna* 'penya, rocassa'.

Pinyana, mas

“Tros de terra part tanyaleda y part boscos de pertinencias de una pessa de castanyers, tanyaleda y boscosa de pertinencias del *Mas Pinyana*” (LLEV 1792)

Mas exclusivament documentat en una ocasió i del qual en desconeixem la situació. El nom sembla d'origen antroponímic, en el llinatge però el fet que no sorgeixi en cap altre text ens fa pensar en la possibilitat d'un error de còpia o bé en una forma esporàdica de referir-se a algun altre mas.

Piràmide, la [ləpi'ramiðe]

Pronunciat sense neutralitzar la darrera vocal, aquest terme fa referència a un refugi per a peregrins situat al costat de la capella de Sant Gregori i que consisteix en una piràmide que es va construir a la dècada dels quaranta del segle XX, quan es va restaurar la capella. Així doncs, el topònim respon a la forma de la construcció, un terme d'origen llatí, de *pyrāmīde* provinent, però, del grec *piramís*, *-idos*.

Piscina, arbreda de la [əɾ'βɾeðəðələpi'sinə]

Espai planer amb arbres que havia format part de la partida de terra del Maroi però que actualment és una zona d'esbarjo situada al costat de la piscina municipal que n'origina el nom.

Piscina, la [ləpi'sinə]

Situada a tocar del mas el Maroi, del Càmping i del camp de futbol, es tracta de l'antic camp Gran del Maroi. Fou construïda entre 1982 i 1983 i es tracta d'un topònim molt recent referit a la presència d'aquest element per banyar-s'hi, un mot provinent del llatí *piscīna* derivat de *pīscis*, -i 'peix' (DEM:329).

Piua, ca la [ˈkaləˈpiwə]

Nom pretèrit però encara recordat de la casa que localitzem al carrer Arbreda més coneguda per can Tuïc. El terme, documentat com a malnom individual, *Josep Riera (a) Piua* (CB 1901) prové del prenom feminitzat de *Pius*.

Piulades, peça de terra [piwˈleðə]

Antiga peça de terra de propietat del Sobirà i que a l'actualitat es tracta d'una perxada a la qual s'anomena *Piuleda*, possiblement a causa d'una metàtesi. Es localitza prop del sot de les Sorreres, no lluny del Barder, antigament mas Maig.

“Item dos pessa de terra juntas la una anomenada *Piuladas* altre Panoÿa que foren del Mas Maig” (LLEV 1731); “Dos pessos d'eterra que foren pert. Del mas Maig la una *Puyledas* y la altre Panoÿa” (LLEV 1792)

Desconeixem quin sentit devia tenir el nom i, per tant, el seu origen etimològic. Segons Coromines (DECat, VI, 574) *Pilades* era un terme usat per Verdaguer en l'esborrall de 1867 de *L'Atlàntida* amb el sentit de *piuladissa* derivat de *piular* la qual cosa, com indicarem Bruguera i Escorihuela (1999:152) ens portaria a considerar el nostre esment com una primera documentació del mot, no sabem, però si amb el mateix significat.

Piuleda, perxada la V. Piulades, peça de terra

Pixarelles, peça de terra

Peça de terra de situació desconeguda a l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent parcialment del Priorat del Coll.

“*Pessa de terra dita Pixarrellas* de Guillem Aulet” (CAP 1343)

Malgrat que documentem un *Bernat de Pixarellas* a 1421, no creiem que existeixi cap relació entre l'antropònim i el llinatge; així mateix, tampoc creiem que es relacioni amb el mas homònim situat en terme de la Cellera de Ter documentat al segle XVI. Així doncs, possiblement es tracti d'un derivat de *pixar* en el sentit de 'cascada' i amb sentit diminutiu i plural possiblement per la presència de petits salts d'aigua prop de l'indret.

Pixolà, can

“*Can Pixolá*” (NOM 1863)

De situació desconeguda, creiem que es tracta d'un nom de casa provinent d'un malnom individual que podria tractar-se d'un derivat de *pixar*, forma sinònima d'orinar, però en desconeixem les possibles causes i el sentit.⁵⁶⁸

⁵⁶⁸ Moreu-Rey (1982) recull malnoms derivats o compostos de *pixar* amb sentits molt diversos: tenir la part genital molt grossa o molt petita, ser brut o deixat o provinents d'episodis de caràcter escatològic.

Pla, camí [əˈkəˈmiˈpla]

Es tracta del camí que unia la partida del Solà, prop del Soleric, amb la de la Mata. A l'actualitat només existeix parcialment ja que en aquesta zona s'hi ha realitzat diverses construccions.

“Paraje *Camí Pla*” (CAD 1960)

El nom prové de l'adjectiu amb el sentit que es tracta d'una via amb poques elevacions del terreny.

Pla, partida de terra Camí V. *Camí Pla, partida de terra*

Pla, serra del [ləˈsɛrəðəlˈpla]

Zona planera situada prop de can Serra del Toronell, a l'actualitat plantada de pins. Situada a una notable alçada, amb una bona visibilitat i prop dels límits municipals entre Osor i la Celler de Ter, tenim documentat que en aquest indret s'hi situaven sentinelles de guàrdia durant la Guerra de Successió.

“*La Serra del Pla*” (LA 1711)

Etimològicament, l'orografia planera de l'espai ens indica que el topònim s'origina en l'adjectiu provinent del llatí *planu, -a, -um*.

Pla, vinya del

Antiga zona de conreu de vinya que es localitzava entre el Croset i cal Teixidor, a tocar del sot de cal Teixidor o de Collsapalomera, al nord d'Osor.

“Partida *Vinya del Pla* limita al E con torrente Collsapalomera” (AM 1944); “finca *Viña del Pla* de Luis Obiols Taberner” (AM 1947); “finca *Viña del Pla*” (AM 1953)

Possiblement es tracta d'un topònim de caràcter orogràfic amb el sentit de situar-se en una zona amb pocs desnivells, per tant, de l'adjectiu provinent del llatí *planu, -a, -um* amb el mateix sentit.

Plaça (de la Constitució-República), font de la [ləˈfɔŋdələˈplasə]

Font situada a la Plaça, actualment carrer Major, i que té l'aigua procedent del dipòsit municipal. Oralment se l'esmenta de forma simple tot i que per escrit en algunes ocasions apareix de forma composta.

“*Font de la Plaça Constitucional*” (LA 1917); “*Font de la Plaça Constitució*” (LA 1923); “*Font de la plaça de la República*” (LA 1938, lligall 252)

És evident que el nom de la font prové de la seva situació. V. *Plaça, la*

Plaça, la [ləˈplasə]

Nom tradicional amb què es coneixia una part dels actuals carrer Major i Catalunya, concretament la que va des de can Jan i cal Sastrellarg fins a can Peret i cal Sastre. Aquest espai, en el passat es considerava una plaça per la seva amplada en relació amb la resta de carrers del poble. Se l'ha conegut, també, com a la plaça Major, la plaça Constitucional, la plaça de la República, la plaça Pública o la plaça Gran.

“*La Plaça*” (ESC 1776); “*La Plassa*” (LV 1757)

Es tracta d’una forma simple deguda al fet que durant molts anys era la plaça de majors dimensions d’Osor, és a dir, un genèric esdevingut específic, provinent del llatí vulgar *plattea* del llatí clàssic *platea*, *-ae* ‘carrer ample’, del grec *plateia* (DEM:330).

Plaça Gran, carrer de la

Altra forma composta de referir-se al carrer de la Plaça Pública ja que la plaça Gran és la mateixa plaça.

“*Carrer publich que va a dita Plaça Gran*” (FNA 1808)

V. *Gran, plaça*

Plaça Major, carrer de la

Nova forma composta destinada a referir-se al carrer de la Plaça Pública o de la Plaça Gran.

“*Casa en lo carrer per lo qual se ba a la Iglesia Parroquial de la propia vila afronta carrer que ba a la Plassa Major*” (FNA 1830)

V. *Major, plaça*

Plaça Major al Pont, carrer

“*Carrer que va de la Plassa Major al Pont*” (FN 1800); “*carrer que va de la plassa Major al Pont*” (FNA 1805)

Forma composta de referir-se al carrer del Pont. V. *Pont, carrer del*

Plaça Pública, carrer de la

Part de l’actual carrer Major, concretament la que va des de can Jan i can Raset fins a les escales de l’Issa, davant de can Pujol, sobre el parc infantil.

“*Lo carrer que va a la plassa publica de dita vila*” (FNA 1801); “*Carrer que va a la Plassa publica*” (FNA 1808)

Es tracta d’un topònim compost urbà que fa referència a l’indret al qual es dirigeix el carrer. V. *Pública, plaça*

Plaça Vella, camí de la

“*Camí que va a la plassa vella*” (FN 1829)

Desconeixem si es tracta d’un error de còpia per *carrer* o bé si feia referència a algun camí –possiblement es tractaria del de Sant Hilari Sacalm– que entrava o sortia de la població per la plaça Vella. V. *Vella, plaça*

Plaça Vella, carrer de la

Històricament, aquest era el terme amb què es coneixia la part de l'actual carrer Major que anava des de la Plaça, entre cal Sastre, cal Sabater i can Peret, a l'inici del carrer del Pont, i la plaça Vella, a l'inici del carrer de la Peña.⁵⁶⁹

“Lo carrer anomenat vulgarment lo *carrer qui va a la plaza vella*” (RFM 1709); “*Calle de la plassa Vella*” (ESC 1768); “*Carrer de la plassa Vella*” (CAD 1785); “*carrer de la plassa vella*” (LLEV 1792); “*carrer anomenat lo que va de la Plassa Major a la Plassa Vella*” (FN 1800); “*lo carrer de la Plassa Vella*” (FNA 1801); “*Carrer a la plassa Vella*” (FNA 1806); “*carrer que va a la plassa vella*” (FN 1828); “*carrer que va a la plassa Vella*” (FNA 1830); “*carrer qui va a la Plassa Vella de dita vila*” (FN 1843); “*carrer qui va a la plassa vella*” (FN 1846); “*Calle de la Plaza Vella*” (AM 1862); “*Calle de la Plaza Vella*” (NOM 1863); “*Calle de la plaza Vella*” (PAD 1884); “*calle Plaza Vieja*” (LA 1909); “*Calle de la plaza Vieja*” (PAD 1930); “*Calle de la Plaza Vieja*” (LB 1933)

És evident que es tracta d'un topònim urbà que pren el nom de l'indret al qual s' arriba, la plaça Vella. V. *Vella, la plaça*

Plaça Vella, gorga de la [ləˈɣorɣəðələˈplasəˈβejə]

Gorga localitzada a la riera d'Osor, sota la plaça que n'origina el nom, molt a prop del pont Vell medieval i també habitualment coneguda com la gorga de Can Santa. V. *Vella, plaça*

Plaça Vella al Pont, carrer

“*Carrer de la Plassa Vella al Pont*” (FN 1800); “*Carrer que va de la Plassa Vella al Pont*” (FNA 1807)

Forma composta usada per referir-se a una part de l'actual carrer de la Riera, concretament el que va des de la plaça Vella fins al carrer del Pont.

Placeta, la (1, 2) [ləpləsətə]

Amb aquest diminutiu de *plaça* amb el sufix *-eta* es coneixen popularment dos espais urbans osorencs, la plaça de la Rectoria o de Catalunya i l'espai planer situat davant de la font de ca n'Aubreda.

Pla de Formentar, partida de terra

Partida situada a Santa Creu d'Horta entre el mas l'Espinau i l'indret conegut com a Duraula, vers la partida nominada Fontanilles, no massa lluny de ca n'Iglésies.

“*Pago o paraje Pla de Formentar*” (CAD 1960) –indica que inclou sis peces de terra i un camí–.

Creiem que es tracta d'una partida de terra situada en el pla que li dóna nom, un terme grafiat amb *-l* final potser per castellanització i que deu tractar-se d'una forma

⁵⁶⁹ Tanmateix, hem trobat formes documentals que no se cenyeixen exactament a aquest carrer malgrat que també prenen com a referent la plaça Vella: “*carrer que va del Pont a la plassa Vella*” (FN 1800) o “*Carrer dels quatre cantons qual va a la plassa Vella*” (FNA 1806); en aquestes ocasions, sembla que es fa referència a una part del carrer de la Riera.

composta pel nom amb caràcter orogràfic *pla* i *formentar*, possiblement un derivat de *forment* en el sentit de ‘lloc on es conrea aquest cereal’ (DECat, IV, 127)

Pla de la Illeta, бага

Peça boscosa de castanyers que devia formar part de la partida de homònima.

“*Vaga denominada Plá de la Illeta que forma parte de la finca Piodevall*” (FP 1861)

V. *Pla de la Illeta, partida de terra*

Pla de la Illeta, partida de terra [əl'plaðələ'jɛtə]

Partida situada al voltant d'aquest pla proper a les Mines d'Osor que n'origina, a més, el nom.

“Tros de terra *territori anomenat pla de la Ylleta*” (FP 1806); “tros de terra de castanyers per vaga plantat *territori dit lo pla de la Illeta*” (FNA 1811); “*territori nomenat lo Pla de la Illeta*” (FP 1820); “*Territorio nombrado Pla de Lilleta*” (FP 1860); “*Finca Pla de Illeta*” (AM 1944); “*finca Pla Illeta*” (AM 1947), “*Pago o paraje de Lilleta*” “ (CAD 1960) -indica que s'estén entre la Mina i la Costa del Pont-

Gràficament, cal esmentar l'aglutinació de l'article amb el nom propi a 1860 i 1960 així com la forma arcaica amb Y- inicial de 1806. V. *Illeta, pla de la*

Pla del Forn, perxada del [ləpər'jaðəðəl'plaðəl'forn]

Zona boscosa de castanyer que es localitza a tocar del mas el Veguer, al pla homònim que n'origina el nom. V. *Forn, pla-plana del*

Pla del Trull, camí [kə'miðəl'plaðəl'truj]

Antic camí a l'actualitat inexistent, situat al nord de l'espai geogràfic treballat, als límits municipals entre Osor i Susqueda, a l'espai avui ocupat per l'aigua de l'embassament de Susqueda.

Malgrat que es pronuncia ioditzat, creiem que es tracta d'un topònim compost pel nom de caràcter orogràfic *pla* i el nom *trull* ‘molí d'oli’, del llatí tardà *troclu*, del llatí vulgar *torclum*, del llatí clàssic *tōrculum*, -i derivat de *tōrquēre* ‘tòrcer, espremer’ (DEM:423); així, indicaria un indret on hi havia existit una premsa d'aquesta mena.

Pla d'en Bruguer, partida de terra

“Pessa de terra boscosa en la *partida vulgarment dita lo Pla den Bruguer*” (LLEV 1792)

De situació desconeguda, el fet que l'específic es precedeixi de l'article personal fa pensar en un nom d'origen antroponímic, concretament del llinatge documentat des del segle XV i que ha arribat fins a l'actualitat com a segon cognom⁵⁷⁰ tot i que no l'hem localitzat en els segles XVI i XIX, l'altre element fa referència a l'orografia.

⁵⁷⁰ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència i pluralitzat a *Brugués*.

Pla de Sant Gregori, font del [ləfɔndəl'plaðə'saŋgrə'ɣori]

Forma composta oïda esporàdicament per referir-se a la font del Toronal que, de fet, es localitza en el pla de Sant Gregori. V. *Sant Gregori, pla de*

Pla de Sant Gregori, pineda del [ləpi'nɛðəðəl'plaðə'saŋgrə'ɣori]

Espai boscos de pins que es localitza al pla que n'origina el nom, al cim de la muntanya de Sant Gregori. V. *Sant Gregori, pla de*

Pla Jugador, riera de

Hidrònim situat a Santa Creu d'Horta diferent del torrent de Jugador i que es localitzava vers el Veguer; per tant, devia tractar-se d'un dels torrents o sots que formen la riera d'Horta.

“Una pessa de terra part tanyaleda y part ginestar situat en la Parra de Sta Creu (...) Afronta asolixent en honor del Mas Badle vuy llur; a mitgdia ab una pessa de terra de castanyer anomenada Borrell den Pinyana que posseheix Marti Sala; a ponent ab la Riera de Plajugador y a tremuntana en honor del Mas Vaguer” (LLEV 1731)

Es tracta d'un nom de lloc l'origen del qual és incert. V. *Jugador, mas*

Plana, aulet d'en

“Una pessa de terra que antes eran diferents pessas de terra anomenat las Hortas y *Aulet den Planas* (...) Afronta asolixent ab lo Torrent anomenat den Sitjar y part ab la Riera de Ozor” (LLEV 1731); “Tros de terra que es de pertinencias de aquella pessa nomenada Las Hortas y *Aulet den Plana*” (LLEV 1792)

Zona boscosa d'alzina de situació desconeguda tot i que podria trobar-se prop del mas homònim. El nom deu ser de caràcter antropònimic com demostraria el fet que es precedeixi de l'article personal i que s'alterni la forma singular amb la plural.

Plana, camp d'en [əl'kamdəm'planə]

Antiga peça de terra de conreu que es localitzava prop de can Bosc en direcció oest. Possiblement l'origen del topònim es troba en el llinatge.

Plana, camp-feixa de terra-peça de terra la

“Campo vocato *camp de sa plana*” (CAP 1342); “*fexie terra ça Plana*” (CAP 1342); “*pessa sa Plana* de Pere Puigmitjà” (CAP 1343)

Zona de terra de conreu de situació desconeguda, el nom de la qual pot referir-se a algun dels masos homònims o bé provenir de l'adjectiu amb el sentit de ‘superfície sense elevacions’ del llatí *planu*, -a (DEM:330).

Plana, font de Can V. *Can Plana, font de***Plana, gorg de la** [əf'gɔrgdələ'planə]

Impressionant salt d'aigua i gorg situat a la riera d'Osor, just al límit entre els municipis de Sant Hilari Sacalm i Osor, a l'oest del Carbonell i al nord del molí d'en

Boscà, a uns set quilòmetres d'Osor. Esmentat per Pladelasala (1960:372), apareix fotografiat a diverses postals d'època.

“Mojón n. 18. Colocado en el punto conocido por *Gorch de la Plana* que está al pie dela Riera de Monsolí, heredad del manso Soler” (OSHS 1890); “el punto conocido por *Gorg de la Plana* que está al pié de la Riera de Montsolí heredad del Manso Soler y con fin de este término municipal” (OSHS 1927)

Aquest gorg sembla assenyalar l'existència d'un mas Plana en aquella zona, possiblement de parròquia de Santa Maria de Mansolí. V. *Plana, mas la*

Plana, la Roca V. *Rocaplana, la*

Plana, llocdit la (1)

Indret que sembla que se situava prop de can Cercenedes de Susqueda, al nord del terme municipal d'Osor i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Loco vocato sa plana*” (CAP 1342); “*Loco vocato Saplana*” (COM 1355)

Precedit de l'article salat arcaic que apareix aglutinat al segon esment, aquest topònim devia referir-se a un espai sense massa elevacions, provinent del llatí *planu*, -a ‘Sense elevació, terreny pla d'una certa extensió, superfície sense elevacions’ (DEM:330)

Plana, llocdit la (2)

Homònim del localitzat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, en aquest cas es tracta d'un indret situat entre les propietats dels masos el Ripoll, el Gomis i el Baier, a tocar de la riera de la Noguera.

“*Loco vocato la plana*” (RIP 1562); “honor de dits Ripoll nomenat *la plana*” (RIP 1562); “Item una pessa de terra situada en dita parroquia della de la riera de nuguera en lo lloch anomenat *la plana*” (RIP 1562)

L'origen del topònim deu residir, com en casos semblants, en un aspecte orogràfic, del llatí *planu*, -a ‘sense elevació; terreny pla d'una certa extensió; superfície sense elevacions’ (DEM:330)

Plana, mas can [‘kam’planə]

Mas encara existent en un estat força satisfactori al nord-est d'Osor, prop del camí Ral del Coll, entre can Bosc i la riera d'Osor al sud i les Casalles i el Part al nord. Pladelasala (1960:372) indica que podria datar del segle XI: “... de Plana (s.XIV); vineam que est in ipsa Plana Sti Petri, s.XI”. Tanmateix, sembla que hi hauria hagut diversos masos homònims ja que l'existència d'un gorg de la Plana en els límits amb Sant Hilari Sacalm així ho fa creure; també n'ha existit un altre amb el mateix nom al nord de l'espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Cal afegir que aquesta casa apareix recollida al Nomenclator Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *Can Plana*.

“*Mansum de Plana*” (COP 1234); “*Manso de Plana*” (NORT 1285); “*mas Plana habitat per Pere de Plana*” (MAN 1316); “*Mansum Plana*” (NOT 1334); “*mansi de plana*” (CAP 1342); “*Petrus filius Petri de Plana domo mansi mei de Plana*” (CAP

1342); “*Mansi Plana*” (CAP 1446); “*Mansi de Plana*” (CAP 1560); “*Mansi Plana*” (CAPb 1562); “*Mansi Plana*” (CAP 1622); “*Manso Planas*” (ESC 1696); “*mansi den planas*” (CAP 1699); “*el mas Plana*” (LB 1718); “*lo mas Plana*” (LB 1740); “*Mas Plana* parroquia Osor” (ACL 1767); “*la casa den Plana*” (LB 1775); “*Casa Plana*” (LB 1784); “*lo mas Plana*” (LLEV 1792); “*can Plana*” (LA 1799); “*can Plana*” (LB 1815); “*Simon Plana y Garroset pagés propietari hereu del Mas Plana*” (FN 1824); “*Mas Plana*” (FNA 1831); “*Joseph Morella roder cambrer de can Plana*” (LB 1849); “*Plana*” (NOM 1863); “*Plana*” (PAD 1884); “*el manso Plana*” (LB 1922); “*Can Plana de Juan Agustí*” (OS 1927); “*Can Plana*” (LLC 1930); “*Juan Agustí Panella del Manso Plana*” (DFE 1939); “*manso Plana*” (AM 1953); “*Casa de campo denominada Can Plana*” (DFE 1967)

Gràficament, només cal assenyalar un cas de forma plural i el fet que el nom propi es precedeixi del genèric *mas* o *casa* fins arribar a l’actualitat en què sempre apareix amb la contracció *can*.

L’origen del mas podria ser orogràfic ja que es localitza en un espai planer; tanmateix, no hi ha dubte que es relaciona amb el llinatge que, a més, és el dels propietaris durant una bona colla de segles: *en Plana* a 1285, *Pere de Plana* a 1316, *Pere de Plana* a 1334, *Pere Plana* a 1497, *en Plana* a 1553, *Salvi Sangles àlies Plana per matrimoni amb Antònia Plana* a 1560, *Pere Plana* a 1622, *Gabriel Hilari Plana per matrimoni amb Maria Plana* a 1699, *Francisco Garroset i Plana* a 1792, *Francisco Plana* a 1862. Es tracta, a més, d’un llinatge documentat a Osor des de 1234, *de Plana*, i que ha perviscut ininterrompudament fins als nostres dies com a primer i segon cognoms encara que amb la forma plural grafiada *Planas*⁵⁷¹ que s’ha anat alternant amb el singular en el decurs de la història. Incloem dins els seus portadors diversos antics caps de casa, *Arnau i Berenguer de Plana* (MAN 1316), *Bartolomeus de Plana* (PLO 1473)), *Pere Plana* (FOG 1497) i *En Plane* (FOG 1553) i dos alcaldes, Simó Plana a 1840 i Jordi Vilaró Planas a 1995.

Atesa la situació del mas i el fet que es tracti d’un cognom de caràcter orogràfic, desconeixem si fou el topònim el que originà l’antropònim o bé el fet invers ja que com hem pogut observar la relació entre el mas i el llinatge és evident des de molt antic, tanmateix, Navarro Colás (1963:69), tot i coincidir amb aquestes mateixes apreciacions, es decanta pel caràcter antroponímic del nom de la casa: “En el topónimo que tratamos, como en casi la mayoría de casas de campo debido a la vinculación de sus habitantes con ellos, es mas Plana procedente de un antropónimo”.

Plana, mas de

Situat en parròquia de Santa Creu d’Horta, sembla evident que es diferencia dels seus homònims. Desconeixem, però, en quin espai concret es trobava.

“*Mansi de Plana*” (CAP 1446)

No sabem si es tracta d’un nom de lloc de caràcter orogràfic amb el sentit de ‘superfície sense elevacions’, del llatí *planu*, *-a* (DEM:330) o bé de caràcter antroponímic, del llinatge com sembla en el cas de *can Plana*.

⁵⁷¹ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de dos casos, un com a primer cognom i l’altre de segon.

Plana, mas la

Antic mas homònim del que encara es pot veure prop d'Osor i que devia situar-se prop de la riera d'Osor, als límits amb Sant Hilari Sacalm, on avui localitzem el gorg de la Plana. En aquesta hipòtesi coincidim amb Pladelasala (1960:372) quan assenyala que “No obstante, antes de entrar a la de Mansulí, se encuentra el pasaje fluvial conocido por “gorg de la Plana” que, como en el caso de los “gorg de las Terrades” y “gorg de Vallfogona” podría indicar otro manso”. Així doncs, sembla que així fou tot i que es trobés en parròquia de Santa Maria de Mansolí i depenent del Priorat del Coll.

“*Bordonera de sa Plana* de Pere Puigdevall parroquia de Monsoliu” (CAP 1343); “*Lo Mas Planas* paga delme y primicia al Priorat de NS del Coll” (COLL 1691)

Desconeixem si el nom del mas té origen orogràfic o bé antroponímic.

Plana, partida de terra Can V. *Can Plana, partida de terra***Plana, perxada** [ləpər'ʃaðə'planə]

Zona boscosa de castanyer que es localitza entre el sot del Cerver i el sot del Senglar, entre els masos el Cerver i el Clascar en una zona planera raó que n'origina el nom.

Plana sot-torrent de la

Nom que rep el torrent que serveix de límit entre els municipis d'Osor i Susqueda en la zona més al nord i que discorre en direcció SSE fins a unir-se al Ter.

“*Torrente de sa Plana*” (CAP 1342); “otro barranco que toma sucesivamente los nombres de *Sot de la Plana*, *Sot de la Roca del Lorer*, *Sot de Era Cremada* y *Sot de Rabionet*” (IGCOS 1927)

El fet que el curs d'aigua discorri entre els masos la Plana, a Osor, i la Casa Nova de la Plana, a Susqueda, creiem que és a l'origen del nom.

Plana a Osor, camí de Can V. *Can Plana a Osor, camí de***Plana d'en Forn, camí de la**

“Un balans de terra mitjaries ab lo hereu del Mas Bayer que posseheix dit Vernedas situat en la Parra de Ozor (...) Afronta asolixent ab honor den Funollet mitgerias ab dit Vernedas sota lo *Camí de la Plana den forn*” (LLEV 1731)

Camí que devia conduir a la plana d'en Forn que n'origina el nom. V. *Forn, plana d'en*

Planella, peça de terra (1, 2)

Nom d'almenys dos indrets, l'un de propietat del mas el Ripoll i situat al sud d'Osor, i l'altre de propietat del Pidemunt, a l'est de la població.

“Una pessa de terra anomenada *Planellas* (...) Afronta asolixent en honor den Bayer mitgensant camí; a mitg dia ab la arrencada den Gomis; a ponent ab la Riera de Nogarola y a tremuntana ab lo Sarrat de Serra aguda” (LLEV 1731); “Pessa de terra de castanyers territori nomenat *Planella*” (LLEV 1792); “Pessa de terra ab lo nom de

Planella” (LLEV 1792); “Tros de terra ab alguns castanyers part de aquella pessa de terra de pertinencias del mas Pidemunt nomenada *la Planella*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal esmentar la forma plural de 1731 que és possible que respongui al fet que es tracta de més d’una peça de terra i que, per tant, devia esmentar una petita partida, de fet en un cas de 1792 se l’anomena “territori”.

Malgrat que documentem el llinatge homònim ala segles XVIII i XX, no creiem que existeixi relació entre l’antropònim i el topònim sinó que creiem que prové del terme orogràfic, derivat diminutiu de *plana* amb el sufix *-ella* (AlcM, 8, 636).

Planelles, llocdit les

Indret que es localitzava prop de la riera de la Noguerola o de les Ribes, entre el mas el Ripoll i els antics masos Noguereda i Arrancada.

“Una pessa de terra que tenia en dita parroquia en lo *lloch anomenat las planellas* axi com afronta asolixent en lo camí publich a mitgdia en la riera de la noguerola aponent y tremuntana en honor de dita Elisenda nogareda de munt” (RIP 1317); “una pessa de terra en lo *lloch anomenat planellas*” (RIP 1562)

Es tracta d’un derivat de *plana* amb el sufix diminutiu plural *-elles* per tractar-se d’una zona amb diverses planes de poca extensió, en la línia assenyalada per Domingo Francàs (1997:269).

Planells, llocdit

Nom pretèrit d’un indret que es localitzava vers el Ripoll.

“*Loco voccato planells*” (RIP 1562); “en honor de dit Ripoll anomenat *planells*” (RIP 1562)

Es tracta d’un orònim derivat de *pla* amb el sufix diminutiu en plural *-ells*, potser perquè ‘es troba sobre una eminència, o entremig de formes altes de relleu’ (ENL:29), concepte que també recull Domingo Francàs (1997:269)

Planes, albereda de les

Antic indret amb presència d’albers situat a Santa Creu d’Horta, entre ca n’Iglésies i el Triador.

“Una peça de terra que posseeixen a carta de gràcia del propietari del mas Triador, anomenada Planes o *Alberenda de les Planes*” (FI 1562)

El nom devia originar-se en el del mas o bé en el de la partida de terra.

Planes, aulet de les

“Pessa de terra d’Aulet situada al lloch anomenat l’*Aulet de les Planes*” (FI 1606)

Diferent a l’homònim singular ja que aquest es localitza vers Santa Creu d’Horta, el topònim podria tenir relació amb l’antic mas que s’havia situat en aquesta zona si no és que s’originà directament de l’orònim.

Planes, baga de les

“Peça de terra anomenada la *castanyeda de Les Planes*” (FI 1606); “*baga de las Planas*” (FPI 1750)

Antiga zona boscosa de castanyer de la qual en desconeixem la situació. El topònim, per la forma plural, semblaria tenir caràcter orogràfic malgrat que també es podria haver relacionat amb algun dels masos homònims.

Planes, llocdit les (1, 2)

Nom de dues antigues partides de terra, una situada al sud-est d’Osor, a Santa Creu d’Horta, de propietat del mas el Ripoll, i l’altra al nord-est, vers el mas Masferrer.

“*Loco vocato sas Planas*” (CAP 1446) –no massa lluny del Bancs-; “Un tros de terra de castanyeda situat a un *lloc anomenat Les Planes*. Afronta amb la Serra de Rabasseda, amb el quintà de Puig Savinya, amb en Viurabol, amb honors den Mont, amb la peça de terra den Mayol” (FI 1605); “una pessa de terra brollar situada en dita parroquia en lo *lloch anomenat les planes* (...) y es de pertinencias del mas Ripoll” (RIP 1606); “peça de terra de pertinença del mas Triador, *lloc anomenat Les Planes*” (FI 1624); “Pessa de terra en lo *lloc anomenat las Planas* (...) afronta asolixent en honor llur anomenat la Costa del Collsacudina, mediant camí que va de Ozor a Sta Creu; (...) a ponent en honor del Mas Subirá anomenat Coll del Bes; y a tremuntana part en altre honor llur anomenat la Castañeda Vella y part en honor del Mas Busquets anomenat Lo Serrat de la Llosa” (LLEV 1731); “una pessa de terra que antiguament fou Persaria, ab lo hereu del Mas Banchs en lo *lloch anomenat las Planas*; afronta asolixent en honor den Masferrer; a mitgdia en honor den Banchs; a ponent part en honor de dit Banchs y part en honor den Serras de Toronell” (LLEV 1731); “Pessa de terra *territori dit Las Planas* parroquia de Santa Creu” (LLEV 1792); “Aquella balans de terra situat en lo *lloch de las Planas* y Suyol” (LLEV 1792) –de propietat del mas can Serra de Toronell-

En ambdós casos, el topònim podria tenir un origen orogràfic, una forma plural de *plana* del llatí *planu*, -a; tanmateix, també es podria haver donat el cas que s’hagués format a partir del mas homònim que havia existit a totes dues zones.

Planes, mas [ləˈplanə]

Mas encara existent en no massa bon estat, localitzat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, la casa més al nord del terme municipal d’Osor, no massa lluny dels límits amb Susqueda. És potser per aquesta raó que apareix freqüentment situat cartogràficament, *La Plana* (MAP 1, 4), *Casa de Plana* (MAP 2).

“*Mansi de Planis*” (CAP 1560); “*Mansi de ses Planes*” (CAPb 1560); “*Mansi de Planis*” (CAP 1622); “Son Mas Planas y al Mas Planas de Munt agregat de Pere Planes pages de St Vicens de Susqueda” (LLEV 1792)

Grafiat antigament amb plural, a l’actualitat el més habitual és que s’esmenti en singular.

Atesa la seva situació en un espai relativament planer, hem de creure que el nom de la casa, en singular o plural, prové de l’adjectiu femení de caràcter orogràfic en el sentit de

‘superfície sense elevacions’; tanmateix, que a 1792 el propietari del mas tingui com a llinatge el nom de la casa, fa creure que també es podria haver tractat d’un topònim originat en el llinatge.

Planes, masoveria de les

Antiga masoveria que es localitzava al nord-est d’Osor, entre can Serra de Toronell, el Bancs i Masferrer.

“Una pessa de terra en dita Parra anomenada *Masoveria de las Planas*. Afronta a mitg dia en altre honor llur fins á la Posa; a ponent en honor del Mas Baceda de Vall y Mas Puigarquer que posseheix en Serra y part en honor llur de Puixborrell y a tremuntana ab lo Mas Serra de Toronell” (LLEV 1731); “Pessa de terra part cultiva y part boscosa anomenada *Masoveria de las Planas*” (LLEV 1792)

Topònim possiblement de caràcter orogràfic, plural de l’adjectiu femení *plana* provinent del llatí *planu*, -a (DEM:330).

Planes, peça de terra les (1, 2)

Antigues peces de terra que podrien haver estat més d’una ja que l’hem documentat de propietat de ca n’Iglésies i del Triador, situada a la parròquia de Santa Creu d’Horta, entre les propietats del Bosquet, el Triador, ca n’Iglésies i el Viurevol, al sud-est de l’espai geogràfic treballat; així mateix, Pladevall (1962:190) n’assenyala una altra d’homònima situada entre el mas i la riera de la Noguerola i que el 19 de maig de 1317 Elies de sa Crofogerada d’Amunt la va establir a Guillem de Puigrovir per a què hi plantés oliveres.

“*Peça de terra dita de ses planes*” (MAN 1316); “*Pessa de terra anomenada Ses Planes*” (CAP 1446); “*Peça de terra anomenada Les Planes* afronta a sol ixent en honor del Mas Triador, a migdia en honor d’en Busquets i part d’en Triador” (FI 1562); “Una peça de terra que posseeixen a carta de gràcia del propietari del mas Triador, anomenada *Planes* o Albareda de les Planes” (FI 1562); “*Peça anomenada Les Planes* de pertinença del mas Triador” (FI 1618); “*Pessa de terra nomenada Las Planas*” (LLEV 1792)

El nom podria haver-se originat en el mas o en la partida homònima si no és que es tracta d’un plural de l’adjectiu de caràcter orogràfic provinent del llatí *planu*, -a. V. *Planes*, llocdit les v.t. *Planes*, masoveria de les

Planes, peça de terra Masoveria de les V. *Masoveria de les Planes, peça de terra*

Planes, roques de les

Zona de terra, amb presència de roques, situada vers el puig d’Afrau, al nord-est d’Osor no massa lluny dels límits municipals amb la Cellera de Ter.

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra y al peu de la Montanya de Puigdefrou de sembradura sis vessanas poch ô menos; Afronta asolixent en honor den Panella; a mitgdia així mateix ab lo peu de las *rocas de las Planas* travessant dret á Roca aguda fins al Serrat de la Roca del Llor dret al peu de las penyas ditas den Panella” (LLEV 1731)

El nom possiblement prové del fet que es localitzaven prop de la masoveria homònima que, per tant, seria l'element que l'originaria. V. *Planes, masoveria de les*

Planes d'Amunt, mas

De propietat de Pau Planes, de parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i terme de Rupit, aquest mas podria no haver estat en terme osorenc malgrat localitzar-s'hi, molt a prop i al nord de la Plana, terme d'Osor, i la Casa Nova de la Plana, a Susqueda.

“Son Mas Planas dirruit y al *Mas Planas de Munt agregat*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost el primer element del qual possiblement era d'origen antroponímic ja que coincideix amb el llinatge del propietari, i el segon una locució prepositiva indicant situació en contrast amb alguna casa homònima.

Planica de Susqueda, mas

“*Manso Planica de Susqueda* de José Plana” (AM 1862).

Forma singular i composta referida a les Planiques. V. *Planiques, mas les*

Planiol, peça de terra el

De propietat de el Bancs, sembla que es localitzava entre aquest mas i el Beceda d'Avall.

“*Petia terra vocata Planiol* qui fuit mansi sa Basseda devall” (CAP 1446); “*la pessa del Planiol*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Planiol*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra al Planiol*” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'un diminutiu de *pla* amb el sentit de ‘terreny pla de poca extensió’ (AlcM, 8, 638), un terme que segons assenyala Coromines (DECat, VI, 580) “és bastant difós en l'onomàstica i que, com apel·latiu, viu en ross. i mall.” Malgrat que hem documentat el mot com a llinatge osorenc a la segona meitat del segle XVIII i que ha perviscut fins als nostres dies com a segon cognom,⁵⁷² no creiem que hagi existit cap relació entre antropònim i topònim.

Planiques, mas les [ləsplə'nikəs]

Nom d'un mas situat en terme municipal de Susqueda però amb la propietat que s'endinsa a Osor, al vessant nord; al nord de la Creu de Portell i a l'oest de can Rapiç i límit de la propietat de la Codina. Apareix situat cartogràficament, *Les Planiques* (MAP 1, 5, 7) o *Las Planicas* (MAP 2) i esmentat en algunes guies excursionistes, *Les Planiques* (CEC 1924, Cardós).

“Johannes Planas alias Planicas dominus utilis mansi Planas sive *Planicas* parrochia Susqueda” (CAP 1699); “Geroni Baranguer masover de *las Planicas*” (LB 1765); “*Manso Planicas*” (HIP 1852); “*Manso Planica de Susqueda* de José Plana” (AM 1862); “*mansoi Planicas* de José Oliveras” (IGCOS 1927); “Partida Codina y Salomó – Barrio S. Miguel- linda al N. con *Manso Planicas*” (AM 1944); “*Manso Planicas*” (DFE 1946); “*Manso Planicas*” (AM 1953)

⁵⁷² Segons el PAD 2002 amb una única freqüència i com a segon cognom.

En forma singular o plural i en alguna ocasió de forma composta indicant pertinença a Susqueda, es tracta d'una forma toponímica que no hem localitzat a cap de les obres consultades. Possiblement es tracta d'una forma femenina de *planic*, 'pla petit', derivat diminutiu de *pla*, (AlcM, 8, 638) potser en relació amb la propera *Plana*, derivat femení de *pla*, de fet, el document de 1699 mitjançant l'ús de la conjunció llatina *sive* sembla indicar que *Planiques* seria un altre nom de *Planes*, potser per diferenciar aquesta casa d'alguna altra de les homònimes.

Planiques, peça de terra les

Petita partida de propietat del mas les Planiques, de Susqueda, situada en terme municipal osorenc, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“Mojón nº19 Colocado en el punto conocido por Creu de Portell junto al camino que conduce a S.Martín Sacalm y en la divisoria de las *propiedades Planicas* y Codina” (OS 1927); “Situado en el sitio conocido por Creu de Portell y en el linde de terrenos de las propiedades *Planicas* y Codina” (IGCOS 1927); “*Partida pessa de las Planicas* linda N. E. con manso Planicas” (AM 1944); “*finca pieza de las Planicas*” (AM 1947); “*pieza de las Planicas*” (AM 1953)

El nom del tros de terra prové del fet de tractar-se d'una propietat del mas de Susqueda. V. *Planiques, mas les*

Plans, turó dels [əɫtu'roðəls'plans]

Topònim que apareix situat en el MAP 1 de l'editorial Alpina just als límits municipals entre Osor i Brunyola, un turó de 812 metres d'altitud al sud-est d'Osor, “*Tº dels Plans*” (MAP 1).

“Desde mojón común sito en cadena de montaña y a unos 200m. de la Hermita de Sta Bárbara se ha seguido la línea divisoria de los términos de Osor y Bruñola, siguiendo camino de Anglés o San Hilario Sacalm hasta el pico denominado *Turó dels Plans*” (OB 1927)

Atès que es tracta d'un espai orogràficament força escabros, amb molts alts i baixos, creiem que el topònim prové d'aquesta característica, el punt més elevat en una zona amb alts i baixos, aspecte amb el qual coincideix Navarro Colás (1963:69) que indica que “En nuestro caso se trata de la palabra Plans, igual al de su significado primario de lugar llano, geográficamente está enclavado en una extensión del que és el único elemento elevado”.

Plansacau, collet [ku'ɫet'plansə'kaw]

Pas entre muntanyes situat en un espai boscos proper al Clascar, al nord d'Osor.

Recollit oralment, semblaria un topònim compost de *plan* + *sa* + *cau*; el primer element seria de caràcter orogràfic, de *pla* amb manteniment de la *-n* etimològica, de fet es tracta d'un pas força planer, es precedeix de l'article salat arcaic femení *sa* que ens fa creure en una possible diftongació de *calm*, aspecte que li donaria un cert caràcter tautològic ja que no creiem que es faci ús de l'article femení sense concordança amb un

possible *cau* masculí en sentit d'espai on s'amaguen els animals, és a dir, que possiblement es tractaria d'un *pla de la calma*.⁵⁷³

Plansaulina, peça de terra

Antiga peça de terra situada al sud d'Osor, vers el Gelats i el Parral del Sobirà.

“*Una pessa de terra anomenada Plansaulina (...) Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant Torrent de las Tunas; a mitg dia en honor den Funollet anomenat Feixa den Parral que posseheix dit Subirá; a ponent en honor de dit Vaguer vuy llur; y part en honor den Funollet anomenat Artiga de forment*” (LLEV 1731); “*la confrontada pessa de terra anomenada Plan Saulina*” (LLEV 1731); “*Y mitjerament per indivis ab lo compte de Selterra pessa de terra dita Plansaulina*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un topònim compost que apareix aglutinat encara que en un cas de 1731 només parcialment, format per *pla* amb manteniment de la *-n* etimològica, l'article salat femení *sa* i el nom *aulina* referit a 'alzina', podria ser que amb sentit col·lectiu.

Plantada de la Creu de Rocamonera, peça de terra la

Peça de propietat de can Cercenedes que se situava prop de la riera de la Noguerola, no massa lluny en direcció sud d'Osor.

“*Una pessa de terra anomenada Sa plantada de la Creu de la Rocamonera situada en dita Parra; Afronta asolixent ab dit llur Mas de la Nugareda; a mitgdia en honor de llur Mas Rajol*” (LLEV 1731); “*Una pessa de terra anomenada La Plantada de la Creu de Roca Monera*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost pel nom *plantada* en el sentit de 'terreny de sembradura' i que segons Coromines (DECat, VI, 589 i OnCat, VI, 238) sovint té el sentit especialitzat d'"olivar", originat, per tant, en el participi femení del verb *plantar*; la resta d'elements es refereixen a l'indret en el qual es localitzava, a la *creu*, possiblement de terme, del llocdit *Rocamonera*. V. *Creu de Rocamonera, la*

Plantadís [pləntə'ðis]

Nom d'un veïnat format per diversos masos situat en una zona muntanyosa localitzada entre els municipis de Susqueda, Osor i la Celler de Ter, des del mas els Aigols fins al puig d'Afrau.⁵⁷⁴ Apareix recollit explícitament per Alcover i Moll (AlcM, 8, 640) i Coromines (OnCat, VI, 238) i a diverses obres cartogràfiques, entre elles la de l'Institut Cartogràfic de Catalunya que l'esmenta com a *Plantadís* (MAP 3).

“*Plantadicium Gundemari episcopi*” (ACG 922); “*Planctadicium*” (ACG 978); “*loco vocato plantadis*” (NOT 1334); “*Una pessa de terra situada en dita Parra anomenat Puig de frou (...) afronta (...) â tremuntana part ab dit Serra y part ab lo veïnat de Plantadis de Angles*” (LLEV 1731)

⁵⁷³ De fet, Bolòs i Hurtado (2001:27) situen un topònim *ipsa Calme* de l'any 937 vers Sant Gregori, al sud-est d'on situem el que ens ocupa, és a dir, que no es tractaria d'una forma estranya a la zona.

⁵⁷⁴ La GEC, 11, 677 recull el topònim com a “Veïnat (10 h. Diss [1970]) del municipi de la Celler de Ter (Selva) als vessants nord-orientals del pla de Sant Gregori, damunt el congost del Pasteral”.

Segons Coromines (OnCat, VI, 238) es tracta d'un topònim derivat de *plantada* 'terreny de sembradura'.

Plantadís, camí de

“*Camí qui va a Plantadís*” (MAD 1650)

Camí que discorria entre els termes municipals d'Osor i la Cellera de Ter i que rebia el nom del veïnat al qual es dirigia. V. *Plantadís*

Plaques, camí de les [əˈkəˈmiðəɫəsˈplakəs]

Forma oral oïda en diversos informants per referir-se al camí que uneix el pla de Sant Gregori amb la Serra de Toronell i que discorre en direcció est.

Es tracta d'un topònim força recent fruit de l'acotament de caça d'Osor que té com a límit aquest camí i que, per tant, hi trobem moltes plaques de límit. És a dir, que el nom prové del mot amb significat d'objecte quadrangular i pla on hi ha alguna inscripció informativa' originat del francès *plaque* (DEM:330) i que apareix en plural arran del fet que es tracta de més d'una placa.

Pla Regador, torrent-sot de [ˈsoddəˈplareɣəˈðo]

Curs d'aigua que discorre en direcció nord-est vers els masos el Veguer i el Gelats, a la zona de l'antic Gausac, i que és un dels que forma la riera d'Horta.

“Una pessa de terra buscosa de Ginestar situada en dita Parra anomenada Collsespia (...) Afronta en totas parts en honor llur ü a tremuntana mediant *Torrent de Plaregador*” (LLEV 1731)

L'hidrònim s'origina en la partida de terra homònima de Santa Creu d'Horta per la qual discorre. V. *Regador, pla*

Pla Sabatuda, collet de

Pas situat a la carretera que des del Gelats es dirigeix a Osor passant pel Ripoll, no massa lluny del Gomis. Únicament apareix esmentat a guies excursionistes, “*Collet de Plassabatuda*” (AAEC 1882); “*El petit coll de Plaça Batuda*” (CEC 1924); “*El petit coll de Plaça Batuda*” (Castells).

Gràficament, el fet que a 1882 s'aglutini el nom amb el manteniment de l'article salat provoca la confusió a *plaça*, talment com si es tractés d'un espai urbà i no pas d'un terme orogràfic, d'un *pla*. V. *Sabatuda, pla*

Poadors, torrent de

Torrent que se situava com a límit del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, desconeixem, però, de quin es podria tractar.

“Mas Subirá de Munt y Mas Subirá de Vall (...) afrontan (...) a tremuntana en altre honor llur que fou del Mas Mont anomenat Hortals y part ab lo Solá del Mas Borrell que també posseheix mediant *Torrent de Poados*” (LLEV 1731)

Atès que Alcover i Moll (AlcM, 8, 682) i Coromines (OnCat, VI, 769) recullen el mot *poador* com a una forma de *pouador*, creiem, com ja afirmàvem Bruguera i Escorihuela (1999:152) que es tracta d'aquest sentit, és a dir, un torrent en el qual s'hi devien localitzar diversos pous.⁵⁷⁵ Tanmateix, es tracta d'una hipòtesi sense cap evidència però que respectem quant a la grafia amb la qual anotem el nom de lloc.

Poblet, el [əlpu'pplət]

Nom popular que s'havia usat per referir-se a la banda del poble situada vers l'església és a dir, la plaça Catalunya i la del Verger. Malgrat que no ens n'han sabut explicar les raons, és possible que el terme provinguí del fet de ser la zona més elevada del casc urbà, fonamentalment l'antiga sagrera. Sigui com sigui, es tracta d'un derivat diminutiu de *poble* amb el sufix *-et*.

Pobre, casa Pere V. *Pere Pobre, casa*

Pobres, pla dels [əl'plaðəls'poβrəs]

Nom que rep l'esplanada situada entre la capella de Sant Miquel de Maifré i el mas la Codina.

El topònim s'origina en una antiga tradició que consistia en el fet que el segon diumenge de maig es repartien queviures a les famílies més necessitades de la zona i el repartiment es realitzava en aquest pla.⁵⁷⁶ Per tant, es tracta d'un nom provinent de l'adjectiu en forma plural, del llatí *paupère* 'que no té els recursos econòmics més elementals' (DEM:332)

Pol, el

Antiga partida de terra situada al sud d'Osor, entre les propietats dels masos el Baier, el Gelats i el Gomis.

“Pieza de tierra situada en la *Partida dicha el Pol* propia de Narciso Pol y Simon. Linda L. Manso Bayé; M. Manso Gelats; P. Pedro Noguerola, T. Manso Gomis” (CAD 1785).

Com podem observar a partir del nom del propietari, malgrat que el nom es precedeix de l'article definit masculí i no pas del personal, es tracta d'un topònim d'origen antroponímic,⁵⁷⁷ del llinatge que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVII i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms,⁵⁷⁸ incloent-hi com a portador l'alcalde del municipi entre 1803 i 1804, Narcís Pol i Simon. El llinatge, segons Moll (ELC:78) prové del nom llatí *Paulus*, nom de sant Pau.

Pollancre, peça de terra

Antiga peça de terra boscosa de castanyer que devia situar-se a l'est d'Osor entre els masos la Crosa i el Pidemunt, no massa lluny de la riera d'Osor a la qual sembla que travessava.

⁵⁷⁵ De fet, en aquesta mateixa línia, Amigó (1999:124) recull un topònim, *el Pouador*.

⁵⁷⁶ Encara a l'actualitat, cada any, el segon diumenge de maig se celebra a Sant Miquel de Maifré el repartiment d'ofenes que recorda aquesta antiga celebració.

⁵⁷⁷ Cosa de la qual no ens adonàrem en el treball de capaciació investigadora (2002:130) on afirmem que “la *partida el Pol* (CADT 1785) que no sembla, però, relacionar-se amb l'antroponím”.

⁵⁷⁸ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de quatre, dos casos de primer cognom i dos de segon.

“Una pessa de terra de castanyers plantada de pertinències del Mas Crosa *anomenada Poyancra* vuy las Selvas (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat las Selvas y part en honor llur baix cabbrevador que fou del Mas Pidevall; a mitg dia en honor del Mas Busquets alt a la Serra; a ponent en honor del Mas Pidemunt y a tremuntana en honor llur que fou del Mas Pidemunt des de la Serra fins baix al sot que alli es” (LLEV 1731); “Pessa de terra part brollar y part castanyers de pertinències del Mas Crosa *nomenada Poyancra* y vuy las Selvas” (LLEV 1792)

Gràficament, el nom apareix responent a la forma ioditzada dialectal que encara a l'actualitat es produeix quan se'n fa esment oral.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, no sabem si amb sentit col·lectiu ja que segons els dos esments hi predominava el castanyer. Es tracta d'un mot format sobre *pollanc* que és un derivat de *poll*. Cal afegir que el pollancre encara avui és força present a la flora osorenca especialment a la vora de la riera d'Osor i dels seus afluents.

Pomera Tova, feixa de terra

Antiga feixa de terra que es localitzava a la partida de la Maduixa.

“Feixa de terra y de conreu territori dit la Matuxa *nomenada vulgarment la Fexa de la Pomera Toba*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost que devia fer referència al fet que hi havia algun exemplar de pomera particularitzat amb l'adjectiu *tova*, desconeixem per quina raó.

Pomereda, la [ləpumə'ɾɛðə]

Antiga feixa de conreu situada prop del Cerver, al nord d'Osor i que a l'actualitat és una zona erma malgrat que encara s'hi pot observar alguna pomera. Es tracta, per tant, d'un derivat col·lectiu de *pomera* amb el sufix *-eda* en el sentit de 'pomerar'.

Pomereda, peça de terra la [ləpumə'ɾɛðə]

Peça actualment boscosa de pins que antigament havia estat plantada de pomeres, que es localitza entre els masos el Veguer i el Gelats, al sud-est d'Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *la Pomereda* y Collsaspia (...) Afronta asolixent en honor del Mas Subirá” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada La Pomereda* o Collsaspia” (LLEV 1792)

Sembla clar que es tracta d'un derivat col·lectiu de *pomera* amb el sufix *-eda* i amb el sentit de 'pomerar'.

Poncic, casa

“*Casa Punsich* hi viu Sagimon Morella” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. El terme s'origina, possiblement, en un antropònim derivat diminutiu del nom de fonts *Ponci* o *Ponç* –que podria ser també un llinatge- amb el sufix *-ic*.

Ponç Querós, mas

Antic mas que es localitzava als límits parroquials entre Osor i Querós, vers el coll de Querós, al veïnat de Querosell. Possiblement es tracta d'una forma composta per referir-se al mas Querós ja que Pladevall (1962:284) assenyala que a 1316 el mas Querós, de la parròquia de Sant Pere d'Osor, era habitat per Ponç de Querós. Tanmateix, sembla que se situava en municipi de Sau i depenia del castell de Solterra.

“*Mansi Pons Caros*” (CAP 1446); “*Mansi Pons ad Queros*” (CAP 1446), “*mas de Ponç de Querós*” (COP XV); “*Mansi Ponsqueros quem tenet en Carbonell*” (PFM 1583); “tot llur Mas anomenat Ponsqueros molt temps ha dirruit y al Mas Carbonell unit, afronta en tots honors ab llur Mas Carbonell” (LLEV 1731); “Lo Mas Ponsqueros dirruit i en terra postrat al dit Mas Carbonell agregat” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost que en ocasions apareix aglutinat i que a 1792 el primer element es reforça amb una *-t-* possiblement per confusió amb el nom comú *pont*.

El primer element del topònim, *Ponç*, creiem que és de caràcter antroponímic, el prenom o llinatge d'origen llatí, de *Pontus* ‘el mar’ (DNP:270); el segon element és de caràcter toponímic, amb la voluntat de situar el mas a Querós i diferenciar-lo d'altres d'homònims. V. *Querós, mas*

Pones, ca la [ˈkaləˈponəs]

Nom d'una casa situada al carrer de França que s'origina en l'hipocorístic format a partir del nom de fonts femení *Josepa* amb derivació i afèresi.

Pons, can [ˈkamˈpons]

Nom d'una casa del carrer Major també coneguda com a can Nyola. Es tracta d'un terme provinent del llinatge dels seus propietaris. Moll (ELC:86) indica que el llinatge ve del cognom *Pontius* (derivat de *Pontus*, ‘la mar’) nom de diversos sants.

Pont, camí del

“Una part de casa situada en dita vila de Ozor y en lo carrer qui va al Coll; Afronta asolixent ab lo *Cami del Pont*” (LLEV 1731)

Camí que devia dirigir-se al pont medieval que es troba enmig del poble travessant la riera d'Osor. V. *Pont, el*

Pont, camp del

Peça de terra que se situava prop del pont medieval, a tocar del nucli urbà d'Osor, possiblement en direcció oest que és per on discorria el camí del Coll.

“Item una pessa de terra Campa situada en dita Parra anomenada *lo Camp del Pont* (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Camp gran mediant camí qui va de Ozor a nostra Señora del Coll; a mitgdia ab la riera Major” (LLEV 1731)

V. *Pont, el*

Pont, camps del [əls'kamzðəl'pon]

Partida situada a tocar del pont Nou o dels Soldats, entre can Badia, el Soleric i can Gravat.

“Partida *Camps del Pont* linda al N. con camino llamado del Coll” (AM 1944); “Finca *Camps del Pont* linda al N. con paraje Manso Solarich” (AM 1947); “finca *Camps del Pont* linda al N. con Camino llamado del Coll” (AM 1947); “finca *Camps del Pont* de Julian Soler Ripoll” (AM 1953)

El topònim prové de la proximitat de la partida de terra al pont Nou o dels Soldats i té el genèric en plural perquè s’hi inclouen almenys tres peces de terra diferents.

Pont, carrer del [ə'kə'reðəl'pon]

Nom d’un carrer documentat amb el mateix nom des del segle XVIII. S’inicia al carrer Major, al costat de cal Sastre, on antigament es considerava la fi de la Plaça, i s’uneix amb el carrer de França després de travessar el pont medieval sobre la riera d’Osor que n’origina el nom.

“Una Casa ab un Pati de terra en aquella contiguo anomenada la Casa den Palau situat en dita vila y en lo *carrer anomenat Dellá del Pont*” (LLEV 1731); “*Carrer anomenat del Pont*” (FN 1800); “*calle llamada del Pont*” (HIP 1800); “*Carrer anomenat del Pont*” (FNA 1805); “*calle del Puente*” (HIP 1854); “*calle del Puente*” (AM 1862); “*Calle Puente*” (NOM 1863); “*Calle Puente*” (PAD 1877); “*carrer del Pont*” (LA 1882); “*Calle del Puente*” (LA 1909); “*Calle del Puente*” (PAD 1930); “*carrer del Pont*” (LA 1933); “*Calle del Puente*” (AM 1953); “*calle del Puente*” (DFE 1965); “*carrer del Pont*” (LA 1979)

En alguna ocasió també es documenta de forma composta, de fet és aquesta l’única particularitat escrita a banda del canvi idiomàtic català-castellà: “*carrer que va de la Plassa Major al Pont*” (FN 1700); “*carrer que va de la Plassa al Pont*” (FNA 1805); “*Carrer que va de la Plassa Vella al Pont*” (FNA 1807).

És evident que el nom del carrer prové del fet que travessi el pont medieval sobre la riera d’Osor. V. *Pont, el*

Pont, carrer Plaça Major al V. *Plaça Major al Pont, carrer*

Pont, carrer Plaça Vella al V. *Plaça Vella al Pont, carrer*

Pont, el [əl'pon]

Genèric esdevingut específic pel fet d’haver-se tractat durant molt de temps de l’únic pont que travessava la riera d’Osor enmig del poble. A l’actualitat és el símbol de la vila i també se’l coneix com al pont Vell, per tractar-se del més antic, del període medieval, i antigament se l’esmentava com a pont de la Riera Major. Es tracta d’un pont de pedra medieval d’estil romànic, del segle XV, que consta d’una arcada malgrat que antigament n’havia tingut quatre més de menors que avui resten amagades en els fonaments i soterranis de les cases que s’hi van adossar.

“Lloch anomenat *el Pont*” (ESC 1673); “lo cap *del Pont*” (LLEV 1731); “la altra part *del Pont*” (LLEV 1792); “lo *Pont de la Vila*” (LLEV 1792); “*el Pont*” (FN 1800); “*el Pont*” (FN 1801); “*el Pont*” (FNA 1807); “*el Pont*” (HIP 1854)

El terme es refereix al nom comú amb sentit de ‘construcció per a permetre el pas per damunt d’un desnivell, especialment d’un corrent d’aigua’, del llatí *pōnte*.

Pont, la Costa del V. *Costa del Pont, la*

Pont, mas

Antic mas de situació desconeguda que Pladevall (1962:285) situa vers la domus de Recs, no lluny de la Sagrera. Pladelasala (1960:372) considera que és el mas Pontei ja que escriu: “Mas del Pont o Pontey”; tanmateix, no disposem de cap informació que evidenciï aquesta hipòtesi ja que el Ponteis sembla el posterior Part, lluny d’Osor, diferent, per tant, del que esmenta Pladevall, malgrat que també es podria haver donat el cas de l’existència de dos masos homònims.

“Castlarys de Rechs, de nugereda et de podio et de besceda et de *ponte* et de riba in parrochia osorys” (FB 1233); “*Mas Pont*” (MAN 1316); “*mas des Pont*” (COP XV); “*Margarida des pont*” (NOT 1334); “*mansi de ponte*” (CAP 1342); “*Mansi de Ponte* in serra voccata de Puigbeulet” (CAP 1622); “*Mansi de Ponte*” (CAP 1707)

L’origen del terme deu produir-se arran de la proximitat de la casa o cases a algun pont, desconeixem quin, del llatí *pōnte*, *-i*; si no fos així, també podria tractar-se d’un nom de lloc d’origen antroponímic, del llinatge que, tanmateix, només documentem a partir de 1787 encara que ha perviscut fins als nostres dies com a primer cognom.⁵⁷⁹

Pont, partida de terra Costa del V. *Costa del Pont, partida de terra*

Pont, pla del

“*Casa Pla del Pont*” (FNA 1807)

Possiblement, aquest terme fa referència a l’indret del carrer del Pont en el qual s’hi varen anar construint les cases que avui podem veure sustentades sobre els quatre antics arcs menors que tenia, dos a cada banda, el Pont. V. *Pont, el*

Pontarró, camí del [əˈkəˈmiðəlpuntəro]

Nom que rep el camí Ral del santuari del Coll en l’espai que hi ha des de can Gravat fins al pont del Pontarró.

“*Camí qui va del Coll al Pontarro*” (LLEV 1731)

És evident que en una direcció o una altra, des de can Gravat o des del santuari del Coll, el camí pren el nom de l’indret pel qual discorrerà, força representatiu per la presència d’un torrent, d’una partida de terra i d’un pont amb el mateix nom. V. *Pontarró, el*

⁵⁷⁹ Segons el PAD 2002 amb quatre freqüències.

Pontarró, hort del [ˈlɔrdəlpuntəˈro]

Nom que han rebut i reben diverses peces de conreu o d'avellaner situades a la partida del Pontarró que és l'element que n'origina el nom de forma metonímica.

“Una pessa de terra ab alguns castanyers situat en dita Parra en lo lloch anomenat Coll de sá Palomera (...) afrontant (...) a mitg dia en honor llur fins al *hortet del Pontarro*” (LLEV 1731)

V. *Pontarró, el*

Pontarró, la Torrentera del V. *Torrentera del Pontarró, la***Pontarró, partida de terra el** [əlpuntəˈro]

Partida situada al nord-est d'Osor, a tocar del camí Ral del Coll, entre la Novada i la Tàpia, actualment una zona amb alzines, castanyers, pins, avellaners i algun camp de conreu.

“*Es Pontarró*” (ESC 1318); “Una pessa de terra part cultiva y part boscosa situada en dita Parra y en lo lloch anomenat *lo Pontarro* (...) afronta asolixent ab lo Torrent del Pontarro” (LLEV 1731); “Pessa de terra de conreu y plantada de viña y castanyers en lo territori anomenat *Lo Pontarró*” (LLEV 1792); “tros de terra part conreu y part plantada de viña territori anomenat *lo Puntarró*” (FN 1839); “Feixia de terra territori anomenat *lo Punturró*” (FN 1844); “*El Pontarró*” (HIP 1856), “*Partida Puntarró*” (AM 1944); “*finca Puntarró*” (AM 1947); “*Finca El Puntarró*” (DFE 1952); “*finca Puntarró*” (AM 1953); “*Finca El Puntarró. Castaños*” (DFE 1956); “*Finca El Puntarró. Límites S. con camino de Susqueda. Castaño*” (DFE 1961)

Gràficament, només cal esmentar la confusió vocàlica *o-u* deguda a la neutralització dialectal en posició àtona així com l'assimilació vocàlica de 1844. Així mateix, el topònim se sol precedir de l'article, *es* i *lo* inicialment fins a l'actual *el*.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat diminutiu de *pont*, de fet, encara avui es pot observar un petit i antic pont sobre el sot homònim, un terme no massa estrany en toponímia tal i com recullen Moreu-Rey (ENL:103), Coromines (OnCat, VI, 255, 256) i Alcover i Moll (AlcM, 8, 742).

Pontarró, partida de terra Sota el V. *Sota el Pontarró, partida de terra***Pontarró, pont del** [əlpontəlpuntəˈro]

Petit pont situat sobre el sot del mateix nom al camí Ral del Coll. Es tracta d'una petita construcció d'una sola arcada, de pedra i ciment amb baranes de ferro obsoletes. Possiblement és l'element que origina el nom del torrent i de la partida de terra. El topònim seria de caràcter tautològic degut a què es devia perdre el sentit inicial de *Pontarró*, ‘pont petit’, i es devia considerar el nom del torrent que el pont travessa, per tant, el sentit seria el de *pont del Sot del Pontarró*.

Pontarró, sot-torrent del [əlsoddəlpuntəˈro]

Recollit per l'Institut Geogràfic de Catalunya com a riera de Sant Gregori, amb aquest nom es coneix el curs d'aigua que neix vers la muntanya de Sant Gregori i desguassa a la riera d'Osor per la banda nord vers la partida de la Novada, discorrent en

direcció sud-oest en el seu pas per la partida de terra del Pontarró. De fet, aquest sot o torrent rep diversos noms en funció de la zona on el localitzem: sot del Toronal, de cal Teixidor, de la Barraca del Baier i de la Novada entre d'altres.

“*Lo Torrent que va al Ponterro*” (LLEV 1731); “*Torrent del Pontarró*” (LLEV 1731); “*lo Torrent dit lo Pontarro*” (LLEV 1731); “*lo torrent anomenat del Pontarró*” (FNA 1800); “*el torrente llamado del Ponterró*” (HIP 1800); “*lo Torrent del Pontarró*” (FN 1844); “*Sot el Puntarró*” (AM 1944); “*Sot del Puntarró*” (AM 1947); “*Torrente Pontarró*” (AM 1953)

El nom prové de la partida i el pont del mateix nom. V. *Pontarró, el* v.t. *Pontarró, pont del*

Pontarró, vinya del

“*Peça de terra dita la vinya el Pontarró*” (HIP 1853).

Tros de terra de conreu de vinya que devia situar-se a la partida de terra homònima que n'originaria el nom de forma metonímica. V. *Pontarró, el*

Pont del Pontarró, viver [bi'βeðəl'poŋdəlpuntə'ro]

Bassa artificial situada prop del pont del Pontarró i usada per recollir-hi aigua per regar un bon nombre de peces i feixes de terra de conreu de la zona. V. *Pontarró, pont del*

Pont dels Soldats, gorga del [lə'γorɣəðəl'poŋdəlsu] 'dats]

Gorga situada a la riera d'Osor, sota el pont Nou o dels Soldats, cosa que n'origina el nom, a l'inici de la carretera del Coll, molt a prop d'Osor en direcció oest.

Pont de Mas Coll, gorga del [lə'γorɣəðəl'poŋdə'mas'kəλ]

Gorga situada a la riera d'Osor, a un quilòmetre de la vila en direcció Anglès, sota el pont que uneix la Carretera amb el mas Coll i l'antic camí de la Torre. Es tracta d'un topònim compost fruit de la situació.

Pontei, camí del Mas V. *Mas Pontei, camí del*

Pontei, mas

Nom antic que havia rebut el mas el Part situat al camí Ral del Coll, al nord-oest d'Osor, a l'est del Coll, al nord-est del coll de Nafre i al nord de can Plana. Pladelasala (1960:372) no s'adona del fet que coincideixen els dos masos i els anota com a cases de la parròquia de Sant Pere d'Osor, sense situar el que ens ocupa, només esmentant que devia localitzar-se vers can Plana i anomenant que també s'havia dit mas Pont, fet poc probable. Pladevall (1962:285) també l'anota com a un mas parroquialment osorenc que a 1316 era habitat per Pere de Pontey.

“*Mansi de pontey*” (NOT 1285); “*Mas Pontey*” (MAN 1316); “*es Pontey*” (NOT 1334); “*Guillelmus des Pontey, Mansum meum vocatum des Pontey* afrontatur mansi de Plana, Torrente de Camps, mansi de Montada” (CAP 1342); “*Mansi Pontey*” (CAP 1446); “*Mansum Pontey*” (CAP 1562); “*Raphael Coll agricola parrochie Sancti Petri Osor,*

termino Rupit dominus utilis *mansi Pontei*” (CAP 1622); “*Mansum Pontey* parrochia Ozor afrontam ab oriente et meridie mansi Planas ab occidente torrente voccato den Camps, a circio mansi Planas et partim mansi Muntada” (CAP 1699); “tot explets provenients de les terres y possessions del *Mas Pontey* que se te per lo monastir de Nostra Senyora del Coll” (LLEV 1731); “*Mansi Pontey*” (PR 1766); “*Mas Pontey*” (ACL 1767); “una vinya de pertinencias del *mas Pontey* vulgarment dit Nostra Señora del Part” (FNA 1831); “*Manso Puntey*” (HIP 1854); “*Mansos Pontey* y Coll de Maria Villaret” (AM 1862)

Atès que el terme es documenta com a llinatge osorenc des del segle XIV i fins a principis del XIX,⁵⁸⁰ sovint relacionat amb el mas indicant-ne pertinença o propietat, *Pere de Pontey* (MAN 1316), *Guillelmus des Pontey* (CAP 1342) o *Petrus des Pontey* (CAP 1627), podria tractar-se d'un topònim d'origen antroponímic. Malgrat això, com ja assenyalàvem Bruguera i Escorihuela (1993:192), també és possible que es tractés d'una iodització de *pontell* ‘pont petit’ (AlcM, 8, 742 i DECat, VII, 692), tot i això, malgrat la presència propera del sot de les Casulles o del Part, antigament dels Camps, no tenim cap constància històrica de l'existència de cap pont vers aquella zona.

Ponteï, partida de terra Mas V. *Mas Ponteï, partida de terra Mas*

Ponteï, peça de terra el

“*Pieza el Pontey* de Juan Pons linda L. Capilla Ntra Sra del Part, M. Hilario Doys, P. Manso Sitjá, T. Manso Coll” (CAD 1785)

Peça de terra que en el document es diferencia de la partida del mateix nom però que en devia ser una continuació possiblement situada prop del mas Ponteï. V. *Ponteï, mas*

Ponteï, vinya del Mas V. *Mas Ponteï, vinya del*

Pontonal, llocdit

“Item teneo pro vobis et vos tenens de domyno vallys quanda fexia terra in dicta parra in *locum vocato pontonal*” (CAP 1446)

De propietat de Dalmau Bruguer, desconeixem la situació de l'indret. Etimològicament, és possible que es tracti d'un derivat de *pont* que Alcover i Moll (AlcM, 8, 744) consideren que es refereix a ‘un lloc on hi havia ponts’, un sentit que també recull Moreu-Rey (ENL:103); tanmateix, Coromines (DECat, VI, 693), assenyalava que el mot, com *pontós* a ‘estructures rocoses’ malgrat que també cal afegir que el mateix estudiós, referint-se a un nom de lloc *Pontonal*, un antic indret proper a Sant Joan Despí (Baix Llobregat), assenyalava que “deu ser un indret on, a causa de freqüents sobreixides del Llobregat i del seus afl. S’han de menester tota una sèrie de passeres (OnCat, VI, 257), és a dir, que també el relaciona amb *pont*.”

Pont Serradella, peça de terra

⁵⁸⁰ Tanmateix, no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

“Pieza nombrada pont Sarradella de Mariano Benet” (AM 1862); “finca Pous Serradellas linda N. riera de Osor, S. E. José Mª Llavari; O. Torrente Serradellas” (AM 1947); “finca Pou Serradellas” (AM 1953)⁵⁸¹.

Peça que devia situar-se a tocar del pont de Serradella que n’origina el nom. V. *Serradella, pont de*

Porta Barrada, cim de [ˈportəβəˈradə]

Altre nom que rep el cim de Sant Benet, punt més elevat sobre la vall d’Osor en el vessant occidental, a 1144 metres d’altitud. El terme no l’hem recollit a cap document escrit exceptuant-lo com a nom d’una peça de terra; tanmateix, sí que apareix a diverses guies excursionistes, en ocasions de forma aglutinada.: “Al N. la vall està coronada per *Portabarrada*” (AAEC 1882); “*Turó de Portabarrada*” (Osona 1886); “*Cim de Porta Barrada*” (CEC 1924); “La muntanya de Sant Benet o *Porta Barrada*” (CEC 1924). V. *Porta Barrada, serralada de*

Porta Barrada, peça de terra

“Total illam *petiam vocata Porta barrada* parr. Sancti Petri Ozorio” (IFM 1669)

Referent documental més antic localitzat del topònim i que devia fer referència a una peça de terra situada vers Sant Benet. V. *Porta Barrada, serralada de*

Porta Barrada, serralada de

Nom de caire més abans intel·lectual, poc popular, que rep la serra de Sant Benet que tanca la vall d’Osor pel vessant nord-oest. Fonamentalment l’hem recollit en obres de caràcter excursionista: “Al N. la vall està coronada per *Portabarrada* o montanyes de Sant Benet” (AAEC 1882), “*Porta Barrada* o montanya de Sant Benet” (Osona 1886); “*Serralada de Porta Barrada*” (CEC 1924); “La Montaña de San Benet conocida también por *Porta Barrada*” (Castells). També apareix esmentada a la GEC en l’article que descriu el poble i la vall d’Osor.

Atès que és la carena muntanyosa que tanca la vall d’Osor, creiem que es tracta d’un topònim compost de caràcter metafòric en el qual *Porta* podria tenir el sentit de *coll* o *port* que li assenyala Moreu-Rey (ENL:38) i *Barrada* tindria el significat de ‘tancada’, provinent del participi del verb *barrar*.

Portell, collet Creu de V. *Creu de Portell, collet*

Portell, la Creu de V. *Creu de Portell, la*

Portell, bosc del [ˈbosgdəlpurˈtel]

Zona boscosa situada al límit municipal entre Osor i Susqueda, al nord-est de la Creu de Portell. V. *Creu del Portell, la*

Portell, serrat

⁵⁸¹ Sembla clar que el pas de *pont* a *pou-pous* és fruit d’un error de còpia.

Grup de muntanyes coronat pel turó de la Creu de Portell, a 620 metres, límit municipal entre Osor i Susqueda pel vessant nord-oest.

“El *Serrat del Portell*” (IGCOS 1927)

El topònim s’origina en el fet que en aquest serrat s’hi localitza la Creu del Portell. V. *Creu del Portell, la*

Portell, turó de la Creu de V. *Creu de Portell, turó de la*

Portelleres, collet de les [ku’λɛddələspurtə’lərəs]

Pas de muntanya situat sobre el mas Solterra i sota el cim de Sant Miquel de Solterra, vers la font Saguàrdia. V. *Portelleres, les*

Portelleres, les [ləspurtə’lərəs]

Indret situat al sud d’Osor, a tocar de Sant Miquel de Solterra, vers la font Saguàrdia.

“En honor de dit Mas Solterra mitjançant camí qui va a la Font Saguàrdia, a *las Portalleras*” (LLEV 1731); “lloch anomenat *las Portalleras*” (LLEV 1731)

Creiem, com Moreu-Rey (ENL:38), que es tracta d’un derivat diminutiu de *portella* en plural per esmentar que és per on segueix el camí que travessa la muntanya de Sant Miquel de Solterra, és a dir, un pas de muntanya –de fet també hem documentat el collet de les Portelleres- que a més és homònim d’un altre que es troba localitzat a Sant Aniol de Finestres (AlcM, 8, 780).

Portelleres, peça de terra les

“Una *pessa de terra* situada en dita Parra en lo lloch anomenat *las Portalleras*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra vulgarment dita Las Portalleras* pertinencias del Mas Sulterra” (LLEV 1792)

Peça de terra que devia situar-se en el llocdit homònim. V. *Portelleres, les*

Portelleres, serra de les

Possiblement aquesta és una altra manera de designar la serra de Sant Miquel de Solterra, límit municipal i parroquial entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

“Una *pessa de terra boscosa* situada en dita Parra y terme de Ozor en lo lloch anomenat las Borboladas (...) Afronta asolixent en honor del Mas Ripoll mitjançant Coll de Raurich y part en honor den Sarsanedas; a mitg dia ab las *Serras de las Portalleras*” (LLEV 1731); “Una *pessa de terra* situada en dita Parra en lo lloch anomenat Las Portalleras, que fou de pertinencias del Mas Solterra (...) Afronta asolixent y mitg dia en honor del Mas Solterra (...) y a tremuntana part en honor den Soler de Monsoliu mitjançant *la Serra que devalla de las Portalleras* al Coll de Raurich” (LLEV 1731)

V. *Portelleres, les*

Posa, camí de la [əˈtkəˈmiðələˈpozə]

Nom que hem oït per referir-se al camí de la Maduixa o de la Comarca perquè també discorre per la partida de terra de la Posa. El camí va en direcció nord-est i s'inicia al carrer Arbreda.

“Un hort de terra situat en dita Parra en lo lloch anomenat la Posa (...) Afronta asolixent en honor den Ombreras mitgensant *camí qui vá a la Posa*” (LLEV 1731); “*camí ab lo qual se va a la Posa*” (FNA 1804); “*camino de Osor a la Posa*” (HIP 1853)

És clar que la partida a la qual es dirigeix el camí és l'element que n'origina el nom. V. *Posa, la*

Posa, hort-camp-peça de terra-feixa de terra de la [ˈlorddələˈpozə]

D'aquesta manera es feia referència a la major part de peces de conreu que es trobaven situades a la Posa, és a dir, s'anomena el tros de terra de forma metonímica en relació amb la partida.

“Feixa de terra territori nomenat *Lo Hort de la Posa*” (LLEV 1792); “*feixa de terra anomenada la Posa*” (FNA 1802); “*Pessa de terra anomenada la Posa*” (FNA 1804); “*Camp de la Posa*” (AM 1944); “*Partida Hort de la posa* linda al E. con camino la Maduixa” (AM1944); “*Hort de la Posa*” (AM 1947); “*Hort de la Possa*” (AM 1953)

És evident que el nom del tros o trossos de terra prové del de la partida en la qual se situa. V. *Posa, la*

Posa, (partida de terra) la [ləˈpozə]

Partida situada prop d'Osor, entre la de ca n'Aubreda, al sud, la Maduixa, al nord, el Torrent de n'Horta, a l'est i el Soleric, a l'oest. A voltes, es considera que n'hi ha dues de diferents, la Posa de Dalt i la Posa de Baix.

“*Partida vulgaris dictam la Poza*” (FN 1710); “Una feÿxa de terra situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat la Posa” (LLEV 1731); “una pessa d'eterra de vinya y Avallaners plantada situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Posa” (LLEV 1731); “Hort de sembradura de forment en lo territori dit la Posa” LLEV 1792); “Pessa de terra territori dit la Poza” (FNA 1804); “Tros de terra de regadiu territori anomenat la possa” (FN 1846); “*partida la Posa*” (LA 1850); “*tierra de la possa*” (HIP 1854); “Pieza de la Posa” (AM 1862); “*Finca La Posa*. Límites E. con camino de la Maduxa” (DFE 1939); “*Partida la Possa*” (AM 1944); “*finca la Posa*” (AM 1947); “*finca la Possa*” (AM 1953)

Grafiat amb *s-z-ss* per desconeixença de la forma referida al so alveolar fricatiu sonor, etimològicament creiem que és un topònim provinent del verb *posar* en el sentit de ‘lloc de repòs, d'aturada’ que esmenten Alcover i Moll (AlcM, 8, 784), Coromines (DECat, VI, 745) i Moreu-Rey (ENL:104).

Posa, partida de terra Sot de la V. *Sot de la Posa, partida de terra***Posa, sot de la** [əlˈsoddələˈpozə]

Altre nom del sot de la Comarca o de ca n'Aubreda en el seu pas per la partida de terra la Posa. Es tracta d'un curs d'aigua que neix vers Sant Gregori i discorre en

direcció sud-est per unir-se a la riera d'Osor sota el pont del Maroi, a l'altra banda dels horts de can Vidal.

“Lo *sot de la Posa*” (FN 1710); “lo torrent el sot de la Comarca al territori anomenat al *Sot de la Posa*” (FNA 1806); “lo *Sot de la Posa*” (FNA 1819); “*Sot de la Posa*” (HIP 1862); “*sot de la Posa*” (AM 1947); “*Sot de la Posa*” (AM 1953)

L'hidrònim pren el nom de la partida de terra quan hi discorre. V. *Posa, la*

Posa de Baix, (partida de terra) la [lə'pozəðə'βa]

Nom amb el qual es fa referència a la zona més al sud de la partida de la Posa, la part on s'hi conreaven més productes de regadiu, a tocar de ca n'Aubreda. Es tracta d'un topònim compost format pel nom de l'indret acompanyat de la locució preposicional en contrast amb la Posa de Dalt. V. *Posa, la*

Posa de Dalt, (partida de terra) la [lə'pozəðə'dal]

Amb aquest terme hem oït fer referència a la zona més elevada, més al nord de la partida de la Posa, la part on tradicionalment s'hi conreava més secà, a prop de la Maduixa. V. *Posa, la*

Posa de l'Àguila, (partida de terra)

Indret situat just al límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al sud-oest de l'espai geogràfic treballat, entre Sant Miquel de Solterra, a uns dos-cents cinquanta metres direcció oest, i la Creu de Llevanyes, a uns mil cinc-cents metres en direcció nord-oest.

“Mojón nº 11 Situado en el punto conocido por *Posada del Aguila* heredad de Miguel Borrell” (OSHS 1889); “Mojón nº 11 Situado en el punto conocido por *Posada del Águila* heredad de Miguel Borrell (...) siguiendo la cordillera de San Miguel de Solterra” (OSHS 1890)

Possiblement devia referir-se a un lloc d'aturada o repòs d'àguiles, per tant, es tractaria d'un zootopònim compost amb un primer element metafòric. En conseqüència, etimològicament provindria del nom d'ocell *àguila* originat en el llatí *aquila* (DEM:25).

Posa dels Roures d'en Pidevall, (partida de terra) la

Partida de terra de situació desconeguda encara que molt possiblement era propera al Pidevall.

“*Posa dels roures den Pidevall*” (LLEV 1731); “Pessa de terra part castanyers y part brollosa situada territori dit *la Posa dels Roures de Pidevall*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format pel nom arcaic *posa* en el sentit de ‘petit replà en una muntanya’ (DECat, VI, 741), el nom d'arbre en plural *roures* i el llinatge o bé el nom del mas al qual devia correspondre, *Pidevall*.

Posa d'en Cellabona, partida de terra la

“Un tros de terra *territori anomenat La Posa den Sellabona*” (FNA 1805)

Topònim compost que devia designar un tros de terra situat a la partida de la Posa i que era de propietat d'algú amb el cognom *Cellabona*, un llinatge habitual a Osor entre mitjan segle XVI i mitjan segle XIX.⁵⁸²

Posa de n'Ombres, partida de terra

Creiem que es tracta d'un topònim compost per referir-se a un tros de terra situat a la partida de terra la Posa.

“Pessa de terra conreu *territori dit La Posa den Ombres*” (LLEV 1792); “Pessa de terra en lo *territori dit la Posa den Ombres*” (FNA 1800); “*territorio llamado Posa den Ombres*” (HIP 1800); “tros de terra de conreu *territori nomenat la Posa den Ombres*” (FN 1843); “Camp o tros de terra *territori anomenat la Posa den Hombres*” (FN 1844); “*Partida Posa den Ombres*” (HIP 1853)

Es tracta d'un topònim compost format per *Posa* assenyalant la partida en la qual es localitza i *Ombres*, possiblement el cognom del propietari com semblaria mostrar la preposició *de* i l'article personal *en* que els uneix, un llinatge, endemés, que documentem a Osor des del segle XIII i fins a les acaballes del XIX.

Posa d'Oms, partida de terra

“*Partida Posa de Homs*” (HIP 1853)

Atès que aquesta partida afronta amb el camí de les Romegueres que coincideix amb el de la Posa, la Maduixa o la Comarca, hem de considerar que es tractava d'una propietat de n'Homs situada a la Posa, és a dir, que es tractaria d'un topònim compost format per *Posa* fent referència al nom de la partida i *Oms* que devia ser el cognom del propietari d'aquella part, un llinatge que documentem a Osor entre 1725 i 1939. V. *Posa, la*

Poses, pla de les

Indret de situació incerta malgrat que semblaria entre els masos el Celró i el Dois, possiblement en terme de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor.

“Loco voccato *pla de ses poses*” (CAP 1622); “Una pessa de terra situada en dit Terme del Castell de Rupit sobre lo Camí Vigata; Afronta â solixent en altre honor anomenat *Plá de sas Posas* mediant camí; a mitg dia en altre honor llur; a ponent ab la terra del St Benet fins al Padró y a tremuntana en altre honor llur del Mas Collich” (LLEV 1731); “*petia terre voccata pla Las Posas*” (de 1737 a CAP 1622)

Probablement es tracta d'una forma plural en el sentit de ‘lloc de repòs, d'aturada’, un derivat postverbal de *posar*.

Pou, baga del [lə'βayəðəl'pow]

Zona boscosa de castanyer que es localitza al nord del Roscall. El nom devia fer referència a l'antiga existència d'un pou de glaç o d'aigua a l'actualitat no recordat.

Pou, sot del

⁵⁸² No recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*

Hidrònim situat vers el Colobrans, al nord del territori treballat.

“Un balans de terra de castanyers y brolla situat en dita Parra de Susqueda Terme de Ozor; Afrontant asolixent en honor llur anomenat lo *Sot del Pou*” (LLEV 1731)

Possiblement es tracta d'un curs d'aigua en el decurs del qual s'hi devia trobar un *pou*, desconeixem si d'aigua o de glaç; per tant, el topònim prové del nom comú originat en el llatí *pūntĕu* (DEM:338).

Pou de Glaç, el [əl'powðə'ɣlas]

Pou de glaç situat a uns cinc-cents metres del Sobirà a la carretera que es dirigeix cap a Sant Hilari Sacalm. Es tracta d'un pou que data dels segles XVII-XVIII d'uns deu metres d'alçada i sis d'amplada.⁵⁸³ És evident que es tracta d'una antiga forma composta comuna esdevinguda específica pel fet de tractar-se de l'única construcció d'aquestes característiques que ha quedat a la zona. Documentalment, també se l'anomena com a *Pou de Neu*. Tanmateix, sabem que antigament n'havien existit d'altres, per exemple un a tocar del mas el Bancs que a les acaballes del segle XVIII ja restava dirruit: “Aquell pou de neu dirruit” (LLEV 1792).

“Lo *pou gran de la Neu* que es al Collet dels Térmens y havent-lo fet de paret nua sense volta” (FPS 1700); “lo gran *pou de la neu*” (FPS 1710); “lo *Pou de Neu*” (FPS 1821)

Pou de la Neu, collet

Pas situat a Santa Creu d'Horta, sobre el Pou de Glaç, a mig quilòmetre de la casa del mas el Sobirà i també anomenat collet dels Termes.

“Lo aqüeducto de la aigua de la font del Collell al que passa ab mina al *collet del pou de la Neu*” (FPS 1821)

El nom s'origina en el fet que en aquest indret hi trobem el Pou de Glaç o de Neu del mas el Sobirà. V. *Pou de Glaç, el*

Pradell, llocdit

“*Locus vocato Pradell*” (CAP 1562)

Indret de situació desconeguda el nom del qual semblaria un derivat de *prat* amb el sufix diminutiu *-ell*, del llatí *pratĕllu*, diminutiu de *pratum* ‘prat’ (AlcM, 8, 812), un terme freqüent en toponímia com recullen Alcover i Moll (AlcM, 8, 812), Coromines (OnCat, VI, 275) i Moreu-Rey (ENL:86). Cal afegir que, malgrat que documentem el mot com a llinatge osorenc entre finals segle XVII i la primera meitat del XIX, la diferència cronològica ja ens mostra que aquí no existeix cap relació entre el topònim i l'antropònim.

Pradell, torrent-riera de

Situat prop del Triador, podria tractar-se d'un nom arcaic del sot del Triador.

⁵⁸³ Per a més informació podeu consultar SERRADESANFERM, Àngel (1993): “Pous de neu als voltants de Sant Hilari” a *Programa de la Festa Major*, p.31-33, Sant Hilari Sacalm o Bruguera i Ramió (1997:17); així mateix, podeu consultar MALLORQUÍ, Elvis (2005): “El Sobirà de Santa Creu (Osor): del mas medieval a la masia moderna” p. 93.

“*Torrente de Pradella*” (CAP 1446); “*Riarya de Pradella*” (CAP 1446), “*Riarya vocata de Pradella*” (CAP 1446)

Etimològicament, és probable que es tracti d'un derivat diminutiu de *prada* amb el sufix *-ella* i amb el sentit de ‘prat petit’.

Prat, baga d'en

Tros de terra boscos de castanyers que se situava a la partida de terra de la Comarca, al nord de la Maduixa i al sud de les Romegueres.

“Tros de terra plantat de castañers y avallaners territori dit la *Vaga den Prat*” (FN 1840); “lo territori anomenat vulgarment la *Vaga den Prat* o la Comarca” (FN 1840); “partida *baga den Prat*” (HIP 1859); “Finca *Baga den Prat*” (DFE 1939)

El fet que l'específic es precedeixi de l'article personal *en* ens fa deduir que es tracta d'un nom de lloc de caràcter antroponímic provinent del llinatge.

Prat, camp d'en [əʎ'kamdəm'prat]

Partida que es localitza prop del Soleric i de can Gravat. En el decurs del temps, aquesta partida podia haver estat de més extensió o bé es podria haver donat el cas de l'existència de més d'un indret amb el mateix nom.

“Feixa terra vocatam *Camp den Prat*” (CAP 1446); “Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada Camp des ombreras vuy *camp den Prat*. Afronta asolixent part ab lo Riu de Ozor, part en altre honor llur que fou den Badia y part en honor llur que fou den Salitja mediant un Camí; a mitg dia en honor llur anomenat Borraxí y a ponent ab lo Torrent del Borraxí” (LLEV 1731); “Pessa de terra nomenada Camp de las Ombreras y novament *Camp den Prat*” (LLEV 1792); “Territori dit lo *Camp den Prat*” (FN 1801); “la partida Lo *Camp den Prat*” (FN 1816); “Tros de terra en lo Territori *Camp den Prat*” (FN 1826); “tros de terra cultiva y de regadiu porció del vulgarment dit lo *camp den Prat*” (FNA 1833); “lo *camp den Prat*” (LA 1850); “partida *Camp den Prat*” (HIP 1862); “finca *Camp den Prat*” (AM 1944); “finca *Camp del Prat* afronta al S. Con sendero del Manso Salarich” (AM 1947)

El fet que l'específic es precedeixi de l'article personal ens mostra que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent del llinatge.

Prat, can [kam'prat]

Nom pretèrit encara recordat d'una casa situada al carrer del Pont també coneguda com a can Pau o cal Mestre.

“*Casa den Prat*” (FN 1710); “*Casa de Manuel Prat*” (HIP 1800); “*casa de Prat* al carrer del Pont” (HIP 1854)

Creiem que el nom de la casa s'origina en el llinatge documentat a Osor des del segle XV i fins a l'actualitat que es manté com a segon cognom.⁵⁸⁴

⁵⁸⁴ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

Prat, hort del

Peça de terra que se situava vers el mas el Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Lo hort del Prat* o lo depús La bassa” (RFM 1726)

Pel fet que el nom propi es precedeixi de l'article definit, creiem que el topònim s'origina en el nom comú *prat*, del llatí *pratu* ‘terreny amb herba’ (DEM:338).

Prat, hort Petit d'en V. *Petit d'en Prat, hort*

Prat, llocdit

“*Locus vocatam Prat* quo possider en boscha” (CAP 1446)

Situat prop del mas el Carbonell, creiem que es tracta del genèric esdevingut específic indicant un tros de terra amb herba, del llatí *pratu*; tanmateix, desconeixem si es tracta de l'hort homònim i si existia alguna relació amb el mas del mateix nom que també li és proper.

Prat, mas (1)

Almenys són tres els masos que han existit amb aquest nom en l'espai treballat en el decurs de la història. El que ara ens ocupa se situava en parròquia de Sant Pere d'Osor, entre els masos el Baier i el Ripoll. Pladevall (1962:285) n'esmenta un en parròquia de Sant Pere d'Osor però desconeixem si es tracta d'aquest i Pladelasala (1960:372) també n'anomena un altre a la mateixa parròquia però el situa en el sector de can Plana, molt lluny del nostre.

“*Mas Prat*” (MAN 1316); “*manso des prat*” (NOT 1334); “*lo mas Prat*” (LLC 1440); “*Mansi de Prato*” (CAP 1446) -se situa prop dels masos el Veguer i el Ripoll-; “*lo mas d'En Prat*” (COP XV); “una pessa de terra que fou de pertinències del *Mas Prat* anomenat Boschdesprat situat en la Parra de Ozor; Afronta asolixent en honor del Mas Fonollet” (LLEV 1731); “Una pessa de terra cultiva en que antiguament estava construït lo *Mas Prat* y Minet Despujol dirruhits y al Mas Bayer units” (LLEV 1731); “*Manso Prat*” (ESC 1779); “Pessa de terra en la qual antiguament era edificat lo *mas Prats* y Minet Despujols dirruits y al mas Bayer agregats” (LLEV 1792)

El fet que en dos casos del segle XV l'específic es precedeixi de l'article personal ens fa creure en la possibilitat que es tracti d'un altre cas de nom de mas d'origen antroponímic ja que, de fet, el llinatge es documenta a Osor de de la primera meitat del segle XV i amb una notable freqüència ha arribat fins als nostres dies ni que sigui únicament com a segon cognom i amb una única presència segons el PAD 2002; a més, entre els seus portadors hi hem documentat diversos caps de casa dels segles XV i XVI, a 1473 *Salvador Prat* (PLO 1473), a 1497 *Johannes Prat* (FOG 1497) i a 1553 *Francesch Prat* (FOG 1553). El llinatge, segons Moll (ELC:196), prové del nom comú originat en el llatí *pratu*. Si no fos així, hauríem de considerar que el topònim s'hauria format a partir del genèric *prat* del llatí *pratu* (DEM:338) indicant la presència d'un ‘terreny amb herba’.

Prat, mas (2)

Segon dels tres masos homònims, en aquest cas situat prop del Colobrans, en terme d'Osor però parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Mansi de prato*” (CAPSOLT 1342); “*Mansi Prat*” (CAP 1446) –indica proximitat amb les propietats del mas Sui de Susqueda-; “*Mansi de Prat*” (CAPb 1562); “Josephus Colobran dominus utilis mansorum Colobran, *des prat* et *des fozellas*” (CAP 1699); “Una pessa de terra situada en dita Parra de Susqueda Terme de Ozor (...) Afronta asolixent part en honor de llur *Mas Prat* y part en honor de llur Mas Manifre, a mitgdia ab dit Mas Manifre, a ponent en honor llur y a tremuntana ab lo Riu Ter” (LLEV 1731); “Pessa de terra de oliveras plantada baix lo *mas Prat* de Geroni Colobran pages de Sant Vicens de Susqueda terme de Sant Pere de Osor” (LLEV 1792); “*Mas Prat* parroquia de Susqueda” (FN 1818)

L'origen del topònim, com en els masos homònims, tant pot ser antroponímic, en el llinatge, com provinent del nom comú amb sentit de ‘terreny amb herbes’.

Prat, mas (3)

Tercer mas amb el mateix nom, en aquest cas situat vers Querós, possiblement a la zona on es divideixen els termes municipals i parroquials d'Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm –antigament Querós-, és a dir, vers l'actual pla de les Lloses.

“*Mansi Prato*” (CAP 1342) –s'esmenta com a límit del mas Dois a Querós-; “*Mansi des Prats*” (CAP 1622) –s'esmenta prop de Querós-; “Tot lo *mas Prat* de Caros parroquia Osor terme Rupit de Maria Bodoy, Buscá y Trias viuda de Joseph Buscá pages de Osor” (LLEV 1792)

Com en els dos casos precedents, el nom pot haver-se originat en el llinatge o bé en el nom comú. El fet d'aparèixer de forma composta a 1792 i en plural a 1622 pot ser degut a la voluntat de diferenciar aquest mas dels seus homònims.

Prat, pallissa d'en

“*La pallissa den Prat*” (FN 1710); “*pahisa de Manuel Prat*” (HIP 1859)

Possiblement es fa referència a una construcció destinada a guardar-hi palla i que era de propietat d'algú amb el cognom Prat com demostraria l'esment del segle XIX, és a dir, que seria d'origen antroponímic i per aquesta raó es precediria de l'article personal. Gràficament, només podem observar la forma ioditzada dialectal del genèric a 1859, una iodització que encara es produeix en aquest mot a la zona treballada.

Prat, sot d'en

“Una pessa de terra situada en dita Parra y en lo lloch anomenat Bach del *Sot den Prat* (...) Afronta (...) a ponent en honor de Benet Prat” (LLEV 1731)

Curs d'aigua del qual en desconeixem la situació però que creiem que té el nom originat en el llinatge raó per la qual l'específic es precedeix de l'article personal *en*.

Prat, torrent del

Curs d'aigua de situació incerta tot i que semblaria vers l'antic terme de Rupit, actualment de Susqueda, no massa lluny de Querós i del mas Dois.

“*Torrente des prat*” (CAPb 1560); “*Torrente vocato de Prat*” (CAP 1562); “*torrente mansi des prats*” (CAP 1622); “*torrente vocato de prat*” (CAP 1622)

L'origen de l'hidrònim, segons sembla que podem deduir del primer esment de 1622, podria trobar-se en el mas homònim de la zona; tanmateix, també podria haver-se originat en el nom comú.

Prat d'en Serra, mas el [əɫ'praddən'serə]

Mas actualment en terme municipal de Susqueda però que antigament ho havia estat de Rupit, que pertanyia a la parròquia de Santa Maria del Coll o Sant Pere d'Osor i que anteriorment havia estat de Sant Martí de Querós inclòs dins el marquesat de Rupit. Se situa al nord-oest de l'espai treballat i a l'oest de Sant Benet. Pladelasala (1960:371) l'esmenta en el sentit que durant el segle XIX es devia produir el citat canvi parroquial: “Hay que notar también que, posteriormente, aunque ignoramos la fecha, ha habido alguna pequeña variación entre ésa –Susqueda– y el Coll, agregándose a la segunda los mansos del Prat d'en Serra y Serrabronquera, que pertenecían a Querós y Susqueda, respectivamente”.

“*Manso Prat den Serra*” (MR 1771); “*Mas lo Prat den Serra* parroquia de Susqueda de Jacinto Carbonell y Quadras” (FN 1825); “*El Prat den Serra*” (LLC 1939)

El topònim compost es forma a partir del nom *Prat*, no sabem si en referència al llinatge o al nom comú amb sentit de ‘terreny amb herba’ i *Serra* que pel fet de precedir-se de l'article personal creiem que es tracta del llinatge. Cal afegir que podria tractar-se d'una forma composta del *mas Prat* que devia situar-se vers aquest espai.

Prat de les Hortes, gorga del [lə'ɣorɣəðəl'praddələz'ortəs]

Gorga situada a la riera d'Osor, a un quilòmetre del poble en direcció est, sota el lloc homònim que n'origina el nom. V. *Hortes, prat de les*

Prat Gran, font del [lə'fɔndəl'prad'gran]

Font a l'actualitat desapareguda que se situava a prop de la riera d'Osor, a l'indret que n'origina el nom. V. *Gran, prat*

Prat Gran, gorga del [lə'ɣorɣəðəl'prad'gran]

Gorga situada a la riera d'Osor, aproximadament a un quilòmetre del poble en direcció oest, sota l'indret del mateix nom que origina l'hidrònim. Es tracta d'un dels llocs de la riera en el qual els osorencs anaven a banyar-se quan no s'havia construït la piscina municipal. V. *Gran, prat*

Prat Gran, partida de terra el [əɫ'prad'gran]

Partida de terra situada prop de la riera d'Osor, sota la partida de can Gravat i a la vora de la Novada, a l'altra banda de la riera a l'alçada del Borratxí.

“*Partida Prat Gran*” (AM 1944); “*Finca Prat Gran* de Francisco Gol Sala” (AM 1947); “*finca Prat Gran*” (AM 1953)

El nom de la partida s’origina en el fet que bàsicament se situa i abraça l’antic prat que n’origina el nom. V. *Gran, prat*

Pratell, feixa de terra

Peça de terra boscosa afeixada que sembla que es localitzava prop del Carbonell, a ponent de la zona geogràfica treballada.

“*Fexiam terra boschosa vocata Pratell*” (CAP 1446)

Possiblement es tracta d’un sinònim de *pradell* sense sonorització i amb el sentit de ‘prat petit’, per tant, un derivat diminutiu de *prat* amb el sufix *-ell*.

Pratjugador, riera de

Situat al sud de l’espai geogràfic treballat, sembla evident que aquest topònim es diferencia de la resta que inclouen el terme *jugador* exceptuant la riera de Pla de Jugador que semblaria ésser la mateixa.

“Un Hort situat a la Parra de Sta Creu tinensa de tres mesurons; afronta asolixent en honor llur y part honor del Mas Bardé; a mitg dia y ponent ab dit Subira; y a tremuntana part en honor llur y part ab la *Riera de Pratjugador*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d’un topònim compost aglutinat de *prat*, possiblement provinent del nom comú amb sentit de ‘terreny amb herba’ i *jugador*, l’origen del qual desconeixem tot i que podria tractar-se d’un derivat de *jóc* amb el sentit d’‘indret on el bestiar s’atura a reposar’, si fos així, l’hauríem de grafiar amb *-o-* i no pas amb *-u-*.⁵⁸⁵

Pregon, coll

Situat a Santa Creu d’Horta, es tracta segons alguns excursionistes d’un dels límits de la subcomarca natural de les Guilleries, “*Coll Pregon*” (CEC 1924 i Cardós).

“*Riarya qua tenditur de Coll de Pregon ad coll de montays*” (CAP 1446)

Es tracta d’un topònim originat a partir de l’adjectiu *pregon* amb el sentit de ‘profund, d’una dimensió gran’, del català antic *preon*, *-a* amb *-g-* antihiàtica, que prové del llatí *profūdu*, *-a* (DEM:339).

Presó, torre de la [ləˈtorəðəlpɾəˈzo]

Aquesta és una altra forma de referir-se a la Torre o torre de Recs situada a tocar del Campanar, entre la plaça Catalunya o de la Rectoria i la plaça del Verger, un edifici que data del segle XV.

“Una casa situada en dita Vila y en la Plassa anomenada del Verger; Afronta asolixent ab dita Plassa; a mitgdia part en honor de Barthomeu Balmas y part en honor de Matheu Rigalt, que fou de pertinencias de la mateixa casa, a ponent en honor de Esteve

⁵⁸⁵ Bruguera i Escorihuela (1999:145) consideràvem aquest topònim com a ‘provinent de relacions jurídiques’; aquest fet és degut a una mala lectura del nom, *Pratpegador* per *Pratjugador*.

Crosa y a tremuntana ab la *Torra de la presó* mediant un camí” (LLEV 1792); “edificio *torre de la cárcel*” (AM 1944); “*Edificio de la cárcel*” (AM 1947); “*edificio de la cárcel*” (AM 1953)

L’origen del nom resideix en el fet que durant els segles XVIII i XIX fou l’espai en el qual s’hi tancaven els presoners, deriva, doncs, del llatí *prehensiōne* ‘acció d’agafar’, derivat llatí de *prehendĕre*, ‘prendre, agafar’ (DEM:340).

Prevere, camp del

Antiga peça de terra que sembla que es localitzava a Santa Creu d’Horta, vers els masos el Sobirà i can Mont, possiblement una continuació del pla del Prevere.

“Altre pessa anomenada *Camp del Prevere*” (LLEV 1731); “Pessa de terra dita *Camp del Prevere*” (LLEV 1792)

Possiblement, el topònim prové del nom comú amb el sentit de ‘clergue’ i indicant una antiga propietat eclesiàstica, un mot provinent del llatí tardà *presbýtĕre*, del grec *presbyteros* ‘més ancià’, comparatiu de *présbys* ‘ancià’ (DEM:341).

Prevere, pla del

Zona planera situada a Santa Creu d’Horta, possiblement vers l’actual pla Castellar, entre els masos la Casa Nova de Muntanya, el Sobirà i can Mont.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Sta Creu de Horta en lo lloch anomenat Castellar en lo *Pla de Prevera*; Afronta asolixent en honor del Subirà; a mitg dia en honor de dit Subirà anomenat Camppech; a ponent y tremuntana en honor del Mas Gausach” (LLEV 1731); “Pessa de terra a Sta Creu vulgarment dita *Pla de Prevera*” (LLEV 1792); “Pessa de terra a Sta Creu territori dit Castellar en lo *pla del Prebere*” (LLEV 1792)

L’origen del topònim es deu trobar en el fet de tractar-se d’una antiga propietat eclesiàstica, provinent, per tant, del nom comú amb el sentit de ‘clergue’.

Primo, font d’en [lə’fɔndəm’primu]

Font situada a la carretera d’Osor a Sant Hilari Sacalm, a uns cinc quilòmetres d’Osor, una de les fonts amb un notable cabal i a les quals tradicionalment molta gent va a agafar aigua.

“*Fuente Primo*” (CAD 1960); “*La d’en Primu* es molt lluny / pero en surt un raig com el puny” (PAF)

Es tracta d’un curiós nom perquè, com mostra l’article personal, és de caràcter antroponímic, concretament es tracta d’un homenatge a Miguel Primo de Rivera Orbaneja, el qui fou dictador de l’estat espanyol entre 1923 i 1930. La raó que explica aquesta singularitat –de fet sempre es pronuncia amb fonètica catalanitzada i, possiblement desconeixent-ne l’origen es tracta d’un topònim perfectament arrelat i popular a Osor i rodalies- consisteix en el fet que durant la dictadura de Primo de Rivera es va construir la carretera d’Osor a Sant Hilari Sacalm, raó per la qual, a 1926, es

nomenà Miguel Primo de Rivera com a fill adoptiu d'Osor i se l'homenatjà posant el seu nom a la font.⁵⁸⁶

Priorat, vinya

“*Vinea dita Prioraty*” (CAP 1622)

De situació desconeguda, devia tractar-se d'una vinya que era de possessió del Priorat del Coll fet del qual en devia sorgir el nom.

Priorat de la Verge del Coll, partida de terra del

Amb aquest topònim es feia referència a les terres de propietat eclesiàstica de domini directe de la parròquia del Coll, situades a l'entorn del santuari, a cavall dels termes municipals d'Osor i Susqueda.

“*Finca el Priorato de la Virgen del Coll* linda al N. Término de Susqueda, al s. Manso Salvá, al E. José Suy, al O. Osor” (AM 1947); “*Finca el Priorato de la Virgen del Coll*” (AM 1953)

V. *Coll, santuari del*

Proenquera, masos de

Sembla ser que es tractava d'una o més cases situades vers la Coma, a l'oest del terme treballat, desconeixem si era a Susqueda.

“*Honor de Proanquera*” (CAP 1342); “*los masos de proenquera*” (FM 1563)

Desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit del topònim.

Proenquera, mas Serra de V. *Serra de Proenquera, mas*

Pruit, torrent

“*Torrente de Pruyt*” (CAP 1446).

Hidrònim de situació desconeguda el nom del qual, segons Coromines (OnCat, VI, 284) en referència al municipi osonenc, provindria del “llatí *prodītus* amb un tractament molt conservador –mig savi- que conservà la I post-tònica, fins després de l'emmudiment de la –D- com ha passat de vegades amb altres participis forts com el cat. Ant. *asseyt*, el participi passat de *prodire* en les seves varies accs. ‘mostrar-se, aparèixer en públic’ (en particular ‘fer una deixa, deixar en herència’, també ‘revelar, traïr, etc’); Moreu-Rey (ENL:136) en referència al mateix lloc assenyala que provindria de *proditum* ‘vista, panorama’.

Pruna, can [‘kam’prunə]

⁵⁸⁶ L'acord municipal data del vint-i-quatre de gener de 1926 i literalment diu: “Dada la lectura de las indicadas circular y comunicaci3n, y atendiendo a los altos merecimientos del Ilustre jefe del Gobierno Sr. D. Miguel Primo de Rivera y Orbaneja, se acord3 otorgarle el nombramiento de hijo adoptivo de esta localidad” (LA 1926).

Nom d'una casa situada al carrer Major.

“*Casa Pruna* hi viu Simon Permanyer” (LA 1817); “*can Pruna*” (HIP 1855)

El sobrenom podria haver-se originat en la possessió de pruners o bé en el llinatge que documentem, però, a 1870 per primera vegada -amb posterioritat al nom de casa- i arriba fins a mitjan segle XX, un cognom, segons Moll (ELC:240) provinent del substantiu *pruna* ‘fruit de la prunera’.

Pruna, hort de Can V. *Can Pruna, hort de*

Pruna, partida de terra

“*Partida Pruna o Pinsá*” (AM 1944)

Partida de terra de situació desconeguda el nom de la qual degué originar-se en el llinatge o bé en el nom de casa. V. *Pruna, can*

Pruna, partida de terra Torrentera d'en V. *Torrentera d'en Pruna, partida de terra*

Pública, carrer de la Plaça V. *Plaça Pública, carrer de la*

Puig, bosc d'en

Antiga peça de terra que se situava prop del mas el Baier.

“*Petiam terra ad locus voccatam Bosch den Puig*” (CAP 1446)

El fet que l'específic es precedeixi de l'article personal ens fa creure que possiblement es tracta d'un topònim d'origen antroponímic procedent del llinatge.

Puig, mas (1)

Dos són els masos que hem documentat històricament amb aquest nom.⁵⁸⁷ El que aquí ens ocupa se situava possiblement en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat, vers el Colobran i el mas Cercenedes de Susqueda; el seu homònim, sembla que havia estat vers els masos la Coma i el Carbonell, al vessant de Querós, a l'oest del terreny treballat.

“*Mansi de podio*” (CAP 1342); “*Mansi Podio*” (CAP 1562); “*Mansi Puig*” (CAP 1699)

L'origen del nom possiblement és de caràcter orogràfic, és a dir, que s'hauria format en el nom comú amb sentit d'elevació del terreny, cim, del llatí *pōdiū* ‘pòdium’ i posteriorment ‘turó, elevació del terreny’ (DEM:347). Tanmateix, no es pot descartar la possibilitat d'un origen antroponímic, en el llinatge *Puig* que documentem a Osor des del segle XIII amb sentit de propietat, origen o pertinença, *Vicentius de Podio* (COP 1234) o *Johannes de Podio* (NOT 1285) i que ha perviscut fins a l'actualitat que es manté amb una notable presència com a primer i segon cognoms,⁵⁸⁸ incloent-hi dos

⁵⁸⁷ Segons Elvis Mallorquí (2005:97) podrien haver estat tres ja que documenta un *mas Puig (de Santa Creu)* a principis del segle XIV. Podria, però, tractar-se del mas Puig de Robertencs.

⁵⁸⁸ De fet, segons el PAD 2002 es tracta del novè llinatge quant a nombre de freqüències, amb un total de quinze, onze com a primer cognom i quatre com a segon.

antics alcaldes entre els portadors, Anton Puig Maidó a 1723-1729 i 1732-1734 i Pere Puig Boada en el període de 1983 a 1995; un cognom provinent, però, del mateix nom comú orogràfic esmentat abans segons assenyala Francesc de Borja Moll (ELC:197).

Puig, mas (2)

Mas homònim de l'anterior i que s'havia situat al veïnat de Querosell, no massa lluny de la Coma i el Carbonell, en parròquia de Sant Pere d'Osor, a l'oest de l'espai geogràfic estudiat.

“*manso de Puig*” (NOT 1334); “*Mansi de Podio*” (CAP 1446); “*Mansi Puig*” (CAP 1446); “*Mansum vocatum Mansum Puig* in Parroquia Sancti Petri Osorio” (FM 1568)

Com en el cas del seu homònim, es pot tractar d'un topònim de caràcter orogràfic o bé antroponímic.

Puig, peça de terra

“*Petia terra vocata puig* pertinentys villa de Osoryo” (CAP 1446)

L'origen del topònim, en aquest cas, possiblement es troba en el terme orogràfic i en el sentit d'“elevació del terreny, cim”, del llatí *pōdiŭ* ‘podium’ i posteriorment ‘turó, elevació del terreny’ DEM:347).

Puig-agut, peça de terra

Antiga peça de terra situada en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll.

“*Pessa vocata Puigagut* de Pere Puigement” (CAP 1343)

Creiem que es tracta d'un topònim compost de *puig* + *agut* en el sentit orogràfic de ‘turó amb forma punxeguda’ o bé, en tractar-se d'un tros de terra que podria ser de conreu, podria haver-se originat en el llinatge recollit per Moll (ELC:197), un llinatge, però, que no hem documentat a la zona. Etimològicament, s'originaria en el llatí vulgar *pōdīu acūtu* ‘muntanya aguda’ (AlcM, 8, 969).

Puig-angelats, mas

“*Mansi Podio Angelats*” (COM 1355)

Possiblement, es tracta d'una forma composta sinònima de *mas Angelats* amb la finalitat de diferenciar-lo d'algun altre mas amb el mateix nom. V. *Angelats, mas*

Puig-arquer, mas

Antic mas que se situava vers can Serra de Toronell i l'antic Beceda d'Avall, les Romegueres i el Bancs, al nord-est d'Osor.

“Un *Mas anomenat Puig Arquer* situat en dita Parra que vene y vuy posseheix Benet Banchs” (LLEV 1731); “Per lo *Mas Puixarquer* que vuy poseex lo hereu de Benet Banchs” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost de *puig* + *arquer*; el primer element deu ser de caràcter orogràfic, del llatí *pōdiū* i el segon, probablement, de caràcter antroponímic, del llinatge que, segons Moll (ELC:250) prové del càrrec relacionat amb l'home 'armat d'arc per a tirar sagetes', un llinatge, però, que no hem localitzat a Osor segons la documentació consultada.

Puig Baulet, serra de

“*Serra vocata de Puigbeulet*” (CAP 1622)

Serra muntanyosa en la qual devia localitzar-se el puig que n'originava el nom. V. *Baulet, puig*

Puigbell (1) [pudʒ'βej]

Llocdit recollit oralment fent referència a un espai situat al nord del mas el Clascar i al sud del Colobrans, possiblement vers on antigament s'hi havia localitzat el mas homònim. V. *Puigbell, mas*

Puigbell (2) [pudʒ'βej]

Pronunciat amb iodització, amb aquest terme homònim de l'anterior, es feia referència a un turó situat prop del mas can Serra de Toronell. Possiblement es tracta d'un topònim compost per l'orònim *puig* referit a elevació i l'adjectiu *bell* 'bonic', del llatí *bēllu*, -a (DEM:61).

Puigbell, baga-castanyeda de [ˈbaɣəðəpudʒ'βej]

Zona actualment boscosa de castanyer on, possiblement s'hi havia localitzat antigament algun dels masos del mateix nom. Es localitza a sud-est de cal Gall i al sud del Cerver. V. *Puigbell (1), mas*

Puigbell, carena de [kə'ɾenəðəpudʒ'βej]

Pronunciat amb iodització, es tracta d'una carena situada al límit municipal entre Osor i Susqueda, a la baga homònima, al sud de cal Gall. V. *Puigbell (1), mas*

Puigbell, mas (1)

Nom de dos antics masos, un situat prop del mas el Colobrans, el que ens ocupa, i l'altre prop del Cerver, no massa allunyats entre ells.

“*Mansi de podio pulcro*” (CAP 1342); “*Mansi Puigbell*” (CAP 1560); “*Mansi de Podio Pulcro*” (CAP 1562); “*honoribus den Colobran qui fuerunt Mansi Puibell*” (CAP 1699); “*Per lo Mas Puigbell dirruit y al dit Mas Colobrans unit*” (LLEV 1731); “*Lo mas Puigbell dirruit y a dit son mas Colobran unit*” (LLEV 1792)

Com demostren alguns referents escrits llatinitzats, es tracta d'un topònim compost aglutinat de l'orònim *puig*, del llatí *pōdiū* 'turó, elevació del terreny' (DEM:347) i l'adjectiu *bell*, de *pūlcher*, -a i no pas de *bēllu*, -a malgrat que tinguin sentits sinònims.

Puigbell, mas (2)

Antic mas situat molt a prop del seu homònim, possiblement en el llocdit actual, entre els masos el Cerver i el Clascar.

“Lo sobredit Mas Cerver (...) junt ab los Masos Casadevall, Sarradella y *Puigbell* dirruit y a dit Mas units” (LLEV 1731); “Tot lo Mas Cerver junt ab los masos Casadevall, Serradella y *Puigbell* dirruits y a dit Mas units” (LLEV 1792)

Malgrat que podem observar que aquest és diferent de l'anterior perquè ambdós apareixen en documents del segle XVIII, l'un unit al Colobrans i l'altre al Cerver, el sentit i l'origen del topònim deu ser el mateix, possiblement de la zona en la qual es localitzaven, una forma composta aglutinada del nom *puig* i l'adjectiu *bell*.

Puigborrell, castanyeda de

“Una part de aquella pessa de terra situada en dita Parra anomenat la *Castanyeda de Puigborrell* en lo lloch anomenat las Selvas; Afronta asolixent en honor llur Mas Simon, a mitgdia en honor den Banchs” (LLEV 1731)

Zona boscosa de castanyer que devia localitzar-se prop del mas homònim del qual en provindria el nom. V. *Puigborrell, mas*

Puigborrell, llocdit

“Una pessa de terra que antiguament eran sis diferents pessas de terra part Camp, part bosch que foren del Mas Gausach en lo *lloch anomenat Puigdeborrell* en que vuy está edificada la Casa nova de Montanya” (LLEV 1731); “Pessa de terra anomenada Comas de Ridecos situada en dita parroquia de Santa Creu y part en lo terme de Sant Hilari Sacalm que se extench fins al *Puigborrell*” (LLEV 1731); “Tros de terra de viña *territori vulgarment dit Puigborrell*” (LLEV 1792); “aquella pessa de terra dita la Vinya den Rocasalva *territori dit Puig de Borrell*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat en el qual entre dos noms hi apareix en dues ocasions la preposició *de*.

Situat al sud del terme municipal, on actualment s'hi localitza la Casa Nova de Muntanya i, per tant, diferent del mas homònim, el seu origen podria ser, malgrat tot, el mateix, una aglutinació de l'orònim *puig* i l'antropònim *Borrell* o bé, directament el llinatge compost.

Puigborrell, mas

Antic mas situat al nord-est d'Osor, vers el Bancs, entre les propietats del Maroi i de can Serra del Toronell.

“Salvatorys de *Podio Borrell*” (NOT 1334); “*Mansi Podio Borrell*” (CAP 1446); “Un mas dirruit a llur Mas Banchs unit anomenat *Puigborrell* (...) Afronta asolixent part en honor del Mas Serra de Toronell y part en altre honor llur anomenat Planas; a mitg dia y ponent part en honor del Mas Maroy” (LLEV 1731); “Lo *Mas nomenat Puigborrell* vuy dirruit y unit al mas Banchs” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat de l'orònim *puig*, del llatí *pōdiū* 'turó, elevació del terreny' (DEM:347) i l'antropònim *Borrell*, del llinatge o prenom que segons Moll (ELC:270) prové d'un sobrenom o malnom, del llatí *burrellus* 'vermellós' i que segons Albaigés (DNP:88) és un nom medieval que sembla una deformació del francès *Boreau* 'botxí' o potser es relacionaria amb 'borra'. Si no fos així, també és possible que el nom del mas s'hagués originat directament en el llinatge compost que documentem a Osor als segles XIV –*Salvatorys Podio Borrell* (NOT 1334)- i XV –*Arnau de Puigborrell* (COP 1421).

Puigborrell, prat de

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra *anomenada Prat Puigborrell* y part las Oliveras den Serra (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Puigborrell, a ponent y tremuntana part en altre honor llur y part en honor del Mas Romagueras” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa nomenada *prat Puigborrell* y part las Oliveras den Serra” (LLEV 1792)

Antiga peça de terra que se situava entre els masos les Romegueres i can Serra de Toronell, no massa lluny del mas del mateix nom amb el qual devia relacionar-se. V. *Puigborrell, mas*

Puig Calm, llocdit

“*Podio calme*” (NOT 1334); “*Salvatory de Podio calmy*” (NOT 1334)

Indret de situació desconeguda i que, pel fet d'aparèixer en una ocasió acompanyant un prenom masculí, podria tractar-se d'una casa. És un topònim compost format per un orònim *puig* 'turó, elevació' i un altre orònim arcaic *calm*, del llatí *calmis* 'cim planer o capçada d'una serra' (OnCat, III, 198), és a dir, que es tractaria d'un homònim del *Puigsacalm*, la muntanya situada a Sant Privat d'en Bas, a la Garrotxa. Desconeixem si té cap relació amb el *Calm*, *ipse Calme*, documentat del segle X, de l'any 937, i que sembla que es localitzava a la muntanya de Sant Gregori.

Puigcaulí, el

Indret de situació inconcreta malgrat que sembla que es trobava en els límits entre les parròquies de Sant Pere d'Osor i Santa Maria de Mansolí, en un espai dependent del Priorat del Coll.

“Loco vocato *El Puigcauli*” (CAP 1342)

Diferent del mas homònim com es pot comprovar per la situació, possiblement té el mateix origen etimològic, una aglutinació de l'orònim *puig* 'turó, elevació' i *Caulí*, un mot d'origen incert encara que podria tractar-se d'un antropònim.

Puigcaulí, mas

“Joseph Company masover de *Puigcauli*” (LB 1705); “Joseph Tarrats masover de *Puig Cauli*” (LB 1710); “en honor llur anomenat Torrent major de las Selvas que fou del *Mas Puigcauli*” (LLEV 1731); “un *Mas anomenat Puigcaulí* (...) Afronta asolixent part en honor del Mas Pidevall y part ab la Riera de Gironella; a mitgdia part en honor de dit

Mas Pidevall y part en honor del Mas Gravalosa” (LLEV 1731); “Joan Mayolas pages del *mas Puig Caulí*” (LB 1738)

Forma composta de referir-se al Caulí pel fet de situar-se en una petita elevació. V. *Caulí, mas el*

Puig del Pi, peça de terra

“Pessa de terra del mas Banchs dita y anomenada *Puig de Pi*” (FNA 1808)

Peça de terra que devia situar-se vers el puig que n’origina el nom, al nord-est d’Osor, vers el Bancs i el Masferrer. V. *Pi, puig del*

Puig de Robertencs, mas

Antic mas del qual en desconeixem la situació exacta però que segons un document del segle XVI sembla que era prop de mas Gironella. Pladevall (1962:286) només assenyala era en parròquia de Santa Creu d’Horta; Pladelasala (1960:375), per la seva banda, l’esmenta com a un mas no identificat datat del segle XIV i coincideix en què es trobava a Santa Creu d’Horta. Sembla que es tractava d’un mas de propietat del Sobirà, tal i com esmenta Elvis Mallorquí (2005:97).

“*Puig de Robertencs* habitat per Pere de Podio Robertencs o Reberencs” (MAN 1316); “*mas Puig de Robertencs* dirruit” (FPS 1389); “*Puid de Robertencs*” (LLC 1440); “es meu tote le composeció den Perer per lo *mas Despuig Rebertencs*” (LLC 1440); “lo *mas Puig de Rabartencs*” (FPS 1445); “Anthonius de *Podio de Roberencs*” (CAP 1446); “lo *mas Puig de Rabartencs* vuy dirruit però cerca del mas Gironella” (FPS 1577)

Creiem que es tracta d’una forma composta referida al mas Robertencs formada pel substantiu *puig* referit a turó i *Robertencs* pel fet de situar-se en aquest lloc, un indret que Bolòs i Hurtado (2001:53) situen al nord de l’església de Santa Creu, a l’oest del Roscall i a l’est del Maimir i que indiquen que ja al segle XI era un lloc habitat, “algunes novetats, tals com l’existència d’aprisions o l’arribada d’un grup de població nova, possiblement germànica, que va crear el vilar de Robertencs (*villare Rodbertencos*), documentat el 1068 però que de ben segur que ja existia força abans”. V. *Robertencs, mas*

Puig de Santa Creu, mas

Mas homònim d’altres que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d’Horta però del qual en desconeixem la situació exacta. Apareix esmentat per Pladevall (1962:286).

“Castlarys de Rechts, de nugereda et de *podio* et de besceda et de ponte et de riba in parrochia osorys” (FB 1233); “*Mas Puig dit de Santa Creu*, habitat per Guillem des Puig” (MAN 1316)

Es tracta d’un nom compost format per *puig*, no sabem si en sentit orogràfic o antropònimic, i el topònim *Santa Creu* indicant la parròquia a la qual pertany i amb la voluntat, alhora, de diferenciar-se d’altres masos homònims.

Puig Esteve, mas

“*Mansi de podio Esteva*” (PFM 1343); “*Mansi podio Stephani quem possidet Segismundus Boscha*” (PFM 1583); “Tot lo mas dirruit antes *Puigesteva* al mas Buscá unit” (LLEV 1792)

Forma composta de referir-se al mas Esteve que a 1792 apareix aglutinada. Rep aquest nom per situar-se sota el puig homònim. V. *Esteve, mas*

Puigferran, llocdit

Situat prop del mas el Baier, possiblement aquest lloc fa referència a l'indret en el qual s'hi havia situat el mas homònim.

“*Honori loco vocato Puigferran*” (CAP 1446); “Una pessa de terra que antiguament foren dos anomenada Rodey (...)Afronta asolixent en honor den Bayer del Mas en *lo Puigfarrán*” (LLEV 1731)

V. *Puigferran, mas*

Puigferran, mas

Com assenyala Pladelasala (1960:374), creiem que es tractaria de l'actual castell del Baier, situat al sud-oest del mas el Baier i a l'est de la Noguerola, en una carena en la qual encara avui s'hi poden veure runes, un munt de pedres.

“*Mansi puigferra*” (NOT 1285); “*Mansi podio ferran*” (NOT 1334); “una pessa de terra que es de pertinencias del seu *mas o casa anomenada de puig farran*” (RIP 1346); “es de pertinencias de la *Casa de puig farran*” (RIP 1404); “Violant de Vilanova dominus *mansi Podio Ferran*” (CAP 1446); “Miquel sarriera y de Gurb senyor de la vila y vall d'Osor i de la casa y honors de Rechts y de *Puig Farran*” (RIP 1562); “la *casa de puigfarran*” (RIP 1562); “la *casa anomenada puig farran*” (RIP 1598); “la senyora Francisca Çarriera y de Pons senyora de Vila y terme de Ozor y de la torra de Rechts y de la *casa de puig farran*” (RIP 1639); “Un Mas dirruhit y a llur Mas unit anomenat *Puigferran* (...) Afronta asolixent en altre honor llur de pertinencias de dit llur mas Roquer despujol; a mitg dia en honor den Pinyana” (LLEV 1731); “*Mas dirruit anomenat Puigferran*” (LLEV 1792)

Es tractaria d'un topònim compost aglutinat format per *puig* amb sentit de ‘turó, elevació’, situació en la qual es localitzava, i *Ferran*, possiblement el llinatge que documentem a Osor en els segles XIV i XV, malgrat que també es podria haver originat a partir del prenom masculí; sigui com sigui, es tractaria d'un antropònim germànic provinent de *Fredenand* amb adopció de la *-rr-* per influència de *ferro* (ELC:103), evolució alhora del got *Frad* ‘intel·ligència’ amb el sufix *-Nand* ‘atrevit, agosarat’ (DNP:152).

Puig i Maidó, terres de

“Cases y terres dites de *Puig y Maydó*” (ESC 1769).

Partida de terra pretèrita, de la qual en desconeixem la situació, el nom de la qual és d'origen antropònimic, en un llinatge compost ja que si exceptuem un Palau i Maidó

(LB 1731) que podria ser un error, *Maidó* sempre apareix acompanyant el *Puig* com a segon element, de fet, l'alcalde del terme en els períodes de 1723-1729, 1732-1734 i 1737, era portador del llinatge compost, Anton Puig i Maydó.

Puigjugador, llocdit

Creiem que es tracta d'un altre nom de la partida de terra de Puig-rodon situada al nord del Soleric i a l'oest de la Comarca, vers on antigament hi havia hagut el mas Jugador.

“*Puig jugadó*” (NOT 1334); “una pessa de terra vinya plantada situada en dita Parra de Ozor en lo *lloch anomenat Puigjugador*” (LLEV 1731); “Pessa de terra de viña y oliveras en lo *lloch dit Puigjugador* o Puigrodón” (LLEV 1792)

Topònim compost aglutinat de l'orònim *puig* del llatí *podium* ‘turó, elevació’ i de l'adjectiu *Jugador*. V. *Jugador, mas*

Puigmerdós, bosc de

Nom pretèrit d'una zona boscosa situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta, a la zona del Bosquet i el Triador, entre el sot del Bosquet i el de Cerreda.

“*Loco vocato de Puigmerdos*” (CAP 1446); “*boscum vocatum Puigmerdós*” (CAP 1446); “Afronta asolixent part en honor de llur Mas Busquets, que part se anomena *Puigmerdós*” (LLEV 1731); “un honor llur boscos anomenat *Puigmerdos* anomenat en dita Parra de Santa Creu del Torrent de Sarreda al Torrent de Busquets” (LLEV 1731); “Tot aquell honor boscós anomenat *Puigmerdós* situat en parroquia de Santa Creu com va del torrent de Serrada al torrent de Boscató” (LLEV 1792)⁵⁸⁹

Sembla clar que es tracta d'un topònim compost format per *puig* ‘turó, elevació’ i l'adjectiu *merdós*; en aquest cas, no es tracta d'un hidrònim com els que esmenta Coromines (OnCat, V, 257) i Alcover i Moll (AlcM, 7, 373) i, per tant, difícilment derivarà de *merda*, aleshores, és probable que tingui el sentit que li atorga Moreu-Rey (ENL:135) que, endemés, indica un puig Merdós semblant al que ens ocupa: “Merdans, Merdàs, Merdança o Merdançar, Merdançol, Merder i Meder, aplicats quasi sempre a corrents d'aigua hom troba però Serra Merdosa i Puig Merdós que no deuen provenir de “merda” (ple d'excrements, brut) sinó més lògicament (ateses les circumstàncies medievals) de derivats diminutius de *merus* (clar, pur) i de *meritus*”.

Puignegrell, peça de terra

Tros de terra que devia localitzar-se a la parròquia de Santa Creu d'Horta ja que s'incloua dins les propietats del mas can Mont.

“Item altre *pessa de terra anomenada Puignagrell*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra nomenada Puig Negrell*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat del nom *puig* ‘turó, elevació’ i l'adjectiu *negrell*, possiblement un derivat diminutiu de *negre* amb el sufix *-ell*.

Puig-oriol, el

⁵⁸⁹ Observeu en aquest esment documental els errors de còpia per referir-se als torrents de Cerreda i del Bosquet.

Indret esmentat per Pladevall (1962:290) arran del MAN 1316 avui perdut i del qual en desconexem la situació encara que podria haver-se localitzat vers can Serra del Toronell on hem documentat un mas amb el mateix nom. Segons Pladevall, es tractava d'una zona de conreus de vinya i olivera: “*la serra de la banç*, a mig dia del camí de Cercenedes es trobava, plantada de vinyes i oliveres, a l'igual que el Puigoriol”. L'origen del nom, creiem que possiblement és el mateix que el de la casa. V. *Puig-oriol, mas*

Puig-oriol, mas

Possiblement es tracta d'una forma composta referida al mas Oriol de propietat de can Serra de Toronell prop del qual devia localitzar-se.

“*Una mansada de terra dirruida anomenada Puigoriol* que també està compresa dins dites afrontacions del Mas Serra del Toronell” (LLEV 1731); “una pessa de terra que fou de pertinencias del *Mas Puigoriol* dins la quintana de llur Mas Sunyer” (LLEV 1731); “*Una mansada dirruida nomenada Puigoriol* de Gil Serra del Toronell” (LLEV 1792).

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *puig* ‘turó, elevació’ i l'antropònim *Oriol*. V. *Oriol, mas*

Puigquerós, mas

“*Mas de Puig de Querós*” (COP XV); “*Mansatam vocatam Puig de Caros* sitam en dicta parr. Et termino de Osorio in vicinater de Queros” (PFMM 1562); “Establiment del *mas Puig de Caros* fet per Miquel Sarriera y de Gurb a favor de Joan Coma y Cristofol Carbonell” (PFM 1562); “en Carbonell del *Mas Puigcaros*” (LLEV 1731)

Forma composta usada ocasionalment per diferenciar aquest mas del seu homònim situat a Susqueda. Es tractaria d'un primer element *Puig* que seria pròpiament el nom del mas, provinent del llinatge o bé de l'orònim, i *Querós* pel fet de situar-se espialment en aquest indret. V. *Puig, mas (2)*

Puig-roca, llocdit

“*Loco vocato puigrocha*” (NOT 1334)

Indret de situació desconeguda el nom del qual es tracta d'una forma composta aglutinada de *puig* ‘turó, elevació’ del llatí *pōdiu* i roca ‘massa de material mineral de la superfície de la terra’ del llatí vulgar *rocca* d'origen preromà incert (DEM:370).

Puig-rodon [‘pudʒruˈðon]

Partida de terra situada al nord del Soleric i a l'oest de la Comarca, un espai afeixat actualment boscós de pins però que antigament havia estat de conreu de vinya, avellaner i arbres fruiters. Apareix situada cartogràficament per Juli Serra a 1890 com a *Puig Rodo*” (MAP 6).

“*Loco vocato puigrodons*” (NOT 1285); “*locum vocatum Puigrodon*” (CAP 1446); “*loco nominato Puigrodon*” (FN 1710); “una pessa de terra vinya plantada situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Puigrodo*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra part vinya

y castanyers plantada en dita Parra el lo lloch anomenat *Puigrodon*” (LLEV 1731); “una pessa de terra part vinya y part cultiva situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Puigrodos*” (LLEV 1731); “Pessa de terra de vinya y altres fruyters plantada situada en lo lloch anomenat *Puigrodon* sobre lo mas Soler” (CB 1761); “lloc *Puigrodon*” (ESC 1769); “Pessa de terra d eviña y oliveras en lo lloch dit *Puigjugador* o *Puigrodon*” (LLEV 1792); “*Partida Puig-rodon*” (HIP 1854); “pieza de *Puigrodon*” (AM 1862); “*Finca Puigrodón*. Castaños y avellanos” (DFE 1939); “*Partida Puigrodou*” (AM 1944); “*finca Puigrodon*” (AM 1947); “*Finca Puig Rodón*. Castaños” (DFE 1952); “*finca Puigrodon*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat per *puig* ‘turó, elevació’ i *rodon* ‘de forma rodona’, amb manteniment de la *-n* etimològica exceptuant un cas de 1731, un altre del mateix any en què apareix pluralitzat amb *-s* final i un altre de 1944 que apareix diftongat potser per un error de còpia. De fet, la partida de terra es pot observar que està coronada per un cim de forma arrodonida, per tant, és evident que es tracta del terme orogràfic *puig* del llatí *pōdū* i l'adjectiu *rodon* del llatí *rotūndu* de forma circular' derivat llatí de *rōta*, *-ae* ‘roda’ (DEM:370).

Puig-rodon, camí de [kə'miðə'pudʒru'don]

Nom de dos camins que es dirigeixen a la partida de terra que n'origina el nom, un que procedeix de la partida del Solà i l'altre des de la carretera del Coll

“*Camino Puigrodon*” (AM 1944); “*camino Puigrodón*” (AM 1947); “*camino Puigrodon*” (AM 1953)⁵⁹⁰

És evident que el nom del camí prové del de la partida de terra a la qual es dirigeix. V. *Puig-rodon*.

Puig-rodon, la Costa de V. *Costa de Puigrodon, la*

Puig-rodon, peça de terra

Malgrat que en algunes ocasions es pot tractar d'una forma metonímica usada per referir-se a una peça de terra situada a la partida homònima, cal dir que al segle XVIII en documentem una altra de diferent que es localitzava a Santa Creu d'Horta.

“una pessa de terra situada en dita Parra de Sta. Creu que antes foren diferents pessas de terra, la una anomenada *Puigrodon* (...) Afrontant asolixent en honor del Subirá”; “Pessa de terra a Santa Creu formada per diferents pessas la una anomenada *Puigrodon*, altre Serrallobosa, altre Ridefre y altre Ferriolas” (LLEV 1792); “*pieza de Puigrodon*” (AM 1862); “*pieza den Puigrodon*” (AM 1947)⁵⁹¹ –aquests dos darrers casos sí que es tracta d'un tros de terra situat a la partida homònima-

⁵⁹⁰ A 1731 documentem “lo carrer dit *Puigrodon*” (LLEV 1731); per la situació, a tocar d'una peça de terra, creiem que aquest topònim podria ser el camí de *Puig-rodon* però, possiblement, amb error de còpia del genèric.

⁵⁹¹ Fixeu-vos que en aquest esment documental s'hi produeix un ús incorrecte de l'article personal ja que no tenim cap constància de l'ús de la forma *Puig-rodon* amb un caràcter antroponímic.

Etimològicament, creiem que en ambdós casos l'origen és idèntic, un topònim compost aglutinat format per l'orònim *puig* i l'adjectiu amb manteniment de la *-n* etimològica *rodon*.

Puig-rodon, sot de

Curs d'aigua que discorre entre la partida de terra de Puig-rodon i la de la Comarca, de fet, es tracta d'un altre nom del sot o torrent que també s'anomena de la Comarca i més endavant de la Maduixa, de la Posa i de ca n'Aubreda. Neix a la muntanya de Sant Gregori i discorre en direcció sud-est fins a unir-se a la riera d'Osor.

“Lo sot de Puig Rodon” (LLEV 1731)

És clar que el curs d'aigua rep aquest nom quan es mou per la partida de terra homònima. V. *Puig-rodon*

Puig-rodon, vinya de [lə'βijɾəðə'pudʒru'don]

Atès que a Puig-rodon hi havia diverses feixes de conreu de vinya, no és estrany que el terme s'usés de forma metonímica per referir-s'hi.

“Viña de Puigrodon” (HIP 1853); “vinyes de Puigrodon” (HIP 1855)

V. *Puig-rodon*

Puig Roure, serra de

Serra situada vers la parròquia de Santa Creu d'Horta, vers les propietats del Bosquets per la banda oest.

“Serra vocata de puig de roura” (CAP 1446); “lo sobredit Mas Busquets (...)Afronta asolixent ab la Serra del Mas de la Avena, que posseheix an Gravalosa; a mitg dia en honor del Mas Triador; a ponent a la Serra anomenada de Puigroure” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost que ve determinat per la presència del puig Roure en aquest grup de muntanyes. V. *Roure, puig*

Puig-rovir, mas

Antic mas documentat fins al segle XV i que segons Pladevall (1962:285) fou un “dels masos més rics i actius entre 1316 i 1318, el seu hereu Guillem dez Puig Rovir intervé en tots els afers, compra terres i béns”. Segons el mateix estudiós, se situava entre el Ripoll i la Riba d'Avall. Pladelasala (1960:373), per la seva banda, l'esmenta com a un mas del segle XIV i el situa prop de la riera Noguerola, entre els masos el Ripoll i el Gomis.

“Petry de podio de ruyr” (FB 1233); “Mansi Podio Rouyr” (NOT 1285); “Petro de podio ruyr et uxor Guillelme de parrochia de Sacti petri de osorio” (FB 1306); “Mas Puig Rovir, Puigroví o Puigrobí” (MAN 1316); “mansí de Podio Rouyr” (NOT 1334); “lo mas Puig Roví” (LLC 1440); “Puig Ruvir o Puigrovir” (CAP 1446); “lo mas d'En Puygrovir” (COP XV)

Gràficament, podem observar-hi, sobretot, diverses formes arcaiques, llatinitzades, en ocasions aglutinades i en d'altres separades.

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *puig* 'turó, elevació', del llatí *pōdiu* i *Rovir*, un mot no documentat però que podria tractar-se d'una masculinització de *rovira*, és a dir, un possible fitotopònim no recollit fins ara, el seu significat seria, probablement, el mateix de *rovira*, 'bosc de roures'. Tanmateix, també podria tractar-se d'un antropònim compost ja que a 1440 el genèric es precedeix de l'article personal *en*.

Puig-rovir, peça de terra

“*Petia terra vocata Puigrovir*” (CAP 1446)

De situació desconeguda, sembla que el nom del tros de terra degué originar-se en la proximitat al mas homònim. V. *Puig-rovir, mas*

Puigsacadira, coll de

Pas entre muntanyes situat a Santa Creu d'Horta, entre el Parral del Sobirà i la font Saguàrdia, al sud del Gelats. Només apareix a diverses guies excursionistes, “*Collet de Puigsacadira* (alt. Apr. 950 m.)” (Osona), *Coll de Puigsacadira* (CEC 1924) i *Collado de Puigsacadira* (Castells). V. *Puigsacadira, el*

Puigsacadira, el [əl'pudʒsəkə'ðirə]

Indret situat en el límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, entre el mas el Parral del Sobirà, la Creu de Llevanyes i la Casa Nova de Muntanya, al sud de l'espai geogràfic treballat i a una alçada de 1017 metres. Apareix esmentat en algunes guies excursionistes com a *Puigsacadira* (CEC 1924 i Castells).

“Mojón nº 8 Colocado en el sitio llamado *Puigsacadira* (...) en la referida heredad manso Parral” (OSHS 1890); “el sitio llamado *Puigsacadira* en la heredad del Manso Parral” (OSHS 1927); “*puig Sacadira*” (PSOB 2002)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat per *puig* en el sentit de turó, l'article salat fossilitzat *sa* i el nom *Cadira* del qual en desconeixem el sentit ja que no presenta cap forma que ens hi pugui fer pensar de forma metafòrica.

Puigsacadira, pla-baga de [ˈplaðə'pudʒsəkə'ðirə]

Zona planera boscosa de castanyer situada al peu del Puigsacadira, vers el mas el Parral del Sobirà.

“*Perxada pla de puig Sacadira*” (PSOB 2002)

V. *Puigsacadira, el*

Puigsacodina, peça de terra

Desconeixem l'indret en el qual devia situar-se aquesta peça, però atès que era de propietat de Manuel Vernedas, l'amo dels masos el Gelats, la Riba d'Avall i la Talaia d'en Verneda, és possible que se fos vers Santa Creu d'Horta, cap al Collsacodina.

“*Pessa de Puigsacodina*” (AM 1862)

Creiem que es tracta d'un topònim compost amb manteniment de l'article salat arcaic i amb referència a l'antic mas o borda la Codina. Si no fos així, podria haver-se originat a partir del nom comú arcaic amb el sentit de ‘roca a flor de terra que fa un clap de vegetació’, un mot d'origen incert encara que possiblement d'una base preromana indoeuropea *koteina* llatinitzada a *kotina* (DE:221).

Puigsavellaner, feixa de terra

Antiga peça de terra afeixada que sembla que es localitzava vers can Bosc i el Rafec.

“*Fexam terra Puigsavellaner de Raffech*” (CAP 1446)

És un topònim compost aglutinat *puig s'avellaner*, possiblement pel fet de tractar-se d'un *puig* en el qual hi devia haver avellaners ja que és molt probable que el nom de l'arbust tingui sentit col·lectiu.⁵⁹² Per tant, un primer element de caràcter orogràfic provinent del llatí *pōdiū* ‘turó, elevació del terreny’ (DEM:347) i un segon que es tracta d'un derivat d'*avellana* amb el sufix *-er*; ambdós s'uneixen amb l'article salat arcaic fossilitzat.

Puig Sec, bassa de [ˈbasəðəˈpuðʒˈsek]

Bassa d'aigua situada al puig Sec que n'origina el nom i que és de propietat del mas can Cercenedes d'Osor. V. *Sec, puig*

Puig Ventós, font de [ləˈfoŋdəˈpuðʒˈβəŋˈtos]

Font situada a l'indret homònim que n'origina el nom, a Santa Creu d'Horta i just sobre el mas la Molina de n'Iglésies. V. *Ventós, puig*

Puila, castanyeda de la

“Una pessa de terra de castanyers y part brollar situat en la Parra de Sta Creu de Horta (...) afronta (...) a mitg dia ab dit Subirá anomenat la *Castanyeda de la Piula*” (LLEV 1731)

Zona boscosa de castanyer que sembla que es localitzava a Santa Creu d'Horta i el nom de la qual podria ser una variant de *puig*.

Pujada Espinau

Zona situada a la banda nord del mas l'Espinau, a Santa Creu d'Horta, un espai a l'actualitat boscós.

“Pago o paraje *Subida Espinau*” (CAD 1960) –assenyala que inclou tres peces de terra-

⁵⁹² De fet, encara a l'actualitat hem oït dir l'expressió “anar a fer avellaner” en el sentit d'anar a tallar avellaners per aprofitar-ne la fusta, és a dir, que té un sentit col·lectiu.

Creiem que es tracta d'un topònim compost format a partir del derivat de *pujar* en el sentit de 'costa o pendent' pel qual s'arriba al mas l'Espinau.

Pujol, бага d'en [lə'βaɣəðəmpu'ʒol]

Zona boscosa de castanyer situada entre la carretera del Coll i la Barraca d'en Baier, al nord-oest d'Osor. En nom prové del llinatge d'un antic propietari, per tant, es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic com, de fet, je ens mostraria que es precedeixi de l'article personal.

Pujol, barri

Nom que rebia a la primera meitat del segle XX la zona de can Vidal, entre el passeig del Borrell i el carrer Major.

"*Barrio Pujol de esta villa*" (LA 1918)

Es tracta d'un nom de caràcter antroponímic originat en el llinatge.

Pujol, can [ˈkampu'ʒol]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com la Fonda i, antigament, ca l'Oc. L'origen del nom es troba en el llinatge documentat a Osor entre el segle XIII i el XX i que segons Moll (ELC:201) s'origina en l'accident geogràfic diminutiu de puig.

Pujol, font del

"Loco vocato la *Font del puio*" (CAP 1446); "*fonte des puio*" (CAP 1446)

Grafiat de forma arcaica amb *-i-*, desconeixem la situació de la font, per la qual cosa no sabem si el seu nom s'origina per la proximitat a un mas homònim o bé per la seva situació en una petita elevació, en un pujol.

Pujol, can V. *Can Pujol, hort de, pisos de*

Pujol, llocdit

Topònim que hem localitzat a diversos documents però que desconeixem si sempre es refereix al mateix indret.

"Terme de Valle Ausore en el *lloc dit Pujol*" (SBB 927)⁵⁹³; "lo territori vulgarment dit Lo Gravat o *Pujol*" (LLEV 1792); "*territori dit Lo Pujol*" (LLEV 1792).

Etimològicament, possiblement es tracta d'un terme de caràcter orogràfic, derivat diminutiu de puig, del llatí *podīolu* 'puig petit' (DEM:347)

Pujol, mas (1)

⁵⁹³ Esmentat per Pladevall (1993:70) a partir del document número 88 de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona, del fons de Sant Benet de Bages.

Nom de dos antics masos. El que aquí ens ocupa se situava en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però en terme osorenc, vers can Cercenedes de Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“Bartholomeus Cudina, parrochie Susqueda, termino Osorio, dominus utilis et propietario *mansos Pujol* et Frigola” (CAP 1560); “*Mansum Pujol* affrontatur a oriente cum honoribus mansi Cerçanedas, meridie mansi Serarols, circio cum mansus Cerçanedas et den Planas” (CAP 1699)

Etimològicament, desconeixem si es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic o bé orogràfic, és a dir, si prové del llinatge o bé del diminutiu de *puig*; sigui com sigui, però, possiblement del llatí vulgar *podiōlum* ‘puig petit’, derivat diminutiu llatí de *pōdium* ‘puig, turó’ (DEM:347).

Pujol, mas (2)

Casa pretèrita homònima de l'anterior però en parròquia i municipi d'Osor. Desconeixem si en realitat també foren dos masos diferents ja que Pladevall (1962:285) l'esmenta com a propi dels Recs, situat prop del torrent de Recs, vers el Masferrer, i en algun document l'hem localitzat afrontant amb els masos el Brau i Arrancada, de propietat, però, dels Masferrer.

“*Mansi puyol*” (NOT 1285); “*Mas Pujol* habitat per Arnau dez Pujol” (MAN 1316); “*mansi Puiol*” (CAP 1446); “*Mansi des Pujol*” (CAP 1446); “*lo Mas Pujol*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra en que antiguament estava construït un *Mas anomenat Despujol* molt temps ha dirruit. Afronta asolixent ab lo Mas Barau y part ab la Riera de Ozor; a mitg dia part ab lo Mas Vidal part ab Bayer de la Escala” (LLEV 1731); “Dit *Mas Despujol* vuy Coll” (LLEV 1731); “Pessa de terra en la que antiguament existia un *mas dit vulgarment Despujol*” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal assenyalar les formes arcaïques *Puyol* i *Puiol* així com l'aglutinació amb la preposició *de* i l'article salat arcaic *es* al segle XVIII formant *Despujol*.

És possible que el nom del mas s'originés en el llinatge atès que ja el documentem al segle XIII, en *Pujols* (NOT 1285), i fins a les darreres dècades del segle XX malgrat que no l'hem localitzat a documents pertanyents als segles XVI i XVII. Tanmateix, també podria tractar-se d'un nom de lloc de caràcter orogràfic, derivat diminutiu de *puig* amb el sufix *-ol*, del llatí vulgar *podiōlu* ‘puig petit’, que alhora es tracta d'un derivat diminutiu llatí de *pōdium* ‘puig, turó’ (DEM:347).

Pujol, partida de terra d'en

“*Partida den Pujol*” (ESC 17809)

De situació desconeguda, no creiem que es relacioni amb l'hort de can Pujol tot i que l'origen sigui el mateix, el llinatge.

Pujol, serrat de

Orònim situat a Santa Creu d'Horta, no massa lluny dels masos el Sobirà, can Mont i el Viurevol.

“Una pessa de terra que ja esta enclosa dins las afrontacions de dit Mas Subira; Afronta asolixent en honor llur que fou del Mas Viuravol, a mitgdia ab lo marge de la font, a tremuntana ab lo *Serrat del Pujol* o Rocadell” (LLEV 1731)

En aquest cas, possiblement es tracta d'un derivat diminutiu de *puig* amb el sufix *-ol*, del llatí vulgar *podiōlu* ‘puig petit’, que alhora es tracta d'un derivat diminutiu llatí de *pōdium* ‘puig, turó’ (DEM:347).

Pujolet, mas

“La senyora del *mas Pujolet*” (LLC 1440); “*Lo mas Pugolet*” (CAP 1446); “*Mansi Puiolet*” (CAP 1446); “*Mansi de Pujolet*” (CAP 1446)

De situació incerta malgrat que sembla vers els masos Brau, Prat i Veguer, creiem que es tractava d'un doble derivat diminutiu, de *puig* a *pujol* amb el sufix *-ol* i d'aquí a *pujolet* amb el sufix *-et*, una forma que podria haver-se usat per diferenciar la casa d'alguna altra d'homònima.

Pujols, peça de terra els

Antiga peça de terra de situació incerta però en parròquia de Santa Maria de Mansolí, en un espai dependent del Priorat del Coll.

“*Pessa als Pujols* de Pere Puigdevall” (CAP 1620)

Possiblement, el nom és de caràcter orogràfic, una forma plural de *pujol* ‘puig petit’, del llatí *podiōlu* amb el mateix significat.

Q

“Quartels”, pisos dels [ˈpizuzðəlskwərˈtəls]

Nom d'un edifici d'habitatges situat al carrer Major i també conegut com a pisos dels Mestres. Se l'anomena d'aquesta manera perquè en altres temps, a la part de baix, s'hi havia localitzat el quarter de la guàrdia civil al qual se l'esmenta mitjançant el castellanisme lèxic.

Quatre Cantons, carrer dels

Nom pretèrit que havia rebut l'indret en el qual coincideixen el carrer de la Riera i el carrer del Pont, de fet, aquest anava des de ca la Margarida al carrer Major, a cal Sastre.

“*Carrer vulgarment dit dels Quatre Cantons*” (ESC 1761); “Carrer dit de dalt cerca la Plassa Vella, afronta ab lo *carrer dels Quatre Cantons*” (FN 1803); “*carrer dels quatre cantons* qual va a la plassa vella” (FNA 1806); “Casa en lo *carrer els quatre Cantons* de la Plassa Vella” (FN 1829); “*Calle dicha de las Cuatro Esquinas*” (HIP 1854)

El nom del carrer s'origina en el fet que hi localitzem, entre can Pau, ca la Margarida, can Benet i can Roure, un encreuament de quatre passes, un es dirigeix cap a la riera d'Osor, l'altre cap al carrer Major, l'altre cap a la plaça Vella i el darrer cap al Pont, és a dir, que es tracta d'un topònim urbà compost descriptiu format pel numeral cardinal, del llatí *quattuor* (DEM:350) i el substantiu plural *cantons* en el sentit de 'cruïlla, encreuament de dos carrers, camins, etc' (IEC:332), probablement del llatí *canthus*, -i 'llanta d'una roda, cua d'ull' (DEM:84).

Quatre Cantons, els [əls'kwatrəkəŋ'tɔns]

Nom que rep l'espai en el qual es troben els carrers del Pont i de la Riera –o carrer Petit– entre les cases anomenades can Pau, ca la Margarida, can Benet i can Roure.

“Els *Quatre Cantons*” (ESC 1768); “Carrer Publich que va *dels Quatre cantons* a la Plassa Vella” (FNA 1819); “*els Quatre cantons*” (FNA 1843)

V. *Quatre Cantons, carrer dels*

Quatre Carreteres, les [ləs'kwatrəkərə'terəs]

Nom de dos encreuaments de camins, l'un només recordat però no concretat vers el mas les Berbolades i l'altre prop del mas el Cerver, on s'hi troben els camins que condueixen al Clascar, al Croset, a Susqueda i al Coll. Es tracta d'un topònim compost format pel numeral cardinal i el nom assenyalant, precisament, l'encreuament de camins que, hiperbòlicament, se'ls esmenta com a carreteres.

Quefa, can [ˈkaŋ'kefə]

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger i del qual en desconeixem l'origen i el sentit.

“Teresa Murella *can Quefa*” (LLC 1929e)

Quel Casica, can [ˈkaŋ'kɛlkə'zikə]

Nom d'una casa situada al carrer de França. Es tracta d'un terme compost provinent d'un sobrenom individual format a partir del prenom masculí *Miquel* amb afèresi i pel nom del mas del qual procedia.

Quelic, can [ˈkaŋ'kə'lik]

Nom d'una casa i comerç del carrer Major.

“*Can Calich*” (LLC 1934); “*Lola can Calic*” (LLC 1929e)

El terme s'originà en l'hipocorístic format a partir del nom de fonts *Miquel* reduït a *Quel* per afèresi i derivat diminutiu amb el sufix *-ic*.

Quelic de l'Atxa, can [ˈkaŋ'kə'ligdə'latʃə]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a can Benos o ca la Cèlia. Possiblement, es tracta d'un malnom individual compost format per

l'hipocorístic derivat diminutiu del prenom *Miquel* amb afèresi i amb el fet que el seu portador duia les atxes –mena de torxes o espelmes– en alguna celebració religiosa. Tanmateix, també es podria haver originat a partir d'algun fet anecdòtic relacionat amb les atxes o, fins i tot, amb l'ofici, possiblement, de candeler.

Quel Tarrumfa, can [ˈkaŋˈkɛltəˈrumfə]

Nom compost d'una casa situada a la plaça del Verger que també s'havia anomenat cal Manyac. El terme es forma pel prenom masculí *Miquel* amb afèresi i desconeixem el sentit i l'origen del segon terme *tarrumfa*.

Querós, camí de [əˈtkəˈmiðəkəˈros]

Camí que discorre per l'antic veïnat de Querosell i que pel coll de Querós, en direcció nord-oest seguint la riera homònima es dirigia a l'antiga població de Sant Martí de Querós, avui engolida pel pantà de Susqueda. Apareix situat en una obra cartogràfica, *C^o de Carós* (MAP 2).

“*Camí publich qua itur a Caros*” (CAP 1622)

V. *Querós, mas*

Querós, coll de [ˈkoldəkəˈros]

Pas de muntanya situat en una abrupta zona que uneix el terme municipal d'Osor amb el de Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós, a l'oest de l'espai geogràfic treballat. Es tracta, a més, d'un límit parroquial documentat de molt antic, dels segles X i XI. Per tot plegat, és molt freqüent que aparegui situat en obres de caràcter cartogràfic i guies excursionistes, *Coll de Querós* (MAP 1, 3, 7, Cardós), *Coll de Carós* (MAP 6, AAEC 1882), *C. de Querós* (MAP5), *el coll de Carós* (Juli Serra, 1890), *El Coll de Querós* (CEC 1924), *Collado de Querós* (Castells).

“*Colle Cheruselli*” (VIC X-XI); “*Colli Cheruselli*” (LFM 1068); “*Col de Queros*” (PFM 1343); “*colli vocato de Caros*” (CAP 1562); “*Coll de queros*” (FM 1563); “*Coll de Carós*” (FM 1614); “*Coll de Caros*” (RFM 1734); “*llocdit Coll de Carós*” (FM 1750); “*Coll de Querós*” (FN 1818); “*Coll de Caros*” (FNA 1832)

Situat en una zona abrupta i pedregosa, ja entrant a l'antic terme de Sant Martí de Querós, sobre la riera del mateix nom, prop del mas homònim i en el camí de Querós, és evident que tots els noms de lloc es relacionen com a derivats de *quer*. V. *Querós, mas*

Querós, mas

Forma simple referida al mas Ponç Querós, possiblement situat en parròquia de Sant Pere d'Osor però municipi primer de Sau, posteriorment de Querós, a l'antic veïnat de Querosell, no massa lluny del Carbonell i de la Coma. Pladevall (1962:285) indica que a 1316 era habitat per Ponç de Querós.

“*Mas Querós*” (MAN 1316); “*mansi de Queros*” (NOT 1334); “*Mansi de Queros*” (PFM 1343); “*Mansi Carós*” (CAP 1446); “*Mansi Queros*” (CAP 1446); “*honor del Mas Queros*” (LLEV 1731)

Gràficament, només cal assenyalar la forma homòfona *Carós* de 1446, una forma, per altra banda, molt freqüent en referència a la població del mateix nom.

L'origen del nom deu trobar-se en el fet que el mas es localitzava en el coll i municipi homònims. Segons Coromines (DECat, VI, 928) es tracta d'un topònim derivat de *quer* 'roca, penyal' que va esdevenir un adjectiu *querós* –*osa* amb el sentit de 'penyalós, rocós, o ple de pedrasses', una cosa que reafirma fent referència explícita a l'antic poble: "*Querós*, nom d'un poblet al municipi de Sant Hilari Sacalm (on hi ha també el *Coll de Querós*". També referint-se a l'esmentada població, coincideixen amb aquesta hipòtesi Alcover i Moll (AlcM, 9, 47), Amigó (1999:95), Moreu-Rey (ENL:35) i Danés (1986:). Per la seva banda, Dalmau i Casanoves (1969:45, 46) recull que "Podria ser, en principi, derivat d'un nom personal", tanmateix, més endavant, coincidint amb el gruix d'estudiosos esmentats, es corregeix indicant que "Però les característiques del terreny, abrupte, accidentat, el fan derivar, sembla que de tota evidència, d'un pre-romà **cariu**, 'roca' o 'penya'". Per tant, creiem que es tracta, efectivament, d'un derivat de *quer* originat en un preromà *cariu*, probablement cèltic, procedent d'una arrel *karr*- 'pedra, roca' (DE:768).

Querós, mas Ponç V. *Ponç Querós, mas*

Querós, mas Puig V. *Puigquerós, mas*

Querós, puig de

Orònim situat vers la serra de Querós, no massa lluny del coll de Querós.

"*lo puig de Querós*" (LLEV 1731); "*lo Puig de Caros*" (LLEV 1731); "*lo Puig de Caros*" (FM 1731)

V. *Querós, mas*, v. t. *Querós, coll de*

Querós, serra de

Serra muntanyosa situada entre el pla de les Lloses i el coll de Querós, límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm per la banda de Querós, un dels espais més occidentals de l'espai geogràfic estudiat.

"*Serra vulgo dicta de Caros*" (IFM 1669); "*Serra de Coll de Querós*" (CEC 1924)

El nom es relaciona amb el coll, l'antic poble, el camí, la riera, el puig i el mas del mateix nom. V. *Querós, mas*

Querosell, veïnat de

Nom que rebia la zona més occidental del terme municipal d'Osor, vora el coll de Querós i on els dos masos més significatius eren la Coma i el Carbonell. En aquest mateix sentit s'expressa Pladelasala (1960:372) assenyalant a més que aquest fet datava del segle XVI.

"*Veynat de Carozell*" (RFM 1553); "*viingatús de Carozell parrochie de Ozorio*" (FM 1553); "*Joan Coma de Carozell*" (FM 1614); "*Johanni Coma de Carozell*" (IFM 1644); "*el mas Coma del veynat de Carosell*" (FM 1731); "*Francisco Coma propietario del Mas Coma del veñnat de Carozell terme y Parra de Ozor*" (LLEV 1731)

Grafiat amb *Ca-* o *-z-* per homofonia, per la seva situació, a tocar del coll de Querós i de la serra de Querós, creiem que es tracta d'un topònim derivat de *Querós* possiblement amb el sufix diminutiu *-ell* potser per assenyalar que és a l'entrada de l'antic municipi i parròquia de Sant Martí de Querós *V. Querós, mas*

Quic, Cal *V. Cal Quic, camí de, font de, partida de terra de*

Quic, mas cal [ˈkaʎˈkik]

Petit mas del qual encara en podem veure restes i que es localitza a la muntanya de Sant Gregori, concretament al sud-est de les Romegueres. Pladelasala (1960:372) l'esmenta i situa com a un mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor.

“*Manso Quich*, situado en la montaña de San Gregorio” (HIP 1853); “*mas Quich*” (HIP 1854); “*Manso Quich* de Juan Romagueras” (AM 1862); “*Casa Quich*” (NOM 1863); “*Manso Quich*” (DFE 1939); “*cal Quic*” (AM 1944); “*cal Quich*” (AM 1953); “*Cal Quic*” (DFE 1954); “*C. Quich*” (CAD 1960)

Possiblement, el nom de la casa s'origina en un hipocorístic provinent del nom de fonts *Francisco* amb afèresi, de la manera que assenyala Moreu-Rey (1981:169).

Quim, can [ˈkaŋˈkim]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda amb la forma composta can Quim Ramona i també com a la Cooperativa.

“*Rosa Soler de can Quim*” (LLC 1929e)

El nom s'origina en el prenom masculí *Joaquim* amb afèresi, un hipocorístic amb plena vigència encara a l'actualitat a Osor.

Quimeta, ca la [ˈkaləkiˈmetə]

Nom d'una casa situada al carrer de França també coneguda com a cal Gurt. S'origina en el nom de fonts femení *Joaquima* amb afèresi a *Quima* i derivat amb el sufix diminutiu femení *-eta*, un hipocorístic femení encara viu a l'actualitat.

Quimet Espardenyer, can [ˈkaŋkiˈmetəspərdəˈje]

Nom d'una casa situada al carrer de França més coneguda actualment com a can Lluís i, antigament, cal Flequer. Es tracta d'una forma composta a partir de l'hipocorístic masculí *Quimet* provinent amb afèresi i sufix diminutiu *-et* del prenom *Joaquim* i de l'ofici artesà que havia desenvolupat el seu portador, el de fer espadnyes de veta.

Quim Ramona, can [ˈkaŋˈkimrəˈmonə]

Forma composta de referir-se a can Quim o la Cooperativa, una casa localitzada al carrer Major. Es tracta d'un terme format per l'hipocorístic *Quim*, del nom de baptisme *Joaquim* amb afèresi, i el prenom femení *Ramona* que havia estat portat per una antiga habitant de la casa.

Quintà Fondo de la Molina, sot

Curs irregular d'aigua que es localitza entre els masos la Molina i el Clascar.

“El Sot del *Quintà fondo de la Molina*” (OS 1927)

Es tracta d'un topònim compost que pren el nom de l'indret pel qual discorre. V. *Fondo de la Molina, quintà*

Quintana, casa

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

“Casa situada en lo carrer dit de Fransa anomenada *casan Quintana* que afronta ab un carrer que baixa a la Riera y ab la Riera” (FNA 1816); “*Casa Quintana* hi viuen Llorens Riera y Anton Tort” (LA 1817)

Creiem que el nom de la casa s'origina en el llinatge que documentem a Osor des del segle XVI i fins a la segona meitat del XX incloent-hi un cap de casa de la Sagrera al segle XVI, *Anton Quintana* (MAN 1553).

Quintana, hort d'en

Peça de terra que se situava vers la riera de la Noguerola i el camí del Ripoll, prop de l'antic molí de l'Avellana o de la Pe.

“Un hort de terra cerca lo molí de la Avellana anomenat lo *hort den Quintana* (...) Afronta asolixent en honor den Destral, â mitgdia ab lo camí Real” (LLEV 1731)

L'ús de l'article personal com a connector entre el genèric i l'específic sembla mostrar que es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic provinent del llinatge documentat a Osor entre els segles XVI i XX incloent-hi un cap de casa de la Sagrera del segle XVI, *Anton Quintana* (MAN 1553), un cognom segons Moll (ELC:226) originat en un nom comú *quintana* ‘extensió de terra al voltant d'una masia o d'una població’.

Quintana, peça de terra Tàpia d'en V. *Tàpia d'en Quintana, peça de terra*

Quintans de la Torrentera, partida de terra els

“*Partida els quintars de la Torrentera*” (HIP 1862)

Atès que a la partida de terra la Torrentera que origina el segon element del topònim compost no hi ha cap mas, hem de considerar que en aquesta ocasió el plural inicial *quintans* no equival als camps de conreu immediats a una masia sinó que, possiblement, es refereix a camps de conreu afeixats o conreats cinc anys després d'una rompuda del terreny, sentit que recullen Alcover i Moll (AlcM, 9, 62);⁵⁹⁴ es tracta d'un mot provinent del llatí *quintāna* derivat de *quintus* ‘cinquè’ (AlcM, 9, 62). El segon element, *Torrentera* pot referir-se a la partida homònima o bé provenir del nom comú amb el

⁵⁹⁴ Moreu-Rey (ENL:84) ja insinua que *quintà* no només es refereix al tros de terra més proper a un mas sinó que indica que: “*La Quintana* (*Les Quintanes, La Quintaneta, Quintanar, El Quintà*) també ha vist ampliar-se el seu contingut semàntic, bé que a l'origen posseïa un sentit precís: terreny de conreu situat al costat de la masia”.

significat de ‘llit de torrent, lloc per on discorren aigües o hi discorreran quan ploqui’ (DECat, VIII, 623). V. *Torrentera, partida de terra la*

R

Rabassa, mas can

Casa de la qual no n’hem recollit informació oral raó per la qual creiem que o bé es trobava fora del terme d’Osor o bé es tractava d’una forma puntual de referir-se a algun altre mas ja que únicament ens ha aparegut per escrit com a afrontació de la partida de terra del Maroi.

“Finca Manso Maroy limita N. Ramón Rovirola y *manso Rabassa*, S. Torrente de Osor, E. Ramón Rabassa, O. José Serrat” (AM 1947)

Creiem que es tracta d’un nom d’origen antroponímic –de fet, una altra de les afrontacions es produeix amb Ramon Rabassa- provinent del llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII i que segons el PAD 2002 ha arribat a l’actualitat amb la forma *Rabasa* amb una única freqüència com a segon cognom. Moll (ELC:240) considera que el terme antroponímic s’origina en el mot comú que es refereix a la part d’una soca que es cria dins la terra.

Rabassa, peça de terra Can V. *Can Rabassa, peça de terra*

Rabasseda, serra de la

Orònim de situació incerta tot i que sembla vers Santa Creu d’Horta.

“*La Serra de la Rabasseda*” (FI 1605)

Probablement es tracta d’un derivat col·lectiu de *rabassa* amb el sufix *-eda* (AlcM, 9, 76), un mot originat possiblement en el llatí *rapa* del llatí clàssic *rapum*, *-i* ‘nap rodó’ (DEM:353).

Rabeja, la [lərə’βεʒə]

Indret situat a la riera d’Osor, prop del pont medieval en direcció est, un lloc en el qual hi ha un cert desnivell i, per tant, pren una certa força després de restar engorjada sota el Pont. Per tant, creiem que es tracta d’una forma sinònima de *rabeig*, que Coromines també defineix com a ‘indret d’aigua ben corrent en el curs d’un riu’ i ‘gorga o paratge d’aigua prou fonda i neta per banyar-se en un corrent’ del llatí vulgar *rapīdium* derivat de *rapīdus*, *-a*, *-um* ‘ràpid, corredor’ (DECat, VII, 18).

Rabeja de la Resclosa, la [lərə’βεʒəðələrəs’klozə]

Indret situat a la riera de la Noguerola, prop de can Pellerina. Es tracta d’un lloc on es desviava l’aigua de l’asserradora del prat de les Hortes i on l’aigua restant prenia una certa força. Per tant, es tracta d’un topònim compost per *rabeja*, sinònim de *rabeig* i *Resclosa* ‘paret palissada o munt de pedrenys col·locat a través d’un riu o un altre

corrent d'aigua per alçar-ne el nivell i desviar-la del seu llit cap a un rec, molí, etc' del llatí *resclausa*, variant de *reclausa* 'tancada' (AlcM, 9, 405).

Rabionet, partida de terra

Partida situada fonamentalment en terme municipal de Susqueda encara que sembla que entra a Osor o, si més no, funcionava com a límit municipal.

“*Finca Rabionet*” (AM 1944); “Manso Frigola limita al E. con *Finca Rabionet*” (AM 1947); “*Finca Rabionet*” (AM 1953)

El nom de la partida de terra prové del mas homònim en terme de Susqueda i, pretèritament, de Sant Martí Sacalm. El nom del mas possiblement s'origina en el llinatge que, endemés, documentem a Osor des de principis segle XVIII i fins a mitjan del XX.⁵⁹⁵

Rabionet, sot de [ˈsoddərəβiuˈnet]

Curs d'aigua situat just al límit municipal entre Osor i Susqueda, al nord de l'espai treballat, també anomenat sot de la Triola, un curs d'aigua que discorre en direcció sud per unir-se al Ter prop del Terrats, situat al vessant contrari del riu.

“El punto de intersección del eje de las aguas corrientes del rio Ter, con el eje de las aguas corrientes del *barranco llamado de Rabionet*” (IGCOS 1927); “barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot de la Roca del Loré, Sot de Era Cremada y *Sot de Rabionet*” (IGCOS 1927); “Mojón nº 26 Colocado junto al camino carretero de El Pasteral, cerca del *Sot de Rabionet* y del Rio Ter (...) hasta encontrar otro Sot o Barranco llamado de la Roca del Loré en su parte superior, de Era Cremada en su parte media y de *Rabionet* en su parte inferior” (OS 1927)

El nom que pren el curs d'aigua s'origina en la proximitat del mas el Rabionet en terme de Susqueda.

Racó, camp d'en

“Partida *Camp den Recó*” (AM 1944); “finca *Camp den Recó*” (AM 1947); “*Camp den Recó*” (AM 1953)

Peça de terra de situació desconeguda el nom de la qual degué originar-se en el fet que devia haver estat de propietat del portador del sobrenom *en Racó* o bé que era de *can Racó*. V. *Racó, can*

Racó, can [ˈkanrəˈko]

Nom d'una casa que fa cantonada al carrer de França més coneguda a l'actualitat com a ca la Quimeta.

“*Casa Racó* hi viu Joseph Jober” (LA 1817); “José llamado vulgarmente de *can Racó*” (HIP 1854)

⁵⁹⁵ Es tracta d'un llinatge no recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*

Creiem que el nom de la casa, que també hem documentat com a renom individual, *en Recó* (AM 1947), s'origina en la seva situació, en una cantonada o raconada, de l'àrab *rakūn*, *rakūn* 'Indret apartat, especialment en un angle', de l'àrab *rukn* amb el mateix significat (DEM:353).⁵⁹⁶

Raconada, peça de terra

“*Petiam terra vocatam la raconada*” (de 1737 a CAP 1622)

De propietat de Miquell Coll i Badia, es tracta d'un tros de terra del qual en desconeixem la situació. Possiblement és un derivat femení de *racó* amb el sufix *-ada* probablement fent referència a la situació en l'espai.

Raconada, quintà de la

“*Quintà dit de la Reconada*” (ACL 1767)

Indret del qual en desconeixem la situació el nom del qual es degué originar a partir de la seva situació a l'espai.

Raconada, serrat de la

Orònim situat vers la muntanya del Coll.

“*Serrat de la Reconada*” (ACL 1767)

Possiblement deriva de *racó* amb el sufix *-ada* en referència a la situació.

Rafec, aulet del

“*Aulet del Rafech*” (LA 1820)

De propietat, segons l'esment documental, “d'en Margarits”, hem de pensar que es tractava d'una zona boscosa d'alzina situada a la partida de terra homònima. V. *Rafec*, *el*

Rafec, camí del [əlkə'miðəlrə'fək]

Actualment, rep aquest nom una carretera forestal que s'inicia a la carretera d'Osor a Sant Hilari Sacalm i arriba a la casa i partida del mateix nom discorrent en direcció nord-est durant no gaire més d'un quilòmetre i passant a tocar de la font de can Bosc.

“*Via missadera Mansi de Rafech*” (CAPb 1342); “*subtus illa ollina grossa, in via Missaderia area vetera de Rafecho*” (CAP 1342)

És evident que el nom del camí sorgeix de l'indret, partida i casa, al qual es dirigeix. V. *Rafec*, *mas el*

⁵⁹⁶ En aquest mateix sentit, Enric Moreu-Rey (1981:178, 180) expressa que ha localitzat diversos noms de casa a Eivissa i Mallorca i afegeix que “el renom es troba a totes les comarques” i, de fet, el considera com a una de les unitats de corònims –genèrics de descripció física- més emprada per crear sobrenoms.

Rafec, mas el [əlrə'fək]

Mas habitat –encara que creiem que l'edifici actual no té res a veure amb la casa antiga exceptuant-ne la situació- situat en el llocdit homònim que n'origina el nom. Es troba al nord-est de can Bosc i al sud-oest de can Gravat, prop de la riera d'Osor per la banda sud. Pladelasala (1960:373) l'esmenta com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i el data del segle X tot i que no esmenta la font documental que usa per afirmar-ho. Pladevall (1962:295), per la seva banda, assenyala que es tractava d'una casa pròpia dels Mata i que a 1316 era habitada per Hermenendis, vídua de Ramon de Rafec, i Tomàs de Rafecho. Rodríguez Burch (19785) recull el mas com a existent però el situa erròniament prop de les Mines d'Osor.

“*Mansum rafech*” (NOT 1285); “*Mas Rafecho*” (MAN 1316); “*Lo Mas Raffech de Guilelma Raffecs muller de Joan de Raffecs de Sant Pera de Ozor*” (CAP 1342); “*manso Rafecho*” (ADG); “*Mansi Raffech*” (CAP 1446); “*Mansi Reffech*” (CAP 1446); “*Mansi Rafech*” (CAPb 1560); “*Mansi Raffech*” (CAP 1622); “*Mansata des Rafech*” (CAP 1707)

Grafiat de diverses formes arcaïques, *-ch* final, doble efa o llatinitzat, desconeixem quin podria ser l'origen del topònim malgrat que podria tractar-se d'un antropònim ja que documentem el llinatge relacionat amb el mas almenys des del segle XIV i fins a principis del XVIII, *Tomas de Rafecho* (MAN 1316), *Guilelma de Raffecs* (CAP 1342) o *en Raffec* (CAP 1560). Tanmateix, desconeixem quin podria ser l'origen etimològic del llinatge.⁵⁹⁷

Rafec, partida de terra el [əlrə'fək]

Notable partida de terra que antigament encara havia estat major ja que hi havia inclòs el Borratxí. Es localitza a l'oest d'Osor, entre can Bosc, el Borratxí i la riera d'Osor, una zona a l'actualitat boscosa de pins tot i que encara hi ha algunes zones de conreu i arbres fruiters.

“*Loco vocato Rafec*” (1077)⁵⁹⁸; “*Marganam de tres oliverias loco vocato Rafech*” (CAP 1342); “*petiam terra qui fuit pertinentys Mansi Rafech in loco vocato Rafech*” (CAPb 1560); “*loco vocato Rafecho*” (CAP 1622); “*una margenada in loco vocato Rafech*” (CAP 1707); “*una pessa de terra part cultiva y part herma y boscosa situada en dita Parra en lo lloch anomenat Rifech*” (LLEV 1731);⁵⁹⁹ “*Pocessionum terra prope dictam Villam de Ozor et in loco vocato Lo Refech o Borratxí*” (CB 1751); “*lo Rafech*” (HIP 1855), “*el Rafech*” (AM 1862); “*Finca Rafech. Castaño*” (DFE 1939); “*partida Refech*” (AM 1944); “*Finca El Rafech. Elisos*” (DFE 1951); “*finca Rafech*” (AM 1953); “*Finca Rafech. Límites N. riera de Osor, S. Carretera de S. Hilario Sacalm*” (DFE 1957)

Possiblement es tracta de la partida de terra que originà el nom del mas que s'hi localitza. Es tracta d'un topònim d'origen incert que, com assenyàvem Bruguera i Escorihuela (1999:153), podria ser d'origen àrab com els llinatges semblants *Rafeca* o *Rafeques* i de caràcter antroponímic ja que documentem el llinatge a Osor entre els

⁵⁹⁷ De fet, Moll (ELC:304) només recull *Rafeca*, *Rafecas*, *Rafegas*, *Refecas*, *Rafeques* com a cognoms provinents, probablement de l'àrab *rafika* ‘companyona, amant’. Desconeixem si podria tenir alguna relació amb el nostre *Rafec* malgrat la poca influència de l'àrab en aquesta zona geogràfica.

⁵⁹⁸ Recollit i esmentat per Pladevall (1980:8) a partir d'un document que consistia en un testament de dona Ollovara.

⁵⁹⁹ Com podem observar, amb error de còpia.

segles XIV i XVIII; tanmateix, la poca influència de l'àrab en aquesta zona de la Catalunya Vella ens en fa dubtar.

Rafec, peça de terra el

Forma metonímica de designar trossos de terra de conreu situats a la partida de terra el Rafec.

“*Petia terra anomenada lo Rafelch*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada lo Rafech*” (LLEV 1792); “*Salvador Margarits ven a Miquel Furtet un tros de camp anomenat lo camp del Reffech*” (FN 1817); “*Pieza de tierra llamada lo Rafech alias Borrachí conocida por tierras de Gallet*” (CAPSOLT 1831); “*pieza el Rafech*” (AM 1862); “*una pieza de tierra llamada Rafech*” (CB 1881)

Grafiat amb doble efa, amb confusions vocàliques *a-e* i com a *Rafelch* a 1731 possiblement per un error de còpia, el nom de la peça o peces de terra prové de la partida a la qual corresponia. V. *Rafec, el*

Rafet, feixa de terra en

“*Feixa en Rafet*” (COM 1356)

De situació desconeguda, creiem que es tracta d'una altra forma de *Rafec*, de fet, Alcover i Moll (AlcM, 9, 93) des de *Rafec* ens remet a *Rafet*, una mena de peix però també un llinatge que es localitzava a Dènia. Això i que l'específic es precedeixi de l'article personal ens fa creure en la possibilitat que es confirmi l'origen antroponímic de *Rafec*.

Rajacols, llocdit

Peça boscosa de situació inconcreta però no massa lluny del Carbonell, és possible que en terme municipal de Sant Hilari Sacalm.

“*Una pessa de terra en lo lloch anomenat Rajacols*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra territori nomenat Rajacops*” (LLEV 1792)⁶⁰⁰

Es tracta d'un topònim d'origen incert. Segons Balari (1964:71) podria ser un mot compost aglutinat de *raja+cols* que provindria de *còdols*, seguint la hipòtesi que presenta en relació a la població del Baix Camp Riudecols, una hipòtesi que també accepten Balanyà (1985:78), Moreu-Rey (ENL:53), Alcover i Moll (AlcM, 9, 502) i Amigó (1999:118) que afirma explícitament que “*Riudecols* és un ‘riu de còdols’, còdol ha agafat una forma contracta i s’ha convertit en ‘col’”. Tanmateix, Coromines (OnCat, VI, 401) rebutja aquesta possibilitat i d'aquesta manera, com Moran, Rabella i Batlle (2002:135), consideren aquest segon element d'origen incert. Així doncs, si fos certa la hipòtesi majoritàriament acceptada, es tractaria d'un mot compost aglutinat format per *raja* del verb *rajar*, i *col* de *còdol* amb contracció, provinent del llatí vulgar *cōtūlu* diminutiu de *cos*, *cōtis* ‘pedra d'esmolar’ amb el sentit probablement de ‘raig de còdols’.

Rajol, casa

⁶⁰⁰ És evident que en aquest document hi ha un error de còpia.

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer del Pont.

“Aquella part de casa carrer anomenat del Pont, *Casa dita del Rejol*” (FN 1845); “*casa Rajol*” (HIP 1854)

El nom de la casa possiblement indicava procedència del mas homònim encara que també s'hauria pogut formar a partir del llinatge.

Rajol, mas

Antic mas que es localitzava entre Cercenedes i la riera de la Noguerola, no massa lluny d'Osor en direcció sud-est. Pladelasala (1960:373) l'esmenta en plural *Rajols* i el data del segle XIV.

“*Mansi rayols*” (NOT 1334); “*Lo mas rajol*” (LLC 1440); “*Mansi raiol*” (CAP 1446); “*mansi Rayol*” (CAP 1446); “honor del *mas Rajol* que fou del Capdemunt del mas nogareda” (RIP 1562); “Pere Rejol masover del *Mas rajol*” (LB 1700); “Miquel Garroset masover del *Mas rajol*” (LB 1711); “Tot dit llur *Mas Rajol* situat en dita Parra (...) Afronta asolixent en honor de llur Mas Sarsanedas; a mitg dia en honor de llur Mas Corcó; a ponent y tremuntana en honor de llur Mas Sarsanedas” (LLEV 1731); “Francischo Duran pages masover *del rajol*” (LB 1736); “Tot lo *mas Rejol* esto es las casas habitadas, era, clos y quintanar” (LLEV 1792)

Etimològicament, creiem que el nom és de caràcter antroponímic, originat en el llinatge documentat amb notable freqüència a Osor des de la primera meitat del segle XIV, *Dalmacis de rayols* (NOT 1334) i fins a principis del segle XIX,⁶⁰¹ de fet, la relació entre llinatge i mas era encara present al segle XVII malgrat tractar-se d'una possessió de can Cercenedes d'Osor, ja que els seus propietaris s'anomenen *Joseph Sarsanedas y Rajol* a 1731 i *Benet Sarsanedas y Rejol* a 1792.⁶⁰² Tot i aquesta possibilitat, no se'n poden descartar d'altres. Una el relacionaria amb un forn de rajoleria ja que un informant oral ens va comentar que a la perxada del Rajol hi havia existit un forn d'aquesta mena. Coromines (OnCat, VI, 332, 424) el relaciona amb un derivat del color *roig* amb el sufix *-ol* sense caràcter, però, diminutiu.

Rajol, peça de terra Roca del V. *Roca del rajol, peça de terra*

Rajol, perxada el [pər'ʃaðəlrə'ʒol]

Zona boscosa de castanyer situada prop de can Cercenedes d'Osor i que deu ser la zona en la qual hi havia hagut edificat l'antic mas homònim. V. *Rajol, mas*

Rajol, roca del

“*Roca del Rajol*” (LLEV 1731); “*Roca de Rajol*” (LLEV 1792)

Eminència rocosa que sobresortia de la superfície i que devia localitzar-se vers el mas Rajol que n'originaria el nom; podria tractar-se de la roca de Cercenedes. V. *Rajol, mas*

⁶⁰¹ Tanmateix, no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

⁶⁰² Sembla clar, però, que la pervivència del llinatge era fruit del manteniment de la propietat, és a dir, no es tractaria d'un doble cognom sinó d'un llinatge i el nom d'una segona propietat enllaçats amb la conjunció copulativa.

Rajoleria, pla de la [ˈplaðələɾəʒuləˈɾiə]

Zona planera boscosa de castanyers situada prop de l'antic pou de la mina Leonor en direcció nord-oest cap al Pidevall, un indret en el qual un informant ens va comentar que hi havia hagut un forn de rajols, fet a partir del qual se'n degué originar el nom, és a dir, que es tractaria d'un derivat de *rajol* amb el sufix *-eria* amb el significat de 'lloc on s'hi fabriquen rajols'.

Ral, camí [əˈkəmiˈɾal]

A l'actualitat es tracta d'un GR perfectament senyalitzat que prové de Santa Coloma de Farners i entra en municipi d'Osor per l'Espinau, segueix cap a Santa Creu d'Horta i ca n'Iglésies i al coll de Cirerers es desdobra en dos, un en direcció al Sobirà i d'aquí a Sant Hilari Sacalm i l'altre cap a Osor, enllaçant amb la Carretera prop del prat de les Hortes, d'aquí entra a la població seguint el carrer Major, el del Pont i el de França fins a la carretera del Coll des d'on es dirigeix vers les partides del Pontarró i la Tàpia, des d'on, prop de can Plana s'enfila al santuari del Part i el coll de Nafre i d'aquí al santuari del Coll des d'on va, ja en terme de Susqueda, cap a Sant Benet tot i que també es desdobra per anar cap a la Rovira, el pla de les Lloses i el coll de Querós des d'on, en terme de Sant Hilari Sacalm arriba o bé a Querós o bé a la capital de les Guilleries. Durant tot aquest recorregut, a més, hi ha diverses ramificacions. Cal afegir que a la part més meridional, la que ressegueix els límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm, Santa Coloma de Farners i Brunyola, és la via que antigament s'havia anomenat de Bella Polla o camí Vigatà perquè unia la capital d'Osona amb la del Gironès.

“*Caminum reyal*” (PFM 1343); “*Lo Camí Real de Gerona*” (LLEV 1731); “*lo Camí Real*” (LLEV 1731); “*lo Camí Real qui va de Ozor a Angles*” (LLEV 1731); “*lo camí Real qui va al Moli Fariner*” (LLEV 1731); “en honor del Mas Surós de Castanyet mitgentsant *camí real de Vich*” (LLEV 1731); *lo Camí Real qui va de Vich a Gerona*” (LLEV 1731); “Asolixent deixant *lo Camí real Vigata* part de lla de la Casa nova dita de Montanya” (LLEV 1731); “*Camino Real*” (ESC 1779); “*camí Real*” (CAD 1785); “Casa a l'altre part del pont sota *lo Camí Reial* que va al molí fariner dit den Vila” (LLEV 1792); “*Camí Real* que va de dita vila de Ozor a Sant Hilari Sacalm” (FN 1801); “partida Vinya de Can Badia linda N. con *camino real*” (AM 1944)

Grafiat com a *Real* o *Reial* però sempre oït com a *Ral*, es tracta d'una forma derivada de *rei-reial-real* reduïda a *ral* fent referència als camins públics de més trànsit utilitzats per a les comunicacions abans de la construcció de les carreteres (IEC:322).

Ramona, can Xico V. *Xico Ramona, can***Raons, perxada de les** [ləpəɾˈjaðəðələzrəˈons]

Zona boscosa de castanyer de propietat del Sobirà situada a Santa Creu d'Horta, prop del Fonollet. També se la coneix com la perxada de l'Agustí. El nom s'originà en el fet que aquesta perxada, situada en els límits de les propietats entre el Sobirà i en Moixac, va provocar una sèrie de discussions i enfrontaments entre els dos propietaris, és a dir, que el nom *raons* té en aquest cas el sentit de 'baralles de paraula' (IEC:1533) i sempre és usat en plural; el terme prové del llatí *ratione* 'capacitat de raciocini; motiu, justificació' (DEM:355).

Rapic, Can V. *Can Rapic, font de, sot de***Rapic, mas can** [ˈkanrəˈpik]

Antic mas situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat, al nord-est de la Creu de Portell i al sud de can Bosses Vinyes. Malgrat que oralment ens l'han anomenat tal i com l'introduïm, el nom de la casa apareix al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) i al mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (1992) com a *can Rupit*; així mateix, apareix al mapa de l'editorial Alpina com a *can Repit*; així mateix en algun text l'hem vist anotat com a *can Peric* (CAD 1960). Suposem que aquesta diversitat és deguda al desconeixement del sentit del mot i a la seva opacitat actual.

“Mojón nº 20 Colocado al punto pie del camino que desde Creu de Portell conduce a los *mansos Rapich* y Sarsanerdas de Susqueda” (OS 1927); “*Manso Rapich*” (AM 1944); “*Manso Rapich*” (DFE 1946); “*Manso Rapich*” (AM 1947); “Finca Can Bossa limita al N., S., O. con *Manso Rapich*” (AM 1953)

Desconeixem el sentit i l'origen del topònim malgrat que semblaria haver-se tractat inicialment d'un malnom individual com mostraria la presència de l'article personal en contracció precedint l'específic. Navarro Colás (1963:93) també anota aquesta hipòtesi i indica que es tractaria d'un “derivado post-verbal de “picar” formado por onomatopeya del ruido que hace un instrumento y el prefijo intensivo re-“.

Rasa, vinya de

Antic tros de terra de conreu de vinya que es localitzava vers el mas el Ripoll.

“Queda petia terra *vinea plantata vocata de rasa*” (CAP 1446)

El topònim possiblement s'origina en el participi del verb *raure* del llatí *radĕre* ‘afaitar, polir’ indicant un espai amb poca vegetació, tal i com assenyalen Coromines (OnCat, VI, 342) i Alcover i Moll (AlcM, 9, 149). Moreu-Rey (ENL:48, 85) afegeix que el topònim *La Rasa* pot tenir un significat secundari de ‘torrentó’ a la Catalunya Nova o bé pot evocar una feina agrícola.

Raset, can [ˈkanˈrəˈzət]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a cal Ferrer. El terme s'origina en el llinatge documentat a Osor des de les primeres dècades del segle XX i fins a l'actualitat que perviu com a primer i segon cognoms.⁶⁰³ Segons Moll (ELC:277) el cognom *Raset* és un derivat diminutiu de *Ras*, un sobrenom que tenia el sentit de ‘pelat’.

Rauric, coll de [ˈkoɫdərɪk]

Pas de muntanya situat al sud-est de la roca de Cercenedes i al nord-est de Sant Miquel de Solterra, a la carretera forestal que des de can Cercenedes es dirigeix al Borrell i el Soler, vers les Berbolades i prop dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

⁶⁰³ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de vuit casos, cinc com a primer cognom i tres com a segon.

“*Coll rourich*” (RIP s.d.); “Una pessa de terra Boscosa situada en dita Parra y terme de Ozor en lo lloch anomenat las Borboladas (...) Afronta asolixent en honor del Mas Ripoll mediant *Coll de Raurich* y part en honor den Sarsanedas” (LLEV 1731); “serra que devalla de las Portalleras al *coll de Raurich*” (LLEV 1731); “Finca Manso Soler compuesto por el Manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. (...) pasando por el puerto llamado *Rourich*” (DFF 1939)

Pronunciat de forma monoftongada, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic procedent del nom personal germànic *Raderic* o *Hrodric* com ja assenyalàrem Bruguera i Escorihuela (1999:153) seguint Alcover i Moll (AlcM, 9, 175) i coincidint amb Coromines (OnCat, VI, 349). Moreu-Rey (ENL:57, 116) també recull aquesta possibilitat tot i que també assenyala una altra hipòtesi, que es tractés d'un derivat del nom d'arbre *roure* i, aleshores seria *Rouric*. Cal afegir que la forma monoftongada *Rurich* apareix de forma esporàdica com a llinatge osorenc a mitjan segle XX, un cognom que Moll (ELC:119) només recull com a *Rourich*, *Rauric* i *Raurich* donant-li el mateix origen germànic; tanmateix, si més no per la cronologia,⁶⁰⁴ en aquesta ocasió no veiem relació entre l'antroponim i el nom de lloc.

Ravell, casa de

“*Casa de Rabell*” (ESC 1673)

Nom pretèrit d'una casa que podria haver-se originat en el llinatge que documentem a Osor durant la segona meitat del segle XVII, un cognom que segons Moll (ELC:285) sembla venir del llatí *rebellis* ‘rebel’.

Rebleda, бага Xica de V. *Xica de Rebleda, бага*

Rebleda, castanyeda de

Zona boscosa de castanyer situada vers el Fonollet, possiblement dins la partida de terra homònima de la qual devia prendre nom.

“Honore vocato la *castanyeda de Rebleda*” (CAP 1446); “petiam terra complanta de castanyerys vulgariter numcuparam la *Castanyeda de Rableda* que est de pertinencys dicti Manso Fonollet” (FN 1710); “Una pessa de terra en dita Parra y Terme de Ozor anomenada *Castanyeda de Rableda* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Busquets de Sta Creu” (LLEV 1731); “Pessa de terra situada en Osor dita *Castanyeda de Robleda*” (LLEV 1792)

El nom de la castanyeda degué originar-se en el de la partida. V. *Rebleda, la*

Rebleda, collet-carejada de [ləkərəˈnəðəðərəˈppləðə]

També conegut com a coll de Fonollet, aquest topònim es refereix al pas que existeix vers Fonollet, a la carretera o camí que es dirigeix cap al Veguer, un pas situat en una zona elevada després d'una notable ascensió. Apareix situat cartogràficament per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a *collet de Rableda* (MAP 3), i recollit amb idèntica forma al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004).

⁶⁰⁴ Tot i que Carreras Candi (1911:51) ens esmenta un *Bernardus rourich* a Sant Hilari Sacalm al segle XIV, concretament en un antic manual de l'Arxiu Parroquial de Sant Hilari Sacalm datat de 1377.

Sembla evident que el nom del lloc prové del fet que se situa a la partida del mateix nom.

Rebleda, partida de terra la [ləɾə'pplɛðə]

Partida de terra boscosa situada vers can Pelleringa, el Fonollet i el Baier, en direcció nord i afrontant amb la partida de la Casica.

“Una pessa de terra en lo lloch anomenat *Rableda* (...) en que vuy esta construida una casa dita la Casa Nova de Funollet” (LLEV 1731); “*Partida La Rableda* de Juan Margarit afronta L. M. Manso Fonollet” (CAD 1785); “Pessa de terra lloch nomenat Sescors o *Rebleda*” (LLEV 1792); “Aquella pessa de terra part de castanyers plantada y part brollar territori dit *Rableda*” (LLEV 1792); “Pessa de terra en lo puesto anomenat *Rableda*” (FN 1805); “tros de terra de castañer per vaga territori anomenat *Rableda* afronta ab lo mas Fonollet” (FNA 1810); “*la Rableda*” (AM 1862); “*Finca Robleda* Límites E. con tierras del Manso Fonollet” (DFF 1939); “*Finca Rebleda*” (DFF 1939); “*Finca Gelats y Talaia. Parcela A Garriga Parcela B Robleda*” (DFF 1941); “*Finca la Robleda* de Paciencia Massaguer Sarsanedas” (AM 1944); “*Finca La Rapleda*” (AM 1953)

Gràficament, solament cal assenyalar la forma ensordida de 1947 que respon a la pronúncia geminada a més de sorda. Així mateix, a 1944, apareix escrit amb *-o* possiblement per influència del castellà com un derivat de “*roble*”.

Desconeixem quin podria ser l'origen etimològic del mot malgrat que semblaria tractar-se d'un derivat de *roure*, un sinònim de *roureda* com el *robledo* castellà.

Rebleda, Mallola de V. *Mallola de Rebleda*

Rebleda, quintà de [ə'kiŋ'taðərə'pplɛðə]

Espai boscos d'alzina i castanyer situat molt a prop del mas el Veguer també anomenat quintà de Fonollet. Antigament degué tractar-se d'un camp o una pastura immediata al mas però diferent del quintà pròpiament dit, raó per la qual se li devia anotar el nom de la partida de terra dins la qual es localitzava. V. *Rebleda, la*

Rebleda, torrent de

Possiblement es tracta d'un altre nom de la riera d'Horta en el seu pas per la Rebleda.

“*Torrente de Rableda*” (HIP 1855); “partida la Robleda limita al N. con *torrent de la Robleda*” (AM 1944); “*Torrente de la Robleda*” (AM 1947)

El nom prové del de la partida. V. *Rebleda, la*

Rebleda, turó-puig de [tu'ɾoðərə'pplɛðə]

Nom que rep un turó situat a la partida de terra que n'origina el nom.

“Altre honor llur anomenat *Puig o Mallola de Rebleda*” (LLEV 1731)

És evident que l'orònim s'origina en la partida de terra. V. *Rebleda, la*

Rebleda de Castanyers, llocdit

“Una pessa de terra situada al a Parra de Ozor en lo lloch anomenat *Rableda de Castanyers* (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Ridemar sobre capbrevat; a mitg dia en honor del Mas Busquets; a ponent en altre honor del mas Funollet y a tremuntana en honor de Mn. Salvador Margarits y part en honor del Mas Ribadevall” (LLEV 1731)

Indret que queda perfectament situat a partir de les delimitacions esmentades al document. L'origen del nom de lloc es deu produir en el fet que es tractava d'una zona boscosa, probablement de roures –d'aquí provindria *Rebleda*- replantada de castanyers.

Rec, el [əl'rek]

Genèric esdevingut específic a nivell oral per referir-se o bé al rec del molí de Cercenedes o bé al del molí d'en Serra, en el casc urbà osorenc.

“*La Acequia*” (CAD 1785)

L'origen del nom resideix en el substantiu comú amb el sentit de ‘canal’ un mot d'origen incert, potser preromà, o bé derivat postverbal de *regar* (DEM:358).

Rec, font del [lə'fɔndəl'rek]

Font situada al costat mateix del pont dels Soldats, en un camí que des del carrer de França es dirigeix al rec del molí d'en Cercenedes passant per sota de l'esmentat pont. Per escrit, només l'hem documentat en un poema anònim de mitjan segle XX que diu “Molt vaixa es *la del Rec* / pot arribar-hi una gallina amb el bec” (PAF). El nom de la petita font s'origina en què es localitza just sobre el rec del molí d'en Cercenedes. V. *Rec, el*

Rec de l'Aigua, perxada [pər'ʃaðə'regdə'lajɣwə]

Zona boscosa de castanyers de propietat del Sobirà localitzada a l'oest del mas, prop del Pou de Glaç.

“*Perxada rec de l'Aigua*” (PSOB 2002)

Es tracta d'un topònim compost descriptiu ja que a la banda alta de la perxada hi discorre un rec que recull l'aigua que, posteriorment, arriba al Sobirà.

Recs, camí de Casa de V. *Casa de Recs, camí de*

Recs, casa de

Mas o casa, o ambdues coses, de situació desconeguda ja que per la documentació consultada, en ocasions semblaria localitzada vers els masos el Masferrer i el Bancs i a d'altres vers l'antic Puigferran o Castell del Baier. Tanmateix, Pladevall (1962:297) situa una casa amb aquest nom al mig del poble, al carrer del Pont, possiblement la casa que s'anomena can Roure.

“*Domus des Rechs*” (MAN 1316); “*Domus des Rexs*” (MAN 1316); “*Domus des Rex*” (MAN 1316); “*Domus de Recs*” (CAP 1446); “*Mansi Rechs*” (CAP 1446); “*Manso Regs*” (CAP 1446) –prop del Baier-; “*Loco vocato las ortas de la Vallana qui fuit de pertinentys domus de na Rechs*” (CAP 1446); “*Mansi vuy vocatam de Rechs* derruit” (CAP 1446); “*Domus vocatam de Rechs*” (CAP 1446) –prop del Bancs i Masferrer-; “Lo senyor Miquel Sarriera y de Gurb senyor de la Vila y Vall de Ozor y de son terme y senyor de *casa, honor y alou* franch antiguament *anomenat de Rechs* y de la casa de puigfarran y despres del magnifich Galceran de Vilanova en dita Vall de Ozor” (RIP 1562)

Grafiat de formes diverses *Rechs-Rexs-Rex-Recs-Regs* segons Pladevall (1962:297) per idèntica fonètica i etimologia amb el cognom *Reig*.

Etimològicament, sembla clar que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic ja que els Recs foren una de les grans famílies de la vall d'Osor entre els segles XIII i XV⁶⁰⁵ ja que a 1273 *Bernat des Rex*, segons escriu Carreras Candi (1911:82), actuava “com a representant del reyal patrimoni” i a 1316 la família estava representada per dos caps de casa, *Berenguer dels Recs i Arnau fill seu* (MAN 1316); a banda, hem documentat diversos senyors o senyores com *Petri de Rexs* (NOT 1234), *Arnau de Rechs* (COP 1319), *Blanca de Rechs* (NOT 1334), *Bernardo de Rechs* (COP 1421) o *Constansa de Rechs* (CAP 1446). Per tant, es tracta d'un llinatge present a Osor durant l'Edat Mitjana, en els segles XIII, XIV i XV, un llinatge que Pladevall (1962:297) creu idèntic a *Reig* cosa que reafirma Moll (ELC:249) considerant-los ambdós formes diverses del substantiu *rei*, del llatí *rege*, títol de monarca sobirà.

Recs, colomers dels

“*Loco vocato orta dels colomers des Rechs* Affrontatur ab oryente in honore Ludouir de Ribes qui fuit den gomffau a merydye in honore Johannes ombres et a circio in Rivo de Osoryo” (CAP 1446)

Situats prop de la riera d'Osor però desconeixent-ne el lloc concret, creiem que es tracta d'un criador de coloms que era de propietat de la família Recs. V. *Recs, casa de*

Recs, hortes de

“Un Hort en las *Hortas de Rechs* ab aygua per regar tinensa un jornal de bous” (LLEV 1731); “un hort de terra regadiu situat en dita Parra en lo lloch anomenat las *Hortas de Rechs* (...) afronta (...) a tremuntana ab lo Riu de Ozor” (LLEV 1731); “Hort de un jornal nomanat las *Hortas de Rechs*, junt ab aygua per regar” (LLEV 1792)

Zona de terra de conreu el nom de la qual desconeixem si prové del fet de tractar-se d'un espai de regadiu o bé d'haver estat de propietat pretèrita de la família Recs, cosa que sembla evident en altres esments com ara “*dicto orto domyne na Simoneta rechs*” (CAP 1446).

Recs, molí de

⁶⁰⁵ Per conèixer abastament la influència d'aquesta família a Osor, podeu consultar els estudis d'Antoni Pladevall (1962:297,298) o Carreras Candi (1911:82, 83).

Atès que apareix proper a la riera de la Noguerola, hem de considerar que possiblement es tracta d'una manera esporàdica de referir-se al molí de l'Avellana, d'en Casamitjana o de la Pe.

“*Molendum vocato de Rechs demun petia terra vocata orta*” (CAP 1446)

Creiem que el nom del molí s'origina en el llinatge de la família noble medieval.

Recs, partida de terra de

Partida de terra que sembla que es localitzava entre les propietats dels masos la Crosa, el Masferrer i el Bancs, vers la torre de Sant Joan i sobre la riera d'Osor en direcció nord.

“Confesa tenir en alou de sa Exa. una entrada per la qual se entra de las terras de dit Mas Baceda demunt en las *terras de Rechs*, que possehia a carta de gracia an Banchs, afrontant asolixent en honor den Masferrer, â mitgdia ab las *terras den Rechs*” (LLEV 1731); “Una possessio de terra, en la que antiguament era construïda una torre y *honor nomenat de Rechs* y després de Vilanova” (LLEV 1792) –de propietat del mas Masferrer-; “Pieza de tierra situada en la *partida dicha La terra dels Rechs* propia de Francisco Puig residente en Torelló Afronta L. Manso Crosa, M. la Riera, P. Valentín Masferré, T, Esteban Bayé” (CAD 1785)

Possiblement, el nom de la partida s'origina en el llinatge de l'antiga família noble tot i que es tracta d'una zona de regadiu. V. *Recs, casa de*

Recs, partida de terra Torre de V. *Torre de Recs, partida de terra*

Recs, partida de terra Torrent de V. *Torrent de Recs, partida de terra*

Recs, torre de [lə'torəðə'reks]

Tradicionalment i històrica, segons els estudiosos, amb aquest nom s'esmenta la torre situada al costat del Campanar, entre la plaça Catalunya i la del Verger, una construcció també coneguda com la torre de la Presó. Aquest edifici data del segle XV, amb posterioritat a 1439 i es féu a partir d'una autorització que dues senyores de la vall d'Osor, Sança de Ximenis i Isabel de Cabrera, varen donar a Violant de Recs, muller de Guillem de Vilanova, pels serveis del seu pare Benet de Recs. Tanmateix, segons la documentació consultada, podria haver existit una altra torre homònima vers l'actual mas la Torre, no lluny de la torre de Sant Joan, que al segle XVIII constava com a derruïda i que en ocasions se l'esmenta de forma composta Recs i Vilanova.

“*Torre Rechs*” (CAP 1446); “La senyora dona francisca Çarrera y de Pons senyor de Vila y terme de Osor y de la *torra de Rechs* y de la casa de puig farran” (RIP 1639); “Una Bordonaria de terra anomenada las Bordoneras; Afronta asolixent en honor del Mas Baceda de munt que posseheix an Romagueras; a mitgdia ab la *Torra de Rechs* que possehaix an Romagueras” (LLEV 1731); “Una possessio de terra en la qual antiguament era construïda una *torre y honor nomenat de Rechs y després de Vilanova*” (LLEV 1792)

El nom de la torre és de caràcter antroponímic, concretament en el llinatge de la família que va senyorejar a la vall d'Osor durant bona part de l'Edat Mitjana.

Recs, torrent de

Pladevall (1962:258) situa aquest torrent vers el mas Pujol, però altres documents el localitzen vers els masos el Masferrer i el Bancs. Això ens fa pensar que podria haver-se tractat de dos hidrònims homònims.

“*Torrent des Rechs*” (MAN 1316); “Lo loco vocatum Sant Julya Affrontatur ab oryente in *torrente de Rechs*” (CAP 1446); “*Torrente vocato de Rechs* qui descendur de la Bessedà” CAP 1446); “*Torrent de Rechs*” (HIP 1862)

El nom del curs d'aigua podria haver-se originat en la proximitat de la casa del mateix nom o bé tractar-se d'un derivat postverbal de *regar*. V. *Recs, casa de*

Recs, torrent de la Torre de V. *Torre de Recs, torrent de la*

Recs i Vilanova, hort de

“Una porció de terra que antiguament estava construïda la Torra y *hort de Rechs y Vilanova* (...) afronta asolixent part en honor den petit Ferrer y part en honor de Pere Panella; a mitg dia ab la Riera major; a ponent en honor den Masferrer y a tremuntana en honor den Banchs” (LLEV 1731)

Possiblement es tracta d'una forma composta per referir-se a les hortes de Recs. La doble forma es deu als dos llinatges de dues famílies de nobles que senyorejaren a la vall d'Osor durant el segle XV.

Recs i Vilanova, torre de

“Una porció de terra que antiguament estava construïda la Torra y *hort de Rechs y Vilanova*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'una forma composta referida a la torre de Recs fruit del llinatge de les dues famílies nobles que al segle XV la posseïren.

Rector, cal [ˈkəlrəkˈto]

Altra forma de denominar la Rectoria situada a la plaça Catalunya.

“*Casa Ractó*” (LA 1817)

El nom prové del comú *rector* en el sentit de mossèn o sacerdot, del llatí *rectōre* ‘Que regeix’, derivat llatí de *regēre* ‘regir’ (DEM:359).

Rector, font del [ləˈfɔndəlrəkˈto]

Font localitzable al camí que des de la Carretera es dirigeix al mas el Brau i d'aquí al Baier. Documentada, per escrit només l'hem localitzat en dos poemes, un de mossèn Ramon Cabanas i Antich de 1986⁶⁰⁶ i l'altre anònim de mitjan segle XX.

⁶⁰⁶ CABANAS, Ramon (1986): “Font del Rector” a *Així és la vida*, p.21,22. Edició de l'autor

Creiem que el topònim s'origina en el nom comú que té el sentit de responsable titular d'una parròquia. Desconeixem, però, la raó o raons a partir de les quals es degué originar el nom de la font, però el fet que es localitzi sobre una altra anomenada del Vicari ens fa creure que ambdues es relacionen i es complementen per situació ja que la del Rector es troba espacialment per sobre de la del Vicari i, a més, té un raig d'aigua més important, com ocorre en una parròquia en què el vicari segons la jerarquia administrativa eclesiàstica és el segon després del rector. És a dir, que es podria tractar de dos topònims de caràcter metafòric.

Rector, hort del [ˈlorddəlrək'to]

Peça de terra situada sobre la riera d'Osor, al nord, i de la Noguerola, a l'est, al costat del parc infantil –que antigament en formava part-, i sota el carrer Major i al costat del casal Verdaguer, un espai en el qual durant molts anys hi havia hagut palmeres.

“Partida *Hort del rectó*” (AM 1944); “*hort del Rector*” (AM 1947); “*finca Hort del Rectó*” (AM 1953)

El nom de l'indret s'origina en el càrrec eclesiàstic pel fet de tractar-se d'una peça de terra de propietat parroquial, depenent, per tant, del rector del poble, format a partir del llatí *rectōre* ‘que regeix’ derivat llatí de *regĕre* ‘regir’.

Rector, mas cal [ˈkəlrək'to]

Forma esporàdica usada per referir-se a cal Rector, un mas de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, a l'est de la Molina i a l'oest del Roscall. Es tracta d'un mas que anota Juli Serra (2002:132) en el seu viatge per la zona de 1890, quan diu “desde el molino, hasta cerca de la Gironella por la casa del Rector”. Apareix recollit en obres cartogràfiques, *Mas Can Rector* (MAP 1), *Casa Rector* (MAP 2), *Can Rector* (MAP 4)

“*Cal Ractó*” (LA 1817); “*Cal Rector* de José M. Iglesias Abadal” (CAD 1960)

Possiblement es tracta d'una reducció de *Rector* per major familiaritat del nom encara que Navarro Colás (1963:85) considera que “se trata de un nombre personal” i no s'adona de la coincidència que hem assenyalat. V. *Rector, mas cal*

Rector, partida de terra de Cal V. *Cal Rector, partida de terra*

Rectoral, hort

Es tracta d'una part de l'hort del Rector, la que es troba situada més a l'est on a l'actualitat hi ha el parc infantil.

“*Finca Hort Rectoral* del Párroco de Osor linda al S. con carretera, al E. con torrente La noguerola” (AM 1944); “*finca hort Rectoral*” (AM 1947); “*Hort Rectoral*” (AM 1953)

Es tracta d'un adjectiu derivat de *rector* amb el sentit de ‘pertanyent o relatiu al rector’ pel fet de tractar-se d'una propietat parroquial.

Rectoral, partida de terra

Petita partida de terra situada a Santa Creu d'Horta, a l'entorn de l'església de Santa Creu, entre les partides de ca n'Iglésies i el Sobirà.

“*Partida Tierra Recoral* del párroco de Santa Cruz limita N.O. con Manso Subirá, S. E. con Manso Iglesias” (AM 1944); “*Finca Tierra Rectoral* linda Manso Subirá y Manso Iglesias” (AM 1947); “*finca Tierra Rectoral*” (AM 1953)

Es tracta d'un derivat de rector en el sentit de ‘pertanyent o relatiu al rector’, en aquest cas de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta.

Rectorèt, mas cal [ˈkalrəktuˈrət]

Mas situat a Santa Creu d'Horta a voltes també anomenat cal Rector, localitzat al nord-est de la Molina, al nord-oest del Roscall, al sud de la Vena i al sud-oest de Gironella. Pladelasala (1960:374) solament l'esmenta com a pertanyent a la parròquia de Santa Creu d'Horta, com també fa Elvis Mallorquí (2005:97). A més, apareix situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a *Mas cal Rectorèt*.

“*Rectorèt*” (PAD 1880); “*Rectorèt*” (PAD 1884); “*Rectorèt*” (PAD 1885); “*Rectorèt*” (PAD 1930)

Desconeixem l'origen del nom del mas tot i que podria haver sorgit del llinatge que segons Moll (ELC:247) és un derivat diminutiu de *Rector*; malgrat això, es tracta d'un cognom que no hem documentat a Osor en el decurs del temps. També podria tractar-se d'un terme relacionat amb algun rector, aleshores, podria ser un malnom i d'aquí podria provenir la dualitat del nom de la casa com a Rector o Rectorèt.

Rectorèt, partida de terra el [alrəktuˈrət]

Nom d'una partida de terra boscosa situada a tocar del mas en direcció est cap al Bosquet i la Molina.

“*Partida o paraje Rectorèt*” (CAD 1960)

El nom de la partida es relaciona amb el mas tot i que podria ser també un derivat diminutiu de *Rector* pel fet de trobar-se a continuació de l'extensió de terreny que rep aquest nom.

Rectoria, hort de la [ˈlordələrəktuˈriə]

Actualment, rep aquest nom una petita peça de terra situada entre la plaça Catalunya o de la Rectoria, les escales de l'Issa, el carrer Major i la Rectoria. Tanmateix, segons la documentació consultada, antigament podria haver-se anomenat així un altre tros de terra.

“*Lo Ort de la Rectoria* prop les terras ditas den Destral” (FNA 1802); “*Hort de la Rectoria* afronta Plassa Gran” (FNA 1809); “*Pessa de la Rectoria*” (ESC 1768); “*Lo hort anomenat de la Rectoria*” (FN 1851); “*huerto dicho de la Rectoria*” (HIP 1854); “*Hort de can Xicot* linda al S. con *Huerto del a rectoría*” (AM 1944); “*Huerto de la Rectoría*” (AM 1947)

És clar que el topònim deriva de *rector* en el sentit de tractar-se d'una propietat de la parròquia i situar-se a més, a tocar de l'edifici de la rectoria.

Rectoria, la [lɚəkту'riə]

Casa situada a la plaça Catalunya o de la Rectoria, a tocar de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor.⁶⁰⁷

“*la Rectoria de la vila de Ozor*” (RFM 1734); “*Rectoria de la Villa de Osor*” (ESC 1775); “*Casa de la Rectoria de Osor*” (CAD 1785); “*las casas de la Rectoria*” (FNA 1801); “*La Rectoria*” (FNA 1808); “*Lola de la Rectoria*” (LLC 1929e); “*la Rectoria*” (AM 1953)

El terme, que apareix de forma composta a 1734 i 1775 per assenyalar que es refereix al poble d'Osor, fa referència a la casa on despatxa i viu el rector de la parròquia d'Osor, es tracta, per tant, d'un derivat de *rector*.

Rectoria, plaça de la [ˈplasədəlɚəkту'riə]

Nom popular amb què es coneix la plaça Catalunya –també la Placeta- antic cementiri d'Osor, pel fet que la casa del rector de la parròquia s'hi localitza. V. *Rectoria, la*

Rectors, el Reposador dels V. *Reposador dels Rectors, el*

Regadiu, el [əlrəγə'ðiw]

Partida de terra situada al sud-est del Masferrer, entre les propietats de la Crosa i el bosc dels Artigots. Es tracta d'una zona en la qual hi discorre un sot homònim, també anomenat de Masferrer, que facilita que sigui un espai fàcilment regable, és a dir, que es tracta d'un derivat de *regar* analògic de *secà* (DECat, VIII, 203).

Regadiu, peça de terra el [əlrəγə'ðiw]

Nom de diverses peces de terra que tenen en comú el fet de tractar-se d'un terreny regable i en contrast amb el secà, per exemple, ens han esmentat *el Regadiu de Masferrer* o *el Regadiu del Simon* en la qual fins i tot hi havia un viver que recollia l'aigua per facilitar-ne el reg.

“Tros de terra regadiu porció altre pessa de terra de major tinensa anomenada lo *Camp del regadiu* del mas Albareda” (FNA 1810); “*Pieza nombrada Regadiu* de Juan Canaleta” (AM 1862)

El primer esment és una forma composta per diferenciar-se d'altres peces de terra homònimes ja que en tots els casos es tracta de topònims derivats de *regar* i analògics de *secà*.

Regadiu, sot del [əl'soddəlɚəγə'ðiw]

Nom que rep el torrent de Masferrer que neix prop del mas homònim i discorre en direcció nord-est per unir-se a la riera d'Osor prop del mas la Crosa, quan passa per la partida de terra del mateix nom que, per tant, n'origina el nom. V. *Regadiu, el*

⁶⁰⁷ També s'anomena així a la casa que hi ha al costat de l'església de Santa Creu d'Horta i, Elvis Mallorquí (2005:97) la recull com a un mas d'aquesta parròquia.

Regador, pla [ˈplərəɣəˈðo]

Partida de terra boscosa que es localitza al sud-est d'Osor, al sud del Veguer i al nord de can Mont, no massa lluny d'on hi havia hagut el mas Gausac, una zona abundosa d'aigua ja que hi discorre un cabalós sot homònim.

“*Plaregador*” (LLEV 1731); “Pieza Gausach y *Plaregado* de N. Muixach” (AM 1862); Finca Serra del gall, *Pla Regadó* y Gausach” (AM 1944); “Finca Serra del Gall, *Plá Regadó* y Gausach de José Corominas Salvador linda al N. con Manso Baguer” (AM 1947); “finca *Pla Regadó*” (AM 1953).

Gràficament, només cal esmentar les aglutinacions de 1731 i 1862 així com el fet que sovint s'ometi la *-r* final muda que se substitueix per un accent agut sobre la *-o*.

Etimològicament, ateses les característiques de l'indret, una zona relativament planera amb aigua abundant, creiem que es tracta d'un derivat de *regar* en el sentit de ‘terreny que es pot regar’.

Regador, torrent-sot de Pla V. *Pla Regador, torrent-sot de*

Rei, cal [ˈkalˈrej]

Nom d'una casa situada just al punt d'unió entre el carrer Catalunya i la plaça del mateix nom o de la Rectoria.⁶⁰⁸ Com ja esmentàrem, Bruguera (2003:61), sembla que pretèritament es localitzava al carrer de França, a l'actual cal Fuster.

“*Casa Rei* hi viu Pere Ripoll” (LA 1817); “Casa situada en lo carrer anomenat de Fransa vulgarment dita de Miguel Gomis alias *al Rey*” (FNA 1833); “Montserrat Busquets de *cal Rei*” (LLC 1929e); “La casa denominada *Rey* carpintero de la Calle de Francia” (LB 1930)

Possiblement, l'origen del terme es troba en un malnom individual relacionat amb una situació personal benestant en la línia de la dita popular “Viure com un rei”.⁶⁰⁹

Reldós, torrent

“Finca puigrodon linda al E. con *torrente llamado Reldós*” (AM 1947); “*Torrente Reldós*” (AM 1953)

Atès que únicament apareix en aquests dos textos, el segon dels quals prové del primer, creiem que es tracta d'una còpia errònia de *Rodós*. V. *Rodós, torrent*

Renoc, casa

⁶⁰⁸ Arran de la mort d'una antiga propietària de la casa, el poeta i antic sacerdot d'Osor Ramon Cabanas va escriure un poema titulat “La casa de cal rei” lque podem trobar a CABANAS, Ramon (1987): *A l'ombra dels castanyers* p.22. Edició de l'autor.

⁶⁰⁹ Tanmateix, les possibilitats poden ser diverses ja que com recull Moreu-Rey (1981:49, 61) *Rei* és un dels mots més freqüents en malnominació. Més endavant, el mateix estudiós esmenta que “Els ben nombrosos *Rei, Marquès, Baró*, etc no es refereixen naturalment ni a la reialesa o la noblesa, de vegades ni indirectament (dependència): s'adscriuen a explicacions varies, semblança física, caràcter, joc, teatre, costums diversos, etc”.

“*Casa Ranoch* hi viu Joseph Baranguer” (LA 1817); “*Casa de Mosen Estebe Prebere* alias la *casa den Renoch*” (FNA 1809)

Nom pretèrit d’una casa de la qual en desconeixem la situació, que degué originar-se en un personal que també documentem, *Martí alias Ranoc* (FNA 1808), i que podria tenir orígens diversos, de situació familiar, de característiques físiques o bé de singularitats de caràcter.⁶¹⁰

Renoc, hort d’en

Nom d’una peça situada al nord del carrer de França, és a dir, vers el camp d’en Martí.

“*Finca Hort den renoc* linda al S con fachada de la calle Mártires” (AM 1944)

El nom de la peça deu originar-se en un malnom individual o bé en el nom de casa.

Replans, turó dels [tu’roðəlrə’plans]

Indret situat sobre Sant Miquel de Maifré, a la zona més septentrional de l’espai geogràfic treballat. Atesa l’orografia del terreny, una ascensió continuada, creiem que el topònim té caràcter orogràfic, provinent del nom comú en el sentit de ‘tros pla i horitzontal al mig d’un terreny costerut’, tal i com el defineix Domingo i Francàs (1997:272), un mot format a partir de *pla* amb el prefix intensiu *re-* (AlcM, 9, 380 i OnCat, VI, 352).

Reposador del Rector, el [əlrəpuzə’ðoðəlrək’to]

Indret localitzat sota la Casa Nova del Coll, al costat del camí Ral, en el qual era tradició que s’hi aturés a reposar el rector de Susqueda o d’Osor quan es dirigia al santuari del Coll. D’aquest fet se n’origina el topònim compost, del substantiu *reposador*, derivat de *reposar* en el sentit de ‘lloc adequat per a reposar-hi’ i el nom *rector* ‘sacerdot que regeix una església o parròquia’.

Reposador dels Rectors, el [əlrəpuzə’ðoðəlrək’tos]

Indret situat a la carretera de Santa Creu d’Horta, prop de la Casa Nova de Mas Coll, on hi havia hagut unes grosses pedres planes que era on tradicionalment s’aturava a reposar el rector de Santa Creu d’Horta o d’Osor quan feia el trajecte entre Osor i Santa Creu d’Horta o viceversa. Es tracta, doncs, d’un topònim compost format pel nom *reposador* ‘lloc adient per reposar-hi’, derivat del verb *reposar*, i *Rectors*, forma plural per referir-se al mossèn de la parròquia.

República, plaça de la

Nom imposat políticament, sense tradició popular que va rebre la plaça del Verger en el període de la Guerra Civil.

“*Plassa de la república*” (LA 1936); “*plaça de la República*” (Lligall 252, 1938)

⁶¹⁰ Segons Alcover i Moll (AlcM, 9, 362) *renoc* pot significar el més petit d’una família, raquític o migrat o bé persona de mal caràcter. Cal afegir que Jacint Verdaguer va recollir i escriure una rondalla situada al mas can Bosc d’Osor que es titulava, precisament, *El renoc*.

El nom era un homenatge a la Segona República Espanyola en el moment de l'enfrontament militar en contra seva.

Resclosa, la Rabeja de la V. *Rabeja de la resclosa, la*

Retzud, font de

Espai que limitava amb el mas can Coll, antigament Serra del Coll, per tant, possiblement en municipi de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor; de fet, Rodríguez Burch (1975), situava la font prop del Part.

“Fexe terre in loco vocato *font de Retzud*” (CAP 1342)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc.

Revolt del Menut, perxada [pər'ʃaðərə'βoldəlmə'nut]

Zona boscosa de castanyer de propietat del Sobirà situada sobre el mas la Fàbrica a Santa Creu d'Horta, just sobre la carretera que prové del Sobirà, a l'alçada del revolt que n'origina el nom. V. *Menut, revolt del*

Riba, font d'en

Font que és possible que es trobés en parròquia de Santa Margarida de Vallors, en terme, per tant, de Sant Hilari Sacalm, a l'actualitat inexistent segons el llistat que recullen Serradesanferm i Pladevall (1986:108, 109).

“Honor llur anomenat *Font den Riba* que posseheix dita Subirà” (LLEV 1731); “Item confessá tenir en alou de sa Exa una pessa de terra en la Parra de Sta Margarida de Vallors lloch nomenat *font den Riba*” (LLEV 1731); “Pessa de terra Parroquia Santa Margarida de Vallors lloch anomenat *font de Riba*” (LLEV 1792)

El nom creiem que és de caràcter antroponímic, en el llinatge, originat fet pel qual es precediria de l'article personal, un cognom que segons Moll (ELC:184, 202) prové del llatí *rīpa* ‘vorera de mar o de riu’.

Riba, mas (1)

Nom de dos masos diferents, un situat vers els actuals la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall –que en ocasions se'ls esmenta de forma simple-, dels quals en degué ser l'origen i que és el que aquí ens ocupa, i un altre també pretèrit que es localitzava prop dels masos el Carbonell i la Coma.

“Castlarys de Rechs, de neguereda, et de podio et de besceda et de ponte et de *riba* in parrochia osorys” (FB 1233); “*Bernardus de Ripa*” (COP 1234); “*mansi de Ripa*” (NOT 1334); “*lo mas de sa Riba*” (COP XV); “*la Riba*” (LA 1840)

El fet que pogués situar-se a tocar de la riera de les Ribes o de la Noguerola ens fa dubtar entre la possibilitat que el topònim s'originés en el nom comú en el sentit de ‘vora d'un riu’, del llatí *rīpa* (DEM 369) o bé en el llinatge que té el mateix origen i que trobem relacionat amb el mas en els segles XIII i XIV, *Bernardus de Ripa* (COP 1234) i *Salvy de Ripa* (NOT 1334); un llinatge, a més, present a Osor des de l'esmentat segle XIII i fins a la segona meitat del XX malgrat que no l'hem documentat en textos del segle XVI i que en ocasions s'alterna amb la forma plural *Ribes*.

Riba, mas (2)

Mas pretèrit homònim de l'anterior però situat a l'oest de l'espai geogràfic treballat, a l'antic veïnat de Querosell, prop de la Coma i el Carbonell.

“*Mansi rippa*” (ESC 1439); “*Mansi de Ryppa affrontatur Mansi Carbonell*” (CAP 1446); “*Mansi Ryba*” (CAP 1446)

L'origen del nom del mas es pot trobar a qualsevulla de les dues possibilitats assenyalades en referència al mas homònim, en el sentit comú o bé antropònimic.

Riba, peça de terra Font d'en V. *Font d'en Riba, peça de terra*

Riba d'Amunt, camí de la [kə'miðələ'riβəðə'mun]

Camí que des de la Riba d'Avall es dirigeix a aquest mas.

Riba d'Amunt, mas la [lə'riβəðə'mun]

Mas encara existent en molt bon estat, situat al sud d'Osor, prop de la riera de la Noguerola o de les Ribes, al sud-est del mas Solterra, al sud-oest de la Riba d'Avall i al nord-oest del Gelats. Pladelasala (1960:374) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor i el data del segle XIV; Pladevall (1962:285), mostra que efectivament ja existia a 1316 i que aleshores era habitat per *Guillem de za Riba d'amunt*. A més apareix situat freqüentment en cartografia, *La Riba d'Amunt* (MAP 1, 4), *Casas Ribas de Dalt* (MAP 2), *mas la Riba d'Amunt* (MAP 3), *La riba de Dalt* (MAP 5) i *La Riva d'Amunt* (MAP 6). També és citat en diverses guies excursionistes, *La Riba de Dalt* (CEC 1924) o *La masía Riba de Dalt y su fuente* (Cardós). Encara cal afegir que el topònim apareix recollit en el Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004).

“*Mas za Riba d'amunt*” (MAN 1316); “*Rippa demunt*” (NOT 1334); “*lo mas de ça Riba d'Amunt*” (COP XV); “*Ribedemont*” (LLC 1440); “*Mansi Ryppademunt*” (CAP 1446); “*Mas Riba de Munt*” (MAN 1450);⁶¹¹ “*Salvador Huix y Ribademunt hereu del mas Huix de Sant Hilari y del mas Ribademunt de Ozor*” (RFM 1644); “*Mas Ribedemunt de la parra de Ozor*” (RFM 1647); “*mas Riba de munt*” (FM 1709); “*Joan Guell pages masover de la Riba de Munt*” (LB 1712); “*mas Ribademunt*” (LB 1730); “*Magi Joan Huix Pages de la Parra de St Hilari Sacalm Bisbat de Vich Señor util y propietari del Mas Riba de munt de la Parra de Ozor (...) Afronta a solixent en honor de Salvador Vernedas per lo Mas Ribadevall (...) a mitg dia ab lo Mas Casal de St Hilari*” (LLEV 1731); “*la Riba de Munt*” (LB 1749); “*la Ribademont*” (LB 1779); “*Tot lo mas Ribademunt y altres masos a ell units de Joaquim Bassas y Bagis pages de Sant Hilari y Rosa Joanhuix Carbonell y Bassas conjuges*” (LLEV 1792); “*lo mas de la Ribademunt*” (LB 1815); “*el Mas Ribademunt*” (LB 1815); “*Manso Ribademont de Manuel Benet*” (AM 1862); “*Riva de Munt*” (NOM 1863); “*Ribademunt*” (PAD 1880); “*Rivademunt*” (PAD 1884); “*el manso Ribademunt*” (LB 1919); “*Manso Ribademunt*” (AM 1953); “*Manso Ribademunt*” (DFF 1963)

Gràficament, cal esmentar les formes aglutinades i la dualitat *mont-munt* del segon element del nom de lloc.

⁶¹¹ Segons aquest manual, es tracta d'un dels masos cedit per Sança de Ximenis de Foix i de Cabrera, senyora de la vall d'Osor, a Antoni Rocasalva perquè aleshores es trobava erm i deshabitada.

Es tracta d'un topònim compost format per *Riba*, un terme possiblement de caràcter antroponímic, i la locució prepositiva *d'Amunt* indicant situació en contrast amb la *Riba d'Avall* ja que, efectivament, aquesta es troba més elevada que l'altra. En aquest parer coincidim amb Navarro Colás (1960:70) que afirmava el mateix. Tanmateix, cal indicar que la forma composta originà un llinatge *Ribademunt* documentat de molt antic, concretament del segle XIV amb el sentit de propietat o pertinença al mas, *Guillem de za Riba d'amunt* (MAN 1316), i que documentem fins al segle XVIII incloent-hi dos caps de casa, *Johannes forn alias ribademont* (PLO 1473) i *Antoni Riba de mont* (FOG 1553).

Riba d'Amunt, partida de terra [lə'riβəðə'mun]

Partida de terra a l'actualitat fonamentalment boscosa situada a tocar del mas homònim que n'origina el nom.

“Ortum terra Ortas *voccatas Ribademunt*” (CAP 1446); “*Partida Mas Rivademunt de Juan Ux de San Hilario Afronta L.T. Manso Rivadevall, M. Manso Gelats, P. Manso Solterra*” (CAD 1785); “*Finca Riba de Mun. Límites N. Finca Sunterra y Borrell, E. Finca Riba de Vall, Gelats; S. Finca Mas Casal y Gelats, O. mas Casal. Castaños, encinas, fresnos, chopos y hayas del Marqués de Abrera*” (DFE 1939); “*Finca Manso Ribadamunt linda N. Manso Soler S. Solé, E. Manso Solterra, O. Manso Gelats*” (AM 1947); “*Finca Manso Ribademunt*” (AM 1953); “*Pago o paraje Ribademunt entre La Talaia den Venedas y Ribadevall*” (CAD 1960) –indica que inclou quaranta-vuit peces de terra, cinc camins i una caseta a més del mas-

V. *Riba d'Amunt, mas la*

Riba d'Avall, mas la [lə'riβəðə'βal]

Casa encara existent tot i que en molt mal estat quedant colgada per la malesa.⁶¹² Es localitza al nord-est de la *Riba d'Amunt* a una alçada inferior cosa per la qual contrasta el nom. Pladelasala (1960:373) la data del segle XIV com a *La Riba de Vall*, un mas pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor. Pladevall (1962:285) l'esmenta com a habitada a 1316 per *Guillem de za Riba daval*. Així mateix, apareix esmentat en algunes guies excursionistes, *La Riba de Baix* (CEC 1924) o *masía la Riba de Baix* (Cardós) i situat a diferents obres cartogràfiques, *La Riba d'Avall* (MAP 1, 4), *Casa Rivas de Baix* (MAP 2), *Mas la Riba d'Avall* (MAP 3), *La riba d'Abaix* (MAP 5) o *La Riba d'Avall* (MAP 6). I encara, es tracta d'un dels termes toponímics recollits al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) com a *la Riba d'Avall*.

“*Mas za Riba daval*” (MAN 1316); “*Ripadaval*” (NOT 1334); “*lo mas de ça Riba de Vall*” (COP XV); “*lo mas de ça Riba d'Avall*” (COP XV); “*lo mas Ribadevall*” (LLC 1440); “*Mansi de Ribadevall*” (CAP 1446); “*la Ribadevall*” (LB 1700); “*Mansi Ribadevall*” (FN 1710); “*la Riba de Vall*” (LB 1712); “*Mas anomenat Ribadevall situat en dita Parra y Terme de Ozor en lo qual vuy son units y agregats los Masos Arrencada y Barceló (...) Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola; â mitg dia en altre honor llur; â ponent ab lo camí publich qui va de Ozor a St Hilari*” (LLEV 1731); “*Joseph Gomis pages masover del mas Riba de Vall*” (LB 1758); “*manso Ribadevall*” (ESC 1775); “*Tot lo mas Riba de Vall al qual son agregats los masos Arrencada y Barcelo dirruits es a dir las casas de dit mas Riba de Vall*” (LLEV 1792); “*la Ribadevall*” (CB

⁶¹² Tanmateix a 2005 la casa ha estat adquirida per un nou propietari que sembla que la vol restaurar i tornar-la a fer habitable.

1804); “*mas Ribadevall*” (LA 1811); “*Mas Riva de Vall de Pere Pau Vernedas*” (FN 1823); “*mas Riba de Vall*” (LA 1838); “*Manso Rivadevall de Manuel Verneda*” (AM 1862); “*Riva de Vall*” (NOM 1863); “*Ribadevall*” (PAD 1880); “*Rivadevall*” (PAD 1885); “Antonio Expósito Solá habitante del *manso Rivadevall*” (LB 1921); “*la Ribadevall*” (LLC 1925); “*manso Rivadevall*” (AM 1944); “*Ribadevall*” (GR 1956)

Es tracta d'un topònim compost freqüentment escrit de forma aglutinada i que prové del llinatge *Riba* i de la locució prepositiva *d'Avall* en contrast amb la *Riba d'Amunt*, més al sud però a més alçada, aspectes que també recull Navarro Colás (1963:70). Tanmateix, cal afegir que la forma toponímica composta des de molt aviat va esdevenir un llinatge relacionat amb la casa i així, a principis del segle XIV ja documentem a *Guillem de za Riba daval* (MAN 1316) i gaudeix de continuïtat documental fins al segle XVIII incloent-hi en el decurs de la història dos caps de casa, *Martinus riba devall* (PLO 1473) i *Joan Riba de vall* (FOG 1553). Podem observar que el procés és idèntic a la *Riba d'Amunt* però en aquests casos sembla força evident que fou des del nom de lloc que s'originà l'antropònim i no pas la inversa, com ocorre freqüentment, amb la particularitat, però, que creiem que el primer element del nom compost, *Riba*, inicialment ja havia estat un llinatge.

Riba d'Avall, partida de terra [ˈriβəðəˈβaλ]

Partida situada al sud d'Osor, prop de la riera de la Noguerola, entre la *Riba d'Amunt* i el *Gomis*.

“*Partida Manso Rivadevall de Narciso Bernedas de San Hilario limita L. Riera Nogarola; M. P. Manso Rivademunt, T. Manso Gomis*” (CAD 1785); “*Finca Riba de Vall*” (DFE 1939); “*Finca Ribadevall. Castaño*” (DFE 1939); “*Partida Manso Riba de Vall de Antonio P. Espadaler de S. Quiricio de Besora linda N. con mansos Ribademunt y Gomis, S. con manso Ribademunt y Sot de Vernadella*” (AM 1944); “*finca Riba de Vall*” (AM 1953); “*Pago o paraje Rivadevall*” (CAD 1960) –indica que inclou quaranta-vuit peces de terra i un camí a més del mas-; “*Finca Ribadevall Límites N. Manso Ribademunt y Gomis S. Manso Ribademunt; O. finca Gelats y Ribademunt. Castaño y encina*” (DFE 1963)

És clar que el nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Riba d'Avall, mas la*

Ribafeta, boscos de

Indret de situació incerta tot i que possiblement entre el puig d'Afrau, antigament sembla que anomenat *muntanya de Ribafeta*, i el mas can Serra de Toronell.

“*Boschos de Ribafeta*” (COM 1355)

Tal i com assenyalen Coromines (OnCat, IV, 279) i Moreu-Rey (ENL:43), creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *riba* en el sentit de ‘marge’ i que podria indicar, com assenyalava Domingo i Francàs (1997:142) un ‘cingle o pendent molt dret’ i *feta*, provinent de *fracta* ‘trencat, -ada’ en la qual la *-r-* es va eliminar per dissimilació, per tant, significaria ‘cingle, marge tallat’.

Ribafeta, muntanya

Segons l'esment documental del segle XI, es tractava del límit de la vall d'Osor pel vessant més oriental, equivalent, possiblement, al puig d'Afrau.

“Et afrontat hec omnia a parte orientalis in *monte Ripe Fracte*” (LFM 1068)

Malgrat que Pladevall (1980:6) esmenta aquesta muntanya com a “Riba Fracta o Trencada”, creiem que el nom de lloc coincideix amb els *boscós de Ribafeta* (COM 1355) del segle XIV i que, per tant, aquesta degué ser l’evolució del mot, un topònim compost per *riba* + *fracta* amb el sentit de ‘marge o cingle tallat o trencat’.

Ribafeta, peça de terra

Per la situació, vers el mas el Perer, semblaria diferent dels boscos i muntanya homònims localitzats molts més al nord.

“*Una pessa de terra anomenada Ribafeta* que es compresa ab las afrontacions del Mas Parer” (LLEV 1731)

Creiem que l’etimologia d’aquest nom de lloc coincideix amb la dels seus homònims, un terme compost aglutinat de *riba* + *feta* amb sentit de ‘marge tallat o trencat’.

Riberada d’en Salitja

“Casa y pessa dita den Verger y així mateix una *riberada dita den Salitja*” (LLEV 1792)

Possiblement es tractava d’una peça de terra situada prop d’un rec o torrent que era de propietat d’algú amb el llinatge *Salitja* com demostraria l’ús de la preposició *de* i l’article personal *en* precedint l’específic.

Ribes, can

“*Can Ribas*” (AM 1947); “*Can Ribas*” (AM 1953)

Nom pretèrit d’una casa de la qual en desconeixem la situació però que degué originar-se en el cognom que, en singular o plural, documentem a Osor des del segle XIII i fins a la segona meitat del XX.

Ribes, sot-torrent de les [əl’soddələz’riβəs]

Aquest es tracta d’un altre nom bastant popular de la riera de la Noguerola. Tot i ser una forma fonamentalment oral, apareix recollida en una obra cartogràfica, *riera de les Ribes* (MAP 1). Pladevall (1962:258) l’esmenta com a existent en el segle XIV.

“*Riera de les Ribes*” (MAN 1316)

El nom s’origina en el fet que aquest curs d’aigua neix vers la zona dels masos la Riba d’Amunt i la Riba d’Avall, fet a partir del qual apareix l’element en plural.

Ribot, baga de [lə’βayəðəri’βot]

Zona boscosa situada al sud de la roca de Cercenedes i a l’oest de la partida del Gomis, al nord del sot dels Llims. Desconeixem si el topònim s’origina en el llinatge per la no presència de l’article personal.

Ribot, casa

“*Casa Ribot* hi viuen Joan Piferrer y Baldiri Destral” (LA 1817)

Nom pretèrit d’una casa de la qual en desconeixem la situació, l’origen del qual creiem que es troba en l’eina de fuster, és a dir, que possiblement prové metonímicament de l’ofici ja que el llinatge, una altra possibilitat, no l’hem localitzat com a osorenc a cap dels documents consultats.

Ridaucs, feixa de terra

Indret situat vers la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord de l’espai treballat, vers la propietat de can Cercenedes de Susqueda amb la qual afrontava.

“*Quadam fexie terre loco vocato Ridauchs*” (CAP 1342); “*fexiem terre vocatam ridauchs*” (CAPb 1560); “*feixam terra vocatam antiquitur Ridauchs et nunch Vardals*” (CAP 1699)

Amb forma aparentment singular o plural, Ridauch-Ridauchs, desconeixem quin pot ser el sentit i l’origen del topònim.

Ridefrè, llocdit [ri’fret]

Indret situat cap als termes municipals d’Osor i Anglès, al vessant est de l’espai geogràfic treballat, vers Perarnau d’Anglès i ca n’Ombres d’Osor.

“Honor llur que fou del Mas Mont anomenat *Ridafret*” (LLEV 1731); “Pessa de terra dita *Ridefre* y que fou del mas Viuravol” (LLEV 1792); “una mina de plomo con el nombre de Oreste sita en este término municipal de Anglés y *paraje denominado Riufret* terreno del Manso conocido por Perarnau y propiedad del Sr Calm” (min 1900); “Concesión 1069, mina de hierro titulada de *Rifret* de 26-7-1910, término municipal Osor-Anglés” (min 1978)

Tal i com assenyala Joan Coromines (OnCat, VI, 403), sembla que no es tracta d’un topònim compost per *riu* + *fred* sinó que possiblement conté un nom personal germànic format amb *-frid*.

Ridefrè, sot-torrent de [əl’soddəri’fret]

Curs d’aigua que discorre pel llocdit homònim l’aigua del qual era aprofitada a finals del segle XIX i principis del XX com a potable a la població d’Anglès.

“Afrontant a solixent en honor del Mas Subirá, a mitg dia part així mateix y part en honor de Joan Huix *Torrent de Ridafre* mediant” (LLEV 1731); “*Riera Riufret* cuyas aguas utiliza esta población como potables” (min 1900)

V. *Ridrefrè, llocdit*

Ridemar, castanyeda de

“Item una pessa de terra Castanyers situada en dita Parra de Sta Creu anomenada la *Castanyeda de Ridemar* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Busquets alt a la Serra;

a mitg dia part en honor den sarsanedas y part en honor llur sobre capbrevat; a ponent y tramuntana en honor den Bayer” (LLEV 1731); “Pessa de terra conreu ab alguns brolls y castanyers anomenada La *Castañeda de Ridamar* parroquia Osor” (LLEV 1792)⁶¹³

Zona boscosa de castanyer entre les parròquies de Santa Creu d’Horta i Sant Pere d’Osor que rep el nom del mas. V. *Ridemar, mas*

Ridemar, feixa de terra Mas V. *Mas Ridemar, feixa de terra*

Ridemar, mas

Aquest era l’antic nom de l’actual can Pelleringa situat al sud-est d’Osor, entre la riera d’Horta, el Baier i cal Cisteller. Tanmateix, Pladevall (1962:286) el recull com a “Risdemar habitat per Berenguer de Risdemar” i pertanyent a la parròquia de Santa Creu d’Horta, cosa que no seria exacta ja que can Pelleringa pertany a Sant Pere d’Osor; tanmateix, també es podria haver donat el cas que antigament hagués estat construït a Santa Creu d’Horta i que posteriorment s’hagués reedificat vers l’actual can Pelleringa ja que a 1731 es documenta com a un mas derruït i, en canvi, a 1880 consta com a una casa habitada. En aquest sentit, Elvis Mallorquí (2005:97) també recull aquesta casa amb la grafia *Risdemar* documentada del segle XIV i com a pertanyent a Santa Creu d’Horta.⁶¹⁴

“*Mas Risdemar* habitat per Berenguer de Risdemar” (MAN 1316); “Mansos vocatos oller et altrum *Ridemar*” (CAP 1446); “*Mansi de Rydemar* que tenet en Triador” (CAP 1446); “un Mas dirruhit y a dit son Mas unit anomenat *Ridemar* (...) Afronta asolixent part ab la Riera, part en honor den Busquets, y part en honor den Horta; a ponent part en honor llur y part en honor den Sarsanedas, y a tremuntana en honor de Salvi Rossell, de Jaume Bayer y Crosa” (LLEV 1731); “*Mas anomenat Ridemar* dirruit al mas Bayer unit” (LLEV 1792); “*Manso Ridemar* de Juan Bayer” (AM 1862); “*Manso Ridemá*” (PAD 1880); “*Manso Ridemá*” (PAD 1885)

Creiem que es tracta d’un topònim compost aglutinat de *ri(s)* –potser *riu-* + *de* + *mar* però desconeixem quin sentit podria tenir.

Ridemar, torrent de

Antic nom que devia rebre la riera d’Horta també anomenada a la part més baixa sot de can Pelleringa.

“Ortum terre qui est in *torrente de Ridemar*” (CAP 1446); “*aliam petiam terra in loco vocato riarya de Ridemar*” (CAP 1446); “*Torrente vocato de Rydemar*” (CAP 1446); “Mas Funollet (...) afronta á solixent en honor del Mas Busquets mediant *torrent de Ridemar*” (LLEV 1731); “*torrent que devalla de las Comas y va a Rydemar*” (LLEV 1731)

⁶¹³ El fet que aquesta castanyeda se situï a 1731 en parròquia de Santa Creu d’Horta i a 1792 de Sant Pere d’Osor deu ser degut a què abraçava espais d’ambdues parròquies, cosa que també explicaria que a 1316 el mas es localitzi a Santa Creu i al segle XVIII a Osor, si no és que es tracta d’una casa reconstruïda el primer edifici de la qual devia ser més al sud i el posterior més cap al nord.

⁶¹⁴ Sembla clar que Mallorquí a l’hora de referir-se a aquest mas, es basa en l’estudi de Pladevall sobre el Manual de 1316 a 1318.

El nom del curs d'aigua devia originar-se en el pas proper al mas del mateix nom que originaria l'hidrònim. V. *Ridemar, mas*

Riera, carrer de la [əʔkə'reðələri'erə]

Nom del carrer que des de la plaça Vella arriba a la riera d'Osor travessant el del Pont, també és anomenat popularment el carrer Petit per la seva estretor.

“Casa situada *carrer de la Riera* anomenada Casa den Sellabona” (FNA 1807); “*calle de la Riera*” (HIP 1854); “*carrer de la Riera*” (LA 1979)

El nom del carrer prové del fet que arriba a tocar de la riera d'Osor. V. *Riera, la*

Riera, la [ləri'erə]

Genèric esdevingut específic i amb el qual es fa referència a la riera d'Osor, la de més cabal de les Guillerries.

“*La Riera*” (LLEV 1731); “*la Riera*” (CB 1735); “*la Riera*” (LLEV 1792); “*La Riera*” (FNA 1816); “corredor que baja a *la Riera*” (HIP 1854); “*la Riera*” (AM 1953)

És evident que es tracta d'un hidrònim amb el sentit de ‘corrent d'aigua més important que un torrent i menys que un riu’ (DECat, VII, 341) del llatí *rīvarīa* ‘corrent d'aigua intermitent’ derivat llatí de *rivus*, -i ‘rierol, riera’ (DEM: 369).

Riera, mas

Antic mas que es localitzava entre el Camps, el Simon, el Baier i la riera d'Osor. Pladelasala (1960:373) el data del segle XIV com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d'Osor i el situa a la banda nord de la riera d'Osor, entre la Crosa i la Torre. Pladevall (1962:285) l'esmenta també com a mas de la parròquia d'Osor i indica que a 1316 era habitat per Pere de Riera, un home lliure de subjecció personal.

“*Petrus de Rieria et Petrus filium sum*” (COP 1234); “*Mas Riera* habitat per Pere de Rieria” (MAN 1316); “*Mansi de sa Riaria*” (CAP 1446); “Sra dona Anna maÿ y de gallines (...) filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines condam donzell en la Vila de Ripoll domiciliat senyora de las rendas de las casas de las Romagueras y de la matha, de *la Riera* y del Vilar situadas en lo terme de Ozor” (RIP 159()); “en honor den Crosa del *Mas Riera*” (LLEV 1731); “Un *Mas anomenat de la Riera* (...) afrontan asolixen en honor den Pidemon per lo Mas Camps y part en honor del Mas Simon y part del Mas Montmitjar que posseheix an Badia (...) y a tramuntana en altre honor llur mediant lo Riu de Ozor” (LLEV 1731); “Un *Mas anomenat Riera* de Jaume Bayer y Crosa” (LLEV 1792)

Atesa la situació de la casa, afrontant amb la riera d'Osor, creiem que el topònim prové del nom comú originat en el llatí *rīvarīa* ‘corrent d'aigua intermitent’ derivat llatí de *rivus*, -i ‘rierol, riera’ (DEM: 369). Tanmateix, també es podria haver produït un origen antroponímic, concretament en el llinatge documentat a Osor des del segle XIII, *Petrus de Rieria* (COP 1234), i fins a l'actualitat que es manté com a primer i segon

cognoms⁶¹⁵, incloent-hi l'alcalde dels períodes 1841, 1846-1847 i 1862 que es nominava Joan Riera.

Riera, molí de la

Antic molí que possiblement se situava a tocar del mas homònim, entre els masos la Crosa i la Torre.

“Lo moli anomenat de Riaria” (LLEV 1792); “Tot aquell molí armat de pertinencias de dit mas Riera, dirruit, de Jaume Bayer i Crosa” (LLEV 1792)

El nom del molí possiblement provenia del del mas. V. *Riera, mas*

Riera, partida de terra la

Partida de terra situada a les Mines d'Osor que incloïa fins i tot una de les mines de plom que hi havia hagut, desconeixem, però, quina.

“Pago o paraje Riera” (CAD 1960) –indica que inclou sis peces de terra de tres propietaris diferents a més d'una arbreda situada a tocar de la riera d'Osor i unes mines de plom-

El nom de la partida de terra prové de la seva proximitat a la riera d'Osor. V. *Riera, la*

Riera, peça de terra de la

“Pieza de la Riera de Salvador Gros” (AM 1862)

Peça de terra que devia situar-se a tocar de la riera d'Osor fet a partir del qual se'n degué originar el nom. V. *Riera, la*

Riera, pont de la [əl'pɔndələri'erə]

Aquesta és una altra forma de referir-se al Pont o pont medieval sobre la riera d'Osor i que uneix el carrer del Pont amb el de França.

“Una casa situada en dita Vila y prop lo *Pont de la Riera* y en lo carrer que vá a nostra Senyora del Coll ab un hort a dita casa contiguo” (LLEV 1731)

V. *Riera, la*, v. t. *Pont, el*

Riera, vinya de

“Vinea de riaria” (NOT 1334); “Tros de terra de cultiu y viña al peu del quintá de dit mas Romagueras nomenada *La Vinya den Riera*” (LLEV 1792); “*la viña antigua del mas de la Riera*” (LLEV 1792)

Nom que devia rebre més d'una peça de terra de conreu de vinya. L'esment del segle XIV sembla que s'origina en el fet de trobar-se prop del curs d'aigua; el primer de 1792, situat vers el quintà de les Romegueres, sembla que té un origen antroponímic, en el

⁶¹⁵ Segons el PAD 2002 amb dotze freqüències, set com a primer cognom i cinc com a segon, es tractava del setzè més abundant a Osor.

l·linatge, raó a partir de la qual es precedeix de l'article personal *en* i el segon del mateix any sembla que deu el nom al fet de situar-se prop de l'antic mas homònim.

Riera Amunt, camp [ˈkamriˈeɾəˈmun]

Nom d'una antiga peça de terra de conreu de propietat del Molí d'en Serra i que es localitzava al costat de la riera d'Osor en direcció oest; aquesta situació originà el nom compost per l'hidrònim i l'adverbi.

Riera de Can Pelleringa, pont de la [əlˈpoɲdələriˈeɾəðəˈkampəɫəˈriŋgə]

Petit pont situat molt a prop de la desembocadura de la riera d'Horta o de can Pelleringa, al prat de les Hortes, just al trencall que condueix a Santa Creu d'Horta i el Sobirà. Pren el nom de la riera que, alhora el té del mas formant un topònim compost. V. *Pelleringa, mas can*

Riera del Barder, hortes de la

Antiga zona de conreu que devia localitzar-se a tocar del sot del Barder o riera d'Horta a l'alçada del Maimir.

“Una pessa de terra part cultiva, part nogareda situada en dita Parra de Sta Creu (...) en lo lloch anomenat Mas Mir ô Maymir prop las *Hortas de la Riera del Barder* afronta asolixent en honor del Mas Barder; a mitg dia en honor del Mas Vaguer a ponent en honor den Funollet mediant Riera” (LLEV 1731); “Pessa de terra territori dit lo Mas Mir y prop las *hortas de la riera de Barder*” (LLEV 1792)

Topònim compost amb la voluntat de situar les peces de terra a tocar de la riera del Barder. V. *Barder, sot-riera del*; v.t. *Barder, mas el*

Riera de Moix, molí de la

“*Molenuy vocatum de la riera de Moix*” (CAP 1446)

Molí situat a Santa Creu d'Horta. Es tracta d'un topònim compost que respon a la situació del molí que devia aprofitar l'aigua de la riera d'en Moix. V. *Moix, riera de*

Riera Major, pont de la

“*Puente llamado de la Riera Mayor*” (ESC 1717)

Forma composta esporàdica per referir-se al Pont o pont Vell. V. *Pont, el*

Rieres, llocdit les

Porció de terreny que devia situar-se entre Osor i Querós, vers el coll de Querós, a la banda més occidental de l'espai geogràfic treballat.

“*Las Rieras den Camplá*” (PFM 1562); “*Las Rieras*” (LLEV 1731); “ha ponent ab *las Rieras*” (FM 1731)

Possiblement es tracta d'un plural de l'hidrònim *riera* del llatí *rīvarīa* 'corrent d'aigua intermitent' derivat llatí de *rivus*, *-i* 'rierol, riera' (DEM: 369) indicant la presència de dos o més cursos d'aigua.

Rieres d'en Camplà, torrent de les

“*Torrentem de las Rieras den Camplà*” (PFM 1562)

Nom que devia rebre algun curs d'aigua intermitent situat al veïnat de Querosell i que es dirigia cap a Querós, concretament al llocdit *les Rieres* a la banda del *mas Camplà* ja en municipi de Sant Hilari Sacalm, raó a partir de la qual s'originaria el topònim compost.

Rieriques, quintà de les [kiŋ'taðələzriə'rikəs]

Antigues peces de terra que es localitzaven sota el mas la Crosa, sobre la riera d'Osor i que a l'actualitat es tracta d'un espai boscos. Creiem que el topònim és un derivat diminutiu de *riera* en plural perquè es tractava de diverses feixes de terra situades a tocar de la riera d'Osor i que eren de molt poca extensió.

Rigavalós, castanyeda de

“*Castanyeda dita de Rigaveles*” (MAN 1316)

Possiblement, malgrat la grafia diferenciada –però molt semblant–, creiem que es tracta d'una antiga zona boscosa de castanyers situada al llocdit Rigavalós ja que era de propietat de ca n'Iglésies com el seu homònim que, segons els LLEV 1731 i 1792, també era una partida boscosa fonamentalment de castanyers. Apareix únicament en el desaparegut MAN 1316 i, per tant, és esmentat per Pladevall (1962:200, 201) el qual indica que “El 26 de febrer de 1318 l'Arnau de Recs compra a n'Arnau Gausach una castanyeda que té sota les cases del seu mas al preu de 100 sous; tres dies després, 1 de març 1318, compra una altra castanyeda, dita de Rigaveles, que es tenia sots el domini del senyor de la Vall, a en Pere Esglésies parròquia de Santa Creu, es trobava la castanyeda prop el torrent del mas Vall”. V. *Rigavalós, llocdit-peça de terra*

Rigavalós, llocdit-peça de terra

Indret situat a Santa Creu d'Horta, entre les propietats dels masos el Bosquet, can Mont i ca n'Iglésies, al sud-est d'Osor.

“*Petia terra vocata Rigavalos*” (CAP 1446); “Afronta asolixent en altre honor llur anomenat *Rigavalos*” (LLEV 1731); “una pessa de terra de castanyers plantada situada en dita Parra anomenada *Rigavalos* de pertinencias de llur Mas Rigavalos de pertinencias de llur Mas Çavall (...) Afronta asolixent en honor de llur Mas Busquets; a mitg dia part en honor del Mas Yglesias y part ab lo Mas Mont; a ponent en honor den Fontdeborrell y part en honor de llur Mas Armangol y a tramuntana en honor de llur Mas Çavall” (LLEV 1731); “Possessio de terra de castanyers *territori nomenat Rigavelos* de pertinencias del Mas Savall” (LLEV 1792)

Ens trobem davant d'un topònim d'origen incert malgrat que com indicàvem Bruguera i Escorihuela (1993:193) podria tractar-se d'un mot compost amb el sentit de 'riu cabalós, abundós'.

Rigavalós, mas

“Una pessa de terra de castanyers plantada situada en dita Parra anomenat Rigavalos de pertinencias de llur *Mas Rigavalós* de pertinencias de llur Mas Çavall (...) Afronta asolixent en honor de llur Mas Busquets; a mitg dia part en honor del Mas Yglesias y part ab lo Mas Mont” (LLEV 1731)

Mas únicament esmentat en aquest document i que podria tractar-se d'un error de còpia ja que esmenta que la peça de terra està en propietat de dos masos, l'hipotètic Rigavalós, coincidint amb el nom de la peça de terra, i el mas Savall essent de ca n'Iglésies, és a dir, que es podria haver confós el genèric. V. *Rigavalós, llocdit-peça de terra*

Ripoll, bassa del [lə'βasəðəlri'pɔλ]

Bassa artificial d'aigua que servia per regar i que es localitza al costat del mas que n'origina el nom. V. *Ripoll, mas el*

Ripoll, camp d'en [ə'kamdənri'pɔλ]

Nom d'una peça de terra que es localitzava a la partida de Can Bosc, prop de la font de Can Bosc. Es tracta d'un topònim de caràcter antroponímic provinent del llinatge, raó per la qual es precedeix de l'article personal.

Ripoll, carretera-camí del [ləkərəterəðəlri'pɔλ]

Camí o carretera forestal que s'inicia al passeig Borrell i s'encamina en direcció sud-oest al coll de Llevanyes i d'aquí al nord-oest fins a Sant Miquel de Solterra. El nom prové del fet que discorre just a la vora del Ripoll. V. *Ripoll, mas el*

Ripoll, casa d'en

“*Casa den Ripoll* abans den Falgueras” (ESC 1717)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació. El terme, ja que es precedeix de l'article personal *en*, degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins a l'actualitat.

Ripoll, font del [foŋðəlri'pɔλ]

Font localitzada a tocar del mas que n'origina el nom, i no massa lluny de la riera de la Noguerola. Actualment resta visible però s'ha assecat i apareix esmentada en una obra excursionista, “una fuente ya en las proximidades de la masía El Ripoll” (Cardós).

“*La fuente del Ripoll*” (LA 1976)

V. *Ripoll, mas el*

Ripoll, la Tria del Quintà del V. *Tria del Quintà del Ripoll, tria del*

Ripoll, mas el [əlri'pɔλ]

Mas que a l'actualitat s'està restaurant que es localitza al sud d'Osor, al costat de la carretera o camí forestal que des del poble, prop de la font del Borrell, es dirigeix vers el coll de Llevanyes i Sant Miquel de Solterra, al nord del Gomis i al sud-est de can Cercenedes. Pladelasala (1960:373) l'esmenta com a un mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor datat del segle XIV. Pladevall (1962:285) indica que a 1316 era habitat per Bernat de Ripoll. Endemés, apareix freqüentment situat en cartografia, *El Ripoll* (MAP 1, 4, 7), *Mas el Ripoll* (MAP 3), *C. Ripoll* (MAP 5, 6) i en guies excursionistes, *La casa d'En Ripoll* (AAEC 1882, Osona 1886) o *Cân Ripoll* (CEC 1924). També apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (200°) com a *El Ripoll*, forma més habitual a nivell oral.

“*Mas Ripoll*” (MAN 1316); “*Manso Ripoll*” (NOT 1334); “*manso Ripol*” (RIP 1346); “*Johanny Ripol domino utilis dicto mansi ripol*” (RIP 1396); “*Joan Ripoll hereu del mas Ripoll*” (RIP 1396); “*honors del mas Ripoll*” (RIP 1404 n.1); “*los honors del mas Ripoll*” (RIP 1427); “*Mansi Ripoll de Anthonius filius et heredys Pery Ripoll*” (CAP 1446); “*Mansi Ripoll parrochie et terminos de osorio*” (RIP 1562); “*Pera Bonmati y Ripoll y de Iolant Ripolla sa muller hereus del mas Ripoll*” (RIP 1579); “*mas Ripoll de dita parroquia de Ozor*” (RIP 1562); “*Pera Ripoll hereu del mas Ripoll*” (RIP 1606); “*Narcis Ripoll pages y Sr del mas Ripoll de la parroquia de Sant Pera de Ozor*” (RIP 1639); “*lo mas Ripoll*” (LB 1710); “*Josephus Ripoll dominus utilis mansi Ripoll*” (FN 1710); “*Salvador Suros bracer habitant en lo mas Ripoll*” (LB 1728); “*Joseph Ripoll y altre Joseph Ripoll son fill pagesos señors utils y propietaris del Mas Ripoll y sas terras*” (LLEV 1731); “*Manso Ripoll de Francisco Ripoll*” (ESC 1754); “*Matheu Ripoll pages habitant en lo mas Ripoll per cambrer*” (LB 1761); “*Tot lo Mas Ripoll esto es las casas, hera, hort, clos y quinta de Joseph Ripoll y Quinta de Joseph Ripoll pages de Osor*” (LLEV 1792); “*Casa Mas Ripoll de Josef Ripoll*” (CAD 1785); “*Joseph Riera masover del Ripoll*” (LB 1797); “*Joseph Riera masover del mas Ripoll*” (FP 1801); “*Joseph Ripoll pages hereu del mas Ripoll*” (FNA 1815); “*Joseph y Salvador Ripoll hereus y possessos del Mas Ripoll*” (FN 1818); “*Salvi Ferragut masover del Ripoll*” (LB 1835); “*Francisco Ferrando masover del mas Ripoll*” (LB 1852); “*Manso Ripoll de Salvador Ripoll*” (AM 1862); “*Ripoll*” (NOM 1863); “*Ripoll*” (PAD 1884); “*Isidro Busquets Duran labrador del manso Ripoll*” (LB 1920); “*Manso Ripoll de Fernando Ripoll Roca de Santa Coloma de Farners*” (AM 1947); “*Camilo Gibert Exposit habitant en el manso El Ripoll*” (LB 1951); “*el Ripoll*” (GR 1956)

Creiem que es tracta d'un nom de mas d'origen antroponímic, és a dir, originat en el llinatge ja que els possessors de la casa n'eren portadors:⁶¹⁶ *Bernat de Ripoll* a 1316, *Pere Ripoll* a 1350, *Joan Ripoll* a 1396, *Guillem Ripoll* a 1404, *Antoni i Pere Ripoll pare i fill* a 1446, *Pere Ripoll* a 1458, *Salvi Ripoll* a 1562, *Pere Bonmatí Ripoll i Iolant Ripolla* a 1598,⁶¹⁷ *Pere Ripoll* a 1606, *Narcís Ripoll* a 1639, *Josep Ripoll* a 1731, *Josep Ripoll* a 1785, *Josep i Salvador Ripoll pare i fill* a 1818, *Salvador Ripoll* a 1862, *Fernando Ripoll Roca* a 1947, en canvi, *Josep Riera Gubau* a 1960. De fet, es tracta d'un antic i arrelat llinatge a Osor documentat des de 1316 i que ha perviscut fins als nostres dies com a primer i segon cognoms⁶¹⁸ amb tanta freqüència que en ocasions se'l fa compost per diferenciar-ne els portadors, per exemple, *Ripoll del Mas* (LB 1705) o

⁶¹⁶ Per resseguir la genealogia dels Ripoll d'Osor, podeu consultar RIPOLL GAROLERA, Montserrat (2001): *Famílies Ripoll (Osor)*.

⁶¹⁷ Observeu la feminització del llinatge, fet no gens estrany a l'època.

⁶¹⁸ Segons el PAD 2002 amb 13 freqüències, set com a primer cognom i sis com a segon, és el quinzè més abundant a Osor.

Ripoll de la Plaça (ESC 1717). Entre els seus portadors hi recollim diversos caps de casa, *Johan Ripol* (FOG 1497) i *Antoni i Salvi Ripoll* (FOG 1553), i diversos alcaldes, Josep Ripoll a 1735-1736, Francisco Ripoll a 1769-1770, Josep Ripoll a 1801-1802 i 1823, Salvador Ripoll a 1829 i Julià Soler Ripoll a 1931-1933. Navarro Colás (1963:90) coincideix amb aquesta hipòtesi antroponímica considerant que el nom del mas “se trata de una transmisión antroponímica del nombre”. Moll (ELC:152) considera que el llinatge s’origina en el nom de la població capital del Ripollès.

Ripoll, mas Soler d’en V. *Soler d’en Ripoll, mas*

Ripoll, partida de terra Mas V. *Mas Ripoll, partida de terra*

Ripoll, plana d’en

Zona planera que sembla que es localitzava vers el Simon on antigament hi havia hagut la casa d’en Pau Pol.

“Tota aquella casa ab sas terras ditas la casa y terra de Pau Pol y antiguament *La pLana den Ripoll*” (LLEV 1792)

El fet que l’específic es precedeixi de l’article personal *en* ens fa creure que el terme orogràfic provenia de l’antropònim.

Ripoll, pont del [ˈpoŋdəlriˈpoɫ]

Pont de petites dimensions situat sobre la riera de la Noguerola no massa lluny del mas que n’origina el nom, a la carretera que d’Osor es dirigeix a Sant Miquel de Solterra. V. *Ripoll, mas el*

Ripoll, quintà-quintana del [əˈkɪŋˈtaðəlriˈpoɫ]

Topònim que es refereix a la zona, actualment boscosa i antigament de conreu, situada a l’entorn del mas el Ripoll.

“*Quinta de dits Ripoll*” (RIP 1562); “*la quintana de dits Ripoll*” (RIP 1562); “*la quintana de dit Ripoll*” (RIP 1562)

V. *Ripoll, mas el*

Ripoll, sot del [əlˈsoddəlriˈpoɫ]

Curs irregular d’aigua situat devers el mas que n’origina el nom i que va a parar a la riera de la Noguerola o de les Ribes. V. *Ripoll, mas el*

Riquer, mas

Antic nom d’un mas que devia situar-se prop del Baier i diferenciat d’un d’homònim localitzat a la parròquia de Santa Maria de Mansolí proper al Soler.⁶¹⁹ Cal dir que es tracta d’una casa que no apareix esmentada ni per Pladelasala ni per Pladevall.

“*La senyora del mas Riquer*” (LLC 1440); “*Tot lo Mas Bayer y los masos Riquer y Dozell deshabitats y a dit mas agregats*” (LLEV 1731)

⁶¹⁹ Així, al segle XVII hem documentat “de Soler dit mas Riquer” (CAP 1620)

Etimològicament, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del nom personal germànic *Richari* tal i com assenyalen Coromines (OnCat, VI, 399), Moll (ELC:120) i Albaigés (DNP:285). Tanmateix, cal assenyalar que, com a llinatge, no hem documentat aquesta forma a Osor segons els textos consultats.

Rita, ca la [ˈkaləˈritə]

Nom d'una casa situada al carrer de l'Arbreda que s'originà en el nom de fonts femení.

Rius, sot dels [əlˈsoddəlzˈriws]

Curs d'aigua que neix prop la baga del Tell, a la Serra Gran, i que discorre en direcció oest per unir-se a la riera d'Osor prop dels límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, a tocar del gorg de la Plana. Apareix recollit cartogràficament com a *Sot dels Rius* (MAP 3).

El fet que es tracti d'un curs d'aigua en el qual s'hi ajunten tres sots diferents, ens fa creure que el topònim prové del genèric originat en el llatí *rīvu* 'rec, rierol' en plural per produir-se a la indicada aglutinació de sots d'aigua. El terme, però, tindria un cert caràcter hiperbòlic ja que es tracta de petits cursos d'aigua i no pas de rius o rieres.

Rivolta, can [ˈkanriˈβo|tə]

Nom d'una petita casa situada a Santa Creu d'Horta, sota el mas Viurevol en direcció nord. Possiblement es tracta d'un nom de casa d'origen antroponímic.

Robertencs, mas

Antiga casa situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta i que podria tractar-se d'un altre nom de la Gironella segons un document de 1731. Bolòs i Hurtado (2001:53) el situen més a l'oest i assenyalen que devia tractar-se d'un lloc habitat de molt antic, possiblement d'abans del segle XI. Balari (1964:17) l'esmenta amb la forma *Rodbertencos* partint d'un document de l'Arxiu de la Corona d'Aragó datat de l'any 1069.

“*Ipsum villare quod vocant Rodbertenco*” (LFM 1068); “una masoveria anomenada de *Rovertenchs* vuy Gironella situada a Santa Creu de Horta (...) Afronta asolixent en honor llur de pertinencias del Mas Bellvehy alt a la Serra en lo Terme de Ozor y de Angles y devalla fins al Terme de Brunyola; a mitgdia en honor del Mas Ruscay” (LLEV 1731); “Per lo *Mas Revertenchs* de Valentí Soler Subirá” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim originat en un antropònim germànic, segons Coromines (OnCat, VI, 409) –que s'hi refereix explícitament– “del nom personal *Hrodberht* amb el sufix –INGS com indica Aebischer (Top., 35) si bé confós amb el nostre sufix pre-romà –INCO”.

Robertencs, mas Puig de V. *Puig de Robertencs, mas*

Roca, barri la [ləˈrokə]

Nucli administratiu pretèrit que recollia els masos situats a la zona de can Cercenedes i fins a les Berbolades.

“*Barrio La Roca*” (LA 1969)

El nom prové del fet que en aquest espai s’hi localitza la roca de Cercenedes o de Sant Miquel, popularment la Roca. V. *Roca, la*

Roca, gorga de la [ləˈɣoɾɣəðələˈrokə]

Gorga localitzada a la riera d’Osor, a l’espai que hi ha entre els masos la Crosa i el Pidevall, i en el qual s’hi pot veure una roca de notables dimensions. El topònim, doncs, s’origina en el nom comú arran de l’esmentada presència de la roca enmig de la gorga, un mot provinent del llatí *rocca* d’origen peromà incert.

Roca, la [ləˈrokə(ðəsəsəˈnɛðəs)]

Genèric esdevingut col·loquialment específic que es refereix a la important roca de Cercenedes o de Sant Miquel, a 951 metres d’altitud, situada al sud-est de can Cercenedes, a l’est de les Berbolades i a l’oest del Ripoll. Cartogràficament apareix en un cas com a *La Roca* (MAP 4).

“*La Roca*” (AM 1944); “*la Roca*” (AM 1947); “*la Roca*” (AM 1953)

És evident que, etimològicament, el nom de lloc prové del nom comú amb sentit de ‘massa de matèria mineral de la superfície de la terra’, del llatí *rocca* amb el mateix sentit, un mot d’origen preromà incert (DEM:370).

Roca, llocdit Puig V. *Puigroca, llocdit*

Roca, mas la (1)

Nom almenys de dos masos. El que aquí ens ocupa se situava sobre el Gomis, possiblement en direcció est cap a la roca de Cercenedes. Segons Pladevall (1980:6) es tracta d’un dels masos que el 21 de gener de l’any 933, els comtes Ramon Borrell i Ermenessenda varen vendre al prevere Sanç. Així mateix, Bolòs i Hurtado (2001:93) assenyalen que “El 994, hi havia uns masos de Toronell, de “Beceda”, de Cereda, de Mir, de Pi, de Corbera, de Roca i d’Alberic”. Pladelasala (1960:372) el data del segle XIV i amb la forma *sarroca*.

“*Ipsum mansum de Rocha* ubi habitabat Anfred cum suis heredibus” (LFM 1068); “*Mansi Rocha*” (NOT 1285); “*Mansi Sa Rocha*” (NOT 1334)

Atesa la situació de la casa, és molt possible que el topònim provingués de la seva proximitat a la roca de Cercenedes, tanmateix, també podria haver tingut un sentit antroponímic ja que el llinatge és documentat a Osor des del segle XIII, *Guillelmo de Rocha* (COP 1234) i gaudí de continuïtat fins a la segona meitat del segle XX.

Roca, mas la (2)

Homònim de l’anterior, aquest se situava prop dels masos el Carbonell i la Coma, a Querosell, a l’oest de l’espai geogràfic treballat.

“*Totum mansum de Rocha* afrontatur ab oriente cum honore den Bioscha des doys et a meridie in camino vigatano” (PFM 1343); “*Mansi Rocha*” (CAP 1446); “*lo mas Roca* que fou establert per lo procurador del noble Arnau de Cabrera a Guillem de doys” (FM 1563); “*Duas mansatas de la Rocha* et de Solrocha” (PFM 1585); “*Miquel Burgarolas*

alias Doys y Rafael Doys tenian venda perpetua del *mas Roca*, y Solroca otorgado a Juan Coma el 17 de janer de 1585 a la N^a de Osor” (FM 1614);⁶²⁰ “dos masos anomenats *Roca* y *Saroca*, dirruits y a llur Mas Coma units” (LLEV 1731); “Dos masos *Rocha* y *Sarroca* vuy dirruits de Manuel Coma” (LLEV 1792)

Atesa la situació del mas, al coll de Querós, una zona amb moltes eminències rocoses, a tocar d’una altra casa anomenada *Sarroca* o *Solroca*, i essent de propietat primer dels Dois i posteriorment dels Coma, creiem que el topònim prové del genèric, del llatí *rocca*, un mot d’origen preromà incert (DEM:370).

Roca, peça de terra

“*Petiam terra vocatam Rocha*” (NOT 1285)

Tros de terra del qual no en coneixem la situació, el nom del qual degué originar-se en el comú amb sentit de ‘massa de matèria mineral que sobresurt de la superfície de la terra’ o bé de la proximitat a la roca de Cercenedes.

Roca, perxada Sota la V. *Sota la roca, perxada*

Roca, perxada Sot de la V. *Sot de la Roca, perxada*

Roca, sot

Sot d’aigua que discorre en direcció sud i que s’uneix al sot del Colobrans al nord del Cerver.

“*Barranco llamado Roca*” (AM 1944); “*Barranco Roca*” (AM 1947); “*Barranco Roca*” (AM 1953)

Possiblement es tracta d’un hidrònim originat per la presència d’alguna *roca* en el seu curs o naixement –que podria ser pedra Jugadora-, per tant, provinent del nom comú.

Roca, sot de la [əl’soddələ’rokə]

Sot pel qual només hi discorre l’aigua en temps plujosos i que es localitza sota la roca de Cercenedes, col·loquialment *la Roca*, raó a partir de la qual s’origina el nom. V. *Roca, la*

Roca, vinya de la

“*Vinea de sa Rocha*” (NOT 1285)

Peça de terra de conreu de vinya de situació desconeguda, el nom de la qual devia originar-se en la presència d’alguna roca o pedra a l’indret.

Rocacarbonera, llocdit

Indret localitzat al nord-oest d’Osor, entre els masos *la Corbera*, *can Bosc* i *can Plana*.

⁶²⁰ Carreras Candi (1911:80) recull un document de 1542 que mostra el fet de pertànyer a Osor aquest mas, diu ell *Roca* o *Mont-roca*, “Yo Miquel Sarriera y Gurb senyor de la val y terma de osor com a senyor del mas *solroca* y de la *roca*”.

“Item una pessa de terra part castanyers y part bosch situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Rocacarbonera* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Bosch que posseheix Salvador Vernedas, a mitg dia en altre honor llur; a ponent en honor llur que fou den Corbera y a tremuntana en honor llur del Mas Plana” (LLEV 1731)

Topònim compost aglutinat que, per la situació, podria ser una forma errònia de *Roca Corbera*; si no fos així, es tractaria d’una *roca* amb l’adjectiu *carbonera* que podria relacionar-se metafòricament amb el color negre del carbó o bé amb l’antic ofici de fer carbó, un ofici que en altres temps havia estat molt important a la zona que ens ocupa com a un aprofitament forestal.

Rocacava, peça de terra la

“La *pessa de terra dita Rochacava*” (CAP 1343); “la *pessa de terra de Rochacava* que es migera ab an Parés” (CAP 1343)

Peça de terra de situació desconeguda en parròquia de Santa Maria de Mansolí però dependent del Priorat del Coll. Possiblement es tracta d’un mot compost aglutinat format per *roca* ‘massa de matèria mineral’ i *cava* ‘buida’, és a dir, un tros de terra en el qual s’hi devia localitzar una roca vorada, foradada, buida.

Roca Coberta, peça de terra

“*Pessa dita Roca Cuberta*” (HIP 1851)

De situació desconeguda, es tractaria d’un topònim compost però sense massa sentit, fet que ens fa creure que podria tractar-se d’un error de còpia, potser per Roca Corbera.

Rocacorba, llocdit

Per la seva situació, podria tractar-se d’una altra forma de referir-se a la roca Corbera, potser per un error de còpia.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Rocacorba* ô *Rocaxuriguera* (...) Afronta asolixent en altre honor llur, á mitg dia en honor del Mas Bosch, a ponent en honor den Corbera” (LLEV 1731)

Si com dèiem més amunt no es tracta d’un error de còpia, sembla que es tractaria d’un topònim compost aglutinat format per *roca* i *corba* ‘roca arrodonada, inclinada, encorbada’, és a dir, provindria del llatí *rōcca cūrba* (AlcM, 9, 519 i OnCat, VI, 410).

Roca Corbera, casa

“*Casa Roca Corbera* de Miguel Sarsanedas” (CAD 1785)

Casa de la qual en desconeixem la situació tot i que podria ser a la partida de terra homònima que n’originaria el nom. V. *Roca Corbera, partida de terra*

Roca Corbera, castanyeda d’en

“La castañeda den Rocacorbera” (ESC 1775)

Zona boscosa de castanyers que, possiblement, es localitzava a la partida de terra homònima per la qual cosa creiem que es tracta d'un nom de lloc en el qual s'hi fa un ús inadequat de l'article personal ja que no hem documentat Roca Corbera com a llinatge osorenc. Si de cas, ja que hem localitzat una casa Roca Corbera, podria tractar-se d'un malnom individual relacionat amb la casa. V. *Roca Corbera, partida de terra*, v.t. *Roca Corbera, casa*

Roca Corbera, partida de terra [ˈro kəkurˈβerə]

Partida de terra fonamentalment boscosa d'alzina i castanyer que se situa entre les propietats dels masos can Bosc, can Plana i la Corbera, vers el camí Vell del Coll i presidida per la roca Corbera que n'origina el nom.

“Partida Roca Curbera de Benita Orta limita L. Manso Bosch, M.P. Manso Curbera, T. Manso Plana” (CAD 1785); “tros de terra castañers en lo territori dit las Torrenteras a Rocacorbera” (FNA 1801); “Pessa d'eterra plantada de Baga en territori anomenat roca Corbera afronta a mitgdia ab lo mas Bosch” (FN 1851); “pieza de roca corbera de Francisco Pidevall” (AM 1862); “Finca Roca Corbera. Límites S. con manso Bosch. Castaño” (DFE 1939); “Partida Roca Corbera linda al S. con Manso Bosch, al O. con manso Corbera” (AM 1944); “finca Roca Corbera” (AM 1947); “Pago o paraje Roca Corbera” (CAD 1960) –indica que inclou deu peces de terra de dos propietaris, unes roques i un camí–

És evident que el nom de la partida de terra prové de la notable roca que presideix la zona. V. *Corbera, roca*

Roca Corbera, sot de [əlˈsoddəˈrokəkurˈβerə]

Petit i irregular curs d'aigua que discorre per la partida de terra boscosa homònima. V. *Corbera, roca*; v.t. *Roca Corbera, partida de terra*

Roca de l'Àliga, serra de

Zona muntanyosa localitzada des del riu Ter, vers l'actual presa de l'embassament de Susqueda fins a la Creu de Portell, indret també anomenat el Sotjar del Llop, límit entre els municipis de Susqueda i Osor.

“La divisoria de dicho Codina con la finca Bort y por el Serrat de la Roca del Aliga” (OS 1927)

El nom prové del cim que allà s'hi localitza. V. *Àliga, roca de l'*

Roca de la Sal, sot de la

Altre nom del sot dels Escandells, de Boixadella o del Serrat Mitjà, que es localitzava vers la muntanya del Coll discorrent cap al nord vers el Ter, passant prop del mas el Soler del Coll, en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll.

“Tros de terra boscosa situat entre los honors del Sot dels Escandells antiguament així nomenat vuy de Buxadella, o Sot dela Roca de la Sal y Serrat Mitjà” (LLEV 1792)

L'hidrònim compost es formà a partir de la presència de la roca anomenada de la Sal en el seu curs. V. *Sal, roca de la*

Rocadell, llocdit

Indret proper al terme municipal de Susqueda entre el coll de Nafre i el Cerver.

“*Locum vocato Rocardell*” (CAP 1446); “de Coll y Badia la confessió del Mas Coll y Mas Collich y la de San Toni y la de *Rocardell*” (LLEV 1731)⁶²¹; “una pessa de terra buscosa y brollar en dita Parra en lo *lloch anomenat Rocardell* (...) afronta asolixent ab lo Coll de Nafre mediant cami Ecclesier, a mitg dia ab lo Torrent de Nafre; a ponent ab altre honor llur del Mas Cerver” (LLEV 1731); “altre pessa de terra en lo *lloch anomenat Rocardell* que se te per indivis ab lo hereu del Mas Plana” (LLEV 1731); “Pessa de terra part boscosa y part brollar en lo *lloc anomenat Rocardell*” (LLEV 1792)

Malgrat que no hem localitzat el terme a cap de les obres lexicogràfiques consultades, creiem que es tracta d'un derivat de *roca* possiblement amb sentit col·lectiu.

Rocadell, mas

Antic i poc documentat mas que devia localitzar-se vers el llocdit homònim, entre el coll de Nafre i el Cerver.

“*Mansi de Rocardell*” (NOT 1285); “De Server la del *Mas Rocardell*” (LLEV 1731)⁶²²

V. *Rocardell, llocdit*

Rocadell, serrat-serra del

Antic nom d'un serrat que sembla que es localitzava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, vers les propietats del Sobirà.

“Lo loch anomenat lo rocadell affrontatur ab oriente en la *serra del rocadell* et a meridie ab lo camy qui ve de Osor” (FB 1659); “Una pessa de terra que ja esta enclosa dins las afrontacions de dit Mas. Afronta asolixent en honor llur que fou den Viuravol; a mitg dia ab una castañeda de dit Mas; a ponent ab lo marge de la font; a tremuntana ab lo Serrat de Pujol ó *Rocardell*” (LLEV 1731)

Diferent del llocdit homònim, creiem que l'origen del nom és el mateix, un derivat de *roca* possiblement de caràcter col·lectiu.

Roca del Llor, serrat de la

“Trevassant dret a la Roca aguda fins al *Serrat de la roca del Llor*” (LLEV 1731)

Cadena de muntanyes en la qual s'hi devia localitzar la roca del Llor que originaria el nom del serrat. V. *Llor, roca del*

⁶²¹ Aquesta referència es troba en un full solt de l'original llatí del document de l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar.

⁶²² Aquest esment es localitza, però, en un full solt inclòs dins l'original llatí que es conserva a l'Arxiu Fidel Fita d'Arenys de Mar.

Roca del Llorer, sot de la

Es tracta d'un altre nom del sot de Rabionet o de la Triola, límit municipal entre Osor i Susqueda al vessant nord de l'espai geogràfic treballat.

“*Sot o barranco llamado de la Roca del Llorer en su parte superior, de Era Cremada en su parte media y de Rabionet en su parte inferior*” (OS 1927); “*Barranco que toma sucesivamente los nombres de Sot de la Plana, Sot dela Roca del Llorer, Sot de Era Cremada y Sot de Rabionet*” (IGCOS 1927)

Topònim compost per *roca* i el nom d'arbre *llorer*, possiblement indicant la presència a la part alta del curs d'aigua d'una roca amb un o diversos arbres d'aquesta espècie.

Roca del Rajol, peça de terra

De propietat de can Cercenedes d'Osor com el mas el Rajol, aquesta peça de terra devia localitzar-se vers el mas homònim.

“Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada *Roca del rajol*” (LLEV 1731); “Una vessana de terra nomenada *Roca de Rajol*” (LLEV 1792)

Topònim compost que devia referir-se a un tros de terra situat vers una eminència rocosa que s'alçava sobre la superfície de la terra que es trobava vers el mas el Rajol. V. *Rajol, mas*

Roca d'en Bosc, feixa de terra la

Antic nom d'una peça de terra que sembla que es localitzava vers el mas la Corbera.

“*Fexa de la Rocha den Bosch*” (CAP 1622); “*Petiam terra voccata la feixa de la roca den Bosch*” (CAPSOLT 1699); “*fexa terra de la rocha den Bosch*” (CAP 1699)

Es tracta d'un topònim compost format per *roca* ‘matèria de massa mineral que sobresurt de la terra’ i *Bosc* possiblement el llinatge ja que es precedeix de l'article personal. És a dir, que devia referir-se a una feixa de propietat d'algú nominat Bosc o bé provinent del mas homònim, en la qual hi devia destacar una roca per alguna raó que desconeixem –forma, grandària, color...-.

Rocador, puig

Nom d'un puig que sembla que es localitzava vers l'antic mas Muntada, cap a l'actual can Garriga.

“*Puig rochador*” (NOT 1334)

Creiem que es tracta d'un derivat de *roca* amb el sentit, possiblement, d'abundant amb roques, un mot, però, que no hem trobat a cap de les obres consultades.

Rocaguda, la

Eminència rocosa situada prop dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm no massa lluny del mas Solterra.

“*La Rocha acuda*” (RIP 1562); “en honor de dit Ripoll anomenat planells mitgensant *Rocha aguda*” (RIP 1562); “Mansada anomenada de Solterra (...) afronta (...) a tremuntana part en honor de dit Borrell y part en honor de dit Sarsanedas serra avall devallant per lo Torrent anomenat de Safageda y de alli tirant a Rocaplana y *Rocaguda*” (LLEV 1731); “una pessa de terra anomenada la Devesa (...) afronta (...) a mitg dia en honor llur anomenat *La Rocaguda*” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *roca* i l'adjectiu *aguda* ‘punxeguda’, potser per contrast, com sembla assenyalar el primer esment documental, amb la *Rocaplana*.

Rocagut [ˈrokəˈɣut]

Indret situat prop del mas el Cerver en direcció est cap al Clascar i en el qual s'hi pot observar una eminència rocosa força punxeguda, és a dir, que es tractaria d'un topònim compost aglutinat de *roc*, una masculinització de *roca*, i l'adjectiu *agut*, ‘de forma punxeguda’, del llatí *acūtu* participi del verb *acūĕre* ‘esmolar’ derivat d'*acus*, *-us* ‘agulla’ (DEM:25).

Rocallonga, la [ləˈrokəˈlonɣə]

Roca alta i prima que funciona com a partió, com a creu de terme entre dues propietats particulars. Es localitza sobre el la Talaia d'en Bancs en direcció sud. Es tracta d'un topònim compost aglutinat del substantiu *roca* ‘massa de matèria mineral de la superfície de la terra’, del llatí vulgar *rocca* d'origen preromà incert i de l'adjectiu descriptiu arcaic fossilitzat *llonga* ‘llarga’, forma que caracteritza i particularitza la roca.

Rocallonga, perxada de [ləpəɾˈʃaðəðə rokəˈlonɣə]

Zona boscosa de castanyer localitzada sobre la Talaia d'en Cinto o d'en Bancs en direcció nord. El topònim s'origina en el fet que en aquell indret hi trobem la Rocallonga. V. *Rocallonga, la*

Rocamonera

Indret situat vers la riera de la Noguerola, prop de les propietats del mas el Ripoll i de can Cercenedes pel vessant de l'antic mas Rajol.

“*Rocamonera*” (LLEV 1731); “*Roca Monera*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format pel substantiu *roca* i un possible adjectiu *monera* del qual en desconeixem el sentit però que es podria haver relacionat amb *molnera* que es relacionaria amb *molí*.

Rocamonera, la Creu de V. *Creu de Rocamonera, la*

Rocamonera, peça de terra la Plantada de la Creu V. *Plantada de la Creu de Rocamonera, peça de terra la*

Rocaplana, la (1, 2)

Nom de dos llocs diferents, un situat vers el mas Solterra i la Riba d'Avall, no massa lluny dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, i l'altre al límit de l'antic mas Solroca, vers la Coma a Querosell.

“*La rocha Plana*” (PFM 1343) –límit del mas Solroca-; “*la roca plana*” (FM 1563) – prop de la Coma-; “a ponent en honor del Mas Ribadevall fins a *Rocaplana*” (LLEV 1731); “Mansada anomenada de Solterra(...) afronta (...) a tremuntana part en honor de dit Borrell y part en honor de dit Sarsanedas serra avall devallant per lo Torrent anomenat de Safageda y de alli tirant a *Rocaplana* y *Rocaguda*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat relacionat, en els dos casos, amb la forma de la roca.

Rocar, llocdit el

Indret situat a Santa Creu d'Horta, entre els masos Pigem i la Vena.

“Una pessa o balans de terra en la Parra de Sta Creu de Orta en lo *lloch anomenat Rochar* es a saber tot aquell balans de terra sota lo camí que va del Mas Pigem a la Avena (...) Afronta (...) a ponent en honor del Mas Yglesias dit Camí mediant y a tremuntana enb honor delmas de la Avena” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'un topònim derivat de *roca* amb el sufix col·lectiu *-ar* i amb el sentit de *rocam* ‘amb roques’ (AlcM, 9, 520).

Roca-rodona, la

Indret situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, prop del Fonollet.

“Una pessa de terra en dita Parra anomenada Comapadrosa a la part de ponent de llur Mas Fonollet sota *la Rocarodona*” (LLEV 1731); “tot lo llur Mas Fonollet (...) afronta (...) a ponent y tramuntana ab una mitgeria llur anomenat Fageda, y part en honor llur anomenat *Roca rodonada*” (LLEV 1731)⁶²³

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format pel nom *roca* i l'adjectiu descriptiu *rodona* indicant la seva forma arrodonida; *roca* prové del llatí *rocca* d'origen preromà incert i *rodona* del llatí *rotūdu*, *-a* derivat del llatí *rōta*, *-ae* ‘roda’.

Roca Rovira, peça de terra la

Antiga peça de terra boscosa que es localitzava entre la Corbera i la Rovira.

“*Petiam terra vocacatam Rocharobira*” (CAPSOLT 1560); “*petiam terra vocata roca rouira*” (CAP 1562); “feixa de terra la Rocha den Bosch, *Rocharubira*, Sitjar et de Gasco” (CAP 1622); “*petiam terra vocata la Rocha Rovira*” (CAP 1699); “*petiam terra vocata Rocharouira*” (de 1737 a CAP 1622)

Topònim compost que en alguns casos apareix aglutinat i que devia referir-se a un tros de bosc en el qual s'hi localitzava la *roca Rovira*. V. *Rovira*, *roca*

Rocasabatera

Límit parroquial entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor, entre els masos els Aigols i la Molina del Clascar. Apareix esmentat per Pladelasala (1960:370) referint-se als límits de la parròquia de Santa Maria del Coll, “Atraviesa la baga de la Molina y pasa por las Tutas, Rocasabatera y Rocasmajors”.

⁶²³ Possiblement amb error de còpia.

“*Rocasabatera*” (DEL 1885)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat de *roca* + *sabatera*, desconeixem, però si el segon element tenia sentit metafòric o es relacionava amb alguna particularitat formal de l'eminència rocosa.

Roca Sabella, serrat

Serrat que es localitza vers els masos el Boscà i la Rovira, prop dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

“Dit *serrat de roca saveya*” (FN 1833); “*hasta roca saveya* siguiendo dicha *sierra de roca Saveya* a la casa del manso Rubira” (CB 1861)

Gràficament, apareix amb aglutinació de l'article salat fossilitzat amb el nom *abella* ioditzat. Es tracta d'un topònim compost que prové de la presència de la roca que n'origina el nom. V. *Sabella, roca*

Rocasalva, vinya d'en (1, 2)

Nom de dues peces de terra de conreu de vinya, una que es localitzava vers el mas el Maroi i l'altra a Santa Creu d'Horta.

“Pessa de terra la *Viña de Miguel Rocasalva*” (ESC 1754); “*Viña de Rocasalva* de Hilario Corominas” (ESC 1780); “Tros de terra que es part de aquella pesa de terra dita la *Vinya den Rocasalva*” (LLEV 1792)

El fet que en una ocasió aparegui precedit del prenom Miquel i que en un altre l'específic es precedeixi de l'article personal *en* ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, format a partir del llinatge que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVIII i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms,⁶²⁴ un llinatge que com recull Moll (ELC:202) és una forma dialectal incorrecta de la forma aglutinada *roques albes* ‘roques blanques’.⁶²⁵

Rocaxoriguera

Possiblement es tracta d'una forma arcaica usada per fer referència a roca Corbera ja que també es localitza entre els masos can Bosc i la Corbera, a l'oest d'Osor.

“Una pesa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Rocacorba o *Rocaxoriguera* (...) Afronta asolixent en altre honor llur, á mitg dia en honor del Mas Bosch a ponent en honor den Corbera y a tremontana part en honor de dit Corbera” (LLEV 1731)

⁶²⁴ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de deu casos, sis com a primer cognom i quatre com a segon.

⁶²⁵ No creiem que existeixi cap relació d'aquest topònim amb el mas Rocasalva de Susqueda, una antiga i important casa que avui resta sota les aigües del pantà de Susqueda, les propietats del qual afrontaven amb les dels masos el Cerver i Colobrans raó per la qual apareix freqüentment en documentació osorenca o referida al santuari del Coll; un mas que fins i tot dóna nom a un torrent: “*Domus de rochasalva*” (CAP 1562); “*Mas Rocasalva*” (ACL 1723); “lo Mas Fornaca (...) Afronta asolixent ab lo Torrent de Rocasalva y part ab lo Mas Rocasalva” (LLEV 1731), “*Manso Rocasalva de Susqueda*” (HIP 1852); Partida Colobrant linda al O. Con manso Rocasalva” (AM 1944).

Com ja indicàrem Bruguera i Escorihuela (1995:390 i 2002:214), creiem que es tracta d'un zootopònim compost format per *roca* + *xoriguera*, femení de *xoriguer*, sinònim d'esparver (AlcM, 10, 962), un terme provinent del llatí tardà *soricarius* derivat de *sorex*, *-īcis* 'ratolí' pel fet que l'ocell en caça (DE:991), un element no gens estrany en toponímia com recullen Moreu-Rey (ENL:70) o bé Coromines (OnCat, VII, 162, 163).

Rodell, camp

Nom d'un antic tros de terra que se situava vers la zona del Baier.

“Una pessa de terra que antiguament foren dos anomenada *Rodey* (...) Afronta asolixent part en honor den Bayer del Mas en lo Puigfarran” (LLEV 1731); “una pessa de terra que antiguament era construït lo Mas Sulcia (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat *Camprodey*” (LLEV 1731)

Grafiat al segon esment de forma aglutinada, creiem que es tracta d'un derivat de *rodó*, que podria ser *rodell* fet que també recull Moreu-Rey (ENL:84) afirmant que es refereix a una 'forma arrodonida'; tanmateix, el fet que aparegui grafiat amb *-y-* ens en fa dubtar ja que aquest mot encara és viu a la zona i no s'ha pronunciat mai de forma ioditzada, fet que ja assenyàrem Bruguera i Escorihuela (1999:154).

Rodó, camp (1, 2) [əˈkamruˈðo]

Antiga peça de terra avui abandonada que es localitzava dins el quintà del Boscà, en terme de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor. Pretèritament, hem documentat una peça de terra homònima que se situava, però, entre can Casamitjana, el carrer del Verger i la riera de la Noguerola.

“Una casa situada en dita vila ab un camp de terra contigu anomenat *Camp rodo* antiguament dit sas Casas (...) afronta just a solixent part ab la casa de Joseph Albareda y part ab la Riera de Nugarola” (LLEV 1731)

En ambdós casos, creiem que l'origen és el mateix, referit a la forma circular del tros de terra de conreu, per tant, del llatí *rotūndu* 'de forma circular' derivat del llatí *rōta*, *-ae* 'roda' (DEM:370).

Rodó, feixó [əlˈfəˈʃoruˈðo]

Petita feixa que havia estat un hort de conreu que es localitza a tocar de Masferrer. Tal i com ens comentà un informant, tenia una forma arrodonida i d'aquí se n'originava el nom, del llatí *rotūndu* 'de forma circular'.

Rodó, hort

Antiga peça de conreu que es localitzava a la partida de terra de les Hortes afrontant amb la propietat del mas el Baier.

“Un Hort de terra situat en dita Parra en lo lloch anomenat las Hortas, anomenat *Hort rudó* (...) Afronta asolixent en honor de Antoni Sunyer; a mitg dia en honor den Bayer del Mas” (LLEV 1731)

Sembla que, com en casos semblants, el topònim prové de la forma arrodonida, circular, del tros de terra.

Rodó, terme [ə]ʼterəruʼðo]

Límit de terme entre les propietats dels masos el Cerver i els Aigols, al nord d'Osor. Consisteix en una pedra de forma circular fet que n'origina el nom.

Rodó, vinya d'en

“Partida *Viña den Rudó*” (AM 1944); “Finca *Viña den Rodó* de Ramon Soler Vila linda al O. con camino de las Romagueras” (AM 1947); “Finca *Viña den Rodó*” (AM 1953)

De situació desconeguda, el fet que l'específic es precedeixi de l'article personal *en* ens fa creure en un origen antroponímic. Tot i això, cal indicar que no hem documentat el llinatge a Osor i que, aleshores, podria provenir d'un malnom individual.

Rodolar del Mas Pidevall, llocdit el

Antic nom d'un lloc que es localitzava prop del Pidevall a l'est d'Osor.

“Pessa de terra de viña *territori anomenat lo Rodolá del mas Pidevall*” (FNA 1804); “*territori anomenat lo Rodolá delmas Pidevall*” (FP 1816); “*territori anomenat lo Rodolá del mas Pidevall*” (FP 1854)

Precedit de l'article arcaic *lo*, podria tractar-se d'una substantivització del verb indicant els voltants del Pidevall ja que sempre s'acompanya d'aquesta fórmula complementària formant un nom de lloc compost; si fos així, provindria del llatí vulgar *rotulāre* ‘girar entorn’ derivat llatí de *rōta*, *-ae* ‘roda’.

Rodona, alzina [lə]ʼzinəruʼðonə]

Notable exemplar d'alzina situada al camí que des de la carretera de Sant Hilari Sacalm, prop del quilòmetre tretze, es dirigeix a les Berbolades i d'aquí al Soler de Mansolí. El seu nom prové del fet que té una copa molt arrodonida, per tant, s'origina en el llatí *rotūndu* ‘de forma circular’ en femení per concordança amb el genèric.⁶²⁶

Rodona, feixa [lə]ʼfe]əruʼðonə]

Antiga feixa de terra amb avellaners i arbres fruiters, actualment boscosa de pins, que es trobava a la partida de terra de Puig-rodon, a l'antiga vinya de Can Sastrellarg. El topònim prové de la forma arrodonida que té el tros de terra.

Rodona, muntanya [ləmuɲ]ʼta]əruʼðonə]

Nom popular que rep la muntanya de Sant Gregori fruit de la seva forma arrodonida. Cal indicar, però, que aquest topònim s'usa molt més per la banda de la Celler de Ter i el Gironès que no pas per la d'Osor.

Rodona, Roca V. *Rocarodona***Rodonell, peça de terra**

Antiga peça de conreu que es localitzava sobre el Ripoll, a tocar del quintà de l'esmentat mas en direcció sud.

⁶²⁶ Amigó (1999:72) recull un topònim homònim, “molta gent ha sentit parlar del pi del Burgar i de l'Alzina Rodona del mas de Borbó”.

“La pessa de terra situada en dita parroquia anomenada *Rodonell* (...) afronta asolixent en honor de dit Ripoll anomenat Rouir de la part de mitgdia de la quintana de dits Ripoll” (RIP 1562); “una pessa de terra anomenada Ruyr a la part de migdie del *rodonell*” (RIP 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Rodonell*; afronta asolixent en honor llur; a mitg dia part ab un Torrent que alli passa y part en honor den sarsanedas que fou de Fontdeborrell; a ponent y tremuntana en honor llur anomenat Ruhyr” (LLEV 1731); Pessa de terra situada en lo *lloch nomenat Rodonell*” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'un derivat de *rodó* amb el sufix *-ell* indicant forma circular potser amb sentit diminutiu (AlcM, 9, 536)

Rodós, partida de terra

Partida de terra de la qual no en sabem la situació però que semblaria propera a la de Puig-rodon.

“Una pessa de terra vinya plantada situada en dita Parra de Ozor en lo *lloch anomenat lo Rodos* (...) Afronta asolixent part en honor de Domingo Batlle y part ab un camí qui va a las Romagueras” (LLEV 1731); “una pessa de terra part vinya y part herma situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Rodós*” (LLEV 1731); “*Llocdit lo Rodós*” (ESC 1776); “Las feixas al *Reudós* de Francisco Coma corder de Osor” (LLEV 1792); “tros de terra de sembradura de blat *territori vulgarment dit Rodós*” (LLEV 1792); “Tros de terra en lo *territori dit los Rodós*” (FNA 1801); “*territorio llamado de Rodos*” (HIP 1801); “Tros de terra secan en lo *puesto o territori dit Rodós*” (FN 1803); “Pessa de terra en la *partida anomenada Reudós*” (FN 1805); “Tros de terra en lo *puesto anomenat Raudós*” (FN 1816); “*Partida Dels Rodós*” (AM 1944); “*pieza dels Rudós*” (AM 1947); “*finca Rodós*” (AM 1953); “*Finca El Rudós. Pinos y chopos*” (DFF 1958)

Gràficament, cal esmentar algunes formes arcaiques diftongades com ara *Raudós* o *Reudós*.

Desconeixem l'origen del topònim malgrat que les diftongacions ens permetrien de creure en una relació amb *roldors*, variant plural del nom de planta que, segons Coromines (DECat, II, 405 i OnCat, VI, 411), prové de *rore-turiu* variant de *rose-turiu* d'on vénen les formes arcaiques *Rosdors*, *Roddors* >*Roudors*>*Roldors*. Moreu-Rey (ENL:63) també recull aquesta hipòtesi malgrat que anota un possible origen antroponímic quan indica que “També emprat antigament (fins al segle passat) per la indústria –la tintoreria– el roldor podria ser representat per *Rodós* o *Rodors* o *Roudors* (però sembla més probable un origen antroponímic, “Rosetorius” i “Rosedors” al segle X)”.

Rodós, torrent del

“Dos feixas de Terra cultivas situadas en dita Parra anomenadas lo Rudós es a saber desdel Rech que passa per lo marge del viver en avall fins al *Torrent del Rodós*” (LLEV 1731); “*torrent anomenat del Raudós*” (FN 1816); “*torrent del Rodos*” (HIP 1855); *torrent Rodós*” (LA 1882); “*torrente Roldós*” (AM 1944); “*torrente Rodós*” (AM 1947); “*torrente llamado Reldós*” (AM 1947); “*torrente Rodós*” (AM 1953)

Grafiat amb formes diftongades i en algun cas consonàntiques, *raudós*, *Roldós* i *Reldós*, creiem que el nom s'origina en el fet que l'hidrònim devia discórrer per la partida homònima. V. *Rodós*, *partida de terra el*

Rodós d'en Bancs, peça de terra

“Pessa de terra part conreu ab alguns cerments y altres arbres y part bosch ab lo nom de *Raudos den Banchs*” (LLEV 1792)

De situació desconeguda, possiblement es tractava d'un tros de terra de propietat d'algú amb el llinatge *Bancs* –per això es precedeix de l'article personal- i localitzat a la partida de terra *el Rodós* que apareix grafiat de forma diftongada. V. *Rodós*, *partida de terra el*

Roig, camp [əˈkamˈrot]

Antiga peça de conreu situada al quintà del Bancs. Tenia la particularitat del color vermellós de la terra que, com sembla evident, es troba a l'origen del topònim. Etimològicament provindria del color, del llatí vulgar *ruber*, *-bra*, *-brum* ‘vermell’ (DEM:371), per tant, no guardaria cap relació amb el llinatge que es documenta ocasionalment a Osor a les acaballes del segle XVIII.

Roïr, mas

Antiga casa que sembla que es localitzava al sud d'Osor i a l'oest del Gomis i el Ripoll –del qual n'era una propietat-.

“*Mansi ruyr*” (CAP 1446); “*mas Rohir*” (RIP 1731); “*Mas Rohyr*” (LLEV 1731); “de pertinències del *mas Roïr*” (LLEV 1792)

Segons la situació i la diversa documentació consultada podria tractar-se d'una altra forma gràfica o toponímica referida al mas Rovir. Si no fos així, com assenyalàvem Bruguera i Escorihuela (1993:193), podria tractar-se del llinatge *Rohí* que segons Moll (ELC:285) provindria d'un malnom originat en l'adjectiu *roí* ‘dolent’

Roïr, peça de terra

“Una *Pessa de terra anomenda Ruyr* a la part de migdie del rodonell y dels quintars del Mas Ripoll” (RIP 1731); “ditas pessas de terra la una anomenada *Rohyr* altre la Sota” (LLEV 1731); “La *pessa dita Rohir*” (LLEV 1792); “Pessa de terra en parroquia de Osor que fou de pertinències del mas Roïr” (LLEV 1792)

Si no és que es tracta d'una altra forma de *Rovir*, es relacionaria amb el mas homònim situat a la mateixa zona. V. *Roïr, mas*

Romà, peça de terra d'en

Antiga peça de terra que es localitzava en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, a tocar de la propietat de can Cercenedes de Susqueda.

“*Pessa den Romá*” (HIP 1852)

El fet que el nom propi es precedeixi de l'article personal ens fa creure que el topònim s'origina en el llinatge o el prenom ja que el cognom només el documentem a Osor a mitjan segle XX amb posterioritat a l'esment escrit.

Romegueres, бага de les [lə'βaγaðələsrumə'γeɾəs]

Zona boscosa de castanyer situada prop del mas homònim que n'origina el nom afrontant amb la partida de la Comarca i la Costa de les Romegueres.

“Finca *Baga Romagueras*. Límites N.E.O. tierras del Manso Romagueras, E. S. con tierras del Manso Banchs”. Castaño” (DFE 1939); “*Partida Baga de las Romagueras* linda N. E. O. manso Romagueras” (AM 1944); “*baga de las Romagueras*” (AM 1947); “*finca Baga de las Romagueras*” (AM 1953)

És clar que el nom de la бага s'origina en la proximitat al mas. V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, boscos de les

“*Boschs des Romagerys*” (CAP 1342)

Zona boscosa de situació incerta que devia ser de propietat de les Romegueres o bé prop del mas, fet a partir del qual se n'originaria el nom. V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, cambreria de les [ləkəmbɾə'ɾiəðələsrumə'γeɾəs]

Casa unida a les Romegueres on residien els mossos i cambrers de la casa.

“*Cambreria Romagueras*” (PAD 1930) –indica que hi resideixen sis persones-

Es tracta d'un topònim compost format pel derivat de cambrer *cambreria* i el nom propi *Romegueres* assenyalant que fa referència al mas. V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, camí de les (1, 2) [ə'kə'miðələsrumə'γeɾəs]

Nom que reben dos camins diferents que es dirigeixen al mas les Romegueres, un que des de cal Teixidor es dirigeix al Croset i d'aquí a les Romegueres en direcció nord-est i l'altre que va des d'Osor a la Mata, d'aquí a la Maduixa, a la Comarca i a l'esmentat mas, en direcció nord.

“*Camí que va a las Romagueras*” (LLEV 1731); “*camí qui va a las Romagueras*” (LLEV 1731); “*un camí que vá del Crozet a las Romagueras*” (LLEV 1731); “*un camí qui va de Osor a las Romagueras*” (LLEV 1731); “*camí de las Romagueras*” (HIP 1852); “*Camino Real de la Villa de Osor al Manso Romagueras*” (HIP 1853); “*Camí publich de las Romagueras*” (HIP 1859); “*camino de las Romagueras*” (AM 1944)

El nom que rep el camí s'origina en el nom del mas al qual es dirigeix. V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, font de les [lə'fɔŋdələsrumə'γeɾəs]

Font que es localitza a tocar del mas que és l'element que n'origina el nom. V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, mas

Pladevall (1962:285) indica que a 1316 existia un mas homònim de l'antiga *domus* encara que no el situa. Diu, textualment, “Existia també una altra família o masoveria dita de Romagueres, el seu cap era Pera Romagueras, el 21 de maig de 1318, va llogar per mosso Pere de Pontay”. Desconeixem si en aquest cas es tracta d'un fitotopònim o bé d'un topònim d'origen antroponímic.

Romegueres, mas les [ləzrumə'yerəs]

Antic i notable mas que a l'actualitat encara resta habitat. Se situa al nord-oest d'Osor, a l'est del Croset, al sud de Sant Gregori, al nord de cal Quic i al sud-oest de les Malloles. Pladevall s'hi refereix àmpliament pel fet que es tracta d'una *domus* o casa forta malgrat que amb posterioritat a 1318⁶²⁷ moment en el qual era habitat per Bernat de Romagueres casat amb Sanxa i el seu fill Bernat casat amb Elissendis. Pladelasala (1960:372), per la seva banda, indica que pertanyia a la parròquia de Sant Pere d'Osor i que datava del segle XIV. Botet i Sisó (1980:1000) indica que els senyors de Galliners foren “senyors de las casas de la Mata y de les Romagueres, avui existents en la montanya de Sant Gregori”. Es tracta d'una casa habitualment situada en obres cartogràfiques, *mas Romagueres* (MAP 1), *Can Romagueras* (MAP 2), *Mas les Romagueres* (MAP 3), *les Romagueres* (MAP 4) i *C. Romagueras* (MAP 6). Així mateix, es recull al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *les Romegueres*.

“*Romaguerys*” (FB 1218); “*Mansi Romagerys*” (NOT 1285); “*mansum sive domus de Romagueryis*” (MAN 1316); “*Mansi Romagery*” (NOT 1334) “*Domus de Romaguerys*” (CAP 1446); “*Domo de Romaguerys de Osorio*” (CAPb 1562); “*Sra dona Anna maÿ y de gallines (...) filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines, condem donzell en la Vila de Ripoll domiciliat senyora de las rendas de las casas de las Romagueras y de la matha, de la Riera y del Vilar situadas en lo terme de Ozor*” (RIP 1598); “*Domus de Romagueras*” (CAP 1622); “*Mansi Romagueras de Joan Romagueras*” (FP 1692); “*Josephus Romagueras dominus utilis mansi Romagueras*” (FN 1710); “*Las Romagueras*” (LA 1710); “*Tota aquella casa anomenada de las Romagueras de Joan Romagueras*” (LLEV 1731); “*Joanni Romagueras agricola heredi et habitatori Mansi Romagueras*” (CB 1751); “*Jhaume Panella cambrer de las Romagueras*” (LB 1776); “*Manso Romagueras de Juan Romagueras*” (ESC 1781); “*Casa Mas Romagueras de Mariana Romagueras*” (CAD 1785); “*Tota aquella casa y heretat dita Las Romagueras de Mariana Romagueras y Novellas viuda de Joan Romagueras pages que fou de Osor*” (LLEV 1792); “*Mas Romagueras*” (FN 1800); “*La casa del Mas Romagueras de Joan Romagueras*” (FN 1819); “*Manso Romagueras*” (HIP 1849); “*Manso Romagueras de Juan Romagueras*” (AM 1862); “*Romagueras*” (NOM 1863); “*Romagueras*” (PAD 1884); “*les Rumagueres*” (LLC 1924); “*Manso domus de Romagueras de Osor*” (DFE 1939); “*Manso Romagueras de Angel Viñas Miralpeix*” (AM 1953); “*Las Romagueras*” (GR 1956)

Cal destacar que el nom del mas apareix grafiat sempre semblantment exceptuant alguns casos llatinitzats arcaics.

⁶²⁷ Pladevall (1962:295) assenyala, textualment: “En l'època de 1316 a 1318 les *Domus* d'Osor eren la casa dels Rechs, la dels Mata, cavallers, i la dels Romegueres, que es trobava en estat de trànsit puix s'anomenava *mansum sive domus* de Romagueryis”.

Malgrat que podria provenir del nom de planta espinosa,⁶²⁸ coincidim amb Navarro Colás (1963:78) en el fet que el terme és d'origen antroponímic, en el llinatge que documentem a Osor des dels segles XIII-XIV, *Romegerys* (NOT 1285) o *Bernardis de Romageriis* (COP 1319) fins a la segona meitat del segle XX,⁶²⁹ incloent-hi diferents caps de casa com *Miquel Romagueras* (FOG 1553) i alcaldes, Joan Romagueres entre 1747-1748, un altre Joan Romagueres a 1828 i 1838 i Ramon Romagueres entre 1844-1845. De fet, fins al segle XX podem observar que existeix coincidència entre el nom del mas i el llinatge del seu propietari, *Bernat de Romagueras* a 1316, *Miquel Romagueras* a 1553, *Joan Romagueras* a 1692, *Joseph Romagueras* a 1710, *Joan Romagueras* a 1731, *Mariana Romagueras Novellas* a 1792, *Joan Romagueras* a 1819, *Maria Gracia Romagueras i Roquer* a 1843, *Joan Romagueras* a 1862, *Ramon Romagueras* a 1881, *Joan Romagueras i Pujol* a 1901, *Lluís Romagueras i Pons* a 1911. El terme, segons Maria-Reina Bastardas (1994:199) “és també cognom, segurament originat en un topònim” però, per Moll (ELC:241) es tracta d'una forma originada directament en el nom de la planta, del llatí *rumicaria* ‘esbarzer’.

Romegueres, partida de terra Camí de les V. *Camí de les Romegueres, partida de terra*

Romegueres, partida de terra Costa de les V. *Costa de les Romegueres, partida de terra*

Romegueres, partida de terra les [ləzrumə'yerəs]

Notable partida fonamentalment boscosa de pi, alzina i castanyer, situada al nord d'Osor, entre les propietats del Croset, els Aigols, el Bancs i la partida de la Comarca.

“*Terres den Romagueras*” (de 1737 a CAP 1622); “*Partida Manso Romaguera de Mariana Romaguera limita L. Manso Banchs, P. Manso Coll, T. Manso Clascá*” (CAD 1785); “*pessa de terra que afronta terras del mas Romagueras*” (FNA 1806); “*partida Romagueras*” (HIP 1853); “*Finca Romagueras L'imites N. Manso Clascar y Manso Moré, E. Manso Bosch o Banchs, S. Manso Quich. Castaños y encinas*” (DFE 1939); “*Partida Manso Romagueras linda N. mansos Clascar, Moré, S. Manso Banchs, Guich E. Manso Bosch o Banchs*” (AM 1944); “*Finca Romagueras*” (DFE 1952); “*finca Manso Romagueras*” (AM 1953); “*Finca Las Romagueras y El Curuset*” (DFE 1964)

És clar que el nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, peça-feixa de terra les

Antic tros de terra de conreu que es localitzava en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, entre les propietats de la Codina i can Vinyassa.

“*Fexa de terra vocata de las romagueras*” (CAP 1560); “*orto et petia de Romaguerys*” (CAPb 1562); “*petiam terra vocatam Romagueras qui antiquitus erat Vinyasa. Afronta oriente mansi Cerarols, occidente qui fuit den Sabater*” (CAP 1699)

⁶²⁸ Segons Maria-Reina Bastardas (1994:199, 200) el terme comú es documenta des de l'any 1080 i com a topònim, amb aquest sentit des del 1173 i 1184: “*ipsa agua de Romegera*”, “*ad montem que est super Romegeram*”. Així mateix, provinent de la planta espinosa, el considera Moreu-Rey (ENL:61)

⁶²⁹ Alcover i Moll (AlcM, 9, 556) l'esmenten com a llinatge present a Osor.

Aquí creiem que es tracta d'un fitotopònim provinent del nom de planta espinosa, un mot que segons Maria-Reina Bastardas (1994:180) i Coromines (DECat, VII, 429) prové de *rūmīcaria*, un terme originàriament col·lectiu i que es va convertir en el nom de la planta per la dificultat de distingir una planta sola del conjunt, es tracta, alhora d'un derivat de *rūmes*, *-icis* 'esbarzer' (DE:806).

Romegueres, quintà de les [əlkiŋ'taðələzrumə'yerəs]

Camps i feixes de conreu situades al voltant més immediat del mas que n'origina el nom.

“*Quintans del Mas Romagueras*” (LLEV 1731); “*Quintan del manso Romagueras*” (ESC 1782); “Tros de terra herma al peu del *quintar del mas Romagueras*” (LLEV 1792)

V. *Romegueres, mas les*

Romegueres, torrent-sot de les [əl'soddələzrumə'yerəs]

Aquesta és una altra forma, poc habitual, de referir-se al sot de la Maduixa o de ca n'Aubreda pel fet que neix prop de les Romegueres.

“*Torrent qui devalla de las Romagueras*” (LLEV 1731); “*lo Torrent de las Romagueras anomenat de la Matuxa*” (LLEV 1731)

L'hidrònim s'origina en el nom del mas. V. *Romegueres, mas les*

Rompuda, camp la [ˈkamlərum'puðə]

Antiga peça de terra de conreu de propietat de can Bosc i situada sota la casa a tocar del camp Gran de Can Bosc en direcció oest.

“Se anomenan dita pessa y quintana Camp Salobí y *la rompuda*” (LLEV 1731); “Quarteras de sembradura anomenadas Camp Salobí y *la Rompuda*” (LLEV 1792)

Rompuda, collet de la [əʎku'ləddələrum'puðə]

Petit pas situat a la carretera o camí que des d'Osor es dirigeix al pla de la Vella, la Creu de Llevanyes, el coll de Llevanyes i Sant Miquel de Solterra a l'est del Ripoll i al sud del Baier, Apareix situat cartogràficament, *Collet de la Rompuda* (MAP 5) i esmentat a diverses obres de caràcter excursionista, *Lo collet de la Rompuda* (AEC 1882), *Collet de la Rompuda* (Osona 1886), *El Collet d'ela Rompuda* (CEC 1924) i *Collado de la Rompuda* (Castells).

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat postverbal de *rompre* amb el sentit de 'terra a la qual s'ha tret la vegetació i que ha estat cremada per conrear-la' (AlcM, 9, 560), és a dir, 'camp artigat, eixeremat' (DECat, VII, 432).⁶³⁰

⁶³⁰ El mateix Coromines (DECat, VII, 433) indica la diferència que existeix entre una artiga i una rompuda: “La *rompuda* es fa en terres sense arbres, i destinades a ésser *rompudes* periòdicament i l'*artiga* es fa en terra de bosc amb arbres, o excepcionalment, per a fer una plantada d'arbres o vinya.

Rompuda, la [l̥ərum'puðə]

Petita partida situada a tocar el mas la Codina en direcció nord, un espai que a l'actualitat és boscós de pins tot i que pretèritament havia estat majoritàriament de conreu. Sembla que es tracta del substantiu amb el sentit de 'terra a la qual s'ha tret la vegetació i que ha estat cremada per conrear-la' (AlcM, 9, 560).

Rompuda, peça de terra la (1, 2)

Nom de dues peces de terra, una a tocar de la riera de la Noguerola, de propietat del Baier i una segona entre l'antic mas Rajol i el Ripoll.

“Una pessa de terra situada en dita parroquia della de la riera de nuguerola anomenada *la rompuda* la qual fou de pertinencias del mas noguer (...) afronta asolixent en lo marge y paret y paret del viver de la casa de puigfarran” (RIP 1562); “honor de dit Ripoll anomenat *rompuda*” (RIP 1562); “Una pessa de terra fora la Riera de la Nugarola anomenada *la Rompuda* de pertinencias del Mas Noguer” (LLEV 1731); “una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor anomenada *la Rompuda*; Afronta (...) a mitg dia en honor den Ripoll, a ponent així mateix y a tremuntana ab las terras del Mas Rajol” (LLEV 1731); “Pessa de terra situada fora de la riera de Nogarola dita *la Rompuda*” (LLEV 1792)

En les dues ocasions, creiem que el topònim prové del nom comú i és molt possible que a partir d'algun d'aquests indrets sorgís la forma homònima referida al collet i al turó.
V. *Rompuda, collet de la*

Rompuda, turó de la

Nom que dona Castells a un petit puig que situat sobre el collet de la Rompuda:
el Turó de la Rompuda. V. *Rompuda, collet de la*

Rompudes, les

Grup de peces de terra que es localitzaven prop de la Coma, al veïnat de Querosell, a la zona més occidental de l'espai geogràfic treballat.

“Loco vocato *Las Rompudas*” (FM 1794)

Es tracta d'una forma plural, possiblement perquè es tractava de més d'una peça de terra a les quals se'ls va treure la vegetació per poder ser conreades.

Ronsalets, perxada el [əlr̥unsə'lets]

Perxada situada vers el Gelats, a una carena propera.

“*Perxada Rivosalets*” (PSOB 2002)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen del topònim que, a més discrepa entre l'escriptura i la pronúncia.

Roquer, camí

Antic camí que es localitzava prop de les Mines d'Osor i a tocar de la riera d'Osor.

“Partida *Camí Roqué*” (AM 1944); “*Camí Roqué*” (AM 1947); “*Camí Roqué*” (AM 1953)

Sembla que es tracta d'un derivat de *roca* amb el sufix *-er* de caràcter col·lectiu amb el sentit de ‘camí abundant de roques’. Tanmateix, també podria indicar el camí a l'antic mas Roquer o Desroquer que havia existit vers aquest indret. V. *Roquer, mas (2)*

Roquer, hort del

Tros de terra de conreu que es localitzava a l'est d'Osor entre els masos el Pidemunt i el Pidevall, no lluny de les Mines d'Osor.

“*Hort dit del Roquer*” (FP 1775)

Creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *roca* sinònim de *roquisser* (DECat, VII, 361) tot i que també s'hauria pogut relacionar amb el mas *Roquer o Desroquer* que s'havia localitzat en aquesta zona. V. *Roquer, mas (2)*

Roquer, mas (1)

Nom de dos masos osorencs i d'un tercer en terme de Susqueda. El que aquí ens ocupa, es localitzava prop del Baier en direcció sud, no massa lluny del poble d'Osor.

“Lo dit llur Mas Bayer ab los masos *Roquer* y Fozell dirruhits y en aquell units” (LLEV 1731)

El nom del mas pot ser de caràcter antroponímic, en el llinatge que documentem a Osor des de la segona meitat del segle XVII i fins a mitjan segle XX; o bé tractar-se d'un derivat col·lectiu de *roca* amb el sentit de ‘roquisser, lloc abundant de roques’.

Roquer, mas (2)

Mas homònim de l'anterior localitzat entre el Pidevall i la Crosa, a l'est d'Osor. És possible que es tracti d'una forma simple del mas Desroquer diferent, però, del que assenyala Coromines (OnCat, VI, 414) situat damunt del Ter, en el camí de Susqueda al santuari del Coll que devia ser en terme susquedenc.

“Afronta asolixent ab lo Mas Crosa, a mitg dia ab las Parcerías del Mas Pidevall y part en honor de *masos llurs Roquer* y Bruguier que posseheix an Pidevall” (LLEV 1731); “Quatre quarteras de terra dels dos masos Desbruguer y *Roquer*” (LLEV 1792)

V. *Desroquer, mas*

Roquer, partida de terra Camí V. *Camí Roquer, partida de terra*

Roquer, peça de terra el

De propietat del mas la Codina, aquesta peça de terra se situava prop del riu Ter, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“Una *pessa de terra anomenada al Roquer*, afronta (...) a mitg dia ab lo Riu Ter” (LLEV 1731); “*Pessa de terra dita al Roquet o Roquer*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *roca* amb el sufix *-er*.

Roquer Despujol, mas

Forma composta usada per anomenar el mas Roquer que havia estat de propietat del Baier i que es localitzava entre aquest i el Castell del Baier o mas Puigferran.

“Mas dirruhit y al dit llur mas unit anomenat Puigferran (...) Afronta asolixent en altre honor llur de pertinencias de dit llur *Mas Roquer despujol*” (LLEV 1731)

Es tracta d'una forma composta per *Roquer*, possiblement és el nom del mas, i l'aglutinació *des + pujol* que indicaria la seva situació elevada en un pujol o petit puig i amb la finalitat de diferenciar aquesta casa dels seus homònims un de proper al Pidevall, a les Mines d'Osor, i l'altre en terme de Susqueda. V. *Roquer, mas (1)*

Roques, llocdit les

Indret de situació desconeguda en parròquia de Santa Creu d'Horta.

“Balans de terra de alsinas, roures y castanyers, parroquia Santa Creu *lloch nomenat Las Rocas*” (LLEV 1792)

Forma plural de *roca* que deu voler assenyalar la seva important presència en aquell indret, del llatí vulgar *rocca* un mot preromà d'origen incert (DEM:370).

Roquesmajors

Límit parroquial entre Santa Maria del Coll –quan existia aquesta parròquia, quan no es tractava de la de Sant Pere d'Osor- i Sant Vicenç de Susqueda, al nord d'Osor, vers els Aigols i la Molina del Clascar. Apareix esmentat per Pladelasala (1960:370) referint-se, precisament, als límits parroquials del Coll: “Atraviesa la бага de la Molina y pasa por las Tutas, Rocasabatera y Rocasmajors”.

“*Rocasmajors*” (DEL 1885)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat plural referit a una zona en la qual hi devia haver diferents eminències rocoses de notables dimensions. Així, estaria format pel substantiu plural *roques* i l'adjectiu *majors* en contrast amb d'altres de menors de la mateixa zona, en el sentit, per tant, de ‘més grans’, del llatí *majōre*, comparatiu de *magnus*, -a, -um ‘gran’ (DEM:271).

Roquet, llocdit

Indret situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda prop del mas la Codina i que, parcialment, també podria trobar-se en municipi susqedenc.

“Feixolam terra *loco vocato Roquet*” (CAP 1342); “feixola terra boscosa in *loco dicto Roquet*” (CAPb 1560); “Feixam terra boschosam in *loco vocato Roquet*” (CAP 1699)

Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat de *roca* o *roquer* amb el sufix *-et* però, com assenyala Coromines (OnCat, VI, 414), no creiem que tingui caràcter diminutiu “sinó un col·lectiu amb el sentit de ‘renglera de roques”⁶³¹.

⁶³¹ De fet, en un document del segle XVIII, en referència a un altre indret llegim “Pessa de terra al Roquet o Roquer”, aquesta dualitat podria ser deguda a la dificultat de lectura de l'escrivent, que dubta entre les dues formes, o bé al fet que *roquer* i *roquet* fossin sinònims, un col·lectiu de roca.

Roquet, serra de

Grup de muntanyes que devia localitzar-se entre els termes d'Osor i Susqueda, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“*Serra de Roquet*” (CAP 1560); “*serra dicat de roquet*” (CAPb 1560); “*cum serra de Roquet*” (CAP 1699)

Creiem que el nom de la serra sorgeix del llocdit homònim. V. *Roquet, llocdit*

Ros, cal

Nom pretèrit d'una casa situada al carrer de França.

“Tota aquella Botiga Gran dita la Botiga de *casal Ros* vulgarment part casa dita den Vila y vulgarment *den Ros* en carrer vulgarment dit de Fransa” (FNA 1815)

Atès que el llinatge només es documenta a Osor durant el segle XX i fins als anys vuitanta, el nom de la casa, possiblement, s'originà en un malnom individual provinent d'una característica física relacionada amb el particular color ros del cabell.

Rosa, ca la [ˈkaˈləˈrozə]

Casa situada al carrer de França també coneguda com a ca l'Eloi, can Jep Verro i can Puça. El terme s'origina en el nom de fonts femení d'una antiga resident a la casa.

Rosalia, ca la [ˈkaləruzəˈliə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que s'origina en el prenom femení.

Roscall, camí del

Nom que rep esporàdicament el camí que discorre per Santa Creu d'Horta i que al coll de Roscall es bifurca cap a Santa Bàrbara o cap a Castanyet. Apareix esmentat en una obra cartogràfica, *Camino de Ruscay* (MAP 2). El nom prové del mas al qual es dirigeix. V. *Roscall, mas el*

Roscall, coll de [ˈkɔldərusˈkaj]

Pas de muntanya situat a l'encreuament del camí Ral i des d'on ens podem dirigir vers Anglès per Santa Bàrbara, Brunyola, Santa Coloma de Farners o bé Sant Hilari Sacalm per Santa Creu d'Horta. Degut a aquesta estratègica situació, el terme apareix a diverses obres cartogràfiques, *coll de Roscall* (MAP 1, 3) i *Coll de Ruscay* (MAP 2). També apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *coll de Roscall* i per Navarro Colás (1963:94) com a *collado Roscall*. Així mateix, s'hi referí en un article Moreu-Rey⁶³² situant-lo: “Més enllà, el de Vic, s'empalma pel *Casot*, cal al *Coll de Ruscai* (Roscall?), sota Llumeneres; i baixava després cap a *Sant Hilari*”.

“Tot serra fins a la capella de Sta Barbara, y de alli baixa tot serra serra al *coll de Ruscay* y fins a trobar lo camí de Vich a Gerona” (LLEV 1731); Mojón n° 4 Colocado bajando algún tanto en otro de los puntos del *Coll de Ruscall*” (OB 1889); “el camino

⁶³² MOREU-REY, E. (1986): “Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat?” a *BISO XXV* p.10.

de ViGerona a Vich en el *Coll de Ruscay*” (DEL 1885); “Mojón nº1 colocado en lugar conocido por Turó de *Coll de Ruscall*” (OB 1889)

Sembla evident que el pas pren el nom del mas més proper que és el Roscall. V. *Roscall, mas el*

Roscall, mas el [əlrus'kaj]

Mas situat prop dels límits municipals entre Osor i Brunyola, al sud-est d'Osor, al sud de Santa Bàrbara i al nord del coll de Roscall, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, de propietat del Sobirà des de l'any 1701. Pladelasala (1960:374) el data del segle XIV com “... de Rovesquai” i Pladevall (1962:286) indica que s'esmentava al segle XIV com a “Roscall o Rovesca” i que era habitat per Salvador Rovesquay. Navarro Colás (1963:94) també el recull i situa considerant-lo un topònim d'origen desconegut. Sabem també que, a 1701, va ser adquirit pels amos del mas el Sobirà. Per la seva banda, Elvis Mallorquí (2005:97) anota que aquest mas “Antigament s'anomenava Rovescall”. Per la seva situació apareix freqüentment en obres cartogràfiques, *El Roscall* (MAP 1, 2, 4) i *Can Roscay* (MAP 2). Així mateix es recull al Nomenclàtor Geogràfic Oficial (2004) com a *El Roscall*.

“*Mas Rovesquay*” (MAN 1316); “*Mas Roscay*” (CAP 1446); “*mas Roscay*” (FI 1549); “*el mas Ruscay*” (FPS 1701); “*mas Ruscay*” (FPS 1710); “Francisco Colobran masover de *Ruscall*” (LB 1714); “*Mas Ruscay*” (LLEV 1731); “*Casa Ruscay* de Valentín Subirà” (CAD 1789); “Tot aquell *mas anomenat Ruscay* de Valentí Soler Subirà” (LLEV 1792); “Juan Pol masover de la *casa de Ruscay*” (FN 1803); “*Manso Ruscay*” (LA 1817); “Peret Pol masover del *Ruscay*” (LB 1827); “*Manso Ruscay*” (HIP 1859); “*Ruscay*” (PAD 1880); “*Ruscall*” (PAD 1884); “Se columban los *mansos Ruscay*, Pigém e Yglesias de Osor” (OB 1889); “*La casa Manso Ruscay* de Carmen Font” (OB 1927); “*Ruscay*” (PAD 1930); “*Manso Ruscay*” (DFE 1939); “*Manso Ruscall* de Carmen Font Cots” (AM 1947); “*El Rusay*” (GR 1956); “*manso Ruscay*” (DFE 1963)

Gràficament, destaquem les formes amb *-y* final degudes a la iodització encara perceptible oralment a l'actualitat.

Coromines es refereix en dues obres a aquest mas (DECat, VII, 541 i OnCat, VI, 446): “*Ruscall* és el nom d'un gran i antic mas de les Guillerries, entre Sta Creu d'Horta i Castanyet de Farners: visitat sovint constato que les suredes arriben en aquella serra al màxim espessor; a partir d'aquí, el mateix estudiós considera que etimològicament es tracta d'un “derivat romànic de *Ruscarius*, la segona *-r-* tendiria a dissimilar-se en *-L-* i *Ruscaliu* havia de donar *Ruscayl*”, hipòtesi que ja acceptarem Bruguera i Escorihuela (1993:194), és a dir, que derivaria de *rusca* ‘escorça d'alzina surera’ del llatí tardà gàl·lic *rusca* potser d'origen cèltic o precèltic (DE:813). Si fos així, s'hauria de grafiar amb *-u-* i no amb *-o-* com s'ha recollit a nivell oficial. Cal afegir que el terme com a *Roscay* o *Rovesquay*, semblen formes antroponímiques relacionades amb el mas que documentem al segle XIV; tanmateix, en aquest cas és molt probable que fos el topònim l'element que originà l'antroponim que, a més, no va gaudir de continuïtat.

Roscall, partida de terra el Mas V. *Mas Roscall, partida de terra el*

Roscall, quintà de [əʔkij'taðərus'kaj]

Antigues peces de terra de conreu que es localitzaven a l'entorn del mas el Roscall que n'origina el nom. V. *Roscall, mas el*

Roscall, sot de [ə'l'soddərus'kaj]

Curs d'aigua afluent de la riera de Gironella pel vessant est i que discorre pel quintà de Roscall, raó per la qual també se l'anomena com a sot del Quintà de Roscall.

Roser, altar del

Antic altar de l'església de Sant Pere d'Osor que datava del segle XV.

“*Altar N^a S^a del Roser* de la iglesia parroquial de Sant Pere de Osor” (LV 1687)

Evidentment, es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb la mare de Déu del Roser que era present a moltes esglésies.

Rosós, mas

Antic mas que és possible que es localitzés al sud-oest d'Osor, no sabem si en terme de Sant Hilari Sacalm, però sí que en parròquia de Santa Margarida de Vallors.

“*Mansi Rosos* parrochie Sancte Margaride de Vellors de Andreas Rosos” (CAP 1446); “*Mansi rausos*” (CAP 1560)

Gràficament, cal esmentar la forma diftongada arcaïtzant del segle XVI.

El fet que el nom del mas coincideixi amb el llinatge del seu propietari a 1446 ens fa creure que es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, un llinatge que recollim documentalment a Osor només en el segle XV.

Rossa, ca la [ˈkalə'rosə]

Nom pretèrit, encara recordat per un informant, d'un habitatge situat al carrer Major. Possiblement s'originà en un malnom individual femení relacionat amb el color dels cabells, desconeixem, però, si es tracta d'un que hem documentat al segle XX, *Dulores alias Rossa* (LLC 1929e)

Rossell, can [ˈkanru'seɫ]

Nom d'una casa situada al carrer de l'Arbreda que s'origina en el llinatge del seu propietari –coincidència encara present a hores d'ara-, un cognom segons Moll (ELC:277) provinent d'un sobrenom personal derivat diminutiu de *ros*.

Rossell, granja d'en [lə'ɣraŋʒəðənrɯ'seɫ]

Antiga granja de porcs situada sobre el carrer dels Països Catalans, a tocar del sot de ca n'Aubreda i del camí de la Maduixa; a l'actualitat hi ha només l'edifici sense bestiar. El terme s'originà en el llinatge del seu propietari.

Rossell, mas can

Antic nom d'un mas únicament esmentat per Pladelasala (1960:374) que, sense concretar massa, assenyala que devia localitzar-se prop de la riera de la Noguerola: “Deberían colocarse junto a la Riera Noguerola, asimismo los mansos de (...) Can Rossell y Can Canals”.

L'origen del nom, possiblement, es troba en el llinatge del seu habitant, un cognom que documentem a Osor des de finals segle XVII i que ha arribat a l'actualitat com a primer i segon cognoms.⁶³³

Rossic, peça de terra

Antic tros de terra que es localitzava vers les Mines d'Osor a tocar de la riera d'Osor amb la qual afrontava.

“Partida *pieza Rosich* limita al S. E. con riera de Osor” (AM 1944); “finca *pieza Rosich*” (AM 1947); “finca *pieza Rosich*” (AM 1953)

Possiblement es tracta d'un topònim d'origen antroponímic provinent del llinatge que, segons Moll (ELC:277), ja s'originà en un malnom derivat de *ros*; tanmateix, aquest llinatge no l'hem documentat a Osor segons els textos consultats.

Rossita Sabatera, ca la [ˈkaləruˈsitəsəβəˈterə]

Nom compost d'una casa situada entre el carrer Catalunya i el de la Penya també coneguda com a can Collbotó. Es tracta d'una forma composta per l'hipocorístic femení derivat diminutiu castellanitzat del prenom *Rosa*, que es correspon amb el terme amb què és coneguda la mestressa de la casa i *Sabatera* perquè aquesta senyora provenia de la casa anomenada can Sabater, és a dir, una feminització per concordança amb el primer element.

Rost del Pi, el

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Rost del Pi*” (LLEV 1731); “una pessa de terra viña plantada situada en dita Parra en lo lloch dit sota *lo Rost de Pi*” (LLEV 1731); “Pessa *el rost del Pi*” (ESC 1781); “Tros de terra vuy viña nomanat *lo Rost del Pi*” (LLEV 1792)

Topònim compost, de situació desconeguda. El primer element *rost* deu tenir un caràcter orogràfic, com indica Domingo Francàs (1997:120), un terreny amb pendent considerable, un mot d'origen incert però possiblement d'un basc *raust-(io)-* ‘aspre, ferotge; enrunat, enderrocant’ de caràcter indoeuropeu, germànic o preromà (DE:809) i *pi* probablement el nom d'arbre, del llatí *pīnu* (DEM:327) encara que també podria haver-se tractat d'una reducció de *puig*.

Rost d'en Vila, el

“Pessa de terra conreu ab diferents arbres fruyters territori dit comuna o vulgarment *lo Rost den Vila* o Alpíns” (LLEV 1792)

Topònim compost format pel nom *rost* referit a un terreny costerut, amb pendent, i el llinatge *Vila* precedit de l'article personal *en*. Podria tractar-se d'una forma sinònima referida a la Costa d'en Vila que es localitzava vers Puig-rodon.

Roure, can [ˈkanˈrowrə]

⁶³³ Segons el PAD 2002 amb cinc freqüències, tres com a primer cognom i dues com a segons. A més, es recull amb dues formes gràfiques, *Rossell* i *Rosell*.

Nom d'una notable casa situada al carrer del Pont.

“*Casa Roura* al carrer del Pont” (HIP 1854); “*Can Roure*” (LLC 1926); “*can Roure*” (LLC 1929e)

El nom de la casa creiem que prové del llinatge que documentem des del segle XV, *Johannes Roura* (CAP 1446), i que ha arribat fins a l'actualitat encara que únicament com a segon cognom.⁶³⁴ El llinatge, segons Moll (ELC:241), prové etimològicament del llatí *rōbōre*, nom de l'arbre *quercus robur*.

Roure, feixa de terra del

Peça de terra afeixada que es localitzava cap a l'antic mas Fosselles, entre la Molina del Clascar, el Colobrans i el riu Ter.

“*Feixam terra vocata feixa del Roure*” (CAPb 1560); “*Petia terra vulgo dicta fexa del Roura*” (CAP 1562); “*feixam vocatam del Roure* pertinensa masoveria de Fozellas afrontam oriente mansi Prat, occidente et meridie mansi Manyfré, circio flumine Ticeris” (CAP 1699); “*petiam terra vocatam fexa del Roura*” (de 1737 a CAP 1622)

Possiblement es tracta d'un fitotopònim provinent del nom d'arbre, del llatí *rōbōre*, desconeixem si en sentit col·lectiu, un tipus d'arbre encara habitual a la flora de la zona.

Roure, hort d'en

Peça de terra que es localitzava a la banda nord del carrer de França, per darrera les cases.

“*Finca Hort den Roura* linda al S. con Fachada de la calle de los Mártires” (AM 1947); “*Hort den Roura*” (AM 1953)

Atès que era un tros de terra de conreu de propietat de Josep Riera Roura i que el nom propi es precedeix de l'article personal *en*, hem de considerar que el topònim s'origina en el llinatge.

Roure, mas

Nom d'un mas que sembla que es localitzava al sud del Ripoll, no massa lluny del terme municipal de Sant Hilari Sacalm, possiblement diferenciat del seu homònim de la parròquia de Santa Maria de Mansolí.

“*Manso Robore*” (ADG); “*Mansos barçalo et de Roura*” (CAP 1446)

Desconeixem si el nom del mas s'origina en el nom de l'arbre o bé en el llinatge.

Roure, peça de terra Costa d'en V. *Costa d'en Roure, peça de terra*

Roure, pla de [ˈplaðəˈrowrə]

Zona de força planera situada al límit municipal entre Osor i la Celler de Ter, al nord-est d'Osor, a l'espai en el qual localitzem can Serra del Toronell. Tractant-se d'un

⁶³⁴ Segons el PAD 2002 amb una única freqüència i grafiat amb *-a* final, *Roura*. Es tracta, doncs, d'un llinatge que es troba camí de desaparèixer a Osor.

lloc amb una notable visibilitat, és fàcil d'entendre que, com es recull al LA 1712, fos un dels espais en el qual s'hi situaven sentinelles de vigilància durant la Guerra de Successió. Així mateix, apareix esmentat per Juli Serra en el seu viatge per les Guillerries de 1890: “*el Plá o llanura de los Robles*”. Es tracta d'un terme que, a més, apareix recollit cartogràficament, *pla de Roure* (MAP 1), *pla de Rure* (MAP 2).⁶³⁵

“*Pla de Roure*” (LA 1712); “alli puja per una Serra gran seguint lo ayguavés fins arribar a la Capella dita de St Gregori y de allí baixa per lo costat de la Serra de Turonell fins â *Plá de Roure*” (LLEV 1731); “cami que va de dita Vila de Sant Pere de Ozor al lloch de la Sellera de Anglés passant per *lo Pla de Roure*” (FNA 1808); “la direcció del *Pla del Roura*” (DEL 1885)

Es tracta d'un fitotopònim ja que, de fet, es fa referència a una roureda, és a dir, que el topònim prové del nom d'arbre, del llatí *rōbōre* i funcionant com a un “singular genèric o col·lectiu” és a dir, un terme singular, nom de l'arbre però que actua amb un sentit col·lectiu, en la línia assenyalada per Maria-Reina Bastardas (1994:17-20). Navarro Colás (1963:78) també s'hi refereix acceptant la hipòtesi botànica.

Roure, puig de

Orònim situat a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud-est dels masos el Bosquet i el Triador.

“*Puyg de roure*” (NOT 1285); “serra vocata de *puig de roura*” (CAP 1446); “Mas Busquets (...) Afronta (...) a ponent ab la serra anomenada de *Puigroure*” (LLEV 1731)

El nom del cim deu provenir de la presència de l'arbre encara visible a la zona, un fitotopònim del llatí *rōbōre* possiblement amb sentit col·lectiu.

Roure, serra de Puig V. *Puig Roure, serra de*

Roureda, feixa de terra

Antic tros de terra que es localitzava a l'oest de l'espai geogràfic treballat, a Querosell, prop del Carbonell.

“*Feixiam campa vocatam rureda*” (CAP 1446)

Grafiat amb monoftongació, es tracta d'un derivat col·lectiu de *roure* amb el sufix *-eda*, un fitotopònim que Maria-Reina Bastardas (1994:130) data dels segles X i XI.

Roureda, perxada la [pər'ʃaðələ'row'reðə]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, davant del mas la Fàbrica del Sobirà.

“*Perxada la Roureda*” (PSOB 2002)

⁶³⁵ Com és freqüent en el mapa del Servicio Geográfico del Ejército de 1951, hi trobem un error de transcripció.

El topònim possiblement prové del fet que havia estat una zona boscosa de roures, de fet, enmig dels castanyers encara se'n poden veure alguns exemplars. Per tant, es tractaria d'un derivat col·lectiu de *roure* amb el sufix *-eda*.

Roure Gros, pla de [ˈplaðəˈrowrəˈɣros]

Nom que rep la banda nord del pla de Roure, la que es localitza per sobre del camí allà passant que des de Sant Gregori es dirigeix a can Serra de Toronell. Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *roure*, referit a l'arbre amb sentit, però, col·lectiu, i l'adjectiu *gros* en contrast amb el *petit* perquè la major extensió del pla de Roure es troba per sobre de l'esmentat camí, per tant prové del llatí *grössu*, *-a* 'voluminós' (DEM:222)

Roure Petit, pla de [ˈplaðəˈrowrəpəˈtit]

Terme amb el qual es fa referència la part més meridional del pla de Roure, la que es troba per sota del camí de can Serra de Toronell. Es tracta d'un topònim compost format pel nom d'arbre *roure* amb sentit col·lectiu, i l'adjectiu descriptiu *petit* en contrast amb el *gran*, del llatí vulgar *pittittu*, *-a* 'de dimensió reduïda' (DEM 326) perquè ocupa menys espai dins l'anomenat pla de Roure.

Roures, perxada els Tres V. *Tres Roures, perxada els*

Roures d'en Pidevall, Posa dels V. *Posa dels Roures d'en Pidevall*

Roure Sec, perxada del [ləpərˈjaðəðəlˈrowrəˈsek]

Zona boscosa de castanyer situada a tocar del mas la Fàbrica del Sobirà, a Santa Creu d'Horta, al sud-est d'Osor.

“*Perxada Roure Sec*” (PSOB 2002)

Es tracta d'una forma toponímica composta que fa referència a un notable exemplar de roure mort que es localitza enmig d'aquesta perxada. Per tant, s'origina en l'arbre i de l'adjectiu *sec* en el sentit de 'mancat d'humitat', del llatí *sĭccu*, *-a* (DEM:380), perquè és mort.

Rouric, coll de Vena de V. *Vena de Rouric, coll de*

Rouric, mas

Antic mas que devia localitzar-se prop del coll del mateix nom, no massa lluny dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

“Lo lloch anomenat parcerias del mas Rouir y *Rourich*” (RIP 1562); “Una pessa de terra en lo lloch anomenat Parcerias dels Masos Rohyr y *Rourich* (...) Afronta asolixent en honor llur anomenat Rohyr; a ponent en honor llur anomenat las Borboladas” (LLEV 1731); “Pessa de terra en lo lloch dit Parcerias dels masos Rohir y *Rourich*” (LLEV 1792)

És possible que s'hagués de grafiar com a Rauric, com el coll, però aquesta forma no apareix escrita a cap document. V. *Rauric, coll de*

Rovescall, masoveria

Antiga masoveria que esmenta Pladevall (1962:286) situada a la parròquia de Santa Creu d'Horta i diferenciada del mas el Roscall: “*Rovescaÿ, masoveria*, la posseïa en Domènec des Camps”

“*Masoveria Rovescaÿ*” (MAN 1316); “*Mas Roscaÿ* qui posseïx Camps de Sant Amans” (FI 1562); “el *mas Roscaÿ*, antigament mansada Tunella” (FI 1562)

Creiem que és contemporani i homònim amb el Roscall i que anteriorment s'havia anomenat Tonella o bé Satonella i que, grafiat amb iodització, també deriva de *rusca* com recull Coromines (OnCat, VI, 446). V. *Roscall, mas el*

Rovir, peça de terra

Indret situat entre els masos el Gomis, el Ripoll i la riera de la Noguerola, vers l'antiga casa homònima.

“*el Rovir*” (RIP 1420); “Lo qual mas Ripoll (...) afronta (...) a mitgdia en honor de dit Ripoll anomenat *Rouir*” (RIP 1562); “una pessa de terra situada en dita parroquia en lo *lloch anomenat Rouir*” (RIP 1562); “la *pessa anomenada Rovir*” (RIP 1562); “honor de dit Ripoll anomenat *Rouir* o Rodonell” (RIP 1562); “*Honore vestro vocato rovir*” (RIP 1562); “Item la mitat de aquella pessa de terra que fou de pertinencias del Mas Gomis part campa y part boscosa situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Robir*; Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola; a mitg dia ab un Cami que va del Mas Gomius a la Yglesia de Ozor” (LLEV 1731); “honor llur anomenat *Rovi*” (RIP 1731)

Desconeixem el sentit del terme malgrat que podria tractar-se d'una masculinització del fitotopònim col·lectiu *rovira* ‘bosc de roures’.

Rovir, mas

Possiblement es tracta d'una altra forma del mas Roïr que devia situar-se al nord-oest del Ripoll i a l'oest del Gomis.

“*Mansum rrovihyr*” (NOT 1334); “honor del *mas Rouir*” (RIP 1420); “lo marge del quinta del *Mas Rouir*” (RIP 1427); “Masos rahònechs *mas Rovir*, mas Gausach, mas Bayer” (LLC 1440); “*Manso Rouyr*” (CAP 1446); “lo *lloch anomenat parcerias del mas Rouir* y Rourich” (RIP 1562); “honor de dit Ripoll que fou del *mas Rovir*” (RIP 1598); “en honor den Gomis en lo *mas Robi*” (RIP 1606); “Item lo Dret de lluir y quitar lo *Mas Rovir* situat en dita Parra de Ozor que a carta de gracia posseheix an Sarsanedas” (LLEV 1731)

Etimològicament, podria tractar-se d'una masculinització de *Rovira*, nom col·lectiu derivat de *roure*, tanmateix no en tenim cap evidència.

Rovir, Puig V. *Puigrovir, mas- peça de terra*

Rovir, quintà Mas V. *Mas Rovir, quintà*

Rovir, sot del

Sot que sembla que es localitzava des de la serra Gran de les Berbolades fins als masos Rovir i el Ripoll.

“*Sot del Rovir*” (RIP 1420); “La Coma anomenada del *Sot del Rovir* axi com afronta la dita Coma y honor a solixent ab los honors del mas Ripoll a mitgdia en lo marge del quinta del Mas Rouir y sen va per lo Serrat o cerra que diuideix lo mas Rovir per lo Serrat fins a la serra de las barboladas” (RIP 1427)

El nom del sot s’origina en el llocdit i el mas homònims. V. *Rovir, mas*

Rovira, camí de la [əʔkə'miðələru'βirə]

Altra forma de referir-se al camí que uneix el santuari del Coll amb el coll de Querós i d’aquí cap a Sant Martí de Querós o Sant Hilari Sacalm i que passa pel costat del mas que n’origina el nom.

“*Camí que va del Gascó a la Rovira*” (COLL 1699); “*Camí que va del Gascó a la Rovira*” (ACL 1767); “*Camino que dirige a la Rovira y Santuario del Coll*” (CAPSOLT 1832); “*Camino que dirige a la Rovira y Santuario del Coll*” (FNA 1832)

V. *Rovira, mas la*

Rovira, carena del Forn de la V. *Forn de la Rovira, carena*

Rovira, feixa de terra d’en (1, 2)

Es tractava de dues peces de terra afeixades diferents, una vers l’antic mas Arrancada i l’altra vers el mas la Rovira.

“*Fexa de na Ruvyra*” (CAP 1446) –vers el mas Arrancada-; “*feixa de terra dita d’en Ruvyra*” (FNA 1803) –cap a la Rovira-

El fet que els dos topònims es precedeixin de l’article personal *na* i *en* ens fa pensar que tenen un origen antroponímic en el llinatge documentat a Osor des del segle XV i fins a l’actualitat.

Rovira, forn de la

Possiblement es tractava d’un forn de calç que devia localitzar-se prop del mas la Rovira que n’originaria el topònim.

“El sitio denominado Carena del *forn de la Rovira*” (IGCOS 1927)

V. *Rovira, mas la*

Rovira, mas la [ləru'βirə]

Mas situat en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d’Osor i en alguna època de Santa Maria del Coll, al sud del santuari del Coll i del Gascó, sud-est de Sant Benet, sud-oest de la Corbera i nord-oest del Boscà. Pladelasala (1960:372) el data del segle XIV malgrat que apunta que podria ser anterior sense esmentar-ne les fonts. Apareix situat cartogràficament com *La Rovira* (MAP 1, 5) i *Rubira* (MAP 6) i esmentat en una guia com a *Casa La Rovira* (CEC 1924).

“*Manso roborya*” (NOT 1285); “*mansi de robira*” (CAP 1342); “*Domus na Rovira*” (CAP 1446); “*la Rovira*” (CAP 1562); “*Antoníy Roüira agricola heres mansi Rovira*” (IFM 1686); “*la Rovira*” (CAP 1699); “*Isidro Geliu masover de la Rovira*” (LB 1715); “*Jacobus Muntada dominus domus vocata de la Rouira parrochie Sancti Petri de Osor*” (de 1737 a CAP 1622); “*Petrum Boscá dominus utilis et propietarium dicti mansi Buscha et mansi Rovira*” (FM 1741); “*la Robira den Buschá*” (LB 1741); “*la Rovira*” (LB 1750); “*Mas Rovira de dita parroquia de Osor*” (ACL 1767); “*Lo Mas Rovira de Joseph Buscá, parroquia de Sant Pere de Osor, terme emperó de Rupit, afronta asolixent ab las terras de dit mon Mas Busca, a mitgdia ab lo mas Salró de dita parroquia, a ponent ab honor del mas Serrabrunquera y a tramuntana ab honors del mas Suy*” (FN 1817); “*Manso de la Rovira dependiente de dicho manso Buscá*” (FNA 1832); “*los mansos Rovira y Corbera*” (OS 1927); “*Miquel Busquets, la Rovira*” (LLC 1929e)

Gràficament, cal assenyalar la forma composta Rovira del Boscà deguda al fet que era de propietat del mas el Boscà. A part, les formes arcaiques i amb confusions degudes a les particularitats fonètiques pròpies del dialecte central.

Etimològicament, creiem que es tracta d'un fitotopònim col·lectiu provinent de *roure*, que, com comenta Maria-Reina Bastardas (1994:54), “Entre els col·lectius procedents d'adjectius femenins en -EA, *rovira*, col·lectiu de *roure*, és un cas excepcional per la seva vitalitat”. De fet, ja Balari (1964:239) considerà aquest sentit i va proposar una base *rovoria* que no era adequada ja que com assenyalen l'esmentada Maria-Reina Bastardas (1994:54), Coromines (DECat, VII, 497) o Alcover i Moll (AlcM, 9, 603), prové de *rōbōrea* ‘roureda’, abreujament d'una combinació adjectival de *riba roborea*. Cal afegir, però, que també es podria haver donat un origen antroponímic ja que *Rovira* és un llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XV –amb posterioritat, però, a la datació del mas- i que ha arribat fins als nostres dies ni que sigui únicament com a segon cognom.⁶³⁶ Encara cal afegir que *en Rovira* és el sobrenom que rep l'actual propietari del mas i partida de terra tot i que no és portador del llinatge.

Rovira, partida de terra la [ləru'βirə]

Zona boscosa situada entre els masos la Rovira i el Boscà, en municipi de Susqueda però parròquia osorenca.

“*Terras y pertinencias del Mas Rovira de dita parroquia de Osor*” (ACL1767); “*Manso Buscá afronta a oriente con la casa y tierra nombrada la Rovira de pertinencias del mismo manso Buscá*” (CB 1861); “*el punto en que concurren tres terrenos que son de monte alto de castaños y que pertenecen al llamado Coma a D. Miguel Massaneda, el llamado Rovira a D. José Busquets y el llamado Buscá a D. Juan Coll*” (IGCOS 1927); “*las propiedades denominadas Coma de Miguel Massaneda, Rovira de José Busquets Sancho y Buscá*” (OS 1927)

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Rovira, mas la*

Rovira, peça de terra la Roca V. *Roca Rovira, peça de terra la*

Rovira, pla de la [ˈplaðələru'βirə]

⁶³⁶ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de tres casos.

Zona planera boscosa de castanyer –hi trobem una perxada- que es localitza al nord-oest del Clascar i al sud-est del Cerver, a la zona septentrional del terme municipal osorenc. Malgrat que a l'actualitat es tracti d'una perxada, creiem que el topònim prové del fet que pretèritament havia estat una roureda, és a dir, que es tractaria d'un fitotopònim col·lectiu derivat de *roure*, del llatí *rōbōrea* 'roureda' abreuament d'una combinació adjectival de *riba roborea* (DECat, VII, 497)

Rovira, puig de la

Es tractava del nom d'algun dels turons que s'observen ala zona on localitzem el mas del mateix nom origen del topònim.

“*Podio vocato de la Rovira*” (CAPSOLT 1560); “*podio de la rovira*” (CAPb 1562); “*Podio voccato de la Robira*” (CAP 1622); “*podio voccato de la Rovira*” (CAP 1699)

V. *Rovira, mas la*

Rovira, roca

Eminència rocosa que segons els documents es localitzava vers la Rovira.

“*Rocha rouira*” (CAP 1562); “*Rocha Robira*” (CAP 1622); “*rocarovira*” (CAP 1699)

És molt possible que aquest topònim s'originés a partir de la proximitat de l'element al mas la Rovira. Si no fos així, hauríem de pensar en un fitotopònim col·lectiu sinònim de *roureda*.

Roviral, el [əlrubi'ral]

Partida de terra situada entre Solterra i la Riba d'Avall, podria tractar-se de l'antic *Rovir* ja que creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *roure*.

Rumbau, Era de V. *Era de Rumbau*

Rupit, font del V. *Font del Rupit, perxada*

Rupit, mas

Forma normativa per referir-se a can Rapic que apareix al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) i al mapa de l'Institut Cartogràfic de Catalunya (1992, MAP 3). No recollit oralment ni per escrit, creiem que és una adequació fruit de l'opacitat de *Rapic* i de la proximitat del municipi homònim osonenc.

Rupit, perxada Font del V. *Font del Rupit, perxada*

Rusc, can [ˈkanˈrusk]

Nom d'una casa situada a la plaça del Verger.

“*Casa Rusch hi viu Juliá Soler*” (LA 1817); “*Juan Soler (a) can Rusch*” (LLC 1929e); “*Casa Can Rusch en la plaza España*” (LB 1952)

Probablement, el nom degué originar-se en el fet que inicialment fou un malnom individual aplicat a algun habitant de la casa que es devia dedicar a l'apicultura, és a dir,

que el terme es referiria al ‘receptacle d’un eixam d’abelles’, masculinització de *rusca* ‘escorça d’alzina surera’ del llatí *rūsca*, *-ae* possiblement d’origen cèltic (DEM:374).

Rusc de Baix, can [‘kan’ruskdə’βa]

Nom pretèrit encara recordat per un informant, d’una part, la de sota, de can Pep Rusc o les Cases Velles, actualment els pisos de la Mestressa Cercenedes. L’origen del nom de casa, compost, prové del fet que hi residia un germà provinent de can Rusc, i que vivia a la part baixa de l’edifici.

Rusc de Dalt, can [‘kan’ruskdə’ðal]

Nom antic d’una casa que era una part de l’anomenada can Pep Rusc o les Cases Velles, avui pisos de la Mestressa Cercenedes. El nom compost pren sentit per contrast amb can Rusc de Baix. Es tractava d’un germà originari de can Rusc i que vivia a la part alta de l’habitatge, d’aquí la locució prepositiva *de Dalt*.

S

Sabater, cal [‘kalsəβə’tə]

Nom d’una casa situada al carrer Major que, antigament, també s’havia conegut com a can Santa i, a l’actualitat, és més coneguda com a ca la Irene. El terme prové del fet que en aquest habitatge hi havia existit un comerç de sabates.

Sabater, vinya de Cal V. *Cal sabater, vinya de*

Sabatera, hort de la [‘lorddələsəβə’tərə]

Peça de terra de conreu situada entre el Maroi i el Molí d’en Serra que havia estat de propietat d’una dona a la qual se l’anomenava *la Sabatera* perquè provenia de cal Sabater raó que n’origina el nom.

Sabatera, Roca V. *Rocasabatera*

Sabater de Fageda, mas

Antic mas esmentat per Pladevall (1962:286) arran d’un document del segle XIV.⁶³⁷ Se situava a la parròquia de Santa Creu d’Horta.

“*Mas Sabater de Fajeda* habitat per Pere Sabaterii de Fayedà” (MAN 1316)

Creiem que es tracta d’un topònim compost format per *Sabater* que podria tractar-se d’un malnom relacionat amb l’ofici o bé del llinatge que documentem a Osor des del segle XIV, *Pere Sabaterii*, i que ha arribat fins a l’actualitat com a primer i segon cognom i amb les formes *Sabater* i *Sabatés*⁶³⁸ incloent-hi en el segle XV dos caps de casa: *Johannes sabater* i *Berengarius sabater* (PLO 1473). El segon element, *Fageda*,

⁶³⁷ Així mateix, partint de l’estudi de Pladevall, també l’esmenta com a mas de Santa Creu d’Horta, sense cap més comentari, Elvis Mallorquí (2005:97).

⁶³⁸ Segons el PAD 2002 un cas com a primer cognom amb la forma *Sabatés* i un altre com a segon amb la forma *Sabater*.

es podria relacionar amb el mas homònim també de Santa Creu d'Horta indicant-ne procedència. La forma composta possiblement s'usava per diferenciar-se d'altres masos Sabater o Fageda.⁶³⁹

Sabaters, vinya Torrentera d'en V. *Torrentera d'en Sabaters, vinya*

Sabatuda, collet de Pla V. *Pla sabatuda, collet de*

Sabatuda, pla [ˈplasəβəˈtuðə]

Pla pel qual discorre la carretera del Ripoll, al sud del Ripoll, al nord del Gomis i al sud-oest del Baier. Atès que en aquest indret s'hi localitza un pas des de la muntanya de Sant Miquel de Solterra per dirigir-se a Osor, el lloc apareix esmentat a diverses obres de caràcter excursionista: “El petit coll de *Plaça Batuda*” (Castells); “Collet de *Plassabatuda*” (AAEC 1882) o “El petit Coll de *Plaça Batuda*” (CEC 1924).⁶⁴⁰

“Petiam terra ad locum vocatam *plan de sa batuda*” (CAP 1446)

Gràficament, es tracta d'un terme compost aglutinat amb manteniment de l'article salat arcaic. V. *Batuda, la*

Sabauç, font de

Font que sembla que se situava a la zona del santuari del Coll i que podria tractar-se d'un altre nom de la font del Celró.

“Loco voccato *font de Çabaus*” (CAP 1622)

Possiblement es tracta d'una aglutinació de 'article salat arcaic *sa i bauç*, diftongació de *balç* 'cingle, precipici, espatat' del llatí *baltĕu* 'cinturó' en referència a cingles que ceneixen les muntanyes (DEM:54), forma força habitual en toponímia, tal i com recull Coromines (DECat, I, 575).

Sabauç, torrent de

Esmentat com a límit de l'antic mas Falgueres, prop del camí del Coll, desconeixem exactament a quin curs d'aigua es refereix tot i que en semblaria un que servia com a límit entre les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Santa Maria del Coll a l'oest del Celró.

“*Torrente de sa Bauç*” (CAP 1342); “*Torrente vocato de Çabaus*” (CAP 1560); “*Torrente vocato de Çabauç*” (CAP 1622); “*torrente voccato de Sabaus*” (CAP 1622); “*torrent que devalla dela font del Celró anomenat Sabaus*” (ACL 1723); “*torrente Sabaus*” (de 1737 a CAP 1622)

⁶³⁹ Per exemple, hem documentat l'existència d' un mas Sabater a Susqueda, *Mansi Sabateri* (CAPb 1560), un mas Fageda a Santa Creu, *Mansi Fageda habitat per Dalmau de Fayeda* (MAN 1316), un Fageda d'Amunt, *Mas Sa Fageda de Munt* (CAP 1446) i un darrer mas Fageda d'Avall, *Mas Sa Fageda de Vall* (CAP 1446).

⁶⁴⁰ Observeu com l'aglutinació de l'orònim *pla* amb l'article salat *sa* provoca una forma *plaça* que podria portar a confondre aquest indret amb algun altre que, aleshores, seria urbà.

Etimològicament, sembla que es tracta d'una forma aglutinada de l'article salat arcaic *sa* del llatí *ipse* i el nom *bauç* que deu provenir de *balç* 'cingle, precipici', del llatí *balteum* 'cinturó, cinyell' (DECat, I, 574), en el sentit que ja li havia donat Balari Jovany (1964:197), "Esta palabra equivalente de precipicio, derrumbadero o despeñadero, se aplica en Cataluña para designar la montaña o roca cortada verticalmente, que tiene llana la cima", és a dir, que devia tractar-se d'un torrent que discorria prop d'una balç.

Sabella, roca [ˈrokəsəˈβejə]

Roca foradada que es localitza entre els masos la Rovira, el Boscà i la Coma, a la banda més occidental de l'espai geogràfic treballat, sembla que en terme municipal de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor..

"Roca del Abey" (LLEV 1731); "roca Saveya" (FN 1833); "roca sabeya siguiendo dicha sierra de roca saveya subiendo a casa del manso Ruvira" (CB 1861)

La forma de l'eminència rocosa fa pensar en un topònim compost aglutinat de l'article salat *sa* i el substantiu *abella*, que es pronuncia ioditzat, del llatí *apīcūla*, i que coincideix amb les reflexions de Coromines (OnCat, II, 8): "I heus ací com s'acaba d'aclarir l'ús toponímic d'aquests congèneres del nom de l'insecte. Es tracta de paratges tots més o menys penyalosos, on les roques apareixen amb múltiples foradets o covetes o sécs i badalucs, a la manera de les bresques dels ruscs d'abelles".

Sabella, serrat Roca V. *Roca Sabella, serrat*

Sacalm, pla [ˈplasəˈkalm]

Pla situat entre pedra Jugadora i Sant Gregori, a una considerable alçada propera als mil metres, al nord d'Osor vers els límits municipals amb la Cellera de Ter. De fet, es localitza a no massa distància de l'antic llocdit *ipse Calme* (SBB 937) que també esmenten Bolòs i Hurtado (2001:52) i, per tant, podria tractar-se del mateix indret. Sigui com sigui, es tracta d'un topònim aglutinat amb l'article salat arcaic fossilitzat i l'orònim *calm* del cèltic *kalmis* 'cobertura, capçada d'una muntanya' (DE:163) produint-se, doncs, una tautologia, una duplicació per la pèrdua del sentit inicial de *calm*, molt proper a altiplà tal i com assenyala Domingo i Francàs (1997:274).

Sacodina, puig

"Puigsacodina" (AM 1862)

Turó del qual en desconeixem la situació però que podria ser a Santa Creu d'Horta, vers el Collsacodina. V. *Collsacodina, el*

Sacosta, peça de terra

Peça situada a la parròquia de Santa Maria de Mansolí, a tocar de la de Sant Pere d'Osor, de situació desconeguda però que depenia parcialment del Priorat del Coll.

"Pessa sa Costa" (CAP 1343)

Gràficament cal destacar la pervivència de l'article salat tot i que el fet que el copista l'anotés sense aglutinar mostra que sabia que el topònim pròpiament era Costa.

Etimològicament, deu provenir de l'orònim en el sentit de 'costat, part lateral d'una muntanya' (AlcM, 3, 651), del llatí *costa*, 'costella, part lateral i pendent' (DEM:123, DECat, II, 998), probablement perquè es tractava d'un tros de terra amb pendent ja que, com afirma Domingo i Francàs (1997:114), "En la significació orogràfica de *costa* hi ha inseparable la noció de 'pendent'. Per això tot pla inclinat del terreny aviat esdevingué també una *costa*".

Sacreu, puig

Sembla ser que amb aquest terme es feia referència al que en el segle XVI s'anomenava l'Era del Malpart i a l'actualitat la Creu de Llevanyes, on s'hi localitzaven els límits entre les parròquies de Sant Hilari Sacalm, Santa Margarida de Vallors, Santa Creu d'Horta i Sant Pere d'Osor i, alhora, els límits entre els municipis d'Osor i Sant Hilari Sacalm.

"*Puig sa Creu*" (VIC XI-XII).

Gràficament, és una forma arcaica amb l'article salat i origen de la Creu de Llevanyes. Per la seva situació, límit parroquial i municipal i, a més, encreuament de camins, hem de pensar que l'origen del topònim es troba en l'existència d'alguna creu de terme o bé de l'encreuament de camins, originat en el llatí *crŭce*.

Safageda, torrent

Nom antic d'un torrent, que podria correspondre a algun dels que formen la Noguerola, ja que se'l localitza al nord del mas Solterra.

"Tota aquella Mansada vuy afogada anomenada de Solterra, ab altre Mansada anomenada de Bondia dirruida y a dit Mas Solterra unida (...) afronta (...) a tremuntana part en honor den Borrell, y part en honor de dit Sarsanedas Serra avall devallant per lo *Torrent anomenat de Safageda*" (LLEV 1731)

Etimològicament, es tracta d'un mot aglutinat format per l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el derivat col·lectiu de *faig* amb el sufix *-eda*, del llatí *fageta* 'bosc de faigs' (AlcM, 5, 697).

Sagoit, coll

Pas de muntanya que podria localitzar-se en terme de Sant Hilari Sacalm, vers el coll de Llevanyes, en una zona elevada propera al cim de les Guilleries, Sant Miquel de Solterra.

"Mas Ribademunt (...) Afrontan (...) a mitg dia ab lo Mas Casal de St Hilari dalt la Serra seguint la serra fins al *Coll Sagoyt* serrat amunt fins alt trevassant lo camí qui va a St Miquel" (LLEV 1731)

A partir de la situació i alçada de l'indret, creiem que es tracta d'una aglutinació de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* més la forma dialectal *goit* provinent del verb *guaitar* habitual de forma monofongada a la zona, com a *goitar*, possiblement amb el sentit de *guaita*, lloc elevat per guaitar o vigilar, del germànic fràncic *wahta* 'la guàrdia o la guarda' (DE:474).⁶⁴¹

⁶⁴¹ No oblidem que vers aquesta zona també hi existeix el mas la Talaia d'en Verneda i la font Saguàrdia amb sentits molt propers al que considerem que es referia Sagoit.

Sagrèr, mas

Antic mas que es localitzava al nord-est d'Osor, prop de can Serra de Toronell.

“Dos masos lo un anomenat Mas Sunyer lo altre *Mas Sagrer* units y dirruhits en lo veynat de Toronell y lo terreno en que estava edificats que contiguo afronta asolixent en honor de llur Mas Serra de Toronell; á mitgdia en altre honor llur que fou den Panella; a ponent en honor den Masferrer y part en honor del Mas Serra y a tremuntana en altre honor llur de dit Mas Serra” (LLEV 1731); “Dos masos lo un anomenat mas Sunyer y lo altre *mas Sagrer* contiguos dirruits situats en dita parroquia y veynat anomenat de Toronell” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, del llinatge que podria ser una masculinització de *Sagrera* (ELC:219 i AlcM, 9, 671); tanmateix, es tracta d'un llinatge que no hem documentat a Osor en els textos consultats.

Sagrera d'Osor, la

Nom amb el qual durant l'Edat Mitjana es feia referència al conjunt de cases i edificacions situades a l'entorn de l'església parroquial de Sant Pere,⁶⁴² des del Verger fins a la plaça Catalunya o de la Rectoria en la qual hi havia hagut l'antic fossar.

“*Sagrera*” (NOT 1285); “*Sacraria Sancti Petri Osor*” (MAN 1316); “*Cellaria Sancti Petri Osor*” (MAN 1316); “*Celera de Ozor*” (COP 1319); “Guillem guemfau de la *Sagrera de Ozor*” (RIP 1385); “*la Sagrera*” (COP 1421); “*la sallera de Osor*” (LLC 1440), “in Plathea del castell *Sellarie eiusdem parrochie*” (APO 1501)

El topònim, grafiat amb dues formes diferents, *Sagrera* i *Cellera* –en un cas fins i tot sense palatalitzar- prové de *sagraria* ‘recinte d'una església parroquial i les seves dependències’ (DECat, VII, 593). Es tracta, doncs, d'un topònim compost pel nom *sagrera*, derivat de *sagrat* i *Osor* per indicar-ne el lloc, la parròquia, és a dir, que, com assenyala Amigó (1999:131) deu referir-se a les “dependències de l'església, llocs sagrats, i, òbviament, el fossar”, en aquest cas, de l'església d'Osor.

Sagrera, plaça de la

Amb aquest nom podria referir-se esporàdicament a la plaça del Verger o bé a l'espai que hi devia haver davant de la porta de l'església parroquial, possiblement un altre nom de la plaça del Castell car quan s'esmenta documentalment, al segle XV, la plaça Catalunya o de la Rectoria era el cementiri.

“*Plaça de la Sagrera*” (COP 1421)⁶⁴³

El nom s'origina en el fet que la plaça se situava a la *Sagrera* de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor. V. *Sagrera d'Osor, la*

⁶⁴² Per saber com s'organitzava i les particularitats de la *sagrera* d'Osor podeu consultar Pladevall (1962: 265, 266) i Carreras Candi (1911: 80, 81), tanmateix, aquest segon estudiós comet l'error de considerar la *Cellera* d'Anglès com a la *Sagrera* d'Osor: “Y també lo lloch modernament conegut per la *Çellera* d'Anglès en la Vall Geronesa, pertanyia a Osor i se nomena la *Çellera* d'Osor”.

⁶⁴³ Carreras Candi (1911:81) esmenta la *plassa de la Çellera* com a un indret on s'hi feien les reunions públiques al segle XV a partir d'un document de 1501: “manus Sacristiam dicte Ecclesie parrochialis Sancti Petri de Osorio, in Platea del castell *Sellarie eiusdein parrochie*”.

Saguàrdia, font [ˈfoɲsəˈɣwarðia]

Font situada prop de Sant Miquel de Solterra, una de les de més alçada del terme al costat de la font de Toronal, molt propera als límits entre Osor i Sant Hilari Sacalm, raó per la qual en alguna ocasió se l'ha situada en aquest municipi.⁶⁴⁴ Apareix esmentada a diverses guies excursionistes encara que grafiada de forma monoftongada, una forma que, de fet, no és estranya ja que en alguna ocasió l'hem oït anomenar així, *la font Sagordia* (CEC 1924) o *La Font de Sagordia* (Cardós).

“Son Mas Ribademunt (...) Afrontan (...) a ponent en honor den Borrell de St Hilari alt a la Serra sobre la *Font Sagordia*” (LLEV 1731); “altre pessa de terra situada en Parra de Ozor de pertinencias del Mas Solterra (...) Afronta (...) a tramuntana en honor de dit Mas Solterra mediant Camí qui va a la *Font Saguàrdia*, a las Portalleras” (LLEV 1731)

Escrit en un cas de forma monoftongada, aquest topònim és una forma aglutinada de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el substantiu *guàrdia* ‘castellet’, del gòtic *wardjan*, derivat germànic de *warda* ‘guàrdia, vigilància, talaia’ (DECat, IV, 699, 700 i DEM:222, 223), cosa per la qual podria equivaler a un possible lloc de guàrdia que, com indicàrem Bruguera i Escorihuela (1999:154), podria referir-se a l'antic castell de Solterra; tanmateix, és més possible que es refereixi a l'amplitud d'espai que es pot observar des de l'indret a causa de l'alçada i la privilegiada situació.

Sailla, camp

Ja que es tracta d'un tros de terra que se situa prop de la Noguerola i del mas Rajol, i de propietat de can Cercenedes, creiem que aquest camp correspon a la partida anomenada actualment i oralment Camp Siguilla.

“*Campus de Insula*” (COM 1355); “*Campo de sa Ylla*” (CAP 1446); “un hort situat prop lo llur *Camp Sailla* (...) Afronta asolixent ab la Riera de la Noguerola” (LLEV 1731); “Un Camp de terra situat en dita Parra anomenat *Campdesailla* (...) Afronta (...) a mitg dia en honor del Mas Rajol anomenat vinça de la Nogarola o Aulet” (LLEV 1731); “un hort situat prop dun *camp seu anomenat Sailla*” (LLEV 1792); “Aquell camp anomenat *Camp Sailla* que es de pertinencias del mas de Noguerola” (LLEV 1792)

Com demostra l'esment del segle XIV, es tracta d'una aglutinació de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* al nom *illa*, del llatí *īnsūla* amb el sentit de ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (DECat, IV, 835 i OnCat, IV, 438)⁶⁴⁵, sentit que no recullen ni Alcover i Moll ni Amigó que el defineix com “una paraula que expressa un lloc inundat o rodejat d'aigua” (1999:17) ni Moreu-Rey (ENL:84) que la defineix “Per a indicar la forma – circular?– d'un camp, o la seva situació aïllada, el català ha emprat antigament la metàfora : *L'Illa*”. Tanmateix, és aquesta la definició que més se li avé ja que es tracta d'una partida de terra de conreu de regadiu, per tant fèrtil, situada sobre la riera de la Noguerola i prop del sot de la Creu, per tant a prop d'un curs d'aigua.

⁶⁴⁴ Per exemple, Pladevall i Serradesanferm (1986:108) l'esmenten com a una font hilarienca.

⁶⁴⁵ Aquest sentit també l'apliquen Moran, Rabella i Batlle (2002:86) en referència al municipi rossellonès Illa.

Sailla, torrent

Curs d'aigua situat vers Maifré, és a dir, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda prop del riu Ter.

“*Ryaria vocata sa Yla*” (NOT 1285), “*Torrente sa Ila*” (CAP 1342), “*Torrente vocato de sa Ylla*” (CAPb 1562), “*Torrente de sa Ylla*” (CAP 1622), “*Torrente de sa Ylla*” (CAP 1699)

Gràficament, apareix amb formes arcaiques no palatalitzades i amb Y- inicial. Cal destacar el manteniment de l'article salat.

Etimològicament, tractant-se d'un hidrònim, creiem que prové del llatí *īnsŭla* en el sentit de ‘terra fèrtil vora un curs d'aigua’ (OnCat, IV, 438)

Saiols, mas

“*Manso Sayols*” (NOT 1285); “*Manso Ceyols*” (NOT 1285); “*Mansi Suyol*” (NOT 1285); “*Mansi de Çuyol*” (NOT 1334); “*Mansi meum vocatam Sayol* de Anthoni de mansi Ferran” (CAP 1446)

Mas del qual en desconeixem la situació el nom del qual podria tenir origen antroponímic, en el llinatge *Saiol*, *Sayol* o *Sayols* que recullen Alcover i Moll (AlcM, 9, 675) malgrat que no l'hem documentat en el decurs de la història a Osor.

Sal, roca de la

Peça de terra situada a l'antic sot dels Escandells o Boixadella que sembla que es localitzava vers el Soler del Coll, en terme de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor.

“Tros de terra boscosa situat entre els honors del Sot dels Escandells antiguament així nomenat vuy Buxadella, o Sot de *la Roca de la Sal* y Serrat Mitjà” (LLEV 1792)

L'origen del topònim es devia trobar, possiblement, en un indret al qual els pastors conduïen el bestiar a prendre sal; tanmateix, també podria tractar-se d'una metàfora per referir-se al color blanquinós de la roca.

Sal, sot de la Roca de la V. *Roca de la Sal, sot de la*

Sala, casa d'en

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava a la plaça del Verger.

“*Casa den Sala al Verger*” (ESC 1780); “*casa de Martí Sala* hi viu Joan Sala” (LA 1817)

Com demostra l'esment del segle XIX i l'ús de l'article personal al del XVIII, el nom de la casa prové del llinatge, un llinatge documentat a Osor des del segle XIV en un cap de casa de la Sagrera, *Miquel de Sala* (MAN 1316); i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms⁶⁴⁶ incloent-hi diversos propietaris i alcaldes en el decurs

⁶⁴⁶ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de tres casos, un com a primer cognom i dos com a segon.

del temps, Martí Sala a 1759, 1777-1778 i 1781; Josep Sala Benet a 1869 i 1875; Josep Sala Vallicrosa a 1904-1909 i Lluís Sala Sureda a 1930-1931. Segons Moll (ELC:121 i 219) el llinatge prové del nom germànic *Salla* ‘cambra de rebre’ o bé del nom comú referint-se a l’espai de dins d’una casa.

Salader, puig

Puig situat a l'oest del mas Pigem, a Santa Creu d'Horta, possiblement a la serra d'entre set-cents cinquanta i vuit-cents vint-i-cinc metres, entre la Gironella, Pigem, el Bosquets i el Triador.

“Tot aquell Mas anomenat Pigem situat en dita Parra de Sta Creu (...) afronta (...) a ponent en lo mitg de la Serra del Coll ayguavessant y ab lo *Puig salader*” (LLEV 1731)

El topònim deu ser un derivat de *sal* però no creiem que tingui el sentit de *salabrós* sinó que és possible que es referís al pastoreig referint-se a un indret al qual es conduïa el bestiar a prendre sal.

Salaverd, mas

Mas del qual no en sabem la situació i que apareix esmentat per Pladelasala (1960:374) datat del segle XIV i que assenyala que podria haver-se localitzat prop de la Sagrera d'Osor: “No hemos podido identificar tampoco los mansoso del s.XIV *Saliberg, Salabert y Domenechs* que, como el Dois, Font-de borrell y Casa-mitjana, es posible que estuvieran junto a la Sagrera”.

“Dalmacius *de salauert*” (NOT 1334)

Coromines (OnCat, VII, 460) recull el nom de lloc com a un compost amb l'adjectiu *verd*, tanmateix, considerem que el fet que es documenti a Osor *Salaverd* com a llinatge des dels segles XIII i XIV i fins a les acaballes del XVII, incloent-hi dos caps de casa al segle XV, *Pere Morer alias Salavert* (FOG 1497) i *Steve Salavert pero qui sta al mas Bassedo* (FOG 1553), ens fa pensar en un origen antroponímic en el llinatge que Moll (ELC:121) considera originat en el nom propi germànic *Salaberht*, compost de *salla* ‘sala’ i *berht* ‘brillant’.

Saleres, les (1) [ləsə'lerəs]

Espai en el qual hi podem observar diverses zones rocoses situat prop de can Coll en direcció oest, on els pastors duïen, antigament, el bestiar a prendre sal. Per tant, es tractaria d'un derivat plural de *sal* amb el sufix *-era* en plural i amb el sentit de ‘Pedra plana damunt la qual els pastors posen la sal que el bestiar ha de menjar’ (AlcM, 9, 686; DECat, VII, 605 i ENL:86).

“Serrat de *las Saleras*” (ESC 1778)

Saleres, les (2) [ləsə'lerəs]

Espai situat entre el Baier i el Brau on antigament hi devia anar el bestiar a prendre sal.

Saleres, serrat de les

Amb aquest nom es devia fer referència al grup de muntanyes situat entre els masos el Soler del Coll, el Terror i el Sui, d'entre set-cents i nou-cents metres, fonamentalment en municipi de Susqueda però, parcialment, parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll.

“*Serrat de las Saleras*” (ESC 1778)

Possiblement, el nom del serrat prové de la presència de més d'una salera. V. *Saleres, les*

Saleres dels Aigols, les [ləsə'lerəzðəlzi'γols]

Només documentat oralment, aquest topònim fa referència a un indret en el qual s'hi localitzen unes pedres on els pastors conduïen el bestiar a prendre sal, se situa a la serra de Vielles, prop del mas els Aigols que, de fet, origina el nom del lloc, al nord-est del terme treballat, molt a prop dels límits entre Osor i la Cellera de Ter. V. *Aigols, mas els*

Saleres Velles, les

Lloc situat entre els masos el Soler del Coll i el Sui, en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor o de Santa Maria del Coll.

“*Lloch Las Saleras Vellas*” (FPC 1798); “*Las Saleras Vellas*” (FPS 1833)

Topònim compost del derivat de *sal*, un plural relacionat amb l'indret en el qual s'hi col·locava sal per al bestiar, i l'adjectiu *vella* possiblement per contrast amb unes altres ja que aquestes devien haver caigut en desús. V. *Saleres, les* v.t. *Saleres, serrat de les*

Saleta, castanyeda d'en

Bosc de castanyers que es localitzava al sud d'Osor, vers la Talaia d'en Verneda, el Gelats i el Fonollet.

“Una pessa de terra anomenada la *castanyeda den Saleta*” (LLEV 1731); “La mitgeria de dos quarteras de terra de castanyers plantada dita la *Castanyeda den Saleta* de Narcís Verneda” (LLEV 1792); “Castanyeda situada en la parroquia de Ozor vulgarment anomenada la *Castanyeda den Saleta*” (FN 1805)

El fet que l'específic es precedeixi de l'article personal ens fa creure que el nom de lloc s'origina en el llinatge que documentem a Osor des de les acaballes del segle XVII i fins a mitjan del XIX; a més, és possible que també es relacionés amb el mas Saleta de Sant Hilari Sacalm i parròquia de Santa Maria de Mansolí. El llinatge, segons Moll (ELC:220), és un derivat diminutiu de *Sala*.

Saleta, la Tria d'en V. *Tria d'en saleta, la*

Saliberes, llocdit

Indret que sembla que es localitzava vers can Plana, en parròquia de Sant Pere d'Osor tot i que, possiblement, entrava a Susqueda. Rodríguez Burch (1975) el situa més al nord, concretament prop de la Casa Nova del Coll.

“Fexie terre *loco vocato Çiliberts*” (CAP 1342); “*vinea loco vocato Salibrets*” (CAP 1342); “Jacobus Bosch Parator villa de Osorio et Benedicte uxor illam vineam cum castañerys qua ibi sunt qui fuit Mansi Castellet in dicta parrochia de Osor et in *loco vocato Saliberchs*” (CAPb 1560); “*vinea loco vocato Salibretis*” (CAP 1622); “Petia terra in *loco vocato Salibrechs*” (CAP 1707); “una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Saliberchs* (...) Afronta (...) a mitg dia ab lo Mas Plana; a ponent en honor del Mas Plana” (LLEV 1731); “lo *lloch anomenat Saliberchs*” (ESC 1735); “*territori vulgarment dit Saliberchs del mas Planas*” (LLEV 1792)

El nom de lloc deu relacionar-se amb el del mas. V. *Saliberchs, mas*

Saliberchs, mas

Mas de situació incerta que Pladelasala (1960:374) assenyala que podria haver-se trobat a la Sagrera d’Osor. Pladevall (1962:285) l’esmenta al segle XIV com a un mas de la parròquia de Sant Pere d’Osor que era “de domini del Senyor de la Vall, vengut el 15 de febrer de 1318 a en Recs per en Pere de Plana, per 100 sous”. Ja que documentem un llocdit situat vers l’antic mas Castellet, prop de can Plana, i la casa, segons el MAN 1316, havia estat de Pere de Plana, és possible que l’antic mas s’hagués localitzat vers can Plana, lluny de la Sagrera, on l’assenyalava Pladelasala.

“*Mansi Çaliberchs*” (NOT 1285); “*Mas Salisbercs o Salisberchs*” (MAN 1316); “*mas Saliberchs*” (CAP 1699); “Bartholomeus Margarits dominus utilis de domus nuncupato *Mas Saliberchs*” (FN 1710); “Pessa de terra dins la qual se troba una *casa territori dit Saliberchs* de Jaume Margarit” (LLEV 1792)

Es tracta d’un nom de lloc complex que és possible que s’origini en un nom propi germànic *Aliberchs* precedit de l’article salat arcaic⁶⁴⁷ ja que al segle XIII documentem aquesta forma antroponímica (NOT 1285), un llinatge que recull Moll (ELC:93) amb les formes *Alibert* i *Aliberch*, provinents dels germànics *Alibert* o *Halacbert*.

Saliberchs, torrent

“*Torrente vocato Saliberchs*” (CAP 1622)

Forma esporàdica que es devia referir a algun curs d’aigua que discorria pel llocdit homònim que n’originaria el nom. V. *Saliberchs, llocdit*

Saliga, mas

Forma poc freqüent que designava una casa que sembla que es localitzava al sud del masos el Baier i el Brau.

“*Felip de Saliga*” (NOT 1334); “*Mansi Salyga*” (CAP 1446); “*masoverie de Saliga*” (CAP 1446)

Probablement es tracta d’un topònim d’origen antroponímic provinent del llinatge que documentem a Osor entre el segle XIII, *en Saliga* (NOT 1285), i el segle XVI incloent-hi diversos caps de casa, *Bernardus Salige* i *Johannes Salige* (PLO 1473) i *Garau Saliga* (FOG 1553); d’aquí és possible que evolucionés a *Salitja*, forma que

⁶⁴⁷ De fet, al segle X, a Vilanova de Sau es documenta la forma *ipsos Alabercos*.

documentem per primer cop el 1560, *Joanna salitja uxor Gabrielis Brugarols alias Salitja*, i fins a les acaballes del segle XVIII.⁶⁴⁸

Salludriguera, gorg de

“Dret de pescar en dita Riera de Ozor, es a saber del Molí den Bosch que vuy posseheix Banchs y Horta fins en lo lloch anomenat lo *Gorch de Saludriera*” (LLEV 1731); “La Devesa y dret de pescar ab qualsevol genero de instruments privative als altres en dita riera de Osor des de lo molí den Bosch fins lo lloch nomenat lo *Gorch de Saludriera*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un topònim amb fossilització de l'article salat arcaic aglutinat amb el possible adjectiu *ludriera* que creiem que és un derivat no palatalitzat de *llúdriga*, és a dir que, com ja assenyalàvem Bruguera i Escorihuela (1996:49) i Bruguera (2002:213), es tractaria d'un zootopònim que, a més, podria coincidir amb l'actual *gorg Lludriguer*. La llúdriga o llúdría, actualment inexistent a la zona, és encara recordada com a un mustèl·lid present a la riera d'Osor; el nom, etimològicament, prové del llatí vulgar *lūtría* originat en el llatí clàssic *lūtra*, -ae.

Salobí, camp [ˈkamsəluˈβi]

Possessió de terra que es trobava situada al quintà de can Bosc, a tocar del camp Gran de Can Bosc i el camp de la Rompuda.

“Part ab la quintana del Mas anomenat *Camp salubi*” (LLEV 1731), “...son Mas Bosch situat en dita Prra de Ozor, és a saber casal, hera, hort, Clos y quintans, que en quant son contiguos contenen nou quarteras de sembradura poch mes o menos y se anomenan dita pessa y quintana *Camp Salubi* y la rompuda” (LLEV 1731), “Quarteras de sembradura anomenadas *Camp Salobí* y la Rompuda” (LLEV 1792)

Desconeixem quin pot ser l'origen del topònim malgrat que es podria tractar d'un mot provinent de *llobí*, ‘pertanyent o relatiu als llops’, sense palatalitzar, del llatí *lupinu* amb el mateix significat o bé del nom de planta o llegum documentat al segle XIV com a *lobins*, provinent del llatí *lupinus* (AlcM, 7, 38 i DECat, V, 257). Tot i així, no deixa de tractar-se d'hipòtesis ja que la forma *sa* que el precedeix –article salat femení singular– no acaba de ser prou convincent per a cap de les dues possibilitats malgrat l'antiga presència del llop en aquestes terres –que ha originat altres topònims– i de la planta –de fet, Alcover i Moll n'esmenten una varietat anomenada *llobí bord* que localitzen a la Selva a la qual pertany la zona geogràfica que estem estudiant–.

Salomó, barracó del [əɫβərəˈkoðəlsəɫəˈmo]

Barraca que havia existit a la partida de terra homònima, prop del mas la Codina, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.⁶⁴⁹ El nom el pren, doncs, de la partida de terra en la qual es localitza.

Salomó, llocdit

⁶⁴⁸ Tanmateix, ni Salitja ni Saliga apareixen recollits per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

⁶⁴⁹ De fet, quan es documenta per escrit la partida de terra s'esmenta l'existència del barracó ja que s'assenyala que incloïa vint-i-set peces de terra de dos propietaris diferents, Pere Codina Serrià i Jaume Soler Minobas, el mas el Salomó de l'esmentat Pere Codina Serrià i “un barracón y un camino puente” (CAD 1960).

Indret que, possiblement, es localitzava on trobem el mas del mateix nom, prop del Ter, al nord de l'espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Fexie terre *loco vocato salamon*” (CAP 1342)

Gràficament, podem observar que apareix amb la dissimilació $o > a$, molt habitual, per no dir absoluta en aquest i altres nom de lloc homònims i amb la pervivència de la $-n$ final etimològica. V. *Salomó, mas*

Salomó, mas [əlsələ'mo]

Forma simple de referir-se a l'antic mas Codina i Salomó situat al límit municipal amb Susqueda –al qual pertany parroquialment–, prop del riu Ter i dels masos la Codina i el Fangal, dins del terme de l'antic marquesat de Rupit. Apareix esmentat en una guia excursionista com a *Cân Salomó* (CEC 1924) i situat cartogràficament com a *can Salomó* (MAP 1) i *C. Salomó* (MAP 6).

“*Caseta Salamó*” (MR 1771); “*Casa Salamó*” (AM 1817); “*Manso Salamó*” (AM 1862); “*Salomó*” (NOM 1863); “*Salomó*” (PAD 1880); “*Salomó*” (PAD 1885); “*C. Salomó*” (CAD 1960)

El nom del mas deu provenir del llocdit homònim que documentem al segle XIV, *loco vocato salamon* (CAP 1342). Coromines (OnCat, VII, 24) anota que *Salamó* és l'única forma real, com de fet l'hem recollit oralment i sovint per escrit, nosaltres mateixos; així mateix, indica que els indrets amb aquest nom “quasi tots començaren per ser nom d'una font o d'una tolla en un riu o torrent”, i d'aquí considera que el topònim s'originà per comparació amb la “pila baptismal salomònica (o sobre columnes salomòniques) del temple hebraic, després cristianitzat”. Tanmateix, Moreu-Rey (ENL:107) el considera originat en l'antropònim, en el prenom, hipòtesi amb la qual coincideix Navarro Colás (1963:86) que l'anota com a provinent d'un nom d'origen jueu, i Moran, Batlle i Rabella (2002:138) i Balaña i Abadia (1989:231) fent referència al municipi homònim del Tarragonès.

Salomó, partida de terra [əlsələ'mo]

Forma simple de referir-se a la partida de terra Codina i Salomó situada al nord-est del mas, prop de la Codina i del terme municipal de Susqueda.

“*Pago o paraje C. Salomó*” (CAD 1960)

Sembla clar que el nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Salomó, mas el*

Salou, feixa de

Tros de terra que es localitzava a la zona oest del municipi, entre la Corbera i el Boscà dels Dois.

“*Loco vocato fexa de ça lou*” (CAP 1562); “*petiam terra parrochie Osorio in loco vocato fexa de Çalou*” (CAPb 1562).

Gràficament, destaca l'ús de l'article salat fossilitzat que, en el segon esment, apareix aglutinat amb el nom propi.

El sentit del topònim i el seu origen etimològic semblen clars, fan referència a una relació institucional o jurídica en el sentit de “patrimoni lliure”, és a dir, “possessió de béns immobles lliures de serveis reals i personals” (AlcM, 1, 542), provinent del fràncic *alôd*, “possessió plena” o “patrimoni lliure”. Cal afegir que el mot el documentem com a llinatge osorenc en documents provinents dels llibres de baptismes parroquials d’entre 1738 i 1917; com podem deduir per la datació, molt posterior, no podem pensar que l’antropònim pugui ser a l’origen del topònim.

Salses, aulina de les

“*Aulina dita de las Salsas*” (ACL 1723)

Antic bosc d’alzines que es devia localitzar al llocdit homònim del qual en devia prendre el nom. V. *Salses, llocdit*

Salses, llocdit

Indret que es localitzava just als límits parroquials entre Sant Pere d’Osor i Sant Vicenç de Susqueda ja en el segle XI, a l’est del Soler del Coll i vers el camí que uneix aquesta casa amb el mas el Sui.

“*Salsas*” (SUS 1068); “*loco vocato ses saldas*” (CAP 1342); “*loco vocato salses*” (CAP 1562); “*loco vocato Salsas*” (CAP 1699); “*loco vocato Salssas*” (de 1737 a CAP 1622); “*las Salsas*” (DEL 1885)

Desconeixem si té el mateix sentit que el topònim rossellonès, ‘fonts salades’, com recullen Moreu-Rey (ENL:134) i Moran, Batlle i Rabella (2002:139), ja que no tenim constància de cap característica d’aquest tipus a la zona, o bé si en realitat és el plural del nom de l’arbre malgrat que sembla clar, per les grafies *s-ss*, que la pronúncia hauria estat sorda.

Salses, peça de terra les

“*Petiam terra vocatam sas Salses de Petro Suy agricultor parrochia Sancty Vicenty de Susqueda termini de Osorio*” (CAPb 1562)

Peça que devia prendre metonímicament el nom de l’indret en el qual es localitzava. V. *Salses, llocdit*

Salses, serra de les

“*Serra vocata ses Salses*” (CAPb 1562); “*serrat de las Salsas*” (ACL 1723)

Possiblement es tracta del grup d’estivacions muntanyoses situades entre el mas el Soler del Coll i San Benet, vers el llocdit homònim. V. *Salses, llocdit*

Salses, torrent de les

Petit torrent que sembla que discorre en direcció nord cap al Ter i que a l’espai situat entre els masos el Terror i el Soler del Coll funciona com a límit parroquial entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d’Osor –en algunes èpoques amb Santa Maria del Coll-.

“*Torrente de ses salses*” (CAP 1342); “Baja además por el arroyuelo que allí se encuentra hasta ell *torrente de las Salsas* que sigue hasta el camino del manso Suy al Soler” (DEL 1885)

L’hidrònim coincideix quant al nom amb el llocdit pel qual devia discórrer. V. *Salses, llocdit*

Salt, el

Indret situat entre la Riba d’Avall i Solterra, al sud de l’espai geogràfic treballat.

“A tremuntana ab lo Mas Solterra que posseheix an Mas Ferrer tot costa avall fins *al Salt* tot avall fins baix devallant per lo Rubiol confrontant ab dit Mas Ribadevall fins al viver” (LLEV 1731)

Possiblement, el topònim deriva del llatí *saltare* ‘ballar, saltironar, botar’ i devia tractar-se d’un notable salt d’aigua en algun torrent o bé d’un ressalt en un cingle, una penya o bé un marge (OnCat, VII, 26).⁶⁵⁰

Salt d’en Pipa, el [əl’saɫdəm’pipə]

Estimball profund situat a l’est del Maroi a tocar del camí que condueix del Bancs.

Es tracta d’un topònim compost format pel nom *salt* en el sentit d’estimball pregon i *Pipa* que, precedit de l’article personal, semblaria referir-se a un malnom de persona, desconeixem, però, les possibles raons del terme o de la relació entre l’orònim i el malnom de persona, encara que es podria referir al fet que algú malnominat *en Pipa* va caure per aquest estimball.

Sant, cal

Nom d’una casa que sembla que es localitzava al carrer de França.

“Lo front de la *casa dita del Sant* y part ab lo camí del Santuari del Coll” (FNA 1813); “*Cal Sant*” (HIP 1851); “casa conocida con los nombres de *Calsan*, *Canmon* o *Palau*” (HIP 1859)

Possiblement, el nom de casa devia originar-se en una persona especialment bonhominiosa o religiosa, en la línia que assenyala Moreu-Rey (1981:156)

Sant, carrer del

“Rvnt Benet Verneda; casa situada en la propia vila y en lo *carrer vulgarment dit del sant* afronta ab lo front de la casa dita del sant y part ab lo camí del Santuari del Coll” (FNA 1813)

Probablement, aquesta és una forma esporàdica de referir-se al carrer de França, a la part on s’hi devia localitzar la casa que originaria el nom del carrer. Un fenomen no pas estrany, el fet que el carrer rebí el nom d’una casa com hem pogut observar a Osor

⁶⁵⁰ Per la zona on se situa, no creiem que tingui res a veure amb un salt de molí ja que existia en altres indrets però amb presència de molins: “*Sal del molenuy*” (CAP 1446)

mateix amb el carrer d'en Margarits o d'en Falgueres, a 1731, o el carrer d'en Morer a 1792. De fet, Moreu-Rey (1981:61-65) ja recull aquesta possibilitat com a una de les formes històriques que pot generar el nom d'un carrer: "Els vials molt copiosos que ostenten noms de persona rememoren (...) tantost un propietari important d'una o més cases que donaven a la via" i, en ocasions, com semblaria la que ens ocupa, una altra forma de generar-los poden ser els renoms o malnoms, individuals o de casa.

Sant, sot del [ə'l'soddəl'san]

Nom amb què es coneix un sot irregular d'aigua situat a la vora del camí que des d'Osor es dirigeix a Santa Creu d'Horta afluent de la riera d'Horta entre el Bosquets i la castanyeda del Triador.

"*Sot de cal Sant*" (HIP 1851)⁶⁵¹

Segons ens comentà un informant, es tractava d'un dels indrets en el qual quan es traslladava un difunt a l'església de Santa Creu d'Horta s'hi feia una aturada per a fer algun rés per a l'ànima del difunt; possiblement és arran d'aquest fet que se n'originaria el nom. És a dir, que provindria del llatí *sanctus*, -a 'sagrat'.

Sant, vinya del

Antiga zona de conreu de vinya que sembla que es localitzava vers la partida del Soleric.

"Partida *Vinya del Sant*" (AM 1944); "Finca *Vinya del Sant* linda al N. con Manso Salarich" (AM 1947); "*Vinya del Sant*" (AM 1953)

Desconeixem la raó del nom, podria ser que es tractés d'una propietat de cal Sant o bé que provingués d'un sobrenom individual del propietari de la peça de terra.

Santa, can (1, 2) ['kan'saŋtə]

Nom d'una casa situada al carrer de França tot i que amb el mateix nom se n'havia anomenat una altra del carrer Major coneguda com a ca la Irene o cal Sabater.

"Badó mossu *can Santa*" (LLC 1929e)

No creiem que es tracti d'una feminització de cal Sant ja que l'introduïdor, l'article personal, és masculí; tanmateix, l'origen podria ser el mateix, en el sobrenom d'alguna persona especialment bona o religiosa.

Santa, gorga de Can V. *Can Santa, gorga de*

Santa Bàrbara, camí de [ə'kə'miðə'saŋtə'βaβəɾə]

Es tracta d'una altra forma de referir-se al camí d'Anglès que, des del coll de Roscall es dirigeix a la capella de Santa Bàrbara –per aquesta raó se l'anomena així- i d'aquí a la població d'Anglès passant pel camp de Llancers i Bellveí. Apareix recollit en una obra cartogràfica com a *Camino de Santa Bárbara al Padró* (MAP 2), perquè, de

⁶⁵¹ Desconeixem si aquest esment documental es refereix al sot que a l'actualitat s'anomena del Sant o bé si la contracció *cal* indica que era prop de la propietat de la casa o si era a tocar de la casa, el document en el qual apareix no permet d'esbrinar-ho.

fet, en direcció contrària, cap a Sant Hilari Sacalm, per aquesta via es pot arribar fins a la capella del Pedró. V. *Santa Bàrbara, capella de*

Santa Bàrbara, capella de [kə'peɫəðə'saŋtə'βaɾβəɾə]

Capella situada en terme municipal d'Anglès però a només cinc metres –segons la documentació– dels límits municipals amb Osor.⁶⁵² Es localitza en una serralada homònima al sud-oest d'Anglès i sud-est d'Osor, a tocar del camí que des del coll de Roscall es dirigeix en direcció nord-est a Anglès. Es tracta d'un santuari esmentat per Monsalvatge com a un “Santuario dependiente de la parroquia de San Pedro de Osor”, així mateix, també l'esmenta Botet i Sisó.

“Tot serra fins a la *Capella de Sta Barbara*” (LLEV 1731); “la *capilla de Santa Bárbara*” (DEL 1885); “Acta entre Osor y Bruñola desde la cadena de la montaña a 200 metros de la *Hermita de Santa Bárbara*” (OB 1927); “Mojón nº 6 a 1300 m. S-E hasta unos 5 metros de la *Hermita de Santa Bárbara*” (OA 1927); “*Santuario de Santa Bárbara*” (AM 1947); “*Santuario de Santa Bárbara*” (AM 1953)

És evident que es tracta d'un hagiopònim.

Santa Bàrbara, serralada de ['saŋtə'βaɾβəɾə]

Amb aquest nom es coneix la zona muntanyosa en la qual es localitza la capella que n'origina el nom, que es mou entre els vuit-cents i els vuit-cents seixanta metres d'altitud al cim homònim. Es tracta del límit entre els municipis d'Osor i Anglès.

Juli Serra (2002:131) en el seu viatge a les acaballes del segle XIX també s'hi refereix: “una riera (...) riera de la Grabalosa (...) sirve de enlace al macizo de Santa Bárbara con los de Corps y de San Miguel de las Formigas ó Solterra”. Oralment, se l'esmenta de forma simple o bé, esporàdicament, amb el genèric muntanya o serralada, com en algunes obres cartogràfiques, *Santa Bàrbara* (MAP 1, 2, 3).

“Mojón nº7 Colocado (...) en el *monte llamado Santa Bárbara* cercana a la Ermita de dicha santa” (OA 1889); “Acta entre Osor y Anglés des de la Petxa de San Martín hasta la *montaña de Sta Bárbara*” (OA 1927); “*Santa Bárbara*” (AM 1944)

És clar que el nom de la serralada prové del de la capella i del cim. V. *Santa Bàrbara, capella de*

Santa Coloma, camí de [əlkə'miðə'saŋtəku'lomə]

Continuació del camí Ral de Vic que prové de Sant Hilari Sacalm i arriba fins al coll de Roscall des d'on es dirigeix vers Anglès i Girona en direcció nord-est, cap a Brunyola cap a sud-est i Castanyet i Santa Coloma de Farners més al sud-sud-est.

“*Cami Real de Osor a Santa Coloma*” (HIP 1853); “los dos camminos que conducen el uno a Bruñola y *Santa Coloma de Farners*” (OB 1889); “*camino de Santa Coloma*” (FP 1893); “*camino de Sta Coloma*” (AM 1944); “*camino de Osor a Santa Coloma de Farnés*” (AM 1947)

⁶⁵² Es tracta d'un santuari sufragani de l'antiga parròquia de Sant Amanç. La primera referència històrica data de 1310 i a l'actualitat conserva elements gòtics del segle XV. Tanmateix, fou restaurada i embellida en els darrers anys gràcies al grup anglesenc anomenat Amics de Santa Bàrbara que, de fet, van recuperar l'edifici quan es trobava en molt mal estat i en procés d'enrunament.

És clar que el nom de la via de comunicació prové de la capital comarcal a la qual es dirigeix. El nom del municipi, com assenyala Miquel Borrell i Sabater (2002:3), prové de la màrtir que en el segle III fou morta a Sens (Borgonya) per defensar la seva fe, i el segon element del nom compost, Farners, data del segle XI i provindria de la quantitat de molins fariners existents en el seu terme durant l'Alta Edat Mitjana,⁶⁵³ hipòtesi amb la qual coincideixen bona part dels estudiosos consultats malgrat que l'esmenten més com a hipòtesi que no pas com a certesa, com ara Dalmau i Casanovas (1969:47), Balaña i Abadia (1989:220); Coromines (OnCat, IV, 194), Alcover i Moll (AlcM, 5, 750), Moreu-Rey (ENL:88) i Moran, Batlle i Rabella (2002:154).

Santa Creu (d'Horta), camí de [əlkə'miðə'saŋtə'krɛw]

Malgrat que són diverses les vies de comunicació que condueixen a l'església de Santa Creu d'Horta, els més habituals que reben aquesta denominació són el que surt d'Osor, del prat de les Hortes, i que discorre en direcció sud; el que prové de Castanyet en direcció nord-oest i el que prové d'Anglès i Santa Bàrbara, en direcció sud-oest. El nom es forma a partir de l'antiga església parroquial que, de fet, també dona nom a tota la contrada formada per diversos masos.

Santa Creu (d'Horta), carena de [ləkə'renəðə'saŋtə'krɛw]

Amb aquest nom ens han fet referència a la carena en la qual es localitza l'església de santa Creu d'Horta que és l'element que n'origina el nom. V. *Santa Creu (d'Horta), església de*

Santa Creu (d'Horta), església de ['saŋtə'krɛw]

Església de l'antiga parròquia sufragània de Sant Pere d'Osor. Es localitza al sud-est d'Osor i dona nom a bona part d'aquesta zona meridional de l'espai geogràfic treballat. Documentada del segle X, de l'any 902, es tracta d'un dels indrets guilleriencs documentats més prematurament.⁶⁵⁴ Monsalvatge l'esmenta incorrectament en plural, com a *Santes Creus*, "San Bernardo de Osor. Capilla pública situada en el manso Subirá de *Santas Creus*", error que també va cometre Juli Serra a 1890 que va anomenar *Las Santas Cruces de Horta*.

"Parrocuhie sancti Petris Vallis Ausor sive *Sancta Crucis*" (LFM 1068); "*Sancte Crucis de orta*" (NOT 1285); "*Sancte Crucis de Orta*" (NOT 1334); "*parrochia Sancte Crucis de Orta*" (CAP 1446); "alou de l'església de la parròquia de Santa Creu" (FI 1562) "*Parra de Santa Creu de Horta*" (LLEV 1731); "*Hermita Sta Creu de Horta*" (OS 1927); "*Parroquia de Santa Cruz*" (AM 1944)

Es tracta d'un hagiopònim compost format per *Santa Creu* –forma simple amb què se l'anomena col·loquialment– que prové del fet que fins al segle XIV s'hi venerava la Santa Creu tot i que des d'aleshores ençà està dedicada a sant Jaume. *Horta* prové del nom comú feminització d'*hort* i fa referència a la important quantitat de zones de conreu de regadiu que existeixen a la zona, raó per la qual s'hi ha localitzat un bon

⁶⁵³ Dalmau i Casanovas (1969:47) indica que la vall de Santa Coloma de Farners apareix esmentada per primer cop en un document del segle IX, concretament de l'any 898: "rivolum qui vocatis vallis urcea et pervenit ad Sanctam Columbam".

⁶⁵⁴ Per a més informació podeu consultar els treballs d'Antoni Pladevall (1980: 12, 13), Bruguera i Ramió (1997: 34, 35) o Bruguera (2002:19)

nombre de masos, consideració amb la qual també coincideix Navarro Colás (1963:76) que anota: “en el caso que nos ocupa, la palabra horta tiene su primitivo valor semántico, debido a que la ermita citada tiene a sus pies abundantes tierras de regadío contrastando con los altos bosques que la rodean”. El mot prové del llatí vulgar nominatiu plural *hōrta* ‘els horts’ (DEM:232)

Santa Creu (d’Horta), hostel de

Nom d’una antiga casa que devia haver estat hostel i que devia situar-se al veïnat de Santa Creu d’Horta.⁶⁵⁵

“*Hostal de Santa Cruz*, cuadrante S.E.” (PAD 1939) –indica que hi residien sis persones-

El nom de l’hostal prové del de la parròquia o indret en el qual es localitzava, Santa Creu d’Horta. V. *Santa Creu (d’Horta), església de*

Santa Creu, mas Puig de V. *Puig de Santa Creu, mas*

Santa Creu (d’Horta), perxada Davant V. *Davant Santa Creu (d’Horta), perxada*

Santa Creu (d’Horta), puig de

Terme recollit per Pladevall (1980:12) que fa referència al turó o carena on es localitza l’església de Santa Creu d’Horta; es tracta del que oralment hem recollit com a *carena de Santa Creu*. Diu Pladevall: “Es troba al centre de la vall de Santa Creu o d’Horta, a la que ha donat nom, en un indret, en part aturonat, anomenat pels documents **Puig de Santa Creu**”. Cal assenyalar, però, que nosaltres no hem documentat a cap text aquesta forma del nom de lloc malgrat que Pladevall indica que ell l’obté a partir de documentació escrita.

Santa Creu (d’Horta), rectoria de [lɔrəkʰuriəðə’saŋtə’krɛw]

Edifici unit a l’església de Sant Jaume de Santa Creu d’Horta al qual se l’ha considerat una casa, de fet, Pladelasala (1960:375) l’esmenta com a un mas d’aquella parròquia.

“*Casa Rectoral de Santa Creu*” (HIP 1859); “*Casa Rectoral de Santa Cruz de Horta*” (PAD 1880); “*Casa Rectoral de Santa Cruz de Horta*” (PAD 1885); “*Rectoría de Santa Cruz*” (PAD 1930); “*Rectoría de Sta Creu*” (DFE 1939); “*Rectoria de Sta Creu de Horta*” (DFE 1963)

És clar que el nom de la casa-rectoria prové del de l’església de l’antiga parròquia. V. *Santa Creu (d’Horta), església de*

Santa Creu (d’Horta), riera de [ri’erəðə’saŋtə’krɛw]

Forma no massa freqüent, però malgrat tot recollida oralment i per escrit, de referir-se a la riera de Gironella, de la Grevolosa o de les Mines. També apareix esmentada com a tal a diverses guies excursionistes, *Riera de Santa Creu d’Horta o la Gravalosa*” (CEC 1924) o “*el Torrent de Santa Creu o de la Gravalosa*” (Cardós).

⁶⁵⁵ Tenim notícies de dos hostals situats a Santa Creu d’Horta, un a l’Espinau i l’altre al Sobirà; desconeixem si aquest es podria tractar d’algun d’aquests dos o bé d’un altre que ens és desconegut.

“Lo dit Mas Bayer (...) Afrontant asolixent ab la *Riera de Santa Creu*” (LLEV 1731); “*torrent de Santa Creu de Horta* que té principi a la font del Parral” (FI 1754); “*Riera de Santa Creu*” (ESC 1769); “*Riera de Sta Creu*” (CD 1785)

En aquesta ocasió, l'hidrònim prendria el nom de la zona o parròquia en la qual neix, Santa Creu d'Horta. V. *Santa Creu d'Horta, església de*

Santa Creu (d'Horta), veïnat de [ˈsantəˈkrɛw]

Amb aquest nom es recull bona part de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta en la qual s'hi incloïa un bon nombre de masos, alguns de tan significatius com el Sobirà o ca n'Iglésies. Com a parròquia i veïnat apareix esmentat per Coromines (OnCat, IV, 422): “*Santa Creu d'Horta*, vella parròquia rural, masos escampats entorn de l'església. De Santa Creu, entre Osor i St Hilari. Avui generalment només en diuen “Santa Creu”, “d'Horta només en els escrits” anota Casacuberta, 1920, a St Hilari, Osor i Sta Coloma i jo també en aquests llocs i en els masos mateixos”. Així mateix, es tracta d'un veïnat esmentat per Pascual Madoz (1981:189) i Carreras Candi (1980:998) que l'anota com a “lo llogarret de Santa Creu d'Horta”.

“El *veynat de Santa Creu de Horta*” (FNA 1801); “*Santa Creu*, ruta n. 11” (GR 1956)

El nom del veïnat s'origina en el de l'església i parròquia. V. *Santa Creu (d'Horta), església de*

Santa Francisca, carrer

Antic nom d'un carrer que es localitzava a les Mines d'Osor quan se les anomenava colònia Clerc.

“*Calle Santa Francisca* de la colonia Clerch” (LA 1912)

Es tracta d'un nom de carrer sense continuïtat i de caràcter religiós.

Santa Margarida (de Vallors) [ˈsantəmərɣəˈriðəðəβəˈlors]

Antiga parròquia sufragània de Sant Hilari Sacalm existent, segons afirmen Serradesanferm i Pladevall (1986:44), des del segle X ja que es documenta per primera vegada l'any 938, *in comitatu Ausona, in parr. Sta Margarita in Vallorci*. Geogràficament, se situa a l'est de Sant Hilari Sacalm afrontant amb Osor i Santa Creu d'Horta pel vessant meridional de l'espai geogràfic treballat, incloent-hi el santuari del Pedró.⁶⁵⁶

“*Valloris*” (ACG 951); “*Sancte Margarida de de Valors*” (NOT 1334); “*Parrochie Sancte Margaryte de Vallors*” (CAP 1446); “*Parra* de Santa Margarida de Vallors” (LLEV 1731); “*parroquia Santa Margarida de Ballors*” (LLEV 1792)

El topònim apareix esmentat explícitament per Coromines (OnCat, VII, 437) assenyalant que tant Casacuberta a 1920 com ell mateix, sempre l'havien oït de forma simple, com a Santa Margarida. Més endavant, el mateix autor considera que

⁶⁵⁶ Per a més informació, es pot consultar PLADEVALL, Antoni (1958-1960): “La parròquia de Santa Margarida de Vallors” a *Ausa III* p. 125-134 i Serradesanferm i Pladevall (1986:44, 45)

etimològicament el nom de lloc és d'origen bascoide amb una extensa i complexa explicació. Tanmateix, Dalmau i Casanoves (1969:46) considera que podria provenir d'un nom propi llatí *Ursus* o *Ursius* o bé tractar-se d'un zootopònim amb el significat de 'vall d'òssos', sentit que també anota Moreu-Rey (ENL:69) que, però, n'ofereix un altre que el relacionaria amb l'arbre, el llorer (ENL:61), caràcter fitotoponímic que també recull Danés (1986:6) afirmant que, aleshores, el topònim vindria a significar 'vall dels llorers'.

Santa Maria i Sant Tomàs, altar de

Antic altar de l'església de Sant Pere d'Osor que, com assenyala Pladevall (1980:9), data del segle XIII: "A mig segle XIII es va afegir a l'altar de Sant Tomàs l'advocació i una imatge de Santa Maria i per això es va dir en endavant altar de Santa Maria i Sant Tomàs".

"*Altar de Santa Maria y Sant Tomás*" (LV 1701); "Lo Benefici de *Sta Maria y St Thomas* en la Yglesia de Ozor" (LLEV 1731); "*Santa Maria y Sant Tomás* en la Yglesia de Osor" (LLEV 1792)

Es tracta d'un hagiopònim compost degut al fet que en el mateix altar s'hi veneraven les dues imatges.

Sant Benet, muntanya de [ˈsambəˈnet]

Serralada muntanyosa que tanca la vall d'Osor pel vessant oest, que s'estén des del Coll fins al pla de les Lloses i que oscil·la entre els set-cents i els mil cent quaranta-nou metres d'altitud. Se situa, fonamentalment en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor i Santa Maria del Coll. En el decurs del temps, també se l'havia anomenat Era Cremada, Mortisó i Porta Barrada. Apareix situat cartogràficament i esmentat a diverses guies excursionistes, "la vall está coronada por Portabarrada o montanyas de Sant Benet" (AAEC 1882); "Porta Barrada o Montanya de Sant Benet" (Osona 1886); "*cerro de San Benet*" (Juli Serra, 1890), "La Montaña de Sant Benet conocida tambien por Porta Barrada" (Castells), "Serra de Sant Benet o Porta Barrada" (Cardós); "El cim de Porta Barrada o Sant Benet de forma de esquina de ase" (CEC 1924)

"*Podium vocatum de Sant Benet*" (CAPb 1560); "*podium Sancti Benedicti*" (CAP 1699); "*Montanya de Sant Benet*" (ACL 1707); "Una pessa de terra situada sota dit Camí Vigata en la *Montanya de San Benet*" (LLEV 1731); "territorio antiguamente Creu Cremada conocido oy por Mortisó o *Monte de Sant Benet*" (FNA 1832); "*cerro-montaña de Sant Benet*" (DEL 1885); "*S. Benet*" (OS 1927); "el *monte de S. Benet*" (IGCOS 1927)

Es tracta d'un hagiopònim que, possiblement, s'hauria de relacionar amb una antiga capella que hi podria haver existit i en la qual s'hi venerava sant Benet o bé amb els monjos benedictins que habitaven al monestir del Coll; així, Pladevall (1975:78) assenyala que "El seu nom és molt antic i seria imposat pels benedictins del Coll".

Sant Benet, santuari de

Antic santuari o convent que existia segons tradició a la muntanya de Sant Benet, que hauria desaparegut i on mossèn Joan Vilaró, a les acaballes del segle XIX, hi va fer construir una petita capella actualment inexistent. Segons Pladevall (1975:79) no

hauria existit ja que en un esment parla d'un "lloc on segons una inconsistent tradició hi havia hagut un convent de benedictins, abans de la invasió dels moros". Deu ser aquest el que cita Botet i Sisó (1980:1000) quan, parlant del santuari del Coll afirma que "Té agregat lo santuari de Sant Benet, que ocupa un dels cims més alts de la serra de les Guilleries". Tanmateix, sembla que hem documentat per escrit la seva existència encara que desconeixem si es feia referència al monestir o bé a un antic altar del santuari del Coll que cap a 1881 mossèn Ignasi Llopert va transformar en altar de la Sagrada Família, tal i com recull també l'indicat Pladevall.

"*Seu de Sant Benet*" (CAP 1622); "*Capella de Sant Benet*" (LV 1687)

És evident que es tracta d'un hagiopònim relacionat amb els monestirs benedictins de Santa Maria d'Amer i Santa Maria del Coll.

Sant Bernat, capella de [kə'peɫəðə'sambər'nat]

Capella que es localitza a l'entrada del mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta. És esmentada per Monsalvatge, "San Bernardo de Osor. Capilla pública situada en el manso Subirá de Santes Creus" i per Botet i Sisó, "la capella de Sant Bernat en lo mas Subirá". Es tracta d'una capella consagrada del 1609 i en la qual destaca, sobretot, la ceràmica dels murs, obra de l'artista valencià Miquel Lapuja.⁶⁵⁷

"*Capella de Sant Bernat en la casa del mas Sobirà*" (LV 1687); "*Capella de Sant Bernat Asat situada en Mas Subirá*" (FN 1803)

Es tracta d'un hagiopònim car la capella està sota l'advocació de sant Bernat de Claravall.

Sant Daniel de Maifré

Antic nom de l'església i parròquia de Sant Miquel de Maifré o de Ter que, segons Pladevall (1980:14), es diu així entre 1144 i el segle XVI, anomenant-se amb anterioritat, Sant Daniel de Solerols i, amb posterioritat, com a l'actualitat.

"*Sant Danielis de Manfredi*" (doc 1144); "*Sant Daniel de Maifre*" (doc 1278)

Evidentment, es tractava d'un topònim compost format per l'hagiopònim *Sant Daniel* referit al sant sota l'advocació del qual es trobava l'església parroquial i *Maifré* que, com el mas, prové del nom personal germànic *Magifred* (OnCat, V, 138).

Sant Daniel de Solerols

Nom de l'església i parròquia de Sant Miquel de Maifré o de Ter, al nord de l'espai geogràfic treballat, que, com assenyala Pladevall (1980:14) es va mantenir fins a l'any 1144.

"*Ipsa ecclesia Sancti Danielis que is sita in Solerolis*" (SUS 1068)

⁶⁵⁷ Per a més informació, podeu consultar PUIGDEMONT i REVERTER, Lluís (1993): "L'art barroc a la capella del Sobirà en el 3r centenari de la seva construcció" a *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm*, p. 10-12 o bé CAMPS i ARBOIX, J. De i CATALÀ ROCA, F. (1965): *Les cases pairals catalanes*, ed. Destino, Barcelona p 272-275 i CAMPS i ARBOIX, J. de (1959): *La masia catalana*, ed. Aedos.

Es tracta d'un topònim compost format pel nom del sant sota l'advocació del qual es trobava l'església, *sant Daniel*, i *Solerols* un derivat diminutiu de *soler* (OnCat, VII, 116) que al seu torn prové de *sōlarīu* 'pis, sol d'un habitatge', derivat de *sōlum* 'base, fons, terra en què es viu' (DECat, VIII, 31).

Sant Francesc (del Carbonell), capella de [ˈsantʃrənˈsɛsk]

Capella situada al costat del Carbonell, a la zona més occidental de l'espai treballat, a l'antic veïnat de Querosell; de fet, és l'únic element que resta dempeus de l'antic mas al qual pertanyia. És esmentada per Monsalvatge tot i que situa erròniament el mas i la capella a la Gavarra, un indret força més al sud i a l'altra banda de la riera d'Osor i en terme municipal de Sant Hilari Sacalm: "San Francisco de Asís de Osor. Capilla pública situada en el manso Carbonell, en la Gabarra". També s'hi refereix Botet i Sisó, "La capella de Sant Francesch en lo mas Carbonell".⁶⁵⁸

"*Capella de Sant Francech del mas Carbonell*" (LV 1687); "El Mas Carbonell té una *capella dedicada a Sant Francesch*" (FN 1825).

Es tracta d'un hagiopònim relacionat amb sant Francesc d'Assís que és el sant sota el qual està l'advocació de la capella.

Sant Gregori, barri de

Veïnat que agrupava els masos existents des del Bancs a Sant Gregori com ara Masferrer, les Malloles, les Romegueres o el Croset.

"Florencio Hosa Mas del *Barrio San Gregorio*" (DFE 1946)

El nom del barri prové del de la muntanya que el corona. V. *Sant Gregori, muntanya de*

Sant Gregori, capella de [ləkəˈpeɫəðəˈsantʃrəˈɣori]

Capella situada al cim al qual dona nom, prop dels límits amb el municipi de la Cellera de Ter. Monsalvatge l'esmenta dient "San Gregorio. Santuario en el término de Osor"; també s'hi refereix Botet i Sisó com a "Santuari de Sant Gregori". Es tracta d'una capella que data del segle XVII, concretament de l'any 1632.⁶⁵⁹ A més, apareix situada cartogràficament a la majoria de mapes i recollida com a un edifici històric al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *Sant Gregori*, sense genèric. Així mateix, se l'esmenta a diverses obres de caràcter excursionista, "ermita de San Gregori" (AAEC 1882), "Ermita de Sant Gregori" (Castells) o "L'enrunada ermita de Sant Gregori" (CEC 1924).⁶⁶⁰

"*Capella de Sant Gregori*" (LV 1687); "Frare *ermita de Sant Gregori*" (LA 1705); "fins arribar a la *Capella dita de St Gregori*" (LLEV 1731); "Narcis Balmas *hermita de Sant Gregori*" (LB 1775); "Pla *Hermita o Capella de Sant Gregori*" (FNA 1801); "*la Capella de san Gregorio*" (DEL 1885); "Hasta la *Hermita de San Gregorio*" (OLCT s.d.); "*Hermita de S. Gregorio*" (DFE 1939); "*ermita de S. Gregorio*" (AM 1944); "*ermita de San Gregorio*" (AM 1953)

⁶⁵⁸ Per a més informació, podeu consultar Llinàs i Merino (2000, 4, fitxa 859) i Bruguera (2002:22).

⁶⁵⁹ Per a més informació, podeu consultar Llinàs i Merino (2000, 4, fitxa 860) i Bruguera (2002:21). Els goigs d'aquesta capella i sant es poden trobar al *Programa de la Festa Major del Terç* de l'any 1999.

⁶⁶⁰ La capella fou reconstruïda i restaurada l'any 1940.

Es tracta d'un hagiotopònim provinent del sant sota el qual està l'advocació de la capella.

Sant Gregori, carretera de [ləkərə'terəðə'saŋgrə'ɣori]

Nom que rep la carretera forestal que des de la carretera del Coll es dirigeix a Sant Gregori passant pel Croset i les Romegueres.

Sant Gregori, cim de [ˈsaŋgrə'ɣori]

Punt més elevat de la muntanya o serralada de Sant Gregori, a mil noranta-tres metres i on localitzem la capella i el pla del mateix nom. Apareix en una guia excursionista “lo cim y ermita de Sant Gregori” (AAEC 1882) i a dues obres cartogràfiques, *Puig de Sant Gargori* –amb metàtesi- i *Puig de Sant Gregori* (MAP 3).

“El cim de San Gregorio” (IGC OS 1927)

V. *Sant Gregori, muntanya de*

Sant Gregori, font del Pla de V. *Pla de Sant Gregori, font del*

Sant Gregori, muntanya de [ˈsaŋgrə'ɣori]

Serralada muntanyosa que tanca la vall d'Osor pel vessant nord, entre el coll de Nafre i el pla de Roure, i que té com a punt més elevat el puig o cim del mateix nom a mil noranta-tres metres, al límit municipal entre Osor i la Cellera de Ter. És esmentada per Botet i Sisó i per diverses guies excursionistes que la consideren un dels límits de les Guillerries, “Montanya de S. Gregori” (Osona 1886), “cerro de San Gregorio” (Juli Serra, 1890), “Serralada de Sant Gregori” (CEC 1924) o “la Serra de Sant Gregori” (Cardós)

“*St Gregori*” (LLEV 1731); “el lloc dit *Sant Gregori*” (FNA 1800); “Manso Romagueras con los mansos Quich, Cruset y Solarich situados en la *montaña de San Gregorio*” (HIP 1853); “*San Gregorio*” (OLCT 1927); “la cual toma sucesivamente los nombres de Sierra den Cánovas, Puig de Frou, *monte de San Gregorio*, Piedra Jugadora y Sierra de Viellas” (OLCT 1927)

És clar que el nom que rep la muntanya prové del de la capella, és a dir del sant que s'hi venera, aspecte amb el qual també coincideix Navarro Colás (1963:91).⁶⁶¹

Sant Gregori, pla de [əl'plaðə'saŋgrə'ɣori]

Zona planera situada als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, espai més elevat de la muntanya homònima, entre els mil seixanta-vuit i els mil noranta-tres metres d'altitud, i on també localitzem el cim i la capella homònims. Apareix situat cartogràficament com a *Pla de S. Gregori* (MAP 1).

“*Pla, Hermita o Capella de San Gregori*” (FNA 1801)

⁶⁶¹ Tot i que no s'ha publicat, s'ha comentat la possibilitat que el nom anterior a la cristianització d'aquesta muntanya podria haver estat el de Montglòs, forma toponímica viva en un torrent o sot, en un llocdit i en un mas situats en terme de la Cellera de Ter, al nord de Sant Gregori i a l'est de Plantades.

Es tracta d'un hagiopònim provinent del nom del sant venerat a la capella que allà s'hi localitza.

Sant Gregori, riera de [ri'ɛrəðə'saŋgrə'ɣori]

Forma no massa habitual de referir-se al sot del Toronal, de Cal Teixidor o del Pontarró en el seu naixement al pla de Sant Gregori, prop de la font del Toronal. De fet, aquest és el nom que li dona l'Institut Cartogràfic de Catalunya: *Riera de Sant Gregori*" (MAP 3). El nom, per tant, provindria del de l'indret en el qual s'inicia, un hagiopònim relacionat amb la capella que s'hi localitza.

Sant Hilari (Sacalm), camí de [kə'miðə'saŋti'la'ri]

Antic camí, diferent de l'actual carretera, que des d'Osor es dirigia a Sant Hilari Sacalm passant o bé per Cercenedes, les Berbolades i el Soler de Mansolí o, més freqüentment, pel Ripoll, el Gomis, el Gelats, Solterra i la Casa Nova de Muntanya.⁶⁶² En alguns documents, també rep aquest mateix nom el camí provinent del santuari del Coll que discorre prop dels masos la Rovira, el Boscà, la Coma i el Carbonell; en aquests dos darrers casos es consideren camí Ral.

"Via vocata de Sant Hilary" (CAP 1446); *"camino reali quo tendit villa Sancti Ilary"* (CAP 1562); *"cami publich de Ozor a Sant Hilari"* (LLEV 1731); *"cami reial antic de la vila de Sacalm a la de Osor"* (ESC 1747); *"Camino Real de dicha Villa de Osor a la de San Hilario"* (ESC 1779); *"Camí publich per lo qual se va de la vila de Osor a la de Sant Hilari Sacalm"* (FNA 1819); *"a la parte de mediodía linda camino de San Hilario"* (FNA 1832); *"lo Camí Real que va de la Plaza Vella de Osor a esta villa de Sant Hilari Sacalm"* (FN 1844); *"Mojón nº9. Colocado en el cruce de caminos que dirigen a S. Hilario Sacalm, al manso Salró y al manso Corbera"* (OS 1927)

És evident que el camí pren el nom de la localitat veïna a la qual es dirigeix, Sant Hilari Sacalm, un topònim datat de l'any 919 i que, com afirma Serradesanferm (2003:2), es tracta d'una forma composta pel nom de sant Hilari de Poitiers, bisbe i escriptor mort l'any 367, arran de la repoblació de la zona per part dels francs a partir de l'any 879, i *Sacalm*, aglutinació de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* i el nom *calm* 'planura, altiplà', del cèltic *kalmis* 'cim d'una muntanya en forma de pla' (DEM:81), plantejament acceptat per tots els estudiosos consultats., Moran, Batlle i Rabella (2002:145), Balaña i Abadia (1989:220), Dalmau i Casanovas (1969:45), Alcover i Moll (AlcM, 9, 652) i Coromines (OnCat, III, 199) entre d'altres.

Sant Hilari (Sacalm), carretera de [ləkərə'terəðə'saŋti'lari]

Nom amb què es coneix col·loquialment la carretera que uneix Anglès amb Sant Hilari Sacalm en la part que des d'Osor es dirigeix a la capital de les Guilleries. V. *Sant Hilari Sacalm, camí de*

Sant Hilari, riera de [ləri'ɛrəðə'saŋti'la'ri]

Aquesta és una altra manera de designar la riera d'Osor que hem oït, esporàdicament, a Sant Hilari Sacalm; tanmateix riera d'Osor és la manera oficial i la

⁶⁶² Aquest camí, a voltes, se l'anomena camí Vell de Sant Hilari, forma que també hem recollit en el mapa del Servicio Geográfico del Ejército (1951): *Camino viejo de San Hilario* (MAP 3).

més àmpliament usada a l'actualitat. En aquest mateix sentit ja s'expressà Carreras Candi (1911:91): “La riera de *Sant Hilari*, és lo menys usat puix en la part alta o siga fins que entra en la vall d'Osor, reb lo nom de *Mansolí* y en la baxa fins a desayguar en lo Ter, riera de *Osor*”. Tot i això, aquesta forma toponímica també l'hem detectada en textos escrits i en algunes guies excursionistes: “la grossa riera de Oссор o riera de Sant Hilari” (Osona, 1886); “La Riera de Sant Hilari al salir de las tierras del término de aquella población toma el nombre de riera de Osor” (Cardós), “Riera de Sant Hilari o de Osor” (CEC 1924).

“*Riaria vocata de St Ylari* quo descindit ab Osor” (CAPb 1562); “*Riarya vocata de Sant Ylari*” (CAP 1562); “*riaria vocata de Sant Ilari*” (CAP 1622); “*Ria de San Hilario a Osor*” (CAPSOLT 1832); “Manso Buscá linda a mediodía con la *riera de S. Hilario*” (CB 1861)

Aquest altre nom de la riera d'Osor prové del de la població prop de la qual neix , al pla de les Arenes, i per dins de la qual discorre. V. *Sant Hilari (Sacalm), camí de*

Sant Isidre, pla de

Zona planera situada just al límit entre els municipis d'Osor i Sant Hilari Sacalm, a uns sis-cents metres de Sant Miquel de Solterra en direcció nord-oest.

“Mojón nº15 colocado en el punto llamado *Plá de S. Ysidro* en la heredad del Manso Soler” (OSHS 1889); “Mojón nº15 Colocado en el punto llamado *Pla de San Isidro* en la heredad del manso Soler” (OSHS 1890)

Es tracta d'un hagiotopònim però en desconeixem les raons de l'existència.

Sant Jaume, església de [i'kkleziəðə'saŋ'ʒawmə]

Altra forma d'esmentar l'església parroquial de Santa Creu d'Horta.

“*Iglesia de Sant Jaume de Santa Creu de Orta*” (LV 1687)

Es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb el sant que des del segle XV es venera en aquest temple i que, de fet, és el patró actual de l'antiga parròquia tal i com assenyala Pladevall (1980:12).

Sant Joan, altar de

Sembla ser que es tracta d'un antic altar que hi havia hagut a l'església parroquial de Sant Pere d'Osor des del segle XI ja que, com esmenta Pladevall (1980:8), “El 28 de maig de 1077 es va jurar sobre l'altar de Sant Joan situat in **baselica de sancti Petri de Ousoris** el testament de dona Ollovara”.

“*Altar de Sant Juan* de la iglesia parroquial de Sant Pere de Osor” (LV 1687)

Evidentment, es tracta d'un hagiotopònim relacionat amb el sant que es venerava en aquell altar.

Sant Joan, torre de [lə'torəðə'saŋ'ʒu'an]

Nom no documentat per escrit de la construcció que es coneix, simplement, com la Torre, situada a poc més d'un quilòmetre d'Osor en direcció est, en un turó sobre la riera d'Osor. El terme a pareix a l'obra *Catalunya Romànica* (V, 314) on ja s'indica que no se'n té cap notícia històrica. Alhora, però, també s'assenyala que aquest nom és històric i popular.⁶⁶³

Toponímicament, es tracta d'un hagiòtopònim però, com esmenta Pladevall (CatRom, V, 314) "ningú no ha donat cap raó convincent sobre el seu nom popular".⁶⁶⁴

Sant Joan Baptista, mina

Antiga mina situada prop de la riera de Gironella, no lluny de les propietats del Caulí, a l'est de l'espai geogràfic treballat.

"Una mina de vernís o plomiza llamada *San Juan Bautista* sita en el punto llamado encima del puente Gironella del término de Osor lindando de oriente con terrenos de D. N. Caulí de Muxach, a poniente un terreno de N. Cau den Bast y por los demás vientos con terrenos de dicho Muxach" (HIP 1853)

Deu tractar-se d'un hagiòtopònim posat a la mina però sense arrelament popular.

Sant Josep, capella de [ləkə'peɫəðə'saŋʒu'zɛp]

Antiga capella, a l'actualitat pràcticament enrunada, que es localitza al mas can Serra de Toronell, al nord-est d'Osor, entre Sant Gregori i el pla de Roure. En algunes obres se l'anomena de forma incorrecta com a capella de Sant Joaquim, com per exemple als MAP 1 de l'editorial Alpina i MAP2 del Servicio Geográfico del Ejército. És esmentada per Botet i Sisó com a "Capella de Sant Joseph en lo mas Serra del Turonell", per Monsalvatge com a "San José de Osor. Capilla pública del manso Serra de Toronell" i per Pladelasala (1960:369).⁶⁶⁵

"*Capella de Sant Joseph del Manso Serra*" (LV 1833)

Es tracta d'un hagiòtopònim relacionat amb el sant sota l'advocació del qual es va posar la capella.

Sant Josep, mina

Antiga mina situada a la zona septentrional de l'espai geogràfic treballat, vers el mas Cercenedes de Susqueda.

"Otra *mina nombrada San José* en tierra de Esteva Sarsanedas y punto llamado Collsabruguera" (HIP 1862)

Es tracta d'un hagiòtopònim sense tradició.

Sant Julià, llocdit

⁶⁶³ Per a més informació, podeu consultar *Catalunya Romànica V*, p 314, 315; Bruguera i Ramió (1997:37) o Llinàs i Merino (2000, 4, fitxa 861).

⁶⁶⁴ Podria ser que tingués alguna relació amb l'altar de l'església parroquial de Sant Pere d'Osor que datava, almenys, del segle XI. Res però, ens permet afirmar-ho amb certesa.

⁶⁶⁵ Per a més informació podeu consultar Merino i Llinàs (2000, 4, fitxa 862).

Zona boscosa i amb conreu de vinya que es localitzava prop del Bancs, al nord-est d'Osor.

“Quandam petia terra in dicta parch ad *locum vocato Sant Julya* Affont. Ab oryente et meridye in honore heredes Jacoby Maig ab occid. In honore vocato dez banchs et a cirtio in honore Pery solery” (CAP 1446)

El nom correspon a un hagiòtopònim relacionat amb la serra, el pla i el puig homònims; tanmateix, en desconeixem l'origen i les raons.

Sant Julià, llocdit Solà de Recs de V. *Solà de Recs de Sant Julià, llocdit*

Sant Julià, pla de

Sembla que es tracta d'una zona planera que es localitzava entre els masos el Masferrer i el Bancs.

“Locum vocatam *pla de Sant Julya* (...) Affrontatur (...) ab oryente in torrente de Rechs” (CAP 1446); “locum vocato *plan de Rechs de Sant Julia* affrontatur ab oryente in torrente vocato de Rechs a meridye in honore domyne na busqueta de ville de osoryio” (CAP 1446)

Devia tractar-se d'un hagiòtopònim relacionat amb la serra homònima. V. *Sant Julià, serra de*

Sant Julià, puig de

Possiblement es tractava del punt més elevat de la serra homònima, sembla situat a l'est dels masos el Masferrer i els Bancs.

“Tot lo sobredit Mas Banchs y Mas Baceda de Vall dirruhit y a dit son Mas unit (...) Afronta asolixent en honor del Mas Baceda de Munt mediant un Torrent, part en honor llur anomenat Burdoneras mediant un Torrent, part en honor de dit Mas Ferrer ab lo *puig de Sant Juliá*” (LLEV 1731).

Hagiòtopònim relacionat amb la serra homònima del qual en desconeixem el sentit i l'origen. V. *Sant Julià, serra de*

Sant Julià, serra de

Serra muntanyosa que segons la documentació, sembla que s'estenia des de prop del Clascar i fins a prop del Bancs.

“Mansi baceda devall affrontatur (...) a circio (...) in honore mansi morer et in vinea den maig qui est in *serra voccata de Sant Julya*” (CAP 1446); una tinensa de terra en que antiguament era construït unmas anomenat Estanyol (...) Afronta (...) á ponent en honor den Serra de Toronell que fou del Mas Cortal part en honor de Juan Tornabisa part en honor den Banchs y part ab la *serra de St Juliá*” (LLEV 1731): “una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat Valellas; Afronta asolixent ab la *serra anomenada de St Juliá*, a mitgdia en honor del Mas Clascar” (LLEV 1731)

Sembla que es tracta d'un hagiopònim però desconeixem quines podrien haver estat les raons de la seva existència.

Sant Martí (Sacalm), camí de [kə'miðə'sammər'ti]

Camí veïnal que localitzem a la zona nord de l'espai treballat. Discorre des de Sant Miquel de Maifré, prop del Ter, passa a tocar dels masos la Tria, Cercenedes de Susqueda i can Vinyassa, ja a Susqueda, després de travessar per la Creu de Portell, i arriba a Sant Martí Sacalm, en direcció fonamentalment nord.

“Mojón nº 19 Colocado en el punto conocido por Creu de Portell junto al *camino que conduce a S. Martín Sacalm* y en la divisoria de las propiedades Planicas y Codina” (OS 1927)

És evident que el nom del camí prové del de la població a la qual es dirigeix, lloc on a l'actualitat hi localitzem l'ajuntament de Susqueda. Es tracta d'un nom compost format per l'hagiopònim i l'orònim aglutinat de l'article salat fossilitzat *sa* i el nom arcaic *calm*.

Sant Miquel, partida de terra

Partida situada a l'entorn de l'ermita de Sant Miquel de Maifré, prop de les propietats del mas la Codina amb les quals afronta majoritàriament, al nord del riu Ter i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Pieza S. Miguel” (AM 1862); “Partida San Miguel –Barrio S. Miguel- limita al N. Y E. Con Manso Codina” (AM 1944); “Finca San Miguel” (AM 1947); “Finca San Miguel” (AM 1953); “Pago o paraje S. Miguel de Pedro Codina Seriñá” (CAD 1960) – assenyala que inclou onze peces de terra, un mas, Sant Miquel de Ter, i una ermita, Sant Miquel de Maifré-

El nom és un hagiopònim provinent de l'antiga parròquia on situem la capella de Sant Miquel de Maifré.

Sant Miquel, roc de

Aquesta és una altra forma d'esmentar la Roca o roca de Cercenedes. L'hem trobat a dues obres cartogràfiques, a la de Juli Serra de 1890 i a la d'Alpina, molt més recent. Tanmateix, no l'hem recollida de forma oral cosa que ens fa creure que el nom prové del fet que la Roca se situa just al nord, gairebé en línia recta, de Sant Miquel de Solterra. Sigui com sigui, hem de considerar el terme com a un hagiopònim.

Sant Miquel de Barder, capella-barri-veïnat-mas

Forma inadequada que hem recollit en algunes obres per referir-se a Sant Miquel de Maifré o de Ter.

“San Miguel Vardé” (PAD 1885), *Sant Miquel de Barder* (AAEC 1882, Osona 1886, CEC 1924); “San Miguel de Bardé” (Navarro Colás, 1963:95)

V. *Sant Miquel de Maifré, capella de*; v.t. *Sant Miquel (de Ter), barri-veïnat de*; v.t. *Sant Miquel (de Ter), mas*

Sant Miquel de les Formigues, muntanya de [ˈsammiˈkɛldələsˈfurˈmiγəs]

Nom popular amb el qual es coneix Sant Miquel de Solterra. Es tracta d'una forma recollida oralment i en obres de caràcter excursionista: "Sant Miquel de Solterra o de les Formigues" (CEC 1924). Aquesta forma també la recull Víctor Balaguer a la seva obra de l'any 1893 *Al pie de la encina* on, a més, hi presenta la tradició toponímica que explicaria aquest nom, relat que recollimen un altre apartat. També Navarro Colás (1963:71) indica la dualitat: "la montaña de Solterra se conoce también por el nombre de "San Miguel de les Formigues" porque en su cumbre había una capilla dedicado al Santo", com també ho féu Juli Serra (2002:131) en el relat del seu viatge de 1890: "*macizo(...) de San Miguel de las Formigas ó Solterra*".

Es tracta d'un zootopònim, com ja afirmàvem Bruguera (2002:215), relacionat amb què en aquest indret s'hi produeix una gran mortaldat de formigues alades; fenomen del qual també ens assabenta l'esmentat Víctor Balaguer quan, hiperbòlicament, diu: "Singularidad de esta ermita es la de ser una verdadera necrópolis de hormigas. Mueren cuantas allí llegan. Se encuentran amontonadas y muertas a millares, de tal manera tal, que fijan la atención y asombra. Parece ser el cementerio de todas las hormigas de la montaña, tantas y en tanto número son las que allí aparecen muertas. La ciencia no da más explicación sino la que debe matarlas el frío o el hambre".⁶⁶⁶ Per tant, es tracta d'un topònim compost format pel nom del sant que es venera a la capella i que, alhora, dóna nom a tota la muntanya, i el plural del nom de l'insecte, *formigues*, que prové del llatí *formīca*.⁶⁶⁷

Sant Miquel de Maifré, capella de [ˈsammiˈkɛl(dəməjˈfre-ɛ)]

Petita esglésiola situada prop del Ter en direcció nord i que era el temple de l'antiga parròquia homònima. A l'actualitat pertany a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. Tot i que el primer escrit que s'hi refereix data del segle XI, de l'any 1067 i com a Sant Daniel de Solerols, l'edifici actual bàsicament data del segle XVIII en endavant.⁶⁶⁸ Apareix situada cartogràficament com a *Sant Miquel de Maifré* (MAP 1, 3, 4) i és esmentada de forma errònia en algunes guies excursionistes com a *Sant Miquel de Barder* (AAEC 1882, Osona 1886, CEC 1924). Endemés, es recull al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un edifici històric nominat *Sant Miquel de Maifré*. Coromines (OnCat, V, 138) i Alcover i Moll (AlcM, 7, 127) recullen explícitament aquest indret, tanmateix, aquesta segona obra el grafia amb accent obert pel fet, possiblement, que a nivell oral tant se l'esmenta amb [e] com amb [ɛ]; tanmateix, nosaltres respectem la forma més freqüentment admesa i que és la que s'ha pres com a oficial, *Maifré*.

Es tracta d'un hagiopònim format per *Sant Miquel*, el sant sota l'advocació del qual es troba la capella, i *Maifré* que prové del nom antic de l'indret on es localitza, originat en el nom propi germànic *Magifred*.

⁶⁶⁶ BALAGUER, Víctor (1993): *Al pie de la encina* p. 144, 145. Edició facsímil de l'Ajuntament d'Arbúcies.

⁶⁶⁷ Per aquesta raó, al cim de Sant Miquel, s'hi pot veure una creu popularment anomenada de les Guillerries, al peu de la qual hi ha unes reproduccions escultòriques de formigues referides, precisament, a aquesta forma popular de Sant Miquel de Solterra.

⁶⁶⁸ Per a més informació, podeu consultar *Catalunya Romànica* (V, 315), Pladevall (1980:13, 14), Bruguera i Ramió (1997:34) o Merino i Llinàs (2000, IV, fitxa 863)

Sant Miquel (de Solterra-de les Formigues), camí de [əˈkəˈmiðəˈsammiˈkəl]

Nom que rep el camí que des de la font Saguardia s'arriba tenen en comú al cim de la muntanya a la qual es refereix el nom.

“Seguint la serra fins al coll Sagoyt serrat amunt fins alt treessant lo *Cami qui va a St Miquel*” (LLEV 1731)

És evident que el camí pren el nom del lloc al qual es dirigeix, Sant Miquel de Solterra o de les Formigues. V. *Sant Miquel de Solterra, muntanya de*

Sant Miquel de Solterra, capella de [kəˈpeɫəðəˈsammiˈkəl (dəsuŋˈtərə)]

Capella a l'actualitat derruïda que s'havia localitzat al pla de Sant Miquel de Solterra, al cim homònim. Tot i trobar-se en municipi d'Osor, parroquialment pertanyia a Sant Hilari Sacalm.⁶⁶⁹ Apareix esmentada a diverses guies excursionistes, “La ermita de San Miguel” (AACC 1882), “la ermita de Sant Miguel” (Osona 1886); “Ermitatge de Sant Miquel de Solterra” (CEC 1924). Així mateix, apareix situada com a ruïnosa en el mapa del Servicio Geográfico del Ejército, a la segona edició de 1951: “Htª de San Miguel (ruinas)” (MAP 2). També l'esmenta Botet i Sisó com a “Santuari de Sant Miquel Arcàngel” i Carreras Candi (1911:61) assenyalant, també el seu estat de deixadesa: “les derrocades parets de la que fou capella de Sant Miquel”.⁶⁷⁰

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor de pertinencias del Mas Solterra (...) Afronta (...) a mitgdia part en altre honor llur y part ab dita *Capella de St Miquel de Solterra*” (LLEV 1731); “y de alli seguint sempre la serra fins al Coll de Lavanyas y de alli pujant fins a la *Capella de St Miquel de Solterra*” (LLEV 1731); “en la cima del alto monte denominado San Miguel de Solterra, al lado de *cuya capilla* se encuentra un peñasco que sobresale de la plazuela” (OSHS 1890); “la *ermita de San Miguel de Solterra*” (IGCOS 1927).

V. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de*

Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de [ˈsammiˈkəl (dəsuŋˈtərə)]

Punt més elevat de l'espai geogràfic treballat i, alhora, de totes les Guïlleries, a mil dos-cents dos metres d'altitud. Es localitza al nord-oest d'Osor i es tracta d'un dels límits municipals entre aquesta localitat i Sant Hilari Sacalm. A causa de la situació i alçada, es tracta d'un indret que apareix esmentat a moltes guies excursionistes de la zona i situat a bona part de la cartografia pretèrita i present; així mateix, es recull al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a cim nominat, sense genèric, *Sant Miquel de Solterra*. A nivell popular, és freqüent que també se l'anomeni Sant Miquel de les Formigues. Cal dir que inicialment, la muntanya es documenta de forma

⁶⁶⁹ L'origen de la capella es devia trobar en un altar del castell de Solterra que ja es troba datat del segle XIII, concretament de l'any 1286 segons un document del Fons Borrell (FB 1286).

⁶⁷⁰ Víctor Balaguer, a l'obra titulada *Al pie de la encina* de l'any 1893, també descriu l'estat lamentable en què ja aleshores es trobava la capella: “La ermita es una verdadera ruina. Nadie habita en ella. La imagen del santo desapareció, lo propio que el altar; las paredes se desmoronan, el techo se viene abajo. Todo terminó empujado por la mano del hombre, algo más destructora y aleve que los mismos huracanes que á menudo barren y baten la meseta en que se asienta la ruina de San Miguel”.

simple tal i com assenyala Pladevall que indica que al segle X, en un text de l'any 994 s'hi recull un *monte Solterra*.⁶⁷¹

“*Sant Miquel de Solterra*” (VIC X-XI); “*la Montanya de St Miquel de Solterra*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra parroquia de Osor situada en Montaña dita Sant Miquel de Sulterra*” (LLEV 1792); “*Manso Gomis situado a la montaña dita de S. Miquel de Solterra*” (HIP 1853); “*La cordillera y cima de S. Miguel*” (OSHS 1889); “*Mojón nº12 En contrado en la cima del monte denominado San Miguel de Solterra*” (OSHS 1890); “*la montaña de San Miguel de Solterra*” (IGCOS 1927)

Pronunciat amb assimilació alveolar $l > n$, el topònim es relaciona amb l'antic castell, capella i mas homònims situats a la mateixa zona. Es tracta d'una forma composta la primera part de la qual és un hagiotopònim relacionat, possiblement, amb la cristianització. El segon element, *Solterra* deu ser el més antic. Coromines (OnCat, VI, 466) recull el nom de lloc de forma explícita i, a més, ho fa també amb la forma oral *Sonterra*;⁶⁷² l'estudiós desenvolupa una àmplia hipòtesi etimològica per al topònim, indicant que és preromà, d'una base ibèrica *sedeterra* negant la que havia presentat Carreras Candi (1911:42) fent-lo provenir de *Sursum terra* afirmant que *sul* i el seu derivat *su*, primer element del nom que ens ocupa, s'apliquen a indrets alts (en equivalència amb el francès *sür* ‘sobre’ en oposició a *sots*, *sos* o *so* ‘sota’ i que és la hipòtesi que accepta com a vàlida Navarro Colás (1963:71). Per la seva banda, Alcover i Moll (AlcM, 9, 1005) recullen el nom referit al castell i al santuari però sense presentar cap plantejament etimològic. Per tant, ja que el mateix Coromines parla d'una hipòtesi fonètica “Combinació certament audaç, i un poc rebuscada” haurem de considerar aquest topònim d'origen possiblement preromà però, alhora, incert.⁶⁷³

Sant Miquel (de Solterra-de les Formigues), pla de [‘plaðə’sammi’kəl]

Petita zona planera situada al cim de Sant Miquel de les Formigues o de Solterra que n'origina l'hagiotopònim. V. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de*

Sant Miquel de Solterra, serra de

Conjunt muntanyós situat entre el coll de Llevanyes i la serra Gran; està coronat pel cim de Sant Miquel de Solterra i es mou entre els nou-cents i els mil dos-cents metres d'altitud, serveix d'afrontació entre els municipis d'Osor i Sant Hilari Sacalm.

“Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor y en la Montanya de St Miquel de Solterra (...) Afronta (...) part en honor de dit Huix y part en altre honor llur anomenat la *Serra de St Miquel* ahont es la divisio dels Termes de Ozor y St Hilari” (LLEV 1731);

⁶⁷¹ PLADEVALL, A. (1962): “Les Guillerries: síntesis histórica y evolución demográfica” a *Ausa* 31 p.338.

⁶⁷² Tanmateix, s'equivoca en l'alçada del puig, de 1202 metres ja que va força més enllà quan diu: “pel gran puig de Sant Miquel de *Solterra*, el cim més alt de les Guillerries, que llança la seva escarida punta a 1320 alt.”.

⁶⁷³ Moreu-Rey, al *BISO* XXV, a l'article titulat “Topònims i arqueologia, un gran itinerari romà ignorat?” es refereix explícitament a aquest topònim i assenyala que: “L'antic terme de *Solterra* es trobava o al costat del de Sant Hilari (...), persisteix en canvi, en terme de Sant Hilari Sacalm, un nom –*Solterra*– que pot haver derivat fàcilment, passant per una etimologia popular, de *Seterra*, la segona de les etapes romanes després de Girona”; i encara afegeix, a peu de pàgina, que “*Solterra* és un nom de casa molt més localitzat que devia aplicar-se primitivament a un vast espai en el terme de Sant Hilari”. Certament, sembla clar, a la vista del nom de mas, de muntanya, de capella... que el topònim es referia a una extensió àmplia de territori que abraçava, però, no només terme de Sant Hilari Sacalm, com assenyalava Moreu-Rey, sinó també de Sant Pere d'Osor i de Santa Creu d'Horta.

“siguiendo la referida *sierra de S. Miguel*” (OSHS 1889); “La referida *sierra de San Miguel*” (OSHS 1890); “siguiendo la *cordillera de San Miguel de Solterra*” (OSHS 1890)

És clar que la serra pren el nom del cim que la corona. V. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de*

Sant Miquel de Ter, barri-veïnat de [‘sammi’keldə’ter]

Veïnat situat en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, a tocar del Ter, a l’espai més septentrional de l’àmbit geogràfic treballat. Inclou diversos masos com el Colobrans, la Codina, Cercenedes de Susqueda o can Bossa entre d’altres. Apareix situat per l’Institut Cartogràfic de Catalunya com a *Sant Miquel de Ter* (MAP 3).⁶⁷⁴

“*Barrio S. Miguel* incluye las fincas Codina y Salomó y San Miguel” (AM 1944); “Manso Sarsanedas de Susqueda *Barrio de San Miguel de Ter*” (DFE 1946); “*Barrio San Miguel*” (AM 1947); “*Barrio S. Miguel*” (AM 1953)

Es tracta d’un topònim compost, la primera part del qual és un hagiopònim relacionat amb l’església i antiga parròquia que allà hi havia hagut, Sant Miquel de Maifré; la segona part prové del nom de riu prop del qual en direcció nord se situa i que, endemés, hi funcionaria com a límit. V. *Sant Miquel (de Maifré), capella de*; v.t. *Ter, riu*

Sant Miquel (de Ter), mas [‘mas’sami’kəl]

Mas encara recordat tot i que inexistent que se situava entre la Codina i l’ermita de Sant Miquel de Maifré, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i sobre el riu Ter pel vessant nord.

“*Manso S. Miguel* de José Omar” (AM 1862); “*San Miguel*” (NOM 1863); “*S. Miguel de Vardé*” (PAD 1880); “*San Miguel Vardé*” (PAD 1885)⁶⁷⁵; “*S. Miguel*” (GR 1956)

Es tracta d’un hagiopònim relacionat amb l’antiga parròquia, l’església i el veïnat de Sant Miquel de Maifré o de Ter ja que és a la zona on estava construït. V. *Sant Miquel (de Maifré), capella de*

Santoni, llocdit

Indret que es localitzava als límits parroquials i municipals entre Osor i Susqueda a la zona del Cerver.

“Una pessa de terra situada en lo Terma del Castell de Rupit Parra de Susqueda en lo *lloch anomenat Santoni*; Afronta en altre *honor anomenat Santoni*; a mitg dia en honor llur mediant Torrent Denafreu; a ponent en dit *honor anomenat Santoni*; y a tremuntana en honor del Ma scverer” (LLEV 1731); “De Coll y Badia la Confessió del Mas Call y

⁶⁷⁴ La *Gran Enciclopèdia Catalana* (GEC, 9, 445) recull aquest veïnat amb la forma simple de *Maifré*.

⁶⁷⁵ *Sant Miquel Verder* és, en realitat, un error de còpia, un error que possiblement s’origina en la confusió amb *Maifré* i que també es localitza en algunes guies excursionistes i algunes obres cartogràfiques en referència a l’esglésiola de Sant Miquel de Maifré (per exemple Osona 1886 o Juli Serra 1890), també Navarro Colás (1963:95) en el mapa que realitza per situar els noms de lloc que ha estudiat se serveix d’aquesta forma creiem que inadequada. *El Barder*, en realitat, és un mas situat a la zona més meridional del terme municipal d’Osor a Santa Creu d’Horta, lluny de Sant Miquel de Maifré.

Mas Collich y la de *San Toni* y la de Rocadell” (full solt dins l’original del LLEV 1731 en llatí de l’AFF)

Grafiat separatament al segon document, semblaria tractar-se d’un hagiòtopònim, com assenyala Bruguera i Escorihuela (1995:79); tanmateix, no és una hipòtesi gens segura ja que podria tractar-se d’una aparença de nom de sant però en realitat ser una forma aglutinada amb l’article salat, *S’Antoni* i ser, doncs, una forma antroponímica. Tot plegat, però, només són hipòtesis que amb els esments de què disposem no es poden demostrar.

Sant Pere, plana de

“Ipsem vineam que est in ipsa *plana de Sancti Petri*” (LFM 1068)

Hagiòtopònim de situació desconeguda que s’origina en el nom del sant apòstol i primer pontífex que, alhora, és el sant patró de la parròquia d’Osor.

Sant Pere, vinya de

Tros de terra de conreu de vinya esmentada per Pladevall (1993:73) a partir d’un document del segle X.

“Anderic i muller Adalsena venen a Isarn terra cultiva i erma i un mallol, que tenien pels seus pares, al comtat d’Osona, a la vall *Ossore*, en el llodit coll i que termeneja per un costat amb la *vinya de Sant Pere*” (SBB 949)⁶⁷⁶

Podria tractar-se d’una vinya situada a la plana homònima en la qual no hi era un conreu estrany. V. *Sant Pere, plana de*

Sant Pere d’Osor, església de [li’kkeziə]

Església parroquial d’Osor dedicada a l’apòstol sant Pere i que data del segle X, concretament de l’any 922 segons consta en un document del fons de Sant Benet de Bages, encara que amb la forma simple de parròquia de Sant Pere, tal i com assenyala Pladelasala (1960:366) i Pladevall (1993:62),⁶⁷⁷ així mateix, Bolòs i Hurtado (2001:27) documenten *Sancti Petri* a l’any 920 partint del document número 65 recollit per Udina Martorell (1951) a l’obra *El Archivo Condal de Barcelona en los siglos IX-X. Estudio crítico de sus fondos*. Al final del segle XI i principis del XII l’antiga edificació preromànica fou substituïda per una de romànica consagrada el 1125 pel bisbe de Vic Ramon Gaufred. Al segle XV va patir greument els efectes dels terratrèmols de 1427 a 1430 i entre el segle XVIII i 1883 es va refer l’edifici per deixar-lo tal i com es pot observar a l’actualitat.⁶⁷⁸

“*Parrochia Sancti Petri*” (937); “*Parrochie Sancti Petri Vallis Ausor*” (LFM 1068); “*parrochia Sancti Petri Osor*” (SUS 1068); “*Sancti Petri Osorio*” (Doc 1 LVG, 1144);

⁶⁷⁶ Corresponent al document número 12 del Fons de la Biblioteca Universitat de Barcelona provinent del fons de Sant Benet de Bages.

⁶⁷⁷ Tanmateix, el mateix Pladevall (CatRom, V, 311) indica que “L’església parroquial de Sant Pere, documentada des de l’any 917, fou reedificada i consagrada el 1125” i “La parròquia no és documentada fins l’any 914”, és a dir, que segons això, la primera documentació de l’església seria anterior a l’any 922.

⁶⁷⁸ Per conèixer més àmpliament la història referida a l’església de Sant Pere d’Osor, es pot consultar els estudis de Pladelasala (1960), Pladevall (1962) i Bruguera i Ramió (1997).

“*Parrochia Sancti Petri Osorio*” (COP 1234); “*Sancti Petry de Osoryo*” (NOT 1285); “*parrochia Sancti Petri Osorio*” (CAP 1342); “*Sancti Pery de Osorio*” (CAP 1446); “*dicte Ecclesie parochialis Sancti Petri de Osorio*” (APO 1501); “*parroquia Sancti Petris Osorio*” (FM 1568); “*parroquia Sant Pere de Osor*” (FM 1614); “*Yglesia de Ozor*” (LLEV 1731); “*Parroquia Sant Pere de Ossor*” (FM 1787); “*San Pedro de Osor*” (AM 1862); “*Iglesia de Osor*” (AM 1944).

El nom compost s’origina en *sant Pere* com a titular de la parròquia i *Osor* pròpiament com a nom del lloc.

Sant Ramon, capella de [kəˈpeɫəðəˈsanrəˈmon]

Nom d’una capella existent al mas les Romegueres. Es tracta d’un hagiotopònim relacionat amb el sant sota l’advocació del qual es troba la capella, sant Ramon Nonat.

Sants, sot dels

Topònim que apareix recollit per Navarro Colás (1963:91) i que situa a l’est del mas el Veguer i del Fonollet, un afluent de la riera d’Horta per la banda est. La mateixa estudiosa indica que es tracta d’un hagiotopònim provinent d’una tradició toponímica: “Según una tradición en el lugar citado había un olivo gigante que una vez cortado sirvió para tallar una imagen de San Pedro sita en el altar mayor de la parroquia de Osor y por esto se le llama Sot dels Sants”. De totes maneres, cap dels informants ens ha narrat aquest relat.

Santuari del Coll, partida de terra del.

El nom es refereix a les terres de propietat directa del santuari del Coll. Es localitza entre els municipis d’Osor i Susqueda i havia format part de la parròquia de Santa Maria del Coll.

“*Lloch dit el Coll*” (LLEV 1731), “*partida santuari de Nostra Señora del Coll*” (CADT 1785), “*Partida El Priorato de la Virgen del Coll* del párroco de N.S. del Coll, linda N. con término de Susqueda, S. con manso Salvá, O. manso Salró” (AM 1944), “*finca el priorato de la Virgen del Coll*” (AM 1947), “*Pago o paraje Ermita del Coll*” (CAD 1960) –s’hi esmenta que inclou vint-i-cinc peces de terra de dos propietaris diferents, un camí i un cementiri a més del santuari-

El nom, òbviament, ve del fet de localitzar-se prop del santuari romànic i de què n’havien estat propietat directa. V.*Coll, santuari del*

Sapersa

“Mas anomenat Mas Coral dirruit y a dit Mas Pidemunt unit (...) Afronta asolixent en honor del Mas Pidevall anomenat *Sapersa*” (LLEV 1731)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l’origen d’aquest nom de lloc encara que, com ja esmentàrem Bruguera i Escorihuela (1995:391), podria tractar-se d’una metàtesi de *Sapresa* ja que és molt possible que el lloc es localitzés prop de la riera d’Osor; si fos així, derivaria del verb *prendre* i tindria el significat de ‘resclosa’ amb l’article salat fossilitzat aglutinat com passa amb el llogarret proper anomenat Sant Martí Sapresa.

Saplantada, peça de terra-llocdit

Llocdit que sembla que es localitzava entre les propietats dels masos can Cercenedes, el Rajol i el Baier.

“Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas sarsanedas anomenada *la Plantada* (...) Afronta asolixent en honor de llur Mas Rajol” (LLEV 1731); “Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Saplantada* (...) Afronta (...) a mitgdia y ponent en honor de llur Mas Rajol” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada Plantada*” (LLEV 1792); “*Pessa de terra territori vulgarment dit Saplantada*” (LLEV 1792)

Grafiat en dues ocasions amb l'article salat fossilitzat i aglutinat al nom i dues més de forma simple en un cas sense article i en l'altre precedit de l'article definit masculí, creiem que, etimològicament, el topònim prové del nom comú *plantada* en el sentit de 'terreny de sembradura' que, segons Coromines (DECat, VI, 589 i OnCat, VI, 238), es referia sovint a oliverars. Prové, per tant, del participi femení singular del verb *plantar*.

Sapollanc, llocdit

Peça de terra que afrontava amb les propietats dels masos el Fonollet, la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall.

“Una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra de Ozor, y en lo *lloch anomenat Capollanch*” (LLEV 1731)

Etimològicament sembla referir-se a la forma arcaica del nom d'arbre *pollancre* (AlcM, 8, 722) amb aglutinació de l'article salat en el sentit *el pollancre*. Ara bé, es refereix a una zona de castanyers i a Osor, el nom de l'arbre es pronuncia ioditzat, com a [pu'jaŋkɾə] cosa per la qual ens sorprèn que aparegui amb *-ll-* i no pas amb *-i-* o *-y-*.

Sarareny, hort

“*Orto vocato Sarareny*” (CAP 1446)

Tros de terra de conreu de situació desconeguda. També ens és incert l'origen i el sentit del seu nom malgrat que semblaria tractar-se d'un llinatge que documentem, ni que sigui de forma esporàdica, a Osor durant el segle XV, *en Sarareny* (CAP 1446).

Sarbocer, peça de terra

Indret que es localitzava entre Osor i Querós, entre els masos el Carbonell d'Osor i Claver i Querós de Sant Hilari Sacalm.

“*Petia terra vocata sarboser*” (CAP 1446); “*pètia terra locum vocato Sarbosser*” (CAP 1446); “*Una pessa de terra boscosa situada en dita Para anomenada Sarbosser* (...) Afronta a solixent ponent y tremuntana en honor de llur Mas Pons Querós y a mitg dia ab lo Mas Claver” (LLEV 1731); “*Pessa de terra boscosa nomenada vulgarment Sarboser de Antoni Carbonell y Bassas*” (LLEV 1792)

Aglutinació de l'article salat fossilitzat amb el nom derivat d'*arboç* amb el sufix col·lectiu *-er* amb sentit de 'bosc d'arboços'; per tant, un fitotopònim col·lectiu.

Sardina, font d'en [lə'foŋdənsəf'ðinə]

Font situada a Santa Creu d'Horta, entre la font del Rupit i la de la Guinarda, vers el mas el Sobirà, en una zona boscosa de castanyers.

“Perxada *font d'en Sardina*” (PSOB 2002)

Segons ens comentà un informant, el topònim prové d'un malnom individual molt estès arreu del domini lingüístic, desconeixem, però, la relació entre el lloc i la persona i les causes per les quals se l'anomenava *en Sardina*.

Sardina, perxada Font d'en V. *Font d'en Sardina, perxada*

Saresclosa, borda

Petit mas solament esmentat per Pladevall (1962:285) arran de l'estudi del desaparegut manual d'entre 1316 i 1318; literalment diu: “Resclosa o borda de Sa Resclosa, pròpia dels Recs, entre el torrent d'en Recs i la riera d'Osor, establerta el 28 de febrer de 1317, al matrimoni Pere Coll i Elisenda”. Atès que la casa sembla que se situava prop de dos cursos d'aigua, és possible que el topònim s'originés en el nom comú amb el sentit de ‘paret, palissada o munt de pedrenys col·locat a través d'un riu, canal o altre corrent d'aigua, per a alçar-ne el nivell i desviar-la del seu llit cap a un rec, un molí, etc’, del llatí *resclusa* variant de *reclusa* ‘tancada’ (AlcM, 9, 405), un mot, segons Moreu-Rey (ENL:52), no gens estrany en toponímia i sovint relacionat amb el regadiu.

Sariera, vinya

Antiga peça de conreu de vinya que es localitzava prop del Bancs.

“Una pessa de terra buscosa de pertinencias de llur mas Banchs nomenada *Vinya Çarriera* (...) Afronta asolixent en honor del Mas Masferrer; a mitg dia en honor den Crosa del Mas Riera” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa de pertinencias del mas Banchs lloch nomenat *Vinya Sariera*” (LLEV 1792)

La proximitat al mas Riera i a la riera d'Osor ens fa creure que possiblement es tracta d'una forma aglutinada de l'article salat fossilitzat i el substantiu *riera*; tanmateix, el nom també s'hauria pogut originar en el llinatge documentat a Osor durant els segles XVI i XVII i que havia pertangut a una de les grans famílies de la vall d'Osor⁶⁷⁹ encara als segles XVI i XVII.⁶⁸⁰

Saroca, mas

Antic mas localitzat entre el Carbonell, la Coma, el Bosquets de Querós i el Boscà, a la zona del coll de Querós. En ocasions se l'anomena mas Solroca.

“*Mansi de Sarocha*” (PFM 1343); “*Mansi de Sarroca*” (CAP 1446); “*mas de saroca*” (FM 1563); “*Duas mansatas dirutas et inhabitatas scitas in Parrochia Sacti Petri de Osorio; mansata vulgo vocatus Delaroca*” (PFM 1583); “*Dos masos anomenats Roca y*

⁶⁷⁹ Per a més informació podeu consultar Carreras Candi (1922:84) i Pladevall (1962:298)

⁶⁸⁰ Així, documentem una “Escriptura de precari i nou establiment atorgada per Miquel sarriera y de Gurb senyor de la vila i vall d'Osor i de la casa i honor de Recs y de Puig Ferran” (RIP 1562) i “la senyora dona francisca Çarriera y de Pons senyora de Vila y terme de Ozor y de la torra de Rechs y de la casa de puig farran” (RIP 1639).

sa Rocha dirruhits y a llur mas Coma units” (FM 1731); “Dos masos Roca y *sarroca*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un topònim format per aglutinació—exceptuant l'esment de 1731—de l'article salat—exceptuant a 1583— i el genèric pròpiament dit *Roca* 'massa de matèria mineral de la superfície de la terra' del llatí *rocca* un mot preromà d'origen incert (DEM:370).

Sarrancada, font

Antiga font que, possiblement, es localitzava vers el mas Arrancada.

“*Fonte sarranchada*” (CAP 1446)

Creiem que es tracta d'una grafia aglutinada de l'article salat *sa* i el nom *Arrancada*, possiblement referit al mas homònim. V. *Arrancada, mas*

Sasala, camp

Peça de terra de conreu que es localitzava entre la partida de la Mata i la del Camí d'en Albereda.

“Una pessa de terra situada en dita Parra, regadiu y prop lo *camp anomenat Sasala* (...) Afronta asolixent ab lo Torrent que devalla de la Mata” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'una altra aglutinació de l'article salat fossilitzat *sa* del llatí *ipsa* i el nom *sala* tot i que desconeixem si es tracta del sentit de 'cambra gran' o bé del llinatge que documentem a Osor des del segle XIV, Miquel de Sala (MAN 1316), i fins als nostres dies que es manté com a primer i segon cognoms.⁶⁸¹

Saserra, coll de [ˈkɔldəsəˈserə]

Pas de muntanya situat en els límits entre Osor i Susqueda, al sud del santuari del Coll i al nord del mas el Gascó. Apareix esmentat cartogràficament com a *Coll Sasserra* (MAP 1) i *Coll Saserra* (MAP 2).

“Serrat de *Coll de Saserra*” (ESC 1781); “El punto conocido por *Coll saserra*” (IGCOS 1927); “Mojón nº 8 Colocado en el punto conocido por *Coll Sasserra*” (OS 1927).

Com ja assenyalava Danés (1986:4), “Coll de Saserra, prop de la Mare de Déu del Coll, manté l'article salat”, es tracta d'una aglutinació amb l'article salat fossilitzat i l'orònim *serra* 'cadena de muntanyes', del llatí *sĕrra* (DEM386).

Saserra, mas

“*Manso saserra*” (ESC 1605); “*casal Saserra*” (ESC 1781)

Possiblement es tractava d'una casa situada prop del coll homònim que n'originaria el nom ja que sembla que se situava vers el santuari del Coll. V. *Saserra, coll de*

Sastre, cal [ˈkalˈsastrə]

⁶⁸¹ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de tres casos, un com a primer cognom i dos com a segon.

Nom d'una casa situada al carrer Major, antigament a la Plaça, i en la qual fins no fa massa anys hi havia hagut una sastreria. Per tant, es tracta d'un nom de casa que prové de l'ofici i que no guarda cap relació amb el llinatge que documentem a Osor des de les acaballes del segle XVII i fins a la primera meitat del XX.

Sastrellarg, cal [ˈkalˈsaʃtrəˈlaɾk]

Nom d'una casa situada al carrer Catalunya, antigament a la Plaça. Es tracta d'un nom compost provinent d'un antic doble malnom individual, *Joseph Ribas alias lo sastrellarch* (FN 1816),⁶⁸² originat en l'ofici i, possiblement, en l'adjectiu que devia fer referència a l'alçada del seu portador.

Sastrellarg, vinya d'en [ləˈβinjəðənˈsaʃtrəˈlaɾk]

Nom d'unes feixes de conreu de vinya, avellaners i altres arbres fruiters que es localitzaven a la part més oriental de la partida de terra de Puig-rodon. El nom de la vinya, a l'actualitat una pineda, prové del fet que havia estat de propietat del portador del sobrenom esdevingut, alhora, nom de casa. V. *Sastrellarg, cal*

Sastric, cal [ˈkalsəʃˈtʃik]

Nom d'una casa situada al carrer Major. Es tracta d'un derivat diminutiu del nom d'ofici *sastre* amb el sufix *-ic*, segurament per indicar poca corpulència i per diferenciar-lo d'altres malnoms originats en el mateix ofici.⁶⁸³

Satonella, llocdit Solà de V. *Solà de Satonella, llocdit*

Satonella, mas de

Antic i poc documentat mas que podria haver-se tractat del Roscall o bé d'una casa de la seva propietat, prop d'aquest mas i en direcció a la Vena, a Santa Creu d'Horta.

“*Sa Tonella*” (FI 1331); “El mas Roscay, antigament *mansada Tunella*” (FI 1562); “Una pessa de terra prop lo Mas Soler; afronta (...) a ponent part ab lo *Mas de Satonella* y part ab lo Mas de la Vena” (LLEV 1731)

Creiem que es tracta d'una forma aglutinada de l'article salat arcaic *sa* i el mot *tonella* que, com esmentàvem Bruguera i Escorihuela (1993:194) podria ser un malnom feminitzat de *tonell* o bé un derivat de *tona* del llatí *tunna* ‘tona, bóta’ amb caràcter topogràfic com ocorre en relació amb el municipi osonenc *Tona*. Tanmateix, també

⁶⁸² Encara a finals del segle XIX, el propietari d'aquesta casa tenia com a llinatge la forma *Ribas*: “Casa de bajos y dos pisos señalada de número, sita en la calle del Cementerio de la villa de Osor, cuya superficie consta lindante a Oriente y Mediodía al frente con dicha calle; á Poniente con Salvador Margarits hoy Felipe Pidevall y á cierzo con un camino (...) José Bruguera y Ribas según la certificación de la acta de su defunción presentada falleció en seis Febrero de mil ochocientos setenta y uno a la edad de cuarenta y tres años habia adquirido la finca de este número por donación que le otorgó Jaime Ribas” (ESC 1902).

⁶⁸³ Observeu que en un espai força reduït existeixen diversos noms de casa relacionats amb la sastreria, cal Sastre, cal Sastrellarg, cal Sastric, can Narcís Sastre i, possiblement, can Collbotó. Això ens mostra la importància que havia atingut aquest ofici pretèritament a Osor. Lingüísticament, és interessant d'observar com per diferenciar-los hi trobem la forma primitiva, una forma derivada i tres de compostes.

podria tractar-se d'un derivat, possiblement diminutiu, de *tuna* 'cova'.⁶⁸⁴ Sigui com sigui, un topònim d'origen incert.

Sau, camí de Vilanova V. *Vilanova de Sau, camí*

Sau, camp [ˈkamˈsaw]

Antiga peça de conreu que se situava prop de la Codina, al nord de l'espai geogràfic treballat.

“*Feixa terre vocata de ces Saus*” (CAP 1560)

Homònim de l'agregat de Vilanova de Sau, es tracta d'un topònim d'origen incert, com assenyalen Moran, Batlle i Rabella (2002:186); tanmateix, com coincideixen a indicar Coromines (1965:385), Balañà i Abadia (1989:168), Moreu-Rey (ENL:155) i Alcover i Moll (AlcM, 9, 770), sembla que es tracta d'un nom d'origen preromà i, com esmenta més endavant el mateix Coromines (OnCat, VII, 60), és possible que inicialment es tractés d'un nom fluvial, amb un origen, per tant, hidronímic.

Saule, pla de [ˈplaðəˈsawlə]

Espai planer situat a Santa Creu d'Horta, sota el Viurevol, una zona boscosa de castanyer.

“*Perxada pla de Saula*” (PSOB 2002)

Es tracta d'un fitotopònim, d'un nom d'arbre sinònim de *salze* en una varietat dialectal “usual avui a tot l'antic bisbat de Girona, zona vigatana i Vallespir” (DECat, VII, 638). Per tant, prové del llatí *salīce* ‘salze’ (DEM:378)

Saule, prat de

Topònim pretèrit homònim del pla actual però amb una situació diferenciada ja que aquest es localitzava prop del Carbonell, a la zona més occidental de l'espai geogràfic treballat.

“*Loco vocato prat de Saule*” (CAP 1446)

L'origen etimològic deu trobar-se en el terme dialectal del nom d'arbre *salze*, del llatí *salīce* que podria tenir sentit col·lectiu.

Sauleda, camp-hort d'en

“Un Camp situat en dita Parra anomenat *Camp den Sauleda*” (LLEV 1731); “un hort de terra situat en dita Parra anomenat *lo hort den Sauleda*” (LLEV 1731); “Horta en lo territori anomenat los *Horts den Sauleda*” (LLEV 1792); “Pessa de terra nomenada *Campsauleda*” (LLEV 1792); “Pessa de terra *Camp den Sauleda*” (FN 1819); “lloch lo *camp den Sauleda*” (HIP 1854); “pieza nombrada *camp den Sauleda*” (AM 1862)

Gràficament, apareix amb dos genèrics fonamentalment sinònims, hort i camp, indicant zona de conreu; en un cas fins i tot apareix en plural, cosa que fa pensar en una petita

⁶⁸⁴ Si fos així, evidentment, la grafia seria *Satunella*.

partida de la qual, però, en desconeixem la situació malgrat que no semblaria massa allunyada d'Osor. En un cas de 1792 apareix amb aglutinació de genèric i específic sense enllaç, un enllaç que sol ser l'article personal precedit de la preposició *de*.

El fet que el nom propi es precedeixi de l'article personal ens fa creure en un topònim d'origen antroponímic, en un llinatge que pròpiament documentem a Osor de les acaballes del segle XV i fins a mitjan segle XVIII incloent-hi un cap de casa al segle XVI, *Bartolomeu Sauleda* (MAN 1553). Segons Moll (ELC:242) es tracta d'un llinatge derivat col·lectiu de *saule*, sinònim de salze.

Sauledes, llocdit

Indret del qual en desconeixem la situació tot i que sembla que era en parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Fexa loco vocato Sauledas*” (CAP 1446)

Topònim en forma plural; desconeixem si etimològicament es tracta d'un derivat col·lectiu de *saule* (AlcM, 9, 770) o bé de l'aglutinació de l'antic article salat *sa* i la variant *auleda* del llatí *iliceta*, col·lectiu llatí d'*ilex* 'alzina' (OnCat, VII, 62) significat llavors 'l'alzinar, l'aulet, el bosc d'alzines'.

Saules, peça de terra les

Antiga peça que es trobava al veïnat de Querosell, entre els masos la Coma, al qual pertanyia, i el Carbonell.

“*Una pessa de terra anomenada las saulas* afronta amb en Carbonell” (LLEV 1731); “*Pessa de terra ab alguns castanyers nomenada vulgarment Las Saulas*” (LLEV 1792)

Homònim del torrent, l'origen etimològic deu ser el mateix, en el llatí *salice* 'salze' en una forma dialectal i plural.

Saules, torrent dels

“*Torrente de Saula*” (CAP 1446); “*Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra y en lo lloch anomenat Torrent dels Saulas*” (LLEV 1731); “*Dos pessa de terra una bosch situada en dita Parra en lo lloch antiguament dit Masferrer cerca la Riera de Gironella (...) afronta (...) a mitg dia ab la Riera de Gironella, a ponent ab lo Torrent den Saula y a tremuntana ab llur Mas Yglesias*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra boscosa territori nomenat Lo Torrent dels Saulas*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal destacar l'aparició de formes singulars i plurals així com l'ús inadequat de l'article personal *en* en un dels esments de 1731 ja que per la situació, prop de ca n'Iglésies, es tracta del mateix dels altres documents i, a més, no hem documentat *Saule* com a llinatge osorenc en el decurs de la història.

Creiem que es tracta d'un fitotopònim col·lectiu plural indicant presència de *salzes* prop del curs d'aigua, de fet, el *salze* o *saule* és un arbre propi de zones properes a sots, rius o torrents. S'origina, doncs, en el llatí *salice* 'salze' (DEM:378) i pren la forma dialectal *saule* no gens estranya a la zona geogràfica en què ens situem.

Saulina, mas.

Antic mas que es localitzava prop del Pidemunt del qual n'era una propietat.

“Un Mas anomenat *Mas Saulina* dirruit y a dit Mas Pidemont unit” (LLEV 1731), -de Josep Pidemunt-; “Tot lo *mas nomenat Saulina* dirruit y al mas Pidemunt agragat” (LLEV 1792)

Forma aglutinada de l'article salat arcaic fossilitzat *sa* del llatí *ipse* i el nom comú *aulina* ‘alzina’. V. *Aulina, mas*

Saulina, pla

Zona planera que sembla que se situava vers l'antic mas Gausac, al sud del Fonollet, no lluny del Gelats i del pla de la Vella, al sud del terme municipal osorenc.

“Una pessa de terra anomenada Longañas (...) Afronta (...) a mitg dia en honor den Funollet anomenat Artiga den forment y part ab la confrontada pessa de terra anomenada *Plan Saulina*” (LLEV 1731)

Gràficament, només cal esmentar el manteniment de la *-n* final etimològica en el genèric. Etimològicament, creiem que es tracta d'una aglutinació de l'article salat i el substantiu *aulina*, variant fonètica d'*alzina*, possiblement amb sentit col·lectiu.

Saurina, puig

Cim de muntanya situat a Santa Creu d'Horta, probablement a l'est dels masos el Triador i el Bosquet i al sud del Collsacodina i dels masos la Molina de ca n'Iglésies i cal Rector.

“El serrat que puja de la creu de coll sa Codina al *puig Saurina*” (FI 1628)

Desconeixem si l'orònim prové del llinatge derivat de *Saura* ja que només hem documentat a Osor la forma *Saurí*, però amb posterioritat al topònim, concretament a partir de 1764 i fins a 1947, i del qual en podria ser una feminització.

Savall, mas

Antic mas que havia estat de propietat de ca n'Iglésies, que es localitzava prop del Bosquet. Pladelasala (1960:374) el situa més al nord-oest ja que, literalment, diu que prop de can Pellerina “Antiguamente había por aquí La Vall y L'Armengol”⁶⁸⁵ Pladevall (1962:286), també l'esmenta de forma simple i com a mas de Santa Creu d'Horta: “Vall, de domini i propietat dels Recs, habitat per en Pere de za Val”.⁶⁸⁶ Elvís Mallorquí (2005:97) el recull com a un mas de la parròquia de Santa Creu d'Horta sense afegir-hi cap mena de comentari.

“*Mansi saull*” (NOT 1285); “*mansi de za Val*” (MAN 1316); “Petru de baçeda, *Savall* et camps ça dauesa” (NOT 1334); “*Mansi de Vall*” (CAP 1446); “*mansum vocatum savall*” (CAP 1446); “Possessió de terra de castanyers territori dit Rigavelos de pertinencias del *mas Savall*” (LLEV 1792)

⁶⁸⁵ Observeu que es precedeix de l'article definit femení i no pas del salat, fet possiblement degut a un error de còpia o de lectura ja que no és gens freqüent l'ús de la forma *la* davant dels noms de mas.

⁶⁸⁶ Es pot consultar, però, que a la forma antropònica sí que hi apareix l'article salat arcaic precedint el nom propi.

Gràficament, cal assenyalar la forma no palatalitzada de 1316 i 1334 i les formes simples, sense article salat aglutinat, *Vall* de 1316 i 1446. De fet, creiem que el topònim és una aglutinació de l'article salat arcaic *sa* del llatí *ipse* i l'orònim *vall* 'depressió allargada del terreny entre muntanyes' del llatí *valle* (DEM:431).

Savall, torrent

Sembla que es tracta d'un antic nom que s'havia donat al sot del Bosquet, un dels que forma la riera d'Horta. Pladevall (1962:258) l'esmenta com a un dels afluents de l'esmentada riera d'Horta.

“*Torrente des mas Vall*” (MAN 1316); “*Riaria de Valle*” (CAP 1446); “*lo Torrent Savall*” (LLEV 1731); “*lo Torrent Çavall*” (LLEV 1731).

Grafiat de forma simple o precedit de l'article salat arcaic *sa* o *ça*, es tracta d'una forma relacionada amb el mas homònim deguda a la proximitat, cosa que evidenciaria l'esment documental de 1316. V. *Savall, mas*

Savina, la [ləsi'βinə]

Zona boscosa amb presència de savines situada al Collsacodina, sota la font de Puig Ventós. Pronunciat amb assimilació vocàlica, el topònim indica presència d'aquestes coníferes. El terme prové del llatí popular *sabīna* del llatí (*herba*) *sabīna* 'arbust) que prové de la Sabina, una regió d'Itàlia' (DEM:381) i té caràcter col·lectiu ja que no es tracta d'un únic arbre sinó de diversos exemplars.

Savinya, llocdit [l(s)ə'βiɲə]

Amb aquesta forma es fa referència a un indret en el qual s'hi havia localitzat una zona de conreu de vinya que a l'actualitat és una zona boscosa d'alzina entre les propietats del Masferrer i la peça de terra anomenada el Regadiu.

“*Lo lloch dit Saviñya*” (LLEV 1731)

Nom de lloc que recorda l'antic conreu de vinya amb presència de l'article salat fossilitzat –que en algun cas oral ja hem notat substituït per *la-* i *vinya*, del llatí *vīnĕa* 'camp plantat de vinya'.

Savinya, puig

“*El quintà de Puig Savinya*” (FI 1605)

Situat a Santa Creu d'Horta, devia tractar-se d'un turó prop del qual hi havia conreus de vinya, per tant, una aglutinació del salat *sa* i el nom *vinya* 'camp plantat de vinya'.

Sec, bassa de Puig V. *Puig Sec, bassa de*

Sec, perxada del Roure V. *Roure Sec, perxada del*

Sec, puig [ˈpudʒ'sek]

Turó de poca alçada situat prop de can Cercenedes d'Osor. Possiblement es tracta d'un topònim originat el l'adjectiu *sec* amb el sentit de 'mancat d'humitat', de fet es tracta d'un espai on l'aigua no hi abunda raó per la qual s'hi va construir una bassa que rep el mateix nom.

Segimon, casa

“*Casa Sagimon* hi viu Joan Corbera” (LA 1817)

Nom d'una casa de la qual en desconeixem la situació, que degué originar-se en el prenom masculí ja que com a llinatge no el documentem a Osor, un nom d'origen germànic, de *Sigmund* 'que protegeix per la victòria' segons indica Albaigés (DNP:295).

Selva, bosc de

Antic bosc que sembla que era de castanyers i es localitzava a Santa Creu d'Horta. Apareix esmentat per Pladevall (1962:280) a partir d'un document del segle XIV: “en Berenguer de Mir, parròquia de Santa Creu, el 12 de gener de 1317, ven a Berenguer Cerreda, de la mateixa parròquia, sis explets de castanyers al bosc nomenat de Selva al preu de 24 sous”. Podria tractar-se d'una forma singular antiga referida a una part de la partida de les Selves ja que aquesta no es localitza massa lluny dels límits de la parròquia de Santa Creu d'Horta.

“*Bosc nomenat de Selva*” (MAN 1316)

Creiem que es tracta d'un topònim de caràcter tautològic ja que prové del llatí *silva* 'bosc' que, com ja esmentava Balari (1964:231) es referia a “un lugar lleno de árboles y matas, que le hacen naturalmente frondoso”.

Selvas, partida de terra les [ləs'ɛwβəs]

Notable partida que es localitza a l'est d'Osor i al sud de la riera d'Osor entre les propietats dels masos el Simon, el Bosquet, la Grevalosa, la Crosa i la Talaia d'en Bancs. Oralment se l'esmenta amb diftongació i es refereix a l'actualitat a una zona fonamentalment boscosa de castanyers i alzines.

“*Loco vocato las Selvas*” (CAP 1446); “Una part de aquella pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Castanyeda de Puigborrell en lo lloch anomenat *las Selvas*” (LLEV 1731); “Una pessa de terra part de castanyers situada en dita Parra en lo lloch anomenat *las Seuvas*” (LLEV 1731); “Pieza de tierra sita en la *Partida dicha Las Selvas* propia de Joseph Banchs limita L. Manso Crosa y un torrente, M. Manso Gravalosa, P. Manso Busquets, YT. Manso Simon” (CAD 1785); “Pessa de terra *lloch nomenat Las Selvas*” (LLEV 1792); “Pieza nombrada de *las Selvas*” (AM 1862); “*Finca las Selvas* linda N. manso Talaya y manso Gravalosa, S. E. manso Gravalosa, O. mansos Talaya y Gravalosa” (AM 1944); “*finca Las Selvas*” (AM 1953); “Finca Manso Bayer. A. La Barraca B. Cal Esquerrá C *las Selvas*” (DFF 1959); “*Pago o paraje Las Selvas* entre la Talaya den Banchs y la Grabalosa” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-una peces de terra-

Gràficament, només cal esmentar la forma diftongada de 1731, *Seuvas* que respon a l'actual pronúncia. Etimològicament es tracta del plural de *selva* provinent del llatí *silva*

‘bosc’ ja que, de fet, encara a l’actualitat és, com dèiem més amunt, una zona fonamentalment boscosa, un origen i sentit acceptat per toponomistes com Balari i Jovany (1964:231), Moreu-Rey (ENL:56) –que concreta que es tracta d’un bosc espès-, Balañà i Abadia (1989:78), Alcover i Moll (AlcM, 9, 807), Coromines (OnCat, VII, 95) o Moran, Batlle i Rabella (2002:159).

Selves, peça de terra les

Nom d’una o diverses peces de terra que, metonímicament, prenen el nom de la partida en la qual es localitzen.

“Una *peça de terra part castanyers* *plantada* de pertinencias del Mas Crosa anomenada La Poyancra vuy *las Selvas* (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat las Selvas (...) a mitg dia en honor del Mas Busquets alt a la Serra” (LLEV 1731), “*Pessa de terra* de pertinencias del mas Crosa nomenada Poyancra y vuy *las Selvas*” (LLEV 1792); “*Pieza nombrada de las Selvas*” (AM 1862)

V. *Selves, partida de terra les*

Selves, perxada de les [ləpəɾˈʃaðəðələsˈsəwβəs]

Perxada que forma part de la partida homònima i que es pronuncia de forma diftongada; concretament, aquesta zona boscosa de castanyer es localitza al sud de la Talaia d’en Bancs. V. *Selves, partida de terra les*

Selves, serra de les

Nom que devia referir-se al grup de muntanyes situat al nord-oest del Bosquets i al sud-oest de la Grevolosa, vers la Súria, i que tancaria pel vessant sud la partida de les Selves que n’originaria el nom.

“Una Mansada o Mas anomenat sa Sarreda dirruit y a llur Mas Busquets unit (...) Afronta asolixent ab la *Serra de las Selvas*” (LLEV 1731)

V. *Selves, partida de terra les*

Selves, torrent Major de les V. *Major de les Selves, torrent*

Senglar, Sot del V. *Sot del Senglar, font-partida de terra*

Senglar, sot del [əlˈsoddəlsəŋˈgla]

Petit curs d’aigua situat prop de can Plana i que prové del Part discorrent en direcció nord.

“*Torrente vocato del sengla*” (CAP 1562); “*Sot del Senglá*” (AM 1944); “*sot del Senglá*” (AM 1947); “*Sot del Sanglá*” (DFE 1951); “*sot del Senglá*” (AM 1953); “*sot del Senglar*” LA 1966)

Com ja indicàvem, Bruguera (2002:213), creiem que es tracta d’un zootopònim provinent del preuat mamífer per als caçadors del llatí (*porcus*) *singularis* ‘porc salvatge’ (DEM:384).

Senglars, tancat dels [əlˈtəŋˈkaddəlsəŋˈglas]

Zona boscosa situada a la castanyeda de la Font, vora el mas Masferrer. Es tracta d'un espai tancat, d'aquí el genèric, en el qual la Societat de Caçadors d'Osor hi tancava porcs senglars perquè s'hi reproduïssin, un nom, per tant, força recent però, alhora, força popular, de caràcter zootoponímic, del llatí (*porcus*) *sīngūlaris* 'porc salvatge' (DEM:384) i amb forma plural.

Sense Orella, cal [ˈkalˈsensuˈɾɛlə]

Nom d'una casa situada al carrer de Cercenedes que s'originà en la característica física del portador del malnom individual, la manca d'una orella.

Senyor, vinya del

“Pieza nombrada *viña del Señor* de Francisco de Asís Margarits” (AM 1862)

De situació desconeguda, devia tractar-se d'una peça de terra de conreu de vinya el nom de la qual devia recordar un antic senyoriu en el sentit de fundació o propietat, del nom amb el sentit de 'qui té autoritat sobre un territori' del llatí *sēniore* 'més vell', comparatiu llatí de *senex*, *senis* 'ancià' que designava els membres més venerables i va acabar suplantant el terme *dominus*, *-i* 'amo, senyor' (DEM:385)

Senyora Maria, ca la [ˈkaləsɾjorəməriə]

Nom d'una casa situada al carrer de la Penya també coneguda com a cal Llarg. El terme s'originà en el fet que hi anà a viure una dona amb una certa distinció, provinent de Barcelona, a la qual la gent anomenava com a la *senyora Maria*.

Sepultures, coll-collet de les [ˈkoldələsəpulˈturəs]

Pas de muntanya situat a les Sepultures, al camí que condueix al mas el Clascar.

“*Coll de las Sepulturas*” (LA 1710); “Mas Cruzet (...) Afrontan (...) a tremuntana ab lo *Coll de las sepulturas*” (LLEV 1731)

El nom prové de què el coll o collet es localitza al llocdit homònim. V. *Sepultures, les*

Sepultures, les [ləsəpulˈturəs]

Indret situat al nord d'Osor, sobre el Croset, prop dels límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda. En aquest lloc s'hi pot trobar un encreuament de camins on també hi ha els límits entre tres propietats particulars. Apareix recollit per l'Institut Cartogràfic Català i pel Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) –com a una serra- com a *les Sepultures*.

“*Las Sepulturas*” (LA 1710); “*las Sepulturas*” (LLEV 1731); “*las Sepulturas*” (DEL 1885)

Bruguera i Escorihuela (1996:52) consideràvem que aquest nom es podria haver donat per possibles aparences formals ja que hi destaquen unes roques especialment planes i el terra està fonamentalment format per pedres planeres que podrien recordar la llosa d'una sepultura; tanmateix, és possible que el nom provingués del fet de tractar-se d'un encreuament de camins i d'un límit parroquial i de diverses propietats que podrien fer

pensar en possibles creus de terme diferents, com si es tractés de les creus de diverses sepultures en un cementiri, és a dir, que podria tenir un caràcter metafòric. Tampoc tenim constància que s'hi hagi localitzat mai cap necròpolis antiga. Tot plegat, hipòtesis difícilment demostrables.

Sepultures, perxada de les [pəɾ'ʃaðəðəlsəpul'turəs]

Zona boscosa de castanyer que es localitza al llocdit homònim en direcció a Pedra Jugadora. V. *Sepultures, les*

Sepultures, torrent de les

Creiem que aquest és un altre nom del sot del Clascar, que neix a Pedra Jugadora i discorre per les Sepultures per anar a desguassar al Ter discorrent en direcció nord-oest.

“Una pessa de terra que fou de pertinències dem Mas Clascar en lo lloch anomenat Pedra Jugadora en vista del Plá de Anglés (...) afronta (...) a tremuntana ab dit Mas Clascar tot *torrent amunt de las Sepulturas* fins a Pedra Jugadora alt á lá Serra en vista de Anglés” (LLEV 1731); “*Torrente que descende de las Sepulturas*” (DEL 1885)

El nom del curs d'aigua prové del nom del llocdit pel qual discorre. V. *Sepultures, les*

Sequer, camp el [ˈkaməlsəˈke]

Antiga peça de conreu situada a tocar del molí d'en Serra, del qual n'era una propietat. El topònim es refereix a un espai amb poca aigua per contrast amb *el regadiu*, un derivat de *sec* amb el sufix *-er* amb el sentit de ‘terra que no es rega o es rega poc’.

Sererols, camí de

“*Via que uenit de Planes et pergit ad Solerols et Cercenades*” (DSMA 960); “*Via publica quo itur a Sararols*” (CAP 1560)

Camí que devia anomenar-se així perquè es dirigia al mas homònim a la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda. V. *Sererols, mas*

Sererols, mas

Antic mas que es localitzava a la zona més septentrional de l'espai estudiat, prop del mas la Codina, en parròquia, per tant, de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Via que venit de Planes et pergit Solerols et Cercenades*” (DSMA 960); “*Mansi de Sererols*” (CAP 1342); “*Pere de Sererols parroquia Susqueda*” (COP 1421); “*Manso Sarerols*” (CAP 1446); “*Mansi de Sararols*” (CAPb 1560); “*Mansi Serarols*” (CAP 1699); “*Confessá tenir en alou de S. Exª tot lo Mas Sararols situat en dita Parra de Susqueda terme de Ozor*” (LLEV 1731); “*Tot lo Mas Cerarols unit al mas Codina parr. Susqueda, terme Osor*” (LLEV 1792)

Grafiat de diverses formes homòfones, *Sererols* – *Sarerols* – *Sararols* – *Cerarols*, etimològicament sembla que hem de partir de la forma del segle X ja que si, efectivament correspon al mateix lloc –i ho semblaria per la proximitat a can Cercenedes de Susqueda-, sembla que es produïa el que esmenta Coromines (OnCat, VII, 116), es tractaria d'un diminutiu plural de *soler* amb dissimilació *l > r* i *o > e*; amb

aquest sentit coincideix Moreu-Rey (ENL:85) quan es refereix a dos llogarrets del Bages i de la Plana de Vic anomenats *Sererols*. Tanmateix, que al segle XIV documentem la forma *en sererols* (NOT 1334) i que com a llinatge continuï viu a Osor durant els dos segles següents, XV i XVI, ens fa creure també en un possible origen antroponímic que, segons Moll (ELC:231) podria provenir del llatí *ceresia* ‘cirera’ amb el sufix *-ol* però amb sentit diminutiu sinó per a formar el nom de l’arbre *cirerol* i *cererol*.

Sererols, prat de

“Los tres çingulos terre cum oliveriis loco vocato *Prat de Sererols*” (CAP 1342)

Prat que devia localitzar-se prop del mas homònim. V. *Sererols, mas*

Serola, peça de terra

Peça de propietat del Sobirà de la qual en desconeixem la situació.

“Altre *pessa anomenada Sarola*” (LLEN 1731); “*Pessa de terra nomenada Sarola*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d’una aglutinació de l’article salat fossilitzat amb el substantiu *erola*, diminutiu d’*era*, del llatí *area* ‘petita estesa d’un vegetal, jaç o pastura, parterre natural’ (DECat, III, 418) que va passar a denominar un tros de terra pla sobre un relleu, tal i com assenyalen Moreu-Rey (ENL:29) i Domingo i Francàs (1997:271).

Serpent, mas

Mas que es localitzava a Santa Creu d’Horta, possiblement entre Pigem i l’Espinau, per la qual cosa podria tractar-se d’un antic nom de la Molina de n’Iglésies o de cal Rectoret.

“*Casa dita Serpent* de Josef Iglesias. Havitada de Francisco Cavallé y Coll, parcero” (CAD 1785); “*Manso Sarpent* de José Iglesias” (AM 1862)

Desconeixem l’origen del topònim encara que semblaria tractar-se d’un malnom relacionat amb el rèptil.

Serra, bassa del Molí d’en V. *Molí d’en Serra, bassa del*

Serra, Can V. *Can Serra, camí de.-font de*

Serra, camps de la

Peces de conreu que sembla que es localitzaven vers el Carbonell, i que podria donar-se el cas que fossin en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

“Illam petiam terra vocata *Camps de la Serra*” (IFM 1669)

Possiblement, el nom de lloc és de caràcter orogràfic, del llatí *sërra* ‘cadena de muntanyes’ (DEM: 386).

Serra, collet de la

Pas de muntanya situat als límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al nord-oest de Sant Miquel de Solterra.

“Mojón nº14 Colocado en el sitio conocido por *Cullet de la Serra* heredad de Miguel Borrell” (OSHS 1889); “Mojón nº 14 Colocado en el sitio conocido por *Cullet de la Serra* en la propia heredad de Miguel Borrell (...) descendiendo siempre y siguiendo la referida sierra de San Miguel” (OSHS 1890)

Els esments documentals ens permeten d’observar que el topònim té caràcter orogràfic amb el sentit de carena de muntanyes, del llatí *sērra* en aquest cas relacionat amb la serra de Sant Miquel de Solterra.

Serra, font de la

Font que sembla que es localitzava a la muntanya del Coll, no massa lluny de can Coll.

“Una pessa de terra de pertinencias de llur Mas Coll (...) Afronta (...) a mitg dia ab lo Torrent de la *font de la Serra*; a ponent y tremuntana en honor del Monastir de nostra Senyora del Coll” (LLEV 1731)

Creiem que el topònim és de caràcter orogràfic malgrat que també es podria relacionar amb can Coll, antigament anomenat Serra del o d’en Coll.

Serra, Molí d’en V. *Molí d’en Serra, font del-gorg del-gorga del-mas-partida de terra del-rec del*

Serra, mas can [‘kan’serə]

Forma simple referida a can Serra de Toronell i que per escrit és possible que es refereixi a més d’un mas ja que hem documentat els masos Serra Atropella, Serra del Coll, Serra Bronquera, Serra del Toronell i Serra Mitjana.

“*Manso Serra*” (NOT 1285); “*Mansum Serra*” (NOT 1334); “Quinta qui fuit de *Mansi Serra*” (CAPb 1562); “*mas Serra* habitat per Maria vídua de Guillem de Serra i Pere fill seu” (MAN 1316); “Joseph Serra hereu del *mas Serra* de Osor” (LB 1716); “Miquel Moré pages masover del *mas Serra*” (LB 1733); “Ramon Buscá masover de *la Serra*” (LB 1777); “*mas Serra*” (LA 1811); “*Casa Serra* hi viu Juan Serra, Juan Vidal, N.N. Cabré y Joseph Pidemun” (LA 1817); “Joan Oviols cambrer de *la Serra*” (LB 1851); “*Manso Serra* de Juan Serra” (AM 1862) –can Serra de Toronell-; “Juan Crous Triador habitante del *Manso Serra*” (LB 1958)

Sigui quin sigui el mas al qual faci referència, l’origen del nom o bé serà orogràfic, del llatí *sērra* ‘cadena de muntanyes’ o bé antroponímic, en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIII, *en Sera* (NOT 1285), i de forma ininterrompuda fins a l’actualitat que es manté com a primer i segon cognoms,⁶⁸⁷ incloent-hi dos caps de casa en els segles XV i XVI, *Gregori Serra* (FOG 1497) i *Salvi Serra* (FOG 1533), i un alcalde, entre 1900 i 1903, Francisco Masó Serra.

Serra, molí d’en [əlmu’liðən’serə]

⁶⁸⁷ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de quatre casos, dos com a primer cognom i dos més com a segon.

Antic molí i asserradora situat entre la riera d'Osor i el Maroi. Es podria haver anomenat també molí del mas Cortal –ja que era de propietat de can Serra de Toronell–; Pladelasala (1960:373) assenyala que antigament podria haver estat el molí de Serra Adrovera. Aquest molí es degué reconstruir a les acaballes del segle XVIII o principis del XIX ja que en un document llegim que “Mariano Albareda y Collell ven a Gil y Joseph Serra del Toronell pare y fill pagesos amos de lo molí fariner un tros de terra de 40 canas, la riera dita de Osor, pessa de terra dita las alsinas den Albareda y ampla quatre palms pel passatge de la aÿgua del rech de llur dit molí fariner que novament han construït” (FNA 1805). A banda del molí, al mateix espai també hi havia una casa o mas anomenada del Molí d'en Serra. Apareix anotat a dues guies excursionistes del segle XIX com a *lo Molí d'En Serra* (AAEC 1882, Osona 1886).

“Esteve Baburés moliner de *la Serra de Toronell*” (LB 1848); “*Molino den Serra de Juan Serra*” (AM 1862); “*Moli den Serra*” (HIP 1862); “*Molino Serra*” (PAD 1930); “*Molí den Serra*” (AM 1944); “*Molinoden Serra*” (AM 1953)

El fet que es precedeixi de l'article personal permet d'adonar-nos que el nom té origen antropònimic, en el llinatge documentat a Osor des del segle XIII i fins a l'actualitat, tanmateix, Navarro Colás (1963:70), referint-se al mas i al molí, considera que prové de l'orònim, aspecte que no creiem adequat.

Serra, oliveres d'en

Antiga peça de conreu d'olivera que es localitzava vers l'antic mas Puigborrell, entre les propietats dels masos les Romegueres i can Serra de Toronell.

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra anomenada Prat Puigborrell y part las *oliveras den Serra* (...) Afronta asolixent en altre honor llur anomenat Puigborrell, a ponent y tremuntana part en altre honor llur y part en honor del Mas Romagueras” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa anomenada Puigborrell y part las *Oliveras den Serra*” (LLEVB 1792)

El topònim, precedit de l'article personal, s'origina en el llinatge que es relaciona, alhora, amb can Serra de Toronell.

Serra, torrent de la Font de la V. *Font de la Serra, torrent de la*

Serra Adrovera, mas

Antic mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor del qual en desconeixem la situació encara que Pladelasala (1960:373) indica que podria tractar-se de l'actual molí d'en Serra.

“*Serra adrovera* habitat per Pere za Serra adrovera” (MAN 1316)

Creiem que es tracta d'un topònim compost format per l'orònim *serra* i el substantiu o adjectiu *adrovera*, un mot d'origen incert encara que podria tractar-se d'una feminització per concordança d'*Adrover*, un antropònim d'origen germànic provinent del nom propi *Adroer* ‘pare del poble’ (ELC:91).

Serra Aguda, serrat de

Grup muntanyós situat al sud del Ripoll i de la riera de la Noguerola. Per la localització, és possible que es referís al serrat que des del Ripoll ascendeix fins als límits municipals amb Sant Hilari Sacalm, prop del mas Solterra i que, per tant, es referís al serrat de Rocaguda.

“Lo serrat dit Ripoll anomenat *Serrat de Serra aguda*” (RIP 1562); “Una pessa de terra anomenada Planellas (...) afronta (...) a ponent ab la Riera de la Nogarola y a tremuntana ab lo *Sarrat de Serraguda*” (LLEV 1731)

Topònim compost format per *serra* en sentit orogràfic i l'adjectiu *aguda* ‘punxeguda’, del llatí *acūtu* participi del llatí *ācūĕre* ‘esmolar’, derivat d'*ācus*, *-us* ‘agulla’ (DEM:25) probablement fent referència a la forma d'alguna de les muntanyes que formaven la serra que podria ser la roca de Cercenedes. V. *Rocaguda, la*

Serrabella, coll de

Indret que documentem al segle XI en els límits parroquials entre Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, entre el coll de Nafre i el Cerver. Pladelasala (1960:369) el grafia com a *Serra Vella* però Pladevall (CatRom, V, 315) ho fa aglutinat i amb *-b-* respectant la forma arcaica i que també considerem com a adequada.

“De meridie in terminio de parrochia Sancti Petri Osor, in serra de Castelar que est super Cabannal, et vadit usque ad ipsa Devodella, et vadit inde... ut in rocha de Solatera, et exiit ad *collum de Serrabella* qui est iuxta Greval” (SUS 1068)

Creiem que es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *serra*, possiblement amb sentit orogràfic, i l'adjectiu *bella* probablement del llatí *bĕllu*, *-a* ‘que posseeix les qualitats que constitueixen la bellesa’ (DEM:60).

Serra Bronquera, mas [ˈsɛrəβruŋˈkerə]

Mas del qual encara se'n poden veure algunes ruïnes i que es troba en terme municipal de Susqueda, al nord-est del Prat d'en Serra, al sud-oest del Soler del Coll i a l'oest de Sant Benet. Com assenyala Pladelasala (1960:371), havia format part de la parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, però a partir de 1855 es va incloure a la de Santa Maria del Coll. Apareix situat cartogràficament com a una casa en estat ruïnós, *C. Serra-Bronquera (ruïnes)* (MAP 1). És possible que es tracti de l'antic mas Proenquera o Serra de Proenquera.

“*Manso de serrabronquera*” (CAP 1562); “Joan de *Serra de Bronquera*” (fm 1563); “*mas Serrabrunquera*” (FN 1817); “Francisca Treserras estada de *Serrabrunquera*” (LLC 1929e)

Creiem que es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *serra*, que tant podria correspondre a l'orònim com al llinatge ja que es localitza prop del mas Prat d'en Serra; el segon element, *bronquera*, és un mot d'origen i sentit incerts que podria ser una evolució o tergiversació de *Proenquera*.

Serra d'Amunt, mas

Antic mas, també anomenat d'en Moix, que es localitzava entre l'Aiò i els masos Cercenedes i can Bosc.

“Una pessa de terra que antiguament era construït lo *Mas Serrademunt* alias Moix situat en dita Parra de Ozor; Afronta asolixent en honor de llur Mas Aïof y part en honor del Mas Bosch (...) y part en honor del Mas Sarsanedas” (LLEV 1731); “Una pessa de terra en que antiguament era edificat lo *mas Serra de Munt*, de Benet Sarsanedas y Rejol” (LLEV 1792)

Topònim compost format pel nom *Serra* amb caràcter orogràfic o antroponímic i la locució preposicional de caràcter espacial *d’amunt* que té sentit per contrast amb altres masos que també incloïen l’específic *Serra*.

Serra del Coll, mas

Aquesta és una altra forma composta arcaica amb la qual es denominava el mas Badia i Coll o can Coll.

“Silvanus de *Serra de Manso Serra*” (CAP 1342); “*Mas de ça Serra des coll*” (PFM 1343); “*Mas de sa serra des coll*” (FM 1563); “Ego Raphael Coll agricola parrochia Sancti Petri de Osorio termini Rupit domini utilis Mansorum *Serra*, Codina, Falgueras, Salro et Pontey infra terminos de Rupit et de Osor Prioratur dicti Monastery S. Ma de Colle” (CAP 1622); “Jacobus et Petrus Badia y Coll dominis utilis mansorum *Serra des coll*” (CAP 1699); “*Mansum Serradescoll* afrontatur ab oriente cum honoribus Satembre del Coll” (CAP 1699)

Es tracta d’un topònim compost –encara que localitzem alguna forma simple- en el qual en alguns casos hi apareix l’article salat aglutinat al nom. L’origen és si més no curiós, ja que es localitza a la muntanya del Coll, prop del coll de Nafre, fet que ens podria fer pensar en un sentit orogràfic, tanmateix, observem també que al segle XIV era de propietat de Silvanus de Serra (CAP 1342) i al XVI de Salvi Coll (CAPb 1562), cosa que ens mostra també un possible origen antroponímic.⁶⁸⁸

Serradella, mas

Antic mas que es localitzava prop del Cerver del qual n’havia una propietat.

“Tot lo sobredit llur Mas Server, es a saber casal, hera, hort, clos y quintans junt ab totas las terras de aquell junt ab los Masos Casadevall, *Sarradella* y Puigbell dirruits y a dit Mas units” (LLEV 1731); “Tot lo Mas Cerver junt ab los masos Casadevall, *Serradella* y Puigbell dirruit y al dit mas Cerver units. De Ysidro Cerver pages de Osor” (LLEV 1792)

Puix que no documentem el llinatge a Osor –del qual es podria haver originat el nom del mas- creiem que o bé es tracta d’un derivat de *serrar* ‘estrènyer, recloure’ o bé un diminutiu feminitzat de *serrat*, de *serradell*.

Serradella, peça de terra Pont V. *Pont Serradella, peça de terra*

Serradella, pont de

⁶⁸⁸ Tanmateix, a 1342 el procés podria haver estat invers, és a dir, que el llinatge hagués sorgit del topònim.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat la Verneda prop lo *Pont de Serradella*” (LLEV 1731); “Pessa de terra lloch anomenat Verneda prop lo *pont de Serradella*” (LLEV 1792); “aquell hort o tros de terra situat en lo territori nomenat *Pont Serradella*” (FN 1823); “Partida *Pont Serradellas*” (AM 1944); “*Pont Serradellas*” (AM 1953)

Pont situat en un indret que desconeixem però que devia ser sobre el torrent homònim que n'originaria el nom. V. *Serradella, torrent de*

Serradella, torrent de

Torrent que es localitzava prop dels masos el Bosquets i el Triador, discorrent per la partida de les Selves, possiblement es tractava d'algun afluent pel vessant est de la riera d'Horta.

“*Aqua vocata de Serradella*” (COM 1355); “*Riarya vocata de Serradella*” (CAP 1446); “Mas Montmitjà (...) Afronta (...) â mitg dia part en honor den Crosa anomenat las Selvas, part en honor del Mas Busquets, part en honor den Triador y part ab la *Riera de Serradella*” (LLEV 1731); “*torrente Serradellas*” (AM 1947); “*torrente Serradellas*” (AM 1953)

Gràficament, només cal assenyalar la pluralització que sembla que es produeix en els documents del segle XX. Etimològicament, creiem que es tracta d'un derivat diminutiu de *serrar* amb el sentit d'estrènyer, recloure, del llatí *serrare* ‘tancar’ (DECat, VII, 847 i OnCat, VII, 124), o bé d'una feminització de *serradell*, diminutiu de *serrat* ‘serra de muntanya o muntanya de poca alçària’ (AlcM, 9, 865 i ELC:204). No creiem que provinguí del llinatge ja que no l'hem documentat a Osor.

Serra del Serrat, mas

Forma esporàdica recollida per Juli Serra (2002:146) en el seu viatge per les Guillerries de 1890 referida a can Serra de Toronell potser per la seva situació a la serra de muntanyes que va de puig d'Afrau a Sant Gregori. V. *Serra de Toronell, mas can*

(Serra de) Proenquera, mas

De forma simple o composta, sembla que es tracta d'una altra forma, potser l'original, de referir-se al mas Serra Bronquera. Es tracta d'una casa que s'incloua en terme municipal de Rupit i parròquia primer de Querós i posteriorment d'Osor dins el marquesat de Rupit.

“*Mansis de Prohenquera*” (PFM 1343); “*Mansi de serra de proanquera*” (CAP 1560); “Petiam terra vocata de la *Serra de Prohanquera*” (CAP 1699); “*manso Serra de Prohenquera*” (MR 1771)

Precedit en ocasions de *serra* en sentit orogràfic o antroponímic, *Proenquera* és un mot d'origen incert que hauria pogut derivar del nom de planta *proenca*. Tanmateix, en un document de l'any 1068, l'Acta de Consagració de l'Església de Sant Vicenç de Susqueda, hi apareix com a límit amb Sant Martí de Querós un *riu de Proenquera* que deu relacionar-se amb el mas: “de occiduo in termino Sancti Martini Cheros in sua parrochia sicut est de rivo Provinchesa”, es tracta d'un topònim d'origen incert de notable antiguitat.

Serra de Toronell, mas can [ˈkanˈsɛrə(ðə(ɫ)tuɾuˈneɫ]

Mas situat just als límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter,⁶⁸⁹ a l'est de Sant Gregori i a l'oest del puig d'Afrau. Havia estat una casa de dimensions notables amb un capella dedicada a sant Josep encara parcialment visible, tanmateix, a l'actualitat tot plegat es troba en procés d'enrunament. Apareix esmentat per Pladelasala (1960:285). Juli Serra (2002:146) al seu viatge de 1890 l'anota com a *mas nombrado Serra del Serrat*, forma no recollida en cap altre document i esment oral. Així mateix, apareix cartogràficament com a *can Serra* (MAP 1, 4, 5, 6), *la Serra de Toronell* (MAP 2) i *Mas la Serra de Turonell* (MAP 3)

“*Serra de Turonell* habitat per Berenguer de Serra de Thoronell” (MAN 1316); “*mansi Serra de Toronello*” (NOT 1334); “*mansi Serra de Toronell*” (COM 1355); “Franciscus Serra de Toronell *mansi Serra de Toronell*” (CAP 1446); “*Mas Serra de Turonell*” (LB 1717); “*Mas Serra de Toronell*” (LLEV 1731); “*Mas Serra de Turonell*” (LLEV 1731); “*Mas Serra del Toronell*” (LLEV 1731); “Joseph Bosch pagès masover de *la Serra de Turonell*” (LB 1756); “*Manso Serra del Toronell*” (ESC 1776); “*Casa Mas Serra de Toronell*” (CAD 1785); “Tot lo *mas Serra del Toronell*” (LLEV 1792); “*Mas Serra de Turonell*” (FN 1826); “*Manso Serra de Turonell*” (HIP 1859); “*Casa Serra de Toronell*” (NOM 1863); “el *manso Serra de Turonell*” (LB 1920); “*manso Serra de Turonell*” (AM 1947); “Juan Crous Triadó vecino del *manso Serra de Turonell*” (LB 1954)

Gràficament, cal esmentar l'alternança entre la preposició *de* i la contracció *del* com a enllaç entre genèric i específic, aspecte que es manté a l'actualitat.

Es tracta d'un topònim compost format per *Serra* que podria tenir un sentit orogràfic ja que se situa a la serra muntanyenca existent des del serrat d'en Cànoves fins al puig d'Afrau i que arriba fins a Sant Gregori, i *Toronell* que es tracta del nom arcaic d'un mas i de la zona; de fet, sembla ser que el propietari del mas Serra va adquirir el mas Toronell formant can Serra de Toronell, forma composta que també va prendre caràcter antroponímic ja que es tracta d'un llinatge que documentem a Osor des del segle XIV i fins a la primera meitat del XX habitualment relacionat amb els propietaris de la casa que ens ocupa, *Berenguer Serra de Thoronell* a 1316, *Franciscus Serra de Toronell* a 1446, *Miquel Serra de Toronell* a 1688, *Josep Serra de Toronell* a 1707, *Josep Serra de Toronell* a 1731, *Gil Serra de Toronell* a 1785 o *Josep Serra de Toronell* a 1826. Endemés, Josep Serra de Toronell va ser alcalde d'Osor entre 1763 i 1764, Gil Serra de Toronell ho va ser entre 1779 i 1780 i a 1786, i un altre Josep Serra de Toronell entre 1817 i 1818.⁶⁹⁰ Podem observar que en aquest cas sembla que el llinatge sorgí arran del topònim, de fet, a partir de la unió de dos noms de lloc corresponents a dos masos, el mas Serra i el mas Toronell. V. *Toronell, mas*

Serra de Toronell, partida de terra la [ləˈsɛrəðə(ɫ)tuɾuˈneɫ]

⁶⁸⁹ De fet, a Osor existeix una dita que esmenta que “A can Serra de Toronell mengen a Osor i dormen a la Cellera”.

⁶⁹⁰ A més, l'alcalde entre 1741-1743, 1749-1750 i 1755-1756 també es deia Josep Serra i podria ser el primer dels esmentats i entre 1813-1814 ho va ser un altre Josep Serra que podria coincidir amb el tercer dels indicats.

Partida fonamentalment boscosa d'alzina que es localitza entre el terme de la Cellera de Ter, can Serra de Toronell, les Malloles, Sant Gregori i el pla de Roure, al nord-est de l'espai geogràfic treballat.

“Pieza de tierra sita en la *Partida dicha Manso Serra de Toronell* propia de Gil Serra Labrador. Limita L. Manso Bechdejú y Manso Fanera en término de la Sallera, M. Manso Panella y Manso farré, P. Manso Romagueras” (CAD 1785); “*Finca Serra de Turonell*. Límites com manso Maroi s. Con las tierras del manso Panella O. Con las del mamso Romagueras” (DFF 1939); “*Partida Serra de Turonell* y Mayola linda al N. Con Manso Mori y Lugaré, S. Con manso Panella, O. Con manso Romagueras” (AM 1944); “*finca manso Serra de Toronell*” (AM 1947); “*finca Manso Serra de Toronell* y Mayola de José Antentas Vilasenda” (AM 1953); “*Pago o paraje la Serra de Toronell*” (CAD 1960) –indica que inclou trenta-una peces de terra-

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Serra de Toronell, mas can*

Serra de Vallpregona, peça de terra

Peça de terra que afrontava amb les propietats de can Bosc.

“*Petiam terra voccatam Serra de Vallpregona*” (CAP 1622)

Es tracta d'un topònim compost relacionat amb la situació de la peça de terra, possiblement boscosa, a la serra de Vallpregona. V. *Vallpregona, serra de*

Serra de Vielles, aulet Darrere V. *Darrere Serra Viella, aulet*

Serra de Vielles, carena de [ləkə'ɾenəðə'serəβi'elə]

Terme recollit oralment referit a la part més enlairada, de caràcter planer, de serra Viella, al nord del mas els Aigols, just al límit entre els municipis d'Osor i la Cellera de Ter. Es tracta d'un topònim compost relacionat amb la serra en la qual es localitza i que també s'anomena, de forma simple, *serra Vielles*. V. *Viella, serra*

Serraller, cal [ˈkal'serə'le]

Petita casa existent a la zona nord de l'espai treballat, prop del riu Ter, entre els masos la Codina i la Farigola, en terme parroquial de Sant Vicenç de Susqueda.

El nom de la casa possiblement prové d'un sobrenom individual provinent de l'ofici relacionat amb aquell qui fabrica i ajusta panys, claus i tota mena d'objectes de ferro per a edificis, mobles, etc (IEC:1665), un mot derivat de *serralla* (AlcM, 9, 868)

Serrallonga, cova d'en [lə'koβəðənsərə'lonɣə]

A banda d'una cova del mateix nom que es localitza a Querós, aquest és un altre nom de la bauma d'en Becaina, una petita cova situada prop de les Mines d'Osor, sobre el pla de la Illeta. Segons la tradició, el nom de la cova provindria del popular bandoler tot i que sembla que Joan Sala “Serrallonga” no s'hi havia amagat mai; en canvi, sí que s'hi havia estat el trabucaire osorenc anomenat Becaina que apareix a l'altra forma toponímica. Tanmateix, un excursionista com Artur Osona, que recull la “Cova den Serrallonga a Querós”, també esmenta aquesta d'homònima quan, descrivint un espai proper a les Mines d'Osor escriu: “á 15 minuts més amunt dels forns hi ha una cova,

dita den Serrallonga, y a la vorera oposada de la casa de la Panadella” (Osona, 1886)⁶⁹¹
El terme, també apareix documentat com a llinatge osorenc des de 1671 i s’ha mantingut fins als nostres dies com a primer i segon cognoms,⁶⁹² tanmateix, com hem assenyalat, segons la tradició no provindria del llinatge osorenc sinó del del bandoler.

Serra Mitjana, mas

Antic mas esmentat per Pladevall (1962:285) com a pertanyent a la parròquia de Sant Pere d’Osor en el segle XIV.

“*Mas Serra mitjana*, habitat per Pere de za Serra miyana” (MAN 1316)

Es tracta d’un topònim compost format pel substantiu *serra*, possiblement amb sentit orogràfic, i l’adjectiu de situació *mitjana* per contrast amb altres cases nominades *Serra*, com ara *d’Amunt*, *de Toronell*, *Adrovera* del mateix període.

Serrat, can-casa [ˈkansəˈrat]

Antic nom d’una casa del carrer Major coneguda avui com a can Pep Rusc, les Cases Velles o els pisos de la Mestressa Cercenedes, recordat per un únic informant.

“*Casa Serrat* hi viuen Joseph, Joan y Salvador Serrat” (LA 1817)

El nom de la casa, com mostra l’esment escrit i el fet que oralment es precedeixi de l’article personal, prové del llinatge del qui hi havia viscut, un llinatge documentat a Osor des de principis del segle XVIII i fins a la segona meitat del XX.

Serrat, carena del

“La mitat de aquella pessa de terra vinya plantada que antiguament fou de pertinencias dels quintans del Mas Romagueras anomenada la Vinya den Horta (...) Afronta asolixent en honor de Ysidro Banchs ab la *Carena del Serrat*” (LLEV 1731)

Situada prop les Romegueres, devia tractar-se d’una carena situada al *Serrat* en el seu sentit orogràfic, derivat de *serra* i amb sentit de ‘serra secundària que devalla de la carena d’una altra’.

Serrat, llocdit l’Era del Mas V. *Era del Mas Serra, llocdit l’*

Serrat, mas Serra del V. *Serra del Serrat, mas*

Serrat del Gall, partida de terra

Partida situada a l’antiga parròquia de Santa Creu d’Horta, entre els masos del Barder, el Veguer i el Gelats, a la banda est del torrent de Fontfreda o Aiguafreda

“*Partida Serrat del gall*, Pla regadó y Gausach linda al N. Con Manso Bagué mediante torrente” (AM 1944)

Es tracta d’un topònim compost que s’origina en el nom del serrat que presideix la zona.
V. *Gall, serrat del*

⁶⁹¹ Quan Osona esmenta la Panadella, en realitat es refereix al mas la Penella.

⁶⁹² Segons el PAD 2002 amb una freqüència de sis, quatre com a primer cognom i dos com a segon.

Serrat del Gall, perxada del [ləpər'ʃaðəðəlsə'raddəf'gal]

Zona boscosa de castanyer localitzada sobre el Veguer en direcció sud cap a la serra muntanyosa que n'origina el topònim compost. V. *Gall, serrat del*

Serrat de Serra Torta, tremoleda del

Bosc de tràmolts que se situava a Santa Creu d'Horta, vers els límits de la propietat del Triador.

“*Tremoleda del serrat de Serratorta*” (FI 1618)

Topònim compost format per tres elements, *serrat* ‘serra secundària que devalla de la carena d’una altra serra’, derivat de *serra*, una formació adjectiva de *collis serratus* posteriorment substantivitzada (DECat, VII, 842). El segon i tercer elements *serra* i *torta* apareixen gràficament aglutinats, *serra* també té caràcter orogràfic ‘cadena de muntanyes’ i *torta* és un adjectiu relacionat amb la forma ‘angulós, colltorçat’, derivat del verb *tòrcer* (OnCat, VII, 322)

Serrat Mitjà, peça de terra del

Peça localitzada a la muntanya del Coll, parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Pessa antigament dita del Serrat Mitjà*” (CAP 1699)

Es tracta d’un topònim compost indicant l’indret en el qual es localitzava el tros de terra. V. *Mitjà, serrat*

Serra Torta, serrat de

“*Del serrat de Serratorta fins a la creu del Coll sa Cudina*” (FI 1613); “*la tremoleda del Serrat de Serratorta*” (FI 1618)

Serrat provinent de la serra Torta raó per la qual es tracta d’un topònim compost que en els esments documentals apareix de forma aglutinada. V. *Torta, serra*

Serreda, feixa de terra la

“*Fexia terre dicte Sereda* qua possidet en busquets” (CAP 1446)

Peça de terra situada prop del mas del mateix nom i del torrent homònim, que pertanyia al mateix propietari. V. *Serreda, mas*

Serreda, mas

Antic mas que documentem per escrit entre els segles X i XVIII, moment en el qual ja consta com a enrunat. Segons Pladevall (1980:5), partint del pergami número 3 de Ramon Borrell de l’Arxiu de la Corona d’Aragó, es tracta d’un dels masos que el comte Ramon Borrell i la seva esposa Ermessenda varen vendre al prevere Sanç: “la Cerrada (dintre de la demarcació de Santa Creu, que fou un mas que subsistí fins el segle XIV)”. Bolòs i Hurtado (2001: 52, 105), el situen adequadament a Santa Creu d’Horta però com un “Mas documentat deprés del segle XI” cosa que, com hem pogut comprovar, no és exacta ja que existia almenys des del segle X; tot i així, el relacionen

amb el “*valle Ciriseda* –Cereda- documentat des del 930”⁶⁹³. Pladelasala (1960:375) el situa cronològicament al segle XIV i com a un mas no identificat. Pladevall (1962:285) no esmenta aquest mas però sí que assenyala l’existència d’un mas “*Serrera* habitat per Berenguer de Serrera” que no apareix a cap altre document; creiem que devia tractar-se d’un error de transcripció del mas que ens ocupa o d’una assimilació consonàntica al MAN 1316. Així mateix, Elvis Mallorquí (2005:96) indica que es tracta d’un mas de propietat del Sobirà datat entre els segles XIV i XVIII quan ja era rònec.⁶⁹⁴ Aquest mas, doncs, es trobava en la parròquia de Santa Creu d’Horta, prop dels masos el Bosquet i el Triador, vers la Súria, bastant més al nord-est d’on el localitzen Bolòs i Hurtado.

“*Ipsum mansum de Cerreda, ubi habitabat Durandus vel sui heredes*” (LFM 1068); “*Manso de sarreta*” (NOT 1285); “*Manso Sarreda*” (FI 1331); “*lo mas de sa Serrade té.lo en Busquet*” (LLC 1440); “*Mas Sarreda*” (FI 1446); “*Mansi de la Serreda*” (CAP 1446); “*Mansum vocatum sa Sereda* de Johannes Busquets” (CAP 1446); “*Mas de la Serreda* que posseheix Busquets de Sta Creu” (LLEV 1731); “*una Mansada o Mas anomenat sa Sarreda* dirruit y a llur mas Busquets unit (...) Afronta asolixent ab la Serra de las Selvas; a mitg dia y ponent en honor llur del Mas Busquets; y a tremuntana en honor de llur mas Triador; de Narcis Yglesias y Busquets” (LLEV 1731); “*Tota aquella mesada o mas nomenat sa Sereda* dirruit y al mas Busquets aglevat” (LLEV 1792)

Gràficament, el trobem escrit alternant *s-c* a principi de mot degut a la idèntica pronúncia i amb *r-rr* per qüestions cronològiques i, possiblement també per idèntica fonètica. Per altra banda, també podem observar que el connector entre el genèric i el nom propi s’alterna entre la preposició *de* sola o acompanyada de l’article salat arcaic *sa* o l’actual *la*, cosa que semblaria indicar que el lloc on se situava la casa s’anomenava la Serreda, possiblement els antics *valle Ciriseda* del 930 o *ipsa Cireseda* del 984; en alguna ocasió s’hi omet l’enllaç.

El terme també l’hem documentat com a antropònim, un malnom del segle XVI que podria indicar pertinença o possessió del mas, *Farrer alias Sarreda* (CAP 1560) i també com a un llinatge relacionat amb el mas al segle XIV.

Etimològicament, es tracta d’un mot complex que, a més, no apareix esmentat a cap de les obres que hem consultat cosa per la qual la podríem considerar com a una primera documentació. Com ja afirmàvem Bruguera-Escorihuela (1993:194) creiem que es tracta d’un derivat col·lectiu de *serret* ‘planta gramínia de les espècies *Setaria viridis* (Garrotxa, Vallès) i *Setaria verticillata* (La Selva)’ (AlcM, 9, 871-872) o bé de *sarro*, ‘planta de l’espècie *Cerenopodium bonus-Henricus*’ (AlcM, 9, 762) com ho són altres topònims com Sarret, nom d’un poble desaparegut a la Ribalera i de diverses cases a Farrera, Foix i una partida de terra a Tírvia (Pallars Sobirà) i Sarrera, pic andorrà. En aquest origen de Sarret també hi coincideixen Moreu-Rey (ENL:64) i Moll (ELC:242). Ara bé, si observem la forma de 1285, *Sarreta*, també podria haver-se tractat d’un diminutiu de *serra* en la línia que assenyala Amigó (1999:134) i el mateix Moreu-Rey (ENL:37). Una darrera possibilitat partiria de les formes més antigues del segle X, *Ciriseda* i *Cireseda* que es podrien relacionar, semblantment a com ho fa Coromines arran de *Ceret* (OnCat, III, 360-361), amb un derivat col·lectiu femení amb el sufix *-eta* provinent de *cerasium* en el sentit, doncs, de ‘lloc abundant de cirerers’; de fet, no

⁶⁹³ ORDEIG i MATA, Ramon (1999): *Catalunya carolíngia IV: Els comtats d’Osona i Manresa*, p.52.

⁶⁹⁴ Aquest estudiós el recull amb la grafia *Cerreda* i assenyala que “també s’anomena mas Sarreda”.

massa lluny d'on s'hauria situat el mas encara existeix el Coll de Cirerers que, si fos així, possiblement s'hi relacionaria i llavors s'hauria d'escriure amb *c-* inicial.

Serreda, torrent de

Amb aquest nom es devia fer referència a algun dels sots d'aigua que conflueixen a la riera d'Horta i que són abundants a l'espai on se situa, prop del Bosquet a Santa Creu d'Horta.

“*Torrente de sa Serreda*” (CAP 1446); “un honor llur boscos anomenat Puigmerdos en dita Prra. de Sta Creu del *Torrent de Sarreda* al *Torrent de Bosquets*” (LLEV 1731); “*lo torrent de Serrada Parra. Santa Creu*” (LLEV 1792)

El nom prové de la proximitat al mas del mateix nom o al lloc per on discorria que devia rebre el mateix nom. Gràficament cal destacar l'aparició de l'article salat acompanyant la preposició com a enllaç entre el genèric i el topònim a 1446. V. *Serreda, mas*

Serres, mas les [lə'serəs]

Forma simple i plural que hem oït amb una certa freqüència a la banda d'Anglès i la Celler de Ter per referir-se a can Serra de Toronell –a voltes, simplement, can Serra, forma oïda fonamentalment a Osor.⁶⁹⁵ Amb aquesta forma s'hi refereix Navarro Colás (1963:70) en el seu estudi encara que no el situa en el mapa que hi presenta, possiblement per oblit.

“Pep Prat, Pau Massacs mossus de *les Serres*” (LLC 1927); “*Carmeta de las Serras*” (LLC 1929e); “*Manso Serras*” (OLCT s.d.); “*Las Serras*” (GR 1956); “*Les Serres*” (CAD 1960); “*Les Serres*” (DFE 1963)

La forma plural pot ésser deguda a què en el mas hi havia diverses construccions; a més del mas pròpiament dit, hi havia els llocs on vivien els treballadors –mossos, cambres, masovers- i la capella de Sant Josep.⁶⁹⁶

Serres del Sobirà, mas

Antic mas que sembla que es localitzava a Santa Creu d'Horta, entre el Barder i la Casa Nova de Muntanya.

“*Serras Subirà*” (PAD 1930)

Es tracta d'una forma composta formada pel plural *serres*, possiblement amb caràcter orogràfic, i *Sobirà* que deu referir-se al mas del qual devia ser-ne propietat.

Servera, la [ləsə'βerə]

Arbre de notables dimensions, poc present a la flora de la zona, que es localitza prop del mas el Cerver enmig d'una perxada i amb el qual, toponímicament, es podria relacionar. Es tracta d'un derivat de *serva* fruit de l'arbre, un mot d'origen incert.

⁶⁹⁵ Com demostra el fet que hàgim documentat el *Manso Serras de Toronell* (DFE 1939).

⁶⁹⁶ Possiblement per aquesta raó, també hem documentat la partida de terra homònima amb la forma simple plural, “*Finca Serras*” (OCLT s.d.) o “*Finca Las Serras*” (DFE 1963).

Ses Caligens, bosc de

Zona boscosa que es localitzava en parròquia de Santa Maria de Mansolí però en una zona depenent parcialment del Priorat del Coll.

“*Lo bosc de sas caligens*” (CAP 1620)

Topònim actualment opac del qual en desconeixem l’origen i el sentit.

Sescorts, peça de terra

Antiga peça situada a la partida la Rebleda, prop de les propietats del Veguer.

“*Una pessa de terra anomenada Sescorts o Rableda (...) afronta asolixent ab dit Mas Veguer*” (LLEV 1731)

Peça de terra que deu relacionar-se amb el curs d’aigua homònim. V. *Sescorts, torrent*

Sescorts, torrent

Hidrònim situat vers el Baier i que prové de la zona del mas el Veguer on hi documentem una peça de terra homònima.

“*Item quenda petiam terre in dicta parrochia com bosch et castanyeys ad locum vocato bosch des puig; afrontatur ab oryente in torrente vocato Sescorts et ab occidente in honore mansi de prato et a circio in honore de mansi bayer*” (CAP 1446)

Possiblement es tracta d’un topònim compost aglutinat format per l’article salat i el substantiu plural *corts*, probablement de *cort* en el sentit de ‘lloc on s’hi recullen els animals domèstics per a menjar i dormir’ del llatí vulgar *cōrte*, llatí clàssic *cohers –örtis* ‘recinte tancat’ (DEM:123).

Sescreus, puig [‘put[səs’krɛws]

Amb aquest terme es fa referència al puig que es localitza sobre el carrer de la Penya i l’antic camí d’Osor a Sant Hilari Sacalm, a la banda més propera a la plaça Vella; col·loquialment també se l’anomena *la Baga* ja que es tracta d’una zona boscosa de castanyers.

“*Lo Puig dit vulgarment Puig sas creus*” (FN 1829)

Es tracta d’un topònim amb manteniment de l’article salat fossilitzat i el substantiu femení plural *Creus*. Desconeixem el sentit original del topònim ja que podria relacionar-se amb sentit de ‘lloc amb encreuament de camins’ ja que des d’aquí el camí discorria vers Sant Hilari Sacalm en direcció sud-oest o cap a Osor vers l’est; ara bé, també podria estar relacionat amb el sentit que li dóna Amigó (1999:130) quan afirma: “...hi ha la partida de *la Creu* o *les Creus* a la majoria dels termes, i *la Creueta* o *la Creveta*. En alguns llocs encara es conserva l’objecte que va generar el nom, però en molts altres el record només es manté gràcies a la persistència del topònim. En plural, *les Creus*, acostuma a designar el lloc on hi havia hagut, o encara hi ha, *el Calvari*, un altre topònim”; la proximitat al poble i l’orografia de l’espai permeten de creure en aquesta possibilitat. Cal afegir, per últim, que *Creus* apareix documentat com a llinatge osorenca des de les primeres dècades del segle XIX i fins a mitjan segle XX; tanmateix, l’aparició de l’article salat fossilitzat encara a l’actualitat ens fa creure que no existeix

cap relació entre el nom de lloc i l'antropònim ja que semblaria tractar-se d'una forma cronològicament bastant antiga tot i la mancança de més referents escrits.

Setembre del Coll, mas

Antic mas que es localitzava vers el santuari del Coll però del qual en desconeixem la situació tot i que sembla que era entre can Coll i els antics Falgueres i Codina del Coll.

“*Mansi septembris de Colle*” (CAP 1342); “*Mansi Septembra de Colle*” (CAP 1342); “*mansi Septembris de Colle*” (Capb 1560); “*Mansi Septembris Monastery de Colle*” (CAPb 1562); “*Mansi Setembre*” (CAP 1622); “*Michael Badia et Coll agricola parrochie Sancti Petri de Ozor dominus utili mansorum falgueras, Codina, Settembre, Serra, Salrró et Pontey*” (de 1737 a CAP 1622); “*Mansi Setembre den Coll*” (CAP 1699); “*mansi Satembra del Coll uniti mansi Falgueras et Codina*” (CAP 1699); “*Mansi Setembris de Colle*” (CAP 1707); “*Mansus Septembris de Colle*” (PR 1766)

Es tracta d'un topònim grafiat de formes molt diverses, unes de llatinitzades, *Setembris* o *Septembris*, i altres degudes a l'homofonia *Septembra* – *Septembre* – *Settembra* – *Satembra* – *Saptembre*.

Es tracta d'un nom compost encara que en alguna ocasió pot aparèixer de forma simple. El primer element, *Setembre*, possiblement prové del nom de mes llatí *septēmbre*, ‘setè mes romà’, potser amb caràcter antroponímic o lligat a què el mes de setembre se celebrava l'aplec i diversos romiatges al santuari del Coll puix que coincidia amb la festa de les Marededéus Trobades, aplec i romiatge que encara avui se celebren. El segon element, *Coll* deu fer referència al santuari i muntanya vers on es localitzava i del qual depenia; tot i així, en un escrit de 1699 es precedeix de l'article personal *en* i, a més, sabem que el seu propietari havia portat com a llinatge aquesta forma *Coll*, per exemple Salvi Coll a 1562 i Miquel Badia i Coll a 1622, cosa que també podria indicar un origen antroponímic en el llinatge *Coll*, àmpliament documentat a Osor.

Sever, llocdit

Antic nom d'una zona situada al sud d'Osor, entre els masos la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall i la Talaia d'en Verneda.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch antigament anomenat Sever* (...) Afronta asolixent ab la Riera de la Nogarola (...) a ponent en honor llur anomenat Castandell y part en honor del Mas Riba de Munt y a tramuntana en honor de dit Mas Riba de Munt” (LLEV 1731); “La pessa nomenada *saber*” (LLEV 1731); “Pessa de terra *lloch antigament dit Saber*” (LLEV 1792)

Desconeixem si el topònim provenia del llinatge –que no documentem a Osor- o del prenom masculí o si, com el nom de la població osonenca *Seva*, cal considerar-lo com a un topònim d'origen incert.

Sidro, can [‘kan’siðru]

Nom d'una casa i un restaurant situats al carrer Major, en un edifici també conegut com a can Camell.

“*Sidru can Sidru*” (LLC 1929e); “*L. Busquets can Sidru*” (LLC 1929e)

El terme té un origen antroponímic, concretament en l'hipocorístic del prenom masculí amb afèresi. La forma castellanitzada *Isidro* per *Isidre* encara a l'actualitat té plena vigència i té molt més arrelament popular.

Sidro, Can V. *Can Sidro, pisos de-vinya de*

Sidro Tuta, vinya d'en [lə'βiɲəðən'siðru'tutə]

Antiga zona de conreu de vinya situada a la banda est de la partida de Puigrodon i que a l'actualitat ha esdevingut una zona boscosa de pi. El nom de lloc prové del sobrenom de qui n'havia estat el propietari, un sobrenom compost format per l'hipocorístic del prenom masculí *Isidre* o *Isidro* amb afèresi i el malnom *Tuta* del qual en desconeixem el sentit i l'origen.⁶⁹⁷

Silvestre, mas

Antic mas que se situava entre les propietats del Caulí, la Grevolosa, el Baier, el Pidemunt i el Pidevall.

“Una altra pessa de terra en la qual antiguament estava construït lo *Mas Silvestre* dirrutit y a son Mas Pidevall unit (...) Afronta asolixent en honor del Mas Cauli que posseheix an Mayolas y party en honor den Gravalosa; á mitg dia part en altre honor seu y part en honor den Pidemunt anomenat Sot dels Alous mitgensant Torrent del Bruguer a solponent y tremuntana en honor del Mas Bayer” (LLEV 1731)

Creiem que el topònim prové del prenom masculí no estrany a Osor⁶⁹⁸ ja que no hem documentat el llinatge; tanmateix, també podria haver-se originat en l'adjectiu amb el sentit de 'pertanyent al bosc' (AlcM, 9, 910), ja que per la seva situació havia de trobar-se en un espai fonamentalment boscos. El terme prové del llatí *Silvester* 'selvàtic, silvestre' (DNP:300), derivat llatí de *silva*, *-ae* 'selva' (DEM:388).

Simon, bosc del [əl'βozgdəlsi'mon]

Zona boscosa situada a l'entorn del mas i que és, predominantment, de castanyer, alzina i suro, raó per la qual s'hi inclouen una perxada i una sureda. Apareix recollit pel Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) i per l'Institut Cartogràfic de Catalunya com a *bosc del Simon*. V. *Simon, mas el*

Simon, camí del (1, 2) [kə'miðəlsi'mon]

Nom de dos camins que tenen en comú el fet de dirigir-se al Simon. Un prové de la carretera d'Anglès a Osor i discorre en direcció sud-oest i l'altre s'inicia a la Casa Nova del Mas Coll i discorre en direcció nord-est. El primer apareix esmentat en una guia excursionista del segle XIX, “lo camí de ca'n Simon” (AAEC 1882). V. *Simon, mas el*

Simon, font del [ləfoɲdəlsi'mon]

Font situada a tocar del mas que n'origina el nom. V. *Simon, mas el*

⁶⁹⁷ Moreu-Rey (1981:162) recull aquest nom com a conseqüència d'una pronúncia defectuosa de la paraula *fruita*.

⁶⁹⁸ En el període que va de 1700 a 1746, segons els Llibres de Baptismes de la parròquia de Sant Pere d'Osor, es van batejar quatre criatures amb el nom de Silvestre, i entre 1747 i 1798, dues més.

Simon, mas el [əlsi'mon]

Mas en estat ruïnós situat al nord-est d'Osor, entre la Talaia d'en Bancs al sud, i la Crosa, al nord. És esmentat per Pladelasala (1960:374) com a un mas del segle XIV de la parròquia de Sant Pere d'Osor i per Pladevall (1962:285) que indica que a 1316 era habitat per Arnau Simon. Així mateix, se l'esmenta en una guia excursionista del segle XIX com a *ca'N Simon* (AAEC 1882)

“*Mas Simon*” (MAN 1316); “*mansi en Simon*” (NOT 1334); “*lo mas Simon*” (LLC 1440); “*casa del Simon*” (LB 1703); “*mas Simon*” (LB 1717); “*lo Mas Simon* antigament dirruit y novament rehedificat situat en dita Parra de Ozor (...) afrontan; Asolixent en honor del Mas Camps; a mitg dia en honor del Mas Montsitjar que posseheix Masferrer y part en honor de la Riera a ponent així mateix y a tramuntana així mateix y part en honor de llur Mas Camps” (LLEV 1731); “*Casa dita Simon* de Narciso Pol y Simon” (CAD 1785); “*Tot lo mas Simon*” (LLEV 1792); “*Esperansa Pol y Simon* filla de Narcis Pol y Simon pages hereu del *Mas Simon*” (FN 1805); “*Manso Simon* de N. Muxach” (AM 1862); “*manso Simon*” (LA 1863); “*Simón*” (PAD 1885); “*manso Simon*” (LB 1921); “*Simón*” (PAD 1930); “*manso Simon*” (AM 1944); “*el Simon*” (GR 1956)

Possiblement, el nom del mas prové del llinatge que documentem a Osor entre principis segle XIV, *Arnau Simon* (MAN 1316), i la segona meitat del XIX; entre els portadors, hi documentem l'alcalde d'Osor entre 1803 i 1804, Narcís Pol Simon. Endemés, sovint hem documentat la coincidència entre el cognom del propietari de la casa i el nom del mas: *Arnau Simon* a 1316, *Narcís Pol i Simon* a 1792 o *Francesc Pol Simon* a 1805. Navarro Colás (1963:86) també anota, amb la forma *Simó* que es tracta d'un nom “muy usado en la Edad Media y que continúa usándose actualmente como antropónimo”. Segons Moll (ELC:78), el llinatge prové del nom de l'apòstol Simó Pere que, alhora, segons Albaigés (DNP:301) és una derivació de Simeó segurament influït pel nom grec *Simon*, de *Simós* ‘que té el nas gros’.

Simon, partida de terra el [əlsi'mon]

Partida situada a l'entorn del mas homònim i que es correspon, en certa manera, amb el bosc del Simon.

“*Partida Manso Simón* linda L. Manso Pidemunt M. Manso Masfarré P. Manso Crosa T La Riera” (CAD 1785); “*Finca Mansos Simon* y Culi. Límites N. Riera de Osor. Castaños” (DFF 1939); “*Finca Manso Simon* y Manso Culi de José Corominas Salvador de Santa Coloma linda al N. Con riera de Osor, al S. Con mansos Talaya y Bayer, al E. Con manso Pidevall” (AM 1944); “*finca Manso Simón*” (AM 1953); “*Pago o paraje Simon* entre el Cauli y Las Mina” (CAD 1960) –esmenta que inclou setze peces de terra, un camí i una caseta a més del mas el Simon-

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Simon, mas el*

Simon, perxada Sobre el V. *Sobre el Simon, perxada*

Simon, Sota el V. *Sota el Simon, aulet-perxada de*

Simon, sureda del [ləsu'reðəðəlsi'mon]

Zona boscosa predominantment d'alzines i suros que s'inclou dins el bosc del Simon i que es localitza al sud del mas que n'origina el nom. V. *Simon, mas el*

Simon, vinya del [lə'βijəðəlsimon]

Antiga zona de conreu de vinya, actualment boscosa, que es localitza sobre el Pidevall. Per la situació, doncs, no sembla pas relacionar-se amb el mas homònim encara que, possiblement, sí que prové, com en la casa, del llinatge, freqüent a Osor entre els segles XIV i XIX.

Sintarró, partida de terra

Petita partida que es localitzava, entre el torrent de n'Horta i la riera d'Osor, prop del rec del Molí d'en Serra.

“Partida Sintarró linda al N. Con acequia del Molino de la Serra, al S. Con riera de Osor, al O. Con torrente llamado la Horta” (AM 1944); “*finca Sintarró*” (AM 1947); “*finca Sintarró*” (AM 1953)

Es tracta d'un nom de lloc del qual en desconeixem el sentit i l'origen.

Sis “Quartos”, castanyeda dels [kəʃtə'jɛðəðəlsis'kwaftus]

Zona boscosa de castanyer situada a Santa Creu d'Horta, entre el coll de Cirerers i el turó del Mallol. Es tracta d'una perxada de propietat del Sobirà amb el nom compost format pel numeral *sis* i el castellanisme lèxic *quartos* amb el sentit relacionat amb diners. Possiblement es tracta d'un terme referit al poc valor de la castanyeda o bé de la poca producció que se n'extreu, de fet, és una perxada força petita.

Sitges, llocdit les

Indret que sembla que es localitzava en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor, prop de l'antic mas Dois.

“Feixa terra *loco vocato ses siges*” (CAP 1342); “*loco vocato Siges*” (CAP 1562); “*loco vocato les siges*” (CAP 1622); “petiam terra vocatam de *Sitjes*” (CAP 1699); “honor llur anomenat *Sitjes*” (LLEV 1731).

Possiblement es tracta d'una forma plural de *sitja* ‘lloc d'emmagatzemar gra’ que fou antigament *cija* i llavors significa sobretot fossa artificial com a masmorra o bé natural com a un petit avenc (DECat, VII, 954), sentit, aquest darrer de clot o cavitat reduïda que també recull Moreu-Rey (ENL:40). Es tracta d'un nom d'origen incert encara que podria ser preromà (DEM:391).

Sitges, peça de terra-llocdit

Homònim del situat vers Susqueda, aquest fa referència a un lloc entre els masos el Ripoll i l'antic Rovir.

“Una pessa de terra boscosa situada en dita parroquia en lo *lloch anomenat ciges* ab los drets y pertinencias de aquella axi com afronta a solixent en honor del mas Rouir a mitgdia axi mateix y part en honor de dit Ripoll” (RIP 1420); “honor de dits Ripoll anomenat *Citges*” (RIP 1562); “aquellas tres pesas de terra que dit Ripoll te per lo Sr de gallines la una enomenada *Citjas* y la altra anomenada Coma de barcelo y la tercera

anomenada Vinya del moix” (RIP 1562); “honor de dit Ripoll anomenat Coma de Barcelo y *Citjas*” (RIP 1562); “lo lloch anomenat *Citjas*” (RIP 1598); “*pessa de terra de Sitjas*” (RIP 1598)

Possiblement, l’origen etimològic del topònim és el mateix que el del seu homònim situat a la banda septentrional de l’espai geogràfic treballat. V. *Sitges, llocdit les*

Sitjar, mas

Antic nom del mas can Manuel, situat prop de can Plana, en parròquia de Sant Pere d’Osor i en algunes èpoques de Santa Maria del Coll tot i que municipi de Susqueda.

“*Petrus Boscha agricola dominus utilis Mansis Sitjar parrochie Osor*” (CAP 1622); “*Sagimon Server y Buscá pagés del mas Sitjá*” (LB 1759); “*Manso Pontey linda L.M. Manso Plana, P.T. Manso Sitjá*” (CAD 1785); “*Francisco Puig qui per causa de nupcias entrí en la casa y terras ditas lo Mas Sitjar o can Manuel de dita parroquia de Sant Pere de Ozor*” (FN 1803); “*lo mas Sitjar de dita parroquia de Osor*” (FN 1847)

El nom del mas creiem que prové del llinatge datat d’entre els segles XVII i XX, tanmateix, també podria haver-se originat en el nom comú amb el sentit de lloc on es troben diverses fosses o falles del terreny, un derivat de *sitja*.

Sitjar, peça de terra

“*Petia terra vocata Sitjá*” (CAP 1562); “*Altra pesssa terra dita Sitjá de Esteva Boscha*” (CAP 1699)

Peça de la qual en desconeixem la situació i amb el nom que es deu originar en el genèric de caràcter col·lectiu que designa un paratge on s’hi troben un seguit de fosses o falles del terreny (OnCat, VII, 141), per tant, es tractaria d’un derivat de *sitja*.

Sitjar, torrent del

Curs d’aigua que pren el nom de l’antic mas situat vers can Plana i can Manuel, entre els termes municipals d’Osor i Susqueda.

“*Una pesssa de terra que antes eran diferents pesssas de terra anomenat las Hortas y Aulet den Planas (...) Afronta asolixent part ab lo torrent anomenat den Sitjar y part ab la Riera de Ozor*” (LLEV 1731); “*lo Torrent del Sitjar*” (LLEV 1731)

Creiem que, amb un ús inadequat de l’article personal al primer esment documental, el nom del torrent s’origina en el mas prop del qual discorria. V. *Sitjar, mas*

Sitjars, llocdit

“*Loco vocato Sitjás*” (CAP 1622)

De situació desconeguda, el terme deu ser una forma plural de *sitjar*, un mot de sentit col·lectiu que designa un paratge on es troben un seguit de fosses o falles del terreny (OnCat, VII, 141).

Siureda, peça de terra

Antiga peça que es localitzava a la zona més occidental de l'espai treballat, al veïnat de Querosell, prop de la Coma i el Carbonell.

“*Una pessa de terra anomenada Siureda (...) afronta a solixent y mitg dia en honor llur á ponent y tramuntana en honor den Coma*” (LLEV 1731)

Possiblement, el terme és un sinònim de *sureda* tal i com apunten Alcover i Moll (AlcM, 9, 939) i Coromines (DECat, VIII, 148). Tanmateix, aquesta forma sembla que és pròpia de la Catalunya Nord, com ja esmentàrem Bruguera i Escorihuela (1999:154). El suro és un arbre present en aquell espai i, per tant, continuem considerant que és un derivat col·lectiu de *suro* o alzina surera, un fitotopònim que no recull Maria-Reina Bastardas (1994:136, 137) que només indica *sureda* i *siuret* com a provinents de *suber* ‘alzina surera’.

Sivella, mas

Masoveria poc documentada que es localitzava vers can Serra de Toronell.

“*Una Masoveria anomenada Sivella, situada en dita Parra ab las terras de aquel*” (LLEV 1731); “*Tota aquella masoveria dita la Civella*” (LLEV 1792)

Desconeixem quin pot ser l'origen del nom de lloc; podria relacionar-se amb la part del cinturó, possiblement amb referència a l'ofici de siveller, com el llinatge que esmenta Moll (ELC:259) i que també en podria ser la causa malgrat que no el documentem a Osor o bé podria provenir d'algun renom individual; si fos així, s'originaria en el llatí *fibëlla* ‘sivella, fermall’ diminutiu del llatí *fibŭla*, -ae ‘agulla, sivella’ (DEM:391).

Sobirà, camí del [kə'miðəlsuβi'ra]

Nom que rep el camí Ral de Vic a Girona en l'espai proper al mas o bé d'altres de més secundaris que tenen en comú el fet d'arribar al Sobirà.

“*Camí del Mas Gelats al Mas Subirá*” (LLEV 1731)

És evident que el nom de la via de comunicació s'origina en el fet de dirigir-se al mas. V. *Sobirà, mas el*

Sobirà, horta-hort d'en-de-del

Zona de conreu que es localitzava just en els límits parroquials entre Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, per tant, entre Sant Hilari Sacalm i Osor.

“*Hort den Subirá*” (VIC X-XI); “*hasta encontrar el Barranco dels Abeuradors sube por és hasta encontrar otra vez dicha Riera la que sigue hasta encontrar el Barranco de la Guinarda tuerce hacia este al que va siguiendo hasta la huerta de Subirá*” (SMV 1844); “*la huerta de Subirá*” (DEL 1885); “*de Horta del Subirá*” (OSHS 1889); “*pasando por la Baga que está enfrente de la horta de Subirá*” (OSHS 1890)

El topònim s'origina en el fet de tractar-se d'una propietat del mas el Sobirà raó per la qual en un cas es precedeix de l'article personal prenent com a referent l'antropònim i en d'altres, sense determinar o amb l'article definit, prenent com a referent la casa. V. *Sobirà, mas el*

Sobirà (de Santa Creu), mas el [əlsuβi'ra]

Nom d'un mas encara habitat, un dels més notables del terme d'Osor i, en general, de les Guillerries, tal i com assenyala Coromines (OnCat, VII, 145): “*El Mas Sobirà*, el grandios casal de les Guillerries situat entre Osor, Sant Hilari i Castanyet damunt l'església. Rural i veïnat de *Sta Creu d'Horta*”. Se situa a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta, en un elevat indret al sud-est d'Osor, entre can Mon, el Viurevol i la Fàbrica del Sobirà, al costat mateix del camí Ral de Girona a Vic, entre Santa Creu d'Horta i Sant Hilari Sacalm. Pladelasala (1960:375) l'esmenta com a datat del segle XIV i Pladevall (1962:285) indica que a 1316 era habitat per *Pere des Subirà*. Es tracta d'una casa que apareix en nombrosos textos de caràcter excursionista i situat cartogràficament. Així mateix, és al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) amb la forma composta *el Sobirà de Santa Creu*.⁶⁹⁹ Cal afegir, encara, que existeix una dita popular que mostra la riquesa d'aquest mas i que diu: “Si voleu saber qui són / els més rics d'aquestes terres / el Noguer de Segueró / el Sobirà de Santa Creu / i l'Espona de Saderra”; a més, apareix esmentat per viatgers com Juli Serra a l'obra titulada *Las Guillerías*, de 1890, en què diu: “las poderosas casas de Iglesias y del Subirats, ricos propietarios que se reparten desde Santa Coloma hasta Osor y San Hilario, todo terreno circundante que no ha conocido otros señores desde muy remota fecha” –amb error de còpia- o com Francisco de Zamora al *Diario de los viajes hechos en Cataluña* com a “Llegamos a reconocer otra casa todavía más famosa que la del Soler, situada en estas montañas, en el término de Osó, conocida por Subirá de Santa Creu”, i encara, també l'esmenta Artur Osona com “la grandiosa casa Subirá de Santas Creus” (Osona, 1886).

“*Mas Sobirà*” (MAN 1316); “*mansi sobira*” (NOT 1334); “*Mas Subirà*” (CAP 1446), “*lo Subirá de Santa Creu*” (LB 1706); “*La Casa del Subirá de Santa Creu*” (LV 1726); “*Mas Subirá de Santa Creu*” (LLEV 1731); “*mas Subirá de Santa Creu*” (LB 1769); “*el mas Subirà*” (LLEV 1792); “*el Mas Subirà*” (FN 1805); “*la casa del Subirá*” (FN 1824); “*Manso Subirà*” (HIP 1859); “*Subirà*” (PAD 1884); “*el manso Subirá*” (OSHS 1889); “*el Subirá*” (PAD 1930); “*Manso Subirà*” (DFE 1939); “*Manso Subirà*” (AM 1953); “*Manso Subirà*” (DFE 1963)

Grafiat amb *o-u* a causa de la neutralització vocàlica pròpia del dialecte i de forma simple o composta –afegint-hi la parròquia a la qual pertanyia-, es tracta d'un mas molt documentat. El terme, a més, apareix com a un llinatge recollit a Osor des del segle XIII fins a les acaballes del XIX; endemés, s'hi recullen dos caps de casa, *Johannes Sobirà* (PLO 1473) o *Miquel Subirá* (FOG 1553) i dos batlles, el de 1440, *en Sobirà batlle* (LLC 1440) i el d'entre 1848 i 1849, *Manuel Sobirà*. Existeix una evident relació entre l'antropònim i el topònim ja que durant molt temps coincidí el nom del mas amb el llinatge del propietari: *Pere des Subirà* a 1316,⁷⁰⁰ *Gertrudis Subirà i Espígol* a 1731, *Valentí Soler i Subirà* a 1805 o *Marcia Benet y Soler y Subirá* a 1862. Tanmateix, l'existència prèvia de dos masos Sobirà d'Amunt i Sobirà d'Avall per formar el que ens ocupa i la situació elevada de la casa ens fa creure que en aquesta ocasió fou el topònim que originà l'antropònim i que, per tant, prové de l'adjectiu amb el sentit de ‘més alt,

⁶⁹⁹ Per conèixer qüestions històriques, artístiques i arquitectòniques d'aquest mas, podeu consultar CAMPS I ARBOIX, J (1976): *La masia catalana* p. 164-169; BRUGUERA, F. I RAMIÓ, N. (1997): *Osor* p. 16-17, “El Sobirà de Santa Creu” i MALLORQUÍ, Elvis (2005): “El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna” a *Quaderns de la Selva* 17, p. 81-103.

⁷⁰⁰ També sabem que el propietari del mas el Sobirà d'Amunt, a 1294, es deia ja Berenguer Sobirà.

més elevat', del llatí *superiōr*, *-ōris* comparatiu de *sūp̄erus* 'el de dalt' (Balari, 1964, 222 i DECat, VII, 974, 975); en aquesta possibilitat coincidim amb Navarro Colás (1963:89) que indica que "La situación del "Sobirà" es geográficamente mucho más elevada que todos sus alrededores, por tanto su denominación corresponde a lo dicho por Balari".

Sobirà, mas Serres del V. *Serres del Sobirà, mas*

Sobirà, molí del [əlmu'liðəlsuβi'ra]

Molí fariner de propietat el Sobirà, a Santa Creu d'Horta, vers el mas la Fàbrica del Sobirà.

"*Molino de Valentí Subirá*" (CAD 1785); "Isidro Bosch *moliner del Subirá*" (LB 1802); "Pere Coma moliner habitant al *molí de Subirá*" (LB 1824); "Francisco Parcet moliner habitant en lo *Molí del Mas Subirá* de la Parroquia de Santa Creu de Horta tereme de la vila de Sant Pere de Osor" (FN 1844); "los setos del *Molino den Subirá*" (OSHS 1889)

El nom del molí s'origina en el fet de tractar-se d'una propietat del Sobirà. V. *Sobirà, mas el*

Sobirà, partida de terra el [əlsuβi'ra]

Notable partida situada entre les propietats de ca n'Iglésies, el Gelats i arribant a terme de Sant Hilari Sacalm pel vessant parroquial de Santa Margarida de Vallors, prop de l'ermita del Pedró, i de Santa Coloma de Farners vers el mas Albó.

"*Partida de tierra dicha Subirá* propiedad de Valentín Subirá limita L. Manso Iglesias M. Mansos Fradera y Albó en termº de Castañet y el mismo Dueño en termº M. San Ilario, P. Juan Ux en termº de San Hilario y Manso Gelats, T. Manso fonollet y Manso Vague" (CAD 1785); "la indicada *propiedad del Subirá* o sea heredad de D. Ramon de Planell" (OSHS 1890); "*Finca Subirá*. Castaño, encina y chopo" (DFE 1939); "*Finca manso Subirá* de Miguel Planell Reguer de Tona linda N. mansos Gelats, Casica Iglesias, S. manso Barraca, E. parroquia Santa Cruz, O. mansos Talaya y Gelats" (AM 1944); "*finca Subirá*" (AM 1953); "*Pago o paraje el Subirá*" (CAD 1960) –indica que inclou trenta-nou peces de terra-

El nom de la partida s'origina a partir en el nom del mas del qual és propietat. V. *Sobirà, mas el*

Sobirà, quintà del [ətʃkiŋ'taðəlsuβi'ra]

Part de la partida de terra homònima que es localitza a tocar del mas, fonamentalment pel vessant est. V. *Sobirà, mas el*

Sobirà d'Amunt, mas

Antiga casa que, unida al Sobirà d'Avall, formà l'actual mas el Sobirà. Segons Camps i Arboix (1976:167), al segle XVI "Fou una dona, Joana Vilar de Sessorgues, vídua de Pere Sobirà, qui vers 1577, veient tota mena de dificultats, uní totes dues masies i començà l'obra de reconstrucció". Segons el mateix autor, el primer propietari conegut d'aquest mas data de les acaballes del segle XIII, però desconeixem el moment de construcció d'aquest mas i del seu contrari, el Sobirà d'Avall: "Dos foren los masos

originaris del futur patrimoni el Sobirà d'Amunt i el Sobirà d'Avall, la fundació dels quals es perd en la nit del temps. Eren modestes construccions, possiblement ocupades per dos germans. El primer amo conegut del Sobirà d'Amunt fou Berenguer Sobirà Pagès, que el 21 de febrer de 1294 va testar instituint hereu el seu fill Pere". És molt possible que fos aquest mas el que es localitzava on actualment trobem el Sobirà ja que, com també assenyala l'esmentat Camps i Arboix, un nét de Berenguer Sobirà pagès del Sobirà d'Amunt, el set de juny de 1382 pagà a Pere Sobirà d'Avall "dos-cents sous de tern, ço es, cent cinquanta sous, per los dos immobles salvat dret a l'iltre. Sr. Benet de Cabrera", és a dir, que semblaria que era el mas amb més activitat i empenta econòmica, cosa que també indica Elvis Mallorquí (2005:97).

"*Mansi subira damunt*" (NOT 1334); "*mas Subirá de Munt*" (FPS 1389); "isienda del *mas Subirá de Munt* en las dos heretats de Subirá de Munt, Subirá de Vall, mas Collell vuy dirruit" (FPS 1577); "dit *Mas Subirá de Munt* y Mas Subirá de Vall units y agregats" (LLEV 1731); "Tot lo *mas Subirá de Munt* y lo Subirá de Vall a aquell unit de Valentí Soler y Subirá pagès de Osor" (LLEV 1792)

És evident que es tracta d'un topònim compost per l'específic *Sobirà* i la locució *d'Amunt* per indicar situació a l'espai i en contrast amb el mas el Sobirà d'Avall.

Sobirà d'Avall, mas

Antic mas que, unit al Sobirà d'Amunt, van formar el que a l'actualitat és el Sobirà de Santa Creu. Apareix esmentat per Elvis Mallorquí (2005:97) que indica que es tracta d'una "Propietat del mas Sobirà (1382)".

"*Mansi subira davall*" (NOT 1334); "*mas Subirá de vall vuy dirruit*" (FPS 1389); isienda del mas Subirá de Munt en las dos heretats de Subirá de Munt, *Subirá de Vall*, mas Collell vuy dirruit" (FPS 1577); "dit *mas Subirá de Munt* y Mas Subirá de Vall units y agregats" (LLEV 1731); "Tot lo *mas Subirá de Munt* y lo Subirá de Vall a aquell unit de Valentí Soler y Subirá pagès de Osor" (LLEV 1792)

Topònim compost format pel nom propi *Sobirà* i la locució de caràcter espacial *d'Avall* que pren sentit per contrast amb el mas Sobirà d'Amunt. V. *Sobirà d'Amunt, mas*; v.t. *Sobirà, mas el*

Sobre, quintà de [əʔkiŋ'taðə'soβrə]

Antiga zona de conreu actualment erma, situada sobre el mas la Codina. Es tracta d'un topònim compost format a partir de la preposició originada en el llatí *sūper* 'damunt de' amb la finalitat d'assenyalar la situació del tros de terra en relació amb el mas la Codina del qual era una propietat.

Sobre Can Pellerina, perxada [pər'ʃaðə'soβrə'kampələ'riŋgə]

Zona boscosa de castanyer situada a la banda de dalt de can Pellerina en direcció oest, localització a partir de la qual s'origina el topònim compost format a partir de la preposició indicant situació, *sobre* del llatí *sūper* 'damunt de'⁷⁰¹ i el nom del mas que serveix de referent. V. *Pellerina, mas can*

⁷⁰¹ Tal i com indica Moreu-Rey (ENL:44), l'ús d'aquesta preposició *sobre* com la de *sota* és freqüent en toponímia: "Per denotar la situació superior o inferior encara pot juxtaposar-se la preposició "sobre", i la

Sobre el Molí d'en Vila, hort de

Zona de conreu que es localitzava entre el molí d'en Cercenedes –antigament d'en Vila-, el camí de Susqueda –avui carrer de França- i el torrent Merder o de Mirapeus.

“Aquell tros de terra o hort en lo territori *sobre lo Molí den Vila*” (FN 1834); “*hort sobre el molí de Vila*” (HIP 1861)

Es tracta d'un nom de lloc compost descriptiu de la situació de l'indret, format per la preposició espacial *sobre* i el lloc on se situa, el *molí d'en Vila*. V. *Vila, molí d'en*

Sobre el Simon, perxada [pər'ʃaðə'soβrəlsi'mon]

Zona boscosa de castanyer situada sobre el Simon en direcció nord. Es tracta, doncs, d'un topònim compost format per la preposició indicant situació en relació al mas que serveix de referent. V. *Simon, mas el*

Sobre Fonollet, sureda de [su'reðəðə'soβrəfunu'jet]

Bosc fonamentalment d'alzina surera situat sobre Fonollet a Santa Creu d'Horta, raó a partir de la qual s'origina el nom de lloc compost. V. *Fonollet, mas el*

Sobre la Barraca, feixa de terra de [lə'fe[əðə'soβrələβə'rakə]

Feixa antigament d'avellaners i actualment de pins, situada a la partida de terra de Puig-rodon. Es tracta d'un topònim compost format per la preposició *sobre* indicant situació a l'espai i el substantiu *barraca* referit a una petita construcció destinada a guardar-hi eines i per a aixoplugar-s'hi en cas de mal temps.

Sobre la Casa Nova, perxada [pər'ʃaðə'soβrələ'kazə'noβə]

Zona boscosa de castanyer localitzada sobre la Casa Nova de Mas Coll en direcció est fet que n'origina el nom compost. V. *Casa Nova de Mas Coll, mas la*

Sobre la Font del Borrell, partida de terra

“*Finca Sobre la Font den Borrell*” (AM 1944); “*finca sobre la Font den Borrell*” (AM 1947); “*Finca Sobre Font den Borrell*” (AM 1953)

Topònim compost format per la preposició *sobre* indicant situació en l'espai i *Font d'en Borrell* que és el lloc que serveix de referència. V. *Borrell, font del*

Sobre la Mata, partida de terra [soβrələ'matə]

Zona actualment boscosa de pins i alzines que es localitza sobre la Mata, en direcció nord.

preposició llatina “sub” (sota)”. A l'espai osorenc, això actualment és molt freqüent, en ocasions, potser perquè s'ha perdut la memòria del topònim que antigament havia assenyalat aquell indret

“*Finca Sobre la Mata*” (AM 1944); “*finca Sobre la Mata*” (AM 1947); “*finca de Sobre la Mata*” (AM 1953)

Topònim compost format per la preposició *sobre* del llatí *sūper* ‘damunt de’ i l’específic *Mata* que es refereix al mas situat prop d’Osor, al nord de la Piscina i el camp de futbol. V. *Mata, mas la*

Sobre les Pereres, feixa de terra de [ˈfeʃəðəˈsoβrələsˈpəˈrerəs]

Feixa que es localitza a la partida de Puig-rodon que actualment és una pineda.

Es tracta d’un topònim compost format per la preposició i el nom de l’arbre fruiter indicant que aquesta feixa es localitzava sobre la que s’anomenava de les Pereres. V. *Pereres, feixa de terra de les*

Sobre l’Horta, perxada [pəɾˈʃaðəˈsoβrəˈlortə]

Zona boscosa de castanyers de propietat del Sobirà situada sobre la casa l’Horta prop de l’horta del Sobirà i dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

“*Perxada Sobre l’Horta*” (PSOB 2002)

Topònim compost format a partir de la preposició *sobre* indicant la situació de l’indret en relació amb la casa l’Horta.

Sobre Masferrer, partida de terra [pəɾˈtiðəˈsoβrəˈmasfəˈre]

Zona de terra actualment boscosa que se situa per sobre de Masferrer. Es tracta d’una forma composta per la preposició indicant situació en relació amb el mas que origina el topònim en contrast amb la partida de sota el mateix mas. V. *Masferrer, mas*

Solà, camí del [əˈʃkəˈmiðəlsuˈla]

Antic camí que des del carrer de França s’enfilava fins a la partida del Solà passant pel camp d’en Martí discorrent en direcció nord.

“*Camí qui va al Solar*” (LLEV 1731); “*camí de Osor al Solà*” (ESC 1781); “*camino del Solà*” (AM 1944); “*camino del Solà*” (AM 1953)

És evident que el camí rep el nom del lloc al qual es dirigeix. V. *Solà, el*

Solà, hort-peça de terra-feixa de terra del [ˈloɾddəlsuˈla]

Nom de diverses peces que es formen per metonímia en relació amb la partida de terra homònima.

“*Pieza del Solà*” (AM 1862); “*Hort del Solà*” (AM 1944); “*Hort del Solà*” (AM 1953)

El topònim creiem que s’origina en la situació en un espai assolellat del tros de terra que, a més, pren caràcter metonímic en relació amb la partida dins la qual es trobaven.

Solà, hort d’en

“Pessa lo *hort den Solà*” (FN 1710); “Tros de *hort anomenat vulgarment de Solà*” (LLEV 1792); “*Hort Solà*” (AM 1944); “lo *Hort den Solà*” (AM 1947); “lo *Hort den Solà*” (AM 1953)

Nom d’una peça de terra que, possiblement, arran de l’ús de l’article personal precedint l’específic, és d’origen antroponímic, en el llinatge que, documentat des del segle XV ha perdurat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms.⁷⁰² Si no fos així, podria tractar-se d’un ús metonímic del nom de la partida en la qual es podria localitzar i, aleshores, hauríem de parlar d’un ús inadequat de l’article personal en alguns esments.

Solà, hortells d’en

Possiblement, es tractava de diverses peces de poca extensió que es localitzaven al camp d’en Viles, sobre la partida del Solà.

“Dins lo Camp den Vilas un hort anomenat *los Hortells den Solà*” (LLEV 1792)

Per l’ús de l’article personal, semblaria tractar-se d’un topònim originat en el llinatge; tanmateix, la proximitat del Solà també fa pensar en la possibilitat d’un ús inadequat de l’article personal i que el nom les peces de terra tingués caràcter metonímic en relació amb la partida al costat de la qual es trobava.

Solà, mas

Antic mas que es localitzava entre les propietats de Masferrer, can Serra de Toronell i el Pidemunt, al nord-est d’Osor.

“*Mansi Solano*” (CAP 1446); “dos masos avui dirruits y al dit Mas llur units, lo un anomenat Mas Turonell, lo altre *Solà* cassals dirruits (...) junt afronta asolixent en honor del Mas Serra anomenat del Noguer y part en honor del Mas Oriol que posseheix dit Serra y part ab lo Mas Sunyer; a mitg dia en honor den Panella que fou den Piconera; a ponent en honor den Baceda y a tremuntana ab lo Mas Serra del Turonell” (LLEV 1731); “Dos masos vuy dirruits al Mas Masferrer agregats, lo un nomenat mas Toronell y lo altre *Solà*” (LLEV 1792)

Grafiat de forma llatinitzada a 1446, el nom del mas prové, possiblement, de la seva situació a l’espai, ‘lloc on el sol hi toca més estona al llarg del dia’ (DECat, VIII, 17, 18 i OnCat, VII, 149)⁷⁰³, del llatí *solanus*, *-a*, *-um* ‘del cantó del sol’ (DE:859). Si no fos així, també existiria la possibilitat que el topònim s’hagués originat en l’antroponim, en el llinatge documentat a Osor des del segle XV i fins a l’actualitat.

Solà, partida de terra el [əlsu’la]

Antiga partida que es localitzava prop d’Osor entre el torrent Merder, el Soleric, el camp d’en Martí i la Posa.

“Un hort de terra situat en dita Parra en lo *lloch anomenat lo Solar*” (LLEV 1731); “*el Solà I*” (ESC 1781); “Hort situat prop de la Vila en lo *lloch nomenat lo Solà*” (LLEV 1792); “Hort de terra *territori dit Solà*” (FNA 1811); “*territori anomenat Solà* afronta ab lo Torrent de Mirapeus” (FNA 1814); “*partida El Solà*” (HIP 1846); “*pieza del Solà*”

⁷⁰² Segons el PAD 2002 amb cinc freqüències, una com a primer cognom i quatre com a segon.

⁷⁰³ A l’entrada Solà, Solana i derivats de l’OnCat, Coromines remet al DECat però s’hi refereix amb un error ja que no apareix *solà* al volum VII com indica l’OnCat, sinó al VIII.

(AM 1862); “*finca Solá*” (AM 1944); “*finca Solá*” (AM 1947); “*Pago o paraje Solá*” (CAD 1960) –indica que inclou dues peces de terra-

Grafiat amb ultracorrecció a 1731, el topònim prové de la seva situació en un vessant molt assolellat, del llatí *solanus*, -a, -um ‘del cantó del sol’ (DE:859)

Solà, peça de terra

Peça de terra que es localitzava prop del mas can Plana.

“*Fexa terra voccata Solan*” (CAP 1562); “*Fexiam terra vocatur Solan*” (CAP 1622); “*Petiam terra voccata al Solá* afrontatur a oriente mansi Planas cum honori mansi den Terradas mediante torrente venianti Monar, occidente Serra voccata Hera cremada, circio cum honore den Coll qui fuit den Codina y den Falgueras” (CAP 1699); “*Petiam terra vocatus Solan*” (CAP 1707)

Grafiat amb manteniment de la *-n* final etimològica en la majoria d’esments, el topònim creiem que s’origina en la situació en un espai assolellat

Solà, partida de terra Camí del V. *Camí del Solà, partida de terra*

Solà, serra del

“*Cerra del Sola*” (CAP 1342)

De situació incerta malgrat que sembla vers Sant Benet, el nom de lloc deu indicar que es tracta d’un espai assolellat, per tant, originat en el llatí *solanus*, -a, -um ‘del cantó del sol’ (DE:859)

Solà, vinya d’en

Antic tros de conreu de vinya de situació incerta tot i que pel fet d’afrontar amb la vinya d’en Gallet, podria haver-se localitzat vers el Borratxí.

“*Viña den Solá*” (HIP 1849); “*Viña den Gallet linda al O. con Viña de Solá*” (AM 1944); “*Viña den Solá*” (AM 1953)

El fet que l’específic es precedeixi de l’article personal *en* fa pensar en un origen antroponímic del nom, del llinatge documentat a Osor des del segle XV.

Solà de Juiells

Indret de situació desconeguda però que depenia del Priorat del Coll i sembla que en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

“*Pessa lo solá de Juyells*” (CAP 1622)

Es tracta d’un nom d’origen incert que, de fet, es podria grafiar com a Juiells, Jullells, Joiells o Junyells.⁷⁰⁴

⁷⁰⁴ Si es tractés d’aquest darrer cas, Moreu-Rey (ENL:26) i AlcM, 6, 798, recullen la forma com a topònim referit a un riu afluent del Fluvià, al terme de Besalú (la Garrotxa) i un llinatge que etimològicament provindria de Junyent per canvi de sufix, forma que admet també Moll (ELC:183) tot i que també indica que podria tractar-se d’un derivat de juny.

Solà de la Vinya, el

Indret de situació incerta malgrat que sabem que era en parròquia de Santa Maria de Mansolí en una zona dependent del Priorat del Coll.

“Pessa en *lo Sola de la Vinya*” (CAP 1343)

Com ja assenyalàrem, Bruguera (2004:25), creiem que es tracta d'un topònim compost format pel nom *solà* indicant situació en un espai assolellat, del llatí *solanus*, *-a*, *-um* ‘del cantó del sol’ (DE:859) i *vinya* assenyalant conreu d'aquest arbust, del llatí *vīnĕa* ‘camp plantat de vinya’ (DEM:439).

Solà d'en Borrell, llocdit

Indret que es trobava a la parròquia de Santa Creu d'Horta, entre els masos Borrell de Santa Creu, Mont i Viurevol.

“Lo lloch anomenat *Solan den Borrell*” (LLEV 1731)

Per l'ús de l'article personal, podem intuir que hi ha un origen antroponímic en el llinatge homònim que, segurament, provenia del mas del mateix nom localitzat a la mateixa parròquia i amb el qual limitava. El primer element del topònim compost devia assenyalar situació en l'espai assolellada en contrast amb *obac* o *bac*.

Solà de Recs de Sant Julià, llocdit

“*Locum vocato Solan de Rechs de Sant Julya* affrontatur ab oryente in torrente vocato de Rechs, a merydye in honore domyne na busqueta de villa de osoryo ab occydenete honore bartolomy maig et a a circio in dicto honore bartolomy maig” (CAP 1446)

Topònim compost format pel nom *solà* amb el sentit d'‘indret exposat al sol’ del llatí *solānu* ‘de la part del sol’ (AlcM, 9, 983); pel nom *Recs* fent referència, o bé a l'antiga família noble o bé a un derivat de *regar* i *Sant Julià* indicant l'indret així nominat situat vers els masos el Masferrer i el Bancs.

Solà de Satonella, llocdit

Possiblement es tractava d'una porció de terra situada vers el mas el Roscall, a Santa Creu d'Horta.

“*Lloc anomenat Solá de sa Tonella*” (FI 1331)

Es tracta d'un topònim compost format per *solà* indicant situació en un vessant assolellat, del llatí *solanus*, *-a*, *-um* ‘del costat del sol’ (DE:859) i *Satonella* referint-se al mas. V. *Satonella*, mas

Solana, llocdit la

“*Lloch nomenat la Solana*” (LA 1715)

De localització desconeguda, deu tractar-se d'un nom provinent de la situació assolada de l'indret, un sinònim de *solell* substantivització provinent de l'adjectiu *solà, solana*.

Solana del Coll de Cirerers, la

Antiga peça de terra que devia localitzar-se al sud del coll de Cirerers.

“Peça de terra de pertinències del Mas Viuravol situada al lloc dit *la Solana del Coll de Siders*” (FI 1562)

Topònim compost provinent del nom *solana*, possiblement ‘terreny en pendent situat cara a migdia on dona molt el sol’, forma femenina de l'adjectiu *solà* substantivitzada (AlcM, 9, 985), una forma originàriament del català occidental però que, com recull Domingo i Francàs (1997:130): “Les dues formes de l'adjectiu *solà, -ana* s'han substantivitzat i s'han constituït en sinònim de *solell*, no solament per al català occidental (...) de fet, **solana**, devia tenir existència antigament en tot l'interior del Principat, com ho corrobora la freqüència pertot arreu tant de *solana* com dels seus derivats (...) en noms d'entitats toponímiques altres que *solell*”. Els altres elements del nom de lloc serveixen per assenyalar la situació al coll de Cirerers. V. *Cirerers, coll de*

Solanic, el

Topònim del qual en desconeixem la situació i que només hem trobat esmentat per Danés (1986:5) que assenyala que és “diminutiu de El Solà, al terme d'Osor”, és a dir, que es tractaria d'un derivat de *solà* amb el sufix diminutiu *-ic*.

Solatera, roca de

Eminència rocosa que es localitza entre els límits de les parròquies de Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor. Pladelasala (1960:370) l'esmenta com a *roca de Solaterra*.

“Et vadit usque ad ipsa Devodella et uadit inde ... est in *rocha de Solatera*, et exiit ad collum de Serrabella qui est iuxta Greval” (SUS 1068)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen d'aquest antic topònim.

Soldat, can [‘kansul’dat]

Nom d'una petita casa que s'havia localitzat als límits municipals entre Osor i Susqueda, entre can Bosses Vinyes i can Cercenedes de Susqueda.

“En la divisoria de los mansos Sarsanedas y Bosas Viñas y al sur de la que fue *Can Soldat*” (IGCOS 1927); “Mojón nº22 Colocado cerca de las ruinas, lado S., que fueron la *casa llamada Can Soldat* a 150 m. Dirección E. Siguiendo la misma divisoria de los mansos Sarsanedas y Bosas-Viñas” (OS 1927)

El nom de la casa degué originar-se en el sobrenom d'algun dels seus habitants que, possiblement, devia haver formar part de l'exèrcit, un mot provinent de l'italià *soldato* participi passat de *soldare* ‘tenir a sou algú’, derivat italià de *soldo* ‘paga militar, antiga moneda’, probablement a través del francès (DEM:394).

Soldats, gorga del Pont dels V. *Pont dels Soldats, gorga*

Soldats, pont dels [əl'poŋdəsul'dats]

Pont situat sobre la riera d'Osor, que inicia la carretera que condueix al Soleric I al santuari del Coll, prop d'Osor a tocar dels Ninxols. També se'l coneix popularment com el pont Nou.

“*Puente de los Soldados*” (LA 1957)

Se l'anomena d'aquesta manera perquè la construcció es va començar a 1940 i va anar a càrrec d'un batalló disciplinari que va arribar a fer-ne els pilars. L'obra, però, es va cloure molt posteriorment, concretament l'any 1967.

Sol de la Gallard, el

“Quanda petiam terre in dicta parrochy de Santa Cruce de Orta locho vocato *al sol de la gayard*, affrontatur ab oryente in riarya de Serradella” (CAP 1446)

Possiblement es tractava d'un tros de terra de solell situat a Santa Creu d'Horta. Grafiat amb -y- probablement per la iodització, creiem que podria ser un nom d'origen antroponímic provinent del llinatge. Sorpren l'ús de l'article femení precedint el nom propi que col·labora a creure en la certesa de la hipòtesi anotada.

Solell, baga del [lə'βaɣəðəlsu'ləj]

Baga situada a la banda de migdia del Clascar, raó a partir de la qual es degué originar el nom de lloc assenyalant que es localitza en un espai en el qual hi toca força el sol, del llatí vulgar *solilūcu* diminutiu de *sōle* 'sol' (AlcM, 9, 992). El terme encara avui gaudeix de vitalitat a nivell col·loquial i es continua pronunciant amb iodització, confirmant-se en l'espai que ens ocupa allò que assenyala Domingo i Francàs (1997:129): “**Solell**, diminutiu de *sol*, és el geosinònim per al català oriental de *solà* i *solana* del dialecte occidental. Gairebé pertot arreu és dit segons la pronúncia *ieista* (*solei*), fins i tot en els llocs que l'havien tingut, però on ara ja no és vigent.”⁷⁰⁵

Solell, camp del [ˈkamdəlsu'ləj]

Peça de terra situada al quintà del Clascar, en un espai molt assolellat, raó a partir de la qual degué sorgir el nom.

Solell, feixa de terra del [lə'feɪəðəlsu'ləj]

Antiga feixa de conreu i actualment boscosa de castanyer situada sobre la Casa Nova de Colobran o cal Gall. El nom prové del fet que hi toca molt el sol ja que es localitza a la banda sud del mas i, a més, es contrasta amb una altra feixa de la mateixa casa que s'anomena *el Bac*.

Solell, quintà [kiŋ'tasu'ləj]

Antiga zona de conreu immediata al Clascar que se situava al vessant sud de la casa. Per tant, el fet de tractar-se de la part del quintà més assolellada origina el nom,

⁷⁰⁵ No oblidem que a Osor la iodització encara perdura majoritàriament. Així mateix, és interessant d'observar com hem documentat topònims pretèrits –alguns que han arribat a l'actualitat– formats amb termes que, d'entrada, serien occidentals, com ara *el Solà* i *la Solana*, en canvi, *Solell* únicament l'hem recollit oralment.

del llatí vulgar *solilūcu* ‘espai en el qual toca el sol’, diminutiu de *sōle* ‘sol’ (AlcM, 9, 992).

Solella de la Codina [suˈləjəðələkuˈðinə]

Antiga peça de conreu, actualment boscosa d'alzina, situada prop de la Codina Vella, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord del municipi osorenc. El nom prové del fet de tractar-se d'una propietat del mas homònim. El més curiós és l'ús de *Solella*, una feminització de *solell* en el sentit de paratge on toca molt el sol (DECat, VIII, 16) que es pronuncia ioditzat i és poc habitual a la zona ja que, com afirma Coromines (DECat, VII, 17) “El femení, *una soleia* és propi dels Pirineus berguedants i cardenerencs”, un espai molt allunyat del que ens ocupa. V. *Codina, mas la (1)*

Solell de Can Coll, el [əlsuˈləjðəˈkaŋˈkoɫ]

Peça de terra de propietat de can Coll, en parròquia d'Osor però municipi de Susqueda, just al límit amb Osor. Està orientat a l'est i es troba situat just sota la casa. Només documentada oralment, destaca la iodització a *Solell* i l'absència d'un segon mot comú *mas* que se substitueix per la contracció *can*. V. *Coll, mas can*

Soler, camp del

Antic tros de terra de situació incerta però que, possiblement, es trobava on havia existit un antic mas amb aquest nom de propietat de can Serra de Toronell.

“Una feixa de terra y un *camp contiguos dit del Soler* en lo lloch nomenat Genestar” (LLEV 1792)

Desconeixem si el topònim s'origina en el llinatge o bé en el de l'antic mas.

Soler, feixa de terra

“*Fexie terra vocata Soler*” (CAP 1342)

Situada vers Sant Benet, el nom del tros de terra afeixat devia provenir, possiblement, del substantiu *soler* ‘pis, sol d'un habitatge’ o ‘solar’ malgrat que també s'hauria pogut referir a una propietat d'algun mas amb el mateix nom possiblement el Soler del Coll.

Soler, mas

Antic mas que sembla que se situava prop de can Serra de Toronell del qual n'havia estat propietat.

“Mas Serra de Toronell (...) afrontant Asolixent en honor de llur *Mas Soler* dirruit y al dit Mas unit” (LLEV 1731); “Tot lo *mas nomenat Mas Soler*” (LLEV 1792)

Desconeixem si en aquest cas el nom del mas prové del llinatge o bé de l'antic substantiu comú d'origen llatí, de *sōlarīu* ‘pis, sòl d'un habitatge’ o ‘solar’ derivat de *sōlum* ‘base, fons, terra en què es viu’ (DECat, VIII, 31) ja que, com assenyala Coromines (OnCat, VII, 153) “El NL *Soler* està ben representat arreu del domini lingüístic català”.

Soler, vinya del

Peça de conreu de vinya que es localitzava prop de la partida del Soleric.

“Una pessa de terra secan en lo territori anomenat la *Viña den Soler*” (FN 1818); “*viña nombrada de casa Soler*” (HIP 1853); “*viña antiguamente dicha den Soler*” (HIP 1853); “*Viña del Solé*” (HIP 1854)

El fet que l'específic vagi precedit de *casa, del* i *d'en* ens fa dubtar sobre el fet que l'origen del topònim es trobi en el llinatge, en el nom comú o bé que indiqui propietat de l'antic mas Soler d'en Ripoll, és a dir, del Soleric.

Soler d'Amunt, mas

Nom d'un dels dos masos homònims que, units, formaren l'actual mas Soler del Coll fet del qual no n'esmenta res Pladelasala. Segons un document del segle XVI, sembla que es trobava en terme municipal i parroquial d'Osor.

“*Petrus Solerio de Mont. Mansum meum vocatum Solerio de Mont* afronta mansi Pontey, Fonte de Galart torrente des pigots et Mansi Solerio ode Vall” (CAP 1342); “*Mansus Soler de Mont* termino de Osorio” (CAP 1562); “*Mansi Solerdemont*” (CAP 1622); “*mas Solerdemont*” (COLL 1660); “*Mansos Solerdemunt* et Soler de Vall unitos et agregatos” (CAP 1699); “*Mas Solé de Amunt*” (ACL 1723)

Es tracta d'un topònim compost que en alguna ocasió apareix gràficament aglutinat. El primer element, *Soler*, possiblement és de caràcter antroponímic –de fet, a 1342 podem observar que tot el nom del mas pren aquest mateix caràcter i el seu propietari es diu *Petrus Solerio de Mont-*, del llinatge, i el segon, *d'Amunt*, que a voltes apareix per escrit amb la forma dialectal *Mont*, és una locució preposicional locativa per indicar la situació d'aquesta casa en relació amb el mas Soler d'Avall.

Soler d'Avall, mas

Ja que aquest mas es localitzava en municipi de Susqueda i parròquia de Sant Pere d'Osor, com l'actual Soler del Coll, i el Soler d'Amunt sembla que era en municipi i parròquia osorencs, hem de creure que és a partir d'aquest que es construí l'actual Soler del Coll.

“*Mansatam vocatam Soler de Vall* afrontatur mansi Coral, mansi Solerio de Mont et torrente des Pigots” (CAP 1342); “*Mansos Soler de munt* et Soler devall” (CAP 1560); “*Mansi vocato Mas Solerdevall* in parpquia de Osorio et termino de Susqueda” (CAP 1562); “*Mansata vocata Soler de Vall*” (CAP 1622); “*Mansos Solerdemunt* et *Soler de Vall* unitos et agregatos” (CAP 1699); “*Mas Solé de Avall*” (ACL 1723); “*Michael Puigderajol* et *Maria Soler de Puigderajol* conjuges dominam mansorum Soler demont et *Soler devall* unitos et agregatos” (de 1737 a CAP 1622)

Nom compost que apareix en ocasions aglutinat i que pren el nom del contrast en l'espai amb el Soler d'Amunt. Per tant, està format del llinatge *Soler* i la locució prepositiva *d'Avall*.

Soler (del Coll), baga del Mas V. *Mas Soler (del Coll), baga del*

Soler (del Coll), camí del [əˈkəˈmiðəlsuˈle]

Camí que, des de la carretera del Coll condueix al mas el Soler del Coll en direcció oest i d'aquí va al Sui raó per la qual a vegades se l'anomena com a camí del

Sui. Apareix en una obra cartogràfica, *camino del Solé* (MAP 2), i pren el nom del mas al qual es dirigeix. V. *Soler (del Coll), mas el*

Soler (del Coll), font del [lə'fɔndəlsu'le]

Font situada prop del mas el Soler del Coll del qual en sorgeix el nom. V. *Soler del Coll, mas el*

Soler (del Coll), la Creu del V. *Creu del Soler (del Coll), la*

Soler (del Coll), mas el [əlsu'leðəf'koɫ]

Mas encara habitat situat en terme municipal de Susqueda tot i que parròquia de Sant Pere d'Osor i, en alguna època, de Santa Maria del Coll. Es troba a l'oest del santuari del Coll, al sud de l'embassament de Susqueda i al nord de Sant Benet. Pladelasala (1960:371) el data del segle XI i indica que es tractava d'una casa de domini del senyor de Rupit.⁷⁰⁶ Per la seva situació, límit parroquial, apareix a diverses obres cartogràfiques, *Can Soler* (MAP 1), *Can Solé* (MAP 2), *El Soler* (MAP 3), *C. Soler del Coll* (MAP 6).

“...et vadit ad ipsa Erola, et pergit ad *manso de Soler*” (SUS 1068); “*mansi Soller*” (CAP 1342); “*Mansi Soler*” (CAP 1562); “*Lo Mas Soler* paga delma y primicia al priorat del Coll” (COLL 1699); “*casa dita Soler*” (LA 1707); “*lo Soler de N. Sa del Coll*” (LB 1724); “*Mansi Soler*” (CB 1735); “*mas Soler del Coll*” (LB 1748); “*el Soler de N.S. del Coll*” (LB 1768); “*mas Soler* parroquia de Osor pero terme del castell de Rupit” (FPS 1773); “*mas Soler* de Joan Puigderrajols y Soler” (ESC 1782); “*mas Soler del Coll* de Miquel Puigderajol y Soler” (FN 1846); “*el Soler de N. Sa del Coll*” (LB 1847); “*el Solé del Coll*” (LLC 1929e)

Es tracta d'un nom d'origen antroponímic com mostra el nom d'algun dels seus propietaris que hem documentat, *en Soler* a 1562, *Josep Soler* a 1769, *Joan Puigderajols Soler* a 1782 o *Miquel Puigderajols Soler* a 1846. El segon element, que apareix en algunes ocasions, *del Coll*, serveix per situar la casa vers el santuari del Coll i amb la finalitat de diferenciar-la d'altres d'homònimes com ara el Soler de Mansolí o el Soler d'en Ripoll.

Soler (de Mansolí), camí-carretera del (1, 2) [əfəkə'miðəlsu'le]

Nom almenys de dos camins o carreteres de muntanya, una que prové de les Berbolades i discorre en direcció sud, i l'altre, en terme de Sant Hilari Sacalm, que s'inicia a la carretera de Sant Hilari, i que circula en direcció est.

“punto conocido por Xaraminas en heredad del Manso Soler. Consiste en un peñasco aplanado que está al lado de la *carretera del Soler*” (OSHS 1889); “Mojón nº 16 (...) que está al lado de la *Carretera del Solé*” (OSHS 1890)

És clar que el nom del camí prové del del mas al qual es dirigeix, el mas hilarienc anomenat el Soler de Mansolí.

⁷⁰⁶ Cal afegir que en una propietat de la casa s'hi va trobar una ara vòtiva pagana dedicada a una divinitat silvestre que es conserva al Museu Episcopal de Vic i que sembla que provenia d'una zona artigada de prop del mas el Terrats.

Soler (de Mansolí), partida de terra el [əlsu'leðəmunsu'li]

Notable partida situada en terme municipal de Sant Hilari Sacalm però amb una part dins d'Osor, concretament la localitzada entre el Soler de Mansolí, les Berbolades i la riera d'Osor, a l'oest de Sant Miquel de Solterra.

“La heredad del Manso Soler” (OSHS 1889); “Finca Manso Soler compuesta por el manso Casa del Bosch o Barboladas. Límites N. Riera de Osor y Manuel Vernedas mediante torrente llamado majó y parte con la loma de la tierra hasta la era de can Gombau con bosque de Sarsanedas y José Ripoll con el manso domus de Romagueras de Osor pasando por el punto llamado Rourich y otro punto llamado era del Cangumbau. Castaños, hayas, robles, fresnos, encinas” (DFE 1939; “Partida Manso Soler linda N.O. con riera de Osor” (AM 1944); “Finca Manso Soler de Dolores Homs Bures es paraje Barboladas” (AM 1947); “Finca Manso Soler” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost relacionat amb el mas el Soler de Mansolí, situat en terme de Sant Hilari Sacalm, a l'antiga parròquia de Santa Maria de Mansolí.

Soler (d'en Ripoll), partida de terra Mas V. *Mas Soler (d'en Ripoll), partida de terra*

Soler d'en Ripoll (de Plaça), mas

“Miquel Bosch masover del *Soler den Ripoll*” (LB 1700); “Miquel Bayer pagés masover del *Soler den Ripoll*” (LB 1701); “el *Soler den Ripoll*” (LB 1711); “Lo *Mas Soler den Ripoll de Plassa* que vuy posseheix an Romagueras” (LLEV 1731); “lo *mas Soler den Ripoll de plassa*” (LLEV 1731); “Para Uix pagés masover del *Soler den Ripoll*” (LB 1735); “*Manso Solé*” (CAD 1785)

Creiem que aquesta és una forma composta que es referia al mas el Soleric ja que segons els *Llibres de Baptismes* hi consta com a masover a 1700 Miquel Bosch, a 1701 Miquel Bayer, a 1708 i 1710 Joan Huix i a 1735 Pere Huix mentre que per al Soleric, segons els mateixos documents però en altres esments, hi documentem Miquel Bayer i Bosch a 1703 i Joan Huix a 1706, 1755 i 1784, la coincidència dels llinatges no considerem pas que sigui causal.

El nom està format per *Soler*, possiblement el llinatge documentat a Osor des de finals segle XIII i que ha perviscut fins als nostres dies com a primer i segon cognoms,⁷⁰⁷ un terme segons Moll (ELC:206) provinent del llatí *solarium* derivat de *solum* ‘sòl, terreny solar’; el segon element, precedit de l'article personal, *Ripoll*, devia tractar-se del llinatge d'un propietari posterior, un cognom datat des del segle XIV i fins a l'actualitat que perviu com a primer i segon cognom,⁷⁰⁸ un llinatge que segons esmenta Moll (ELC:152) prové del nom de la vila capital del Ripollès. En algunes ocasions, encara s'hi afegeix un tercer element, *de Plaça* que es devia referir a quin dels portadors del llinatge Ripoll, al que vivia a alguna de les places del poble, la Vella, la Major o la del Verger.⁷⁰⁹

⁷⁰⁷ Segons el PAD 2002 amb catorze freqüències, quatre com a primer cognom i deu com a segon. Grafiat *Soler i Solé*, es tracta del tretzè llinatge més freqüent a hores d'ara.

⁷⁰⁸ Segons el PAD 2002 amb tretze freqüències, quatre com a primer cognom i sis com a segon, és el catorzè llinatge amb més freqüències a Osor

⁷⁰⁹ *Ripoll de Plaça* degué ésser una forma que va esdevenir sobrenom ja que es tracta d'una forma composta que localitzem a dos documents com a antropònim, a les ESC 1717 i 1739.

Soler de Vila, mas

Esment esporàdic que podria referir-se al Soleric, anteriorment Soler d'en Ripoll (de Plaça), ja que dels anomenats Soler és el més proper a la vila d'Osor.

“Joan Huix masover del *Soler de Vila*” (LB 1747)

Es tractaria, doncs, de l'antropònim *Soler* i el topònim genèric *Vila* per assenyalar proximitat a la població i, alhora, diferenciar-lo d'altres masos homònims.

Soleric, barri el [əlsulə'rik]

Zona actualment urbanitzada, situada sobre Osor a la banda nord, entre can Gravat, la carretera del Coll i la partida del Solà, a l'entorn del mas que n'origina el nom. V. *Soleric, mas el*

Soleric, bassa del [lə'basəðəlsulə'rik]

Mena de dipòsit en la qual s'hi acumulava l'aigua que provenia del sot de la Torrentera i que discorria pel rec Gran. La funció de la bassa era distribuir aigua a les diferents cases que s'havien construït en el barri i per regar; a l'actualitat, s'ha substituït per un dipòsit municipal d'aigua. El nom de la bassa provenia del fet que abastava el barri del Soleric. V. *Soleric, mas el*

Soleric, Costes del V. *Costes del Soleric***Soleric, drecera del** [ləðrə'serəðəlsulə'rik]

Camí que des del Solà, en direcció oest, arribava al Soleric.

“Partida Camp den Prat linda al E. Con *sendero del manso Solarich*” (AM1944); “*Sendero Manso salarich*” (AM 1947); “*sendero manso Solarich*” (AM 1953)

Grafiat amb assimilació vocàlica a 1947, és evident que el nom del camí es refereix a l'indret al qual es dirigeix. V. *Soleric, mas el*

Soleric, mas el [əlsulə'rik]

Mas encara habitat que es localitza sobre Osor, al vessant nord, prop de la carretera del Coll. Possiblement s'havia anomenat pretèritament mas Soler d'en Ripoll (de Plaça) i mas Soler de Vila. Pladelasala (1960:372) l'esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor. Endemés, apareix situat en algunes obres cartogràfiques com a *casa Solarich* (MAP 1) i *Can Solarich* (MAP 2, 4).

“Miquel Bayer y Bosch pagès masover de la *casa del Solerich*” (LB 1703); “Joan Huix masover del *Solerich*” (LB 1706); “Aquella vinya que fou de Joseph Riera y Albareda de dita Vila y sobre *lo Solerich*” (CB 1761); “*Manso Salarich*” (ESC 1779); “Pere Soler masover del *mas Solerich* den Romagueras” (FN 1801); “Pere Solà masover del *mas Solerich*” (FNA 1817); “*Casa Salarich*” (LA 1817); “Manuel Clapera masover del *Solarich*” (LB 1825); “*Manso Salarich*” (HIP 1851); “*Manso Solarich*” (CB 1853); “*Solarich*” (NOM 1863); “*Solarich*” (PAD 1884); “*el manso Solerrich*” (LB 1924); “*El*

Sularich” (LLC 1929e); “*El Solarich*” (PAD 1930); “*Manso Solarich*” (DFE 1939); “*El Solarich*” (GR 1956); “*Manso El Solarich*” (DFE 1963); “*mas el Solarich*” (LA 1966)

Gràficament, cal comentar algunes confusions vocàliques fruit de la neutralització en posició àtona, en algun cas, fruit de l’assimilació s’escriu *Salarich* i la terminació del so velar oclusiu sord es fa amb el dígraf arcaic *-ch*.

Etimològicament, creiem que es tracta d’un topònim que podria ser d’origen antroponímic, d’un sobrenom derivat diminutiu de *Soler*, un llinatge freqüent a Osor des del segle XIII, amb el sufix *-ic*; tanmateix, també podria tractar-se d’un diminutiu de *soler* amb el sentit que assenyala Moreu-Rey (ENL:85) de ‘camp o camp assolellat’ com ocorre amb altres noms de lloc com *el Soleràs* o *el Solerot*.⁷¹⁰ A això, cal afegir que Navarro Colás (1963:88) també considera que el topònim té un caràcter antroponímic, però n’assenyala com a origen un nom personal germànic: “posiblemente de un SALDERICUS o SELERICUS, con el sufijo germánico –RICH, con el que se han formado gran cantidad de nombres de persona latinizado en –RICUS (...) Solarich y Salarich es un antropónimo muy usado actualmente”, no creiem que aquesta darrer hipòtesi sigui l’adequada ja que no documentem el mas fins al segle XVIII molt enllà del domini germànic.

Soleric, partida de terra el [əlsulə’rik]

Partida situada entre can Badia, can Gravat, la carretera del Coll i el Solà, una zona en bona mesura urbanitzada però en la qual encara s’hi poden veure alguns camps d’avellaners.

“*Finca Solarich* de Julián Soler Ripoll” (AM 1944); “*finca Solarich*” (AM 1953); “*Pago o paraje C. Solarich*” (CAD 1960)

Sembla clar que el nom de la partida prové del mas que s’hi localitza. V. *Soleric, mas el*

Soleric, vinya del [lə’βijəðəlsulə’rik]

Nom d’antigues peces de conreu de vinya que es localitzaven sobre el mas en direcció nord i que a l’actualitat han esdevingut peces ermes o boscoses de pi.

“*Finca Viñas del Salarich*” (AM 1944); “*Viña del Solerich*” (AM 1947); “*Viña del Salarich*” (AM 1953)

Gràficament, cal esmentar les assimilacions vocàliques a la primera síl·laba de 1944 i 1953 i la terminació amb *-ch* arcaica referida al so velar oclusiu sord.

El nom de la vinya s’origina en el mas prop del qual se situava. V. *Soleric, mas el*

Solerols, Sant Daniel de V. *Sant Daniel de Solerols*

Solroca, font de

Font que devia localitzar-se prop del mas homònim, al veïnat de Querosell.

⁷¹⁰ Cal assenyalar, però, que el fet que possiblement es tractés de l’antic mas Soler d’en Ripoll (de Plaça) o Soler de Vila, fa creure com a molt més factible la primera hipòtesi de caràcter antroponímic.

“Lo torrent de la *font de Solrocha*” (FM 1614); “*la font de Solrocha*” (RFM 1623)

Sembla evident que l’hidrònim prové del nom del mas. V. *Solroca, mas*

Solroca, mas

Aquesta és una altra forma documentada per referir-se al mas Sarroca, un mas situat entre el Carbonell, la Coma, el Bosquets de Querós i el Boscà, a l’antic veïnat de Querosell. Apareix citat per Pladevall (1962:285) de forma vocalitzada, *sol* > *so-su*.⁷¹¹

“*Mansi Suroca*” (NOT 1285); “*Sorroca* o *Surroca*, vers Mansolí, habitat per Ferrer de Sorroca” (MAN 1316)⁷¹²; “*Mansi de Solrocha*” (FM 1343); “*Mansi de Solroca*” (CAP 1446); “*Mas de Solroca*” (FM 1563); “*Duas Mansatas de la Rocha et de Solrocha*” (PFM 1585); “*Miquel Brugarolas alias Doys teniam venda perpetua del mas Roca y Solroca otorgada a Juan Coma en 15 janer 1585 N^a Osor*” (FM 1614); “*Mansada dita Solrocha* ab todas las terras, aulets, boschs, limita solixent camí que va del Boscha a la Coma devallant per lo torrent de Solrocha avall fins al camí qui va de Casa den Boscha al Mas Claver com diu lo Torrent fins al sot del Grevol conforma diu laygua de la font allà baix. A Migdie ab lo Comellar de Solrocha afrontant ab lo Mas Rocha lo qual te y posseheix dit Coma. A ponent ab lo camí qui va de casa den Boscha a Casa den Coma y a tremontana ab la honor de dit Mas Coma” (FM 1614); “*Una Mansata anomenada Solroca* afronta en tots honors ab lo Mas Casadevall” (LLEV 1731); “*Masoveria dirruhida al Mas Carbonell unida vulgarment nominada Solrocha*” (LLEV 1792)

Etimològicament, és probable que es tracti d’una forma aglutinada amb el sentit de *sus roca*, ‘damunt la Roca’ (OnCat, VII, 191) o bé de ‘sub roca’ probablement ‘sota la Roca’ (AlcM, 10, 83 i ELC:206) en referència al mas la Roca localitzat al sud del Solroca.

Solroca, peça de terra de

Tros de terra que devia localitzar-se prop de la font i del mas del mateix nom que n’originen el nom, a l’antic veïnat de Querosell.

“Quedant comuna a ditas parts la font de Solrocha per abeurar lo bestiar de una y altre, y axí mateix una pessa de terra contigua a la font per fer pasturar comunament dita *pesa de terra de Solrocha*” RFM 1623)

V. *Solroca, mas*

Solroca, torrent de

Curs d’aigua que devia discórrer prop del mas Solroca, vers el coll de Querós.

“Camí que va del Boscha a la Coma devallant per lo *torrent de Solrocha*” (FM 1614); “lo *torrent de Solrocha*” (RFM 1623)

V. *Solroca, mas*

⁷¹¹ Carreras Candi (1911:80) esmenta aquest mas com a pertanyent a Osor a partir d’un document del segle XV, de 1542: “Yo Miquel Çarrera y de gurb senyor de la val y terme de osor com a señor directa del mas solroca y de la roca quis tenen a directa senyoria mía com a senyor de dita vall”.

Solsia, bosc

Antiga zona boscosa que sembla que es localitzava vers la riera d'Horta, en direcció sud-est cap als masos el Bosquet i el Triador.

“Locum vocatum *bosch sulzia*” (CAP 1446)

El nom de lloc podria originar-se en relació amb el mas homònim o bé del nom comú *solsida* ‘ensulsiada’. V. *Solsia, mas*

Solsia, camp de la

Peça de terra que es localitzava a tocar de la riera de la Noguerola, vers on hi havia hagut l'antic mas del mateix nom.

“Una pessa de terra situada en dita Parra y sota llur *camp de la Sulcia*; de poca tinenta; Afronta asolixent ab llur Mas Sulcia; a mitg dia en altre honor llur; a ponent ab la Riera de la Nogarola” (LLEV 1731); “Pessa de terra de poca tinguda lloc vulgarment dit sota lo *Camp Sulcia*” (LLEV 1792)

Per la situació i les afrontacions, sembla que el nom prové del mas. V. *Solsia, mas*

Solsia, coll de

Pas muntanyós que devia localitzar-se prop del mas homònim, entre les propietats de can Cercenedes, el Ripoll i l'antic Rajol.

“Item una pessa de terra que fou de pertinencias del mas nogareda afronta a solixent en honor del mas Ripoll (...) a ponent en honor de dit Ripoll anomenat Citges y part en honor den Sarsaneda que es prop del *Coll de Solsia* y a tremuntana en honor del mas Rajol” (RIP 1562)

El topònim deu estar relacionat amb el nom de mas. V. *Solsia, mas*

Solsia, mas

Antic mas de propietat de can Cercenedes, enrunat ja en el segle XVIII que es localitzava prop de la riera de la Noguerola.

“*Mansi de solsia*” (NOT 1285); “Arnaldo de *Solsia*” (FB 1306); “*Mansi de sulsia*” (NOT 1334); “*Mansi sulsia*” (CAP 1342); “Vidal sarsanedas y Margarida sa muller hereu del *mas de la Solsia* dela parroquia de Sant Pera de Osor” (RIP 1404); “*Mansi Sulsyam*” (CAP 1446); “*Mansum mei vocatam de la Solcia* de Johannes Serseneda” (CAP 1446); “*Mas Sulcia* dirruit” (LLEV 1731); “Pessa de terra en que antigament era construit dit *mas Sulcia* vuy dia dirruit” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim d'origen incert, com ja assenyalàrem Bruguera i Escorihuela (1993:197); tanmateix, segons Coromines (OnCat, VII, 172) podria provenir de *solsida*, un sinònim d'*ensulsiada*, del llatí *sūbsīdere* ‘engolir-se, ensorrar-se’. Tanmateix, cal afegir que el terme apareix com a llinatge osorenc en els segles XIII, XIV i XV, com a *Solcia*, *Solsia* i *Sulcia*, relacionat, possiblement amb el mas ja que al segle XV a 1404

documentem un *Bernat de Solsia* (RIP 1404) com a habitant a la casa ; també podria ser, per tant, que es tractés d'un topònim d'origen antroponímic.⁷¹³

Solsia, riera de

Possiblement es tracta d'una forma esporàdica referida a la riera de la Nogueroles en el seu pas prop de l'antic mas Solsia.

“*Riarya vocata de solcia*” (NOT 1285)

L'hidrònim creiem que s'origina en el nom del mas. V. *Solsia, mas*

Solterra, capella de

Forma simple referida a l'antiga capella de Sant Miquel de Solterra.

“Honor de dit Mas Ferrer mediant la Font de Saguàrdia y un Cami qui va a dita *Capella de Solterra*” (LLEV 1731)

V. *Sant Miquel de Solterra, capella de*

Solterra, font de

Font que devia localitzar-se a la muntanya homònima i que podria tractar-se d'una altra forma d'anomenar la font Saguàrdia.

“Torrent que devalla de la *font de Solterra*” (LLEV 1731)

V. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de, v.t. Saguàrdia, font*

Solterra, mas [‘massuŋ’terə]

Mas situat al sud d'Osor, al nord-oest de la Riba d'Amunt, sud-est de Sant Miquel de Solterra i a l'est de la Riba d'Avall. Pladelasala (1960:373) l'esmenta com a un mas de la parròquia de Sant Pere d'Osor del segle XIV “Contiguo al vetusto Castillo de Solterra”. Pladevall (1962:285), per la seva banda, assenyala que era un “mas propi de la castlania del castell de Solterra situat sobre el mas, pertanyia amb persones amb persones a la família Paba, en un mas força ric habitat per Arnau de Solterra i el seu fill Guillem Bernat”. Segons un antic manual de 1450, a més, aquest fou un dels masos que a 1450 Sança de Ximenis de Foix i de Cabrera cedí a Arnau de Rocasalva perquè es trobava erm i deshabitat. Endemés, apareix situat cartogràficament, *Casa Solterra* (MAP 1), *Mas Solterra* (MAP 3) i *Solterra* (MAP 4) i recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2002) com a *Solterra*.

“*Mas Solterra o Souterra*” (MAN 1316); “*Mansi solterra*” (NOT 1334); “*Mas Solterra*” (MAN 1450); “*la casa de Solterra*” (LB 1704); “Joseph Clos pages masover de *Solterra*” (LB 1710); “Tota aquella Mansada vuy afogada anomenada de *Solterra* ab altre Mansada anomenada de Bondia dirruida y a dit *Mas Solterra* unida” (LLEV 1731);⁷¹⁴ “*lo mas Sulterra*” (LB 1732); “*Casa Mas Solterra*” (CAD 1785); “Tota aquella casa y heretat anomenada de *Solterra*” (FN 1823); “Pere Cantal masover de *Solterra*”

⁷¹³ Es tracta d'un llinatge molt antic que no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

⁷¹⁴ Aquest esment documental sembla mostrar l'existència de dues cases homònimes, una anomenada *mansada* i derruïda i l'altre el mas que ha arribat als nostres dies.

(LB 1850); “*Manso Solterra*” (AM 1862); “*Solterra*” (NOM 1863); “*Solterra*” (PAD 1880); “*el manso Solterra*” (LB 1919); “*Miliu Fernández mossu Sunterra*” (LLC 1929e); “*Solterra*” (GR 1956)

Gràficament, cal assenyalar la diftongació inicial *sol* > *sou*, freqüent com *al* > *au*; així mateix, a 1929, observem una assimilació de *l* > *n* que respon a la pronúncia oral més habitual.

Sobre l’etimologia, coincideix amb la de Sant Miquel de Solterra i Coromines (OnCat, VI, 466) parlant del cim, esmenta aquesta casa: “i baixant del cim, per la fondalada, cap a Osor, vaig passar per un vell mas, on em digueren ‘ací és a sontera’ “ V. *Sant Miquel se Solterra, cim-muntanya de*

Solterra, oliveres de

Possiblement es tractava d’una zona amb oliveres que es localitzava vers el mas Solterra, al sud de l’espai geogràfic treballat.

“Una pessa de terra brollar de pertinencias de dit mas Gomis situada en dita parroquia en lo lloch nomenat las *oliveras de Solterra*” (RIP 1606)

El topònim deu originar-se en el mas o muntanya homònims. V. *Solterra, mas*; v.t. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de*

Solterra, partida de terra [suŋ’terə]

Espai fonamentalment boscos situat entre les propietats de la Riba d’Aval i el Gomis i la muntanya de Sant Miquel de Solterra, a l’entorn del mas homònim.

“*Heredad anomenada Solterra* en la Parroquia de Ozor” (FN 1709); “*Partida Manso Solterra* de Valentín Masferré y Subirá limita L. Manso Rivadevall, M. Manso Rivademun, P. Manso Borrell término San Hilario, T. Manso Gomis” (CAD 1785); “*Finca Sunterra*” (DFE 1939); “*Finca Manso Solterra. Encinas y castaño*” (DFE 1939); “*Finca Manso Solterra* de José Corominas Salvador linda al N. Con manso Gomis y manso Soler, al S. Con manso Ribadevall, al E. Con Manso Gomis y Manso Soler, al O. Con Manso Ribademunt” (AM 1944); “*finca manso Solterra*” (AM 1953); “*Pago o paraje M. Solterra*” (CAD 1960) –indica que inclou cinquanta-quatre peces d’eterra de dos propietaris, dos camins i una castea a més del mas Solterra-

El nom de la partida de terra s’origina en el del mas. V. *Solterra, mas*

Solterra, Sant Miquel de V. *Sant Miquel de Solterra, capella de-cim-muntanya de-serra de*

Solterra, serra de

Forma simple de referir-se a la serra de Sant Miquel de Solterra que s’usa a diverses guies excursionistes: *Serra de Solterra* (CEC 1924), *Sierra de Solterra* (Castells). Botet i Sisó també recull aquesta forma però canviant el genèric, *montanyes de Solterra*. V. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de*

Solterra, sot de [əl’soddəsũ’terə]

Nom que rep la riera de la Noguerola en un dels sots que la formen entre els masos Solterra i la Riba d'Amunt.

“*Torrent que devalla de la font de Solterra*” (LLEV 1731)

L'hidrònim pren el nom de la muntanya i del mas prop del qual discorre. V. *Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya de, v.t. Solterra, mas*

Solterra d'Amunt, mas

Antic mas que es localitzava al sud de l'actual mas Solterra, de fet, creiem que es tractava de la *masoveria dita Sulterra* derruïda a 1792 o la *mansada vuy afogada anomenada de Solterra* de 1731.

“*Lo mas de Solterra d'Amunt*” (COP XV)

Depenent del castell de Solterra, l'existència d'aquest mas ens mostra que a la mateixa zona hi havia hagut més d'una casa homònima raó per la qual s'usava aquesta forma composta amb l'específic pròpiament dit acompanyat de la locució preposicional que pren sentit en contrast amb el mas Solterra d'Avall. V. *Solterra, mas*

Solterra d'Avall, mas

Pel document en el qual apareix, del segle XV, on se l'esmenta de forma composta, com aquí el recollim, o simple, creiem que es tracta de l'actual mas Solterra que depenia del castell homònim.

“*Lo mas de Solterra de Vall*” (COP XV)

Forma composta amb el nom propi acompanyat de la locució preposicional *d'Avall* en contrast amb el mas Solterra d'Amunt. V. *Solterra, mas*

Son, el

“*Pessa de terra territori dit al Son*” (FNA 1803)

De situació incerta, desconeixem si el topònim coincideix etimològicament amb el poble de l'Alt Pallars sobre el qual Coromines (OnCat, VII, 158) afirma que es tracta d'un mot preromà iberobasc i Moran, Batlle i Rabella (2002:162) el qualifiquen d'origen incert però, potser, preromà pirinenc.

Soriol, torrent de

Possiblement es tractava d'un dels cursos d'aigua que formen la riera de les Ribes o de la Noguerola ja que la documentació ens l'esmenta prop de la Riba d'Amunt.

“*Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat Coma de Junquer vuy lo Junquer (...) Afronta (...) â mitg dia ab lo Torrent de Soriol*” (LLEV 1731); “*Una pessa de terra situada en dita Parra de Ozor antigament anomenada Feixa del Bosch del Mas Horts, ó Gallinada (...) Afronta (...) a ponent en honor del Mas Ribademunt y a tremuntana ab lo Torrent de Suriol*” (LLEV 1731)

Desconeixem l'origen del topònim encara que, com assenyalarem Bruguera i Escorihuela (1999:155) semblaria d'origen antroponímic o bé aglutinació de l'article salat i el prenom o llinatge, *s'Oriol*⁷¹⁵ o, directament del llinatge recollit per Alcover i Moll (AlcM, 10, 82).⁷¹⁶

Sorral, camp de

Peça de terra de conreu que sembla que es localitzava prop del mas can Plana.

“Petiam terra quam tenemus prope dicti nostri mansi Planas ad partem occidentalem quide vocatam ho die Lo Camp de la era et antea *Camp de Sorral*” (CAP 1699)

Possiblement es tracta d'un derivat de *sorra* amb el prefix *-al* tot i que se'ns fa curiós que un camp es pugui particularitzar per la presència de sorra.

Sorreres, font de les [lə'fɔndələssu'rerəs]

Font que es localitza entre els masos el Barder i el Fonollet, l'aigua de la qual es dirigeix al torrent del mateix nom. V. *Sorreres, torrent de les*

Sorreres, torrent de les [ə]tu'rendələssu'rerəs]

Altre nom del torrent de la Flota, afluent del d'Aiguafreda o Fontfreda, que discorre en direcció nord entre els masos el Fonollet i el Barder. Es tracta d'un mot derivat de *sorra* amb el sufix *-era* en plural indicant abundància de sorra, un fet que és visible en alguns espais de la zona on la sorra destaca de color més clar per sobre de la resta i de tacte més abans gruixut.

Soses, pla de

Indret que sembla que es localitzava prop del pla de les Lloses i, per tant, vora els límits municipals entre Osor, Susqueda i Sant Hilari Sacalm –pel vessant de Querós–, aspecte que també assenyala Rodríguez Burch (1975) al seu estudi sobre el capbreu del Coll de l'any 1342, únic text en el qual hem documentat el nom.

“Boscho in loco vocato *plan de ses soses*” (CAP 1342); “boscho vocato *plan de ses Soses*” (CAP 1342)

Etimològicament, i en referència al municipi homònim del Segrià, Moran, Batlle i Rabella (2002:163) assenyalen que “probablement correspon a la forma plural de *sosa* ‘barrella’; Coromines (OnCat, VII, 170), esmenta que “Almenys aparentment seria natural relacionar amb un element ibèric *sosin*, component freqüent en l'onomàstica” encara que més endavant afegeix que “Hi ha, però, diversos parònims, variats, i alguns irrecusables, que tendeixen tots a desestimar aquesta pista ibèrica”. I encara, Balañà i Abadia (1989:213) anotava que provenia “de l'àrab clàssic (*ar-*)*sauda* ‘(la de color negre)’ “ hipòtesi que semblaria poc viable atesa la situació del topònim en un espai de molt poca influència àrab. Es tractaria, doncs, d'un topònim d'origen incert.

Sot, llocdit el [əl'sot]

⁷¹⁵ Llinatge, però, que no recull Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

⁷¹⁶ De fet, Carreras Candi (1911:83) transcriu un antic document del segle XIV de 1323, que hi havia hagut a l'Arxiu Parroquial d'Osor, en què situa vers aquesta zona un *torrente de ariol* que, possiblement, respon a l'hidrònim que ens ocupa i amb l'origen que esmentàvem d'*Oriol* o *Ariol*.

Forma toponímica usada freqüentment per referir-se a algun dels molts sots, com a torrents o petites i fondes valls, que es localitzen a l'espai geogràfic treballat. En els esments documentals es fa molt complex de saber a quin es feia referència.

“Una pessa de terra de castanyers situada en dita Parra en lo *lloch anomenat lo Sot*” (LLEV 1731); “pessa de terra cultiva en lo *territori dit lo Sot*” (FNA 1816)

El nom, com assenyala Domingo i Francàs (1997:255), “*sot* tant pot fer referència a la depressió com al curs d'aigua”, és a dir, que tant pot voler significar vall petita i fonda o bé tractar-se d'un sinònim de *torrent* cosa que intentarem esbrinar en aquells noms de lloc en què es fa present. Etimològicament, sembla que es tracta d'un nom d'origen preromà (AlcM, 10, 29; DECat, VIII, 109 i DEM:396)

Sot, peça de terra el

Peça boscosa de castanyer que es localitzava a la partida de la Piconera, entre aquest mas i la riera d'Osor, possiblement a tocar del sot de la Piconera.

“Finca La Piconera *Parcela El Sot*. Límites S. Con la Riera Mayor. Castaños” (DFE 1950)

Possiblement, l'específic és un sinònim de torrent ja que tan proper a la riera d'Osor no creiem que es refereixi a una fondalada.

Sot, torrent del

“*Torrent del Sot*” (LLEV 1731); “*Torrent des sot*” (LLEV 1731); “*Torrent del Sot*” (LLEV 1792)

Ja que el mot *sot* és viu i comprensible avui a la zona, hem de considerar que no es tracta d'un topònim de caràcter tautològic sinó que *torrent* es refereix al curs d'aigua i *sot* a una petita i fonda vall o a una clotada.

Sot, Torrent del V. *Torrent del Sot, castanyeda-peça de terra*

Sota, la

Llocdit que es localitzava entre el mas el Ripoll i la riera de la Noguerola.

“Una pessa de terra anomenada *la Sota* situada en dita parroquia de Ozor de la part de solixent de la Casa de dit mas Ripoll (...) afronta assolixent en la riera de noguerola” (RIP 1562); “En honor de dit Ripoll anomenat *Sotta*” (RIP 1562); “la pessa anomenada *la Sotta*” (RIP 1562); “Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *la Sota* (...) Afronta assolixent ab la Riera de Nogarola” (LLEV 1731); “Tros de terra aulet lloch dit *la Sota*” (LLEV 1792)

El topònim podria haver-se originat per la situació de l'indret o peça de terra en relació amb el mas el Ripoll, del qual n'era una propietat, del llatí *sūbta* variant del llatí clàssic *sūbtus* ‘situació a la part inferior d'una superfície per oposició a la part superior’ (DEM:396); tanmateix, desconeixem si el fet que es precedeixi de l'article definit que el substantivitza i que mai aparegui precedit de cap altre element, indica una possible feminització de *sot*.

Sota el Camp del Maroi, peça de terra

Possiblement es tractava d'un tros de terra de conreu situat entre el Maroi i la riera d'Osor.

“Pessa de terra *lloch nomenat sota lo Camp del Maroy*” (LLEV 1792)

Topònim compost que indica situació inferior en relació amb el camp del Maroi. V. *Maroi, camp del*

Sota el Croset, baga de

Zona boscosa de castanyer situada a l'est del mas que n'origina el nom.

“Finca *Baga de Sota el Cruset*. Límites N., O. con camino del Cruset. Castaños y alisos” (DFE 1945)

És evident que es tracta d'un topònim compost relacionat amb la situació a l'espai, amb la preposició espacial *sota* i el nom de mas *el Croset* que serveix de referent. V. *Croset, mas el*

Sota el Gelats, perxada [pəɾ'ʃaðə'sotəlʒə'lats]

Zona boscosa de castanyers que es localitza a la banda de baix del mas el Gelats, situació a partir de la qual es forma el nom de lloc, de la preposició i el nom de la casa. V. *Gelats, mas el*

Sota el Pidevall, camp

Antic tros de terra de conreu i a l'actualitat una arbreda que es localitza entre Pidevall i la riera d'Osor.

“Pessa de terra lo quintá de *sota casa del Pidevall*” (FP 1765); “Tros de terra situat en lo quintá de dit mas Pidevall anomenat lo *camp de Sota dit mas Pidevall*” (FNA 1811)

Es tracta d'un topònim compost format per la preposició *sota* indicant situació del lloc en referència al mas el Pidevall, segon element del nom de lloc. V. *Pidevall, mas el*

Sota el Pontarró, partida de terra

Petita partida que es localitzava al sud del Pontarró, separat pel camí Ral, i al nord de la riera d'Osor.

“*Partida Sota el Puntarró* linda al N. con carretera, al S. Con riera de Osor” (AM 1944); “*finca Sota el Puntarró*” (AM 1947); “*finca Sota el Puntarró*” (AM 1953).

Es tracta d'un topònim compost per la preposició indicant la seva situació en relació amb la partida de terra del Pontarró. V. *Pontarró, el*

Sota el Simon, aulet de [lu'leddə'sotəlsi'mon]

Zona boscosa fonamentalment d'alzina situada al nord-est del Simon a tocar de la perxada del mateix nom. V. *Simon, mas el*

Sota el Simon, perxada de [pər'ʃaðəðə'sotəlsi'mon]

Zona boscosa de castanyers situada al nord del mas el Simon fet a partir del qual s'origina el topònim compost. V. *Simon, mas el*

Sota el Veguer, perxada de [pər'ʃaðə'sotəlbə'γe]

Forma composta amb la preposició i el nom del mas per indicar la situació d'aquesta zona boscosa de castanyer. V. *Veguer, mas el*

Sota la Barraca, feixa de terra de [lə'feʃəðə'sotəlbə'rakə]

Feixa de terra que pretèritament havia estat d'avellaners i altres arbres fruiters i que a l'actualitat és una pineda de Puig-rodon. Es tracta d'un nom de lloc compost de la preposició *sota* assenyalant situació a l'espai en referència a una barraca que havia servit d'aixopluc i per guardar-hi eines de la qual a l'actualitat pràcticament no en queda res.

Sota la Codina, olivera de [uli'βerəðə'sotələku'ðinə]

Olivera de notable diàmetre localitzada al nord de l'espai geogràfic treballat, prop de la Codina Vella. Es tracta d'un topònim compost format per la preposició *sota* que assenjala situació a la part inferior en relació amb el mas que serveix de referent.

Sota la Mata, partida de terra

Petita finca situada entre les partides de la Mata, el Maroi, la Maduixa, el Torrent de n'Horta i la Posa, l'espai que es troba actualment sobre la Piscina el camp de Can Camell.

“Finca Sota la Mata linda al E. Con Hort de les Animes” (AM 1944); “finca Sota la Mata” (AM 1947); “finca sota la Mata” (AM 1953)

Topònim compost referit a la situació a l'espai en relació amb el mas la Mata.

Sota la Piconera, aulet [u'let'sotələpiku'nerə]

Bosc d'alzines situat a la banda est del mas la Piconera. Es tracta, doncs, d'un topònim compost format per la preposició *sota* indicant posició, del llatí *sūbtus* ‘situació a la part inferior d'una superfície per oposició a la part superior’ (DEM:396) i *Piconera* referit al mas que serveix de referent. V. *Piconera, mas la*

Sota la Roca, perxada [pər'ʃaðə'sotələ'rokə]

Nom que reben diverses zones boscoses de castanyer que es localitzen sota la roca de Cercenedes, és a dir, que es tracta d'un topònim compost format per la preposició de situació *sota* i el nom de lloc *la Roca*.

Sota la Talaia, perxada [pər'ʃaðə'sotələ'tə'lajə]

Topònim compost que es refereix a una zona boscosa de castanyer que se situa a la banda inferior de la Talaia d'en Cinto o d'en Vernedes, en direcció sud. V. *Talaia (d'en Cinto), mas la*

Sota Masferrer, partida de terra [pər'tidə'sotə'masfə're]

Zona boscosa situada sota el mas Masferrer que pren el nom en contrast amb la partida Sobre Masferrer. És, doncs, un nom de lloc fruit de la situació en l'espai format per la preposició i el nom del mas de referència. V. *Masferrer, mas*

Sotarrians, peça de terra

Antiga peça de terra situada en terme municipal de Susqueda però parròquia d'Osor i dependent del Priorat del Coll.

“*Pessa de terra boschosa anomenada Sotarrians*” (CAP 1699)

Desconeixem quin podria ser l'origen i el sentit d'aquest nom de lloc.

Sot de can Pelleringa, gorga del [lə'ɣorɣəðəl'soddə'kampələ'riŋgə]

Gorga que es forma a la riera d'Osor en el punt d'unió entre la riera d'Horta o de Can Pelleringa amb l'esmentada riera d'Osor; fet que n'origina el nom. V. *Pelleringa, sot de can*

Sot de la Comarca, torrent

“Feixa de terra cultiva y de regadiu alavora del torrent anomenat *lo torrent el sot de la Comarca*” (FNA 1806); “*lo torrent del sot de la Comarca*” (FNA 1819)

Nom compost que devia estar format per l'orònim *sot* ‘clotada, vall petita i fonda’ i la *Comarca* referit a la partida de terra. V. *Comarca, la*; v.t. *Comarca, sot de la*

Sot de la Creu, partida de terra. [əl'soddələ'kreu]

Partida situada prop d'Osor, sobre la carretera que es dirigeix des de la font del Borrell al Ripoll, entre les propietats del Ripoll i el camp Sailla i des del dipòsit municipal d'aigua fins a la riera de la Noguerola, indret pel qual discorre el sot de la Creu que li dona nom. A l'actualitat és una zona fonamentalment boscosa d'alzina i castanyer però havia estat un espai amb feixes de conreu.

“*Lo hort sot de la Creu*” (HIP 1862), “*partida Sot de la Creu*” (AM 1944), “*feixa Sot de la Creu*” (AM 1947); “*finca Sot de la Creu*” (AM 1953); “*Finca Sot de la Creu. Límites E. Riera Nugarola. Alameda, chopos, elisos y plátanos*” (DFE 1967)

V. *Creu, sot de la (1)*

Sot de la Maduixa, partida de terra el

Indret situat a la partida de la Maduixa a l'espai a l'entorn del sot o torrent que per allà discorre.

“Territori dit *al Sot de la Maduixa*” (FNA 1802); “territori dit *el Sot de la Maduixa*” (FNA 1804)

Es tracta d'un topònim compost de *sot* que aquí possiblement és un sinònim de torrent, i *Maduixa* que és el nom que designa pròpiament la partida. V. *Maduixa, sot de la*

Sot de la Mata, partida de terra

Petita partida situada a l'est del sot de la Mata i que servia d'afrontació a la partida de terra la Mata.

“Territori anomenat lo Torrent de la Mata” (FN 1848), “partida lo sot de la Mata” (HIP 1857), “partida lo torrent de la Mata” (HIP 1862)

Topònim compost relacionat amb la presència de l'hidrònim. V. *Mata, sot de la*

Sot de la Posa, partida de terra

Possiblement es tracta d'una part de la partida de la Posa, segurament la més propera al sot del mateix nom.

“Pessa de terra nomenada en part lo Bach del Sot de la Posa y en part lo *Sot de la Posa*” (FNA 1819); “partida de terra sot de la Posa” (AM 1944); “finca Sot de la Posa” (AM 1947); “finca Sot de la Posa” (AM 1953)

El terme s'origina en el torrent que discorre per la partida de la Posa. V. *Posa, la*; v.t. *Posa, sot de la*

Sot de la Roca, perxada del [ləpər'ʃaðəðəl'soddələ'rokə]

Zona boscosa de propietat de can Cercenedes i situat a la Roca, a l'entorn del sot que allà hi ha i que és l'element que origina el topònim. V. *Roca, sot de la*; v.t. *Roca, la*

Sot de la Torrentera, partida de terra

Petita partida de propietat de cal Teixidor que es localitzava a tocar del sot o torrent del mateix nom, entre la Barraca del Baier i el Pontarró.

“Finca Sot de la Torrentera. Chopos de Isidro Bosch Dois de la casa de campo cal Teixidor” (DFE 1951)

V. *Torrentera, sot-torrent de la*

Sot de les Fonts, perxada el [ləpər'ʃaðəðəl'soddələs'fons]

Zona boscosa de castanyers de propietat de can Cercenedes d'Osor situada a l'entorn del sot de les Fonts, no massa lluny del mas les Berbolades. V. *Fonts, sot de les*

Sot del Nespler, perxada del [pər'ʃaðəðəl'soddələnəs'ple]

Zona boscosa de castanyer situada a l'entorn del sot o torrent que n'origina el nom, concretament, a la banda est sobre la Casa Nova de Mas Coll. V. *Nesperer, sot del*

Sot dels Canals, perxada del [pər'ʃaðəðəl'soddələskə'nals]

Tros boscos de castanyer situat a l'entorn del sot –en aquest cas sinònim de torrent– que n'origina el nom, al costat de la perxada de la Coma i no massa lluny del Simon. V. *Canals, sot dels*.

Sot del Senglar, font del [lə'fɔndəl'soddələsɛŋ'gla]

Font situada a tocar del sot que n'origina el nom, prop del camí de can Plana i, ahora, no massa lluny d'aquest mas. V. *Senglar, sot del*

Sot del Senglar, partida de terra

Petita partida situada a l'entorn del curs d'aigua que n'origina el nom, entre les propietats de can Plana i la partida de la Tàpia, prop de la carretera que, seguint des del camí Ral del Coll va de la Tàpia a can Plana.

“Partida Sot del Senglá” (AM 1944); “finca sot del Senglá” (AM 1947); “Finca Sot del Sangá. Castaños” (DFF 1951); “finca Sot del Senglá” (AM 1953)

V. *Senglar, sot del*

Sotjar del Llop, el

Topònim que solament apareix a l'obra cartogràfica de l'editorial Alpina (1990) com a *El Sotjá del Llop* (MAP 1), un indret situat en terme d'Osor però en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord de l'espai treballat i a poca distància en direcció SSO de la Creu de Portell. Es tracta d'un punt força elevat, per tant, deu tractar-se d'un turó o talaia en el qual s'hi devien haver dividat en altres èpoques llops, d'aquí provindria *sotjar*; per tant, un altre zootopònim originat en aquest mamífer que sembla que havia abundat en aquests paratges.⁷¹⁷

Sui, camí del [ə'kə'miðəl'suj]

Camí que, des de la carretera del Coll, prop del mas can Coll, es dirigeix en direcció oest al Sui, en municipi de Susqueda, o bé, des de prop del santuari del Coll, en direcció nord-oest arriba al mateix mas passant prop del Soler del Coll.

“Via publica de Suy” (CAP 1562); “caminum vocatum des Suy” (CAP 1562); “via quam itur ad mansum Sui” (CAP 1622); “Camí que va de N^a Sra del Coll al mas Suy” (ESC 1778)

El nom del camí prové del fet que es dirigeix al mas homònim situat en municipi i parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però afrontant amb Osor. El nom sembla que és de caràcter antroponímic, provinent del llinatge que, per altra banda, també documentem a Osor des del segle XIV fins a l'actualitat.

Sui, casa d'en

Antiga casa que es localitzava al carrer del Verger.

“Altre Casa situada en dita vila y en lo Carrer anomenat del Verger anomenada Casa den Vaguer; Afronta â solixent ab lo dit carrer, a mitg dia ab la Casa den Casamitjana; a ponent ab lo hort sobre cabbrevat, y a tremuntana a la *casa den Suy*” (LLEV 1731)

El fet que el topònim es precedeixi de l'article personal sembla evidenciar que s'origina en el llinatge.

Sui, castanyeda d'en

“La *Castanyeda den Suy*” (de 1737 a CAP 1622)

⁷¹⁷ Per conèixer la presència del llop en aquesta zona, podeu consultar l'article de PÉREZ, Xavier (2000): “La memòria del llop a la Selva” a *Quaderns de la Selva*, 12. Aquí s'afirma que es considera que el llop va desaparèixer pràcticament de les Guilleries al segle XIX; tanmateix, podem observar que la seva presència toponímica a Osor és prou rica i significativa.

Situada en parròquia d'Osor però municipi de Susqueda, devia tractar-se d'una zona boscosa de castanyer propera al mas del mateix nom. Tot i això, l'ús de l'article personal precedint l'específic ens fa creure que el nom s'origina en el llinatge.

Sui, feixa de terra

Feixa que sembla que es localitzava vers el pretèrit mas Sui, prop del Triador.

“*Fexa terra vocata Suy*” (NOT 1285)

El nom de la peça de terra afeixada prové del de l'antic mas. V. *Sui, mas*

Sui, la Costa del V. *Costa del Sui, la*

Sui, mas

Antic mas diferent del seu homònim de Susqueda que es localitzava vers el Triador.

“*Mansi Suy*” (NOT 1285); “*Mansus Suy de Jacobus Suy*” (NOT 1334); “*Mansis Sui*” (CAP 1446); “*Mansi Suys*” (CAP 1446)

A partir de la coincidència entre el propietari de la casa i el topònim a 1334, creiem que es tracta d'un terme originat en el llinatge, un antic i arrelat llinatge osorenc que documentem des del segle XIV i que ha arribat fins als nostres dies com a primer i segon cognoms.⁷¹⁸ Segons Moll (ELC:313) es tracta d'un llinatge provinent, possiblement, del cognom francès *Souille*.

Sui, partida de terra el

Terra de propietat del mas el Sui de Susqueda que travessava el riu Ter i entrava en terme municipal osorenc vers les propietats de la Codina i Cercenedes de Susqueda.

“Pieza de tierra sita en la *Partida dicha El Suy*, propia de Juan Suy, residente es Susqueda, linda L. Joseph Casals M.P. Manso Codina, T. Manso Sarsanedas” (CAD 1785)

El nom de la partida s'origina a partir del del mas. V. *Sui, camí del*

Sui, pla de

Zona planera que es localitzava entre el Cerver i el Clascar, vers l'antiga Costa del Sui, prop dels límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor.

“Una pessa de terra situada en dita Parra, fou de pertinencias del Mas Clascar en lo lloch anomenat Pedra Jugadora (...) afronta (...) a ponent en honor del Mas Cerver al dit Mas Clascar” (LLEV 1731)

Desconeixem el sentit del topònim encara que podria ser de caràcter antroponímic o bé, com assenyala Moreu-Rey (ENL:91) d'un nom de lloc relacionat amb un indret d'observació o vigilància, amb el sentit de 'guaita' i, aleshores, significaria “s'ull”,

⁷¹⁸ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de vuit casos, cinc com a primer cognom i tres com a segon. A més, el *Diccionari català-valencià-balear* recull el llinatge com a present a Osor (AlcM, 10, 67).

‘l’ull’, mot que encara actualment s’ioditza a [‘uj] –la zona de Pedra Jugadora és, efectivament, un bon mirador de tota la vall del Ter vers el Pasteral i la Cellera de Ter-. També podria relacionar-se amb l’adjectiu *sull*, ioditzat, en el sentit que recull Coromines (OnCat, VII, 187) de ‘puig escapçat, sense punta’. Tot plegat, hipòtesis difícilment demostrables per la inexistència de més documentació.

Suiol, torrent

Curs d’aigua que un document del segle XV localitzat vers les Berbolades, al sud-oest d’Osor.

“*Torrente Soyol ad locum vocato Borbolades*” (CAP 1446)

Desconeixem si es tracta d’un nom d’origen germànic, de *Sunniulf* com *Sunyol* (ELC:122) o bé un derivat de *sull* ‘escapçat’ amb iodització.

Sunyer, font del Mas V. *Mas Sunyer, font del-peça de terra*

Sunyer, mas

Antiga casa que es localitzava al nord-est d’Osor, entre el Masferrer i can Serra del Toronell. Pladelasala (1960:372) l’esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d’Osor datat del segle XIV i Pladevall (1962:285) indica que a 1316 era habitat per Bernat Sunyer.

“*Mas Sunyer*” (MAN 1316); “*Mansum vocatum Sugner*” (CAP 1446); “Pessa de terra o masada dita del *Mas Sunyer*” (FP 1688); “Dos masos lo un anomenat *Mas Sunyer* lo altre Mas Sagrer units y dirruhits en lo veynat dit de Toronell y lo terreno en que estavan edificats” (LLEV 1731); “Dos masos lo un anomenat *mas Sunyer* y lo altre mas Sagrer contiguos” (LLEV 1792)

Grafiat de forma arcaica amb el dígraf –*gn*- representant el so palatal nasal sonor, [ɲ], creiem que es tracta d’un topònim d’origen antroponímic, com mostraria el fet que al primer terç del segle XIV fos de propietat de Bernat Sunyer (MAN 1316), un llinatge que, segons Moll (ELC:122) prové d’un nom personal germànic *Suniar* ‘vertader’.

Sureda, camp (1, 2)

Almenys es tracta de dues peces de terra, una prop del mas el Carbonell, a l’oest de l’espai geogràfic treballat, i l’altra vers la riera d’Osor, no massa lluny del poble.

“*Pessa de terra anomenada vulgarment Sureda*” (LLEV 1792) –vers el Carbonell-; “*Finca Camp Sureda* limita S. Manso Solana, E. riera de Osor, O. con camino de Osor” (AM 1944); “*finca Camp Sureda*” (AM 1947); “*finca Camp Sureda*” (AM 1953)

Malgrat l’existència del llinatge entre la primera meitat del segle XVIII i les acaballes del XX,⁷¹⁹ creiem que el nom és un fitotopònim col·lectiu derivat de *suro* ‘alzina surera’ amb el sufix –*eda* un topònim que segons Maria-Reina Bastardas (1994:136) ja es documenta a Girona des de l’any 930 amb la forma *ipsa Sovereta*. El terme s’origina en el llatí *subĕrĕta* ‘bosc d’alzines sureres’ (AlcM, 10, 81 i DECat, VIII, 148).

⁷¹⁹ No apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans* tot i que sí el trobem al *Diccionari català-valencià-balear* (AlcM, 10, 81)

Surell, mas

Mas poc documentat de situació incerta tot i que a Santa Creu d'Horta.

“Una pessa de terra situada en dita Parra y prop lo *Mas Surell* Afronta asolixent en altre honor llur mediant la Riera de Gironella; a mitg dia aixi mateix que fou den Camps, a ponent en honor den Gravalosa” (LLEV 1731); “Pessa de terra prop lo *mas Surell*” (LLEV 1792)

Tal i com recull Coromines (OnCat, VII, 189) en referència a un antic nom entre Colera i el coll de Banyuls, es tractaria d'un derivat de *suro* sinònim de *sureda*, és a dir, un fitotopònim col·lectiu que no recull Maria-Reina Bastardas en el seu completíssim estudi sobre col·lectius botànics.

Súria, la

Terme de caràcter orogràfic recollit per l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3) i pel Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) per referir-se a l'espai situat al nord-est del Bosquets, a l'oest de la Vena i al nord de la Brolla; un nom de lloc, però, que no ens ha esmentat cap informant. Possiblement es tracta d'un mot preromà tal i com es recull, majoritàriament, en referència al municipi del Bages (AlcM, 10, 81; ENL:191; OnCat, VII, 189 i Moran, Batlle i Rabella 2002:163) exceptuant Balaña i Abadia (1989:72) que assenyala que s'hauria originat de l'àrab clàssic (*al*)*huràisa* ‘(la) guàrdia petita’;⁷²⁰ hipòtesi poc probable tractant-se de l'espai on ens situem, la Catalunya Vella, amb poca influència aràbiga.

Surós, camí de [kə'miðəsu'ros]

Camí que discorre prop del mas el Sobirà, a Santa Creu d'Horta, i que es dirigeix en direcció est cap al mas Surós de Castanyet, una notable casa en terme de Santa Coloma de Farners, la propietat del qual pràcticament arriba fins a terme osorenc raó per la qual apareix en nombrosos documents treballats.⁷²¹ Coromines (OnCat, VII, 191) l'esmenta explícitament: “Gran mas en el terme de Santa Coloma de Farners (La Selva), dalt del Santuari de Santa Bàrbara, entre Anglès, Sta Creu d'Horta i Castanyet”⁷²² i n'explica una divertida anècdota: “Vaig pujar-hi des de Castanyet, un dia tòrrid de juny de 1970 obrint-me pas per la ferra d'esbarzers i arboços, fins a topar-me, al capdamunt, amb dos cirerers grandiosos, claferts de cireres. Impossible resistir i fou una fartanera pantagruèlica. A un tret de pedra hi havia el mas. Ara deshabitat, però els masovers hi puguen per la sega i les tallades de bosc. –Heu trobat els corriols gaire bruts? Esteu assedegats? Us donarem cireres, que ara no les cull ningú-. Una mica enrojolat vaig donar gràcies, i seguir, ara ja de pla, fins a Ruscall i baixar a Osor”.

El topònim sembla derivat de *suro* ‘alzina surera’ amb el sentit col·lectiu de ‘lloc poblat de suros’; tanmateix, Coromines, davant la presència de grans cirerers indica que pot provenir de *cerase*, *-osu* ceresós > cereós > cerós > Surós (OnCat, VII, 191). Cal afegir

⁷²⁰ El mateix Balaña afegeix en una nota a peu de pàgina que “Coromines considera indoeuropeus els topònims documentats amb el sufix *-esa*. Però, en aquest cas, ja que sempre es parla del castell o “guàrdia” de Súria, des de l'any 993, potser sigui correcta l'etimologia aràbiga que proposem”.

⁷²¹ Per exemple: “Mas Surós de Castanyet” (LLEV 1731), “Manso Surós en termº de Castañet” (CAD 1785) o bé “Manso Surós” (AM 1944).

⁷²² En aquesta ocasió, Coromines comet un error de situació ja que can Surós és a Santa Coloma de Farners, vers Castanyet, però lluny de Santa Bàrbara, molt més al nord i en terme municipal d'Anglès.

que *Surós* és un llinatge documentat esporàdicament a Osor en el segle XV i amb més freqüència durant el XVII, XVIII i XIX, tot i això, no creiem que tingui cap relació amb el mas de Castanyet.

Susqueda, camí de [əʔkə'miðəsus'kəðə]

Camí que, des del carrer de França arriba a la carretera del Coll, trenca a l'esquerra i a la partida de la Tàpia s'enfila cap al nord fins al Part i el coll de Nafre, seguint bàsicament el camí Ral, i des d'aquí va més al nord cap a l'embassament de Susqueda i a l'antic poble avui sota l'aigua del pantà.

“*Camino de Osor a la parroquia de Susqueda*” (HIP 1862); “*Camino de Osor a Susqueda*” (LA 1871); “*Camí publich que va de Ozor a Susqueda*” (FP 1805); “*lo camí que va de dita vila a la Parroquia de Susqueda*” (FN 1835); “*camino de Osor a Susqueda*” (IGCOS 1927); “*caminoi vecinal de Osor a Susqueda*” (AM 1947); “*camino que dirige a Susqueda*” (AM 1953); “*camino de Susqueda*” (DFE 1961)

Es tracta d'un topònim d'origen incert referit al poble selvatà veí d'Osor. Balañà i Abadía (1989:221) indica que és un creuament probable del cèltic *trukka* ‘soca, rabassa d'un arbre’ i del cèltic *sesca* ‘risca, carritx, canyís’; Maria-Reina Bastardas (1994:137) assenyala que “té tot l'aspecte de ser un col·lectiu amb *-eda*, però és difícil de fer cap conjectura sobre el seu origen”; Coromines (OnCat, VII, 192), amb precaucions, indica que podria derivar de *roca*; Dalmau i Casanovas (1969:52) va fer una hipòtesi en la qual deia que provenia de la forma aglutinada de l'article salat *sa*, del llatí *ipsa* i l'adjectiu *oscada* ‘medi situat en un fondal o tancat de muntanyes’. Finalment, Alcover i Moll (AlcM, 10, 86) no anoten cap possible etimologia i Moreu-Rey (ENL) ni tan sols recull el nom del poble. És clar, que el nom de l'indret al qual condueix el camí és d'origen incert.

Susqueda, coll de

Documentat de molt antic, sembla ser que aquest era un altre nom del coll de Nafre.

“*Ipsa Collo de Suscado*” (SBB 937)

Com assenyala Pladevall (1993:63) semblaria tractar-se del topònim *Susqueda*, “nom que no pot deixar de suggerir-nos el del terme de Susqueda”. El topònim també és recollit per Bolòs i Hurtado (2001: 27, 52, 118) i directament assenyalen que es tracta del coll d'Onofred o de Nafre. Per tant, hem de considerar que es tracta d'una de les documentacions més antigues de Susqueda. V. *Susqueda, camí de*

Susqueda, mas Planica de V. *Planica de Susqueda, mas*

Susqueda, pantà de [əlpəŋ'ta(nu)ðəsus'kəðə]

Nom de l'embassament que va negar el poble de Susqueda –d'aquí el nom– una part del qual, la més oriental incloent-hi la presa, es localitza en terme municipal osorenc. Apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un curs fluvial entre els termes municipals de Susqueda, Sant Hilari Sacalm i Osor amb el nom oficial de *pantà de Susqueda*. V. *Susqueda, camí de*

Susqueda, torrentera de

Sot situat als límits entre Osor i Susqueda, entre el Ter i el coll de Nafre.

“Fins al Coll de Nafre ahont se troba un terme fixat, que fa la divisio del Terme de Ropit ab Ozor y de alli segueix la *Torrentera dita de Susqueda* fins baix al Riu Ter” (LLEV 1731)

El topònim prové del fet que es tractava del límit amb Susqueda provinent del coll de Nafre –potser pretèritament *de Susqueda*- i que s’unia amb el Ter prop de l’antiga població de Susqueda. V. *Susqueda, camí de*

Sútia, collet de la [əʔkuʎæddələʔsutia]

Pas de muntanya situat entre ca n’Iglésies i Riufret, prop dels límits municipals entre Osor i Anglès. El nom del coll prové del fet que es localitza en el llocdit homònim, a Santa Creu d’Horta. V. *Sútia, la*

Sútia, la (1, 2) [ləʔsutia]

Nom de dos indrets diferents, l’un situat prop del Clascar, al nord de l’espai geogràfic treballat, i l’altre a Santa Creu d’Horta, en una mena de pas de muntanya entre ca n’Iglésies i Riufret. El substantiu prové del nom comú que significa ‘forat gros destinat a atrapar-hi llops’, sentit que apareix recollit pel *Diccionari català-valencià-balear* a la població veïna d’Anglès (AlcM, 10, 87). De fet, Danés (1986:7) també esmenta una *Sútia del Llop* prop de Serradeures, a Sant Hilari Sacalm com a un nom de lloc relacionat amb la fauna, i Coromines també parla de *les Súties* que localitza a Rupit. El mateix Coromines (/DECat, VIII, 157) afegeix que es tracta d’un mot comarcal d’origen incert, probablement preromà, potser bascoibèric; tanmateix, el sentit que s’hi recull és el de ‘clot on es crema llenya per a carbó’ afegint, en referència al significat aportat per Alcover i Moll, que “de la qual no hi ha comprovació i que de tota manera podria resultar de l’aprofitament ultrerior del clot d’una sútia de carbó que no havia estat colgat de terra”. Doncs bé, aquests esments toponímics osorencs, així com els comentaris de diferents informants orals, mostren la comprovació que, efectivament, en aquests verals, el mot *sútia* té el sentit de trampa per a llops i que, per aquesta raó, es tracta d’un nom de lloc relacionat amb la fauna tal i com anotaren Danés (1986:5) i Bruguera (2002:213).

T

Talaia, bassa de la [ləʔbasəðələtəʎajə]

Construcció situada sobre la Talaia d’en Verneda en la qual s’hi recollia l’aigua d’un sot i es feia arribar a la casa que n’origina el nom i sobre la qual encara s’hi poden observar les restes, enmig d’un bosc de castanyers.

“*Perxada bassa de l’Atalaia*” (PSOB 2002)

El nom de la bassa, evidentment, prové del mas. V. *Talaia d’en Verneda, mas la*

Talaia, font de la (1, 2) [ləʔfoŋdələtəʎajə]

Nom de dues fonts diferents, una situada a tocar de la Talaia d'en Cinto i l'altra de la Talaia d'en Verneda. En ambdós casos, el nom s'origina en el del mas prop del qual es localitza. V. *Talaia d'en Verneda, mas la*; v. t. *Talaia d'en Cinto, mas la*

Talaia, perxada de la Font de la V. *Font de la Talaia, perxada*

Talaia, perxada Sota la V. *Sota la Talaia, perxada*

Talaia, sot de la [ə'l'soddələtə'lajə]

Altre nom que rep esporàdicament la riera de la Noguerola en els seus inicis, quan discorre prop de la Talaia d'en Verneda. V. *Talaia d'en Verneda, mas la*

Talaia (d'en Bancs), partida de terra la [lətə'lajə]

Partida situada a l'entorn de la Talaia d'en Bancs o d'en Cinto, entre les partides de ca n'Iglésies i les Selves.

“*Finca Manso Talaya* Límites N. E. tierras del Manso Muixach, S. con las del Manso Iglesias de Sts Creu. Castaño” (DFF 1939); “*Partida Manso Talaya* de Lluís Obiols Taberner limita al N. con Manso Muixach, S. con Manso Iglesias, O. con Manso Masferrer” (AM 1944); “*finca Manso Talaya*” (AM 1947); “*Pago o paraje La Atalaya* entre la Costa del Pont y Las Selvas” (CAD 1960) –indica que inclou deu peces de terra a més del mas-

El nom de la partida és una forma simple provinent del nom del mas. V. *Talaia d'en Bancs, mas la*

Talaia del Gelats, mas la [lətə'lajəðəlʒə'lats]

Altra forma composta usada per esmentar la Talaia d'en Verneda pel fet de localitzar-se prop del mas el Gelats que serveix de referent i del qual en un esment documental del primer terç del segle XIX se'n considerava una propietat: “La Casica dita *la Talaya* que está compresa dins Mas Gelats, de Pere Pau Vernedas” (FN 1823). V. *Talaia d'en Verneda, mas la*; v. t. *Gelats, mas el*

Talaia d'en Bancs, mas la [lətə'lajəðəm'baŋs]

Mas encara habitat i perfectament restaurat per a desenvolupar-hi serveis de turisme rural, situat al nord-est del Simon, a l'oest de la Grevolosa i al sud de la riera d'Osor, a l'alçada, aproximadament, de la Crosa. Apareix cartografiat com *la Talaia* (MAP 4) i també se'l coneix amb el nom de la Talaia d'en Cinto.

“*La Atalaya den Banchs*” (LB 1767); “Matheu Ripoll masover de *la Atalaya den Banchs*” (LB 1778); “*la Talaya de Banchs*” (LA 1811); “*la Talaya de Banchs*” (LB 1817); “*Manso Talaya de Banchs*, limita amb la finca del mas Yglesias, Espinalp, Casanovas, Pigem, Triador, Busquets t Masferrer de Vall” (HIP 1859); “*Atalaya de Banchs*” (PAD 1880); “*Atalaya Banchs*” (PAD 1884); “*Atalaya Banchs*” (PAD 1930); “*Talaya de Banchs*” (DFF 1939); “*manso Talaya*” (AM 1944); “*La Talaya Banchs*” (GR 1956); “*Talaya Banchs*” (DFF 1963)⁷²³

⁷²³ En el Nomenclàtor de 1863, aquest mas apareix recollit incorrectament amb la forma *Talaya de Basés*, a causa, possiblement, d'un error de còpia.

Es tracta d'un topònim compost –encara que en ocasions se l'esmenta o documenta de forma simple- format pel substantiu *talaia*, per l'indret en el qual se situa, una carena amb àmplia visió del territori, de l'àrab *talâyi*, plural de *talîa* 'sentinella' (DEM 402) i el llinatge *Bancs* pertanyent a un antic propietari, possiblement el qui el féu construir, un llinatge freqüentment documentat a Osor entre el segle XV i mitjan segle XX.

Talaia d'en Cinto, mas la [lətə'ljəðən'siŋtu]

Es tracta d'un altre nom de la Talaia d'en Bancs format a partir pròpiament del topònim, *Talaia*, complementat per *d'en Cinto*, provinent de l'hipocorístic amb afèresi del prenom *Jacinto* que, a més, correspon al propietari de la casa del mateix nom situada al carrer de França i a la qual va pertànyer el mas fins no fa massa anys. V. *Talaia d'en Bancs, mas; v. t. Cinto, can*

Talaia d'en Verneda, mas la [lətə'ljəðəmbər'nɛðə]

Mas encara existent tot i que molt cobert per la malesa i en procés d'enrunament. Es localitza a l'est de la Riba d'Amunt i al sud-oest del Gelats, raó per la qual en alguna ocasió se l'esmenta com a la Talaia del Gelats. Pladelasala (1960:374) la situa incorrectament a la parròquia de Santa Creu d'Horta –ja que pertany a la de Sant Pere d'Osor- i la recull com a *La Talaya –den Berneda-*.

“*La Atalaya den Verneda*” (LB 1767); “*Casa Talaya de Bernedas de Narciso Bernedas de San Hilario*” (CAD 1785); “*la Talaya den Verneda*” (FN 1818); “*Manso Talaya de Manuel Verneda*” (AM 1862); “*Atalaya de Verneda*” (PAD 1885); “*Atalaya Verneda*” (PAD 1930); “*Badó la Talaya Berneda*” (LLC 1936); “*Talaya Barnedas*” (GR 1956)

Amb l'específic grafiat com *Atalaia* o *Talaia* amb sentit de mirador atesa la seva situació a l'espai, des de la qual es pot observar una àmplia zona de territori, prové de l'àrab *talâyi*, plural de *talîa* 'sentinella' (DEM 402) i es tracta d'un topònim compost que s'acompanya de l'expressió provinent del llinatge *Verneda*, que en ocasions apareix pluralitzat a *Vernedes*, un cognom documentat a Osor al segle XV i amb notable freqüència des del XVII fins a mitjan del XIX i que segons Moll (ELC:161, 264) pot provenir del nom d'un poble del Gironès o bé del fitotopònim col·lectiu amb el sentit de 'bosc de verns'. La forma composta és deguda a la voluntat de diferenciar aquesta casa de la seva homònima que es complementa amb les expressions *d'en Bancs* o *d'en Cinto*.

Talaia (d'en Verneda), partida de terra [lətə'ljəðəmbər'nɛðə]

Partida de terra boscosa situada entre el Gelats i la Riba d'Amunt. L'indret apareix situat cartogràficament com a *L'Atalaya* (MAP 1)

“*Finca Gelats y Talaya*” (DFE 1939); “*Pago o paraje La Atalaya entre El Gelats y la Ribademunt*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-cinc peces de terra i cinc camins a més del mas-; “*Finca Gelats, Talaya. Límites N. Torrente Nugarola. Castaños, encinas y alcornoques*” (DFE 1964)

El nom de la partida prové del de la casa que s'hi localitza. V. *Talaia d'en Verneda, mas la*

Talamanca, llocdit

Indret que es localitzava a Santa Creu d'Horta, entre els masos la Gironella i el Roscall, al sud-est de l'espai geogràfic treballat.

“Una pessa de terra situada en dita Parra en lo lloch anomenat *Talamanca* que fou den Triador Afronta asolixent en altre honor llur que fou den Casas, a mitg dia en honor del Mas Ravartenchs y part en honor den Gravalosa mediant la Riera de Gironella y a tremuntana en honor den Gravalosa anomenat Mas de las Casas hont se divideix la Parroquia de Ozor ab la de Sta Creu” (LLEV 1731); “Pessa de terra *territori vulgarment dit Talamanca*” (LLEV 1792)

Homònim del poble del Bages, és possible que es tracti d'un topònim d'origen preromà indoeuropeu tal i com esmenten Coromines (OnCat, VII, 212)⁷²⁴, Moreu-Rey (ENL:147)⁷²⁵ o Moran, Batlle i Rabella (2002:164). Malgrat això, Balaña i Abadia (1989:72) considera el terme com un arabisme, aspecte que no creiem adequat a l'espai que ens ocupa.

Tallafoc, el [ə'l'tajə'fok]

Indret situat prop de la Penella, dalt del llocdit la Cremada, sobre les Mines d'Osor en direcció nord. Aquest lloc és on s'hi va aturar un important incendi als anys vuitanta del segle passat. Es tracta, doncs, d'un topònim compost de *talla*, del verb *tallar* i *foc*.

Tamanyins, partida de terra

“*Finca Tamañins*” (AM 1944); “*Finca Tamañins* de Juan Vila Pidemunt” (AM 1947); “*finca Tamañins*” (AM 1953)

Partida de la qual en desconeixem la situació i el sentit i l'origen del nom.

Tanyaleda, peça de terra la

“*Pessa de terra de la Tanyaleda*” (LLEV 1792)

Tros de terra de situació desconeguda i de la qual en desconeixem el sentit i l'origen del nom encara que podria tractar-se d'un derivat col·lectiu de *tany*.

Tàpia, partida de terra la [lə'tapiə]

Important partida situada al nord del camí Ral del Coll, entre la partida del Pontarró, la de can Plana, la del Sot del Senglar i la de les Casulles. A l'actualitat hi trobem trossos de vinya, d'avellaners, d'arbres fruiters, de camps de conreu, algun prat i alguna zona erma.

“*Partida vulgariter numcupatem la Tapia*” (FN 1710); “*la Tapia*” (ESC 1729); “un tros de terra part vinya ty part cultiva en lo lloch anomenat *la Tapia*” (LLEV 1731); “Pessa de terra de sermens y oliveras *territori vulgarment dit La Tapia*” (LLEV 1792); “Tros de terra *territori anomenat la Tapia*” (FN 1835); “*partida de terra la Tapia*” (LA

⁷²⁴ De fet, Coromines ja havia recollit aquest nom de lloc com a preromà l'any 1965 a *Estudis de toponímia catalana* vol. I, p.225.

⁷²⁵ Tanmateix, el nom de lloc es recull en una llista, diu l'autor, “presentada amb moltes reserves, de topònims que han estat considerats celtes per alguns autors”.

1915); “*finca la Tapia*” (AM 1947); “*Finca La Tapia*. Castaños y encinas (antes era viña)” (DFE 1951); “*Finca La Tapia Límites S. Camino del Santuario del Coll*” (DFE 1958); “*Pago o paraje la Tapia*” (CAD 1960)

Aquest és un terme força habitual en toponímia referint-se, com esmenta Moreu-Rey (ENL:80) a una paret, una paret de pedra que, efectivament, tanca la partida en termenejar amb el camí Ral; així doncs, prové del nom comú amb el significat de ‘paret de fang premsat’, probablement originat en el llatí vulgar *tapia* potser d’origen onomatopèic (DEM:404).

Tàpia, peça de terra la [ləˈtapiə]

“*Duabus petys terra una vocatam La Tapia et altera La Vinya*” (FN 1710); “*ort la Tapia*” (ESC 1729); “*Una pessa de terra anomenada la Tapia*” (LLEV 1731); “*Pieza la Tapia*” (ESC 1735); “*Pessa d eterra conreu y viña nomenada La Tapia*” (LLEV 1792); “*Pieza la Tapia*” (AM 1862)

Nom de diverses peces que, possiblement, en la majoria dels casos prenen el nom de forma metonímica de la partida en la qual devien situar-se. Tanmateix, en algun cas és possible que es tractés d’un tros de terra localitzat en alguna altra zona amb el mateix sentit i origen que el nom de la partida. V. *Tàpia, la*

Tàpia, sot de la

Forma esporàdica referida al sot del Pontarró, límit de la partida de la Tàpia.

“*Pieza al sot de la Tapia*” (AM 1862)

V. *Tàpia, la*

Tàpia, vinya de la

Peça de terra de conreu de vinya que es localitzava a la partida del mateix nom.

“*Partida Viña de la Tapia linda al S. con camino del Coll*” (AM 1944); “*Viña de la Tapia*” (AM 1947); “*finca Viña de la Tapia*” (AM 1953)

V. *Tàpia, la*

Tàpia d’en Quintana, peça de terra la

“*Pessa de terra anomenada la Tapia den Quintana de Gabriel Martí crosa afronta amb el camí que va de la mateixa vila a Ntra Sra del Coll*” (FNA 1816)

Topònim compost format per *Tàpia* que semblaria el nom de la partida de terra en què es devia localitzar i *Quintana* que devia respondre al llinatge d’un antic propietari amb la voluntat de diferenciar aquest tros d’altres de la mateixa zona o partida. V. *Tàpia, la*

Tardiva, peça de terra

“*Petiam terra vocatam de Tardiva de Petry Bosch alias Boscha des Doys*” (CAP 1622)

Tros de terra pel qual devia discórrer el torrent del mateix nom. V. *Tardiva*, torrent de

Tardiva, torrent de

Curs d'aigua que sembla que discorria entre els termes municipals d'Osor i Sant Hilari Sacalm pel vessant de Querós, a l'oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Torrente de Tardiva*” (CAP 1342); “*Torrente vocato de Tardiva*” (CAPb 1560); “*Torrente vocato de Tardiua*” (CAP 1562); “*torrente voccato de tardiva*” (CAP 1622); “*torrente vocato Tardiva*” (CAP 1699); “*torrente de tarridiva*” (CAPSOLT 1830)

Malgrat que Moreu-Rey (ENL:140) esmenta l'existència d'un lloc anomenat *Tardiu*: “*Tardiu* (antigament Darnac)”, desconeixem quin podria ser l'origen etimològic i el sentit del topònim.

Tarrús, llocdit d'en

Sembla que es tractava d'una petita partida de la qual no en sabem la situació malgrat que afrontava amb el sot de la Maduixa o de ca n'Aubreda.

“Una pessa de terra cultiva situada en dita Parra en lo lloch anomenat den Tarrus (...) afronta (...) a tremuntana ab lo Torrent dit de la Matuxa alias Albareda” (LLEV 1731); “Pessa de terra boscosa que antes fou den Tarus” (LLEV 1792)

Per l'ús de l'article personal, creiem que es tracta d'un topònim d'origen antropònimic, en el llinatge *Tarrús*, un derivat de *terra* (ELC:207) tot i que a banda d'aquests esments no l'hem documentat a cap altre text com a llinatge osorenc.

Teca, sot d'en [əl'soddəŋ'tekə]

Petit sot situat prop dels límits municipals amb Santa Coloma de Farners a l'oest del collet de l'Espinau. El nom sembla que s'hauria originat en un malnom de persona.-

Teix, roca del [lə'rokəðəl'te]

Malgrat situar-se municipi de Sant Hilari Sacalm, es localitza molt a prop dels límits de municipi i algun informant ens va comentar, pensem que erròniament, que es tractava d'un terme en el vessant occidental d'Osor, al nord del coll de Querós, al nord-oest del turó del Coll i al sud-oest del pla de les Lloses. Apareix situat cartogràficament per Juli Serra encara que mal grafiat a *Roca del Tedo* (MAP 6) i per Alpina com a *Roca del Teix* (MAP 1). L'eminència orogràfica s'aixeca fins als 1068 metres sobre el nivell del mar. Danés (1986:6) fa referència a aquest topònim situant-lo en el camí que des del coll de Querós arriba al pla de les Lloses; així mateix, comenta que es tracta d'un fitotopònim referit al nom de l'arbre que, efectivament, se'n pot observar un notable exemplar a la zona, un “arbre singular i poc freqüent a la comarca” afegeix. Aquesta mateixa idea és compartida per Coromines (OnCat, VII, 255) que escriu “No és un arbre abundant en les nostres muntanyes i boscos, i generalment apareix en grans exemplars isolats, més rarament formant nuclis molt poc nombrosos; però precisament per això ha donat motiu de bastants NLL”. El terme prové del llatí *taxu* ‘arbre semblant a les coníferes, de fruits vermells verinosos’ (DEM:407)

Teixidor, casa

Nom pretèrit d'una casa del casc urbà d'Osor diferent, per tant, del mas.

“*Casa Taixidó* a la vila, hi viu Geroni Cural” (LA 1817)

Desconeixem si el nom prové del llinatge o bé de l’ofici; un derivat del verb *teixir* amb el sufix *-dor* amb el sentit de ‘qui té l’ofici o el negoci de teixir’ (ELC:260).

Teixidor, hort d’en

Peça de terra que es localitzava a l’oest del mas can Badia, a tocar del torrent Merder o de Mirapeus, entre aquest curs d’aigua i el camp d’en Martí.

“Lloch lo *hort den Teixidor*” (ESC 1735); “Mansus Badia afrontatur ab oriente (...) mediante torrente de Mirapeu (...) et partim in honore lo *hort den Teixidor*” (CB 1735)

El fet que l’específic es precedeixi de l’article personal *en* ens fa pensar que es tracta d’un topònim d’origen antroponímic, provinent del llinatge.

Teixidor, Cal V. *Cal Teixidor, baga de-bassa de-partida de terra de-sot de*

Teixidor, mas cal [ˈkaɫtəiˈðo]

Mas molt restaurat situat entre la carretera del Coll en direcció nord, i el torrent homònim al sud, a l’oest del Croset i al sud del Ginestar. Pladelasala (1960:372) l’esmenta com a mas de la parròquia de Sant Pere d’Osor. Apareix situat cartogràficament com a *Can Teixidor* (MAP 1, 4) i *C. Teixidor* (MAP 6). Endemés, ha estat recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *cal Teixidor*.

“*Manso Teixedor*” (ESC 1780); “*Manso Taixidó*” (LA 1817); “Juan Guell bracer habitant al *mas Taixidó*” (LB 1835); “*Manso Teixidor*” (HIP 1855); *Manso Teixidor* de Juan Doys” (AM 1862); “*Teixidó*” (NOM 1863); “*Taxido*” (PAD 1880); “*Taxidor*” (PAD 1884); “*Manso can Teixidor*” (LB 1925); “*Teixidor*” (PAD 1930); “Isidro Bosch Dois del *mansoi Teixidor*” (DFE 1939); “*Manso Teixidor*” (AM 1944); “*Cal Teixidor*” (GR 1956)

El nom podria haver-se originat en el llinatge documentat a Osor en un cap de casa de la Sagrera del segle XIV, *Pere Teixidor* (MAN 1316) i amb notable presència des de mitjan segle XVI i fins a l’actualitat que es manté encara que únicament com a segon cognom i només amb una freqüència segons el PAD 2002, hipòtesi que considera adequada Navarro Colás (1963:85). Tanmateix, també podria provenir del nom de l’ofici de *teixir*, fer tela. Sigui com sigui, el nom derivaria del verb amb el sufix *-dor*.

Tell, baga del [ləˈβaɣəðəɫˈtej]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers situada just als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, vers el sot dels Rius, a l’est de la riera d’Osor i a l’oest de Sant Miquel de Solterra. Sempre l’hem oït esmentar de forma ioditzada. El nom prové de l’arbre ja que se’n poden veure exemplars escampats enmig dels castanyers, un nom que s’origina en el llatí vulgar *tīliu*, del llatí clàssic *tīlia*, *-ae* (DECat, VII, 381 i DEM:406).

Tells, riera dels [ləriˈerəðəɫsˈtejs]

Altre nom del sot dels Rius, situat vers la serra Gran de les Berbolades i la baga del Tell, un curs d’aigua que discorre en direcció oest per unir-se a la riera d’Osor prop

de Santa Maria de Mansolí, vers el gorg de la Plana, límit municipal entre Osor i Sant Hilari Sacalm, al sud-oest de l'espai geogràfic treballat.

“*Torrente del Tey*” (NOT 1334); “*torrent del Tey*” (LLEV 1731); “*Torrent del Tey*” (LLEV 1792); “*Torrent del Tey*” (FN 1802)

Es tracta d'una forma plural del nom de l'arbre que és present a la zona en la qual també situem la baga del Tell.

Ter, el [ə]ʼtər]

Nom del curs d'aigua que travessa el terme d'Osor pel vessant nord, en un espai d'uns tres quilòmetres i mig, entre la presa de l'embassament de Susqueda i el mas el Terrats. De fet, funciona en bona part d'aquesta zona com a límit municipal entre Susqueda i Osor.

“*Fluvium Tezera*” (ACG 844); “*flumine Ticeris*” (CAPb 1560); “*rivo Ticeris*” (CAP 1562); “*flumine Ticeris*” (CAPb 1562); “*flumine Ticeris*” (CAP 1699); “*riu de Ter*” (LLEV 1731); “*rio Ter*” (CAD 1785); “*el margen izquierdo del rio Ter*” (OS 1927); “*rio Ter*” (DFE 1958)

Sembla que, etimològicament, es tracta d'un topònim d'origen preromà, tal com recullen Moran, Batlle i Rabella (2002:166); Coromines (OnCat, VII, 262),⁷²⁶ Balañà i Abadia (1989:200) i Dalmau i Casanovas (1969:18), i amb una evolució fonètica que sembla que fou *Tecēre* > *Tezer* > *Teðer* > *Teher* > *Ter* (OnCat, VII, 262). Tanmateix, altres estudiosos han considerat el topònim com a provinent d'un antropònim germànic *Tedari* o *Theuder* com ara Alcover i Moll (AlcM, 10, 234), Moreu-Rey (ENL:116) o Danés (1986:3). Cal afegir que la forma *Ter* es documenta com a llinatge osorenc durant la primera meitat del segle XX sense guardar, però, cap relació amb l'hidrònim.

Ter, barri-veïnat de Sant Miquel de V. *Sant Miquel de Ter, barri-veïnat*

Terçals, peça de terra

“Una *pessa de terra* situada en dita Parra *anomenada Tersals* (...) Afronta asolixent en honor den Pidevall; a mitg dia part en honor den Banchs y part en honor den Busquets; a ponent en honor del Mas Badia y a tremuntana en honor den Banchs que fou den Pidevall” (LLEV 1731); “Una *pessa de terra* situada en dita Parra en lo lloch anomenat las Selvas que antigament eran dos pessas de terra la una *anomenada Terçals*” (LLEV 1731)

Desconeixem el sentit del topònim malgrat que podria tractar-se d'un derivat de *terç*, un mot relacionat amb el numeral *tres*.⁷²⁷

Terçans, llocdit

⁷²⁶ El mateix estudiós ja havia esmentat aquest origen preromà a 1965, als *Estudis de toponímia catalana*, vol. I, p 69.

⁷²⁷ Com esmentarem Bruguera i Escorihuela (1999:155), puix que el terme no es recull a cap diccionari, si fos tal i com assenyalen un derivat del numeral, podria tractar-se d'una primera documentació del mot.

Indret de situació incerta malgrat que sembla que es localitza al nord de l'espai geogràfic treballat i en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Fexie terre *loco vocato de Terssans*” (CAP 1342); “petiam terra boschosa in *loco vocato de tersans*” (CAPb 1560)

Podria tractar-se d'un derivat de *terç* malgrat que desconeixem en quin sentit.

Teresa, ca la [ˈkaləˈtrezə]

Nom d'una casa situada al carrer de la Riera i que pretèritament també s'havia anomenat can Gallet.

“Conchita nena de *ca la Tresa*” (LLC 1929e) ; “Maria *cala Tresa*” (LLC 1929e)

Grafiat amb síncope, que és com es pronuncia, el nom de la casa prové del prenom femení.

Terme Rodó, peça de terra el [əlˈterməruˈðo]

Peça de terra de propietat del Sobirà, situada a Santa Creu d'Horta, prop de la Sútia i la partida de Ca n'Iglésies. Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *terme* que indica que es tracta d'un límit de propietats, concretament entre les del Sobirà i les de ca n'Iglésies, i l'adjectiu qualificatiu *rodó* en referència a la forma arrodonada que allà s'hi localitza i que serveix de terme.

Termes, els Tres V. *Tres Termes, els*

Termes, collet dels

Coll situat a la carretera del mas el Sobirà a Sant Hilari Sacalm, a tocar del Pou de Glaç del Sobirà i dels límits municipals entre Osor i Sant Hilari Sacalm.

“El *collet dels Térmens*” (FPS 1615); “lo pou gran de la neu que es al *collet dels Térmens*” (FPS 1700)

El topònim s'origina en la proximitat de límits municipals i particulars.

Termes, pla dels

Zona planera localitzada prop dels masos can Plana i can Manuel.

“Un camí qui va â dit Mas Planas al *Pla dels Termens*” (LLEV 1731)

Gràficament, cal esmentar el manteniment de la *-r* final etimològica. Atès que la zona planera se situa prop dels límits entre Susqueda i Osor, considerem que el topònim té el sentit de ‘límit, fita que assenyala un límit’ en plural, del llatí *tērmīnu* amb idèntic significat.

Termes, serrat dels [əlsəˈraddəlsˈterməs]

Petita serra muntanyosa situada a la banda més septentrional de l'espai geogràfic treballat, vers la Creu de Portell i els masos can Rapiç i can Bossa, a les afrontacions municipals entre Susqueda i Osor. Precisament per això, que se situï en límits

municipals, creiem que es tractaria d'un plural amb el sentit de 'fites que assenyalen un límit'.

Terra Bellosa

Espai de situació incerta malgrat que semblaria a Santa Creu d'Horta en direcció a Riufret.

“Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada Ridafré y fou del Mas Viuravol Afronta (...) a mitg dia y ponent en altre honor llur anomenat *Terra ballosa*” (LLEV 1731)

Es tracta d'un topònim compost format pel substantiu *terra* possiblement amb el sentit de 'porció de superfície que pertany a algú i serveix per a conreu o per algun altre aprofitament' del llatí *tĕrra* (AlcM, 10, 249) i, probablement, un adjectiu del qual en desconeixem el sentit, *Bellosa*, que podria tractar-se d'un derivat de *bell* o de *vell*.

Terrades, gorg de les [əˈgɔrgdələʒtəˈraðəs]

Impressionant gorg i salt d'aigua localitzat a la riera d'Osor, entre el gorg Lludriguer i el de l'Olla, a l'alçada, aproximadament, de can Bosc. Possiblement es tracta de l'indret on s'hi havia trobat el mas homònim que seria a l'origen de l'actual hidrònim, aspecte que també recull Pladelasala (1960:372): “No obstante antes de entrar a la de Mansulí, se encuentra el paraje fluvial conocido por “gorg de la Plana” que, como en el casos de los “gorg de las Terrades” y “gorg de Vallfogona” podría indicar otro manso”. V. *Terrades, mas les*

Terrades, mas les

Antic mas que sembla que es localitzava prop de la riera d'Osor, vers l'actual gorg del mateix nom, entre les propietats de can Bosc i can Plana, a tocar de la carretera Vella del Coll. Pladelasala (1960:373) assenyala sobre aquest mas de la parròquia d'Osor que data del segle XIV i que és “Conocido ahora por La Io”; creiem que en aquesta ocasió l'estudiós s'erra ja que l'Aió o Aiolf se situaria al sud-oest d'Osor i a l'oest de Cercenedes, mentre que el mas les Terrades seria a la banda nord de la riera d'Osor, al nord-oest d'Osor, molt al nord de l'Aió. Pladevall (1962:285) el documenta a 1316 i indica que llavors era habitat per Tomàs de Terrades o Tarradas i Vidal, fill seu.

“*Mas Terrades*” (MAN 1316); “*Mas de çes Terrades de Osor*” (COP XV); “*Mansum vocato de Terradys*” (CAP 1446); “*Mansi de Terradis*” (CAPb 1560); “*mansi de Terrades*” (CAP 1622); “*mansi den Terrades*” (CAP 1699); “*Mas molt temps ha dirruhit anomenat Tarradas (...) Afronta asolixent ab la Riera major; a mitg dia part ab dit Mas Bosch mediant ditxa Riera*” (LLEV 1731); “*Tot aquell mas nomenat Terradas, dirruit*” (LLEV 1792)

Desconeixem si el topònim s'origina en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIV i fins al XVII o bé del nom derivat de *terra* i en plural que segons Coromines (OnCat, VII, 265) podria significar 'cases amb teulada de terra, és a dir, amb terrat, no de palla'. Tanmateix, el fet que el llinatge sovint prengui sentit de pertinença o propietat del mas, per exemple a 1316 *Tomàs de Tarradas o Terrades*, ens fa decantar cap al sentit antroponímic, un llinatge que segons Moll (ELC:158, 220) podria relacionar-se amb el nom de poble o bé del mot comú amb sentit de 'terrat gran'.

Terrat, mas

Pretèrit i poc documentat mas diferent del seu homònim plural situat en terme de Susqueda. Aquest, sembla que es localitzava prop d'Osor a la zona del mas la Mata.

“*Mansi vocato Tarrat*” (CAP 1446)

Desconeixem si el nom de la casa s'origina en el llinatge que documentem, en plural, a Osor, entre mitjan segle XVI i principis del XX o bé en el nom comú.

Terrats, partida de terra el [ə]tə'rats]

Porció de terra situada al límit municipal entre Osor i Susqueda, a tocar del Ter, al nord d'Osor. Es tracta d'un espai de propietat del mas el Terrats de Susqueda, raó a partir de la qual se n'origina el nom.

“Mojón nº 28 Colocado en Serrat de la Molina en la misma divisoria de la propiedad de este nombre y *la del Terrats* de María Clascar Bayer y de Pedro Obiols Clascar” (OS 1927).

Terrer, mas el [ə]tə're]

Mas actualment enrunat que es localitza en terme i parròquia de Sant Vicenç de Susqueda però que havia format part de la de Santa Maria del Coll en terme del marquesat de Rupit. Es localitza al sud-oest del Soler del Coll, al nord-oest de Sant Benet i al nord-est de Serra Bronquera. Apareix situat cartogràficament com a *El Terrer* (MAP 1) i *El Tarré* (MAP 6). Segons Pladelasala (1960:372) podria tractar-se d'un antic mas del segle XI anomenat *Camp de Baset o Vaset* fet que intueix partint de les limitacions parroquials.

“*Manso Terrer*” (MR 1771); “*Mas el Terré*” (FPS 1773)

Etimològicament, es tractaria d'un derivat de *terra* possiblement amb sentit d'acumulació de terra' (DECat, VIII, 444) o bé 'lloc d'on es treu terra per a la indústria terrissera' (AlcM, 10, 260), del llatí *terrariū* 'fet de terra, pertanyent a la terra' (AlcM, 10, 260).

Terrera (d'en Garriga), partida de terra la

Partida de terra que es localitzava vers el Maroi.

“Una pessa de terra vinya plantada y part boscosa (...) en lo *lloch dit la Terrera den Garriga*; afronta asolixent ab lo Mas Maroy; a mitg dia ab Francisco Garriga” (LLEV 1731); “lo *lloch dit la Tarrera*” (ESC 1775)

Grafiat en un cas de forma composta amb l'afegit del llinatge *Garriga*, possiblement per diferenciar-se d'altres trossos de terra de la mateixa zona, creiem que el nom *Terrera* deriva de *terra* amb el sentit de 'lloc on abunda la terra bona per a la indústria terrissera' (AlcM, 10, 261) o bé 'extensió de terreny sense vegetació' (DECat, VIII, 444).

Teula, font de la [lə'fɔndələ'təwlə]

Antiga font encara recordada, malgrat que ja no existeix, que es localitzava prop de can Pellerenga. L'hidrònim s'originava en el fet que l'aigua rajava per una teula, per

tant, prové del substantiu referit a una ‘peça de terra cuita de forma corbada’ del llatí *tēgŭla* derivat llatí de *tegĕre* ‘cobrir’ (DEM:411).

Teuleria, la [lətəwlə'riə]

Indret situat a la banda sud del Pidemunt, lluny del seu homònim prop del Soleric. Ens va comentar un informant que allà hi havia hagut un forn de teules; es tractaria, per tant, d'un topònim derivat de *teula* en el sentit de ‘fàbrica de teules’.

Teuleria, partida de terra la [lətəwlə'riə]

Partida que se situa a tocar del Soleric, concretament a l'espai on actualment hi podem veure una creu d'homenatge a dos morts a l'inici de la Guerra Civil de 1936.

“*La Taularia*” (CB 1853); “*Partida Taularia* limita al E. Con Manso Salarich” (AM 1944); “*finca Taularia*” (AM 1947); “*finca Taularia*” (AM 1953)

Creiem que es tracta d'un derivat de *teula* amb el sufix *-eria* assenyalant, possiblement, l'existència d'una antiga fàbrica de teules en aquella zona.

Teuleria, vinyes de la

Antigues zones de conreu situades a la partida de terra homònima de la qual prenen el nom de forma metonímica, a tocar del mas el Soleric.

“*Pieza de tierra cultivo Viñas de la Taularia*” (CB 1853)

V. *Teuleria, partida de terra la*

Teulet, feixa de terra de

Peça de terra afeixada de situació desconeguda tot que sembla vers el nord de l'espai geogràfic treballat, no lluny dels límits municipals entre Osor i Susqueda.

“*Fexa terra vocata de Taulet*” (CAP 1560); “*fexa de terra vocata des Taulet*” (CAPb 1560)

Desconeixem si l'origen del nom es troba en el llinatge que segons Moll (ELC:220) semblaria un derivat col·lectiu de *teula*; tanmateix, es tracta d'un cognom que no hem documentat a Osor segons les fonts consultades.

Timoneta, casa

Possiblement es tracta d'un nom anterior del mas Albereda.

“*Casa de la Timoneta*” (LLEV 1731); “Tot lo mas Albareda antes la *casa de la Timoneta*” (LLEV 1792)

Desconeixem si es tracta d'una feminització del llinatge *Timonet* –que documentem a Osor amb posterioritat, a la primera meitat del segle XX- o bé d'un sinònim ensordit de *timoneda* ‘farigola’ derivat col·lectiu del llatí *thymum* amb el sufix *-eta*.

Tintes, torrent de les

Creiem que aquest és un nom pretèrit del sot d'Aiguafreda, situat a Santa Creu d'Horta, un dels que formen la riera d'Horta.

“Una pessa de terra anomenada Longanyas (...) Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant *Torrent de las Tintas*” (LLEV 1731); “*Torrent* que devalla de la Font del Parral *anomenat las Tintas* y part en honor den Fonollet anomenat la artiga del forment dit *Torrent de las Tintas* mediant” (LLEV 1731)

Desconeixem si té cap relació amb el participi del verb *tenyir* substantivitzat com assenyala en relació amb alguns noms de lloc Coromines (OnCat, VII, 274) o bé, com indicarem Bruguera i Escorihuela (1999:155) si podria “referir-se a un torrent (...) en el qual per motius geològics / meteorològics l'aigua tingués un color peculiar”, cosa de la qual no en tenim constància si bé l'aigua del sot d'Aiguafreda és transparent i cristal·lina.

Titus, can (1, 2) [ˈkaŋˈtitus]

Nom de dues cases, una situada al carrer Major I una altra, la de més anomenada, al carrer de França. Possiblement, el terme s'origina en el prenom masculí, un nom d'origen llatí que significava ‘protegit, honrat’ (DNP:315).

Toc, el [ə]ˈtok]

Encreuament de camins situat prop del mas el Clascar. Documentat oralment, no ens han sabut donar cap explicació sobre l'origen del nom. A nivell col·loquial, “fer el toc” significa anar a prendre quelcom; desconeixem si el nom podria tenir-hi alguna relació. També podria tenir el significat de ‘tocar o fer sonar certs instruments com a senyal d'alguna cosa’, potser relacionat amb la cacera del senglar. Tot plegat, hipòtesis que semblarien relacionades amb un derivat postverbal del verb *tocar*.

Toi, casa

“*Casa Toy* hi viu Feliu Clos” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa del qual en desconeixem el sentit ja que malgrat l'existència del llinatge en el poble veí d'Anglès –si més no a l'actualitat- no l'hem documentat a Osor.⁷²⁸

Tomanyics, partida de terra

“*Partida als Tomañics*” (HIP 1862)

Possiblement es tractava d'un únic tros de terra del qual en desconeixem la situació i el sentit i origen del nom i que no sabem si es podria relacionar amb el de planta *tamanyí*; també podria tractar-se d'un error de còpia de la *partida de Tamanyins*.

Ton, artiga d'en [lɚˈtiγəðəŋˈton]

⁷²⁸ Endemés, es tracta d'un llinatge que no apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans*.

Zona boscosa de castanyer que forma part de l'artiga de l'Aulet, situada prop del Sobirà, a Santa Creu d'Horta. Pretèritament devia tractar-se d'un zona de conreu que s'havia pres al bosc. El topònim prové del prenom *Anton* o *Antoni* amb afèresi.

Ton, prat d'en [əl'praddəŋ'ton]

Zona planera no conreada situada a Santa Creu d'Horta, just sota l'Espinau, prop dels límits municipals entre Santa Coloma de Farners i Osor. Es tracta d'un topònim d'origen antroponímic, provinent de l'hipocorístic originat en el nom de fonts masculí *Anton* o bé *Antoni* amb afèresi.

Tonet, can ['kaŋtu'net]

Nom d'una casa del carrer del Pont. El terme s'origina en el prenom masculí *Antoni* o *Anton* amb afèresi i derivació diminutiva amb el sufix *-et*, un hipocorístic encara viu a l'actualitat per referir-se a homes, majoritàriament, d'una certa edat.

Tonet, hort d'en

“Pessa de terra anomenada *hort den Tonet*” (HIP 1856)

De situació desconeguda, devia tractar-se d'un tros de conreu el nom del qual era de caràcter antroponímic, del prenom masculí *Antoni* o bé *Anton* amb afèresi i derivat diminutiu amb el sufix *-et*; desconeixem si es relacionava amb la casa homònima.

Tonet Quintana, casa

“*Casa Tonet Quintana* hi viuen Joseph y Anton Ripoll” (LA 1817)

Atès que es tracta d'un nom de casa contemporani a la casa Quintana, pensem que és una forma composta amb la finalitat de diferenciar els dos habitatges. El terme s'origina del prenom masculí *Antoni* o *Anton* amb afèresi i sufix diminutiu *-et* i el llinatge *Quintana* documentat a Osor des de mitjan segle XVI a mitjan del XX, un cognom segons Moll (ELC:224) provinent del nom comú amb el sentit d'extensió de terra al voltant d'una masia o població.

Tonet Viuda, can ['kaŋtu'nɛd'biwðə]

Nom pretèrit encara que recordat d'una casa situada al carrer Arbreda més coneguda com a can Mariano del Clascar. Es tracta d'una forma composta de l'hipocorístic diminutiu i amb afèresi del nom de fonts masculí *Antoni* i la referència a la situació familiar d'absència de cònjuge provinent de la mare del portador inicial del sobrenom, que havia enviduat jove.

Toni, can ['kaŋ'toni]

Nom d'una casa situada al carrer de França a la façana de la qual s'hi pot veure una fornícula amb ceràmica catalana que reproduïx una imatge de sant Antoni.

“*Casa Toni* hi viu Salvador Roura” (LA 1817); “*can Toni*” (HIP 1860); “*Quimeta can Toni*” (LLC 1929e)

El terme s'origina en l'hipocorístic format a partir del nom de baptisme masculí *Antoni* amb afèresi.

Toni, vinya de Can V. *Can Toni, vinya de***Ton Mestre, can** [ˈkaŋˈtommɛstrə]

Antic nom d'una casa situada al carrer Major i que a l'actualitat és més coneguda com a can Xica. Es tracta d'un nom provinent d'un antic propietari que es deia *Antoni*, se l'anomenava amb l'hipocorístic amb afèresi i havia estat mestre de l'escola. La forma és possible que s'usés per diferenciar aquesta casa i el seu portador d'altres ja que es tracta d'un sobrenom individual i de casa molt freqüent com ho demostra l'existència de cal Mestre, els pisos dels Mestres o l'antic malnom *Josep Culí conegut per Mestre de Sant Hilari* (HIP 1851).

Ton Tonet, can [ˈkaŋˈton̩tuˈnet]

Nom d'una casa localitzada al carrer de França també coneguda com a ca la Carolina.

“*Can Tontunet*” (LLC 1929e)

Grafiat en el document de forma aglutinada, es tracta d'un nom de casa compost a partir de dos termes de caràcter antroponímic, ambdós del prenom masculí *Antoni*, el primer amb afèresi i el segon igualment però, a més, derivat amb el sufix diminutiu *-et*. La raó de la dualitat es troba en el fet que durant cert temps a la casa hi varen viure avi i nét nominats Antoni, el primer fou el que es conegué com a *Ton* i el segon, de menor edat, fou en *Tonet*.

Toron, torrent d'en

“*Torrente vocato den Toron*” (CAP 1560); “*Torrente vocato den Toron*” (CAPb 1562)

Hidrònim de situació desconeguda, sembla, però, prop del municipi de Susqueda. Que el nom propi es precedeixi de l'article personal ens fa creure que, possiblement, té un origen antroponímic que podria provenir de *turó* ‘puig, cim de muntanya’ (ELC:207) o bé de l'arcaic *toron* ‘deu, ullal, font’ (OnCat, VII, 309).

Toronal, font del [ləˈfoŋdə|turuˈnal(s)]

Font localitzada a una notable alçada, a tocar del pla de Sant Gregori, una de les de més altitud de la zona conjuntament amb la font Saguàrdia. Apareix esmentada en una poesia anònima de mitjan segle XX: “Y com a final / també en beuriem *del Turunal* / tan se val / si beixés amb una canal / i tembé bona sería / si beixés amb una tubería” (PAF). Joan Coromines (DECat, VIII, 617) esmenta explícitament aquest topònim com a derivat de *toron* ‘font, deu, ullal’ i hi reproduïx un poema que encara avui es pot llegir a la font, obra del doctor Àngel Vinyes i Miralpeix, conegut a Osor com a l'avi Peix: “Notable la Font del *Toron-alt* que raja un centenar de metres al peu del cim de St Gregori, de la banda d'Osor. És d'aigua mai estroncada i fresca, i certament el nom no ve de *turó* ‘puig’, puix que no designa cap paratge orogràfic ni cap turó o serrat, sinó només la font; i és clar que pren nom del fet de ser tan alta, la més elevada d'aquella vall de les Guillerries, ja prop del capdamunt de la muntanya. En visitar-la el primer cop, el 1970, hi vaig veure uns bells versos anònims, esculpits damunt la pedra (amb aqueixa grafia): “Rages dalt l'altura / Font del *Toronal*: / aigua tota pura, / sembla que murmura

/ càntic eternal”; m’han dit més tard, diverses vegades gent del país (1977, 1980) que és una font coneguda de tothom, amb aquest nom, i un amic m’assegura que els versos són del Dr Àngel Vinyes i Miralpeix: pels quals felicito aquest senyor”.

Toronal, sot [‘sotturu’nal(s)]

Nom que rep el torrent de Sant Gregori a la seva part inicial ja que neix a la font homònima a partir de la qual es forma l’hidrònim. El curs d’aigua pren, successivament, els noms de sot de la Bruguera, de Cal Teixidor, de la Barraca, de la Torrentera i del Pontarró abans d’unir-se a la riera d’Osor. V. *Toronal, font del*

Toronell, mas

Antic mas que s’havia localitzat al sud de can Serra de Toronell, prop dels límits municipals entre Osor i la Cellera de Ter, al nord-oest d’Osor, entre Sant Gregori i el puig d’Afrau. Pladelasala (1960:372) el data del segle XI i com a origen de l’actual can Serra de Toronell: “manso de... Torondello, s. XI?”. Tanmateix, sabem que ja es documenta al segle X, a 933, com a un dels masos que el comte Ramon Borrell i la comtessa Ermessenda varen vendre al prevere Sanç.

“*Mas Torondell*” (933); “*ipsum mansum de Torondelo ubi habitabat Adam vel sui heredes*” (LFM 1068); “*mansi Toronello*” (NOT 1334); “aquells dos masos vuy dirruits y al dit Mas units, lo un anomenat *Mas Turonell*, lo altre Solá Cassals dirruits terras, honors y pocessions; junt afronta asolixent en honor del Ma sSerra anomenat del Noguer, y part en honor del Mas Oriol que posseheix dit Serra y part ab lo Mas Sunyer; â mitg dia en honor den Panella que fou den Piconera y part en honor del Mas Pidemont; â ponent en honor den Baceda y a tremuntana ab lo Mas Serra del Turonell” (LLEV 1731); “*Mas Toronell de Montort*” (LLEV 1731); “Dos masos vuy dirruits al Mas Masferrer agregats, lo un anomenat *Toronell* y lo altre Solá” (LLEV 1792)

Gràficament, només cal assenyalar l’esment compost de 1731, *Toronell de Montort* que podria referir-se a l’espai en el qual es localitzava aquest mas; a banda d’això, cal esmentar les formes llatinitzades dels esments més antics.

Segons comenta Coromines (DECat, VIII, 616 i OnCat, VII, 309), aquest topònim es tractaria d’un derivat diminutiu de *Toron* ‘deu, ullal, font’ del bascoibèric *iturri-ondo* ‘base o lloc troncal de la font’ aviat reduït a *turiondo*.

Toronell, Serra de V. *Serra de Toronell, mas can-partida de terra la*

Toronell, partida de terra el

Partida situada a tocar de Masferrer, possiblement a la zona en la qual antigament hi havia hagut un mas homònim.

“*Partida el Toronell* de Joseph Banchs limita L.M.P.T. Manso Masferré” (CAD 1785)⁷²⁹; “Pessa de terra de boschosa de bruchs y arbossos plantada pertinensa mas Masferrer anomenada *Toronell*” (FNA 1808)

⁷²⁹ Cal assenyalar que aquesta partida no es tracta d’una simplificació de la partida de can Serra del Toronell ja que en el mateix document aquesta apareix com a *partida Manso Serra de Toronell de Gil Serra*

V. *Toronell, mas*

Toronell, veïnat de

Nom que havia rebut la zona situada al nord-est d'Osor entre Sant Gregori i el puig d'Afrau i que devia incloure els masos el Bancs, Masferrer, les Malloles i can Serra del Toronell a banda d'algun altre que a hores d'ara resta desaparegut com per exemple els masos Sunyer i Sagrer.

“Dos masos lo un anomenat Mas Sunyer lo altre Mas Sagrer units y dirruits en lo *veynat dit de Toronell*” (LLEV 1731); “*veynat anomenat de Toronell*” (LLEV 1792)

El nom del veïnat es relaciona amb l'antic mas i partida de terra del mateix nom i amb l'actual can Serra del Toronell. V. *Toronell, mas*

Torons, els [əɫstu'rons]

Espai situat entre el mas la Rovira, en municipi de Susqueda però parròquia de Sant Pere d'Osor. Atès que no es tracta d'un espai muntanyós i en canvi hi neix un petit curs d'aigua, creiem que ha de tenir aquesta grafia perquè es relacionaria amb l'antic mot *toron* amb el significat de 'font, deu, ullal' una paraula d'origen preromà indoeuropeu o ibèric, potser d'un iberobasc *tūrondo* (DECat, VIII, 616).

Torre, ca la ['kalə'torə]

Nom d'una casa situada al carrer Major que degué originar-se en un malnom individual que indicava procedència del mas homònim que tenim documentat, *Joseph (a) Torra* (FNA 1815).

Torre, camí de la [əɫka'miðələ'torə]

Camí que s'inicia vers el mas Coll i que es dirigeix a la torre de Sant Joan en direcció nord-est.

“Lo *Camí de la Torra*” (LLEV 1731)

És evident que el nom de la via de comunicació s'origina en el de l'indret al qual es dirigeix.⁷³⁰ V. *Torre, la*

Torre, carena de la [ləkə'renəðələ'torə]

Carena d'una muntanya que, des d'un camí proper, permet d'arribar a tocar de la torre de Sant Joan, raó a partir de la qual se n'origina el nom. V. *Torre, la*

Torre, casa de la

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava a la plaça del Verger unida a la torre de Recs o de la Presó.

⁷³⁰ Antoni Pladevall (CatRom, V, 314) descriu aquest camí de la següent manera: “Per arribar-hi, cal deixar la carretera que va d'Anglès a Sant Hilari Sacalm, un cop passat el quilòmetre 8, i travessar la riera per un pont que mena a una important serradora. En comptes de seguir cap a la dret que porta a la serradora, o a l'esquerra que retorna cap al poble, cal enfilat el camí dreturer, en força mal estat, que passa davant una casa i per sobre d'aquesta serradora vorejant la muntanya, el camí puja per un revolt molt tancat. Aquí cal deixar el camí i seguir a peu en sentit contrari d'on hom ha vingut, per la carena del contrafort, entremig d'una espessa vegetació, fins a tocar de les restes”.

“En lo lloch anomenat Verger afronta asolixent part ab lo camí qui va a la dita Plassa del Veguer⁷³¹ y part ab la *casa de la Torre* (...) y a tremuntana ab dita *casa de la Torre*” (LLEV 1731)

Sembla clar que el nom de la casa s’origina en el fet que estava unida a la torre situada a tocar del campanar.

Torre, font de la [lə'fɔŋdələ'torə]

Font que es localitzava a tocar del mas homònim a partir del qual es formava l’hidrònim. Es tracta d’una font recordada però a l’actualitat seca i perduda. V. *Torre, mas la*

Torre, gorga de la [lə'ɣorɣəðələ'torə]

Gorga que es localitza a la riera d’Osor, just sota el mas que n’origina el nom, a poc més d’un quilòmetre d’Osor en direcció est. V. *Torre, mas la*

Torre, la [lə'torə]

Forma simple i habitual amb què es fa referència col·loquialment a la torre de Sant Joan situada sobre la riera d’Osor a l’est del poble. Esporàdicament, també hem oït aquesta forma per referir-se a la torre de la Presó o de Recs situada enmig de la vila.

“Loco vocato *la Torre*” (COM 1355); “*la Torre*” (LLEV 1731); “*La Torre*” (ESC 1775); “*la Torre*” (FNA 1801); “*La Torre*” (AM 1953); “*La Torre*” (CAD 1960)

El topònim s’origina en el fet que es tracta d’una construcció que segons Pladevall (CatRom, V, 314) data del segle XII o XIII i que per “El seu emplaçament damunt un pas estret tenia com a missió el control i la defensa de l’únic accés a la vila pel cantó de llevant”. Per tant, el topònim prové del llatí *tūrre* ‘construcció més alta que ampla amb diversos fins’ (DEM:416). Cal afegir que també documentem el terme com a llinatge osorenc des de les acaballes del segle XVII i fins a la primera meitat del XX sense tenir, però relació amb el nom de lloc.

Torre, mas la [lə'torə]

Mas visible malgrat que en un evident estat d’enrunament situat sobre la riera d’Osor pel vessant nord, no massa lluny del prat de les Hortes, al sud de la torre de Sant Joan, entre mas Coll i la Crosa. Apareix esmentat en una guia excursionista com a *la casa de la Torre* (AAEC 1882). Pladelasala (1960:373) considera que l’antiga casa data del segle XIV i la relaciona amb la torre de Recs: “*La Torre* (“...de Turri”), S. XIV”

“Joan Casal masover de *la Torre de Rechs*” (LB 1706); Raphael Collell brasser habitant en la casa den patit de *la Torre de Rechs*” (LB 1709); “Francesch Buschá bracer habitant en *la Torre den Petit*” (LB 1743); “*la Torre den Petit*” (LB 1745); “Juan Cavaller masover de *la Torre den Patxoqui*” (LB 1769); “*Manso Torre*” (CAD 1785); “Juan Prat masover de *la Torre*” (LB 1808); “*mas de la Torre*” (LB 1820); “Joseph Cantal masover de *la Torre*” (LB 1824); “*Manso Torre* de Juan Canaleta” (AM 1862); “*La Torre*” (NOM 1863); “*Torra*” (PAD 1885); “Luis Puig y Obiols habitante en el

⁷³¹ Error de còpia per plaça del Verger i no pas del Veguer.

manso Torra” (LB 1919); “*Manso La Torre*” (AM 1944); “*Manso La Torre*” (AM 1953)

Gràficament, cal fer esment de les formes compostes *Torre de Recs* de principis del segle XVIII que la relaciona amb l'antiga casa forta i confirmaria el que assenyala Pladevall (CatRom, V, 314) que la torre de Sant Joan podria ser la torre de Recs datada de 1310; les altres dues formes *Torre d'en Petit* i *Torre d'en Patxoquí* es relacionarien respectivament amb el llinatge i el malnom de qui en devia haver estat el propietari.

El nom del mas, doncs, prové de la seva situació, propera en direcció sud de la torre de Sant Joan que, col·loquialment se l'esmenta sovint amb la forma simple *la Torre*, és a dir, que, com assenyala Navarro Colás (1963:82), “En nuestro caso se trata de un topónimo que conserva el significado de la palabra de origen”. V. *Torre, la*; v.t. *Sant Joan, torre de*

Torre, partida de terra la [lə'torə]

Partida situada entre la riera d'Osor, el mas la Torre, la Crosa, el mas Coll i la torre de Sant Joan.

“Pessa de terra de *la Torre*” (ESC 1775); “Pieza de tierra sita en la *Partida dicha de la Torre* propia de Josephj Blanqui” (CAD 1785); “Fexa terra en la *partida dita de la Torre*” (LLEV 1792); “Pessa de terra en lo *territori dit la Torre*” (FNA 1801); “Dos fexas de conreu *territori anomenat La Torre*” (FN 1846); “*llocdit La Torre*” (HIP 1857); “Pieza de *la Torra* de Salvador Gros” (AM 1862); “*Finca Torre* Límites E. Terreno de Manso Crosa, S. Riera de Osor; O. Con tierras del Manso Masferrer. Chopos y alisos” (DFE 1939); “*Finca La Torra* de Pedro Riera Cantal linda al S. Con riera Mayor de Osor, E. Manso Crosa, O. Manso Masferrer” (AM 1944); “*Finca Manso La Torra*” (AM 1947); “*Pago o paraje La Torra*” (CAD 1960) –indica que inclou vuit peces de terra de dos propietaris a més del mas la Torre-

El nom s'origina en la presència del mas homònim i la torre de Sant Joan a la zona, un espai fonamentalment boscós de pins i alzines. V. *Torre, la*

Torre, vinya de la

Antiga zona de conreu de vinya situada al nord-oest de la torre de Sant Joan prop de les propietats de Masferrer.

“Pessa de terra cultiva territori dit la *viña de la Torra* que es part y porcio de aquella pesa de major tinguda cituada sota la bassa o viver” (FNA 1826); “*Finca Viña de la Torra* limita N. O. con manso Masferrer” (AM 1944); “*finca viña de la Torre*” (AM 1947); “*finca Viña de la Torre*” (AM 1953)

El nom s'origina en el fet que es localitzava a la partida homònima i per influència del nom del mas i de la torre de Sant Joan propers a aquest indret. V. *Torre, partida de terra la*; v.t. *Torre, la* i *Torre, mas la*

Torre de Recs, partida de terra

Forma composta referida a la partida de terra de Recs que actualment s'inclou dins la partida de la Torre.

“Una pessa de terra de vinya plantada situada en dita Parra en lo *lloch anomenat Torra de Rechs*”; “Pieza de tierra situada en la *Partida dicha La Torra dels Rechs* propia de Francisco Puig Limita L. Manso Crosa M. la Riera” (CAD 1789); “Pessa de terra de viña en lo *territori vulgarment dit Torra de Rechs*” (LLEV 1792)

V. *Rechs, partida de terra*; v.t. *Torre, partida de terra la*

Torre de Rechs, torrent de la

“Un hort de terra a la part del *Torrent de la Torra de Rechs*” (LLEV 1731); “Hort o feixa de terra en vers lo *torrent de la Torra de Rechs*” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d’una forma composta referida al torrent de Rechs. V. *Rechs, torrent de*

Torrent de la Mira, partida de terra

“*Partida Torrent de la Mira*” (ESC 1779)

Partida de terra per la qual hi devia discórrer el torrent homònim. V. *Mira, torrent de la*

Torrent de la Vinya, partida de terra

Antiga partida que es localitzava entre les propietats de can Cercenedes, el Ripoll i els antics masos Rajol i Arrancada.

“Una pessa en lo *lloch dit Torrent de la Vinya*” (LLEV 1731); *Partida Torrente de la Viña* de Joseph Masferré linda L.T. Manso sarsanedas, M.P. Manso Ripoll” (Cad 1785); “Pessa de terra situada en lo *territori dit lo Torrent de la Vinya*” (LLEV 1792)

Es tracta d’un topònim compost que degué originar-se en el fet que el torrent anomenat de la Vinya discorria per aquell espai de conreu, possiblement, de vinya. V. *Vinya, torrent de la*

Torrent del Sot, peça de terra

“Quatre diferents pessas de terra, que posseheix a carta de graccia dit Vernedas de St Hilari la una anomenada Plansaulina, altre Longanyes, altre *Torrent del Sot* y la altre lo *Torrent del Tey*” (LLEV 1731); “pessa de terra anomenada *Castañeda del Torrent del Sot*” (LLEV 1792)

Topònim compost format per l’hidrònim *torrent*, del llatí *torrente* participi present de *torrēre* ‘assecar-se’ i l’orònim *sot* en aquest cas, clotada, vall petita i fonda, un mot d’origen, probablement, preromà.

Torrent del Sot, castanyeda

Nom que rebia una antiga zona boscosa de castanyer que es localitzava vers els masos la Riba d’Avall i el Veguer.

“Una pessa de terra anomenada *Castanyeda del Torrent del Sot* en dita Parra de Ozor (...) Afronta asolixent en honor den Ribadevall anomenada Colldesbanchs; a mitg dia ab

lo Mas Vaguer; a ponent y tremuntana en honor den Ribadevall” (LLEV 1731); “Pessa de terra anomenada *Castanyeda del Torrent del Sol*” (LLEV 1792)

Topònim compost format per dos termes orogràfics que, a la zona on ens trobem, estan relacionats i, en ocasions, fins i tot són sinònims raó per la qual podria tractar-se d’un nom de lloc de caràcter tautològic. El primer element, *torrent* pot indicar un curs d’aigua continuat o bé la depressió del terreny per on, en temps de pluges, passa un corrent d’aigua, del llatí *torrēnte*; el segon, *sot*, pot tenir el mateix significat que l’anterior o bé referir-se a una depressió fonda entre muntanyes, un mot d’origen preromà incert tot i que podria tractar-se de *sōttu* ‘clot, depressió’ (AlcM, 10, 28); és a dir, que possiblement es tractava d’un bosc de castanyers en el qual hi havia una depressió entre dos pendents muntanyosos pel qual hi discorria un torrent. Cal afegir encara que *Torrent* és un freqüent llinatge osorenc datat des del segle XV, *Juan Torrent procurador de la Val d’Osor* (LLC 1440), però més habitual des del segle XVII i fins a l’actualitat que perviu com a primer i segon cognom.⁷³² Tanmateix, sembla clar que no existeix en aquesta ocasió cap relació entre el llinatge i el topònim.

Torrent de Mirapeus, llocdit el

Zona de terra a l’entorn del torrent de Mirapeus, avui torrent Merder, que n’origina el nom.

“Dos horts de sembradura de forment en lo *lloc anomenat Lo Torrent de Mirapeus*” (LLEV 1792)

V. *Mirapeus, torrent de*

Torrent de n’Horta, partida de terra [əltu’reŋdə’nortə]

Partida localitzada des d’on actualment hi ha les Escoles fins, aproximadament la Piscina; enmig d’aquest espai, hi trobem el torrent que genera el nom de la partida.

“Un hort de terra situat en dita Parra en lo *lloch anomenat lo Torrent den Horta*” (LLEV 1731); “Hort de regadiu situat en lo *territori anomenat lo Hort del Torrent den Horta*” (LLEV 1792); “Hort regadiu en lo puesto dit *Lo Torrent den Horta* o Vallpiera” (FN 1801); “*partida el Torrent den Horta*” (HIP 1858); “*Finca del torrent de Horta*” (AM 1862); “*Partida Torrent de Horta* linda al N. Con riera de Osor, camino llamado Maroy, S. Con acequia del Molino den Serra y O con torrente de Horta” (AM 1944); “*Pago o paraje Torrent den Horta*” (CAD 1960) –indica que inclou nou peces de terra de vuit propietaris diferents a més de l’edifici de les escoles-

V. *Horta, torrent de n’*

Torrent de Recs, partida de terra

“Un hort de terra a la part del *Torrent de la Torra de Recs*” (LLEV 1731); “Hort o feixa de terra en vers lo *torrent de la Torra de Recs*” (LLEV 1792)

V. *Recs, torrent de*

⁷³² Segons el PAD 2002 amb quinze freqüències, set com a primer cognom i vuit com a segon, es tracta de l’onze més nombrós a Osor.

Torrentera, partida de terra els Quintans de la V. *Quintans de la Torrentera, partida de terra*

Torrentera, partida de terra la [ləturəɲ'terə]

Partida de terra situada entre el torrent del Pontarró, Puig-rodon, el Soleric i el torrent de la Torrentera, al nord-oest d'Osor.

“Una pessa de terra part cultiva y part bosch en mitg de la qual hi ha construhida una casa o barraca en que fa abitacio situada en dita Parra en lo *lloch anomenat la Torrentera*” (LLEV 1731); “*partida la Torrentera*” (ESC 1776); “Pessa de terra de conreu en feixas dividit de sermens y altres arbres fruyters en lo *territori vulgarment La Torrentera*” (LLEV 1792); “Pessa de terra *territori dit vulgarment La Torrentera*” (FNA 1800); “*territorio llamado la Torrentera*” (HIP 1800); “tros de terra cultiva y de regadiu *territori anomenat la Torrentera* afronta afronta ab lo Torrent del Pontarro” (FN 1844); “*partida Torrentera*” (HIP 1851); “Pieza *la Torrentera*” (AM 1862); “*Finca la Torrentera* –Manso Salarich- limita torrente Pontarro, torrente Torrentera” (AM 1944); Finca Badía limita con *la Torrentera*” (AM 1947); “*Finca la Torrentera*” (AM 1953); “*Finca La torrentera. Castaños*” (DFF 1963)

Creiem que el topònim prové del fet que es troba entre dos torrents i que, per tant, té el sentit de ‘lloc de torrent, lloc per on discorren aigües o hi discorreran quan ploqui’ com assenyalen Domingo i Francàs (1997:230), Coromines (DECat, VIII, 623) i Alcover i Moll (AlcM, 10, 381), és a dir, que es tracta d'un derivat de *torrent*.

Torrentera, peça de terra la

Tros de terra que es localitzava prop del mas la Penella.

“Tota aquella peça de terra que fou de pertinencias del mas Panella part bach y part soley dita *La Torrentera*” (LLEV 1792); “*Camp anomenat Torrentera*” (FNA 1806); “*pessa de terra anomenada la Torrentera*” (FNA 1816)

Atès que aquesta peça de terra es localitzava prop del torrent homònim, creiem que en aquest element es troba l'origen del nom. V. *Torrentera, torrent de la*

Torrentera, partida de terra Sot de la V. *Sot de la Torrentera, partida de terra*

Torrentera, sot-torrent de la [əl'soddələturəɲ'terə]

Nom que rep el torrent de Sant Gregori en el seu pas per la partida de terra la Torrentera, de la qual pren el nom, aproximadament des de la Barraca d'en Baier fins al Soleric, abans se l'anomena el sot de cal Teixidor i després el sot del Pontarró. A banda d'aquest hidrònim recollit encara a l'actualitat, en el decurs de la història hi ha hagut almenys dos cursos més d'aigua amb aquest nom, un vers el mas el Bosquet, a Santa Creu d'Horta, i l'altre vers la Penella, a les Mines d'Osor.

“Pessa de terra afronta terras del mas Romagueras mediant *torrent de la Torrentera*” (FNA 1806); “Las aguas vulgarment dichas *la Torrentera*” (FN 1828); “El agua del *torrente nombrado la Torrentera*” (LB 1829); “*arroyo la Torrentera*” (HIP 1861); “Aguas del *Torrent denominado de la Torrentera*” (CB 1901); “*torrente llamado*

Torrentera” (DFE 1939); “*Sot de la Torrentera*” (AM 1944); “*torrente Torrentera*” (AM 1953)

L’hidrònim creiem que s’origina en el nom comú i, atès que es tracta d’un curs d’aigua continuat, possiblement té un caràcter tautològic, és a dir, que es tractaria d’un sinònim del seu genèric, *sot* o *torrent*, un sentit que ja situen a Girona Alcover i Moll (AlcM, 10, 381) i també recull Joan Coromines (DECat, VIII, 623).

Torrentera, torrent

Hidrònim que es localitzava vers el mas el Bosquet, a Santa Creu d’Horta.

“*Torrente Torrenterys*” (CAP 1446)

Grafiat de forma llatinitzada, creiem que, com els seus homònims, es tracta d’un topònim de caràcter tautològic ja que l’específic, possiblement, és sinònim del genèric del qual, alhora, en deriva.

Torrentera, torrent de la

Homònim de dos cursos d’aigua més, aquest sembla que es localitzava vers les Mines d’Osor, prop del mas la Penella; de fet, és probable que sigui una denominació pretèrita de l’actual sot de la Penella que discorre en direcció sud, neix vers el puig d’Afrau i desguassa a la riera d’Osor aproximadament a mig quilòmetre de l’antiga colònia minaire.

“Tot lo Mas Panella de Vall junt ab los masos Panella de Munt y Piconera dirruits y al dit Mas Panella de Vall agregats que arriben al *torrent dit de la Torrentera*” (LLEV 1792)

L’origen del nom de l’hidrònim, atès que es tracta d’un curs d’aigua continuat, creiem que es troba en el mot derivat de *torrent* però que, alhora, n’és un sinònim; es tractaria, per tant, d’un hidrònim de caràcter tautològic.

Torrentera, vinya de la

“Un hort de terra part vinya y part castanyers anomenat la *vinya de la Torrentera* (...) Afronta asolixent ab lo Torrent que devalla del Crozet” (LLEV 1731); “Pessa de terra part viña vulgarment anomenada la *Vinya de la Torrentera*” (LLEV 1792)

Possiblement es tractava d’un tros de terra fonamentalment de conreu de vinya que es localitzava a la partida de la Torrentera que n’originaria el nom. V. *Torrentera, partida de terra la*

Torrentera del Pontarró, partida de terra la [læturəŋ'terə]

Partida situada entre la Barraca d’en Baier, el Soleric i el Pontarró, resseguint el torrent homònim.

“Pessa de terra en lo puesto anomenat *la torrentera del Pontarró*, vulgarment anomenat Los Hortichs” (FN 1800); “Pieza de tierra *puesto llamado torrentera del Ponterro*” (HIP 1800); “Tros de terra anomenat *la torrentera del Pontarró*” (FNA 1801); “Pessa

de terra en lo territori dit *la Torrentera del Pontarró*” (FNA 1803); “Territori anomenat *la Torrentera* afronta ab lo Torrent del Pontarró” (FN 1844)

Es tracta d’un topònim compost o simple com a 1844, referit a l’espai proper al sot del Pontarró, per on devien haver-hi descorregut les aigües del sot o bé les plujoses. V. *Pontarró, el*

Torrentera d’en Pidevall, partida de terra la

Partida de terra que devia localitzar-se prop del mas el Pidevall.

“Lloch *la Torrentera den Pidevall*” (ESC 1778); “Tros de terra ab alguns castanyers part de aquella del Mas Pidevall ab lo nom de las *Torrenteras den Pidevall*” (LLEV 1792).

Es tracta d’un topònim compost format pel nom *torrentera* en el sentit de ‘lloc per on discorren les aigües quan plou’ i el llinatge *Pidevall* que es precedeix de l’article personal *en*.

Torrentera d’en Pruna, partida de terra

“*Partida la Torrentera den Pruna*” (HIP 1855)

De situació desconeguda, possiblement es tractava d’una peça de terra localitzada a la partida anomenada *la Torrentera* i que era de propietat d’en Pruna, pel cognom o bé per la casa. Evidentment, es tracta d’un topònim compost. V. *Pruna, can*

Torrentera d’en Sabaters, vinya

“Tros de terra part conreu y part vinya vulgarment anomenada la *Viña de la Torrentera den Sabatés*” (LLEV 1792)

Topònim compost que devia fer referència a una peça de conreu de vinya situada a la partida anomenada *la Torrentera*, de la qual provindria el primer element del nom de lloc, i que devia ser de propietat d’algú nomenat *Sabaters*, antropònim del qual s’originaria el segon element del topònim que, a més es precedeix de l’article personal, un llinatge documentat a Osor des de principis segle XIV, *Sabaterii* (MAN 1316), i fins a l’actualitat que perviu com a primer i segon cognoms,⁷³³ incloent-hi dos caps de casa en el segle XV, *Johannes Sabater* i *Berengarius sabater* (PLO 1473).

Torrentera Llarga, peça de terra

“*Pessa de terra la Torrentera llarga*” (FNA 1801)

De situació desconeguda, probablement es tracta d’un topònim compost format pel substantiu que, metonímicament, deu referir-se a la partida a la qual devia pertànyer i l’adjectiu *llarga*, del llatí *largu*, -a ‘abundant, copiós’ per diferenciar aquest tros de terra d’altres de la mateixa partida.

⁷³³ Segons el PAD 2002 amb dues freqüències, una com a primer cognom i amb la forma *Sabatés* i una altra com a segon, en singular i com a *Sabater*.

Torrenteres, font de les

“Cami de la Piconera a la *Font anomenada de las Torrenteras*” (FN 1803)

Situada vers la Piconera, és possible que es tracti d'un plural de *torrentera* relacionat amb el torrent d'aquest nom que hem documentat a la zona.

Torrenteres, llocdit les

Indret de situació incerta encara que segons un text també s'anomenava Roca Corbera i podria tractar-se d'una part de l'actual partida que rep el nom de Roca Corbera.

“*La Torrenteras*” (FN 1803); “*Lo territori dit las Torrenteras o Rocacorbera*” (FNA 1811)

El fet que es tracti d'un plural de *torrentera* ens fa creure que, probablement, el nom té el sentit de 'llit de torrent', indret per on discorren les aigües d'un sot o torrent quan plou.

Torrents, bosc de [əɫ'βozgdətu'rens]

Zona boscosa fonamentalment de castanyers que es localitza als límits entre els municipis d'Osor i Susqueda, a la zona dels masos Torrents de Susqueda i la Casa Nova de Colobrars d'Osor, al nord-oest del coll de Nafre. Únicament apareix recollit i situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya i pel Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *Bosc de Torrents* (MAP 3). És clar que el topònim pren el nom del mas susquedenc.

Torta, serra

Antic orònim localitzat a Santa Creu d'Horta, possiblement vers el Roscall.

“Una pessa de terra de tinensa del Mas Iglesias, anomenada de *Serra Torta*” (FI 1549); “del serrat de *Serratorta* fins a la creu del Coll sa Cudina” (FI 1613); “Una pessa de terra prop la *Serra Torta*” (LLEV 1731); “Pessa de terra prop *Serra torta*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal esmentar la forma aglutinada de genèric i específic de 1613. Segons Coromines (DECat, VIII, 583 i OnCat, VII, 322), aquest adjectiu com a nom de lloc té el sentit d'angulós, colltorçat, derivat del verb *tòrcer*.

Torta, serrat de Serra V. *Serra Torta, serrat de*

Torta, tremoleda del Serrat de Serra V. *Serrat de Serra Torta, tremoleda del*

Tortosí, barraca del [ləβə'rakəðə]turtu'zi]

Preterita i petita construcció a l'actualitat inexistent però encara recordada, que es localitzava prop del Cerver. El nom de la barraca creiem que s'origina en un malnom individual originat en el gentilici que indicaria procedència o algun tipus de relació amb la capital del Baix Ebre.

Trampa, peça de terra la

Nom d'una peça de terra de propietat del Carbonell que es localitzava entre aquest mas i la Coma, a l'antic veïnat de Querosell, a l'oest de l'espai treballat.

“Pieza La Trampa de Tomás Carbonell” (AM 1862); “Partida La Trampa de Tomás Carbonell limita al N. S., E. O. con manso Coma” (AM 1944); “finca La Trampa” (AM 1947); “finca La Trampa” (AM 1953)

Peculiar topònim⁷³⁴ que, ja que es localitza en una zona eminentment feréstega i boscosa, és possible que indiqués la presència de paranys per a caçar, potser un sinònim de *sútia*, un mot amb presència toponímica a Osor i que consistia en un forat per a agafar llops, és a dir, una forma del mateix sentit que *trapa*, que recull Coromines (OnCat, VII, 358) com a topònim referit a ‘paratges muntanyosos on se sol posar força paranys i caus per atrapar bèsties salvatgines i peces de caça’. Per tant, és possible que el mot sigui, precisament, una variació de *trapa* d’origen onomatopèic de la porta que es tanca (DEM:418).

Tramuntana, can [ˈkaŋtɾəmuɲˈtanə]

Nom d'una casa situada al carrer Major i també coneguda com a ca la Coloma. Desconeixem l’origen del mot malgrat que podria provenir de l’orientació al nord de la casa o bé d’algun fet anecdòtic que ens és desconegut.⁷³⁵

Transformador, el [əɫtɾənsfurməˈðo]

Antic edifici que es localitzava al costat del Casal Verdager, prop del parc infantil i de l’hort del Rector, al bellmig del poble, on hi havia hagut un transformador elèctric que n’originà el nom.

Travessera (de la Tinguda), peça de terra la

Antic tros de terra que es localitzava vers el mas la Codina, al nord del riu Ter, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al nord de l’espai geogràfic treballat.

“Una pessa de terra anomenada la Travessera; Afronta asolixent ab llur Mas Sararols; a mitg dia, ponent y tremuntana en honor llur” (LLEV 1731); “Pessa de terra dita la Travesera” (LLEV 1792); “Pessa de terra dita la Travessera de la Tinguda” (LLEV 1792)

Es tracta d’un topònim compost format pel substantiu *travessera*, possiblement amb el sentit de ‘camí transversal’ (ENL:101), derivat del verb *travessar* pel fet que devia localitzar-se prop d’algun encreuament de camins, i *Tinguda*, substantivització del participi del verb *tenir*, possiblement sinònim de *possessió* o *propietat*.

Tremoledes, perxada de les [ləpərˈjaðəðələʃtɾəmuˈleðəs]

Zona boscosa de castanyer de propietat del Sobirà, situada entre la Barraca, la Casa Nova de Muntanya i el Campdelarít, en els límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, al sud-oest d’Osor i al nord-oest del Sobirà.

⁷³⁴ Considerem que és peculiar perquè Coromines (OnCat, VII, 338) indica que aquesta variant, com a nom de lloc, “es localitza, sobretot, en terres valencianes”.

⁷³⁵ Moreu-Rey (1981:142) considera que es tracta d’un renom provinent de la situació de la casa. L’origen del cas que ens ocupa podria ser semblant ja que es tracta d’un habitatge que es troba en un espai molt poc assolat.

“*Perxada Tremoledes*” (PSOB 2002)

El topònim és un derivat col·lectiu plural del nom d'arbre *trèmol* amb el sufix *-edes*, un fitotopònim que assenyala la presència de diversos exemplars d'aquest arbre que encara avui es poden contemplar. Es tracta d'un fitotopònim col·lectiu que esmenta Maria-Reina Bastardas (1994:140) com a un nom de lloc de l'Alt Empordà, topònim que també recullen Alcover i Moll (AlcM, 10, 476), que daten del segle XIV, i Coromines (OnCat, VII, 342) que el documenta a Espinelves al segle XVI.

Tres Fonts, les [ləʃtrɛs'fɔns]

Font amb tres sortides d'aigua que es localitza davant del mas el Barder, a Santa Creu d'Horta. També se la coneix amb el nom de la font dels Tres Gallets. És evident que es tracta d'un topònim format pel numeral *tres* i el substantiu plural *fonts* en referència a les tres sortides o raigs d'aigua.

Tres Gallets, font dels [ˈfoŋdəlʃtrɛzɣə'λɛts]

També coneguda com a les Tres Fonts, es tracta d'una font situada a Santa Creu d'Horta prop del Barder, caracteritzada per tenir tres raigs d'aigua. D'aquesta peculiaritat se n'origina el topònim, del numeral *tres* i el substantiu en plural *gallet* que es relacionaria amb el broc d'un recipient, porró o càntir, destinat a fer rajar un líquid a raig prim (AlcM, 6, 150).

Tres Pins, els [əlʃt'res'pins]

Indret situat sobre la carretera del Coll, al nord-oest del Soleric, a l'est de Puigrodon i al sud de cal Teixidor. Es tracta d'un topònim visual descriptiu format pel numeral *tres* i el nom de l'arbre en plural *pins* que indicava la presència de tres notables exemplars de pins on hi havia predominat el castanyer.

Tres Roures, perxada els [əlʃtrɛz'rowrəs]

Zona boscosa fonamentalment de castanyer situada entre el Veguer i el Gelats.

“*Perxada dels Tres Roures*” (PSOB 2002)

El topònim prové del numeral i del nom d'arbre en plural pel fet que enmig dels castanyers s'hi poden veure tres notables exemplars de roures.

Tres Termes, els [əlʃ'trɛs'tɛrməs]

Indret situat prop del coll de Roscall, en el límit entre els municipis d'Osor, Brunyola i Santa Coloma de Farners, al sud-est de l'espai geogràfic treballat. Es dona el fet que prop de l'indret també s'hi produeix el límit entre les propietats dels masos ca n'Iglésies, Bellveí i la Grevolosa. Arran d'això, podem deduir que es tracta d'un topònim format pel determinant numeral cardinal fent referència als tres municipis o a les tres propietats particulars i el substantiu plural *límits* en el sentit de 'fita que assenyala un límit', del llatí *tĕrmīnu* (DEM:410).

Tria, castanyeda de la [ləkəʃtə'ɲɛðəðələ'triə]

Zona boscosa de castanyer situada al nord de l'espai geogràfic treballat i que s'inclou dins la partida homònima, prop del mas que n'origina el nom. V. *Tria, mas la*

Tria, collet de la [əˈtkuˈλeddələˈtriə]

Pas entre muntanyes situat al nord del terme municipal d'Osor, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, al camí que es dirigeix al mas homònim que origina el nom de la collada. V. *Tria, mas la*

Tria, mas la [ləˈtriə]

Aquest és un dels masos més septentrionals de l'espai treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“*Manso Tria* de Esteban Sarsanedas” (AM 1862); “*Manso Tria*” (PAD 1880); “*Tria*” (PAD 1885); “*la Tria*” (OS 1927); “*La Tria*” (PAD 1930); “*Manso Tria*” (CAD 1960)

Es tracta d'una varietat de *trilla* amb iodització tal i com assenyala Coromines (OnCat, VII, 352), “Com que la *ll* d'aquest mot, provinent de –C'L- era del tipus –yl-, es reduïa a *y* en la coneguda zona del cat. Or., a l'esq. del Llobregat”, per tant, s'originaria en el mot provinent del llatí *trichilla* ‘emparrat, barraca formada amb parra’ (DECat, VIII, 740) o com assenyala Moreu-Rey (ENL:84), “*La Trilla* designa un terreny clos; però ha servit per a batejar moltes menes de terres de cultiu”. Amigó (1999:147), per la seva banda, indica que “és freqüent que *la Trilla*, o *la Tria*, o *les Estries*, indicant terres a la vora d'un poblat, horta, potser en algun cas també ‘hortes de parres’”; Alcover i Moll (AlcM, 10, 525) també recullen aquests diferents sentits dels quals, però, no coneixem quin fou el que originà el nom del mas.

Tria, partida de terra la [ləˈtriə]

Porció de terreny situada en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, de propietat del mas homònim en municipi susquedenc i antigament de Rupit, les possessions del qual entren en terme osorenc. Es localitza a la zona més al nord de l'espai geogràfic treballat, entre els masos Cercenedes de Susqueda, Bosses Vinyes i la Tria.

“*Partida Manso Trias de Susqueda* de Miguel Trias” (AM 1862); “*Partida La Tria* (Casa Nova de Sarsanedas) de Pedro Casa se Susqueda limita N. Con manso Bosas Viñas, al E. Con manso sarsanedas de Susqueda” (AM 1944); “*finca Tria*” (AM 1947); “*finca Tria*” (AM1953); “*Pago o paraje La Tria de Pedro Codina Tornés*” (CAD 1960) –indica que inclou sis peces de terra a més del mas la Tria-

El nom de la partida s'origina en el del mas. V. *Tria, mas la*

Tria, peça de terra la

Nom pretèrit d'una peça situada prop de Masferrer, sobre la partida del Regadiu.

“Una pessa de terra cultiva y part bosch anomenada *la Tria* (...) afronta asolixent en honor llur y part ab lo Mas Basseda y part ab lo Mas Crosa” (LLEV 1731); “*Pessa de terra dita y anomenada la Tria*” (FP 1765); “*Pessa de terra vulgarment dita La Tria*” (LLEV 1792)

Etimològicament, el nom de la peça de terra es relaciona amb *trilla* amb iodització (OnCat, VII, 352) designant, possiblement, un terreny clos tot i que també s'hauria pogut relacionar amb el mas les Tries situat en aquesta mateixa zona. V. *Tries, mas les*

Tria, quintà de la [ə̀lkiŋ'ʔaðə̀lə'triə]

Antiga peça de terra que es localitzava als límits de la partida de Masferrer, prop de les propietats del mas el Pidevall.

“Honor anomenat *lo quintà de la Tria*” (LLEV 1731); “*El quintà de la Tria*” (FP 1784); “Finca *Quintà de la Tria*” (AM 1947); “*Quintà de la Tria*” (AM 1953)

Es tracta d'un topònim format pel genèric *quintà* que possiblement es refereix a un tros de terra que es conrea després de cinc anys que és rompuda o bé amb el terreny de conreu afeixat en el pendent d'una muntanya o bé amb el tros de terra immediat a un mas (AlcM, 9, 62); i *tria* en el sentit de terreny clos o bé relacionat amb l'antic mas les Tries. V. *Tries, mas les*

Tria, serrat de la

Grup muntanyós situat al nord de l'espai geogràfic treballat, als límits municipals entre Susqueda i Osor, vers els masos Bosses Vinyes de Susqueda i can Cercenedes de Susqueda, la Tria i la Plana d'Osor.

“Mojón nº 28 Colocado en el *Serrat de la Tria* a 800 m. dirección E. Siguiendo la divisoria mansos Sarsanedas y Bosas-Viñas” (OS 1927); “lugar llamado *Serrat de la Tria*” (IGCOS 1927)

El topònim es relaciona amb el mas més septentrional de l'espai geogràfic treballat. V. *Tria, mas la*

Tria, torrent de la

Creiem que amb aquest nom es fa referència al sot de les Vimequeres o de la Piconera que desguassa a la riera d'Osor a les Mines d'Osor.

“Aquella pessa de terra situada en dita Parra de Ozor de pertinencias de Mas Camps y en lo lloch nomenat lo *Torrent de la Tria* (...) Afronta asolixent en altre honor seu anomenat lo quintà de la Tria, á mitg dia y sol ponent y tremuntana en honor del Mas Pidemunt” (LLEV 1731); “Pessa de terra de arbossos y altres arbres de pertinencias del mas Camps dirruit y al mas Pidevall agregat en lo lloch dit *Torrent de la Tria*” (LLEV 1792)

L'hidrònim creiem que s'origina en el quintà de la Tria, en el fet de discórrer per aquesta zona en la qual hi podria haver existit un mas anomenat les Tries. V. *Tria, quintà de la*

Tria de la Feixa, peça de terra

Peça de terra de conreu que es trobava situada en els límits municipals entre Osor i Susqueda, antigament Rupit, a l'oest d'Osor, prop del mas el Boscà.

“Trilia vocata *tria de la feixa* in loco vocato des Doys” (CAP 1342); “*petiam terra vocatam tria de la feixa* situada in loco vocato des doys” (CAPb 1560); “Illa *petiam terre*

vocatam *tria de la Feixa* sitam in loco vocato des doys” (CAP 1562); “Petiam terra vocatam *tria de la Feixa* sita in loco vocato des Doys” (CAP 1622); “Tota illam petia terra sitam in dicta parrochia de Ozor vocatam *la Tria de la feixa* afronta ab el mas Buscha ab camino quo tenditur de dicto manso ad capellam V.M. de Colle” (CAP 1699); “la *pieza Tria de la Feixa* de pertinencias del Manso Boscá des Doys” (CAPSOLT 1831); “pieza de tierra llamada *Tria de la Feixa* sobre el Manso Buscá” (FNA 1832)

Es tracta d'un topònim compost format per *Tria*, forma dialectal de *trilla* perquè aquesta es pronunciava com -y- la consonant -yl- (DECat, VIII, 740), en el sentit de ‘tancat fet de fullam i brancatge de plantes enfiladisses sostingut per pals ficats en terra’ (AlcM, 10, 524), provinent del llatí *trichilla* ‘emparrat, barraca formada amb parra’ (OnCat, VII, 352);⁷³⁶ el segon element, *Feixa* deu referir-se a què es trobava en una zona afeixada, en forma de terrassa,⁷³⁷ del llatí *fascia* ‘faixa’, amb influència de feix (DEM:195)

Tria del Quintà del Ripoll, la

“Una pessa de terra anomenada la Sota (...) afronta (...) a ponent en honor de dits Ripoll *tria del quinta de dits Ripoll* mitgensant” (RIP 1562); “la *quintana y tria de dit Ripoll*” (RIP 1562)

Topònim compost format pel nom *tria*, iodització de *trilla*, designant, possiblement, un terreny clos (OnCat, VII, 352) situat a les terres de conreu, *quintà*, del llatí *quintanus*, -a, -um ‘de cinc en cinc’ (DE:208), properes al mas el Ripoll.

Tria d'en Saleta, la

Indret situat vers l'antic mas Rajol, al nord-est de can Cercenedes.

“Un camp de terra situat en dita Parra anomenat Campsailla (...) Afronta (...) a tramuntana en honor de llur Mas Rajol anomenat *Tria den Saleta*” (LLEV 1731); “Una feixa de terra sembradura en lo territori dit *La Tria den Saleta* sobre lo torrent de la Noguerola” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost format pel nom *tria*, forma dialectal de *trilla* ‘emparrat, barraca formada amb parra’, del llatí *trichilla* (OnCat, VII, 352); Moreu-Rey (ENL:84) indica que el mot va passar a referir un terreny clos però que amb el temps va batejar moltes menes de terres de cultiu, i Amigó (1999:147) assenyala que *Tria* o *Trilla* indiquen “terres a la vora d'un poblat, hortes, potser en algun cas també horta de parres”. El fet que es pronunciï *tria* és degut a la iodització a -yl- (DECat, VIII, 740). El segon element, precedit de l'article personal *en* deu respondre al llinatge documentat a Osor des de les acaballes del segle XVII i fins a mitjan del XIX.

Triador, castanyeda del [kəʃtəˈɲɛðəðə|triəˈðo]

⁷³⁶ Si ens fixem en el document de 1342, quan s'esmenta el lloc com a “trilia vocata tria de la fexa”, ens podem adonar que el mot *tria* o *trilla* apareix usat com a genèric i com a específic, fet que confirma l'afirmació de Coromines (OnCat, VIII, 740) de què *trilla* “no solament fou toponímic”.

⁷³⁷ De fet, a l'espai on devia localitzar-se el nom, sobre el mas el Boscà, encara es pot observar que hi havia existit diverses feixes de conreu que actualment resten abandonades.

Zona boscosa de castanyer situada entre els masos el Bosquets i el Triador. V. *Triador, mas el*

Triador, feixa-peça de terra

Peça de terra afeixada que es localitzava entre els masos el Triador i el Bosquets.

“Feixam terra campa voccatam *feixa de Triador*” (CAP 1446); “*Pessa Triador*” (CAP 1446)

El nom del tros de terra s’origina, atesa la situació, en el del mas. V. *Triador, mas el*

Triador, mas el [ə|triə’ðo]

Antic mas situat en parròquia de Santa Creu d’Horta, al sud de ca n’Iglésies i al nord del Bosquet. Pladelasala (1960:374) assenyala que es tracta d’un mas del segle XV i Pladevall (1962:286) indica que a 1316 era habitat per *Joan dez Triador*. Així mateix, l’anota Elvis Mallorquí (2005:97) que recull que es tracta d’una propietat de ca n’Iglésies des de l’any 1733 i que “Sembla ser el mas Pigem, o bé n’era veí” cosa que no sembla pas exacta a hores d’ara ja que encara es pot situar Pigem i el Triador sense que coincideixin a l’espai. Apareix recollit freqüentment en cartografia, *Mas el Triador* (MAP 1, 3), *Triado* (MAP 2); *El Triadó* (MAP 4); *Triador* (MAP 6). Endemés, també apareix al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a un edifici osorenc nominat *el Triador*.

“*Mansi Triador*” (NOT 1285); “*Mas Triador*” (MAN 1316); “*Mas Triador* limita amb el mas Iglesias” (FI 1446); “*Mansi Triador* de Petry Triador” (CAP 1446); “*Mas Triador*” (FI 1562); Jaume Triador propietari del *mas Triador* de Santa Creu” (FI 1605); “*Mas Triador* de Llorenç Triador” (FI 1624); “Juan Guardia masover del *Mas Triador* de Santa Creu de Horta” (LB 1728); “Tot lo dit llur *Mas Triador* (...) Afronta asolixent en honor llur; a mitg dia en honor del Mas Yglesias (...) y part en honor del Mas Busquets” (LLEV 1731); “Francesc Iglesias i Cabanas adquireix perpetuament a Vicenç Triador pagès de la parròquia de Santa Creu, tot tl dret de prelació i fadiga del *mas o heretat anomenat Triador*” (FI 1733); “*Casa Triadó*” (CAD 1785); “Tot lo dit *Mas Triador*” (LLEV 1792); “el *mas Triador* de Santa Creu” (FN 1801); “Joaquim Triador, treballador de Santa Creu d’Horta firmà venda perpètua a favor d’Antoni Iglesias de tot el *mas Triador*” (FI 1801); “*mas Triador*” (LA 1838); “*mas Triador* de Santa Creu” (LB 1839); “*manso Triador* de José Iglesias” (AM 1862); “*Triador*” (PAD 1885); “*El Triador* agregat al mas Iglesias” (FI 1901); “*el Triadó*” (LLC 1929e); “*El Triadó*” (PAD 1930)

Creiem que es tracta d’un altre de nom de mas originat en el llinatge del propietari ja que, fins a principis del segle XIX quan passa a ser una propietat de ca n’Iglésies, sempre es produeix la coincidència dels dos elements: *Joan dez Triador* a 1316, *Petry Triador* a 1446, *Jaume Triador* a 1613, *Llorenç Triador* a 1624, *Vicenç Triador* a 1731, *Antoni Triador* a 1789 o *Joaquim Triador* a 1801. Endemés, es tracta d’un llinatge àmpliament documentat a Osor des del segle XIII fins a l’actualitat que es manté com a primer i segon cognoms,⁷³⁸ en tot aquest temps, s’hi inclouen diferents caps de casa, *Martinus Triador* i *Berengarius Triador* (PLO 1473) i *Segimon Triador* (FOG 1553).

⁷³⁸ Segons el PAD 2002 amb sis freqüències, una com a primer cognom i cinc com a segon i amb dues formes gràfiques, *Triador* i *Triadó*.

Segons indica Moll (ELC:260), es tracta d'un mot originat en l'ofici de qui 'tria (ovelles, productes de la terra, etc)', és a dir, es tractaria d'un derivat postverbal de *triar*.

Triador, partida de terra el [ə̀l̩t̩riə̀'ðo]

Amb aquest terme es fa referència a la zona fonamentalment boscosa de castanyer que es localitza a l'entorn del Triador en direcció sud cap a ca n'Iglésies.

“*Partida casa Triadó* de Antonio Triador limita L.M.P.T. con Manso Yglesias” (CAD 1785)

És evident que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Triador, mas el*

Triador, sot-riera del [ə̀l̩'sod̩d̩ə̀l̩t̩riə̀'ðo]

Curs d'aigua que neix a l'est del Triador i discorre en direcció nord-oest per unir-se a la riera d'Horta prop de cal Cisteller i després de passar prop del mas el Bosquet pel vessant sud.

“*Riarya de Triador*” (CAP 1446)

Sembla clar que l'hidrònim s'origina en el fet que el sot neix prop del mas el Triador. V. *Triador, mas el*

Tria Petita, peça de terra la

“*La pessa de terra anomenada la Tria Petita* de Esteva Boschá” (COLL 1699)

De situació desconeguda, es tracta d'un topònim compost pel substantiu *tria*, variant ioditzada de *trilla* i l'adjectiu descriptiu *petita*, possiblement amb la finalitat de diferenciar aquesta peça de terra d'altres d'homònimes.

Trida, casa

Casa que únicament hem recollit a dues obres cartogràfiques i que es localitza a l'oest del Baier, al nord-oest del Brau i a l'est i per sobre de la riera de la Noguerola, vers el Castell del Baier al qual podria referir-se. C. *Trida* (MAP 1, 2)

Desconeixem quin sentit i origen podria haver tingut aquest nom de lloc.

Tries, mas les

Mas pretèrit, diferent de l'homònim de Susqueda, que es localitzava al nord-est d'Osor entre el Bancs, la riera d'Osor i l'antic mas Beceda, possiblement prop de la Crosa.

“Una masoveria situada en dita Parra anomenada de *sas Trias* (...) Afronta asolixent ab la Riera de Ozor; a mig dia ab lo Mas Baceda de Vall; a ponent part així mateix y part ab lo Mas Banchs” (LLEV 1731); “*llur Mas Trias*” (LLEV 1731)

Creiem que el topònim és una forma plural de *tria*, forma ioditzada de *trilla*. Atès que és de propietat del Baier i Crosa, no creiem que tingui origen antroponímic malgrat que

documentem el llinatge a Osor des de principis segle XVIII i fins a l'actualitat que perviu com a primer cognom.⁷³⁹

Trilla, peça de terra la

Antiga peça de conreu que se situava prop del Boscà, en parròquia de Sant Pere d'Osor encara que municipi de Susqueda.

“*Pessa de terra cultivada anomenada la Trilla*” (ACL 1767)

Atesa la situació d'aquest tros de terra, creiem que es tracta d'una forma no ioditzada de *tria*, relacionada amb la *Tria de la Feixa* i, possiblement, la *Tria Petita*.

Trilles

Indret que es localitzava prop del mas la Crosa i no lluny de la riera d'Osor.

“Una pessa de terra de llur Mas Banchs en lo lloch anomenat Viña Çarriera (...) Afronta (...) a ponent en honor del Mas Crosa anomenat *Trillas*” (LLEV 1731)

Atès que no lluny d'aquí s'hi localitzava un antic mas les Tries, a més del quintà de la Tria i la peça del mateix nom, és possible que aquest terme es correspongui amb una forma arcaica del mateix nom; sorprèn, però, la no iodització del mot àmpliament realitzada a la zona geogràfica en què ens trobem. Per tant, es tractaria de la forma plural de *trilla*, sinònim de *tria*, del llatí *trichilla* ‘tancat fet de fullam i brancatge de plantes enfiladisses sostingut per pals ficats en terra’ (AlcM, 10, 525).

Triola, sot de la [ə'l'soddələtri'olə]

Hidrònim que es refereix a un curs d'aigua que funciona com a límit municipal entre Susqueda i Osor al vessant nord de l'espai geogràfic treballat. Apareix situat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, *Sot de la Triola* (MAP 3). Neix en terme de Susqueda i discorre en direcció sud per unir-se al Ter prop del mas el Terrats. Pretèritament, també ha rebut els noms de sot de la Plana, de la Roca del Llorer, d'Era Cremada i de Rabionet. El nom s'origina en el del mas en municipi de Susqueda, possiblement un diminutiu de *tria* o bé un llinatge que també documentem a Osor des de mitjan segle XVIII a principis del XX.

Trona, la [lə'tronə]

Petit turó situat sobre la carretera de can Cercenedes, a l'oest del mas i al nord del Soleric travessant la riera d'Osor. El fet que s'enlaira en l'espai ens fa creure que, possiblement, es tracta d'un topònim de caràcter metafòric relacionat amb el sinònim de tribuna. Si fos així, provindria del terme que etimològicament és fruit d'un creuament del llatí *tribūna* amb el llatí *thronus*.

Trona, revolt de la [əlrə'βoɫdələ'tronə]

Revolt que localitzem a la carretera que des de la carretera de Sant Hilari Sacalm, prop de la font del Bordegàs, es dirigeix a can Cercenedes, concretament, sota mateix del llocdit que n'origina el nom. V. *Trona, la*

⁷³⁹ Segons el PAD 2002 amb dues freqüències, ambdues com a primer cognom.

Trull, camí Pla del V. *Pla del Trull, camí*

“Tubos”, sot dels [əlˈsoddəɫsˈtuβus]

Curs d'aigua situat prop del Clascar en direcció nord i que fou entubat, raó a partir de la qual se l'anomena d'aquesta manera, amb un castellanisme lèxic.

Tuïc, can [kaŋtuˈik]

Nom d'una casa del carrer Arbreda que pretèritament s'havia anomenat ca la Piua. El terme, possiblement, s'originà a partir d'un malnom individual el sentit i origen del qual desconexem.

Tuïc, horta d'en [ˈortəðəŋtuˈik]

Tros de terra de conreu situada entre la propietat de can Badia i l'horta d'en Cases, prop del torrent Merder o de Mirapeus. Es tracta d'un nom de lloc d'origen antroponímic, provinent del malnom individual encara existent com a nom de casa, però del qual en desconexem l'origen i el sentit.

Tuïc, vinya de Can V. *Can Tuïc, vinya de*

Tuna, llocdit la

Indret de situació incerta encara que sembla en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda.

“Feixolam terra *loco vocato sa Tuna*” (CAP 1342); “*Loco vocato la Tuna*” (CAP 1560); “*petiam terra loco vocato tuna*” (CAPb 1560); “*pessa terra boscosa loco vocato la Tuna*” (CAP 1699)

Possiblement, el topònim assenyala la presència d'una cova a l'indret, tal i com esmenta Coromines (DECat, VIII, 950 i OnCat, VII, 361).

Tunes, torrent de les

Possiblement es tracta d'un altre nom pretèrit del sot d'Aiguafreda o de Fontfreda ja que la documentació el localitza vers l'antic mas Gausac i les propietats del Veguer i el Fonollet.

“Una pessa de terra anomenada Plansaulina (...) Afronta asolixent en honor del Mas Gausach mediant *Torrent de las Tunas*” (LLEV 1731)

Com ja assenyalaré Bruguera i Escorihuela (1999:155) seguint Alcover i Moll (AlcM, 10, 576) i Coromines (DECat, VIII, 950) creiem que el terme és una forma plural sinònima de *tuta* o *cova*, un mot d'origen incert.

Tutes, aulet de les [luˈlæddələsˈtutəs]

Zona boscosa fonamentalment d'alzines localitzada al llocdit homònim que n'origina el nom. V. *Tutes, les*

Tutes, les [ləsˈtutəs]

Zona boscosa fonamentalment de castanyer i alzina situada en una carena propera a la Molina del Clascar, on trobem límits particulars i parroquials entre Sant Pere d'Osor (o Santa Maria del Coll) i Sant Vicenç de Susqueda.

“Atraviesa la baga de la Molina y pasa por *las Tutas*, Rocasabatera y Rocasmajors” (DEL 1885)

El topònim fa referència a diverses petites cavitats que es localitzen entre les roques de la zona, és a dir, que es tracta d'un sinònim de *cova*, un mot de formació expressiva i onomatopeica com mostra Coromines (DECat, VIII, 946 i OnCat, VII, 371) i que segons Domingo i Francàs (1997:287) és una cova de petita grandària que pot servir, però, de refugi o aixopluc aspècte que s'avé força amb els forats que s'hi poden observar.

Tutes, perxada de les [ləpəɾ'ʃaðəðələʃ'tutəs]

Zona boscosa de castanyer que es localitza prop de la Molina del Clascar, a l'indret del mateix nom que n'origina el nom. V. *Tutes, les*

Txitxes, collet les [ku'λɛdləʃ'tʃitʃəs]

Pas de muntanya que es localitza prop de la Roca o roca de Cercenedes. Recollit oralment, desconeixem el sentit i l'origen del nom de lloc.

Txutxu, cal [ˈkaʃ'tʃutʃu]

Petita casa o barraca a l'actualitat inexistent que es localitzava al nord de l'espai geogràfic treballat, prop del mas Bosses Vinyes i del terme municipal de Susqueda. Com ens indicava l'informant que ens ho va esmentar, el nom de la casa es corresponia amb el malnom del seu habitant, desconeixem, però, les causes d'aquest sobrenom.

U

Urbanització, la [lurβənɪdzəsi'o]

Nom que rep l'espai situat entre el santuari del Coll i Sant Benet, entre els termes municipals d'Osor i Susqueda, un lloc en el qual s'hi van construir diversos xalets en els anys setanta a més d'una piscina i dues pistes de tennis. És a partir d'aquesta construcció i urbanització de l'espai que se n'origina el nom, en el sentit de 'barri situat als afores d'una població' derivat del verb *urbanitzar* que, alhora, prové d' *'urbà'* (DEM:428)

V

Vadora, ca la [ˈkaləβə'ðorə]

Nom d'una casa del carrer de França que s'origina en el prenom femení *Salvadora* amb afèresi. El terme havia funcionat com a malnom personal, *Maria Vila alias Vadora* (LLC 1929e)

Valelles, coll de

Pas de muntanya situat a la serra de Vielles o llocdit Valelles, als límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor i municipals entre la Cellera de Ter, Susqueda i Osor. El topònim apareix únicament esmentat a finals del segle XIX per Juli Serra a la seva obra cartogràfica: “*Coll de Balella*” (MAP 6). V. *Valelles, llocdit*; v.t. *Vielles, serra de*

Valelles, llocdit

Indret situat als límits parroquials entre Sant Vicenç de Susqueda i Osor, vers l'actual serra de Vielles, entre els masos els Aigols i el Clascar.

“Una pessa de terra boscosa situada en lo *lloch anomenat Valellas*; Afronta asolixent ab la Sera de Sant Juliá y part ab altre honor llur; a mitg dia ab honor del Mas Clascar mediant Camí; a ponent ab dit Mas Clascar en la Serra de Valellas” (LLEV 1731); “una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor en lo *lloch anomenat Valellas*; Afronta asolixent ab lo Torrent de Valellas (...) a ponent en honor del Mas Clascar anomenat Camp Amar” (LLEV 1731)

Desconeixem si el nom de lloc es relaciona amb els semblants recollits per Coromines (OnCat, VII, 394) *Valiella, Valielles* i *Valiella* –a l'illa de Mallorca–; si fos així, provindria de *vallicella* o el plural *valicellas* diminutiu de *vallis* o bé del llatí *vallicula* ‘valleta’.

Valelles, serra de

Serra muntanyosa situada al límit de les parròquies de Sant Pere d'Osor i Sant Vicenç de Susqueda, a la zona del mas el Clascar d'Osor. Per la situació, podria tractar-se d'una forma arcaica referida a l'actual serra de Vielles.

“Una pessa de terra boscosa situada en dita Parra de Ozor en lo lloch anomenat Valellas Afronta (...) a ponent ab dit Mas Clascar en la *Serra de Valellas*” (LLEV 1731)

V. *Valelles, llocdit*

Valelles, torrent de les

Nom d'un curs d'aigua que podria ser el sot de la Molina ja que funciona com a límit parroquial entre Sant Vicenç de Susqueda i Sant Pere d'Osor.

“*Torrente de Valellas*” (SUS 1068); “Lo *Torrent de las Valellas*” (LLEV 1731)

L'hidrònim s'origina a partir del nom del lloc en el qual neix. V. *Valelles, llocdit*

Valentí Parral, casa de

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

“*Casa de Francisco donadeu alias Valentí Parral*” (FNA 1833)

Possiblement, el nom de la casa s'originà en el prenom i el llinatge d'un seu antic propietari o habitant.

Vall, llocdit la

Indret que se situava prop de la partida de terra de Puig-rodon.

“*Locum vocatum ça vall*” (CAP 1446)

Precedit de l'article salat arcaic, creiem que el nom de lloc no té res a veure amb el llinatge sinó que prové de l'orònim del llatí *valle* ‘depressió allargada del terreny entre muntanyes’ (DEM:431) potser amb caràcter hiperbòlic.

Vall, mas V. Savall, mas

Vallfogona, gorg de [əʎ'gorgdə'βalfu'yonə]

Gorg situat a la riera d'Osor a l'alçada de la font d'en Primo, a uns tres quilòmetres i mig d'Osor. Destaca pels saltants d'aigua que allà s'hi poden veure. Pladelasala (1960:372) s'hi refereix esmentant que indica la presència pretèrita d'un mas homònim que, tanmateix, no hem documentat: “el pasaje fluvial conocido por ‘gorg de la Plana’ que, como en el caso de los ‘gorg de les Terrades’ y ‘gorg de Vallfogona’ podría indicar otro manso”.

Etimològicament, Coromines (OnCat, VII, 429) assenyala que provindria de *vallis fecūnda* ‘vall fecunda, fèrtil’ amb assimilació *e-ó > o-ó* habitual en la fonètica catalana.

Vallfogona, mas

Nom de mas únicament esmentat per Pladelasala (1960:373) que, situat a la parròquia de Sant Pere d'Osor prop de les Berbolades, creiem que es referiria al mas *Vallpregona d'Amunt*: “*Vallfogona* (“...de Valleprofunda”, s.XIV, Mas Vallfogona, s.XV, “...dirruitus” s. XVI”. Per l'existència del gorg homònim, creiem que és una forma inadequada de *Vallpregona* ja que en els documents del segle XV que hem pogut consultar no hi hem localitzat cap mas amb aquest nom mentre que *Vallpregona* hi apareix freqüentment. V. *Vallfogona, gorg de*

Vallpiera

Segons un document, aquesta seria una altra forma de referir-se a la partida de terra Torrent de n'Horta, entre la Mata, el Maroi i la riera d'Osor.

“Hort de regadiu en lo puesto dit Lo Torrent den Horta o *Vallpiera*” (FN 1801)

Es tracta d'un topònim compost aglutinat format per *vall*, sinònim de pla, i *Piera* que podria provenir del llatí *apiaria* ‘abellars’ (ENL:136).

Vallpregona, feixa de terra

“*Fexa de Vallpregona*” (CAP 1342); “Feixie terre vocata *fexa de Valpregona* alodio Sancti Petri Osorio” (CAP 1342); “*Fexa de Valprehona*” (CAP 1622)

Grafiada sense palatalitzar en un cas de 1342, el nom del tros de terra devia originar-se en el fet de localitzar-se a la partida homònima, vers el mas. V. *Vallpregona, mas*

Vallpregona, mas

Antic mas que havien estat dos, Vallpregona d'Amunt i d'Avall, situats, un vers les Berbolades del Soler i l'altre entre can Bosc i la Corbera. Pladevall (1962:285)

l'esmenta al segle XIV indicant que era “propi d'en Paba i Gilabert de Neros, habitat per Jaume *Valle profunda* i Esperta de *Valle profunda*”.

“*Mansi de Vall pregona*” (NOT 1285); “*Mansi Valle profunda*” (MAN 1316); “*mansi de Vallpregona*” (CAP 1342); “*Mansum vocatum Valle Profunda*” (CAP 1446); “*manso vocato de vallpregona*” (CAPb 1560); “Precari fet per lo Rvt Miquel Mercader Prior de N. Sa. Del Coll de Osor a favor de Pere Banchs alias Bosca des Doys de la parroquia de Osor dels mansos Buscá des Doys, *Ballpregona* y altres” (CAPSOLT 1560); “*Manso Vall pregona*” (CAP 1562); “*Casa Vallpregona de Antonio Solé de San Hilario*” (CAD 1785); “*Manso Vallpregona*” (CAPSOLT 1830)

Com demostren alguns dels documents més antics, es tracta d'un topònim compost aglutinat del substantiu *vall* i l'adjectiu *pregona*, del llatí *valle profūnda* ‘vall fonda’ (AlcM, 10, 662). El terme també el documentem com a llinatge osorenc entre els segles XIII i XVI sovint relacionat, amb sentit de propietat o pertinença, amb el mas, *Jaume de Valle profunda* (MAN 1316); no creiem, tanmateix, que sigui el llinatge l'element que origina el topònim sinó més aviat a la inversa.

Vallpregona, partida de terra

Antiga partida localitzada vers on hi havia hagut el mas homònim, a tocar de la riera d'Osor, prop de les propietats de can Bosc i can Cercenedes.

“*Loco vocato apud vallem profundam*” (APO 1323);⁷⁴⁰ “*Loco vocato vallpregona*” (COM 1355); “Pieza de tierra sita en la *Partida dicha Vallpragona* propia de Antonio Solé residente en San Ylario Limita L. Manso Ripoll Sarsanedas y Borrell, M. Dicho Dueño en término de San Hilario P. La Riera T. Mansos Bosch y Sarsanedas” (CAD 1785)

El nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Vallpregona, mas*

Vallpregona, peça de terra Serra de V. *Serra de Vallpregona, peça de terra*

Vallpregona, serra de

Forma esporàdica que hem documentat referida a les eminències muntanyoses que s'inicien vers can Bosc i arriben fins al santuari del Coll seguint la Carretera Vella del Coll.

“*Serra de Valpregone*” (CAP 1622)

L'orònim pren com a referència el mas amb el mateix nom que s'havia localitzat en aquella zona. V. *Vallpregona, mas*

Vallpregona d'Amunt, mas

Casa pretèrita que s'havia localitzat entre els masos les Berbolades, el Boscà i la Corbera, no massa lluny de la riera d'Osor pel vessant nord.

⁷⁴⁰ Carreras Candi (1911:83) transcriu un antic document que havia existit a l'Arxiu Parroquial d'Osor, datat de 1323, on apareix aquest llocdit com a propietat de la família Paba: “habemus loco vocato apud vallem profundam sub dominio dominorum de seronibus qui predicte tenetur in feudum per domino de paba”.

“*Mas Vallpregona de Munt*” (COP XV); “*Mas Vallpregona de Munt*” (LLEV 1731); “Pessa de terra lloch anomenat Barboladas que fou del *mas Vallpregona de Munt*” (LLEV 1792); “*Mas Valpregona de Munt, dirruit*” (FN 1818); “la casa llamada *Vallpregona demont*” (FNA 1832); “Manso Vallpregona devall sito según instrucciones cerca la Ria San Hilario a Osor a la parte opuesta de la *Casa llamada Vallpregona demont* es Berboladas del Soler enteramente dirruído” (CAPSOLT 1832)

Topònim compost format per l’aglutinació de *vall* (que en una ocasió apareix escrit sense palatalitzar), l’adjectiu *pregona* i la locució prepositiva *d’Amunt* que pren sentit a partir de la situació més al nord del mas Vallpregona d’Avall. V. *Vallpregona, mas*

Vallpregona d’Avall, mas

Antic mas que se situava vers les Berbolades del Soler; de fet, és molt possible que es tractés del seu precedent, al sud de can Bosc, al nord del Soler de Mansolí i al nord-oest de la roca de Cercenedes, no massa lluny de la riera d’Osor en direcció nord.

“*Mansi Valpregona daval*” (NOT 1334); “*Mansi de Valleprofunda devall*” (CAP 1342); “*Mas Valpregona de Val*” (COP XV); “*Mansi Valle Profunda de Vall*” (CAP 1446); “*Mansi Vallpregona devall*” (CAP 1560); “*Mansi vocatum de Valpregona Inferiore*” (CAP 1562); “*Mansi Valleprofunda inferiore*” (CAP 1622); “Possessio de terra boscosa de pertinencias del *mas Vallpregona de val*” (LLEV 1792); “*Manso Vallpregona devall* sito según instrucciones cerca la Ria San Hilario a Osor a la parte opuesta de la Casa llamada Vallpregona demont” (CAPSOLT 1832)

Topònim compost format per l’aglutinació del substantiu *vall* –que en ocasions apareix sense palatalitzar- i l’adjectiu *pregona* i la locució prepositiva *d’Avall* –que gràficament apareix amb formes arcaïques aglutinades, no palatalitzades- que pren sentit per contrast amb el mas Vallpregona d’Amunt situat més al nord. V. *Vallpregona, mas*; v.t. *Vallpregona d’Amunt, mas*

Vaquer, mas

Topònim que únicament apareix recollit per Navarro Colás (1963:83) que, possiblement deu tractar-se d’un error ja que no l’hem oït esmentar mai oralment ni l’hem documentat per escrit. De fet, l’esmentada estudiosa no el situa en el mapa que presenta en el treball. Tanmateix, etimològicament considera que es tracta d’un derivat de *vaca*: “Baqué igual que vaquer “el que cuida de las vacas”, del latín VACCARIŪ; CC se reduce a C porque precede a la vocal A. En nuestro caso se trata de un antropónimo extendido por toda Catalunya”.

Veguer, casa

Nom pretèrit d’una casa situada al carrer de la plaça del Verger, a tocar de can Casamitjana.

“Altre Casa situada en dita vila y en lo carrer anomenat del Verger anomenada la *Casa den Vaguer* de Anton Serrallonga y Casamitjana” (LLEV 1731); “*Casa Baguer* hi viu Joan Clos” (LA 1817)

El nom podria haver-se originat en el llinatge o bé tractar-se d’un sobrenom individual indicant origen o provinença del mas homònim. V. *Veguer, mas el*

Veguer, feixa-peça de terra en

“*Fexa terra vocata an Vager*” (COM 1355); “*Feixa de terra de mas Vaguer*” (CAP 1446); “*Petia terra dictus den Vaguer*” (CAP 1446)

Peça de terra afeixada de situació desconeguda el nom de la qual semblaria originar-se en el llinatge ja que, exceptuant un cas de 1446 en que es fa referència al mas, l'específic es precedeix de l'article personal *en*.

Veguer, font del [lə'fɔndəlβə'ɣe]

Antiga font que havia existit prop del mas del mateix nom que origina el topònim. V. *Veguer, mas el*

Veguer, mas el [əlβə'ɣe]

Mas situat al sud-oest d'Osor, prop del sot d'Aiguafreda, al sud del Fonollet i el Barder i a l'est del Gelats, a l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta. Pladelasala (1960:374) l'esmenta com *el Baguer* i Pladevall (1962:285) el localitza en parròquia de Sant Pere d'Osor encara que indica que es troba “situat al límit de la parròquia, vers el mas Mir, de Santa Creu”. Apareix cartogràficament com a *mas el Veguer* (MAP 3) per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, i *C. El Bagué* (MAP 6) per Juli Serra a 1890.

“*Lo mas Veguer*” (LLC 1440); “*Mansum vocatum Vaguer*” (CAP 1446); “Miquel Ripoll sta al *Mas Veguer*” (FOG 1553); “la casa del *Mas Veguer*” (LB 1705); “Marianna Codina habitant al *Veguer del Mas*” (LB 1708); “Johannes Vaguer dominus utili *mansi Vaguer*” (FN 1710); “fou del *Mas Vaguer de Ozor*” (LLEV 1731); “Joseph Vaguer Sr util y propietari del *Mas Vaguer* (...) Afronta asolixent ab la Riera; â mitg dia part en honor del Mas Fonollet part en honor del Mas Gausach (...) ÿ a tremontana en honor de dit Fonollet” (LLEV 1731); “Joseph Puig habitant *al Vaguer*” (LB 1742); “*Manso Vaguer* de Segismundo Vaguer y Piñana”(ESC 1747); “*Mas de Bagué*” (CAD 1785); “*Mas Veguer*” (FN 1801); “Valentí Coll cambrer del *Vagué*” (LB 1810); “*Manso Vaguer* de José Viader” (AM 1862); “*Bagué*” (NOM 1863); “*Vegué*” (PAD 1880); “*Bagué*” (PAD 1930); “*Manso Bagué*” (AM 1944); “*El Bagué*” (GR 1956)

Gràficament, pe les homofonies pròpies del dialecte central, documentem el nom de la casa com a *Veguer – Vaguer – Vegué - Vagué – Baguer – Bagué*.

Etimològicament, Coromines (OnCat, VII, 451) el considera provinent del llatí *vicarius* ‘el qui té les vices o representació d'un poderós de més autoritat’ ja que l'esmenta explícitament: “*El Vegue(r)* gran mas en ruïnes en el terme d'Osor”. Tanmateix, cal assenyalar que la forma toponímica és present com a llinatge osorenc almenys des del segle XV que el documentem com a cap de casa, *Petrus veguer* (PLO 1473), i fins a l'actualitat que, amb la forma *Bagué* perviu com a primer cognom,⁷⁴¹ un llinatge que segons Moll (ELC:249) té el mateix origen que indicava Coromines. Navarro Colás (1963:83) es decanta per l'origen antroponímic ja que quan es refereix al *manso Bagué* diu “en nuestro topónimo se trata de transmisión antroponímica del nombre”. Per tant, desconeixem si a partir del nom de lloc s'originà el llinatge –de fet la documentació

⁷⁴¹ Encara que, segons el PAD 2002 amb una única freqüència.

semblaria mostrar-ho així perquè és més antic l'esment del mas que no pas el del llinatge- o a la inversa.

Veguer, Mas V. *Mas Veguer, quintars del-riera del*

Veguer, partida de terra el [əɫβə'ɣe]

Partida situada vers el mas que n'origina el nom, entre la Casica i Fonollet, als límits de l'antiga parròquia de Santa Creu d'Horta amb la de Sant Pere d'Osor.

“*Locum vocatum Vaguer*” (CAP 1446); “*la Montaña den Vaguer*” (LLEV 1731); “*Partida Mas de Bagué* de Joan Escolá limita (...) P.T. Manso Fonollet” (CAD 1785); “*pieza al Bagué*” (AM 1862); “*Finca Manso Bagué. Castaños y chopos*” (DFE 1939); “*Finca Manso Bagué* de José Corominas Salvador” (AM 1944); “*Finca Manso Bagué. Límites N.E. Manso Fonollet, S. Subirá O. Culí*” (DFE 1944); “*finca manso Bagué*” (AM 1953); “*Pago o paraje el Bagué*” (CAD 1960) –indica que inclou dues peces de terra i un camí a més del mas el Veguer-

És evident que el nom de la partida de terra s'origina en el del mas. V. *Veguer, mas el*

Veguer, perxada Sota el V. *Sota el Veguer, perxada*

Veguer, roure d'en

Possiblement es tractava d'una zona boscosa de roures situada just al límit municipal entre Sant Hilari Sacalm i Osor, entre les antigues parròquies de Santa Creu d'Horta i Santa Margarida de Vallors, entre la Casa Nova de Muntanya i la Creu de Llevanyes.

“Una pessa de terra situada en lo terme de Sta Creu y part en lo Terme de St Hilari, PRRA de Sta Margarida de Vallors en lo lloch anomenat Hera del Mar y *Roura den Vaguer* y fou del Mas Vaguer” (LLEV 1731); “Y prenent la Serra seguint lo ayguaves fins al *Roure dit den Vaguer* y de allí seguint sempre la Serra fins al Coll de Lavanyas” (LLEV 1731); “Possessio de terra entre Santa Creu y Sant Hilari dit Era del Mar y *Roure del Vaguer*” (LLEV 1792)

Creiem que es tracta d'un bosc de roures, és a dir, que el genèric malgrat referir-se a l'arbre en singular pensem que té caràcter col·lectiu, que pren el nom del mas el Veguer al qual havia pertangut com mostra el primer esment de 1731. Cal destacar el canvi d'article personal *en* a definit *el* potser degut al fet que a 1731 es té en consideració el llinatge del possessor del Veguer i a 1792 únicament la casa pròpiament dita.

Veguera, serrat de na

Indret muntanyós que es devia localitzar al sud de l'espai geogràfic treballat, al sud-oest de la Riba d'Amunt, la Riba d'Avall i el Gelats, al nord del coll de Llevanyes i al nord-est de Sant Miquel de Solterra.

“Una pessa de terra anomenada Torrent del Tey y *Serrat de na Vaguera* (...) Afronta asolixent en honor de dits Masos Gelats y ribadevall” (LLEV 1731); “Mitgerament per indivis ab lo Compte de Solterra altre pessa de terra dita Torrent del tey y *Serra de na Vaguera*” (LLEV 1792)

Possiblement es tracta d'una feminització de *Veguer*, desconeixem si provinent del nom d'ofici o del llinatge.

Vell, camí

Antic camí que devia ser substituït per un altre que, possiblement, provenia d'Osor i es dirigia cap al Ripoll seguint direcció sud.

“Una pessa de terra ab serments y arbres y es de pertinencias de la Casa de puig farran la qual fou establida ha Bernat de Solsia per lo senyor Berenguer de dita casa de puig farran senyor ab acta (...) als 7 de las Chalendas de juny del any 1346 axi com afronta a solixent en *lo Cami publich Vell* axí com alli ja es termenat, a mitgdia y ponent en honors del mas Ripoll” (RIP 1404)

El nom del camí degué originar-se a partir de l'adjectiu amb el sentit 'que té molts anys' del llatí vulgar *veclu* del llatí clàssic *vētūlu* diminutiu llatí de *vētus*, -ēris (DEM:433) i, possiblement, contrastant amb un *camí Nou*.

Vell, hort

Antiga peça de conreu que es localitzava a tocar del mas el Ripoll.

“Tota aquella feixa de terra de sota al costat del seu hort nou fins al torrent de ballomar y tota la terra que es baix sota del *hort vell* fins al riu” (RIP 1259)

El topònim s'origina per contrast a partir de l'adjectiu qualificatiu com podem observar a l'esment documental del segle XIII on apareixen l'*hort Vell* i l'*hort Nou*.

Vell, el pont [əl'pon'bej]

Forma habitual de referir-se al pont medieval situat sobre la riera d'Osor enmig del poble, unint els carrers del Pont i de la Riera amb el de França. El topònim s'origina en l'adjectiu pronunciat de forma ioditzada pel fet de ser el més antic i en contrast amb el pont Nou o dels Soldats, molt posterior. Per tant, el terme té el sentit 'que té molts anys', del llatí vulgar *veclu*, del clàssic *vētūlu* diminutiu llatí de *vētus*, -ēris amb el mateix significat (DEM:433).

Vella, бага de la

Zona boscosa de castanyer situada als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, al nord-oest del pla de les Cases i al sud del pla de la Vella.

“Mojón nº2 Situado en el punto llamado Terme de la Partió a 1017 m. dirección E-N pasando por la *Baga de la Bella* y atravesando los sotos del Molino den Subirá” (OSHS 1889); “*Baga de la Vella*” (OSHS 1890)

El topònim deu originar-se en l'adjectiu pel fet de relacionar-se o formar part del pla de la Vella. V. *Vella, pla de la*

Vella, ca la [ˈkalə'βejə]

Nom d'una casa situada al carrer de França. El terme possiblement s'originà en l'adjectiu –que es pronuncia ioditzat– en referència a l'edat avançada d'alguna antiga habitant de la casa.

Vella, noguera [lɔnuˈɣerəˈβejə]

Antic exemplar de noguera que es localitzava a l'Era de les Bruixes, a tocar de la riera d'Osor. Malgrat que a l'actualitat no existeix, encara és recordada i se'n conserven fotografies en què es pot observar que se singularitzà per les seves notables dimensions. Pronunciat de forma ioditzada, el nom prové de l'adjectiu en el sentit d'edat avançada, de certa antiguitat..

Vella, camí Plaça V. *Plaça Vella, camí*

Vella, carrer de la Plaça V. *Plaça Vella, carrer de la-gorga de la*

Vella, plaça [ləˈplasəˈβejə]

Plaça situada al final del carrer Major direcció Sant Hilari a l'encreuament amb el final del carrer de la Penya i l'inici del de la Riera, sobre la riera d'Osor.

“Francesch Bosch Teixidor de *la plassa vella de Osor*” (LB 1710); “*la Plassa Vella*” (LLEV 1731); “*la plaza Vella*” (ESC 1769), “*Sa plassa vella*” (LLEV 1792); “*la plaza Vella*” (FN 1800); “*la plassa Vella*” (FNA 1819); “*la plassa Vella de Osor*” (FN 1844); “*Plaza Vella*” (NOM 1863); “*plaza Vella*” (PAD 1885); “*Plaza Vieja*” (PAD 1930); “*Plaza Vella*” (AM 1953)

Pronunciat de forma ioditzada, es tracta d'un topònim originat en l'adjectiu femení amb sentit d'antiga i en contrast amb les altres places osorenques que, cronològicament, devien considerar-se posteriors, és a dir, que es tracta d'un nom de plaça amb indicacions diacròniques, un fet no gens estrany en noms de lloc urbans tal i com recull Moreu-Rey (1974:20, 21).

Vella, pla de la [ˈpladələˈβejə]

Àmplia zona més o menys planera, bàsicament boscosa de castanyer, que es localitza entre els masos el Gelats, el Parral del Sobirà i la Casa Nova de Muntanya. Únicament l'hem vist per escrit en dues obres cartogràfiques, *Pla de la Vella* (MAP 1, 3). Així mateix, apareix recollit al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) amb la forma *pla de la Vella*. El fet que es pronuncii de forma ioditzada i amb *e* tancada ens fa creure que el nom de lloc prové de l'adjectiu en femení amb el significat 'que té molts anys' o bé 'antic, de temps passats', del llatí vulgar *veclu*, del clàssic *vētūlu* diminutiu llatí de *vētus*, *-ēris* amb el mateix significat (DEM:433).

Vell, vinya (1) [ləˈβijnəˈβejə]

Pronunciat de forma ioditzada, a l'actualitat es tracta d'una zona erma i boscosa situada a l'oest del Cerver i a l'est del bosc de Torrents que antigament devia haver estat un espai de conreu de vinya. V. *Vella (2), vinya*

Vella, vinya (2)

Antic espai de conreu de vinya que sembla que es localitzava vers el mas la Corbera, a l'oest d'Osor.

“Pessa de terra dita *la Viña Vella*” (ESC 1605); “Balance de tierra vulgarmente llamado *la Viña Vella*” (ESC 1696)

Probablement es tracta d'un topònim format a partir de l'adjectiu amb el sentit 'que té molts anys', del llatí vulgar *veclu* del clàssic *vētūlu* diminutiu llatí de *vētus*, *-ēris* amb el mateix sentit (DEM:433) per contrast amb una hipotètica vinya Nova.

Vell de les Hortes, camí

“Un hort de terra situat en dita Parra anomenat lo hort den Baceda (...) Afronta (...) a tremuntana ab *lo cami vell de las hortas*” (LLEV 1731), “*Camí vell de ditas Hortas anomenadas den Vila*” (FNA 1824)

V. *Hortes, camí de les*

Velles, les Saleres V. *Saleres Velles, les*

Vena, camí del Mas Pigem a la V. *Mas Pigem a la Vena, camí del*

Vena, font de la [lə'fɔ̃dələ'βenə]

Font que es localitza a tocar del mas que n'origina el nom. V. *Vena, mas la*

Vena, mas la [lə'βénə]

Mas encara existent a la parròquia de Santa Creu d'Horta, al sud-est de la zona treballada, prop de la riera de Gironella, que sempre es pronuncia amb omissió del genèric mas, només amb l'article. Es tracta d'un habitatge recollit en cartografia, *La Vena, ruinas* (MAP 1), *Casa la Vena* (MAP 2), *Mas la Vena* (MAP 3) i *La Vena* (MAP 4). Apareix recollit al Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) com a *la Vena*.

“*Mas de sa Vena*” (NOT 1285); “*mas de la Vena*” (FI 1331); “*Mansi de la bena*” (CAP 1446); “*Mansi vocato de la Vena*” (CAP 1446); “*Mas de la Vena*” (FI 1562); “*la casa de la Bena de Santa Creu de Orta*” (LB 1703); “*Mas de la Avena*” (LLEV 1731); “*manso Vena*” (AM 1862); “*Bena*” (PAD 1884); “*manso Vena*” (AM 1944); “*manso Vena*” (AM 1953)

El terme, inicialment, sembla que havia funcionat com a llinatge dels propietaris o residents a la casa ja que al segle XIV la trobem habitada per *Pere de za Vena* i *Burchs de Vena* (MAN 1316), però al segle XVIII ja formava part de les propietats de la Grevolosa quan, possiblement, ja eren més d'un mas, “confessa per raho de *dos masos* anomenats *de las venas* situats dins a Parroquia de Santa Creu” (LLEV 1731), possessió de Josep Pidemunt i, alhora, “*Mas de la Avena* que posseheix Gravalosa” (LLEV 1731); aquest fet no apareix a cap altre document, la qual cosa ens fa pensar en un possible error de transcripció ja que, sistemàticament apareixia com a una casa propietat de la família Grevolosa primer (LB 1715, 1785), posteriorment de N. Muixac (AM 1862) i de Ramon Esteba Colomer (AM 1944, 1947 i CAD 1960).

Gràficament, l'hem vist escrit com a *Vena*, *Bena* i *Avena* –a part de l'esmentada ocasió que el trobem en plural-, formes degudes, possiblement, a la desconeixença del mot per part dels escrivans ja que en tots els casos es pronunciarien d'igual forma. El mas també és recollit per Pladelasala (1960) documentant-lo al segle XIV tot i que com hem vist per la documentació consultada com a mínim és del XIII.

Quant a l'etimologia, malgrat que a la grafia normativa i a la majoria dels documents escrits apareix amb *V-*, no creiem pas que provingui del llatí *vena* amb el sentit de corrent d'aigua subterrani, poc habitual per altra banda en toponímia, sinó que coincidim amb la majoria d'estudiosos que indiquen l'origen en un mot orogràfic⁷⁴² referit a 'conca' o 'coll de muntanya', del cèltic *Benna* 'cove, cistella, ventre d'un carro' que, com esmenta Coromines (OnCat, II, 418), "d'on la idea de 'conca de muntanya' o 'collada' (per la corba que formen els dos costats d'aquesta)". Dit això, considerem que la grafia recollida com a normativa en el Nomenclàtor Oficial de Catalunya (2004) i a l'Institut Cartogràfic de Catalunya (MAP 3, 1992) *Vena*, s'hauria de substituir, per raons etimològiques, per *Bena*, cosa que també demostraria la pronúncia amb *e* tancada.⁷⁴³

Vena, partida de terra la [lə'βenə]

Partida de terra fonamentalment boscosa situada entre les propietats de la Grevolosa, les Cases i el Perer, al sud-est de l'espai geogràfic treballat.

"*Loco vocato Vena*" (CAP 1446); "*Lloc la Vena*" (FPI 1750); "*Finca Mansos Grabolosa, Casas, Paré y Vena* de Ramón Esteba Colomer linda al E. Con término de Inglés" (AM 1944); "*fincas Mansos Grabolosa, Casa, Paré y Vena*" (AM 1947); "*fincas Mansos Grabolosa, Casa, Paré y Vena*" (AM 1953); "*Pago o paraje La Vena* entre Grabolosa y las Casas" (CAD 1960) –indica que inclou quinze peces de terra i dos camins a més del mas la Vena-

El nom de la partida es relaciona amb el mas del mateix nom. V. *Vena, mas la*

Vena, puig de la

Possiblement es tracta d'un puig situat a la serra homònima, a l'oest del Bosquet i a l'est de la Vena, un cim situat prop dels vuit-cents metres d'alçada.

"Mas Triador (...) Afronta (...) a tramuntana en honor de dit Busquets fins al *Puig de la Avena*" (LLEV 1731); "al S. Se ve el *monte Vena*" (OLCT 1927)

Creiem que l'orònim s'origina en el nom del mas. V. *Vena, mas la*

Vena, serra de la

Probablement es tracta d'un nom referit a la serra situada entre els masos el Bosquets, el Triador, la Vena, cal Rector, la Molina i ca n'Iglésies i en la qual s'hi localitza el Collsacodina, amb alçades d'entre set-cents i vuit-cents vint-i-cinc metres d'alçada.

"Una pcessio de terra que antigament eran diferents pessas junt afrontant asolixent part en honor den Yglesias que fou den Pigem alt en lo collet del Collsaroca y part en honor de dit Yglesias en lo Coll de sa Cudina mediant un camí â ponent part en honor de dit

⁷⁴² El cas més emblemàtic d'aquesta proposta el trobem a AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1980): "Vint-i-cinc anys d'experiència en reculls de noms de lloc. Uns quants exemples modèlics" a *BISO*, I, p. 20, on se serveix d'aquest topònim com a exemple per demostrar que a vegades el terme pot portar a confusió.

⁷⁴³ Per tant, hem de corregir el que vàrem presentar a BRUGUERA, Fèlix i ESCORIHUELA, Xavier (1996:49), on recollíem incorrectament el mot com a *Avena* provinent de la planta gramínia com a "Nom que té relació amb les plantes".

Yglesias y part en honor de dit Gravalosa alt a la *Serra de la Avena* y part en honor de dit Busquets” (LLEV 1731); “*serra del mas de la Vena* den Gravalosa” (LLEV 1731)

Com mostra el segon esment documental, el topònim s’origina en el nom del mas allà present. V. *Vena, mas la*

Vena, sot de la [əl’soddələ’βenə]

Curs d’aigua afluent de la riera de Gironella pel vessant oest. El nom prové de la proximitat del mas. V. *Vena, mas la*

Vena de Rouric, coll de

“Tot aquell tros de terra boscos y herm que dit Rajol y dit Ripoll tenen y poceheixen en dita parroquia de Ozor en lo lloch anomenat *Coll de Vena de Rourich*” (RIP 1458); “*Coll Sauena de coll rourich*” (RIP s.d.)

Possiblement es tracta d’una forma composta referida al coll de Rouric. Es forma a partir de l’orònim *vena* referit a ‘conca, collada o coll de muntanya’ del cèltic *Benne* ‘cove, cistella, ventre d’un carro’ –és a dir, que el topònim tindria caràcter tautològic- i l’antropònim provinent del nom personal germànic *Raderic* o *Hrodric*.

Ventós, font de Puig V. *Puig Ventós, font de*

Ventós, puig [‘pudʒ’βəŋ’tos]

Turó situat a Santa Creu d’Horta, al sud del mas la Molina i al nord de l’Espinau. Es tracta d’un topònim originat en l’adjectiu *ventós*, derivat de *vent* en el sentit de ‘lloc on hi bufa sovint el vent’ (IEC:1855).

Ventosa, l’Era V. *Era Ventosa, l’*

Ventosa, perxada l’Era V. *Era Ventosa, perxada de l’*

Verdaguer, carrer

Nom que va rebre el carrer del Verger durant l’època franquista i fins a 1979.

“*Calle Verdaguer*” (AM 1944); “*Calle Verdaguer*” (AM 1947); “*calle Mn. Verdaguer*” (LB 1949); “*C. Verdaguer*” (AM 1953); “*Calle Verdaguer*” (DFE 1949); “*Calle Verdaguer*” (LA 1979)

El nom del carrer era un homenatge al poeta català de Folgueroles, màxim exponent de la Renaixença poètica, Jacint Verdaguer.

Verdal, sot del [əl’soddəlβər’ðal]

Curs d’aigua localitzat al nord de l’espai treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, sobre la Codina i prop de can Cercenedes de Susqueda. Només documentat oralment, deu tractar-se d’un topònim relacionat amb la pretèrita feixa de terra *Verdals* que se situava a la mateixa zona.. V. *Verdals, feixa de terra*

Verdalà, casa de

“*La casa de Verdala*” (FN 1801)

Nom pretèrit d’una casa, de la qual en desconeixem la situació, que degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des de mitjan segle XVII i fins a la primera meitat del XX.⁷⁴⁴

Verdals, feixa de terra

Nom pretèrit d’una feixa de terra de la qual en desconeixem la situació malgrat que sembla que era al nord de l’espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda, prop de can Cercenedes de Susqueda.

“*Fexa de terra Vardals*” (CAP 1699); “*Feixam terra voccatam antiquatur Ridauchs el nunch Vardals*” (CAP 1699)

Desconeixem si es tracta d’un derivat del color *verd* –encara que no té massa sentit caracteritzar una feixa de terra amb el color verd que, en principi, sempre hi serà present- o bé si prové de *bardal* ‘bosquet de gerderes’ (DECat, I, 646) –aleshores, hauríem de variar-ne la grafia-.

Verge, font de la [lə’fɔŋdələ’βerʒə]

Font situada a la carretera que des d’Osor es dirigeix al coll de Llevanyes a l’alçada del Gomis i sobre la riera de la Noguerola. Al costat de la font hi podem veure una ceràmica amb la imatge d’una Verge. Tanmateix, desconeixem la raó que en devia originar el nom, possiblement alguna història popular relacionada amb la verge Maria, per tant un hagiònim.

Verger, carrer del [əlkə’reðəβər’ʒe]

Nom del carrer que des del passeig del Borrell, a l’alçada de can Casamitjana, es dirigeix a la plaça del Verger que n’origina el nom. Es tracta d’una part de l’antic camí de Sant Hilari Sacalm.

“*Lo Carrer anomenat del Verger*” (LLEV 1731); “*Calle del Verger*” (ESC 1780); “*carrer vulgarment dit Lo Verger*” (LLEV 1792); “*Carrer dit del Verger*” (FN 1800); “*Calle llamada del Verger*” (HIP 1800); “*carrer dit del Vergé*” (FN 1819); “*Calle del Verger que dirigeix cap a Sant Hilari*” (HIP 1854); “*calle del Verger*” (AM 1862); “*Calle de Vergés*” (NOM 1863); “*C.P. Vergés*” (PAD 1877); “*calle del Vergés*” (PAD 1885); “*Calle del Verger*” (LB 1928); “*Calle Vergés*” (PAD 1930); “*calle Vergés*” (AM 1953); “*carrer del Verger*” (LA 1979)

V. *Verger, plaça del*

Verger, font del [lə’fɔŋdələβər’ʒe]

⁷⁴⁴ Francesc de Borja Moll a *Els llinatges catalans* només recull la forma *Verdala* provinent del nom d’ocell però no recull la forma aguda que és molt clara en els documents osorencs ja que l’hem aplegat amb formes molt diverses, *Verdala*, *Bardela*, *Bardala*, *Vardela*, *Vardala*, *Vardola*, però pràcticament sempre amb accent.

Font pública amb aigua provinent del dipòsit municipal que es localitza a la plaça del Verger que n'origina el nom, concretament a la façana de la casa de les Monges. V. *Verger, plaça del*

Verger, hort del

Nom d'una o diverses peces de terra que devien localitzar-se entre l'actual plaça del Verger i la riera d'Osor.

“Pieza del Verger” (AM 1862); “Hort del Vergés” (AM 1944); “hort del Vergés” (AM 1953)

La forma *Vergés* creiem que és una pluralització o bé d'un error de transcripció ja que pensem que la peça de terra es relaciona amb el carrer o la plaça del mateix nom. V. *Verger, plaça del*; v.t. *Verger, carrer del*

Verger, llocdit el

Nom d'un indret del qual en desconeixem la situació i si guarda relació amb la plaça homònima actual.

“Loco vocato Vergé” (COM 1355); “loco dicto lo Verger” (FN 1710); “lo lloch dit lo Verger” (LLEV 1731); “lo territori dit Lo Verger” (LLEV 1792); “el Verger” (AM 1862)

El mot deu significar ‘hort amb varietat de flors i arbres fruiters’ del llatí vulgar *vīridiarīu* ‘arbreda’, derivat llatí de *vīrides*, -e ‘verd’ (DEM:435).

Verger, plaça del [lə'plasəðəlβər'ʒe]

Plaça situada entre el carrer del Verger, el carrer de Cercenedes i la torre de la Presó, indret pel qual discorria l'antic camí que conduïa a Sant Hilari Sacalm.

“Plassa del Verger” (LLEV 1731); “lo carrer de Osor o *plassa dita del Verger*” (LLEV 1792); “*la plassa dita lo Verger*” (FN 1804); “puesto anomenat la *plassa del Verger*” (FN 1805); “*plaza del Vergé*” (PN 1840); “*plaza Vergés*” (NOM 1863); “*Plaza Vergé*” (PAD 1871); “*Plaza Vergés*” (PAD 1885); “*Plaza Vergés*” (LA 1897); “*plaza Vergés*” (PAD 1930); “*Plaza del Vergés*” (LA 1936); “*plaza Verger*” (LA 1979)⁷⁴⁵

Etimològicament, creiem que *Verger* prové del llatí vulgar *vīridiarīu* ‘arbreda’, derivat llatí de *vīrides*, -e ‘verd’ (DEM:435), és a dir, que possiblement havia estat un espai cobert d'arbres, possiblement fruiters i amb horts de conreu i a l'entorn del qual es degueren anar construint les cases que formaren l'actual plaça. La grafia *Vergés* que apareix a diversos documents, creiem que és conseqüència d'un error de transcripció encara que també podria haver-se tractat d'una pluralització.

Vermell, gorg de l'Esquei V. *Esquei Vermell, gorg de l'*

Vermell, l'esquei [ləs'kejβər'mej]

⁷⁴⁵ Durant el període de la Guerra Civil se l'anomenà plaça de la República i durant el Franquisme, plaça d'Espanya.

Zona rocosa que engorja la riera d'Osor a l'alçada del mas el Rafec. El topònim s'origina a partir del color ja que les roques tenen com una mena de venes vermelloses.

Vermell, sot [əl'sodbər'mɛj]

Profund sot que localitzem a Santa Creu d'Horta, entre el coll de Roscall i cal Rectoret. Pronunciat de forma ioditzada, el topònim s'origina en el color vermellós del fons del sot en tractar-se d'una zona argilosa, és a dir, que el nom s'originaria en el llatí *vermicūlu* 'cotxinilla', diminutiu del llatí *věrnis*, *-is* 'cuc', d'on es treia el colorant vermell (DEM:435).

Vernadella, sot de

Sot que es localitzava entre la Riba d'Amunt i la Riba d'Avall, al sud d'Osor.

"Partida Riba de Vall linda al S. Con manso Ribademunt y *Sot de Vernadella*" (AM 1944); "*Sot de Vernadella*" (AM 1947); "*Sot de Vernadella*" (AM 1953)

Possiblement, es tracta d'un derivat de *vern* amb sentit col·lectiu amb el sufix *-ella* com olivella o alzinella ja que, de fet, existeix el coll de Vernadell amb aquesta etimologia prop de Prat de Molló.

Verneda, llocdit la

"*Loco vocato la Verneda*" (CAP 1446) –a Santa Creu d'Horta-; "*la Verneda*" (LLEV 1731) –prop del mas la Crosa-; "una pessa de terra situada en dita Parra en lo *lloch anomenat la Verneda* prop del pont de Serradella" (LLEV 1731); "lo *lloch anomenat Verneda*" (LLEV 1792) –prop del mas el Baier-

Nom de diversos espais que devien tenir en comú el fet de tractar-se de zones boscoses amb presència de verns, és a dir, que es tractaria d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *vern* amb el sufix *-eda* significat 'bosc de verns'.

Verneda, mas la Talaia d'en V. *Talaia d'en Verneda, mas la*

Verneda, peça de terra

"*Petiam terra vocatam Verneda*" (CAP 1446); "Una pessa de terra anomenada *Verneda*" (LLEV 1731); "*Pessa de terra vulgarment dita Verneda*" (LLEV 1792)

De situació desconeguda, creiem que es tracta d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *vern* amb el sufix *-eda*, un terme que com apel·latiu, com esmenta Maria-Reina Bastardas (1994:141), data del segle X i com a topònim del XII. Curiosament, el nom primitiu que origina el derivat no és d'origen llatí sinó del cèltic *uerno-* (o *uerna-*) 'mena d'arbre' (DECat, X, 173; DE:958).

Verneda, torrent

De situació incerta, semblaria que es localitzava a la zona sud del coll de Querós, és possible que en parròquia de Santa Maria de Mansolí.

"*Torrente sa Verneda*" (CAP 1622)

Possiblement es tracta d'un fitotopònim derivat col·lectiu de *vern* amb el sufix *-eda* indicant la presència d'aquest arbre prop del curs d'aigua o bé que neix o discorre per una zona boscosa de verns. De fet, es tracta d'un terme, en paraules de Coromines (OnCat, VII, 467), "nombrosíssim en NLL"⁷⁴⁶.

Vernedes, baga d'en

"*Baga den Varnedas* dita també el Palloch" (LA 1820)

Zona boscosa de castanyer de situació incerta, el nom de la qual és d'origen antroponímic, concretament en el llinatge que, en singular o plural, datem a Osor esporàdicament al segle XV i amb major freqüència i continuïtat des del segle XVII i fins a mitjan segle XX; un llinatge que, segons Moll (ELC:161, 244) prové del nom d'un poble del Gironès o bé del substantiu derivat col·lectiu de l'arbre *vern*.

Vernet de les Eres, llocdit

Topònim compost situat vers el mas el Carbonell, a l'antic veïnat de Querosell, prop del coll de Querós.

"*Locum vocato Vernet de ses Heres*" (CAP 1446)

Forma composta el primer element de la qual possiblement és un fitotopònim col·lectiu, un derivat de *vern* amb el sufix *-et*, del llatí *-etum*, amb el significat de 'bosc de verns'; el segon element, es deu referir a la partida boscosa en la qual se situava, *les Eres*

Vernica, perxada la [pər'ʃaðələβər'nikə]

Zona boscosa de castanyers de propietat de can Cercenedes, que es localitza prop de la casa. Desconeixem quin podria ser l'origen del nom de lloc malgrat que ens decantem per creure que, arran de la presència d'algun vern, es tractaria d'un derivat del nom d'arbre *vern* amb el sufix *-ica* no sabem si amb sentit col·lectiu com ocorre amb altres de semblants com ara *-et*, *-eda* o *-ell*, *-ella*; dos sufixos que, com assenyala Maria-Reina Bastardas (1994:61, 147), també poden tenir caràcter diminutiu i col·lectiu.

Verns, sot dels [əl'soddəlz'βɛrns]

Curs d'aigua localitzat prop del mas Gironella, que discorre en direcció oest-est per unir-se a la riera de Gironella o de la Grevolosa prop de l'esmentat mas. Es tracta d'una forma plural del nom d'arbre que és present a tocar del sot, un nom d'origen preromà, provinent del cèltic *uerno-* (o *uerna-*) 'mena d'arbre' (DE:958).

Verro, casa

Possiblement es tracta d'un forma simple pretèrita referida a *can Jep Verro*, al carrer de França. De fet, sabem que a 1820 hi vivia un home de nom Josep Agustí: "*Joseph Agustí alias Verru*" (LB 1820). Per tant, el terme deu originar-se en el malnom individual en el sentit de persona bruta o deixada.

⁷⁴⁶ I podem observar que això és cert a Osor, i no només amb aquest col·lectiu, ja que els derivats de *vern* són molt abundants toponímicament: sot de Vernadella, llocdit la Verneda, perxada la Vernica o sot dels Verns.

Via, la [lə'βiə]

Camí amb rails per on havia discorregut una màquina destinada a portar perxes de castanyer i que es localitzava a la perxada homònima. S'inicia vers el coll de Cirerers, a Santa Creu d'Horta, i s'acaba a la carretera d'Osor a Santa Creu, sobre la riera d'Horta vers el mas cal Cisteller. V. *Via, perxada de la*

Via, perxada de la [pəɾ'jadəðələ'βiə]

Zona boscosa de castanyers situada entre el Collsacodina, la Rebleda, la riera d'Horta i el mas Triador. Apareix situat cartogràficament com a *Perxada d'en Via* (MAP 3) i recollit pel Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004), *perxada d'en Via*. Creiem que en el recull per escrit s'hi ha inclòs un ús inadequat de l'article personal ja que ens l'han esmentat com la perxada de la Via perquè la travessa un camí homònim que s'anomena d'aquesta manera perquè hi havia hagut uns rails per on havia discorregut una màquina transportant perxes de castanyer des del coll de Cirerers fins a la carretera d'Osor a Santa Creu d'Horta prop de cal Cisteller. Així, el topònim té sentit de 'camí transitable especialment per via fèrria' provinent del llatí *vīa* 'camí, carrer' (DEM:437).

Vic, camí de

Nom que reben dues vies de comunicació amb les quals es pot arribar a Vic, capital episcopal. Una és la històrica Bella Polla que discorre per Santa Creu d'Horta i procedeix de Santa Coloma de Farners i Girona i va a Sant Hilari Sacalm i l'altra és el camí Ral que es dirigeix al santuari del Coll i d'aquí a Sant Benet i Sant Hilari Sacalm i que sovint se l'ha anomenat camí Vigatà.

“*Camí de Vic*” (FI 1549); “*Via publicha Vicens*” (CAP 1622); “honor del Mas Surós de Castanyet mitgensant *cami Real de Vic*” (LLEV 1731); “*lo cami Real qui va de Vich a Gerona*” (LLEV 1731); “*lo Camí de Vich a Gerona*” (LLEV 1731); “*carretera de Gerona a Vich*” (PM 1840); “*camino Gerona a Vich*” (HIP 1859); “*camino de Gerona a Vich*” (DFE 1939); “*camino de Gerona a Vich*” (DFE 1963)

El nom de la via de comunicació és prové de la localitat a la qual es dirigeix, capital de la comarca d'Osona i del bisbat al qual pertany la parròquia d'Osor. Etimològicament, el nom del municipi prové del llatí *vicu* 'raval' com coincideixen a assenyalar Alcover i Moll (AlcM, 10, 788), Moreu-Rey (ENL:77), Coromines (OnCat, VIII, 9), Balaña i Abadía (1989:168) i Moran, Batlle i Rabella (2002:182).

Vicari, font del [lə'fɔndəlβi'kari]

Font situada sobre el camí que des de la Carretera es dirigeix al Brau. Per escrit, apareix esmentada en un poema anònim de mitjan segle XX: “Y la del Vicari / a cent passes més pots anar-hi” (PAF).⁷⁴⁷ El fet que es localitzi prop de la font del Rector i sigui més petita i menys abundosa que aquella ens mostra una relació metafòrica entre ambdues, com la d'un vicari envers un rector en una parròquia del qual està per sota i l'assisteix i l'ajuda. Per tant, metafòricament, el nom prové del llatí *vicarius* 'home que

⁷⁴⁷ Així mateix, el poeta i antic rector d'Osor, Ramon Cabanas i Antich, va escriure un poema dedicat a aquesta font titulat “Font del Vicari” que podem trobar a CABANAS, Ramon (1986): *Així és la vida* p.25, 26. Edició de l'autor.

assisteix a un superior en les seves funcions i que el substitueix i representa en les absències' (AlcM, 10, 788).

Vidal, Can V. *Can Vidal, бага de-horts-horta de-pont de*

Vidal, barri [ˈbariβiˈðal]

Nom que rebia una part del carrer Major, del passeig Borrell i la plaça de la Vila fins a mitjan segle XX. Concretament, abraçava la partida homònima, la banda del carrer Major situada entre l'entrada al poble i les escales de l'Issa, la zona a l'entorn de l'Ajuntament i el passeig del Borrell fins a can Barraca, casa també anomenada can Vidal.

“*Barrio Vidal*” (AM 1862); “*Barrio Vidal*” (NOM 1863); “*Barrio de Vidal*” (LA 1870); “*Barrio de Vidal*” (PAD 1871); “*Barrio Vidal*” (FP 1876); “*Barrio Vidal*” (PAD 1884); “*Casa en Barrio Vidal*” (FP 1893); “*B. Vidal*” (LA 1909, llig. 27); “*Barrio Vidal*” (PAD 1930); “*Barrio Vidal*” (AM 1947); “*Barrio Vidal*” (AM 1953)

El nom del barri prové del llinatge relacionat amb la casa que allà s'hi localitza, al passeig Borrell, a l'actualitat més coneguda com a can Barraca. V. *Vidal, can*

Vidal, can [ˈkambiˈðal]

Nom d'una casa situada al passeig del Borrell també coneguda com a can Barraca i antigament ca l'Emília.

“*Casa de Joseph Vidal*” (LLEV 1731); “*Casa de Vidal*” (ESC 1778); “*Hort tras la casa de Joseph Vidal*” (LLEV 1792); “*Casa Vidal*” (LA 1817); “*can Vidal*” (HIP 1853); “*Can Vidal*” (FP 1893); “*Can Vidal*” (AM 1944); “*Can Vidal*” (CAD 1960)

El nom de la casa és de caràcter antroponímic, en el llinatge documentat a Osor des del segle XIV fins als nostres dies que es manté com a primer i segon cognoms.⁷⁴⁸ Segons Moll (ELC:88) prové del nom de diversos sants i significa ‘vivaç, sa, fort’, del llatí *Vitalis*, consideracions corroborades per Albaigés (DNP:327) referint-se al prenom.

Vidal, mas

Per la seva situació, vers els masos el Brau i el Baier, sembla que és diferent de la casa situada al casc urbà d'Osor.

“*Mansi Vidal*” (NOT 1334); “Una pessa de terra situada en dita Parra en que antiguament estava construït un Mas anomenat Despujol molt temmps ha dirruit afronta asolixent ab lo Mas Barau y part ab la Riera de Ozor a mitg dia part ab lo *Mas Vidal*” (LLEV 1731)

L'origen del nom del mas també creiem que és antroponímic, concretament en el llinatge documentat com a osorenc des del segle XIV i fins a l'actualitat.

Vidal, molí d'en [əlmuˈliðəmbiˈðal]

⁷⁴⁸ Segons el PAD 2002, amb tres freqüències, una com a primer cognom i dues com a segon.

Antic molí que es localitzava a tocar de la riera de la Noguerola que algun informant ens ha dit que era el mateix que el de la Pe i d'altres que era diferent, més avall i prop de can Vidal.

“Lo molí den Vidal” (ESC 1717); “casa ab son portal al davant de ella construït contigua al *Moli Fariner dit den Vidals* y antigament de la Avellana situada molt cerca de la vila de Sant Pere de Ozor” (FP 1805); “Damia Arbocet moliner de farina dueño util y propietario de dit *Molí anomenat den Vidal*” (FNA 1808); “lo molí dit den Vidal” (FNA 1816); “el molí den Vidal” (LA 1818); “lo Molí den Vidal” (FN 1830)

El nom del molí s'origina en el llinatge perquè possiblement havia estat de propietat de la casa del mateix nom situada al passeig del Borrell. V. *Vidal, can*

Vidal, peça de terra-camp-hort d'en [lə'pesə(ord)ðə'kam'bi'dal]

Forma metonímica usada per referir-se a una peça o diverses peces de terra localitzades a la partida homònima.

“Lo camp den Vidal” (FN 1820); “Hort den Vidal” (HIP 1853); “Pieza den Vidal” (AM 1862); “pessa den Vidal” (AM 1953)

El topònim prové del nom de la partida en la qual es localitzava el tros de terra de conreu. V. *Can Vidal, horts-horta de*

Vielles, aulet Darrere Serra de V. *Darrere Serra de Vielles, aulet*

Vielles, carena de

Indret situat a la serra de Vielles, en el punt en el qual coincideixen el límit entre els termes municipals de Susqueda, la Cellera de Ter i Osor. Es tracta de la forma simple de la *carena de Serra de Vielles*.

“Término confina desde el punto Plá de las Llosas hasta el conocido por *Carena de Bayelles*” (OS 1927)

El topònim es relaciona amb la serra homònima. Tanmateix, el més interessant en aquest document és la grafia que ens permet d'intuir que *Vielles* podria ser, en realitat, una pronúncia ioditzada i assimilada de *Vaelles*, és a dir, una evolució *Vaelles* > *Vaielles* > *Vielles*. V. *Vaelles, llocdit*; v.t. *Vielles, serra de*

Vielles, carena Serra de V. *Serra de Vielles, carena*

Vielles, serra de [ˈserəðəβiˈeləs]

Grup muntanyós situat a la banda septentrional de l'espai geogràfic treballat, vers pedra Jugadora i els Aigols, al nord-oest de Sant Gregori, just al límit entre Susqueda, la Cellera de Ter i Osor. Apareix cartogràficament com a *Serra de Vielles* (MAP 1,3,4) i *Sierra de Viellas* (MAP 2); així mateix, pren caràcter oficial en aparèixer recollida al Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004) com a *serra de Vielles*.

“Mojón nº30 Colocado en la parte superior de la *Sierra de Biellas* (...) siendo común a los términos municipales de Osor, Susqueda y La Sellera” (OS 1927); “Tercer mojón situado en la *Sierra de Viellas*” (OLCT 1927); “toma sucesivamente los nombres de

Sierra den Cánovas, Puig de Frou, monte de San Gregorio, Piedra jugadora y *Sierra de Viellas*” (OLCT 1927); “la cresta denominada *Sierra de Viellas*” (IGCOS 1927)

Atès que en aquest indret hi neix el sot dels Aigols i el torrent de Montglós, és possible que el topònim es relacioni amb una via d'aigua (OnCat, VIII, 7), del llatí *via* ‘camí, carretera; carrer, viatge’. Així mateix, podria tractar-se d'un derivat de *via* en el sentit de camí, cosa que podria confirmar l'existència d'un antic camí de Girona a Vic per les Guilleries que proposa Josep Tarrés,⁷⁴⁹ que podria discórrer des de la Celleria i “s'enfilava per Plantadís a la vessant nord del Puig d' Afrou i de Sant Gregori, passant pel Clascar i el Cerver per anar a petar al coll de Nafre”. Tanmateix, tot plegat no deixa de ser una hipòtesi que es podria reforçar per l'esment que Juli Serra fa a 1890 d'un *coll de Ballella* (MAP 6) que es referiria a un pas de muntanya. Una darrera possibilitat és que es tracti d'una evolució de *Valelles* i, aleshores, podria referir-se a una ‘vall petita’.

Vigatà, camí

Altre nom del camí Ral que, provinent de Girona i Santa Coloma de Farners arriba a Vic passant pel santuari del Coll, Sant Benet i el coll de Querós.

“*Camino publico vigatan*” (CAP 1342); “*Camino vigatano* quo recedit des Doys et quo itur a Caros” (PFM 1343); “*camí vigatà*” (FI 1446); “*via vigatam*” (CAP 1446); “*Camy bigata*” (CAP 1446); “*via publicha vigatana*” (CAP 1446); “*Camí vigatá* qui va de dicto Monasterio ad collum vocato de Caros” (CAPSOLT 1560); “*Camino Vigata*” (CAP 1562); “*via publica vigatana*” (CAP 1622); “*camino Vigatano*” (CAP 1699); “*Camí Vigata*” (LLEV 1731); “*Camí Real Vigata*” (LLEV 1731)

El topònim s'origina en el gentilici provinent del nom de municipi *Vic* com a lloc de destí del camí, per tant, s'origina en l'adjectiu en el sentit de ‘propi de Vic’.⁷⁵⁰

Vila, bassa del Molí d'en V. Molí d'en Vila, bassa del

Vila, casa d'en-can

Nom pretèrit d'una casa que es localitzava al carrer de França.

“Narcís Vila y Peradalta pagés qui per causa de nupcias ha entrat en la *Casa den Vila de Ozor*” (LB 1729); “*Casa de Vila*” (ESC 1754); “*Casa anomenada casan Vila de Mariano Puig, sastre*” (FNA 1807); “*Tota aquella Botiga Gran dita la botiga de casal Ros vulgarment part casa dita den Vila y vulgarment den Ros en carrer vulgarment dit de Fransa*” (FNA 1815); “*Casa nombrada can Vila*” (HIP 1854)

El nom de la casa és d'origen antroponímic, raó per la qual el nom es precedeix de l'article personal *en*; concretament en el llinatge que documentem a Osor des del segle XIII, *Berengaria de Vila* (FI 1286), i fins a l'actualitat que perviu com a primer i segon cognoms.⁷⁵¹ Segons Moll (ELC:178), el cognom s'origina a partir del nom d'origen llatí

⁷⁴⁹ V. TARRÉS i TURON, Josep (2002): “Un camí antic de Girona a Vic per les Guilleries” a *Quaderns de la Selva*, 14, any 2002, p 223-233.

⁷⁵⁰ Aquest mateix gentilici s'usa en femení en referència a un vent caracteritzat per la seva fredor i pel fet d'anar acompanyat de boira. Prové de la plana de Vic i s'endinsa a la vall d'Osor pel coll de Nafre no amb la boira però sí amb el vent al qual s'anomena *la Vigatana*..

⁷⁵¹ Segons el PAD 2002, amb setze freqüències, nou com a primer cognom i set com a segon, és tracta del sisè quant a nombre de portadors.

villa ‘nucli de població més petit que la ciutat’ i que també havia significat ‘casa de camp, casa predial’.

Vila, el Rost d'en V. *Rost d'en Vila, el*

Vila, feixa d'en

Peça de terra afeixada que devia trobar-se sobre l'actual carrer de França, entre la partida del Solà i el mas can Badia.

“Pessa de terra al carrer que va a N.S. del Coll dita vulgarment la *Feixa den Vila*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un topònim compost per *Feixa* fent referència a la forma de terrassa, del llatí *fascia*, ‘faixa’ amb influència de feix (DEM:195) i el llinatge *Vila*, àmpliament documentat a Osor des del segle XIII i fins a l'actualitat, els dos noms s'enllacen amb la preposició *de* indicant propietat i l'article personal *en*.

Vila, hort Sobre el Molí d'en V. *Sobre el Molí d'en Vila, hort*

Vila, hortes d'en

“*Hortas nomenadas den Vila*” (FNA 1824)

De situació desconeguda, el nom de la peça o peces de conreu s'origina en el llinatge, possiblement, del seu propietari com mostraria l'ús de la preposició *de* i l'article personal *en*.

Vila, la Costa d'en V. *Costa d'en Vila, la*

Vila, mas de

Antic mas de situació desconeguda en parròquia de Santa Creu d'Horta. També se l'havia anomenat mas Morell.

“*Mas de Vila* vulgarment conegut com a Mas Morell adquirit el 1286 per Pere Iglesias a Arnau Boter, Berengaria de Vila i son germà Guillem Morell” (FI 1286)

Creiem que el nom del mas s'hauria pogut originar en el llinatge o bé en el fet de referir-se a una persona provinent de vila, com sembla mostrar que fos propietat de Berengaria de Vila.

Vila, mas Soler de V. *Soler de Vila, mas*

Vila, molí d'en-de la

Antic nom del molí d'en Cercenedes situat al final del carrer de França, sota el Cementiri i sobre la riera d'Osor, al costat del torrent Merder. També se l'havia anomenat molí de la Mata i de Mirapeus.

“Joseph Vilallonga moliner del *molí den Vila*” (LB 1703); “*Molí den Vila* antigament de Mirapeus” (LLEV 1731); “*Molí de la Mata dit den Vila*” (LLEV 1731); “Francisco Sallent moliner habitant al *moli den Vila* vuy den Sarsanedas” (LB 1746); “*molí de Vila*”

antigament de Mirapeu” (ESC 1754); “*Molino de Vila*” (ESC 1779); “*Lo Molí den Vila* situat a la immediació de Osor, de Benet Sarsanedas y Rajol” (LLEV 1792); “*Lo molí den Vila*” (FN 1800); “*el Molino arinero dicho den Vila*” (HIP 1801); “*lo molí de la Vila*” (FN 1830); “*Molí de Vila*” (LA 1861); “*Molino de la Villa*” (LA 1871)

Gràficament, cal destacar que es produeix una pèrdua de l'article personal que precedeix el nom propi que, en ocasions, se substitueix per l'article definit femení singular *la*, aspecte produït pel fet que amb el temps es va perdent la consciència de què el nom del molí provenia del llinatge del seu propietari⁷⁵² i considerant que es refereix al nom comú sinònim de població –es localitza a tocar de les cases del carrer de França-cosa que explica la forma en castellà *Molino de la Villa* de 1871.

Vila, partida de terra de la

Nom genèric amb què es feia referència, al segle XVIII, a bona part de les terres de conreu localitzades prop del casc urbà osorenc.

“*Partida dita Vila* de Juan Casmitjana linda T. La Riera” (CAD 1785); “*Partida de la Vila* de Gregorio Clos” (CAD 1785); “*Partida d ela Vila* de Juan Margarit” (CAD 1785)

El topònim s'origina en la situació de les terres de conreu prop o dins del nucli urbà d'Osor, per tant, prové del nom comú amb sentit de ‘població d'importància mitjana’.

Vila, partida de terra Molí de la V. *Molí de la Vila, partida de terra*

Vila, pla d'en

“*Pessa de terra pla den Vila*” (HIP 1860)

Devia tractar-se d'una zona planera amb terra de conreu el nom de la qual prové del llinatge com mostraria el fet que l'específic es precedeixi de l'article personal *en*.

Vila, plaça de la [lə'plasəðələ'βilə]

Nom que rep a l'actualitat la plaça situada entre el carrer Major, el passeig del Borrell i l'edifici de l'Ajuntament, una plaça que pretèritament s'havia anomenat plaça Borrell i formava part del barri Vidal.

“*Plaça de la Vila*” (LA 1979)

El topònim prové de la situació al nucli urbà osorenc i a tocar de l'Ajuntament.⁷⁵³

Vila, pont de la [əl'poŋdələ'βilə]

Forma força habitual de referir-se al pont Vell medieval sobre la riera d'Osor, unint el carrer de la Riera amb el de França.

⁷⁵² A 1709, llegim: “Francisco Vila cirurgia de Arbucias com a tenint lo molí fariner en la Vila de Osor” (RFM 1709).

⁷⁵³ Aquesta forma toponímica també l'hem documentada esporàdicament per referir-se la Plaça o plaça Major en alguns textos escrits del segle XIX: “*Plassa de la Vila*” (FN 1801) o “*plassa Vila*” (LA 1879).

“*Ponte villa*” (CAP 1446); “lo cap del *Pont de la mateixa Vila*” (LLEV 1731); “una casa situada en dita vila de Ozor anomenada la Casa de Joan Bosch y dellá del *Pont den Vila*” (LLEV 1731)

Gràficament, cal esmentar l'ús inadequat de l'article personal al segon esment de 1731 ja que en aquest cas és evident que el topònim no prové del llinatge sinó de la situació del pont enmig del poble d'Osor, per tant, sinònim de població.⁷⁵⁴ És possible que aquest fet es produís arran de l'existència no massa allunyada del molí d'en Vila que sí que s'origina en l'antropònim.

Vila, rec Molí d'en V. *Molí d'en Vila, rec*

Vila, torre de la

Altra forma de denominar la torre de la Presó o de Recs amb la finalitat de diferenciar-la de la de Sant Joan situada fora vila.

“Una casa son hort contiguo situat en dita vila de Ozor y en la Plassa dita del Verger; junt afronta (...) a ponent ab la *Torra de la Vila*” (LLEV 1731)

En aquest cas, el topònim prové del nom comú pel fet de localitzar-se enmig del poble, per tant de *vila* que prové del llatí vulgar *vīla* ‘aplec de cases’, del llatí clàssic *vīlla*, *-ae* ‘casa de camp, propietat rural’ (DEM:438).

Vilabella, vinya d'en

“Pessa de terra part conreu part avellaneda y bosch y part de vinya dins la qual te edificada una casa anomenada la *Vinya den Vilabella* y antes Oller en lo teritori dit La Costa de las Romagueras” (LLEV 1792)

Peça de conreu de vinya el nom de la qual degué originar-se en el llinatge documentat a Osor des de les acaballes del segle XVII fins a mitjan del XIX. Es tracta d'un llinatge compost aglutinat de *vila* + *bella* (ELC:162).

Vilanova, hort-possessió de terra de

Peça que se situava entre la riera d'Osor, Masferrer i, possiblement, la torre de Sant Joan.

“Una porció de terra que antigament estava construïda una torre y hort dit de *Rechs y Vilanova*” (LLEV 1731); “una possessió de terra que antiguament estava construhida la *Torra y hort nomenat de Rechs y despues de Vilanova*” (LLEV 1792)

Topònim originat en el llinatge de la família que senyorejà la vall d'Osor durant una part del segle XV. Com a llinatge, el documentem a Osor durant el segle XV i entre el XVII i principis del XX –en aquest cas, evidentment, sense mantenir relació amb l'antiga família noble-. Es tracta d'un antropònim compost aglutinat del nom *vila* i l'adjectiu *nova*.

Vilanova de Sau, camí de

⁷⁵⁴ Sobre aquest aspecte, podeu consultar AMIGÓ i ANGLÈS, Ramon (1990): “Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona” a *BISO*, XL

Nom que rep esporàdicament el camí que des d'Osor va al pla de les Lloses, d'aquí al coll de Querós, Querós i Vilanova de Sau, discorrent en direcció nord-oest.

“El sitio denominado Plá de las Llosas, a unos treinta metros de la margen sur del camono de Osor a Vilanova de Sau” (IGCOS 1927)

El nom del camí prové del municipi osonenc al qual es dirigeix. Es tracta d'un topònim compost de *Vilanova* aglutinació de *vila* + *nova* arran del fet d'haver-se creat a l'antic terme de Sau i *Sau*, un nom d'origen incert, possiblement preromà, segons Coromines (OnCat, VII, 60), probablement de caràcter hidrònimic.

Vilar, casa de

“La casa de Vilar” (LLEV 1731)

Nom d'una casa diferent de l'antic mas que, possiblement, s'origina en el llinatge.

Vilar, mas (1)

Antic mas que, segons assenyalen Pladelasala (1960:371) i Pladevall (1962:285), depenia del Priorat del Coll i sembla que es localitzava vers el Clascar i el Cerver, al nord d'Osor.

“Mas Vilar o Vilario” (MAN 1316); “Mansata Vilar” (CAP 1342); “Mas Desvilar” (LLEV 1731); “Mas Desvilar parroquia de Susqueda” (LLEV 1792)

Gràficament, cal destacar les formes aglutinades amb preposició i article salat del segle XVIII. Creiem que el topònim és de caràcter antroponímic ja que documentem el llinatge a Osor des de finals del segle XIII a principis del XX incloent-hi diversos caps de casa, *Petrus Vilar* i *Michael Vilar* (PLO 1473) i *Barthomeu Vilar* i *Pere Vidal* (FOG 1497).

Vilar, mas (2)

Forma simple de referir-se al mas Desvilar situat entre el Masferrer i can Serra de Toronell.

“Mansi Vilario” (NOT 1285); “En Codyna des vylar” (NOT 1334); “Sra dona Anna maÿ y de gallines (...) filla y hereva universal del Sr Jaume de gallines condam donzell en la Vila de Ripoll domiciliat senyora de las rendas de las casas de les Romagueras, y de la matha, de la Riera y del Vilar situadas en lo terme de Ozor” (RIP 1598)

V. *Desvilar, mas*

Viles, camp d'en

Antiga peça de terra de conreu que es localitzava sobre la partida del Solà.

“Pessa de terra campa dita lo Camp den Vilas situada a la part de munt del Solà” (LLEV 1792)

El fet que l'específic es precedeixi de l'article personal *en* ens fa creure que el topònim s'origina en el llinatge que documentem a Osor des de mitjan segle XVIII fins a mitjan segle XIX, un antropònim format a partir del plural de *vila*.

Vimener, llocdit

Antic indret situat vers can Coll, possiblement en terme de Susqueda encara que parròquia de Sant Pere d'Osor.

“Fexiis cum viuers vocatus de *vimaner*” (CAP 1342); “cum alio nostro *loco vocato Vimañer*” (CAP 1699)

Palatitzat al segle XVII, creiem que es tracta d'un derivat de *vímeç* o *vimen*, sinònim de *vimenera* en referència a l'arbust les branques del qual s'usen en la cistelleria, de fet Alcover i Moll (AlcM, 10, 81) recullen el mot amb aquest sentit a Mallorca,

Vimequeres, font de les [lə'fɔndələzβimə'kerəs]

Font situada a l'origen del sot a què dona nom, al nord del Pidevall i la Piconera i al sud de can Serra de Toronell. Creiem que es tracta d'un fitotopònim referit a l'arbust sinònim de *vimenera* o *vimetera* derivat de *vímeç*, planta present a l'indret.

Vimequeres, sot de les [əl'soddələzβimə'kerəs]

Curs d'aigua que neix al sud de can Serra de Toronell i de pla de Roure, vers la font homònima, i s'uneix a la riera d'Osor a les Mines d'Osor al sud de la Piconera. Apareix esmentat en una obra cartogràfica, *Sot de les Vimequeres* (MAP 1). L'hidrònim s'origina en la font que es localitza a l'inici del sot. V. *Vimqueres, font de les*

Vinya, castanyeda de la

“Pessa *castanyeda de la Viña*” (HIP 1862)

De situació desconeguda, el més curiós consisteix en el fet que en el topònim el genèric indiqui un bosc de castanyers i l'específic una zona de conreu de vinya; possiblement devia tractar-se d'una vinya situada al costat d'una castanyeda. El nom de lloc es refereix al 'camp plantat de vinya' provinent del llatí *vīnĕa* forma substantivitzada de l'adjectiu *vineus*, -a, -um 'relatiu al vi', derivat llatí de *vīnum* 'vi' (DEM:439).

Vinya, el Solà de la V. *Solà de la Vinya, el*

Vinya, partida de terra la (1, 2) [lə'βiŋə]

Nom de dues partides, una situada vers el Soleric, a tocar de la Comarca, i l'altra entre els la Penella i el Pidevall. En ambdós casos, a l'actualitat es tracta de zones boscoses fonamentalment de pins.

“Pedazo de tierra *territorio nombrado de la Viña*” (FP 1861) –entre el Pidevall i la Panella-; “*Pieza a la Viña*” (AM 1862); “*Finca la Viña* limita al E. Con camino llamado la Comarca” (AM 1944); “*finca la Viña*” (AM 1947); “*finca la Viña*” (AM 1953) –vers el Soleric i la Comarca-

En tots dos casos es tracta d'una zona antigament de conreu de vinya, per tant, prové de llatí *vīnĕa* 'camp plantat de vinya'.

Vinya, partida de terra Torrent de la V. *Torrent de la Vinya, partida de terra*

Vinya, peça-feixa de terra la [lə'βijə]

Nom de diverses peces de conreu de vinya situades a varis llocs; concretament, entre els esments orals i escrits en podríem situar a la Tàpia, a Puig-rodon, a Querosell, vers la Fàbrica del Sobirà, vers can Serra de Toronell i prop de can Coll.⁷⁵⁵

“Fexam vocata *fexa de sa Vinya*” (CAP 1446); “*fexia vocatam as vinea*” (CAP 1622); “Duabus petys terra una vocatam La Tapia et altera *la Vinya*” (CB 1735); “*pessa de terra anomenada la Viña*” (ESC 1735); “*petiam terre vocatam la vinya* de Miquel Badia y Coll” (de 1737 a CAP 1622); “Feixa de terra vulgarment dita *Feixa de la Vinya* de Antoni Carbonell y Bassas” (LLEV 1792); “dos pessas del mas Badia la Tapia y *la Vinya*” (LLEV 1792); “*pieza la Viña*” (AM 1862); “*pieza la Viña*” (AM 1953)

Es tracta de trossos de terra de conreu de vinya, per tant, etimològicament, el nom prové del llatí *vīnĕa* 'camp plantat de vinya'.

Vinya, quintà de la [əlkiŋ'taðələ'βijə]

Antiga zona de conreu de vinya que a l'actualitat ha esdevingut una pineda que es localitza entre els masos la Penella, la Piconera, el Pidemunt i el Pidevall, a l'est d'Osor, vers l'antiga partida homònima. El topònim prové de *vīnĕa* 'camp de vinya'.

Vinya, torrent de la

Curs d'aigua possiblement afluent de la riera de la Noguerola que discorria per les propietats del Ripoll, can Cercenedes, mas Rajol i mas Arrancada. És possible que es tractés d'un antic nom de l'actual sot de la Creu.

“*Torrente Sa Vinya*” (ESC 1605); “*Torrente savinya*” (ESC 1696); “*Torrent de la Vinya*” (LLEV 1731); “*lo torrent de la Vinya*” (LLEV 1792)

Gràficament, cal assenyalar que amb el temps es va anar perdent l'article salat que encara apareixia en els documents del segle XVII i que, a 1696, s'aglutinava amb el nom propi, un article salat que morfològicament es va substituir pel determinat femení.

L'hidrònim es degué originar en el fet que prop del cus d'aigua hi devia haver hagut zones de conreu de vinya, de fet, una partida de la zona s'havia anomenat precisament *Torrent de la Vinya*, per tant, provindria del llatí *vīnĕa* 'camp plantat de vinya'.

Vinya, vinya Costa de la V. *Costa de la Vinya, vinya*

Vinyassa, Can V. *Can Vinyassa, font de-vinya de*

Vinyassa, terres la

⁷⁵⁵ De fet, això i l'existència d'un bon nombre de topònims derivats o compostos a partir de *vinya* demostra la importància pretèrita d'aquest conreu a Osor, un conreu que a l'actualitat s'ha limitat a una presència molt minsa i testimonial a la partida de la Tàpia.

Nom pretèrit que rebia un espai situat a tocar de la riera d'Osor, vers el mas les Terrades.

“Item un mas molt temps ha dirruhit anomenat Tarradas ab las terras de aquell situat en dit terme y Parroquia de Ozor par dellá dita Riera vuy anomenat *la vinyassa*; Puig de Jaume y lá Boranca” (LLEV 1731); “pessa a la Riera dita *Sa Vinyassa*” (LLEV 1792)

Es tracta d'un derivat augmentatiu de *vinya* amb el sufix *-assa*.

Vinyassa, llocdit la [ləβi'ɲasə]

Nom pretèrit de l'indret en el qual s'hi varen construir la Vinyassa de Dalt i la Vinyassa de Baix, al nord de l'espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i prop dels límits municipals entre Susqueda i Osor.

“Terra quo antiquitus erat *la Vinyassa*” (CAP 1699)

Segons ens comentaren dos informants, aquesta zona havia estat plena de vinyes malgrat que a l'actualitat és un espai fonamentalment boscós. Per tant, es tractaria d'un derivat possiblement augmentatiu de *vinya* amb el sufix *-assa* tal i com recullen Moreu-Rey (ENL:62) i Alcover i Moll (AlcM, 10, 824).

Vinyassa, peça de terra la

Antiga peça de conreu que es localitzava vers la capella del Part, antigament mas Pontei.

“*Petiam terre vocata la vinyasa* de Michael Badia y Coll” (de 1737 a CAP 1622)

Probablement, devia tractar-se d'un camp de conreu de vinya d'una certa extensió ja que creiem que és un derivat augmentatiu de *vinya* amb el sufix *-assa*.

Vinyassa de Baix, mas can [ˈkambi'ɲasəðə'βa]

Antic mas del qual no en queda res que es localitzava al nord de l'espai geogràfic treballat, en parròquia de Sant Vicenç de Susqueda i prop dels límits municipals entre Susqueda i Osor.

“*Biñasa de Baix*” (LA 1817); “*Manso Viñasa de baix* de José Roura” (AM 1862); “*Viñasa de baix*” (PAD 1885); “*Viñasa Baix*” (PAD 1930); “*Manso Viñasa de Baix*” (DFE 1941); “*Can Viñasa de Baix*” (AM 1944); “*Can Viñasa de Baix* de José Soler Soldevila” (AM 1947); “*Can Viñasa de Baix*” (AM 1953); “*Manso Viñasa de Baix*” (CAD 1960)

Topònim compost format per l'específic *Vinyassa* augmentatiu de *vinya* i la locució preposicional *de Baix* mostrant situació espacial en contrast amb la Vinyassa de Dalt.

Vinyassa de Baix, partida de terra Can V. *Can Vinyassa de Baix, partida de terra*

Vinyassa de Dalt, mas can [ˈkambi'ɲasəðə'ðal]

Mas que es localitzava als límits municipals entre Osor i Susqueda, a la banda més septentrional de l'espai geogràfic treballat. Malgrat que les propietats del mas es

localitzaven fonamentalment en terme osorenc, sembla que la casa era en terme de Susqueda, vers l'actual can Vinyassa ras i curt.

“*Manso viñasa de dalt* de N. Bruguera” (AM 1862); “*Viñasa Dalt*” (PAD 1930); “*Manso Viñasa Dalt*” (DFE 1941); “*Casa Can Viñasa de dalt*” (AM 1944); “José Quer Muntada del *manso Viñasa de Dalt*” (DFE 1947); “*Casa can Viñasa de Dalt*” (AM 1953); “*Can Viñasa de Dalt*” (PAD 1960)

Topònim compost format pel derivat augmentatiu de *vinya*, *Vinyassa* i la locució preposicional *de Dalt* per contrast amb la situació de can Vinyassa de Baix, al sud-est.

Vinyassa de Dalt, partida de terra Can V. *Can Vinyassa de Dalt, partida de terra*

Vinyes, les [ləz'βiɲəs]

Nom pretèrit d'una part d'una partida situada a Puig-rodon, la més propera al Soleric i que havia estat un espai amb diverses peces de terra en les quals s'hi conreava vinya, d'aquí prové la forma plural. A l'actualitat es tracta d'una zona boscosa de pi.

Vinyes, partida de terra les

Antiga zona de conreu de vinya que es localitzava al nord-est d'Osor, vers els masos can Masó, els Artigots i el Pidemunt.

“*Finca Las Viñas* limita al S. Con Manso Masó” (AM 1944); “*finca Las Viñas*” (AM 1947); “*finca Las Viñas*” (AM 1953)

El nom de lloc s'origina en el fet d'haver-se tractat d'un espai de conreu de vinya que apareix en plural perquè hi devia haver diverses peces de terra.

Vinyes, torrent de les

Curs d'aigua possiblement afluent de la riera d'Horta que es localitzava a Santa Creu d'Horta a la zona del mas Viurevol i del coll de Cirerers.

“El camellà del *Torrent de les Vinyes*” (FI 1562); “Un Mas anomenat Collell dirruhit y a dit Mas Subirá unit (...) Afronta (...) a ponent en altre honor llur que part fou den viuravol mediant *Torrent de las Vinjas* que devalla del Coll de Sirés” (LLEV 1731)

Hidrònim format a partir del plural del nom comú significant ‘camp de vinya’ del llatí *vīnĕa* ‘camp plantat de vinya’ forma substantivitzada de l'adjectiu *vineus*, *-a*, *-um* ‘relatiu al vi’, derivat llatí de *vīnum* ‘vi’ (DEM:439).

Vinyet del Monar, llocdit

Possiblement es tractava d'una zona de conreu de vinya, que podria haver-se trobat en terme de Susqueda, situada a tocar del torrent homònim.

“Loco vocato *Vinyet des Monar*” (CAP 1622)

V. *Monar, torrent*

Vinyets, camí dels

“*Camí dels Viñets*” (HIP 1855)

Camí que pren el nom del lloc al qual es dirigeix, possiblement la vinya dels Vinyets. V. *Vinyets, vinya dels*

Vinyets, vinya dels

Partida localitzada entre el torrent de la Mata, la partida de la Mata i la de la Maduixa.

“*Pessa vinya dels Vinyets*” (HIP 1855); “*Viña dels Viñets*” (AM 1944); “*Finca Viña dels Viñets* limita al E. con torrente de la Mata, al O. con camino llamado La Maduixa” (AM 1947); “*viña dels Viñets*” (AM 1953)

Etimològicament creiem que es tracta d'un derivat col·lectiu de *vinya*, del llatí *vinētum* amb el sentit d'extensió gran de vinyes (AlcM, 10, 824). Tot i que documentem el terme com a llinatge osorenc a la primera meitat del segle XX, no creiem que en aquest cas existeixi cap relació entre topònim i l'antropònim.

Vinyoles, peça de terra les

Peça que es localitzava en parròquia de Santa Maria de Mansolí en un espai dependent parcialment del Priorat del Coll.

“*La pessa de sas Vinyolas*” (CAP 1620)

Es tracta d'un derivat diminutiu plural de *vinya*, del llatí *vīnēōla* (AlcM, 10, 324), com ja assenyalàrem, Bruguera (2004:25). El mot també el documentem com a llinatge osorenc des del segle XVII i fins a l'actualitat que ha perviscut com a primer i segon cognoms encara que amb la grafia castellanitzada *Viñolas*;⁷⁵⁶ tanmateix, no considerem que en aquesta ocasió existeixi cap relació entre topònim i antropònim.

Vinyots, peça de terra els

Peça de terra que sembla que es localitzava a la zona de la capella del Part, a tocar del camí Ral que condueix al santuari del Coll.

“*Petia terra vocata çes bignots*” (CAP 1560); “*pessa de terra dita lo Vinyot*” (HIP 1862)

Gràficament, cal esmentar la pervivència de l'article salat al segle XVI així com l'ús d'un dígraf *-gn-* per representar el so palatal nasal sonor. Al segle XIX el nom de lloc apareix en singular potser perquè es passa de diverses peces a una d'única.

Possiblement es tracta d'un derivat diminutiu de *vinya* amb el sufix *-ot* amb el sentit de ‘trosset de terra plantat de ceps’ (AlcM, 10, 824).

Viola, hort de la

“*Hort de la Biola*” (HIP 1855)

⁷⁵⁶ Segons el PAD 2002 amb una freqüència de dos casos, un com a primer cognom i un altre com a segon.

De situació desconeguda, possiblement es tracta del nom d'un tros de terra de conreu originat en el llinatge provinent del nom de la flor morada (ELC:245); tanmateix, també podria referir-se a la presència a l'espai de la planta de la família de les violàcies ja que no hem documentat el llinatge a Osor en el decurs de la història. Així mateix, també podria tractar-se d'un malnom possiblement relacionat amb el color de la pell.

Violí, can ['kambiw'li]

Nom d'una casa situada al carrer de França relacionat amb un antic habitant al qual se l'anomenava *en Ton Violí*.

“*Can Biul*” (LLC 1929e)

El nom degué originar-se en un home que tocava aquest instrument, esporàdicament o professionalment com a músic.

Violí, vinya d'en [lə'βijɲðəmbiw'li]

Nom d'un antic espai de conreu de vinya, a l'actualitat convertit en pineda, situat a la banda més occidental de la partida de terra de Puig-rodon; també se l'havia conegut com a la vinya de Can Gol. El topònim s'originà en el sobrenom de persona esdevingut, alhora, nom de casa. V. *Violí, can*

Viuda, can ['kam'biwðə]

Forma simple de referir-se a una casa situada al carrer de França també coneguda com a *can Non Viuda*.

“*Can Biude*” (LLC 1929e)

Nom de casa provinent d'un malnom individual, *Ramon Bois alias Biude* o *Paquita Biuda* (LLC 1929e), que indica situació personal d'absència del cònjuge. El més destacable és que la contracció és masculina i el malnom femení; això deu ser degut a un procés de masculinització del malnom que es degué aplicar al fill de la vídua.

Viuda, can Non V. *Non Viuda, can*

Viurevol, mas el [əɫβirə'βol]

Mas situat a la zona meridional de l'espai treballat, a Santa Creu d'Horta, entre el Sobirà i can Mont, una casa encara habitada. Sabem que al segle XVI, a 1592, aquesta casa va ser adquirida per Bernat Sobirà, fet que recull Elvis Mallorquí (2005:97). Apareix situada com a *C.Viurevol* (MAP 1) i *el Virevol* (MAP 4). No apareix esmentat per Pladelasala i Pladevall (1962:288) indica que a 1316 era un mas “habitat per Soler de Viurevol i Cerdà de Viurevol”.

“*Mas Viurevol*” (MAN 1316); “*mansi viuravol*” (NOT 1334); “*mas Viuravol*” (FPS 1389); “*Mansi Vyuravol*” (CAP 1446); “Camí missader dels masos *Viuravol* y *Subirà*” (FI 1562); “*mas Viurevol*” (FPS 1592); “Joan Baucell masover del *Viravol*” (LB 1708); “*mas Viurabol*” (FPS 1710); “*mas Viuravol* de Gertrudis *Subirà* y *Espigol*” (LLEV 1731); “*lo mas Virabol* de Santa Creu” (LB 1739); “*Margarita* de Illa antes *Masferrer* masovera del *Mas Viravol*” (LB 1756); “*Casa Biuravol* de *Valentin Subirà*” (CAD 1785); “*Tot lo mas Viuravol* de *Valentí Soler* y *Subirà*” (LLEV 1792); “*Albert Grevol*”

masover del *Viravol*” (LB 1827); “*Manso Virabol* de Manuel Benet” (AM 1862); “*Viravol*” (PAD 1885); “*Viurabol*” (PAD 1930); “*El Viuravol*” (GR 1956); “*El Viravol* de Miguel de Planell de Reguer” (CAD 1960)

Pronunciat i escrit sovint amb síncope, creiem que el topònim s’origina en el llinatge que documentem, relacionat amb el mas, des del segle XIV, *Cerdà de Viurevol* (MAN 1316) o *Bartomeu de Biurauol* (NOT 1334), i fins al segle XVIII, incloent-hi tres caps de casa dels segles XV i XVI, *Pere Viuaroll* (FOG 1497) i *Salvi Viurevol* i *en Viurevall* (FOG 1553).⁷⁵⁷ Tanmateix, atesa la situació de la casa, en el camí Ral que condueix al Sobirà i Sant Hilari Sacalm, sobre un revolt bastant pronunciat, Navarro Colás (1963:71) considera el topònim de caràcter topogràfic i el grafia com a *Viravolt*: “El origen de este topónimo viene motivado por su situación geográfica, este manso está asentado en una curva muy pronunciada del camino”, és a dir, que es tractaria d’un topònim compost i aglutinat i amb síncope, de *viu* + *revolt*.⁷⁵⁸

Viurevol, partida de terra el [əɫβirə’βol]

Zona actualment boscosa o erma situada a Santa Creu d’Horta, entre el molí del Sobirà, el Viurevol i el Sobirà.

“*Pago o paraje C. Virabol*” (CAD 1960) –indica que inclou vint-i-cinc peces de terra, una caseta i un camí a més del mas del mateix nom-

És evident que el nom de la partida de terra prové del mas. V. *Viurevol, mas el*

Viurevol, peça de terra Mas V. *Mas Viurevol, peça de terra*

Viurevol, roques d’en [ləz’rokəzðəmbirə’βol]

Tros de terra amb diverses eminències rocoses que es localitza a Santa Creu d’Horta, prop del Sobirà, vers l’aulet del Sobirà. Es tracta d’un topònim relacionat amb el llinatge i el nom del mas al qual pertanyia, raó per la qual es precedeix de l’article personal *en*. V. *Viurevol, mas el*

Viver, camp-hort-peça de terra del

Nom de diverses peces que devien tenir en comú la presència d’un dipòsit d’aigua per regar o bé que es tractava d’un tros de terra on hi havia planter de plantes o arbres.

“*Loco vocato Camp de Viver*” (CAP 1446); “*Camp Viver*” (CAP 1620) –en parròquia de Santa Maria de Mansolí però depenent parcialment del Priorat del Coll-; “*Una pessa de terra situada en dita Parra anomenada viver (...) Afronta (...) a mitg dia ab la Riera de Ozor*” (LLEV 1731); “*Pessa de terra anomenada Viver*” (LLEV 1792); “*pessa hort del Viver*” (HIP 1855)

⁷⁵⁷ Amb dos error de còpia o transcripció.

⁷⁵⁸ L’esmentada estudiosa indica que no recull documentació antiga del mas, tanmateix, nosaltres que l’hem documentat al segle XIV no hem trobat en cap cas la forma sense aglutinar ni la forma *revolt*. Així mateix, no veiem gens clar que l’espai, el revolt molt pronunciat, no hagi variat des del segle XIV. Tot plegat, ens fa mostrar molt prudents davant la hipòtesi que presentava Navarro Colás.

Com assenyalàvem més amunt, el topònim deu provenir del fet que es tractava d'indrets amb planters de plantes i arbres joves o bé amb la presència d'alguna bassa destinada a recollir aigua per regar, del llatí *vivarĭu* derivat llatí de *vivus*, *-a*, *-um* 'viu' (DEM:441).

Viver, el (1, 2) [əɫβi'βe]

Nom d'almenys dues basses destinades a recollir aigua per regar, una situada sota el camí del Soleric, a la partida del Solà, i l'altra entre les partides de la Posa i la Maduixa.

“Lo marge y paret del *viuer* de la casa de puigfarran” (RIP 1562); “*Lo Viver*” (ESC 1769); “*el Viver*” (HIP 1855)

El nom de lloc prové del nom comú, en aquest cas amb el sentit de bassa per recollir aigua per regar encara que les formes escrites podrien tenir el sentit de lloc destinat al planter d'arbres joves o plantes. Amigó (1999:123) també recull aquest sentit malgrat que l'amplia a font o toll on neix aigua, a voltes sinònim d'estanyol, significats que no semblen pertinents en els nostres casos. Així mateix, Moreu-Rey (ENL:86) també recull *El Viver* o *Els Vivers* com a 'lloc destinat a la reproducció d'animals' que tampoc sembla el cas osorenca.⁷⁵⁹ Sigui com sigui, el nom de lloc s'originaria en el llatí *vivarĭu* derivat llatí de *vivus*, *-a*, *-um* 'viu' (DEM:441).

Volant, font del [lə'fɔndəɫβu'lan]

Font situada a tocar dels límits municipals entre Anglès, la Cellera de Ter i Osor, prop de la Petja de Sant Martí i el pont de les Pedreres. Esmentada per diversos informants, desconeixem les raons del nom ja que es tracta d'una font natural molt allunyada de l'antic mas homònim.

Volant, casa-casica d'en Pau V. *Pau Volant, cas-casica d'en*

Volant, mas

Antic mas que es localitzava al sud d'Osor, entre el Gomis i la Riba d'Avall. Podria ser que també se l'hagués esmentat com a casa d'en Pau Volant.

“*Mansi Volant*” (CAP 1446); “prope *mansum Bolant*” (FN 1710); “Una casa anomenada *Mas volant* situada en dita Parra de Ozor (...) Afronta asolixent en honors de Joseph Sarsanedas; a mitg dia, ponent y tremuntana en honor del Mas Ribadevall y Gelats” (LLEV 1731); “Pessa de terra en que vuy es edificada una casa dita lo *Mas Volant* parroquia de Osor de Narcís Vernedas” (LLEV 1792)

Si coincidís amb la casa o casica d'en Pau Volant, l'origen d'aquest nom podria ser antroponímic, en el llinatge que només apareix, però, en els esments de Pau Volant del segle XVIII –i el primer esment documental del mas és del XV-; per aquesta raó, també es podria tractar d'un malnom. Sigui com sigui, es tracta d'un nom d'origen incert.⁷⁶⁰

⁷⁵⁹ De fet, AlcM, 10, 854 recull tots aquests sentits així com el DECat, IX, 318 –i no pas el volum VIII com indica OnCat, VIII, 86-.

⁷⁶⁰ Bruguera i Escorihuela (1993:195) anotarem que podria tractar-se d'un instrument com el que es recull a AlcM, 10, 862, diem: “¿Seria arriscat pensar amb un a relació amb el significat de mola de dalt, de les dues moles d'un molí de cereals, que és la que roda (Berguedà, Guillerries i Lluçanès)?”. Tanmateix, no disposem de res que ens ho permeti de demostrar.

W

Wilson, carrer de [kə'reðə'wilson]

Nom que va rebre la part de l'actual carrer Major que anava des de l'inici del passeig del Borrell, a l'alçada de l'Ajuntament, fins al final del poble en direcció Anglès. El nom es va posar a 1918 arran d'una petició popular datada de primers de desembre que fou acceptada per la corporació municipal en un ple del vint-i-u del mateix mes.⁷⁶¹ El nom del carrer perdurà fins a 1939 quan passà a formar part de la *calle del Generalísimo* i, a partir de 1979, *carrer Major*.

“*Calle de Wilson*” (LA 1918); “*Calle Wilson*” (PAD 1930); “*Calle Wilson*” (LA 1933); “*Calle de Wilson*” (LA 1936)

El nom del carrer és un homenatge al president dels Estats Units entre 1912 i 1920 Thomas Weodrow Wilson que malgrat intentar mantenir el principi de no-intervenció durant la Primera Guerra Mundial, va haver de declarar la guerra a Alemanya l'abril de 1917 i, guanyada la guerra, va elaborar els seus catorze punts que constituïen un programa de reconciliació per a una pau justa on defensava, entre altres coses, el respecte a les minories i l'abolició dels tractats secrets, però el senat nord-americà no ratificà els acords; va rebre el premi Nobel de la pau l'any 1919 (GEC, 15, 670, 671).

X

Xabagó, casa

“*Casa Xabagó* hi viuen Isidro Pidevall y Juan Gurt” (LA 1817)

Nom pretèrit d'una casa de la qual en desconeixem la situació i l'origen o sentit.

⁷⁶¹ La petició popular, firmada per vint-i-set persones, deia:

“Magnífico Ayuntamiento: Los que suscriben, mayores de edad, vecinos de la presente villa, con el mayor respeto y consideración exponen: Que con motivo de haberse firmado el armisticio entre los beligerantes confundidos por espacio de cuatro años en la mayor de las guerras y ser dicho acto de presagio de la paz que devolverá al mundo la tranquilidad alterada por tan cruel lucha, esta población llena de regocijo ha dado en este día expansión a sus sentimientos de fraternidad universal por medio de una fiesta en la que participa sin distinción la vecindad entera como que es siempre satisfactorio acariciar el recuerdo de faustos acontecimientos, haciéndose los suscritos intérpretes de los deseos de la muchedumbre ávida de dejar grabado el acto que simboliza los principios de independencia de los pueblos en forma inalterable.

Suplican a esa Corporación municipal que acuerde poner el nombre de Wilson a la calle que al presente es conocida por Barrio Pujol de esta villa, para así dejar grabado el recuerdo del que ha sido principal impulsor de la paz y la justicia.”

El 21 de desembre, en un ple municipal es decideix que “Desde el día de hoy quede nombrado calle de Wilson la conocida por Barrio Pujol de esta villa” i, a més, “Se acordó el envío de un mensaje de felicitación a Mr Wilson y comunicarle haberse acordado poner su ilustre y venerado nombre a una de las principales calles de esta población” (LA 1928).

Xacó, partida de terra d'en

“*Finca den Xacó* de Maria Pidevall Coll” (AM 1944); “*Finca den Xacó*” (AM 1953)

De situació desconeguda, el fet que el topònim es precedeixi de l'article personal fa pensar en un origen antroponímic, possiblement en un malnom individual que podria ser l'origen d'altres d'actuals com *en Xaconic* o *la Xaconica*. Segons Moreu-Rey (1981:94, 95) el malnom possiblement es relacionaria amb la indumentària, amb l'ús d'un determinat tipus de barret o capell militar.

Xaconic, can [ˈkaŋ[əkuˈnik]

Nom d'una casa situada al carrer Major també coneguda com a ca la Xaconica que ens han comentat que n'era el nom inicial.

“Noy Roseta *Xacunic*” (LLC 1939)

Masculinització que podria provenir d'un derivat femení diminutiu de *xacó*, un malnom que documentem en un topònim pretèrit. V. *Xacó, partida de terra d'en*

Xaconica, ca la [ˈkalə[əkuˈnikə]

Casa situada al carrer Major també anomenada de forma masculinitzada can Xaconic.

“Rosita Carreras (a) *Xaconica*” (LLC 1929e); “Roseta *Xaconique*” (LLC 1939)

Possiblement es tracta originàriament d'un malnom individual derivat diminutiu de *xacó*. V. *Xacó, partida de terra d'en*

Xaramines, les

Indret situat just als límits municipals entre Sant Hilari Sacalm i Osor, entre Sant Miquel de Solterra i la riera d'Osor, al sud-oest de l'espai geogràfic treballat i en propietat del Soler de Mansolí.

“Mojón nº16 Situado en el punto conocido por *las Xaraminas* en heredad del manso Soler. Consiste en un peñasco aplanado que está al lado de la carretera del Soler” (OSHS 1889)

Desconeixem quin podria ser el sentit i l'origen etimològic d'aquest nom de lloc.

Xarpant, cal [ˈkaɫ[əɾˈpan]

Nom d'una casa situada a la plaça Vella. El terme també s'havia usat com a malnom personal, *en Xarpant*. A l'espai que ens ocupa, un *xarpant* es refereix a una persona curta de gambals, poc espavilada, imbècil, i d'aquí podria haver-se originat el sobrenom individual i, d'aquest, el nom de casa.⁷⁶² Tanmateix, també podria provenir del verb *xarpar* o *enxampar* i, aleshores, podria estar relacionat amb algun fet anecdòtic que ens és desconegut.

⁷⁶² Malgrat això, el mot amb aquest sentit no l'hem, trobat a cap de les obres consultades, incloent-hi el *Diccionari català-valencià-balear*.

Xarolla, pla [ˈplaʎərˈpoʎə]

Zona planera boscosa de castanyers de propietat del Sobirà que es localitza entre el Parral del Sobirà i la Casa Nova de Muntanya, a la zona meridional de l'espai treballat. El nom podria originant-se en la presència de la planta anomenada *serpoll*, semblant a la farigola, que Coromines (DECat, VIII, 838) indica que prové del llatí *serpŭllum* i Alcover i Moll (AlcM, 9, 862) de *serpyllu*, en ambdós casos com a nom de planta.

Xic, aulet [pəɾˈʃaðələwˈlətˈʃik]

Antic bosc d'alzines, a l'actualitat de castanyers, situat prop de can Cercenedes d'Osor. V. *Aulet Xic, perxada l'*

Xic, cal [ˈkaʎˈʃik]

Nom de dues cases diferents, una situada al carrer de la Riera i l'altra al carrer de França –també coneguda com a cal Barder-. El nom prové, possiblement, d'un malnom individual sinònim de *petit* 'de poca corpulència física' o bé 'de menor edat', un sobrenom que documentem per escrit, en *Xic Feliu* (CAD 1785), en *Joan alias Xich* (CAD 1785) o en *Fonsu Xich* (LLC 1929e).

Xic, cal Noi V. *Noi Xic, cal*

Xic, castanyer del [əˈʃkəʃtəˈɲeðəlˈʃik]

Castanyer borat que havia existit a la partida de la Tàpia, prop de can Plana, i que també se l'anomenava com el castanyer del Noi Xic. El topònim s'originà en el sobrenom de qui n'havia estat el propietari, amb el significat de 'petit; nen, nena' un mot d'origen expressiu, relacionat amb el llatí *cicuum*, -i 'cosa insignificant, fotesa' (DEM:448).

Xic, castanyer del Noi V. *Noi Xic, castanyer del*

Xica, baga

Peça de terra boscosa de castanyers que devia situar-se en un indret ombrívol i que s'acompanyava de l'adjectiu qualificatiu *Xica* per diferenciar-la d'altres peces homònimes amb el sentit de *petita*. L'aparició d'aquest adjectiu formant part de diferents topònims, contradiu, en certa manera, Alcover i Moll que limiten al seu ús al català occidental, a Tarragona i València; tot i que no és actualment d'ús comú, sí que l'hem oït a Osor.

“*Pessa la Baga Xica*” (HIP 1855); “*Pieza Baga Xica*” (AM 1862); “*Finca Baga Xica. Límites S. Con camino de Osor a Susqueda. Castaños*” (DFF 1939)

Xica, can [ˈkaɲˈʃikə]

Nom d'una casa del carrer Major també coneguda com a can Ton Mestre.

“*Maria can Xica*” (LLC 1919e)

El nom de la casa, possiblement, s'origina en l'hipocorístic provinent del prenom femení *Francisca* amb assimilació consonàntica *s > x* i afèresi; si no fos així, podria tractar-se de l'adjectiu femení amb significat de 'petit, nena'. El més curiós, però, és l'introduïdor masculí, possiblement perquè es devia masculinitzar a partir d'un sobrenom de dona.

Xica, gorga d'en [lə'ɣoɾɣəðəŋ'ʃikə]

Gorga localitzada a la riera d'Osor, entre el gorg de l'Ànec i el del Prat Gran. L'hidrònim es troba sota unes terres que havien estat de propietat de can Xica, raó a partir de la qual es degué estendre el nom. V. *Xica, can*

Xica, vinya

"Pieza *Vinya Xica*" (AM 1862)

Peça de conreu de vinya de localització desconeguda, el nom de la qual es devia formar a partir de l'adjectiu qualificatiu sinònim de *petita* en contrast amb altres de major extensió.

Xica de la Barraca, бага

Partida que formava part de les propietats de la Barraca d'en Margarits –d'on en prové part del nom- i que se situa entre aquest mas i el camí Ral entre Osor i Susqueda.

"*Finca Baga Xica de la Barraca* (AM 1944); "*Finca Baga Xica de la Barraca*" (AM 1953)

V. *Xica, бага*

Xica de Rebleda, бага

Possiblement es tractava d'una partida boscosa de castanyer, de propietat de can Cercenedes d'Osor localitzada a la partida de la Rebleda a Santa Creu d'Horta, en una zona propera al Fonollet.

"Pieza de la *bagxa xica de Rableda*" (AM 1862); "*Partida Baga Xica de la Robleda*" (AM 1944); "*finca Baga Xica de la Robleda* linda O. Con Manso Funollet" (AM 1947); "*finca Baga Xica de la Robleda*" (AM 1953)

Es tracta d'un topònim compost format a partir de l'adjectiu *xica* amb el sentit de 'petita' relacionat amb el llatí *ciccum*, -i 'insignificant, fotesa' (DEM:449) i *Rebleda* assenyalant que es localitzava vers aquesta partida i en contrast amb altres bagues de major extensió. V. *Xica, бага*; v. t. *Rableda, partida de terra la*

Xico Coral, can [ˈkaŋ'ʃikuku'ral]

Nom compost d'una cas situada entre la plaça Catalunya o de la Rectoria i el carrer Catalunya també coneguda com a ca la Corala o ca la Lores. Es tracta d'un nom compost format a partir de l'hipocorístic de Francesc o Francisco amb palatalització, per assimilació consonàntica *Sisco > Xico*, i afèresi, i un segon element, *Coral*, que pot provenir del llinatge documentat a Osor des del segle XIV, *Guillem de Coralo* (MAN

1316), i fins a principis segle XX⁷⁶³ o bé indicar procedència d'algun dels antics masos homònims situats en municipis veïns, un a Anglès i l'altre a Susqueda.

Xico Laura, can [ˈkaŋˈʝikuˈlawɾə]

Nom d'una casa situada a la plaça Catalunya format a partir de l'hipocorístic *Xico* del nom de fonts masculí Francesc o Francisco amb assimilació a palatal i afèresi, i el prenom femení *Laura* fruit de la relació filial, és a dir, que el nom es referia a 'en Xico, el fill de la Laura' i d'aquí va passar a la casa on vivia.

Xico Ramona, can [ˈkaŋˈʝikuɾəˈmonə]

Nom d'una casa del carrer de França. Es tracta d'una forma composta per l'hipocorístic de *Francisco* i el prenom femení *Ramona* possiblement significant 'la casa d'en Xico, fill de la Ramona' ja que hem documentat *Xicu Sola (a) Ramona* (LLC 1929e).

Xicot, can

Antic nom d'una casa que es localitzava prop de la riera d'Osor, en algun dels corredors que hi conduïen des del carrer de França o de la Riera.

“Casal o pallissa anomenat vulgarment *casan Xicot* en vila de Osor en lo paratge dit lo carrero, camí qui baixa la Riera” (FNA 1815); “*Can Xicot*” (AM 1944); “*can Xicot*” (AM 1947); “*can Xicot*” (AM 1953)

El nom de la casa es formà a partir d'un malnom que hem documentat a inicis del segle XIX, *Joseph Bosch alias Xicot, Francisco Bosch alias Xicot, pare y fill*” (FNA 1803). Aquest terme devia provenir del nom comú amb sentit de 'promès, noi que festeja' (AlcM, 10, 939) si no és que es tracta d'un derivat de l'adjectiu *xic*.

Xicot, hort d'en-de Can

Peça de conreu que sembla que es localitzava entre l'hort de cal Rector, la riera Major i la riera de la Noguerola, és a dir, vers l'Era de les Bruixes i els horts de Can Vidal.

“Territori dit lo *hort de Joseph Bosch alias Xicot*” (FNA 1803); “Aquella altra viverada de aygua en lo dit *Ort den Xicot*” (FNA 1803); “*Hort del Xicot*” (HIP 1851); “Finca *Hort de can Xicot* limita al N. con Riera Mayor, S. con Huerto de la Rectoría, E. con riera Nogarola” (AM 1944); “*Hort de can Xicot*” (AM 1953)

Com mostra un dels esments documentals de 1803, el topònim prové del sobrenom de persona que, posteriorment, es relaciona amb el nom de casa. V. *Xicot, can*

Xicot, mas cal [ˈkaλˈʝiˈkot]

Nom d'un petit mas de propietat de ca n'Iglésies, situat als límits municipals entre Santa Coloma de Farners i Osor, al sud-est d'Osor i a tocar de la carretera forestal que des de Santa Creu d'Horta es dirigeix a Castanyet. Apareix situat cartogràficament com a *C.Xicot* (MAP 1)

⁷⁶³ No apareix recollit per Francesc de Borja Moll a *Ells llinatges catalans*.

“Carretera que el senyor Iglesias està construint des de Castanyet a *cal Xicot* i que travessa les seves terres del mas Casanova” (FI 1891); “*Cal Xicot*” (FI 1941)

El nom de la casa pot originar-se en un derivat de l’adjectiu qualificatiu *xic*, de fet es tracta d’un habitatge de petites dimensions, o bé en el substantiu amb el significat de ‘promès, noi que festeja’; sembla evident, però, que no guarda cap relació amb l’antiga casa homònima localitzada al nucli urbà osorenc.

Xineia, can [ˈkaŋiˈnejə]

Nom d’una casa que es localitza al carrer de França. En desconeixem el sentit i l’origen.

Xiquet, can [ˈkaŋiˈkət]

Nom d’una casa localitzada al carrer de França també coneguda com a can Llorenç del Molí i ca la Carmeta Llevadora. L’origen del nom pot trobar-se en un derivat diminutiu de *xic* amb el sufix *-et* o bé en l’hipocorístic del prenom masculí *Francesc* o *Francisco*, *Xico* en diminutiu amb el sufix *-et*.

Xiquet, font del

Font que sembla que es localitzava vers la partida del Solà i del torrent Merder, probablement prop del molí de Cercenedes que també és coneguda com a *can Xiquet*.

“*Fuente del Xiquet*” (AM 1944); “*fuelle del Xiquet*” (AM 1947); “*fuelle del Xiquet*” (AM 1953)

El nom de la font, possiblement, s’origina en un malnom individual que encara perviu com a nom de casa. V. *Xiquet, can*

Xiquet, torrent de la Font del V. *Font del Xiquet, torrent de la*

Xolius, vinya d’en [ləˈβijəðəŋ]uˈliws]

Antic tros de conreu de vinya que es localitza a la Costa de Puig-rodon, sobre la partida del Solà.

“*Finca viña den Xolius*” (AM 1944); “*viña den Xolius*” (AM 1953)

Topònim d’origen antroponímic com mostra el fet que es precedeixi de l’article personal *en*; possiblement es tracta d’un malnom que podria significar ‘petit’ (AlcM, 10, 959) ja que no hem documentat aquesta forma com a llinatge.

Xoriguera, Roca V. *Rocaxoriguera*

Xorrec del Mas Fonollet, el

“*Xorrec des mas Fonollet*” (MAN 1316)

Topònim esmentat per Pladevall (1963:258), en el seu article sobre la vall d’Osor partint del manual parroquial datat entre 1316 i 1318 que actualment resta perdut, diu l’estudiós: (a la riera d’Osor) “desguassen al seu torn les rieres secundàries *de les Ribes*

(1316) dita també de Noguerola (1318) en el lloc on està emplaçat Osor, el *torrent de Rechs* (1316) vers el mas Pujol, el *torrent des Jugador* (1316) que venia de la part de Romegueres, el *xorrec des mas Fonollet* (1316) i en especial la *riera de Geronela* (1318) o de Santa Creu que recull les aigües de dita vall, a la que s'ajuntaven el *torrent des Lavador* (1318) i el *torrent de mas Val* (1318)". Segons aquesta enumeració de torrents, hem de creure que aquest nom es referia a la riera d'Horta o de can Pelleringa que, en direcció NEN, s'uneix a la riera d'Osor a un quilòmetre del poble.

Sembla que el topònim compost prové del fet que aquest rierol discorre prop del mas el Fonollet que n'originaria l'específic acompanyat d'un terme força arcaic, *xòrrec* 'xaragall' (AlcM, 10, 964), que aquí té un sentit més de sot o rierol ja que es tracta d'un curs d'aigua constant, no només d'un regueró que es forma arran de la pluja. V. *Fonollet, mas el*

10. Classificació dels topònims

En aquesta part del treball anotarem els noms de lloc segons el sentit que, a partir de l'estudi etimològic, creiem que deuen tenir. Evidentment, en molts casos cal considerar que partim d'hipòtesis ja recollides anteriorment i que, en ocasions podrien ser rebatudes ja que alguns termes podrien incloure's a més d'un dels apartats.

Així mateix, cal anotar que, com és per altra banda lògic, els topònims compostos apareixeran en més d'un dels apartats ja que els anotem a partir dels diversos elements semàntics que els conformen, això és el que explica que en aquest capítol del treball el nombre de topònims sigui superior al de l'estudi de cadascun d'ells individualment.

Els diferents apartats semàntics que hi trobem estan fonamentalment adaptats al nostre llistat i per aquesta raó, davant de cada grup hi incloem una breu explicació que vol facilitar al lector la coneixença dels factors que ens han portat a formar un apartat amb aquell títol i, alhora, de conèixer les raons per les quals s'hi inclouen aquells noms i no d'altres; evidentment, però, l'eina que més ajuda en aquests conceptes és la pròpia entrada de cada nom de lloc situada a l'apartat "Llistat de noms" ja que la present part només té sentit, com deïem més amunt, a partir de l'estudi etimològic i, en el fons, l'única cosa que fem és simplificar i concretitzar tot allò que s'ha anotat anteriorment.

10.1 Topònims provinents d'un altre topònim

Aquesta és una de les formes de creació de noms de lloc més significativa de zona que hem treballat, tant des d'un punt de vista d'informació oral com escrita. Consisteix en el fet de prendre un referent toponímic, possiblement molt conegut pels parlants, per referir-se a un altre indret que li és més o menys proper però que conté un genèric diferent. Evidentment, els noms propis que intervenen en aquest procés solen ser significatius, com ara una muntanya, un sot o riera, una font o, sobretot, un mas, malgrat això, no se'n pot excloure cap element toponímic. De fet, hi encabim fins a 1120 termes, un 27.95 % dels noms de lloc recollits tenen aquest origen totalment –noms simples- o parcialment –noms compostos- destacant-hi noms de partides de terra, de fonts, de camins i de carreteres.

Aigols, carena dels	Anglès, carretera d'
Aigols, carretera dels	Arrancada, partida de terra l'
Aigols, font dels	Artigots, carena dels
Aigols, noguera dels	Artigots, sot dels
Aigols, partida de terra els	Artigots del Pidevall, llocdit els
Aigols, pineda dels	Astúries, mina
Aigols, quintà dels	Aulet del Coll, font de l'
Aió, carena de l'	Avellana, hortes de l'
Aió, l'	Avellana, torrent de l'
Aió, perxada de l'	Bac de Darnic
Albereda, partida de terra	Bac del Parral, perxada
Albereda de Coll de Cabanyes, feixa t.	Bac del Ripoll, el
Albó, dreuera de l'	Bac del Sot de la Posa, el
Amer, camí d'	Badia, barri
Anant a Mas Coll, camp	Badia, partida de terra
Anglès, camí d'	Baier, aulet del

Baier, barri	Brau, font del
Baier, bosc del	Brau, partida de terra el
Baier, font del	Brau, peça de terra
Baier, partida de terra el	Brolla dels Barrancs
Baier, sot del	Bronzer de les Planiques
Baier d'Osor, mas	Bruguer, horts del
Balomar, torrent de	Bruguer, torrent del
Bancs, carretera dels	Bruguera, baga de
Bancs, font del	Bruguera, sot de la
Bancs, partida de terra el	Brunyola, camí de
Bancs, pou del	Calcinera, collet de la
Bancs, prat del	Cal Cisteller, partida de terra
Bancs, quintà del	Cal Cisteller, sot de
Bancs de Puigborrell, mas	Cal Gall, bassa de
Barceló, camp del	Cal Garroset, partida de terra de
Barder, assecador del	Cal Manyac, vinya de
Barder, font del	Cal Masover, quintà de
Barder, partida de terra el	Cal Rector, partida de terra
Barder, sot-riera del	Cal Quic, camí de
Barraca, camí de la	Cal Quic, font de
Barraca del Cerver, mas la	Cal Quic, partida de terra
Barraca del Pedró, la	Cal Teixidor, baga de
Barraca del Sobirà, mas la	Cal Teixidor, bassa de
Bassa de la Talaia, perxada	Cal Teixidor, partida de terra
Bellveí, serrat de	Cal Teixidor, sot de
Berbolades, camí de les	Cambreteria de les Romegueres, la
Berbolades, llocdit les	Camí del Solà, partida de terra
Boranques, sot de les	Camí Pla, partida de terra
Borratxí, camí del	Camí Ral, baga del
Borratxí, castanyeda-perxada del	Camí Roquer, partida de terra
Borratxí, font del	Camp de Llancers, turó del
Borratxí, hort del	Campells, puig de
Borratxí, pont del	Campenc, camp de
Borratxí, prat del	Camplà de les Rieres, peça de terra
Borratxí, sot del	Camps, gorga del
Borrell, partida de terra	Camps, partida de terra el
Borrell, passeig	Camps, peça de terra del
Borrell, plaça	Camps, quintà del
Boscà, camí del	Camps, torrent dels
Boscà, pas del	Canaltonja, torrent de
Boscà, pla del	Ca n'Albereda, aulines de
Boscà, sot del	Ca n'Aubreda, escales de
Boscà a la Coma, camí del	Ca n'Aubreda, partida de terra
Boscans, serrat	Ca n'Aubreda, sot-torrent de
Boscdesprat, peça de terra	Can Badia, cabana de
Bosquet, aulet del	Can Badia, partida de terra
Bosquet, partida de terra el	Can Badia, pla-prat de
Bosquet, torrent-sot-riera del	Can Badia, vinya de
Bossa, can	Can Bosc, aulet de
Brau, baga del	Can Bosc, camí de

Can Bosc, font de	Can Vinyassa de Baix, partida de terra
Can Bosc, llocdit	Can Vinyassa de Dalt, partida de terra
Can Bosc, molí de	Capmàs Badia
Can Bosc, partida de terra	Capsol, font de
Can Bosc, perxada de	Carbonell, font del
Can Bosc, pla de	Carbonell, molí del
Can Bosc, pont de	Carbonell, partida de terra del
Can Bosc, revolt de	Carbonell, quintà del
Can Bossa, partida de terra	Carbonell, sot del
Can Bossa, serrat de	Carrer Ascasso, font del
Can Cercenedes, font de	Carrer de França, font del
Can Cercenedes, partida de terra	Casa del Ros, botiga de
Can Coll, camí de	Casa de Recs, camí de
Can Coll, partida de terra	Casal Vedaguer, parc del
Can Farigola, xalets de	Casa Nova (del Coll), font de la
Can Garriga, baga de	Casa Nova, partida de terra la
Can Garriga, font de	Casa Nova, roureda de la
Can Garriga, pi de	Casa Nova, sot de la
Can Gravat, hort de	Casa Nova de Cercenedes, partida de t.
Can Gravat, partida de terra de	Casa Nova de Colobrans, camí de la
Ca n'Iglésies, partida de terra	Casa Nova de Colobrans, mas la
Ca n'Iglésies, pi de	Casa Nova de Colobrans, partida de t.
Ca n'Iglésies, quintà de	Casa Nova del Coll, alzinar de la
Ca n'Iglésies, roure de	Casa Nova del Coll, partida de terra
Can Manuel, partida de terra de	Casa Nova del Sobirà, castanyers de la
Can Manuel, sot de	Casa Nova del Sobirà, mas la
Can Masó, quintà de	Casa Nova del Sobirà, serra de la
Can Mont, baga de	Casa Nova de Mas Coll, mas
Can Mont, partida de terra	Casa Nova de Masferrer, partida de t.
Can Mont, penyes de	Casa Nova de Muntanya, castanyeda de
Ca n'Ombres, camí de	Casa Nova de Muntanya, collet
Ca n'Ombres, font de	Casa Nova de Muntanya, mas la
Ca n'Ombres, partida de terra	Casa Nova de Pidevall
Ca n'Ombres, serrat de	Caselles, feixa de les
Can Pellerina, font de	Caselles, font de les
Can Pellerina, partida de terra de	Caselles, torrent de les
Can Pellerina, sot-torrent-riera de	Cases, font de les
Can Peric, partida de terra	Cases, partida de terra les
Can Plana, font de	Caseta del Fonollet, partida de terra
Can Plana, partida de terra	Casica, baga-perxada de la
Can Plana a Osor, camí de	Casica, partida de terra la
Can Pujol, garatjos de	Casica de Fonollet, mas la
Can Rabassa, peça de terra	Casina, font de la
Can Rajol, vinya de	Casina, partida de terra la
Can Raptic, font de	Castandell, sot del
Can Raptic, sot de	Castanyeda de la Corbera, turó de la
Can Serra, camí de	Castanyeda-del-Coral-d'en-Pidevall,
Can Serra, font de	peça de terra la
Can Vinyassa, font de	Castanyeda del Maroi, font de la
Can Vinyassa, vinya de	Castanyet, carretera de

Castell de la Torre, sot del	Codina, partida de terra la
Castell del Baier, carenada del	Codina, torrent de la
Castell del Baier, mas el	Codina, vinya de la (1, 2)
Casulles, can	Codina i Salomó, partida de terra
Casulles, font de les	Codina Vella, feixa de terra la
Casulles, partida de terra les	Codina Vella, mas la
Caulí, perxada del	Codina Vella, vinya de la
Caulí, sureda del	Coll, aulet del
Catalunya, carrer	Coll, camí-carretera del
Catalunya, plaça	Coll, carena del
Caulí, partida de terra el	Coll, carrer del
Cellera d'Anglès, camí de la	Coll, font del (1, 2)
Celró, camp	Coll, hostel del
Celró, font del	Coll, quintans del
Celró, llocdit el	Coll, rectoria del
Cementiri, capella del	Coll, torrent del
Cementiri, carrer del	Coll de Cabanyes, albereda del
Cementiri, hort del	Coll de Cirerers, font del
Cercenedes, aulet de	Coll de Jonquer, serra de
Cercenedes, camí de	Coll de les Garrigues, serrat del
Cercenedes, carrer de	Coll de Llinars, serra del
Cercenedes, castanyeda de	Coll de Nafrà, camí de
Cercenedes, molí de	Coll de Nafrà, torrent de
Cercenedes, prat de	Coll de Querós, riera de
Cercenedes, rec de	Coll de Querós, serra de
Cercenedes, roca de	Coll de Roscall, serra de
Cercenedes, rouredes de	Coll de Roscall, turó de
Cercenedes, serra de	Collell, font del
Cercenedes, sot de	Collsabruquera, llocdit
Cercenedes de Susqueda, partida de t.	Collsacodina, camí del
Cerver, carretera del	Collsacodina, el
Cerver, camp del	Collsapalamera, partida de terra
Cerver, font del	Collsapalamera, torrent de
Cerver, grèvol del	Collsarroca, peça de terra
Cerver, muntanya del	Collsarroca, turó
Cerver, partida de terra el	Coll Savena de Coll Rouric, serra del
Cerver, sot del	Colobrans, camí del
Cerver, teix del	Colobrans, font del
Cerver, vinya del	Colobrans, mina del
Cirerers de Roscall, coll de	Colobrans, mines del
Clascar, bosc-perxada del	Colobrans, partida de terra el
Clascar, camí del	Colobrans, sot del
Clascar, carena del	Coma, alzina de la
Clascar, font del	Coma, feixa de terra la
Clascar, quintà del	Coma, font de la
Clascar, sot del	Coma, hort de
Cloell, feixa de terra	Coma, muntanya de la
Closells, sot dels	Coma, partida de terra la
Codina, cambreria	Coma, penya de la
Codina, font de la	Coma, sot de la

Coma, sureda de la	Crosa, castanyeda de la
Coma del Sot del Rovir, la	Crosa, gorga de la
Coma de Mont Alt	Crosa, partida de terra la
Coma Joana, peça de terra	Crosa, revolt de la
Comapedrosa, torrent de	Croset, camí del
Comarca, baga de la	Croset, castanyers del
Comarca, camí la	Croset, font del
Comarca, feixes de la	Croset, partida de terra
Comarca, peça de terra la	Croset, torrent del
Comarca, sot de la	Darnic, bosc de
Comarca, vinya de la	Darnic, peça de terra
Coma-rebleda	Darnic, quintà del
Comellar de Solroca	Darrere Serra de Vielles, aulet
Coral, camí del	Davant la Fàbrica, perxada
Coral, font d'en	Davant de Santa Creu (d'Horta), perxada
Coral, partida de terra el	Dèrica, pont de la
Coral d'en Pidevall, partida de terra el	Dois, camí dels
Coralet, mas el	Dois, peça de terra dels
Corbera, camí de la	Dois, prat dels
Corbera, castanyeda de la	Dois, puig dels
Corbera, font de la	Drecera de l'Albó, perxada la
Corbera, partida de terra la	Duraneu, peça de terra
Corberes, camí de les	Eibar, mina
Corts de Rebleda	Eixermada, partida de terra l'
Costa de la Font de la Maduixa, partida de terra	Era Cremada, pla
Costa de la Maduixa, partida de terra la	Era Cremada, serra d'
Costa de la Mata, partida de terra	Era Cremada a Mas Setembre del Coll, camí d'
Costa de la Morena, la	Era de les Cases, l'
Costa del Collsacodina, la	Era del Mar, peça de terra
Costa de les Romegueres, partida de t.	Era del Mar, pla
Costa del Maroi, partida de terra de la	Era del Mas Boscà
Costa del Mas Coll, la	Era del Mas Serrat, llocdit
Costa del Pont, partida de terra	Era Ventosa, perxada (1, 2)
Costa del Sui, la	Espanya, plaça d'
Costa de Puig-rodon, la	Espinau, collet de l'
Costes de la Penella, les	Espinau, gorga de l'
Costes del Soleric	Espolangueret de Rebleda, llocdit
Cremada de les Sorreres, la	Esporgada del Bac Sota del Forn, peça de terra l'
Creu de la Codina, la	Esquei Vermell, gorg de l'
Creu del Cerver, la	Estretes de Roscall
Creu del Collsacodina, la	Explets, torrent dels
Creu de Llevanyes, la	Fàbrica, partida de terra la
Creu del Portell, turó de la	Fàbrica, sot de la
Creu del Soler (del Coll), la	Farigola, camp de la
Creu d'en Cercenedes, partida de terra	Farigola, grup de vivendes la
Creu de Portell, collet	Farigola, partida de terra la
Creu de Rocamonera	Farigola, xalets de la
Crosa, bosc de la	
Crosa, camí de la	

Ferran, riera de	Ginestar, can
Ferriol, avellaneda de	Ginestar, feixa del
Ferriol, llocdit	Ginestar, font del
Flota, torrent de la	Ginestar, serra
Fondo de la Molina, quintà	Ginestar, sot del
Fonollet, quintà de	Ginestar del Mas Veguer, el
Font de la Fageda, sot de la	Girona, camí de
Font de la Figuera, perxada	Gironella, aulet de
Font de la Figuera, sot de la	Gironella, camí de
Font de la Maduixa, la	Gironella, partida de terra
Font de la Talaia, perxada de la	Gironella, pont de
Font del Borrell, бага-castanyeda de la	Gironella, riera de
Font del Borrell, carrer de la	Gomis, camí-carretera del
Font del Borrell, partida de terra	Gomis, partida de terra el
Font del Borrell, pont de la	Gomis, quintà del
Font del Borrell, prat de la	Gomis, sot del
Font de les Osseres, sot	Gonfau, peça de terra
Font del Gascó, torrent de la	Gorg de l'Olla, font del
Font del Llop, бага de la	Gorg de l'Olla, torrent del
Font del Llop, sot	Gran de Can Badia, camp
Font del Llop, sureda	Gran de la Maduixa, feixa de terra
Font del Mas Caulí, torrent de la	Gran de les Berbolades, serra
Font del Mas Gomis, camí de la	Gran de l'Espinau, pi
Font del Parral, torrent de la	Gran de l'Illa, camp
Font del Pujol, camí	Gravat, can
Font del Rupit, perxada	Gravat, castanyeda-baga del
Font dels Aigols, torrent de la	Gravat, serra del
Font del Xiquet, sot de la	Grevolosa, бага de la
Font d'en Coral, pont de la	Grevolosa, camí de la
Font d'en Riba, peça de terra	Grevolosa, font de la
Font d'en Sardina, perxada de	Grevolosa, partida de terra la
Fontfreda, perxada	Grevolosa, serra de
Fontfreda, torrent de	Grevolosa, torrent-riera de la
Font Nova, torrent de la	Grevolosa de la Torrenera, casa
Font Saguàrdia, serrat de	Gros de la Molina, roure
Fontsamallera, peça de terra de la	Guairesa, feixa de terra
Fontsamallera, torrent	Guilleries, les (1)
Formentar, coll de	Guinarda, torrent de la
Forn de la Rovira, carena del	Horta, parròquia d'
França, carrer de	Horta, riera d'
Gall, cal	Hortes, horta de les
Gascó, aulet del	Hortes de la Maduixa, les
Gascó, font del	Hostal Vell del Coll, l'
Gascó, torrent del	Illeta, pont de la
Gausac, font del	Jugador, torrent de
Gausac, partida de terra el	Llarga de Cal Gall, feixa
Gelats, font del	Llarga del Camps, feixa
Gelats, partida de terra el	Llarga del Mas Soler, feixa
Gelats, puig de	Llarga de Puig-rodon, feixa
Gelats, torrent-sot del	Llavador, peça de terra

Llevanyes, camí de	Mas Coll, partida de terra
Llevanyes, riera de	Mas Coll, pont de
Llonganyes, serrat	Mas Cortal, molí
Maduixa, camí de la	Mas Cortal, rieral del
Maduixa, font de la	Mas Cortals, torrent del
Maduixa, pineda de la	Mas Crosa, quintà del
Maduixa, sot de la	Mas Dois, hort del
Maduixa, vinya de la	Mas el Soleric, partida de terra
Maduixes, camí de les	Mas Falgueres, feixa
Maduixes, partida de terra les	Mas Falgueres, vinya
Maig, camps	Masferrer, bassa de
Maimir, peça de terra	Masferrer, font de
Maimir, perxada de	Masferrer, partida de terra
Major (de les Berbolades), torrent-sot	Mas Ferrer, peça de terra-llocdit
Major de les Selves, torrent	Masferrer, pou de
Major (d'Osor), riera	Masferrer, quintà de
Mallola de Rebleda	Masferrer, sot de
Malloles, font de les	Mas Fonollet, partida de terra
Malloles, partida de terra les	Mas Fonollet, quintars del
Malloles, sot de les	Mas Gascó, quintà del
Mariner, cal	Mas Gomis, basses d'amerar cànem de
Maroi, camí del	Mas Gomis, font del
Maroi, carrer del	Mas Iglésies, quintà del
Maroi, casa	Mas Jugador, peça de terra
Maroi, castanyeda del	Mas Maig, riera del
Maroi, partida de terra del	Mas Mata, partida de terra
Maroi, pont del	Mas Mir, quintans del
Maroi, sot del	Masó, partida de terra el
Maroi, vinya del	Mas Oller, quintà del
Mas Albereda, camí del	Masoveria de les Planes, peça de terra
Mas Albereda, quintà del	Mas Pidemunt, bagues del
Mas Albereda, viviers de	Mas Pidemunt, partida de terra
Mas Arrancada, aulet del	Mas Pigem a la Vena, camí
Mas Arrancada, camí de	Masplà de Rebleda, llocdit
Mas Arrancada, castanyeda del	Mas Ponteí, camí del
Mas Arrancada, torrent del	Mas Ponteí, partida de terra
Mas Artigues, bosc	Mas Ponteí, vinya del
Mas Baltasar, pont del	Mas Ridemar, feixa de terra
Mas Becdejú, peça de terra	Mas Ripoll, partida de terra
Mas Bosc, boscos del	Mas Roscall, partida de terra
Mas Boscà, castanyeda del	Mas Rovir, quintà
Mas Camps, feixa del	Mas Soler (del Coll), baga del
Mas Camps, vinya del	Mas Soler (d'en Ripoll), partida de terra
Mas Caulí, font del	Mas Sunyer, font del
Mas Caulí, quintanic del	Mas Sunyer, peça de terra
Mas Clascar, partida de terra	Mas Veguer, quintars del
Mas Claver, camí del	Mas Veguer, riera del
Mas Claver, riera-sot de	Mas Viurevol, peça de terra
Mas Coll, font de	Mata, bosc de la
Mas Coll, horta del	Mata, comarc de la

Mata, font de la	Mont-roure, feixa de terra
Mata, llocdit la	Morena, baga la
Mata, molí de la	Morena, peça de terra la
Mata, partida de terra la	Mortissó, camí
Mata, peça de terra la	Mortissó, serra de
Mata, pineda de la	Noguerola, arbreda de la
Mata, quintà de la	Noguerola, hort de la
Mata, sot de la	Noguerola, la
Mata, vinya de la	Noguerola, vinya de la
Matella, peça de terra	Omar, partida de terra l'
Matret, can	Ombres, ca n'
Més Baixa del Quintà del Mas Pidevall, feixa	Ortiguers, bosc dels
Mina, camí de la	Osor, carrer d'
Mina, pont de la	Osor, carretera d'
Mina, riera de la	Osor, coll d'
Mines, baga de les	Osor, puig d'
Mines, capella de les	Osor, serra d'
Mines, font de les	Osor, vall d'
Mines, granja de les	Osor al mas Albereda, camí d'
Mines d'Osor, les	Països Catalans, carrer
Mirapeus, llocdit	Palau, perxada el
Mirapeus, molí de	Parceries del Mas Pidevall, les
Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall, peça de terra les	Parral, castanyeda del
Molí de la Mata, rec del	Parral, fageda del
Molí de l'Avellana, camí del	Parral, feixa del
Molí de l'Avellana, hortes del	Parral, font del
Molí de l'Avellana, rec del	Parral, partida de terra el
Molí de la Vila, partida de terra	Parral, quintà del
Molí del Carbonell, partida de terra	Parral, turó del
Molí del Carbonell, torrent del	Parral del Sobirà, mas el
Molí del Mas Cortal, rec del	Parral del Sobirà, sot del
Molí d'en Serra, bassa del	Part, mas el
Molí d'en Serra, font del	Part, partida de terra el
Molí d'en Serra, gorg del	Part, peça de terra el
Molí d'en Serra, gorga del	Part, perxada del
Molí d'en Serra, partida de terra el	Part, sot-torrent del
Molí d'en Serra, rec del	Part, vinya del
Molí d'en Vidal, rec del	Partió de la Casa Nova d'en Lau i la Codina, serra de la
Molí d'en Vila, bassa del	Passadores, peça de terra les
Molí d'en Vila, rec del	Passadores, torrent de les
Molina, camp de la	Pe, feixa de la
Molina, riera de la	Pedró, camí del
Molina (del Clascar), partida de terra la	Pedró, serra del
Molina (del Clascar), perxada-baga la	Pedró, sot del
Molina (del Clascar), serrat de la	Pedró-Creu de Sant Benet
Molina (del Clascar), sot de la	Penella, camí de la
Molina (de n'Iglésies), partida de terra	Penella, feixes de la
Montargull, serra de	Penella, partida de terra la
	Penella, sot de la

Penelles, les	Pla Regador, torrent-sot de
Peratallada, puig de	Pla Sabatuda, collet de
Pere Manuel, camp d'en	Ponç Querós, mas
Pere Manuel, can	Pontarró, hort del
Perer, camí del	Pontarró, pont del
Perer, font del	Pontarró, sot-torrent del
Perer, partida de terra el	Pontarró, vinya del
Perer, peça de terra el	Pont del Pontarró, viver
Perer, turó del	Pont dels Soldats, gorga del
Perer, vinya del	Pont de Mas Coll, gorga del
Petja de Sant Martí, xaragall de la	Ponteri, peça de terra el
Piconera, camí de la	Pont Serradella, peça de terra
Piconera, partida de terra la	Porta Barrada, cim de
Piconera, peça de terra de la	Porta Barrada, peça de terra
Piconera, perxada de la	Portell, serrat
Piconera, quintà de la	Portelleres, collet de les
Piconera, sot de la	Portelleres, peça de terra les
Pi de Can Garriga, perxada	Portelleres, serra de les
Pidemunt, quintà del	Posa, camí de la
Pidemunt, sot del	Posa, hort-camp-peça de t.-feixa de t. de la
Pidevall, font del	Posa, sot de la
Pidevall, partida de terra el	Posa d'en Cellabona, partida de terra la
Pidevall, quintà del	Posa de n'Ombres, partida de terra
Pigem, font de	Posa d'Oms, partida de terra
Pigem, horta de	Prat de les Hortes, gorga del
Piscina, arbreda de la	Prat Gran, font del
Plaça Major al Pont, carrer	Prat Gran, gorga del
Plaça Vella, camí	Prat Gran, partida de terra el
Plaça Vella, carrer de la	Priorat de la Verge del Coll, partida t.
Plaça Vella, gorga de la	Puig Baulet, serra de
Plaça Vella al Pont, carrer	Puigborrell, castanyeda de
Pla de Formentar, partida de terra	Puigborrell, prat de
Pla de la Illeta, baga	Puigcaulí, mas
Pla de la Illeta, partida de terra	Puig de Santa Creu, mas
Pla del Forn, perxada	Puigferran, llocdit
Pla d'en Bruguera, partida de terra	Puigquerós, mas
Pla de Sant Gregori, font del	Puig-rodon, camí de
Pla de Sant Gregori, pineda del	Puig-rodon, sot de
Pla Jugador, riera de	Puig-rodon, vinya de
Plana, gorg de la	Puig-roure, serra de
Plana, sot-torrent de la	Puig-rovir, peça de terra
Plana d'en Forn, camí de la	Puigsacadira, coll de
Planes, albereda de les	Puigsacadira, pla de
Planes, peça de terra les (1, 2)	Puigsacadina, peça de terra
Planes, roques de les	Puig Sec, bassa de
Planica de Susqueda, mas	Puig Ventós, font de
Planiques, peça de terra les	Pujada Espinau
Plantada de la Creu de Rocamonera, peça de terra la	Quel Casica, can
Plantadís, camí de	Querós, camí de

Querós, puig de	Rodós, torrent del
Querós, serra de	Rodós d'en Bancs, peça de terra
Querosell, veïnat de	Romegueres, бага de les
Quintà Fondo de la Molina, sot	Romegueres, boscos de les
Quintans de la Torrentera, partida de t.	Romegueres, camí de les (1, 2)
Rabionet, partida de terra	Romegueres, font de les
Rabionet, sot de	Romegueres, partida de terra les
Rafec, aulet del	Romegueres, quintà de les
Rafec, camí del	Romegueres, torrent de les
Rafec, peça de terra el	Rompuda, turó de la
Rajol, perxada el	Roquet, serra de
Rajol, roca del	Roscall, camí del
Rebleda, castanyeda de	Roscall, quintà de
Rebleda, collet-carexada de	Roscall, sot del
Rebleda, torrent de	Rouric, mas
Rebleda, turó-puig de	Rovir, sot del
Rectoret, partida de terra el	Rovira, camí de la
Regadiu, sot del	Rovira, forn de la
Revolt del Menut, perxada	Rovira, partida de terra la
Riba d'Amunt, camí de la	Rovira, puig de la
Riba d'Amunt, partida de terra	Rovira, roca
Riba d'Avall, partida de terra	Sabater de Fageda, mas
Ribes, sot-torrent de les	Saleres dels Aigols
Ridefrè, sot-torrent de	Solell de Can Coll
Ridemar, castanyeda de	Solella de la Codina
Ridemar, torrent de	Saliberes, torrent
Riera de Can Pellerina, pont de la	Salomó, barracó del
Riera del Barder, hortes de la	Salomó, partida de terra
Riera de Moix, molí de la	Salses, aulina de les
Riera Major, pont de la	Salses, peça de terra les
Rigavalós, castanyeda de	Salses, serra de les
Ripoll, bassa del	Salses, torrent de les
Ripoll, camí-carretera del	Santa Bàrbara, camí de
Ripoll, font del	Santa Coloma, camí de
Ripoll, pont del	Santa Creu (d'Horta), camí de
Ripoll, quintà-quintana del	Santa Creu (d'Horta), carena de
Ripoll, sot del	Santa Creu (d'Horta), hostel de
Roca, barri la	Santa Creu (d'Horta), puig de
Roca, sot de la	Santa Creu (d'Horta), rectoria de
Roca Corbera, casa	Santa Creu (d'Horta), riera de
Roca Corbera, castanyeda d'en	Santa Creu (d'Horta), veïnat de
Roca Corbera, sot de	Sant Gregori, barri de
Roca de l'Àliga, serra de	Sant Gregori, carretera de
Roca del Llor, serrat de la	Sant Gregori, cim de
Roca del Llorer, sot de la	Sant Gregori, pla de
Roca del Rajol, peça de terra	Sant Gregori, riera de
Rocallonga, perxada de	Sant Hilari (Sacalm), camí de
Roca Rovira, peça de terra la	Sant Hilari (Sacalm), carretera de
Roca Sabella, serrat	Sant Hilari, riera de
Rodolar del Mas Pidevall, llocdit el	Sant Martí (Sacalm), camí de

Sant Miquel, partida de terra	Sitjar, torrent del
Sant Miquel de Maifré, capella de	Sobirà, camí del
Sant Miquel (de Solterra-de les Formigues), camí de	Sobirà, horta-hort d'en-del
Sant Miquel de Solterra, capella de	Sobirà, molí del
Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya	Sobirà, partida de terra el
Sant Miquel (de Solterra-de les Formigues), pla de	Sobirà, quintà del
Sant Miquel de Solterra, serra de	Sobre Can Pelleringa, perxada
Sant Miquel de Ter, barri-veïnat de	Sobre el Molí d'en Vila, hort de
Sant Miquel (de Ter), mas	Sobre el Simon, perxada
Sant Miquel de Barder, capella-barri-veïnat-mas	Sobre Fonollet, sureda de
Santuari del Coll, partida de terra del Sarrancada, font	Sobre la Casa Nova, perxada
Saserra, mas	Sobre la Font del Borrell, partida de t.
Savall, torrent	Sobre la Mata, partida de terra
Selves, peça de terra les	Sobre l'Horta, perxada
Selves, perxada de les	Sobre Masferrer, partida de terra
Selves, serra de les	Solà, camí del
Sepultures, coll-collet de les	Solà, hort-peça-feixa de terra el
Sepultures, perxada de les	Solà de Recs de Sant Julià, llocdit
Sepultures, torrent de les	Solà de Satonella, llocdit
Sererols, camí de	Solana del Coll de Cirerers, la
Sererols, prat de	Soler (del Coll), camí del
Serra del Coll, mas	Soler (del Coll), font del
Serradella, pont de	Soler (del Coll), mas
Serradella, torrent de	Soler (de Mansolí), camí-carretera del (1, 2)
Serra del Serrat, mas	Soler (de Mansolí), partida de terra el
Serra de Toronell, mas can	Soleric, barri el
Serra de Toronell, partida de terra la	Soleric, bassa del
Serra de Vallpregona, peça de terra	Soleric, dreuera del
Serra de Vielles, carena de	Soleric, partida de terra el
Serrat del Gall, partida de terra	Soleric, vinya del
Serrat del Gall, perxada del	Solroca, font de
Serrat de Serra Torta, tremoleda del	Solroca, peça de terra de
Serrat Mitjà, peça de terra del	Solroca, torrent de
Serra Torta, serrat de	Solsia, camp de la
Serreda, feixa de terra la	Solsia, coll de
Serreda, torrent de	Solsia, riera de
Serres, mas les	Solterra, capella de
Serres del Sobirà, mas	Solterra, font de
Sescorts, peça de terra	Solterra, oliveres de
Setembre del Coll, mas	Solterra, partida de terra
Simon, bosc del	Solterra, sot de
Simon, camí del (1, 2)	Sota el Camp del Maroi, peça de terra
Simon, el	Sota el Croset, бага de
Simon, font del	Sota el Gelats, perxada
Simon, sureda del	Sota el Pidevall, camp
Simon, vinya del	Sota el Pontarró, partida de terra
	Sota el Simon, aulet de
	Sota el Simon, perxada de
	Sota el Veguer, perxada de

Sota la Codina, olivera	Torrent de la Mira, partida de terra
Sota la Mata, partida de terra	Torrent de la Vinya, partida de terra
Sota la Piconera, aulet	Torrent de Mirapeus, llocdit el
Sota la Roca, perxada	Torrent de n'Horta, partida de terra
Sota la Talaia, perxada	Torrent de Recs, partida de terra
Sota Masferrer, partida de terra	Torrentera, peça de terra la
Sot de Can Pellerina, gorga del	Torrentera, vinya de la
Sot de la Comarca, torrent	Torrentera del Pontarró, la
Sot de la Creu, partida de terra	Torrents, bosc de
Sot de la Maduixa, partida de terra	Tria, castanyeda de la
Sot de la Mata, partida de terra	Tria, collet de la
Sot de la Posa, partida de terra	Tria, partida de terra la
Sot de la Roca, perxada del	Tria, serrat de la
Sot de la Torrentera, partida de terra	Tria, torrent de la
Sot de les Fonts, partida de terra	Tria del Quintà del Ripoll, la
Sot del Nespler, perxada del	Triador, castanyeda del
Sot dels Canals, perxada del	Triador, feixa-peça de terra
Sot del Senglar, font del	Triador, partida de terra el
Sot del Senglar, partida de terra	Triador, sot-riera del
Sui, camí del	Triola, sot de la
Sui, feixa de terra	Trona, revolt de la
Sui, partida de terra el	Tutes, aulet de les
Surós, camí de	Tutes, perxada de les
Susqueda, camí de	Valelles, serra de
Susqueda, pantà de	Valelles, torrent de les
Susqueda, torrentera de	Vallpregona, feixa de terra
Talaia, bassa de la	Vallpregona, partida de terra
Talaia, font de la (1, 2)	Vallpregona, serra de
Talaia, sot de la	Veguer, font del
Talaia del Gelats, mas la	Veguer, partida de terra el
Talaia (d'en Bancs), partida de terra la	Vena, font de la
Talaia (d'en Verneda), partida de t.	Vena, partida de terra la
Tàpia, peça de terra la	Vena, puig de la
Tàpia, sot de la	Vena, serra de la
Tàpia, vinya de la	Vena, sot de la
Terrades, gorg de les	Verger, font del
Terrats, el	Verger, hort del
Teuleria, vinyes de la	Vic, camí de
Toronell, partida de terra el	Vielles, carena de
Toronell, veïnat de	Vigatà, camí
Torre, camí de la	Vilanova de Sau, camí de
Torre, font de la	Vinyet del Monar, llocdit
Torre, gorga de la	Vinyets, camí dels
Torre, partida de terra la	Viurevol, partida de terra el
Torre, vinya de la	Xica de la Barraca, бага
Torre de Recs, partida de terra	Xica de Rebleda, бага
Torre de Recs, torrent de la	Xòrrec del Mas Fonollet

10.2 Topònims provinents d'un llinatge

L'antroponímia, sobretot els llinatges, és un important generador de topònims ja que, com indica Amigó (1999:136) "l'antroponímia i la toponímia estan íntimament relacionades". En el nostre cas, aquest àmbit de creació de noms és el segon més significatiu, amb 500 topònims, simples o compostos, que inclouen llinatges osorencs pretèrits o presents, un 12.48% del total. A voltes, però, es fa dubtós de saber si es fa referència a un antropònim o bé a un topònim, sobretot quan existia la coincidència entre el nom d'un mas i el llinatge del seu propietari; sovint, ens orienta a diferenciar-los el fet que és molt habitual que el llinatge es precedeixi de l'article personal.

També incloem en aquesta apartat alguns noms de carrer que responen a personatges històrics que majoritàriament varen existir per imposició política.

Els genèrics que més freqüentment introdueixen aquest tipus d'específics són masos i cases tot i que també s'hi recullen zones de conreu, peces o partides de terra.

Agustí, perxada	Balanyà, vinya
Albereda, бага de n'	Bancs, can
Albereda, ca n'	Bancs, mas el
Albereda, mas	Bancs, molí d'en
Albereda, vinya de n'	Bancs i Horta, horta de
Alemaný, casa de n'	Barceló, mas
Andreu, ca l'	Barraca d'en Baier, mas la
Angelats, mas	Barraca d'en Margarits, mas la
Antoni Maria Claret, plaça	Barraca d'en Maroi, la
Arbreda, carrer de l'	Barraca d'en Teixidor, la
Arnau Rajol, peça de terra d'	Basela, casa
Arquer, mas	Batlle, mas
Artiga d'en Xico Laura, l'	Beceda, hort d'en
Aubreda, font de ca n'	Beceda, mas
Aulet, camp de n'	Beceda d'Allà, mas
Aulet mas (1, 2)	Beceda d'Amunt, mas
Avellana, molí de l'	Beceda d'Avall, mas
Badia, casa d'en	Benet, can
Badia, hort d'en	Benet Petit, бага d'en
Badia, mas	Benet Petit, casa d'en
Badia, mas can	Bernada, ca la
Badia Donadeu, casa	Bertomeu Balmes, casa d'en
Badia i Coll, mas	Bertomeu Balmes, vinya d'en
Bagis i Carbonell, casa de	Bertrana, can
Bagis i Carbonell, molí de	Bonavida, casa
Baier, cal	Bondia, mas de
Baier, castanyeda d'en	Borrell, font del
Baier, hort d'en	Borrell, mas
Baier, mas el	Borrell, prat d'en
Baier, pla d'en	Borrell, puig
Baier del Mas, mas	Borrell d'en Pinyana, el
Baier d'Osor, mas	Bosc, feixa de terra d'en

Bosc, mas can	Casa Nova d'en Crosa, mas la
Bosc, roca d'en	Casa Nova d'en Plana, mas la
Boscà, mas el	Casa Nova d'en Serra, mas la
Boscà dels Dois, mas	Casa Nova d'en Vernedes, mas la
Bosc de la Plaça Vella, horta d'en	Casa Nova de Romegueres, mas la
Bosquet, mas el	Casanoves, mas
Bou, ca la	Cases, can
Bou, can	Cases, horta d'en
Boua, ca la	Cases, hostal d'en
Bruguer, mas	Caseta de Carbonell, mas
Bruguera, mas (1, 2)	Caseta de Codina, mas
Cabruja, casa	Caseta de Codina i Salomó
Calvo Sotelo, carrer	Caseta d'en Masó, la
Camell, can	Caseta d'en Sui, casa la
Camell, horta d'en	Casica de Verneda, mas la
Camí de les Romegueres, partida de t.	Castanyeda-del-Coral-d'en-Pidevall,
Campàs d'en Pidemunt, el	peça de terra la
Camplà, peça de terra	Castellet, mas
Camplà, vinya d'en	Caulí, casa d'en
Camps, mas el	Cellabona, casa d'en
Camps de n'Albereda, partida de terra	Cellabona, mas
Canal, baga d'en	Cercenedes, feixes d'en
Canaleta, mas	Cercenedes (de Susqueda), mas can
Can Camps, torre de	Cerver, can
Cànoves, serrat d'en	Cidera, feixes de terra d'en
Carbonell, fageda d'en	Claver, mas
Carbonell, mas el	Clerc, colònia
Carles, casa d'en	Clerc, masia de
Carles, peça de terra d'en	Codina, borda la
Casaboscà, casa de	Codina, casa d'en
Casa de n'Albereda, torrent de	Codina, mas la (1, 2)
Casa Prat, cabana	Codina i Salomó, mas
Casals, mas	Coll, mas (1, 2)
Casals, partida de terra els-camp de	Coll, mas can
Casal Verdager, el	Coll d'Allà, mas
Casamitjana, baga d'en	Coll de Ça, mas
Casamitjana, camí d'en	Coll d'en Bancs, serrat
Casamitjana, camp d'en	Collell, mas
Casamitjana, can	Colomers dels Recs, horta dels
Casamitjana, mas can	Coma de Mir, la
Casamitjana, molí d'en	Coma d'en Barceló
Casamitjana, partida de terra	Comarca de Casamitjana, la
Casa Nova de Cercenedes, mas la	Cominal, can
Casa Nova del Coll, mas la	Coral, baga d'en
Casa Nova del Clascar, mas la	Coral, can
Casa Nova del Sui, mas	Coral d'en Pidevall, partida de terra el
Casa Nova de Masferrer, mas la	Corbera, aulet d'en
Casa Nova d'en Badia, mas la	Corbera, can
Casa Nova d'en Bancs, mas la	Corbera, casa d'en
Casa Nova d'en Corbera, mas la	Corbera, peça de terra d'en

Cornellà Vila, casa	Gomis, baga d'en
Costa d'en Roure, peça de terra la	Gonfau, llocdit
Costa d'en Vila, la	Grevolosa, casa d'en
Creu d'en Camps, la	Grevolosa, mas la
Creu d'en Cercenedes	Grevolosa d'Allà, mas
Crosa, hort	Grevolosa de Ça, mas
Dalmau, castanyeda d'en	Grevolosa de la Torrentera, casa
Damià Arbocet, casa de	Gurt, cal
Damià Arbocet, molí de	Hereu Garolera, casa
Destral, baga de	Horra, ca l'
Destral, camp d'en	Horta, casa
Destral, can	Horta, castanyeda de n'
Destral, nogueres d'en	Horta, horta de n'
Destral, vinya d'en	Horta, molí de n'
Deu, horts d'en	Horta, roure de n'
Desvilar, casa	Horta, vinya de n'
Dídac Taradell, carrer	Iglésies, mas ca n'
Dois, mas (1, 2)	Jaume Coll, casa d'en
Domènecs, mas	Jordi, hort d'en
Ermegol, camp	Llavari, perxada d'en
Ermengol, mas	Lloses d'en Boscà, les
Espinàs, casa de n'	Llunell, mas
Falgueres, carrer d'en	Maig, casa d'en
Falgueres, casa d'en	Maig, mas
Falgueres, mas	Maig, vinya d'en
Felip Ferrer, can	Malesa d'en Coll, la
Feliu, can	Mallol, peça de terra d'en
Ferran, mas	Malloles, camp d'en
Ferrer, mas	Manuel, mas can
Ferrer d'Avall, mas	March, casa
Fonollet, corrals d'en	Margarits, aulet d'en
Fonollet, mas el	Margarits, can
Fonollet d'Avall, mas	Margarits, carrer d'en
Font de Borrell, mas	Margarits, font d'en
Franc, casa	Margarits, hort d'en
Francesc Ascasso, carrer	Margarits, mas
Galliners, casa	Margarits, perxada d'en
Gamell, camps d'en	Margarits, vinya d'en
Garriga, casa d'en	Maroi, mas el
Garriga, mas can	Marquès, mas
Garriga, noguers d'en	Martí, camp d'en
Garriga, peça de terra	Martí, can
Garriga, serra d'en	Martí, puig
Garriga, terrera d'en	Martí, vinya d'en
Garroset, casa-cal	Masferrer, can
Gausac, mas	Masferrer, mas
Gavarra, peça de terra de	Masjoan, llocdit
Gelats, hort d'en	Masó, mas can
Gelats, mas el	Mata, mas
Gol, can	Mata, mas la

Mata d'Amunt, mas	Parral de Fonollet, mas el
Mata de Ça, mas	Parral de n'Huix, mas el
Mates, can	Pasqüet, baga d'en
Mendizábal, carrer	Pasqüet, hort d'en
Mingo Grau, can	Pau, can (1, 2)
Miralpeix, camí de	Pau, granja d'en
Mirambell, mas	Pau, vinya d'en
Mitjà, mas	Pau Pol, casa
Moix, mas d'en	Peiró, mas
Moix, riera de	Peix, can
Moix, vinya d'en	Penella, can
Moixac, baga d'en	Penella, penyes d'en
Moixac, mas	Pere Baier, casa
Molí d'en Serra, mas	Pere Pidevall Baier, casa
Molist, baga d'en	Pere Roger, hort de
Mont, can	Peret Menció, can
Mont, mas can	Peret Menció, vinya d'en
Mont, vinya d'en	Petit, casa
Montsitjar, mas	Petit, hort d'en
Morell, mas	Petit, vinya d'en
Morella, casa de	Petit d'en Prat, hort
Morella, peça de terra d'en	Pidevall, roures d'en
Morer, carrer d'en	Pinyana, castanyeda d'en
Munt, mas	Pinyana, horts d'en
Muntada, mas	Pinyana, mas
Muntada d'Amunt, mas	Plana, aulet d'en
Muntada d'Avall, mas	Plana, camp d'en
Muntada Inferior, mas	Plana, mas can
Muntada Superior, mas	Planes d'Amunt, mas
Nadal, casa	Pol, el
Nadal, mas	Pons, can
Nadal, vinya d'en	Pont, mas
Noguer, camp d'en	Ponteri, mas
Noi Bancs, casa	Posa dels Roures d'en Pidevall, la
Oller, mas (1, 2)	Posa d'en Cellabona, partida de t. la
Oller, vinya de n'	Posa de n'Ombres, partida de terra
Omar, mas	Posa d'Oms, partida de terra
Ombres, baga de n'	Prat, baga d'en
Ombres, mas ca n'	Prat, camp d'en
Ombres Vell, ca n'	Prat, can
Oms, casa	Prat, mas (1, 2, 3)
Paba, mas	Prat, pallissa d'en
Palau, casa	Prat, sot d'en
Palau, castanyeda del	Prat d'en Serra, mas el
Palau, horts d'en	Primo, font d'en
Palau, mas	Puig, bosc d'en
Palau de Salm, vinya d'en	Puig-angelats, mas
Palomeres d'en Veguer, les	Puig-arquer, mas
Panosa, ca la	Puigferran, mas
Parera, can	Puig i Maidó, terres de

Pujol, baga d'en	Rovira, feixa de terra d'en (1, 2)
Pujol, barri	Sabater de Fageda, mas
Pujol, can	Sagrer, mas
Pujol, mas (1, 2)	Saiols, mas
Pujol, partida de terra d'en	Sala, casa d'en
Quintana, casa	Salaverd, mas
Quintana, hort d'en	Saleta, castanyeda d'en
Rabassa, mas can	Saliberes, llocdit
Rajol, casa	Saliberes, mas
Rajol, mas	Saliga, mas
Raset, can	Sauleda, camp-hort d'en
Ravell, casa de	Saurina, puig
Recs, casa de	Sererols, mas
Recs, colomers dels	Serra, mas can
Recs, hortes de	Serra, molí d'en
Recs, molí de	Serra, oliveres d'en
Recs, partida de terra de	Serra de Toronell, mas can
Recs, torre de	Serrallonga, cova d'en
Recs i Vilanova, hort de	Serrat, can-casa
Recs i Vilanova, hort de	Simon, mas el
Rector, mas cal	Sitjar, mas
Rectoret, mas cal	Solà, hort d'en
Riba, font d'en	Solà, hortells d'en
Mas Riba (1, 2)	Solà, vinya d'en
Riba d'Amunt, mas la	Solà d'en Borrell, llocdit
Riba d'Avall, mas la	Soler, vinya del
Riberada d'en Salitja	Soler d'Amunt, mas
Ribes, can	Soler d'Avall, mas
Rieres d'en Camplà, torrent de les	Soler (del Coll), mas el
Ripoll, camp d'en	Soler d'en Ripoll (de Plaça), mas
Ripoll, casa d'en	Soler de Vila, mas
Ripoll, mas el	Soleric, mas el
Ripoll, plana d'en	Sui, casa d'en
Rivolta, can	Sui, castanyeda d'en
Roca, mas la (2)	Sui, mas
Roca d'en Bosc, feixa de terra la	Talaia d'en Bancs, mas la
Rocalva, vinya d'en (1, 2)	Talaia d'en Verneda, mas la
Rodós d'en Bancs, peça de terra	Tàpia d'en Quintana, peça de terra la
Romegueres, mas	Tarrús, llocdit d'en
Romegueres, mas les	Teixidor, hort d'en
Roquer, mas (1)	Teixidor, mas cal
Rosós, mas	Terrades, mas les
Rossell, can	Tonet Quintana, casa
Rossell, granja d'en	Torrentera d'en Pidevall, la
Rossell, mas can	Torrentera d'en Sabaters, vinya
Rossic, peça de terra	Tria d'en Saleta, la
Rost d'en Vila, el	Triador, mas el
Roure, can	Valentí Parral, casa de
Roure, hort d'en	Veguer, casa
Roure, mas	Veguer, feixa-peça de terra en

Veguer, mas el	Vila, hortes d'en
Veguer, roure d'en	Vila, mas de
Veguera, serrat de na	Vila, molí d'en-de la
Verdaguer, carrer	Vila, pla d'en
Verdalà, casa de	Vilabella, vinya d'en
Vernedes, бага d'en	Vilanova, hort-possessió de terra de
Vidal, barri	Vilar, casa de
Vidal, can	Vilar, mas (1, 2)
Vidal, mas	Viles, camp d'en
Vidal, molí d'en	Viola, hort de la
Vidal, peça de terra-camp-hort d'en	Viurevol, roques d'en
Vila, casa d'en-can	Wilson, carrer de
Vila, feixa d'en	Xico Coral, can

10.3 Topònims provinents d'un prenom

També relacionats amb l'antroponímia, trobem els noms de lloc provinents d'un prenom. En ocasions es produeix el dubte de si es tracta d'un prenom o bé d'un llinatge i, aleshores, ens hem decantat per l'un o l'altre en funció de l'existència o no d'aquella forma antroponímica com a llinatge osorenc pretèrit o present, aquest fet explica que la perxada Agustí o el camp d'en Martí es considerin llinatges i, en canvi, mas Mir o can Damià es recullin com a prenoms. El més habitual és que aquests noms de lloc es refereixin a cases, però els més antics que documentem introdueixen altres tipus de topònims, sovint es tracta d'antropònims d'origen germànic: *Maifré, Aiolf, Alberic, Nafré, Gonfau, Rumbau, Robertenchs, Rauric...*

Cal afegir encara que, lingüísticament, en els noms de casa els prenom apareixen amb diverses particularitats com ara afèresis (*Ció, Vadora, Cinto, Mingo...*), apòcopes (*Mari*), síncopes (*Fenci, Jan*) i derivacions (*Quelic, Tonet, Miquelot...*).

El total de noms que hem aplegat amb aquest origen, simples o compostos, és de 158, un 3.94 % del total.

Abel, ca n'	Caietano, font d'en
Adelaida, ca l'	Carlos, font d'en
Aiolf, feixa de terra	Carmelita, ca la
Aiolf, mas	Carmeta Llevadora, ca la
Alberic, mas	Carolina, ca la
Albó, llocdit l'	Caterino, can
Amàlia, ca l'	Cèlia, ca la
Amer, camí d'	Cinto, can
Antònia, ca l'	Cinto, garaigs d'en
Artiga d'en Ton, perxada l'	Cinto, plàtans d'en
Assecador (d'en Martí), mas	Ció, ca la
Bac d'en Genís	Clara, serrat de la
Balomar, peça de terra-llocdit	Conxita, ca la
Baltasar, mas	Costa d'en Jofre, partida de terra
Blai, horts d'en	Crespí, mas
Brau, mas el	Damià, can

Diego, casa	Marturià, can
Easo, mina	Màxima, ca la (1, 2)
Eloi, ca l'	Meliton, can (1, 2)
Eloi, font de l'	Mingo, can
Emília, ca l'	Mingo, terres d'en
Era de Can Gombau, l'	Miquelot, casa d'en
Era d'en Patllari, partida de terra	Mir, mas
Era de Rumbau	Mont Tió
Ermendina, ca l'	Munda, ca la
Espí, ca l'	Nafre, coll de
Esteve, mas	Nafre, font de
Esteve, puig	Nando, can
Felipa, ca la	Nanot, can
Fenci, can	Nil·la, ca la
Ferriol, font	Nis, can
Franquisèn, cases d'en	Nito, can
Gasparic, can	Nori, can
Gombau, torrent	"Orestes", mina
Gomis, mas el	Oriol, mas
Gonfau, pla	Palmira, ca la
Guerau, mas	Paquita, ca la
Iot, ca la	Pasqual, can
Irene, ca la	Pasquala, ca la
Jan, can	Patllari, can
Jaume, puig de	Pepa, ca la
Joan Martí, can	Pepeta, ca la
Jofre, serrat del	"Pepito", mina
José Antonio, carrer de	Peret, can
Julit, casa d'en	Peric, casa
"Leonor", mina	Pericó, sot d'en
"Leopoldo", mina	Pigem, mas
Lluís, can	Piua, ca la
Lluïsa, ca la	Poncic, casa
Lores, ca la	Pones, ca la
Macia, can	Puigborrell, llocdit
Maifré, mas	Puigborrell, mas
Maifré, llocdit-vall de	Puig de Robertencs, mas
Maifré, serra de	Puig Esteve, mas
Maimir, el	Puig-oriol, el
"Maitetxu", mina	Puig-oriol, mas
Manel, can	Quel Casica, can
Manela, ca la	Quelic, can
Mansueta, ca la	Quelic de l'Atxa, can
Margarida, ca la	Quel Tarrumfa, can
Mari, ca la	Quic, mas cal
Maria de l'Àngel, ca la	Quim, can
Marianna, ca la	Quimeta, ca la
Mariano, pi d'en	Quimet Espardenyer, can
Martí, castanyeda d'en	Rauric, coll de
Martí, font d'en	Riquer, mas

Rita, ca la	Teresa, ca la
Robertencs, mas	Titus, can (1, 2)
Romà, peça de terra d'en	Ton, artiga d'en
Rosa, ca la	Ton, prat d'en
Rosalia, ca la	Tonet, can
Salomó, llocdit	Tonet, hort d'en
Salomó, mas	Toni, can
Segimon, casa	Ton Tonet, can
Senyora Maria, ca la	Vadora, ca la
Sidro, can	Vena de Rouric, coll de
Silvestre, mas	Xico Laura, can
Sunyer, mas	Xico Ramona, can
Talaia d'en Cinto, mas la	

10.4 Topònims provinents d'un malnom o nom de casa

La malnominació és un apartat de l'antroponímia que afecta, sobretot, els nom de casa. Tanmateix, també és habitual que els noms de casa i els malnoms individuals originin noms de peces de terra sovint indicant propietat d'una casa del poble més que no pas proximitat i, més esporàdicament, altres genèrics (font, gorga...). Els topònims amb aquest origen, de forma simple o composta, són 181, un 4.52% del total dels recollits.

Adelaida, ca n'	Can Coral, vinya de
Aragonès, casa de l'	Can Fenci, gorga de
Asserradora, ca l'	Can Gasparic, vinya de
Avi, font de l'	Can Gol, vinya de
Baieric, casa	Can Mic, revolt de
Banyadret, can	Can Nori, hort de
Barder, can	Can Pruna, hort de
Barraca, can	Can Pujol, hort de
Barraquer, font del	Can Pujol, pisos de
Becaina, bauma d'en	Can Santa, gorga de
Becaina, can	Can Sidro, pisos de
Becaina, partida de terra	Can Sidro, vinya de
Bella, can	Can Toni, vinya de
Beno(s), can	Can Tuïc, vinya de
Bord, partida de terra	Can Vidal, baga de
Burja, horta d'en	Can Vidal, horts-horta de
Cadenes, can	Can Vidal, pont de
Ca la Manela, hort de	Capó, cal
Ca la Manela, vinya de	Cargol, mas can
Cal Coco, vinya de	Carmeta, can
Cal Sabater, vinya de	Casa del Ros, botiga de
Canals, mas can	Caulí, salt d'en
Can Camell, camp de	Caulinet, casa
Can Cargol, mas	Cervera, ca la
Can Cargol, vinya de	Coco, cal
Can Cases, vinya de	Collbotó, can
Can Cinto, hort de	Collfrare, casa

Comte, cal	Papa, can
Corala, ca la	Pardala, ca la
Cubano, can	Pardalet, can
Cu-cut, cal	Pardalet Nou, can
Curt, cal	Pardalet Vell, can
Dansa, hort d'en	Parral, camp del
Dring, cal	Patxoquí, can
Esquirol, casa	Patxoquines, can
Esquirola, hort de l'	Passabardisses, can
Ferrer Gat, casa	Pau Volant, casa-casica d'en
Gall, mas cal	Pebrot, casa
"Gallego", can	Pebrot, vinya del
Gallet, font d'en	Pegot, cal
Gallet, terres de	Pelleringa, can
Gallet, vinya d'en	Pelleringa, mas can
Goll, can	Pep del Cafè, can
Gascó, llocdit el	Pep Rusc, can
Gascó, mas el	Perdiu, can
Graua, ca la	Pere Pobre, casa
Gravat, cal	Piguet, cal
Jaume Cubano, can	Pinsà, casa d'en
Jep Verro, can	Pinsà, partida de terra
Joan de la Taca, can	Pixolà, can
Josep Canya, casa de	Pruna, can
Llarg, cal	Pruna, partida de terra
Llorenç del Molí, can	Quim Ramona, can
Macarró, mas cal	Racó, camp d'en
Manyac, cal	Rei, cal
Mariano del Clascar, can	Renoc, casa
Maria Xerraire, ca la	Renoc, hort d'en
Marrà, cal	Rodó, vinya d'en
Meló, can	Ros, cal
Meló, partida de terra-baga el	Rossa, ca la
Menut, cal	Rossita Sabatera, ca la
Menut, revolt del	Rusc, can
Nacus, can	Rusc de Baix, can
Negre, cal	Rusc de Dalt, can
Nina, ca la	Sabatera, hort de la
Nino, cal	Salt d'en Pipa
Noi Xic, cal	Sant, cal
Noi Xic, castanyer del	Sant, carrer del
Non Viuda, can	Sant, vinya del
Nyerro, cal	Santa, can (1, 2)
Nyola, can	Sardina, font d'en
Nyola, vinya d'en	Sastrellarg, cal
Nyolis, carena d'en	Sastrellarg, vinya d'en
Pamparó, casa	Sastric, cal
Pamparó de la Torrentera, bosc d'en	Sense Orella, cal
Panera, can	Sidro Tuta, vinya d'en
Panxa, can	Teca, sot d'en

Tonet Viuda, can	Xaonic, can
Torre, ca la	Xaconica, ca la
Torrentera d'en Pruna, partida de terra	Xarpant, cal
Tortosí, barraca del	Xic, cal (1, 2)
Tramuntana, can	Xic, castanyer del
Tuïc, can	Xica, gorga d'en
Tuïc, horta d'en	Xicot, can
Txutxu, cal	Xicot, hort d'en
Vella, ca la	Xicot, mas cal
Verro, casa	Xineia, can
Violí, can	Xiquet, can
Violí, vinya d'en	Xiquet, font del
Viuda, can	Xolius, vinya d'en
Xacó, peça de terra d'en	

10.5 Topònims originats en un ofici o dignitat

Relacionats en certa manera amb la malnominació, també hem aplegat un seguit de noms de lloc, 52, un 1.30% del total, que provenen d'un ofici o d'una dignitat. Majoritàriament es tracta de noms de casa encara que –amb poca freqüència- en trobem d'altres tipus: peces de terra, font, sot, pla, camí i pont.

Adroguer, ca l'	Narcís Sastre, can
Asserrador, ca l'	Noi Ferrer, cal
Barber, cal	Paraire, cal
Campaner, cal	Paraire, font del
Capellà, font del	Paraire, sot del
Capellans, torrent dels	Peixater, cal
Carmeta Llevadora, ca la	Petit Ferrer, casa d'en
Cisteller, cal	Prevere, camp del
Cisteller, mas cal	Prevere, pla del
Comtesa, peça de terra de la	Quimet Espardenyer, can
Ferrer, cal (1, 2)	Ral, camí
Ferrer Gat, casa	Rector, cal
Flequer, cal	Rector, font del
Fuster, cal (1, 2)	Rector, hort de
Fuster, vinya d'en	Reposador del Rector, el
Ganastra, cal	Reposador dels Rectors, el
Grau, cal	Ribot, casa
Hermanes, ca les	Sabater, cal
Lluís Espardenyer, can	Sastre, cal
Lluís Fuster, can	Sastrellarg, cal
Marquès, plaça del	Sastric, cal
Masover, cal	Serraller, cal
Mestre, cal	Soldat, can
Mestres, pisos dels	Soldats, pont dels
Monges, ca les	Ton Mestre, can
Mosso, cal	Vicari, font del

10.6 Topònims provinents de l'orografia

L'orografia, és a dir, el relleu, és un altre dels elements fonamentals en la formació de topònims a l'espai geogràfic treballat, de fet, en aquest apartat s'hi encabeixen 301 topònims, un 7.51% del total dels recollits. Sens dubte, l'extensió i els desnivells de la zona, des dels 250 m. a l'indret més baix fins als 1204 m. del més enlairat, són dos aspectes que ho afavoreixen. D'aquesta manera, hi abunden els noms, simples o compostos, formats amb *coll*, *coma*, *era*, *mont*, *pla*, *plana*, *puig* o *roca*, entre d'altres, que volen descriure les diferents eminències, zones planes i desnivells que es poden observar en el paisatge de la zona.

Afrau, puig d'	Collserola, llocdit
Auletsacosta, peça de terra	Collsesartigues, serrat del
Bac de la Serra i Pujal, llocdit el	Collsesbecedes, peça de terra
Banç, serra de la	Collsespia, peça de terra-llocdit
Barrancs, camí dels	Coma, llocdit la
Barrancs, puig	Coma, mas
Baucis, mas	Coma, mas la
Bauç, quintà de la	Coma, masoveria
Becdejú Vell, sot de	Coma, perxada de la
Boranca, font de la	Coma de Cens, llocdit
Boranca, llocdit la	Coma de Comajoan, peça de terra
Boranca, peça de terra de la	Coma de Jonquer, llocdit
Borrell d'en Pinyana, el	Coma de la Marca, la
Brolla, la	Coma de la Morera, llocdit
Brolla dels Barrancs, la	Coma de l'Anelan
Calm, el	Coma del Sot del Rovir, la
Campells, peça de terra el	Coma de Mir, la
Carena, llocdit	Coma de Mont Alt
Celró, mas el	Coma d'en Barceló
Clapissa, llocdit la	Coma de Riudecòs
Coll, el (1, 2)	Coma de Rocs
Coll, santuari del	Coma de Senyor, peça de terra
Coll, serra del	Coma de Solcalloses, llocdit
Coll, turó del	Coma Joana, bosc
Coll de Nafrà, collet de	Coma Lihubrec, llocdit
Coll de Bancs, serrat	Comallonga, serra de
Colldesforces, el	Coma Més Alta, feixa de terra la
Collell de Baix, el	Comapedrosa
Collell de Dalt, el	Comarca, partida de terra la
Collet, el	Comarca de Casamitjana, la
Collet, feixa de terra	Coma-rebleda
Collic, mas	Coma-roquer, el
Coll Rodó, llocdit el	Coma-roquer, partida de terra el
Collsabruquera, llocdit	Coma Savinya, peça de terra
Collsacodina, collada del	Comellar, llocdit
Collsacodina, el	Comellar, torrent
Collsapalamera, el	Comellar dels Gatells
Collsarroca, el-collet del	Comellar de Solroca, el
Collsarroca, partida de terra	Comes, feixa de terra

Comes, les	Era de Rumbau
Comes, llocdit	Era Ventosa, l' (1, 2)
Costa, quintà de la	Eres, feixa de terra les
Costa de la Font de la Maduixa, partida de terra	Eres, llocdit les
Costa de la Maduixa, partida de terra la	Eres, torrent de les
Costa de la Mata, partida de terra	Eres Mitjanes, llocdit
Costa de la Morena, la	Erola, l'
Costa de la Tonya, la	Eroles, mas
Costa de la Vinya, la	Erols, sot dels
Costa del Collsacodina, la	Escollell, peça de terra
Costa de les Romagueres, partida de t.	Esqueis, partida de terra
Costa del Maroi, partida de terra de la	Esquer, mas
Costa del Pont, partida de terra	Estretes de Roscall
Costa del Sui, la	Font de la Serra, torrent de la
Costa del Mas Coll, la	Font del Pujol, camí
Costa d'en Jofre, partida de terra	Frou, puig de
Costa de Noguera	Malgraó, pas del
Costa d'en Roure, peça de terra la	Malgraó, peça de terra
Costa d'en Vila, la	Malgrau, peça de terra
Costa de Puig-rodon, la	Maltorrent, torrent
Costafreda, puig de	Margenada, la
Costes, llocdit les	Mont Alt, mas
Costes de la Penella, les	Montargull, llocdit
Costes del Soleric	Mont Cerró
Cot, roca del	Mont Fa
Creu del Portell, la	Montglòs, perxada de
Crosa, mas la	Mont Inferior, mas
Croses, camp de les	Montmitjà, mas
Croset, el	Montort
Croset, mas el	Mont-roure, llocdit
Croset d'Amunt, mas	Montsitjar, mas
Croset d'Avall, mas	Mont Superior, mas
Despujol, hort	Mont Tió
Despujol, mas	Muntades, les
Era, camp de l'	Muntanya, mas
Era, feixa d'	Muntanya, peça de terra (1, 2)
Era, mas de l'	Muntanya, pla de
Era, peça de terra	Muntanya, riera de
Era, pla de l'	Penella, mas la
Era Cremada, llocdit	Penella d'Amunt, mas
Era Cremada, sot d'	Penella d'Avall, mas
Era de Can Gombau, l'	Penella de Sant Amanç, mas
Era de les Bruixes, l'	Penya, carrer de la
Era del Malpart, l'	Peratallada, llocdit
Era del Mar, llocdit	Pla, camí
Era del Mas Boscà	Pla, serra del
Era del Mas Serrat, llocdit l'	Pla, vinya del
Era del Molí, perxada	Pla del Trull, camí
Era d'en Patllari, partida de terra	Plana, camp-feixa-peça de terra la
	Plana., llocdit la (1, 2)

Plana, perxada	Puig-rodon, peça de terra
Planella, peça de terra (1, 2)	Puig-rovir, mas
Planelles, llocdit les	Puigsacadira, el
Planes, baga de les	Puigsavellaner, feixa de terra
Planes, llocdit les	Pujada Espinau
Planells, llocdit (1, 2)	Pujol, font del
Planes, mas	Pujol, llocdit
Planes, masoveria de les	Pujol, serrat de
Planica de Susqueda, mas	Pujolet, mas
Planiol, peça de terra el	Pujols, peça de terra els
Planiques, mas les	Replans, turó dels
Plans, turó dels	Ribafeta, boscos de
Plansacau, collet	Ribafeta, muntanya
Plansaulina, peça de terra	Ribafeta, peça de terra
Porta Barrada, serralada de	Roca, gorga de la
Portell, bosc del	Roca, la
Portelleres, les	Roca, mas la (2)
Pradell, llocdit	Roca, peça de terra
Pradell, torrent-riera de	Roca, sot
Prat, hort del	Roca, vinya de la
Prat, llocdit	Rocacava, peça de terra la
Prat, torrent del	Rocacorba, llocdit
Pratell, feixa de terra	Roca Corbera, partida de terra
Pratjugador, riera de	Roca del Rajol, peça de terra
Pregon, coll	Roca d'en Bosc, feixa de terra la
Puig, mas (1, 2)	Roquer Despujol, mas
Puig, peça de terra	Roques, llocdit les
Puig-agut, peça de terra	Roquesmajors
Puig-angelats, mas	Rost del Pi, el
Puig-arquer, mas	Rost d'en Vila, el
Puigbell (1, 2)	Sabauç, font de
Puigbell, carena de	Sabauç, torrent de
Puigbell, castanyeda de	Sacalm, pla
Puigbell, mas (1, 2)	Sacosta, peça de terra
Puigborrell, llocdit	Salt, el
Puigborrell, mas	Salt d'en Pipa, el
Puig Calm, llocdit	Saroca, mas
Puigcaulí, el	Saserra, coll de
Puigcaulí, mas	Savall, mas
Puig del Pi, peça de terra	Serola, peça de terra
Puig de Robertencs, mas	Serra, camps de la
Puig Esteve, mas	Serra, collet de la
Puigferran, mas	Serra, font de la
Puigjugador, llocdit	Serra Adrovera, mas
Puigmerdós, bosc de-llocdit	Serra Aguda, serrat de
Puignegrell, peça de terra	Serrabella, coll de
Puig-oriol, el	Serra del Coll, mas
Puig-oriol, mas	Serra del Serrat, mas
Puig-roca, llocdit	Serra Mitjana, mas
Puig-rodon	Serrat, carena del

Serrat de Serra Torta, tremoleda del	Vallfogona, mas
Serres del Sobirà, mas	Vallpiera
Sitjars, llocdit	Vallpregona, mas
Solroca, mas	Vallpregona d'Amunt, mas
Tuna, llocdit	Vallpregona d'Avall, mas
Tunes, torrent de les	Vena, mas la
Tutes, les	Vena de Rouric, coll de
Vall, llocdit	Vernet de les Eres, llocdit
Vallfogona, gorg de	Xòrrec del Mas Fonollet

10.7 Hidrònims

Entenem per hidrònims aquells noms de lloc que d'alguna manera es relacionen amb l'aigua. El nombre de topònims originats en aquest fet és de 97, un 2.42% del total del llistat. Solen relacionar-se amb cursos d'aigua constants o intermitents (riera, sot, torrent, torrentera...), amb l'aigua estancada (estanyol, bassa, gorg...) i amb les fonts. Aquests topònims, majoritàriament, designen peces i partides de terra malgrat que això no és exclusiu ja que no és estrany que es refereixin a cursos d'aigua.

Aigols, mas els	Font de la Serra, torrent de la
Aigols, peça de terra els	Font de la Talaia, perxada de la
Aigols de la Feixa, els	Font del Parral, torrent de la
Aigual, l'	Font del Rupit, perxada
Bassa, peça de terra de la	Font del Xiquet, sot de la
Basses, les	Font d'en Riba, peça de terra
Basses, llocdit les	Font d'en Sardina, perxada de la
Basses, partida de terra les	Font Nova, torrent de la
Basses, peça de terra les	Fonts, llocdit les
Basses, torrent de les	Fonts, sot de les
Camplà de les Rieres, peça de terra	Fontsaguàrdia, serrat de
Coma de Riudecòs, peça de terra	Fontsamallera, llocdit
Destorrent, castanyeda	Gorg, bosc del
Deus, llocdit les	Gorg, camp del
Dois, llocdit els	Gorg Negre, torrent
Dois Major, baga del	Gorgs, "cascada" dels
Dois Major, bosc del	Gorgues, torrent de les
Estany, mas	Llàgrimes, font de les
Estanyol, llocdit l'	Lleganyosa, font
Estanyol, mas	Maltorrent, torrent
Font, aulet de la	Mare de les Fonts, la
Font, castanyeda de la	Olla, gorg de l' (1, 2)
Font, castanyer de la	Poadors, torrent de
Font, hort de la	Rabeja, la
Font, llocdit la	Rabeja de la Resclosa, la
Font, noguer de la	Rec de l'Aigua, perxada
Font, torrent de la	Recs, torrent de
Fontanella, coll de la	Regador, pla
Fontanella, feixa de terra la (1, 2)	Riera, carrer de la
Fontanella, llocdit la (1, 2)	Riera, la

Riera, mas	Torons, els
Riera, molí de la	Torrent del Sot, peça de terra
Riera, partida de terra la	Torrent del Sot, castanyeda
Riera, peça de terra de la	Torrentera, partida de terra la
Riera, pont de la	Torrentera, sot-torrent de la
Rieres, llocdit les	Torrentera, torrent
Rieres d'en Camplà, torrent de les	Torrentera, torrent de la
Rieriques, quintà de les	Torrentera del Pontarró, la
Rius, sot dels	Torrentera d'en Pidevall, la
Sarriera, vinya	Torrentera d'en Pruna, partida de terra
Sot, llocdit el	Torrentera d'en Sabaters, vinya
Sot, peça de terra el	Torrentera Llarga, peça de terra
Sot, torrent del	Torrenteres, font de les
Toronal, font del	Torrenteres, llocdit les
Toronal, sot	Tres Fonts, les
Toronell, mas	Tres Gallets, font dels

10.8 Fitotopònims

Entenem com a fitotopònims aquells noms de lloc que es relacionen amb la vegetació, la flora de l'espai treballat. Es tracta d'un altre dels originadors de topònims molt significatiu ja que ens situem en un territori amb predomini d'espais forestals i boscosos que, per les espècies que s'hi recullen, produeixen un important nombre de noms de lloc, 215, un 5.37% del total. Al costat de noms més genèrics com ara *Bosc*, *Devesa*, *Selva* o *Verger*, trobem com a esments més significatius aquells que es relacionen amb arbres com l'alzina, el castanyer, el faig, el roure, el pi o el vern, algunes de les espècies arbòries encara avui més presents a la zona; tanmateix, segons mostra la toponímia, sembla que també hi havien estat molt significatives d'altres com ara el noguer o el saule al costat d'altres de més esporàdiques però no per això poc importants (àlber, arboç, boix, gatell, ginesta, grèvol, pollancre...). També en aquesta part hi recollim noms de lloc relacionats amb arbusts com ara la canya, l'avellaner, el bruc o les plantes espinoses i altres plantes i herbes com ara les bardisses, la farigola, la maduixera o el lli entre d'altres.

Un dels aspectes lingüístics més característics d'un bon nombre de fitotopònims consisteix en què sovint hi localitzem derivats col·lectius amb diversos sufixos: albereda, arbocer, alzinar, aulet, bruguer, rovira, vimener, etc.

Albereda, llocdit	Aulet, torrent-sot de l'
Albereda de Coll de Cabanyes, feixa t.	Aulet del Coll, font de l'
Alpins	Aulet Gran, peça de terra l'
Alzinar, peça de terra l'	Auletsacosta, peça de terra
Arbocer, bosc de l'	Aulina, mas
Arbocet, l'	Aulina del Forn, serra
Arç, collet de l'	Avellaneda, llocdit l'
Artiga de l'Aulet, perxada l'	Avellaneda, peça de terra
Aulet, llocdit l'	Avellaner, feixa de l'
Aulet, peça de terra	Avellaners, llocdit els
Aulet, perxada de l'	Avellaners, serra dels

Balador, mas	Devesa, peça de terra la
Baladreda, la	Devesa, turó de la
Baladrós, baga del	Escandells, sot dels
Baladrós, peça de terra el	Espina, font d'
Baladrós, sot de	Espinau, mas l'
Barder, mas el	Eucaliptus, els
Bardisseres, camí de les	Fageda, bosc de la
Bardisseres, les	Fageda, font de la
Bardíssies, llocdit les	Fageda, llocdit
Beç, coll del	Fageda, mas
Boix, font del	Fageda, peça de terra (1, 2)
Boixadella, sot	Fageda d'Amunt, mas
Boixeda, mas	Fageda d'Avall, mas
Bosc, barraca del	Fagedes, llocdit
Bosc, casa del	Fajadella, borda
Bosc, feixa de terra	Falgueres, camp de les
Bosc, peça de terra	Farigola, mas la
Bosc, llocdit el	Figuera, font de la
Bosc del Bosc, peça de terra	Figuera Borda, sot de la
Boscosa, peça de terra	Figueres, peça de terra les
Boscs, llocdit els	Freixe, font del
Bruguer, llocdit	Freixe, hort del
Bruguera, peça de terra la	Freixe, torrent del
Brugueres, hort de les	Freixeneda, la
Calzinals, comarc dels	Freixenedes, les
Camp de les Falgueres, camí del	Garrigues, coll de les
Canyer, peça de terra el	Gatell, font del
Castandell, llocdit	Ginesta, vinya de la
Castanyeda, llocdit, la	Ginestar, el
Castanyeda de la Corbera, turó de la	Ginestar, puig de
Castanyeda de l'Aulet, perxada	Ginestar del Mas Veguer, el
Castanyeda del Coral d'en Pidevall, peça de terra	Gran de la Figuera, feixa
Castanyeda Vella, llocdit la	Greval, el
Castanyer, cabanya del	Greval, mas el
Castanyer, peça de terra el	Grèvol, bosc del
Castanyer, pla del	Grèvol, castanyeda del
Castanyer, roc del	Grèvol, font del
Castanyer Bord, cim del	Grèvol, sot del
Cercenedes, mas can	Guilarasa Boscosa, peça de terra la
Cerver, mas el	Jonquer, coll de
Cirerers, coll de	Jonquer, el
Cirerers de Roscall, coll de	Llinars, coll de
Codonyer, pla del	Llineres, peça de terra
Collsesbecedes, peça de terra	Llongaespina, collet de
Coma de Jonquer, llocdit	Llongaespina, serrat de
Coma de la Morera, llocdit	Llor, roca del
Comellar dels Gatells	Llorer, roca del
Costa de Noguera	Maduixa, partida de terra la
Devesa, la	Matella, font
	Mates, llocdit

Molsera, roca	Rebleda de Castanyers, llocdit
Mont-roure, llocdit	Romegueres, peça-feixa de terra les
Morer, el	Roscall, coll de
Morer, mas	Roscall, mas el
Morers, camp dels	Rost del Pi, el
Nespler, sot del	Roure, feixa de terra del
Noguer, feixa-peça de terra	Roure, pla de
Noguer, mas	Roure, puig de
Noguera, mas la	Roureda, feixa de terra
Noguera Ajaguda, camp la	Roureda, perxada la
Noguereda, partida de terra la	Roure Gros, pla de
Noguereda, mas	Roure Petit, pla de
Noguereda, riera	Roure Sec, perxada del
Noguerola, mas	Rovescall, masoveria
Noguerola, riera-sot-torrent de la	Rovira, mas la
Noguers, camp-feixa dels	Roviral, el
Olivar, l'	Safageda, torrent
Oliveres, peça de terra les	Sapollanc, llocdit
Olzeda, mas	Sarboçer, peça de terra
Oms, perxada	Saulina, mas
Perer, mas	Saule, pla de
Perer, mas el	Saule, prat de
Pi, mas (1, 2)	Sauledes, llocdit
Pi, puig del	Saules, peça de terra les
Pi, vinya del	Saules, torrent dels
Pi de Can Garriga, perxada	Saulina, mas
Pidemunt, mas el	Saulina, pla
Pidevall, mas el	Savina, la
Pineda, mas la	Selva, bosc de
Pineda, pla de la	Selves, partida de terra les
Pins, turó dels	Servera, la
Plansaulina, peça de terra	Siureda, peça de terra
Pollancre, peça de terra	Sureda, camp (1, 2)
Posa dels Roures d'en Pidevall, la	Surell, mas
Puig del Pi, peça de terra	Teix, roca del
Puig-rovir, mas	Tell, baga del
Puigsavellaner, feixa de terra	Tells, riera dels
Rebleda, la	Tremoledes, perxada les
Rebleda, quintà de	Tres Pins, el

10.9 Zootopònims

Els zootopònims són els noms de lloc que es relacionen amb la fauna. Aquests topònims ens permeten de documentar a la zona l'existència pretèrita d'animals salvatges actualment desapareguts a l'espai geogràfic treballat com ara el llop, la llúdriga o el cabirol. Altres espècies d'aquesta mena presents en aquest apartat són el senglar, la guilla, l'esquirol o el conill. Al costat d'aquests, també en trobem d'altres de domèstics com ara el "burro", el gat o el boc i aus com l'àliga, el corb, la gallina, el gaig, el colom, l'oca o el xoriguer. En total, hem aplegat 51 noms de lloc provinents o relacionats amb alguna espècie animal, un 1.27% del llistat.

Àliga, roca de l'	Guilla, cauera de la
Ànec, gorg de l'	Guilla, collet de la
Bac del Llop, el	Guilleres, roques
Boc, perxada del	Guilleries, les (2)
Burra, feixa de la	Llobosa, la
Burros, turó dels	Llop, cau del
Cabirol, pla del	Llop, font del
Cabirols, peça de terra els	Lludriguer, gorg
Cabirols, sot els	Matxos, camí dels
Cabirols, peça de terra	Oc, ca l'
Cabrots, castanyeda	Oca, hort de l'
Cabrots, partida de terra els	Palomera, la (1, 2)
Cabrots, prat de	Palomeres, les
Cau, sot del	Palomeres, quintà les
Cauera de la Guilla, perxada	Palomeres d'en Veguer, les
Conilleres, peça de terra les	Palomers, serra dels
Corbera, mas la	Pas del Llop, peça de terra
Corbera, roca	Pas del Llop, serrat
Corbera d'Allà, mas	Posa de l'Àguila
Corbera de Ça, mas	Rocaxoriguera
Esquirols, llocdit els	Salludriguera, gorg de
Flota de la Gallinada, feixa de terra	Sant Miquel de les Formigues,
Gaig, font del	mntanya de
Gatonera, puig de la	Senglar, sot del
Gatoneres, peça de terra	Senglars, tancat dels
Gats, serra dels	Sotjar del Llop, el

10.10 Topònims originats en la composició del terreny (color, tipus...)

En aquest apartat hi hem recollit i aplegat aquells noms de lloc que es relacionen amb la composició o naturalesa del terreny, si és rocós, pedregós, sorrenc, terrós, ferruginós, etc; amb el color que devia predominar a l'indret o bé amb el tipus de roques que constitueixen el territori anomenat (codina, molera...). Hi trobem recollits fins a 56 topònims de forma simple o composta, fins a un 1.40 % del total del llistat.

Blanc, camp	Ferro, font del
Blanc, esquei	Fullaquera, perxada de la
Blanques, castanyeda de les	Fumat, castanyer
Blanques, llocdit les	Gorg Negre, torrent
Blanques, torrent de les	Molera, peça de terra la
Clar, aulet	Molera, puig de la
Campverd, peça de terra	Morena, llocdit
Coma de Rocs	Negral, llocdit el
Comapedrosa, peça de terra	Negre, gorg
Coma-roquer, el	Pedra, font de
Coma-roquer, partida de terra el	Pedreguer, prat
Desroquer, mas	Pedreguet, peça de terra el
Ferrioles, llocdit	Pedreria, perxada de
Ferrioles, peça de terra	Pedrós, camp

Perelló, feixa de terra del	Roquer, hort del
Perelló, mas	Roquer, mas (2)
Puigmerdós, bosc de-llocdit	Roquer, peça de terra el
Puignegrell, peça de terra	Roquer Despujol, mas
Querós, coll de	Roquet, llocdit
Querós, mas	Sacodina, puig
Rabasseda, serra de la	Sec, puig
Rocadell, llocdit	Sorrall, camp de
Rocadell, mas	Sorreres, font de les
Rocadell, serrat del	Sorreres, torrent de les
Rocador, puig	Terrer, mas el
Rocar, llocdit el	Terrera (d'en Garriga), partida de t.
Roig, camp	Vermell, esquei
Roquer, camí	Vermell, sot

10.11 Topònims formats a partir de la forma i la mida

Recollim en aquest apartat aquells noms de lloc que s'originen a partir d'una forma determinada o bé a partir de la seva mida en comparació amb algun altre lloc, raó per la qual hi detectem la presència d'adjectius qualificatius i sovint descriptius com per exemple *clos*, *estret*, *llarg*, *gran*, *major*, *petit*, *rodó*... S'hi inclouen fins a 145 noms de lloc simples o compostos, un 3.60% del llistat total.

Abell, roca de l'	Closes, llocdit les
Abella, perxada de l'	Closes, mas les
Abells, llocdit	Coll Rodó, llocdit el
Abell Solà, llocdit	Comallonga, serra de
Aguda, roca	Dois Major, baga del
Aguda, serra	Dois Major, bosc del
Agudera, roca	Encaixonat, l'
Aigols de la Feixa, els	Esquena d'Ase, l'
Ajaguda, noguera	Essa, revolt de la
Aulet Gran, peça de terra l'	Estreta, feixa
Aulet Xic, perxada l'	Estrets, feixons
Bancs, coll de	Feixa, peça de terra la
Bancs, puig del	Feixa, suros la
Becfred, baga	Feixa Gran, partida de terra
Borat, castanyer	Feixes, peça de terra les
Botifarra, camp la	Feixes Franques, partida de terra
Cadira del Dimoni, la	Feixica, peça de terra
Campllong	Feixoles, llocdit les
Camp-rodó, partida de terra el	Fontsamallera, llocdit
Camp-rodó, peça de terra	Foradada, roca
Canals, sot de les-dels	Gall, serrat del
Capdebou, serra de	Gran, aulet
Clos, camp	Gran, avellaneda
Closa, peça de terra	Gran, camp
Closell, llocdit el	Gran, feixa
Closell, mas	Gran, perxada-baga
Closes, feixa de terra	Gran, plaça

Gran, prat	Petit d'en Prat, hort
Gran, rec	Petja de Sant Martí, la
Gran, serra	Piràmide, la
Gran, sot	Plaça Gran, carrer de la
Gran de Baix, feixa de terra	Plaça Major, carrer de la
Gran de Can Badia, camp	Puig-agut, peça de terra
Gran de Can Bosc, camp	Puig-rodon
Gran de Dalt, feixa de terra	Puig-rodon, peça de terra
Gran de la Figuera, feixa de terra	Roquesmajors
Gran de la Maduixa, feixa de terra	Quatre Cantons, carrer dels
Gran de les Berbolades, serra	Quatre Cantons, els
Gran de l'Espinau, pi	Quatre Carreteres, les
Gran de l'Illa, camp	Rasa, vinya de
Gran del Molí d'en Serra, camp	Rocacava, peça de terra la
Gros, bosc	Rocacorba, llocdit
Gros de la Molina, roure	Roca Corbera, partida de terra
Llarga, feixa	Rocaguda, la
Llarga de Cal Gall, feixa	Rocagut
Llarga del Camps, feixa	Rocallonga, la
Llarga del Mas Soler, feixa	Rocaplana, la (1, 2)
Llarga de Puig-rodon, feixa	Rocarodona, la
Llevanyes, coll de	Rodell, camp
Llongaespina, collet de	Rodó, camp (1, 2)
Llongaespina, serrat de	Rodó, feixó
Llosa, serrat de la	Rodó, hort
Llosa, turó de la	Rodó, terme
Llosella, pla	Rodona, alzina
Llosella, feixa de terra	Rodona, feixa
Lloses, pla de les	Rodona, muntanya
Lloses d'en Boscà, les	Rodonell, llocdit-peça de terra
Major, bosc	Roure, Gros, pla de
Major, carrer	Roure Petit, pla de
Major, plaça	Sabella, roca
Major, serra	Serra Aguda, serrat de
Major (de les Berbolades), torrent-sot	Terme Rodó, el
Major de les Selves, torrent	Torrentera Llarga, peça de terra
Major (d'Osor), riera	Torta, serra
Menudades, peça de terra	Tria de la Feixa, peça de terra
Menut, llocdit el	Tria Petita, peça de terra la
Montglòs, perxada de	Vallpregona, mas
Montort	Vallpregona d'Amunt, mas
Nínxols, els	Vallpregona d'Avall, mas
Petit, carrer	Xic, aulet
Petit, hort	Xica, baga
Petit, torrent	Xica de la Barraca, baga
Petita, vinya	Xica de la Rebleda, baga

10.12 Topònims originats en la situació a l'espai

En aquest grup s'hi apleguen els noms de lloc originats a partir de la situació o bé en relació amb altres indrets, en els quals s'hi recullen fórmules prepositives espaials com *davant de, de dalt, de baix, d'amunt, d'avall, sobre, sota...*; o bé en referència a l'exposició al sol, assolellada o ombrívola, d'aquell espai, i que ens aporta formes semàntiques com ara *bac, obac, obaga, solà* o *solell*. En total, es tracta de 200 topònims simples o compostos, un 5.00% del llistat recopilat.

Abell Solà, llocdit	Coma de la Marca
Alta, roca	Coma Més Alta, feixa de terra la
Alta, vinya	Coma Més Baixa, feixa de terra
Altra Part de la Riera, partida de terra	Corbera d'Allà, mas
Altra Part del Pont, carrer de l'	Corbera de Ça, mas
Anant a Mas Coll, camp	Crofogereda d'Avall, mas
Aquí, prat d'	Crofogereda de Dalt, mas
Bac, castanyeda del	Croset d'Amunt, mas
Bac, peça de terra el	Croset d'Avall, mas
Bac, quintà de	Dalt, camp de (1, 2)
Bac, quintà del	Dalt, carrer de
Bac d'Allà, peça de terra	Dalt, vinya de
Bac de Darnic	Darrere Serra de Vielles, aulet
Bac de Genís	Davant la Fàbrica, perxada
Bac de la Serra i Pujal, llocdit	Davant de l'Horta
Bac del Forn de la Calç, llocdit	Davant del Molí, perxada
Bac del Llop	Davant de Santa Creu (d'Horta), perxada
Bac del Parral, perxada	Després la Bassa, hort
Bac del Ripoll, el	Era Ventosa, l' (1, 2)
Bac del Sot de la Posa, el	Eres Mitjanes, llocdit
Baga, la	Espia, llocdit
Bagues Boscoses, peça de terra les	Esporgada del Bac Sota del Forn, peça de terra
Baix, carrer de	Fageda d'Amunt, mas
Baix de les Hortes, camí	Fageda d'Avall, mas
Beceda d'Allà, mas	Ferrer d'Avall, mas
Beceda d'Amunt, mas	Fondo de la Molina, quintà
Beceda d'Avall, mas	Fonollet d'Avall, mas
Bosc del Bac, peça de terra	Gran de Baix, feixa de terra
Cap d'Avall, feixa de terra del	Gran de Dalt, feixa de terra
Cap de la Bassa, llocdit	Grevolosa d'Allà, mas
Cap de l'Hortal, llocdit	Grevolosa de Ça, mas
Cap del Pont, carrer el	Mata d'Amunt, mas
Cap del Pont, llocdit	Mata de Ça, mas
Cap del Pont, plaça	Més Amunt, camp
Casadevall, mas	Més Alta, feixa de terra
Cim de la Bassa, camp al	Més Avall, camp (1, 2)
Coll d'Allà, mas	Més Baixà del Quintà del Mas Pidevall, feixa
Coll de Ça, mas	Mig, sot del
Collèl de Baix, el	
Collèl de Dalt, el	
Collsèsbia, peça de terra-llocdit	

Miranda, la	Serra Mitjana, mas
Miranda, partida de terra la	Sobirà (de Santa Creu), mas el
Miranda, serrat de la	Sobirà d'Amunt, mas
Mitgera, partida de terra	Sobirà d'Avall, mas
Mitjà, llocdit-feixa de terra-peça de t.	Sobre, quintà de
Mitjà, serrat	Sobre Can Pelleringa, perxada
Mitjana, serra	Sobre el Molí d'en Vila, hort
Molí d'Allà, llocdit	Sobre el Simon, perxada
Mont, carrer de	Sobre Fonollet, sureda de
Mont Alt, mas	Sobre la Barraca, feixa de terra de
Mont Inferior, mas	Sobre la Casa Nova, perxada
Mont Mitjà, mas	Sobre la Font del Borrell, partida de t.
Mont Superior, mas	Sobre la Mata, partida de terra
Muntada d'Amunt, mas	Sobre les Pereres, feixa de terra de
Muntada d'Avall, mas	Sobre l'Horta, perxada
Muntada Inferior, mas	Sobre Masferrer, partida de terra
Muntada Superior, mas	Solà, partida de terra el
Obac, mas	Solà, peça de terra
Obac, torrent de l'	Solà, mas
Obaga, mas	Solà, serra del
Obagues, llocdit les	Solà de Juiells
Obagues, peça de terra les	Solà de la Vinya, el
Obreres, camp de les	Solà d'en Borrell, llocdit
Obreres, llocdit les	Solà de Recs de Sant Julià, llocdit
Part d'Allà, carrer	Solà de Satonella, llocdit
Partió, sot de la	Solana, llocdit la
Partió, terme de la	Solana del Coll de Cirerers, la
Partió de la Casa Nova d'en Lau i la	Solanic, el
Codina, serra de la	Solell, baga del
Penella d'Amunt, mas	Solell, camp del
Penella d'Avall, mas	Solell, feixa de terra del
Pidemunt, mas el	Solell, quintà
Pidevall, mas el	Solella de la Codina
Planes d'Amunt, mas	Solell de Can Coll
Posa, partida de terra la	Soler d'Amunt, mas
Posa de Baix, la	Soler d'Avall, mas
Posa de Dalt, la	Solterra d'Amunt, mas
Posa dels Roures d'en Pidevall, la	Solterra d'Avall, mas
Poses, pla de les	Sota el Camp del Maroi, peça de terra
Racó, can	Sota el Croset, baga de
Raconada, peça de terra-quintà de la	Sota el Gelats, perxada
Raconada, serrat de la	Sota el Pidevall, camp
Riba d'Amunt, mas la	Sota el Pontarró, partida de terra
Riba d'Avall, mas la	Sota el Simon, aulet de
Rodolar del Mas Pidevall, llocdit el	Sota el Simon, perxada de
Rusc de Baix, can	Sota el Veguer, perxada de
Rusc de Dalt, can	Sota la Barraca, feixa de terra de
Sagoit, coll	Sota la Codina, olivera de
Saguàrdia, font	Sota la Mata, partida de terra
Serra d'Amunt, mas	Sota la Piconera, aulet

Sota la Roca, perxada	Vallpregona d'Amunt, mas
Sota la Talaia, perxada	Vallpregona d'Avall, mas
Sota Masferrer, partida de terra	Ventós, puig
Sotjar del Llop, el	Vila, partida de terra de la
Talaia del Gelats, mas la	Vila, plaça de la
Talaia d'en Bancs, mas la	Vila, pont de la
Talaia d'en Cinto, mas la	Vila, torre de la
Talaia d'en Verneda, mas la	Vinyassa de Baix, mas can
Travessera (de la Tinguda), peça de t. la	Vinyassa de Dalt, mas can

10.13 Topònims originats en l'actuació de l'home (construccions)

Recollim en aquest grup tots aquells noms de lloc que s'han originat a partir de la intervenció de l'home quant a construccions relacionades amb l'hàbitat (*barraca, cabana, casa*), les activitats més o menys industrials (*assegador, canal, fàbrica, forn, mina, rec, molí...*), la ramaderia (*colomer, cortal, bassa...*), els espais de comunicació (*carrer, carretera, via, palanca, pont...*) i d'altres de característiques diverses (*capella, castell, creu, torre...*). Formen un conjunt força significatiu de 243 topònims, un 6.06% del total del llistat.

Assecador, horts de l'	Cabanyes, coll de les
Assecador (d'en Martí), mas	Cabanyes, partida de terra les
Assecador, perxada de l'	Campanar, el
Bac del Forn de la Calç, llocdit	Canal, resclosa del
Barraca, aulet de la	Canal d'Indústries, partida de terra
Barraca, fageda de la	Cantina, la
Barraca, font de la	Cap de la Bassa, llocdit
Barraca, la	Capella, pla de
Barraca, mas la	Capella, torrent
Barraca, sot de la	Carboneres, tallada de les
Barraca del Cerver, mas la	Carrera, borda de la
Barraca del Pedró, la	Carreró, llocdit el
Barraca del Sobirà, mas la	Carretera, la
Barraca d'en Baier, baga de la	Carretera, pont de la
Barraca d'en Baier, mas la	Casa, peça de terra de la
Barraca d'en Baier, partida de terra	Casa de n'Albereda, torrent de
Barraca d'en Grevoloca, partida de terra	Casa d'Indústries, finca
Barraca d'en Margarits, partida de terra	Casalons, feixa de terra els
Barraca d'en Maroi, la	Casalons, serra dels
Barraca d'en Mirus, mas la	Casal Verdaguer, el
Barraca d'en Teixidor, la	Casa Nova, mas la
Bassa, la	Casa Nova de Cercenedes, mas la
Bassa de la Talaia, perxada	Casa Nova de Colobrans, mas la
Berbolades, bosc	Casa Nova de n'Iglésies, mas la
Berbolades, mas les	Casa Nova del Coll, mas la
Boca del Sis, la	Casa Nova del Clascar, mas la
Bomba, horts de la	Casa Nova del Sobirà, mas la
Bosc del Mas, feixa del	Casa Nova del Sui, mas la
Botiga, can	Casa Nova de Mas Coll, mas la
Cabanal, llocdit el	Casa Nova de Masferrer, mas la

Casa Nova d'en Badia, mas la	Colomer, mas el
Casa Nova d'en Bancs, mas la	Colomer, peça de terra el
Casa Nova d'en Corbera, mas la	Colomer, torrent del
Casa Nova d'en Crosa, mas la	Colomers, horta dels
Casa Nova d'Iglésies, mas la	Colomers dels Recs, horta dels
Casa Nova d'en Plana, mas la	Colònia, peça de terra
Casa Nova d'en Serra, mas la	Colònia, rec de la
Casa Nova d'en Vernedes, mas la	Cortal, mas
Casa Nova de Pidevall, mas la	Cortals, mas dels
Casa Nova de Romagueres, mas la	Corts, llocdit
Casa Prat, cabana de	Corts de Rebleda
Casella, llocdit	Creu, castanyers de la
Caselles, llocdit	Creu, font de la
Caselles, pla de	Creu, hort de la
Cases, camp de les	Creu, perxada de la
Cases, mas les	Creu, serrat de la
Cases, pla de les	Creu, sot de la (1, 2)
Cases, sot de les	Creu, vinya de la
Cases Velles, les	Creu Cremada, llocdit la
Caseta, partida de terra	Creu Cremada, peça de terra la
Caseta de Carbonell, mas	Creu de la Codina, la
Caseta de Codina, mas	Creu del Collsacodina, la
Caseta de Codina i Salomó	Creu de Llevanyes, la
Caseta del Fonollet, casa la	Creu del Portell, la
Caseta del Veguer, la	Creu del Soler (del Coll), la
Caseta d'en Masó, la	Creu d'en Camps, la
Caseta d'en Sui, casa la	Creu d'en Cercenedes, la
Casica, mas la	Creu del Cerver, la
Casica de Fonollet, mas la	Creu de Portell, collet
Casica de Verneda, mas la	Creu de Rocamonera, la
Casilla, mas la	Creus, coll de
Casilles, llocdit les	Davant del Molí, perxada
Casina, mas la	Després la Bassa, hort
Castell, camí del	Era de les Cases, l'
Castell, camp del	Era del Molí, perxada
Castell, plaça del	Escaleta, resclosa de l'
Castellana, font	Església, carrer de l'
Castellans, font dels	Estudis, gorga dels
Castellar, llocdit	Fàbrica, mas la
Castellar, mas	Fàbrica, molí de la
Castellar, pla	Fariner, molí
Castellar, serra de	Forn, aulina del
Castell de la Torre, llocdit el	Forn, llocdit
Castell del Baier, mas el	Forn, pla-plana del
Casulles, mas les	Forn, vinya del
Celler del Forn, partida de terra	Forn de la Calç, clot
Cim de la Bassa, camp al	Forn de la Calç, puig
Clascar, mas el	Forn de la Rovira, carena del
Collsapalomera, el	Forns, coll dels
Colomer, el	Hostalet, mas l'

Hostal Vell del Coll, l'	Pont, carrer del
Maimir, el	Pont, el
Mainou, mas	Pont, pla del
Mansolí, riera de	Pontarró, camí del
Masjoan, llocdit	Pontarró, el
Mina, aulet de la	Pou, baga del
Mina, la	Pou, sot del
Mina, partida de terra la	Pou de Glaç, el
Mina, perxada la	Pou de la Neu, collet
Mina, sot de la	Presó, torre de la
Mina, torrent de la	Rabeja de la Resclosa, la
Mina de Plom, la	Rajoleria, pla de la
Mines d'Osor, les	Rec, el
Molí, el	Rec, font del
Molí, hort del	Rec de l'Aigua, perxada
Molí (del Sobirà), mas el	Rectoria, plaça de la
Molí, partida de terra	Sacreu, puig
Molí, rec del	Saresclosa, borda
Molí (d'en Vila), carrer del	Sescorts, torrent
Molí d'Allà, llocdit	Sescreus, puig
Molí d'en Serra, mas	Sitges, llocdit les
Molí Fariner, camí del	Sitges, peça de terra-llocdit
Molina (del Clascar), mas la	Sitjar, peça de terra
Molina (de n'Iglésies), mas la	Sobre la Barraca, feixa de terra de
Molinera, llocdit-peça de terra	Sota la Barraca, feixa de terra de
Molinot, el	Sútia, collet de la
Molnells, mas	Sútia, la (1, 2)
Monar, torrent	Tàpia, la
Obra de l'Església de Santa Creu, casa	Teula, font de la
Pedró-Creu de Sant Benet	Teuleria, la
Palanca, feixa de terra-llocdit-peça de t.	Teuleria, partida de terra la
Palanca, gorga de la	Torre, carena de la
Palanca, pas de la	Torre, casa de la
Palanques, camp de les	Torre, la
Plaça, font de la	Torre, mas la
Plaça, la	Trampa, peça de terra la
Plaça Gran, carrer de la	"Tubos", sot dels
Plaça Major, carrer de la	Urbanització, la
Placeta, la (1, 2)	Vallpiera
Pla del Trull, camí	Via, la
Pont, camí del	Via, perxada de la
Pont, camp del	Viver, camp-hort-peça de terra el
Pont, camps del	Viver, el (1, 2)

10.14 Topònims originats en l'actuació de l'home (conreu i ramaderia)

En aquest apartat s'hi apleguen els diferents noms de lloc relacionats amb l'agricultura, l'explotació de les terres de conreu i els tipus d'espai de conreu (*artiga, camp, hort, horta, illa, tria, rompuda, regadiu, sequer...*); i amb la ramaderia prescindint d'aquells que responen a una construcció, raó per la qual s'hi inclouen les *saleres* –que solen ser

pedres naturals- i no els *colomers* o *cortals* –que sovint responen a una construcció realitzada per l’home-. El grup està format per 140 noms de lloc, un 3.50% del llistat total.

Abeurador, font de l’	Hortes, camí de les
Abeurador, perxada	Hortes, carrer de les
Alls, feixó dels	Hortes, partida de terra les
Artiga de l’Aulet, perxada	Hortes, peça de terra les
Artiga del Forment, l’	Hortes, prat de les
Artiga d’en Ton, perxada	Hortes de la Maduixa, les
Artiga d’en Xico Laura, l’	Hortics, els
Artigots, mas els	Horts, feixa de terra dels
Artigots, peça de terra els	Illa, feixa de terra l’
Artigots del Pidevall, llocdit els	Illa, llocdit l’
Artigues, coll les	Illa, mas (1, 2)
Artigues, les	Illa Eicionista, l’
Batuda, llocdit la	Illes, mas
Brolla dels Barrancs, la	Illeta, partida de terra la
Camp, el	Illeta, pla de la
Campàs, llocdit el	Jaguda, prat de la
Campàs, peça de terra el	Jaguda, serrat de la
Campic, el (1, 2)	Llancers, camp de
Campot, feixa de terra el	Llancers, coll
Camps, llocdit els	Llancers, mas
Cap de l’Hortal, llocdit	Malesa, la
Carabasser, llocdit	Malesa d’en Coll, la
Civada, baga de la	Mallol, peça de terra
Civada, font de la	Mallol, turó del
Collsesartigues, serrat del	Mallola de Rebleda
Coma Savinya, peça de terra	Malloles, feixa de terra
Costa de la Vinya, la	Malloles, mas les
Cultiu, el	Malloleta, feixa de terra
Davant de l’Horta, perxada	Més Baixa del Quintà del Mas Pidevall, feixa
Eixermada, partida de terra l’	Millars, castanyeda de
Esporgada del Bac Sota del Forn, peça de terra l’	Panolla, peça de terra
Explets, llocdit	Peçoles, les
Forment, pla de	Perer, feixa de terra
Formental, pla	Pereres, feixa de les
Formentar, el (1, 2)	Plantada de la Creu de Rocamonera, peça de terra la
Hort, feixa de l’	Plantadís
Hort, l’	Pomera Tova, feixa de terra de la
Hort, partida de terra l’	Pomereda, la
Horta, casa l’	Pomereda, peça de terra la
Horta, llocdit	Quintans de la Torrentera, partida de t.
Horta, mas	Regadiu, el
Horta, partida de terra l’	Regadiu, peça de terra el
Horta, torrent de n’	Roca de la Sal, sot de la
Hortal, peça de terra	Rompuda, camp la
Hortells, partida de terra els	

Rompuda, collet de la	Tria Petita, peça de terra la
Rompuda, la	Tries, mas les
Rompuda, peça de terra la (1, 2)	Trilla, peça de terra la
Rompudes, les	Trilles
Sabatuda, pla	Vallfogona, gorg de
Tria, quintà de la	Vallfogona, mas
Sailla, camp	Vell de les Hortes, camí
Sailla, torrent	Vinya, castanyeda de la
Sal, roca de la	Vinya, partida de terra la (1, 2)
Salader, puig	Vinya, peça-feixa de terra la
Saleres, les (1, 2)	Vinya, quintà de la
Saleres, serrat de les	Vinya, torrent de la
Saleres dels Aigols, les	Vinyassa, la
Saleres Velles, les	Vinyassa, llocdit la
Saplantada, peça de terra-llocdit	Vinyassa, peça de terra la
Savinya, llocdit	Vinyassa de Baix, mas can
Savinya, puig	Vinyassa de Dalt, mas can
Sequer, camp el	Vinyes, les
Sobre les Pereres, feixa de terra de	Vinyes, partida de terra les
Solà de la Vinya, el	Vinyes, torrent de les
Tria, mas la	Vinyet del Monar, llocdit
Tria, peça de terra la	Vinyets, vinya dels
Tria de la Feixa, peça de terra	Vinyoles, peça de terra les
Tria del Quintà del Ripoll, la	Vinyots, peça de terra els
Tria d'en Saleta, la	

10.15 Topònims originats en relacions jurídiques o fets polítics

Antigues relacions institucionals o jurídiques d'origen, en ocasions, medieval, també ens han deixat alguns noms de lloc a l'espai geogràfic estudiat; així, per exemple, hi trobem l'*alou* o les antigues possessions senyoriales. Així mateix, en aquest grup s'hi apleguen diversos topònims que són conseqüència de la propietat a la qual pertanyen (*rectoria, estat, monestir, ajuntament...* o bé d'unes determinades circumstàncies polítiques (*constitució, república, dictadura...* prescindint, però, dels noms de persona o de lloc recollits en carrers i places en determinats moments històrics i que s'inclouen en altres grups relacionats amb la toponímia o amb els llinatges). Fins a 38 noms hem recollit amb aquestes particularitats, un 0.95% del total.

Ajuntament, partida de terra de l'	Generalísimo, avinguda
Alou de l'Església, l'	Gravat, partida-peça de terra-hort del
Alou dels Enferms, l'	"Mártires", carrer
Alous, els	Mestressa Cercenedes, pisos de la
Alous, sot dels	Mitgeria, peça-feixa de terra (1, 2)
Coma de Cens, llocdit	Mitgeries d'en Pidemunt i del Pidevall,
Coma de Senyor, partida de terra	peça de terra les
Constitució, plaça de la	Monestir, camp del
Constitucional, plaça	Osor
Deutor, pla	Osor, riera-riu d'
Estat, carretera de l'	Parceries, llocdit
Feixes Franques, partida de terra	Parceries, serra de

Parceries del Mas Pidevall, les	Salou, feixa de
Plaça Pública, carrer de la	Senyor, vinya del
Priorat, vinya	Termes, collet
Priorat de la Verge del Coll, partida t.	Termes, pla dels
Rectoral, hort	Termes, serrat dels
Rectoral, partida de terra	Travessera (de la Tinguda), peça de t. la
Rectoria, hort de la	Tres Termes, els
República, plaça de la	

10.16 Topònims originats en fets o episodis anecdòtics

Apleguem en aquest apartat aquells noms de lloc que, possiblement, es degueren ocasionar a partir d'algun fet inhabitual, que per alguna raó sorprengué la població i influí a l'hora d'anomenar l'indret: un incendi, un plet judicial... o bé, en noms de casa, expressions usades per l'habitant o propietari de l'habitatge que impliquen que se l'anomeni d'aquella manera. Es tracta de 30 noms, un 0.75% del llistat total.

Bord, castanyer	Esllavissades, torrent de les
Bordegàs, font del	Esquellering, ca l'
Camarada, can	Fembra Morta, peça de terra (1, 2)
Corn, roca del	Fembra Morta, torrent de
Cremada, la	Fembra Morta, vall de
Cremada, perxada de la	Freda, font
Cremada de les Sorreres, la	Fresca, font
Creu Cremada, llocdit la	Gent, camí de la
Creu Cremada, peça de terra la	Home Mort, pi de l'
Entra, ca l' (1, 2)	Pi de la Multa, perxada del
Era Cremada, llocdit	Plaques, camí de les
Era Cremada, sot d'	Pobres, pla dels
Esllavissada, l'	Raons, perxada de les
Esllavissada, llocdit l'	Roure Sec, perxada del
Esllavissada, rec de l'	Serrabella, coll de

10.17 Hagiòtopònims

La religió –i, òbviament, sobretot el cristianisme– és un altre dels generadors de noms de lloc presents a l'espai geogràfic treballat. Evidentment, els noms de sants i santes són els més abundants però en localitzem d'altres que es relacionen amb alguna celebració religiosa (com la Missa o els enterraments) o bé amb edificis religiosos (com l'església). Forma un grup en què s'hi apleguen fins a 56 noms de lloc, un 1.40% del llistat total.

Àngel de la Guarda, mina	Issa, escales de l'
Anglès, camí d'	Nostra Senyora del Carme
Ànimes, hort de les	Nostra Senyora del Roser, capella de
Camp Sant, el	Part, capella del
Església d'Osor, camí de l'	Penella de Sant Amanç, mas
Esglesier, camí	Perfundis, sot del
Missader-Esglesier, camí	Petja de Sant Martí, la
Missader, carrer	Roser, altar del

Sagrera d'Osor, la	Sant Joan Baptista, mina
Sagrera, plaça de la	Sant Josep, capella de
Sant, sot del	Sant Josep, mina
Santa Bàrbara, capella de	Sant Julià, llocdit
Santa Bàrbara, serralada de	Sant Julià, pla de
Santa Creu (d'Horta), església de	Sant Julià, puig de
Santa Francisca, carrer	Sant Julià, serra de
Santa Margarida (de Vallors)	Sant Miquel, roc de
Santa Maria i Sant Tomàs, altar de	Sant Miquel de les Formigues, muntanya de
Sant Benet, muntanya de	Sant Miquel de Maifré, capella de
Sant Benet, santuari de	Sant Miquel de Solterra, capella de
Sant Bernat, capella de	Sant Miquel de Solterra, cim-muntanya
Sant Daniel de Maifré	Sant Miquel de Verder, capella-barri-veïnats-mas
Sant Daniel de Solerols	Sant Pere, plana de
Sant Francesc (del Carbonell), capella	Sant Pere, vinya de
Sant Gregori, capella de	Sant Pere d'Osor, església de
Sant Gregori, muntanya de	Sant Ramon, capella de
Sant Isidre, pla de	Sants, sot dels
Sant Jaume, església de	Verge, font de la
Sant Joan, altar de	
Sant Joan, torre de	

10.18 Topònims originats en l'ús del lloc

En aquest grup es tracta majoritàriament de noms comuns esdevinguts propis per la voluntat dels parlants d'especificar-los. Així, hi trobem, en molts casos, edificis destinats a algun ús social (ensenyament, religió, comerç...) o bé indrets en els quals s'hi desenvolupava habitualment alguna acció (beure, rentar...). S'hi aplega un total de 41 noms que formen un 1.02% del llistat.

Ajuntament, l'	Eixides, feixa de terra de les
Aparcaments, els	Escorxador, sot de l'
Banc, el	Estanc, l' (1, 2)
Beguda, feixa de la	Estudis, els
Beguda, torrent de la	Fleca, casa
Bugader, sot del	Fonda, la
Cafè, el	Joieria, la
Cambreria, casa	"Lavadero", el
Cambreria de les Romegueres, la	Llavador, torrent de
Càmping, el	Llavador, torrent del
Cementiri, el	"Pantano", el
Cementiri Vell, llocdit	"Parque", el
Cine, el	Parroquial, casa
Club, el	Pasteral, camí-carretera del
Col·legis, els	Pedrerres, pont de les
Cooperativa, la	Piscina, la
Correu, cal	"Quartels", pisos dels
Dipòsit, el	Rectoria, la
Drecera de l'Albó, perxada la	Reposador del Rector, el

Reposador dels Rectors, el
Tallafoc, el

Transformador, el

10.19 Topònims amb referències temporals

Els noms de lloc d'aquest apartat tenen en comú que recullen alguna referència cronològica, amb l'ús dels adjectius *nou-vell* que, possiblement, es contrastaven amb algun altre lloc de característiques semblants amb un nom paral·lel sense la connotació temporal. Hi hem aplegat fins a 45 noms de lloc, majoritàriament compostos, un 1,12% del llistat total.

Becdejú Vell, sot de
Casa Nova, mas la
Casa Nova de Cercenedes, mas la
Casa Nova de Colobrans, mas la
Casa Nova de n'Iglésies, mas la
Casa Nova del Coll, mas la
Casa Nova del Clascar, mas la
Casa Nova del Sobirà, mas la
Casa Nova del Sui, mas
Casa Nova de Mas Coll, mas la
Casa Nova de Masferrer, mas la
Casa Nova de Muntanya, mas la
Casa Nova d'en Badia, mas la
Casa Nova d'en Bancs, mas la
Casa Nova d'en Corbera, mas la
Casa Nova d'en Crosa, mas la
Casa Nova d'en Plana, mas la
Casa Nova d'en Serra, mas la
Casa Nova d'en Vernedes
Casa Nova de Pidevall, mas la
Casa Nova de Romagueres, mas la
Casa Nova d'Iglésies, mas la

Cases Velles, les
Castanyeda Vella, llocdit la
Cementiri Vell, llocdit
Codina Vella, feixa de terra la
Codina Vella, mas la
Codina Vella, vinya de la
Hostal Vell del Coll, l'
Mainou, mas
Nou, hort
Nou, pont
Nova, feixa de terra
Nova, font
Ombres Vell, ca n'
Pardalet Nou, can
Pardalet, Vell, can
Saleres Velles, les
Vell, camí
Vell, hort
Vell, pont
Vella, plaça
Vella, vinya (1, 2)
Vell de les Hortes, camí

10.20 Topònims d'origen desconegut o incert

Aquest és el tercer grup més nombrós de topònims, amb 338 noms, un 8.44% del total recollit, confirmant-se així, l'afirmació d'Amigó (1999:82), "La llista que tenim de noms no classificables perquè no sabem veure què poden voler dir és llarga". Tanmateix, cal assenyalar que en aquest apartat hi recollim, efectivament, els topònims que ens són totalment opacs, dels quals en desconeixem el significat (*Anelan, Devodella, Matalussa*) però també aquells altres en els quals hi observem seriosos dubtes sobre si s'haurien d'incloure en un grup o bé en un altre (per exemple, toponímia-llinatge). De fet, per conèixer les diverses possibilitats cal adreçar-se a l'entrada corresponent on hi són comentades; d'aquesta manera, l'estudiós, el lector, en pot reflexionar i, en ocasions, és possible d'arribar a les seves pròpies conclusions.

Ala, pla d'
Albó, llocdit l'
Alom, casa

Alou dels Enferms, l'
Anelan, feixa de terra de l'
Anelan, serra de l'

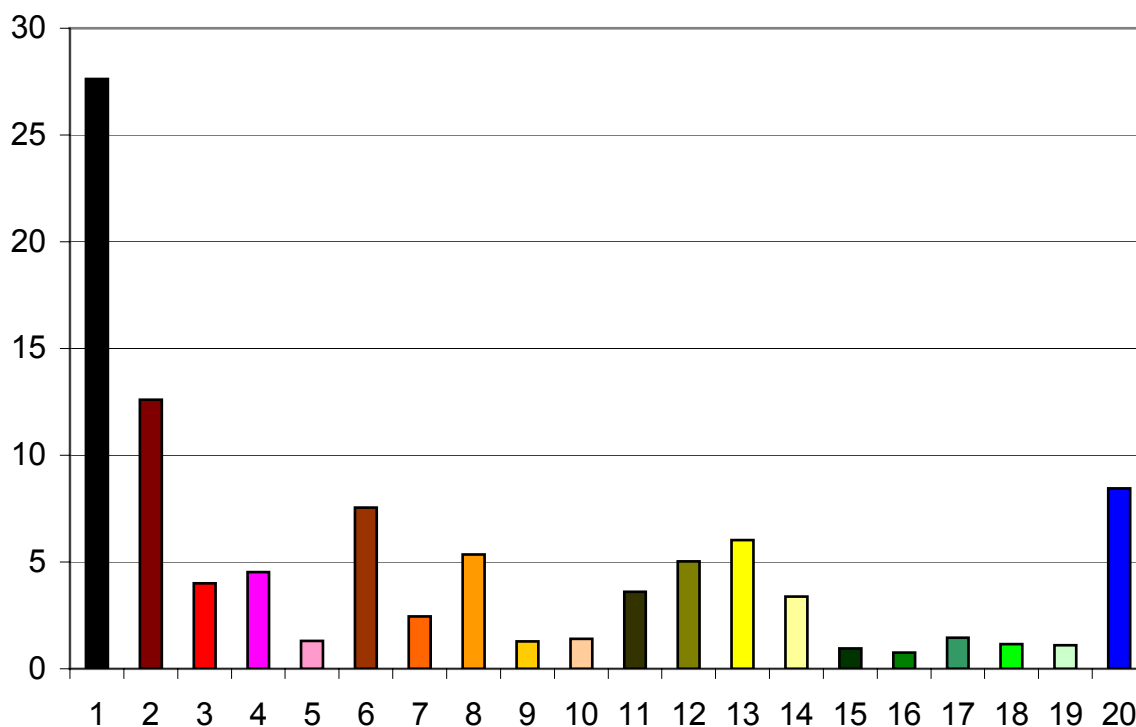
Aràgots, els	Cloell, mas
Arrancada, mas	Coll, camp del
Arrancada, peça de terra l'	Collsarrosica, llocdit
Assorrador, partida de terra	Collsarriga, pla de
Barnanques, carena de les	Colobrans, mas el
Barnanques, sot de les	Coma de Comajoan, peça de terra
Banyadors, torrent de	Coma de l'Anelan
Basset, camp de	Coma de Solcalloses
Baulet, puig	Coma Joana, bosc
Beliques, can	Coma Lihubrec, llocdit
Bella Polla, camí de	Comanda, llocdit
Bera, pla de la	Constant, mina
Boneta, torrent de la	Coral, mas el (1, 2)
Bordonera, peça de terra la	Corb, llocdit
Bordoneres, llocdit les	Corb, serrat del
Bordoneria de Terra les Bordoneres	Corb de Soler
Borratxí, partida de terra el	Corcó, mas
Bossa, mas can	Coronat, llocdit
Bronzer de les Planiques	Cornalera, casa
Brufau, pla	Costa de la Tonya, la
Brugissa, mas la	Costafreda, puig de
Bruixes, pont de les	Creiberis, bosc
Brunyola, camí de	Crofogereda d'Avall, mas
Bufa, can	Crofogereda de Dalt, mas
Calço, can	Cubes, peça de terra
Camarell, camí del	Darnic, llocdit
Camaril, can	Darnic, mas
Campboal, peça de terra	Dep, can
Campdelarit, el	Descàrrec, collet el
Campdelarit, font de	Desforcats, llocdit
Campenc, pla de	"Despedida", font la
Canalonja, peça de terra	Devodella, la
Caniscadell, peça de terra	Diable, gorga del
Can Rovell, perxada de	Diable, riera del
Capollanc, torrent del	Dulios, llocdit
Capsol, pla de	Duraneu, llocdit
Capsou, peça de terra de	Duraula, peça de terra
Cargol, llocdit	Enfermera, torrent de l'
Carra, horta de la	Enferms, partida de terra els
Carruset, casa	Era de les Bruixes
Cartalonga, camí de	Era del Malpart
Caseda, molí	Era del Mar, llocdit
Caset, mas el	Escalaes, mas les
Casoles, llocdit les	Escallers, mas
Caulés, torrent de	Escorb, peça de terra
Caulí, mas el	Escudella, terra d'
"Chavala", mina	Eslampat, llocdit
Ciudadella, partida de terra	Espolangueret de Rebleda, llocdit
Claposa, llocdit la	Esquerrà, partida de terra
Claposa, serra la	Esquerrà, vinya de l'

Estradell, llocdit	Maia, mas
Fam, serra de la	Maixina, ca la
Fe, roca de la	Malcuinat, casa
Fermal, camp	Manca, aulet de la
Ficany, mas	Manca, baga de la
Fil, castanyer del	Manca, sot de la
Fil, quintà del	Mararriba, lledoner de
Flota, peça de terra la (1, 2)	Marrit, puig de
Flota, perxada de la	Mascomptador, serrat
Flota de la Gallinada, feixa de terra	Maspla de Rebleda, llocdit
Fornaca, mas	Matalussa, penyes de
Fosell, mas	Matret, barraca de
Fosselles, mas	Merder, torrent
Fredós, camp	Merrany, casa
Gaixeres, llocdit	Mesurones, ca les
Gallard, font de	Mic, can
Gallet, can	Minet Despujol, mas
Gallinada, peça de terra la	Mira, torrent de la
Gallussa, ca la	Mira de Peus, camp de
Garbanso, can	Miradones, sot de
Garriera, vinya	Mirapeus, torrent de
Gauscs, llocdit	Mitgena, olivar de
Gavella, la	Mixén, casa
Gil, castanyer del	Mont, mas
Gironella, mas	Montà, vinyes d'en
Gironella, serra de	Montargull, llocdit
Gironelles, hortes	Mont Blossó
Grill, serra del	Mont Fa
Guairesa, llocdit	Moro, camp del
Guilarasa Boscosa, peça de terra la	Moro, castell del
Guinarda, font de la	Mortissó, puig de
Gullal, torrent de	Morts, camí dels
Illa Eicionista, l'	Naraia, serra de la
Jugador, llocdit	Neptú, mina
Jugador, mas	Noguereda, vinya de la
Jugador, pla de	Novada, partida-peça de terra la
Jugadora, pedra	Olla dels Diners, serra l'
Juial, llocdit	Osseres, barranc de les
Juial, torrent de	Osseres, font de les
Latend, font de	Ou, pla de l'
Lila, pla de	Palau, sot del
Llamberga, llocdit	Palau de Salm, vinya d'en
Llambui, torrent de	Palloc, baga el
Llims, sot del	Palloc, partida de terra el
Llonganyes, llocdit	Paradella, la
Llonganyes, peça de terra	Parral, pla del
Llumeneres, llocdit	Parral de Fonollet, mas el
Llumeneres, turó de	Parral del Sobirà, mas el
Macarró, cal	Parral de n'Huix, mas
Madrussa, possessió de terra la	Pasat, hort de

Passadores	Rovir, mas
Pe, molí de la	Rupit, mas
Pedroal, llocdit	Salobí, camp
Penedella, serra de la	Salses, llocdit
Perer, hostel del	Santoni, llocdit
Peric, mas can	Sapersa
Persals, peça de terra	Sarareny, hort
Picansella, serra de	Sasala, camp
Piconera, mas la	Satonella, mas de
Pigots, sot dels	Sau, camp
Piulades, peça de terra	Sepultures, les
Pixarelles, peça de terra	Serpent, mas
Plana, mas de	Serra Adrovera, mas
Plana, mas la	Serra Bronquera, mas
Planes, aulet de les	Serra d'Amunt, mas
Poblet, el	Serradella, mas
Pontonal, llocdit	(Serra de) Proenquera, mas
Pratjugador, riera de	Serreda, mas
Proenquera, masos de	Ses Caligens, bosc de
Pruit, torrent	Setembre del Coll, mas
Puigcaulí, el	Sever, llocdit
Puigjugador, llocdit	Sintarró, peça de terra
Puigsacadira, el	Sis Quartos, castanyeda dels
Puila, castanyeda de la	Sivella, mas
Quefa, can	Solà de Juiells
Quelic de l'Atxa, can	Solà de Recs de Sant Julià, llocdit
Quel Tarrumfa, can	Solatera, roca de
Rafec, el	Sol de la Gallard, el
Rafec, mas el	Soler, camp del
Rafet, feixa de terra en	Soler, feixa de terra
Rajacols, llocdit	Soler, mas
Rapic, mas can	Solsia, bosc
Reldós, torrent	Solsia, mas
Retzud, font de	Solterra, mas
Ribot, baga del	Solterra, serra de
Ridaucs, feixa de terra	Solterra d'Amunt, mas
Ridefrè, llocdit	Solterra d'Avall, mas
Ridemar, mas	Son, el
Riera, vinya de	Soriol, torrent de
Rigavalós, llocdit-peça de terra	Soses, pla de
Rigavalós, mas	Sota, la
Rocacarbonera, llocdit	Sotarrians, partida de terra
Roca Coberta, peça de terra	Sui, pla de
Rocamonera	Suiol, torrent
Rocasabatera	Súria, la
Rodós, partida de terra	Susqueda, coll de
Roïr, mas	Talamanca, llocdit
Roïr, peça de terra	Tamanyins, peça de terra
Ronsalets, perxada el	Tanyaleta, peça de terra la
Rovir, llocdit-peça de terra	Tardiva, peça de terra

Tardiva, torrent de	Txitxes, collet les
Teixidor, casa	Valelles, coll de
Ter, el	Valelles, llocdit
Terçals, peça de terra	Vaquer, mas
Terçans, llocdit	Vella, baga de la
Terra Bellosa	Vella, pla de la
Terrat, mas	Verdal, sot del
Teulet, feixa de terra de	Verdals, feixa de terra
Timoneta, casa	Vielles, serra de
Tintes, torrent de les	Viurevol, mas el
Toc, el	Volant, font del
Toi, casa	Volant, mas
Tomanyics, partida de terra	Xabagó, casa
Toron, torrent d'en	Xaramines, les
Trida, casa	Xica, can
Trona, la	

Percentatges classificació topònims

1.- Provenents d'un altre topònim	27,95 %
2.- Provenents d'un llinatge	12,48 %
3.- Provenents d'un prenom	3,94 %
4.- Provenents d'un malnom o nom de casa	4,52 %
5.- Originats en un ofici o dignitat	1,30 %
6.- Provenents de l'orografia	7,51 %
7.- Hidrònims	2,42 %
8.- Fitotopònims	5,37 %
9.- Zootopònims	1,27 %
10.- Originats en la composició del terreny (color, tipus...)	1,40 %
11.- Formats a partir de la forma i la mida	3,60 %
12.- Originats en la situació a l'espai	5,00 %
13.- Originats en l'actuació de l'home (construccions)	6,06 %
14.- Originats en l'actuació de l'home (conreu i ramaderia)	3,50 %
15.- Originats en relacions jurídiques o fets polítics	0,95 %
16.- Originats en fets o episodis anecdòtics	0,75 %
17.- Hagiòtopònims	1,40 %
18.- Originats en l'ús del lloc	1,02 %
19.- Topònims amb referències temporals	1,12 %
20.- Topònims d'origen incert o desconegut	8,44 %

11. Etimologies populars: tradicions toponímiques. Exemples osorencs

És evident que un dels desigs de l'home és conèixer el seu entorn i, dins d'aquest coneixement, s'hi inclou la comprensió i l'origen d'una realitat que li és tan immediata com els noms de lloc. I aquesta realitat no sempre es pot veure satisfeta ja que, sovint, els topònims han perdut sentit, han deixat de ser clars i transparents per esdevenir opacs, sense sentit actual. Aleshores, és quan apareix el que s'anomena etimologia popular, és a dir, el fet de cercar alguna explicació o relat que justifiqui aquell específic a partir de paraules conegudes, semblants, properes i amb sentit semàntic per al parlant present, o bé, simplement, substituint el nom opac original per un altre que sigui conegut, és a dir, creant una pseudoetimologia⁷⁶⁴ o, fins i tot, en paraules de Xavier Terrado (1999:114), "La etimología popular no se queda en una falsa explicación, sino que, yendo más allá llega frecuentemente a transformar el nombre".

Aquest fenomen, com assenyala Ramon Amigó (1999:98), és molt habitual arreu del domini lingüístic ja que "Mentre el nom és una incògnita, hi ha una mena d'inquietud, com una incomoditat", és a dir, que una comunitat no se sent bé davant d'un nom de lloc opac, fosc, desconegut i, davant d'aquesta circumstància apareix l'etimologia popular, "el poble senzill, il·lustrat, es fa les seves etimologies i fins i tot adapta algunes pronunciacions perquè la paraula concordi amb allò que vol dir".⁷⁶⁵ O sigui que, com torna a assenyalar acuradament Terrado (1999:110,111), "El hablante se halla habituado a asociar forma fónica y significado. El hábito es tan fuerte que llega a aplicar el principio de solidaridad entre significante y significado también a los topónimos. Y aquí tienen origen muchas transformaciones de los nombres de lugar. Se violenta a los topónimos exigiéndoles que "quieran decir" algo". I, encara, Moreu-Rey (ENL:158), insistint en aquests aspectes, indica que "la causa més generalitzada de la transformació dels topònims és el fenomen semàntic irregular, anomenat pels uns etimologia popular, i per d'altres analogia o atracció analògica. Un topònim incompès es torna entenedor, amb lleugeres modificacions de forma, però canviant totalment de sentit".

A banda d'aquestes pseudoetimologies, encara es produeix un altre fenomen interessant en relació amb els topònims i la cultura popular. Consisteix en la creació d'històries, en alguns casos relacionades amb sants, dimonis... que explicarien alguns noms de lloc. En aquests casos, el relat justificatiu del topònim se sol crear arran de la forma d'un lloc o bé d'un doble sentit del mateix nom, és el que se sol anomenar tradició toponímica.

Tot seguit reproduïm algunes narracions amb les característiques anotades anteriorment, és a dir, uns relats que no tenen res de cert però que intenten justificar un seguit de noms de lloc de l'espai geogràfic treballat. Aquí anotarem aquestes narracions sense més

⁷⁶⁴ Un cas d'aquestes característiques es pot observar en, per exemple, dos noms de lloc osorencs, el carrer Arbreda, que hauria de ser Aubreda o Albereda, substituït arran del desconeixement de l'existència pretèrita d'una casa amb aquest llinatge que generà el nom i no pas el derivat col·lectiu d'arbre, això sí, un mot perfectament entenedor; o bé amb el llocdit can Siguilla, pres com si es tractés d'un nom de casa original que substituï el camp Sailla pel fet de desconèixer el sentit d'*illa* en un lloc d'interior i d'haver-se perdut l'ús de l'article salat que s'hi ha fossilitzat.

⁷⁶⁵ Tanmateix, Terrado afirma que "la etimología popular es frecuentemente obra de letrados", és a dir, que no és tan fruit de la imaginació espontània de la gent del poble sinó de la imaginació i creativitat de persones amb un cert nivell cultural.

comentaris ja que l'estudi científic amb l'origen, els esments documentals i el possible sentit del nom de lloc, segons les nostres consideracions, es recullen a l'apartat "Llistat de topònims". Concretament, aquests relats es refereixen als topònims Osor, coll de Nafrè (en el mateix relat també s'hi inclouen tres llocs propers més, Susqueda, Querós i Sant Sadurní d'Osormort), el Coll (santuari i muntanya), la Petja de Sant Martí i la Cadira del Diable, Sant Miquel de les Formigues i el pla o camp de Llancers.⁷⁶⁶

11.1 Els nom d'Osor i del coll de Nafrè relacionats amb un ós⁷⁶⁷

En un indret de les Guillerries, es diu a mitjan segle XI, per aquests bells indrets va aparèixer-hi un terrible ós, famolenc, que va causar grans estralls en els ramats i fins i tot la mort d'alguna persona. Aleshores, un grup nombrós de cavallers va decidir donar fi a aquella fera i es van concentrar en un indret entre Sant Hilari Sacalm i Anglès, que des d'aleshores seria conegut com a **Osor** (terra d'óssos).

Començaren la cacera i molt aviat el nafraren, el feriren del coll en un indret que des de llavors s'anomenà el **coll de Nafrè**. Tanmateix, fugí cap a una vall propera on el varen perdre i algú exclamà: Aquí se us queda!, cosa per la qual el lloc s'anomenà **Susqueda**. Seguint des d'allà la conca superior del Ter se'ls seguia escapolint i una veu exclamà: Car os! Espai conegut des d'aleshores com a **Querós**.

Quan els cavallers havien decidit de donar per acabada la cacera infructuosa de l'animal, vet ací que els gossos van començar a bordar follament. Els cavallers van girar la mirada cap allà i quina no fou la seva sorpresa quan van poder observar el colossal s. Tots a la una van començar a disparar les seves sagetes i l'animal va caure enmig d'una mar de sang. –L'os és mort!, va exclamar algú. Des de llavors i fins a l'actualitat, aquell indret fou conegut com a **Sant Sadurní d'Osormort**.

11.2 El Coll relacionat amb una ferida al coll⁷⁶⁸

Habentse apoderat los Moros de Espanya, per los anys 712, volgué Deu Nostre Senyor que aquesta Nació sacudís de una vegada y fos libre de la tirania de aquells enemichs de nostra Religió sacrosanta; a est fi valentse de D. Pelayo, encengué en los cors dels Espanyols lo esperit de la independencia y llibertat, e infundí un valor lo mes extraordinari pera prendre promptament las armas, declarar oberta guerra, y perseguir incessantment als seguidors de Mahoma. La Nació alashoras se alsá de son abatiment, y un sens número de personas, al mateix temps que valerosas, de gran pericia en l'art

⁷⁶⁶ De ben segur que antigament devien haver existit altres relats amb característiques semblants que intentarien de justificar altres noms de lloc com ara l'Era de les Bruixes, el pont de les Bruixes, la riera del Diable, la roca de la Fe o la gorga del Diable, tanmateix, si això havia estat així, a l'actualitat aquestes històries s'han perdut ja que ningú me n'ha sabut dir res.

⁷⁶⁷ El text és una adaptació de les diferents versions que n'hem pogut llegir, entre d'altres les presents a COLLELDEMONT, Pep (1994): *Vic i rodalies*, "El Punt. Les guies n. 23". Girona; *Programa de la Festa Major del Terç* de l'any 1932; *Programa de la Festa Major del Terç* de l'any 1976; BRUGUERA, F. I RAMIÓ, N. (1997): *Osor*.

⁷⁶⁸ Text extret del llibre ANÓNIM (1876): *Relació històrica de la capella eligida en honor de Maria Santíssima baix lo títol de Coll de Osor*. Imp. De la Viuda i Fill de J. Valls. Vic, del qual respectem la forma gràfica. Aquest text és la base del que apareix a VILARÓ i PONT, Joan (1896): *Resenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll*. Estampa de Ramon Anglada i Pujals. Vic. Així mateix apareix a GOMIS LLAMBIAS, Joan (1922): "El Santuari de Coll de Nafré" a *Rondalles*, Publicacions Gerunda, Girona; ARNAU i GUEROLA, Maruja (1970): "Osor, llegenda i tipisme" a *Revista de Girona n.52*; *Programa de la Festa Major del Terç* de 2002 i BRUGUERA, F. i RAMIÓ, N. (1997): *Osor*.

militar, se posaren al frente dels braves Espanyols, conduintlos sempre per lo camí de la gloria.

Un de aquestos esforçosats Capitans que se feu celebre principalment en Catalunya, fou D. Benet de Cabrera, fundador de dit Santuari. La causa qui motivá la sua erecció á principis del sigle X fou la següent:

Se trobava D. Benet en la Vall de Osor perseguint a una partida de Moros, quant aquestos en vergonyosa retirada, lograren apoderarse de una Torre, tancarse en ella y posarse en estat de defensa. Enardits los Espanyols á la veu de D. Benet, atacan als Moros refugiats en la Torre, y la victòria pareixia segura, quant una desgracia, la mes deplorable umplí los cors de la major tristesa: D. Benet acababa de ser ferit en lo coll, cayent en terra sens esperansas de vida.

¿Y morirà D. Benet? ¿Podran los Moros gloriarse de haberlo vensut? No, perquè aquella bona Mare, la Reina dels Angels, que ja may deixa sens recompensa á aquells que de cor la aman, no volgué que son fill sirvent fos víctima de las armas enemigas: per això al oir que D. Benet que la reclamaba dient: *Mare de Deu del Coll ajudeume*, prompte se aparegué ést piados senyor y lo consolá de esta manera: “Benet, no témias, aqui estich jo per ausiliarte. Tu has peleat y peleas per l’l’honor de mon estimat Fill y també per lo meu; tu jamay has fet obra ni emprés batalla alguna sens implorar nostre favor; tu sempre me has estat fiel, y no has desmentit lo amor quem professas; tu finalment acabas de implorar lo meu ausili: en premi, pues, de tanta constancia, te participo com desde est moment quedarás curat de la tua ferida mortal y en estat de continuar las tuas operacions de guerra. Demá farás entrar a tota la tua gent en batalla, y per la mia intercessió alcansarás contra los Moros completa victoria. Finalment, es la mia voluntat que en aquest lloch fassas una Capella á honra mia en la que consediré un sens número de gracias á quants justament me las demanin”. Dit aixó desaparegué.

Lo succés comprová la veritat de la aparició. D. Benet quedá desde luego enterament curat, y l’endemá, batallant contra los Moros, alcansá completa victoria; puix la major part moriren, y los restants, en total dispersió, buscaren en los Pirineus salvar la sua vida.

Obtinguda esta y moltas altrás victorias, se presenta D. Benet al Monastir d’Amer, pera participar al Sr Abat tot quant li había succehit, y los grans desitjs que tenia de cumplir lo que li había ordenat María Santíssima, sa Protectora. Enterat lo Sr Abat del assumpto, y convençut de la real y verdadera aparició, sumament commogut contestá á D. Benet en aquestes termes: “Senyor, estaré contentíssim que fassan construhir la Capella en honor de la Verge maria baix lo títol del **Coll**, y en proba de que aixó me es sumament agradable y que aprobo vostra lleyal resolució, vos prometo que, luego de conclós dit Santuari, enviaré a ell alguns Monjos per a que habiten en aquest lloch sant, y contínuament alaben á Deu y á Aquella que sempre se vos ha mostrat tan propicia”.

Content en gran manera D. Benet, no sols de la eprobació del Sr Abat, sinó també de la promesa que li havia fet, tractá desde luego de edificar lo Santuari. Se associaren alashoras a D. Benet varios altres caballers, los quals tenint coneixement del motiu que ocasionaba la tal erecció, no vacilaren tampoch en desferse de sos interessos y contribuir á una obra tan santa.

Deu, emperó, que es rich y pródich en concedir gracias, sens dupte per la intercessió de Maria Sma., volgué donar una proba manifesta de lo molt que li agradaba aquella empresa, fent un dels majors miracles. En lo mateix punt ó lloch ahont debia edificarse la Capella se trobá tota la pedra necessaria, ja tallada y arreglada á punt de obrarla.

¿Qui podrá explicar la alegria de D.Benet y sos companys al veurer de un modo tan palpable la protecció divina? ¡Ab quin ánimo y promptitut se comensaria aquella obra santa!

En efecte, se posaren desde luego á edificar lo santuari, y poch temps despues ja era un Temple que causaba admiració per la armonia que regnaba en sa estructura, per la bellesa artística, y per la profunda y religiosa emoció que causaba en tots los cors la entrada á aquella Capella”.⁷⁶⁹

11.3 El nom de la Petja de Sant Martí i la Cadira del Diable⁷⁷⁰

Servint de fita divisòria entre’ls termes d’Osor i de la Sellera, corre per una uibèrrima vall la Riera d’Osor. Les aigües clares i transparents, s’escorren en pendent suau sobre un llit de pedruscall, fent mil tortes capritxoses fins trobar el Ter. En una cova propera al curs del rierol, vivia en l’antigor, segons el dir de la gent, el pietós San Martí, desfent sa apacible existència en l’oració i les bones obres de les que’n deien molt i bé als pobres jornalers d’aquelles encontrades.

L’home just, era respectat i volgut per tots quants el coneixien. Qui més qui menys havia rebut d’ell, auxili material o moral. Ell subvenia en la mida dels seus possibles a les necessitats del pròxim. Tot això el feia gaudir d’una influència paternal que utilitzava per a enfortir i enfondir les arrels del sentiment religiós entre aquella gent bona i senzilla. D’aquí que les costums i les maneres dels pagesos d’aquelles rodalies eren en aquell temps exemplars, cosa la qual disgustava de debò al murri d’en Llucifer qui veia disminuir de dia en dia el contingent d’ànimes que procedint d’aquells entorns s’inscrivien en els registres d’entrada de l’infern.

Amuixat de mala manera, se presentá’l diable un dia, disfressat d’hisendat, pels termes d’Osor i de La Sellera. Escampant l’or i prodigant concells, intentà despertar en el cor dels pagesos l’odi envers S.Martí. Però els seus esforços resultaren en va. Començà deprés a renegar contra Déu i els Sants, conseguint que tothom se’l guaités amb certa recança.

Veient fracassats els seus manetjos, decidí entendre-se-les directament amb Sant Martí i amb aquest propòsit topà amb ell un día, entaulant una animada conversa.

Observà el Sant que cada cop que intercalava en la conversa el sant nom de Déu aquell senyorot tot sotregava. Això li donà entenent de que se les havia amb el dimoni.

⁷⁶⁹ Deixant de banda altres consideracions històriques, cal dir que el domini dels Cabrera a la vall d’Osor és molt posterior a les dates que indica la història.

⁷⁷⁰ Extret de GOMIS LLAMBIAS, J. (1922): “El seient del diable” a *Rondalles*, Publicacions Gerunda, Girona del qual en respectem la grafia. També apareix a GRAU, Dolors (1987): *Girona pas a pas*.

Llucifer oferí al bon home riqueses i honors si se comprometia a allunyar-se per una temporada d'aquelles encontrades. Martí respongué que ell vivia content amb sa pobresa que no li impedia estimar a Déu y al pròxim. Després d'apurar tots els medis, pensà el diable que potser el joc lograria interessar S.Martí. I li digué:

-Ja que no acceptes els meus oferiments, t'invito a jugar una partida que decidirà qui dels dos ha de fugir a corre cuita d'aquests llocs. El qui la guanyi podrà quedar-se tranquilament... Acceptes?

S. Martí medità un xic i a la fi digué:

- Aceptat. Veiam en que consistirà l'aposta.
- Sencillament. Ens trobem a la vora de la Riera d'Osor. El que salti més enllà a l'altra banda, guanyarà l'aposta. Pots comensar tu si vols.

S. Martí, implorant l'auxili celestial, pegà embranzida i saltà. Anà a acaure cinc metres més enllà de la vora del rierol. I en el lloc en que posà peu, damunt la roca hi quedà grabada profundament la seva petja.

El diable esclatà en ferma rialla. Ell arribaria molt més lluny. S.Martí entretant resava. Sense donar-se impuls saltà'l diable. Però cosa estranya, al ésser entre cel i terra damunt mateix de les aigües, una punxada terrible de mal de ventre cargolà'l seu cos que perdé l'impuls caient al mig del rierol sobre una pedra que sobrexia de les aigües i en la qual hi quedà marcat el *seient* de l'averkonyit jugador.

Sense despedir-se sisquera de S. Martí, desaparegué com per encant el senyorot hisendat. El Sant entre tant donava mercès a Déu per la seva protecció. Encara existeixen entre La Sellera i Osor en la riera la **petja de S. Martí** i el **seient del diable**.”

11.4 El nom de Sant Miquel de les Formigues⁷⁷¹

“Sembla ser que, antigament, les formigues eren les absolutes mestresses de l'ermita de Sant Miquel, en la qual hi tenien nius subterranis i allà els seus magatzems i rebost. Entraven i sortien quan els donava el gust i la gana i en llurs passeigs constants per l'ermita, alguna vegada els va succeir d'enfilar-se irreverentment a l'altar i des d'allà a la cama nua de l'àngel sant que en actitud pacífica tenia en repòs la seva serpentina espasa, amb la punta baixa i fixada a terra.

Va succeir un dia que una formiga, la més agosarada, va pessigar la cama del sant, de la qual, com si fos d'humana carn, en va brollar una gota de sang i, aleshores, el sant, cobrant vida i brandejant per l'aire la seva lluent espasa, va obrir els llavis i amb veu asseverativa va condemnar les formigues, per aquell desacatament, a morir, totes aquelles que fossin a l'ermita i totes aquelles que hi entressin pels segles dels segles.

Des d'aquell dia, va quedar la gota de sang a la cama del sant i aquest, amb el braç estirat i l'espasa alçada en actitud amenaçadora, mentre que apareixien mortes les formigues del santuari, morint instantàniament des d'aquella hora en endavant, totes les

⁷⁷¹ Extret de BALAGUER, Víctor (1893): *Al pie de la encina*, amb traducció de l'autor. També apareix a CARDÓS, Agustín (1952): *Guillerías*. Cal dir que és particular d'aquesta zona que a la tardor s'hi puguin veure moltes formigues alades mortes, d'aquí es degué originar el relat.

que hi gosessin entrar. Així fou com l'ermita va prendre el nom de **Sant Miquel, el de les Formigues**, que no va perdre mai més.

11.5 El nom del pla o camp de Llancers⁷⁷²

Situat en els límits municipals entre Osor i Anglès, al sud de Santa Bàrbara, localitzem el camp o pla de Llancers que segons l'imaginari popular conté connotacions bèl·liques que parteixen d'un primitiu nom relacionat amb l'arma, la llança i el soldat qui l'usa, **el llancer**. Aleshores, s'ha creat una tradició que en justifica el nom a partir del fet de situar-hi una contesa entre carlins i miquelets en la qual les espases, llances i llancers hi varen desenvolupar un paper destacat raó per la qual es va anomenar al lloc el pla o camp de Llancers.⁷⁷³

Evidentment, aquí la imaginació prové del fet de relacionar el topònim amb un terme conegut i no pas del verb arcaic *llançar* amb el sentit de 'deixar baixar el bestiar muntanya avall, cap a les pastures, al matí, o cap al corral al vespre'.⁷⁷⁴

⁷⁷² El relat que explicaria el sentit i l'origen d'aquest nom de lloc l'hem recollit per informació oral.

⁷⁷³ La idea sembla que va quallar perquè, segons ens ha comentat un informant, hi havia qui afirmava que en aquest indret hi havia trobat antigues llances.

⁷⁷⁴ De fet, a la zona hi hem documentat un antic mas Llancers on, possiblement, tenien bestiar que deixaven anar a pasturar al llancer. A més, el topònim el documentem, com a mínim, des de principis del segle XVIII, amb anterioritat a les guerres carlines.

12. Conclusions

Per acabar el treball, recollirem les idees fonamentals a les quals hem pogut arribar després del recull i l'estudi dels topònims osorencs. El primer que presentarem serà la certesa o no de les hipòtesis que plantejàvem a la introducció i, posteriorment, n'annotarem d'altres no observades inicialment però a les quals també es pot arribar arribats a aquest punt.

La primera hipòtesi que plantejàvem deia: "Osor forma part de l'anomenada Catalunya Vella i, per tant, la influència del superstrat germànic és significativa en la seva toponímia; contràriament, la de l'àrab és molt escassa o inexistent". Creiem que aquesta afirmació es compleix ja que són diversos els topònims, d'una notable antiguitat, que s'originaren en termes germànics, especialment antropònims, *coll de Nafrè*, *Sant Miquel de Maifré*, *coll de Rauric*... En canvi, no podem considerar amb certesa l'origen àrab de cap dels noms de lloc recollits tot i que algun podria tenir-lo com *el Rafec* o *la Talaia*

La segona hipòtesi plantejada assenyalava que "El substrat és un element present en la formació de topònims d'un espai geogràficament força aïllat com és el que ens ocupa; fins i tot el nom del terme, *Osor*, podria haver-se originat des d'aquí". Novament, pensem que aquesta idea és certa ja que pràcticament tots els estudiosos del topònim *Osor* (J. Coromines, J. Dalmau i Casanovas, J. Bolós i V. Hurtado o J. Moran, M. Batlle i J. A. Rabella) coincideixen a assenyalar el seu origen preromà; al marge, només hi trobem P. Balaña, que en dóna un origen àrab, i E. Moreu-Rey i M. de Montoliu que no en concreten res. A part, d'altres possibles influències del substrat es podrien localitzar a noms de lloc com *la Crosa*, *coll de les Garrigues*, *sot dels Verns*, *el Calm*, *coll del Beç*, *coll de Querós*, *font de Toronal*...

La tercera hipòtesi inicial deia "Un nombre important de topònims actuals s'ha originat a partir de noms comuns o genèrics que poden ser encara vius o bé haver desaparegut com a tals". I, efectivament, opinem que a la zona estudiada es compleix l'afirmació de Ramon Amigó (1999:11) quan diu que els noms de lloc, sovint, "són noms comuns que han adquirit categoria de propis". Així, entre el nombrós grup de casos d'aquesta mena podríem esmentar *l'Albereda*, *el Collsapalamera*, *la Coma*, *el Forn*, *la Freixeneda*, *el Verger*, *la Riera*, *la Placeta*...

La següent hipòtesi plantejava que "L'antroponímia és una de les fonts més significatives en la creació de topònims de la zona". En aquest cas, la certesa de la hipòtesi és ben evident ja que, per exemple, un 12,63 % dels topònims recollits tenen algun element provinent, probablement, d'un llinatge, actual o pretèrit, i un 4,02 % d'un prenom; tot plegat suma més de sis-cents noms de lloc que, simples o compostos, tenen possibles relacions amb antropònims.

La cinquena hipòtesi redactada deia que "El canvi de propietari és una causa habitual de substitució de nom en masos, partides de terra o altres béns". En aquesta ocasió cal relativitzar la influència dels canvis de propietat en els noms de lloc ja que malgrat que en alguna ocasió això és cert, per exemple el *moli d'en Vila* passà a *moli de Cercenedes* arran d'un canvi de propietat, en moltes altres han perviscut fins a l'actualitat noms provinents de llinatges que fa força temps que no hi mantenen relació directa com ara *la*

Mata, el Bancs, can Badia, etc. Tanmateix, en ocasions perviuen dues o més formes degudes al propietari o llogater: *can Vidal* i *can Barraca*; *molí de l'Avellana* i *molí d'en Casamitjana*; *Barraca d'en Maroi*, *Barraca d'en Grevolosa* i *Barraca d'en Baier*...

La sisena hipòtesi indicava que “Alguns topònims actuals s’originaren en el nom d’un antic mas que avui pot no existir; per tant, és possible que el nom d’un mas actualment inexistent s’hagi perpetuat com a un altre tipus de topònim”. Aquesta afirmació és força probable que es compleixi en alguns casos com la *baga de la Bruguera* provinent d’un antic *mas Bruguera*, el *camp de Llancers* d’un antic *mas Llancers*, el *sot de ca n’Aubreda* d’un *mas Albereda*, la *font del Coral* d’un desaparegut *mas el Coral*, el *Collsacodina* d’un antic *mas* o *borda la Codina*, la *perxada del Rajol* assenyala un antic *mas Rajol*, la *feixa de la Coma* indica un antic *mas Coma* a Santa Creu d’Horta, el *Gausac* remet a l’antic *mas Gausac*, el *gorg de les Terrades* a l’antic *mas Terrades*, el *Maimir* a un antic *mas Mir* o el *gorg de la Plana* a un pretèrit *mas la Plana*, per esmentar-ne alguns casos que semblen força evidents.

Una altra hipòtesi deia que “La malnominació és una font poc habitual de creació de noms de lloc exceptuant-ne els noms de cases urbanes”. En aquesta ocasió creiem que l’afirmació no és compleix ja que si bé és cert que hi ha força noms de casa provinents de malnoms individuals (*can Goll, cal Menut, can Nyola*...) també ho és que existeixen altres noms de lloc possiblement amb aquest mateix origen, com per exemple la *bauma d'en Becaina*, la *partida de terra del Bord*, l’*hort d'en Dansa*, l’*hort de l’Esquirola*, *revolt del Menut*, *vinya del Pebrot*, *partida de terra Pinsà*, *vinya d'en Sasrellarg*... i, en alguns documents, antics noms de carrer s’havien originat en algun nom de casa com ara els carrers *d'en Margarit, d'en Falgueres, d'en Morer* i *del Sant*.

La següent hipòtesi presentada inicialment afirmava que “Davant l’existència de noms de lloc sense significat per als parlants, la imaginació popular ha creat falsos orígens mitjançant relats inventats i, en ocasions, s’ha arribat a canviar un nom per fer-lo més comprensible”. En el decurs de l’estudi hem pogut demostrar que aquest fet es produeix en algunes ocasions i que existeixen relats que donen etimologies populars per topònims com *Osor*, el *coll de Nafre* o el *pla de Llancers*. Així mateix, hem detectat alguns noms actuals que no respecten la forma que els correspondria, possiblement per manca de comprensió, per exemple *carrer Arbreda* hauria de ser *carrer Albereda* o la *partida de terra de Can Siguilla* hauria de ser *del Camp Sailla*.

A la novena hipòtesi inicial hi llegíem que “El nom d’un mas o d’una notable partida origina o bé influeix directament en el nom dels llocs que els envolta” cosa que també hem pogut evidenciar amb la presència de molts topònims que prenen el nom d’un mas o partida com ara la *font dels Aigols*, el *sot dels Artigots*, la *font del Borratxí*, l’*aulet del Bosquet*, el *pi de Can Garriga*, la *riera del Mas Maig*, la *vinya de la Maduixa*, el *sot de Puig-rodon*, la *vinya de la Tàpia*, la *feixa Triador*... De totes maneres, creiem que cal anotar aquí que és freqüent que el nom d’una partida vingui del d’un mas, com, per exemple a les partides de la *Vena*, la *Talaia*, el *Soleric*, *Riba d’Amunt*, la *Mata*, la *Piconera*, *Mas Coll*, *del Maroi*, *Can Cercenedes*...

La darrera hipòtesi que plantejàvem a la introducció del treball indicava que “La toponímia ens permet de conèixer la flora i la fauna, pretèrita o present, de la zona estudiada”. Novament, creiem que el nostre estudi certifica la validesa d’aquesta afirmació. Així, podem observar, partint de la toponímia, quines són les espècies més

significatives de la zona (el roure, el castanyer, el faig, l'alzina, el bruc i el pi); tanmateix, també ens permet de detectar-hi altres espècies, però, menys abundants (el boix, el freixe, la ginesta, el grèvol, el pollancre, la morera, el saule o el vern); i encara, ens podem adonar de la presència d'altres arbres, arbustos o plantes que, en alguns casos, poden escassejar a l'actualitat (avellaner, cirerer, figuera, maduixer, nespler, noguera... moltes d'elles, possiblement, en estat silvestre); finalment, hi ha casos d'espècies poc habituals, força excepcionals a la zona, i que, precisament per aquesta raó, també originen o han originat noms de lloc (per exemple, l'àlber, l'arç, l'eucaliptus, el gatell, el llorer, la savina, la servera, el teix, el tell...). Quant a la fauna, ocorre una cosa semblant; així gràcies a l'estudi dels noms de lloc podem documentar animals inexistents a l'espai geogràfic estudiat com ara el llop, el cabrot o el cabirol. A banda d'això, hem localitzat topònims originats en animals salvatges com el llop (*serrat del Pas del Llop*, la *peça de terra Llobosa...*), la guilla (*collet de la Guilla* o *roques Guilleres*), l'esquirol (*els Esquirols*), la llúdriga (*gorg Lludriquer*) o el senglar (*sot del Senglar*); d'altres provenen de les aus o l'aviram com el corb (la *Roca Corbera*), l'esparver o el xuriquer (*l'esquei dels Esparvers* o la *Rocaxuriguera*), els coloms (*torrent del Colomer* o *Collsapalamera*), el pigot (el *sot dels Pigots*), el rupit (*Font del Rupit*) o el gaig (*font del Gaig*); un altre grup el formen els noms procedents d'ovins com el cabrot (*prat dels Cabrots* o *castanyeda dels Cabrots*) o el cabirol (*peça de terra els Cabriols*); altres animals que semblen recollir-se d'una manera explícita o metafòrica –sovint relacionada amb la forma–, podrien ser l'ànec (*gorg de l'Ànec*), l'abella (*roca de l'Abell*), el gall (*serra del Gall*), la formiga (*Sant Miquel de les Formigues*), el conill (*peça de terra les Conieres*), el gat (*serra dels Gats*) o l'ase (*serra d'Àsens*), per esmentar-ne un nombre prou significatiu entre els que hi podem observar.

A banda de les conclusions a les quals hem pogut arribar arran de les hipòtesis inicials, després de l'estudi, podem presentar-ne d'altres també prou significatives.

Els estudis onomàstics a les comarques gironines continuen essent deficitaris malgrat l'interès que desperten alguns aspectes toponímics en publicacions de caràcter onomàstic i en d'altres de més genèric (sobretot l'estudi etimològic dels anomenats, en algun moment, "topònims majors" com els noms dels pobles, viles i ciutats en obres d'abast local). Això es demostra per la presència en els darrers anys de diversos articles de geografia gironina al *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica* i l'existència de comentaris i llistats onomàstics en publicacions d'abast local. Tanmateix, continuen mancant reculls i estudis amplis, exhaustius i rigorosos de caràcter municipal.

L'estudi dels noms de lloc d'aquesta zona ens ha permès de precisar el sentit d'alguns substantius genèrics o comuns. Així, hem pogut comprovar que en aquestes contrades un espai boscos de castanyer varia de nom segons l'edat de l'arbre, *baga* de fins a cinc anys, *perxada* entre cinc i vint anys i *castanyeda* amb exemplars de més de vint anys; tanmateix, en ocasions, els parlants se serveixen d'aquests mots com si es tractés de sinònims cosa que també podem comprovar amb altres mots com *torrent* i *sot*, *cova* i *bauma*...

El recull de topònims a partir de documents antics i d'entrevistes orals ens permet de reconèixer algunes particularitats lingüístiques de la zona. Així, a nivell lèxic hem detectat paraules pròpies que predominen per davant de les considerades estàndard com per exemple *aulet* o *aulina* en el lloc d'*alzinar* o *alzina*. A nivell fonètic ens hem pogut adonar de la pervivència de la iodització, un fenomen que sovint també observàvem per

escrit; d'aquesta manera hem trobat noms de lloc com *pla de la Ieta* per *Illeta*, *can Beia* per *Abella*, *l'esquei Vermei* per *Vermell* o *Conieres* per *Conilleres*; així mateix, hem pogut comprovar la pervivència d'algunes diftongacions, fins i tot en mots genèrics, que, en alguns casos poden arribar, fins i tot, a esdevenir un únic so vocàlic: *al > au > u* a *Albereda-Aubreda-Ubreda* o bé a *alzina-aulina-ulina*, *bal > bau* a *balma-bauma* o bé *i > ie* a *era-iera*. Un altre fenomen fonètic que hem pogut observar és l'ús de la [e] i la [ɛ] que, dins del català central segueix el model del bisbat de Vic (al qual pertany Osor) malgrat que a Anglès, poble veí situat a nou quilòmetres, segueix el model del bisbat de Girona (al qual pertany), és a dir, que ens trobem en una zona on discorre una isoglossa en referència a la fonètica de la vocal *-e-*; d'aquesta manera, noms com *cal Rei* o *l'Església* es pronuncien amb [e] mentre que a nou quilòmetres es pronuncien amb [ɛ] i en canvi d'altres com ara el prenom *Josep* o els mots acabats en *-ència* es pronuncien a Osor amb [ɛ] mentre que a la banda d'Anglès es pronuncien amb [e].

Relacionat en certa manera amb el punt anterior, també cal anotar que a partir de l'estudi dels noms de lloc de la zona hem pogut observar qüestions lingüístiques arcaïques que a l'actualitat no perviuen a la llengua comuna i que, per tant, s'han fossilitzat en la toponímia. Per exemple, l'article salat a noms com el *Camp Sailla*, el *Collsaroca*, el *Collsapalamera*, la *font Saguardia...* o bé el manteniment de la *-n* final etimològica en termes com *Puig-rodon*. De la mateixa manera, a nivell semàntic hem pogut detectar la presència de mots arcaïcs com ara *mont -Montargull-*, *palomera -Collsapalamera-*, *coma -Coma-roquer-*, *tria -Tria d'en Saleta-*, *toron -font del Toronal-* etc. Així mateix, hem pogut observar la lògica evolució de la llengua en alguns noms de lloc com ara palatalitzacions *l>ll* o *n>ny* (*Laganyosa > Lleganyosa*, *longa > llonga > llarga*, *Levanyes > Llevanyes*) o bé *u>v* (*Llauanyes > Llevanyes*, *Lauador > Llavador*), entre d'altres.

Durant els segles XIX i, sobretot, XX i, per tant, a l'actualitat hem observat que quan s'han d'esmentar les cases de pagès es tendeix a anomenar-les amb la mateixa estructura que les urbanes, és a dir, prescindint del genèric *mas* substituït per un article o bé una contracció: *la Coma*, *el Carbonell*, *el Maroi*, *can Cercenedes*, *cal Teixidor*, *el Sobirà*, *la Vena...*⁷⁷⁵ Tanmateix, encara es manté en alguns casos com ara *mas Coll* – potser per diferenciar-se del seu homònim anomenat *can Coll-*, *mas Baltasar* o *Masferrer* –aglutinat i coincidint amb el llinatge, possiblement es manté per evitar una tautologia-

També en el decurs del segle XX apareixen per primera vegada a la zona estudiada noms de lloc castellanitzats que, en alguns casos, fins i tot perviuen a l'actualitat com ocorre amb *el "Parque"*, *el "Pantano"* o bé *el sot dels "Tubos"*.

A partir del recull de noms, també ens hem pogut adonar del fet que és força freqüent que quan un genèric és poc habitual o bé respon a algun indret prou significatiu, hagi pogut esdevenir un nom específic com passa amb *la Riera*, *la Roca*, *el Pont*, *el Pou de Glaç*, *la Plaça...* Tanmateix, en els documents escrits molt habitualment aquests genèrics es complementen: *riera d'Osor*, *roca de Cercenedes*, *pont Vell*, *Pou de Glaç del Sobirà*, *la plaça Gran...*

⁷⁷⁵ En algunes ocasions, fins i tot quan es prescindeix de l'article o de la contracció; d'aquesta manera, és habitual sentir dir "Vaig a Cercenedes" o "Vinc de Gironella".

Els diversos esdeveniments històrics i polítics que s'han produït han provocat canvis de nom en places i carrers com ha succeït a pràcticament arreu: *plaça d'Espanya, avinguda "Generalísimo", calle Màrtires, plaça de la República, plaça de la Constitució, carrer de José Antonio, carrer Calvo Sotelo...* habituals a moltes poblacions i ciutats. Tanmateix, n'hem pogut documentar alguns que hem de considerar com a poc freqüents o únics com ara el *carrer Francesc Ascasso* i el *carrer de Dídac Taradell* –a l'inici de la Guerra Civil l'any 1936- o bé el *carrer de Wilson* –a l'acabament de la Primera Guerra Mundial-. I, continuant en aquest aspecte, al contrari dels noms de carrers i places amb noms propis de polítics o militars, els de personatges relacionats amb la cultura han estat poc significatius limitant-se als pretèrits *plaça Antoni Maria Claret* i *carrer Verdaguer*. Com a nota curiosa relacionada amb aquesta línia, cal esmentar una font anomenada *d'en Primo* –catalanitzada fonèticament- que va prendre el nom en els anys vint del polític Primo de Rivera i que, curiosament, encara perviu en els nostres dies, fet excepcional.

Un altre aspecte destacable que podem conèixer arran de l'estudi de la toponímia de la zona es relaciona amb l'agricultura, una activitat avui pràcticament desapareguda si deixem de banda el petit conreu particular. Per una banda, a partir dels noms de lloc podem adonar-nos de diferents tipus de camps de conreu, *artiga-camp (campàs, campic, campot)-hort (hortell, hortic)-horta-illa-regadiu-rompuda-sequer-tria (trilla)...* que depenen de l'extensió, del que s'hi conrea, de les característiques... Per altra banda, també podem prendre coneixement de l'antiga importància d'alguns conreus o arbres fruiters a l'actualitat en alguns casos pràcticament inexistent: vinya, blat (*forment, mallol-mallola*) o olivera. Així mateix, la toponímia permet d'esbrinar la significació de l'agricultura en una orografia no massa afavorida per a l'activitat, cosa que implicava anar guanyant espai al bosc, arran d'això, apareixen termes com *artiga, esporgada o rompuda*.

Dins el grup de topònims originats a partir de les construccions humanes, destaca l'aparició de tres esments a l'hàbitat força significatius: *barraca* (set esments), *casa nova* (dinou noms) i *caseta-casica* (deu noms). Molts d'aquests habitatges daten del segle XVIII en endavant i solen ser topònims compostos en els quals el segon element correspon o bé al nom d'un mas notable (*Baier, Colobrans, Fonollet, Sobirà, Codina...*) o bé a algun llinatge que pot o no coincidir amb un nom de mas (*Margarits, Corbera, Sui...*). Aquest fet ens mostra i de fet és conseqüència, de l'augment demogràfic de la zona que es produeix durant els segles XVIII i XIX; una major població devia comportar noves construccions menors dependents de cases majors on s'hi devien encabir nous braços per treballar les terres de conreu i explotar les zones forestals. Amb el temps, moltes d'aquestes construccions devien anar desapareixent malgrat que algunes s'han conservat canviant el nom, la *Casa Nova de Colobrans* és *cal Gall* o bé mantenint-lo com ocorre amb la *Casa Nova del Coll* o la *Casa Nova de Mas Coll* (que també s'ha anomenat sovint *Casa Nova de Masferrer*).

L'orografia de la zona treballada és força agresta i variable cosa que implica una important presència d'alguns genèrics introductors de topònims molt menys significatius en altres zones: *feixa de terra, sot, coll, collet o pla* en són algunes mostres.

També podem concloure a partir del treball a que a partir d'un recull toponímic es poden anotar formes semàntiques que, o no apareixen a les obres lexicogràfiques existents, si més no les consultades, o hi apareixen datades amb posterioritat a quan

nosaltres les hem localitzat, podent-se considerar primeres documentacions; això succeeix en termes com *Calzinal*, *Bordonera*, *Bardíssies*, *Rovir* o *Gatonera*.

Una altra consideració que hem pogut observar en ocasions és l'ús per escrit, o mal ús, de formes lingüístiques pròpies de l'antroponímia usades en relació amb toponímia, i no només ho hem localitzat amb l'article personal *en* com ja ho havia notat Ramon Amigó⁷⁷⁶ sinó també amb la partícula adverbial *àlies* que sol introduir malnoms individuals i, antigament, el nom d'una propietat que es volia mantenir com a llinatge. Així, per exemple, hem documentat el *pont d'en Vila* en referència al pont medieval o *pont de la Vila* a causa del fet que durant molts segles era l'únic que travessava la riera d'Osor i es troba enmig de la vila;⁷⁷⁷ i en relació a l'adverbi, per exemple, en un document del segle XVIII hi hem pogut llegir "*lo torrent de la Matuxa alias Albareda*" que ens vol indicar que el torrent de la Maduixa també era anomenat com a torrent de l'Albereda, dos noms relacionats amb dues partides de terra i no pas amb cap antropònim.⁷⁷⁸

També caldria esmentar que l'estudi dels noms de lloc d'Osor a partir de textos pretèrits ens ha permès d'intuir que algunes formes toponímiques considerades oficials possiblement s'haurien de substituir ja que, si més no probablement, no respecten l'etimologia o la tradició. Així, a nivell municipal caldria canviar la forma de tres carrers, *carrer Arbreda* per *Aubreda* o *Albereda*; *carrer de Sarsanedas* per *carrer de Cercenedes* i *passeig Borrell* per *passeig de la Font del Borrell*. De la mateixa manera, caldria revisar algunes formes gràfiques recollides al Nomenclàtor oficial de toponímia de Catalunya de 2004 ja que no semblarien les més adequades: *el Verder* hauria de ser *el Barder*; *el Bosquet* i *coll de Cirerer* s'haurien de pluralitzar a *el Bosquets* i *coll de Cirerers*; *el Cerver* hauria de ser *el Server*,⁷⁷⁹ *can Rupit* hauria de ser *can Raptic*; *coll de Nafre* potser s'hauria de substituir per *coll de Nafre*; el *collet de l'Espinall* hauria de substituir-se per *collet de l'Espinall* i el *bosc dels Ortiguers* s'hauria de canviar per *bosc dels Artigots*.

L'estudi pretèrit i present dels noms de lloc d'aquesta zona també ens ha permès de detectar que amb el pas del temps un topònim pot canviar però, a més, en ocasions, un mateix element pot tenir més d'un nom alhora. Aquest fet és molt evident en els cursos d'aigua, sobre els quals sovint hi recau més d'un nom, per exemple la *riera de la Noguerola* també s'anomena *de les Ribes*, *de la Talaia I*, pretèritament, *torrent del Mas Arrancada*. En alguns casos, només conviuen dos o tres noms per referir-se al mateix hidrònim, per exemple *sot del Cerver*, *del Clascar* o *de Colobran*; *sot de les Fonts* i *sot d'en Palau*; *torrent de les Sorreres I* *torrent de la Flota*; *torrent de Fontfreda*, *d'Aiguafreda* o *de Fembra Morta*...; però en altres casos el llistat és, a voltes, molt notable, per exemple *riera de Sant Gregori*, *sot del Toronal*, *sot de la Font dels Aigols*,

⁷⁷⁶ AMIGÓ, Ramon (1990): "Presencia de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona" a *BISO*, XL, p. 20, 21.

⁷⁷⁷ És possible que aquest mal ús es produís per influència del *molí d'en Vila*, actualment d'en Cercenedes, que no es troba lluny del *Pont* i que, curiosament, també l'hem documentat de forma errònia com a *molí de la Vila* amb pèrdua de l'article personal introductor del llinatge d'un antic moliner propietari a favor del determinat *la* com si es volgués relacionar amb *vila*, com a situat al poble que, de fet, és on es troba, al final del carrer de França.

⁷⁷⁸ En aquest cas, es podria donar el fet que l'ús de l'*àlies* fos degut a l'existència contemporània del mas Albereda i del llinatge Albereda.

⁷⁷⁹ Malgrat que en aquest nom de lloc sembla que la tradició recent i el llinatge imposen la C- en detriment de la S- que, possiblement, hi correspondria per etimologia.

*sot de la Bruguera, sot de Cal Teixidor, sot de la Barraca, torrent Collsapalomera, sot del Pontarró, sot de la Torrentera o sot del Pontarró; la riera d'Horta, riera de Santa Creu, riera del Barder, torrent de Rebleda, riera de Cal Cisteller i riera de Can Pelleringa;*⁷⁸⁰ *la riera de Gironella, de la Grevolosa, de la Molina, torrent de Banyadors, torrent de la Fàbrica, riera del Diable i riera de les Mines; sot de la Triola, de la Plana, de la Roca del Llorer, d'Era Cremada i de Rabionet; sot de Puig-rodon, de la Comarca, de la Maduixa, de la Posa i de ca n'Aubreda...* Les Raons que justificarien aquesta diversitat de noms es determinarien, en moltes ocasions, per la proximitat a algun lloc d'anomenada com ara un mas (*sot de Cal Teixidor, riera del Barder, de Cal Cisteller o de Can Pelleringa; riera de Gironella, de la Grevolosa, de la Fàbrica i de la Molina...*) o bé a una partida de terra (*sot de Puig-rodon, de la Comarca, de la Maduixa i de la Posa, per exemple*)⁷⁸¹; en altres casos pot tractar-se de la proximitat a un nucli de població (*riera d'Osor, de Mansolí o de Sant Hilari; riera de les Mines; riera d'Horta o de Santa Creu...*). És a dir, que l'alternança de diversos noms en els hidrònims, com ja havia anotat Joseph M. Bertrán i Comellas,⁷⁸² no només es produeix per qüestions diacròniques sinó també geogràfiques, causades per la proximitat o pel fet de discórrer per algun indret cosa que, en alguns casos, fins i tot pot voler indicar que no es té consciència que es tracti del mateix curs d'aigua.

Relacionada amb la conclusió anterior, encara podríem comentar una altra idea que es refereix al fet que el canvi de nom en un lloc no és un aspecte exclusiu dels cursos d'aigua sinó que també afecta a d'altres genèrics com ara els masos, *mas Maig i mas Barder, mas Angelats i mas Puig Angelats, mas Querós i mas Puig Querós, la Talaia d'en Cinto i la Talaia d'en Bancs, la Casa Nova de Mas Coll i la Casa Nova de Masferrer, mas Ridemar i can Pelleringa...* –en aquests casos els canvis sovint són diacrònics encara que poden arribar a conviure dos noms com ocorre encara amb la *Casa Nova de Colobran i cal Gall*. També és habitual la diversitat de noms en els camins com ara *camí del Boscà i del Coll o camí de la Posa, de la Maduixa, de la Comarca i de les Romegueres...* –deguts a l'indret geogràfic al qual es dirigeix la via i que es té en compte-. I, encara, també hem detectat el mateix fenomen amb entitats majors com ara muntanyes, *Sant Benet, Mortissó, Mont Cerró, Era Cremada i Porta Barrada; Sant Gregori i Montglòs; Solterra, Sant Miquel de Solterra i Sant Miquel de les Formigues,* tots ells, possiblement, per raons diacròniques.⁷⁸³

També és interessant d'anotar el fenomen contrari, és a dir, que en ocasions es produeix el fet que un mateix terme toponímic apareix en referència a dos llocs diferents; això no és estrany quan parlem de noms de casa ja que pot ser degut al fet que una persona es desplaça d'un habitatge a un altre i, aleshores, doni nom a tots dos llocs, és a dir, que es

⁷⁸⁰ És curiós d'observar que en aquests dos cursos d'aigua els noms oficials no gaudeixen de massa extensió d'ús ja que les formes *riera de Sant Gregori i riera d'Horta* recollides al Nomenclàtor oficial de toponímia de Catalunya (2004) només les hem oïdes molt esporàdicament; tanmateix, possiblement per la diversitat de noms amb què se les coneix, es va prendre la decisió d'anomenar-les a partir de la zona en la qual neixen, un a Santa Creu d'Horta i l'altra a la muntanya de Sant Gregori. També és interessant de fixar-se en com es produeix sinonímia en genèrics com *riera, sot i torrent*.

⁷⁸¹ En ocasions, per referir-se a un curs d'aigua amb diversos noms es barregen els dos conceptes, per exemple *riera del Barder, un mas, i torrent de Rebleda, una partida de terra*.

⁷⁸² BERTRÁN i COMELLAS, Joseph M. (1998): "El canvi de nom en els hidrònims. Alguns exemples de la Catalunya central" a *BISO LXXIII*, p.55

⁷⁸³ És molt probable que els noms de *Mont Cerró o Mortisson, Solterra i Montglòs* fossin els noms que rebien les muntanyes de Sant Benet, Sant Miquel de Solterra i Sant Gregori, respectivament, amb anterioritat a la cristianització.

produeixi un trasplantament del nom com a *ca l'Entra, can Gasparic, cal Xic* o *can Santa*. També sol ser freqüent amb noms de lloc d'origen adjectival o de situació espacial com el *camp Gran, torrent Major, camp de Dalt, camp Més Avall* (aleshores se solen acompanyar d'algun complement del nom indicant pertinença) i en els camins, *camí del Simon, camí de les Romegueres...*, en aquest cas tractant-se de dues vies diferents que es dirigeixen al mateix indret. Tanmateix, és remarcable que també es produeixi amb topònims que no són massa freqüents com per exemple l'*Era Ventosa, el gorg de l'Olla, la Rocaplana, peça de terra Fembra Morta, el sot de la Creu, la Sútia...* que sovint deuen ser fruit d'alguna forma o fet casual als dos indrets. Així mateix, sovint tractant-se de llinatges àmpliament arrelats a la zona, aquest fenomen també s'ha produït en diversos masos com ara *mas Bruguera, mas la Codina, mas Oller, mas Pujol, mas Prat* (en aquest cas amb tres cases documentades).⁷⁸⁴ Finalment, també es pot observar en noms de lloc que prenen com a referent un altre indret d'anomenada com per exemple la *font del Coll* o la *vinya de la Codina*.

A nivell de fenòmens lingüístics, en el decurs de l'estudi hem pogut detectar-ne de diversos, molts conseqüència de l'oralitat que, sovint, perviuen i s'han reproduït per escrit. Així, hem localitzat síncopes (*Gaspric* per *Gasparic, Margrida* per *Margarida, Monar* per *Molnar...*); metàtesis (*Garvat* per *Gravat, Burguer* per *Bruguer...*); monoftongacions (*Obac* per *Aubac, Gusac* per *Gausac, Ruric* per *Rauric...*); diftongacions (*Aubreda* per *Albereda*); ioditzacions (*Rovei* per *Rovell, Ieta* per *Illeta, Vermei* per *Vermell...*) o apòcopes (*Mari* per *Maria*). Igualment, hem detectat altres fenòmens de caràcter morfològic o retòric com ara feminitzacions (*Cabirols* per *Cabirols, ca la Pasquala* per *can Pasqual*); masculinitzacions (*Comajoan* de *Coma Joana*), usos metonímics (*hort de Can Vidal, de la Tapia, de la Maduixa...* prenent el nom de tota la partida en la qual es localitzaven); usos metafòrics (*font del Rector, camp la Botifarra, font del Vicari...*); derivacions (*Artigots, Illeta, Noguerola, Torrentera, Hortics...*); composicions (*Puig-rodon, Puigferran, Coma Joana, Aiguafreda, Fembra Morta, Serra de Toronells...*) o tautologies (*torrent de la Torrentera, torrent del Sot, perxada Castanyeda de l'Aulet...*).

Finalment, cal anotar que la nostra recerca creiem que pot obrir les portes a altres reculls de toponímia d'altres municipis per evitar, d'aquesta manera, la pèrdua irremediable d'un bon nombre de noms de lloc. Així mateix, quant a l'espai geogràfic que hem estudiat, un treball d'aquestes característiques mai es pot donar per acabat del tot ja que sempre es poden trobar nous documents que ens descobreixin nous topònims fins aquí no recollits. Si més no, davant d'aquesta possibilitat, serà bo de tenir-ho en compte i d'anar-los anotant.

⁷⁸⁴ És possible que en els masos, com a les cases d'enmig del poble, en ocasions més que tractar-se d'una coincidència de llinatge es tracti d'un trasplantament, és a dir, que un masover doni nom a un mas al qual es desplaça de nou i que a l'anterior es conservi aquesta mateixa forma.

13. Annex I: llinatges osorencs en el decurs del temps

Anotem tot seguit el llistat dels llinatges osorencs que hem documentat al llarg dels segles segons els documents consultats. S'anoten per ordre alfabètic i acompanyats dels segles en què els hem trobat. Quan només hi apareix un segle vol dir que només l'hem localitzat en aquell moment i quan apareixen en negreta assenyallem que encara perviu a l'actualitat segons el PAD 2002.⁷⁸⁵

Abellà s XVIII-XX	Aranda s XX	Bagis s XVIII-XIX
Abenza s XX	Arau s XVII-XIX	Bagot s XVII
Abolí s XX	Arbocet XVIII-XIX	Bagur s XX
Acebo s XX	Arbonés s XX-XXI	Baixàs s XVIII-XXI
Adrobau s XVIII-XIX	Arbós s XVIII-XIX	Baixes s XVII-XXI
Aguilar s XVII	Arcarons s XIX-XX	Baladors s XIII
Agustí s XVIII-XXI	Ardua s XX	Balaguer s XV
Alabau s XVIII	Arias s XIX-XXI	Balanyà s XVII-XVIII
Albereda s XVII-XX	Arimany s XVIII-XX	Balart s XVIII
Alberch s XX	Armans s XVIII	Ballester s XX
Albó s XIV-XX	Armengol s XIV-XX	Balmes s XVII-XX
Alcántara s XX	Arnau s XV-XIX	Banchs s XV-XX
Alcázar s XX	Aro s XX	Bandera, de la s XX-XXI
Alegrí s XX	Arranz s XX-XXI	Banús s XIX
Aleuberro s XX	Arrauz s XX-XXI	Baqué s XX-XXI
Alguazil s XX	Arroyo s XX	Barbé s XX
Alibés s XX	Artigues s XVII-XXI	Barceló s XIII-XVIII
Alonso s XX-XXI	Asquer s XVIII	Barcons s XIX-XX
Alou s XVIII-XX	Astort s XX-XXI	Barmenyè s XVIII
Altarriba s XIX	Aubach s XVIII	Barnils s XX
Alzina s XVIII	Aubiol s XVII-XVIII	Baronet s XX
Alzuria s XX-XXI	Auladell s XVI	Barrionuevo s XX
Amador s XX	Auledes s XVIII-XIX	Bartés s XVII
Amagat s XX	Aulet s XIV-XX	Bartolomé s XX
Amats s XIX	Aulina s XIII-XVII	Bartrina s XIX-XXI
Amer s XX	Ausellac s XVII	Basart XVIII-XXI
Ametller s XIX	Avalós s XX-XXI	Bascla s XX
Amiel s XX	Avellaneda s XX	Basela s XIX-XX
Ana s XX	Ayats s XVII-XXI	Basses s XVIII-XX
Andrés s XX	Ayuso s XX-XXI	Basset s XVIII-XX
Andreu s XVII-XXI	Baborés s XIX-XXI	Bassols s XVIII-XX
Àngel s XX	Bac(s) s XVII-XXI	Baster s XX
Angelats s XIII-XVII	Baceda s XIII-XIX	Batet s XX-XXI
Anglada s XVIII-XXI	Badenas s XX-XXI	Battle s XVIII-XXI
Anglès s XX	Badia XIV-XX	Batllich s XVIII
Añaños s XX	Baena s XX	Bau s XVII-XVIII
Aparicio s XX	Baget s XV	Baucells s XVII-XXI

⁷⁸⁵ Per veure l'estudi d'aquests llinatges, podeu consultar el nostre treball de capacitació investigadora titulat *Antroponímia osorenca pretèrita i present: prenom, llinatges i malnoms*.

- Bayer(s) s XIV-XXI**
 Benito s XX
 Berga s XX
 Bernach s XVIII-XIX
 Bernada s XVIII-XX
 Bernadí s XVIII
 Bernal s XX
 Bernans s XVIII
 Bernatallada s XX
 Bertrann s XVIII-XIX
Bertrana s XX-XXI
 Bets s XVIII
 Beulas s XIX
Bigas XIX-XXI
 Bim s XVII
 Biscayó s XV
 Blanc s XVIII-XX
 Blanco s XX
 Blanquí s XVIII-XIX
 Blasco s XX
Boada (s) s XVIII-XXI
 Bocha s XVI
 Bodoy s XVIII-XIX
 Bofia s XIX
 Bofill s XIX
 Bohigues s XIX
Boix s XVII-XXI
 Boixeda s XIII-XX
 Boixó s XVIII
 Bonada s XVIII
 Bonadona s XX
 Bonaventura s XVIII-XX
 Bonavida s XVIII-XX
Bondia s XX-XXI
 Bonet s XVII-XIX
 Bonmatí s XVIII-XX
 Bonza s XX
 Bordolà s XVIII
 Borrell s XIV-XXI
 Bosacoma s XX
 Bosacon s XX
 Bosc XIV-XXI
 Boscà s XIV-XX
 Bota s XX
 Botella s XX-XXI
 Boter s XIII
 Bou s XV-XX
 Bover s XVII-XX
 Brachs s XVIII-XIX
 Brases s XVIII
- Bravo s XX
 Bremon s XX
 Bret s XX
 Brugada s XVII-XIX
 Brugaroles s XVI-XVII
Bruguer s XV-XXI
Bruguera s XIII-XXI
 Brun s XVIII-XIX
 Brunet s XVII
Buch XIX-XXI
 Buendía s XX
 Bufonet s XV
 Buil s XX
 Buiró s XVIII
 Buixalleu s XVIII
Busquets s XIII-XXI
 Bustillo s XX
Cabal s XX-XXI
 Caballeria s XX
Caballero s XX-XXI
 Cabanes s XVII-XVIII
 Cabravia s XVIII-XIX
 Cabrera s XX
 Cabruja s XIX
 Cadarset s XIX
 Cadena s XIX-XX
 Cafals s XVIII
 Cal s XIX-XX
Caldera s XX-XXI
 Calders s XIV-XV
 Calm s XV-XX
 Calvo s XX
 Camell s XIX-XX
 Caminades s XVIII
 Cammarachs s XVIII
 Camós s XVIII-XX
 Campamà s XX
 Campàs s XVII-XIX
 Campdelacreu s XVIII
 Campderich s XIX
 Campellos s XX
Campillo(s) s XX-XXI
 Camplà s XV-XIX
 Campllonch s XIX-XX
 Campmajor s XVIII-XIX
Campos s XX-XXI
 Campoy s XX
 Camprodon s XVII-XIX
 Camprubí s XIX-XX
Camps s XIV-XXI
- Canaleta s XVIII-XXI**
Canals s XX-XXI
Cantal s XIX-XXI
 Canudas s XX
Caparroz s XX
Capdevila s XVIII-XXI
 Capistrano s XX
 Carbó s XIX
 Carbonell s XIV-XX
 Carbonés s XVIII-XIX
Carceller s XIX-XXI
Cardeñosa s XX-XXI
 Cardona s XX
 Carles s XVII-XIX
 Carmona s XX
Carrasco s XX-XXI
Carré s XIX-XXI
Carrera(s) s XV-XXI
 Carrión s XX
 Carús s XX
 Casaboscà s XVIII-XIX
Casacoberta s XVII-XXI
Casadesús s XVIII-XXI
 Casadevall s XIX-XX
 Casajoana s XX
Casal(s) s XIII-XXI
 Casamitjana s XVI-XX
 Casanova(s) s XVIII-XIX
Casassas s XVIII-XXI
Cases s XIII-XXI
 Caseta s XVIII
 Casica s XIX
Castany(s) s XVIII-XXI
 Castanyet s XIV
Castell(s) s XVIII-XXI
 Castellà s XIX
 Castellet s XIV-XX
Castillo s XX-XXI
 Castro s XX
Castronuevo s XX-XXI
 Cat s XX
Catalana s XX-XXI
 Caulí s XVIII-XX
 Caum s XX
 Caupena s XVII-XIX
 Cavaller s XVIII-XIX
 Ceballos s XX
 Cellabona s XVI-XIX
 Celró s XIV
Cendrós s XX-XXI

Cercenedes s XIII-XXI	Cors s XVII-XIX	Echevarría s XX
Cereza s XX-XXI	Cortina s XIX	Egea s XX
Cerreda s XIV	Cortés s XX	Encina s XX
Cerver s XIII-XXI	Cosma s XX	Endalt s XVIII
Chimeno s XX	Costa s XV-XXI	Engracia s XX-XXI
Chinchilla s XX	Crespí s XIX	Esbert s XV
Cid s XX-XXI	Creuet s XVIII-XXI	Escallers s XIV
Ciurana s XX	Creus s XIX-XX	Escolà s XIX
Ciuró s XIX	Crofogereda s XIV	Escribano s XX
Clapera s XVII-XXI	Cros s XIX-XX	Eslava s XX
Clascar s XIV-XX	Crosa s XV-XX	Espadaler s XX
Clavero s XX	Croset s XVI-XVIII	Esparraguera s XX-XXI
Clerch s XX	Crous s XVIII-XXI	Espí s XX-XXI
Clerigue s XX-XXI	Cruells s XVIII	Espinàs s XVII-XVIII
Climent s XX-XXI	Crusells s XX	Espinet s XX
Clopés s XVIII-XX	Cubillas s XX	Espluga s XIX
Clos s XVII-XX	Curiel s XX	Espona s XIX-XX
Closa s XIII-XXI	Cuvalier s XX-XXI	Espuche s XX-XXI
Clota s XIX	Dalmai s XV	Esquent s XVIII
Clua s XIX-XX	Dalmau s XIV-XX	Esquerrà s XVIII
Clusells s XVII-XX	Danés s XIX-XXI	Esqueu s XVIII-XIX
Coberta s XVII-XIX	Darder s XIV	Estany s XX-XXI
Codina s XIII-XXI	Darnés s XX	Estanyol s XX
Codina i Salomó s XVIII	Daseura s XIX	Estela s XIX
Coll s XIV-XXI	Dauder s XIX	Esteve s XIX-XXI
Collell s XIV-XXI	Daunis s XX	Estrada s XVIII
Collellmir s XX	Delgado s XX	Estragués s XVIII
Colobran s XIV-XX	Dellundé s XIX	Expòsit(o) s XIX-XXI
Colom s XVIII-XXI	Desrochs s XIV	Fabra s XX
Colomer s XIX-XX	Destral s XVI-XX	Fàbrega(s) s XVIII-XXI
Cols s XIX	Deu s XIX-XX	Fabregat s XVIII
Coma(s) s XIII-XXI	Deulofeu s XIX	Fabri s XVI
Comadevall s XX	Deura s XVIII	Fageda s XIV-XIX
Comajoan s XVIII-XX	Devesa s XIX	Faig s XVIII
Cominal s XV-XX	Dial s XIX-XX	Faja s XVIII
Company s XVIII-XX	Díaz s XX-XXI	Falcó s XX
Contiller s XIX	Dois s XIV-XXI	Fa(o)lgueres s XIII-XX
Contreras s XX	Dolç s XV	Farigola s XVIII-XX
Coral s XIV-XX	Domènech(s) s XIV-XX	Farnés s XVIII-XX
Corbalán s XX	Domeny s XX	Farriol s XX-XXI
Corbera s XI-XXI	Donadeu s XVII-XXI	Farsanela s XV
Corcó s XX	Donat s XX	Fayé s XVII
Cornallet s XIX	Dorca s XIX-XX	Fauchs s XVIII-XXI
Cornellà s XVIII-XXI	Dordal s XVIII	Febrer s XX-XXI
Cornells s XVII	Douibi s XX-XXI	Feixes s XV-XX
Cornet s XIX-XXI	Duch s XVIII	Felip s XIX
Coromines s XVIII-XXI	Dull s XX	Feliu s XVII-XIX
Coronado s XX	Duran s XVII-XXI	Fernández s XX-XXI
Corral s XX	Duray s XVII	Ferrándiz s XX
Corriol s XVII-XIX	Echena s XIX	Ferrando s XX

Ferrarons s XIX-XX

Ferreira s XX-XXI
 Ferrer s XIV-XXI
 Ferrera s XX
 Ferruch s XIV
 Fidalgo s XX
 Figueres s XV-XX
 Figuereda s XX
 Figuerola s XX
 Filló s XVIII
 Flaquers s XX
 Flens s XVIII
 Florentina s XX-XXI
 Flores s XX
 Fo(l)chs s XVIII-XX
 Folgarolas s XX
 Folgosa s XIX
 Fondiqué s XIX
 Fonollet s XIV-XIX
 Font s XVI-XXI
 Fontaner s XVIII-XX
 Fontbona s XVIII
 Fontdeborrell s XIV-XVI
 Formigó s XVII
 Forn s XV-XVI
 Fornés s XVIII-XIX
 Fort s XX-XXI
 Fortet s XVIII-XX
 Fortià s XX-XXI
 Fortuny s XX
 Fradera s XVIII-XX
 Fraga s XX
 Franc s XIX-XX
 Francàs s XVIII
 Francis s XX
 Franco s XX
 Franquesa s XX
 Freixa(s) s XX
 Frenetty s XIX
 Fuentes s XX
 Fuster s XVI-XX
 Galera s XX
 Gallardo s XX
 Gallego s XX
 Gallifa s XIV
 Galliners s XV
 Galobardes s XX
 Galseran s XX
 Galtajaro s XVII
 Gálvez s XX

Gamell s XIX-XXI

Garanger s XX-XXI
 Garangou s XIX
Garbayo s XX-XXI
 Garbí s XVII
 Garceso s XX
 Garcia s XVII-XX
 Garganta s XVIII-XX
Garolera s XVIII-XX
Garriga s XVI-XXI
 Garroset s XVIII-XX
 Garzón s XX
 Gascó s XVIII
 Gassó s XX
Gasull s XX-XXI
 Gausach s XIII-XIV
 Gayart s XVI-XX
 Gaytó s XVII
 Gelabert s XVI-XX
 Gelada s XVIII-XX
 Gelats s XV
 Geliu s XVIII
 Gelpí s XX
 Gentile s XX
Gestí s XX-XXI
Gibert s XX-XXI
 Gifra s XVIII-XX
Gil s XVIII-XX
 Gilibover s XIX
G(J)iménez s XX-XXI
Gimpera s XX-XXI
Ginesta s XIX-XXI
 Giralt s XX
Giró s XX-XXI
 Gironella s XIV-XVIII
 Gironès s XIX-XX
Gispert s XIX-XXI
 Glaudís s XVIII
 Gobroño s XX
 Godayol s XVIII-XIX
 Godoy s XVIII
Gol s XIX-XX
 Gomà s XVIII
 Gombau s XV
 Gómez s XV
 Gomfau s XIII-XIV
 Gomis s XIII-XIX
 Gondahí s XVIII-XIX
González s XX-XXI
 Gorgals s XX

Gornés s XVIII

Gou s XVIII-XX

Goyal s XX

Gracia s XIX

Granadas s XVII

Graner s XVIII

Grau s XIV

Grabalosa s XII-XXI

Grèvol s XIX

Gros s XVIII-XXI

Guàrdia s XVII-XVIII

Guardiola s XIX

Guasch s XV

Guabau s XVIII-XIX

Gubern s XVII

Güell XVIII-XXI

Guerrero s XX

Guillamon s XX

Guillem s XIV

Guillés s XX

Guiset s XX

Guitart s XIX-XX

Guiteras s XX-XXI

Guitó s XX

Guix s XIX-XX

Guixà s XX

Gurb s XV-XIX

Gurt s XVIII-XIX

Gutarra s XVIII

Gutiérrez s XX

Heredia s XX-XXI

Hereu s XVIII

Hernández s XX-XXI**Herrera s XX-XXI**

Herrero s XX

Hierga s XIX

Hinojo s XX

Horra s XVIII-XXI

Horta s XVI-XX

Hortal s XIX-XXI

Hortanova s XIX

Hosa s XIX-XXI**Hosta s XVIII-XXI**

Hulió s XIX-XX

Huix s XVII-XX**Iglésias s XIII-XXI**

Illa s XIII-XIX

Infante s XX

Inglés s XX

Insa s XX

Irache s XIX	Llopis s XVIII	Martigosa s XX
Isubernón s XX	Llorà s XVIII-XXI	Martín s XX-XXI
Isaac s XIX-XX	Llorens s XVIII	Martinell s XX
Isart s XX	Luansí s XX	Martínez s XX-XXI
Isern s XVII-XX	Llunell s XVIII-XX	Martinosa s XIX-XX
Izquierdo s XX	Loditxo s XVII	Martorell s XVIII
Jich s XIX	López s XX-XXI	Martos s XX-XXI
Joanhuix s XVIII-XX	Lorca s XX	Mas s XVII-XXI
Jodar s XX	Lorente s XX	Masachs s XVIII-XXI
Jofre s XX	Lourenço s XX	Masbernat s XVII-XVIII
Joher s XX	Luque s XX-XXI	Masclavera s XVIII
Jorba s XVIII	Macià s XX	Mascort s XIX
Jordi s XVIII-XX	Mador s XX	Masdeu s XVIII
Jou s XIX	Madriuguera s XVII	Masferrer s XV-XX
Jovany s XVIII	Maga s XV-XVI	Masgrau s XVI-XXI
Jover s XVIII-XX	Maig s XV-XVIII	Masmiquel s XVIII-XX
Juan s XVIII-XXI	Majoral s XIX	Masnou s XVII-XX
Jubero s XX	Malbosch s XIX	Masó s XVIII-XX
Julià s XVIII-XXI	Mall(y)ol s XVII-XX	Masoliver s XIX-XX
Juncà s XVIII-XX	Mall(y)oles s XVIII-XX	Masramon s XIX-XX
Junquera s XVIII-XXI	Malràs s XVII	Masromeu s XVIII
Juventeny s XIX-XX	Manciñeiras s XX	Massa s XX-XXI
Juyà s XIX-XX	Manga s XX	Massaguer s XVIII-XX
Kiss s XX-XXI	Mansilla s XX-XXI	Massana s XX
Laguarda s XX	Manuel s XVIII-XX	Massaneda s XIX-XX
Lamarca s XX	Manyà s XVI-XIX	Massans s XX
Lascombas s XVIII-XIX	Maquiciosa s XX	Massegur s XVIII
Lastra s XX-XXI	Maranyas s XVII	Masvivas s XIX
León s XX-XXI	March s XVIII-XX	Mata(s) s XIII-XXI
Lezcano s XX-XXI	Marcó s XX	Matabosch s XIX
Licerazo s XX	Marcos s XX	Matamala s XVII-XXI
Ligero s XX-XXI	Marès s XIX-XX	Matamalella s XVIII-XIX
Lladó s XIX-XX	Maresma s XIX	Mateu s XVII-XIX
Llanas s XX	Margalef s XX-XXI	Matlló s XVIII-XIX
Llandrich s XIX	Margaril s XX	Mató s XX
Llanser s XIV	Margarit(s) s XV-XX	Maurell s XIX
Llarch s XVIII	Margentí s XIX	Mauri s XIX
Llauser s XIV	Marguí s XIX-XX	Maya s XX-XXI
Llavari s XX	Marian s XVIII	Maydó s XVIII-XIX
Lleonart s XX	Marimon s XVIII	Mayfré s XIII-XIV
Llinàs s XX	Marín s XX	Maynegra s XVIII-XIX
Llirinas s XVII	Mariné s XX	Medina s XX
Llistosella s XIX	Margenedas s XVIII-XX	Medir s XX
Llitrus s XX	Marlet s XIX	Medrano s XX-XXI
Llobera s XVIII-XX	Maroy s XV-XVIII	Melian s XVIII-XXI
Llobet s XVIII-XIX	Marquès s XVI-XX	Menso s XVII
Llomar s XVIII-XIX	Márquez s XX-XXI	Mercader s XX
Llonch s XX-XXI	Marré s XVIII	Mercer s XIV
Llongarriu s XX	Martí s XVII-XXI	Merino s XX
Llopart s XVIII-XX	Marticrosa s XVIII-XX	Mesa s XX-XXI

Mesiz s XX	Morer s XVIII-XIX	Olmeda s XV
Micalet s XIX	Morera s XX	Omar s XVI-XIX
Mieres s XV	Moret s XVIII	Ombreses s XIII-XX
Miguel s XX	Morevia s XX	Oms s XVIII-XX
Milans s XIX	Mori s XVIII	Oriol s XVIII-XIX
Millan s XIX-XX	Moriscot s XIX-XXI	Ortín s XX
Millet s XX-XXI	Mosull s XX	Ortiz s XX-XXI
Minaya s XX-XXI	Muiset s XVIII-XIX	Ortuño s XX
Mingot s XVII	Muixach s XIX-XX	Otero s XX
Minobes s XX-XXI	Mundet s XIX	Paba s XIII-XIV
Mir s XIV-XVIII	Mundich s XVIII	Paderneras s XVII-XVIII
Miralpeix s XV-XXI	Muns s XX	Pagès s XIII-XXI
Miralta s XX	Munt Mitjà s XIV	Palahí s XVIII-XX
Miret s XX	Muntada s XIV-XX	Palau s XIV-XXI
Mitjavila s XIX	Munuera ss XX	Pallarès s XIX
Mojica s XX	Muñoz s XX-XXI	Pallarols s XVIII-XX
Molas s XX	Mural s XIV	Pallisa s XX
Molgosa s XVIII	Murciano s XX-XXI	Palmerola s XVII-XIX
Molina s XIX-XX	Murfuyeda s XIX	Palomeras s XX-XXI
Molinero s XX	Murillo s XX	Palou s XX-XXI
Molist s XIX	Muros s XX	Pàmies s XX
Mollano s XX	Murta s XVII-XIX	Pandis s XVII-XVIII
Mollfulleda s XX	Musany s XX	Panella s XIII-XXI
Monar s XVIII	Musellas s XX	Panisses s XVIII
Mondéjar s XX	Mut s XX	Panosa s XVIII-XXI
Moner s XV-XX	Nadal s XV-XX	Papell s XIX
Monplet s XVIII	Narro s XX-XXI	Paradell s XIX
Monràs s XIX	Navarro s XX-XXI	Parallada s XX
Monseny s XVII-XVIII	Navés s XX	Pararols s XX
Mo(u)nt s XIV-XX	Navoa s XX	Parcera s XVIII
Montals s XVII-XX	Negre s XIX	Parcet s XIX-XX
Montalbán s XX	Nicolau s XVIII-XX	Paredes s XX
Montaner s XIX-XX	Niell s XVIII	Parera s XIX-XXI
Montanya s XVII-XVIII	Noell s XX	Parés s XVIII-XIX
Montanyés s XX-XXI	Noguer s XIV-XX	Parramon s XIX-XXI
Montero s XX-XXI	Noguera s XVIII	Part s XIV-XV
Monteys s XVIII-XXI	Noguereda s XIII-XIV	Parte s XX
Montfort s XX	Noguerola s XVIII	Pasqual s XVIII-XX
Montolín s XX	Novellas s XVIII-XIX	Pasqüet s XIX
Montoto s XX	Novich s XIX-XX	Pastells s XIX-XXI
Montsegur s XVII	Nules s XX	Pastor s XX-XXI
Montserrat s XX	Núñez s XX	Patiteu s XIX
Mor s XX	Obiols s XVII-XXI	Patllari s XIX
Mora s XIX-XX	Obrador s XIX	Pau s XX-XXI
Moragues s XVII-XXI	Ojeda s XX-XXI	Paulís s XIX-XX
Morales s XX	Olea s XX	Paya s XIX
Morató s XIX	Oliva s XIX-XX	Pedrajas s XX
Morell s XIII-XX	Olivella s XIV	Pedrero s XX
Morella s XVII-XX	Oliveres s XVIII-XXI	Pedro s XX-XXI
Moreno s XVIII-XX	Oller s XIV-XXI	Pedrosa s XVII-XX

Peix s XVII	Porsals s XIX-XX	Rancada s XIV-XV
Pelay s XVIII	Port s XIX-XX	Ranchal s XX
Peña, de la s XX-XXI	Porta s XIX-XXI	Raset s XX-XXI
Peracaula s XIX-XXI	Portallo s XVIII	Ratera s XX
Peradalt s XVIII	Pous s XIX-XXI	Reales s XX
Perarnau s XVIII	Pradell s XVII-XIX	Rebull s XX-XXI
Perer s XIII-XIX	Prades s XX	Recasens s XVIII-XXI
Peres s XVIII-XIX	Prat s XV-XXI	Recs s XIII-XVIII
Pérez s XX-XXI	Presas s XX	Redorta s XX
Perich s XX-XXI	Pretel s XX-XXI	Reffus s XVIII
Permanyer s XVIII-XX	Prior s XX	Regereda s XIV
Perot s XIX	Provincials s XIV	Regolta s XVIII-XX
Perpiñà s XX	Pruna s XIX-XX	Reguer s XX
Petit s XVII-XIX	Prunenca s XVIII	Reig s XVII-XXI
Pi s XIII-XVIII	Prunera s XX	Reinado s XX
Pianya s XVII	Puerta s XX	Reiné s XX
Piconera s XIV-XIX	Puig s XIII-XXI	Reixach s XVII-XVIII
Pidemunt s XV-XXI	Puigborrell s XIV-XV	Renart s XIX
Pidevall s XIV-XXI	Puigdelloses S XX	Reuqena s XX
Pielias s XIX-XXI	Puigdemunt s XVIII-XX	Resta s XX
Piella s XIV	Puigderajol(s) s XVII-XXI	Rerstudis s XIX-XXI
Piferrer s XVII-XX	Puig Robertenchs s XIV-XV	Revell s XVII
Pigem s XVIII	Pujabet s XVIII	Reverter s XVII-XXI
Pijoan s XX	Pujals s XVIII	Riba(s) s XIII-XX
Pinós s XIX	Pujol s XIII-XX	Ribademunt s XIII-XVIII
Pinsach s XX	Pujolar s XX-XXI	Ribadevall s XIV-XVIII
Pinyana s XIII-XVIII	Pujolràs s XX-XXI	Riber s XVIII-XX
Piñeiro s XX	Punsí s XX	Ric s XIX
Piquer s XIX-XX	Puntillé s XIX	Richard s XX
Piriz s XX	Puyané s XVI	Rico s XX
Pixarellas s XV	Quadras s XIX-XX	Ridaura s XIX
Pixola s XIX	Quatrecases s XVII-XIX	Ridecós s XVII
Pla s XV-XXI	Quer s XIII-XXI	Ridemar s XIV
Plademunt s XIX	Quesada s XX	Ridors s XX
Pladevall s XX	Quintana s XVI-XX	Riera s XII-XXI
Plana s XIII-XXI	Quiñón s XX	Rigall s XX
Planchart s XVIII-XXI	Rabaneda s XX-XXI	Rigalt s XVII-XVIII
Plandoleix s XVIII	Rabassa s XIX-XXI	Rigau s XVIII-XX
Planell, de s XIX-XXI	Rabasseda s XIX	Ripoll s XIV-XXI
Planella s XVIII-XX	Rabastera s XVIII	Riuró s XX
Planicas s XVIII-XX	Rabionet s XVIII-XX	Rius s XVII-XIX
Planiol s XVIII-XX	Rafanell s XVIII	Rivera s XX-XXI
Planiona s XVIII	Rafec s XIV-XVIII	Robirola s XX
Poaté s XVIII	Rajol s XIV-XIX	Roca s XIII-XX
Pol s XVII-XXI	Ramírez s XX-XXI	Rocasalva s XVII-XXI
Poliol s XVIII	Ramió s XV	Roder s XVIII
Pons s XVIII-XXI	Ramis s XVII	Rodrigo s XX-XXI
Pont s XVIII-XXI	Ramon s XX	Rodríguez s XVIII-XXI
Pontey s XIV-XIX	Ramos s XX-XXI	Roger s XX
Pontí s XVIII	Rams s XX	Rof s XX

Roig s XVIII	San León s XX-XXI	Sobirà s XIII-XIX
Rojo s XX	Sanahuja s XX-XXI	Sobrín s XX-XXI
Romà s XX	Sánchez s XX-XXI	Solà s XV-XXI
Romagueres s XIII-XX	Sancho s XX-XXI	Solano s XX
Romero s XX	Sangles s sXVI-XIX	Solans s XIX-XX
Roquer s XVII-XX	Sanguesa s XX	Soldevila s XVIII-XIX
Roquet s XVIII-XX	Sans s XX	Soler s XIII-XXI
Roqueta s XVIII	Santaló s XIX	Solsona s XIX
Ros s XX	Santamaria s XIX-XX	Solterra s XIV
Roscall s XIV	Santaner s XVIII-XX	Soms s XV
Roser s XX	Santigosa s XX	Soris s XVIII
Rosós s XV	Santos s XX	Sotera s XX
Rosquella s XIII-XX	Sarareny s XV	Sousa s XX-XXI
Rossell s XVII-XXI	Sarriera s XVI-XVII	Sobirana s XVIII-XX
Rosset s XIX	Sastre s XVII-XX	Subirós s XIX-XX
Rotllant s XX	Sastre Julià s XVIII	Suita s XX
Roure s XV-XXI	Sauleda s XV-XVIII	Suiz s XX
Rovir s XIV-XV	Saurí s XVIII-XX	Sulcia s XIII-XIV
Rovira s XV-XXI	Saus s XVIII	Sunyer s XIV-XIX
Rubio s XX-XXI	Sebarroja s XIX	Suquet s XVII-XVIII
Rubió s XX	Seijas s XX-XXI	Sureda s XVIII-XX
Rugaltés s XVIII	Selles s XX	Surinyach s XX
Ruiz s XX	Sénder s XX-XXI	Suriol s XV
Rurich s XX	Sererols s XV-XVI	Suronells s XVIII
Sabarí s XV	Sergio s XX	Surós s XV-XIX
Sabater s XIV-XXI	Serinya s XX	Surroca s XIII-XIX
Sabrià s XX	Serra s XIII-XXI	Suy s XIV-XXI
Sáez s XIX-XX	Serra Adrovera s XIV	Suyols s XIII-XV
Sala s XIV-XXI	Serrabrunquera sXVI-XVIII	Taberner s XVI-XX
Salart s XX	Serra de Toronell sXIV-XX	Taboada s XX-XXI
Salavedra s XX	Serrador s XVII	Tafanell s XVII-XVIII
Salavert s XIII-XIV	Serrahima s XX	Tallades s XVII-XIX
Saldaña s XX-XXI	Serrallonga s XVII-XXI	Talleda s XVII-XX
Salemanya s XVIII	Serramitjana s XIV	Tapia s XX-XXI
Sales s XVII-XIX	Serrano s XX-XXI	Tarrés s XVIII-XX
Saleta s XVII-XIX	Serras s XIX	Teixeira s XX-XXI
Salgits s XIV	Serrat s XVIII-XX	Teixidor s XIV-XXI
Saliga s XIII-XVI	Serrera s XIV	Tejedor s XX-XXI
Salitja s XVI-XVIII	Sierta s XIX-XX	Téllez s XX
Sallent s XVIII	Sidera s XIX-XX	Temer s XVIII-XIX
Sallés s XVIII	Siges s XVIII	Tenas s XIX-XX
Salló s XVII	Silva s XX-XXI	Ter s XX
Salvà s XVIII-XX	Simon s XIV-XIX	Terrades s XVI-XVII
Salvador s XIX-XXI	Simonet s XV	Terrats s XVI-XX
Salvans s XIX	Singh s XX-XXI	Terris s XVII-XIX
Salvi s XX	Sinto s XVIII	Timonet s XX
Samper s XX	Sitjar s XVII-XX	Tió s XIX

Tobes s XX

Tomàs s XIX-XX

Torà s XX

Tordera s XVII-XIX

Torelló s XX-XXI

Tornés s XVIII-XIX

Toro s XX-XXI

Torre(s) s XVII-XX

Torrella s XX

Torrendich s XIX

Torrent s XV-XXI

Torrentó s XVIII

Torroella s XX-XXI

Torrus s XX-XXI

Tort s XIX

Tortadés s XVII

Tous s XIX

Toves s XX

Tramis s XX

Travaria s XIX

Traveset s XX-XXI

Tremp s XVII

Tresserras s XVIII

Triador s. XIII-XXI

Trias s XVIII-XXI

Triola s XVIII-XX

Troche s XX

Truyol s XX

Tubau s XVIII-XX

Tubert s XIX

Tudanca s XX

Tull s XX

Tulsà s XX

Tura s XIX-XX

Turon s XIX-XXI

Tusell s XX

Ugas s XX

Ullastres s XVII-XVIII

Urda s XX

Uriarte s XX

Vadelvira s XX-XXI

Vaixeras s XVII

Valencia s XX

Valentí s XVIII-XX

Valera s XX

Valero s XX

Vall(s) s XIV-XX

Valladolid s XIX-XX

Valldeneu s XX

Vallès s XX

Vallicrosa s XVIII-XX

Vallmajor s XX-XXI

Vallossera s XVI

Vallpregona s XIII-XVI

Valverde s XX-XXI**Vargas s XX-XXI**

Vareres s XVII

Varillas s XX

Vázquez s XX

Vega s XX

Veguer s XV-XXI**Vehí s XX-XXI**

Vélez s XX

Vena s XIV

Vendrell s XX

Vengiu s XIV

Ventura s XX

Verdaguer s XX-XXI

Verdalà s XVII-XX

Verdegay s XX-XXI

Vergés s XVII-XX

Vernedas s XV-XX

Vernis s XVIII-XX

Verón s XX

Viader s XVIII-XIX

Vial s XVIII

Vicens s XIX-XXI

Vicente s XX

Vico s XX-XXI**Vidal s XIV-XXI****Viernes s XX-XXI**

Viguer s XVIII

Vila s XIII-XXI**Vilà s XVIII-XXI**

Vilabella s XVII-XIX

Vilageliu s XVIII-XIX

Vilallonga s XVIII-XIX

Vilalta s XIX

Vilamala s XVII-XX

Vilanova s XV-XX

Vilar s XIII-XV

Vilardebò s XX

Vilardell s XVII

Vilaró s XVIII-XX

Vilarrasa s XIX-XX

Vilarrubia s XX

Viles s XVIII-XIX

Villalba s XIX

Villaret s XVIII-XX

Vinyals s XIX-XXI**Vinyes s XVIII-XXI**

Vinyeta s XVIII

Vinyets s XX

Vinyoles s XVII-XXI

Viurevol s XIV-XVIII

Vivanco s XX

Vives s XX

Vivet s XVII

Xandri s XIX-XXI**Xargai s XX-XXI**

Xarpell s XX

Xasto s XVII

Xena s XX-XXI

Xicoy s XVIII

Xirgu s XX

Xisquet s XIX

Xumena s XVIII

Xumetra s XVII-XX

Xuriguera s XV

Yáñez s XX

Zamora s XX

Zapata s XX

14. Annex II: Malnoms individuals

Tot seguit reproduïm els malnoms individuals que hem recollit oralment i per escrit. Entre parèntesis s'hi anota el segle en el qual els hem recollit per escrit; quan s'anota un segle inicial i al costat n'hi ha un altre es refereix a més d'un recull per escrit i quan aquest segon segle coincideix amb l'actual ens referim a què aquell renom l'hem documentat per escrit i es manté viu a l'actualitat, per tant, que l'hem localitzat per escrit i oralment. Quan no s'hi anota cap segle s'indica que l'antropònim només s'ha recollit a partir de la informació oral donada pels informants.

l'Aixafacigrons	el Cabrer (s XIX)	Colobran s XIV-XVI
Albereda s XIX	Cabruja s XIX	en Coloma
l'Andalus s XX	en Calço s XX-XXI	(en Quim de la) Coma
l'Andalusa s XX	Camell s XIX-XX	en Cominal s XX-XXI
l'Angeleta	en Campal s XV	la Conxita
l'Angelina	el Campaner s XX-XXI	la Corala
(Vadó d') Anglès	en Camplà s XV	en Corbera
l'Aragonès	la Canària	la Cornalera s XVIII
Aranet s XX	en Canet	Crosa s XVIII
l'Assanya	el Cargolaire	en Croset
Aulina s XVI	el Carnisser	en Cubano s XX-XXI
Avellana s XIX	la Carnissera	en Cucot
Baieric s XIX	la Caro	en Cu-cut
en Bancs s XIX-XXI	el Carreter	la Damiana
el Banquer	la Cartera	en Delaida
el Barber	en Casamitjana	en (Pep) Dep
el Barber de Sant Boi s XX	en Casa Nova	en Dest(o)
en Barraca	en Casica	en Destral
en Barrancs s XIV	en Casina	la Destrala s XX-XXI
Basseta s XV	la Castellana	en Dimoni
el "Bassurero"	la Cata	Dois s XVI-XVII
la Bebe	en (Vadó) Caterino s XX	la Dolo
en Becaina s XIX-XXI	Caulinet s XIX	Escura-xemeneies s XX
en Beia s XX-XX	en Cavorca	en (Quimet)Espardenyer
(Joan) Beliques s XIX	en Celró	Esquerrà s XVIII
en Benet	en Cercenedes	(Ton Mon) Farga s XX
Benet Petit s XIX	la Cervera	en Feixixo
en Beno	el "Chiquitín"	en Fenci
(en Noi) Bonic s XIX	en Cicuta	el Ferrer
el Bort s XVIII-XIX	Cintet s XX	la Ferrera
Bort de la Talaia s XIX	en Cinto s XIX-XXI	en Ferrer de Saleta s XIV
Bort de Cercenedes s XIX	la Ció s XX-XXI	Ferrer Gat s XIX
Bort del Pidevall s XIX	en Ciso	el Ferrer Nou s XX
Bort del Sobirà s XVIII-XIX	el Cisteller	(Angeleta) de la Fonda
en Beno	en Clascar	en Fonso
la Boua	el Coco	Fontdeborrell s XVIII
en Brau	el Coix	en Fredo
en Bufa	la Coixa	el Fuster
en Busti	(en Peret) del Coll	en Fuster Gran
en Bustillo	(en Pla del) Coll s XIV	en Gall

el Gallego s XX	Margarit s XV	en Nel
en Gallet s XIX-XX	La Mari	el Negre
en Gambes	La Maria de l'Àngel	el Nen (Pons)
la Gamella	Marianna s XX	Nen Ganastra s XX
Ganastra s XX-XXI	en Maroi s XIX-XXI	en Neron
en Garbanso s XX	Marquès s XV	la Nil·la
en Gasparic	en Mas Coll	la Nina
Gat s XIX	en Masferrer	el Nino
en Gelats s XV-XXI	la Masferrera	en Nis
Genís s XIX	Masó s XIX	en Nita
la Gola	en Matret	en Nito
en (Ton) Goll	en Meló	en Non
en Gomis	Menutt s XVIII	en Non Viuda
(la Maria dels) Gossos	Menut de Sant Hilari s XX	en Nori s XX
en Grana	Menut Sobirà	en Nyony
Granat s XIX	en Merlot	en Nyola s XX-XXI
Grau s XIX	Mero Embustero s XX	Ombres s XVII-XIX
la Graua	la Mestra	Palau s XV
en Gravat	Mestre de Sant Hilari s XX	Pamparó s XVIII-XIX
la Gravada	els Mesurons s XX	Pardal s XX
en "Huevo"	les Mesurones	la Pardala
la Iot	en Metxa	Pardalet s XIX
en Jan	en Mic	Parral s XX
en Jave	en Milhomes	la Pasquala
en Jep Mata s XIX	en Milio	en Passabardisses
Jep Verro s XIX	(l'Albert de) les Mines	(Ramon) Passagana s XIX
en Joan del Cafè	En Mingo	la Passatites s XX
en Joanet	en Miquelet	el Pastor
en Joanet Capó	en Miquelot s XVIII	Patxuquí s XIX
Jordi s XIX	Mixila s XIX	Pau Noia s XX
en (Xico) Laura	Moix s XVIII	en Pedicorta s XIV
la Liceua	en Molina	Pedrosa s XVI
el Llarg	el Moliner	en Pegot
en Llebre	la Mona	en Pelleringa
en Llenç	en Mon del Mestre	en Pep del Cafè
La (Carmeta) Llevadora	Montà s XX	en-la Pepeta
Llorenç Calderona	en Moto	en Pepet de can Pau
en Llosa s XX-XXI	la Muda	en Pepetot
la Lola	en (Pito) Munda	en Pepet Sastre
la Loli	en Mut s XV	la Pepi
la Lores s XX-XXI	en Nacho	en Pepis
la Lores del Molí s XX	en Nacus	la Pepita
Macarró s XIX	en Nan	en Pep Mia
en Maig s XVIII	en Nando	en Pep Pontarró
(Pere) Malagarsa s XX	el Nano de l'Horra	en Pep Rusc
en Màlia	en Nanot	la "Pequenya"
Manalango s XIX	la Nanota	en PEDIU
en Manuel s XVIII-XX	en Nasi s XX	la Perruquera
el Manyac s XVIII	en-la Nati	Pilata s XIX
en Margarida	en Navarro	Pintor s XX-XXI

en Pinotxo	la Sabata Viuda s XVIII	Lla Tudis
en Pipeta	la (Rossita) Sabatera	en Tueta
el Pirata	en Saco	en Tuïc
en Pistoles	Miquel de la Sagrera sXIV	la Tuïca
la Pita	Salavert s XV	en Tuta
en Pito Mariner	Salitja s XVI	en Txispa
en Pito Munda	Ramon de Sant Miquel XIV	mossèn Ussebi
Bosc de Plaça Vella sXVIII	Pere de Santa Creu s XIV	Vadora s XX
en Plana s XVI-XXI	en Sastre	en Vadoret
(Pere) Pobre s XIX	en Sastrellarg s XIX-XXI	Valent s XIX
en-la Pones	en Sastric	en Vallfogona s XV
Pont s XX	Sec s XVIII	Miquel Vena Tallada sXX
el Portuguès	la Seca	en Verder
la Portuguesa	en Sense Orella	la Vermella
el Príncep s XIX	la senyora Lolita	en Vicenç de l'Estanc
en Pruna s XIX	la Senyora Maria	en (Ton) Violí
en Puça s XX-XXI	la Senyora Teresa	en Viuda
Pupa s XIX	en Serra	en Xacó s XIX
La Puri	en Pep de les Serres	en Xaconic
en Quatre Mesurons	en Set Orelles	la Xaconica
en Quel casica	en-la Sevilla	en Xai s XX
en Quel de la Fonda	en Sidro de can Sidro	en Xaranet
en Quelic	en Sidro de l'Assanya	en Xarlot s XX-XXI
en Quelic de l'Atxa	en Sidro del Molí	el Xarpant
en Quel Tarrumfa	en Sili	en Xatí
en Quico	en Ramon del Simon	en Xeliu
en Quico Mansueta	en Siset del Soleric	la (Maria) Xerraire
en Quim de can Badia	en "Sito"	Xic s XVIII-XXI
en Quim de can Bosce	en Sobirà	en Xica
en Quim de can Nanot	Sobiranes s XIX	en Xic Feliu s XVIII
en Quim del Soleric	Soler s XVIII	en Xico Coral
la Quimeta	en Soleric s XIX-XXI	en Xico de la Molina
Quintana s XVIII	en Soques	en Xico Jep s XX
en Quiqui	en Joan de la Taca	en Xico Mansueta
en Racó s XX	la Tànem	en Xico Ramona
Rajol s XIX	(en Quel) Tarrumfa	Xicot s XIX
en Ramon del Cafè	Teca s XIX	Xico Xec s XVIII
en Ramonet	en Tete	en Xineia
Rei s XIX	en Tin	(Miquel) Xisclet s XIX
Republicà d'Osor	en Tino	la Xita
Ribademunt s XV	el "Tío Pepe"	en Xuieques
en Ripoll s XVIII-XXI	en Tira-Tira	
la Rita	en Titu	
Rocalva s XVI	en Titus	
el Roder	en Ton de Canet	
en Romegueres	en Ton Sastrellarg	
en Romeu de sa Font sXIV	en Ton Tonet	
la Rossa	en Tonet de can Cases	
en Rovira	el Tòtil	
en Rupit	el Traginer	

15. Bibliografia

- AEBISCHER, Paul (1926): *Études de toponymie catalane*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- (1928): *Essai sur l'onomastique catalane au IXe a XIIe siecle*. Publicacions de l'Oficina Romànica. Biblioteca Balmes. Barcelona. Aebischer (1928)
- (1936): "L'origine du toponymie catalan "Pi" et lo mot "Pinus" du latin medieval de Catalogne" a *Boletín de Dialectología Catalana*. Barcelona.
- ALBAIGÉS, J.M. (1994): "Índex d'autors, temàtic i de referències" a *BISO LVI*. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- (1997): *Diccionari de noms de persona*. Edicions 62. Barcelona. (DNP)
- (2002): "Índex general dels bulletins números I a 90 (1980-2002)" a *BISO 91*. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- (2005): *El gran llibre dels cognoms catalans*. Ed. 62. Barcelona
- ALCOVER, Antoni M. i MOLL, Francesc de B. (1988): *Diccionari català-valencià-balear*, 10 volums. Editorial Moll. Palma de Mallorca. (AlcM)
- AMIGÓ, Ramon (1980): "Vint-i-cinc anys d'experiència en reculls de noms de lloc" a *BISO I*, p.19-28. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- (1990): "Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona" a *BISO XL*. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- (1999): *Introducció a la recerca en toponímia i antroponímia*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. Amigó (1999)
- ANDREU, J., CANELA, J., i SERRA M.A. (1992): *El llibre de comptes com a font per a l'estudi d'un casal noble de mitjan segle XV*. Textos i Documents 27 Fundació Noguera. Barcelona. (LC 1440)
- ANÒNIM (1876): *Relació històrica de la capella eligida en honor de Maria Santíssima baix lo títol de Coll de Osor*. Imp. De la Viuda i Fill de J. Valls. Vic.
- ARNAU i GUEROLA, M. (1970): "Osor, llegenda i tipisme" a *Revista de Girona* 52. Girona.
- BALAGUER, V. (1893): *Al pie de la encina*. Edició facsimil editada per l'Ajuntament d'Arbúcies a 1993. Arbúcies.
- BALANÀ, Pere (1989): *Els noms de lloc de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Barcelona. Balañà i Abadia (1989)

BALARI JUVANY (1964): *Orígenes històrics de Catalunya*. Instituto Internacional de Cultura Romànica. Sant Cugat del Vallès (2ª edició, reimpressió en dos volums de l'obra de 1899). Balari (1964)

BASTARDAS i RUFAT, M.R. (1994): *La formació dels col·lectius botànics en la toponímia catalana*. Reial Acadèmia de Bones Lletres. Barcelona. Maria-Reina Bastardas (1994)

BERTRAN, J.M. (1998): "El canvi de nom en els hidrònims. Alguns exemples de la Catalunya central" a *BISO LXXIII*, p. 55-57. Societat d'Onomàstica de Catalunya. Barcelona

BOLÒS, J. i HURTADO, V. (2000): *Atles del comtat de Girona (785-993)*. Dalmau Editor. Barcelona.

--- (2001): *Atles del comtat d'Osona (798-993)*. Dalmau Editor. Barcelona. Bolòs i Hurtado (2001).

BORRELL, M. (2002): *Santa Coloma de Farners*. "Els pobles de la Selva". Ajuntament de Santa Coloma de Farners. Santa Coloma de Farners.

BOTET i SISÓ, J. (1980): *Geografia general de Catalunya*, vol. VI. Edicions Catalanes SA. Barcelona.

BRUGUERA, Fèlix (1988): "El nom d'Osor" a *Programa de la Festa Major del Terç 1988*, p.31-32. Ajuntament d'Osor. Osor

--- (2000): "Llinatges actuals osorencs anteriors al segle XVI" a *Programa de la Festa Major del Terç 2000* p.37-45. Ajuntament d'Osor. Osor. Bruguera (2000)

--- (2001): "Els animals en els noms de lloc osorencs" a *Programa de la Festa Major del Terç 2001* p.41-47 Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (2002): *Antroponímia osorenca pretèrita i present: prenomes, llinatges i malnoms*. Girona: Universitat de Girona. Filologia Catalana. Treball de Capacitació Investigadora inèdit tutoritzat pel Dr August Rafanell i el professor Modest Prats.

--- (2002): "La fauna en la toponímia d'Osor" a *Quaderns de la Selva, 14* p.209-220. Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners. Bruguera (2002)

--- (2002): *Osor*. "Els pobles de la Selva". Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (2003): "Noms de cases osorenques anteriors al segle XX" a *Programa de la Festa Major del Terç 2003* p.60-70. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (2004): "Un capbreu parcial de Santa Maria de Mansolí originari del segle XIV" a *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm 2004* p.21-26. Ajuntament de Sant Hilari Sacalm. Sant Hilari Sacalm. Bruguera (2004)

--- (2004): “Etimologies populars. Uns quants exemples selvatans” a *Quaderns de la Selva*, 16 p.151-165. Centre d’Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners.

--- (2005): “Esmements osorencs a l’obra de Joan Coromines (alguns exemples)” a *Programa de la Festa Major del terç* p.49-52. Ajuntament d’Osor. Osor

BRUGUERA, F. i ESCORIHUELA, X. (1993): “Els masos d’Osor segons un llevador del segle XVIII” a *BISO* LIII, p.177-197. Societat d’Onomàstica. Barcelona. Escorihuela i Bruguera (1993)

--- (1993): “La importància de l’aigua en el terme d’Osor segons un llevador del segle XVIII” a *Programa de la Festa Major del Terç 1993*, p.20-23. Ajuntament d’Osor. Osor.

--- (1994): “Els masos d’Osor segons un llevador del segle XVIII” a *Congrés d’Onomàstica. Actes XVII Col·loqui General de la Societat d’Onomàstica*, p.177-197. Universitat de Barcelona. Barcelona.

--- (1995): “Noms d’Osor en un llevador del segle XVIII” a *BISO* LX, p.370-392. Societat d’Onomàstica. Barcelona.

--- (1996): “Classificació dels topònims continguts en un llevador d’Osor (la Selva) del segle XVIII” a *BISO* LXVI, p. 49-53. Societat d’Onomàstica. Barcelona. Bruguera i Escorihuela (1996)

--- (1999): “Noms d’Osor en un llevador del segle XVIII (i III)” a *BISO* LXXVII, p.137-156. Barcelona.

BRUGUERA, F. i RAMIÓ, N. (1997): *Osor*. Quaderns de la Revista de Girona, 70. Diputació de Girona i Caixa de Girona. Girona.

BRUGUERA i TALLEDA, J. (1996): *Diccionari etimològic*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (DE)

CAMPS i ARBOIX, J. De (1968): *La masia catalana*. Editorial Aedos. Barcelona.

CARDÓS, A. (1952): *Guillerías*. Editorial Miguel Arimany. Barcelona. (Cardós)

CARRERAS CANDI, F. (1911): *Notes històriques de Sant Hilari Ça-calm*. Publicació de l’Estiuada. Barcelona. Carreras Candi (1911)

CASANOVA, E. (1991): “Toponímia oronímica i repartició semàntica” a *BISO* XLIV, p.569-586. Societat d’Onomàstica. Barcelona.

CASELLAS, Fèlix i CASELLAS, David (2003): *Vocabulari de les comarques gironines*. La Busca Edicions. Barcelona

CASTELLS, L. i TERES, J. (1945): *Guillerías*. Velloso Editor. Barcelona. (Castells)

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA (1924): *Les Guilleries*. CEC. Barcelona. (CEC 1924)

CODINA, Josep M. (1984): “El llibre llevador de delmes de Sant Pere d’Osor” a *Revista de Girona* n.106, p.63-66. Diputació de Girona. Girona.

--- (1991): “Osor, un cadastre de l’any 1785” a *Programa de la Festa Major del Terç 1991*. Ajuntament d’Osor. Osor. Codina (1991)

COLLELLDEMONT, Pep (1994): *Vic i rodalies* a “El Punt. Les guies n.23”. *El Punt*. Girona.

COROMINES, J. (1965 i 1970): *Estudis de toponímia catalana* 2 volums. Editorial Barcino. Barcelona. Coromines (1965) (1970)

--- (1989): *Lleures i converses d’un filòleg*. Club Editor. Barcelona. Coromines (1989)

COROMINES, J. Amb la col·laboració de GULSOY, J. i CAHNER, M. i l’auxili tècnic de DUARTE, C. i SATUÉ, À. (1995-2001): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Curial Edicions Catalanes. Barcelona. Coromines (DECat)

COROMINES, J., FERRER, J., GULSOY, J., RASICO, Ph. i TERRADO, X. (1989-1997): *Onomasticon Cataloniae*, 8 volums. Curial Edicions Catalanes. Barcelona. Coromines (OnCat)

DALMAU, J. (1969): *Notes per a un estudi sobre els noms de lloc a Girona*. Colla Excursionista Cassanenca. Cassà de la Selva. Dalmau i Casanovas (1969)

DANÉS, F. (1986): *Apunts de toponímia*. Document inèdit de l’autor de set pàgines. Sant Hilari Sacalm.

DDAA (1971): *Els castells catalans*. Rafael Dalmau, editor. Barcelona.

DDAA (1980-2004): *Butlletí Interior de la Societat d’Onomàstica*. Societat d’Onomàstica. Barcelona. (A desembre 2004 99 números dels quals, a maig de 2006 se n’ha fet una edició des del número 1 al 90 en CDRom)

DDAA (1981): *Gran geografia comarcal de Catalunya. Vol I, Osona i Ripollès*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona.

DDAA (1981-2005): *Gran Enciclopèdia Catalana*, 21 vol. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (GEC)

DDAA (1987): *Diccionari de la llengua catalana*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (DEC)

DDAA (1988): *Miscel·lània d’homenatge a Enric Moreu-Rey*, 3 vol. A cura d’A. Manent i J. Veny. Publicacions de l’Abadia de Montserrat. Barcelona

- DDAA (1994): *Nou diccionari de la llengua catalana*. Enciclopèdia Catalana. Barcelona (NDEC)
- DDAA (1995): *Diccionari de la llengua catalana*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. (IEC)
- DDAA (2003): "Les Guilleries, terra d'aigua" a *Revista de Girona* n. 219, p. 56-85. Diputació de Girona. Girona.
- DDAA (2004): *Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya*. Generalitat de Catalunya i Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. Nomenclàtor Geogràfic Oficial de Catalunya (2004).
- DOMINGO i FRANCÀS, C. (1997): *Els noms de les formes de relleu*. Societat d'Onomàstica i Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona. Domingo Francàs (1997)
- DOMINGO i PALAU, A. (2001): "Aspectes formals de la presentació de la informació en treballs toponímics" a *BISO* 85, p.11-33. Societat d'Onomàstica. Barcelona. Domingo Palau (2001)
- FABRA, Pompeu (1991): *Diccionari general de la llengua catalana*. Ed. Edhasa. Barcelona (DGLC)
- FIGAREDA, P. (2001): *Llegendes de la vall d'Anglès*. Ajuntament d'Anglès. Anglès.
- FONT RIUS, J.M. (1969): *Cartas de población y franquicia de Cataluña*. Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Madrid-Barcelona.
- GENESCA, G. I RIGO, A. (2000): *Tesis i treballs. Aspectes formals*. Eumo Editorial. Vic.
- GOMIS, J. (1922): *Rondalles*. Publicacions Gerunda. Girona.
- GRAU, Dolors (1987): *Girona pas a pas. Diari de Girona*. Girona.
- GRAU, J.M. (1996): *Catàleg del fons notarial del districte de Santa Coloma de Farners*. Fundació Noguera. Barcelona.
- GUARDIOLA-SAVALL, M.I.. (2000): "Notes sobre l'apel·latiu coma" a *BISO* LXXX, p.36-39. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- GULSOY, J. (1996): "*Quer 'roca, penyal' i la seva família en la toponímia catalana*" a *Llengua & Literatura* n.7, p.167-208. IEC. Barcelona.
- IGLÉSIES MATABOSC, J. (1999): *Els Iglesies. De pagesos a burgesos*. Edició de l'autor. Santa Coloma de Farners.
- IGLÉSIES, Josep (1979): *El fogatge de 1553*. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona.

- (1991): *El fogatge de 1497*. Fundació Salvador Vives i Casajuana. Barcelona.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1990): *Documents de la Secció Filològica I*. IEC. Barcelona.
- (1992): *Documents de la Secció Filològica II*. IEC. Barcelona.
- (1996): *Documents de la Secció Filològica III*. IEC. Barcelona.
- (1999): *Aplicació al català dels principis de transcripció de l'Associació Fonètica Internacional*. IEC. Barcelona.
- (2002): *Criteris per a la redacció i la publicació de reculls de toponímia*. Document intern inèdit de vuit pàgines. Barcelona.
- LANAO, Pau (1986): *Anglès*. Quaderns de la Revista de Girona, 6. Diputació de Girona i Caixa de Girona. Girona.
- LLAGOSTERA, Ll. (2002): *La Cellera de Ter*. "Els pobles de la Selva". Ajuntament de la Cellera de Ter. La Cellera de Ter.
- LLINÀS, J. (2003): *Amer, Susqueda-Sant Martí Sacalm*. "Els pobles de la Selva". Ajuntament d'Amer. Amer.
- LLINÀS, J. i MERINO, J (2000): *El patrimoni de la Selva*, fitxer 4. Consell Comarcal de la Selva. Santa Coloma de Farners. Llinàs i Merino (2000)
- LLOBET, S. (1991): *Guilleries-Collsabra*. Editorial Alpina. Granollers.
- MADOZ, P. (1840): *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*. Madrid (Esmentat, però, a partir de (1985): *Catalunya al Diccionario geográfico Pascual Madoz*. Curial Edicions. Barcelona). (PM)
- MALLORQUÍ, Elvis (2005): "El Sobirà de Santa Creu d'Horta (Osor): del mas medieval a la masia moderna" a *Quaderns de la Selva 17*, p. 81-103. Centre d'Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners.
- MANENT, A. (1980): "Els estudis d'onomàstica catalana. L'estat de la qüestió" a *BISO I*, p.9-11. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- MASSÓ, J. (1985): *Estudi sobre la classificació de cartografia*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- MIRALLES, J. (1980): "Normes per a l'aplec i l'estudi de malnoms" a *BISO I*, p.29-37. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- MOLL, Francesc de B. (1987): *Els llinatges catalans*. Editorial Moll. Palma de Mallorca. Moll (DNP)

- (1991): *Gramàtica històrica catalana*. Universitat de València. València
- MOLL, J. i TORT, J. (1985): *Toponímia i cartografia. Assaig de sistematització*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona. Moll i Tort (1985)
- MONTSALVATGE, F. (1916): *Nomenclàtor històrica de las iglesias parroquiales y rurales, santuarios y capillas de la provincia y obispado de Gerona*. Olot.
- MORAN, J. (1995): *Estudis d'Onomàstica catalana*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. Moran (1995)
- (1996): *Consideracions sobre l'onomàstica*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona.
- MORAN, J., BATLLE, M. i RABELLA, J.A. (2002): *Topònims catalans. Etimologia i pronúncia*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona. Moran, Batlle, Rabella (2002)
- MORAN, J. i BOLÓS, J. (1994): *Repertori d'antropònims catalans (I)*. Institut d'Estudis Catalans. Barcelona
- MORAN, J. i RABELLA, J.A. (1999): *Diccionari etimològic manual*. Edicions 62. Barcelona. (DEM)
- MOREU-REY, E. (1974): *Toponímia urbana i onomàstica vària*. Editorial Moll. Palma de Mallorca. Moreu-Rey (1974)
- (1974): *Toponímia catalana. Assaig de bibliografia*. Universitat de Barcelona. Barcelona.
- (1981): *Renoms, motius, malnoms i noms de casa*. Editorial Millà. Barcelona. Moreu-Rey (1981)
- (1982): *Els nostres noms de lloc*. Editorial Moll. Palma de Mallorca. Moreu-Rey (ENL)
- (1986): "Topònims i arqueologia. Un gran itinerari romà ignorat?" a *BISO XXV*, p. 8-12. Societat d'Onomàstica. Barcelona.
- (1991): *Antroponímia. Història dels nostres prenomes, cognoms i renoms*. Universitat de Barcelona. Barcelona
- NAVARRO COLÁS, F. (1963): *Toponímia menor de San Hilario Sacalm y San Pedro de Osor*. Universitat de Barcelona. Facultat de Filosofia i Lletres, Secció de Filologia Romànica. Tesi de llicenciatura inèdita dirigida pel Dr. Francisco Marsà
- OFICINA D'ONOMÀSTICA (SECCIÓ FILOLÒGICA IEC) (2000): "Criteris per a l'aplicació de la normativa lingüística en toponímia" a *BISO LXXX*, p.51-53. Societat d'Onomàstica. Barcelona.

OSONA, A. (1882): *Anuari de la Associació d'Excursions Catalana II. Las Guillerias*. AAEC. Barcelona. (AAEC 1882)

PERARNAU, J. (1984): "Pergamins de Girona a Copenhague" a *Arxiu de Textos Catalans Antics*, 3, p.221-242. Institut d'Estudis Catalans i Facultat de Teologia. Barcelona.

PLA CARGOL, J. (1966): *La provincia de Gerona*. Dalmau Carles Pla, Editores. Girona-Madrid.

PLADELASALA, J. (1960): "Parroquia de San Pedro de Osor" a *Ausa* vol. III p.364-376. Vic. Pladelasala (1960)

PLADEVALL, A. (1958): "Parròquia de Santa Margarida de Vallors" a *Ausa* vol. III p.125-134. Vic

--- (1960): "Les Guilleries: síntesis histórica y evolución demográfica" a *Ausa* vol. III p.329-345. Vic.

--- (1962): "La Vall d'Osor dels anys 1316 a 1318" a *Ausa* vol.IV p.256-166. Vic. Pladevall (1962)

--- (1962): "La Vall d'Osor dels anys 1316 a 1318 (II)" a *Ausa* vol.IV, p.283-298. Vic. Pladevall (1962)

--- (1974): *El santuari de la Mare de Déu del Coll*. Editorial Montblanc. Barcelona.

--- (1979): "La Vall d'Osor, síntesi històrica" a *Programa de la Festa Major del Terç 1979*, p.4-10. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1980): "La Vall d'Osor, síntesi històrica" a *Programa de la Festa Major del Terç 1980*, p.4-14. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1981): "La Vall d'Osor, síntesi històrica (3)" a *Programa de la Festa Major del Terç 1981*, p.5-14. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1982): "La Vall d'Osor" a *Programa de la Festa Major del Terç 1982*, p. 5-13. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1983): "La Vall d'Osor, síntesi històrica (5). Els terratrèmols del segle XV" a *Programa de la Festa Major del terç 1983*, p. 5-7. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1984): "La Vall d'Osor, síntesi històrica (6). La reconstrucció de la Vall, inicis de l'Edat Moderna" a *Programa de la Festa Major del Terç*, p. 8-9. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1985): "La Vall d'Osor, síntesi històrica. La reconstrucció de la Vall i inicis de l'Edat Moderna (continuació)" a *Programa de la Festa Major del Terç 1985*, p. 5-7. Ajuntament d'Osor. Osor.

--- (1986): “La Vall d’Osor, síntesi històrica. La reconstrucció de la Vall i inicis de l’Edat Moderna” a *Programa de la Festa Major del Terç 1986*, p.4-5. Ajuntament d’Osor. Osor.

--- (1990): “El poblament i la propietat de la terra als antics termes de Sant Hilari Sacalm i la vall d’Osor” a *Quaderns de la Selva*, 6, p.49-78. Santa Coloma de Farners. Pladevall (1990)

--- (1991): “Osor” a *Catalunya romànica* vol.IV p.311-315. Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (CatRom)

--- (2005): “L’antic municipi de Querós-Mansolí unit al de Sant Hilari Sacalm” a *Programa de la Festa Major de Sant Hilari Sacalm*. Ajuntament de Sant Hilari Sacalm. Sant Hilari Sacalm.

PLANAGUMÀ, Teresa (2002): “Un exemple de revisió toponímica comarcal: la Garrotxa” a *Jornades de la Secció Filològica de l’Institut d’Estudis Catalans a Girona* p.45-51. Institut d’Estudis Catalans. Barcelona-Girona.

PRESS, T., VILAPLANA, A., PIBERNAT, E. i MINISTRAL, M. (1991): “Els noms de lloc” a *Terres i gent* p.369-384. *Diari de Girona*. Girona.

PRUENCA, E. (1995): *Diplomatari de Santa Maria d’Amer*. Fundació Noguera. Barcelona. (DSMA)

PUJOL, D. i LLAGOSTERA, Ll. (1990): *La Cellera de Ter*. Quaderns de la Revista de Girona, 28. Diputació de Girona i Caixa de Girona. Girona.

RAMIÓ, N., BRUGUERA, F. i CATALÁN, J. (2002): *Excursions per la vall d’Osor*. Ajuntament d’Osor. Osor.

RAMS, Emili (2002): “Els oficis perduts dels bosquerols de les Guilleries” a *Revista d’Etnografia de Catalunya* n. 20. Barcelona.

--- (2003): *Anglès*. “Els pobles de la Selva”. Ajuntament d’Anglès. Anglès.

RAMS, E. i TARRÉS, J. (2001): *Les Guilleries*. Quaderns de la Revista de Girona, 91. Diputació de Girona i Caixa de Girona. Girona.

--- (2002): *Un viatge per les Guilleries i el Montseny. Visió actual del recorregut pioner fet l’any 1890 per Juli Serra*. Dalmau Editor. Barcelona.

RIPOLL, M. (2000): *Famílies Ripoll*. Edició de l’autora. Santa Coloma de Farners.

RODRÍGUEZ, J.M. (1975): *Estudio del capbreu de Osor y Susqueda (Priorato de Santa María del Coll)*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Filosofia i Lletres. Tesi de Llicenciatura inèdia dirigida pel professor Rafael Conde. Rodríguez Burch (1975)

--- (1981): “El capbreu d’Osor i Susqueda” a *Miscel·lània del desè aniversari del Col·legi Universitari de Girona*, n.1, vol.1 p.109-112. Col·legi Universitari de Girona. Girona.

SERRA, Juli (1991): *Las Guillerías*. Luis Tasso, Editor. Barcelona. Juli Serra (1891)

SERRA, Ricard (1997): *La Selva. Delimitació geogràfica-llegendes-relats excursionistes*. Agrupació Catalana Colldejou de Promoció Excursionista. Mollerussa.

SERRADESANFERM, À. (2003): *Sant Hilari Sacalm*. “Els pobles de la Selva”. Ajuntament de Sant Hilari Sacalm. Sant Hilari Sacalm.

SERRADESANFERM, A. I PLADEVALL, A. (1986): *Sant Hilari Sacalm capital de les Guilleries*. Indústria Artesana FITER. Sant Hilari Sacalm. Serradesanferm i Pladevall (1986)

TARRÉS, J. (2002): “Un antic camí de Girona a Vic per les Guilleries” a *Quaderns de la Selva* 14, p. 223-234. Centre d’Estudis Selvatans. Santa Coloma de Farners

--- (2005): “L’antiga xarxa de camins de les Guilleries” a *Annals de l’Institut d’Estudis Gironins XLVI* p. 357-365. Girona

TERRADO, X. (1999): *Metodología de la investigación en toponimia*. Edició de l’autor. Zaragoza. Terrado (1999)

VENY, Joan (1996): *Onomàstica i dialectologia*. Publicacions de l’Abadia de Montserrat. Barcelona. Veny (1996)

VILARÓ, J. (1896): *Ressenya històrica del Santuari de Nostra Senyora del Coll*. Editorial Anglada. Vic.

ZAMORA, Francisco de (1973): *Diario de los viajes hechos en Cataluña*. Curial Edicions. Barcelona

Pàgines web

www.ccselva.org Consell Comarcal de la Selva

www.ddgi.es Diputació de Girona

www.gencat.net/toponimia Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya

www.gencat.net/ptop/binaris/seltoponimia Toponímia de la Selva

www.geocities.com/mitologics/llegendes Mites i llegendes de les Guilleries

www.icc.es Institut Cartogràfic de Catalunya

www.idescat.es Institut d’Estadística de Catalunya. Onomàstica. Noms i cognoms

www.onomastica.org Societat d’Onomàstica de Catalunya

www.osor.info Ajuntament d’Osor

www.ub.es Universitat de Barcelona

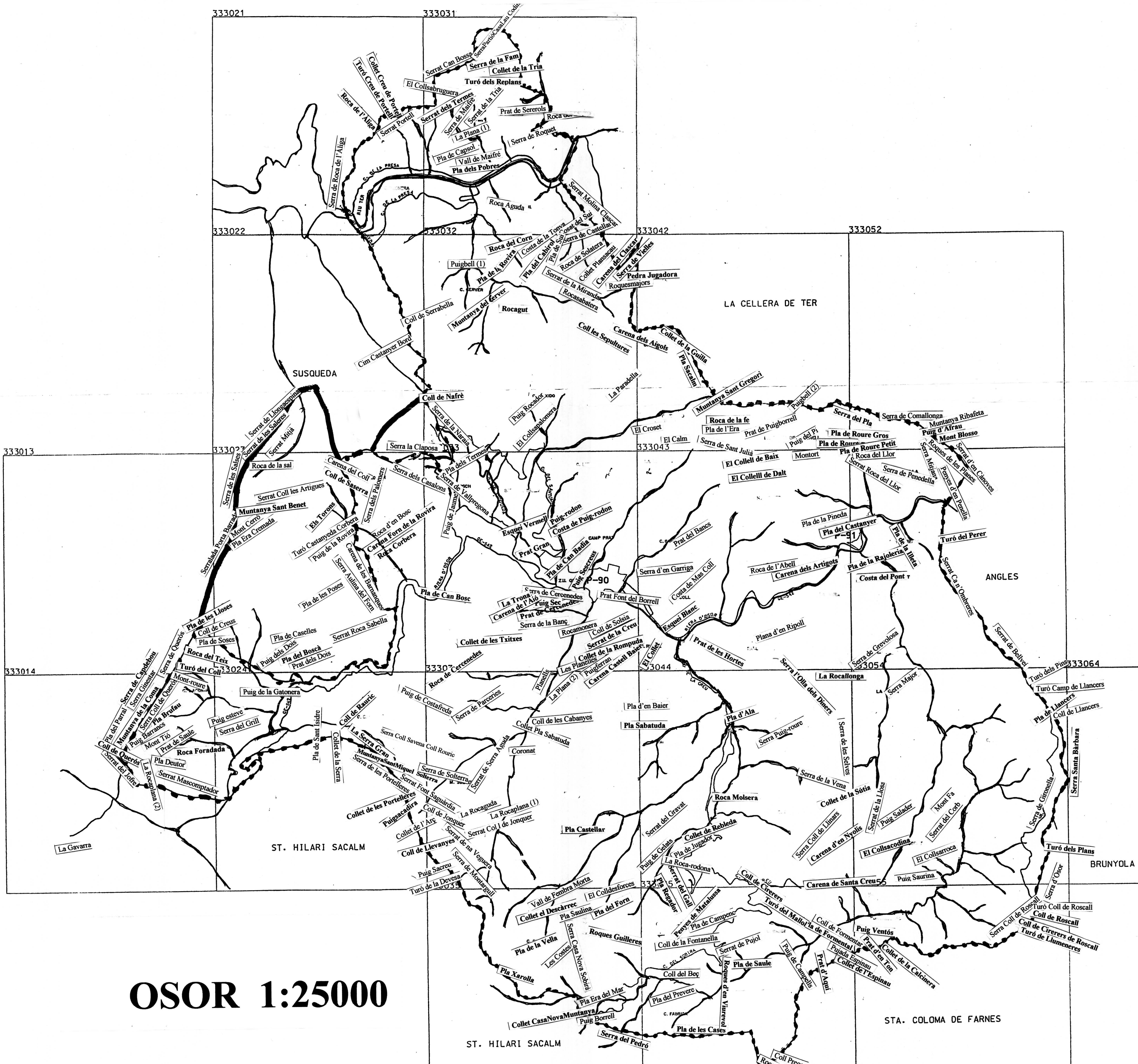
www.udl.es Universitat de Lleida. Toponímia i onomàstica

www.uib.es Universitat Illes Balears. Gabinet d’Onomàstica

www.uv.es Universitat de València

www.xtec.es/serveis/crp/llegeng Llegendes de la Selva

TOPÒNIMS DE CARÀCTER OROGRÀFIC

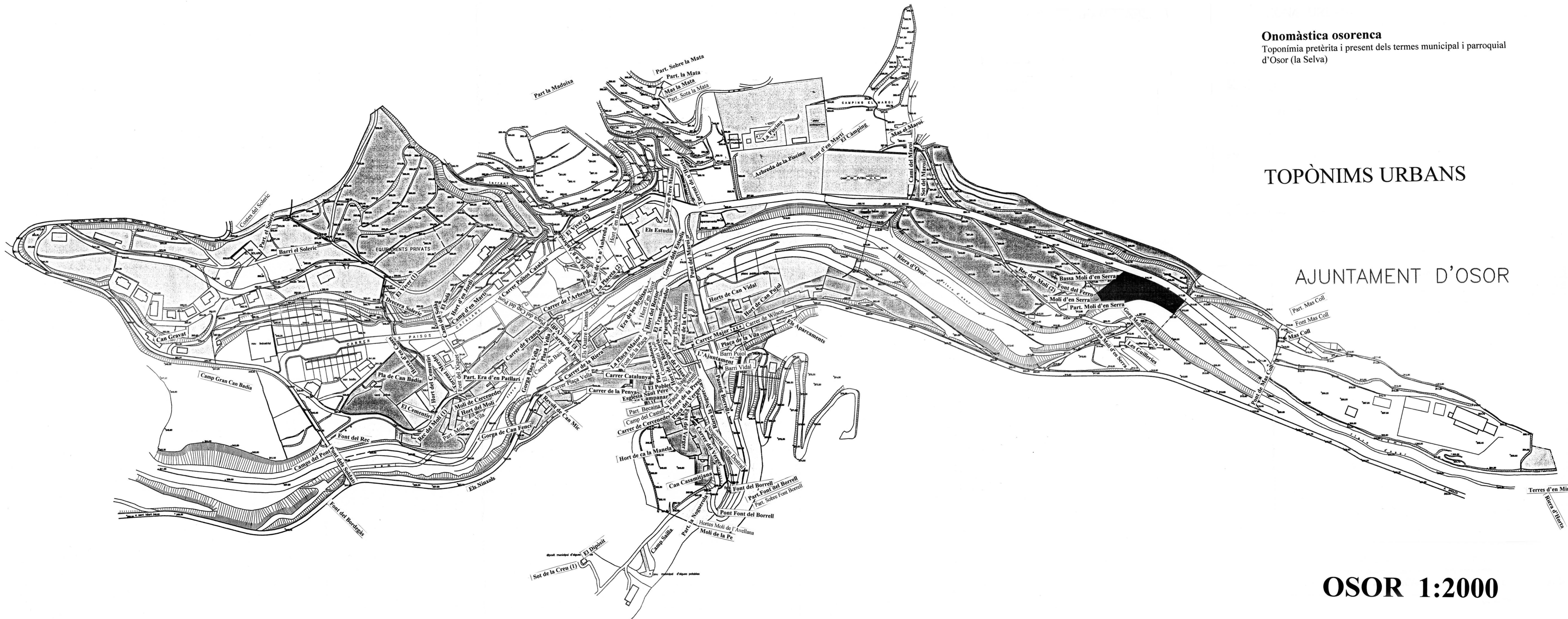

OSOR 1:25000

Onomàstica osorena
Toponímia pretèrita i present dels termes municipal i parroquial
d'Osor (la Selva)

TOPÒNIMS URBANS

AJUNTAMENT D'OSOR

OSOR 1:2000